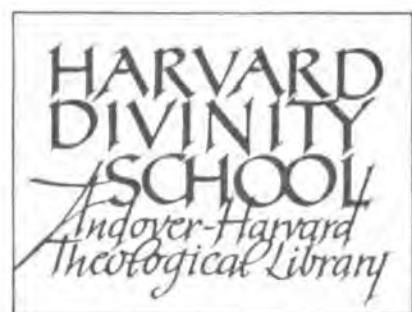

Digitized by Google

Digitized by Google | Распознавание текста
ABK/FR

PATRÓLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRA, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIS,
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIAE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER CASTIGATA; DISSERTATIONIRUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSLIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIORREM DISTINGUITIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE, LITURGICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ULLA EXCEPTIONE; SED PRÆSERTIM DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIDQUID NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISso, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ SACRAE, EX QDO LECTORI COMPRIPIRE SIT OBVIUM QUINQVAM PARENTES ET IN QUIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM 8. SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO GENESIO USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT:

EDITIO ACCURATISSIMA, CETERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS, CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS, TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIE DECURSU CONSTANTE SIMILIS, PRETIJ EXIGUITAS, PRÆSENTIQVE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA, SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ATTESTES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA POSTERIOR,

IN QUA PRODEUNT PARENTES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIAE GRÆCAE
AB ÆVO PHOTIANO AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA;

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIAE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA. ALIA GRÆCO-LATINA. LATINA, JAM PENITUS EXARATA, QUOD PRIMAM SERIEM, VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT, MOXVE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLIQUITUK, ET AD NOVEM ET CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET, IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR; UTRAQUE VIGESIMA QUARTA DIE DECEMBERIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE MERE LATINUM QUINQUE FRANCIS BOLUMmodo EMITUR: UTROBIQUE VERO, UT PRETIJ HUJUS BENEFICIO FRUATUR EMPOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 326 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272 PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTE, COMPARAT NECESSE ERIT, SECUS ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLITUDEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA æQUABUNT. ATTAMEN. SI QVIS EMAT INTEGRE ET SEORSIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EAMDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEM VEL PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTÆ CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIE NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCAE TOMUS CVI.

JOSEPPUS CHRISTIANUS. S. ANDREAS CÆSAREÆ CAPPADOCIAE ARCHIEPISCOPUS. ARETHAS S. ANDREÆ
DISCIPULUS ET SUCCESSOR. JOANNES GEOMETRA. COSMAS VESTITOR. ALII.

EXCUDERABATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIAE PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA Mœnia PARISINA.

BR

66

.7138

t. 106

SÆCULUM X. ANNI 900-915.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΉΜΩΝ.

ΑΝΔΡΕΩΥ,

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ,

ΚΑΙ

ΑΡΕΘΑ,

ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΑΥΤΟΥ,

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.

S. P. N. ANDREÆ,

CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ ARCHIEPISCOPI

ET

ARETHÆ,

DISCIPULI EJUS ET SUCCESSORIS,

OPERA OMNIA.

ACCEDUNT

JOSEMPI, NICEPHORI PHILOSOPHI CHRISTIANI, JOANNIS GEOMETRÆ, COSMÆ
VESTITORIS, LEONIS PATRICII, ATHANASHI GORINTHIORUM EPISCOPI.

SCRIPTA VEL Scriptorum FRAGMENTA QUAESITISSIMA.

TOMUM ABSOLVUNT

OPUSCULA SCRIPTURISTICA, LITURGICA, MOELETA INCERTAS STATIS.

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECA CLERI UNIVERSAE,

SIVE

CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIAS ECCLESIASTICAS RAMOS EDITORE.

— · · —
TOMUS UNICUS.
— · · —

VENIT 11 FRANCIS GALLICIS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIAE PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MUENIA PARISINA.

1863

208

SECULUM X. ANNI 900-915.

m 58g

vol 1

ELENCHUS.**AUCTORIUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO QVI CONTINENTUR.****JOSEPPUS CHRISTIANUS.**

Libellus memorialis in Vetus et Novum Testamentum. col. 15

NICEPHORUS PHILOSOPHUS CHRISTIANUS.

Vita S. Antonii Cauleæ, patriarchæ Constantinopolitani, ex Actis Sanctorum Bollandianis. 178

S. ANDREAS CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ ARCHIEPISCOPUS *.

Commentarius in Apocalypsin. 207

ARETHAS S. ANDRÆ DISCIPULUS ET SUCCESSOR.Commentarius in Apocalypsin. 486
Oratio de SS. Samona, Guria et Abibo. 787**JOANNES GEOMETRA.**Sermo in SS. Deiparae Annuntiationem. 811
Oratio de malo. 847
Hymni quinque in S. Deiparam. 854
Paradisus. 867
Elogium S. Panteleemonis martyris. 890
Carmina varia argumenti sacri vel historici, ex Anecdotois Parisiensibus ..A.
Crameri, addita interpretatione nostra. 901**COSMAS VESTITOR.**Sermo in SS. Joachim et Annam. 1006
Appendix ad Coenam. — Canon acrostichus in festivitatem Conceptionis SS. Deiparae. 1014**AMPHIBOLIA JACOBII****LEO PATRICIUS.**

Epitome ex ejus interpretatione in Génésie e variis Patribus. 1019

ATHANASIUS CORINTHIORUM ARCHIEPISCOPUS.

Fragmentum ex quatuor libris Jacobi Jacobiti. 1025

OPUSCULA GRÆCA INCERTÆ ÆTATIS.Opuscula scripturistica. 1025
— liturgica. 1291
— moralia. 1335

* Quanquam Andreas Cœsariensis circa annum 840 floruisse creditur, Commentarium tamen, quem in librum Apocalypseos scripsit, hoc transferendum esse existimavimus, ut facilius conferri possit cum Commentario quem Arethas, ipse Cœsariensis archiepiscopus et Andreas discipulus, in eundem librum composit. Ambo auctores in nonnullis, ac præsertim in divisione capitum, inter se conveniunt; sed fere ubique a se invicem disredunt. Andreas sobrius, Arethas prolixius scribit; uterque tamen solide sensum Apocalypseos explanat. Quod si unus alteri anteferrendum sit, putaverim Andream discipulo suo præstare, non tantum eo quod antiquos magistros, S. Irenum, S. Hippolytum et S. Methodium fidelius excrispisse videtur, sed etiam quia S. Scripturæ sensum litteralem pressius sequitur. Poterunt igitur viri docti frui laboribus curiusque scriptoria.

J.-B. M.

Parisii. — Ex typis MIGNE.

ANNO DOMINI DCCCC.

JOSEPPUS

NOTITIA

(*Bibliotheca Gallandiana*, tom. XIV, Proleg. p. m.)

I. Nec quis fuerit, nec quo loco vel tempore vixerit Joseppus, sive Josephus, libri hypomnestici auctor, convenit inter scriptores : ut nihil dicam de Cavæi sententia, existimantis ex titulo capitinis primi fortasse ad marginem ascripti, quo Josephus Hebreus illius argumenti tractator indicabatur, factum fuisse homini Josephi nomen, cui postea ad discriimen Judæi adhæserit Christiani appellatio. Fabricius (a) non aucte sæculi XI exitum vixisse suspicatur, ex cap. 136, in quo Hippolytus Thebanus assertur. Cavæus (b) refert ad annum Christi 420. Gallandius noster in suis adversariis consignavit ad annum Christi 1000. Ex Fabricii præfatione constat Oudinum confadisse perperam Josephum nostrum cum Gorjonide : Lambecium item falli, qui ad Josephum Flavium pertinere putat. Cavæus, loco jam excitato, aliquando eundem cum Josepho Tiberensi, ab Epiphanius memorato (c), illum se fecisse constitetur. Tanta eruditorum dissidia nobis quoque de veritate, si fieri potest, inquirendi facultatem præbent. Ex ipso igitur Josepho rem extendere niamur, ut aliquid saltem plausibilius dicere queamus.

II. Auctor itaque noster capite statim primo sub num. 15, scribit, de Phaleg loquens : Πληροῦνται τὸν αὐτὸν ἀεὶ Ἀδὰμ ἐτῇ γένεται εἶναι τὸ διάτομον τοῦ χρόνου τῆς παρούσης ἐν δέκατῳ χιλιάδων καταστάσεως. Completantur in eo ab Adam anni 3000, ita ut fuerit dimidium temporis presentis computi in senario millenniorum. Scribebat igitur Josephus intra sextum adhuc millennium, atque ut cum maxime sero, ultimo ipsius sexti millennarii anno. Cum porro Graeci ex æra sua historicâ, cuius auctor Africanus, natalem Christi consignant ad annum mundi 5500, eamque epocham octenio vulgaris pone sequatur ; unde a civili eorumdem Graecorum æra idem natalis Christi dies ad annum consignatur mundi 5508, consequitur Josephum scriptissime ad summum anno Christi 492, aut si mavis sequi Panodori æram Graecorum ecclesiasticam, quæ natum asserit Christum anno mundi 5494, scripserit Josephus noster anno æra vulgaris 507, sicut suo loco ad calcem adnotavimus. At enim non cogimur, ex modo loquendi Josephi annum præcise determinare, multoque minus necesse habemus illum existimare postremum suis sexti millennarii. Satis est si necessario cogamur propter τὸ παρούσης asserere, illum non ultra sextum millennium ponendum esse. Potest ergo ad quintum, quartum tertiumve sæculum pertinere : non tamen ulterius ætas illius figenda est. Senus hujus vim argumenti Cavæus, cuius alias hic animadversiones subjiciemus.

III. Ultimum quam memorat hæresim Josephus, est Anthropomorphitica. Ea porro cœpit circa annum Christi 399. Pertineat igitur Josephus noster hoc quidem argumento ad initia sæculi quinti. Obviat huic argumento Fabricius (d), inquiens potuisse Josephum non ultra hereticos quarti sæculi excurrere, quod Epiphanium ob oculos babuerit. Sed quam jejuna et frigida hæc ratio sit, nemo non sentit in homine sæculi XI jam senescens, cuius institutum sit libellum, sive promptuarium ad memoriam rerum hujusmodi conscribere. An xi. C. Fabricius Epiphanium sibi ob oculos proposuisset hac ætate, si laborem illiusmodi fuisset aggressus ? Num etiam caput conclusisset, ut Josephus facit, inquiens : *Hæc sunt ergo hæreses quæ contra sanctam Ecclesiam ortæ sunt?* Accedit, quod Josephus duas tantum et sexaginta hæreses commemorat, Epiphanius vero octoginta. Epiphanius Ancoratum suum, ut notat ipse Fabricius, scripsit A. C. 373, ideoque xxii et quod excurrit, annos ante ortos Anthropomorphitas ex Cavæi sententia. Non potuit ergo ob oculos habere Epiphanium : nec ultra quam ad initium sæculi quinti pertinere.

(a) B. G. tom. X pag. 109. et in Cod. Pseud.
(b) H. L. pag. 257.

(c) Hær. xxx, num. 4, seqq.
(d) B. G. tom. VII, pag. 421.

VII. Addit' Cavæus, illum nuspam Nestorianæ hæresis mentionem facere, non in catalogo, non alibi. Quæ cum orta sit A. C. 418, vel ut serius 419, cogimur inde ætatem illius iterum non ultra initia sseculi v detrudere. Equidem satendum in fine cap. 439 inter hæreticos commemorari Hominicolas, quo nomine Nestoriani censeri possunt. Sed hujusmodi appellatio, quia quantum memini nisi apud quosdam mediævi scriptores occurrit, assumenti cujusdam nos facile in suspicionem adducere potest. Hæc potissimum ex Cavæo.

V. Possumus et alias nonnullas animadversiones subjicere. Capite 25 recenset auctor libros canonicos V. T. eosque enumerat xxii, non recensis nominatim Paralipomenis, forte quia sub Regibus comprehendantur. Ea porro numerandi ratio vetustior est, quam sæculum x vel xi, imo communis in prioribus Ecclesiæ sæculis, et vetustior adhuc penes Hebreos. Nam ex Josepho (a) eo numero olim ab Israelitis censebatur, pro numero videlicet Litterarum Hebraicarum : quod etiam ex Origene autumat Eusebius (b) : *Sunt autem xxii libri juxta Hebreos.* Postea vero apud recutitos obtinuit, ut ex repetita ter littera Jod, viginti quatuor numerarentur, quo etiam nomine κατ' ἑξακοντάνυμον hodieque totum corpus biblicum suum appellant : sicut etiam apud Christianos quosdam interpretes capiuntur, ex interpretatione xxiv seniorum de quibus fit mentio in Apocalypsi. Accedit nomenclatura eorumdem librorum apud Josephum nostrum, quæ Origenem postissimum exprimit, ut liquet ex n. 10, ubi tertius quartusque Regum appellantur *Yavmelech David* : quod itidem in loco citato Eusebii occurrit.

VI. Dum Josephus interpretes Scriptura afferit (c), Lucianum non commemorat, cujus versio Nicomedæ apud Judæos sub Constantino M. reperta est, ante annum Christi 337, quo Constantinus fatis concessit. Ea porro interpretatio, teste Hieronymo (d), *apud omnes Orientales Ecclesias ab Antiochia C Polim usque obtinebat.* Vix ergo credi potest ignorasse Josephum celebrem adeo vulgatamque interpretationem, siu minus statim ab inventu ejus, certe postquam tot Ecclesias pervaserat, si adeo ille sero floruisse ut Fabricius sibi velle videtur. Adde illum codd. Scripturæ usum suis nimium corruptis, quod utique non fecisset post Lucianeam editionem. Ex his haud ab re scriptori nostro sæculum quartum assignaveris.

VII. Confirmatur hæc ætatis ejus epocha ex eo quod capite 150 ultimam persecutionem Ecclesiæ illam commemorat sub Juliano Apostata contigisse, videlicet circa A. C. 362.

VIII. Nonnihil etiam scriptoris nostri antiquitas commendatur, ex eo quod cap. 450 Christum natum dicat A. M. 5500, quæ videlicet est Græcorum æra historica Africani, qui floruit circa A. C. 220, eademque maxime inter Christianos Græcos antiqua : quam exeuante demum sæculo quarto sub Theodosio admodum frequentanda exceptit æra civilis propter indictiones.

IX. Adde denique eum, capite 144, tot afferre παντεῶν varia genera ac nomina, ut sese scriptorem prodat manifestissime ea ætate viventem, qua adhuc ethnicismus longe lateque grassabatur, et superstitione passum obtinebat. Hoc de scriptore quarti quam undecimi sæculi probabilius affirmari potest.

X. Unum obesse videtur, quod cap. 136. Hippolytum Thebanum alleget : ex quo apparet Josephum inclinante sæculo xi floruisse. Et hæc sane ratio est, quæ Fabricius a Cavæi sententiâ divellit. At præterquam quod Fabricius ipse subdoratus est (e), caput illud fortasse assumendum esse aliena manu subiunctum, dum ait : *Si caput 136 ab ipso auctore est;* alia etiam fatetur quæ ex æquo illiusmodi sententiam et hypothesis evertant. Illi enim perinde atque nobis via ineunda esset, ut ratio reddatur quomodo potuerit Theodorus Cantuariensis, qui obiit anno 690, in Angliam primus attulisse apographum hominis qui sæculo xi inclinante florebat. Quidquid ille responderit, nos hypothesi nostræ accommodaremus.

XI. Sed revera caput illud esse merum additamentum aliena manu assutum exinde liquevit, quod superiore jam cap. 135. Joannem et Zachariam more suo commemoraverit : brevissimis nempe verbis et per interrogationem ; hic vero mutata epigraphes scena et ratione dicendi, historicum apospasmatum prolixis sui auctoris verbis assertur. Hoc discrimen assumentum illud esse abunde prodit : simulque ostendit tempus descripti illius codicis, et cuius ætatis codices suppeditarint fragmentum illud Josepho subiunctum, sæculi nempe x ut Boernerus in præf. a Fabricio allegatus perhibet.

XII. Ex iis quæ attulimus animadversionibus cum nostris, tum virorum eruditorum, liquido apparet, nos in eam sententiam prono animo inclinari, quæ Josephum hunc Christianum mediante sæculo quarto floruisse opinatur. At quisnam is fuerit, longe adhuc difficilior et impeditior quæstio est. Cavæus loco superiorius excitato scribit : *Sæpe olim suspicatus sum hunc non alium fuisse, quam Josephum illum Tiberiadensem, qui ex Judæorum apostolo, seu assessore patriarchali, factus est Christianus, et a Constantino M. ad comitis dignitatem erectus. De cuius conversione et egregiis erga Ecclesiam meritis mira plane, atque satis prolixæ narrat Epiphanius (f).* A sua tamen sententia recessit V. C. hac inductus ratiocinatione. Obiit Constantinus M. anno 337, ante quem certe ad comitis dignitatem Josephus ille Tiberiensis evehi debuit. Cum porro ille penultimo loco Macedonianam hæresim commemoret, Macedoniusque obierit an. 360, ac hæresis

(a) Lib. 1, *contr. Appion.*
(b) *H. E.* lib. vi, c. 24.
(c) Cap. 122.

(d) In apol. adv. Rufin.
(e) B. G. tom. X, pag. 109.
(f) Ad Ebion. hær. xxx, num. 4 seqq.

illius damnata demum fuerit an. 381, in synodo oecumenica secunda : vix credi potest superstitem tunc adhuc fuisse Josephum nostrum, qui anno jam 355, quo Epiphanius ædes illius adiit ad invisendum Eusebium Vercellensem apud illum hospitantem, decrepita jam erat ætate, annos natus circiter 70. Fuisse enim quando damnatus est Macedonius annorum circiter 96. Adde recenseri ab illo ultimo loco Anthropomorphitas hæreticos, quorum placita inter monachos Nitriæ servabant maxime anno 399. Hæc ratione hominem eruditum deteruerunt a priori sententia, suaseruntque reputare Josephum nostrum alium a Tiberensi Epiphanio ipsi commemoratum.

XIII. Sed, ut quod rem esse puto, fateri velim hæc argumenta apud me tanti non sunt, ut Josephum Christianum a Tiberensi secernere cogar. Fateor an. demum 381 damnatam hæresim Macedonii; an proinde ante annum illum tanquam hæretici produci non potuerunt sequaces illius? Concedo inter monachos Nitriæ grassatam, anno maxime 399, Anthropomorphiticam hæresim; annon proinde ante illum annum inter hæreticos censeri potuerunt, cum præsertim haberentur pro sarculo Manichæorum, et ab orthodoxis evitarentur statim ab Audei obitu, qui mortuus est an. 370? Quid, quod Macedonianæ et Anthropomorphiticæ hæresis commemoratio additamentum esse potest, quod ex margine in textum immigravit, quod item de hæresi Ἀνθρωπολατρῶν judicium fieri queat, si quidem sub eo nomine Nestoriani veniant?

XIV. Neque etiam hominem ad sex et nonaginta ætatis annos posse pervenire incredibile admodum est: præsertim cum Epiphanius idem ille ipse amicus et hospes Josephi Tiberensis, quando cessit CPoli sub Arcadio, natus esset annos 115 ac menses tres, ut notat idem Cavæus in illo (a). Cum porro non aliud innotescat per ea tempora cui melius congruat hypomnesticum, quam Josephus ille Tiberensis, nos in hac parte ls. Vossium sequimur, qui nostrum Josephum a Tiberensi ille non discernit.

XV. Hunc sub Josephi comitis nomine vulgo sognosci, et inter sanctos relatum esse a Græcis Latinisque constat, cuius commemorationi assignata dies 22 Julii (b). Ex ipsomet Josepho didicit ejus vitam S. Epiphanius, et in suo Panario refert, ex quo cæteri hauserunt, Fleury, Baillet, etc. Summa eo reddit. Natus est Josephus A. C. 286, Tiberiade civitate Palæstina, ex illustri inter Judæos familia, apostolique apud eorum patriarcham Hillelem munus obibat. Cum in gravissimum morbum incidisset Hillel, accessivit vicinum Tiberiadis episcopum, a quo sanitatis obtentu baptismum recepit. Id clam observavit Josephus, qui etiam vidit Hillel laud parvam auri vim dedisse episcopo, ut pro se oblationem ficeret. Biduo triduo post, vita functo Hillele, parentem illum suum in patriarchali dignitate Judas filius adolescentulus exceptit. Interea Joseph et tutelam pueri et administrationem patriarchalium munierum obibat. Ex eo factum est, ut spe inveniendæ magnæ pecuniae gazophylacium Tiberiense aperiret, nec tamen nisi libros repererit: inter quos Joannis Evangelium et Acta apostolorum Hebraice descripta. Cum Judas in omne facinus profligatus, evidenti Dei potentia turpi speciedisset, Josephi animum res illa usque adeo perculit, ut quietus nunquam consisteret. Dei etiam monitu saepius vocatus ut in Christum crederet; tandem asperso energumeno aqua signo crucis a se benedicta ad periculum fidei capiendum, ab eoque dæmone expulso, vulgatoque per urbem miraculo; quod tamen Judæi putarunt illum perpetrasse ex pronuntiatione et vi nominis tetragrammati; Spiritus sancti impulsu pronius ad fidem animum inclinavit; nec tamen nisi aliquot post annos baptizari sese passus est.

XVI. Interea cum in Ciliciam venisset ex munere sui Judaici apostolatus, ab episcopo civitatis cujusdam Evangelia legenda accepit. Vexatus a suis ad Constantiū M. se recepit, a quo comitis dignitatem obtinuit, ac veniam præterea ædificandorum templorum. Anno 355 Eusebium Vercellensem exsilio profugum in ædes suas recepit, ad quem invisendum sequenti anno 356 ventitavit S. Epiphanius. Erat tunc Joseph. relatu S. Doctoris, annos natus 70; quare et natalem ejus ad annum consignavimus 286. Beato tandem sine quievisse ex eo erudimur, quod inter sanctos ab Ecclesia referri videatur.

XVII. Editus est primum Josephi *Libellus memorialis* a Fabricio in *Cod. Pseudop. Veteris Testamenti* (c): unde et nos accepimus. Versionem tamen nostram adornavimus ob rationem alibi sæpe commemoratam: alque sic textum illius ordinavimus, ut lectorum commodo maxime inserviremus. Is quicunque demum fuerit, aut quacunque tandem ætate vixerit, erudita multa nobis suppeditat alibi fortasse non invenienda. Utinam ad nos integer pervenisset! aut aliquis vir doctus et laboris patiens simili conatu jacturam nobis resarciret.

(a) Pag. 117.

(b) Baillet.

(c) Pag. 337.

1373

ΙΩΣΗΠΠΟΥ ΤΠΟΜΝΗΣΤΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ.

JOSEPPI MEMORIALIS LIBELLUS.

CAP. I. — Quot fuerint ab Adam ad eum Salvato- Α ΚΕΦΑΛ. Α'. — "Οσας γεγόναστεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ
ἔως τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας γένεσαι (1)."

1 Adam, 2 Seth, 3 Enos, 4 Malaleel,
6 Jared, 7 Enoch. Iste translatus est quamvis
ad huc vivus et vegetus, 8 Mathusala, 9 Lamech.

10 Noe. Iste a diluvio servatur in arca cum
domo tota. Tres porro habuit liberos, Sem, Cham
Japhet. At genealogia quae in Hebreum derivatur
genus, a Sem constituitur, 11 Sem, 12 Arphaxad,
13 Sala, 14 Eber, 15 Phalec, sub quo divisa est
terra. Explentur vero in eum ab Adam anni μω.
Adeo ut fuerit dimidium temporis praesentis com-
pedit in scenario milleniorum, 16 Ragau, 17 Se-
ruch, 18 Nachor, 19 Tharrha.

20 Abraham, qui a Chaldaea in Chanaanam di- B
vino transferitur mandato.

21 Isaac.

22 Jacob. Iste genuit duodecim capita tribuum,
ex quibus coalescunt duodecim tribus Israel. Sed
ab Juda, qui quartus erat ejus filius, deducitur ge-
nus regium, 23 Judas, 24 Phares, 25 Esrom,
26 Aram, 27 Aminadab. Sub hoc contigit egressio
populi de Αἴγυπτῳ, duce Moyse ¹, 28 Naasson, 29
Salmon. Hic duxit uxorem Raab, quae exploratores
occultaverat ², 30 Booz. Iste duxit Ruth Moabili-
dem, qui decimus erat ab Abraham : impleturque
in Ruth quod prædictum fuerat a Moyse : *Moabi-
tica non ingredietur in Ecclesiam usque ad genera-
tionem decimam* ³, 31 Obed, 32 Jessæ.

33 David, qui ungitur populi rex, propter sua-
ves mores electus a Deo, ut regeret populum.

34 Solomon, qui templum Hierosolymitanum
ediificavit, 35 Roboam, sub quo regnum Davidis
divisum est : ac Jerobahum Israel regem sibi con-
stituit, ubi a Juda descivit, 36 Abia, 37 Asa,
38 Josaphat, 39 Joram, 40 Ochozias, 41 Joas,

¹ Exod. vi, 23. ² Matth. i, 5. ³ Deuter. xxii, 3.

(1) Confer I Paral. i. Lucæ III, 23-38. Matth.
i, 1-16.

(2) Similiter Procopius ad Gen. xi, 18. aliisque.
Hinc videri possit Joseppus noster intra sextum

α' Ἀδάμ, β' Σηθ, γ' Ἐνὼς, δ' Καΐνδν, ε' Μαλα-
λεήλ, σ' Ἰάρεδ, ζ' Ἐνώχ. Οὗτος μετετέθη καίπερ
ει τὸν καὶ φυλατέσθμενος, η' Μαθουσάλα, θ' Λάμεχ.
ι' Νῶε. Οὗτος ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ διασώζεται ἐν
λάρυγκι μετ' οὐκού παντός. Τρεῖς δ' αὖτε γεγόναστε
πατέρες, Σημ, Χάρη, Ἰάρεθ. Η δὲ γενεαλογία εἰς τὸ
Ἐβραϊκὸν ἀρχομένη γένος, ἀπὸ τοῦ Σημ συνίσταται,
ια' Σημ, ιβ' Ἀρφαξάδ, ιγ' Σέλα, ιδ' Ἐβερ, ιε' Φα-
λέχ. Ἐπὶ τούτου ἐμερίσθη ἡ γῆ. Πληροῦνται γάρ
ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ Ἀδάμ ἡτη γ' ὥστε εἶναι τὸ δημιουροῦ τοῦ
χρόνου τῆς παρούσης ἐν ἑξάδι χιλιάδων καταστά-
σεως (2), ις' Ραγαῦ, ιζ' Σερούχ, ιη' Νεχώρ,
ιθ' Θάρρα.

κ' Ἀβραάμ, δε ἀπὸ τῆς Χαλδαίας εἰς τὴν Χανα-
νατανανθεῖται προστάγματι.

κα' Ισαάχ.

κβ' Ιακὼβ. Οὗτος ἐγέννησε τοὺς δώδεκα φυλάρχους,
ιεξ ὃν τὸ δωδεκάρυον τοῦ Ἰσραὴλ συνίσταται.
Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰεύδα, δε ἡν τέταρτος αὐτῷ γένος, τὸ
βασιλικὸν παράγεται γένος, κγ' Ιούδας, κδ' Φαρὲς,
κς' Ἐσρὼμ, κς' Ἀράμ, κζ' Αμιναδάβ. Ἐπὶ τούτου
ἡ εξ Αιγύπτου ἔξοδος τοῦ λαοῦ, Μωυσέως ἡγουμένου,
γεγένηται, κη' Ναασὼν, κθ' Σαλμὼν. Οὗτος ἡγά-
γετο τὴν Ραάβ, τὴν τοὺς κατασκόπους κατακρύψα-
σαν, λ' Βούζ. Οὗτος τὴν Μωαβίτιν Ρούθ ἡγάγετο,
δοτὶς δέκατος ἀπὸ Ἀβραάμ. Καὶ πληροῦται ἐπὶ
Ρούθ τὸ προφῆτθν ὑπὸ Μωυσέως Μωαβίτις οὐκ
εἰσελεύσεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν Κυρίου μέχρι τε-
τραᾶς δεκάτης, λα' Όθηδ, λβ' Ιεσσαί.

λγ' Δαβὶδ, δε χρέται τοῦ λαοῦ βασιλεὺς, δι' ἐπι-
εκταν εὑρεθεὶς (3) ἀπὸ Θεοῦ δέρχεται τοῦ λαοῦ.

λδ' Σολομών, δε τὸν ναὸν, τὸν ἐν Ἰεροσολύμαις
ἐδεῖπατο, λε' Ροβοάμ, ἐφ' ὃν ἡ βασιλεία τοῦ Δαβὶδ
διηρίσθη· καὶ τὸν Ἰεροβοάμ Ἰσραὴλ ἐστήσεν ἐαυτῷ
βασιλέα, μερισθεὶς ἀπὸ τοῦ Ιούδα, λσ' Ἀδιά,
λζ' Ἀσὰ, λη' Ιωσαφάθ, λθ' Ιωράμ, μ' Οχοζίας,

millenarium scripsisse, h. e. non ultra annum 492.
vel 507.

(3) Forte αἱρεθεῖς.

μα' Ἰωάς, μβ' Ἀμασίας, μγ' Ὀζίας, μδ' Ἰωάθαρ, με' Ἀχέδ, μς' Ἐξεκίας, ἐφ' οὐ δὲ Ἱερατὴλ αἰχμάλωτος ἡχθονίος· μζ' Μανασσῆς, μη' Ἀμών, μθ' Ἰωσίας, ν' Ἰεχονίας, δὲ καὶ Ἰωακεῖμ, δὲς αἰχμάλωτος ἡχθονίος· ταῦτα περιέχει τὸ οὐρανόν· να' Τούβα, εἰπεντέλειον, τοῦ Σαλαθήλ, τηρούμενον τὸν οὐρανόν· νγ' Ρηού, νδ' Ἰωαννά, νε' Ἰωλά, νς' Ἰωρήχ, νζ' Σεραθή, νη' Ματθάν, νθ' Ναγγαί, εἰς Σελήνην, εἰς Νασύμη, εἰς' Ἀμών, εγ' Ματταθίας, εδ' Ἰωσήφ, εἰς' Κανάν, εἰς' Μελχὶ, εἰς' Λευτ., εγ' Ματθάν, εθ' Ἡλί.

Οὐ θωσῆφ, δὲ τῆς παρθένου Μαρίας τῆς θεοτόκου μνηστήρ, τῆς τῶν Κύριων ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τῶν προύπαρχοντα Θεὸν Λόγον, Θεὸν συναέδιον τῷ Πατρὶ τετοκυίας.

ΚΕΦΑΛΑ. Β'. — "Οσοι τεργάσαιτε δρχερεῖς ἀπὸ τοῦ Ἀαρὼνος ἀρέξαμενοι" (4).

Τοῦ Ἰακὼβ τρίτου γέγονε παῖς Λευΐ, τοῦ δὲ Λευΐ Κατθ., τοῦ δὲ Κατθ Ἀμεράμ, ἐξ οὐπερ γίνονταις Ἀαρὼν καὶ Μωϋσῆς. Καὶ δὲ μὲν Μωϋσῆς ἡγεμόνευσε τῆς τοῦ λαοῦ ἐξ Αἰγύπτου πορείας, Ἀαρὼν δὲ πρῶτος ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως χρίεται.

α' Ἀαρὼν, β' Ἐλεαζάρ, γ' Φινεής, δ' Ἐδιάζερ, ε' Βοχή, ζ' Ὁζή, η' Ἡλί.

η' Ἀχιτάδ. Ἐφ' οὖ δὲ Σαμουὴλ προφήτης ἦν, καὶ ἵστερος δῆμα κριτής τοῦ λαοῦ (5).

θ' Ἀχιμέλεχ, δὲς ἀναιρεῖται μετὰ τριακοσίων πεντήκοντα ἵερέων ὑπὸ τοῦ Σαούλ, διὰ τὴν τοῦ Δαβὶδ δεξιάσιν.

ι' Ἀβιαδάρ, δὲς μόνος διασωθεὶς ἀπὸ τῶν ἀναιρέθεντων ἵερέων, κατέφυγεν ἐπὶ τὸν Δαβὶδ.

κα' Σαδών, ἐφ' οὖ δὲ νεας ὑπὸ Σολομῶνος φύκει μηδέθη.

ιβ' Ἀχιμάες, ιγ' Ἀζαρίας, ιδ' Ἰωράμ.

ιε' Ἰωδάς. Οὗτος ἐξῆσεν ἐπὶ ἔκατον τριάκοντα, δὲς καὶ τὴν Γοδολίαν ἐξαλείψας τὸ τοῦ Δαβὶδ γένος, βουλομένην ἀνείπει.

ις' Ἀζωράζημ, ιζ' Φειδαίος, ιη' Σωδαίος, ιθ' Ἰῆλος, ιχ' Ἰεθαμός.

ικα' Οὐδρίας. Οὗτος ἐπὶ Ἀχαῖας καὶ Ἐξεκίου ἵερά τεσσεραν.

ικβ' Ἰκρή, ικγ' Ἰωασθῆ, ικδ' Σελούμη.

ικε' Χελκίας, ικς' Ἰωάννου τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως ἵερά τεσσεραν· ικς' Σαραίας.

ικη' Ἰωσέδης, ικφ' οὖ δὲ λαὸς αἰχμάλωτος ὑπὸ τοῦ Νεοβούδονόσωρ ἡχθη.

ικη' Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσέδης, ικφ' οὖ δὲ Ἰούδας ἀπὸ τῆς αἰχμάλωσίας ὑπὲρ Κύρου ἀνήχθη, καὶ μετὰ τοῦ Ζοροδάβελ τοῦ λαοῦ προσέστη.

ικθ' Ἰωακεῖμ. Ἐπὶ τούτου νόμους Ἐσδρας ἀνέγνω· λ' Ἐκασθῆ.

ιλα' Ἰωάχας, ικφ' οὖ τὰ κατὰ Ἐσθῆρα καὶ Μαρθονίουν λβ' Ἰωάννης.

ιγ' Ἰαδδαίος, ικφ' οὖ δὲ τὸν Γαρίζη. (6) ναδς; φύκει μηδέθη.

* II Esdr. viii, 5.

(4) Confer Josephum, Eusebium D. E. I. 8. Nicæphorum Cyprianum in Chron. Ac inter recentiores Seldenum I. De success. in pontifici. Volsinum in Not.

Α 42 Amasias, 43 Ozias, 44 Ιωακίμ; 45 Achaz, 46 Ezechias, sub quo populus captivus ductus est, 47 Manasses, 48 Amon, 49 Josias, 50 Jechonias, alio nomine Joakim; qui captivus ductus est Babylonem, 51 Salathiel, 52 Zorobabel. Sub his Iudea captivitas remissa est a Cyro rege Persarum, 53 Resa, 54 Joanna, 55 Jola, 56 Jorech, 57 Semee, 58 Matthan, 59 Naggæ, 60 Selem, 61 Naum, 62 Amos, 63 Mattathias, 64 Joseph, 65 Janna, 66 Melchi, 67 Levi, 68 Matthan, 69 Heli.

70 Joseph virginis Marie Deiparae sponsus, quæ Dominum nostrum Jesum Christum, præexistens-tem Deum Verbum, Deum coæternum Patri genuit.

B CAP. II. — Quot fuerint pontifices ab Aarone facto initio.

Jacobi tertius filius fuit Levi. Levi Caathum genuit, hic Ambranum, ex quo orti sunt Aaron et Moyses. Ac Moyses quidem dux populi fuit in profectione ex Αἴγυπτῳ; Aaron autem primus in pontificem ab ipso Moyse unctionis est.

1 Aaron, 2 Eleazar, 3 Phinees, 4 Ebiezer, 5 Boe-ichi, 6 Oze, 7 Heli.

8 Achitob : sub quo Samuel erat propheta, ac sacerdos simul et iudex populi.

9 Achimelech : qui interfactus est cum trecentis quinquaginta sacerdotibus a Saul, eo quod Davidem suscepisset.

10 Abiathar : qui solus servatus ex peremptis sa- C cerdotibus, consulit ad Davidem.

11 Sædoc, sub quo templum a Solomone con- structum est.

12 Achimaas, 13 Azarias, 14 Joram.

15 Jodae. Iste vixit annos centum triginta : qui et Godoliam, quæ Davidicum genus e medio tollere nitebatur, interfecit.

16 Azioram, 17 Phidæus, 18 Sobæus, 19 Ielus, 20 Jothamus.

21 Urias. Iste sacerdotio functus est sub Achaz et Ezechia.

22 Iose, 23 Joasse, 24 Selum.

25 Chelkias, qui pontificem agebat sub pio rege Josia, 26 Saræas.

27 Josedek : sub quo populus captivus a Nabu-chodonosor ductus est.

28 Jesus filius Josedek, sub quo Judas a capti-vitate per Cyrus remissus est : et cum Zorobabel populo præfuit.

29 Joakim. Sub eo Esdras Leges recensuit *, 30 Eliaseph.

31 Joachas : sub quo contigit historia Esther et Mardochæi, 32 Joannes.

33 Jaddæus. Ejus tempore ædificatum est tem- plum in Garizim.

ad Pugion. fidei, et Calmetum in Lesic. et Comen.

(5) Confer I. Reg. II, 48, et infra cap. 8.

(6) Confer Joseph. A. J. XI, 8.

34 Onias, 35 Simon.

36 Eleazarus, sub quo septuagintaviralis Bibliorum versio facta est, volente Ptolemæo secundo, 37 Manasses.

38 Ananias. Sub hoc contigerunt funestæ res illæ ab Antiocho Illustre, quæ in Maccabæis commemorantur.

39 Simon, 40 Onias, 41 Jesus, 42 Onias.

45 Alcimus, quem Antiochus constituit, quamvis non esset de genere pontificali; sublatu Onia. Iesus tempore Onias Onias filius in Ægyptum fugiens, templum simile Hierosolymitanum ædificavit in nōmo Heliopolitico.

44 Judas Maccabæus ex gente Asamonæa, 45 Jonathes frater, 46 Simon frater, 47 Joannes, qui et Hyrcanus.

48 Aristobulus, qui primus diadema capiti imposuit, 49 Jannæus, sive Alexander.

50 Hyrcanus, sub quo Pompeius Romanorum imperator templum ingressus sacras supellectiles abstulit.

51 Antigonus, qui Parthos adduxerat contra Hyrcanum, ab Herode sacerdotio pellitur.

52 Ananelus ab Herode creatus, quamvis non pontificalis generis.

53 Aristobulus, quem Herodes suffecit Ananelo pontificatum ejurare coacto. Ac rursum per dolum interfecto Aristobulo, Ananelum restituit.

54 Iterum Ananelus, 55 Jesus filius Phaube, 56 Simeon Herodis affinis, 57 Matthias.

58 Joseppus, pro die Jejunii, vice Matthiæ, 59 Lazarus, 60 Eleazarus, sub quo Herodes decessit, 61 Iesus filius See, 62 Ananus. Illic est Caiphæ sceler⁸, 63 Ismaelus filius Biabe, 64 Eleazarus Anani, 65 Simon Cathemi.

66 Caiphas, qui et Joseppus : sub quo salutarem passionem Dominus noster sustinuit.

67 Jonathes Anani, 68 Theophilus frater, 69 Simon Boethi, 70 Iterum Jonathes filius Anani, 71 Matthias frater, 72 Heli junior, 73 Joseppus Kame, 74 Ananias filius Nebedæi, 75 Jonathes, 76 Ismaelus Phabii, 77 Joseppus filius Kames.

78 Ananus Anani, qui Jacobum interfecit iustum, fratrem Domini. Huic et Paulus dixit : Verberaturus est te Deus, paries dealbate⁹, 79 Jesus filius Gamaliel.

80 Matthias Theophili : sub quo bellum cum Romanis initium accepit, anno octavo Claudi.

81 Phinæus, sub quo civitas et templum a natione a Tito capta est, et universa cum templo interiorunt.

⁸ Luc. iii, 2; joan. xviii, 43. ⁹ Act. xxiii, 3.

(7) Simonis frater Joseph. ibid. xii, 4.
(8) Qui et Menelaus, Jesu frater. Confer Joseph. ibid. xv, 3, II. Machab. iv, 26.

(9) Joseph, ib. xiii, 6.

(10) Joseph. xiii, 19, xx, 8.

A λος Ὀνίας, λε' Σίμων.

λε' Ἐλεάζαρος, ἐφ' οὐ αἱ Βιθλοὶ τῶν Ἐβδομήκοντα, Πτολεμαῖον τοῦ δευτέρου βουληθέντος, ἡρμηνεύθησαν· λέ' Μανασῆς.

λη' Ἀνανίας. ἐπὶ τούτου τὰ δεινὰ ὑπὸ τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς ἐπὶ τῶν Μακκαβαίων συμβάηκε.

λε' Σίμων, μ' Ὀνίας (7), μα' Ἰησοῦς, μβ' Ὀνίας (8).

μγ' Ἀλκιμος, δν Ἀντιόχος κατέστησεν, οὐκ διτο τοῦ ἱερατικοῦ γένους, ἀνελών τὸν Ὀνίαν, ἐπὶ τούτου Ὀνίας δ τοῦ Ὀνίου υἱὸς φυγὼν εἰς Αἴγυπτον, ναὸν διοικούντων τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις φυλάρχῳ σημειώθησεν ἐν τῷ Ἡλιουπολίτῃ νόμῳ (9).

μδ' Ἰούδας δ Μακκαβαῖος ἐκ τῶν Ἀσαμωναίου, μα' Ἰωνάθης ἀδελφὸς, μς' Σίμων ἀδελφὸς, μζ' Ἰωάννης, δ καὶ Ὑρκανός.

μη' Ἀριστόδουλος, δς καὶ διάδημα πρῶτος περιτίθεται (10). μθ' Ἰωναΐος, δ καὶ Ἀλέξανδρος.

ν' Ὑρκανός, ἐφ' οὐ Πομπηῖος δ Ρωμαίων βασιλεὺς τὸν ἱερὸν ἐπιθέτης τὰ κειμήλια ἀφείλετο (11).

να' Ἀντίγονος, δ; Πάρθους ἐπηγάγετο κατὰ Ὑρκανοῦ, δπὸ Ἡρώδου ἐκβάλλεται τῆς ἱερωτύνης.

νρ' Ἀνανῆλος, δ ὑπὸ Ἡρώδου κατασταθεὶς οὐκ ὄν τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους.

νγ' Ἀριστόδουλος, δν Ἡρώδης καθίστησι τὸν Ἀνανῆλον ἐξομοσάμενος · καὶ πάλιν δολοφονήσεις τὸν Ἀριστόδουλον, καθίστησι τὸν Ἀνανῆλον.

νδ' Πάλιν Ἀνανῆλος, νε' Ἰησοῦς δ τοῦ Φαεθῆ, C νς' Σίμων δ Ἡρώδου κηδεστής, νζ' Ματθίας.

νη' Ἰώσηππος, κατὰ τὴν τῆς νηστείας ἡμέραν, ἀντὶ Ματθίου (12), νθ' Ἰώζαρος, ξ' Ἐλεάζαρος, ἐφ' οὐ Ἡρώδης ἀπέθανε· ξα' Ἰησοῦς δ τοῦ Σεκ., ξρ' Ἀνανός. Οὐτός ἐστιν δ Καλάφε πενθερός. ξγ' Ἰζαμῆλος δ τοῦ Βιασῆ, ξδ' Ἐλεάζαρος Ἀνάνου, ξε' Σίμων Καθῆμου.

ξζ' Καλάφας, δ καὶ Ἰώσηππος, ἐφ' οὐ τὸ σωτήριον πάθος, δ Κύριος ἡμῶν ὑπέμεινε.

ξζ' Ἰωνάθης Ἀνάνου, ξη' Θεόφιλος ἀδελφὸς, ξζ' Σίμων Βοήθου, ο' πάλιν Ἰωνάθης δ Ἀνάνου, οα' Ματθίας ἀδελφὸς, οβ' Ἡλί δ νέος, ογ' Ἰώσηππος Κάμηη, οδ' Ἀνανίας δ τοῦ Νεβεδαίου, οε' Ἰωνάθης, οζ' Ἰζαμῆλος Φαθίου, οζ' Ἰώσηππος δ Κάμηης.

οη' Ἀνανός Ἀνάνου, δ Ἰάκωβον ἀποκτείνας τὸν δίκαιον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. Τούτω καὶ δ Παῦλος εἶπε· Τύπτειν σε μέλλει δ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένες. οθ' Ἰησοῦς δ Γαμαλίηλ.

π' Ματθίας Θεοφίλου, ἐφ' οὐ δ πρὸς Ρωμαίους πόλεμος ἀρχὴν εἰλήφει, έτους δύδου Κλαυδίου.

πα' Φιναῖς, ἐφ' οὐ δ πάλις καὶ δ ναὸς καὶ τὸ Εθνο; ὑπὸ Τίτου ἐάλω, καὶ πάντα κατὰ τὸν ναὸν κατέλυθη.

(11) Consentit Dio lib. xxxvi. Adversatur Joseph.

(12) Joseph. xvii, 8. Scilicet quando aliqua impuritate vel alio impedimento laborabat pontifex, nec poterat in magno die Expiationis cærenias agere, sufficiebat ei sagamus, aut vicarius.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. — *Tίνες οι ἐκ τοῦ Κατρ ρόμεροι, Α'* CAP. III. — *Quinam ex Cain nati sunt ab origine ad septimam usque generationem.*

α'. Κάιν, β' Ἐνώχ, γ' Γαϊαδάδ, δ' Μαΐηλ, ε' Μαθωσάλα, ζ' Λάμεχ, η' Ἰωνήλ καὶ Ιουνάλ καὶ Θοδίλ. Ἐπὶ δὲ τούτων ἡ πανύλεθρος τοῦ Κάιν γέγονε διαφορά.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. — *Tίνες οι ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐτῷ κιβωτῷ διασωθέντες.*

Νόε, καὶ οἱοι τρεῖς, Σῆμ, Χάρη, Ἰάφεθ, καὶ αἱ τεύτων τίσσαρες γυναικες.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. — *Tίνες εἰσὶν οἱ τοῦ Ἰακὼβ παῖδες, οἱ τοῦ λιού κατριάρχαι.*

Ἐξ μὲν Λειας· Τουδιμ, Συμεὼν, Λευΐ, Ἰούδας, Ἰσάχαρ, Ζαδούλων. Ἐξ δὲ Ραχήλ. Βενιαμίν (13). Β' Εξ δὲ Βαλλῆς, Δάν, Νεφθαλείμ. Ἐξ δὲ Ζελφῆς, Γάδ, Ἀσσήρ. Οὗτοι ἐν (14) οε' ψυχαὶς κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'. — *Tίνες εἰσὶν οἱ οε' οι μετὰ τοῦ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον κατελυσαντες (15).*

α' Τουδιμ δὲ πρωτότοκος, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Ἐνώς, Φαλλούς, Ἀσρώμ, Χάρης.

β' Συμεὼν, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Τεμουήλ, Ἰαμηώθ, Ἰακείμ, Σαδρ, Σαούλ.

γ' Λευΐ, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Γεδεὼν, Καλθ, Μεραρί.

δ' Ἰούδας, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Σηλώμ καὶ Φαρές. Υἱοὶ δὲ Φαρές· Ἐσρώμ, Ιεμουήλ.

ε' Ἰσάχαρ, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Θωλά, Φουά, Ἰασούμ, Ἀμράμ.

ζ' Ζαδούλων, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Σέδερ, Ἀλλώμ, Αιήλ. Οὗτοι ἐκ Λειας, λ' (16).

η' Γάδ, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Σαφών, Ἀγγής, Σαυνής, Βοασαμών, Δίδης, Ἀρώ, Ἀδδής, Ἀροήλ.

η' Ἀσσήρ, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Ἰεμνασσοῦ, Ἰεούλ, Μαρία, Σάρφα ἀδελφή. Υἱοὶ δὲ Μαρίας· Χορέβ καὶ Μαλχεήλ. Οὗτοι ἐκ Ζελφῆς, ιζ.

θ' Ἰωσήφ, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ τεχθέντες ἐν Αἴγυπτῳ· Μανασσῆς καὶ Ἐφραΐμ, Σουτάλ, Ταλιμμέδεκ.

ι' Βενιαμίν, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Βαλλής, Φούς, Ἐδήλ. Υἱοὶ Βαλλῆς· Γηρά, Νεομάν, Ἰαχής, Ρώς, Μαρμήν. Υἱοὶ Γηρά· Ἀράδ. Οὗτοι ἐκ τῆς Ραχήλ, ιη'.

ιε' Δάν καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Ἀσώμ.

ιψ' Νεφθαλείμ, καὶ οἱ οἱοι αὐτοῦ· Ἀστήλ, Γωϊνή, Ἀσσάκ, Συλλήμ. Οὗτοι ἐκ Βαλλῆς, η'. Ὁμοῦ οθ'. Καὶ δὲ πατήρ Ἰακὼβ, καὶ Δείνα ἡ θυγάτηρ, καὶ Λεια· δέμοι φυχαὶ οε'.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'. — *Tίνες οἱ τοῦ Σαμουήλ πρότοις Ιεραπολί (17).*

α' Κορέ, δὲ ἐπισυστάς ἐπὶ Μωϋσῆ, β' τούτου οἱδες, Ἐλεανᾶ, γ' Ἐναδδ, δ' Ἐλιάδ, ε' Ἰερεάδ, ζ' Ἐλ-

τήλη, ιη'.

(13) Deest Ἰωσήφ καὶ, Joseph et, vitio typogr., ut versio Fabriciana ostendit,

(14) Fabric. vertit septuaginta dux, male. Vide sequens caput.

1 Cain, 2 Enoch, 3 Gaiadad, 4 Maiel, 5 Mathusala, 6 Lamech, 7 Jobet et Jubal et Thobel. Sub his vero omnimodum contigit Cainitarum exterminium.

CAP. IV. — *Quinam servati sunt a diluvio in arca.*

Noe, et filii tres, Sem, Cham, Japheth, horumque uxores quatuor ¹.

CAP. V. — *Qui sunt Jacobi filii, patriarchae populi.*

Ex Lia : Rubim, Symeon, Levi, Judas, Issachar, Zabulon. Ex Rachel : Joseph, et Benjamin. Ex Balla : Dan, Nephthalim. Ex Zelpha : Gad, Asser. Isti in lxxv animabus descenderunt in Aegyptum ².

CAP. VI. — *Quinam sunt isti lxxv qui cum Jacob in Aegyptum profecti sunt.*

1 Rubim primogenitus, et filii ejus; Enos, Phalilus, Asrom, Charmes.

2 Symeon, et filii ejus; Iemuel, Jamenoth, Jacim, Saar, Saul.

3 Levi, et filii ejus: Gedeon, Caath, Merari.

4 Judas, et filii ejus: Selom et Phares. Filii porro Phares; Esrom, Jemuel.

5 Issachar, et filii ejus: Thola, Phua, Jasum Amram.

6 Zabulon, et filii ejus: Seder, Allom, Ael. Isti ex Lia, xxx.

7 Gad, et filii ejus: Saphon, Agges, Saunes, Boasamon, Dides, Aro, Addes, Aroel.

8 Aser, et filii ejus: Jemmessu, Jeul, Maria, Sarrha soror. Filii porro Mariæ; Choreb et Malchiel. Isti ex Zelpha, xviii.

9 Joseph, et filii ejus in Aegypto progeniti: Masses et Ephraim, Sutal, Talimmedee.

10 Benjamin, et filii ejus: Balla, Phus, Ebel. Filii Balla; Gera, Neoman, Jaches, Ros, Mamphen, Filii Gera; Arad. Isti ex Rachel, xviii.

11 Dan, et filii ejus: Asom.

12 Nephthalim, et filii ejus: Asiel, Goyne, As-sas, Syllem. Isti ex Balla, vii. Universim omnes. lxxii. Et pater Jacob, et Dina filia atque Lia, simul animis lxxv.

CAP. VII. — *Quinam fuerunt Samuelis progenitores sacerdotales.*

1 Core, qui seditionem concitat sub Moysē,

2 Hujus filius, Elcana, 3 Emaed, 4 Eliad, 5 Jeraam,

(15) Confer Genes. xlvi.

(16) Forte Zara, quintus filius Judæ, ex Gen. xlvi.

12 a librariis hic omissus est.

(17) Confer I. Paral. vi.

6 Elcana, 7 Samuel : ex quo nati sunt duo filii, Α κανά, ζ' Σαμουήλ, ἐξ οὗ γεγόνασιν υἱοί δύο Ἰωήλ καὶ Ἰσαμινά. Καὶ δωροληπτοῦντες, οὐκ ἀξιοί τῆς πατρικῆς διαδοχῆς εἶναι ἐκρίθησαν.

CAP. VIII. — *Quinam sunt Heli progenitores sacerdotales.*

1 Caath, 2 Abitom, 3 Abimelech, 4 Abiathar, 5 Uriu, 6 et Nathan, 7 Heli, ex quo nati sunt filii duo, Ophne et Phinees, qui in sacrificia lascivientes interficiuntur in bello Philistino.

CAP. IX. — *Quinam fuerunt progenitores Ezechielis prophetæ sacerdotales.*

1 Jodae, 2 Phadnæas, 3 Amorrhias, 4 Zachor, 5 Samue, 6 Ephedlia, 7 Melchiu, 8 Alom, 9 Gomorrhias, 10 Baruch, 11 Sophonias, 12 Massæas, 13 Chelicias, 14 Buze, 15 Jezechiel. Qui in captivitate Juda vaticinatus est Babylone.

CAP. X. — *Quinam fuerunt Jeremias prophetæ progenitores sacerdotales.*

1 Aaron, 2 Phinees, 3 Ozias, 4 Razazas, 5 Moriad, 6 Amorias, 7 Ametob, 8 Seduc, 9 Achimnas, 10 Hujus filius Elias propheta et Salom, 11 Salomi filius, Joram, 12 Amos et Jodae, 13 Sedecias filius Jodae, 14 Joel, 15 Urias, 16 Nere, 17 Salom, 18 Chelicias, 19 Jeremias, qui captivitatem in Iudea prophetavit.

CAP. XI. — *Quinam fuerunt populi iudices post divisionem terræ a Jesu Nave factam.*

1 Chusarathon rex Mesopotamiae Syriæ.

2 Gothoniol judex.

3 Jesus Nave⁹. *Meglon rex Moabitarum*¹⁰.

4 Aod judex.

5 Jabel rex Chanaan¹¹.

6 Deborra prophetissa cum Barac.

7 Madianitica gens¹².

8 Judeon judex.

9 Abimelech judex.

10 Thola judex.

11 Ir judex.

12 Ammonitica gens¹³.

13 Jephthæz judex.

14 Essebon judex.

15 Ahon judex.

16 Abdon judex.

17 Philisthæi¹⁴.

18 Sampson judex.

(19) Semenar judex.

20 Interregnum¹⁵.

21 Et Samir judex.)

⁹ Jud. III, 8. ¹⁰ ibid., 12. ¹¹ Jud. IV, 2. ¹² Jud. VI, 1. ¹³ Jud. X, 7. ¹⁴ Jud. XIII, 1. ¹⁵ Iul. XVII, 6, XVIII, 1, XXI, 24.

(18) Confer Zeltnerum in *Judices*

(19) Videtur insititius.

(20) Quæ uncinis includuntur cum absint, typographico certe errore, ex versione Fabriciana hue revocavimus. Cæterum de his silent Scriptura, Josephus et Clemens, Strom. I, p. 324.

ΚΕΦΑΛ. Η'. — *Tίτες οἱ τοῦ Ἡλί πρότοις Ιερατικοί.*

α' Καλθ, β' Ἀδιεπού, γ' Ἀδιμέλεχ, δ' Ἀδιέθαρ, ε' Ούροῦ, σ' καὶ Νεθάν, ζ' Ἡλί, ἐξ οὗ γεγόνασιν υἱοί δύο, Ὅφρη καὶ Φινές, εἰ τὰ; Θυσίας ἐνερυφῶντες, ἀγαιροῦνται ἐν πολέμῳ τῶν ἀλλοφύλων.

ΚΕΦΑΛ. Θ'. — *Tίτες οἱ τοῦ Ἱεζεκιὴλ τοῦ προφήτου πρότοις Ιερατικοί.*

α' Ἰωδαὶ, β' Φαδναίας, γ' Ἀμορβίας, δ' Ζαχώρ, ε' Σαμοὺ, σ' Ἐφεδλά, ζ' Μελχιοῦ, η' Ἀλώμ, θ' Γομορβίας, ι' Βαρούχ, ια' Σοφανίας, ιβ' Μασσαίας, ιγ' Χελκίας, ιδ' Βουζή, ιε' Ἱεζεκιὴλ, οἱ ἐν τῇ αιχμαλωσίᾳ τοῦ Ἰουδαία προφητεύσας ἐν Βαβυλῶνι,

ΚΕΦΑΛ. Ι'. — *Tίτες οἱ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου πρότοις Ιερατικοί.*

α' Ἀσρών, β' Φινές, γ' Ὀζίας, δ' Παζαζίς, ε' Μωριάδ, σ' Ἀμωρίας, ζ' Ἀμητώδ, η' Σεδούκ, θ' Ἀχιμάς, ι' τούτου υἱὸς Ἡλίας ὁ προφήτης καὶ Σαλώμ, ια' Σκλώμου υἱὸς, Ἰωρχύ, ιβ' Ἀμώς καὶ Ἰωδαὶ, ιγ' Σεδεκίας υἱὸς Ἰωδαὶ, ιδ' Ἰωήλ, ιε' Ούριας, ις' Νηρή, ιζ' Σαλώμ, ιη' Χελκίας, ιθ' Ἱερεμίας, οἱ τὴν αιχμαλωσίαν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ προφητεύσας!

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'. — *Tίτες οἱ τοῦ λαοῦ κριεῖ μετὰ τὴν ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ τετελεσθεῖ τῆς τῆς διανέμησιν, τεργέμενοι.*

α' Χουσαρεῖν τοπεμῶν Συρίας βασιλεύς.

β' Γοθονιὴλ κριτής.

γ' Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ (19). Αἰγλῶν βασιλεὺς Μωαΐτων.

δ' Ἀώδ κριτής.

ε' Ταβής βασιλεὺς Χαναάν.

ζ' Δεσδόρα προφῆτις σὺν Βεράχ.

ζ' Μαδιναῖος Εθνος.

η' Γεδεὼν κριτής.

θ' Ἀδιμέλεχ κριτής

ι' Θωλά κριτής.

ια' Είρ κριτής.

ιβ' Ἀμμοτίται θύτος.

ιγ' Ἰερθατ κριτής.

ιδ' Ἐασεβάν κριτής.

ιε' Ἀλλάν κριτής.

ις' Ἀεδών κριτής.

ιζ' Ἀλλόρσιοι.

ιη' Σαμψών κριτής.

[(20) ιθ' Σεμενάρ κριτής.

ιχ' Ἀναρχία.

ια' Καὶ Σχιτρ κριτής.]

D

καὶ Ειρήνη (21), καὶ Σαμανίας κριτής. Μετὰ δὲ Α' Ειρήνη (21), καὶ Σαμανίας κριτής. Μετὰ δὲ Α' Ειρήνη (21), καὶ Σαμανίας κριτής. Μετὰ δὲ Α' Ειρήνη (21), καὶ Σαμανίας κριτής.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙ'. — Τίτλος ἀβασίλευοντας τοῦ λαοῦ (22).

α' Σαούλ, β' Δαδίδ, γ' Σολομών, δ' Ροβοάμ, ἐφ' οὗ ἐμερίσθη ἡ βασιλεία: ε' Ἀβίλα, σ' Ἀσά, ζ' Ἰωσαφάτ, η' Ἰωράμ, θ' Ὁχοζίας, ι' Γοδολία γυνή, μῆτηρ τοῦ Ὁχοζίου, ια' Ἰωάδη, ιβ' Ἀμαστας, ιγ' Ὁζίας, ιδ' Ἰωθάμ, ιε' Ἀχάζ, ις' Ἐζέκιας, ιζ' Μανασσῆς, ιη' Ἀμώς, ιθ' Ζωσίας (23), κ' Ἰωακείμ, κα' Ἰεχονίας, κβ' Σεδεκίας, ιφ' οὐ καὶ ή δευτέρα αἰχμαλωσία τοῦ Ιουδαία ἐγεγνήτη, καὶ δ ναὸς ἐνερήσθη.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. — Τίτλος βασιλεῖς γερόντων τοῦ Ιουδαίου μετά τὴν ἀπό τοῦ Ιουδαίου διαιρεσίαν.

α' Ἱεροβοάμ, β' Ναθάν, γ' Βαστά, δ' Ἐλά, ε' Ζαμέρη, σ' Ἀμδρή, ζ' Ἀχαδός, η' Ὁχοζίας, θ' Ἰωράμ, ι' Ἰησοῦς, ια' Ἰωάδης, ιβ' Ἱεροβοάμ, ιδ' Ζαχαρίας, ιε' Σελλίμ, ιζ' Μανασσῆς, ιη' Φακεσίας, ιη' Φακετή, ιθ' Νοσή, οὐ ἐννάτῳ ἔτει ἡ καθαίρεσις τῆς βασιλείας γέγονε.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'. — Τίτλος προφῆται γερόντων ἢν τῷ θεῷ λόγῳ, οἱ καὶ τὰς προφητείας ἀγγράφους κατεῖχονται.

α' Μωϋσῆς, β' Ἰησοῦς δ. τοῦ Ναοῦ, γ' Δαδίδ, δ' Σαλομών, ε' Ἡσαΐας, σ' Ἱερεμίας, ζ' Ἱεζεκίηλ, η' Δανιήλ, θ' Νοσή, ι' Ἰωήλ, ια' Ἀμώς, ιβ' Ἀβδιοῦ, ιγ' Ἰωνᾶς, ιδ' Μιχαήλ, ιε' Ναούμ. ιζ' Ἀβδακούμ, ιη' Σοφονίας, ιη' Ἀγγαῖος, ιθ' Ζαχαρίας, κ' Μαλάχιας. Οὗτοι μὲν οἱ εἴκοσι ἀγγράφους κατεῖχον αὐτῶν τὰς προφητείας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'. — Τίτλος δὲ γερόντων ἀλλοι προφῆται, οἱ μὴ ἢν γράμμασιν αὐτῶν κατατείγαντες τὰς προφητείας.

α' Ἄδαμ, β' Νῶε, γ' Ἀρεάδημ, δ' Ἰσααχ, ε' Ἰακὼν, σ' Ἐλδαδ, ζ' καὶ Μηδάδ, η' Σαμουήλ, θ' Γάδ, ι' Νάθαν, ια' Ἀχίλας δ. Σιλονίτης, ιβ' Σαμαίας υἱὸς Ἀνανί, ιγ' Σαλαμίν, ιδ' Ἀνανίας, ιε' Ἡλίας, ιη' Ἐλισσαίος, ιζ' Μιχαήλ υἱὸς Ἰεμδόλη, ιη' Ἀβδάδων, ιθ' Βουζῆ, κ' Ούριας, κα' Σαμαίας.

κβ' Ιαδὼν (25), δ ἐπὶ τοῦ Ἱεροβοάμ τὴν πτῶσιν

²⁴ I. Reg. xiii, 4. ²⁵ II. Reg. v, 4; III. Reg. II, 14. ²⁶ III. Reg. vi, 4; II. Paral. ix, 30. ²⁷ III. Reg. xi, 43, xiv, 21; II. Par. xii, 43; III. Reg. xii, 16. ²⁸ III. Reg. xv, 1'; II. Paral. xiii, 2. ²⁹ III. Reg. xv 9; II. Paral. xv, 1. ³⁰ III. Reg. xxii, 41; II. Par. xx, 31. ³¹ IV. Reg. viii, 16; II. Paral. xi, 4. ³² IV. Reg. viii, 25; II. Paral. xxii, 1. ³³ IV. Reg. xi, 1; II. Paral. xxxii, 40. ³⁴ IV. Reg. xii, 1; Par. xxxii, 20. ³⁵ IV. Reg. xiv, 1; II. Paral. xxvi, 3. ³⁶ Ibid. 32; II. Paral. xxvii, 1. ³⁷ IV. Reg. xvi, 1; II. Par. xxviii, 1. ³⁸ IV. Reg. xviii, 2; II. Par. xxviii, 27; xxix, 1. ³⁹ IV. Reg. xx, 21; II. Par. xxxiii, 1. ⁴⁰ IV. Reg. xxi, 18; II. Par. xxxiii, 20. ⁴¹ IV. Reg. xxii, 1; II. Par. xxxiv, 1. ⁴² IV. Reg. xxii, 4. ⁴³ IV. Reg. xxii, 34; II. Paral. xxxvi, 4. ⁴⁴ V. Reg. xxiv, 6; II. Paral. xxxvi, 8. ⁴⁵ IV. Reg. xxiv, 16; Paral. xxxvi, 10. ⁴⁶ Jerem. xxxvii, 1, lxx, 4. ⁴⁷ III. Reg. xii, 20; II. Par. x, 16. ⁴⁸ III. Reg. xv, 25. ⁴⁹ Ibid. 33. ⁵⁰ III. Reg. xvi, 8. ⁵¹ Ibid. 15. ⁵² Ibid. 23. ⁵³ Ibid. 29. ⁵⁴ III. Reg. xii, 52. ⁵⁵ IV. Reg. iii, 4. ⁵⁶ IV. Reg. ix, 13. ⁵⁷ IV. Reg. xiii, 1. ⁵⁸ Ibid. 10. ⁵⁹ IV. Reg. xiv, 23. ⁶⁰ IV. Reg. xv, 8. ⁶¹ Ibid. 15. ⁶² Ibid. 17. ⁶³ Ibid. 23. ⁶⁴ Ibid. 27. ⁶⁵ IV. Reg. xvii, 1, 23, xviii, 9. ⁶⁶ Num. xi, 26. ⁶⁷ II. Paral. ix, 19; I. Reg. xiv, 3. III. Reg. xi, 29. ⁶⁸ II. Paral. xii, 15. ⁶⁹ III. Reg. xii, 8. II. Paral. xviii, 7. ⁷⁰ II. Paral. xii, 15.

(21) Quæ bellum Benjaminiticum, ut videtur, excepit. Jud. xx, seqq.

(22) Confer. Schmidt, in Reges.

(23) Hic Amanuenses videntur emisisse Joachaz.

26 Pax, et Samanias judex. Post hos judicarunt populum sacerdotes Heli et Samuel, ac deinde fuerū reges.

CAP. XII. — Quinam fuerunt reges populi.

1 Saul ¹⁶, 2 David ¹⁷, 3 Salomon ¹⁸, 4 Roboam sub quo scissum est regnum ¹⁹, 5 Abia ²⁰, 6 Asa ²¹, 7 Josaphat ²², 8 Joram ²³, 9 Ochozias ²⁴, 10 Godolia mulier, Ochozia mater ²⁵, 11 Joas ²⁶, 12 Amasis ²⁷, 13 Ozias ²⁸, 14 Joatham ²⁹, 15 Achaz ³⁰, 16 Ezekias ³¹, 17 Manasses ³², 18 Amos ³³, 19 Josias ³⁴, (Joachaz ³⁵, 20 Joakim ³⁶, 21 Jechonias ³⁷, 22 Sedecias. Sub quo contigit secunda Iudea captivitas, et templum conflagravit ³⁸.

CAP. XIII. — Quinam fuerunt reges Israel postquam ab Iudea divulsus est.

1. Jeroboam ³⁹, 2 Nadab ⁴⁰, 3 Baasa ⁴¹, 4 Ela ⁴², 5 Zambre ⁴³, 6 Ambre ⁴⁴, 7 Achaal ⁴⁵, 8 Ochozias ⁴⁶, 9 Joram ⁴⁷, 10 Jeu ⁴⁸, 11 Joachas ⁴⁹, 12 Joas ⁵⁰, 13 Jeroboam ⁵¹, 14 Zacharias ⁵², 15 Selliūm ⁵³, 16 Manasses ⁵⁴, 17 Phecessias ⁵⁵, 18 Phacee ⁵⁶, 19 Osee, cuius anno nono contigit eversio regni ⁵⁷.

CAP. XIV. — Quinam fuerunt prophetæ in verbo divino qui et prophetias scripto consignarunt.

1 Moyses, 2 Jesus Nave, 3 David, 4 Salomon, 5 Isaías, 6 Jeremias, 7 Jezeciel, 8 Daniel, 9 Osee, 10 Joel, 11 Amos, 12 Ahdiu, 13 Jonas, 14 Michæas, 15 Naum, 16 Abbacum, 17 Sophonias, 18 Aggæus, 19 Zacharias, 20 Malachias. Hi viginti Litteris commendatas reliquerunt suas prophetias.

CAP. XV. — Quinam fuerunt alii prophetæ, qui nequaquam suas prophetias in scriptis reliquerunt.

1 Adam, 2 Noe, 3 Abraham, 4 Isaac, 5 Iacob, 6 Eldad ⁵⁸, 7 et Medad, 8 Samuel, 9 Gad, 10 Nathan, 11 Achias Silonites ⁵⁹, 12 Samæas filius Anani ⁶⁰, 13 Salamin, 14 Ananias, 15 Elias, 16 Elisæus, 17 Michæas filius Jembila ⁶¹, 18 Abdaddon ⁶², 19 Huze, 20 Urias, 21 Samæas.

22 Jadon, qui sub Jeroboam ruinam altaris Be-

(24) Confer. Cod. pseudopigr. V. T., pag. 896.

(25) Vide Joseph. Ant. Iude. lib. viii, cap. 3, n. 9, Coteler. Patr. App. tom. I, p. 294.

thelici, eversionemque reipublicæ Israëliticæ pro-
phetavit. In adventu autem Domini fuerunt :
23 Zacharias, Joannis baptistæ pater, 24 Symeon,
25 Joannes baptista, 26 Agabus²⁶. Alii etiam in
Israël fuerunt prophetæ, 27 Aias²⁷, 28 Iesu filius
Anani.

CAP. XVI. — Quænam fuerunt prophetantes mu-
lieres.

1 Sarra, 2 Rebecca, 3 Maria Moysis soror,
4 Sephora Moysis uxor, 5 Deborrha, quæ Bara-
cum ad bellum misit, 6 Olda, 7 Anna Samuels
mater. Et in adventu Domini fuerunt : 8 Elisabet,
et Maria Deipara, et Anna Phanuelis filia de tribu
Aser.

CAP. XVII. — I. Qui reges pii fuerunt.

1 David, 2 Asa, 3 Josaphat, 4 Ezekias, 5 Josias.
Salomon vero et Ozias in senectute Dei iura con-
tempserunt, dum prior mulieribus ethnicis emanci-
patus est, alter sacerdotale munus obire ausus est.

II. Quinam reges impie egerunt.

1 Joram, 2 Ochozias, 3 Joas, 4 Amasias, 5 Joa-
tham, 6 Achaz, 7 Manasses, 8 Amon, 9 Jachas,
10 Sedecias. Saul porro qui primus regnavit, dum
invidia in David movetur, a pietate excidit, Deoque
inobediens fuit : ac tandem ad ventriloquam con-
fugit.

CAP. XVIII. — Quinam in populo fuerunt falsi pro-
phetæ.

1 Sedecias filius Chana, qui cum quadringentis
prophetis Jezabelis Achabum decipiens induxit ad
expeditionem contra Remoth urbem Galaad²⁸.

2 Prophetæ Jesabelis cccc. quos Helias convictos,
per manum populi interfecit.

3 Paschor, qui Jeremiam inclusit in carcere,
tanquam qui ad Nabuchodonosor vellet confu-
gere²⁹.

4 Ananias filius Alom, qui Jeremias lignæ juga
confregit ad imaginem futuræ Babylonii contri-
tionis³⁰.

5 Samæas Babylone captivus, qui etiam scripsit D
Jerosolymam ad Sophoniam sacerdotem ut puni-
retur Jeremias, tanquam qui scriberet ad degentes
Babylone, diu comperendinandam esse captivita-
tem³¹.

6 Achab filius Kuliæ³².

7 Et Sedekias filius Maasiæ, prophetantes contra
Jeremiam³³.

²⁶ Act. xi, 28. ²⁸ III. Reg. xiv, 18. ²⁹ III Reg. xxii, 12. ³⁰ Jerem. xxxviii, 1, 6. ³¹ Jerem. xxvii,
4, 10. ³² Jerem. xxix, 24. ³³ ibid. 21. ³⁴ ibid.

(26) Aliena hæc margine in textum videntur im-
migrare.

(27) Hoc nomen deest in Graeco Fabricii, occurrit
in versione. Quare videatu a typogr. omissum.

A tōū ἐν Βεθλή θυσιαστηρίου, καὶ τὴν καθαίρεσιν τῆς
τοῦ Ἱερατὸς πολιτείας προφητεύσας. Καὶ ἐπὶ τῆς
παρουσίας τοῦ Κυρίου, καὶ Ζαχαρίας, δὲ τοῦ Βαπτι-
στοῦ Ἰωάννου πατήρος καὶ Συμεὼν, καὶ Ἰωάννης ὁ
Βαπτιστής, καὶ Ἀγαθος. Καὶ ἄλλοι (26) ἐπὶ τοῦ
Ἱερατὸλ γεγόνασι προφῆται. καὶ Ἄιας, καὶ Ἰησοῦ (27)]
νιδς Ἀνανί.

ΚΕΦΑΛ. IC'. — Τίνες προφήτεις τυραῖκες γε-
γόνασι.

α' Σάρρα, β' Ρεβέκκα, γ' Μαρία ἡ τοῦ Μωϋσέως
ἀδελφή, δ' Σεπτέρα ἡ τοῦ Μωϋσέως γυνή, ε' Διερρέρα,
ἡ τὸν Βαράκ ἐπὶ τὸν πόλεμον στελασσα, ζ' Ολδα,
ζ' Ἀννα ἡ τοῦ Σαμουὴλ μήτηρ. Καὶ ἐπὶ τῆς πα-
ρουσίας τοῦ Κυρίου· η' Ἐλισάβετ, καὶ Μαρία ἡ
Θεοτόκος, καὶ Ἀννα θυγάτηρ Φανουῆλ ἐκ φυλῆς
Ἀστρί.

ΚΕΦΑΛ. IZ'.—Δ'. Τίνες εὐσεβεῖς γεγόνασι βασι-
λεῖς.

α' Δαδιδ, β' Ἀσά, γ' Ἰωσαφάτ, δ' Ἐζεκίας,
ε' Ἰωσίας. Σολομῶν δὲ καὶ Ὁζίας πρὸς τὸ γῆρας
ῶλιγώρησαν, δὲ μὲν γυναικὶς ἐθνικαῖς ὑπαχθεῖς, δὲ
δὲ Ιερατεύσασθαι ὑπερηγφανήσας.

Ε'. Τίνες βασιλεῖς ἀδυσσέβησαν.

α' Ἰωράμ, β' Ὁχοζίας, γ' Ἰωάς, δ' Ἀμασίας,
ε' Ἰωάθαμ, ζ' Ἀχαζ, ζ' Μανασῆς, η' Ἀμών,
θ' Ἰάχας, ι' Σεδεκίας. Σαοὺλ δὲ ὁ τῆς βασιλείας
ἐναρξάμενος, φθονῶν τῷ Δαθιδ ἐξέπεσε τῆς εὐσε-
βείας, καὶ Θεοῦ ἀνηκούστησε, καὶ τέλος ἐγγαστρι-
μύθῳ προσπέφευγε.

ΚΕΦΑΛ. IH'. — Τίνες ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ
γεγόνασι.

α' (28) Σεδεκίας νιδς Χανᾶ, δὲ μετὰ τῶν τετρα-
κοσίων ψευδοπροφητῶν τῆς Ἱεζάβελ ἀπατῶν τὸν
Ἀχαδὸν εἰς τὴν Τεμώθ, πόλιν τοῦ Γαλαάδ, παρά-
ληψιν.

β' Οἱ ς τῆς Ἱεζάβελ προφῆται, εὖς Ἡλίας ἀπ-
ελέγκας, διὰ τοῦ λαοῦ διεχειρίσατο.

γ' Πασχώρ, δὲ τὸν Ἱερεμίαν ἐγκλείσας ἐν φυλακῇ,
ώς πρὸς τὸν Ναδουχοδονόσορ καταφεύγοντα.

δ' Ἀνανίας νιδς Ἀλώμ, δὲ τὰ τοῦ Ἱερεμίου ἔγ-
λινα κλοιὰ συντρίψας, ἐν ὑποδέγματι τοῦ τὸν Βα-
σιλώνιον συντρίβεσθαι.

ε' Σαμαίας, δὲ τὸν Βασιλῶν αἰχμάλωτος, δὲ καὶ Σο-
φονίᾳ τῷ ιερεῖ γράφων ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, τιμωρεῖ-
σθαι τὸν Ἱερεμίαν, ὃς τοὺς τὸν Βασιλῶν γράφοντας,
τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποτελεῖν.

ζ' Ἀχαδ νιδς Κουλοῦ.

ζ' Καὶ Σεδεκίας Μασίου κατὰ τοῦ Ἱερεμίου προ-
φητεύοντες.

Apud Clement. Strom. 1, p. 326, Ίοῦ, νιδς Ἀνανίου,
Ιοῦ filius Ananias.

(28) Illic in Graeco numeri desiderantur, quos
commodi gratia adjecimus.

η' Ἰεζονίας δ τοῦ Ἀτσούρ.

Θ' Καὶ Φαλτίας δ τοῦ Βεναίου, παρὰ τοῦ Ἱεζεκιήλ σημαινόμενοι.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ'. — *Tίτες ἑξῆρχον τῶν φυλῶν κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς Αἰγύπτου* (29).

α' Τῆς μὲν Λευκτικῆς φυλῆς, Μωῦσῆς καὶ Ἀαρὼν.
β' τῆς δὲ Ἰούδα, Ἀμιναδάβ· γ' τῆς δὲ Ῥουσίν,
Ἐλιούζ· δ τῆς δὲ Συμεών, Σαρισαλατ· ε' τῆς δὲ
Ισάχαρ, Δωγάρ· σ' τῆς δὲ Ζαβουλών, Χελλών· ζ τῆς
Ἐφραΐμ, Σεμιούλ· η' τῆς Μανασσῆς, Φαλασσούρ·
θ' δτῆς Βενιαμίν, Γαδέων. ι' τῆς Δάν, Ἀμισαλάν.
ια' τῆς Ἀσήρ, Ἐχράν· ιβ' τῆς Γάδ, Ραγουήλ· ιγ' τῆς
Νεζθαλίμ, Ἐλάμ· Οὗτοι οἱ ἐν τῇ ἔξοδῳ ἥγονόμενοι,
φύλαρχοι τοῦ λαοῦ, οἱ καὶ ἐν τῇ ἑρήμῳ ἀπέθανον.

ΚΕΦΑΛ. Κ'. — *Tίτες ἑσχες Μωῦσῆς υἱούς, καὶ ἐκ τίτος.*

'Εκ Σεπφόρας τῆς θυγατρὸς Ἰωθὼρ Ιεράως Μαχιζέν, α' Γηρσών, β' Ἐλέξερ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'. — *Tίτες Ἀαρὼν ἑσχετος υἱούς.*

'Εκ τῆς Ἐλισάβετ θυγατρὸς Ἀμιναδάβ ἀδελφῆς
δὲ Ναασών, οἱ καὶ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα κατάγονται,
α' τὸν Ναδάβ, β' τὸν Ἀδιούδ, γ' τὸν Ἐλεάζαρ, δ τὸν
Τιθάμαρ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'. — *Tίτες ἐστὶ τὰ ἔθνη, δ σ λαδες διαληρούσθησσαν.*

Χαναναῖον, Εύαιον, Γεργεσαῖον, Ιεβουσαῖον, Χεταῖον,
Ἀμορραῖον, Φερεζαῖον.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'. — *Tίτες, καὶ τίτωρ ἔθνων βασιλεῖς δ λαδες διεκτείνεται* (30).

α' (31). Ἐπὶ τοῦ Μωῦσέως ἐκτάσει τῶν χειρῶν,
Ἀραλήκ.

β'. Διὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, τὸν Ἀδωνιδέζεκ βασιλέα
Ιερουσαλήμ.

γ' Καὶ τὸν Ἰλάμ βασιλέα Χεδρῶν.

δ' Καὶ τὸν Φαιδὼν βασιλέα Ἱεριμούς.

ε' Καὶ τὸν Σιφὰ βασιλέα Λάχης.

ζ' καὶ τὸν Δαμῆς βασιλέα Ὁδαλλάμ.

ζ' Καὶ τὸν Ἰασῆν βασιλέα Ἀσσόρ.

η' Καὶ βασιλέα Σομόρων.

Θ' Καὶ βασιλέα Ζιφ. Καὶ ἄλλους βασιλεῖς ἵως τῆς
Σιδωνίας, τοὺς πάντας δ Ἰησοῦς ἀνεῖλεν, βασιλεῖς
κύ. τὸν δὲ Σηήναν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων Μωῦσῆς
ἀνείλει, καὶ τὸν "Οὐ βασιλέα τῆς Βασάν. Καὶ δ Ἰούδας
δὲ ἀπέκτεινε τὸν Ἀδωνιδέζεκ, οὐ τὰ δύκρα τῶν
ποδῶν πρότερον ἐξέτεμεν. "Ο τε Γοθονήλ ὁ κριτῆς,
τὸν Χουεζέρ ἐλών βασιλέα Συρίας. Καὶ δ Ἄωδ ἀμ-
φοτεροδιξίος τὸν Αἴγιλών βασιλέα Μωαβίῶν, δόλῳ
διαχρησάμενος αὐτὸν τῇ λαιψῃ χειρὶ. Δεσδέρφα δὲ
τὸν Βαράκ, τὸν Σισάρα βασιλέα Ἰαχίς, διν Ἰαχὴλ
γύνῃ, πασσάλῳ διὰ τῶν ὡτῶν δηλασσε. Γεδεών δὲ τὸν
Ὀρτήμ Μαδιάμ βασιλέα. Καὶ Ἰεφθαὲ τὴν τοῦ Ἀμα-
λήκ βασιλείαν.

¹⁷¹ Jerem. xi, 1. ¹⁷² Exod. vi, 23. ¹⁷³ Exod. xvii, 11, 13. ¹⁷⁴ Judic. i, 1. ¹⁷⁵ Jos. x, 5. ¹⁷⁶ Jud. iii, 10.
¹⁷⁷ Ibid. 21. ¹⁷⁸ Jud. iv, 21. ¹⁷⁹ J. i, 1. ¹⁸⁰ 1, 25.

(29) Confer Num. i et xxxiv.

(30) Confer Iosue cxxo. xii.

A 8 Jezonias filius Assur,

9 et Phaltias filius Benæi, quos indigitat Eze-
chiel ¹¹.

CAP. XIX. — *Quinam præsuerunt tribubus in exitu
ab Αἴγυπτῳ.*

1 Praefuit Leviticæ tribui, Moyses et Aæron, 2 Ju-
de, Aminadab, 3 Rubin, Eliuz, 4 Simeon, Sarisalæ,
5 Isachar, Dogar, 6 Zabelon, Chellon, 7 Ephraim,
Semiul, 8 Manasse, Phalassur, 9 Benjamin, Ga-
deon, 10 Dan, Amisalan, 11 Aser, Echran, 12 Gad,
Rhaguel, 13 Nephthalim, Elam. Iste in exitu fuere
duces, principes tribuum populi, qui etiam in de-
serto mortui sunt.

B CAP. XX. — *Quosnam suscepit liberos Moyses, et
a qua.*

Ex Sepphora filia Jothor sacerdotis Midian,
1 Gersom, 2 Eliezer.

CAP. XXI. — *Quos habuit filios Aaron.*

Ex Elisabet filia Aminadabi, sorore Naassonis,
qui etiam ex tribu Iuda ducuntur, 1 Nadab, 2 Abiud,
3 Eleazar, 4 Itbamar ¹².

CAP. XXII. — *Quae sunt gentes quas populus here-
ditavit.*

Chananæa, Evæa, Gergesæa, Jebusæa, Chætaea,
Amorrhæa, Pherezæa.

CAP. XXIII. — *Quosnam, et quarumnam gentium
reges populus interfecit.*

1 Sub Moyse quando manus expandit, Amalek ¹³.

2 Per Jesum Nave, Adonibezec regem Jeru-
salæm ¹⁴.

3 Ilam regem Hebron ¹⁵.

4 Phido regem Jerimus.

5 Sipha regem Laches.¹⁶

6 Et Damis regem Ojollam.

7 et Jabin regem Assor,

8 et regem Somoron,

9 et regem Ziph. Itemque alios reges usque ad
Sidoniam, quos omnes Jesus interfecit : reges

neunpe xxix. At Seon Amorrhæorum regem Moyses
interfecit, etiamque Og regem Basan. Judas vero
interfecit Adonibezec, cuius extremitates pedum
prius truncavit. Gothoniēl quoque Judex, interremit
Chusan regem Syriæ ¹⁷. Et Aod ambidexter occidit
Æglom regem Moabitum, dolose interficiens eum
sinistra manu ¹⁸. Deborrhæ Baraci sustulit Sisaram
imperatorem Jacis, quem Jael clavo per tempora
adacto peremis ¹⁹. Gedeon autem e medio sustulit
Orem regem Madiam ²⁰. Jephthæ quoque evertit
regnum Amalæc.

(51) Numeri hic a textu aberant.

CAP. XXIV. — Quot et quae gentes ortae sunt a tri-
bus filiis Noe, Sem, Cham, Japheth.

^{1 Amerinum} 1/3 T.V. v.d. XIV
 1 Hebrei, 2 Assyrii, 3 Persæ, 4 Medi, 5 Arabes,
 6 Madianitæ, 7 Adiabeni, 8 Taini, 9 Palestini,
 10 Saraceni, 11 Magi, 12 Caspii, 13 Albani, 14 Indi,
 15 Aethiopes, 16 Aegyptii, 17 Libyes, 18 Chaggæi,
 19 Chananaei, 20 Pherezzæ, 21 Evæi, 22 Amorrhæi,
 23 Gergesæi, 24 Jebusæi, 25 Idumæi, 26 Samariæ,
 27 Phoenices, 28 Syri, 29 Cilices, 30 Cappadoces,
 31 Armeni, 32 Iberi, 33 Bebraui, 34 Scythæi,
 35 Colchi, 36 Samni, 37 Bospori, 38 Abiani,
 39 Isauri, 40 Iycæones, 41 Pisidæ, 42 Galatei,
 43 Paphlagones, 44 Phryges, 45 Græci sive Achæi,
 46 Thessali, 47 Macedones, 48 Thraces, 49 Mauzi,
 50 Bessi, 51 Dardani, 52 Sarmatæ, 53 Germani,
 54 Pannonii, 55 Pæones, 56 Norici, 57 Dalmatai,
 58 Romani, 59 Ligures, 60 Galli vel Celte, 61 Hispani
 vel Tyreni, 62 Margi, 63 Macuaci, 64 Seleuci,
 65 Afri, 66 Mazices, 67 Garamantes sive Borades,
 qui usque ad Aethiopiam protenduntur.

CAP. XXV. — Libri xxii, qui Veteris constituant
Testamentum.

1 Bræath, quod significat, In principio fecit.
 2 Uelesmoth, Hæc sunt nomina.
 3 Uekra, Et vocavit.
 4 Ammesphæcodim, Numeri.
 5 Eleadebarim, Deuteronomium : Hi sunt sermones. C
 6 Issue Benune, Jesus filius Nave.
 7 Josophatim, Judices.
 8 Ruth.
 9 Samuel, quod interpretatur, Vocatus
 10 Uammelech Dabid, Rex David.
 11 Dabre Jammem, Verba dierum.
 12 Esdras, quod significat Adjutor, liber
 13 Sepharthellim, Liber psalmorum.
 14 Meldoth, Proverbia.
 15 Koeleth, Ecclesiæ figura.
 16 Sir assirim, Canticum canticorum.
 17 Prophetæ XII.
 18 Iesaias.
 19 Jeremias.
 20 Jezechiel.
 21 Daniel.
 22 Job.

Præter hos; Esther, et Machabaici ubri, qui inscribuntur Sarbeth Sabanæi.

CAP. XXVI. — Nomina et interpretatio litterarum
Hebraicarum.

N Alph, Doctrina. 2 Beth, domus. 3 Gimel, plen-

(32) Præter Josephum et Bochartum, confer Cosmam Indicopleusten, et Paraphrasin Paralip. a Wilkinsio editam.

(33) Ex veteribus aliis xxii, juxta numerum litt. Hebraici alphabeti, aliis xxiv, quot nempe fuere seniorum Apocalypticum, numerant libros SS. Scripturæ. Ut sit sub aliis alii semper censeri putandi sunt. Quare Paralip. v. g. excludere non est cen-

Α ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'. — Πόσα έθνη καὶ εἴτε συνέστη
άπό τῶν εριών τοῦ Νώε χαῖδων, Σῆμ, Χάμ,
Ιάφεθ (32).

α' Εβραῖοι, [β' Ασσύριοι, γ' Πέρσαι, δ' Μήδοι.
 ε' Αραβεῖς, σ' Μαδιανοί, ζ' Αδιαβηνοί, η' Ταῖνοι,
 θ' Παλαιστινοί, ι' Σαρακηνοί, τα' Μάγοι, ιβ' Κά-
 σπιοι, γ' Άλβανοι, ιδ' Ίνδοι, ιε' Αιθίοπες, ις' Αι-
 γύπτιοι, ιτ' Αιθνεῖς, ιη' Χαγγαῖοι, ιθ' Χαναναῖοι,
 χ' Φερεζαῖοι, κα' Εναῖοι, κρ' Αιμορρᾶοι, κχ' Γερ-
 γεσαῖοι, κδ' Ιεβουσαῖοι, κε' Ίδουμαῖοι, κς' Σαμα-
 ριὲς, ξκ' Φοινικεῖς, κη' Σύροι, κθ' Κίλικες, λ' Κακ-
 παδόκαι, λα' Αρμενῖοι, λβ' Ιηγερες, λγ' Βεβραῖοι,
 λδ' Σκύθαι, λε' Κολχοί, λς' Σαρμαῖοι, λζ' Βόσποροι,
 λη' Αθειανοί, λθ' Ισαυροί, μ' Λυκάονες, μα' Πι-
 σιθαι, μβ' Γαλάται, μγ' Παφλαγόνες, μδ' Φρύγες,
 με' Ελληνες οἱ καὶ Αχαιοί, μς' Θεσσαλοί, μζ' Μα-
 χεδόνες, μη' Θράκες, μθ' Μαυσοί, ν' Βεσσαροί, νχ' Δαρ-
 δανοί, νβ' Σαρμάται, νγ' Γερμανοί, νδ' Παννόνιοι,
 νε' Πατίονες, νς' Νωρικοί, νζ' Δαλμάται, νη' Ρωμαῖοι,
 νθ' Λιγυρες, ξ' Γάλλοι οἱ καὶ Κελτοί, ξα' Σπανοί οἱ
 καὶ Τυρηνοί, ξβ' Μαργοί, ξγ' Μαχουακοί, ξδ' Σελευ-
 κοί, ξε' Αφροί, ξζ' Μάζικες, ξη' Γαράμαντες οἱ καὶ
 Βοράδες, ξως τῆς Αιθιοπίας ἐκτείνουσιν

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ'. — Τὰ δὲ τῷ Παλαιῷ ἀνδιδόμενα βι-
βλία καθ' (33).

α' Βρισήθ, διπερ ἔστιν, Ἐρ φρχῆ ἐποίησεν.
 β' Οὐελεσμώθ, δὲστι, Ταῦτα τὰ ὄνόματα.
 γ' Οὐεκρά, δὲστι, Καὶ ἐκάλεσεν.
 δ' Αμμεσφεκοδίμ (34), δὲστιν, Αριθμοί.
 ε' Ελεαδεβαρίμ, Δευτερονόμιον, Οὗτοι οἱ λόγοι.
 ζ' Ίσσοῦς Βερουνῆ, Ιησοῦς δ τοῦ Ναυῆ.
 ξ' Υεσφρατήμ, Κριταί.

η' Ρούθ.
 θ' Σαμονήι, διπερ ἡμιηνεύθη, Θ ο ληπτός.
 ι' Οναμμέλεχ Δαβίδ, δὲστι, Βασιλεὺς Δαβίδ.
 ια' Δαβρή Ιαμιήμ, δὲστι, Λόγος ἡμερῶν.
 ιβ'. Εσθρας, διπερ ἔστι, Βοηθός, βίθλος.
 ιγ' Σεφαρθελλίμ, δὲστι, Βίθλος φαλμῶν.
 ιδ' Ιαλιδώθ, Παροιμία.
 ιε' Ο Κωβιλθ, Εκκλησίας τύπος (35).
 ις' Σιρ ασσιρίμ, Ασμα δσμάτων.
 ιη' Προφῆται ιβ'.

ιη' Ησυλας.
 ιθ' Ιερερίας.

D ικ' Ιεζουήι.
 κα' Αανήι.
 κρ' Ιώδ.
 Εξα δὲ τούτων· Εσθήρ, καὶ τὰ Μακκαθαΐκά,
 διπερ ἐπιγέγραπται, Σαρθή Σαβαραΐξι (36).

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'. — Όρομασται καὶ ἐρμηνεία τῶν
 καὶ Εβραϊοῖς στοιχείων (37).

"Αἰψ, μάθησις. Βὲθ, οἶκον. Γιμελ, πλήρωσις.

sendus Joseppus.

(34) Al. ἀμμεσφεκκωδείμ. Puto esse ΜΙΤΡΦΗΜΩΝ

hammisi pakkedim, recensiti.

(35) Forte Εξκλησίαστής.

(36) Al. Sarbeth Sabanæi, quod videtur diver-

simode posse interpretari.

(37) Confer S. Ambrosium in psal. cxviii.

Ιδεος, διλτων. Ἡ, αὐτη. Οὐαν, ἐπ' αὐτῇ. Ζαΐ, **Αιδο**. τ **Daleth**, librorum. π **He**, ista. γ **ווע**, in ipsa. τ **Zain**, vivit. π **Heth**, vivens. ρ **Teth**, pulchra. τ **Jod**, principium. ρ **Kaph**, tamen. τ **Lamed**, discite. ρ **Mem**, ex ipsis. τ **Nun**, aeterna. ρ **Samech**, auxilium. ρ **Hain**, sons vel oculi. ρ **Phe**, os. τ **Sadi**, justitia. ρ **Koph**, vocatio. τ **Rhei**, capitis. ρ **Sin**, dentes. π **Thau**, signa. Simul junctæ efficient hujusmodi sententiam: *Doctrina domus, plenitudo librorum est; hac virit quicunque vivit. Bonum est principium, attamen discite ex ipsis aeterna. Auxilium oculi est os et justitia, vocatio capitis et dentium signa.*

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'. — *Mῆτρες Ἐβραιῶν, Αἰγυπτίων, Μακεδόνων, Ρωμαίων* (38).

δ **Νησάτη**, Φαρμουθί, Ξανθίκδς, Ἀπρίλλιος.
ε' **Ελαρ**, Πάχων, Ἀρτεμίσιος, Μάιος.
ζ' **Σιουδή**, Παύντ, Δέσιος, Ιούνιος.
ζ' **Θαμούζ**, Ἐπιφί, Πάρμενος, Ιούλιος.
η' **Άδ**, Μεσσορῆ, Αῶς, Αύγουστος.
θ' **Ελούλ**, Θώθ, Γορπιαῖος, Σεπτέμβριος.
ι' **Οσρὶ** (39), Φαοφ, Ὑπερβερεταῖος, Ὁκτώβριος.
ΚΕΦΑΛ. ΚΗ'. — *Οχως τὸ ιερὸν κατεσκευάστε χρίσμα*.

(40) Ἄνθους σμύρνης ἐκλεκτῆς σίκλοι (41) φ'. Ποιεῖ γόμφο..... κε..... γινον, θθ'. τῶν ἐν τῷ ἀγίῳ σταθμῷ δ σίκλοις δ εἰς νόταρ, ἥγουν θθ'. ξξ. Κιναμώμου εἰνάδους τὸ Σ' σίκλοι σν'. Γο Γο. ξβ. γίνονται θθ'. Καλέμου εἰνάδους σίκλοι σν'. θθ'. Ιρεώς σίκλει· φ· θθ'· έλαιου ἐξ έλαιων, εἰν· ποιεῖ. χθ', διοῦ αλλ.

"Οχως τὸ ιερὸν κατεσκευάστε θυμίαμα.

Στακτὴν, δινυχα, χαλβάνην, λίβανον, δάφνην, Γεων Ιαψ., φηγον, ίσται.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'. — *Τίνες γερόασιν γήρατες.*

Πρῶτοι ἐκείνοι, οἱ ταῖς θυγατράσιν τῶν ἀνδρῶν συμπλακέντων τῶν δαιμόνων, γεννηθέντες, δι' οὐδ; καὶ δ κατακλυσμὸς ἐγένετο, εἶκοσι καὶ ἔκατὸν ἑτῶν γεγονότων εὐτῶν, περὶ ὧν καὶ Μωϋσῆς φησιν. Ἐκείνοι εἰσιν οἱ γήρατες οἱ δι' αλέρος, οἱ ἀρθρωτοὶ οἱ ὄτρομαστοι.

Δεύτερος δ Νεβρὼδ δ κυνηγὸς, δ τῆς Βαβυλῶνος ἀρξάμενος βασιλεὺς, περὶ οὗ καὶ Μωϋσῆς μέμνηται ὡς ἐν παραδείγματι μυθευομένου, λέγων· Διὰ τοῦτο ἔρουσσε, ὡς Νεβρὼδ γήρας κυνηγὸς ἔρατε τοῦ Θεοῦ.

³⁸ Gen. vi, 4. ³⁹ Gen. x, 9.

(38) Confer Petavium in *Doctr. temp. et Bevere-gium in Element. chronol.*

(39) *Lege Θαρῃ.*

(40) Totum hoc caput, viiiio codicis corruptissimum, vix legi potuit. Confer. Exod. xxx, 23.

(41) Siclus, teste S. Hieronymo, ponderabat se-

4 **Nesan**, Pharmuthi, Xanthicus, Aprilis.
5 **Jar**, Pachon, Artemisios, Maius.
6 **Sivar**, Payni, Desins, Junius.
7 **Thamuz**, Epiphi, Panemius, Julius.
8 **Ab**, Mессоре, Lous, Augustus.
9 **Etul**, Thoth, Gorpiæus, September.
10 **Ostri**, Phaophi, Hyperberetaeus, October.

CAP. XXVII. — *Menses Hebraeorum, Αἴγυπτiorum, Macedonum, Romanorum.*

11 **Marsaban**, Athyr, Dius, November.
12 **Chaseleu**, Choiac, Apellæus, December.
1 Tebeth, Tyby, Audineus, Januarius.
Sabath, Mecher, Peritius, Februarius.
3 Adar, Phamenuthi, Dystrus, Martius.

CAP. XXVIII. — *Quomodo convonebatur sanctum chrisma.*

Floris myrræ electæ, sicli D. Facit gomor
... xxv..... eorum qui sunt in tabernaculo sancto. siclus unus..... Cinamomi bene olentis dimidium sicli ccl..... sunt.... Calami bene olentis, sicli ccl..... Ires sicli D..... Olii ex olivis, Hin. Facit dcix. simul.....

Quomodo conficiebatur sacrum thymiana?
Capiebant Staeten, onycha, galbanum, thus, da-phnen; æquali pondere omnia, inquit, erunt.

CAP. XXIX. — *Qui fuerint gigantes.*

Primi illi, qui, cum filiabus hominum coeuntibus dæmoniis, natisunt, propter quos accidit etiam diluvium, quum annorum essent centum et viginti. De quibus etiam Moyses dicit: *Hi sunt gigantes illi a sæculo, viri famosi* ⁴⁰.

Deinde Nebrod venator, qui primus Babylone regnavit, cuius etiam meminit Moyses, tanquam hominis in proverbio positi, dum ait: *Propterea dicent: Ut Nebrod gigas venator coram Deo* ⁴¹.

munciam Romanam, quæ inito calculo a viris doctis, ponderabat quantum quatuor aurei Veneti, quos appellant zecchinos (sequins) quorum singulis tribuantur grana 68, plus minus. Gomor vulgo estimatur drachmis 768

Fuerunt etiam in Astarothi Charnem gigantes, A quos cecidit Chodollogomor rex Ellam.

Postea in Chebron tres Sennad filii : quos Chaleb filius Jephone, accepta in hereditatem civitatem, funditus perdidit.

Temporibus quoque David regis extiterunt gigantes quatuor, quos etiam interfecerunt Davidis duces : Jesbe, quem sustulit Abissa; Sethi, quem sustulit Soboches filius Astothi; Elzæan, quem sustulit Arrog Bethleemites. Quartus autem ceteris potior, vir illi sexos habens digitos, quem cecidit Jonathan filius Samææ fratri David.

Goliath quoque Chettæus inter gigantes censemur, quem junior David cum esset funda percussum interfecit : cuius etiam hastam arripiens, seu donarium suspendit in Tabernaculo Dei ¹¹.

CAP. XXX. — *Quinam fuerunt multorum liberorum patres.*

Jacob tredecim habuerat liberos.

Gedeon judex LXX, quos etiam e medio sustulit nothus filius ejus Abimelech, cum sibi populi regimen conciliasset.

Jair, judex Galaatides ¹², xxxii filios ipse quoque procreavit.

Labdon, qui et ipse judex ¹³ fuit, filiorum xxx pater exstitit.

David rex xxii liberos habuit universim.

Roboam filius Solomonis, procreavit filios xxviii, et filias LX ¹⁴.

Abias filius ejus habuit filios xxii et filias xiii ¹⁵. C

Achaad rex Israel liberos genuit LXX ¹⁶ quos occidit Jeu.

CAP. XXXI. — *Quomodo partitus est populus terram promissionis, ut Jesus Nave illis forte distribuerat.*

Tribus Rubim et Gad et dimidia tribus Manasse. Primi isti a Moyse regionem transjordanicam acciperunt, quæ prius Amorrhæorum erat et Raphin, Basanitudem universam.

Tribus Manasse : altera dimidia tribus, regionem ea quoque transjordanicam circa Gadaram, quæ Gergesæorum erat, et quæ nunc dicitur Scythopolis usque ad maritima Dor, accepit.

Tribus Iuda habuit regionem universam quæ D jacet ad septentriones Idumææ, porrigiturque usque ad Sodomitin : cuius maritimæ civitates suere Gaza et Ascalon.

Tribus Symeon Idumæam, quæ finitimum habet Egypto et Arabiæ maritimam regionem ultra Gazzam positam.

Tribus Benjamin habuit Jericho et Bethel et Hierosolyma usque ad mare. In angusto tractu qui

'Egénontο δὲ καὶ ἡ Ἀσταρῶθ Χαρνέμ γίγαντες, οὓς κατέκρυψε (42) Χοδολλογόμορ βασιλεὺς Ἑλλάμ.

Μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Χεβρών τρεῖς οἱ τοῦ Σεννάδ (43) υἱοὶ οὐστινας Χάλεβ ὁ τοῦ Ἱεφωνῆ, λαβὼν ἐν κλήρῳ τὴν πόλιν, ἐξαύλιοθρευσε.

Καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαβὶδ γεγόνασι γίγαντες δ', οὓς καὶ ἀνατρούσιν οἱ τοῦ Δαβὶδ στρατηγοὶ· Ἰεσθῆ, ὃν ἀνείλεν Ἀδισά· Σέθ, ὃν ἀνείλει Σοδοχῆς ὁ Ἀστοθοῦ· Ἐλαζαν, ὃν ἀνείλεν Ἀρώγ· ὁ Βηθλεεμίτης· Τέταρτος δὲ μᾶλλον ὁ ἔξαδάκτυλος, ὃν ἐπάταξεν Ἰωνάθον υἱὸς Σαμαίου, ἀδελφοῦ Δαβὶδ.

Καὶ Γολιάθ δὲ ὁ Χετταῖος ἐν τοῖς γίγαντειν ἀριθμεῖται, ὃν νέος ὁν Δαβὶδ σφενδονίσας ἀνείλεν· οὐ καὶ τὸ δόρυ ἀνελόμενος, ἀνέθηκεν εἰς τὸ ιερόν.

B

ΚΕΦΑΛ. Α'. — *Tίτες πολύκαιδες γεγόνασιν.*

Ιακὼβ τρεῖς καὶ δύο παῖδες ἔσχηκει.

Γεδεὼλ ὁ χριτῆς ο', οὓς καὶ ἀνείλεν δύ νόθος αὐτοῦ παῖς Ἀδιμέλεχ, τὴν ἀρχὴν ἔσυτῷ τοῦ λαοῦ περιποιούμενος.

Ιασερ ὁ χριτῆς ὁ Γαλααδίτης ἡβ' παῖδας καὶ οὗτος ἔσυστησατο.

Ἄδδωλ καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς χριταῖς γεγονὼς, λ' πατήρ παῖδων γέγονεν.

Δαΐδωλ δι βασιλέως κριθὸς τοὺς πάντας.

Ροβοάμ δι τοῦ Σολομῶνος υἱὸς, υἱοὺς κη' καὶ θυγατρέας ξ'.

Ἀδίας υἱὸς [αὐτοῦ (44)] υἱοὺς κριθὸς καὶ θυγατέρας ιγ'.

Ἀχαὰδ δι τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέως ο' υἱοὺς, οὓς ἀπέκτεινεν Ἰηροῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ'. — *Οπως κατεργατήθη δι λαδὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς δι Πανῆ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐκληροδότησεν.*

Φυλὴ Ρουσὶμ καὶ Γάδ, καὶ ημισυ φυλῆς Μανασσῆ. Πρῶτοι οὗτοι παρὰ Μωϋσέως τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν παρειλήφασιν, τὴν πρότερον οὖσαν Ἀμορφίαν καὶ Ραφὶμ, τὴν Βασσανίτιν ἄπασαν.

Φυλὴ Μαρασσῆ, τὸ ἔτερον ήμισυ σκῆπτρον, πέραν καὶ τοῦτο τοῦ Ἰορδάνου περὶ Γαδάραν Γεργεσαίων χώραν, καὶ τὴν νῦν λεγομένην Σκυθόπολιν, μέχρι τῆς παραλίας Δώρ (45).

Φυλὴ Ἰούδα, τὴν ἐπάνω τῆς Ἰδουμαϊας χώραν ἀπασαν, διήκουσαν μέχρι τῆς Σοδομίτεδος, πόλεις δὲ κατὰ θάλασσαν ἔχουσαν, Γάζαν καὶ Ἀσκάλωνα.

Φυλὴ Συμεὼν, τὴν Ἰδουμαϊαν, τὴν Αἰγυπτιον καὶ Ἀραβία πρόσσορον ἔχουσαν παράλιον (46), τὴν ἐπέκτινα Γάζης.

Φυλὴ Βεριαμίτ, Ἱεριχούντα καὶ Βεθὴλ, καὶ Ἱεροσόλυμα ἥας θαλάσσης, ἐν στενῷ ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου

¹¹ I Reg. xi, 9. ¹² Jud. x, 3, τοῖς Ο'. ¹³ Jud. xii, 13. ¹⁴ II Paral. xi, 21. ¹⁵ II Paral. xiii, 21.
¹⁶ IV Reg. x, 7.

(42) Ex Gen xiv, 5, lege κατέκρυψε.

(43) Lege Ἐνάχ, Jud. i, 20.

(44) Decret in Græco, existat in versione Fabric.

(45) Ms. παρὰ Λιδωρον.

(46) Ms. πρὸς δρόν ἔχουσα παρ' ἄλλον.

ποταμοῦ μέχρι Γαβαῶν, Εὐαίων, Ἀμορφαῖῶν περὶ Κεθῆλ, Ιεβουσαίων περὶ Ἱερουσαλήμ.

Φυλὴ Ἐφραΐμ, ἀπὸ Βεθῆλ ἐπὶ τὸ μέγα πεδίον, μέχρι Γαζάρων, ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, Φερεζαίων, Ἀμορφαῖῶν, Σαμορφαῖῶν (47).

Φυλὴ Ἰσαάχαρ, Κάρμηλον τὸ δρός καὶ Ιταδύρων (48) δρός, τέρμονα τὸν ποταμὸν ἔχοντες. Φερεζαίων καὶ αὗτη ἡ χώρα.

Φυλὴ Ζαβουλὼν, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς Γεννησαρίτιδος λίμνης, καὶ τὴν κοιλάδα καλουμένην. Φερεζαίων γαλ ὅδε ὁ χώρος.

Φυλὴ Ἀσήρ, τὰ περὶ Σιδῶνα τετραμμένα, ἐν εἰς καὶ πόλεις Ἀρκης. Χαναναίων ἡ χώρα.

Φυλὴ Νεψθαλεῖμ, τὰ περὶ Δαμασκὸν, Γαλιλαίας καθύπερθεν καὶ τῶν Ἰορδάνου πηγῶν, αἱ τὸ φεύγει τοῦ δροῦ ἔχουσι. Τούτοις Κιναίων ἡ χώρα. B

Φυλὴ Δάν, τὰ περὶ Ἀζωτον, Ιαμνίαν καὶ Γίτταν, ἀπὸ Ἀκκάρων· ἵως δρους, ἐξ οὐ ἡ Ἰούδα ἡράκται φυλῆ. Αἱ δὲ κληρουχίαι πᾶσαι, ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν ἐγένοντο τῶν πασῶν φυλῶν, καὶ τὴν παράλιον νειραμένων Παλαιστίνης καὶ Φοινίκης.

ΚΕΦΑΛ. ΑΒ'. — *Tires eisōt̄ al φυγαδευτήριοι σάλεις, εἰς δὲ κατέψυχοι οἱ ἀκούσιοι φόροι δεδραστέες.*

Ἐν μὲν τῷ πάραν τοῦ Ἰορδάνου ἐν πεδίῳ φυλῆς Ρουθίμ· Βοσορὴ πρὸς (49) τῇ ἐρήμῳ.

Ἐν δὲ τῇ φυλῇ Γάδ· τὴν Ραμώθ, πρὸς τῇ Γαλαδός χώρῃ.

Ἐν τῇ φυλῇ Μανασσῆ· τὴν Γαῦλον, πρὸς τὴν Βαστὴν χώραν.

Ἐν δὲ ταῖς ἑνέα φυλαῖς καὶ ἡμίσεις· Κεδὲς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἐν δρει Νεψθαλεῖμ· καὶ τὴν Συχεὶμ, ἐν δρει Ἐφραΐμ· καὶ τὴν Σεβρών, ἐν δρει Ἰούδα. Αὗται πόλεις ἔξ, ἀμφὶ τὸν Ἰορδάνην καίμεναι.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'. — *Tires al μητροπόλεις, al τοῖς Λευκταῖς ἀσφορισθεῖσαι.*

Ἄπο φυλῆς Υουδίου, καὶ φυλῆς Συμεών· πόλεις; Καριαθαρδίκη, ἥστει Χεδρών· πόλεις Ἐλώμ. Καὶ τὴν Ταξέλλαν, καὶ τὴν Δασῆρ, καὶ τὴν Ἀσαν, καὶ τὴν Ἀχάν, καὶ τὴν Βεθσαμίς, καὶ τὴν Ἐλδά, καὶ τὴν Βεθούρη.

Ἄπο φυλῆς Βεριαμίτρ· τὴν Γαβαῶν, καὶ τὴν Γαβεὶ (50), καὶ τὴν Ἄνδα, καὶ τὴν Γαλαμάθ. Αὗται πόλεις ιγ'.

Ἄπο φυλῆς Ἐφραΐμ· τὴν Συχεὶμ, καὶ τὴν Γαζέρ, καὶ τὴν Γαβαῖν, καὶ τὴν Βεθορών. Αὗται πόλεις δ'.

Ἄπο φυλῆς Δάν· τὴν Ἐλθακάλ, καὶ τὴν Γεβαῶν, καὶ Ἐδώμ, καὶ τὴν Γεερέμ· καὶ αὗται πόλεις δ'.

Ἄπο ἡμίσους φυλῆς Μαρασσῆς· τὴν Καναχή, καὶ τὴν Βετσάν. Αὗται πόλεις β'.

Ἄπο ἑτέρου ἡμίσους φυλῆς Μαρασσῆς· τὴν Γαῦλον, καὶ τὴν Βοσόρον. Καὶ αὗται πόλεις β'.

(47) Φοτε Χαναναίων.

(48) Ms. Ίλαμύρων.

A pertingit ab Jordane fluvio usque ad Gabao, Eνεο-
rum sedes, Amorrhæorum circa Bethel; Jebusæo-
rum circa Hierosolyma.

Tribus Ephræm : a Bethel prope magnam plani-
tatem usque ad Gazara. Ab Jordane, sedes Phere-
zæorum, Amorrhæorum, Samorrhæorum.

Tribus Issachar : Carmelum montem et Itaby-
rium item montem, quibus flumen limites erant.
Hic quoque tractus Pherezæorum fuit.

Tribus Zabulon : a flumine usque ad lacum Gon-
nezaretidos. Item tractum qui Vallis dicebatur.
Ista quoque regio Pherezæorum fuit.

Tribus Aser : regionem quæ vergit ad Sidonem,
ubi et civitas Arces. Chananeorum fuit.

Tribus Nephthalim : regionem circa Damascum
ultra Galilæam et fontes Jordanis, qui in monte
originem habent. Erat hæc Cineorum regio.

Tribus Dan : tractus circa Azotum, Jamniam et
Gittan, ab Accatone usque ad montem, unde incipiebat tribus Juda. Sortes porro omnes omnium
tribuum fuerunt ab oriente ad occidentem, earam
quoque quæ maritimam regionem accepere Palæsti-
nae et Phœnices.

CAP. XXXII. — *Quænam sunt refugii cicitates, ad
quas refugiebant quotquot involuntarium homici-
dium perpetrassent.*

In transjordanicis, in territorio tribus Rubin :
Bosor ad desertum.

In tribu Gad : Ramoth in regione Galaad.

C In tribu Manasse : Gaulon in Basanitide.

In reliquis novem tribubus cum dimidia : Cedes
in Galilea, in monte Nephthalim : et Sychim in
monte Ephræm et Chebron in monte Juda. Hæ ci-
vitates sunt sex, circa Jordanem positæ.

CAP. XXXIII. — *Quæ sunt metropoles pro Levitis
separatæ.*

Ex tribu Juda et tribu Symeon : Civitas Kariathär-
boc, sive Chebron, et civitas Elom. Acceperunt
etiam Teellam, et Daber, et Asan, et Achan, et
Bethsamis, et Elba, et Bethur.

D Ex tribu Benjakin: Gabaon, et Gabec, et Anach,
et Galamath. Hæ civitates xiii.

Ex tribu Ephræm : Sychem, et Gazer, et Gabain,
Bethoron. Civitates iv.

Ex tribu Dan : Elthacol, et Gebaon, et Edon, et
Geeren. Civitates iv.

Ex dimidia tribu Manasse : Canache, et Betsan.
Civitates ii.

Ex altera dimidia tribu Manasse : Gaulon, et
Bossoron. Istæ quoque civitates ii.

(49) Putem Βοσδρ, ἡ πρός.

(50) Ia quidam codic. Jos. xxi, 17, al. Γαθεθ.

Ex tribu Issachar : Cisso, et Rhamath, et Deb- A *batha, et Helie. Civitates iv.*

Ex tribu Aser : Masala, et Abdoth, et Chelcath, et Raab. Civitates iv.

Ex tribu Nephthalim : Cedes in Galilaea, et Emath, et Carein. Civitates iii.

Ex tribu Zabulon : Jeccom, et Cassir, et Rhemmon, et Ellan. Civitates iv.

Ex tribu Rubim : trans Jordanem, Rosor, et Jazir, et Cedemoth, et Aphaath. Civitates iv.

Ex tribu Gad : Ramoth, et Mattanen, et Esebon, et Azir. Haec quoque civitates iv.

CAP. XXXIV. — *Quasnam ceperunt civitates et reges, Jesus et Caleph fideles* ¹.

1 Regem Jericho, 2 et regem Gai, quae fuit prope Bethel, 3 Regem Jerusalem, 4 Regem Chebron, 5 Regem Lachis, 6 Regem Jerimuth, 7 Regem Gazer, 8 Regem Aegeom, 9 Regem Ader.

10 Regem Daber, 11 Regem Odollam, 12 Regem Herma, 13 Regem Thapphu, 14 Regem Lebna, 15 Regem Bec, 16 Regem Macea, 17 Regem Samron, 18 Regem Opher, 19 Regem Achsaph.

20 Regem Asor, 21 Regem Meldon, 22 Regem Marrhon, 23 Regem Cedes, 24 Regem Thanac, 25 Regem Jeconam Charmelis, 26 Regem Dor, 27 Regem Napher Dor, 28 Regem Goin Gogel, 29 Regem Thersa.

Omnis isti, reges xxix quos sustulit Jesus cum civitatibus eorum, quas forte distribuit in hereditatem filii Israhel.

CAP. XXXV. — *Quinam reges convenerunt in vallem salsam, quos cecidit Abraham.*

Marpash rex Sennaar : Arioch rex Ellaa : Chodillogomor rex Elam : Thargar rex gentium.

CAP. XXXVI. — *Qui sunt reges, quos Abraham servavit cum Lot.*

Ellam regem Sodomorum : Megabersan regem Gomorrhæ : Sennaar regem Adamorum : Somohor regem Seboem : Balac regem Segor. Hos Abraham insecurus eripiensque a captivitate incolumes servavit, armatis in gratiam eorum servis suis, qui erant numero CCCXVIII.

CAP. XXXVII. — *Quinam Hebrei cum essent ethnicas uxores duxerunt.*

Judas duxit Sua, ex qua habuit filios Sir et Anna et Sijota. Accepit porro uxorem Thamar filio suo Sir ; quo mortuo, dedit eam in matrimonium Annæ.

(51) Confer Jos. xii, 9-24.
(52) Ipsi numeros apposui.

'Απὸ φυλῆς Ἰουσάχαρ· τὴν Κινσῶ, καὶ τὴν Παμάθ, καὶ τὴν Δεβναθά, καὶ τὴν Ἡλίν. Αὗται πόλεις δ'.

'Απὸ φυλῆς Ἀσηρ· τὴν Μασαλά, καὶ τὴν Ἀδώθ, καὶ τὴν Χελκαθ, καὶ τὴν Ραάθ. Αὗται πόλεις δ'.

'Απὸ φυλῆς Νεφθαλείμ· τὴν Κελές ἐν τῇ Γαλιλαΐᾳ, καὶ τὴν Ἐμάθ, καὶ τὴν Καρεν. Αὗται πόλεις γ'.

'Απὸ φυλῆς Ζαδονιάν· τὴν Ἰεχκάμ, καὶ τὴν Κασσείρ, καὶ τὴν Ρεμπύν, καὶ τὴν Ἐλλάν. Αὗται πόλεις δ'.

'Απὸ φυλῆς Ρουθίμ· πέραν τοῦ Ιορδάνου, τὴν Βόσορ, καὶ τὴν Ιαζέτρ, καὶ τὴν Κεδμώθ, καὶ Ἀφαάθ. Αὗται πόλεις δ'.

B 'Απὸ φυλῆς Γάδ· τὴν Παμάθ, καὶ Ματθανήν, καὶ τὴν Ἐσεβών, καὶ τὴν Ἀζείρ. Καὶ αὗται πόλεις δ'.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'. — *Tίνας ειλήφασι πόλεις καὶ βασιλεῖς, Ἰησοῦς καὶ Καλέψ οἱ πιστοί* (51).

α' (52) Τὸν βασιλέα Ἰεριχώ, β' καὶ τὸν βασιλέα τῆς Γατ, ἥ τοι πλησίον Βεθήλ, γ' βασιλέα Ἱερουσαλήμ, δ' βασιλέα Χερών, ε' βασιλέα Λάχις, σ' βασιλέα Ἱεριμούθ, ζ' βασιλέα Γαζέρ, η' βασιλία Αιγλώμ, θ' βασιλέα Ἄδρη.

ι' βασιλέα Δασήρ, μ' βασιλέα Ὀδολλάμ, ρ' βασιλέα Ἐρμά, τι' βασιλέα Θαπροῦ, ιδ' βασιλέα Λενδ, ιε' βασιλέα Βέκ, ις' βασιλέα Μακηδά, ις' βασιλέα Σαμρών, ιη' βασιλέα Οφέρ, ιθ' βασιλέα Ἀχσάφ.

κ' βασιλέα Ασώρ, κα' βασιλέα Μελδών, κβ' βασιλέα Μαρρών, κγ' βασιλέα Κένες, κδ' βασιλέα Θανάκ, κε' βασιλέα Ἰεκονάμ τοῦ Χερμάλ, κζ' βασιλέα Δώρ, κζ' βασιλέα τοῦ Ναφέρ Δώρ, κη' βασιλέα Γύνιμ (53) τῆς Γογέλ, κθ' βασιλέα Θεροά.

Πάντας οὖτοι βασιλεῖς καὶ οὓς ἀνελεν Ἰησοῦς σὺν ταῖς πόλεσιν αύτῶν, καὶ ἐκληροβότησεν αὐτὰς τοῖς νιοῖς Ισραὴλ.

ΚΕΦΑΛ. ΛΕ'. — *Tίνες οἱ βασιλεῖς ἐπελθόντες εῇ πλυκῇ πεδίῳ οὓς ἐπάταξεν Ἀβραάμ.*

Μαρφάλ, βασιλεὺς Σενναάρ· Ἀρώχ, βασιλεὺς Ἐλλαά· Χοδαλλογύμορ, βασιλεὺς Ἐλάμ· Θαργάρ, βασιλεὺς ἐθνών.

ΚΕΦΑΛ. ΛΖ'. — *Tίνες οἱ βασιλεῖς, οὓς διέσωσεν Ἀβραάμ μετά τοῦ λότου.*

D Έλλάμ, βασιλέα Σοδόμων· Μεγαβερεάν, βασιλέα Γομφράς· Σενναάρ, βασιλέα Ἀδαμῶν· Σομοθρό, βασιλέα Σεβώρ· Βαλάχ, βασιλέα Σεγδρ. Τούτους Ἀβραάμ ἐπιδιώκας καὶ ἀνελὼν ἐκ τῆς ἀπαγωγῆς, ὑπεξελατο, ἐπιστρεψάς αὐτοῖς τοὺς ἔσυντο παιδας, κατας τὸν ἀριθμὸν τιη'.

ΚΕΦΑΛ. ΛΖ'. — *Tίνες Ἐβραῖοι γυναικας διθράχας ἦτράστο.*

Ιούδας τὴν Σουά, ἐξ οἵς ἦσχεν νιοὺς, τὸν Σειρ, καὶ τὸν Αἴνδ, καὶ τὸν Σιλώμ. Ἐλασθε δὲ γυναικας τὴν Θάμαρ τῷ νιῷ αὐτοῦ Σειρ, καὶ τούτου ἀποθα-

(53) I. e. Galilee gentium.

νάντος, ἐδωκεν αὐτήν τῷ Αὐνῷ γυναικα. Καὶ τούτου **A** Et hoc quoque mortuo, nec siccante Juda ut alteri nubaret, dolo Thamar habuit ex eo ipso filios Phares et Zara.

Μενδῆς τὴν Σεπφέραν, ἐξ ἧς ἔσχε τὸν Γερσών καὶ τὸν Ἐλιέζερ.

Σαλμὼν τὴν Ραὰβ τὴν πόρνην τοὺς κατασκόπους καταχρύψασιν· ἐξ ἧς ἔσχε τὸν Ἰωνᾶ, τὸν τοῦ Ἱεσοῦ πατέρα, ἐξ οὐπερ γεννάταις δὲ Δαδίδ. Οὗτος μὲν οὖν, οἱ τεχθέντες ἐκ τῶν ἑβραϊκῶν γυναικῶν, καὶ εἰς τὴν τοῦ Σωτῆρος συντελοῦσι σάρκωσιν· ἐπὶ δὲ βλάστησιν ἔσχον ἑβραϊκάς γυναικας.

Σαμψὼν τὴν Δαλιλή, δι' ἣς ἀπατηθεὶς, καὶ τὸν ἀγιασμὸν τοῦ ναΐτρου διεφθάρη, καὶ ἀκτυφλωθεὶς, ἀδοκῶν τελευτὴν.

Σαλομὼν τὴν τοῦ Αἰγυπτίου θυγατέρα ἀγέμενος, καὶ Μωαβίτιδας, καὶ Ἀμμωνίτιδας, Σύρας καὶ Ἰδουμαίας, Χετταίας καὶ Ἀμορφαίας.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ'. — *Tires polliacis ἄγαγον γυναικας.*

Τανὼς δ', τὴν Λιαν, Ραχήλ, τὴν Βαλλάν, τὴν Ζελφάν· ἐξ ὧν καὶ παῖδες αὐτῷ γεγόντοις ήγ.

Γεδεὼν..... ἐξ ὧν καὶ παῖδες τούτῳ γεγόνασιν σ'. *

Δασδίδ πλείους ἦτοι, τὴν Ἀχιναδάν, καὶ τὴν Μελχώλ, τὴν Ἀδηιαλή, τὴν Ἐγγήθ, τὴν Βιττάλ, τὴν Ἀιγλήν, τὴν Βεθσαδέτ, καὶ ἀλλας, δὲς ἔλασεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ πλήρες (54) τὴν βασιλείαν ἀπολαβών· ἐξ ὧν καὶ ηγούμενος αὐτὸν τὸν θρόνον. Όν γυναικῶν τὰ δύσματα οὐκ ἀναγέγραπται. Έσχε δὲ καὶ Ἀθίσσα τὴν Σουναμίτιν, τὴν θερμαίνουσαν αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀπόψυσιν.

Ο δὲ Σαλομὼν ἐπτακοσίας γυναικας, καὶ παλλακές ἰσχηκώς, ἵνα μόνον υἱὸν, τὸν καὶ τῆς βασιλείας ἐγκρατῇ γεγενῆσθαι μὴ δυνάμενον, ἔσχηκεν ἀπὸ Νααμά τῆς Ἀμμωνίτιδος, ἥτις ἀλλη ἔκδοσις ἔχει, ἀπὸ Θάμαρ θυγατρὸς Ἀβεσσαλίων.

ΚΕΦΑΛ. ΛΘ'. — *Oσαι γυναικες τοὺς ἀνδρας διέφθειραν.*

Ἐδα τὸν Ἀδάμ, ἀπατηθεὶσα καὶ αὐτῇ πρὸς τοῦ διαβόλου.

Δαλιλὰ τὸν Σωμῆν ἀποξυράσασα καὶ δέσμιον τοῦ πολεμίου παραδοῦσα, καὶ διὰ ταύτην ἀναιρούμενον, ἀκτυφλωθέντα πρότερον αἰσχρώς.

Καὶ τοῦ λαοῦ δὲ τοῦ Ἱεραπολεῖκου τὴν ἀνατρεσίαν εἰ τῶν Ἀμορφαίων ἐποιήσαντο γυναικες, κατὰ γνώμην τοῦ μάντεως Βαλαὰμ, τὴν τῷ Βαλάκ εἰσηγήσαντας, εἰς ἀπότεσσιν ἀπαγαγομένων.

Ἡ Αἴγυπτεια, ἥτοι ἀρχιμάγειρον τοῦ βασιλέως, μετὰ τοῦ μὴ δυνηθῆναι τὸν Ἰωσήφ ἀπατῆσαις, συμπείσασα, ὡς ἐπειδόντος αὐτῇ τοῦ Ἰωσήφ, καὶ πειθασας αὐτὸν ἐγκατάλειστον τὸν σώφρονα.

Ἡ τοῦ Ἰώβ γυνὴ, ἐπιχειροῦσα πειθεῖν τὸν εὐσε-

*^ο III Reg. xiv, 21.

(54) Forte πλήρη.

(55) In versione Latina Fabricii post suscepit legitur, Boozum. Booz Moabitidem Ruth, ex qua ha-

PATROL. GR. CVI.

B Et hoc quoque mortuo, nec siccante Juda ut alteri nubaret, dolo Thamar habuit ex eo ipso filios Phares et Zara.

Moses Seppheram, ex qua procreavit Gerson et Eliezer.

Salmon Raab mereetricem, quae exploratores occultaverat: ex qua suscepit (55) Jobed patrem Jessæ, ex quo natus est David. Hi ergo ex ethnici mulieribus orti, concurrunt etiam ad Salvatoris incarnationem. Magno autem eorum incommodo ethnica uxores habuerunt.

Sampson, qui habuit Dalila, a qua deceptus etiam sanctitatem nazareatus amisit; ac tandem lumenbus cæcatus ignominiose interlit.

Solomon, qui regis Ægyptii filium duxit, itemque Moabitidas, Ammonitidas, Syras et Idumæas, Chœreas et Amorrahæas.

CAP. XXXVIII. — *Quinam fuerunt polygami.*

Jacob IV duxit, Liam, Rachel, Ballam, Zelpham, ex quibus etiam procreavit liberos xiii (56).

Gedeon ex quibus etiam habuit filios LXX.

David plures quam X, puta Achinam et Melchol, Abigail, Eggeni, Bittal, Æglen, Bethsabee, et alias, quas duxit Hierosolymis cum jam plenum obtinuisse regnum. Ex hisce procreavit liberos XIII, nec tamen eorum nomina scripta sunt. Habuit quoque Abissa Sunainitidem, calefaciente eum ob corporis refrigerationem.

At Solomon, qui seplingentias uxores et concubinas habuit, unicum suscepit filium (nec tam hunc totius regni sibi conservandi potest) ex Naama Hammonitide^{**}; vel ut alia editio habet, ex Thamar filia Abessalom.

CAP. XXXIX. — *Quot mulieres viros perdidérunt.*

Eva Adamum, in fraudem inducta ipsa quoque a diabolo.

Dalila, quae Sampsonem abrasiit, vincitumque hostibus tradidit, et per hanc tandem interficiens est, cum prius antea turpiter cæcatus fuisset.

Populi etiam Israelitici cladem efficerunt mulieres Amorrahæorum, juxta consilium vatis Balaco, quod Balaco suggestit, quae eos ad apostasiam inducere conatæ sunt.

Ægyptia, quae præfectum coquorum regis, quem Josephum seducere non potuisset, in eam persuasione induxit, quod Joseph ei vim adhibuerit: quare etiam efficit, ut castus ille conjiceretur in carcere.

Uxor Job, quae nilitur persuadere religiosissimo

buit Jobedum, etc. De his confer Ruth iv, 10. Certe neglectu typographi Graece omissa sunt.

(56) XII patriarchas et Dinam.

Job, ut aliquid contra Dominum pronuntiaret : nec Α διστατον ἵωθ λαλεῖν φῆμά τι πρὸς Κύρον, ἀλλ' οὐ tamen potuit ob constantissimam pii viri sententiam.

Eodem quoque modo sapientissimum Salomonem mulieres, quas contra legem duxerat, persuaserunt ut tempia xediscaret dæmonibus, quos illæ ut deos venerabantur.

Jezabel Achabum seduxit ut Astarte sacrificaret, et persequeretur prophetam Eliam. Quare in utrumque ultum est.

Gotholia, Achabi et Jezabelis filia, quæ conata est perdere genus Davidicum per eos, qui sibi obtemperabant.

Herodias, quæ impulit Herodem ad interficendum Bæptistam Joannem, per filiam suam concinnes saltantem.

CAP. XL. — *Quot mulieres viros beneficio affectarunt, et per ea quæ operata sunt, acceptas Deo fuerunt.*

Sarrha obtemperans Abrahamo, dicensque se sororem illius esse juxta conditiones illius, ob metum contumelias propter pulchritudinem ejus. Iudeum oravit eum, ut coiret cum ancilla Agar, quo filium procrearet, ne propter se sterilem sine liberis ipse quoque moreretur.

Rachel et Lia quæ obtemperarunt viro suo eumque secutæ sunt in Chananiam, relicta paterna domo.

Rebecca similiter, quæ desiderio nominati duumtaxat viri sui Isaac, reliquit larem paternum, et ad sponsum contendit.

Gedeonis uxor, quæ metuentem maritum angeli apparitionem, recreat a timore, dum salutarem persuasionem insinuat illi de divino beneplacito.

Melchol, quæ Davidem jamjam a Saulo interficiendum demittens per fenestram, fugam ei a nece procuravit.

Abigail, quæ Nabal perditissimum hominem mox interficiendum, qui David contumelia afficerat, eripuit ab interitu per adhortationem qua usa est ad David, quem donis pro viro suo placavit.

Bethsabee Salomonis mater, quæ secundum consilia Nathanis prophetæ, filio regnum comparavit, dum de ausibus Adonis Davidem certiorem facit.

Ruab fide apud Deum accepta fuit, quæ speculatores servavit, cum por aliā viam hos dimittens, tam initia cum illis pactis de salute.

Ruth Moabitæ, quæ a socru ob pium affectum induvisa mansit, atque in Ecclesiam Dei censita est.

Mulier item, quæ sceleratissimum Abimelech, qui crudelia multa in populum patraverat, maximo populares suos promerita beneficio, molæ frag-

(57) Forte deest Θεοῦ.

(58) An ergo sub conditione de repudio inter eos

Οὗτω δὴ καὶ τὸν σοφῶταν Σολομῶντα γυναικες ἢ παρανόμως ἤγαγετο, εἰς τοὺς νεανίς οἰκοδομεῖν, οἵς αὗται δαίμοσιν ὡς θεοὺς ἐτίμων· ἀνέπεισαν.

Iεζέδβελ τὸν Ἀχαδὸν τῇ Ἀστάρτῃ θύειν ἤπατησεν, καὶ τὸν προφήτην ἐκδώκειν Ἡλίαν, διὸ καὶ τετιμώρηνται.

Γοθοῦλλα ἡ τοῦ Ἀχαδὸν καὶ τῆς Ιεζάρθελ θυγάτηρ, τὸ τοῦ Δασὶδ γένος ἀφανίσαται διὰ τῶν ἐπηκόων αὐτῆς μηχανωμένη.

Ηρωδιάς τὸν Ἡρώδην φονεύειν τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην, διὰ τῆς εὐρύθμιας δρχησαμένης τῆς ἐκαύτης θυγατρὸς ἐπαγαγομένη.

ΚΕΦΑΛ. Μ'. — *Οσαι γυναικες τοὺς ἄνδρας εὐηγέρτησαν, καὶ δι' ὧν ἔδρασαν εὐάρεστοι τῷ Θεῷ γεγόνασι.*

Σεδήρα πεισθεῖσα τῷ Ἀβραὰμ, καὶ λέγουσα ἀδελφὴν αὐτοῦ εἶναι κατὰ τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ (57), πρὸς τὰς διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς ἐπηρεάς. Καὶ πάλιν παρακαλοῦσαν αὐτὸν συγγενέσθαι τῇ παιδίσκῃ τῇ Ἄγαρ, ἵνα καταστήσαιτο παιδίον, πρὸς τὸ μὴ δι' αὐτῆς στείραν οὖσαν, διπάιδα καὶ αὐτὸν ἀποθανεῖν.

Ραχὴλ καὶ Λία ὑπακούουσαι τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἀκολουθοῦσαι αὐτῷ εἰς τὴν Χαναναῖαν, τὸν πατρῷον οἰκον καταλιμπάνουσαι.

Ρεβέκκα δὲ δόμοις, τοῦ μόνον ὀνομασθέντος ἀνδρὸς αὐτῆς Ἰσαὰκ πόιψ, κατέλιπε τὴν πατρῷαν ἐστιαν, καὶ πρὸς τὸν μνηστήρα ἐξανάγεται.

Η τοῦ Γεδεὼντος γυνὴ, δεῖσαντα τὸν ἄνδρα τὴν τοῦ ἀγγέλου ἐπιφάνειαν ρύννυσιν ἀπὸ τοῦ δέους, πιστεῖν αὐτῷ τὴν ἀπὸ γνώμης (58) ἐντιθεῖσα σωτήριον.

Μελχὼλ, τὸν Δασὶδ ἀναιρεῖσθαις ὑπὸ τοῦ Σαοῦλ μελλοντα, καθιμώσασα διὰ θυρίδος, καὶ δρασμὸν αὐτῷ τὸν ἀπὸ τοῦ φόνου περιποιησαμένη.

Η Ἀβιγαὴλ, ἡ τὸν Ναθὰλ πανώλεθρον ἀναιρεῖσθαις μελλοντα, τὸν Δασὶδ ἐνυδρίαντα, ρύσαμένη τῆς διαφορᾶς διὰ τῆς παρακλήσεως τῆς πρὸς Δασὶδ, δώροις αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἐξεμεγισαμένη.

Η δὲ τοῦ Σολομῶνος μῆτρα ἡ Βηθσαβεὰ, ἡ κατὰ τὰς τοῦ προφήτου Νάδαν ὑποθήκας, τὴν βασιλείαν τῷ υἱῷ περιποιησαμένη, διδάξασα τὸν Δασὶδ τὰ τῷ Ἀδωνίᾳ τετολμημένα.

Ραὰδ δὲ διὰ πίστεως εὐδοκιμεῖ παρὰ τῷ Θεῷ, διασώζουσα τοὺς κατασκόπους, καὶ δι' ἀλλῆς ὅδοῦ τούτους ἀπολύσουσα, καὶ συνθήκας περὶ σωτηρίας πρὸς αὐτοὺς ποιουμένη.

Ρούθ ἡ Μωαβίτις, ἡ τῆς ἐκυρᾶς διὰ πάθον Ιερὸν ἀχώριστος, καὶ εἰς Ἐκκλησίαν Κυρίου κατατετομένη.

Καὶ ἡ γυνὴ, ἡ τὸν ἐναγέστατον Ἀβιμέλεχ, τὸν δεινὸν κατὰ τὸν λαοῦ ἐργαζάμενον, μέγιστόν τι κατώρθωσε τῷ λαῷ, μύλῳ κλάσματι τούτον ἐκ τοῦ convenit? Ήσεῖ certe hypothesis tolleret omnes difficultates.

τεγίους, κατὰ τοῦ χράνους αὐτοῦ ἀποβριφέντες, Α μέντο μόνον in caput ejus projecto, e medio sustulit.

Καὶ ἡ τὸν Σαβαθὸν, τὸν τοῦ Βοχορί, προκατειληφέσ: α τὴν Ἀβελ καλουμένην πόλιν, ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀποτέντα Δαβὶδ ἀποκτείνασσα, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διὰ τοῦ τείχους τῷ Ἰωάδῃ βίβασσα, καὶ δὲν καὶ σφόδρα ἐργον ἀποδεῖξατο, δῆλην πολιωρκίας βιβαλένη.

Σορῆς δὲ καὶ ἡ Θεονυκίς, ἡ τὸν Ἀβεσσαλῶμ τῆς φυτῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς κλήθηναι ποιησαμένη, ταῖς τοῦ Ἰωάδῃ ὑποθήκαις.

Σαβᾶς δὲ ἡ τὸν Αἴθιοπαν βασιλές τῆς σοφίας ἔνεκα Σόλομῶνος εἰς τὴν Ἱουδαίαν σταλεῖσα, ἐπὶ σφίζει καὶ αὐτῇ δικαιαίαν ἀπενείμαστο τιμῆν.

Ἐν γάρ της Σαρέρθρους τὸν Ἡλίαν δεξιωσαμένη, ἐπὶ τιμῇ τῇ παρὰ θεού.

Ἐν γυνῇ ἡ Σουναγάτις, ἡ τὸν Ἐλισσαίον δεξιουμένη, καὶ οἰκον αὐτῷ σχολαίον εὑτρεπίσασα, μεγάλα καὶ τὸν ἀνδραν καὶ τὸν ἐαυτῆς οἰκον ὄντας. Γίλον τε γάρ οὐ πρότερον δυτα αὐτῇ ἐκτήσατο, καὶ τοῦτον ἀποθανόντα, ζῶντα ἀπειλήσα.

Ἐν δὲ τῇ χάριτι τῇ κατὰ Χριστὸν, τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν Μαρίας διηκονήσατο, γεννήσασα ἡμῖν σφρὶ τὸν μονογενῆ Γίλον τοῦ θεοῦ, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησούν Χριστὸν.

Ἐλισάβετ, ἡ τοῦ Ζαχαρίου γυνή, τὸν πρόδρομον τοῦ Κυρίου Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν συλλαβοῦσα, καὶ προφητεύειν ἤξισται.

Τήν τε ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου αἱ τρεῖς Μαρίαι πρώται θεασάμεναι, τοῖς μαθηταῖς ἀπήγγειλαν.

Ἄλλα καὶ Ἰωάννης ἡ τοῦ ἐπιτρόπου Ἡράδου γυνή, μετὰ καὶ ἄλλων πιστοτάτων γυναικῶν ἀκολουθοῦσα τῷ Κυρίῳ, τὰ χρήματα ἀπιφερομένη κατηνάλου εἰς τὴν διαχονίαν τῶν ἀπομένων τῷ Σωτῆρι.

ΧΕΘΑΑ. ΜΑ'. — Τίνες δύορες ἐπὶ σοφίᾳ θαυμαστοὶ γεγόνασι.

Σήμε καὶ Ἰάφεθ, ὑπεισφραγαῖς ἀπιδαίνοντες τὴν τοῦ πατρὸς κατακαλέψας γυμνότητα.

Ἰωσήφ, τὰς καθ' ἑαυτὸν ὑποφέρων σοφῶς συμφορᾶς, καὶ τὰ δινέρατα διαλύων, καὶ τὸν καιρὸν τῶν εὐφοριῶν καὶ τοῦ λιμοῦ πανσέφως οἰκονομῶν.

Βεσσαλεῖτὴ δὲ τοῦ Ὁρί, καὶ Ἐλιάδ δὲ τοῦ Ἀχισσα-μάχ, οἱ τὴν Ιεράν σκηνήν ἐργασάμενοι.

Χουσί, δὲ τοῦ Δαβὶδ σύμβουλος, τὴν τοῦ Ἀχιτόφελ σοφίαν μεταχειρισάμενος.

Σολομὼν, δὲ τῆς σοφίας χάρισμα κομισάμενος.

Οἱ νιοὶ Μαούλ, ΑΙθάν καὶ Ἐσράν καὶ Ἡμᾶν καὶ Χαλγάλ καὶ Δαρδᾶν. Περὶ δὲ τῶν ταῖς; Βασιλείας, ὡς σοφῶν, κατὰ (59) τὰ τοῦ Σόλομῶνος, μνῆμη γίνεται.

Ἰωάδας δὲ ἀρχιερεὺς, δὲ τὴν Γοθολίαν ἀποκτείνας, καὶ τὸν ἐκ τοῦ Δαβὶδικοῦ γάνους Ἰωάδης σοφῶς εἰς βασιλείαν προσαγαγών.

⁵⁰ Matth. xxvii, 56; Marc. xvi, 1. ⁵¹ Luc. viii, 3. ⁵² III Reg. iv, 31.

(59) Φοίτε μετά.

Item quæ Sabee filium Bochori, qui jam præoccipaverat civitatem nomine Abel, defecratusque a Davide rege, interfecit, et caput ejus per murum Joabo proiecit: quo perpetrato pulchro ac sapienti facinore, urbem totam ab obsidione liberavit.

Thecnius et ipsa sapiens, quæ adhortante Joabo effecit, ut Absalom ab exilio a patre revocaretur.

Saba quoque regina Aethiopum, quæ ob Salomonis sapientiam iter in Iudeam instituit, ac ob sapientiam ipsa similiter promeritum honorem consecuta est.

B Vidua Sarephthana, quæ Eliam exceptit hospitio ob divinum honorem.

Mulier Sunamitis, quæ exceptit Eliseum, et habitaculum ipsi vacante preparavit, quo plurimum juvit et maritum suum et domum suam totam. Cum enim antea liberis careret, filium genuit, et hunc eumdem vita functum, iterum vivum recepit.

Tempore gratiae Christi, Maria mundi salutem ministravit, quæ nobis carne genuit unigenitum Dei Filium, Domiuum nostrum Jesum Christum.

Elisabeth, uxor Zacharie, præcursorum Domini Joannem Baptizantem concepit, atque prophetia manere dignata est.

Resurrectionem quoque Domini ⁵³ tres Mariæ quæ primæ viderunt, apostolis annuntiarent.

Josanna etiam ⁵⁴ uxor (Chusæ) procuratoris Herodis, cum aliis fidelissimis mulieribus Dominum secuta, opesque secum afferens impendebat in ministerium eorum, qui Dominum comitabantur.

CAP. XLI. — Quinam viri ob sapientiam admiratione fuerunt.

Sem et Japheth, qui terga vertentes accesserunt, quo patris nuditatem cooperirent.

Joseph suas calamitates sapienter sustinens, somnia item interpretans, tempusque fertilitatis et famis sapientissime dispensans.

Besseleel, filius Ori, et Eliab, filius Achisamach, qui sacrum Tabernaculum construxerant.

Chusi, Davidis consiliarius, qui dextera Achitophelis sapientiam evexit.

Salomon, qui sapientiae charisma consecutus est.

Filiī Mawil, Aithan et Esran, et Heman, et Chalchal, et Dardan. De quibus etiam in libris Regum ⁵⁵, ecce post Salomonem sapientissimis, sit mentio.

Jodas pontifex, qui Gotholiam interfecit, et Joas ex Davidico genere natum sapienter ad regnum preverxit.

Daniel, qui mysticas regum visiones revelavit. Α Δανιήλ, ὁ τὰ μυστικὰ τῶν βασιλέων θεάματα ἀποκαλύπτων, περὶ οὐ καὶ πρὸς τὸν διάβολον εἴρηται·

Mή σὺ σοφώτερος εἰ τοῦ Δανιήλ;

Esdras, qui sacras litteras post redditum populi Iudaici de Babylone recensuit ¹¹.

Ἐσθρις, ὁ τῶν ιερῶν Γραφῶν, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ἐπάνοδον, μνήμην παιησάμενος.

CAP. XLII. — *Quae mulieres sapientis maxime clauerunt.*

ΚΕΦΑΔ. ΜΒ. — *Τίνες ἦσαν σοφίᾳ γυναικες θυμασται γεγόνασι.*

Thamar, quae Judam ad procreandos liberos vafre pellexit.

Θάμαρ, ἐπὶ ταῖδενον τὸν Ίονδαν σοφίᾳ μένη,

Rebecca, quae res ita administravit, ut Jacobo paternæ benedictiones darentur, eumque in Mesopotamiam ad cognatiōnem suam misit, propter iram Esau.

Περέπλακα, τῷ Ιακὼβ τὰς παρὰ τοῦ πατρὸς εὐλογίας οἰκονομήσασα δοῦλην, καὶ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν αὐτὸν πρὸς τὴν ἑστῆς συγγένειαν ἐκπέμπουσα, διὰ τὴν τοῦ Ἡοῦ μῆνιν.

Josabel, filia regis Ioram, uxor Jodae pontificis. Hec occultavit Iosas filium Ochozias fratri sui, ut ne a Godolia interficeretur, eumque servavit, quo palam fieret adesse successorem Davidicū regni.

B *Ἰωσαελέ, ἡ τοῦ βασιλέως Ἰωράκυμ θυγάτηρ, Ἰωδᾶς δὲ τοῦ ἀρχιερέως γυνή, κρύψασα Ἰωάς τὸν Ὀχοζίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς μὲν, ἵνα μὴ πρὸς τῆς Γοδούλιας ἀναιρεθῇ, καὶ φυλάξῃ εἰς τὴν τῆς Δαυΐτεικῆς βασιλείας ἔκφαντιν.*

Susanna, haud minus sapiens, quae prophetam Eliseum hospitio exceptit, sive ob præparatam illi domum, sive ob assiduitatem erga prophetam ¹².

Σοφὴ καὶ ἡ Σουναμίτις, ἡ τὸν προφήτην Ἐλίσαβελν δεξιασμένη, τῇ τε τῆς οἰκίας παρασκευῇ, καὶ τῇ παραμονῇ τῇ τοῦ προφήτου.

CAP. XLIII. — *Quinam ob nimiam sapientiam, ipsa sua sapientia interierunt.*

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ. — *Τίνες ἦσαν δεινότητες τερόμενοι σοφοί, διὰ τῆς ἑαυτῶν σοφίας ἀπώλοτο.*

Qui terrim ad coelum usque pertingentem vadisse volebant, linguarum divisione disjecti sunt.

Οἱ τὸν πύργον οἰκοδομεῖν ἔως οὐρανοῦ βουλόμενοι, διελύοντο τῇ πολυφωνίᾳ.

Pharaon, qui astu populi interitum machinabatur, νούσῳ in servos restringere volebat, ipsomet conatus suo interiit.

Φαραὼ κατασοφίζεται τὴν τοῦ λαοῦ διαφθορὰν, καὶ κατέχειν εἰς δύολους βουλόμενος, συναπολύμενος τῇ τοιαύτῃ ἐπιχειρήσει.

Abimelech, Gedeonis filius, dum vafre ad se regimētū trahere nūtitur, ac fratres suos LXX interfici, a muliercula cœu canis interemptus est.

C *Ἄβιμελεχ ὁ τοῦ Γεδεών υἱός, σοφίζεται τὴν ἀρχὴν περιποιήσασθαι, καὶ τοὺς οὐ ἀδελφοὺς φονεύεις, ὃνδι γυναικες ὡς κύνων ἀναιρούμενος.*

Saul, machinatus Davidis necem, hastamque in illum contorquens, proprio gladio interlit.

D

Σαούλ μηχανώμενος τὴν τοῦ Δαθίθ ἀναιρεσίν, καὶ τὸ δόρυ κατ' αὐτοῦ βάλλων, ὃπο τοῦ Ιδίου ξίφους διολλύμενος.

Achitophel funesta consilia meditatus, sed minus probatus apud Abessalom industria Chusi, laqueo vitam finivit.

Ἄχιτοφελ δεινὰ σοφίζεται καὶ παρενδοκιμηθεῖς πρὸς τὸν Ἀβεσσαλῶμ, ὃπο τοῦ Χρυσῆ, ἀγχόνῃ χρησάμενος.

Qui Danielem leonibus objicēdū curarunt, ipsimet feris objecti,

Οἱ τὸν Δανιήλ συσκευασάμενοι τοις λέσουσιν ἐκδοθῆναι, αὐτοὶ τοὺς θηρίους ἐκδοθέντες.

Et adhuc antea, Josephi fratres, qui astuto consilio usi sunt, ut irritam redderent speciem ejus de propria gloria ex somniis conceptam, ab illius iudicio se suasq[ue] res omnes pendero experti sunt.

Καὶ οἱ πρότερον, οἱ τοῦ Ναοῦ ἀδελφοί, ἀφανίζειν αὐτοὺς τὴν ἐκ τῶν διαιρέτων ἐπιθάξον προσδοκίαν σοφισάμενοι, ὃπο τὴν κρίσιν αὐτοῦ περὶ τοῦ παντὸς ἐκείνοι.

CAP. XLIV. — *Quinam veritate sapienter occulata, salutem invenerunt,*

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ. — *Τίνες ἔκπρύψει τῆς ἀληθείας σοφοί, σωτηρίαν εὑρετο.*

Abraham, qui dixit Sarrah sororem suam esse, ne propter illam ab Aegyptiis occumberet.

Ἄβρααμ ἀδελφὴν ἑαυτοῦ λέγων εἶναι τὴν Σάρραν, ίνα μὴ ὅπο τῶν Αἰγυπτίων δι' αὐτὴν ἀναιρεθῇ.

Moyses ad Aegyptium dicens, trium dierum itinere se populum pro Dei cultu abducturum.

Μωϋσῆς πρὸς τῶν Αἰγυπτίων λέγων, τριῶν ἡμερῶν τὸν λαὸν ἐπὶ τὴν Θεοῦ λατρείαν ἀπάξειν.

Samuel ungens David in regem, et dicens se pro offerenda victima venisse Bethlehem.

Σαμουὴλ χρίων τὸν Δαθίδ εἰς βασιλέα, ἐπὶ θυσίαν φάσκων εἰς τὴν Βηθλεὲμ ἀφικνεῖσθαι.

Jonathan dicens ad patrem suum Saul de David, quod ab se postulaverit, ut sibi liceret ire in Bethlehem.

Ιωνάθαν λέγων πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα τὸν Σαούλ περὶ τοῦ Δαθίδ, ὡς ὑπ' αὐτοῦ παρακληθεῖς εἰς τὴν Βηθλεὲμ ἀπιέναι.

David fugiens Saulem, et dicens ad Abimelech

Οἱ Δαθίδ φεύγων τὸν Σαούλ, πρὸς τὸν Ιερά τὸν

¹¹ Ezech. xxviii, 3. ¹² II Esdr. viii, 2. ¹³ IV Reg. iv, 10, 30.

Digitized by Google

Распознавание текста
ABK/FR

Ἄδιμέλεχ φάτκων, ὡς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεσταλμένος εἶπε τι πρᾶγμα περοσῆκον αὐτῷ. Καὶ πρὸς τὸν ἄλλοφυλον ἐλθὼν, δεῖσας μή, ὡς στρατηγὸς ὃν τοῦ λαοῦ, ἀποθάνῃ, μανίαν ἔσχηψε, πρᾶγμα προβαλλόμενος οὐκ ἀληθὲς, διὰ σωτηρίαν.

Καὶ Μελχάρ θεός, τὸν πατέρος ἱπαγανακτοῦντος αὐτῇ διὰ τὴν τοῦ Δασθίου ἀπόλυσιν, ἀναιρέσθαι λέγουσα πρὸς αὐτοῦ, εἰ μὴ τούτο πεποιήκεις.

ΚΕΦΑΛ. ΜΕ. — Τίτες δὲ δόλῳ δικαιοσύνης ἔργον διεπράξατο.

Ἄλλος δὲ κριτής τὸν Ἀιγαλώρ, τὸν τὸν Μωαδεῖῶν βασιλέα, ὡς ὑπέκυρος πρὸς αὐτὸν μετὰ δύορων ἐλθόντων, ἀνελὼν δόλῳ.

Ταῆλ, ἡ τοῦ Κινάλου Χαβέρ γυνή, τὸν Σισάρα φεύγοντα φιλοφρόνος δεχομένη, καὶ γάλακτος ποτίζουσα κατεσκρήσασά τε, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τελευταῖον πατέστη λόγω διελάσασα.

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ. — Τίτες προσχήματι χρηστότητος ή στοσεβείας, θάρατος κατειργάσαρτο.

Πρῶτος δὲ δρις τὴν Εἴαν διὰ κρηστότητος ἐπεισενέψατο εἰς τὸν τῆς γυναικείως φυτοῦ, ὡς θεῶν γινομένων εἰ φύγοιεν, καὶ διὰ ταύτης εἰς θάνατον ἐνέβαλε.

Κάτιν τὸν ἀδελφὸν φιλοφρόνως ὡς εἰς αἰώρησιν προτρέπαμενος, Διάλιθωμεν εἰς τὸ κεδρὸν, φάμενος, οὗτας ἀναιρόν.

Ἐντολέων Ιεζαβέλ προσχήματι νηστείας θεῷ προσαγομένης ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, τὸν Ναούσθατον συκοφαντοῦσα.

Οὐαὶ τὸν ἀδελφὸν φιλοφρόνως ὡς εἰς αἰώρησιν προτρέπαμενος, Διάλιθωμεν εἰς τὸν ιερουσαλήμ λαοῦ, τὸν Γοδολίαν, παραγενόμενος, καὶ τοῦτον οὕτως ἀνελὼν.

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ'. — Τίτες δίκαιος ἀνηρέσθησαν.

Ζαχαρίας δὲ τοῦ ἀρχιερέως Ἰωάννου σὺντονος, ἐπιπλήττων διαστενῶντος τῷ Ἰωάννῳ, λιθόλευστος ἀναμέσον τοῦ νεοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἀναιρέσθαι.

Οὐράσις δὲ προφήτης, φεύγων τὰς ἀπειλὰς τοῦ λαοῦ, ἐπειπλέπων παρῆντι μή διστενεῖν, κληροῦτος ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Ιερουσαλήμ, ἀφονεύετο.

Ναούσθατος δὲ Ιεζαραλίτης, τὸν ἐπιτοῦ πατρικὸν ἀμπελῶνα μὴ βουληθεῖς δοῦνας τῷ Ἀχαδῷ, ὑπὸ τῆς Ιεζαβέλ συκοφαντούμενος, οὗτος βαλλόμενος ἀνθρώπος.

Γεδαλίας, δὲ τοῦ λαοῦ μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν προστάμενος, ὑπὸ Ιεζαράλου διὰ τὸ εἶναι προστάτην ἀνηρτό.

Πεταλας δὲ προφήτης ὑπὸ Μανασσῆ ἐπρίσθη, ὡς ἡ παράδοσις ἔχει (60), οὐτε γάρ ἡ Γραφὴ ταῦτο ἔφησεν.

Ἰουδᾶς δὲ Μακκαβαῖος, καὶ οἱ Ἀσαμοράον κατέδει, ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς ἐπ' εὐνομίᾳ δεινῶν αἰχμαλώνεσσες ἀνηρέσθησαν.

Ἴδωνος δὲ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, διὰ τὴν ὑπερβολῆντας ἀρετὴν δίκαιος ἐπικληθεὶς, ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνηρέθη.

⁶⁰ Gen. iv, 8. ⁶¹ Jerom. xxvi, 23. ⁶² Hebr. xi, 57.

(60) Confer Hippolyt. Be Antich. c. 50, et interpretes.

Α ποντίστημ, quod a rege missus esset pro quadam re snorum negotiorum. Et ad Philistæum veniens, veritus ne interficeretur, quippe qui populi dux erat, stultitiam simulavit, flingens rem minime veram incoluntatis gratia.

Melchior quoque, pater suo illi succensente propter Davidis dimissionem, inquiens se ab illo interficiendam fuisse, nisi hoc præstisisset.

CAP. XLV. — Quinam dolo justitiae opera effecrunt.

Aod judex, qui dolo interfecit Aeglon, Moabitarum regem, uti subditus ad eum cum muneribus veniens.

Jael, Chaber Cinæi uxor, quæ Sisaram fugientem amicè excepit, lacteque potavit et obdormire fecit, ac tandem caput illius clavo transverberavit.

CAP. XLVI. — Quinam praetextu probitatis aut religionis cædem operati sunt.

Primus serpens Evæ specie bonæ erga illam affectionis persuasit, ut tangeret arborem cognitionis, quippe futuri tanquam dii si comederent, et sic in mortem præcipitavit.

Cain fratrem amicè quasi ad coelestia contemplanda abortatus, Examus in agrum, inquit⁶², atque sic interfecit.

Tezabel sub praetextu jejunii Deo offerendi pro rege, Nabuthæ per calumniam e medio sustulit.

Ismael specie amicitiae veniens ad praefectum relicti Hierosolymis populi Godoliam, eum sic interfecit.

CAP. XLVII. — Quinam justi occisi sunt.

Zacharias, pontificis Jodæ filius, dum redarguit impie agentem Joas, lapidatus inter templum et altare occubuit.

Urias propheta, fugitans minas populi, quia horribilatur eum ne impie ageret, vocatus ex Egypto in Jerusalem, imperfectus est⁶³.

Nabuthæ Jezraelites, dum detrectat paternam vineam suam delectore Achabo, ab Jezebel per calumniam impidiens obrutus nec̄ datur.

D Godotias, praefectus populi post captivitatem, ab Ismaele, eo quod praefectus esset, interficitur.

Isaias propheta a Manasse serra sectus est, ut traditio habet. Nec tam Scriptura istud narrat⁶⁴.

Judas Maccabæus, et Assamonai filii ab Antiocho illustri propter legis observantiam crudeliter et tumultuose cæsi interficiuntur.

Jacobus, frater Domini, qui propter eximias virtutes Justi cognomen obtinuit, a populo occisus est.

CAP. XLVIII. — *Quinam fuerunt fratricidae.*

Cain occidit Abelum. Abimelech, filius Gedeonis lxx fratres suos. Absalom Amnonem. Salomon Adoniam. Ioram filius Josaphat V fratres suos interfecit ¹.

CAP. XLIX. — *Quinam misericordia usi contra Dei voluntatem, propterea interfecti sunt.*

Saul, qui non occidit Agag regem Amalec, cum jussus fuisse eum internecioni dare, sed pepercit ei contra divinum Numen, damnatur a propheta Samuel ad regni amissionem.

Achab cum accepisset Aderis filium Syriæ regem occidendum, contra atque Deus volebat, pepercit tradito sibi in necem, qui contemptor fuerat Dei Israel. Quamobrem ipsem omnimoda internecioni traditus est.

Qui jussus fuerat a propheta percutere ipsum in evidentem imaginem benignitatis Dei erga immorigerum Achab, audit sibi occursum leonem serum propter inobedientiam. Et sane in eum incidentis ex itinere, ab illo interfactus est ².

Propheta sub Jeroboamo missus in Bethel, ut prædiceret pseudoprophatarum futuram in altari combustionem, jussusque ne in regione Israel comedenter biberet, cum dicto audiens non fuisse, a fero leone ex itinere occiditur ³.

CAP. L. — *Quinam justitia sua mercedem mortem ipsam receperunt: et ruinam ob impietatem vitam produxerunt.*

Jeroboami regis filius, cum adolescentior esset moritur, quoniam inventum est verbum bonum in eo a Domino, ut dixit Achias propheta ad Ano matrem ejus de illius vita sciscitantem ⁴.

Josias plenissimus rex ob justitiam moritur, cum audisset ab Olda prophete: *Hæc dicit Dominus: Ecce ego aggrego te ad patres tuos, aggregaberisque in pace, ut ne videant oculi tui omnia mala, quæ ego induco super hunc locum, populumque universum* ⁵.

II. Cain, ut in septimam generationem pœnas fueret ⁶ fratricidii. Chananeas item gentes, ut peccata carum implerentur.

CAP. LI. — *Quinam jussi sunt non ægrotantes vivere.*

Aaron, qui jussus est in montem ascendere, ut moreretur ⁷.

Moyses qui audiit: *Ascende in montem Nabaū, et morere* ⁸.

Daniel, qui ab angelo audiit: *Tu vero ambula et requiesce. Et requiesces resurgesque in gloriam tuam in die constituta* ⁹.

Joannes evangelista ¹⁰.

¹ II Paral. xxii, 4. ² III Reg. xx, 35. ³ III Reg. xxiii, 1, 18. ⁴ III Reg. xiv, 13. ⁵ IV Reg. xxii, 20.
⁶ Gen. iv, 15. ⁷ Num. xi, 25, 29. ⁸ Deut. xxxii, 49. ⁹ Dan. xii, 13.

(61) Vide Cod. apocryph. Novi Testam., pag. 589.

Α ΚΕΦΑΛ. ΜΗ. — *Tίνες ἀδελφούς ἀπέκτειναν.*

Kai τὸν "Αδελ." Ἀδιμέλεχ δὲ τοῦ Γεδεὼν υἱὸς τοὺς Οὐ. Ἀδεσσαλῶμ τὸν Ἀμνών. Σολομὼν τὸν Ἀδωνίαν. Ἰωράμ δὲ τοῦ Ἰωσάφατ υἱὸς τοὺς ε' ἀδελφούς αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ. — *Tίνες παρὰ τὸ δοκοῦτ τῷ Θεῷ χρηστευσάμστοι ἀναιροῦνται.*

Σαούλ μὴ ἀποκτείνας "Ἄγαρ τὸν τοῦ Ἀμαλῆχ βασιλέα, προσταχθεὶς πανώλεθρον αὐτὸν διαφείρει, ὅλὰ φεισάμενος αὐτοῦ παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ, καταχρίνεται ὑπὸ τοῦ προφήτου Σαμουὴλ τὴν καθαίρεσιν τῆς βασιλείας.

"Ἀχαλὸς παραλαβὼν τὸν τοῦ "Ἀδερρ υἱὸν βασιλέα Συρίας εἰς ἀναίρεσιν, παρὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βουλὴν ἔλει τὸν ἐκδοθέντα αὐτῷ εἰς θάνατον, καταφρονητὴν γεγονότα τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ. Διόπερ αὐτὸς ἐξεδόθη τῇ παγγενεῖ διαφθορᾷ.

"Ο καλεσμόθεις ὑπὸ τοῦ προφήτου πατάσσειν αὐτὸν, εἰς Ελεγχὸν τῆς τοῦ Ἀχαλὸς ἀνηκόου τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, καὶ μὴ πατάξας, λέοντι περιπίπτειν ἔκουει διὰ τὴν παρακοὴν τῷ Θηρίῳ. Καὶ τούτῳ περιπεόν κατὰ τὴν ὁδὸν, ὃντ' αὐτοῦ καὶ ἀναιρεῖται.

"Ο προφήτης ὑπὸ τοῦ Ἱεροβοᾶμ εἰς τὴν Βεθὴλ ἀποσταλεῖς, προλέγειν τὴν τῶν φευδοπροφητῶν ἐσομένην ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου κατάκαυσιν, καὶ κελευσθεὶς εἰς τὴν τοῦ Ἱερατὸς μὴ ἐστιεθῆναι χώραν, παρακουσθεὶς, ὑπὸ λέοντος θηρίου κατὰ τὴν ὁδὸν ἄφονεύετο.

ΚΕΦΑΛ. Ν. — *Tίνες μισθὸν δικαιοσύνης τὸ ἀκούθετον ἐκομισαντο· καὶ τίνες δι' ἀσεβείας ἀκεβάσταν.*

"Ο τοῦ Ἱεροβοᾶμ βασιλέως υἱὸς, νέος ὡν ἀποθηκεῖται, ἀκειθὶς εὑρέσθη βῆμα ἀγαθὸν ἐν αὐτῷ παρὰ Κυρίον, ὃς Ἀχίλλες ὁ προφήτης πρὸς Ἀνῶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, περὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐρωτῶσαν, ἔφη.

"Ιωσίας εὐσεβῆσας δὲ βασιλεὺς, ἐπὶ δικαιοσύνῃ ἀποδημοκεῖται, ἀκούεις παρὰ τῆς προφῆτεως Ὄλδῆς Τάδε λέπει Κύριος: Ἰδού ἐγώ ἀρρεθόμην σε πρὸς τοὺς κατέρρας σου, καὶ προστεθήσοντο εἰρήνη, Ιτά μὴ Ιωσίων οἱ ὀφθαλμοὶ σου κάρτα τὰ κακά, οἱ ἀγροὶ ἐκάρω ἐπὶ τὸν τόπον τούτον, καὶ πάντα τὸν λαόν.

"Κάιν, ίνα εἰς ἐδδύμην γενεὰν..... τὴν τῆς ἀδελφοκτονίας. Καὶ τὰ Χανανίαν ίδηνη, ίνα πληρωθῶσιν αὐτῶν αἱ ἀμαρτίαι.

ΚΕΦΑΛ. ΝΑ. — *Tίνες οὐ τοσήσαντες ἀκούθησαντες ἀκελεύσοντο.*

"Αραρὸν, εἰς τὸ δρός ἀνελθεὶν κελευσμένος, ίνα ἀποθάνῃ.

"Μωϋσῆς, Ἀράθηρι εἰς τὸ δρός Ναβαῦ καὶ ταλεύτα, ἀκούειν.

"Δανιὴλ ἀκούεις παρὰ τοῦ ἀγγέλου· Καὶ σὺ βαδίζει, καὶ ἀναταύσῃ. Καὶ ἀναταύσῃ καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὴν δόξαν σου, εἰς προθεσμίαν ημερῶν.

"Ιωάννης δὲ εὐαγγελιστής (61).

ΚΕΦΑΛ. ΝΒ'. — Τίτες τῶν ἀγίων, τυφλοὶ τὴν Δ CAP. LII. — *Quinam ex sanctis amissa oculorum acie mortui sunt.*

Τσακί, Ἰακὼν, Ἡδεῖ ὁ λεπεὺς, Ἀχίας ὁ προφήτης ὁ Σιλωνίτης.

ΚΕΦΑΛ. ΝΓ'. — Τίτες διέμειραρ, καὶ οὐκ ἀκέβαρον.

Ἐνώπιον ἐν ἑδόμῳ γενεθῆ τῇ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μετεῖθη, καὶ οὐχ εὑρίσκετο.

Ἡλίας ἐν ὅρμασι πυρὸς ἀναληψθεὶς ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν.

Τοῦ δὲ Μελχισεδέκ θάνατος οὐ γέγραπται, ὅπει μηδὲ γέννησις. Τέθνηκε γοῦν ἐπειδὴ καὶ γεγέννηταις, διὰ δὲ τὸ τύπον αὐτὸν εἶναι τῆς ἀρχιεροσύνης Χριστοῦ, οὐχ ἀναγέγραπται.

ΚΕΦΑΛ. ΝΔ'. — Τίτες ἀποθανόντες ἀνέζησαν.

Οὐ τῆς χήρας τῆς Σαραφθινῆς υἱὸς ὑπὸ Ἡλίου τοῦ προφήτου.

Οὐ τῆς Σουναμίτιδος υἱὸς, ἢν Ελισσαΐης ἀνέστησεν.

Οὐ ἔκκομιζόμενος, καὶ διὰ τὴν ἐφοδὸν τῶν λῃστῶν, δεισάντων τῶν ἔκκομιζόντων, ἐπιρρίψεις τῷ τοῦ Ἐλισσαΐου μνήματι, ἀναστάς καὶ πεφευγὼς μετὰ τῶν καταρρίψαντων αὐτὸν.

Ὕπὸ δὲ τοῦ Σωτῆρος τρεῖς ἀνέστησαν νεκροί. Ἡ τοῦ Ἰστήρου θυγάτηρ ἡ δωδεκαετής. Οὐ τῆς χήρας μονογενῆς υἱὸς, ἔκκομιζόμενος πρὸς αὐτὸν τὸ μνῆμα. Δάζερος τετραήμερος ὀδωδὼς, ἀπὸ τοῦ μνήματος κληθεὶς. Τρεῖς ἐν τῇ Παλαιᾷ, τρεῖς ἐν τῇ Νέᾳ.

Καὶ διὰ τῶν ἀποστόλων ἡ Δορκάς ἐν Ἰόπειῃ ὑπὸ Πέτρου· Εντυχος ὑπὸ Παύλου ἐν Τρωάδι.

ΚΕΦΑΛ. ΝΕ'. — Τίτες στείραι τετόκαστιν.

Σάρφα ἡ τοῦ Ἀδραὰμ γυνὴ τὸν Ἰσαὰκ γεννήσασα.

Ρεβέκκα ἡ τοῦ Ἰσαὰκ γυνὴ τοὺς διδύμους, τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰακὼν γεννήσασα.

Ραχὴλ ἡ τοῦ Ἰακὼν, ἡ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸν Βενιαμίν γεννήσασα.

Ἄννα ἡ τοῦ Ἐλκανᾶ, ἡ τὸν προφήτην Σχμουὴλ γεννήσασα.

Η Σουναμίτις, ἡ παρὰ τοῦ Ἐλισσαΐου λαβοῦσα τὸν υἱὸν, καὶ ἀποθανόντα αὐτὸς λαβοῦσα.

Ἐλισάβετ ἡ Ζαχαρίου γυνὴ, ἡ τὸν βαπτιστὴν Ιωάννην γεννήσασα.

ΚΕΦΑΛ. ΝΖ'. — Τίτες πατέρας ἡγίμασαν.

Χάρης τῶν Νώε, τὴν γύμκωσιν αὐτοῦ τοῖς ἀδελφοῖς ἐξαγγεῖλας.

Ἡσαῦ, παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην γυναικας Χαναναίας ἀγαγόμενος.

Ἀδεσσαλὼμ, ἐπαρθεὶς κατὰ τοῦ Δασθίδ καὶ πολεμῶν αὐτῷ, καὶ τὰς γυναικας αὐτοῦ μιάνας.

Ἀδεσσαλὼμ, αὐτοχειροτόνητον ἐσυτὸν βιστίλα, παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην, ἀναδείξας πειραθεὶς.

Isaac, Jacob, Heli sacerdos, Achias Silonites prophetæ⁹.

CAP. LIII. — *Quinam superstites manserunt, nec mortui sunt.*

Enoch in septima ab Adamo generatione translatus est, et non inveniebatur.

Helias in curru igneo assumptus quasi in celum.

Melchisedech vero mors non est scripta, quoniam nec ejus nativitas. Mortuus sane est quandoquidem et natus: sed quia typus erat pontificatus Christi, non fuit descripta illius mors.

B CAP. LIV. — *Quinam mortui revixerunt.*

Filius vidua Saraphthina, ab Elia propheta resuscitatus.

Sunamitidis filius, quem resuscitavit Elisaeus.

Mortuus ille qui efferebatur, et propter latroclantium incursionem, metuentibus elatoribus, projectus in Elisaei monumentum fuit: qui resurgens etiam aufugit, cum iis qui se projecterant.

Tempore quo Salvator in terris degebat, tres mortui resurrexerunt. Filia Jaeri duodecim annos nata: filius vidua unigenitus, dum efferebatur ad monumentum: Lazarus quadriduanus setens, e sepulcro evocatus. Tres ergo in Veteri, tresque in Novo Testamento.

C Per Apostolos: Dorcas in Joppe per Petrum; Eutychus per Paulum in Troade.

CAP. LV. — *Quænam steriles pepererunt.*

Sarrha uxor Abrahæ, quæ Isaacum genuit.

Rebecca Isaaci¹⁰ uxor, quæ peperit gemellos Esau et Jacob.

Rachel uxor Jacobi, quæ edidit Josephum et Benjamin.

Anna uxor Elecanæ, quæ prophetam Samuelem peperit.

Sunamitis, quæ per Elisæum suscepit filium, eumque mortuum recuperavit.

Elisabet Zachariæ uxor, quæ Baptistam Joannem genuit.

CAP. LVI. — *Quinam patrem inhonorarunt.*

Chamus Noachiuū, dum illius nuditatem fratribus foris nuntiat.

Esau, qui contra parentis sententiam uxores Chananaeas duxit¹⁰.

Abessalom, qui adversus David elevatus est, cique bellum intulit, ac uxores illius polluit.

Adonias, qui scipsum regem propria sua constitutum voluntate contra patris sententiam ausus est venditare.

⁹ Gen. xxvii, 4; xlvi, 10; I Reg. iv, 15; III Reg. xiv, 4. ¹⁰ Gen. xxvi, 35.

CAP. LVII. — *Quinam dum offeruntur dejecti sunt.* Α ΚΕΦΑΛ. ΝΖ'. — *Tίνες ἀλαζονευσμένοι καὶ ηρόχθονται.*

Qui turrim in cōsum pertingentem adīscere dum volunt, multilingui voce scissi sunt.

Pharao, qui in sua potentia gloriabatur audacter, et dicebat : Deum non noti, et populum non dimitto, is post decem plagas cum universo exercitu maris aquis obrutus est.

Roboam, qui dum populi nēllam habet rationem, et plus quam pater ejus Salomon vult sapere, a paterno excidit imperio.

Goliath, superbe sapiens adversus aciem universam sancti populi, velut canis, lapide eum percūtiente adolescentulo, cecidi.

Abessalom qui ob comam, et Adonias qui ob formam elati erant, in honoretum sibi vitæ fineū cunicularunt.

Babyloniorum rex Semacherim valde ferociens ob devictas gentes, et adversus Ezechiām, tanquam qui juvari nullo modo posset, per Rapsacum elatus, suum ipsius exercitū divinitus immissa plaga sub unum temporis momentum amittens, atque arrepta fuga, solus evadens in terram suam, ibidem a suis pueris interfactus est.

Syrie rex Aladi filius, qui dum minitatur se universum Israeliticum populum internecioni daturum, ab adolescentibus cccxxii, decem pugnatorum suorum millia amisi, totumque regnum suum perdidit¹¹.

Ozias rex, qui ob justitiam superbos spiritus sumens, volensque sacerdotem agere, lepra percussus, non modo regno, sed domo etiam ejectus est.

Nabuchodonosor ob omnium gentium victoriā, auctamque Babylonem, super omnes elatus, amissa hominis mente, sc̄ræ instar animum obtinuit.

Pharisæus etiam ob propriam justitiam alte sapiens, atque ex ea in publicanum audacter invectus, justitiam amisi.

CAP. LVIII. — *Quinam propter humilitatem ad gloriam ei celsitudinem execti sunt.*

Joseph, dum patienter humiliiterque sustinet molestias illatas sibi a fratribus et reputata hera, ad imperium Ægypti proiectus est.

Jacob fugitans fratris minas, hospitalēmque pro patrio Iarem immutans, divitiis et honoribus cumulatus reversus est.

Judas procidens coram Joseph¹² ob ea, quæ in illum perperam gesta fuerant, regalis prosapiæ auctor ut fieret dignus habitus est.

Gabaonitæ dum Jesum adeunti, quando gentes rebellabat, per humilitatem in suis propriis permanerunt, consecuti incolumentem.

David jugiter humiliis in iis, quæ a Saule sustinebat, regnum quoque obtinuit.

Jeremias vapulans et custoditus in carcere propter veraces prædictiones, dum huc humiliiter pati-

Οἱ τὸν εἰς οὐρανὸν διήκοντα βουληθέντες οἰκοδομὴν πύργον, τῇ πολυγλώσσῳ διασχισθέντες φωνῇ.

Φαραὼ ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει θραυσνόμενος, καὶ λέγων Τὸν Θεόν οὐκ ἔχεται, καὶ τὸν λαὸν οὐκ ἀποστέλλω· μετὰ τὰς δέκα πληγὰς, ὃποι βυθὸν πανστρατικὸν καλυπτόμενος.

Ροβοάμ καταφρονήσας τοῦ λαοῦ, καὶ μεῖνα τοῦ Σολομῶνος τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς θελήσας φρονεῖν, τῇς πατρικῆς ἐξέπεσεν ἀρχῆς.

Γοιλαθ μέγα φρονήσας κατὰ παρατάξεως Ἰλης τοῦ Ιεροῦ λαοῦ, ὡς κύνῳ, λίθῳ νεανίου βάλλοντας αὐτὸν, κατέπεσεν.

Ἄβεσσαλῷ ἐπὶ κόμη, καὶ Ἀδωνίας ἐπὶ κάλλει ἐπαρθέντες, ἀτίμωτον ἑαυτοῖς βίον κατέστρεψαν.

Οἱ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Σανναχηροῖμ μέγα θραυσθεὶς ἐπὶ τῇ τῶν ἔθνων παραλήψῃ, καὶ κατὰ τοῦ Ἐξεκίου, ὡς μὴ δυναμένου βοηθεῖσθαι, διὰ Ῥαφάκου κατεπαρθεὶς, τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν θερλάτῳ πληγῇ ὃποι μίαν καιροῦ ροπὴν ἀπολλίνει, καὶ δραπέτης, μόνος ἀποδιδράσκων εἰς τὴν ἑαυτοῦ γῆν, κακίσε πρὸς τῶν οἰκείων παιδῶν ἀναιρούμενος.

Οἱ Σιριαὶς βασιλεὺς Ἀδάδου δὲ υἱός, πάντα τὸν τοῦ Ἱσραὴλ λαὸν ἀφανίζειν ἀπειλῶν, διὰ παιδαρίων σλᾶς· μυρίους πολεμιστὰς ἑαυτοῦ ἀποδλυσει, καὶ τὴν δῆλην ἑαυτοῦ βασιλείαν διεφθείρετο.

Οζίας δὲ βασιλεὺς ἐπὶ δικαιοσύνῃ μέγα φρονήσας, καὶ ἵερος βολόμενος, λεπρωθεὶς, οὐ μόνον τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκίας ἐξεβάλλετο.

Ναουνχοδονόσορ ἐπὶ τῇ πάντων κρατήσει τῶν ἔθνων, καὶ τῆς Βαβυλῶνος αὐξήσει, ὃπερ ἄπαντας ἐπαρθεὶς, τὴν τοῦ ἀνθρώπου διάνοιαν ἀφαιρεθεὶς, θηρίου ψυχὴν καὶ τρόπον ἐσχηκε.

Καὶ Φαρισαῖος ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ δικαιοσύνῃ μέγα φρονήσας, καὶ ἐπὶ ταύτῃ κατὰ τοῦ τελώνου θραυσθεὶς, τὴν δικαιοσύνην ἀπολώλε.

ΚΕΦΑΛ. ΝΗ'. — *Tίνες διὰ ταπεινοφροσύνης εἰς δόξαν καὶ ὄγκος ἕχθησαν.*

Ιωσήφ, ταπεινοφρονήσας ἐφ' οἷς ὁπέμεινε χαλεποῖς παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς νομισμείσης δεσποτίνης, εἰς τὸ κρατεῖν τῆς Αιγύπτου προήγετο.

Τακωθ φεύγων τὰς τοῦ ἀδελφοῦ ἀπειλὰς, καὶ ἔνην ἀντὶ τῆς πατρώας ἐστίαν ἀλλεξάμενος, πλευσιος ἀπενήρχετο καὶ τιμίος.

Ιούδας ἐπὶ πεσὼν τῷ Ιωσήφ ἐφ' οἷς εἰς αὐτὸν ἐπλημμέλησαν, βασιλικοῦ γένους δέξιοῦται γενέσθαι φύλαρχος.

Γαβαωνῖται τὸν Ιησοῦν ὑπελθόντες ἐν τῇ τῶν ἔθνων παραλήψῃ, διὰ ταπεινοφροσύνης ἐν τοῖς οἰκείοις μεμενήκασι, τῆς σωτηρίας τετυγχηθεῖς.

Δασιδ δι' δούς ταπεινοφρονῶν ἐφ' οἷς ὅποι τοῦ Σαούλ ὑπέμεινε, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπελάμβανεν.

Ιερεμίας τυπτόμενος καὶ φυλακιζόμενος ἐπὶ ταῖς ἀληθεῖσι προφήσεσι, καὶ φέρων ταπεινοφρόνως,

¹¹ Ill Reg. xx, 15. ¹² Gen. xliv, 18.

προστέτης τοῦ λαοῦ κατὰ τὸν καιρὸν ἐγίνετο τῆς Αὐτοῦ πολιορκίας.

Nicenitae ταπεινοφρονήσαντες ἐπὶ τὸ τοῦ Ἰωνᾶ σῆμα, ἔλους τετυχκασιν ἀπῆμαντοι διαμείναντες.

Καὶ δὲ Κύριος ἐδὲ τὸν Τελάνην πολλῇ ταπεινοφροσύνῃ εἰς τὸ Ιερόν ἀνεληλυθτά, καὶ ἐνεδόν ἐπὶ ταῖς πλημμελείαις κατακρίναντα, δεδικαιώθεις ἐργάζεται τὸν μεγαλοφρήμονα Φαρισαῖον.

ΚΕΦΑΛΑ. ΝΘ. — *Tίνες ἐπ' οἷς ὅδρασαν φύροις ἀπεδέχθησαν, καὶ σύνδροστοι καρὰ Θεῷ γερύνασσι.*

Ταῦθης τὸν Διγύπτιον ἀνελῶν, καὶ ἐκδικίαν τοῦ ἀδικουμένου Ἐβραίου ποιησάμενος.

Φινεάς δὲ τοῦ Ἀσρῶν υἱός, τὸν Ζαμδρήν καὶ τὴν Χασθήν διελάσας, καὶ οὗτα τὴν κατὰ τοῦ λαοῦ δικαίαν τοῦ Θεοῦ μῆνιν ἐξιλασάμενος.

Σαμουὴλ δὲ Ιερεὺς καὶ προφήτης, τὸν τῶν Ἀμαληκτῶν βισιλέα τὸν Ἀγάρ ἀνελῶν, καὶ πληρώσας βιολὴν Θεοῦ, ἥν δὲ Σαοὺλ οὐκ ἐπλήρωσεν.

Οἱ εἰς τὴν ἔρημον προσδέδραμηκότες καλοῦντες τῷ Μωάτῃ, καὶ τοὺς προστικνας αὐτοῖς, ἀπιμεντηκότες τῇ δυσσεβείᾳ γνώμῃ τῆς εἰδωλολατρείας ἀποστάξαντες.

Δασδὶ τὸν νεανίαν Ἀμαληκτήν, τὸν καυχώμενον ἐπ' αὐτοῦ, ὡς τὸν Σαοὺλ αὐτὸς ἐπισφάξας εἴη· καὶ τὸν Πίχαδ, καὶ τὸν Βαανᾶν, τοὺς τοῦ Ρεμμώθ υἱοὺς τοῦ Βηρήσθου, τοὺς τὸν Μεμφισθὸν τὸν τοῦ Σαούλ υἱὸν, ὡς πρὸς αὐτοῦ χάριν ἀπεκτακότας, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομίσαντας αὐτῷ.

Ἡ τυρῆ, ἥ τὸν Ἀδιμέλεχ ἀπὸ τοῦ τείχους, κλάσματι μύλου ἐπιβρέφοτε αὐτῷ ἀνελοῦσα.

Ἡ γυνὴ τὸν Ἀβεσσὸν μέλλοντα πολιορκίαν κινεῖν τῇ πλειᾷ ἀναιρεθῆναι ποιήσασα, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῷ Ἰωάδῳ ἀπὸ τοῦ τείχους ἀκοντίσασα.

ΚΕΦΑΛΑ. Σ. — *Tίνες ἐπὶ καραρομίας λιθόλευστοι ἀπερρέθησαν.*

Οἱ Σαλωμῆτες υἱὸι τῆς θυγατρὸς Δαθρεὶ, ἐπὶ βλασφημίᾳ, δὲς μετὰ ἑτέρου μαχόμενος, θεὸν ἐβλασφήμησεν.

Οἱ τέταρτες ἕγύλα ἐκλέξας εἰς τὴν ἔρημον.

Ἄχαρ δὲ Ιερόσυλος, δὲκ τῶν ἀναθημάτων τῆς Τερεψοῦς ἀποκρυψάμενος.

ΚΕΦΑΛΑ. ΖΔ. — *Καὶ τίνες δίκαιοι ἐπ' εὐσεβείᾳ.*

Ναδουσθαὶ δὲ Ιεζαχλίτης, συνοφαντηθεὶς; ὑπὸ τῆς Ιεζάβελ ὡς καταρατάμενος θεὸν καὶ βασιλέα.

Ζαχαρίας δὲ ὁ ἀρχιερεὺς δὲ τοῦ Ἰωάδα, ὑπὸ Ἰωάδης βασιλέως, ἀναμέσον τοῦ νκοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου λιθασθεὶς, ὅτι παρήγου αὐτῷ μή δυσσεβεῖν.

ΚΕΦΑΛΑ. ΖΓ. — *Tίνες καρανόμους μίξεις κατέπρεσσοι.*

Δέστε ταῖς θυγατράσις συμμεχθεῖς. Ρουθίμ τῇ τοῦ πατρὸς παλλακῇ. Οἱ δὲ Γαβαῆται τῆς φυλῆς Βενιαμίν, τῇ τοῦ Λευΐτου γυναικὶ ἐπιξενωθέντες αὐτοῖς συγχρησάμενοι, ὡς καὶ ὀχληθεῖσαν ἀποδανεῖν. Ἐφ' οὐράνεσσι, καὶ πολὺς τοῦ λαοῦ φόνος ἐγένετο. Ἀμώρ

A tur, populi præfector erat quo tempore civitas ob-sidetur.

Ninivitæ humiles animos assumentes ad Jonse prædicationem, misericordiam consecuti, impune tulerunt.

Dominus quoque Publicanum multa humilitate in templum ascendentem, seseque ob peccata damnantem, præ magniloquo Pharisæo justum esse asseruit.

CAP. LIX. — *Quinam ob perpetratas neces accepti fuerunt gratique apud Deum.*

Moyses, dum Αἴγυπτον interficit, et ultionem sumit injuria affecti Hebrei.

B *Phinaes, Aaronis filius, qui Zambren et Chasnen transverberavit, atque hoc modo justam Dei iram in populum placavit.*

Samuel sacerdos et propheta, dum Αμαλεκitarum regem Agag occidit, impletque Dei voluntatem, quam Saul non impleverat.

Qui in deserto accurrerunt ad Moysen vocantem, suosque affines in impia sententia permanentes idoli colendi, jugularunt¹³.

C *David juvenem interficiens Αμαλεκitam, qui apud ipsum gloriabatur, quod Saulem occidisset : item Richab et Baanan filios Remmooth Berothitæ, qui Memphibostheum, Saulis filium, quasi ut illi gratificarentur interficerant, ejusque caput ad illum de-tulerant.*

Mulier, quæ Abimlechum de muro peremis, projepto in eum molæ fragmento¹⁴.

Mulier, quæ procuravit ut interficeretur Aesssa, qui civitatem obsidioni obnoxiam effecturus erat, ejusque caput Joab de muro projiciendum curavit¹⁵.

CAP. LX. — *Quinam ob prævaricatas leges lapidi-bus obruti interierunt.*

Filius Salomith filius Dabri, propter blasphemiam, qui cum alio rixans, Dei nomen contumeliose pronuntiavit.

Is qui in Sabbato ligna in deserto collegit.

Achar sacrilegus, qui occultavit de anathematis Jericho.

CAP. LXI. — *Et quinam item justi ob pietatem.*

D *Nabuthæ Jezraelita traductus ab Jezabel, quasi qui maledixisset Deo et regi.*

Zacharias pontifex Jodæi filius, sub Joas rege inter templum et altare lapidatus, eo quod adhortabatur illum ne impie ageret.

CAP. LXII. — *Quinam lege prohibitos concubitus habuerunt.*

Lot, qui cum filiabus coit. Rubim cum paterna concubina. Gabaanites in tribu Benjamin, qui abusi sunt uxore Levitæ apud eos hospitantis, usque eu, ut etiam oppressa moreretur. Ob quod facinus, magna etiam populi cædes contigit. Amon, qui so-

¹³ Num. xix, 5. ¹⁴ II Reg. xi, 21. ¹⁵ II Reg. xx, 21.

orem Thamar virginem vitiavit, et post consummationem e domo sua illam ejecit. *Abeassalom*, qui palernas uxores in patris ignominiam, consilio Achitophelis, incestu polluit.

CAP. LXIII. — *Quinam binomines fuerunt.*

other Moysis sacer, qui etiam Raguel et Jobab audit.

*Rex Geth*¹⁶ penes quem David fugiens se contulit.

Josephus porro ait, Melchiam denominatum fuisse a parentibus Moysem inter circumcidendum, qui tamen a recipiente eum Pharaonis filia Moyses appellatus fuit.

Gedeon iudex, qui idem est atque Jerobaal.

Adonias, qui et Ornias.

Ochosias, qui et Lazias.

Heliacim, qui et Joacim.

Idithum psaltes, qui et Etham.

Chiram, qui sub Salomone templum edificavit, alio nomine Echias.

Esdras, qui et Salathiel.

Nathanias, quem Nabuchodonosor transnominauit Sedeciam.

In Novo Testamento: *Petrus*, qui et *Simon vel Symeon*, aut *Cephas*.

Thomas, qui et *Didymus*.

Thaddaeus, qui et *Lebbeus*, et *Judas Jacobi*.

Marcus, qui et *Joannes*.

CAP. LXIV. — *Quinam secundo nomine cognominali sunt.*

Abram cognominatus est Abraham.

Jacob, Israel.

Joseph, Komphthom banech.

Ananias, Sodrach, Azarias, Misach, Misael, Abdenego, Daniel, Baltasar.

*Paschor, transmigrator*¹⁷.

Et in Novo Testamento: *Simon cognominatus est Petrus.*

Joannes et Jacobus apostoli, Boanerges, hoc est filii tonitruui.

LIBER II.

CAP. LXV. — *Quae de una divinitate usurpantur.*

Audi, Israel, Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Ego sum Dominus Deus tuus. Et cognoscant, quod tu Dominus solus, altissimus in omnem terram. Et Dominus inquit: Ut cognoscant te solum verum Deum. Arca quoque in qua Noe servatus est, in unum cubitum terminabatur. Unum erat templo, in quo Deus colebatur. Una Lex, Arca una.

¹⁶ I Reg. xxvii, 2. ¹⁷ Jerem. xx, 3.

(62) De loco Josephi non constat. Vide Clement. Strom. I, pag. 343, et confer Deuter. xxxiii, 5.

(63) Procop. in III Reg. i, 5.

Α τὴν ἀδελφὴν Θάμηρ παρθένον φθείρας, καὶ μετὰ τὴν ὑδρίν τῆς ἑαυτοῦ οἰκείας ἀποτέμψας. Ἀβεσσαλώμ τάς τοῦ πατρὸς γυναικας ἐπ' ἀτιμιᾳ τοῦ πατρὸς, γνώμῃ τοῦ Ἀχιτόφελ, διαφθείρας.

ΚΕΦΑΛ. ΕΓ'. — *Tίνες διώρυμοι γεγόνασιν.*

Ἰούδρ ὁ τοῦ Μωυσέως γαμβρὸς, καὶ Ψαγουήλ καὶ Ἰωάδας κικλήσκεται.

Ο βασιλεὺς Γέθ, παρ' ὃν Δαθιδ φυγὼν κατήγετο.

Ἴωσηπος; δέ φησι (62), Μελχίαν ὀνομάζεις ὑπὸ τῶν γονέων Μωυσῆγον ἐν τῇ περιτομῇ, ὑπὸ δὲ τῆς ἀναλαβούσης αὐτὸν τῆς τοῦ Φαραὼ θυγατρὸς, Μωυσία προσωνομάσθαι.

B Γεδεὼν ὁ κριτής, φ' αὐτός ἐστιν Ἱεροβαᾶλ.

Ἀδονίας, ὁ καὶ Ὁρνίας (63).

Ὀχοζίας, ὁ καὶ Λαζίας.

Ἑλιακείμ, ὁ καὶ Ἰωακεῖμ.

Ἰειθοίημ ὁ φαλμφδδς, ὁ καὶ Ἐθάμ.

Χειράρημ ὁ ἐπὶ τοῦ Σαλομῶνος τὸν ναὸν δειμάμενος, ὁ καὶ Ἐχίας.

Ἐσδρας, ὁ καὶ Σαλαθήλ.

Ναθανίας, ὃν μετωνόμασεν Ναβούχοδονόσορ Σεδεκίαν.

Καὶ ἐν τῇ Νέᾳ· Πέτρος, ὁ καὶ Σίμων καὶ Συμεὼν καὶ Κηφᾶς.

Θωμᾶς, ὁ καὶ Διδυμος.

Θιδδαῖος, ὁ καὶ Λεβναῖος καὶ Ιούδας Ἰακώβου.

Μάρκος, ὁ καὶ Ἰωάννης.

C ΚΕΦΑΛ. ΕΔ'. — *Tίνες δευτέρῳ ὀνόματι ἐκώρυμάσθησαν.*

Ἄδραμ ἐπωνομάσθη Ἄδραύμ.

Ιακώδ, Ἰεραήλ.

Ἰωσήφ, Κόμφθομ βανῆχ (64).

Ἀραρίας, Σεδράχ· Ἀζαρίας Μισάχ· Μισαήλ, Ἀδενεγώ· Δαστήλ, Βαλτάσαρ.

Πασχώρ, μέτοιχος.

Καὶ ἐν τῇ Νέᾳ· Σίμων ἐπωνομάσθη Πέτρος.

Ιωάννης καὶ Ιάκωβος οἱ ἀπόστολοι, Βιανεργές, δὲστιν, υἱοὶ βροντῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΣΕ'. — *Tίνα τὰ ἐξι τῆς μᾶς θεότητος παραλαμβανόμενα.*

Ἄκουε Ἰσραήλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἰς ἐστιν. Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου. Καὶ τρώωτωσαρ, ὅτι σὺν Κύριος μόνος, ὑψιστος ἐξι πᾶσαν τὴν γῆν. Καὶ ὁ Κύριος φησιν· Ἡτα γινώσκωσι σε τὸν μόνον διηθιανὸν Θεόν. Καὶ ἡ κιβωτὸς ἐν ᾧ ὁ Νῶε διεσώθη, εἰς ἥτα πῆχυν συνετελείτο. Εἰς δὲ ναὸς, ἐν φ' ὁ Θεός ἐλαττεύετο. Εἰς δὲ νόμος. Ἡ κιβωτὸς μία.

(64) Al. Παντομφάνεχ. V. Kirch. in Prodr. et Oedipo.

ΚΕΦΑΛ. ΞΓ'. — *Tίτα δὲ τὰ ἐξὶ διαδικῆς ώπο- Α στάσεως.*

Ποιήσωμεν διθρωκούς κατ' εἰκότα ἡμετέραν, καὶ παῖδ' ὄμοιωσιν. Ἰδού γέγονετε Ἀδάμ, ὃς εἰς ἔξη ἤμων. Πι τὸ δρομα αὐτοῦ, ή τι τὸ δρομα τῷ νιῶτιστοῦ; καὶ δι Κύριος φησιν· Ἐγώ καὶ δι Πατήρ ἐγένεμαι. Καὶ, Ἱτα, γιγάντωσι σε τὸν μόνον δικτύοντες θεόν, καὶ δι τὸν ἀπόστολας Ἰησούν Χριστὸν εἰς τὸν κόσμον. Καὶ πάλιν· Ἐλευσόμεθα ἦτορ καὶ δι πατήρ, καὶ μονήρας αὐτῷ κομητόμεθα. Ἐν δύο πλαξιν δι νόμος ἀγγέλραπτο. Δύο καὶ ἐν τῷ μυστικῷ ἀσματι τοῦ νυμφίου οἱ μασθοί, οἵ τι νύμφη τρέψεται, ἐν νόμῳ καὶ χάριτι. Δύο καὶ τῆς νύμφης, τὸ ιερατικὸν καὶ λαϊκὸν τάγμα.

ΚΕΦΑΛ. ΞΖ'. — *Tίτα τὰ ἐξὶ τριαδικῆς καραλαμ- βαρόμετρα.*

Δεῦτε, καταβάτες συγχρώμενος ἐκεῖ τὰς γλώσσας αὐτῶν. Τὸ Βάπτισμα τὸ ἐν Τριάδι, εἰς τὸ δυνομα τοῦ Πατέρος, καὶ τοῦ Γιοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Τρία νοερά τάγματα, οὐρανίων, άεριων, ἐπιγείων. Τρεῖς τοι παντούς, γένους ἀνθρώπων γενέρχαι, Ἀδραδόμ, Χάρη, Ιάφεθ. Τρεῖσι τοῦ λαοῦ πατριάρχαι, Ἀδραδόμ, Ισαάκ, Ιακώβ. Ἡ κιβωτὸς; ἐν ᾧ Νῶe διεσώζετο, τρεῖς ἀριθμοὺς ἱφέρε, τὸν Λ', τὸν Ν', τὸν Τ' καὶ εἰς ἓν πᾶσιν συνεπληρώστο, ἡ μονάς; ἐν Τριάδι γνωρίζεται. Τρεῖς διγγελοι τῷ Ἀδραδόμ ὀφθησαν, τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ ἐκ στείρας υἱοῦ ποιούμενοι. Τρεῖς δορκαὶ νόμιμοι, ἀτήσιοι· δορτὴ τοῦ Φαστέκ, δορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, δορτὴ τῶν Σκηνοπηγῶν. Τριών ἀνδρῶν ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστι. Τρεῖς τὸ Πνεῦμα C μαρτυρίας φέρει, περὶ ἀληθείας, περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ κρίσεως. Τρεῖς ἐν Ἀδρού δι Κύριος πεποίηται ἡμέρας, οὗ τύπος ἦν δι Ιωνᾶς.

ΚΕΦΑΛ. ΞΗ'. — *Tίτες εἰσὶν οἱ σταθμοὶ τῆς κοροίς τοῦ λαοῦ, οἱ δὲ Αἴγυπτον.*

α'. Τῷ πρώτῳ μηνὶ, τῇ πάντα καὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, [οὗτος δὲ ἐστιν ὁ παρὰ Μακιδόνας ἔνθιστας] ἀπέργειν ἀπὸ Ραμεσσῆ, τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα, φαγόντες τὸ πρόβατον τὸ Φαστέκ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Πρότοις τοίνυν σταθμὸν ἤλθον εἰς Σοκχώθ (65).

β' Εἰς Βουθάν.

γ' Εἰς Πηρώθ.

δ' Ἀπίναντε Μαγδώλου.

ε' Ἀπίναντε Ήρώθ.

ζ' Διέρησαν τὴν θάλασσαν εἰς τὴν Ερημον, ὅδου τριῶν ἡμερῶν περάσαντες, ἥλθον εἰς Πικρίαν τρίτη ἡμέρᾳ τὴν διάβρεσιν τῆς θαλάσσης ὀδεύσαντες.

ζ' Σταθμὸν, ἥλθον ἀπὸ τῆς Πικρίας, ἡ οὖτις Μερῆτη τηγή, εἰς Ἐλειμ, ἐνδια εύρον πηγάς ιβ', καὶ φοίνικας ο'.

η' Σταθμὸν, ἀπὸ τῆς Ἐλειμ ἥλθον εἰς θάλασσαν Ερυθράν.

θ' Ἀπὸ θαλάσσης Ἐρυθρᾶς εἰς Ταφικά.

¹¹ Philipp. ii, 10 ; Ephes. ii, 2.

(65) Confer hoc Exod. xiii, 20 ; xviii. Numer. xxxiii. Joseph. Antiquit. ii, 6.

CAP. LXVI. — *Quae vero de duplice sub- sistentia.*

Faciamus hominem secundum imaginem nostram, et secundum similitudinem. Ecce erasit Adam eum unus ex nobis. Quod nomen ejus, vel quod nomen filio ejus? Dominus quoque dicit: Ego et Pater unum sumus. Atque: Ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti Iesum Christum in mundum. Et rursum: Veniemus ego et Pater, et mansionem apud eum faciemus. In duabus tabulis lex descrip̄ta erat. Duae sunt in mystico cantico sponsi mammæ, quibus sposa nutritur, lego nempe et gratia. Duae item ipsius sponsæ, sacerdotalis nempe et laicus ordo.

B CAP. LXVII. — *Et quænam de Trinitate acci- piuntur.*

Venite, descendentes confundamus ibi linguas eorum. Baptisma quod in Triade celebratur, in nomine Patris, et Filii, et sancti Spiritus. Tres sunt intellectuales ordines, coelestium, aereorum, terrestrium¹². Tres fuere totius humani generis auctores, Sem, Cham, Japhet. Tres populi patriarchæ, Abraham, Isaac, Jacob. Arca, in qua Noe servatus est, tres numeros exhibebat, xxx, L, ccc, et in unum cubitum consuminebatur, qua re Unitas in Trinitate di- gnoscidetur. Tres angeli Abrahamo visi sunt, promis- sionem de nascituro ex sterili filio facientes. Tres solemnitates lege constitutæ, quotannis occurre- bant: solemnitas Phase, solemnitas Pentecostes, solemnitas Tabernaculorum. Trium hominum te- stimonium verax habetur. Tria Spiritus testimonia fert, de veritate, de justitia, et de iudicio. Apud inferos tres dies Dominus egit, cuius figura erat Jonas.

CAP. LXVIII. — *Quae sunt mansiones populi ab Αἴγυπτο proficiens.*

Primo mease, decima quinta die mensis (is est Xanthicus apud Macedonas) profecti sunt de Ra- messe, postridie Paschæ, cum comediant agnum Phase in Αἴγυπτο. Igitur prima mansione venerunt in Socchoth.

Secunda in Buthan.

Tertia in Peroth.

Quarta e regione Magdoli.

Quinta e regione Heroth.

Sexta transierunt mare ut venirent in desertum, itinere dierum trium in illud penetrantes, venerunt que in locum ubi aquæ erant amaræ, tribus diebus per divisum mare iter facientes.

Septima mansione venerunt a loco amaræ aquæ, qui est Merrha fons, in Elim; ubi invenerunt fons xii, et palmas lxx.

Octava mansione, ab Elim venerunt ad mare Rubrum.

Nona a mari Rubro in Raphica.

Decima in altam Elimi.

Undecima in Raphidim, ubi Amalec aggressus est populum sed sublatis a Moyse manibus proligatus est.

Duodecima in desertum Sina.

Decima tertia in septierum concupiscentia, ubi multum murmurantes, quia in memoriam venerunt panis carniumque quas in Aegypto comedebant, clamaverunt contra Moysem, et permissionem accepérunt mannae, cibi videlicet e celo nřgentis. A sepulcro concupiscentia,

Decima quarta statione venerunt in Aseroth.

Decima quinta in Ramathia.

Decima sexta in Remmopheres.

Decima septima in Elbona.

Decima octava in Deseleth.

Decima nona in Ismacelath.

Vicesima in Saphar.

Vicesima prima in Charadath.

Vicesima secunda in Maceloth.

Vicesima tertia in Chattooth.

Vicesima quarta in Tarath.

Vicesima quinta in Matgeza.

Vicesima sexta in Selmona.

Vicesima septima in Masuruth.

Vicesima octava in Babeth.

Vicesima nona in montem Galsad.

Tricesima in Senabatha.

Tricesima prima in Serbona.

Tricesima secunda in Gesion gaber.

Tricesima tertia, in mense tertio ab exitu, in desertum Sina. Hic Iothor socer Moysis venit ad eum, adducens et uxorem et liberos. Hic obtigit apparatio Dei facta Moysi, et documentum ei admonitio ad populum, populi quoque impietas ob vitulo oblatae victimas. Propter impia vero scelerata punitus populus, ut non foret ingressurus terram promissionis, excidebatur errabundus per desertum. Et

Tricesima quarta mansione deduci sunt in desertum Phagan, quae est Cadēs.

Tricesima quinta a Cadēs in montem Idumæa. Hic moritur Aaron, anno quadragesimo exitus populi de Aegypto, mense quinto, qui apud Macdonas est Lous, calendis mensis, cum esset annorum CXXIIII.

Tricesima sexta mansione ab Or monte venuunt in Elmona.

Tricesima septima in Phino.

Tricesima octava in Oboth.

Tricesima nona in Gæ, in finibus Moeb. In his finibus rex Moabitum advocat magum Balaram, ut maledicat populo.

Quadragesima statione, a Moab, punitus populus propterea quod initiati fuissent Beelphegoro, venuunt in Zareth.

(66) Forte ἐπί, et mox Φαρᾶν.

A ἕτερη διλλήν Έλείμ.

τα' Εἰς Ραφιδέιμ, ὅπου ἐπῆλθεν δὲ Ἀμαλὴχ τῷ λαῷ, καὶ ταῖς ἐπάρσεσι τῶν Μωϋσέως χειρῶν κατεβάθη.

τέταρτη Τοῦ τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ.

τέταρτη Έν μνήματι τῆς ἐπιθυμίας, ένθα πολλὰ γογύζουσαντες, ἐπειπέρ εἰς ἀνάμνησιν ἥλθον ὡν ἡθίον δρόπτων ἐν Αἴγυπτῳ καὶ χρέων, κατεβάνων τοῦ Μωϋσέως, τοῦ μάννα τοῦ ἐξ οὐρανοῦ νιφομένου βρώματος τὴν ὑπόσχεσιν ἐκομίσαντο. Ἀπὸ τοῦ -τ- : -τ-

μίας μνήματος.

τέταρτη Σταθμὸν ἥλθον εἰς Ἀσηράθ.

τέταρτη Εἰς Ραμαθά.

τέταρτη Εἰς Ρεμμωφερές.

B τέταρτη Εἰς Έλεύθερα.

τέταρτη Εἰς Δεσελέθ.

τέταρτη Εἰς Ελσαπακέλαθ.

τέταρτη Εἰς Σκράρ.

τέταρτη Εἰς Χαραδάθ.

τέταρτη Εἰς Μαχελάθ.

τέταρτη Εἰς Χαττοάθ.

τέταρτη Εἰς Ταράθ.

τέταρτη Εἰς Ματγεκά.

τέταρτη Εἰς Σελμῶνα.

τέταρτη Εἰς Μασουρούθ.

τέταρτη Εἰς Βάθεθ.

τέταρτη Εἰς τὸ δρός Γαλαδάδ.

τέταρτη Εἰς Σεναδαθά.

τέταρτη Εἰς Σεβρωνά.

C τέταρτη Εἰς Γεσιῶν γαθέρ.

τέταρτη Έν μηνὶ τρίτῳ ἀπὸ τῆς ἑξάδου, ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ. Ἐνταῦθα Ιούδρος δὲ Μωϋσέως γαμβρὸς παραγίνεται πρὸς αὐτὸν, ἄγων αὐτῷ τὴν γυναικα καὶ τοὺς αἰούς. Ἐνταῦθα Θεοῦ ἐπιφάνεια πρὸς Μωϋσῆν, καὶ διδασκαλία πρὸς τὸν λαὸν καὶ νουθεσία, καὶ τοῦ λαοῦ δυστένεια ἐπὶ τῇ μοσχοθυτῇ. Ἐπει (66) δὲ δυστένειας τεμαρούμενος δὲ λαὸς πρὸς τὸ μή ἐπισθῆναι τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελτας, περιελίστο κατὰ τὴν ἔρηκον πλανώμενος, καὶ

τέταρτη Τριακοστὸν τέταρτον σταθμὸν εἰς τὴν Ἐργανον Φαγάν κατήγετο, ἥ ἐστι Κάδες.

τέταρτη Ἀπὸ Κάδης, εἰς τὸ δρός τῆς Εθώμ. Ὅδε ἀποθνήσκει Ααρὼν, ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ τῆς ἑξάδου ἀπὸ Αἴγυπτου τοῦ λαοῦ, τῷ πέμπτῳ μηνὶ, δε ἐστι παρὰ Μαχεδόνι λώος, μιᾶς τοῦ μηνὸς, ἥν δὲ ἐτῶν ρχγ.

(67) τέταρτη Απὸ θρονούς, τριακοστὸν έκτον σταθμὸν, ἥλθον εἰς Ελμῶνα.

τέταρτη Εἰς Φινό.

τέταρτη Εἰς Θεώθ.

τέταρτη Εἰς Γαλ., ἐπὶ τῶν δρίων Μωάδ. Ἐν τούτοις τοῖς δρίσις διβασίκεν τῶν Μωαβιτῶν καλεῖ τὸν μάγον τὸν Βαλαδόμ, καταράσσασθαι τὸν λαόν.

μέτρον Σταθμὸν, ἀπὸ τοῦ Μωάδ, τιμωρηθεὶς ἐπὶ τῷ τελεσθῆναι τῷ Βεελφεγῷ, ἥλθον εἰς Ζαρέθ.

(67) Deest hæc nota in edito Fabricii.

μα' Εἰς σοπερὸν (68) Ἀξιών.
μβ' Εἰς Φρέαρ.
μγ' Εἰς Δεσδωγάδ.
μδ' Εἰς Γαιμῶν Δεδλαθέμ.
με' Εἰς τὰ δρη τὰ ἀμωρῆ, ἀπέναντι Ναβαῦ.

μζ' Έπι δυσμῶν Μωάδ, κατὰ Ιεριχό.

μζ' Ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, ἀναμέσον Σιμώθ ἵον; Μελάστα, τὸ κατὰ δυσμάς. Ἐνταῦθα Μωάδης κατέληξε, καὶ τὸ Δευτερονόμιον γράψας πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἐν τῇ ἑρήμῳ πρὸς δυσμάς, κατέλεξε τῷ λαῷ, ἐν τεσσαρακοστῷ τῆς ἑξάδου, ἐνδεκάτῳ μηνὶ, οὗτος δέ ἐστι δίστρος περὶ Μακεδόνας, νεομηνίᾳ τοῦ μηνός. Καὶ κελευθεὶς ἀνέβη ἐπὶ τῇ κορυφῇ τοῦ δρους Φασγά, καὶ θεάσασθαι πάσαν τὴν τῆς ἐπαγγελίας Β γῆν πάρθων, ἵκει γενέμενος ἐπῶν ἔκατον εἰκοσι τελευτῇ.

BIBLIOΣ Α'.

ΚΕΦΑΛ. ΞΘ'. — Τίνα ἀστήρ, δὲ τεθάται σὸν Μωάδην θαυμάσια, καὶ δι' αὐτοῦ κατείργασται.

Ἐν τῷ Σινᾶ δρεις τὴν βάτον ὅρῷ καιομένην, ἀλλὰ χλωάσουσαν καὶ μὴ κατακαιομένην. Σημεῖον αἰτίας παρασχεῖν τῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον αὐτοῦ ἀποστολῆς, τὴν ράβδον τὴν ποιμενικὴν βίπτειν ἐκελεύετο, καὶ τούτον τὸν δρινὸν ἀπὸ τῆς κέρκου δραξάμενος, εἰς ράβδον ἐπανῆγε. Τὴν χείρα ἀποκρύπτειν εἰς τὸν καλπὸν κελευθερόν, λευκὴν ὥστε χιῶν καὶ παρηλλιαγμένην ἑξῆγαγε, καὶ πάλιν ἀποκρύψας αὐτὴν, εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀποκταστόδαν ἐπανῆγαγεν. Κατιώντες τὴν προεθείσαν αὐτῷ λειτουργίαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀγγέλῳ περιτυχὸν ἀπενίγετο, ἀλλ' ἡ γυνὴ γνώστα, τὸν ἀγγελὸν ἐξεμενισαμένη· Νυμφίος σύμμοις δι' αἰμάτων, εὐτῷ φῆσασα, τῆς ἐπιθέσεως ἀπεξῆρξε.

Κατειλθόν εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὸ δαμαζόμενον τῷ λαοῦ πλήθος; ὑπὸ τῇ τῶν Αἴγυπτων δουλαγωγῇ παρεμυθήσατο, ὡς ὑπὸ Θεοῦ εἴη ἀπεσταλμένος τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς περίσσασθαι. Καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπειθεῦντι συγχωρεῖν τὸν λαὸν ἐπὶ Θεοῦ λατρείαν ἔξιέναι, τὰς δέκα πληγὰς ἐπῆγαγε, τοῦ λαοῦ συνόντος τοὺς Αἴγυπτούς, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν πληγῶν διὰ τὴν συνοισίαν ὄφισταμένου.

Πρώτη μὲν γάρ πληγὴ τὰ Αἴγυπτου ὑδατα εἰς αἷματα μετέβαλε, καὶ πάλιν παρακληθεὶς ἀντεκαθίστη· β' πληγῇ, βατράχων πλήθει τὴν ἄπασαν Αἴγυπτον ἐπλήρω. Ἐπειδὲ καὶ τούτοις ἀπείπον, συναγγένων σκιτῶν (69) ἀπλετον γένος, τὸν ἀέρα τῆς Αἴγυπτου συνεμέστωσε. Κυνόδυμάν τε ἐπὶ τούτοις τὴν ἀναισχυντεστάτην ἐπέφερε τοῖς Αἴγυπτοις, ἢν, οὐκ ἐνδιδόντων τὸν λαὸν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν προελθεῖν, εἰργάσαστο. Ἐπειδὲ τούτοις, χάλαζαν ἐπῆγαγεν ἀναιροῦσαν διπερ διπαθρα κατελαμβάνετο.

¹¹ Exod. iv, 26.

(68) Puto legendum τὸ πέραν.

A Quadragesima prima in regionem ultra Arnon.
Quadragesima secunda in Phrear.
Quadragesima tertia in Debboagad.
Quadragesima quarta in Gæmon Deblathem.
Quadragesima quinta in montes Amoræos, re-gione Nabau.

Quadragesima sexta in occidentales partes Moab circa Jericho.

Quadragesima septima ad Jordanem inter Si-moihi usque ad Melaat ad Occidentem. Hic Moyses vivere desiit, qui cum Deuteronomium scripsisset ultra Jordanem in deserto ad Occidentem, illud populo recitavit, anno ab exitu quadragesimo, mense undecimo, qui est Macedonum Distros, ipsa mensis calendis. Jussus porro ascendere in verticem montis Phasga, et intueri omnem promissionis terram eminus, ibi annos natus centum et viginti fatis concessit.

LIBER IV.

CAP. LXIX. — Οὐανανταί videt mirabilia Moyses, vel etiam ab ipso patrata sunt.

In Sina monte rubum videt ardente, sed tamen virentem, nec abeuptum igne. Cum postulasset posse exhibere signum suum in Aegyptum missionis, pastoralem virgam projiceret jubetur, atque iterum serpentem cauda apprehendens in virgam reduxit. Manum occultare in sinu jussus, albam ceu nivem et immutatam eduxit, iterumque eam occultans, in naturalem statum restitutam extraxit. Proficiens in Aegyptum ad munus publicum sibi divinitus impositum, angelo obviante suffocabatur : sed uxori hoc agnoscens, placato angelo, dum ait ei : Sponsus tu mihi per sanguines¹¹, ab aggressione coercuit.

D Cum jam in Aegyptum descendisset, oppressum subactuunque populum amplissimum ab Aegyptiorum servitute consolabatur, affirmans, quod a Deo missus fuisse ad procurandam ipsius libertatem. Regi autem, qui non obedivit concedere populo, ut liceret ei prolixi pro oculendo Deo, decem plagas adduxit. Ac populus quidem una cum Aegyptiis ver-sabatur ; nihil tamen incommodi ex plagiis illis propter conversationem sustinebat.

Prima namque plaga Aegypti aquas in sanguines convertit : rursumque rogatus in propriam eas naturam restituuit. Secunda plaga, ranarum multitudine universam Aegyptum implevit. Cum vero et his inobedientes essent, adducens ingentem culicum familiam, aerem Aegypti complevit. Ad hæc, muscam quoque caninam, impudentissimum illud animal, induxit in Aegyptios, quam etiam intulit, illis nempe non pernittentibus, ut populus ad Dei cultum procederet. Subinde grandinem adduxit

(69) Forte κνιπῶν, errore typogr.

confidentem quæcunque sub dio deprendit. Fuerunt postea locustarum nubes, quæ consumpserunt fruges universas; tenebrae item solos Aegyptios obruentes, sed nihil obscuritatis Hebreis afferentes. Decimam eamque supremam ipsi plagam inflxit, primogenitorum mortem, quæ consertim ac idit uno codemque temporis momento.

Post egressum populi ex Aegypto, insequente eum Aegyptiorum exercitu, Erythræum mare divisit ut populus pertransiret: iterumque illud reduxit super insequentem regem, quem obruit profundo mari, quod virga percussit, quemadmodum illud ad transitum populi etiam antea percusserat.

Amarulentam aquam Merriæ fontis in fluentum convertit potabile, immerso in eam ligno, quemadmodum scilicet et jussus fuerat. Manua prædixit pluiturum Deum in deserto ad populi nutritionem, atque ita evenit. Ortygometram devolaturam prædicens, concupiscente populo manducare carnes, ita in Dei cognitionem ipsummet populum eruditivit. Ex arida petra baculo percussa, fluvialium aquarum copiosum fluxum derivavit. Manuum extensione belli victoriam adversus irruentem Amalecitarum exercitum populo comparavit.

Legem a Deo accepit in duplice tabula descripam, postquam quadraginta jejunasset dies: atque rursum propter populi impietatem, fractis illis diuinatus descripatis tabulis, iterum ascendens in montem Sina, cum similiter jejunasset alios dies quadraginta, legem iterum reportavit in illis tabulis, quas ex lapide excisas secum adduxerat. Descendit glorificatus facie adeo, ut ne populus quidem posset in eum aciem intendere. Ipse etiam legislator fuit omnium iurium populi. Divinas visiones accipere præ universis prophetis dignatus est. Intellectualis substantiæ admirandos characteres conspicatus est, ad quorum rationem sacrum tabernaculum construere jussus fuit.

Sacrum tabernaculum veluti formam intellectualis essentiæ fabricavit. Sacrum chrisma, per quod sacerdotium initiavit, composuit. Summos sacerdotes creavit Aaronem fratrem ejusque liberos, per illud chrisma quod consecraret. Sacrum tabernaculum et quæcunque in ipso erant sancto chrismate ungens sanctificavit.

Sabbatum ipse primus stabilivit, demonstrans illud per duplē manū collectionem, et incorruptam ejus conservationem, cum antea ignolum esset. Tres lege statas solemnitates populo præscripsit quotannis celebrandas. In eos qui vitulum conflaverant animadvertisit per accurrentes sibi, interfectis tribus obstinatorum millibus.

Populo leges tulit. Numeravit etiam Levitas a populo secernens. De sacrificiis agitandis illis præcepta dedit, et de gestatione sacri tabernaculi, et de bene ordinata profectione. Ignem super altare, ubi primum ritus religionis processere, coelitus descendenter ostendit, qui et inextinctus remansit.

A Ἐπειτα ἀκρίδων νέφη, τοὺς καρπούς ἀπαντά; καταναλώσασι. Σκότος τε μόνους σκοτίζον τούς; Αἰγυπτίους, τοὺς Ἑβραιοὺς οὐ μελαινόμενον. Δεκάτην δὲ καὶ τελευταῖαν ἐπέρριψεν αὐτοὺς πληγὴν, τὸν τῶν πρωτοτόκων, ἀθρόον ὅπο μίαν καίρου φοπὴν θάνατον.

Μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ λαοῦ τὴν ἀπ' Αἴγυπτου, ἐπιδιώκοντος αὐτὸν τοῦ Αἰγυπτίου στρατοῦ, τὴν Ἐρυθρὰν διείλεν θάλασσαν εἰς δίοδον τοῦ λαοῦ, καὶ πάλιν ἐπῆγαγεν ταύτην κατὰ τοῦ διώκοντος βασιλέως, διεπικάλυψε τῷ τῆς θαλάσσης βυθῷ, πλήξας τὴν θάλασσαν ράβδῳ, ὡσπερ αὐτὴν εἰς τὴν τοῦ λαοῦ δίοδον καὶ πρότερον ἐπλήξει.

B Τὸ πικρὸν θάρρω Μερόδες τῆς πηγῆς εἰς νῦμα μετέβαλε πότιμον, ξύλον βάθας ἐν αὐτῇ, ὡσπερ δὴ καὶ ἐκελεύστη. Μάννα προείπε θειαν τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διατροφὴν, καὶ οὕτως ἐγίνετο. Ὁρτυγομήτραν καθίπασθαι προειπὼν, ἐπιθυμήσαντος κρέα φαγεῖν τοῦ λαοῦ, εἰς θεογνωσίαν τὸν λαὸν ἐκπιστεύγαγει. Ἐκ ξηρᾶς πέτρας ράβδῳ πληγείσης, ποταμίων ὄδατων ἀθρόον βύσιν προήκατο. Χειρῶν ἐκτάσις πολέμου νίκην, κατὰ τοῦ ἐκελθόντος στρατοῦ τοῦ Ἀμαλῆκη, τῷ λαῷ εἰργάσατο.

Νόμον ἐδέξατο παρὰ Θεοῦ ἐν διπτύχῳ γραφίντα πλακὶ τεσσαράκοντα νηστεύσας ἡμέρας, καὶ πάλιν διὰ τὴν τοῦ λαοῦ δυσσέβειαν, τὰς θεογράπτους-συντρίψας πλάκας, δεύτερον ἐπιθέξας τῷ Σινᾳ δρει, καὶ νηστεύσας ὅμοιως ἀλλας ἡμέρας τεσσαράκοντα, τὸν νόμον ἐν αἷς ἀνεκόμιστε λαξεύσας πλαζεῖν, ἀνενεώσατο. Τὸ πρόσωπον κατέθη δεδοξασμένος, ὡς μῆτε τὸν λαὸν ἐνορέψιν αὐτῷ δύνασθαι. Καὶ αὐτὸς δὲ νομοθέτης ἐπὶ πάσι τοῖς δικαιώμασι τοῦ λαοῦ γεγένηται. Θειας ὀπτασίας παρὰ πάντας τοὺς προφήτας τῇσιται. Τῆς νοερᾶς; οὔσιας θαυμαστῶν χαρακτήρας ἐθεάσατο, πρὸς οὓς τὴν ιερὰν σκηνὴν κατασκεύασιν ἐκελεύστη.

Τὴν ιερὰν σκηνὴν ἀντίτυπον τῆς νοερᾶς κατασκεύαστε οὐσίας. Τὸ ιερὰν χρίσμα, ἐνῷ τὴν ιερωτύνην καθεσθείς [sic], συνίθηκεν. Ἀρχιερέας; ἀπέδειξε τὸν ἀδελφὸν Ἀαρὼν καὶ τοὺς τούτου παῖδας, δι' οὓς κατασκεύασε χρίσματος. Τὴν ιερὰν σκηνὴν καὶ κάντα τὰ ἐν αὐτῇ τῷ ἀγίῳ χρίσματι χρίσας ἦγασε.

Σάδσατον αὐτὸς πρῶτος ὠρίσατο, δειξας αὐτὸν, διὰ τῆς διπλῆς ἐκλογῆς τοῦ μάννα, καὶ τῆς ἀστιπτοῦ διαμονῆς αὐτούς, οὐ πρότερον ἀγνωσμένον. Τρεῖς νομίμους ἐστράτειας τῷ λαῷ παρέδωκε τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐστράτειαν. Τοὺς μοσχοκοιήσαντας ἐτιμωρήσατο διὰ τῶν προσδεδραμηκότων αὐτῷ, τρισχιλίους τοὺς ἀνεπιστρέπτους ἀποκτείνας.

Τὸν λαὸν ἐνομοθέτησεν. Ἀπηριθμήσει καὶ τοὺς Λευΐτας ἀπ' αὐτῶν διείλων. Περὶ θυσιῶν αὐτοῖς διετάξατο, καὶ ἀπάρσεως τῆς ιερᾶς σκηνῆς, καὶ πορειας εὐτάκτου. Πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κατὰ τὴν πρώτην πρόσοδον ἐξ οὐρανοῦ καταδιβαζόμενον ἐδείξεν, δ καὶ διέμεινεν δισθεστον. Τοὺς προσαγαγόντας οὐκ

ἐκ τούτου πυρὸς, Ναδὰν καὶ Ἀδιοὺδ τοὺς ἀρχεῖς, θεηλάτῳ πληγῇ καταπισθντας ἀπέδειξ.

Καθαρῶν καὶ μὴ καθαρῶν ζώων διάκρισιν ἐποιήσατο. Ὅπερ ἀμαρτιῶν λύσεως τὰς ἀφωρισμένας θυσίας ἐπέταξε δὲν προσάγεσθαι. Λεπρῶν καὶ ἀναπήρων διακρίσεις ἀπὸ τῆς ιερᾶς συναγωγῆς ὑπέδειξε, καὶ περὶ καθάρσεως αὐτῶν τίνα προσάγεσθαι καὶ ὅπως χρὴ διετάξατο. Τοὺς Ἀμορφαίους ἀναιματικοὺς κατελάδων, τὴν γῆν αὐτῶν ταῖς δύο φυλαῖς τοῦ Προυδιν καὶ τοῦ Γᾶδ ἀπένειμεν εἰς κλήρους. Τὸν τῶν Μαδιανιτῶν ἀνεῖλε βασιλέα, καὶ τὸν μάντινον Βαλαὰμ κακοσύμβουλον αὐτῷ κατὰ τοῦ λαοῦ γενόμενον. Τοὺς τελεσθέντας τῷ Βεελφεγῷ ἐκ τοῦ λαοῦ δισμυρίους τετρακισχίλιους ἀναιρεθεισμένους προείπε.

Σημεῖον καὶ τύπον τοῦ σωτηρίου σταυροῦ ἐν ὧπερ ἀνέστησεν ὁ φει χαλκῷ προκατεβάλετο, ὃ προσέχοντες οἱ δακνόμενοι ὑπὸ τῶν φεων οὐκ ἀπώλυτο.

Πάντες βίβλους τῷ λαῷ συνέταξεν, εἰς τε μελέτην δημοκῆ καὶ διδασκαλίαν λόγων ιερῶν, καὶ μνήμην τῶν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ εἰς αὐτοὺς γεγενημένων, καὶ προφητείαν τῶν ἐπιδόντων αὐτοὺς δεινῶν, ἥρμονίας τε ἀπὸ τῆς εὐσεβείας, καὶ ἀποκλίσεις τῇ ἐπὶ δυσσεβείαν, κατέλιπεν. Ἀλλὰ καὶ φόβην αὐτοῖς, μετὰ τὴν ἐπὶ τὴν διὰ θελάσσης σωτηρίαν καταλεχθείσαν, ἐπέραν ἦσεν, ὡς τὰ Ιθνη προτιμηθῆσαταν αὐτῶν δυσσεβησάντων, τὰ πρότερα ἀσύνετα, καὶ ὑπὸ Θεοῦ προσληφθῆσαταν πρὸς παροργισμὸν αὐτῶν, τῶν ἐπὶ ταῖς πολλαῖς εἰδωλολατρείαις παροργισάντων τὸν Θεόν. Ἐστι δὲ τὰ πάντα αὐτοῦ βίβλια Γένεσις, Ἐξόδος, Λευΐτικον, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. — Tira τὰ διὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐκπισθέντα σημεῖα, καὶ δι' αὐτοῦ τῷ λαῷ κατεργασθέντα θαύματα.

Τὸν Ιερδάνην ποταμὸν, εἰς τὸ παρελθεῖν τὸν λαὸν ἐπὶ τὴν τῆς ἐπαγγείλας γῆν, διείλε. Δώδεκα λίθους, κατὰ ἀριθμὸν τῶν δώδεκα φυλῶν, ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀναχομισθῆναι μεγάλους, εἰς μνημόσυνον ἀποτεθειμένους τῷ λαῷ τῆς πορείας αὐτοῦ, τῆς διὰ τοῦ ξηροῦ γενομένου ποταμοῦ, προστάξαν. Τὰς ἔξικοντα μωριάδας τοῦ λαοῦ πετρίναις περιέτεμα μαχαίραις. Τὰ ἐν Ιεριχῷ τείχη σαλπίγγων ἡχῇ κατεστρέψατο. Τὸν Ιεροσολήμαντα Ἀχαραῖον, δι' ὃν ὁ λαὸς ἤτεδο, κληρωτῶν ἀνεύρηκε, καὶ λαθέλευστον ἀνέβη. Τὰς τούλεις τῶν ἔθνῶν, καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν ἀναιμών παρείληφεν. Ὅπερ Γαβανιτῶν, τῶν αὐτοκόλων τῷ λαῷ γεγονότων, πολεμῶν, εἰς τελείαν νίκην τὴν ὑπὲρ αὐτῶν τὸν ἥλιον δρόμον ἔστησε.

Ταῖς φυλαῖς κατὰ κλήρους αὐτῶν τὴν γῆν, ἣν παρειλήφει παρὰ τῶν ἔθνῶν, κατένειμε. Τῷ πιστοτάτῳ Χαλέπῃ τῷ τοῦ Ιεφωνῆ, τὸν ἀξιον αὐτοῦ κλήρον ἀπένειμε. Τὴν Ραάδ, τὴν τοὺς κατασκόπους δεξιμάνην, ἐτίμησε, τῷ λαῷ συγκατατάξας αὐτὴν. Τοῖς ιερεῦσι καὶ τοῖς Λευΐταις τὰς πόλεις καὶ τὰ

A Offerentes ex non isto igne Nadab et Abiud sacerdotes, divinitus immisso vulnere occumbentes ostendit.

Mundorum et non mundorum animalium discrimen efficit. Pro peccatorum remissione constituta sacrificia praecepit offerri oportere. Leprosorum ac defectu laborantium secretiones a sacro coetu observandas edixit, atque pro eorumdem purificazione quæ et quomodo offerenda essent prescripuit. Amorrhæis sine suorum sanguine subactis, terram illorum duabus tribubus Ruben et Gad in sortes distribuit. Medianitarum regem sustulit, vatemque Balaam pessimū apud eum auctorem consilii adversus populum. Initios Beelphugoro ex populo, qui ad viginti quatuor millia erant, internectioni dandos praeditum.

Signum ac typum salutiferæ crucis in antecedens exibuit in eo quem erexit æneo serpente : in quem intendentis qui a serpentibus morsi fuerant, non interabant.

Quinque libros populo composuit, quos eis reliquit ad jugem meditationem ac disciplinam sacerorum seruonum, ad memoriam item eorum quæ pro ipsis vel contra ipsos facta sunt, in prophetiam quoque obvenerutorum ipsis malorum, sive ob socordiam in rebus religionis, sive ob propensionem in impietatem. Quin etiam carmen illis, praeter illud quod recitatuum fuerat ob evasionem per medium mare, aliud cecinil, aiens gentes prælatum iri ipsis impie agentibus, quæ prius insipientes erant, quæque a Deo assumentur ad irritationem ipsorum, quippe qui multis idololatriis exacerbaverint Deum. Sunt porro quinque libri ejus Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.

CAP. LXX. — Quæ sunt prodigia ab Iesu Nave perpetrata, et per ipsum populo effecta miracula.

Jordanem fluvium divisit, ut populus transiret in terram promissionis. Duodecim lapides, iuxta numerum duodecim tribuum, magnos ex flumine asserri jussit, deponique a populo in memoriam itineris sui, quod confecerat per medium arescalum flumen. Sexcenta milia populi lapideis gladiis circumcidit. Jerichonis muros tubarum sono evertit. Achazæum furem sacrilegum, propter quem populus hostibus succubuerat, per sortes invenit, et lapidatum neci dedit. Gentium urbes, et reges eorum citra sanguinem cepit. Pro Gabaonitis, qui se se sponte dederant populo, bellum gerens, ad perfectam victoriam pro illis referendam, solis cursum stitit.

Tribubus per sortes earum terram, quam de gentibus acceperat, distribuit. Fidissimo Chaleb Jephonis filio, dignam illo hereditatem assignavit. Raab, quæ exploratores suscepserat, honoravit, eam populi civitate donando. Sacerdotibus ac Levitis urbes atque suburbia assignavit. Sex refugii

civitates constituit, universa operatus ad amussim Mosaicarum constitutionum. Dum dimitteret populum ad hereditates quas ipsem distibuerat, lapidem erexit in testimonium eorum, quae ipsis dicta fuerant, quod vera essent. Ea porro fuere, quod post obitum illius derelicti essent Deum salvatorem atque praepositum suum neconon adhaesuri gentium idolis: quamobrem et ipsi a Deo derelicti, dæmonibus quos elegerunt tradendi essent, ac post multas animadversiones, quas etiam in paternis hereditatibus degentes subituri sunt, ejectionem de terra illa, dispersionemque inter gentes ignominiosam sibi obventuram scient.

CAP. LXXI. — Quænam mirabilia per Judices facta sunt.

B
Adonibezecum regem Phillistinorum, qui regibus septuaginta extrema membrorum truncaverat, vincentes bello, ejus pedes manusque succiderunt, plurimosque milites illius per tribum Juda intermissione dederunt.

Regem Moabitum qui in servitatem populum redegerat; Edon [Eglon] ipse vocabatur; Aod judex adveniens, tanquam qui benevolus ipsi propter obsequium futurus esset, muneraque afferebat, dolo interfecit. Cum enim ambidexter esset Aod, quasi vellet illi privatim utilia quædam narrare, sinistra manu, nemine præsente, in cubiculo eum confudit.

Sisaram quoque, Chananaeorum imperatorem, C qui populo dominabatur propter ejus impia facienda, mulier quædam Debbara, mittens Baracum hominem de tribu Nephthalim, hunc debellavit, atque milites quidem ejus quatuor millia cecidit; ipsum vero Sisaram solum ausgientem e bello, Jazel quædam animo gestiens mulier in domum suam confugientem veluti in asylum suscipiens, lacte potat sicutem, et humi sopit; dormientem autem ipsum, clavo per tempora adacto, confecit. Baraco eum capere quærenti, Jazel ostendit in terra transfixum.

Itidem instantibus populo Madianitis, propterea quod a Deo ob impietas fuerat derelictus, Gedeon per angelum iudex proponitur. Iste porro signum postulat hujusmodi sibi dari, si quidem præesse populo par esset. Lanam in terra depositans, eam postulavit imbui rore, terra quæ circa vellus esset, nihil omnino humoris recipiente. Ubi vero istud evenit, iterum postulavit, ut tellus quæ circa lanam erat humore madesceret, lana vero impluvia maneret. Cum porro vidisset sic contingisse quemadmodum postulaverat, quæ sibi mandata fuerant aggreditur. Convocat igitur, ut sibi opem ferant quotquot ex populo id præstare vellet, in bello adversus hostes suscipiendo. Conveniunt duo et viginti millia. Multos porro cum dixisset ci Deus esse eos qui convenerant, meticulosos dimittendos mandat. His dimissis remanent decem millia. Cumque vellet Deus illi ostendere,

A πράστεια ἀποδέδωκε. Τὰς φυγαδευτηρίους δὲ πόλεις ἀπέδεξε, πάντα κατορθώσας κατὰ τὰς Μωσέως ὑποδήκας. Ἀπολύν τὸν λαὸν ἐπὶ τοὺς κλήρους, οὓς κατένεμεν αὐτῷς, λίθον ἵστησεν εἰς μαρτύριον τῶν ὅπ' αὐτῷ λεγομένων αὐτοῖς, ὃς ἀληθῆ εἴη. Ἐν δὲ ἦν, ὃς μετ' αὐτὸν καταλείψουσι τὸν σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτῶν γενόμενον Θεὸν, καὶ τοῖς τῶν θεῖνῶν εἰδώλοις προστεθήσονται, οὗτον καὶ αὐτὸν περαλειφθέντες ὑπὸ Θεοῦ, δαίμοσιν οἰστέρ πειλαντο ἐκδοθήσονται, καὶ μετὰ πολλὰς τιμωρίας, δις καὶ ἐν τοῖς πατρώοις κλήροις ὑποστήσονται, τὴν ἐκδολήν, τὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ εἰς τὰ θνητὰ διασπορὰν γενησομένην αὐτῶν ἀπειμον ἐπιγνώσονται.

ΚΕΦΑΛ. ΟΑ'. — Τίνα τὰ διὰ τῶν κριτῶν θαυμάσια γενόμενα.

Tὸν Ἀδωνιδέζεκ βασιλέα τῶν Ἀλλοφύλων, ἐδομήκοντα βασιλεῖς ἀκρωτηριάσαντα, πολεμήσαντες ποδῶν καὶ χειρῶν ἔξτεμον, καὶ μυρίους αὐτῷ στρατιώτας διὰ τῆς τοῦ Ἰούδα φυλῆς ἀνείλον.

Tὸν βασιλέα Μωαβῖτῶν δουλαγωγούντα τὸν λαὸν, Ἐδὼν [Ἐγλὼν] δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο, Ἀὼδ ὁ κριτῆς ἐπελθὼν, ὃς εἶνος αὐτῷ περὶ τὴν ὑπακοὴν ἐσόμενος, καὶ δωροδοχῆσες, ἀνέπλε δόλῳ. Ἀμφοτεροῦς δὲ τὸν Ἀὼδ, ὃς βουλόμενος αὐτῷ ἴδιᾳ τι λέγειν τῶν συμφερόντων, τῇ εὐνοϊμῷ χειρὶ, παρόντος οὐθενὸς, εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτὸν διεχειρίσατο.

Tὸν Σισάρα πάλιν βασιλέα τῶν Χαναναίων κρατοῦντα τοῦ λαοῦ διὰ τὸ δυσσεβεῖν, Δεσδέρβα τις γυνὴ, στελασσα τὸν Βαρձκ, τὸν ἐκ φυλῆς Νεφαλείμ, τοῦτον κατεπολέμησε, καὶ τετρακισχιλίους μὲν αὐτοῦ στρατιώτας ἀναιρεῖ, αὐτὸν δὲ τὸν Σισάρα μόνον ἀποδράντα τοῦ πολέμου, Ιαζήλ τις μαινομένη γυνή οὐδὲντα περὸς τὴν ἐστῆς οἰκίαν, ὃς εἰς καταφυγὴν προσηκαμένη, ποτίσει γάλακτος διψῶντα, καὶ κατακοιμίζει τρόπῳ τῷ ἰδάφει. Ἀποκαθευδήσαντα δὲ αὐτὸν, πάσσαλον διὰ τοῦ κράνους περάσασα, διαχρῆται· ζητοῦντι δὲ αὐτὸν καταλαβεῖν τῷ Βαρձκ, δείκνυσιν Ιαζήλ ἐν τῇ γῇ καταπεπαρμένον.

D Πάλιν Μαδιναίων ἐπικειμένων τῷ λαῷ, διὰ τὸ ἐπὶ ταῖς δυσσεβείαις ὑπὸ Θεοῦ ἐγκαταλείφθαι, Γεδεὼν δὲ ἀγγέλου προβάλλεται κριτῆς. Καὶ σημεῖον οὗτος αἰτεῖ, εἰ προστῆναι οἶδε τε εἰη τοῦ λαοῦ, τοιούτον αὐτῷ δοθῆναι. Πόκον ἀποθέμενος ἐν τῇ γῇ, τούτον ἔτει δρόσῳ πληροῦσθαι, τῆς περὶ τὸν πόκον γῆς μηδῶλας ὑγραινομένης. Ός δὲ οὕτως ἀγίνετο, πάλιν ἔτει, τὸ μὲν περὶ τὸν πόκον ἰδαφὸς ὑγραινεσθαι, τὸν δὲ πόκον ἀνετον μένειν. Ός δὲ εἰδε οὕτω γενόμενον ὃς ἡτήκει, ἐνεχεῖρε τοῖς προστεταγμένοις. Καλεῖ γοῦν συνάρασθαι αὐτῷ τοὺς βουλομένους τοῦ λαοῦ ἐπὶ τὸν ἐχθρῶν πόλεμον. Καὶ συνέρχονται δισχιλίοις καὶ δισμύριοι. Πολλοὶ δὲ αὐτῷ τοὺς συνεληύθετας ὁ Θεὸς εἰπὼν εἶναι, ἀποτέλμπειν ἐκελεύετο τοὺς δειλούς. Μένουσι δὴ, τούτων ἀποπεμφθέντων, μύριοι. Βουλόμενος δὲ ὁ Θεὸς ἀδεψὸν δεικνύειν, ὃς οὐ πολεμούντων πλήθει περιέστει τῶν πολεμίων ἀπείρων δυτῶν, ἀλλὰ θεῖτ χειρὶ, πάλιν αὐτῷ κελεύει

χατένειαι πρός τῷ παραχειμένῳ ποταμῷ, κάκεσε δεικνύει τοὺς συνελευσομένους ἐν τῇ μάχῃ. Ός δὲ εἰ; θέωρι πιεῖν οἱ μύριοι κατέβησαν, ἐπιτηρείσθαι κελεύεται τὰ στόματα τοῖς ὑδασι καταβόλλοντας, κατακαμπτομένους; ἐν τῷ πίνειν, καὶ τοὺς χεροὺς ἀνιψιωμένους; ὃ ποτὸν, καὶ λάπτοντας; ὡσεὶ κύνες. Οὗτοι δὲ ὥρθησαν δύτες μόνοι τριακόσιοι. Καὶ πάλιν πέμψας ἐπιταχοῖς καὶ ἐννεακισχίλιούς, ἀκούει ὡς διὰ τῶν τριακοσίων τοὺς πολεμίους ὄμαχητε τροπώσεται. Ὅδριας οὖν αὐτοῖς ἐπιφέρεσθαι καὶ λαμπάδας ἐν τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ κελεύει, καὶ σάλπιγγας ἐν τῇ δεξιᾷ· εἴτα ἀπόρριψαντας τὰς ὑδρίας, σαλπίζειν καὶ ἐπιδοῦν· Ὦρμυσα τῷ Θεῷ καὶ τῷ Γεδεών. Τούτων δὲ οὕτα τελουμένων, οἱ πολέμιοι δι' ἔκαυτον ἐκόπτοντο, πλῆθος δύτες ἀπειρον, καὶ τεσσαρας βασιλεῖς τοὺς πολεμίους χειρω-
σάμενος πελεκίζει, τὸν Ὀρέβ, καὶ τὸν Ζήφ, καὶ τὸν Ζεβέ, καὶ Σαλμανᾶ, Μαδιανῖτῶν καὶ Ἀμαληκιτῶν τοὺς βασιλέας.

que reges adversarios subegit et securi percussit, Oreb et Zeph, et Zebee et Salmana, qui Madianitarum Amalecitarumque reges erant.

Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἀμαρτόντες τῷ λαῷ καὶ δυσσεβοῦντες, ἐπιχρατεῖ; οἱ πολέμιοι γίνονται. Κριτὴς Ἱερόθεος ὁ Γαλααδίτης προβάλλεται, διὰ πολεμῶν τὸ τῶν Ἀμμανιτῶν έθνος, ἐπρύξατο πρός τῇ νίκῃ, τὸν ἀπαντώντα αὐτῷ ἀνίστη ἐκ τῆς ἔκαυτοῦ πρώτον οἰκίας προσαγαγεῖν ὑπὲρ τῆς νίκης εἰς θυσίαν. Ἀπαντεῖ γοῦν αὐτῷ μονογενῆς παρθένος, ἦν εἶχε, θυγάτηρ, καὶ προσήγαγε ταῦτην, ἐπιδύσης ἔκαυτην καὶ τῆς κόρης.

Πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς εὐσεβείας ἀπορρίφθυμοι σαντι: τῷ λαῷ καὶ καταπατούμενῷ πρός Φιλισθαίων, καὶ θρηνοῦντες τὴν ἐπάχθειαν, Σαμψών Ναζηραῖος τῇ ἀναστροφῇ γίνεται κριτής, διὰ τὸν λόγον εἴλη τὴν δύναμιν. Καὶ πρῶτον μὲν λέοντα κατὰ τὴν ἑδὼν αὐτῷ περιτευχήστα ἔκτεινε, ταῖς χεροὶ περιδράξάμενος. Ἐπειτα εἰσελθὼν εἰς θέαν τοῦ νεκροῦ λέοντος, καὶ εὑρὼν ἐσμὸν μελισσῶν ἐπικαθεζόμενον αὐτοῦ τῷ κρανίῳ, μέλι λαβὼν ἐξ αὐτοῦ βεβρώκεν. Ἀθετούμενος διὰ γυναικα, ἦν ιθυικήν οὐσαν τὴν ἡγάτεο, παρὰ τοῦ πατέρος αὐτῆς, τιμωρεῖται τοὺς συμφύλους αὐτοῦ ταῦτη. Τριακοσίους ἀλώπεκας συλλαβόμενος, καὶ κατὰ δύο προσθήσας αὐτῶν τὰς κέρκους λαμπάσιν, ἐξηγμέναις, κατὰ τὰς χώρας ἀπέλυσεν. Οὗτω γοῦν αὐτῶν ἀπαντεῖς τοὺς καρπούς (καὶ γάρ ἦν ἀμητοῦ καιρὸς) ἐνέπρησεν. Ἐπειτα πολεμοῦσι τοῖς Ἀλλοφύλοις τὸν λαὸν διὰ τὴν τοιαύτην τοῦ Σαμψώνος ἀδεικίαν, λύσις δομολογεῖται τοῦ πολέμου γενίσθαι, εἰ τὸν Σαμψώνον δέσμιον αὐτοῖς παράδησεν. Καὶ δησαντες ἐκόντα οἱ προσθήκοντες, καλώδιοις, παρέδοσαν τοῖς Ἀλλοφύλοις. Οὐ δὲ παραντίκα τὸ δεσμὸν διαρρήξας, καὶ σιαγόνος δετέου περιτυχών δυνού, χιλίους αὐτῶν ἐν αὐτῷ πάιων ἀπέκτεινεν. Ἐκ δὲ τοῦ κόπου τῆς ἀναιρέσεως αὐτῶν δίψει φλεγόμενος, ἀπώλυτο. Καὶ πάλιν ἀπολαβόντων τὴν σιαγόνα, ἵδωρ αὐτῷ ρύσασαν δύον λάσασθαι τὴν δίψαν ἡρύνατο, εὔρατο. Ἀλλοτε δὲ προσβαλὼν τῇ Γαζαίων πόλεις, καὶ καθεσθήσας παρὰ τοὺς γυναικί, ἐψύχαττετο παρὰ τῶν πολιτῶν πρός ἀναρρεσιν.

PATROL. Gn. CVI.

A quod nequaquam ob bellatorum multitudinem victor esset futurus, quamvis infiniti essent hostes, sed ob divinum auxilium: iterum ei præcipit, ut ad prope positum flumen descendat, ibique illi ostendit qui cum illo ad pugnam essent ituri. Quum enim decem milleni illi ad bibendam aquam descendissent, observandos edicit homines, qui ora aquis imprimenter procumbentes ad bibendum, eos item qui palmis haustum traherent, lambarentique ut canes. Visi sunt hujusmodi homines dumtaxat trecenti. Iterum ergo data abeundi ventia novem illis millibus et septingentis, audit futurum, ut ope trecentorum eorum adversarios non conserta acie in fugam vertat. Jubet ergo ut lagenas sibi afferant lampadasque in sinistra manu, ac tubas in dextera. Deinde ut abjectis lagenis, clangant et obstrepant, Gladius Deo et Gedeoni. Quae cuim ita peracta fuissent, hostes per se invicem feriuntur, qui multitudine erant infiniti, quatuorque reges adversarios subegit et securi percussit, Oreb et Zeph, et Zebee et Salmana, qui Madianitarum Amalecitarumque reges erant.

Post hæc rursus peccantis populi et impie agentis domini evadunt hostes. Judex præficitur Jephthæ Galaaditæ, qui cum gente Ammanitica bellum commissurus vovit pro victoria, oblaturum se in sacrificium pro victoria quemcunque primum de domo sua revertenti occurrentem offendisset. Occurrit vero ei unigenita virgo filia, quam habebat: quam etiam obtulit, puella se ipsam quoque ultro offerente.

Iterum in pietate refrigercente populo, concubatoque a Philistæis, cum calamitatem conquerebatur, fit judex Samson Naziræus conversatione, qui in capillis suas vires habebat. Ac primo quidem leonem obvium sibi ex itinere interfecit manibus apprehensum: deinde regressus ad conspi ciendum mortuum illum leonem, cum apum examen invenisset insidens in ejus calvaria, arreptio melle, ex illo comedit. Repudiatus, ne uxorem haberet mulierem ethnicam, quam ducere volebat, ab ejus patre, contribules illius propterea sic ultus est. Captis trecentis vulpibus, binisque earum caudis colligatis cum accensis lampadibus, in agros dimittit. Hoc igitur modo fruges eorum universas (erat namque messis tempus) combussit. Subinde bellantibus Philistæis cum populo propter hanc Samsonis noxam, conveniunt dirimentium bellum, si quidem Samsonem illis vinculum traderent. Vincientes ergo sui hominem id ultra serentem restibus, tradiderunt Philistæis. At ille statim vincula dirumpens, inventoque osse maxillæ asini, eo nullenos eorum cædens interfecit. Ob laborem vero internecionis illorum siti ardens, jamjam desicere videbatur. Iterum igitur arrepta maxilla, sibi aquam scaturientem reperit, quanta siti mederi poterat. Aliquando accedens ad Gazeorum civitatem, hospitatusque penes quamdam mulierem, observabant eum civitenses, ut e medio tollerent. At ille noctu experrectus, conspicatusque custodes in

portis dormientes, super humeris cum postibus A δὲ νύκτωρ ἔγερθεις, καὶ τοὺς φύλακας ἐν ταῖς
vestibusque ipso et opidibus portas sustollens, in
opposite civitati eliro depositus, qui decem stadiis
aberat.

Victus quoque postea ethnici muliercula desiderio, cum fuisse circumventus ut ediceret, in quanam re tantum robur possideret, hostibus deditus est. Postquam enim novit muliercula robur in crinibus ejus positum esse, imbellem cum redidit crises attondens. Accipientes igitur illum, captivum habuere hostes, illudebantque ei apud deos suos convivantes, cæcatisque oculis eum sic multarunt. At ubi sensit capillos suos succrevisse, ac robur inesse sibi, orat Deum, ut vindictam sui faciat. Cum ergo convivantibus hostibus apud eorum deos, adductus fuisse ut illuderetur; ducem precabatur, ut se ad columnas duceret, quæ templum sustinebant. Ubi ille nec videntem eo adduxit, apprehendens manibus ambas columnas, magna voce clamans ad Deum, in interitum sui populi que convenerat ad conspiciendum eum ex contumelia, templum evulsi. Hoc igitur modo et templum convulsit, et scipsum cum magna civitatis multititudine e medio sustulit, longe plures interficiens dum moritur, quam quos vivus occiderat.

CAP. LXXXII. — Quæ mira patravit Samuel.

Cum adhuc puerus esset, divinam audiit vocem educatus in sacro tabernaculo, futurum scilicet ut C Heli cum tota domo pontifex a pontificio detrudetur. Fuit sacerdos simul et propheta et judex populi, atque in aristocracia clavum reipublicæ tenens insignis fuit per omnia. Populum edocuit legum observationi operam dare; ut pugnaret cum Philisthæis¹⁰ doctrinæ tempore ingruentibus, animos sufficit, dum admonet ne metuerent aggressiōnem multitudinis adversariorum. Statim igitur a supplicatione peracto sacrificio, hostes in fugam vertit, ac victoriam de illis populo tradidit, quos divites effecit ex spoliis, quæ abstulerunt, postquam eos interfecere. Populo postulante ut ceu reliquæ gentes a rege gubernaretur, Saulem unxit, eique unctione prædicti quænam indicia ex illicente abeunti occurserent regno illius fidem scientia.

Habita apud populum concione de optima sui superiori tempore rem publicam administrandi ratione, edocuit et ut legibus adhaereret, et quæ es- set regni potestas; neque enim quanta esset noverant. Ostendit ipsis inunctum regem. Quo vero fidem conciliaret verissimis verbis suis Deoque acceptis, Deum rogavit ut pluvias exhiberet. Statimque tonitribus ac divinitus immissis signis obvenientibus, usque adeo Deus pluit, ut veritus populus pluvie vim, consideretur rem sibi [divinitus manifestam esse, oraretque propheta Deum, quo

πτύλαις καθεύδοντας θεαέμενος, ἐπ' ὅμιλην μετὰ τῶν παραστάθων, μοχλοῖς αὐτοῖς καὶ ἀψίσι, τὰς πύλας ἀράμενος, εἰς τὸν κατάντικρυ τῆς πόλεως βουνὸν ἀπέθετο, δέκα σταδίους ἀπέχοντα.

Ἔττηθεις δ' εἰς ὑστερὸν ἀλλοεθνοῦς πόδῳ γυναικῶς, καὶ τὴν ἀλκήν ἐν τίνι κέκτηται βιασαμένης αὐτὸν ἔξειπεν, προύδην τοὺς πολεμοὺς. Ἐπει γάρ ἦγω τὸ γόναιον τὴν ἀλκήν ἐν ταῖς θριξῖν αὐτῷ παρεῖναι, ἀναλκῆ διδέειξεν τούτον ἀποχυράσασα. Λαβόντες δὲ αὐτὸν, αιχμάλωτον εἶχον οἱ πολέμοι, καὶ κατέκαιζον αὐτὸν παρὰ τοὺς ἕκατον θεοὺς εὐώχουμενοι, καὶ τοὺς δρμασιν αὐτὸν πηρώσαντες ἐκόλασον. Ός δὲ ἐπέγνω τὰς τρίχας αὐτοῦ προίεναι, καὶ τὴν ἀλκήν ἔγγινεσθαι, ἐπεύχεται τῷ Θεῷ τὴν ἐκδίκησιν αὐτοῦ ποιεῖσθαι. Καὶ βλῆθεις, εὐώχουμενον τὸν ἔχορν παρὰ τοὺς ἔκεινων θεοὺς, εἰς τὸ καταπαῖσθαι, ἡξίου τὸν ὄδηγὸν, παρὰ τοὺς κίονας ἀγειν, τοὺς τὸν ναὸν ὑπορέρντας. Ός δὲ ἤγειν οὐδὲ δρῶντας, δρᾶξαντες τὸν δύο κίοναν, καὶ μέγα βοῆσας πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἔκατον καὶ τοῦ συναυλισθέντος εἰς τὴν ἑφέν θεάν θέαν αὐτοῦ λαοῦ, τὸν ναὸν ἐπεσπάσατο. Οὕτω γοῦν τὸν τε ναὸν κατέσπασεν, καὶ ἔκατον μετὰ τοῦ τῆς πόλεως πλήθους ἀνεῖλε, πλείους ἀποκτείνας; ἐν τῷ θνήσκειν, ἡπερ ζῶν ἀπέκτεινεν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΒ'. — Τίτα ἐστὶ τὰ διὰ Σαμουὴλ διαπεραγμένα θαύματα.

Μειράκιον ὃν ἔτι, θεῖας ἡκουει φωνῆς ἐν τῇ Ιερῷ τεκμηρίῳ τερψθεντος, ὃς Ἦλετ ὁ ἀρχιερεὺς πανέστιος ἀπὸ τῆς ἀρχιερούσης καθαιρέται. Ἱερεὺς δροῦ καὶ προφήτης καὶ κριτής γενόμενος τοῦ λαοῦ, ἐν ἀριστοκρατίᾳ πρυτανεύσας διέκραψεν τὸν ἄπασι. Τὸν λαὸν εὐνομεῖν ἐδίδασκε· καὶ τῶν Ἀλλοπόλεων πλευραῖν, κατὰ τὸν τῆς διδασκαλίας καιρὸν ἐκλεθέντων παρεθέρξυνε, παρειῶν μὴ δεδέναι τοῦ πολιτείου; τὸν πολεμίων τὴν ἐφόδον. Παρατίκα δὲ τῇ; ἐντεῖξεν; Ιερουργῶν, τοὺς πολεμίους ἐτρέψατο, καὶ τὴν πατέντων ἀπεδίδου τῷ λαῷ νίκην, πλευσίους ἐξ ἓν κατελήφαστε αὐλίων μετὰ τὴν αἴρεσιν εἰπέτων ποιησάμενος. Αἰτήσαντες τῷ λαῷ τοὺς θύντοις τοιαύτας βασιλέωσις, κάρχικε τὸν Σαούλ, καὶ προτίπεν εὐτῷ χρισθέντες τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπίστει πεταστικὰ τῆς βασιλείας ἀπαντήσοντα σύμβολα.

Δημηγορήσας τῷ λαῷ περὶ τῆς διαιτοῦ πρότερον ἀριστοκρατίας, καὶ διδάξας εὐνοεῖν, καὶ τὴν βασιλείας ἐξουσίαν· οὐδὲ γάρ ἔθεισαν ἡλίκη· ἀπαδείξαντις αὐτοῖς τὸν καχρισμένον βασιλέα. Ήρις δὲ πίστωσιν αὐτοῦ τῶν ἀληθινῶν καὶ τῶν Θεῷ εὐδοκήτων λόγων, διδρευς αἰτήσας τὸν Θεὸν παρασχεῖν, καὶ παρατίκα βροντῶν καὶ θεοτημενῶν γενομένων, ἵσεν δὲ θεός τοσοῦτον, ὃς δεισαντα τὸν λαὸν τὴν ἐπομβρίαν, διολογῆσαι γνῶσιν ἔχειν δι' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ δειηθῆναι τοῦ Θεοῦ τοῦ προφήτου, περὶ τῆς τῶν δρμῶν ἀνοχῆς. Ἀμαρτίνει τῷ Σαούλ καὶ

¹⁰ I Reg. VII.

ἀπηκαστοῦντι περὶ τὰ προστασόμενα, περὶ κα- Α πλυναὶ ἀνεργοὶ. Καὶ προστέπεται τῆς βασιλείας, καὶ ὡς ἐπέρφ
θιαρίσεως προστέπεται τῆς βασιλείας, καὶ ὡς ἐπέρφ
δέσσαται, ζῶντος ἔτι αὐτοῦ, παρὰ τοῦ Θεοῦ. Τὸν
Δαβὶδ υἱὸν ἱεσάτη τοῦ Βηθλεεμίτου χρίει βασιλέα,
χρατοῦντος ἔτι τοῦ Σαούλ, καὶ προστίκεν αὐτῷ ὡς
εὐάρεστος ἔσται τῷ Θεῷ. Γηραιὸς γενόμενος εἰς τὴν
ἔπιτον πόλιν τελευτῆς, υἱὸς καταλείψας οὐκ ἀξίους
τῆς ἔπιτον διαδοχῆς.

ΚΕΦΑΛ. ΟΓ. — Τίτα ἡστὶ τὰ τῷ Δαβὶδ πεπρα-
γμένα, καὶ εἰς αὐτὸν θάυματος ἀξια πραχθέντα.

Χρισθεῖς εἰς βασιλέα ἔμενε τὰ τοῦ πατρὸς νέμων
ποίμνα, τῶν τοῖς ἀνθρώποις ὡν ἀγνωστοῖς. Τὸν
Γετθείον Γολιάθ ἀνδρα γίγαντα κατὰ παντὸς τοῦ
Ἐβραίων στρατοπέδου κατακεντομοῦντα κατέβαλεν
ἔνδι λίθου βολῇ. Λέοντας ἀναιρεῖ καὶ δρκτους, ἐπι-
τινήτων χειρὶ τὼν ἐπιόντων τῷ αὐτῷ ποιμάνῳ. Τὸν
ἐνοχλοῦντα δάκρυνα τῷ Σαούλ φάλλων ἐπαύει τῆς ἐν-
σχήσεως, καὶ κατεπράγνει τῷ (70) Σαούλ ἄχνος.
Τοὺς δεκαπλασίους παρὰ τὸν βασιλέα τὸν Σαούλ μαρ-
τυρόμενος ἔχειν παρὰ προφητευούσῶν ἐν χορείσις
καρθένων, οὐκ ἐπιέρετο (71) τοῖς ἐπιανίσι, διλλ'
ἐφθονεῖτο πρὸς τοῦ βασιλέως. Τὰς τοῦ φθονοῦντος,
ἀναιρεῖν αὐτὸν πολλάκις ὀρμήσαντος, προνοίᾳ τοῦ
Θεοῦ διέφυγε χείρας. Τὰς ὁρισθείσας αὐτῷ ὑπὲρ
μηνστίας τῆς Μελχὸλ κατὰ διεισθῆτα τοῦ πατρὸς,
ἐκπλόντεν ἐκδρυσεν ἀκροβυττίας. Τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ^B
τοῦ Σαούλ δέγειν αὐτὸν ἐπ' ἀναιρέσει, προφητεύοντας
ἴβλεταν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν. Καὶ πάλιν τοὺς δι-
λλους πεμφθέντας, τὰ αὐτὰ τοῖς προτέροις προφη-
τεύοντας. Ἐπει ὃ παρεγίνετο, μὴ πιστεύων τοῖς
ἀπεγγέλλουσι περὶ τῶν προφητευόντων, ὃ Σαούλ
ἀντέβειν αὐτοῦ δι' ἔπιτον ποιεῖσθαι βουλόμενος,
καὶ αὐτὸς ἐδλέπετο προφητεύων ἀσχημόνων τὴν τοῦ
Θεοῦ βασιλείαν· ἐξ ἔπιτον γάρ γενόμενος, καὶ
γυμνόμενος; ἐν ὑπαίθρῳ, ταῦτα ἀγνοῶν ἀνεφθύ-
γετο. Φεύγων τὸν Σαούλ, εἰς τὴν Ιερατικὴν ἐπελθὼν
τόλμιν, τὴν τοῦ Γολιάθ ἐκομίζετο μάχαιραν, τὴν ὑπ'
αὐτοῦ πρότερον ἀνατεθείσαν, καὶ τοὺς ιεροὺς ἡσθίειν
ὅμα τοῖς αὐτῷ συνοῦσιν δρότους. Ὅγεις εἰλήφει
κακοσχέλω τοῦ πατρὸς γνωμῇ γυναικὸς πρῆς ἀνα-
ρεσιν, ὑπὸ ταύτης διεσώζετο, διὰ θυρίδος αὐτὸν ἐκ
τῶν φονικῶν τοῦ πατρὸς χειρῶν εἰς φυγὴν ἐκπε-
μφάσῃς. Εἰς βασιλέα τῆς Γετθίνης ἐλύσων Ἀγχούς,
καὶ ἐπαγγειωθεὶς αὐτὸς ὡν δ τοῦ Γολιάθ καταβαλὼν,
ἐπαληφίειν σερισάμενος, καὶ διὰ ταύτην οἰκτισθεὶς,
ἀπείλετο τῆς ἀναρίστεως.

Τοῦ Σαούλ διὰ τὴν αὐτοῦ δεξιῶστην ἀνελόντος τοὺς
τὸν ιερεῖς, πεφευγότα τὸν Ἀβιάθαρ ὑποδέχεται, καὶ
αὐτὸς ἐν φυγᾷ διάγων, καὶ ἐν τοῖς δέουσιν ιερω-
μάνων. Τοὺς ἐπιόντας πολεμίους τῷ λαῷ, ἐκδεικό-
μενος τῆς Ἰουδαίας, ἐπὶ ὧν (72) ἐπολέμει, καὶ τοῖς
ἐκδιώκουσιν αὐτὸν ἐπειρούμενος ἀπὸ τῶν
πολεμάνων ἰθὺν τὰ σκύλα. Ἐπελθόντα τὸν Σαούλ
δεύτερον, οὐκ ἀνελεῖν, διλλ' καὶ σημεῖα τῆς ἐκδό-
σεως αὐτοῦ, πῆ μὲν τὰ τῆς χλαμύδος χράσπεδα, πῆ

(70) Φοίτε τέ.

(71) ἐπιέρετο.

πλυναὶ ἀνεργοὶ. Καὶ πεccasset Saul, nec iis
quæ sibi jussa fuerint suisset dicto audiens, de
austerendo ei regno prælocutus est, quodque jam
alteri traditum fuerit, ipso adhuc superstite, ab
ipso Deo. Davidem filium Jessæ Bethlehemiæ in
regem ungit, Saule adhuc imperium obtinente, ei-
que prædictis fore utique, ut Deo acceptus sit.
Cum senex esset, in sua civitate moritur, filios re-
linquens haud sane dignos qui illi succederent.

CAP. LXXXIII. — Quænam sunt Davidis gesta, et
prodigia illius gratia perpetrata.

Unctus in regem perseveravit pascere paternos
greges, ignotus interim hominibus. Gethhæum Go-
liath virum gigantem, qui adversus omnem He-
bræorum exercitum inaniter efferebatur, profligavit
unius lapidis jactu. Leones interficit et ursos, sus-
focans eos suis manibus, dum proprium aggrediunt-
tur gregem. Dæmonem turbantem Saul psallens a
divexando compescuit, Saulisque molestiam miti-
gavit. Decuplo majores laudes præ rege Saule sibi
esse debitas cum testatae fuissent prophetantes in
chores virgines, non ideo efferebatur encomiis :
quoniam apud regis invidiam offendit. Invidenter,
enimque sæpe occidere annitentis manus effugit,
divina sibi opitulante providentia. Quæ sibi præ-
stituta fuerant ob nuplias Melchol ex scènitate pa-
tris illius, centum præputia attulit. Eos, qui missi
fuerant a Saule ut adducerent eum quo interfici
posset, prophetantes vidit suum ipsius regnum.
Rursumque alios, qui item missi fuerant, eadem
cum prioribus prophetantes vidit. Cum autem adve-
nisset, propterea quod iis non credebat, quæ de
prophetantibus nuntiata fuerant, ipsemel Saul vo-
lens per se illum e medio tollere; ipse quoque
cretus est prophetans haud ita decore regnum Dei.
Extra se enim raptus, nudusque sub dio, haec igno-
rans sermocinabatur. Saule fugiens, veniens in
civitatem sacerdotalem, gestandum accepit gladium
Goliath, qui ab ipso prius dedicatus fnerat : sacros
stidem comedit panes cum iis qui secum aderant.
A muliere quam acceperat ex malitiosa patris sen-
tentia, quo scilicet interficeretur, ab hac eadem
servatus est, dum illum per fenestram ex sanguino-
lentis patris manibus in fugam emisit. Ad Anchus
veniens regem Getthæ, agnitusque quod is esset
qui Goliath profligaverat, epilepsiam simulans, ob
enimque in misericordia habitus, necem evasit.

Cum Saul, qui eum persecuebatur, occidisset
cccc sacerdotes, fugientem Abiatharum suscipit,
cum et ipse in fuga degeret, indigeretque iis qui
rem sibi sacram ficerent. Hostes populum aggri-
dientes, dum in Iudea vix quietus consistere pos-
set, superveniens oppugnabat, et ad eos qui illum
persecuebantur, spolia mittebat, quæ ab inimicis
gentibus destraxerat. Invadente itum Saulem
nequaquam interfecit : quoniam potius indicia dimis-

(72) Φοίτε τέ.

(73) Επιέρετο.

sionis ejus, modo chlamydis simbriam, modo hastam; et quod abstulerat nocturnum poculum, reddebat; ostendens manere se Deum vindicem, tametsi acceptisset ab eo id praestandi facultatem. In montibus et desertis tempore fugae degens, custodem agebat gregum, iisque etiam qui greges possidebant, defensorem se præbebat. Conviantem Nabalum, dum ab eo tempore tonsuræ ovium munuscula ob custodiam gregum postularet, nec contumeliam pati aequo animo potuisset, jamjam interfectorus properabat, hispi sapiens quædam Nabalis uxori, cui nomen Abigæa erat, cum muneribus ei occurrens, propheticis leniisset sermonibus. Vindex ejus fuit Deus: Nabal quippe citissime moritur. Cum enim is jam crapulam obdormivisset, agnoverissetque quæcum affecisset contumelia, et quæ passurus erat, metu perculsus obiit. Cum Anchus vellet illum habere socium in bello adversus Saulem, non siverunt id sui, quamvis id quoque David vellet. Aliam et hic ab ipso Deo opem tulit. Cum enim vellet ipse pugnare cum Philisthæis quo prælio Saul ac Jonathas casuri essent, dimisssus ab Anchus ex pugna adversus populum suum, intellexit civitates Juda ab Amalecitis spoliari. Itaque eos inseccutus tollit e medio adversarios, ac reuictit iis qui spoliati fuerant suas corum uxores ac liberos, sicque dux et propugnator pro inimico factus est suis. Hinc legem tulit, hostium spolia impedimentorum custodibus et belligerantibus ex æquo distribuenda, quandoquidem mali quidam homines qui cum illo Amalecitas suerant insecuti, nolebant præda partem facere iis, qui ob debilitatem virium ad communia impedimenta remanserant. Mortuum Saul in pugna adversus Anchus Philisthæum, non tanquam hostis cecidisse audivit, sed ut germanum lamentatus est curatoremque, ac emortualem tam pro illo quam pro filio hymnum conscripsit. Eum porro qui afferebat regis Saul insignia, et de nece illius certiorem faciebat, imo vero in gratiam illius egisse quid contra illum dictabat, ac quasi bonus nuntius ad eum ventitare videbatur, ceu malum nuntium interfecit.

Ter in regem ungitur. Semel quidem a sacerdote Samuel in Bethlehem patria ejus. Iterum ab Iudaico populo, ac tertio ab universo simul populo, Chebrone ubi degebat. Eos qui reliquias Saul ac filii ejus composuerunt; erant porro hi de Jabel sic dicta civitate; accersens, etiam atque etiam admiratus, magnis eos benedictionibus cumulavit. De hostibus interfectoris nunquam gavisus est. Eos enim qui interfecerant Saulis filium Memphibosthe, qui apud quosdam in honore erat, patriumque regnum, quippe illi debitum, oportere ab illo teneri volebant; non modo acceptos non habuit, quin potius

(73) Deesi Ελανεν, vel quid simile, fortasse errore typogr.

(74) Forte αὐτοῦ, hic quoque errore typogr.

(75) Adde δέ.

(76) Τὴν videtur redundare.

A δὲ τὸ δόρυ καὶ τὸ νυκτιπότιον ἀφελόμενος ἀπεδίδου, δεικνὺς ὡς Θεὸν ἀναμένει τὸν ἀμυνόμενον, καὶ περ λαβὼν παρ' αὐτοῦ τοῦ δύνασθαι τὴν ἔξουσίαν. Ἐν τοῖς δρεσι καὶ ταῖς ἐρημίαις κατὰ τὸν τῆς φυγῆς καιρὸν διάγων, φύλαξ ἐγίνετο τῶν ποιμνῶν, καὶ τοῖς τὰ ποιμνια κεκτημένοις, ἦν καὶ τούτοις ἐπίχουρος. Ἐνυόρισαντα τὸν Νάδαλ αὐτὸν ἐν καιρῷ τῆς κυριᾶς τῶν προβάτων, εὐλογίας ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῶν ποιμνῶν αἰτήσαντα, τὴν ὅδριν οὐχ ὑποίσας, ἔμελλεν ἀναιρεῖν δρμήσας, εἰ μὴ σοφὴ τις ἡ τοῦ Νάδαλ γυνὴ ('Ἄντιγαλ' δὲ ἦν δνοματική) ἀντίσασα τοῖς δώροις αὐτὸν, καὶ προφητικός ἐξευμένος λόγοις. Ἐκδικεῖται πρὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦ Νάδαλ τὴν ταχίστην ἀποθανόντος. Ἀνανήψες γάρ οὗτος ἐκ τῆς μεθῆς, καὶ γνοὺς ἄπερ ἐνύόρισε, καὶ ἀ πάσχειν μετέλλε, φόβῳ γαταπλαγεῖς ἀπεθάνετο. Τὸν Ἀγχοῦς βουλόμενον ἔχειν αὐτὸν σύμμαχον ἐν τῷ κατὰ Σαούλ πολέμῳ, οὐκ εἴλων οἱ τούτῳ προσήκοντες, καὶ περ καὶ τῷ Δαδίδ βουλομένου. Ἀλλην καὶ νῦν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν (73). Καὶ γάρ βουλομένου συμμαχεῖν αὐτὸν (74) τοῖς Ἀλλοφύλοις ἐπὶ τῇ τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν ἀναιρέσει, ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγχοῦς, ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ἐκατοῦ λαὸν μάχης, ἐγνε τὰς τοῦ Ἰουδαίου πόλεις ὑπὸ Ἀμαληκιτῶν ἐσκυλεύσθαι, καὶ καταδιώξας ἀναιρεῖ μὲν τοὺς πολεμίους, ἀποστέλλει (75) τοῖς ἐσκυλεύμένοις τὰς ἐκατῶν γυναικας καὶ τὰ τέκνα, καὶ προστάτης οὗτω καὶ κηδεμῶν ἀντὶ πολεμίου τοῖς οἰκείοις ἐγίνετο. Ἐνταῦθα νόμον θετο, τὰ ἐκ πολεμίων σκύλα σκευοφύλαξ καὶ πολεμισταῖς ἐξ ίσου δασμολογεῖται, ἐπείπερ οἱ φαῦλοι τῶν μετ' αὐτοῦ καταδιώξαντων τοὺς Ἀμαληκίτας, οὐκ ἐδούλοντο τῆς λειας ἀπονέμειν τοῖς δι' ἀρρωστίαν παραμεμνηκόσι τὴν (76) τοῖς κοινοῖς ἐφοδίοις. Ἀποθανόντα τὸν Σαούλ ἐν τῇ πρὸς Ἀλλοφύλον Ἀγχοῦς μάχῃ, οὐκ ὡς πολέμιος ἤκουε πεσόντα, ως δὲ γνήσιον ἐθρήνησε, καὶ κηδεμόνα, καὶ τὸν ἐπιτάφιον αὐτῷ τε καὶ τῷ σιφῇ συνέγραψεν οὐμον. Τὸν δὲ κομίσαντα τὰ βασιλέως τοῦ Σαούλ σῆματα, καὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ μηνύσαντα, καὶ δὴ πρὸς χάριν αὐτοῦ δεδραχέναι τι εἰς αὐτὸν φέσαντα, καὶ ὡς εὐαγγέλιον (77) αὐτῷ παραγεγονέναι δέξαντα, ὡς κακὸν θῆγελον ἀνείλε.

D Τρίτον εἰς βασιλείαν χρέεται. Πρότερον μὲν ἀπὸ τοῦ ιερέως Σαμουὴλ εἰς τὴν ἐκατοῦ οἰκίαν τὴν Βηθλεέμ· δεύτερον ἀπὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ δῆμου, καὶ τρίτον ἀπὸ παντὸς δημοῦ τοῦ λεών (78), εἰς ἦν διάτριβε πόλιν, τὴν Χεβρῶν. Τοὺς τὰ λείψανα τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ οἰεώς περιστείλαντας· ἀπὸ δὲ πόλεως ἤσαν Ιαθῆς οὗτω καλουμένης· καλέσας, μεγαλοπρεπῶς ἥγασθη, καὶ ἤξιωσεν εὐλογίας. Ἐπ' ἐχθροῖς· οὐχ ἥσθη πώποτε ἀναιρουμένοις. Καὶ γάρ τοὺς ἀνελόντας τὸν τοῦ Σαούλ οἰδέν Μεμφιδοσθέ, περά τιστι τιμώμενον, καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν, ὡς δημιουργὸν τηνήσας αὐτῷ, δεῖν ὑπὸ αὐτοῦ κατέχεσθαι βουλόμενος (79).

(77) Forte εὐάγγελον.

(78) Potius λεώς. Hæc et sequentes quædam voces Josephi inuisitatae, suadent aliena manu suppletas luisse hoc caput.

(79) Lege βουλόμενοι.

οὐ μόνον οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλὰ καὶ τισάμενος, ἀνεπωλοπεσμένα παγτὶ τῷ λαῷ τὰ σώματα αὐτῶν περὶ τὰς λεωφόρους ἀπεδεῖξατο. Ἐμίσει καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ δοκούντας τι δράψαν τῶν οὐκ ὀφειλόντων διδόναι δίκαια. Τὸν Ἰωάβδον γοῦν στρατηγὸν αὐτοῦ γεγονότα, ἀποκτείναντα τὸν τοῦ Μεμφιδοσθοῦ στρατηγὸν. Ἀθηνῆρ δὲ ἦν δυναμα τούτῳ, τοσοῦτον ἀπετράψῃ, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔχθροῖς ἀριθμεῖν, καὶ φυλάττεταιν αὐτῷ τὴν ὑπὲρ τοῦ κακῶς ἀναιρουμένου οὐκ ἀνεκδίκητον δίκην. "Ενεκα τῶν ἀκροβούστων, ἡγάγετο γυναικα τὴν Μελχὸλ, ἦν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκδοθείσαν ἐπέρχοντι τῷ Φαλτίᾳ, ταύτην ἀνειλήφει ἀπολαβὼν τὴν βασιλείαν, οὗτε τὸν Φαλτίαν ἀδικεῖν, οὗτε μοχαλίδα τὴν Μελχὸλ γεγονέναι λογισάμενος. Τῆς φυχῆς οἰκεῖα διέγματα ἔχοντας σώματα τοὺς Ἱερουσαλίμους· χωλὸς γάρ ἐτύγχανον καὶ τυφλὸς πάντες· εἰργειν αὐτῷ πειρωμένους τὴν εἰς τὴν πόλιν εἰσόδουν, κατασχὼν τὴν πόλιν, τὴν ἀνατίσσειν δὲ (80) μὴ ἄν εἰργάσατο. Τὰ ἐπικείμενα τῷ λαῷ πολεμικὰ ἐθνη, καὶ τοὺς περιοίκους ἔχθρούς τοῦ λαοῦ, τοὺς Ἀλλοφύλους, Μιωαΐτας τε καὶ Σύρους, καὶ μήνας Ἀμμανίτας καὶ Ἀμαλήκιτας; καθελῶν τῆς οἰκείας κατὰ τοῦ λαοῦ δυναστείας, ὑποφόρους αὐτῷ πεποιηταί, καὶ τὸν ἑαυτοῦ λαὸν τὸν Ἰσραὴλ, ἀνειμένον ἐκ τῶν πάλαι πολεμίων, καὶ φοβερὸν ἀπασι τοῖς ἔθνεσι κατεστήσατο.

Τὴν ἱερὰν κιεβῶτν, τὴν ὑπαίθρον καὶ ἀσκήνητον Ετι οὖσαν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν μετὰ δημοτελοῦς ἀντίγαγεν εὐνυχίας, καὶ αὐτὸς τοῖς χορεύουσιν ἐπὶ τῇ ταύτῃς ἀπανόδῳ συσκιρῶν, ἐπὶ θεοῦ δέξῃ τὴν βασιλείας ἀξίαν ἀποτιθέμενος, τὴν δὲ ἰδιώτου περιχάρειαν προσαιρουμένος. Βουληθεὶς ναῦν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ, διὰ τοῦ προφήτου Νάθαν ἐκαλύπτει, διδασκόμενος, τὸν ἐν πολέμοις κεκμηκότα μή δεῖν τέμενος ἵερουσάντης παριστάν, τῷ δὲ τοῦ φύντι παρέχειν τὸν θεὸν εἰργηνάτιν τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν ὁ πρεφήτης ὑπισχνείτο. Καταφονύμενον ἐπιγνοὺς τὸ τοῦ Σκούλ γένος, διὰ τὴν περὶ αὐτὸν εὐλόγειαν τε καὶ τιμὴν ἐπιζητεῖσθαι κελεύει τοὺς ἐκείνην προστήκοντας, διποτὲς αὐτοὺς ἀξιώτῃ τιμῆς τε καὶ εὐνοίας. Καὶ δὴ μηνυθέντος αὐτῷ παιδὸς Ιωνάθαν (Μεμφιδάλ δὲ ἦν δυναμα αὐτῷ, δεὶ καὶ τοὺς πόδας πληγεῖς πεπήρωτο, περιελειμμένου τινδε, φιλοφρονεῖται αὐτὸν, καὶ ἐμπέστιον εἶχε, καὶ τὴν οὐσίαν ἀπεισαν αὐτῷ δίδωσι τὴν Σαούλ, ἐπίτροπον αὐτῷ διός πάντων δικοῦ τῶν πραγμάτων, Σιδῶν ὄνδρατι, διούλον αὐτῷ πατρῶν γεγενημένον. Οὐτας δὲ καὶ περὶ τοὺς οἰχομένους δισώτατος. Οἱ τῶν Ἀμμανίτων βασιλεὺς, φεύγοντα δεξιῶσάμενος αὐτὸν, ἐν τοῖς φύλοις ἡριθμεῖτο· ἐπειδὴ τεθῆκει, τὴν ἐκείνου μνήμην τιμῶν, ἀπέστειλεν ἐπὶ τὸν τούτου πεπέλα. Ἀνατὸν τοὺς παρακαλέσοντας, διάδοχον αὐτὸν τῆς πατρικῆς φιλίας εἶναι βιολόδεμον. Οἱ δὲ, ὡς κατασκόπους αὐτοῦ τῆς βασιλείας τοὺς ἐπὶ τὴν παράκλησιν ἐπεσταλμένους νομίσας, ἔμερε τοὺς πώγωνας

B A in eos animadveriens, patibulis suffixa eorum cadavera universo populo in publicis viis conspicienda proposuit. Prosequebatur odio eos quoque, qui in gratiam ejus videbantur fecisse aliquid ex iis, quæ luendæ pœna obnoxia minus videbantur. Joab itaque ducem suum, qui Memphibosthi quemdam ducem interfecit, cui nomen erat Abenner, usque adeo aversatus est, ut et inter hostes censeret, reservareisque illi haud inultam vindictam ejus, quem male interfecit. In gratiam præputiorum ¹¹, uxorem accepere Melchol: quam a patre alteri elocatam cuidam Phaltiæ, consecutus regnum recepit; nequaquam ratus aut Phaltiam inique egisse, aut Melchol fuisse moecham. Jebusæos qui animi sui indices habebant corpora propria (claudi enim erant et cæci omnes) cum vellent eniti, ut eum introitu urbis arcerent, capita civitate interfecit, cum ipse hujusmodi non esset. Imminentes populo belligeras gentes, ac circumpositos populi hostes, Philistæos, Moabitas, Syros, atque etiam Ammanitas et Amalecitas, spoliants suo in populum principatu, tributarios sibi effecit, suumque populum Israel quietum a veteribus inimicis, atque etiam terribilem omnibus gentibus reddidit.

Arcam sacram quæ adhuc sub dio erat et sine tabernaculo, in suam civitatem cum totius populi tripudio debuxit, ipsomet cum choreas agentibus ob ejus deductionem simul subsiliens, pro Dei gloria regis gloriam deponens, quin et privati hominis gaudium amplexatus. Cum vellet templum exædilicare Deo, per prophetam Nathan prohibitus est, edocitus, eum qui bellis desatigatus fuerat, non oportere sanctitatis templum erigere: filio vero illius concessurum Deum regnum pacificum simulque templi constructionem, pollicitus est propheta. Interfectum intelligens Saulis genus, qua erat erga illum reverentia et honore affectus, quærendos jubet si qui illum contingere, quo eos honore prosequi posset et benevolentia. Ac sane cum ipsi indicatum fuisset, superesse quæmpiam filium Jonathæ, cui nomen Memphiabaal, qui et pedibus laborans eluxatus erat; festive illum humaniterque suscipit, et commensalem habuit, ac substantiam universam ei reddit quæ Saulis fuerat, curatorem illi assignans cunctarum simul rerum Siban nomine, qui sub parente ejus servus illius fuerat. Tanta erat etiam in mortuos pietate. Ammanitarum rex, qui fugientem illum comiter suscepserat, inter illius amicos censemebatur. Postquam mortuus est, illius veneratus memoriam, misit ad ejus filium Ananum qui eum consolarentur, cupiens paternæ illum esse amicitias successorem. At ille, ceu exploratores regni sui arbitratus homines qui pro consolatione

¹¹ II Reg. III, 28.

(80) Videlur δὲ abutū arc, aut certe locus aliquanto deficere.

missi fuerant, radit eorum barbas, et chlamydas exscindit. Cum cognovisset David stultum adeo facinus; suos quidem ubi degebant subsistere praecipit, donec pili renascerentur, Ananum vero qui præter pessimum sceus pugnare adversus eum paratus erat, profligavit per ducem suum Joab una cum aliis quinque regibus, quos Ananus socios belli secum adduxerat.

Cum in peccatum incidisset, flevit amare, atque ex animo Deum veniam rogavit. Cum enim mulierem suisset conspicatus pulcherrimam Beihabee, cum hac domini vocata rem habuit. Quæ ubi animadvertisset se uterum ferre, quod cognoverat notum facit Davidi. Ille omnem lapidem movens quoniam itum ejus lateret suum ac uxoris illius concubitum, hunc ab exercitu revocat astu; erat quippe vir fortis et miles benevolus. Postquam advenit ac regem certiorem fecit, enarratis omnibus quæ circa bellum aciem gesta fuerant, mandatum accipit abeundi in domum suam. At ille non abivit; erat enim miles fortis: sed mansit velut in acie, ratus adhuc se perinanere armatum sub dio. Quod ubi renuntiatum est regi, statuit arte profligare Uriam (hoc namque viro nomen erat) objectam sibi fortitudinem. Hæc animo versans, scribit ad bellum imperatorem, ut malis artibus usus Uriam perderet. Ubi id contigit, redargutor ad eum impii facinoris Nathau propheta mititur. At ille cum animadvertisset haud potuisse latere Deum quod artificiose attentaverat, deplorat et amare deslet sceleratum facinus suum, atque acriter dolens ingemiscensque misericordiam exorabat. Quam propheta iterum ad illum reversus ait sibi concessam suisse, proprie eam penam quam sibi supervenientem excipiet. Proprie hoc igitur adeo immane facinus, mala extrema contra omnem domum suam, quemadmodum peccaverat, passus est. Deperit enim Amnon filius ejus sororem suam consanguineam Thamar, comisque factus ejus quam deperibat, postea majori quam antea amore statim odio est prosecutus. Occidit hunc Amnonem Abessalom, qui uterinus erat Thamaris frater, sororem adeo turpiter dehonestatam ulcisci volens. Insurgit porro iste fratricida Abessalom etiam in ipsum parentem, impletque cruore universam paternam domum. At ille nequaquam sustinens illum prælio profligare, et vincere victoriæ clade haud minorem, surgit a regia domo sua, fugiens in desertum: et sustinuit non modo molestias, quas perferebat nudipes incendens et æger, verum etiam conviciis laccessitus a Semei quodam, qui Saulis domesticus fuerat, qui que pulverem in illum spargebat, lapidibus item cum impetebat, et conviciabatur. Sed non est ultius inaledicuum hominem, tametsi posset per sequaces suos: quin reputabat hæc suis congruere facinoribus. Absalom vero sceleribus cumulans parriciale facinus suum, audet etiam paternas sub dio

A εὐτῶν, καὶ τὰς χλαμύδας ἀποτέμνει. Γνοὺς δὲ διεσθιεῖ τὴν ἄφρονα τούτου πρᾶξιν, τοὺς μὲν οἰκείους κατὰ χώραν μένειν ἐκέλευσεν, δχρι τῆς τῶν τριῶν ἀναφύσεως, τὸν δὲ Ἀνανὸν πρᾶξ τῇ πονηρῷ πράξεις ἀκπολεμεῖν αὐτῷ παρεσκευασμένον κατεπόρθησε διὰ τοῦ στρατηγοῦ Ἰωάν, σὺν ἑτέροις πέντε βασιλεῦσιν, οὓς δὲ Ἀνανὸς συμμάχους συνεπηγάγετο.

Περιπεπὼν ἀμαρτιδί πικρῶς ἔδάκρυσε, καὶ περὶ συγγράμμης ἵκεται τὸν Θεὸν εὐθύμως. Γυναῖκα γάρ θεασάμενος εὐπρεπῆ τὴν Βηθσανέτ, ταύτην ὀκαδε καλέσας ἐκτήσατο. Ή; δὲ ἐαυτὴν ἔγνω γενομένην ἔγκυμονα, δηλοὶ τῷ Δαβὶδ ὅπερ ἐπεγνώκει, καὶ δὴ μηχανώμενος τὸν ἀνδρα τὸν αὐτῆς διαλαβεῖν τὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς συνουσίαν, καταπέμπεται τοῦτον ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου· καὶ γάρ ἦν ἀνδρεῖς; τε καὶ εἶνος στρατιώτης. Ή; δὲ ἀφικόμενος ἔγνωρισε τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπεν ἔκαστα τὰ κατὰ τὴν παράταξιν τοῦ πολέμου δεδρασμένα, εἰς τὴν ἐαυτοῦ οἰκίαν ἀπίεναι προσετάτετο. Ό δὲ οὐκ ἀπήγει· στρατιώτης γάρ ἦν ἀνδρεῖς· ἀλλ' ἔμεινεν ἐπὶ τῆς παρατάξεως, λογισάμενος· ἔτι μένειν ὡκλισμένος ὑπαίθριος. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο τῷ βασιλεῖ ἀνηγγειλθη, ἔγνω μῆχαναῖς καταβαλεῖν τὴν τοῦ Οὐρίου (καὶ γάρ οὗτος ἐκιλήσκετο) προσεβλημένην ἀνδρίαν. Οὐτω γοῦν λογισάμενος, γράψει τῷ τοῦ πολέμου στρατηγῷ μετιέναι τὸν Οὐρίαν κάκι [κακῇ] τέχνῃ χρησάμενον. Καὶ γενομένου τοῦτου, ἐλεγχος αὐτῷ τῆς ἐναγοῦς πλημμελείας Νάθαν ὁ προφήτης ἀποστέλλεται. Ή; δὲ ἔγνω μὴ δεδυνῆσθαι κρύπτειν τὸν Θεὸν τὸ μεμηχανημένον, καταθρηνεῖ καὶ κατολοφύρεται τὴν δεινὴν αὐτοῦ πρᾶξιν, καὶ πικρὸν σχετικάσας τὸν οἰκτον ἐκηρείτο, δὲν περ δ προφήτης αὐτῷ πάλιν ἐλθὼν ἐφη δεδοσθαι, δι' ἡσπερ ἐπιούσης αὐτῷ ἐκδέξεται δίκης. Ἐπὶ δὲ ταύτῃ τῇ πλημμελεἴᾳ δισχετα δεινὰ κατὰ πάστος αὐτοῦ τῆς οἰκίας, καθὼς ἡμάρτησε [πέπονθεν]. ἡράσθη γάρ Ἀμνὸν δι υἱος αὐτοῦ τῆς πρᾶς πατρὸς πατρὸς ἀδελφῆς αὐτοῦ Θάμαρ, καὶ τυχὸν ἡς ἤρε, πλειον οὖπερ αὐτῆς ἥρα παραυτίκα ἐμίσθησεν. Ἀναιρεῖ δὲ τοῦτον τὸν Ἀμνὸν Ἀβεσσαλῶμ, δ καὶ πρᾶς μητρὸς ἀδελφῆς τῆς Θάμαρ γεγενημένος, τὴν αἰσχρῶς διεὑρισμένην διεκδικεῖν βουλευσάμενος. Ἐπανίσταται δὲ δ τοῦ ἀδελφοῦ φονεὺς Ἀβεσσαλῶμ καὶ αὐτῷ τῷ πατρὶ καὶ πληροὶ λύθρων τὴν τοῦ πατρὸς ἀλην οἰκίαν. Ό δὲ μὴ φέρων οὐδὲ πρᾶς μάχην ἀκροβολίζειν, καὶ νικᾶν ήτετος οὐκ ἀλάσσονα νίκην, ἀπανίσταται τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ οἰκίας, ἀποδιδράσκων ἐπὶ τὴν ἔρημον· καὶ ὑπέφερεν οὐ μόνον ἀπερ ἐκεῖνον ἐκεῖνον γυμνόπους βαδίζων καὶ ἀλύων ἀχθη, ἀλλὰ καὶ ὑδριζόμενος ἀπὸ Σεμεῆ τίνος οἰκέτου τοῦ Σαούλ γεγονότος, κόνιν καταπάσσοντος αὐτὸν, καὶ χέρμασι καταχοντίζοντος καὶ λοιδορούμένου. Ἀλλ' οὐκ ἡμύνετο τὸν κακόστομον, καὶ περ δυνάμενος διὰ τῶν ἐπομένων ἐλογίζετο δὲ ταῦτα ταῖς οἰκείαις προσήκειν ἀμαρτάσιν. Ἐπιτείνων δὲ δ Ἀβεσσαλῶμ τὴν αὐτοῦ πατρολόγον (81) πρᾶξιν, τολμᾷ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς διαφθείρειν ἐν ὑκαίθρῳ

(81) Μοτε πατραλόγων.

γυναικας, εις κατηλασσον (82), δεικνυς τοις οπαχθεισιν αυτοις τη κακοπραγια την κατα του πατερδος επικανδατεσιν. Και ταυτα καταπραξμενος, Επειαιν κατα την ξρημον, καθελειν ηπο της θρηης των πατερα κατεπειγμενος.

Και τυμβουλης κατ' αυτον γινομένης, κατηντισθεισις των ειναιτευτας στρατων δ Δαδιδ φειδεσθει τον Αβεσσαλωμ, και προσάγειν δπως μηδεν πάθοι δεινων. Έν γονι τη μάχη τρέπεται, και νωτα διδους δ οπαχθεις διδιοις του Αβεσσαλωμ δημος. Ανεδε δε δ πατραλοισις υπο της δικης διλανδμενος, υπο κλάδων αναρπαται δρυν· και γάρ έτρεψε κόμας έφ' αις έπιχρησι, και την ήτταν έπιγιον, Ιππαντης άποδηράσκειν ήταντε. Ουτω γονι διηρημένον κατειληφτεις οι τη βασιλεις προσήκοντες, κατατοξεύσαντες διακρινευσι, και καθελόντες, κολοσαλον κατα της άπειριστατου ταφης αυτον αωρδον έπιχρησιν λίθων. Ό δε Δαδιδ μαθων την ίδικον τίσιν, ούχ ως έπι πατραλοιζ πισθηται γεγιθει, ώς δε εκι πασι γνησιω διεθρήνει, και των θάνατον αυτον πειραπαθως άλογυρετο. Ένθειν ουτω δια τη πλημμεληθεν αντη, των συνομαρτηθέντων δεικνων άπαλλαγεις, ανθις άπειληφει την βασιλειαν.

Ἐπανελθων εις τὰ βασιλεια, τοὺς μὲν ὀλόντας αὐτῷ πολεμίους γεγονέναι ἐπιμαρτίσατο, τοὺς δὲ συνελθόντας αὐτῷ καὶ δεξιωσαμένους αὐτὸν ἐν τῇ φυτῇ, καὶ ἔτιμης καὶ συνεστίους ἐποιήσατο. Ἐν περατάξι πολέμου διάγων, καὶ τῶν πολεμίων τὴν περὶ τῶν ἁυτοῦ στρατὸν διπασαν χώραν προκατειληφτων, θνετος ἐπειθύμησεν ἐξ ίδου λάχου τοῦ ἐν Βηθλεέμ· οἱ δὲ στρατηγοι τὴν τῶν πολεμίων διακόφαντες φάλαγγα, ὄρμησαν εις τὴν Βηθλεέμ, καὶ τὸ θύωρον αὐτῷ διεκόμισαν. Ό δε ἀποθαυμάσας αὐτοὺς τῆς ἀνθρείας, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν εύνοιας, οὐκ ἤνεγκε τοῦ θνετος πιεῖν, φίμα αὐτὸν τῶν στρατηγῶν εἶναι λογισάμενος· τῷ δὲ θεῷ τοῦτο δῶρον Ισπεισ θάψας. Ἐπενόησε, παρὰ τὸ θεῷ δοκοῦν, ἐπαριθμῆσαι τὸν λαὸν οὐτερ δίρχεν. Ὅποιμενει δε ἀγανάκτησιν ἐπὶ τούτῳ, καὶ δι' αὐτὸν διπομένει θεῖταν δι λαδες πληγήν. Και θεασάμενος διπαιρον πεσον τοι λαου ἐν ήμέρᾳ μιτι πλήθος, ἐσυτὸν ήξου καταληφθῆναι, προσπεσών τῷ θεῷ, τῇ τιμωρίᾳ· Ἐγώ, λέγων, σ παυμήρη ημαρτοτο, καὶ ἔτω δικαιοποίησα· καὶ τὸ ποιμητον τι ἐποίησε; Βουληθεις δι διπέγνων χώρων ἐπιτίθειον εις την τοι ναον κατασκευήν εἶναι, πρίσθιαι παρὰ Ὀρον τινός, τοι τούτον τότε κεκτημένου, προίκα τούτον αὐτῷ προσάγοντος, οὐκ ἐδέξατο τὸν τίκον, οὐκ εὐαγή οὐδὲ εὑπρόσδεχτα λογισάμενος εἶναι τὰ ἐκ δωροδοχίας τῷ θεῷ καθωσιωμένα· ἀλλὰ χρήματα δοὺς δισπατερ ἐκείνος ἐδουλετο, την ἐκ δικαιοτύνης ουτως δινέθετο τῷ θεῷ κτησιν.

Πίστιν αυτού συγγραφήν έφ' ἀκάτιῳ τῶν συμπιτιόντων δι' θυμων συνεγράψατο, καὶ τὸν ἀπανταθίον τὸν ειναιτευτον θεὸν θυμῶν διετέλει. Και φαλτήριον δι μουσικὸν δργανων ήχουν είχεν ἐν τούτῳ. Χορούς

(82) Forte κατηλασσον.

A incessere uxores, quae cum eo coierunt, manifestam faciens iis, quos sibi acelere adjuixerat, paternam aggressionem. Hæc postquam egit, contendit in desertum, festinans de regno deturbare parentem.

Inito porro adversus illum consilio, rogabat etiam alique etiam milites suos David, ut Abessalom parcerent, caverentque ne quid triste paterebatur. Commisso igitur prælio in fugam traditur, vertitque terga ab Abessalom seductus infelix populus. At ipse parricida, exagitatus vindicta, rancis querens suspensus pependit; nutriebat namque comam, qua etiam jactabande efferebatur, et agnita clade, equo fugere festinabat. Sic igitur pendente cum deprehendiasi regii satellites, jaculis perfosum trajiciunt, ac deponentes, ingentem pro tumultuaria sepultura illius lapidum acervum excitaverunt. At David cum intrixisset justissimam ultionem, non velut pro parricida interempto latitus est; sed potius veluti pro genuino filio conquestus est, illiusque mortem ingenti animi affectione lamentabatur. Hinc isto modo propter crimen suum a consecutis eum molestis liberatus, iterum regnum obtinuit.

In regian reversus, eos qui deprehensi sunt sibi fuisse adversati, poenit multavit: at eos qui secum consenserant, eumque in fuga positum comiter suscepserant, et honestavit et commensales effecit. Cum aliquando in acie belli ageret, hostesque circumpositam exercitu illius regionem universam anteoccupavissent, aquam desideravit ex propria cisterna quae erat in Bethlehem: at duces ejus adversariorum perrumpentes phalangem, cursu contenderunt in Bethlehem, atque inde aquam ei attulerunt. Ille vero illorum admiratus fortitudinem, atque erga se benevolentiam, non tulit illam bibere aquam; sanguinem eam ducum esse arbitratus, Deo illam veluti munus libavit in terram fundens. Cogitaverat, contra atque Deo videbatur, numerare populum imperii sui: at sustinuit propter hoc indignationem, atque illius causa passus est populus plagam divinitus immissam. Quare videns infinitam populi multitudinem una die cedisse, scipsum orabat comprehendendi vindicta, ob id Deo cernuus procumbens: *Ego, inquietebatur, pastor peccavi, et ego perperam egi; at grex quid fecit?* Volens locum, quem noverat opportunum esse ad templi constructionem, emere a quadam Orno, qui illum tunc possidebat, cumque is gratis ei illum offerret, locum non acceptavit, nequaquam sancta nec accepta arbitratus esse Deo ea, quae ex dono dedicata fuissent. Sed pretium exsolvens quantum ille volebat, tunc justam possessionem Deo demum dicavit.

Quidquid scripsit de rebus sibi contingentibus, hymnis compositi; quin et per totam vitam suam nunquam cessavit Deum suum hymnis celebrare. Ad id negotii habebat psalterium, instrumentum

musicum sonorum : chorus etiam psallentium con-slituit; genus nempe Leviticum universum, qui tunc plusquam triginta millia erant, quosque tribus subjecit chorodidascalis, ut psallerent jugiter, et hymnis Deum celebrarent, suos ideo hymnos in ordinem redigens. Fecit ille quidem infinitos numero psalmos, quos etiam serie distribuit Levitum chorodidascalis. Sed rex Ezechias animadver-tens, quod psalmorum multitudo negligentiores reddebat Levitas, hodiernos hos centum et quin-quaginta psalmos, per eos qui in populo sapientes erant, de tanta multitudine deligendos curavit.

Successore in sui regni filium creavit Solomo-nem, quem ex Bethsabee generat, unicum a propheta Nathan, ipsem illi regnum confirmans, veneratus est. Hortabatur porro eum, ut pietatem erga Deum integrum sinceramque conservaret, affirmans optimi regni hoc esse argumentum. Praeterea iussit ut templum ei exadficaret, universam illius dispositionem, mensuras, et figuram totius illius constructionis ei tradens, relinquens praeterea magnificas ac sumptuosissimas adificationis congruas expensas. Erant enim auri talenta undecies centena millia, argenti vero ac ferri pondus tantum, ut sub numerum venire non posset. Eos qui sibi fuerant conviciati per tempora calamitatis, minimis indica-tos non praterivit. Recensitos enim et hos Salomonis tradidit, quo in eos oculos intenderet. Postquam autem quadraginta regnavit annos, gloriose sine quiete, tradito Salomoni regno.

CAP. LXXIV. — Quænam sunt gesta Solomonis.

Duodecim annos natus regnum capessivit, et fratrem suum, qui ei regnum, vivo adhuc parente, abripere tentaverat, postulaverat insuper ut uxori acciperet Abissam, quæ cum Davide societatem tori habuerat, sed virgo adhuc permanebat, interfecit. Abiatharem qui pontifex erat, pontificatu exemit, propterea quod conspiraverat cum Adonia, quando ad se regnum trabere nitebatur. Joabum paternum ducem, qui ad altare consugerat, propterea quod fuerat ab Adonia, ipsum quoque interfecit, in memoriam ei revocans, debitam sibi eisæ hujusmodi mortem, quippe qui contra patris voluntatem duos duces ei pernecessarios interemerat, Abennerum nempe filium Ner, et Abessam filium Jothor. Semei servum Abessalomi, qui calamitatibus obnoxium parentem ejus videns, malefictis et lapiuibus impetierat, intra Jerosolymæ civitatis moenia coercuit; at delatum, quod civitate aliquando egressus fuisset, veluti contemptorem regiae voluntatis interfecit. Mille boum sacrificium, quod primum ab inito regno ei litatum est, Deo in Gabaon celebravit: ibi enim offerre elegerat, cum Jerusalem needum esset adflicta. Propter prius

A ðε εστησε φαλμαρδούς, τὸ Λευτεικὸν γένος ἄπαν, ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους τότε, ὑπὸ τρεῖς ποιησάμενος χωροδιδασκάλους, εἰς τὸ φίλλειν διηνεκῶς καὶ ὅμνειν τὸν Θεὸν, τοὺς ἔαυτοῦ ὅμνους ἐντάξας. Καὶ πεποίησει μὲν φαλμούς ἀπείρους, οὓς καὶ κατέλεξε τοῖς τῶν Λευτῶν χωροδιδασκάλοις. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας τὸ τῶν φαλμῶν πλῆθος ἐν δλιγωρέῃ διγον τοὺς Λευτας ἐπιγνοὺς, τοὺς ἔκατὸν τούτους καὶ πεντήκοντα φαλμούς (83), διὰ τῶν ἐν τῷ λαῷ σοφῶν, ἥπο τοσούτου πλήθους ἐποίησεν ἐπιλεχθῆναι.

Διάδοχον τῆς αὐτοῦ βασιλείας τὸν υἱὸν ἐποίησατο, τὸν Σολομῶν, ὃν ἐκ τῆς Βηθσαδὲν ἐκτήσατο, καὶ χρισθέντα διὰ τοῦ προφήτου Νάθαν, αὐτὸς ἐπικυρῶν αὐτῷ τὴν βασιλείαν προσεκύνησε. Παρήγει δὲ αὐτῷ τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν εἰλεκρινῇ διατηρεῖν, τῆς ἀριστῆς ἀρχῆς ταύτην ὑπόθεσιν εἶναι λέγων. Καὶ τὸν ναὸν δὲ ἐκδέσεν αὐτῷ οἰκοδομεῖν, τὴν διην τοῦ διάθεσιν, μέτρα τε καὶ σχήματα τῆς διην: αὐτοῦ δομῆσες παραδόντες, καταλείψας αὐτῷ τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ πολυτελοῦς κατασκευῆς ἐπάκια δαπανήματα· χρυσοῦ τε καὶ γάρ ἡν τάλαντα δεκάκια μύρια καὶ ἐκατοντάκις, ἀργύρου δὲ καὶ σιδῆρου σταθμὸς δοσος ἦν (84) ἀριθμὸς ἐλθεῖν οὐκ ἤδυνατο. Καὶ τοὺς ἐνυδρίσαντας αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς δυσπραγίας καρδὸν, οὐκ εἰλασεν ἀγνώτας. Κατέλεξε γάρ καὶ τούτους τῷ Σολομῶν, διπος αὐτοὺς ὑποβλέπτηται. Τεσταράκοντα δὲ βασιλεύσας ἐνιαυτοὺς, εὐχλεῶς τε λευτῷ, τῷ Σολομῶν παραδόντες τὴν βασιλείαν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΔ'. — Τίτα ἐστὶ τὰ τῷ Σολομῶνι δεδραμέτρα.

Δωδεκακατής (85) τῆς βασιλείας ἐφαφάμενος, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, δὲ αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἔτι ζῶντος τοῦ πατρὸς ἀρπάζειν ἐπειράθη, αἰτήσαντα δὲ καὶ γυναῖκα λαβεῖν τὴν συνενασθεῖσαν τῷ Δασιδ παρθένον διαμεινασαν τὴν Ἀδισσάν, ἀνείλε. Τὸν Ἀδιάθαρ δὲ ἦν ἀρχιερεὺς, τῆς Ιερωσύνης ἐξῆγαγε, τὸν συνελθόντα τῷ Ἀδωνίᾳ εἰς τὴν τῆς βασιλείας ἐπειχειρησιν. Τὸν Ἰωάνθ δὲ ἦν τοῦ πατρὸς στρατηγὸς, εἰς τὸ θυσιαστήριον καταφυγόντα διὰ τὸ συμπράττεν τῷ Ἀδωνίᾳ, καὶ αὐτὸν ἀνεῖλεν, ὑπομνήσας αὐτῷ, ὡς ἐπώφειλε τὸν τοιούτον θάνατον, ἀποκτενας παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην δύο στρατηγούς εὐαρέστους αὐτῷ, τὸν Ἀδεννήρ υἱὸν Νήρ, καὶ τὸν Ἀδεσσά υἱὸν Ιοθόρ, γεγενημένους. Τὸν Σεμεῖο, τὸν τοῦ Ἀδεσσαλώμ δοῦλον, δὲ δυσπραγοῦντα τὸν πατέρα θεασάμενος κατηράτῳ καὶ ἐλίθαζεν, εἰς τὴν Ιερουσαλήμ περιώρισε, καὶ μηνυθέντα τὴν πόλιν ποὺ (86) προεληυθέντα, ὡς ὑπέρφορον (87) τοῦ βασιλέως γνώμης ἀπέκτεινε. Χλιδυμβην πρώτην ποιεύμενος ἀπὸ τῆς ἔαυτοῦ βασιλείας θυσίαν, έθυσεν εἰς τὴν Γαβαῶν τῷ Θεῷ· ὡς δέ γάρ εἰλετο προσαγαγεῖν, τῆς Ιερουσαλήμ οἵπα δομισθείσῃ. Ἐπὶ τῇ εὐασθετίᾳ κελευσθεὶς δέ διειράτω θέας αἰτήσας εἰ παρ

(83) Διαδεκατής.

(84) Forte ποι., vel ποι.

(87) Edit. Fabric. ὑπέρφορον.

τοῦ Θεοῦ, ἢτης σοφίαν, δι' ἣς τὰς ἐνδίκους οἵς τε εἰη τοῦ λαοῦ χρίσεις ἐκφέρειν. Ἀποδεχθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ τιμωτῇ αἰτήσει, καὶ τὴν σοφίαν εἰλήφει, καὶ ἀπὸ τούτης ὑπῆρχε, πλούτον, καὶ δύναμιν, καὶ τὴν εἰρηναῖαν διαγωγήν.

Δύσλυτον ἔλευθερον γυναικῶν προσελθουσῶν αὐτῷ χρίσιν, περὶ ζῶντος καὶ τεθνεῶτος χρινομένων παιδίων. Ἐκπιγνούς εἰλήφει σοφία, καὶ τὸ ζῶν ποιάς εἴη γυναικός, στοργῇ τῇ τοῦ παιδίου, καὶ τὸ τεθνηκός ως τῆς θεραπείας, διὰ τῆς περὶ αὐτὸν τὸ ζῶν ἀφειδίας. Ἀπόλεμον καὶ εἰργαλιόν ἀπὸ τῶν περιοίκων καὶ τῶν διλλῶν ὅθιῶν, τὸν τῆς βασιλείας διετέλεσε χρόνον, ὃν τὰς ἑαυτόν ἔκανες (88) τοῦ λαοῦ διάγοντος. Ἐν τούτοις διατηρεῖται τὸν πατέρας ὑποθήκας, ἐν ᾧ καὶ εἶχον (89) ἐνιαυτοὺς αὐτὸν ἀκτελέσας, καὶ τὴν Ιεράν τιμήν, ἣν Μωνῆς κατεσκεύασεν, ἀναθεὶς εἰσα. Βοῶν δὲ εἰκοσί καὶ δύο χιλιάδας διὰ τῶν Ιερών καταβύσας, καὶ τὸν λαὸν τῶν δώδεκα φυλῶν εἰς τὸν ἕγκαινισμὸν συγκαλέσας, ἐφ' ἡμέρας δὲ ἑπτά θύσας, ἀπέλισσεν ἀγαλλιμένος τὴν Αιθιόπων βασιλίδα, (Σαβᾶ δὲ ἦν αὐτῇ δυνομα). τῆς αὐτοῦ σοφίας εἰνεκα πρὸς αὐτὸν, ἀφιγμένης, ἐξέπληξεν ἐπὶ τῇ φρονήσει, καὶ περὶ πάντων ὄντων μαθεῖν τὸν Λήθην, γνῶσιν αὐτῇ παρέδωκεν ἀτρεκεστάτην. Πάσας τὰς Εξωθεν τειμένας, ὑποτελεῖς τῇ ἑαυτοῦ σοφίᾳ ἐποιήσατο βασιλείας, καὶ ἐκδύμαζον ἐτησίους εἰσροπάς πάντες ἔκοντες, χρυσοῦ τε καὶ ὄντων εἰχοντων ἐν δώροις ἐπιχωρίων ἐπιτηδείων. Τρεῖς βίθους ἔξειδικε πρὸς παθεύσαν καὶ Ιεράν ὀψέλειαν τῷ λαῷ τιμιωτάτας· καὶ τὴν μὲν Παροιμίαν, τὴν δὲ Ἐκκλησιαστὴν, τὴν δὲ φύσια φύσιματων ἐπέγραψεν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἔτεροι πλεῖστοι λόγοι, οὓς ἀπέκρυψεν δὲ εὐεσθῆς βασιλείας Ἐξεχίας, οὐδὲν διφέλος ἐπὶ πολλοῖς εὑρίσκεσθαι λόγοις. Τούς δὲ δαιμόνων ἐκφευκτικούς, καὶ παθῶν ιατρικούς, καὶ κλεπτῶν φωρατικούς, οἱ τῶν Τουδαίων ἀγύρται παρ' ἑαυτοῖς φυλάσσουσιν ἐπιμελέστατα, τῶν πιστῶν τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας τούτοις οὐ κεχρημένων, διὰ τὸ τῇ Χριστοῦ πίστει καθοσιοῦν ἐκτυπώντες δεδιδάχθαι. Ἐνδεκατής καὶ πρὸ τῆς βασιλείας υἱὸν φαίνεται γεννήσας. Δωδεκατής γάρ γενέμενος ἐφήψατο τῆς βασιλείας, βασιλεύει δὲ τὰ πάντα τεσσαράκοντα ἑτη, καταλιπὼν Ἄροδάμῳ τῷ νιψὶ τὴν βασιλείαν. Ἐνιαυτῶν γεγονώς (90)... τελευτῇ, γυναικάς ἐπτακοσίους καὶ παλλακάς τριακοσίας κτησάμενος. Οὐκ εὐκλεῶς ἀποθνήσκει, ἐπειπέρ ταῖς ἐθνικαῖς αὐτοῦ χαριζόμενος νυγαῖδι, ναοὺς τοῖς αὐτῶν Θεοῖς φωδόμησε.

ΚΕΦΑΛ. ΟΕ'. — *Tira τὰ ὑπὸ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πεκραγμέτρα θαύματα.*

Περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας πολλοῖς καὶ ποικίλοις τρόποις προεφήτευσεν. Ὁφθαλμοφανῆ τὴν

(88) *Locus vel Cod. vel typogr. vitio corruptus, quem sic Fabricius reddidit: populo cum pace ac quiete sub illo vivere. Quid si locum ita restituam ex III Reg. IV, 25, utn̄ τὰς ἑαυτοῦ τυκά; τοῦ λαοῦ δι-*

A sacrificium, jussus per visum somniorum petere aliquid a Deo, postulavit sapientiam, qua posset justas populi pronuntiare sententias; ac propter hujusmodi postulationem cum placuisset, sapientiam quoque obtinuit, et quae insuper non petierat, divitias, potentiam, et pacificam viam.

Difficilem solvit duarum mulierum ad se accedentium litem, quae dissidebant de vivo et mortuo puello: sapientia namque apprehendens intellexit, et vivus cuiusnam mulieris esset, affectu nempe erga puerum; et quod mortuus alterius esset, propterea quod ne vivo quidem parcendum illa volebat. Tranquillum ac pacificum ab circumiacentibus aliisque populis regni sui tempus transegit, sub vite et fico sua agente populo. Omnium rerum copia recreatus, templum Hierosolymis ædificavit, juxta paterna mandata, intra sex et viginti annos illud absolvens, sacramque aream, quam Moyses construxerat, intro reponens. Boum duo et viginti milia per sacerdotes mactavit, populumque duodecim tribuum ad dedicationem convocans, postquam per dies septem sacrificia obtulisset, letabundus diuinis. *Æthiopum reginam (Saba erat mulieri nomen) quæ propter illius sapientiam ad illum venerat, percusit sua prudentia: ac de omnibus quæ addiscere voluit, notitiam ei tradidit verissimam. Externa omnia regna sua sapientia tributis pendendis sibi fecit obnoxia, annuasque contributiones universi sponte deferebant, sive auri sive earum rerum indigenarum, quæ offerendis munericibus essent aptissima. Tres libros edidit ad eruditionem et sacram utilitatem apud populum commendatissimos. Ac unum quidem Proverbia, alterum Ecclesiastem, tertium vero Cantica canticorum inscripsit. Sunt et alii ejus plurimi libri, quos occultando censuit plus rex Ezechias, nullam utilitatem inveniri ratus in multis libris. Eos vero qui agunt de fugandis dæmonibus, vel de sanandis morbis, aut detegendis furibus, Judæorum agyræ apud se quidem diligentissime custodiunt, quibus tamen fideliæ sanctæ Ecclesiæ minime utuntur, propterea quod edicti sunt seipso sanctificare fide Christi. Cum undecim annorum esset, et etiam antequam regnum obtineret, silium genuisse videatur. Quum enim duodecim annos natus esset, regnum adiit: regnat porro in universum annos quadraginta, relictoque Roboamo filio regno, cum esset annorum... moritur, mulieribus usus conjugibus septingentis, concubinis vero trecentis. Inglorios moritur, quippe qui suis ethniciis gratificatus uxoribus, tempa carum numinibus ædificavit.*

CAP. LXXV. — *Quæ prodigia fecit Isaias propheta.*

De Salvatoris adventu multis ac variis modis prophetavit. Visibiliter divinam Sospitatoris gloriam, sub sicibus suis degente populo.

(89) *III Reg. VI, et Josephus septem numerant.*

(90) *Ex calculo Josephi nostri, llii; Usserius maxuit LIX.*

riam propheticis oculis intuitus est. Virginei partus Domini typum ostendere in nato sibi Emmanuel secundum prophetiam filio dignus factus est. Populi ignorantiam qua Salvatorem non erat agnitus, et provenientes inde adversus cum insidias, gentiumque vice illius addictionem, pluribus manifestavit: quod item ex radice Jessæ Dominus nasciturus erat, qui idem foret justus iudex, et cincoraus bellus erga homines, adeo ut etiam mansuetus cum iumentis eorum versarentur. Prædictum quoque futurum ut idola omnia cum templis ipsis e medio tollerentur. Manifeste etiam vaticinatus est, quod civitates eorum destruerentur, qui in impietate perseverassent, et quod post certa tempora redificandæ erant. Cognitionem divinitatis Christi multis in locis prædictit. Prædictum item futurum, ut centum octoginta quiunque millia hominum delerentur, qui Babylonicum exercitum consiebant adversus Jerusalæm militarem sub Ezechia rege. Eo ipso die quem vaticinatus fuerat, divinitus immissa plaga tantus ille exercitus mortuus jacuit, noctu uno temporis momento. Quin etiam ipsiusmet Sennacherimi, qui tanto huic imperabat exercitui, prædictum fugiunt, qua vel a sola Jerusalæm obsidione desistere cogeretur; itemque eventuram statim in domo ejus ipsius interfectionem. Atque ita citissime usuvenit.

Admonito Ezechia qui ægrotabat, audieratque, ut de regno testamento disponeret, quippe haud ita multo post moriturus; cum acriter rex fieret propterea quod vita illius conelamata esset, prædictit, quod non cito moreretur, sed quod quindecim alias annos producenda vita adhuc acceperat. Sol edixit ut ab occidente in orientem recurreret, sicutque Ezechiae regi signum valetudinis dedit. Et id quidem evenit, sole ab undecima ad primam horam retrolapsò. Primus prædictum fore ut Israel captivus in Babyloniam duceretur propter impietatem, quod et factum est, prædictione post annos octo completa. Prædictum item futurum ut Judas in Babyloniam captivus, propter eamdem atque Israelis impietatem abducendus esset. Quinetiam Ezechiae regi iis, qui a Babylonio ad invisendum illum missi fuerant, suas divitias ostendenti, prædictit, quod illæ in Babyloniam abducenda essent, ceu spolia, quodque filii ejus captivandi essent a Babylonii.

Cyrum quoque Persarum regem, post centum et quinquaginta annos ab ejus vaticinio nasciturum, Babyloniorum imperium eversum ire prophetavit, et Iudeos a captivitate fore reversuros. Vaticinatus est manifeste etiam, quod restitutus populus Judæorum, iterum tradendus esset captivitati in omnes gentes, propterea quod immorigerus esset in humili habitu advenienti Christo. Prædicavit, quod Christus assumpturus esset gentes per fidem in illum, easque honestaturus, repudiato ingrato illo po-

(91) Forte αὐτοῦ.

A δέξαν τοῦ Σωτῆρος: τὴν θεῖαν τοὺς προφητικοὺς ὁρθαλμοὺς ἀθεάσατο. Τῆς περθενικῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου τὸν τύπον ἐπιδέξαι, ἐν τῷ Ἐμμανουὴλ τεχθέντες αὐτῷ κατὰ προφητείαν υἱῷ ἡξίωται. Τὴν ἀγνώστιαν τοῦ λαοῦ, τὴν περὶ τὸν Σωτῆρα, καὶ τὴν διὰ τοῦτο ἐπιθευτὴν αὐτῷ, καὶ τὴν τῶν ἑθῶν ἀντεστηγήην, διὰ πλειόνων ἀξέψινεν. Ός καὶ ἐκ τῆς βίζης Ἱεστατοῦ Κύριος ἀναφανήσεται, αὐτὸς ὁν δικαιοιος κριτής, καὶ ἔξημερον τὰ θηρία πρὸς ἀνθρώπους, εἰς τὸ καὶ ἡμέρας συνείναι τοῖς αὐτῶν κτήνεσιν. Προείπεν ὡς τὰ εἴδωλα πάντα σὺν αὐτοῖς ναοῖς καθαυρεῖσθαι. Φανερῶς ἔξειπεν, ὡς καὶ τῶν εἰς δυσάεδειαν ἐναπομεινάντων πόλεις ἀνατρήσουσται, καὶ μετὰ ῥήτους χρόνους ἀνακτισθήσονται. Τῆς Χριστοῦ θεότητος πρὸς ἐπίγνωσιν πολλαχός προείπεν. Ἐκατὸν ἀγδυόκαντα καὶ πέντε χιλιάδων ἀναίρεσιν Βαβυλωνίου στρατοῦ τῇ Ἱερουσαλήμ ἐπικιειμένου, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἐζέκιεων, προείπεν Ιεσθαι. Κατ' ἐκείνην ἦν προεφήτευσσιν ἡμέραν, διατούτος θεηλάτῳ πληγῇ νεκρὸς ἐκείτο στρατός, ὑπὸ μίαν κατερού ροπῆ ἐν νυκτί. Ἀλλὰ καὶ Σενναχηρέμου τοῦ βασιλέως τούτου τοῦ τοσούτου στρατοῦ προείπε τὴν ἀπὸ τοῦ ἐπικείσθαι τῇ Ἱερουσαλήμ μόνου φυγήν, καὶ τὴν παραυτίκα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ γενησομένην αὐτὴν (91) ἀναίρεσιν, καὶ οὕτω τὴν ταχίστην ἐγένετο.

Τὸ παγορευθέντι Ἐζέκιᾳ νοοῦντες, καὶ ἀκούσαντες ἐντείλεσθαι περὶ τῆς βασιλείας ὡς τεθνηκέμενον, χλαύσαντι τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τῇ τοῦ ζῆν ἀπογνώσει, προείπεν ὡς οὐ τεθνηκότο, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ πεντεκαίδεκα ἑνιαυτοὺς εἰς τὸ βιῶντα ἔτι προειδίφει. Τὸν ἡλιον προείπεν ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολῇ ἀνατρέχειν, σημείον τῆς ὑγιείας διδοὺς τῷ Ἐζέκιᾳ βασιλεῖ. Καὶ τούτο μὲν ἐγένετο, ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης ὥρας ἐπὶ πρώτην ἐπαναδραμηκότος; (92) τοῦ ἡλίου. Ός δὲ Ἱεραθή, αἰχμάλωτος εἰς τὴν Βαβυλωνίαν διὰ τὰς δυσαεδείας ἀπαχθήσοιτο, πρῶτος προείπεν, διπερ ἐγεγόνει, τῆς προρόθησεως μετὰ ἐτη ὀκτὼ πληρωθείσης. Ό; καὶ Ιουδὰς εἰς τὴν Βαβυλωνίαν αἰχμάλωτος; διὰ τὰς αὐτὰς τῷ Ἱεραθῇ δυσσεδείας ἀπαχθήσοιτο προείπεν. Ἀλλὰ καὶ Ἐζέκιᾳ τῷ βασιλεῖ, τοῖς ἀπὸ τοῦ Βαβυλωνίου ἐπὶ σκέψιν αὐτοῦ ἀποσταλεῖσιν ἐπιδεῖξαντι τὸν ἐκτοῦ πλοῦτον, καὶ τὰ κειμήλια, προείπεν ὡς εἰς τὴν Βαβυλωνίαν ταῦτα ἀπαχθήσοιτο σκύλα γενησόμενα, καὶ οἱ αὐτοῦ ἔγγονοι παράληπτοι τοῖς Βαβυλωνίοις ἔσονται.

Καὶ Κύρον τὸν Περσῶν βασιλέα, μετὰ πεντήκοντα καὶ ἕκατὸν ἑνιαυτοὺς τῆς αὐτοῦ προφητείας τίκτεσθαι μέλλοντα, καθαιρήσοντα τὴν τῶν Βαβυλωνίων ἀρχὴν προηγόρευσε, καὶ ὡς τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς αἰχμαλωτίας ἀνήσειν· Ὅ; καὶ ἐπαναχθεῖς δὲ Ἰουδαίων λαὸς αὐθίς ἐκδοθήσοιτο τῇ ἐν ἀπασι τοῖς θύνεσιν αἰχμαλωτίᾳ, διὰ τὸ ἀπειθῆσαι ἐν εὐτελεῖ σχήματι παραγινομένῳ Χριστῷ, ἐμφανῶς προεφήτευσεν. Ός τὰ θύνη προσλήψεται Χριστός, διὰ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, καὶ τιμῆσει, τοῦ ἀχαρίστου λαοῦ

(92) Forte ἐπαναδραμηκότος.

ἀποδημόντος, ἐκήρυξεν. 'Ως μετά τὴν ἀπωβαλὴν ἀπόλιν, δὲ λαὸς ἀπὸ τῆς τῶν ἑθνῶν διασπορᾶς, Χριστῷ πιστεύσας ἐπαναχθήσεται, τὰς πρὸς τοὺς πατέρας ἀγαθὰς ὑποσχέσις πληρούμενος, μετὰ τὴν ἔκτισιν τῶν διὰ τὴν εἰς Χριστὸν τόλμαν τιμωρῶν, πολλὰς προφήτεις ἔξειπνεν. Ἐπ' ἦτη δὲ ἐκατὸν πεντεκαίδεκα προφητεύσας, ὅπερ Μανασσῆ τοῦ βασιλέως, ὡς ἡ περάδοσις ἔχει, πρισθεῖς ἀναιρεῖται. 'Ως δὲ τὸ γράμμα τῆς προφητείας αὐτοῦ δηλοῖ, ἐπὶ δικτῷ καὶ ὅγδοηκοντα ἑτη προφητεύεται.

ΚΕΦΑΛ. ΟΓ. — *Tira ἐστὶν ἀ Ιερεμίας προεψήτευσε, καὶ προφητεύσωντος ὑπέμεινε.*

Πρῶτον Ισήνος αὐτῷ δίδοται παρὰ Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι φέρειν τὰς κατ' αὐτοῦ κινουμένας; τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων ἐπαναστάσεις, προσλέγων τῷ λαῷ τὰς ἐπερχόμενα διὰ τὴν ἀπείθειαν δεινὰ, καὶ μῆ πιστευόμενος, ὑπέμενε τέως μόνος τὰ χαλεπά. Εὐχάρις προσέχειν τῷ θεῷ ἀπὸ τοῦ λαοῦ διεκαλύπτει, ὡς οὐκ ἀκουσθῆσμένος διὰ τὸ ὑπερβάλλειν τὰς τοῦ θυτούς ἀμαρτίας, τὰς ὑπὲρ αὐτῶν, τῶν ἀγίων πρεσβείας. Τῶν φευδοπροφητῶν τάναντία αὐτῷ, καὶ τὰ πέδες ἀρέσκειαν τοῦ λαοῦ, προφητεύσοντων καὶ πιστευόμενων, ὑδρίνιον ὑπέμεινε, καὶ χαλεπῶς τινάστο. Προσδέγει καὶ ὡς δὲ Ιερατὴ τῆς σωτηρίας, τῆς τῷ λαῷ ὑπερσχημένης, ἐκδηληθήσεται, καὶ τὰ ἔνη ταῦτα τεύξεται. Τύπους ὑποδειγματικούς ἔθεασατο τῶν μὲν τὴν παντελῆ διαφθορὴν καὶ ἀνεπίστερεπτον ὑπομενόντων τοῦ λαοῦ, ἐν τῷ κεραμείῳ, τοῦ πεσόντος κεράμου καὶ συνεριθέντος δεικνυμένην· τῶν δὲ ἀνακληθησμένων, ἐν τῷ ἀποκεσόντι ἵκ τὸν χειρῶν τοῦ κεραμέως ἀπὸ τοῦ ὄργανου σκεύει, καὶ πάλιν ἀναληφθέντι ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἰδάφους, καὶ ἀνακλασθέντες. Βασιλεὺς τοῦ Ἰουδαία τῷ Ἰωάνᾳ, ὡς πρὸ ἑταῖρος (93) αἰχμάλωτος ἀχθεὶς πρὸ τοῦ Βαβυλωνίου, καὶ τῆς βασιλείας παντελῶς ἐκπεσεῖται. Ἀλλὰ καὶ τῷ Σεδεκίᾳ προέλεγεν, ὡς πανέστιος αἰσχρῶς τὴν ἐκτοῦ καταστρήκει βασιλείαν. Καὶ τὴν Βαβυλωνίων ἀρχὴν μετὰ ὅτη τῆς τοῦ Ἱερονίου ἀποικίας, καθαίρεθεντος προεφήτευσε, καὶ τὸν λαὸν μετὰ τὴν τῆς βασιλείας ἐπαναχθῆσθαι καθαίρεταιν. Τοῖς μετὰ τοῦ Ἱερονίου εἰς τὴν Βαβυλωνίαν ἀποικισθεῖσιν, ὑπὸ φευδοπροφητῶν ἀπετωμένοις, ὡς ἐπαναχθῆσονται τὴν ταχίστην, ἐπέστελλε μῆ πειθεῖσαι τούτοις, διλλ' ἐκδέχεσθαι καὶ τοὺς ἐν τῇ Ἰουδaea μετὰ τοῦ Σεδεκίου μεμενηκότας, ἅμα αὐτοῖς ἀποκινθῆσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΟΖ. — *Tira ἐστὶν ἀ προεψήτευσεν Σοφονίας.*

'Ως ἐκκάθεραις τῆς κακίας γενήσεται. 'Ως ή Ιερουσαλήμ τὰ Χαναναῖων πράξασα, τὰ Χαναναῖων τείσεται. Κατὰ τῶν ἑθνῶν προλέγει τῶν ἐπαναστάντων τῷ λαῷ, ὡς τιμωρηθῆσονται. Καὶ κατὰ τῆς Νινεύη, ὡς ἐπαρθεῖσα κατενεκθῆσται.

⁹³ Jerem. xviii, xix. ⁹⁴ Jerem. xxv.

(93) Ήσαί verba Fabric. interpretatur ante breve tempus.

A puto. Multas edidit prophetias de eo quod post repudium, iterum populus a dispersione in gentes, Christo credens, revocabitur, adimpletis bonis missionibus quae ad patres factae sunt, postquam poenam luerit criminum quae contra Christum perpetrare ausus fuit. Cum porro prophetasset ad annos centum quindecim, sub Manasse rege, ut traditio habet, serra sectus e medio tollitur. Verumtamen ut littera prophetiae ejus declarat, ad octo et octoginta annos prophetavit.

CAP. LXXVI. — *Quae sunt Jeremie vaticinia, et quænam inter prophetandum sustinuit.*

Primo robur ei datur a Deo, quo posset perferre aggressiones in eum excitatas a populo et principibus, prædicens populo obventura mala propter inobedientiam. At cum ei non crederetur, sustinuit interea solus incommoda. Prohibebatur preces offerre Deo pro populo, quippe non exauditurus, cum modum omninem excederent populi peccata, intercessiones sanctorum pro illis. Cum pseudoprophetae contraria sibi, imo ea quae populo placebant vaticinarentur, eisque fides haberetur, contumeliam sustinuit, tristissimeque angebatur. Prædixit etiam quod Israel excideret a salute populo promissa, quam gentes essent consecuturæ. Contemplatus est formas præmonstrativas, sive subventionem e populo omnimodam irrevocabilemque perditionem, in sigilla nempe præstensam a testa lapsa et constricta; sive eorum qui revocandi erant, in eo ipso vase quod excidit ab instrumento de manu figuli, rursumque ab eo de humo acceptum et reformatum ⁹⁴ est. Prædixit Joachaz regi Iudea qui captivus ductus est a Babylonio, futurum omnino ut integro regno excideret. Prædixit etiam Sedecia, quod inglorius cum universa domo suum perderet regnum. Etiam Babyloniorum imperium post 70 annos a transmigratione Jechonias revertendum prophetavit ⁹⁵: et populum, everso jam regno, in suam patriam revocandum fore. Ad eos qui cum Jechonias in Babyloniam transmigraverunt, et a falsis prophetis decipiebantur, quasi qui quam citissime in patriam essent revocandi, litteras misit, ut ne crederent illis, sed exspectarent eos quoque. D qui in Iudea cum Sedecia remanserant, simul cum illis in transmigrationem deportandos

CAP. LXXVII. — *Quae sunt vaticinia Sophonie.*

Quod expurgatio iniurialis fiet: quod Jerusalem quæ Chananeos opere imitata est, Chananeorum sortietur eventum. Contra gentes quae populum appetebant, prædicti in eas esse animadvertisendum: et de Nivie ait, quod exaltata humiliabitur.

CAP. LXXVIII. — *Quænam prophetavit Aggæus. Α ΚΕΦΑΛ. ΟΗ'.* — *Tira προεψήγενσει Ἀγγαῖος.*

Post redditum populi e captivitate, prophetans culpat reversos, propterea quod negligentius aggredentur templi ædificationem, eosque adhortatur ut ei manum admoveant. Zorobabeli et Jesu filio Josedec ducibus populi vaticinatur, quod habeant Deum assistentem sibi tam in templi ædificatione, quam in populi regimie. Cum sacerdotibus etiam contendit, quod bona opera sanctificationem, non vero sacrorum ciborum esus præstet.

CAP. LXXIX. — *Quæ prophetavit Zacharias.*

In memoriam revocat impia facinora progenitorum populi, per quæ ducti fuerant in captivitatem. Per visum quo species equorum crevit, et ascensoris equi, intuitus est eam curam populi post redditum, quam angeli habebant. Vedit etiam destructionem quatuor regnum, quæ populum præliis impetierant, in quatuor cornibus, et per quatuor artifices futuram. Crevit et Hierosolymæ perfectum divinitus elaboratum ædificium, futurumque populi redditum ex dispersione. Quod etiam insurgeret diabolus contra Jesum filium Josedec sacerdotem, qui erat typus Domini nostri Jesu pontificis coelestis. Vedit et ruinam diaboli, quæ contigit ob divinam increpationem²¹. Perjurorum omnino modum interitum contemplatus est, et impiorum demersionem in profundum inferni. Vedit et quanu mundi totius curam habent angeli in typo quatuor curruum exhibitam variis equis adjugatis tractorum. Vedit et pontificem in typo Salvatoris, qui in reditu populi pontificalia munia exercebat, Jesu nempe filium Josedec, de ignobilitate ad gloriam proiectum.

Prophetavit et de gentibus in fide assumendis, ac postea de ipsis Israëlis assumptione, et quod Antichristus adversabitur hujusmodi assumptioni: ad quas figurandas duas vocaciones typo usus est duplicitis confractæ virgæ. Vaticinatus est etiam Domini prodictionem, quodque pro debito ipsi a populo honore et beneficiis, triginta cum aureis vendiderint: quod eos pro prodictione Judas accepit, et quod in gazophylacio aurum missum fuerit, iterumque expensum in pretium agri sigilli. Iterum de Antichristo, quod adversabitur sanctis, et destruetur. Prophetavit et de salutari passione Christi, et de glorioso adventu illius, quodque in monte olivarum appariturus esset. Vaticinatus est etiam invasionem Gog et Magog, et sanctorum locorum, quæ in fine obuentura erat, in eumque divinitus immissam vindictam, quin etiam quod postea gentes hujusmodi habebunt comparandæ salutis fontem, exhibitam nempe Deo in Jerusalem adorationem, quæ ab ipsis præstanta sit.

²¹ Zach. iii, 2; Judæ 19.

(94) Forte ἐκπολεμηταῶν.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ λαοῦ, τὴν ἀπὸ τῆς αἰχμα λωτίας, προφητεύων αἰτιᾶται τοῖς ἐπανελθοῦσιν, δτὶ δρῦμοις ερον προσφέρονται τῇ τοῦ ναοῦ οἰκοδομῇ, καὶ προτρέπεται ταῦτης ἔχεσθαι. Τῷ τε Ζοροδάνει, καὶ τῷ τοῦ Ἰωσεδὲκ Ἰησοῦ τοῖς τοῦ λαοῦ ἄγγελοις προφητεύει, ὡς ἔχουσι τὸν Θεὸν προστάτην, ἐπὶ τε τῇ τοῦ ναοῦ οἰκοδομῇ καὶ τῇ τοῦ λαοῦ ἐπιστασίᾳ. Καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἀποτελεῖται, ὡς ἡ δικαιοπρά για τὸν ἀγιασμὸν, οὐχ ἡ τῶν ἱερῶν βρωμάτων βρῶ σις παρέχεται.

ΚΕΦΑΛ. ΟΘ'. — *Tira προεψήγενσει Ζαχαρίας.*

Τὸν ποιεῖται τῶν προγονικῶν δυστεβεῶν τοῦ λαοῦ, δι' ἣς ἀπήχθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν. Δι' ὁπτασίας τῆς τῶν ἵππων εἰδέας, καὶ ἐπιβάτου ἵππου, τὴν γεγενημένην δι' ἀγγέλων, ὥρᾳ τὴν τοῦ λαοῦ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον κηδεμονίαν, καὶ τῶν τεσσάρων βασιλεῶν τῶν ἐκπολεμησάντων (94) τὸν λαὸν τὴν καθαίρεσιν δρᾷ, ἐν τέσσαροι κέρασι, διὰ τεσσάρων τεκτόνων γενησομένην. Ὁρᾳ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ τὴν ἐντελὴν θελαν οἰκοδομίαν, καὶ τὴν ἐκ τῆς διασπορᾶς τοῦ λαοῦ ἐπάνοδον γενησομένην, καὶ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ διαβόλου, τὴν κατὰ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδὲκ ἀρχιερέως, ὃς καὶ ἦν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ τοῦ οὐρανίου ἀρχιερέως τύπος. Ὁρᾳ καὶ τὴν ἐπιτιμήσεως Θεοῦ πιῶσιν γεγενημένην τοῦ διαβόλου. Τὴν τοῖς ἐπιορκοῦσι πανώλεθρον ἐθεάσαστο διαφθοράν, καὶ τὴν τῶν διασεδούντων εἰς βυθὸν ἄδου κατάπτωσιν. Τὴν περικόσμιον ἀγγελικὴν ἐπιστασίαν τιθέσται ἐν τύπῳ τεσσάρων ἀρμάτων, ποικίλοις ἐπικοινωνίαις ὑπεξεγμένων ἐπιδειχθεῖσαν. Εἶδε καὶ τὸν ἐν τύπῳ τοῦ Σωτῆρος ἀρχιερέα, τὸν ἐν τῇ ἐπανόδῳ τοῦ λαοῦ ἀρχιερατεύσαντα, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδὲκ, ἐξ ἀδείας εἰς δόξαν προεληγυθότα.

Προερχετεσ καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν ἐν πίστει προλήψεως; [προσ-], καὶ τῆς τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ ταῦτα γενησομένης· καὶ ὡς δὲ Ἀντιχριστὸς ἐπιθῆσται τῇ τοιαύτῃ προσδήψει, εἰς δύο ράθδους περικοφῆσο μένας τὰς δύο κλήσεις ἐπιτυπῶν. Προείπε καὶ περὶ τῆς τοῦ Κυρίου προδοσίας, ὡς ἀντὶ τῆς δφειλομένης αὐτῷ παρὰ τοῦ λαοῦ τιμῆς καὶ εὐεργεσίας, τριάκοντα χρυσῶν αὐτὸν ἐτιμήσαντο, ὡς ὑπὲρ τῆς προδοσίας δὲ ἰουδαῖος εἰλήφει, καὶ ὡς ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ τῷ χρυσίον ἐκδάλει, καὶ πάλιν εἰς τιμὴν τοῦ ἀγροῦ τοῦ κεραμέως ἐξοδιάζετο. Καὶ περὶ τοῦ Ἀντιχριστοῦ πάλιν, ὡς ἐπιθῆσται τοῖς ἀγλοῖς, καὶ καθαιρεθῆσται. Προεψήγεντεν καὶ περὶ τοῦ σωτῆρίου πάθους Χριστοῦ, καὶ τῆς ἐνδόξου παρουσίας αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ δρους τοῦ ἐλαιῶνος φωνήσοιτο. Προείπε καὶ τὴν τοῦ Γὼν καὶ Μαγῶν ἐροδον, καὶ τῶν ἀγίων τόπων, γενησομένην ἐν τέλει, καὶ τὴν θεήλατον αὐτοῦ τιχωρίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰς unctionem τὰ ἔθνη τοῦτον πορισμὸν ἔχουσι σωτῆρίας, τὴν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ Θεῷ τελουμένην προσκύνησιν, ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελεσθησομένην.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙ'. — *Tira πρεφήτευσεν Μαλαχίας. Α CAP. LXXX. — Quænam prophetavit Malachias.*

Οὐεδέξει τὸν λαὸν, ὡς, γεγονότες υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ, τοῦ προτιμηθέντος ὑπὸ Θεοῦ παρὰ τὸν Ἰησοῦ, ἀγνῶμονες περὶ τὸν τετιμῆκτα πεφήνασιν. Ἐγκαλεῖ καὶ τῷ λερῷ τάγματι, ὡς ἐκλεχθέντες ἐν τῷ Λευὶ εἰς λερατεύειν, ἀμελεῖς περὶ τὴν λερωσύνην ἀλιτσκονταί. Μέμφεται καὶ τοῖς τὰς γαμετὰς ἀδίκως ἀπολύουσιν, καὶ τοῖς τὴν παρὰ Θεοῦ δικαίαν κρίσιν περὶ τάντων ἔκφέρεσθαι μὴ προσδοκῶσιν. Καταχρίνει καὶ τοὺς τὰς νομίμους ἀπαρχάς καὶ δεκατίας μὴ προσάγοντας τοῖς λερεῦσι, καὶ τοὺς ἔκουθενοῦντας τὴν θείαν λατρείαν. Προφητεύει καὶ ὡς ἡ δικαία κρίσις τοῦ Θεοῦ περὶ πάντας ἔκφαντησται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙΑ'. — *Tira ἐστὶ τὰ διὰ Ἡλιοῦ γεροντά θαυμαστὰ σημεῖα.*

Ἐξ ὀλεύτου ἀλεύρου καὶ ἑλασοῦ, ἐν καιρῷ λιμοῦ πεμψθεῖς εἰς Σαραφθῆ τῇ; Σιδωνίᾳς, γυναικαὶ χήραν καὶ τὸν ταύτης υἱὸν, καὶ ἐσυνὸν ἐπὶ τριετῆ διέθρεψε χρόνον. Δεύτερον, υἱὸν τῆς σταθμοχοῦ (95) τῇ; χήρας ἀπολαντά τὰν ἀνέστησε. Τρίτον, πῦρ ἢξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν λερεῖα κατήγαγε. Τέταρτον, ὑετὸν ἢξ ἀνομορίας προεπών ἔσσοθαι, εὐθέως ἐπήγαγε. Πέμπτον, πεντηκόνταρχον ἐπ' αὐτὸν ἐλύσαται, παραστάσεων; εἶνεκα τῆς πρᾶς τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ, φορῷ πυρδὶς οὐρανοὺς ἐνέπρησε, καὶ πάλιν τὸν ἐλύσαται δεύτερον δροῖος ἀνεῖλεν. Ἐδόμον, τῇ; μηλωτῇ τὸν Ίορδάνην περάσας (96), διείλε πλημμυροῦντα ποταμὸν, εἰς πάρεδον ἐστοῦ τε καὶ Ἐλισσαίου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙΒ'. — *Tira ἐστὶ τὰ διὰ Ἐλισσαίου γεροντά διτάλη (97) ἐν ανεύματι Ἡλιοῦ θαυμαστὰ σημεῖα.*

α. Ίορδάνην ποταμὸν τῇ; τοῦ Ἡλιοῦ μηλωτῇ διέλων, παρελίγυθε.

β. Τὰ ἐν Ἱεριχῷ ὄντα ἄγονα λάσατο.

γ. Τεσσαράκοντα παῖδας διαπαίζοντας αὐτὸν, δρκτοὺς δυπτὸν ἐξελθεῖν κελεύσας ἀπὸ τοῦ δρυμοῦ, διεχρήσατο.

δ. Άτεκνῳ γυναικὶ στείρῳ οὖσῃ τῇ; Σουναμίτιδι υἱὸν ἐδωρήσατο.

ε. Καὶ τούτον πενταετῇ γενόμενον, καὶ ἀποθνήσκαται, ἀναζησαὶ ἐποίησε.

ζ. Θανάσιμον βρῶμα δι' ἀλεύρου ἐπιβληθέντος ἀθλαντὶς ἀπετέλεσεν.

η. Ἐξ ἀρτῶν κριθίνων ἵξατὸν ἀνδρας ἐν καιρῷ λιμοῦ κορτάσας, καὶ περισσεύσαις ἐποίησεν.

η. Νεεμάν λεπρωθέντα Σύρον τῇ; λέπρας λάστο.

θ. Τὸν Γιαζῆ χρήματα παρ' αὐτοῦ κομισάμενον λέπρωσεν.

ι. Σίδηρον ἀναπλεύσας ἀπὸ βυθοῦ τῇ; τοῦ στηλαίου (98) ἐποίησεν ἐπιφύλη.

⁹⁸ IV. Reg. II, IV, V, seqq.

(95) Forte σταθμούχου, q. d. σταθμὸν ἔχούσης.

(96) Forte περάσων.

(97) Forte διτάλη.

Exprobret populo, quod cum essent filii Jacob, qui divinitus Esavo prælatus fuerat, erga prælatorem ingrati esse viderentur. Culpat etiam ordinem sacerdotalem, propterea quod electi in ipso Levi ad obeunda munia sacerdotalia, incuriosi deprehenderentur circa sacerdotium. Queritur et de illis qui injuria uxores dimittabant: de illis item, qui a Deo justum judicium de omnibus ferri non expectant. Damnat eos quoque, qui lege constitutas primicias et decimas ad sacerdotes non afferunt, eosque etiam qui despiciunt babebant divinum ministerium. Prophetat et quod justum judicium Dei de omnibus apparebit.

B CAP. LXXXI. — *Quænam sunt signa mirabilia, quæ fecit Elias.*

Ex modicissima farina et oleo, cum tempore famis missus fuisset in Sareptam Sidoniam, mulierem viduam ejusque filium ac præterea seipsum triennio enutrivit. Secundo, filium hoepitis suæ viduæ vita functum resuscitavit. Tertio, ignem coeclitus super victimas derivavit. Quarto, pluviam ex siccitate prædicens futuram statim adduxit. Quinto, quinquagenarium ad se venientem causa sistendi illum regi, hominesque ejus quinquaginta lapou ignis cœlestis combussit. Itemque eum qui secundus ad se venerat, sustulit. Septimo, melote Jordanem transmittens, divisit redundantem illum fluvium, quo ipse transiret et Elisæus.

C CAP. LXXXII. — *Quænam fecit Elisæus stupenda prodigia in duplice spiritu Eliae ⁹⁹.*

1. Jordanem fluvium Eliae melote dividens, transmisit.

2. Infecundas Jerichonitis aquas sanavit.

3. Quadraginta pueros illudentes ei ex medio sustulit, jubens duos ursos egredi de silva.

4. Sunamitidi mulieri steril ac sine liberis filium largitus est.

5. Huncque ipsum iam quinquennem et vita functum, reviviscere fecit.

6. Mortiferum cibum injecta farina innocuum reddidit.

7. Decem hordeaccis panibus postquam satiasset centum homines, etiam superesse ex illis fecit.

8. Neenian leprosum Syrum hominem a lepra sanavit.

9. Giesium, qui opes ab illo repererat, leprosum reddidit.

10. Effecit, ut ferrum supernatorem e fundo, injecto ligno.

(98) IV Reg. vi, 6. ἀπέκνισε ξύλον. Μοι forte legendum επιθολῆ.

11. *Milites Syros contra se venientes hallucinatione afficiens, in civitatem introduxit.*

12. *Obsidionem patienti regi, convenientique in Samiam, imminentibus hostibus, ac propterea fame universis intra civitatem pereuntibus, magna vim tricti et hordei actum futuram praedixit. Angelica porro virtute hostes exagitati sunt, et cibi inventi.*

13. *Tres reges et exercitum sibi pereuntem, copiosissimarum aquarum vi erumpente, potu salvavit.*

14. *Efficit, ut olei copia diffueret viduae mulieri, cuius filii jamjam vendendi erant ob et alienum a patre contractum, quo et debitum solveret, et ipsi ac mater eorum enutriri possent.*

15. *In sepulcrum ejus cum quidam mortuus ab iis qui illum efferebant projectus fuisset, resurrexit, et cum iis qui se projecerant currebat ad civitatem. Festinabant enim præpropere subire civitatem, ut evitarent latrones qui eos insequebantur.*

CAP. LXXXIII. — Quae prophetavit Elias ॥.

Regi Israel Achabο ait fore ut non plueret usque dum ipse pluviam advocaret: et sic accidit. Cum Ochosias Achabi filius ægrotaret, misissetque qui apud deum Accaron sciscitarentur numnam esset valetudinem consecuturus, obvius factus nuntiis illius edixit, ut ad eum referrent, quod lupie agens a dæmonibus de valetudine sua oracula postulet, quodque propterea non convalescat.

CAP. LXXXIV. — Quae sunt Eliasi valicinia ॥.

Veniens Damascum Azaelo prædictit, quod Damasci rex Aderus moriturus erat: missus porro fuerat ab illo graviter ægrotante, ut sciscitaretur utrum convalesceret. Item quod ipse exciperet illum in regno, plurimaque Israeli mala illaturus esset. Prædictit etiam, quod Jeu ad quartam ejus generationem Israeli imperaturus esset, cunctus ad regnum ut destrueret regiam Achabi domum. Cum Jeu ad illum accessisset, prædictit, quod ter confliget cum regno Damasci, et victor erit in bello adversus eam. Et quia cum jussisset ut contentissime sagittas emitteret, ter emissis sagittis, abstinuit a jactu, idcirco ægre id ferens propheta, ait ter victorem futurum. Si enim quinque ejaculatus fuisset, integrum Damascorum regnum erat cversurus.

CAP. LXXXV. — Quænam prophetavit Gad ॥.

Cum enumerasset David, contra atque Deo videbatur, populum, id inique ferre ait Deum versus illum, atque ex tribus imminentibus ani-

¹⁴ III Reg. xvii, xviii. ¹⁷ IV Reg. viii, x, xiii. ¹⁸ II Reg. xxiv, 11.

(99) Forte τῷ.

(1) Forte πλήρη.

A. Τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἀλόντας στρατιώτας Σύρους ἀφεσάται περιβαλλόν, εἰς τὴν πόλιν εἰσῆγαγε.

ιβ'. Πολιορκουμένη φασίλει, καὶ συνερχομένω εἰς τὴν Σαμάρειαν, τῶν πολεμίων ἐπικειμένων, καὶ διὰ τοῦτο λιμῷ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει φθειρομένων, ἀφθονίαν αἰτοῦ καὶ κριθῶν ἀθρόου προσεῖπεν ἔπεισθαι, καὶ ἀγγελικῇ δυνάμεις οἱ πολέμιοι ἐξῆλαύνοντο, καὶ τροφαῖ εὑρήντο.

ιγ'. Τρεῖς φασίλεις καὶ στρατὸν ἀπειρον διὰ δίφαν ἀπολλύμενον ὑδάτων ἀθρόων ἐπιφορῇ φαγδαῖψ ποτῷ διέσωσε.

ιδ'. Ἐλαῖον ρύσιν χήρᾳ γυναικὶ, μελλόντων δουλοῦσθαι διὰ πατρῷον χρέος τῶν υἱῶν αὐτῆς, πρὸς τὴν τῶν χρῶν ἔκτισιν καὶ διατροφὴν αὐτῶν καὶ τῆς μητρὸς ἐποιήσατο.

ιε'. Ἐν δὲ τῷ μνήματι αὐτοῦ νεκρὸς ὑπὸ τῶν ἐκκομιζόντων αὐτὸν ἐπιφίεσι, ἀνίστατο, καὶ μετὰ τῶν ἐπιφίειντων αὐτὸν ἔθεν ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ γάρ ήσαν ὀρμῶντες εἰσιν τῆς πόλεως, ληστὰς ἐπιδιώκοντας αὐτοὺς ἀποδιδράσκοντες.

ΚΕΦΑΛ. ΠΓ'. — Τίτα ἔστιν ἀ προεψήτευσσεν Ηλίας.

Βασίλειος τοῦ Ἰερατὴλ τῷ Ἀχαλδ ἐπεν, ὡς οὐ μὴ βρέξει ἔως οὐπερ αὐτὸς τὸν δικρόνον ἐπικαλέσοιτο, καὶ οὐτως ἐγίνετο. Ὁρχείᾳ τῷ τοῦ Ἀχαλδ υἱῷ νοσοῦντι, καὶ ἀποστέλλαντι παρὰ τῷ ἐν τῇ Ἀκκαρῶν θεῷ ἐπερωτᾷν εἰ ζῆσται, τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ περιτυχών, προείπε λέγειν αὐτῷ διει καὶ διαστεδῶν παρὰ δαιμόνων περὶ τοῦ ζῆσθαι τὰς μαντείας αἰτεῖ, καὶ C διὰ τοῦτο οὐ ζῆσται.

ΚΕΦΑΛ. ΠΔ'. — Τίτα ἔστιν ἀ Ελισσαῖος προεψήτευσσεν.

Ἐλθὼν εἰς τὴν Δαμασκὸν Ἀξαλδω προείπεν, ὡς δὲ μὲν τῆς Δαμασκοῦ φασίλευς ὁ Ἄδερ τεθνήσκεται. Ἐτύγχανε δὲ ἀκεσταλμένος ὑπὲρ αὐτοῦ κακούμενου, πεισθέντος αὐτὸν εἰ ζῆσται. Αὐτὸς δὲ διάδοχος αὐτοῦ τῆς φασίλειας ζῆσται, καὶ πάμπολλα τοῦ (Ψ) Ἰερατὴλ ἐνδείξεται δεινά. Καὶ τὸν Ἰησοῦ προείπε τοῦ Ἰερατὴλ ἐπὶ τετάρτην αὐτοῦ γενεὰν φασίλευσσιν, ἐπὶ καθαρέσσι τοῦ οἴκου τῆς τοῦ Ἀχαλδ φασίλειας, προβελλημένον εἰς τὴν φασίλειαν παραγενομένῳ πρὸς αὐτὸν τῷ Ἰησοῦ προείπεν, ὡς ερίτον προσβάλει τῇ φασίλειᾳ Δαμασκῷ, καὶ νικήσει τὸν κατ' αὐτῆς πόλεμον. Καὶ ἐπειδὴ ἐκέλευσε τοξεύειν συντονώτατα, τρίτον ἀκονίσας τὸ βέλος, ἐπέσχε τὴν βαλῆν. Λυπηθεὶς δὲ ὁ προφήτης ἔφη τὸ ερίτον ἐκνικέψιν. Εἰ γάρ πέμπτον ἡκόντισεν ἀν., πλήρης (1) τὴν Δαμασκηνῶν ἡμελλε καθαίρειν φασίλειαν.

ΚΕΦΑΛ. ΠΕ'. — Τίτα ἔστιν ἀ Γάδ προεψήτευσσεν.

Ἄπαριθμῆσαντι τῷ Δαεδῷ παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ τὸν λαὸν, ἀγανακτεῖν ἔφη τὸν Θεὸν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐκ τριῶν ἐπικειμένων τιμωριῶν, δηλαδή (2) τοῦ

τριετοῦς λιμοῦ, πολέμου τριμηνίασιν, καὶ λοιμοῦ A malversationibus, nempe triennalis famis, trimestrī helli, et triduanæ pestis, quam vellet eligeret.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. — Tίτα ἑστὼν δι ρροεψήσενσες Νάθαν.

Βουληθέντι τῷ Δαβὶδ τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν, μὴ βούλεσθαι τὸν Θεὸν δι' αὐτοῦ τὴν οἰκοδομὴν ἀπῆγειλε γίνεσθαι. Τὸν δὲ ἐξ αὐτοῦ γενησόμενον οὐδὲν, τὸν Σαλομῶνα, οὐδέπω τεχθέντα, τούτον προείπε μέλλειν αὐτὸν προβαλέσθαι καὶ συμπληροῦν. Τὸ (3) εἰς τὴν Βηρυτὸν, καὶ τὸν Οὐρίαν κλημμελῆσαι, ἔλεγχε τὸν Δαβὶδ, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ πλημμελεῖ ταῦθισταν ἐπιοῦσαν αὐτῷ προείπε, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ταπεινοφροσύῃ αὐτοῦ τοῦ ἀρρετῆματος λύσιν. Τὸν περὶ αὐτοῦ προφητευθέντα τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκοδομεῖν, τὸν οὐλὸν αὐτοῦ τὸν Σαλομῶντα, αὗτος εἰς τὴν βασιλείαν προρρήγγετο, ὑπομνήσας τὸν Δαβὶδ τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τὸν ἐκαναστῆναι τῇ βασιλείᾳ πειράντα τὸν Ἀδωνίαν, εօφῶς καλλαρεθῆναι παρασκευασάμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'. — Tίτα ρροεψήσενσετον Ἀχίας δι Σιλωνίτης.

Τῷ Ἱεροδόξῳ προείπεν, ὡς τῶν δέκα τοῦ Ἱερατὴλ φυλῶν βασιλεύσει. Διαρρήσας γὰρ τὸ ἴματιον αὐτοῦ εἰς δώδεκα μέρη πεποίηκε, καὶ ἐκέλευσεν αὐτῷ, ὡς δέκα φυλῶν τοῦ Ἱερατὴλ βασιλεύσει. Ἀνονίτῃ (4) τῇ ποὺ Ἱεροδόξῳ γυναικὶ πρὸς αὐτὸν μετ' ἐπικρύψεως; C ἦκούσῃ, περὶ παιδὸς (5) ἀρρώστου τοῦ; ἐπερωτήσουσα εἰ ζήσεται· ταῦτην μὲν ἐξ ὄνθιματος ἔχαλει, μὴ σημάνασσαν ἁυτὴν, καίπερ τυφλὸς διὰ τὸ γῆρας τυγχάνων· προείπεν δὲ αὐτῇ, ὡς καὶ τὸν οὐλὸν καταλήψει: ζῶντα, δὲ τῷ Ἱεροδόξῳ ἀπὸ τῆς βασιλείας οἰκτρῶς καταστρεψήσεται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'. — Tίτα Σαμαίας ρροεψήσενσε.

Τροβόξει τῷ τῆς Ἱερουσαλήμ βασιλεῖ ἐν δεκαδύο μυράσι τορταῖσιν ἐπιώντι πολεμεῖν κατὰ τῶν δέκα τοῦ Ἱερατὴλ τῶν ἀποστασῶν αὐτοῦ φυλῶν, κατὰ τὴν πορείαν περιτυχών, ἀναστρέψειν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, καὶ μὴ συμφύλων πόλεμον παρατάττειν. Ἐλεγε, καθαίρεσιν αὐτοῦ πνευταλῆ, καὶ τοῦ στρατοῦ ἡτταν προφητεύων, εἰ πολεμήσουσι. Προείπε καὶ τῷ Ροβοάξῳ καὶ τῷ λαῷ, ὡς ἐγκαταλείψαντα (6) τὸν Κύριον, ἐγκαταλειφθήσονται δόπιοι αὐτοῦ. Κατ τῷ Ἱεροδόξῳ δὲ προείπεν, ὡς τῶν δέκα τοῦ Ἱερατὴλ κρατήσει σχήπτρων, τοῖς αὐτοῖς τοῦ Ἀχίας σημεῖοις τῶν τοῦ ἴματίου ρήγμάτων χρησάρενες.

ΚΕΦΑΛ. ΠΘ.— Tί προεψήσενσετον Ἰάδων.

Οὐδέποτε εἰσιν (7), οἱ εἰς τὴν Βεθὴλ παραγενόμενος,

" III Reg. xi, 30. " III Reg. xii, 92. " III Reg. xiii, 1.

(3) Φοίτε τῷ, νει διά τό.

(4) Λεγε Ἀνώ τῇ, ει τιμρα εαρ. 50.

(5) Ήντις Ιωσήφ. viii, 11, Ὁσίμης, Epiphanius Ἀδίμης νεανίς.

Cum vellet David ædificare templum, annuntiavit haud gratum esse Deo, ut per ipsum ædificatio fieret. Eum porro, qui ab ipso nasciturus erat filius, Salomonem inquam, needum ortum, hunc prædictix templum inchoanturum et absoluturum. Ob crimen Bersabee et Uriæ, coarguit Davidem, prædictique superventuram in eum animadversionem propter inconcinnum illud facinus, et facinoris veniam propter humiliationem illius. Cum ipsum B qui ab illo prophetatus fuerat ædificaturus Jerusalēm, filium ejus nempe Salomonem, ipsem ad regnum proverxit, revocata in memoriam Davidi promissione: eum vero qui tentaverat regnum ad se attrahere, Adoniam nempe, sapienter deturbari fecit.

CAP. LXXXVII. — Quænam vaticinatus est Achias Silonites ^{οὐ}.

Predixit Jeroboamo, quod regnaret decem tribubus Israel. Dirumpens enim pallium suum, in duodecim partes redegit, jussisque, ut ille decem ex illis partibus sibi sumeret, prædicens ei, quod decem tribuum Israel futurus esset rex. Ano uxore Jeroboam ad se occulite veniente, quo sciscitaretur de filio agrotante, anne convalesceret, eam quidem de nomine vocavit, tametsi sese non indicasset, quamvis cæcus esset propriez sacerdotiam: prædictis vero ei, quod nec filium recuperaret sanum, et quod Jeroboam miserabiliter exscindendus esset a regno.

CAP. LXXXVIII. — Quæ sunt vaticinia Samæ ^{οὐ}.

Roboamo regi Jerusalem, qui cum centam vinti millibus militum veniebat inferre bellum decem tribubus Israel, quæ a se desciverant, ex itinere obvius factus, convertit illum ad propria, edicuisse ne adversus contribules bellum ciceret, cædem omnimodam ejus, totumque exercitum profligandum vaticinatus, si bellaverint. Prædictis quoque Roboamo ac populo, quod si deseruerint Deum, ab ipso essent deserendi. Præterea Jeroboamo præfatus est, quod decem tribubus impetratus esset, usus iisdem alique Achias signis, palliis videlicet in duodecim partes laceratione.

CAP. LXXXIX. — Quid prophetauit Jelon ^{οὐ}.

Ie est qui Bethel adveniens, dum Jeroboam

(6) Ἐγκαταλείψαντος.

(7) Jelon dicitur Josepho viii, 9, Epiphanius Ieom: in Constit. Apostol. iii, 6, dicitur Adonias. Vid. infra cap. 93.

suum altare dedicabat, vaticinatus est fore ali- A τοῦ Ἱεροδόμου τὸ θυσιαστήριον ἐγκαινίζοντος, καὶ quando, ut Josias regnaret, qui combusturus erat sacrificantes in eo altari, exhibito statim signo, ipsa altaris disruptione, quod prædicta essent ob- ventura.

CAP. XC. — *Quid prophetavit Baasa* ²².

Regi Israel, qui et ipse Baaza dicebatur, præ- dixit, eum cito moriturum, propter suas impi- tates.

CAP. XCI. — *Quid vaticinatus est Michæas* ²³.

Pseudoprophetis seducentibus Achabum, qui erat rex Israel, quod si pugnaret cum Ader rege Syriæ, auferret ab illo regionem Galaaditidem, quam Syri jam pridem ab Israelitis abstulerant : vocatus et ipse ut diceret, quid faciendum esset, annè contra Syros bellandum, prædixit, quod si consti- geret, interimendus esset. Deo dedente illum fraude dæmonis propter falsos prophetas, ut ob im- piates periret.

CAP. XCII. — *Quænam prophetavit Azarias filius Sadoc* ²⁴.

Populum derelictum esse Dominum, itemque derelinquendum ad multos dies a Deo. Multas vero passum animadversiones propter derelictionem, in fluum tandem assumendum fore, agnitorumque castigatorem ac salvatorem suum, et promissionum adimpletorem.

CAP. XCIII. — *Quænam vaticinatus est Jesus filius Anani* ²⁵.

Josaphat regi populi Juda bellum gerenti cum Achab in expeditione adversus Syros pro Rhem- moth Galaad, fugientique ab internecione una cum Achab, obvius factus ait : illum perperam egisse, qui cum esset Dei amicus, societatem belli junxit cum impio, Deoque inviso homine ; ac nisi ipse prius visus fuisset, idolaque Juda destruxisset, ex- pertus utique fuisset iram Dei, propter initiam cum Achabo societatem.

CAP. XCIV. — *Quænam prophetavit Oziel pro- pheta* ²⁶.

Josaphat bellum gerenti adversus Ammanitas, et Moabitas posterosque Esau, qui Judam aggressi fuerant, prædixit fore ut per preces et tubarum clangorem ipsos perderet ; atque sic contigit.

CAP. XCV. — *Quænam vaticinatus est Eliad Obdiæ filius*.

Josaphat qui cum Ochozia amicitiam inierat, Achabi filio, cumque socium classis efficerat, quæ in Æthiopiam navigabat mercimonii causa, præ- dixit, quod etiam molestiis naufragii ipse quoque effectus minus placens Deo idcirco esset moriturus.

²² III Reg. xvi, 4. ²³ III Reg. xxii. ²⁴ II Paral. xvii. ²⁵ III Reg. xvi, 4. ²⁶ II Paral. xx, 14.

(S) Vide supra cap. 93.

προειπών τὸν Ἰωσίαν βασιλεύειν, δις κατακαλεῖν ἡμελλε τοὺς Ἱερωμένους ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, ση- μείον παραυτίκα δοὺς τοῦ θυσιαστηρίου τὴν διάρη- ξιν, του τὸ προφῆθεν γενήσεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. Κ'. — *Tι προερχήτευσες Βαασδ.*

Τῷ βασιλεῖ τοῦ Ἱερατὸν, Βαασδ καὶ αὐτῷ λεγο- μένῳ, προείπεν, ὡς τεθνήσεται τὴν ταχίστην, διὰ τὰς δυσσεβείας.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'. — *Tι προεφήτευσες Μιχαλας.*

Τῶν ψευδοπροφητῶν ἀπατώντων τὸν Ἀχαδόν, δις ἦν τοῦ Ἱερατὸν βασιλέας, ὃς πολεμήσας τὸν Σύρον βασιλέα τὸν Ἄδερ, ἀφαιρήσεται παρ' αὐτοῦ τὴν Γαλααδίτιν χώραν, ἦν οἱ Σύροι πάλαι παρὰ τῶν Β' Ἱεραπολίτων ἀφελόντο, κληθεὶς καὶ αὐτὸς εἰπεῖν, τι δέος περὶ τοὺς πρὸς Σύρους πολέμους πράττειν, προείπεν, ὡς συμβαλὼν ἀναιρεθῆσεται, τοῦ Θεοῦ τῇ διαδόλου ἀπάτῃ ἐκδεδωκότος αὐτὸν, διὰ τῶν ψευδοπροφητῶν, δικαὶς διὰ τὰς δυσσεβείας ἀναιρε- θῆσεται.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'. — *Tινα προεφήτευσεν Ἀζαρίας αἱδρὸς Σαδών.*

Ὦς δ λαὸς ἐγκαταλείψει τὸν Κύριον, καὶ ἐγκατα- λειφθῆσεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὸ Θεοῦ· καὶ πολλὰ διὰ τῆς καταλείψεως τιμωρθεῖς, εἰς υἱὸν προσληφθῆσεται, γνώντες τὸν παιδευτὴν καὶ σωτῆρα, καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν πληρωτὴν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'. — *Tινα προεφήτευσεν Ἰησοῦς δ τοῦ Αναρί.*

Ἴωσαράτ τῷ τοῦ λαοῦ Ἰούδᾳ βασιλεῖ συμμα- χοῦντι τῷ Ἀχαδόν, ἐν τῇ πρὸς τοὺς Σύρους περὶ τῆς Ρεμμώθ Γαλαδὸν μάχῃ, ἐκφυγόντι ἐκ τῆς ἄμα τῷ Ἀχαδὸν ἀναιρέσεως, ὑπαντήσας ἔφη κακῶς πεπρα- χέντας, συμμαχήσαντι τῷ δυσσεβεῖ καὶ ὑπὸ Θεοῦ με- σουμένῳ φίλον γεγονότα, καὶ εἰ μὴ αὐτὸς εὐσεβῆς φανεῖς, τὰ εἰδώλα τοῦ Ἰούδᾳ καθεῖλεν, δργῆς δὲ ἐπειράτο Θεοῦ, διὰ τὴν τοῦ Ἀχαδὸν σύμπραξιν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'. — *Tινα προεφήτευσεν Ὁζὴλ δ προφῆτης.*

Τῷ Ἰωσαράτ (8) πολεμοῦντι πρὸς Ἀμμανίτας καὶ Μωαβίτας, καὶ τοὺς ἀπὸ Ἡσαῦ ἐπελθόντας τῷ Ἰούδᾳ, προείπεν, ὡς δ' εὐχῆς καὶ σαλπίγγων αὐ- τοὺς καθαιρήσῃ. Καὶ οὕτως ἐγένετο

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ'. — *Tινα προεφήτευσεν Ἐλάδ δ τοῦ Οδίδα* (9).

Τῷ Ἰωσαράτ φίλαν δισκασαμένῳ πρὸς Ὁχοζίαν, τὸν τοῦ Ἀχαδόν, καὶ τῶν πλοίων κοινωδὸν αὐτὸν ποιησαμένῳ, τῶν εἰς Αἴθιοπίαν ἀποπλεόντων ἐπ' ἐμπορίᾳ, προείπεν, ὡς καὶ ἀνταὶ γαναγήσαως, καὶ αὐτὸς οὐκ εὑάρεστος Θεῷ γενόμενος, διὰ τοῦτο τεθνήσεται.

(9) Ex II Paral. xx, 37, Ἐλιάζερ δ τοῦ Δωδεκα.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. — Τίτα προεγήγευσεν 'Ολβᾶ, ἡ Α CAP. XCVI. — Quænam prophetavit Holda utor Schim¹⁹.

Ίωσίς τῷ βασιλεῖ εύσεβεῖ γενομένῳ, καὶ τὸν ναὸν ἱεροποιήσαντα ἀνανεωμένῳ (10), καὶ διερήξαντι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τοῦ εὐρεθέντος βιβλίου Μωϋσέως, ἐν ἑπτησμονῇ τῶν θείων νόμων τοῦ Ιησοῦ γενομένου, ἐπέτειεν, ώς δ λαδὸς μὲν εἰς αἰχμαλωσίαν ἐκδοθῆται, διὰ τὴν ἀπορράθυμησιν τὴν ἐπὶ Θεοῦ, αὐτὸς δὲ πρὸ τῆς τῶν κακῶν ἐπαγωγῆς τεθνήσται, διὰ τὴν φιλόθεον αὐτοῦ γνώμην, ἵνα μὴ λῷ τὰ ἐπιβίτα κακά.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'. — Τίτα ἐστιν ὁ Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς προεργάζευσεν.

Ἐπὶ τῇ γεννήσει Ἱωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ πεπληρώθαι τὰς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἀδραὰμ ἐλεγεν ἐπαγγελίας, τὸν Θεὸν ἀνύμνων, καὶ ἐπὶ τούτῳ τετάχθαι τὸν Ἱωάννην, πρόδρομον τοῦ ὑψίστου Θεοῦ γενόμενον, ἐφ' ὃς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς κόσμον ἐρχομένου ἐπιμέσαι, σωτήριον οὐσαν τὸν λαοῦ, καὶ ἐπιλαμψίν τοὺς ἐν σκότει καθημένους καὶ σκιῇ θανάτου· καθὼς δὲ τῶν ἄγιων αὐτοῦ προφητῶν, τῶν ἀπ' αἰώνος προκτυριττόντων τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, λελάηκεν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'. — Τίτα ἐστὶν ὁ Συμεὼν προεργάζευσεν.

Οὗτος θεασάμενος διν Ζαχαρίας θεὸν ὑψιστὸν προεκήρυξεν, εἰς ἐπιλαμψίν τοὺς ἐν σκότει καθημένους, διὸ τῇ μητρὶ Μαρίᾳ εἰς τὸ ἱερόν, τεσσαρακονθήμερον βρέφος; Ήτι δν, ἀναφερόμενον, ὅποι τοῦ ἀνθρώπου Πνεύματος ἀχθεὶς, δεξάμενον; τὸ παιδίον ἐδόθη· Νῦν ἀκολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ δῆμό σου, ἐπείγην. "Οτι εἰδον οἱ ὄφθαλμοι μου τὸ σωτήριόν σου, δησπόμασας κατὰ πρόσωπον πάτερα τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν θθῶν, καὶ δέξας λαοῦ σου Ἰσραὴλ. Προεργάζεται καὶ τὸν Μαρίας ἐπὶ τῷ σταυρῷ σκανδαλισμόν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ'. — Τί προεργάζευσεν Ἐλιζέβετ.

Θεασάμενη τὴν Παρένον Μαρίαν πρὸς αὐτὴν ἐληλυθίαν, εὐλογημένην εἶπεν εἶναι ἐν γυναιξὶν, καὶ εὐλογημένον ἐν καρπὸν τῆς κοιλίας αὐτῆς. Καὶ πόθεν μοι τοῦτο, Ιτα εἴδομη μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρός με; Ίδον γάρ, ὡς ἔτεροτο η γυνὴ τοῦ δοκασμοῦ σου εἰς τὰ ἄστα μου, ὑσπερησεν ἐν ἀγαλασσίᾳ εὸν βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. Ἐφ' οἷς καὶ τοὺς πιστεύοντας τοὺς οὐτε λελαθμένοις ἐκρεγησμένοις μακαρίους ἀπέργην.

ΚΕΦΑΛ. Ρ'. — Τίτα ἐστὶ τὸ διά τῆς Παρθένου Μαρίας προεργάζευσθέντα.

Μαγαλύγει καὶ αὐτὴ τὸν Θεὸν, ἐπειδὸν εἰς αὐτήν ἐχρηματένων μυστηρίῳ τοῦ Θεοῦ τόκου. Ἀγάλλεται τῷ Πνεύματι, λέγουσα μακαρίεσσας αὐτὴν ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς, ἀπὸ τοῦ νῦν μεγίστου πράγματος; ὅποι Θεοῦ ἐπ' αὐτῇ ἐκφαινομένου.

Καὶ τίτα ἐστὶ τὸ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής.

"Ον δ ὁ δικτὼν αὐτοῦ, τοῦτ' ἐστιν, δ μετ' αὐτὸν

¹⁹ IV Reg. 131, 14. ²⁰ Luc. 1. ²¹ Luc. 11, 29. ²² Luc. 1. ²³ Joan. 1, 27.

(10) Φοίτε ἀνανεουμένῳ.

PATROL. GR. CVI.

ΚΕΦΑΛ. ΣΓ'. — Τίτα προεγήγευσεν 'Ολβᾶ, ἡ Α CAP. XCVI. — Quænam prophetavit Holda utor Schim¹⁹.

Josiae regi qui pius ac religiosus erat, et templum dirutum reædificaverat, suaque vestimenta sciderat in lectione inventi libri Moyais, dum populus agebat in obliuione divinarum legum, scripsit, quod populus quidem in captivitatem tradendus erat propterea quod Deum haberet neglectui; at ipso moretū antequam mala fuissent inducta, propterea quod animo esset bene erga Deum affecto, ut non cerneret ingruentia mala.

CAP. XCVII. — Quæ prophetavit Zacharias eximius sacerdos²².

Dixit factas a Dō Abrahāe pollicitationes impletum iri in nativitatē Joannis Bap̄tistæ, Deum laudans: ideoque constitutum fuisse Joannem, effectum præcursorēm Dei altissimi, ut viam illius in mundum venientis præpararet, salutarem futuram populo, illuminationique iis, qui sedebant in tenebris et umbra mortis, quemadmodum per sanctos prophetas suos, qui ab orbe condito prædicarunt adventum ejus, locutus est.

CAP. XCVIII. — Quæ sunt vaticinia Symonis²³.

Is contemplatus oculis quem Zacharias prædixerat Deum excelsum in illustrationem eorum, qui sedebant in tenebris, a matre Maria in templum allatum, cum infans adhuc esset quadraginta diorum, actus a Spiritu sancto, suscipiens in ulnis puellum clamabat: Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod paraſti in conspectu omnium populorum, lumen ad illustrationem gentium, et gloriam populi tui Israel. Vaticinatus est etiam Marie propter crucem contumeliam.

CAP. XCIX. — Quæ sunt vaticinia Elizabeth²⁴.

Videns Virginem Mariam ad se venisse, benedicit ait esse in mulieribus, et benedicit fructum ventris illius. Et unde hoc mihi, ut venias mater Domini mei ad me? Ecce enim, ut fuit vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavisti in gudio infans in utero meo. Quare beatos etiam significavit eos, qui credunt rebus sic dictis, suo quandoque tempore manifestandis.

CAP. C. — Quæ sunt ea, quæ Virgo Maria prophetauit.

Magnificat ipsa quoque Deum propter mysterium quod in ipsa editum est divini partus. Exultat spiritu, inquiens, se beatam prædicari in omnibus generationibus, propter maximum præsens opus quod in ipsa a Deo editum est.

Et quæ sunt a Joanne Baptista prophetata.

Quod qui post se²⁵, id est, qui post illum natus

fuerat, ante ipsum esset. Quod de supraeis est, A γεννηθεὶς, πρὸ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. "Οτι δινωθέν ἐστιν εἰς οὐρανοῦ Χριστός. "Οτι τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἀδίκων Χριστός διακρίνει.

CAP. CI. — *Quis nec volens prophetavit in Evangelio.*

Caiphas pontifex qui salutarem Christi passionem predecepit, aitque Iudeis : *Vos non scitis quidquam, neque reputatis, quod utile robis est, ut unus homo moriatur pro populo, et non gens universa pereat*⁴². Quibus subdit evangelista : *Hoc autem a semet- ipso non dixit, sed cum esset pontifex prophetavit, quod Jesus moriens, pro ea gente moriturus erat; et non pro ea gente tantum, sed ut dispersas Dei oves cogereret in unum. In Veteri porro Testamento nec volentes prophetaverunt, Balaam vates, et qui missi fuerant a Saul ad David, quin et ipse Saul ad eum contendens.*

CAP. CII. — *Quinam sunt fortes Davidis*⁴³.

1 Jesboos qui ornabat apparatus ejus. Ilabebat sub se nongentos.

2 Adinon, qui vulneratorum curam gerebat.

3 Eleazar, filius fratris David.

4 Sosios qui solus inimicis obstitit, jubens subiectis sibi, ut qui ceciderant, spoliarent.

5 Sama, qui insequentibus hostibus populi exercitum, solus insequentes vertit in fugam.

6 Abessa, qui sexcentis in bello solus restitit.

7 Banaias, filius Eliab fratris David, qui ei duos duces interfecit, et leones occidit, et Aegyptium hominem potentem perdidit.

8 Asaelus præfuit triginta ducibus.

9 Eleenan, qui et ipse erat filius fratris David.

10 Seman Mydæus.

11 Alles Celthe filius.

12 Ellas filius Phellathi.

13 Ileras filius Escath Thecoites.

14 Anezar Anothites.

15 Elalon Loites.

16 Nocrin Phatites.

17 Allus filius Phapha.

18 Enau Nephthalites.

19 Ezthi filius Rebaech.

20 Sabeech Addae de Gaasse.

21 Abielbou de campestribus.

22 Addad de Nachal.

23 Jasbel de Sarath.

24 Matthi.

25 Joab Arsamites.

26 Elias Salabonites.

27 Jonathan filius Asan.

28 Sonnan Arrhodites.

⁴² Joan. xi, 49. ⁴³ II Reg. xxviii ; I Paral. xi, xii.

(14) Confer Joseph. Antiq. vii, 12.

ΕΚΩΝΘΙΣΤΗΣ ή εἰς οὐρανοῦ Χριστός. "Οτι τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἀδίκων Χριστός διακρίνει.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑ'. — *Tις δικωροεψήτευσεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ.*

Καΐφας δὲ ἀρχιερεὺς τὸ σωτήριον τοῦ Χριστοῦ πάθος προαγορεύων, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φησίν· Υμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδὲτε, οὐδὲ διαιλογίζεσθε, διει συμφέρει ὑμῖν, ἵνα εἰς ἀνθρώπος ἀποθέσῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ διον τὸ θύτος ἀπόληται· ἐφ' οἷς ἐπήγαγεν δὲ Εὐαγγελιστῆς· Τοῦτο δὲ ἐφ' ἀντοῖο οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὁντ, προεψήσεντο, διει σημαλλεὶ δὲ Ιησοῦς ἀποθανὼν, ὑπὲρ τοῦ θύτους ἀποθητησεῖται, καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ θύτους μόνον, ἀλλὰ ἵνα τὰ ἔσχορπισμένα Θεοῦ πρόσβατα συνειάγῃ εἰς ἄν. Ἐν δὲ τῇ Παλαιᾷ δικοντος προφητεύουσα, Βαλαὰδ δὲ μάντις, καὶ οἱ ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Σαούλ ἐπὶ τὸν Δαΐδη, καὶ αὐτὸς δὲ Σαούλ ἐπελθὼν αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΒ'. — *Tινὲς εἰστορούσι τοῦ Δαΐδη δυνατούς.*

α' Ἱεσθοδὲ (14) διεκδιμεῖ τὴν διασκευὴν αὐτοῦ. Εἶχεν ύπ' αὐτὸν ἐννακοσίους.

β' Ἀδινών, δε τῶν τραυμάτων ἐπεμελεῖτο.

γ' Ἐλεάζαρ υἱὸς ἀδελφοῦ τοῦ Δαΐδη.

δ' Σωσιώς μόνος τοῖς πολεμοῖς ἀνθίστατο, κελεύων τοῖς ύπ' αὐτὸν σκυλεύειν τοὺς πίποντας.

ε' Σαμᾶδ, δε τὸν πολεμίων διωκόντων τὸν τοῦ λαοῦ στρατὸν, μόνος [μόνος] ἀπέστρεψε τοὺς δώκοντας.

ζ' Ἀδεσσάδ, δε ἐξακοσίοις ἐν πολέμῳ μόνος ἀνθίστατο.

η' Βαναλας, Ἐλιάδης τοῦ ἀδελφοῦ Δαΐδη, δε καὶ τοὺς δύο στρατηγοὺς ἀνεῖλε, καὶ λέγεταις ἀπέκτεινε, καὶ τὸν Αιγύπτιον ἄνδρα δυνατὸν δυτιαῖς.

η' Ἀσαῆλος τριάκοντα ἐφεστήκει ἀρχούσιν.

θ' Ἐλεηνᾶν, δε ἦν καὶ αὐτὸς υἱὸς ἀδελφοῦ τοῦ Δαΐδη.

ι' Σεμᾶν δὲ Μυδαῖος.

ια' Ἀλλῆς δὲ τοῦ Κελθῆ.

ιβ' Ἐλλᾶς δὲ τοῦ Φελλαῖ.

ιγ' Τερᾶς; υἱὸς Ἐσκάδο δὲ Θεοῦτης.

ιδ' Ἀνεζάρ δὲ Ἀνωθίτης.

ιε' Ἐλαῶν δὲ Λαίτης.

ις' Νοερίων δὲ Φατίτης.

ιζ' Ἀλλοὺς υἱὸς Φαφά.

ιη' Ἐναῦ δὲ Νεφθαλίτης.

ιθ' Ἐζόλ υἱὸς Ρεβαέχ.

ιχ' Σαβεκό δὲ ἀδελφὸς Γαασσῆ.

ια' Ἀβιελδὼν ἀπὸ τῆς πεδιάδος.

ιβ' Ἀδδᾶς ἐκ Νεγδά.

ιγ' Ιασεῖθλ ἀπὸ Σαράθ.

ιδ' Ματθί.

ιε' Ἰωάνθ δὲ Αρσαμίτης.

ις' Ἐλίας δὲ Σαλαβούτης.

ιζ' Ἰωνάθαν υἱὸς Ἀσάν.

ιη' Σωμνᾶν δὲ Ἀρρωδίτης.

κύ' Ἐλαν δ Ἀραθίτης.
λ' Ἀλιφαλέτ.
λα' Ἄγιάδφ υἱὸς Ἀχιτόφελ.
λβ' Ἀσαρεὴ δ Καρμήλιος.
λγ' Φαρίς δ Ἀρχίτης.
λδ' Γαδλ υἱὸς Νάθαν.
λε' Σαδανωναὴ δ Γαδδίτης.
λζ' Ἐλιέφ δ Ἀμμαρίτης.
λζ' Γελωραὶ δ Βεροθέος.
λη' Ἰαδάδ.
λθ' Θερή.
μ' Γερά.
μα' Ἐδέρ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΓ'. — *Tlres cī tōū Salomōn̄tōs ἀρ-*
χοτες.

α' Βαναῖς; στρατηγὸς ἀνὴρ τοῦ Ιωάδ.
β' Σαδών, καὶ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Ἀζαρίας λεπεῖς.
γ' Ζαμβοῖχ λεπεὺς ἑτερος τοῦ Σαλομῶν.
δ' Ἐλιαρέφ.
ε' Καὶ Ἀχιλῆς υἱὸς Σιεδ.
ς' Ιωσαφάτ υἱὸς Ἀχιλλίδ.
ζ' Ἀδωνειράθ υἱὸς Ἀδωνίθω, ἐπὶ τὸν φόρον.
Καὶ οἱ κατὰ μῆνα τὰ δέοντα χορηγοῦντες ·

η' Βεούρ ἐν δρεις Ἐφραίμ, υἱὸς Κακών.
θ' Ἐμμαχμέτ υἱὸς Ἐσδῆ.
ι' Ἐρβαμώθ υἱὸς Ἀμινᾶς δεύτερος ἐν χιύρῳ
Τασσῆ.

ιε' Βενανὸν υἱὸς Ἀλιούθ ἐν Θαανάς.
ιβ' Μεγεδὼν υἱὸς Γάνδερ.

ιγ' Ερβαμώθ υἱὸς Ἀδδῆ.
ιδ' Εμμαενόν.

ιε' Ἀχειμαδὲς ἐν Νεφθαλείῳ.
ις' Βασιλείας υἱὸς Χουσῆ ἐν Ἀστηρ καὶ ἐν Βασαλαύῳ.
ιζ' Ιωσαφάτ υἱὸς Φαρέροι ἐν Ισάχαρ.
ιη' Σεμεὴ υἱὸς Ἡλᾶ ἐν Βενιαμίᾳ.
ιθ' Γάνδερ υἱὸς Ἀδαή ἐν Γαλαδδῷ, καὶ ἐν γῇ Γῆῶν
βασιλέως Ἀμυρφαίων, καὶ Οὐργ βασιλέως Βεσάν.
ικ' Καὶ Νασῆρ ἐν γῇ Ιούδᾳ παρέστηκεν, ὑποδε-
γμένος τὰ παρ' ἔκαστα τεταγμένα.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔ'. — *Tlra ἥγρ τὰ καὶ ἔκαστην ἡμέραν*
ἐξοδιαζόμενα τῷ Σαλομῶν.

Σεμιδάλειος κύροι λ', ἀλεύρου κύροι ξ', μόδιοι
ἐπλεκτοὶ ε', βρές νομάδες κ', πρόβατα ρ', ἐκτῆς ἐλά-
φοιν, καὶ δορκάδων, καὶ ὄρνιθων. Ἡσαν δὲ αὐτῷ
τετράκις μύριοι τοκάδες ἵππων εἰς ἄρματα, καὶ δώ-
δεκα χιλιάδες ἵππεων.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕ'. — *Περὶ τοῦ ταῦτης Ἱερούσαλήμ,*
δην φρούριον τοῦ Σαλομῶν.

Ἡρέτο τῆς οἰκοδομῆς ἐν ἐτοῖς ἀπὸ τῆς ἐξ Λι-
γύτου ἐξόδου τοῦ λαοῦ πεντηκοστῶν καὶ ἔξακο-
στῶν (12), ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ, οὗτος κατὰ
Μακεδόνας Πάνεμος, δευτέρᾳ τοῦ μηνὸς, λιθίους μὲν
ἔσομβρομενος καὶ ἔνδια ἀπὸ πρώτου ἔτους τῆς βα-
σιλείας αὐτοῦ ἐπὶ ἑττ τολα. Ἀρξάμενος δὲ τῆς οἰ-

- A 29 Eliam Arathites.
30 Aliphælet.
31 Aliaph filius Achitophel.
32 Asarae Carmelita.
33 Pharas Archites.
34 Gaal filius Nathan.
35 Sabonae Gaddites.
36 Elieph Ammarites.
37 Geloræ Berothencensis.
38 Jadað.
39 Therre.
40 Geras.
41 Ether.

CAP. CIII. — *Quinam sunt principes Salomonis* ⁴⁴.

- B 1 Banaias dux loco Joabi.
2 Sadoc, et filius ejus Azarias sacerdotes.
3 Zambuch alius sacerdos Salomonis.
4 Eliareph.
5 Et Achiaib filii Sisa.
6 Josaphat filius Achillid.
7 Adoniran filius Abdotho præfector tributis.
Item illi qui per singulos menses necessaria sup-
peditabant :

- 8 Beur in monte Ephræm, filius Cacon.
9 Emmaemes filius Esde.
10 Errhaboth filius Aminas secundus in regione
Taasse.

- C 11 Benan filius Aliuth in Thaanas.
12 Megedo filius Gaber.
13 Errhamoth filius Adde.
14 Emmaeno.

- 15 Achimæas in Nephthalim.
16 Reginæ filius Chuse in Asser, et in Baalaoth.
17 Josaphat filius Pharru in Issachar.
18 Semee filius Hela in Benjamin.
19 Gaber filius Adæ in Galaad, et in terra Geron
regis Amorrhæorum, et Og regis Basan.
20 Et Naseph in terra Juda aderat, recipiens que
cuique injuncta erant.

CAP. CIV. — *Quænam erant quæ quotidie a Salo-*
monie impendebantur ⁴⁵.

Similaginis cori xxx, sarinæ cori lx, vituli electi x,
boves pascui xx, oves c, præter cervos, dorcas et
aves. Habebat porro quadraginta milia geni-
turas equorum currulum, et duodecim milia equi-
tum.

CAP. CV. — *De templo Hierosolymitano, quod ædi-*
ficavit Salomon.

Agressus est constructionem anno ab egressione
populi de Ægypto sexcentesimo quinquagesimo, ^V ₁₁₀
mense quarto, qui est apud Macedones Panemus,
postridie Kalendas mensis, cum jam lapides præ-
parasset et ligna ab anno primo initi a se regni
per annos tres, incepissetque ædificationem a quarto

⁴⁴ III Reg. iv. ⁴⁵ III Reg. xxiv.

(12) At III Reg. vi, est CDL.

anno regni sui. Ad efficiendum opus constituit operarios septuaginta millia, ac praefectos ter mille sexcentos, Architectum totius aedifici de Tyro accersit Cheram filium mulieris viduæ de tribu Nephthalim, patre Tyrio. Assistebat autem ei etiam Tyri rex, ad construendum templum, Chiram nemp̄, suppeditans de Libano ligua cedrina et pinea. Subministrabat autem Salomon ei quotannis propter impensas cedentium ligna et deducentium ea usque ad mare, tritici coros MM, olei batos MM. Misera! quoque de populo Israelitico ad Libanum decem millia operiorum, qui menstruis intervallis mutabantur, quibus præcerat Adoniram.

CAP. CVI. — *Cujusmodi erat templum, quod Salomon aedificavit.*

Media domus erat stadalis, circumambita per quatuor latera, quem vocabatur Sanctuarium, habens longitudinem cubitorum xv, latitudinem cubitorum xx, et altitudinem cubitorum xxx, et respiciebat ad orientem solem. Habebat etiam vestibulum ejusdem cum templo latitudinis, cubitos habens xx, et altitudinem templo æqualem: triginta enim cubitorum et ipsum erat, introducebatque in cubitos xx, circumfrequentabatur vero parvis substructionibus xxx, quinquecubitalibus, æquilateris, per tria tabulata, quem tria tabulata extollebantur ad xx cubitos. Hæ domunculae xxx habebant ascensus occultos per parvas portas ducentes ad tabulata. Porro harum domuncularum decem cubiti superiores librum præbebant domui sanctuarii lucis introitum. Ex sexaginta vero cubitis templi, interiores xx cedebant Sancto sanctorum, alli autem xl extimo Sancto cedebant. Portæ templi erant in latitudinem xx cubitorum, interius et exterius per totum auro obducitæ. Velum erat illis appensum, ex byssō et hyacintho et purpura et coccino contextum. Erat autem templum universum, et quem in ipso continebantur omnia interius ac exterius per totum auro circumvestita. Ipsum pavimentum stratum erat crassiore auro, et muri inseculpi palinis atque Cherubim tornatiisque universim erant. Hoc igitur modo aedificatum est templum. Circumpositum erat ambitui templi coronamentum assurgens in altitudinem trium cubitorum, quod arcebat vulgus ab introitu in sacrarium, solisque permisum erat sacerdotibus.

CAP. CVII. — *Quænam sacra reposita erant in sanctuario¹⁴.*

In sancta quidem aede viginticubitali et æquilatera, erat Arca, quam Moyses fecerat, iuncta posita, a Cherubim tecta, quem erant duo alas habentia quinquecubitales, et ex utraque parte Arcæ astabant. Et una quidem ala ad parietem pertin-

A xodomῆς ἀπὸ τετάρτου ἑτούς τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὴν ἐργασίαν παρέστησεν ἐργάτας ἐπτακυμψίους, ἐπιστάτας τρισχλίους ἐξεκοσίους· ἀρχιτέκτονα δὲ τῆς δλῆς ἐργασίας ἀπὸ Τύρου λαμβάνει τὸν Χρόμην υἱὸν γυναικὸν; χήρας ἀπὸ φυλῆς Νεφθαλῆ πατέρος Τύριου. Συνηρᾶτο δὲ αὐτῷ καὶ διάρρημα λεῖψαν, εἰς τὴν ναοῦ σίκοδομήν, διαβάτην, ξύλα κιδρίνα καὶ πεύκινα διθύρας ἀπὸ τοῦ Λιβάνου. Ἐχορήγει δὲ διὰ Σαλομῶνα αὐτῷ κατ' ἐνιαυτὸν εἰς ἀναλώματα τῶν κοπτόντων τὰ ξύλα, καὶ καταγόντων αὐτὰ ἵνα; θαλάσσης, σίτου κέρους β', ἔλαιου βάτους β'. καὶ ἀπέστελλεν ἐκ τοῦ λαοῦ Ἱεραθλετικοῦ εἰς τὸν Λιβανόν μυρίους ἐργάτας κατὰ μῆνα ἀλλασσομένους, καὶ εἶχον ἔξαρχον οὗτον τὸν Ἀδωνιεράμ.

B ΚΕΦΑΛ. PG. — *Οποῖος ἦν ὁ ταῦτα διαλόγων φιλοδόμησε.*

Μέσος οὐκος ἦν σταδιαῖος, κατὰ τὰς τέσσερας πλευρὰς περιβεβημένος, Ἀγίασμα καλούμενος. ἔχων μῆκος πήχεις ξ', πλάτος πήχεις κ', ὑψοῦς πήχεις λ', πρὸς δὲ ἀνατολὰς ἀπέβλεπεν. Εἶχε δὲ καὶ πρόναον Ισόπλατον τῷ ναῷ, πήχεις ἔχων κ', καὶ ὑψοῦς ἰσον τῷ ναῷ· τριάκοντα γάρ πηχάνην καὶ τοῦτο, εἰσάγων ἐπὶ πήχεις κ', περιοικεῖτο [περιοικεῖτο] δὲ οἰκος βραχέσι λ', πενταπήχεισι Ισοπλεύροις, ἐπὶ τρία στέγη, εἰς κ' πήχεις τῶν τριῶν στεγῶν τούτων ἡρμένων. Τοῖς δὲ οἰκίσκοις τούτοις τοῖς; λ' δινδοις κεχρυμμέναι γεγένηντο, διὰ μικρῶν θυρῶν ἐπὶ τὰ στέγη ἀνάγουσαι. Οἱ δὲ τῶν οἰκίσκων τούτων δέκα πήχεις ὑπέρτεροι, ἀνειμένην παρεγχον τῷ τοῦ Ἀγίασματος οἰκῳ τὴν τῶν φύτων βαλήν. Ἀπὸ δὲ τῶν δεξιῶν πηχῶν τοῦ ναοῦ, οἱ ἐσώτεται (13) τῷ Ἀγίῳ τῶν ἀγίων διήρητο, οἱ δὲ δλῶις μ', τῷ ἐξωεάτῳ ἀγίῳ κεκλήρωντο. Αἱ δὲ θύραι τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ εὖρος κ' πηχῶν γεγένηντο, ξωθεν καὶ ἐξωθεν δεδλου χρυσῷ καταπλασμένα. Καὶ τὸ ἔδαφος δὲ χρυσῷ παχὺς κατέτρωτο, οἱ τε τοῖχοι φοίνικος [φοίνιξ] καὶ Χερουσίλης ἐγγεγλυμμένοις καὶ τετορνευμένοις διδύλιοι διίκειντο. Οὐτων τοίνυν δὲ ναὸς κατεσκεύαστο. Περιέκειτο δὲ κύκλῳ τοῦ ναοῦ γείσιον (14) εἰς τρεῖς πήχεις ἀνατείνον (15) τῷ ὑψοῦ, εἰργόν δὲ τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ ιερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένον τοῖς λερεῦσι.

C ΚΕΦΑΛ. PG. — *Tίταν τὰ ἔτη τῷ Ἀγίασματι ἀραιμένα ἀφιερώματα*

Εἰς μὲν τὸν ἄγιον οὐκον, τὸν εἰκοσάπετχυν καὶ λεόπλευρον, ἡ κιβωτός, ἣν Μωϋσῆς ἐποίησεν, ἐνδον ἀνατεθεῖσα, ὑπὸ τῶν Χερουσίλης σκεπομένη, ἔτενα ἥσαν δύο πτέρυγας; ἔχουνα πενταπήχεις, ἐξ ἐκατέρου τῆς κιβωτοῦ παρεστῶτα. Καὶ μία μὲν πτέρυξ πρὸς

¹⁴ III Reg. viii; II Paral. v.

(13) Deest κ', errore typographicō
(14) Ms. γῆ Σ.ών.

(15) Ms. ἀνατείνων.

τὸν τοῦχον ἐξέταστο, μία δὲ πρὸς τὴν κιβωτὸν, καὶ οὐναπέδημεναι δὲ ἑσταῖς, αἱ δύο πτέρυγες ἐσκεπτὸν τὴν κιβωτὸν, πρὸς ἀνατολὰς βλέπουσαν. Καὶ ἡ στεφάνη δὲ ἐκεῖτο τῇ κιβωτῷ, εἰς ἣν Μωϋσῆς ἐμφασιν τῆς τοῦ Θεοῦ σημασίας ἐνέγραψε, τὸ τετράγραμμον δὲ ἦν τούτη (16) δύομα, ἀρρήτον (17), οὐκ ἀλλοσουμένη, ἀλλὰ γε εἰς ἀεὶ διαμένουσα. Ἐπέκειντο δὲ αἱ διπτυχοὶ πλάκες ἐν τῇ κιβωτῷ, ἐν αἷς ὁ θεόγραφος ἐνέγραπτε δεκάλογος, ἃς Μωϋσῆς ἰδεῖσθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Σινᾶ δρει, τὸν λαὸν νομοθετῶν. Ἐν δὲ τῷ Ἀγίῳ τῶν ἀγίων τούτῳ οἰκια μόνον; δὲ ἀρχιερεὺς ἄκαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰσέβη. Ἐν δὲ τῷ ἀγίῳ τῷ τεσσαρακονταπήχει, τῷ πρὸ τούτου, στῦλοι χάλκεοι παρειστήκεισαν, ἔνθας πηγέων ιτ', περιμέτρου πηγέων ιτ', πάγκους κεχωνευμένους δακτύλων (18). Ἐφ' ἐκάστῃ δὲ κεφαλῇ τῶν κιδώνων, κρίνον ἐπάκειτο ἐπὶ τὰντες πήχεις ἐγγηγερμένους (19), καὶ τούτῳ περιέκειτο δέκτυον χάλκεον, δέρ' οὖς καὶ φοιτ διακόσιοι ἀπῆρτηντο. Ἐκαλεῖτο δὲ διὰ μὲν ἐκ δεξιῶν κιλῶν, Ἰδρυσις, δὲ δὲ ἐξ εὐωνύμων, Δύναμις. Κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος εἰσινέων, λοντῆρ ἦν ίθρυμένος, χωνεύτος, χάλκεος, Θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος καλούμενος, διάμετρος πηγῶν δέκα, ἐν δὲ κύκλῳ τριάκοντα πήχεις καὶ ἐν μετρούμενος, πάχεις παλαιστιαίω πεπαχυμένος, βάτην δεχόμενος ὑδατος τρισχιλίους. Εἰς τούτον οἱ Ιερεῖς εἰσιντες λειτουργεῖν, τάς χεῖρας ἀπενίπτοντο, καὶ τοὺς πόδας ἀπέρριψαντο. Ἐπέκειτο δὲ δὲ λουτῆρ ἐπὶ σπείρας πηγαλίας, ἐννέα πήχεις (20) διάμετρον ἔχουστης, καὶ μόσχοι δώδεκα τὰ δόπιον πρὸς τὴν σπείραν ἔχοντες, τὰ δὲ πρίσωπα πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα βλέποντες, τριῶν μόσχων κατὰ πλευρὰς ίδρυμένων, οἱ τῷ τοῦ λουτῆρος ὑπέκειντο κύκλῳ.

Καὶ ἄλλοι δέκα λουτῆρες, πέντε μὲν ἐκ δεξιῶν, πέντε δὲ ἐξ εὐνωμάυρα καθίδρυντο, βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους ὑπέχοντες, μήκους ε', πλάτος πήχεις δ', ὑψὸς πήχεις σ'. Ἐκάστη δὲ βάσις δὲ κιονίσκοι κατὰ γωνίαν ἐστώτες προσέκειντο, ἐφ' ὧν οἱ λουτῆρες ἐπέκειντο ὑψους πήχεις δ', χωροῦντες ἀνὰ χοῦς μ'. Διεστήκασι δὲ ἀπ' ἄλλῃσιν τέσσαροι πήχεις. Καὶ χείρες δὲ ἡσαν χαλκαί, πρὸς τὸν ὑποκείμενον κύκλον ἐρεισμέναι, ὑψους πηχῶν ι', ὡν οἱ ὥμοι τοὺς λουτῆρας ὑπέφερον. Λέοντες δὲ καὶ μόσχοι καὶ ἀστοὶ καὶ τρινίκες περὶ τοὺς κιονίσκους, κατὰ τὴν τῶν τεσσάρων πηχῶν διάστασιν εἰστήκασαν. Ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ τεσσάρων τροχῶν εἰωρούμενα ἐπέκειντο. Οἱ δὲ λουτῆρες οὐτοι, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἔντος τῶν ὀλοκληρουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας ἀπονίπτειν πορνεῖντο. Ἐν δὲ ἕστετρε τῷ οἰκών καὶ θυσιαστήριον θέριτο χάλκεον, μῆκος πηχῶν κ', ὑψὸς πηχῶν ι', πρὸς τὰς ἀλοκωτώσις. Καὶ τὰ σκεύη δὲ αὐτοῦ ἦν χάλκεα. Ποδιστῆρες· καὶ ἀναληπτῆρες (21), καὶ τράπεζα δὲ χρυσῆ, ἐφ' ἥς οἱ τῆς προθέσεως ἀρτοὶ διώδεχα ἐπέκειντο, καὶ λυγία, ἡ τούς ἐπὶδὲ λύχνους κατά

(16) Forte tutto, errore typografico.

(17) Nempe **THE** *Jehovah*, ab essentia et aeternitate Deum dehominans.

(18) Repone δικτ. δ'. κεχωνευμένοι.

Decem alia labra, dextrorum quinque, et quinque sinistrorum, constituta erant, habentia sub se bases arcas quadrilateras, longitudine cubitorum v, latitudine cubitorum iv, et altitudine cubitorum vi. Singulis basibus vero iv columellæ ad angulum erectæ impendebant, quibus imposita erant labra, altitudine cubitorum iv, capientia quæque choas xl; distabant vero invicem cubitos quatuor. Erant etiam manubria ænea subiecto circulo infixa, altitudine cubitorum x, quorum crassiores extremitates labra sustinebant. Stabant autem icones et vituli et aquilæ et palmæ circa columellas ad intervallum quatuor cubitorum. Haec omnia porro super quatuor rotis eminentia posita erant. Luteres isti constituti erant ad purganda intestina animalium sacrificandorum, et ad abluedos pedes. In hac æde etiam erectum erat altare æneum, longitudine cubitorum xx, altitudine cubitorum x, pro holocaustis. Ejus utensilia ænea erant. Olla et fuscinulae, et mensa aurea, in qua positi erant duodecim propositionis panes, et candelabrum, quod septem

(19) Ms. ἔγγεγρα μηένοι. Vide Joseph. viii, 3.

(20) "Ενα πήχυν, ut Josephus loco citato habet.

(21) II Paral. iv, 16, ἀναλημπτῆρας. Al. ἀναλήμ-

Ichnis iuxta Moysis ordinationem fulgebat, aureum et ipsum. Altare item aureum medium inter haec omnia constitutum erat. Aliæ quoque mensæ aureæ, et candelabra varia varie elaborata, parva ac diversi generis, in quibus ponebantur sacra utensilia, phialæ et patenæ. Hæc omnia habebat ædes hæc cubitorum Sancta, ante velum adyli Sancti sanctorum, ubi jacebat Arca.

CAP. CVIII. — Quænam erant utensilia elaborata et dedicata a Salomone in ministerium sacrum.

Vasa fundendis vinis aurea octoginta millia, argentea vero duplo erant numero. Phialæ aureæ centum millia; argenteæ vero duplo numero. Lances in quibus oporteret offerri similam irrigatam, aureæ quidem octoginta millia, argenteæ vero duplo numero. Mensura autem Hin et Assari, ut Moses ediderat, aureæ quidem decem millia, et argenteæ duplo numero. Thuribula aurea viginti millia, et alia ignitabula, in quibus ignis de magno altari ponchatur, quinquaginta millia.

CAP. CIX. — Quænam erant vestes, quas sacerdotibus et Levitis ad sacra obeunda ministeria Salomon paraverat.

Stolæ sacrae cum poderibus et superhumeralibus, et rationali, et lapidibus pro sacerdotibus, mille. Zonæ ex byssô et purpura, decies centena millia. Tubarum cc millia. Levitis autem, ex byssô stolæ cc millia; et instrumenta musica, nabilia et citharae inventæ ad laudum cantus, et electro consecuta, quadraginta millia.

CAP. CX. — Cujusmodi erat Tabernaculum a Moyse erectum, secundum exemplar, quod ruderat in monte.

Erat quidam ambitus subdialis longitudine cubitorum c, latitudine cubitorum l. Constitutio autem hujus ambitus hujusmodi erat. Ambiebatur erectis palis æneis altitudine quinquecubitali, viginti quidem in longitudine, at decem in latitudine. Capitella argentea et bases æneæ cuique palo elaboratae erant: et quinque cubitis invicem distabant pali terræ insixti. Annuli palis inhaerebant, respicientes ad longitudinem et latitudinem. Annulis illis innectebantur funes, qui alligabantur clavis æreis cubitalibus in terram desixti, quo tabernaculum servaret immobile contra vim ventorum. Sindones quadam efformabant quasi muros tabernaculi, contextæ ex byssô et hyacinthro et purpura atque coccino, erantque quinquecubitales et quadrilateræ a capitello usque ad basim, et diffundebantur per medios palos usque ad pavimentum. Ac tria quidem latera hoc consistebant modo. Sed latus quartum, quod et bene quis dixerit primum potius fuisse (erat illud namque introitus quidam in tabernaculum, habens quinquaginta cubitos), habebat medium quemdam introitum similem portæ, cubitorum viginti; ac duo pali cuique lateri introitus insixti fuerant, qui efficiebant veluti postes. Ex ultraque autem parte introitus quindecim cubiti remanebant,

A tñn Mawstew; διάταξεν ἀκαστράπτουσα, χρυσῆ καὶ αὐτῆ. Καὶ βιαδες χρύσεις μέσος τούτων πάντων ἔρυτο. Καὶ ὅλαις δὲ τράπεζαι χρυσαῖ, καὶ λυχνίαι ποικιλαις ποικιλως εἰργασμέναι, μικραι καὶ διάφοροι. Ἐν αἷς ἐπετίθετο τὰ λεπτά σκεύη, φιάλαι καὶ σπονδίαι. Ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τῶν μ' πηχῶν οἶκος; Ἀγιος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου τοῦ Ἀγίου τῶν ἄγιων, ἐνῷ ἡ Κιβωτὸς ἀνέκειτο.

ΚΕΦΑΛ. ΡΗ'. — Τίτα ήταν τὰ κατασκευασθέντα καὶ ἀρατεθέντα ύπο τοῦ Σαλομώνος εἰς λεπρούργα κειμήλια.

Οινοχοαὶ ὀχτακισμύριοι χρυσαῖ, ἀργυραῖ δὲ πλασίονες. Φιαλῶν, μυριάδων δέκα χρυσαῖ, ἀργυραῖ δὲ πλασίονες. Πίνακες εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐταῖς σεμιδάλινοι πεφυρμένην, χρυσοὶ ὀχτακισμύριοι, ἀργυραῖ δὲ διπλασίονες. Μέτρα δὲ ἵν καὶ ἀστραρι, ὡς Μωυσῆς ἑξάδωκε, χρυσᾶ μὲν μύρια, ἀργυρᾶ δὲ διπλασίονα. Θυμιατήρια χρυσᾶ διεμύρια, καὶ ὅλα μύρια, ἐν οἷς τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ ἐίθετο, πεντακισμύρια.

ΚΕΦΑΛ. ΡΘ'. — Τίτα ήταν τοῖς λεπρούργαις κατασκευασθέντα ὑπὸ Σαλομώντος ἐσθήματα.

Στολαι λεπραὶ σὺν ποδήρεσι, καὶ ἐπωμίσι, καὶ λογίψ, καὶ λίθοις τοῖς ἀρχιερεῦσι, χλιαι. Ζῶναι ἐκ βύσσου καὶ πορφύρας μυριάδες ρ'. Σαλπίγγων μυριάδες κ'· καὶ Λευτάταις, ἐκ βύσσου στολαὶ, μυριάδες κ'· καὶ τὰ δργανα τὰ μουσικά, νᾶδλαι καὶ κινύραι πρὸς τὴν ὑμηδίαν ἑκευρημέναι, ἐξ τὸλέκτρου κατεσκευασμέναι τετρακισμύριαι.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙ'. — Οὐοίς η σκηνὴ, η ὑπὸ Μωυσέως ἀμασταθίσα, κατὰ τὴν ὑπόδειξιν, ήτη ἀνεστρατεύσατο ἐπὶ τῷ δρει.

Περίθολος ἦν αιθέριος μήκους πηχῶν ρ', πλάτους πηχῶν ν'. Ἡ δὲ στάσις ἦν τοῦ περισόλου δρθίοις κάμαξι περιβλημένη χαλκέοις πενταπήχετι τὸ ὑψος, εἴκοσι μὲν κατὰ τὸ μῆκος, δέκα δὲ κατὰ τὸ πλάτος. Κιονόκρανα δὲ ἀργύρεα καὶ βάσεις χαλκαῖ ἐκάστῳ κάμακι πεποιηνται, πέντε δὲ πήχετιν ἀπὸ ἀλλήλων διεστήκασιν οἱ κάμακες καταπεπηγμένοι. Κρίκοι δὲ τοῖς κάμαξι προσηλοῦντο, πρὸς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος ἀποδέποντες. Καὶ τῶν κρίκων ἑξήπτετο καλώδια, ἥλων χαλκῶν πηχυαίνων εἰς τὸ ἔδρυν καθηλωμένων ἐνδεδεμένα, πρὸς τὸ τὴν σκηνὴν ἀκίνητον ὑπὸ τῆς τῶν ἀνέμων βίᾳς διαφυλάττειν. Σινδόναι δὲ κατετελχίζον τὴν σκηνὴν ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας; καὶ κοκκίνου διυφασμέναι, πενταπήχεις, τετράγωνοι, ἀπὸ τοῦ κράνους μέχρι τῆς βάσεως, κατὰ μέσου τῶν καμακίων ἔως ἐδάφους κεχυμέναι. Καὶ αἱ μὲν τρεῖς πλευραὶ τούτον ἐστήκασι τὸν τρόπον. Ἡ δὲ τετάρτη πλευρά, ἦν καὶ πρώτην μᾶλλον τις εἴποι καλῶς εἶναι: (εἰσοδος γάρ ἦν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῇ, πεντήκοντα πήχεις ἔχουσα) πύλης μὲν εἰκασμένην μέσην εἴκοσι πηχέων εἶχεν εἰσόδου, δύο δὲ κάμακας ἐκάστη πλευρῇ τῆς εἰσόδου καταπέπηκτο, παραστάτης ὃς περιέπειλούτας. Ἐκατέρωθε δὲ τῆς εἰσόδου ἀνὰ δεκαπέντε πήχεις ἀνέμεινον, ἐκάστου μέρους τρεῖς κάμακας καταπεπηγμένου καὶ ἐρειστένου,

κατὰ τὴν τῶν τριῶν τῶν δὲ λλων πλευρῶν ἔργασιαν, καὶ περιέργαξιν. Τὸ δὲ μέσον τῆς εἰσόδου καταπεπέταστο τῷ τῶν κ' πηχῶν καταπετάσματι, τῷ τῶν τεσσάρων βαθμῶν καθυφασμένῳ. Εἶσαν δὲ τῆς εἰσόδου, λοιπὴρ χάλκεος ἦν, τὴν βάσιν χαλκῆν ἔχων, ἐξ οὐ οἱ ιερεῖς τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τῶν ποδῶν (22) κατασχεῖν τοῦ ὑδατος διου ἐν αὐτῷ παρῆν. Καὶ δὲ μὲν περιβόλος οὖταις ἦν, δὲ τοῦ αἰθρίου.

ΚΕΦΑΛΑ. ΡΙΑ'. — Ὁποῖον ἢν τὸ Ἀγίασμα τοῦ περιβόλου, δὲ Μωνῆς κατεσκεύασε.

Τὸ δὲ Ἀγίασμα μέσον τοῦ περιβόλου, μῆκος ἔχον ἐπὶ πήχεις; λ', πλάτους πήχεις γ' (23), πρὸς ἀνατολὰς βλέπον. Τὸ δὲ μῆκος τῶν τριάκοντα πηχῶν ἐν κίσιν ἰδρυτο κ', τετραγώνοις, ἑκάτινοις, καταχρύσοις, ἐκάστης πλευρᾶς ἐνδεις ἡμίσεως πήχεος ἀλλήλων ἀφεστηκόσιν. Ὁ δὲ κατὰ δύσιν τοῖχος πηχῶν τριῶν ἐν δεῖ κίσι συνέστηκε. Συνῆται δὲ ἀλλήλοις ἡρμοσμένοι, ὥστε δοκεῖν ἐνα τοῖχον τὴν συντέλεσιν ὀλδυρυσσον εἶναι, μεμυκότων τῶν ἄρμων ἐσωθεν καὶ ἔξωθεν. Εἴχεις γάρ ἐκαστος κίσιν τρεῖς; σπιθαμάς, ὥστε συμπληροῦσθαι τὸ μῆκος τῶν τριάκοντα πηχῶν ὑπὸ τῶν εἰκόνων κιόνων, καὶ τῶν δέκα ύπὸ τῶν δεῖ. Ἐγγάνιοι δὲ δύο κίσινες ἡσαν ὅπισαν, ἀπὸ πήχεος ἐνδεις συνάπτοντες τῷ πλάτει τὸ μῆκος. Διὰ δὲ πάντων τῶν κιόνων ἐπέκειτο διατρέχουσα μία συμπλεκομένη σανίς, γιγγαλυμοῖς (24) θήλεσι καὶ ἀρρέσεις κατεχομένη, πρὸς τὸ μῆκος ὅπ' ἀνέμων κραδαίνοσθαι τὴν σκηνήν, ἀλλ' ἐν ἡρμητικῷ πολλῇ διαφυλάττεσθαι. Τὸ δὲ ἐνδον τῆς σκηνῆς εἰς τρία διῃρητο κατὰ πηχῶν ἱ', καὶ ἦν τὸ μὲν ἐξώτατον ἀδύτον πηχῶν ἱ', τοῖς ιερεῦσιν ἀδυτον. Τέσσαρες δὲ κίσινες ἴσοι τοῖς ἀλλοις διειργον τὸ ἀδύτον τοῦ ἐξωτάτου. Οἱ δὲ λοιποὶ πήχεις εἰκοσι, οἱ πρὸς τοῦ ἀδύτου, τοῖς ιερεῦσι μόνοις ἐξίκειντο. Τὸ δὲ μέτωπον, ἐξ οὐ περ ἡ εἰσόδος; ἦν, πέντε κίσις διαχρύσοις, ἴσωις τοῖς ἀλλοις, συνίστατο, χαλκῆις βάσεσιν ἐφεστῶσιν. Εἴχει δὲ καταπέτασμα ἐκ βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὄχικίνου καὶ κοκκίνου βαφῆς ἐμπηχον ἱ', καὶ δημηρητο οἱ δέκα πήχεις τοῦ ἀδύτου τούτῳ τῷ καταπετάσματι.

Καὶ δὲ μὲν νοῦς "Ἄγιοις ἐκαλείτο, δὲ ἐξώτατος. Ἀγίοις δὲ ἀγίων, τὸ ἀδύτον. Τὸ δὲ πρώτον τῶν κ' πηχῶν μέρος ιερεῦσιν ἀνέτο ὑποδυομένους. Τὸ τῶν! δὲ πηχῶν προεισδόν καὶ πρὸ τοῦ μετώπου, φάρος; ἐφελαύδηνος ἀπὸ κάλων, ἐπὶ θάτερα κρίκοις ἐπισυναγόμενος πρός τε τὸ ἐπιπετάννυσθαι καὶ συνεργάζεσθαι κατὰ γωνίαν. Καὶ γάρ ἐν ταῖς ἐπισήμοις; ἡμέραις ἐπισυνήγετο πρός τὸ κατοπτεύεσθαι. Ἡσαν δὲ καὶ σινδὼνας περιτιθέμεναι τῷ ἀγίασματι. Καὶ ἐπὶ ταῖς σινδὼσι, βεναμμένα ποικίλαται βασαῖς ιερα καλύμματα, πρὸς τὸ τοὺς χειμῶνας ἐπίχειν. Καὶ ἐπάνω τούτων δὲλλαι διφθέραι πεποιημέναι, καλύπτουσαι τὰ σκεπάσματα ἐν τοῖς ὑστοῖς.

*^o Εἰσ. xxvi.

(22) Locus vitiatus.
(23) Resscribe i'.

A parte qualibet tribus palis compacta ac firmata, juxta artificium et munitionem trium reliquorum laterum. Medium introitus velatum erat velo xx cubitorum, contexto quatuor colorum generibus. Introitum erat labrum æreum habens æream basim, ex quo sacerdotes manus lavabant, pedesque abluerent aqua, quæ in eo erat. Atque hic quidem ambitus erat sep. i subdialis.

CAP. CXI. — *Cujusmodi erat sanctuarium ambitus, quod Moyses fecerat* ⁴⁷.

Sanctuarium in medio erat septo, longitudinem habens ad cubitos xxx, latitudinem cubitorum x, respiciebatque ad orientem. Longitudo porro illa triagiuta cubitorum sustinebatur columnis xx, quadratis, ligneis, deauratis, ex quolibet latere dimidio cubito invicem distantibus. Paries qui erat ad occidentem trium cubitorum, constabat sex columnis. Coaptabantur porro invicem, ut videretur consici ex illis unus murus totus aureus, coquuntibus juncturis interius atque exterius. Habebat enim quilibet columnæ tres spithamas, ita ut completeretur longitudo triginta cubitorum a viginti columnis, et decem a sex. Angulares autem duæ columnæ erant retro, ex uno cubito coaptantes latitudini longitudinem. Per omnes vero columnas insistebat tabula una, quæ arce complexa discurrebat, cardinibus feminis et masculis firmata, ut ne a ventis quidem concutiretur tabernaculum, sed multa quiete consistaret. Spatium intra tabernaculum distinguitabatur in tria, ad mensuram cubitorum x, eratque maxime internum Adytum cubitorum x, sacerdotibus inaccessum. Quatuor autem columnæ æquales aliis separabant Adytum a parte extima. Reliqui viginti cubiti, qui erant ante Adytum, patebant solis sacerdotibus. Frons, unde erat ingressus, constabat quinque columnis deauratis, ceteris æqualibus æneis basibus insistentibus. Habebat velum ex byssō ac purpura, et hyacintho atque coccini tinctura cubitorum x, separabanturque decem cubiti Adyti velo isto.

Ac templum quidem appellabatur *Sanctum*, quod extimum erat. *Sanctum sanctorum* vero audiebat Adytum ipsum. Prima pars xx cubitorum permittebatur sacerdotibus ingredientibus. At vestibulum ante introitum cubitorum x, quod erat ante frontem, separabat velum suspensum funibus, quod utrinque annulis cogebatur, ut et extendi et contrahi posset ad angulum. Insignibus namque diebus cogebatur, ut prospectus pateret. Erant etiam quædam sindones circumpositæ sanctuario, et super sindonibus operimenta alia tincta variis coloribus, ad resistendum tempestatibus. Ac supra his alike pelles elaboratae cooperientes ipsa tegumenta tempore pluviarum.

(24) Ms. γιγγλίσκοις.

A Arca erat in Sancto sanctorum, ex lignis imputribilibus, longitudinis spithamarum v, latitudinis ac profunditatis spithamarum trium, auro intus et extra obducta. Ea quando opus erat a sacerdotibus portabatur, annulos aureos influxos habebat, et in humeris vectibus gestabatur. Erant super ipsa dico Cherubim, forma nulli earum rerum quae ab hominibus conspicuntur similia. In ea reposita erant etiam duas tabulae decalogi. In ea parte aedis sacrae quae erat ante Sancta, collocata erat mensa longa cubitos ii, lata cubitum i, alta spithamas tres. Habebat influxos annulos aureos, et vectibus gestabatur aureis in qua propositionis panes duodecim erant positi duplici semione dispositi, qui per omnem Sabbathum mutabantur, erantque azymi. Et supra panes duae phialae aureae thymiamatum plenae, quae ad septentrionale latus positae erant. At candelabrum ad latus erat meridionale, fusile ex auro, rectum, pondere mnarum c, constabatque illis, malogranatis et parvis crateribus, in septem partes divisum, habente qualibet parte deorum complexiones ex liliis, malogranatis et craterulis; quae sunt in universum LXX, erantque in eo lychini septem. Medium inter candelabrum et mensam erat altare, cubitale ex omni latere, sicut ex lignis imputribilibus auro circumdatis, altum cubitos ii, super quo erat crates aucta, et ad angulos positae erant coronae aureae, et loricæ et annuli simul appositi erant, quo a sacerdotibus circumferri posset.

C Ante tabernaculum locatum erat altare ære obducum ex lignisque consecutum, quaquaversus mensuram habens v cubitorum, altitudinem cubitorum trium, similiter auro induitum, cratem impositam habens instar retis, suscidente terra ignem qui ex ea crate decidebat. Positum erat e regione altaris aurei. Utensilla ad ministerium horum erant multa et varia: cyathi, et phialæ, et thuribula, crateresque, aurea omnia, facta ad ministerium sacrum. Tale erat Tabernaculum.

CAP. CXII. — Quantus erat populus a David contra Dei voluntatem censitus.

De Israel quidem undecies centena millia ab estate viginti annorum ad quinquaginta, hominum ad bella aptorum. De Juda vero, ejusdem ætatis quadringenta millia: qui omnes per Joab numerati sunt.

CAP. CXIII. — Quotnam interierunt de populo propter peccatum Davidis ob recensionem populi.

Intra sex horas, quæ fluxerunt a mane usque ad prandium, seplingenta millia.

CAP. CXIV. — Quænam mulieres cum iam fornicate fuissent, in justas nuptias laudabiliter transferunt.

Thamar Chanaæa, quæ artificiose cum Juda

(25) Forte καταχειρυσμένη.

(26) Αν ἐφήρετο;

(27) Forte τούτων.

‘Η δὲ Κιβωτὸς ἦν εἰς τὸ Ἀγίον τῶν ἁγίων, ἐκ ἔνδων ἀσήπτων, μῆκους σπιθαμῶν ε', πλάτους καὶ βάθους σπιθαμῶν τριῶν, χρυσῷ ἐσωθεν καταχειρισμένη (25). Αὗτη δὲ, ὅπότε δέοι, ὑπὸ τῶν ιερέων ἐφήρετο (26), κρίκοις χρυσοῖς ἐνηλωμένη, καὶ ἐπ' ὄντων ἀρτήρων ἀγρομένη. Ἐπῆσαν δὲ αὐτῇ δύο Χερουδίμ, μορφῇ δὲ οὐδενὶ ταύτῃ (27) τῶν ὑπὸ ἀνθρώπων ἐωραμένων παραπλήσια. Ἐν ταύτῃ καὶ αἱ δύο πλάκες ἀπέκειντο τῆς δεκαλόγου. Ἐν δὲ τῷ ναῷ τῷ πρὸ τῶν Ἀγίων, τρίπτυχα θύρων μῆκους πηχῶν δ', πλάτους πηχῶν α', ὕψους σπιθαμῶν τριῶν, κρίκοις χρυσοῖς ἐνηλωμένη, καὶ ἀρτήρων φερομένη χρυσοῖς, ἐν δὲ τῆς προθέσεως δρποις δώδεκα, ἐν δυσιν ἑξάσιν κατὰ πλέν σαδεῖτον ἐναλλασσόμενη, δύσιμοι ἐτίθεντο. Καὶ ἐπάντες τῶν σ' (28) δρπων, δύο φιάλαις χρυσαῖς θυματάτεσσι πλήρεις, πρὸς δὲ ἀρκτῷ τὸν ξεινοτὸν πλευρὸν. Αυχὺντα δὲ ἦν πρὸς τὸ μεσημβρινὸν πλευρὸν, ἐκ χρυσοῦ πεχωνεύμηνη, διάκενος, σταθμοῦ μνῶν ρ' πεποίητο δὲ ἐκ κρίνων, καὶ φοισκῶν, καὶ κρατηρίδων, εἰς ἐπεξ μέρη διαρουμένη, ἐκάστου μέρους δέκα συνθέσεις ἐκ κρίνων καὶ φῶν καλεκρατηρίδων ἔχοντος, οἱ εἰσιν αἱ πάντες σ' καὶ ἐπὶ ταύτης λύχνοι ἐπτά. Μέσου δὲ τῆς λυχνίας καὶ τῆς τραπέζης, θυσιαστήριον ἦν πηχυαλὸν κατὰ πλευρὴν ἐκάστην, δμοιως ἐκ ἔνδων ἀσήπτων, χρυσῷ περιεληλασμένην, ὕψους πηχῶν β'. Ἐπῆν δὲ αὐτῷ ἐσχάρα χρυσαῖς, καὶ κατὰ γωνίαν γρύσεος στέφανοι ἐπέκειντο, καὶ σκυταλίδες καὶ κρίκοις, πρὸς τὸ αὐτὸν διάτονον ιερέων φέρεσθαι συνέκειντο.

Πρὸ δὲ τῆς σκηνῆς ἕδρυτο βωμὸς χάλκεος ὑπέδυτος, κατὰ πλευρὰν ἐκάστην ε', πήχεις ἐκμετρητημένος (29), τὸ δὲ ὕψος τριπέχυς, δμοιως χρυσῷ πεχωνημένος, δισχάραν ἐπικειμένην ἔχων δικτυωτὴν, τὸ καταφέρμενον πύρ εἴδετο τῆς γῆς ἐκδεχομένης, καὶ ἐτίθετο ἀντικρὺ τοῦ χρυσέου. Σκεύη δὲ πρὸς τὴν τούτων λειτουργίαν ἦν πολλὰ καὶ διάφορα· οἰνοχοῖ καὶ φιάλαι, καὶ θυσικαὶ, καὶ κρατηρες, χρύσεα πάντα, πρὸς τὰς ιερουργίας πεποιημένα. Αὕτη ἡ σκηνὴ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΒ'. — Πόσος δὴ σὸι αἰδεῖς, σὸν πλευρὰν δριθμηθεὶς πυρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ.

‘Ἄπο μὲν τοῦ Ἱερατὴλ ρ' μυριάδες, ἀπὸ εἰκοσαετοῦ; ἵως πεντηκονταετοῦς, ἀνδρῶν μαχητῶν. Ἄπο δὲ τοῦ Ἱεροῦ, τῆς αὐτῆς ἡλικίας, μ' μυριάδες. Λίτινες πάσαις διὰ τοῦ Ἱεροῦ ἡριθμήθησαν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΓ'. — Πόσοι ἀχάλοτο τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ τοῦ Δαβὶδ, τῆς ἐξιριθμήσεως τοῦ λαοῦ.

Εἰς ἔξ ὥρας, τὰς ἀπὸ πρωΐ τῶν ἱως ἀρίστου, μυριάδες ζ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΔ'. — Τίνες πορρεύσασαι γυναικες, εἰς τὰς ἡμέρας εὐδοκίημσαν.

Θύμαιρ ἡ Χαναναῖς, εἰς τὸν Ἱερόν τον σορῶς πορ-

(28) Forte γ', vel τριβ'.

(29) Forte ἐκμετρητημένος.

νέοσσα, τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Σαφὰ ἐξ αὐτοῦ γεννήσα· Ραάδ, ἡ τοὺς κατασκόπους κατακρύψασα, ἐκ τοῦ Σαλμῶν τὸν Βοός γεννήσασα. Βηθσαβεῖ, ἐκ τοῦ Δαυΐδ τὸν Σαλομῶνα γεννήσασα. Γόρμερ, ἡ τοὺς Δεσμολαῖμ, ἐκ τοῦ Ποτὴ οὖν Ἰερρέαλ γεννήσασα.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΣ'. — Τίνες ἦτορες προφήταις φέροις μεμονήσαστε;

Ἄστρος ὁ τοῦ Ἀδάμ. Μελχισεδὲκ ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Ηλίας ὁ ἀναληγθεὶς. Ἐλισσαῖος ὁ τούτου μαθῆτης. Ἱερεμίας ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ Θεοῦ ρήτη λαρμάνεν γυναικα.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΖ'. — Τίνες ἦτορες ἀποστόλοις γυναικας δύοχοι.

Πέτρος· καὶ γάρ θυγατέρα ἱκέτητο· Φίλιππος· καὶ γάρ τρεῖς ἵσχε θυγατέρας προφήτιδας, αἱ κεκοιμηγένεται ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἄγιαι παρθίναι. Παῦλος, δ; καὶ ἐπιστέλλων φησίν· Καὶ σὺ, σύνηγε, προλαόδου (30) αὐτάς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΖ'. — Τίνες οὐκ ἔτερησαν ἦτορες βασιλικοῖς τοῦ Δαβὶδ ταφοῖς βασιλεῖς, διὰ τὸ δινοσεβῆσμα.

Ἰωρᾶμ, Ἰωᾶς, Ἀχᾶς, Μανασσῆς, Ἀμῶν. Όζιας δὲ διὰ τὸ λεπρωθῆναι.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΗ'. — Τίνες οἱ ἐκ τοῦ Δαβὶδ βασιλεῖς ἔπειται ἐπὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος γενεαλογίας γένοσι, καὶ διατί.

Οχοζίας ὁ τοῦ Ἰωρᾶμ υἱός, καὶ Ἰωᾶς, ὁ τοῦ Οχοζίου, καὶ Ἀμασίας ὁ τοῦ Ἰωᾶς. Οὗτοι οὐ γενεαλογοῦνται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ. Ἐπειπερ ὁ Ἰωρᾶμ θυγατέρα τοῦ Ἀχᾶρεως καὶ τῆς Ἰεζαβέλ τῆς γυναικα, τὴν Γοδολίαν, ἡ τις ταῖς τῆς Ἰεζαβέλ δυστενεῖαις τεθραμμένη, καὶ τὸν Ἰωρᾶμ ἐπηγάγετο δυστενεῖν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Ὁχοζίαν. Καὶ τοῦ Ὁχοζίου ἀποθανόντος τὸ διατίκην γένος τὸ ἐκ τοῦ Δαβὶδ ἐπεχείρησεν ἀφανίσαι, εἰ μὴ Ἰωσαήλ ἡ τοῦ Οχοζίου ἀδελφή, γυνὴ δὲ Ἰωδαὶ τοῦ ἀρχιερέως, βρέφος δὲ ἐτοῦ (31) Ἰωᾶς, υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Ὁχοζίου κλέψασα, καὶ κατακρύψασα ὀκτατῇ γεγονότα, ἐδειξε τῷ ἀρχιερεῖ Ἰωδαὶ, δὲ ἀποκτενίας τὴν Γοδολίαν, εἰς τὸν Ἰωᾶς κατεστήσατο τὴν βασιλείαν. Ἀλλ' οὐδὲ Σεδεκίας γενεαλογεῖται ἀνήκουστης; Θίσιος, καὶ κατάραν ὑπομείνας, τὴν διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου φησαντος· Γράψον τὸν ἀνέρα τούτον ἐκκηρύκτον.

ΚΕΦΑΛ. ΡΙΘ'. — Τίς λαρροῖς κακωδεῖς χρησάμενος, καὶ μὴ χαρὰ τῷ θεῷ τὴν λασίτιν αἰτήσας, ἀποθνήσκει.

Ἀσέλ, ὁ τοῦ Ἰούδα βασιλεὺς, τοὺς πόδας μαλακισθεῖς, καὶ μὴ ἐκζητήσας τὸν Κύριον, ἀλλὰ τοὺς λατρεῖς, ἀποθνήσκει.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚ'. — Τίταν ἐστὶ τὰ μημονευόμενα ἐταῖς· Γρυψαῖς βιβλία ὡς δύτα, οὐχ εὐρισκόμενα.

Ναθᾶν, καὶ Ἀδδὼ, καὶ Ἀχιὰ τοῦ Σιλωνίτου, καὶ Σιμεῖ, καὶ Ἰησοῦς ἐν τῇ βιβλίᾳ τῶν Βασιλεῶν γέ-

³⁰ Ιερεμ. xxii, 30. ³¹ II Paral. ix, 29; xii, 15; xx, 34.

(30) Φορτε προσάλ

A fornicata fuerat, ex eoqua genuit Phares et Zara. Rhaab, que exploratores occultavit, ex Salmon genuit Booz. Bethsabee, quae ex David genuit Salomonem. Gomer, filia Debolaim, quae ex Osee genuit Jerrhael.

CAP. CXV. ~~22~~ Quinam prophetae cælides mansere.

Abel, filius Adami. Melchisedec, pontifex Dei excelsi. Elles qui assumptus est. Eliseus ejus discipulus. Jeremias, qui divinitus jussus est non accipere uxorem.

CAP. CXVI. — Quinam ex apostolis matrimonio juncti erant.

Petrus; quippe qui filiam habuerit. Philippas; g quippe qui tres filias habuit prophetæ dono decoratis, quae in Asia devicerunt virgines sanctæ. Pantas, qui eliam in quadam epistola dixit: Et tu, coniux, adjuva illas.

CAP. CXVII. — Quinam reges propterea quod impedit fuerint non sunt sepulti in regiis sepulcris Davidis.

Joram, Joas, Achaz, Manasses, Amon. At Ozias proprie lepram.

CAP. CXVIII. — Quinam reges de posteris David exclusi sunt a genealogia Salvatoris, et cur.

Ochozias, filius Joram, et Joas, filius Ochoziæ, et Amasias, filius Joas. Iste in Evangelio non ponuntur in recensione genealogizæ. Siquidem Joram duxit uxorem filiam Achab et Jezabel Godoliam, quæ educata in sceleribus Jezabel induxit etiam Joram ad impiæ agendum, itemque filium illius Ochoziæ. Postquam autem Ochozias mortuus est, aggressa est tollere e medio genus regium Davidis, fecissetque, nisi Josabea soror Ochoziæ, quæ nupserat Judæa pontifici, clam sublatu Joas, qui adhuc infans erat, ac filius fratris sui Ochoziæ, occultatoque, iam demum octenem ostendisset pontifici Jodæ; qui intersecta Godolia, in Joas regnum stabilivit. Sed enim neque Sedecias in genealogia recensetur, propterea quod inobediens Deo fuerit, maledictionemque subiit Jeremias prophetæ dicentis: Scribe hominem istum conclamatum ³²:

D CAP. CXIX. — Quisnam cum periculose aegrotaret, medicis utens, nec a Deo salutem postulans, obiit.

Asa, rex Iuda, qui cum pedibus laboraret, nec Dominum consuluissebat, sed medicos, moritur.

CAP. CXX. — Quinam libri in Scripturis memorantur tanquam extantes, qui lumen non reperiuntur.

In libro Regnorum ³³ scriptum est, existare libros Nathan, et Adrio, et Achia Silonitar, et Semæi et

(31) Φορτε δυτα ἐτι τόν.

Jen. Fuerunt autem hi prophetæ, qui de quibus Αγραπται είναι βιβλία. Προφῆται δὲ εἰσιν υἱοι, οἱ γεγράφασι περὶ ὧν προεφήτευσαν, δὲ οὐχ εὑρίσκεται.

Psalmorum tria millia in Paralipomenis David accepta fuerunt; solos vero ex ipsis centum et quinquaginta ab amicis regis Ezechias delectos fuisse, reliquos vero occultatos fuisse.

Quinque millia proverbiorum a Salomone edita fuisse εἴτε Scriptura in Paralipomenis. Sed non extant nisi soli tres libri ecclesiastici, Canticum, mysticum illud opus, ex pluribus canticis delectum fuisse titulo inscribitur. Joseppus vero historicus scribit duo volumina prophetarum scripsisse Ezechielem prophetam: at unum tantum inveniri scimus.

CAP. CXXI. — Quānam sunt testimonia ab apostolis producta, quorum loca in Scripturis non habemus.

Matthæus ait de habitatione Josephi post reditum ex Aegypto in Nazareth cum Domino: Veniens autem habitavit Nazareth, ut impleretur quod scriptum fuit, quod Nazareus vocabatur³⁰.

Paulus in Epistola ad Ephesios iugavit: Propterea dicit: Excitare, qui dormis, et illucescit tibi Christus³¹. Et iterum: Scriptum est: Factus est primus homo in animam vivam, secundus vero in spiritum vivificantem. Et cum presbyteris qui in Mileto erant loquens, ait: Mementote potius dare, quam accipere.

CAP. CXXII. — Quānam fuerunt sacrarum Scripturarum translatores.

Primum sub Ptolemaeo Philadelpho, Alexandriae illi Judæorum LXXII Sapientes, sub Eleazaro pontifice, qui missi fuerunt, ut ei Scripturas interpretarentur.

Secundus interpres Aquila, qui vixit sub Adriano imperatore: qui Græcus cum esset, Judaismum amplexatus, operam dedit lingue Hebraicæ. Ubi agnivit hanc ita exakte fuisse interpretatos LXXII sapientes propterea quod Græcam linguam minus bene callebant, diligentius est interpretatus.

Tertius translator Symmachus, sub Severo et Antonino, cognomento Geta, vixit. Hunc aiunt, cum esset Samaritanus, damnasse eos et ab ipsis recessisse. Cumque diligentem operam Hebraicis scripturis impendisset, edidisse earum interpretationem.

Quartus vertit Theodotion, Ponticus genere,

³⁰ Matth. ii, 23. ³¹ Ephes. v, 14.

(32) Confer tu vero III Reg. iv, 52, et Josephum Antiq. viii, 2; item Josephum nostrum supra cap. 74. Mox hinc quoque constat, cum non agnoverisse psalm. CL.

(33) Redundat hic τοῦ βασιλέως.

(34) Antiq. x, 6.

(35) Μόνον vel μόνως.

(36) Omnimodo legendum παραγόμεναι.

Ψαλμοὶ τρισχλιοὶ λέγονται ἐν Παραλειπομεναις⁽³²⁾ είναι τοῦ Ααθίδ, μόνους δὲ ἔξ αὐτῶν τούς ἔκατον παντηκοντα ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ βασιλέως Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως; (33) έξειδέχθαι, τοὺς δὲ δόλους ἀποχερύφθαι.

Πεντακισχιλίας παροιμίας ὑπὸ τοῦ Σαλομῶντος ἔχεδδοσατ, φησιν ἡ τῶν Παραλειπομένων Γραφή. 'Αλλ' οὐκ εἰσιν νῦν ἡ μόναι τρεῖς αἱ ἐκκλησιαζόμεναι· τὸ Ἀσμα ἔξ φορτῶν πλειόνων τὸ μυστικὸν ἔξειλεχθαι ἐπιγέραπται. Ἰωσηππος δὲ ιστορεῖ (34), δύο βιβλία προφητειῶν προφήτην Ιεζεκιήλ γεγραφέναι, ἐν δὲ μόνων (35) ἐπιγινώσκομεν εὑρίσκεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΑ'. — Τίνες εἰσὶν αἱ ύπὸ τῶν ἀστοτόλων μαρτυρίαι παραγενόμεναι (36), ὡς τὰς γραφὰς οὐκ ἔχομεν.

Ματθαῖδς φησιν ἐπὶ τῇ οἰκήσει τοῦ Ἰωσῆ, ἀπὸ τῆς ἔξ Αιγύπτου ἀνόδου εἰς τὴν Ναζαρέτ μετὰ τοῦ Κυρίου· Ἐλόων δὲ φέρεται τὴν Ναζαρέτ, Ιερά πληρωθῆ τὸ γεγραμμένον, διτι Ναζαραῖος κληθῆσται.

Παῦλος: ἐν τῇ πρδες Ἐφεσίους φησι· Διδούλοι· "Ἐγειραι, δ καθεύδωρ, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός. Καὶ πάλιν· Γέγραπται, Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἀνθρώπος εἰς γυνήν τῶν σαρ, δ δὲ δεύτερος εἰς πτεῦμα ζωοποιοῦν. Καὶ τοῖς ἐν Μιλήτῳ πρεσβυτάροις διαλεγμένος φησι· Μημονεύετε (37) μᾶλλον εἰδότως η λαμβάνετε.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΒ'. — Τίνες εἰσὶν οἱ τὰς ιερὰς Γραμμὰς ἔρμηρεύσαντες.

Πρῶτον ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οἱ οὗτοι τῶν Ιουδαίων Σοφοί, ὑπὸ Ἐλεαζάρου τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸ ἔρμηνευσαν οἱ οὗτοι σοφοί· διὰ τὸ μή την Ἐλλήνων φωνὴν ἀκριδοῦν, ἤρμήνευσαν ἀκριδέστερην.

D Τρίτος ἤρμήνευσε Σύμμαχος ἐπὶ Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου (38), τοῦ Γέτα (40) ἐπικεκλημένου, γενόμενος. Τούτον φασι Σαμαρείτην δυτα, καταγόντα αὐτῶν, ἀπ' αὐτῶν ἀπεστάναι, φιλοπονήσαντά τε περὶ τὰς Ἐβραικὰς γραφὰς, ἔξενέγκαι αὐτῶν τὰς ἔρμηνεις.

Τέταρτος ἤρμηνευει Θεοδοτίων (41), Ποντικὸς τὸ

(37) Forte deest διτι μαχάριον ἔσται, quia beatius est.

(38) Circa an. Chr. 130.

(39) Circa sæculi II medium.

(40) Antoninus Caracalla et Geta fratres erant Severi filii.

(41) Inclinante sæculo II, sub Commodo.

γένος, καὶ (42) αἱρεσίν Μαρκιωνιστής, ἐπειτά προς· Αἱρεσί Marcionista. Deinde factus Iudeus Hebraicamque linguam arripere satagens, interpretatus est ipse quoque Scripturas, haud tamen multum a LXX versione recedens.

Πέμπτη δὲ ἔκδοσις εὑρέθη ἐν Τεριχῷ, ἐν πίθοις χαλκοῖς κεχρυμμένῃ, οὐχ ἐπιγεγραμμένῃ τὸν ἔρμηνα. Φασὶ δὲ αὐτὴν ὑπὸ γυναικὸς ἔρμηνεσθαι, τὸ (43) καὶ ἐν οἰκίᾳ γυναικὸς ἐπιμελοῦς ἐν τοῖς λειροῖς Δόγις; εὑρέθει τούς πίθους.

"Ἐκτῇ δὲ διλῆτη εὑρέθη ἐν Νικοπόλει τῇ πρὸς Ἀκτίοις, μετὰ τὸν Οὐτέρου (44) διωγμόν. Ἐξ οὗν αἱ ἔρμηνεῖ τῶν Γραφῶν εἰσὶ, καὶ σώζονται (45).

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΓ'. — Ποσάκις πορθεῖται ἡ Ἱερουσαλήμ.

Πρῶτον ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ τοῦ Βαβυλωνίου, ἐπὶ Σεδεκίου βασιλέως καὶ Τερεμίου τοῦ προφήτου, ἐπὶ σὲ Ἑτη.

(42) Forte κατά.

(43) Forte ἡρμ. τῷ.

(44) Lege Σευήρου cum Epiphanio.

(45) Hoc caput veteres sere solebant subjicere codi. in quibus sacra Biblia describabant; qui tamen videntur subinde aliquid addidisse de suo. Nos repertum in duplice codice Bessarionis, nempe xv et xxxiv, hac nota apponendum censuimus. Redolent codices illi sacerdum x vel xi.

Πόσαι καρδισσεις εἰσὶ τῆς θείας Γραφῆς, εἰτ' οὐρά διὸ τοῦ Ἐβραϊκοῦ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔρμηνεῖαι; καὶ τίνες οἱ ταῦτην ἔρμηνεύσαντες;

Πρώτη ἔστιν ἡ τῶν οἴη ἔρμηνευσῶν. Οὗτος Ἐβραῖοι δύτες ἔξιλέγουσαν ἀπὸ ἔκαστης φυλῆς σ', καὶ ἔρμηνευσαν τὴν θείαν Γραφὴν ἐπὶ Πτολεμαῖου τοῦ Φιλαδέλφου βασιλέως, πρὸ τὰ ἐνιστόντα τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Δευτέρα ἔστιν ἡ τοῦ Ἀκύλα. Οὗτος ἀπὸ Σινώπης τοῦ Πλιντοῦ ὑπάρχων, καὶ Ἑλλήνων, ἐβαπτίσθη ἐν Ιεροτούλῳ· καὶ πάλιν τὸν Χριστιανισμὸν ἀναθεματίσας, καὶ τοὺς Ἰουδαίους προσδραμών, ἔρμηνευσε καὶ αὐτὸς τὴν θείαν Γραφὴν ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως τοῦ ἐπιλεπρωθέντος, μετὰ ἑτη υἱοῦ, τῆς τῶν οἴη ἔρμηνειας διετραμμένῳ λογισμῷ.

Τρίτη ἔρμηνεια ἔστιν ἡ τοῦ Συμμάχου. Καὶ οὗτος Σεμαρίτης ὁν, καὶ μή τιμηθεὶς ὑπὲκ τοῦ λοιποῦ, ὡς φίλαρχος, τοὺς Ἰουδαίους προστέρεψε, καὶ ἐκ διετρέπεται, καὶ πρὶς διαστρέψῃ τῶν Σαμαρειτῶν ἔρμηνειας καὶ αὐτὸς τὴν θείαν Γραφὴν, ἐπὶ Σευήρου τοῦ βασιλέως, μετὰ νέας ἑτη τῆς τοῦ Ἀκύλα ἔρμηνειας.

Τέταρτη ἔστιν ἡ τοῦ Θεοδοτίουνος τοῦ Εφεσίου. Οὗτος τῆς αἱρέσεως Μαρκίωνος τοῦ Ποντικοῦ ὁν, μηνυτής τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ, ἔρμηνευσε καὶ αὐτὸς ἐπὶ Κομμόδου τοῦ βασιλέως ἐν αὐτῷ τῷ χρόνῳ. πρὶς διετρέφη τῆς αὐτοῦ αἱρέσεως.

Η πέμπτη ἔρμηνεια ἐν πίθοις; εὑρέθη κεχρυμμένη ἐπὶ Ἀλεξανδροῦ τοῦ Μαρκίωνος παιδὸς, ἐν Νικοπόλει τῇ πρὸς Ἀρκτίους.

Ἵκτη δὲ διλῆτη εὑρέθη ἐν Νικοπόλει τῇ πρὸς Ἀρκτίους, μετὰ τὸν Σευήρου διωγμόν. Ἐξ οὗν ἔρμηνειας τῶν Γραφῶν εἰσὶ καὶ σώζονται.

ζ. ἔρμηνεια, ἡ τοῦ ἀγίου Λουκιανοῦ τοῦ μεγάλου ἀσκητοῦ καὶ μάρτυρος. Οστεῖς καὶ αὐτὸς ταῖς προγραμμάταις ἰχδεσται, καὶ τοὺς Ἐβραϊκοὺς ἐντυχών, καὶ ἐποκτώσας μετὰ ἀκριβεῖς τὰ λειποντα, ἡ καὶ περιττὰ δύτα τῆς ἀληθείας φήματα, διορθωσάμενος ἐν τοῖς οἰκείοις τῶν Γραφῶν τόποις ἔξδοτο τοῖς Χριστιανοῖς ἀδελφοῖς. Ήτος μετὰ τὴν ἀθλησιν καὶ μαρτυρίαν τοῦ ἀγίου Λουκιανοῦ, μετὰ τὸν διωγμόν τὸν γενόμενον ἐπὶ Μαξιμιανοῦ καὶ Διοκλητιανοῦ τῶν τυράννων, τὸ ιδιόχειρον αὐτοῦ τῆς ἀκόδισεως; β.δ.λον

A haeresi Marcionista. Deinde factus Iudeus Hebraicamque linguam arripere satagens, interpretatus est ipse quoque Scripturas, haud tamen multum a LXX versione recedens.

Quinta autem editio inventa est Jerichunte, in doliolis æneis occultata, nec titulo interpretem se-rens. Aliunt tamen eam interpretationem a quadam muliere esse, propterea quod doliola illa inventa fuerint domi cuiusdam seminæ studiosæ sacrarum Litterarum.

Sexta autem alia editio reperta est Nicopoli prope Actium, post Severi persecutionem. Sex igitur sunt Scripturarum translationes, exque servantur.

CAP. CXXIII. — Quoties vastata est Jerusalem.

B Primum ab Nabuchodonosor Babylonio, sub Scidia rege et Jeremias propheta, ad annos LXX.

εὑρίσθη ἐν Νικομηδείᾳ, ἐπὶ Κωνσταντίνου βασιλέως παρὰ Ἰουδαίοις ἐν τοῖχῳ πυργίσκῳ κεχρισμένῳ κονιάζεται εἰς διαφύλαξιν.

Quot sunt editiones divinæ Scripturaræ, sive translationes de Hebraico in Graecum: et quinam eam transtulerunt?

¶ Prima est LXX Interpretum. Hi cum Hebrei essent, delecti sunt seni ex qualibet tribu, et vetererunt divinam Scripturam, sub rege Ptolemaeo Philadelpho, anno cccc ante nativitatem secundum carnem Domini nostri Iesu Christi.

¶ Secunda est interpretatio Aquilei. hic erat de Sinope Ponti Graecusque, hapiizatus Hierosolymis. At rursum ejurato Christianismo, et ad Iudeos dilapsus, interpretatus est ipse quoque divinam Scripturam sub Adriano imperatore leproso, anni cccccc post editionem LXX Interpretum, perversa ratione.

¶ Tertia translatio est quam Symmachus elaboravit. Is quoque Samaritanus cum esset, nec honoratus a gentilibus suis, seu homo eminenti avitus, ad Iudeos divertit, et secundo circumciditur, atque secundum perversam Samaritanorum sententiam interpretatus est ipse quoque Scripturam divinam, sub Severo imperatore, post Aquilei interpretationem annis LVI.

¶ Quarta est translatio Theodotionis Ephesii. Is erat de haeresi Marcionis Pontici, prædictor illius heresis. Interpretatus est et ipse sub Commodio imperatore eodem tempore juxta perversa suæ heresis sensa.

D D Quinta versio in doliis reperta est occultata, sub Alexandro Mammæ filio, in Nicopoli quæ est ad Arctios.

¶ Sexta autem alia interpretatio inventa est Nicopoli ad Arctios, post persecutionem Severi. Sex igitur sunt et servantur Scripturarum interpretationes.

¶ Septima. Translatio sancti Luciani magni monachi et martyris. Qui et ipse lectis præcedentibus editionibus, et Hebraicis, inspiciensque diligentissime quæ desiderant, vel etiam redundant veritatis verba, emendans in propriis Scripturarum locis, sic editionem procuravit Christianis fratribus. Post certamen ac martyrium sancti Luciani, cum jam cessasset persecutio, quæ orta fuerat sub Maximiano et Diocletiano tyranis, liber editionis illius ipsa ejus manu descriptus inventus est Nicomedia sub Constantino imperatore apud Iudeos in muro, in armario quodam clemente obducto, ad conservationem. ¶

Secundo post annos cccciv, ab Antiocho Illustri, A ad dies nccc, Maccabaeis nempe temporibus.

Tertio a Pompeio, Romanorum imperatore, Aristobulo et Hyrcano de pontificatu contendentibus, qui fratres erant, eumque in templum introduxerant. Is ad tres menses illud contaminavit, et quæcumque intro erant, abatulit.

Quarto a Sosio, Romanorum imperatore, quem Herodes advocavit contra Antigonom, Aristobulo pro pontificatu contendente, ut susciperent Herodem regem Judæe. Sex mensium ab eo obcidendum sustinuit.

Quinto post annos c a Sosii obcidione. At post Domini resurrectionem ejusque in cœlum ascensionem, post annos nempe xxxviii, a Vespasiano et Tito Judæa universa vastatur, et templum funditus eversum est.

CAP. CXXIV. — Quoties et quando depopulati sunt Israëlitæ.

Primum sub Jeroboam, a Sosaco rege Ægypti.

2. Sub Azael rege Assyriorum translati sunt in Assyrios.

3. Sub Ezechia decem tribus translatis sunt in fines Medorum et Chaldaeorum.

4. Sub Nabuchodonosor, quando et Jechoniam exexcavit atque Sedeciam.

5. Sub Nerone imperatore Romanorum.

6. Sub Vespasiano duce Romanorum.

7. Ptolemæus Lagides captis dolo Hierosolymis, traduxit in Ægyptum.

8. Sub Antiocho Epiphane rege Syræ, qui et ad detestabilia coegit.

9. Pompeius dux Romanorum tributarios efficit bellum gerens adversus Hierosolymam, Hyrcano regnum ac sacerdotium ministrante.

Usque ad hunc igitur Hyrcanum perseveravit regnum Hebræorum. Postea accipit regnum Herodes alienigena a Romanis, qui etiam proximus erat Christi adventui.

10. Titus filius Vespasiani circa tempus solemnitatis paschalis, eversa Hierosolyma, quo tempore omnes festum agitabant ab universa natione convenientes, interfecit hominum undecies centena millia, aliaque decies centena millia vendita in suprema vastatione.

CAP. CXXV. — Caput aliud ex Josepso.

Mulier quædam, fame in viscera et medullas subeunte, contra naturam insurrexit, arripiensque sanguinem suum (erat is puer subrummus) ait: *Infelix puer! in bello et fame et seditione, cui te reservem? Esto mihi nutrimentum, ac vitæ solamen. Cum hæc dixisset, jugulat sanguinem et assat: ac dimidium qui-*

(46) Vide supra cap. 2, num. 50, 51.

(47) Vide Cassium pag. 36 et 405.

(48) Fabricius in sua versione decies.

Δεύτερον μετὰ ἑτη υπε', ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, ἐπὶ ἡμέρας β', κατὰ τοὺς Μακκαβαῖον χρόνους.

Τρίτον δὲ Πομπεῖου, τοῦ Ῥωμαίων ἡγουμένου, Ἀριστοδούλου καὶ Ὑρκανοῦ ἐπὶ ιερωτύνης μαχαμάνων, οἱ ἡσταὶ ἀδελφοί, καὶ ἐπαγαγομένων αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ἐπὶ μῆνας τρεῖς μιάναντα αὐτὸν, καὶ πάντα τὰ ἔνδον ἀφελόμενον (46).

Τέταρτον δὲ Σωσίου τοῦ Ῥωμαίων στρατηγοῦ, δὲ Ἡρώδης ἐπηγάγετο κατὰ Ἀντιγόνου, τοῦ Ἀριστοδούλου περὶ ἀρχιερωτύνης ἀνισταμένου, δίξισθαι βασιλέα τῆς Ἰουδαίας (47) τὸν Ἡρώδην. Ἐπολιορκήθη δὲ ἐπὶ τούτου μῆνας ἤξ.

Πέμπτον μετά ἑτη ρ' τῆς ὑπὸ Σωσίου πολιορκίας. Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν, καὶ διεδον αὐτῷ τὴν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰς ἑτη λῃ', ὑπὸ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου Ἰουδαίᾳ πᾶσα πεπόθηται, καὶ διὰ παντελῶς ἄλλω.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΔ'. — Ποσδάκις, καὶ πότε ἐπορθήθησαν οἱ ἔξι Ἰουραὴλ.

Πρῶτον ἐπὶ Ἱεροδούμ, Σωσάκις δὲ Αἰγυπτίων βασιλεύς.

β'. Ἐπὶ Ἀζαὴλ βασιλέως Ἀσυρίου ἐπαρκίσθησαν εἰς Ἀσυρίους.

γ'. Ἐπὶ Ἐζεκίου δὲ αἱ δέκα φυλαὶ μετεψίσθησαν εἰς δρια Μήδων καὶ Χαλδαῖον.

δ'. Ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ, δὲ καὶ τὸν Ἱερονίαν ἀκετύφλωσε, καὶ τὸν Σεδεκίαν.

ε'. Ἐπὶ Νέρωνος βασιλέως Ῥωμαίων.

ζ'. Ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ στρατηγοῦ Ῥωμαίων. ζ'. Πτολεμαῖος δὲ Λάγου δόλῳ παραλαβὼν τὰ Ἱεροσόλυμα, μετηρεὶς Αἴγυπτον.

η'. Ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, δὲ καὶ ἐπὶ βδελύγμασιν ἡνάκησε, βασιλεὺς Συρίας.

θ'. Πομπεῖος στρατηλάτης Ῥωμαίων, διπόδρους ἀποίησε πολεμήσας Ἱεροσόλυμα, Ὑρκανοῦ βασιλεύοντος καὶ ἵερατεύοντος.

ι'. Ήτος δὲ οὐδὲ Οὐεσπασιανοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τοῦ πάσχα κορτῆς, κατασκάψας τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐν φάνταξ ἐντάξει τοῦ ξύνους συναγθέντες, ἀνείλει μυριάδας ρ' (48), καὶ ἀλλας ρ' μυριάδας, οὓς διαπέρακεν ἐσχάτη ἀλώσει.

ΚΕΦΑΛ. ΡΚΕ'. — Κεφαλαιον Ἰωσήπου (49) ἐτερον.

Γυνὴ τις, τοῦ λιμοῦ διὰ τῶν σπλάγχνων καὶ μυελῶν παρεισένοντος, ἐπὶ τὴν φύσιν ἐχώρει, καὶ τὸ τέκνον (ἥν δὲ αὐτὸν ὑπομάσθιος παῖς) ἀρπασαμένη εἶπε· Ερέφος ἀνθίστη ἐν πολέμῳ καὶ λιμῷ καὶ στάσει, τίτι σε τηρῶ; Γενοῦ μοι τροφὴ, καὶ τῷ θιρ μῦθος. Καὶ ταῦτα λέγοντα, σφάζει τὸν οἰδν, καὶ ἀπτή-

(46) *De bello Jud. lib. viii, cap. 8, Græc. 21; Enseb. H. E. lib. iii, cap. 6, pag. 80; S. Ambros. De excidio urb. Hieros. lib. v, cap. 40.*

ασα, τὸ μὲν ἡμίου κατεσθίει, τὸ δὲ λοιπὸν καλύ-
φεται ἐφύλαττεν. Εὐθέως οἱ στασιασταὶ παρῆσαν,
καὶ τῆς ἀθεμίτου κνίσσης σπασάμενοι, ἤπειρουν, εἰ
μὴ δέξεις τὸ παρασκευασθέν, ἀποσφέτειν αὐτὴν
ταχίς. Ἡ δὲ τὰ λειψανα τοῦ ιεοῦ διεκάλυψε. Τοὺς
δὲ εὐθέως φρίκη καὶ φρενὸν ἔκστασις ἐλαύει, καὶ
παρὰ τὴν δύνιν ἐπεπήγησαν. Ἡ δὲ εἰπεν· Ἐμόν
τοῖτο τὸ τέκνον γνήσιον, καὶ τὸ δρυγὸν ἐμόν.
Φάγετε, καὶ γάρ ἄγω βέβρωστα. Μὴ γίνεσθε μήτε
μυλανώτεροι γνωτικός, μήτε συμπαθέστεροι μη-
τρός. Εἰ δὲ ὑμεῖς εὐτεσεῖτε, καὶ τὴν δύνιν ἀπο-
στρέψθε θυσίαν, καὶ τὸ λειψόν μειώσατε. Τὸ δὲ
ἀπὸ τοῦ λιμοῦ φθειρόμενον κατὰ τὴν πόλεν πλῆθος;
Ἐπιπτε, καὶ καθ' ἀκάστην οἰκίαν ὅπου τροφῇ παρ-
εφάνη, πόλεμος ἥντιν αὐτῇ, καὶ διὰ χειρῶν ἔχωρουν
οἱ φύλοι πρὸς ἀλλήλους. Πίστις δὲ ἀπορίας; οὐδὲ τοῖς
ἀποθηκουσιν, ἀλλὰ τοὺς διμπνέοντας οἱ λησταὶ
διηρεύων, καὶ ὑπὸ ἀμηχανίας τοὺς αὐτοὺς οἰκους
εἰσετῆδων διέ τῇ τρίᾳ ὥρᾳ μιᾷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΓ'. — Πόσαις ὁρταὶ παρὰ Ἰουδαίοις
ἀγορταὶ.

Νόμιμοι μὲν αἱ τρεῖς, ἐν αἷς καὶ τρὶς; τοῦ ἐνιαυτοῦ
εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἀνίεσαν. Πρώτην τὴν τοῦ Φαστέκ,
ἡ ἑτοῖς ὑπέρβασις, ἐν ᾧ τὸ ἀξυμὸν ἡζύιον, διαβα-
τήριον καλουμένην, ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ περώ-
του μηνὸς ἐπιτελουμένην.

Δευτέραν, τὴν Πεντηκοστήν, μετὰ ν' ἡμέρας τοῦ
Φαστέκ ἐπιτελουμένην, ἐν ᾧ τὰ πρωτογεννήματα
προσῆγον, ἐπειπέρ καὶ αἱ δίπτυχοι πλάκες τῆς νο-
μοθεσίας ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τῷ Μωϋσῇ ἐν τῷ Σινά
ἥρει ἐπεδόθησαν.

Τρίτην, ἐν τῷ ἑδδύμῳ μηνὶ, τὴν τῶν Σκηνοπη-
γίων ἐν φῷ μηνὶ, νεομηνίᾳ μὲν τοῦ μηνὸς σαλπίζειν
ἐν κεραίνοις ἐπετάπτοντο σάλπιγχι, τῇ δὲ δεκάτῃ
νηστείαν μετὰ κακουχίας ἔγειν. Ἀπὸ δὲ πεντεκαι-
δεκάτης ἐως ἡμέρων ἐπτά σκηνοποιεῖσθαι. Λένται
μὲν οὖν αἱ νόμιμοι τρεῖς ὁρταὶ.

Ἐφευρέθησαν δὲ καὶ ἀλλα τέσσαρες ὁρταὶ, πραγ-
μάτων εὐεργεσίας ἀνεγκάντων τινάς. Ἐν αἷς λυχνο-
βασιοῖσι, μηνὶ ἀδέρῃ, δε τοῖς Δύστροις, ὑπὲρ τῆς
ἀναρίσσεως Ἀράνου, δε συνεσκευάσατο ἐπὶ τῶν
Περάων δλον τὸ Ιθνός ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπὸ συνθήματος
ἴκαφαντος. Μαρδοχαῖος δὲ τοῖς αἱ Ἐσθήροις σύγχοι-
τον γενομένην Δαρείου τοῦ Ἀσουῆρου, τὴν συσκευὴν
αὐτοῦ ἀνέτρεψε, καὶ αὐτὸν ἀνεστάυρωσεν. Ἐορτά-
ζουσα γοῦν ταύτην τὴν ἡμέραν, καὶ καλεῖται αὕτη τῇ
ὁρτῇ παρ' αὐτοῖς Φρουραῖ (50).

Μηνὶ τῷ αὐτῷ ὑπὲρ τῆς ἀνατρέσεως Νικάνορος
τοῦ ἀκοσταλέντος ἐπὶ Δημητρίου ἐπὶ τὸν Μαχεδό-
νων λαὸν ἐπὶ τῷ τὸν λαὸν ἀφανίσαι. Ἀλλὰ τούτῳ
συμβαλὼν Ἰουδαῖος ὁ Μαχαβαῖος, ἐνίκησε, καὶ τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ χείρας ἀποκόψας, ἤγαγεν εἰς
τὴν Ἱερουσαλήμ τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ Δύστρου μη-
νός. Ἐν ᾧ ἡμέρᾳ καὶ τὴν ἀντὴν ἐως τὸν παρόντος
ἔπειτα.

(50) Nisi malis φουραὶ, dicas voce græca tum esse auctorem, quæ sensu ac litteris maxime ad eum accederet.

A deo vorat, reliquum occultans reservat. Confestim
seditionis adsunt, haustoque variis nido re scel-
erato, minitabantur, ni quis pararat cibos exhibe-
ret, illam statim jugulaturos. At mulier Alii reli-
quias manifestavit. Illos repente horror anhīmique
alienatio occupavit, et ad visum obrignerunt. Illa
vero inītū: *Meus est genuinus hic filius, et opus
meum. Comedite, etenim et ego pasta sum. Ne fueri-
tis aut moliores semina, aut affectuosiores matre.*
*Quod si vos religiosi estis, et meam aversamini ho-
stiam, reliquiae quoque mihi cedant. Populi multi-
tudo fame absumpta per civitatem eadēbat: atque
in omni domo, ubi cibus videbatur esse, in ea bellum
erat, et manus conserbant aīnici inter se. Ne
morientes quidem vidisse fidem penuria faciebat:
sed spirantes adhuc perscrutabant latrones, atque
ob inopiam consilii in easdem domos una hora bis
terve ingrediebantur.*

CAP. CXXVI. — Quot festa apud Judæos cele-
brantur.

Ex legis constituto sunt tres, in quibus etiam
ter quotannis in Jerusalem ascendeant. Primum
festum *Phasec*, quod significat transitus: in quo
azymum comedebant, dictum festum transitionis,
celebrabaturque primi mensis die quarta decima.

Secundum Pentecoste, post L dies a Phasec cele-
bratum, in quo primogenita adducebant; quoniam
etiam duplices tabulae legis hac ipsa die Moysi in
monte Sina traditæ fuerant.

Tertium, mense septimo, Tabernaculorum. In
quo mense, Kalendis ipsis mensis buccinare in cor-
neis buccinis jubebantur, et die decima jejunium
cum afflictione agitare. At a quindecima die per
dies continuos septem sub tabernaculis agere. Hæc
igitur sunt tria legalia festa.

Excitatæ sunt et aliæ quatuor solemnitates
dum res ipsæ beneficia quedam attulerunt. In his
solemnitatibus lucernis utuntur, mense Ader, qui
est Dystrus, propter imperfectum Amanum, qui ma-
chinatus fuerat tempore regum Persarum gentem
universam uno die dato signo e medio tollere. At
Mardochæus Estheri persuadens, quæ conjux erat
Darii Assueri, machinas ejus evertit, eumque pa-
libulo suspendit. Celebrant igitur banc diem: et
hac festivitas apud illos vocatur *Custodiæ*.

Eodem mense, propter imperfectum Nicanorem
qui missus fuerat sub Demetrio ad populum Mace-
donum ad perdendam gentem. Sed conserta cum
eo pugna, eum Judas Maccabeus devicit, atque
amputato ejus capite et manibus, iulit Iherosolymam
tertiadecima die mensis Dystri. Qua die hactenus
hanc celebrant festivitatem.

Mense autem Chasleu, qui est Aprilis, die vi cœsima quinta, aliud festum, *Luminaria* appellatum, celebrant, memoriam agentes purificati templi, quod profanaverat Antiochus Illustris ¹¹.

Mense porro Nisan, ipse est Xanthicus, alias agunt solemnitatem maxime iusigneum, quando filius Mætathis arcem purificavit.

CAP. CXXVII. — *Quænam jejunia celebrant Judæi.*

Ex lege quidem acceperunt jejunandum mense septimo, decima die mensis. Sunt tamen et alia quatuor jejunia quæ observanda acceperunt, quorum exstat mentio apud prophetam Zachariam, cum de illis loquitur : *Jejunium mensis quarti, et jejunium quinti, et jejunium septimi, et jejunium decimi erit domini Iuda in gaudium et in laetitiam, et in festivitates bonas* ¹². Ae jejunium quidem mensis quarti, est in quo mense civitas a Nabuchodonosor dirupta est. Jejunium quinti, quum templum combustum est, septimi autem, quando Godolias interfactus est ab Israel. Et decimi tandem, quo mense degentibus Babylone nuntiata sunt mala universa, quæ continguerant in Jerusalem.

CAP. CXXVIII. — *Quæ non sunt querenda, cum sint incomprehensibilia.*

Inquirendum non est ubi consistaret intellectuæ essentia ante productionem creatæ abyssi; numinam supra cœlos, ubi aquæ abyssi relictæ sunt post secretionem; an in terra, vel sub terra, sive in regione aetheris quæ cœlo subest. Quorum enim C essentia et ante mundi digestionem, et ante conditum chaos hypostasim habebat, nullo adhuc loco mente conceptio, ubi consistere possent; horum mansionem ne post productionem quidem hujus universi investigare licet, nisi solum quod factori Deo astabant.

De aquis terræ subjectis, quarum fines perquirere non est fas. Sive enim tellus sublimis suspensa sit ex Dei potentia, juxta illud : *Suspendens terram super inani* : sive in solido feratur, juxta illud : *Ego solidavi columnas ejus* : sive super immensis aquis consistat, secundum illud : *Abyssus ceu vestimento circumvolves eam*; omittenda est nobis sapienti ratione persuasis profundissimarum hujusmodi rerum investigatio.

Itidem etiam quid concludendum sit de aquis quæ sint super cœlos, profundior res est, quam ut querere licet. Ut enim de limitibus infra terram imperscrutabilis est investigatio, sic et inquisitione.

Ineffabilia se audivisse verba testatur Apostolus

¹¹ Mach. iv, 59; Joan. x, 22. ¹² Zach. viii, 19.

(51) Hæc videtur nota marginalis scoli cujusdam. Nam docuit Chasleum esse Decembreum. Josephus utitur mensibus Mæcœonicis, et rectius cap. 27.

(52) Ms. τοῦ ναθάσ.

(53) Supple μονήν, vel quid simile.

(54) Ms. περὶ τῆς Εἰ μοχ πρότερον πρὸ πότερον.

Μηνὶ δὲ Χασλεὺ, διὰ ἐστίν Ἀπρίλλιος (51), πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ, διλῆν ἑορτὴν, τὰ Φῶτα καλουμένην, ἐπιτελούσι· τῆς καθαιρέσσας τοῦ ναοῦ (52) μνήμην ποιούμενοι, διὰ έμπλανεν Ἀντίοχο; δὲ Ἐπιφανῆς.

Μηνὶ δὲ Νηστὸν (Ξανθικὸς δὲ ἐστίν οὐτος) διλῆν ἀγουστινὸν ἑορτὴν, ὑπερέσημον, διε δὲ Ματταθίου τὴν ἄκραν ἰκαθάρισεν.

ΚΕΦΑΛ. PKZ'. — *Polaς νηστείας Ἰουδαῖοι νηστεύοντος.*

Νόμιμον μὲν οὖν νηστείαν, τὴν ἐν τῷ ἔξδιμῳ μηνὶ, δεκάτη τοῦ μηνὸς, νηστεύειν παρειλήφασιν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι δὲ αὐτοῖς παρειλημμέναι νηστείαι, καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ Ζαχαρίᾳ μνημονεύμεναι, περὶ τῶν φησι· Νηστεία η τετάρτου, καὶ νηστεία η πέμπτου, καὶ νηστεία η ἀδδόμου, καὶ νηστεία η δεκάτου ἐσται τῷ οἴκῳ Ἰούδᾳ εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην, καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθὰς. Καὶ ή μὲν τοῦ τετάρτου μηνὸς νηστεία, ἐστιν ἐν τῷ μηνὶ ή πολις ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορε βράχυγη. Ἡ δὲ τοῦ πέμπτου, ἐν τῷ ἐνεπρήσθη δ ναός. Ἐδδόμου δὲ, ἐν τῷ Γοδολίᾳ ἀνηρρέθη ὑπὸ Ἰσραὴλου. Καὶ δεκάτου, καθ' ὅν μηνα τοῖς οὖσιν ἐν Βαβυλῶνι ἀνηγγέλη τὰ γενέμενα ἐν Ἱερουσαλήμ ἀπαντά κακά.

ΚΕΦΑΛ. PKII'. — *Tira ἐστὶν, δὲ μὴ χρὴ ζητεῖν, διτε καὶ ἀκαθάριστα.*

Τὴν (53) πρὸ τῆς γενέσεως τῆς ἀδύτου ποιητῆς (54) νοερᾶς οὐσίας, πότερον ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἐστιν, ἐνθα τὰ ὄντα ἐναπελείρθη, τῆς ἀδύτου τὰ μεταδιακριθέντα· ἐπὶ τῆς γῆς, η ὑπὸ τὴν γῆν, η ἐν αἰθερὶ τῷ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν. Όν γάρ ή οὐσία καὶ πρὸ τῆς διακοσμήσεως καὶ πρὸ τῆς ἀδύτου τὴν ὑπόστασιν ἔχει, τόπου τινὸς οὐκ ἐπινοούμενον τὸ τηνικαῦτα, ἐν τῷ τὴν μονήν εἶχε, τούτων τὴν μονήν οὐδὲ μετὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ παντὸς ζητητέον, η μόνον διτερη τῷ ποιητῇ θεῷ παρειστήκει.

Περὶ τοῦ ὑπὸ γῆν ὄντος, οὐ πέρας οὐ προσήκει ζητεῖν. 'Ἄλλ' εἰτε μετέωρος (55) ἀνήρτηται, δυνάμει Θεοῦ, κατὰ τὸ Κρεμάνων γῆν (56) ἐπ' οὐδενὸς· εἰτε ἐπὶ στερεοῦ φέρεται, κατὰ τὸ Ἐγώ ἐστερέωσα τὸν τεύλοντος αὐτῆς· εἰτε ἐπὶ ἀπειρῶν ὄντων ἐστιν, κατὰ τὸ Ἀδύσσωφ ὡς ἱματιῷ ἐλίξεις αὐτῆς. Παρατητέον τὴν περὶ τῶν βαθυτέρων ἐρευναν, τῷ σοφῷ πειθούμενους λόγῳ.

Τὸ αὐτὸν περὶ τοῦ συμπεράσματος, τῶν ὄντων, τῶν ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, βαθὺ τὸ ζητεῖν. Ός γάρ τοῦ ὑπὸ τὴν γῆν τέλους ἀγεύρτος τῇ ἔρευνᾳ, οὕτω καὶ η ζητησίς (57).

"Ἀρρητα ἀκηκοένται βήματα δὲ Ἀπόστολος ἀρκα-

(55) Ms. μετέωρον.

(56) Ms. κατὰ τοῦ κρημνοῦ ἐπ' οὐδενὶ· τὴν δὲ γῆν.

(57) Versio Fabriciana habet, *sic etiam supercalestium inaccessa inquisitio*, quæ ostendunt decessus errore typog. τῶν ὑπερουρανῶν ἀνείσθοδος; vel ἀκατάληπτος, aut quid simile.

γε; ξώς τρίτου οὐρανοῦ ἔφη. Οὐδὲ ταῦτα τίνα ἔστιν
χρή ζητεῖν. "Α γάρ οὐκέ ἐξὸν ἀρθρώμενος λαλῆσαι,
καὶ αὐτὸς δὲ Ἀπόστολος ἔφη.

"Ιωάννης εἶπεν : "Α δρθαλμὸς οὐκέ εἰδε, καὶ
οὐκέ οὐκέ ήκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίας ἀρθρῶπου οὐκέ
ἀντέστη, δὲ ητοιμασεν δὲ Θεός τοῖς ἀρτακῶσιν αὐτόρι.
Πλώς καὶ ταῦτα νοῆσαι τις οἶδε τε εἰη, ἢ μήτε αἰσθή-
σαι, μήτε νοῆσε: ὑποπίπτειν δυνατόν;

Τὸ δάστημα, τὸ πρὸ τῆς τοῦ φωτὸς γενέσεως,
τὸν χρόνον μορίων οὐκέ θντων, οὐ καταληπτὸν, μόνῳ
Θεῷ ἐγνωσμένον.

Τοιούτο καὶ τὸ κατὰ (58) τὴν ἐσομένην τοῦ κό-
που συναρτεστιν, ξώς ἀναδείξεως τῆς καινῆς κτί-
σεως, ἐννοοῦμεν.

Αἱ νοερὰ οὐσίαι τὰ αἰσθητὰ καὶ σωματικὰ πᾶς
ὅμοιαι, κρείττους αἰσθήσεως οὖσαι;

Τοῦ Θεοῦ τὴν ἐφθαλμοφανῆ θέαν, ἀράτου τὴν
φύσιν διτος. Θεόρι γάρ, φτηνή, οὐδεὶς ἐνώπικε πώ-
κοτε. Τὸ γάρ μονῃ καθιρῆ καρδίᾳ Θεώμενον, αι-
σθητοῖς δρθαλμοῖς; Θεᾶσθαι πῶ; οἴδην τε;

Δυσκατάληπτο; καὶ ἡ τοῦ Ἱσραὴλ σωματικὴ εὐ-
λογία, ἐν σεῖς ψυχαῖς τοῦ Ἱακὼβ κατελθόντος εἰς Αἴ-
γυπτον, καὶ κατὰ τὴν τετάρτην γενεάν ἐν τοῖς μυριά-
σιν ἀνδρῶν ἐξεληλυθότος.

Περὶ γάρ τῆς ἡμέρας τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου
καὶ αὐτὸς δὲ Κύριος ἀπέδεικνεν· Οὐχ όμων γάρ ἔστιν,
χρόνους η καιροὺς εἰδέται, πρὸς τοὺς ἀποστόλους
ἔη, οὓς δὲ Πατὴρ θέστο ἐν τῇ Ιδίᾳ ἐξουσίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑ. ΡΚΘ'. — "Οσα δι' ἐτυπωτῶν τιστὶν ἐμπε-
γάρισται.

"Ο Ἱακὼβ κλίμακα δρᾶς εἰς οὐρανοὺς ἀπὸ γῆς
δέήκουσαν. Ἰωσῆς τὰς τῶν ἀστελφῶν δραγμὰς, τὴν
αὐτοῦ προσκυνούσας δραγμὴν, καὶ τοὺς ἀστέρας πά-
λιν, καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ποιοῦντας τὸ αὐτό.
Οἱ ἀΐγυπτοι μετὰ τοῦ Ἰωσῆφ καθειτμένος (59),
δὲ μὲν ἀπολυθμένον; τοὺς τρεῖς βέτρυνας ἐκθλίδων,
καὶ τὸν οἶνον ἐπιδιδοῦν; τῷ βασιλεῖ, δὲ δὲ κολαζόμε-
νος τοὺς ἐπὶ τοῦ κανοῦ τρεῖς φέρων ὑπὸ τῶν ὁρ-
νέων ἐσθομένους δρότους. Ο Φαραὼ τοὺς ἐπτά λι-
παροὺς βόσις, καὶ στάχυας εὐτραψεὶς ἐπτὰ, καὶ πά-
λιν καττισχυνομένους βόσις ἐπτὰ, καὶ τοσούτους
στάχυας. Ο τὴν καλιομένην κριθίνην μαγίδα θεώ-
μενος; Μαδιανίτης ἐπὶ τοῦ Γεδώνων, καὶ τὴν σκηνὴν
κατατρέψασαν, τὴν τοῦ Μαδιάμ. Ναθονχοδογόσορ
τὸν ἀνθριάγτα θεώμενον; τὸν πολύυλον, ὑπὸ τοῦ λί-
θου συντριβόμενον, τοῦ ἀνευ κειρὸς ἐπ' αὐτὸν ἐξ
δρους καταβάντος. Καὶ πάλιν τὸ ὑψηλότατον δέν-
δρον, τὸ ἐκτέμνεοθαι κελευθμένον, καὶ μεθ' ἐπτὰ
βίλαστάνον ἐνιαυτεύς. Ο Δασιήλ περὶ τῶν ἀνιστα-
μένων δὲ, καὶ καθαιρουμένων ἐν μορφαῖς θηρίων,
βασιλεῶν, καὶ περὶ τῆς τελευταῖς βασιλείας, τῆς
καθαιρουμένης τοῦ Ἀντιχρίστου, κίρατος; βραχυτά-
του φανέντο; αὐτῷ. Καὶ περὶ τῆς ἐξ οὐρανῶν ήκου-
σεν αἰωνίου βασιλείας· δὲ Ἀπόστολος, τοῦ Κυρίου

"^α Imo Paulus I Cor. II, 9.

(58) **Foris μετά.**

A raptus usque ad tertium cælum. Nec ista quænam
sint licet inquirere. Quæ enim homo loqui non potest,
vel ipsemēt Apostolus ait.

Joannes ^b dixit: Quæ oculus non vidit, et auris non
audivit, et in cor hominis non ascendit, quæ præpar-
avit Deus diligentibus illum. Quomodo et ista con-
cipere animo quis valeat, quæ neque sub sensum,
neque sub rationem cadere possunt?

Intervallum quod fuit antequam lux crearetur,
cum temporis particulae nullæ essent, comprehendendi
non potest. Soli Deo notum est.

Eiusmodi est et illud, quod fluct a futura con-
summatione mundi usque ad manifestationem no-
væ creaturæ.

Intellectuales essentiæ sensibilia atque corpora
B quanam ratione vident, cum sint sensu superiores?

Investigare non licet de intuitu Dei per visum
oculorum, cum ipse sit invisibilis natura. Deum
enim, inquit, nemo vidit unquam. Quod enim solo
mundo corde videtur, sensibilibus oculis videre
quomodo possibile fuerit?

Difficile etiam mente concipi potest corporea
Israelis benedictio, cum in LXXV animabus Jacob
descendisset in Ægyptum, et quarta generatione in
sexcentis millibus hominum exierit.

Cæterum de die adventus Domini ipse quoque
Dominus significavit: Neque enim vestrum est
tempora vel momenta nosse, ad apostolos ait, quæ
Pater posuit in propria potestate.

C CAP. CXXIX. — Quænam per somnum quibus-
dam manifestata sunt.

Jacobus scalam videt a terra ad cœlos pertin-
gentem. Joseph fratriū suorum manipulos suum
adorantes manipulum: stellas item, et solem et
lunam idem facientes. Qui in Ægypto cum Joseph
carceri mancipati erant: ac ille quidem qui liberan-
dus absolvendusque erat, exprimebat tres racemos,
et vinum regi porrigebat: qui vero puniendus,
portabat tres panes in canistro a volucribus come-
dendos. Pharaō vidit septem pingues boves, ac bene
enutritas spicas septem; rursumque foedos boves
septem, ac totidem spicas. Madianites qui vidit
devolutam hordeaceam offam sub Gedeone, et ta-
bernaclum eversum Madian. Nabuchodonosor, qui
consperit statuam ex diversis materiis constan-
tem, a lapide contritam, qui sine manibus in ip-
sam de monte descendebat. Atque iterum altissi-
mam arborem, quæ succidi jussa est, et post clau-
psos septem annos rursum germinavit. Daniel audi-
vit de regnis, quæ surrectura erant ac destruenda
in figuris animalium; et de ultimo regno de-
struendo Antichristi, cornu brevissimo ei apparente.
Ac de æternō Christi regno cœlesti. Apostolus, qui
audiit dicente illi Domino: Macte esto, Paule;
sicut enim testimonium perhibuisti de me in Jerosa-

(59) καθειργμένοι.

tem, sic te oportet etium Romæ testimonium perhibere. Et cum tempestate agitaretur inter navigandum, angelum conspicit in somnis sibi dicenteum : Ecce donavit tibi Deus omnes navigantes tecum.

CAP. CXXX. — *Quis conscripsit librum Regnum?*

Saulis gesta Samuel propheta cum litteris consignasset, posuit in Tabernaculo. Davidis vero, actiones quidem primas idemque Samuel, Gad vero et Nathan prophetæ actiones posteriores. Salomonis priora facinora Nathan descripsit, posteriora autem Achias Silonites et Joel. Roboam Samueles et Jalon. Abiæ Adon, itemque Asæ. At res Josephi descripsit Jesus filius Anani. Idem iste Jesus conquista singula regum Israel gesta litteris commendavit. Quod ad consequentes attinet reges Juda, gentorum Ioram et Ochozie et Joas et Amasis facta est conscriptio et reposita in aula regia. Oxias vero et Joatham, et Achaz et Ezechias, non modo publicæ tabulae actiones collegerunt, verum etiam Isaia propheta ipsas descripsit. Manassis vero impia facinora qui viderunt, (sunt autem hi prophetæ illius temporis), descripsere, atque in aula regia depositare. Amasis item et Josias et Joacim gentorum suorum publicas descriptiones, que illudem in aula regia repositæ sunt. Jechonia ac Sedecia, sub quibus etiam populus in captivitatem ductus est, et templum dirutum, et regnum passum datum, Jeremiahis prophetæ miserabiles vitas descripsit.

Omnium simul regum gesta, et exitus, Esdras sapiens qui vivebat tempore reditus populi de captivitate, memoriter tenens librum universum Regnum, et gesta etiam eorum qui pie ac religiose vivebant. Postea vero animadvertisens quæ a se prætermissa fuerant in volumine Regnum, scorsim hæc rursus referens exposuit, quandoquidem prior liber qui editus fuerat, iu multi defecerat. Quem librum in duplice sectione conscriptum, Judæi quidem *Verba dierum*, Ecclesia autem librum *Paralipomenon* inscripsit.

CAP. CXXXI. — *Quænam per proverbia et enigmata in Scripturis dicta sunt.*

Gedeon ad homines tribus Ephraim, qui ei insensi erant, propterea quod non vocaverat illos ad bellum contra Medianitas, ait : *Nonne melior est butyrculus in Ephraim, quam vindemia in Ebazer?*

Jobab filius Gedconis ad Sicemitas qui elegerant eum qui interfector fuerat LXX fratrum suorum, ut inter se regnaret, Abimelechum inquam, ait : *Eundo ierunt ligna ut ungerent super se regem. Dixerunt ergo oleæ : Regna super nos. Et ait illis olea : Dimittens pinguedinem meam, quam commendat Deus et homines, pergam ut liguis imperitem ? Et dixerunt universa ligna ficutneæ : Adesdum, regna*

A λέγοντος αὐτῷ · Θάρσει, Παῦλε, ἀκούων, ὃς τὴν διεμαρτύρω περὶ ἐμοῦ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, οὐτω στις δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. Καὶ χειμαζόμε νος ἐν τῷ πλεῖν, ἀγγελον ὑρξ καθ' ὑπουργοὺς αὐτῷ λέγοντα · Ἰδού κεχάρισται σοι ὁ Θεὸς πάτρας τοῦς πλέοντας μετὰ σοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔ. — *Tὴν τῶν Βασιλεῶν βιβλον τὶς κατέγραψε.*

Τοῦ μὲν Σιωνὶ τὰς πράξεις Σαμουὴλ ὁ προφῆτης ἀναγράψαμενος, ἔθηκεν ἐπὶ τῆς Σκηνῆς. Τοῦ δὲ Δασίδ, τὰς προτέρας μὲν ὁ αὐτὸς Σαμουὴλ, Γὰδ δὲ καὶ Νάθαν οἱ προφῆται τὰς μετὰ ταῦτας. Τοῦ δὲ Σολομῶνος, τὰς μὲν προτέρας πράξεις Ναθὰν ἀνεγράψατο, τὰς δὲ μετέπειτα Ἀχίλεας ὁ Σιλωνίτης καὶ Ἰωῆλ. Τοῦ δὲ Ῥοδούμη Σαμαίας καὶ Ἰαδών. Τοῦ δὲ Ἀβιᾶ Ἀδων, καὶ τοῦ Ἀστᾶ. Τοῦ δὲ Ἰωσαφάτ τῆς Ἰησοῦς δὲ τοῦ Ἀνανῆ. Οὗτος δὲ δὲ τῆς Ἰησοῦς ἐκάστας τῶν βασιλέων τοῦ Ἰαρατὴλ ἀναζητήσας πράξεις, ἀνεγράψατο. Τῶν δὲ ἕξης βασιλέων τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωράμ καὶ τοῦ Ὁχοζίου, καὶ Ἰωᾶς καὶ Ἀμασίου, γένος τῶν πράξεων ἀναγραφή, καὶ ἀπεκάπετο ἐν τοῖς βασιλείοις. Όσιον δὲ καὶ Ἰωάδαμ, καὶ Ἀχίλεας καὶ Ἐζέκιον, οὐ μόνον δημόσιος τὰς πράξεις συνέλεξε βίβλος, ἀλλὰ καὶ Ἡσαΐας ὁ προφῆτης αὐτὰς ἀνεγράψατο. Τοῦ δὲ Μαρασσῆ οἱ δρώντες, οἱ τινές εἰσιν οἱ τότε προφῆται, τὰς δυσσεβεῖς ἀνεγράψαντο πράξεις, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις ἀπίθεντο. Ἀμασίου δὲ καὶ Ἰωστοῦ καὶ Ἡσακείρη ἀναγραφεῖ δημόσιος γεγένηται τῶν πράξεων, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις δύοις ἀνετίθεσαν. Λεζωπίου δὲ καὶ Σεδεκίου, ἄφ' ὧν καὶ ὁ λαὸς εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπῆχθη, καὶ ὁ ναὸς ἦλιος, καὶ ἡ βασιλεία κατηνέγκθη, ἵεραμις δὲ προστῆτης τούς οἰκτρούς, ἀνεγράψατο βίους.

Οὐκοῦ δὲ τῶν βασιλέων τὰς πράξεις, καὶ τὰ τίλη, "Εσθρας ὁ πορὸς ἐν τῇ ἐπανόδῳ γενέμενος τοῦ λαοῦ, τῇ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπομημονεύσας ἀπασαν τὴν βίβλον τῶν Βασιλεῶν, τῶν τε εὐσεβῶς βιωσάντων τὰς πράξεις. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιγνοὺς τίνα ἀστεῖ τὰ παραλειφθέντα αὐτῷ ἐν τῇ Βασιλεῶν βίβλῳ, ἰδιᾳ ταῦτα πάλιν ἀνενέγκας ἐξέθετο, ἐπείπερ ἡ προτέρᾳ βίβλος ἡ ἐκδόθεισα, παρὰ πολλῶν ἐξελεῖτο. Ἡντινα βίβλον ἐν δισι τόμοις ἀγγραφεῖσαν, Ἰουδαῖος μὲν, Αργοὶ ἡμερῶν, ἡ δὲ Ἐκκλησία Παραλειπομέτων βίβλοι ἐπέγραψεν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔ'. — *Tὴν παραβολικῶν καὶ αἰνιγματῶν δὲ ταῦς Γραζωὶς εἰρηνεῖ.*

"Ο Γεδεὼν τοῖς ἀπὸ Εφραὶμ φυλής ἀγανακτοῦσιν αὐτῷ, δτι μὴ κέχληκεν εὐτούς εἰς τὸν κατὰ Μαδινιῶν πόλεμον, φασίν. Οὐχὶ κρείττων ἐπιφυλλίς ἐν Εφραὶμ, ἢ τρυγητὸς ἐν Ἐδιάζερ;

Ιωδᾶδ δὲ τοῦ Γεδεὼν υἱὸς πρὸς τοὺς Σικημίτας ἐλομένους τὸν φονέα γενόμενον τῶν σ' αὐτοῦ ἀδελφῶν βασιλεύειν αὐτῶν, τὸν Ἀδιμέλεχ, φησι· Πορευόμενα ἐπορεύθη τὰ ξύλα τοῦ χρίσαι ἐφ' ξανθὰ βασιλεῖα. Καὶ εἰπει τῷ ἐλαῖρᾳ · Βασιλευσον ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ εἰπει αὐτοῖς ἡ ἐλαῖα · Αγεῖσον τὴν πιστητὰ μου, ήτι ἀδόξαστε ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἀρθρωτοι, πορευθῶ ὅρχει τῷ ξύλῳ; Καὶ εἰπο-

κάτα τὰ ξύλα τῇ συκῇ · Δεῦρο, βασιλευσορ εῷ· Αἱ τέλεια τῆς γλυκύτητά μου, καὶ τὸ γέννημά μου τὸ ἀγαθόν, πορευθόδρομος τῶν ξύλων; Καὶ εἰπορ τὰ ξύλα τῇ ἀμπελῷ Δεῦρο, καὶ βασιλευσορ εῷ τῷ ήματι. Καὶ εἰπειρ αὐτοῖς τὴν ἀμπελοῦς · Ἀφεῖσα τὸν οἰνόν μου, καὶ τὴν εὐφροσύνην τῶν ἀνθρώπων, πορευθόδρομος τῶν ξύλων; Καὶ εἰπορ τὰ ξύλα τῇ βάθμῳ · Δεῦρο, βασιλευσορ εῷ τῷ ήματι. Καὶ εἰπειρ τῷ βάθμῳ τοῦ Λιβάνου.

Σαμψὼν εἰς τὸ μελικήριον δὲ εὑρεν ἐν τῷ στόματι οὐ ἀπέκεινε λέοντος, καὶ ἔφαγε, πρόδηλημα ποιήσας τησσαρούς. Ἐκ στόματος ἐσθίοντος ἐξῆλθε βρῶσις, καὶ ἦξι λοχυροῦ γλυκύν.

Καὶ ὁ Δαδίδη πρὸς τὸν Σαούλ φησι. Δικάσαι Κύριος ἀνθρακόστον ἄκρου καὶ σοῦ, καὶ ἐκδικήσαι Κύριος τὸ σοῦ, καὶ τὴν χειρὸν σοῦ ἔσται ἐπὶ σὲ, καθὼς λέγει τὴν παραβολὴν. Ἐξ ἀρόμων ἐξελεύσεται κληρούλεσια.

Οὐ ἄχαλλός πρὸς τὸν Σύρων βασιλέα ἀπειλοῦντα εἴη, πάσαν τὴν τοῦ Ἰσραὴλ βασιλείαν ἀνειρεῖν, φησι. Μή κανχασθῶ δι περιζωριώμενος, ὡς δὲ ὁ ὄχοζωρος.

Ιωάς δὲ τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέως, Ἀμασίᾳ τῷ τοῦ Ιούδα βασιλεῖ φίλαν ἀπειλούμενόν πρὸς αὐτὸν, ἀλαζούνευμενος αὐτὸν, καὶ ὑπερορῶν αὐτοῦ τὴν σύντευξιν, δηλοῦ πρὸς αὐτὸν. Ἡ ἀκιντος ἐλάλησε πρὸς τὴν κέρδον τοῦ Λιβάνου λέγοντα. Αὐτὸς τὴν θυτικά σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναικα. Καὶ ἐπῆλθε τὰ θηριά τοῦ ἀγροῦ δὲ τῷ Λιβάνῳ, καὶ κατεπέρσατ τὴν ἀκανθον. Τύπτων ἐπέτειξε τὴν ίδουματα καὶ ἐπῆρε σὲ τὴν παρδιά σου.

Οὐ δὲ Σαλομῶν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν βίδιον τὴν πρώτην δὲ παραβολῶν ἐξήγεγε.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΒ^ο. — Τίνεις εἰσὶν αἱ ὑπέρ τοῦ Κυρίου φημεῖσαι παραβολαί.

Περὶ τῆς νέας χάριτος, ὡς μὴ δεῖν ἐπὶ παλαιῷ ικατῷ καὶνῶν βάκος ἐπιρράπτειν. Ἀσκοῖς παλαιοῖς μὴ δεῖν νέον οίνον ἐμβάλλειν. Τοὺς ἀποστόλους ὡς πρόδοτα ἐν μέσῳ λύκων ἀποστέλλειν ἔφησε. Τὸ κήρυγμα σπέρματι παραβέβληκεν, εἰς μὲν καλὴν τὴν καταβαλλομένῳ, καὶ ἐν ρ' κατ' ἕ' καὶ λ' καρποφοροῦντε. Ἐν δὲ πέτρᾳ καὶ φραγμῷ καὶ ἀβαθεῖ τῇ. ἀκαρπον εἶναι ἀπέλεγχεσθαι. Ζιζανίοις ἀπειπρομένοις τοὺς τῶν αἰρέσεων λόγους, τῷ ἀγαθῷ σπέρματι, τῷ παρ' αὐτοῦ σπαρέντι ἐπὶ τῇ: γῆς. Σινηπὶ, τὸν τοῦ κηρύγματος λόγον, ὑπερτέρω τῶν ἀνθρωπίνων τυγχάνοντι κατὰ τὴν αὐξησιν, δογμάτων. Καὶ ζύμῃ παραβέληται, εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἐμβληθείσῃ. Θησαυρῷ κεκρυμένῳ ἐν τῇ γῇ, καὶ πάντων ἀπεμπλουμένων εἰς τὴν τούτου κτήσιν. Μαργαρίτῃ τιμώμῳ, προτιμωμένῳ τῶν δὴ κτησιθέντων. Πλουσίῳ κεκτημένῳ ἐν τῷ ταμείῳ εἰτού καίνα καὶ παλαιά, τῆς νέας καὶ παρ' Ἐραϊοῖς διαθήκης τὴν ἐπίγνωσιν. Ἀλώπεκι τῇν

^{οἱ} Ματθ. ix. ^{οἱ} Ματθ. x. ^{οἱ} Λουκ. viii. ^{οἱ} Ματθ. xiii. ^{οἱ} Ibid. ^{οἱ} Ibid. ^{οἱ} Ibid.

A inter nos. Et ait siculnea: Dimittens dulcedinem meam, et germen meum bonum, pergam ut lignis imperitem? Et dixerunt ligna viti: Adesdum, et regna inter nos. Et ait illis viti: Dimittens vinum meum et laetitiam hominum, pergam ut lignis imperitem? Dixeruntque ligna spinæ: Adesdum, regna inter nos. Et ait spina lignis: Si in veritate vos ungitis me regem inter vos, succedite et subite umbram meam. Sin minus, exeat ignis de spina, et comedat cedros Libani.

Μαὶ ἐρ' ήματις, εἰσθάθετο καὶ ὑποδύσατος ὑπὸ τὴν σκέπην μου. Καὶ εἰ μὴ, ἐξέλοη πῦρ ἐκ τῆς βάσης μου, καὶ καταζάροι τας κέδρους τοῦ Λιβάνου.

Σαμψὼν εἰς τὸ μελικήριον δὲ εὑρεν ἐν τῷ στόματι οὐ ἀπέκεινε λέοντος, καὶ ἔφαγε, πρόδηλημα ποιήσας τησσαρούς. Ἐκ στόματος ἐσθίοντος ἐξῆλθε βρῶσις, καὶ ἦξι λοχυροῦ γλυκύν.

Samson de favo, quem repererat in ore leonis ^a se intersecti, quemque comederal, ænigma proponens, inquit: Ex ore comedentis egressus est cibus et ex forti duicedo.

David quoque ad Saulem ait: Judicet Dominus inter me et te; et ultionem sumat Dominus ex te: et manus mea non erit contra te: quemadmodum dicit proverbium: Ex iniquis egreditur scelus.

Achabus ad regem Syrorum minitantem sibi quod universum Israëliticum regnum ablaturus esset, inquit: Ne glorietur qui cingitur, sicut qui discinguitur.

Joas rex Israel Amasiæ regi Iuda qui secum inire amicitiam avebat, petulanter eum excipiens, ejusque vota contempnens, significat illi: Spina locuta est ad cedrum Libani inquietens: Da filiam tuam filio meo azorem. Et discurrerunt feræ campestres per Libanum, et conculcaverunt spinam. Tu persecutus cecidisti Idumæam, et extulit te cor tuum.

Salomon vero totum primum librum suum per similitudines digessit.

CAP. CXXXII. — Quænam sunt parabolæ ore Domino prolatæ.

De Novo Testamento. 1. Quod non oportet veteri vestimenti novum panni frustum: assuere: utribus veteribus non oportet novum vinum infundere ^{οἱ}. 2. Dixit se mittere apostolos veluti oves in medio luporum ^{οἱ}. 3. Prædicationem semini assimilavit, quod in terram bonam projicitur, et in c vel lx vel xxx fructificat: at si projiciatur in petram, aut sentes, aut terram minus profundam, infructuosum remanere ostenditur ^{οἱ}. 4. Comparavit hereticorum sermones cum zizaniis superseminalis bono semini, quod ipse severat super terra ^{οἱ}. 5. Cum sinapi, verba prædicationis dogmatum; quippe quod incremento omnia humana exsuperet ^{οἱ}. 6. Contulit etiam cum fermento missò in farinæ sata tria ^{οἱ}. 7. Thesauro item occultato in terra, veuditis omnibus ad illum comparandum ^{οἱ}. 8. Margariæ quoque pretiosæ, quæ estimatione antefertur omnibus rebus iam possessis ^{οἱ}. 9. Homini dixi possidenti in suo penu nova et vetera assimilavit ne-

Utiām testamentū novi, et ejus quod penes Hebreos A Ἐκρότου πονηρίαν ὑποβαλλούσῃ. Ός οὐ τὸ εἰσερχόμενον, ἀλλὰ τὸ ἔξερχομενον μολύνει τὸν ἄνθρωπον, δὲ στιν, αἱ τῆς κακίας ἐννοιαὶ καὶ λόγοι. Ἡ τῶν Φαρισαίων ὅμηρος, τουτέστιν ἡ πονηρία, ἡ καὶ τοὺς ἄλλους κακίζουσα. Ἡ τῶν παιδίων παράδειξις, πρὸς τὸ ἀπλοῦν τῶν σωζόμενων τρόπον. Ἡ τοῦ ἀπολαότος; ἐνδὲ προβάτου ζήτησις, τὴν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὑποδεικνύσα σωτηρίαν. Ἡ τοῦ τυχόντος παλλῶν πλημμελεῖων παρὰ τοῦ δεσπότου τὴν ἀρεσιν. αὐτοῦ δὲ μὴ ἀφίέντος τοῖς συνδούλοις τὰς εἰς αὐτὸν μικρὰς ἀμαρτίας. Δούλων ἀποσταλέντων ἐπὶ τῇ τῶν καρπῶν λήψει τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ὑδριασθέντων καὶ φονευθέντων, καὶ τοῦ υἱοῦ εἰς τοῦτο ἐλθόντος, καὶ τὰ ἵσα παρὰ τῶν ἀγνωμάνων τοῖς δούλοις πεπονθότος. Ἡ τῶν ἀπὸ περάτης ὥρας, καὶ τρίτης, καὶ ἐκτινάσθησαν της καὶ ἐννάτης, καὶ πρὸς ἐσπέραν εἰς τὴν ἔργασίαν τοῦ ἀμπελῶνος ἐπίμισθον κομισαμένων. Ἡ τῶν εἰς τοὺς γάμους κληθέντων, καὶ μὴ ἀπαντασάντων ἀποβολή, καὶ τῶν ἀντεισαχθέντων ἐκ διεξόδων καὶ τριόδων κλῆσις. Ἡ τοῦ μὴ πρεπόντως ἀπαντήσαντος εἰς τοὺς γάμους ἐκβολή. Ἡ τῶν δέκα παρθένων ἰστομός καὶ ἀνετομός ἀπάντησις. Ἡ τῶν ἐνεργῶν οἰκονόμων, καὶ πορισάντων εἰς τὰ τοῦ δεσπότου χρήματα, ἀπάντησις, καὶ διὰ τοῦτο τιμωμένων, καὶ τὴν ἀργοῦ καὶ ἀπορίσου ἀτιμία. Ἡ τῶν ἐκ δεξιῶν προβάτων καὶ τῶν ἐξ εὐωνύμων, τῶν μὲν Ἐνδοξος, τῶν δὲ ἐπ' ἀδεξίᾳ παράτασις. Ἡ τοῦ ἀμπεσόντος; εἰς τοὺς ληστάς, καὶ ὑπὸ Σαμαρείου ἐπειθέντος, μὴ ἐλεθόντος δὲ ὑπὸ Φαρισαίου καὶ Λευτοῦ, ὑποδειξις. Ἡ τοῦ ἐν νυκτὶ τὸν ἀρτον αἰτοῦντος διὰ τῆς παρανόμου ἐκλιπαρήσεως, λήψις. Ἡ συκῆ, ἡ διὰ ἀκαρπίαν μὴ ἐκτυπηθεῖσα, ἀλλ' ἵνα καρπὸν ἀγάγῃ ἐπὶ ὑποσχέσεις μείνασσα. Ὁ κριτής δὲ ἀνευλαβής καὶ ἀναιδής, διὰ γοῦν τὸ δόχειονθαῖ, τῆς προσοχούσης; χήρας ἀκούσας;. Ἡ τοῦ εὐγενοῦς ἐπὶ βασιλείας λήψεις εἰς μαρχὰν ἀποδημίαν [ἀποδημίᾳ], καὶ τῶν προτιμούμενων αὐτὸν ἐν τῇ τῆς βασιλείας λήψει, ἀναιρεσίς. Ὁ ποιμὴν, δὲ διὰ τῆς θύρας εἰσιών εἰς τὴν μάνδραν, καὶ τὰ πρόστατα κατ' θυμα καλῶν, καὶ δὲ διὰ τῆς θύρας, ἀλλὰ ἀλλαχθέν, κλέπτης ὁν, ἐπιβαίνων.

ingreditur in caulam, ovesque nominatum vocat, per portam ¹¹.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔΓ. — *Tίνων τῶν ἔξωθεν μαρτυριῶν . . . ὁ ἀπόστολος Παῦλος μηδιμνηστοῖς ποιεῖται.*

'Ἀπολογούμενος ἐν Ἀθήναις περὶ τοῦ κτηρύγματος τοῦ λόγου, φησίν· Ὅταν τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιεῖσθαι εἰρήκαστι (60). Τοῦ γάρ καὶ γέρος ἐσμέν. Καὶ ίτι φράσων ἐν τῇ Κρήτῃ διάγοντι, φησίν· Εἰπέ τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης· Κρητεῖς δει ψεύσται, κακὰ οὐρία, γαστέρες ἀρταί (61). Καὶ δὲ Κύριος δὲ ἐχρήσατο παρεβλῆ τῇ ἔξωθεν, εἰπὼν πρὸς τοὺς ἐν Ναζαρὲθ· Πάρτως ἐφεῖτε μοι

CAP. CXXXIII. — Quorum extēnorū testimoniōrum Paulus apostolus mentionem facit.

Causam dicens Athenis pro defendenda prædicatione verbi, ait: *Ut et quidam poetæ vestri dixerunt: Illiū ei genus ipsi sumus. Atque scribens Tito agenti in Creta, ait: Dixit quidam ex ipso, aptissimus illis propheta: Cretenses semper mendaçes, male seræ, ventres inertes. Dominus quoque usus est similitudine exterius accersita, dicens ad Nazarenos: Omnino dicetis mihi hanc similitudi-*

¹⁰ Matth. xiii. ¹¹ Matth. v et Luc. xiii. ¹² Matth. xv. ¹³ Ibid. ¹⁴ Matth. xviii. ¹⁵ Luc. xv. ¹⁶ Matth. xxii. ¹⁷ Matth. xxvi. ¹⁸ Ibid. ¹⁹ Matth. xxv. ²⁰ Ibid. ²¹ Luc. xix. ²² Matth. xi. ²³ Luc. xviii. ²⁴ Luc. xix. ²⁵ Joan. x.

(60) Ex Cleante et Arato. Fabr. Bibl. Gr. lib. iii, cap. 15, p. 597.

(61) Epimenides, Bibl. Gr. I, cap. 6, pag. 56.

τὴν καραβολὴν ταύτην· Ιατρὸς, θεράπευσον σεαν-
τόν. Καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τῇ ἐν τῷ βωμῷ τῷ ἐν Ἀθή-
ναι, δὲ Πλαῦδος, ἔχούσῃ· Ἀγρώντεψ Θεῷ, ἐχρήσατο
μαρτυρίᾳ, Όν οὐν ἀγροοῦντες εὐσεβεῖτε, λέγων,
τούτοις ὅτῳ καταγγέλλων ὑμῖν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔΔ'. — Πόσοις Ιάκωβοις ἐν τοῖς ἀποστό-
λοις τετράσαι.

Ιάκωβος δὲ τοῦ Ἰωάννου ἀδελφὸς, υἱὸς Ζεβεδαίου,
δὲ καὶ ἀνελεν Ἡρώδης χαριζόμενος Ἰουδαίοις.
Ιάκωβος δὲ τοῦ Ἀλφαίου. Ιάκωβος δὲ ἀδελφὸς τοῦ
Κυρίου δὲ καλούμενος Δικαιος (62), δες καὶ τῆς ἐν
Ἱερουσαλήμ Ἐκκλησίας πρώτος προέστη.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔΕ'. — Πόσοις Ἰωάννοις εἰς τὸ κήρυγμα
τετράσαι καὶ πόσοι, Ζαχαρίαι.

Ιωάννης δὲ Βακχειστής, δὲν Ἡρώδης ἀπεκεφάλι-
σεν, δες καὶ τὸ μαρτύριον (63) ἐν τῇ Παλαιστίνῃ
εἰχε σεβαστῇ. Ιωάννης δὲ τοῦ Ζεβεδαίου υἱὸς, δὲ
ἐναγγελιστής, δὲ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν θεασάμενος,
καὶ τὴν καθολικὴν ἀποστολὰς, δες καὶ ἐν Ἐφέσῳ τὸ
μαρτύριον ἔχει. Ιωάννης δὲ ἐπικαλούμενος Μάρκος,
δὲ Πέτρου ἀκόλουθος, καὶ τὸ Εὐαγγέλιον γράψας, καὶ
πρώτος τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος ἀνα-
δειχθείς.

Ζαχαρίαι δὲ δὲ γεγόνασι. Πρῶτος δὲ τοῦ Ιωάννου
τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, δὲν ἀπέκτεινεν Ιωάννης δὲ βασιλεὺς,
ἀναμέσον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Ο τοῦ
Βαραχίου, οὖν μνήμην δὲ προφήτης Ησαίας ποιεῖται,
εἰς μαρτυρίαν αὐτὸν παραλαβὼν τοῦ τικτομένου
παιδίου. Καὶ δὲ προφήτης καὶ δὲ πατήρ τοῦ Βακτε-
στοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΡΔΓ'. — Ἰππολίτου Θηβαίου, δὲ τοῦ
χρονικοῦ αὐτοῦ συντάγματος (64).

Ιάκωβος δὲ ἐπικληθεὶς Δίκαιος, καὶ γενόμενος
πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱερουσαλύμων, ἀδελφὸς μὲν τοῦ
Κυρίου κατὰ σάρκα ἐλέγετο εἶναι, υἱὸς δὲ τοῦ τάκτο-
νος Ιωσήφ, ἐκ τῆς βιωτικῆς αὐτοῦ γυναικός. Ἀδελ-
φος Συμεὼν, Σιδόνιος, Ιούδας καὶ Ιωσῆ. Τέσσαρας
γάρ υἱοὶ εἰσχεν δὲ Ιωσήφ, καὶ δύο θυγατέρες, τὴν τε
Μάρθαν καὶ τὴν Μαρίαν, ἐκ τῆς γυναικός αὐτοῦ
τῆς Σαλώμης, θυγατρὸς Ἀγγαίου, τοῦ ἀδελφοῦ
Ζαχαρίου τοῦ ιερέως, τοῦ πατρὸς Ιωάννου τοῦ
Βιττιστοῦ, υἱοῦ Βαραχίου, τοῦ υἱοῦ Ἀδιά τοῦ ιερέως.
Καὶ τότε ἐχήρευσεν δὲ Ιωσήφ. Ής τὴν Σαλώμην καὶ
τὴν Βαπτιστὴν Ιωάννην ἀδελφῶν τέχνα ἀρθεντικῶν
εἴναι. Ο γάρ Ἀγγαῖος υἱὸς Βαραχίου, θεος δὲ
Ιωάννου δὲ μοιως δὲ καὶ δὲ Ζαχαρίας ἀδελφὸς Ἀγγαίου,
θεος δὲ Σαλώμης τῆς γυναικός Ιωσήφ [Σαλώμην
ἔτημι, οὐ τὴν μαίαν (65), δὲλλα τὴν γυναιναί Ιω-
σήφ (66)]· ἡ γάρ Μαρία (67) ἀπὸ Βηθλεέμ εἰτύγχα-

142
την καραβολὴν ταύτην· Ιατρὸς, θεράπευσον σεαν-
τόν. Καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τῇ ἐν τῷ βωμῷ τῷ ἐν Ἀθή-
ναι, δὲ Πλαῦδος, ἔχούσῃ· Ἀγρώντεψ Θεῷ, ἐχρήσατο
μαρτυρίᾳ, Όν οὐν ἀγροοῦντες εὐσεβεῖτε, λέγων,
τούτοις ὅτῳ καταγγέλλων ὑμῖν.

CAP. CXXXIV. — *Quot Jacobi inter apostolos fuerunt.*

Jacobus Joannis frater, filius Zebedæi, quem
etiam sustulit Herodes rem gratam facere Iudeis
volens ⁶⁵. Jacobus Alphæi. Jacobus frater Domini
qui dicebatur Justus, qui et primus præsul Ecclesiæ
Ierosolymitanæ.

CAP. CXXXV. — *Quot Joannes in prædicatione verbi fuerunt, et quot Zachariæ.*

Joannes Baptista, quem Herodes obtruncavit, qui
et martyrium habuit in venerabili Palæstina. Joannes
filius Zebedæi, Evangelista, qui et Apocalypsin vi-
dit, et Epistolam catholicam misit, qui etiam Ephesi
martyrium habet. Joannes cognomine Marcus,
Petri predecessor, qui Evangelium scripsit,
primusque designatus est episcopus Ecclesiæ Alexan-
drinæ.

Zachariæ vero iv fuerunt. Primus filius Jodae
pontificis, quem occidit Joas rex inter templum et
altare. Filius Barachia, cuius meminit Isaías pro-
pheta ⁶⁶, qui in testimonium illum assumpsit nasci-
turi pueri. Item propheta: et pater Baptistæ.

C

CAP. CXXXVI. — *Hippolyti Thebani locus, ex chrono-
nico ejus syntagmate.*

Jacobus cognomine Justus, qui etiam fuit pri-
mus Hierosolymorum episcopus, dicebatur quidem
fuisse frater Domini secundum carnem, et filius
libri Josephi ex ejus uxore populari. Fratres
erant Symeon, Sidonius, Judas et Jose. Quatuor
namque filios habuit Josephus, et duas filias, Mar-
tham videlicet et Mariam ex uxore sua Salome,
filia Aggæi fratris Zachariæ sacerdotis, qui pater
fuit Joannis Baptistæ, et filius Barachia filii Abiae
sacerdotis. Tunc viduus erat Joseph. Itaque Salome
et Joannes Baptista filii sunt ex germanis mascu-
lis. Aggæus enim filius erat Barachia et patruus
Joannis. Itemque Zacharias frater Aggæi et patruus
Salome uxoris Joseph (Salomen dico, non illam
obstetricem, sed Josephi uxorem). Obstetrix enim
erat de Bethlehem, ista vero consobrina Elisabeth,
et sanctæ Virginis Mariæ. Tres enim erant sorores

⁶² Luc. iv, 23. ⁶³ Act. xvii, 27. ⁶⁴ Act. xiii, 2.

⁶⁵ Isa. viii, 2.

(62) Confer Combeb. Anciar. Nov. tom. II,
p. 844. Et in app. ad tom. I Hippolyti Portuens.,
pag. 54, ubi hos duos Jacobos et ipse distinguit.

(63) Hoc est, templum, hic et infra. Fabricius
non bene videtur vertisse, perpessus.... subiit, cum
nec proprie Joannes evangelista Ephesi martyr
occubuerit.

(64) Totum hoc caput jure putat Cavæus aliena

manu insertum.
(65) Mariæ Deiparæ. Obstetricem nomine Salome
Virginem seu partus testem adfuisse frequenter do-
cent veteres.

(66) Quæ uncinis includuntur, ex Hippolyto sup-
pleximus.

(67) Mala lege ex Hippol.

de Bethlehem, filia Matthei sacerdotis et Mariae A ven, anno, annoq[ue] dicitur 30 auctore, circa regnum Cleopatrae, antequam regnaret Herodes filius Antipatri. Prima dicebatur Maria, secunda appellabatur Sobe, tertia vocabatur Anna. Prior nupsit in Bethlehem, et p[re]perit Salomonem obstetricem. Nupsit etiam secunda itidem in Bethlehem, et p[re]perit Elisabeth. Tertia vero nupsit in terra promissionis, et p[re]perit Mariam Deiparam, et sancta Elisabeth, quae genuit Praecursorem, filium trium mulierum germanarum. Hinc igitur Joannes Baptista et Dominus noster Jesus Christus consobrini esse dicuntur. At filius Joseph esse putabatur, propterea quod putabatur etiam frater trium filiorum ejus, quos habuerat ex priori uxore.

είναι. Υιός δὲ τοῦ Ιωσήφ ένομιζετο, ἐπειδὴ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, τῶν ἐκ τῆς πρώτης γυναικός, ἀδελφὸς

ένομιζετο.

Zacharias pater Joannis habuit fratrem consacredotem vocabulo Aggæum, qui fato eum anteverit. Hujus Aggæi filiam duxit uxorem Joseph faber, ex qua suscepit iū liberos, et illi filias, quorum unus erat Jacobus cognomine frater Domini, et primus Hierosolymorum episcopus. Et nomen uxoris Joseph Salome, non illa obstetrix, sed alia. Post mortem illius, despondit sibi Joseph Mariam Deiparam, quae ex muliebri prosapia descendebat a Matthei sacerdote, quin et ab ipsomet Salomone filio Davidis genus ducebat, ut dicit Evangelium secundum Lucam in recensione genealogiae. Siquidem iste Mattheus habuit filias ex Maria uxore sua, quae vocabantur Maria, Sobe, Anna. Maria itaque genuit Elisabeth matrem Joannis Baptistarum: Anna vero parit sanctam Dei matrem in Bethlehem, quae de nomine aviae et materterae nominabatur Maria. Itaque Elisabeth est consobrina quidem Annæ, matrue lis vero Deiparae. Duo hæc asserta Evangelica confirmantur, propterea quod recensetur paternum genus et carnale Christi. Erat enim, inquit, Jesus quando incepit, veluti annorum xxx, qui putabatur Josephi, cum esset Heli, Matthei⁸⁷.

CAP. CXXXVII. — Qui sunt qui innotescunt de LXX discipulis.

Barnabas, qui cum Paulo Evangelium prædicavit, quique apostolis se discipulum esse Evangelii Hierosolymis ostendit.

Sosthenes, qui in locum Judæ accensisus est cum apostolis, vocatus per orationem.

Justus, qui et ipse clero apostolorum subjunctus est.

Thaddæus, qui in Mesopotamiam in civitatem

⁸⁷ Luc. iii, 23.

(68) Id est, quando incepit prædicare.

τῆς ἀγίας Παρθένου Μαρίας. Τρεῖς γάρ ήσαν ἀδελφοί ἀπὸ Βηθλεέμ, θυγατέρες Ματθάν τοῦ Ιερών: καὶ Μαρίας τῆς αὐτοῦ γυναικός, περὶ τῆς βασιλείας Κλεοπάτρας, πρὸ τῆς βασιλείας Ἡράδου τοῦ νιού Ἀντιπάτρου. "Ονομα τῇ σ' Μαρία, καὶ δνομα τῇ β' Σουθῇ, καὶ δνομα τῇ γ' Αννα. "Ἐγημέν τε ἡ πρώτη τὸν Βηθλεέμ, καὶ ἐτεκεν Σαλώμην τὴν μαίαν. "Ἐγημέν τε καὶ ἡ δευτέρα ἐν Βηθλεέμ, καὶ ἐτεκε τὴν Ἐλισάβετ. "Ἐγημέν τε καὶ ἡ τρίτη εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ἀγέννησε Μαρίαν τὴν Θεοτόκον ἐν Βηθλεέμ. "Ω; είναι Σαλώμην τὴν μαίαν, καὶ τὴν ἀγίαν Ανναν, τὴν γεννήσασαν Μαρίαν τὴν παναγίαν Θεοτόκον, καὶ τὴν ἀγίαν Ελισάβετ, τὴν γεννήσασαν τὸν Πρόδρομον, θυγατέρας ἀδελφῶν τριῶν Β θηλειῶν. "Ἐντεύθεν οὖν ὁ Βαπτιστής Ιωάννης, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἀνεψιοί λέγονται εἰναὶ. Υιός δὲ τοῦ Ιωσήφ ένομιζετο, ἐπειδὴ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, τῶν ἐκ τῆς πρώτης γυναικός, ἀδελφὸς

Ζαχαρίας ὁ πατήρ Ιωάννου ἀδελφὸν ἔσχε συνιερέα καλούμενον Ἀγγαλον, πρὸ αὐτοῦ τετελευτηκότα. Τούτου τοῦ Ἀγγαλον θυγατέρα ἡγάγετο πρὸς γάμον, Ιωσήφ ὁ τέκτων, ἐξ ἡς ἀγέννησε δ' υἱοὺς καὶ γ' θυγατέρας, ὃν εἰς ἦν Ιάκωβος, δὲ πιληθεὶς ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, καὶ πρῶτος ἐπίτικος Ιεροσολύμων. Καὶ τὸ δνομα τῆς γυναικός Ιωσήφ Σαλώμη, οὐχ ἡ μαία, ἀλλ' ἴτέρα. Μετὰ δὲ θάνατον αὐτῆς μνηστεύεται Ιωσήφ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν, κατὰ τὸ μητρικὸν γένος καταγομένην ἀπὸ τοῦ Ματθάν τοῦ ιερέως, καὶ αὐτοῦ ἀπὸ Σολομῶντος τοῦ υἱοῦ Δαρεὶδ καταγομένην, ὃς φησι τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον γενεαλογούν. Οὗτος γάρ δὲ Ματθάν ἔσχε θυγατέρας ἐκ Μαρίας τῆς γυναικός αὐτοῦ, ὃν τὰ δύνατα Μαρία, Σουθή, Αννα. "Η οὖν Μαρία γεννᾷ τὴν Ἐλισάβετ, τὴν μητέρα Ιωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. "Η δὲ Αννα γεννᾷ τὴν ἀγίαν Θεοτόκον ἐν Βηθλεέμ, τὴν κατὰ τὸ δνομα τῆς μάμμης καὶ θείας, ἐπικληθείσαν Μαρίαν. "Ω; είναι τὴν Ἐλισάβετ, ἀνεψιάν μὲν τῇ, "Αννῃ, ἐξάδελφον δὲ τῆς Θεοτόκου. Κυροῦνται τὰ ἐκάτερα τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ τοῦ διηγείσθαι τὸ πατρῷον γένος καὶ σαρκικὸν τοῦ Χριστοῦ. "Η γάρ, φησιν, δὲ Ἰησοῦς ἀρχόμενος (68), ὡς ἐτῶν .x., ἐξ ἐνοικίστο τοῦ Ιωσήφ, τοῦ Ηλεί, τοῦ Ματθαῖ.

D ΚΕΦΑΛΑΙΑ. ΡΑΖ'. — Τίνες εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν σ' γνώμηισι.

Bafræðas, ὁ οὖν τῷ Παύλῳ κηρύξας τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ τοῖς ἀποστόλοις ἐαυτὸν μαθητὴν γεγονότα τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἀμφανίσας.

Sωσθένης, δὲ ἀνὴρ τοῦ Ιούδα συγκατεψηφισθή μετὰ τῶν ἀποστόλων, διὸ εὐχῆς κληθεὶς.

Ιοῦστος, δὲ αὐτὸς τῷ κλήρῳ τῶν ἀποστόλων ὑπεξιθη.

Θαδδαῖος, δὲ ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἐν τῇ Εδέσσῃ

χήρυξ τοῦ λόγου πρὸς Αἴγαρον βασιλέα ἀπὸ Εὐθεσσαν πρᾶξον ἦτορ μηδὲν εἰσαλεῖται.

Καὶ Ἰωάννην δὲ τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον ἐξ αὐτῶν γεγονότα ἐπιγινώσκομεν.

Ἰούδας καὶ Σίλας, οἱ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων μετὰ Παύλου καὶ Βαρνάβα, διὰ τὸ ζῆτημα τὸ περὶ τῆς νομικῶν φυλακῆς, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ ἀποσταλέντες.

Κλῆμης δὲ φησι (69), καὶ τὸν Κηφᾶν, περὶ οὗ φησιν ὁ Παῦλος· Ὄτε δὲ ἡλίθιος Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστητο, διὶς κατεγραμένος ἦν, ἵνα τῶν οἵ εἶναι· μή γάρ περὶ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ταῦτα λέγειν αὐτὸν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΗ'. — Πόσοι διωγμοὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τετράστιν ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, διὰ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ B ταῦτον.

Τρεῖς μὲν κατὰ τῶν ἀποστόλων ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ γεγόνασι. Τρεῖς δὲ καὶ κατὰ τοῦ Παύλου, οὓς μόνον ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ γεγόνασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διασπορᾷ, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων δὲ καὶ οὔτοι.

Καὶ πρῶτος μὲν ἦν ὁ κατὰ τὸν συγκλεισμὸν τῶν ἀποστόλων, ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων γενόμενος. Δεύτερος δὲ ἐπὶ Στεφάνῳ τῷ πρωτομάρτυρι, ὃ καὶ ὁ Παῦλος συνεδόκει. Τρίτος δὲ ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει Ἰακώβου, καὶ Πέτρου καθείρξει, τῇ ὑπὸ Ἡρώδου γεγενημένῃ, διετοῦ δὲ ἀγγελος τὸν μὲν Πέτρον ἀπὸ τῶν δεσμῶν ἔλιεται, καὶ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπέγγαγε, τὸν δὲ Ἡρώδην μὴν δημηγοροῦντα ἐν Καισαρείᾳ ἀθρόως ἐν ὅργῃ πληρεῖν (70).

Κατὰ δὲ τοῦ Παύλου καὶ τῶν ἀδελφῶν, τέταρτος ἐν Λυκαονίᾳ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐκινθόθη διωγμός. Καὶ πέμπτος ἐν Βεροίᾳ καὶ Κορίνθῳ. Ἑκτὸς δὲ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, ὃς δὲ καὶ τὸν τοῖς δικαστηρίοις ἀξτασις πολλάκις ἐγένετο τοῦ κηρύγματος. Καὶ τέλος, ἡ εἰς Τρίμην ἐπὶ Καίσαρος, δεσμοὺς ἐκπορτῆσαι.

ΚΕΦΑΛ. ΡΑΘ'. — Πόσοι καὶ οἱ δι' Ἐλλήνων διωγμοὶ τετράστες, καὶ διὰ τίνων.

Πρῶτος Νέρων διωγμὸν ἤγαγε κατὰ Χριστιανῶν, διὸ Πέτρον μὲν στεφανοῦσθαι, Παῦλον δὲ πελεκίζεσθαι προστάττει, τοῦ Πέτρου κάτω κάραν σταυρωθῆναι δεηθέντος.

β'. Δομετιανὸς μέγαν κινεῖ καθ' ἡμῶν διωγμὸν, πουνῆρος καὶ οὔτοις γενόμενος, δε καὶ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην εἰς Πάτμον τὴν νῆσον ἐφυγάδευσε.

γ'. Διωγμὸς, ἐξ ἐπαναστάσεως δῆμων κατὰ τὰ Εθνη κινηθέντων κατὰ Χριστιανῶν συνέστη, τῶν ἀργότεων μᾶλλον κινησάντων αὐτούς. Τοῦτον δὲ ἐπάγει Τραjanὸς ὑστερὸν τὸ δόγμα διδαχθείς. Ἐπὶ δὲ τοῦ διωγμοῦ τούτου, Πιόνιος καὶ οἱ κατ' αὐτὸν μάρτυρες διέπρεψαν.

δ'. Διωγμὸς ὑπὸ Οὐρήρου, καὶ τοῦ υἱοῦ (71) αὐτοῦ Ἀνωνίνου, κατὰ τὴν Ἐκκλησίας ἐκχείται. Ἐπὶ τούτων Πολύκαρπος ἐν τῇ Ἀσίᾳ μαρτυρεῖ, Μητρόδωρος,

(69) Αριδ. Euseb. H. E. lib. 1, cap. 11. Vide et Chrysostomum in homil. Mīan ὑμῶν.

A Edessam præceō verbi apud Abgarum regem missus fuit.

Joannem quoque cognomine Marcum ex ipsis suis cognoscimus.

Judas et Silas, qui ab apostolis cum Paulo et Barnaba, propter quæstionem de observandis legibus, Antiochiam ab Jerusalem missi sunt.

Clemens autem perhibet, quod Cephas de quo Paulus ait: Cum autem venit Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti, quippe qui erat reprehensibilis; unus fuerit de LXX. Neque enim, ait, de apostolo Petro hæc ipsum suisse locutum.

CAP. CXXXVIII. — Quot persecutions contra Ecclesiam excitatae sunt ab Iudeis, usque dum capti sunt, et templum incensum.

Tres quidem contra apostolos Hierosolymis fuerunt. Tres item contra Paulum fuerunt, nou modo Hierosolymis, sed et in dispersione, quæ et ipsæ ab Iudeis excitatae sunt.

Prima persecutio a pontificibus excitata fuit pro carceratione apostolorum. Secunda ea fuit, quæ contigit sub Stephano protomartyre, cui et Paulus succenturiabatur. Tertia in occidente Jacobi, et carceratione Petri, quæ sub Herode facta est: quando et angelus Petrum a vinculis solvit atque de carcere eduxit, Herodemque concionem ad populum habentem Cæsareæ repentina indignatione vulneravit.

Jam vero adversus Paulum atque fratres quarta in Lycaonia ab Iudeis mota est persecutio. Quinta item Berœæ et Corinthi. Sexta vero Hierosolymis: in qua etiam apud magistratus quæstio sacerdotali habita fuit de præconio verbi. Denique fuit persecutio, qua Paulus Romam ad Cæsarem vincitus missus est.

CAP. CXXXIX. — Quot fuerunt ab gentilibus motæ persecutions, et per quos.

Primus Nero persecutionem in Christianos induxit, qui Petrum quidem cruci suffligi, Paulum vero securi percuti iussit; Petro ut inverso capite crucifigeretur postulante.

2. Domitianus magnam movit contra nos persecutionem, vir et iste nequissimus: qui etiam Joannem Evangelistam in Patmum insulam relegavit.

3. Tertia persecutio ex concitatione populorum per varias nationes in Christians concitatorum obligit, principibus maxime eos commoventibus. Hanc subinde Trajanus compescuit placita nostra edocuit. In hac persecutione Pionius et alii sui temporis martyres claruerunt.

4. Quartæ persecutio sub Vero, ejusque filio Antonino contra Ecclesiam effusa est. Sub his Polycarpus in Asia martyr fuit, Metrodorus item,

(70) Forte πληγῶν, vel ἐπληγεν.

(71) Imo fratre.

Carpus, Papulus, Agatonice, aliaque multitudo sanctorum per divinium martyrium consummata est.

5. Sub Severo adversus Ecclesiam ingens excitata est persecutio, in qua Justinus martyrium subiit, et Leonides Origenis pater, et Potamianus sancta virgo, et Basilides, et multitudo divinorum martyrum coaluit.

6. Maximinus omnes praecipios ubique es- sent, puta clericos, e medio tolli jussit, et quidem eos, qui se esse Christianos dicerent.

7. Decius crudelissimam persecutionem adhibuit. Ille fidei testimonium prohibuit Flavianus episcopus Romanus, Alexander episcopus Hierosolymitanus, Babylas episcopus Antiochenus, Sarapio episcopus Alexandrinus, Apollonia virgo et Ammonianus cum aliis quatuor virginibus crudeliter tortis : Julianus, qui podagra laborans in fornace circumferebatur et viva calce perfusus est. Cyprianus episcopus Carthagensis. Meruria item et Dionysia quae multos habebat liberos, coram illa adstantibus filiis suis ; nec tamen dum torqueretur amorem numerosae prolixi amoris prætulit Christi. In hac persecutione plurimi martyres per urbes et villas cœlestibus choris inserti sunt. At Origenes qui per hoc tempus vivebat, non est dignatus martyrio : sed victus, in pœnitentia reliquum vitæ suæ tempus transmisit.

8. Valerianus Christianis bellum movit, multique etiam sub illo martyres fuerunt : inter quos sunt tres martyres Cœsareæ Palæstinæ, Priscus, Marcus et Alexander.

9. Aurelianus movit persecutionem, non usque adeo crudelem et manifestam. Solum enim magistris ex consuetudine veterum legum contra Christianos quid agendum esset signiscauit.

10. A Diocletiano magna adversus Ecclesiam excitata persecutio est, in qua et quamplurimi martyres, viri conspicui, in testimonio fidei prohibendo effulserunt. Anthimus episcopus Nicomedensis. Philæas episcopus Thymensis. Adauetus Catholici dignitate decoratus, in qua etiam conspicuus fuit. Pelagia virgo Antiochena, junior puella, quæ sese de tertia contignatione domus sua projecit. Tyrannio episcopus Tyri. Zenobius presbyter Sidoniensis. Silvanus episcopus Hemisenorium. Romanus episcopus Antiochiae. Zenobius princeps ibidem medicorum. Silvanus episcopus Gazensis cum aliis xl. Peleus et Nilus episcopi Ægyptii. Pamphilus presbyter Cœsareensis. Petrus episcopus Alexandrinus, et cum ipso Faustus, Dius, Ammonius presbyteri : episcopi vero Phylkas, Hesychius, Pachumius, Theodorus. Gaius quoque Laodiceæ a pleibus raptatus martyrium fecit. Item Sabinianus, qui cum miles esset gravis armaturæ, confessus quod Christianus esset, securi percuditur. Quintimo classes integræ militum cum tribunis et centurionibus, spoliati armis martyrium subierunt.

(72) Forte ξοτερξε.

(73) Vide Euseb. vii, 30; Lactant. De mortib. persec. cap. 6.

A Kárpos, Pápolos, Ἀγαθωνίκη, καὶ ἔτερον πλῆθος; ἀγίων διὰ τοῦ θεοῦ τελειοῦται μαρτυρίου.

ε'. Υπὸ Σενῆρου, κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μέγας συκινεῖται διωγμὸς, ἐφ' οὐ Ιουστῖνος ἐμπρύρησε, καὶ Λεωνίδης ὁ ὑπεριγένους πατήρ, καὶ Ποταμίανα ἡ ἀγία παρθένος, καὶ Βασιλείδης, καὶ πλῆθος θεοῦ τελειοῦται μαρτύρων.

ζ'. Μαξιμῖτος πρώτους πάντας τοὺς δύο δὲ ἄν, ὡς κληρικοὺς, ἀναιρέσθαι προστάξας, καὶ τότε τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς εἶναι Χριστιανούς.

η'. Δέκιος σφοδρῶς ἔχριστο τῷ διωγμῷ, καὶ μαρτυρεῖ Φλαδιανὸς ἐπίσκοπος· Ρώμης, Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος· Ἱεροσολύμων, Βαβύλας ἐπίσκοπος· Ἀντιοχείας, Σαραπίων ἐπίσκοπος· Ἀλεξανδρείας, Ἀπολλωνία παρθένος καὶ Ἀμμωναρίων σὺν ὅλαις τέσσαροι παρθένοις δεινῶς βασανισθεῖσαις, Ἰουλιανὸς δ ποδαλγὸς ἐπὶ καμίνου περιφέρμενος, καὶ τῇ ἀσθέστῳ περιπραινόμενος. Οὐ ἐπίσκοπος Καρθαγένης Κυπριανός. Μερκούρια τε καὶ Διονυσία ἡ πολύπαις, παρεστηκότων αὐτῇ τῶν παιδῶν αὐτῆς. Καὶ βισανίζομέν οὐκ ἔστιξε (72) τῆς Χριστοῦ φιλίας τὴν πολυπαιδίαν. Ἐπὶ δὲ τούτου πλείστοι μάρτυρες κατὰ πόλεις καὶ κατὰ κώμας τοῖς οὐρανοῖς χοροῖς συγκατελέχθησαν. Ὅρειγένης δὲ οὐκ ἕξιώῃ τῆς μαρτυρίας ἐν τούτῳ συσχεθεὶς τῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἡτηθεὶς, εἰς μετάνοιαν ἐδίω τὸν λοιπὸν αὐτοῦ χρόνον.

η'. Οὐαλεριανὸς Χριστιανὸς, ἐπολέμησε, καὶ πυλόν καὶ ἐπ' αὐτοῦ μεμαρτυρήσασιν, ἐξ ὧν εἰσι καὶ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης μάρτυρες τρεις, Πρίσκος, Μάρκος καὶ Ἀλέξανδρος.

θ'. Αὐρηλιανὸς κινεῖ διωγμόν, οὐχ οὖτας ἀγριον καὶ ἐμφανῆ. Μόνον γὰρ τῶν ἀρχόντων τῆς συνηθείας τῶν παλαιῶν νόμων κατὰ Χριστιανῶν τί γίνεσθαι μή [χρή] (73) διατάξας.

ι'. Ο μέγας κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ Διοκλητιανοῦ διωγμὸς ἐγέρεται, ἐφ' οὐ καὶ πολλοὶ μάρτυρες, ἀνδρες ἐπιφανεῖς, διέπρεψαν ἐν τῷ μαρτυρίῳ. Ἀνθίμος ἐπίσκοπος Νικομηδείας. Φιλαίας ἐπίσκοπος Θραύσους. Ἀδαυκτός, καθολικός, καὶ ἐν αὐτῷ διαπέπαν τῷ ἀξιώματι. Πελαγία ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ παρθένος, νέα κόρη, βίψασα ἑαυτὴν ἀπὸ τριστέρου τῆς ίδιας οἰκίας. Τυραννίων ἐπίσκοπος Τύρου. Ζηνδρίος πρεσβύτερος Σιδώνος. Σιλβανὸς ἐπίσκοπος Ἡμισῶν. Ρωμανὸς ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας. Ζηνδρίος ἀρχιατρὸς Ἀντιοχείας. Σιλβανὸς ἐπίσκοπος Γαζαίων, μετά καὶ διλων μ'. Πτλεύρης καὶ Νείλος ἐπίσκοπος Αἴγυπτοι. Πλακφίλος πρεσβύτερος Καισαρείας. Πέτρος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας, καὶ σὺν αὐτῷ πρεσβύτερος Φαῦστος, Δίος, Ἀμμώνιος. ἐπίσκοποι δὲ, Φιλαίας, Ἡσύχιος, Παχούμιος, Θεόδωρος. Γάλις τε ἐν Λαοδικείᾳ ὑπὸ τῶν δῆμων συρεῖς μαρτυρεῖ. Κοι. Σαβινιανὸς, στρατιώτης ὧν τῶν ὀπλιτῶν, διμολυγήσας Χριστιανὸς εἶναι, πελεκίζεται. Καὶ ἀριθμοὶ δὲ ὀλόκληροι στρατιωτῶν, μετά τῶν χιλιάρχων καὶ ἔκατοντέρχων, ἀφαιρεθέντες τῶν διπλῶν ἐμαρτύρησαν.

Μετὰ τούτων Μαξιμίνος οὐδὲ διωγμὸν διαδέχεται, δὸν αὐτὸς πάλιν ἐπικυρεῖ διατάγματα. Ἐνθεν ἡ Ἐκκλησία τῶν διωγμῶν ἀνεθέλει τῶν ἐξ Ἑλλήνων, ἐπὶ Κωνσταντίου καὶ Κωνσταντίου, καὶ Κώνσταντο; βασιλεύοντων πολλὴν ὑπέμεινε ταραχὴν ὑπὸ Ἀρειανῶν.

Μετὰ τούτους, Λουισιαροῦ βασιλεύοντος τὰ Ἑλλήνων ἀλούμενον, οὐ διώκαντος; δὲ τοὺς Χριστιανοὺς, ἀλλὰ βδελυζαμένου καὶ συγγραφομένου κατ' αὐτῶν. Τῶν δὲ δῆμων κατὰ τε πόλεις καὶ κώμας, τῆς τοῦ βασιλέως γνώμης συγχρησαμένιον, δεινὰ τοῖς Χριστιανοῖς δειχθέντων, Ἐνθεν καὶ αἱρέσεις κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπανέστησαν, τῶν τε Ἀρειανῶν καὶ τῶν Ἀνθρωπολατρῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜ'. — Πόσαι αἱρέσεις κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς ἐπανέστησαν.

Πρῶτον ἐπὶ τῇ ἐνσάρκῳ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ, γεγόνοισι τινες Ἡρωδιαροί, Χριστὸν τὸν Ἡρώδην εἶναι λέγοντες.

β'. Θεοδιαροί ἀπατηθέντες (74). Τούτου μέμνηται καὶ Γαμαλίῆς ὁ νομοδιδάσκαλος, γνώμην τοῖς ἀρχιερεῦσιν εἰσηγούμενος, βουλευομένοις τι δρᾶν κατὰ τῶν ἀποστόλων, πρὸς τὸ μηδέν τι κατ' αὐτῶν ἐνεργεῖν λέγων· Πρὸ γάρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀπόστη Θεοδᾶς, λέγων εἴναι τινα ἔαντος.

γ'. Ἐπὶ τῶν ἀποστόλων ἄλλη αἱρέσις ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ Αἰγυπτείου μάρτυριν τινὸς συνέστη, καὶ τούτου μνήμη τις ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Πράξεσι γίνεται, ὅτε φησὶν ὁ χαλιαρχὸς τῷ Παύλῳ· Ἐλληνιστεί τινάσκεις; Οὐκ ἀρά σὸν εἰ ὁ Αἰγυπτιος, διὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀραστατώσας, καὶ διαταγάντων εἰς τὴν Ἑρημὸν τοὺς τετρακισχιλίους ἀνδρας τῷ σικαρίῳ;

δ'. Σιμωνιαροί. Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῶν ἀποστόλων μάρτυρος γενόμενος, αἱρέσιν διὰ τῆς τῶν σημείων ἐν τέραται φευδοῦς ἐνδείξεως εἰσήγαγε, λέγων ἔαντον εἶναι τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην δύναμιν. Καὶ τούτου μνήμη τις ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων φέρεται.

ε'. Ἐβιωραῖοι, καὶ οὗτοι κατὰ τοὺς τῶν ἀποστόλων γρόνους γεγόνασι, περιχολοὶ ἐρμηνευόμενοι, διὰ τὸ περὶ τὴν πίστιν πτωχεύειν. Τὰ γάρ σωματικὰ νόμιμα Μωϋσέων ἐπιταλεῖν ἔτι βούλονται τοὺς πιστούς.

ϛ'. Εἰσὶ καὶ ἄλλοι Ἐβιωραῖοι, οἵ καὶ Ναζωραῖοι καλούμενοι, τὰ αὐτὰ μὲν περὶ τὰ Μωϋσέως νόμιμα τοῖς ἄλλοις διατελεύμενοι, οὐ μὴ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, Θεοῦ Λόγον, προῦπάρχοντα εἶναι Θεὸν καὶ Θεοῦ Γίνεντος δοξάζοντες, ἀλλ' ἀνθρωπὸν τιμῆς υἱοῦ Θεοῦ ἡγιασμένον.

ζ'. Μεραρδιαροί. Μένανδρος τις ἀπὸ Σιμωνίου ἀποσχίσας, ἔνθεν ἔαυτον ἐλεγεν καταπέμψθαι (75) εἰς ὄντας κακίαν (76) τοῦδε τοῦ κόσμου. Ἀγγέλους γεγονόντας πολλοὺς τινας καὶ ἀναριθμήτους.

η'. Σατορητιαροί. Ο Σατορνῆλος οὗτος ἀπὸ τοῦ Μενάνδρου διέστη, δι' ἐπτὰ μόνον ἀγγέλων γεγονέναι παραδίδοντας τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐ διὰ πλειόνων, ὃς Μένανδρος ὑπετόπασε.

(74) Πεεσὶ ἀπὸ Θεοδᾶ.

(75) Καταπεπέμψθαι νελ καταπεμφθῆναι.

A 11. *Maximinus* post bos undericimam aggreditur persecutionem: quam ipse in postea decreto compescuit. Deinceps Ecclesia a persecutionibus insidium immunis, sub imperatoribus Constantino, Constantio atque Constante multas sustinuit turbas ab Arianis.

12. *Juliano* postea imperante, qui ethnica instituta amplectus est, nec persecutus est tamen, abominatus Christianos, contra quos etiam libros editit; cum populi per urbēs atque vicos in perniciem nostram imperiali uterentur sensu, Christianosque crudeliter exciperent; hinc etiam heres aduersus Ecclesiam ortae sunt, sive Arianae sive Homoiconocolarum.

CAP. CXL. — Quot heres Ecclesiae fidem appetierunt.

Primum ipso adventu Domini in carne, extiterunt quidam Herodiani, qui dicerebant Iherodem esse Christum.

2. *Theudiani* a Theuda decepti, cuius mentionem facit etiam Gamalielus legis doctor, dum sententiam suam pontificibus suadere nitebatur, qui ne scio quid agere volebant aduersus apostolos, ut ne quid aduersus illos conarentur, inquietus: Ante hos enim dies surrexit Theudas, dicens se aliquem esse.

3. Apostolorum tempore alia heres constata est Hierosolymis cuiusdam magi *Egyptii*: cuius quinque nonnulla mentio in apostolicis Actibus occurrit, quando ait tribunus Paulo: Graecam lingnam calles? An non ergo es tu *Egyptius* ille, qui ante hos dies seditiones concitavit, eduxitque in desertum quatuor millia hominum sicariorum?

4. *Simoniani*. Simon et ipse magus tempore apostolorum fuit, heresiisque induxit per signorum ac prodigiorum mendacem ostensionem, dicens se esse Dei magnam potentiam. Et hujus exstat mentione aliqua in Actibus apostolorum.

5. *Ebionai*, ipsi quoque fuerunt circa apostolorum tempora, qui Pauperes interpretantur, propterea quod inopia fidei laborant: corporalia namque statuta Moysis contendunt fideles debere observare.

6. Sunt et alii *Ebionai*, qui etiam Nazarei vocantur. Illi circa legalia Moysis perinde quidem atque antecedentes affecti sunt: nihilominus tamen non arbitrantur Dominum nostrum Jesum Christum, Dei Verbum, praesistentem fuisse Deum Deique Filium, sed hominem honore dignatum filium Dei.

7. *Menandriani*. Quidam Menander schismate a Simone sejunctus, cœlitus aiebat se demissum suis ad erudiendum hunc mundum: angelos existisse quamplurimos et innumerable.

8. *Saturneliani*. Saturnelus a Menandro dissidet, docens per septem modo angelos factum fuisse mundum, sed non per plures, ut Menander absurde commentus est.

(76) Fabric. putat legendum εἰς διδασκαλίαν.

κτίστα τοῦδε τοῦ κόσμου ἀγγέλους, εἰς.

9. Basiliidiani. *Basilides in Aegypto fuerat. Inquit A* 9. *Basileisbasiarol.* Ό Βασιλείθης ἐν Αιγύπτῳ ἦγε-
τος 365 καίλια, καὶ τῶν εἰναι λέγει οὐρανοὺς, καὶ δύναματα τούτους
ἀπιφημίζει, καὶ σὸν ἀδραξᾶς θνομά τιμῇ, ισάριθμον
δὲ τῶν οὐρανῶν καὶ ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τριακό-
σιες γὰρ καὶ ἔξικοντα πέντε ψήφους φέρει.

10. Nicolaitæ. *Nicolaus de septem diaconis unus,*
qui cum apostolis fuerunt. *Cum communia essent*
omnibus omnia, etiam uxorum communionem in-
duxit, et inuisitata quædam nomina honoranda tra-
didit.

11. Gnostici in Aegypto cœperunt hæreticos agere.
Alicubi etiam *Borboriani*, h. e. lutulentii, vocitantur.
Turpissimi isti homines *Barbiloten* et *Barbero* pro-
nuntiant in suis precibus.

12. Ophitæ sive Serpentarii. *Isti serpentem co-*
unt et plurimi omnium faciunt; quippe qui fuerit
causa cognitionis hominibus.

13. Caini Cainum reputant glorificandum, quasi
qui magna quædam virtus fuerit.

14. Sethitæ Sethum, tanquam a superna matre
venientem ad conditum novi mundi, honorant.
Principatus ac potestates pro numinibus habent.

15. Carpocratiani in Asia fuerunt. Imagines ho-
minium, qui vel apud gentiles admirationi fuerint,
pingentes honorant. Jesu quoque animam in cœlum
reversam aiunt, ut quæ Deo placeret.

16. Cerinthiani. Cerinthus ab angelo legem datam
fuisse Judæis, non in bonum illis cessaram aiebat.

17. Valentiani resurrectionem esse negant: *Vetus*
repudiant *Testamentum*: *Christum de cœlo corpus*
attulisse volunt.

18. Ptolemæi. *A Valentino Ptolemæus quidam*
dissidens, conjugia ænon 30 hæresi Valentinianæ
superaddidit.

19. Secundiani. Quidam Secundus fuit cum quo-
dam Isidoro et Epiphane. Hi cœræ Valentiniani sen-
tentiae etiam turpes actiones addiderunt.

20. Heracleonitæ ab Heraclæ quodam, octonarios
quodam honorandos introduxerunt, suosque mor-
tuos Hebraicis invocationibus, atque balsami un-
guine redimiri putaverunt.

21. Marcosii. Quidam Marcus fuit Colobarii con-
discipulus, qui duo principia invexit, mortuorum
negans resurrectionem.

22. Colobarii. Colobarus eadem sentiebat at-
que Marcus, at insuper quosdam octonarios adjecit.

23. Cerdoniani. Quidam Cerdon Heraclæ errorem
adoptavit, et duo contraria principia constituit,
Christumque nec ex Deo natum aiebat, neque ex
Maria esse. Resurrectionem negat, et *Vetus Testa-*
mentum non admittit.

24. Marcionistæ. *Marcio Ponticus fuit. Tria prin-*
cipia esse somniabat, bonum, justum, malum. Eum

(77) Quasi dicas *barbelitho*, filium dominii, et *bar-*
bero, filium creatoris.

θ'. Basileisbasiarol. Ό Βασιλείθης ἐν Αιγύπτῳ ἦγε-
τος, τέσσερις εἶναι λέγει οὐρανοὺς, καὶ δύναματα τούτους
ἀπιφημίζει, καὶ σὸν ἀδραξᾶς θνομά τιμῇ, ισάριθμον
δὲ τῶν οὐρανῶν καὶ ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τριακό-
σιες γὰρ καὶ ἔξικοντα πέντε ψήφους φέρει.

ι'. Nikolakai. *Nikolaoς ἀπὸ τῶν ἐπτά διακόνων,*
τῶν ἐν τοῖς ἀποστόλοις, εἰς ἐγένετο, 'Ἐν τῷ κοινῷ
εἶναι τὰ πάντα τοῖς πάσι, καὶ τὰς γυναικας εἰσηγη-
σάμενος, καὶ ξένα τινὰ δύναματα τιμᾶσθαι παραδούς.

ια'. *Γρωτικοὶ* ἐν Αιγύπτῳ ἥρξαντο αἱρεσίας εἰν,
ἄλλαχοῦ δὲ *Βορβοριαροὶ* κικλήσκονται. *Αἰσχροποιοὶ*
οὗτοι τὴν *Βαρδολάτην* καὶ *Βαρδερῶ* (77) προφέρου-
σιν ἐν ταῖς αὐτῶν εὐχαῖς.

ιβ'. *Οφῖται.* Οὗτοι τὸν θριν τιμῶσι καὶ προτίθεν-
ται, ὡς καὶ αἰτιον γνώσεως ἀνθρώποις γενόμενον.

ιγ'. *Kalaroi* τὸν Καῖν ὡς μεγάλην τινὰ δύναμιν
γεγονότα δοξάζουσι.

ιδ'. *Σηθῖται* τὸν Σῆθι, ὡς ἀπὸ τῆς θνω μητρὸς ἀλ-
θόντα εἰς νέου κόσμου δημιουργίαν, τιμῶσιν, ἀρχὰς
καὶ ἔουσας θεοποιούντες.

ιε'. *Καρποκρατιαροὶ*, ἐν τῇ Ἀσίᾳ γεγόνασιν, εἰ-
κόνας τῶν θαυμασθέντων ἀνθρώπων καὶ παρὰ τοῖς
Ἐλλησι, γράψαντες τιμῶσι. Καὶ τὴν Τῆσοῦ ψυχὴν
εἰς οὐρανὸν ἀνελησθέντας, ὡς εὐάρεστον τῷ Θεῷ γε-
γονούνταν, φασίν.

ιζ'. *Κηριωθιαροὶ* (78) ἀνάστασιν οὖ φασιν εἶναι,
Παλαιὰν ἀθετοῦσι Διαθήκην, τὸν Χριστὸν ἀπ' οὐρανοῦ
σῶμα ἐνηρχόμενον ἐφη.

ιη'. *Πτολεμαιοὶ.* Απὸ Οὐαλεντίνου Πτολεμαῖς τις
διαστάς, συζυγίας αιώνων τινῶν λ', τῇ Οὐαλεντίνου
αἱρέσει προσῆγαγε.

ιθ'. *Σελουνδιαροὶ.* Σεκοῦνδος; τις ἐγένετο μετὰ
Ισιδώρου τινὸς καὶ Ἐπιφανοῦς. Οὗτοι τῇ Οὐαλεν-
τίνου τυφλῇ γνώμῃ καὶ αἰσχρουργίᾳ προστέισκαν.

ικ'. *Ηρακλεοτες* ἀπὸ Ηρακλεοτες, δύγδαδας τι-
νάς; τιμὴν εἰσήχθησαν, καὶ τοὺς ἀποθανόντας αὐτῶν
ἐν Ἐβραικαῖς ἐπικλήσεσι, καὶ τῷ τοῦ ἀπὸ βαλσάμου
μύρῳ λυτρῷσθαι νομίζουσι.

ικα'. *Κολωναροί.* Μάρκος τις γεγένηται Κολωναρ-
οῦ συμφοιτητής, δύο ἀρχὰς εἰσάγων, νεκρῶν ἀνάστα-
σιν ἀθετῶν.

ικγ'. *Κερδωνιαροὶ.* Κέρδων τις Ηρακλεοτες διαδέχεται
τὴν πλάνην, δύο δὲ ἀρχὰς ἐναντίας ἀλλήλαις ὑπεστή-
σατο, τὸν δὲ Χριστὸν μήτε ἐκ τοῦ Θεοῦ γεννηθέν,
μήτε ἐκ Μαρίας εἶναι. 'Ανάστασιν ἀθετεῖ, καὶ τὴν
Παλαιὰν Διαθήκην οὐ περαδέχεται.

ικδ'. *Μαρκιωνισταὶ.* Μαρκίων Ποντικὸς γέγονε-
ται; ἀρχὰς εἶναι ἐδόξασεν, ἀγαθὸν, δίκαιον, φαῦλον.

(78) Φοίτε Οὐαλεντιγιανοί.

Τὸν δὲ τὴν Παλαιὰν τῷ Ἱεροτῇ νομοθετήσαντα, ἐναν-

τίαν οὐσαν τῇ Καινῇ, ἔτερον ἔφη Θεὸν εἶναι. Ἀνά-

στασιν ἀθετεῖ, βάπτισμα πολλάκις τοῖς αὐτοῖς

διδωσιν ἐπὶ ἀμαρτιῶν λύσει. Ὅπερ κοιμωμένων

βιπτίζουσι.

κ'. Λουκιανισταί. Λούκιος τις, οὐχὶ δὲ Ἀρειανὸς,

γέγονε μετὰ Μαρκίωνα, τὰ Μαρκίωνος διαδεξάμενος;

καὶ ἔτερα αὐτοῖς ἐπιπροσθεῖς ἀποπώτερα.

κ''. Ἀκελλιανοί. Ἀπὸ Ἀκελλάου τινῆς ἡρέαντο.

Κακίζει δὲ τὴν ποίησιν πᾶσαν, ὡς καὶ δὲ Μαρκίων.

Οὐ τρεῖς δὲ ἀρχὰς εἰπεν, ὡς ἔκεινος, ἀλλ' Ἑνα Θεὸν

πεποιηκότα Θεὸν ἔτερον, τὸν τῆς κτίσεως δημιουργόν.

κ''. Τατιανοί. Τατιανὸς ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ γε-

γόνει, τὴν Ἐγκρατητῶν αἱρεσιν συστησάμενος, ἢν

Ισασιν οἱ πολλοί.

κη'. Φρύγες. Μωντανὸς τις καὶ Πρισκείλλα τὴν

αἱρεσιν ἐν τῇ Φρυγίᾳ συνεστήσαντο, Πεπουζᾶν Ἰε-

ρουσαλήμ αὐτοῖς πόλιν τῆς Φρυγίας ποιησάμενοι.

κη''. Περουζιανοί ἀπὸ Περουζῆς τῆς Φρυγίας οὗτω

προσαγορευόμενοι, κοινωνίαν ἀθεσμον ποιούμενοι

κατὰ τῶν δυσσεβούντων.

κ''. Τευσαρεσκαιδεκατίται, τὸ Πάσχα ἐν τεσσαρεσ-

καιδεκάτῃ τῆς σελήνης μετὰ Ιουδαίων τελοῦντες.

λα'. Ἀλογοί τινες κληθέντες, διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι

τὸν Λόγον ἐν ἀρχῇ Θεὸν διητα πρὸς τὸν Πατέρα, καὶ

λέπτον μῆτρας Ιωάννου Εὐαγγέλιον ὀψέσθαι, μῆτρας

τὴν Ἀποκάλυψιν αὐτοῦ.

λβ'. Θεοδοτιανοί. Θεόδοτος τις ἐν τῷ Βυζαντίῳ

γενόμενος, ἀνθρωπὸν εἶπεν εἶναι Χριστὸν ψιλὸν,

μετοχῆς Θεοῦ τῇσιαμένον.

λγ'. Ἀρτεμιανοί. Ἀρτεμίλας γέγονε τις ἐν τῇ

Ἀσίᾳ, τὴν Θεοδότου αἱρεσιν τιμήσας. Ἀνθρωπὸν

γάρ εἶπεν φίλον τὸν Χριστὸν, ἐν αὐτῷ τὸν Θεὸν Λό-

γον κατοικεῖν εὑδοκήσαντα.

λδ'. Μελχισεδεκιανοί, δύναμιν Θεοῦ τὸν Μελχισε-

δέκη εἶναι νομίζουσι, καὶ εἰς αὐτὸν πάσας τὰς Γρα-

φὰς ἀναρρέουσιν, αὐτὸν εἶναι λέγοντες τὸν Χριστόν.

λε'. Ναυάτοι. Ναυάτος μετανοίας τρόπον (79) τοῖς

ἐμαρτιώνουσιν οὐ δίδωσιν. Οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ Καθαροὺς

ἴστιοις προσαγορεύσαντες.

λσ'. Σευηριανοί. Γυναικας δὲ Σευῆρος παραιτεῖται,

δύναμιν ἀριστερὰν αὐτὴν καλῶν. Τὸν οἶνον ἀποκάλ-

λεται, ἀπὸ μίκεως δράκοντος καὶ τῆς γῆς φύναι τὴν

δρπέλων φάσκων.

λσ''. Βαρδισαρίται. Ἀπὸ Βαρδισάνου τινὸς ἐν τῇ

Μεσοποταμίᾳ γεγονότος, οὗτοι δὲ ἀνεφύσαν. Ἀνά-

στασιν ἀθετοῦσι σώματος, καὶ τὴν σάρκωσιν τοῦ

Στῆρος κατὰ φαντασίαν γεγενῆσθαι τίθενται.

λη'. Ἐλκεσιανοί ἐν τῇ Ἀραβίᾳ γεγόνασιν. Οὗτοι

ἀπὸ τοῦ: Ἐλκασᾶ φευδοπροφητείας φέροντες· ἐλέ-

γονοὶ δὲ καὶ Σαμψαῖοι.

λη''. Βυριλλιανοί. Βύριλλος τις ἐν τῇ Ἀραβίᾳ καὶ

ἄλλο; γεγονὼς, ἀνθρωπὸν τὸν Χριστὸν ἐνόμισεν, οὐ

πρότερον αὐτὸν διητα τὸν Χριστὸν Λόγον παραδεξά-

μένος.

λμ'. Οναλέσιοι. Οὐάλης, δὲ ἐν τῇ Ἀραβίᾳ καὶ οὗτος

(79) Φορτε τόπον.

A porro qui Veins Testamentum Israeli lege sanxit Novo

contrarium, alium dicebat esse Deum. Resurrectio-

nem respuit. Baptisma multoties eisdem conferebat

in remissionem peccatorum. Baptizant pro mortuis.

25. *Lucianista*. Quidam Lucius, non utique ille

Arianus, post Marcionem fuit, placita Marcionis

adoptans, aliaque longe absurdiora illis adjiciens.

26. *Apelliani*. A quodam Apellao cuperunt. Ma-

lam esse ait universam creaturam, ut et Marcio.

Non tamen ut ille tria principia affirmabat, sed

unum esse Deum, qui alium Deum fecerit opificem

creaturæ.

27. *Tatiani*. Tatianus in Mesopotamia fuerat,

Ercatetarum hæresim confinxit, quam plurimi no-

B runt.

28. *Phryges*. Quidam Montanus ac Priscilla hanc

hæresim in Phrygia considerunt, Pepuzan Phrygiam

civitatem Hierosolymam suam reputantes.

29. *Pepuziani*, a Pepuza civitate Phrygiæ ita co-

gnominati; impiam societatem adversus eos qui ir-

religiose egissent, inierunt.

30. *Quartadecimani*, qui celebrant Pascha cum

Judeis die decima quarta lunæ.

31. *Alogi* quidam sic dicti, propterea quod non

admittebant Logum, sive Verbum, in principio

Deum exstantem apud Patrem, ideoque nec Joannis

Evangelium recipiebant, neque ejus Apocalypsin.

32. *Theodotiani*. Theodotus homo Byzantinus

ziebat Christum esse purum hominem, participatione

divinitatis dignatum.

33. *Artemiani*. Fuit quidam Artemias in Asia qui

Theodoti hæresim in pretio habebat: asserens

Christum esse nudum hominem, in quo Deus Ver-

bum habite libenter tulerit.

34. *Melchisedechiani* virtutem Dei esse putant

Melchisedechum, et in eum omnes Scripturas refe-

runt, dicentes eum esse Christum.

35. *Navati*. Navatus poenitentiae modum peccato-

ribus non indulget. Hi autem sunt, qui se *Catharos*,

id est puros, nominant.

36. *Severiani*. Mulieres Severus non patitur, eas

vixi sinistram appellat. Vinum repudiat, dicens

ex coitu draconis et telluris ortam vitem.

D 37. *Bardisanitæ*, a Bardisano quodam qui in

Mesopotamia fuit, orti sunt. Resurrectionem negant

corporis, incarnationemque Salvatoris phantasticam

suisse docent.

38. *Helcesianitæ* in Arabia fuerunt. Iste a quodam

Helcesa falsas prophetias mutuati sunt. Dicebantur

etiam *Sampsai*.

39. *Byrilliani*. Byrillus quidam in Arabia pariter

suit. Hominem Christum putabat, nec admittebat

eundem prius existisse Verbum Christum.

40. *Valesii*. Valens, qui et ipse in Arabia fuerat,

evirabat eos qui ad se accedebant, excidebatque, nec Vetus Testamentum admittebat.

41. Sabelliani. Quidam Sabellius Pentapolitanus tres personas unius Divinitatis nequaquam admittens, Divinitatem Patrem esse ac Filium, eamdemque compositam stolidae sustinebat.

42. Origenii. Turpissimas actiones patrabant, nec sobrietatem colunt abutentes carne. At non sunt isti ex Origene Alexandrino, sive Adamantio.

43. Origeniastæ. Hic est Adamantius, qui corporum resurrectionem nolebat. In allegorias absurdas Scripturas deflectebat. De gentili philosophia veniens, nec ethanicum abjurans, tredecim haereses in Ecclesiam invenit.

44. Paulliani. Paulus Samosatenus, qui Antiochenensis episcopus fuit, Theodotus et Artemæ haeresim innovans, Christum aiebat hominem divinitatis honore decoratum, propterea quod Verbum, Dei Sapientia, in ipso habitaverit.

45. Manichæi. Manes Persa contra Ecclesiam emersit. Duo aiebat principia esse, bonum nempe et malignum. Repudiabat eum qui legislator fuit Israelis, et factor universorum. Astra colebat.

46. Hieracitæ. In Leonto Ægypti vir quidam Hierax nomine suasit, ut ne speraretur carnis resurrectione. Nuptias repudiabat. Laicos homines non suscipiebat. Pueros docebat Christi regnum non ingredi, eo quod nullo certamine pugnarint.

47. Meletiani. In Ægypto fuit quidam schismatistus Meletius. Is nolebat orare cum penitentibus propter lapsum in persecutione, qui a synodo suscipiebantur, atque a Petro episcopo et martyre.

48. Adamiani nudi stant in orationibus mares atque atque mulieres, memoriam refricantes simplicitatis Adami et Eve.

49. Marianitæ. Mariam ad divinam evehunt essentiam, affirmantque eam assumptam in caelos, memoriam illius facientes in oblatione panis.

50. Masuliani operari nolunt, sed aiunt orationibus perpetuo vacandum, dum laborem odisse delectantur.

51. Apostolici. Fuerunt hi circa Pisidiam, sibi subjectos duntaxat recipient, cum nullo alio orant.

52. Archontici principatus et potestates quasdam recensent, hisque subjiciunt hujus totius universi administrationem, aiunteque Christum venisse in judicium eorum administrationis.

53. Angelici. Superbissime sapiebant hi, quasi suam propriam angelicam classem habentes, ac sectatoribus eorum promittentes.

54. Audiani. Et hi scissio quedam fuit. Cum laicis non orabant, virga a scipsis separantes eos,

A γνωμενος, εινούχιζε τους προσιόντας αντω, καὶ ἀπέτεμε, τὴν Παλαιὰν Γραφὴν μὴ δεχόμενος.

μα'. Σαβέλλιοι. Σαβέλλιοι τις ἐν τῇ Πενταπόδῃ γεγονὼς, τὰς τρεις ὑποστάσεις τῆς μιᾶς Θεότητος οὐκ ἀποδεξάμενος, Υἱοπάτορα τὴν Θεότητα, καὶ σύνθετον παρεφρόνει.

μβ'. Θρειγένειοι. Αἰσχροποιοῦσι, καὶ τὴν σώφροσύνην οὐ τιμῶσιν, ἀποχρώμενοι τῇ σαρκὶ. 'Αλλ' οὐκ εἰσιν οὗτοι 'Αλεξανδρέως Θρειγένους, τοῦ καὶ 'Αδαμαντίου.

μγ'. Θρειγειασταί. Οὗτος ἔστιν δ καὶ 'Αδαμάντιος, σωμάτων ἀνάστασιν ἀθετεῖ. Εἰς ἀλληγορίας ἀπόπους τὰς Γραφὰς ἔτρεψεν. 'Απὸ τῆς Ἐλλήνων φιλοσοφίας ἐλθὼν, τὸν δὲ Ἑλληνισμὸν οὐκ ἀποκτύσας, τρισκαΐδεκα αἰρέσεις τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπιεισῆγαγε.

B μδ'. Παυλιαροί. Παῦλος ἀπὸ Σαμοσάδ, τῆς Ἀντιοχέων γενόμενος ἐπίσκοπος, τὴν Θεοδότου καὶ 'Αρτεμίδιορειν ἀνανεωσάμενος, ἀνθρωπὸν Θεοῦ τιμῇ τετιμημένον τὸν Χριστὸν, διὸ τὸν Λόγον, τὴν Σοφίαν τοῦ Θεοῦ, ἐνοικῆσαι εἰς αὐτὸν, εἶπε.

με'. Μαριχαῖοι. 'Απὸ τῆς Περσίδος οὗτος κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεφάνη, Μάνης λεγόμενος. Δύο φησίν ἀρχὰς, ἀγαθὴν τε καὶ κακὴν εἶναι. Τὸν νομοθέτην ἐν τῷ Ἱερατὴλ γεγονότι καὶ ποιητὴν πάντων ἀθετεῖ. 'Αστρα σέβεται.

μζ'. Ιερακῖται. 'Εν Λεοντῷ τῇ κατ' Αἴγυπτον, ιέρας τις λεγόμενος; ἐπειθεὶς σαρκὸς ἀνάστασιν μὴ ἐλπίζειν. Γάμον τιθέτει. Κοσμικοὺς οὐκ ἐδέχετο. Τὰ παιδία εἰς τὴν Χριστοῦ βασιλείαν μὴ εἰσέρχεσθαι, εἶπει μηδὲ ήθλησαν.

μζ'. Μελετιαροί. 'Εν Αἰγύπτῳ σχισματικὸς τις γέγονε Μελετίον [Μελετίος], μὴ συνευξάμενος; τοὶς μετανοήσασιν ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, καὶ δεχθεῖσι παρὰ τῆς συνόδου, καὶ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου (80) καὶ μάρτυρος.

μη'. Αδαμιανοί γυμνοὶ ἐν ταῖς εὐχαῖς παρίστανται, ἀνδρες; δομοὶ καὶ γυναῖκες, τοῦ 'Αδάμ καὶ τῆς Εβας τῆς ἀπλότητος μνημονεύοντες.

μθ'. Μαριανῖται τὴν Μαρίαν εἰς θείαν οὐσίαν ἀνάγουσιν, καὶ φασιν αὐτήν εἰς οὐρανὸν ἀνειλῆφθαι, μνήμην αὐτῆς ἐν ἅρτου προθέσει ποιούμενοι.

ν'. Μασαλιαροί ἐργάζεσθαι οὐ βούλονται, ἀλλὰ φασιν εὐχαῖς εἰς δεῖ διατελεῖν, μισεργεῖν ἀγαπήσαντες.

να'. Αποστολικοί, περὶ τὴν Πισιδίαν οὗτοι γεγόνασιν, ὑποτακτικοὺς μόνον δέχονται. Μετ' οὐδενὸς ἐτέρου εὐχονται.

νβ'. Ἀρχοτικοὶ ἄρχες καὶ ἑξουσίας τινὰς ἀπαριθμοῦσι, καὶ ὑπὸ ταύτας τιθέσαι τὴν καθόλου δοκιμησιν, Χριστὸν δὲ εἰς τὴν τούτων τῆς διοικήσεως χρήσιν ίέναι.

νγ'. Αγγελικοί. Μέγα πεφρονήκασιν οὗτοι, ὡς ἀγγελικὴν ίδιαν τάξιν ἔχοντες, καὶ τοῖς συντεταγμένοις (81).

νδ'. Αὐδιαροί. Σγίσμα γεγόνασι καὶ οὗτοι, κοσμικοὶ οὐ συνευχόμενοι. Ράβδῳ διορύζαντες ἀφ' έκα-

(80) Error videtur typog. pro ἐπισκόπου, Alexandrino nempe.

(81) Deest ὑποσχηνόμενος, vel quid tale.

τῶν ταῖς εὐχαῖς; τοὺς μὴ κοινωνικούς ἀπὸ ταῖς (82) Αἱ τοῦ τοῦ θεοῦ λόγον, καὶ παραδόσεις ἔνειαι τοῦ τοῦ ἡγάρχου αὐτῶν.

ν^τ^η. **Μαρκελλιαροί.** Μαρκέλλιος τις ἐν Ἀγχύρᾳ γεγόνει τὴν Σαβελλίου δόξαν φρονῶν, ἀνυπόστατον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, καὶ τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα νομίσας.

ν^τ^η. **Ἀρειανοί.** Ἀρειός τις γέγονεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τὸν Γίδην τοῦ Θεοῦ κτιστὸν καὶ ἐξ οὐκ δυτῶν γεγονέναι δοξάσας.

ν^τ^η. **Ημιδρειοί.** Ἐξ Ἀρειανῶν οὗτοι ἀπέσχισαν, διοικούσιοι τῷ Θεῷ φάσκοντες τὸν Γίδην, τῶν Ἀρειανῶν μόνον τὸ δομοῖον εἶναι λεγόντων.

ν^τ^η. **Φωτεινιαροί.** Φωτεινός τις γέγονεν ἐν τῇ Σειρμίῳ. Τὰ Παύλου τοῦ Σαμωσατέως δοξάζει, ἀνθρώπον θεοφόρον λέγων εἶναι τὸν Χριστὸν.

ν^τ^η. **Ἀστιανοί.** Ἀστιός τις Κλήιξ τὸ γένος, τῶν Ἀρειανῶν χωρισθεὶς δομοῖον λεγόντων τῷ Πατρὶ τὸν Γίδην, ἀνόμοιον αὐτῷ εἶναι εἶπε. Εὐνόμιος δὲ προέστη μετ' αὐτοῦ ταύτης τῆς αἰρέσεως, διην καὶ Εὐτρομιαροὶ οἱ Ἀνομίται κέκληνται.

ξ^τ. **Ἀεριανοί.** Ἀέριός τις γέγονεν Ποντικός, τῆς Ἀρειανῆς αἰρέσεως ὁν, ἀνεδόξασε δὲ αὐτοῖς, καὶ ἀκρισθῆ ἀπ' αὐτῶν διὰ τοιαῦτα ἐπίσκοπον μηδὲν διαφέρειν πρεσβυτέρου λέγων. Τετράδας καὶ παρασκευας μὴ προτιμῶν τῶν ἐν ἀλλαις ἡμέραις νηστεύων, τινὰ σκηνὴν (83) ὑπερέδει.

ξ^τ. **Μακεδονιαροί.** Μακεδονίος τις ἐν Κωνσταντινουπόλει γίνεται, τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ἀθετῶν τῆς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Γίδην οὐσίας. Διὸ καὶ Πνευματομάχοις κέκληνται οἱ κοινωνοὶ αὐτοῦ.

ξ^τ. **Αὐτρωποκομψήται.** Οὗτοι εἰς τὴν Ἐλευθεροπλεωτικήν χώραν, ἐν φέρεται..... σωματικὸν χαρακτῆρα καὶ μορφὴν ἀνθρωπίνην τὸν Θεὸν ἔχειν κατὰ τὴν ὑπαρξίην αὐτοῦ τὴν ἀΐδιον λογιζόμενοι, ὡς καὶ Ἰουδαίων οἱ τῶν Γραψῶν ἀμύνοι νενοήκασιν.

Ἄλλαι μὲν οὖν αἱ κατὰ τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας ἐπαναστάσεις γεγόνασιν αἰρέσεις, τῆς τὸν Κύριον ἥμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν δὲ οὐ τὰ πάντα ἐγένετο, καὶ γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατὰ σάρκα, καὶ ἐπιδημήσαντα τῇ ἐκτοῦ τοῖσισι, αὐτὸν εἶναι τὸν πρὸ τῶν αἰώνων συνόντα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, γεννηθέντα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, καὶ δυτα διούσιον τῷ Θεῷ Πατρὶ παρειληφθαίς καὶ παραδίδουσή, σὺν τῷ ἀγίῳ Πνεύματι.

ΚΕΦΑΛ. ΡΜΑ'. — Ποῖαι αἰρέσεις παρὰ Ιουδαίοις τετράστοις.

Φαρισαῖοι, ἐρμηνευόμενοι κεχωρισμένοι ἢ ἀρωματρότοι. Περὶ τὰ φυλακτήρια, καὶ καθαρούς σωματικούς, καὶ βαπτισμούς ἔιστων καὶ πινάκων τεχνητούς.

θ^τ. **Σαδδουκαῖοι,** ἐρμηνευόμενοι δίκαιοι, νεκρῶν ἀνάστασιν ἀρνοῦνται, ἀγγέλους εἶναι οὐ λέγουσιν, οὐδὲ Πνεῦμα ἀγίων, οὐ πνεῦμα ἀγίων, η δὲ ἀνθρώπων, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔξεδον, οὐ κρίνειν τῶν πεπραγμένων ἀνθρώπων.

γ^τ. **Ἐσσηροί,** ἀκριβεῖς περὶ τὰ νόμιμα, γάμου

(82) Locus viiiatus.

A qui in orationibus non communicabant secum. Apocryphis utuntur libris, et in usitatis documentis quibusdam auctoris sui.

55. **Μαρκελλιαροί.** Quidam Marcellius in urbe Antyræ fuit cum Sabellio sentiens, imaginatus persona carere Dei Verbum atque Spiritum sanctum.

56. **Αριανοί.** Quidam Arius fuit Alexandriæ, qui opinabatur Filium Dei creaturam esse, atque ex non existentibus factum.

57. **Σεμιανοί.** Ab Arianis isti schismate divulsi sunt, similem natura Deo Patri dicentes Filium, quem Ariani dicerent duntaxat esse similem.

58. **Φοτινιαροί.** Quidam Photinus fuit Sirmii, qui cum Paulo Samosateno opinione conveniebat, dum asserit Christum hominem esse deiferum.

59. **Αετιανοί.** Aetius genere Cilix, ab Arianis desiscens qui similem dicebant Patri Filium, cum dissimilem ejus esse affirmabat. Post illum Euno-mius præfuit huic sectæ: quamobrem etiam Eunomiani Anomiti vocantur.

60. **Αεριανοί.** Fuit Ponticus quidam Aerius haereticus Arianus: subinde contraria sensit, et schismate ab eis defecit propter hæc: Dicebat episcopum nihil a presbytero differre. Ferias quartas et sextas non præferendas jejuniis aliarum dierum. Quadragesimam continebatur.

61. **Μακεδονιαροί.** Fuit Constantinopolii quidam Macedonius, qui Spiritum sanctum nullo loco habebat, spoliabatque Dei Patris ac Filii essentia. Ejus C propterea consortes Pneumatomachi audient.

62. **Anthropomorphitæ.** Hi orti sunt in regione Eleutheropolitana, ubi est.... corpoream speciem formamque humanam Deum habere quoad aeternam ejus substantiam rati sunt, quemadmodum etiam putaverunt ex Iudeis qui Scripturarum scientia imbuti non erant.

Iste sunt ergo heres, quæ contra sanctam Ecclesiam exoriatæ sunt, quæ didicit atque docet Dominum nostrum Jesum Christum, per quem omnia facta sunt, quique natus ex Maria Virgine est secundum carnem, atque inter creaturam suam viatorem egit; eum inquam una cum Spiritu sancto ante omnia sacerdūta Deum cum Patre fuisse, natumque ex paterna substantia, esseque consubstantia- D lem Deo Patri.

CAP. CXLI. — Quales sectæ penes Iudeos fuerunt.

Pharisæi, qui interpretantur sejuncti aut separati. Occupabantur maxime circa phylacteria et purificationes corporum, et lotiones urceorum atque lancium.

2. **Sadducæi,** qui latine sonant Justi, negabant mortuorum resurrectionem, angelos esse nolunt, neque Spiritum sanctum, neque spiritum sanctorum, aut omnino hominum, neque post exitum de corpore fore judicium de iis rebus, quas cegerimus.

3. **Esseni,** scrupulosi admodum circa legalia, abs-

(83) Forte νηστεῖων, τεσσαρακοστήν.

tinent a nuptiis et procreandis prolibus, itemque a contractibus atque proventibus cæci casus.

4. Est et alias *Eessenorum* ordo, qui perinde atque alii circa legalia studio feruntur, nuptias nihil minus et prolis procreationem non repudiant; quin et cæteros dominant, quippe qui generis successionem tollant.

5. Inducta fuerat et quinta alia quedam hæresis apud illos *Judeæ Galilei*, quæ volebat nullum hominem vocandum herum sive dominum: quæ etiam prohibebat suscipi descriptionem factam sub Qui-rino.

CAP. CXLI. — Quænam hæreses inter Samaritanos obtinuerunt.

Primi *Samaritæ Persarum* colonia fuere, translati in terram Israel a Salmanasare rege Babyloniorum. Iste legalia Mosaica atque circumcisionem e Pentateuco acceperunt, permansere tamen etiam in cultu ac religione patria Persicorum deorum. Fuerunt et alia quatuor hæreses apud illos, *Gorthenorum* nempe, *Sebozorum*, *Eessenorum*, atque *Dositheorum*.

Gortheni enim circa solemnitates festorum cum aliis non sentiunt, dum illorum dies permulant: quin et extra Samariam circa cibos nihil solliciti sunt.

Sebuæi vero dissident quidem adversus Gorthenos propter festorum immutationem; at de Samaria non exent, et immundos arbitrantur qui a Samaria peregrinantur.

Esseni cum nullo dissident: quin et admittunt, imo et convivantur cum externis hominibus, quando apud illos degunt.

Dositheani. Scrupulosiores reliquæ videntur esse. Continentiam enim observant, et virginitatem amant, resurrectionem quoque futuram credunt.

CAP. CXLII. — Quænam sectæ apud Græcos fuere.

Sectæ Physicorum, *Theologorum*, *Septem Sapientum*, *Sectæ Socratica*, *Cyrenaica*, *Cynica*, *Heliaca*, *Sectæ Electiva*, *Megarica*, *Pythagorea*, *Empedoclea*, *Heraclitea*, *Eleatica*, *Democritica*, *Protagorica*, *Pyrbonica*, *Academica*, *Peripatetica*, *Stoica*, *Epicurea*.

Has viginti sectas Heraclides Pythagoricus edisseruit in libro suo de commentariis sectarum philosophicarum.

CAP. CXLIV. — Quot sunt apud Græcos vaticinandi genera.

1 *Astronomica divinatio.*

2 *Genethliaca.*

3 *Ex somniorum interpretatione.*

4 *Ex avibus.*

5 *Consultativa.*

6 *Observatio de caelo.*

(84) *Forte Σωκρατική.*

(85) *Fabric. inavult Ἐφετριακή.*

A ἀπέχοντες καὶ παιδοποίας, καὶ συναλλαγμάτων καὶ προδόσιον τῆς ἀνθήτου συντυχίας.

B δ'. "Εστι: δὲ καὶ ἄλλο τάγμα Ἐσσηνῶν, τὰ μὲν νόμιμα δύοις; τοῖς ἄλλοις ἀκριβοῦντες, γάμον δὲ καὶ παιδοποίαν οὐκ ἀρνούμενοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλων καταγινώσκοντες, δει τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν ἀποτελούσιν.

ε'. Εἰσήχθη δὲ καὶ πέμπτη παρ' αὐτοῖς, Ἰούδα τοῦ Γιαννιλαίου αἱρεσίς, ἀνθρώπων μηδένα κύριον ή δισπότην καλεῖν ἀναπειθουσα, ή καὶ τὴν ἀπογραφὴν ἐπὶ Κυστίου γεγενημένην κωλύουσα καταδέξασθι.

ΚΕΦΑΛ. PMB'. — Τίνες αἱρέσεις καὶ Σαμαρεταῖς τεγμέναις.

B Οἱ πρῶτοι Σαμαρεῖται Περσῶν ἀποικοι γεγόνασιν, εἰς τὴν τοῦ Ἱερατὴλ γῆν μετοικισθέντες ὑπὸ Σαλμανασάρου τοῦ Βαβυλονίων βασιλέως, τὰ Μωυσέως νόμιμα καὶ περιτομὴν ἐκ τῆς Πεντατεύχου παρειληφότες, ἐπιμένοντες δὲ καὶ τῷ σεβασμῷ τῶν πατρών καὶ Περσικῶν θεῶν. Γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλαι πέτσαρες αἱρέσεις παρ' αὐτοῖς, Γορθηνῶν, Σεβοσιών, Ἐσσηνῶν, Δοσιθεανῶν.

Γ Ορθηρηνοὶ μὲν γάρ κατὰ τὰς ἐορτὰς τοῖς ἄλλοις οὐ συμφωνοῦσιν, τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐναλλάξαντες, καὶ ἔξω δὲ τῆς Σαμαρείας περὶ τὰς βρώσεις ἀδιαφοροῦσι.

Δ Σεβουαῖοι δὲ διαφέρονται μὲν πρὸς τοὺς Γορθηνοὺς διὰ τὴν τῶν ἐορτῶν ἐναλλαγὴν, τῆς δὲ Σαμαρείας οὐκ ἔξασιν, ἀκαθάρτους ἥγούμενοι τοὺς ἀπὸ τῆς Σαμαρείας ἀποδημοῦντας.

Ε Οἱ δὲ Ἐσσηνοὶ πρὸς οὐδένα διαφέρονται, ἀλλὰ καὶ προστείνονται καὶ συστιοῦνται τοῖς ἔξωθεν, ὡς πρὸς αὐτοὺς ἐπιδημοῦσιν.

Ζ Λοσιθιανοὶ δὲ ἀκριβέστεροι τῶν ἄλλων δοκοῦσιν εἰναι. Καὶ γάρ ἔγχρατεύονται, καὶ παρθενίαν ἐπιτελεύσουσι, καὶ ἀνάστασιν γενήσεοι πιστεύουσιν.

ΚΕΦΑΛ. PMG'. — Τίνες αἱρέσεις καὶ Ἑλληστρόμεναι.

Η Περὶ τῶν Φυσικῶν, ἡ περὶ Θεολογίας, ἡ περὶ τῶν ἐπτὰ Σοφῶν, ἡ Ἰσοκρατική (84), ἡ Κυριναῖκή, ἡ Κυνική, ἡ Ἡλιακή, ἡ Αἰρετική (85), Μεγαρική, Πυθαγόρειος, Ἐμπεδόκλειος, Ἡρακλείτειος, Ἐλεατική, Δημοκρύτειος, Πρωταργόριος, Πυρδονεῖα, Ἀκαδημαϊκή, Περιπατητική, Στωική, Ἐπικούρειος.

Ι Ταύταις τὰς εἶκοτι αἱρέσεις Ἡρακλείδης δὲ Πυθαγορικὸς διεῖλεν, ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν φιλοσόφοις αἱρέσεως πραγματείας αὐτοῦ βιδλίψ.

ΚΕΦΑΛ. PMA'. — Οσμι εἰσὶ μαντεῖαι καὶ Ἑλληστιν.

α' Ἀστρονομική.

β' Γενεθλιακή.

γ' Ὀνειροσκοπική.

δ' Οἰωνική.

ε' Συμβουλική.

ζ' Ἀρθρική (86).

(84) Al. διθρική. Al. αἴθρική.

ζ' Ἡ διὲ κλήρων.
 η' Ἡ διέ ἀστραγάλων.
 θ' Ἡ διὰ πεμπύρων (87).
 ι' Ἡ διὰ λαχμῶν.
 ια' Θυτικὴ ζώων.
 ιβ' θεσκοπικῆ.
 ιγ' Ἡ διὰ τεράτων.
 ιδ' Ἡ κατ' ἐνθουσίαστν.
 ιε' Ἡ κατ' εἰσχριστν τινος ἐπιπνοίας.
 ιζ' Ἡ διὰ κληδόνων.
 ιη' Ἡ διά τινος ἐπιπνοίας (88).
 ιη' Ἡ διὰ φήμης.
 ιθ' Ἡ διὰ πανικοῦ κινήματος.
 ιχ' Ἡ διὰ μορφοσκοπίας.
 ικα' Ἡ διὰ χειροσκοπίας.
 ικβ' Ἡ διὰ πιττακίων ὅποι αφραγτίδα πιπεῖντων. B
 ικγ' Ἡ διὰ κοσκίνου.
 ικδ' Ἡ διὰ λεκάνης μαγικῆς.
 ικε' Ἡ διὰ φιάλη.
 ικζ' Ἡ διὰ κλήσεως; αὐτοπτικῆς.
 ικη' Ἡ διὰ ψυχοτεμπίας.
 ικη' Ἡ διὰ τῶν ζυγοφορούμενων ἀγαλμάτων.
 ικθ' Ἡ διέ αὐλῶν.
 λ' Ἡ διὰ συμβόλων.
 λα' Ἡ διὰ κυμβάλων.
 λβ' Ἡ διὰ τυμάνων καὶ ὄργανου παντὸς μουσικοῦ.
 λγ' Ἡ διὰ Σαβαζίων (89).
 λδ' Μυριζόντες; ἄλλοι κατὰ τὸ φανταστικὸν θεά-
 ξουσιν.

λε' Ἄλλοι σκότος; συνεργὸν λαμβάνοντες.
 λζ' Ἄλλοι καταπόσεις.
 λη' Οἱ δὲ ἐπύδας καὶ συστάσεις.
 λη' Ἄλλοι εἰς ὕδωρ φαντάζονται.
 λθ' Οἱ δὲ ἐν τοῖχῳ.
 μ' Οἱ δὲ ἐν ὑπαίθρῳ ἀρέι.
 μα' Ἄλλοι ἐν τῇλῃ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, τοῖς κατ'
 ωρανῶν διστροῖς.
 μβ' Οἱ δὲ διὰ σπλάγχνων.
 μγ' Οἱ δὲ διὰ ὄρνιθων.
 μδ' Οἱ δὲ δὲ ἀλφίτων.
 με' Ἄλλοι διὰ τῆς φυσικῆς παρατηρήσεως; φθα-
 νούστης.
 μζ' Ἄλλοι ἐπὶ ζώων παραλλαγῆς; ἡ φυτῶν.

μη' Οἱ δὲ διέ ἀριθμῶν.
 μη' Οἱ δὲ διὰ τῆς φυσιογνωμονικῆς.
 μθ' Ἐστι; καὶ ἐπιβολὴ ἐνθουσιαστὴ, καὶ ἐπιβολὴ
 θεοφορίας.
 Η Χρηστήρια δὲ διαδητα παρ' αὐτοῖς ἔστι· τὰ ἐν
 τοῖς νοοῖς Βαιτύλια, διὰ λίθων ἐν τοῖς στοιχεοῖς
 προστρασσόντων.

να' Ἐν Αἰγύπτῳ τὸ *Bori* (90), δραγανόν τι τρίγω-
 νων ἴναρμόνιον, φράνται οἱ λεροψάλται ἐν τοῖς
 κέρμαις; πλεκτριζόμενοι.

(87) Φορτὲ λυπτόρων.

(88) Ηας ειδεντιντοι λεμερε inserta.

(89) Φορτὲ Σαβαζίου, μητρόζοντες, Baccho et ma-

A 7 Per sortes.
 8 Per tesseras.
 9 Per ignem.
 10 Per sortitiones.
 11 Per animalium jugulationem
 12 Per ovorum observationem.
 13 Per monstra.
 14 Per enthusiasmum.
 15 Per insinuationem cujusdam affectus.
 16 Per nomenclaturam.
 17 Per quamdam inspirationem.
 18 Per famæ rumorein.
 19 Per panicam commotionem.
 20 Per formæ inspectionem.
 21 Per manuum inspectionem.
 22 Per pittacia sigillo munita.
 23 Per cribrum.
 24 Per pelvum magicam.
 25 Per phialam.
 26 Per vocationem rei sui aspectum cadentis.
 27 Per animarum evocationem.
 28 Per imagines jugo gestatas.
 29 Per tibias.
 30 Per symbola.
 31 Per cymbala.
 32 Per tympana, et omne musicum instrumentum.
 33 Per bacchantium saltationes.
 34 Unguentis delibuti alii phantastice afflantur.

C 35 Alii tenebras in subsidium assumunt.
 36 Alii helluationes.
 37 Alii incantamenta ac stationes.
 38 Alii per aquam plantasq sibi excitant.
 39 Alii in pariete.
 40 Alii sub dio.
 41 Alii in sole, cæterisque cælorum astris.

• 42 Alii per viscera.
 43 Alii per volucres.
 44 Alii per farinas.
 45 Alii ex naturali præsensione præveniente.

46 Alii ex mutationibus animalium, sive planta-
tum.

D 47 Alii per numeros
 48 Alii per physiognomicon.
 49 Est et invasio enthusiastica, et accessus affla-
 tus numinis.
 50 Oracula porro apud illos famosissima fue-
 runt: *Bætylia* in templis, per lapides in elementis
 agitatos.
 51 *Boni* in Ægypto, quod erat instrumentum
 quoddam triangulare musicum, quo sacerdotes nte-
 bantur inter canendum in comicis tripudiis. Ple-
 cetro pulsabatur.

tri deorum.

(90) Al. *Buvi*, *Bouvi*.

καὶ οἱ Φαρανῖται τὴν κατοίκησιν ἔχοντες, καὶ ἄγον-
ται πρὸς τῇ Ἱερουσαλάμ σοσσῆ. Ἀλλὰ καὶ ἡ Συρία,
ἡ Δαμασκὸς δὲ ἐστιν αὕτη, τὸ Εθνος αὐτῷ λελό-
γισται. Ἐκ γὰρ τοῦ οἰκογενοῦς αὐτοῦ, τοῦ Ἐλιέζερ,
ἔξ οὐπερ ὁ Δαμασκὸς τίκτεται, καὶ αὐτῇ συνίσταται.

Ἄπο δὲ τοῦ Ἰεσαῦ, δεῖ Ἑγκόνος τοῦ Ἀβραὰμ γε-
γόνει, τὸ Ἰδουμαῖον Ίθνον; ἔτερον ἀναφαίνεται, δὲ καὶ
Ἐβὼν προσαγορεύεται. Οὐκ ἔξωθεν δὲ τῶν ἐξ αὐτοῦ
φύντων ἑθνῶν, οὐδὲ τὸ Μωαβῖτῶν καὶ Ἀμμανιτῶν
ἴθνος ἀριθμεῖται. Ἐκ γὰρ τοῦ Λώτος οὗτοι γενόμενοι,
δεῖ ήν ἀδελφὸν πατέρος αὐτοῦ υἱὸς, αὐτῷ πάλιν ἐπιγρά-
φοινται (96).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΗ'. — Τίτηρ ἐστὶν ἀποεργήτευσερ ἀπόστολος Παῦλος.

Οσοι θέλουσιν εὐσεβῶς ζῆν, διωχθήσονται.
Καὶ, ὡς οὐκ ἀρέξονται τῆς ὑριοῦς διδασκαλίας οἱ
πολλοί. Ἐκαναστήσονται δὲ τῇ πίστει πονηροὶ^B
ἀθρωποι καὶ τόπτες, πλανῶντες καὶ πλανῶμε-
ροι, ἔχοντες τὴν μόρφωσιν τῆς εὐσεβίας, τὴν
δὲ δύναμιν αὐτῆς ἀρούμενοι. Καὶ, διτὶ χρὴ ἀπὸ
τῆς πίστεως ἀποστασιῶν πρῶτον ἀλλοῖ, καὶ τότε
ἀποκαλυψθῆναι τὸν υἱὸν τῆς ἀροματικῆς, τὸν ἀρτι-
χριστον. Ότι δὲ Κύριος ἀνελεῖ τῷ πρεύπατοι τοῦ
στόματος αὐτοῦ, καὶ καταρτήσει τῇ ἐπιφαρσίᾳ
τῆς ἔδης αὐτοῦ. Καὶ, διτὶ τῆς αἱρήσως τῷ ἔθνῷ
τῆς σωτηρίου τεύχηται.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΘ'. — Τίτηρ ἐστὶν ἀποεργήτευσερ
Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής.**

Ως ἀποστήσονται πολλοὶ τῆς πίστεως, προεγνω-
μένοι παρὰ τῷ Θεῷ μὴ εἶναι τῆς πίστεως. Ως
'Αντίχριστος ἐλεύσεται, 'Αντιχριστῶν καὶ τῶν νῦν αἱ-
ρετικῶν παρ' αὐτοῦ κεκλημένων, οἵ καὶ εἰσιν οὗτοι
πολλοί. Καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει αὐτοῦ, περὶ ἐπειδὴ^C
πλήγων ἐπερχομένων τῷ κόσμῳ πρὸ τῆς τοῦ Χρι-
στοῦ παρουσίας ἀκήκοε. Καὶ ὡς ἡ Ἐκκλησία ὑπὸ^D
τοῦ δράκοντος, δὲ ἐστιν διδάσκολος, εἰς τὴν ἐρημιαν
ἐκευρισθήσεται, ποταμὸν ἐπιφέροντος αὐτῇ, ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ τοῦ αὐτοῦ ἐπικλύζοντος αὐτὴν, δὲ καὶ ἐστιν ἐκ
τῆς αἱρέσεως, καὶ τοῦ 'Αντιχριστού κατ' αὐτῆς
ἀρμῆ· καὶ ὡς Κύριος ἀθρόως ἔριει μετὰ τῆς οὐρα-
νίου στρατεΐας; αὐτοῦ, τὴν ἀναίρεσιν τῆς δισσεβείας
πιστώμενος, καὶ τὴν βασιλείαν τοῖς ἀγίοις τὴν αἰώ-
νιον ἀποδίδούς.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝ. — Πόσοι χρόνοι εἰσὶν ἀπὸ γενέσεως
κόσμου, ἔως οὐ παραγέροντερον ὁ Χριστός.**

Ἄπο δὲ τοῦ Ἀδάμ ἔως Νῶε ἔτη βοσκῆ. Ἀπὸ τοῦ Νῶε
ἔως Ἀβραὰμ ἔτη μισ'. Ἀπὸ Ἀβραὰμ ἔως Ἐξόδου
ἔτη υἱ'. Ἀπὸ Ἐξόδου ἔως Κριτῶν ἔτη λε'. Ἀπὸ
Κριτῶν ἔως Ἡλεί καὶ Σαμουὴλ ἔτη υἱ'. Ἀπὸ Σα-
μουὴλ ἔως ἀρχῆς βασιλείας ἔτη λε'. Βασιλείων ἔως
αιγαλεωίας λαοῦ ἔτη υἱ'. Βασιλείους Μακεδόνων
ἔτη, τ' ἔως ὀκτωκαιδεκατοῦς; Οὐκταουούου Αὐγού-
στου. Οὐ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς γεννᾶται
ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἐτει μη' τῆς Οὐκταουούου

^E Rom. xi.

(96) ἐπιγράφοιντο, νοι ἐπιγράφονται.

A et Pharanitæ qui incolatum habent, deguntque ad
mare Rubrum. Quin etiam et Syria, Damascena vi-
delicet, gens est, quæ Abrahamo accepta ferri de-
bet. Etenim ex ejus verna Eliezer, ex quo Damas-
cus natus est, ea quoque gens originem traxit.

Ab Esau autem, qui nepos Abrahami suit, alia
orta est gens Idumæa, quæ alio vocabulo Edom ap-
pellatur. Neque tamen extra numerum gentium ab
eo derivatarum putanda est gens Moabitica atque
Ammonitica. Ex Lot namque isti progeniti sunt, qui
suit filii fratris ejus. Illi itaque merito adscribi
possint.

CAP. CXLVIII. — Quae sunt Pauli apostoli vaticinia.

Quicunque volunt pie vivere, persecutionem pa-
tientur. Et, Non sustinebunt sanam doctrinam multi.
Insurgent enim contra fidem mali homines et impos-
tores, decipientes et decepti, habentes formam pietatis,
at rim ejus abnegantes. Et, Oportet primum
apostasiam a fide venire, et tunc revelari filium ini-
quitatis Antichristum. Quem Dominus interficiet spi-
ritu oris sui, et ineffacem reddet apparitione gloriae
sua. Et, Impleta vocatione gentium, tunc ipsum meli
Israelem salutaris vocationis futurum compotem ^{ee}.
πληρουμένης, τότε καὶ δὲ Ἰσραὴλ τῆς κλήσεως
τῆς σωτηρίου τεύχηται.

**CAP. CXLIX. — Quae sunt Joannis Evangelista
vaticinia.**

Multos descituros a fide, præcognitos apud Deum,
quod ex fide non sint. Venturum Antichristum :
Antichristis vocatis ab eo etiam hæreticis præsen-
tibus, qui quidem sunt multi. In sua quoque Apo-
calypsi audivit de septem plagis mundo obventuris
ante Christi adventum. Ecclesiam a dracone, dia-
bolo scilicet, in desertum persecutionem laturam,
infundente ei flumen ex ore suo illam inundante :
quod innuit impetum contra illam ab hæresibus et
Antichristo provenientem. Dominum repentina ven-
turum cum cœlesti exercitu suo, ad faciendam in-
tercessionem impietatis, dandumque sancti regnum
æternum

**CAP. CL. — Quot anni sunt a creatione mundi
usque ad Christi adventum.**

Ab Adam ad Noe, sunt anni MMCLXII. A Noe ad
Abraham, anni LXV. Ab Abram ad Exitum, anni
CCCCXXX. Ab Exitu usque ad Iudices, anni XCIV.
Ab Iudicibus usque ad Iohanni et Samuel, anni X.
Ab Samuel usque ad initia regni, anni XC. Annis
regnorum usque ad captivitatem populi, sunt X.
Regni Macedonum, anni CCC, usque ad decimum
octavum annum Octavii Augusti. At Dominus no-
ster Jesus Christus nascitur in Bethlehem Iudeæ,

anno XLIII imperii Octavii, ita ut sint alii anni XXV.
Universum colliguntur ab Adam ad Salvatoris nativitatem anni MIMMVS.

CAP. CLI. — Quot quibusve nominibus prædixerunt sanctæ Scripturæ vocandum Dominum ubi inter homines apparuerit.

Moyes prophetam eum vocat: Et prophetam eum excitat Dominus, inquiens, ex vobis, ut me.

Vates vel invitus prædixit eum stellam apparitum: Orietur, inquiens, stella in Jacob.

Angelus interrogatus a Manoe judice, quodnam vocaret nomen visi Salvatoris, inquit ad illum: Ut quid interrogas nomen meum? et ipsum est mirabile.

David Christum prænominavit illum in psalme secundo: et in xv, Sanctum: in xxiii Dominum virtutum et regem gloriae: in xxvii autem Verbum Dei, quod cœlos firmavit. In xliv, Deum unctum per dilectionem justitiae, et odium iniquitatis. In xlvi, hominem redemptorem, at non fratrem hominum. In lxvii autem, Iter facite, inquit, ei qui ascendit in cœlum cœli ad orientem: Dominus nomen ei. Quod Aquilas edidit per Iah appellatio illius⁵⁷. Et in lxxi, vaticinatus fore, ut regnum illius et justum judicium manifestandum fore, Salomonem illum appellandum spisse in titulo posuit. Quin in aliis lumen etiam et veritatem dixit: Emitte lumen tuum et veritatem tuam⁵⁸. Et alio loco, Lapidem reprobatum, qui quidem factus sit in caput anguli⁵⁹. Quin et Dei sapientiam prædixit illum: Universa, inquiens, in sapientia fecisti.

Et in Cantico cantiorum Salomon sponsum illum nuncupavit, et fratrem, et fratri filium, et botrum florescentem, florem campi, malum inter arbores, salientem in montes, album, fulvum, electum ex decem millibus, Salomonem, ducem.

Et in libris ejus sapientialibus, dicit eum Eithiel, quod est, æqualis Deo. Filium item Dei: Ait enim vir Eithie. Et iterum: Quod nomen filio ejus⁶⁰?

Isaias autem nasciturum eum ex virginе prædicens, Emmanuel ipsum vocandum ait. Et iterum aliis nominibus natum appellavit. Voca, inquit, nomen ejus, Cito manubias collige, festinanter prædutor. Ac rursum, natum in signum salutis mundi puerum, vocari dixit magni consilii angelum, admirabilem, consiliarium, auctorem pacis, potestate valentem, Deum fortem, patrem futuri sæculi⁶¹. Itemque, animam pro nihilo reputataim, abominabilem gentis, servum potestatem oblinientium, ovem, agnum subrumpendum, radicem de terra invia, virgam e radice Jessæ, florem e radice ascendentem, lapidem probationis, lapidem angularem, pretiosum, funda-

⁵⁷ Psal. LXVII, 34. ⁵⁸ Psal. XLII, 3. ⁵⁹ Psal. CXVII, 22. ⁶⁰ Prov. XXX, 1, 4. ⁶¹ Isa. IX, 6.

(57) Nec numeri hic dati efficiunt modo 5500, nec tantum annos 5500, sed 5508, computant vulgo

Α βασιλεας, ως είναι δόλα ἐτη κε'. Όμου δὲ πάντα συνάγεται ἐπι την τοῦ Σωτῆρος γέννησιν ἀπὸ Ἀδέμη ἐτη εφ' (57).

ΚΕΦΑΛ. PNA'. — Πόσοις καὶ χοις ὄνδρασι προηγρεύετο διὰ τῶν ἀγίων Γραφῶν οἱ Κύριοι ἢν αὐθόρους ἐμφανησόμενος πληθήσεσθαι.

Μαθητὴς προφήτην αὐτὸν καλεῖ, Καὶ προφήτην ὑπὲρ ἀραστῆσει Κύριος, λέγων, ἐκ τῶν ὑμῶν, ως ἔμε.

Ο μάντης ἄκων διπτρον αὐτὸν ἀναφανήσεσθαι προηγρευσεν, Ἀνατελεῖ, λέγων, διπτρον ἢν Υἱών.

Ο διγρελος ἐρωτώμενος ὑπὸ Μανωλοῦ τοῦ χριτοῦ, εἰ τὸ δυομα καλέσει τοῦ ἐπιφανομένου Σωτῆρος, φησι πρὸς αὐτὸν· Ἐτα τὸ διηρετῆς τὸ δυομά μου; καὶ Β αὐτὸς διστηθειστός.

Δαβὶδ Χριστὸν αὐτὸν προείπεν τὸ δευτέρῳ φαλ- μῷ ἐν δὲ εἰ, "Οσιον ἐν κγ, Κύριον τῶν δυνάμεων, καὶ βασιλέα τῆς δόξης ἐν δὲ λγ, Λόγον Θεοῦ τοὺς οὐρανοὺς στερεώσαντα ἐν μδ, Θεὸν χριόμενον δὲ διάπην δικαιούντος καὶ θνομίας μίσος ἐν μη, ἀνθρω- πον λυτρωτὴν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφὸν ἀνθρώπων ἐν δὲ ξζ. Οδοκοιησατε, φησι, τῷ ἐκισθεντος τὸν οὐρανὸν κατὰ διπολίδες· Κύριος δυομα αὐ- τῷ. Οπέρ δ Ἀκύλας ἐξόδωκε διὰ τοῦ, Ηδ ἡ στρομα- στα αὐτοῦ. Ἐν δὲ οα', τὴν βασιλειαν αὐτοῦ, καὶ τὴν δικαίαν κρισιν ἐμφανεσθαι προφητεύων, Σαλομῶνα αὐτὸν κεκλήσθαι ἐπέγραψε. Φῶς δὲ καὶ ἀλήθειαν ἀλ- λαχοῦ τέ φησιν· Ἐξαρστειλον τὸ φῶς σου, καὶ τὴν ἀλήθειαν σου· καὶ τὸ δόλιο, λίθον ἀποδεδο- χιμασμένον, καὶ τούτον γενόμενον εἰς κεφαλὴν γω- νιας· καὶ σοφίαν Θεοῦ προείπεν αὐτὸν, Πάτερ, λέ- γων, ἐτ σοφίᾳ ἐποίησας.

Ἐν δὲ τῷ Ἀσματι τῶν φυσμάτων ὁ Σαλομῶν νυμ- φιον αὐτὸν κέκληκε, καὶ ἀδελφὸν, καὶ ἀδελφίδην, καὶ βίτρυν κυτρίζοντα, ἀνθος πεδίου, μῆλον ἐν ξύ- λοις, πηδῶντα ἐπι τὰ δρη, λευκόν, πυρέδον, ἐπλε- λεγμένον ἀπὸ μυριάδων, Σαλομῶνα, ἡγούμενον.

Ἐν δὲ τοῖς σοφίαις αὐτοῦ λόγοις, Εἰθιηλ αὐτὸν κα- λεῖ, δ ἐστιν Ισος Θεῷ· καὶ Υἱὸν Θεοῦ· Φησι γάρ ἀνήρ τῷ Εἰθιηλ· καὶ πάλιν· Τί δυομα τῷ υιῷ αὐτοῦ;

Ησαῖας δὲ τικτόμενον αὐτὸν ἐκ παρθίνου προκη- ρύτων, Ἐμμανουὴλ αὐτὸν καλεῖσθαι ἐφη. Καὶ πά- λιν δόλοις ὄνδρασι τεχθέντα προσηγρευσε. Καίλε- σον, φησι, τὸ δυομα αὐτοῦ, Ταχέως σκύλευσον, δέκας προνόμευσον· καὶ πάλιν, τὸ τεχθὲν ἐπι στρ- μείῳ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας παιδίον, καλεῖσθαι ἐφη μετάλης βουλῆς ἀγγελον, θαυμαστὸν, σύμ- δουλον, ἀρχοντα σιρήνης, δέκουσταστήρ, Θεὸν ισχυρὸν, Πατέρα τοῦ μέλλοντος αἰώνος· καὶ πά- λιν, ἐξουδενωμένην ψυχὴν, βδελυκτὸν θενους, δού- λον ἐξουσιαζόντων, πρόδοτον, ἀμνὸν τυθιζόμενον, φίλαν ἀπὸ γῆς ἀδάτου, βάθεδον ἐκ φίλης Ιεσσαὶ, θνοσθ, ἀνθος ἐκ τῆς φίλης ἀνίδυ, λίθον δοκιμαστικὸν, λίθουν

Грæci, nisi in æra historica Africani. Quare numeri hic corrupti censendi sunt.

γωνιαῖον, ἐντιμὸν, θεμέλιον. Καὶ πάλιν φῶς αὐτὸν γκαλεῖ, φωτίζου λέγων, Ἱερουσαλήμ· ἡκεὶ γὰρ σου τὸ φῶς, καὶ οὐ δύξα Κύριον ἐπὶ σὲ ἀντεῖταικε. Καὶ πάλιν Σωτῆρα αὐτὸν ὄνομά· εἰ, Εἰκαστε, λέγων, Τῷ Θυτατρὶ Σιώρ· Ἰδοὺ δὲ Σωτὴρ σοι καραγέτορε. Καὶ Θεὸν αὐτὸν ἀνακηρύξτει λέγων ταῖς πόλεσιν Ἰούδα· Ἰδοὺ δὲ Θεὸς ὑμῶν, Ιδοὺ Κύριος ἔρχεται ἐπὶ κράτει ἰσχύος, καὶ τὸ δρυγόν ἔκστοτον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.

Ἴερεμιας δὲ Ἰωσεδὲκ αὐτὸν, δὲ ἐστι, Θεὸς δικαιος, καλεῖται προηγόρευε· καὶ Δασδὶ αὐτὸν προεῖπε, πρὸς ἐπιστρέφειν καὶ σώζεσθαι τὸν λαὸν φησι.

Ἴεζεκιὴλ δὲ, Θεὸν ἔρχομενον αὐτὸν εἰς τὸ ποιμανεῖν καὶ σώζειν τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τοῦ λαοῦ προλέγων, Δασδὶ δομοίων κάκληκε.

Καὶ Δαστιὴλ, ὡς Υἱὸν ἀνθρώπου ἐπὶ τὸ κρίνειν τὰ κάντα ἔρχομενον αὐτὸν ὥρῃ.

Ὄστρε δὲ, τὸν εἰς τύπον τοῦ Σωτῆρος ἐκ τῆς πορνεύσασης συναγωγῆς οὐδὲν αὐτῷ τικτόμενον, Ἱεστραήλ, δὲ ἐστι, σποκέα Θεοῦ, προσαγορεύεσθαι καλεύεται.

Μιχαήλ δὲ γεννώμενον αὐτὸν ἐν τῇ Βηθλεέμ προλέγων, Ἡγούμενον ὠνόμασεν, ἔχοντα τὴν προαιώνιον Ἑβδομάδαν.

Καὶ Ζαχαρίας παλιν, τὸν ἔρχομενον Σωτῆρα τοῦ λαοῦ, Ἀνατολὴν ἔχειν ὄνομα Ἐφρ· καὶ νομέα, καὶ Θεοῦ σύμψυλον δινόρα αὐτὸν καλεῖ, φορμαῖς κατ' αὐτοῦ ἐγειρομένης.

Ἴησοῦν δὲ αὐτὸν Σωτῆρα κόσμου τικτόμενον, Γαβριὴλ δὲ ἀγγελος εὐαγγελιζόμενος τὴν γέννησιν αὐτοῦ, πρὸς τὴν Περθένον καλεῖσθαι μόνος ἔφησεν. Ὁπερ ὄνομα ἐτιματένετο ἐν τῷ μυστικῷ καὶ ἀρρήφητῳ δινόρατι, τῷ ἐν τῇ στεφάνῃ τῆς ἱερᾶς κιθωτοῦ ἐπιγεγραμμένῳ· διὰ τοῦ, τὸ ἴωδ καὶ ἥδ, σημαίνομένου, δὲ ἐστι, δέκατον καὶ δύον, σαφῶς ὑποδηλουμένου τοῦ ἀγίου Ἰησοῦ, τοῦ Κυρίου τῆς δόξης ὄνδρατος.

ΚΕΦΑΛΑ. PNB — Αἱ δόκα ἐπιφάνειαι (98) τοῦ Κυρίου τοῖς ἰδίοις γενέσεις, μετὰ τὸ ἐκ τεκρῶν αὐτὸν ἐγερθῆναι.

Πρῶτον ταῖς περὶ τὴν Μαρίαν ἐν τῷ μνημείῳ.

β. Τῷ Κηφᾷ μόνῳ, ὡς καὶ δὲ Παῦλος Ἐφρ. Ἐπειτα ὁρθῇ Κηφᾷ.

γ. Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, τοῖς μαθηταῖς, τοῦ Θωμᾶ μὴ παρόντος, τῇ μιᾷ τῶν Σαβδάτων.

δ. Τοῖς περὶ Κλεόπαν ἀποιοῦσιν εἰς τὴν Ἐμμαῶ, ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἀρτου.

ε. Περάντος τοῦ Θωμᾶ, καὶ τῶν λοιπῶν μαθητῶν, ἵνα καὶ τὸν Θωμᾶν ἐκάλει τὰς χεῖρας καὶ πλευρὰν ἁμαρτίσαντα (99).

ζ. Ἐν τῇ Γαλιλᾳ τῆς Βαλάσσης Τιβεριάδος, ἐν τῇ δύο τῶν ρυγγὶ ιχύων.

η. Τοῖς πεντακοσίοις ἑφάπταξ, κατὰ τὸν Παῦλον.

ιζ. Τῷ Τακάδῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν Παῦλον. (1.)]

• Isa. L. 1. • Isa. LXII, 12. • Isa. XI, 9 seqq.

(98) Photius in *Amphilochianis*, interrog. 146, undecies visum Christum docet.

(99) Forte φηλαφήσοντα.

PATROL. Gr. CVI.

A mentam. Atque iterum lucem illum appellat: *Hix-minare, inquiens, Jerusalem; venit enim lux tua, et gloria Domini super te exorta est*¹⁷. Alio loco Salvatorem illum nominat, *Dicite, inquiens, filia Sion, Ecce Salvator tuus adest*¹⁸. Quin et Deum illum deprædicat dicens urbibus Iudea: *Ecce Deus vester, ecce Dominus venit in potestate roboris, et opus cuiusque in faciem ejus*¹⁹.

*Jeremias vero Josedecum*²⁰ illum, quod est, Deus justus, vocandum prædictit. Quin et Davidem illum prænominavit, ad convertendum et salvandum populum.

Ezechiel autem, ipsum Deum venientem ad pacandum et salvandum oves populi quæ perierant B prædicens, Davidem similiter vocavit²¹.

Daniel quoque, videt illum tanquam Filium hominis venientem ad judicandum omnia.

Osee vero, filium sibi natum in typum Salvatoris ex fornicante synagoga, vocare jubetur Israel, quod significat, semen Dei.

Michæls autem vaticinatus eum nasciturum in Bethlehem, Ducem nuncupavit, habentem processionem ante saecula.

Et *Zacharias ibidem, venientem Salvatorem populi, Orientem habere nomen dixit; et pastorem, et Dei contributorem hominem ipsum appellat, pluma adversus eum excitata.*

Jesum porro illum Salvatorem mundi nasciturum, Gabriel angelus qui nuntiavit nativitatem ejus, apud Virginem solus vocari asseruit. Quod nonen inueniebatur mystico atque ineffabili nomine illo, quod inscriptum erat coronæ arcæ sacræ; per significationem jod et hed, id est per decimum elementum I. et octavum H. subindicato sapienter nomine sancto Jesu, Domini gloriæ.

CAP. CLII. — Decem apparitiones Domini suis faciæ, postquam ille e mortuis surrexit.

Primo Mariæ et sociis ad monumentum.

2. Cephæ soli, ut et Paulus perhibet inquiens: *Deinde visus est Cephæ.*

3. Clausis januis visus est discipulis, non præsente Thoma, feria prima hebdomadæ.

4. Iis qui cum Cleopha abibant in Emmao, in fractione panis.

5. Thoma præsente, ac reliquis discipulis, quando quoque Thomam vocavit, ut manus et latus palparet.

6. In Galilaea maris Tiberiadis, in captura ciliæ piscium.

7. Quingenis simul, secundum Paulum.

[8. Jacobo, secundum eundem Panum.]

• Jerem. XXXIII, 6. • Ezæch. XXXIV,

(1) Quæ hic uncinis includuntur Latine exstant in versione Fabricii. Graeca proinde exciderunt vitio typog.

9. In monte in Galilaea, ubi praecepit illis Dominus, iuxta Matthæum⁽²⁾.

10. In monte Oliværum, quem in eos ascensit.

CAP. CLII. — Quoties postquam in caelum rediit, apparuit Dominus discipulis suis.

Primum Stephano protomartyri interemptio ab Iudeis, quum aperti sunt caeli.

2. Paulo ingredienti Damascum, ut sanctos volebat abducere vincitos.

3. Paulo in Jerusalem, quando apparens ei dixit: Ne timueris, Paulæ; sicut enim testimonium perhibuisti de me in Jerusalem, ita oportet ut Romæ quoque perhibeas.

4. Jacobo justo, ut Hegesippus et Clemens narrant, quando adductus est ab Iudeis in pinnaculum templi, ut dicaret, quæ esset porta Jesu.

CAP. CLIV. — Quot idola coluit populus, relicto Dei veri cultu.

Primo caput bovis, quod in deserto fecit Aaron.

2. Initiatus Beel Phægor idolo Madianitarum. Postea Phægor abominationi Iudeorum: Bahalæ atque Astartibus, deabus Sidoniorum: Dagoni et Muscæ, diis Accaron: Molocho, et Chamos idolo Moab.. Thamuzum quoque, qui est Adonis, lamentatæ sunt mulieres in templo, et in ædibus suis coluerunt: Itemque solem in collibus et nemoribus, mactantes eis.

3. Achaz rex Juda coluit etiam deos Damasci. Manasse vero etiam divinaculos et ventriloquos, sculptas quoque imagines et altaria dæmoniis in templo Hierosolymitano constituit; et per ignem traduxit liberos suos. At populus qui Israelis nūmine censemur, facta apostasia ab Jerusalem, coluit juvenas, quas erexit Jeroboam in Bethel et Dan.

CAP. CLV. — Quinam firmissimas amicitias servare.

David rex, et Jonathan filius Saul. Abessalom, et Jacob. Achab rex Israel, et Josaphat rex Juda.

CAP. CLVI. — Quis rationalem in bruti animam mutavit.

Nabuchodonosor Babyloniæ, punitus annos viii, propter jactantiam.

Saul, qui justos ac bonos mores, propter invidiām contra David, in injustos atque malos mores mutavit.

Judas ad discipulatum vocatus, et propter avaritiam factus preditor.

Nicolaus qui unus fuit ex septem diaconis, et in heresim lapsus est.

⁽²⁾ Matth. xxviii, 16.

(2) Euseb. H. E. lib. II, cap. 25.

(3) Forte κλῆδος.

A 8'. Eiς τὸ δρός ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὐ ἐτάξετο αὐτοῖς δ Κύριος, κατὰ τὸν Ματθαῖον.

9'. Eiς τὸ δρός τῶν Ἐλαιῶν, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέχμενος.

ΚΕΦΑΛ. PΝΓ'. — Ποσδήκις μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀπέκνεον, δ Κύριος τοῖς ιδίοις ὁρθῇ μαθηταῖς.

Πρῶτον Στεφάνῳ τῷ πρωτομέρτυρι ἀναιρουμένῳ ὑπὸ τῶν Ιουδαίων, τῶν οὐρανῶν ἀνοιχθέντων.

β'. Παύλῳ εἰσιόντι εἰς Δαμασκὸν, ἐν τῷ τοὺς ἄγιους δεσμούς ἐθέλειν ἀγειν.

γ'. Τῷ Παύλῳ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅτε ἐπιφανεῖς αὐτῷ ἔφη· Μή φοβοῦ, Παῦλε· ὡς γάρ διεμαρτύρω περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, οὐτεως σε δεῖ καὶ εἰς Πόμπην μαρτυρῆσαι.

B δ'. Ιακὼβ τῷ δικαίῳ, ὃς Ἡγιστπός καὶ Κλήμης ἱστοροῦσιν (2), ἀναχθέντι ὑπὸ τῶν Ιουδαίων, εἰς τὸ πτερύγιον τοῦ λεποῦ, ἵνα εἴπῃ τοῖς ἡ θύρᾳ τοῦ Ἱησοῦ.

ΚΕΦΑΛ. PΝΔ'. — Πόσα εἰδωλεῖα ἐσεβάσθη δ Ιαδός, τὸν Θεὸν καταλείψας.

Πρῶτον τὸ βούχρανν, δὲν τῇ ἑρήμω Ααρὼν ἐποίησεν.

β'. Τελεσθεὶς τῷ Βεδλ Φεγώρ εἰδώλῳ Μαδιανιτῶν· ἐπειτα τῷ Φεγώρ βδελύγματι τῶν Ιουδαίων, τῇ Βαᾶλ καὶ ταῖς Ἀστάρταις, θεαῖς Σιδωνίων· τῷ Δαγύῳ καὶ τῇ Μυΐᾳ, θεοῖς Ἀκκαρών· τῷ Μωλώχῳ, τῷ Χαρώῳ εἰδώλῳ Μωάδῳ· καὶ τὸν Θαρούν, δεῖ τοτεν δ Αδωνίς, ἀθρήνουν αἱ γυναῖκες ἐν τῷ ναῷ, καὶ τοῖς οὐκοῖς αὐτῶν ἐσεβάσθησαν, καὶ τὸν ἥλιον ἐν τοῖς βουνοῖς καὶ τοῖς δάσεσι, θύοντες αὐτοῖς.

γ'. Ἀχάδ δ βασιλεὺς τοῦ Ιούδα, καὶ τοῖς Δαμασκοῦ θεοῖς ὑλάτρευσε. Μανασσῆ δὲ καὶ κλειδωνεστάς (3) καὶ ἐγγαστριμύθους, καὶ γυνπτά καὶ βωμούς τοῦ δαιμοσιν ἐν τῷ ναῷ Ἱερουσαλήμ ἐνέστησε, καὶ ἐν πυρὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ· δὲ Ιερατὴλ ἀποστάς τῆς Ἱερουσαλήμ, ταῖς δαμάλεσιν δὲ ἐστησεν δ Ιεροβούλῳ ἐν τῇ Βεθὴλ καὶ ἐν τῇ Δάν, ἀλάτρευσεν.

ΚΕΦΑΛ. PΝΕ'. — Τίτες βεβαιούμενος ϕύλλαις ἐχρήσαντο.

Δαβὶδ δ βασιλεὺς, καὶ Ἰωάννην, δ τοῦ Σαούλ υἱός· δ Ἀβεσσαλῶμ καὶ Ἰακὼβ (4). Ἀχαλδ, δ τοῦ Ἱερατὴλ βασιλεὺς, καὶ Ἰωαφάτ, δ τοῦ Ιούδα.

ΚΕΦΑΛ. PΝΓ'. — Τίς μετέβαλεν εἰς θρόνον τὴν γυγήν.

Ναζουχοδονόσορ, δ Βαβυλώνιος, τριμαρτησίς ἐπ' ἀλαζούνεια, ἐτῇ ζ.

Σαούλ, ἐκ δικαίου καὶ ἀγαθοῦ τρόπου, διὰ φθόνου τῶν κατὰ τὸν Δαβὶδ, εἰς ἀδικον καὶ φαῦλον μετέβαλε τρόπον.

Ιούδας, κληθεὶς εἰς μαθητεῖαν, καὶ διὰ φιλαργυρίαν προδότης γενόμενος.

Νικόδηος, ἐκ τῶν ἐπιτὰ διακόνων γεγονών, καὶ εἰς αἵρεσιν ἐκτραπεῖς.

(4) Forte Ιοάδες εἰς Η Reg. XIV.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΖ'. — *Tίνες ἐκ φαύλων ἀγαθοὶ γερό-* A CAP. CLV.I. — *Quinam mali cum essent, probi evaserunt.*

Μαθαῖος ἐκ τελώνου ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστὴς γενόμενος. Ζαχαῖος καταλείψας τὸ τελωνεῖον, καταδικάσας ἑαυτὸν, τετραπλάσια δὲ ἡδίκησεν ἀπόδοις, καὶ οὕτω τὸν Κύριον δειξάμενος. Παῦλος ἐκ διώκτου κήρυξ τῆς πίστεως γενόμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΗ'. — *Tίς μαρτρόδιος μετὰ Μωϋσέα ἐγένετο.*

Ἴωσες ἀρχιερεὺς, ὁ τῆς Γοδολίαν ἀποκτενας, ζῆσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτη.

ΚΕΦΑΛ. ΡΝΘ' — *Tίνες λεοτραγοὶ χερσὸν ἀρεῖλον.*

Σαμψὼν ὁ Ναζωραῖος· Δαβὶδ, ὅτε τὰ τοῦ πατρὸς ἔνεμε ποίμνια. Βιναλας ὁ τοῦ Ἰωάννου, τοῦ Δαβὶδ στρατηγός.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕ' — *Tίνες ὑπὲν λεόντων ἀπηρέθησαν.*

Ἴωανδρος προφήτης, ὁ τὸ σημεῖον εἰς τὴν Βεθλέεμ, τὴν τοῦ θυσιαστηρίου διάρρηξεν. Ὁ Ἀνθρωπὸς δὲ κελευσθεὶς πατάξας τὸν προφήτην, τὸν βουλόμενον δεῖξαι ἑαυτὸν τετραυματισμένον τῷ Ἀχαΐῳ, καὶ μὴ ὑπακούσας· οἱ κατοικισθέντες μετὰ τὴν τοῦ Ἰερατὴλ αἰχμαλώσιαν Βαβυλώνιοι εἰς Σαμάρειαν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕΑ'. — *Tίνες ἐπὶ ιεροσυνίᾳς ἀπηρέθησαν.*

Ἄχαρ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναοῦ, ἐπὶ τοῖς ἀναθήμασι τῆς Ἱεριχῶς. Ὁφρι καὶ Φινεές οἱ τοῦ Ἡλεί, ἐπὶ τὸ ἑαυτοῖς ἀπάρχεσθαι τὰ ιερά. Ἄραρας καὶ Σαυτεῖρα τῇ τούτου γυνῇ, ἐπὶ τῷ μέρῃ τινὰ τιμῆς ἄγρου προσάγειν, ιθέλειν δὲ τὴν ἀποστολικὴν πολιτείαν ἀπατᾶν, ὡς ὀληγὸν τοῦ ἄγρου τὴν τιμὴν μὴ προσενίχαντας.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕΒ'. — *Tίνες εἰς λάκκους εἰς τὸ ἀραιόθηραν ἐβλήθησαν.*

Ἴωσθηρος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. Ἱερεμίας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ. Δαυιὴλ ὑπὸ Ηερατῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕΓ'. — *Tίνες δίκαιας ἐδοσαν πλημμυράς λήσαντες.*

Κάιν ἀποκτενίας τὸν ἀδελφὸν, εἰς ἔδομον γενεῦν παραλυθεὶς· Σοδόμων αἱ πόλεις καταφλεγθεῖσαι διὰ τὴν τῆς φύσεως παραγέραξιν. Χανανᾶι καὶ Ἀμφράσιος τῶν οἰκείων ἐκβληθέντες διὰ τὴν εἰδωλολατρίαν· Φαραὼ καὶ οἱ Αἴγυπτοι θεοῖς ἐνταῦθα μνεῖν την πομπὴν πεσεῖν οἷμα τοῖς οἰκείοις; καὶ τοῖς Γαβανονίταις ἐκβεβομένων τῶν υἱῶν αὐτῶν εἰς ἐξιλέωσιν. Ὅτι τοῦ Βερεαμίου φυλῆ, ἐπὶ τῇ ἀσελγείᾳ τῆς γυναικῶν τοῦ Βηθλεεμίου. Ὅτι Βαβυλὼν ἐπὶ τῇ βισεύειᾳ ἐγερθεῖσα, εἰς ἔρημον ἐκδοθεῖσα. Ἅχαρις ιερουσαλήμας· Ὅτι τῇ ἔρημῷ τὸ Σάδεβατον βεβτλώσας ἐπὶ τῇ τῶν ξύλων συλλογῇ· ὁ Θεὸν ἐν τῇ μάχῃ Βιλασφρημήσας κατὰ τὴν Ἑρήμον. Οἱ τοῦ Ἡλεί παιδεῖς, τῆς ιερωσύνης μετὰ τιμωρίας καταλυθέντες. Σαδεκίας ἐκτυφλωθεὶς ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου. Ὅτι λαὸς δὲ Ιουδαίων, ἐπὶ τῇ κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπαναστάσει, τὴν Εἱ τι κατέχουσαν αὐτὴν ὑπομένων μετὰ ἀγνασθῆσας αἰχμαλώσιαν.

Matthæus ex publicano apostolus factus et evangelista. Zacheus, qui reliquit telonium, scipsumque damnavit in quadruplam restitutionem eorum, quae inuste fraudaverat, atque deinceps Dominum suscepit. Paulus ex persecutore effectus presco fidei.

CAP. CLVIII. — *Quis longevissimus post Moysen fuit.*

Jodae pontifex, qui Godoliam interfecit, vixitque annos centum et tringinta.

CAP. CLIX. — *Qui sunt, qui leones manibus occiderunt.*

Samson Naziræus. David, quando pascebatur oves patris s.i. Banajas filius Joab, idemque dux Davidis.

CAP. CLX. — *Quinam a leonibus interfici sunt.*

Jaod propheta, qui signum in Bethel adidit, altaris nempe destructionem. Vir ille, qui jussus est percutere prophetam, qui volebat ostendere se vulneratum Achabo, nec obtemperavit. Babylonis qui colonia deducti sunt in Sainarium, postquam Israe. captivus abductus fuit.

CAP. CLXI. — *Quinam propter sacrilegia interfici sunt.*

Achar tempore Jesu Nave, propter anathemata Jerichuntis. Ophni et Phinees, filii Heli, propterea quod partes victimarum sibi primo usurparant. C Ananias et Sapphira ejus uxor, qui partes quasdam pretii agri attulerunt, sed volebant decipere apostolicam politiam; quippe qui non integrum agri pretium attulerunt.

CAP. CLXII. — *Quinam in foveas ad certam mortem projecti sunt.*

Joseph a fratribus. Jeremias a principib. populi. Daniel a Persis.

CAP. CLXIII. — *Quinam pœnas tueruntur criminum.*

Cain qui fratrem suum interfecit, in septima generatione in medio sublatus. Sodomitarum civitates subversae ob preposteriorum naturæ ūsum. Chananei et Amorrahæ de sedibus suis ejecti propter idolatriam. Pharaeo et Egyptiæ remiuentes prodigiis divinis, et in profundum submersi. Saul, qui in bello cecidit cum suis, traditis liberis ejus Gabonitis in placationem. Benjamitica tribus properenormem libidinem cum uxore viri Bethleemita. Babylon, quæ ob regnum elata, in desertum redacta fuit. Achar sacrificus. Qui Subbatum profanauit in deserto per collectionem lignorum. Qui blasphemauit Deum in rixa quam iniit in deserto. Filii Heli, qui in pœnam privati sunt sacerdotio. Sedecias excommunicatus a rege Babylonis. Iudeicus populus propterea quod Salvatorem iniique persecutus sit, sustinet adhuc insensibiliter captivitatem, quæ illum premit.

CAP. CLXIV. *Quinam peccatores misericordiam sunt conseculi.*

Fratres Joseph, qui cum vendiderunt, attamen ab eo sunt enutriti. David qui seipsum humiliavit propter patrata scelera, atque prolixe reatum suum confessus est. Salomon, qui tempila idolis gentium edidicavit, attamen propter patrem David non est punitus. Manasses ductus in captivitatem, et ad Deum conversus, atque idecirco in patriam revocatus. Joacim a vinculis solutus, honestatusque regio honore a principe Babylonis. Latro, qui in cruce Christum confessus est, et viam ad paradisum inventus. Paulus apostolus, qui persequebatur Ecclesiam, et in praeconium missus est fidei Christi, cui bellum moverat. Ecclesia quae est ex gentibus, quae tot sceleribus nihil obstantibus misericordiam est consecuta, et per fidem Christi perfectae justificationis munere donata.

CAP. CLXV. — *Quinam cum sibi eximium quid facere viderentur, eo ipso a scopo aberrarunt.*

Is qui apud David jacabatur se Saulum occidisse, atque ad illum attulit regni insignia, tanquam regno ad illum pertinente; hic interfici Iesus est ab ipsomet Davide. Rachaab et Barajas, filii Remmon, qui Memphibosthe filii Saul caput ad David afferentes, atque rati magnum apud eum contulisse beneficium, propter quod et commendandos sese sperabant, eo ipso interfici sunt. Ora, qui inclinat Arcam ad se attraxerat, ut ne effundetur de curru, et repente mortuus est. Qui Iesus est a propheta Michaeo illum cedere, neque ob verecundiam cecidit, interfictus est a lenone. Pharisæus, qui propter suam justitiam adversus publicanum gloriabatur.

CAP. CLXVI. — *Quae et quot gentes subinde contra sacra loca insurrexerunt, atque divinitus immisssae paces sustinuerunt.*

Gog et Magog, nempe Scythæ : Mesoach, seu Illyrii : Thobel, vel Thessali : Gomer, seu Galatas : Thogorma aut Armenii : ex Sabæis, Arabes, qui sunt primi Indorum : Tharsis, seu Afri : Chus aut Æthiopes : Phud, seu Libyes : Phares, sive Persæ.

CAP. CLXVII. — *Virtutes lapidum in zona pontificis positorum.*

Jaspis, adulterium avertiebat. Sapphirus, oculis fulgentissima lampas. Chalcedonius, sobrietatis conciliator. Smaragdus, demonum averruncus : Sardonix, ignibus micans. Sardius, Chrysolithus, dolores oculorum sanxit. Beryllus, tristitia medetur. Topazius, Chrysoprasus, Hyacinthus. Amethystus, ebrietatem arcens. Anthrax, Achates, Ligurius, Onychinus.

*Finis hic est librorum Joseppi,
Argumenta quinque libellorum habens.
Finem dedi ultimo versui.
Auctori bonorum Deo sit gratia,
Qui terminum dedit mihi terba scribendi,
In laudem et gratiarum actiones Verbi ejus.*

(5) Confer Epiphanius. *De gemmis.*

(6) Forte λαμπάς.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕΔ'. — *Tires πληγματίσατες ἐλέους τετυχήκασιν.*

Οι τοῦ Ἰωσῆφ ἀδελφοὶ πεπραχθες αὐτὸν, καὶ διατραφέντες ὑπ' αὐτοῦ. Δαβὶδ ταπεινώσας ἔστην ἐπὶ τῇ πληγμελεῖᾳ, καὶ ἐκτενῶς ἐξομολογούμενος. Σαλομὼν ναὸς τοῖς τῶν ἔθνῶν εἰδώλοις δειμάμένος, καὶ διὰ τὸν πατέρα μὴ τιμωρηθεῖς. Μαναστοῦ τὸν αιγαλωσίᾳ ἀπαχθεῖς, καὶ ἐπὶ Θεὸν ἐπιστραφεῖς, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαναχθεῖς. Ἰωακεὶμ λυθεῖς ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ τιμώμενος βασιλικῇ τιμῇ ὑπὸ τὸν Βασιλῶντος. Ὁ ἀηστῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ Χριστὸν δομολογήσας, καὶ τὴν εἰς παράδεισον ὅδον εὐράμενος. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διώκων τὴν Ἑκκλησίαν, καὶ κήρυξ ἡς ἐπολέμει Χριστοῦ πίστεως ἀποστελλόμενος. Ὡς Ἐκκλησία τῇ ἐξ ἔθνῶν, ἐπὶ ταῖς τοσανταῖς πληγμελεῖαις ἐλεουμένη, καὶ διὰ πιστεως Χριστοῦ τῆς τελείας δικαιώσεως ἀξιουμένη.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕΔ'. — *Tires εἰσὶν οἱ κατερρυθοῦν τὶς δόξας εὔτεροι, καὶ ἐπὶ τούτῳ διημαρτύρτες.*

Οἱ τὸν Σαοὺλ ἐπισφάξαι καυχησάμενος τῷ Δαβὶδ, καὶ κομισαὶ αὐτῷ τὸ τῆς βασιλείας σημεῖον, ως αὐτῷ προσηκούσης τῆς βασιλείας, ἀναιρεθῆναι προστάχθεις ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ. Ραχαὴλ καὶ Βαραλαῖς, οἱ υἱοὶ Τεμφιδούστη τοῦ υἱοῦ Σαούλ τὴν κέφαλήν κομίσαντες τῷ Δαβὶδ, καὶ μεγάλην αὐτῷ δδέκαντες κατατίθεσθαι χάριν, δι' ἡς καὶ ἡλικίαν εὐδοκιμεῖν, ἀναιρούμενοι διὰ τοῦτο. Οζηρὸς δὲ τὴν Κιεωτὸν ἐπικλίθεισαν ἐπισπασμένος πρὸς ἑστὸν, πρὸς τὸ μῆτεριτραπῆναι ἀπὸ τῆς ἀμάρτης, ἀποθανὼν παραυτίκα. Ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ προφήτου Μιχαίου πατάσσειν αὐτὸν, καὶ δι' εὐλάβειαν οὐ πατάξας, ἀναιρεθεὶς ὑπὸ λόντος. Ὁ Φαρισαῖος ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ δικαιοσύνῃ τοῦ τελώνου καταυχώμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕΖ'. — *Tires ἔστι τὰ δύοτη καὶ χόρα τὰ τοῖς λεροῖς τόποις θνητορούσκαια, καὶ θεηλατορ ὄπομετρατα τιμωρια.*

Γάρ καὶ Μαργάρη, οἱ εἱσι Σκύθαι· Μοσῶχ, Τλυριοὶ· Θωβᾶ, Θετταλοὶ· Γομέρ, Γαλάται· Θεργαμά, Ἀρμένιοι· Σαβαιῶν, Ἀραβεῖς, οἱ πρώτοι Ἰνδῶν· Θαρσεῖς, Ἀφροὶ· Χοῦς, Αἴθιοπες· Φούδ, Λίθιες· Φρές, Πέρσαι.

ΚΕΦΑΛ. ΡΕΖ'. — *Ἄλι δυνάμεις τῶν λίθων τῶν ἐν τῷ τοῦ ἀρχιερέως ὄντηρη διτειθεμένων (5).*

Ιασκάς, μοιχειας ἀποτρεπτική. Σάκχειφος, ὀφθαλμοῖς; στάπινωτική λαμπρά (6). Χαλκηδόνιος, σωφρεσύνης πρόσφορος. Σμρνγθος, δαιμόνων ἀπελαστική. Σαρδόνυξ, διαπυρσαίνουσα. Σάρδιος, Χρυσόλιθος, δόνας οφθαλμῶν ἴωνται. Βιρυλλίος, λύπης λατική. Τοκάλιος, Χρυσόκρασος, γάλακτος, Ἀρέθυστος, μέθης ἀλεξιτήριον. Ἀγθραξ, Ἀχάτης, Λιτύριος, Ὀνύχειος.

*Τέρμα πυκτίδων ἐτεαῦθα Ἰωσῆπου,
Τίς ὄποδέσσις τῶν κέρτες βίβλων δχων (7).
Πέρμας δέδωκα τῷ τελευταῖο στίχῳ.
Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θεῷ χάρις.
Τὸ συμπέραμψα δόντι μοι λόρους τράζεται,
Εἰς αἵροι εὐχάριστον αὐτοῦ τοῦ λόρου.*

(7) Forte ξχον.

ANNO DOMINI CMI

NICEPHORUS PHILOSOPHUS

NOTITIA

(OUDIN. *De Script. eccles.* tom. II, pag. 402.)

Nicephorus philosophus et orator patriarchæ Constantinopolitani, sub Antonio Caulea ejusdem sedis archiepiscopo et patriarcha vivens, bis iisdem temporibus aliquanto post an. 890 floruit, scripsitque *Orationem funebrem seu Narrationem encomiasticam Vitæ sancti Antonii cognomento Cauleæ, patriarchæ Constantinopolitani*, qui anno Christi 891, sub imperatore Leone Philosopho seu Sapiente, die 12 Februarii mortuus est. Exstat hæc *Oratio seu Vita* apud Laurentium Surium, ut et apud Joannem Bollandum atque Henachenum, in *Actis Sanctorum* ad diem 12 Februarii, sed utrobique Latine tantum. Eadem autem *Oratio seu Vita* exstat Græce manuscripta, in bibliotheca Cæsarea Vindobonensi, inter manuscriptos codices historicos Græcos, cod. XI, num. 20, et quidem a folio 95, pag. 2, col. 2, usque ad fol. 109, pag. 2, colum. 1, ut habet Petrus Lambecius libro VIII *Commentariorum* hujus bibliothecæ, p. 83, cuius titulus et principium : Νικηφόρου τοῦ μαχαριώτατου φιλοσόφου καὶ ῥήτορος, Ἐπιτάφιον ἦτορος ἐγκωμίῳ συμπεπλεγμένος εἰς τὸν μέγαν ἐν ἀρχιερεῦσιν Θεοῦ, καὶ θαυμαστὸν ἐν πατριάρχῃς Ἀντιόχειας. Οὐκ ἡδὲ τῶν προλαβόντων καλῶν εἰς πίστιν, εἰτ. Id est : *Nicephori beatissimi philosophi et oratoris Oratio funebris sive Vita cum encomio conjuncta, in magnum Dei archiepiscopum et admirabilem in patriarchis Antonium*, etc. Minime autem confundendus est hic Nicephorus philosophus et rhetor cum Nirephoro Gregora, integris aliquot sæculis recentiore, qui Historiam suam Byzantinam, usque ad obitum imp. Andronici Junioris, sive ad annum Christi 1541 perduxit. Nam et de eo vir doctissimus Leo Allatius in *Diatribâ de Symeonum scriptis*, pag. 87, refert, quod *Vitam ejusdem S. Antonii patriarchæ* scripsærit, cuius titulum et principium ibi hoc modo exhibet : *Nicephori Gregoræ Bios τοῦ ἐν ἀγίοις πατριάρχοις Κωνσταντινopolitanοῖς, Ἀντιόχειας τοῦ τὴν μονὴν τοῦ Καλάς συστημένου. Εἰ δὲ καὶ θνητὴν φυχὴν ὁ χρόνος, καὶ πάντων ἐστὶ πατήρ ὅποσα φθορὰ καὶ γένεσις βόσκει*, etc. Quod porro ad Nicephorum *Orationis seu Vitæ intius scriptorem* attinet, ille sub Leone Sapiente imperatore vixit, ut ipse clare satis indicat, dum diserte ait : *Plerarumque rerum de S. Antonio patriarcha narrandorum magistrum sibi non multo ante tempore fuisse ipsam inspectionem et experientiam. Verba ejus Græca hæc sunt, καὶ τῶν πάντων ἀνελεῖται τὴν μνήμην, ὃν δῆλος μοι καὶ περὶ χρόνοις οὐ συχνοῖς διδάσκαλος ἦν*, etc. De Nicephoro isto philosopho et oratore, Gerardus Joannes Vossius libro II *De historicis Græcis*, cap. 26, ubi perpetram legitur S. Antonium Cauleam oblisce an. Christi 901, pro 891. Guillelmus Cavus in *Historia scriptorum Ecclesiæ*, ad annum 895, pag. 569. Petrus Lambecius, quem hic exscripsimus, lib. VIII *Commentariorum* bibliothecæ Cæsareae Vindobonensis, p. 83, et in indicibus, p. 562 et 578.

NICEPHORI PHILOSOPHI VITA S. ANTONII COGNOMENTO CAULEÆ.

PATRIARCHÆ CP.

(*Acta SS. Bolland.*, Februarii tom. II, die 12, p. 621.)

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

1. Relatus in coelitum tabulas est apud Latinos
et que ac Græcos Antonius, cognomento Cauleas,
qui sub exitum noni a Christi incarnatione sæculi

Ecclesie Constantinopolitanæ præsedidit. De eo Mar-
tyrol. Romanum : « Constantinopoli S. Antonii
ep. tempore Leonis VI imp., » ejus nempe, qui

Basilio Macedone genitus, *Sapiens*, seu *Philosophus*, A vulnus annis : ergo id illi inflictum erat an. 1401, est appellatus. Antonii ejusdem memoriam ita in Addit. ad Usuardum annotavit Molanus : « Item Constantinopolis S. Antonii, magni inter Dei pontifices, et admirabilis inter patriarchas. » Præiere Menæa his verbis : « Eodem die (12 Februarii) memoria S. P. N. Antonii archiepiscopi Constantinopoleos, » adnectunt elogium, de quo infra.

2. Philippus Ferrarius in generali Catalogo sanctorum, qui desunt Martyrologio Romano, ad 11 Februarii S. Antonium inscripsit, ex Menologio Græcorum, ut in Notationibus proficitur. Sed quo? Non eo certe quod Henr. Canisius edidit : non Græco quod Venetiis excusum : non quod Basillii Macedonis jussu concinnatum asservari Romæ servunt, cum ad plures annos superstes Macedoni Antonius fuerit. Alia peccat in iisdem Notationibus Ferrarius, dum eum ait « Plotio schismatico et heretico subrogatum sub Leone IV imp. » Copronymi filius fuit Leo IV atque annis centum prior Antonio, qui Leone VI imperante, non Photio (quem mendose *Plotium vocal*) sed S. Stephano, Leonis imperatoris fratri suffectus.

3. Anno Leonis tertio, qui erat æræ, quam nunc Latina Ecclesia usurpat, 1388, ad patriarchatum enectus Antonius est. Ita Cedrenus in Compendio historiarum : « Anno insequenti (antea retulerat res gestas τῷ θευτέρῳ ἐτεί τῆς βασιλείας Λέοντος, anno secundo imperii Leonis) insequenti igitur, sive tertio imperii ejus anno, Stephanus imperatoris C frater ac patriarcha excessit e vita. In ejus locum ordinatus est patriarcha Antonius, cognomento Cauleas. » Mendose ista in Europalate vertit Gabius his verbis : « Insequenti anno Stephanus imperatoris frater, et patriarcha excesserunt e vita : in cuius locum sufficiens est Antonius cognomento Cauleas. » Græce et hic Καυλέας appellatur a Cedreno ac Zonara et in Serie episcoporum Byzantil lib. iv. Juris Græcorum ; et Stephanus frater imperatoris, idem et patriarcha erat, ut ipse quoque Europalates paulo ante retulerat ; et apud Cedrenum est ἀπέλιπε τὴν ζωήν, excessit e vita ; non autem excesserunt. Mortuus videtur Stephanus die 17 Maii, quo a Græcis colli scribit Baronius t. X. Annal. ad an. 888, n. 8.

4. Non satis perspicue traditur quo anno decessit S. Antonius, aut quanto tempore Ecclesiæ illam administrarit. Baronius in Annot. ad Martyrol. et Vossius, lib. ii, *De Historicis Græcis*, cap. 26, scribunt anno 1401 obiisse. Videntur eam opinionem hausisse ex Europalate, qui postquam scripsit « vita functo patriarcha Antonio, declaratum Nicolaum Mysticum ; » in eadem pagina (uti et Cedrenus, quem perpetuo sequitur) narrat, imperatorem Leonem, die Pentecostes in templo S. Mocii, fuste ab homine nefario fuisse vulneratum ; atque ei a Mario monacho prædictum, decem adhuc annos vicerum. Ita enim videtur quis ratiocinari posse. Obiit Leo an. 1411, decem post illud acceptum

31 Maii ; in eum enim diem Pentecoste illo anno incidit : non multo igitur ante Antonio, pridie Id. Februario extineto, successerat Nicolaus. Verum eti paucis verbis perstricta sunt, que illi scriptores interjiciunt, pluribus tamen gesta sunt annis ; quo nimur pacto post S. Theophanoris primæ uxoris obitum, secundam dein et tertiam duxerit Leo, atque imperatorio diadema insigne erit.

5. Retractavit quod ad Martyrologium annotarat Baronius t. X. Annal. ubi ad ann. 890, n. 13, ita scripsit : « Hoc anno moritur Antonius patriarcha Constantinopolitanus, ubi tantum annos duos sedisset. Ita in Serie patriarcharum Constantinopolitanorum in Corpore Juris intexta. » At quæ in ea Serie traduntur dè annis patriarcharum, qui tempore Leonis eam rexerint Ecclesiam, haud satis apte invicem congruunt. Dicitur enim Stephanus sedisse annos 3. « Antonius 2, Nicolaus Mysticus 11, eo ejecto Euthymius annos 5, menses 6, tandemque mortuo Leone, pulso Euthymio, restitutus Nicolaus. Anno 1 Leonis, Christi 1386, in solium patriarchale enectus est Stephanus, exturbato, qui nunquam id legitime obtinuerat, Photio : decessit Stephanus tertio post anno, 1388. Antonius, si duos duntaxat sedit annos, obiisse dicendus est 1390, uti Baronius statuit : ergo 1401 ejactus Nicolaus, cum sedisset annos 11. Sequetur, Euthymium cui 5 sedis anni, menses 6, tribuuntur, anno 906 pulsus esse, quod demum 911 accidit, cum Leone mortuo, imperium capessivit Alexander. Desunt igitur numero annorum Antonii anni quinque et menses aliquot : neque enim uspiam interregni mentio fit, quin semper uno mortuo aut pulso alter creatus sit patriarcha.

6. Alter patescit error, si ita argumenteris : Pulsus est Euthymius anno 911, mense Junio, mortuo Leone. Sed erat autem annos 5, menses 6, ab initio nempe anni 906. Ergo tunc primum ejactus erat Nicolaus, postquam annos 11 Ecclesiæ præfuisset, ab anni 895 Februario, cuius die 12 obierat decessor ejus Antonius. Denique cum an. 911, extinctus est Alexander, Constantinus Leonis filius septimum jam annum ætatis explebat, uti D Zonaras et Cedrenus scribunt : quæm proinde aestate anni 905 natum fuisse oportet. Atqui eum, teste Cedreno, baptizavit in Sanctæ Sophiæ templo Nicolaus. Dein idem imperatori, quia Zoen, quæ ei nec necdum thoro juncta filium illum pepererat, sibi quartam jam conjugem copulasset, atque Augustam coronasset, sacris interdixit Nicolaus ; cumque exorari se, ut eum in Ecclesiæ admitteret, nullis precibus pateretur, ipse e cathedra submotus initio anni 906, cum sedisset annos 11, ab anno nempe 895, quo obiisse Antonium oportet, postquam Ecclesiæ gubernasset annos 7, qui anno, ut diximus, 888 Stephano fuerat suffectus.

7. Cedrenus et Europalates solum narrant, Antonio mortuo designatum patriarcham Nicolaum

Mysticum, quot ille sederit annis non exprimunt. A Expressiæ id Zonaras videtur, sed incuria librarii, vel codicis antiqui vitio, id in editis exemplaribus omnissimum. Graece ita babelur. Τοῦ γάρ Ἀντωνίου θρόνῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίχριστος ἦτη... καὶ μετεμβάνον τὴν ζωὴν, δὲ Μυστικὴ Νικόδαιος πατριάρχης ἐκεχειροτόνητο. Wolfs verit: « Nam cum Antonius Sede Constantinopolitana annis... gubernata decessisset, Mysticus Nicolaus patriarcha est designatus. » Quod autem in citata Serie patriarcharum contendimus inesse mendum, ita continguisse videtur quod pro ζ' sit β' possum; vel pro IIII, solum, II. Cum alioquin auctor forsitan recte scripsorit: « Αντώνιος δὲ Καυλέας, ἦτη τοῦ αὐτοῦ Λέοντος ἦται ζ' vel ἔτη ΗΙΙ. Antonius Cauleas, eodem Leone imperante, annos 6. »

B 8. Edita est a Lipomano tom. V, *De Vita SS.*, ac dein a Surio, et Nicephori, beatissimi philosophi et oratoris, *Oratio funebris*, seu *Vita encomio contexta*, magni inter Dei pontifices et admirabilis inter patriarchas Antonii. Quam et nos inde hic dāmus. Quis ille Nicephorus fuerit, et num alia edidit opera, nusquam legimus. Vixisse sub Leone Sapiente imp., sub quo et Antonius, ex ipsa constat oratione.

9. Vita S. Antonii compendium, ex eadem concinnatum oratione, extat in Menæis, in quo fuisse ejus nomine monasterium aliquod indicatur, ab eo fortassis conditum, aut in quo ipse monachicum habitum olim suscepere. Ita habent Menæa: Τελεκται δὲ ἡ αὐτοῦ σύνταξις τῷ τῇ αὐτοῦ μονῇ. « Agitur ejus commemoratione in ipsius monasterio. »

ORATIO IN S. ANTONIUM CAULEAM NICEPHORI PHILOSOPHI.

EXORDIUM AC PROPOSITIO.

1. Fieri ergo non poterat, ut eorum qui in fide prius præclari existierunt, non rursus tempus, etiam si videretur consenuisse, factus similes assertet, et per extremum partum, rebus ipsis et factis, præcedentium fructuum comprobaret admirabilitatem. Cum enim factor ab initio humauam fabricatus esset naturam, et bonorum seminum ei indisset materiam, non sivit ut ea cum tempore consenesceret, sed ut in dies repubesceret, et ferret furtus germanos præcedentibus, supernæ cognationis minime adulteratam nobilitatem in se ferentes. Virtus enim non accipit dimensionem ex eo, quod est tempore posterius aut prius, sed ex pura et incorrupta mente eorum, qui se recte gerunt: quomodo is, qui nunc oratione laudandus est propositus, qui quotidiani accessionibus ascendit totas scalas virtutum, et pervenit ad summum.

2. Sed oportet, huic, qui per totam vitam in virtute se exercuit, eos qui per totam vitam in dicendi facultate studium posuerunt, contexere coronam, qui quidem sunt lingua boni et potentis; et admirari res præclare et recte ab eo gestas; me autem silentio longo os meum comprimere, et linguam vinculo continere: et dum alii oratoris officio sangerentur, me in numerum referri auditorum; et eorum quidem revolve memoriam, quorum inspectio et experientia (1), non longo abhinc tempore poterat esse magistra, ut veritati possem verum et firmum ferre testimonium; eorum vero quae

ignorantur narratione per orationem percipere cognitionem: non autem lingua inerudita, et ægritudinis animi nube confusa mento, aggredi tantum rei magnitudinem, timentem periculum, quod imminet iis, qui suscipiunt ea quæ sunt supra vires. Natura enim ita est comparatum, ut verba res non possint assequi. Hic autem nunc, ubi et longissimum tempus dimensum est virtutem, et floridissimum pratum imitantur recte facta, cum omnia tractare nulla possint ratione, merito refugunt. Neque enim suum ingenium, nec rerum ignorantias magnitudinem, sperantes tamen se potius aliquid accepturos, quam datus, existimant se virtutum magnitudine esse suam celaturos imbecillitatem: neminem enim judicare orationes, stupefactum rerum admiratione. Quamobrem sperant fore, ut simul et lateant, et prædicentur, dum propter horum connexionem habentur in admiratione. Sed quoniam mentis, quæ inter omnes principatum obtinet, vincit sententia, quæ post exequias censem justa Patri esse tribuenda, jus in dicendo gratiæ universum permittentes, (quæ, cisi necesse sit ad non assequi, omnino quod deficit adjiciet, vel potius orationi integrum præbebit correctionem) accedimus ad narrationem, veluti quoddam fundatum patriciam primo loco ponentes.

CAPUT I. .

Sancti Antonii ortus, institutio, vita monastica.

3. Sed patræ et majorum nollem facere mentionem: quoniam nec aliquid eorum, quæ ad carnem

(1) Hinc patet, quo tempore scripsorit hanc orationem Nicephorus; cum nempe haud pridem vivere Antonius decessisset.

peritent, coelesti illi et carnis propemodum experti, et qui solam noverat patriam supernam civitatem, in quam cives adsciscuntur, qui sunt virtutis operatores, scimus suisse proprium. Sed quoniam eum, qui propter nos massæ nostræ assumptione factus est sicut nos, universi opifem videmus et Dominum, admissemus patriam et majores, et humilis Bethlehem magnitudinem omni lingua prædicari; nec in sancto quoque Pontifice fas esse statui prætermittere: sed in eo potius jucunde immerari, reddendo quodammodo gratiam alimentorum. Sed in aliis quidem fortasse patria et genus proposita, laudem ex arte afferunt; in eo autem, de quo in praesentia agimus, partus potius iis, ex quibus ortus est, donat gloriam immortalem, inferne remittens splendorem, similiter solarium radiorum reverberationibus. Patria ergo, quæ sit una, non potest inveniri. Nam Asia quidem et Europa gloriam inter se partitur: hæc quidem propter Thraciam, illa vero propter Phrygiam, ejus ortum sibi vindicantes. Cum res autem sit inter eos controversa, appareat alia tertia patria, nempe regina urbium, quæ etiam eum aluit, ulnis suis amplectens, ex quo fere a puerilibus fascili evolvi contigit, ut qui ei postea futurus esset decus et ornamentum. Et hæc quidem, utpote caput, ei facile et prompto animo cedit, sperans fore ut fruatur gloria. Asia vero ægre fert quidem, sed non usque ad immoderatam fertur contentionem: se regina autem submittens, et majorum ejus contenta gloria, a quibus sunt huic fontes generationis: quos genus ducentes ex Phrygia, propter munera imperatoria, quæ obierunt in exercitu imperatoris, habuit regina urbium habitatores, animo quidem fortes, fortes autem corpore, et ejus, qui ex ipsis erat gignendus, prius in se describentes fortitudinem contra vitia et constantiam.

4. A quibus ortus hujus pater ab ipsis parentibus ab ineunte ætate, tanquam Samuel, et habitu Dei sorti dedicatur et re ipsa: et ad generis successio nem lege matrimonii conjungitur mulieri, honestæ quidem animo, honestæ vero omnibus moribus, et corporis specie non afferente dedecus nobilitati animæ: et quæ, ut semel dicam, animi et corporis dotibus, marito, qui erat in utrisque insignis, nulla in re erat inferior: sed erat biga insignis, biga veneranda, biga quæ beata censematur: conjugium, quod multorum oculos convertebat ad admirationem; parum quidem carni, plurimum autem Deo vivens, et iis quæ vere ad Deum ferunt, factis et rectis actionibus: pro quibus et per quæ, tanquam aliquod præmium virtutis, dignati sunt sacram fructum producere. Qui in materna qua-

(2) Iconomachorum rabies primum a Leone Isaurico imp. an. Chr. 726, imperii sui 9, suscitata; an. 784, sub Constantino et Irene, ad initio S. Tarsio patriarcha, repressa: denum an. 813, impante Leone Armeno recrudit, sævitque sub Michaeli Balbo, et hujus filio Theophilo; penitus restincta Michaeli 111, et S. Thiodora matre im-

A dam possessione, quæ non multum aberat a civitate, in qua habitabant, urbanos tumultus, et (2) Iconomachorum, quæ tunc vigebat, rabiem declinantes, in lucem editus, magis pietate alebatur, quam lacte. Cum autem jam incepisset balbutire, parentibus jucundam exhibuit admirationem. Balbutienti enim linguae nihil sere aliud præbebat loquendum, nisi quæcumque erant mystici nostri cultus, quantum a molli et tenera pueri natura potest exprimi et e labris progredi: et hoc paulatim crescentis cum augmentatione corporis, simul etiam crescentem habebat admirationem: et quicunque id videbat, erat propheta futuri.

5. Cum ad quintum autem annum pervenisset, litterarum figuræ doctus a sancto Spiritu (neque enim venire ad ludi magistrum, puerorum irrisiones et alias pueriles ineptias declinans, in animum induxit) omnes sacras orationes, maxime quæ non mysticæ ac secreto prolatæ, sacrifici voce perveniunt ad aures eorum, qui initiantur, ingeniose memoriter pronuntians; de cætero etiam res ipsas imitabatur ac repræsentabat, panem proponens, et manu tenens thuribulum: perinde ac si non sustineret sacra anima, quo minus etiam in imperfecta ætate operaretur res divinas, et ante tempus perfectionis ea quæ ad perfectionem pertinent inchoaret: et sacrosancto puero pro quovis ludo erat opus et studium, parum quidem matrem comitant, magna autem ex parte in his seorsum occupato. Postquam vero illa ad beatam, et quæ numquam senescit, migravit hereditatem, cum patre versabatur tunc, se exercens in sacris discendis psalmis. Ingenii autem felicitate, intelligentiam quidem quam pro ætate majorem, maturiore autem quam pro tempore ætatis dabat spectandam staturam corporis, mentem vero ejus, quod est bonum et honestum, capaciorem quam quantum consentaneum esset utrumque admittere dimensionem temporis.

6. Hinc cum ad annum pervenisset duodecimum, ad res diligenter considerandas se applicans, (o mentem stabilem! o bonum propositum!) genus vitæ discrevit et elegit: aliisque rejectis, ad monasticam intuens, flagrabat cupiditate. Rerum enim principia a fine dijudicata præbent tutam electionem ejus quod est melius. Non enim quod proportione ætati responderet, procedens habuit judicium: sed in juvenili corpore canam ostendebat intelligentiam, per ea quæ operabatur, suam cum eo, quod est bonum et honestum, indicans conjunctionem: et iis, ad quæ se extendebat, significabat incorruptæ mentis stabilitatem: et gloriam quidem despiciens, respuens autem quidquid non fert ad

perantibus, qui Remp. an. 841, capessiverunt. uti 11 Febr. ad S. Theodoræ Vitam diximus. Cum autem factus fit patriarcha Antonius an. 888, senilis jam (ut Menæa habent) ætate, sexagenarius fortassis, sequitur circa initia Theophilii imp. natum suisse anno 828, aut sequenti.

Deum, elegit eam, quæ fert ad ipsum, asperam quidem, sed queatuosam viam, et quæ sola potest bonos mercatores transmittere ad illam vere pretiosam marginatam. Sciebat enim divino amore prius capta anima, ad id solum, quod desideratur, omnino contendere, et omnia nihil ducere, quæ nibil faciunt ad id quod queritur. Quod enim toto animo electum est ad acquisitionem, est firmum ac stabile: quod autem est liberius acquisitum, promptum est ad conservandum. Qui enim semel fuerat incitatus ad id quod est honestum, tanquam ab aliquo carcere a virtute parentum, perpetuo ferebatur impetu. Deum querens, et ad ipsum contendens.

7. Debinc deducitur ad virum sanctum, qui præserat sacro monasterio, et erat insignis virtute: cui magnam acquirebat gloriam actio et contemplatio, quæ corporis et animæ motus disperbiebant. Qui cum eum statim sibi coniunxisset, et, ut quæ esse potest in juvene, virtutem prævideret, eum traduxit ad suum habitum et amictum: tanquam quadam tabula ei suis propositis virtutibus, eumque suo exemplo informans, facto potius quam sermone fecit ei doctor bonarum disciplinarum. A quo exercitatus in orbe disciplinarum, altraxit dulce fluens divinarum Scripturarum, externæ ebrietatis crapulam repellens illo institutore: et de cætero nunquam conversus, admovet manum cratru exercitationis, profundos proscindens sulcos virtutis, et ad fructus ferendos recte præparans. Et noctes quidem habebant linguam precibus et hymnis vaecantem, et divinarum rerum meditationi; dies autem manus vehementer inservientes iis qui simul cum eo exercebantur. Aperte enim sciebat, quod alii labores magnum quidem, (quidni enim?) sed nos tantum lucrum præbent; qui autem conservantur ad proximo deservendum, multiplicem fructum ferentes, quod a Deo datum est unicuique talentum, multiplicant, cujus summa est charitas, quæ est fons honorum: a quo qui sorores abstergit rivus profluens, splendidos splendide Deo sistit, id quod est ad ejus imaginem, divina imitatione per commiserationem describens indeleibile. Optime eam apud se et sapientissime dividens, hanc charitatem per totam vitam adhibuit sociam, per quam anima a sensibilibus evolans, revertitur ad primam dignitatem.

8. Hanc firmam posuit basim. Super eam domus virtutis stabile et firmum jecit fundamentum. Per eam neque vanæ gloriae admissit vestigium. Sui enim ipsius amorem solet hoc vitium consequi. Nam quod tenetur sui ipsius amore, omnino etiam tenetur glorie cupiditate: sui autem amore non tenetur, qui fratres diligit. Est ergo vitio superiorius, quod servit per charitatem, et in servitatem redigit feras, quæ intus sunt, bestias, animi, inquam, perturbationum furiosos impetus: neque ulli iræ

(3) Hermogenes Tarsensis clari nominis rhetor fuit, cujus varia existant Oratoriae institutiones, de

A dedit aditum, ut qui tanquam freno aliquo eam repelleret, et pulchre veheretur et ferretur ad virtutem. Neque omnino aliquid induxit cupiditati, a proximi et rei creatæ charitate traducens ad effectorem, quod quidem est ultimum expetendorum, et primum desiderandorum. Per hanc minime adulteratam conservabat liberalitatem, ab ineunte ætate repellens contrariam ejus affectionem: et cum ab ea conciliatam secum habitantem acquisiisset commiserationem, Dei omnino factus est. Sic ergo se recte gerens ab ineunte ætate, erat in ore omnium, et convertebat ad se omnium oculos.

9. Jam autem in genis florente lanugine et coronaante vultum plenum gratia, quæ in agendo versatur, philosophiæ pratum in eo simul pulchre florebant, et in corde disponens ascensiones, perfectiore consilio perfectiora aggrediebatur opera. Consultabat vero, non divina musa, non Demosthenis utens vehementia; sed divina quadam prudentia et hominem superabat, et ubique inventiebat magnam possessionem, rem, inquam, divinam, nempe quæ deos facit charitatem, vel potius quam habebat proferens, ad scopum cerebatur, negotiali (3) Hermogenis arte nihil indigens. Per hanc ei aderat morum leuitas et moderatio, gravitas, mansuetudo, simplicitas, suavitas, serpentis prudentia temperata columbae sinceritate. Hinc etiam siebat, ut sciret mensuram sermonis et silentii, et motum manus, et gressum pedis, et gustus camum, et terminum visus, et amussim odoratus, et cautionem auditus: ut in pura et secundum naturam specula maneret anima, et non mors, nempe is qui suo utitur arbitrio, per fenestræ a ipsam latenter ascenderet, ut est in proverbio. Et de cætero unum erat ei studium, ut carnem efficeret servire spiritui, et venari feras cogitationum, et antra repurgare investigantibus mentis notionibus, sobriis et vigilantibus, veluti canibus, mentis celeribus ad meliora motionibus.

10. Quamobrem nihil magnum existimabat eorum, quæ annuunt ad interitum, et quibus innatum est, ut tempore diffuant, non gloriam, non divitias, non ipsam, quæ est in dicendo, sapientiam; sed unicas habebat divitias, nempe virtutem et veram cognitionem, quam re ipsa conciliare solum scit philosophia. Sciebat enim, quod etiam si philosophia sit eorum quæ sunt cognitio, actio tamen est ascensus veræ contemplationis. Ex contemplatione autem eorum quæ sunt, exquisita consideratio. Actione ergo videtur veram acquirere philosophiam. Talis erat quidem novus Joseph regula temperantiae: qui adversus vitia et damones clara erexit tropæa: et fuit quidem ipse præclarus, multis autem præclariores reddidit suo exemplo. Quid mibi Socratice ad hæc admonitiones, aut leges Platonice, aut universa virtus gentilium, quæ dicta

petitione, de inventione, formis dicendi, gravitate, etc.

specie exercetur? Quis Solon legum decretis, ut hinc monitis activae philosophiae, quæ re ipsa et factis loquuntur, deduxit homines ad meliora studia? Quis Epimenides in rebus divinis adeo sapiens, vitae divinæ multis fuit occasio? Per quem fuerunt quidem morte affecta vitia, purgata autem fuit anima et corpus, resplenduitque vita quiescens et remota a negotiis: in quo et iræ fabricabatur camus, et frenum linguae, et partium animæ exercitabatur concentus. Ex quibus, et per quæ, pulchre efficiebatur unum genus; quod antiquæ pulchritudinis divinos emittebat splendores.

CAPUT II.

Sancti Antonii sacerdotium: præfectura monasterii: præclaræ in hoc munere virtutes: patris monachismus.

11. Cum autem procedente tempore ad virilem pervenisset ætatem, et virilius activam exercebat philosophiam, laetus ejus præceptor propter incorpoream vitam in viri corpore, et tanquam propria glorians eum ducit ad illum, qui tunc tenebat clavum (4) pontificalem civitatis regiae, ut initiaretur chrismate presbyterii. Qui non solum per gradus intermedios eum deduxit ad indumentum sacerdotii, sed illius testimonio eum etiam ordinavit, ut præcesset monasterio: et de cætero novo Mosi traditur populi rectio, ut qui parva philosophia collegerit multam pulchre pascendi peritiam. Virtutis enim statuebat perfectionem non solum in eo esse sitam, ut ipse se recte gereret; sed ut etiam ex quadam redundantia esset omnibus regula. Non sunt enim tam sonoræ tubæ eo tempore quo stat instructa acies, ad milites ad pugnam excitandos, ut virtutis sudores eos qui sunt subjecti excitant ad acie decernendum adversus inimicos, qui percipiuntur intelligentia. Et quomodo dux exercitus adversus hostes omnem movet aciem, quando ipse pugnam incepit, factis suos excitans ad virtutem; ita etiam qui sunt exercitus duces adversus vitia, cum fuerint redimiri præclaris coronis victoria, efficiuntur omnibus efficax admonitio.

12. Hinc erat ei perpetua propemodum inedia, et vigilia, et quæ nunquam intermittebatur præcatio: ex quibus et per quæ erat corporis maceratio, et in carne vita carnis expers, et tranquillitas cogitationum. Hinc eorum, quæ oportebat, erat sincera disceptatio et judicium, et omnium simul voluptatum contemptio, et hyemis ac æstatis tempore corpus suum una amicire tunica, humique cubatio, et mensa nullo apparatu instructa, ut quæ pane et oleribus exciperet exercitatem: non, ut multis, ad aliquot annos, sed a teneris unguiculis, a prima ineunte ætate perducta usque ad ultimam et senilem. Hinc erat austertas temperata suavitatem, et lenitate asperitas; ut neque reprehensio esset inutilis propter austritatem, neque disciplinæ

(4) Is videtur S. Ignatius fuisse, aut ejus fortassis successor S. Methodius, si senior quam conjecti-

A non pateret aditus propter asperitatem: adeo ut esset quidam per omnia bonorum concentus admirabilis. Licebatque videre (illuc enim mea versatur cogitatio) tempore divini mysterii stantem sacerdotem ante ordinem monasticum, non secus atque Samuelem illum scribit oratio, totumque Deo affixum et tribunali, et cum Deo versantem immaculatis mentis applicationibus, et divinis contemplationibus effectum totum divinum, et pulchra mutantum alteratione. Mibi vero videntur divine quoque virtutes eum circumsistere, et ei ministrale. O divinum sacrificium! o perfectum efficiens mysterium! o vita, quæ ab eo degebatur, qui in corpore erat tanquam incorporeus.

13. Haec videns ejus pater secundum carnem, B desideravit mutare vitæ habitum, et indumentum induere monasticum. Nam quod ad virtutis rationem attinet, ei fere nihil deerat, ut eius a meliori institutione tota vita penderet. Idque non per aliam manum, sed per illam sacram manum, cuius ipse fuerat agricola, hanc quoque gratiam copiebat accipere. Pro omnibus alimentis postulabat, ut filii manu initiatetur, et suam vivendi formam mutaret. Regenerat ergo eum, qui genuerat: et ei, qui ortus corporis fontem præbuerat, animæ filius puram efficit regenerationem. Et cum aliquot annos fortiter jugum traxisset monasticum, plenum diærum, plenum virtutum, plenum gratiarum, tanquam maturem aliquem fructum, in coelestia horrea, cum advenisset tempus, cum bona spe transmittit, laborum dignas coronas accepturum. Atque sic quidem admirabiliter res ejus se habebant. Neque enim fieri potest, ut omnia deseribat oratio.

14. Oblatum autem tempus tanquam luerum accipiens, misericordis animi, quod jam diu ante conceperat, fontes aperuit, et rivos emisit misericordiæ, solventes squalorem pauperum, expromens quidem, si quid redundabat, ad illorum usum, expromens autem multa quoque ex necessariis. Non enim in iis, quæ redundant, impertiendis, sed in iis etiam quæ desunt, ille veram statuebat misericordiam. Et communis simul proposita erat utilitas divitibus et pauperibus: his siquidem solvens inopiam, illos autem eripiens ab invidia, quæ est reposita iis, qui nulla moventur misericordia: communis benefactor, communis curator, magistratibus et privatis, omnium mentes suo exemplo transformans et componens ad meliora, parum quidem verbis, factis vero plurimum provocans ad virtutem. Unde etiam erat reverendus magistratus, reverendus iis qui erant in dignitatibus, atque ipsis adeo imperatoribus: recteque ei procedebat universum opus administrationis, nemine repugnante. Ex his autem non erat incredibile, quod Deus ad communem utilitatem multa quoque per ipsum fecit admirabilia, etiamsi quantum per virtutem erat potens facere miracula, tantum ut ea celaret et temus fuit Antonius. Tradunt autem Monæa invitum fuisse sacerdotio initiatum.

geret, nonnunquam cum facieset, enigmatibus et umbris assequeretur. Sed quod ad multorum venit cognitionem, et factum esse creditur, persequi tentabū oratio.

45. Nolebat una civitate, et si sit tam magna, suam circumscribi commiserationem : sed ad quantum sol aspicit, eam contendebat extendere. Hinc manus scatentis misericordia participes erant Scyibæ et Thracæ, et cum alia Mysi quoque qui sunt in Asia. Quin etiam cum ad eos, qui exercabantur in Olympo, quibus studium erat se fortius gerere adversus vitia et dæmones, aliquando transiisset, et quidquid auri habebat in manibus, in usus eorum consumpsisset, reversus est ad civitatem, apud se agitans et undique considerans, undenam rursus vestigia compararet pauperibus. Sed non sivit eum Deus diu esse auxilio animo. Rem autem facit, ut solvit, admirabilem, et eum liberat a sollicitudine. Quidam enim ignotus, simul atque ingressus est civitatem, sive homo, sive angelus qui formam hominis suscepérat, trauseunti per porticum ex quadam angiporto accedens, ei tradit auri manūculum ; et cum dixisset : Accipe, quond insuinas in usus eorum, quorum curam geris, dicto citius evolavit et recessit. Et manus quidem habebat aurum, oculi autem non poterant assequi eum qui præbuerat. Hoc non est leve signum illius cum Deo conjunctionis : hoc est non leve indicium illius magni et excelsi animi : hoc Abrahæ benedictionis habuit multiplicationem, quod fuit hospitali dexteræ velut quedam sermentis. Propter hæc bona magnus recte se gessit Antonius. Hæc manui pauperum amanti, ne suppeditans egeret, fuit occasio. Cum qua re Crœsi quidem illius Lydi felicitas, et aurei lateres, neque fabula Midæ potest conferri.

CAPUT III.

Sancti Antonii patriarchatus, in eo labores. Leo imperator laudatus.

46. Eum autem, cum in his esset, aspiciebat civitas, et virtutum non celabat magnitudinem ; neque egregia facta terræ mandabat ; fama vero excipiebat : et licet non adasset, eum omnibus ipsis factis ostendebat, et propemodum responsa ab ore omnium excedentia, futurum tanquam præsens prædicabant. Hæc canebantur in multis civitatibus, canebantur in agris, dicebantur in montibus, in antris, in gentibus. Per omnes enim pervadebat miraculum, et era communis orbis terræ narratio. Hæc Ecclesiæ Christi sponsæ movebant amorem, ardebatque sitiens eum, quem diligebat, et quærebat tempus conjunctionis, et prævidens tempus desponsionis, spe dulci jucunde ducebatur. Sciebat enim fore ut præcedentis sponsi dignitate minime viduetur : sed

(5) Nic est, de quo ante dictum, S. Stephanus patriarcha, Basilii Macedonis imp. filius, Leonis frater, qui colitur 17 Maii, quo mortuus, tertio anno Leonis, Chr. 388.

(6) Hinc patet, quod antea diximus, sexagenarium, aut non multo minorem fuisse.

A cum transmisserit sacrosanctum virum, qui ab infantia ad Deum vocabatur, eum, inquam, qui ex corona nominatus fuit (5) Stephanus, et qui ex fascis est sacrosanctus, sacrosancte conjungatur, qui ex illius privatione ab ea acceptum inerorem solvet. Cum itaque advenisset tempus, quo hæc fieri oportebat, suffragia universi cœtus pontificum et sacerdotum, et eorum qui vitam agebant monasticam, et ipsius quoque Senatus, ad dignum sponsæ Christi Ecclesiæ sponsum ferentur. Hoc quoque magnus videns imperator, in omnem partem circumferens oculos cogitationis, sempercuram gerens ejus quod urgebat, ut qui pulchre sciret metiri præteritum, et id quod adesi, considerare, et per ultrumque de futuro certam facere conjecturam, confirmavit electionem ; vel potius Deus per ipsum obsignavit universum : et tanquam quæmpiam viatoriam consecutum athletam transmitens ad Olympiam, evehit ad sedem pontificalem, majora habiturum certamina, et coronas præclariiores.

47. Et deinceps habebat sponsa Christi eum, qui recte tenebat leges sacerdotii, et vivebat spei indigentum, et abunde effundebat misericordiam, et erat manibus pauperum propositus : qui in robis divinis, initiatibat, et iis, qui initiantur, exemplar virtutis, imaginem fortitudinis, simulacrum temperantiae et justitiae ostendebat regulam : qui vitam magis, quam linguæ, proferebat magistrum. Sed non fuit contentus iis, quæ præcesserunt : non ad relaxationes asperxit, ut aliquis aliis ; neque pepercit senectuti : sed sudores succedebant sudoribus, et labores laboribus, et sanctis curis curæ magis sanctæ : et perinde ac alatus quisplam, virtute sancti Spiritus, in (6) senili corpore assumit viuentem animi alacritatem, et omnes Christi Ecclesiæ, tum precibus Deum placans, tum eas, quæ tempore laboraverant, et male erant affectæ, pro viribus recreans (7) : iisque qui e suggestu in inopiam deciderant copiosis succurrentis suppeditationibus, et quotidianis proventibus distribueus elemosynam innumerabilibus pauperibus. Quamobrem et qui laborabat inopia, latum diem agebat, et hospes obliviscebat patriæ, et orphanus lacrymabatur, et viduitatis ferream fornacem extinguebat vidua. Quis tantam curam gessit justitiae ? Quis injuria affectis magis fuit salutaris ? Quis eorum, qui injuriam faciebant, sic propulsavit impetus ? Quis lites compositus ? Quis nimis erectum detraxit supercilium ? Quis superbum et arroganter animum traduxit ad moderationem ? Omnia et per omnia ipse suo exemplo complanabat, salutare medicamentum effectus morbis animæ. Sed quis ex pauperibus cum aspersisset lacrymis forum judiciale, ut jus suum obtinere, cum paupertate

(7) Menœa ita habent : Καὶ τοῖς ἀπορίᾳ συνεχόμενοι τῶν κλητικῶν, καὶ τῶν ἀναγκαῖων ἐνδεώς ἔχουσιν, ἀφθόνω τῶν χριμάτων χορηγίᾳ, τὴν παρούσαν ἀπορίαν διέλει. Inopiam quoque clericorum, qui necessariis quoque rebus destituebantur, liberali pecuniariis erogatione sublevabat.

abit, deflens quod jus suum non posset assequi? Quænam autem vidua, quis orphanus, si venissent in ipsius conspectum, aut ipsam postea deflevit orbitatem, aut non levatus fuit calamitate? Omnibus aderat sua providentia, malum, quod unicuique afferebat molestiam, suis auferens beneficia, verbis consolans, auro opem ferens, tegens vestibus. Videbant etiam quædam supra rationem in ipso convenire, quæ secundum naturam non conveniunt; austoritatem et suavitatem, humilitatem et gravitatem, severitatem et lenitatem. Quorum alia quidem applicabat iis, quibus vis afferebatur; alia autem iis, qui vim afferebant: et alia quidem erant medicamenta, quæ superbiam et fastum detrahebant eorum, qui adversus proximum auollebant supercilium; alia autem recreabant id, quod erat afflictum.

18. His Ecclesiæ cœtus traducebatur ad meliora, Deusque propitius, et magnus imperator gaudens delectabatur. Incorrupti vero animi videns in suffragio judicium, quod in rebus ipsis falli non posset, cum per ipsum statuisset vetus Ecclesiæ ulcus, seu (8) schismata, ad cicatricem deducere, in unum cogit orientalia et (9) occidentalia: et cum philosophiæ florem arte dicendi temperasset, linguam profert salutarem, et justa persuasione, leto vultu et ridentibus oculis solvit offensiones, et re ipsa ostendit, quantum intersit inter regem in doctrina educatum, et potestatem quæ ejus non est particeps; tunc maxime temperans viventem Ecclesiæ craterem in pontifice, qui mensam proposuit activæ philosophiæ bonis lauitam et refertam, decebatque et imperatoris philosophi, et pontificis in agendo industrii illud magnum et admirabile opus esse et studium, per quæ est incorruptum judicium, et tribunal maneribus impollutum, et continuorum judiciorum sapiens excogitatio: per quæ et libere loquitur et sic gerit justitia, et locum non invenit adversaria: per quæ et reprimi poterant orphanorum lacrymas, gemitusque viduarum, omnisque malignæ et dolosæ machinationis nodi dissolvi, et dux exercitus imperium accipere præmium virtutis, et e turpi lucro manum præbere mundam communia et publica; et dives non sustinere bonorum publicationem, et pauper nulla affici contumelias; et agricola sulcos jucunde proscindere, non timens vectigalium exsolutionem agri, cuius fructus non percepit. Florum manus in celum extensæ, et rivi lacrymarum emissi ex oculis, Deum jam olim placaverunt, et quam, qui eis erant subjecti, justam iram in se suis peccatis provocaverant, eam lacrymarum fluentis (O benignam et clementem

(8) Schisma a Photio inventum intelligit. Nil mirum desiderari hujus conc. Acta, a Grecis, recrudescente post longum tempus schismate, penitus erasa. Minime dubium est, in hoc concil. damnata, vel emendata, quæ in Constantinopol. pseudo-concil. post mortem S. Ignatii habito, gesta ac statuta erant.

(9) Non arbitror Latinos episc. eo evocatos, nisi

A mentem ! sedatam immutarunt, et lacrymas omnium represserunt, fusis misericordiae lacrymis, et sua in eos, qui erant ejusdem generis, misericordia, et superis divinam attraxerunt misericordiam, et terræ faciem, quæ squalore et siccitate interribat, divinas miserationes coegerunt renovare.

19. Hæc sunt philosophicæ mentis facta præclara, quæ sunt germana factis Mosis et Aarónis, conferenda cum factis Eliæ et Elisæ, similia factis Davidis et Samuelis. Magnum illius virtutis indicium, quod tunc curam sustineret pontificalem, quando imperator a pueris laute nutritus justitia, non se dans voluptatibus, non recusans labores, quorum fructus sinceram afferunt voluptatem; sed se doctrinæ dedicans et eloquentiæ, philosophiam magis, quam alia bona, ut quæ propter ipsam conferantur, eligendam esse ducens, concionantem movebat linguam, quæ profundebat verba melle suaviora, similia verbis Salomonis, conferenda cum Davidis. Quo tempore magis apponebat mensam verborum quam ciborum, et dogmatum tanquam ex fonte aliquo fluentum copiose emittebat, et Scripturæ profunditatis citra offensionem latens sensus ab eo investigabatur, et universus bonorum chorus poterat loqui libere.

20. Cum in his esset homo Dei, et florentem doctrinam videret cum virtutibus in imperatoris anima, quæ juvenili utebatur corpore, et vestigia antiquæ felicitatis, et universum alium consequentem statum tam civilem, quam œconomicum, et quæcumque de judicio rerum habita oratio, morum tribuit disciplinæ, gaudio totus diffundebatur, et Deum laudabat, rem eam ducens occasionem gratiarum actionis, et dicens se ab imperatore lubenter superari; qui etsi mundanis obruatur sollicitudinibus, accuratius tamen res assequitur, quam ii qui in spiritualibus rebus consenserunt, tum ingenii felicitate, tum dicendi facultate: et cum aliis ea quoque apprime sciat quæ pertinent ad animam, tanquam qui non solum corporibus, sed etiam animis imperet solertia ingenii et mentis acumine.

21. Unde etiam tanquam sui pudore affectus virile admirabilis, omnem sui curam despiciebat in ætate illa senili, corpus omnino negligens, et ea quibus sciebat id recreari, et quæ ad opem ferendam animæ in certaminibus virtutis, corpus minime lærerent. Quamobrem in longa inedia, et vincendo dolores corporis, suscipiebat labores, qui vires corporis superabant; quod quidem est naturæ inimicum, et quod aversatur ars medicinæ. Etsi esset ejus corpus calidius temperatione, et significaret, non esse ei aptum quoq; deficit, ne videretur tamen

si qui Constantinopol. imperat. subjecti erant. Adfuerunt tamen fortassis aliqui a pontifice legati, quandoquidem antea ab eo petiisset Leo, ut qui a Photio pseudo-patriarcha sacris iniciati ordinibus erant, interque eos Stephanus frater suus, munere fungi suo possent. Qui hic occidentales dicitur, sunt qui Europam iucolebant.

esse remotus a natura hominum, quid sit? Anima nonnunquam veluti in se contracta, et ad Deum excedens, vi naturæ, veluti consulto procurans corpori relaxationem, parum remittebat laborum tenorem perpetuum. Hoc autem iis quidem, qui recte noblebant intueri, esse visum est ostentatio; iis vero, qui erant recti corde, et non tardi ad adspiciendum vetera Patrum exempla, virtus et summum virtutum, et re vera ad Deum excessus et emigratio. Talis cursus, talis vita, talia ejus recte facta. In necessitatibus tolerantia, in fortunæ casibus magnus et excelsus animus, in laboribus perpetua constantia, in ærmonis fortitudo, in laboribus pro virtute, animi alacritas, in imbecillitatibus robur, in morbis, minime omnino cedere et consumi.

CAPUT IV.

Sancti Antonii obitus, sepultura, miracula.

22. Sed venit morbus ultimus, et aderat excessus, et quæ ad excessum pertinent: et humana argueratur imbecillitas, intima penetrante febre, et deponente humorem naturalem, et dissolvente vires illas adamantinas. Ille autem benigno aspectu, omnes prosequens benedictionibus, ultimam dedit salutem: et cum lingua esset impotens, sacra manus obsignavit eas, quæ dici non poterant, benedictiones, Deusque eum vocabat ad supernum tabernaculum, et chorus Angelorum eum quærebat, qui ipsum in terra recte est imitatus: a venerandoque et sacro corpore divina separata anima vespere, cum accenduntur lucernæ, cum lampade virginitatis plena oleo sublatus fuit ad magnam lucem.

23. Nox deinde est consecuta, et sit miraculum, quod potest conferri cum iis, quæ unquam fuerunt, miraculis, quod publicabat illius germanam ad Deum fiduciam, et aperte describens magnitudinem virtutis. Nam cum consuetum signum ex alto patriarchæ decessum, circa magnum templum civitati significasset, mulier paupercula, quæ per manum beneficio afflicientem sibi quotidianum parabat alimentum, cum ex vehementi lapsu crux haberet fractum, in tugurio facto ex sceno et palea jacens immobilis, audita causa ejus, quod signilicabatur, tristi nuntio repente voce privata, ad apoplexiæ tendebat et paralysini. Cum autem parum respirasset, et ad se rediisset, levit et ejulavit miserabiliter, et lamentari incipiens, tragice deplorabat calamitatem, appellans benefactorem, servatorem, nutrientium esurientium, nudorum tegumentum, opes indigentium, dicens: O duram et immanem hanc noctem, in qua extincta fuit benigna lux pauperum! O tristem noctem, quæ obscura effudit tenebras oculis pauperum! O Eva prima parentis, et inobedientia, et invidia, et serpens, et mors, humanae naturæ poenæ inevitabiles! O simul mecum nutrita paupertas, quæ perpetuo assides, et acerbe invadis, non habes ergo amplius veneran-

A dam et sacram manum, quæ tuam a nobis expellat deformem feritatem! Secure deinceps invade, insulta jacentibus: cum corporis confractione spes quoque est confracta vita, periret pauperum viaticum. O quænam Erinnyes meas pedum plantas mortilavit, ut nec funus quidem, quod effertur, possim consequi ejus, qui multos extraxit a sepulcro molestiarum? Cum hæc et plura alia, ut est verisimile, dolendo diceret muliercula, et acerbis perfundetur lacrymis, molestaque et doloribus ei vires defecissent, somno opprimitur, et dulci somnio videt accedentem patriarcham, manu signum crucis in ejus fractura effingentem, et dicentem: Jam es curata, et citra impedimentum tibi licet ingredi; et evanuisse protinus ab oculis. Somnium autem fuit res ipsa, et qua fuit in somnis visio, est veritas. Nam cum a somno esset experrecta, etsi dolores ei amplius nullam afferrent molestiam, reitam admirabili, et tam præter opinionem non poterat credere mulier, sed putabat se adhuc ali somnio. Sed cum perfectius excitata sustulit dubitationem, læta exsiliuit, gratias agentibus vocibus narrans miraculum, et salutem sibi datam publice celebrans.

24. Alia quoque mulier, quæ laborabat diurna plaga oculi morbi, non secus atque illa quæ laborabat profluvio sanguinis, tactu loculi suffuratur salutem, et liberationem a longo tormento invenit brevi momento temporis. Quis Esculapius, quis Chiron tale temperavit medicamentum? Quanam medendi disciplina potest inveniri hujusmodi genus curationis?

25. Sed venerandum quidem et sacrum corpus, cum multorum manus vix tandem effugisset, alios aliunde partem aliquam festinantes accipere; confluens enim undique multitudo, omne genus, omnis ætas, utpote quod cum appropinquarent exsequiæ, imbecilli plurimi violento impetu stupererant rapere aliquam partem et salutis animæ sibi aliquod auferre viaticum, robore tamen et studio eorum, quibus sapienti consilio impositum fuerat, ut hæc reprimerent, postquam mandatum est sepulcro, et natura terræ solvit debitum, et lutum datum est pulveri; ne sic quidem sivit figulus lutum in honoretum, sed etiam conditum sepulcro, honorat miraculo.

26. Quidam enim ex iis, qui præerant texendæ lanae serice imperatoris, correptus morbo lateris, cum vidisset præcisam sibi omnem spem salutis, et medicum dies numerantem, et horas observantem, et tempus curiose inquirentem, et his tempus terentem; uxorem autem et liberos eum ultimis aspergentes lacrymis, et dolorem graviorem efflcientes ejulatibus; cum ergo hæc vidisset, et omni humana ope morbum potentiores, confugit ad divinum ejus servum Antonium: et cum se unxisset oleo, quod lumen alebat in loculo, (nam cum esset fidelis, habebat modicum, quod accepérat) morbum statim fugat, et fruitur curatione, et præter omnem

spem accedit ad loculum, confitens, et beneficium clara voce prædicans.

27. Cum vero capsa pontificis octavo die post justa facta, quoniam non recte se habere videbatur, mutaretur in meliorem, novus quidam et insignis odor unguenti sacratissimi, imploavit sensum eorum, qui aderant, tacite honorans eum qui jacebat, et describens eam, quæ intercedebat cum Deo, conjunctionem et familiaritatem. Nam qui hanc caruncula, in quam cadit interitus, Christum magnificaverat, et mysticus quidam bonus odor ei fuerat ostensus, ut prius describitur apostolicis eloquiis; merito etiam dignatur gratia, quæ spirat unguentum, virtutem immortalem prædicante operacionem.

28. Nonus autem magnificentius præbuit miraculum, ad beneficium pauperum, qui ab ipso de more alebantur, vel potius a Deo per ipsum, qui etiam per Mosem in deserto alimentum pluit admirabile: et viduæ Sareptanæ, adventu prophetæ, parvum multiplicavit viaticum: quinque vero panibus, quinque millia; et rursus septem, aluit quatuor millia, et certos testes, quæ satietati reliquiarum super fuerunt sportas, præbuit. Miraculum autem erat hic quoque additamentum ciborum, qui distribuuntur pauperibus. Id vero erat panis et frumentum coctum, non numero quidem indefinito, sed quantum definita mensura distributionis solebat sufficere mille animabus. Quin etiam erant omnes eadem measuræ, quæ solebant, idem copiæ qui acceperunt, eadem manus eorum qui ministrabant. Et numerus quidem fuit consumptus eorum, qui tesseræ ferebant manibus, (iis enim prius distributis, numerabatur mille hominum multitudo) remanserunt autem tres copioæ, qui sufficerunt pauperibus, qui venerunt absque tesseris.

29. Cuiusmodi autem fuit id miraculum, quod factum est in Leonem patricium, qui præterat militaris numeris, dicatur a nobis. Vir ille laborabat difficultate anbelitus, quod caevis, quæ affuxerunt, obstructa essent instrumenta, et anbelitus liberum non haberet meatum. Qui cum adeo graviter consideretur, tenuemque et imbecillam vocem ederet, alearant quidem qui ad eum genere attinebant, maxime ejulantes (eos enim, qui sunt gloria insignes, mors magis exagit) ; ei autem nusquam erat morbi solutio, nisi a solo divino Pastore. Accedit enim ad cum dormientem, et cum eum e lecto excitasset, rogavit, quemadmodum morbus se haberet. Qui tangens caput et membrum, quod dolebat, non Pæanicum remedium, neque medicamenta Chironis suis applicabat manibus, (nam ueste aliis est ex his rebus curatio) sed cum adhibueret preces in orbo convenientes, et incomparabilem malorum nostrorum curatorem Christum invocasset, ille quidem liberatur a gravi morbo; verus autem fuit precum eventus: protinus enim convaduit, absque impedimento miraculum aperiens, et in tota domo suam salutem celebrans. Hæc sunt facta pontificis

A in ejus dormitionem. Quæ autem in oratione a me sunt prætermissa, in juvenili ejus ætate facta miracula, ea narrabo repetens.

30. Cum olim esset ætate juvenis, et Davidicam pulsaret citaram in templo Divi Theodori Martyris, quod erat situm super quoddam cœmeterium, in quod projiciebantur cadavera condemnatorum, vici quosdam duos aspectu deformes, (solent enim plurimum tales, quales sunt, apparere) apud se iracunde dicentes: Abeamus hinc. Præsentे enim adolescentē, non sustinebimus hic manere. Qui quidem repente aufugientes, simul cum hoc verbo evanuerunt. Hoc ostendit potestatem, quæ prius sancto in eos data fuerat.

31. Hoc quoque secundum conscribatur, quod præcedenti fuit æquale tempore. Mulier illustris, in equo transiens per monasterium cum mundo muliebri, prope fracta delapsa est in terram. Nam cum divinus Antonius tunc esset inter adolescentes, et improviso esset e porta egressus, contigit currum repente conturbari, quod ex alto deorsum delubrasset, nisi eam conservassent, qui cum ipse ambulabant. Illa autem conturbata eo quod acciderat, venerandum ludicrabatur habitum, ut in rebus bujusmodi solent, qui sunt pusilli et abjecti animi. Cui dixit is qui erat perfectus in juventute: Mulier, noli eum incessere maledictis; meis enim manibus venies ad hunc habitum. Hæc dixit sanctus; et cum multi anni præterissent, ad effectum pervenit prædictio, cum ipse quidem beatus horum esset oblitus, mulier vero ei revocasset in memoriam, et aperuisset eum esse, qui hæc tunc ei denuntiasset.

CAPUT V.

Sanctus Antonius cum veteribus SS. comparatus: invocatus ab Auctore.

32. Hæc sanctorum Deus, qui omnia facit et transformat, qui dat alimentum omni carni, qui aperit manum, et implet omne animal benedictione; qui glorificat eos, qui ipsum glorificant, et eat mirabilis in sanctis suis. Sed quoque brevi calice orationis tanquam magno mari, admirabilis Antonii, et magni inter patriarchas, parvam vitam hausimus, age ex doctorum comparatione discimus discipulum. Adam habetur in admiratione, ut principium et radix generis. Sed hic quoque fuit princeps et auctor mulierum, qui non sunt nati ex conjugione corporum, sed sunt multiplicati spirituali coniunctione: quibus non obligarent penitentia damnationis; sed deorum potius hereditatem, nempe vitam eternam, non mortalem, sibi conciliarunt: per quam exprimitur vera ei germana paterna cognatio. Et illi quidem cessat ferarum natura; sed non eorum, qui intus erant, et cohabitabant. Hinc serpens et invidia et dolus mortalem sunt fabricati. Hic autem imperio rationis cum quidquid est ferum et agreste reddidisset obediens, nullum inimico ad fraudem aptum reliquit instrumentum. Abel fuit primus operator Deo acceptorum

sacrificiorum; sed cruentorum, et partis quæ caret ratione. Hic autem sacrificans incurvanti sacrifici, cuius illa erant types et umbra ratione sacrificans et spiritu, et quotidie seipsum immolans, a ratione alienarum animi perturbationum mortificatione, erat invidia superior et ejus fortibus, dolo et cæde, et universa denique simili catena. Magnus fuit Seth; sed habuit nepotes ex conjunctione cognationis, quæ fratrem occiderat, qui magnitudine corporum describebant delicti magnitudinem. Hic vero illius quidem virtutem superavit; iis autem, qui ex ipso nati erant spiritualiter, nullum sere dedit aditum per bona sua præcepta et monita, ut essent vitii participes. Enoch et Noe ille quidem beatus ducitur propter translationem; hic autem, quod omne genus animantium conservarit in diluvio. B Noster vero hic quoque exemplis non inferior, est moribus superior: et translatio non habet lætitiam, quæ spe mortis interrumpatur, sed vita æternæ successio puram percipit voluptatem: et servat arcum, non plenam animantibus rationis expertibus; sed Ecclesiam, cuius illa sunt imagines, omni genere et ætate rationis participum referat.

33. Cum Abraham vocationi ejus, qui ipsum vacavite paterna domo, emigrando peregrinus effectus paruit usque ad mortem. Sed ille quidem fugiens errorem cultus dæmonum, quem fugere vel ipsa docet natura et mens, quæ dominatu deterioris non omnino perdidit vim judicandi, tenebras et mortem luce commutavit, et pietate impietatem, quæ sunt res per se expetendæ universæ naturæ, quæ est participis rationis. Hic autem a pueris lacte pietatis enutritus, et vivens in iis, quæ erant expetenda, (nullius enim rei fugiendæ ne vestigium quidem ullum unquam admiserat) perfectiori judicio quærebat magis pium statum et magis eligendum; vita vitam, et luce lucem, et eligendis, ut semel dicam, permutans magis eligenda. Quantum vero interest inter eligenda, et ea quæ sunt magis eligenda; tantum etiam omnino interest inter eos qui eligunt. Sed Abraham quidem eos hospitio accipiens, qui transibant per Mambre, semel imprudens hospitio accepit angelos. Hic vere totius orbis terræ pauperes perpetuo excipiens, Christum hospitio per totam vitam excipiebat, qui ineffabili benignitate ea, quæ sunt illorum, sibi attribuit: per quæ non in specie angelorum, sed in rei veritate, omnium effectricem Trinitatem in animam admittens, non habuit promissionem unius filii qui carnali præter spem erat nasciturus conjunctione; sed ut multorum potius filiorum activæ philosophiae conjugio, in spiritu vocaretur pater, habuit promissionem, et præter spem vidit multiplicationem dignam promissionem, ut qui non trecentorum vernarum irruptione, multorum regum represserit impetum; sed virili impetu tripartitæ animæ, universam everterit aciem eorum, qui invadabant, et tyrannice id, quod est cognatum, per voluntatem redi- gehant in captivitatem, sub fœta regni specie.

A 34. Cum Isaac secundis, colestis patrem sequens jebentem, non in tumulum aliquem, sed in montem virtutum, onustus lignis continentem. Per quæ in ara cordis desiderii ad Deum ignem accendens, se hostiam præbuit acceptam. Invenio autem eum valde esse Jacob imitatum, non solum in eo quod non fictis moribus varie vitam suam insti tuerit, sed etiam in eo, quod recessit a patria, et in aliena regione degere statuerit: sed non propter cohabitationem mulierum, sororum, sed propter virtutum sororum desiderium, contemplationis, in quam, et actionis; ut actione participes esset contemplationis, et quæ quidem ad unum fontem, nempe ad primum bonum, referuntur et erigunt; per quas multiplicatione insignium, non a ratione alienarum pecudum, sed ratione præditarum, eva sit insignis inter patriarchas.

B 35. Aaron fuit primus pontifex, sed typici et umbratilis tabernaculi. Hic autem veri, et cuius illud erat figura. Cum Moses fuit Dux novi Israelis. Cum Samuele fuit sacer ab infantia, et ad senectutem usque Deo serviens. Imitatus est Davidis mansuetudinem, et, si vis, etiam fortitudinem: ut qui nou adversus Goliath, hominem quemdam magnitudine corporis gloriantem, se recte gesserit; sed adversus Goliath qui percipitur intelligentia, malignum, inquam, et carnis, expertem dæmonem, cum virga continentalis egressus est virga fidei, et præclarum erexit tropæum. Elias effugit insidias Jezabelis. Hic autem insidias impudentis peccati. Habuit cum Eliazeo duplēm Spiritus gratiam, ut qui monasticis et sacerdotalibus donis esset ornatus. Et ut eos, qui intercedunt, omittamus propter multitudinem, Joannis, vitam non agens solitariam, in media civitate imitatus est philosophiam. Hic quoque quod ad se attinebat, habebat mensam absque alio apporatu, et hic ex pilis contexta ueste corpus tegebat, et veluti quadam pellicea zona, nempe perturbationi animi mortificatione, lumbos suos constringebat, et ad eum confuebat non una civitas, neque una gens, sed turbæ plurimæ populo frequentis civitatis, collectæ ex omne genus gentibus et civitatibus, tam orientales, quam occidentales; non aqua tingendas, sed spirituali purificandas mysterio, quod peragebatur divinis instrumentis illius manus et linguae, et initiabat eos, qui dignabantur communione deificæ participationis.

C 36. Apostolorum autem sequens doctrinas et traditiones, et eis suam vitam semper compenens, factis germanum confirmavit martyrium, in quod martyrum zelum haberet pro pietate, et quotidie sua moreretur conscientia; monasticorum laborum diurna et acriba perseveratione: quod martyrica virtute nulla in re est abjectus. Omnia ergo sanctorum et justorum, illorum quidem mores, horum vero cursum, aliorum autem actionem, similiter vero omnium ad primum bonum, vehementissimum et constantissimum imitatus est desiderium. Quo nunc aperie fructus, protegas et defendas, o

divinum et sacrum caput, sacrum gregem, et tuis A precibus corroborata sceptra pietatis, et manum praebas pia potestate, mundi curas cum eo participans : et intercedas apud Deum assistens sine intermissione pro eo, quod orasti, cum esses cum ipso, et ejus vita interesses : et mundanam ei con-

A serves navem in tuto portu divinae tranquillitatis. omnes sedans turbines et tempestates improborum, et obruens insultus iuimicorum, tam eorum, qui sub oculos cadunt, quam qui non cadunt, in Christo Iesu Domino nostro, cui gloria et potentia nunc et semper, et in secula saeculorum, Amien.

ANDREAS CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ ARCHIEPISCOPUS.

NOTITIA

(Cas. Oudix, *De script. ecclæ.*, tom. II, p. 93.)

Andreas Cæsareæ Cappadocum archiepiscopus, de quo eximie Guillelmus Cavus in *Historia scriptorum ecclesiasticorum*, ad annum 500. pag. 379, his verbis : « Andreas Cæsareæ Cappadocum archiepiscopus, vixisse videtur circa exitum seculi VI ac floruisse anno 500. Incerta enim prorsus illius ætas, nec ultra ejus apud veteres mentio. Id tantum certum, eum post Basilium ac Cyrilum Alexandrinum et ante Aretham Cæsariensem scripsisse. Scripsit ad Macarium quemdam *Commentarios in Apocalypsim*, quos Latine vertit Theodorus Peltanus, Soc. Jesu. Exstant Græco-Latine ad finem Commentariorum sancti Chrysostomi in *Evangelium Joannis*, in editione Morelliana tomo VIII. » Ita Cavus fere verbotenus ex Bellarmino, quem etiam non nominatum expressit; quam mihi culpam tam saepè Cavus, alias etiam sape excrescens, exprobrat. Unum tamen Bellarminus addit, quod Cavus suppressit, nempe quia cum non legisset Commentarios istos Andreas Cæsariensis nomine inscriptos, errare post Bellarminum timuit. Addit ergo Bellarminus, Andream in *Commentario Basilium Cæsariensem sape citare*. Quod certe falsum est, quem ne semel quidem in *Commentario suo* Andreas allegavit, licet plurimorum Patrum aliorum et verba et nomen in opere suo expresserit. Porro mss. codices hujus Commentarii, maxime in bibliothecis variant, ut habet Lambecius libro IV seu tomo *Commentariorum bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis, ad codices mss. theologicos Græcos 172, 173 et 174*, pag. 180, his verbis :

« Codex ms. Theologicus Græcus 172, est chartaceus, mediocriter antiquus, in folio, constatque foliis 120, et ad Andréam Taumarum Epidauriotam olim pertinuit. Continetur eo, *Andreas Cæsariensis in Cappadocia, archiepiscopi Commentarius in Apocalypsim sancti Joannis apostoli et evangelistæ*, cuius præfatio inscribitur atque incipit hoc modo : 'Ανδρέου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας ἐπιστολή. Κυρίῳ μου ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ. Πολλάκις αἰτηθεὶς παρὰ πολλῶν ἐξ ἀγάπης, μετ' ὧν τῆς ἐμῆς δυνάμεως ὡς ἐσχήτων ὑπόδηψιν, etc. Ipse autem Commentarius incipit his verbis : 'Ἀποκάλυψις μὲν ἔστιν ἡ τῶν χρυπτῶν μυστηρίων δῆλωσις, κατανγαζομένου τοῦ ἡγεμονικοῦ εἴτε διὰ θεών διεράτων, εἴτε, etc. Prinus hunc Commentarium, sed Latine tantum edidit Theodorus Peltanus Soc. Jesu, Ingolstadii, typis Davidis Sartorii 1584, in-4. Eodem quoque modo exstat idem Commentarius in Magna Bibliotheca veterum Partium Græco-Latina Parisiensi, anni 1654, tomo I., a columna 1529 usque ad col. 1622.

172. Codex ms. Theologicus Græcus, est chartaceus, mediocriter antiquus, in quarto, constatque foliis 151. Continetur eo, *Andreas Cæsariensis in Cappadocia archiepiscopi Commentarius in Apocalypsim sancti Joannis apostoli et evangelistæ*, sed perperam attribuitur Origeni, ut videre est ex titulo *Præfationis*, qui ibi talis est : Εἰς τὴν τοῦ ἀγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου Ἀποκάλυψιν ἐξῆγησις Ὁμιγένους, θαυμαστῶς τὴν ἀσάφειαν ταύτης εἰς φῶς παράγοντα. Ipsa quoque *Præfatio* ibidem in principio est mutila, et quasi *integra* esset, incipit hoc modo : Προοίμιον. Πρῶτον μὲν οὖν ὡς οἰσθα καὶ αὐτὸς, πᾶσα θεόπνευστος Γραφὴ, etc. In sancti apostoli atque evangelistæ Joannis Theologi Apocalypsim, *Commentarius Origenis*, mirabil modo obscuritatem illius ad lumen adducens.

« Codex ms. 174 theologicus Græcus, est chartaceus et bonæ notæ, in 4, constatque foliis 83, qui a Iоannem Sambucum, ut ipse solita proprie manus inscriptione testatur, olim pertinuit. Continetur eo, *Andreas Cæsariensis in Cappadocia archiepiscopi Commentarius in Apocalypsim sancti Joannis apostoli et*

evangelistarum, sed perperam ibi attribuitur Methodio monacho, ut ex sequenti inscriptione videre est : 'Αποκάλυψε τοῦ ἀγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, τοῦ ἡγαπημένου καὶ θεολόγου, ὑπὸ Μεθοδίου μοναχοῦ ἐρμηνεύθεισα. Apocalypsis sancti apostoli et evangelistæ Joannis, dilecti et theologi, a Methodio monacho interpretata. Similiter etiam ibidem, in fine ejusdem Commentarii legitur : Τέλος τῆς Ἐξηγήσεως Μεθοδίου μοναχοῦ εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν Ιωάννου τοῦ Θεολόγου. Finis Expositionis Methodii monachi in Apocalypsim Joannis Theologi. Quibus constat auctore hujus Commentarii esse maxime incertum; cum nunc Andreæ Cæsareæ in Cappadocia archiepiscopo, nunc Origeni auctori antiquissimo, nunc Methodio monacho, in mss. codicibus ascribatur, ad quem pertinere creditur.

Denique codex ms. theologicus Græcus 248 num. 24, et quidecum a fol. 124, pag. 1, usque ad folium 173, pag. 2, idem continet absque nomine auctoris, ut habet Lambecius tono V Commentariorum hujus bibliothecæ, pag. 441. Præter istud exstabat olim in patriarchio Constantinopolitano, vel etiam nunc exstat ms. D. Andreæ Cæsareæ Cappadociæ metropolitæ Explicatio in visiones Danielis prophetæ, ut habet Antonius Possevinus ad calcem Apparatus sacri, p. m., 45.

Exstat quoque in bibliotheca Bodleiana in mss. Baroccianis codice 212, num. 4, Andreæ Cæsariensis episcopi Commentarius in Apocalypsim Græce fol. 108 : Πολλάκις αἰτηθεὶς ὑπό, etc. Itemque in bibliotheca nostra Lugduno-Batava, inter mss. codices Græcos Isaaci Vossii, ab ejus hæredibus emptos, codice 26, n. 5. Andreæ Cæsareæ archiepiscopi Commentarius in Apocalypsim.

Bernardus de Montfaucon, monachus Benedictinus congregationis Sancti Mauri in Gallia, in *Diario Italicu*, anno 1702, Parisiis in 4, apud Joannem Axisson impresso, cap. 15, splendide admodum loquitur de bibliotheca monachorum Sancti Basilii Romæ, quam Petrus Meunius, ordinis præfectus, ingenti Græcorum mss. copia codicum adornavit, quos in variis sibi subjiciens Calabriæ monasteriis, negligenter intactosque jacere audiverat. Hos inter libros, pagina 216, enumerat hujus operis duos codices Græcos mss. in hac bibliotheca existentes, his verbis : « Codex bombycinus xiv sæculi : Ἀνδρέου τοῦ δημοκράτου ἀρχιεπισκόπου Καισαρεῖας τῆς Καππαδοκίας, τῆς πόρος τῷ Ἀργεῳ, εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἐρμηνεια. Initium : Πολλάκις; αἰτηθεὶς ὑπό, etc. Hoc est, Andreæ sanctissimi archiepiscopi Cæsareæ Cappadociæ, ad montem Argœum, interpretatio in Apocalypsim, etc. Opus excusum cum sanctissimi Joannis Chrysostomi operibus, et Andreæ Cretensi vulgo adjudicatur. Item pag. 221, de codice altero et antiquiore, Andreæ Cretensis in Apocalypsim in codice bombycino, ubi, deletis iis quæ prius scripta fuerant, erantque xi sæculi, hoc Andreæ opus descriptum fuit. Andreæ Cæsareæ in Cappadocia episcopo, idem opus superiorius ascribitur. » Haec Bernardus de Montfaucon loco citato.

Dissimilis ista retuli, ut maximam partem Græcorum mss. codicum in Europa bibliothecis existantium, Andreæ Cæsareæ Cappadocum archiepiscopi, saventem esse lector audiat : quorum unus tantum Origenis, dum Methodii monachi, unus Andreæ Cretensis, quinque autem Andreæ Cæsariensis archiepiscopi nomina praæ se ferant. Nam autem adhuc argumentum ad Commentationem huic Andreæ attribuendam desumeretur ex Commentario Arethæ, Cæsareæ Cappadocum archiepiscopi, in Apocalypsim, Græce et Latine Parisiis anno 1631 ad calcem Operum OEcumenii impresso, pag. 640, sub hoc lemmate : 'Ἐκ τῶν Ἀνδρέᾳ τῷ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Καισαρεῖας Καππαδοκίας εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν πεπονημένων θερέτως σύνοψι; σχλικῇ περτερεῖσχ υπὸ Ἀρέθα ἀναζίου ἐπισκόπου τῆς Καισαρεῖας Καππαδοκίας. Brevis quædam Explicatio ex Commentariis beatissimi Andreæ Cæsareæ Cappadociæ archiepiscopi divinitus elaboratis, exposita ab Aretha indigno Cæsareæ Cappadociæ episcopo. Cum autem hic scriptor vix ante sacerdicii ix medium scripisse hunc Commentarium credatur, Arethas Ecclesiae ejusdem archiepiscopus et Andreæ successor, qui anno 914 certo præfuisse legitur, testis idoneus et omni exceptione maior est, ad commentationem banc Andreæ prædecessori asserendum, cuius ab aetate annis 60 vel circiter recentior fuisse habetur.

Jam ad editiones hujus operis, quæ omnes sub Andreæ Cæsareæ Cappadocum archiepiscopi nomine existant, veniamus. Primam omnium: ex mss. codicibus Bavarico et Augustano, edidit Latine tantum Theodorus Peltanus Soc. Jesu, anno 1584, Ingolstadii, in 4. Alteram Græce et Latine cum mss. codicibus collatam, notisque illustratam Fridericus Silburgius Heidelbergæ anno 1596, in folio, quæ cum Operibus sancti Joannis Chrysostomi Græco-Latinis editionis Commelinæ adjungi solet, atque etiam habetur tomo VIII Morellianæ editionis Græco-Latinæ Parisiensis in folio. Editio autem Peltani Latina transiit in *Bibliothecam Veterum Patrum* omnium fere editionum, anni 1589, Parisiis tomo I, col. 1262; 1609, Parisiis tomo I, col. 1049; 1624, Parisiis tomo I, col. 1529; 1654, Parisiis in Magno Bibliotheca Veterum Patrum tomo I, col. 1529 usque ad col. 1622. Sic autem in Præfatione Latinæ sua versionis anno 1584, Ingolstadii in 4, editæ Theodorus Peltanus :

« Quis Commentarii hujus auctor exsisterit, candide Lector, satis opinor, ex titulo toti operi præfixo aperie constat. Quo tempore autem vixerit aut Cæsariensi Ecclesiæ præfuerit, id certo nonnullum compéri. Basilio Magno ejusdem sedis antistite posteriorem fuisse, extra controversiam est, ut qui non semel in hoc Commentario nominetur. Cæterum ad libri hujus interpretationem, præter utilitatem quam inde in Ecclesiam redire posse sperabam, duo præcipue me impulerunt : operis brevitas seu verius ejusdem mediocritas, et codicum Græcorum præterea non levis commoditas. Nam præter præsidia quæ ad eam rem suppeditavit amplissima illa principis Bavariae bibliotheca, singuli favore et benevolentia

nobilis et senatorii ordinis viri, domini Quirini Rellingeri : aliud pervetustum exemplar ex reipublicæ Augustanae bibliotheca impetravi, quod sane plurimum mihi contulit. Quamvis enim quæ ducalis bibliotheca suppeditaverat, ad id quod institueram, satis esse potuerint, Augustanus tamen codex multis locis perquam opportunus mihi fuit. Habebat autem is non Andreas Cæsariensis, sed Methodii titulum. Verum id minus recte, siquidem Commentarii hujus architectus, cum in ipsa præfatione, tum alibi persæpe Methodium nominat. Nihilominus tamen qui Græcorum librorum indicem confecit, culpa omnino caret. Nam cum primæ pagellæ desiderarentur, nulliusque certi auctoris nomen illud volumen præfixum habet, probabili ductus ratione, Methodio quem in Joannis Apocalypsim seripsisse audierat, opus illud attribuit. »

Hac Peltanus, primus hujus operis editor, qui in multis peccat, ejus errores duos animadvertis. Primum, dum ait hunc auctorem *Basilio Magno ejusdem sedis antistite posteriorum fuisse, extra controvèrsiam est, ut qui non semel in hoc Commentario nomineatur*. Hoc enim verum non est, et quomodo a Theodoro Peltano dici potuerit, non video : quippe cum nullam prorsus Basillii Cæsariensis archiepiscopi vel alterius ejusdem nominis, mentionem vel citationem faciat, ut mihi accurate legenti constituit. Imo si conjecturis indulgendum esset, cum tam multorum scriptorum antiquiorum frequentem memoriæ faciat, altumque de Basilio Cæsariensi silentium observet : inde argumento contrario nec improbabili conjicere licet, auctorem illius fuisse Andream istum Cæsariensem archiepiscopum, qui dubio procul, locum aliquem Basilio Magno ejusdem sedis antistiti cum aliis scriptoribus delisset, unde suum Commentarium hausit, nec ab eo citando et allegando prorsus temperasset. Secundus error est, dum cap. 63, post allegatum brevem, citat Methodium patriarcham Constantinopolitanum his verbis : *Ei magnas patriarcha Methodius in sermone de Resurrectione, de his ita scribit, etc.* Hac enim citatio e haberemus aperte, scriptorem hunc non esse antiquiorem ultimis saeculi ix temporibus. Nam licet ad Methodium Olympi episcopum spectet liber de Resurrectione quem profert, cum tamen illum indoctus et incautus iste scriptor sub nomine *Magui patriarchæ Methodii* proferat, diserte hac hallucinatione statim suam prodit, sequo vixisse post tempora Methodii patriarchæ Constantinopolitanæ, quem cum Methodio Olympi Lycise seu Patrensi episcopo confudit. Methodius autem, patriarcha Constantinopolitanus anno 842 factus a Michaeli III Porphyrogenito, anno 847 die 14 Junii obiit, ut habent Acta Joannis Anchoreta apud Simeonem Metaphrastem. Floruisset ergo juxta hanc Peltani versionem, hic Andreas Cæsariensis archiepiscopus sive anonymous, post medium saeculi noxi, annis circiter 50 Methodio patriarcha citato junior. Ita certe juxta Latinam hujus loci versionem in *Bibliotheca Veterum Petrum* editionis 1589, Parisiis tomo I, col. 1282, capite 63, col. 1360, et in aliis editionibus omnibus, usque ad Maximam Lugdunensem anni 1672. Sed Græca editio hujus operis inter Opera D. Chrysostomi sic habet : *Ο δὲ μάγος Μεθόδιος ἐν τῷ Περὶ ἀναστάσεως λόγῳ αὐτοῦ ἔξθετο οὕτως·* editionis Commenliæ anni 1596, Heidelbergæ in fol., serm. 22, sectione 63, pag. 96.

Jam ad statim qua vixisse et seripsisse hic auctor creditur, accedamus. Joannes Jacobus Friesius in *Bibliotheca universalis* Andream Cæsareæ episcopum anno 579, et Aretham ejusdem sedis antistitem anno 587 assignat ; quem secutus est Christophorus Helvicus in *Theatre historico*, pag. 106, editionis Marpurgi Cattorum 1638, in folio. Ita ut ambos sibi synchronos constituant. Guillelmus Caveus in *Historia rei litteraria seu de scriptoribus Ecclesiasticis*, Andream anno 500, pag. 379, Aretham anno 510 alligat, Bellarmineum hac in parte cœcumentem amplexus. Jacobus Perizonius in erudita Dissertatione adversus Gronovium collegam de morte Jude et voce τοῦ ἀπάγγελτος, cap. 4, pag. 40, de his duobus ita loquitur. « At Arethas iste contraxit Andreas Cæsariensis Commentarios in epitomen, atque ideo locutiones si non plane omnes, ut plerique sunt illius Andreas, qui saeculo iv, successit Basilio Magno in Cæsariensem Cappadociæ episcopatum. Sed et Arethas ipse refertur ad saeculum vi, atque ita longe antiquior est jurisconsultus qui Basistica confecerunt, et quorum tamen auctoritate ad probandam verbi ἀπάγγελτος significationem, utitur vir clarissimus Henricus Stephanus, p. 68. » Ille incaute vir doctus scripsit, cujus verbis paucis tres errores insunt. Primus dum Andream Cæsareæ Cappadocum archiepiscopum saeculo iv assignat, qui medio saeculi ix anterior non est. Secundus dum Andream euodem successisse inquit Basilio Magno Cæsareæ Cappadocum archiepiscopo, qui anno 369 episcopus factus, anno 578 sub Gratiano et Valentiniano mortuus est Kalendis Januarii, juxta Baronium in *Annalibus ecclesiasticis*. Tertius dum Aretham saeculo vi refert, quem postea saeculo x ad annum 914 et 920 clariusse probabimus.

Jam igitur, ut statim epocham aggrediamur, post attentam Commentarii hujus, ut aliquid ab eo expiscaremur, iteratamque lectionem : dico hunc Andream Cæsariensem archiepiscopum, hujus expositionis collectorem, sub saeculi tantum ix medium seripsisse, atque adeo et Bellarmineum et scriptorem ejus Cavem, annis errasse cccl vel circiter, in statim istius assignanda, longe turpius quam ego in statu Simeonis Metaphrastis assignata. His argumentis ductus ita sentio. 1. Auctor hujus commentarii in Apocalypsim, ex alio transcribit atque transcribere se profitetur, quod saeculis Ecclesiæ quinque et sex primis inauditum fuit, saeculique noni proprium, ut eruditæ omnes norunt. Ergo hic auctor special tantum ad saeculum Ecclesiæ ix. Id probamus ex ipsis hujus Commentarii verbis, ut profitetur expresse auctor in Prologo. Constat namque beatos illos viros Patresque nostros, Gregorium Theologum, Cyrillum Alexandrium, multoque hisce retustiores Papiam, Irenium, Methodium et Hippolytum, divinum fideque dignum

esse e quorum monumentis occasione accepta, nos ad hoc consultum rentimus: sicuti multas quoque sententias ex coramdem scriptis mutuvimus, hisque nostris Commentariis inseruimus. Et cap. 1: Atque haec haec tenus, quatenus constat nostram Expositionem, sanctorum Patrum vocibus atque sententiis neuliquam adversari. Cap. 17: Qui vero receptionem doctorum Ecclesie sententiam sociuti, haec tanquam futurorum prædictionem accipere malunt, etc. Cap. 23: Ceterum per montem magnum diabolum designatum arbitramur, id quod quibusdam quoque doctoribus vixum est. Capite 30: Per hos testes, plerique doctorem acceperunt Enock et Eliam, qui sub sæculi finem acceptari sunt a Deo, etc. Quis ergo sic loquitur, non sæculi v sed ix interplurimum omnibus entuncte naris videbitur. Præterea perpetuus est in citatione et appellatione veterum. Cap. 4 citat Epiphanium, et eodem capite Gregorium Theologum semel et iterum. Capitibus item 2 et 3 et 9 eundem, quasi in Apocalypsim Commentarium scripsit. Capite 3 Epiphanium et Irenaeum; cap. 15 Methodium; cap. 16 Eusebium Cassiriensem lib. ix *Historie Ecclesiastice* cap. 8; cap. 18 Irenaeum; cap. 33 Methodium; cap. 34 S. Antonium in *Vitis Patrum*; cap. 36 Methodium et Hippolytum, cap. 38 Hippolytum; cap. 44 in fine Dionysium Areopagitam; cap. 47 Vitas Patrum, q[uod]oad angelos custodes. Cap. 49 ambigere videtur an peccata dæmonum ac damnatorum æterna futura sit. Hoc nihil definit. Cap. 53 Hippolytum et Irenaeum citat; cap. 63 Irenaeum et magnum Methodium; capite 66 Epiphanium. Qui igitur hos omnes Patres ut fidei sua regulam profert, ab illorum temporibus se multis annorum centuriis esse remolum indicat, se proinde hominem esse Græcis mediae vel inferioris. 2. Attribuit hic auctor *Commentarium in Apocalypsim* S. Gregorio Nazianzeno, idque non uno in loco, capitibus numeris 1, 2, 3 et 9. Cum ergo bujus *Commentarii* nullus veterum meminerit, non Hieronymus, ipsius Gregorii Nazianzeni discipulus, qui ejus Opera exacte reconsit in libro de *scriptoribus ecclesiasticis*, cap. 127; non Suidas, qui ea exactissime prosecutus est in Lexico, verbo Γρηγόριος; non Photius in *Bibliotheke*: inde conjicimus auctorem hunc esse recentioris Græciæ, scribentem post *Commentarium in Apocalypsim* S. Gregorio Nazianzeno suppositum: qui mos Græcorum recentiorum fuit. 3. Allegat hic idem auctor cap. 44 Dionysium Areopagitam bis verbis: Quod angelii phialus ira divina plena, ex qualibet animalibus, quorum apud prophetam Ezechiel quoque fit mentio, accipient: hoc secundum magnum Dionysium significat agibilium notitiam a primis, ordine quodam ad alios et alios dimanare, etc. Ubi supponit opera divi Dionysii Areopagite, quem magnum Dionysium vocat, omnibus esse nota. Atqui nihil unquam auditum de operibus istis, ante collationem quamdam Constantinopolitanam anno 533 inter Catholicos et Severianos, allegantibus hereticis, Catholicis rejiciuntibus. Auctor ergo qui hoc scribit, nec floruisse sæculo v, nec ad illud spectare potest, quo ignota omnino erant opera S. Dionysii Areopagite, quæ tunc a Severianis conficta suis Catholici credebant. 4. Hæc scribendi ratio ex laciinis veterum Patrum simul juncit sæculo ix primum incepit, in eo invalidit, et usque ad sæculi hujus finem continuavit. Justa enim Trithemium, Walafridus Strabon anno 830, *Glossam ordinariam* in *Scripturam sacram* ex fragmentis sanctorum Patrum, totam collectam scripsit, a seipso nihil proferens, qui, abbas Fuldensis anno 842 factus, anno 849 mortuus scribitur. Jonas quoque, episcopus Aurelianensis anno 821 factus, circa annum 830 libros tres *De institutione laicorum* composuit, ex sententiis veterum Patrum integre collectos, quos ex mss. codicibus Lucas Acherius Parisiis anno 1665 in 4 tomo I *Spicilegium edendos* satisgit. Post annum 850 Photius ille magnus, adhuc laicus existens et officiis imperii publicis ab imperatore occupatus, Μυριάθλον seu *Bibliothecam* ex scriptis clxxviii veterum opusculis colligit, in qua omnia sere verboles ex aliis accepta, si censuras paucas præmissas operibus, quæ simul comportavit, excipias. Circa annum 870 Anastasius, Romanus Ecclesiæ bibliothecarius, scripsit *Historiam Ecclesiasticam* seu *Chronographiam Tripartitam*, ex Georgii Syncelli, Theophanis confessoris et Nicephori patriarchæ Constantinopolitani Chronicis, ab ipso e Græca lingua in Latinam translatis, maximam partem desumptam: quod ipse in *Præfatione* ingenuo fateri non erubescit. Jure igitur merito cum Andreas Cæsareae Cappadocum archiepiscopus, eadem methodo *Commentarium suum in Apocalypsim* scripsit, anno 840 vel circiter assignandus videtur. Hæc ad consultationem Guilielmi Cavei diffusius a nobis scripta sunt.

Alia quoque *Commentaria* Andreas attribuuntur a Caveo ad annum 500, quo eum assignat, tomo II seu parte II *Historie litterariorum* præter *Commentarium in Apocalypsim* præsumptum; nempe *Therapeuticam spiritualem* scripsisse asserit, ex cuius libro secundo fragmenta quædam habentur in *Elogis asceticis Joannis patriarchæ Antiocheni*, folio 38, pag. 2, ab his verbis: Ποῦ ἀ φύγει μετὰ τὴν ἔκδημιαν τοῦ σιώπητος ἀστέρων, de quibus vide Lambecium libro v *Commentariorum*, codice ms. theologicu Græco 251, num. 1, pag. 105. Atque eadem illæ habentur in *Nova Bibliotheca mss. codicum Græcorum Latinorum* atque *Gallicorum*, seu *Specimine antiquarum lectionum Græcarum, Latinarum et Gallicarum*, ex mss. codicibus Regiæ Galliarum Bibliothecæ potissimum collecta, et edita a Philippo Labbeo Soc. Jesu, Parisiis anno 1653, in 4, apud Joannem Henault. Illuc parte II, pag. 82, *Andreas archiepiscopi Cæsareae questiones ex libro Therapeuticorum*, quo abeant anima post mortem corporis, in Regio codice ms. Græco 950, quem oscitant Andreas Cretensis archiepiscopo assignasse me recordor.

At Petrus Lambecius libro IIII *Commentariorum bibliotheca Cæsareae Vindobonensis* pag. 40 *Commentaria* duo alia ipsi attribuit codice ms. theologicu Græco 26 bis verbis: « Vicesimus sextus codex manuscriptus Theologicus Græcus est chartaceus, antiquus, in folio, constatque foliis 329 et ab Augerio Busbechio, ut ipse solita propriæ manus subscriptio testatur, Constantinopoli olim comparatus fuit.

Continentur eo primo et quidem a fol. 4 usque ad fol. 71, *Proverbia Salomonis* cum amplissima catena sive commentario ex variorum sanctorum Patrum, aliorumque veterum scriptorum ecclesiasticorum operibus collecto, cuius principium : Αἱ παροιμίαι περιέχουσιν παλέων τῆθων καὶ παθῶν ἐπανόρθωσιν, etc. Secunda, et quidem a fol. 72 usque ad fol. 329, *Isaias propheta* cum amplissima catena sive commentario ex variorum sanctorum Patrum aliorumque veterum scriptorum ecclesiasticorum operibus collecto, cuius principium : Τοῦ ἀγιωτάτου Κυρίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρεῖας εἰς τὸν Ἰσαῖαν προοίμιον. Λογοτεχνίη μὲν τῶν ἀγίων προφητῶν λόγος, etc.

Collector utriusque huius catenæ, nempe tam in *Proverbia Salomonis*, quam in *Esaiam*, fuit quidam Andreas presbyter, ut videre est folio 329 sive ultimo : quippe ubi scriba qui totum hunc codicem sua manu exaravit, lectores roget orare Deum, ut in tremendo ultimi judicii die misereatur non solum sui, verum etiam Ἀνδρέου ἔλει Θεού πρεσβυτέρου, τοῦ συναγαγόντος καὶ παραθεμένου τὰς ἐμφερομένας τῇ βίβλῳ ταύτῃ παραγραφάς. Tempus autem quo idem codex exaratus est, indicatur folii 73 pagina secunda, per fragmentum canonis *Paschalis* ab anno mundi secundum communem Ecclesiae Constantopolitanæ suppurationem 6744, hoc est anno æræ Christianæ 1236, usque ad annum mundi 6749, sive annum Christi 1241. »

De hoc Commentario et illius auctore agunt in *Apparatu sacro* Antonius Possevinus tomo 1, verbo *Andreas Cæsareæ in Cappadocia episcopus*. Et ad calcem *Apparatus sacri* in catalogo mss. codicum Bibliothecæ Bavariae, cod. 43, ubi *Andreas* nomine inscribitur. Et in catalogo Augustanæ bibliothecæ, codice 72, ubi sub *Methodii monachi* nomine, juxta ipsum Peltanum editorem, legitur ; Bellarminus in libro de *scriptoribus ecclesiasticis*, ad annum 500, cuius sententiam secutus est Caveus ad eundem annum pag. 379.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΟΝΤΟΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΝΔΡΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΙΟΚΑΛΥΨΙΝ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

S. P. N. ANDREÆ

ARCHIEPISCOPI CÆSAREÆ CAPPADOCIAE

IN

DIVI JOANNIS APOSTOLI ET EVANGELISTÆ

APOCALYPSIN

COMMENTARIUS.

Theodoro Peltano interprete. — Opus Græce primum in lucem prolatum ex illustri bibliotheca Palatina. Fredericus Sylburgius archetypum Palatinum cum Augustano et Bavarico mss. contulit, notis et indicibus illustravit. — E typographeo Hieronymi Commelinii. MDXLVI.

MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS CLARISSIMISQUE VIRIS,
SERENISSIMI PRINCIPIS PALATINI ELECTORIS SENATORIBUS INTIMIS
PATRONIS S. O. M.

Cum B. Chrysostomi opera Græco-Latina typis mandare apud me statuisse, amplissimi, nobilissimi clarissimique viri, a commentario in Paulinas epistolas initium faciendum existimavi, interea dum ea

quæ in evangelistas et Actus apostolorum, quæ supersunt, describerentur, conferrentur. Cæterum cum animadverterem, Chrysostomi ad Joannis Theologi Apocalypsin nihil extare, commodumque in serenissimi principis nostri bibliotheca Andreae Cæsariensis episcopi ad illam ipsam commentarius Græcus, qui bactenus in bibliothecis conclusus delituerat, sese obtulisset, ab instituto nostro minime alienum sum arbitratus, si illum Chrysostomum comitem adjungerem, in eo Giberti Veronensis episcopi exemplum secutus, qui OEcumenio olim, Aretæ (qui nostro Andrea ætate inferior est) collectanea in Apocalypsin appendenda curavit. Nactus itaque alterum Andreae Cæsariensis exemplum ms., id negotii Friderico Sylburgio, doctrinæ et diligentia eximiae viro, dedi, ut archetypum utrumque compararet, verborum discrepantiam observaret, notisque et indicibus illustraret. Ad postremum sacri hujus operis ubi pervenit, a Deo O. M. appellatus, vi morbi manum statim de tabula, mihique cursu, quod aiunt, lampada tradidit. Postremo itaque viri hujus mihi amicissimi posthumo fetul, opera nostra in auras productio, tutores quærendi cum essent, vos nominare visum fuit, quos si vixisset ipse parens L. M. Q. nominaturus fuisset: quippe quem vestrum alii συμμαθητὴν habuerunt modestissimum, alii præceptore fideli usi sunt: reliqui vero, qui ipsum prius minus noverant, ubi eum cognoverunt, propter raram eruditionem et in defessum erga rem litterariam studium amarunt, et jam ipsius memoriam laudibus prosequuntur. Quod superest, viri nobilissimi, ac patroni, vos vehementer etiam atque etiam rogo, ut hoc meum consilium, et προσωνήσεως officium in bonam partem accipias, laboribusque nostris, quod facitis, favere pergitis. Valete.

De Apocalypsi Joannis Hieronymi testimonium in epistola ad Paulinum.

Apocalypsis Joannis tot habet sacramenta, quot verba. Parum dixi pro merito voluminis; laus omnis inferior est: in verbis singulis multiplices latent intelligentiae.

De horum commentariorum auctore Theodorus Peltanus interpres in epistola dedicatoria.

Cum hic Apocalypse liber tot abditis mysteriis sit gravidus, totque implicatus tenebris et difficultibus, utiliter meo iudicio operam collocant, qui, veterum theologorum vestigiis insistentes, explicationi illius viriliter incumbunt; tantisque illis obscuritatibus et tenebris lucem aliquam afferre contendunt, et quæ vel ipsi apud se non absque labore meditati sunt, vel apud alios orthodoxos et eruditos interpretes studiose observarunt, liberaliter in medium conferunt. Inter hos autem vel primum, vel primo certe proximum locum promeretur Andreas Cæsareæ Cappadocie archiepiscopus. Num etsi ante ipsum Justinus martyr et philosophus, et Irenæus Lugdunensis episcopus, et alii præterea nonnulli Apocalypsim exposuerint, nullus tamen uno hoc Patre aut copiosius, aut eruditius, aut luculentius hoc præstitit. Quamobrem haud indignus nobis visus est, qui in linguam Latinam converteretur, et ad communem Ecclesiæ usum in lucem ederetur. Quamvis enim homo Græcus et Cappadox, et quod ad hæc loca attinet, hospes quoque et peregrinus sit, nihil tamen aut erroneum, aut barbarum, aut circulatorium sonat: quin miram potius pietatem ubique spirat, magnamque in singulis propemodum pagellis eruditionem, et singularem insuper ab omnibus hæresibus et hæreticis animi alienationem ostendit, maxime vero ab Origenistis et Chilianistis, qui Ecclesiam Catholicam per id tempus præ ceteris infestabant. Fuit itaque commentarii hujus auctor non modo insignis episcopus pastorque apprime vigilans et fidus, ut testantur quotquot vitam illius vel obiter attingunt, verum egregie quoque pius magnaque divinarum humanarumque litterarum eruditione ornatus, et acer denique hæresum et sectarum omnium hostis.

Idem Peltanus in epistola ad Lectorem.

Quis commentarii hujus auctor extiterit, candide Lector, satis, opinor, ex titulo toti operi præfixo aperte constat. Quo tempore autem is vixerit, aut Cæsariensi Ecclesiae præfuerit, id certo nondum comperi. Basilio Magno ejusdem sedis antistite posteriorem fuisse extra controversiam est, ut qui non semel in hoc commentario nominetur. Cæterum ad libri hujus interpretationem, præter utilitatem quam inde ad Ecclesiam redire posse aperabam, duo præcipue me impulerunt: operis brevitas, seu verius ejusdem mediocritas, et codicium præterea Græcorum non vulgaris commoditas. Nam præter præsidia, quæ ad eam rem subministravit amplissima illa principis Bavariae bibliotheca, singulari favore et benevolentia nobilis et senatorii ordinis viri, domini Quirini Rellingeri, aliud pervetustum exemplar ex reipub. Augustanae bibliotheca impetravi: quod sane plurimum mihi contulit. Quamvis enim quæ ducalis bibliotheca suppeditaverat, ad id, quod institueram, sat esse potuerint, attamen Augustanus codex multis locis per quam opportunus mihi fuit. Habet autem is non Andreae Cæsariensis, sed Methodii titulum: verum id minus recte, si quidem commentarii hujus architectus, cum in ipsa præfatione, tum alibi persæpe Methodium nominat: nihilominus tamen qui Græcorum librorum indicem confecit, culpa omnino caret.

Nam cum primæ pagellæ desiderarentur, nulliusque certi auctoris nomen volumen illud pœnūmum habebat, probabili ductus ratione, Methodio, quem in Joannis Apocalypsin scripsisse audierat, opus illud attribuit. Ad genus porro doctrinæ quod attinet, illud est apprime accuratum et orthodoxum: quamvis enim uno aut altero loco, eorum opinioni favere videatur, qui sanctos ante comitatem carnis resurrectionem ad claram Dei visionem admittunt insificantur, hoc tamen illius fidei et auctoritati nihil quidquam derogat: siquidem ea tempestate doctrina hæc in controversiam vocabatur, et apud multos illustris theologos veluti rationi et Scripturæ consentanea palam recepta erat. Verum hæc hominum sententia propter diversam Ecclesiæ sententiam, eam amplius tueri non licet. Cæterum opus hoc præsens e Græca in Latinam linguam anteane a quopiam fuerit conversum, id equidem explorare non habeo. Quanquam enim iis duntaxat exceptis, quæ Aretha hinc mutuatus in suum commentarium transtulit (quæ tamen aliter hic sere leguntur, aliter ibi), nihil quidquam unquam istiusmodi legerim aut viderim: attameu quod sæculum hoc studiosum et litteratum exsistat, orbisque late pateat, fieri potest, ut ab alio id jam præstitum sit, quod nos hic præstare conati sumus. Occurrerunt loca quædam lubrica, et quædam quoque, nisi vehementer fallor, lacunosa, in quibus proinde quid auctor voluerit, aut integra exempla habuerint, divinandum nobis fuit. Ad ipsam vero conversionem quod spectat, majorem more nostro fidei et perspicuitatis rationem habuimus, quam cultus orationis, quamvis hunc quoque non prorsus negligendum putavimus, sed quantum facultas et res ipsa patiebatur, consecutari studuimus, nusquam tamen auxie aut superstitiose; neque enim certi alicujus auctoris verbis nos alligare voluimus, aut etiam debuimus, cum longe aliud sit Græca fideliter vertere, aliud suas cogitationes commodis verbis exprimere. Vulgatam editionem certo consilio retinuimus, tametsi haud ignoraremus, Latinum et Græcum contextum in levibus quibusdam nonnunquam inter se discrepare, et quædam præterea occurrere, quæ clarius et forte quoque commodius effetti potuissent. Vale, Lector, et nostrum hunc conatum pro tuo candore in bonam partem accipe.

CAPITA APOCALYPSEOS THEOLOGI.

Α ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΟΓΟΥ.

Apocalypsis Jesu Christi. Sermo 1, Cap. 1.

Ut Dominum in medio septem candelabrorum posdere (hoc est talari ueste) induitum conspexerit, 2.
Ad Ephesinæ Ecclesiæ angelum destinata, 3.

Cujusmodi Smyrnensis Ecclesiæ angelo sint indicata. Sermo 2, 4.

Cujusmodi Pergamensis Ecclesiæ angelo fuerint significata, 5.

Cujusmodi Thyatirensis Ecclesiæ angelo significata sint, 6.

De iis quæ Sardianæ Ecclesiæ angelo significata sunt. Sermo 3, 7.

Cujusmodi significata fuerint angelo Ecclesiæ Philadelphia, 8.

Qualia Laodicencium Ecclesiæ angelo significata fuerint. 9.

De ostio quod in caelo visum est apertum: deque cingunt quatuor sentoribus, et aliis quibusdam, quæ hinc ordine consequuntur. Sermo 4, 10.

De libro septem sigillis obsignato, quem nulla creata natura aperire potuit, 11.

Ut Agnus qui habet septem cornua aperuerit librum, 12.

Solutio primi sigilli, per quam apostolorum doctrina designatur. Sermo 5, 13.

Secundi sigilli solutio, qua prælium quod infideles contra fideles ineunt, describitur, 14.

Solutio tertii sigilli, quæ illorum a Christo defensionem proponit, qui minus firmiter in ipsum creditabant, 15.

Solutio quarti sigilli, quæ illorum flagella delinquentur qui propter animi molitatem et impatientiam Dominum negaverunt. Sermo 6, 16.

Solutio quinti sigilli, quæ sanctorum clamores ad Deum prosæculi consummatione proponit, 17.

Sexti sigilli solutio, quæ plagas quæ sub sæculi catastrophæ mortalium generi inferentur, breviter percensem, 18.

De centum quadraginta quatuor hominum millibus, qui a quatuor angelorum plaga illæsi conservantur. Sermo 7, 19.

'Αποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αθρος α', περ. α'.

Όπαστα ἐν ᾧ τὸν Θεόν έθεσατο ἐν μέσῳ ἡγεμονίαν χρυσών ἀνθεδυμάτων κοδίρην. β'.

Τὰ γραμμάτα πρὸς τὸν τῆς Βρεστινὴν Ἐκκλησίας ἀποστόλον. γ'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ τῆς Σμυρναῖς Ἐκκλησίας δηγγέλῳ. Λόγος διεύτερος. δ'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς τοῦ Περγάμου Ἐκκλησίας. ε'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς τοῦ Σάρδεων Ἐκκλησίας. ζ'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς τοῦ Εφέσου Ἐκκλησίας. η'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς τοῦ Φιλαδελφείας Ἐκκλησίας. ι'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς Λαοδικείας Ἐκκλησίας δηγγέλοις. θ'.

Περὶ τῆς δραστηρίας θύρας ἢ τῷ οὐρανῷ καὶ τῶν αὐτῶν προσβοτέρων, καὶ τῶν ἔχης. Λόγος τέταρτος. ι'.

Περὶ τῆς βίβλου τῆς σφραγισμένης ἐπὶ τὰ σφραγῖσμα, ήτις οὐδεὶς αἰτοῖται τῆς κτιστῆς σύστασης δύναται. ια'.

Περὶ τῆς μέσω τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων λόγων θεωρίας. ιβ'.

Άνσις τῆς πρώτης σφραγίδος. Λόγος πέμπτος. ιγ'.

Περὶ τῆς δευτέρας σφραγίδος. ιδ'.

Άνσις τῆς τρίτης σφραγίδος. ιε'.

Άνσις τῆς τεταρτης σφραγίδος, τὰς ἃ τῇ συντελεσθεῖσας ἐπαγομένας πληγάς σημαίνουσα. ιη'.

Περὶ τῶν σωζομένων ἢ τῆς πληγῆς τῶν τεσσάρων ἄγγέλων, χιλιάδων ἐκατὸν τεσσαρακοντατεσσάρων. Λόγος ἐβδόμος. ιθ'.

Περὶ τοῦ ἀπαρεμήτου ὅχλου τῶν δὲ θθῶν
λαμπροφορούντων.

Ἄλιστος τῆς ζ σφραγίδος, θηλεῖτα ἀγγελικά
Δυνάμεις προσάτειν τῷ Θεῷ τὰς τῶν ἀγίων προσ-
αυχάς ὡς θημάματα.

Περὶ τῶν ἔτετα ἀγγέλων ὅτι τοῦ πρώτου σαλπί-
ταντος, γάλαζα, καὶ κύρ., καὶ αἷμα ἐπὶ τῆς τῆς
φέρεται. Λόρος δέρδος.

Περὶ τοῦ δευτέρου ἀγγέλου καὶ τῆς ἀκαλεπί-
τῶν ἐτ θαλάσσην δημόφυγων.

Περὶ τοῦ τρίτου ἀγγέλου, καὶ τοῦ πικρασμοῦ
τῶν ποταμών θάλατών.

Περὶ τοῦ τετάρτου ἀγγέλου, καὶ τοῦ σκοτισμοῦ
τῶν φωστήλων. Λόρος ἐγγρατος.

Περὶ τοῦ πέμπτου ἀγγέλου, καὶ τῶν νοη-
τῶν ἀπρόδων, καὶ τοῦ κοινοῦ τῆς μορφῆς αὐ-
τῶν.

Περὶ τοῦ ἑκτοῦ ἀγγέλου, καὶ τῶν ἀπελεπί-
των τὸν Εὐφράτην δεδμένων ἀγγέλων.

Περὶ ἀγγέλου τοῦ περιβεβλημένου τεργέλην,
καὶ λει, συντέλειαν προμηνύοντος. Λόρος δέκαν-
τος.

Οὐαὶ τὸν βιβλαρίδιον ἐκ τοῦ ἀγγέλου δ ειναι-
τελοτῆς εἰληφεις.

Περὶ Ἔρων καὶ Ἑλλα.

Οὐαὶ ἀναιρεθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρτιχρίστου, [οἱ
δύο οὗτοι τοῦ Θεοῦ χροφῆται] ἀναστήσονται.
Λόρος μα.

Περὶ τῆς ἑδδόμητος σάλπιγγος, καὶ τῶν ὑπονύ-
των τὸν Θεόν ἀγίων ἐπὶ τῷ μελλούσῳ χρίσαι. λη.

Περὶ τῶν διωγμῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν προτε-
ρων, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀρτιχρίστου.

Περὶ τοῦ πολέμου τῶν ἀγγέλων, καὶ τῶν δαμό-
των, καὶ τῆς τοῦ Σατανᾶ καταπτώσεως. Λόρος
διδάσκατος.

Περὶ τοῦ δικαίου δ δράκων διώκων τὴν Ἐκκλη-
σίαν οὐ κακεῖται.

Περὶ τοῦ θηρίου τοῦ δεκακεράτου καὶ ἑπτακ-
ελούν.

Περὶ τοῦ φευδοπροφήτου. Λόρος ιγ.

Περὶ τοῦ [μαροῦ] ὄντυματος τοῦ Ἀρτιχρί-
στου.

Περὶ τοῦ ἀρτίου καὶ τῶν ρυδὸς χιλιάδων.

Περὶ ἀγγέλου προστριβούντος τὴν ἀγρύπητην
τῆς μελλούσης χρίσεως. Λόρος ιδ.

Περὶ ἀγγέλου τὴν πετώσιν Βαβυλώνος κηρύ-
στος.

Περὶ ἀγγέλου ἀσφαλιζομένου τοὺς πιστοὺς μη-
δέπασθαι τὸν Ἀρτιχρίστον.

Οὐαὶ δὲ τῇ τεργέλῃ καθήμετος τῷ δρεπάνῳ
συντελέσει τὰ ἐπὶ τῆς βλαστάροτα. Λόρος ιε.

Περὶ ἀγγέλου τρυγώντος τὴν τῆς πικρίας ἀμ-
πελον.

Περὶ τῶν ἔτετα ἀγγέλων τῶν ἐκπρότων τοῖς
ἀνθρώποις τὰς πρὸ τῆς συντελείας ζ πληράς·
καὶ περὶ τῆς ὑαλίνης θαλάσσης.

Οὐαὶ τῆς πρώτης φιάλης ἐκχειστῆς, δλακος
καὶ τῶν ἀποστατῶν τίνται. Λόρος ιε'.

Πληγὴ δευτέρᾳ κατὰ τῶν ἐτ θαλάσση.

Οὐαὶ διὰ τῆς τρίτης οι ποταμοὶ εἰς αἷμα μετα-
περάνυσσαν.

Οὐαὶ διὰ τῆς τετάρτης πανματίζονται οι ἀν-
θρώποι. Λόρος ιε'.

Οὐαὶ διὰ τῆς πέμπτης η βασιλεία τοῦ θηρίου
σπονίζεται.

Οὐαὶ διὰ τῆς ἑκτης η ὁδὸς διὰ τοῦ Ευφράτου
τοῖς διὰ Ἀρατολῶν βασιλεύσιν ἀροληται.

Οὐαὶ διὰ τῆς ἑδδότης χάλαζα καὶ σεισμὸς
καὶ τῶν ἀνθρώπων τίνται. Λόρος ιη'.

Περὶ τοῦ ἑρός τῶν ἔτετα ἀγγέλων δεικνύοντος τῷ
μακρῷ Ιωάννη τὴν τῆς πλευρῆς πόλεως καθαί-
ρεσσον· καὶ περὶ τῶν ἔτετα τῆς πλευρῆς κεχαλῶν,
καὶ δέκα περάτων.

A De innumera illorum turba qui ex gentium natio-
nibus conversi, candidis induentur.

20.

Solutio septimi signi, qua explicatur, quomodo
angelicae Virtutes sanctorum preces voluti thymiana
quoddam Deo offerant,

21.

De septem angelis, e quorum numero dum primus
tuba canit, grande, et ignis, ac sanguis in terram
seruit. Sermo 8,

22.

De secundo angelo, eorumque interitu quoce vitam
in mari degunt,

23.

De tertio angelo, et profuentium aquarum amari-
tudine,

24.

De quarto angelo et luminarum obscurazione.
Sermo 9,

25.

De quinto angelo, mysticisque locustis, ac varia
earumdem forma,

26.

De sexto angelo, ei quatuor angelis qui iuxta
Euphratem ligati tenebantur,

27.

De angelo circumdato iride et nube, qui seculi con-
sumationem denuntiabat. Sermo 10,

28.

Ut evangelista librum ex angelo suscepit,

29.

De Enochο et Elia,

30.

Ut duo isti Dei prophetæ ab Antichristo trucidati,
deinceps surrexerint. Sermo 11,

31.

De septima tuba, et sanctis qui Deum ob futurum
judicium celebrant,

32.

De prioribus et novissimis Ecclesie persecutio-
nibus,

33.

De angelorum et demonum prælio et Satanae casu,
Sermo 12.

34.

B Ut draco Ecclesiam persecuti non desistat,

35.

De bestia quoce habebat cornua decem, et septem
capita,

36.

De pseudopropheta. Sermo 13,

37.

De profano Antichristi nomine,

38.

De agno et centum quadraginta quatuor milibus
stantibus cum agno in monte Sion,

39.

De angelo iudicium propinquum denuntiante,
Sermo 14,

40.

De angelo qui Babylonis ruinam annuntiat,

41.

De tertio angelo qui fidèles, ne Antichristum susci-
piant, graviter admonet.

42.

Ut is qui super nubem sedebat, salce ea demetat
quoce oriuntur e terra. Sermo 15,

43.

De angelo amaritudinis vitem vindemianti,

44.

De septem angelis, qui ante seculi finem septem
plagas hominibus inferunt, deque mari vitreo,

45.

D Ut prima phiala effusa, ulcera nata sint in deser-
toribus. Sermo 16.

46.

De plaga secunda, quoce illi insertur qui in mari
vitam degunt,

47.

Ut flumina per tertiam phialam in sanguinem
convertantur,

48.

Ut per quartam phialam ardore crucientur homines.
Sermo 17,

49.

Ut per quintam plagam bestiæ regnum obscuratum
sit,

50.

Ut per sextam phialam via Euphratis pandatur
regibus ab Oriente venientibus,

51.

Ut per septimum phialam grande et terræ motus
in hominum perniciem excitatus sit. Sermo 18,

52.

De uno e septem sanctorum angelorum numero,
qui B. Joanni adulteræ civitatis eversionem ostendit:
deque septem meretricis capitibus, ei decem ejusdem
cornibus.

53.

*Ut angelus mysterium, quod viderat, interpretatus A
sii.*

*De alio angelo Babylonis ruinam denuntiante,
de qua cœlesti voce, qua sancti civitatem deserere, et
voluptates quibus ante fruebatur, missas facere ju-
bentur. Sermo 19,*

*De sanctorum hymnis et laudibus, triplicique Alle-
luia, quod propter subversam Babylonem cecinerunt
sancti,*

*De mysticis Agni nupliis ejusdemque agni
cæna,*

*Ut Christum viderit evangelista angelicarum
Virtutum agminibus cinctum, alboque equo insiden-
tem. Sermo 20,*

*De Antichristo, ceterisque qui simul cum illo in
gehennam abjiciuntur,*

*Ut Satanæ post Christum crucifixum usque ad
succul finem sit ligatus, et de mille annis,*

*De sedibus quæ illis sunt paratae qui Christi con-
fessionem illibatam conservarunt. Sermo 21,*

*Quæ sit prima resurreccio : quæ item mors se-
cunda,*

De Gog et Magog.

*De sedente super thronum, et communi resurre-
ctione et iudicio Sermo 22,*

*De caelo nro, et terra nova supernaque Jerusa-
alem,*

*Cujusmodi ab eo dicta sint qui sedebat in
throno,*

*De angelo qui sanctam civitatem illi ostendit, et
ejusdemque muros et portas dimelitur. Sermo 23,*

*De fluvio mundo, qui e throno in medium civitatis
plateam procedere visus est,*

*Quod Christus sit Deus prophetarum et angelorum
Dominus,*

*Quod ea omnia quæ Apostolus vidit, digna sint
fide. Sermo 24,*

*Ut jesus sit ne hanc Apocalypsin obsignaret, sed
palam prædicaret,*

*Ut Ecclesia et Spiritus qui in illa degit, gloriosum
Christi adventum expetant; certaque maledictioni
subjiciantur, qui librum hunc adulterari.*

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

"Οκως δ ἀγρελος τὸ δραθὲτ αὐτῷ μυστήριον
ηρμήνευσε.

Περὶ ἑτέρου ἀγρέλου τὴν κτῶσιν Βαβυλῶνος
ἀγρελούντος· καὶ οὐρανοῦ φωτῆς, τὴν ἐπὶ τῆς πό-
λεως φυτῆν ἀγρελούμενης· καὶ περὶ τῆς ἀκοβολῆς
τῶν τερπάνων, ὡς χρί τεκέτητο. Λόγος ιθ'. νε'.

Περὶ τῆς τῶν ἀγίων ὑμρῳδίας, καὶ τοῦ τριτικοῦ
Ἀλληλούϊα, δικεράστησε Βαβυλῶνες
φύοντα.

Περὶ τοῦ μυστικοῦ γέμου, καὶ τοῦ δειπνου τοῦ
Ἄρπιον.

"Οκως τὸν Χριστὸν διναγγελιστῆς δριππον
μετὰ Αντάμεων ἀγρελούντων ἔθεστασι. Λόγος χ'.

Περὶ τοῦ Ἀρτιχριστοῦ, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βαλ-
λομένων εἰς τὴν τέσσαραν.

"Οκως τὸν Σατανᾶς ἔδεθη ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ
σταυρώσεως μέχρι καιρού τῆς συντελείας· καὶ
περὶ τῶν χιλίων ἑταρῶν.

Περὶ τῶν ηγομασμένων θρόνων τοῖς φυλάξασι
τὴν Χριστοῦ διμολογήταν ἀρεξάρητον. Λόγος κα'.

Τίς δειπτείη ἡ πρώτη ἀρδοτασία, καὶ τίς δ δει-
πνος δάθαρος.

Περὶ τοῦ Γάγη καὶ τοῦ Μαργάρ.

Περὶ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς
κοινῆς διαστάσεως καὶ χρίσεως. Λόγος χθ'.

Περὶ καιροῦ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, καὶ τῆς ἀνω
Ιερουσαλήμη.

Περὶ ὧν εἶπεν δὲν τῷ θρόνῳ παθήμενος. ξε'.

Περὶ ἀγρέλου δεικνύντος αὐτῷ τὴν τῶν ἀγίων
πόλιν, καὶ τὸ ταύτης τείχος σύν τοῖς πυλεῶσι
διαμετρούντος. Λόγος χγ'.

Περὶ τοῦ καθημένου ποταμοῦ, τοῦ φανέτος ἐκ
τοῦ θρόνου εἰς μέσην πόλιν ἐκπορεύεσθαι.

"Οτι Θεὸς τὸν προφητῶν δι Χριστὸς, καὶ Δεσπό-
της τῶν ἀγίων.

Περὶ τοῦ ἀξιοπίστου τῶν τεθαμένων τῷ Ἀπο-
στόλῳ. Λόγος χδ'.

"Οκως ἐκελεύθη μὴ σφραγῖσαι, ἀλλὰ κηρύξαι
Ακονδάνην.

"Οκως η Ἐκκλησία, καὶ τὸ δὲ αὐτῇ Πνεῦμα,
προσκαλούνται τὴν Χριστοῦ ἔνδοξον ἐπιφάνειαν.
καὶ περὶ τῆς ἀράς. Η ὑποβάλλονται οἱ τὴν βί-
βλον παραχαράτοτες.

οφ'.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΝΔΡΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

S. P. N. ANDREÆ

ARCHIEPISCOPI CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ

COMMENTARI

IN JOANNIS THEOLOGI APOCALYPSIN.

I PROLOGUS.

A multis, qui majorem de me opinionem, quam
vires meæ ferunt, conceperant, peramant saxe

D ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Πολλάκις αἰτηθεὶς ὑπὸ πολλῶν, τις ἀγάπης με-
ζονα τῆς ἐμῆς διανοίας ἵσχηκότων ὑπόληψιν, ἀν-

πτύξει τὴν τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου Ἀποκάλυψιν, καὶ τοῖς μετὰ τὴν αὐτῆς ὀπεσίαιν χρόνοις ἐφαρμόσῃ τὰ προφητευθέντα, τοῖς ὑπὲρ ἐμὲ ἔγχειρσαις ἀνεβαλδυμην· εἰδὼς μεγάλης τούτο εἶναι διανοίας, καὶ [τῷ] θείῳ Πνεύματι πεφωτισμένης, τῶν μυστικῶν; τοῖς ἀγίοις ἐνοραμένων ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ συμβήσεσθαι, ποιεῖσθαι ἀνάπτυξιν. Εἰ γάρ τῶν παλαιῶν προφητῶν αἱ βίβλοι ὑπὸ πολλῶν ἀρμηνευθεῖσαι, ἵτις τὸ βάθος τῶν ἐν αὐταῖς μυστηρίων [τοῖς πᾶσιν] ἔχουσιν ἀθέατον διχρι τῆς ἡμέρας ἔκεινης, ἵνα τῆς μερικῆς καταργουμένης γνώσεως ἡ τελεία ἀναδειχθήσεται· καίπερ τὰ πλεῖστα περὶ τῆς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν πρώτης ἴπιφανείας κηρύξασαι, εἰ καὶ τινα τούτοις ἀναμπλικαὶ καὶ περὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας κατηγγείλαν· πῶς ἀν τις οὐ τολμηρὸς δειχθήσεται, προφητικοῦ μὲν ἀμετόχος ὡς Πνεύματος, ἐγχειρῶν δὲ ἔκεινοις ὃν οὐκω τὸ τέλος τεθέαται; Ἀλλ᾽ ἐπεὶ ὑπακοὴ μὲν ὑπὲρ θυσίαν ἀγάθη, ἡ δὲ ἀλπὶς οὐ καταισχύνει, καὶ ἡ ἀγάπη οὐ πίπτει, κατὰ τὸν Ἀπόστολον· ταύτη συνθετείμενος τῇ θεαρέστηκε σου ψυχῇ, ὡς Μακάριος, ἐλπίζων τε δι' αὐτῆς τὴν τε τῶν ἐλεειμμάτων ἀνατήρωτιν, τὸν τε τῆς ὑπακοῆς μισθὸν, ἥν [τῆς] ἀγάπης οἶδα καρπὸν, τὸ ἐπιταχθὲν ἐν ὅλῃ γε πληρώσω, σὺν θεῷ τῷ σοφίζοντι.

οὐρε frelius, munus abs te mihi injunctum, Macari, si qui inter commentandum defecus acciderint, rectorum, mercedemque, quam obedientia, quae ex charitate oritur, jure promeretur, haud illiberaliter persoluturum.

Πρώτον μὲν οὖν, ὡς οἵσθια καὶ αὐτὸς, πᾶσα θεοπνευστος Γραφὴ, ἄτε τριμερεὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχοντι, τριμερῆς ἐκ τῆς θείας δεδώρηται χάριτος· καὶ ταύτης οἶον τι σῶμα τὸ γράμμα καὶ ἡ καταστήσην Ιστορία καθέστηκεν· οἷοντεὶ δὲ ψυχή, ἡ τροπολογία, ἐξ αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ ποδηγούσα τὸν ἀναγινώσκοντα· καθάπερ δὲ πνεῦμα, ἡ τῶν μελλόντων καὶ ὑψηλοτέρων ἀναγωγὴ καὶ θεωρία πέρηνεν· ὡς τὴν μὲν πρώτην, πρέπειν τοῖς ἐκ [τοῦ] νόμου παιδαγωγούμενοις· τὴν δὲ δευτέραν, τοῖς πολιτευομένοις ἐν χάριτι· τὴν δὲ τρίτην, τῇ μακαρίᾳ λήξει, ἐν δὲ τὸ πνεῦμα βασιλεύει, ὑποταγέντων αὐτῷ πάντων τῶν σαρκικῶν λογισμῶν τε καὶ κινήσεων. Καὶ τὸ μὲν πρότερον, Ιστορίας πραγμάτων ἡδη γεγενημένων ἐφήρμαζεν, εἰ καὶ τοῖς προδρόμοις τῆς ἀληθείας τύποις οὐ μικρῶς καὶ αὐτὸν [πολλαχοῦ] κεκαλλωπίσται· τὸ δὲ δευτέρον, ταῖς τε παροιμιακαῖς παρανίσεσθαι, καὶ ἐτέροις τοιούτοις διδασκαλικοῖς ἔθεσιν· οἶον, "Ἀκαρδαί φύονται ἐν χειρὶ τοῦ μεθύσου· καὶ, Αἰσχύρθητε, φησί, Σιδών, εἰπεὶ η θάλασσα, καὶ τὰ τούτοις δόμοια. Τὸ δὲ τρίτον, δηλαδὴ τὸ πνευματικὸν, ἐν τῇ Ἀποκάλυψι μάλιστα τοῦ Θεολόγου ἀνθρὸς πλεονάζον εὑρίσκεται, δαψιλῶς μὲν σὺν τῷ τροπολογικῷ ἡδη καὶ τῷ Ιστορικῷ, κάν τοῖς ἀλλοις προφήταις δρώμενον· ἐν τούτῳ δὲ πλεονάζον μάλιστα, διε τοῖς τελειτέροις περὶ τὴν γνῶσιν θεοῦ καλευσθὲν διαγέλλεσθαι. Διὸ καὶ ἡμεῖς, οὐχ ἐς τὰ βάθη κατειληφότες τοῦ ἐν αὐτῷ κεκρυμμένου

A rogatus, ut divi Joannis Theologi Apocalypsin explanarem, ejusdemque vaticinia temporibus, quae post illam patescantam consecuta sunt, utcunque accommodarem, quae ingenii mei nervos excedere videbantur, aggredi hactenus vix sum ausus. Intelligebam enim mysteria viris sanctis per visum ostensa, quae olim explenda exspectantur, com mode explicare, intelligentiæ esse magnæ, mentisque divino Spiritu haud vulgariter illustratæ. Enīn vero si veterum prophetarum libri, tametsi a quam plurimis jam olim explanati, sacramentorum, quae in ipsis latent, profunditatem etiamnum abditam habent habebuntque usque ad diem illum quo, scientia quae ex parte est, destructa, ea quae perfecta est succedit: esto, interim major illorum pars de primo magni Dei et Salvatoris nostri adventu concionetur (nam quædam quoque de secundo ejusdem adventu alicubi interseri negari non debet); quomodo is audax non habeatur, qui propheticī spiritus exors, illa interpretari aggreditur quorum eventus nerdum clare cernitur? At quia obedientiam victimis præstare scriptum exstat, spesque secundum apostolum non confundit, neque charitas, qua animæ tuae intime conjunctus sum, unquam excidit, Dei, qui sapientiam largitur, ut potero explorare conabor. Persuasum enim habeo, eos te pro tua charitate et eruditio benevolē correcturum, mercedemque, quam obedientia, quae ex charitate oritur, jure promeretur, haud illiberaliter persoluturum.

C Primum igitur, ut tu ipse quoque non ignoras, universa Scriptura divinitus inspirata, quae homini, qui ex tribus distinctis partibus conflatur, non absque singulari Dei beneficio obtigit, tripartita est. Hujus veluti corpus est littera, externaque historia: Anima vero, tropologia: hæc enim per ea quae sub sensu veniunt, ad illa deducit lectorem quae mente laetum conspiciuntur: Spiritus autem locum anagoge, hoc est rerum futurarum longissimeque a sensu positarum theoria, sibi vindicat. Primum genus in illos præcipue convenit, quorum pædagogus lex erat; **2** secundum, in eos qui sub lego gratiæ et charitatis ætatem agunt; tertium, in homines vitali hac luce feliciter perfunctos, in quibus carni sensu motuque perfecte iam subjugato, D solus spiritus regnum obtinet. Primum denuo rerum dudum ante gestarum expositionem complectitur; etsi hoc ipsum quoque typis veritatem adumbrantibus, multis passim locis non mediocriter exornetur. Secundum, proverbialibus parænesibus sententiisque moralibus majorem partem constat. Cujusmodi inter ceteras sunt istæ: Spinæ nascuntur in manu temulentii¹; Erubescit, Sidon, ait mare², aliæque bisce similes. Tertium, nempe mysticum vel anagogicum, in Apocalypsi Joannis Theologi et apostoli maxime exuberat. Nam licet anagoge et spiritus simul cum historia et tropologia in aliorum quoque prophetarum libris frequenter occurunt,

¹ Prov. xxvi, 9. ² Isa. xxiii, 4.

A in hoc tamen opere utrumque peculiari quadam ratione exundat; quippe quod non quibusvis, sed cumulationi rerum divinarum notitia locupletatis, Deus Opt. Max. proponet et prædicari voluerit. Quam obrem scopus hoc loco nobis propositus non est, de arcanis illis mysteriis certam aliquam et abolutam sententiam proferre, quasi nos spiritus, qui hic abditur, profunda assecuti simus; sed de earum rerum sensu, quæ beato illi Theologo pales factae fuerunt, specimen exhibere aliquod tantum (nam omnia secundum nudam litteræ superficiem inter pretari, neque audemus neque fas esse ducimus), eaque rationes lectoris menti ad diligentissimum inquisitionem, industriaque exercitationem, qualecumque ansam offerre; necnon eamdem ad rerum praesentium, quæ natura sua fluxæ atque caduceæ sunt, despiciens, futurorumque honorum, quæ æterna atque stabilia habentur, desiderium aliquo modo excitare. At vero exactam certamque horum omnium uotitiam et interpretationem, divinæ sapientiae libenter relinquimus. Nam una enim est quæ et tempora et momenta, quando libri hujus oracula certum exitum sortientur exquisite novit; in quæ etiam tempora et momenta, ne curiosius inquireremus, per apostulos nobis inhibitum voluit.

B Ceterum quidquid hic tentavimus, hoc totum solo obsequendi studio tentavimus. Partiti autem præsens hoc opus sumus in viginti quatuor sermones, et duo supra septuaginta capita, propter tripartitam viginti quatuor seniorum substantiam, corporis videlicet, et animi, et spiritus. Per hos namque compendio quadam illorum omnium plenitudo designatur, qui unquam jam inde a mundi exordio usque ad sæculi consummationem, Deo placuerunt; quemadmodum quæ hinc consequentur, planum id nobis facient. Porro autem de libri hujus fide et auctoritate, prolike hoc loco disserrere supervacaneum arbitramur. Constat namque beatos illos viros Patresque nostros, Gregorium Theologum, Cyrilum Alexandrinum, multoque hisce velutiosores Papiam, Irenæum, Methodium et Hippolytum, divinum fideque dignum esse, non uno loco tradere; et quorum monumentis occasione accepta, nos ad hoc consilium venimus; sicuti multas quoque sententias ex eorumdem scriptis mutuvavimus, hisceque nostris commentariis inseruimus. Tu autem, homo Dei, nostrum hunc conatum precibus ad Deum susis compensa; qui sane, quod crebram præmiorum, quæ justis olim persolventur, mentionem faciat; supplicaque, quæ impialis et persecutoribus apud inferos constituta sunt, subinde ob oculos ponat, haud parum, ut autumo, ad salutarem animi compunctionem conferet.

3 CAPUT PRIMUM, SERMO PRIMUS.

I. 1. Apocalypsis Jesu Christi, quam dedit Illi Deus palam facere servis suis, quæ oportet fieri cito.

D Apocalypsis nomine, occulorum mysteriorum pales factio designatur, sive illa fiat per insomnium divinitus innatissimum, sive in vigilia, parte illa quæ in animæ regno principatum tenet, per coelestis lumenis illapsum collustrata. Cum autem ejusmodi revelationem Christo a Deo datum asserit, humanitati Jesu orationem accommodat, idque inoffense: quandoquidem jam ante in Evangelio suo sublimiora et diviniora de Dei Verbo tradiderat, quam Evangelistarum aliis ullus. Quin hoc ipso etiam loco per angelum administrum, addiscentiumque

A πνεύματος, τὴν τῶν ἑωραμένων τῷ μακαρίῳ [Θεολόγῳ] ἀνάπτυξιν ποιούμεθα. Οὐτε δὲ πάντα κατὰ τὸ γράμμα νοῆσαι τολμῶμεν, ή περὶ τῶν ἐστοχασμένων ἡμῖν ἀποφενόμεθα· ὅλ' ὡς γυμνασίαν τῷ νῷ πρὸς ἐντρέχειν παρεχόμενοι καὶ τῶν μὲν παρόντων, ἔτε παραρθέντων, καταφρόνησιν· τῶν δὲ μελλόντων, ἔτε μεντόντων, ἐπιπόθησιν· τὴν ἀκριβῆ τούτων γνῶσιν τῇ θείᾳ σοφίᾳ καταλιπόντες, τῇ καὶ τοὺς χρόνους ἐπισταμένη, καθ' οὓς τὰ προφητεύθεντα γενήσεται· οὓς ζητείν ἡμῖν διὰ τῶν ἀποστόλων ἀπηγόρευται.

C εaque rationes lectoris menti ad diligenter inquisitionem, industriaque exercitationem, qualecumque ansam offerre; necnon eamdem ad rerum praesentium, quæ natura sua fluxæ atque caduceæ sunt, despiciens, futurorumque honorum, quæ æterna atque stabilia habentur, desiderium aliquo modo excitare. At vero exactam certamque horum omnium uotitiam et interpretationem, divinæ sapientiae libenter relinquimus. Nam una enim est quæ et tempora et momenta, quando libri hujus oracula certum exitum sortientur exquisite novit; in quæ etiam tempora et momenta, ne curiosius inquireremus, per apostulos nobis inhibitum voluit.

D Αἱ' ὑπακοὴν οὖν τοῦτο πεπράχαμεν· διελόντες τὴν περοῦσαν πραγματείαν εἰς λόγους καθ', καὶ οὕτοις κεφάλαια, διὰ τὴν τριμερῆ τῶν καθ' [πρεσβυτέρων] ὑπόστασιν, σώματος καὶ φυχῆς καὶ πνεύματος· διὸ τῶν ἀρχήθεν μέχρι συντελείας τοῦ αἰώνος εἴαστησάντων θεῷ τὸ πλήρωμα χαρακτηρίζεται, καθὼς ἐν τοῖς ἑκῆς δηλωθήσεται. Περὶ μέντοι τοῦ θεοπνεύστου τῆς βίστου, περιττὴν μηκύνειν τὸν λόγον ἡγούμεθα, τῶν μακαρίων, Γρηγορίου, [φημι], τοῦ Θεολόγου, καὶ Κυρίλλου, προσέτι δὲ καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων Παπίου, Εἰρηναίου, Μεθοδίου, καὶ Ἰππολύτου ταύτη προσμαρτυρούντων τὸ ἀξιόπιστον. Περὶ δὲ τοῦ καθ' ἡμεῖς πολλὰς λαβόντες ἀφορμὰς εἰς τοῦτο ἀληθύσαμεν, καθὼς ἐν τοῖς τόποις χρήσεις τούτων παρεθέμεθα. Σὺ δὲ, ὡς τοῦ θεοῦ ἁγιότωπε, εὐχαῖς τὸν πόνον ἔμειψας, οὐδὲ μικρὸν, ὡς οἶμαι, συντελοῦντα πρὸς [τὴν] κατάνυξιν διὰ τῆς μνήμης τῶν ἀπονεμηθησομένων τοῖς τε δικαίοις, τοῖς τε ἀμαρτωλοῖς ἀμοιβῶν καὶ ἀντιδόσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ, ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Ἔ Αποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡνὶ κδωκει αὐτῷ σ θεος δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ δ δεῖ γενέσθαι ἐτ τάχει.

D Αποκάλυψις [μέν] ἐστιν ἡ τῶν χρυπτῶν μυστηρίων δηλωσίς, καταγαζομένου τοῦ ἡγεμονικοῦ, εἴτε διὰ θεῶν δινεράτων, εἴτε καθ' ὑπαρ, εἰκ θείας εἰλαρμψεως. Δοθῆναι δὲ τῷ Χριστῷ ταύτην φησιν, ἀνθρωπιώτερον μᾶλλον τὸν λόγον περὶ αὐτοῦ ποιεύμενος· ἐπείπερ ἐν τῷ [κατ' αὐτὸν] Εὐαγγελίῳ τοῖς ὑψηλοῖς καὶ θεοπρεπέσιν ὑπὲρ πάντας ἀνδιέπρεψε· κανταύθα διὰ τοῦ διακονούντος ἀγγέλου, καὶ τοῦ τῶν μανθανόντων δούλων δινόματος, τὸ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ ἐμφανίεται μέγεθος· αὐτοῦ γάρ δεῦλα τὰ σύμπαντα. Τὸ δὲ ἐν τάχει γενέσθαι, σημαίνει τὸ,

τινὲς μὲν αὐτῶν παρὰ ποθεῖς γενέσθαι τῆς περὶ αὐτῶν προφήσιας, καὶ τὰ ἐπὶ συντελείᾳ δὲ, μὴ βραδύνειν· διὸν χλιαὶ ἔτη παρὰ θεῷ ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἔχους ἦται δεῖχθε, λελόγισται.

sunt, jam præ sortibus urgere, brevique adeo eventum, quæ ad sacerduli tandem suum contingent, haud repulerent lanquam dies beaterna, quæ præterit.

Kai ὅτιμαρεν διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ ἀποστολας τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, διὰ ἀποτύρωσε τὸν Λόγον [τοῦ Θεοῦ], καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δοκιμάσκειν εἰσιν καὶ διὰ τὴν γεννητικὴν μετὰ ταῦτα.

'Ο Χριστός μοι, φησίν, ὡς Δεσπότης, ὡς οἰκείων δούλων, διὰ ἀγγέλου ταῦτα δεῖχλωσε, τὴν εἰς αὐτὸν δικαιογένειαν μαρτυρήσαντι· ἐφ' ὃ διὰ τῶν ὁρατῶν ὀντῶν διαμαρτύρουσεν καὶ κηρύξας πρὸς ἑκατοντρήπτην τῶν ἀποκύντων, τά τε δύτα καὶ [τὰ] τοὺς ἀνθρώπους λανθάνοντα, τά τε ξεσθεῖς μέλλοντα· προφητεῖας γάρ ιώρασκεν ἀμφότερα· καὶ δῆλον· ἐκ τοῦ εἰρήσθαι· Ἀπέτια εἰσι, καὶ διὰ τοῦτο τετέστωται. Ταῦτα δὲ εἰσι παραστατικά τοῦ τε ἀνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος γένουν.

Μακάριος δὲ ἀπαγγέλωσαν, καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ τὸν αὐτῷ γεγραμμένα· διὰ ταῦτα καρδίας δέργουσε.

Μακάριες τοὺς διὰ τῶν πράξεων ἀναγινώσκοντας καὶ ἀκούοντας. Ἔγγινος γάρ δὲ παρὼν καὶρός, καὶ πᾶν εἰς ἀργασθεῖν προκείμενος· ὡς φησίν δὲ Κύριος· Εργάζεσθε διὰς ἡμέρα ἔστι· καὶ ξέστι· τυχεῖν τοῦ παρασιμοῦ. Καὶ ἔτερος δὲ, Ἔγγινος δὲ καρδίας, δὲ τῆς τῶν ἱερῶν διανομῆς, διὰ τὴν τοῦ [παρόντος] θίου σμαρτότητα, συγχρίσει τοῦ μέλλοντος.

C Καὶ ἔτετον ἄνθρωποι τοῦ θρόνου αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐγγίνοντες ταῖς ἔπειτα Ἐκκλησίαις ταῖς ἐτ τῇ Ἀστι· χάρις θύμης καὶ εἰρήνη ἀπὸ [τοῦ] δὲ ὀντοῦ, καὶ δὲ τὸν ὄφροντος· καὶ ἀπὸ τῶν ἔπειτα πρεμάτων, ἃ ὀστειν ἄνθρωποι τοῦ θρόνου αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Παλλῶν δὲ οὐαῶν τῶν κατὰ τόπον Ἐκκλησιῶν, ἵπτα μόνας ἐπάστειλε· διὰ τοῦ ἰδεοματικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ μυστικὸν τῶν ἀπανταχῆ Ἐκκλησιῶν σημαίνειν, καὶ [τὸ] τῷ παρόντι βίᾳ σύστοιχον· ἐν ὃ [καὶ] ἡ ἰδεοματικὴ τῶν ἡμερῶν περίοδος γίνεται. Διὸ καὶ ἔπειτα ἀγγέλων καὶ ἔπειτα Ἐκκλησιῶν μέμνηται εἰς φησί· Χάρις θύμης καὶ εἰρήνη ἀπὸ τῆς προσυκοστάτου Θεότητος. Διὰ μὲν γάρ τοῦ, δὲ ὀντοῦ, δὲ Πατέρος δηλοῦνται· δὲ χρηματίσας τῷ Μωϋσῇ. Ἐγώ εἰμι, [λέγων,] δὲ τὸν δὲ τοῦ, δὲ τὴν, δὲ τὸν, δὲ τὸν ἄρχοντα τὸν θεόν· διὰ δὲ τοῦ, δὲ ἀρχόμενος, δὲ Παράκλητος, δὲ τὸν ἀπόφοιτῶν τοὺς τῆς Ἐκκλησίας τέκνους διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος· τελεωτέρως δὲ καὶ τρανοτέρως ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐπειδὲ δὲ πνεύματα, τοὺς ἔπειτα ἀγγέλους νοεῖν δυνατὸν, [τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν λαχόντας τὴν κυβερνησίν·] οὐ συναρι-

A servorum vocabulum, Christi divinitati per amplum testimonium imperit. Ipse namque est cui universa creatura servit. Porro autem cum ista cito futura subjungit, nonnulla ex iis quæ hoc libro patefacta sortitura esse subindicat. Sed et ea ipsa quoque, que ad sacerduli tandem suum contingent, haud procul abesse: quippe cum milie anni apud Deum reperirent lanquam dies beaterna, quæ præterit.

I, 1, 2. *Et significavit militens per angelum suum servum suo Ioanni, qui testimonium perhibuit verbo Dei, et testimoniam Iesu Christi, quæcumque vidit, et quæ sunt, et quæ posse haec oportet fieri.*

Christus Dominus, inquit, haec mihi, qui diserte illum professus sum, tanquam servu suo per angelum manifestavisti; quo et ea quæ sunt, hominumque notitiam adhuc fugiunt; et ea rursum quæ olim futura sunt, inilique per visionem ostensa sunt, palam ad audientium conversionem contestare, publiceque prædicere. Utraque namque prophetico spiritu hausit. Atque hic sensus ex orationis tempore aperiit colligitur; quandoquidem verba haec: *Quæ sunt, et quæ fieri oportet, praesentis futurique temporis notionem manifeste præ se ferunt.*

I, 3. *Beatus qui legit et audit verba prophetia huius: et servat ea quæ in ea scripta sunt: tempus enim prope est.*

Beatos prædicat non quoevis promiscue, qui haec legunt vel audiunt; sed qui bonorum operum studio intenti, legunt vel audiunt. Ceterum tempus, quo beatitudinem hanc comparare licet, quodque omnibus ut studiose operentur, propositum est, in propinquæ esse admonet. Notum est enim illud Christi: *Me oportet operari opera ejus qui misit me, tunc dies est; venit nox, quando nemo potest operari*.³ Alio quoque sensu tempus, & quo meritorum premia distribuentur, proprium est; siquidem vita hujus spatium, cum aeternitate comparatum, brevissimum est.

I, 1-4. *Ioannes septem Ecclesiis quæ sunt in Asia: gratia vobis et pax ab eo qui est, et qui erat, et qui venturus est, et a septem spiritibus, qui in conspectu throni ejus sunt.*

Cum multæ passim per orbem extant Ecclesiæ, ad septem duntaxat scribit: verum numero hoc D septenario, qui præsentis viæ decursui consentaneus est (totius namque hebdomadæ periodus septem dierum curriculo absolvitur) omnium ubivis locorum existentium Ecclesiarum mysterium complexus est. Ea igitur de caussa, ut septem angelorum, ita septem quoque Ecclesiarum mentionem facit. Ad quas proinde hunc in modum scribit: *Gratia vobis et pax a Divinitate quæ in tribus hypostasis subseruit. Et quidem per eum qui est, Pater designatus videri potest. Moysi enim respondet Deus: Ego sum qui sum. Per eum vero qui erat, Verbum. Verbum namque in principio erat apud Deum. Per eum dñeque qui venit et venturus est, Spiritus paracletus; hic enim per sanctum baptisma ad Ecclesiæ*

³ Joan. ix, 4.

A *In hoc tamen opere utrumque peculiari quadam ratione exundat; quippe quod non quibusvis, sed cumulatiori rerum divinarum notitiae locupletatis, Deus Opt. Max. propoñet et prædicari voluerit. Quamobrem scopus hoc loco nobis propositus non est, de arcans illis mysteriis certam aliquam et absolutam sententiam proferre, quasi nos spiritus, qui hic abditur, profunda asecurti simus; sed de earum rerum sensu, quæ beato illi Theologo patefactæ fuerunt, specimen exhibere aliquod tantum (nam omnia secundum nudam litteræ superficieum interpretari, neque audemus neque fas esse ducimus), eaque ratione lectoris menti ad diligenter inquisitionem, industriaque exercitationem, qualcumque ansam offerre; necnon eamdem ad rerum præsentium, quæ natura sua fluxæ atque caducæ sunt, despicientiam, futurorumque bonorum, quæ æterna atque stabilia habentia, desiderium aliquo modo excitare. At vero exactam certamque horum omnium notitiam et interpretationem, divinæ sapientiæ libenter relinquimus. Nam una enim est quæ et tempora et momenta, quando libri hujus oracula certum exitum sortientur exquisite novit; in quæ etiam tempora et momenta, ne curiosius inquireremus, per apostolos nobis inhibitum voluit.*

Ceterum quidquid hic tentavimus, hoc totum B solo obsequendi studio tentavimus. Partiti autem præsens hoc opus sumus in viginti quatuor sermones, et duo supra sepius agitata capita, proprie tripartitam viginti quatuor seniorum substantiam, corporis videlicet, et animi, et spiritus. Per hos namque compendio quodam illorum omnium plenitudo designatur, qui unquam jam inde a mundi exordio usque ad sæculi consummationem, Deo placuerunt; quemadmodum quæ hinc consequentur, planum id nobis facient. Porro autem de libri hujus fide et auctoritate, prelike hoc loco dissenserere supervacaneum arbitramur. Constat namque beatos illos viros Patresque nostros, Gregorium Theologum, Cyrillum Alexandrinum, multoque hisce velutiores Papiam, Irenæum, Methodium et Hippolytum, divinum fideque dignum esse, non uno loco tradere; e quorum monumentis occasione accepta, nos ad hoc consilium venimus; sicuti mulitas quoque sententias ex eorumdem scriptis mutuavimus, hisceque nostris commentariis inseruimus. Tu autem, homo Dei, nostrum hunc conatum precibus ad Deum fusis compensa; qui sane, quod crebram præmiorum, quæ justis olim persolventur, mentionem faciat; supplicaque, quæ impiis et peccatoribus apud inferos constituta sunt, subinde ob oculos ponat, haud parum, ut automo, ad salutarem animi compunctionem conferet.

3 CAPUT PRIMUM, SERMO PRIMUS.

I. 1. Apocalypsis Jesu Christi, quam dedit illi
Deus palam facere servis suis, quæ oportet fieri
cito.

**Apocalypsis nomine, oeculatorum mysteriorum
patesfactio designatur, sive illa fiat per insomnium
divinitus immissum, sive in vigilia, parte illa que-
i : animæ regno principatum tenet, per celestis
Iuminis illapsum collustrata. Cum autem ejusmodi
revelationem Christo a Deo datam asserit, humani-
tati Jesu orationem accommodat, idque inoffense :
quandoquidem jam ante in Evangelio suo subli-
miora et diviniora de Dei Verbo tradiderat, quam
Evangelistarum alias ullus. Quin hoc ipso etiam
loco per angelum administrum, addiscentiumque**

μάστος, τὴν τῶν ἑωραμένων τῷ μακαρίῳ [Θεο-]
[η] ἀνάπτυξιν ποιούμεθα. Οὗτος δὲ πάντα κατὰ τὸ
αἷμα νοῆσαι τολμῶμεν, οὐ περὶ τῶν ἐστοχασμέ-
τημένων ἀποφευνόμεθα· δὲλλ' ὡς γυμνασίαν τῷ νῷ
ἐντρέχειαν παρεχόμενοι καὶ τῶν μὲν παρόν-
τες παραβρέσσων, καταφρόνησιν· τῶν δὲ μελ-
ών, ἄτε μενήντων, ἐπιπόθησιν· τὴν ἀκριβῆ τού-
γωνας εἰς θεῖαν σοφίᾳ καταλιπόντες, τῇ καὶ
χρόνους ἐπισταμένη, καθ' οὓς τὰ προφητε-
α γενήσεται· οὓς ζητεῖν ἥμιν διὰ τῶν ἀποτελ-
θητηρευταν.

Δι': ὑπακοήν εὖν τοῦτο πεπράχαμεν· διελόντες τὴν κτερίουσαν πραγματείαν εἰς λόγους καθ', καὶ οὐδὲ κεφάλαια, διὰ τὴν τριμερῆ τῶν καθ' [πρεσβυτέρων] ὑπόστασιν, σώματος καὶ ψυχῆς καὶ πνεύματος· δι': ὡν τῶν ἀρχῆθεν μέχρι συντελείας τοῦ αἰώνος εὐ-αρεστησάντων Θεῷ τὸ πλήρωμα χαρακτηρίζεται, κα-θὼς ἐν τοῖς Ἑξῆς δηλωθήσεται. Περὶ μάντοις τοῦ θεο-πνεύμου τῆς βίθου, περιττὴν μηκύνειν τὸν λόγον ἥγονύμεθα, τῶν μακαρίων, Γρηγορίου, [φημι], τοῦ Θεολόγου, καὶ Κυρίλλου, προσέτι δὲ καὶ τῶν ἀρχαιο-τέρων Παπτίου, Εἰρηναίου, Μεθοδίου, καὶ Ἱππολύ-του ταύτη προσμαρτυρούντων τὸ δέκιμπιστον. Παρ' ὧν καὶ ἡμεῖς πολλάς λαβόντες ἀφορμὰς εἰς τοῦτο ἀληγούθαμεν, καθὼς ἐν τισι τόποις χρήσεις τούτων παρεθέμεθα. Σὺ δὲ, ὡς τοῦ Θεοῦ δινθρωπε, εὐχαῖς τὸν πόνον διμεώψαι, οὐδὲ μικρόν, ὡς οἶμαι, συντελούντα πρὸς [τὴν] κατάνυξιν διὰ τῆς μνήμης τῶν ἀπονεμη-θησομένων τοῖς τε δικαίοις, τοῖς τε ἀμαρτωλοῖς ἀμειδῶν καὶ ἀντιδρεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ. ΑΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Ακοντάνψις Ιησούν Χριστοῦ ήγε κδωκερ αὐτῷ
δ Θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ δεῖ γερέσθαι
εγε τάχει.

'Αποκάλυψις [μέν] έστιν ή τῶν χρυπτῶν μυστηρίων δῆλωσις, καταυγαζομένου τοῦ ἡγεμονικοῦ, εἴτε διὰ θείων δινειράτων, εἴτε καθ' ὑπαρ, ἐκ θείων ἀλλαγμάτων. Δοθῆναι δὲ τῷ Χριστῷ ταύτην φησιν, ἁνθρωπινώτερον μᾶλλον τὸν λόγον περὶ αὐτοῦ ποιούμενος· ἐπειτέρᾳ ἐν τῷ [κατ' αὐτὸν] Εὐαγγελιῳ τοῖς ὑψηλοῖς καὶ θεοπρεπεσίν ὑπὲρ πάντας; ἐνδιέπρεψε· κακνταῦθα δὲ διὰ τοῦ διακονοῦντος ἀγγέλου, καὶ τοῦ τῶν μανθανόντων δούλων δνόματος, τὸ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ ἐμφανίσται μέγεθος· αὐτοῦ γάρ δουλατὰ σύμπαντα. Τὸ δὲ ἐν τέχει γενέσθαι, σημαίνει τὸ,

τινά μὲν αὐτῶν παρὰ πόδας γενέσθαι τῆς περὶ αὐτῶν προβήσεως, καὶ τὰ ἔπει συντελεῖται δὲ, μή βραδύνειν· δύστις χλια ἐπει παρὰ Θεῷ ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἀχθός τις δεήλθε, λελόγυισται.

sunt, jam præ foribus urgere, breve adeo evene-
que, quæ ad seculi tandem finem contingent, haud
reputentur tanquam dies hesterna, quæ præterit.

*Καὶ ἐπήμερεν δὲ διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ ἀκο-
στηλας τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, δις ἐμαρτύρησε
τὸν Αἵρον [τοῦ Θεοῦ.] καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, δῶν εἰδε καὶ ἔτιπε εἰδε καὶ δὲ χρῆ γε-
νόνται μετὰ ταῦτα.*

Ο Χριστός μοι φησίν, ὡς Δεσπότης, ὡς οἰκείων
διύλων, δι' ἀγγέλου ταῦτα δεδήλωκε, τὴν εἰς αὐτὸν
θμαλογίαν μαρτυρήσαντι· ἐφ' ὃ διὰ τῶν ὀραθέντων
διαμαρτύραισθε καὶ κηρύξατε πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν
ἀποικίων, τά τε δυτα καὶ [τὰ] τοὺς ἀνθρώπους λαν-
θάνοντα, τά τε ἔσεσθαι μέλλοντα· προφητικῶς γάρ
ἰώρασεν ἀμύρσερα· καὶ δῆλον ἐξ τοῦ εἰρῆσθαι·
Ἄττα εἰσι, καὶ διὰ χορὶ τετέσθαι. Ταῦτα δὲ εἰσι
καραστατικά τοῦ τε ἐνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος
γένους.

**Μακάριος δὲ ἀταγωνώσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες
ιοὺς λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ
τὸ αὐτῷ τετραμμέτρα· δὲ γάρ καιρὸς διτύς.**

Μακαρίζεις τούς διά τῶν πράξεων ἀναγνώσκοντας
εἰ καὶ ἀκούοντας. Ἐγγὺς γάρ δὲ παρών καιρός, καὶ πᾶ-
σιν εἰς ἐργατιὰν προκείμενος ὡς φησιν δὲ Κύριος.
Ἐργάζεσθε δέ τις ἡμέρα δυτὶ· καὶ ἔρεστι τυχεῖν τοῦ
μακαρισμοῦ. Καὶ δὲ τέρας δέ, Ἐγγὺς δὲ καιρός, δ
ῆς τῶν ἐπαθλῶν διενομῆς, διὰ τὴν τοῦ [παρόντος]
ἢ σιν συμφρότητα, συγκρίσει τοῦ μέλλοντος.

Ιωάννης ταῖς ἑκτὰ Ἐκκλησίαις ταῖς ἐτργῇ
λατέ· χρήματα καὶ εἰρήνη ἀπὸ [τοῦ] δῶν, καὶ
δὴν, καὶ δὲ ἀρχόμενος· καὶ ἀπὸ τῶν ἑκτὰ πεν-
τάκων, ἐπειδὴ διάκονος τοῦ Θρόνου αὐτοῦ· καὶ
ἄποδον Ἰησοῦν Χριστοῦ.

Παλλάν δὲ οὐσῶν τῶν κατὰ τόπον Ἐκκλησιῶν,
ἴτις μόναις ἀπέστειλε· διὰ τοῦ ἐδοματικοῦ ἀρι-
θμοῦ, τὸ ρυστικὸν τῶν ἀπανταχῆ Ἐκκλησιῶν ση-
μαίνων, καὶ [τοῦ] τῷ παρόντι βίᾳ σύστοιχον· ἐν ὧ
[καὶ] ἡ ἐδοματικὴ τῶν ἡμερῶν περίοδος γίνεται.
Διὸ καὶ ἐπειδὴ ἀγγέλους καὶ ἐπειδὴ Ἐκκλησιῶν μέ-
μνηται αἵς φησι· Χάρις θυμῷ καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ τῆς
τρισυκοστάσου Θεότητος. Διὰ μὲν γὰρ τοῦ, σὸν ὀντ,
ὁ Πατὴρ δηλοῦται· ὁ χρηματίσας τῷ Μωυσῇ. Ἐγώ
εἰμι, [λέγων,] σὸν· διὰ δὲ τοῦ, σὸν, ὁ Λόγος. δε
ἡν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν· διὰ δὲ τοῦ, σὸν ἐρχόμενος,
ὁ Παράκλητος, ὁ ἀεὶ ἐπιφριεών τοῖς τῆς Ἐκκλησιας
τίκαιοις διὰ τοῦ ἀγίου βαπτισμάτος· τελεωτέρως ἐδὲ
καὶ τρανοτέρως ἐν τῷ μβλοντι. Ἐπιδὲ δὲ πνεύ-
ματα, τοὺς ἐπειδὴ ἀγγέλους νοεῖν δυνατὸν, [τοὺς τῶν
Ἐκκλησιῶν λαγόντας τὴν κυβέρνησιν·] οὐ συναρι-

A servorum vocabulum, Christi divinitati per amplum testimonium impertit. Ipse namque est cui universa creatura servit. Porro autem cum isthac cito futura subiungit, nonnulla ex iis quae hoc libro patefacta in sortitura esse subindicat. Sed et ea ipsa quaprocul abesse: quippe cum mille anni apud Deum

I, 1, 2. *Et significavit illis per angelum suum servos suo Iohanni, qui testimonium perhibuit verbo Dei, et testimonium Iesu Christi, quacunque vidit, et quae sunt, et quae post haec oportet fieri.*

Christus Dominus, inquit, hæc mihi, qui diserte illum professus sum, tanquam servo suo per angelum manifestavit; quo et ea quæ sunt, hominumque notitiam adhuc fugiunt; et ea rursum quæ olim futura sunt, mihiique per visionem ostensa sunt, palam ad audientium conversionem contestere, publiceque prædicere. Utraque namque propheticæ spiritu hauis. Atque hic sensus ex orationis tenore aperte colligitur; quandoquidem verba hæc: *Quæ sunt, et quæ fieri aportet*, præsentis futurique temporis notionem manifeste præ se ferunt.

1. 3. *Beatus qui legit et audit verba prophetarum Ihesus : et servat ea quae in ea scripta sunt : tempus enim prope est.*

Beatos praedicat non quosvis promiscue, qui bæc
legunt vel audiunt; sed qui bonorum operum stu-
dio intenti, legunt vel audiunt. Cæterum tempus,
quo beatitudinem hanc comparare licet, quodque
omnibus ut studiose operentur, propositum est, in
propinque esse admonet. Notum est enim illud
Christi : *Me oportet operari opera ejus qui misit me,*
*ari*³. Alio quoque sensu tempus, & quo meritorum
ita hujus spatium, cum æternitate comparatum,

I. 1-4. Joannes septem Ecclesiis quae sunt in Asia : gratia vobis et pax ab eo qui est, et qui erat, et qui venturus est, et a septem spiritibus, qui in conspectu throni eius sunt.

Cum multæ passim per orbem exstant Ecclesiæ, ad septem duntaxat scribit : verum numero hoc septenario, qui præsentis vitæ decursui consentaneus est (totius namque hebdomadæ periodus septem dierum curriculo absolvitur) omnium ubivis locorum existentium Ecclesiarum mysterium complexus est. Ea igitur de caussa, ut septem angelorum, ita septem quoque Ecclesiarum mentionem facit. Ad quas proinde hunc in modum scribit : *Gratia vobis et pax a Divinitate quæ in tribus hypostasiibus subsistit.* Et quidem per eum qui *est*, Pater designatus videri potest. Moysi enim respondebat Deus : *Ego sum qui sum.* Per eum vero *qui erat*, Verbum. Verbum namque in principio erat apud Deum. Per eum denique *qui venit et venturus est*, Spiritus paracletus; hic enim per sanctum baptisma ad Ecclesiæ

• Joan. ix, 4.

*S*ilicet sæpe jam olim venit, neque unquam usque ad alterum illo aëvo, majori copia et ubertate in suos sese effundet. Per septem porro spiritus, septem angelos, quibus Ecclesiæ cura et gubernatio demandata est, accipere licet. Hi enim, tanquam disparis potestatis cum supremo illo numine, omniumque regina Triade, non connumerantur; sed tanquam primarii illius servi et administrî, una cum ipsa interdum nominantur. Cujus rei illustre exemplum subministrat nobis divus Paulus. Ait enim: *Testor coram Deo, et Christo Iesu, et electis angelis*.⁴ Sed fortasse possunt hæc alio etiam modo et sensu non omnino incommodè exponi; nempe ut per eum qui est, et qui erat, et qui venturus est, solum Patrem significatum intelligamus: natura existant, principia, et media, et fines in sese vivifici spiritus charismata, vel totidem ejusdem opera. Per eum autem qui mox subjungitur, Christum Deum et Dominum nostrum, qui nostri causa factus est homo. Pluribus namque locis divinæ hypostases apud Apostolum citra certum aliquem delectum et præponuntur, et postponuntur. Quare hoc quoque loco prædictis mox subditur, *Et a Iesu Christo, et quæ sequuntur.*

I. 5. *Quæ est testis fidelis, primogenitus mortuorum, et princeps regum terræ.*

Ipse enim est qui fidele testimonium sub Pontio Pilato tulit, quique in omnibus dictis suis verax existit: primogenitus itidem ex mortuis, et vita, et resurrectio. Quibus enim ille dominatur, illi mortem, ut solebant qui olim e vivis excedebant, amplius non gustabunt; sed in omnem æternitatem beati victuri sunt. Vocatur autem hoc loco Princeps regum terræ, ut alibi Rex regum, et Dominus dominantium: utpote eadem omnino cum Patre potentia et essentia præditus. Alia etiam ratione Princeps regum terræ appellatur, quia peculiarem in illos dominatum obtinet qui terrenis cupiditatibus imperare didicerunt. Quod si Gregorius cognomento Theologus sententiam illam, *Qui est, et qui erat, et qui venturus est omnipotens*, in solum Christum recte transtulit, nihil vetat quominus alteram illam quæ mox consequitur, ad eundem quoque transferamus. Est enim huic plane cognata, et nomen Omnipotens æque adjunctum habet atque hec præsens, neque illa prorsus persona istuc adjungitur aut ex superioribus repetitur, ad quam transfferri possit. Hoc autem loco, cum proxime præcedentibus statim adnectatur illud: *Et a Iesu Christo, clare insinuatur, sensum, quem nos redidimus, commodum rationique et contextui oppido consentaneum esse.* Nam si sententia illa: *Qui est, et qui erat, et qui venturus est, de solo Dei Verbo, aut Filii persona dissereret, supervacaneo profecto adderetur: Et a Iesu Christo;* quo hunc ab illo distinctum esse planum fieret; præsertim cum, eodem Gregorio teste, voces quæ in Deum convenient, pari honoris gradu, æqualique dignitate in singulas personas, et omnes simul in communione convenient, iis duntaxat exceptis, quæ ad hyposta-

A θυμούμενους τῇ θεαρχικωτάτῃ καὶ βασιλίδι: Τριάδι, ἀλλ' ὡς δούλους αὐτῇ συμμημονευομένους· ὡς καὶ δ Θεος εἰπεν Ἀπόστολος: Διαιμαρτύρομαι σοι ἐνώπιον [τοῦ] Θεοῦ καὶ τῷ ἀπλεκτῷ ἀγγέλῳ. Ἰως δὲ καὶ ἐτέρως; τοῦτο νοηθῆσται· διὰ μὲν τοῦ, δ ὥρ, καὶ, δ ἥρ, ἵκαν, δ ἀρχόμενος, τοῦ Πατρὸς οηματομένου, τοῦ περιέχοντος ἐν ἑαυτῷ πάντων τῶν δυνάτων τὴν τε ἀρχήν, τά τε μέσα, καὶ τὰ τελευταῖα· διὰ δὲ τῷ ἀπλακτῷ πρενομάτων, τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος· διὰ δὲ τοῦ ἀπομένου, Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ δὲ ἡμᾶς ἀνθρώπου γενομένου· πολλαχοῦ γάρ ἀδιαφόρως ἐκάστη θεῖκή ὑπόστασις; τῷ Ἀποστολῷ προτάττεται καὶ ὑποτάττεται. Αὐτὸν κανταύθα φησι· Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ἔξῆς.

siquidem is unus omniū quæ usquam in rerum complectitur. Per septem autem spiritus, septem vivifici spiritus charismata, vel totidem ejusdem opera. Per eum autem qui mox subjungitur, Christum Deum et Dominum nostrum, qui nostri causa factus est homo. Pluribus namque locis divinæ hypostases apud Apostolum citra certum aliquem delectum et præponuntur, et postponuntur. Quare hoc quoque loco prædictis mox subditur.

B Ο μάρτυς δ πιστός, δ πρωτότοκος [δε] τῷ νεκρῷ, καὶ δ ἀρχω τῷ βασιλέων τῆς γῆς.

Αὐτὸς γάρ εστιν δ μαρτυρήσας ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου· δ [καὶ] πιστός ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ· δ ἐκ νεκρῶν πρωτότοκος, ὡς ζωὴ καὶ ἀνάστασις· ὃν γάρ αὐτὸς κατάρχει, οὐκέτι, καθὼς οἱ πρότερον θανόντες καὶ ἀναστάντες, δύνονται θάνατον, ἀλλ' αἰωνίως ζήσονται. Ἀρχων δὲ τῶν βασιλέων, ὡς Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριεύοντων, καὶ Ισοθενῆς τῷ Πατέρι καὶ δομούσιος. Καὶ ἐτέρως δὲ, ἀρχῶν τῶν βασιλέων τῆς γῆς τῶν γηγενῶν ἐπιθυμῶν, λέγεται. Εἰ δὲ τῷ μαχαρίῳ Γρηγορίῳ ἡ χρῆσις αὐτῇ τοῦ, δ ὥρ, καὶ, δ ἥρ, καὶ, δ ἀρχόμενος. δ πατοκράτωρ, εἰς τὸν Χριστὸν ἐξελήπτεται, οὐδὲν ἀπεικόδε τὰ μετ' ὅλγον δηθησόμενα τούτοις ἐμφερῆ λόγια, εἰς αὐτὸν ἀναφέρεσθαι· οἷς καὶ δ πατοκράτωρ, πρόσκειται· καὶ ἐτέρου προσώπου ἐπεισαγωγῆ ἡ ἐπανάληψις οὐ προστεθῆσται· ἀνταῦθα γάρ ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ, Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ἐκτεθέντα παρ' ἡμῶν νοῦν βεβαιοῦν φαίνεται. Τῷ γάρ περ μόνον τοῦ Θεοῦ Λόγου διαλεγομένῳ, [καὶ] τῆς Υἱοῦς ὑπόστασεως, περισσὸν ἦν ἐπάγειν εὐθύς· Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἵνα τούτον ἐμφάνη παρ' ἐκείνον ἐτερον, τῶν θεοπρεπῶν φωνῶν ὁμοτίμως ἐφαρμοζουσῶν ἐκάστῃ θεῖκῇ ὑπόστασις, καὶ κοινῇ ταῖς τρισι, πλήρῃ τῶν ιδιοτήτων, ήγουν σχέσεων, ὡς φησιν [αὐτὸς] δ Θεολόγος Γρηγόριος [καὶ] τῆς τοῦ Λόγου ἐνανθρωπίσεως. Καὶ δῆλον ἐξ ὃν τὸν Τριεῖδιγον τῶν Σεραφιμ ὑμνον, ἐν μὲν τῷ Εὐαγγελίῳ εἰς τὸν Υἱὸν μανθάνομεν λέγεσθαι, ἐν δὲ τῇ δημηγορίᾳ τοῦ Παύλου, τῇ ἐν ταῖς Πράξεσιν, εἰς τὸ Ιησοῦμα τὸ ἄγιον· ἐν δὲ τῇ τῶν φρικτῶν μυστηρίων πρασφορᾷ εἰς τὸν Πατέρα, πρὸς δὲ τὴν τοιαύτην εὐχὴν εἰθίσμεθα ποιεῖν, καθὼς καὶ τῷ μαχαρίῳ Ἐπιφανίᾳ εἰρηται ἐν τῷ λόγῳ [αὐτοῦ] τῷ Εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ δεῖξαι μὴ ἀναντιοῦ-

* 1 Tim. v. 21.

οθαί ταις Πατρικαῖς φωναῖς τὴν ἡμετέραν ψῆφον; δὲ σὺν Θεῷ τῇς ἀκολουθίας ἔχώμεθα.

hymnum Seraphicum, quem τριάγονον appellant, uni Filio in Evangelii tributum legamus; in Paulina vero concione, quæ in apostolorum Actis exstat, soli Spiritui sancto; in sacra autem tremendorum mysteriorum oblatione, soli Patri. Ad illum namque, ut beato Epiphanio in oratione quam de Spiritu sancto edidit, placet, ejusmodi precationem dirigere consuevimus. Atque hæc hactenus, quo certius constet nostram expositionem sanctorum Patrum vocibus atque sententiis neutiquam adversari. Sed ad institutum denuo revertamur.

Τῷ μάτακήσατι ημᾶς καὶ λύσατι ημᾶς ἐκ τῶν ἀμφειών [ημῶν] ἐν τῷ αἰματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ημᾶς βασιλεῖς, καὶ ιερεῖς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὐτοῦ. Αὐτῷ οὖν δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Αὐτήν.

Τούτῳ, φησίν, ή δέξα πρέπει τῷ δι' ἀγάπην τῶν
δεσμῶν τοῦ θανάτου ἡμᾶς λύσαντι, καὶ [εἰ] τῶν
τῆς ἀμαρτίας κηλίδων λούσαντι τῇ ἐκχύσει τοῦ
ζωοποιοῦ αἵματος αὐτοῦ καὶ ὑπάτος· καὶ ποιήσαντες
ἡμᾶς βασιλείου ἱεράτευμα· ἀντὶ ἀλόγων θυσιῶν
θυσίαν ζῶσαν τὴν λογικήν λατρείαν [τῷ Πατρὶ]
προστρέφοντας.

Ἴδον δρεγται μετὰ τῶν τε φεγγῶν καὶ δύο τοῖς
αὐτὸς ταῖς δρυθαλμόδες, καὶ οἰτιες αὐτὸς ἔκσεκτης,
καὶ κύριος ταῖς ἐξ αὐτὸς ταῖς αἱ γυναικαὶ τῆς τῆς.
Ναῦ, ἀμήν.

Ο γάρ ἀνταῦθα, φησὶν, ὡς ἀμνὸς σφαγιασθεῖς,
[δι:] οὐ τῇ πατρικῇ δόξῃ κριτής ἐπὶ τῶν νεφελῶν
ἐλέσσεται· εἴτε ἀσωμάτων νοούμενων δυνάμεων τῶν
τερελῶν, εἴτε [καὶ] τοιούτων οἰστερ αὐτὸν ἐν τῷ
Θεωρῷ δρει σὺν τοῖς ἄγλοις μαθηταῖς ἐκάλυψεν.
Ἐρχόμενον δὲ αὐτὸν μετὰ δόξης, πᾶς μὲν ὄφθαλμος
ἔκειται· εἰ δὲ ἔχκεντησαντες, καὶ πᾶσαι εἰ φυλαὶ
τῆς γῆς αἱ τῇ ἀπιστίᾳ ἀμμείνασσαι, κόψονται. Ναι,
ἀμήτρ, ἀντὶ τοῦ, πάντως· δι' οὐ τὸν αὐτὸν νοῦν τῇ
τι Εὐληγνίδι τῇ τε Ἐβραΐδι γλώττῃ θῆμαν· τὸ
γάρ Ἀμήτρ, εἰ γένοιτο ἀρμηνέεται.

**Ἐγώ εἰμι τὸ αἷα τὸ ω, [η] ἀρχὴ καὶ [τὸ] τέλος,
λέτει Κύριος δὲ Θεός, δὲ ἄντε, καὶ δὲ ηγε-
μένος, [δέ] πατεροθεάτωρ.**

Τὸ δέ, Ἐγώ εἰμι τὸ αὐτὸν ω, δοκεῖτος ἐν-
ταῦθα δηλουμένοις· ἀπό θεοῦ καὶ κρατῶν τῶν πάντων,
διαρχῆς τοῦ δικαίου καὶ ἀπελεύθερος, ὃν καὶ προών,
καὶ πάρεστος οὐκέτι ξυνειπεῖται· καὶ
διὰ τούτου ἀποδέσμων ἐκάστη τῶν πεπραγμένων τὰ
τελείγεται.

Ἐγώ Ιωάννης ὁ ἀδελφός ὑμῶν καὶ συγκοινωνές ἐμ τῇ θλίψει καὶ [τὸν τῷ] βασιλεῖαν καὶ ὑπομονὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπερώμαντον ἐμ τῇ τῆς φτῇ καλουμένη Πάτριῳ, διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ [διὰ] τὴν μαρενύπλας Ἰησοῦ [Χριστοῦ].

Ἐγώ δὲ, ἄτε ἀδελφός, φησίν, ὑμῶν ὁν, καὶ συγ-
κονεύως ἐν ταῖς διὰ Χριστὸν θλίψεις, εἰκότως τὸ
ἔξικτον παρ' ὑμῖν κάκημαι· διὸ γὰρ τὴν μαρ-
τυρίαν Ἰησοῦ, Πάτεμον οἰκεῖν τὴν νῆσον καταδίκα-
σθείς, ἀπαγγέλλω ὑμῖν τὰ ἔωραμένα μοι· ἐν αὐτῇ
μετηρίᾳ.

seon proprietatem, aut Verbi incarnationem spectant. Potestque hoc inde quoque confirmari, quod unius Filio in Evangelii tributum legamus; in Pau- exstat, soli Spiritui sancto; in sacra autem tremenda amque, ut beato Epiphanio in oratione quam de dirigere consuevimus. Atque haec hactenus, quo atrum vocibus atque sententiis neutiquam adver-

Illum, inquit, decet honor, gloria et imperium,
qui ardenti charitate incensus. sua morte genus
nostrum a mortis vinculis liberavit, sanguinisque
vivifici et aquæ effusione, a peccatorum sordibus nos
abluit, se in regium sacerdotium cooptavit :
quippe qui brutarum victimarum loco, hostiam
vivam cultumque certa ratione constantem, Deo et
Patri iam nunc offeramus.

I. 7. Ecce venit cum nubibus, et videbit eum omnis oculus, et qui eum pupugerunt. Et plangent super eum omnes tribus terre : Eliam, Amen.

Qui hic (ait) veluti agnus fuit jugulatus, is paterna gloria et majestate exornatus, Judex olim in nubibus est venturus : sive *nubium* vocabulo radiantem virtutum corporis expertum splendorem accipias : sive nubes ejusmodi, cuiusmodi ipsum una eum discipulis in monte Thabor operuere. E cœlo porro cum gloria et majestate descendenter omnis quidem oculus conspicabitur ; ii autem soli, qui illum pupugerunt, eæque tribus terræ, quæ in perſidia ad finem usque perſtitere, plangent et lamentabuntur super eum. *Næ, Amen*, hoc est, ita idem prorsus sonat quod *Hebreis Amen. Amen*
uod *Fiat*, vel *Ratuni esto*.

CI. 8. *Ego sum alpha et omega, principium et finis: dicit Dominus Deus, qui est, et qui erat, et qui venturus est, omnipotens.*

Hic locus perspicue Christum designat, ut qui et Deus exsistat, et absolutum in omnes dominatum obtineat, et omnis principii ac finis expers vivat. Qui idem etiam est, et erat, et finem ignorat, perindeque atque Pater aeterno sempiterno durat, et unicuique olim pro operum suorum ratione et qualitate, vel praemia exsolvet, aut supplicia inferet.

I. 9. *Ego Joannes frater vester, et particeps in tribulationis et regno, et patientia in Christo Iesu. Fui in insula quæ appellatur Patmos, propter verbum Dei. et testimonium Iesu.*

Quando (inquit) et vester frater, et vestrum afflictionum socius sum, merito apud vos fidem et auctoritatem obtinere debo. Nam propter testimonium Jesu Christi ad insulam Patmion relegatus, et ut ibi sententiam agerem, condemnatus, mysteria et arcana quae in illa vidi, vobis denuntio.

CAPUT II.

A

*Ut Dominum in medio septem candelabrorum posere
(hoc est, talari veste) induitum conspexerit.*

1. 10, 11. *Fui in spiritu in Dominica die, et audiui post me vocem magnam, tanquam tubæ, dicentis : Ego sum a et in, primus et novissimus. Quod vides scribe in libro, et mitie septem Ecclesiis quæ sunt in Asia, Epheso, et Smyrnæ, et Pergamo, et Thyatiræ, et Sardibus, et Philadelphie, et Laodiceæ.*

Divino Spiritu afflatus, auremque nactus spiritali die Dominicæ, qui propter Christi resurrectionem præ ceteris celebris habetur, audiui vocem, inquit, ob soni magnitudinem et claritatem, tubæ non absimilem (*In omnem enim terram sonitus illius percrebuit*), quæ per a et in Deum initii finisque exortem significabat ; necnon quæ deinceps visurus esset, ad septem Ecclesiæ ut transmitterem jubebat. Externum numerus biceptenarius, qui in Sabbatismum desinit, requiem, quam in futuro sæculo expectamus, innuit. Ad quam rem designandam Magnus Irenæus septem quoque celos toidemque angelos ceteris excellentiores initio a Deo conditos scriptum reliquit.

1. 12, 13. *Et conversus sum ut viderem vocem quæ loquebatur mecum. Et conversus vidi septem candelabra aurea : et in medio septem candelabrum, aureorum similem Filio hominis, vestitum posere, et præcinctum ad manillas zona aurea.*

Quod vox hæc tubæ non fuerit externa et sensibilis, id diserte indicat, dum ait : *Et converti me, non ut audirem, sed ut viderem vocem.* Nam etsi visio et auditio in rebus corporatis non commeniant, in spiritualibus tamen reciprocant. *Conversus, inquit, vidi septem candelabra ; quæ septem Ecclesiæ nomine paulo post appellat : et in medio illumini similem Filio hominis ; nempe Christum. Vocat autem Jesum, non absolute hominem, sed homini similem ; quia non tantum homo, sed simul quoque Deus erat. Videlicet porro euudem posse (hoc est talari veste) induitum, utpote pontificem 7 secundum ordinem Melchisedech in cœlestibus. Zona adhuc aurea præcinctum, non circa lumbos, ut cæteri mortaliæ, ad comprimentas carnis illecebras et voluptates solent (illis namque divina caro obnoxia omnia non erat) ; sed ad pectus circa manillas ; item ut hinc ostendatur opus nobis esse clementia, quæ justam Dei iram, quæ tolerari alioquin non posset, contineat ; item etiam ut veritas, quæ duo Testamenta, per quæ fidèles tanquam per duo Domini ubera nutruntur, indequaque cingiat, hoc quasi symbolo commonsiretur. Dicitur autem zona isthac aurea, ad designandam singularem illius excellentiam, ejusdemque castimoniam, ab omni prorsus sorde et adulterino furto alienam.*

1. 14. *Caput autem ejus et capilli erant candidi tanquam lana alba tanquam nix : et occultus ejus tanquam flamma ignis.*

Merito istud ; nam etsi nostra causa carnem induit, recens in medium prodit, secundum se tamen antiquus ; imo vero modis omnibus semipiternus

ΚΕΦΑΛ. Β.

'Οκταστιά ἐτ τὸν Κύπρον ὀθόνωτο ἐτ μέσῳ ἐπτὰ λυχνιῶν χρυσῶν ἐνδεδυμένον ποδήρη.

'Ἐγερθμήτηται ἐτ τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ· καὶ ἕκοντα φωνῆς μεγάλης δάσσου μου, ὡς σάλπιγγος, λατρύσοντος· Ἐγώ εἰμι τὸ α καὶ τὸ ω, ὁ πρώτος καὶ ὁ ἑσχατος· καὶ ἡ βλέπεις, γράψον εἰς βιβλίον· καὶ πέμψον ταῖς ἐπτὰς Ἐκκλησίαις, εἰς Ἐφεσον, εἰς Σμύρνην, εἰς Πέργαμον, εἰς Θυάτειρα, εἰς Σάρδεις, εἰς Φιλαδέλφειαν, καὶ εἰς Λαοδίκειαν.

Πνεύματι [ἀγίῳ] γεννήμενος κάτοχος, καὶ πνευματικὸν οὐκεκτημένος, ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ τούτῳ τιμηθεῖσῃ διὰ τὴν ἀνάστασιν, φωνῆς ἤκουσες οὐλαπίγγης δοκιμαζούσης, διὰ τὸ μεγαλόφωνον (Εἰς πᾶσαν γάρ τὴν ἔκῆλθεν ὁ φθόργος αὐτῶν), δηλοῦσσας τὸ τοῦ Θεοῦ ἀναρχόν τε καὶ ἀτελεύτητον, τὸ διὰ τοῦ α καὶ τοῦ ω δηλούμενον· ἐξ ἡς ἐντέλεται τὰ δραθέντα ταῖς ἐπτὰς Ἐκκλησίαις διαπέμψασθαι, διὰ τὸν προλεγόντας ἐδεδοματικὸν ἀριθμὸν τὸν εἰς τὸν οὐδατούσιμον καταντῶντα τοῦ μελλοντος αἰώνος. Διὸ καὶ ἐπτὰ οὐρανοὺς καὶ ἐπτὰ ἄγγελους τῶν λαοτῶν προβούντας θεόθεν δεδημιουργήσθαι ὁ μέγας Εἰρηναῖος γεγράψηκεν.

Καὶ ἐκστρέψατο βλέπειν τὴν φωνὴν, ἥτις ἀλλαζει μετ' ἐμοῦ. Καὶ ἐκστρέψατο εἰδοντος ἐπτὰ λυχνίας χρυσᾶς· καὶ ἐτ μέσῳ τῶν λυχνῶν, δυοις Τίτῃς ἀνθράκοις, ἐνδεδυμένοις ποδήρη, καὶ περιεκτομένοις χρόνοις μαζοῖς·

"Οτι δὲ οὐκ ἡνίκατητη ἡ φωνὴ [ἥ; ἤκουσε,] δηλοῖ λέγων, Ἐκστρέψατο, οὐ τοῦ ἀκούσας, ἀλλὰ τοῦ βλέποντος τὴν φωνὴν· ταῦτον γάρ θετον ἡ πνεύματικὴ ἀκοή τε καὶ δραστική· ἐκιστρέψατο δὲ, φησίν, εἰδοντος ἐπτὰ λυχνίας· ἐξ παραποτῶν τὰς Ἐκκλησίας ἀνόητος· καὶ ἐτ μέσῳ αὐτῶν τὸν Χρυστόν, δύοις οὐδιθράκοις· διὰ τὸ καὶ θεὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ οὐ φυλῶν θυμωποῖς καὶ, ἐνδεδυμένοις ποδήρη, ὡς ἀρχηρέα τὸν ἄνω, κατὰ τὴν τάξιν Μελκισεδέκ· καὶ ἔντοντος χρυσῆν περιεκτομένοις, οὐκ ἐν τῇ διατύπῃ, ὅπερει οἱ λοιποὶ ἀνθρώποι, πρὸς ἀποχὴν τῶν ἡδονῶν (ταύταις γάρ ἡ θεῖα σάρκη ἀντιπίστατος), ἀλλ' ἐτ [τῷ] στήθει, πρὸς τοῖς μαζοῖς· ὅπως καὶ τὸ ποστοντος διῆκατος [καὶ] θεῖας ὀργῆς φιλανθρωπεία συνέχεται, καὶ ἡ τὰς δύο ἀσθήτας, ήγουν τοὺς δεσποτικοὺς μαζούς, ζωννουσα δειχθεῖη ἀλήθεια, δι' ὃν οἱ πιστοὶ τρέφονται. Χρυσῆ δὲ ἡ λύρη, διὰ τὸ πιστὸν καὶ παθαρὸν καὶ ἀχιθόλον.

Η δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες, λευκαὶ δωσεὶ Κύπρον λευκόν, ὡς χώρα· καὶ οἱ δρθαλμοὶ αὐτοῦ ἀσπετοῦ ὡς φλεξικοὶ πυρός.

Εἰ γάρ καὶ προσφατος δι' ἡμέρας, ἀλλὰ [καὶ] ἀρχαῖος· μᾶλλον δὲ προστύπιος· τούτου γάρ σύμμεσθαι τὴν λευκὴν θρῖξ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλακεῖς

κυρδές τοὺς μὲν ἀγίους φωτίζοντες, τοὺς δὲ βεβήτας· οὐκέτι γάρ τοι πάντας φωτίζοντες. **speciem præ se seruat.** Quamvis enim bi sanctos illustrant et recreant, homines tamen profanos et sceleratos incendunt direquos excruciant.

Kai oī πόδες αὐτοῦ δύμοις χαλκολιθώφ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι.

Τοὺς πόδας καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος τὴν μετὰ σαρ-
ῆς ἀνάστην εἰκανομίαν πόδες γάρ αὐτοῦ ἦσαν·
ἡτινι ἡ θεότης ἐπιδέσα, τὴν ἄμετέραν σωτηρίαν
κατευργάσατο. Πόδες, δὲ καὶ οἱ ἀπόστολοι, ὡς θεμέ-
λιοι τῆς Ἐκκλησίας. Χαλκολιθών δὲ ἔστιν, δην φα-
σιν οἱ ἀπόστολοι εὐώδη εἶναι θυμιάμανον, τὸν παρ' αὐ-
τοῖς χαλούμενον ἀφέντα [λίθαντον]. "Η καὶ ἑτέρως·
χαλκοῦ μὲν, τῆς ἀνθρωπίνης· λιθάνου δὲ, τῆς θείας
κοινωνίας φύσεως, [δι' ᾧ] δείχνυται καὶ τὸ εὐώδες
τῆς κίστεως, καὶ τὸ δισύγχυτον τῆς ὁνώσεως." **B** Ή τοῦ
χαλκοῦ μὲν δηλούντος τὸ τοῦ κηρύγματος εὐηχον·
τοῦ δὲ λιθάνου, τὴν τῶν ἔθνων ἐπιστροφήν· δην ἡ
Νόμηγη ἕρχεσθαι καλεύεται. Πόδες τοῦ Χριστοῦ καὶ
οἱ ἀπόστολοι, τῇ καμίνῳ τῶν πειρασμῶν πυρωθέν-
τες κατὰ τὴν τοῦ διδασκάλου μίμησιν.

invitatur. Alio etiam sensu apostoli, Christi pedes dici possunt, ut qui solidia Ecclesiæ sint fundamenta,
et ad magistri exemplum in temptationis camino egregie probati et examinati.

Kai η φωτὴ πόδον ὡς φωτὴ ὑδάτων κολλῶ·
καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ δαστέρας ἔπτα, καὶ ἐκ
τοῦ στόματος αὐτοῦ δομφαία διστομος δέεια ἔκ-
σφενομένη· καὶ η δύνας αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνεται
ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

[Τὴν δὲ φωνὴν εὐτοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν
λέγει] εἰκότως. Κοινῇ γάρ ἡ φωνὴ αὐτοῦ τα καὶ τοῦ
Πιεύματος· οὐ ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλαίας τῶν πιεστῶν
ζῶντος ὑδάτος ἐβρέουσαν, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν
διαπρύστον ἤχησαν. Ἀστέρας δὲ ἔπτα, παρακατών
τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν φησιν ἀγρόλευκος. **C** Ρομ-
παλαὶ δὲ διστομοι, τὴν κατὰ τῶν ἀσεδῶν φησιν
ἀπόφασιν, τὴν τομωτέραν ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν
διετομον· η καὶ [τὴν] περιείμνουσαν μάχαιραν τοῦ
Πιεύματος, τὸν ἐντὸς ἡμῶν ἀνθρωπον. Τὸ δὲ πρόσ-
ωπον αὐτοῦ φαίνεται ὡς ἥλιος, οὐκ αἰσθητὴν τὴν
αἴγλην, ἀλλὰ νεητὴν, δῆλον. "Ἄλιος γάρ ἔστι δι-
καιουόντης, τῇ οἰκείᾳ δυνάμει καὶ δέουσιᾳ καταυ-
γάζειν· οὐ καθὼς ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, ἀτε κτίσμα,
θεοδέψις [δὲ] δυνάμει καὶ θεῖοι προστάγματι.
καὶ οὐταντελεῖται αὐτῷ τοῦ θεοῦ προστάγματι.

καὶ οὐταντελεῖται αὐτῷ τοῦ θεοῦ προστάγματι.

Kai ὅτε εἶδον αὐτὸν, ἐπεσα πρός τοὺς πόδας αὐ-
D τοῦ ὡς τεκνός· καὶ ἐκέκθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα
ἰκέτη, λέπτων· Μή δοσοῦ· ἔτώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ δ
ἐυχαριστῶς· καὶ δέκατος, καὶ δέκατομην τεκνός· καὶ ίδος
τοῦ εἰμι εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. [Ἄριτρ.]
καὶ ἔχω τὰς πλειάδας τοῦ θαρρεοῦ καὶ τοῦ ἀδεου.

Ταῦτα δὲ πεπονθεῖται τὸν ἀπόστολον Ἱησοῦν τῷ
τοῦ Ναυῆ καὶ Δανιήλ, διὸ τὸ ἀσθενὲς τῆς ἀνθρωπί-
νης φύσεως, ἀνέβρωσεν δὲ Χριστὸς φῆσας αὐτῷ· Μή
ροσοῦ· οὐ γάρ θανατῶσαι σε παραγένοντα· δογή
διαρχος δῶν καὶ ἀπελεύθετος, δε δύμας νεκρός· γέ-
γονα· [καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου,
ἥτοι τοῦ φυχικοῦ καὶ σωματικοῦ θανάτου.]

καὶ εἰς ἡμέραν κλεῖς, δην εἰς, absolutam in aliisque

I, 15. Et pedes ejus similes aurichalco, sicut in
camino ardentis.

Per pedes Nazianzenus Christi secundum carnem
economiam significatam existimat; siquidem sa-
crosancta caro, divinitati illius pedum loco quo-
dammodo exstitit. Nam et per illam ad nos venit,
et nostram rursum salutem per eamdem patravit.
Sunt autem pedes isti similes chalcolibano, id est
lithuri masculo; hoc enim incensum, gratissimum
odorem spargere solet. Quod si voces, unde nomen
hoc consilatur, seorsum interpreteris, per æs hu-
mana Christi natura, per thus autem divina ejus-
dem substantia denotatur: per utrumque vero et
fidei fragrantia, et inconsusa naturarum inter se
unio atque conjunctio. Aut per æs suavis prædicatio-
nis sonus significatur; per thus autem gentium
ad fidem conversio; ad quam Sponsa in Canticis
possunt, ut qui solidia Ecclesiæ sint fundamenta,
et ad magistri exemplum in temptationis camino egredie probati et examinati.

I, 15, 16. Et vox illius tanquam vox aquarum
multarum: et habebat in dextra sua stellas septem;
et de ore ejus gladius utraque parte acutus exibat.
et facies ejus, sicut sol lucet in virtute sua.

Haud injuria vox illius aquarum multititudini as-
similatur. Nam una eademque illius et spiritus vox
est. Ast spiritus vi sit ut aquæ vivæ torrentes e
fidelium ventre fluant, clareque per terrarum or-
bem personent. Porro autem quos hic stellas, illos
paulo post septem Ecclesiarum angelos appellat. Per
gladium autem utrimque acutum condemnationis
sententia, quam contra impios fulminabit, insinuat-
tur. Ea enim quovis anticipiti gladio penetrabilior
erit; aut certe de gladio Spiritus, quo interior
homo circumciditur, est hic sermo. Quod vero fa-
cies ejus instar solis lucida dicatur, id non ad sen-
silem aliquam lucem vel splendorem, sed ad men-
tis illustrationem referri debet. Quandoquidem **E** sol
justitiae vi propria et potestate lucet et illumina;
et obicitur. Is enim tanquam res creata virtute
quæ a Deo accepit, lucem spargit, illiusque aucto jussu
mundus suum obicit.

I, 17, 18. Et cum vidisse eum, cecidi ad pedes
ejus tanquam mortuus. **E**s posui dexteram suam
super me, dicens; Noli timere: ego sum primus et
novissimus; et virus, et fui mortuus; et ecce sum
vivens in sancta sacra, et habeo claves mortis
et inferni.

Idem passus est apostolus quod Ioseph filius
Nave, et propheta Daniel: quem proinde Christus
ob naturam imbecillitatem corroboravit, talique oratione
compellavit: *Nihil metuas: nequaenam ob*
id huc veni, ut morti te dedam. Etenim cum pri-
cipiis omnesque expers essem, mortem hominum
causa ultra subire non dubitavi. Quin mortis quo-
que et inferni claves, hoc est, potestatem habeo.

I, 19, 20. Scribe ergo quæ vidisti, et quæ sunt, et quæ oportet fieri post hæc. Sacramentum septem stelliarum, quas vidisti in dextera mea; et septem candelabra aurea. Septem stellæ, angeli sunt septem Ecclesiarum: et candelabra septem, quæ vidisti, septem Ecclesiæ sunt.

Quandoquidem lux vera est Christus : sit ut copiosiore luce ab eo illustrati, *lucernæ* appellantur, quasi præsentis vitæ noctem jam exuti. *Lucernæ* rursum haud inconcinnæ vocantur Ecclesiæ ; ut quæ stellas ejusmodi intra se foveant, quæ vitæ verbum juxta Apostoli sententiam obtinent. *Aureæ* autem eædem *lucernæ* et ipsa etiam *candelabra* dicuntur, ad innuendam singularem illorum excellentiæ, eximiamque fidei, quæ in ipsis viget, sinceritatem. Singulis porro, ut Dominus alicubi insinuat, et Gregorius Theologus, dum præsens hoc caput edisserit, confirmat, angelus custos præpositus est. Hos autem *angelos custodes* ob natura tropo quodam *stellarum* voce denominat.

CAPUT. III.

Ad Ephesinæ Ecclesiæ angelum destinata.

II. 1. *Et angelo Ephesi Ecclesiæ scribe : Hæc dicit qui tenet septem stellas in dextera sua ; qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum.*

Per angelum Ecclesiam perinde fere affatur, atque si quis per paedagogum verba ad illum faciat qui litteris primum imbuitur. Solent namque praecipitores, quae discipulorum sunt, in se non unquam transferre, sive ea errata fuerint, sive præclara quoque facinora. Nituntur enim hi discipulos quoad ejus fieri potest, similes sibi reddere. Probabile fit autem per *septem stellas septemve angelos*, quos Irenæus et Epiphanius intelligentium cœlorum nomine alicubi exprimunt, totius universi gubernationem, quæ in dextera Christi, sicut omnes quoque terræ fines, sita est, hoc loco significari. Siquidem is est qui juxta promissionem suam in celos angelos administrat.

II, 2-5. *Scio opera tua et labore, et patientium tuam; et quia non potes sustinere malos, et tentasti eos qui dicunt se apostolos esse, et non sunt, et inventisti eos mendaces: et ¶ patientiam habes, et sustinueris propter nomen meum, et non defecisti. Sed habeo adversum te pauca, quod charitatem tuam primum reliquisti. Memor esto itaque unde excideris, et age paenitentiam, et prima opera fac.*

Ephesiorum Ecclesiam de duobus tribusve summatim commendat; de uno autem incusat, idque in medio collocat. Etenim tolerantiam laboremque et molestiam quam pro fide suscepserat; tum odium quoque, quo improborum scelera et imposturas persequebatur, laudat. Laudat æque quod non omni spiritui fidem habeat; verum in eos qui

*Γράφον σύν ἀ εἰδεσ, καὶ ἀ εἰσι, καὶ ἀ μέλλε
τετέσθαι μετὰ ταῦτα. Τὸ μυστήριον τὸν ἔκτα
δοτέρων ὡς εἰδεσ ἐξ τῆς δεκαῖας μον., καὶ τὰς
ἔκτα λυχνίας τὰς χρυσᾶς· οἱ ἔκτα δοτέρες,
ἀγγελοι τῶν ἔκτα Ἐκκλησιῶν εἰσι· καὶ αἱ ἔκτα
λυχνίαι ἃς εἰδεσ, ἔκτα Ἐκκλησιῶν εἰσιν.*

Ἐπειδὴ δὲ φῶς ἀληθινὸν δὲ Χριστός, τούτου χάριν λύχνοι, οἱ τὸν αὐτοῦ πλουτοῦντες φωτισμόν, ὡς τὴν νύκτα τοῦ παρόντος βίου καταλάμποντες. Λυγίαι δὲ εἰκότως; αἱ Ἐκκλησίαι ὀνομάζονται, ὡς τοὺς φωτιστῆρας ἔχουσαι, τοὺς λόγον ζωῆς ἐπέχοντας, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Χρυσοῖ δὲ οἱ τε λύχνοι καὶ αἱ λυχνίαι, διὰ τὴν τίμιον καὶ ἀκίνθηλον τῆς τοῦ αὐτοῖς πίστεως. Τούτων δὲ ἑκάστῃ ἀγγελος φύλαξ ἐφέστηκε, καθὼς φησιν ὁ Κύριος· καὶ ὁ Θεολόγος Β δὲ Γρηγόριος [οὗτῳ] τὸ παρὸν νενόκηε κεφάλαιον· οὓς τροπικῶς ἀστέρας διὰ τὸ φωτεινὸν καὶ καθαρὸν τῆς φύσεως ὄνθιμαστε.

КЕФАЛ. Г.

Τὰ γεγραμμένα πρὸς τὸν τῆς Ἐφεσῶν Ἐκ-
κλησίας ἀγγελον.

Τῷ ἀγγειῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Ἑκκλησίᾳ γράψον· Τάδε λέγει οἱ χριστῶν τοὺς ἐπτὰς ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ οἱ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν.

Διὰ τοῦ ἀγγέλου τῇ Ἐκκλησίᾳ διαλέγεται. Ὡπερ
C δν τις διὰ παιδαγωγοῦ τῷ παιδαγωγούμενῳ. Οὐκεῖού-
σθαι γάρ διδάσκαλος τὰ τοῦ μαθητοῦ πέφυκεν,
εἰτε ἐγχλήματα, εἰτε κατορθώματα, ἀτε σπεύδων
ἐξημοιοῦν ἔσυτῷ τὸν διδασκόμενον. Εἰκὼς δὲ διὰ τῶν
ἔκτατα μετέβρωτ, ήγουρ [τῶν] ἀγγέλων, τῶν ἐν τοῖς
εἰρημένοις Εἰρηναίῳ καὶ Ἐπιφανίῳ τοῖς μακαροῖς,
ἐπτὰ οὐρανοῖς, λογικῶν τάξεων δηλοῦσθαι τὴν δια-
κόσμησιν, ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Χριστοῦ κειμένην· ἐν ἥ-
καὶ τὰ τῆς γῆς πέρατα· τοῦ καὶ ἐν μέσῳ τῶν Ἐκ-
κλησιῶν περιπατοῦντος, κατὰ τὴν οἰκεῖαν ὑπ-
σχεσιν.

D Οίδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόχον σου, καὶ τὴν
ὑπομονήν σου· καὶ διεὶς οὐ δύνη βαστάσαι κα-
κούς· καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας [ἴαντον]·
ἀποστόλους εἰλρι, καὶ οὐκ εἰστι· καὶ εὑρες αὐ-
τοὺς γενεδίες, καὶ ἀβάστασας· καὶ ὑπομονῆν
ἔχεις διὰ τὸ δρομά μου, καὶ [οὐ] κεκοπίακας.
Ἄλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, διεὶς τὴν ἀράξην σου τὴν
πρώτην ἀρῆκας. Μημάρευε οὐράνθετον ἐκά-
τεκνας, καὶ μεταρόητον, καὶ τὰ πρώτα ἔργα
ποιίστο.

Ἐν δυσὶ δὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἀποδεχόμενος, ἐν ἐνιαύτῃ καταστέμφεται· διὸ καὶ μέσον τέθεικεν, τὰ κατα-
ορθώματα οὐεῖ; ἔκατέρωθεν· τὸν μὲν κόπον καὶ
τὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑπομονὴν, καὶ τὴν πρᾶς τοὺς
κακοὺς αὐτῆς ἀλλοτρίωσιν ἐπήνεσεν· ὅτι τε μὴ
παντὶ πιστεύσασα Πνεύματι, ἐπίλασε τοὺς ψευδο-
αποστόλους· καὶ γνῶντα ψευδεῖς αὐτούς, ἀπέπεμ-·

φατο· πρὸς δὲ τούτῳ, ὅτι καὶ τὰ ἔργα τῶν αἰσχρῶν οὐρῶν Νικολαῖτῶν μεμίσηκεν. Ἐπεμψάτο δὲ, ἵνα τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ εὔποιαν ἴχλανε· πρὸς δὲν αὐτὴν [πάλιν] διὰ τῶν ἔξης ἀνεκάλεστο· δι' ὧν φησι· Τὰ πρώτα δρατα ποιησον· remissius, quam par erat, exerceret, id vitio vertit: ad quam proinde illam denuo revocare contendit: luc namque pertinet communatio quam mox subjungit, et verba illa: Age pénitentiam, et prima opera facio.

Εἰ δὲ μή, ἔρχομαι σοι ταχὺ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου [ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς], ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. Άλλὰ τοῦτο ἔχεις ὅτι μισεῖς τὰ δρατα τῶν Νικολαῖτῶν, ἃ κάρτω μισῶ.

Κίνησις [δὲ τῆς λυχνίας, ήτοι τῆς] Ἐκκλησίας ἐστιν, ἡ τῆς θελας χάριτος; γύμνωσις· δι' ἣς [γυμνώσεως] ἐν σάλῳ καὶ κλύδωνι ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων καὶ τῶν ὑπουργούντων αὐτοῖς πονηρῶν ἀνθρώπων καθίσταται. Τινὲς δὲ τὴν τῆς λυχνίας κίνησιν, τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς Ἐφέσου θρόνον, ὡς ἐν τῇ βασιλείᾳ μετατεθέντα, ἐνόησαν. Τὰ δὲ ἔργα τῶν Νικολαῖτῶν, δπω; εἰσὶ τῷ θεῷ μισητά, ἐνευχῶν τις τῇ βδελυρῷ αὐτῶν αἱρέσται, γνώσταται. obsecna Deoque exosa Nicolaitarum fuerint opera, heresi dudum ante editi, meridiana luce clarius ostendunt.

Οἱ δὲ οὖς ἀκούστε τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις· Τῷ νικῶντι, δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, δὲστιν ἐτρέψω τοῦ πατρὸς τοῦ θεοῦ.

Οἱ δὲ οὖς ἀκούστε τὸν μὲν οὓς πᾶς διθράκος, πνευματικὸν δὲ σπενδυτικὸν μόνον κέκτηται· ὅπερ καὶ τῷ Ἰσαΐᾳ προστέθεται. Τῷ δὲ τοιούτῳ νικῶντι τὸν πρὸς τοὺς δαἰμονας πόλεμον, δῶσεν ἐπιστρέψαται φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς· τούτοις μετασχέν τῶν τοῦ μέλλοντος αἰώνος ἀγαθῶν. Περιφραστικῶς γάρ διὰ τοῦ ξύλου δηλουταὶ ηζωὴ η αἰώνιος· διὰ τοῦ ξύλου ζωῆς ἐστιν· δὲ, ὡσαύτως περὶ τοῦ Χριστοῦ· Αὐτὸς ἐστιν διηγηθεὶς Θεός, καὶ ηζωὴ η αἰώνιος. Εἰ τοίνυν ἐκείνων τυχεῖν ἀφιέμεθα, τὴν κατὰ τῶν πειθῶν νίκην [παρακαλῶ] καταρθώσωμεν. Τοῖς γάρ πόνοις αἱ ἀμοιβαὶ πάντως ἔψονται· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἄμα καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, δέξα [νῦν καὶ δεῖ, καὶ] εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

res sua mercede nunquam frustrabuntur. Ipsi una cum Patre et Spiritu sancto sit gloria in sæcula sœculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ Δ'. ΛΟΓΟΣ Β'.

Τὰ δηλωθέντα τῷ τῆς Σμυρναῖων Ἐκκλησίας ἀγγέλῳ.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς Ἐκκλησίας Σμύρνης· Τάδε λέγει δὲ πρῶτος καὶ δὲσχατος, δὲς ἱέτετο τεκρός, καὶ δέσησεν.

Πρῶτος [ἐστιν] ὡς Θεός· Ισχατος, ὡς ἀνθρώπος ἐπ' ἐσχάτων τῶν καιρῶν γεγονὼς, καὶ διὰ τῆς

⁸ I Joan. v, 20.

PATROL. GR. CVI.

A pro apostolis se venditabant, diligenter inquirat, falsosque compertos prudenter repudiet. Laudat tandem quod impura Nicolitarum opera aversetur palamque detestetur. At vero quod primam dilectionem, solitamque erga egenos beneficentiam remissius, quam par erat, exerceret, id vitio vertit: ad quam proinde illam denuo revocare contendit: hoc namque pertinet communatio quam mox subjungit, et verba illa: Age pénitentiam, et prima opera facio.

II, 5, 6. Sin autem, veniam tibi cito, et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pénitentiam egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta Nicolitarum; quia et ego odi.

B Ecclesiam loco moveri haud incommodate asseritur, cum divina gratia denudatur: siquidem uno hoc gratiae præsidio destituta, per nequitus spiritus hominesque sceleratos, efficacia eorumdem spirituum organa et ministros, in seculos fluctus et tempestates facile conjicitur. Sunt nihilominus qui per candelabri motionem sedis pontificis, quae in Ephesina civitate quondam extabat, in regiam civitatem translationem intelligent. Cæterum quam illud diversi commentarii de execrabilis illorū ostendunt.

II, 7. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicit Ecclesiis: Vincenti dabo edere de ligno vita, quod est in paradiſo Dei mei.

C Aurem corpoream nullus non mortalium sortitur; spiritalem autem, spiritualis tantum: cuiusmodi auris prophetæ Isaiae obtigit. Homini itaque ex prælio quod contra daimones geritur, victoriā referenti, esca de ligno vita decerpta promittitur; nempe æternorum bonorum communicatio, siquidem per æternæ vita lignum ejusmodi bona designari solent. Utrumque autem, ut Salomon insinuat, et præsens evangelista alicubi diserte affirmat, est Christus. Ille enim de sapientia verba faciens, iis qui apprehendunt illam, instar ligni vita esse pronuntiat; Joannes autem de Christo in hunc modum scribit: Hic est verus Deus, et vita æterna⁹. Si igitur æterna illa bona consequi desideramus, contra animi perturbationes carnisque voluptates acre certamen impeamus, victoriaque potiri enixe contendamus, quandoquidem per Domini nostri Iesu Christi gratiam atque clementiam istiusmodi labores sua mercede nunquam frustrabuntur. Ipsi una cum Patre et Spiritu sancto sit gloria in sæcula sœculorum. Amen.

CAPUT IV. SERMO II.

Cujusmodi Smyrnensis Ecclesiæ angelo sint indicata.

II, 9. 10 Et angelo Smyrnæ Ecclesiæ scribe: Hec dicit primus et novissimus, qui fuit mortuus, et vivit.

Idem Christus est primus et novissimus: primus quidem, ut Deus; novissimus autem, ut homo;

ut pote novissimis hisce temporibus natus, qui sua etiam post triduanam mortem resurrectione certum ad vitam æternam aditum nobis aperuit.

II. 9. *Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam; sed dives es.*

Novi, inquit, afflictionem et paupertatem, quam in rebus quæ a carnis sensum faciunt, pateris: nam et flagellis mei causa ab infidelibus cassa, et ab omnibus facultatibus exuta es: interim spiritualibus opibus affluis, ut pote thesaurum absconditum in pectoris agro defossum asservans.

II. 9. *Et blasphemaris ab his qui se dicunt Judæos esse, et non sunt; sed sunt synagoga Satanæ.*

Repetere hoc loco oportet verbum, novi, quod præcessit, ad hæc omnia commune: sensus enim est: Novi opera tua, et novi eorum quoque blasphemiam, qui id non sunt quod se esse falso asserunt: nam cum Judæos se esse jaudent, re ipsa synagoga sunt Satanæ. Neque enim, qui in Judæo habendus est; sed qui in occulto ejusmodi est. *Judas* namque, si interpreteris, confessionem et resipiscientiam sonat, qua illi destituuntur.

II. 10. *Nihil horum timeas quæ passurus es. Ecce missurus est diabolus aliquos ex robis in carcere, ut tantemini; et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem; et dabo tibi coronam vitæ.*

Ne metuatis, inquit, afflictionem quam Judæi, Deo infesti, per flagella et tentationes vobis sunt illaturi. Neque enim diu duratura sunt illa; sed decem tantum dierum intervallo, hoc est, brevissimo temporis spatio. Quin ipsa etiam mors, quod temporis quasi puncto incorruptam vitæ coronam largiatur, omnino contempnenda videtur.

II. 11. *Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis: Qui vicerit, non lædetur a morte secunda.*

Qui, inquit, spirituali auditu præditus, pravas diaboli suggestiones devicerit, etsi primam mortem, quæ tantum in carnem cadit, subierit, attamen a secunda, quæ in gehennam mittit, non offendetur.

CAPUT V.

Cujusmodi Pergamensis Ecclesia angelo fuerint significata.

II. 12. *Et angelo Pergami Ecclesia scribe: Hæc dicit qui habet romphæam utraque parte acutam: Scio opera tua, et ubi habitas, ubi sedes est Satanæ.*

Idolatriæ dedita erat civitas, ad quam Evangelista hæc scribit. Interim fideles qui in illa degabant, propter tolerantiam quam in temptationibus ostenderant, commendat. Porro autem per gladium anticipitem, aut Evangelii doctrinam, credentium corda circumcidens, fidelesque ab infidelibus secernentem, iusinuat; aut peremptoriam Judicis contra impios sententiam.

II. 13. *Et tenes nomen meum, et non negasti fidem meam. Et in diebus illis Antipas testis meus*

A trιημέρου νεκρώσεω; ἀνοίξε; ἡμῖν τὴν ζωήν τὴν αἰώνιον.

Oīda σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν θλίψιν, καὶ τὴν πτωχείαν· ἀλλὰ πλούσιος εἶ.

Θλίψιν δὲ καὶ πτωχείαν, ἐν τοῖς αρκικοῖς, φημί, ἢν ὑπομένεις δι' ἐμοῦ μαστιζόμενος ὑπὸ τῶν ἀπίστων, καὶ τῶν ὑπαρχόντων στερούμενος· πλούσιος δὲ ἐν τοῖς πνευματικοῖς εἶ, ἐχοντις τὸν θησαυρὸν κεχρυμμένον ἐν τῷ ἀγρῷ τῆς καρδίας σου.

Καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν λεγέτων Ἰουδαιοὺς εἴλαι δαυτούς, καὶ οὐκ εἰστι, ἀλλὰ συνετωγή τοῦ Σατανᾶ.

Katὰ κοινοῦ δὲ τὸ, Oīda. Katὰ τὴν βλασφημίαν B τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, φησίν, ἐπίσταμαι, διτὶ οὐκ εἰστιν δὲ λέγονται· οὐ γάρ [ό] ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖος, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος γάρ εἰστιν ἐξομολόγησις [καὶ μετάροια].

Katὰ κοινοῦ δὲ τὸ, Oīda. Katὰ τὴν βλασφημίαν τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, φησίν, ἐπίσταμαι, διτὶ οὐκ εἰστιν δὲ λέγονται· οὐ γάρ [ό] ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖος, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος γάρ εἰστιν ἐξομολόγησις [καὶ μετάροια].

Mή φοβεσθεις δὲ φησι τὴν ἐκ τῶν θεομάχων διὰ μαστιγῶν καὶ πειρασμῶν θλίψιν. Δεκαήμερος γάρ αὐτῇ, καὶ οὐ μακρόδιος· διδ καὶ καταφρονητέος ἐθάνατος, ὃς ἐν ὀλίγῳ προξενῶν στέφανον ζωῆς ἀμάραντος.

Mή φοβεσθεις δὲ φησι τὴν ἐκ τῶν θεομάχων διὰ μαστιγῶν καὶ πειρασμῶν θλίψιν. Δεκαήμερος γάρ αὐτῇ, καὶ οὐ μακρόδιος· διδ καὶ καταφρονητέος ἐθάνατος, ὃς ἐν ὀλίγῳ προξενῶν στέφανον ζωῆς ἀμάραντος.

'Ο ἔχωρ οὖς, ἀκούστε τὸ πρεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις· 'Ο ρικώρ οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θυγάτου τοῦ δευτέρου.

'Ο πνευματικῶς δὲ, φησίν, ἀκούων καὶ νικῶν τὰς διαβολικὰς ὑποστοράς, εἰ καὶ τὸν πρῶτον διὰ σαρκὸς ὑποστῇ θάνατον, ὅπερ τοῦ δευτέρου τῆς γεέννης οὐ καταδίκασθεται.

ΚΕΦΑΛ. Ε'

Tὰ δημιωθέντα τῷ τῆς ἐν Περγάμῳ Ἐκκλησίᾳ ἀγγέλῳ.

Katὰ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ Ἐκκλησίᾳ ἀγγέλῳ· Τάδε λέγει ὁ ἔχωρ τὴν φορμαῖς τὴν διστομορ τὴν δέξιαν· Oīda τὰ ἔργα σου, καὶ ποῦ κατοικεῖς, ὅπου στὸ θρόνος τοῦ Σατανᾶ.

Katειδωλος ἦν αὐτῇ ἡ πόλις, πρὸς ἥν ταῦτα φησι, τοὺς ἐν αὐτῇ πιστοὺς δι' ὑπομονὴν πειρασμῶν ἀποδεχόμενος. Ρομφαῖς δὲ διστομορ, ἢ τὸν εἰς αγγελικὸν λόγον φησί, τὸν τὴν καρδίαν περιτέμνοντα, καὶ τοὺς πιστοὺς ἐκ τῶν ἀπίστων μερίζοντα· ἢ τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀπότομον ἀπόφασιν.

Katὰ κρατεῖς τὸ δρομό μου, καὶ οὐκ ἡρήσω τὴν πίστιν μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς Ἀντίπατρος δ

μάρτυς μου δὲ πιστὸς, δὲ ἀκεκτήθη καρ' ὑμῖν. Αἱ fidelis, qui occisus est apud vos, ubi Satanas habuit.

'Αντίπας δέ [τις] τούνομα, μάρτυς ἐν Περγάμῳ γίγονεν ἀνδρειότετος, οὐκέπερ ἀνέγνων τὸ μαρτύριον· οὐ νῦν δὲ εὐαγγελιστὴς πρὸς Ἑνδαιτινοὺς τῆς τε τῶν πετελανημένων ὡμότητος ἐμημνεύεσσεν.

'Ἄλλα ἔχω κατὰ σοῦ διλητα, διεισδύεις ἐκεῖ προσοῦτας τὴν διδαχὴν Βαλαὰμ· δὲ διδίδασκεν ἐτῷ Βαλαὰμ τὸν Βαλάκ βασιλεῖ τοκτονθαλοτέρων τῶν νιῶν Ἰσραὴλ, [καὶ] φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ κοριτεῦσαι· οὐτως δέχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῷ Νικολαἴτῳ [ἔμοισας]. Άγρ μισῶ.

Δύο δὲ χαλεπά, ὡς ξεικεν, ἡ πόλις αὕτη ἐκέκτητο· [τὸ] τοὺς μὲν πλειόνας Ἐλληνας [εἰναι ἐν αὐτῇ]· εἰς αὔτων δὲ τῶν πιστῶν ὠνομασμένων, τοὺς αἰσχροτούς; Νεκολαΐτας ὑποσπαρέντας τῷ σίτῳ πονηρὰ ζῆντα. Διὸ καὶ τοῦ Βαλαὰμ δύνημένεσσε, φῆσε· "Ος διδίδασκεν ἐτῷ Βαλαὰμ τὸν Βαλάκ. Δηλοῖ δὲ ἐξ τούτων τὸν νοητὸν Βαλαὰμ τὸν διάβολον ἐν τῷ αἰσχρῷ, τὸν Βαλάκ διδάξαι τὸν κατὰ τῶν Ἰσραὴλ-τῶν σκάνθαλον, πορνείαν καὶ εἰδωλολατρίαν. Τῇ γὰρ ἐκείνῃ τὸν ταῦτην τῷ Βεελφεγῷ τελεσθέντες κατεκαλέσθησαν.

per mortationem illexit illum ad idolatriam: idolo Beelphégor publice immolare), insinuatur

Mετρύόστοις οὐν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαι σοι ταχὺ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐτῷ δόμφαλῷ τοῦ στόματός μου.

'Ἐν τῇ ἀπειλῇ δὲ τῇ φίλανθρωπίᾳ. Οὐ γάρ, Μετά σοῦ, φησιν, ἀλλὰ, μετ' ἀκείνων πολεμήσω, τῶν ποιῶντων ἀνίστα.

'Ο δέχωρ εὖς, ἀκονσάτω τι τὸ Πνεῦμα λέγει τοῖς Ἐκκλησίαις· Τῷ τικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν διὰ τοῦ μάντρα τοῦ κεκρυμμένου· καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκήν, καὶ ἐξ τὴν ψῆφον δρομαῖς κανθρότερον, δὲ οὐδεὶς οἶτε μή ὁ λυμβάνω.

Μάντρα δὲ κεκρυμμένορ, δὲ ἄρτος τῆς ζωῆς, δὲ οὐράνιος, οὐρανθεὶ δὲ τῆμας κατελθὼν, καὶ βρώσας γενθενος· τροπικῶς δὲ καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, μάντρα λέγεται, δὲτο οὐρανθέν κατερχόμενα, δθεν καὶ ἡ ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. Τούτων, φησιν, οἱ τικῶντες; τὸν διάβολον τείχονται. Λήψονται δὲ καὶ ψῆφον λευκήν, τουτέστι [καθερῶς] τικῶσαν, τῆς δεξιᾶς μείρας δικιούμενοι· καὶ δρομαῖς κανθρότερη τῇ παρούσῃ ζωῇ ἀγνοούμενον· δρθαλμὸς γάρ οὐκ εἶδε, καὶ οὐδὲ οὐκ ἤκουε, καὶ νοῦς οὐ κατέλαβε τὰ ἀγαθὰ τὰ μέλλοντα, καὶ τὸ κατενθόμα, δοι ἀγιοι κληρονομήσουσι. Καθεβεντούσι. Accipient tandem una cum calculo incognitum. Oculus enim non vidit, nec auris audivit, neque mens humana comprehendit, quae quantumque in futuro aeo præparata sunt justis; sicut nec nomen quoque illud novum, quod iudeum illi pacate possidebunt.

II Quidam Antipas nomine, fortissimus constantissimusque Christi martyr exstitit Pergami, cuius ego martyrium olim legi. Facit autem Evangelista peculiarem illius hoc loco mentionem, tum quo fidelium civitatis illius virtus alique constantia plena fiat, tum etiam quo seductorū ejusdem immanitatem ob oculos nobis ponat.

II, 14, 15. Sed habeo adversus te pauca: quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum coram filiis Israel, edere et fornicari: ita habes et tu tenentes doctrinam Nicolaitarum, quam odi.

B Duobus, ut videtur, hæc civitas flagitiis obstricta tenebatur, iisque minime vulgaribus. Nam et multos adhuc paganos intra se sovebat: et inter eos qui Christiano nomine censebantur, permulti impuro Nicolaismo contaminati, et inter loci illius orthodoxos, perinde fere atque iolium inter tritum solet, intersiti comperiebantur. Atque ea de causa Balaami, qui populum Israeliticum collide in errorem induxerat, mentionem facit. Cæterum per externum et sensilem hunc Balaamum qui Israeli per Balacum Insidias struxerat (siquidem carnis enim voluptate deliniti, eo delapsi sunt, ut Balaam mysticus, nempē diabolus et Satanas.

II, 16. Similiter pænitentiam age: si quo minus, veniam tibi cito, et pugnabo cum illis in gladio oris mei.

En, ut inter minas clementias quoque et benignitatis non obliviscatur: neque enim ait, *Pugnabo adversum te; sed ait: Pugnabo contra illos, nempē obscenos Nicolaitas, qui insanabili morbo laborast.*

II, 17. Qui habet aurum, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis: *Vincenti dabo manna absconditum; et dabo illi calcum candidum et in calcu nomen novum scriptum, quod nemo scit, nisi qui accipit.*

Manna absconditum est celestis vitæ panis, qui, nostra causa e celo delapsus, ad manducandum apprime est idoneus. Quin bona illa quæ in altero saeculo sanctis deposita sunt, manna quoque appellantur; ut quæ et cœlitus veniant, et in celo tantum, quondam alio nomine superna Jerusalem vocatur, plene obtingant. Horum autem bonorum tutæ possessione illi demum potentur, qui diabolum et mundum vicerunt. Accepturi iudicem quoque sunt candidum victoremque calcum: ut pole qui, ut ad Judicis dexteram collocentur, digni nomen novum, praesentisque huic vitæ prorsus incognitum. Oculus enim non vidit, nec auris audivit, neque mens humana comprehendit, quæ quantumque in futuro aeo præparata sunt justis; sicut nec nomen quoque illud novum, quod iudeum illi pacate possidebunt.

Cujusmodi Thyatrensis Ecclesiæ angelo significata sint.

II, 18. *Et angelo Thyatiræ Ecclesiæ scribe : Huc dicit Filius Dei, qui habet oculos tanquam flammam ignis, et pedes ejus similes aurichalco.*

Igneam oculorum speciem utrumque præ se ferre dictum est ante, splendorem nimiriū et ardorem; et hunc quidem significare supplicia in impiis et peccatores constituta; illum vero, lucem, quia justi et sancti perfunduntur. Per pedes autem et chalcolibanum **12** denotari Christi humanitatem, ejusdemque in his qui salvi sunt, veluti spiritalis cuiusdam unguenti fragrantiam; nec non individuam illam et inconfusam planeque admirabilem ^{*divinæ} humanæque naturæ inter se unionem: ea enim tanquam divini Spiritus igne conflata, miroque modo coagimentata, humanis rationibus comprehendendi omnino non potest.

II, 19, 20. *Novi opera tua, et fidem et charitatem tuam; et ministerium et patientiam tuam, et opera tua novissima plura prioribus. Sed habeo adversum te paucā, quia permittis mulierem Jezabel, quae se dicit prophetam, docere, et seducere servos meos, ascurari et manducare de idolothylis.*

Esī, inquit, vestram in fide constantiam, vestramque circa egenorum et pauperum ministerium charitatem, et vestram denique patientiam commendo acceptaque habeo, altamen hoc nomine jure vos reprehendo, quod Nicolaitarum hæresin, quæ propter impiami impuramque lasciviam Jezabel per tropum hoc loco appellatur, palam obtinere permittis, hactenusque permiseras. Hac enim res servis meis, ob ingenii ruditatem mentisque simplicitatem, magnum offendit occasionem offert; immo vero ad earum rerum usum quæ idolis immolatae fuerant, a quo pulchre jam ante ablactati videbantur, proinde Jezabel quamprimum compescere osque ritu agitata, prophetidem sese jactare non dubitat.

II, 21-23. *Et dedi illi tempus ut pœnitentiam ageret, et non vult pœnitere a fornicatione sua. Ecce ego misso eam in lectum; et qui merchantur cum ea, in tribulatione maxima erunt, nisi pœnitentiam ab operibus suis egerint; et filios ejus interficiam in morte.*

Quia, inquit, maligna illa hæresis tempore, quod ad agendum pœnitentiam commodum acta erat, bene uti non voluit, *Ecce dejiciam illam in ægritudinem et mortem. In tropo pestans, nefariam illam Nicolaitarum pestem, propter versipellem hæreticorum versutiam, mulieri adulteræ comparat. Comminatur vero non illam tantum in ægritudinem et mortem se dejecturum, nisi resipuerit; verum cæteros quoque omnes, qui, Deo per mysticam scortationem deserto, cum illa sese contaminaverint, nisi tamen per veram pœnitentiam ad ipsum se denuo converterint.*

II, 23-25. *Et scient omnes Ecclesiæ, quia ego sum scrutans renes et corda, et dabo unicuique vestrum*

Tὰ δηλωθέτα τῷ ἀγρέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις Ἐκκλησίας.

Kai τῷ ἀγρέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις Ἐκκλησίᾳς γράψον· Τάδε λέγει ὁ Πλός τοῦ Θεοῦ ὁ ἔχω τοὺς ὄφθαλμοὺς ὡς φλόγα πυρὸς, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ δόμοις χαλκολιβάνῳ.

Eίρηται τὸ τῶν ὄφθαλμῶν πυρῶντας, τὸ φωτιστικὸν τῶν δικαίων, καὶ τὸ καυστικὸν δηλοῦν τῶν ἀμαρτωλῶν· τοὺς δὲ πόδας καὶ τὸ χαλκολιβάνορ σημανεῖν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐν τοῖς αὐχομένοις εὐαδίαιν τοῦ νοητοῦ μύρου, καὶ τὴν ἀτμήτον καὶ ἀσύγχυτον ἔνωσιν θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος· αὕτη γάρ ὡς πεπυρακτωμένη τῷ θεικῷ Πνεύματι, τοῖς ἀνθρώπινοις λογισμοῖς ἔστιν ἀψηλάφητος.

**divinæ humanæque naturæ inter se unionem: ea enim tanquam divini Spiritus igne conflata, miroque modo coagimentata, humanis rationibus comprehendendi omnino non potest.*

Bολδα σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγρέλην, καὶ τὴν πλειστού, καὶ τὴν διακονίαν, [καὶ τὴν ὑπακοὴν σου.] καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἕσχατα πλειστα τῷ πρώτῳ· ἀλλ' ἔχω καὶ σου [διλῆτα], διτι ἀφῆκας τὴν γυραικά σου Ἱεζα-
βελ, ή λέγει ἑαυτὴν προφῆτεν, καὶ διδάσκει καὶ κλαρῆ τοὺς ἔμοις δούλους πορεύεται καὶ φαγεῖν εἰδωλούθετα.

*O*ιδά σου τὰ ἔργα. — Εἰ γάρ καὶ διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν πρὸς τοὺς δεομένους διακονίαν, τὸ εὐλαβεῖ; Οὐδῶν καὶ ὑπομονητικὸν ἀποδέχομαι, ἀλλὰ δικαίως οὐδὲν ἐπικέμφομαι, διτι τὴν τῶν Νικολαΐτῶν αἵρεσιν, τὴν τροπικῶς ὀνομασμένην Ἱεζάδελ, διὰ τὴν δυσ-
σίειςιν καὶ ἀσέλγειαν, ἀφήκατε παρέδησιάς εσθαι, ὥστε τοῖς δούλοις μου, δι' ἀπλότητα γνώμης, παρ-
έχειν σκάνδαλον, καὶ ἔλκειν αὐτοὺς [καὶ] εἰς εἰδω-
λούθετα, οἷς καλῶς ἀπετάξαντο. Ταύτην οὖν ἐπιστο-
μίζειν διείλετε· διτι καὶ προφῆτες εἶναι ὑποχρέ-
ται, ὅποι πονηροῦ ἐνεργουμένη πνεύματος.
denuo altraxit, et quotidie adhuc pertrahit. Hanc
ejusdem obstruere debetis: siquidem maligno spi-

*Kai ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵρα μεταροήσῃ· καὶ οὐ θέλει μεταροήσαι ἐκ τῆς πορείας αὐτῆς. Ἰδού, βάλλω αὐτὴν εἰς πλίνην· καὶ τοὺς μοι-
χεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς οὐλήν μεγάλην, ἕτερη μὴ μεταροήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν· καὶ τὰ
τέκνα αὐτῆς δικοκενά ἐτο θαράτῳ.*

*D*καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον· ἡ δὲ πονηρὰ [φησὶν]
αὐτῶν αἵρεσις, καὶ ρὸν λαδοῦσα εἰς μετάνοιαν, κα-
λῶς τούτῳ οὐκ ἔχρηστο. Ἰδού, βάλλω αὐτὴν εἰς
πλίνην. Τῇ τροπῇ ἐνέμετε, καὶ μοιχαλίδι τὴν
συστροφὴν τῶν αἱρετικῶν παρεικάσας, ἀπειλεῖ ταύ-
την τε ἀσθενεἴᾳ καὶ θανάτῳ περιβαλεῖν, καὶ τοὺς
αὐτῇ συμφειρομένους καὶ [ἐκ Θεοῦ] πορνεύοντας,
εἰ μὴ διὰ μετανοίας πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέψωσιν.

*Kai γνώσονται κάσαι αἱ Ἐκκλησίαι, διτι ἔτρω
εἰμι ὁ ἐρευνῶν τερροὺς καὶ παρδίας· καὶ δώσω*

νῦντι ἐπεστρέψει τὰ δργαὶ ὑμῶν. Υπάρχει δὲ λέπων τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατηροῖς, δοῖς οὐκ ἔχοντις τὴν διδαχὴν ταύτην, οἰτινες οὐκ ἔτρωσαν τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· Οὐδὲ μᾶλλον ἐψ' ὑμᾶς ἀλλος βάρος πλήκην δὲ ἔχετε· κρατήσατε ἀγριες οὐδὲ ηξία.

[Οὐσοι οὖν ἔχοντες εἴην διδαχὴν ταύτην.]—Ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡπατημένους αἱρετικοὺς καὶ ἀπατῶντας ἑτέρους· πρὸς δὲ τοὺς ἀπλούστερους φησίν· Ἐπειπότε πρὸς τοὺς οὖντας πονηροὺς καὶ εὑρεσιλόγους ἀντέχειν δι' ἀπλότητα τρόπων οὐδὲν τούτον, ἄτε τὰ βάθη τοῦ Σατανᾶ μῆτραν κόπετος, ὡς λέγετε· οὐδὲ ζητῶ παρ' ὑμῶν τὴν διὰ λόγου μάχην, ἀλλὰ τὴν φυλακήν τῆς ὑδατῆς ἢν παρελάβετε· ἀλλοις δὲν ἔντεῦθεν ὑμᾶς προσλήψουμει.

Καὶ στριῶν καὶ στριῶν διχρειτέλους τὰ δργαὶ μου, δώσω αὐτῷ δέξοντας ἐπὶ τῶν θέρων· καὶ ποιαντεί αὐτοὺς ἐν ἁδόδῳ σιδηρῷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντεριθήσονται· ὡς καὶ μάρτιον εἰληφα παρὰ τοῦ Πατρός μου.

Δώσω αὐτῷ δέξοντας. — Τῷ ποιοῦντι, φησί, τὰ δργαὶ μου, δώσω αὐτῷ δέξονταν ἐπάνω πέντε ἡ δέκα πλειων, ὡς ἐν τῷ Ἔναγγελῷ εἰρηται. Η διὰ τούτου καὶ τὴν τῶν ἀπίστων κρίσιν αἰνίτεται· δι' ἡ; οἱ πεπλανημένοι, ὡς ἐν ῥάβδῳ ποιμαινόμενοι, συντριβόνται, ὅποι τῶν ἐν αὐτοῖς τῷ Χριστῷ πιστευάντων κρινόμενοι· καθὼς εἰπεν ὁ Κύριος· Ἀνδρες Νικεύεται ἀναστήσονται, καὶ κατακριτοῦσι τὴν γερεάν ταύτην. Τὸ δὲ, Ως κατά εἰληφα παρὰ τοῦ Πατρός μου, ἀνθρώπινον, διὰ τὴν τῆς σαρκὸς πρόσληψιν.

Καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωτόν. Ο ἔχων οὖν, μακονσάτω τι τὸ Πνεύμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις.

Ἀστέρα δὲ πρωτόν, ή ἐκείνον φησι περὶ οὐδὲν [δ] Ἱσαΐας ἔλεγε· Πῶς δέξεταις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διωσφόρος δὲ πρωτότοκος; δον δώσειν συντετριμένον ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν πιστῶν ἐπήγγελται· ή τὸν ὑπὸ τοῦ μακαρίου Πάτρου λεχόντα ψωσφόρον, ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ἀνατέλλοντα, τὸν Χριστοῦ φωτισμὸν δηλαδή· καὶ δὲ Βαπτιστής δὲ Ἰωάννης, καὶ δὲ Θεοβάτης· Ἡλίας γωσφόρος προστήρευνται· δὲ μὲν γάρ τῆς πρώτης ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, δὲ τῆς δευτέρας νοεῖται πρόδρομος. Μετ' ὧν ἔχειν τὸ μέρος τοὺς νικητὰς τοῦ διαβόλου πιστεύομεν. Οὐδὲν μαυστὸν δὲ εἰ ἐπὶ τῶν σφόδρα ἀντικειμένων ἀλλήλοις ἐλέσθομεν τοῦτο. Λέοντα γάρ δὲ Ἰούδα τὸν Χριστὸν, καὶ ἐκ Βασάν τὸν Ἀντίχριστον ἐκ τῆς θείας Γραφῆς μανθάνομεν, καθ' ἔτερον καὶ ἔτερον σημαντόμενον· νοεῖται δὲ καὶ ἡ τῆς μελλοντῆς ἡμέρας ἀνατολή· [εἰν] ἦ τὸ σκότος τοῦ παρόντος βίου καλυψθήσεται· καὶ δὲ ταύτην δὲ εὐάγγελιζόμενος ἀγγελος. Προπρεύσεται γάρ αὕτη τοῦ τῆς δικαιοσύνης Ἡλίου, ἐπιφανησομένου τοῖς ἀγίοις, καὶ τὴν ἀχλὺν

A secundum opera sua. Vobis autem dico, et ceteris qui Thyatiræ estis: Quicumque non habent doctrinam hanc, et qui non cognoverunt altitudines Satanæ, quemadmodum dicunt, non mittam super vos aliud pondus. Tamen id quod habetis, tenete donec veniam.

Et hæc hactenus ad seductos aliosque seducentes haereticos. Ad simpliciores vero ait: Quandoquidem adversus homines usque adeo malignos et callidos ob ingenii morumque simplicatem constare non valetis, utpote profundarum fraudum Satanæ, ut asseritis, ignorari, non exigam a vobis verborum pugnam; sed fidam tantum doctrinæ, quam accepistis, custodiām, donec tandem vos hinc ad me assumūpsero.

B II, 26-28. 13 Et qui vicerit, et custodierit usque ad finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes; et reget eas in virga ferrea, et tanquam vas sigilli constringentur, sicut et ego accepi a Patre meo.

C Qui suam misericordiam suumque talentum bene collocaverit, et opera mea fecerit (ait in Evangelio Dominus), dabo illi potestatem supra quinque aut decem civitates. Aut per potestatem, cuius hoc loco sit mentio, illud iudicium insinuat, quo seducti vel inereduli ab iis judicabuntur, et veluti virga ferrea conterentur, qui ex gentibus et infidelibus per fidem promptamque obedientiam Christo se adjunixerunt. Notum est enim illud Christi Servatoris: Viri Ninivitæ surgent in iudicio cum generatione hac, et condemnabunt eam¹. Cum autem subdit, Sic ut ego a Patre accepi, assumptæ carnis humanæque naturæ orationis filium attemperat.

II, 28, 29. Et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicit Ecclesiis.

D Aut stellam matutinam eam hoc loco vocat, de qua Isaías dicebat: Quomodo cecidisti de cælo, Lucifer, qui mane oriebaris?²? cuiusmodi stellam Dominus sub credentium pedibus se procurcandam daturum alicubi promittit: aut de ea stella est hic sermo, quam apostolus Petrus in fidelium cordibus veluti Luciferum nasci, in sua canonica scribit; quæ utique aliud nihil est quam lux quadam a Christo in credentium corda dimanans. Quin Joannes Baptista et Elias Thesbites Luciferi nomine a quibusdam quoque appellantur: nec injuria. Joannes enim priorem Solis justitiae ortum antecessit; Elias vero posteriorem ejusdem exortum ategredietur. Cum quibus eos quidque partem habituros credibile sit, qui strenue pugnando diabolum vicirent. Neque mirum videri debet si idem nomen ad res inter se admodum diversas non unquam transferatur; cum ex sacris Litteris compertum habeamus, Christum et Antichristum alia et alia ratione idem nomen sortiri. Uterque enim appellatur Leo; sed ille, ex Iude; hic, ex Basan. Sed et

¹ Matth. xii, 41. ² Isa. xiv, 12.

dies futuri sæculi, in quo præsentis vita tenebræ **A** τοῦ παρόντος βίου διαπεδάσσοντος · οὐ ταῖς ἀκτῖαι discutientur finemque facient, et Angelus rursum καὶ ἡμεῖς ἀλλαμφθείημεν, εἰδοχή τοῦ Πατρὸς, σὺν qui illum annuntiatur est, Orientis quoque vocabula alicubi designantur. Uterque enim justitiae τῷ παναγίῳ Πνεύματι · φῇ δέξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Solem, qui sanctis apparebit, præsentisque vita obscureitatem dissipabit, antecedet. Cuius radiis utinam nos quoque illustrari contingat, accedente hue bona Patria voluntate; cui cum Spiritu sancto sit gloria in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT VII. SERMO III.

De iis quæ Sardianæ Ecclesiæ angelus significata sunt.

III, 1. *Et angelo Ecclesiæ Sardis scribe : Hæc dicit qui habet septem spiritus Dei et septem stellas : Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, et mortuus es.*

Per septem stellas septem angelos [denotari] iam **B** ante indicatum est. Per septem autem spiritus vel illi ipsi, aut septem certe vivifici Spiritus vires et energiæ innuuntur. Utraque enim in Christi manu et potestate sunt. Nam et angelis tanquam universorum Dominus imperat, et Spiritum sanctum, tanquam eadem cum illo essentia præditus, largitur. Incepit autem Sardianam Ecclesiam, quod nudum tantum **I** vivæ fidei nomen teneat, ad bona vero opera quod spectat, demortua jaceat.

III, 2, 3. *Esto vigilans, et confirma cætera; quæ moritura erant. Non enim inveni opera tua plena coram Deo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audiendis; et serva, et pœnitentiam age.*

C Ignaviae, inquit, desidiæque somnum excute; tuaque membra, quæ propter infidelitatem ad mortem recta tendunt, confirma: neque enim bonorum operum exordium coronat operarium, sed perfectio. Memento proinde traditionis, quam ab apostolis accepisti et audiendisti, et serva eam; deque ignavia tua serio resipisce, et pœnitentiam age.

III, 3. *Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam sur, et nescies qua hora veniam ad te.*

Merito illud: nam ut communis præsentis sæculi consummatio omnibus est incognita, ita uniuscujusque mors quoque est incerta. Cæterum quæ corporis mortem adducit, iis quidem qui parati sunt, quietis a laboribus auctor est; iis vero qui secus comparati sunt, sur est.

III, 4. *Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua; et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt.*

Hoc, inquit, bonum adepta es, quod quosdam apud te habes qui sordidis impurisque actibus earum suæ vestimenta non contaminaverunt; qui proinde in regenerationis solemnitate candidis una mecum induentur; ut qui immortalitatis stolam impollutam conservaverint.

III, 5, 6. *Qui vicerit, hic vestietur vestimentis albis; et non delebo nomen ejus de libro rite; et confitebor nomen ejus coram Patre meo, et coram*

καὶ ἡμεῖς ἀλλαμφθείημεν, εἰδοχή τοῦ Πατρὸς, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύματι · φῇ δέξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Αμήν.

obscureitatem dissipabit, antecedet. Cuius radiis utinam nos quoque illustrari contingat, accedente hue bona Patria voluntate; cui cum Spiritu sancto sit gloria in sæcula sæculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'. ΛΟΓΟΣ Γ'.

Tὰ δηλωθέντα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐτ Σάρδεσιν Ἐκκλησίᾳ.

Kai τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐτ Σάρδεσιν Ἐκκλησίᾳ γράψον. Τάδε λέγει ὁ ἄγνωτος τὰ ἔπειτα πνεύματα τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἔπειτα ἀστέρας. Οἶδα σου τὰ δρυγὰ δὲι δρομα ἔχεις δὲι τῆς, καὶ τεκρός εἰ.

Ἐπειτα ἀστέρας, θείους ἀγγέλους πρόσφημαν · καὶ ἔπειτα πνεύματα, ἢ τούτους αὐτοὺς, ἢ τὰς ἐνεργειὰς τοῦ ζωτοποιοῦ Πνεύματος · ἀπερ ἀμφίτερα ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Χριστοῦ εἰσι. Τῶν μὲν τὰρ ὡς Δεσπότης κρατεῖ · τοὺς δὲ Πνεύματάς δὲι χορηγός, ὡς ὅμοιός τοις. Ἐπιπλήσσει δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ψιλὸν δνομα [ζώστες] ἔχοντες πίστεως, νενεκρωμένη δὲ [οὖσῃ] ἐξ ἀγαθῶν πράξεων.

Γίρου γρηγορῶν · καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ διεμειλλορ ἀκοθαρεῖν. Οὐ γάρ εὑρηκάσου τὰ δρυγὰ πεπληρωμένα ἐπάνω τοῦ Θεοῦ [μου]. Μημερισθεῖσε οὐρ πῶς εἰληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τίσαι, καὶ μετανόσσον.

C Γεροῦ γρηγορῶν.—Τὸν διπονον, φησι, τῆς δρυμυλίας ἀποτίναξαι, καὶ τὰ μέλη σου τὰ ἀποθνήσκειν τελεῖως δι’ ἀπιστίας μέλλοντα, στήριξον · οὐ γάρ τὴ ἀρχὴ τῶν ἀγαθῶν δρυγῶν στεφανοὶ τὸν ἀργάτην, ἀλλὰ τὸ πλήρωμα. [Μνημόνευε γοῦν πῶς εἰληφας καὶ ἤκουσας ·] καὶ τὴν παράδοσιν ἥν ἐκ τῶν ἀποστόλων παρέλαβες, τήρησον, καὶ ἐπὶ τῇ δρυμυλίᾳ σου μετανόσσον.

Ἐάντοι μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς κλέπτης · καὶ οὐ μὴ γρῦς πολαρ ὄμοις ἥξω ἐπὶ σέ.

“**D** Ήξω ὡς κλέπτης. — Εἰκότως · δε γάρ ἀκάστου θάνατος; καὶ τὴ κοινὴ συντέλεια, πλειστὸν ἀγνωστος. Τοῖς μὲν παρεσκευασμένοις, πάνων ἀνάπτωσις · τοῖς δὲ ἀπαρασκευάστοις κλέπτης, ψυχικὸν ἐπάγων θάνατον.

‘**AII**’ δίλγα ἔχεις ὀτόματα ἐτ Σάρδεσιν οἱ οὐκ δημιουραρ τὰ ἴματα αὐτῶν.] — Τούτο, φησι, καλὸν κέκτησαι: ἔχεις τινάς τοὺς τὸ ἴματον τῆς ψυχῆς φυταραὶς πράξεοι μὴ μιάναντας: οἱ μετ’ ἐμοῦ ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ λαμπροφορήσουσιν, ὡς τηρήσαντες ἀσπίλον τὸ τῆς ἀφθαρτίας ἔνδυμα.

‘**O** ρικῶν, οὗτος περιβαλλεῖται ἐτ ἴματοις λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψῃ τὸ δρομα αὐτοῦ ἐπ τῆς βιβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὅμολογήσω τὸ δρομα

αὐτοῦ ἑτάκιον τοῦ Πατρός μου, καὶ ἑτάκιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκούσθε τι τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις·

Οὐδὲ τὴν προλεγθεῖσαν, φησι, νίκην νικῶν τοὺς τὸν οἰκεῖον ἀρετῶν ἴματίοις λάμψει ὡς ὁ ήλιος· καὶ τὸ ἐνομα αἴτου ἐν τῇ τῶν ζώντων βίστῳ ἔσται ἀνέξ-
ἀλεπικόν. Ὁμολογήθεσται δὲ [παρ' ἐμοῦ] ἐπὶ τοῦ Πατρός μου καὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, ὡσπερ καὶ οἱ καλλίνικοι μάρτυρες· καθὼς φησιν ἐν τῷ Εὐαγγελῷ λάμψει τοὺς δικαίους ὡς τὸν ήλιον.

ΚΕΦΑΛ. Η'.

Τὰ δημιουργέα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ Ἐκκλησίας.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ Ἐκκλησίᾳς τράπον· Τάδε λέγει ὁ ἄγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλείδα τοῦ Δαυΐδ· ὁ ἀροτύων, καὶ οὐ-
δεὶς κλείει· καὶ κλείων, καὶ οὐδεὶς ἀροτζεῖ.

Κλείς τοῦ Δαυΐδ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ κλείηται· ἰερουσαίμης γάρ αὐτῇ σύμβολον. Κλείς δὲ πάλιν τῆς τε φαλακρῆς βίστου καὶ πάσης προφητείας, τὸ Πνεῦμα τὸ ἀγίου· δι' οὐ οἱ θησαυροὶ τῆς γνώσεως ἀνοίγονται. Καὶ τὴν μὲν πρώτην κατὰ τὸ ἀνθρώπινον δέχεται· τὴν δὲ δευτέραν ἔχει κατὰ τὸ θνατοφύτευμα Χριστῷ προσ-
μαρτυρηται· ἄγιος δὲ καὶ ἀληθινός, ὡς αὐτο-
γενεύνη καὶ αὐτούσιαδης ἀλήθεια.

Οἰδά σου τὰ ἔργα· Ιδοὺ δέδωκα ἑτάκιών σου θύραν ἡγεμόνην, καὶ οὐδεὶς δύναται κλείσαι αὐτὴν· διει μικρὰν ἔχεις δύναμιν· καὶ ἐτίμησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἡρήσω τὸ δύομά μου.

Ἐκ τῶν γεγραμμένων δὲ, μικρὸν μὲν τῷ μεγέ-
θει τὴν πόλιν ταύτην, μεγάλην δὲ τῇ πίστει μανθά-
νομεν· δι' ὃν φησι [αὐτῇ]. Οἰδά σου τὰ ἔργα· τοιάστιν, ἀποδέχομαι· ὡσπερ καὶ τῷ Μωϋσῇ λέ-
γει· Οἰδά σε χαρὸν πάντας. Καὶ θύραν ἀνύποτόν σου τοῦ διδασκαλικοῦ κηρύγματος ἡνοίκα, κλείσθηται διὰ πειρασμῶν μὴ δυναμένην, Τῇ προθέσῃ γάρ ἀρκοῦμαι, καὶ οὐκ ἀπαιτῶ τὰ ὑπὲρ δύναμιν.
quod nullæ tentationes poterunt claudere. Sola enim voluntate ad hoc malum impediendum sat sum; neque enim exigo abs te, quae vires tuas excedunt.

Ίδον δίδωμι [σοι] ἐκ τῆς συνταγμῆς τοῦ Σα- D III, 9. Ecce do de synagoga Satanæ, qui dicunt ταρᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἰραι, καὶ οὐκ εἰντινούσι, ἀλλὰ γεύδονται. Καὶ κοινῶν αὐτούς ίται ηξωτικαὶ καὶ χρονικήσωσιν ἑτάκιον τῶν πο-
δῶν σου, καὶ γνῶσιν διει ἥτις ἡράκησά σε.

[Ιδού δίδωμι ἐκ τῆς συνταγμῆς τοῦ Σατανᾶ.] — Ἐξεις, φησι, μισθὸν τῆς ὁμολογίας τοῦ ἐμοῦ ὑνόμα-
τος τὴν τῶν Ιουδαίων ἐπιστροφήν τε καὶ μετάνοιαν· οἱ προσκεκούνται τοῖς ποσὶ σου, τὴν πρόδη· ἐμὲ προσ-
αγωγήν καὶ τὸν ἐξ ἐμοῦ φωτισμὸν αἰτούμενος καὶ
ἐν τῷ κρατεῷ τῆς καρδίας, [οὐκ] ἐν τῷ φανερῷ λοι-
πῷ Ιουδαίοντες.

Ὥσι ἐτίμησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου·

Qui, inquit, victoriam, de qua ante dictum est, cum gloriis martyribus obtinuerit, virtutum sua-
rum stola ornatus splendebit velut sol; nomenque
illius in libro viventium manebit indelebile; quippe
qui palam coram Patre meo angelicisque virtutibus
illud professurus sim. Quin in Evangelio quoque
legitur justos instar solis splendoris radios olim
fusuros.

CAPUT VIII.

Cujusmodi significata fuerint angelo Ecclesiae Philadelphie.

B III, 7. Et angelo Philadelphia Ecclesiae scribe:
Hoc dicit sanctus et verus, qui habet clavem David:
qui aperit, et nemo claudit; claudit, et nemo aperit.

Davidicæ clavis appellatione ejusdem regnum
designatur, quandoquidem clavis inter potestatis
symbola censeri solet. Clavis rursum libri Psalmorum,
omnisque aīeo prophetiæ, est Spiritus sanctus. Per hunc enim omnes omnino cognitionis thesauri
aperiuntur. Et quidem priorem clavem accepit
Christus ut homo; posteriorem autem, ut sempiternus Deus, naturaliter obtinet. Quia vero in ve-
tustis quibusdam exemplaribus legitur, clavis in-
fernali, per inferorum clavem 15 vita mortisque
C poteſtatem penes Christum esse significatur. Qui
quidem Christus sanctus et verax nominatur,
tanquam ipsa per se sanctitas et veritas.

III, 8. Novi opera tua. Ecce dedi coram te ostium
aperitum, et nemo potest claudere illud: quia exiguum
habes virtutem, et servasti sermonem meum, et non
negasti nomen meum.

Ex veterum monumentis constat, civitatem hanc
anibū quidem civiumque numero parvam exti-
tisse; at fide vero et virtute plurimum valuisse, ex
hoc loco discimus. Quam ob rem ejusmodi oratione
illam compellat: *Novi opera tua*; hoc est, grata ac-
ceptaque illa habeo: quemadmodum jam oīm ad
Mōysen dicebat: *Nori te præ omnibus: ostiumque*
ad docendum et prædicandum coram te aperui,
enim voluntate ad hoc malum impediendum sat

D III, 9. Ecce do de synagoga Satanæ, qui dicunt
se Iudeos esse et non sunt; sed mentiuntur. Ecce fa-
ciam illos ut veniant, et adorent ante pedes tuos, et
scient quia ego dilexi te.

Confessionis mercademi, qua confessus es nomen
meum, Iudeorum conversionem et penitentiam
feres, inquit: procident hi namque ad pedes tuos,
enixequis ut ad me adducantur mentisque illuminati-
onem consequantur, abs te petent; de cætero non
jam in aperto, sed abcondito cordis, Iudei futuri.

III, 10, 11. Quoniam servasti verbum patientiæ meæ.

et ego servabo te ab hora temptationis, quæ ventura est in orbem universum, tentare habitantes in terra. Ecce venio cito : tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.

Temptationis horam aut sœvam impiorum tyrannorum, qui urbis Romanae clavum tum temporis tenebant, adversus Christianos persecutionem appellat : ea enim jam tum præ foribus urgebat; a qua se illam liberaturum spondet : aut eam certe tempestatem, quam Antichristus sub finem sæculi contra Christi fideles per universum mundum excitat : ex qua Christus Dominus sectatores suos, ne supra vires tententur, sese erupturum promittit, sive per corporis dissolutionem ante illud tempus e medio illos tollat, sive alia via et ratione ab impedimenti periculo eosdem eripiat. Apposite autem dicit, *Ecce venio cito : siquidem post dierum illorum afflictionem, ut in Evangelii legitimus, Judex statim est venturus : propterea quoque serio admonet, ut fidei thesaurum inviolatum conservent, operamque dent sedulam ne patientiæ coronam amittant.*

III. 12. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et foras non egredietur amplius.

Recte illud. Nam qui adversarias potestates bellaverit, columna et firmamentum Ecclesiæ constitutur, utpote immotum, juxta Apostoli doctrinam, fundatum in illa habens.

III. 12. Et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei novæ Jerusalem, quæ descendit de caelo a Deo meo ; et nomen meum novum.

I6 In corde, inquit, ejusmodi columnæ divini nominis superuæque Jerusalem notitiam inscribam ; quo pulchritudinem, quæ in ipsa existit, spiritualibus oculis consideret. Et nomen itidem meum novum, quod in futuro sæculo inter sanctos perlebre erit. Verbum autem posteaquam circa ullam sui mutationem caro semel nostra causa effectum est, susceptæ humanitati sermonem admetiens, humanoque more loquens, coelestem Patrem Deum appellat *amum*. *Jerusalem* autem ex supernis descendere dicitur, siquidem divina cognitio ab angelis exorsa, certo quadam ordine, ad homines usque peccatingit. Per Christum namque caput nostrum hi et illi inter se invicem apti sunt.

III. 13. Qui habet aures, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.

Istiusmodi aurem ut et nos consequamur, precibus ad Deum fusis indefesse contendamus.

CAPUT IX.

Qualia Laodicenstum Ecclesiæ angelo significata fuerint.

III. 14. Et angelo Laodicæ Ecclesiæ scribe : Proximus dicit Amen, testis fidelis et verus, qui est principium creaturarum Dei.

Fidelitatis voce Christi veritas hoc loco insinuitur : aut verius, illum esse ipsummet *Amen*, vel

Α καὶ ὁ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τὴν οἰκουμένην δῆμη, πειρᾶσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς τῆς. Ἐρχομας ταχὺ πρότειν δ ἔχεις. Ινα μηδεὶς λάβῃ τὸ στέφανό σου.

Τὴν ὥραν δὲ τοῦ πειρασμοῦ, είτε ὡς αὐτίκα [μάλα] παρεσομένην, τὴν τῶν ἀσεβῶν τῆς Ρώμης τοπιγιακῶν βατιλευσάντων κατὰ Χριστιανῶν διωξιν εἰρηκεν. ής λυτροῦσθαι αὐτὴν ἐπαγγέλλεται. ή τὴν ἐπὶ συνεστείᾳ τοῦ αἰῶνος παγκόσμιον κατὰ τῶν πιστῶν τοῦ Ἀντιχρίστου κίνησιν λέγει, [εἰς] ής θεοφεροῦν τοὺς ζηλωτὰς αὐτῆς ὑπισχνεῖται, προαναρπαζομένους διὰ τῆς ἐντεῦθεν ἀναλύσεως, ίνα μὴ πειρασθῶσιν ὑπὲρ δ δύνανται. Καλῶς δέ φησιν "Ἐρχομαι ταχύ" μετὰ γάρ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ήκεινων εὐθέως, [οὓς] φησιν, δ Κύριος έλεύσεται. διδ παρεγγυζ χρατήσαι τὸν θησαυρὸν τῆς πόστως δασύλον, ίνα μὴ τις ἀπολέσῃ τὸν τῆς ὑποκομονῆς στέφανον.

"Ο τικώρ, ποιήσω αὐτὸν στύλον ἐπ τῷ ταφῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ θέω ὦν μὴ ἐξελθῃ ἔτι.

Εἰκότως [δὲ εἶπε ποιῆσαι τὸν νικῶντα στύλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ]. Ο γάρ νικητῆς τῶν ἐναντίων δυνάμεων, στύλος καὶ ἐδραλωμα τῆς Ἐκκλησίας καθισταται, ἀκίνητον ἐν αὐτῇ τὴν βάσιν έχων, κατὰ τὸν [Θεόν] Ἀπόστολον.

Καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ δρομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ δρομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου τῆς κατηγορίας Ἱερουσαλήμ, η καταβαίται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάπλῳ τοῦ Θεοῦ μου καὶ τὸ δρομά μου τὸ καινόν.

[Καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ δρομα τοῦ Θεοῦ μου. — Καὶ] ἐπὶ τὴν καρδίαν, φησιν, τοῦ τοιούτου στύλου χαράξω τὴν γνῶσιν τοῦ θεοῦ δύναμος, καὶ τῆς δικαιοίας Ἱερουσαλήμ · ίνα διῆ τὰ ἐν αὐτῇ κάλλη τοῖς τοῦ πνεύματος δυμασι · καὶ τὸ καινότητα μου δρομα, τὸ [εἰς] τοῖς ἀγίοις ἐν τῷ μέλλοντι [αἰώνι] γνωριζόμενον. Τὸ δὲ, Θεοῦ μου, ἀνθρωπίνως περὶ τοῦ Πατρὸς εἰρηκεν, ὡς στρέψει δ' ἡμᾶς ἀπρέπτως γενόμενος. Ἀγωθεορ δὲ η Ἱερουσαλήμ καταβαίται · ἐκ μὲν ἀγγέλων ἀρχιμένης τῆς θείας γνώσεως, μέχρις ἡμῶν δὲ κατεντησάσης, συναφθέντων ἀλλήλοις διὰ Χριστοῦ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν.

"Ο δχωρ οὖς, ἀκουσάτω τὸ δρομα τοῦ Πτερύμα . Λέγεται ταῖς Ἐκκλησίαις.

[Ο δχωρ οὖς, ἀκουσάτω.] — Τούτου τοῦ ωτίου καὶ ἡμεῖς τυχεῖν εὐέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Τὰ δηλιωθέτα πρός τὸν τῆς Λαοδικεων Ἐκκλησίας ἀγγελον.

Καὶ τῷ ἀγρέλῳ τῆς ἐπ Λαοδικεών Ἐκκλησίας γράψον · Τάδε λέγει δ Ἀμήν, δ μάρτυρις δ κιστής καὶ ἀληθινός, η ἀρχὴ τῆς κτισεως τοῦ Θεοῦ.

Καὶ διὰ τοῦ πιστοῦ η ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ δειχνυται· μᾶλλον δὲ διὰ αὐτὸς οὐσιώδης ζωτὸν ἀλήθεια.

Άρχη [δὲ τῆς κτίσεως] ἀντὶ τοῦ, βασιλεῖα· καὶ ἀρχὴ πάντων, ὡς τῶν κτισμάτων δεσπόζουσα. Ἀρχὴ γὰρ [τῆς] κτίσεως ἡ προκαταρκτικὴ αἰτία καὶ ἀκτιστος.

Οἶδά σου τὰ δρα· δτι οὗτε ψυχρὸς εἰ, οὗτε
ζεστὸς [δτι χλιαρὸς εἰ]. "Οὐρανὸς ψυχρὸς ἡς η
ζεστὸς! Οὐτως δτι χλιαρὸς εἰ, καὶ οὗτε ζεστὸς,
οὗτε ψυχρὸς.

Καὶ δὲ Θεολόγος φησὶ Γρηγόριος· Δέσποτος ἀκριβῶς
ἴσιος, ηδηριώδες ἀπεγύγθαι. Εἰκότως· δὲ μὲν γάρ ψυ-
χρὸς, καὶ τῆς ζεστοῦς πίστεως ἀγευστος, ἐν ἐλπίδι
πολλάκις ἔσται τοῦ τυχείν αὐτῆς· δὲ δὲ ζέσας διὰ
τοῦ βαπτισμάτος τῷ Πνεύματι, καὶ ἀποψυχθεὶς διὰ
ἡδύμιλαν θάνατον, έκαντος τὰς ἐλπίδας τῆς σωτη-
ρίας ἑξικόφε, καταγονοὺς τῆς αἱρεθείσης πίστεως.
Ἐργος μὲν γάρ οὐκ ἀπογνωστέα ἡ μεσότης· ὡσ-
τερὸν δὲ οὐνομας γάμος, μέτος δὲν παρθενίας καὶ πορ-
νείας, οὐκ ἀπόδητος· ἐν δὲ τῇ πίστει, τὸ μέσον καὶ
χιαρὸν ἀδόκιμον.

τίτροις εἰλεγνίσι, quod medium servat, non est semper
(neque enim legitimum conjugium, quod medium est
condonanū). At vero medium, hoc est tepidum,

Μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου· δτι
λέτεις, Πλούσιός είμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐ-
δενὸς χρειανται έχω. Καὶ οὐκ οίδας δτι σὺ εἰ
δ ταλαιπωρος, [καὶ ἀλλιτρος] καὶ πτωχός, καὶ
τυφλός, καὶ τυμόρος.

Ὦσπερ γάρ, φησὶ, τὸ χιαρὸν ἔμετον κινεῖ τοὺς
μεταλαμβάνουσιν, οὗτοι κάγω σε ὡς βδελυκτὸν βρῶμα
ἴμεσον διὰ λόγου στόματός μου εἰς αἰώνινον κόλασιν·
δτι ταῖς ἀκάνθαις τοῦ πλούτου τὸν σπόρον τοῦ θείου
λόγου συμπτήγουσα, τὴν ἁυτῆς ἐν τοῖς πνευματι-
κοῖς ἀγνοεῖς πτωχείαν, καὶ τὴν τῶν νοητῶν [σου]
θρηταλμῶν τύφλωσιν, καὶ τὴν ἐξ ἀγαθῶν πράξεων
τύμνωσιν.

Συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσοὺς
καὶ ψευδαρμάτορος ἐκ πυρός, ἵνα πλούτησῃς· καὶ
ἰμάτια λευκά, ἵνα κυριότατη, καὶ μὴ φαρερωθῇ ἡ
εἰσχώντη τῆς τυμρότητος σου· καὶ κολλύριον
θηκρισον τοὺς ὄφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς.

Εἰ δὲ πλούτησίς βούλῃ, φησὶ, συμβουλεύω σοι,
παρ' ἐμοῦ τοῦ πλούτικοντος κτήσασθαι προθέσει
ζεύση καὶ καρδίᾳ θελούση, χρυσὸν πεπυρωμένον,
[ἥγουν] τὸν διδασκαλικὸν λόγον, τὸν τῷ πυρὶ τῶν
πειρατῶν λαμπρούνδενον· δι' οὖν ξέπει; ἐν τῇ καρ-
δίᾳ τὸν θησαυρὸν δισυλον, καὶ περιβαλῆ τὴν στολὴν
τῶν ἀρετῶν τὴν ὑπέρλαμπρον· δι' οὖν ης ἡ προσγενο-
μένη σοι ἐξ ἀμαρτίας ἀμφισθήσεται γύμνωσις.
Κολλύριον δὲ, ἡ ἀκτημοσύνη. Εἰ γάρ δῶρα ἐκτυφλοὶ¹
θρηταλμῶν βλεπόντων, τούτους πάντας ἀνοίγει τὸ
ἔθωροδόκητον.

Ἐγώ δσους ἔάτι φιλῶ, ἔλέγω καὶ παιδεύω.
Ζήλωσον οὖν καὶ μεταρόησον.

[Ἐγώ δσους ἔάτι φιλῶ, ἔλέγω. —] Βαβαλ τῆς
φιλανθρωπίας! πόσῃ ἀγαθότετι δὲ Ελεγχος κέρχαται!

Ίδου δέστηκα ἔπι τὴν θύραν, καὶ κρούω· ἔάτι

A ipsissimam veritatem per essentiam, hac phrasim
indicatur. Vocatur autem creaturæ principium, quia
est primordialis et increata ejusdem causa: vel ob
id creaturæ ἀρχὴ vocatur, quia absolutum in res
omnes productas principatum tenet.

III, 15, 16. Scio opera tua, quod neque frigidus
es, neque calidus: utinam frigibus essem, aut cali-
dus! Sed quia tepidus es, et nec frigidus nec cali-
dus, incipiam te evomere ex ore meo.

Cum hominem accurate vivere, hoc est, vel insi-
gniter servare, vel insigniter frigere oporteat, inci-
rito (inquit Gregorius Theologus) dicit: Utinam fri-
gidus aut servidus essem! Siquidem qui omnino ad-
huc friget, hoc est, ferventis fidei exors est, pror-
sus spem facit fore ut eam aliquando consequatur,
adeoque ex frigido servidus evadat: at vero qui
per baptismum spiritu servidus semel exstitit, et
postea per ignaviam intepuit, ille salutis spem sibi
ipsi quadammodo amputavit; fide nimirum, quam
ante complenus videbatur, repudiata. Sane in ope-
ribus exterritis, quod medium servat, non est semper
(neque enim legitimum conjugium, quod medium est
condonanū). At vero medium, hoc est tepidum in fide, jure ab omnibus improbatum.

III, 16, 17. Incipiam te evomere ex ore meo, quia
dicis: Dives sum, et locupletatus, et nullius egeo; et
nescis quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et
cæcus, et nudus.

Quemadmodum, inquit, tepidum iis ciere vomiti-
tum solet qui illud assumunt, ita ego quoque per
verbū oris mei te veluti execrabilem escam in
sempiternū supplicium expuam. Nam divitiarum
spinis obsitus, divini verbi semen in te præfocas,
tuamque in rebus spiritualibus inopiam ignoras; ne-
que interiorum oculorum tuorum cæcitatem curas,
neque tuam quoque a bonis operibus nuditatem sa-
tis accurate consideras.

III, 18. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum
probatum, ut locuples fias: et vestimentis albis in-
duaris, ut non appareat confusio nuditatis tuæ: et
collyrium innuge oculos tuos, ut rideas.

Si ditescere lubet, a me, inquit, qui veras sta-
bilesque opes largior, ferventi desiderio volentique
D animo ignitum aurum emito; nempe sacrae doctrinae
verbū igne tentationum exploratum splendidum-
que redditum. Per hoc enim cordi tuo ejusmodi
thesaurus obtinget, qui nec violari nec diripi facile
poterit. Vestierisque splendida virtutum stola, qua
nuditas, quam ex peccato contraxeras, contegetur.
Per collyrium autem innuere videtur externarum
rerum penuriam, numerumque despicientiam. Nam
si dona videntium oculos excæcant, omnino mu-
nerum contemptio hos aperiet.

III, 19. Ego quos amo, arguo et castigo. Amulare
ergo, et paenitentiam age.

Papa! quanta Dei clementia! quanta suavitate
et benignitate reprobacionem temperat!

III, 20. Ego sto ad ostium et pulso. Si quis au-

dixit vocem meam, et aperuerit mihi januam, in-
trabo ad illum, et cœnabo cum illo, et ipse tecum.

**Mea, inquit, præsentia nulli vim affert. Cordis
ostium pulso; prompte aperienti super salutem sua
gratulor; illamque opiparæ cœnæ loco duco: si-
quidem iis rebus præcipue capior et pascor, quibus
ipsi spiritum alunt, famemque audiendi verbum
Dei sedant, ac erroris tenebras propulsant.**

**III, 21, 22. Qui ricerit, dabo ei sedere tecum in
throne meo, sicut et ego vici, et consedi cum Patre
meo in throne ejus. Qui habet aurem, audiat quid
Spiritus dicit Ecclesiæ.**

Per solium regnum futurique sæculi requies de-
notatur. Ait ergo: Quisquis hostem, qui sub aspe-
ctum non venit, devicerit, ille tecum regnabit,
meæque gloriae particeps erit. Cum autem addit,
*Sicut et ego vici, ob assumptionem carnem, ut homo
loquitur; neque enim Deus Verbum, cœlestis re-
gnum tanquam virtutis præmium aliquando tulit;*
quippe qui naturaliter et ab omniæ æternitate illud
possederit. Nisi enim natura sua ita comparatus
esset, aliis illud impertiri non posset: cum tamen,
secundum tonitruum filium Theologum, pro potestatis
suae plenitudine sanctis illud impertiri consuevit.
Ad eamdem quoque potestatem spectat, judices de-
signare et instituere; sicuti sanctos apostolorum duo-
decim tribuum Israel judices jam designavit olimque
futuros promisit. Etenim posteaquam, cum Deus
alioqui et sempiternus Rex esset, nostra causa se-
mel factus est homo, nostraque omnia, solo peccato
excepto, participavit, ea omnia quæ divinitatis illi-
lius propria erant, neque humanæ tamen naturæ
repugnabant, iis qui diabolum superassent, vicissim
impertiri constituit. Eapropter ut ille in sua ad
cœlos assumptione nube tanquam vehiculo uti vo-
luit; ita sanctos quoque, ut Apostolus testatur, per
nubem in occursum suum quondam abripiet.
18 Rursum ut ipse, tanquam creaturæ Dominus,
rerumque conditor, judex venturus est; ita sanctis
quoque illustribusque viris eos judicandi et con-
demnandi potestatem largietur, qui divinæ vere quo
beatæ servitutis jugum superbe excusserunt. Ne-
scitis, ait Apostolus, quia angelos judicabimus?
neceps tenebrarum principes. Cum ergo judicem
nati simus usque adeo benignum et clementem, ut
illum benevolum clementemque experiamur, operam
deimus sedulam, illudque Salomonis; *Vestimenta
tua omni tempore sint candida*, hoc est, nullis pra-
vis operibus contaminata, omni studio explore
contendamus. Ad eum enim modum nuptiali ueste
aninas nostras conuentientes, immortali Sponso et
Regi nos commendabimus, ipsique per virtutem conjuncti,
sempiternis illis bonis potiemur: in ipso
Christo Deo et Domino nostro, eorumdemque honorum largitori: cum quo Patri, cum vivifico san-
ctissimoque Spiritu, sit honor, gloria, et adoratio in sæcula sæculorum. Amen.

I Cor. vi, 5. Eccle. ix, 8.

**A [οὐρ] ταὶ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀρότη
τὴν θύραν, εἰσελένουμαι χρόνος αὐτὸν, καὶ δι-
πρήστω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.**

[Ύδον, ἡμα ἐπει τὴν θύραν, καὶ χρούω. —]
**'Αβιαστος, φησιν, ἡ ἑμή παρουσία. Τὴν θύραν τῆς
χαρίας χρούω· καὶ τοῖς ἀνοίγουσιν ἐπει τῇ αὐτῶν
σωτηρίᾳ συνευφράνομαι. Τροφὴν γάρ καὶ δεῖπνον
ταύτην ἥγημαι, τρεφόμενος ἐφ' οἷς αὐτοὶ τρέφονται,
καὶ τὸν λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου καὶ τὸ
στότος τῆς πλάνης ἀποφεύγονται.**

**'Ο τικών, δώσω αὐτῷ καθίσται μετ' ἐμοῦ ἐπει τῷ
θρόνῳ μου· ὡς κάρῳ ἐτίκηστα καὶ ἐκάθισται μετὰ
τοῦ Πατρός μου ἐπει τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. 'Ο ἔχων οὖς,
ἀκοντάτω τι τὸ Πνεύμα λέγει ταῖς Ἐκκλη-
σίαις.**

B Διὰ δὲ τοῦ θρόνου ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἀνάπτωσις
τοῦ μέλλοντος αἰώνιος δείκνυται. Φησὶ τοὺν, διτὶ Οἱ
τὸν ἔχθρὸν νικήσαντες, συνδέξασθονται μοι καὶ
συμβασιλεύσουσι. Τὸ δὲ, 'Ως κάρῳ ἐτίκηστα, ἀνθρω-
πίνως εἰρηται, διὸ τὴν πρόσληψιν. Οὐ γάρ ἀθλον
ἀρετῆς τὴν βασιλείαν ὁ Θεὸς Λόγος ἐκτήσατο (ταῦ-
την γάρ ἔχει οὐσιαδῶς [ώς] ἀδίνον. Εἰ γάρ μὴ τοῦτο,
οὐκ ἀν ἑτέροις μεταβιδναὶ ταύτης ἡδύνατο, ἀλλὰ
κατὰ τὸν Θεολόγον καὶ τῆς βροντῆς υἱὸν, ἐκ τοῦ
πληρώματος αὐτοῦ τοῖς ἄγιοις [πάσι] μετέδωκεν.
Θέντεν καὶ τοῖς ἱεροῖς ἀποστολοῖς ἐπήγειται καθίσειν
ἐπει δώδεκα θρόνους κρίνειν τὰς [δώδεκα] φυλὰς τοῦ
Ἰερατὴλ μέλλοντας. Ἐπειδὴ γάρ [δι' ἡμᾶς] ἀνθρω-
πος γέγονε, Θεὸς ὑπάρχων καὶ βασιλεὺς προαιώνιος,
καὶ πάντων τῶν ἡμετέρων ἀμαρτίας χωρὶς μετέσχη-
κεν, πάντων τῶν ἐαυτοῦ τοῖς νικηταῖς τοῦ διαβόλου
μετέδωκε, καθὼς ἡν δυνατεῖν ἀνθρώποις ὑποδέξασθαι.
Οὐθεν νεφέλην διχῆμα τῆς εἰς οὐρανούς ἀναβάσσεως
ἐν τῇ ἀναλήψει αὐτοῦ ποιησάμενος, καὶ τοὺς ἀγίους
ἐπει νέφελῶν διὰ τοῦ Ἀποστόλου φησὶν ἀρκαγή-
σσεις πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπάντησιν· καὶ κριτῆς, ὡς
Δημιουργὸς καὶ Δεσπότης τῆς κτίσεως, ἐλευσόμενος.
κρίνειν τοῖς ἀγίοις παρέξει τοὺς τῆς θείας δυτῶν
καὶ μακαρίας δουλείας ἀφηνιάσαντας, ὡς φησὶν ὁ
Ἀπόστολος: Οὐκ οἴδατε διτὶ ἀγρέλους κρινοῦμεν;
δηλαδὴ τοὺς τοῦ σκότους ἀρχοντας. Ἐπει τοὺν
οὐτω φιλάνθρωπον τὸν κριτὴν ἔχομεν, εὔμενούς
αὐτοῦ τυχεῖν σπουδάζωμεν· διηνεκῶς πληροῦντες
τὸ Σολομώντειον λόγιον. Ἐρ κατεὶ καιρῷ ἐστωσατ
τὰ Ιμάριδ σὸν λευκὴ, [ταῖς] πονηραῖς μὴ ρυπαι-
νόμενα πράξεισιν. Οὕτω γάρ νυμφικῶς τὰς ψυχὰς
ἡμῶν κοσμήσαντες, ἐπεράστους ἐαυτοὺς τῷ [ἀθα-
νάτῳ Νυμφίῳ καὶ] Βασιλεῖ [πρὸς συνάφειαν] παρα-
στησομεν, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν [δι' ἀρετῶν
αὐτῷ συναφθέντες] τευχόμεθα, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ
Θεῷ ἡμῶν, τῷ τούτων χορηγῷ· μεθ' οὐ τῷ Πατρὶ¹
δόξῃ, τιμῇ καὶ προσκύνησις, δόμα τῷ παναγίῳ
Πνεύματι, [νῦν καὶ ἀλλ, καὶ] εἰς τοὺς αἰώνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛ. Ρ. ΛΟΓΟΣ Δ'.

Περὶ τῆς δραγίσης θύρας ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τῶν καὶ χρεούτερων [καὶ τῶν ἑταῖρων].

Μετὰ ταῦτα εἶδον· καὶ ίδον θύρα ηγεωμένη ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἡ ἡχούσα, ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα· Ἀράβα ὡδε· καὶ δεῖξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.

Ἡ περιείρετις τῆς θύρας τῶν χρυπτῶν τοῦ Πνεύματος μυστήριών σημαίνει τὴν δῆλωσιν· ἡ δὲ σάλπιγξ, τὸ τοῦ ἀποκαλύπτοντος μεγαλόφωνον· τὸ δὲ, Ἀράβα ὡδε, τὸ τῶν γηῶν τελείως ἀποστῆναι καὶ ἐν οὐρανῷ γενέσθαι τὴν διάνοιαν τοῦ ἀκούοντος.

Καὶ εὐθέως ἐγενόμην ἐν Πνεύματι· καὶ ίδειν ὅρνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐκτὸν τοῦ ὥρδον παθημένος δομοῖς δράσει λίθῳ ίδοκιδι καὶ σαρ-θρῷ, καὶ ἱρίς κυκλόθερ τοῦ ὥρδον, δομοῖς δράσει σραραγθίτῳ.

[Καὶ εὐθέως ἐγενόμην ἐν Πνεύματι. —] Τῇς φωνῇ, φησὶν, ἀκούετε, καὶ τῷ Πνεύματι τυπωθεῖς τὸ ἡγεμονικόν, ὥρδον ἰθεατάμην· δι' οὐ δηλοῦται ἡ ἐν τοῖς ἀγροῖς τοῦ Θεοῦ ἀνάκουσις· αὐτοῖς γάρ ἐνθρωπίσται. Ἐπειδὴ δὲ τὸν Πτερέρα τὸν δραθίντα ἐντεῦθε περιστησί, σωματικὸν αὐτῷ χαρακτήρα οὐ περιτίθειν, ὁσπερ ἐν τῇ προτεραίᾳ τοῦ Ήλιοῦ ὀπτασίᾳ· ἀλλὰ τειμοῖς αὐτὸν λίθοις ἀπεικάζει· τῆς μὲν θοκείδος σημαντούστες, ὡς χλοερᾶς [οὐστες], δομοῦ τὸν ἀκελάκης καὶ φερέσδιον καὶ τροφῆς χορηγὸν τῆς θεῖας φύσεων, διὰ τὸ πᾶν σπέρμα χλοπφύρειν· πρὸς τούτῳ δὲ καὶ τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπεναντοῖς. Φασὶ γάρ τὴν θεῖαν φοβερὴν εἶναι θηρίοις καὶ φάσματι· μετὰ τούτῳ δὲ, καὶ τῶν ἐπιδεχομένων τὴν ψυχικὴν Ιστιν, τὸ θεραπευτικόν. Λέγει γάρ δὲ μέγας Ἐπιφάνιος, τούτον τὸν λίθον λατρεύειν οἰδηματά τε καὶ τὰς ἀπὸ σιθίου πληγάς, ἐπιχρισμένον· ἡ δὲ ἱρίς, σμαραγδίουσα, τὸ ποικίλον καὶ ἀνθοῦν ἐν ἀρεταῖς τῶν ἀγγελιῶν ἐμφανίνει τάξεων.

versum etiam seruo illatis vulneribus. Porro iris, eusestionum virtutum et ordinum ornamenta, diversaque eorumdem munia et ministeria adumbrat.

Καὶ κύκλῳ τοῦ ὥρδον, ὥρδοι εἰκοσιτετσιφρες· καὶ ἐκτὸν τοῖς ὥρδοις εἰκοσιτετσιφρας πρεσβυτέρους παθημένους [καὶ] περιβεβλημένους [ἐν] λιμανίοις λευκοῖς· καὶ ἐκτὸν τὰς κεραλὰς αὐτῶν στεγάστους χρυσοῦς.

Εἰκοσιτετσιφρας δὲ πρεσβυτέρους τις τῶν πρὸ τοῦ Ἀβελ καὶ ἑτέρους εἶχοι τῆς Παλαιᾶς ἐξελάσθητο, καὶ τρεῖς τῆς Νέας. Είτε δὲ τοῦτο ἐστιν, εἴτε μᾶλιστας τοὺς πρὸς ταῖς πράξεσι καὶ τῷ λόγῳ κεκομημένους, χρή νοεῖν τὸ διὰ τῶν εἰκοσιτετσιφρῶν στοχεῖον δηλώμενον, δὲ ἀναγινώσκων δοκιμαζέτω. Τίχες δὲ ἐκλαβεῖν ἀκολουθότερον διὰ τῶν ἡβῶν πρεσβυτέρων, τοὺς ἐν τῇ Παλαιᾷ διαλάμψαντας· διὰ δὲ τῶν ἑτέρων ἡβῶν, τοὺς ἐν τῇ Νέᾳ διαπρέψαντας· κακίσινον γάρ διάδεκτα φύλαρχοι, καὶ τῶν ἐν τῇ Νέᾳ διάδεκτα ἀπόστολοι προηγήσαντο· οἵτινες καθίσαι ἐπὶ διάδεκτα ὥρδεν δὲ Κύριος ἐπηγγείλατο. Τὰ δὲ λευκὰ ἱμάτια τοῦ λαμπροῦ βίου καὶ τῆς ἀλήκτου ἕρτης

CAPUT X. SERMO IV.

A De ostio quod in celo visum est apertum: deque virginis quatuor senioribus, et aliis quibusdam, quae hinc ordine consequuntur.

IV, 1. Post hæc vidi, et ecce ostium apertum in celo, et vox prima quam audivi, tanquam tubæ loquentis mecum, dicens: Ascende huc, et ostendam tibi quæ oportet fieri cito.

B Cœlestis ostii patefactio, occulitorum mysteriorum Spiritus explicationem significat: Tuba autem, grandisonam patefacientis vocem. Illud vero, Ascende huc, audientis mentem a rebus hisce fluxis atque terrenis perfecte avulsam, in celo versari indicat.

IV, 2, 3. Post hæc statim fui in spiritu. Et ecce sedes posita erat in celo; et supra sedem sedens. Et qui sedebat, similis erat aspectui lapidis jaspidis et sardinis: et iris erat in circuitu sedis, similis versioni smaragdinæ.

Cum, inquit, vocem audivisset, mensque mea divini Spiritus allapau tacta fuisset, ecce mox thronum in celo positum vidi. Per hanc autem sedem Christi in sanctis requies designatur: siquidem in illis veluti in throno quodam insidet. Cæterum Patri, quem hoc loco visum inducit, nullam omnino corpoream figuram affingit, ut in prima visione Filio affinxerat; verum preciosis tantum lapidibus illumina comparat. Jaspidi quidem, quod is viridis existat, suaque viriditate divinæ nature symbolum præ se ferat. Hæc namque semper floret et viret, vitamque et escam viventibus omnibus præstat. Sed et omne quoque terræ semen viridem herbam fundere solet. Assimilatur adhæc sardio, ob terrorem quem hostibus inutile natus est. Autem namque sardium feris spectisque terribilem videri: vi præterea, quam natura insitam habet, nigra corpora sanare solitum. Saue, ut magno Epiphanius placet, non modo tumoribus, si commode adhibetur, medetur; quæ smaragdi colorem imitator, varia et floridae eorumdem munia et ministeria adumbrat.

D 19 IV, 3. Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor: et super thronos viginti quatuor seniores sedentes, circumambantes vestimentis albis: et in capitibus suis coronæ aureæ.

Hunc viginti quatuor seniorum numerum quidam ex priscis interpretibus constituisse existimant Abelem, cum aliis viginti Veteris, et tribus Novi Testamenti patribus. Ast certumne id sit, an vero pro viginti quatuor elementorum Græcorum numero, rectius per hos accipiuntur viginti quatuor qui actione et cognitione præ cæteris excelluerunt, hoc iudicium penes lectorem esto. Nobis illorum opinio magis probatur, qui per duodecim seniores intellexerunt duodecim viros qui in veteri lege sapientia et virtute præ aliis illustres exsisterent: per reliquos autem duodecim, totidem alios Novi Testimenti heros. Apud Judæos celebres suere duodecim pa-

triarchæ, duodecim tribuum principes et quasi ca-pita. In Novo autem, duodecim apostoli; quos propter excellentem virtutem et sapientiam, Christus Dominus duodecim tribuum Israel judices olim futuros docuit. Candidæ autem stolæ, symbolum sunt integræ puræque vitæ: tum perpetuæ quoque festivitatis solidæque lætitiae, qua brati potentur. Coronæ tandem aureæ, victoriæ adversus malignos dæmones, non absque magna animi fortitudine obtentæ, sunt notæ.

IV, 5. *Et de throno procedebant fulgura, et voces, et tonitrua.*

Et hinc quoque planum sit, quam terribilem ac formidabilem Deus iis exhibere sese soleat, qui illius patientia et mansuetudine abutuntur. Nam hominibus salute dignis tonitrua isthac et fulgura lucem verius et voluptatem quam terrorem afferent. Alterum namque ex his, mentis illorum oculos lumen persundet; alterum vero, spiritales eorumdem aures perficiet, et quadam suavitate afficiet.

IV, 5, 6. *Et septem lampades ardentes ante thronum; quæ sunt septem spiritus Dei: et in conspectu sedis tanquam mare vitreum simile crystallo.*

Per septem hos spiritus, aut septem angelos cæteris præstantiores cum Irenæo accipere oportet: aut septem viviæ illius Spiritus charismata. Quorum mentionem facit Isaïas propheta. Utraque expositio ratione et auctoritate nititur. Cæterum per mare vitreum immensa illa sanctarum Virtutum multitudo, rerumque cœlestium ab omni labore incommunis; necnon pax illa summaque futuræ vitæ tranquillitas designatur. Sunt tamen qui per mare vitreum aquas illas quæ secundum Psalmistam super cœlos firmatae, homini prorsus in cognitæ et inaccessæ sunt, denotatas putant: aut crystallinam cœli naturam, aut singularem certe divini illius pavimenti fulgorem et perspicuitatem. Verum rerum quæ mentis nostræ captum excedunt, investigationi prolixius, quam par est, insistere, ridiculum fortassis fuerit.

IV, 6. *Et in medio sedis, et in circuitu sedis, quatuor animalia plena oculis ante et retro.*

Per hæc ostenditur thronum Dei nihil fere aliud esse, quam regnum Dei, jucundamque ejusdem in sanctis requieui. Cernit autem in regno illo Seraphim oculis plena thronumque, de quo hic sermo est, jugiter obeuntia. Oculorum autem numero, vim qua ad hauriendos Divinitatis radios pollent, **20** haud dubie subindicat, quandoquidem ea perfectione a Deo illustrantur, ut et illa videant quæ jam dudum ante sunt facta, et illa rursus quæ olim sunt futura.

IV, 7. *Et animal primum simile leoni; et secundum animal simile vitulo; et tertium animal habens faciem velut hominis; et quartum animal simile aquilæ volanti.*

Eiusmodi animalia propheta Ezechiel contemplatus quoque legitur. Cæterum per quatuor facies, quatuor elementa, ex quibus homo coagumentatur, eorumdemque procreatio et conservatio, ut nonnulli placet, hoc loco denotantur: aut Dei in res omnes. sive illæ in cœlo, sive in terra, sive in mari,

A καὶ εὐφροσύνης σύμβολά [εἰσιν·] οἱ δὲ στέψυροι, τῆς νίκης ἣν πρὸς τοὺς πονηροὺς δαίμονας κατώθισαν ἀνδρισάμενοι.

Καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστρακαὶ καὶ φωραὶ καὶ βροταὶ.

Κάπτεῦθεν τὸ φορέρδην καὶ καταπληκτικὸν τοῦ θεοῦ κατὰ τῶν ἀναξιῶν τῆς αὐτοῦ μαχροθυμίας δείχνυται. Τοῖς μέντοι σωτηρίᾳς ἀξίοις τούτων ἐκάτερα φωτισμὸν ἔντιλησιν· ἡ μὲν τοῖς τῆς διανοίας δημασίν, ἡ δὲ τοῖς πνευματικοῖς ωσὶν ἐμπίπουσα.

Alterum namque ex his, mentis illorum oculos lumen persundet; alterum vero, spiritales eorumdem aures perficiet, et quadam suavitate afficiet.

B Καὶ ἐπτὰ λαμπάδες πυρὸς παιδεῖαν ἑτάξιον τοῦ θρόνου· αἱ εἰσι τὰ ἐπτὰ πτερύγια τοῦ θεοῦ. Καὶ ἑτάξιον τοῦ θρόνου, θάλασσαν ὑαληνή, δύοτα κρυστάλλῳ.

Τὰ δὲ ἐπτὰ πτερύγια τοῦ θεοῦ, εἴτε, ὡς φησιν Εἰρηναῖος, ἐπτὰ ἀγγέλους τῶν λοιπῶν ὑπερέχοντας δεῖ νοεῖν, εἴτε τὰς ἐνεργειάς τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος, ὃν Ἡσαΐας μέμνηται. Οὐδέ ἔτερον οἷμας ἀπίστων· ἡ δὲ ὑαλίνη θάλασσα τὸ πλήθος τῶν ἀγίων Δυνάμεων καὶ τὸ καθαρὸν καὶ ἀκηλίδων, καὶ τὰς μελλούσης ζωῆς χαρακτηρίζει ἀτάραχον. Τάχα δὲ διὰ ταύτης δηλοῦται τὰ οὐράνια νότα, ἀνεφίκτοις ἢμεν ὄντας, κατὰ τὸν Ψαλμόν, στεγαζόμενα. Εἰ δέ τις κρυστάλλοειδής ἡ τοῦ οὐρανοῦ φύσις νενόμισται, σκοπεῖν χρὴ εἰ μή ἡ οὐσία τοῦ θεοτικοῦ ἐκείνου ἐδάφους διὰ τούτων σημαντεῖται, τὸ στήλων δμοῦ καὶ διαυγῆς ἔχουσα. Ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ κατάληψίν της ἐρευνα καταγέλαστος.

Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου, καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου, τέσσαρα ζῶα γέμοτα δρθαλμῷ ἐμπισθεῖται διπτυχοῖς.

[Καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου, τέσσαρα ζῶα γέμοτα δρθαλμῷ. —] Καὶ διὰ τούτου δείχνυται δι θρόνος σημαντικὸς εἶναι τῆς τοῦ θεοῦ βασιλείας τε καὶ ἀναπαύσεως· ἐν ᾧ καὶ περὶ ἣν τὴν Σεραφίμιον ἰθεώρησεν· διὰ τοῦ πλήθους τῶν δρθαλμῶν τὸ πρός τὰς θεὰς αὐγὰς θεοπικὸν αὐτῶν διδοκόμενος. "Εμπροσθεῖται καὶ διπτυχοῖς διπτυχοῖς καὶ τῶν Εμπροσθετῶν [θεόθεν] τὴν γνῶσιν ἐναυγάζονται.

Καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον, δμοιον λέοντει· καὶ τὸ δεύτερον ζῶον, δμοιον μόσχῳ· καὶ τὸ τρίτον ζῶον, ἔχον πρόσωπον ἀρθρώσου· καὶ τὸ τέταρτον ζῶον, δμοιον δετῷ πετομένῳ.

Ταῦτα τὰ [τέσσαρα] ζῶα καὶ τὸν Ἡσαΐαν τεθεᾶσθαι νομίζομεν· διὰ τῶν τεσσάρων προσώπων δηλοῦντα [εἰτε] τὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων τοῦ θεοῦ δημιουργίαν τε καὶ συντήρησιν, ὡς τις εἰδοῖεν, εἴτε τῶν οὐρανῶν καὶ ἐπιγείων καὶ τῶν ἐν οὐλάσσῃ [καὶ κατεχθονίων] τὴν [θείαν] δεσποτεῖαν·

εἰς τὰς ἀρετὰς τὰς τέσσαρας· καὶ τὰ τέσσαρα Α εἰς τὰς ἀρετὰς τὰς τέσσαρας· καὶ τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, ὡς ἀπόροις καλῶς ἔχειν λελόγισται· τοῦ μὲν ἀπότος δηλοῦντος τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ κατὰ θεάνην Εὐαγγέλιον, ὡς φῆσιν Εἰρηναῖος· διὸ τὸ τῆς προσωνίου βασιλείας τούτου σημαντικόν· ἐν ἀρχῇ γάρ είναι τὸν Λόγον ἐκήρυξε· τοῦ δὲ μόσχου, ἀτε τοῖς οἰκείοις ἀρκουμένου πόνοις, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ὡς νομικῶς καὶ λεπτικῶς τὸν Χριστὸν, γενεαλογῆσαν· τοῦ δὲ ἀτοῦ, τὴν σωφροσύνην· ταύτην γάρ [φιλεῖν] μαρτυρεῖται: [τοῦτο] τὸ ζῶον· καὶ τὸ κατὰ Μάρκου Εὐαγγέλιον, ὡς σύντομον καὶ ἀπὸ τοῦ προφητικοῦ Πνεύματος ἀρξάμενον· τοῦ δὲ ἀνθρώπου τὴν φρόνησιν, καὶ τὸ κατὰ Ματθαίου Εὐαγγέλιον, ὡς φύσει καὶ οὐ νόμῳ κηρύξαν τὴν [τοῦ] Χριστοῦ γέννησιν. Εἰκὸς δὲ διὰ τούτων καὶ τὴν οἰκονομίαν [τοῦ] Χριστοῦ δηλοῦσθαι· διὸ τοῦ ἀπότος, ὡς βασιλεώς· διὰ τοῦ μόσχου, ὡς λεράως, μᾶλλον δὲ καὶ λερσίου· διὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς δὲ τὸν ἄνδρα ἀνδρωθέντος· διὰ δὲ τοῦ ἀτοῦ, ὡς χορηγοῦ τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος, τοῦ ἰαπτάντος ἡμῖν ἀνωθεν.

terius sacrificium, per vitulum: nostri autem causa Spiritus, qui e supernis devolat, benignum largitorem

Kαὶ τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἐν αὐτῷ ἐχορ ἀρά πτέρυγας ἔξ. —] Ταῦτα δέ μέγας φῆσι Διονύσιος δὲ τοῦτο ταῦτα διοιτε πτέρυξι καλύπτειν τὰ πρόσωπα, καὶ ταῖς δυσὶ τοὺς πόδας, καὶ ταῖς μέσαις πέτεσθαι· C ἵνα ἡ περὶ τὰς ἀψηλότερα [αὐτῶν] καὶ βαθύτερα τῆς οἰκείας καταλήψεως φανῇ εὐλάβεια· δι' ἣν τοῖς μέσαις πρὸς τὰς θεαρχικὰς αὐγὰς [τοῖς] θεοῖς ζυγοῖς ἀκατείνονται.

Kαὶ ἀράπανοισιν οὐκ ἔχουσιν, ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀγροντες· Ἀγιος, ἀγιος, ἀγιος· Κύριος δὲ διὸς δὲ παντοκράτωρ, δὲ ἀντρός, καὶ δὲ τὸν ἀρχάγερος.

Ἀράπανοισις δὲ ταῖς ἀγλαῖς ταύταις δυνάμεσι, τὸ εἰς τῆς θεας ὅμνωδιας μὴ πανεσθαι, καὶ τὸν τρισθόν ἀγασθόν τῇ τρισποστάτῳ προστέρεται θεότητι. Τοῦ δὲ, Ὁ ἀντρός δὲ τὸν ἀρχάγερον [δὲ παντοκράτωρ], τὴν ἀγλαῖαν Τριάδα δηλοῦν Εφημεν.

εἰ, εἰ qui erat, et qui venturus est, sacrosanctæ Trinitatis mysterium, ut oculus nobis ponit.

Καὶ δταρ δώσοντι τὰ ζῶα δόξαν καὶ ειμήν καὶ τέλαρισταρ τῷ καθηγέτῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ἄντει τοὺς αἰώνας τῷ αἰώνων, πεσούνται εἰ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἀνάκτοροι τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου· καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ.

[Πεσούνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι. —] Διὰ τούτων δηλοῦται, καὶ τοὺς νοηθέντας ἡμῖν πρεσβύτερους κοινωνοὺς είναι: [τῆς ὅμνωδιας] τῶν οὐρανῶν δυνάμεων· διμολογοῦντας ἐκ Θεοῦ κεκομισθεῖς τῆς [κατὰ] τῶν νοητῶν ἐχθρῶν νίκης τὴν δύναμιν.

Καὶ βαλοῦσι τοὺς στεφάνους αὐτῷ ἀνάκτοροι

A sive in aere, sive sub terra exstant, dominatus, aut quatuor primarie virtutes: aut quatuor Evangelia: aut, quod aliis magis probatur, utrumque simul: leone quidem fortitudinem et Evangelium secundum Joannem significante. Nam, ut Irenaeus admonet, unum hoc in ipso statim exordio sempiterni regni mentionem insert. Prædicat namque Dei Verbum a principio extitisse. Titulo vero, tanquam propriis opibus laboribusque contento sibi sufficiente, justitiam et Evangelium secundum Lucam, qui Christi genealogiam simul per legalem et sacerdotalem lineam dicit: aquila autem, temperantiam, (huic enim animali isthac virtus familiaris fertur), et Evangelium secundum Marcum, quod et breve est, et a prophetico Spiritu exordium facit: homine tandem prudentiam et Evangelium secundum Matthæum, quod legali missa, naturalem tantum Christi generationem textit. Probabile fit quoque præcipuas cœconomiae Christi partes per quatuor hæc animalia designare voluisse. Regem extitisse, indicatum videri potest per leonem: sacerdotem porro, aut carnem assumpsisse, per hominem: vivisci denique esse, per aquilam.

IV, 8. *Et quatuor animalia, singula eorum habebant alas sensu in circuitu, et intus plena sunt oculis.*

Quatuor hæc animalia, ut magno Dionysio visum est, duabus alis ob id facies suas tegebant, duabus rursum pedes; et duabus tandem mediis volabant: quo hinc constaret quanto cum metu et reverentia in sublimiorum rerum theoriam et inquisitionem, profundiorumque mysteriorum comprehensionem ferantur; quantaque cautione haustos Divinitatis radios, ad alios interjectos ordines et sedes non absque Dei jussu transmittere soleant.

IV, 8. *Et requiem non habent die ac nocte, dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus omnipotens, qui est, et qui erat, et qui venturus est.*

Sanctæ istæ virtutes ob id requiem habere negantur, quod a divinis laudibus nunquam cessent. Cæterum per sanctitatis nomen tertio repetitum, Divinitati, quæ in tribus hypostasiis, ex æquo subsistit, laudem deferunt. Porro autem illud, Qui

D IV, 9, 10. *Et cum darent illa animalia gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum, viventi in sæcula sæculorum, viginti quatuor 21 seniores procidebant ante sedentem in throno, et adorabant viventem in sæcula sæculorum.*

Hinc discimus seniores, de quibus actum est ante, in divinæ laudis decantatione virtutibus cœlestibus consociari: victoriāque de hostibus, qui sub aspectum non veniunt, nulli alteri quam Deo acceptam ferre.

IV, 10, 11. *Et mittebant coronas suas ante thro-*

num, dicentes : *Dignus es, Domine, Deus noster, ac- cipere gloriam et honorem et virtutem ; quia tu creasti omnia, et per voluntatem tuam erant, et creata sunt.*

Tu, inquit, Domine, vicitur coronarum auctor et largitor exististi. Quam ob rem ab universa creatura gloria et gratiarum actio jure meritoque tibi debetur.

CAPUT XI.

De libro septem sigillis obsignato, quem nulla creata natura aperire potuit.

V, 1. Et vidi in dextera sedentis supra thronum, librum scriptum intus et foris, obsignum sigillis septem.

Per hunc librum tenacissimam sapientissimamque Dei memoriam accipimus ; in qua, juxta divinum Davidem, omnes homines descripti sunt : operumque divinorum abyssum. Libri hujus intima, propter spiritum in eo inclusum, capti sunt difficultia ; extrema vero, nempe ea quæ per litteram osseruntur, minori negotio capiuntur. *Septem autem sigilla, certam libri hujus fidem, nullique mortalium satis perspectam ejusdem arditatem significant : aut ejus sane ordinem et dispositionem, qui divini Spiritus profunda scrutatur : quæ omnia solvere nulla omnino creata natura valet. Aut per librum propria ipsa universe intelligitur, quam Christus Dominus Quæ autem adhuc reliqua sunt, ea novissimis diebus*

V, 2, 3. Et vidi angelum fortem prædicantem voce magno : Quis est dignus aperire librum et solvere signacula ejus ? Et nemo poterat, neque in caelo, neque in terra, neque sub terra aperire librum, neque aspicere illum.

Per hæc manifeste ostenditur, neque angelos, neque homines in carne adhuc degentes, neque sanctos corpore jam exutos, accuratam judiciorum Dei notitiam tenere ; sed ipsum Dei Agnum solum. Hic unus enim oracula jam olim per prophetas de ipso edita, per suum adventum accurate dissolvit, saeque Ecclesiæ patefecit.

V, 4. Et ego flebam multum, quod nemo dignus inventus est aperire librum, nec ridere illum.

Et ego, inquit, flebam ; ob id forsitan, quod animo versaret, ne ipsa etiam angelica natura in mortificationem prolapsum esset.

V, 5. Et unus de senioribus dicit mihi : Ne fleveris. Ecce vicit Leo de tribu Juda, radix David, aperire librum, et solvere septem signacula ejus.

Etsi, inquit, liber hic angelorum captum excedit, Dei tamen, qui nostra causa factus est homo, non ita : qui quidem secundum divinam naturam, prout nimis rerum omnium conditor est, Davidis radix et origo est : at vero secundum naturam assumptam, ex ejusdem radice in vitalem hanc lucem progressus est.

Α τοῦ θρόνου, λέγοτες. Ἀξιος εἰ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, λαβεῖς [διάγοις τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· διεισπορευόμενος τὸν οὐρανὸν πάντα, καὶ διὰ τὸ θεληματίου σου ἐκτισθησάς καὶ σιωπήσας.

Σὺ [γέρ], φησι, Δέσποτα, τῶν στεφάνων τῆς νίκης αἵτιος καὶ χορηγὸς γένοντας· καὶ τοι παρὰ πάντων ὧδε κειμένων ἡ εὐχαριστία δρεῖται.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

Περὶ τῆς βιβλίου τῆς ἑσπεραγαμομένης ἐπειδὴ σφραγίσιν, ἢ οὐδεὶς ἀροῖξαι τῆς κτιστῆς ϕύσεως δύναται.

B Καὶ εἰδὼς ἐπειδὴ τὴν δόξαν τοῦ καθημένου ἐπειδὴ τοῦ θρόνου, βιβλίον τετραμμένον δούλων καὶ δέκαθεν, κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἐπειδὲ.

Βιβλίον τὴν πάνοφον τοῦ Θεοῦ μνήμην νοοῦμεν, ἵνα πάντες, κατὰ τὸν [θεῖον] Δασδί, γράψοιται, καὶ τῶν θείων χριμάτων τὴν δύναστον. Ταῦτα δὲ τὰ μὲν ἔσω, διὰ τὸ πνεῦμα, [εὐληπτα οὐκ εἰσιν, ἀλλὰ] δυστέκμαρτα· τὰ δὲ ἔξω, διὰ τὸ γράμμα εὐληπτέρα. Τὰς δὲ ἐπειδὴ σφραγίδας, ή τὴν τελείαν τῆς βιβλίου ἀσφάλειαν καὶ πᾶσιν ἀγνωστον [διλαύνει], ή τὰς οἰκονομίας τοῦ ἀρευνῶντος τὰ βάθη τοῦ θείου Πνεύματος· δις λύσαι πάσας οὐδεμία κτιστῇ φύσις δύναται. Βίδος δὲ καὶ ἡ προφητεία νοεῖται· ἣν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ πεπληρώσας εἴη· ἡς τὰ ἔξης ἐπειδὴ τῶν πληρωθήσονται.

Καὶ εἰδὼς ἀγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα [εἰ] φωνῇ μετάλλῃ· Τίς δέκις ἀστεῖς ἀροῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; Καὶ οὐδεὶς ηδύρωτο ἐπειδὴ τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐπειδὴ τῆς γῆς, οὔτε υποκάτω τῆς γῆς, ἀροῖξαι τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό.

C Διὸ δὲ τοῦ οὐδεὶς ηδύρωτο ἀροῖξαι τὸ βιβλίον, δηλοῦται μήτε ἀγγέλους, μήτε ἀνθρώπους τοὺς ἐν σφράγει δύτας, μήτε τοὺς ἐκ σφράγει ἀποδεδημηκότας; ἀγίους, τὴν ἀκριβῆ τῶν θείων χριμάτων κατειληγάντας γνῶντας, πλὴν τοῦ ἄμνου τοῦ Θεοῦ, τοῦ τῶν προφητευόντων περὶ αὐτοῦ ἐκπαλαιώδεις διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὴν ἀσφάλειαν λύσαντος.

Καὶ καὶ εἰδὼς πολὺν, διεισπορευόμενος τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό.

D Καὶ καὶ εἰδὼς πολὺν, φησιν· Ιωάς ὡς εἰς ἀγνωσταν πεσούσης τῆς καθαρωτάτης τῶν ἀγγελικῶν οὐσιῶν εᾶξεως.

Καὶ εἰς ἐπειδὴ πρεσβυτέρων λέγει μοι· Μή καλεῖς· Ιδού ἀτριχησερ ὁ λέων ὁ [ἄντε] ἐπειδὴ τῆς φυλῆς Ἰούδα, η βίζα [τοῦ] Δασδί, ἀροῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λύσαι τὰς ἐπειδὴ σφραγίδας αὐτοῦ.

Μή καλεῖς.— Εἰ γάρ καὶ ἀγγέλοις, φησιν, ή βιβλίος ἀκατέληπτος, ἀλλ’ οὐ τῷ Θεῷ τῷ διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐνανθρωπήσαντι· δεῖ βίζα μὲν Δασδί, ὡς Κτίστης, διεὶς τὴν θεότητα· ἐκ βίζης δὲ αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Περὶ τῆς ἐτούσιας τοῦ θρόνου καὶ τῶν δὲ λέγων
θεωρίας.

Καὶ εἶδον ἐτὸ μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῷρες περιθυ-
ρών τῶν, καὶ ἦτορ μέσῳ τῷρες χρυσούτερων, Ἀριον
ἐπηγέρδε ὡς ἐσφαγμέτορ, ἔχον πέρατα ἑκάτη καὶ
δρυδαλμούς ἑκάτη· οἱ εἰσι τὰ ἑκάτη πεντάμετρα τοῦ
θεοῦ, ἀποστελλόμενα εἰς πάντας τὴν γῆν.

Τὰ ἐπὶ τὰ κέρατα καὶ οἱ ἐπὶ τὰ ὅρθια λιμοὶ τοῦ Ἀρνιοῦ δηλοῦσι· Χριστοῦ τὰ ἐπὶ τὰ πνεύματα, ὡν Ἡσαΐας ἐκνητόνευσε καὶ Ζαχαρίας οἱ προφῆται. Τὸ δέ, ὡς ἐσφαγμένον, δηλοὶ τὴν μετὰ τὴν σφαγὴν ζωήν αὐτοῦ· ἐν δὲ ἑδείκνυν τὰ του πάθους σύμβολον, ω; ἐσφαγμένον ἀληθῶς μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἐγερσιν.

pensionis suæ vestigia ostendit; quæ post suam
reliqua esse voluit.

Καὶ ηὔθε καὶ εἰληφερ ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐκ τοῦ θρόνου τῷ Βιβλῶν. Καὶ δτε ξιλεῖ τούτο, τὰ τεσσάρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες χρεούτεροι ἔκειτο ἐπάκιοι τοῦ Ἀπρίλιου, ἔχοντες ἀκινητούς κιθάρας καὶ γιάλας χρυσᾶς τε μούσας θυμιαμάτων· αἱ εἰσιτι αἱ προσευχαὶ τῶν διώρ.

Αἱ κινδύναι δὲ τὴν ἴναρμδνιον καὶ εὐηχὸν δηλουσίς
θείαν δοξολογίαν· τὰ δὲ θυμιάματα, τὴν εὐώδη τῶν
πιστῶν θυσίαν προστριχομένην διὰ βίου καθαροῦ (ὧ;
ηγηστὸν δὲ [θεῖος] Ἀπόστολος· Χριστοῦ εὐωδία
εὐμέτρ.)· αἱ φιάλαι δὲ, τῶν διαινοιῶν σημαντικαί·
ἴξ ἔν τι τῶν ἀγαθῶν ἕργων εὐώδια καὶ ἡ καθαρὰ
προσευχὴ περιέργεται.

**Καὶ ἀδουσιεὶ καιρήν φάθη λέγοντες· Ἀξιος εἰ
λαβεῖτ τὸ βιβλον, καὶ ἀροῖξαι τὰς σφραγίδας αὐ-
τοῦ, διτι δυνάμης, καὶ ἡγράφασι τῷ Θεῷ ήμᾶς ἐν
τῷ αἵματι σου ἐπικάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ
λαοῦ καὶ θρονούς· καὶ ἔκοιησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ
ήμῶν βασιλείς καὶ ἵερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν
ἕκατον τῶν τούς.**

Οι πρειτότεροι, οἱ ἐν τῇ Παλαιῷ τε καὶ Νέᾳ Θεῷ εὐαρεστήσαντες, καὶ τὴν ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου ἀρεταῖς ασθέντες· Ἀκινῆ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγοράσαντι ἡμᾶς εὐαρεστίαν προσάγοντες. Καινὴ δὲ [ἡ] φύη, ἦν τὰς παλαιότερος τοῦ γράμματος ἀπαλλαγέντες οἱ ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καταγασθέντες, ἀδειν διδάχηθεν διὰ τοῦ Πνεύματος. Τῆς γῆς δὲ βασιλεύει τούτους φησι τῆς καινῆς, ήν δὲ Κύριος τῷ κοσμῷ ἐπιτυγχάνετο.

ceps per Spiritum canere edocti sumus. Ejusmodi
grasse et caliginosæ, sed novæ illi quam Dominus

Καὶ εἶδος, καὶ ήκουσα ὡς φωνῆς ἀγγέλων
χαλάντικύντες τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν
πρεσβυτέρων καὶ ὃν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες
περιείσθιαν, καὶ χιλιάδες χιλιάδων, λέποτες φωνῇ
μηραλῇ· Ἀξέιτο δέ τι τὸ Ἀριθμὸν τὸ ἐστι γεγράμενον
λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ κλούστον καὶ σογιαν καὶ
ἰσχὺν καὶ τιμήν καὶ δόξαν καὶ πᾶν κτίσμα ὃ δεῖται

A

CAPUT XII.

Ut Agnus qui habet septem cornua, aperuerit librum.

V. 6. Et vidi; et ecce in medio throni et quatuor animalium et in medio seniorum, Agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem, et oculos septem; qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram.

Septem oculi, totidemque Agni cornua, significant septem spiritus Christi; quorum Isaías et Zacharias prophetæ meminere. Quod autem Agnus ille cernitur *et* *filius occisus*, hoc vitam et speciem illius post mortem et immolationem exprimit: in illa namque tanquam vere occisus manifesta per quoque ex mortuis resurrectionem in corpore suo

V, 7, 8. *Et venit, et accepit de dextera sedentis in throno librum; et cum aperuisset librum, quatuor animalia et viginti quatuor seniores prociderunt coram Agno, habentes singuli citharas, et phialas aureas plenas odoramentorum, quae sunt orationes sanctorum.*

Citharae concinnam suaveque sonantem Dei laudem, rerumque divinarum celebrationem demonstrant : thymiamata autem benevolentia, sacrificium quod fidèles per vitæ castimoniam et integratatem Deo offerunt : hoc enim spectat illud Apostoli : Christi bonus odor sumus¹⁰ : phialæ vero, pias castasque cogitationes : hinc namque bonorum operum fragrantia, puraque et casta precatio diuinare

V, 9, 10. *Et cantabant canticum novum, dicentes : Dignus es, Domine, accipere librum, et aperire signaculum ejus; quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu, et lingua, et populo, et natione; et fecisti nos Deo nostro regnum et sacerdotes; et regnabimus super terram.*

Per haec ostenditur seniores illos, eximios quos-dam praeclarentisque sanctitatis viros esse; qui partim in Veteri, partim in Novo Testamento Deo propter ceteris placuerunt; quique adeo communis omnium nomine Agno Dei, qui pro totius mundi salute immolatus est, suoque nos sanguine redemit, continue gratias agunt. *Novum autem hoc carmen* dicitur: siquidem ex omni tribu et lingua ad *Adei* lumen vocati, et a litteras vetustate liberati, deinceps autem terre dominaturi prædicantur; non huic

V, 11-13. *Et vidi, et audiri vocem angelorum multorum in circuitu throni, et animalium, et seniorum; et erat numerus eorum millia millium, dicens cum voce magna: Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem et divinitatem, et sapientiam, et fortitudinem, et honorem, et gloriam, et benedictionem. Et omnem creaturam, quae in caelo est, et super terram, et sub*

" II Cor. II, 15.

*terra, et quæ sunt in mari, et quæ in o, omnes au-
diunt dicens sedenti in throno, et Agno: 23 Bene-
dictio, et honor, et gloria, et potestas in saecula sae-
culorum. Amen.*

Ab omnibus, sive ea vivant, sive intelligent, sive quovis alio modo exsistant, Deus tanquam omnium principium et causa laudatur et glorificatur: nec non unigenitus et consubstantialis ejusdem Filius; qui homini totique creaturæ, quæ per ipsum facta est, novitatem impertitus est. Etsi interim secundum naturam assumptam, tanquam honro, potestatem in ea quæ sunt in cœlo et in terra, accepisse scribatur.

V. 14. *Et quatuor animalia dicebant Amen; et vi-
ginti quatuor seniores cederunt in facies suas, et
adoraverunt viventi in saecula saeculorum.*

Et hinc quoque demonstratur per Jesum Christum Deum et Dominum nostrum, qui divisa conjunxit, macerisque interstitium dissolvit, unum ex omnibus hominibus ovile, et unam rursum ex hominibus et angelis Ecclesiam factam esse. Ecce enim virgini quatuor seniores, per quos salvandorum plenitudo adumbratur, digni hoc loco predicantur, qui consona voce cum quatuor mysticis animalibus, quæ inter cæteros angelos primatum tenent, Deum laudent et adorent. Quo laudationis munere nos quoque in ipso Christo Deo nostro pacisque datore digni habeamur, cum quo Patri, una cum Spiritu sancto, sit gloria, imperium et honor, nunc et semper, et in infinita saecula saeculorum. Amen.

CAPUT XIII. SERMO V.

*Solutio primi sigilli; per quam apostolorum do-
ctrina designatur.*

VI. 1. *Et vidi quod aperuisset Agnus unum de
septem sigillis. Et audiui unum de quatuor animali-
bus, dicens, tanquam vocem tonitrui: Veni es vide.*

Ex hoc loco concinnum rerum cœlestium ordinem cognoscere licet: siquidem ex primis ordinibus sensim fit gradus ad alios inferiores. Per primam itaque quadriformium animalium faciem, nempe Leonem, primam vocem factam audivit evangelista; quæ angelo qui ænigmaticam visionem imprimebat, demandabat uti veniret et videret. Ceterum primum D hoc animal (quod Leoneum esse diximus) regiam apostolorum prudentiam, imperterritamque eorumdem contra dæmones fortitudinem significare creditur. Huc enim dictum illud, *Ecce reges terræ con-
gregati sunt*¹¹: et illud rursum, *Constitutes eos
principes super omnem terram*¹², pertinere videtur.

VI. 2. *Et vidi; et ecce equus albus, et qui sedebat
super illum, habebat arcum; et data est ei corona, et
exitus vincens ut vinceret.*

Sunt qui et præsentis, et reliquorum et iidem quæ hinc consequuntur, sigilli patefactionem ad incarnationi Verbi œconomiam referant. Et quidem

A ἐτ τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς· καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης [ἀ δέστι] καὶ τὰ ἐτ αὐτοῖς πάντα· λέγοτα τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ Ἀριψῷ· Ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἄμην.

[Καὶ ἤκουσα ὡς φωνῆς ἀγρέλων πολλῶν, καὶ τῶν ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων. —] Ἐξ πάντων γὰρ τῶν τε νοητῶν, τῶν τε αἰσθητῶν, τῶν τε ζώντων, τῶν τε ἀπλῶς δυτῶν, φυσικοῖς λόγοις δὲ θεῖς δοξάζεται, ὡς πάντων γενεσιάρχης· καὶ δὲ τούτου μονογενῆς καὶ ὅμοούσιος Γεὼς, ὡς τὴν καινότητα τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὴν δι' αὐτοῦ γεγενημένην ἀνακαίνισιν χαριζόμενος, εἰ καὶ λαβεῖν τῶν ἐν οὐρανοῖς καὶ τῶν ἐπιγείων τὴν ἔξουσιαν ὡς ἀνθρώπος γέγραπται.

Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον Ἀμήν· καὶ οἱ πρεσβυτέροις ἔκεσταν καὶ προσεκύνησαν.

Διὰ δὲ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων δείκνυται μία πολὺν, καὶ μία Ἐκκλησίᾳ γεγενῆσαι ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, διὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ τὰ διεστῶτα συνάψαντος, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσαντος· ἵδον γάρ, ὡς ἀκηδόμεν, σὺν τοῖς τέσσαροι ζώοις τοῖς τῶν λοιπῶν ἀγγελικῶν ὑπερέχουσι τάξεων, καὶ οἱ χαρακτηριστικοὶ τοῦ τῶν σωκούμνων ἀνθρώπων πληρώματος, τῆς τοῦ Θεοῦ δέξιονται δύναμίδες; τε καὶ προσκυνήσεως· ἥς καὶ ἡμεῖς ἀξιωθείμενοι ἐν αὐτῷ [τῷ] Χριστῷ τῷ τῆς εἰρήνης δοτῆρι καὶ θεῷ ἡμῶν· μεθ' οὖν τῷ Πατρὶ, δμα τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, [τιμὴ, νῦν καὶ δεῖ, καὶ] εἰς τοὺς [ἀτελευτήτους] αἰώνας τῶν αἰώνων. C Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. ΛΟΓΟΣ Ε'.

Αὐτοῖς τῆς πρώτης σφραγίδος, τὴν ἀκοστολικὴν διδάχην σημαίνουσα.

Καὶ εἶδον δὲ τὸ Ἀριψὸν μέλαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων· καὶ ἤκουσα ἑρδὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος, ὡς φωνῆς βροτῆς· Ἔρ-
χου καὶ ἴδε.

Κάνταῦθα ἡ τῶν ἐν οὐρανοῖς εὔταξια σημαίνεται, ἐκ τῶν πρώτων τάξεων εἰς τὰ δεύτερα καταβανούσα· διὸ [καὶ] ἐκ τοῦ ἐνδέσ προσώπου τῶν τετραμόρφων, ὄντα δὲ τὸν λέοντας, τὴν πρώτην γεγενῆσαι φωνὴν ἤκουσε, κελευομένην τὸ, Ἐρχου, τῷ τὴν ὁπτασίαν τυποῦντι ἀγγέλῳ, δι' αἰνῆματος. Τὸ δὲ πρῶτον ζῶον, δὲ λέων, ἐμφανεῖν μοι δοκεῖ τὸ βασιλεὺον τῶν ἀποστόλων κατὰ δαιμόνων φρήνημα, δι' οὓς εἰρηται· Ἰδού οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνικθήσαντο. Καὶ πάλιν· Καταστήσεις ἀρχοτας ἐπὶ τῆς πρώτης.

Καὶ εἶδον· καὶ ἴδον Ἰππος λευκός· καὶ δὲ καθήμερος ἐπ' αὐτῷ, ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφαρος· καὶ ἐξῆλθεν τικῶν, καὶ ἵρα τικῆσῃ.

Τῆς δὲ παρούσης σφραγίδος τὴν λύσιν, καὶ τῶν ἑτης ἀπατῶν, τινὲς εἰς τὴν ἐνσαρκον τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίαν ἐξειλήφασιν· τὴν πρώτην, εἰς τὴν

¹¹ Psal. XLVII, 5. ¹² Psal. XLIV, 17.

γίνεσιν· τὴν δευτέραν, εἰς τὸ βάπτισμα· τὴν τρίτην, εἰς τὰς μετὰ τοῦτο θεομητίας· τὴν τετάρτην, εἰς τὴν ἐπὶ Πιλάτου παράστασιν· τὴν πέμπτην, εἰς τὸν σταύρον· τὴν Σ', εἰς τὴν ἐν [τῷ] μνήματι κατάθεσιν· καὶ τὴν ἑδδόμην, εἰς τὴν τοῦ ἁδού σκύλευσιν. Ἡμεῖς δὲ, ἐντευγχήστες Μεθοδίῳ οὐτως εἰρηθέτι ἐπὶ λέξεως, δι: Οὐ χρὴ τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἰλαι τομίζειν τὸν γεγονημένον· καλαὶ γάρ αρδτῆς Ἀκοναλύψως ἐκπλήρωτο τὸ μυστήριον τῆς ἀναστρωκήσεως τοῦ [Θεοῦ] Λόγου. Οὐ δὲ Ιωάννης, περὶ [τῶν] παρόντων καὶ μελλόντων θεομφεῖ· Ἐνθα τὴν τοῦ πυροῦ δράκοντος ἀνάπτυξιν ἐποιήσατο ὡς ὑποτέτακται. Οὐτως ἔξειλήφαμεν τὴν τῆς πρώτης σφραγίδος λύσιν, τὴν τῶν ἀποστόλων ἐνοείσθαι γίνεαν· οὐ καθάπερ τόδον τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα κατὰ δαιμόνων ἐντείναντες, τῷ Χριστῷ τοὺς τρωθέντας τοῖς σωτηρίοις βέλεσι προσήγαγον· στέφανον εἰληφότες ἀνθ' ὧν διὰ τῆς ἀληθείας τὸν τῆς πλάνης ἀρχηγὸν ἐνίκησαν· ἐπ' ἐλπίδι δευτέρας νίκης, τῆς μέχρι βιασού θανάτου ὅμολογίας τοῦ δευτοτικοῦ ὄντος. Διὸ γέγραπται· Ἐξῆλθε τοῦτον, καὶ Ἰητα τικήσῃ. Πρώτη γάρ νίκη, ἡ τῶν ἐθνῶν ἐπιστροφή· δευτέρα [δὲ], ἡ τοῦ σώματος δι' αὐτὴν ἐκούσιος μετὰ κολάσεων ἔξοδος.

Baculus est, gentium fuit conversio : secunda autem, spontaneus a corpore exitus, non absque cruciatu ejus rei causa susceptus.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Δόσις τῆς δευτέρας σφραγίδος (δηλοῦσα τὸν τὸν ἀπίστωτον κατὰ τὸν πιστών πόλεμον).

Καὶ διε ἤροις τὴν δευτέραν σφραγίδα, ἥκουσα τοῦ δευτέρου ἄνου, λέγοντος· Ἐρχον καὶ ίδε.

Ζῶντας οἱ μὲν δεύτερον, τὸν μόσχον λέγεσθαι, τῶν ἄγριων μαρτύρων τὰς ἱερὰς θυσίας χαρακτηρίζοντα, τοῦ προτέρου τὴν ἀποστολικὴν ἔκκυσίαν διαγράφοντας, ὡς εἰρηται.

Καὶ εἶδον, καὶ ίδον ἐξῆλθεν ἀλλος ἵππος πυρός. Καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτῷ, ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς τῆς, Ἰητα ἀλλήλους σφράξωσι· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μετάλη.

Ταῦτην ἡμεῖς στοχαζόμεθα τὴν δευτέραν τῶν ἀποστόλων νοείσθαι διδαχήν, διὰ μαρτύρων καὶ διδασκάλων συμπληρουμένην· ἐν τῇ πλατυνομένου λοιπὸν τοῦ κηρύγματος, ἡ τοῦ κόσμου εἰρήνη ἐλύθη, καθ' ἐντοῦς μερισθείσης τῆς φύσεως, κατὰ τὸ ἥθελν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. Οὐκ ἡλθορ βαλεῖν εἰρήνην [ἐπὶ τῆς τῆς], ἀλλὰ μάχαιραν. Δι' ἣς τὰ μαρτυρικὰ σφάγια εἰς τὸ δινον θυσιαστήριον ἀνηγένθησαν. Οὐ δὲ πιρόδος Ιεζος, ἡ τῆς ἐκχύσεως τῶν αἰμάτων, ἡ τῆς πεπυρωμένης τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ πασχόντων διεθέσεως σύμβολον. Τὸ δὲ γεγράφθαι, δοθῆναι τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην, τὴν πάντας δεικνύσι τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν, τοὺς πιστοὺς δούλους διὰ πειρασμῶν δοκιμάσσουσαν

A primum ex his septem, ad illius ortum : secundum, ad Baptismum : tertium, ad signa, quae post Baptismum susceptum patravit : quartum, ad in-justam apud Pilati tribunal accusationem : quintum, ad crucem : sextum, ad sepulturam : septimum, ad descensum ad inferos, inferorumque spoliationem. Nos autem Methodii sententiae lubenter astipulamur. Scribit is autem in hunc modum : *Nulla necessitas cogit ut hæc ad Christum 24 natum perlinere arbitremur, siquidem incarnati Verbi mysterium, dudum ante Apocalypsin editam, imple-um erat : Joannes autem de præsentibus olimque futuris verba facit. Hac autem pericopa, quomodo rufus ille ignitusque draco subjugatus fuerit, exponitur. Primi proinde sigilli solutio ad apostolo-rum generationem haud incommode transfertur. Hi namque Evangelii prædicationem veluti arcum infractum contra dæmones intenderunt, salutari-busque sagittis vulneratos ad Christum adduxerunt : coronam ob id sortiti, quod per veritatis arma erroris ducem devicerunt, secundæque victorie spe usque ad violentiam mortem nomen Domini professi sunt. Eapropter hoc loco, Exiit vicit ut vinceret. Prima itaque victoria, quam per apostolos Christus spontaneus a corpore exitus, non absque cruciatu*

CAPUT XIV.

Secundi sigilli solutio, qua prælium quod infideles contra fidèles inueniunt, describitur.

C VI. 3. Et cum aperuisset sigillum secundum, audiri secundum animal dicens : Veni et vide.

Secundum animal vitulum dici existimo. Hoc autem sacrosanctas beatorum martyrum hostias designat, sicuti primum apostolicam potestatem, ut paulo ante indicabatur.

VI. 4. Et exiit alius equus rufus. Et qui sedebat super illum, datum est ei ut sumeret pacem de terra, et ut invicem se interficiant ; et datus est illi gladius magnus.

D Hanc secundam ab apostolis successionem in-terpretari possumus, quæ per martyres et doctores constituta est. In hac enim Ecclesiæ æstate, dilatata jam Evangelii prædicatione, mundi hujus pax dis-soluta, hominumque natura contra seipsam quo-dammodo divisa est. Huc namque pertinet illud Christi : Non reni pacem mittere, sed gladium¹²; per quem martyrum hostiae macilatæ, et in coelesti ara oblatae sunt. Porro equus rufus, aut effusi san-guinis symbolum est, aut inflammatum illorum affectum significat, qui mortem pro Christo oppre-sserunt. Cum autem additur, rufo equo insidenti datam esse potestatem ut tolleret pacem de terra, sapien-tissima Dei permissio ob oculos nobis ponitur. Hæc una enim est, quæ fidès Dei servos per tentationes probari et explorari sinunt.

¹² Malachi. x. 34.

CAPUT XV.

A

Solutio tertii sigilli, quæ illorum a Christo defensionem proponit qui minus firmiter in ipsum crederant.

VI, 5. *Et cum aperuisset tertium sigillum, audiuit tertium animal, dicens: Veni et vide.*

Tertium animal hominem, ut arbitror, designat: hic autem, mortalium omnium casum. Nam ob voluntatis libertatem et carnis infirmitatem homo facile prolabitur in peccatum; eaque de causa mitiorem quoque poenam promereri videtur.

VI, 5, 6. *Et ecce equus niger: et qui sedebat super illum, habebat stateram in manu sua; et audiuit tanquam vocem in medio quatuor animalium, dicentem: Bilibris tritici, denario uno; et tres bilibres hordei, denario uno: et vinum et oleum ne læseris.*

Probabile sit aliquam tum temporis sensilem externamque famem existuisse: qua de re suo postea loco aliquanto plura. Per equum autem nigrum denotatur luctus et inoror ille qui, ut credi potest, apud justos de illis orietur qui propter suppliciorum immanitatem a fide quæ est in Christum, descendent. Per stateram autem, examen quod eorum animos explorabit qui ob mentis lubricitatem et inconstantiam, aut propter inanem gloriam, aut corporis quoque infirmitatem, fidem abjicient. Tritici porro chænicem seu bilibrem denario uno aestimari, tropo quodam, ut quidam putant, illorum statum insinuat, qui legitime certaverunt, C impressamque a Deo imaginem accurate custodiverunt. Tres autem hordei chænicem tantidem fieri, illorum fortunam exprimit, qui cum pecudum more ignavi, persecutorum furis ante cessissent, postea pro lapsu suorum ratione penitentiam egerunt, imaginemque peccatorum sordibus ante conspurcata lacrymis abluerunt. Quando vero, ne vinum aut oleum lædatur, jubetur, ne per turbam Christi medicina evertatur, aut per fraudem et imposturam infirmetur, serio injungitur: ut quæ illos sanare sit idonea, qui in latrones inciderunt. Ad hæc per mortem illos intercipere non licere, qui per Dei longanimitatem et patientiam, post lapsu denuo resurrecti, decusque pristinum recuperatur sunt. Ut igitur nos quoque Deum Opt. Max. benignum clementemque animarum nostrorum medicum experiamur, fratribus nostris errantibus benignos clementesque nos exhibere studemus, objurgationis vinum commiserationis oleo miscentes; ne nimia severitate, quod Apostolus queamus verius quam sanemus; eaque ratione Dei runda volupitate in omne ævum versemur; gratia ei clementia Domini nostri Iesu Christi, cum quo Patri et Spiritui sancto sit gloria in sæculorum sacerdotum. Amen.

CAPUT XVI. SERMO V.

Solutio quarti sigilli, quæ illorum flagella delineantur qui propter animi mollitatem et impatientiam Dominum negaverunt.

VI, 7. *Et cum aperuisset sigillum quartum, au-*

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. ΛΟΓΟΣ Ε'.

Λύσις τῆς τρίτης σφραγίδος [δηλοῦσα τῷ μὴ παρίως πιστευόντων τῷ Χριστῷ τὴν ἀκάπετην εἰπεῖν.]

Καὶ οὐτε θροιξε τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώντος· Ἐρχον [καὶ ίδε].

[Τὸν τρίτον ζῶντα ἐνταῦθα τὸν ἀνθρώπων οἵματι λέγεσθαι, τὴν τῶν ἀνθρώπων δηλοῦντα ἐκπτωσιν, καὶ διὰ τοῦτο κόλασιν, διὰ τὸ πρὸς ἀμαρτίαν εὑδαισθεν, τῇ έκουσιᾳ τῆς προαιρέσεων.

[Καὶ εἶδον,] καὶ ίδεν ἵππος μέλας· καὶ ὁ καθήμερος ἐπ' αὐτῷ ἔχων ζυγὸν ἐτῷ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐτῷ μέσῳ τῷ τεσσάρων ζώντοντος· Χοῖρις σίτου, δηραρίου· καὶ τρεῖς χοίρικες κριθῶνται, δηραρίου· καὶ τὸ δέλαιον καὶ τὸ οἴνον μὴ ἀδικήσῃς.

Διὰ δὲ τοῦ μελανοῦ, ἵππου τὸ πένθος δηλοῦται νομίζομεν, τὸ ἐπὶ τοῖς ἐκπεσοῦσι τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κολάσεων τὸν δὲ ζυγὸν, δοκιμασθῆν εἶναι τῶν τε δι' εὐκαλπαν γάμης ή κενοδοξίαν, τῶν τε διὰ σώματος ἀσθενειαν ἐκπεπτωτῶν τῆς πίστεως. Χοῖρις σίτου, δηραρίου. Εἰκῆς μὲν καὶ αἰσθήτην λιμὸν τότε γενέσθαι, καθὼς καὶ ἐν τοῖς έτήσιοις βῆθησται· τὸν δὲ τοῦ σίτου χοίνικα τὸν δηραρίου δέξιον, τροπικῶς δηλοῦν τοὺς νομίμως ἀθλήσαντας, καὶ τῆς δοθείσης εἰκόνος τῆς θείας ἀκριθῶς φύλακας. Τοὺς δὲ τρεῖς χοίρικας τῆς κριθῆς, τοὺς ἀτηνοπρεπῶς τοῖς διώκταις δι' ἀνανθρίαν ὑποκύψαντας, ἀναλόγως δὲ μεταοήσαντες ὑστερὸν, καὶ τὴν ρυπωθεῖσαν εἰκόνα δέχρουν ἀποκλύναντας. Τὸ μέντοι ἐντετάλθαι μὴ ἀδικεῖσθαι τὸν οἴνον καὶ τὸ δέλαιον, τὸ μὴ ἀθετεῖσθαι λέγει τὴν δι' ἐπιστροφῆς [τοῦ] Χριστοῦ λατρείαν, ή τοὺς ἐμπεπτωκότας τοῖς λησταῖς καὶ τραυματισθέντας θερπεῦσαι, καὶ μὴ ἔσσαι προαρπαγῆναι θανάτῳ τούτους οἱ διὰ μακροθυμίας τὴν ξιτταν ἐμελλον ἀναμαχήσανται. Ήντα τούτους καὶ ἡμεῖς φιλάνθρωπον λατρὸν τὸν θεόν ἐπὶ τοῖς ψυχικοῖς ἡμῶν πάθεσι κτησώμεθα, τοιοῦτοι τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν σφαλλομένοις γενέσθαι σπουδάσωμεν, τῷ δέλαιῳ τῆς συμπαθείας μεμιγμένοις τὸν τῆς παραπόνεως οἴνον [τούτοις] προστέραντες· Ήντα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτρακτῇ, λαθῇ δὲ μᾶλλον, κατὰ τὸν [θεόν] Ἀπόστολον· δικαῖος θεός συνεργοὶ γενόμενοι, τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς εἰώντας τητρυφήσαμεν, χάρετι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὐ τῷ Ηατρὶ, δικα τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, δέξας, [κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ] σὺ τοὺς εἰώντας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. ΛΟΓΟΣ Ε'.

Λύσις τῆς τετάρτης σφραγίδος, ἐμπαίρουσα τὰς ἐπαγμέτρας τοῖς ἀσεβέσι μάστιγας.

Καὶ οὐτε θροιξε τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην.

ἵουσα φωνῆς τοῦ τετάρτου ζώου, λέγοντος, Α divi vocem quarti animalis, dicentis: Veni et vide. Έρχου [καὶ Ιδε].

Τὸν τοῦ τετάρτου ζώου, δηλαδὴ τοῦ ἀετοῦ, ὅψιπε-
τίς καὶ δὲν πρὸς βορὰν, δινῶθεν ἔχειν ἐκ θεηλάτου
δρῆς τὰς πληγάς ἐμφαίνειν δύναται, εἰς τὴν τῶν
εὐσεβῶν ἐκδίκησιν, καὶ τῶν ἀσεβῶν τιμωρίαν, εἰ
μὴ ταῦτας βελτιώθεντες ἐπιστρέψουσι.
et indignatione provocatus, immittit illas partim quidem
pias, nisi forte per eas exaltati a sceleribus resipiscant.

Καὶ εἶδος, καὶ ίδον ἵππος γλωρός· καὶ ὁ καθ-
ήμερος ἐκάρω αὐτοῦ, δρομα αὐτῷ σθάρατος· καὶ
ὁ ὄλης ἡρολούθεις αὐτῷ· καὶ ὀδύσθη αὐτοῖς δέου-
σια τὸ τέταρτον [μέρος] τῆς γῆς, ἀποκτεῖται
ἐρ ρομφαῖς, καὶ ἐτ λιμῷ, καὶ ἐτ θαράτῳ, καὶ ὑπὸ¹
τῶν θηρῶν τῆς γῆς.

Τοῦ δὲ εἰρμοῦ τῶν προεκτείνετων καὶ τὰ παρόντα
ἴχεται. Ός γάρ φησιν ἐν διάβολῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἐννά-
του λόγου τῆς Ἐκκλησίαςτικῆς αὐτοῦ Ἰστορίας
[!] Ἐδέσθιος, ἐν τῇ τῶν διωγμῶν ἀκμῇ, ἐπει Μαξι-
μιανοῦ Ρωμαίων βασιλεύοντος, [ὑπὸ μὲν λιμοῦ καὶ
ἰκανοῦ κατασκῆφαντος αὐτοῖς σὺν ἑτέροις συμπτώ-
μασιν,] διεπειρα πλήθη διεφθείροντο, ὡς ταφῇ μὴ
δύνασθαι παραδίσθει· καίτοι Χριστιανῶν τότε φε-
ντιμούς περὶ τὰς κηδεῖας ἡσχάλημένων, καὶ τῷ
φιλανθρώπῳ τοὺς πεπλανημένους ἵναγέντων πρὸς
τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν· ὑπὸ δὲ Ἀρμενίων
ἐκναστάτων Ρωμαίοις, οὐκ ὀλίγους ἀνηρήσθαι
ρομφαῖς φησι, καὶ ὑπὸ κυνῶν δὲ ἀνηλῶσθαι· τὰ τῶν
θανάτων σώματα· ὡς λοιπὸν τοὺς λειπομένους εἰς
κυνακτονταν τραπήναι, δεδίνας μὴ καὶ αὐτὸν θα-
νάτους, ζῶντας τούτους τάφους κτήσανται. Οὐκ
ἀπεικός δὲ τοῖς κυνὶ τῆς αὐτῆς θοίνῃς καὶ ἀγρίους
θῆρας συμμετέχειν, διὰ τὸ τῆς τροφῆς δρόθοντον· καὶ
τὸ τῇ ημετέρᾳ δὲ γενεθὲ τούτων ἔκαστον συμβάν-
εινωμέν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'.

Ἄντις τῆς πέμπτης σφραγίδος, δηλοῦσα τὴν
τῶν ἀρώντων [ψυχῶν] πρὸς Κύριον περὶ τῆς συν-
τελείας καταβόστων.

Καὶ δε τῆς πέμπτης τὴν κέρπετην σφραγίδα, εἶδος
ὑποκέπτω τοῦ Θυσιαστροῦ τὰς ψυχάς [τῶν ἀρ-
θρώπων] τῶν ἐσφραγιμέτων διὰ τὸν Λόγον τοῦ
Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν [τοῦ Ἀρπιοῦ] ἥνειχον. D
Καὶ ἐκράζον γεωνή μετάλλη λέποντες· "Εώς πέπει,
δευτέρης [ἡμέρας] ὁ ἀγρός καὶ ὁ ἀληθινός, οὐ κρί-
νεις καὶ [σύ] ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ημῶν ἀπὸ τῶν
κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;

Ἐι μὲν τις τὴν λόσιν τῶν τεσσάρων σφραγίδων
τὰς τοῦ Χριστοῦ περιφρήκυται; οἰκονομίας προσνέ-
μαι βέσσεται, καὶ ταῦτην εἰκότως τοῖς προτελεώ-
θεισι προρήταις καὶ λοιποῖς ἀγίοις ἐφαρμόσει· [οἱ]
τῆς θείας καταβοῶσι μακροδυμίας, ἐφ' οὓς μέχρι²
σταυροῦ παρὰ Πινδαῖον θριζόμενος ἀνέχεται. Εἰ
ότις ὡς μελλόντων πρόβλησιν ταῦτα ἐκλάδη κατὰ
τοὺς διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, τοῖς διὰ Χριστὸν
σφραγιασθεῖσι τὴν τοιαύτην πρέπειν κατὰ τῶν διω-
κτῶν οἰήσται καταβόστιν, ἐφ' ϕ τοὺς ἐν αὐτῇ

Quartum animal est aquila; que uli perspicaci-
bus oculis prædam despectavit, magna statim ce-
leritate e sublimi ad illam devolat. Significat au-
tem hæc, clades plagasque omnes non aliunde
venire, quam e supernis: Deus namque justa ira
et indignatione provocatus, immittit illas partim quidem
pias, nisi forte per eas exaltati a sceleribus resipiscant,

VI. 8. Et ecce equus pallidus, et qui sedebat super
eum, nomen illi Mors: et infernus sequebatur eum:
et data est illi potestas super quatuor partes terræ,
interficiere gladio, fame, et morte, et bestiis terræ.

B 26 Ilæc cum calamitoso rerum præsentium
statu satis conspirant. Etenim cum Maximiano
Romanorum principe imperante, in ipso persecu-
tionis æatu pestis simul et fames crudeliter grassa-
rentur, tanta hominum multitudo, ut Eusebius
Pamphili exponit, extincta interiit, ut cadavera
sepulturae tradi ægre admodum potuerint, etiam si
Christiani accurate per id tempus circa demortuo-
rum funera occuparentur, erroreque seductos ma-
gno humanitate ad veritatis lucem adducere nite-
rentur. Addit idem auctor, non paucos quoque ab
Armeniis, qui contra Romanos eadem tempestate
insurrexerant, crucicidatos occubuisse, canesque
in interfectorum cadavera immaniter saevilesse, ita
ut li qui a clade reliqui adhuc erant, in canum ca-
dem sese converterint, veriti ne, postenquam e
vivis exceperint, illorum ventres viva sepultra
sortirentur. Probabile fit quoque agresies feras, ca-
daverum passim jacentium copia excitatas, ejus-
dem cum canibus pastus participes extitisse.
Quin nostra quoque ætate quedam similia usu ve-
nissee novimus.

CAPUT XVII.

Solutio quinti sigilli, quæ sanctorum clamores an
Deum pro sæculi consummatione proponit.

VI. 9, 10. Et cum aperuisset sigillum quintum,
vidi subter altare animas interfectorum propter Ver-
bum Dei, et propter testimonium quod habebant: et
clamabant voce magna, dicentes: Usquequo, Domine,
(sanctus et verus) non judicas, et non vindicas san-
guinem nostrum de his qui habitant in terra?

Qui quocto sigillorum solutionem transactæ
jam olim Christi œconomiae tribuunt, illi, ut sibi
conscient, hanc quintam prophetis iamdiudum ante
consummatis cæterisque sanctis accommodent
oporet. Mi namque de Dei patientia et longanimi-
tia certa quadam ratione haud infuste queritari
videri possunt; ut qui tentationi usque ad mortem
resisterint, injustamque Iudeorum vim et contu-
meliam patienter sustinuerint. Qui vero receptio-
reni doctorum Ecclesiæ sententiam seculi, hæc

dierit vocem meam, et aperuerit mihi ianuam, in-trabo ad illum, et cœnabo cum illo, et ipse tecum.

Mea, inquit, præsentia nulli vim affert. Cordis ostium pulso; prompte aperienti super salute sua gratulor; illamque opiparæ cœnæ loco duco: si-quidem iis rebus præcipue capior et pascor, quibus ipsi spiritum alunt, famemque audiendi verbum Dei sedant, ac erroris tenebras propulsant.

III, 21, 22. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut et ego vici, et consedi cum Patre meo in throno ejus. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicit Ecclesiæ.

Per solum regnum futurique sæculi requies de-notatur. Ait ergo: Quisquis hostem, qui sub as-pe-clum non venit, devicerit, ille mecum regnabit, neque gloria particeps erit. Cum autem addit, *Sicut et ego vici, ob assumptam carnem, ut homo loquitur; neque enim Deus Verbum, coeleste regnum tanquam virtutis præmium aliquando tulit; quippe qui naturaliter et ab omni æternitate illud possedererit. Nisi enim natura sua ita comparatus esset, aliis illud impertiri non posset: cum tamen, secundum tonitruï silium Theologum, pro potestatis sua plenitudine sanctis illud impertiri consueverit. Ad eamdem quoque potestatem spectat, judices designare et instituere; sicuti sanctos apostolos duodecim tribuum Israel judices jam designavit olimque futuros promisit. Etenim posteaquam, cum Deus alioqui et sempiternus Rex esset, nostra causa semel factus est homo, nostraque omnia, solo peccato excepto, participavit, ea omnia que divinitatis illius propria erant, neque humanæ tamen naturæ repugnabant, iis qui diabolum superassent, vicissim impertiri constituit. Eapropter ut ille in sua ad celos assumptione nube tanquam vehiculo uti voluit; ita sanctos quoque, ut Apostolus testatur, per nubem in occursum suum quondam abripit. ¶ Rursum ut ipse, tanquam creaturæ Dominus, rerumque conditor, judex venturus est; ita sanctis quoque illustribusque viris eos judicandi et commandandi potestatem largietur, qui divina vereque beata servitutis jugum superbe excusserunt. Ne-scitis, ait Apostolus, quia angelos judicabimus? nempe tenebrarum principes. Cum ergo judicem-nati simus usque adeo benignum et clementem, ut illum benevolum clementemque experiamur, operam demus sedulam, illudque Salomonis; *Vestimenta tua omni tempore sint candida*, hoc est, nullis pra-vis operibus contaminata, omni studio explorè contendamus. Ad eum enim modum nuptiali ueste animas nostras convestantes, immortali Sponso et Regi nos commendabimus, ipsique per virtutem conjuncti, sempiternis illis bonis potiemur: in ipso Christo Deo et Domino nostro, eorumdemque honorum largitori: cum quo Patri, cum vivifico san-ctiissimoque Spiritu, sit honor, gloria, et adoratio in sæcula sæculorum. Amen.*

I Cor. vi, 5. * Eccle. ix, 8.

A [οὐρ] τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀροτέη τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δι-πτήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.

[Υδού, ἡκαὶ ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ χρούω. —] 'Αθλαστός, φησιν, ἡ ἐμὴ παρουσία. Τὴν θύραν τῆς καρδίας χρούω· καὶ τοῖς ἀνοίγουσιν ἐπὶ τῇ αὐτῶν σωτηρίᾳ συνευφράνομαι. Τροφὴν γάρ καὶ δεῖπνον ταῦτην ἔγγιμαι, τρεφόμενος ἐφ' οὓς αὐτοὶ τρέφονται, καὶ τὸν λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου καὶ τὸ σκέπτο; τῆς πλάνης ἀποφεύγομεν.

'Ο τικῶν, δῶσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου· ὡς καρὸν ἐνίκησα καὶ ἐκδίσισα μετὰ τοῦ Πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. 'Ο ἔχων οὖς, ἀκούσατε· τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλη-σίαις.

B Αἱ δὲ τοῦ θρόνου ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἀνάπτωσις τοῦ μέλλοντος αἰώνιος δείκνυται. Φησὶ τοῖνυν, διτι Οἱ τὸν ἔχθρὸν νικήσαντες, συνδοξασθήσονται μοι καὶ συμβασιλεύσουσι. Τὸ δὲ, 'Ως καρὸν ἐνίκησα, ἀνθρω-πίνως εἱργηται, διὸ τὴν πρόσληψιν. Οὐ γάρ ἀθλὸν ἀρτῆς τὴν βασιλείαν ὁ Θεὸς Λόγος ἐκτήσατο (ταῦ-την γάρ ἔχει οὐσιῶδες [ίδιος] ἀδύον). Εἴ γάρ μὴ τοῦτο, οὐκ ἀν ἑτέροις μεταδίδονται ταύτης ἡδύνατο, ἀλλὰ κατὰ τὸν Θεολόγον καὶ τῆς βροντῆς υἱὸν, ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ τοῖς ἄγιοις [πάσοις] μετέδωκεν· θεον καὶ τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις ἐπήγγελται καθίσειν ἐπὶ δύοδεκα θρόνους κρίνειν τὰς [δύοδεκα] φυλὰς τοῦ Ιερατῆλ μέλλοντας. 'Επειδὴ γάρ [δι' ἡμᾶς] δινθρω-πος γέγονε, Θεὸς ὑπάρχων καὶ βασιλεὺς προαιώνιος, καὶ πάντων τῶν ἡμετέρων ἀμαρτίας χωρὶς μετέσχη-κεν, πάντων τῶν ἐαυτοῦ τοῖς νικηταῖς τοῦ διαβόλου μετίδωκε, καθὼς ἡν δυνατὸν ἀνθρώποις ὑποδέξασθαι. 'Οθεν νεφέλην δημιουργὸς τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσσεως ἐν τῇ ἀναλήψει αὐτοῦ ποιησάμενος; καὶ τοὺς ἄγιους ἐπὶ νεφελῶν διὰ τοῦ Ἀποστόλου φησὶν ἀρπαγή-σεσθαι πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑπάντησιν· καὶ κριτῆς, ὡς Δημιουργὸς καὶ δεσπότης τῆς κτίσεως, ἐλευσθενος. κρίνειν τοῖς ἄγιοις παρέξει τοὺς τῆς θείας ὄντες καὶ μακαρίας δουλείας ἀφηνιάσαντας, ὡς φησιν ὁ Ἀπόστολος· Οὐκ οἰδατε διτι ἀργέλους κριτούμενος; δηλαδὴ τοὺς τοῦ σκότους δρχοντας. 'Ἐπει τοῖνυν οὕτω φιλάνθρωπον τὸν κριτὴν ἔχομεν, εὔμενοῦς αὐτοῦ τυχεῖν σπουδάζωμεν· διηνεκῶς πληροῦντες τὴν Σολιμώντειον λόγιον· 'Ἐρ κανεὶ καιρῷ δοτεωσαν-

D τὴν ἴματά σου λευκή, [ταῖς] πονηραῖς μὲν ρυπαι-νόμενα πράξειν. Οὗτω γάρ νυμφικῶς τὰς ψυχὰς ἡμῶν κοσμήσαντες, ἐπεράστους ἐαυτοῖς τῷ [ἀθα-νάτῳ Νυμφίῳ καὶ] Βασιλεῖ [πρὸς συνάρχειαν] παρα-στῆσομεν, καὶ τῶν αἰλωνίων ἀγαθῶν [δι' ἀρετῶν αὐτῷ συναρθέντες] τευχόμεθα, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ τούτων χωρηγῷ· μεθ' οὐ τῷ Πατρὶ δόξῃ, τιμῇ καὶ προσκύνησις, ἀμα τῷ παναγίῳ Πνεύματι, [νῦν καὶ δεῖ, καὶ] εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Περὶ τῆς δραΐσισης θύρας ἐτὸν οὐρανῷ, καὶ τῶν καὶ πρεσβυτέρων [καὶ τῶν ἑξῆς].

Μετὰ ταῦτα εἶδον· καὶ ίδον θύρα ἡγεωμένη ἐτὸν οὐρανῷ· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἡς ἤκουσα, ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγοντα· Ἀράδα ὁδε· καὶ δεῖξω σοι ἂ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.

Ἡ περιείρετις τῆς θύρας τῶν χρυπτῶν τοῦ Πνεύματος μυστρίων σημαίνει τὴν δῆλωσιν· ἡ δὲ σάλπιγξ, τὸ τοῦ ἀποκαλύπτοντος μεγαλόφωνον· τὸ δὲ, Ἀράδα ὁδε, τὸ τῶν γηνῶν τελείως ἀποστῆναι καὶ τὸ οὐρανὸν γενέσθαι τὴν δάνοιαν τοῦ ἀκούοντος.

B Καὶ εὐθέως ἐγερόμην ἐτὸν Πνεύματι· καὶ ίδον δρόνος ἐκείνος ἐτὸν οὐρανῷ· καὶ ἐπὶ τοῦ δρόνου καθήμενος δύοις δράσεις ἀθεραγέτων, μεγαλόφωνον· δὲ ὁ δηλοῦτας ἡ ἐν τοῖς ἀγίοις τοῦ Θεοῦ ἀνάκουσις· αὐτοὶς γάρ ἐνθρονίζεται. Ἐπειδὴ δὲ τὸν Πατέρα τὸν δραΐσκοντα ἐνταῦθα περιστησί, σωματικὸν αὐτῷ χαρακτήρα οὐ περιτίθεται, ὥσπερ ἐν τῇ προτεραιᾳ τοῦ Ήλιοῦ ὀπτασίᾳ· ἀλλὰ τιμίοις αὐτὸν λίθοις ἀπεικάζει· τῆς μὲν κίστιδος σηματινούστης, ὡς χλωρές [οὖστις], δύοις τὸ δειθαλές καὶ φερέσιον καὶ τροφῆς χορηγὸν τῆς θείας φύσεως, διὰ τὸ πᾶν σπέρμα χλοηφορεῖν· πρὸς τούτῳ δὲ καὶ τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπεναντίοις. Φασὶ γάρ τὴν λασινήν φοβεράν εἶναι θηρίοις καὶ φάσμασι· μετὰ τούτο δὲ, καὶ τῶν ἐπιδεχομένων τὴν ψυχικὴν λασινήν, τὸ θεραπευτικόν. Λέγει γάρ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος, τοῦτον τὸν λίθον λατρεύειν οἰδηματά τε καὶ τὰς ἀπὸ σύντονος πληγᾶς, ἐπεγριόμενον· ἡ δὲ λίσις, σμαραγδίσκουσα, τὸ ποικίλον καὶ ἀνθοῦν ἐν ἀρεταῖς τῶν ἀγγελιῶν ἐμφαίνει τάξεων.

verum etiam ferro illatis vulneribus. Porro iris, quae celestium viriūtūm et ordinūm ornamenta, diversaque eorumdem munia et ministeria adumbrat.

Καὶ κύκλῳ τοῦ δρόνου, δρόνοι εἰκοσιτέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοῖς δρόνοις εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους [καὶ] περιβεβλημένους [ἐτερούς] πετεζάρους χρυσοῦν.

Εἰκοσιτέσσαρας δὲ πρεσβυτέρους τις τῶν πρὸ τῆς Ἀβελ καὶ ἐπέρους εἴκοσι τῆς Παλαιᾶς; ἔξιλάβετο, καὶ τρεῖς τῆς Νέας. Εἴτε δὲ τοῦτο ἐστιν, εἴτε μᾶλιν τὸν πρὸς ταῖς πράξεις καὶ τῷ λόγῳ κεχορμημένους, χρή νοεῖν τὸ διὰ τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοχείων δηλούμενον, ὃ ἀναγιώσκων δοκιμαζέτω. Τέχα δὲ ἐκλαβεῖν ἀκολουθότερον διὰ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων, τοὺς ἐν τῇ Παλαιᾷ διαλάμψαντας· διὰ δὲ τῶν ἐπέρων ἰδίων, τοὺς ἐν τῇ Νέᾳ διαπράψαντας· κακίων γάρ διάδεκα φύλαρχοι, καὶ τῶν ἐν τῇ Νέᾳ διάδεκα ἀπόστολοι προηγήσαντο· οἵτινες καθίσαι ἐπὶ διάδεκα θρόνων δικύριος ἐπηγγείλατο. Τὰ δὲ λευκά λιθεῖς τοῦ λαμπροῦ βίου καὶ τῆς ἀλήκουτου ἐφοτῆς

De ostio quod in celo visum est apertum: deque virginis quatuor senioribus, et aliis quibusdam, quae hinc ordine consequuntur.

IV, 1. Post hæc vidi, et ecce ostium apertum in celo, et vox prima quam audiri, tanquam tubæ longentis mecum, dicens: Ascende huc, et ostendam tibi quæ oportet fieri cito.

Cœlestis ostii patefactio, occulitorum mysteriorum Spiritus explicationem significat: Tuba autem, grandisonam patefacentis vocem. Illud vero, Ascende huc, audientis mentem a rebus hisce fluxis atque terrenis perfecte avulsam, in celo versari indicat.

IV, 2, 3. Post hæc statim fui in spiritu. Et ecce sedes posita erat in celo; et supra sedem sedens. Et qui sedebat, similis erat aspectui lapidis jaspidis et sardinis: et iris erat in circuitu sedis, similis visioni smaragdinæ.

Cum, inquit, vocem audivisset, mensque mea divini Spiritus allapsa tacta fuisset, ecce mox thronum in celo positum vidi. Per hanc autem sedem Christi in sanctis requies designatur: siquidem in illis veluti in throno quodam insidet. Cæterum Patri, quem hoc loco visum inducit, nullam omnino corpoream figuram affingit, ut in prima visione Filio affinxerat; verum pretiosissimum lapidibus illum comparat. Jaspidi quidem, quod is viridis existat, suaque viriditate divinæ naturæ symbolum præ se ferat. Hæc namque semper floret et viret, vitamine et escam viventibus omnibus præstat. Sed et omne quoque terræ semen viridem herbam fundere solet. Assimilatur adhæc sardio, ob terrorem quem hostibus incutere natus est. Aliunt namque sardium seris spectrisque terribilem videri: vi præterea, quam natura insitam habet, segra corpora sanare solitum. Saue, ut magno Epiphanio placet, non modo tumoribus, si commode adhibeat, medetur; quæ smaragdi colorem emulatur, varia et florida, eorumdem munia et ministeria adumbrat.

IV, 3. Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor: et super thronos viginti quatuor seniores sedentes, circumamiciti vestimentis albis: et in capitibus suis coronæ aureæ.

Hunc viginti quatuor seniorum numerum quidam ex priscis interpretibus constituisse existimant Abelem, cum aliis viginti Veteris, et tribus Novi Testamenti patribus. Ast certumne id sit, an vero pro viginti quatuor elementorum Græcorum numero, rectius per hos accipiantur viginti quatuor qui actione et cognitione præ ceteris excelluerunt, hoc judicium penes lectorem esto. Nobis illorum opinio magis probatur, qui per duodecim seniores intellexerunt duodecim viros qui in veteri lege sapientia et virtute præ aliis illustres existere: per reliquos autem duodecim, totidem alios Novi Testamenti heros. Apud Judæos celebres suæ duodecim pa-

triarchæ, duodecim tribuum principes et quasi capita. In Novo autem, duodecim apostoli; quos propter excellentem virtutem et sapientiam, Christus Dominus duodecim tribuum Israel judices olim futuros docuit. Candidæ autem stolæ, symbolum sunt integræ puræque ritæ: tum perpetuae quoque festivitatis solidæque lætitiae, qua beatitudine. *Corona tandem aureæ, victoriz adversus malignos dæmones, non absque magna animi fortitudine obtinet, sunt notæ.*

IV, 5. Et de throno procedebant fulgura, et voces, et tonitrua.

Et hinc quoque planum sit, quam terribilem ac formidabilem Deus iis exhibere sese soleat, qui illius patientia et mansuetudine abutuntur. Nam hominibus salute dignis tonitrua isthac et fulgura lucem verius et voluptatem quam terrorem afferent. Alterum namque ex his, mentis illorum oculos lumine perfundet; alterum vero, spiritales eorumdem aures perficit, et quadam suavitate afficiet.

IV, 5, 6. Et septem lampades ardentes ante thronum; que sunt septem spiritus Dei: et in conspectu sedis tanquam mare vitreum simile crystallo.

Per septem hos spiritus, aut septem angelos characteris præstantiores cum Irenæo accipere oportet: aut septem vivifici illius Spiritus charismata. Quorum mentionem facit Isaías propheta. Utraque expositio ratione et auctoritate nititur. Cæterum per mare vitreum immensa illa sanctorum Virtutum multitudo, rerumque cœlestium ab omni labe immunitas; necnon pax illa summaque futurae vitæ tranquillitas designatur. Sunt tamen qui per mare vitreum aquas illas que secundum Psalmistam super celos firmatae, homini prorsus incognitæ et inaccessæ sunt, denotatas putant: aut crystallinam coeli naturam, aut singularem certe divini illius pavimenti fulgorem et perspicuitatem. Verum rerum que mentis nostræ captum excedunt, investigationi prolixius, quam par est, insistere, ridiculum fortassis fuerit.

IV, 6. Et in medio sedis, et in circuitu sedis, quatuor animalia plena oculis ante et retro.

Per hæc ostenditur thronum Dei nihil sere aliud esse, quam regnum Dei, jucundamque ejusdem in sanctis requiem. Cernit autem in regno illo Seraphim oculis plena thronumque, de quo hic sermo est, jugiter obeuntia. Oculorum autem numero, vim qua ad hauriendos Divinitatis radios pollent, **20** haud dubie subindical, quandoquidem ea perfectione a Deo illustrantur, ut et illa videant quæ jam dudum ante sunt facta, et illa rursus quæ olim sunt futura.

IV, 7. Et animal primum simile leoni; et secundum animal simile vitulo; et tertium animal habens faciem velut hominis; et quartum animal simile aquilæ rotanti.

Eiusmodi animalia propheta Ezechiel contemplatus quoque legitur. Cæterum per quatuor facies, quatuor elementa, ex quibus homo coagumentatur, eorumdemque procreatio et conservatio, ut nonnullis placet, hoc loco denotantur: aut Dei in res omnes. sive illæ in cælo, sive in terra, sive in mari,

Α καὶ εὐφροσύνης σύμβολά [εἰσιν·] οἱ δὲ στέψυροι. τῆς νίκης ἣν πρὸς τοὺς πονηροὺς δαιμόνας κατώθισαν ἀνδρισάμενοι.

Candidæ autem stolæ, symbolum sunt integræ puræque ritæ: tum perpetuae quoque festivitatis solidæque lætitiae, qua beatitudine.

Kαὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται δύστραχαὶ καὶ φωραὶ καὶ βροταὶ.

Κάντεύθεν τὸ φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἀλαζίων τῆς αὐτοῦ μακροθυμίας δείχνυται. Τοῖς μέντοισι σωτήριας ἀξίοις τούτων ἔκάτερα φωτισμὸν ἔντεθησιν· ἡ μὲν τοῖς τῆς διανοίας δημασίν, ἡ δὲ τοῖς πνευματικοῖς ὡσὶν ἐμπίπουσα.

Alterum namque ex his, mentis illorum oculos lumine perfundet; alterum vero, spiritales eorumdem aures perficit, et quadam suavitate afficiet.

B Kαὶ ἐπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιροφαὶ ἐπάκιον τοῦ θρόνου· αἱ δὲ τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ. Kαὶ ἐπτάπιον τοῦ θρόνου, θάλασσα ὑαλητὴ, ὁμοία κρυστάλλῳ.

Τὰ δὲ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, εἴτε, ὡς φησιν Εἰρηναῖος, ἐπτὰ ἀγγέλους; τῶν λοιπῶν ὑπερέχοντας δεῖ νοεῖν, εἴτε τὰς ἐνεργειὰς τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος, ὡν Ἡσαΐας μέμνηται. Οὐδὲν ἔτερον οὔμαι ἀπίθανον· ἡ δὲ ὑαλίνη θάλασσα τὸ πλήθος τῶν ἀγίων Δυνάμεων καὶ τὸ καθαρὸν καὶ ἀκηλίδωτον, καὶ τὰς μελλούσης ζωῆς χαρακτηρίζει ἀτάραχον. Τάχα δὲ διὰ ταύτης δηλοῦται τὰ οὐράνια νῶται, ἀνεφίκτοις ἥμιν ննασι, κατὰ τὸν Φαλμαδὸν, στεγαζόμενα. Εἰ δέ τις εργαστάλλοειδῆς ἡ τοῦ οὐρανοῦ φύσις νενόμισται, σκοπεῖν χρὴ εἰ μή ἡ οὐσία τοῦ θεοτικοῦ ἐκείνου ἐδάφους διὰ τούτων σημαίνεται, τὸ πτῖδον δημοῦ καὶ διαυγῆς ἔχουσα. Ἀλλὰ τῶν οπὲρ κατάληψίν ἡ Ἐρευνα καταγέλαστος.

C Kαὶ ἐτρ μέσω τοῦ θρόνου, καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου, τέσσαρα ζῶα γέμοτα δρθαλμῶν ἐπισθεντα.

[*Kαὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου, τέσσαρα ζῶα γέμοτα δρθαλμῶν. —*] Καὶ διὰ τούτου δείχνυται ὁ θρόνος οημαντικὸς εἶναι τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας τε καὶ ἀναπταύσεως· ἐν δὲ τοῖς τὰ Σεραφίμι έθεωρησε· διὰ τοῦ πλήθους τῶν δρθαλμῶν τὸ πρὸς τὰς θείας αὐγὰς θεοπτικὸν αὐτῶν διδασκόμενος. Ἐμπροσθεν καὶ διπλούσιον διὰ τούτων σημαίνεται, τὸ πτῖδον δημοῦ καὶ διαυγῆς ἔχουσα. Ἀλλὰ τῶν οπὲρ κατάληψήν ἡ Ἐρευνα καταγέλαστος.

D Kαὶ τὸ ζῶο τὸ πρῶτον, δμοιον λέοντι· καὶ τὸ δεύτερον ζῶον, δμοιον μόσχῳ· καὶ τὸ τρίτον ζῶον, ἔχον πρόσωπον ἀνθρώπου· καὶ τὸ τέταρτον ζῶον, δμοιον ἀετῷ πετομέτρῳ.

Ταῦτα τὰ [τέσσαρα] ζῶα καὶ τὸν Ἡσαΐαν τε-θεοτικὸν νομίζομεν· διὰ τῶν τεσσάρων προσώπων δηλοῦντα [εἰς] τὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων τοῦ Θεοῦ δημιουργίαν τε καὶ συντήρησιν, ὡς τις εἰδοξεν, εἴτε τῶν οὐρανῶν καὶ ἐπιγείων καὶ τούτων ἐν θαλάσσῃ [καὶ καταχθονίων] τὴν [Θείαν] δεσποτεῖαν·

είτε τὰς ἀρετὰς τὰς τέσσαρας, καὶ τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, ὡς ἑτέροις καλῶς ἔχειν λελόγισται· τοῦ μὲν ἀέρος δηλοῦντος τὴν ἀνθρεπεῖν καὶ τὸ κατὰ θάνατον Εὐαγγέλιον, ὡς φησιν Εἰρηναῖος· διὸ τὸ τῆς προσωπίου βασιλείας τούτου σημαντικόν· ἐν ἀρχῇ γάρ εἶναι τὸν Λόγον ἐκτήρυξε· τοῦ δὲ μόσχου, ἃ τοὺς οἰκείους ἀρκουμένου πόνοις, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ὡς νομικῶς καὶ ἱερατικῶς τὸν Χριστὸν, γενεαλογῆσαν· τοῦ δὲ δετοῦ, τὴν σωφροσύνην· ταύτην γάρ [φίλελν] μαρτυρεῖται: [τοῦτο] τὸ ζῶν· καὶ τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον, ὡς σύντομον καὶ ἀπὸ τοῦ προφητικοῦ Πνεύματος ἀρκόμενον· τοῦ δὲ ἀνθρώπου τὴν φρόνησιν, καὶ τὸ κατὰ Ματθαίον Εὐαγγέλιον, ὡς φύσει καὶ οὐ νόμῳ κηρύγξαν τὴν [τοῦ] Χριστοῦ γέννησιν. Εἰκὸς δὲ διὰ τούτων καὶ τὴν οἰκονομίαν [τοῦ] Χριστοῦ δηλοῦσθαι· διὰ τοῦ λέστρος, ὡς βασιλέως· διὰ τοῦ μόσχου, ὡς ἱερέως, μᾶλλον δὲ καὶ ἱερού· διὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς δι' ἡμᾶς ἀνδρωθέντος· διὰ δὲ τοῦ δετοῦ, ὡς χορηγοῦ τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος, τοῦ ἐπιπτάντος ἡμῖν ἀνθεν.

Kai tēssara zōa ēt kaō ēt autōr ēxor arā xtērygas ēxi. —] Ταῦτα δέ μέγας φησι Διονύσιος διὰ τούτο ταῖς δυσὶ πτέρυξι καλύπτειν τὰ πρόσωπα, καὶ ταῖς δυσὶ τοὺς πόδας, καὶ ταῖς μέσαις πέτεσθαι· *C*ίνα τῇ περὶ τὰ διψηλότερα [αὐτῶν] καὶ βαθύτερα τῆς οἰκείας καταλήψεως φανῇ εὐλάβεια· δι' ἣν τοῖς μέσαις πρὸς τὰς θεαρχικὰς αὐγὰς [τοῖς] θεοῖς ζυγοῖς ἀνατείνονται.

Kai arāxanostir oīn ēxouσi, ḥmēras kai ru-
xtēdēz lējōrtēz. "Ariōs, ḥmīos, ḥtīos. Kūriōs
o θeōs d̄ pātōkprātw, d̄ ḥw, kai d̄ ḥr, kai d̄ ēr̄ch-
mēros.

"Arāxanostir d̄t taīs ḥyīlais taūtais bñyámēsi, tō
ēt tēz tēlaç ñmñphdias; m̄t pānēsthai, kai tōn tris-
edēn ñyamsp̄m tēz t̄risupostatāp̄ p̄rosp̄rēsiv̄ θeōtēti.
Tō d̄t, "O ḥw kai d̄ ḥr kai d̄ ēr̄chmēros [d̄ pātō-
z̄d̄taw], tēn ḥyīlai T̄riāda δηλoū ēf̄p̄mēn.
est, et qui erat, et qui venturus est, sacrosanctæ Trinitatis mysterium, ut ante quoque dictum est,
ob oculos nobis ponit.

Kai ḥtar d̄wsonoi tā zōa dōxar kai t̄im̄h̄r kai D
ēx̄haristiar tō kaihēt̄w ḥx̄l tōn ḥp̄tōv, tō
zōrti: el̄ tōn al̄wraç tōr al̄w̄w, p̄esōvntai
oī eīkōsītēs̄s̄aç̄s̄ p̄reσbñt̄s̄p̄oī ēt̄w̄p̄iōr tōn kai-
ñmērōu ḥx̄l tōn ḥp̄tōv· kai p̄roσkñvñ̄s̄s̄uσt̄
aīt̄p̄.

[P̄esōvntai oī eīkōsītēs̄s̄aç̄s̄ p̄reσbñt̄s̄p̄oī. —]
Διὰ τούτων δηλοῦται, καὶ τοὺς νοηθέντας ἡμῖν πρεσβύτερους κοινωνούς εἶναι [τῆς ñmñphdias] τῶν οὐρανῶν δυνάμεων· διμολογοῦντας ἐκ Θεοῦ κεχομίσθαι τῆς [κατὰ] τῶν νοητῶν ἔχθρῶν νίκης τὴν δύναμιν.

Kai bñloñsi tōn s̄tef̄drov̄ aūtōr ēt̄w̄p̄iōr

A sive in aere, sive sub terra existant, dominatus, aut quatuor primarie virtutes: aut quatuor Evangelia: aut, quod aliis magis probatur, utrumque simul: leone quidem fortitudinem et Evangelium secundum Joaenem significante. Nam, ut Irenaeus admonet, unum hoc in ipso statim exordio semper regni mentionem insert. Praedicat namque Dei Verbum a principio existisse. Vitulo vero, tanquam propriis opibus laboribusque contento sibi sufficiente, justitiam et Evangelium secundum Lucam, qui Christi genealogiam simul per legalem et sacerdotalem lineam ducit: aquila autem, temperantiam, (huic enim animali isthac virtus familiaris fertur), et Evangelium secundum Marcum, quod et breve est, et a propheticō Spiritu exordium facit: homine B tandem prudentiam et Evangelium secundum Matthæum, quod legali missa, naturalem tantum Christi generationem texit. Probabile fit quoque præcipuas cœconomia Christi partes per quatuor hæc animalia designare voluisse. Regem existisse, indicatum videri potest per leonem: sacerdotem porro, aut carnem assunipsisse, per hominem: vivisci denique esse, per aquilam.

IV, 8. Et quatuor animalia, singula eorum habebant alas sena in circuitu, et intus plena sunt oculis.

Quatuor hæc animalia, ut magno Dionysio visum est, duabus aliis ob id facies suas tegebant, duabus rursum pedes; et duabus tandem mediis volabant: quo hinc constaret quanto cum metu et reverentia in sublimiorum rerum theoriam et inquisitionem, profundiorumque mysteriorum comprehensionem ferantur; quantaque cautione haustos Divinitatis radios, ad alios interjectos ordines et sedes non absque Dei jussu transmittere soleant.

IV, 8. Et requiem non habent die ac nocte, dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus omnipotens, qui est, et qui erat, et qui venturus est.

Sanctæ istæ virtutes ob id requiem habere nō gantur, quod a divinis laudibus nunquam cessent. Cæterum per sanctitatis nomen tertio repetitum, Divinitati, quæ in tribus hypostasiis, ex æquo subsistit, laudem deferunt. Porro autem illud, Qui

IV, 9, 10. Et cum darent illa animalia gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum, viventi in sæcula sæculorum, viginti quatuor 21 se niiores procidebant ante sedentem in throno, et adorabant viventem in sæcula sæculorum.

Hinc discimus seniores, de quibus actum est ante, in divinæ laudis decantatione virtutibus cœlestibus consociari: victoriāque de hostibus, qui sub aspectum non veniunt, nulli alteri quam Deo acceptam ferre.

IV, 10, 11. Et miliebant coronas suas ante thro-

num, dicentes: *Dignus es, Domine, Deus noster, ac- cipere gloriam et honorem et virtutem; quia tu creasti omnia, et per voluntatem tuam erant, et creata sunt.*

Tu, inquit, Domine, vetricium coronarum auctor et largitor exististi. Quam ob rem ab universa creatura gloria et gratiarum actio jure meritoque tibi debetur.

CAPUT XI.

De libro septem sigillis obsignato, quem nulla creata natura aperire potuit.

V, 1. *Et vidi in dextera sedentis supra thronum, librum scriptum intus et foris, obsignum sigillis septem.*

Per hunc librum tenacissimam sapientissimamque Dei memoriam accipimus; in qua, juxta divinum Davidem, omnes homines descripsi sunt: operumque divinorum abyssum. *Libri hujus intima, propter spiritum in eo inclusum, capti sunt difficultia; extrema vero, nempe ea quae per litteram offeruntur, minori negotio capiuntur. Septem autem sigilla, certain libri hujus fidem, nullique mortalium satis perspectam ejusdem firmitatem significant: aut ejus sane ordinem et dispositionem, qui divini Spiritus profunda scrutatur: quae omnia solvere nulla omnino creata natura valet. Aut per librum propria ipsa universe intelligitur, quam Christus Dominus Quae autem adhuc reliqua sunt, ea novissimis diebus certo implehentur.*

V, 2, 3. *Et vidi angelum fortem prædicantem vocem magno: Quis est dignus aperire librum et solvere signacula ejus? Et nemo poterat, neque in celo, neque in terra, neque sub terra aperire librum, neque aspicere illum.*

Per haec manifeste ostenditur, neque angelos, neque homines in carne adhuc degentes, neque sanctos corpore jam exutos, accuratam judiciorum Dei notitiam tenere; sed ipsum Dei Agnum solum. Hic unus enim oracula jam olim per prophetas de ipso edita, per suum adventum accurate dissolvit, susque Ecclesie patefecit.

V, 4. *Et ego flebam multum, quod nemo dignus inventus est aperire librum, nec videre illum.*

Et ego, inquit, flebam; ob id forsitan, quod animo versaret, ne ipsa etiam angelica natura in mortiferam ignorantem prolapsa esset.

V, 5. *Et unus de senioribus dicit mihi: Ne fleveris. Ecce vicit Leo de tribu Juda, radix David, aperire librum, et solvere septem signacula ejus.*

Etsi, inquit, liber hic angelorum captum excedit, Dei tamen, qui nostra causa factus est homo, non ita: qui quidem secundum divinam naturam, prout nimis rerum omnium conditor est, Davidis radix et origo est: at vero secundum naturam assumptam, ex ejusdem radice in vitalem hanc lucem progressus est.

Α τοῦ θρόνου, λέγοτες· Ἀξιος εί, Κύριε δ Θεός σημάντων, λαβεῖν [δ ἀγνοεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τὴν δύναμιν· δι τὸ δικτιστας [τὰ] κάρτα, καὶ διὰ τὸ θέλημα σου ἐκτεσθησαν καὶ εἰσήσανται.

Σὺ [γέρ], φησι, Δέσποτα, τῶν στεφάνων τῆς νίκης αἰτίος καὶ χορηγὸς γέρνοντας· καὶ σοι παρὰ πάντων ὁ; κτισμάτων ἡ εὐχαριστία διφελεῖται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Περὶ τῆς βιβλου τῆς συγραφισμένης ἐκεῖ συγραφίστεντο, ήτοι οὐδεὶς ἀροῖξαι τῆς κτιστῆς γνώσεως δύναται.

Καὶ εἰδὼς ἐκ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, βιβλοῖς τερραμμένον ἔσωθεν καὶ δέξιωθεν, κατεσφραγισμένον σφραγῖστον ἔχει.

Βιβλού τὴν πάνσοφον τοῦ Θεοῦ μνήμην νοοῦμεν, ἐν ᾧ πάντες, κατὰ τὸν [θεῖον] Δασθίδην, γράφονται, καὶ τῶν θελών κριμάτων τὴν ἀνύσσον. Ταύτης δὲ τὰ μὲν ἐσω, διὰ τὸ πνεῦμα, [εὐληπτα οὐκ εἰσιν, ἀλλὰ] δυστέκματα· τὰ δὲ ἐξω, διὰ τὸ γράμμα εὐληπτέρα. Τὰς δὲ ἐκτὰ σφραγίδας, ή τὴν τελείαν τῆς βιβλου ἀσφάλειαν καὶ πᾶσιν ἀγνωστον [διλούν φημι], ή τὰς οἰκονομίας τοῦ ἀρευνῶντος τὰ βάθη τοῦ θείου Πνεύματος· ἃς λύσαι πάσας οὐδεμία κτιστῇ φύσις δύναται. Βίδος δὲ καὶ ἡ προφητεία νοεῖται· ἦν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐν τῷ Εὐαγγελῷ πεπληρώσας ἡφ· ἡς τὰ ἑξῆς ἐπ' ἀσχάτων πληρωθήσονται.

B in Evangelio secundum Lucam impletam asserit.

Καὶ εἰδὼς ἄγγελον ισχυρὸν κηρύσσοντα [ξι] φωνῇ μεγάλῃ· Τίς ἀξιος ἐστιν ἀροῖξαι τὸ βιβλοῦ, καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; Καὶ οὐδεὶς ηδύρωτο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐκ τῆς γῆς, οὔτε ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀροῖξαι τὸ βιβλοῦ, οὔτε βλέπειν αὐτό.

Διὸς δὲ τοῦ, Οὐδεὶς ηδύρωτο ἀροῖξαι τὸ βιβλοῦ, δηλοῦται μῆτε ἄγγελους, μῆτε ἀνθρώπους τοὺς ἐν σφράγει δυτας, μῆτε τοὺς ἐκ σφράγει ἀποδεδημηκότες; ἀγίους. τὴν ἀκριβῆ τῶν θελών κριμάτων κατειληζόντας γνῶντες, πλὴν τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ τῶν προφητευθέντων περὶ αὐτοῦ ἐκπλαναὶ διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὴν ἀσφάλειαν λύσαντος.

Κάλῳ ἐκλαιον πολὺ, δι τοις οὐδεὶς ἀξιος εὑρέθη ἀροῖξαι καὶ ἀπαγράψαι τὸ βιβλοῦ, οὔτε βλέπειν αὐτό.

Κάλῳ ἐκλαιον, φησιν· οντας ὡς εἰς ἀγνωσίαν πεσούσης τῆς καθαρωτάτης τῶν ἀγγελικῶν οὐσιῶν τάξιστας.

Καὶ εἰς τὸν προσθυτέρων λέγει μοι· Μή κλαιε· ίδοις ἀτίκησερ δέλων δ [ῶν] ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ή βίζα [τοῦ] Δασθίδη, ἀροῖξαι τὸ βιβλοῦ, καὶ λύσαι τὰς ἐκτὰ σφραγίδας αὐτοῦ.

Mή κλαιε.— Εἰ γάρ καὶ ἀγγέλοις, φησιν, ή βίζας ἀκατάληπτος, ἀλλ' οὐ τῷ Θεῷ τῷ διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἵνανθρωπήσενται· δι βίζα μὲν Δασθίδη, ὡς Κτιστης, δι τὴν θεότητα· δι βίζας δὲ αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Παρι τῆς ἐτοῦ μέσω τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἡγεμονῷ τῶν θεωρίαις.

Καὶ εἶδον ἐτοῦ μέσω τοῦ θρόνου καὶ τῷ τεσσάρῳ ἄντερ, καὶ ἐτοῦ μέσω τῷ πρεσβυτέρῳ, Ἀρπλον ἑτηρὸς ὡς ἐπαργυρόν, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ δρυμούς ἕπτα· οἱ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, ἀκοστελλόμενα εἰς πάσταν τὴν γῆν.

Τὰ ἑπτὰ κέρατα καὶ οἱ ἑπτὰ δρυμοί τοῦ Ἀρπλον δηλοῦσι Χριστοῦ τὰ ἑπτὰ πνεύματα, ὃν Ἡσαΐας ἴμνυμένεις καὶ Ζαχαρίας οἱ προφῆται. Τὸ δέ, ὡς ἐπαργυρόν, δηλοῖ τὴν μετὰ τὴν σφαγὴν ζωὴν αὐτῷ· ἐν τῇ ἑδείκνυται τὸ πάθος σύμβολον, ὡς ἐπαργυρόν ἀληθῶς μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν Ἔγερσιν.

πρεσβύτερος συζε ρεστιγία ostendit; όμως post suam reliquā esse voluit.

Καὶ ἦλθε καὶ εἰλήφει ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον. Καὶ δειπνάσθη τὸν τέσσαρα λόγα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐπεστορέωποι τοῦ Ἀρπλον, ἔχοντες ἔκουστος κιθάρας καὶ φιάλας χυστάς τεμούσας θυμιαμάτων· αἱ εἰσιν οἱ προσευχαὶ τῶν ἀγίων.

Αἱ κιθάραι δὲ τὴν ἐναρμόνιον καὶ εὐηχὸν δηλοῦσι· θείαν δοξολογίαν· τὰ δὲ θυμιάματα, τὴν εὐώδη τῶν πιστῶν θυσίαν προσχομένην διὰ βίου καθαροῦ (ὡς φησιν δὲ [Θεός] Ἀπόστολος· Χριστοῦ εὐώδηλη ἐσμέν)· αἱ φιάλαι δὲ, τῶν διανοιῶν σημαντικαὶ· εἰς ὃν δὲ τῶν ἀγαθῶν ἔργων εὐώδια καὶ τὴν καθαρὰ προσευχὴν προέρχεται.

Καὶ φύουσιν καινὴν ώδην λέγοντες· Ἀξιος εἰ λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀροῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, διτεθεράης, καὶ τὴν προστασίαν τῷ Θεῷ ημᾶς ἐτῷ αἴματι σον ἐπάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ δύναμος· καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ τὴν παντακτήν βασιλείαν καὶ λεπεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

Οἱ πρεσβύτεροι, οἱ δὲ τῇ Παλαιᾷ τε καὶ Νέᾳ Θεῷ εὐαρεστήσαντες, καὶ τὴν ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου τῷ σφραγίασθέντει Ἀμνῷ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγοράσαντες ἡμᾶς εὐαρεστίαν προσάγοντες. Καυρὴ δὲ [ἡ] ώδὴ, ἣν τῆς παλαιότητος τοῦ γράμματος ἀπαλλαγέντες οἱ ἐπάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καταυγασθέντες, ἀδειν ἐδιδάχθημεν διὰ τοῦ Πνεύματος. Τῆς γῆς δὲ βασιλεύσαι τούτους φησι τῆς καινῆς, ἣν δὲ Κύριος τοὺς πράσσειν ἐπηγγέλατο.

ερεψ per Spiritum canere edocli sumus. Ejusmodi
grasse et caliginosæ, sed novæ illi quam Dominus

Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ὡς φωνῆς ἀγγέλων κοιλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἡγεμονῷ καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ· καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδων, καὶ χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μετράῃ· Ἀξιός ἐστι τὸ Ἀρπλον τῷ ἐπαργυρόν λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλούτον καὶ σογλαρ καὶ ἰσχὺν καὶ τεμένην καὶ δόξαν καὶ πᾶν κτίσμα δέσποιν

¹⁰ II Cor. II, 15.

Ut Agnus qui habet septem cornua, aperuerit librum.

V, 6. Et vidi; et ecce in medio throni et quatuor animalium et in medio seniorum, Agnum stantem lanquam occisum, habentem cornua septem, et oculos septem; qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram.

Septem oculi, totidemque Agni cornua, significant septem spiritus Christi; quorum Isaías et Zacharias prophetæ meminere. Quod autem Agnus ille cernitur veluti occisus, hoc vitam et speciem illius post mortem et immolationem exprimit: in illa namque lanquam vere occisus manifesta per quoque ex mortuis resurrectionem in corpore suo reliqua esse voluit.

B V, 7, 8. Et venit, et accepit de dextera sedentis in throno librum; et cum aperuisset librum, quatuor animalia et viginti quatuor seniores prociderunt coram Agno, habentes singuli citharas, et phialas aureas plenas odoramentorum, quae sunt orationes sanctorum.

Citharæ concinnam suaveque sonantem Dei laudem, rerumque divinarum celebrationem demonstrant: ihuūiamata autem benevolentia, sacrificium quod fideles per vitæ castimoniam et integritatem Deo offerunt: huc enim spectat illud Apostoli: Christi bonus odor sumus¹⁰: phialæ vero, pias castasque cogitationes: hinc namque honorum operum fragrantia, puraque et casta precatio diuinae consuevit.

V, 9, 10. Et cantabant canticum novum, dicentes: Dignus es, Domine, accipere librum, et aperire signaculum ejus; quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in sanguine tuo, ex omni tribu, et lingua, et populo, et natione; et fecisti nos Deo nostro regnum et sacerdotes; et regnabimus super terram.

D Per hanc ostenditur seniores illos, eximios quosdam præcellentisque sanctitatis viros esse; qui partim in Veteri, partim in Novo Testamento Deo præ ceteris placuerant; quique adeo communis omnium nomine Agno Dei, qui pro toto mundi salute immolatus est, suoque nos sanguine redemit, continuo gratias agunt. Novum autem hoc carmen dicitur: siquidem ex omni tribu et lingua ad fidei lumen vocali, et a litteræ velutate liberati, dei autem terræ dominaturi prædicantur; non huic mitibus se daturum promisit.

V, 11-13. Et vidi, et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni, et animalium, et seniorum; et erat numerus eorum millia millium, dicentium voce magna: Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem et divinitatem, et sapientiam, et fortitudinem, et honorem, et gloriam, et benedictionem. Et omnem creaturam, quæ in caelo est, et super terram, et sub

terra, et quæ sunt in mari, et quæ in o, omnes au-
diti dicentes sedenti in throno, et Agno: 23 Bene-
dictio, et honor, et gloria, et potestas in sæcula sæ-
cotorum. Amen.

Ab omnibus, sive ea vivant, sive intelligent, sive quovis alio modo existant, Deus tanquam omnium principium et causa laudatur et glorificatur: nec non unigenitus et consubstantialis ejusdem Filius; qui homini tollique creaturæ, quæ per ipsum facta est, novitatem impertitus est. Etsi interim secundum naturam assumptam, tanquam homo, potestatem in ea quæ sunt in cœlo et in terra, accepisse scribatur.

V, 14. *Et quatuor animalia dicebant Amen; et vi-*
ginti quatuor seniores ceciderunt in facies suas, et
adoraverunt viventem in sæcula sæculorum.

Et hinc quoque demonstratur per Jesum Christum Deum et Dominum nostrum, qui divisa conjunxit, macerisque interstitium dissolvit, unum ex omnibus hominibus ovile, et unam rursum ex hominibus et angelis Ecclesiam factam esse. Ecce enim virgini quatuor seniores, per quos salvandorum plenitudo adumbratur, digni hoc loco prædicantur, qui consona voce cum quatuor mysticis animalibus, quæ inter caeteros angelos primatum tenent, Deum laudent et adorent. Quo laudationis munere nos quoque in ipso Christo Deo nostro pacisque datore digni habeamur, cum quo Patri, una cum Spiritu sancto, sit gloria, imperium et honor, nunc et semper, et in infinita sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XIII. SERMO V.

Solutio primi sigilli; per quam apostolorum do-
ctrina designatur.

VI, 1. *Et vidi quod aperuisset Agnus unum de*
septem sigillis. Et audivi unum de quatuor animali-
bis, dicens, tanquam vocem tonitrii: Veni et vide.

Ex hoc loco concinnum rerum cœlestium ordinem cognoscere licet: siquidem ex primis ordinibus sensim fit gradus ad alios inferiores. Per primam itaque quadriformium animalium faciem, nempe Leonem, primam vocem factam audivit evangelista; quæ angelo qui enigmaticam visionem imprimebat, demandabat uti veniret et videret. Caeterum primum hoc animal (quod Leonem esse diximus) regiam apostolorum prudentiam, imperterritamque eorumdem contra dæmones fortitudinem significare creditur. Huc enim dictum illud, *Ecce reges terræ con-*
gregati sunt¹¹: et illud rursum, Constitutes eos
principes super omnem terram¹², pertinere videtur.

VI, 2. *Et vidi; et ecce equus albus, et qui sedebat*
super illum, habebat arcum; et data est ei corona, et
exivit vincens ut vinceret.

Sunt qui et præsentis, et reliquorum et itidem quæ hinc consequuntur, sigilli pæficationem ad incarnationi Verbi æconomiam referant. Et quidem

Α ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἔπειτα τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς· καὶ ἔπειτα τῆς θαλάσσης [ἄκτης] καὶ τὰ ἐπαντοῖς αἱρέα· λέγοντα τῷ καθημένῳ ἔπειτα τοῦ θρόνου καὶ τῷ Ἀγρίῳ· Ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

[Καὶ ἤκουσα ὡς γυνῆς ἀγγέλων κολλῶν, καὶ τῶν ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων. —] Ἐξ πάντων γὰρ τῶν τε νοητῶν, τῶν τε αἰσθητῶν, τῶν τε ζώντων, τῶν τε ἀπλῶς δηντῶν, φυσικοῖς λόγοις ὁ Θεὸς δοξάζεται, ὡς πάντων γενεσιάρχης· καὶ ὁ τούτου μονογενὴς· καὶ ὁμοούσιος Γεὼς, ὡς τὴν καινότητα τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τὴν δι' αὐτοῦ γεγενημένην ἀνακαίνισιν χαρίζεμενος; εἰ καὶ λαβεῖν τῶν ἐν οὐρανοῖς καὶ τῶν ἐπιγείων τὴν ἔξουσίαν ὡς ἀνθρώπος γέγραπται.

Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἐλεγον Ἀμήν· καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐπεσταρ καὶ προσεκύνησαν.

Διὰ δὲ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων δείκνυται μία πολύμην, καὶ μία Ἐκκλησία γεγενῆσθαις ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, διὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ τὰ διεστῶτα συνάφαντος, καὶ τὸ μεστοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσαντος· ἴδον γάρ, ὡς ἀκηκόσιμεν, σὺν τοῖς τέσσαρσι ζώοις τοῖς τῶν λοιπῶν ἀγγελικῶν ὑπερέχουσι τάξεων, καὶ οἱ χαρακτηριστικοὶ τοῦ τῶν σωζομένων ἀνθρώπων πληρώματος, τῆς τοῦ Θεοῦ δέξιοῦνται ὑμνῳδίας τε καὶ προσκυνήσεως· ἡς καὶ ἡμεῖς ἀξιωθείμεν εἰς αὐτῷ [τῷ] Χριστῷ τῷ τῆς εἰρήνης δοτῆρι καὶ Θεῷ ἡμῶν· μεθ' οὐ τῷ Πατρὶ, δῆμα τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, [τιμὴ], νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς [ἀτελευτήτους] αἰώνας τῶν αἰώνων. Καὶ Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙΓ'. ΛΟΓΟΣ Ε'.

Ἄδυτος τῆς πρώτης σφραγίδος, τὴν ἀκοστολεῖχην διδαχὴν σημαίνοντα.

Καὶ εἶδος δὲ τὸ ἄργιλον μήλα ἐκ τῶν ἐπειὰ σφραγίδων· καὶ ἤκουσα ἔπειτα τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος, ὡς φωτῆς βροτεῆς· Ἐρχου καὶ ίδε.

D Κάνταῦθα ἡ τῶν ἐν οὐρανοῖς εὐταξίᾳ σημαίνεται, ἐκ τῶν πρώτων τάξεων εἰς τὰ δευτέρα καταβάνουσα· διὸ [καὶ] ἐκ τοῦ ἐνδός προσώπου τῶν τετραμόρφων, ὑπλαθή τοῦ λέοντος, τὴν πρώτην γεγενῆσθαις φωνὴν ἤκουσε, κελευομένην τὸν, Ἐρχου, τῷ τὴν διπλαῖσι τυποῖσι ἀγγέλῳ, δούλιγματος. Τὸ δὲ πρώτον ζῶον, δὲ λέων, ἐμφαίνειν μοι δοκεῖ τὸ βασιλικὸν τῶν ἀποστόλων κατὰ δαιμόνων φρήνημα, διὸ οὖδε εἰρηται· ἴδον οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνίκθησαν. Καὶ πάλιν· Καταστήσεις ἀρχοτας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.

Καὶ εἶδος· καὶ ίδον ἵππος λευκός· καὶ ὁ καθημένος ἐπ' αὐτὸν, ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ σφραγίδος· καὶ ἐξῆλθεν τυκῶν, καὶ ἱρα τυκῆσην.

Τῆς δὲ παρούσης σφραγίδος τὴν λύσιν, καὶ τῶν ἔξις ἀπασῶν, τινὲς εἰς τὴν ἐνσαρκὸν τοῦ Θεοῦ Λόγου οἰκονομίαν ἐξειληφασιν· τὴν πρώτην, εἰς τὴν

¹¹ Psal. XLVII, 5. ¹² Psal. XLIV, 17.

γένεσιν· τὴν δευτέραν, εἰς τὸ βάπτισμα· τὴν τρίτην, εἰς τὰς μετὰ τοῦτο θεοσημείας· τὴν τετάρτην, εἰς τὴν ἑπτήν· Πιλάτου παράστασιν· τὴν πέμπτην, εἰς τὸν στυρόν· τὴν δ', εἰς τὴν ἐν [τῷ] μνήματι κατέβεστιν· καὶ τὴν ἑδδύμην, εἰς τὴν τοῦ ἄδου σκύλευσιν. Ήμεῖς δὲ, ἐντευχηκότες Μεθοδίῳ οὕτως εἰρηκτίαι ἐπὶ λέξεως, διεῖ: Οὐ χρή τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἰρίειν τὸν γερεννημένον· καλαὶ γὰρ αρτῆς ἀποκαλύψεως ἐπεπλήρωτο τὸ μυστήριον τῆς ἐπανόρωκτησεως τοῦ [Θεοῦ] Λόγου. Ὅ δὲ ίωάννης, περὶ [τῶν] παρόντων καὶ μελλόντων θεομρᾶς· ἕνθα τὴν τοῦ πυροῦ δράκοντος ἀνάπτυξιν ἵποιησατο ὡς ὑποτέταχται. Οὕτως ἔξειλήφαμεν τὴν τῆς πρώτης σφραγίδος λύσιν, τὴν τῶν ἀποστόλων ἐννοεῖσθαι γενεάν· οἱ καθάπερ τόδον τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα κατὰ δαιμόνων ἐντείναντες, τῷ Χριστῷ τοῖς τριθέντας τοῖς σωτηρίοις; βέλεσι προσήγαγον· στέφανον εἰληφτέας ἀνθ' ὧν διὰ τῆς ἀληθείας τὸν τῆς κλήμης ἀρχηγὸν ἐνίκησαν· ἐπ' ἐλπίδι δευτέρας νίκης, τῆς μέχρι βιαλοῦ θανάτου διμολογίας τοῦ δευτοτού δύναματος. Διὸ γέγραπται· Ἐξῆλθε τεῦχος, καὶ Ἰησοῦς τικήσῃ. Πρώτη γὰρ νίκη, ἡ τῶν Ἰωάννων ἐπιστροφή· δευτέρα [δὲ], ἡ τοῦ σώματος δι' αὐτῆς ἐκούσιος; μετὰ κολάσεων ἔξιδος.

secundus est, gentium sicut conversio : secunda autem, ejus rei causa susceptus.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'. CAPUT XIV.

Δόνις τῆς δευτέρας σφραγίδος (δηλοῦσα τὸν τὸν δευτέρων κατὰ τὴν πιστῶν πόλεμον).

Kai ὅτε ἤροιξε τὴν δευτέραν σφραγίδα, ἥκουσα τοῦ δευτέρου ζώου, ἀλέργοτος· Ἐρχον καὶ ίδε.

Ζῶν οἵματὶ δεύτερον, τὸν μόσχον λέγεσθαι, τῶν ἄγιων μαρτύρων τὰς λεπτὰς θυσίας χαρακτηρίζοντα, τοὺς προτέρους τὴν ἀποστόλικὴν ἔξυσταν διαγράφοντας, ὡς εἶρηται.

Kai εἶδος, καὶ ίδοις ἐξῆλθεν ἀλλος ἱππος πυρός. Kai τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτῷ, ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς τῆς, Ἰησοῦ ἀλιήλους σζάξως· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μετάλη.

Ταύτην τὴν διαχρονίαν τὴν δευτέραν τῶν ἀποστόλων νοεῖσθαι διδαχήν, διὰ μαρτύρων καὶ διδασκάλων συμπληρουμένην· ἐν ἣ πλατυνομένου λοιπὸν τὸν περίγυματος, ἡ τοῦ κόσμου εἰρήνη ἐλύθη, καθ' ἐντῆς μερισθείσης τῆς φύσεως, κατὰ τὸ ῥῆθιν ὅπο τοῦ Χριστοῦ· Οὐκέ τὸν ἡλίθορον βαλεῖν εἰρήνην [ἐξὶ τῆς τῆς], ἀλλὰ μάχαιραν. Δι' ἣς τὰ μαρτυρικὰ σφάγια εἰς τὸν διάνοιαν θυσιαστηρίων ἀντινέχθησαν. Ὅ δὲ πιρός ἴσχος, ἢ τῆς ἐκχύσεως τῶν αιμάτων, ἢ τῆς πυρωμένης τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ πασχόντων διεύθεσται σύμβολον. Τὸ δὲ γεγράφθαι, δοθῆται τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην, τὴν πάντας φένειν τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν, τοὺς πιστοὺς δούλους ὡς πειρασμῶν δοκιμάζουσαν

A primum ex his septem, ad illius ortum: secundum, ad Baptismum: tertium, ad signa, quae post Baptismum susceptum patravit: quartum, ad iustam apud Pilati tribunal accusationem: quintum, ad crucem: sextum, ad sepulturam: septimum, ad descensum ad inferos, inferorumque spoliationem. Nos autem Methodii sententiae lubenter astipulamur. Scribit is autem in hunc modum: Nulla necessitas cogit ut hæc ad Christum 24 natum perinere arbitremur, siquidem incarnati Verbi mysterium, dudum ante Apocalypsin editam, implementum erat: Joannes autem de praesentibus olimque futuris verba facit. Hac autem pericopa, quomodo rufus ille ignitusque draco subjugatus fuerit, exponitur. Primi proinde sigilli solutio ad apostolorum generationem haud incommode transfertur. Hi namque Evangelii prædicationem veluti arcum infractum contra dæmones intenderunt, salutibusque sagittis vulneratos ad Christum adduxerunt: coronam ob id sortiti, quod per veritatis arma erroris ducem devicerunt, secundaque victorie spe usque ad violentiam mortem nomen Domini professi sunt. Eapropter hoc loco, Exiit victor ut vinceret. Prima itaque Victoria, quam per apostolos Christus spontaneus a corpore exitus, non absque cruciatu

Secundi sigilli solutio, qua prælium quod infideles contra fidèles inueni, describitur.

C VI. 3. Et cum aperuisset sigillum secundum, audiri secundum animal dicens: Veni et vide.

Secundum animal vitulum dicē existimō. Hoc autem sacrosanctas beatorum martyrum hostias designat, sicuti primum apostolicam potestatem, uti paulo ante indicabatur.

VI. 4. Et exiit alius equus rufus. Et qui sedebat super illum, datum est ei ut sumeret pacem de terra, et ut invicem se interficiant; et datus est illi gladius magnus.

Hanc secundam ab apostolis successionem interpretari possumus, quae per martyres et doctores constituta est. In hac enim Ecclesiæ ætate, dilatata jam Evangelii prædicatione, mundi hujus pax dissipata, huminumque natura contra seipsam quodammodo divisa est. Huc namque pertinet illud Christi: Non reni pacem mittere, sed gladium¹²; per quem martyrum hostiæ mactantæ, et in cœlesti ara oblatae sunt. Porro equus rufus, aut effusi sanguinis symbolum est, aut inflammatum illorum affectum significat, qui mortem pro Christo opplicerunt. Cum autem additur, rufo equo incidenti datum esse potestatem ut tolleret pacem de terra, sapienissima Dei permissione ob oculos nobis ponitur. Hæc una enim est, quæ fidos Dei servos per tentationes probari et explorari sinit.

¹² Matth. x. 34.

CAPUT XV.

A

KEWA. IE'.

Solutio tertii sigilli, quæ illorum a Christo desectionem proponit qui minus firmiter in ipsum crediderant.

VI, 5. *Et cum aperisset tertium sigillum, audivit tertium animal, dicens: Veni et vide.*

Tertium animal hominem, ut arbitror, designat : hic autem, mortalium omnium casum. Nam ob voluntatis libertatem et carnis infirmitatem hominem facile prolabitur in peccatum ; eaque de causa mitigarem quogue poenam promereri videtur.

Vl, 5, 6. *Et ecce equus niger : et qui sedebat super
25 illum, habebat statuam in manu sua ; et audivit
tanquam vocem in medio quatuor animalium, dicen-
tem : Bilibris tritici , denario uno ; et tres bilibres
hordei, denario uno : et vinum et oleum ne lasseris.*

Probabile fit aliquam tum temporis sensilem
externaque famei extitisse : qua de re suo
postea loco aliquanto plura. Per equum autem ni-
grum denotatur luctus et moror ille qui, ut credi
potest, apud justos de illis orietur qui propter sup-
pliciorum immanitatem a fide quæ est in Christum,
descendent. Per stateram autem, examen quod eorum
animos explorabit qui ob mentis lubricitatem et
inconstantiam, aut propter inanem gloriam, aut
corporis quoque infirmitatem, fidem abjicient.
Tritici porro chænicem seu bilibrem denario uno
œstimatori, tropo quadam, ut quidam putant, illo-
rum statum insinuat, qui legitime certaverunt,
impressamque a Deo imaginem accurate custodi-
verunt. Tres autem hordei chænices tantidem fieri,
illorum fortunam exprimit, qui cum pecudum
more ignavi, persecutorum furiis ante cessissent,
postea pro lapsu suorum ratione pénitentiam
egerunt, imaginemque peccatorum sordibus ante
conspurcatam lacrymis abluerunt. Quando vero,
ne vinum aut oleum laudatur, jubetur, ne per turbam
Christi medicina evertatur, aut per fraudem et
imposturam infirmetur, serio injungitur : ut quæ
illos sanare sit idonea, qui in latrones inciderunt.
Ad hæc per mortem illos intercipere non licere,
qui per Dei longanimitatem et patientiam, post
lapsu denuo exsurrecti, decusque pristinum
recuperaturi sunt. Ut igitur nos quoque Deum Opt.
Max. benignum clementemque animarum nostrarum
medicum experiamur, fratribus nostris erran-
tibus benignos clementesque nos exhibere studea-
mus, objurgationis vinum commiserationis oleo
miscentes; ne nimia severitate, quod Apostolus
queamus verius quam sanemus; eaque ratione Dei
cunda voluptate in omne ævum versemur; grati-
quo Patri et Spiritui sancto sit gloria in sæcula

CAPITULUM XVI. SERMO V.

Solutio quarti sigilli, quo illorum flagella delineantur qui propter animi mollitiem et impatientiam Dominum neaverunt.

VI, 7. *Et cum aperuisset sigillum quartum, au-*

Λύσις τῆς τρίτης σφραγῖδος [δηλοῦσα τῷ μη
παγίως πιστευόντων τῷ Χριστῷ τὴν ἀξίαν
τοῦ ἐκπεισμῶν.]

**Καὶ οἱ ἥρωις τὴν σφραγίδα τὴν επέτηρ, ἤκουσε
τοῦ τοίτον λόγου λέποτας· "Ἐγούν [καὶ] Ἰδε.**

[Τό]ι τρίτον ζώων ἐνταῦθα τὸν ἀνθρώπων οἵμα λέγεσθαι, τὴν τῶν ἀνθρώπων δηλοῦντα ἔκπτωσιν, καὶ διὰ τοῦτο κόλασιν, διὰ τὸ πρὸς ἀμαρτίαν εὐδίαισθον, τῇ ξεουσίᾳ τῆς προαιρέσεως.

[Καὶ εἰδορ,] καὶ ίδον ἵππος μέλας· καὶ ὁ καθῆμερος ἐπ' αὐτῷ ἔχων ζυγόν τε τῷ κειρὶ αὐτοῦ· καὶ ἤκουσε φωνῆς ὣς μέσω τῶν τεσσάρων ζώων λεπτούσης· Χοῖριξ σίτου, δημαρπλου· καὶ τρεῖς χοίρικες κριθῶν, δημαρπλου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸ οἴνον μὴ ἀδικήσης·

Διὰ δὲ τοῦ μέλανος, ἵππου τὸ πένθος δηλοῦσθαις νομίζομεν, τὸ ἐπὶ τοῖς ἑκτεσσοῦς τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κολάσεων· τὸν δὲ ζυγὸν, δοκιμασθῆναι εἶναι τῶν τε δι' εἰκασίαν γνῶμης ἢ κενοδοξίαν, τῶν τε διὰ σώματος ἀσθένειαν ἑκπεπτωκότων τῆς πίστεως. Χοῖτρις σίτου, δηραρίουν. Εἰκὼς μὲν καὶ αἰσθήτην λιμὸν τότε γενέσθαι, καθὼς καὶ ἐν τοῖς ἔκτης ρήθησται· τὸν δὲ τοῦ σίτου κοίνικα τὸν δηναρίουν δέσιον, τροπικῶς δηλοῦν τοὺς νομίμως ἀθλήσαντας, καὶ τῆς δοθείσης εἰκόνος τῆς θείας ἀκριβῶς φύλακας. Τοὺς δὲ τρεῖς κοιτίσκας τῆς κριθῆς, τοὺς κτηνοπρεπῶς τοῖς διωκταῖς δι' ἀνανδρίαν ὑποκύψαντας, ἀναλόγως δὲ μετα-οήσαντες ὑπερον, καὶ τὴν φυτωθεῖσαν εἰκόνα δέσπορας· ἡ ἀποπλύναντας. Τὸ μάρτυς ἐντετάλθαι μὴ ἀδικεῖσθαις τὸν οἰλον καὶ τὸ ἔλαιον, τὸ μὴ ἀδετεῖσθαι λόγε τὴν δι' ἐπιστροφῆς [τοῦ] Χριστοῦ λατρείαν, ἢ τοὺς ἐμπεπτωκότας τοῖς λησταῖς καὶ τραυματισθέντας θεραπεῦσαι, καὶ μὴ ἴσσαι προσαρταγῆναι θανάτῳ τούτους οἱ διὰ μακροθυμίας τὴν ἥπταν ἐμελλαν ἀναμαχήσασθαι. Ἰνα τούνυν καὶ τὴν φιλάνθρωπον λατρὸν τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ψυχικοῖς ἡμῶν πάθεαι κτησώμεθα, τοιοῦτοι τοῖς ἀδελφοῖς· ἡμῶν σφαλλομένους γενέσθαι· σπουδάστωμεν, τῷ ἔλαιῳ τῆς συμπαθείας μεμιγμένοις τὸν τῆς παραπτώσεως οἰλον [τούτοις] προσφέροντες· ἵνα μὴ τὸ κωλὸν ἐκτραπῇ, λαθῇ δὲ μᾶλλον, κατὰ τὸν [θεῖον] Ἀπόστολον· ὅπεις θεοῦ συνεργοὶ γενόμενοι, τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς εἰσενίως ἐντρυφήσωμεν, χάριτι καὶ φιλάνθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὖν τῷ Πατρὶ, δικαὶα τῷ ἄγιῳ Πνεύματι, δέξας, [κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ] εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἄμην.

dannat, id quod claudum multumve erat, distorti
adjudatores effecti, in bonis ihis nou absque ja-
et clementia Domini nostri Iesu Christi, cum

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ. ΛΟΓΟΣ Ε'.

**Λύσις τῆς τετάρτης συγγραφίδος, ἐμψαίρουσα εἰς
έπαγομένας τοῖς ἀσεβέσι μάστιγας.**

Και οτε ηροιςε τὴν σφραγίδα εὴν τετάρτην.

ἥνεσσα φωνῆς τοῦ τετάρτου ζώου, λέγοντος, Α δινονομηνοντος: Veni et vide. Τρέχου [καὶ ίδε].

Τὸν τετάρτου ζώου, δηλαδὴ τοῦ ἀετοῦ, ὑψιπε-
τὲ; καὶ δέν πρός βοράν, δινωθεν ἔχειν ἐκ θεηλάτου
ὅργης τὰς πληγάς ἐμφανεῖν ὅντας, εἰς τὴν τῶν
εθεῶν ἐκδίκησιν, καὶ τῶν ἀσεβῶν τιμωρίαν, εἰ
μὴ ταῦτα; βελτιωθέντες ἐπιστρέψουσι.

et indignatione provocatus, immittit illas partim quidem resipiscant, nisi forte per eas excitati a sceleribus

Καὶ εἶδον, καὶ ίδον ἵππος γλωρός· καὶ ὁ καθ-
ήμερος ἐκάρω αὐτοῦ, δρομα αὐτῷ σάρατος· καὶ
ὁ ἄλης ἡρούσθεις αὐτῷ· καὶ ὀδόθη αὐτοῖς ἐξου-
σία ἐξ τῶν τετάρτων [μέρος] τῆς γῆς, ἀσκοτείαι
τὸν ψυχαληρόν, καὶ ἐν λιμῷ, καὶ ἐν θανάτῳ, καὶ ὑπὸ^τ
τῶν θηρῶν τῆς γῆς.

Τοῦ δὲ εἰρμοῦ τῶν προεκτεθέντων καὶ τὰ παρόντα
λγεται. Ός γάρ φησιν ἐν ὅγδῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἀννά-
τον λόγου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ Ἰστορίας
[δ] Εὐσέβιος, ἐν τῇ τῶν διωγμῶν ἀκμῇ, ἐπὶ Μαξι-
μιανοῦ Ρωμαίων βασιλεύοντος, [ὑπὸ μὲν λιμοῦ καὶ
ἴκρου κατασκήφαντος αὐτοῖς σὺν ἔτεροι συμπτώ-
μασιν,] διεπειρα πλήθη διεφθείροντο, ὡς ταφῇ μὴ
δύνασθαι παρεδίδοσθαι· καίτοι Χριστιανῶν τότε φε-
λοτίρων περὶ τὰς κηδείας ἡσχάλημάνων, καὶ τῷ
φιλανθρώπῳ τοὺς πεπλανημένους ἴναγντων πρός
της ἀληθείας ἐπίγνωσιν· ὅπο δὲ ἀρμενίων
ἰκαναστάντων Ρωμαίων, οὐκ ὀλίγους ἀνηργούσθαι
ψυχαληρόν φησι, καὶ ὑπὸ κυνῶν δὲ ἀνηλῶσθαι τὰ τῶν
ἴκρων σώματα· ὡς λειπόντων τοὺς λειπομένους εἰς
κυνοκτονίαν τραπῆναι, δεδιάτας μὴ καὶ αὐτοὶ θα-
νάτους, ζῶντες τούτοις τάφους κτήσανται. Οὐκ
διεπειρα δὲ τοῖς κυσὶ τῆς αὐτῆς θοίνῃς καὶ ἀγρούς
θῆρας συμμετέχειν, διὰ τὸ τῆς τροφῆς ἀρθονον· καὶ
τὸ τῇ θημέτερᾳ δὲ γενεᾷ τούτων ἐκαστον συμβάν-
τινομεν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'.

Ἄντις τῆς πέμπτης σφραγίδος, δηλοῦσσα τὴν
τῶν φύλων [γύναιών] πρός Κύριον περὶ τῆς συν-
τελείας καταβόστων.

Καὶ στε ἥροις τὴν κέμπτην σφραγίδα, εἶδον
ἐποκτήτων τοῦ θυσιαστηρίου τὰς γύνακας [τῶν ἀρ-
θράτων] τῶν ἐσφραγιμέτων διὰ τὸν Λέοντον τοῦ
Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν [τοῦ Ἀρτοῦ] ἡγελον. Καὶ
τεκάστησαν μετάλη λέγοντες· "Εως αὐτεῖς, δ
αεστάτης [ἡμῶν] ὁ ἀγρος καὶ ὁ ἀληθινός, οὐ κρί-
τεις καὶ [σού] ἐκδικεῖς τὸ αἷρα ἦμῶν ἀπὸ τῶν
πατοκούτων ἐπὶ τῆς γῆς;

Εἰ μὲν τις τὴν λύσιν τῶν τεσσάρων σφραγίδων
ταῖς τοῦ Χριστοῦ παρφηκυταῖς οἰκονομίαις προσνεί-
μαι βιάσεται, καὶ ταῦτην εἰκότας τοῖς προτελειώ-
θεῖσι προφήταις καὶ λοιποῖς ἀγίοις ἐφαρμόσει· [οἱ]
τῆς θελας καταβοῶσι μακροθυμίας, ἐφ' οἵς μέχρι^τ
τεωροῦ παρὰ Ιησοῦν θιβριζόμενος ἀνέχεται. Εἰ
δὲ τις ὡς μελλόντων πρόβησιν ταῦτα ἐκλάβῃ κατὰ
τοὺς διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, τοῖς διὰ Χριστὸν
σφραγισθεῖσι τὴν τοιαύτην πρέπειν κατὰ τῶν διω-
τῶν οἰστεται καταβόσιν, ἐφ' ὃ τοὺς ἐν αὐτῇ

Quartum animal est aquila; que ubi perspicaci-
bus oculis prædam despectavit, magna statim ce-
leritate e sublimi ad illam devolat. Significat au-
tem hæc, clades plagasque omnes non aliunde
venire, quam e supernis: Deus namque justa ira
et justus ulciscatur, partim etiam, ut im-
pious, nisi forte per eas excitati a sceleribus resipiscant,

VI. 8. Et ecce equus pallidus, et qui sedebat super
eum, nomen illi Mors: et infernus sequebatur eum:
et data est illi potestas super quatuor partes terræ,
interficere gladio, fame, et morte, et bestiis terræ.

B 26 Ilæcum calamitoso rerum præsentium
statu satis conspirant. Etenim cum Maximiano
Romanorum principe imperante, in ipso persecu-
tionis sætu pestis simul et famæ crudeliter grasa-
rentur, tanta hominum multitudo, ut Eusebius
Pamphili exponit, extincta interiit, ut cadavera
sepulturæ tradi sægre admodum potuerint, etiamsi
Christiani accurate per id tempus circa demortuo-
rum funera occuparentur, erroreque seductos ma-
gna humanitate ad veritatis lucem adducere nite-
rentur. Addit idem auctor, non paucos quoque ab
Armeniis, qui contra Romanos eadem tempestate
insurrexerant, contradicatos occubuisse, canesque
in interfectorum cadavera immaniter sanguinæ,
ita ut li qui a clade reliqui adhuc erant, in canum ex-
dem sese converterint, veriti ne, posteaquam e
vivis exceasisse, illorum ventres viva sepulcræ
sortirentur. Probabile fit quoque agrestes feras, ca-
daverum passim jacentium copia excitatas, cœ-
vadem cum canibus pastus participes exstissem.
Quin nostra quoque sætate quædan similia usu ve-
nissem novimus.

CAPUT XVII.

Solutio quinti sigilli, quæ sanctorum clamores ad
Deum pro sacculi consummatione proponit.

VI. 9, 10. Et cum aperuisset sigillum quintum,
vidi subter altare animas intersectorum propter Ver-
bum Dei, et propter testimonium quod habebant: et
clamabant voce magna, dicentes: Usquequo, Domine,
(sanctus et verus) non judicas, et non vindicias san-
guinem nostrum de his qui habitant in terra?

Qui quatuor sigillorum solutionem transactæ
jam olim Christi œconomiae tribuunt, illi, ut sibi
conscient, hanc quintam prophetis jam diudicatum ante
consummatis cœterisque sanctis accommodent
oportet. Mi namque de Dei patientia et longanimitate
certa quadam ratione hanc injuste queritari
videri possunt; ut qui tentationi usque ad mortem
resisterint, injustamque Iudeorum vim et contumeliam
patienter sustinerint. Qui vero receptioni
doctorum Ecclesiae sententiam secuti, hanc

Ianquam futurorum prædictionem accipere malunt, illi presentis loci querelas atque clamores in eos magis convenire statuunt, qui propter Christum occisi, contra persecutores vindictam expetunt; quatenus qui inter ipsos Dei clementia non prorsus indigni invenientur, ad Dominum convertantur, obstinate autem impii, per universalem totius orbis consummationem excidantur, ne justi ad iniquitatem extendant manus suas. Nam etsi per multi impii jamdudum ante Dei iram experiunt sunt, nihil secius illorum reliquias flagellis adhuc egerunt; quibus aut convertantur, aut pro meritis certe plectantur.

VI. 11. *Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ, et dictum est illis ut requiescerent adhuc pusillum temporis; donec compleantur conservi eorum, et fratres eorum, qui interficiendi sunt, sicut et illi.*

Quin per hæc quoque sæculi consummationem expetere sancti probantur: interim usque ad fratrum suorum mortem, ne ante illos, juxta Apostolum, consummetur, moram istam patienter ferre jubentur. *Candidæ 27 autem stolæ, virtutum splendorem, qui illustris in illis existit, insinuat; quo splendore jam nane undique sunt circumfusi, etiamque promissorum honorum hereditatem nondum adepti sunt. Eorum itaque bonorum spe, quæ spiritali oculo nunc contemplantur ab omni latere crassitudine exuli, merito latentur; nec non in Abraham simu pacate requiescere feruntur. Multorum namque sanctorum sententia est, unumquilibet virtutis cultorem locum factis suis dignum post hanc vitam sortiri; ex quo de gloria C sibi præparata certam conjecturam facere valeat.*

CAPUT XVIII.

Sexti sigilli solutio, quæ plagas quæ sub sæculi catastrophen mortalium generi inferuntur, breviter percenset.

VI. 12, 13. *Et vidi cum aperuisset sigillum sextum: et ecce terræmolus magnus factus est; et sol factus est niger tanquam saccus cilicinus, et luna tota facta est sicut sanguis: et stellæ de caelo cederunt super terram, sicut fucus emituit grossos suos, cum a vento magno moveretur.*

Etsi non desint qui læc omnia ad Hierosolymorum obsidionem et eversionem quæ a Tito Vespasiano facta est, pertinere existimant, eoque referant, singula quæ hic dicuntur, tropicos exponentes, nobis tamen probabilius sit a persecutionis tempore transitum hoc loco fieri ad tempus quod Antichristi adventum antecedet; in quod clades et persecutions de quibus hic sermo est, incident. Cæterum calamitates et cruces, quæ tantæ lunc existabunt, quantæ antea nunquam visæ vel auditæ leguntur, haud alio sine prædictæ videntur, quam ut homines dudum ante de iis præmoniti animum non despoudeant, cum per Antichristum ejusdemque ministros re ipsa irrogabuntur, siquidem mala prævisa et quodammodo præmeditata, minus offendere solent. Per terræ autem motum sacræ litteræ rerum mutationem passim significant.

A ἀξίους ἐπιστρέψας· τῶν δὲ ἀπειθῶν τῇ παγκοσμῷ συντελεῖ ἐκκόψαι τὴν ἀσέβειαν ὅπως δὲ μή ἀκτενωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίᾳς χείρας αὐτῶν. Εἰ γάρ καὶ ἡδη τότε, καθὼς εἰρηται, οἱ δυσσεβεῖς θεῖς δργῆς ἐπειράθησαν, ἀλλ' οὐδὲν ἥττον τὰ τούτων λείψαντα ἐπιστρεπτικῶν η̄ κολαστικῶν μαστίγων ἔδοντο.

Καὶ ἀδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκὴ· καὶ ἐψέβθη αὐτοῖς ἵρα δρακανώσαται ἐτι χρόνος μηρὸς, ὃς οὐκ ἀληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀκοντείσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

B Τὸ δὲ, "Ἔως οὖ πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν, δηλοὶ δὲ τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν αἰτούμενοι φαίνονται οἱ ἄγιοι· διὸ καὶ μακροθυμεῖν ἀχρι τῆς τῶν ἀδελφῶν τελειώσεως καλεύονται, ἵνα μὴ χωρὶς αὐτῶν τελειωθῶσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Ήδὲ λευκὴ στολὴ τὴν ἐπανθύσαν αὐτοῖς τῶν ἀρετῶν ἐμφανεῖ λαμπρότητα, ἢν ἀμφιέννυνται, εἰ καὶ μήπω τὰς ἐπαγγελίας ἴκομίσαντο. Τῇ γοῦν ἐλπίδι τούτων, ἀπερ νεφῶς ἐνοπερίζονται, πάσης ἀπηλλαγμένοι παχύτητας, εἰκότως εὐφραίνονται, τοῖς χθοποῖς Ἀβραὰμ ἐπαναπαύμενοι· πολλοὶς γάρ τῶν ἀγίων τοῦτο εἰρηται, τὸ χώρους ἀξίους εἰληφέναι τῶν τῆς ἀρετῆς ἐργατῶν ἔκαστον δι' ὧν καὶ περ τῆς μελλούσης αὐτῶν δόξης τεκμαίρονται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'.

Δύσις τῆς ἁπτης σφραγῖδος, τὰς ἐτῇ συντελεῖς ἐπαγορείας πληγῆς σηματουσα.

Καὶ εἰδορ καὶ δε τηροιξ τὴν σφραγῖδα τὴν ἔκτην, σεισμὸς μέτρας ἠγένετο. Καὶ δηλοὶ ἐγένετο μέλας ὡς ἀσκὸς τρίχιος· καὶ η̄ σελήνη [δ.ην] ἠγένετο ὡς αἷμα· καὶ οἱ δοτέρες τοῦ οὐρανοῦ δύεσσον εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλλει τοὺς διλύθους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου σεισμού.

Καὶ ταῦτα τινες εἰς τὴν ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ [βασιλέως] πολιορκίαν ἔξελαν ἀπαντα, τῶν εἰρημένων δύκαστον τροπολογήσαντες. Ἡμῖν δὲ φαίνεται μετάβασιν ἐνταῦθα γεγενῆσθα: ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς διωγμοῖς χρόνων εἰς τὸν καιρὸν τὸν πρὸ τῆς τοῦ Ἀντιχριστου ἀφίξεως, ἐν τῷ τοιαύτας προεφητεύθη δύεσθαι τὰς πληγάς· λαῶς πρὸς τὸ ἐμμελετῶντας ταύταις τούς ἀνθρώπους, μή ἀπειπεν πρὸς τὰς ἐπαγομένας [ἐκ] τοῦ Ἀντιχριστου κολάσεις, [τοιαύτας οὐτας] οἵας οὐδέποτε γεγενημένας ἔγνωμεν. Σεισμὸν μέντοι τὴν τῶν πραγμάτων μετάθεσιν πολλαχοῦ τῆς Γραφῆς εὑρίσκομεν. Τὸ γάρ, "Ἐτι ἀπαξ σείσω, δηλοὶ τὴν τῶν σαλευομένων μετάθεσιν, ὡς φησιν δὲ Ἀπόστολος· καὶ ἐν τῇ Παλαιῷ δὲ εἰρηται περ τῆς ἁγίου πορείας τῶν Ἱεραπολίτῶν, Γῆ ἐσείσθη· καὶ γύροι οὐραροὶ ἔσταξαν. — Τὸ δὲ μέλλαν τοῦ ἥλιου, καὶ τῆς σελήνης τὸ ἀξεγέτες καὶ αἴματῶν

δεις, τὸ τοῖς παρὰ τῆς θείας δργῆς καταληφθεῖσιν ἀκρότιστον ἐνδείχνυται. Οὗτως γάρ πολλάκις ταῦτα καὶ δι μακάριος Κύριλλος ἔξεληφε. Τὸ δὲ πεστίνιον δοτέρας, καθὼς καὶ ἡδη περὶ τῶν ὑπὸ Ἀντιόχου ἀπατηθέντων γέγραπται, τὸ καὶ τοὺς φωστήρας εἶναι δοκοῦντας ἐγ κόσμον, πίπτειν τοὺς γινομένους ἀποκλέζοντας, ὡς, φησιν δι Κύριος, πλανηθῆναι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς, διὰ τὸ τῆς θλίψεως μῆδος. Ισως γάρ διὰ τοῦτο καὶ ἡ συκῆ εἰς παράδειγμα παραλαμβάνεται: ὡς τοὺς ἀτελεῖς καρπούς καὶ μῆπω πεπανθέντας τῷ τῶν πειρασμῶν καύσωνι, καὶ [μήπω] γλυκανθέντας τῇ χάριτι, εἰ τῷ ὑπὸ τοῦ διεβολικοῦ ἀνέμου τινάσσεσθαι καταβάλλουσα. Διστάλις γάρ ταῦτην ἐπὶ τε καλῷ ἐπὶ τε κακῷ ἐκλαμβανομένην οἴδαμεν· ἐκ τε τῶν δύω καλάθων τῶν χρητῶν καὶ τῶν πονηρῶν σύκων τῶν τῷ Ἱερεμίᾳ φενέτων, ἐκ τε τῆς ἡγρανθέσθης ὑπὸ [τοῦ] Χριστοῦ συκῆς, καὶ τῆς φερομένης ἐν τῷ Ἀσματι. Εἰ δὲ καὶ εἰσθητῶς ταῦτα τοῦ Χριστοῦ χριτοῦ μετὰ δόξης ἐργαμένου συμβάσται, αὐτὸς δὲν εἰδεῖν δὲ τοὺς ἀποκρύφους ἔχων θησαυροὺς τῆς γνώσεως καὶ τῆς σοφίας.

*vehementius quatitur, decutere ac in terram dejicere soleat. Novimus enim vocatum *ficus* in bonam et malam partem accipi. Colligitur hoc cum ex duobus illis bonarum et malarum fleuum calathis, quarum fit mentio apud Isaiam; tum rursum ex fico quam maledictione sua Christus a refecit; tum ex illa denique quae fertur in Canticis. Porro autem ad Christo Domino 28 cum gloria et maiestate ad judicium veniente, aliquid ex praedictis sensili modo eventurum sit, hoc unus ille novit qui omnes scientiae et sapientiae thesauros in se abditos continet.*

Kαὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόδευτος.

C *Caelum instar libri involvi, vel secundum Christi adventum incertum esse indicat; siquidem libri subito et absque ullo pene strepitu aperiuntur: aut virtutes coelestes, dum eos qui ex fide excidunt, ex commiseratione lugent, molestam quamdam animi segritudinem et quasi torturam præ se latuas. Quin aliud quoque per hoc significatur, nempe caelum non subitum aliquem interitum aut abolitionem, sed tantum quamdam involutionem, et ad meliorem statum mutationem. Quia de re Irenæus libro quinto reprehensionum falsi nominis scientiæ, ad verbum sere ita scribit: Neque enim caeli substantia aut creaturæ essentia abolebitur: (siquidem qui hanc coagmentavit, verus et stabilis est) sed mundi figura, in quo prævaricatio accidit, in statum primo venustiorem, ut veteres asserunt, transitura est. Hæc magnus Irenæus. Arbitramur autem Apostolum veterum consuetudini orationem accommodasse: siquidem Hebrei loco librorum, quorum apud nos est usus, involutis quibusdam chartis utebantur; quarum evolutio vel explicatio non pariebat interitum aut extinctionem, sed rerum quæ in ihs descriptæ contingebantur, manifestationem. Eapropter celestis quoque corporis expatiationem ostendit. Atque ita præsentem locum quadrisariam prout divinitus nobis datum est, exposuimus; jam sequentia persequamur.*

Kαὶ καὶ δρός καὶ τῆτος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκπιθησατο: καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ με-

VI, 14-17. Et omnis mons et insulae de locis suis motæ sunt: reges terræ, et principes, et tri-

[“] Agg. II, 7. [“] Psal. LXVII, 9.

A *Adhuc semel, aut Scriptura, et ego movebo terram¹⁴; quondam Apostolus ad rerum mobilium translationem referit. Sic Israëlitarum quoque ex Ægypto profectione terræ motus vocatur; Terra, scribit David, mota est; etenim caeli distillaverunt¹⁵. At vero solis nigredo, et lante obscuratio, colorque ejusdem sanguineus, eorum cæcitatem et obscuritatem denotant, quos Dominus in ira sua tunc comprehendet: ad hunc enim modum heatus Cyrus non uno loco isthac exponit. Quod autem stellæ cadant (id quod de illis quoque traditum legitur qui ab Antiocho seducti fuerant), significat eos qui mundi luminaria putabantur, suppliciorum terrore fractos dejectosque, a fide et veritate in persidiam et errorem defecturos. Nam ut Christus Dominus præmonet, **B** *Lanta tunc erit afflictio ut seducantur electi quoque, si fieri possit. Forsitan id designandum in exemplum assumpta est *ficus*; ut quæ fructus imperfectos (cujusmodi sunt qui temptationum igne necdum excocti, neque charitatis ardore ad dulcedinem adhuc perducti sunt) dum a diabolico vento vehementius quatitur, decutere ac in terram dejicere soleat. Novimus enim vocatum *ficus* in bonam et malam partem accipi. Colligitur hoc cum ex duobus illis bonarum et malarum fleuum calathis, quarum fit mentio apud Isaiam; tum rursum ex fico quam maledictione sua Christus a refecit; tum ex illa denique quae fertur in Canticis. Porro autem ad Christo Domino 28 cum gloria et maiestate ad judicium veniente, aliquid ex praedictis sensili modo eventurum sit, hoc unus ille novit qui omnes scientiae et sapientiae thesauros in se abditos continet.**

VI, 14. Et caelum recessit sicut liber involutus.

bini, et fortes, et omnis servus, et omnis liber absconderunt se in speluncis, et in petris montium. Et dicunt montibus et petris: Cadite super nos, et abscondite nos a facie sedentis super thronum, et ab ira Agni, quoniam venit dies magnus iræ ipsorum, et quis potest stare?

πάθος τῆς φρτῆς τοῦ Ἀρτοῦ· διτὶ ημέρεν τὴν ημέραν μετάλητην φρτῆς αὐτοῦ, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

Dominus noster Jesus Christus apostolis de Hierosolymitani templi eversione et saeculi consummatione interrogantibus, quæ olim futura erant, quatenus ejus rei capaces erant, prædictit. Ex quibus quidem cladibus et incommodis multa in Vespasiana obsidione Judæis, qui Christum in crucem egerunt, ut Josephus scriptor Hebreus diffuse in sua historia explicat, evenerunt. At vero sub saeculi finem, nempe sub Antichristi adventum, multo plura multoque sæviora et crudeliora mala totum, ut ita dicam, orbem oppriment. Ea namque tempestate tam illi qui mundana potentia præ ceteris præstant, quam illi etiam qui inter ecclesiasticos primum tenent, montes figura quadam appellati; tum si telium quoque Ecclesiae, quæ insulae metaphoricæ vocantur, et in novatae a Deo apud Isaiam leguntur, sedes suas deserent, deque loco ad locum propter Antichristi immanitatem subinde se transserent. **29** Cujusmodi incommoda et clades nos quoque ante Antichristi adventum propter peccata nostra jam experti sumus. Ceterum reges terræ illi hoc loco dici videntur, quorum studium et dominium circa terram præcipue occupatur, nihilque commune cum caelo habent. Quia in re conspirant cum omnibus terrenis principibus, et divilibus, rerumque terrenarum servis, et liberis, hoc est, a Christi servitute absolutis. Hi igitur omnes sub speluncis et petris et montibus abdi expetent potius, quam Agni iram et flagella, quæ in Antichristi adventu secundum justam Dei permissionem ex fame et peste, aliisque ejusmodi plagiis orta, instar impetuosi imbris miseris illos obruent, experiri. Aut certe tanto illo terrore concutientur propter præparata post carnis resurrectionem supplicia nunquam finem habitura; quando nimis divina ira, et quidem juste, magis exardescet in eos qui supra ūdei fundamentum ædificaverunt ligna, fœnum, et stipulam, quam incensa forba; omniaque, veluti paleas ignis solet, consumet. A qua ira clemens et benignus Deus nos liberet, ceterorumque honorum, quæ sanctis illis reposita sunt, participes reddat, illorum plenitudini nos accensens qui salvi sicut; gratia et benignitate unigeniti Filii sui, cum quo Patri et Spiritui sancto sit gloria, honor, et adoratio in saecula saeculorum. Amen.

CAPUT XIX. SERMO VII.

De centum quadraginta quatuor hominum millibus qui a quatuor angelorum plaga illæsi conservantur.

VII. 1. Post hanc vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ, ne flarent super terram, neque super mare, neque in ullam arborem.

Etsi isthac ad illa incommoda a quibusdam re-

γιοτάρες, καὶ οἱ χιλιάρχοι, καὶ οἱ χιλούσιοι, καὶ οἱ λοχυροί, καὶ πᾶς δοῦλος καὶ πᾶς ἀλεύθερος ἐκρυφαῖς δαυτούς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὁρῶν· καὶ ἔλεγον τοῖς δρεσι καὶ ταῖς πέτραις· Πέσετε ἐχ' ἡμάς, καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐκ τοῦ ὄροντος, καὶ θῆτε;

'Ο Κύριος ἡμῶν τοῖς ἀποστόλοις ἐρωτῶσι περὶ τῆς τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ καταστροφῆς καὶ τῆς συντελείας, καθὼς ἡδύναντο χωρεῖν προεἰπε τὰ μέλλοντα ἀπερ [καὶ] ἥδη μὲν ἐν τῇ πολιορκίᾳ [τοι] Οὐεστασιανοῦ καὶ Τίτου τοῖς Χριστοκτόνοις Ιουδαιοῖς συμβάνηκε, καθὼς ἴστορεὶ δὲ Ἐβραιοί; Ἰώσηπος· ἐπὶ τέλει δὲ μεθ' ὑπερβολῆς πλείστος παντελί, ὡς εἰπεῖν, τῷ κόσμῳ ἐν τῇ τοῦ Ἀντιχριστοῦ ἐπιδημίᾳ ἐπελεύσεται, καθὼς εἰρηται· ἐν δὲ οἱ κατ' ἔχοχην εἴτε ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας, εἴτε κοσμικῆς δυναστείας ὑπάρχοντες, δρητοποιῶς δυναμέσμενοι· αἱ ταῦν πιστῶν ἐκκλησίαι μεταφορικῶς γῆσσοι καλούμεναι, καὶ πρὸς θεόν, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, ἐγκαινιζόμεναι, ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν φεύγονται· τόπον ἐκ τόπου διὰ τὸν φευδόχριστον ἀμείβοντες· ὃν καὶ ἡμεῖς πρὸ τῆς αὐτοῦ παρουσίας δὲ ἀμαρτίας φιλανθρώπως πεπειράμεθα. Οἱ δὲ τῆς τῆς βασιλείας, τοντέστιν οἱ ταύτης κατεξουσιάζοντες, καὶ μηδὲν ἐν οὐρανοῖς κακτημένοι, σὺν πᾶσι μεγιστᾶσι καὶ πλευσίοις, ἐν τοῖς δούλοις τῶν κάτω, καὶ ἀλεύθεροις, [ὡς οὐκ ὄφειλε,] τῆς Χριστοῦ δουλείας, ὑπὸ τῶν επηλαίων καὶ πετρῶν καὶ ὁρῶν καλυφθῆναι εἰδονται, ή πειραθῆναι τῆς θείας δργῆς τῆς ἐπομένουσης αὐτοῖς ἐν τῇ τοῦ Ἀντιχριστοῦ παρουσίᾳ κατὰ συγχώρησιν τὰς ἀπὸ λιμοῦ καὶ ἐτέρων πληγῶν μάστιγας· ή ἐν ταῖς προσδοκωμέναις μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπεράντοις κολάσεσιν· διτὶ καὶ μᾶλλον ή θεία δργή δικαίως ὡς καίβανος ἐκκαυθήσεται, τοὺς τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως ἐποικοδομοῦντας ἔνδια [καὶ] χρότον [καὶ] καλάμην ὡς τροφὴν πυρὸς, καταναλίσκουσα· ής δὲ φιλάνθρωπος Θεὸς λυτρούμενος ἡμᾶς, τῶν εἰωνίων ἀγθῶν, τῶν ἡτοιμασμένων τοῖς δύτοις αὐτοῦ, μετόχους ἀπεργάσαιτο, συντάττειν τῷ τῷ αἰωνίων κληρώματι, χάριτι τοῦ μονογενοῦς Ιησοῦ αὐτοῦ· μεθ' οὖν τῷ Πατρὶ πρέπει δόξα σὺν τῷ ἀγιῷ Πνεύματι, εἰς τὸν εἰώνα τῶν εἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'. ΛΟΓΟΣ Ζ.

Περὶ τῶν σωζομένων ἐκ τῆς πληγῆς τῶν τεσσάρων ἀγγέλων χιλιάδων ἐκατὸρ τεσσαράκοντα τεσσάρων.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον τεσσαρας ἀγγέλους διπλῶν τὰς ἐπὶ τὰς τεσσαρας γωνίας τῆς τῆς, πρατούρτας τοὺς τεσσαρας ἀνέμους [τῆς τῆς]. Ήτα μὴ πρέπη διερμος ἐπὶ τὴν τῆν, μήτε ἐπὶ τὴν θάλασσαν, μήτε ἐπὶ καρδιάν.

Εἰ καὶ ταῦτα τισιν ὑπὲ Ρωμαίων πάλαι ταῦτα

Ιουδαιος γεγενησθαις ἀξιληπταις, τῶν τεσσάρων θινῶν ἀγγέλων δηλοῦντας αὐτοῖς νομισθέντων τὸ ἄπι τε γῆς ἐπὶ τε θελάττης, τῶν τὴν ὁργὴν πειραράντων διαβόρεσκειν διφυκτον, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο ἐν τῇ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπελεύσει γενήσεται, οὐχ ἐν τῇ μερικῇ τῇ τῆς Ιουδαίας, ἀλλ' ἐν πάσῃ ἡγετῇ ἐπὶ τῶν τεσσάρων γνωνῶν ἐστάνται: τοὺς ἀγγέλους διέκειστον, ὡς πληροῦντας διακονίας θεσθεν αὐτοῖς ἴγκαχειρισμένας, ἥμιν δὲ ἀγνώστους. Ἡ δὲ τῶν ἀνέμων γὰρ καὶ τὰ τῆς γῆς φυτὰ τρέφονται, καὶ πλείσται ἡ θάλασσα.

τέρον [ventorum] cohibitus legitimi ordinis dissolutionem eventum haud dubie insinuat: siquidem per ventorum flatum arbores et plantae nutriuntur et resuscillantur, et maria navibus sulcantur.

Καὶ εἶδος ἀλλοι ἀγγελοις ἀραβατορτα ἀπὸ ἀρυτολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ γόντος· καὶ ἔκρας φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαροις ἀγγέλοις οἵς ἀδόθη [αὐτοῖς] ἀδικήσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων·

Ὦπερ | τῷ Τελείῳ - πάλαι ἀποκεκάλυπτο περὶ τοῦ ἐνδευμένου τὸ βαθδύν, καὶ τῶν κατασταζόντων τὰ μέτωπα σφραγίζοντο; πρὸς τὸ μῆ συναπόλεσθαι τοὺς δικαιοὺς τοῖς ἀδίκοις, διὰ τὸ τῆς κεκρυμμένης τῶν ἀγίων ἀρετῆς καὶ τοὺς ἀγγέλους ἀγνωστῶν· τοῦτο κανταῦθα τῷ μακαρίῳ δείκνυται, ὑπερτέρας ἀγίας δυνάμεως τοῖς τιμωροῖς ἀγγέλοις ἰγκελευομένης μηδὲν δρᾶσαι εἰς τοὺς πλημμαλήσαντας, πρὸν ἀν διὰ τοῦ σφραγισθῆναις διακριθέντας ἐπιγνῶσι τοὺς τῆς ἀληθείας θεραπευτάς. Τοῦτο δὲ εἰ καὶ μερικῶς πάλαι γεγένηται, τῶν τῷ Χριστῷ πεπιστευκότων τὴν τῆς Ιερουσαλήμ ὅπερ Πάρωμαλων ἐκπεφυγότων πόρθησιν, εἰς πολλὰς τελούντων μυριάδας, κατὰ τὸν μέγαν Ιάκωβον, τὸν τῷ μακαρίῳ Παύλῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐμφαίνονται· ἀλλ' οὖν, ὡς εἰρηται, ἐν τῷ καιρῷ τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπελεύσεως μάλιστα γενήσεται, τῆς σφραγίδος τοῦ ζωτικοῦ σταυροῦ διειργούσης τῶν ἀκίστων τοὺς πιστοὺς ἀνεπισχύντων καὶ πεπαρθησιεύντων τὴν τοῦ Χριστοῦ σημείωσιν ἐνώπιον τῶν ἀσεβῶν φέροντας. Διό φησιν ὁ ἀγγελος·

Μή ἀδικήσῃς τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν μήτε τὰ δένδρα, ἀχρις οὖν σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ημῶν ἐπὶ τῶν μετάποτων αὐτῶν.

Ἡ κτίσις, ὡς δι' ἡμᾶς γεγενημένη, παιδευμένοις ἡμῖν κοινωνεῖ ἐπὶ ταῖς μάστιξιν, ὡσπερ [οὖν] καὶ δεξιομένοις τοῖς ἀγίοις συμφαιδρυνθήσεται. Διὰ τοῖς τὸν δὲ μανθάνομεν καὶ τοὺς ἐναρέτους δεῖσθαι διναμαθήναις δι' ἀγγελικῆς βοηθείας πρὸ τῆς τῶν πιρασμῶν ἀπαγωγῆς τῇ δεδομένῃ [ἡμῖν] σφραγίδει τοῦ Πτεύματος, καὶ κατὰ τοσούτον ἐπιδεικνυμένῃ τὴν οἰκείαν δύναμιν, καθ' ὃν δὲ αὐτοὶ ἐργασίαν περισχώμεθα· τῶν λοιπῶν μενόντων ἀδοηθήτων παρ' οἰκείον τοῦ μῆ βοηθηθῆναι θέλημα.

Qui igitur auxilio hoc destituuntur, ideo destituuntur, quia una cum ipso manum operi adhibere non valunt.

Aseruntur, que Judei quondam a Romanis perpetrissunt: (arbitrantur enim per quatuor mystica animalia effectum, ut neque terra, neque mari, neque ulla alia via iram divinam impendentemque cladem evitare potuerint) multo tamen rectius ad Antichristi adventum locus hic referuntur. Tunc enim sæva illa tempestas furibunde deserviet, nun in una aliqua terræ parte solum, aut in Iudeorum regione tantum, sed in universa terra. Quare etiam super quatuor ejus angulos quatuor angelos stetisse narratur, qui implerent ministerium divinitatis quidem sibi demandatum, nobis autem ineognitum. Ast vero [ventorum] cohibitus legitimus ordinis dissolutionem eventum haud dubie insinuat: siquidem per ventorum flatum arbores et plantae nutriuntur et resuscillantur, et maria navibus sulcantur.

B VII, 2, 3. Et vidi alterum angelum ascendeniem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi: et clamavit voce magna quatuor angelis, quibus datum est nocere terræ et mari, dicens.

Quod propheta Ezechieli per illum jam olim significabatur, qui linea stola induitus gementium frontes signabat, ne justi simul interirent cum iniquis: (sunt enim sanctorum virtutes sæpe occultæ, et ne ipsis quidem angelis satis compertæ) hoc ipsum beato Joanni pari fere modo hoc loco ostenditur. Etenim per sublimioris virtutis et sanctitatis angelos **30** angelis pœnis irrogandis praefectis serio hic indicitur, ne quid prius contra peccatores tentent, quam veritatis cultores per signaculum ab aliis distinctos videant. Hoc autem etsi iis quondam ex parte acciderit qui ex Iudeis in Christum credentes depopulationem illam quæ Hierosolymorum civitati a Romanis illata est, admirabiliter evaserunt, qui secundum magnum Jacobum, qui illorum multititudinem apostolo Paulo allegabat, aliquot myriades consiciebant; verum tamen adventus Antichristi tempore maxime, ut ante quoque dictum est, hoc locum habebit; quando nimis vivisæ crucis signum fidèles ab infidelibus secernebant. Hi enim intrepide citraque ullum ruborem Christi crucis signaculum in conspectu impiorum deferent: et ob id angelus hic mox subiungit:

C VII, 3. Nolite nocere terræ, et mari, neque arboribus; quosdusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum.

Creatura, nostri causa facta, nobis castigatis una nobiscum plagarum particeps efficitur; quemadmodum e diverso sanctis ad gloriam erectis, ipsa quoque simul cum illis letabitur, et suo etiam modo glorificabitur. Discimus autem hinc, virtute quoque ornatos angelorum praesidio egere: quo nimis aduersus graviores tentationes firmantur et corroborantur. Ceterum Spiritus signaculum, quod homini contra tentationes donatur, etenim vim suam ostendit, quatenus ipsi collaboramus.

Qui igitur auxilio hoc destituuntur, ideo destituuntur, quia una cum ipso manum operi adhibere non valunt.

VII, 4-8. *Et audi vi numerum signatorum: centum A quadraginta quatuor millia signati ex omni tribu filiorum Israel. Ex tribu Juda, duodecim millia signati.*

Judas, confessionem sonat: per quem illi designantur, qui per Christi confessionem, qui ex Juda ortum dicit, salutem consequuntur.

Ex tribu Ruben, duodecim millia signati.

Ruben, si nomen interpreteris, visionis Olium sonat: per quem denotantur, qui per cordis puritatem cœlesti visione potiuuntur.

Ex tribu Gad, duodecim millia signati.

Gad, temptationem significat: per quem illos accipere licet, qui per temptationum tolerantiam et patientiam, ad similitudinem Jobi corona donantur.

Ex tribu Aser, duodecim millia signati.

Per Aser, qui interpretatus beatitudinem sonat, illi intelliguntur, qui per dignam vitæ conversationem Dominicam beatitudinem promeriti, stationem ad dexteram Christi consequuntur, *filiique lucis et duci appellantur.*

Ex tribu Nephthalim, duodecim millia signati.

Per Nephthalim, qui precationem denotat, iis insinuantur, qui assiduo precandi studio Deo induulse adhaerent.

Ex tribu Manasse, duodecim millia signati.

Manasses, qui ab obliuione nomen trahit, designat illos qui divino amore incensi, ea quæ retro sunt, domumque paternam, obliuioni tradunt.

Ex tribu Simeon, duodecim millia signati.

31 Per Simeonem, qui idem fere sonat quod obedientia, innuuntur illi, qui per studiosam diuinorum præceptorum observationem, justificatio- nis gratiam consecuti sunt.

Ex tribu Levi, duodecim millia signati.

Levi, assumptum significat; quo nomine denotantur illi qui per conversationem sacerdote dignam, a Christo assumpti sunt. Collocatur autem Levi ordine octavus, quod octavo demum resurrectionis die verum sacerdotium ostensum sit.

Ex tribu Issachar, duodecim millia signati.

Per Issachar, qui de mercede appellationem sortitur, illi adumbrantur, qui propter mercudem, quam ex Deo exspectant, studiosæ vitæ rationem inierunt.

Ex tribu Zabulon, duodecim millia signati.

Zabulon, interpretatur virtutis aut suaveolentias habitaculum: per quem intelligi videntur, qui per inhabitantem Dei Spiritum adversus animi perturbationes, carnisque sensum, firmati et corroborati, facti sunt bonus odor Christi, ut Paulus loquitur.

Ex tribu Joseph, duodecim millia signati.

Joseph, idem sonat quod additio vel incremen- tum: denotat autem eos qui in partem augmenti,

Kai ήκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἁσφραγισμένων [ἐκατὸν τεσσαράκοντα τεσσαρες χιλιάδες ἁσφραγισμένοι,] ἐπι κάσης φυλῆς [τῶν] νήσων Ἰσραὴλ· ἐπι φυλῆς Τούδα, δώδεκα χιλιάδες ἁσφραγισμένοι.

[Αἱ σημασίαι τῶν κλήσεων τῶν ιδίᾳ πατριαρχῶν.]

Τούδας, ἑξουσίας ἐρμηνεύεται· δι' οὐδηλοῦνται οἱ δι' ἑξουσίας φυλῆσσες τῆς πρὸς Χριστὸν τῶν ἔξι Τούδα βλαστήσαντα σωζόμενοι.

Ἐκ φυλῆς Ρουσίμ, δώδεκα χιλιάδες ἁσφραγισμένοι.

Ρουσίμ, ὀράσεως νίδις ἐρμηνεύεται· δι' οὐδηλοῦνται οἱ διὰ καθαρότητα καρδίας τὴν πνευματικὴν ὥραντι κτητέσμενοι.

Ἐκ φυλῆς Γάδ, δώδεκα χιλιάδες ἁσφραγισμένοι;

Γάδ, πειρασμός· δι' οὐδηλοῦνται οἱ δι' ὑπομονῆς πειρασμῶν κατὰ τὴν Ἰώβ στεφανούμενοι.

Ἐκ φυλῆς Ἀσήφ, δώδεκα χιλιάδες ἁσφραγισμένοι.

Ἀσήφ, μακαρισμός· δι' οὐδείκνυνται οἱ τὸν Δεσποτικὸν μακαρισμὸν διὰ πολιτείας ἀξίας κληρονομοῦντες, καὶ τῆς Δεσποτικῆς τῆς ἐκ δεξιῶν τοῦ Χριστοῦ στάσεως ἀξιούμενοι, καὶ υἱοὶ φωτὸς καὶ ἡμέρας ἀναδεικνύμενοι.

Ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ, δώδεκα χιλιάδες.

Νεφθαλείμ, προσευχή· δι' ἡς χαρακτηρίζονται οἱ διὰ προσευχῆς ἀδιαλείπτου τῷ Θεῷ κολλώμενοι.

C *Ἐκ φυλῆς Μαρασσῆ, δώδεκα χιλιάδες.*

Μαρασσῆς, ἐπιλησμούνη, τουτέστιν, οἱ τῶν διεσποτικὸν μακαρισμὸν διὰ πολιτείας ἀξίας κληρονομοῦντες, καὶ τῶν πατρών οἰκανούς, διὰ τὸν Θεόν ἐρωτα.

Ἐκ φυλῆς Συμεὼν, δώδεκα χιλιάδες.

Συμεὼν, ὑπακοή· δηλαδή, οἱ δι' ὑπακοῆς τῶν θείων ἐντολῶν δικαιούμενοι.

D *Ἐκ φυλῆς Λευΐ, δώδεκα χιλιάδες.*

Λευΐ, προσειλημμένος· δι' οὐνοῦνται οἱ διὰ πολιτείας εἰροπερπούς ὑπὸ Χριστοῦ προσειλημμένοι.

Ογδοος δὲ Λευΐ τέτακται, ὡς κατὰ τὴν ὁγδόην ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως; τῆς ἀληθοῦς ἱερωσύνης ἀνα- δεικνυμένης.

Ἐκ φυλῆς Ἰσάχαρ, δώδεκα χιλιάδες.

Ἰσάχαρ, μισθός· τουτέστιν οἱ τὸν ἐκ Θεοῦ μισθὸν λαμβάνοντες, ὡς ἐναρέτως πολιτευόμενοι.

Ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν, δώδεκα χιλιάδες.

Ζαβουλὼν, κατοικητήριον δυνάμεως, ἡ ἐνωπόντια· δι' οὐνοῦνται οἱ τῇ ἐνωπόντῃ [τού] Χριστοῦ κατὰ τῶν παθῶν δυναμωθέντες, καὶ εὐωδία αὐτοῦ. ὡς φησιν δὲ Παῦλος, γινόμενοι.

Ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ, δώδεκα χιλιάδες.

Ἰωσήφ, πρόσθετος· τουτέστιν οἱ ἐν προσθήκης μέρει σὺν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν τὰ πρᾶς τὸ

Ἔν ἀναγκαῖα λαμβάνοντες, δις φησιν ὁ Κύριος. Α una cum regno celorum, ea quoque a Domino accipiunt quae ad vitæ usum necessaria habentur.

Ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, δώδεκα χιλιάδες ἀσφρα-
γημένοι.

Βενιαμίν, υἱὸς δόδυνης, ή υἱὸς ἡμέρας, ή υἱὸς δεξιῶν· δηλαδὴ οἱ διὰ καρδιῶν δόδυνῶν, εἰτε οἱ τότε ἐξ Ἐβραιῶν πιστοὶ καὶ διαπεφευγότες τὴν [τῶν] Ῥωμαίων αἰχμαλωσίαν, τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἀναπληροῦντες· εἰτε, οὐ καὶ μᾶλλον πιστότερον, οἱ ἐπὶ συντελείᾳ ἐξ Ιουδαίων [διὰ πιστεῶν] σωζόμε-
νοι, διτε, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος, μετὰ τὸ εἰσελ-
θεῖν τὸ πλήρωμα τῶν ἔθνων, πᾶς Ἰσραὴλ σωθή-
σεται· [καὶ] οὐδέτερον ἀπαράδεκτον. Ἡ μέντοι
ἀκρίβεια τῆς ἐξ ἀκάτητης φυλῆς ιστήτος ἐμφανεῖν
μοι δοκεῖ τὸν πολυπλασιασμὸν τοῦ ἀποστολικοῦ σπό-
ρου· δώδεκας δώδεκα πολυπλασιαζομένου ἐπὶ τὸν
τιλειὸν τῆς χιλιάδος ἀριθμὸν, καὶ οὖτας τὰς φημέσας
χιλιάδας ἀποτελοῦντος· μαθηταὶ γάρ ἡσαν τοῦ κόκ-
κου τοῦ εἰς τὴν γῆν διὰ φιλανθρωπίαν πεσόντος,
καὶ πολύφορον τῆς παγκοσμίου σωτηρίας τὸν καρ-
πὸν βιαστήσαντος. Ἐπισημαντέον δὲ τοῦτο, διτε ἡ
φύλη τοῦ Δάτη, ὡς ἐξ αὐτῆς τικτομένου τοῦ Ἀντι-
χρίστου, ταῖς λοιπαῖς οὐ συντέταχται· ἀλλ' ἀντ'
αὐτῆς ἡ τοῦ Δευτ., ὡς ιερατικῇ πάλαι, εἰς ἀριθμὸν
μῆ ἐρχομένῃ· ἐκ δὲ τῆς τῶν δυομάτων ἐρμηνείας,
ἴστι τινὰ τῶν φυλῶν ἐκάστη προσαρμόσαι διάνοιαν,
ὡς ἐν τοῖς πλησίοις παρατίθεται· τὸν δὲ Ἰωσῆφ
ἀντὶ τοῦ Ἐφραίμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τέθεικεν. Ἀρμό-
διος δὲ τοῦτοις δὲ λεχθεὶς ἀριθμὸς [τέθειται], ὡς
εἴρηται, [διὰ τοὺς πάλαι Ἐβραιῶν ἐδώδεκα φυλάρ-
χους,] διά τε τοὺς ἀντ' αὐτῶν καταστάντας ἀρχον-
τας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν θεσπεσίους ἀποστόλους, ὡς
γέγραπται· διτε ὅν οἱ ἐν τῇ διασπορῇ τῆς γῆς Ιου-
δαῖοι [ἐπ' ἐσχάτων] σώζονται.

gnatus est, tum ob duodecim veteres Hebraeorum
pter apostolos, qui illorum loco constituti sunt
existat; per quos etiam Judæi, per orbem terrarum dispergi, salvi sunt.

ΚΕΦΑΛΑ Κ'.

Περὶ τοῦ ἀπαριθμήσαντος δχλοῦ τῶν ἐξ ἑθνῶν
λαμπροφορούντων.

Μετὰ ταῦτα εἶδον· καὶ ίδον δχλος πολὺς, δη-
μοιησαὶ οὐδεὶς ηδύνατο, ἐκ πατέρων δθρονος
καὶ λαῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν· ἐστῶτες
διάτραχοι τοῦ θρόνου, καὶ ἐπάπιοι τοῦ Ἀρτίου,
ζευσεβιημένοι στολὰς λευκάς· καὶ φοίνικες ἐτ-
ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ πράξοντες φωρῆ μεγάλη,
καὶ λέγοντες· Ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ήμων τῷ καθ-
ημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, καὶ τῷ Ἀρτίῳ.

Οὗτοί εἰσι περὶ ὧν φησιν ὁ Δαβὶδ· Ἐξαριθμήσο-
μαι αὐτοὺς, καὶ ὑπὲρ ἀμυνον πληθυνθήσονται, οἵ
τε πάλαι ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρικῶς διηγωνισμένοι,
οἵ τε ἐπ' ἐσχάτων ἀνδρικῶς ἀθλήσαντες ἐκ πάτης
φυλῆς καὶ γλωσσῆς· [καὶ] τῇ ἐκχύσει τοῦ ίδου διὰ
Χριστὸν εἰμαστος, τὰς στολὰς τῶν οἰκείων πράξεων
λευκάντες καὶ λευκάνειν μᾶλλοντες· καὶ τοὺς τῆς
νίκης χαρακτηριστικοὺς κλάδους τῶν εὐχρήστων

¹¹ Psal. CXXVIII, 18.

Per Benjamin, qui interpretatus, doloris aut dici, aut dexteræ filium significat, eos accipere possumus qui per cordis dolorem servantur; sive ii ex illorum numero sint qui tuum ex Iudeis fideles facti erant; sive ex illorum qui ex Romanorum captivitate fidelium constui adjuncti fuerunt; sive, quod nobis verisimilius sit, ex eorum qui sub saeculi consummationem ex Iudeis per fidem salvabuntur: quando nimirum, iuxta Apostoli sententiam, post gentium multitudinem ingressam, omnis quoque Israel salvus fiet. Neutrum a ratione videatur alienum. Cæterum exacta illa accurataque ex quavis tribu æqualitas, apostolici seminis multiplicationem insinuat; siquidem numerus duodenarius duodecies multiplicatus, prædictorum millennium numerum integre absolvit. Apostoli namque verbi vel grani potius illius discipuli erant, quod in terram lapsum, multiformem pro sua clementia salutis fructum universo terrarum orbi progerminavit. Observandum est quoque tribum Dan, quod Antichristus ex illa nasciturus feratur, cum reliquis tribibus hoc loco non recenseri: verum ejus loco tribum Levi, quae olim, quod sacerdotalis esset, in tribuum divisionem non veniebat, sufficiat esse. Porro ex nominum interpretatione unicuique tribui sententiam aliquam accommodare licet; sicuti nos quoque in proxime expositis aliquam unicuibet accommodavimus. Cæterum Joseph pro Ephraim filio ab evangelista positus est. Convenienter autem prædictus duodenarius numerus illis assi-patriarchas tribuum principes; tum etiam principes super universam terram, ut scriptum dispersi, salvi sunt.

32 CAPUT XX.

De innumera illorum turba qui ex gentium nationibus conversi, candidis induentur, unaque cum Christo regnabunt.

VII, 9, 10. Post hæc vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus, et tribibus, et populis, et linguis: stantes ante thronum, et in conspectu Agni, amicti stolis albis: et palmae in manibus eorum, et clamabant voce magna dicentes: Salus Deo nostro qui sedet super thronum, et Agno.

Hi sunt de quibus David aiebat; Enumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur¹¹. E quibus alii jam olim fortitudine digna martyribus pro Christo decertarunt, suarumque actionum stolas sanguine propiter Jesu profuso dealbarunt: alii vero sub novissima tempora, ex omni tribu et lingua, fortium athletarum more, adhuc decertaturi ac dealbaturi sunt. Omnes autem directos suavum et

(quod ad eorū affinet) candidarum palmarum ramos A victoriae symbola manibus gestantes, circa divinum summae quietis thronum choros ducunt, et in omne ævum ducturi sunt, tanquam grati famuli, victoram omnem contra dæmonem, carnem et mundum obtentam, non sibi, sed largitori, ex animo adscribentes.

VII, 11, 12. Et omnes angelī stabant in circuitu throni, et seniorum, et quatuor animalium: et cederunt in conspectu throni in facies suas, et adoraverunt Deum, dicentes: Amen, benedictio, et claritas, et sapientia, et gratiarum actio, et honor, et virtus, et fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum. Amen.

Eccē una ex angelis et hominibus ecclesia constituitur. Et quidem priscis sanctis, tametsi angelis non dissimilibus, formidabiles apparebant angelii; quemadmodum ex Daniele propheta et aliis quibusdam cognoscere licet: tunc autem una cum hominibus ministrabunt; sive corpore vestiti locoque circumscripsi, ut eruditis quibusdam placet, inter ipsos compareant; sive (ut aliis magis probatur) trina illa longitudinis, latitudinis, et profunditatis intercapeline (ut quæ corporum sit propria) destituti, non in propria natura conspiciantur, sed in ea figura et forma quam Deo illis tribuere visum fuerit. Utul sit, in circuitu animalium et seniorum consistere cernentur. Per hanc autem stationem, honoris magnitudinem et excellentiam, qua illi potiuntur qui per seniorum numerum designantur, ostendunt. Ab omnibus autem præpotenti Deo, propter eximiam illius in rebus omnes a se productas curam et providentiam, admirandamque œconomiam, gratiarum actio impenditur, et in omne ævum impendet.

VII, 13. Et respondit unus de senioribus, et dixit mihi: Hi qui amici sunt stolis albis, qui sunt? et unde venerunt? Et dixi illi: Domine mi, tu sis.

Unus e senioribus per interrogationem excitat apostolum Joannem, ut de iis quæ viderat inquirat. Joannes vero dum inscitiam suam ingenuo proficitur, amanter ab eo quem cernebat, de rei veritate instruitur.

33 VII, 14, 15. Et dixit mihi: Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni: ideo sunt ante thronum Dei, et serviri siqdie ac nocte in templo ejus: et qui sedet in throno, habitabil super eos.

Beati plane qui per temporios labores exiguae corporis molestias sempiternam quietem compararunt; quique ob id quod una cum Christo impigre certarunt crucemque pertulerunt, simul cum illo regnare, et perpetuo illi ministrant, siquidem per diem et noctem quedam temporis perennitas, actionisque continuitas hoc loco designatur: quandoquidem ibi nulla nox est, sed una

καὶ δροσέτων καὶ λευκῶν τῶν καρδιῶν φωνίκων ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες· καὶ περὶ τὸν θεῖον θρόνον τῆς θεαρχικῆς ἀνακαύσεως χορεύοντες, καὶ μὲν εὐγνώμονες οἰκέται τῷ χορηγῷ τὴν κατὰ [τῶν] δαιμόνων νίκην ἐπιγράφοντες.

Kαὶ πάντες οἱ ἀγγελοι εἰστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου, καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ, καὶ τῷ τεσσάρῳ λύρᾳ· καὶ διεστότεροι τοῦ θρόνου εἰπορθσώποι αὐτῷ· καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ λέγοντες· Ἄμην· η εὐλογία καὶ η δόξα, καὶ η τιμὴ καὶ η εὐχαριστία· καὶ η σοφία, καὶ η δύναμις, καὶ η ἴσχυς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἄμην.

[Καὶ πάντες οἱ ἀγγελοι εἰστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ.] — Ιδού μία ἐκκλησία ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων· καὶ οἱ πάλαι τοῖς ισαγγέλοις ἀνθρώποις καταπληκτικοὶ φαινόμενοι, καθὼς διὰ τοῦ Δανιήλ ἐγνωμένην, τότε συλλειτουργοὶ ἀνθρώποις γενήσονται· εἰτε κατὰ τινας τῶν ἀγῶνων ἐν τοῖς οἰκείοις σώμασι διὰ τὴν ἐν τόπῳ περιγραφὴν αὐτοῖς ἐμφανίζομενοι· εἰτε καθ' ἑτέρους, ὡς τὸ τριχῆ διαστατὸν ἐν μήκει καὶ πλάτει καὶ βάθει μηδ ἔχοντες· διπερ σωμάτων ίδιον· οὐκ ἐν τῇ οἰκείᾳ φύσει φαινόμενοι, ἀλλὰ κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ θεῷ τυπούμενοι καὶ σχηματιζόμενοι. Κύκλῳ μέντοι τῶν χερουβίμ καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἐστῶτες, ἐμφανούσοις διὰ τῆς στάσεως τὸ τῆς τιμῆς μέγεθος· γῇ δοξάζονται οἱ [διά] τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρεσβυτέρων δηλούμενοι. Ὅφελόν πάντων η εὐχαριστία τῷ θεῷ ἐπὶ ταῖς θεοπρεπεῖσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σύμπασαν κτίσιν οἰκονομίας ὑπὲρ ἡμῶν ἀναπεμφθήσεται.

Kαὶ ἀπεκρίθη εἰς τῷ πρεσβυτέρῳ, λέγων μοι· Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς, τίτλους εἰσὶ· καὶ πάθει ήλθον; Καὶ εἰρηκε αὐτῷ· Κύριέ μου, τὸν οἴδας.

[Καὶ ἀπεκρίθη εἰς τῷ πρεσβυτέρῳ.] — Διεγέρει διὰ τῆς πεύσεως τὸν μακάριον ὁ ὄφεις πρὸς τὴν τῶν ὄφαθέντων ἐρευναν. Ὁ δὲ, τὴν δύναμιν εὐγνωμόνων προβαλλόμενος, παρὰ τοῦ ὄφαθέντος σφρίζεται.

D Kαὶ εἶπε μοι· Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἐρχόμενοι ἐπὶ τῆς θλιψεως τῆς μετάλης, καὶ διελυταρά τὰς στολὰς αὐτῶν· καὶ διεύκαραρ αὐτάς ἐπ τῷ αἵματι τοῦ Ἀριθμοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο εἰσὶ τὸν κάπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπ τῷ ταῦτῃ αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ τοῦ θρόνου, σκηνώσει ἐπ' αὐτούς.

Μακάριοι οἱ διὰ προσκαίρων πόνων εἰκόνιστον ἀνάπτασιν καρπούμενοι· καὶ διὰ τοῦ συμπέσσειν Χριστῷ, τούτῳ συμβασιλεύοντες, καὶ διηνεκτῶς αὐτῷ λατρεύοντες. Τὸ γάρ, ἡμέρας καὶ τυπεῖς, ἐνταῦθα ὅπλοι τὸ δικατάπαινον. Εἴσοι γάρ τοῦ οὐκ ξεσται· ἀλλ' ἡμέρα μία μέντοι [τοῦ] αἰσθητοῦ ἡλίου τῷ [νοητῷ] τῆς δικαιούσης ἡλίῳ καταλεμπομένη. Ισιώς δὲ τὸν κοίτην καὶ τὰ ἀπόκρυφα καὶ βαθέα

τῆς γνώσεως μυστήρια· ἡμέρα δὲ, τὰ σαφῆ τε καὶ εὐηγκάτα. Ναὸς δὲ τούτου, πάσα μὲν ἡ ἀνακαίνεζο-
μένη κτίσις διὰ τοῦ Πνεύματος· μάλιστα δὲ οἱ τὸν
ἀρθρῶνα τοῦ Πνεύματος σῶν καὶ διεσπεστον φυ-
λάξαντες· οὓς ἐνοικήσειν καὶ ἐμπεριπατήσειν ἐπῆγ-
γεται.
ritum innovata; præcipue vero homines illi qui vivum inexstinctumque Spiritus pignus fideliter
custodiverunt: in quibus quoque Dominus se habitaturum et ambulaturum promisit.

Οὐ καιρόσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι.

Εἰκότως. Τὸν γὰρ ἄρτον τὸν οὐράνιον καὶ τὸ
νόσωρ τῆς ζωῆς ἔχουσι.

Οὐδὲ οὐ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς [δ] ἥλιος, οὐδὲ
χῶρ καῦμα.

Καὶ ὑπὸ περασμῶν ἔτι, τῶν διὰ τοῦ ἥλιου καὶ
τοῦ καύσωνος σημανομένων, οὐδὲ δύνηθεσται, τοῦ
καιροῦ τῶν ἀγώνων παρφηκάστος.

"Οτι τὸ Ἀρτον τὸ ἀρά μέσον τοῦ θρόνου,
κομιστεῖ αὐτοὺς, καὶ δύνηθεσι αὐτοὺς ἐπὶ ζώσας
πηγὰς ὑδάτων [καὶ ἔξαλιψει ὁ Θεὸς πᾶν
δάκρυντο πάντα τῷ σφραγίδων αὐτῷ].

Τὸ δὲ, *Ποιμανεῖ αὐτοὺς*, δηλοὶ διτοι οἱ ὑπὸ τοῦ
Χριστοῦ τότε ποιμανόμενοι, ἐπιδρομάς λύκων οὐ
φοβηθεοῦσι: διτε πεμπομένων [τῶν λύκων] εἰς τὸ
πῦρ τὸ διεσπεστον· ἀλλ' ἐπὶ τὰς καθαρὰς καὶ τρανο-
τάτας τῶν θείων νοήσων πηγὰς ἀθλως ποιμαν-
θεοῦσι, δηλουμένας διὰ τοῦ ὑδατος τοῦ καὶ ἡδη
τῆς διφθορον χύσιν τοῦ [θείου] Πνεύματος χαρακτη-
ρίσαντος· εἰρηκότος τοῦ Κυρίου περὶ τοῦ εἰλικρινῶς
εἰς αὐτὸν πιστεύοντος, διτοι *Ποταμοὶ ἐπὶ τῆς κοιλίας*
αὐτοῦ διεύσουσιν ὑδατος ἕντος. "Φ οἱ ἀγιοὶ τότε
δακύλιας ποτιζόμενοι, ἐν ἀγαλλιάσει καὶ εὐφροσύνῃ
ἀπεράντως ἔσονται· τῆς μερικῆς γνώσεως καταρ-
γούμενης, τὴν τελείαν κτώμενοι, καὶ τὴν τροπήν
μετὰ τῆς φθορᾶς ἀπεκδύσμενοι.

tua letitia et exultatione degent: etenim scientia illa quae ex parte est, exiui, perfectaque locupletati, et ab omni præterea mutatione et corrupcione liberi, zeternam beatamque vitam ducturi sunt.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'.

Αὔτις τῆς ἐδδόμης σφραγίδος, δηλοῦσα ἀγρε-
λικὰς δυνάμεις προσάγειν τῷ Θεῷ τὰς τῷ
ἄγρῳ προσευχάς, ὡς θυμιάματα.

Καὶ δεις ἡροῖξ τὴν σφραγίδα τὴν ἐδδόμην, ἑτ-
νετο σιγῇ δι τῷ σύραρῳ ὥστε ἡμώριον· καὶ
εἰδος τοὺς ἐπτὰ ἀγγέλους οἰκτρώπιον [τοῦ θρόνου]
τοῦ Θεοῦ διτάκνωτι· καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἐπτὰ
σάλικτες.

Συχνῶς δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων τῷ ἀγίῳ
τούτῳ παραλειμνάνται, ὡς τῷ αἰώνι τούτῳ καὶ τῷ
εανέστασιμῷ καὶ ἀνακαύσει τῶν ἀγίων σύστοιχος·
ὅτι κάνταῦθα ἐπὶ τῇ λύσει τῆς ἐδδόμης σφραγί-
δος, ἡ λύσις τῆς γητῆς πολιτείας διασημαίνεται·
ἐπτὰ ἀγγέλουν διακονούντων ταῖς κατὰ τῶν παιδείας
ἢ πολέσσως δεομένων ἀνθρώπων μάστιξιν. Ή δὲ
σιγῇ δηλοὶ τὴν τε ἀγγελικὴν εὐταξίαν καὶ εὐλά-
βειαν, τὸ τε περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας ἀγνωστον"

¹⁷ Joan. vii, 38.

A tantum dies, non sole hoc qui sensibus objicitur,
illustrata; sed Sole justitiae, qui mente cernitur,
illumina. Forsitan per noctem profunda pror-
susque abdita cognitionis mysteria denotantur: per
diem autem quædam evidenter captuque facilita.
Templum autem Dei est quævis creatura per Spi-
ritum innovata; præcipue vero homines illi qui vivum inexstinctumque Spiritus pignus fideliter
custodiverunt: in quibus quoque Dominus se habitaturum et ambulaturum promisit.

VII, 16. *Non esurient neque sitiunt amplius.*

Merito istud: habituri sunt enim panem illum
cœlestem, vitæque fontem.

Nec cadet super illos sol, neque ullus aestus.

Neque enim ullis amplius temptationibus, quæ per
solem et ardorem significantur, tunc vexabuntur
vel affligentur: transacto nimis jam omnium
certaminum tempore.

VII, 17. *Quoniam Agnus, qui in medio throni est,*
reget eos, et deducet eos ad vivos fontes aquarum; et
absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.

C Qui, inquit, tum temporis a Christo pascentur,
luporum incursionses amplius non formidabunt;
quippe cum omnes tunc lupi in gehennæ incen-
diūm, quod nunquam extinguitur, amandandi
sint. Deducentur autem ad liquidos purosque di-
vinarum intelligentiarum fontes, per aquam desi-
gnatos: ibidemque non crassa aut corporea pa-
scentur et potabuntur esca vel aqua, sed immateriali
et spirituali. Quin hoc ipso quoque tempore sicut
ille suavem divini Spiritus liquorem fundere nun-
quam desinit. Neque enim Dominus frustra de illis
qui sincere in ipsum credituri erant, fore prædictit,
ut flumina aquæ vivæ de ventre illorum dimana-
rint¹⁷: qua sancti ubertim tunc potati, in parpe-
tua letitia et exultatione degent: etenim scientia illa quæ ex parte est, exiui, perfectaque locupletati,
et ab omni præterea mutatione et corrupcione liberi, zeternam beatamque vitam ducturi sunt.

CAPUT XXI.

*Solutio septimi sigilli, qua explicatur quomodo ange-
licæ virtutes sanctorum preces veluti hymiana
quoddam Deo offerant.*

D VIII, 1, 2. *Et cum apernisset sigillum septimum,*
factum est silentium in celo media hora. *Et vidi*
septem angelos in conspectu Dei, et datus sunt illis
septem tubæ.

34. Frequenter et familiariter admodum hic
sanctus septenarium numerum assumit; ut qui præ-
sentis aevuli symbolum præse ferat, et ad sabbati-
tum sanctorumque requiem recta tendat. Quare
hoc quoque loco per septimi sigilli solutionem aliud
nihil deoportum est, quam impendente in
regni terreni terrenaque vita et conversationis
fune et dissolutionem. Cui rei subservient septem
angeli ad supplicia hominibus qui disciplina et ca-

stigatione indigent, irroganda a Deo constituti. Α τὸ δὲ ἡμιώριον τὸ τοῦ καιροῦ ἐμφανεῖ θραχύ· Porro silentium, quod factum dicitur in celo, compositum angelorum modestiam, modestamque eorumdem compositionem et reverentiam significat; vel secundum Christi adventum: nam hic ipsis quoque angelis incognitus est: *Hoc denique diuidit, temporis brevitatem, quod inter plagas illatas resque in terra consummatas, et regni Christi manifestationem intercedet.*

VIII. 3. *Et alius angelus venit, et stetit ante altare, habens thuribulum aureum.*

Eis ea quæ sanctis ostenduntur, non absque materiæ colorumque scheme ostendi soleant, sive id altare sit, sive thuribulum, sive aliud quippiam ejusmodi, sunt tamen ea omnia materiæ et colorum expertia, neque sub corporalium oculorum obtutum veniunt. Juxta istiusmodi igitur mysticam aram stetit angelus, acerram thuris receptaculum manu tenens, precesque sanctorum tanquam quædam sufflimenta Deo offerens. Per quæ petebat ut orbe consummato, pœnæ et flagella quæ impiis et prævaricatoribus hic inferuntur, supplicia in altero saeculo in illos constituta, diminuerent, simulque per suum adventum justam mercedem illis qui laboraverant, persolveret; atque hoc ex proxime sequentibus clarius evadet.

Et data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum, quod est ante thronum.

Altare hoc, est Christus; in quo omnis sancta et ministratoria vis posita est, omniumque martyrum victimæ et sacrificia immolantur et offruntur: cuius quoque typus erat illud quod simul cum tabernaculo ostensum est Moysi in monte. Thymiamata autem sunt orationes sanctorum, quæ Deo, ut dictum est, grati odoris loco suut. Cæterum altare illud, quod Christum esse diximus, ante thronum, hoc est in conspectu sanctarum supremarumque virtutum, quæ proximum ad Deum accessum habent, situm est. Hæ enim propter effusum incensumque divinæ charitatis ardorem, exquisitamque scientiam et sapientiam, quæ in ipsis existunt, et singularem præterea excellentiam, thronorum appellationem haud incommodè sortiuntur; quemadmodum ies ex nominum quoque, quæ illis imposita sunt, interpretatione facile ostendit id queat.

VIII. 4. *Et ascendit fumus incensorum, de orationibus sanctorum, de manu angeli, coram Deo. Et accepit angelus thuribulum aureum et implevit illud de igne altaris, et misit in terram.*

Sanctorum proces per angelum acceptæ et oblatæ, effe-re ut **35** thuribulum punitorio igne plenum in terram effunderetur, sicut olim quoque unus ex Cherubim apparuit Ezechielii, qui istiusmodi punitorium ignem accepit, acceptumque angelis, qui ad impiorum habitatorum civitatis Hierosolymorum internacionem mittebantur, tradidit. Hujus autem angeli typum gerit unusquilibet pontificis, ut ipse mediator inter Deum et hominem constitutus. Nam et hujus preces sursum evexit, illius autem gratiam et propitiationem deorsum revabit. Alios rursum

ἐν φῶ τῶν πληγῶν ἐπαγομένων, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς συντελουμένων, ἡ τοῦ Χριστοῦ βασιλεία φανήσεται.

Kai ἀλλοὶ ἀγγεῖοι ἥιθε, καὶ ἐστόθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων λιβαρωτὸν χρυσοῦν.

Εἰ καὶ σχηματίζονται εἰς ὅλας καὶ χρώματα τὰ τοὺς ἀγίους δρώμενα· εἰτε θυσιαστηρίου, εἴτε θυμιατήριου, εἰτε ἕτερόν τι· ἀλλ' ἀδρατα καὶ νοητά τυγχάνουσιν. Ἐπὶ τοιούτου τοίνυν θυσιαστηρίου στὰς ὁ γιγελος, καὶ τὸν λιβαρωτὸν, δηλαδὴ τὸ τύπον λιβαρον δεχόμενον θυμιατήριον, κρατῶν, τὰς εὐχὰς τῶν ἀγίων ὡς θυμιάματα τῷ θεῷ προσέφερε· δι' ὃν ἥτοιντο διὰ τῆς πεγκοσμίου συντελεῖας, ταῖς μὲν τιμωρητικαῖς μάστιξι τῶν δυσσεβῶν καὶ παρανόμων ἐλαττώσαι τὴν ἐν τῷ μέλλοντι [αιῶνι] κόλασιν· τῇ δὲ οἰκείᾳ παρουσίᾳ τοὺς μισθοὺς κατανείμει τοῖς κοπάσσαι. Καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἐξηγεῖται.

Kai ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ, ἵνα δώσῃ ταῖς προσευχαῖς τῷρ̄ ἀγίων πάντων ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου.

Θυσιαστηρίου δὲ χρυσοῦν δὲ Χριστός ἐστιν· ἐν φῶ πᾶσα λειτουργικὴ καὶ ἀγία συνέστηκε δύναμις, καὶ αἱ μαρτυρικαὶ θυσίαι προσκομίζονται· οὐδὲ ἦν τύπος τὸ δειχθὲν ἐν τῷ δρει τῷ Μωσῆ σὺν τῇ σκηνῇ θυσιαστηρίου. Τὰ δὲ θυμιάματα, αἱ προσευχαὶ τῶν ἀγίων, ὡς εὐάδεις τῷ θεῷ, καθὰ λέλεκται. Έγώπιοι δὲ τοῦ θρόνου, δηλαδὴ τῶν ὑπερτάτων [ἀγίων] δυνάμεων [τὸν Χριστὸν] εἰρρχε, διὰ τὴν χύσιν τῆς ἐν αὐταῖς ἐμπύρου θείας ἀγάπης, καὶ τῆς ἀκραιφνοῦς σοφίας τε καὶ γνώσεως. Οπερ ἐμφανεῖ ἡ ἐρμηνεία τῶν δυναμάτων τῶν τῷ θεῷ πλησιαζουσῶν ὑπερτάτων δυνάμεων.

D *Kai ἀνέδη ὁ παπάς τῶν θυμιάματων ταῖς προσευχαῖς τῷρ̄ ἀγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ εἰληφει ὁ ἀγγεῖος τὸν λιβαρωτὸν, καὶ δέρμασσον αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ διδιλειε εἰς τὴν γῆν.*

Αἱ διακονηθεῖσαι δι' ἄγγελου τῶν ἀγίων προσευχαὶ προσδεχθεῖσαι, καὶ τοῦ τιμωρητικοῦ πυρὸς τὸν λιβαρωτὸν ἀληρώσασαι, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχυθῆναι πεποιηκασιν· ὥσπερ πάλαι τῷ ιεζεκιὴλ ἐφάνη ἐξ ἐνὸς τῶν Χερουσαλήμ ἐκ τοῦ τοιούτου πυρὸς ληφθὲν τοῖς ἀγγέλοις δίδοσθαι, τοῖς πεμφθεῖσιν εἰς τὴν τῶν οἰκετόρων τῆς Ἱερουσαλήμ τῶν δυσσεβεστέρων ἐκκοπήν. Τοῦ δὲ ἄγγελου τούτου τύπον ἐπέχει ἔκαστος ιεράρχης, ὡς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων· καὶ τῶν μὲν τὰς κλήσεις ἀνάγων· τῶν δὲ τὸν ἱλασμὸν κατάγων· τοὺς δὲ τῶν

ἀμαρτινόντων ἐπιστρέψων, ή λόγῳ, ή παιδείᾳς.

Kai ἀγέντος φωναὶ καὶ βροταὶ καὶ ἀστρακαὶ καὶ σεωμάτος· καὶ οἱ ἔκτα ἀγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἔκτα σάλπιγγας, ἡσομασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλίσωσιν.

Διάτούτων πάντων τὰ πρὸ τῆς συντελείας χαρακτηρίζονται φόβητρα, καθάπερ ἐν τῷ Σινᾶ δρεις θείαις παρουσίας ἐγνωρίζοντο σύμβολα, πάντας καταπλήσσοντα, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν τοὺς εὐγνωμονεστέρους ἐνάγοντα. Ἀγγελοι δὲ τούτοις διακονοῦσιν, ὡς λατροὶ συμπαθεῖς Χριστομιμήτων· καυτῆραι καὶ τομαῖς τοὺς τὴν δεινότητην τῆς ἀμαρτίας νόσον ἀσθενοῦντας θεραπεύοντες· ή τό γε μετριώτερον, τοῖς φρεσμοτέροις; τὴν μέλλουσαν ἐπικουφίζοντες κόλασιν, εἰ δπωσοῦν εὐχαρίστως ἐνέγκωσιν. Ἡμᾶς δὲ, τοὺς τῷ τιμῷ [τοῦ] Χριστοῦ ἐσφραγισμένους ὄνδρατι, καὶ τὴν δίξιν τῶν ἀγίων ἐπιπούντας, καὶ τοῖς ἐνταῦθα ἀλγεινοῖς τὴν τῶν μελλόντων πόνων φυγὴν εὔχομένους, παίδευόν ὁ φιλάνθρωπος Κύριος, τῷ τῆς ἀμαρτίας θανάτῳ μή παραδώσοι, καθὼς γέργαπται· ἀλλὰ πραῦνοι ἡμῖν τὰς πονηρὰς ἡμέρας; τῶν αἰωνίων κολάσσων, δταν δρυγῇ βόθρος τῷ τῆς ἀμαρτίας εδρετῇ δ ἀφεγγῆς τῆς γεέννης χῶρος καὶ βαθύτατος· δπως, Ἐνθα εὑφραινομένων πάντων ἡ κατοικία, τοῖς ἀγίοις συναυλιζόμενοι, σύναυτῷ τῷ Σωτῆρι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν [ἐσδύμεθα]: Ὅπερεις πᾶσα δοξολογία, τιμῇ τε καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ δεῖ, κατεῖς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

cum illis Christoque Deo et Servatore nostro perpetuo adoratio, simul cum Patre et sanctissimo Spiritu in sacerdotali sacerdotum recepti, una cum illis vivamus: quem decet omnis gloria, et honor, et adoratio.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'. ΛΟΓΟΣ Η'.

Περὶ τῶν ἀκτὰ ἀγγέλων· [ἔξ] ὃν τοῦ πρότου σαλπίσατος, χάλαζα καὶ πῦρ καὶ αἷμα ἐπὶ τῆς τῆς φέρεται.

Kai ὁ πρῶτος ἀγγελος ἀσάλπισθε· καὶ ἀγέντος χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένον ἐν αἷματι· καὶ ἐβιῃθεὶς τὴν τῆραν τῆραν· καὶ τὸ τρίτον τῆς τῆς κατεκάπη· καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάπη· καὶ τὰς χόρτους χλωρὸς κατεκάπη.

Ταῦτα τισιν ἔδοξεν αντίτεσθαι τὴν ἐν γεέννῃ τῶν ἀμαρτωλῶν κόλασιν, πολυτρόπως διὰ τῶν αἰσθητῶν ἰδινηρῶν τροπολογουμένην· ἡμεῖς δὲ νομίζομεν διὰ τὸ μάλιστα οὐ τὴν τρίτην μοῖραν είναι τῶν κολαζομένων ἐν τῷ μέλλοντι [αἰώνι] ἐκ τοῦ παντὸς τῶν ἀνθρώπων πληρώματος, ἀλλὰ τὴν πλείονα (Πλατεῖα τὸρ [ρησόν] ἡ ὅδος ἡ ἀσάλπισθα εἰς τὴν ἀσάλπιστην), τὰς πρὸ τῆς συντελείας μάλλον ταῦτα πληγῆς ἐμφανίειν· καὶ τὴν μὲν χάλαζαν δηλοῦν τὸ ὄφρανθεν ἤκειν κατὰ δίκαιον κρίμα τὰς τοιαύτας μάστιγας· τὸ δὲ πῦρ σὺν τῷ αἷματι, τὰς ἐκ βαρεντικῶν χειρῶν γνωμένας πυρπολήσεις τε καὶ ἀνηρεταῖς δυημέραι. Ὅφ' ὃν οὐκ ἔλατον τοῦ τρίτου μέρους, ὡς ὀρῶμεν, τῶν ἐν τῇ τῇ κτισμάτων

" Ματθ. viii, 13.

Α suavi · blandoque admonitionis verbo a peccatis avertit; alios autem severiori quadam castigatione et disciplina ad sanam mentem reducit.

VIII, 5, 6. *Et facta sunt tonitrua et voces, et fulgura, et terræmotus. Et septem angeloi, qui habebant septem tubas, præparaverunt se ut tuba canerent.*

Per hæc omnia terrores illi et minæ, quæ sacerdotali consummationem antecedent, adumbrantur: sicut eadem in monte Sina quoque certi divinæ præsentiae indices erant, salutaremque timorem omnibus, bene præsentim affectis incutiebant. Angeloi autem harum rerum ministri, tanquam misericordes condolentesque medici, dum ad Christi exemplum cauteria et sectiones illis adhibent qui graviori peccatorum morbo tenentur, aut omnino curant morbumque profligant, aut ignavis certe ingratissaque hominibus futurum supplicium non-nihil sublevare moderatiusque reddere satagunt. Nos autem, qui pretioso Christi nomine insigniti sumus, sanctorumque gloriam expetimus, necnon per poenias et molestias, quæ hic inferuntur, futurorum laborum et molestiarum pondus evadere peroptamus, misericors Deus clemensque Pater in hac mortali vita ita expiet et castiget, ut in peccati mortem non tradat; quin potius acerbos illos æternorum cruciatum dies nobis tum mitigare, imo vero prorsus adimere dignetur, cum impietatis inventori sovea fodietur, obscurus nimirum profundiissimusque gehennæ locus: quo tandem omnibus C. latantibus in sanctorum habitaculum recepti, una cum illis Christoque Deo et Servatore nostro perpetuo vivamus: quem decet omnis gloria, et honor, et adoratio, simul cum Patre et sanctissimo Spiritu in sacerdotali sacerdotum. Amen.

CAPUT XXII. SERMO VIII

De septem angelis, e quorum numero dum primus tuba canit, grando, et ignis, ac sanguis in terram fertur.

VIII, 7. *Et primus angelus tuba cecinit; et facta est grando et ignis mixta in sanguine; et missum est in terram et tertio pars terræ combusta est; et tertia pars arborum concremata est; et omne fenum viride combustum est.*

Isthæc, ut quibusdam placet, denotant supplicia D impiorum et peccatoribus apud inferos constituta, variis modis atque metaphoris per res sensiles, pœnam inferre spatas, adumbrata. Nos autem arbitramur non tertiam tantum mortalium partem ex tota hominum multitudine in futuro sæculo poenias daturam, sed longe maximam: 36 *Lata namque, ut Dominus ait, est porta, et spatiose est via, quæ ducit ad perditionem* ¹⁰, adeoque per hæc significari tormenta et cruciatus, qui hominibus ante sæculi consummationem inferentur: et grandinem quidem indicare, Deum justa ira provocatum ejusmodi flagella coelitus immittere: ignem autem sanguine mistum, quotidianas depopulationes, incendia ili-

dem et cædes per Barbarorum manus illatas, a quibus nimirum tertia pars rerum quæ in terra exstant, absumentur. Bellum enim non tantum homines, sed humi quoque nascentia, ut videmus, laedere et consumere solet. Quin beatus Joel quoque, dum ante magnum diem Domini sanguinem, et ignem, et vaporem sumi exoritura dicit, nostram de jam propositis opinionem valide **conformat.**

CAPUT XXIII.

De secundo angelō, eorumque interitu quæ vitam in mari degunt.

VIII, 8, 9. *Et secundus angelus tuba cecinil; et tanquam mons magnus igne ardens, missus est in mare: et facta est tertia pars maris sanguis: et mortua est tertia pars creaturæ eorum quæ habebant animas in mari, et tertia pars navium interiit.*

Quin ipsum quoque mare simul cum iis quæ vitam in eo degunt, expiatorio igne post communionem carnis resurrectionem conflagraturum, hoc loco insinuari videtur: quam insinuationem, eruditorum quorumdam opinionem secuti, haud improbabilem existimamus. Nihil sane obstare videatur, nisi forsan tertiae partis mentio. Nam multo plures, ut dictum est, sempiternis penitentiis subjiciuntur, quam æternam salutem consequantur. Interim minus fortassis a scopo aberrabimus, si præsentem vitam, quæ metaphorice mare appellatur, isthacæ incommoda subituram, tertiamque, quæ in ipsa vivit, partem plagi istis exercendam, ei consumendum dixerimus, siquidem ob divinorum judiciorum abyssum sit, ut alii quidem scelerati evestigio puniantur; alii vero ad conversionem et pœnitentiam diu multumque exspectentur. Cæterum per montem magnum diabolum designatum arbitramur: id quod quibusdam quoque doctoribus visum est. Hic enim est qui et furoris igne contra genus nostrum ardet, et gehennæ incendiis reservatur, et tempore illo quod illi ad tentandum permisum est, tertiam insularum, et navium, et animantium quæ in mari natant, partem corrumperet et interrimere enixe contendet, quemadmodum olim ætate nimirum beati Job, clarum ejus rei specimen dedit. Nam et mortalium hostis, et iusto Dei judicio peccatorum vindicta est; et lege præterea receptum est, ut quisvis ejus efficiatur servus, a quo legitimus superatus est. Quod si illis qui vitam in mari agunt, sacramque Triadem per verba vel opera blasphemant, mors animæ infertur, nihil est novum aut a ratione alienum.

CAPUT XXIV.

De tertio angelō, et profundum aquarum amaritudine.

VIII, 10, 11. *Et tertius angelus tuba cecinil: et cecidit e caelo stella magna, ardens tanquam facula; et cecidit in tertiam partem fluminum, et in fontes aquarum: (et nomen stellæ dicitur Absinthium:) et facta est tertia pars aquarum in absinthium: et multi hominum mortui sunt de aqua, quia amaro fecerunt.*

37 Amaritudinem absinthii vocabulo denotatam, dolorem qui peccatores in gehenna torquet, hic significare tradunt nonnulli; eosdemque peccatores,

A καὶ κατὰ τὸ αἰσθῆτὸν ἀνήλισται· τοῦ πολέμου οὐ τοὺς ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς γῆς ἐκφύρια πάντα καταναλίσκοντος. Καὶ δὲ μακάριος δὲ Ἰωὴλ αἷμα καὶ σύρ καὶ ἀγριός καπνοῦ πρὸ τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰπὼν ἐλεύσεσθαι, τὴν ἡμετέραν κρατύνει περὶ τῶν ἐκτεθέντων ὑπόληψιν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'.

Περὶ τοῦ δευτέρου ἀγγέλου, καὶ τῆς ἀπωλεῖας τῶν ἐν θαύμασῃ ἐμψύχων.

Καὶ ὁ δευτέρος ἀγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς δρος μέρα πυρὶ καιροφορεῖ εἰλιθη σις τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαύμασης αἷμα· καὶ ἀπέθαρε [καὶ] τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων ἐν τῇ θαύμασῃ καὶ τὰ ἔχοντα ψυχάς· καὶ τὸ τρίτον τῶν καλωτῶν διεφθάρη.

Καὶ τὴν θάλασσαν, κατὰ τὸ δόξαν τισὶ, σὺν τοῖς ἐν αὐτῇ τῷ καθαροφορεῖ πυρὶ καιομένην μετὰ τὴν ἀνάστασιν διὰ τούτων δηλουμένη ἐνοχεῖσκον, εἰ μὴ ἡ τοῦ τρίτου μνήμη ἀνάρμοστος ἡμῖν πρὸς τοῦτο κατεφαίνετο· πλειονες γάρ, ὡς εἰρηται, τῶν σωζομένων οἱ κολαζμενοι. Κατὰ μέντοι ἀναγωγὴν οὐδὲν ἀπεικόνει τὸν περόντα βίον, τροπικῶς ὠνομασμένον θάλασσαν, ταῦτα ὑφίστασθαι, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τὸ τρίτον ταῖς πληγαῖς συντελεῖσθαι· διὰ δὲ τὴν τῶν θείων κρημάτων δημοσιον, [ῃ] τοὺς μὲν παρὰ πόδας κολάζει, τοὺς δὲ μακροβυτεῖ, πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν [ἔργουσα]. Ὁρος δὲ μέρα ἡτούμενα νοεῖσθαι τὸν διάβολον, ὡς καὶ τις τῶν διδασκάλων ἔδιξε, [τῷ] πυρὶ τοῦ καθ' ἡμῶν θυμοῦ καιδιμενον, [καὶ] τῇ γέννη τηρηθῆσθμενον, ἐν τῷ καιρῷ [δὲ] τῆς αὐτοῦ ὄντος ὄνγχωρῆσες, τὸ τρίτον τῶν ἐν θαύμασῃ νήσων τε καὶ πλοίων καὶ νηκτῶν διαφθείροντα, ὥσπερ πάλαι ἐπὶ τοῦ Ἰών πεποιηκεν· ἐχθρὸς γάρ τοι καὶ ἐκδικητῆς κατὰ τὸ θείον δίκαιον κρίμα. Φ γάρ τις ἤτηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. Εἰ δὲ καὶ τοῖς ἐν θαύμασῃ τοῦ βίου δι' Ἑργων ή λόγων τὴν Τριάδα βλασφημοῦσι, δ ψυχικόδει; ἐπάγεται οὐδατος, οὐδὲν ξένον οὐδὲ τοῦ σκοτοῦ ἀπεμφαίνον.

D ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'.

Περὶ τοῦ τρίτου ἀγγέλου καὶ τοῦ κτισμοῦ τῶν κοτυπῶν ὑδάτων.

Καὶ δὲ τρίτος ἀγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἐκεστεῖ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας, καιροφορεῖς ὡς λαζαράς· καὶ ἐκεστεῖ ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς αηγρὰς τῶν ὑδάτων· καὶ τὸ δυομά τοῦ ἀστέρος λέγεται Ἀψίνθιος· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἀγνῶτον· καὶ κολποὶ τῶν ἀρθρῶν ἀπέθαρον ἐκ τῶν ὑδάτων, διεπαρθεῖστα.

Τὴν διὰ τοῦ ἀγγέλου δηλουμένην πικραν, τοῖς κολαζομένοις ἐν γέννῃ ἀμαρτωλοῖς ἐγγινομένην ὄδύνην φασὶ τινες αἰνίτεσθαι· οὓς διὰ τὸ πελ-

τος εκδικασθαις· ὅματα· ἥγούμεθα δὲ καὶ διὰ τούτων τὰ κατὰ τὸν δηλωθέντα καιρὸν ἀλγεινά σημαίνεσθαι. Τὸν δὲ δοτέρα δηλοῦν, ή σύρανθεν ταῦτα τοῖς ἀνθρώποις ἐπέρχεσθαι· ή τὸν διάβολον διὰ τούτου σημαίνεσθαι· περὶ οὐ φησιν [δέ] Ἡσαΐας· Πῶς έκεστεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ Ἐωσφόρος ἐ πρωθετέλλων; Οὗτος γάρ ἀνατροπὴν θολερὸν καὶ πικρὸν δί' ἡδονῆς ποτίζων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ ταῦτην συγχωρεύμενος τὰς τιμωρητικὰς αὐτοῖς ἐπάγειν ἐνταῦθι μάστιγας, οὐ πᾶσι, τῷ δὲ τρίτῳ μέρει, διὰ τὴν τὸν Θεοῦ μακροθυμίαν, καὶ τὸ μὴ ἀποτελεσθαι τὴν ἐν τῷ μέλλοντι [αιῶνι] ἀνταπόδοσιν, τοῖς ἀνυπομονήτοις θανάτου ψυχικοῦ καθίσταται αἴτιος. Ότις γάρ πικρὰ συμβίσται τοῖς πρὸ τῆς συντελείας εὑρισκομένοις· ὃν τὰ δρώμενα πρόδρομα, μᾶλλον δὲ προοίμια, προλαβὼν ὁ Κύριος ἐπιστώσατο. Δέον τοίνυν μὴ βιολομένους κρίνεσθαι, ἡμᾶς αὐτοὺς ἀνακρίνεντα, κατὰ τὸν [Θεῖον] Ἀπόστολον· Εἰ γάρ ἔαυτούς, φησιν, ἐκριτούσει, οὐκ ἀτρινόμενοι· κρινομένους δὲ ὑπὸ [τοῦ] Κυρίου παιδεύεσθαι καὶ εὐχαρίστως τὰς ἐπαγγεῖς τῶν ἀλγεινῶν δέξεσθαι· ὡς δρῶμεν τοὺς εὐγνώμονας τῶν ἀσθετῶν τῷ σώματι, μεθ' ὑπομονῆς τὰς ἐκ τῶν λατρῶν τομὰς καὶ τοὺς καυστήρας φέροντας, ἐπιθυμίᾳ τῆς Ιεσοῦς· ἵνα καὶ ἡμεῖς ψυχικῶς ὑγιαίνοντες, καὶ μηδὲμίαν ὑληγον πρὸς τροφὴν εῇ γεέννῃ τοῦ πυρὸς ἐπιφερόμενοι, μὴ σὺν τῷ κάσμῳ κατακριθῶμεν, ἀλλὰ τῷ Χριστῷ αἰωνίων συμβασιλεύσωμεν. Φέρτες [πᾶσαι] δέξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, [μεγαλούνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια], ἀμα τῷ ἀνάργυρῳ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίᾳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀλλ, καὶ τοὺς ἀτελείητήτους αἰωνίας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΟΓΟΤΗΤΟΣ.
Περὶ τοῦ τετάρτου ἀγγέλου καὶ τοῦ σκοτισμοῦ τῶν φωστήρων.

Καὶ ὁ τέταρτος ἀγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου, καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης, καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φαίη [τὸ τρίτον αὐτῆς], καὶ ἡ νὺξ ἀμοιῶς.

Ἔγούμεθα συγγενῆ καὶ ταῦτα τοῖς παρὰ τοῦ Ιωτὴλ εἰρημένοις περὶ ἡλίου καὶ σελήνης, τοῖς ἥδη προεκτεθεῖσι κατὰ τὴν Δεσποτικὴν περὶ τῆς συντελείας ἀπόφασιν. Φαμὲν δὲ διὰ τοῦ τρίτου τῶν φωστήρων τε καὶ δοτέρων τὸ τρίτον τῆς ἡμέρας τε καὶ [τῆς] νυκτὸς δηλοῦσθαι διάστημα· ὡς ἀντιοῦμεν δὲ τοῦτο δικρανὸν ὁ Θεὸς ἐπάγει τὴν κίκνωσιν· ἀλλὰ τὸ τρίτον τοῦ χρονικοῦ διαστήματος συγχωρῶν τοὺς πεπληγότας ἀλγύνεσθαι, λεληθότων πάσους παρακαλεῖ κατὰ τὸ πλεῖον μέρος τὸ λειπόμενον· τίς γάρ οἶσει τὰ ποτήριαν τῆς θείας ὄργης ἔχετον;

¹⁹ Isa. xiv, 12. ²⁰ I Cor. xi, 31.

A propter multititudinem, aquarum nomine convenienter exprimi. Nos vero per hanc ipsa etiam tristia illa et acerba vulnera denotari existimamus, quae tempore de quo supra diximus, hominibus peccatis obstrictis passim inferentur: per stellam autem, vel mala hanc coelitus venire, vel ipsum certe diabolum. De hoc enim apud Isaiam scriptum exstat: Quomodo e cælo cecidisti, Lucifer, qui mane oriebaris?²⁰ Diabolus namque dum homines per carnis voluptates inebriat, amaram turbulentamque evercionem inducit, neconon flagella cruciatibus plena propter illa inferre sinitur; non quidem omnibus, sed tertiae tantum mortalium parti: atque hoc partim quidem propter Dei patientiam et longanimitatem, quae eos tuerit; partim etiam quod non omnes supplicia, quae in altero saeculo illis sunt preparata qui propter impatientiam, mortis causam sibi attulcrunt, vel contempserunt, vel perfide insiciati sunt. Quod vero illis qui circa saeculi consummationem in vivis comperti fuerint, multa acerba evenient, quorum makorumi prodromos aut processio verius nos jam experti sumus, Dominus ipse dudum ante prædictum. Si ergo judicari a Deo non volumus, nos ipsos judicemus oportet: Si nosmetipos judicaremus, inquit Apostolus, non utique judicaremur²⁰. Par est ergo ut resipiscamus, illataque ab illo vulnera et tristia cum gratiarum actione suscipiamus: sicut videamus homines ægro corpore affectos, modo judicio destituti non sint, sectiones et adustiones, quæ a medicis adhibentur, sanitatis desiderio, æquo patientique animo ferre; quo nos quoque ab animo valentes, nullamque ad intendum gelasimus ignis incendium materiam afferentes, mundi bujus condemnationem evadamus; cum Christo vero in omne ævum felices regnemus; quem deceat omnis gloria, et honor, et adoratio, et maiestas, et magnificentia, cum Patre principiū experie, et sanctissimo Spiritu, nunc, et semper, et in infinita saecula saeculorum. Amen.

CAPUT XXV. SERMO IX.

De quarto angelis, et laminarium obscuratione.

III, 12. Et quartus angelus tuba cecinil; et percussa est tertia pars solis, et tertia pars lunæ, et tertia pars stellarum; ita ut obscuraretur tertia pars eorum, et diei, non luceret pars tertia, et noctis sicut militer.

Arbitramur hanc quoque illis cognata esse quæ de sole et luna et utriusque obscuratione apud prophetam Joelem leguntur; quæ multo ante Dominicanu de saeculi consummatione sententiam prædicta suisce constat. Per tertiam autem luminarium et stellarum partem tertium diei et noctis spatium significari putamus: ut hinc discamus neque tunc quoque Deum pœnam omnis misericordia expertem illaturum: neque enim die et nocte tota sauciatos affligi patietur, sed tertia tantum, hoc est minori temporarii intervallii parte: per illam indulgentiam pœnarumque relaxationem

ad resipiscentiam lacite eos provocans. Quis enim divinæ iræ calicem perferre posset, si pure, hoc est, nulla clementia temperatus, propinetur?

38 VIII. 13. *Et vidi, et audiri vocem unius aquilæ volantis per medium cœli, dicentis [Aliiter, unum angelum volantem per medium cœli, dicentem] voce magna: Væ, vae, vae, habitantibus in terra, de cæteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri.*

Ex his quoque discimus quanta divinorum angelorum sit miseratio, quantaque eorumdem erga homines humanitas. Etenim ad Dei imitationem miseret eos hominum, qui durius propter peccata excipiuntur; multo vero magis illorum, qui ne plagiis quidem suaviter admoniti, emendantur: in quos vel maxime ipsum Væ quadrat; ut qui in terra degant et terrena tantum sapiant; et cœnum verius et pulvarem, quam suave unguentum, quod nostri causa Christus effudit. Porro autem, qui B. ἀμαράντων καὶ βραβείων γίνονται. suam conversationem in cœlis habent, iis tristia resque adversæ immortalē coronam amplissimæ præmia conciliant.

CAPUT XXVI.

De quinto angelō, mysticisque locustis, ac varia earamidem forma.

IX. 1-5. *Et quintus angelus tuba cecinit: et vidi stellam de cœlo cecidisse in terram; et data est ei clavis putei abyssi, et aperuit putum abyssi, et ascendit sumus putei, sicut sumus fornacis magna; et obscuratus est sol et aer de sumo putei; et de sumo exierunt locustæ in terram; et data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terræ: et præceptum est illis, ne læderent serum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem, nisi tantum homines, qui non habent signum Dei in frontibus suis: et datum est illis ne occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus quinque: et crucia eorum, ut cruciatus scorpii, cum perculiū hominem.*

εδόθη αὐταῖς Ira μὴ ἀσκετικῶσιν αὐτούς· ἀλλ’ οὐσμός αὐτῶν ὡς βασανισμός σκορπίου, διατ-

Stellam, quæ hic in terram, nempe in vallem Josaphat, quæ una ex omnibus ad universalis judicii usum reliqua fiet, delapsa asseritur, quidam Dei angelum pœnis irrogandis præfectum esse dixerunt: puteum vero abyssi, gehennam; sumum autem qui inde continuo exhalat, sua obscuritate solem et aerem tenebrosum et quasi ininspectabilem illis reddere, qui æternis cruciatibus addicti sunt. Locustas porro, vermes illos de quibus propheta ait: Et termis eorum non moritur²¹. Ideo autem locustis illis mandavit ne terram aut sœnum offendant, sed homines tantum, quod isthæc jam tum ab interitu et corruptione immunita erunt, cui hoc tempore nostri causa obnoxia sunt: menses denique quinque insinuare inferorum pœnis traditos, brevi quidem prælitoque tempore intensius cruciandos; post illud vero exactum, remissius, in omnem tamen æternitatem. Ego autem una cum illis falcor,

Καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀγγέλου πεπομένου ἐν μεσου-ραρήματι, λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ· Οὐαὶ, οὐαὶ, οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σπάζιτρος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

Οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ διὰ τούτων τὸ συμπαθὲς καὶ φιλάνθρωπον τῶν θείων ἀγγέλων δείκνυται: θεομιμήτως οἰκετειρόντων παιδευομένους τοὺς πλημμελήσαντας· πολλῷ δὲ πλέον τοὺς μηδὲ ταῖς μάστιξι πρός τιςτροφὴν βιάζοντας· οἵτινες [καὶ] μάλιστα τὸ Οὐαὶ ἀμέδει· ὡς ἐπὶ γῆς οἰκουσιν καὶ φρονοῦσι τὰ γῆνα, καὶ χοῦν ἀντὶ τοῦ ἐκκενωθέντος μόρου δὲ ἡμᾶς πνέουσι. Τοῖς γὰρ ἐν οὐρανῷ ἔχουσι τὸ πολλεύμα ἀφορμὴ τὰ δυσχερῆ στεφάνων

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ τοῦ πέμπτου ἀγγέλου καὶ τῶν τοντῶν ἀφλογῶν, καὶ τοῦ ποικίλου τῆς μορφῆς αὐτῶν.

Καὶ ὁ πέμπτος ἀγγελὸς ἐσάλπισε· καὶ εἶδον ἀπέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἀδόθη αὐτῷ ἡ πλειά τοῦ φρέστος τῆς ἀδύσσου· καὶ ἤριξε τὸ φρέστον τῆς ἀδύσσου· καὶ ἀρέθη κακρὸς ἐκ τοῦ φρέστος ὡς κακρὸς καμίου μεγάλης· καὶ ἀσκοτοσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ ἐκ τοῦ κακτοῦ τοῦ φρέστος· καὶ ἐκ τοῦ κακτοῦ ἐξῆλθορ ἀφλογες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀδόθη αὐταῖς ἔξουσι· αἱ ἔχουσιν ἔξουσιν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. Καὶ ἐρρέθη αὐταῖς Ἰτα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρόν, οὐδὲ πᾶν δένδρον· εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἰτιρες οὐκέτι έχουσι τὴν σφραγίδα [τοῦ Θεοῦ] ἐπὶ τῶν μετάπτων [αὐτῶν]. Καὶ Ἰτα βισαρισθῶσι μῆτρας πέτες· καὶ ὁ βισαρισθῶσι μῆτρας πέτες.

Αστέρα τινὲς ἐφησαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντα ἐν τῇ γῇ, ἵνα τῇ ὑπολειφθείσῃ κοιλάδι· Ιωσαφάτ ἐν τῇ χριστεῖ, ἀγγελον θείων είναι ἐπὶ τῶν κοιλάσεων. Φρέστος δὲ τῆς ἀδύσσου, τὴν γένενναν· καὶ ἐξ αὐτῆς τὸν καπτόρον ἐξιόντα, ἀδέατον τοῖς κολαζομένοις τὸν ἥλιον καὶ τὸν ἀέρα ἀπεργάζεσθαι. Ἀκρίδας δὲ, τοὺς σκώληκας· περὶ ὧν τησιν ὁ προσφῆτες· Ὁ σκώληκης αὐτῶν οὐ τελευτήσει. Τὸ δὲ μὴ τὴν γῆν τὴν χόρτον, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους βισανίζεσθαι, χρόνον τινὰ ώρισμένον ἐπιτεταμένω; τούτους κολάζεσθαι [φησι·] μετὰ δὲ τούτον, ὑφειμένως μὲν, αἰωνίως δέ. Ἔγὼ δὲ τὸν μὲν ἀστέρα συνομολόγως είναι θείον ἀγγέλον· τούτον δὲ κατὰ θείων συγχώρησιν τοὺς καταδεικασμένους [τῇ ἀδύσσω] πονηροὺς ἀνάγειν δαίμονας· οὓς δὲ Χριστὸς ἐνανθρωπήσας· Εδησεν· ὅπως πρὸ τῆς συντελείας τὰ οἰκεῖα ἐνεργή-

²¹ Isa. Lxvi, 26.

σαντες, ἀπελευθήτου τύχωσι κολάσεως· κακηδόν A στηλαι, de qua hic sermo, divinum esse angelum: οὐ, τὸν προτιγνόμενον τῶν πονηρῶν ἔργων τῶν προσβολῶν αὐτῶν ζόφον· ὃν παράδειχθεισῶν ἐξουσία τούτοις βάσανίζειν τοὺς ἀνθρώπους δέδοται. Ἡ δὲ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀρέος σκότωσις, τὴν τῶν ἀπολαύσαντων ἀνθρώπων τοῦ φωτὸς αὐτῶν δῆλον φυχικὴν τύψωσιν· ἢ τὴν ἐπὶ τοῖς δυσχερέσι διάθεσιν· σκότος γάρ τοις ἐν δύνασις τὸ φῶς; νενδυσισται. Τὸ δὲ τὰς νοητὰς ἀκρίδας πλήγτειν τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν τῶν σκοτῶν δρμοισθητα, δηλοῦ τὸ ἐν τῷ τέλει τῶν πονηρῶν πρᾶξεων τὸν βλαπτικὸν τῆς ψυχῆς ἐγκεκρύζειν θάνατον· ὃν ὑφίστανται οἱ μὴ σεσημειωμένοι τῇ θειᾳ σφραγίδι τῷ μέτωπῷ· καὶ τῷ φινισμῷ τῶν ζωστοροῦ σταύρου διὰ Πνεύματο; ἄγιου [μὴ] περιλαμπόμενοι, ὥστε κατὰ τὸν Δεσπότικὸν λόγον [μῆτε] λάμπειν καὶ ἐμπροσθεῖν τῶν ἀνθρώπων, τὸ B θέας αὐτῶν, πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ θνήματος. Τοὺς δὲ κέρτε μῆτρας τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν, στημανεῖν ἥγουμενα, ἢ τὸ τοῦχρονού μικρόν. Εἰ γάρ μὴ ἐκολεύθησαν αἱ ημέραι ἐκεῖται, οὐκ ἂν ἐσώθη κᾶσσα σάρκη, κατὰ τὸ Δεσπότικὸν λόγοιν· ἢ χρόνον τινὰ πεμπταῖον, διὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις, δι’ ὃν ἡ ἀμαρτία τοῖς ἀνθρώποις εἰσέρπει· ἢ καιρὸν ὥρισμένον, θερφὸν δὲ μέντη γνώριμον.

πόρο τεντιστιον spatiū, temporis, quo affliccio et cruciatibus porto. Nisi enim Dominus abreviasset dies illos, scribit Marcus, non fuisset salva omnis caro²²: aut alium quenamdam quinarium numerum propter quinque sensus, per quos peccatum in anima illaboratur: aut aliud tempus definitum, soli Deo notum.

Kai ἐν ταῖς ημέραις ἐκείναις, ζητήσουσιν οἱ ἀνθρώποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὑρίσουσιν αὐτὸν· καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται ὁ θάνατος ἀπὸ αὐτῶν.

Kai τὰς ημοιώματα τῶν ἀκρίδων, δμοια ἵπποις ήτοι μαστέροις εἰς πόλεμον. Kai ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφαροι δμοιοι χρυσῷ· καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων. Kai εἰχοτε τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν· καὶ οἱ ὅδοι τες αὐτῶν ὡς λεόντων ἡσαν· καὶ εἰχοτε θώρακας, ὡς θώρακας σινηροῦς.

Kai τὰς δμοιώματα τῶν ἀκρίδων δμοια ἵπποις ήτοι μαστέροις εἰς πόλεμον. Διὰ πάντων τούτων καὶ τῶν ἐφεβῆς λεχθησόμενων, τὰς βρηθεσας ἀκρίδας τιμωρητικοὺς θειους ἀγγέλους τινὲς ἐξελάνοντο, περασθειώς ἐξ ἐκάστου τῶν εἰρημένων τριπολογουμένους· ἢ διὰ τὸ φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν· ἢ διὰ τὸ ταχύ· ἢ διὰ τὸ κολαστικὸν τοῖς ἀξιοῖς ἐπάγον τὴν τετένην κολασιν. Οἷμας δὲ καὶ διὰ τούτων τῶν ἀχρίδων τοὺς πονηροὺς μᾶλλον νοεῖσθαι δαμνονα;

A stellam, de qua hic sermo, divinum esse angelum: hunc autem malignos dæmones, quos Christus homo factus ad abyssum ablegaverat, inde rursum ad tempus, secundum sapientem Dei permissionem, educturum; quo ante sæculi consummationem, quæ ipsorum sunt propria molientes, suppliciis deinceps nunquam finem habituris mancipentur. Fumum autem, significare tenebras illas quæ ex improbis illorum conatibus atque insultibus ortæ, potestatem illis faciunt homines, quos seduxerunt, excrucianti et divexandi. Ast vero solis et aeris 39 obscuratio, interiorem hominum, qui luce illorum utuntur, cæcitatem, aut pravam sane eorumdem in rebus adversis dispositionem insinuat. Siquidem lux, illis qui in gravioribus doloribus et cruciatibus versantur, obscuritas videtur. Quod autem intelligentes locustæ ad scorpionum similitudinem ferunt, mortem autem in pravis operibus inclusam ad finem se prodere indicat; quam etiam sustinunt quotquot frontes divino sigillo signatas non habent, neque vivifice crucis luce per Spiritum sanctum undeque illustrati sunt, ita ut juxta Domini verbum luceant coram hominibus, qui lumen illorum ad divini nominis gloriam referant. Quinque porto mensum spatiū, temporis, quo afflictio et cruciatibus durabit, brevitatem exprimere arbitramur. Nisi enim Dominus abreviasset dies illos, scribit Marcus, non fuisset salva omnis caro²²: aut alium quenamdam quinarium numerum propter quinque sensus, per quos peccatum in anima illaboratur: aut aliud tempus definitum, soli Deo notum.

Kai τὰς ημέραις ἐκείναις, ζητήσουσιν οἱ ἀνθρώποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὑρίσουσιν αὐτὸν· καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται ὁ θάνατος ἀπὸ αὐτῶν.

IX. C. Et in illis diebus querenti homines mortem, C et non invenient eam: et desiderabunt mori, et fugiet mors ab eis.

Per hæc ingens suppliciorum magnitudo subindicatur: solent namque qui magnis cruciatibus detinentur, mortem invocare et exoptare. Quod autem ad eos qui in tormentis vitam degunt, vocata non accedat, illud ex occulto Dei iudicio provenit: judicat enim is mortalium generi utile ac salutare esse, peccatum quod tormentorum parens et conciliator est, pœnaru[m] quæ inferuntur, amaritudine et gravitate exosum illi reddere.

IX. 7-9. Et similitudines locustarum, similes equis paratis ad prælium: et super capita earum tanquam coronæ similes auro; et facies earum tanquam facies hominum. Et habebant capillos sicut capillos mulierum: et dentes earum quasi leonum erant: et habebant loricas sicuti loricas ferreas.

Per hæc omnia et ea præterea quæ mox subiiciuntur, ut quidam putant, insinuantur, locustas de quibus hoc loco agitur, angelos esse divinæ punitiōis ad ministros, per singula arma et ornamenta, quæ parabolicos hic exponuntur, et metaphoricos illis tribuntur, delineatos. Tribuntur autem hæc tam varia et admirabilia illis, ut ipsi aiunt, ad designandam admirabilem qua possent virtutem, sive sonantes terrere, sive gehennæ supplicia promeritos

²² Mag. xiiii, 20.

PATROL. GR. CVI.

punire; sive aliud quodcumque ejusmodi moliri A τοὺς δὲ τοιμασμένους εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον· καὶ
κριτήν. Nobis autem vero similius sit, per predictas
locustas malignos dæmones significari. Hi enim
semper accincti sunt ad bellum nobis inferendum;
gestantque in capitibus suis coronas auri speciem
præ se ferentes, certos utique victoriae contra nos
obtentæ indices; nos enim sumus qui toties illos
coronamus, propositamque victoria turpiter abici-
cimus; quoties voluptatis sensu superamur. Per
mulierum porro *capillos*, seminarum blandimenta,
quibus ad sui amorem carnisque illecebras alle-
clare solent. Per *dentes autem leonum* lethale venenum,
quod spargunt. Per *loricas denique ferreas*,
cordis obfirmatam duritatem.

40 IX, 9-12. *Et vox alarum eorum, sicut vox*
curruum equorum multorum currentium ad bellum.
Et habebant caudas similes scorpionum, et aculei
erant in caudis eorum. Et potestas eorum, nocere
hominiis mensibus quinque. Et habent super se re-
gem angulum abyssi; cui nomen Hebraice Abbadon,
Græce autem Apollyon, Latine habet nomen exterminatoris. Vae unum abiit, et ecce veniunt adhuc duo vae
post haec.

Strepitum alarum intelligentium locistarum ob id
militarium currum strepitum assimilatum putamus,
quod fastu sint elatae, ingentique celeritate præditæ.
Nam, ut propheta alicubi innuit, ex alto nos illæ
impugnant. Quod autem eorum caudas scorpionis
similes asserit, illud infaustum peccatorum exitum
ob oculos nobis ponit; qui utique nos est aliis
quam certus animæ interitus. Peccatum enim cum
consummatum fuerit, generat mortem. Hoc idem
quoque peccatum in causa est, ut quinque men-
sium cruciatus in homines invadat. Quinque porro
mensium spatio peccatum affigere dicitur; partim
quidem propter quinque numero sensus, per quos
ingreditur; partim vero propter temporis brevita-
team, si affectionem illam cum futuri sæculi suppli-
cis, sicut jam ante monuimus, comparemus. Per
horum denique regem diabolum merito accipimus, ut qui vere illos perdat qui fidem ipse habent. Con-
tra quem proinde irreconciliabile bellum geramus oportet; quo vae illa quæ post haec ventura com-
minatur, minus sentiamus.

CAPUT XXVII.

De sexto angelo, et quatuor angelis qui justia Eu-
phratem ligati tenebantur.

IX, 13-16. *Et sextus angelus tuba cecinit: et au-*
didi vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei,
quod est ante oculos Dei, dicentem sexto angelō, qui
habet tubam: Solve quatuor angelos qui alligati
sunt in flumine magno Euphrate. Et soluti sunt qua-
tuor angeloi, qui parati erant in horam, et diem, et
mensem, et annum; ut occiderent tertiam partem
hominum: et numerus equestris exercitus vices mil-
liae dena millia. Et audi vi numerum eorum.
ἀριθμὸν· καὶ διπλῆς τῷ στρατευμάτῳ τοῦ
ἀριθμῶν· καὶ διπλῆς τῷ στρατευμάτῳ τοῦ

Sunt qui hosce angelos quatuor ex primariis et
illustrioribus esse putant; nempe Michaelem, Ga-
bricem, Raphaelem, et Uriellem; qui hactenus qui-

ἐπει τῶν καφαλῶν στεφάνους χρυσούς εἶπεν τῆς καθ' ἡμῶν νίκης φέροντας· οἵ δὲ μεῖς, δταν ἡττηθώμεν, τὴν κακὴν νίκην δι' ἡδονῆς νικῶντες στεφανοῦσθαι νομίζομεν. Τὰς δὲ τρίχας τῷ γυραικῶν, σημαντεῖν τὸ ἀνυπαύθε τῶν δαιμόνων, καὶ πρὸς πορνεῖαν δι-
εγερτικῶν· τοὺς δὲ λεοτελους θόρυβας, τὸ φονικὸν καὶ λοβόν· τοὺς δὲ σιδηροῦς θώρακας, τὸ σκλη-
ροκάρδιον.

B Καὶ η φωνὴ τῷ περιόρων αὐτῷ ὡς φωνὴ ἀρ-
μάτων, ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον.
Καὶ εἶχον οὐράς δμολας σκορπίοις· καὶ κέντεα
ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν. Καὶ η ἔξοντα αὐτῶν,
ἀδικήσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε. Καὶ
εἶχον ἐπ' αὐτῶν βασιλέα τὸν ἀγγελον τῆς ἀβύσ-
σου. Ὄνομα αὐτοῦ Ἐβραῖον Ἀββαδὼν· ἐν δὲ
τῇ Ἑλληνικῇ [ῥήσει] ὄνομα ἔχει Ἀπολλίνων. Ή-
σονται δὲ μία φάγηλον· ιδού δρονται [αἱ] δύο ονται
μετὰ ταῦτα.

Τὴν δὲ φωνὴν τῶν περιόρων τῶν γονιτῶν ἀκρί-
δων, ἀπεικασθῆναι φωνῇ ἀρμάτων πολεμικῶν νο-
μιζομεν, διὰ τὸ μετάρσιον αὐτῶν καὶ δέξι· πολεμοῦσι
γάρ τιμᾶς ἀπὸ θύμους, ὡς φησι Δαθίδ ὁ μακάριος.
Τὰς δὲ δμοιωθεσας τοῖς σκορπίοις οὐράς αὐτῶν,
τὰ τῶν ἀμαρτιῶν τέλη, [αἰνίττεσθαι] τίκτοντα ψυ-
χικῶν θάνατον· η γάρ δμαρτία ἀποτελεσθεῖσα, ἀπο-
κύει θάνατον· δι' ης η πετάμηνος βάσανος τοις;
ἀνθρώποις ἐπέρχεται· διά τε τὸ τοῦ χρόνου θλίγον,
τῷ μέλλοντι αὖτις συγχρινόμενον· διά τε τὰς πάντες
αἰσθήσεις, οὐτων παρ' ἡμῶν ἐκληφθεῖσας ὡς γέγρα-
πται. Τὸν δὲ τούτων βασιλέα τὸν διάδολον νοεῖσθαι
ἀκόλουθον, τὸν ἀληθῶν τοὺς αὐτῷ πειθομένους
ἀπολλύοντα· πρὸς δὲ ὅπας δισπονθον ἀναλάθωμεν πό-
λεμον, ἀπειλήμενον εἰλεύεσθαι τὰς μετὰ ταῦτα δύο
ονται.

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'.

Περὶ τοῦ ἑκτοῦ ἀγγέλου καὶ τῷ ἐπὶ τῷ Εὐφρά-
τῃ λυδομένων ἀγγέλων.

D Καὶ δέκτος ἀγγελος ἀσάλπιστος· καὶ ἔκουσα
φωνῆς μᾶλις ἐν τῷ πεσσόφων κεράτων τοῦ θυ-
σιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ διάκονος τοῦ Θεοῦ,
λεγούσης τῷ ἑκτῷ ἀγγέλῳ· Ο ἔχων τὴν σά-
λιγγον, λύσον τοὺς τεσσαράς ἀγγέλους τοὺς δε-
δεμένους δέκα τῷ κοταμῷ τῷ [μετάλλῳ] Εὐφράτῃ·
καὶ ἀλύθησαν οἱ τεσσαρες ἀγγέλοι οἱ ἡγομασμέ-
νοι εἰς τὴν ὥραν, καὶ ἡμέραν, καὶ μῆναν, καὶ
ἔτιαντον· Ιαδάκοντειρωσι τὸ τρίτον [μέρος] τῶν
Ιαππικοῦ, μυριάδες μυριάδων. Ἔκουσα τὸν ἀγ-
γελόντων αὐτῶν.

Τούτους φασι τινες τοὺς τεσσαράς ἀγγέλους·
Μιχαὴλ είναι, καὶ Γαβριὴλ, καὶ Οὐριὴλ, καὶ Τα-
ραφαὴλ· τοὺς προσδεδεμένους; τῇ εὑφροσύνῃ τῆς

[Θείας] θεωρίας· ἀπολύτους δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως μετὰ ἀναριθμήτων ἄγγέλων, εἰς τὴν τῶν ἀπειδόντων κατάκρισιν· δι' ὧν τὸ τρίτον ἀφανισθήσεται. Ἐγώ δὲ καὶ τούτους οἶμαι πονηροτάτους εἶναι δαίμονας, δεθέντας ἐν τῇ Χριστοῦ παρουσίᾳ· οὓς κατὰ θεῖον πρόσταγμα ἔκ τοῦ ὑπερουρανίου θυσιαστηρίου ἐξερχομένους, οὐ διὸ ἐν τῇ παλαιᾷ σκηνῇ ἀντιτύπων, ὃντα θεου ἄγγέλου λύεσθαι, ὅπετε ταράξαι τὰ θύην, οὐ μόνον κατὰ Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀλλήλων· ὡς ἂν οἱ μὲν δόκιμοι καὶ πιστοὶ φανεροὶ γένωνται, καὶ μειζόνων ἀμοιβῶν καὶ τῶν ἀνων μονῶν καὶ ἀποθηκῶν ἀξιοὶ φανᾶσιν, ὡς εἴτες ὥριμοι· οἱ δὲ ἀχρύσιες, ἀσεβεῖς, καὶ λίαν ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀμετανόητοι, ἐνθάδες ἐνταῦθα [δι' αὐτῶν] κολαζόμενοι, ἡμερώτεράς τῆς καταδίκης ἐν τῇ κρίσει τύχωσιν. Εἰ δὲ τῷ Εὐφράτῃ προσδένενται, οὐδὲν ἔνον· οἱ μὲν γάρ, εἰς τὴν ἀδυσσον· οἱ δὲ, εἰς τοὺς χοίρους [τότε] οἱ δὲ, εἰς ἑτέρους τόπους, κατὰ τὸ παραστάν τῷ θεῷ, θριξι καιροῦ κατεβικάσθησαν, μετὰ τὸν πανελίθιον κατεβάσθησαν. Ισως δὲ [καὶ] διὰ τῆς τοῦ Εὐφράτου μηδῆς θηλοῦται ἐκ τῶν μερῶν ἐκείνων ἔξιντα τὸν Ἀντίχριστον. Περὶ δὲ τοῦ πλήθους τῶν δαιμόνων ἀμφιβάλλειν οὐ χρή. Πάντες γάρ οἱ ἀγιοὶ πεπληρώθωσι αὐτῶν τὸν ἀέρα λέγουσι. Τι δὲ δηλοῖ τὸ τρίτον τῶν ἀποκτενομάνων, καὶ ἦδη προειρήκαμεν.

*ad tempus ablegatos suis, in omne postea secum
nem gerunt, integrum absolverint, apud inferos cruci-
tionem fieri, quod Antichristus ex illis locis exori-
titudine non est dubitandum, cum omnes sancti
vero demonstret tertia pars interemptorum, et jam*

Καὶ διὰς εἰδορ τοὺς Ἰπποὺς ἐτῇ δρόσει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῷ, ἔχοντας θάρατας πυρίους, καὶ ὑακινθίους, καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεγαλαι τῶν Ἰππων ὡς κεγαλαι λεόντων καὶ εἰς τὸν στομάτων αὐτῶν ἐξεπορεύετο πῦρ, καὶ πατρὸς, καὶ θεῖος. Ἀπὸ τῶν τριών π.Ιηγῶν τούτων ἀκετάρθη τὸ τρίτον τῶν ἀρθρώπων, ἀπὸ τοῦ πυρδός, καὶ τοῦ πακροῦ, καὶ τοῦ θείου, τῶν ἐπεπονημένων ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. Ἡ τάρη ἔκουσια τῶν Ἰππων, ἐτῇ στόματι αὐτῶν ἦστε, καὶ ἐτεῖαις οὐδοῖς αὐτῶν αἱ τάρη οὐδοῖς αὐτῶν. διο-

"Ιππονος δὲ [δικαιως] οίμαι λέγεσθαι, ή τοὺς θηλυμανεῖς καὶ κτηνώδεις ἀνθρώπους· ή τοὺς υπο-βεβηκότας καὶ ἀρχομένος ἐν τοῖς δαίμοσιν· ἐπιβά-ταις δὲ, τοὺς τούτων κατάρχοντας. "Εθος γὰρ τύ-τοις, οὐ μόνον ἀλλήλοις ὑπηρέταις, ἀλλὰ καὶ πονη-ροῖς ἀνθρώποις δργάνοις πρὸς τὴν τῶν διμοφίλων ἀνθρώπων ἐπιβούληται κεχρῆσθαι. Τούς δὲ συρίους καὶ ὑπεισθέντος καὶ θειώδεις θώρακας, τῆς ἀερίου τῶν πονηρῶν πνευμάτων οὐδείς, καὶ τῆς καυτοτικῆς ἴνεργειας εἶναι σημαντικούς νομίζομεν· τὰς δὲ κεχαλάς τῶν λεόντων, τὸ φονικὸν αὐτῶν καὶ θη-ρωδεῖς αἰνίττεσθαι· τὸ δὲ ἐκπορευόμενον πέρι σὺν καπνῷ καὶ θειῷ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, δ' οὐ τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων ἀποκτένεσθαι τρεπίηται, η τὰς διὰ τῶν λοβῶν [αὐτῶν] προσβολῶν καὶ εἰσιγή-σεων ἀμαρτίας τοὺς καρποὺς τῇ; καρδίας φλογίζου-σες αἰνίττεται· η τὰς ἐκ τῶν βαρβαρικῶν χειρῶν

dem divinæ contemplationis jucunditati et ubertati
alligati tenentur; tunc vero, nimirum sub diem
judicii, cum innumerabilium angelorum multitudine
ad impiorum condemnationem solventur, ac tan-
quam Dei ministri tertiam mortalium partem in-
ternecioni dabunt. Ego vero hosce etiam non an-
gelos, sed pessimos dæmones esse existimo; quos
juxta divinum mandatum e sublimi celorum altari
(cujus exemplum in veteri tabernaculo exstebat)
ejectos, et per Christi in carnem adventum ad cer-
tum locum ablegatos et alligatos, unus quispiam
ex angelorum numero liberos eo tempore dimittet,
quo gentes conturbent et vexent, easdemque non
tantum adversus Christianos, sed contra se invicem
quoque instigent; ut hac demum ratione tentatio-
nis igne probati fideles manifesti flant, ampliorique
mercede et splendidiori in celis mansione, et apo-
theaca denique tanquam maturum purumque triti-
cum nobiliori digni habeantur: paleæ autem et
impii insignesque peccatores **41** et obstinari, ad
unum omnes juste hic puniti, clementiori condem-
nationis sententia in judicio illo seriantur. Si autem
quatuor pluresve dæmones Euphrati vere alligari
asserantur, nihil novi aut inusitatii asseritur. Con-
stat namque alios in abyssum sæpe amandatos,
alios in porcos ejectos, alios alio pro Dei voluntate
ubi primum videlicet bellum, quod adversus homi-
nandos. Credibile fit quoque *Euphratis* ob id men-
surus credatur. De lugenti autem dæmonum mul-
taerem hunc dæmonibus resertum asserant. [Quid
diximus.]

C IX, 17-19. Et ita vidi equos in visione : et qui sedebant super eos, habebant loricas igneas, et hyacinthinas, et sulphureas : et capita equorum erant tanquam capita leonum ; et de ore eorum procedebat ignis, et fumus, et sulphur. Ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum, de igne, et de fumo, et sulphure, que procedebant de ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore eorum est, et in caudis eorum. Nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita : et in his noceunt.

Per Equos hoc loco designari arbitramur homines veneri luxuique deditos, belluinamque vitam ducentes: aut dæmones sane, qui aliorum imperio veluti servi subjacent; quorum vectores sunt Spiritus qui principatum inter reliquos tenent. Dæmones namque, receptio apud ipsos more, non modo mutuas sibi invicem operas præstant, verum pravis quoque hominibus famulari, iisdemque vicissim tanquam organis ad aliorum cognatorum hominum fraudem et insidias uti solent. Cæterum per ignes, et hyacinthinas, et sulphureas loricas, aeras sceleratorum spirituum naturas, ignesque eorumdem vires et operationes insinuari credimus. Per leonum capita autem letale efferauntque nocendi studium: Per ignem denique, qui cum fumo et sulphure ex ore illorum egressus, tertiam hominum partem non absque comminatione interem-

plurus asseritur; aut peccata quæ per letiferos dæmonum insultus, versatasque illorum suggestiones in animum ingrediuntur, cordisque fructus incendunt; aut vastitatem et deprædationem illam, quæ per Barbarorum manus civitatibus inferetur; aut frequentes certe cædes sanguinisque effusiones, quæ juxta divinam interminationem tertiam hominum partem e medio tollent. Recte autem illorum caudas serpentibus assimilat; siquidem omnium diabolicarum suggestionum scopus est, infundere virulentum peccatum, quod est mors animæ.

IX, 20, 21. *Et cæteri homines, qui non sunt occisi in his plagiis, neque pœnitentiam egerunt de operibus manus suarum, ut non adorarent dæmonia, et simulacra aurea et argentea et aerea, et lapidea et lignea; quæ nequa videre possunt, nequa audire, nequa ambulare: et non egerunt pœnitentiam ab homicidiis suis, neque a veneficiis suis, nequa a fornicatione sua, nequa a furtis suis.*

42 Hæc cum præcedentibus cohærent: nam cum paulo ante dixisset tres illas plagas tertiam hominum partem absunpsisse, et quædam interea interposuisse, hic nunc subjicit cæteros homines, quibus parcitum erat, hoc est, quibus plagæ prædictæ illatae non fuerant, pœnitentiam repudiassæ; neque ab idolatria, neque a cædibus, neque a scortationibus, neque a furtis, neque a veneficiis, quibus assueverant, sece continuisse; adeoque eisdem quas reliqui, vel graviores quoque calamitates et miseras propediem subituros esse. Significatur autem per hæc universalè cladem ex divina ira profectam, mundum olim oppressuram. Multus namque et varius error bacchatur inter illos qui veritatem non cognoverunt; e quibus alii adorant simulacula; alii creaturam pro Creatore observant; alii alio modo errant. **Et** quævis compariantur qui Deum se agnoscere non diffidentur, attamen factis illum negant. Cujusmodi inter cæteros sunt, qui, externa pietatis larva contenti, virtutem illius nihil curant. Alii avaritiæ dæmoni servient: quibus divinus Apostolus idolatriæ notam impingit. Ait enim: *Et avaritiam, quæ est simulacrorum servitus* ²². Faxit Dominus, ut nos siuercam germanamque in Christum fidem vivis operibus ostendentes, terribilem illam Christi vocem, Amen, amen dico vobis, nescio vos ²³: et alteram illam: *Discedite a me, omnes operarii iniquitatis* ²⁴, nunquam audiamus; verum beatam illam modisque omnibus optabilem patentibus auribus lauriamus; *Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis a constitutione mundi regnum* ²⁵. Gratia et clementia et misericordia illius qui crucem sponte propter nos sustinuit, hoc est, Christi Dei et Domini nostri: cum quo, Patri una cum sancto vivissimique Spiritu sit gloria, nunc, et semper, et in secula seculorum. Amen.

²² Coloss. iii, 5. ²³ Matth. xxv, 12. ²⁴ I Mac. iii, 6. ²⁵ Matth. xxv, 34.

Α ἐπαγομένα; πυρπολήσεις ταῖς πόλεσι καὶ αἱματεχνίας κατὰ θελαν συγχύρησιν· δι' ὧν, ὡς δρῶμεν, οὐχ ἔττον τοῦ τρίτου μέρους τῶν ἀνθρώπων ἥψανται. Καλῶς δὲ τὰς οὐράς αὐτῶν ὅμοιας, φησιν, θρεσι [κακτημένοις κεφαλάς] τὰ γὰρ τέλη τῶν δαιμονικῶν ὑποσπόρων, ισθδος; ἀμαρτία καὶ ψυχικὸς [ὑπάρχει] θάνατος.

Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ οὐκ ἀπεκτρόπωσαν ἢ ταῖς κληροῖς αὐτῶν, οὐ μετερόπωσαν ἢ τῷ ἔργῳ τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵτα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια, καὶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ. καὶ τὰ δρυπᾶ, καὶ τὰ χαλκᾶ, καὶ τὰ λίθεα, καὶ τὰ ξύλικα, ἢ οὗτοι βλέπειν δύνανται, οὗτοι δικούσι, οὗτοι κερπιστεῖν· καὶ οὐ μετερόπωσαν ἢ τῷ φύρῳ αὐτῶν, οὗτοι ἢ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν, οὗτοι ἢ τῆς πορείας αὐτῶν, οὗτοι ἢ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

[*Kai ol loipoi tōn anthrōpōn ol ouk akpektēdymthrōtar. —] καὶ τοῦτο τῶν προηγουμένων ἤρηται. Εἰπὼν γὰρ ἀνωτέρῳ ἀπὸ τῶν εριῶν [πληγῶν] τούτων ἀποκτανθῆναι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ παρενθεῖς τινα, ἐπήγαγε· Καὶ οἱ λαοὶ τῶν ἀνθρώπων δοῖ φειδοῦς ἀξιωθέντες, καὶ ταῦτα μὴ πεπονθότες, ἀμετανόητοι μεμεήκασι, μῆτε τῷ εἰδωλολατρίᾳ, μῆτε τοῖς φόνοις καὶ ταῖς πορνείαις, καὶ τοῖς κλέμμασιν αὐτῶν καὶ ταῖς γοντείαις ἀποτάξαντες, τοῖς αὐτοῖς ὑποκείσανται. Δηλοῦται δὲ ἐκ τούτων παγκόσμιων τὴν ὄργην ἐπάγεσθαι. Ποικίλη γὰρ πλάνη βαχκεύει ἐπὶ τοῖς μὴ ἐπιγινώσκουσι τὴν ἀλήθειαν ἔθνεσι, [καὶ] τοῖς μὲν, εἰδῶλα προσκυνοῦσι· τοῖς δὲ, τὴν κτίσιν ἀντὶ τοῦ Κτίσαντος· καὶ τοῖς μὲν τὸν Θεὸν ἐμολογοῦσιν εἰδέναι, ἀρνοῦμένοι δὲ δι' ἔργων· καὶ τὴν μὲν μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας περικείμενοις, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἀποβαλλομένοις. Καὶ τοῖς τῷ μαμμανῷ δουλεύουσι διὰ τῆς φιλαργυρίας, εἰδωλολατρίαν ἐγκαλεῖ δ [Θείος] Ἀπόστολος, εἰπών· *Καὶ τὴν φιλαργυρίαν, ἡτις ἐστιν εἰδωλολατρία.* Γένοιτο δὲ ἡμᾶς ἔργοις ἐπιδεικνυμένους τὸ εἰλικρίνες καὶ γνήσιον τῆς εἰς Θεὸν πίστεως, ἀνηκόους γενέσθαι τῆς φιλερεψίας ἐκείνης φωνῆς τῆς [οὐτω] λεγούσης· Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς· [καὶ τὰ ἔξης·] Παρεύεσθε δέ τοις, [οἵ] θέργαται τῆς ἀνομίας. Τῆς δὲ μακαρίας [μακάριον] ἀκοῦσαι καὶ εὐχατίας· Αδεῖτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ηγεμονίαν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς καθομον. Χάριτι [καὶ φιλανθρωπίᾳ] καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ δι' ἡμᾶς σταυρὸν ἔκουσιώς ὑπομείναντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· μεθ' οὐ τῷ Πατρὶ δόξα, ἀμαρτίᾳ γάρ [καὶ ζωοποιῷ] Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.*

Περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ περιβεβλημένου τερψθῆντος
καὶ λύσης, καὶ τὴν συνέλειαν προμηνύοντος.

Καὶ εἶδον [άλλοτ] ἄρρενον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανὸν περιβεβλημένον τερψθῆντος·
καὶ ἦρις ἐξεῖ τῆς περιβεβλημένης αὐτοῦ· καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος· καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς
στόλοι δύναμες.

Τοῦτον ἄγγελον νοεῖσθαι ή τε τερψθῆντος καὶ τῇ
λύσῃ καὶ τῷ ἡλιοπρεπές φῶς [αὐτοῦ] ἐμφανιζούσι·
διὰ τούτων γάρ τὸ οὐράνιον καὶ ποικίλον ἐν ἀρεταῖς;
καὶ τὸ φωτεινὸν τῆς ἀγγελικῆς οὐσίας τε καὶ νοήσεως
δείκνυται. Οἱ δὲ τοῦ πυρός στόλοι, τὸ φοβερόν καὶ
πλαστικὸν κατὰ τῶν ἀνοσιουργῶν σημαίνουσι, τῶν
τις ἐν τῇ γῇ ληστευόντων, τῶν τε ἐν τῇ θαλάσσῃ
πειρατευόντων. Άιδι τῇ μὲν τὸν δεξιόν, τῇ δὲ τὸν
δριστερόν πόδα ἐπέθηκεν, ἵνα τῶν ἐν ἔκατέρη
παρανόμων τὴν δίκην αἰνίξῃται.

Καὶ εἶχεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἡνε-
γμένον. Καὶ έθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιόν
ἐπει τῆς θαλάσσης· τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπει τῆς
γῆς. Καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, δισπεράτη
καὶ διεκράξας· καὶ ἐπει τὸν δεξιόν πόδαν
τὰς ἑντάνων φωνάς.

Τὸ δὲ βιβλαρίδιον, ἀπει μικρὸν δύν, καὶ [σφόδρα]
ὑποκοριστικῶς λεχθὲν, τῶν σφόδρα πονηροτάτων
τὰ δύνατα καὶ τὰς πράξεις περιέχειν μοι φαίνεται·
όν των ἐν γῇ ληστευόντων ἢ ἐπέρωτας ἀνοσιουργούν-
των, καὶ τῶν ἐν θαλάσσῃ πειρατευόντων. Ὡν τὴν
κλίσιν εἰνίεται, τοὺς πυρίνους πόδας ἀκτεῖναν
ἐπει τε τὴν γῆν, ἐπει τε τὴν θάλασσαν ὁ ἀγγελος.
Καὶ ἡ φωνὴ δὲ τοῦ ἀγγέλου δρυγμῷ λέοντος ἀφ-
ομοιωθεῖσα, τὸ φοβερόν καὶ ἀνύποιστον τῆς αὐτοῦ
ἀπειλῆς ἐνδείκνυται. Καὶ μάρτυς Δανιήλ, ὁ μῆδε
προσηνῆ μῆτιγε ἀπειλούντα δυνηθεὶς ἀγγέλου ἀπό-
νων θεάσασθαι. Τὰς δὲ ἐπει τὸν δρυγμῷ λέοντος ἀφ-
ομοιωθεῖσα, ἡ φωνὴς νοεῖσθαι ἐξ ἑνὸς διαρθρουμένας ἀγ-
γέλου· ἢ ἐπει τέτρος ἀγίους ἀγγέλους τὰ μέλλοντα
πραγορεύοντας· ὡς ἑντεῦθεν δηλούσθαι τοῦ προτέ-
ρου ἀγγέλου τούτους εἶναι δευτερεύοντας, καὶ ἑκεῖθεν
τὴν ἀφορμὴν τοῦ προφητεύειν λαμβάνοντας, κατὰ
τὴν τῷ μασκαρίῳ διονυσίῳ διωρισμένην ἀγγελικήν.
εἴταξαν.

huius erant, prædicantes. Quod si admittatur, statuendas a primo tulisse, vaticinandi quæcūque aliis ab ipso R. Dionysius de angelorum inter se ordine et illuminatione scribit.

Καὶ διεκράξας αἱ ἐλάλησαν αἱ ἐπει τὸν δρυγμόν,
καὶ μετὰ ταῦτα γράψαι, δείκνυται ἀδηλα εἶναι τὸν τὰ
δὲ αὐτῆς τῆς πετρός καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβά-
σιας ἀρματησόμενα· ἐξ ὧν ἐκ τῆς οὐρανίου φωνῆς
ἐνσηγγελευσθῆς ἔμαθε· τῇ μὲν διανοίᾳ τὰς φωνὰς
ἰνσημάνεισθαι, τὴν δὲ τελεῖαν κατάληψιν καὶ [τὴν]

*De angelu circumdato tride et nube, qui saeculi con-
sumationem denuntiabat.*

X. 1. Et vidi alium angelum fortem, descendente
de cœlo, amictum nube: et iris in capite ejus; et
facies ejus erat ut sol, et pedes ejus tanquam colu-
mina ignis.

Hunc aliquem ex sanctorum angelorum numero-
exstitisse, indicium faciunt nubes, et iris, et solare
lumen. Per hæc enim varius virtutum cultus, ange-
licæque substantiae atque notitiae splendor et lux
indicantur. At vero columnæ ignea, vim illam de-
notant qua angelii eos pérterrefacere et punire valent
et solent, qui impia designant, præcipue vero illos
qui latrocinaunt in terra, aut piraticam exercent
in mari. Ea propter hunc dextram pedem, ut paulo
poss audiemus, imposuit; illi vero sinistrum; nempe
quod utrobiq; prævaricantium poenam exprimat.

X. 2, 3. Et habebat in manu sua libellum apertum;
et posuit pedem suum dexterum super mare, sini-
strum autem super terram: et clamavit voce magna,
quemadmodum cum leo rugit; et cum clamasset,
tremula sunt septem tonitrua voces suas.

43 Libellus hic veluti parvus magnaque cum
diminutione expressus, hominum insigniter ne-
quam et aceleratorum nomina et acta continere-
videtur: cuiusmodi inter cæleros sunt, qui latro-
cinia in terra, aut piraticam in mari exercent, aut
quovis alio modo impietati student; quorum sup-
plicium per hoc insinuat angelus, quod inflammato-
pedes simul super terram et mare extendit. Vox
autem angelii leonis fremiti assimilata, terroris-
quem incutere assulet magnitudinem, ingentem-
que angelicæ comminationis et punishmentis acer-
bitatem, qua in impios fertur, significat. Cui rei
luculentum testimonium perhibet propheta Daniel:
quippe qui neque comminantem, neque asperne in-
crepantem, sed amice blandientem angelii vocem,
citra magnam molestiam animique consternationem,
perorre non potuit. Per septem autem tonitrua, vel
septem voces ex uno angelo profectas intelligere
possimus: vel septem alias sanctos angelos, quae
secundum sumpsisse; idque consentanee ad ea quæ
R. Dionysius de angelorum inter se ordine et illuminatione scribit.

X. 4. Et cum locuta fuissent septem tonitrua
voices suas, ego scripturus eram: et audivi vocem de-
cœlo dicentem mihi: Signa que locuta sunt septem
tonitrua, et noli ea scribere.

Per hæc indicatur, multa hoc tempore incerta-
esse, quæ per experimentum certumque rerum
eventuum olin patet. Monetur hie namque per
cœlestem vocem evangelistæ, ut tonitruum voces
menti nunc iampli imprimat; perfectam autem
illarum comprehensionem plenamque intelligentiam,
novissimis temporibus asservet. Obsignales

namque et obseptos ejusmodi sermones esse, ipse **A** ταμιεύεσθαι. Ἐσφραγισμένους γάρ καὶ ἐμπεφραγμένους τοὺς τοιούτους λόγους, καὶ δανιήλ ἐδιδάσκετο [ποτε.]

IX, 5, 6. *Et angelus quem vidi stantem super mare et super terram, levavit manum suam dexteram ad cælum; et juravit per viventem in sæcula sæculorum, qui creavit cælum et ea quæ in illo sunt, et terram et ea quæ in ea sunt, et mare et ea quæ in eo sunt, quia tempus non erit amplius.*

Cum Deus nullum se majorem habeat per quem jurare possit, per semelipsum jurare solitus est: angeli autem, tanquam res create, per Creatorem jurant, eaque quæ dicunt, propter nostram diffiditatem et incredulitatem, cœlestis nominis attestatio confirmant. Jurat hic autem, nullum post hac amplius tempus fore; alique hoc vel in futuro sæculo, in quo nullum existabit tempus, quod sole hoc sensili measuretur; sed vita tantum æterna, quæ temporarium numerum excedit: aut tempus certe longum post sextam angeli vocem non futurum; eo quod jam tum ad exitum tendant, quæcunque ante prædicta erant. Quare etiam subdit;

Sed in diebus vocis septimi angelī, cum cœperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei, sicut evangelizavit per servos suos prophetas.

44 Per hæc significari arbitror, post absolutam sex sæculorum periodum, in diebus septimi sæculi (quod tempus per septimam tubam exprimitur) ea omnia quæ per sanctos prophetas dicta erant, et ante expleta non erant, tum demum, nempe ad sæculi finem, certo eventura. Harum autem rerum expletionem ob id *Evangelium lætum ne nuntium appellat*, quod æterna requies sanctis jam tum parata erit.

CAPUT XXIX.

Ut Evangelista librum ex angelo suscepit.

X, 9. *Audiri vocem de cælo iterum loquentem mecum, et dicentem: Vade, et accipe librum aperatum de manu angeli stantis super mare et super terram.*

Et hic rursum alia virtus angelica, ex eorum ordine qui primatum obtinunt, evangelistæ appareat; eidemque, ut de manu angeli librum, hoc est, certam earum rerum notitiam quæ oraculo tradebantur, suscipiat, præcipit.

X, 9. *Et abii ad angelum, dicens ei ut daret mihi librum. Et dixit mihi: Accipe librum, et devora illum; et faciet dmaricari ventrem tuum; sed in ore tuo erit dulce tanquam mel.*

Suavis sane et iucunda futurorum cognitio accedit tibi; allamen amarum rodet ventrem, hoc est, cor tuum: (hoc unum enim spiritualium alimentorum capax est). Sauciaberis namque eorum commiseratione, quos justo Dei judicio gravia divinitus-

γένεσης τοῦ πολέμου λόγους, καὶ δανιὴλ ἐδιδάσκετο [ποτε.]

Καὶ δ ἀγγελος δι εἰδος ἀστῶς ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ὥμοσετο ἐπὶ τῷ ζωτὶ [Θεῷ] εἰς τοὺς αἰώνας [τῶν αἰώνων], δὲ δεκτιστε τὸν οὐρανόν καὶ τὰ ἐπὶ αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐπὶ αὐτῆς, δι τὸ χρόνος οὐκέτε ἔσται.

Καὶ δ ἀγγελος ὥμοσετο ἐπὶ τῷ ζωτὶ Θεῷ. Θεὸς μὲν γάρ, κατ' οὐδενὸς ἔχων [μείζονος] δρόσαι, καθ' εαυτοῦ δρυμούσιν· ἄγγελοι δὲ, ὡς κτίσματα, κατὰ τοῦ Κτίσαντος, τὰ ὑπὸ αὐτῶν λεγόμενα, διὰ τὴν ἡμετέραν ἀπίστιαν, δρυμύτες πιστούνται. Ὁμνυσι δὲ χρόνον μηχετεί εἶναι, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰώνι], ἐν τῷ οὐρανῷ τοῦ ζωτὸν ηλιψιμονος; ἀλλὰ ζωὴ αἰώνιος ἀριθμὸν χρονικὸν ὑπερβαίνουσα· ἢ χρήνος οὐκέτε μαρδὸς μετὰ τὰς ἔξι φωνὰς τοῦ ἀγγέλου, τοῦ τέ προφητεύθεντα πληρωθῆναι. Διδοὶ ἐπάγει.

'Ἄλλ' ἐπὶ ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐθόδου ἀγγέλου, διατελεῖ σαλιζειν, [καὶ] τελεσθῆ τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ ἐνηγγελισατο τοῖς θαυματούσι δούλοις τοῖς προφήταις.

Ἐκ τούτων γάρ σημαίνειν οἷμαι, μετὰ τὴν έξ αἰώνων παραδομήν, ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἐθόδου αἰώνος, τοῦ διὰ τῆς ἐθόδους σημαινομένου σάλιτρος, τὰ ἐπὶ τῶν ἀγίων προφητῶν εἰρημένα, πρὸς τῇσι συντελείσι συμβήσεσθαι. Ἐναγγελισμὸς δὲ, ἢ τούτων ἐκπλήρωσις· διὰ τὴν ἡτοιμασμένην τοῖς ἀγίοις ἀγάπαυσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ.

"Οκως τὸ βιβλιαρίδιον ἐκ τοῦ ἀγγέλου ἐναγγελεῖται εἰληφετ.

Καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἥκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λέτουσα· "Ὕπαγε, λάβε τὸ βιβλιαρίδιον τὸ ἡγεμονέστερον ἐπὶ τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἀστῶς ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

D Καταῦθα ἀλλη τις ἀγγελικὴ ὑπερτέρα δύναμις τῷ εὐαγγελιστῇ ἐγκελεύεσθαι φαίνεται, διὰ τῆς βίβλου τὴν γνῶσιν τῶν χρηματικῶν ὑποδεξασθαι.

Καὶ ἀπῆλθορ χρός τὸν ἀγγελον, λέγων αὐτῷ· Λόρδος μοι τὸ βιβλιαρίδιον. Καὶ λέγει μοι, Λόρδε, καὶ κατέφαγε αὐτόν· καὶ πικραρεῖ σου τὴν κοιλίαν· ἀλλ' ἐπὶ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.

"Ἔσται γλυκέται ὡς μέλι.—Γλυκεῖα μέν σοι, φησίν, τῶν μελλόντων γνῶσις· πικρανεῖ δέ σου δμας τὴν κοιλίαν, δηλαδὴ τὴν καρδίαν τὴν τῶν λογικῶν τροφῶν χωρητικήν, τῇ συμπαθείᾳ τῶν τὰς θεηλάτους κατὰ τὸ θεῖον κρίμα δεχομένων μάστιγας. Νοεῖται

Ω καὶ ιτέρως· διὰ ἐπείπερ ἀγιος ὁν, τῆς πείρας Α que illata flagella excipient: — Exponi aliter quoque hic locus potest. Etenim cum evangelista vir magnæ sanctitatis esset, improba facta per experientiam non gustaverat: verum ubi librum, qui improborum et nequam hominum facta continebat, devoraverat, edocitus est, dulcedinem quam amaritudinem, hoc est, in pœnam et cruciatum,

peccatum initio offert, post opus patratum in veri.

Καὶ Ιωάννος τὸ βιβλιόν τοῦ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου· καὶ κατέφαγον αὐτὸν. Καὶ ήρεν τῷ στόματι μου ὡς μέλι γλυκύν· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτὸν, ἐπικράτη ἡ κοιλία μου.

Καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτὸν, ἐπικράτη ἡ κοιλία μου. — Γλυκεῖα ἡ βιβλίος ἐν τοῖς προϊμοῖς, διὰ τὰ φαιδρά· ἐπίπονος δὲ πρὸς τῷ τέλει, διὰ τὰς πληγάς· ὕστερον καὶ ἡ ἀμαρτία γλυκεῖα μὲν τῇ γεύσῃ, πικρὰ δὲ τῇ πάθει: καὶ τῇ ἀναδόσει, καθὼς εἰρηται. Συμπαθεῖς οἱ ὄντες οἱ ἀγιοι, μετὰ χαιρόντων χαρουσι, καὶ μετὰ κλαίοντων κλαίουσιν, [ὅν φησιν ὁ θεός Ἀπόστολος.]

Καὶ λέγει μοι· Δεῖ σε κάλιν προσητεῦσαι ἐπὶ μαοῖς καὶ δύνεσι, καὶ γλώσσαις, καὶ βασιλεῦσι καλλοῖς.

Καὶ λέγει μοι· Δεῖ σε πάλιν προσητεῦσαι.—Διὰ τούτων δείχνυται, ἡ τὸ μὴ εύθεως [μετὰ τὴν ὄρασιν] τῆς θελας Ἀποκαλύψεως τὰ ὀρθόντα πέρας δίχεσθαι· ἀλλὰ δεῖν τὸν μακάριον διὰ τε τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ, διὰ τε τῆς παρούσης ἀποκαλύψεως, μέχρι συντελείας προφητεύειν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀναγνώσκουσιν· ἡ τὸ μήπω τούτον θανάτου γεύσασθαι, ἐπὶ τέλει δὲ διεύσεσθαι, τῆς ἀπάτης τοῦ Ἐντιχριστοῦ τὴν παραδοχὴν κωλύσοντα.

Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὄροις ῥάβδῳ, λίθῳ μοι· Ἐγειραι καὶ μέτρησον τὸν ραὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ τὴν αὐλὴν τὴν δέξιαν τοῦ ραοῦ, ἵκανε δέξι· καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, διὰ ἐδόθη τοῖς δύνεσι· καὶ τὴν κάλιν τὴν ἀτλαντὴν κατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα [καὶ] δύο.

Διὰ δὲ τοῦ καλάμου τούτου, δείκνυται [πάντα] νερὰ εἶναι τὰ ἐν οὐρανῷ φαινόμενα, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν δύγματα· ὕστερον οὖν καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ὁ θρόνος, καὶ τινα ἱερά· ἐπει τῶς δὲ δύνεις αὐτῷ κάλαμος θεαγέν· Ἐγειραι, καὶ μέτρησον τὸν ραὸν τοῦ Θεοῦ; [διὸ οὐ δείκνυται ἀγγελικῇ συνέσει ἐκμετρήσει τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ.] Εἰ δέ τις φήσει ὑπὸ τοῦ [εἰποῦ] ἀτγέλου καὶ τὸν κάλαμον δεδόσθαις αὐτῷ, κατέκριψας: [παρ' αὐτοῦ]. Ἐγειραι, καὶ μέτρησον τὸν ραὸν τοῦ Θεοῦ. Τοῦτον φαμεν τὸν κάλαμον μέτρον δηλοῦν γνώσεις, ἀναλογοῦν τῷ λαρυδάνοντι· ἡς δέινεσται οἱ παρὰ Θεοῦ καὶ τῶν θελῶν ἀγγέλων δὲ ἱρῶν διγαθῶν γνωστόμενοι. Ἔγνω γὰρ Κύριος τοὺς δύνεις αὐτοῦ, θεέν φησι λόγιον. Ἰστέον δὲ ὡς τὰς τὸν μὲν τοῦ Θεοῦ ραὸν τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ινήσαν· τὴν δὲ δέξιαν αὐλήν, τὴν νέαν, διὰ τοῦ θεοῦ τῶν ἢν αὐτῇ σωζομένων, οὔτεν ἀμέτρητον·

— Exponi aliter quoque hic locus potest. Etenim cum evangelista vir magnæ sanctitatis esset, improba facta per experientiam non gustaverat: verum ubi librum, qui improborum et nequam hominum facta continebat, devoraverat, edocitus est, dulcedinem quam amaritudinem, hoc est, in pœnam et cruciatum,

X, 10. Et accepi librum de manu angelī, et devoravi illum; et erat in ore meo tanquam mel dulce: et cum dévorasse eum, amaricatus est venter meus.

Dilecis apparebat liber in exordio, propter latitudinem tractabat; molestus autem et laboriosus ad finem, propter plagas quas interminabatur: quemadmodum peccatum quoque dulce est gustui, at amarum sortitur exitum; nec coctu quoque facilest. Cum autem sancti sint misericordes, misericordie compati soleant, sicuti cum gaudentibus gaudent, ita cum plorantibus et flentibus flent quoque et plorant. [Ut dicit divus Apostolus.]

X, 11. Et dixit mihi: Oportet te iterum prophete gentibus, et populis, et linguis, et regibus multis.

Per hanc alterutrum insinuatur; nempe quae per divinam Apocalypsin ostensa sunt evangelistæ, enoncandum finem sortita, neque statim quoque sortitura; sed oportere beatum illum virum partim quidem per Evangelium, quod scripsit; partim etiam per præsentem hunc librum, usque ad sæculum finem, quae futura sunt lectoribus annuntiare: aut sanctum certe apostolum mortem necdum gustasse, sed sub sæculi consummationem venturum, ut imposturæ Antichristi impetum sistat atque coercet.

XI, 1, 2. Et datus est mihi calamus similis virgæ; et dictum est Ἕγ μιhi: Surge, et metire templum Dei, et altare, et adorantes in eo: Atrium autem quod est foris templum, ejice foras; et ne metieris illud, quia datum est gentibus; et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.

Per calamus bunc ostenditur, omnia quae in custode cernuntur, etiamsi ejusmodi res sensu et ratione apud nos careant, ut sunt altare, thronus, et alia id genus complura, spiritualia esse. Nam quomodo calamus, qui evangelistæ datus scribitur, dicere poterat. Surge, et metire templum Dei, ut contextus sonat, nisi mente et ratione suisset prædictus? Quod si quis dixerit ab uno eodemque angelō et calamus accepisse, et vocem hanc, Surge, et templum hoc metire, audivisse, per calamus certainam scientiam mensuram, quae accipientis qualitatibus consentanea erat, significari dieimus; cuiusmodi consequuntur illi, qui a Deo divinisque angelis propter sancta opera agnoscentur. Novit enim Dominus, qui sunt sui; juxta Scripturæ eloquium, Adverte autem non deesse qui per Dei templum Vetus Testamentum intelligent; per animam autem exterior-

rem, Novum, propter innumeram illorum multitudinem qui salutem in eo adipiscuntur. Quadragesima autem duos menses, temporis brevitatem, quo Novi Testamenti mysteria a primo Christi adventu usque ad secundum obtinebunt, exprimere aiunt. Nos autem arbitramur, Dei [riven] templum Ecclesiastiam appellari, in qua rationales hostiae Deo offeruntur: atrium autem exterior, gentium et infidelium Iudeorum Synagogam; utpote, propter impietatem, qua obstricta tenetur, indignam quæ ab angelo mensuretur. Novit enim Dominus qui sunt sui, ut modo dicebatur. Iniquos autem et prævaricatores, is qui alias omnia novit, ignorare dicitur: quia gloriarum facta non probat. Quod autem sancta civitas, sive novam Jerusaleni, sive Ecclesiam Catholica[m] per eam accipias, menses quadragesima duos a gentibus calcanda hoc loco asseritur, illud subindicat, nisi fallor, fidèles probatosque viros, tres annos cum dimidio, quibus Antichristus serviet, magnam persecutionem perppersuros

CAPUT XXX.

De Enoch et Elia.

XI. 3, 4. *Et dabo duobus testibus meis; et prophetabun[ti] diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Hi sunt duæ olivæ, et duo candelabra, in conspectu Domini terræ stantia.*

Per hos testes plerique doctarum acceperunt Enochum et Eliam; qui sub saeculi finem a Deo accepturi sunt trium annorum cum semisse spatium; quantum pimirum ex mille ducentorum sexaginta dierum numero constatur, ad valicandum et prædicandum. Amicientur autem saccis; quo planum faciant mœrem et luctum, quo propter eos sauciabantur, qui tum temporis in Antichristi errorem abduci comperientur. Apud Zachariam hi duo sub duarum olivarum totidemque candelabrorum schemate delineantur: ob id forsitan, quod honorum Deoque placentium operum oleo, cognitionis lumini somentum suggerent, veritatique vehicula existent.

46 XI. 5, 6. *Et si quis voluerit ius nocere, ignis extet de ore ipsorum, et devorabit inimicos eorum: et si quis voluerit illos laedere, sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi cælum, ne pluas diebus prophetas ipsorum: et potestatem habent super aquas, convertendi eas in sanguinem, et percutere terram omni plaga, quotiescumque voluerint.*

O immensam Dei benignitatem! qui vulneri inficto efficacem statim medicinam, insusoque veneno salutare mox antidotum adhibet. Cum enim Antichristus in omnibus prodigiis signisque mendacibus veneficorum omnium princeps, omniumque præstigiatorum coryphaeus, futurus sit; utpote universa diaboli fraude et energia perfecte impinguatus; Deus opt. max. sanctos illos verorum signorum, atque miraculorum virtute armabit; quo veritatis ostensione mendacium, lucisque patescione tenebras

▲ τοὺς δὲ τεσσαράκοντα [καὶ] δύο μῆνας, σημαντικούς τῆς τοῦ χρόνου βραχύτητος, δύναται τὰ τῆς Νέας Διαθήκης μυστήρια, μέχρι τῆς δευτέρας Χριστοῦ παρουσίας ὑπέλαβαν· ἡμεῖς δὲ νομίζομεν καὶ Θεού [ῶρτος] τὴν Ἐκκλησίαν προσαγορεύεσθαι· εἰν δὲ θυσίας λογικὰς τῷ Θεῷ προσφέρομεν· αὐτὸι δὲ δξιωτέρων, τὴν τῶν ἀπίστων ἔθνων καὶ Τουδαλού Συναγωγὴν· ὡς ἀναξίαν ὅπ' ἀγγέλου μετρηθῆναι, διὰ τὴν ἀσέβειαν [αὐτῶν.] "Ἐγρω δὲ Κύριος τοὺς διητας αὐτοῦ, ὡς εἰρηται· τοὺς δὲ παρανόμους [δέ πάντα] εἰδὼς, ἀγρεσίρ λέγεται. Τό δὲ πατεῖσθαι τὴν ἄγιαν πόλιν, εἴτε τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ, εἴτε τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, μῆνας τεσσαράκοντα [καὶ] δύο ὑπὸ τῶν ἔθνων, σημαίνειν οἷμα εἰν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἀντιχρίστου, τρία ἡμισυ ἐτη τοὺς πιστοὺς καὶ δοκίμους πατεῖσθαι: καὶ διώκεσθαι.

B πιστοὺς καὶ δοκίμους πατεῖσθαι: καὶ διώκεσθαι.

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Περὶ Ἐρώ καὶ Ἡλία.

Καὶ δώσω τοῖς δύο μάρτυρας μου, καὶ προσητεύσονται ἡμέρας χιλίας διακοσίας δέκας, περιβεβλημένοι σάκκους. Οὗτοι εἰστιν αἱ δύο ἔλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ τρώκιοι τοῦ Κυρίου τῆς τῆς ἐτῶσαι.

Τούτους [τοὺς δύο μάρτυρας] Ἐνώχ καὶ Ἐλαῖαν, πολλοὺς τῶν διδασκάλων ἐνόησαν, καιρὸν θεόθεν τοῦ προφητεύειν [τὰ] ἐν τῇ συντελείᾳ ληφομένους, ἐπειδὴ τὴν τρία ἀπὸ τριεκοσίων ἀξικοντα τῆμερῶν ἀριθμούμενα· καὶ διὰ τῆς περιβολῆς τῶν σάκκων, τὸ σκυθρωπὸν καὶ πένθος ἀξιοῦ ἐπὶ τοὺς ἀπατωμένους ἀμφιλοντας, καὶ τοὺς τότε εὑρισκομένους τῆς πλάνης τοῦ Ἀντιχρίστου ἀπάγοντας· οὐδὲ Ζαχαρίας [δὲ προφῆτης] ἐν εἰδεῖ τῷρ δύο ἔλαιῶν καὶ [τῶν δύο] λυχνίῶν ἥντεστο, διὰ τὸ τὴν τροφὴν τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως τῷ ἔλαιῳ τῶν θεατέστων πράξεων ἐπιφέρεσθαι.

Καὶ εἰσὶ αὐτοὺς θέλαι ἀδικῆσαι, κῦρος ἐπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πατέσθεται τοὺς ἀχθόνες αὐτῶν· καὶ εἰτις αὐτοὺς θέλαι ἀποκτείναι, οὐτως δεὶ αὐτέν τοῦτον ἀποκτενθῆται. Οὗτοι δέκαντας ἔχουσιν κλεῖσται τὸν οὐρανὸν, Ιρα μὴ βρέχῃ ὑστέρει τὰς ἡμέρας τῆς προσητείας αὐτῶν· καὶ δέκαντας ἔχουσιν ἀπὸ τῶν ὑδάτων στρίψειν αὐτὰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν κάστρη, στάχυς δὲν θελήσωσι.

Καὶ εἰ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι. — Βαβαὶ τῆς θελας ἀγαθότητος! διει ἀντιφροτον τῇ πληγῇ ἐπιφέρει τὴν θασιν. Ἐπειδὴ γάρ ἐν πάσι σημείοις καὶ τάραξι φεύδους πάντων τῶν φαρμακῶν καὶ ἐπαοιδῶν ἔσται ὁ φευδόχριστος περιφανέστερος, ἃτε πάσαν τοῦ διαδόμου δεχόμενος τὴν ἐνέργειαν, ἐν δονάκεις ἀληθινῶν σημείων τε καὶ τεράτων τοὺς ἀγίους τούτους παθούσας δὲ Θεός, τῇ παραβέσει τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φωτὸς [τὸ φεύδος καὶ] τὸ στέρεος ἀπελέγχοντας· καὶ τοὺς μὲν πεπλανημένους ἐπιστρέψοντας, διὰ τε λό-

του διδασκαλικοῦ, διά τε μαρτύρων παιδευτικῶν, θηριμένων; καὶ πυρὸς, καὶ τῆς τῶν στοχείων μετεποίησεν, καὶ τῶν δμοίων· τὸν δὲ ἐκλάνον παραβειγματίσαντας, καὶ μηδὲν μήτε ὑπ' ἐκείνου, μήτε ὑπ' ἑτέρου πεισομένους, διχρι τοῦ τῆς οἰκείας προφητείας πέρατος.

παλαῑ revincant, publiceque confundant. Nihil alio, donec prophetiam et ministerium suum expleverint.

Καὶ ἔτε τελέσουσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηριόν τὸ ἀνακαινόν ἐξ τῆς ἀδύσσου ποιήσει αὐλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ γιγήσει αὐτούς· καὶ ἀποκτεῖται αὐτούς· καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν [ἔσσεται] ἐξ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης [ἀπαγάντα] ἥπις καλεῖται πτερυγιακῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, δάκου [καὶ] ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη.

Μετὰ γάρ τὸ διαμαρτύρασθαι αὐτοὺς, [φησί] τὴν τῆς ἀπάτης ἀποφυγὴν, τὸ θηρίον, δηλαδὴ ὁ Ἀντίχριστος, ὃ ἐξ τῶν σκοτεινῶν καὶ βυθίων τῆς γῆς χωρίων ἔξιών, ἐν οἷς ὁ διάβολος καταδεῖκασται, ἀνελεῖ αὐτοὺς κατὰ θείαν συγχώρησιν, καὶ ἀπαφαίειν καταλείψει τὰ σώματα, ἐν αὐτῇ τῇ Ἱερουσαλήμ, δηλαδὴ τῇ παλαιῷ καὶ κατεστραμμένῃ, ἐν ᾧ καὶ ὁ Κύριος πέπονθεν· [ἐν] ταύτῃ, ὡς ξοκεῖ, καθιστῶν τὰ βασιλεία κατὰ μίμησιν Δαβὶδ, οὗ ὁ υἱὸς Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, κατὰ σάρκα γεγένηται· ἵνα κάνει τούτῳ ἐστὸν εἶναι τὸν Χριστὸν πιστώσηται, πληροῦντας [δῆθεν] τὸ προφητεῖκὸν λόγιον, τὸ φάσκον· Ἀραστήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀριστοδομήσω· διπερ πλανώμενοι οἱ Ιουδαῖοι, εἰς τὴν ἔκεινον παρουσίαν ἐκλαμβάνουσι.

Καὶ βλέποντες ἐκ τῶν ληών καὶ φυλῶν, καὶ τιωσῶν καὶ ἀθρῶν, τὰ πτώματα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἡμέρων· καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφήσουσι τεθῆναι εἰς μηῆμα. **Καὶ** οἱ κατοικοῦντες ἐξ τῆς γῆς, χαρήσονται ἐπ' αὐτοῖς, καὶ εὐεργαθήσονται, καὶ δῶρα δώσονται ἀλλιῶις· διτοῖς οἱ δύο προρήγται ἀδεσπότισται τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ βλέποντες ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ τιωσῶν. — Οἱ ἄπαξ, φησί, προκατειλημένοι τοῖς ψεύδεσι τοῦ Ἀντίχριστου τέρατι, καὶ τὸ θεοτυπεῖον αὐτοῦ δνομά ἀνεξαλείπτως [ἐν] ταῖς καρδίαις ἐγγράψαντες ἐξ τε Ιουδαίων, ἐξ τε ἑβραίων, ταφῆναι μὲν τὰ ἄγια σώματα κωλύσουσιν· ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλαγῇ τῶν μαστιγῶν, δὲ ἐπιστροφῇ ἐπασχον, εὐφραγνήσονται· μὴ λογιζόμενοι διτοι, διν ἀγαπᾶν Κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖς δὲ [κάρτα] νιώτρον παραδέχεται· καὶ τοιμῷ καὶ χαλκῷ δίχεις τοὺς μὴ ἐγγίζοντας πρόδεις αὐτῶν· διτοις καὶ ἔναγκης πρόδεις τὴν εὔθειαν δόδυνται· τετρέψαντας· ἡς ἀπατηθέντες ἐξετράπησαν. Ἀλλ' ἡγέτες εὐχεσθαν χρή, οὕτω Κυρίῳ λέγοντας· Ἀγαθόρημάι δει ἐτακείρωσας ἡμᾶς· δ πως ἀν μάθωμεν τὰ δικαιώματα σου. Ἐκστρεψον ἡμᾶς, δ Θεός τῶν σωτηρῶν ἡμῶν· [καὶ ἀπεστρεψον τὸν θυμόν

A redargunt; et seductos partim quidem crudito doctoreque digno sermone; partim vero omni plagarum et calamitatum genere, ut sunt terrae siccitas, aeris intemperies, noxia elementorum transmutatio, et alia ejusmodi complura, ad veritatis lucem convertant; ipsum autem impostorem Antichristum interim incommodi, neque ab illo, neque ab ullo persessuri.

XI, 7, 8. Et cum fixiverint testimonium suum, bestia quæ ascendit de abysso, faciet adversus eos bellum, et vincet eos, et occidet illos; et corpora eorum jacebunt in platea civitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma et Ægyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est.

B

Posteaquam impostoris fraudem detexerint, inquit, eamque modis omnibus vitandam palam ostenderint, bestia, nempe Antichristus, ex obscuris humidisque terræ locis, in quibus diabolus versari solitus est, egressus, secundum divinam permissionem interficiet illos; ipsorumque corpora per plateas veteris et jam eversæ Hierosolymæ, in qua Christus quoque Dominus noster passus est, utro citroque jactata insepulta relinquet. In hac namque civitate, ad imitationem Davidis, regni sedem, ut probabile sit, constituet: in cuius quoque consilio Jesus Christus Deus et Dominus natus est secundum carnem; quo vel hac ratione fidem faciat se verum esse Christum, impleaque propheticum illud: *Instaurabo tabernaculum Davidis collapsum*²⁷; quod Judæi, errore decepti, ad illius adventum transferunt.

XI, 9, 10. Et videbunt de tribibus, et populis, et linguis, et gentibus corpora ipsorum per tres dies et dimidium; et corpora eorum non sinent ponи in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illis, et jucundabuntur, et munera mittent invicem: quoniam hi duo prophetæ cruciaverunt eos qui habitabant super terram.

Qui mendacibus Antichristi prodigiis præoccipiati, nomen illius Deo exosum cordibus suis semel inscripserunt, inquit: sive illi ex 47 Judæis originem duxerint, sive ex gentium natione venerint; illi sancta illa corpora in monumentum inferre non sinent; verum, quod a flagellis, quæ ad illorum salutem et conversionem intulerant, liberatos se videant, lætum festumque diem agent; haud cogitantes quem Dominus amat, eum et castigare quoque solere; flagellat enim omnem filium, quem suscipit²⁸, camoque et freno illorum maxillas constringere, qui se ad ipsum adjungere cunctantur; quo vel necessitate coacti, ad viam rectam, a qua seducti aberrarant, aliquando revertantur. Nos autem orare par est et dicere; *Bonum est mihi, Domine, quia humiliasti me; ut discam justificationes*

²⁷ Amos ix, 11. ²⁸ Hebr xii, 6.

**tus¹⁹. Converte nos, Deus salutaris noster, et averte
iram tuam a nobis²⁰. Neque intres in iudicium cum
servis tuis, Domine²¹. Judicati enim abs te, qui
clemens et benignus es, erudimur, ne cum hoc
mundo condemnemur; sed per levia quædam fla-
gella admoniti, sempiternum cruciatum evadamus.
Quoniam dives es in miserationibus, Christe Deus
noster. Quem proinde decet omnis gratiarum actio,
et gloria, et honor, et adoratio, una cum Patre et
vivifico sanctoque Spiritu, nunc et semper, et in
secula seculorum. Amen.**

σου ἀφ' ἡμῶν·] ἵνα μὴ εἰσδέλθῃς εἰς κρήσιν μερά τῶν δούλων σου· χρινόμενοι γάρ οὐκ οὐκ τοῦ φιλονιθρώπου [Δεσπότου,] παιδευθείσι, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ καταχριθῶμεν, ἀλλὰ δὲ ὅλιγον μαστίγων αἰώνιον ἐκφεύγωμεθα κόλασιν· διτὶ πλούσιος ὑπάρχεις ἐν οἰκτιρμοῖς, Χριστὲ δὲ Θεὸς ἡμῶν. Καὶ οὐ πρέπει πᾶσα [εὐχαριστία,] δόξα, τιμή, καὶ προσκύνησις, ἥμα τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ζωοτοιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ δει, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

CAPUT XXXI. SERMO XI.

*Ut duo isti Dei prophetæ ab Antichristo trucidati,
denuo surrexerint.*

XI, 11, 12. *Et post dies tres et dimidium, Spiritus vites a Deo intravit in eos; et steterunt super podes suos: et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. Et audiverunt vocem magnam ex caelo, dicentem eis: Ascendite huc. Et ascenderunt in cælum in nube.*

ΚΕΦΑΛ. ΑΑ'. ΔΟΓΟΣ ΙΑ'.

“Οπως ἀδραυσθέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρτιχρίστου [οἱ δύο οὗτοι τοῦ Θεοῦ χροφῆται] ἀραστήσοται.

Posteaquam, inquit, tot dies extincti jacuerunt, quot annos vaticinali fuerant, nimirum tres cum dimidio, denuo surrexerunt, Dominicoque vehiculo (nube videlicet) subvecti, ad cœlum ascenderunt; timoris simul et stuporis causa illis effecti qui ante illos viderant.

Ἐστεσι τῆς αὐτῶν προφη-

XI, 12, 13 *Et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terrae motus magnus; et decima pars civitatis cecidit; et occisa sunt in terrae motu nomina hominum septem millia.*

τείας, φησι, νεκρώθεντες, [πάλιν] ἀναστήσονται,
καὶ εἰς οὐρανὸν [ἐν] τῷ Δεσποτικῷ ὄχηματι τῇ
νεφέλῃ ἀνελεύσονται, φόδος καὶ κατάπληξις τοῖς
δοῦσι γινόμενοι.

Isthæc forsæns sensili modo evenient; sublimiori
autem sensu per *terre motum*, rerum mobilium
atque fluxarum ad stabiliorem firmioremque statum
translatio designatur. Quod autem de *decima civitatis parte ejusdemque ruina* hic dicitur, hoc ad
impietatis casum referendum videtur: quippe que
nec admonitione, neque sanctorum ad cœlum raptu,
ad sanam mentem redire animum aliquando in-
duxerit; cum cæteri tamen, ut paulo post innuitur,
huc redierint. *Septem* denique *millia occisa*, eos
significare arbitramur, qui in septima præsentis
vitæ ætate obtorpescentes, ad octavam resurrectio-
nis non anhelant; quos proinde *mortem secundam*,
hoc est æternum gehennæ supplicium, subire ne-
cessum est. Aut *septem millia* illos forte denotant,
qui ex *Judeis* Antichristo crediderant.

Καὶ ἐν δυσὶν εἴ τις εἰπεῖται πάντα μέντοι ἀγαθά

48 XI, 13, 14. *Et reliqui in limorem sunt missi,
et dederunt gloriam Deo cœli. Væ secundum abiit, et
ecce vox tertium veniet cito.*

Καὶ εν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ στισμὸς μήτρας ἀπέλυτη.
Ἴως μὲν καὶ αἰσθητῶς [τότε] ταῦτα γενήσεται νοητῶς δὲ τὸν σεισμὸν, τὴν τῶν σαλευομένων μετάθεσιν ἐπὶ τὸ σταθερὸν καὶ βέβαιων δηλοῦν νομίζομεν.
Τὸ δέκατον δὲ εὗης πόλεως πίλαστρον, τὸ τῆς ἀσθετικῆς πτώμα, μήτρα τῇ ἐκείνων ἄρπαγῇ σωφρονίζει μενον, ὡς τῶν λοιπῶν σωθῆσομένων. Αἱ γάρ ἐκεῖ χιλιάδες ἀναιρουόμεναι, τοὺς τῷ ἔδοματικῷ τούτῳ παρέντος βίου χρόνῳ προστετηκότας, καὶ τὴν ὁδήγητής ἀναστάσεως μήτραν μενοντας, σημαίνειν φαίνονται· οὓς καὶ ἀποκτανθῆναι ἐπάναγκες τὸν ἐν γεννήσει δεύτερον θάρατον, [ἥτοι] τὴν αἰώνιον κόλασιν. Τούχον ἐπτάκις χίλιοι ἔσονται οἱ ἐξ Ἰουδαίων τοις Ἀντιχείριστω πειθόμενοι.

Infidelibus cæsis, Christique martyribus gloria
donatis, quotquot salute non indigni comperti
sunt, inquit, omnes Deum laudibus extulerunt et
glorificarunt. Post duo autem vñ, tertium venit,
per septuaginam tubam adumbratum.

*Kai oī loīkoi ēm̄phōboi ētērōto· kai ēd̄wakar
ðōx̄kar t̄w̄ ðeāw̄ tōū ñūrpaōv̄. 'H̄ ñūval ñ̄ ñeñtēr̄a
ðx̄ñl̄m̄er̄. ñ̄ ñūval ñ̄ ñr̄t̄ ñd̄ouñ ër̄x̄stai taç̄.*

Καὶ δύωκαν δόξαν τῷ Θεῷ· μαστιζομένων τῶν
ἀπίστων, καὶ δοξάζομένων τῶν μαρτύρων τοῦ Χρι-
στοῦ, οἱ ἀξιοί, φησι, τῆς σωτηρίας, τὸν Θεὸν δοξά-
ζουσι. Μετὰ δὲ τὰς δύο, φησιν. Οὐαλ, ἡ τρίτη ἐρχό-
ται ἡ διὰ τῆς ἐνδόμητης σάλπιγγος.

²⁹ Psal. cxviii, 71. ³⁰ Psal. lxxxiv, 5. ³¹ Psal. cxlii, 2.

Περὶ τῆς ἑδομῆς σολικηρος, καὶ τῶν ὑμιούντων
τὸν Θεόν ἀγίων ἐπὶ τῷ μελλούσῃ κρίσει.

Καὶ ὁ ἑδομος ἀγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἀτέροτο
φωναὶ μετάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαι· Ἔγένετο
ἡ βασιλεία τοῦ κυρίου, τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ
τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς
αἰώνας τῶν αἰώνων· καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρε-
σβύτεροι οἱ ἑρώκιοι τοῦ Θεοῦ καθίσουσιν ἐπὶ τῶν
θρόνων αὐτῶν, ἔκειναι ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν
καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ, λέγοντες· Εὐχαρι-
στοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεός [ἡμῶν] ὁ καρεκρά-
τωρ, ὁ ὄν καὶ ὁ ἦρ [καὶ ὁ δρόχομενος,] δειπνήσας
τὴν δύναμίν σου τὴν μετάλητην· καὶ ἰδανίσας
καὶ τὰ δύνη θρησκησαν.

Κάνεται πάλιν [καὶ] τοὺς ἄγιους ἀγγέλους καὶ
τοὺς ἀγγελικάς πολιτευσαμένους εὐχαριστεῖν ἀνα-
πέμπτεν τῷ Θεῷ φησιν· διεῖ δὲ ἀρχῆς ὡς Θεός
βασιλεὺς ἐκέχτητο, λαβεῖν δὲ τὴν ἡμέτερην
ἡξίωσην· τοῖς δὲ ἀπόστολοις ἔδειν ἐπὶ τούτῳ δργι-
σθεῖσιν ὥστεν προσφάτῳ καὶ ἔνη διδαχῇ μαρχοῦ-
μένας, ἐπὶ τέλει τὴν δίκην ἐπήγαγε. Διὸ φησι· Καὶ
ἥλθεν ἡ ὀργὴ σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν ρεκρῶν.
υτελι, infestis animis repugnabant, post diuturnam patientiam, condonatōnisque poenam inflixerit. Quare etiam mox subjungit :

Καὶ ἥλθεν ἡ ὀργὴ σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν ρε-
κρῶν, πειθῆται καὶ δοῦται τὸν μισθὸν τοῖς δού-
λοις σου τοῖς προσφήταις, καὶ τοῖς ἀγίοις, [καὶ]
τοῖς φοβουμένοις τὸ δρομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ
τοῖς μεγάλοις· καὶ διασθεῖται τοὺς γενειροτας
τὴν τῆν.

Καιρὸν τῶν ρεκρῶν δηλῶν, τὸν καιρὸν τῆς τῶν
νεκρῶν ἀναστάσεως· ἐνῷ ἐκάστῳ καταλλήλως
δοθῆσται τὰ ἐπίγεια. Διὰ δὲ τῶν προφητῶν καὶ
τῶν ἀγίων καὶ τῶν φοβουμένων τὸν Θεόν, τὰ τρία
εἰδῶς νοεῖσθαι τάγματα, τῶν [ἐν] ἐκατὸν καρποφο-
ρούντων, καὶ [ἐν] ἑξήκοντα καὶ τριάκοντα τῶν ἀπο-
στόλων ὁ μολογουμένων τῆς πρώτης τευχομένων
λήξεως, καὶ τῆς ἐπὶ δώδεκα θρόνων ἴδρυσεως. Μικροὺς δὲ καὶ μεγάλους, εἴτε τοὺς ἱερονας ἄγιους,
καὶ τοὺς μᾶλλον τούτων ὑπερέχοντας· εἴτε μικρούς,
ὡς ἑξουδενωμένους τοὺς ἀμαρτωλούς· μεγάλους
δὲ, τοὺς δικαιούς νομίζομεν λέγεσθαι.

Περὶ τῶν διωργῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν προτέρων
καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀγειρότου.

Καὶ ἡροίτης ὁ ταῦτας τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ·
καὶ ὡρθὴ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίου ἐν
τῷ οὐρανῷ αὐτοῦ· καὶ ἀτέροτο ἀστραπαῖ, καὶ φωναὶ,
καὶ βροταῖ, καὶ σεισμὸς, καὶ χάλαζαι μεγάλη.

Διὰ τῆς ἀνοίξεως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς ὀράσεως
τῆς κιβωτοῦ, τῶν ἡγεμονίας ἀγαθῶν τοῖς ἄγιοις,
δηλουσται ἡ ἀποκάλυψις· ἀπέρ ἐν τῷ Χριστῷ, ἐνῷ
κατέφεγε τὸν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματι-
κῆς, πάντα κέρυκται, κατὰ τὸν Ἀπόστολον· τότε
δὲ ἀποκαλυφθήσεται, διετοῖς ἀνδροῖς καὶ ἀσεβεῖς
φυταὶ καταπληκτικαὶ καὶ ἀστραπαῖ καὶ βροταῖ

De septima tuba, et sanctis qui Deum ob futurum
judicium celebrant.

XI, 15-18. Et septimus angelus tuba cecinit, et
factae sunt voces magnae in caelo, dicentes: Factum
est regnum hujus mundi Domini nostri et Christi
ejus, et regnabit in secula seculorum: Amen. Et
viginati quatuor seniores, qui in conspectu Dei sedent
in sedibus suis, ceciderunt in facies suas, et adorave-
runt Deum, dicentes: Gratias agimus tibi, Domine,
Deus omnipotens, qui es, et qui eras et qui venturus
es: quia accepisti virtutem tuam magnam, et re-
gnasti. Et irata sunt gentes.

Hic rursum docet sanctos angelos, et homines
qui angelicam vitam ducunt, una quasi voce atque
consensu Deum laudare, gratiamque eidem persol-
vere, ut qui regnum illud, quod jam inde ab initio
in omnes tanquam Deus obtinuerat, novissimis
temporibus a Deo nostri causa tanquam homo sus-
cipere non recusaverit, perfidisque gentibus, quæ
ipsi tanquam recenti novaque ei peregrina doctrina
patientiam, justam tandem aliquando judicii con-
dennationisque poenam inflixerit. Quare etiam mox subjungit :

XI, 10. Et advenit ira tua, et tempus mortuorum
judicari, et reddere mercedem servis tuis prophetais,
et sanctis, et timentibus nomen tuum, pusillis et
magnis; et exterminandi eos qui corruperunt ter-
ram.

Tempus mortuorum, generalis resurrectionis
tempus appellat, in quo unicuique pro meritorum
ratione, aut præmia persolventur, aut supplicia
irrogabuntur. Per prophetas autem, et sanctos et
Deum timentes, tres, ut opinor, hominum ordines
assignat: unum, eorum qui centesimum fructum
reddidere: alterum, qui sexagesimum: tertium et
postremum, qui trigesimum: e quibus Apostoli
potiorem citra controversiam sortem adepi sunt,
et sedes præterea judiciarias. Pusillos autem et
magnos, minus magisque sanctos appellare puta-
mus; aut parvos certe, rejectaneos peccatores vocali;
magnos autem, justos et sanctos.

De prioribus et novissimis Ecclesiæ persecutionibus.

XI, 19. Et apertum est templum Dei in caelo, et
visa est arca testamenti ejus in templo ejus, et facta
sunt fulgura, et voces, et terra motus, et grande
magna.

Per caelum patefactum, et arcam testamenti in
caelum visum, bonorum, quæ sanctis istic preparata
sunt, manifestatio significatur; **Ἄρ**ea autem omnium
in Christo sunt reposita: in illo namque, juxta
Apostolum, habitat omnis plenitudo divinitatis cor-
poraliter: tum autem bona hæc orbi patefient,
quando terrificæ voces, et fulgura, et tonitrua in

implos irruent, gehennæque tormenta veluti densa quædam grando eosdem obruent. *Per terræ motum autem, ut paulo ante expositum est, rerum præsentium mutatio innuitur.*

Et signum magnum apparuit in cœlo; mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus; et in capite ejus corona stellarum duodecim.

Hanc mulierem nonnulli Dei Genitricem Virginemque Matrem per omnia sanctissinam interpretati sunt; quam ea omnia, quæ ordine hiæ consequuntur, prius perpessam antumant, quam divinis illius partus perfecte cognosceretur. At magnus Methodius ad Ecclesiam retulit, in Dominicæ nativitatis my-terium parum ea convenire ratus quæ hoc loco de illo narrantur; maxime vero quod Dominus noster dñdum ante patesfactam libri hujus prophetiam natus fuerit. At ipsamet Methodii verba in inedium asserre lubet. Is ergo in tractatu, quem *Symposium inscripsit*, ex persona Procles virginis ita scripsit: « Mulier sole induita, est Ecclesia. Quod autem nobis vestis est, hoc illi lux est. Pari modo quod nobis est aurum et pretiosi lapides, hoc illi sunt stelle, et quidem cæteris præstantiores et illustriores. Ascendit hæc autem super lunam; quia Synagogam sub pedibus prostratam habet. Cæterum per lunam eoram fidem metaphoricos designari putamus, qui per regenerationis lavacrum a corruptiōnis malo expiati sunt; siquidem humida et aquæ natura ex luna præcipue dependet. Ilæc autem parturit et regenerat, hominesque crassos et animales in coelestes et spirituales transformare, id estque et similitudini Christi conformare s' u' let. » Et paucis interjectis rursus: « Non oportet arbitrari de Christo recens jam nato verba hisseri. Jam olim enim ante Joannis Apocalypsin, incarnati verbi Sacramentum complectum erat; Joannis autem Apocalypsis de rebus præsentibus, olimque futuris, vaticinatur. » Et post alia denuo: « Non possumus proinde non confiteri Ecclesiam eam esse, quæ parturit et generat regenerationis fonte ablutos. Quare in Isaï Spiritus dicit, *Priusquam parturiret, effugit ut pareret; et peperit masculum* ²³. Et quem effugit spiritalis Sion nisi draconem? quo tandem subdit: « Ea propter in unoquilibet spiritaliter nascitur Christus; Ecclesia autem parturit fasciisque involvit donec Christus natus in nobis formetur; atque ita unoquilibet Christi participatione Christus quodammodo efficitur. »

Ecclesia itaque, Christum justitiae solem induita, legalem nocte lucentis lunæ lucem vitamque mundanam, quæ instar lunæ mutabilis et inconstans existit, sub pedibus prostratam tenet, capitisque vertice apostolicorum dogmatum virtutumque corona redimitum habet. Idem auctor docet per lunam, quæ humidæ substantiæ dominatur, baptisma, *Mare* metaphoricos appellatum, designari, quod sane sacramentum ut regeneratis est salutare, ita dæmonibus exitiale est prorsus.

²³ Isa. 67, 7.

A καὶ χάλαζα ἐπομβροῦσα τούτοις τὰ τῆς γείνης κολαστήρια, ἵν τῷ στισμῷ τῆς τῶν παρόντων μεταθέσεως.

Kai σημεῖον μέγα δρόμη ἐν τῷ οὐρανῷ τυρῆ περιβεβλημένη τὸν ήλιον· καὶ ἡ σελήνη ὑσκάδτω τῷρ κοδῶν αὐτῆς· καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφαρος [δί'] ἀντέβωρ δεκαδόν.

Γυναικα δὲ περιβεβλημένη τὸν ήλιον, τινὲς μὲν δί' θλου τὴν [παναγίαν] Θεούκον νενοήκασι, πρινή γνωσθῆναι αὐτῆς τὸν θεὸν τόκον, παθοῦσαν τὰ ἔχθρα. Ο δὲ μέγας Μεθόδιος εἰς τὴν ἄγιαν Ἐκκλησίαν ἐξιστάειν ἀνάρρμοστα τῇ Δεσποτικῇ γεννήσει τὰ περὶ αὐτῆς ἤγοςμένος, διὰ τὸ δῆμον πρὸ πολλοῦ τετέχθαι τὸν Κύριον [ἥμαν]· καλὸν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν δημάτων τοῦ μακαρίου Μεθόδιου μνησθῆνα:· δις φῆσιν ἐν τῷ λεγούμενῳ Συμποσίῳ ἐκ προσώπου Πρόκλης παρθένου εἰταρε:· Ἡ γυνὴ ἡ περιβεβλημένη τὸν ήλιον, ἔστιν ἡ Ἐκκλησία. Ο δὲ ἡμῖν ἕσθις, τοῦτο ἔκεινη φῶς· δὲ δὲ ἡμῖν χρυσὸς ἡ διαφανεῖς λίθος· τοῦτο ἔκεινη τὰ διστρα:· [τὰ] διστρα δὲ κρατεῖται καὶ ἐμφανέστερα. Ἐπιδέσθηκε δὲ ἐπὶ σελήνης. Σελήνη δὲ τροπικῶς ἥγονται, τὴν πίστιν τῶν ἀποκαθαιρομένων τὴν φύσεαν τῷ λουτρῷ· τῷ ἐκ τῆς σελήνης ἥτησθα: τὴν ὑγρὰν οὐσίαν· ὧδινούσας καὶ ἀναγεννῶσα τοὺς ψυχικοὺς εἰς πνευματικοὺς, καὶ τὴν καθ' ὅμοιωσιν ὕστεραν αὐτοὺς καὶ μόρφωσιν μορφούσα τοῦ Χριστοῦ. · Καὶ πάλιν φῆσιν· « Θύ χρή τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι νομίζειν τὸν γεννώμενον πάλαι: γάρ πρὸ τῆς [Ἰωάννου] Ἀποκαλύψεως ἐπεπλήρωτο τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπίσεως τοῦ [Θεοῦ] Λόγου· δὲ Ἱωάννης περὶ παρόντων καὶ μελλόντων θεσμοφύσεων. · Καὶ μεθ' ἔτερον· « Ήστε ἀνάγκη ὁμολογεῖν δεῖ, τὴν Ἐκκλησίαν εἶναι τὴν ὧδινούσαν καὶ γεννῶσαν τοὺς ἀπολελυτρωμένους, ὡς φῆσιν ἐν Ποστλῷ τῷ Ημεμπόρῳ τὴν ὠδίονος τετελεῖ, δέσφυγε, καὶ ἐτεκενδροσεν. Τίνα ἔξέφυγεν; · Η πάντως τὸν δράκοντα· ἵνα γεννήσῃ τὸν λαὸν ἡ νοητὴ Σιών τὸν δρόβενα. · Καὶ ἔτης· « Ήστε ἐν ἐκάστῳ γεννᾶσθαι τὸν Χριστὸν νοητῶς. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία σπαργανοῦ καὶ ὠδίνει ἀχρίς ἀν δὲ Χριστὸς μορφωθῇ ἐν ἡμῖν γεννηθεῖς· διπάς ἔκαστος τῷ μετέχειν Χριστοῦ, Χριστὸς γένηται. »

nimirum generare possit populum masculum. · Et tandem subdit: « Ea propter in unoquilibet spiritaliter nascitur Christus; Ecclesia autem parturit fasciisque involvit donec Christus natus in nobis formetur; atque ita unoquilibet Christi participatione Christus quodammodo efficitur. »

Η Ἐκκλησίᾳ [τούν] τὸν Ἡλιον τῆς δικαιοσύνης [Χριστὸν] περιβέβλεται. Καὶ γάρ νομικὸν φῶς· τῆς νυκτοφασίου· σελήνης, καὶ τὴν ὡς σελήνηγάλλοιουμένην κοσμικὴν ζωὴν, ὑπὸ τοὺς πόδας κέκτηται. Καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων τε καὶ ἀρετῶν περίκειται στέφανον. Ο αὐτὸς δὲ καὶ ὁ· ἐκ τῆς σελήνης, ἥτημένης τῆς ὑγρᾶς οὐσίας, δηλοῦσθαι φῆσι διὰ τῆς σελήνης τὸ βάπτισμα, θύλασσαν τροπικῶς ὄνομαζόμενον· τοῖς μὲν ἀναγεννωμένοις σωτήριον, τοῖς δὲ δαίμονιν διέθριον.

Καὶ ἐν γαστρὶ δχονσα ἔκραζεν ὁδίρονσα καὶ θεαταριζομένη τεκεῖν.

«Ωδίνειν δὲ φαμεν τὴν Ἐκκλησίαν καθ' ἔκαστον τῶν ἀναγεννωμένων δι' ὑδατοῦ καὶ Πνεύματος, ἄχρις οὗ μορφωθή Χριστὸς ἐν αὐτοῖς, ὡς φησιν δ [θεός] Ἀπόστολος διὰ τὸ ἀμβλώματα εἰναι τοὺς ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς Χριστοῦ ἐκπίποντας, καὶ σύνδρομον τῇ ζωῇ τὸν δι' ἀποστάτας ὑπομένοντας θάνατον.»

Καὶ δωρθῆ ἀλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ιδού δράκων πυρόβριξ μέτρας, δχωρ κεφαλὴς ἐπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἐπτὰ διαδήματα.

Καὶ δωρθῆ ἀλλο σημεῖον ἐν οὐρανῷ. — Οὐρανὸν τετράνθρωπον νοεῖσθαι τὸν ἀέρα νομίζομεν δράκοντα δὲ πυρόβριξ, τὸν πλαστέντα ἐγκαταπλεύσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐν τῷ Ἰὼν γέγραπται. Πυρόβριξ δὲ τοῦτον, ή διὰ τὸ φωνικὸν αὐτοῦ καὶ αιμοχαρὲς, ή διὰ τὸ πυρώδες τῆς ἀγγελικῆς οὐσίας, εἰ καὶ τῶν ἀγγέλων ἐκπέπτωσιν. Ἐπτὰ δέ κεφαλὰς, τὰς ἐπτὰ πονηροτάτας αὐτοῦ δυνάμεις, καὶ τὰς πνευματικαὶς ἐνεργείας ἐναντίας· ή τὰ ἐπτὰ πνεύματα τῷ πεπέρι ἐν Εὐαγγελίοις δι Χριστὸς εἰρηκεν εἰσοχέσθαι τῷ ἀνθρώπῳ τῷ σεσερωμένην τὴν καρδίαν καὶ κενήν ἐξ ἀγριῶν ἐντοσιῶν καὶ πράξεων ἔχοντι· ή ἐπτὰ κακίας, ἃς φησι Σολομῶν ἐν [τῇ] καρδίᾳ εἶναι τοῦ ἀγθροῦ· δοτὶς μεγάλῃ τῇ φωνῇ τῶν πειθομένων δεῖται καθ' ὑπόκρισιν. Τὰ δὲ δέκα κέρατα δηλοῦσιν, ή τὰ ἀντιδιαστελόδεμα τὰς δέκα νομικαὶς ἐντολαῖς πλημμελήματα, η τὰς διαιρέσεις τῆς βασιλείας, αὐτῷ κύριον φερούσας, ὡς τὰς διχοστασίας καλλιροντες. Ἐπτὰ δὲ διαδήματα ἐν ταῖς κεφαλαῖς αὐτοῦ. Διότι οἱ τὰς δαιμονικὰς ἐνεργείας νεκῶντες ἐκεῖνες τοὺς στεφάνους [τῆς νίκης] κομίζονται, δθεν πάνος καὶ ἰδρῶσι τὴν νίκην ἥραντο. Περὶ δὲ τούτων καὶ δι μαχάριος Μεθόδιος φησιν οὕτως ἐπὶ λέξεως: Ὁ δράκων δι μέτρας δι πυρόβριξ, δι ἐπτακέφαλος, δι σύρων τὸ τρίτον τῶν δοτέρων, δι ἐστηκεν ἐφεδρεύων ἵτα τὸ τέκνον τῆς ὁδίρονσης καταφθῆται, δι διάδολος ἐστιν, [καὶ τὰ ἑπτὰ.] Ἄλλος δοτοχεῖ καὶ σφάλλεται τῆς ἀγρας, ἀρω πρὸς ὑγρὸς δρακούμενων τῶν δραγερρωμένων. Καὶ μετ' ὅλην τρίτον τὸ τρίτον τῶν δοτέρων ἐκτιθην μέρος, οἱ περὶ ἵτα τοῦ ἀριθμοῦ τῆς ἀγρας Τριάδος ἐσφαλμένοι· ή δὲ ἐρημος εἰς τὴν ἀλθοῦσα τρέψεται, η Ἐκκλησία η κακῶν ἐρημος, καὶ στείρα γεθερᾶς. Τὰ δὲ χίλια, φησι, τὸν ἐν ἐκατοντάσι πολλαπλασιασθέτα τέλειον ἀριθμὸν καὶ πλήρην περιέχει. Καὶ ἑπτῆς φησι περὶ τῶν στεφάνων αὐτοῦ· Η δὲ κατατυπομένη κατὰ τοῦ διαβόλου πρόστερον καὶ ρεκρύσσωσα τὰς ἐπτὰ κεφαλὰς, τῶν ἐπτὰ στεφάρων τῆς ἀρετῆς ἐκρατητῆς τίνεται.

Καὶ η οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν δοτέρων [τοὺς οὐρανούς] καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.

Καὶ η οὐρὰ αὐτοῦ, σύρει τὸ τρίτον τῶν δοτέρων. — Διὸ τούτου, δύο τινὰ δηλοῦσθαι νομίζομεν· η τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐξ οδρανοῦ πτῶσιν, τὴν τοὺς σὺν αὐτῷ ἀποστάτας ἀγγέλους διὰ τοῦ ἐσχάτου κτηνίματος τοῦ ζόδιου [πρὸς τὴν] κατασύρασαν [πρῶ-

XII, 2. *Et in utero habens; et clumal parturiens; et cruciatur ut partiat.*

«Ecclesia unumquemlibet, qui ex aqua et Spiritu sancto regeneratur, tantisper parturire dicitur, donec Christus in illis formetur, ut Apostolus legitur. 50 Comperiuntur enim abortivi nonnulli; cujusmodi sunt qui a vera luce, qui Christus est, exciderunt; qui una etiam cum vita infidelitatis mortem sustinent.»

XII, 3. *Et visum est aliud signum in caelo, et ecce draco magnus, rufus, habens capita septem, et cornua decem, et in capitibus ejus diademata septem.*

Cœlum hoc loco aerem significare arbitramur; draconem autem rufum, serpentem illum qui ob id conditus apud Jobum scribitur, quo ab angelis Dei deludatur. Vocat autem illum rufum, quod cœdi et sanguini deditus sit; aut quod angelorum natura habeatur ignea, etiamsi peccato contaminata sit. Per septem capita, septem nequiores illius virtutes spiritualibus viribus et operationibus adversas intelligimus: aut septem illos nequam spiritus, quos Christus in Evangelio in homine illo habitasse asseruit, qui cordis domicilium scopis mundatum habebat, hoc est a bonis cogitationibus et operibus vacuum. Aut septem nequitias, quas Salomon in corde inimici existere ostendit, qui per simulationem voce magna supplex illis sit quos in sententiam suam callide pertraxit. Decem porro cornua, decem peccata decem legalibus præceptis contraria denotare putamus: Aut mundani regni divisionem, quæ ipsi languam seditionibus gaudenti voluntatem parit non vulgarem. Septem autem diademata, in totidem illius capitibus ob id dicuntur posita, quod homines diabolicas vires et suggestiones impigre expugnantes, coronas inde deportent, unde per labores atque sudores victoriam retulerant. De his beatus Methodius ad hunc modum scribit: *Draco magnus, rufus, et septiceps, qui tertia in stellarum partem trahit, quique in insidiis, ut parturientis filium devoret, consistit, diabolus est.* Et paucis interjectis: *Sed fallitur, prædæque spe frustratur, regeneratis per baptismum sursum in sublime raptis.* Et paulo post rursus: *Tertia autem stellarum pars, dicuntur illi qui in sanctæ Trinitatis numero circa unum errant. At desertum, in quod Ecclesia commigrans nutritur, est locus a malis immunis, omnisque corruptionis expers.* Millia autem per centena multiplicata, numerum continent perfectum et plenum. De coronis porro isthacæ subjungit: *Hæc autem in certamine adversus diabolum prævalens, septemque capita illius morti dedens, septenis virtutum coronis potitur.*

XII, 4. *Et cauda illius trahebat tertiam partem stellarum cœli, et misit eas in terram.*

Per hæc alterutrum e duobus significari opinor, vel primum luciferi e cœlo casum, quo angelos, qui per extremum invidiæ motum una cum ipso a Deo desciverunt, deorsum traxit; (primus enim omnium motus mentis erat elatio); aut post caput

illius contritum, caude ejusdem agitationem. Hæc enim homines animo instabiles, ex **51** coelesti sensu et conversatione deorsum ad terrena abripit. Nominantur hi autem metaphoricos *stellæ*, propter splendorem quem ex sancto baptismate hauserunt. Ita namque propheta Daniel de Antiocho, qui venturi olim Antichristi typum gerebat, vaticinatus est.

Et draco stellæ ante mulierem que erat paritura, u', cum peperisset, filium ejus devoraret.

Continuo namque apostata adversus Ecclesiam in armis consistit, illos qui pro tempore in illa regenerantur, in escam suam vertere caixa contendens. Aut verius per Ecclesiam Christum ipsam persequitur tanquam illius caput; qui proinde quæ fidelium sunt propria, sibi vindicat. Quare ad Saulum aiebat: *Saul, Saul, quid me persequeris?*²²

XII, 5. *Et peperit filium masculum, qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea.*

Ecclesia per eos qui baptismō initiantur, citra intermissionem generat Christum; utpote in illis formandum usque ad consummatam spiritualis ætatis plenitudinem. Ecclesiæ autem populus, is denum filius masculus recte appellatur, qui carnis voluntatibus sensuumque illecebris non frangitur, neque dejicitur, sed animo infracto in officio persistit. Per quem nunc quidem Christus Deus Romanorum, manibus quasi ferrum robustis, gentes regit; recturus easdem post communem quoque mortuorum resurrectionem. Constituet enim judices fide validos, qui gentes, quæ propter infirmitatem et insidelitatem mysticum illud et novum vinum non capiunt, ut ferrum vasa fictilia et infirma solet, conterent.

Et raptus est filius ejus ad Deum, et ad thronum ejus.

Rapiuntur hic quoque ex gravioribus temptationibus interdum sancti, ne forte afflictionibus et difficultatibus, quæ vires illorum excedunt, absorbeantur. Rapiuntur et olim in occursum Domini, nubibus quasi vehiculis quibusdam in acrem subiecti; cum Deo ejusdemque thronis, hoc est, summis angelorum virtutibus, felices semper victuri.

XII, 6. *At mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo; ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta.*

Quando (inquit) diabolus qui in Antichristo efficax erit, aciem per ipsum contra Ecclesiam dixerit, tunc illius electi, summaque ejusdem capita, civilibus tumultibus mundanisque voluptatibus contemptis, in desertum ab omni malitia alienum, vitaque consuetudinem omni virtutum genere luctenti, sese recipient, juxta magni Methodii sententiam: ibidemque impugnantium demonum, malignorumque hominum impetus, atque insultus, subtersugient. Probabile sit quoque sensilem crentem eos conservaturam, qui in montibus et spre-

Α τὸν γὰρ ἡ ἐπαρσίες· ἡ τὴν μετὰ τὸ θλασθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὐραίαν κίνησιν, τοὺς ἀστηρίκτους κατενγκούσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φρονήματος, ἀστέρας τροπικῶς ὄνομασθέντας, διὰ τὴν ἐκ τοῦ [ἀγλοῦ] βαπτίσματος λαμπρότητα. Οὕτω γὰρ καὶ Δανιὴλ περὶ Ἀντιόχου προεφήτευσεν, ὡς ἐσομένου τόπου τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐλεύσεως.

Kai o δράκων ἔστηκεν ἀνάπτιος τῆς γυναικός τῆς μελλούσης τεκνίτης· Ιτα δταρ τέκη, τὸ ἀνάπτιον αὐτῆς καταρράγῃ.

*Kai o δράκων ἔστηκεν ἀνάπτιος τῆς γυναικός· — Άσι γὰρ ὁ ἀποστάτης ἀντικρὺ τῆς Ἐκκλησίας ὄπλιζεται, τοὺς ἀναγεννώμενους κατὰ καιρὸν ἐξ αὐτῆς, οἰκεῖον βρῶμα ποιεῖται ὀρεγμένος· μᾶλλον δέ, διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν διώ-
B καν, ὡς καραβὴν αὐτῆς, τὰ τῶν πιστῶν οἰκειού-
μενον. Διὸ καὶ, Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; Ελεγε.*

Kai ἔτεκεν υἱὸν ἀρρένα· δὲ μᾶλλοι ποιμαίνειν κάρτα τὰ δύο ηρῷα διδδῷ σιδηρῷ.

Kai ἔτεκεν υἱὸν ἀρρένα. — Διηγεῖν ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν βαπτιζομένων τὸν Χριστὸν γεννᾷ, ὡς ἐν ἑκείνοις μορφώμενον ἀχρι τῆς συμπλήρωσεως τῆς πνευματικῆς ἡλικίας, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. "Ἄρρητος δὲ υἱός, ὁ τῆς Ἐκκλησίας λαὸς, καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἀθηλυντος· δι' οὐ [καὶ] ἡδη μὲν ταῖς τῶν δυνατῶν 'Ρωμαίων χεροῖς ταῖς κραταιαῖς ὡς ὁ σιδηρος, τὰ δύνην ἐποίησεν Χριστὸς ὁ Θεός. Ποιμανεῖ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, κριτὲς καθιστῶν τοὺς ισχυρούς τῇ πίστει κατὰ τὸν σιδηρον, τῶν εἰθρύπτων καὶ ἀσθεῶν σκευῶν τῶν δύον, δι' ἀπιστίαν τὸν μυστικὸν [καὶ] νέον οἴνον οὐκ ἐχώρησεν.

Kai η ἡρῷη ἐφυγεῖ εἰς τὴν ἐρημον· δύο δὲ καὶ [πρόδει] τὸν θρόνον αὐτοῦ.

Kai η ἡρῷη ἐφυγεῖ εἰς τὴν ἐρημον· δύο δὲ καὶ [πρόδει] μὲν γὰρ κάντεύθει ἐν παιρασμοῖς εἰς δύοις, ὅστε μὴ καταπονηθῆναι τοὺς δυσχερεῖς τοὺς δύπλους δύναμιν· ἀρπαγήσονται δὲ [καὶ τότε] ἐν νεφέλαις εἰς συνάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ εὖν τῷ θεῷ καὶ τῷ θρόνῳ αὐτοῦ, [ἥγουν] ταῖς διπερτάταις διγελικαῖς δυνάμεσι συνέσονται.

Kai η γυνὴ ἐφυγεῖ εἰς τὴν ἐρημον· δύο δὲ καὶ [πρόδει] τὸπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ [τοῦ] Θεοῦ, Ιτα δέκτη τρέψωσιν αὐτὴν ημέρας χιλίας διακοσίας δέξιοκτα.

Kai η γυνὴ ἐφυγεῖ εἰς τὴν ἐρημον. — "Οὐειστὸν δὲ ἐν τῷ Ἀντιχρίστῳ ἐνεργῶν διάβολος δι' αὐτοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας παρατάξηται, οἱ ταῦτας ἐκλεκτοὶ καὶ κορυφαίστατοι, τῶν πολιτικῶν θορύβων καὶ τῶν κοσμικῶν ἡδονῶν καταπτύσσοντες, εἰς τὴν ἐρημον πάσης κακίας, πάμφορον δὲ πάσης ἀρετῆς πολιτείαν φεύγονται, κατὰ τὸν μέγαν Μεθόδιον· κάκει τῶν πολεμούντων δαιμόνων τοις καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων τὰς προσοδολὶς διαφεύγονται. Εἰκὸς δὲ καὶ τὴν αἰσθητὴν ἐρημον σώζειν τοὺς ἐν δρεσι καὶ σπηλαῖσι καὶ ταῖς ὄπαις τῆς γῆς, διὰ τὴν τοῦ ἀπο-

²² Act. ix, 4.

ετάνου [καὶ φευδοχρίστου] ἐπιβουλήν φεύγοντας, καὶ πρώην τοὺς μάρτυρας. Ἐπὶ δὲ τρία, ἡμέρων, τὰ ὑπὸ τῶν χιλίων διακοσίων ἔξηκοντα ἡμέρων δηλούμενα· ἐν οἷς κρατήσει ἡ ἀποστασίς· ἡς ἡμέρας ὁ μέγας ἀγωνθέτης, ὁ μὴ συγχωρῶν πειρασθῆναι τίνα ὑπὲρ δύναται, λυτρόμενος, δωρήσεται ἡμῖν καρτερὸν λογισμὸν καὶ ταῖς ἑναντίαις προσδολαῖς ἀθλήσυντον· ἵνα νομίμως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ οἰκοῦς καὶ τὰς ἔξουσίας ἀθλήσαντες, τῷ στεφάνῳ τῆς δικαιοσύνης κατακοσμηθῶμεν, καὶ τὰ τῆς νίκης ἅραβεῖα δεξιώμεθα· διτὸς αὐτῷ πρέπει διὰ τῶν διεθνῶν τροπουμένη τοὺς Ισχυροὺς ἑναερίους δρονεας, ἡ νίκη καὶ τὸ κράτος, διμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, [νῦν καὶ ἄστι, καὶ] εἰς τοὺς αἰῶνας [τὸν αἰώναν.] Ἀμήν.

suevit, decet victoria et imperium, cum Patre et vivisico Spiritu, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'. ΛΟΓΟΣ ΙΒ'.

B

CAPUT XXXIV, SERMO XII.

De angelorum et daemonum prælio, et Satanae casu.

XII, 7, 8. *Et factum est prælium magnum in celo; Michael et angeli ejus præliabantur cum dracone; et draco pugnabat, et angeli ejus; et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in celo.*

Istuc primo diaboli lapsu, quo ex angelico ordine propter superbiam et invidiam proscriptus est, accommodari possunt: et secundæ rursum ejusdem ruinæ, qua per Dominicam crucem fractus atque dejectus est; quando nimirum mundi hujus principis, iuxta Christi Domini oraeulum, judicatus, et a tyrannide, quam ante exercebat, depulsus est. Enimvero cum divini angeli cum duce suo Michaeli illius superbiam et arrogantiam ferre non possent, ipsum ex suo consortio et consuetudine, ut probabile sit, statim abjecerunt. Atque huc spectat, quod propheta Ezechiel illum ex Cherubinis mediaque ignitorum lapidum, hoc est, angelorum ordinum, statione ejectum asserit; ea nimirum de causa, quod iniuriantes in illo compertæ easent. In Christi porro adventu angeli illi, qui post absolutum jejunium, intentatamque a Satana tentationem, accedentes ministrabant ei, diabolum veluti vile abiectumque mancipium non absque execratione deuino propulsarunt. Adverte autem Patribus nonnullis visum esse post aspectabilis mundi hujus opificium diabolum propter superbiam et invidiam e celo ejectum, potestatem quam in aerem hanc in partem adhuc retinuisse. Sane Apostolus haud obscure insinuat illud, dum luctam nobis non adversus carnem et sanguinem, sed adversus aereas potestates esse, scribit: *Conseruat autem Papias B. Joannis discipulus diserte hisce verbis: Aliis ex ipais, nempe angelis, quamdam circa terræ administrationem potestatem et procurationem tribuit; riteque manus injunctum administrare jussit. Et paucis sibi praefusum absolverent non ut decebat.*

Περὶ τοῦ πολέμου τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν δαιμόνων· καὶ [κερὶ] τῆς τοῦ Σατανᾶ κατακτώσεως.

Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἀγγελοι αὐτοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. Καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἀγγελοι αὐτοῦ· καὶ οὐκ Ισχυσατ, οὐδὲ τόπος αὐτῶν εὑρέθη ἐπὶ τῷ οὐρανῷ.

Καὶ ταῦτα τῇ τε πρώτῃ τοῦ διαβόλου ἐξ ἀλαζονείας καὶ φόνου ἐκπτώσει τῆς ἀγγελικῆς τάξεως, τῇ τε διὰ τοῦ Δεσποτικοῦ σταυροῦ καθαιρέσει ἀρμόδειν δύναται· διτε, καθὼς φησιν ὁ Κύριος, ὁ ἀρχων τοῦ κόσμου τούτου κέχριται, καὶ τῆς ἀρχαὶς τυραννίδος ἐκβέβληται. Οὐν τὴν ἀλαζονείαν τοὺς θεοὺς ἀγγέλους ἀμα τῷ [αὐτῶν] ἀρχιστρατήγῳ Μιχαὴλ μὴ φέροντας, εἰκὸς αὐτὸν τῆς οἰκείας συνδιατρίβης ἀπορρίψαι τρόπερον· καθὼς φησιν Ἱεζεχήλ ὑπὸ τῶν χερουβίμων ἐκβεβλήσθαι αὐτὸν ἐκ μέσου πυρίων λιθῶν τῶν ἀγγελικῶν, οἵμαι, τάξεων, διὰ τὸ εὐρεθῆναι ἐν αὐτῷ [τὰ] ἀδικήματα. Ἐν δὲ τῇ [τοῦ] Χριστοῦ παρουσίᾳ τοὺς διακονουμένους αὐτῷ μετὰ τὸν πειρασμὸν ἡτιμασμένον δούλον πάλιν βδελύξασθαι. Ἰστέον δὲ διτε, καθὼς τοῖς Πατράσις δέδοκται, μετὰ τὴν τοῦ αἰσθητοῦ κεφαλὴν δημιουργίαν, οὗτως δὲ ὁ περηφανίας καὶ φόνου καταβέβληται, τὴν δέριον πρώτον πειπτευμένον· ἀρχήν, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος. Καὶ Παππίας δὲ οὗτως ἐπὶ λίξεως· Ἔρλοις δὲ αὐτῶν, δηλαδὴ τῶν καλλαὶ θεῶν ἀγγέλων, καὶ τῆς κερὶ τὴν τὴν διακοσμήσεως ἔδωκεν ἀρχεῖν· καὶ κατὰς δρειτε παρηγγέλησε. Καὶ ἐξῆς φησιν· Εἰς οὐδὲν [δὲ] συνέβη τελευτῆσαι τὴν τάξιν αὐτῶν. regionem ante lapsum accepérat, post lapsum in obscure insinuat illud, dum luctam nobis non adversus carnem et sanguinem, sed adversus aereas potestates esse, scribit: *Conseruat autem Papias B. Joannis discipulus diserte hisce verbis: Aliis ex ipais, nempe angelis, quamdam circa terræ administrationem potestatem et procurationem tribuit; riteque manus injunctum administrare jussit. Et paucis sibi praefusum absolverent non ut decebat.*

Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, [οἱ] δύοις ὁ ἀρχαῖος ὁ καλούμενος διάδολος καὶ [οἱ] Σατανᾶς, ὁ

XII, 9. *Et projectus est draco ille magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus et Satanás; qui*

*sodicit universum orbem : ei projectus est in terram ; A πλανῶν τὴν οἰκουμένην δλητ, ἐδεήθη εἰς τὴν γῆν
et angelī ejus cum illo missi sunt.*

Merito hoc. Neque enim ullum terrenum sensum ferre potest cœlum neque ulla lumeni cum tenebris est communicatio. Porro autem quod nomen hoc *Satanas* articulum hoc loco *adjunctum* habet ; id non arguit alium esse *Satanam*, alium diabolum ; (*etiam si hyperbatum in contextu lateat*) ostendit aut antiquum illum serpenteum duo nomina sortiri : alterum **53** *Diaboli* ; quod virtutes virtutumque studiosos, et ipsum etiam Deum apud homines calumnietur ; siquidem apud Adamum invidiae illum insimulare non dubitavit. Alterum vero, *Satanas*, tanquam pertinax Christi Domini et servorum ejus adversarius. Observandum est autem, diaboli causum post Christi crucem non fuisse localem, ut fuit primus. Dicitur tamen post Christum passum cecidisse ; quia pristinæ illius vires, post illum tempus sunt diminuta, et quasi fractæ : ut ipse B. Antonio confiteri non erubuit, illud prophetæ in se impletum ostendens : *Inimici gladii defecerunt in fine*²¹. Igitur ruina illius aliud nihil est, quam malignorum conatuun illius infirmatio, posteaquam semel e cœlo dominioque quod obtinebat, decidit. Adverte rursus, apud B. Justinum philosophum et martyrem legi, diabolum post Christi adventum, latamque adversus illum gehennæ ignis sententiam, maxime blasphemum evasisse ; primoque initio ea impudentia Deum non blasphemasse qua modo. Ea propter recte de ipso proditum existare : *Cor ejus indurabitur ut lapis*²²; nempe propter durissimam illam planeque saxeam in malitia obstinationem. Quod si sola suppliciorum expectatio diabolum sceleratiorem reddit, quomodo vel ipse, vel illius ministri gehennæ ignis ardore inflammati, direque peccatis per ignem expiationem non consecuti ; primoque initio ea sententiam, cruciatus illorum finem olim sortientur ?

XII, 10. *Et audivi vocem magnam in cœlo, dicentem : Nunc facta est salus, et virtus, et regnum Dei nostri, et potestas Christi ejus : quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte.*

Per accusationem falsamque calumniam, quibus homines impetuuntur, ipsum diabolum designat, si quidem hoc studium nominis ejus ratio, ut ante dictum est, insinuat. Lætantur autem angeli de illius ejectione, quia nulla est pars insidiæ cum fidelibus.

XII, 11, 12. *Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, et propter verbum testimonii sui; et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propterea lætamini, cari, et qui habitat in eis. Vos terræ et mari; quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet.*

Et sancti, inquit, tametsi, acriter apud omnes,

²¹ Psal. ix, 7. ²² Job xli, 15.

*A πλανῶν τὴν οἰκουμένην δλητ, ἐδεήθη εἰς τὴν γῆν
καὶ οἱ ἀγγεῖοι αὐτοῦ [μετ' αὐτοῦ ἐδεήθησαν.]*

Kai ἐδεήθη ὁ δράκων ὁ μέγας εἰς τὴν γῆν. — Eἰκότως · οὐ γὰρ δὲ οὐρανὸς ἔφερε γῆνον φρόνημα· δις τῷ φωτὶ τὸ σκότος ἀκοινώνητον. Εἰ δὲ μετὰ τοῦ διάβολον, εἰ καὶ κείται καθ' ὑπερβατὸν· οἶνον διάβολος δὲ καὶ Σατανᾶς· ἀλλ' ὡς τὰ δύο καλούμενος · τὸ μὲν, διὰ τὸ διαβάλλειν τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς τούτων ἔραστάς · καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν τοὺς ἀνθρώπους, ὡς τῷ Ἀδάμ αὐτὸν βάσκανον ὑπέγραψε · τῇ δὲ, ὡς ἀντικείμενος καὶ τῷ Δεσπότῃ καὶ τοῖς δύο λοις [αὐτοῦ]. Ἰστέον δὲ δις οὐχ οὐτω τοπικὴ μετὰ τὸν σταυρὸν ἢ τοῦ διαβόλου γέγοντας κατάπτωσις, ὡς τῇ τῶν προπατόρων ἀνενεργησάται, καθὼς καὶ οὐτε τῷ [μεγάλῳ] Ἀντωνίῳ ὅμολογῶν τὸ φαλμικὸν ἐν αὐτὸν πεπληρωθεὶς λόγιον · Τοῦ ἐχθροῦ ἐξάλισον αἱ φορμαῖς εἰς τέλος. Ἔκπτωσις; οὖν αὐτοῦ, [καὶ] ἡ τῶν πονηρῶν αὐτοῦ ἐγχειρημάτων ἀθέτησις, μετὰ τοῦ τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς οἰκείας ἀρχῆς [τελών] ἀποκεβλῆσθαι, ὡς εἰρηται. Λελεκταις δὲ τῷ μακαρίῳ Ἰουστίῳ τῷ [φιλοσόφῳ καὶ] μάρτυρι, μετὰ τὴν [τοῦ] Χριστοῦ παρουσίαν καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐν γενένῃ ἀπόφασιν, βλάσφημον μάλιστα γεγονέναι τὸν διάβολον · καὶ περ μὴ πρότερον οὐτως ἀναιδῶς τὸν Θεὸν βλασφημήσαντα · διὸ περ αὐτοῦ εὐθυνόλιος εἰρηται · Ἡ καρδία αὐτοῦ πέπιγεται ὥσπερ λίθος · διὰ τὸ τῇ; πονηρίᾳς ἀνένδοτον. Εἰ δὲ ἡ προσδοκία τῇ; κολάσεως πονηρότερον αὐτὸν ἀπειργάσατο, πῶς ἀν τολαζόμενος ἢ αὐτὸς ἢ οἱ ἐργάται αὐτοῦ ἐν γενένῃ, διὰ τῆς πυρώσεως τῶν βρύπων τῆς ἀμαρτίας ἐκπλυνθήσονται ; τούτου δὲ μὴ τυχόντες, πῶς πέρας ἔχουσι τῆς κολάσεως, κατὰ τοὺς ματαιόδρονας [αἱτητικούς] ;

C *τοῦ Θεοῦ ημέρας καὶ τυκτέος.*

Kai ἡκουσα φωνῆς μετάλης ἐπ τῷ οὐρανῷ λεγούσης · Ἀρτὶ ἐγέρετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ημῶν, καὶ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ · δις κατεβλήθη ὁ κατιγρός τῶν ἀδελφῶν ημῶν, ὁ κατηγρών αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ημέρας καὶ τυκτέος.

D *Οτι κατεβλήθη ὁ κατήρος τῶν ἀδελφῶν ημῶν. — Η κατηγρία καὶ ἡ διαβολὴ ἡ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸν διάβολον, διπερ ἐστί, κέκληκεν, ὡς εἰσηται. Εὑφραίνονται δὲ οἱ ἀγγεῖοι ἐπὶ τῇ τούτου ἀκονδίῃ · οὐδεμία γάρ μερις πιστῶ μετὰ ἀπίστου.*

Kai αὐτοῦ ἐτίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ Ἀρτού, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν · καὶ οὐκ ἡγάπησαν τὴν γύνην αὐτῶν ἀγγεῖον θαράτου. Διὰ τούτοις σύγραψαντες, οἱ οὐρανοί, καὶ οἱ ἐπ αὐτοῖς συηροῦντες. Οὐαὶ τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ, διτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς [ό] μέτρας ἔχων θυμόν, εἰδὼς δι τὸντον καιρὸν ἔχει.

E *Καὶ αὐτοὶ ἐτίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρ-*

τον. — Καὶ κατηγορούμενοι παρ' αὐτοῦ, φησίν, εἰς τὴν σκήνην τοῦ θεοῦ, καὶ διαβαλλόμενοι, ὡσπερ [τὸ] ιών, πρὸς τὰν τοῖς ἀνθρώπους τοὺς; αὐτῷ πειθόμενούς, δημος; αὐτὸν κακοήκοσι τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ πάθεσιν. Εὑφραίνεσθε δέ τὰς; Μηνα θυνάμεις ἐπὶ τῇ αὐτοῦ πτώσει, καὶ ἀποτίθεται ἐπὶ τῇ τῶν προτετηχότων τοῖς γῆτοις λαβούμενοι αὐτοῦ, θεομυμήτως ἐκόλουθον. Οὐαὶ δέ τοῖς κακοίκουσι τὴν γῆν, [καὶ τοῖς θαλασσαῖς] δηλαδὴ τοῖς μῆτραις οὔρονται, ἀλλὰ ἐπὶ γῆς τὸν πλάτευμα ἔχουσι· πολλοὶ γάρ τῶν ἐν τῇ γῇ πλάτευθόν την πόλιν καὶ ποτησίους· καὶ περὶ πλέον τοῦ τελείωτοῦ οὐρανοῦ οὐρανούς θυρώμενον, διὰ τῶν ἐγγύτερα τῆς αὐτοῦ κολάσεως. Οὐαὶ τούτοις τούς τὰ γῆτα φρονοῦντας, καὶ τῇ θαλάσσῃ τοῦ βίου αλυδωνιζούμενους, ἐνταῦθα ταλανθράσθαι.

Ιεριτάτη. Quam ob rem neocesse est οὐκίσσει, ut si flumina jactantur, πρενις, de quibus diritum est, affines sunt, adroque infelices perperuo habentur.

ΚΕΦΑΛ. ΔΕ.

Οὐαὶ δὲ δράκων διώκων τὴν Ἐκκλησίαν οὐ παύεται.

Καὶ δέτε εἰδὼν διώκων δεῖται ἀσθέθη εἰς τὴν γῆν, ἀλλαξε τὸν γυραῖνα, γῆτος ἔπειτε τὸν φόρεται. Καὶ ἀσθέθησαν τῷ γυραικὶ [αἱ] δύο πτέρυχες τοῦ δεσμοῦ τοῦ μετρίου, ἵνα πέτηται [εἰς τὴν ἔρημον] εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· δύως τρέψηται ἐκεῖ καὶ πότε καὶ καρούς καὶ ἥμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ δράσως.

Οὔτε, φησίν, διάδοιος τῷ Χριστῷ προσπαλάσσεις μετὰ τὸ βέπτισμα ἡττήθη, καὶ πρὸς τοὺς ἄγιους ἀποστόλους ὀπλισάμενος ἤσχυνθη, διὰ θανάτου ζωὴν τύρμαντος αὐτοὺς θεασάμενος, καὶώς δρις εἰς γῆν εἰλειδεῖται γῆγενθείαν κατεικάσθη, τὰ γῆτα φρενήματα, τότε τὴν Ἐκκλησίαν πάλιν διώκειν ἤρετο, τὴν τὸν δρεσνα τοῦ Θεοῦ λαὸν, τὸν ταῖς ἡδοναῖς ἀδηλούντον, τεκοῦσαν καὶ τίκτουσαν· ἀλλὰ ἐξ ἀρχῆς αὐτῇ ἡ πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλήσιον ἀγάπη, [καὶ] ἡ ἀντιληπτική τεῦ διήμερος σταυρούθεντος πρόνοια δέδοται· καὶ εἰ δύο διαθῆκας· δι' ὧν πάντως αἱ πτέρυγες τοῦ δεσμοῦ στραμβάνονται· ὅπως ταύταις μετεωρικορύσσει εἰς τὴν ἔρημον, πάστης θιύγρου ἥθοντος τούτεταν τρέξηται· ἀλλὰ μὲν, ἐν δὲ τῇ τοῦ Ἀντιχριστοῦ παρουσίᾳ μάλιστα· ὃν χρατεῖν τὸν ἥρθεντα χρόνον τῶν τριῶν ἡμίσεως ἐτῶν πολλαχοῦ γέγραπται. Ἐν ᾧ καὶ οἱ κατὰ τὴν αἰσθήτην ἔρημον ἐν δρεσνα καὶ σπηλαῖοις κρυπτόμενοι, τούτον οὐδὲ τούτοις πεύσονται, γρασατερούντες πάντας τούτοις τούτοις.

Καὶ ἔβαλεν δὲ τοῖς τοῦ στόματος αὐτοῦ ὁπλισμῷ τῆς γυραικὸς ὄδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα ταῦτην ποταμογόργον ποιήσῃ. Καὶ ἐσούσθησεν ἡ γῆ τῇ γυραικὶ· καὶ ἤριξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ πατέσθε. τὸν ποταμὸν δὲ ἔβαλεν δράκων δὲ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

Καὶ ἔβαλεν δὲ τοῖς τοῦ στόματος αὐτοῦ ὁπλισμῷ τῆς γυραικὸς ὄδωρ ὡς ποταμόν. — Φευγούσης, φησί, τῆς Ἐκκλησίας εἰς τόπους ἀδάτους, [καὶ ἀν-

PATRUL. GR. CVI.

A qui fidem ipsi habent, ab illo accusentur multaque falsis calumniis infestentur; ut de Iobō cognitum; adhuc tamen per passionibus pro Christo suscepitis devicecerunt illum. Credibile sit autem, ut superius virtutes ad Dei exemplum de dæmonis rhinæ et cassi gaudent, ita e diverso de insidiis, quas illis struit, qui in celis terrenis misere tabescunt, viciissim contristari. Vix autem illis denuntiatur qui inhabitant terram et mare, hoc est, illis qui non converuantur in celo, sed in terra animam deficium habent. Multi enim ex eorum numero, qui viam in terra degunt, ianuacara vinquist et in posterum vivi clunisunt. Hoc etiamnam hoc tempore magis incensus sit contra strenue pugnantes, quam ante propter supplicium, quod ipsi impendet, viciniam et temporis.

B

CAPUT XXXV.

Ut draco Ecclesiam persecuti non desistat.

XII, 13, 14. Et postea quoniam vidit draco, quod projectus esset in terram, persecutus est mulierem, quem peperit masculum. Et data sunt mulieri aliae duas aquile magnæ, ut volaret in desertum in locum suum; ubi alitur per tempus, et tempora, et dimidium temporis, a facie serpentis.

Cum, inquit, diabolus Christum post baptismum susceptum impugnasset, virtusque recessisset, et sanctos rursum apostolos pari impetu adoratus, confessus abiisset (vidit enim illos per mortem vitam invenisse), et se tandem, ut in terra serpentis more volaretur, et terra rebusque terrenis pro cibo uteretur, condemnatum animadvertisset, tunc denuo Ecclesiam, quem parit et peperit filium masculum, hoc est, populum virilem nihilque effeminatum præ se ferentem, persecuti lacerpit. Verum ab initio in praesidio data est illi charitas erga Deum et proximum. Hunc porro addita est ejus providentia adjutrix, qui propter nos in crux actus est; et duo præterea Testamenta; quæ simul omnia designantur per alas aquilæ; quo per bas in sublimè sublata, concedat in desertum, ibidemque omnis vegetæ solidæque virtutis nutritur alimento; et id quidem semper, Antichristo vero sæviente maxime. Hunc enim triceride cum anni semisse etiam tempore malos ad sensilem eremum conseruans illius evadant, scese abdituros valde probabile est.

XII, 15, 16. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen, ut eam ficeret trahi a flumine. Et adjuvit terra mulierem, et aperuit terra os suum, et absorbut flumen, quod miserat draco ex ore suo.

Cum, ait, Ecclesia ad loca invia et iniquosa propter impostoris insidiias se recepisset, draco ex ore suo, nempe per oris sui mandibulam, aquam instar

II

flaminis a tergo illius eructavit, hoc est, ingentem impiorum virorum, aut malignorum dæmonum, aut infestarum temptationum multitudinem, adversus illum armavit; quo hac ratione eam, si queat, in servitutem redigat. At terra, inquit, juvit illum. Juvit autem aut viæ longitudine, aut locorum aquatore et siccitate, improborum hominum impetus sistens, temptationumque flumen ejus rei causa ejectum absorbens, et sanctorum denique submissione, qui vere recteque dicere solent: *Ego sum terra et cinis*¹⁰, omnes superbi diaboli laqueos enervans: nihil enim, ut divino Antonio ab angelo indicatum est, diaboli vires ita frangit sicuti humilitas.

55 XII, 17. *Et iratus est draco adversus mulierem, et abiit ut ficeret prælium cum reliquis de semine ejus qui custodiunt mandata Dei, et habent testimonium Jesu Christi.*

Illustrioribus Ecclesiæ magistris, iisque qui terram resqueterrenas despectui habebant, ad erenum veluti ad ærumnosum exsilium translatis, ita ut horum compos fieri amplius non valeat, draco vel Antichristus ipse contra eos aciem mox convertet, inquit, qui Christo in terra hac militant. Hoc enim veluti terreno pulvere olei lubricitatem exasperante aspersos, vitæque hujus negotiis curisque immersos, adeoque capti faciles inveniens, pedibus suis substernere contendet. Ast non omnes sternet. Nam multi ex illis quoque, eo quod Christum sincero amore prosecuti sunt, victoriam ex diabolo referent. C

CAPUT XXXVI.

De bestia quæ habebat cornua decem et septem capita.

XII, 18. XIII, 1. *Et steti super arenam maris, et ridi de mari bestium ascendentem, habentem capita septem et cornua decem, et super cornua ejus decem diademata: et super capita ejus nomina blasphemiae.*

Quidam per hanc bestiam accipiunt virtutem quamdam viribus et nequitia Satana inferiorem, exteris autem dæmonibus utroque genere eminentiorem: per bestiam vero quæ paulo post e terra emergit, Antichristum ipsum. At sanctus Methodius et Hippolytus, et alii veteres, de ipso Antichristo præseenti locum interpretati sunt; ut qui ex turbulentio plurimumque undoso vitæ hujus mari egressurus sit. Per decem autem cornua toliendem diadematis exornata, et septem capita, familiaritatem illam denotari volunt, quæ inter ipsum et diabolum intercedet (nam hæc illi adsore jam ante quoque indicatum est), regnique terreni in decem partes sectionem; et regnum præterea septenarium mundi hujus cursui conformatum, septem quidem illerum spatio dimensum, et in septem rursum successiones distributum; prout in sequentibus latius id explicabitur. Secundum quod mundi hujus prin-

A οὐδρους] τὴν τοῦ πλάνου ἐψόδον, ἐκ τοῦ στόματος ἡ- τοῦ, δηλαδὴ ἐκ προστάγματος αὐτοῦ, ὅπισσι αὐτῆς [βάλλει] ὑδωρ ποταμῆδον· τουτέστιν, ἀθέων ἀνδρῶν, ἢ πονηρῶν δαιμόνων, ἢ ποικίλων πειρασμῶν πλῆθος, κατ' αὐτῆς ἐξελεύσεται, ὅπως αὐτὴν δουλώσηται. Ἡ δὲ γῆ, φησιν, ἐδούθησεν αὐτῇ, ἢ τῷ τῆς ἔδου μήκει, καὶ τῇ τῶν τόπων ἀνυδρίᾳ καὶ ἡρότητι τὰς τῶν πονηρῶν ὄρμάς ἐπέχουσα, καὶ τὸν ἐκ τῶν πειρασμῶν ποταμὸν τούτου χάριν καταπίνουσα· ἢ τῇ τῶν ἀγίων ταπεινοφροσύνῃ, ἐνθιασθέτις λεγόντων· Ἐγὼ εἰμι τῇ καὶ σκοδὸς, πάσας τοῦ διαβόλου τὰς παγίδας καταργοῦσα, ὡς [καὶ] τῷ θεῖῳ Ἀντωνῷ εἰρηται.

B Καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ καὶ ἀπῆλθε πεπῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν δοικῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντατὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀχότων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.

Καὶ ἀπῆλθε ὁ δράκων ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν δοικῶν. — Τῶν ἐκκρίτιν τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων [φησι] καὶ τῶν τῆς γῆς ὑπερορώντων, πρὸς τὴν ἐν ἀρχῷ μεθισταμένων ταλαιπωρίᾳν, εἰ [τούτων] διαμάρτοις ὁ Ἀντίχριστος κατὰ τῶν ἐν κόσμῳ στρατευομένων τῷ Χριστῷ, ἐξόσει, φησι, τὸν πόλεμον, δικοὺς καθάπερ κόνει τραχυνούσῃ τὴν τοῦ ἔλασου λειτήτηα τὰς τοῦ βίου [φημι] πραγματείας, τούτους εὐαλώτους εὑρών, τροπάσηται· πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τούτων αὐτὸν, διὰ τὸ γνησίως ἡγαπηκέντει τὸν Χριστὸν, νικήσουσι.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'.

Περὶ τοῦ θηρίου τοῦ δεκακεράτου καὶ ἐπτακεράτου.

C Καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης· καὶ εἶδορ θηρίον ἀραβαῖον ἐκ τῆς θαλάσσης, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτά· καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ δρομα βλάσφημίας.

Τίνες μὲν τὸ θηρίον τοῦτο δευτερεύουσάν τινα δύναμιν τοῦ Σατανᾶ τῶν λοιπῶν διεμόνων δροχουσαν ἐξειλήφασι· τὸ δὲ μετ' αὐτῷ ἐκ τῆς γῆς ἀνιδόν, τὸν Ἀντίχριστον τοῖς δὲ ἀγίοις, Μεθοδίῳ καὶ Ἰππολύτῳ καὶ ἑτέροις, εἰς [αὐτὸν] τὸν Ἀντίχριστον τὸ παρὸν θηρίον ἐξειληπται· ἐκ τῆς πολυτελέχου τοῦ βίου τούτου θαλάσσης καὶ πολυκύμονος ἐξερχόμενον. Τὰ δὲ δέκα κέρατα σὺν τοῖς διαδήμασται, καὶ αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ, τὴν τε τοῦ διαβόλου πρὸς αὐτὸν [τὸν Ἀντίχριστον] ἐνωσιν αἰνίττεται (ταῦτα γάρ [καὶ] αὐτῷ προσόντα ἀνωτέρῳ ἡρμήνευται), τὴν τε εἰς δίκαιης γῆνης βασιλείας ἐπ' ἐσχάτων διαίρεσιν, καὶ τὴν τῷ κόσμῳ τούτῳ σύστοιχον ἐδδοματικὴν βασιλείαν, ἐπὶ τὰ μὲν ἡμέραις ἐκμετρουμένην, ἐπὶ τὰ δὲ διαδοχαῖς διαιρουμένην, ὡς ἐν τοῖς ἔξης βηθήσεται. Καθ' ἣν ἀρχῶν τοῦ αἰώνος τούτου κέκληται ὁ ἐνεργῶν ἐν αὐτῷ Σατανᾶς. Ὁρομα δὲ βλασφημίας ἐν ταῖς κεφαλαῖς αὐτοῦ, δηλαδὴ τοῖς ὑπασπισταῖς αὐτοῦ.

Οὐδὲ γάρ εἶ δρχῆς βλασφημεῖν τὸν ἔριστὸν οὐκ οἱ ρέποντες καὶ εὐσεβεστάτους πρεποτέρες ὑποτίθενται. Εἰχρι τῆς τοῦ μεγάλου [καὶ εὐσεβεστάτου] κανονιστῶν ἀναδείξεως. Μετ' ἣν Ἰουλιανὸς καὶ Θύλης δύσφημοι κατὰ ἔριστὸν γεγόναται. jam inde ab initio tyranni ὑσπεραδον ad Constantini Magui imperium extiterunt, omnes Christum certatim blasphemarunt. Post Constantinum τούτον Julianus, et Valens, et alii præterea nonnulli imperatores denuo in Christum blasphematum os erexerunt.

Kai τὸ θηρίον ὁ εἰδος, δμοιον ἦν καρδάλαιον· καὶ οἱ κόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτον· καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λύκος.

Kai τὸ θηρίον ὁ εἰδος, δμοιον ἦν καρδάλαιον·—Διὰ μὲν τῆς καρδάλαιως, ἡ [τῶν] Ἑλλήων· διὰ δὲ τῆς ἄρκτου, ἡ [τῶν] Περσῶν· διὰ δὲ τοῦ λύκοτος, ἡ Βενιουλίων βασιλεία τημαίνεται· ὃν κρατεῖται ὁ Αὐτίχριστος, ὡς Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐλευσμένος·, καὶ τὴν τούτων ἀρχῆν καθαιρίσων, ὅταν τοῦ δοτράχιους δακτύλους τῶν ποδῶν θέασται· δι' ὃν τῇ εἰς δέκα δημοταῖς αὐτοῖς καὶ εὐθουπτοῖς τῆς βασιλείας διάρεσται.

Kai ἐδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ [καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ], καὶ ἐξουσίαν μεγάλην.

Kai ἐδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ. — Δώσει γάρ ὁ Σατανᾶς, ὁ νοήτος δράκων, τῷ Ἀντιχριστῷ πάσαν ἐξουσίαν ἐν σημείοις· καὶ τέρας φένδος, πρὸς τὴν τῶν ἀστράκτων ἀπώλειαν.

Kai [εἰδος] μιαρ τῷ κεφαλῶν αὐτοῦ ὡσεὶ ἴσχαρισμένην εἰς θράτορ. Καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θυράτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη.

Κεφαλὴν δὲ ὡσεὶ ἴσχαρισμένην, εἴτε τινὰ τῶν ἀρχίντων αὐτοῦ τεθάνατῶσθαι, καὶ ὑπ' αὐτοῦ [τοῦ Ἀντιχριστοῦ] διὰ γοντείς ἀπατηλῶς ἀνίστασθαι φανήμενὸν φῆστον, ὡς Σίμων ὁ μάγος πεποιηκὼς ὑπὸ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων [Πέτρου] ἡλέγχεται· ἢ τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν τῇ διαιρέσει σφαγήν τρόπον τινὰ ὑπερέμνουσαν, τὴν μοναρχίαν [τοῦ] τεθεραπεύσας δοκοῦσαν κατὰ τὴν εἰκόνα Αὐγούστου Καίσαρος.

Ιασινοδι Αὐγούστου Καίσαρος τετάτε exstebat) ab Antichristo denuo visum esse.

Kai ἐθανυμίσθη ἐν δλῃ τῇ γῇ, δικλω τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι, διεὶς ἐδωκε τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ· [καὶ προσεκύνησαν τὸ θηρίον,] λέγοντες· Τίς ὑμοίος τῷ θηρίῳ; καὶ τὶς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ;

Kai ἐθανυμίσθη ἐν δλῃ τῇ γῇ. — Τὸ εἰς τὸν Ἀντιχριστὸν φαίνεται ἐν αὐτῷ διάδολον, τὴν ἀναζόραν ἔχει.. δι' ἐκείνους γάρ ὁ δράκων προσκυνήσεται· δι' οὓς καὶ νεκροὺς ἐγείρειν καὶ σιμέων τοῖς πεπρωμένοις τὰ τῆς διανοίας θυματα φαντάσεται.

Kai ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημητα. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆτρας μη. Καὶ ἤριξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς θελυφημίαν πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ δρομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνήν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σχηματοῦντας.

Τὸ δὲ μῆτρας τεσσαράκοντα δύο δηλοῖ διει κατὰ δελν συγχώρησιν τὰ τρία ἡμισιν ἐτη τὴν ἐξουσίαν ἔχει· τὴν τε πέδης Θεὸν βλασφημίας, καὶ τὴς τῶν

præpotenter operabitur. Nomina autem blasphemā in cāpitib⁹, hoc est in satellitib⁹ et administris illis, comperiuntur quam plurima. Nam quotquod Magi imperiū extiterunt, omnes Christum certatim blasphemarunt. Post Constantinum tamen imperatores denuo in Christum blasphematum os erexerunt.

XIII, 2. Et bestia quam vidi, similis erat pardū; et pedes ejus sicut pedes ursi; et os ejus sicut os leonis.

Per pardum Graecorum, per ursum Persarum, per leonem Babyloniorum regnum denotatur: quicquid omnia unus obtinebit Antichristus: idemque regis Romanorum titulo ornatus, in medium se offeret; atque ubi primum scilicet pedum digitus (per quos regni in decem partes divisi insirmitas indicator), animadverterit, totum illorum principalium funditus everget.

56. Et dedit illi draco potentiam suam, et thronum suum, et potestatem magnam.

Spiritalis draco est Satanas, qui suam in signis et meudacibus prodigiis potestatem imperticit Antichristo, idque ad hominum instabilium ruiunt et internacionem.

XIII, 3. Et vidi unum de capilibus ejus quasi osculum in mortem; et plaga mortis ejus curata est.

Caput quod hic veluti jugulatum in medium proponitur, alterutruum innuit: nimilrum aut unum aliquem e principibus ab Antichristo occisum, præstigiis ejusdem imposturisque actum, denuo excitatum apparuisse: qua arte cum Simon magus familiariter uteretur, ab apostolorum coryphæ parallela est reprehensus: aut certe Romanorum regnum divisione illa in decem partes internacionem quodammodo passum, ad monarchia formam (cum Antichristo redactum, rursum convaluisse, et quasi in integrum restitutum denuo visum esse.

XIII, 3, 4. Et admirata est universa terra post bestiam; et adoraverunt draconem, qui dedit potestatem bestiæ; et adorarerunt bestiam dicentes: Quis similis bestiæ? et quis poterit pugnare cum ea?

Miracula quæ Antichristus præstigiis suis operabitur, ad diabolum, qui per ipsum et in ipso efficax erit, r. ferri debent. Per ipsum enim draco imposturas suas exercens publice adorabitur: per quem etiam mortuos exsuscitat, multaque alia admiratione plena facere abs se seductis videbitur.

XIII, 5, 6. Et datum est illi os loquens magna et blasphemias: et data est ei potestas facere mensibus quadraginta duobus. Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen ejus, et tabernaculum ejus, et eos qui in celo habitant.

Triennii, inquit, spatio cum anni dimidio Deus sinet illum conviciliā verbisque blasphemis celeste numen impetrare sanctisque affigere. Tabernacu-

tum autem Dei est natura humana quam assumpsit. A ἀγίων κακώσεως. Σκηνή δὲ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἐν περpetuaque in assumpta carne ejusdem habitatatio, tuin requies quoque illius in sanctis; contra que omnia (sicuti adversus sanctos angelos quoque) homo ille peccati vertetur in blasphemiam.

XIII, 7, 8. *Et datum est illi bellum facere cùm sanctis et vincere eos. Et data est illi potestà in omnem tribum, et populum, et linguam, et gentem: et adoraverunt eam omnes qui inhabitabant terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vite Agni, qui occisus est ab origine mundi.*

Contra omnem, inquit, tribum, et linguam, et populum maligna sua potestate abutetur. At contra illos tantum victoram obtinebit, quorum nomina non sunt scripta in libro vite.

XIII, 9, 10. *Si quis habet aurem, audiat. Qui in captivitate duxerit, in captivitate vadet. Qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum.*

57 Unusquisque, inquit, præmia factis suis digna recipiet. Qui iugitur ad verandum et affligendum proximum prompti expeditique fuere, ii a diabolo capiti abducuntur, ejus (juxta magnum Jacobum) matricia effecti, cui per prava opera servierunt; Satanæque gladio icti æternam mortem sustinebunt. Qui autem sicutem sinceram infractamque in tentationibus rebusque adversis patientiam conservavunt, illi de libro vite nunquam delebuntur. Quorum sanctos benignissimus Deus nos declaret, reputantes præsentis temporis afflictiones prorsus indignas esse quæ cum futura gloria, quæ sanctis pateret, compararentur; nec non per angustam viam impigre gradientes, gloriam in futuro tandem sæculo et requiem, locisque amplitudinem inveniantur, et in omnem cum Christo æternitatem regnemus: quem cum cum Patre decet omnis gratiarum actio, cum Spiritu sancto, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XXXVII. SERMO XIII.

De pseudoprophetâ.

XIII, 11. *Et ridi aliam bestiam ascendentem de terra: et habebat cornua duo similia Agni, et loquebatur sicuti draco.*

Sunt qui per hanc bestiam Antichristum intelligant; alii magis placet quempiam e diabolorum numero esse. Per duo vero ejus cornua Antichristum et pseudoprophetam significari: nam pseudoprophetam quempiam Antichristi adventum præventurum, multorum est opinio. Nos autem putamus per draconem, Satanam: per bestiam autem quæ de marit ascendit, Antichristum: per bestiam vero quæ hoc loco e terra ascendere scribitur, pseudoprophetam denotari. Quæ sententia Irenæo quoque probatur. Dicitur porro e terra ascendere, quia de terrena humique repente conversatione in medium prodit: habereque duo cornua Agni cor-

σάρχι τοῦ [Θεοῦ] Λόγου σκῆνως; ήγουν ἐνανθρώπησις καὶ ἡ ἐν τοῖς ἀγίοις ἀνάπausis, καθ' ὃν [πάντων] εἰς βλασphemian τραπήσεται [προσέτι δὲ καὶ τῶν ἀγίων ἄγγέλων].

[Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἀγίων, καὶ τικῆσαι αὐτούς] καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἔξουσία ἐπὶ πάσαν φυλὴν [καὶ λαὸν] καὶ γλώσσαν καὶ ἔθνος. Καὶ προσκυρίσουσιν αὐτῷ πάτερες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὅν οὐ γέραπται τὸ δρόμα ἐπὶ τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀριοῦ τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ κατεβολῆς κόσμου.

[Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἔξουσία ἐπὶ πάσαν φυλὴν καὶ γλώσσαν. — Κατὰ πάσης μὲν [φησί] φυλῆς καὶ γλώσσης τῇ πονηρῷ ἔξουσίᾳ χρήσεται ἑκίνων δὲ [μόνων] κρατήσει, ὃν τὰ δυόματα ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς οὐ γέραπται.

Ἐτ τις ἔχει οὐδὲ, ἀκούσατε. Εἴ τις ἔχει αἰχμαλωσταρ, ὑπάρει εἰ τις ἐν μαχαρᾳ ἀποκτεῖται, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαρᾳ ἀπανταρθῆναι. Οὐδὲ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ η πίστις τῶν ἀγίων.

Ἐτ τις ἔχει αἰχμαλωσταρ, ὑπάρει. — Ἄξια, φησίν, ἔκαστος τῶν πεπραγμένων δέξεται τὰ ἐπίχειρα· οἱ πρὸς τὸ κακοῦν τοὺς πλησίους ἔτοιμοι ὑπὸ τοῦ διαβόλου αἰχμαλωτευθήσονται, καὶ τῇ σατανικῇ μαχαρᾳ τὸν φυχικὸν ὑποστήσονται θάνατον. · Φ δι' ἔργων ἥττηθησαν, τούτων δουλούμενοι, ὡς φησίν δὲ μέγας Ἰάκωβος· οἱ δὲ πίστιν εἰλικρινῆ καὶ ὑπομονὴν ἀμετάθετον ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἔχοντες, ἀνεξάλεπτοι· [ἐκ] τῆς βίβλου τῆς ζωῆς ἔσονται· ὃν καὶ ἡμεῖς δὲ πανελεήμων Θεὸς ἀναδέξοις κοινωνούς, ἀνάξια λιγόζομένους τὰ πανήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν τοῖς ἀγίοις δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι, καὶ τὴν στενὴν δόλην ἀνδρείως βαδίζοντας, ἵνα τέλος αὐτῆς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι αἰώνιῳ δόξαν [καὶ ἀνάπausιν] καὶ εὑρυχωρίᾳ εύροντες, [τῷ] Χριστῷ συμβαλέσωμεν· μεθ' οὐ τῷ Πατρὶ πρέπει πᾶσα εὐχαριστία, καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, [γάνη καὶ δεῖ] καὶ εἰς τοὺς αἰώνας [τῶν αἰώνων]. Άμην.

ΚΕΦΑΛ. ΑΖ'. ΑΟΓΟΣ ΙΓ'.

Περὶ τοῦ γενεδοκριτικοῦ.

Kai εἰδορ ἀλλο θηρίον ἀραβαῖτον ἐκ τῆς γῆς· δι καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμιου Ἀριφίω, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων.

Τὸ θηρίον τοῦτο οἱ μὲν τὸν Ἀντιχριστὸν φασιν· ἔτεροι δὲ ἔδιξε τὸν Σατανᾶν εἶναι· καὶ τὰ δύο αὐτοῦ κέρατα τὸν Ἀντιχριστὸν καὶ τὸν γενεδοκριτηριαν αἰνίττεσθαι. Ὁ μυλογουμένου δὲ καὶ τοῦ φευδοπροσήπου ἐν Ιερῳ πρεστώπῳ ἐρχεσθαι, οὐκ ἀπόπον ἡγούμεθα, τὸν μὲν δράκοντα, εἰς τὸν Σατανᾶν· τὸ δὲ θηρίον τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀραβαῖτον, εἰς τὸν Ἀντιχριστὸν· τὸ δὲ παρὸν, κατὰ τὸ δοκεῦν τῷ μαχαρίῳ Εἰρηναίῳ, εἰς τὸν φευδοπροσήπητην ἐκλαμβάνεσθαι, ἐκ τῆς γῆς μὲν ἀρεχόμενον, δηλαδὴ τῆς γηνῆς καὶ χαμηρπούς πολιτείας. Εγον δὲ κέρατα δύοισι Ἀριφίῳ, διὰ τὸ ἐν δορᾷ προβάτου τοῦ κεχρυμένου λύκου τὸ φυικὸν περικαλύπτειν· καὶ διὰ τὴν

ιν προσωμίος αὐτοῦ τῆς εὐεξείας μόρφωσιν. Περὶ δὲ τῶν φησιν [διά] Εἰρηναῖος ἐπὶ λέξεως οὕτως· Περὶ τοῦ ὑπαστού, διὸ καὶ γενουδοξοργήτην καλεῖ, ἐλά-λει, γροτὴν, ἀς δράκων· τούτῳ δὲ ἔλεγεν ἑξου-σίαν διδόνταν σημεῖων καὶ τεράτων, ἵνα ποιῆι δημιουρούσεται τοῦ Ἀντιχριστοῦ προσδοκούσθιν τέτταντες ἐπειδεὶς οὐδόν. Τές δὲ πληγῆς τοῦ θηρίου θε-ραπείαν εἰπομένην εἶναι τὴν τῆς διηρημένης βασι-λείας δοκιμασταν πρὸς ὅλιγον γίνεσθαι δυναστιν· ἢ [τὴν] τῆς ἁδαρεστῆς τῷ θατανῷ τυραννίδος πρὸς μικρὸν δι τοῦ Ἀντιχριστοῦ ἀγόρθωσιν· ἢ τινος τῶν προ-ψκεψιώνων αὐτῷ τεθνῶτο; ἀπατηλὴν ἀνέτεστιν. Άς δράκωντα δὲ φησι καλεῖν τούτον· τὰ γὰρ τοῦ ὄρχετάν διαβόλου πράξεις τα καὶ φθέγξεται.

Caedis studium occultique lupi ferociam celare stu-deat: tum etiam quod initio aliquam pietatis for-mam præ se feret; qua de re Irenæus ita sere scri-bit: *De Satana satellite* (quem pseudoprophetam quoque vocat) loquebatur, ait, ut draco. Addit porro signorum prodigiorumque potestatem huic imper-tuisse, quo viam per hæc Antichristo sternet, ad-itumque ad hominum perditionem eidem palesace-ret. Cæterum sanationem plagiæ mortis, quam bestia accepérat, momentaneam regni ante diuersi unio-nem esse dicimus: aut temporariam tyramidis Satanae, quam Christus suu cruce frégerat; per Antichristum instauracionem, aut scitiliam certe.

Καὶ τὴν δέκατην τοῦ πρώτου θηρίου καταστάσιοι ἔπειτα αὐτοῦ· καὶ ἐποιεῖ τὴν τῆταν καὶ τοὺς ὅτι αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα προσκυνήσωσι τὸ θηρίον τὸ πρώτον, οὐδὲν διεπείνθη ηὔληγή τοῦ θαυμάτου αὐτοῦ. Καὶ ποιεῖ σημεῖα μορφῶν, ἵνα καὶ κύριοι ποιῆσι τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν ἐπειτα γῆταν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

Πάντα δὲ πράξει, φησὶ, διὰ γοητε.ας δ ὁ τοῦ ἀποστάτου φευδοχρήστου πρόδρομος, πρὸς ἀπάτην ἀνθρώπων, ἐπὶ τῷ θεὸν νομισθῆναι τὸν Ἀντίχριστον, [ἢ] ὑπὸ τοιούτων τεραστίων ἔργων μαρτυρούμενον, καὶ ἀναμφισβήτητον τὴν δίξιν λαμβάνοντα, κατὰ μίμησιν τοῦ Βαπτιστοῦ τοῦ τῷ Σωτῆρι τοὺς πειθομένους προσάγοντος. Φιλονεκεῖ γὰρ τὸ φεῦδος, ἐπὶ ἀπάτῃ [τῶν] ἀνθρώπων, μιμεῖσθαι τὴν ἀλήθειαν. Οὐ θαυμαστὸν δὲ ἐν ὅφθαλμοῖς τῶν ἀπατωμένων πᾶν ὄφεσθαι σύραρθρον κατερχόμενον· ὅπου γε καὶ ἐν τῇ τοῦ Ἰωάννῃ ιστορίᾳ τοῦτο κατεληγούθει καὶ τὰ κτήνη αὐτοῦ κατηγαλωκής, κατὰ θείαν συγχρότεσσιν καὶ σατανικήν ἐνέργειαν, μεμαθήκαισυν.

perneque dilapsum justi viri armentum, Deo id
sumpsisse.

Καὶ οὐαγὴν τοὺς κατοικεῖντας ἔχει τῆς γῆς. —
Ιλλαρίῳ, φησι, τοὺς ἐν τῇ γῇ τὴν διηγεκῆ κατοίκησιν
εἴπει; καρδίας ἔχοντας. Τοὺς γάρ εἰναι οὐρανῷ κεκτημέ-
νους τὸ πολέτευμα, οὓς ἀπετέθη αἱ Αἰθησίδες, ἡ σφαλι-
εμένους ἀκριβῶς τῇ προσανφωνήσει τῆς αὐτοῦ ἐλεύ-

Λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ποιῆσαι
εἰκότα τῷ Θηρίῳ δεῖχε τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας,
καὶ ἔζησε· καὶ ἐδόθη αὐτῷ δύναμις πρενέμα τῇ εἰ-
κόνι τοῦ Θηρίου, ἵνα [καὶ] λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ
Θηρίου, καὶ ποιήσῃ [ἵνα] δύο ἑταῖρούς μη προσκυνή-
σωσι τὴν εἰκόνα τοῦ Θηρίου, ἀποκτανθῶσι. Καὶ
πουεῖ κάντας τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους,
καὶ τοὺς πλούσιους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς
ἔλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δώσουσιν
μένοις γένος ταῦτα ἐπὶ γειτόνες αὐτῶν τῆς δε-

XIII, 12, 13. *Et potestatem priori bestiae omnem faciebat in conspectu ejus; et fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam, cuius curia est plaga mortis. Et fecit signa magna, ut etiam ignem saceret de caelo descendere in terram in conspectu hominum.*

58 Quidquid, inquit, pseudochristi præcursor ad hominum deceptionem facturus est, hoc totum per præstigias et incantationes facturus est; quo hac ratione Antichrisum Deum esse persuadeat; ut qui testimonium habeat a viro, qui tanta miracula patravit; eamque virtutem et gloriam ad exemplum Joannis Baptiste, qui fideles ad Christum adducebat, divinitus citra controversiam acceperit: siquidem mendacium ad hominum seductionem veritatem imitari contendit. Non est autem mirum aut novum, si in oculis hominum errore jam excætorum ignem e cælo descendere faciat impostor: posteaquam ex historia Jobi comper-tum habemus, ignem diaboli virtute incensum supermittente temporis quasi puncto totum ab-

XIII, 14. Et seducit habitantes in terra propter
signa, quia data sunt illi, facere in conspectu hostium.

Seducit illos, inquit, qui cordis sensum in terra
rebusque terrenis perpetuo deluxim habent. Quo-
rum enim conversatio in cœlis est, hos neque sen-
sus, neque Antichristi praesentia decipit; utpote
accurate jamdudum ante de illius adventu edoctos,
validaque contra eiusdem fraudes munitos.

XII. 44. 47. *Dicens habitantibus in terra ut faciant imaginem bestiæ quæ habet plagam gladii, et rixit. Et datum est illi ut daret spiritum imaginis bestiæ, ut loquatur imago bestiæ. Et faciet ut qui-cunque non adoraverint imaginem bestiæ, occidantur. Et faciet omnes, pusillos et magnos, et divites et pauperes, et liberos et servos, habere characterem in dextera manu sua, aut in frontibus suis : et ne quis possit emere aut vendere, nisi qui habeat characterem aut nomen bestiæ aut numerum nominis ejus.*

Ειάς, η ἐπει τῶν μετώπων αὐτῶν· [καὶ] ἡρακλῆς τις δύναται ἀγορᾶσαι ή πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χρήμα, τὸ δρόμον τοῦ θηρίου, η τὸ δρόμον τοῦ θηρίου.

Narrat Apollonius, et alii confirmant, dementes lucantionum et præstigiarium vi per imagines et statuas, per arbores ruraum et aquas, perque alia ejusmodi separamenro locutos : arbitror et per mortuorum cadavera loqui quoque posse. Nam et Simon magus in B. Petri apostolorum coryphæi multorumque Romanorum i presentia, mortuum bactenus exsuscitavit, quatenus sese mouere palam videretur; etsi interim apostolus imposturam, hoc est, virtutem qua falso. cum excitaverat, spernuerit, et vixi qua mortui vero resurgunt publice declaraveret. Ad eum itaque modum probabile fit, Antichristum quoque prodromum et administrum dæmonum vi impulsum bestiæ imaginem facturum, arte et fraude diabolii loquendi facultatem illi communicaturum adeoque daturum operam ut omnes trucidentur, quoiquod eam adorare recusaverint. Neque his contentum lethiferi quoque nominis characterem omnium seductorum frontibus et dexteris impressurum : his quidem, quo omnium dæteriorum benorūmque operum vim amputet ; illis vero, quo ab se deceptos hoc symbolo commonefaciat perficta fronte in errore et tenebris persicendum esse ; verum non facile suscipient ejusmodi characterem, qui vultus frontesque divino lumine signatas habent. Quin bestiæ quoque calculum ad omnes ubique contractus et negotiaciones extendet; ita ut nulli emere aut vendere liceat, qui eum recipere detrectet; quo ea saltem ratione fideles, ob rerum ad vitæ usum necessariarum penuriam, ad violentiam mortem adigat.

CAPUT XXXVIII.

59. De profano Antichristi nomine.

XII, 18. *Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestiarum : numerus enim hominis est, et numerus ejus sexcenti sexaginta sex.*

Accuratam calculi notitiam, ut reliqua itidem quæ de Antichristo scripta existant. tempus et experientia viris prudentibus et sobriis manifestabit. Nam si in exquisita nominis hujus cognitione magnus aliquod operæ pretium situm esset, ille utique qui visionem impressa, ut veteres recte admonent, evangelistæ illud patesceret. Verum divinae gratiae aliud, quam corruptoris perditique hominis uomen, divino huic libro inservare visum fuit. Verumtamen per modum exercitationis multa secundum B. Hippolytum et alijs confungi possunt nomina, quæ numerum illum complectantur, cum propria, tum etiam appellativa, idque in omni propemodium lingua. Proprium exempli causa, Graece sit λαμπτέης : Latine *Benedictus*; Persice *Sarmengas*. Similis in ceteris linguis efformatio sit. Appellativa, vero ; ut κακός οδηγός, *dux improbus* : ἀληθῶς βλαβερός, *vere noxius* : πάλαι βάσκανος, *jam olim inuidus* : ἀμνὸς δικιος, *agnus iniquus*, quibus ab illis præcipue appellabitur Antichristus, qui errores illius aversantur; siquidem ipsa gloriam suam in flagitiis probro dignis constituet vel pugnare.

ΚΕΦΑΛ. ΔΗΡ.

Ἑρὶ τοῦ [μιαροῦ] δρόμοτος τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ωδε γ σοφία ἐστιν. Ὁ ἔχων τοῦ, φησιστέως τὸ δρόμον τοῦ θηρίου. δρόμος τὸ δρόμον τοῦ ἐστιν. Καὶ [δι] δρόμος αὐτοῦ ἐστιν ἔξαρσια ἔξικοτα [καὶ] δέ.

Καὶ τὴν μὲν ἀκρίβειαν τῆς ψῆφου, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ τὰ περὶ αὐτὸν γεγραμμένα, δ χρόνος ἀποκαλύψει καὶ ἡ περὶ τοὺς νήφουσιν. Εἰ γὰρ ἔστι, καθὼς φασὶ τινες τῶν διδασκάλων, σαφῶς γνωσθῆναι τὸ τοιούτον θνομικὸν διεπαμένον ; ἀντὸν ἀπεκάλυψεν. 'Αλλ' οὐκ εἰδόκησεν ἡ θεῖα χάρις ἐν θείᾳ βίσιῳ τὸ τοῦ λυμανίος θνομα γραφῆναι. 'Ως ἐν γυμνασίας τε λόγῳ, πολλὰ ἔστεν εὐρεῖν, κατὰ τὸν μαχάριον Ἱπποδόλυτον καὶ ἑτέρους, ὀνδμάτων τὸν δρόμον τούτον περιβογεῖ, προστηγορικά τε καὶ κύρια κύρια μὲν, οἶον, λαρναῖς, Τειτάν, ἐκ τοῦ τείνω, καθ' Ἰπποδόλυτον. Λατεῖνος δομοίως [διὰ διρθόγγου] Βενέδικτος. ὅπερ ἐργανεύεται εὐλογημένος ἡ εὐλογησός κατὰ μίμησιν τυχὸν τοῦ ἀληθῶς εὐλογημένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Προστηγορικά δὲ, κακός, ἄδηγός, παλαιμάσκανος, ἀληθῶς βλαβερός, ὀμνός δδικος. Οἵς ἐκ τῶν ἐναντιουμένων τῇ πλάνῃ ἐπικελθήσεται, τὴν αἰκετὸν δέξαντες τῇ αλιχύνῃ τιθέμενος.

ΚΕΦΑΛ. ΛΘ.

Περὶ τοῦ Ἀρτίου καὶ τῶν ἔκαπον τεσσαρακονταετεσσάρων χιλιάδων.

Kai elōn· kai idōn Ἀρτίον ἀστηκός ἐξε τὸ δρός Σιών· καὶ μετ' αὐτοῦ ἔκαπον τεσσαρακονταετεσσάρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ δρομαὶ αὐτοῦ, καὶ τὸ δρομα τοῦ Πατέρος αὐτοῦ, γεγραμμένον ἐξ τῶν μετώπων αὐτῶν.

Ἄρτίον δὲ Χριστόδε; ἀναμφιβόλως ὡμολόγησε. Ἐπὶ τὸ δρός δὲ Σιών οὐ τῆς παλαιᾶς ἐστῶς, ἀλλὰ τῆς νέας τῆς τοῦ ζῶντος Θεοῦ πόλεως. Αἱ δὲ ἔκαπον τεσσαρακονταετεσσάρες χιλιάδες, ἵνα τὸ τοῦ ἀποστολικοῦ σπόρου πολύφορον δηλοῦσι, τῆς ἐν ἔκαπτῳ χάριτος δωδεκάκι; χιλιοτὸν ἀπεργαζομένης, [ἥγουν] τίλειον τὸν καρπὸν τῆς τῶν ιωάννενών πίστεως; ἢ τοὺς ἀπὸ τῆς Νάσας Διαθήκης παρθένους, κατὰ τὸ τὸν διο, κατά τε τὸν ἔξοντα διαθρωπον, σημανούσιν. Ἐν γὰρ τοῖς παλαιοῖς σπάνιον τὸ τῆς παρθένιας κατόρθωμα, τὴν σφόδρα δὲ λίγοις εὐρέτερον· διεν [καὶ] ἐτέρας ταύτας παρὰ τὰς πρότερον εἰρημένας οἰητάν, τὰς δοματὶ ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ συναγομένας. Λίγοις παρθέναις οὖ προσμεμαρτύρηκε. Τούτων δὲ πάντων τὰ μέτωπα τῷ φωτὶ τοῦ θείου προσώπου σφραγίζονται· δι' οὐ τοῖς διλοθρευταῖς ἀγγέλοις αἰδεσίμοι φαννοῦται.

Kai ἔχουσα φωτῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωτῆς οὐδέτων κολλῶν, καὶ ὡς φωτῆς βροτῆς μετάλης· καὶ φωτῆς ἔχουσα [ὡς] κιθαρῳδῶν κιθαρίστων ἐν ταῖς κιθαραῖς αὐτῶν, καὶ ἀδόντων [ὡς] φῶτὴν καιτὴν ἐπάνω τοῦ Ἀρτίου, καὶ ἐπώστορ τῶν τεσσαράκοντα εῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων.

Ἡ δὲ φωτὴ τῶν πολλῶν ὄδητων καὶ τῆς βροτῆς καὶ τῶν κιθαρίστων τὸ διαπρύσιον δηλοῖ τῆς τῶν ἀγίων ὑμνῳδίας, καὶ τῆς ἐμμαλοῦς αὐτῶν καὶ εὐήχου καὶ συμφωνού φόρης, τῆς πάσαν περιτχούσης τὴν τῶν ἀπογεγραμμένων ὑρανῷ πρωτοτόκων Ἐκκλησίαν καὶ πανήγυριν, καθάπερ ἐν συμφωνίᾳ χορῶν, τῇ τῶν ἀγίων συμπνοίᾳ ἔξηχουμένην· ἵνα τῇ νεκρώσι τῶν τοῦ σώματος ἐπιθυμιῶν κατόρθωσαν. Ταύτην δὲ τὴν φῶτὴν, οὐδεὶς ἔτερος μαθεῖν, φησι, δύναται, πλὴν αὐτῶν· διότι τῷ μέτρῳ τῆς πολιτείας καὶ ἡ γῶσις; συμπαρεκτένεται· καθά καὶ τοῖς ἀνθρώποις οἰκεῖταις ἀναλόγως; τῇ εὐνοΐᾳ τῇ τῶν δεσποτικῶν μυστηρίων φανέρωσις δίδοται. *Cuius condecorabat. Quandoquidem cognitionis sensus commensurabitur; quemadmodum secretorum magnitudinem familiaritatis quae illis cum dominis intercedit; aut pro bonevolentiae ratione quam domini erga illos affecti sunt.*

Kai οὐδεὶς ἥδυτατο μαθεῖν τὴν φῶτὴν, εἰ μὴ αἱ ἔκαπον τεσσαρακονταετεσσάρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασμένοι ἀπὸ τῆς τῆς. Οὗτοι εἰστιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμοιλύνθησαν· παρθένοι τῷρει εἰστιν· οὗτοι [εἰστιν] οἱ αὐτολούθοι τετε τῷ Ἀρτίῳ δύο ὄρη ψάρτη· οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀπαρχῆς τῷ Θεῷ καὶ τῷ Ἀρτίῳ· καὶ ἐν τῷ σεδματι αὐτῶν οὐκ εὑρέθη ὕενδος. Ἀμωμοι γάρ εἰσι.

CAPUT XXXIX.

A De Agno et centum quadraginta quatuor millibus stantibus cum Agno in monte Sion.

XIV, 4. Et ridi, et ecce Agnus stabat supra montem Sion, et cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen ejus, et nomen Patris ejus scripsum in frontibus suis.

Agnus, qui hic cernitur, Christum esse extra controversiam est. Consistit autem supra montem Sion, non veteris illius civitatis, sed novæ, viventis Dei. Ipsa autem millia ubere multiformemque apostolici seminis gratiam denotant; ut quæ per unumquemlibet duodecies millesimum, hoc est perfectum fidei fructum in iis qui salvi sunt, rediderit. Aut certe millia hæc Novi Testamenti virgines secundum utrumque hominem significant: nam apud veteres virginitatis decus parum admodum receptum erat. Quare hæc millia alia esse a prioribus illis, quæ a duodecim tribubus Israel nominaliter censebantur, putandum est; siquidem illis virginitatis nomen non tribueratur. Horum autem omnium frontes divini vultus lumine signaliter conspiciuntur, per quod angelis exterminatoribus venerandi ac formidabiles apparent.

XIV, 2, 3. Et audivi vocem de caelo tanquam vocem aquarum multarum, et tanquam vocem tonitriū magni, et vocem quam audiri, sicut citharædorum citharizantium in citharis suis: et cantabant quasi canticum novum ante sedem, et ante quatuor animalia et seniores.

*Vox multarum aquarum sonusque tonitriū et citharizantium, hymnorum et laudum, quas sancti fundunt, claritatem, odoreque et carminis suavitatem et **BO** consonantiam significant: hæc namque, instar chordarum citharæ apte compositarum, per universam Ecclesiam, cœtumque primogenitorum in cœlo descriptorum, late circumsonant. Eumvero quod est concinna fidium consonantia, hoc sanctorum est consensio, mutuaque inter se conspiratio: ad quæ viam nuntiat carnis sensus mortificatio, libidinumque corporis compressio. Cæterum musicam, de qua hic sermo, nemo discerit. Daut canere poterat præter eos quos virginitatis mensura castæ conversationis et integratitatis membrorum manifestatio obtingere solet servis secundum magnitudinem familiaritatis quæ illis cum dominis intercedit; aut pro bonevolentia ratione quam domini erga illos affecti sunt.*

XIV, 3-5. Et nemo poterat discere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coquinati: virgines enim sunt. Hi sequuntur Agnum quocunque iterit. Hi empti sunt ex hominibus primitiæ Deo et Agno; et in ore eorum non est inventum mendacium; sine macula enim sunt ante thronum Dei.

A Post viginti quatuor seniores, arbitramur hosce supranominatos ex alteris omnibus gloria praestare; tum propter virginitatem; tum etiam propter lingue manuumque innocentiam et puritatem; quippe qui post Christum in carnem adventum, cum virtutam splendorem nacti sunt, ut digni habiti fuerint qui ejusmodi Carmen edocerentur, quod permultis non modo in mortali hæc vita, verum in futuro quoque saeculo incognitum manebit. Nam etiæ cognitionis perfectio tum deum obtinebitur, evanescens illa, juxta Apostolum, quia ex parte tantum est: attamen uniuersique secundum vitas hæc transactas medium et rationem, sanctorum mysteriorum reverentio obvenient. Multos enim apud Patrem sunt missiones, et stella differt a stella in gloria; quemadmodum multa quoque suppliciorum sunt diversimata: s. quibus nos universorum Dominus liberat, eorumque numero propter ingenitam bonitatem suam nos adcepit, qui salvi sunt: neque ad mortuitudinem peccatorum nostrovimus spectat, sed ad solitas asinas miserationes; propter quas etiam e celo in terram descendit, nostraque causa preciosum sanguinem suum largiter profudit; quo mænias sortiebatque nostras cibas, mundos nos Patri offeret: cui, utpote vita nostra dñe dei nostreque salutis avatori, una cum Patre et Spiritu sancto sit gloria, honor et imperium, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

CAPUT XL. SERMO XIV.

De angelo judicium propinquum denuntian.

XIV. 6, 7. Et vidi alterum angelum volantem per medium cœli, habentem Evangelium æternum, ut evangelizaret sedentibus super terram, et super omnem gentem et tridum, et linguam et populum, dicente magna voce: Timete Deum, et date illi honorem; quia venit hora judicij ejus: et adorate eum, qui fecit cœlum et terram, et mare et fontes aquarum.

B Medium certi utrumque designat, nempe sublimè præcessumque esse quod annuntiatur; et angelum rursum qui apparet, e sublimi ecclesiæ loco venire: nec alia de causa missum adesset et superius, quam ut Christi exemplo homines hanc repentes per suam intercessionem transmittat ad cœlos, totumque Ecclesia corpus Christo capiti suo coniungat. Vocat autem Evangelium æternum, quod ab æterno a Deo præstitum sit. Hoc porro exigit ut Deum timeamus; Antichristum autem, qui animam una cum corpore occidere non potest, nihil formideamus; quin potius animose illi obstatamus, utpote propter judicii propinquitatem, vicinamque pro meritorum ratione retributionem, ad modicum tempus dominavero.

CAPUT XLJ.

De angelo qui Babylonis ruinam annuntiat.

XIV. 8. Et aliis angelus scutus est, dicens:

'Ηγούμεθα μέντοι τούτους μετὰ τοὺς ὄντος μέντος εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους τῶν λοιπῶν εἶναι προδόχοντας· διά τε τὴν παρθενόν καὶ τὸν γλώσση τε καὶ χεροὺς διμωμόν, μετὰ τὴν [τοῦ] Χριστοῦ ἐπιδημίαν κτισμάντων τὴν ὁνδρετὸν λαμπρότερα. Μ' δὲ τὴν κατοήθη φόδην ἀνδάκουνται, τὴν τοῦ πατέλεων μάνον ἐν τῷ περόνῃ βίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μᾶλκοντι αἰῶνι ἔγνωστον. Εἰ γάρ [καὶ] τὸ τέλειον τῆς γνῶσεως ἀλεύσεται τότε, καταργουμένης τῆς μερικῆς [γνώσεως], κατὰ τὸν θεόν Ἀπόστολον, ἀλλὰ ἀναλόγως τῇ ἑταῖρᾳ πολεστέρᾳ τῶν ἀγίων [ἡ τῶν θεῶν] μυστηρίων ἔσται φανέρωσις. Πολλαὶ γάρ μοναὶ περὶ τῷ Ιησῷ· καὶ διατήρηστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ· ὁ στέφερ καὶ πολλαὶ διαφοραὶ πολέμουσαι· ὡς ἡμές λυτρούμενος ὁ τῶν διλούντων Κύριος, τοῖς αὐτομάνοις ἐγκαταλέξεις διὰ τὴν οἰκεῖαν ἀγαθότητα· μή ἀφορῶντες τὸ πλήθος τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ἀλλ' εἰς τὰς εἰκεῖους οἰκεῖαρχους, δι' οὓς ἐπὶ [τῆς] τῆς παραγγελίας, καὶ τὸ τιμιόν αὐτοῦ αἷμα ὑπὲρ ἡμῶν ἐξέχεεν· Ναὶ τοὺς μόρους ἡμῶν καὶ τοὺς σπιλους ἐπελύνας, ποδαροὺς προσάγγη τῷ Πατρὶ· μεθ' οὐν αὐτῷ πρέπει τῷ ἀρχηγῷ [τῆς ζωῆς καὶ] τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἅρα τῷ παναγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμῆς, νῦν καὶ δεῖ κατεῖ τοὺς εἰλόνας; τῶν εἰλόνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛ. Μ'. ΛΟΓΩΣ ΙΔ'.

Περὶ ἀγγέλου προστροφεύοντος τὴν διητήρια τῆς [μελλούσης] κρίσεως.

C Καὶ εἶδον [ἄλλοι] ἀγγελούς πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα Ἐναγγέλλοντα αἰώνιον, [ἐρχομένον] εὐαγγελίου τοῦς καθημένους διὰ τῆς τῆς, καὶ [διπλὶ] πάντας δύο τοὺς καὶ φυλήν, καὶ τὸν σωτηριόν τοῦς λαὸν· λέπτων ἐν παντὶ μεγάλῃ· Φοβήθητε τὸν Θεόν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν· δειπνούσης δὲ τοῦ θριστοῦ τὸν οἰκεῖον καὶ τὴν τῆραν, καὶ τὴν θύλασσαν καὶ πηγὰς ὑδατῶν.

Τὸ μετουράπτυμα [θεοματίων] τὸ ὑψηλὸν δηλοῖ, καὶ τὸ οὐράνιον εἶναι τὸν φανέντα διγρελον, δινοθεν πεμφθέντα πρὸς τὸ καμέθεν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς [ἴαντοῦ] μεσοθήτος· ἀναγαγένει εἰς οὐρανοὺς τῇ οἰκεῖᾳ μεσοτελᾳ θεομικήτῳ· ὥστε ἐνανθίζει τὸ τῆς Ἐκκλησίας σώμα Χριστῷ τῇ κεφαλῇ ἡμῶν. Τὸ δὲ αἰώνιον Ἐναγγέλλον, τὸ ἐξ εἰλόνος τοῦτο περὰ [τῷ] Θεῷ προωρίσθαι. Φησὶ δὲ τοῦτο, τὸν μὲν Θεόν φοβεῖσθαι, μή δειπνῆσθαι τὸν Ἀντιχριστού, μή δινοθένενται τὴν φυχὴν σὺν τῷ σώματι· ἀλλὰ εὐθύμως αὐτῷ ἀντιτάξασθαι πρὸς διλγοὺς κρατοῦντα, διὰ τὴν ἔγγυτηα τῆς κρίσεως καὶ τῆς τῶν βεβιωμένων ἀνταπόδεσσας.

ΚΕΦΑΛ. ΜΑ'.

Περὶ ἀγγέλου τὴν επώστιν Βαθυλῶντος κηρύσσοντος.

Καὶ ἄλλος ἀγγελος δεύτερος ἡκολούθησε, λέ-

καὶ ἐστατεῖται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη· διειπέται οὐρανὸς [τοῦ θυμοῦ] τῆς πορνείας αὐτῆς σεξτίαν πάντας τὰ δύοτα.

Βαβυλὼν παλεὶ φερωνύμως τὴν τοῦ πόλεων [πόλεων] σύγχυτιν καὶ τὴν βιωτικὴν ταρσήν· ἦν δον οὖν πρόδηγος πετοῖν [ῆπει τὸν ἀκλεῖψαν]. Οὐρανὸς δὲ θυμοῦ πορνείας παλεὶ εὑρόντων τὴν τοῦ εἰδωλολατρείας βανχεῖσαν καὶ τῶν φρενῶν ἐκστασεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑκάτης ἀμαρτίας; μεθην καὶ παραφοράν· ταῦτα δὲ πάντες οἱ ἐκ Θεοῦ πορνεύοντες, κατέτελε φαλαρικὸν λόγον, ἔξοδοθρύσονται. Πίπτει δὲ ἡ τοιαύτη Βαβυλὼν τάλεον, ἐν τῇ ἀναδειξει τῆς ἁνωΐας Ἱερουσαλήμ, ἀνασπωμένη πρόδρομος, τῶν τῆς ἀνομίας ἄργατων πεμπομένων εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

ΚΕΦΑΛ. ΜΠ'.

Ἴηρι [ἔτερον] ἀγγέλοις δεσμαλίαμένον τοὺς αιστούς μὴ δέξασθαι τὸν Ἀρτίζριστον.

Καὶ ἀλλοὶ ἀγγεῖοι τρίτοις ἱκολούθησαν αὐτῷς, λέγων ὅτι φωρᾶι μεγάλῃ· Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θυρίον καὶ τὴν εἰκόναν αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ πετώκου αὐτοῦ, ἢ ἐπὶ τῆς κερδὸς αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς πλεσταί τοῦ οὐρανοῦ τοῦ θυμοῦ τὸν Θεοῦ τοῦ κακερασμάτου ἀκράτον ἐτῷ ποτηρῷ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ βασανισθήσεται τὸ πορτάριον καὶ θεῖον ἐνώπιον τῶν ἀγίων ἀγρέλων, καὶ ἀνάστορος τοῦ ἀρτίου.

Εἶτε, φησι, τῷ τεθηριωμένῳ Ἀντίχριστῳ ὑποκύπει, [καὶ] δυστενῆ πολιτείαν μετέρχεται τὴν Ἑκατὸν εἰσονίουσαν, καὶ ἡ λόγω τοῦ ἑρτῶν κηρύσσει θεὸς (τοῦτο γάρ δηλῶν δύναται τὸ ἐπὶ τοῦ πετώκου καὶ τῆς κειρὸς διδόμενος χάραγμα), καὶ αὐτῆς ποινήσει αὐτῷ τῆς τοῦ τιμωρητικοῦ ποτηρίου ποιεώσεις, ἀκράτον μὲν καὶ ἀμιγῶς θείων εἰκαρπόν, διὰ τὸ τῆς κρίσισις δίκαιων· κακερασμάτον δὲ ἐκπεράσων τε μαριών, διὰ τὸ τῆς αὐθαιρέτου κακίας παλισχῆς καὶ πολύτροπον. Καλῶς δὲ οὐρανὸς θυμοῦ τελεῖται ἡ καλασίς, ἐπακολούθημα οὖτε τοῦ τῆς ἀσθετικῆς αἵνου, τοῦ τοὺς πίνοντας μεθύσκοντος· οὐδὲ δι' ὧν τε ἀμαρτάνει, δι' αὐτῶν καὶ κολάζεται.

confiter : quod quidem inebriat omnes quotquot ex illo bibunt : nam per quae quis peccavit, per ea puniri quoque solet.

Καὶ ὁ κακοῦδος τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰώνα Διάστατον δραστεύει.

Τὸν δὲ κακοῦδον τοῦ βασανισμοῦ, ἡ τὸ ἀσθμα δεῖ νεῖν τὸ ἐκ τῶν καλαζορίων κατεύθεν μετὰ στεναγμῶν ἀναδιδίδειν· ἡ καπνὸν τὸν τοῦ πυρὸς ἐκπεμπόμενον, τὸν τοὺς ἐκπεπτωκότας καλάζοντας. Εἰς εἰώτα δὲ αἰώνων αὐτὸν ἀπεβαίνειν λέγεται, ἵνα μεθεμένη ἀτελεύτητον είναι τὴν καλασίν τῶν ἀμαρτωλῶν, ὥσπερ καὶ τὴν τῶν δικαίων τρυφήν αἰώνιον.

Καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάκαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρόποιον καὶ τὴν εἰκόναν αὐτοῦ· καὶ εἰ τις λαμβάνει τὸ χράγμα τοῦ ὀργανοῦ αὐτοῦ.

346
Digitized by Google
COMMENTARIUS IN APOCALYPSIN.
346
Nonne ex re ipsa sumpto, mundū hujus consumptiōnē vitæque presentis turbas Babylonem appellat; quam paulo post finem facturam prædicat. Per rīnum porro iræ fornicationis non idololatricam furiam mentisque a Deo alienationem tantum designat, sed quamvis quoque temulentiam animique insaniam ex quovis peccato natam; propter quam, iuxta Psalmistæ oraculum, omnes quotquot fornicantur a Deo, exterminabuntur. Ruet autem hæc Babylon tum demum perfecte, radicitusque evelletur, quando, iniquitatis operariis in æternum ignem missis, Jerusalem illa quæ sursum est, aperte ostendetur.

CAPUT XLII.

De tertio angelō qui fideles, ne Antichristum succipiant, graviter admonet.

XIV, 9, 10. Et tertius angelus secutus est illos, dicens voce magna: Si quis adoraverit bestiam et imaginem ejus, et acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua; et hic bibet de vino iræ Dei, quod mistum est mero in calice iræ ipsius; et cruciatur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum, et ante conpectum Agni.

Si quis, inquit, Antichristo ob feritatem in bellum verso manus dederit, impiamque vitæ conversationem, quæ ad vivum illum exprimit, adierit, aut dicto vel facto Deum esse prædicaverit (hoc enim per characterem qui fronti et manui imprimitur, significatur), ipse una cum illo calicis divina iræ particeps erit, hoc est, omnis commiserationis expers. Dicitur autem hic catiz merus, propter judicii æquitatem; at vero propter peccati sponte electi alioquin perpetrati multiplicitatē et diversitatē, ex variis cruciati bus pœnarumque generibus mistus. Percommodo autem cruciatus iræ vivum appellatur; quippe quod ex impietatis uva ex illo bibunt: nam per quae quis peccavit, per ea puniri quoque solet.

XIV, 11. Et fumus tormenti eorum ascendit in secula seculorum.

62 Aut per fumum hunc intelligere oportet inflammatum balutum quem in tormentia constiunt, ex imo pectori continuo non absque suspiriis emitunt; aut illum certe quem ignis, qui eos punit et incendit, qui in illum incidentur, suffum emittit. Dicitur hic autem fumus in secula seculorum ascendere; quo hinc discamus, ut justorum voluptas et gloria finem nescit, ita nec peccatorum quoque supplicia illo unquam tempore finem habitura.

Nec habent requiem die ac nocte, qui adoravunt bestiam et imaginem ejus, et si quis acceperit characterem nominis ejus.

Futuri saeculi statum, in quo impios nullam A requiem habituros praedicit, diem ac noctem vocat; non quasi ibi exstet spatum quod diurno solis motu mensuretur; sed quia ad presentis temporis consuetudinem, quod per noctes et dies concilicet, numeratur: aut per diem, vita ratio quam sancti tenent, denotatur; per noctem autem impiorum hominem cruciatus; quos præ ceteris apud inferos luent illi qui per ea quæ perpetrant, diaboli studium nefariaque ejusdem contra Christum blasphemias, quasi ad vivum exprimunt, qui que pessimum et infame illud Antichristi nomen, tanquam rem pretiosam cordibus suis inscribunt.

XIV, 12. *Hic patientia sanctorum est, qui custodiunt mandata Dei et fidem Jesu.*

Impii, ait, post hanc vitam in omni ævum torquebuntur. At sancti vero, qui hic patientiae fortitudinem ostendunt, et tempora hoc quod cito preterit, divina præcepta fideliter custodiunt, et sicutem quæ in Christum est, inviolatam conservant, in aeternum cum illo regnabunt.

XIV, 13. *Et audiri vocem de caelo dicentem mihi: Scribe: Beati mortui qui in Domino moriuntur, a modo. Sane, dicit Spiritus: ut requiescant a laboribus; opera autem illorum sequuntur illos.*

Vox de caelo lapsa, non omnes mortuos beatos prelicet, sed illos duntaxat qui in Domino vite finem faciunt: cuiusmodi inter ceteros sunt, qui C jam ante mundo mortui, Christi Iesu mortificationem in corpore suo portabant, unamque cum illo crucem circumferabant. Talium namque ex corpore exitus, veram a laboribus requiem assert. Quod autem ex operibus nascitur, illud immarecessibilem coronarum gloriosorumque præmiorum causa exsult. Que quidem coronæ et præmia multis partibus excedunt cortamina et pugnae labores, quos Christi Dei nostri milites contra virtutes et potestates quæ sub aspectum non cadunt, desudant. Neque enim presentis vitae passiones condignæ sunt ad futuram gloriam, quæ in illis, juxta Apostolum, revelabitur, qui Deo placuerunt. Quam si nos ex animo desideramus, citra intermissionem Dominum preceperimus, hac vel alia simili oratione utentes: Inclina, Domine, cor meum in testimonia tua; averte ab omni vanitate oculos nostros; neque intres in judicium cum servis tuis, Domine; quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens, quin potius opulentis tuis miserationibus nos visites et protegas: quoniam tuum, 63 Pater, et Fili, et Spiritus sancte, est imperium, et regnum, et virtus, et gloria, nunc et semper, et in secula seculorum. Amen.

CAPUT XLIII. SERMO XV.

Ut is qui super nubem sedebat, salce ea demelat quæ orluntur e terra.

XIV, 14. *Et vidi, et ecce nubem candidam, et super nubem sedentem similem Filio hominis, haben-*

Kai oñk ñxouσiñ ñräxauσiñ ñymðras kai ruxed̄s. — Ἡμέρas κai rύxta λέγει, ούχ ώ; ἡλιφ μετρουμένην τὴν τοῦ μέλλοντος αἰώνος κατάστασιν, ἐν ἣ μή ἔχειν ἀνάπτωσιν τοὺς ἀσεβεῖς; προσαγορεύει· ἀλλ' ἦ πρὸς τὴν ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ συνήθειαν τῷ νυκτὶ κai ἡμέραις ἀριθμουμένῳ· ἢ ἡμέρας μὲν, τῆς τῶν ἀγίων ζωῆς νοούμενῃς· ruxed̄s δὲ, τῆς τῶν βιβήλων κολάσεως· ἡς τεύχονται οἱ τὰς διαδολικὰς πράξεις κai τὰς κατὰ Χριστοῦ βλασφημίας, δι' ὧν πράττουσιν, εἰκονίζοντες, τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποστάτου θηρός κai τὸ τούτου δνομα ταῖς ἑαυτῶν καρδίαις [τὸ ἀτιμον] ὡς τιμον ἐγχαρίτοντες.

Ὄδε η ὑπομονὴ τῶν ἀγίων ἔστιν· Ὄδε οἱ επρούντες τὰς ἐντολὰς [τοῦ Θεοῦ] κai τὴν πίστιν Βησσοῦ [Χριστοῦ].

Ὄδε η ὑπομονὴ τῶν ἀγίων ἔστιν. — Οἱ μὲν ἁστεῖς, φησι, διηγεώς ἐν τῷ μέλλοντι αἰώνι μεσανθήσονται· οἱ δὲ ἀγίοι, ὃδε τὴν τῆς ὑπομονῆς καρτερίαν ἐπιδείχνυνται, ἐν χρόνῳ ταχέως παραβέοντι, τὰς θείας ἐντολὰς κai τὴν εἰς Χριστὸν κίστιν ἀπολογίαν φυλάττοντες.

Kai ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεπούσης μοι· Γράψο· Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήκωνται, τοὺς νεκρωθέντας τῷ κόσμῳ, κai τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέρονταις, κai [τῷ] Χριστῷ συμπάσχοντας. Ἐκείνοις γάρ δυτικῶς ἡ τοῦ οὐρανοῦ ἔξοδος, κόπων ἀνάπτωσις· ἡ δὲ τῶν ἔργων ἀκολούθησις, στεφάνων ἀμφράντων κai βραβείων δόξης ὑπέλθεις· πολλῷ τῷ μέτρῳ ὑπέρνικώντων τῶν ἀπάθλων τοὺς ἀθλούς, οὓς πρὸς τὰς ἀράτους δυνάμεις οἱ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀγνοοῦσι διήθησαν. Οὐ γάρ ἀξία τὰ παθήματα τοῦ τεντ καιροῦ, πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι τοῖς τῷ Θεῷ εὐαρεστοῦσι, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος· ἡς κai ἡμᾶς δρεγομένους, ἀπεύθυνται διτι τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι, λέγοντας· Κλίνο τὰς καρδίας ἡμῶν, Κύριε, εἰς τὰ μαρτύρια σου· κai ἀπόστρεψον τοὺς ὄφαλούς ἡμῶν ἐκ πάσης ματαιότητος· κai μή εἰσελθῆς εἰς κρίσιν μετὰ τῶν δούλων σου· διτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιον σου τὰς ζῶν· ἀλλὰ τοῖς πλουσίοις σου οἰκτήριοις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς· διτι οὖν [τὸ Ελεος κai] τὸ κράτος κai ἡ βασιλεία, κai ἡ δύναμις κai ἡ δόξα, τοῦ Πατρός κai τοῦ Υιοῦ κai τοῦ ἀγίου Πνεύματος, νῦν κai δει κai εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

*ΚΕΦΑΛ. ΜΓ. ΛΟΓΟΣ ΙΕ'.
Οπως δ ἐν τῇ τερψίῃ καθημερος τῷ δρεπάνῳ συντελεῖται τὰ ἐν τῆς γῆς γλαστράρια.*

Kai εἶδο· κai ίδος τερψίῃ λευκή· κai ἐν τῆς τερψίῃς καθημερος δριοιος γῆς ἀνθρώπους,

*Ἔχω δὲ τῆς καραπίῆς αὐτοῦ στέψυρος γρυ-
σοῦν [καὶ ἐντῷ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανορ δέξῃ].*

*Nερόληγρον νεοῦμεν [ἢ] αἰσθητὴν, τὴν ὑπολαβοῦ-
σον [τὸν Κύριον τριῶν Ἱησοῦν] τὸν Χριστὸν ἀπὸ
τῶν ἀποστολικῶν ὄφθαλμῶν· ἡ ἀγγελικὴν τινὰ δύ-
ναμιν, δὲ τὸ καθέραν καὶ μετέωρον, ὃς φησιν δὲ
Τελμάθη· Καὶ ἐπέδη δέξῃ καρουσίμ, καὶ ἐπεπάθη.
Διλογιζόμεθα τὸν Χριστὸν εἶναι [τὸν] ἐπὶ τῆς νεφέ-
λης ὀπενθέντα Γένη ἀνθρώπου δρυοῖν· τὸν δὲ ἐπ' αὐτῷ
στέψαντο σημαντικὸν εἶναι τῆς βασιλείας, τῶν τε
ἴρητῶν καὶ ἀοράτων δυνάμεων· χρυσοῦν δὲ τοῦτον,
δέ το πάρ' ἡμῖν τῆς ὑλῆς ταύτης τίμιον. Τὸ δὲ
δρέπανον, συντελεῖας δηλωτικόν. Καὶ γάρ καὶ αὐτὸς
ὁ Κύριος θερισμὸν τῇ τοῦ κέρματος συντελεῖαν ἔκά-
λεσεν.*

*splendoris, eximiique valoris existat. Falso denique, quamvis
lumen: nam ipso quoque Dominus seculi consummationem per messem designat.*

*Καὶ ἀλλος ἀγγελος δέκατος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Β
κρδῶν δὲ φωνὴν μεγάλην τῷ κυθημένῳ δέξῃ τῆς
νεφέλης· Πέμψον τὸ δρέπανόν σου, καὶ θέρισον·
διε ἥλιθον [σου] ἡ ὄρα θερισαι· διε ἐξηράθη δ
θεριμὸς τῆς τῆς. Καὶ ἔβαλεν δικαθήμενος ἐπὶ^C τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον αὐτοῦ δέξῃ τὴν τῆς·
καὶ ἐθερισθῇ ἡ τῆ.*

*Ἡ δὲ τοῦ ἀλλοῦ ἀγγέλου κραυγὴ περιφραστικῶς
δηλοῖ τὴν ἰκεσίαν πατῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων,
ἐφιεμένων τὴν μὲν τῶν δικαίων τιμὴν, τὴν δὲ τῶν
ἀμαρτωλῶν τῆς ἀνομίας ἐκκοπὴν θέασασθαι· ἐφ' ὁ
παύσασθαι τὰ κινούμενα καὶ παραρθέοντα, φανερω-
θῆται δὲ τὰ ἀκίνητα καὶ μένοντα. Τὸ γάρ ἐξηράθη-
των τὸν θερισμὸν δηλοῖ τὸ φθάσαι τὸν τῆς συντελείας
καιρὸν, διε πεπανθεῖς ὡς οὔτος; ὡριμός δὲ τῆς εὐσε-
βείας σπόρος τῶν οὐρανίων ἀποθηκῶν δέξιαθήσεται,
εἰ; τριάκοντα καὶ ἑπτάκοντα καὶ ἑκατὸν τῷ γεωργῷ
τὴν καρποφορίαν παρεξόμενος.*

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ.

*Περὶ [τοῦ] ἀγγέλου [τοῦ] τρυγάντος τὴν τῆς πι-
κρίας ἀμπελον.*

*Καὶ ἀλλος ἀγγελος δέκατος ἐκ τοῦ γαοῦ τοῦ
ἐπ τῷ οὐρανῷ. Ἐχων καὶ αὐτὸς δρέπανορ δέξῃ.*

*Εἰ καὶ δι Χριστὸς διομάζεται μεγάλης βουλῆς
τῆς τοῦ Πατρὸς Ἀγγελος, ἀλλ' δι παρῶν τῶν λει-
τουργικῶν εἶναι δυνάμεων ἐκ τῶν δέκτης δείχνυται·
ἐκ μὲν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ναοῦ σὺν δέξι δρεπάνῳ δέξε-
ρχομένος, τὴν δὲ τῶν λίγων ἀσεβῶν τρύγην ποιησό-
μενος.*

*Καὶ ἀλλος ἀγγελος δέκατος ἐκ τοῦ θυσιαστη-
ρίου, Ἐχων δέξιοντας ἐπὶ τοῦ πυρός· καὶ ἐψώ-
ρης κραυγὴ μεγάλη τῷ διορει τὸ δρέπανον τὸ
δέκτη, λέγων· Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ δέκτη·
καὶ τρύγησον τοὺς βόρρυντας τῆς ἀμπελου τῆς
τῆς· εἰ δημασαν αἱ στυφυλαὶ αὐτῆς.*

*Ἐκ δὲ τοῦ εἰπεῖν, ἀλλον ἀγγελον δέξιοντας ἐκ
τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔχειν δέξιοντας ἐπὶ τοῦ
πυρός, μανθάνομεν τὰς μητρικάς δυνάμεις εἰπε-*

*A tem in capite suo coronam auream, et in manu sua
falcem acutam.*

*Per nubem sensilem accipere licet, cuiusmodi
fuit illa quæ Christum ex oculis apostolorum
auctoritatem, aut aliquam certe angelicam virtutem:
sunt enim haec sapientia puræ, et instar nu-
biūm sublimes. Notum est namque illud Psalmista:
Ascendit super Cherubim, et volavit ²⁷. Per eum
igitur qui super nubem sedere, hominisque simili-
tudinem præ se ferre visus est, Christum denota-
tum arbitramur. Corona autem capiti illius im-
posita Regem, rerumque omnium, tam aspecta-
bilium quam inaspectabilium, Dominum esse os-
tendit. Additur porro coronam hanc faire auream,
propterea quod materia haec apud nos illustris
nam in manu tenebat, consummationis est symbo-
lum: nam ipso quoque Dominus seculi consummationem per messem designat.*

*XIV, 15, 16. Et aliis angelus exivit de templo,
clamans voce magna ad sedentem super nubem: Mitte
falcem tuam, et mete; quia venit hora ut metatur;
quoniam aruit messis terræ. Et misit qui sedebat
super nubem, falcem suam super terram, et demes-
suit eam.*

*Vox isthac angelī et clamor periphraستica
communes angelicarum virtutum preces, commu-
neque sanctorum omnium desiderium significat.
Omnes namque iustorum honorem et gloriam,
peccatique et iniquorum excisionem videre ge-
stint; quo fluxa tandem motuque obnoxia desi-
niant, succedant autem et sese prodant stabilia
fixaque consistentia. Cum vero messem aruisse
clamat, consummationis tempus præ foribus vigore
indicat; quando nimis frumentum maturum se-
menque pietatis in trigesimum, sexagesimum et
centesimum multiplicatum, dignum censebitur
quod tempestive in ecclæste horreum inferatur.*

CAPUT XLIV.

De angelo amaritudinis vitem vindemianti.

*XIV, 17. Et alius angelus exivit de templo, quod
est in celo, habens et ipse falcem acutam.*

*Etsi Christus Dominus magni paternique consilii
Angelus nominetur, presentis tamen loci angelum
unam ex ministerioribz virtutibus esse, ex sequen-
tibus demonstratur; siquidem ex templo, quod in
celo exstat, egressus, falceque acuta instructus,
hominum insigniter impiorum vindemiam facit.*

*XIV, 18. Et alius angelus exivit de altari, qui
habebat potestatem superignem: et clamavit voce ma-
gna ad eum qui habebat falcem acutam, dicens:
Mitte falcem tuam acutam, et vindemia botros vinear-
terræ; quoniam maturæ sunt uice ejus.*

*64 Ex hoc loco, ut ex aliis quoque nonnullis,
discimus, Deum angelicas virtutes rebus abs se crea-
tis ad ministrandis praefecisse: unam quidem aqua-*

²⁷ Psal. xvii, 51.

aliam autem igni, aliam denique alteri universitatis parti. Hunc igitur angelum, quod igui prepositus vim munusque pomicendi sortitus esset, nraum ex supremis existisse conjicimus. Quare clara quoque voce alteri illi, qui falcem acutam habebat, ut vixit terra boitos vindemiet, imperat. Per boitos autem impii illi et iniqui homines designantur, qui calicem irae divinæ implent, furoribus draconum et fel aspidum pro vino letitiae optimo conlono proferre non dubitant.

XIV. 19. *Et misit angelus falcem suam acutam in terram, et vindictavit vincere terram, et misit in lacum iræ Dei magnum.*

Lacus iræ Dei non est aliud quam oculus supliciorum, qui diabolo et angelis ejus preparatus est. Asseritur hic autem *magnus*, propter illorum multitudinem, qui poenas in illo pesantur. Lata enim porta et spatiosa est via, qua dicit ad perditionem; et multi sunt qui intrant per eam.

XIV. 20. *Et calcatus est lacus extra civitatem; et exiit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta.*

[*Extra justorum civitatem lacus hic calcatur:* neque enim par est ut virga peccatorum, ad sororem justorum aliquando appropinet. Nam ut utrorumque vita et mores sucre dispare, ita domicilio quoque et statione inter se communicare non debent. Per *sanguinem* autem, qui ex judicio obnoxii, dum in lacu calcantur, funditur, justum incorruptumque Dei judicium significatur. *Sanguis* autem *uræ* est *vinum*; *vini* autem *puri calix plenus* offertur, propter divinam iram; qua saeviente, cruciatus qui poenam promeritos excepturus est, usque ad equorum (hoc est, lascivorum illorum hominum) *frena* pertinet; et merito, ut qui nullum, dum viverent in carnis voluptatibus, frenum agnoverint, neque ullum unquam adhibere studuerint. Additur porro ad *mille sexcenta* *stadiia dimanasse sanguinem*, ad designandum consummatam hominem illorum nequitiam, poenæque magnitudinem; siquidem *millenarius numerus* inter omnes est perfectissimus et consummatissimus. *Sexcentesimo ad-* hæc Noe anno peccatum aqua obrutum novimus. D [сунестη.]

Pit autem mentio senarii; quia creaturam sex dierum spatio conditam improbis suis studiis contumelia afficerunt. Sex denique dierum numerus, in quibus mundus constitutus est, operationis est symbolum.]

Ut suppliciorum locus extra cœlestis Jerusalem civitatem est positus, ita illi quoque qui eidem addicti sunt. Porro autem quod *sanguis illorum usque ad equorum frena ascendisse*, seseque ad *mille sexcenta stadia diffusisse* hic dicitur, istud ad inserviandam poenarum prolixitatem et gravitatem, quæ per angelos crucitatibus praefectos irroganda est, pertinere videtur. Siquidem hos equorum nomine Scriptura sacra alicubi designat: nec enim alio spectat illud: *Ascendes super equum* 65

A τετάχθαι τοις κτίσμασι, τὴν μὲν τοῖς ὄντας, τὴν δὲ τῷ πυρὶ, τὴν δὲ ἐπέρφ τινὶ μέρει τῆς κτίσεως. Τούτου τοίνυν τὸ τιμωρητικὸν, διὰ τοῦ ἐκπετάχθαι τῷ πυρὶ, μανθάνομεν· τῶν ὑπερτέρων ἀγγέλων δύο: Ἐγκελέύσατοι δὲ φῆστις μετὰ κραυγῆς καὶ τῷ δρίπανῳ ἔχοντες, τρυγῆσαι τοὺς τῆς ἀκμήλου τῆς γῆς βύθρωνται· δι' ὃν οἱ τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ Κυρίου πληροῦντες ἀτεβεῖς καὶ περάνομοι χαρακτηρίζονται· θυμὸν δραχύτων καὶ θυμὸν ἀσπίδων ἀντὶ σίνου εὐφρατόντες τῷ ἀγαθῷ γεωργῷ καρποφορήσαντες.

Καὶ ἔστιν δὲ ἀγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ [εἰς τὴν γῆν], καὶ ἐπεύησται τὴν ἀμπελον τῆς γῆς· καὶ ἔστιν εἰς τὴν ἀηρόν τοῦ θυμοῦ τὸ θεοῦ τὴν μεγάλην.

Δηρός δὲ τοῦ θεοῦ τῷ διαθέλω καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ θητομένος χώρος κολάσεως· μεγάλη μέντοι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ βασανιζομένων. Πλαστεῖα γάρ της ἀπωλείας ὅδος καὶ εὐρύχωρος.

Καὶ ἀπατήθη ἡ Δηρός δέখω τῆς πόλεως· καὶ ἔξη. Μετὰ αἷμα ἐκ τῆς ἀηροῦ, ἀχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἔξαστων [δέ].

Καὶ ἀπατήθη ἡ Δηρός δέξω τῆς πόλεως· — [*"Εξω μὲν τῆς τῶν δικαίων πόλεως ἡ Δηρός πατηθήσεται. Οὐδέποτε γάρ τῷ κλήρῳ τούτῳ ἡ βάσις τὸν ἀμαρτωλὸν ἐγγιεῖ, κατὰ τὸ περιφρετικὸν λόγιον· δικιότος γάρ ἡ τούτων ἔσται κατοίκησις, καθάπερ καὶ δι τρόπος γεγένηται.* · *Αἴμα δὲ ἐκ τῶν ὑποδίκων πτωτουμένων χερμένον, τὴν δικαίαν καὶ ἀδέκαστον τοῦ θεοῦ κορίσιν κέκληκεν. Αἴμα δὲ σταφυλῆς, οἶνος. Οἶνον δὲ ἀκράτου πλήρης, διὰ τὸ τῆς θείας δρῆς ποτήριον· δι' οὐ δηλούμενη τοὺς δέξιους δείκνυται κόλασις· μέχρι μὲν τῶν χαλινῶν, ὡς θηλυμανῶν ἵππων, φάνουσα· διότι χαλινὸν ἐν ταῖς ἥδωνας καὶ ταῖς ἀθεμιτουργίαις οὐκ ἔγνωσαν. Ἀπὸ χιλίων δὲ καὶ ἔξαστων σταδίων προτοῦσσα, διὰ τὸ τῆς πονηρίας αὐτῶν τέλειον· ἡ χιλίας γάρ, ἀριθμῶν τελείωτας· ἔξαστοιστῷ δὲ ἔτει τοῦ Νῷ τὴν διμερεῖαν θατού κατακλυσθεῖσαν ἔγνωμεν· δέ, διὰ τὴν ἐξημέρων γεγενημένην κτίσιν τοῖς πονηροῖς; καθύδρισαν ἐπιτηδεύμασιν· ἐργασίας δὲ τῶν δέξιων ἡμερῶν ἀριθμὸς σύμβολον, ἐν αἷς ὁ κόσμος*

Καὶ γάρ δέχω τῆς ἀπουρανίου πόλεως Ἱερουσαλήμ δ τῆς βασάνου τόπος καὶ τῶν ταύτης δέξιων. Τὸ δὲ, τὸ αἷμα αὐτῶν ἀχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων γεθάσαι ἀκόστια σταδίων χιλίων ἔξαστων, σημαίνειν εἰδός τούς· τιμωρούς ἀγγέλους, οὓς τροπικῶς ἵππους δινόμαζεν τῇ θείᾳ Γραφῇ σύνηθες. Μέχρι δὲ τῶν χαλινῶν αὐτῶν φάνειν τὰς ἔκεινων οἰμωγάς αἰκιζομένων· χαλινούς δὲ αἱ ἄγιαι δυνάμεις τὸ θεῖον ἔχουσι πρότερα· φήσιγ "Ἄδησακούμ· Ἐπιδηση ἐπὶ τοὺς ἵππους σου·

καὶ τὰ Ἀρματα· Τῇ Ιταῖοι μου ἐν ἀρμασὶ Φεραῶ
ἄρωισθαι σε. Δυνατῶν δὲ καὶ τούς νοηθῆναι. “Οὐ-
τεπέρ ἐπεδή ἵπποι θηλυμανεῖς ἔγκαιμενοι ταῖς ἡδο-
ναῖς γενήσανται, ἀλλετάν των χαλινῶν ταῖς τιμωρίαις
λαρρθίσονται, ἢτοι ταῖς κωλέσσαι κατατεχθήσονται·
εἰ τοις χαλινῶν ἐν ταῖς ἥδουνταισ οὐκέτι ἔγνωσαν. Διὸ δὲ τῶν
χαλινῶν ἔξακτοισιν σταθίων τὸ μέγα χώρα τὸ δι-
ορίζον τοὺς δικαιούς, ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν διδοκό-
ρεθα· διὸ τὸ πονηρῷα τάλειον, καὶ τὸ βολευτόν
ἐν ταῖς πράξειν· τὴν μὲν δοκιδός τῶν ἑκατοντά-
δεων, δηράωστες τῇ; κακία; τὸ μέγεθος; · τὴν δὲ ἔξα-
δος αὐτῶν, τὴν ἐπιμέλη τῇ; ἀμαρτιας ἔργασταν· διὰ
τὴν παράχρησιν τῆς ἐν ἔξαδεις ἡμερῶν δημιουργη-
θεῖσης κτίσεων· καὶ τὸ τὸν ἔξακτοισιστῷ ἔτει τοῦ
Νῦν πάσαν κατακλυσθῆναι τὴν Ἱπειρον.

nis relaxatione potiantur? Per mille autem et sexcenta stadia magnum illud chaos, quod inter fratres et peccatores interjectum est, designatur. Tum consummata eorum de quibus hic sermo est nequitia, summaque in operibus abominatio: decade quidem ex centenis, perfectam malitiae magnitudinem significante; hexade vero eorumdem centenorum, accentum deque industria suscepimus peccandi studium, sedumque creaturæ, quæ sex dierum spatio condita est, abusum: sexcentesimo denique Noachi anno universam terram diluvii aquis prostratis jaceuisse.

ΚΕΦΑΛ. ΜΕ.

Περὶ τῶν κατὰ ἀγγέλων τῶν ἐπαγόντων τοῖς ἀρθρώσις ταῖς χρόνικης συντελείᾳ π.ηγήσις· καὶ
ζερὶ τῆς ναυάρχης θαλάσσους [ἥς εἴρηκεν εἰς τὴν
Ἀποκαλύψει].

*Καὶ εἰδος ἄλλο σημεῖον ἐτὸν οὐρανῷ μέγα
καὶ θαυμαστόν· ἀγρέλους ἐπτὰ ἔχοντες ἐπτὰ
πιηγάς τὰς κοχύτας· διτὸν αὐτοῖς ἐτείνεσθι δ
υνήρις τοῦ Θεοῦ.*

Πινταχοῦ τὸν ἔδομον ἀριθμὸν παραλαμβάνει· τὰς ἐν ταῖς ἐπεὶ καμέραις τοῦ παρόντος αἰώνος τολμωμάνας ἀδικίας, ἐπεὶ πληγαῖς καὶ ἐπεὶ ἄγριόις σημαίνων ἀνυστέλλεσθαι· μεθ' δὲ τὴν μέλλουσαν τὸν ἀρίστην διεικωγήν διὰ τῆς θαύματος οὐανάστης ἐνέπεσθαι.

Καὶ εἰδὼς ὡς θάλασσαν ὑπαίρην μεμιγμένην
κυρὶ, καὶ τοὺς τικνώτας ἐκ τοῦ θηρεου καὶ ἐπ-
τικής εἰσέρος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ γαράγματος αὐ-
τοῦ, καὶ ἐκ τοῦ δρεποῦ τοῦ ὄντρατος αὐτοῦ,
ἰετώτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν θαλάσσην, ἔχο-
ντος καθόπις τοῦ θεοῦ.

Τὴν ὑπερίηγή δὲ θαλασσαῖα σημαντικὴ τοῖς μεθετέοις τὸ πλῆθος τῶν σωζομένων, τῆς τε μελλούσεως; Μέγετος ἡγεμονίας καθαρίτερα, καὶ τὴν τῶν ἀγίκον λαμπτέητα, ἢν ταῖς τῆς ἀρετῆς μαρμαρυγαῖς; ἐκάλυμφουσιν [ώς οἱ ἥλιος]. Τό δὲ μεμέχθαι ἐκεὶ πῦρ τὸ γεγραμμένων τῷ Ἀποστόλῳ, [τὸ φάσκον.] Ἐκδιστον τὸ ἔργον, δικούριον ἔστι, τὸ πῦρ δοκιμάσσει, νοοῖσθαι δυνατόν· εἰ καὶ τοὺς καθαρούς καὶ ἀκινδήλους; τούτο οὐ λυμανίνεται, διακοπτόμενον [ἀφειδῶς] εἰς διττὰς ἐπεργίας; κατὰ τὸ ψαλμικὸν λόγον· καὶ τοῦ μὲν καυστικοῦ τοῖς ἀμφετελοῖς, τοῦ δὲ φωτιστικοῦ τοῖς δικαλοῖς; ἀπονεμε γηραιομένου, ως νενήκειν οἱ μέγες Βασιλεῖος. Εἰκάς δὲ διὰ τοῦ αὐρόβ-καλ τὴν θελαγνώσιν κατὰ τὴν τοῦ ζωσποιοῦ Πνεύματος χάριν γι-

sum⁹; et illud rursum: Equus meus in curribus Pharaonis assimilari te⁹. Portingit autem peccatorum qui creduntur, ejulatas et sanguis, usque ad equorum frenos, hoc est, usque ad precepti limitem, quem ea de re Deos prælinivit. Frenum enim sancte like virtutes aliud non agnoscunt, quam divinum præceptum: hoc nos namque diriguntur et impelluntur ad ea omnia exequenda quæ in mandatis habent. Potest aliter quoque hic locus exponi: nam cum iniqui prevaricatores instar equorum, qui præ ceteris animalibus lascivi, superbi et furiosi sunt, voluptatibus usque ad fastidium incubuerint, digni sunt qui usque ad frenos suppliciis vicissim immingerantur. Quid enim justius quam ut ii qui nollam in flagitiis modum tenuerunt, nulla pariter in pe-

B

*De septem angelis, qui ante saeculi finem septem plaga-
gas hominibus inferunt, deque mari vitreo.*

XV. 4. Et vidi aliud signum in celo magnum et mirabile; angelos septem habentes plagas se; tem novissimas; quoniam in illis consummata est ira Dei.

*Ubique sc̄ro septenariū numerū assūnit evan-
gelista. Docet autem hic sc̄re ut per septem ange-
los totidemque plagas, iniq̄uitates quæ intra septen-
ariū dierū numerū in præsenti hoc sæculo
temore perpetratur, comprimantur et extercentur:
p̄st has autem illatas, sanctorum vitam et gloriam
terrena nescire: designatam. exordium facerunt.*

XV. 2. Et ridi tanquam mare ultimum tristum
igne, et eos qui ricerant bestiam et imaginem ejus,
et characterem ejus, et numerum nominis ejus, stat-
tem sacer mare ultimum, hedenles citharam Del.

Mare circum eorum multitudinem qui salvi
flunt, futuræque quietis paritatem, tun iporum
quoque sanctorum splendorem, significare arbitra-
mur. Hi enim, virtutum radiis ornati, instar solis
luccebant. Quod autem mare illud ignem admixtum
habere prohibetur, ad apostolicum illud referri po-
test: *Uniuscujusque opus quale sit ignis probabitur*¹⁴;
etsi interim ignis ille ejus naturæ exsistat, ut puris
sinceræque Aдеi et viæ hominibus nihil quidquam
noceat: discinditer enim vis ejus circa ultimam con-
fusionem in diversas vires et operationes, secun-
dum prophetæ oraculum. Enītavero quod in eo
adurendi virtutem sortitum iactet, hoc peccatoribvs
tribuitur: quod vero illuminare natum est, hoc ad

²⁸ Habac. iii, 8. ²⁹ Cant. i, 8. ³⁰ 1 Cor. iii, 43.

justos, uti magnus Basilius interpretatur, transmit-
titur. Sunt quoque qui per ignem divinam notitiam,
aut vividi Spiritus gratiam significari volunt. In
igne enim Moysi visus est Deus: in specie rursus
ignitarum linguarum super apostolos descendit
Spiritus sanctus. Per citharas **66** vero membrorum
mortificationem, beneque compositam vitæ rationem, divini Spiritus plectro per virtutum concen-
tum rite moderatam, insinuat.

XV, 3, 4. *Et cantantes caniculum Moysi servi Dei, et caniculum Agni dicentes: Magna et admirabilia sunt opera tua, Domine Deus omnipotens: justæ et veræ sunt viæ tuæ, Rex sæculorum. Quis non timebit te, Domine, et magnificabit nomen tuum? quia solus pius es: quoniam omnes gentes venient, et adorabunt in conspectu tuo, quoniam iudicia tua manifesta sunt.*

Per Moysi canticum eam laudationem et cultum accipimus, quibus Deum prosequabantur qui ante effusam Claristi gratiam, in vetere lege justificatoria gratia potiebantur: per Agni autem carmen indefessam illorum prædicationem et gratiarum actionem, qui post Christi adventum sancte integreque vixerunt. Hi enim de beneficiis et donis, quæ a Christo in genus nostrum dimanarunt, continuo gratias agunt: maxime vero de eo, quod gentes per apostolos ad sui agnitionem vocare dedi-
gnatus non fuerit.

XV, 5, 6. *Et post hæc vidi, et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in cœlo; et exierunt angeli septem habentes septem plagas de templo, vestiti lino mundo et candido, et præcincti circa pectora zonis aureis.*

Tabernaculum, de quo hic agitur, illud insinuat, quod est in cœlis; ad cuius similitudinem Moysi injunxit Deus ut aliud desigeret inferne. Ex illius autem tabernaculi templo egressuros prædictitur hoc loco angelos lino mundo, vel, ut alia exemplaria legunt, puro lapide omictos. Tribuitur autem illis ejusmodi amictus, vel propter naturæ munditiam, vel propter affinitatem quam cum Christo, qui est lapis angularis, sortiuntur; aut certe propter virtutum splendorem. Dicuntur tandem præcincti lumbos circa pectora zonis aureis, ad designandam D **67** *potentiam, et castitatem, et nobilitatem; ita expeditos esse, ut impediri non facile queant.*

XV, 7. *Et unum ex quatuor animalibus dedit sepiem angelis septem phialas aureas, plenas iracundiae Dei viventis in oscula sæculorum.*

Quod angelii phialas aureas ira divina pleras, ex quatuor animalibus, quorum apud prophetam Ezechielem quoque sit mentio, accipiunt, hoc secundum magnum Dionysium significat, agibilium notitiam a primis ordine quodam ad alios et alios dimanare.

XV, 8. *Et impletum est temporum Dei sumo a maiestate Dei, et de virtute ejus.*

A νότιοισθαι. Ἐν πυρὶ γάρ ὑφῆ τῷ Μωϋσῇ δέ θεός· καὶ ἐν εἰδεῖ γλωσσῶν πυρὸς τὸ [διγιον] Πνεῦμα τοῖς ἀποστόλοις ἐπεφοίτησε. Ταῖς δὲ κιθάρας ἐμφανεῖς τὴν τῶν μελῶν νέκρωτιν, καὶ τὴν ἐμμελῆ ζωὴν ἐν συμφωνίᾳ τῶν ἀρετῶν, κροτομένην τῷ πλήκτρῳ τοῦ θεοῦ Πνεύματος.

B Καὶ ἀδορτας τὴν ψόδην Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ψόδην τοῦ Ἀρτίου, λέγοτας· Μετάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ δρα σου, Κύριε δ θεός δ πατεροκράτωρ δικαιού καὶ ἀληθιναὶ αἱ δόδι σου, βασιλεὺς τῶν ἑθνῶν τις οὐ μὴ φοβηθῆται, Κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ δρομά σου; Οὐ μόνος εἰ ἄγιος· δει κάρτα τὰ ἔθνη ἡξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου· δει τὰ δικαιώματά σου ἐφωράθησαν.

Καὶ ἔδορτας τὴν ψόδην Μωϋσέως. Ἐκ μὲν γὰρ τῆς τοῦ Μωϋσέως; ψόδης τῶν ἐν νόμῳ πρὸ τῆς χάριτος δικαιωθέντων τὴν ὑμνῳδίαν τῷ Θεῷ ἀναπευπομένην μανθάνομεν· ἐν δὲ τῆς τοῦ Ἀρθίου ψόδης, τῶν μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρευσίαν δοθεῖς πολιτευταμένων τὴν ἀκτάπαυστον [ὑμνῳδίαν κατε] εὐχαριστίαν ἐπὶ ταῖς εἰς τὸ γένος ἡμῶν ἐπελθόνταις ὑπὲρ αὐτοῦ εὐεργεσίαις καὶ χάρισιν· δει πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν οἰκείαν ἐπίνωσιν διὰ τῶν θεοποίων ἀποστόλων κέχληκε.

C Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον· καὶ ηρούτη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ δῆμοι οἱ ἐπὶ τὰ ἄγγελοι [οἱ] δικοτες τὰς ἐπὶ τὰ αἱτάς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι λίνος καθαρὸς, καὶ αἱρεσιωμένοι τὰ στήθη τοῦ Ιησοῦ.

Σκηνὴν δὲ φησιν ἐκταῦθα τὴν ἐν οὐρανοῖς· ἃ καθ' ὅμοιωσιν τῷ Μωϋσῇ πῆκαι τὴν κάτω σκηνὴν δὲ θεὸς ἐκρημάτισεν. Ἐκ τούτου τοῦ ναοῦ ἐξελύσθαι φησι τοὺς ἄγγελους ἐνδεδυμένους λίνον ἢ λιθον καθαρὸν, καθά τινα τῶν ἀστυγράφων Ιησοῦ· διά [τε] τὴν τῆς φύσεως αὐτῶν καθαρότητα, καὶ τὴν πέρα τὸν ἀκροτανιαῖον λίθον Χριστὸν ἐγγύτητα, καὶ τῶν ἀρετῶν τὴν λαμπρότητα. Ἐλασμάτους δὲ τὰ στήθη χρυσόδρ., διὰ τὸ τῆς φύσεως δυνατόν τε καὶ καθαρὸν καὶ τίμιον, καὶ τὸ ἐν ταῖς διακονίαις ἀνεμπόδιστον.

Καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων ἔων διδωκε τοῖς ἐπὶ τὰ ἄγγελοις ἐπὶ τὰ φιάλας χρυσᾶς, γερούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζώτεος εἰς τοὺς αἱώνας τῶν αἰώνων.

Τὸ δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων ἔων λαβεῖν τοὺς ἐπὶ τὰ ἄγγελους τὰς ἐπὶ τὰ [χρυσᾶς] φιάλας τὰς γεμούσας τοῦ θυμοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ ἐν τῷ Ιεζεκιὴλ φησι, δηλοῖς τὸ ἐκ τῶν πρώτων ἀεὶ εἴς τὰ δεύτερα τὴν γνῶσιν τῶν πρακτιῶν ἐν οὐρανοῖς μετοχετεύεσθαι, κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον.

Καὶ ὅτε μίσθη ὁ ναὸς κακροῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Αὐτὸν τοῦ καπνοῦ τὸ φοερόν καὶ καταπληκτικὸν καὶ κολαστικὸν τῆς θείας δργῆς μανθάνομεν· ἡς πληρούσθαι τὸν ναὸν διδασκόμεθα, καὶ κατὰ τῶν ἔξιν αὐτῆς χωρεῖν ἐν τῷ καιρῷ τῆς κρίσεως· καὶ ποὺ ταύτης δὲ κατὰ τῶν τῷ Ἀντιχρίστῳ πειθομένων, καὶ τὰ τῆς ἀποστασίας Ἑργα πραττόντων. Καὶ τῷτο τοῖς ἔτης δεῖκνυται. Φησὶ γάρ·

Καὶ οὐδεὶς ἥδυρατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἢρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἄγρεών.

Ἐντεῦθεν στοχαζόμεθα, ἀλλι γρίας διασταλήνται τῶν δικιῶν τὴν θείαν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἡγανάκτησιν, μηδαμῶς τοὺς ἀγίους τῆς ἐν τῇ δινοῦ Ἱερουσαλήμ τυχεῖν λήξεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ ἱερουργίας καὶ ἀναπαύσισις. Τελεσθῆνται γάρ δεῖ, φησι, τὰς πληγὰς δι' ὧν τὰς ἐπίχειρας τῆς ἀμαρτίας τοῖς ἄξιοις παρέρχεται· καὶ τούτους τῆς αἰρεθεῖσῆς αὐτοῖς τυχεῖν ἀποφέσεως· εἰθ' οὖτε δοθῆναι τοῖς ἄγιοις τὴν δινοῦ μητροπόλεως οἰκησιν. Τῶν δὲ πληγῶν ἐκάτην τοῖς· ἐν τῇ συντελείᾳ εὑρισκομένοις προσερκάζων τις, οὐκ ἀν τοῦ πρίποντος, οἶμαι, διαμάρτυρος. Θιλάνθρωπος· γάρ δινὸς θεός, πρὸς τὸ σμικρυνθῆναι τὰς ἐν τῷ μελλοντικῷ ἀτελευτήτους κολάσισις, καὶ ἐν τῷ παρούσῃ ζωῇ, τοῖς ἄξιοις ἐπαχθῆναι συγχωρήσεις διά τε Ἐνών καὶ Ἡλίον τῶν προφητῶν τιμωρητικῆς μάστιγας, διά τε τῶν ἐκ πολέμων συμπικόντων ἀλγεινῶν, πρὸς μετρίζεντῶν ἡμαρτημάνων ἕκτοιν. Ἀλλ' ἡμεῖς παίδευσθαι πατρικῶς, ἀλλ' οὐ μαστιγοῦσθαι κολαστικῶς ἐν δργῇ [παρὰ] τοῦ Κυρίου εὑρόμεθα· οὐ γάρ ἔστιν ἴασις, φησι, τῇ σαρκὶ ἡμῶν ἀπὸ προσώπου τῆς δργῆς αὐτοῦ· ὅπως τὰς βυπωθείσας ἡμῶν στολὰς ταῖς ἀμαρτίαις, δάκρυσι μετανοίας ἐκπλύναντες, καὶ νυμφικῶς ἐσταλμένοι, εἰς τὸν ἀκατάλυτον τῆς εὐφρατένης νυμφῶνα εἰσιθεῖσιν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· φέρετε πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματi, [νῦν καὶ διετοῦ, καὶ] εἰς τὸν αἰώνα; [τὸν αἰώναν]. Ἀμήν.

contaminatas lacrymis pénitentiae eluentes, honestaque latitiae thalamum Christi Dei et Domini nostri ingrediamur: quem decet omnis gloria, et honor, et adoratio, una cum Patre et Spiritu sancto in saecula saeculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ'. ΛΥΓΟΣ ΙΓ'.

Οχως τῆς πρώτης φιάλης ἐκχεθείσης, ἔλκος κατὰ τῶν ἀποστατῶν γίνεται.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἀπὸ τοῦ ναοῦ, λεγούσης τοῖς ἑπτά ἀγγέλοις· Υπάρχεται [καὶ] ἐκζέντε τὰς [ἐπτὰς] φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἀκηλέθει ὁ πρώτος [ἀγγελος] καὶ ἐβέβη τὴν φιάλην [αὐτοῦ] ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐζέρετο ἔλκος [κακὸν καὶ] πονηρία εἰς τοὺς ἀθρώους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς ἀροσκυρούντας τὴν εἰκόναν αὐτοῦ.

Ἡ φιάλη ἐνταῦθα, καθάπερ [καὶ] τὸ ποτήριον, ἐπὶ κολαστικῆς ἐνέργειας ἐκλαμβάνεται· ἡς φησιν ἵππο τοῦ ἀγγέλου ἐκχεθείσης, ἔλκος πονηρὸν γενήσεσθαι· τὴν ἐν καρδίᾳ πύου δίκην σφύζουσαν ἐδύνηται αἰνιττόμενον, τὴν ἐγγινομένην ταῖς τῶν ἀποστατῶν καρδίαις, ὅπαν θειλάτοις πληγαῖς μαστιζό-

A Per dirinac irae sumnum, quo cœleste templum impletur, terrorem illum stuporemque et poenam quæ ira ejus inferre nata est, intelligimus. Quæ quidem universalis judicii tempore horribiliter contra eos deserviet, qui ira illa digni compertentur; et ante illud adversus eos, qui Antichristo paruerunt, operaque apostasias illius consentanea perpetraverunt. Atque istib[us] sequentia clarius exponunt.

Et nemo poterat introire in templum, donec consummaretur septem plagæ septem angelorum.

B 67 Hinc conjectura sit sanctos cœlestis Jerusalem hæreditatem non prius adepturos; neque prius rursum sacrum ministerium in templo Dei obituros; neque prius tandem perfecta quiete potituros, quam divina indignatio contra impios concepta, inter justos et injustos secreverit. Ait enim, Donec impleantur plaga; per quas ceu poenas pro meritis peccati stipendia persolvuntur. Donec igitur impii condemnationis sententia, in quam sua culpa inciderunt, feriantur, sancti supernæ metropolis habitatione non donabuntur. Ceterum plaga hasce septem quod spectat, quisquis illas iis accommodaverit, qui sub sæculi finem in vivis invenientur, is a scopo, ut arbitror, haud multum aberraverit. Nam cum Deus sit benignus et clemens, quo supplicia illa, quæ in futuro sæculo sine fine inferentur, nonnihil diminuantur, in præsenti vita poenam promeritos per Enochum et Eliam prophetas: per elementorum rursum intemperie, et clades aliquæ calamitates quæ per hellæ contingunt; per ea olim denique omnia incommoda et mala, quæ Antichristus insert, puniri et flagellari primit, sicuti subinde quoque permittit: siquidem hæc omnia eo spectant, ut mitigetur poena sceleratis apud inferos constituta. At nos paterne a Domino castigati submissæ precemur: Domine, ne in furore tuo flagelles nos: neque enim est sanitas in carnali nostra a facie iræ tuæ: ut stolas nostras peccatis

C contaminatas lacrymis pénitentiae eluentes, honestaque latitiae thalamum Christi Dei et Domini nostri ingrediamur: quem decet omnis gloria, et honor, et adoratio, una cum Patre et Spiritu sancto in saecula saeculorum. Amen.

CAPUT XLVI. SERMO XVI.

Ut, prima phiala effusa, ulcera nata sint in desertoribus.

XVI, 1, 2. Et audiri vocem magnam de templo, dicentem septem angelis: Ite, et effundite septem phialas iræ Dei in terram. Et abiit primus angelus, et effudit phialam suam in terram; et factum est ulcus sarrum et pessimum in homines qui habebant characterem bestiarum, et in eos qui adorarerunt imaginem ejus.

Phiala hoc loco, quemadmodum calix quoque, pro vi quadam cœlesti cruciatum inferre idonea usurpatur. Hæc igitur cum per angelum fuisset effusa, exortum est ulcus malignum in iis qui adoraverant bestiam; illum utique dolorem et cruciatum exprimens, qui in corde illorum insixus, instar

justos, uti magnus Basilius interpretatur, transmit- A οώτικεσθαι. Ἐν πυρὶ γάρ ὥφθη τῷ Μωϋσῇ δ θεός·
tum. Sunt quoque qui per ignem divinam notitiam,
aut vivisci Spiritus gratiam significari volunt. In
igne enim Moysi visus est Deus: in specie rursum
ignitarum linguarum super apostolos descendit
Spiritus sanctus. Per citharas **GS** vero membrorum
mortificationem, beneque compositam vitæ rationem, divini Spiritus plectro per virtutum concen-
tum rite moderataim, insinuat.

XV, 3, 4. *Et cantantes canticum Moysi servi Dei, et
canticum Agni dicentes: Magna et admirabilia sunt
opera tua, Domine Deus omnipotens: justæ et veræ
sunt viæ tuae, Rex saeculorum. Quis non timebit te,
Domine, et magnificabit nomen tuum? quia solus
pius es: quoniam omnes gentes venient, et adora-
bunt in conspectu tuo, quoniam judicia tua manifesta-
sunt.*

Per Moysi canticum cani laudationem et culum accipimus, quibus Deum prosequebantur qui ante effusam Christi gratiam, in vetere lege justificationis gratia poliebantur: per Agni autem carmen indefessam illorum prædicationem et gratiarum actionem, qui post Christi adventum sancte integreque vixerunt. Illi enim de beneficiis et donis, quæ a Christo in genus nostrum dimanarunt, continuo gratias agunt: maxime vero de eo, quod gentes per apostolos ad sui agnitionem vocare denuo non fuerit.

XV, 5, 6. *Et post hæc vidi, et ecce apertum est
templum tabernaculi testimonii in cœlo; et exierunt
angeli septem habentes septem plagas de templo, ve-
stiti lino mundo et candido, et præcincti circa pe-
ctora zonis aureis.*

Tabernaculum, de quo hic agitur, illud insinuat, quod est in cœlis; ad cuius similitudinem Moysi injunxit Deus ut aliud desigeret inferne. Ex illius autem tabernaculi templo egressuros prædictitur hoc loco angelos lino mundo, vel, ut alia exemplaria legendi, puro lapide amictos. Tribuitur autem illis ejusmodi amictus, vel propter naturæ munditiam, vel propter affinitatem quam cum Christo, qui est lapis angularis, sortiuntur; aut certe propter virtutum splendorem. Dicuntur tandem præcincti lumbos circa pectora zonis aureis, ad designandam illorum potentiam, et castitatem, et nobilitatem; et ministeriis ita expeditos esse, ut impediri non facile queant.

XV, 7. *Et unum ex quatuor animalibus dedit se-
piem angelis septem phialas aureas, plenas iracun-
dia Dei ridentis in saecula saeculorum.*

Quod angelis phialas aureas ira divina pleras, ex quatuor animalibus, quorum apud prophetam Ezechielem quoque sit mentio, accipiunt, hoc secundum magnum Dionysium significat, agibilium notitiam a primis ordine quodam ad alios et alios dimanare.

XV, 8. *Et impletum est tempum Dei sumo a ma-
jestate Dei, et de virtute ejus.*

καὶ ἐν εἰδεῖ γλωσσῶν πυρὸς τὸ [ἄγιον] Πνεῦμα τοῦ ἀποστόλος ἐπεφοίτησε. Τὰς δὲ κιθάρας ἐμφάνειν τὴν τῶν μελῶν νέκρωσιν, καὶ τὴν ἐμμελῆ ζωὴν ἐν συμφωνίᾳ τῶν ἀρετῶν, χρησομένην τῷ πλήκτρῳ τοῦ θεοῦ Πνεύματος.

B divini Spiritus plectro per virtutum concen-

tum rite moderataim, insinuat.

Kai φόρτας τὴν φόρη Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν φόρη τοῦ Ἀρτίου, λέγοτε· Μετάλλα καὶ θαυμαστὰ τὰ δράσα σου, Κύριε δ Θεός δ πατοκράτεωρ· δικαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ δόσοι σου, βασιλεὺν τῶν ἑθνῶν· τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, Κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ δρομά σου; "Οὐ μόνος εἰ ἄγιος · δι τὰ πάντα τὰ ἑθνη ἡξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου · δι τὰ δικαιώματά σου ἐφωλερώθησαν.

Kai ζιδοτας τὴν φόρη Μωϋσέως. Ἐξ μὲν γάρ τῆς τοῦ Μωϋσέως; φόρης τῶν ἐν νόμῳ πρὸ τῆς χάριτος δικαιωθέντων τὴν ὑμνῳδίαν τῷ Θεῷ ἀναπεμπομένην μανθάνομεν· ἐκ δὲ τῆς τοῦ Ἀρτίου φόρης, τῶν μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν δοσίως πολιτευταμένων τὴν ἀκατάπαυστον [ὑμνῳδίαν καὶ] εὐχαριστίαν ἐπὶ ταῖς εἰς τὸ γένος ἡμῶν ἐπελθόνταις ὥπ' αὐτοῦ εὐεργεσίαις καὶ χάρεσιν · δι τὰ πάντα τὰ ἑθνη εἰς τὴν οἰκείαν ἐπίνωσιν διὰ τῶν θεοπετῶν ἀποστόλων κέχληκε.

C Kαὶ μετὰ ταῦτα εἶδος· καὶ ηρούτη ὁ ταῦτα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐπ τῷ οὐρανῷ· καὶ ἔξι λόθοι οἱ ἐπτὰ ἀγγέλοις [οἱ] διχοτες τὰς ἐπτὰ πληρὰς ἐκ τοῦ ταῦτα, ἀνδεδυμένοις λίνοις λαμπροῖς, καὶ περιεωσμένοις τὰ στήθη ζεύς.

Sεχρήγρη δὲ φησιν ἐνταῦθα τὴν ἐν τύρανοις· οἱ καθό δρομίωσιν τῷ Μωϋσῇ πῆξαι τὴν κάτω σκηνὴν δ Θεός ἔχρημάτισσεν. Ἐκ τούτου τοῦ ταῦτα ἔξελευσοθαί φησι τοὺς ἀγγέλους ἀνδεδυμένους λίνον ἢ λίθον καθαρὸν, καθά τινα τῶν ἀγτιγράφων ἔχουσι· διά [τε] τὴν τῆς φύσεως αὐτῶν καθαρότητα, καὶ τὴν πρὸ τὸν ἀχρηγωνιασθεντὸν λίθον Χριστὸν ἔγγυτητα, καὶ τῶν ἀρετῶν τὴν λαμπρότητα. Ἐνώπιον δὲ τὰ στήθη χρυσόρ, διὰ τὸ τῆς φύσεως δυνατόν τα καθαρὸν καὶ εἴμιον, καὶ τὸ ἐν ταῖς διακονίαις ἀνεμπόδιστον.

D tum etiam ut hinc intelligatur, in obeundis injunctis ministeriis ita expeditos esse, ut impediri non facile queant.

Kai ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων δύοκτε τοῖς ἐπτὰ ἀγγέλοις ἐπτὰ φιάλας χρυσᾶς, τερούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζώτος εἰς τοὺς πιῶτας τῶν αἰώνων.

Tὸ δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λαβεῖν τοὺς ἐπτὰ ἀγγέλους τὰς ἐπτὰ [χρυσᾶς] φιάλας τὰς γεμούσας τοῦ θυμοῦ Κυρίου, καθὼς καὶ ἐν τῷ Ιεζεκιήλ φησι, δηλοῖ τὸ ἐκ τῶν πρώτων δεῖ εἰδεῖ τὰ δεύτερα τὴν γνώσιν τῶν πρακτέων ἐν οὐρανοῖς μετοχεύεσθαι, κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον.

Kai ἐτερμίσθη ὁ ταῦτα κακοῦν ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Αἰδὲ δὲ τοῦ κακοῦ τὸ φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν [καὶ κολαστικὸν] τῆς θείας δργῆς μανθάνουμεν· οὐκέτι πληρούμενοι τὸν ναὸν διδασκόμεθα, καὶ κατὰ τῶν ἔξιν αὐτῆς χωρεῖν ἐν τῷ καιρῷ τῆς χρίσεως· καὶ πρὸ ταύτης δὲ κατὰ τῶν τῷ Ἀντιχρίστῳ πειθομένων, καὶ τὰ τῆς ἀποστασίας ἥργα πραττόντων. Καὶ τότε τοῖς ἑξής δείκνυται. Φησὶ γάρ·

Κι οὐδεὶς ἡδύτατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν,
δύρι τελεσθῶσιν αἱ ἔκτα πληγαὶ τῷρις ἀγγέλων.

Ἐντεῦθεν στοχαζόμεθα, διχρι διασταλῆναι τῶν δκαίων τὴν θείαν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ὄγανάκτησιν, μηδεμῶς τοὺς ἀγίους τῆς ἐν τῇ ἁνω Ιερουσαλήμ τρυχεῖν λήξεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ ἴερουργίας καὶ ἀναπαύσεως. Τελεσθῆναι γάρ δεῖ, φησὶ, τὰς πληγὰς δι' ὧν τὰς ἐπίχειρα τῆς ἀμαρτίας τοῖς ἀξίοις παρέρχεται· καὶ τούτους τῆς ἀκρεθεῖσῆς αὐτᾶς τυχεῖν ἀποφάσεως· εἴδ' οὖτα διθῆναι τοῖς ἀγίοις τὴς ἀνω μητροπλεως οἰκησιν. Τῶν δὲ πληγῶν ἑκάστην τοῖς; ἐν τῇ συντελειᾳ ἐνιρισκομένοις προσερμάζων τις, οὐκ ἀν τοῦ πρίποντος, οἷμαι, διαμάρτυρι. Φιλάνθρωπος γάρ ἀν δὲ Θεός, πρὸς τὸ σμικρούνησιν μέλλοντι ἀτελευτήτους κολάσεις, καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, τοῖς ἀξίοις ἐπαχθῆναι συγχωρῆσει διὰ τε Ἐνίων καὶ Ἡλιού τῶν προφητῶν τιμωρητικὰς μάστιγας, διὰ τε τῶν ἐκ πολέμων συμπικτόντων ἀλγεινῶν, πρὸς μετρίκαν τῶν ἡμαρτημάνων ἑκτισιν. Ἀλλ' ἡμεῖς παιδεύεσθαι πατρικῶς, ἀλλ' οὐ ματιγοῦσθαν κολαστικῶς ἐν δργῇ [παρὸ] τοῦ Κυρίου εἰκόνωμεθα· οὐ γάρ ἔστιν λασίς, φησὶ, τῇ σαρκὶ ἡμῶν ἀπὸ προσώπου τῆς δργῆς αὐτοῦ· διπλῶς τὰς ἡπαθείσας ἡμῶν στολὰς ταῖς ἀμαρτίαις, δάκρυσι μετανοίας ἐπεκλύναντες, καὶ νυμφικῶς ἐσταλμένοι, εἰς τὸν ἀκατάλυτον τῆς εὐφροσύνης νυμφῶνα εἰσιθεῖσιν. Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· φῶν πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, δῆμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, [νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ] εἰς τοὺς αἰώνας; [νῦν αἰώνων]. Ἀμήν.

contaminatas lacrymis pœnitentiae eluentes, honestaque letitiae thalamum Christi Dei et Domini nostri ingrediamur: quem decet omnis gloria, et honor, et adoratio, una cum Patre et Spiritu sancto in sæcula sæculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ'. ΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

*Οχως τῆς πρώτης φιάλης ἐκχεθείσης, ἐλκος κατὰ τῷρις ἀκοστατῶν γίνεται.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἀπὸ τοῦ ναοῦ, λεγούσης τοῖς ἔκτα ἀγγέλοις· Ὑπάρχεται [καὶ] ἐκχέτεται τὰς [ἐπτάν] φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἀπῆλθε ὁ πρώτος [ἀγγελος] καὶ ἐξέβη τὴν φιάλην [αὐτοῦ] ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἐλκος [κακὸν καὶ] πονηρίαν εἰς τοὺς ἀρθρώσους τοὺς ἔχοντας τὸ γάργαρμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τὴν εἰκόναν αὐτοῦ.

Ἐν γειδῃ ἐνταῦθα, καθάπερ [καὶ] τὸ ποτηρίον, ἐπὶ κολαστικῆς ἐνεργείας ἐκλαμβάνεται· οὐκ φησιν ἡδὺ τοῦ ἀγγέλου ἐκχεθείσης, ἐλκος πονηρὸς γενήσεσθαι· τὴν ἐν καρδίᾳ πάσου δίκην σφύζουσαν ἐδύνην αἰνιττόμενον, τὴν ἀγγινομένην ταῖς τῶν ἀποστατῶν καρδίαις, ὅπαν θεηλάτοις πληγαῖς μαστιζ-

A Per dirinac iræ sumum, quo cœlestis templum impletur, terrorem illum stuporemque et pœnam quæ ira ejus inferre nata est, intelligimus. Quæ quidem universalis judicii tempore horribiliter contra eos deserviet, qui ira illa digni comparentur; et ante illud adversus eos, qui Antichristo paruerunt, operaque apostasias illius consentanea perpetrarent. Atque isthac sequentia clarius exponunt.

Et nemo poterat introire in templum, donec consummaretur septem plagæ septem angelorum.

B 67 Hinc conjectura sit sanctos cœlestis Jerusalem hæreditatem non prius adepturos; neque prius rursum sacrum ministerium in templo Dei obitueros; neque prius tandem perfecta quiete potituros, quam divina indignatio contra impios concepia, inter justos et injustos secreverit. Ait enim, Donec impleantur plagæ; per quas ceu pœnas pro meritis peccati stipendia persolvuntur. Donec igitur impii condemnationis sententia, in quam sua culpa inciderunt, feriantur, sancti supernæ metropolis habitatione non donaduntur. Cæterum plagas hasce septem quod spectat, quisquis illas iis accommodaverit, qui sub sæculi finem in vivis invenientur, is a scopo, ut arbitror, haud multum aberraverit. Nam cum Deus sit benignus et clemens, quo supplicia illa, quæ in futuro sæculo sine fine inferentur, non nihil diminuantur, in præsenti vita pœnam promeritos per Enochum et Eliam prophetas: per elementorum rursum intemperiem, et clades atque calamitates quæ per bella contingunt; per ea olim denique omnia incommoda et mala, quæ Antichristus insert, puniri et flagellari permittet, sicuti subinde quoque permittit: siquidem hæc omnia eo spectant, ut mitigetur pœna sceleratis apud inferos constituta. At nos paterne a Domino castigati submisse precemur: Domine, ne in furore tuo flagelles nos: neque enim est sanitas in carnali nostra a facie iræ tuæ: ut stolas nostras peccatis

C D Ut, prima phiala effusa, ulcera nata sint in desertoribus.

XVI, 1, 2. Et audiri vocem magnam de templo, dicentem septem angelis: Ite, et effundite septem phialas iræ Dei in terram. Et abiit primus angelus, et effudit phialam suam in terram; et factum est ulcus sanguinem et pessimum in homines qui habebant characterem bestiarum, et in eos qui adoraverunt imaginem ejus.

Iphiala hoc loco, quemadmodum calix quoque, pro vi quadam cœlesti cruciatum inferre idonea usurpatur. Hæc igitur cum per angelum fuisset effusa, exortum est ulcus malignum in iis qui adoraverant bestiam; illum utique dolorem et cruciatum exprimens, qui in corde illorum infixus, instar

latentis puris aut morsus scorpionis, animos de- A μενοι, μηδεμιδες παρὰ τοῦ θεοποιούθεντο; παρ' αὐτῶν
sertorum assidue pungit et rodit; dum nimis variis plagiis divinitus immisis acriter ræsi et tan- Ἀντιχριστού λάσεως τεύξινται. Εἰκὸς δὲ καὶ αἰσθη-
tum non enecti, nullam ab Antichristo, quem Deum τός τούτων ὁραματίζεσθαι: [σώματα], πρὸς
esse apud se constituerant, opem consequi se posse Εἰλέγχον τῆς ἐλκυθετῆτος αὐτῶν φυχῆς τοῖς διαδομ-
animadverunt. Sed et vorisimile sit externa quo- κοις τῆς τιλάνης τοῦ ἀπατεῶνος [καὶ Ἀντιχριστού
que ulcera eorumdem corpora graviter excommunicatura; idque cum ob alia, τοῦ maxime ad ostendendū ulcerose animas illorum statim, vulneraque diabolicis impostoris Antichristi et erroris jaculis
inficta.

CAPUT XLVII.

68 *De plaga secunda, quæ iis insertur qui in muri vitam degunt.*

XVI. 3. *Et secundus angelus effudit phialam suam in mare, et factus est sanguis tanquam mortui: et omnis anima vivens mortua est in mari.*

Non est magnum aut difficile divinæ virtuti, ut Pseudochristi insirmatis, eorumque quos ille seduxit facilitas et inconstantia plana fiat, per sanctos prophetas Enochum et Eliam transmutare mare, ita ut mortui oecisive hominis speciem præ se ferat: tum interitum iis adserre quæ vitam in ea degunt. Nam olim istud per Moysen in Ægypto fecisse certe novimus. Fecit hoc autem cum ad redarguendam Pharaonis duritiam, tum etiam ad ostendendam suam Ipsiū virtutem atque potentiam; facturusque illem est olim, cum ob alia, tum maxime quo hac ratione fide stabiles nonnihil mortificentur; instabiles vero exterreantur, creaturam ob id contra se insurgere animo pertractantes, quod homini persistenti et corruptori divinum honorem detulerint. Forte cædes quoque, quæ sub Antichristi adventum propter bella et sediciones passim evenient, per hæc denotantur. Nam et Gog et Magog contra se invicem concitatuntur, et in quatuor orbis partibus proflabuntur. Quin reges quoque qui Antichristi imperium detracibunt, cum solo ekeccliti in partes concidentur. Tot autem cædibus passim editis, mare quidem illorum sanguine contaminabitur, qui nivali prælio interierunt; flumina vero eorum cruore miscebuntur, qui circa illa cæsi occubuerunt.

CAPUT XLVIII

Ut flumina per tertiam phialam in sanguinem convertantur.

XVI. 4-6. *Et tertius angelus effudit phialam in flumina, et in fontes aquarum, et factæ sunt sanguis. Et audiri angelum aquarum dicente: Justus es, Domine, qui es, et qui eras; et sanctus, quia haec judicasti: quia sanguinem sanctorum et propheta- rum effuderunt, et sanguinem eis dedisti bibere: digni enim sunt.*

Et hinc rursum confirmatur quod supra dictum est, nempe angelos elementis præsesse. Eamvero ex eorum numero unus prodit hoc loco, qui, cum aquis prepositus esset, Deum eo nomine laudat, quod justam de peccato coloribus pœnam ultionemque emerget: ut qui sanguinem illis propinaverit, qui manus suas sanctorum cruore polluerant. Ut ostenditur per hanc eadem quoque permallos tempore illo, quo Antichrisius bacchabitur, passim

A μενοι, μηδεμιδες παρὰ τοῦ θεοποιούθεντο; παρ' αὐτῶν
Ἀντιχριστού λάσεως τεύξινται. Εἰκὸς δὲ καὶ αἰσθη-
τός τός τούτων ὁραματίζεσθαι: [σώματα], πρὸς
Εἰλέγχον τῆς ἐλκυθετῆτος αὐτῶν φυχῆς τοῖς διαδομ-
κοις τῆς τιλάνης τοῦ ἀπατεῶνος [καὶ Ἀντιχριστού
καὶ ἀποστάτου] βέλεσ.

ΚΕΦΑΛ. ΜΖ'.

Πληγὴ δευτέρα καὶ τῶν ἄλλων θαλάσση [γυγάτη].

*Kai ὁ δεύτερος ἄγγελος ἔξεχες εἶη φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ἡς
Β τεκροῦ· καὶ κάστα γυγάτη ἤστα ἀπέθανεν εἰς τῇ
θαλάσσῃ.*

Οὐ μέγα ἐν τῇ θείᾳ δυνάμει [καὶ] πρὸς Εἰλέγχον
τῆς τοῦ φυεδοχριστού ἀσθενεῖας, καὶ [τῇ:] τῶν ἀπα-
τωμένων εὐχολίας, διὰ τῶν ἀγίων προφητῶν Ἐνώχ
καὶ Ἡλιοῦ μεταβαλεῖν εἰς αἷμα ὡς νεκροῦ, τουτ-
έστιν [ῷς] ἐσφαγμένου, τὴν θάλασσαν, καὶ φθορίν
τῶν ἐν αὐτῇ ἀπεργάσασθαι, καθάπερ πάλαι ἐν Αι-
γύπτῳ διὰ Μωϋσέως παποίηκε, πρὸς ἐλεγχον τῆς
τοῦ Φαραὼν σκληρότητος, καὶ τῆς οἰκείας ὄντάμενης
Ἐνδειξιν· διπάς καὶ οἱ βεβαιόπιστοι νευρωθῶσι, καὶ
οἱ ἀστήρικτοι φοβηθῶσι, τὴν κτίσιν ἀντιτασσομένην
αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τοῦ λυμεῶνος τιμῆι θεάμενοι. Εἰκὸς
δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ αὐτῷ παρουσίας ἐν πολέμοις αφα-
γάκι, διὰ τούτων σηματικόταται· ὅτι τοῦ Γώγ καὶ Νε-
γύρι κατ' ἄλληλων κινουμένων ἐν τοῖς τέρασι τοῖς
οἰκουμένης μέρεσι, προσέπι δὲ καὶ τῶν ἀπειθουντων
αὐτῷ βασιλέων παντρατιῷ κατακοπαμένων, καὶ
σφαγῶν κατὰ τόπους γινομένων, ἢ μὲν θάλασσα ταῖς
ναυμαχίαις [ἀσματι] μολυνθῆσεται· οἱ δὲ ποταμοί τοῖς τῶν ἐκεί θυησάντων αἵμασι κερασθῆσενται.

ΚΕΦΑΛ. ΜΗ'.

*Οπως διὰ τῆς τρίτης [πληγῆς] οἱ ποταμοὶ εἰς
αἷμα μετακεράρυνται.*

*Kai ὁ τρίτος ἄγγελος ἔξεχες εἶη φιάλην αὐτοῦ
εἰς τοὺς ποταμοὺς, καὶ εἰς τὰς κηρήτας τῶν θάλασσων
καὶ ἐγένετο [εἰς] αἷμα. Καὶ θρυσσα τοῦ ἄγγελου
τῶν θάλασσων λέποτος· ἀτάσιος εἰ, σ ἀνταντούμενος
δ δοτος· διε ταῦτα ἔκρινας· διε αἷμα ἀτριών καὶ
προσηγένετο ἔξεχεας, καὶ αἷμα αδυτοῖς θῶντας κιεῖτ,
δξιοι εἰσιν.*

Κάπτενθεν δείκνυται τοῖς στοχεοῖς ἐπιτετάχθιτ
ἄγγελοις, ὡς [καὶ] ἀνωτέρω εἴρηται· ὃν ἔνα [διτεῖ]
καὶ τὸν ἐπὶ τῶν θάλαττων φησιν ὑμνεῖν τὸν Θεόν,
ἐπὶ τῇ κατ' ἀξιαν ἐπενεχθείσῃ καταδίκῃ τοῖς παρα-
θηκόσιν· ὅτι τοῖς τὰς χειρας μολύνασι τοῖς τῶν
ἄγίων αἷμασιν, αἷμα πρὸς ποθὸν θέσσωκε. Δείκνυται
δὲ διὰ τούτων, ἢ τὸ πολλοὺς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διε
τῆς θρατεῖς ἐν τῇ πίστει στάσεως τοῦ προρητικού
ἀξιούθαι γερματος, τοὺς καὶ ὑπὸ τῶν τοῦ διαβό-

λου ὑπασπιστῶν ἀναιρουμένους· ἢ [τὸ] τοὺς τῶν Α δικαιοῦντας αὐτῶν τὴν ὑπὸ τῶν σκληροχαρδίων Ἐβραίων ἀναρρεσιν, κοινωνούς τῆς αὐτῶν σφαγῆς τῇ προθέσει γίνεσθαι· καθὼς καὶ ὁ Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις Πλεγεν, ὅτι [οἱ] οἰκοδομοῦντες τὰ τῶν προφήτων μνήματα, συνευδοκοῦσι τῇ ἀναιρέσει αὐτῶν.

Καὶ ἤκουσα ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· Ναὶ, Κύριε ὁ Θεός σ παντοκράτωρ, ἀ. Ιηθιραί καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

Καὶ ἤκουσα ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου. — Τὸ θυσιαστήριον, ποτὲ μὲν τὸν Χριστὸν δηλοί, ὡς ἐν αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ προσφερομένων τῷ Πατρὶ τῶν λεγικῶν δλοκαρπώσεων καὶ τῶν ζωσῶν θυσιῶν, οἵ προσφέρειν ἐκ τοῦ Ἀποστόλου δεδιδάγμεθα· ποτὲ δὲ τὰς ἀγγεικὰς δυνάμεις, ὡς ἀναγωγικὰς τῶν ἡμετέρων προσευχῶν καὶ τῶν πνευματικῶν δλοκαρπώσεων. *Ἀς εἰς διακονίαν ἀποστελλούμενας διὰ τοὺς μηλλούτες, κληρονομίειν σωτηρίαν ἤκουσαμεν. *Ἐξ τούτου τούτων τοῦ λειτουργικοῦ θυσιαστηρίου φησὶ τὴν φωνὴν ἔξενεχθῆναι, δικαιοῦντας τὰ πάντα νοῦν καὶ λόγους ὑπερβαίνοντα τοῦ Θεοῦ κρίματα. *Ἐπει τούτων χαρίειν μὲν καὶ ἕορτάζειν τὰς νοερὰς δυνάμεις ἐπὶ τῇ τῶν ἐκ μετανοίας ἐπιστρεφόντων σωτηρίᾳ τοῖς εὐαγγελικοῖς λόγοις ἀδιδάγθημεν, λυπεῖσθαι δὲ τῇ τούτων τῆς εὐθείας δόδον παρατροπῇ, εὐχαριστεῖν δὲ τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ τῶν παραβαινόντων τὰς θείας ἀντολᾶς; κολάσει, ὡς ἀν μερικὴν τῶν δψλημάτων ποιήσωνται ἔκτισιν, σπουδάσωμεν τὴν ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ ἡμῶν τούτοις προξενῆσαι εὑφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν· ἐννοοῦντες ἔκάστω φήμων θείον παρεπόμενον ἀγγελον, [ἀρρήτῳ τινὶ λόγῳ] τὰ πρακτέα ἡμῶν εἰστησθαι, διε νοῦν ἀφανῶς τῷ ἡμετέρῳ νοὶ προσομιλοῦντα, καὶ ἐφ' οἷς μὲν ἀκούεται συμβουλεύων χαίροντα· ἐφ' οἷς δὲ παρακούεται, θεσμιμήτιος λυπούμενον, ὡς [καὶ] ἐκ ψυχωφελῶν διηγημάτων ἐγνωμεν. *Ἀνδρὶ γάρ τινι μελανθέντι πολλοῖς περιπτώμασι καὶ εἰς τὴν ἔκκλησίαν εἰσιόντι, σκυθρωπὸν μακρόθεν τὸν ἀγγελον ἐκεσθαι· τούτου δὲ κατανυγόντος [πρὸς ἐπιστροφήν] καὶ τῷ θελητῇ τοῦ ἐλέους ἐπαγγειλαμένου ἐκ ψυχῆς τὴν ἐπὶ τῷ βελτίστῳ μεταβολὴν καὶ τῆς προτέρας ζωῆς ἀρνησιν, ἐξιόντος [τοῦ ἀνθρώπου] ἐκείθεν προηγεῖσθαι: [αὐτῷ τὸν ἀγγελον] φαιδρὸν καὶ γεγηθότα· τὸν δὲ πονηρὸν δαλμανα κατηγορημένον ἀκολουθεῖν πόρχωθεν· [εἰ καὶ τρόπῳ τῆς θεαρέστου τοῦ ἀνθρώπου συναισθήσεως ἔχαιρε.] Γένοιτο δὲ τὴν ἐνθεον ἡμῶν πολιτείαν, τοῖς μὲν δαιμονιστι κατηφείξις, τοῖς δὲ ἀγγέλοις εὑφροσύνης τενέσθαι ὑπόθεσιν· ἵνα κοινῇ σὺν αὐτοῖς ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἔξομολογήσεως ἥχου ἕορτάζοντες, Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῶν πονηρῶν δυνάμεων εὐχαριστήσωμεν· μεθ' οὖ τῷ Πατρὶ [πρέπει δημα] καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι δέξα, [νῦν καὶ ἄστι, καὶ] εἰς τοὺς αἰώνας [τῶν αἰώνων]. *Αμήν.

⁴⁴ Luc. xi, 47.

A occursuros, qui propter singularem in fide constantiam prophetiae donum consequentur; qui ea etiam de causa a diaboli satellitio trucidabuntur: aut eos sane qui divinorum prophetarum praedicationem aversabuntur; cædes autem, quas duri cordis duræque cervicis Hebrei Christo et prophetis attulerunt, veluti justas approbant, aut olim approbaturi sunt, ob mentis-propositorum inter illos ipsos homicidas censendos. Huc enim spectat, quod Christus Dominus ad Iudeos dicebat: *Vae vobis*, ait, qui *adificatis monumenta prophetarum*, patres autem vestri occiderunt illos: *profecto testificamini*, quod *consentitis operibus patrum vestrorum*⁴⁴.

XVI, 7. Et audivi alterum ex altari dicentem: Etiam, Domine Deus omnipotens, vera et justa iudicia tua.

B **69** Per altare interdum designatur Christus, quod in ipso et per ipsum ratione prædictæ Deo Patri offerantur hostiæ, sacrificiaque et victimæ vivæ; quales ipsi offerri vult Apostolus. Nonnunquam vero angelicæ virtutes, ut quæ nostras preces nostrasque spiritales oblationes in sublime evehant Deoque offerant: siquidem hasce propter eos qui hæreditatem salutis capiunt, in ministerium mitti, ex codem Apostolo diserte discimus. Ex hoc igitur mystico altari vocem delatam inquit, quæ omnia Dei iudicia justa ac omnem mentem et orationem superantia prædicabat. Quia ergo ex sacris oraculis intelligimus, intelligentes illas spiritalesque virtutes de illorū salute gaudere festumque diem agere, qui per pœnitentiam convertuntur; contrastari vero et mœrere de illorum perditione, qui rectam viam deserunt; ac gratias denique cœlesti Numini agere de eorum punitione qui divina præcepta prævaricantur, quo vel partem contractorum debitorum per ejusmodi cruciatum in hac mortali vita persolvant: par est, ut nostra ad Deum conversione et pœnitentia nonnullam illis lætitiam et exultationem conciliemus: cogitantes unumquemlibet nostrum divinum angelum comitari, qui veluti mens quædam, nostræ menti arcano quodammodo sese adjungat, salutariaque consilia assidue suggerat, et quæ facere debemus ostendat: et quidem gaudere, cum consiliis, quæ suggestit, acquiescimus; ad Dei autem exemplum mœrere et contrastari, cum parere detectam; quemadmodum id ex salubribus animæque utilibus narrationibus cognovimus. Fertur namque virum quemdam qui multis peccatis erat contaminatus, cum in ecclesiam ingrederetur, angelum inestum planeque tristem a longe subsequi visum. Cum autem ad pœnitentiam compunctus, illi qui mysticam vult vitæ mutationem priorisque nequitias missionem, ex animo promisisset, eaque mente e templo denuo exivisset, angelum statim prodiisse, lætumque et exultantem ante ipsum ambulasse; malignum contra dæmonem confusum procul a tergo subsecutum; qui, ante Deo gratam hominis conversiōnem, gestiebat. Faxit Deus Optimus Max. ut nostra conversatio vitæque ratio sit ejusmodi, ut dæmo-

nibus quidem confusionis dejectionisque causa existat, angelis autem letitiae occasionem offerat; quo una cum iHis in voce exultationis et confessionis sono festum celebrerentur, Christoque Deo nostro de victoria adversus malignos dæmones obtenta, gratias agamus, cum quo Patrem et Spiritum sanctum decet gloria, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAP. XLIX. SERMO XVII.

Ut per quartam plagam ardore crucientur homines.

XVI, 8, 9. *Et quartus angelus effudit phialam in solem; et datum est illi astu affigere homines et igne: et austuarunt homines astu magno; et blasphemarunt nomen Dei habentis potestatem super has plagas: neque egerunt pœnitentiam, ut darent illi gloriam.*

Forsan sensilis solis ardore homines tunc temporis incendentur; clemente Deo camo et fræno maxillas **70** eorum constringente, et tantum non vi quadam impellente, qui cunctantius ad illum accedunt; quo hac saltem ratione excitati, tandem aliquando ad pœnitentiam spectent: cisi illi interim, utpote in profundum malorum delapsi, non ad conversionem respiciant, sed impotenti animo improbaque mente in blasphemiam sese efferant. Fieri quoque potest, ut per solem diei cursum adumbret, adroque variarum tentacionum ardore hunc eos adusturum subindicet, qui flagellis digni comperti fuerint; quatenus nimirum pœnarum et cruciatuum sensu admoniti, earum rerum parentem, nempe peccatum, odio habere incipient. Verum insanii homines, pro lapsuum et scelerum suorum agnitione et detestatione, linguam suam contra Deum exacutent; quemadmodum hac quoque ætate multos ostendere licet, qui nefanda illa mala, quæ ex Barbaris qui in circuitu degunt inferuntur, ægro et iniquo animo ferentes, divinam bonitatem iniquitatis insimulare non verentur; quasi tali illas tantasque afflictiones nostræ huic generationi reservare non debuerit.

CAP. L.

Ut per quintam plagam bestiæ regnum obscuratum sit.

XVI, 10, 11. *Et quintus angelus effudit phialam suam super sedem bestiæ; et factum est regnum ejus tenebrosum; et commanducaverunt linguis suas præ dolore, et blasphemaverunt Deum cæli præ doloribus suis et ulceribus suis; et non egerunt pœnitentiam de operibus suis.*

Phiala super bestiæ sedem effusa, ejusmodi iram super Antichristi regnum venturam indicat, quæ illud penitus obscuratura, palamque omnibus ostensura sit. Solis justitiae luce prorsus destitutum esse. Porro autem linguarum commandatio, cni- D nientem doloris magnitudinem denotat. Illic autem ideo infertur, quo ab apostata seducti, plagiis di- vinitus illatis admoniti confundantur; confusique impostorem et seductorem tandem aliquando illum esse agnoscent, quem Dei loco coluerant et obser- varant; eaque ratione ab errore desistant. Verum ita comparati erunt miseri, ut hinc ad convicia et verba in Deum blasphema potius sese convertant,

A

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ. ΛΟΓΟΣ ΙΖ.

**Οπως διὰ τῆς τετάρτης [πληγῆς] καυματίζονται οἱ ἀνθρώποι.*

Kai ὁ τέταρτος ἀγγελος ἔξεχες τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ πνεύμα· καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἀνθρώποι καὶ μέλα· καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ δρόμα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος [τὴν] ἔκουσαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας· καὶ οὐ μετερόπτες δύναιται αὐτῷ δέξανται.

** Τοις μὲν καὶ αἰσθητῶς, τῷ τοῦ ἥλιου φλογῷ τοτηνικαῦτα καυματίζονται οἱ ἀνθρώποι, τὸν φιλανθρώπου Θεοῦ ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς αὐτὸν ἀγχοντος, ἵνα πρὸς μετάνοιαν ἰδωσιν· εἰ καὶ [οἱ] εἰς βάθος κακῶν ἐμπεσόντες, οὐ πρὸς ἐπιστροφὴν, ἀλλὰ πρὸς βλασφημίαν μοχθητὶς γνώμης ἐξενεχθῆσονται. Τοις δὲ διὰ τοῦ ἥλιου καὶ τὸν τῆς ἡμέρας δρόμον αἰνίζεται· ἢν διπαντα τῷ τῶν πειρασμῶν καύσων τοὺς ἀξίους μαστίγων φησὶ καυματίζεσθαι, ἵνα τῇ τῶν ἀλγεῶν ἐπαγωγῇ, τὴν μητέρα τούτων τὴν ἀμαρτίαν μισήσωσιν. Ἄλλοι οἱ ἄφρονες, ἀντὶ τῆς τῶν οἰκείων πταισμάτων ἐπιγνωμοσύνης, κατὰ τοῦ Θεοῦ τὴν γλῶτταν ἀκονήσουσιν· ὡς καὶ νῦν ὁρέστις πολλοῖς, τοῖς κυκλώσασιν ἡμᾶς ἐκ βαρβαρικῶν χειρῶν ἀρρήτοις δεινοῖς ἀσχάλλοντας, τὴν θείαν αἰτιάδεσθαι ἀγαθότητα, διτ. τὰς τοσάτας κακώσεις τῇ ἡμετέρᾳ γενεᾷ τετήρηκεν.*

C

ΚΕΦΑΛ. Ν.

**Οπως διὰ τῆς πέμπτης [πληγῆς] ἡ βασιλεία τοῦ θηρίου σκοτίζεται.*

Kai ὁ πέμπτος ἀγγελος ἔξεχες τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θηρίον τοῦ θηρίου· καὶ ἀρέστος ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἀσκοτισμένη· καὶ ἐμαστότε τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πέπρου· καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεόν τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῶν πέπρων καὶ [ἐκ] τῶν ἐλκῶν αὐτῶν· καὶ οὐ μετερόπτες ἐπὶ τῶν δρյῶν αὐτῶν.

Tὸ διπέχθηται τὴν φιάλην ἐπὶ τὸν τοῦ θηρίου θρόνον, σημαντεῖ τὸ ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀντιχριστοῦ τὴν τοιαύτην δργήν ἐχεισθαι, καὶ ἐσκοτισμένην δείκνυσθαι, ἣτε ἀφεγγῆ τῷ τῆς δικαιοσύνης Ὁλίκι τυγχάνουσαν. Η δὲ τῶν γλωσσῶν μάστισις τὴν ὑπερβολὴν τῆς δόύνης δηλοῖ, ή οἱ πλανηθέντες διπ. αὐτοῦ κατασχεθῆσονται, ὑπὸ τῶν θεηλάτων πληγῶν μαστίζομενοι· δπως διν., γνόντες διτ. ἀπατῆλος ἔστιν δι παρ' αὐτῶν ὡς θεὸς δοξαζόμενος, τῇ; κλένης παύσανται. Οἱ δὲ, οὐδὲ ἐντεῦθεν πρὸς μετένομον, ἀλλὰ πρὸς βλασφημίαν [μᾶλλον] τραπέσονται. [Εἰ δὲ οὗτοι ἐν τῇ τῶν μαστίγων ἐπαγωγῇ πρὸς βλασφημίαν τραπήσονται,] καὶ οἱ ἐν τοῖς κα-

όπιν ὑπὸ τῆς ταλαιπωτίας χαλάζης πληττόμενοι, τὸν εἰδὸν ταίσονται [πάντες], καθὼς ἐν τῷ τόπῳ γενόμενοι, σὺν θεῷ σαρφηνούμενον ὡς δυνάμεθα· καὶ οἱ πονηροὶ δαίμονες ένα τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων, ὡς ὄργανοις κέχρηνται, ὑπὸ τῶν ἀγίων αἰκιζόμενος, βλασφημεῖν δύμας τοὺς μαστίζοντας οὐκ ἀπέχονται. Διαποπέσοντες δὲ τὸ ἔρα δεῖ ἡμᾶς περὶ τῶν ἀσεβῶν [τῶν] ἐν τῇ γεννήσῃ τοῦ πυρὸς κολαζόμενών λογίζεσθαι· ὡς ἔρα ταύτῃ τῆς ἐμφύτου κακίας μέχρις εὐθῆς ἐνδιάλεξ ἀποτανομένων τέλεσον, ή μόνον ἐπαγεμένων τὸ εἰς Ἐργον ἔχενεγκελν τὸ πονηρὰ βουλεύματα, καθάπερ τοὺς κοκούργους τοὺς ἐν ταῖς εἰρήταις; βαλλαμένους, καὶ ἀνάγκη, ἀλλ' οὐ γνώμῃ τῆς καθ' ἕτερων ἐπιδιολῆς ἀπεχαμένους. Ἔγώ μὲν γάρ αἰώνιον ἀκούων τὴν κόλασιν, τῷ ἀποφηναμένῳ ἀπιστεῖν οὐ δύναμα:· τὸ δὲ πρὸς εὐσπλαγχνίαν καὶ ἀγαθότα εἰδὼς αὐτοῦ ἐποιμέτατον, στοχάζομαι μηδαμᾶς θανάτου διάτελος ή ἀπέλθοντιν τοῖς ἀξίοις τὴν καταδίκην ἀπέραντον, εἰ τοὺς καταδικασθέντας δὴ ματανοήσαντας καὶ μισήσαντας τὴν κακίαν ἦν αὐθαίρετως [ἡγάπηταν]. Οὐ γάρ ἀνάγκη, [ἀλλ'] ἐπινέει δ:· ἐπτὴν καλάζονται. Εἴ γάρ τῷ Φαραὼ, καὶ τῷ εἰδὼς ἐν [μὲν] ταῖς μάστιξι μαλάσσομέντον, μετὰ [δὲ] τὴν [τούτων] ἀπαλλάγην πάλιν σκληρυνόμενόν, θράσος φειδῶν ἀξιῶν, ἥρει τῶν μαστίγων ὑπὸ τοῦ Ματθαίου θεραπαλούμενος· πάσοι μάδην τεύτοις, τίταρ αὐτούς τῷ ιερῷ τὸν φύπον ἀκοτίθεμέτοντο ἀγίνωσκε κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ χρυσοῦ;· ἢν ἐν τῇ ὑπόθεσι ταύτῃ τινὲς ἐξειδῆφασιν εἰς παράδειγμα. Ἀλλὰ τῷ μὲν χρυσῷ ἀπὸ ἀψίχῳ, ψυτικῶς δὲ ρύπος πρόσεστι· τοῖς δὲ λογικοῖς γνωματεύοντος συνέζευκται· μάδην δὲ ἐξ αὐτῶν ἀποκεκύηται. Λίδοι τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ ιετοὶ τὴν πρότριθον καὶ τὴν δύναμιν, καλύμμα τῆς αἰώνιου τιθέμενοι κολάσσεως, καὶ τὴν δικαιούσην ταύτας προσέχυγνύτωσαν· δέ τοι τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ ιετοὶ τὴν πρότριθον καὶ τὴν δύναμιν, καλύμμα τῆς αἰώνιου τιθέμενοι κολάσσεως, καὶ τὴν δικαιούσην ταύτας προσέχυγνύτωσαν· δέ τοι τὴν πρότριθον τοῦ θεοῦ διέξαντας δέ τοις ἀποφέστας θύμονται. Εἰ δὲ [καὶ] μὴ βούλονται, καὶ δεῖ τοὺς δὲ τὴν γῆς βασιλεῖς αἰτιάσθωσαν, ἵνα θυσίαν ἐστούσι γοῦν σύμφωνον· πρηστῖτες μὲν μὴ ἐποντας τοὺς ἀγεννιζόμενους πάλιν καὶ ποργήν καὶ δρόμον καὶ ἵππων δημιύλλαν νικήσοντας, ἀλλ' ἵνα καὶ μόνον ἐξ ἑκατέρου τούτων στεφθῆσθαινον· πάσι δὲ δύμας ἀνοιγνύντας πρός ἀγῶνα τὸ στάδιον. Ὁπερ γάρ τοῖς ἀγωνιζομένοις τὸ στάδιον, τούτο πάσιν [ἀνθρώποις] ἡ εἰς τὸν διὸν πάροδος. Γεννηθῆναι μὲν γάρ η μὴ γεννηθῆναι, δύν τοι δέ τοις ἀπό μολόγούμενος, καὶ τὸν αἰώνιον τυχεῖν ἀγάθων, δέ τοι δημιούργησεν. Ηττήθενται δὲ τούτους ἀνάγκη μεταμελεῖσθαι καὶ θρηνεῖν ἀνθνήτα, αἰώνιως κολαζόμενούς· οὐκ ἐσταί γάρ ἐν ἔδῃ [δέ] ἐξομόλογόυμενος, κατὰ τὸ φαλμικὸν λόγιον, οὐκ ἐτί συμπαρούσῃ; τοῖς καταδικασθέσιν ὥστερ νῦν τῆς βοηθείας τοῦ [άγιου] Πνεύματος Διχοτομηθήσονται γάρ, ὡς φησιν δὲ Κύριος, διαιρεσύμενοι τοῦ παρ' αὐτῶν ἀτιμασθέντος ζωτοίου Πνεύματος. Τὸν δὲ προσποδεύντα νῦν ἡγούμενα κατὰ τὸ φαλμικὸν αἰνιτεσθαι λόγιον· Ὅτι οὐκ ἀργήσει Κύριος τὴν ράδσον τῶν ἀμφιτριῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαιωτῶν μητρῶν·

A quam ad paenitentiam morumque mutationem. Quod si flagellis tantum cæsi in blasphemiam convertentur, multo magis huc se convertent illi, qui postea a grandine pondo mensuram obtinente ferientur. Verum de hoc ubi ad eum locum pervernimus, Deo volente. latius. Quia improbi quoque atrique dæmones, per humana corpora, quibus tanquam organis utuntur, a sanctis flagellati, convicia verbaque blasphemias plena in flagellantes detorquere solent. Eapropter considerandum hoc loco venit, ecquidnam de impiis, qui in gehenna ignis torquentur, nobis cogitandum et statuendum sit, num videlicet ab insita malitia ita desistant aliquando, ut mente et cogitatione vere illam averterentur; an hactenus solum ab ea abstineant, quantum prava consilia in opus non efferant; quemadmodum scelerati nonnulli qui in ergastulis et vinculis detimentur, adeoque necessitate, non voluntate, ab aliorum offensione solitusque insidiis coercentur. Ego sane cum aeternum supplicium impiis decretum audīo, deterrēntis sententiæ repugnare nec valco nec debeo. Ast vero cum summa illius benignitatem, et ad misericordiam pensionem iterum iterumque expendo, certe apud me constituo ptenam pro moritis, neque aeternum supplicium comminaturum, neque communatum. ¶ q[uo]d i[n] Naturum, si condemnationis sententia obstrictos videret vere poenitentes, nequitiamque quam spontanea electione complexi erant (neque enim ob id plectuntur quod necessitate aliqua ad illam compulsi essent, sed quod sponte suscepissent) ex animo detectantes. Si enim Pharaonem, tameisi certo nosset flagellis uterique emolliitum, postea rursum ad ingenium rediterunt, Moysi precibus frater, tanquam vetia dignum a flagellis absolvit; quanto magis illos, si quidem per ignem a sordibus instar aurei vasis (hoc enim in exemplum quidam in hac materia assunperunt) expiatos excoctosque agnosceret? Verum auri et animi non est par ratio: auro enim tanquam rei inanimi scoria naturaliter adest: animo autem certisque ratione praeditis, non natura, sed propria voluntate sordes adjiciuntur sunt; aut verius ipsimēt impii eas ultra tibi asciunt. Propterea qui Dei bonitatem et prænitionem et potentiam supplicii aeternitatem impedituram asserant, justitiam, quae unicuique pro meritorum ratione premia vel supplicia distribuere solet, tribus predictis admisceant; et tunc, si tamen constatē tibi volunt, ad divinas sententiæ eversionem nullatenus spectabunt. Quod si noluerint, vel terrenos reges accusent: nam hic licet certo prævideant non omnes, qui lucta, vel pugno, vel corsu, vel equestri certamine certant, victoria potituros, sed ex qualibet classe unum duntur, omnibus tamen stadium ad certamen aperiunt. Quod autem deterraturis est arena vel stadium, illud omnibus hominibus in hanc vitam est introitus, siquidem nasel vel non nasel, in nostra potestate non est situm; verum impigro cer-

tere, dæmonesque malignos vincere, adeoque aeter- **A** ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ὁν ἀπομίλαις χεῖρας αὐτῶν, ὡς διάκετοι οὐσίας αὐτῶν τῆς ζωῆς· οὐ μόνον διὰ τὸ εὖν βίου διμιγὲς καὶ ἀκατάλληλον, ὡς ἔκαστος ἐποιεύσατο· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀρρεῖς ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ πάγιον, μήτε τῇ ἐπιμιξίᾳ τοῦ χειρόνος πρὸς ἀμαρτίαν ἀρεβιζομένης τῆς τούτων προαιρέσεως, μήτε ἀσθενεῖς σαρκὸς ἢ τροπῆς φόδῳ τὴν εὐφροσύνην ἐλαττούσης, ἀλλὰ βέβαιον κατὰ Θεὸν κληρονομούσης τὸ ἀτρεπτόν. Καὶ ταῦτα μὲν μέχρι τούτου πρὸς ἕτερα τοῦ λόγου τρέχοντος, διπερ καθυπέσχετο· ἡμεῖς δὲ τῶν ἑξῆς ἔχωμεθα.

a vivifico illo Spiritu, quem ipsi injuria et contumelia affecerant, perpetuo avulsi. Atque ad hunc sensum Psalmographium spectasse arbitramur, cum ait: *Quoniam non relinquet Dominus virginem peccatorum super sortem justorum, ne extendant justi ad iniquitatem manus suas. Neque enim horum cum illorum vita miseri potest; non solum quia operibus inter se non communicant, neque moribus, quibus quisque utitur, consentiunt; verum etiam quia justi concinne inconcusseque bono adhaerent, neque illorum voluntas cujusvis mali admisitione ad peccatum irritatur; neque carnis infirmitate frangitur, neque mutationis formidine laetitiam diminuente turbatur, sed immutabilem in Deo beatitudinem sortitur. Et hæc bactenus, oratione ad alia dilapsa: nunc reliqua ordine persecutamur.*

72 CAPUT LI.

Ubi per sextam phialam via Euphratis pandatur regibus ab oriente venientibus.

XVI, 12. *Et sextus angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum Euphratēi; et sicca est aqua ejus, ut præpararetur via regibus ab ortu solis.*

Flumen Euphrates divino nutu ita fortassis vadousum evasurū est, ut gentium regibus ad mutuam cedem, aliorumque hominum interitum, commodum transitum præbeat. Quantum autem ex his quæ infra ea de re in Apocalypsi traduntur, divinando consequi possumus, arbitramur homines illos Gog et Magog nominibus designatos, ex Scytharum regione moturos. Quin vero quoque consentaneum arbitraniur Antichristum ex orientali Perside, ad quam tribus Dan, e qua ortum ille ducturus dicitur, ablegata est, una cum aliis regibus et principibus regium nomen adeptis, Euphratēi transmissurum animaque vel corporis mortem hominibus illaturum: bane quidem, propter fidei constantiam animique fortitudinem; illam vero, propter ignaviam animique mollitatem.

XVI, 13. *Et vidi ex ore draconis, et ex ore bestie et ex ore pseudopropheta, exire tres spiritus immundos in modum ranarum.*

Et hinc quoque ostenditur diabolum tanquam draconem, et Antichristum tanquam bestiam, et pseudoprophetam tanquam alium quempiam ab illis diversum, per se seorsum commemorari. Et quibus tribus tres immundi spiritus ranis similes exhibant. Assimilantur autem ranis, propter virulentum, obsecrum, et immundum illorum affectum, neenon ob serpentinum malignarum virtutum ad coenobias voluptates studium. Hi porro diaboli, et pseudochristi, et pseudopropheta spiritus, sola iussione, quæ per os significatur, fucata signa fal-

teūσατο· ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀρρεῖς ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ πάγιον, μήτε τῇ ἐπιμιξίᾳ τοῦ χειρόνος πρὸς ἀμαρτίαν ἀρεβιζομένης τῆς τούτων προαιρέσεως, μήτε ἀσθενεῖς σαρκὸς ἢ τροπῆς φόδῳ τὴν εὐφροσύνην ἐλαττούσης, ἀλλὰ βέβαιον κατὰ Θεὸν κληρονομούσης τὸ ἀτρεπτόν. Καὶ ταῦτα μὲν μέχρι τούτου πρὸς ἕτερα τοῦ λόγου τρέχοντος, διπερ καθυπέσχετο· ἡμεῖς δὲ τῶν ἑξῆς ἔχωμεθα.

B ΚΕΦΑΛ. ΝΑ'.

Οὐαὶ διὰ τῆς Ἑκτῆς [φιάλης] ἡ ὅδος [διά] τοῦ Εὐφράτου τοῖς ἀπὸ ἀταλῶν [ῆλιον] βασιλεύσιν ἀροτρῆται.

Καὶ ἔκτος ἀγγελος ἔξεχε τὴν φιάλην ἀπεῦ διὰ τὸν ποταμὸν τὸν μέταν τὸν Εὐφράτην· καὶ ἔξηράνθη τὸ ὄντων αὐτοῦ, ἵρα ἐτοιμασθῆ ἡ ὅδος τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀταλῶν ἥλιον.

Εἰκός τὸν Εὐφράτην ποταμὸν κατὰ θέλαν συγχώρησιν διλιγούμενον, τοῖς βασιλεῦσι τῶν ἐθνῶν διδύναι πάροδον εἰς τὴν κατ' ἀλλήλων καὶ λοιπῶν ἀνθρώπων ἑκούσιον· οὐς ἐκ τῶν Σκυθικῶν μερῶν ἐκ τῆς τοῦ Γάργαρου καὶ Μαγάρου μνήμης κινεῖσθαι νομίζομεν, κατὰ τὸ ἐν τοῖς κατόπιν ἐν τῇ Ἀποκαλύψει φερόμενον. Εἰκός δὲ καὶ τὸν Ἀντίχριστον ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τῆς Περσικῆς γῆς, ἐνθα ἡ φυλὴ τοῦ Δάνου, ἐκ βίζης Ἐβραίων ἑξερχόμενον, ἀμα ἐπειροις βασιλεῦσιν ἡ μεγιστᾶς βασιλικὸν κληρουμένοις δυνομα, τὸν Εὐφράτην περαιῶσθαι, ἡ σωματικὸν ἡ ψυχικὸν θάνατον τοῖς ἀνθρώποις ἐπάξοντα· τοῖς μὲν διὰ πίστεως καὶ καρτερίας, τοῖς δὲ δι' ἀναδρίας καὶ ἐκλύσεως.

Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηροῦ, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου κρεύματα τρία ἀκάθαρτα, ὃσει βάτραχοι [ἐκπορευθέντα].

Ἐκ δὲ τοῦ ιδεῖν ἐκ τῶν τριῶν πνεύματα τρία ἀκάθαρτα, δείκνυται ἐν ίδιῳ προσώπῳ, τὸν τε διάδολον ὡς δράκοντα, τὸν τε Ἀντίχριστον ὡς θηρίον, τὸν τε φευδοπροφήτην ὡς ἕτερον παρὰ τοῦτους μηνημονεύεσθαι. Ἐξ ὧν φησιν ἐοικότε βατράχοις [τρία] ἐκπορεύεσθαι πνεύματα· διὰ τὸ λιθεῖς αὔτεων καὶ βορδορῶδες καὶ ἀκάθαρτον, καὶ πρὸς τὰς διηγήσους ἦδονάς ἐρπυστικὸν τῶν πονηρῶν δυνάμεων· αἱ τοῖς τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ Ἀντίχριστου καὶ τοῦ φευδοπροφήτου προστάγμασι τοῖς σημαινομένοις διὰ τοῦ στόματος, ἀπατηλὰ σημεῖα καὶ τέρατα τοῖς ἀν-

Θρόνος ἐξεῖσουσιν, ὡς διὰ τῶν ἑξῆς γνωσθεία. Αἱ saque prodigia edent, hominibusque ostendent, quemadmodum ex sequentibus cognoscere datur.

Eἰσὶ τὰρ πτυχύματα δαιμόνων, κοινῆτα σημαῖα· οὐ ἐπικορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς [τῆς τῆς] τῆς οἰκουμένης δὲ λῃ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς [εἰς] πάλεμον τῆς ἡμέρας ἀκείνης τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ πατέρου πρότορος.

Τὰ γὰρ διὰ τῶν δαιμόνων, φησιν, ἐνεργούμενα φυσῆ σημεῖα, τοὺς πειθομένους αὐτοῖς εἰς πόλεμον κατὰ τῆς μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς [τοῦ Θεοῦ] ἡμέρας τοῦ Κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν ἐπιστρατεύσουσιν· οὐ πάντας οἱ θεομάχοι ήττώμενοι, ἀνόνητα κλαύσουσι, τὴν προτέραν πλάνην ὅδυρόμενοι.

Ἴδος δροχομαῖς ως πλάκης· μακρίος δὲ τρητοῦ καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, Ἱερὰ μὴ τυμπάνον κεριταῖ, καὶ βλέπεις τὴν δισχημοσύνην αὐτοῦ. Καὶ συντήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἐβραῖον Ἀρματεδών.

Τὸ δὲ τρητορεῖν καὶ φυλάττειν τὰ ἱμάτια δηλοῖ τὸ ἀπαγρυπνεῖν ταῖς ἄγαθαῖς πράξεισιν. Αὗται γάρ [εἰσι τὰ] τῶν ἀγίων ἱμάτια· ὃν τὸν ἑστερημένον ἀνάγκη ὡς τυμπάνον καὶ ἀσχημοσύνης πεπληρωμένον αἰσχύνεσθαι. Τὸ δὲ Ἀρματεδών, διακοπὴ η διακοπορεῖται ἔρμηνεται. Ἐκεῖ γάρ ἔθνη συναγόμενα, ἵκακτεσθαι νοεῖν ἀκέλουθον ὃ πό τοῦ διαβόλου στρατηγούμενος, τοῦ τοῖς ἀνθρωπίνοις αἴμασι χαίροντος. Ἐπειδὴ καὶ κάντεῦθεν ἀπευκτήν τῶν τῆς ἀρετῆς ἱματίων τὴν γύμνωσιν, καὶ ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς παραδοᾶς τοῦ νυμφῶν ἀπόδηλον τὸν ταύτης ἑστερημένον μεμαθήκαμεν, καὶ ἐκ τῆς ἀποστολικῆς δὲ φήσεως, η φῆσι περὶ τῆς ἀφθαρτοῦς· Οἶτε ταύτην ἀθενασίαντοι, οὐ γυμνοὶ εὐθετησθείσι, δηλαδὴ τῶν ἀγαθῶν πράξεων· ἔκτενῶς τὸν Κύριον [ἡμῶν] Ιστεύσωμεν εἰνταῦθα ἡμῶν ἐκπλῦναι τὰς ψυχικὰς στολὰς. ὥστε ὑπὲρ κινά λευκανθῆναι, κατὰ τὸ φαλμακὸν λόγιον· μήποτε ἀκούσαντες, Ἐγείρε, πῶς εἰσῆλθες ὡς, μὴ ἔχων ἔρδυμα τάμπον; δεθέντες κείρας καὶ πόδας, ριψώμεν εἰς τὸ σκότος τὸ ἕξωτερον· ἀλλὰ κατὰ τὸν [σοφὸν] Σαλομῶντα, ἐν παντὶ καιρῷ λευκὰ τὰ ἱμάτια ἔχοντες, καὶ φαιδρὰς τὰς λαμπτάδας τῆς ἐναρέτου πολιτείας τῇ συμπαθεῖσῃ κεκοσμημένας· ἐπιφερόμενοι, τῷ καθαρῷ καὶ ἀμώμῳ τῶν ἀγίων ψυχῶν νυμφῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τὸν νυμφῶνα συνεισθῶμεν· μεθ' οὐ πρέπει τῷ Πατέρι δῆμα τῷ ἀγίῳ Πνεύματι δόξα, [χράτος, τιμῆ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ] εἰς τοὺς αἰώνας [τῶν αἰώνων]. Ἀμήν.

διαίτανται : cum quo et Spiritu sancto Patrem decet et in secula seculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ. ΛΟΓΟΣ ΙΗ.

Οὐκως διεῖ τῆς ἀθενασίας κινά λευκὰ καὶ σεισμὸς κατὰ [τῷ] ἀνθρώπων τίτανται.

Καὶ δὲ δέδομος ἀγγελος ἔξεχες τὴν φιλητὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ἀέρα· καὶ ἔξηλθε φωνὴ μεγάλη ἐκ [τοῦ ναοῦ] τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου, λέγουσα· Γέτορε. Καὶ διέτροτο [φωνῇ καὶ] διστρα-

⁴⁹ Psal. L, 9. ⁵⁰ Matth. xxii, 12.

XVI, 14. Sunt enim spiritus dæmoniorum, facientes signa; et procedunt ad reges totius terrae congregare illos in prælium ad diem magnum omnipotentis Dei.

Falsa hæc dæmonum signa, ut et opera quoque patrata, omnes quotquot silem habuerint, contra magnum et manifestum Dei vivoruū et mortuorum Judicis diem in prælium armabunt; in quo sane universi Deo rebelles, cum sese superatos animadverterint, incassum lugebunt, nulloque fructu priores errores deplorabunt.

XVI, 15, 16. Ecce venio tanquam fur. Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, et videant turpitudinem ejus. Et congregabit illos in locum qui vocatur Hebraice Armagedon.

Vigilare vestemque custodire aliud nihil esse videtur, quam bonis operibus impigre insistere: ea 73 enim sanctorum sunt indumentum et ornamenti; quibus proinde qui orbatus est, nudus confusioneque et turpitudine plenus appareat oportet. Ad nomen autem Armagedon quod attinet, illud intercisionem vel separationem denotat: ei merito. Ad eum namque locum gentes adducuntur, et a diabolo in prælium concitatæ, penitus, ut probabile est, excidentur: gaudet enim ille exinde humanoque sanguine. Quia vero ex hoc loco discimus turpe quiddam et infame haberi, virtutum indumento spoliatum esse; ex Evangelii autem parabola non citra ignominiam e nuptiali thalamo abjectum fuisse illum qui nuptiali veste carebat; ex Apostoli tandem dicto quod de incorruptione agit, dannata esse operam ne nudi inveniamur, nempe a bonis operibus: indefessus Domino nostro supplicemus, ut hic animalium nostrarum stolas eluat; quo, juxta Psalmistæ sententiam, supra nivem dealbemur ⁵¹, ne quando audiamus: Amice, quomodo hac intrasti non habens vestem nuptialem ⁵²? ligatisque manibus et pedibus abjiciamur in tenebras exteriores: verum, juxta Salomonis doctrinam, omni tempore candida vestimenta habentes, lætasque, hoc est, commiseratione et studioza conversatione ornatas lampades palam deferentes, cum casto inculpatoque sanctarem animarum sponso Christo Deo et Domino nostro in thalamum ingloria, imperium, honor, nunc et semper, et in

CAPUT LII. SERMO XVIIH.

Ut per septimam plagam grando et terræmotus in hominum pernicie excitatus sit.

XVI, 17, 18. Et septimus angelus effudit phialam suam in aërem: et exiit vox magna de templo cœli a throno, dicens: Factum est. Et facta sunt fulgura et voces, et tonitrua, et terræmotus factus est magnus,

quolii, nam suis est quod homines negotiis quaeferantur. A. καὶ καὶ βροταῖ, καὶ σεισμὸς μέτρα. οὐος εὖλος ἐγένετο δέ οὐ οἱ αὐτόρωποι ἐτένοτο ἐκ τῆς τῆς, τελικούτος σεισμὸς οὐται μέτρα.

Per angelī vocem, quae de celo facta, aspergiunt, divinum mandatum efficiunt, sortitum iudicant. Ceterum fulgura, et voces et sonitus, stuporem ei, terrorem, qui ex iis rebus quae insitudo modo tumescit, exortentur, fuligineosque Christi, adveniens significant; quemadmodum, eadem olim, quoque Dei super montem Sina descendentes iudicabunt. Demique (et) tamen eorum quae in terram, nauta exstant, translationem ei, in meliorē statum mutationem insinuant: quo sensu vocatio hanc Apostolum et non solum terram, verum etiam cœlum, moneth.¹⁴

XVI. 19. Et facta est civitas magna in tres partes; B et civitates gentium ceciderunt.

Per civitatem magnam, non ciuium, multitudine, aut adūlūm et domiciliorum amplitudine, sed religione et pietate antiquissimam et maximam Hierosolymorum urbem designatam ruita fuit; ut que per Christi mortem et passionem mira sit, magnifica, et a gentium civitatibus distingua. Porro ejus in tres partes secundum triplex hominum genus, quod in ea dicit, adumbrare existimat: unum, Christianorum; alterum, Iudeorum; tertium, Samaritanorum. Aut unum¹⁵ eorum qui firmi constantesque in fide consistunt; alterum, eorum qui baptismum suscepimus fœdis operibus contaminaverunt; postremum, illorum Iudeorum et Samaritanorum, qui Evangelii prædicatione repudiata, suæ voluntatis judicium libere citra ullum impedimentum sequi et explore permitti sunt; sicut ad illa quoque loca, eamque in sortem concedere, que horum utriusque magis convenire censemantur. At nunc vero tam Iudei quam Samaritani piorum principum timore perculti, suæ perfidiae consilia occultant, ac nobiscum sese facere simulant, siquidem seculam suam ex animo deserere non audent, sicuti veris quoque Christianis veraque fidei professoribus et cultoribus, illos nonnunquam admiscentur, qui sola nomine sunt Christiani. Verum enim vero ubi primum tentationum incendium ipsos probare et redarguere cœperit, tunc statim sectio illa tripartita, nempe piorum, impiorum, et peccatorum, conspicua erit: singuli namque ad simillimum morum turbae gregemque suæ sorti affinem concedent. Quod autem gentium civitates cadere dicuntur, significat regno Dei jam præsente (quod sancti secundum Danielē occupabunt) cum ipsas paganorum civitates, cum viam quoque et conuersationem ethnica interituram.

Et Babylon magna venti in memoriam ante Deum, D ut daret illi calicem, nisi indignationis ira ejus.

Et confusa illa Babylon, inquit, variis ritus hujus curia diuiles atque distracta, opibusque ex iniuitate consitatis magnifica, necnon numerosa illa hominum multitudine, divinae iræ calicem bibet. Etenim quas propter diuturnam Dei patientiam in oblivionem venisse quodammodo videbatur, propter justum injuste calcatum, dictorumque et factorum, impietatem vindictam expelentem, denuo in memoriam rediit ante Deum.

¹⁴ Hebr. xii, 26.

Ἄγγελοι δεινοί οὐρανοθεν φησι· Γέροντες ταῦτα, τὸ θεῖον τερβισται πρόσωπαν αἱ ὅδοι [φανεροὶ καὶ] ἀστραπαὶ καὶ βροταῖ, τὸ καταπληκτικὸν τῶν γυναικῶν κατέ τὴν μέλλουσαν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν σημαίνουσιν. [Ἄστρα πάλαι τοῦ Θεοῦ τὴν ἡπέ τὸ Σκιανὸνδρος καράθεαν] ὃ δὲ σεισμὸς, τὴν τόπου δυστοπίαν [σημαίνει], ὃς δὲ Ἀπόστολος τῷ, "Ἐτι μέτρια τοῖσι, οὐκέτινε τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανὸν, ἔξελας.

quoque alicubi ισχυρατ. Αἰτιαν : Adhuc summi et non solum terram, verum etiam cœlum, moneth.

C Καὶ ὁγένετο τὸ πάλιν τὸ μεγάλη εἰς τοῖς μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἔθνων ἔκτειν.

Πέντε δὲ μερικάρη, οὐκ πλήν καὶ μεριδεῖσιν, ἀλλὰ ἐνθεοεσθιά, ἀρχαιοτάτην καὶ μεγίστην, τὴν Ἱερουσαλήμ οὐρανομέλανον· ὅπε μεγαλυθεσαν τοῖς Χριστοῦ παθήμασι, καὶ ἀντιαντελλομένην ταῖς θυτικαῖς πόλεσι. Ταῦτης τὴν εἰς τρία τομήν [δηλοῦν]. Ἡγαύμεθα, τῶν δὲ αὐτῆς Χριστιανῶν, καὶ Ιουδαίων, καὶ Σαμαρείτων· ἢ τῶν βοσκουστῶν, καὶ τῶν ῥυταράς πράξεις μολυνάντων. τὸ βάπτισμα, καὶ τῶν μηδόλιος δεξαμένων Ιουδαίων τὸ κήρυγμα, τὴν ἀκάλυπτον καὶ πεπαρθησιασμένην τῶν οἰκείων βουλημάτων ἐκπλήρωσιν., καὶ τὴν εἰς τοὺς καθήκοντας χώρους [ἐκπέρων τούτων] ἐκπομπὴν. ἢ τοποκήρωσιν· νῦν γάρ Ιουδαῖοι μὲν καὶ Σαμαρεῖται, τῷ φύσῳ τῶν εὐσεβῶν βασιλευότων, τῷ οἰκείᾳ κρύπτουσι [τῆς ἀπίστας] βουλεύμασι, καὶ σὺν τῷ δοκοῦσι τάπτεσθαι, πρὸς θεῖαν μορφαν ἀποστίχεσι μή τολμῶντες· ὥσταύτως δὲ καὶ οἱ ἀληθῶς Χριστιανοί, τοῖς τὸ δυομάριον μάρνιον κακτημένοις ἀναμική τυρχάνουσιν· σταύροις δὲ τῶν παιρεσμῶν τούτους ἀλέγει πύρωσις, τότε δὲ τὸ εἰς τρία διάτρεσις τούτων γενήσεται, τῶν τε εὐσεβῶν, τῶν τε δυσεσεβῶν, τῶντες ἀμαρτωλῶν τοῖς δυστρόποις προσχωρούντεων, καὶ πρὸς οἰκείαν μορφαν ἀποκριγομένων. Αἱ δὲ τῶν ἔθνων πόλεις πίπτουσαι. δηλοῦσιν δὲ τὴν αὐτῶν κατάλυσιν, δὲ τῆς θεικῆς πολεστίας τὴν ἐκλειψιν, τῇ παρουσίᾳ τῆς θειας βασιλείας, ἣν καθέξουσι κατὰ τὸν Δανιήλ ἀδγιοι.

D singuli namque ad simillimum morum turbae gregemque suæ sorti affinem concedent. Quod autem gentium civitates cadere dicuntur, significat regno Dei jam præsente (quod sancti secundum Danielē occupabunt) cum ipsas paganorum civitates, cum viam quoque et conuersationem ethnica interituram.

E Καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμιησθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, [εον] δούνται αὐτῇ τὸ ποτηρίον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὁργῆς αὐτῶν πίπτουσαι. Βαβυλὼν δὲ τὴν μεγάλην, τὴν συγκεχυμένην, φησι, τοῖς οἰκείοις τοῦ βίου περισπασμοῖς, καὶ μεγαλύθεισα τῷ ἐξ ἀδικιῶν πλούτῳ πολυάνθρωπος πληθὺς, τὸ ποτηρίον τῆς ὁργῆς τοῦ Θεοῦ πίπτεται, ὡς ἐκ λῃθῆς διὰ μακροθυμίας εἰς μνήμην ἐλθοῦσα τῆς τοῦ πατηθέντος δικαίου καὶ τῆς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις διασεβειας ἐκδικήσεως.

καὶ καῖτε τῆνος ἔφυγε, καὶ δρη· καὶ οὐχ Α

εὑρέθησαν.

Νήσους δὲ τὰς [ἀρίας]: Ἐκκλησίας, καὶ δρη, τοὺς ἐν αὐταῖς προύχοντας [νοσεῖ] ἐκ τῆς θελας Γραφῆς διδασκόμεθα. Φεύγειν δὲ τούτους ἐν τῷ κατερῷ τῆς τῶν προβρήθεντων ἐπαγωγῆς, ἐκ τοῦ Κυρίου ἀκηκόσμου, λέγοντος· Τέσσες οἱ ἀπὸ ἀντολῶν φεύγονται ἐκεῖνοι μάρτυρες· καὶ οἱ ἀπὸ δυσμῶν, εἰς ἀντολᾶς· οἵτε γὰρ θελήγοντες μεγάλην οἴᾳ οὐ τέργονται ἀπὸ καταβαλῆς κόσμου, οὐδὲ οὐ μὴ γένονται· τῶν μὲν, δὲ ἀμερτίας καλαζομένων· τῶν δὲ, πρὸς δοκιμὴν ἀρτῆς, ὁ πομενόντων τὸ δυσκερῆ· οὐ μόνον ἐν ταῖς τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπόροι· Χριστοῦ καλάσσειν, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς φυγαῖς καὶ [ἐν ταῖς] ἐν τοῖς δρεσσαῖς καὶ σπηλαῖσις κακοπαθεῖσις· δὲ τῆς ἐν [τῇ] πόλει διατριβῆς πρεστιμένουσι, διὸ τὴν τῆς εὐσεβείας τῇ· *B* εἰ speluncis, imo in ipsa etiam fugia sese offerent: quae sinceritatem, civili politiceque viā anteferent.

Καὶ χάλικα μεγάλη ὡς ταλανταῖα καταβαῖνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἀνθρώποι τὸν Θεόν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, διε μεγάλη ἐστὶν η πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

Τὴν χάλαζαν, ἣτε οὐρανούσεν κατερχομένην, τὴν θεῖατον ὄργην [καὶ] ἀνθεύειν ἐρχομένην νεοεήκαμεν· οὐδὲ δὲ ταλανταῖον αὐτῆς τὸ τέλειον, διὰ τὴν ἐνταῖς ἀμαρτίαις [ταλεῖαν] ἀκρότητα καὶ βαρύτητα ἡς χαρακτηριστικὸν τὸ τάλαντον, ὃς [καὶ] τῷ Ζαχαρίᾳ ἐώραται. Τὸ δὲ μὴ πρὸς μετάνοιαν, ἀλλ' εἰς βλασφημίαν χωρῆσαι τοὺς ὅπ' αὐτῆς πληττομένους, τὸ σκιηρόν καὶ ἀνένδοτον τῆς αὐτῶν καρδίας παρίστησαι· διὸ κατὰ τὸν Φαραὼ ξενεῖται· μᾶλλον δὲ καὶ τούτου σκληρότεροι· εἴγε ἕκείνου ποσῶς ταῖς θεηλάτοις πληγαῖς μαλασσομένου καὶ τὴν οἰκείαν ὁμολογοῦντες ἀσέβειαν, αὐτοὶ καὶ ἐν τῷ ματιγοῦσατ βλασφημοῦσιν.

εἰναιαὶορεσκε censeri, siquidem ille, divinis plagiis assimilatoresque censeret, aut illi quoque duriores ob-

admonitus, quodammodo emoliebatur, propriamente iniquitatem salebatnr; isti autem inter flagella

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙV.

Περὶ τῶν ὀντός τῶν ἐπτά [ἀρίων] ἀγγέλων, δειπνήτων τῷ μακαριῷ Ἰωάννῃ τὴν τῆς πόρης πάλεως καθαίρεσσιν· καὶ περὶ τῶν ἐπτά κεφαλῶν καὶ [τῶν] δέκα περδέων.

Καὶ ἥλιθεν εἰς ἓκ τῶν ἐπτά ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς [ἐπτά] φιάλας· καὶ ἐλάτησε μετ' ἐμοῦ, λέτων μοι· Δεῦρο, δεξέω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρης τῆς μεγάλης· τῆς καθημένης ἐκ τοῦ ὄντος πολλῶν· μετ' ἡς ἐπόρευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ διεθύνθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴστου τῆς πορειας αὐτῆς· καὶ ἀπήρετο με εἰς δρυμούς ἐν πεδιναῖς. Καὶ εἰσόρηται καθημένην ἐκ Οὐροῦ κόκκινον, γέμον διοράτων βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἐπτά, καὶ κέφατα δέκα.

Ταῦτην τὴν πόρην τινὲς εἰς παλαιὸν Πώμην, ὡς ἐπτά δέκαν κειμένην, ἐξέλασον· τὰς δὲ

XVI. 20. Et omnis insula fugit, et montes non sunt inventi.

Insulas vocat sanctas Ecclesias; per *montes* autem sacræ Litteræ designant Ecclesiærum pastores et doctores, ceterosque qui primatum inter illos tenent. Ejusmodi autem tempore, quo prædicta mala grassabuntur, fugam inituros Christus ipse Deus et Dominus noster præmonuit. Tum, inquit, qui in Iudea sunt, fugiant ad montes. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab inicio mundi usque modo, nec erit ^{**}. Siquidem alii propter peccata quæ perpetrarunt, variis incommodis et suppliciis afficiuntur: alii ad virtutis probationem gravia perpressoque difficultia perferre compellentur: neque enim illa tantum mala et incommoda eos exercitunt, quæ Antichristus in veri Christi odium inficeret, verum ea etiam quæ post fugam in montibus quæ tamen omnia ad conservandam fidem et pietatis sinceritatem, civili politiceque viā anteferent.

XVI. 21. Et grande magna sicut talentum, descendit de caelo in homines: ei blasphemaverunt. Denique homines proprie plagam grandinis: quia magna facta est plaga: ejus vehementer.

Per grandinem: cælitus missam Dei iram: significatam putamus: hæc enim e supernis venire solet. Quod hæc autem talenti magnitudinem sortile fuerit, id perfectum illius ardorem denotat; et hic rursum summae peccati malitiam, eminentemque ejusdem gravitatem: hujus **75** namque rei symbolum, talentum exstitit, quemadmodum Zachariae quoque patesfactum aliquando fuit. Quod illi denique qui icti læsique ab illa fuerunt, ad poenitentiam non responserint, sed ad blasphemiam sese converterint, istud excellentem cordis illorum duritiam saxeaque obstinationem insinuat. Quare etiam Pliniori assimilari poterunt, aut illo quoque duriores obadmonitus, quodammodo emoliebatur, propriamente dire blasphemant.

CAPUT LIII.

De uno et septem sanctorum angelorum numero, qui B. Joanni adulteræ civitatis eversionem ostendit: de que septem meretricis capitibus, et decem ejusdem cornibus.

D XVII, 1-3. Et venit unus de septem angelis, qui habebant septem phialas: et locutus est mecum dicens mihi: Veni, et ostendam tibi damnationem meretricis magnæ, quæ sedet super aquas multas, cum qua fornicati sunt reges terræ, et inebrinati sunt qui inhabitabant terram de vino prostitutionis ejus. Et abstulit me in spiritu in desertum. Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam noninibus blasphemias, habentem capita septem et cornua decem.

Hanc meretricem quidam veterem Romanum desiderare putant, ut quæ super septem colles exædifi-

^{**} Maiorib. xxiv. 21.

cata tradatur. *Septem autem capita bestie, quæ à ἐπεὶ κεφαλὰς τοῦ αὐτῆν βαστάζοντος θηρίου, ἐπεὶ βασιλεῖς τοὺς δαυεστέρους; πάντων, τοὺς ἀπὸ Δομε-*
τιανοῦ μέχρι Διοκλητιανοῦ τὴν Ἐκκλησίαν διώξαντας·
ήμερς δὲ, δύον ἐκ τῆς τοῦ ἑπομένων ἀκολουθίας ὀδηγούμεθα, ταύτην εἶναι τὴν καθόλου ἐπίγειον βασι-
λείαν, [τὴν] ὡς [ὲν] σώματι· ἢ τὴν μέχρι τῆς
τοῦ Ἀντιχριστοῦ παρουσίας, βασιλευομένην πᾶλιν
οἰδεμέθα· ἢ γὰρ παλαιὰ Ῥώμη ἐκ πολλοῦ τὸ τῆς
βασιλείας κράτος ἀπέβαλεν· εἰ μὴ ὑποθώμεθα εἰς
αὐτὴν τὸ ἀρχαῖον πᾶλιν ἀναστρέψειν ἀξίωμα. Ἀλλ᾽
εἰ τοῦτο δύστομεν, προκαθαρεθῆσεται· ἢ κρατοῦσα
σῆμαρον· φησι γὰρ ἡ Ἀποκάλυψις·

Et mulier quam vidisti, est civitas magna, quæ B

'Η γυνὴ ἡρ ἐδεις, δύστη ἡ πάλις ἡ μεγάλη,
[ἡ] δύσουσα τὴρ βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων
τῆς γῆς.

Verum de hoc in sequentibus, si Deus perniserit, accuratius: nunc autem opportunum videtur
indagare enīusmodi sit desertum illud in quod per
spiritum se abductum proficitur ille qui hæc videbat. *Desertum proinde in rebus spiritualibus om-*
nem civitatem, aut numerosam turbam, aut homi-
nūm multitudinem denotare putamus, quæ ob ani-
mae temulentiam, aut turpem a Deo fornicationem,
aut alia ejusmodi crimina, apud Deum in noxa
est. Alio modo dici potest, apostolum Joannem spi-
rituali mentis oculo plenam prædictæ meretricis des-
solationem observasse. Vidit autem eam mulieri
schema ornatum, properea quod sit effeminata
et ad peccatum propensa, virilique robore destituta.
Vidit eamdem sèque super bestiam coccineam seden-
tem, Υθο id forsitan quod propter nefaria opera super
diabolum, qui cæde et sanguine gaudet, quiescere
soleat. Per quæ etiam opera idoneam apostata blas-
phemiarum contra Deum materiam subministrat.
Inumanitatis namque et feritatis mentisque cædem
spirantis indicium est, cum bestia ipsa, tum coccineus
spuribus et deceim cornibus, paulo post, Deo bene propitio, per angelum instruētur.

XVII. 4. Et mulier circumdata erat purpura et coc-
cino; et inaurata auro, et lapide pretioso, et margar-
itis.

Circumdata est purpura et coccino, quæ imperii
sunt symbola, ad exprimentia dominatum, quem
in omnes exercet. Idem quoque per lapidem pretio-
sum, et margaritas, quibus exornatur, significatur.

Habens poculum aureum in manu sua, plenum
abominatione et immunditia.

Per poculum, pravorum operum, dum primum
gustantur, dulcedo exprimitur; per aurum autem,
præmii amplitudo, vel pœna quoque (ut quidam
exponens illud Job: Bibens derisionem instar aquæ,
opinatur) magnitudo: vel manu certe poculum te-
nel, ut plapum fiat malitiam sectari, non ut inde
satietur, sed ut perditionis illius studium et sitis
manifestetur. Suas proinde abominationes, quas

Kαὶ περὶ μὲν τούτου, ἐν τοῖς καθεξῆσι, ὡς ἀν χο-
ρηγήσῃ δὲ Θεός, ἀκριβώσομεν· ἀναγκαῖον δὲ [νῦν]
εἰπεῖν τίνα χρὴ νομίσαι τὴν ἔρημον εἰς ἣν ἀπηνέ-
χθαῖ φησὶν ἐν πνεύματι: [δ ταῦτα βλέπων]. Ἔρημον
τούτων ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἥγονοις, πᾶσαν πᾶλιν
ἢ πληθὺν [παλιάριθμον καὶ] πολυάνθρωπον ἐπὶ μέθη
ψυχῆς καὶ τῇ ἐκ Θεοῦ πορνείᾳ καὶ ἐτέροις τοιούτοις
ἐγκαλουμένην τολμήμασι. Καὶ ἐτέρως δὲ νοητέον τῇ
Θεωρίᾳ τοῦ πνεύματος ιδεῖν τὸν ἀπόστολον [Ἴωάννην]
τῆς περιβήθεστος πόρνης τὴν ἔρημωσιν· ἣν ὡς γυ-
ναικαί εἴρατε, διὰ τὸ τεθηλυμένον πρὸς ἀμαρτίαν
καὶ διανόδρον. Καθημένην δὲ ἐπὶ θηρίου κοκκινου,
διὰ τὸ τῷ διαβόλῳ τῷ φονίῳ καὶ αἰμοχαρεῖ, ταύτην,
διὰ πονηρῶν πράξεων ἐπαναπαύεσθαι· διὸ συνεργῆς
ἐν ταῖς κατὰ θεοῦ βλασφημίαις τῷ ἀποτέλῃ γίνε-
ται. Ωμητης γὰρ καὶ ἀγριότητος καὶ φονικῆς
γνώμης τὸ τε θηρίον καὶ τὸ κόκκινον [χρῶμα].
γνώρισμα· περὶ δὲ τῶν ἐπεὶ κεφαλῶν καὶ δέκα κε-
ράτων, ἐν τοῖς ἑξήσις [σὺν θεῷ] ἐκ τοῦ θείου ἀγγέλου
μαθησόμεθα.

Kαὶ ἡ γυνὴ ἡρ περιβεβλημέτη πορφύραν καὶ
κόκκινον, [καὶ] κεχρυσωμέτη χρυσίῳ καὶ λίθῳ
τιμῷ καὶ μαργαρίταις.

D *Κόκκινον δὲ καὶ πορφύραν περιβέβληται, ὡς τῆς*
ήγεμονιας; τῆς κατὰ πάντων σύμβολα· διὸ λίθῳ τι-
μῷ καὶ μαργαρίταις; κεκόμηται.

Ἐχουσα χρυσοῦν ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς,
γέμον βδελυγμάτων· καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πο-
ρειας αὐτῆς.

Διὰ μὲν τοῦ ποτηρίου τὸ πρὸς πότιν ἦδον τῶν
πονηρῶν πράξεων, διὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ τὸ τίμιον
ἐνδείκνυται, ὡς φησὶ τις περὶ τοῦ Ἰών. Πίνων
μυκτηρισμὸν Ἰσα ποτῷ, εἰ; Ἐνδείξειν δὲ οὐ δια-
κρίως, ἀλλ᾽ ἐν δίψῃ τῆς οἰκείας ἀπωλείας τὴν κακίαν
μετέρχεται. Διὸ θαυμῆς τὰ βδελύγματα, τουτέστι τὰ
βδελυκτὰ τῷ θεῷ ἐπιτηδεύματα, ἐπλήθυνεν· οἵς ἡ
φιλάμαρτος πληθὺς ποτίζεται, ὡς ἡδὺ πόμα σπύνει

τὴν βδελυκτὴν τῆς ἀμαρτίας μέθην, καὶ τῆς ἐκ Α Deus subinde exsecratur, multiplicat, quibus turbae quoque peccatis deditam inebriat, earumque abominabilem peccati temulentiam profanantque a Deo scortationem, avide veluti dulce poculum, haurire solet.

Kai εἰνι τὸ μέτωπον αὐτῆς δύομά γε γραμμάτων, Μυστήριον· Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς τῆς.

'Η δὲ τοῦ μετώπου γραφὴ, τὸ ἀπηρθυριασμένον [τῆς ἀδικίας καὶ] τῆς τῶν πλημμελημάτων δῆλον ἐκπληρώσεως, καὶ τῆς καρδιακῆς συγχύσεως· ἡ δὲ μήτηρ, τὸ τῆς φυχικῆς πορνείας εἶναι ταύτην διδόσκαλον ταῖς ἀρχομέναις πόλεσι, τὰς βδελυκτὰς τῷ θεῷ παρανομαὶς τίκτουσαν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΔ^ο.

Οὐαὶ ὁ ἀγρελὸς τὸ δραῦθεν αὐτῷ μυστήριον ἡρύθρευσε.

Kai εἰδορ τὴν γυναικαν μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἰματος τῶν ἀγίων καὶ ἐκ τοῦ αἷματος τῶν παρτύρων· καὶ θεάμασα, ίδων [αὐτήν,] θαῦμα μέτρα. Καὶ εἰπὲ μοι ὁ ἀγρελὸς· Διατὶ θεάμασας; ἔτῳ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικός, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βασιεύσατος αὐτήν, [καὶ] τοῦ ἔχοντος τὰς ἐκτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα.

Τὸ φερωνύμων; ταῖς πράξεσιν ἐπιτίθεσθαι γραφικῶς τὰ ὄντα πάντας πόλειν, ἐκ πολλῶν μαθεῖν λέγεται· διθεν καὶ ἡ παλαιὰ Βαβυλὼν οὐτως ὠνόμασται, καὶ πόρνη ἀπιχαρῆς ἡγουμένη Φαρμακὼν ἔχουσε. Καὶ ἡ παλαιὰ δὲ Ἱερουσαλήμ· Ὁψίς πόρνης ἀπέρτερος σοι· καὶ ἡ πρεσβυτέρα [δὲ] Ῥώμη, Βαβυλὼν ἐν τῇ ἐπιστολῇ Πέτρου προστηγόρευται. Κυριωτέρως δὲ, καὶ ἡ παρὰ Πέρσαις τὸ κράτος ἔχουσα, καὶ Βαβυλὼν καὶ πόρνη προσαγορεύεται· καὶ πᾶσι πολλοῖς ἐπέρα φόνοις καὶ αἴμασι χάρουσα. Τούτων τοίνυν μίαν δὲ εὐαγγελιστῆς Θεωρῶν μεμολυσμένην τοῖς τῶν ἀγίων αἷμασι, κατεπλήγετο καὶ παρὰ τοῦ ἀγγέλου τὰ κατ' αὐτήν ἐμάνθανεν, οἷς δὲ παθεῖν, ἐφ' οὓς πλημμελήμασι, τὴν ἐπὶ συντελεῖᾳ τοῦ χρόνου τῆς κοσμικῆς βασιλείας τὸ κράτος φέρουσαν· εἴτε τὴν παρὰ Πέρσαις κρατοῦσαν· εἴτε τὴν παλαιὸν Ῥώμην [αὐθίς τὸ ἀρχαῖον κράτος ἀναλαμβάνουσαν].· εἴτε τὴν νέαν· εἴτε τὴν ὡς ἐν τώματι γενικῶς ἐκληφθεῖσαν βασιλείαν νοῆσαι τις Ελλοτο, καθὼς εἴρηται. Ἐν ἐκάστῃ γάρ τούτων, ἀμαρτημάτα διάφορα, καὶ αἱμάτων ἀγίων ἐχχύσεις, πή μὲν πλέον, πή δὲ Ἑλλατον γεγενῆσαι μεμαθήκαμεν. Καὶ τὰ μὲν μέχρι [τοῦ] Διοκλητιανοῦ τῶν παρτύρων αἱμάτα, ἡ καὶ τὰς ἐν Περσίδι τούτων κολάσεις, τίς δὲ ἐξαριθμήσαιτο; τὰ δὲ ἐπὶ Ιουλιανοῦ λαθράκιας, καὶ τὰ ἐν [τοῖς] καιροῖς [τῶν] Ἀρειανῶν κατὰ τῶν ὅρθιδδῶν ἐν τῇ νέᾳ τολμηθέντα Ῥώμη, αἱ ἴστοραι παριστῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσι.

accidisse certum sit. Et quidem numerum martyrum et sanguinis molum, qui a Neronis tempore in Romana urbe et ditione effusus est usque ad Diocletianum; sanctorum rursum cruciatus et pœnas, quas pertulerunt in Perside, quis enumerare valeat? Quæ autem sub Apostata Juliano et Arianorum temporibus tentata sunt contra Orthodoxos in nova Roma, et multis aliis locis, ea varia historiæ, si quis eas legere voluerit, luculenter exponunt.

^{**} *Jerem. iii, 3.*

XVII. 5. Et in fronte ejus nomen scriptum, Mysterium: Babylon magna, mater scortationum et abominationum terræ.

Frontis inscriptio, significat omni malitia et impudentia, omnique scelerum genere et animi consuptione referunt esse. Vocatur autem mater fornicationem, quia omnis spiritualis fornicationis animæ magistra et causa existit; ut quæ subjectis quoque dominio suo civitatibus multas Deo exsecrabiles prævarications pepererit.

B

CAPUT LIV.

Ut angelus mysterium, quod viderat, interpretatus sit.

XVII. 6, 7. Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, et de sanguine martyrum Jesu. Et miratus sum cum videtur illam admiratione magna. Et dixit mihi angelus: Quare miraris? Sacramentum ego dicam tibi mulieris, et bestiæ quæ portat eam, quæ habet capita septem, et cornua decem.

Nomina ex re vel eventu multis sæpe civitatibus esse imposita, ex diversis Scripturæ locis colligi potest: nam et Babylon antiqua inde nomen adepta est: et nobile quoddam scortum, *Pharmacum* apud veteres appellatum legitur. Et ad antiquam Jerusalem dicitur: *Meretricis frons tibi facta est* ^{**}: et vetus Roma, in Canonica B. Petri *Babylonis* vocabulo designatur. Verius tamen nomen illud in eam urbem convenit quæ apud Persas imperium tenuit. Quare familiarius quoque et *Babylon* et *meretrix* quam ceteræ nominatur. Quin quævis omnino alia civitas, quæ sanguine et cædibus delectatur, eo nomine appellari potest. Ex his itaque unam, quæcumque tandem illa fuerit, cum evangelista sanctorum **77** sanguine coinquicatam vidisset, vehementer obstupuit. Verum quæ ad statum illius attinebant, ea ab angelo mox haurit. Audit autem quæ et qualia eam propter nefaria scelera perpeti oporteat, quæ mundani regni imperium usque ad æccliam finem obtinebit; sive prævisam ab Apostolo illam accipias, quæ olim apud Persas regnavit et etiamnum regnat; sive veterem Romanam antiquum jus et ditionem denuo adeptam; sive novam Romanam sive orbis imperium ex variis principatibus in unum quasi corpus redactum; siquidem in qualibet eorum civitatum diversa peccata, diversæque insonitum cædes, et injustæ sanguinum effusiones acciderunt; etsi interim alibi plures, alibi pauciores

accidisse certum sit. Et quidem numerum martyrum et sanguinis molum, qui a Neronis tempore in Romana urbe et ditione effusus est usque ad Diocletianum;

sanctorum rursum cruciatus et pœnas, quas pertulerunt in Perside, quis enumerare valeat?

Quæ autem sub Apostata Juliano et Arianorum

temporibus tentata sunt contra Orthodoxos in nova Roma, et multis aliis locis, ea varia historiæ,

si quis eas legere voluerit, luculenter exponunt.

XVII. 8. Bestia quam vidisti, fuit et non est; et ascensura est de abysso et in interium ibi.

Hæc bestia est diabolus, qui nunquam non quærit quem absorbeat. Hic per Christi crucem fractus, sub sæculi finem denuo reversurus dicitur; siquidem per prodigia et erronea signa, quæ per Antichristum operabitur, Christi Servatoris negationem quanta vi poterit procuraturus est. Propter hoc ergo ante salutarem crucem et mortem, et erat, et potens erat; post illam autem, superesse negatur; quia vi illa et potestate, qua ante possebat, gentesque per idolatriam in suam servitatem redigebat, exsilia cernitur. Consummationis autem tempore secundum modum quem indicavimus, ex abysso, aut ex eo loco ad quem condemnatus fuerat (nam ne in abyssum abirent, sed in pores invadere permittebantur, dæmones Christo supplicasse leguntur), denuo emerget. Aut certe ex præsenti vita, quæ propter peccati profunditatem, quæ in ea versatur, fluiusque perturbationum, quibus varie jactatur et agitatur, metaphorice abyssus appellatur. Ex qua ipso etiam Antichristus, qui Satanam ad hominum interium in se gestat, exsurget, ad æternam perditionem pauci post abiturus.

Et mirabuntur inhabitantes terram, quorum non sunt scripta nomina in libro vite a constitutione mundi; videntes bestiam quæ erat, et non est, et adeo.

Admirabuntur bestiae vel Antichristi præsentiam, falsaque ejusdem prodigia; illi (inquit) qui in libro æternum viventium non sunt inscripti, neque quæ Christus de illo prædicterat, solide satis animo complexi erant. Reputabunt namque non absque admiratione apud se, quomodo pristinum dominatum et vim, quam amiserat, denuo recuperarit.

XVII. 9. Et hic est sensus qui habet sapientiam. Cum, inquit, quæ hoc loco traduntur et exponentur, sint spiritalia, ut salubriter capiantur, spirituali, non mundana, opus est sapientia.

¶ Septem capita, septem montes sunt super quo nullus aedet; et reges septem sunt.

Per septem capita totidemque montes septem loca designari putamus, quæ mundana potentia et excellētia ceteris præstabant; in quibus diversis temporibus mundi hujus regnum firmatum novimus. Primum, exempli causa, Assyriorum sit regnum, quod in Nînive exordium habuit: secundum, Medorum, in Ecbatani sub principe Arbace. Hic enim, ut historiæ tradunt, Sardanapalo rege peremptio, Assyriorum regno politus est. Post hos in Babylone Chaldaeorum imperium initium fecit; quibus Nabuchodonosor imperavit. His porro deletis ac dissipatis, in Susis Persarum dominatus sub Cyro emergit. Isthoc rursum ab Alexandro Magno extinctio, Macedonum regnum successit. Post hos autem, Romanorum robur in antiqua Roma emicuit, quod sensim usque adeo crevit, ut sub Augusto Cæsare post primos illius reges et consules, monarchiam obtinuerit; quæ sub impiis principibus diu mul-

Td. θηρίον δὲ εἰδεῖς, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι· καὶ μέλιται ἀραβατεῖν ἐκ τῆς ἀδύσου, καὶ εἰς ἀπάνθιτον ὑπάρχει.

Tὸ δὲ θηρίον δὲ εἰδεῖς, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι. Τοῦτο τὸ θηρίον δὲ Σταυρὸς ἔστιν· δὲ ἀποκετανθεὶς τῷ τοῦ Χριστοῦ σταυρῷ, πίκιν δὲ τὸ συντελεῖσθαι ἀνατίθεται, ἐνεργῶν ἐν σημαῖοῖς καὶ τέρατος πλάνης διὰ τοῦ Ἀντιχριστοῦ τὴν τοῦ σταυροῦ ἀρματινήν. Διὰ τοῦτο ἦν μὲν καὶ Ἰησος, πρὶν τοῦ σταυροῦ· οὐκ ἔστι δὲ, μετὰ τὸ αντικριστόν πάντος ἀναντιθεσθεῖς, πει τῆς ἔξουσίας [αὐτοῦ] ἐξωσθεῖς. ἦν κατὰ τῶν ἁνθρώπων τῆς εἰδωλολατρίας ἐκέντητο· παρέσταται δὲ ἐν τῇ συντελεῖσθαι, κατὰ τὸν τρόπον δὲ εἰρήκεραν, ἀναθεῖνον ἐκ τῆς ἀδύσου, ή διθεν κατεδικάσθη· οὐ μὴ πεμφῆναι, ἀλλ' εἰς τοὺς χορούς, οἱ ἐκβληθέντες δαιμονες τὸν Χριστὸν λείπενται. Ή ἐκ τοῦ παρόντος βίου, τροπικῶς ἀδύσου δινομασθέντος, διὰ τὸ τῆς ἀμετόπευμένης ἀμαρτίας βάθος, [τὸ] τοῖς τῶν παθῶν πνεύμασι φιππίζομενον καὶ κυματούμενον· Ἐνθεν γάρ δὲ Ἀντιχριστος τὸν Σατανᾶν [ἐν ἐσωτῆ] φέρων, ἐπ' ὀλιγῷ ἀνθρώπων παραγίνεται, ὅδεύσων εἰς ἀπώλειαν ἐν τῷ αἰῶνι τῷ μέλιοντι.

Kui θαυμάσοτας οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὃν οὐ τέτραπται τὰ οὐράτα δὲ τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κοσμου, βλεπόντες τὸ οὐρανὸν δὲ τὴν γῆν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται.

Θαυμάσονται δὲ, φησι, τὴν τοῦ θηρίου παρουσίαν, διὰ τὰ τῆς ἀπάτης τέρατα, οἱ μὴ γεγραμμένοι ἐν τῇ βιβλῷ τῶν αἰώνων ζόντων, καὶ οἱ μὴ προστιχειωθέντες ἀπφαλῶς ταῖς τοῦ Χριστοῦ περὶ εἰσοῦ προρήσσει, λογιζόμενοι πῶς τὴν ἀρχαίαν δυναστείαν ἀπέλαβεν.

Ωδε δὲ τοῦς δὲ ἔχων σοφίαν.

Πνευματικῶν διντων τῶν ἐρμηνευομένων, πνευματικῆς σοφίας, καὶ οὐ κοσμικῆς, χρεία, φησι, πρὸς τὸ νοῆσαι τὰ λεγόμενα.

Αἱ ἐπτά κεφαλαὶ, ἐπτὰ δρη εἰσὶν, δύον ἡ τυγχάνεται [βά' αὐτῶν]: καὶ βασιλεῖς, ἐπτά εἰσὶν.

Ἐπεὶ δὲ κεφαλὰς καὶ ἐπτὰ δρη ἡγούμεθα νοεῖσθαι, ἐπτὰ τόπους ἐν ὑπεροχῇ κατὰ δυναστείαν κομικὴν τῶν λοιπῶν ἐξέχοντας· ἐφ' οἷς κατὰ καιρούς; D. τὴν τοῦ κόσμου βασιλείαν ἐστηρίχθαι: ἔγνωμεν· οἷον πτῶτον, ἐν Νίνευι τῶν Ἀσσυρίων ἀρχήν· δεύτερον, ἐν Ἐκβατάνοις τὴν [τῶν] Μήδων δυναστείαν ἀπὸ Ἀρβίκου κρατήσασν τῶν Ἀτσουρίων· ὃν τὸν βασιλέα Σαρδανάπαλον καθεῖτεν ὁ Ἀρβάκης, ὁς ἴστηρται. Μετὰ δὲ τοὺς, ἐν Βασιλῶν τὸ Χαλδαῖον κράτος ὁ Νινουχοδονόσορ ἐβασίλευσεν· ἐπειτα μετά τὴν τούτων κατάλυσιν, ἐν Σούσοις τὴν [τῶν] Περσῶν βασιλέαν ὃνδε Κύρου κτισθεῖται. Μετὰ δὲ τὴν ταύτης ὃνδε Ἀλεξανδρου καθαίρεσιν, τὴν τῶν Μακεδόνων βασιλείαν· μετὰ δὲ τούτους, ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ἄρωμῃ τὴν τῶν Ρωμαίων Ισχὺν, ἐπὶ μὲν Αὐγούστου Καίσαρος μετὰ τοὺς πρώην βασιλεῖς αὐτῆς καὶ ὑπάτους μοναρχίσασαν, ὃνδε δὲ ἀεσθῶν μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου κατασχεθεῖται· ὃν μετὰ τὴν

πετόμων, εἰς τὴν κύανην Ρώμην, πλέον φαλαρίσταν πετούλων μετρέθη βασιλεῖα. Τίκ δὲ αὐτῆς ἔνοιαν καὶ τοὺς [επεδέ] βασιλεῖς; ἐμφανένται, οἰκουμένη, τῆς ἑκατογής τῶν γενῶν μηδαμῶς παρεμποδιζόσῃ τῇ τῆς διανοίᾳς ταυτότητῃ· εἰ καὶ ἄλλοι μὲν ἀπέλαντος θηλακῆς καὶ ἐπέλαντος ἐσήμανεν· πολλάκις γὰρ ἀνιστρόβρως ἀντὶ θηλακῶν ἀρθεντικά ἐν τῇ Γραφῇ κείται οὐδεμίατο, καὶ τὸ Εμπαλιγμόν· οἶον. Ἐγραψμ. δάμαλις παροπρέπειαν καὶ πάλιν. Ἐγραψμ. περιστερά οὐκέχουσην παρθένον· καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον, Τρεῖς μαρτυροῦσι τῷ Χριστῷ· τὸ ἀλματοῦ, καὶ τὸ θερόποδον, καὶ τὸ κρεύμα· ταῦτα τρία ἦν εἰσι, κατὰ τὸν Σολομώντα, τράγος, καὶ ἀλέκτορος, καὶ βασιλεὺς [δημητροῦν]. Αὐτὸς τοίνυν τὸν ἐπέλαντον παρεπάλιν, πόλεις θηλακῶν δηλώσας· καὶ διάτην ἐπέλαντος ὀρέων, ἐπέλαντος ἀναστήματος οὐδετέρων. Β τοῦ λοιποῦ τῆς γῆς σώματος κατὰ καιρὸν ὑπερανέγκοντα, οὐ τοπελῆ θάσει· [καὶ θηλακοῦ], ἀλλὰ δύθης ἐξώματος. Καὶ βασιλεὺς δύμοις εἴκεν, ὃς νενοήσαμεν, ή τοὺς δαδασθέντας τόπους τῇ βασιλείᾳ προσέριται· ή τοὺς πρόσωπας ἐν ἐκάστη τῶν προλαχθεισῶν βασιλεύσαντας· ἐκάστου [κατὰ] περίπρασιν πέμπειν τὴν βασιλείαν περιπρέποντας· οἶον, Νίνου, τῆς Ἀσσυρίων· Ἀράκου, τῆς Μήδων· Ναβουχοδονόσορος, τῆς Βαβυλῶνος· Κύρου, τῆς Περσῶν· Ἀλεξανδρου, τῆς Μακεδόνων· Ρωμαίου, τῆς παλαιᾶς· Ρώμης· Κανεοναγύου, τῆς νέας.

οἰ κύρτε, ἔκεστον· δὲ εἰς, ἔστιν· δὲ ἄλλος, οὐδὲν C τίλει· καὶ δέ ταν διδοῦ, διλτοῦ αὐτοῦ δεῖ μετεῖναι.

[Τοὺς δὲ ἀπὸ τῶν ἐπέλαντος βασιλέων πεσόντας πάντες βασιλεῖς,] δι μακάριος. Ἐπούλωντος αἰώνας τούτους ἴξθιαν· δικαίων τὸν μὲν πάντες παριψημένοι, τὸν δὲ ἔκσταντας· εἰν τῷ ταῦτα ἔντραχεν δὲ Ἀπόστολος· τὸν δὲ ἐβδόμον, τὸν μετά τὸ δὲ ἐπέλαντος, μήπω μὲν ἐληπισθέντας· ἀρχόμενον δὲ, ὀλίγον· δεῖ μεταναστεῖν. Καὶ ταῦτα μὲν οὖτοι· [ἰκενός·] εἰ δὲ, ὡς φρεστὸν δι μακάριος]. Εἰρηναῖος, ὥσπερ ἐπέλαντος τὴν τήμερας δεδημιούργηνται, οὗτοι καὶ ἐπέλαντος, καὶ ἐπέλαντος ἀγγελοι τῶν λοιπῶν περιρχοντες, καὶ τῆμῶν λεγόντων εὐπαράδεκτον τοὺς ἀκεδουσας· φαίνεται τὸ καὶ ἐπέλαντος εἶναι τὸ δὲ ἀρχῆς μέχρι· [τοῦ] κοῦ περιβοήτους· ὃν τὰς μὲν πόλεις, ἡδη ποπτωμένης· τὴν δὲ ἔκτην, ἐφ' ής ὀρέων, τῇ ἀποκαλύψει, δεσμόνται ταύτην ἐν τῇ παλαιᾷ Ρώμῃ· τὴν δὲ ἐδόμητη μήπω ἐλήλυθέντα, τὴν ἐν τῇ νέᾳ [Ρώμῃ]· εἰ δέ, ἐν ἥχοι δὲ τῆς παγκοσμίου Βαβυλῶνος λόγος εἰς τὴν μέχρι τοῦ Ἀντιχρίστου βασιλεύσανταν πάλιν ἀνασταρεῖσμενος, διήγοντας τοῦ οὐρανοῦ πάντας τὰς πρότερον· ὃν αἱ μὲν ἡρέων ὑπὲρ τὰ πανταχόταν ἔτη· εἰ δέ, ὑπὲρ τὰ χλια· ὅλως τε δὲ καὶ τὰς ἀριθμές χρονικές διήγος [ἐστι] πρὸς τὴν μελλουσαν τῶν ἀγίων βασιλείαν τὴν ἀπελεύθητον.

ultra mille. Sed et omnis quoque temporis mensura, si cum futura sanctorum vita, quae est aeterna, comparetur, brevis est.

⁴⁷ Isa. xv, 5. ⁴⁸ Osce vui, 11.

A τιμῷν, δεσποτα, ταῦται, ταῦται ad magnam Constanti-
num parvem. Hic autem tyranus omnibus jam
deletis, Christiani regni ornamenta in novam Ro-
mam transaluit. Eadem sententia septem quoque
regibus accommodari potest, generum enallage neu-
tiq[ue] obstante aut sententiae identitati præjudi-
cante. Nam eti[us] κεφαλαὶ εριτα, ad genus semi-
natum spectant; δρυ[η] autem montes, ad montium;
βασιλεῖς; vero reges, ad inasculum, hoc tamen ve-
ritatem non insringit. Sæpius numero enim in Scrit-
pturis pro femininis collocantur masculina, et di-
verso. Ephraim virtula consernante⁴⁹. Et rursus:
Ephraim columba non habens cor⁵⁰. Notum est
enim illud Theologi: Tres sunt, qui testimonium
dant in terra, Spiritus, aqua, et sanguis, et h[ic] tres
numeri sunt. Et illud rursus Salomonis: Triā sunt,
hircus, et gallus, et rex concionans. Igitur perse-
pletam capita, septem civitates feminine denotantur:
per septem autem montes, septem eminentiora terræ
loca non locali situ, sed præstantia et dignitate
neutraliter: aut septem reges, ad modum jam ex-
positum, masculine; cuiusmodi hæc possunt
illi, qui locis vel sedibus regia dignitate ornatis
primi præfuerunt; ita tamen ut synecdochice to-
tum regnum illorum nomine designetur. Per Nīnum
itaque accepit p[ro]p[ter]eum regnum, nemp[er] Assyri-
orum: per Arbachem, Medorum: per Nabuchodonosorū
Persarum: per Alexandrum Magnum Macedonum
Orientalium: aut novae Romæ.

XVII, 9, 10. Et reges septem sunt: quinque cecide-
runt, et unus est, alius nondū n[on] venit: et cum venerit,
oportet illum breve tempus manere.

Beatus Hippolytus per hosce reges sæcula accep-
pit: e quibus quinque jam præterierunt: sextum,
in quo apostolus h[ic] vidit, adhuc decurrit: **79**
septimum autem, ut ille opinatur post elapsa sex
annorum millia tandem se prodet: ubi autem sese pro-
diderit, parum durabit. Et hæc quidem ad eum modum
illi. Forsan, ut B. Irenei sententia, septem conditi
sunt dies, et septem coeli, et septem angelicæ ceteris præ-
stantiores: ita jam inde ab exordio usque ad sæculi
finem septem regna ceteris celebriora citra absurdil-
tatem statuere licebit: e quibus quinque jam tum
concederant: sextum, cum Apocalypsis cernebatur,
adhuc consistebat, et quidem in antiqua Roma:
septimum porro per id tempus nequum adveniat;
sive per illud insinuaretur novæ Romæ imperium,
sive aliud quoque regnum. Sed neque alio-
num quoque fuerit, si orbis universi principatum
usque ad Antichristi adventum, unam regnantem ci-
vitatem constituamus; postrem autem Antichristi
tyrannidem, quæ modico tempore, si priores
monarchias spectemus, duratura est; si quidem aliae
ex illis supra quingentos annos imperarunt: aliae

ultra mille. Sed et omnis quoque temporis mensura, si cum futura sanctorum vita, quae est aeterna, comparetur, brevis est.

XVII, 11. *Et bestia quæ erat, et non est, et ipse A octauus est; et de septem est, et in interitum vadit.*

Hæc bestia est Antichristus; octauus quidem, quia post septem regna ad mortaliū perniciem, diceptionem, et terræ desolationem exortus: unus vero ex septem, quia ab uno ex illis prognatus. Neque enim tanquam extraneus quispiam, aut alius a predictis exsurget; sed tanquam Romanorum rex, ad illorum interitum et internectionem, qui fidem ipsi habebunt, in medium sese efferet. Postea vero, ubi nimur ad breve tempus bacchatus fuerit, in gehennæ perditionem præceps ruet.

XVII, 12. *Et decem cornua quæ vidisti, deceim reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam reges una hora accipient post bestiam.*

Decem hæc cornua seu reges Daniel quoque vidit, qui Antichristum præcedent; ex quibus tres mox radicitus evellet, reliquos autem scelestus ille imperio suo subjicit. Unam autem horam, breve temporis spatium vocat; aut unam certe anni temporestatem, quæ trimestri solis motu absolvitur: post quam omnes Antichristo tanquam præcellentiori subjugabuntur.

XVII, 13, 14. *Hi unum consilium habent; et virtutem et potestatem suam bestiæ tradent. Hi cum Agno pugnabunt, et Agnus vincet illos; quia Dominus dominorum est, et Rex regum; et qui cum illo sunt, vocati, et electi, et fideles.*

Merito hi cum Agno pugnant; nemo enim duobus dominis servire potest. Eapropter qui improba conspiratione inter se coeunt, suamque operam Antichristo addicunt, non possunt vero Christo se non opponere. Verum vincet illos, qui nostri causa jugulatus et immolatus est Agnus Dei. Non enim adempiunt est illi regnum et principatus, quem in omnes obtinebat, posteaquam factus est homo; nempe quo electos suos regni sui socios consortesque efficeret.

80 XVII, 15-18. *Et dixit mihi: Aquæ quas vidisti, ubi meretrix sedet, populi sunt, et turbæ, et gentes, et linguae. Et decem cornua quæ vidisti in bestia, hi odio persequuntur fornicariam, et desolatam facient illam et nudam, et carnes ejus manducabunt, et ipsam in igne concremabunt. Deus enim dedit in corda eorum, ut faciant quod placitum est illi; et ut unam faciant voluntatem, et dent regnum suum bestiæ, donec consumantur verba Dei. Et mulier quam vidisti, est civitas magna, quæ habet regnum super reges terræ.*

Cum angelus accurate isthæc omnia exposuerit, supervacaneam censeo omnem aliam explanatiōnem: interim mirum videri queat, cur diabolus mortalium hostis scelerumque incensor et ultior, decem illa cornua sibi obnoxia, impellere et inflammare voluerit, non modo ut in omnis virtutis et

Kal τὸ θηρίον ὁ ἥρ., [καὶ] οὐκ ἔστιν [οὐδὲλως.] καὶ αὐτὸς ὅρδος ἔστι· καὶ ἐκ τῶν ἔκτα δὲ, ὡς τὰ μιᾶς αὐτῶν βλαστάνων· οὐ γάρ ἐξ ἄλλου ἕνους [μετὰ] τὰ προλεχθέντα, ἀλλ' ὡς Ἐρωματών βασιλεὺς, τὴν καταλύσει καὶ ἀπώλειᾳ τῶν αὐτῷ πειθομένων ἐλύσεται· καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τῆς γεέννης χωρῆσι ἀπώλειαν.

Tὸ δὲ θηρίον ὁ Ἀντιχριστός ἔστιν· ὅρδος μὲν, ὡς μετὰ τὰς ἑπτὰ βασιλείας, ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ ἐρημώσει τῆς γῆς ἀνιστάμενος· ἐκ τῶν ἔκτα δὲ, ὡς τὰ μιᾶς αὐτῶν βλαστάνων· οὐ γάρ ἐξ ἄλλου ἕνους [μετὰ] τὰ προλεχθέντα, ἀλλ' ὡς Ἐρωματών βασιλεὺς, τὴν καταλύσει καὶ ἀπώλειᾳ τῶν αὐτῷ πειθομένων ἐλύσεται· καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν τῆς γεέννης χωρῆσι ἀπώλειαν.

Kal τὰ δέκα κέρατα δὲ εἰδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν· οἰτινὲς βασιλεῖς οὐκων ἔλαβον, ἀλλ' Βέλουσταρ ὡς βασιλεὺς μιαρ ὥραν λαμβάνοντι, μετὰ τοῦ θηρίου.

Kal τὰ δέκα δὲ κέρατα καὶ Δανιήλ ἰθεώρησε [τὰ] τοῦ Ἀντιχριστοῦ προηγούμενα· ἐξ ὧν τὰ τρία, [φησίν,] ἐκριζών, τοὺς λοιποὺς ὑποτάξει ὁ κατάρατος. Μιαρ δὲ ὥραν ἦ τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου φησιν, ἥ την μίαν τοῦ ἑνιαυτοῦ ὥραν, ἤγουν τροπήν, δηλαδὴ τρίμηνον· μεθ' ἣν τῷ Ἀντιχριστῷ ὡς ὑπερέχοντι ὑποταγήσονται.

Οὗτοι μιαρ ἔχουσι γράμμην· καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δέκουσταν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόσασιν· οὗτοι μετὰ τοῦ Ἀριόνος πολεμήσονται· καὶ τὸ Ἀριόνον νικήσοι αὐτοὺς· διτε Κύριος κυριώτεστι, καὶ Βασιλεὺς βασιλέων· καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κλητοὶ, καὶ ἐκλεκτοὶ, καὶ πιστοὶ.

Οὗτοι μιαρ ἔχουσι τρίμηνον. Εἰκότες· οὐδέτες γάρ δυσ κυρίος δουλεύσαι δύναται. Διδοὶ οἱ τὴν κακὴν ὀμονοοῦντες ὀμδόνται, καὶ τῷ Ἀντιχριστῷ συντασσόμενοι, [καὶ] τῷ [ἀληθινῷ] Χριστῷ ἀντιτέθουνται. Ἄλλα νικήσαι αὐτοὺς ὁ δι' ἡμᾶς σφαγιασθεὶς, ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ· οὐ γάρ ἀφήρηται τὴν κατὰ πάντων βασιλείαν καὶ κυριότητα τῷ γεγενῆσθαι ἀνθρώποις, ἵνα καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς κοινωνοὺς τῆς αὐτοῦ βασιλείας κτήσηται.

Kal λέγει μοι· Τὰ δέκατα δὲ εἰδες, οὐδὲ τὸ κόρην κάθηται, λαοὶ καὶ δχλοὶ εἰσὶ, καὶ δέκτη καὶ τλῶσται· καὶ τὰ δέκα κέρατα δὲ εἰδες, καὶ τὸ θηρίον. Οὗτοι μισήσονται τὴν κόρην, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγωσι· καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρὶ τὰρ θεός δῶματος εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν κοπῆσαι τὴν γράμμην αὐτοῦ, [καὶ ποιήσαι μιαρ γράμμην.] καὶ δούραι τὴν βασιλεῖαν αὐτῶν [τῷ θηρίῳ] ἀχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ. Καὶ η γυνὴ η εἰδες, ἔστιν η κόλας η μεγάλη, η ἔχουσα βασιλεῖαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

Kal λέγει μοι· Τὰ δέκατα δὲ εἰδες, οὐδὲ τὸ κόρην κάθηται, λαοὶ καὶ δχλοὶ εἰσὶ, καὶ δέκτη καὶ τλῶσται. Τοῦ ἀγγέλου [τοῖνυν] ταῦτα απεῖς δρμηνεύσαντος, περιεστῇ ἡ ἀκριβεστέρα τούτων ἀνάπτυξις· ἐμοὶ δὲ θαυμάσαι ἐπεισι, πῶς ἔστιν ἔχθρος καὶ ἐκδικητής διάδολος· διὸ συνεργήσει τοῖς ὑπ' αὐτοῦ.

ἡνηχουμένως δέκα κέρασι, τῷ μὲν φιλαγάθῳ καὶ ἡνηχούμενῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἀντιτάξασθαι· τὴν δὲ ἐκπορεύεσσαν ἐκ τῶν θείων ἐντολῶν πολυάνθρωπον πόλιν καὶ ταῖς αὐτοῦ ἡδοναῖς ὑπηρετήσαταν ἱρημώσαι, καὶ δίκην αἰμοδόρου θηρίου τῶν αὐτῆς αἰμάτων πλήσθηναι· ὅτε τὴν ταύτης πυρπόλησιν ἐφροσύνης ὑπόθεσιν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σαρκῶν τὴν κατατομὴν, τροφὴν οἰκείαν ἥγησεται· καὶ ὁ ἀεὶ τῇ διχονοίᾳ χαίρων, συμφωνίαν τοῖς ἀποστατικοῖς δέκα δωρήσεται κέρασι. Τὸ δὲ ἐπαγόδμενον, [τὸ] τὴν ἰωρεμένην γυναικαν νοεῖσθαι τὴν μεγίστην πόλιν τὴν ἵπαντα τῶν βασιλέων τῆς γῆς τὸ κράτος ἔχουσαν, ἀναμφίβολον ποιεῖ τὸ τῆς κατὰ τοὺς καιροὺς ἔκεινος; κρατούσης δυναστείας τὰ πάθη προφητεύεσθαι· ὃν τῆς πείρας δὲ φιλάνθρωπος Θεὸς [ἡμῶν] λυτρούμενος ἡμᾶς, τῇ ἐπουρανίᾳ μητροπόλει τῇ ἀνω Ἱερουσαλήμ ἐγκαταλέξοι· ἐν δὲ τῷ πάντα ἐν πᾶσιν ἔσται αὐτὸς, κατὰ τὸν θείον ἀπόστολον· ὅτε καταργήσει πᾶσαν ἀρχὴν (δηλαδὴ ἀποστατικὴν), ἔξουσίαν καὶ δύναμιν· καὶ τοὺς πιστῶς· καὶ φρονίμως ἕντεῦθε αὐτῷ δουλεύσαντας, ἀνακλινεῖ, καὶ διακονήσει αὐτοῖς· τουτέστι πᾶσάν τὴν ἀπὸ καταδωλῆς κάσου μητροπόλεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν προθῆσει αὐτοῖς ἀπόλαυσιν. Ἡς καὶ ἡμᾶς ἀξιωθῆναι γένοτο, ἐν Χριστῷ τῷ Σωτῆρι καὶ Λυτρωτῇ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μεθ' οὐ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, ἀμα τῷ παναγίῳ καὶ ζωοτοιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

παιδὶ πρεπερατο, quasi omnipotens minister, in usum et fruitione nos quoque digni habeamur, per Christum Iesum animarum nostrarum assertorem; cum quo Patrem et Spiritum sanctum decet gloria et imperium, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΕΦΑΛ. ΝΕ'. ΔΟΓΩΣ ΙΘ'.

Περὶ ἑτέρου ἀγγέλου τὴν πτῶσιν Βαβυλῶνος δηλοῦντος· καὶ οὐρανοὺς φωτῆς, τὴν δὲ τῆς πόλεως φυτὴν ἐτελλομένης· καὶ περὶ τῆς ἀκολῆς τῶν τερατῶν ὡρ κρίνετο.

[Καὶ] μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἀγγελον καταβαῖνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἔξουσιαν μεγάλην· καὶ η τῇ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ.

Κάντεῦθεν τὸ φωτεινὸν καὶ λαμπρὸν τῶν ἀγίων δείχνυται Δυνάμεων, πολλῷ τῷ μέτρῳ τὸ ἀστροφόν καὶ φωτιστικὸν ὑπερζικῶν [χάλος καὶ] σέλας.

D Καὶ ξραξεὶς ισχυρῷ φωτῇ [μεγάλῃ], λέπτω· Ἐκεστεν, ἔκεστεν [ἢ] Βαβυλὼν ἡ μεγάλη· καὶ ἑτέρετο κατοικητηριον δαιμόνων, καὶ φυλακὴ πατέρος πτεύματος ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου· διετοῦ τὸν θυμοῦν τοῦ οἴρου τῆς πορείας [αὐτῆς] πεπάκωσι κάτα τὰ δύνητα.

Περὶ δὲ τῆς Χαλδαίων μητροπολεως [Βαβυλῶνος] τῆς ὑπὸ Κύρου καὶ Περσῶν ἀλούσης, καὶ ἐν Ἡσαΐᾳ συγγενῆ τούτοις προεφητεύετο· ἀτε θηρίων καὶ πνευμάτων ἀκαθάρτων πληροῦσθαι μελλούσης, δ. ἀ [τὴν] παντελή ἑρήμωσιν. Ἔθος γάρ τοῖς τε θηρίοις τοῖς τε πονηροῖς δαίμοσι, ταῖς δρήμους διώκειν· διά τε τὴν θείαν οἰκονομίαν, τῆς αὐτῶν βλάβης τοὺς ἀνθρώπους ἐλευθεροῦσαν, διά τε τὸ οἰκεῖον μισάν-

A honestatis auctorem Christum Deum nostrum palam insurgerent, verum etiam uti populosam illam civitatem, a divinis praecipitis exfornicatam, ipsiusque voluntati et voluptati sedulo obsecundantem, in solitudinem redigere, ejusdemque sanguine instar carnivorum bellua sese explore, necnon ex vastitate et depopulatione ejus, letitia materiam capere, et carnes humanas in frusta concisas, in escam et alimentum vertere, animum inducerent. Denique quomodo is qui dissidiis discordisque mirifice pascitur, inter decem illa apostatica coena pacem concordiamque conciliare potuerit, aut etiam voluerit. Porro autem cum subjungit, conspectum mulierem civitatem illam magnam esse, que super reges terrae imperium obtinet, de inpendentibus civitatib illi æruminis et crucibus verba fieri aperte insinuat; quæ per illud tempus rerum potietur. A quorum calamitatum, crucum, et æruminarum experientia, clemens et benignus Deus nos liberet, cœlestisque Metropolis, hoc est supernæ Jerusalēm civibus nos accenseat. In qua sane cœlesti Jerusalēmi, juxta apostoli doctrinam, ipse erit omnia in omnibus, quando nimirum evertet et enervabit omnem terrenum principatum, omnemque apostaticam potentiam et virtutem; necnon illos qui fideliter et prudenter hic illi servierunt, ad mensam suam accumbere faciet, totumque retinorū honorum apparatum a constitutione ei fruitionem ipsis apponet. Quarum rerum apparatus cum quo

B CAPUT LV. SERMO XIX.
De alio angelo Babylonis ruinam denuntiante: deque cœlesti roce, qua sancti civitatem deserere et voluptates quibus ante fruebantur, missas sacere jubentur.

XVIII, 1. Et post hæc vidi alium angelum descendente de cœlo, habentem potestatem magnam, et terra illuminata est a gloria ejus.

81 Ex hoc clare ostenditur, quantus sanctarum Virtutum sit splendor et lux: multis namque partibus illarum pulchritudo, venustas et splendor, stellarum jubar et luminarium cœli splendorem et venustatem excedit.

XVIII, 2, 3. Et exclamarit in fortitudine, dicens: Cecidit, cecidit Babylon magna; et facta est habitatio daemoniorum, et custodia omnis spiritus immundi, et custodia omnis volucris immundiæ et odibilis; quia de vino iræ scorlationis ejus biberunt omnes gentes.

His cognata, Chaldeorum quoque metropoli Babylonis, quæ a Cyro Persarum rege capta est, Deus per Isaiam communatur: siquidem ad designandam perfectam illius desolationem et vastitatem fore prædicti, ut feris immundiæ spiritibus impletur. Solent namque feræ bellua malignique dæmones deserta loca consecrari; partim quidem, quod cœleste numen homines non absque singulari

providentia a detimento quod inferre poterant, hac ratione liberare student; partim etiam quod suapte natura sunt misanthropi, hominumque osores. At quo modo scortacionis sue vino gentes potavit haec Babylon? Saus ad omnis prævaricationis et iniquitatis viam ducem se illis præbens; subditisque sibi civitatem, inuenientibus corraptis, principes et magistratus veritatis contemptores justitiaeque corruptores perficiens.

Et reges terre cum illa fornicati sunt; et mercatores terre de virtute deliciarum ejus divites facti sunt.

Propter opem iniquis artibus partiarum abundantiam, oīu (inquit) et ignavia tabescens, et in his quæ in necessarium egenitum usum veri debebant, supra decorum et modum lascivians, opportunam terræ mercatoribus quæstus materiam obtulit.

XVII, 4, 5. *Et audiui aliam vocem de cælo, dicentem: Exite de illa, populus meus, ut ne participes scilicet delictorum ejus, et de plagiis ejus non accipias; quoniam pervenerunt peccata ejus usque ad cælum, et recordatus est Dominus iniquitatum ejus.*

Quod ad B. Loti in Sodomis agentem dicitur, nempe, *Selvando salva uniam tuam*¹⁰: et apud Iosuam ad quoddam Israëlitas, videlicet, *Recedite, recedite; exite inde; immundum ne tetigeritis*¹¹, id ipsum hoc loco Dei populo mandatur. Vitandus est namque illorum usus et habitatio, qui nefariis scriberibus Deum quotidie exasperant.

XVIII, 6, 7. *Redde illi stans et ipsu reddidit vobis; et duplicate duplicita secundum opera ejus: in poculo quo infecuit vobis, miscete illi duplum: quantum glorificavit se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum.*

Iustæ vel ad illos pertinent qui istuc insontes inculpatique vivebant, et pessime interim ab his tractabantur qui in illa civitate rerum potiebantur (utpote propter tristium quæ pertulerant patientiam, hoc quoque inter cælera promeriti, ut cumulate viocem illis redderent a quibus injuriam acceperant, poenasque et cruciatus perpessi fuerant). Act significant transitum a persona ad personam; nimis ex illis qui injuria affecti erant, ad quasdam cœlestes virtutes pœnis irrogandis præfectas; quæ et divina charitate inflammatæ, injurias Dei servis illatas, non secus plectunt ac si sibi ipsis illatae forent. *Duplum* **¶** *poculum miseri jubet, vel quod insigniter scelerati et peccatores, et in hoc, et in futuro quoque sæculo puniantur; vel quod corpus et anima, ex quibus opus procedit, communi suppicio olim afflentur: aut quod peccatum non modo pœna externa plectatur, verum sacer quoque interiori; cujusmodi est illa, quam conscientiae stimuli afferunt. Utraque tamen exactæ justitiae ratio exigebat.*

Quia in corde suo dicit: Sedeo regina, et vidua non sum, et luctum non video.

Mos est his qui in voluptate et gaudio vitam

A θρωπον. Ήως δὲ τοῦ οὐρου τῆς θελας πορειας τὰ σθνη ἐπτοισετ τὴ παροῦσα Βαβυλὼν; Ἡ πάντως καθηγεμών πάσης παρανομίας τούτως γνωρήν, καὶ τοῖς ὑπηκόοις πόλεσι διὸ δώρων δρχόντας ἡθοὺς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης ἐκπέμπουσα.

Kai cι βασιλεῖς τῆς γῆς ματ' αὐτῆς ἐκδρευσαν· καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς, ἐκ τῆς δικαιουσίας τοῦ στριῶν αὐτῆς ἐκλουγοσαν.

Kai θιὰ τὴν ὑπερβόλην, φησι, τοῦ εἰδώλων πλούτου, ἐν τοῖς ὑπὲρ τὴν χρεῖαν ἐκτενομένην, καὶ κατεστρημένατῶν δεορέντων, τοῖς τῆς γῆς ἐρεδοῖς κέρδους ὑπόστεις γέγονεν.

B Kαὶ ἡκούσια ἀλλῆς ψωτῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λατούσης· Ἐξέλιθετε, λαός μου, ἀλλ' αὐτῆς, ἵνα μὴ συγκονιωθῆτε τῷ την ἀμφιτελεῖς αὐτῆς, καὶ δὲ τῶν πληγῶν αὐτῆς, ἵνα μὴ λάβητε· διὰ ἐκολιθοσαν αὐτῆς αἱ ἄμφιτιαι ἀχρι τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐμπρότερον στὸ θεός τῷν ἀδειγματων αὐτῆς.

'Ἐξέλιθετε, λαός μου. — Όπερ τῷ λότῳ [τῷ] τὸν Σοδόμοις ἐλέγετο, Σάλκων οὐδόσον τὴν σέαντον ψυχὴν· καὶ ἐν [τῷ] Ἱερατῇ, Ἐξέλιθετε ἀλλ' αὐτῆς καὶ ἀφορίσθετε, καὶ παταράτου μηδὲ ἀπέσθετε· τούτῳ κανταῦδα φησι· φευκετὴ γὰρ ή μετὰ τῶν παρατικρινόντων τὸν θεόν καὶ διατήσις.

C 'Ακόδοτε αὐτῇ, ὡρ καὶ αὐτὴν ἀπέδωκεν ὅμιν· καὶ δικιάσατε αὐτῇ διπλᾶ κατὰ τὰ ἕργα αὐτῆς· διὰ τῷ ποτηρίῳ φέκεραστε [θυμὸν], κερδούτε αὐτῇ δικλούν δσα ἀδόξαστε δαυτὴν καὶ ἐστρηγαστε, τοσούτον δότε αὐτῇ βασανισμόν [καὶ πένθος].

'Ακόδοτε αὐτῇ διπλᾶ, κατὰ τὰ ἕργα αὐτῆς. — Ταῦτα ή [ώς] πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἀδέων καὶ παπονθέας ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ κρατούντων, κάπιστα φῆσιν, ὡς αἰτίους διὰ τῆς τῶν ἀλγειῶν ὑπομονῆς τῆς τῶν ἀπαγαγόντων ταῦτα καλάσσεις· ή μετάβασιν δηλοῖ τι προσώπων εἰς πρόσωπα, ἐκ τῶν ἡδικημένων πρὸς δυνάμεις [τινάδες] ἀγίας τιμωρητικάς, οἰκειουμένες διὰ φιλοθετῶν τὰς εἰς τοὺς συνδυάδους γεγονυτας παρ' αὐτῆς κακώσεις. Διπλούν δὲ τὸ ποτηρίῳ φῆσιν, ή διὰ τὸ κανταῦδα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι [τιλῶν] τοὺς λίαν ἀμαρτωλούς καὶ παρανόμους καλάζεσθαι· ή διὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἐξ ὧν ή πρᾶξες κανή, καὶ καθ' ὧν ή κόλασις· [ἥ] διὰ τὸ τῆς θελας φιλαθρωπίας πέλαγος, διπλᾶ δργιζομένης, τὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἀκράτου δικαιούστης ἀποδέοντα, διὰ τὸ τὴν ἀμαρτιῶν ἔχειν [καὶ] ἐν τῷ τολμασθαι πολλάκις τὴν ἐτοῦ συγειδότος κόλασιν.

D "Οτι δὲ τῇ καρδιᾳ αὐτῆς λέγει, [δει] Κάθημαι βασιλισσα, καὶ χήρα σὺν εἰμι, καὶ πένθος οὐ μὴ ίδω.

Kαὶ πένθος οὐ μὴ ίδω. — Εθος γὰρ τοῖς ἐν εὐ-

¹⁰ Gen. xix, 17. ¹¹ Isa. lii, 11.

Θυμίζ λέγειν, εἰ μὴ θεῖας αὐτοῖς πρόσσωποι φόδος, Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰώνα. Οὐ καὶ ταῦτη προσ-
μεμαρτύρηκεν.

Διὰ τοῦτο ἐτιμᾶ μᾶκαν ἡμέραν ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐ-
τῆς, θάρατος καὶ πένθος καὶ λιμός· καὶ ἐτιμᾶ πυρὶ¹
κατακαυθήσεται· διὰ τοῦτο Κύριος ὁ Θεὸς σ
χρίας αὐτῆς.

Μαρτὶς ὅτε ἡμέραν φησὶν, ή τὸ ἀνέρον καὶ ὄλεγον
τοῦ κατιροῦ, ἐν φύᾳ τε φορφοτάς, ἐκ τε λοιμῶν καὶ
λιμοῦ, πένθος αὐτῇ προστρεψθεσθαι καὶ φθαρήσε-
σθαι καὶ πυρὶ κατακαυθήσεσθαι· ή καὶ αὐτῆς τῆς
ἡμέρας τὸν δρόμον, ἐν ᾧ ταῦτα αὐτὴν προφητεύεται
πείσεσθαι. Μετὰ γάρ τὸν ἔγχρατεῖς γενέσθαι τῆς
πόλεως τοὺς ἔχθρους, ἐξαρκεῖ καὶ μία ἡμέρα, πᾶσαν
τοὺς ἡττηθείσιν ἐπαγαγεῖν χάκωσιν καὶ πολυειδεῖς
θανάτους τρόπους· ισχύοντος τοῦ Θεοῦ ὑπὲπερ [τό]
σώζειν τοὺς εὑαρεστούντας αὐτῷ, οἵτε καὶ κολάζειν
τοὺς ἀμετανόητας ἐξαμαρτάνοντας.

Καὶ κλαύσονται αὐτῆς, καὶ κόλυσται ἀπ' αὐ-
τῆς οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς πορεύ-
σαντες καὶ στρατιώσαντες, διὰ τὸν βλέπωσι τὸν
κακόντες τῆς πνεύμωσεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθετον
ἐστηκάτες, διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιλισμοῦ αὐ-
τῆς, λέγοντες· Οὐαλ, οὐαλ, η πόλις η μεγάλη
Βαβυλὼν, η πόλις η Ισχυρά· διὰ ἐτιμᾶ ὡρὰ
ἥλιος τὴν κρίσις του.

Βασιλεῖς δὲ τῆς γῆς ἡγούμεθα [ἴνταῦθα] τοὺς
δροχοτας λέγεσθαι, ὡς περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ δ Ψαλμόφωνος φησιν· [διὰ τοῦτο] Ήδον οἱ βασιλεῖς αὐτῆς συν-
ηχθήσονται. Τούτους δὲ λέγει τὴν ἐκ τῶν θείων ἴντο-
λῶν πορνείαν ἐν αὐτῇ πράξαντας, κλαύσεσθαι, τὴν
αὐτῆς ἀρώντας ἢ ἀκούοντας; πυρπόλησιν τε καὶ ἕρ-
μασιν, καταπλητομένους τὴν ἀθράν μεταβολήν,
πᾶς ἐν ἀκαριαλῷ καιρῷ γέγονεν.

παταλόνεται extremanque desolationem viderint
lamque rerum mutationem animo exponentes,
ut temporis quasi momento tanta illa majestas tota
restituta.

Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαύσονται καὶ πενθοῦσιν
ἐφ' ἀντοῖς, διὰ τὸν τόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀρ-
ράξει· οὐκέτι τόμον γρυσσοῦ καὶ ἀργίρου, καὶ
λίθον τιμίου καὶ μαργαρίτου, καὶ βύσσου καὶ
χορδυροῦ, καὶ κοκκίνου καὶ σηρικοῦ.

Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαύσονται. — Τῶν γάρ
ἐν δυναστείᾳ καὶ τρυφῇ φιλειρομένων, περιττή ἡ
τούτων ὥντη καὶ κατάχρηστη.

Καὶ καὶ ἔδιον θύετον, καὶ πᾶν σκεῦος ἀλεφά-
τινον, καὶ καὶ σκεῦος ἐκ ἔδιον τιμιωτάτου, καὶ
χαλκοῦ καὶ σιδήρου, καὶ μαρμάρου· καὶ κιρ-
ιδιῶμον καὶ θυμιλαμα, καὶ σιμόρραν καὶ λίθαντος,
καὶ σίρον καὶ ἔλαιον, παῖ σεμίδαλιν καὶ σίτον,
καὶ κτίρη καὶ πρόσθατα.

Προσυπακούεται τούτοις τὸ διάτοικον αὐτοῖς.
Σκοτεῖν δὲ ἡμᾶς χρή τινι τῶν πόλεων δρα τῇ [τῶν]
τοιούτων εἰδῶν ὥντη συνήθης, καὶ τισι μᾶλλον ἀνθρώ-

A transigunt, nisi forsitan divinus timor ipso coerceat
atque contineat, dicere: Non moribor in eternum²⁴;
iūl quod huc ipsa quoque mediet adultera sibi pot-
licetur; sed vano.

XVIII, 8. Ideo in una die venient plagae ejus, mors,
et luctus, et famæ; et igne comburetur; quia fortis
est Dominus Deus, qui judicabit illam.

Per unum diem insinuat vel temporis brevitatem,
vel malorum repente irruentium magnitudinem.
Simil namque ex gladio et sane luctus illi accedit;
peste adhac ante tentata, igne comburetur. Aut
per unum diem ipsam diei periodum, in qua mala
isthac eam obruent, designat; siquidem ubi ini-
mici civitale potiti fuerint, sat est vel una dies ad
inferendum lethale detrimentum omnibus iis qui
devicti succubuerent, multiformesque mortis modos
et rationes. Ut enim Deus homines qui ipsi placent,
vel temporis puncto servare potest, ita insipientes
quoque peccatisque contaminatos morte mul-
tare.

XVIII, 9, 10. Et flent illam, et plangent se su-
per illam reges terræ, qui cum illa fornicati sunt, et
in deliciis rixerunt, cum viderint sumum incendiū
ejus, longe stantes propter timorem tormenti ejus,
dicentes: Vœ, vœ, civitas illa magna Babylon, civitas
illa fortis; quoniam una hora venit iudicium tuum.

Per reges, hoc loco principes sublimioresque
potestates et magistratus denotari putamus. Hoc
enim sensu Psalmista vocem usurpat, cum de Jeru-
salem loquens, illa canit: Astiterunt reges terræ, et
principes convenerunt in unum²⁵. Et alio loco: Ecce
reges terræ congregati sunt²⁶. Hosce proinde, tan-
quam præ ceteris a divinis præceptis in illa scor-
tato, flenturos pronuntiat, ut primum illius depo-
vel audiverint. Etenim repentinam illam conser-
obstupesci non poterunt intra se non dicere: Heu,
simil concidit!

XVIII, 11, 12. Et negotiatores terræ flent, et
lugebunt super illam; quoniam merces illorum nemo
emet amplius. Merces auri et argenti, et lapidis
pretiosi, et margaritæ, et byssi et purpura, et serici,
et coccini.

Supervacanea namque earum rerum emptio et
usus est iis qui jam per luxum et potentia abusum
perierunt.

XVIII, 12, 13. Et omne lignum thyinum, et omnia
vasa eboris, et omnia vasa de lapide pretioso, et æra
mento et ferro, et marmore. Et cinamomum et amo-
num, et unguenti et thuris, et rutu et olei, et similæ
et tritici, et jumentorum et orium.

83 In his omnibus subauditur præcedens clau-
sula, nullus emis amplius. Considerandum porro
nobis hoc loco proponitur, ecce in civitati istius-

²⁴ Psal. xiv, 5. ²⁵ Psal. ii, 2. ²⁶ Psal. xlvi, 5.

modi rerum emptio sit usitator; et quibus rursum A ποὶς ἡ τῶν περισσῶν κτῆσις περισκούδαστος διὰ hominibus isthac supervacaneorum possessio, ob τρυφὴν ἀμετρον.

immoderatum voluptatis studium, sit familiarior.

[Probabile sit sane hunc locum non agere de prisca Babylone, vel de veteri aut nova Roma, aut de quavis alia peculiari civitate; sed de orbe universo, ejusdemque inquilineis, qui varia in eo negotia tractant, nundinarumque mundi hujus finem cum luctu et pietu excipient.]

Et equorum, et rhedarum, et mancipiorum.

Et horum itidem usus (inquit) erit supervacaneus. Per *rhedas* autem significantur vehicula; *rheda* enim idem sonat Romanis quod Græcis δημαρχία, hoc est, *essendum* aut *vehiculum*. A *rheda* nascitur genitivus pluralis *ριζάρουμ* *rhedarum*, et per syncopem *ρέδωμ*.

XVIII, 14, 15. *Et animarum hominum. Et poma desiderii animarum tuarum discesserunt a te; omnia pinguia et præclara perierunt a te; et amplius illa jam nequaquam invenies.*

In posterum, ait, mortalium animas non amplius emes, neque liberos homines in servitutem rediges; neque in pinguibus illis et splendidis, in quibus olim volutabar, posthac volutabere, aut quidquam ex iis ad usum habebis.

XVIII, 15-17. *Mercatores horum, qui divites facti sunt, ab ea longe stabunt, propter timorem tormentorum ejus, flentes, et lugentes, et dicentes: Vae, vae, civitas illa magna, quæ amicta erat byssō, et purpura, et coco; deaurata erat auro, et lapide pretioso, et margaritis: quoniam una hora destituta sunt tantæ divitiae.*

Ob oculos ponit insignem Babylonis hujus cladem et afflictionem; per luctus et lamentationes, calamitatis, quam per pressura illa quæ ante ob regiam dignitatem et maiestatem, elato collo incedebat, magnitudinem apposite delineans.

XVIII, 17-19. *Et omnis gubernator, et omnes qui in lacum navigant, et nautæ, et qui in mari operantur, longe steterunt, et clamaverunt, videntes sumum incendi ejus, dicentes: Quæ similis civitati huic magna? Ei miserunt pulverem super capita sua, et clamaverunt flentes, et lugentes, dicentes: Vae, vae, civitas illa magna, in qua divites facti sunt omnes qui habebant naves in mari, de pretiis ejus; quoniam una hora desolata est.*

Etsi præsens vita *mare* per metaphoram appellatur, ut quæ fluctibus et tempestatibus sit plena; et quotquot in ipsa negoliantur, curis et sollicitudinibus, quas ipsa asserti, haud secus fere jacentur atque pisces, qui in pelago natantes, undis procellisque jactari solent, attamen non est a vero alienum, civitatem, quæ isthac incommoda pressura hic traditur, quampli ex earum numero esse, quæ vero mari adjacens, ea quæ mare sultantes importanti, suscipere assuetæ erat: quæ sua proinde solitudine et vastitate nautis et mercatoribus justam luctus materiam sit paritura. Idem, velint uolint, mundanæ hujus Babylonis et confusionis

Kαὶ ἵππων καὶ ῥέδων καὶ σωμάτων.

Kαὶ ἵππων καὶ ῥέδων καὶ σωμάτων, φασίν, ἡ χρήσις περισσή· διὰ δὲ τοῦ ῥέδων τὰ δχῆματα εἰκόνες σημαίνεσθαι· φεδούμ γάρ Πρωμαῖστος τὸ δχῆμα [λέγεται]· ἡ δὲ τούτου τενική τῶν πληθυνεικῶν, φεδιώρουμ· ήτις κατὰ συγκοπὴν ῥέδων γέγονε.

B Καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων· καὶ η διπόρα τῆς ἐκιθυμίας τῆς ψυχῆς του ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ· καὶ κάρτα τὰ λικαρά καὶ [τὰ] λαμπτεῖα ἀπώχεστο ἀπὸ σοῦ· καὶ οὐκ ἔτι οὐδὲ μὴ εὑρῆς αὐτά.

Kαὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. — Οὗτε ψυχὰς ἀνθρώπων ἐμπορεύσῃ, φησί, τοῦ λοιποῦ καταδουλοῦσα τοὺς ἐλευθέρους· οὗτε τῶν πάλαι λικαρῶν καὶ λαμπρῶν ἔξεις τὴν ἀπόλαυσιν.

Oἱ ἐμποροι τούτων, οἱ χλουτήσαρτες ἀξ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται, διὰ τὸν φέρον τὸν βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ περθύτες, καὶ λέγοντες· Οὐαλ, οὐαλ, η πόλις η μετάλη, η περιβεβλημένη βύσσον καὶ πορφύραν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐτρυπούσα καὶ λιθῷ εἰς μῶν καὶ μαργαρίταις· δτι μιᾶ ὁρᾳ ἡρημώθη ὁ τοσοῦτος πλούτος.

Οὐαλ, οὐαλ, η πόλις η μετάλη. — 'Υπ' οὐν δέγει τὰ τῆς Βαβυλῶνος ταῦτης πάθη. διὰ τῶν εἰπ' αὐτῇ θρηνῶν τὸ τῆς συμφορῆς διαγράφων μέγεθος· διπερ πείσεται η τὸ πρὸν αὐχύσα επὶ βασιλικῷ ἀξιώματι.

D Καὶ πᾶς κυνερητής, καὶ πᾶς [δι] ἔτι τῶν πλοιῶν πλέων, καὶ ραῦται καὶ δσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν δστηχότες ἐκράζονται, βλέποντες τὸν κατρόν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, καὶ δίλεπον· Τίς δμοία τῇ πόλει τῇ μετάλῃ; καὶ έβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν· καὶ ἐκράζον, κλαίοντες καὶ περθύοντες, καὶ] λέγοντες· Οὐαλ, οὐαλ, η πόλις η μετάλη· ἐτρυπούσαν τὸ κάρτες οἱ ἔχοντες πλοῖα ἐτρυπούσαν τὴν θαλάσσην. ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς· δτι [ἐτρ] μιᾶ ὁρᾳ ἡρημώθη.

Oἱ δχότες πλοῖα ἐτρυπούσαν τὴν θαλάσσην. — Ει καὶ θάλασσα τροπικῶν ὁ παρὼν βίος ὡς πολυκύμαν εἰρηται, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἐμπορευόμενοι, οἱ τῷ βιωτικῷ ὡς ἰχθύες νηχόμενοι κλύδωνι· ἀλλ' εἰκός καὶ τὴν ταῦτα πάχουσαν πόλιν, αἰσθητῇ θαλάσσῃ γειτνιῶσαν, [καὶ] τὰ παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ πλεόντων δεχομένην, πένθους τούτοις διὰ τῆς οἰκείας ἐρημώσεως ὑπόθεσιν ἔσεσθαι. Ταυτὸν δὲ παθεῖν ἐπάναγκες καὶ τοὺς τῆς παγκοσμίου Βαβυλῶνος; ήγουν συγχύσεως ἐμπόρους, ἐν τῇ συντελείᾳ τῶν δραμάτων, θρηνεῖν ἀπαραμύθητα, τῶν ἡδέων τοῦ παρόντος βίου ἀδουλήτων; χωριζομένους καὶ κεντουμένους; ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐπὶ ταῖς οἰκείας πράξεσιν.

negolatores patientur: dum sub saeculi finem oracula hæc consummabuntur. Lugebunt enim et lamentabuntur, nullam admittentes consolationem, cum a vita hujus voluptatibus et deliciis sese vel invitos abduci, stimulisque conscientiae propter flagitia perpetrata cœtra intermissionem compungant adverterint.

Eξεργαλευσάς αὐτήν, οἱ παρὰ καὶ οἱ ἄλιοι, καὶ Α **84** XVIII, 20. *Exulta super eam, cælum, et sancti
οἱ ἀδεστολοὶ καὶ οἱ χροφῆται· διὸ ἔκπληκτος ὁ apostoli et prophetæ, quoniam judicavit Deus iudi-
θεῖς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.*

Διὸς τοῦ οὐρανοῦ ἡ τοὺς ἀγγέλους φησὶν, ἡ τοὺς
ἐν αὐτῷ ἔχοντας ἀγίους τὸ πολιτευμα· μεθ' ὧν τοῖς
ἀποτελοῦσι καὶ προφήταις τὴν εὐφροσύνην ἐγκε-
λένται· διτεπερ ἐφ' οὓς ὑβρισμένους παρ' αὐτῆς εἰσιν,
ἐνεδίκηνται· ἡ ὡς πολλάκις διὰ τῆς παραβάσεως
τῶν θείων ἐντολῶν ἀτιμασθέντες, ἃτε ἐμδοκήσαντες
ἀνηντα τοῖς τῆς λεχθείσης πόλεων; οἰκήτορσιν· ἡ
ὡς ἐν τῇ καθ' ὅδης τῆς γῆς συγκεχυμένῃ δυναταῖται
διὰ τὸν Θεὸν σφραγιασθέντες, διετοῖς λόγοις αὐτοῦ
ἐπικονιζαντο· ὅθεν οἱ μὲν προφῆται ὑπὸ Ἱουδαίων,
οἱ δὲ ἀπόστολοι ὑπὸ τῶν ἔθνων, οἵς μάλιστα τούς λό-
τον ἐκρημνᾶν, ἀπεκτάνθησαν. Οὐχ ὡς χαιρεστικαῖ
εἰ τῇ τῶν παιδειῶν ἐπιφορῷ χαίρουσιν· ἀλλ' ὡς ἐπι-
μείζων διάπυρον περὶ τὴν διακοπὴν τῆς ἁμαρτίας
γοντες· ὡς δὲν οἱ ταῦτη δουλωθέντες, ἡμερωτέρως
ὑγίωσι τῆς κολάσσεως ἐν τῷ μέλλοντι [αἰώνι] δι' ὧν
ταῦθα μερικῶς μαστίζονται.

peccatores flagellantur, poenasque promeritas pendunt; non quod ex aliorum malis oblectationem capiant, sed quod peccatum excendi et coerceri suminopere desiderent; quo bac ratione servi illius mitiores poenas in futuro seculo luant, propterea quod in hoc praesenti aliqua jam ex parte videantur castigati.

Καὶ ἦρεν εἰς ἄγρελος ὑπαρχόδιον μέχρι τοῦ ὡς
μηλῶν· καὶ ἐβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπέτων.
Οὗτως δρμήματι βληθῆσεν Βαβυλὼν ἡ μετα-
λεπτεία, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῆ ἔτι· καὶ φωτὴν κεφαρ-
ωδῶν καὶ μουσικῶν, καὶ αὐλητῶν καὶ σαλι-
στῶν, οὐ μὴ ἀκούσθη ἐν σοι ἔτι· καὶ πᾶς τεχνί-
της πάντης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῆ ἐν σοι ἔτι· [καὶ
φωτὴν μύλου οὐ μὴ ἀκούσθη ἐν σοι ἔτι· καὶ φῶς
λύχνου οὐ μὴ φωτὴν ἐν σοι ἔτι·] καὶ φωτὴν νυμ-
φῶν καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκούσθη ἐν σοι ἔτι, διε-
σι ξεμποροι σου ησαν οι μεγιστάρες τῆς γῆς· καὶ
ἐτὸν τῷ γαρμακείῳ σου ἐκλαγήθησαν πάντα τὰ
ἔθνη· καὶ ἐτὸν τῇ αἴματι προσφητῶν καὶ ἀγίων
εὐφέθη, καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐτὸν τῆς.

Καθάπερ, φησὶν, ὁ μῦλος καταδύει δρμῆματι εἰς τὴν θάλασσαν, οὗτῳ καὶ ἡ τῆς Βαθύλιῶν ταύτης ἀθρόον ἔσται καθαίρεσις· ὅπερες μήτε γάρ οὐτῆς φυλαχθῆναι εἰς τὸ μετέπειτα· τούτο γάρ σημαίνει ἡ τῶν κιθαρωφῶν καὶ μουσικῶν καὶ τῶν λοιπῶν [ψῶδων] Ἐκλειψίς. Τὴν δὲ αἰτίαν φησὶν, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἐν τῇ οἰκείᾳ [μελιφόρῳ καὶ] φαρμακεῖᾳ διπλάνησε, καὶ οἰμάτων προφητικῶν καὶ λοιπῶν ἄγιων γέροντος δοχείον· δι' ὧν ἀπάντων [καὶ] τὴν ἀσεβῆ περὶ Πέρσας Βαθύλιῶνα δηλοῦσθαι εἰκός, ὡς πολλῶν ἄγιων κατὰ διαφόρους καιροὺς μέχρι τοῦ νῦν δεξαμένην αἴματα, καὶ ὡς μαργαλίας καὶ ἀπάταις διηνεκῶς καίρουσσαν. Καὶ τοῦτο ἡμῖν εὐχῆς Ἑργον, ταύτην τὰ προρητευθέντα δέξασθαι τῆς κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ δούλων ἀλαζονείας ἐπίχειρα [φέρουσαν]· ἀλλ' ἐναντιούσθαι πᾶς δοκεῖ τῇ ὑποληφῇ ταῦτη τὸ ἐκ τῶν ἀρχαίων τῆς Ἐκκλησίας

PATROL. GR. CVI.

A **84** XVIII, 20. *Exulta super eam, cœlum, et sancti apostoli et prophetæ, quoniam judicavit Deus iudicium vestrum de illa.*

Per celum vel angelos vel sanctos accipe, qui suam in illo conversationem habent; cum quibus apostolis simul et prophetis letitia festumque gaudium indicitur; ob id nimurum quod vindicta semel ab iis exigatur, a quibus magnam saepe injuriam acceperant; et magno rursum morore et contumelia propter divinorum praeceptorum prævaricationem affecti saepenumero fuerant: quippe qui, nullo fere fructu, divina animaque salutaria documenta predictæ civitatis habitatoribus occinuerant. Aut ob id sanc, quod a confusa orbis terræ potentia, propter Deum ejusque verbum, quod B fideliter administrabant, trucidati, justam ultionem tandem aliquando videant. Constat namque sanctos prophetas a Judæis, apostolos autem a gentibus, quibus Evangelium præcepit prædicaverant, occisos fuisse. Gaudent autem sancti, dum impil et

CXVIII, 21-24. Et sustulit unus angelus fortis la-
pidem quasi molarem magnum, et misit in mare,
dicens: Hoc impetu mittetur Babylon cirtas illa
magna; et ultra tam non invenietur: et vox citha-
rædorum et musicorum, et tibia canentium et tuba,
non audietur in te amplius; et omnis artifex omnis
artis non invenietur in te amplius; et vox molæ non
audietur in te amplius; et lux lucerne non lucebit in
te amplius; et vox sponsi et sponsæ non audietur
posthac in te: quia mercatores tui erant principes
terræ; quia in beneficiis suis erraverunt omnes gen-
tes: et in ea songnis prophetarum et sanctorum
inventus est, et omnium qui intersecti sunt in
terra.

Quemadmodum molaris lapis magno impetu ad
maris fundum fertur, ita, inquit, Babylonis hujus
interitus usque adeo subitus, impetuosus et ab-o-
latus erit, ut ne vestigium quilem post se reliquum
faciat. Hoc enim per citharædorum et musicorum,
et reliquorum ejusmodi defectionem significatur.
Causam autem defectionis hujus non aliatio reddit,
quam quod gentes omnes musicæ suæ suavitatè,
sueque veneficiis et incantationibus seduxerit,
sanguinisque prophetarum et reliquorum sanctorum
receptaculum exstiterit. Per quæ omnia videri
querat, impiam illam Babylonem, quæ apud Persas
exstat, denotari : ut quæ multorum sanctorum
sanguinem diversis temporibus effuderit, et usque
ad præsentem diem effundere non desinit, magisque
et incantationibus et cæteris superstitionibus stu-
diose semper dedita fuerit. Et quidem optari possit

hanc eam ipsam esse, quæ superbiæ et insolentia
adversus Christum et servos ejus declaratae poenas,
de quibus dictum est, iurat. Verum huic opinioni
adversari videtur, quod plerique veteres Ecclesiæ
doctores hæc contra eam Babylonem prædicta tra-
dant, quæ apud Romanos existat; cum ob alia, tum
vero maxime, quod in quarta bestia, nempe in
Romano 85 imperio, visa sint decem cornua, e
quibus unum inde enatum, tria mox radicitus ever-
tit, cætera vero sibi subjugat. Tum rursum quod
Antichristus, ubi venerit, tanquam rex Romano-
rum in medium proditus sit, eo quidem colore
et prætextu quasi illorum imperium velit instau-
rare et confluere, necnon adversus hostes cum
illis conspirare; cum re ipsa tamen consummatam
illius eversionem et vastitatem molitus sit.
Eapropter, ut ante quoque dictum est, rectius per
regnum hoc accipitur orbis imperium, in unum
quasi corpus ex variis membris, quæ jam inde ab initio usque modo extiterunt, conflatum rerumque
potitum. Illoc enim illud est, quod revera apostolorum et prophetarum et martyrum sanguinem
effudit et non una aliqua singularis civitas. Qui igitur urbem hanc magnam hoc sensu interpretatus
fuerit, haud facile ille a scopo aut decoro aberraverit. Eterim ut unus chorus, et unus exercitus,
et una civitas dicitur, etiam si multitudo, quæ unumquodque istorum membrorum constituit, identidem
mutetur; ita unum etiam regnum dici potest, etiam si in multa loca et tempora distinguatur et discin-
datur.

CAPUT LVI.

*De sanctorum hymnis et laudibus, triplici Alle-
luia, quod propter subversam Babylonem cecine-
runt sancti.*

XIX, 1-4. Post hæc audivi quasi vocem tubarum
multarum in cælo dicentium, Alleluia, laus et gloria
et virtus Deo nostro est: quia vera et justa judicia
ejus, qui judicavit de meretrice magna, quæ corru-
pit terram in prostitutione sua; et vindicavit san-
guinem servorum suorum de manibus ejus. Et
iterum dixerunt, Alleluia: et fumus ejus ascendit
in sæcula sæculorum. Et ceciderunt virginis quatuor
seniores, et quatuor animatæ, et adorarerunt
Deum sedente super thronum, dicentes, Amen:
Alleluia.

Vox Alleluia, divinam laudem; vox autem Amen,
vere, aut fiat, significat: utraque [vero propter]
unam Deitatem in tribus personis, Patris nimirum,
et Filii, et Spiritus sancti, subsistentem trisariat,
cum ab angelicis virtutibus, tum ab hominibus
quoque angelicæ puritatis æmulis, ad Deum trans-
mittitur. Laudant autem illi Deum, quod servo-
rum suorum sanguinem de manu Babylonis vindi-
caverit, ejusdemque habilitores per temporarium
cruciatum beneficio afficerit, quippe qui jam ali-
quatenus puniti, moderatiorem in futuro sæculo
poenam daturi sunt, aeternam tamen; peccandi fa-
cilitate prorsus orbat. Quod autem accensæ civitatis
fumus in sæcula sæculorum ascendit, illud tormenta
ejus nunquam finem habitura, neque ullo unquam
tempore in oblivionem ventura, innuit.

A διασκάλων κατὰ τὴς παρὰ Ῥωμαίοις Βαβυλῶν; ταῦτα φάναι προφητεύειν: διὸ τὸ ἐν τῷ τετάρτῳ θρίψιον ἑωρᾶσθαι τὰ δέκα κέρατα, τουτέστιν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ· καὶ ἐξ αὐτῆς τὸ ἐν βιλαστάνον ἐκρι-
ζοῦν τὰ τρία, καὶ τὰ λοιπὰ ὑποτάττειν, καὶ ὡς βα-
σιλέα Ῥωμαίων ἐλεύσεσθαι προσχήματι μὲν τοῦ
θάλπειν καὶ συγκροτεῖν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν· τῇ δὲ
ἀληθεῖᾳ, τοῦ τὴν τελείαν αὐτῆς λύσιν ἐργάσασθαι.
Διὸ, ὡς εἴρηται, τὴν ὡς ἐνὶ σώματι ἀρχῆν μέχρι
τοῦ νῦν χρατήσαν βασιλείαν ταῦτην τις ἐκλα-
δῶν, τὴν ὡς ἀληθῶς ἀποστόλων καὶ προφητῶν καὶ
μαρτύρων ἐκχέασαν αἱματα, οὐκ ἀν διαμάρτυτο τοῦ
προσήκοντος· καὶ γὰρ ὅπερ εἰς χορὸς καὶ στρα-
τὸς καὶ μία πόλις λέγεται, καὶ ὑπαλλαγῶν οἱ ἀν-
τιληροῦντες τούτων ἐκαστον, οὗτω καὶ βασιλεία μία,
καὶ εἰς πολλοὺς χρόνους καὶ τόπους καταχερμα-
τίζεται.

ΚΕΦΑΛ. ΝΓ'.

*Περὶ τῆς τῶν ἀγίων ὁμιλίας καὶ τοῦ τριπλοῦ
ἀληθούσια, διερ έπι τῇ καθαιρέσσι Βαβυλῶ-
νος ἄρδουσιν [οἱ ἄγιοι].*

C

Καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα φωνῆς δχλον κόλλον
ἐπε τῷ οὐρανῷ λεγόντων· Ἀλληλούια· ἡ σωτη-
ρία καὶ ἡ δόξα, [καὶ ἡ τιμὴ] καὶ ἡ δύναμις [Κυ-
ριον τῷ Θεῷ ἡμῶν·] δι τοῦ ἀληθινοῦ καὶ δίκαιου αἱ
κρίσεις αὐτοῦ· δι τοῦ ἔχοντος τὴν πόρην τὴν μεγά-
λην, ἥτις διέφθειρε τὴν τῆν ἐν τῇ πορείᾳ αὐ-
τῆς· καὶ εξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐπε
τῆς χειρὸς αὐτῆς. Καὶ δευτερον εἰρήκασιν· Ἀλ-
ληλούια. Καὶ σταύρος [αὐτῆς] ἀράβατοι εἰς
τοὺς αἰώρας τῶν αἰώρων· καὶ τὰ τέσσαρα ἴωα, καὶ
προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ [τοῦ]
θρόνου, λέγοντες· Ἄμητο, ἀληθούσια.

Τὸ μὲν Ἀλληλούια, θεον αἶνον σημαίνει· τὸ
δὲ Ἀμήτο, ἀληθῶς, ἡ γέννησις· ἀπερ κοινῶς ἔχει
τῶν ἀγγειῶν δυνάμεων, ἐκ τε τῶν ἰσαγγέλων ἀν-
θρώπων, τῷ Θεῷ φτισιν ἀναπέμπεοθαι τρισσῶς; διὰ
τὴν τριπλότατον [τοῦ] Πατρὸς; [καὶ τοῦ] Υἱοῦ καὶ
ἄγιον Πνεύματος ἐνιαταν θεοτητα· ὅτι καὶ τὸ αἷμα
τῶν δούλων αὐτοῦ ἐπε [τῆς] χειρὸς Βαβυλῶνος εἰ-
είκησε, καὶ τοὺς αὐτῆς οἰκιτορας διὰ τῆς κολάσεως
εὑηργέτησεν, ἐκκοπὴν τῆς ἀμαρτίας; ἐργασάμενος.
Διὰ δὲ τοῦ εἰς αἰώρας αἰώρων τὸν σταύρον ἀρά-
βατοι τῆς πόλεως, δηλοῦται ἢ τὸ εἰς τὸ διηνεκτὶς
τῶν ἐπαλθουσῶν αὐτῇ κολάσεων ἀνεπιληστον· ἢ τὸ
μερικῶς αὐτὴν δοῦσαν δίκας, μετριωτέρας μὲν,
αἰωνίως δὲ ὅμως ἐν τῷ μέλλοντι κολασθῆσθαι.

Καὶ σωτὴρ ἐξ τοῦ θρόνου ἔστησε, λέγοντα· Αἱ
νεῖτε τὸν Θεόν τὴν μάρτυραν καὶ τεκνάν οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ
οἱ φοβούμενοι αὐτὸν, [καὶ] οἱ μηροὶ καὶ οἱ γε-
γανθαί.

**Θρόνος δὲ τοῦ Θεοῦ, τὰ Χερουσιμά καὶ τὰ Σερα-
φίμ· ἀφ' ὧν ὑμεῖν αὐτὸν ἐγκελεύονται, οὐχὶ οἱ με-
γάλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ μικροὶ ἐν κατορθώμασι,
καταλλήλως ἔκαστος τῆς οἰκείας δυνάμεως. Οἱ ματ-
ές, καὶ οἱ νῦν μικροὶ τῇ ἡλικίᾳ καὶ ἀτελεῖς παῖδες
[θυησκοντες], μεγάλοι ἀνιστάμενοι, τὸν μεγαλουργὸν
Θεὸν ὑμήσουσιν.**

Καὶ ἡκούσα φωνῆς δχλου κολλοῦ, καὶ ὡς φωνῆς ὑδάτωρ κολλῶ, καὶ ὡς φωνῆς βροτῶν λεχυνῶν, λεπούσης· Ἀλληλούια· ἐτι έδαστι μεν σετ [Κύριος] σ θεδί ημών σ καντορόδιτωρ· χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεν, καὶ δώσομεν τὴν δόξαν αὐτῷ· διτι ηλθετ σ τάρος τοῦ Ἀρτούρου.

Ἡ δὲ φωνὴ τοῦ ὅχλου καὶ τῶν πολλών ὑδάτων
καὶ τῶν βροτῶν δηλοῖ τὸ διαπρύσιον ἐν ὑμνο-
λογίᾳ, πασῶν τῶν ἀγγελικῶν καὶ οὐρανίων ἀναρι-
θμήτων οὐσῶν μυνάμεων (Δ; τινὲς τὰ ὄντα τὰ
ὑπεράρτω τῷν οὐρανῷ ἐνόησαν). μεθ' ὧν καὶ ἂπαν
τὸ τῶν δικαίων οὔστημά τε καὶ πλήρωμα δοξολογεῖ
τὸν κτίσαντα. Ἐβασίλευε δὲ ὁ [Κύριος Ἰησοῦς]
Χριστὸς, ὃν φυσικῶς ὡς δημιουργὸς ἐδέσποιε, τού-
των διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως βασιλεύτας, η κατὰ
γνωμικὴν οἰκείωσιν, η καὶ ἔχουσταν βασιλεῖ καὶ
κριτῆς πρέπουσαν. Γάμον δὲ Ἀρίστου τὴν τῆς Ἐκ-
κλησίας πρὸς Χριστὸν λέγει συνάφειαν · ης ἀρμο-
σταί οἱ θεοὶ γεγόνασιν ἀπόστολοι · δι' ὧν αὐτῇ ὁ
ἀρքανῶν ἰδεῖθη τοῦ Πνεύματος, ὡς ἀποληφθομένῃ
τότε τὴν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον εἰλικρινῆ [τού-
του] συνάφειαν.

ΚΕΦΑΛ. ΝΖ'.

*Περὶ τοῦ μυστικοῦ γάμου καὶ [τοῦ] δείπνου τοῦ
Ἀπρίου.*

*Καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἤτοι μαστὸς ἐστήρ· καὶ
ἔδοθεν αὐτῇ ἵρα κεριβάλληται βύσσοις οὐ καθαρές
καὶ λαμπρός. Τὸν γάρ βύσσοις τὰ δικαιώματα
τῶν ἀτίτων ἔστι. Καὶ λέγει μοι· [Γράφον·] Μα-
χάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον [τοῦ γάμου] τοῦ Ἀρτιου
κεκλημένοι· καὶ λέγει μοι· Οὗτοι οἱ λόγοι ἀλη-
θινοὶ εἰσὶ τοῦ Θεοῦ.*

Τὸ δύσσωτον τὴν Ἐκκλησίαν ἀνθεδόνισθαι, δῆλοι
τὸ λαμπρὸν ἐν ἀρεταῖς, καὶ ἐν οἵσει λεπτὸν, καὶ
ὑψηλὸν ἐν θεωρίᾳ, μαστὶ τούτοις γάρ τὰ θεῖα ἔξυφαί-
νονται δικαιώματα. Δεῖκνυτον δὲ Χριστοῦ, ἡ τῶν
σωζομένων ἐργή καὶ εὐφροσύνη ἑναρμόνιος· ἡς
μακάριοι οἱ τευχόμενοι, καὶ τῷ ἀγίῳ τῶν καθαρῶν
ψυχῶν Νυμφίῳ εἰς τὸν αἰώνιον νυμφῶνα, συνεισ-
ελευσόμενοι. Ἀψευδῆς γάρ ὁ ἐπαγγειλάμενος. Πολ-
λῶν δὲ δυτῶν τῶν τοῦ μέλλοντος αἰώνος ἀγαθῶν,
καὶ πᾶσαν ὑπερβαίνοντων διάνοιαν, πολυσωνύμωας
[καὶ] ἡ τούτων μετοχὴ προφέρεται· ποτὲ μὲν, ὡς
Βασιλεὺς οὐρανίος, διὰ τὸ Ἑνδοξὸν αὐτῆς καὶ τί-
μιον· ποτὲ δὲ, ὡς πατέρας τοῖς, διὰ τὴν ἀνέκλειπτον
τῶν ἀγαθῶν πανδαισίαν· ποτὲ δὲ, ὡς κολποῦ Ἀγρανόμ,

XIX. 5. *Et vox de throno exivit, dicens : Laudem dicite Deo nostro omnes servi ejus, et qui timelis eum, pusilli et magni.*

Thronus Dei sunt Cherubim et Seraphim; a quibus et magni et in virtutibus præclari, et facinoribus parvi, Deum laudare jubentur, unusquislibet tamen secundum propriæ virtutis modum et rationem. Existimo autem illos quoque, qui adhuc parvi et imperfecti, hoc est, in puerili vel infantili ætate etiamnum **86** constituti, vita nunc defunguntur, qui magna operatur, cum ceteris beatis lauda-

XIX. 6. Et audi vi vocem quasi tubæ magnæ, et
sicut vocem aquarum multarum, et sicut vocem lo-
nitrurorum magnorum, dicentium: Alleluia: quo-
niam regnabit Dominus Deus noster omnipotens.

Per tubæ multarumque aquarum et tonitruorum
vozem, omnium angelorum cœlestiumque virtutum
(quæ utique numerum omnem excedunt; adeo ut
non desint qui per aquas quæ super cœlos sunt,
cœlestes mentes designatas existimant) claritatem
et in divina laude concentum hoc loco insinuat:
una autem cum iis universus justorum cœtus et
sanctorum plenitudo Deum creatorem glorificat et
celebrat. Porro Deus et Dominus noster Jesus
Christus, ob id regnasse perhibetur hic: Nam qui-
bus ante dominabatur naturaliter, tanquam rerum
Opifex, horum post humanæ naturæ susceptionem
factus est rex quadam œconomica ratione et pro-
prietate; hoc est, secundum potestatem in Regem
et Judicem convenientem.

CAPUT LVII.

De mytilicis Agni nuptiis, ejusdemque Agni cœna.

XIX, 7-9. *Gaudemus et exultemus, et demus gloriā ei; quia venerant nuptiā Agni, et uxor ejus præparari se. Et datum est illi ut cooperari se byssino splendenti et candido. Byssinum enim justificatiōnes sunt sanctorum. Et dixit mihi, Scribe: Brati qui ad cœnam nuptiarum Agni vocati sunt. Et dixit mihi: Haec uera. Dei uera sunt.*

Et dicit mini. *Hæc verba Dei vera sunt.*
Per Agni nuptias Christi cum Ecclesia conjunctionem intellige, quas præ cæteris divini apostoli conciliarunt : hi enim sunt per quos Spiritus sancti pignus datum est Ecclesie ; quæ suo postea tempore plenum subitura est sponsi complexum , hoc est, facie ad faciem Deum visura est. Cæterum quod Ecclesiam, de qua hic sermo, *bysnum indutam* asserit, id virtutum illius splendorem notitiaeque subtilitatem, et contemplationis sublimitatem significat. Per hæc namque divinæ justificationes contexuntur. Christi autem *cœna* est lata eorum festivitas qui salvi sunt, ordinatissimaque et concinnissima eorumdem latititia et jucunditas. Qua proinde qui potentur, beati erunt ; necnon cum casto munda-

rum animarum spacio in eternum thalamum ingreduntur. Verax est enim mentiri que nescius qui promisit. At vero cum varia et magna futuri saeculi sint bona, quæ omniem mentem et cogitationem multis partibus superant, illorum usus et participatione variis multisque nominibus exprimitur. Quandoquidem propter incomparabilem gloriae splendorisque magnitudinem, beatorum merces aliquando regni cœlestis nomine designatur. Nonnquam vero, quod bonorum omnium copia, quæ nunquam deficiunt, affluat, et esculentorum spirituum omnium apparatu abundet, *Paradisus* vocatur; quandoque autem sinus Abrahæ appellatur; ea fortassis de causa, quod vita defuncti ibi sortiantur requiem. Interdum denique thalami et nuptiarum vocabulo insinuantur; idque, ut nobis videtur, non modo propter continuam latitiam et oblationem, verum etiam propter sinceram et inexplicabilem Dei ad servos suos conjunctionem; quæ tantum excedit corporum copulam, quantum lumen tenebras, et pretiosum unguentum cujusque cadaveris foetorem et graveolentiam.

87 XIX. 10. *Et cecidi ante pedes ejus, ut adorarem eum; et dicit mihi, Vide ne feceris: conservus tuus sum, et fratrum tuorum habentium testimonium Iesu. Deum adora: testimonium enim Jesu est spiritus prophetæ.*

Ne me adores, inquit divinus angelus; quasi ex me quæ futura sunt predixerim. Etonim confessio et testimonium Christi ejus ponderis sunt, ut propheticum spiritum largiantur. Quin alio quoque sensu exponi hæc possunt; nempe prophetiam ob id obtingere, quo Christi testificatio firmetur, silesque sanctorum attestatione corroboretur. Eapropter cave conservum adores: sed si adorare libet, eum adora, qui dominium in omnes obtinet. Atque hinc quoque humilem submissumque sanctorum angelorum sensum et mentem cognoscere licet. Clare namque ex hoc loco constat, divinam gloriam, ut effrontes lascivique dæmones solent, neutquam sibi arrogare; verum quidquid ejusmodi existit, id totum Domino deferre. Faxis Deus, ut nos quoque humilitatis exemplo invicem præludentes, divinum sermonem impleamus, qui ait: Discite a me, quia misericordia mea est et humilis corde; et invenietis requiem animabus vestris²¹; futurique saeculi quietem ac refrigerii locum adipiscamur; ubi omnis dolor, et tristitia, et gemitus ausfigit, omniumque latitium est habitatio, lumine vultus Christi Dei nostri mirifice illustrata. Illum decet omnis honor, et gloria, et adoratio, cum Patre, et vivifico Spiritu, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

CAPUT I.VIII. SERMO XX.

Ut Christum riederit Evangelista angelicarum rituum agminibus cinctum, alboque equo insidente.

XIX. 11, 12. *Et vidi celum apertum, et ecce equus albus; et qui sedebat super eum, vocabatur fidelis et verax: et cum justitia judicial et pugnat. Oculi autem ejus sunt flamma ignis, et in capite ejus diademata multa.*

.Quod celum apertum cernitur, hoc Judicis adventum præ foribus esse insinuat; quemadmodum

²¹ Matth. xi, 29.

A διὰ τὴν ἔκει τῶν κεκμηκτῶν ἀνάπτασιν· ποτὲ δὲ, ὡς τυμφῶν καὶ γάμιος· οὐ μόνον διὰ τὴν εὐφροσύνην τὴν διλητὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εἰλικρινή καὶ δέρητον τοῦ Θεοῦ πρᾶξ τοὺς αὐτοὺς δούλους συνάργειαν, τεσσάρων ὑπεραρρουσαν τὴν τῶν σωμάτων πρᾶξ διλῆτα κοινωνίαν, δισον φῶς σκότους καὶ μύρον δυσωδίας διέστηκε.

splendorisque magnitudinem, beatorum merces aliquando regni cœlestis nomine designatur. Nonnquam vero, quod bonorum omnium copia, quæ nunquam deficiunt, affluat, et esculentorum spirituum omnium apparatu abundet, *Paradisus* vocatur; quandoque autem sinus Abrahæ appellatur; ea fortassis de causa, quod vita defuncti ibi sortiantur requiem. Interdum denique thalami et nuptiarum vocabulo insinuantur; idque, ut nobis videtur, non modo propter continuam latitiam et oblationem, verum etiam propter sinceram et inexplicabilem Dei ad servos suos conjunctionem; quæ tantum excedit corporum copulam, quantum lumen tenebras, et pretiosum unguentum cujusque cadaveris foetorem et graveolentiam.

B *Kai ἐπεσορ ἐμπροσθεντῷ ποδῶντοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. Καὶ λέγει μοι· Ὁρα μή· σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῷ προσελφῶν σου [καὶ] τῷ ἐχόντεω τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦν. Τῷ Θεῷ προσκύνησον· η τῷ μαρτυρίᾳ Ἰησοῦν δοτει τὸ πρεβύτης προσησταῖς.*

C *Μή· σύνδουλός σου είμι. — Μή προσκύνει με· φησίν δὲ θεος διγελος, ώς τὰ μέλλοντα προλέγοντα· η γάρ εἰς Χριστὸν διμολογία ἥγουν μαρτυρία, αὗτη χορηγός ἐστι προφητικοῦ Πνεύματος. Καὶ ἔτερως δὲ νοητόν· δει διὰ τούτο η προφητεία, ήντα βεβαωθῇ η Χριστοῦ μαρτυρία, καὶ η πίστις ὑπὸ τῶν ἀγίων διαμαρτύρηται· διὸ μή [μοι] τῷ συνδούλῳ προσκύνει, ἀλλὰ τῷ πάντων τῷ χράτος ἔχοντι. Καὶ τούτου δὲ τὸ ταπεινὸν φρόνημα τῶν ἀγίων ἀγγέλων μανθάνομεν, πῶς οὐ σφετερίζονται τὴν θείαν δόξαν κατὰ τοὺς ἀλάστορας δαίμονες, ἀλλὰ ταύτην τῷ δεσπότῃ προσφέρουσι. Γένοιτο δὲ καὶ ήμᾶς· τῇ ταπεινοφροσύνῃ προσηγουμένους ἀλλήλων, τὸ Δεσποτικὸν πληροῦν λόγιον, τὸ φάσκον· Μάθετε δέ· έμοι, δει πρᾶδες είμι καὶ ταπεινὸς τῇ παρδίᾳ· καὶ εὐδοκίστετε διάπλανσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν, καὶ τυχεῖν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι [αἰώνι] ἀναπαύσεως, ἕνδε ἀπέδρα [πάσα δύνη] λύπη, καὶ στεναγμός· ἕνδε εὐφραίνομένων πάντων η καστικλα· καταυγαζόμενοι τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· φρέπει πᾶσα δοκολυγία, τιμή, καὶ προσκύνησις, ἄλλα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, [νῦν καὶ δει καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἄμην.]*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΟΓΟΣ Κ'.

Οὐας τὸν Χριστὸν ἐψιλοποιεῖ μετὰ διυτίμων ἀγγελικῶν διενηγγελιστης ἐθεδοσατο.

Kai εἶδος τὸν οὐρανὸν ἡγεμόνευτον· καὶ ίδον Ιπποκαὶ Λευκός· καὶ δικαθημένος δέπται αὐτῷ, πιστεῖς καὶ ἀληθινός· καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. Οἱ δὲ ὄφεις μοι ὑποτοῦ, φλόξει πυρός· καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδηματα πολλά.

Tὸν ἡγεμόνα τὸν οὐρανὸν δηλοῖ τὴν τοῦ ὄφαθέντος κριτοῦ παρουσίαν ἐλεύσεθαι· ὡς περ τὴν

ιντεῦθα παραπετασμάτων συναλλή, τῶν ἐπὶ γῆς δικαστῶν τὴν κατὰ τῶν ὑπευθύνων χρίσιν καὶ ἀπόφασιν δὲ λευκὸς Ιησος, τὴν τῶν ἀγίων φαιδρότητα τὴν μέλλουσαν· οἵς ἐποχούμενος, χρίνει τὰ ἔνη· τοῖς ὄφθαλμοῖς [αὐτοῦ τοῖς φλογεροῖς καὶ κυρίωις,] ἡγουν τῇ ἐποπτικῇ αὐτοῦ δυνάμει, ἀφορίζων φλόγα πυρός· δικαίος μὲν φωτιστική, ἀλλ' οὐ κυνιστική, ἀμαρτωλοῖς δὲ καυστική, δὲλ' ἀφώτιστον. Τὰ δὲ πολλὰ διαδήματα, [ἥ] τὴν κατὰ πάντων αὐτοῦ βασιλείαν τῶν [τε] ἐν οὐρανῷ καὶ γῇ ανίτεονται (τοταῦτα γάρ δσα καὶ τὰ ἐν ἀγγέλοις τάγματα, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς σκῆπτρα, καὶ τὰ ἐν ἀγίοις ἀνθρώποις συστήματα), ἡ τὴν ἐν πάσαις ταῖς περὶ ἡμᾶς οἰκονομίας κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν διὰ μακροθυμίας νίκην, ὡς φησιν δὲ Δαβὶδ· Καὶ νικήσεις δὲ τῷ κρίτεσθαι σε.

enim ille sortitur coronas quod angelorum sunt ordines; quod rursum in terris sunt sceptra sanctorumque hominum agmina. Aut hoc dicitur, quia nos ordinat, contra peccatores obtinet, juxta illud Prophetæ: *Et vices cum iudicaris*⁵⁸.

*Ἔχων δέρματα γεγραμμένα, καὶ δρόμοι γεγραμμένοι, διαδέσθαι, εἰ μὴ αὐτοῖς.

Τὸ δὲ ἀγγωτεύει τοῦ δέρματος, τὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ σημαίνει ἀκατάληπτον. Ταῖς γὰρ οἰκονομίαις ὁν πολυώνυμος, ὡς ἀμαρτία, ὡς ποιμήν, ὡς ἥλιος, ὡς γάως, ὡς ζωὴ, ὡς δικαιοσύνη, ὡς ἀγιασμός, ὡς ἀχολύτρωσις· καὶ ταῖς ἀποφάσεσσιν δομοίως, ὡς ἀφθαρτος, ὡς ἀδάντος, ὡς ἀδρατος, ὡς ἀνατλούστος, τῇ οὐτίᾳ [ἴστιν] ἀνώνυμος καὶ ἀνέφικτος· ἔκατη μόνῳ σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι γινωσκόμενος.

secundum essentiam et innominatus et inaccessus est; secundum substantiam suam perfecte cognitus est.

Καὶ περιθετημένος ἴματος βεβαμένοις αἱματι· καὶ καλεῖται τὸ δρόμοι αὐτοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

[Ἔγατος ἐνταῦθα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἡ παναγία σὰρξ αὐτοῦ καὶ ἀκριτος, ἡ βαφήσα τὸν τῷ ἔκστασίῳ πάθει, τῷ ἰδεῖν αὐτοῦ αἰματι.] Διὰ τούτου τὰ προεκτεθέντα πιεστοῦται. Πώς δὲ ἀκόνυμος καὶ πᾶσιν ἄγνωστος ἐνταῦθα Λόγος ὄντος εσται; Ἡ πρὸς ἐνδείξιν τῆς οὐκεῆς ὑποστάσεως καὶ τῆς ἀπαθούς της Πατρὸς γνωστῶν, καθάπερ καὶ δὲ ἡμέτερος; λόγος ἐκ τοῦ ἴματέρου νοῦ πρόδειν· ἡ τὸ πάντων τῶν ὄντων τοὺς λόγους ἐν ἔκατῳ φέρειν δὲ τὸ ἔξαγγελεὺς εἶνα: τῆς πατρικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμεως.

litter procedit. Aut ob id Verbum nominatur, quoī rerum rationes in se continet: aut ob illa certe quod paternā sapientiā et virtutis internūtūs et quasi interpres existat.

Καὶ στρατεύματα αὐτῷ ἱκολούθει τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπ' ἵπποις λευκοῖς, ἐθεομένοι βύστοις. Λιπυχόντες καὶ καθαρότες.

Τὸ δὲ ἀκολουθεῖται αὐτῷ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ τὰς οὐρανίας τάξεις; σημαίνει, τῷ λεπτῷ τῆς οὐσίας, καὶ τῷ τῶν νοημάτων ὑψηλῷ, καὶ τῷ λαμπρῷ τῶν ἀρετῶν κατηγορίᾳ, καὶ τῷ ἀδιάστατῷ τῆς ἀκριβοῦς πρὸς θεὸν ἐνώσεως.

Καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται φορεσία [δίστομος] δέξια, ἵνα ἐν αὐτῇ πατέῃ τὰ

A ἐρεις ποσιούς τοιναρινούντος, τορενος judices mortis sententiam contra reos tulisse significat. Albus porro equus instantem sanctorum gloriam et latitudinem denotat. Qui autem super illum ascendit, in omnibus dictis suis fidelem, et in omnibus rursum operibus suis veracem se esse denotat. Is autem est Jesus Christus Filius Dei; qui Nam meis igneōque oculis gentes iudicat: hoc est, sua provida cura suaque vi contemplativa, lueentem flamam ab igne ardenti secernens, justis quidem id tribuit, quod illustrandi virtute pollet; non illud etiam quod sua natura adurit atque excruciat, peccatoribus autem obscuriores adurentesque illius partes applicat. Carterum multa illa diademata, Christi Servatoris in omnes, sive illi sint in caelo, sive in terra, dominium et regnum insinuat. Tot Propheta: *Et vices cum iudicaris*⁵⁸.

B Habens nomen scriptum, quod nemo novit, nisi ipse.

88 Nominis Christi ignoratio essentiam illius incomprehensam esse denotat. Nam cum pro operum virtutumque suarum ratione, multorum sit nominum (appellatur namque bonus, et pastor, et sol, et lumen vel lux, et vita, et justitia, et sanctificatio, et redemptio: similiter etiam secundum ea quae de illo negantur, aut ab illo removentur: vocatur enim incorruptus, immortalis, inaspectabilis, immutabilis, aliisque id genus compluribus); altamen

C XIX, 15. Et vestitus erat ueste aspersa sanguine, et vocabatur nomen ejus Verbum Dni

Per vestimentum sanctissima et immaculata Christi caro hoc loco designatur: hec enim in morte sponteque suscepit passionem, sanguine illius tincta fuit. Aut hec (dixerit quispiam) quae paulo ante exposita sunt magis instruant quam confirmant: nam quomodo nullum nomen habet omnibusque ignotus est ille, qui hic Verbum nominatur? Verbi nomen hypostasi Filii tribuitur, ad designandum imparabilem ejus ex Patre generationem: siquidem nostrum quoque verbum ex mente nostra imparibiliter procedit. Aut ob id Verbum nominatur, quoī rerum rationes in se continet: aut ob illa certe quod paternā sapientiā et virtutis internūtūs et quasi interpres existat.

D XIX, 11. Et exercitus qui sunt in caelo, sequebantur illum in equis albis, uestiti byssino albo et mundo.

Per hæc cœlestium virtutum ordines denotantur; ut qui naturæ subtilitate et intelligentiæ sublimitate, et virtutum præterea splendore mire sint illustrati, et accurata indivisaque cum Deo unione admodum conspicui.

XIX, 15. Et ex ore ejus procedit gladius ex utraque parte acutus, ut in ipso percutiat gentes. Et

⁵⁸ Psal. L, 6.

ipse reges eas in virga ferrea; et ipse calcet torcular

A δέρη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐτὸν δέδωψ σι-
δηρῷ· καὶ αὐτὸς πάσῃ τὴν ἀγρότην οὐρου τοῦ
θυμοῦ καὶ τῆς δρτῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκρά-
τορος.

*Gladius hoc loco significat supplicium, quod se-
cundum justum Dei iudicium certumque ejusdem
mandatum, quod ex ore illius procedit, impiis et
peccatoribus infertur, juxta quod virga frangi flecti-
que nescia, ad multiplicitis malitiæ enervationem
regentur et non absque ingenti supplicio confrin-
gentur; cuius quidem virgæ exortes manebunt
sancti: quia non relinquet Dominus virgam pecca-
torum super sortem iustorum⁴⁴, ut Psalmista scri-
ptum reliquit. Torcular autem vini furoris solus
Dei Filius calcet; quia Pater non iudicat quemquam,
sed omne iudicium dedit Filio tanquam homini;
quod alioquin naturaliter tanquam Verbum jam
iude ab initio habebat.*

XIX, 16. *Et habet in vestimento et in semore suo
scriptum: Rex regum, et Dominus dominantium.*

Hoc nomen individualis divinæ incarnationis vinculum inuit; secundum quam, cum Deus alioqui esset, carne passus est; homo quo exsistens, *Rex regum et Dominus dominorum* appellatus est; eorum nimis qui animi passionibus dominantur, regnumque et principatum adversus peccatum, illius ope et auxilio sulti, adepti sunt, adeoque una cum illo in futuro sæculo regnaturi sunt.

CAPUT LIX.

89 *De Antichristo, ceterisque qui simul cum illo
in gehennam abjiciuntur.*

XIX, 17. *Et vidi unum angelum stantem in sole;
et clamavit voce magna, dicens omnibus avibus quae
volabant per medium caeli.*

Hunc unum e nobilioribus angelis extilisse arbitramur; qui propter pœnam juste peccatoribus irrogatam, peccatumque exterminatum, ceteris lætitiam festumque diem denuntiat. *Volucres autem
appellavit angelos, quod sublimes et inter cœlum
terramque volitent, seseque ad nostram instructio-
nem subiuste demittant; quorum cibos, ut et Christi
quoque, est divinæ voluntatis expletio. Per medium
autem cœlum feruntur, ut hominibus quoque, qui an-
gelicam vitam ducerent, redditum ad patriam demon-
strarent, lætitiamque, de qua dictum est, communem
eas ostendant; quorum tanquam sequestrium in-
tercessio sursum illos subvehere nata est, qui infra constituti sunt; per quos etiam sancti in occursum
Domini rapientur.*

XIX, 17, 18. *Venite, et congregamini ad cœnam
magni Dei, ut manducetis carnes regum, et carnes
tribunorum, et carnes fortium, et carnes equorum,
et sedentium in i pais, et carnes omnium liberorum et
servorum, et pusillorum et magnorum.*

Antecedens et quasi primaria Dei voluntas, quæ

⁴⁴ Psal. cxix, 3.

B δέ δρομοί [αντη] δηλοῦ τὴν ἐπαχθησομένην
τοὺς ἀσεβέτος καὶ ἀμαρτωλοῖς κόλασιν, κατὰ δίκαιον
χρήμα καὶ πρόσταγμα ἐκ τοῦ θείου στόματος ἐκφε-
ρόμενον· δι' οὗ τῇ ἀθραύστῳ τῶν ἀπεράντων κολά-
σιν, πρὸς ἀνενεργησαν τῆς πολυσχεδοῦς κακίας,
ποιμανθήσονται ράβδῳ· οὓς οἱ ἄγιοι μένουσιν ἀπε-
ρατοῖς· διτὶ οὐκ ἀγήσει Κύριος ἐπ' αὐτοὺς τὴν
ράβδον τῷ ἀμαρτωλῷ, κατὰ τὸ φαλμικὸν λόγιον.
Τὴν δὲ ἀγρότην οὐρου τοῦ θυμοῦ πατεῖ· διτὶ δ
Πατήρ [οὐ] κρίνει οὐδένα, ἀλλ' αὐτῷ τὴν κρίσιν ὡς
ἀνθρώπῳ δέδωκεν· ἣν φυσικῶς ὡς Γίδες ἀρχήσει
ἐκέκτητο.

*Kai ἔχει ἐπὶ τὸ ἴματον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν
αὐτοῦ [τὸ] δνομα γεγραμμένον, Βασιλεὺς βασι-
λέων, καὶ Κύριος κυρίων.*

Tὸ δὲ Βασιλεὺς βασιλέων δνομα δηλοῦ τὸ τῇ;
θείας ἐνανθρωπίσεως ἀτμητον· καθ' ἣν, θεὸς ὁν,
σαρκὶ πέπονθε· καὶ ἀνθρωπος ὑπάρχων, Βασιλεὺς
βασιλέων ἐστι, τῶν βασιλευσάντων κατὰ παῖδαν
καὶ Κύριος κυρίων, τῶν τὸ κῦρος καὶ τὸ κράτος;
κατὰ τῆς ἀμαρτίας συνεργίᾳ Χριστοῦ κτησαμένοι
καὶ συμβασιλευσάντων αὐτῷ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰώνι.]

C

ΚΕΦΑΛ. ΝΘ.

*Περὶ τοῦ Ἀντιχριστοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βα-
λομένων εἰς τὴν γέενναν.*

*Kai εἶδον [έτα] ἀγγελον ἐστῶτα ἐτὸν ἥλιφ·
καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, [λέγων] πᾶσι τοῖς
δρόσοις τοῖς πετομένοις ἐτὸν μεσονταρήματι.*

*Kai τούτον τὸν ἀγγέλον ἔνα τῶν ὑπερεχόντων εἶναι
νομίζομεν, τοὺς λοιποὺς ἀγγέλους εὑφροσύνην ἔγκε-
λευσμένον ἐπὶ τῇ τῶν ἀμαρτωλῶν κολάσει, καὶ τῇ
τῆς ἀμαρτίας ἐκλείψει. "Ορέα ἐτὸν ἀγγέλους,
διὰ τὸ ὑψηπέτες καὶ μετάρσιον, πρὸς ἡμετέραν
σαρῆνειαν, ὠνόμασεν. Οἵ Χριστομιμήτως τροφή
ἐστιν· ἡ τοῦ θείου θελήματος ἐκπλήρωσις. "Ἐν μεσ-
ονταρήματι δὲ, ἵνα καὶ τοῖς ἰσαγγέλοις ἀνθρώποις
D μεθεκτῇ ἡ ἀνοδος; καὶ ἡ προλεχθεῖσα εὑφροσύνη
γίνηται. "Ων ἡ μεσιτεῖα, ἀναγωγικὴ τῶν κάτω
καθέστηκε· δι' ὃν οἱ ἄγιοι εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου
ἀρπάζονται.*

*Δεῦτε, [συνάχθητε] εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέτρα τοῦ
Θεοῦ, ἵνα σάρκες σάρκας βασιλέων, καὶ σάρκας
χιλιαρχῶν, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἱπ-
πων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας
βλευθέρων [πάρτων τε] καὶ δούλων, καὶ μικρῶν
καὶ μεγάλων.*

Tὸ μὲν προηγούμενον τοῦ Θεοῦ θέλημα, δ καὶ εὔδο-

τις λέγεται, καὶ δεῖπνον αὐτῷ περιπόθητον, τὸ πάντας] ἀνθρώπους σωθῆναι[ἐστι] καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας; ἔθετο, καὶ ἐπιστρέψας καὶ ζῆν αὐτούς; Τὸ δὲ δεύτερον, τὸ κολασθῆναι τοὺς ἑαυτοῖς ἐπισπωμένους τὴν κόλασιν. Τὸ τοίνυν πατερικὸν θέλημα δὲ Χριστὸς βράστιν οἰκεῖται ἐκάλεσε. Τοῦτο τοίνυν ἐνταῦθα, δεῖπνον Θεοῦ δνομάζεται· τυγχανόντων [τῶν] ἀνθρώπων, ὃν ἐκαστος δι' ἔργων ἐπεθύμησεν ή βαστιλίας ή τιμωρίας. Διὰ δὲ τῆς βράσεως τῶν σαρκῶν σημαίνεται δὲ τῶν σαρκικῶν πάντων ἀφανισμός, καὶ ή τῶν ἀρχικῶν ἐπὶ γῆς ὄνομάτων ἔκλειψις. Ἱππων δὲ μέμνηται, οὐχ ὡς αὐτῶν ἀνατησομένων [ἢ κριθησομένων,] ἀλλὰ διὰ μὲν τούτων, ή τοὺς θηλυμανεῖς, ή τοὺς ὅποδεηκότες τῇ πονηρίᾳ, ή καὶ ἀμφότερος, διὰ δὲ τῶν ἐπιβατῶν αὐτῶν, τοὺς ἐν κακᾷ προσβούτας; αἰνιετόμενος. "Οὐ καὶ παρακατιῶν ἐσαφήνισεν εἶπον· Ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, μεγάλων καὶ μικρῶν· διὰ μὲν τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν μεγάλων, τοὺς μᾶλλον ἐξουσιαστικῶν ἀμαρτάνοντας· διὰ δὲ τῶν δούλων καὶ τῶν μικρῶν, τοὺς ἥττον πλημμελοῦντας, ή κατὰ γνώμην, ή καθ' ἡλικίαν, ή κατὰ ζεύνειαν.

Καὶ εἰδορ τὸ θηρίον, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγγένεα κοιῆσαι ποιειον μετὰ τοῦ καθημένου ἐξι τοῦ ἵππου, καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ.

Τοὺς δὲ τῷ διαβόλῳ συστρατευομένους [στρατεύματα] πληθυντικῶς ὄνομάσας, διὰ τὸ πολυσχιδές τῆς ἀμαρτίας καὶ διηρημένον καὶ πολύγνωμον· καὶ πέρι ἐλάχιστον μέρος τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων καὶ τῶν Ισαγγέλων ἀνθρώπων ὑπάρχοντας, τοὺς τῷ Χριστῷ ἐπομένους, ἐνικώς στράτευμα προστηγόρευσε, διὰ τὸ τῆς γνωμῆς ἀνιάτον θέλημα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν Λόγον εὑρεστήτια.

Καὶ ἐκιδόθη τὸ θηρίον, καὶ μετ' αὐτοῦ δὲ φευδοπροφήτης, δὲ κοιῆσαι τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐτοὺς ἐπιλάρησε τοὺς λαβότας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. Εἰ καὶ τῷ Σωτῆρι Χριστῷ οὗτοι σὺν τοῖς πειθαρχίσασιν αὐτοῖς βασιλεῦσι καὶ δρκουσιν ἀντετάξαντο· ἀλλ' ἀμφότεροι ἡττηθέντες, δὲ τε Ἀντίχριστος καὶ δὲ φευδοπροφήτης, δὲ σημεῖοις καὶ τέρασι ποιήσας τὸν ἀπατεώνα εὐπαράδεκτον, ὑπὸ τῆς θείας δργῆς καταλαμβάνονται.

Ζῶντες βλέψονται οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός, τὴν καιομένην δὲ [τῷ] θειῷ.

Εἰκὼς μὲν οὖν, ὡς οὗτοι τὸν κοινὸν οὐκ ἀποθνήσκουσι θάνατον, ἀλλ' ἐν φιτῇ δρφαλμῷ ἀπεκθνακτίζομενοι, τῷ δευτέρῳ θανάτῳ τῇ λίμνῃ τοῦ πυρός καταδικάζονται· ὡς φησιν δὲ Ἀπόστολος· περὶ ἑτέρων οὐδὲ κοιμηθησομένων μὲν, μεταλλαγησομένων δὲ ἐν ἀτόμῳ [ἐν] φιτῇ δρφαλμῷ. Καὶ οὗτοι μὲν [εἰκός] εἰς κρίσιν ἐλεύσονται· οἱ δὲ παρόντες [δύο], ὡς δυσσεζεῖς καὶ ἀντίθεσι, οὐκ εἰς κρίσιν, ἀλλ' εἰς κατά-

A et voluntas placiti appellatur; et cœna quam desiderat vel maxime, est ut omnes homines salvi sunt, et ad veritatis agnitionem veniant, conversique ad Deum aeternum vivant. Secundaria autem et quasi consequens est, velle eos punire, qui supplicii causam siliipsis ultro asciverunt. Igitur paternam voluntatem Christus cibum suum vocat; eamdem autem hoc loco cœna nomine designat. Mortalium porro unusquislibet id consequitur, quod per opera expetere visus est, regnum nimisrum aut supplicium aeternum. Cæterum per escam carnium carnalium onus interitus indicatur, nominumque principatum in terra obtinentium defectio. Meminit autem eorum, non quod ipsi olim sint exsusci-tandi aut judicandi; sed quoniam per illos denon-tantur homines instar petulantium equorum salaces; aut nequitia sane non ita insignes, aut utrique si-mul. Per ascensores autem illorum illi adumbran-tur, qui præminentis malitiæ extiterunt. Id quod hoc ipso quoque innuit, dum mox addit: liberorum et servorum, magnorum et parvorum. Per magnos enim et liberos illos insinuat qui majori peccato et contemptu peccaverunt: per servos autem et parvos, qui minori, vel propter zelatum, aut propter infirmitatem, vel etiam propter animi iudicium.

XIX. 19. Et vidi bestiam et reges terræ, et exercitus eorum congregatos ad faciendum prælium cum illo qui sedebat in equo, et cum exercitu ejus.

C Qui sub diabolo stipendia faciunt, illos multitudinis numero effert propter diversas peccati formas, multiplicemque peccantium sententiam et voluntatem; cum lamen angelicarum virtutum, hominumque angelorum puritatem simulantium, minimepartem exæquent. **90** At eos qui Christum sequi-sunt, singulari numero exercitum vocat, propter singularem voluntatum consensionem, sententiasque Dei Verbo gratae conjunctionem.

XIX. 20. Et apprehensa est bestia, et cum ea pseudopropheta, qui fecit signa coram ipsa; per quæ seduxit eos qui acceperunt characterem bestiæ, et qui adorarerunt imaginem ejus.

D Eisi isti duo cum regibus et principibus qui ipsis obsequuntur, Christo Servatori obstant, acieisque contra illum dirigant; ambo tamen, nempe pseudochristus et pseudopropheta, qui per signa et portenta impostori Antichristo viam, ut reciperetur, muniverant, superati, a divina ira comprehenduntur.

Vibi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardantis sulphure.

Forsitan bi duo communem mortem non oppotent; verum in momento ictuve oculi extincti, morteque secunda condemnati, ad ardantis ignis lacum abri-pientur; quemadmodum Apostolus de quibusdam loquitur, qui non sunt dormituri, sed temporis quasi puncto et oculi nictu immutandi. Interim hū ad judicium venturi sunt; duo vero præsentes, tanquam impii Deoque rebelles, non in judicium exsur-

gent, sed in condemnationem. Quod si cui ob id aliud videatur, quod Apostolus Antichristum divini spiritu perimendum asserat, nonnullique ex doctoribus tradant, quosdam, post Antichristum e medio sublatum, superstites a Daniele beatos praedicari: respondemus, hosce in corpore immortaliter incorrupto viventes, post eversam encrvataaque ipsorum a Christo potestatem, in gehennæ ignem abjectum iri; que quidem gehenna illis et mors et interemptio erit, divino Christi mandato perfecta.

XIX. 21. *Et cœteri occisi sunt in gladio sedentibus super equum, qui procedit de ore ipsius: et omnes aves saturatae sunt de carnibus eorum.*

Duae sunt mortes: altera, qua consistit in separatione animæ a corpore; altera, qua constat certa condemnatione et in ignem æternum ablegatione. Si illos igitur species qui militarunt Antichristo, dubium nullum est priorem, hec est carnis mortem, Dei gladio ejusdemque mandato illatum præcedere. Quod si illud non placet, ad illos ipsos quoque pertinere statuas, quod de secunda morte, qua mittit in æternum gehennæ supplicium, hic dicitur, Erunt enim socii illorum a quibus decepti fuerant. Quod autem aves omnes illorum carnibus saturantur, Hunc accipimus secundum eum sensum quem ante reddidimus. Adhuc, ut Deus quosdam per Isaiam increpans, ait: *Fucti estis mihi in satrūtatem*¹⁷; ita quævis carnalis motio sanctis est mortalia, eorumdemque palatio fastidiosa.

CAPUT LX.

¶ I. *Ut Satanás post Christum crucifixum usque ad seculi finem sit ligatus; et de mille annis.*

XX. 1-3. *Et ridi angelum descendenter de cælo, habentem clavem abyssi, et catenam magnam manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus et Satanás: et ligavit eum per annos mille, et misit eum in abyssum, et clausit, et signavit super illum, ut non seducat amplius gentes, donec evanescerent mille anni; et post hoc oportet illum solvi modico tempore.*

Exponit hoc loco diaboli dejectionem, qua Dominice passionis vi facta est. Per hanc enim illius ipso fortior, nempe Christus Deus et Dominus noster, illum, qui potens alioqui habebatur, ligavit, nosque spolia illius de manibus ejus eripuit, illo ad abyssum condemnato et amandato. Atque hoc ex eo planum fit, quod daemones quidam deprecatis sunt illum, ne se in abyssum amandaret. Quod autem vires illius sint ligatae, id testatum nobis faciunt idololatriæ interitus et abolitio, et templorum idololatricorum demolitio, sacrificiorum quæ aris imponi solita erant, defectio, et divinæ tandem voluntatis passim per terrarum orbem cognitio atque explatio. Quin magnus quoque Justinus existimat, in primo demum Christi adventu dia-

¹⁷ Isa. LV. 2.

κρισιν. El δέ τισιν οὐ τοῦτο δογμή, διὸ τὸ φῆσαι τὸν Ἀπόστολον ἀναφείθει τὸν Ἀντιχριστὸν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ προστάγματος, καὶ τινα τῶν διάταξάλων εἰπεῖν, εὐρίσκεσθαι ἐνίους ζῶντας μετὰ τὴν τοῦ Ἀντιχριστού ἀναίρεσιν, τοὺς ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ μαχαριζομένους ἐροῦμεν ζῶντας· τοὺς δέ δύο ἐν ἀριθμῷ σώματι μετὰ τὴν καταργηθείσαν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δυναστείαν, τῷ πυρὶ τῆς γεέννης παραβίδοσθαι· ήτις αὐτοῖς ἔσται θάνατος καὶ ἀναίρεσις, τῷ θείῳ τοῦ Χριστοῦ προστάγματι.

Kai oἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ἡρμφαὶ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἱκανοῦ, τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ πάττα τὰ δραγα ἔχορεδοτησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

Διὸ θανάτων δυνατῶν, τοῦ μὲν πρώτου, τοῦ χωρισμοῦ φυλῆς καὶ σώματος· τοῦ δὲ δευτέρου, τῇ εἰς γέννην ἐκπομπῇ, εἰ μὲν [οὖν] ἐπὶ τῶν σὺν τῷ Ἀντιχριστῷ, λόγον ἔχου τὸν πρότερον διὰ σαρκὸς προτργήσασθαι θάνατον τῇ τοῦ Θεοῦ ἡρμφαὶ, δηλαδὴ τῷ αὐτοῦ προστάγματι· εἰ δὲ οὐτος ἀκόλουθησα τὸν δεύτερον, [καὶ] εἰ δὲ οὐχ οὐτος ἀκόλουθησα τὸν δεύτερον, τῷ διατάξει τοῦ θανάτου, τῆς εἰκόνος κολασσῶν. Τὸ δὲ χορτασθῆναι τὰ δραγα [ταῦ] τῶν σαρκῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ προσπόδοθὲν, καὶ νῦν ἐξελάδομεν. Πρὸς τούτῳ δὲ, διτι, καθὼς φησὶ τις διὰ [τοῦ] Ἡσαΐου δ Θεός, [διτι] Ἐγενήθητε μοι εἰς πλησμοτήριον· οὐτω καὶ τοις ἀγίοις προσκορής καὶ παχθῆς καὶ βδελυκτῆ τὴν σαρκικὴν οὐνησις πάσα.

C

ΚΕΦΑΛ. Ξ.

Οκας δ Σατανᾶς ὁδόθη ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ σταυρώσεως μέχρι [καιροῦ] τῆς συντελεῖας· καὶ περὶ τῶν χιλιων ἑταῖρων.

Kai εἰδος ἄγρελον ἐπ τοῦ οὐρανοῦ καταβαῖνοντα, ἔχοντα τὴν κλεῖδα τῆς άβύσσου, καὶ ἀλυσιρ μεγάλην ἐπὶ τὴν κεῖρα αὐτοῦ· καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν δριψ τὸν ἀρχαῖον· δις δέστι διάδολος καὶ Σατανᾶς, [δι πλανῶν τὴν οἰκουμένην δλητ·] καὶ ἐδησερ αὐτὸν χιλια εἴκη· καὶ ἐβαλερ αὐτὸν εἰς τὴν ἀδυσσον· καὶ ἐκλεισε καὶ ἐσφράτησε ἐπάριστα αὐτοῦ, ἵρα μὴ πλανῶ εἴκη· καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον

Ἐνταῦθα τὴν ἐν τῷ Δεσποτικῷ πάθει γεγενημένην τοῦ διαβόλου διηγεῖται καθαίρεσιν· ἐν δὲ τὸν δοκοῦντα εἶναι ισχυρὸν, δι ισχυρότερος αὐτοῦ Χριστὸς δι Θεὸς ἡμῶν ἥστας, ἡμᾶς τὰ σκύλα αὐτοῦ, ἐκ τῶν χιλιῶν αὐτοῦ ἐλυτρώσκοτο, καταδικάσας αὐτὸν [εἰκονιθῆνα·] εἰς τὴν ἀδυσσον. Τούτο δὲ δείκνυται ἐκ τῶν διαμόνων τῶν παρακαλούντων αὐτὸν μὴ πεμφθῆναι εἰς τὴν ἀδυσσον. Καὶ διτι δέδεται, τεκμήριον [καὶ] δι τῆς εἰδωλολατρίας ἀγνοισμός, καὶ τῶν εἰδωλικῶν ναῶν ἢ καθαίρεσις, καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν λύθρων ἢ ἐκλεψίς, καὶ ἢ παγκόσμιος τοῦ θεοῦ θελήματος; [εἰκόνη· τε καὶ] ἐπίγνωσις. Καὶ δι μῆγας δὲ ἰουστίης φησιν ἐν τῇ [τοῦ] Χριστοῦ παρουσίᾳ πρώτως γνῶνται τὸν διάβολον διτι καταδεῖξεται εἰς τὴν ἀδυσσον, καὶ εἰς τὴν τοῦ πυρὸς

γέννων. Δυνατὸν τοῖνυν, ὃς οἶμαι, διὰ τῶν προ-
λεχθέντων, καὶ τὴν ἐκ τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοῦ διαβόλου
νεῖσθαι ἀπόφασιν. "Ἄγγελος δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀποφά-
σαι διαχονοῦντα φησιν, ἵνα δεῖξῃ [καὶ] τῶν λειτουργι-
κῶν δυνάμεων τοῦτον ἡτονα κατὰ δύναμιν, καὶ
μάτην κατὰ τῆς τῶν πάντων [χρατούσης] ἀρχῆς
θραυσοῦμενον." Αἰνιστεὶς δὲ, πρὸς ἡμετέραν σφῆνεαν,
ἐνώμαστε τὴν καθεκτικήν αὐτοῦ τῆς πονηρίας ἐνέρ-
γειαν. Χίλια δὲ ἔτη οὐ πάντως; τὰ τοιαῦτά τῷ
ἀριθμῷ νοεῖν εὐλογον· οὐδὲ γάρ περιῶν φησιν ὁ Δαυΐδ,
Λόγου οὖν ἑτερεύλατο εἰς χιλίας τετελέσις, δεκάκις
ἴκαντὸν ταύτας ἀριθμήσαις δυνάμεθα, ἀλλὰ τὰς πολ-
λὰς [τῷ πλήθει]. Οὗτως τοῖνυν κάνταυθα, ή τῶν πολ-
λῶν, ή τοῦ τελείου σημαντικὸν εἶναι τὸν τῶν χιλίων
ἀριθμὸν εἰκάζομεν. Ποιὲλά μὲν γάρ ταῦτα, πρὸς τὸ
κτηρυχθῆναι πανταχοῦ ἐν διψῃ τῷ κόσμῳ τὸ Εὐαγ-
γέλιον, καὶ φίλωθῆναι ἐν αὐτῷ τὰ τῆς εὐσεβείας
σκέρματα· τελείου δὲ σημαντικά, δις ἐν αὐτοῖς τῆς
παιδικῆς ἐννόμου πολιτείας ἀπολλαγέντες, εἰς δινδρά
τίκειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ
Χριστοῦ κεκλήμεθα. Χίλια ἔτη τοῖνυν [καὶ] ὁ ἀπὸ
τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσως χρόνος μέχρι τῆς
τοῦ Ἀντιχρίστου ἐλεύσεως. Είτε τοῖνυν, ὡς δέκατην
μεγάλην, είτε δεκάκις ἑκατὸν δώς τὰ ριθέντα χιλια ἔτη,
ὅς τις νενδρύισται, είτε καὶ τούτων ἀπόδεστα, τῷ
Θεῷ μόνῳ Ἑγκυωσται, τῷ εἰδότι μέχρι τίνος ἡμέν τοῦ
τοῦ Ἀντιχρίστου ἐλεύσεως, καὶ τὸν τρυγίαν τῆς αὐ-
τοῦ ιονόλου κακίας ἐν ἀνθρώποις ἐκχέων· δέ τε εἰδὼς;
τὸ τῆς ἔκπτωτού καλάσσεως ἀπαράβατον. Οὐ τῶν Ἕρων
ἥμας ὁ πτυχελήμων Θεός λυτρούμενος, τῇς ἡτοιμα-
σμένης αὐτῷ [τε] καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ῥύσατο
καλάσσεως· ἀναδεῖξαι τε μετόχους τῶν αἰώνων ἄγα-
θῶν τῶν εὐτερεπισμένων τοῖς ἀντικαταστάσιν αὐτῷ
μέχρις ἐκχύσεως αἴματος· δις ἀυτῷ πρέπει ὁ περὶ
τοὺς [ἐπί] αὐτῷ πεποθέτας ἐλεός, καὶ ἡ παρὰ πα-
σῶν τῶν [ἀγγελικῶν] ἀγίων δυνάμεων [καὶ τῶν ἐπὶ^c
τῆς ἀνθρώπων] εὐχαριστία, καὶ [τι] προσκύνησις,
ἄμφι [τῷ] Πατρὶ καὶ [τῷ] ζωοποιῷ Ιησούματι, νῦν καὶ
ἕτερον, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ. ΛΑ'. ΛΟΓΟΣ ΚΑ'.
Περὶ τῶν ἡτοιμασμένων θρόνων τοῖς φυλάκεσι
τίνη Χριστοῦ δύολογοίν ἀρεξάρητον.

Καὶ εἶδος θρόνους· καὶ ἔκάθισαν ἐπὶ αὐτῶν·
καὶ κρίμας ἐξέθη ἀντοῖς καὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν πε-
ζελεκτορέων διὰ τὴν μαρτυρίαν [τοῦ] Ἰησοῦ
καὶ [διὰ] τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ· καὶ οἰτιρεῖς οὐ προ-
εκύρησαν τῷ θηρίῳ, οὐτε τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· καὶ
οὐκ εἰσέβαστον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέσωπον η̄ ἐπὶ
τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔκησαν, καὶ ἔβασιλευσαν
μετά [τοῦ] Χριστοῦ χιλια ἔτη.

"Psal. civ. 8.

A bolum cognovisse, se in abyssum ignisque gehennam
condemnatū esse. Per prædicta igitur, Christi
contra diabolū sententiam intelligi posse autūmo.
Angelū autem ejusmodi sententiæ ministrum
asserit; ut hinc palam sit, diabolū ne ministeri-
alium quidem virtutum potentiam æquare, nēdum
Dei; adeoque frusta ac stulte plane contra omni-
um principatum insolescero. Per catenū porro
nostro sensui sese accommodans, virtutem nequiti-
am illius coercentem designat. Mille autem annos
non omnino præcise, quasi tot tantum numero
decursum sint, intelligere convenit. Neque enim
cum David ait, Verbi, quid præcepit in mille genera-
tiones ⁸⁸, decies centenas presse accipere debe-
mus; sed, numero multas. Ad eundem itaque
modum per numerum millenarium, aut nullum,
aut certe perfectum hoc loco significatum putamus;
siquidem multis opus fuit annis ad prædicandum
ubique in universo terrarum orbe Evangelium, et
ad radicandum in ipso pietatis veræque religionis
semen. Sunt tamen quoque anni perfectionis indi-
ces; quoniam in illis a puerili illo legis usu et
consuetudine liberati, in virum perfectum mensu-
ramque ætatis et plenitudinis Christi vocati sumus.
Mille igitur anni, ut credibile sit, complectuntur
totum illud tempus, quod interfluit inter Christi
incarnationem et Antichristi adventum. Utrum
ergo anni illi accipi debeant, ut modo exposuimus,
an vero inter decies centenos absolute coiceri,
an denique, ut quibusdam placuit, inter angustius
spatium concludi, id soli Deo cognitum opinor:
hic unus enim novit quoisque illius patientia
vitæque hujus usura nobis commoda et utilis fu-
tura sit. 92 Ast vero post spatium illud temporis
elapsum, statim Antichristus universum orbem
conturbabit, auctoris omnis mali Belialis virtutem
in se continens, virulentæque illius malitiae fæces
hominibus infundens; haud ignarus, supplicii sibi
parati vim inevitabilem esse. A cuius operibus
clementissimus Deus nos liberet; idemque a para-
tis ipsi et angelis ejus cruciatibus nos eripiat, atque
æternorum honorum participes declaret, quæ pa-
rata sunt illis qui usque ad sanguinis effusionem illi
resistent: quia ipsum decet misericordia erga
illos qui spem suam in eum rejectam habent; et ab omnibus angelicis virtutibus et sanctis homini-
bus gratiarum actio, et adoratio; una cum Patre, et vivifico Spiritu, nunc et semper, et in sæcula
sæculorum. Amen.

D CAPUT LXI. SERMO XXI.
De sedibus quæ illis sunt paratae qui Christi confe-
ssionem illibatam conservarunt.

XX. 4. Et vidi sedes; et sederant super eas, et
judicium datum est illis; et animas decollatorum
propter testimonium Jesu, et propter verbum Dei;
et qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem
ejus; nec acciperunt characterem ejus in frontibus.
aut in manibus suis, et rixerunt, et regnaverunt
cum Christo mille annos.

*Hic, magistralis cathedræ datæ fuerunt sanctis A apostolis, per quos gentes fidei lumen acceperunt: ibi autem, neinpe in futuro sæculo, juxta divinam promissionem, aliaæ illis assignabuntur sedes, in eorum judicium et condemnationem qui evangelicam prædicationem repudiaverunt. Ibi, canit David, ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israel⁵⁹. Et postea, Quoniam illic sederunt sedes in iudicio⁶⁰. Quin reliquæ quoque sanctis martyribus, qui pro Christo mortem perpessi sunt, neque mysticæ bestiæ, qui diabolus est, characterem, hoc est imaginem apostasiæ illius, suscepérunt, iudicandi potestas data est; per quam dæmones, ut ob oculos videmus, judicare non desinunt, usque ad præsentis sæculi consummationem cum Christo glorificati; a piis rursum regibus fidelibusque principibus adorati; et divina denique virtute contra omnem corporum morbum, fraudemque et vim dæmonum conspicue donati. Cæterum quod diabolus et Antichristus et pseudopropheta communiment non modo operibus, verum etiam nominibus, illud ex eo manifestum est, quod unusquislibet horum appelletur *bestia*, similique habitu ornatus cernatur. Nam et *draco* sive *Satanas*, septem capita et decem cornua, cum tot diadematis deferre visitur; et *bestia*, quæ *ex mari* ascendit, nimirum Antichristus, simili schemeate vestitus in medium prodire conspicitur: et pseudopropheta tandem eamdeni cum utroque mentem et vim ad seducendum et perdendum afferre deprehenditur. Ab horum autem consortio et fraude qui se exemerunt et vindicarunt, cum Christo juxta modum paulo ante expositum, usque ad secundum illius adventum regnabunt; post illum autem, divinis promissionibus abundantius potentur.*

CAPUT LXII.

93 *Quæ sit prima resurrectio, quæ item mors secunda.*

XX, 5, 6. Cæteri vero mortuorum non vixerunt, donec consummarentur mille anni. Hæc est resurrectio prima. Beatus et sanctus, qui habet partem in resurrectione prima. In his mors secunda non habet potestam; sed erunt sacerdotes Dei et Christi, et regnabunt cum illo mille annis.

*Ex divinis litteris duas extare ritas, et duas itidem mortes didicimus. Prima vita est illa, quæ post præceptum ab Adamo violatum reliqua fuit, carnalis utique et temporaria. Altera æterna est, quæ post divinorum præceptorum observationem, sanctis in altero sæculo promittitur. Mors similiter duplex est: una, carnalis et temporaria: altera, semiperna, quæ in peccatorum vindictam per gehennam ignis, aliaque id genus tormenta apud inferos post hanc vitam infertur. Hinc jam mortuorum discrimen colligitur. Alii enim sunt vivendi, ad quos illud Isaïæ spectat: *Qui autem mortui sunt, vitam non videant*⁶¹. Eiusmodi sunt qui per foeda opera cadaverum fetorem præ se*

Kai ἡδη μὲν τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις διδασκαλεῖσθαι θρόνοι δίδονται, δι' ὧν τὰ ἔθνη πεφωταγώγησαι· δοθῆσονται δὲ κατὰ τὴν θελαν ὑπόσχεσιν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι [αἰώνι] εἰς κατάκρισιν τοῖς ἀπωταμένοις τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, καθὼς φησιν δὲ Δαυὶδ· Ἐκεὶ γὰρ ἀρέβησαν αἱ φυλαὶ, φυλαὶ Κυρίου, μαρτύριον τῷ Ἰσραὴλ. Καὶ ἔχεις· Ὁτι ἐκεῖ ἐκάθισται θρόνοι εἰς χρῖσιν. Καὶ τοῖς λοιποῖς δὲ ἀγίοις μάρτυσι, τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ παθοῦσι, καὶ μὴ δεξαμένοις τὸ τοῦ νοητοῦ θηρίου τοῦ διαβόλου χάραγμα, δηλαδὴ τὴν εἰκόνα τῆς αὐτοῦ ἀπωτασίας, ἑδόθη χρίσις· τουτέστιν ἔχουσία τοῦ χρίνειν· δι' οὐδὲ δαίμονας μέχρι τοῦ νῦν, ὡς ὁρῶμεν, χρίνουσι, συνδοξαζόμενοι τῷ Χριστῷ μέχρι [τῆς] συντελείας τοῦ παρόντος αἰώνος, ὅπερ βασιλέων εὐσεβῶν καὶ ἀρχόντων πιστῶν προσκυνούμενοι· καὶ κατὰ πάστις σωματικῆς νόσου καὶ δαιμονικῆς ἐνεργείας τὴν θεισδοτον δύναμιν ἐπιδιεκύμενοι. Ὅτι δὲ κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις δὲ διάδολος; [καὶ] ὁ Ἀντίχριστος, καὶ διευδοποροφήτης, ὃστε ταῖς πράξειν, οὕτω καὶ τοῖς δυνάμαισι, δῆλον ἐξ ὧν θηρίοις ἔκαστος τούτων προταγρεύεται, καὶ ἐκ τοῦ τὸν δράκοντα δὲ, δηλαδὴ τὸν Σατανᾶν, ἐπτὰ κεφαλὰς καὶ δέκα κέρατα σὺν τοτούτοις διαδήμασι πεφγέναις ἐπιφερόμενον. Καὶ τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνον θηρίον, δηλαδὴ τὸν Ἀντίχριστον, τῷ δμοὶρ φανῆναι σχήματι, τὴν αὐτὴν προσμαρτυρεῖ [τούτοις] βουλήν τε καὶ ἐνέργειαν πρὸς τὴν τῶν ἀπατωμένων ἀπώλειαν. Ήτοι οἱ ἐλευθεριάζοντες, τῷ Χριστῷ κατὰ τὸν προλεχθέντα τρόπον μέχρι τῆς διεντέρας αὐτοῦ παρουσίας συμβασιλεύουσι, μετὰ ταύτην περισσοτέρας τῶν θελων ἐπαγγελιῶν ἀπολαύσοντες.

Tοῖς ἐστιν η πρώτη ἀράστασις, καὶ τοῖς δεύτερος θάρατος.

Kai οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ εἶναι δῆμοι τελεσθῆ τὰ χίλια ἑτη. Αὐτη η ἀράστασις η πρώτη· [καὶ] μακάριος καὶ ἀγιος δὲ ἔχων μέρος ἐν τῇ δραστείᾳ τῇ πρώτῃ. Ἐπὶ τούτων δεύτερος θάρατος οὐκ εἶναι θεούσι· ἀλλ' ἐσονται λεπίς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσονται μετ' αὐτοῦ χίλια ἑτη.

Δύο ζωὰς καὶ δύο νεκρώσεις, ήγουν θανάτους, ἐκ τῆς θελας Γραφῆς διδασκόμεθα. Ἐστιν τοινυν η μὲν πρώτη ζωὴ, η μετὰ τὴν τῆς ἐντολῆς παρθέσαν, πρόσκαιρος καὶ σαρκίκη· η δὲ μετὰ τὴν τῶν θειων τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν τήρησιν ἐπηγγελμένη τοῖς ἀγίοις ζωὴ αἰώνιος. Καὶ θάρατος δὲ ὡσεύτως δύο· δὲ μὲν τῆς σαρκὸς, πρόσκαιρος· δὲ δι' ἀμερτημάτων ἔκτιστον ἐπαγγόμενος ἐν τῷ μέλλοντι, αἰώνιος, διπλὸς θάτος η τοῦ πυρὸς γένενα. Καὶ νεκρῶν δὲ διαφορὸν γινώσκομεν. Οἱ μὲν γάρ φευκτοὶ (περὶ ὧν φτ. τὸν Ἡσαΐας· Οἱ δὲ νεκροὶ ζωὴν οὐ μὴ ζῶστε· δηλαδὴ οἱ ταῖς πράξεις τὴν διωσθίαν καὶ τὴν νέκρωσιν ἐπιφερόμενοι)· οἱ δὲ ἐπαίνετοι, οἱ ἐν Χριστῷ τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦντες, καὶ οἱ Χριστῷ συν-

⁵⁹ Psal. cxxi, 4. ⁶⁰ Ibid. 5. ⁶¹ Isa. xxvi, 14.

εστιν ωμένοις καὶ τῷ κόσμῳ νεκρούμενοι. Οἱ οὖν Α σερunt. Αλι autem laude digni sunt. Ejus generis sunt qui propter Christum opera carnis mortificantes, neenon cum eodem Christo sese crucifigentes, mundo vivere desierunt. Mortui igitur deplorati, quales sunt qui per baptismum cum Christo non sunt sepulti, neque cum eo resuscitati, sed in peccatorum morte usque ad vitam suam persistenterunt, non vivent cum ipso donec finiantur mille anni, hoc est perfectus ille annorum numerus, qui a primo illius adventu usque ad secundum eumquod gloriosum pertingit, sicut supra indicatum est. Verum ut ex terra tantum nati sunt, et non ex spiritu, ita in terram denuo revertentur. Neque enim aliud illorum mors est, quam futurorum suppliciorum initium. At qui primae resurrectionis participes evaserunt, hoc est, qui ex letalibus cogitationibus et operibus resurrexerunt, illi beati sunt. Nullam enim potestatem in illos habebit mors secunda, nempe infinitus inferorum cruciatus, sed sacrificabunt et regnabunt cum Christo mille annos, ad modum ante explicatum, donec nimis solvatur Satanás, ut seducat gentes; non quod hī tunc regno spoliabuntur, sicut nec illi quoque tunc temporis a poenis absolvantur; sed quod tunc illud illustrius et firmius possidebunt, rebus fluxis et temporariis jam proscriptis, æternis autem et solidis presentibus. Parum enim temporis a diaboli solutione usque ad sententiam, quæ contra ipsum seretur, ejusdemque in gehenna condemnationem, intercedet. Quare illud, *Et erunt sacerdotes Dei et Christi, ad tempora dudum ante transacta referendum est.* Etenim quæ nunc per experientiam rerumquo eventum videntur sanctorum miracula, meritorumque præmia; quando evangeliste haec patescebant, adhuc futura erant, ut dictum est ante.

Cum ergo duas sint mortes, duas quoque resurrectiones inobedientiae prenam irrogata. Secunda est gehenna, seu æternus apud inferos cruciatus. Prima resurrectio est vivificatio ex operibus mortuis; secunda est ex corporum corruptione in incorruptionem transmutatio.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤΡΑΤΟΥ.

Περὶ τοῦ Γώρ καὶ Μαγώρ.

Καὶ διετοῦ τε λεσθῆ τὰ χίλια [ετη], λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐπὶ ταῖς τέσσαροι γωρίαις τῆς τῆς. [καὶ] τὸν Γώρ καὶ τὸν Μαγώρ καὶ συναπτεῖν αὐτοὺς εἰς κόλεμον ὡς ὁ ἀριθμὸς ὃς ἡ ἀμφοτεροῦ στάσης.

Tὸν προφῆτην τῆς χιλιετίας γρότον τινὲς μὲν τὰ τρία [ζημισιν] ἔτη τὰ ἀπὸ τοῦ βαπτισμάτος τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς αὐτοῦ εἰς οὐρανοὺς ἀναβάσεως οὐκ οἷς δύως ἐξειλήφασι· μεθ' ἐλυθῆναι τὸν διάδολον ὑπενόησαν. Ἐτεροὶ δὲ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐξακισχελῶν ἐτῶν τὴν πρώτην ἀνάστασιν [ἐκ] τῶν νεκρῶν διδοῦσαι μόνις τοῖς ἄγιοις ἐφυσαν· ἵνα ἐν τῇ γῇ αὐτῇ ἐν ᾧ τὴν καρτερίαν ἐπεδιέκαντο, τρυπῆς καὶ δοῦλης ἀπολαύσωσι χίλια ἔτη· καὶ μετὰ τοῦτο τὴν καθόλου γίνεσθαι ἀνάστασιν, οὐ δικαίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀμαρτωλῶν. "Οὐτε γὰρ οὖν οὐδὲν τούτον

B C D

XX, 7. Et cum consumimati fuerint mille anni, solvetur Satanás de carcere suo; et exhibit, et seducet gentes, quæ sunt super quatuor angulos terræ, Gog et Magog; ut congreget eos in prælium; quorum numerus est sicut arena maris.

Prædictum mil'e annorum tempus quidam nescio quomodo ad spatium quod a Christi bapismate usque ad illius in coelum ascensum fluxit, referunt, adeoque mille annos in trieteride cum anni se-misse contrahunt; post quam diabolum solutum asserunt. Alii vero post expletum sex millium annorum intervallum, primam ex mortuis resurrectionem, solis sanctis propriam, futuram dixerunt; quo nimis in hac crassa et caliginosa terra, in qua illustria fortitudinis et patientiae spicimina ediderant, mille annis gloria et honore

CAPUT LXIII.

94 *De Gog et Magog.*

potiorum, omnique volupsum genere perfruuntur; a post hoc autem tempore elapsum, universalim omnium, hoc est non justorum tantum, verum etiam peccatorum, resurrectionem fore. Sed Ecclesia centrum horum recipit; nosque cum Christum ad Sadlocos dicentem audimus, justos vitam in celo angelis Dei similem acturos: et Apostolum asserentem, regnum Dei non esse cibam aut pretium: per mille annos universum evangelicæ predicationis tempus designatum putamus. Nam, ut ante scriptum est, nulla necessitas nos erigit ut ad mille annos absolute illud tempus constringamus: neque enim illud quod in Canticis dicitur: Unusquisque pro fructu suo mille argenteos apponet⁴²: rursum, Hille Salomonis, et ducenti iis qui seruant fructum ejus⁴³, numerum hunc absolute designat, sed fructuum tautum multitudinem, fructificatione ubertatem; quemadmodum hoc quoque loco per mille annos perfecta Ædei fructificatione significatur. Post quam filius perditionis, homo ille iniurialis veniet, ut judicentur omnes qui veritati non crediderunt, sed, juxta Apostoli doctrinam, quam Christum confirmat, in iniuriate vitam traducere optimum duxerunt. Christi verba sunt: *Ego veni in nomine Patris mei, et non suscepistis me; alius veniet in nomine suo, et illum suscipietis*⁴⁴. Tunc igitur, ut dictum est, Sathanas ex carcere solutus seducet omnes gentes; et Gog præterea et Magog ad totius orbis vastitatem et desolationem concitat in prælium. Sunt autem ex veteribus qui per Gog et Magog gentes quasdam Scythicas et Aquilonares insinuatas existimant (quæ alio nomine Hunni appellantur), bellica virtute et militum numero quavis terrena potentia finitimoque regno potentiores. Quare sola quoque Dei manu et potestate coerceri dicuntur, ne toto terrarum orbe potiantur, suoque eundem imperio subjungent; idque usque ad Antichristi Sathanaque adventum. Cæterum quod nomen Gog, si Latine ex Hebreo interpreteris, sonet colligentem vel collectionem, Magog autem elevationem vel elevatum, quidam per ejusmodi nomina ingentem hominum turbam hinc inde collectam, summanque mentis clationem significata arbitrantur. Advertendum est præterea Ezechielem quoque vaticinatum, gentem, de qua hic sermo, magna cum potentia novissimis diebus venturam, ingentique **95** bellica multitudine terram pressuram, igneque et armis late omnia vastaturam. Hoc tamen oraculum quidam ex interpretibus ad casum Assyriorum, qui tempore Ezechiae regis sub Senacherib militabant, retulerunt; sed perperam: siquidem Assyriorum clades multo tempore ante editam Ezechielis prophetiam accidit. Alii proinde transferunt ad gentium populorumque interitum, qui invaserunt eos qui, ex Babylonica captivitate reversi, Jerusalem instaurare instituerant: primo quidem Cyro Per-

A τῶν ἡ Βεκάτησία ζέδεται, περιετόν εἰσι λέγειν.
‘Ημεῖς τοῖνυν ἀπούσοντες τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Σα-
θωνικοὺς λέγοντος, διτὶ Ὡς [οἱ] ἀγγελοί [τοι] θεοῦ
δὲ τοῖς οὐρανῷ, οὕτως [καὶ] οἱ δικαιοὶ δούσονται·
καὶ τοὺς Ἀπόστολους ἥξεντος, [διτὶ] Ἡ βασιλεῖα τοῦ
Θεοῦ οὐκέ δοτει βράστις καὶ σθῖτις, τὸν τοῦ εὐαγ-
γελικοῦ πηρόγυματος χρόνον τὴν χιλιετίν τελελό-
μεν. Ής γὰρ προσγέραπται, οὐκέ ἀνάγκη τὰ τεσσάρα
τῷ ἀριθμῷ νοῆσαι τὰ χιλια [Ἑτα]. οὐδὲ γὰρ τὸν
τοὺς Ἀχαριτούς εἰρημένον, Ἀρήρ Θῆσεις ἐν καρπῷ
αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίους καὶ πάλιν. Οἱ χιλιοὶ τῷ
Σολειμών, καὶ οἱ διακόσιοι. [Καὶ δὲ Ἱησοῦς] τῆς
τηροῦσας τὸν καρπὸν εἰς τούς, τὸν ἀριθμὸν τούτον ἐδήλω-
σεν· ἀλλὰ [καὶ] τὸ κλῆθος καὶ τὸν καρποροήτη
τέλειον· ὅπερ κάνταυθα τῇ τελειοτάτῃ καρποφορίᾳ
τῆς πίστεως· μεβοῦ ἦν δὲ αὐτὸς τῆς ἀποδείξας, ἐνθρω-
πος τῆς ἀνομίας, ἐλεύσεται· ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ
μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀλήθεϊ, ἀλλὰ εὑδοκήσαντες τῇ
ἀλεξίᾳ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ κατὰ τὸ Δευτοικὸν
λόγιον, φῆσαν· Εἴ τοι ἀλήθευθεν ἔπι τῷ ὄντόματι τοῦ
Πατρός μου, καὶ οὐκ ὁδέεσσοθε μ· ἀλλος ἔπι τῷ
ὄντόματι τῷ οἰκειῷ ἀλεύσεται, καὶ ἀκείπτος λι-
γύσθε. Τότε τοῖνυν, ὡς εἰρηται, λυδόμενος δὲ Σατανᾶς
ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, πλανήσει πάντα τὰ ἑθνά, καὶ
τὸν Γάγρα καὶ τὸν Μαγάρη κινήσει εἰς πόλεμον πρὸς
τὴν τῆς οἰκουμένης ἑρήμωσιν. Εἶναι δὲ τὸν Γάγρα καὶ
τὸν Μαγάρη τινὲς· μὲν Σκυθικὴ ἔθνη νομίζουσιν ὑπε-
βόρεια, ἀπέρ καλούμεν Οὔντρια, πάστης ἐπιγείου
βιτσιλείας; [καὶ ἔθνους], ὡς δρῶμεν, πολιανθρωπότερά
[τε] καὶ πολεμικώτερα· μόνη δὲ τῇ θεάτρῃ κειται πρὸς
τὸ προτίθεσαι τῆς οἰκουμένης πάτης ἐπεχόμενα, ἄχρι
[τῆς] τοῦ διεθέλου λύτεως. Τινὲς δὲ τὸν Γάγρα ἀθροί-
ζονται ἡ θροισμα· καὶ τὸν Μαγάρη, ἐπιγρέμον, τῇ
τῇς Ἐδραῖδος γλώττης ἐρμηνεύουσιν, ὡς διὰ τῶν
ὄνομάτων δὲ τὸ θροισμα τῶν ἔθνων, δὲ τὸ ὑπερήφανον
διασημαίνεσθαι. Ιστόν δὲ διαὶ καὶ [οἱ] Ἰεζεκιὴλ ταῦτα
εἰς ἑθνη προεφήτευσαν ἐπι τῆς γῆς τοῦ Ἱερατῆλ
πειστεῖσθαι, καὶ ἐπτατέλαιν ἐν τοῖς αὐτοῖς ὅπλοις, ὡς
διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν πῦρ καλεσθεῖ· διπερ τῶν ἐρμη-
νευτῶν τινὲς μὲν εἰς τὴν ἐπὶ Ἐγείκου τῶν σὺν τῷ
Σιναγχρετιμ Ἀττυρίων πτῶσιν ἐβαλάνοντο, πρὸ πολ-
λῶν χρήσιν γεγενημένην τῇ; τοῦ Ἰεζεκιὴλ προρή-
τείας· τινὲς δὲ, εἰς τὴν τῶν ἔθνων ἀπώλειαν τῶν
B ἐπιθεμένων τοῖς τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ τὴν ἀπὸ
Βασιλωνίων ἀλωσιν ἀνατειχίζειν μέλλουσι, πρώτου
Κύρου τοῦ Πέρσου, καὶ μετ' αὐτὸν Δαρείου τοῖς τῇς
Ἀσσυρίας· ἐπάρχοις τούτῳ καλεύσαντος· τινὲς δὲ, εἰς
τὰ· Ἀντιόχου δυνάμεις τοῖς Μακαβαίοις ἡττηθείσας.
“Οτι δὲ μᾶλλον τοῖς ἐσχάτοις ἀρμόδεις οἱ χρόνοις ἡ τού-
των ἐλεύσις, δῆλον πρώτων μὲν, τῷ μηδαμοῦ γε-
γράψθα· Σκυθικὴ ἔθνη κατὰ Ιουδαίων τοτηνικεύτι
ἀρρωσθαί πόλεμον, ἀλλὰ μόνα τὰ περίουκα, τῆς ἀθρίζε-
ειδαιμονίας τούτοις βασιλεύοντα· δεύτερον δὲ, τῷ
γεγράψθα· περὶ τοῦ Γάγρα. [διτὶ] ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαῖων
ἔτοιμασθεται, καὶ ἐπ' ἐσχάτων καιρῶν ἐλεύσεται
τρίτον δὲ, τῷ ἐν τῇ παρούσῃ ἀποκαλύψει προφητευ-

⁶² Cant. viii, 11. ⁶³ ibid. 12. ⁶⁴ Joan. v, 45.

οὐργὴ τὰ μέλλοντα γεγράφθαι; [πρὸς τῷ τέλει τοῦ Ασσυρίου Ῥηγός, post illum vero Dario, Syriæ prefectis εἰδόνος τούτου, τὸν Γώγ καὶ τὸν Μαγῶγ ἐλεύσεοθαι]. ορεμ eam in rem conferre maudantibus. Non de sunt denique qui a Ἀντιοχῇ vires, quas Maccabaei frēgerunt et superarunt, istud vaticinum specta-
putent. At certum est Gogi et Magogi adventum multo rectius quadriare in novissima tempora. Primo enim nequaquam scriptum exstat, Scythicas gentes contra Iudeos tunc temporis bellum collegisse, sed solum populos qui in circuitu habitabant, qui subitæ Iudeorum felicitati invidebant. Deinde vero quod Scriptura de Gogo asserat, ab antiquis diebus ad hoc præparatum et destinatum esse, ut novis i-
mis temporibus veniat, terramque perturbet. Postremo autem, quod in præsenti Apocalypsi, quæ de futuris vaticinatur, doceatur ad sæculi hujus finem Gogum et Magogum in medium proflituros.

*Kai drébōnτας ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς καὶ ἀκύ-
κλωτας τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀγίων, καὶ τὴν πό-
λιν τὴν ἡγαπημένην· καὶ κατέσθη ἕπει τοῦ
οὐρανοῦ [διὰ τοῦ Θεοῦ,] καὶ κατέχαρτεν αὐτοὺς·
καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτούς, ἀβλήθη εἰς τὴν
ἄμμην τοῦ πυρός καὶ τοῦ θελού· δύον [καὶ] τὸ
θηρίον καὶ ὁ φευδοπορφύρητος· καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰώνας [τῶν
αἰώνων.]*

Ω; ἐκ φωλεῶν τεινων θῆρες διγριοι, οἵτινες, φησιν, ἐκ τῶν οἰκείων τόπων ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν σὺν αὐ-
τῷ δαιμόνων στρατηγούμενοι, ἐν τῇ γῇ καταπλα-
τυνθήσονται, ᾧς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἄγίων (δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησίαν [τοῦ Χριστοῦ,] τὴν ἐν τοῖς τέσσαροι
πέρασι τῆς οἰκουμένης ἡδρασμένην) πορθήσονται; :
Ἄγνοούντες ὅτι οὐχ εἰς μόνον ἄγγελος, ἀλλὰ πολλοὶ^D κύκλῳ τῶν φενούμενων τὸν Θεὸν παρεμβαλοῦσι, κατὰ
τὸ φυλακικὸν λόγιον· προσέπτει δὲ καὶ τὴν νέαν Ἱερου-
σαλήμ, τὴν ἡγαπημένην πόλιν, χειρωσόμενοι· ἐξ ἣς
ὁ θείος νόμος διὰ τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν οἰκουμένην
διέδραμεν. "Ἐνθα καὶ τὸν Ἀντιχριστόν φασιν ἐν τῷ
ναῷ καθεδεῖσθαι [τοῦ Θεοῦ]· εἴτε ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ τῷ
πάλαι [μὲν] θεώρ, καθαίρεθεντι δὲ διὰ τὴν κατὰ Χρι-
στοῦ τόλμαν, καὶ ὑπὸ αὐτοῦ ἀνορθοῦσθαι προσδοκω-
μένῳ τοῖς θεομάχοις Ἰουδαίοις; εἴτε ἐν τῷ ἀληθῶς
θεῷ τῷ, τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, τὰ ἀλλήτρα σφε-
τεριζόμενον, καὶ ἀποδεικνύντα ἀστύν ὅτι ἔστι Θεός,
καθοίς φησιν ὁ Ἀπόστολος. 'Ἄλλ' οὐχ εἰς μαχράν
[φησί] τῷ πόρῳ οὐρανόθεν κατιδύ, εἴτε δὲ αὐτὸν [πόρο]
ἀς τοῖς δύο πεντηκοντάρχους ἐπὶ Ἡλίον, εἴτε ἡ
λαριστοῦ ἐνδοξὸς παρουσία, ἀνέλει τῷ πνεύματι τοῦ
στόματος; αὐτοῦ τούτους τα καὶ τὰ προλεχθέντα ἔθνη
καταφέρεται, καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν τὸν διάβολον
[καὶ] τῇ τοῦ πυρὸς ἀλμῆνη παραδώσει σὺν τῷ Ἀντι-
χριστῷ καὶ τῷ φευδοπορφύρῃ βασανισθησομένους εἰς
αἰώνας αἰώνων. Ἡμεῖς δὲ, παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χρι-
στοῦ διδαχήστεντες εὐχεσθαι μή εἰσελθεῖν εἰς πε-
ριτζυμὸν, ἐκτενῶς τούτῳ προσευχώμεθα, τὴν οἰκείαν
ἀποτίνειν ἐπιγινώσκοντες, τῆς τῶν προφητευθέντων
πείρας ρυθμῆναι, καὶ μήτε τὴν τοῦ Ἀντιχριστοῦ
θεάσασθαι ἔλευσιν, μήτε τῶν προλεχθέντων ἔθνων
τὴν κένησιν, μήτε κίνδυνον θνατηφόρον, τῆς σωτη-
ρίου πίστεως ἀποτῆναι βιαζόμενον· ἀλλὰ τὸ μαρτύ-
ριον τῆς συνειδήσεως κατὰ τὸ δυνατὸν φυλάττοντες
ἔπειταν, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἀγοράσαντα ἡμᾶς τῷ τι-
μῷ αὐτοῦ αἴματι [Χριστὸν] ἀγάπης τὸ διάπυρον
δι· ἀγαθῶν Ἑργῶν ἐπιδεικνύμενοι, τῶν αἰώνιων
ἀγαθῶν ἐλπίσωμεν τὴν ἀπόλαυσιν, τοῖς πλουσίοις
τοῦ Θεοῦ εἰκτιρμοῖς πρὸς τούτο νευρούμενοι. Ὡν
ταχεῖν ἡμᾶς; γένοιτο ἐν αὐτῷ τῷ Σωτῆρι [καὶ] Λυ-
τρωτῷ ἡμῶν Χριστῷ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἔχει τῷ ἀγίῳ

XX, 8-10. Et ascenderunt super latitudinem terræ;
et circuerunt castra sanctorum, et civitatem dilectam.
Et descendit ignis a Deo de cælo, et decorarit eos.
Et diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum
ignis et sulphuris; ubi et bestia et pseudopropheta
crucifixebuntur die ac nocte, in secula seculorum.

Quemadmodum agrestes feræ e cavernis ad præ-
dam prorepunt; ita innumera hominum multitudo
Sathanæ, et daemonum qui cum illo faciunt, opera
e suis locis in prælium excita, super terram se
disfundunt; quo sanctorum castra, Christi nimirum
Ecclesiam, quæ in quatuor orbis partibus firmam
sedem obtinet, depopulentur penitusque evertant;
ignari non unum tantum angelum, sed permultos in
circuito timentium Dominum castra metari, idque
jussu et mandato Dei, secundum Psalmistam. Ne-
que his contenti, novam quoique Ierusalem, civita-
tem illam Deo dilectam, capere et subjugare conten-
dent, ex qua lex divina per apostolos egressa, ter-
rarum orbem percurrit. Ubi ipsum etiam Antichri-
stum in templo sessuram a nonnullis traditur; sive
in Iudaico, olim quidem divino et admodum reli-
giose; posteō vero, propter audax et nefarium illud
Iudeorum contra Christum facinus, solo æquato;
verum ab ipso Antichristo secundum Deo rebellium
Iudeorum expectationem, tum denuo instaurato;
sive etiam in vero Dei templo, nempe in Ecclesia
catholicæ, aliena usurpans, et seipsum, secundum
divini Apostoli oraculum, pro Deo venditans. At
non in longum tempus illius regnum perstabit:
ignis namque cœlitus dilapsus illum absunet; sive
is sensibilis futurus sit; cuiusmodi erat qui tempore
Elias duos illos quinquagenarios militum duces
absumpsit; sive gloriosus Christi adventus, qui
spiritu oris sui ipsum interfecturus scribitur. De-
nique ignis predictas gentes pari modo devorabit,
et ducem **98** illorum diabolum una cum Antichristo
et pseudopropheta in stagnum ignis contradicet; ubi
in secula seculorum torquebuntur, dirisque sup-
pliciis excruciantur. Nos autem, tentationum
impetus orationis præsidio depellere a Christo Ser-
vatore nostro edociti, agnita nostra infirmitate, ju-
giter ipsi preces et supplicationes offeramus; quo
a predictorum malorum periculo citra experientiam
eruainur; neque pseudoprophetae adventum unquam
videamus; neque gentium supra nominatarum mo-
tum, neque lethiferum corum discrimen, qui a salu-
tari fide vi decedere compellunt, experiamur; sed

potiantur, omniq[ue] voluplatum genere perfruantur; A των ή Ἐκκλησίας έδεσται, περιττόν εστι λέγιν, post hoc autem tempus elapsum, universalem omnium, hoc est non justorum tantum, verum etiam peccatorum, resurrectionem fore. Sed Ecclesia neutrum horum recipit; nosque cum Christum ad Sadducæos dicentem audimus, justos vitam in celo angelis Dei similem acturos: et Apostolum asserentem, regnum Dei non esse cibum aut potum: per mille annos universum evangelicæ predicationis tempus designatum putamus. Nam, ut ante scriptum est, nulla necessitas nos erigit ut ad mille annos absolute illud tempus constringamus: neque enim illud quod in Canticis dicitur: *Unusquisque pro fructu suo mille argenteos apponet*⁴¹: rursum, *Mille Salomoni, et ducenti iis qui servant fructum ejus*⁴², numerum hunc absolute designat, sed fructuum tantum multitudinem, fructificatio[n]isque libertatem; quemadmodum hoc quoque loco per mille annos perfecta fidei fructificatio significatur. Post quam filius perditionis, homo ille iniquitatis veniet, ut judicentur omnes qui veritati non crediderunt, sed, iuxta Apostoli doctrinam, quam Christum confirmat, in iniquitate vitam traducere optimum duxerunt. Christi verba sunt: *Ego veni in nomine Patris mei, et non suscipitis me; alius veniet in nomine suo, et illum suscipietis*⁴³. Tunc igitur, ut dictum est, Satanas e carcere solitus seducet omnes gentes; et Gog preterea et Magog ad totius orbis vastitatem et desolationem concitat in prælium. Sunt autem ex veteribus qui per Gog et Magog gentes quasdam Scythicas et Aquilonares inservias existimant (quæ alio nomine Hunni appellantur), bellica virtute et militum numero quavis terrena potentia finitimoque regno potentiores. Quare sola quoque Dei manu et potestate coerceri dicuntur, ne toto terrarum orbe potiantur, suoque eundem imperio subjungent; idque usque ad Antichristi Satanaeque adventum. Cæterum quod nomen Gog, si Latine ex Hebreo interpreteris, sonet colligentem vel collectionem, Magog autem elevationem vel elevatum, quidam per ejusmodi nomina ingentem hominum turbam hinc inde collectam, summamque mentis elationem significata arbitrantur. Adversendum est præterea Ezechielem quoque vaticinatum, gentem, de qua hic sermo, magna cum potentia novissimis diebus venturam, ingentique 95 bellica multitudine terram pressuram, igneque et armis late omnia vastaturam. Hoc tamen oraculum quidam ex interpretibus ad casum Assyriorum, qui tempore Ezechiae regis sub Senacherib militabant, retulerunt; sed perperam: siquidem Assyriorum clades multo tempore ante editam Ezechielis prophetiam accidit. Alii proinde transferunt ad gentium populorumque interitum, qui invaserunt eos qui, ex Babylonia captivitate reversi, Jerusalem instaurare instituerant: primo quidem Cyro Pcr-

Ημεῖ; τοίνυν ἀκούοντες τοῦ Κυρλου πρὸς τοὺς Σαλ-
δουκάους λέγοντος, διτι Ὡς [οἱ] ἀγγελοι [τοῦ] Θεοῦ
ἐν [τῷ] οὐρανῷ, οδεως [καὶ] οἱ δίκαιοι θυγατρεῖ·
καὶ τοῦ Ἀποστόλου φῆσαντος, [διτι] Ἡ βασιλεία τοῦ
Θεοῦ οὐκ ἔστι βρῶσις καὶ πόνος, τὸν τοῦ εὐαγ-
γελικοῦ κηρύγματος χρόνον τὴν χιλιετίχν εξελάδο-
μεν. Ὡς γὰρ προγέγραπται, οὐκ ἀνάγκη τὰ τουτά
τῷ ἀριθμῷ νοῆσαι τὰ χλία [ἴτη]. οὐδὲ γὰρ τὸ ἐν
τοῖς Ἀζμασιν εἰρημένον, Ἀνήρ θήσει ἐν καρπῷ
սύντοῦ χιλίους ἀργυρόους καὶ πάλιν, Οἱ χιλίοι τῷ
Σολομώ, καὶ οἱ διακόσιοι. [Καὶ ὁ Ἰησοῦς] τοὺς
τηροῦσι τὸν καρπὸν αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἔδηλω-
σεν· ἀλλὰ [καὶ] τὸ πλῆθος καὶ τὸ ἐν καρποφορίᾳ
τέλειον· ὅπερ κανταῦθα τὴν τελειοτάτην καρποφορίαν
τῆς πίστεως· μεθ' ἣν δὲ οὐδὲς τῆς ἀπωλείας, ἢ ἀνθρω-
πος τῆς ἀνομίας, ἐλεύσεται· ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ
μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ εὐδοκήσαντες τῇ
ἀδικίᾳ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ κατὰ τὸ Δεσποτικὸν
λόγιον, φῆσαν· Εγὼ ἀληθέλθα τοῦτο τῷ ὄντι τοῦ
Πατρός μου, καὶ οὐκ ἔδέξασθε με· ἀλλοις ἐπὶ τῷ
ὄντι τῷ οἰκείῳ ἐλεύσεται, καὶ ἐκείνοις λή-
ψεσθε. Τότε τοίνυν, ὡς εἰρηται, λυθμένος ὁ Σατανᾶς
ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, πλανήσει πάντα τὰ έθνη, καὶ
τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ κινήσει εἰς πόλεμον πρὸς
τὴν τῆς οἰκουμένης ἑρμηνίαν. Εἶναι δὲ τὸν Γῶγ καὶ
τὸν Μαγῶγ τινὲς· μὲν Σκυθικὰ έθνη νομίζουσιν ὑπερ-
βόρια, ἀπέραν καλούμενα Οὐγγρικά, πάστοις ἐπιγείου
βιστίεια; [καὶ έθνους], ὡς ὀρῶμεν, πολυανθρωπότερά
[τε] καὶ πολεμικότερά· μόνη δὲ τῇ θείᾳ χειρὶ πρὸς
τὸ χρητῆσαι τῇ οἰκουμένης πάσῃς ἐπεχόμενα, δηρι
[τῇ] τοῦ δικενόλου λύσεως. Τινὲς δὲ τὸν Γῶγ ἀπο-
ζοντα τὴν διδροισμα· καὶ τὸν Μαγῶγ, ἐπιτρέμον, ἐκ
τῆς Ἐβραϊδος γλώττης ἐρμηνεύσουσιν, ὡς διὰ τῶν
δονομάτων ἡ τὸ διδροισμα τῶν έθνων, ἡ τὸ ὑπερήφανον
διατημανίσθαται. Ιστόν δὲ οἱ καὶ [εἰ] Ιεζεκιὴλ ταῦτα
εἰς έθνη προεφήτευσεν ἐπὶ ἐσχάτων καιρῶν ἐλευσό-
μενα σὺν δυνάμει βαρείᾳ ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ιεραχὴ⁴⁴ πεσεῖσθαι, καὶ ἐπιταξιαν ἐν τοῖς αὐτοῖς ὅπλοις, ὡς
διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν πῦρ κατεσθιτεί· διπερ τῶν ἐρυ-
γεντῶν τινὲς· μὲν εἰς τὴν ἐπὶ Ἐζεκίου τῶν σὺν τῷ
Σεναχερεὶμ Ἀσσυρίων πτῶσιν ἐξελάδοντο, πρὸ πλ-
ήρων χρόνων γεγενημένη τῇ; τοῦ Ιεζεκιὴλ περογη-
τείας· τινὲς δὲ, εἰς τὴν τῶν έθνων ἀπώλειαν τῶν
ἐπιθεμάνων τοῖς τὴν Ιερουσαλήμ μετὰ τὴν ἀπὸ⁴⁵
Βαθυλαγίων ἀλωσιν ἀνατειχίζειν μέλλουσι, πρώτου
Κύρου τοῦ Πέρσου, καὶ μετ' αὐτὸν Δαρείου τοῖς τῇ;
Ἀσσυρίας· ἐπάρχοις τούτῳ κελεύσαντος· τινὲς δὲ, εἰς
τὰς Ἀντιόχου δυνάμεις τοῖς Μακαβαίοις ἥττηθείσας.
Οτι δὲ μᾶλλον τοῖς ἐσχάτοις ἀρμόδει χρόνοις ἡ τού-
των ἐλευσις, δῆλον· πρῶτον μὲν, τῷ μηδαμοῦ γε-
γράφθα· Σκυθικὰ έθνη κατὰ Ιουδαίων τοτηνικαῦτα
ἀριστεῖ πόλεμον, ἀλλὰ μόνα τὰ περίσσια, τῆς ἀρρένων
εὐδαιμονίας τούτοις βασκανίωντα· δεύτερον δὲ, τῷ
γεγράφθα· περὶ τοῦ Γῶγ, [διτι] ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαῖων
ἔτοιμασθεται, καὶ ἐπ' ἐσχάτων καιρῶν ἐλεύσεται
τρίτον δὲ, τῷ ἐν τῇ παρούσῃ ἀποκαλύψει προφητευ-

⁴¹ Cant. viii, 11. ⁴² ibid. 12. ⁴³ Joan. v, 45.

οὐσῃ τὰ μέλλοντα γεγράφθαι [πρὸς τῷ τέλει τοῦ Α σαρὺν rege, post illum vero Dario, Syriæ præfectis εἰνῶς τούτου, τὸν Γάγη καὶ τὸν Μαγῶν ἐλεύσεσθαι]. opem eam in rem conferre mandantibus. Non de- sunt denique qui al Antiochi vires, quas Maccabæi fregerunt et superarunt, istud valicinium specia- se putent. At certum est Gogi et Magogi adventum multo rectius quadriare in novissima tempora. Primo enim nequaquam scriptum exstat, Scythicas gentes contra Judæos tunc temporis bellum collegisse, sed solum populos qui in circuitu habitabant, qui subitæ Judæorum felicitati invidebant. Deinde vero quod Scriptura de Gogo asserat, ab antiquis diebus ad hoc præparatum et destinatum esse, ut novis i- mis temporibus veniat, terramque perturbet. Postremo autem, quod in præsenti Apocalypsi, quæ de futuris vaticinatur, doceatur ad sæculi hujus finem Gogum et Magogum in medium proflituros.

*Kαὶ ἀρέσσοστας ἔχει τὸ πλάτος τῆς γῆς· καὶ ἐκύ-
κλωστας τὴν καρεμόδιλήν τῶν ἀγίων, καὶ τὴν πό-
λιν τὴν ἡγακημένην· καὶ κατέβη κύρῳ ἐπὶ τοῦ
οἴρανοῦ [αὐτὸν θεοῦ,] καὶ κατέβατε αὐτούς·
καὶ σ διάβολος σ πλανῶν αὐτούς, ἀστήθη εἰς τὴν
λίμνην τοῦ πυρός καὶ τοῦ θεοῦ· δοκούντες [καὶ] τὸ
θηρόν καὶ σ φευδοκροφήτης· καὶ βασιλισθήσοται τὴν τάπην τοῦς αἰώνων [τῶν
αἰώνων.]*

Ως ἐξ φωλεῶν τινῶν θῆρες ἄγριοι, οὖτε, φησιν, ἐκ B οἰκείων τόπων τοῦ διαβόλου καὶ τῶν σὺν αὐ-
τῷ δαιμόνων στρατηγούμενοι, ἐν τῇ γῇ καταπλα-
τυνθήσονται, ὡς τὴν παρεμβολὴν τῶν ἄγίων (δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησίαν [τοῦ Χριστοῦ], τὴν ἐν τοῖς τέσσαροι τέρασι τῆς οἰκουμένης ἡδρασμένην) πορθήσονται·
ἀγνοοῦντες δὲ οὐχ εἰς μόνον δγγελος, ἀλλὰ πολλοὶ κύκλῳ τῶν φορουμένων τὸν θεὸν παρεμβαλοῦσι, κατὰ τὸ φυλακεύον λόγιον· προσέτι δὲ καὶ τὴν νέαν Ἱερου-
σαλὴμ, τὴν ἡγαπημένην πόλιν, κειρωσθέντοι· ἐξ ἣς δὲ θεοῦ νόμος διὰ τῶν ἀποστόλων εἰς τὴν οἰκουμένην διέδραμεν. Ἔνθα καὶ τὸν Ἀντίχριστὸν φασιν ἐν τῷ ναῷ καθεδεῖσθαι [τοῦ θεοῦ]· εἶτα ἐν τῷ Ἰουδαϊκῷ τῷ πάλαι [μάν] θείῳ, καθαιρεθέντι δὲ διὰ τὴν κατὰ Χρι-
στοῦ τοῦ πάλαι, καὶ ὅπ' αὐτοῦ ἀνορθοῦσθαι προσδοκω-
μένῳ τοῖς θεομάχοις Ιουδαίοις·· εἶτα ἐν τῷ ἀληθῶς θεῷ τοῦ ναῷ, τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, τὰ ἀλλότρια σφε-
τερούμενον, καὶ ἀποδεικνύντα ἐστιν δι τοῖς θεός, καθώς φασιν δὲ Ἀπόστολος, Ἄλλ' οὐχ εἰς μακρὰν [γῆσι] πέρι οὐρανόθεν κατίδην, εἶτα δέ αὐτὸν [πέρι] ἀς τοὺς δύο παντηχοντάρχους ἐπὶ Ἡλιοῦ, εἶτα δὲ ἡ λαριστοῦ ἔνδοξος παρουσία, ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ τούτους τε καὶ τὰ προλεχθέντα θύην καταφάγεται, καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν τὸν διάβολον [καὶ] τῇ τοῦ πυρὸς λίμνῃ παραβάτει σὺν τῷ Ἀντι-
χρίστῳ καὶ τῷ φευδοκροφήτῃ βασιλισθησόμενος εἰς αἰώνας αἰώνων. Ἡμεῖς δὲ, παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χρι-
στοῦ διδαχθέντες εἰνέσθαι μή εἰσιλθεῖν εἰς πε-
ριφύλλον, ἐκτενῶς τούτο προσευχώμεθα, τὴν οἰκείαν διθύνειαν ἐπιγινώσκοντες, τῆς τῶν προφητευθέντων πείρας ρυθμήνται, καὶ μήτε τὴν τοῦ Ἀντιχρίστου θέάσασθαι. Ελευσιν, μήτε τῶν προλεχθέντων θύην τὴν κίνησιν, μήτε κίνδυνον θνατηφόρον, τῆς οιτη-
ρού πίστεως ἀποτῆται βιαζόμενον ἀλλὰ τὸ μαρτύ-
ριον τῆς συνειδήσεως κατὰ τὸ δύνατὸν φυλάττοντες διάρωτον, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἀγαράσαντα ἡμᾶς τῷ τι-
μῷ αὐτοῦ αἴματι [Χριστὸν] ἀγάπητος τὸ διάπυρον δι· ἀγαθῶν ἔργων ἐπιδεικνύμενοι, τῶν αἰώνων ἀγαθῶν ἀλπισμῶν τὴν ἀπόλαυσιν, τοῖς πλευσίοις τοῦ θεοῦ οἰκτιρμοῖς πρὸς τοῦτο νευρούμενοι. Ὅν τικεῖν ἡμᾶς; γένοιτο ἐν αὐτῷ τῷ Σωτῆρι [καὶ] Λυ-
τερωτῷ τοῖς Χριστῷ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἔχει τῷ ἀγίῳ

XX, 8-10. Et ascenderunt super latitudinem terræ;
et circuierunt castra sanctorum, et civitatem dilectam.
Et descendit ignis a Deo de cœlo, et devoravit eos.
Et diabolus, qui seducebat eos, missus est in stagnum
ignis et sulphuris; ubi et bestia et pseudopropheta
ericiabuntur die ac nocte, in saecula saeculorum.

C Quemadmodum agrestes feræ et cavernis ad præ-
dām prorepunt; ita innumera hominum multitudo Salanæ, et dæmonum qui cum illo faciunt, opera e suis locis in prælium excita, super terram se diffundet; quo sancitorū castra, Christi nimirum Ecclesiam, quæ in quatuor orbis partibus firmam sēdem obtinet, depopulentur penitusque evertant; ignari non unum tantum angelum, sed permultos in circuitu timentium Dominum castra metari, idque jussu et mandato Dei, secundum Psalmistam. Neque his contenti, novam quoque Jerusalēm, civitatem illam Deo dilectam, capere et subjugare contendunt, ex qua lex divina per apostolos egressa, terrarum orbem percurrit. Ubi ipsum etiam Antichristum in templo sessurum a nonnullis traditur; sive in Iudaico, olim quidem divino et admodum reli-
giose; postea vero, propter audax et nefarium illud Judæorum contra Christum facinus, solo æquato; verum ab ipso Antichristo secundum Deo rebellium Judæorum expectationem, tum denuo instaurato; sive etiam in vero Dei templo, nempe in Ecclesia catholica, aliena usurpans, et seipsum, secundum divini Apostoli oraculum, pro Deo venditans. At non in longum tempus illius regnum perstabit: ignis namque cælitus dilapsus illum absunet; sive is sensilis futurus sit; cujusmodi erat qui tempore Eliæ duos illos quinquagenarios militum duces absumpsit; sive glorus Christi adventus, qui spiritu oris sui ipsum interfectorus scribitur. De-
nique ignis prædictas gentes pari modo devorabit, et ducem 93 illorum diabolum una cum Antichristo et pseudopropheta in stagnum ignis contradet; ubi in saecula saeculorum torquebuntur, dirisque sup-
pliciis excruciantur. Nos autem, tentationum impetus orationis præsidio depellere a Christo Ser-
vatore nostro edociti, agnita nostra infirmitate, ju-
giter ipsi preces et supplicationes offeramus; quo a prædictorum malorum periculo citra experientiam eruamur; neque pseudoprophetae adventum unquam videamus; neque gentium supra nominatarum mo-
tum, neque lethiferum corum discernimus, qui a salu-
tari fidei vi decedere compellunt, experiamur; sed

bonæ conscientiæ testimonium pro viribus illæsum conservantes, nequon per bona opera incensam erga illum dilectionem ostendentes, qui pretioso sanguine suo nos mercatus est, æternorum honorum fruitionem speremus; opulentis Christi miserationibus ad hoc corroborati et confirmati: quæ utinam per Servatorem et Redemptorem nostrum Christum consequamur; cum quo Patrem una cum sancto et vivifico Spiritu decet gloria, et imperium, et honor, et adoratio, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT LXIV. SERMO XXII.

De sedente super thronum, et communi resurrectione.

XX. 11. *Et vidi thronum magnum candidum, et sedentem super eum; a cuius conspectu fugit terra et cœlum, et locus non est inventus eis.*

Per candidum thronum, Christi resurrectio denotatur; tum quies illa quam Deus in sanctis capit, qui virtutum ornamenti splendent. At vero cœli et terra fuga, illorum transitionem, et in melius mutationem significat. In quibus proinde postea nullus amplius conversionis aut mutationis locus invenietur. Si enim nostri causa, juxta Apostoli doctrinam, creatura mutationi et corruptioni obnoxia facta est, nobis in libertatem gloriae filiorum Dei mutatis et translatis, et ipsa itidem innovabitur, et in lætiorem formam transformabitur: in interitum autem non vertetur, neque, uti Irenæus, Antipater, et alii sancti viri recte tradiderunt, in solidum corrumpetur. Verba Irenæi ita sonant: *Creaturæ substantia et quidditas neutiquam interitura est: verus est namque et stabilis, qui illam formavit et condidit: sed species, et pars illa mundi in qua transgressio accidit, et homo in veteratus est, transibit. Enimvero cum Deus humani lapsus præscius esset, vultus partem illam universitatis, quæ humanis usibus ad tempus serviret, temporariam et omnino ejusmodi esse, qua in meliore et stabiliorem statum mutari aliquando posset. Et magnus patriarcha Methodius, in sermone de resurrectione, de his ita disserit: Non placet quod nonnulli asserunt, nempe rerum universitatem totam simul interituram, cœlumque et terram et aerem amplius reliqua non futura. Inflammabitur saepe ad repurgationem universus orbis, igne quasi diluvio quodam inundatus; attamen non transibit in omnimodum interitum, aut in omnino nihilum.* Et infra rursus: *Et Paulus quoque diserte testatur, dicens: Exspectatio creaturæ revelationem filiorum Dei exspectat: vanitati enim creatura subjecta est non volens, sed propter eum qui subjecit eam in spe: quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei* [“], et quæ sequuntur. Et ante hos sanctos beatus David quoque, cum Dominum laudare vellet, ita siebat: *Emitte Spiritum tuum, et creabuntur; et renovabis faciem terræ* [“]. Cui cognatum est illud Isaiae: *Ecce ego creo cœlos novos, et terram novam; et non erunt in memoria priora; et non ascendent super cor; sed gaudibilis et exsultabilitis*

ΚΕΦΑΛ. ΞΔ'. ΛΟΓΟΣ ΚΒ'.

Περὶ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς κοινῆς αἵρεσεως [καὶ κρίσεως.]

Καὶ εἶδον θρόνον λευκὸν μέγαν καὶ τὸν καθημένον ἐπὶ αὐτῷ οὐ διὸ προσάκου ἔργον ή τῇ καὶ δι οὐρανός καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς.

Διὰ τοῦ θρόνου τοῦ λευκοῦ δηλούται ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Θεοῦ· ἃν ἐν τοῖς λαμπροῖς ταῖς ἀρεταῖς ἁγίοις ποιήσεται, τούτοις ἐνθρονιζόμενος. Ή δὲ φυτῆς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς τὴν τούτων σημαίνει παρέλευσις, καὶ εἰς τὸ βέλτιον ἀνανέωσιν. Ἐν οἷς τόπος τροπῆς οὐχ εὑρεθῆσεται. Εἰ γάρ ἡ κτίσις δι' ἡμᾶς τῇ φθορῇ ὑπετάγη, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, μεταποιηθῆσεται σὺν ἡμῖν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν τέκνων τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἀνακαινιζόμενη ἐπὶ τὸ φαιδρότερον, καὶ οὐ παντελῆ ἀφανισμὸν ὑπομένουσα, καθὼς τοῖς μακάροις Εἰρηναῖοι [καὶ] Ἀντιπάτρῳ καὶ ἄλλοις ἀγίοις ἰδοῦσιν. Οὐ μὲν γάρ μακάριος Εἰρηναῖος φησιν· Οὐχὶ η ὑπόστασις, οὐδὲ η σύντιμη, τῆς κτίσεως ἐξαρτιζεται· ἀληθῆς γάρ καὶ βέβαιος ὁ συστημάτος αὐτήν· ἀλλὰ τὸ σχῆμα καρδίας τοῦ κόσμου τούτου· τοντέστιν, ἐν οἷς η καρδίας ἀγένετο· διτὶ ἐπαλαωθή στὸν θρόνοπος ἐπὶ αὐτοῖς· καὶ διὰ τοῦτο τὸ σχῆμα τούτο πρὸς καρδίαν ἀγένετο, προειδότος τὰ πάντα τοῦ Θεοῦ. Ή δὲ [μέγας] Μεθόδιος ἐν τῷ Περὶ ἀραιόσεως λόγῳ [αὐτῷ] ἐξέθετο οὕτως· Οὐκ ἀρεστὸν δὲ οὐδὲ ἐκείνο τὸ λόγον εἰς δρόην ἀπολεῖσθαι τὸ πᾶν, καὶ τὴν καὶ δέρα καὶ οὐρανὸν μὴ ἀστεῖσθαι· ἐκ πυρωθῆσεται μὲν γάρ πρὸς καθαρούς καὶ ἀρακαΐσμούς [κατὰ Βασιλείον] πᾶς καταλυόμενος δικόσμος πυρί· οὐ μὴν εἰς ἀπώλειαν ἀλεύσεται παντελῆ καὶ φθορά. Καὶ προίνων φησι· Καὶ δὲ Παῦλος σαρῶς μαρτυρεῖ λέγων· Ἡ γάρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκαλυψάτων πάντων τοῦ Θεοῦ ἀπειδέχεται· [τῇ γάρ ματαίστητη η κτίσις ὑπετάγη,] οὐχ ἐκούσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα [αὐτήν] ἐπ' ἀλπίδι. Διτί καὶ αὐτὴ η κτίσις ἀλευθερωθῆσεται διὰ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς, καὶ τὰ ἔχεται. Πρέ δὲ τῶν μακάρων τούτων [καὶ] δι ἄγιος Διυτί ψάλλων πρὸς Κύριον Ελέγειν· Ἐξαποστελεῖς τὸ Πτεῦμά σου, καὶ κτισθῆσοτε· καὶ ἀρακαΐστις τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Καὶ δὲ Ἡσαΐας δὲ φησιν· Ἐσται δι οὐρανὸς καρδίας καὶ η γῆ καιρή· καὶ οὐ μὴ μηδοθῶσι τῶν προτέρων, καὶ οὐ μὴ ἐπείθῃ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν [πάτρος]· ἀλλ' εὐχρηστηρὶ καὶ ἀγαλλιαστι εὐρήσουστεν ἐπι αὐτῇ. [Κεῖται] εἰκότως· τῇ ὑπερβολῇ γάρ τῆς ἀλήξτου εὐφοριστῆς, καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἐπάθλων, τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσιν

[“] Rom. xiii, 19, 21. [“] Psal. ciii, 50.

θιλων καὶ πόνων ἐπιλήσσονται. Καὶ ἐπέρωθι δὲ ὁ αὐτὸς φησιν· “Οὐ τράχορ δὲ οὐπαρὸς καιρὸς, καὶ ηγῆ καιρῆ, δὲ δὴ ποώ, μετεῖ ἀνώπιον μου· οὐτεώς εἰσαι τὸ σκέρμα ὑμῶν, καὶ τὸ δρομα ὑμῶν. Οὐτε τὴν δὲ ἡμέτερην γεγενημένην κτίσιν, μεθ' ἡμῶν τὴν ἵππην τὸ χρεῖτον ἀλλοιωσιν ἀκλούσθιν δέχεσθαι, μηδὲ χωροῦσαν εἰς ἀνυπαρξίαν, ὅπερ οὐδὲ ἡμέτερη μετὰ θάνατον.

*mebis semen vestrum, et nomen vestrum*⁴⁹. Rationi creaturem, quae nostri causa facta est, mutationem quidem ad meliorem statum una nobiscum suscipiunt, in nihilum autem nequaquam concessuram; sicut neque nos quoque post mortem in illis transibimus quod non est.

Καὶ εἶδος τοὺς τεκροὺς τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικροὺς, ἔστωτας ἀνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ βιβλία ἡροίσσαν· καὶ ἀλλο βιβλίον ἡροίην, διεστεῖ τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ τεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις, κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Νεκροὺς δὲ φησιν, οἵ πάντας ἀνθρώπους, ὡς τὴν πᾶσαν σώματος νέκρωσιν ὑπομελναντας· οἵ τοὺς νεκρωθέντας τοὺς παραπτώμασι. Μεγάλους δὲ καὶ μικροὺς, [καθὼς προέφημεν,] οἵ τοὺς τῇ τῇ τοῦτο θίτας· οἵ τοὺς μᾶλλον [καὶ] ἥττον τὰ τῆς νεκρώσις ἔργα πράξαντας, καὶ ἀναλόγως ταῖς πράξεις πλασθησομένους· οἵ [τὸν] μεγάλους μὲν, τοὺς δικαιούους· μικρούς δὲ [τῷ δυτὶ] καὶ μηδαμινούς, τοὺς ἀμαρτωλούς, διὰ [τὴν] τῆς ψυχῆς [ἢ ἀμαρτιῶν] εὐτέλειαν. Τὰ δὲ βιβλία τὰ ἀνοιγόμενα, σημαντικά ἴστι τῶν ἔκάστου πράξεων, καὶ τῆς ἔκάστου συνιδήσεως. Ή δὲ μήτε βιβλίος, [φησι], τῆς ζωῆς ἐστιν, οἵ τὰ τῶν ἀγίων γέγραπται ὄντα.

Καὶ διδωκεν ηθιλασσα τοὺς ἐν αὐτῇ τεκρούς· καὶ δὲ θάρατος καὶ δὲ φόβης διδωκαν τοὺς τεκρούς τοὺς ἐν αὐτοῖς· καὶ ἐκρίθησαν, ἔκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ἐκαστον δὲ, φησι, σῶμα εἰς ἕπερ ἀναλύεται, ἐξ ἐκείνων καὶ συνισταται καὶ ἀναδίδοται, εἰτε γῇ εἴτε θαλάσσῃ παραδοθῇ. Θάρατος δὲ καὶ φόβης, οὐ ζῶα ἐμψύχα, ὡς ὑπὸ τινων γράφονται· ἀλλὰ θάρατος μὲν, χωρισμὸς ψυχῆς καὶ σώματος· φόβης δὲ, τόπος [τοῦ] θειδῆς, ἣντον] ἀφανῆς [καὶ διγνωστος,] δὲ τὰς ψυχὰς [ἡμῶν] ἀντεῦθεν ἐκδημούστας δεχόμενος. Νεκραὶ δὲ ψυχαὶ, αἱ τὰς νεκροτοιοὺς πράξεις ἐπιφερόμεναι. Δικαίων γάρ ψυχαὶ, ἐν χειρὶ Θεοῦ, καθὼς σοφός τις θελεῖ· καὶ οὐ μή ἀψήται αὐτῶν βάσταρος.

Καὶ δὲ θάρατος καὶ δὲ φόβης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λιμνὴν τοῦ κυρδὸς. Οὐτος δὲ θάρατος ἐστιν δεύτερος, η λιμνὴ τοῦ κυρδὸς. Καὶ εἰ τις οὐχ εὑρεθῇ ἐν τῇ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τεγραμμένος, ἀμβληθῆ εἰς τὴν λιμνὴν τοῦ κυρδός.

Τὸ δὲ τέτταρα θάρατος καὶ τὸ φόβηρ εἰς τὴν λιμνὴν τοῦ κυρδὸς βάλλεσθαι, δηλοῖ οἵ τὸ γεγραμμένον. Ἐγχατες ἔχορδες καταρρέιται δὲ θάρατος· οἵ τὰς τροφέντας τοῦ τῆς ἀμαρτίας [βαρυτάτου καὶ πονη-

της] usque in sempiternum in his quae ego creo⁵⁰. Ille illie, et merito; siquidem summa nunquam deficiens letitia et voluptatis affluentia, præmiorumque ex legitimis certaminibus ortum ducentium magnitudo, omnium laborum et molestiarum ante susceptorum oblivionem facile inducit. Et alio rursum loco idem: Sicut cœli novi, et terra nova, quae ego facio stare coram me, dicit Dominus: sic proinde illorum sententia consentanea est, qui quidem ad meliorem statum una nobiscum suscipiunt, in nihilum autem nequaquam concessuram; sicut neque nos quoque post mortem in illis transibimus quod non est.

XX, 12. Et vidi mortuos magnos et pusillos, stantes in conspectu throni; et libri aperti sunt: et alius liber apertus est, qui est vitæ: et indicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum.

Mortuos vocat aut omnes omnino homines, tanquam qui corporis mortem sustinuerant; aut eos qui vitiis et peccatis nuntium miserant. Magni autem et pari illi nominantur (ut ante quoque indicavimus) qui aestate et statura pusilli adhuc erant: aut ii certe qui minori contemptu mortis opera designarant, adeoque operum ratione minores poenas daturi erant. Aut magnos appellat justos, pusillos autem, peccatores: hi enim propter animæ vilitatem ex peccatis ortam, nullus re ipsa sunt momenti. Libri autem aperti uniuscujusque opera et cuiuslibet rursum conscientiam denotant. Ast unus ille liber, ut ipse fatetur, est liber vitæ, in quo sanctorum nomina scripta sunt.

XX, 13. Et dedit mare mortuos qui in eo erant; et mors et infernus dederunt mortuos suos qui in ipsis erant; et judicatum est de singulis secundum opera ipsorum.

Unumquaque corpus ex illis, inquit, instaurabitur et reparabitur, in quæ dum resoluebatur abierat; sive illud in terram illumatum, sive in mare abiectum erat. Mors autem et infernus non sunt viva animalia, sicut a quibusdam describuntur; sed mors est separatio animæ a corpore: infernus autem est locus obscurus nobisque incognitus: neque enim locus ille sub sensum venit, qui excipit animas mortuas hinc emigrantes. Mortuæ autem illæ dicuntur, quæ actiones mortiseras secum deferrunt: At justorum animæ, ut Sapiens ait, in manu Dei sunt, et non tangit illas tormentum mortis⁵¹.

XX, 14, 15. Et mors et infernus missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda; et qui non est inventus in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.

98 Mortem et infernum in stagnum ignis conjecta esse, vel illud significat quod scriptum est, nempe, Novissime vero inimica destruetur mors⁵²; aut nequam spiritus. Hui enim sunt, qui gravissimum

⁴⁹ Isa. lxi, 17, 18. ⁵⁰ Isa. lixii, 22. ⁵¹ Sap. iii, 1. ⁵² I Cor. xv, 26.

deterimamque peccati mortem conciliant; quorum etiam domicilium est *infernus*; ad quem amendant omnes quotquot hic sibi obsequentes habent, et a Judice ad ignem condemnantur. Ut enim *civitas* dicuntur qui illam inhabitant; ita *mors* quoque et *infernus*, qui horum incole, vel causæ quoque sunt. Cum enim omnia quæ Deus condidit sint valde bona, ignis ille ea tantum absumere natus est quæ talia non sunt. Scriptum enim exstat, *Deus mortem non fecit*⁷¹. Per hanc igitur mortis et inferni in stagnum injectionem, insinuantur, apud eos qui in libro vitæ scripti sunt, nullam amplius mortem aut corruptionem regnum obtenturam, sed vitam tantum et incorruptionem. Neque mireris, si omnes qui in libro illo scripti non sunt, in unum ignis stagnum mittantur. Nam ut apud Deum et Patrem multæ salvandorum sunt mansiones, ita ibi quoque diversa erunt loca suppliciorum. Alia enim sunt acerbiora, alia mitiora: quibus illi tentabuntur in æternum, qui in libro viventium scripti non sunt.

CAPUT LXV.

De cælo novo, et terra nova, supernaque Jerusalem.

XXI, 1. *Et vidi cælum novum et terram novam: primum enim cælum, et prima terra abiit, et mare jam non est.*

Et hic quoque locus nullam creaturæ demolitionem aut interitum significat, sed rerum tantum quæ exstant in meliorem statum transmutationem et innovationem; nam et ipsa etiam creatura, ut Apostolus loquitur, liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei. Et divinus Psalmista ait: *Mutabis eos, et mutabuntur; et tanquam induxerimus involres eos*⁷². Elenim rei obsoletæ vel inveteratae innovatio, non significat substantiæ illius interitum vel essentiæ abolitionem, sed senii tantum absecessionem, rugarumque inductionem. Nam nos quoque de homine, qui mores in melius aut pejus ex parte mutavit, dicere consuevimus: *Alius ex alio factus est.* Observandum est autem de cælo quidem et terra hic asseri, transiisse, hoc est, mutata esse et, ad nostri similitudinem, quamdam quodammodo mortem pertulisse: subierrunt namque prioris constitutionis in meliorem formam, mutationem et sortem: de mari autem, non amplius existere. Quid enim opus est mari, cum omnis apud homines cessabit navigatio, et ad regiones longe positas peregrinarum et advectiarum mercium causa profectio? Adhaec cum mare sublimiori quodam sensu significet quoque presentem hanc mortalemque vitam fluctibus et perturbationibus plenam, in hac etiam notione nullus illius erit usus aut locus: siquidem nihil turbationis aut formidinis in sanctis tunc reliquum erit. Confirmat illud Isaïas: *Qui dicit abysso, In desertum redigeris,*

99 XXI, 2. *Et ego Joannes vidi sanctam civitatem*

⁷¹ Sap. 1, 43. ⁷² Psal. ci, 27. ⁷³ Isa. xliv, 27.

A ροῦ] Θανάτου πονηρὰς δυνάμεις, τὰς τὸν ἀδνὴν ἔχουσας [θίσιν] κατάλυμα, κάκεσε τοὺς πιθημένους παρπεμπούσας, εἰς τὸ πῦρ [καταδικάζεσθαι]. "Μόστερ γὰρ πόλεις οἱ ταύτης οἰκήτορες λέγονται, οὗτα καὶ θάρατος καὶ ἄδης, οἱ τούτων αἴτοι. Πάντων γὰρ τῶν ἐκ Θεοῦ γεγονότων καλῶν λίαν διπρόσδυτων, τῶν μῆτι τοιούτων ἔσται ἀφανιστικὴν ἐκεῖνον τὸ πῦρ. Γέγραπται γὰρ, [ὅτι] Θάρατος ὁ Θεὸς οὐκ ἔσποιτο. Διὰ τούτου τοίνυν τὸ μηκέτι ἔσεσθαι θάνατον ἢ φθορὰν, ἀλλ' ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν βασιλεύειν σημαντεῖται. Εἰ δὲ πάντες οἱ μῆτρες μένοντο ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς βληθῆσονται, θαυμάζειν οὐ χρή. Καὶ γὰρ ὡς μοναὶ πολλαὶ παρὰ τῷ [Θεῷ καὶ] Πατρὶ τῶν σωζομένων, οἵτινα κάκελοι διάφοροι τρέποι: [καὶ τόποι] κολάσεως· τῶν μὲν δριμυτέρων, τῶν δὲ μαλακωτέρων· ὡς οἱ μῆτρες μένοντο τῆς βίβλου τῆς ζωῆς πειραθῆσονται. B

ΚΕΦΑΔ. ΣΕ.

Περὶ καιρῶν οὐρανοῦ τε καὶ τῆς, καὶ τῆς ἀνωτέρας οὐρανοῦ.

Καὶ εἶδος οὐρανὸν καιρὸν καὶ τῆς καιρίτιν· δὲ τὰ πρώτος οὐρανὸς καὶ τὴν πρώτην τῆς παρῆλθε, καὶ τὴν θάλασσαν οὐκέτι δεσπιτεῖ.

Κάνταῦθα οὐκ ἀνυπαρξίαν δηλοῖ τῆς κτίσεως, ἀλλ' ἀνακαινισμὸν ἐπὶ τὸ βέλτιον, καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος· Αὕτη ἡ κτίσις ἀλευθερωθῆσται ἀπὸ τῆς δουλείας; τῆς φύσεως εἰς τὴν ἀλευθερίαν τῆς δέξιης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὲ θεῖος μελψόδες [φησιν· Ὄσας κεριβόδαιος] ἀλλέξεις αὐτούς, καὶ ἀνυπαρχήσονται. Τὸ γὰρ πολαιωθὲν ἀνακαινίζομενον, οὐ τῆς οὐσίας ἀφανισμὸν, ἀλλὰ τοῦ γῆς; καὶ τῶν ρυτίδων σημαίνει τὴν ἀπόξεσιν. Καὶ τοῦ δὲ θεοῦ ἐπ' ἀνθρώπων κατέ τι βελτιωθέντων ἡ καὶ χειρόνων γεγενημένων λέγειν· "Ἄλλος δέξι δάλιον τέλοντος. Σημειωτέον δέ, διε περὶ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως, ἀντὶ τοῦ, ἡλλάγη, καὶ καθάπερ ἡμεῖς, οἴοντες τινὰ θάνατον τὴν ἀλλαγὴν τῆς προτέρας ἀλλέξατο καταστάσεως, καὶ [τῆς] εἰς τὸ κρείττον λήξεως. Περὶ δὲ τῆς θαλάσσης φησιν, διε· Ἡ θάλασσα οὐκέτι δεσπιτεῖ. Τίς γὰρ χρεία θαλάσσης, μῆτρες μένοντο τοῦ πλέοντος αὐτήν, ἢ δι' αὐτῆς πορίζεσθαι τὰ ἐν ταῖς μακράν κειμέναις χώραις γεωργούμενα ἀγώγιμα; μετὰ τούτο καὶ τὸν ταραχῶδην βίον καὶ πολυκύμονα σημαινούσης τῆς θαλάσσης, μῆτρες αὐτῆς τότε χρείαν. Οὐδὲν γὰρ λειψάνον ταραχῆς ἢ φέδου ἐν τοῖς ἀγλοῖς τότε καταλειφθῆσται. [Πιστούται δὲ ταύτην τὴν ὑπόνοιαν καὶ δέ μέγας Βασιλεὺς, προφέρων τὴν τοῦ Ἡσαΐου χρῆσιν φάσκουσαν· Ο λέγω τῇ ἀδύσσεψι· Ἐρημωθήσῃ, καὶ πάντες τοὺς κοταμούς σον ξηραράω.]

Ιανκού opinione magnus quoque Basilius, allegans et omnia fluminia Ica desiccabū⁷³.

Καὶ τὴν πόλιν τὴν ἀγίαν Ιερουσαλήμ καιρίτιν

*εἰσον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ Α Ἰερουσαλήμ νον, descendente de φειν, q̄ Deo p̄g-
θεοῦ ἡγομασμένην, ὡς τύμφην πεκοσμημένην
τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.*

Ἐκ δὲ τοῦ τῇ πόλιν τὴν ἀγίαν Ἱερουσαλήμ κατινήν θεάσασθαι, δείχνυται τὸ τῆς κατινθήτος ὄνομα, τῆς εἰς τὸ φαιδρότερον μετατριήσεως γνώρισμα, ἣς ἡ διὰ Ἱερουσαλήμ τεύξεται, ἐκ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων ἔγων μέχρις ἀνθρώπων καταβαίνουσα, διὰ τὸ κονῖν γενέσθαι κεφαλὴν ἀμφοτέρων Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Αὕτη δὲ ἡ πόλις ἐξ ἀγίων ἀρμολογεῖται· περὶ ὣν γέγραπται· Λίθοι ἀγίοι κυλλογται ἐπὶ τῆς γῆς ἀκρογωνιαῖν τὸν Χριστὸν ἔχουσα. Λέγεται δὲ σόλις μὲν, ὡς τῆς βραστοῦ ἀνδρὸς Τριάδος οἰκητηριον· ἐνοικεῖ γάρ ἡ αὐτῇ καὶ ἀμπεριπατεῖ, καθὼν ἐπῆγεται· τύμφη [δὲ,] ὡς κολλωμένη τῷ Δεσπότῃ, καὶ συναπομένη εἰς ἀκραν καὶ ἀδιάστατον συνάφειαν· πεκοσμημένη δὲ, ὡς ἔσωθεν, κατὰ τὸν Φαλμψδον, τὴν ὅξαν καὶ τὴν ὥραν ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἀρετῶν ἔχουσα.

Καὶ ἡκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεπύσης· Ἰδού η σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀνθρώπων καὶ σκηνώσα μετ' αὐτῶν· καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται· καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν [Θεὸς αὐτῶν]· καὶ ἐξαείγει [δὲ Θεὸς] πᾶν δάκρυνον ἀπὸ τῶν ὄφελμάων αὐτῶν.

Οὐρανοθεν δὲ ἀγιος διδάσκεται, ἀληθινὴν εἶναι ταῦτη τὴν σκηνὴν ἣς ἡν τῷ Μωϋσῇ παραδειχθεῖσα τύπος, μᾶλλον δὲ προτύπως τύπου, τῆς σῆμερον Ἐκκλησίας τύπος; τυγχάνουσα· ἐν ταύτῃ τῇ ἀχειροποιήτῳ σκηνῇ οὐκ ἔσται κλαυθμὸς, οὔτε δάχρυον. Οὐ γάρ τῆς ἀεννάου χαρᾶς χορηγὸς τὸ δράσθαι πάσι διαρθεται τοῖς φύλοις τὴν εὐφροσύνην τὴν φλλοτον.

Καὶ ὁ θάρατος οὐκ ἔσται ἐτι, [οὐτε πάνθος, οὐτε κραυγὴ, οὐτε πόνος, οὐκ ἔσται ἐτι] δει τὰ πρότυ απῆλθον.

Καὶ [τούτοις] κατὰ τὸ γεγραμμένον· ["Ἐνθα] ἀκ-
όρα ὀδύνη [καὶ] λύκη καὶ στεναγμός. Τὸ δὲ,
Τὰ πρώτα απῆλθον, σημαίνει διτὶς ἡ τῶν ἀγίων κα-
κοκάθεια καὶ τῶν ἀσεβῶν ἡ ἀλαζούεια πέρας εἰλη-
φεν, ἐκατέρω τούτων κατάλληλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΓ.

Περὶ ὧν εἰπεῖν οἱ ἄτροφοι καθίμενος.

Καὶ εἰπεῖν ὁ καθίμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· Ἰδού
κατὰ πάντα κοιῶ. Καὶ λέγει μοι· Γράψον διτὶς
οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθεῖοι καὶ πιστοί εἰσιν καὶ εἰπέ
μοι· Γέργετα [ἔγρά] τὸ α καὶ τὸ ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ
τέλος.

Ἄληθειοι οἱ λόγοι οἱ ὑπὸ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἐκ-
φερόμενοι, καὶ μηκετί διὰ συμβόλων, ἀλλὰ δι' αὐτῶν
τῶν πραγμάτων γινώσκομενοι. Ἀρχὴ δὲ καὶ τέλος δ
Χριστὸς, ὡς πρώτος, διὰ τὴν θεότητα· καὶ Εσχατος,
διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ως ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν
ἀσωμάτων κτίσεως μέχρι τῶν τελευταίων ἀνθρώπων
τὴν οἰκείαν ἐκτείνων πρόνοιαν.
corporis expertum substantia, usque ad ultimum hominem sua providentia attingit.

^{τὸ} Zech. ix, 16. ^{τὸ} Isa. li, 11.

PATROL. GR. CVI,

*A Jerusalem novam, descendente de φειν, q̄ Deo p̄g-
ratam sicut sponsam orratam viro suo.*

Et hinc rursum ostenditur, novitatis nomine transformationis in latiorem statum notam esse, quam superna illa Jerusalem consequetur; quae ex virtutibus corporis expertibus exorsa usque ad homines descendit; unumque est et appellatur corpus, eo quod Christus Deus et Dominus noster communione utrorumque sit caput. Hæc autem civitas constituitur ex sanctis, de quibus scriptum est: *Lapides sancti voluntur in terra*¹⁴: Christum angularem lapidem sortita. Dicitur autem cipitas, quasi reginae Triadis domicilium; habitat enim et ambulat in illa, juxta promissionem suam. Vocatur rursum sponsa, tanquam Domino cohærens, summaque ei indupta conjunctione illi unita. Ornata denique, tanquam quæ præclaram intra se gloriam ei pulchritudinem ex virtutum varietate natam, secundum Psalmistam, contineat.

XXI, 3, 4. *Et audiri vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus: et habitabit cum eis, et ipsi populi ejus erunt, et ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Et absterget Deus omne lacrymam ab oculis eorum.*

Sanctus evangelista e capitulo docetur, tabernaculum hoc verum esse; cuius typus ostensus fuerat Moysi; vel quædam verius typi protyposis et simulacrum; cum praesentis hujus Ecclesiae typus existiterit. In hoc autem tabernaculo, quod hominum manibus factum non est, nullus erit fleus, nullæ lacrymæ. Nam qui aeternum gaudium largiuntur, sanctis omnibus latitiam finis experientem impertierunt.

Et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra; quia prima abiherunt.

Hoc ipsum est quod alibi scriptum exstat; nempe, *Ausugit dolor, tristitia, et gemitus*¹⁵. Quod autem prima abiisse dicuntur, hoc cum sanctorum afflictionem, tum impiorum quoque insolentiam, finem utrique horum congruentem fecisse significat.

CAPUT LXVI.

Cujusmodi ab eo dicta sint qui sedebat in throno.

XXI, 5, 6. *Et dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia. Et dixit mihi, Scribe: quia haec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit mihi: Factum est. Ego sum Α et Ω, initium et finis.*

Vera sunt haec verba, utpote ab ipsa veritate profecta, neque per figuras aut symbola, ut olim, sed per res ipsas cognita. Est autem idem Christus principium et finis, primus itidem et ultimus; hoc quidem, propter assumptam humanitatem; illud vero, propter increatam divinitatem. Dicitur alia quoque ratione Α et Ω, quia nimicum a prima rerum corporis expertum substantia, usque ad ultimum hominem sua providentia attingit.

100 Sicuti justitiam vivisci Spiritus gratiam sedaturum pollicetur; quam in Evangelio quoque illis promittit, qui in ipsum credituri essent. *Gratis autem et hanc et quæ hanc sequuntur largitur, quia presentis temporis afflictiones non sunt dignæ quæ cum futura gloria, quæ sanctis obveniet, comparantur. Aut gratis; quia pecuniis parari nequit, sed bonis tantum operibus, ejusque clementia qui præbebit.*

XXI. 7. *Qui vicerit, possidebit haec; et ero illi Deus, et illi erit mihi filius.*

Qui, inquit, victoriam adversus hostes qui sub aspectum non veniunt, obtinuerit, bona de quibus hic sermo est, consequetur, *Dei nimirum filius effectus, bonisque paternis atque deliciis tuto potitus:*

XXI. 8. *Timidis autem, et incredulis, et execratis, et homicidis, et fornicatoribus, et beneficis, et idololatriis, et omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardentí igne et sulphure, quod est mors secunda.*

Deus salutem nostram avide sitiens, ad illorum bonorum hæreditatem, quæ ipse nobis præparavit, partim quidem per laeta et jucunda, partim rursum per tristia et acerba, ad officium faciendum subindenos hortatur. Modo namque supernæ Jerusalem splendorem ob oculos nobis proponit: modo rursum obscuram dolorisque plenam gehennæ ignis acerbitatem in memoriam reducit; quo vel æternæ gloriae desiderio, vel insinuitæ confusionis metu, dum tempus sinit, operemur bonum. Cum repudiatis et execratis, cæterisque qui ad secundam mortem condemnantur, timidos quoque, hoc est, inferendis laboribus et molestiis effeminatos, nec non in lucta contra diabolum ignavos et quasi fractos recenset. Utinam eum, qui sacrificio misericordiam anteponere consuevit, peccatorumque conversionem magis quam illorum mortem desiderat, honis operibus ita placemus propitiumpque reddamus, ut dona illa et beneficia, quæ non solum per sermones exhortatorios, verum etiam per opera et afflictiones nobis conciliare studuit, feliciter consequamur. Cum enim sat illi esse potuisse ad bonum tantum nos exhortari, et a malo absterrere, et post hoc gloria aut poena dignos, honorare aut punire, non fuit hisce contentus; verum pati quoque nostri causa voluit; quo hac ratione neque voluntatis nostræ libertatem læderet, neque quidquam eorum quæ ad nostram medicinam et emendationem facerent, prætermissose palam appareret. Ne proinde in vacuo Dei gratiam suscipiamus, verum per conversionem bonorumque operum exercitationem, beneficia illius efficacia in nobis faciamus; quo promissorum bonorum thesauro tandem potiamur, in ipso Christo Deo nostro, cum quo Patri et sancto viviscoque Spiritui sit gloria, nunc, et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

A Ἐγώ τῷ διγνώτι δώσω ἐκ τῆς κητῆς τοῦ ὑδατος τῆς ζωῆς δωρεάν.

Tῷ δὲ διψῶντι τὴν δικαιοσύνην, παρέξει ἐπαγγέλλεται τὴν χάριν τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος, ἣν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὑπέσχετο τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας. Δικεῖν δὲ, διεὶς οὐκ δξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μελλουσαν δόξην τοῦ ἀγίους ἀποκαλύπτεσθαι. "Η δωρεάν, διεὶς οὐκ ἔστι ταῦτην χρήμασιν, ἀλλ' ἔργοις ἀγαθοῖς κτησασθει, καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ παρέξεντος.

'Ο νικῶν κ.ηγορομήσει ταῦτα· καὶ δοματιαντῷ θεός, καὶ αὐτῷ δέσται μοι νίκη.

'Ο δὲ νικῶν, φησι, τὸν πρὸς τοὺς ἀκράτους δικιαζαντας πόλεμον, τῶν ἀγαθῶν τούτων τεύξεται, οὐδὲ θεοῦ γεννέμενος, καὶ τοῖς πνευματικοῖς ἐντρυφῶν ἀγαθοῖς.

Τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις [καὶ ἀμαρτωλοῖς καὶ] ἐβδελυγμένοις καὶ φορεῦσι καὶ πόροις καὶ φυρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς φευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ. πυρὶ καὶ θελφῷ δέσται [σ] δευτερος θάνατος.

'Ο γάρ διψῶν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν θεός, πάντοθεν ἡμᾶς εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀγαθῶν, διά τε χρηστῶν διά τε σκυθρωπῶν προστέπεται ὑπὸ δύοις ἡμῖν ἀγῶνι τὴν τῆς ἁνω τερουσαλήμ λαμπρότητα, [καὶ] τῆς γεέννης τοῦ πυρὸς τὴν ἀφεγγῆ καὶ δευτηράν σκυθρωπότητα. Ινα δὲ [τῷ] πόθῳ τῆς αἰώνιου δόξης, δὲ φόνῳ τῆς ἀπεράντου αἰσχύνης, ιω; καὶ πρὸς ἐστι, τὸ ἀγαθὸν ἐργασώμεθα· ὡς τοὺς λοιποὺς ἀπηγορευμένους, καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ ἀνάνθρους τὸν τῇ κατὰ τοῦ διαβόλου πάλη, τῷ δευτέρῳ θανάτῳ φῆσας καταδικασθεσθαι. Γένοιτο δὲ ἡμᾶς τὸν θελετὴν τοῦ ἐλέους, τὸν μὴ τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ὑποστροφὴν θέλοντα, ἐξιλεουμένους ἀγαθοῖς πράξεις, τῶν αὐτοῦ τυχεὶν δωρεῶν, δες ἡμῖν οὐ μόνον ταῖς διὰ λόγων παραπέσειν, ἀλλὰ καὶ ταῖς διὰ ἔργων καὶ παθῶν προύξενησεν. 'Εξδην γάρ αὐτῷ ἀρκεσθῆναι μόναις ταῖς τοῦ ἀγαθοῦ [τε] καὶ κακοῦ προτροπαῖς [τε καὶ ἀποτροπαῖς,] καὶ μετὰ τοῦτο δὲ κολάσαι δὲ τιμῆσαι τοὺς ἀξίους δὲ κολάσεως δέξης. δὲ δὲ καὶ παθεῖν δι' ἡμᾶς οὐκ ἀπηξίωσεν. Ινα μήτε τῷ αὐτεξουσιῷ λυμήνηται, μήτε φανῇ τι παριδὼν τῆς ἡμῶν λατρείας καὶ ἀπανθρώπεως ἔνεκεν. Μή τοινυν εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δεξιώμεθα, ἀλλ' ἐπιπράκτους αὐτοῦ τὰς εὐεργεσίας δι' ἐπιστροφῆς καὶ ἔργων ἀγαθῶν ἐπιδείξεως ποιήσωμεν, διποτὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν ἐν [αὐτῷ] Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν μεθ' οὐ τῷ Πατρὶ ἄξια τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ δεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰώνας [τῶν αἰώνων] δόξα, κράτος. 'Αμήν.

Περὶ ἀγγέλου διαικενύοντος [αὐτῷ] τὴν τῶν ἀγίων
σάλιν, καὶ τὸ ταύτης τείχος σύν τοῖς πυλεώσι
διαιμεροῦντος.

Καὶ ἡλθερ εἰς τῶν ἐκτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχοντων
τὰς ἐκτὰ φιάλας [τὰς] τεμουσάς τῶν ἐπτὰ πλη-
γῆ τῶν ἐσχάτων· καὶ ἐλάλησε μετ' ἑμού, λέγων
Δέρο, δειξε σοι τὴν τύμφην τοῦ Ἀριόντος τὴν
γναῖκα.

Διὰ τούτων δείκνυνται, μή μόνον τὰς κακωτικὰς
ἴπογειν πλήγας τοὺς ἀγγέλους, ἀλλὰ [καὶ] ὡς λα-
τροὺς, ποτὲ μὲν τέμνοντας, ποτὲ δὲ ἡπιὰ φάρμακα
ἐπιπέσσοντας. Οὐ γάρ τότε τὴν πληγὴν τοὺς ἀξίοις
ἴπογειν, νῦν τὴν μακαριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῷ
ἄγιῳ ποδεῖκνυται. Καλῶς δὲ τὴν τύμφην τοῦ Ἀριόντος
γναῖκά φησιν διε τὸν γάρ ὡς ἀμιδὸς ἁσφαγιάσθη ὁ
Χριστὸς, τότε αὐτὴν τῷ οἰκείῳ αἴματι ἐνύμφεύσατο.
Ὄστερ γάρ τοῦ Ἀδάμ καθεύδοντος, διεπλάσθη ἡ
γυνὴ τῇ τῆς πλευρᾶς ἀφαιρέσει, οὕτω καὶ τῷ Χρι-
στῷ ἐν τῷ σταυρῷ ἐκουσίως διὰ θανάτου ὑπώταντι,
ἥτις ἐκύνει τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αἵματος ἡ Ἐκκλησία
συστάσα, τῷ τυθέντι δι’ ἡμᾶς ἥρμοσται.

Καὶ ἀπήνεγκε με ἐν πνεύματι ἐπ' ὅρος μέτρα καὶ
ιψήλων· καὶ ἀδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην τὴν
ἀγίαν Ἱερουσαλήμ, καταβαίνοντας ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, διχοντανή τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Τὸ δὲ ἀπερεχθῆναι ἐν πνεύματι δηλοῖ τὸ ἐκ γῆς
ἀρθεῖναι τῷ φρονήματι διὰ τοῦ πνεύματος πρὸς τὴν
τῶν ἐπουρανίων κατανόσιν· ἐπ' ὅρος δὲ μέτρα, τὴν
ἀνηγμένην καὶ ὑπερκάσμιον [τὴν] τῶν ἀγίων ζωῆς
[εἰπεται.]

Ἐγ γὰρ τοῦ Ἀριόντος, ήδη Ἱερουσαλήμ,
ὑπὸ Θεοῦ κοσμηθήσται καὶ δοξασθήσεται καὶ
ἱψωσθήσεται διοιος οὐθενὸς πιστιαστέων [ῷες οὐθενὸς]
μεταποιεῖται.

Φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Χριστὸς· διὰ μὲν
τῆς κρυσταλλίζουσης λάσπεδος, ὡς αἰειθαλῆς καὶ
ζωδώρος καὶ [ὡς] καθαρός· δι’ ἐτέρων δὲ ἐτέρως
οὐαγραφούμενος· οὐδὲ γάρ ἐνδεισούς παραδι-
γματι τῶν ποικίλων αὐτοῦ περὶ ἡμᾶς εὐεργεσιῶν τὸ
πολύτερον διαγραφῆναι δύναται.

Ἐχουσά τε τείχος μέτρα καὶ ψηφίλων, καὶ
[ἔχουσα] πυλεών τοῖς, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλεώσιν
ἀγγέλους τοῖς, καὶ ὄντματα ἐπιτεγραμμένα, ἢ ἐστι
τῶν τοῖς γυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ.

[Ὄστερ καὶ] τείχος μέγα τῆς Ἐκκλησίας ὑψηλὸν
[τε] καὶ φρουρητικὸν τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλεις ὁ Χρι-
στος ἐστιν. Ἐν φυλῶνες δώδεκα, οἱ ἀγιοι ἀπόστο-
λοι· [καὶ] εἰσι· δι’ ὅν τὴν προσαγωγὴν καὶ τὴν
εἰπον πρὸς τὸν Πατέρα ἐσχήκαμεν· καὶ αὐτοὶ δὲ
εὐεργούμενοι ὑπὸ ἀγγέλων δώδεκα τῶν προύχντων
καὶ μᾶλλον πλησιάζοντων Θεῷ, κατὰ τὴν ἀγχιστείαν
ἥτις ἐν ἀγιότητι. Εἰ γάρ ἐκάστη τῶν πιστῶν ἀγγελον

101 *De angelo qui sanctam civitatem illi ostendit
ejusdemque muros et portas dimetitur.*

XXI, 9. *Et venit ad me unus de septem angelis ha-
bentibus phalias plenas septem plagis novissimis; et
loculus est mecum, dicens: Veni, ostendam tibi
sponsam, uxorem Agni.*

Per hæc planum sit angelos non semper calamiti-
tates et plágas inferre, sed peritorum medicorum
more interdum quidem loca affecta ferro incidere,
nonnunquam vero milia pharmaca vulneribus ad-
hibere. Qui enim cladem promeritis plagam ante
irrogaverat, nunc Ecclesiæ beatitudinem Theologo
demonstrat. Scite autem spousam Agni uxorem
appellat. Quando namque veluti agnus occisus est
Christus, tunc illam proprio sanguine sibi despon-
savit. Quemadmodum enim Adam dormienti
adempta est costa, ex qua deinde mulier formata
est, ita Christo per spontaneam mortem in cruce
consopito, sanguine qui ex latere illius fundebatur,
Ecclesia constituta, ipsique propter nos patienti
consoñata est.

XXI, 10, 11. *Et sustulit me in spiritu in montem
magnum et altum, et ostendit mihi civitatem sanctam
Jerusalem, descendente de caelo a Deo, habentem
claritatem Dei.*

Cum spiritu in montem se abductum affirmat,
mente et intelligentia a rebus terrenis ad cœlestium
rurum considerationem sese subiectum fuisse in-
dieat. Per montem porro magnum et altum subli-
mem mundique captu superiorem sanctorum vitam
esse insinuare videtur.

In illo autem monte uxor Agni, superna videlicet
Jerusalem, a Deo condecorabitur, ingentique gloria
cumulabitur. Et lumen ejus simile lapidi pretioso,
tanquam lapidi jaspidis, sicut crystallum.

D Lumen Ecclesiæ est Christus. Hic autem per ja-
spidem instar crystalli lucentem delineatur, tanquam
perpetuo virens, cunctisque viventibus vitam lar-
giens, et incredibili munditia præstans. Per alia au-
tem alio modo describitur: neque enim unius ge-
neris exemplo tanta illa erga genus nostrum bene-
ficiorum multitudo et diversitas eomodo describi
potest.

XXI, 12. *Et habebat murum magnum et altum,
habentem portas duodecim; et in portis angelos duo-
decim; et nomina inscripta, quæ sunt nomina duo-
decim tribuum filiorum Israel.*

Murus magnus et altus Ecclesiæ est Christus:
hic enim propugnat et custodit illos qui versantur
in sancta hac civitate. Duodecim autem illius portas
duodecim sunt apostoli; per quos introitum simul
et accessum ad Patrem nacti sumus. Ipsi vero pe-
culiare subsidium et robur accipiunt, a duodecim
præstantioribus propiusque ad Deum accedentibus
angelis. (Propius autem illi ad Deum accedunt

eidemque assistunt, qui majori prædicti suut scientia et sanctimonia). Si enim **102** unumquemlibet hominem fidem angelum, qui custodia fidique prædagogi munus obeat, sortitum credimus, quanto justius credere debemus primos Ecclesiæ fundatores, verbique evangelici præseminatores, ad Evangelii prædicationem eos ex angelis habuisse adjutores, qui primas inter omnes oblinebant? Cæterum nomina tribuum spiritualium Israëlis apostolicis ingressibus inscripta dicuntur. Nam eadem in externi sensilisque pontificis epomide olim quoque secundum tempus inscripta continebantur. Ad præsentem autem nominum inscriptionem quod spectat, illa præclerorum curæ et sollicitudini, quam apostoli circa fidèles habuere, testimonium perhibent. Sed neque apostolus Paulus quoque incassum omnium Ecclesiæ cura se tangi, suumque cor, quo omnes quos per Evangelium genueral capere posset, dilatari prædicabat.

XXI, 13. *Ab oriente portæ tres, et ab aquilone portæ tres, et ab austro portæ tres, et ab occasu portæ tres.*

Quadripartita portarum figura, et triplex earumdem explicatio, sanctissimæ adorandæque Trinitatis agnitionem per quadripartitum orbem diffusam significat: quæ sancæ agitio per vivissimam crucem obtigit nobis: siquidem portarum compositio et dispositio ejusmodi est, ut crucis speciem præ se ferat. Sunt enim digestæ ad formam duodecim boum, qui mare æneum a Salomone confectum sustentabant, tripartitumque apostolorum quaternionem, sanctæ Trinitatis præconem, designabant; et quatuor itidem evangelistarum ad quatuor terræ fines emisionem. Per quod etiam spirituæ sacri baptismatis mare, quod mundum a peccatis expiat, per mysticum Salomonem constitutum et institutum, adumbrabatur.

XXI, 14. *Et murus civitatis habebat fundamenta duodecim, et in ipsa duodecim nomina, duodecim apostolorum Agni.*

Fundamenta muri, inquit, beati sunt apostoli: super hos enim Christi Ecclesia fundata est. Quorum nomina in illis veluti in tabula quadam inscripta sunt, ad commodam eorum qui legunt, aut legere volunt, instructionem.

XXI, 15. *Et qui loquebatur mecum, habebat mensuram arundineam auream, ut metiretur civitatem, et portas ejus et murum.*

Mensura aurea utrumque, et mensurantis (quem in hominis quoque specie cernebat) excellentiam et dignitatem, et mensurata rursum civitatis præstantiam, significat; cuius murum Christum esse jam ante indicavimus. Mensuratur autem hæc civitas, non ab omnibus, sed ab angelis; ad designandam singularem naturarum supermundanarum munditiam et sapientiam. Est præterea supernæ illius civitatis magnitudo et elegantia præ ceteris, ut versimile sit, illis cognita. Per murum autem divinæ munitionis atque protectionis septum, in quo sancti tute custodientur, accipi hoc loco posse arbitramur.

103 XXI, 16. *Et civitas in quadro posita est;*

Α ἐπειδὴ φύλακα πεπιστεύκαμεν, πολλῷ μᾶλλον τοῦ θεμέλιωτας ἡ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου σπαρεῦσι, τοὺς ἐν ἀγγέλοις πρωτεύοντας συνεργοὺς πρὸς τὸ εὐαγγελικὸν [εἶναι] κήρυγμα νεισθαι ἀκόλουθον. Τὰ δὲ ὄντα τῶν φυλῶν τοῦ νοητοῦ Ἰσραὴλ ἔστι ταῖς προστολαῖς εἰσόδους γέγραπται: ἐπειδὴ καὶ τὰ τοῦ αἰσθητοῦ ἐν τῇ ἐπικαιδίᾳ τοῦ πάλαι κατὰ καιρὸν ἀρχιερέως ἐγέρατο: καὶ γὰρ ἡ Γραφὴ νῦν διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων τὴν περὶ τῶν πιστῶν μέριμναν τοῖς ἀποστόλοις προσμαρτυρεῖ: καθὼς δὲ Παῦλος φησιν ἔχειν τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησῶν, καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ πεπλατύνθαι, καὶ πάντας χωρεῖν οὓς: αὗτος διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγέννησε.

B Ἀπὸ ἀρατολῆς, πυλῶν τρεῖς· ἀπὸ βορᾶ, πυλῶν τρεῖς· ἀπὸ νότου, πυλῶν τρεῖς· ἀπὸ δυσμῶν, πυλῶν τρεῖς· καὶ ἀπὸ μεσημβρίας, πυλῶν τρεῖς.

Τὸ δὲ τετραμερὲς σχῆμα τῶν πυλών, καὶ ἡ τριστή αὐτῶν ἀνάπτυξις, τὴν ἐκ τῆς τετραπεράτου οἰκουμένης τῆς προσκυνητῆς [παναγίας] Τριάδος δηλοῦν [τηῖ] ἐπίγνωσιν, ἢν διὰ τοῦ ζωποιοῦ σταυροῦ εἰλήφαμεν, ἐξεληπταί. Σταυροειδὲς γὰρ τὸ σχῆμα τῆς τῶν πυλών θέσεως, κατὰ τὸ εἴδος, τῶν ιψὶ βοῶν, οἱ τὴν ὑπὸ Σολομῶντος κατεσκευασμένην θάλασσαν ἐδάσταζον, χαρακτηρίζοντες τὴν τριάδην τῶν ἀποστόλων τετρακτύν, τὴν τῆς ἀγίας Τριάδος κήρυκα: καὶ τὴν τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων ἐκπομπὴν εἰς τὰ τέσσαρα τῆς γῆς πέρχεται δι' ἣς ἡ νοητὴ θάλασσα τοῦ [ἀγίου] βαπτισμάτος, ἡ ἀποκαθαίρουσα τὸν κόσμον ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν, [ἥ] ἐκ τοῦ νοητοῦ συστάσα Σολομῶντος, εἰκονίζεται.

Καὶ τὸ τείχος τῆς πόλεως ἔχον θεμέλιον διδεκταῖς καὶ ἐπ' αὐτῷ διδεκταὶ ὄντα προστάτων τοῦ Ἀρτοῦ.

Θεμέλιοι δὲ τοῦ τείχους, [καθὼς φησιν,] οἱ μαρτυροὶ εἰσιν ἀπόστολοι: ἐφ' οὓς δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τεθεμέλιωται: ὃν τὰ ὄντα προγραφῇ, τούτοις ἐπιγραπταί, πρὸς τὴν τῶν ἀναγνωσκόντων εὑμάθειαν.

Καὶ δὲ ταῖς μετ' ἐμοῦ, εἰχε [μέτρον] καλλιγραφούντι, ἡ τὰ μετρήσῃ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶντας [αὐτῆς] καὶ τὸ τείχος αὐτῆς.

D 'Ο χρυσοῦς δὲ καλλιμος δηλοῖ τὸ τίμιον τοῦ τε μετροῦντος ἀγγέλου, διὸ ἀνθρωποι εἰδῶς ἐθεώρησε, καὶ τῆς μετρούμένης πόλεως ἡς τείχος τὸν Χριστὸν ἐξελάσσον· οὐχ ὑπὸ ἀνθρώπων, ὑπὸ δὲ ἀγγέλου μετρουμένης, διὰ τὸ καθαρὸν καὶ ὁπλὸν τῶν ὑπερκοσμίων φύσεων· αἷς, ὡς εἰκός, Εγνωσται τῆς ἀνηπόλεως τὸ τε μέγεθος, ἡ τε εὐπρέπεια· ἥγονομενα δὲ τείχος ἐγνωσθαί καὶ τὴν θελαν περιβαλλήν καὶ στηνακούσαντα.

Καὶ τὴν πόλιν τετράγωνος κείται· καὶ τὸ μῆκος

αὐτῆς δυον τὸ πλάτος· καὶ διέτρησε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὅφος, ἵστηται.

Τερψίγωνος δὲ η πόλις κεῖται, διὰ τὸ ἔδραλον καὶ πάγον· τὸ γάρ κατά τα βάθος καὶ μῆκος καὶ πλάτος ισόπλευρον κύνδος τοῖν ὀνόμασται· ἔδραιτητα δὲ δηλοῦν λέγεται. Αἱ δὲ δώδεκα χιλιάδες τῶν σταδίων, ἃς ἔχειν φησὶ τὴν πόλιν, εἴσως μὲν σημανουσι τὸ τάντης μέγεθος· ὑπὲρ γάρ φάμμον, οὐ φησιν δὲ αὐτὸν, οἱ ταῦτης οἰκήτορες πληθυνθήσονται· ἵστως δὲ καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα ἀποστόλων, διὰ τὸν εἶναι κατοικεῖται. Καὶ δὲ διδοματικὸς [δὲ] ἀριθμὸς, μυστικὸς ἀντί, διὰ τὸν ἀναλύσεως παρίστησι τὸ ζητώμενον. Αἱ γάρ φήσεις χιλιάδες τῶν σταδίων, σημεῖα ἀποτελοῦσι τὰ λεγόμενα μίλια, αὐθίδη· τῶν μὲν χιλίων δηλουντῶν τῆς ἀπέραντου ζωῆς τὴν πλειότητα· τῶν δὲ διπλακοστάρων, τὸ ἐν ἀνακύσσει τείλιον· τῶν δὲ δεκατεσσάρων, τὸν διπλοῦν σαββατοῦμνον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Διέ τοῦτο, δεκτέσσαρα.

*B*ιανοῦ: septingenta autem, perfectam requiem: quatuordecim vero, nimirum et corporis quietem. Bis enim seplem constitutunt quatuordecimi.

Καὶ ἐμέτρησε τὸ τείχος αὐτῆς ἐκατὸν τεσσαρακοτεσσάρων ψηχών· μέτρον ἀρθρώπον, δὲ τοιούτοις ἀγγέλοις.

Τὸ μέτρον τοῦ βάθους τοῦ τείχους, πηχῶν ἐκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων· δώδεκάχις γάρ δώδεκα ἑρθυμὸς συντιθέμενος, δὲ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν ἐμφάνιν, τοῦτον ἀποτελεῖ τὸν ἀριθμὸν.

Καὶ ἦτορ ἡ ἐνθύμησις τοῦ τείχους αὐτῆς, λασπίς· καὶ η πόλις χρυσοῖς καθαρὸς, ὅμοιος ὑάλῳ καθαρῷ.

Η δὲ ἐνθύμησις τοῦ τείχους, λασπίς, τὴν ἀειθαλῆ καὶ ἀμάραντον ζωὴν τῶν ἀγίων ἐνδείκνυται, καθὼς πιλάκις εἰρηται. Καθαρὸς δὲ τὸ χρυσοῖς αὐτῆς ἄντας, διὰ τὸ διαινγές καὶ λαμπρὸν τῶν αὐτῆς ἀκριτόρων.

Καὶ οἱ θερέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως, κατεῖ μέρη τιμῆρα κεκοσμημένοι.

Οἱ δὲ δώδεκα θεμέλιοι, δώδεκα λίθοι τίμοι, ὡν οἱ ὅκτεν ἢ τῷ λογιῷ τοῦ ἀρχιερέως πάλαι ἀνεφέροντο· οἱ δὲ τέσσαρες παρηλλαγμένοι εἰσὶν· Ιναὶ ἑνεφανῆ [καὶ] τὸ σύμφωνον τῆς νέας πρὸς τὴν παλαιὰν, καὶ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐν αὐτῇ διελαμψάντων. Οἱ τοινύν ἀπόστολοι πάσῃ ἀρετῇ διὰ τῶν τιμῶν οἵμων ἐκφαινόμενοι κεκόσμηνται.

Ο θεμέλιος δὲ κράτος, λασπίς.

Διὰ τῆς λασπίδος, χλωρικύστης τὴν χρόνιν κατὰ τὴν σμάραγδον, εἰκὸς τὸν κορυφαῖον Πέτρον δηλοῦσθαι· διτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Χριστοῦ βαστάσαντα ἐν τῷ σώματι, καὶ τὸ ἀειθαλὲς καὶ νεάζον ἐν τῇ πρᾶς αὐτὸν ἀγάπῃ ἐνδεξάμενον· διέ [καὶ] ὥδηγησεν ἡμᾶς εἰς τόπουν χλόης διὰ [τῆς] θερμῆς πίστεως.

Ο δεύτερος, σάπφειρος.

A et longitudo ejus tanta est, quanta et latitudo. Et mensus est civitatem de arundine aurea per stadia duodecim millia; et longitudo et latitudo et altitudo ejus aequalia sunt.

Quadrata hæc civitas describitur, ad designandum immotam illius urmitatem. Quod enim secundum profunditatem et altitudinem et longitudinem æquilaterum est, illud ebus a quibusdam appellatur. Cubica autem figura præ cæteris firma et stabilis habetur. At vero duodecim millia stadiorum, quot civitas, de qua hic agitur, habere asseritur, illius forte magnitudinem denotant. Nam, ut propheta David vaticinatur, illius incolæ super arenam maris multiplicabuntur. Fortassis per duodecim apostolorum numerum, per quos ipsa inhabitatur, et septenarium, qui ipse itidem mysticus est, facta quadam calculatione et resolutione, quod queritur invenietur. Etenim prædicta duodecim stadiorum millia, mille septingenta et quatuordecim signa, quæ vulgo miliaria appellantur, consciunt. E quibus mille, interminabilis vitæ perfectionem inserviant: septingenta autem, perfectam requiem: quatuordecim vero, duplum Sabbatum, animæ nimirum et corporis quietem. Bis enim seplem constitutunt quatuordecimi.

XI, 17. Et mensus est murum ejus, centum quadraginta quatuor cubitorum; mensura hominis, quæ est angeli.

Mensura profunditatis muri erat cubitorum mille quadraginta quatuor: duodenarius enim numerus in seipsum multiplicatus, qui apostolice doctrinæ C libertatem ob oculos nobis ponit, hunc numerum absolvit.

XI, 18. Et erat structura muri ejus ex lapide jaspide; ipsa vero civitas aurum mundum, simile vitro mundo.

Structura muri ejus jaspis; quæ beatam semperque vernantem sanctorum vitam demonstrat, ut sapere jam ante dictum est. Aurum autem ejus dicitur purum lanquam vitrum; ad significandum illorum splendorem conspicuamque claritatem qui ea habitant.

XI, 19, 20. Et fundamenta muri civitatis, omni lapide pretioso ornata.

Duodecim fundamenta sunt duodecim lapides pretiosi; et quibus octo in summi sacerdotis rationali olim inserti erant; quatuor autem mutati sunt; ut hinc appareat novi cum veteri testamento consensio, simulque illorum excellentia patet, qui in novo illustres exstiterunt. Apostoli igitur omni virtutum genere ornati per lapides pretiosos denuntur.

Fundamentum primum, jaspis.

Per jaspidem, qui ad smaragdi similitudinem, ad viriditatem tendit, probabile sit divum Petrum apostolorum coryphænum significari; ut qui Christi mortificationem in suo corpore usque portarit, vegetamque et vernantem charitatem erga illum semper ostenderit; qui etiam per servidam fidem ad loca pascua dux nobis exstitit.

Secundum, sapphirus.

104 Quod hic lapis cœlesti corpori assimileatur, (quare colorem quoque cœruleum, quem vulgo *Lazurum* appellant, ex eo fieri ajunt) beatum Paulum significare arbitror; siquidem ad tertium cœlum aliquando raptus, animoque in cœlum jugiter de-
fixus, eo perirahere studebat, quotquot ipsi par-
abant.

Tertium, chalcedonius.

Hic lapis sacerdotali rationali non inserebatur, sed *carbunculus*, cuius hoc loco nulla sit mentio. Spectandum est tamen ne forte Theologus per chalcedonium carbunculum designaverit. Sunt enim ejusdem propemodum coloris. *Carbunculus* autem beatus Andreas apostolus vocari potest, utpote Spiritus igne loculenter accensus.

Quartum, smaragdus.

Per *smaragdum*, qui viridem colorem sortitur, oleoque nutritur, necnon perspicuitatem et venu-
statem ex illo mutuat, Joannis evangelistæ præ-
dicationem insinuari arbitramur. Hic enim animi dejectionem ex peccato ortam, divino oleo serenat,
excellentique Theologie gratia assiduum fidei vi-
gorem nobis præstat.

Quintum, sardonyx.

Per hunc, humani unguis colorem cum quadam perspicuitate et claritate exprimentem, Jacobum denotari probabile credimus, quandoquidem unus hic ante omnes alios propter Christum corporis mortem sustinuit; quam unguis suo colore delineat. Unus hic etiam absque ullo doloris sensu abscindij solet.

Sextum, sardius.

Per *sardium*, qui fulvo pellucidoque colore ignem æmulatur, et vim tumores ac vulnera per ferrum inflicta sanandi sortitur, virtutis pulchritu-
dinem apostoli Philippi designari arbitror. Hæc enim divini Spiritus igne incensa, spiritualia sedu-
ctorum vulnera per diaboli insultus et fraudem illata, refocillat et curat.

Septimum, chrysolithus.

Per *chrysolithum*, qui rutilante splendoque aurum resert, beatus forte Bartholomæus adumbratur, si-
quidem divina prædictatio pretiosaque virtutum supellex hunc admodum mirifice illustravit.

Octavum, beryllus.

Per hunc, mariæ aerisque colorem imitantem, et ad hyacinthinum accedeniem, admirabilem Thomam significari verisimile fit; quippe qui longa per mare peregrinatione usque ad Indos pervenit, eo ad procurandam illorum populorum salutem a Deo missus.

Nonum, topazius.

Per *topazium*, qui rubri est coloris, neque carbunculo absimilis, lacteumque liquorem, qui iis opitulari fertur, qui ex oculis laborant, emittit, beatus Mathæus significatus videtur. Nam is et divino zelo egregie fuit inflammatus, et sanguine propter Christum fuso, dignus est habitus qui per-

A Διὰ τούτου, έοικότος τῷ οὐρανῷ σώματι, ἐξ οὗ φασι καὶ τὸ λαζούριον γίνεσθαι, τὸν μαχάριον Πάνθον οἶμαι σημαίνεσθαι, ἵνας τρίτου οὐρανοῦ ἀναληφθέντα, κακέν ἔλκοντα τοὺς αὐτῷ πειθομένους, ἵνα εἶχεν ἐν οὐρανοῖς τὸ πολίτευμα.

Ο τρίτος, χαλκηδών.

Οὗτος [δ λίθος] ἐν τῷ Ἱερατικῷ λογίῳ οὐ φέρεται· διλλαξί, δς ἐνταῦθα οὐ κείται. Σκοπητέον εὖ μή ποτε τὸν ἄνθρακα οὕτως ἐκάλεσεν ὁ Ἀγιος. Ἀρθραξ δὲ καὶ δ μαχάριος Ἄνδρεας ὁ ἀπόστολος, ὃς ἀντιφθεὶς ἐκ τοῦ Πνεύματος.

B *Ο τέταρτος, σμαράρδος.*

Διὰ τοῦ σμαράρδου, χλωροῦ τυγχάνοντος [τὴν χρόνον] καὶ [τὴν] ἐλαίῳ τρεφομένου, τὴν τε διαύγειαν καὶ τὴν ὥραν [τοῦ] αὐτοῦ προσλαμβάνοντος, τὸ τῷ εὐφγελιστοῦ Ἰωάννου δηλοῦσθαι: νομίζομεν κήρυγμα· θεικὸν ἐλαίῳ φαιδρύνον τὴν προστινομένην τὴν Λειψίαν τοῦ μαρτυριῶν κατηφειαν, καὶ τὸ δειθαλὲς τῆς πίστεως δωρούμενην, τῷ πολυτίμῳ τῇ: Θεολογίᾳ καρισματι.

Ο πέμπτος, σαρδόνιξ.

Διὰ τούτου, [τὴν τοῦ] ἄνθρωπινου δυνυχος χρόνον μετὰ διαυγείας ἔχοντος, δηλοῦσθαι είχε, τὸν ἱάκωδον, πρὸ τῶν διλλων τὴν σωματικὴν διὰ Χριστὸν δεξάμενον νέκρωσιν· ἢν [δ] δυνεὶς χαρακτηρίζει, C ἀμοιρῶν ἐν τῷ τέμνεσθαι φίσθησεω.

Ο ἑκτος, σάρδιος.

Διὰ τοῦ σαρδίου, ἅτε πυρφοῦ τὴν χρόνον καὶ διαυγῆς, θεραπευτικοῦ δὲ διμως οἰδημάτων καὶ τῶν ἀπὸ σιδήρου πληγῶν, τῆς τοῦ [μαχαρίου] Φιλίππου ἀρετῆς τὸ καλλος; ὑπολαμβάνω χαρακτηρίζεσθαι· φαιδρυνομένης τῷ πυρὶ τοῦ θείου Πνεύματος, καὶ θεραπευούσης τῶν πεπλανημένων τὰ ψυχικὰ τραύματα, ἀπερ ὑπὸ τοῦ διαβόλου τρωθέντες ἐδέξαντο.

Ο ἕβδομος, χρυσόλιθος.

Διὰ τοῦ χρυσολίθου, χρυσῷ ἐοικότος τὴν στιλπνήτητα, διαβολομαίος τάχα εἰκονίζεται, ταῖς πολυτιμήτοις ἀρεταῖς κατηγλαῖσμένος, καὶ τῷ θείῳ κηρύγματι.

Ο δῆκτος, βήρυλλος.

Διὰ τοῦ θαλασσοβαθύος καὶ ἀερίζοντος [καὶ τῷ] ὄχικινθινῷ [χρώματι] πλησιάζοντος τὸν Θωμᾶν σημαίνεσθαι δοκῶ, μακρὸν διαπόντιον ἀποδημίαν μέχρις Ἰνδῶν, διὰ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν, στειλάμενον.

Ο ἑκκατοντατος, τοκάνιον.

Διὰ τοῦ τοκανίου, ἐρυθροῦ δυτος καὶ ἐοικότος τῷ ἄνθρακι, καὶ ὅπὸν ἀφίεντος, ὡς φασι, γαλακτώδη διθαλμιῶσιν ἀλεξίπονον, ἡ τοῦ μαχαρίου Ματθαίου ψυχὴ δηλοῦσθαι δύναται, πεπυρωμένη τῇ θείᾳ ζήλῳ, καὶ κεκοσμημένη τῇ τοῦ οἰκείου ἐκχύντει διὰ Χριστὸν αἷματος, ἐξιαμένη τε διὰ τοῦ Εὐαγγελίου τοὺς τῇ

καρδίᾳ τυφλώτοντας, καὶ γάλα τοὺς ἀρτιγενεῖς τῇ πίστει ποτίζουσα.

Ο δέκατος, χρυσόπρασος.

Διὰ τοῦ χρυσοπράσου, βαθυτέρου τὴν χροιὸν παρὰ τὸν χρυσὸν ὑπάρχοντος, τὸν [μαχάριον] Θαδδαῖον οἶμαι σημαίνεσθαι, τὸν τῷ Αὐγάρῳ βασιλεῖ Ἐδέσης τὴν Χριστοῦ βασιλείαν, τὴν διὰ τοῦ χρυσοῦ δηλουμένην, καὶ τὴν δὲ τοῦ πράσου σημαίνομένην αὐτῷ νέκρωσιν, εὐαγγελισάμενον.

Ο ἑτδέκατος, δάκινθος.

Διὰ τοῦ δακίνθου, τὴν ιδέαν κυανίζοντος, ἥγουν δερίζοντος, τὸν Σίμωνα, ὡς ζηλωτὴν τῶν [τοῦ] Χριστοῦ χαρισμάτων, καὶ οὐράνιον ἔχοντα φρόνημα, εἰκὸς στρατινεσθαι.

Ο δωδέκατος, ἀμέθυστος.

Διὰ τοῦ ἀμέθυστου, τῇ μορφῇ πορφυρίζοντος, τὸν Ματθίαν στοχάζομα: σημαίνεσθαι, τοῦ θείου πυρὸς ἐν τῇ τῶν γλωσσῶν διανομῇ καταξιωθέντα, καὶ τὸν τοῦ ἐκπεπτωκότος τόπον ἀναπληρώσαντα, [τῷ διαπύρῳ] πεδιφ τῆς περὸς τὸν ἐκλεξάμενον εὐαρεστήσας. Ταῦτα δὲ ἐκ τῶν τῷ ἀγίῳ Ἐπιφανίῳ περὶ λίθων εἰρημένων, καὶ ἐπέρως [ὑπ' αὐτοῦ] τοῖς φυλάρχοις τοῦ Ἰσραὴλ προσηρμοσμένων, ἐντετάχαμεν, πρὸς γυμνασίαν τοῖς ἵντυγάνουσι τοῖς αἰνίγμασι, τῆς ἀληθείας κατατοχαζόμενοι, τῆς ἀκριβείας ἰγνωσμένης μόνῳ τῷ ἀποκαλύψαντι. "Οὐτως δὲ καὶ θεμέλιοι οἱ ἀπόστολοι, καὶ λίθοις τίμιοι· ὁ μὲν τούδε, ὁ δὲ τοῦδε· καὶ πάντες κοινῇ πάντων τὸ ἐν τοῖς καλοῖς ιδιάζον καὶ ἔξαρτον ἀποσώζοντες. Λιδ παρακαλῶ ἀφεθῆναι τῆς ἐπὶ τοῖς παρατεθεῖσιν [Φοίτησιν.] ὡς βενιασμένοις, μέμψεως. Οὐ γάρ τῷ ιειδίζοντι τῆς ἐκάστου τῶν ἀποστόλων ἀρετῆς τὴν αὐτῶν κοινωνίαν καὶ ἀλληλουχίαν διεκδύσαμεν, ἀλλὰ εἰς τῆς μερικῆς ἐτερότητος; τὴν διεικήν αὐτῶν ταυτότητα δηλῶσαι προεθυμήθημεν, ἀλλήλων ἔχομένην, δίκην ἀλύσεως.

coætas reprehendant: neque enim virtutem quam unum alicui Apostolo quasi propriam tribuimus, aliis adimimus, aut mutuam earum cohaerentiam amputavimus, aut communionem negamus. Verum per dispartitam diversitatem, perfectam earum connexionem atque societatem indicare voluimus; ut quæ instar catenæ sibi mutuo cohærent, neque a se invicem divelli queant.

Καὶ οἱ δώδεκα πυλώνες, δώδεκα μαργαρῖται· ἀρὰ εἰκόσιος τῶν πυλώνων ἡν δὲ τὸ διάστημα.

[Οἱ δὲ δώδεκα] πυλεῶν, δηλαδὴ οἱ [δώδεκα] τοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ, δι’ ᾧ τὴν θύραν καὶ τὴν δόδον ἐπέγνωμεν [τῆς ζωῆς· οἰτινες καὶ] δώδεκά εἰσι μαργαρῖται, ἐξ ἑνὸς πολυτίμου μαργαρίτου τοῦ Χριστοῦ τὴν διαύγειαν κτησάμενοι.

Καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως, χρυσοί παθαρόι, ὡς οὐαλος διαυγής.

Ἐνī παραδείγματι δὲ τὴν ἀκριβειαν τῶν τῆς δινού πόλεως διγαθῶν παραστῆσαι οὐ δύναται. Διὸ τὴν πλατείαν τῆς πόλεως, διὰ μὲν τὸ πολυτελές καὶ εἴχοντα, ὡς χρυσὸν, διὰ δὲ τὸ καθαρὸν, ὡς χρυσταλλὸν ἐθεάσατο, [ἥτοι ὡς οὐαλος διαυγῆ·] ἐπερ ἀμφίτερα ἐν ἐνὶ συνδραμεῖν παρ’ ἡμῖν, ἀδύνατον. Ταῦτα δὲ πάντα ὁ ἄγιος τεθέαται, καθὼς ἡδύνατο.

A Evangelium eos qui corde cæcutiebant, illuminaret, modoque genitos fidei lacte potaret.

Decimum, chrysoprasus.

Chrysoprasum, qui auri colorem auro 105 ipso altius imbibit, beatum Thaddæum, qui Abgaro regi Edessæ Christi regnum per surum, ejusdem autem mortem per prassum designatam prædicavit, significari existimo.

Undecimum, hyacinthus.

Hyacinthum, qui cærulei aereique coloris speciem per se gerit, ad Simonem tanquam charismatum et gratiarum Christi zelatorem, cœlestemque prudentiam haud vulgarem sortitum, haud incommode retuleris.

B Duodecimum, amethystus.

Per amethystum, qui ignis formam spectantibus exhibet, Matthiam significari conjicio; ut qui in linguarum distributione cœlesti igne afflatum sit afflatus; et ob inflammatum Deo, a quo electus erat, serviendi et placandi desiderium, idoneus census qui in prolapsi Iudæ locum sufficeretur. Ilæc autem ex iis in medium attulimus, quæ sanctus Epiphanius de lapidibus istis disseveruit, tribuumque Israëlis principibus accommodavit; idque ad illorum exercitationem qui in hæc quasi ænigmata suo forte tempore incident: de veritate quidem nonnullam conjecturam facientes, accuratam autem earum rerum nolitiam soli Deo, qui isthac patefecit, relinquentes. Interim apostoli sunt vera Ecclesiæ fundamenta, lapidesque vere pretiosi. Et hic quidem hujus, iste vero illius lapilli virtutem et proprietatem resert; omnes autem in communi, quidquid in singulis pulchrum et excellens existit, hoc totum sibi vindicant, etsi non eodem semper gradu. Eapropter ad unum omnes rogatos cupio, ne sententias, quas hic apposuimus, quasi

XXI, 21. Et duodecim portæ, duodecim margaritæ sunt; et singulæ portæ erant ex singulis margaritis.

D Portæ duodecim sunt duodecim Christi discipuli; per hosce namque et ostium, et viam vitæ cognovimus: qui quidem duodecim sunt margaritæ ex una pretiosa margarita, nempe Christo, splendorem lucemque adepti.

Et platea civitatis aurum mundum, tanquam ritrum perlucidum.

Cum una similitudine exacta cœlestis illius civitatis venustas plenaque bonorum ejusdem notitia tradi non possit, sed ad eam rem variis opus sit exemplis et similitudinibus, propterea civitatis illius plateas crystallo auroque mundo assimilat; quo hinc quidem ejus præstantiam colorisque elegantiam colligamus; inde vero ejusdem mundi

item et claritatem; quæ duo apud nos in unum A ἡ δὲ ἀχραιφνῆς τῆς ἀνω πόλεως κατανήσις ὑπερτιμul convenire haud facile solent. Hæc autem δύναι καὶ ἀκοὴν [καὶ δρασίν] καὶ διάνοιαν. omnia sanctus ἐvangelista vidit, quantum et quatenus potuit: siquidem exquisita superñe civitatis cognitio excedit omnem auditum, omnemque mentis et sensus captum.

XXI, 22. *Et templum non vidi in illa: Dominus enim Deus omnipotens templum illius est, et Agnus.*

106 Quorūm enim opus est illi extēno et sensili templo, quæ Deum, in quo vivimus, mōveniuntur, et sumus, habet custodem et defensorem? Is enim sanctorūm templum et incola est; quia juxta propagationem suam habitat et ambulat in illis; et Agnus Dei, qui propter nos jugulatus est, cui etiam vivificus Spiritus per essentiam conjunctus est. Atque hoc per fluvium, cujus pāulo post sit mentio, diserte significatur.

XXI, 23. *Et civitas non eget sole, neque luna, ut luceant in ea: nam claritas Dei illuminabit illam, et lucernā ejus est Agnus.*

Ubi enim mysticus justitiae Sol lucet, ibi extēnis luminarib⁹ opus non est. Ipse enim illius et gloria et lucernā est; et gentes, quæ salvae sunt, in lumine illius ambulabunt; de quibus subjicit:

XXI, 24, 25. *Et ambulabunt gentes quæ servatae fuerunt, in lumine ejus; et reges terræ afferent gloriam suam et honorem in illam. Et portæ ejus non claudentur per diem. Nox enim non erit illic.*

Gentes quæ salutē potiuntur, in lumine ejus, ut dictum est, ambulant; qui ab eis in terra constituti aduersus carnis motus animique perturbationes dominatum obtinent, ii bonorum operum gloriam et honorem in ipsam inferent. Quid autem civitatis illius portæ non claudantur, hoc vel habitatōrum illius securitatem et immutabilitatem significat; aut certe apostolicæ doctrinæ portas, ad hauriendam perfectiorēm de rebus sublimioribus notitiam, ibi omnibus patere. Dies autem exstat ibi perennis; nox autem nulla omnino: hac enim in peccatorum sortem deputata est.

XXI, 26, 27. *Et afferent gloriam et honorem gentium in illam: non intrabit in eam aliquid coquinatum, aut abominationem faciens et mendacium, nisi qui scripsi sunt in libro ritæ Agni.*

Splendor et gloriā gentium, hoc est, illorum qui ex gentium populo conversi, Christo placuerunt, in civitate illa Deo fructum deprōment, totumque quod habent acceptum illi ferent. Omne sūleum commune et immundum illuc non ingredietur. Quia nulla est societas aut communicatio luci cum tenebris, aut Christo cum Belial:

CAPUT LXVIII.

De fluvio mundo, qui e throno in medium civitatis plateam procedere visus est.

XXII, 1, 2. *Et ostendit mihi fluvium aquæ vivæ,*

B Καὶ ταῦτα οὐκ εἰδορ ἐτ αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ταῦτα αὐτῆς δέστι καὶ τὸν Ἀπρīλον.

Καὶ ταῦτα οὐκ εἰδορ ἐτ αὐτῇ. — Τίς γὰρ χρεῖ ναοῦ αἰσθητοῦ, τῇ ἐχουσῃ τὸν θεὸν φρουρὸν καὶ σκέπην· ἐνῷ λύματι καὶ κίνουμεθα, καὶ ἔσμεν; Οὗτος γάρ ἐστι τῶν ἀγίων καὶ νάδες καὶ ἐνοίκες, τοιούχων [αὐτοὺς] καὶ ἐμπεριπατῶν, καθὼς ἐπήγειται. Τὸν Ἀπρīλον, ὁ δὲ ἡμᾶς σφαγιασθεὶς Ἀμυνὴ τοῦ θεοῦ· ὁ δηλαδὴ οὐσιωδῶς καὶ τὸ λύματον Πνεῦμα συντέτακται· διπέρ διὰ τοῦ ἔξης ποταμοῦ ἐνέφηνε.

Καὶ η πόλις οὐ χρεῖται δέχει τοῦ ηλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτήν· η γὰρ δέσδε τοῦ θεοῦ ἐφώτιστεν αὐτήν· καὶ ὁ ἀνάχρονος αὐτῆς, τὸ Ἀπρīλον.

Καὶ η πόλις οὐ χρεῖται δέχει τοῦ ηλίου. — Ἔνθα γὰρ δὴ τῆς δικαιοσύνης νοητὸς ἡλίος, αἰσθητῶν φωστήρων οὐ χρεῖται· αὐτὸς γάρ αὐτῆς καὶ δέξα καὶ λύχνος· καὶ τὰ θύη τῶν σωζομένων τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσιν. [περὶ δύο φησι]

Καὶ περιπατήσουσι τὰ δύο διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρονται τὴν δέξιαν εἰς αὐτήν· καὶ οἱ πυλεώντες αὐτῆς τὸ μή κλεισθῆται τὰς θύρας, δηλοῖ η τὸ ἀσφαλὲς τῶν οἰκητόρων αὐτῆς καὶ ἀσφεπτον· ή τὸ κάκει τοὺς θείους πυλῶνας τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας; ἡνεῳχθεῖ πᾶσι, πρὸς τὴν τῶν τελεωτέρων μάθησιν. Ἡμέρα δὲ ἔσται καὶ οὐ νύξ. Ἡ γὰρ νύξ τοι; δημαρτωλοὶ ἀποκληρωθήσεται;

Τὰ μὲν γὰρ σωζόμενα θύη, καθὼς εἰρηται, φησίν, ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσιν· οἱ δὲ ἐν τῇ γῇ τῶν παθῶν βασιλεύσαντες τὴν τῶν ἀγεῶν πρᾶξαν δέξαν καὶ τιμὴν ἐν αὐτῇ οἰσουσι. Τὸ δὲ μή κλεισθῆται τὰς θύρας, δηλοῖ η τὸ ἀσφαλὲς τῶν οἰκητόρων αὐτῆς καὶ ἀσφεπτον· ή τὸ κάκει τοὺς θείους πυλῶνας τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας; ἡνεῳχθεῖ πᾶσι, πρὸς τὴν τῶν τελεωτέρων μάθησιν. Ἡμέρα δὲ ἔσται καὶ οὐ νύξ. Ἡ γὰρ νύξ τοι; δημαρτωλοὶ ἀποκληρωθήσεται.

Καὶ οἰσουσι τὴν δέξιαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν δύο εἰς αὐτήν· καὶ οὐ μή εἰσελθῃ εἰς αὐτήν πάντας καὶ κοινῶν, καὶ κοινῶν βδέλυμα, καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ τερραμμένοι ἐτῷ βιβλίῳ τῆς θωῆς τοῦ Ἀπρīλον.

Ἡ δὲ λαμπρότης καὶ η δέξα τῶν θυηῶν, τουτέστιν οἱ ἐν αὐτοῖς Χριστῷ εὑαρεστήσαντες, ἐν τῇ πόλει ἔκτινη καρποφορηθήσονται. Πᾶν δὲ κοινῶν καὶ ἀκάθαρτον ἔκει οὐδὲ εἰσελεύσεται. Τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς αὐτὸς;

ΚΕΦΑΛ. ΣΗΜ.

Περὶ τοῦ κυθαροῦ ποταμοῦ τοῦ γαρέτος ἐτοῦ θρόνου ἐκπορεύεσθαι.

Καὶ ἔστιξε μοι ποταμὸν καθαρὸν ὄντας ζωῆς

[καὶ] λαμπρὸν ὅτε κρύσταλλον, ἐπικορευόμενον οὐ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρπλου; ἐπειδὴ μέσῳ τῆς πλατεᾶς ἀντῆς.

Οὐ μὲν ἐν τῆς ἀντῆς τῷ περόνῃ βίῳ [Ἐκκλησίᾳ] ἐπικορευόμενος ποταμὸς, τὸ τῆς παλιγγενεσίας αἰνίτεται βάπτισμα· διὰ Πνεύματος μὲν [ἄγιου] ἐνεργούμενον, καθαρόνς δὲ τοὺς λουδιμένους ὑπὲρ χιόνα εἰς κρύσταλλον ἀπεργάζομενον. Τὴν δὲ ἀνω Τερουσαλήμ διποταμὸς τοῦ Θεοῦ διπεπληρωμένος ὑδάτων, τὸ ζωτικὸν Πνεῦμα διαπορεύεται, ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ἐπικορευόμενον, καὶ διὰ τοῦ Ἀρπλου, διὰ μέσου τῶν ὑπερτάτων δυνάμεων, αἱ θρόνος τῆς Θεότητος διομάζονται· τὰς πλατεᾶς πλήρουν τῆς ἀγίας ἁγίας ἁγίας· δηλαδὴ τὸ πλῆθος; αὐτῆς; τὸ ὑπὲρ φύμαν, κατὰ τὸν Φαλμψὸν, πλημνόμενον.

B Καὶ τοῦ ποταμοῦ ἀντεύθετε καὶ ἀντεύθετε ξύλοις ζωῆς, ποιοῦντες καρποὺς δώσεται, κατὰ μῆτρα [έτρα] ἔκαστος ἀπόδιδοντες τὸν καρπὸν αὐτοῦ.

Οὐ δὲ ποταμὸς οὗτος; φησι, ποιέει τοὺς παραποταμούμενους αὐτῷ ἀγίους, ξύλοις ζωῆς τροπικῶς ὡνομασμένους, κατὰ μετοχὴν καὶ μίμησιν τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου [Χριστοῦ]. Δώσεται δὲ καρπὸς βλαστάνοντας· τοιτέστιν ἀδιάλειπτον τὴν τῶν καρπῶν βλαστάνοντας ἔκφυσιν. Οὐ γάρ ἀμαρτίας ἔσται χειμῶν ἐκεῖ, φύλλων ρύην ἀναγκάζων πάσχειν τὰ τῆς ζωῆς δάνδρα, καθὼς δρῶμεν σήμερον· ἀλλὰ πληρότατος ἔσται δὲ τῆς καρποφορίας τῶν ἀγίων αἰών· δε [εἰκότεως] ἐντεῦθεν διωδεκάμηνος προστηγόρευται; Ήά τε τοῦ παρ τὴν ἡμέν τιναστοῦ τὴν συνήθειαν, διὰ τε τῶν ιβ' ἀποστόλων τὸ κήρυγμα. Δινατέν δὲ καὶ Ιτέρως ἀπαν τὸ παρὸν χωρίον ἐρμηνεύεσθαι. Αἰδὲ μὲν τοῦ ποταμοῦ, ὡς εἰρηται, τὰ τοῦ ζωτικού [καὶ παναγίου] Πνεύματος χαρίσματα· ἀπέρ διὰ τοῦ θρόνου τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, δηλαδὴ τῶν χερουνικῶν τάξεων, οἵτις δὲ Θεός ἐνθρονίζεται, εἰς τὴν πλατεᾶν τῆς πολέως, τοιτέστι τὴν πολυάνθρωπον τῶν ἀγίων πλῆθιν, ἔξεισιν· ὡς ἐκ πρώτων εἰς δεύτερα μετοχευόμενα, κατὰ τὴν εὐκοσμον τῶν οὐρανίων ιεραρχιῶν διάταξιν. Ξύλοι δὲ [τῆς] ζωῆς τὸν Χριστὸν σημαίνεσθαι, ἐν [τῷ] Πνεύματι τῷ ἀγίῳ περὶ τὸ Πνεῦμα νοούμενον. Ἐν αὐτῷ γάρ τὸ Πνεῦμα, καὶ [αὐτῇ] ἐν Πνεύματι προσκυνεῖται, καὶ ρορηγός ἔστι [τοῦ] Πνεύματος· καὶ διὰ τούτου οἱ ιβ' καρποὶ τοῦ ἀποστολικοῦ χοροῦ, ἀνέκλειπτον [τὸν] τῆς Θεογνωσίας καρπὸν ἡμέν διωρύμενοι· δι' ὧν δὲ τιναστὸς Κυρίου δεκτός, καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἀνταπόθεσεως; ή τῷ προφήτῃ προσήρχεται, προκαταγγέλλεται;

Καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου, εἰς θεραπείαν τῶν θερῶν.

Φύλλα δὲ τοῦ ξύλου [τῆς ζωῆς], δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, αἱ ἐπιπολαιότεραι τῶν θειῶν κριμάτων νοήσεις· ὡσπερ καρποὶ αὐτοῦ, ἡ τελειοτέρα γνῶσις, ἡ ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκαλυπτομένη. Ταῦτα τὰ φύλλα, εἰς θεραπείαν, δηλαδὴ εἰς τὴν τῆς ἀγνοίας ἀποκάθθεσιν τῶν ὑποθερηκότων ἐν τῇ τῶν ἀρετῶν ἐργασίᾳ ιθνῶν, ξενούται· διότι δὲλλη δόξα τὴλίου, καὶ ἄλλη [δέξα] σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· καὶ τολ-

A splendidum tanquam crystallum, procedentem de sede Dei et Agni, in medio plateas ejus.

Per fluvium qui in mortali hac vita ex Ecclesia procedit, regenerationis lavaerum adumbratur. Illoc enim per Spiritum sanctum motum, omnes quotquot in eo abluuntur, omni nive ac crystallo puriores intidioresque reddit. At vero fluvius Dei, qui superham Jerusalēm larga aquarum copia irrigat, est Spiritus sanctus, qui ex Dei et Patris throno per Agnum procedit; et per medium supremarum virtutum, quae Divinitatis sedes 107 nondimantur, dilapsus, sanctae civitatis plateas, nempe multitudinem ejus, quae juxta Psalmistam, aeternum numerum excedit, ubertim recreat.

B Et et utraque parte fluminis lignum frictæ, afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum.

Hic, inquit, fluvius irrigat sanctos iuxta se compositos; qui similitudine quadam ad lignum vitæ, quod Christus est, ejusdemque imitatione et participatione, ligna vitæ metaphoricæ appellantur. Progerminat autem hoc vitæ lignum fructus duodecim, hoc est, perennem fructum ferturam. Neque enim peccati byems, quae solis vitæ ligna exuit, senviet ibi, quemadmodum hic senvire solet; verum sanctorum ævum, quod propter anni apud nos usitati consuetudinem, ac duodecim apostolorum predicationem, duodecim mensium nomines recte designatur, optimorum fructuum copia est resertissimum. Potest alio quoque modo totus hic locus exponi. Per fluminum igitur, ut dictum est, viviici Spiritus charismata significantur; quae per Patris et Filii thronum, nempe per Cherubicorum spirituum ordines, in quibus Deus insidel, in civitatis plateas, hoc est, in numerosam illam sanctorum multitudinem, exiunt; et ab his tanquam ex primis, ad illos qui secundario ea participant, sese diffundunt; idque secundum concinnam cœlestium ordinum et hierarchiarum dispositionem. Per lignum autem vitæ, Christum, in Spiritu et per Spiritum cognitum, significari, extra controversiam est. In ipso namque est Spiritus, et in Spiritu adoratur, et ipse est qui Spiritum largitur; et per illum duodecim apostolici chori fructus, assiduos divinæ cognitionis fructus proferentes, nobis donantur. Per quos utique obtingit annus Domini acceptus, diesque retributionis, qui dudum ante a propheta prædicatus, nobis nunc tandem annuntiatur.

Et folia ligni ad sanitatem gentium.

Per folia ligni vitæ, quod est Christus, designantur tenuiores et quasi superficiales divinorum judiciorum notitiae; quemadmodum per fructus consummatior earumdem rerum cognitio; quae in futuro tandem ævo patefiet. Ejusmodi igitur folia, ad sanationem, hoc est, in ignorationis expiationem, illarum gentium quae in virtutum actione minus valuerunt, cedent: siquidem non eadem

onium, sed alia est gloria solis, alia lunæ, alia stellarum. Et multæ rursum mansiones sunt apud Patrem; quærum aliæ majori, aliæ minori splendore potiuntur, secundum operum uniuscujusque analogiam et qualitatem. Alio sensu per lignum vitæ, quod mensibus duodenis fructus duodecim afferit, chorum apostolicum accipere licet, propter peculiarem societatem et communicationem quam habuit cum ligno veræ vitæ. Hoc enim posteaquam eum carne nostra semel communicavit, sue divinitatis participes nos fecit. Horum autem fructus in centesimum excrescent; folia vero alia reddit sexagesimum, alia trigesimum; quæ sanitatem iis **108** afferunt qui ex gentibus in divini luminis splendore non ita multum excelluerunt; quam quidem sanitatem per illos suscepérunt, qui cunctum fructificaverant. Quantum enim interest inter folia et fructus, tantum inter eos qui tunc salvabuntur, intercessurum putandum est; aliis quidem majori, aliis vero minori gloria potentibus, sicuti ante obiter indicatum est. Quod autem lignum singulariter pro lignis scriptum est, hoc sanctorum inter se unionem et concordiam significat. Sed et numerorum heterosis sacris Litteris admodum quoque familiaris est. Constat enim ligna multa lignum unum, et multis equos equum unum appellare, aliaque id genus singularia pro nominibus pluralibus frequenter collocare solere.

XXII. 3. Et omne maledictum non erit amplius.

Cum anathematis nomen bifariam usurpetur, uno modo pro eo quod soli Deo consecratum et dedicatum est, ad quod proinde promiscue multititudini non patet accessus, alio modo pro eo quod neque sanctis illis virtutibus, neque ulli alteri creaturae conrectare fas est; utpote diabolo nuncupatum, nec non ab omni prorsus bono et honesto alienum: non est hic sermo de priori illo, sed de posteriori, quod gravi quadam emphasi *catastema* vel *maledictum* hoc loco vocatur: re ipsa enim anathema cœlesti numini non dedicatur, neque, ut res votivæ solent, Deo suspenditur; sed, ut res diabolo subjecta, simulque cum illo condemnationi obnoxia, deponitur, et languam profanum quiddam pedibus calcatur. Ejusmodi autem catastema in civitate illa non erit.

Sed sedes Dei et Agni in illa erunt: servi ejus servient illi, et videbunt faciem ejus, et nomen ejus in frontibus suis.

Qui, inquit, facti sunt thronus Dei per requiem, quam Dominus in illis capit, ii germani civitatis illius habitatores censemebuntur; videbuntque ipsum non per ænigmata, sed facie ad faciem, quemadmodum visus est sanctis apostolis in monte, ut magnus ait Dionysius; habebuntque pro aurca lamina, quam suimus sacerdos olim ferebat, *divinum nomen*, non tam in frontibus descriptum, quam in cordibus impressum. Indicat id autem firmam, liberam, et immutabilem dilectionem, qua in illum feruntur. Etenim inscriptio in fronte honestæ cuiusdam libertatis argumentum et index est.

XXII. 5. Et nos ultra non erit ibi; et non egent lumine lucernæ, neque lumine solis; quoniam Dominus Deus illuminat illos: et regnabunt in secula sæculorum.

Δ λαὶ μονά παρὰ τῷ Πατρὶ· τὸν μὲν ἡτονος, τὸν δὲ πλείονος ἀξιούσαι λαμπρότητος: κατὰ τὴν ἐκάστου ἀναλογίαν τῶν πράξεων. Καὶ ἔτέρως δὲ τούτο νοτίτεον, ξύλον ζωῆς ποιοῦν καρπούς ιβ', τὸν ἀποστολικὸν χορὸν [νοοῦμεν] κατὰ μετοχήν τοῦ ἱντως ἔύλου τῆς ζωῆς, τοῦ διὰ τῆς πρὸς [τὴν] σάρκα κοινωνίας δωρησαμένου ἡμῖν μετοχήν πρὸς τὴν αὐτοῦ θεότητα. Τούτων καρποί, οἱ ἐν ἐκατὸν καρποφορήσαντες. Φύλλα δὲ, οἱ ἐν ἐξήκοντα· οἱ καὶ τοῖς ἐν τριάκοντα τοῖς ἐκ τῶν ἑθνῶν [τὴν] θεραπείαν προσοւσι, τοῖς ὑποθεβήκοσι τὸν θεῖαν φώτων τὴν αἴγλην διαπορθμεύοντες, διπερ διὰ τῶν καρποφορησάντων ἐν ἐκατὸν ἐδέξαντο. "Οση γάρ φύλλων καὶ καρπῶν [ἔστιν ἡ] διαφορά, τοσαύτη καὶ τῶν τότε σωζομένων· τῶν μὲν ἡτον, τῶν δὲ πλείον διξαζομένων, ὡς γέγραπται. Εἰ δὲ ἐνικᾶς τὸ ξύλον ἀντὶ τῶν ξύλων γέγραπται, τὴν ἐνιαίαν τῶν ἀγίων δηλοὶ συνδιάτησιν καὶ ὄμδοισιν. "Εθος δὲ [καὶ] τῇ Γραφῇ πολλαχοῦ ἀντὶ ξύλων πολλῶν ἐνικᾶς ξύλον καλεῖν· καὶ ἀνδ' ἔτέρων πληθυντικῶν, ἐνικὰ δύναται [λέγειν].

Kai πᾶρ κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔκει.

Τοῦ *draθέματος* δισσῶς νοούμενου· τοῦ μὲν, ὡς τοῖς πολλαῖς ἀθίκτου, Θεῷ δὲ μόνῳ ἀνατιθεμένου· τοῦ δὲ, ὡς πάσῃ τῇ κτίσει καὶ ταῖς ἀγλαῖς δυνάμεσιν ἀκάμαστου, ὡς τῷ διαβόλῳ ἀνακειμένου, διὰ τὴν ἀμύγην τοῦ καλοῦ ἀλλοτρίων, τοῦτο ἐνταῦθα κατ' ἐπίτισιν εἰρῆσθαι νομίζομεν κατάθεμα. Τῷ γάρ δυντὶ τὸ τοιούτον οὐκ ἀνατιθεται, ἀλλὰ κατατιθεται, τῷ διαβόλῳ ὑποταῦτον καὶ συγκαταδικαζόμενον· διπερ ἐν τῇ πόλει ἔκεινη οὐκ ἔσται.

C Kai δ ὅρός τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρτοῦ ἐν αὐτῇ ἔσται· καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσονται αὐτῷ, καὶ δύοτε τὸ πρόσωπο αὐτοῦ· καὶ τὸ δρόμα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

Οἱ δὲ γινόμενοι, φησι, θρόνος Θεοῦ διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς τοῦ Δεσπότου ἀναπαύσεως, αὐτοῖς τῆς πύλεως [ἐκείνης] οικήτορες ἔσονται, καὶ δύονται αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· οὐδὲ αἰνιγμάτων, ἀλλὰ ἀπερ τοῖς ἀγλαῖς ἀποστόλοις· ἐν τῷ [ἀγίῳ] δρει τεθέαται, ὡς φησιν δέ μέγας Διονύσιος. "Ἐξουσι δὲ ἀντὶ τοῦ χρυσοῦ πετάλου, οὐ πάλαι δέ ἀρχιερεὺς ἐφόρει, οὐδὲ ἐπὶ τῶν μετώπων μόνων τὸ θεῖον δρομα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταῖς κυρδίαις ἐγκεχαραγμένον, δηλοῦν τὴν εἰς αὐτὸν παγίαν καὶ πεπαρθησασμένην ἀγάπην καὶ ἀμετάθετον. "Η γάρ ἐπὶ τοῦ μετώπου γραφή τὸν ἐν παρθησίᾳ καλλωπισμὸν αἰνίττεται.

Kai τὸν δὲ οὐκ ἔσται ἔκει· καὶ χρεῖαν οὐκ ἔχουσι [φωτὸς] λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου· διτι Κύριος δὲ θεὸς φωτεῖ αὐτοὺς, καὶ βασιλεύσοντιν εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Εἰ δὲ οἱ ἔκταιοι, ὡς φησιν ὁ Χριστὸς, ὡς ὁ ἥλιος **A** λάμψουσι, πᾶς λυχνίας ἡ καὶ τὰς αὐλαῖς φωτεῖς ἐσται γρεῖς, τοῖς τὸν Κύριον τῆς δόξης φωτισμὸν καὶ βασιλέα ἔχουσιν, ὑφ' οὗ [ἀπελευθήσει] εἰς αἰώνα; οἰώνων βασιλευθήσονται, μᾶλλον δὲ αὐτῷ συμβασι- λεύσονται, κατὰ τὸν θεόν Ἀπόστολον;

ΚΕΦΑΛ. ΞΘ'.

Οὐτὶ Θεὸς τῶν προφητῶν ὁ Χριστὸς, καὶ Δεσπό- της τῶν ἀγγέλων.

Καὶ εἰπέ μοι· Οὗτοι οἱ ἀδροὶ πιστοὶ καὶ ἀ.η- θιοι.

Πιστοὶ καὶ ἀληθιοὶ [οἱ ἀδροὶ], ὡς ἐκ τῆς ἀλη- θείας προφερόμενοι. Μέχρι [δὲ] τῶν ἐνταῦθα τὴν τοῦ ἀγγέλου διπτασίαν καὶ [τὴν] τῶν τεθεαμένων τὴν ἐρμηνείαν παραθέμενος, λοιπὸν ὡς ἐξ οἰκείου προσ- **B** ὄπου φησί·

Καὶ Κύριος ὁ Θεὸς τῶν ἀγγέλων προφητῶν ἀπ- ἀστειλεῖ τὸν ἀγγελὸν αὐτοῦ, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ὃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει.

Εἰ δὲ Θεὸς τῶν προφητῶν ὁ Χριστὸς, διὸ τὸν ἀγ- γελὸν [αὐτοῦ] ἀπέστειλε, διὰ μέσου τοῦ τὴν διπτασίαν ἐωρακότος μακαρίου Ἰωάννου δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὰ μέλλοντα γενέσθαι, εἰνδόλον δὲι συγχατα- βατικῶς κατ' οἰκονομίαν τῷ Σῷ ἐν τοῖς προσοιμοῖς ἐξηγεῖ δεδοσθαι διὰ τὴν σάρκα τὴν ἀποκάλυψιν. Ὁ γάρ τῶν προφητῶν Θεὸς [δὲ] καὶ τοὺς ἀγγέλους ἀπο- στέλλων ὡς λειτουργικὰ πνεύματα πρὸς [τοὺς οἰκείους δούλους] τὴν τῶν μελλόντων [αὐτοῖς ἀπο- δεῖξαι] φυνέρωσιν, οὐκ ἀν ἀγνοησῃ τι, οὔτε τὴν τιμέραν εὔτε τὴν ὥραν τῆς συντελείας· ἵνα διὰ τοῦ Πατρὸς ἐνταῦθα μάθῃ διά πάντας ἔχων τοὺς ἀποκρύ- ψους θησαυροὺς τῆς σορτὸς καὶ τῆς γνώσεως [ὡς Θεός]. Οὖπερ νῦν εἰς [τὸ] πρόσωπον διάγγελισθής μετέρχεται [λέγων].

sapientiae et scientiae [thesauros] tanquam Deus in se sapientiae et scientiae [thesauros] tanquam Deus in medium nunc prodit, et dicit:

[Καὶ] Ιδοὺ ἔρχομαι ταχύ· μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς ἀδροὺς τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.

Ἐθός γάρ τούτο [καὶ] τοῖς προφήταις, ὡς ἐξ οἰκείου προσίου πάντας τὰ θεῖα χρησμῷδεν πανταχοῦ. Τὸ δὲ, **D** Ταχὺ ἔρχομαι, ἡ δηλοῦντός ἐστι τὴν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ βραχύτητα, συγχρίει τοῦ μέλλοντος· ἡ τῆς ἐκάστου τελευτῆς τὸ ἀθρόν καὶ σύντομον. Ἐκάστῳ γάρ ἀνδρὶ τέλος, ἡ ἐντεῦθεν αὐτοῦ μετάστασις. Ἐπειτα τοίνυν ἀγνοοῦμεν πολλὰ ὥραν διά πλέπτης ἔρχεται· γρηγορεῖν καὶ τὰς δσφύας περιεζῶσθαι, καὶ τοὺς λύχνους ἔχειν καιομένους τῆς κατὰ θεόν πολιτείας, καὶ τοῖς πλησίον φαίνοντας, ἐντετάλμεθα· [διὸ μὴ παυσώμεθα] ἐν συντριψμῷ καρδίας τὸν Θεόν ικε- τεύοντας ρύσθηναι ἐκ πάντων τῶν διωκόντων ἡμᾶς· μήποτε τούτοις ἡττηθέντων ἡμῶν, οἱ τὰς ψυχὰς ἡμῶν παρεληψόμενοι [διγγελοί] ἀρπάσωσιν αὐτάς ἀνευτρεπίστους, [ὡς] μή δυτος λυτρουμένου μηδὲ σῶσσιντος· μήποτε δεσμοῖς τῶν χαμερπῶν καὶ γῆ- των πρηγμάτων ἡ ἐκάστου [ἡμῶν] ἐμπεπλεγμένη ψυχὴ, καὶ τὸν ἐκ τούτων χωρισμὸν [καὶ] μή φέ- ρουσα, εἰκῇ μὲν πρὸς αὐτὰ μεταστρέψηται, κατα- λεῖψα: δὲ ταῦτα κατεπειγομένη ἀγγελικὴ ἐπιστασί-

A Si justi, ut inquit Christus, fulgebunt ut sol; qua ratione lucernali aut solari lumine opus erit qui a Domino gloria et majestatis illustrantur et reguntur, et in omne ævum regentur, aut, ut recens secundum Apostolum dicam, sine fine una cum illo regnabunt?

CAPUT LXIX.

Quod Christus sit Deus prophetarum, et angelorum Dominus.

XXII, 6. Et dixit mihi: Hæc verba fidelissima sunt et vera.

B 109 Fidelia et vera sunt, utpote ab ipsa veritate prolatæ. Huc usque angeli visionem visorumque interpretationem in medium proposuit; posthac autem, quasi ex propria persona disserit. Ait autem:

Et Dominus Deus sanctorum prophetarum misit angelum suum, ut ostendat serris suis, quæ oportet fieri cito.

Si Christus est Deus prophetarum, qui angelum suum mittit, ut per divinum Joannem, qui visionem hanc vidit, quasi per internuntium, servis suis, quæ olim futura sunt, ostendat, planum sit, cum in libri hujus exordio Filium rerum harum manifestationem a Deo Patre accepisse asserit, orationem œconomia illius secundum carnem accommodasse, quadamque συγχαταβάσει et condescensione usum esse. Qui enim prophetarum Deus est, angelosque tanquam spiritus administratorios ad servos suos, ut quæ futura sunt, illis patefaciat, subinde mittit, certum est eum nihil quidquam latere, adeoque diem et horam consummationis sæculi non ignorare, ita ut isthæc nunc tandem per Patrem eum discere oporteat; qui omnes abditos habet. Cujus personam Evangelista assun-

XXII, 7. Ecce venio velociter: beatus qui custodit verba prophetæ libri hujus.

Solent namque prophetæ divina oracula tanquam ex propria persona sæpenumero depromere. Illud autem, Ecce venio cito, aut præsentis temporis brevitatem comparatione futuri significat; aut certe uniuscuiusque finis prope adesse, et simul quoque incertum esse insinuat; siquidem translatio ex hac mortali vita suis cuique finis est. Quia ergo qua hora fur venturus sit explorare non tenemus, oportet nos vigilare, lumbosque accinctos habere, et pia Deoque digna conversatione lucernas ardentes, proximoque lucem præbentes, palam ostendere. Quainobrem ne cessemus corde contrito Deum deprecari, ut ab omnibus qui nos persecutuntur, nos liberet; ne quando ab illis superati, angeli qui animas corporibus exutas suscipere solent, hinc nos abripiant inparatos; ita ut non sit qui redimat, neque qui salvum faciat; ne forte humi repentium terrenarumque rerum laqueis cuiusvis nostrum anima intricata, neque ab illis se avelli sustinens, frustra ad eas convertatur;

ut pote angelico impulsu et vi, divinoque mandato celeriter hinc excedere, aliisque illas relinquere coacta; ac tum demum præteriti temporis negligientiam inutiliter deplorare incipiat. Quin potius illud Davidicum oraculum continuo meditemur, concinque modulemūr: *Paratus sum, et non sum turbatus ad custodiendum omnia mandata tua*¹⁶; hujusque observationis mercedem, gloriam a Deo accipiamus; auribus haurientes benedictam illam vocem: *Euge, serve bone et fidelis, quia in paucis suis fidelis, super multa te constitutam; intra in gaudium Domini tui*¹⁷: cum quo Patrem simul et sanctum Spiritum decet gloria, honor, et imperium, nunc, et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT LXX. SERMO XXIV.

110 *Quod ea omnia quæ apostolus vidit, digna sint fidei.*

XXII, 8, 9. *Et ego Joannes, qui vidi et audīvi hæc. Et posteaquam audivisset et vidiisse, cecidi ut adorarem ante pedes angelii, qui mihi hæc ostendebat. Et dixit mihi: Vide ne feceris: conservus enim tuus sum, et fratum tuorum prophetarum, et eorum qui servant verba prophetarum libri hujus: Deum adora.*

Et hæc quoque apostolicæ animæ proprietatem arguunt. Etenim, ut in Evangelio ejusmodi oratione utitur: *Et qui vidit, testimonium perhibuit, et verum est testimonium ejus*¹⁸: ita hic quoque quæ prædicta erant per se, et vidiisse et audivisse fateatur, eaque ratione visa confirmat. Ostendit quoque angeli, qui mysticam illam visionem impresserat, gravitatem et erga Deum pictatem, ut qui conservi adorationem non admiserit, sed sic prudenterque communi Domino illam detulerit.

CAPUT LXXI.

Ut jesus sit ne hanc Apocalypsin obsignaret, sed palam prædicaret.

XXII, 10. *Et dixit mihi: Ne signaveris verba prophetarum libri hujus: tempus enim prope est.*

Hactenus angelicas sententias et voces adduxit; hinc nunc ad Dominicam Christi personam transit. Jubet hæc autem, ne prophetarum hujus verba obsignet; quippe cum liber hic qui ab omnibus fidelibus legatur dignus sit. Nam per supplicia, D quæ peccatoribus comminatur, et quietem, quæ sanctis hic promittitur, lectoribus ad veram illam vitam viam ostendit.

XXII, 11, 12. *Qui nocet, noceat adhuc; et qui sordidus est, sordescat adhuc; et qui justus est, iustificetur adhuc; et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito, et merces mea matuta est, ut reddam unicuique secundum opera sua.*

Non afferuntur isthæc hoc loco quasi ad injustitiam aut immunditiam aliquem incitare velit; absit; verum ut ostendat se hominis voluntatem liberam et ab omni coactione immunem conservare

καὶ θείῳ προστάγματι, ἀνόητα τοῦ παρεχηκός χρόνου θρηνή τὴν ἀμέλειαν ἀλλὰ μᾶλλον ἐνδιαθέτως τὸ Δαβίτικὸν μελψούντες λόγιον· Ἡραμδοῦντι καὶ οὐκ ἐπαρδίζοντι τοῦ φυλάξασθαι τὰς ἐντολὰς σου· τῆς τούτων τηρήσεως μισθὸν τὴν ἐκ Θεοῦ δόξαν λάθωμεν ιδ., Εὐ., δοῦλος ἀγαθὸς καὶ πιστός εἰλίγα ἡς πιστός, εἰλίγα πολλῶν σε καταστίσω· εἰσελθε εἰς τὴν χωρὰν τοῦ Κυρίου σου. Μεθ' οὐ τῷ Πατρὶ ἀμα τῷ ἄγιῳ Πνεύματι πρέπει δόξα, τιμὴ, κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛ. Ο'. ΛΟΓΟΣ ΚΑ'.

B Πέρι τοῦ δειοκίστου τῷ τελεαμένῳ τῷ Ἀκο-

στελῷ.

Κάτω Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα· καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔδειψα, ἐπεστρέψας κροσκυνῆσαι ἐμφροσθεὶς τῷ ποδῷ τοῦ ἀγγέλου τοῦ διεκρύοντός μοι ταῦτα. Καὶ λέγει μοι· Ὁρα μη· σύνθουλός σου εἰμι, καὶ τῷ ποδελφῷ σου τῷ προφητῷ, [καὶ] τῷ τηρούντων τοὺς ἀδροὺς τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνησον.

Καὶ τοῦτο τῆς ἀποστολῆς ψυχῆς ιδίωμα· ὥσπερ γάρ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ πεποίηκεν, εἰπὼν, Καὶ οἱ ἑωρακός μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινή ἐστιν ἡ μαρτυρία [αὐτοῦ]. οὗτοι κάνταῦθα, αὐτήκος εἶναι καὶ αὐτόπτης τῶν προφητευθέντων ὅμολογίας, τὰ ἑωραμένα ἐπιστώσατο. Ἐδεῖξε δὲ καὶ τοῦ τυπώσαντος ἀγγέλου τὴν δρασιν τὸ εὐλαβὲς, διπος τὴν προσκύνησιν τοῦ συνδούλου οὐ προσήκατο, ἀλλὰ εὐγνωμόνως τῷ κοινῷ Δεσπότῃ [ταύτην] προσένειμεν.

ΚΕΦΑΛ. ΟΔ'.

"Οπως ἐκελεύσθη μὴ σφραγίσαι, ἀλλὰ κηρύξαι τὴν Ἀκοάλινθον.

Καὶ λέγει μοι· Μὴ σφραγίσῃς τοὺς ἀδροὺς τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· δει ὁ καιρὸς δηγῆς ἐστιν.

Μέχρι τῶν ἐνταῦθα τὰς ἀγγελικὰς φήσεις παραθέμενος, εἰς τὸ Δεσποτικὸν ἐντεῦθεν μέτεισι τοῦ Χριστοῦ κρόσωπον, λέγων· Μὴ σφραγίσῃς τοὺς ἀδρούς τῆς προφητείας. Καὶ γάρ ἀξία ἡ βιβλίος τῆς πτύρα τῶν πιστῶν ἀναγνώσας. Διά τε γάρ τῆς ἀπομάρτυρος τοῖς ἀμαρτωλοῖς κολάσεως, διά τε τῆς ἀπηγγελμάνης τοῖς ἀγίοις ἀναπαύσεως, διδγελ πρὸς τὴν δυνατής ζωὴν τοὺς ἐντυγχάνοντας.

Οἱ ἀδικῶν ἀδικησάται εἴτε· καὶ ὁ δυσκαρδὸς δυσπευσθήτω εἴτε· [καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνηγρος τοιησθεται εἴτε· καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀγασθήτω εἴτε· καὶ] θεοὶ ἔρχομαι ταχὺ· καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἔμοι, ἀχοδοῦνται ἐκδεσφω ὡς τὸ ἄργον αὐτοῦ ἐσται.

Οὐχ ὡς εἰς ἀδικίαν δὲ καὶ δυπαρίαν προτρέπων, τὰ παρατεθέντα εἰρηκε· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὡς τὸ τῆς γνώμης φυλάκτων ἀκατανάγκαστον· ὡς· οὐ εἴποι [τις]· "Ἐκαστος τῷ ἀρέσκον αὐτῷ ποιησάτω·

¹⁶ Psal. cxvii, 60. ¹⁷ Matth. xxv, 21, 23. ¹⁸ Joan. v, 53.

ut qui post triduanam mortem mane nobis exortus fuerit; necnon post presentis vitæ noctem, in matutina communis resurrectionis hora sanctis omnibus conspicuum sese exhibebit; diem qui nunquam habiturus est finem, certo adducturus.

XXII, 17. Et spiritus et sponsa dicunt: Veni. Et qui audit, dicat: Veni.

Ecclesia enim et Spiritus, qui in ipsa habitat, et *Abba Pater* in cordibus nostris clamat, unigeniti Filii Dei adventum invocat et optat. Sed et cuncti quoque mortales, qui fidelier audiunt et expendunt illud, *Adebeat regnum tuum*, quasi divinitus edocti, cumdem illum adventum a Deo et Patre enixe contendunt.

Et qui siti, veniat: et qui ruit, accipiat aquam ritæ gratis.

Sicut namque ad vitæ poculum firmamque et stabilem boni comparati possessionem opus est; maxime vero cum donum hoc iis impenditur, qui etsi prorsus otiosi non fuerunt, attamen doni magnitudine neque digna neque paria praestiterunt; solum autem pro auro et argento, externisque laboribus bouam mentem, incensumque animi desiderium in medium attulerunt.

112 XXII, 18, 19. Contestor autem omni audienti verba prophetiæ libri hujus: Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus, auferet Deus partem ejus de libro vitæ, et de civitate sancta, et de iis quæ scripta sunt in libro isto.

Formidabilis in illos desæviet execratio, qui divinam Scripturam adulterare non dubitant. Nam illorum hæc temeritas est nimis audax et temeraria; immo vero tanta est, ut vel sola arrogantes et temerarios illos a futuri sæculi bonis excludere valcat. Quod incommodum ne nobis qui hæc audiimus, usu quandoque veniat, non absque comminatione contestatur et exhortatur, ne quid apponamus aut adimamus: verum Scripturarum phrases et idiomata, Attica orationis structura et compositione syllogismisquo dialecticis potiora, certiora, et ad fidem maius momentum afferre censemus. Nam et in illis multa invenire liceat, quæ regulæ et veritatis legi non satis consentanea sunt, et tamen propter scriptorum auctoritatem dissimulantur, missaque sunt. Quantum autem intervallum inter eos qui apud nos, et eos rursum qui apud illos celebres existiterunt intercedat, id mente complecti vix valemus: arbitror autem plus intercedere, quam inter lucem et tenebras.

XXII, 20, 21. Dicit qui testimonium perhibet istorum: Etiam venio cito. Amen. Veni, Domine Iesu. Gratia Domini nostri Iesu Christi, cum omnibus sanctis. Amen.

Et ego (inquit) qui hæc ad te, qui es vita, dico, venio; et tu itidem veni. Etsi alio quoque sensu hæc ex persona Christi dicta videri queant. Qui, inquit, hæc protestor, cito veniam. Ex persona autem Apostoli dicitur, quod mox subjungitur,

A τῷ πρωὶ ἀνατεῖλας ἡμῖν τριήμερος· καὶ ἐν τῇ μετὰ τὴν νύχτα τὸν παρόντος ξίου πρωΐ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως τοῖ; ἀγίοις ἐπιφανησόμενος, τὴν ἡμέραν δέξιν τὴν ἀτελεύτητον.

Kai τὸ πνεῦμα καὶ ἡ τύμφη λέγουσιν· Ἐρχον. Kai σὸν ἀκούωτε εἰπάτε· Ἐρχον.

Ἡ νύμφῃ δὲ, ἡ Ἐκκλησία, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα, κράζουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, Ἀβδᾶ ὁ Πατὴρ, καὶ τὴν τοῦ μονογενοῦς Γίου τοῦ Θεοῦ παρουσίαν ἐπικαλοῦνται. Καὶ ποδὲ δὲ πτυχὴ ἀκούων, διεθεργάμενος, Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τροτεύχεται.

Kai σὸν διψῶν ἐρχέσθω· σὸν θέλων λαβέτω ὕδωρ B ζωῆς δωρέαν.

Καὶ σὸν διψῶν ἐρχέσθω. Διψῆς γάρ χρεῖα ἐν τῷ τῆς ζωῆς πόμπῃ πρὸς βενζίν τοῦ κτηθίντος κατάσχεσιν· μάλιστα δὲ ταῦτα διὰ τῶν δώρων παρέχεται, οὐ τοῖς μηδὲλως καμοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς οὐκ ἄξια [μάλι] τῆς τοῦ δώρου μεγαλείτος, μόνην δὲ γνώμην γνησίου καὶ διάπυρον ἀντὶ χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ σωματικὸν πόνον εἰσφέρουσι.

Μαρτυρῶ ἔτώ πατέτι [τῷ] ἀκούοντει τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· Εάν τις ἔκιθη ἐπ' αὐτὰ, ἔκιθη ἐπ' αὐτὸν σὸν θεός τὰς ἔπειτα πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ [καὶ] ἔάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταῦτης, ἀγέλοι σὸν θεός τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἀγίας τῶν γεγραμμέτων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

Φοβερὸν δὲ ἡ κατὰ τῶν παραχαρακτῶν τῶν θείων Γραφῶν κατάρα· ἐπειδὴ καὶ τολμηρὰ ἡ θούτων προπέτεια, ἀλλοτριῶσαι δυναμένη τοὺς αὐθάδεις τῶν ἀγεθῶν τοῦ αἰώνος τοῦ μέλλοντος· ὅπερ ἵνα μὴ πάθωμεν, διαμαρτύρεται ἡμῖν τοῖς ἀκούοντοι, μήτε προσθεῖναι τι, μήτ' ἀφελεῖν, ἀλλὰ τὰ Γραφικὰ ιδώματα, τῶν Ἀττικῶν συντάξεων, καὶ τῶν διαλεκτικῶν συλλογισμῶν [ἥγετοι] ἀξιοπιστέρα καὶ σεμνότερα· ἐπειδὴ καὶ ἐν ἑκαίνοις πολλά τις εὐρίσκων μὴ κανονιζόμενα, ἐπὶ τὸ ἀξιόπιστον τῶν ἐν αὐτοῖς ποιητῶν καὶ συγγραφέων παραπέμπεται. "Οσον δὲ τὸ μέσον τῶν παρ' ἡμῖν καὶ ἑκαίνοις ἐνδέξων, καὶ τὸ ἐν νῷ λαβεῖν, ἀμήχανον. Οίμαι γάρ εἰναι πλέσν, ηδὸν φῶς σκότους διέστηκε.

Λέγει σὸν μαρτυρῶ ταῦτα· Ναὶ ἐρχομαι ταχύ. Αμήν. Ναὶ ἐρχον, Κύριε Ἰησοῦν Χριστέ· η χάρις τοῦ Κυρίου [ημῶν] Ἰησοῦν Χριστού μετὰ πάτετω τῶν δηλών. Αμήν.

Κάγὼ δὲ, φησίν, σὸν μαρτυρῶν ταῦτα, λέγω πρὸς σὲ τὴν ζωήν· Ἐρχομαι. Καὶ αὐτὸς δὲ παραγνοῦ [Κύριε]. "Η καὶ ἐτέρως τοῦτο ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ εἰρηται· "Ο μαρτυρῶ ταῦτα, δηλαδὴ σὸν μαρτυρούμενος, ἐρχομαι ταχύ. "Ἐκ δὲ τοῦ ἀποστολικῶν

προσώπου, τὸ ἐπόμενον, τὸ, Ἐρχον, Κύριε Ἰησοῦν Χριστέ. Περιπόθητος γάρ τοῖς ἄγιοις ἡ τοῦ Χριστοῦ παρουσία, ὡς τὸν μισθὸν τῶν εἰργασμένων ἀποδώσουσα πολλαπλασίαν· διὸν καὶ ἡ παροῦσα βίβλος ἄγια καὶ θεόπνευστος πρὸ; τὴν μακαρίαν ληξίν ἁδηγοῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας. Καὶ ἵνα συνελῶν ἐν δλίγῳ τὸν πάντα ἐπωφελῇ σκοπὸν αὐτῆς παραθῶμεν, διὰ τῶν ἐπτά Ἐκκλησιῶν τὸ ἐν τοῖς πειρατοῖς ὑπομονῆτικὸν, καὶ [τὸ] ἐν εὐποίαις σπουδαῖον, καὶ ἔτερά τινα τῆς ἀρετῆς εἰδῆ διδασκόμεθα. Ἐξ ὧν ἔστι τὸ, τῶν ἐπὶ [τῆς] γῆς πάντων ὑπεραρθέντα, τῷ καθηρῷ τῆς Φυχῆς δυματὶ τὴν θείαν ἐν οὐρανοῖ, δέξαν θάσασθαι· οὐκ αὐτὴν τὴν [θείαν] οὐσίαν, ἀλλὰ τὴν θείην ἐμψάνειαν σχήματιζομένην, εἴτε λίθων πόλυτυμήτων ποικιλίᾳ, εἴτε πολυχρωμάτου ίδερ ρίδος, εἴτε τοιούτοις θείων οίκονομιῶν ἰνδάλμασιν· [ἔτι δὲ] καὶ τὰς περὶ αὐτήν ἄγιας ἀσωμάτους δυνάμεις [μανθάνομεν·] καὶ τοὺς μετὰ ὄώματος τῷ Κυρίῳ εὐαρεστήσαντας· βροντάς τε καὶ ἀστραπὰς προηγούμενας· τῆς θείας παρουσίας [κατανοοῦμεν.] Καὶ τῆς βίβλου [δὲ] τῶν θείων κριμάτων καταλαβεῖν τὸ ἀκατάληπτον τῆς κατασημανθείσης; ταῖς ἐπτά σφραγίσι τοῦ Πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ Ἀμυνοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν λύσιν δεξαμένης, τῶν ἀπὸ τῆς αὐτοῦ παρουσίας μέχρι· [τῆς] συντελείας γεγενμένων, περὶ τε τῆς τῶν μαρτύρων ἀνδραγαθίας [διδασκόμεθα,] καὶ τῆς τῶν ἀπίστων διπλῆς κολάσεως· τῆς τε τοῦ εὐαγγελικοῦ σπόρου καρποφορίας, καὶ τῆς τῶν διλιγοπίστων καὶ ἀνάδρων ἐκπιώσεως· ὅπως τε οἱ ἄγιοι τῆς [τοῦ] Χριστοῦ δευτέρας παρουσίας ἐφίενται· τῆς τε πρὸ [τῆς] τοῦ Ἀντιχριστοῦ τῶν κακῶν ἐπιφορᾶς, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατὰ Χριστιανῶν τολμαμένων. Πρὸς τούτοις δὲ μαθεῖν ἔστιν ἐντεῦθεν, δπως εἰσὶ τῷ Θεῷ τίμοιοι οἱ ἄγιοι, ὡς ὑπερτιθεσθαι τὴν [κατὰ] τῶν ἀσεδῶν κλίσιν, πρὶν οὖτοι διὰ [τῆς] σφραγίδος τοῖς τιμώροις· ἀγγέλως γένωνται γνώριμοι. Καὶ τὰς ἐπτὰ δὲ πληγὰς ἐντεῦθεν μανθάνομεν τοῖς ἐπὶ γῆς ἐν τοῖς ἐσχάτοις [καιροῖς] ἐπάγεσθαι· ὡς ἀν τῷ τούτων μεγέθει πρὸς ἐπιστροφὴν θῶμαν καὶ ἴκεσίαν τοῦ Θεοῦ τούτων μὴ πειραθῆναι. Καὶ τὸ τῶν ἀγγέλων δὲ φιλάνθρωπον, διὰ τοῦ τὸ Εὐαγγέλιον κατέχοντος καὶ τοῖς ἐν [τῷ] γῇ κηρύττοντος, δείκνυται· καὶ τῶν ἐπὶ συντελεῖξ ἐλευσομένων ἄγιων ἐλέγχαι τὸν φευδόχριστον, τὸ καρτερὸν καὶ ἀνδρεῖον τῆς Φυχῆς παράστημα. [Μασάτως δὲ δείκνυται] καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλήμ διαιρεσίς, καὶ δὲ τῶν ἐθνικῶν πόλεων ἀφανισμὸς, καὶ ἡ ἐπὶ τούτοις εὐχαριστία τῶν δινων δυνάμεων· καὶ δὲ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας δὲ διωγμὸς, καὶ ἡ τοῦ διαβόλου κατάπτωσις· καὶ τὸ Ἀντιχριστοῦ παρουσία, καὶ ἡ τοῦ φευδόπροφτου ἀπάτη· καὶ τὸν κωδικόν [δὲ] πολυάριθμος πληθὺς [ἐντεῦθεν δηλούται], καὶ ἡ [τῆς] Βαθυλώνος πτῶσις· καὶ δὲ τῆς παγκοσμίου διλωνος ἀμητὸς, καὶ τῶν τῆς πικρίας βοτρύων δὲ τρυγητῶς· καὶ τῶν ἄγιων ἡ καθαρωτάτη ληξίς, ὑαλίνη θαλάσση ἀφωμοιωμένη· καὶ ἡ ἐπιταφίας; τῆς θείας δρῦτῆς χύσις, τοῖς ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ [καὶ ποταμοῖς] καὶ λοιποῖς στοιχείοις, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν τὰς κακώσεις ἐπάγουσα, καὶ τὸν μὲν τοῦ θη-

A nempe illud: *Veni, Domine Iesu Christe. Desideravilis enim est sanctis Christi adventus; quippe qui operum mercedem reddere solet longe amplissimam.* Et hæc de præsenti libro, qui et sanctus et divinitus inspiratus est, viamque certam ad beatam requiem et suum ostendit iis qui diligenter illum legunt; cuius scopum universum in compendium contractum, paucis proponam, idque non inutiliter, ut spero. Per septem igitur *Ecclesiás*, et tolerantia in adversis, et modestia rursum in prosperis, et ali.e quædam virtutum species nobis commendantur. Colligitur hinc quoque unum *H̄lud omnium*, quod homini in terra obtingere protest, summi posse, nimirum puro mentis oculo divinam in cœlis gloriam contemplari; non dico divinam essentiam, sed Dei speciem symbolo quopiam externo adumbratam; sive illud sit pretiosorum lapidum varietas; sive multicoloris iridis imago; sive aliqua alia ejusmodi similitudo, peculiari Dei providentia ad hoc munus obeundum efformata. Discimus ex hœc etiam volumine, non modo sanctas illas corporisque expertes virtutes, sed homines quoque qui in corpore degentes Dominum placuerunt, circa divinæ majestatis thronum familiariter versari, adhæc fulgura et tonitrua Dominicæ præsentiae indicium facere. Librum præterea divinorum judiciorum septem spiritus sigillis obsignatum, multo sublimiore esse quam qui humana mente valeat comprehendendi; adeoque per alium, quam per **113** Agnum Dei qui jugulatus est, solvi nequivisse. Hunc porro *Apocalypseos* divinarumque revelationum librum ea præcipue complecti, que a primo Curiæ adventu usque ad sæculi consummationem partim quidem jam evenierunt, partim vero eventura adhuc expectantur. Disseritur in hoc opere quoque de martyrum fortitudine et constantia, de duplice infidelium supplicio, de Evangelici seminis ubertate, de ignavorum modicæque illeii hominum ruina, ultimaque eorumdem excisione; de desiderio quo sancti de secundo Christi adventu flagrant, de cladi et calamitatum magnitudine, quæ Antichristi adventum antecedent; de malis pariter et persecutionibus, quas idem, ubi venerit, adversus Christianos incendet. Cognoscere hinc etiam licet, homines sanctimonia ornatos Deo usque adeo cordi curæque esse, ut impiorum supplicium tantisper transferendum duxerit, donec per signaculum ab angelis scelerum vindicibus impressum, ab impiis secerneretur, ne, si secus fieret, communi forte cladi involverentur. Septem præterea novissimis temporibus plagas in eos qui zatem in terris degunt, crudeliter grassaturas; quo nimirum horum magnitudine admoniti, ad conversionem spectemus; Deumque, ne hasce aliquando experiamur, supplices deprecemur. Per angelum porro qui æternitatis Evangelium tenebat, iisque qui in terra versabantur, prædicabat, angelos omnes pie admodum clementer erga genus nostrum affectos esse insti-

natur. Quin de Enochi et Eliæ, qui sub saeculi finem venturi sunt, ut pseudochristum et pseudoprophetam redarguant, fortitudine animique constantia, accurate hic quoque tractatur; tum de ultima Babylonis ruina et internecione, deque civitatum gentium eversione; tum de latititia et animi exultatione, quam supernæ virtutes eam ob rem concepint; de diaboli casu, de sæva Antichristi furia et crudelitate, de pseudoprophetæ fraude et impostura, de gravissima Ecclesiæ persecutione, de innumera salvandorum multitudine, de orbis universi area et messe, de acerbarum uariorum vindemia, de purissima sanctorum quiete vitreo mari assimilata, de septem phialis divinæ iræ, in eos effusis qui terram et mare et flumina et reliqua elementa inhabitant, deque crudeli afflictione et calamitate, quæ hinc propter hominum malitiam consequentur; de bestiæ throno per easdem phialas lorde obscuroto, de via per Euphratem diaboli satellitibus patesfacta, miraque eorumdem iustitiate; de admirabili rerum omnium consuptione et transmutatione; quæ ubi primum formicaria illa et belluina civitas diabolique sedes eversionem, quam promerita est, perpessa fuerit, terrarum orbem invadet. Post hæc exponitur ut cœlestes supermundaneæ virtutes Deum laudent, ut superna illa Jerusalem, quæ est Ecclesia, accuratissima unione Christo conjugatur, ut iræ divinæ torcular calcetur, ut Antichristio ejusdemque satellite et protospathario gehennæ contradiutis, terrenisque voluptatibus et curis e medio sublati, cum angeli tum homines quoque qui angelicam vitam duxerant, mysticæ cœnæ participes declarentur: ut diabolus ante ligatus ad tempus solvatur, ac deinde rursum excindatur et in interitum abiciatur, ut martyres cum Christo regnent, **114** beatitudinemque etiam ante Antichristi adventum obtineant: ut diabolus Gogum et Magogum in prælium concitet, citoque una cum illis in interitum abeat: ut libri acta uniuscujusque continentis, et liber item vitæ aperiantur, aliqui secunda morte feriantur, alii contra superna Jerusalem Christique nuptiis digni censeantur. Ex hoc tandem libro plane divino discere licet, quanta supernæ civitatis sit intercedo et magnitudo; cuiusmodi ejusdem muri, et portæ, et fundamenta (nam hæc omnia angelus quanta fieri potuit diligentia delineavit). Qualis rursum divini Spiritus fluvius ex Dei throno procedat, et per medias plateas sese difundat. Denique rerum cœlestium decorum, gloriam et venustatem esse tantam, ut nulla oratio pro dignitate eam explicare valeat. Ad quam proinde divinus Theologus toto animo anhelans, nosque eo pertrahere satagens, ait: *Veni, Domine Jesu, qui ea daturus es, quæ præparasti sanctis. Quarum rerum conspectum et usum, utinam per ardens legis servandas desiderium, animique lenitatem, et mansuetudinem, et cordis humilitatem et munditiam, aliquando consequamur.* Etenim ex animo mansueto cordeque humili et mundo, humili constans-

Aρίου θρόνον σκοτοῦσα, διοποιεῖσα δὲ τοὺς διαβόλους ὑπασπισταῖς τὴν διὰ τοῦ Εὐφράτου πορείαν καὶ τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν ἀπελέγχουσα, καὶ τὸν παντελῆ εἰσιμὸν τῆς τῶν παρόντων μεταβόσεως τῷ χόρμῳ ἐπάγουσα· διε τὸ πόρην πόλις καὶ θηρώδης καὶ τῷ διαβόλῳ ἐπανεπαιομένη, τὴν πρέπουσαν αὐτῇ καταστροφὴν δέξεται. Μεδ' ἦν μὲν τῶν ὑπερχορμητῶν δυνάμεων ὅμνεται Θεός, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἡ δικαὶη Ἱερουσαλήμ τῷ Χριστῷ συνάπτεται πρὸς ἀκριβεστάτην ἔνωσιν, ἡ δὲ τῆς ὁρῆς πατεῖται ληνός. Τοῦ δὲ νοητοῦ δείπνου, διὰ τῆς τῶν γηῶν ἐκλείψεως μετέχουσιν οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ Ιεάγγελοι ἀνθρώποι, τοῦ Ἀγιτιχρίστου καὶ τοῦ ὑπαπιστοῦ αὐτοῦ τῇ γεννητῇ παραδίδομένων. Ἐντεῦθεν ἔστι καὶ τὸν τοῦ διαβόλου δεῖπνον, διὰ τῆς τῶν γηῶν ἐκλείψεως μετέχουσιν οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ Ιεάγγελοι ἀνθρώποι, τοῦ Ἀγιτιχρίστου καὶ τοῦ ὑπαπιστοῦ αὐτοῦ τῇ γεννητῇ παραδίδομένων. Ἐντεῦθεν ἔστι καὶ τὸν τοῦ διαβόλου δεῖπνον, καὶ τὴν πρόστατον αὐτοῦ λύσιν μετέβειν, καὶ τὴν ἐκπομπὴν εἰς εἰς ἀπώλειαν, καὶ τὸν τέλος Χριστῷ συμβασιλεύοντων ἀγίων μαρτύρων πρὸ τῆς τοῦ Ἀγιτιχρίστου παρουσίας τὴν μακαριότητα· μεθ' ἦν πρὸς διάλογον λυθεῖς διάβολος, καὶ τὸν Γώγ καὶ τὸν Μαγώγ ταρφέας, σὺν αὐτοῖς κολασθῆσται, ὅταν [καὶ] τὰ βιβλία τῶν ἐκάστων πεπραγμένων καὶ τὸ βίβλος τῆς ζωῆς ἀνοιχθῶσι, καὶ οἱ μὲν τοῦ δευτέρου θανάτου τύχωσιν, οἱ δὲ τῆς δικαὶης Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς Χριστοῦ νυμφεύσεως ἀκινθίσονται. Ἐκ ταύτης τῆς θείας βίβλου καὶ τὸ τῆς δικαὶης πόλεως διάστημα σὺν τεῖχοις καὶ πυλεῶσι καὶ θεμέλιοις, ὡς ἦν δυνατόν, ὅποι τοῦ ἀγγέλου μανθάνομεν, καὶ τὸν ἐκεῖνην θείον ποταμὸν τοῦ Πνεύματος ἐκπορευόμενον· διε τὸ λόγος οὐδεὶς παραστῆσαι τῶν δικαίων εὐπρέπειαν δύναται, ἡ τὴν δόξαν τὴν ἀπέρτυτον. Εἰς ἦν ήμάς προτρέπων [δι θείος θεολόγος] ἐντέλλεται λέγειν. "Ἐρχου, δηλαδή δι ταῦτα παρέξω δι τοῖς ἀγίοις ἡτοίμασσας. "Οὐκ ἐφιεμένους ἡμᾶς, ὃποι τῆς θέας καὶ τῆς ἀπολαύσεως γένοιτο διαπύρω πόλεψι τῆς τῶν θείων ἐντολῶν τηρήσεως ταῦτα κτήσασθαι ἐν μακροθυμίᾳ καὶ πράστητι καὶ ταπεινοφροσύνῃ, καὶ καρδίας καθαρότητι ἐξ ἡς ἀρέμαστο; καὶ ἀθόλωτος προσευχὴ τίκτεται, γυμνὸν γοῦν πάσης ὀλικῆς ἐννοίας παριστάσα τῷ τῶν κρυψίων ἐπόπτῃ θεῷ, δαιμονικαὶς [τε] ἀπάταις καὶ προσδολαὶς ἀδιάφθορον. Καὶ γάρ ἐφίσται δι ἀπατῶν ἐχθρὸς ἐν ταῖς πρὸς θεὸν τῆς καρδίας ἐντεύξει, μοιχικὸς αὐτῇ μίγνυσθαι, φθοροποιὸς ἐπισπείρων σπέρματα, τῆς θείας αὐτὴν ἀποσπῶντα ἐνώσεως· ίνα μὴ ἐν τῇ μελέτῃ αὐτῆς ἐκκαυθῇ πῦρ ἀναλίσκον τὰ αὐτοῦ μηχανῆματα· καὶ γάρ δι θεός ήμῶν πῦρ καταναλίσκον· καὶ τὴν καθαρῶς καὶ ἀθολῶτα; αὐτῷ προσομιλοῦσαν ψυχὴν, καὶ δι κατεψυγμένη ταῖς ἀμαρτίαις, θερμὴν καὶ [πανθεὸς] πυρὸς καυστικοῦ γόνιμον ἀπεργάζεται· καθάπερ καὶ δι θεοῦ [σφοδρῶς] ἐπιλάμπων σκεύει ὑπερίψι πεπληρωμένη οὐδατος, πῦρ ἐκεῖθεν ἐξάγει κατά τινα διάζεσιν καὶ ἀνάλασιν· εἶγε καὶ ήμεῖς καθαρὸν τὸν ναὸν τοῦ Πνεύματος ὡς ὄντον, ἀλλὰ μὴ πτήσιον δι διστράκιον καὶ τῆς θείας ἀκτίνος ἀνεπίδεκτον, τῷ Ἡλίῳ τῆς δικαιοσύνης ἐπιδείξομεν· δι, πάντας θελῶν σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἀλθεῖν, πάσιν ἐπιλάμπει τῆς οἰκείας αἰγάλης τὴν χάριν ἀκώλυτον· μετέχεται δὲ παρ' ἐκάστου πρὸς τὸ μέτρον τῆς τῶν νοητῶν ὄφθαλμῶν καθαρότητος· ἦν εἰλιχρινῆ

χτήσουσθαι ἡμῖς; ὁ πνευματικός καταξιώσας, ὁ σαρκὶς τελῶν δι' ἡμάς Χριστὸς; ὁ Θεὸς ἡμῶν· ὃ πρέπει πᾶσα δοξολογία, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, ἀμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοτοιῷ [καὶ δύτῃ] Πνεύματι, νῦν καὶ ἄλλο, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

A que et turbationis exorsus oratio nascitur: quæ mentem Deo, qui occulorum inspector est, exhibet ab omni terrena et materiali cogitatione nvidanti et immunem, et a diabolis imposturis et insultibus liberam. Sane impostor ille et hostis nihil aequum desiderat, atque cordi nostro, cum Deum interpellare familiariterque cum eo versari contendit, adulterino modo sese insinuare, atque ea corruptionis semina ipsi inserere, per quæ ab unione cum Deo absquatatur; ne videlicet in illius meditatione exardescat ignis, qui illius molitiones occultasque conatus abeunt frangatque: siquidem Deus noster ignis consumens est, animaque adeo quæ castæ tranquillæque cum ipso versatur, etsi proprie pecata frigida existit, calidam, ignisque illius qui sordes absunere natus est, capacem reddit. Quemadmodum sol quoque, dum radiis suis vas vitrum aqua refertum vehementius ferit, per quamdam effervescentiam et refractionem ignem ex illo tametsi gelido elicit. Cum igitur res ita habest, et nos quoque non ut vas luteum aut testaceum, aut ejusmodi quod divini radii impressionem suscipere nequit, sed tanquam Spiritus sancti templum, vitrumque mundum et lucidum, justitiae Soli, hoc est Christo, nos exhibeamus, qui omnes homines vult salvos fieri, et ad veritatis agnitionem pervenire, omnibusquo adeo effuse et inoffense sui splendoris gratiam impedit et offert; etsi interim non ex æquo participetur ab omnibus, sed secundum mensuram puritatis interioris oculi. Fazit misericors Dominus, qui nostri causa secundum carnem passus est, ut hunc mentis oculum mundum castumque adipiscamur: nempe Jesus Christus Deus noster: quem docet omnis gloria, et horor, et adoratio, una cum Patre, et sancto et vivifico Spiritu, nunc et semper, et in secula saeculorum. Amen.

AD ANDREÆ CÆSARIENSIS

COMMENTARIUM

NOTÆ FRIDERICI SYLBURGII VETERANI.

Pagine sunt edit. Sylburgii quas typis crassioribus in textu expressimus; versuum numeri lineis nostræ editionis respondent a cifra crassiori numeratis.

Ut melius hæc notæ intelligantur, in Andreæ Cesariensis ad Apocalypsin commentario, duobus manuscriptis exemplaribus usi sumus: alterum, illustrissimi Electori nostri; alterum, inclitæ Videlicorum Augustæ bibliotheca supeditavit. Augustanum, quadringentorum circiter annorum: Palatinum, etsi trecentis ferme annis Augustano recentius, in multis tamen illo haud inferius. Deinde Palatinum, apostoli contextum sive continuum; Augustanum vero, in multas sectiones divisum habet. Quæ dissertatione ut interpreti Theodoro Peltano evidenter gratia placuit, ita nobis quoque non displicuit, retentus tamen Palatini nostri conjunctivis seu connexionis in commentario particulis, ut aliqua manenerent coherentias vestigia. Quæ vero in Palatinum ex Augustano a nobis sunt inserta, et quæ ab eodem Augustano absunt, ea [] a nobis inclusa sunt. Et quæ quidem ab Augustano absunt, ea in hisce notis memorabuntur: cætera, de quibus nulla hic fit mentio, ex Augustano in Palatinum recepta intelligentur. Accesserunt denum aliquæ suppletæ ex Bavario mis. quo Peltano est usus. Ex Davidis Höschelii debentur industria: qui ut in aliis, sic etiam in hac editione, nobis et reipubl. deesse noluit. Ut ergo ad particulares utriusque discrepancies nunc veniam, Augustano primum folium deest illud quidem, sed recentiore tamen manu defectus est suppletus; hoc titulo premisso: Τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας. Ἐρμηνεία εἰ; τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ ἀγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Bavarius habet, Ἀνδρέου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, cæteris omisssis. Sextus et septimus versus ab

Absunt, quorum prior procul dubio auctoris est, alter ab exscriptore videtur additus. In Bav. certe est Κυρίῳ μου ἀδελφῷ καὶ συλλεποργῷ, omissa prologi mentione. Contextus versu 2, Π ἐμῆς διαβολᾶς, mea cogitatione: Α ἐμῆς δυνάμεως, mea facultate, meis viribus. Vers. 9, Π τῶν μυστικῶν τοῖς ἀγίοις ἐκραμένων, eorum quæ mystica a sanctis visa sunt: ut Α τῶν μυστικῶν, mysticorum (sem mysteriorum) quæ a sanctis visa sunt. V. 11, Α ποιησάθαι, tempore aoristo: et mox τῶν πολλῶν προφητῶν, pro τῶν παλαιῶν, parvum apte. V. 24, Π οὐ πίπτει, non cadit: Α οὐκ ἔχει πτεῖ, non excidit, uti et vulg. ed. 1 Cor. xiii., 26, Ὁ μαχάρια interpres pro proprio accipere maluit: ego appellative positione puto, ut infra ὁ μαχάριος aliquoties de hoc nostro theologo, 29, 54: 32, 54; 44, 51; 101, 16; 104, 9. Ibid. mox Α ἐλπίζω δε. Et v. 33, θεωρεῖ προ ἴστορια. Ultimo v. idem πρέπει, insin. modo.

Pag. 2, v. 1. Α ποιησομένοις τῇ γάρι: et seq. v. ἐν τῇ μαχάρι, illic omissa, hic addita præpositione. V. 9, idem ἐπέροις τοῖς διδασκαλικοῖς. V. 12, Π δηλαδὴ τὸ πνευματικὲν, videlicet spirituale: Α κατὰ ἦν τὸ πνευματικόν, nempe secundum spirituale genus loquendi. V. 14, idem Α σὺν τῷ λοτορικῷ εἴδε: καὶ τῷ τροπολογικῷ, et mox, καὶ τοῖς, absque præpositione. V. 17, pro ἀτα idem habet τῶν, eo quod. V. 27, in P duplex scriptura est, καταλεποτας, et καταλιπόντες. V. 32, Α pro ιημεριbus notis plene habet, λόγους: εἰχοστέσσαρας, καὶ ἐνδομηκοτάδιο κεφάλαια: itemque seq. v. τῶν εἰχοτεσσάρων πρεσβ. V. 38, idem μηκύναι, tempore aor. V. 41; idem Παπίου, uno π, et v. 47, ἡγοῦμαι pro οἷμαι, eodem sensu.

Pag. 3, v. 5, ab Α abest iambus inclusus, et exscri-

ptoris potius quam aucto is videtur esse. Quaribz
exinde versu idem A pro ἔξτηρι habet ἐμρησα,
itidemque v. 25 et 38, eodem sensu. Inclusum
μὲν seq. versu abest ab eodem. Idem seq. v. φανέ-
ρωσις habet pro δηλωσις, eadem signif. V. 12, idem
ἔνδιτριψ, immoratus est : et v. 15, τὰ πάντα, abs-
que compositione. V. 19, idem χθές more com-
muni, pro ἔχθες. Est autem locus ex ps. xc, cita-
tus etiam II Petri, iii ; seq. v. idem, τοῦτον
ἀποστέλλεις δὲ ἀγγέλου αὐτού. V. 23, inclusum
commation τοῦ Θεοῦ, abest ab A. Seq. v. idem A
ἅπιν χρῆ, composite, ut in precedentibus membro.
V. 26, idem διεσπότης, ut etiam interpres; faci-
liori structura, ferri tamen potest etiam P lectio ὡς
δισπότης : hoc sensu, Christus, ut Dominus, mihi
veluti seruo suo. V. 32, idem Αἴρω, præterito im-
perfecto ; et v. 34, ταῦτα γάρ εἰσι παραπατάκια τοῦ
ταῦτας χρόνου, καὶ τοῦ μέλλοντος; αἰώνος.
V. 40, A transposito membrorum ordine, ἔγγὺς γάρ
δι παρόντων καρδίας, δι' οὐ μακαρισμοῦ τυχεῖν ἔξεστι,
καὶ πάσιν εἰς ἕργασιν προκείμενος, ὡς φησιν δι
Κύριος Ἐργάζεσθε δῶς ημέρα στήστε. Idem mox
ἔτερος δέ, subhancit φησι, vel alio consimili verbo.
Exstat autem locus qui citatur Joan. ix.

Pag. 4. v. 2, participium περιόντες abest ab A.
V. 4, ante sectionem istam, Ἰωάννης ταῖς ἐπτά,
præscriptus in A titulus hic, Κεφάλαιον α'. Δῆμος α'.
P nostrum seculus est etiam interpres. Articulus τὸν
v. 5, additus e vulg. editionibus : P et A absque
articulo habent, ἀπὸ δ ὧν. V. 7, Α τῶν ἐνώπιον τοῦ
Θεοῦ, qui sunt in conspectu troni Dei.
V. 11, idem A ἀπανταχοῦ pro ἀπανταχῇ : et seq.
v. διδότοντον pro συντοχοῖν. Ab eodem abest par-
ticipium λέγων v. 17. V. 19, idem τὸν Πατέρα, sed
πρὸς τὸν Θεόν, legitur etiam Joan. i. V. 25, idem τῇ
δοχῇ κατάτη, absque compositione : et seq. v. οὐν
αὐτῇ μητρονομένους, soluta compositione. V. 39,
Α καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ διάπτυς, absque dis-
tinzione. V. 44, idem A contraclius, οὐκέτι καθὼς;
τοπρότερον θυγάτερες διφοντας θάνατον, non amplius,
ut ante mortui, mortem videbunt. V. 46, idem adhuc
multo contrarius, δρκῶν δὲ τῶν βασιλεών τῆς γῆς,
ὧς κατάρχων τῶν βασιλεώντων τῶν γῆνων ἐπιθυ-
μῶν λέγεται, id est, Dicitur autem princeps regum
terræ, ut qui imperium obtineat in eos qui terrestri-
bus cupiditatibus dominari sunt. Et mox sequitur, et
δι τῷ μαχαρ. omisso extiterit. Repetitur autem hæc
appellatio etiam infra. 88, 49.

Pag. 5. v. 6, P προτεθῆσται, apponetur : A προ-
τεῖται, apposita est. V. 8, οὐειν A βεβαιούσα φα-
νεται : et v. 10, εὐθὺς ἐπιχαράτεν. V. 11, idem
ἐκμήτηρ, more Attico. Ab eodem abest inclusa καὶ
v. 15. V. 28, idem a λύσαντι τράπεζῃ, qui nos subvit :
commentarius utrumque agnoscit, et λύσαντι et λύ-
σαντι. Ab eodem A abest inclusus genitivus τῶν
αἰώνων, v. 31 : et πρᾶπος, ἥκ. v. 34. V. 33, idem
δι' ἄγαπης, per dilectionem. V. 35 idem, καλέσαντι
τράπεζα, qui nos vocavit regale sacerdotium. V. 40,
idem δύστατ, sing. num. Ab eodem abest inclusum
λέον v. 45, itemque καὶ v. 47. V. 46, idem εἴτε
ἀπομάτων νοούμενων διὰ τῶν νεανῶν δυνάμεων,
sive incorporeæ virtutes per nubes intelligantur. V. 52,
idem A διό, quoniam, quo:īca, pro δι' οὐ.

Pag. 6. v. 3, articulus δ abest ab A. V. 5, idem A
κατόπιν ἀπάντων. Ab eodem abest inclusa ἐν
τῇ v. 11 : itidemque διὰ v. 13, et Χριστοῦ v. 14.
Idem A v. 19, ἀπαγγελῶ, fut. temp. V. 25, idem
ἔχουσα δύσια μου φωνῇ μεγάλῃ : et v. 27, διά-
πεπτε, sing. num. Inclusum ἀγίῳ v. 32 abest ab A.
V. 37, idem αὐτῆς pro οὐτῶν relatione ad tubam
facta. V. 44, Irenei sententia dilucidius infra expo-
nitur 79, 4. V. 50, inclusa, ἡς ἤκουες, absent ab A.

Pag. 7. v. 1, A ζύνην δὲ χρ. V. 5, idem μαζοῦς,
et superscriptum μαζοῖς : itidemque mox v. 7.
V. 8, idem διειθῇ, subjunctivo modo. Inclusa καὶ
v. 14, ab eodem A abest. V. 20, πεπυρωμένοι etiam
A, at Latinus interpres, πεπυρωμένη, relatione ad

caminum facta. V. 22, Λ πέδας γάρ αὐτοῦ τῇ θε-
τητι ἡ ἀγλα σάρξ : εἰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν εἰργά-
σαντο : id est, Πεδes enim ejus deitati fuit sacrosan-
cta caro : qui nostram nobis salutem pataverunt.
V. 25, idem A διοιος δὲ χαλκολιθάνῳ δι φανιν : si-
miles vero chalcolithano, quem aiunt. V. 39, idem δι
τῆς φανιν : ut et Latinus interpres, sollicet. V. 52,
pro δηλον aptius legeris δηλοτ, significat. Augustus
nus codex hoc nomine omissa precedenti versu
habet φανιν ως : δι φανος : non male.

Pag. 8. v. 4, Α ἐπενον. aor. 2, usitatus : et v. 9,
τὰς κλεῖς τοῦ ζώου καὶ τοῦ θανάτου. Idem v. 10,
Ταῦτα πέπονθεν δι ἀπόστολος Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ναοῦ
καὶ Δυνιθλ : διὰ τὸ ἁζθ., quam lectionem seculus
est etiam interpres. V. 18, idem οὐς εἰδεις, usita-
tiore structura. V. 25, idem καταλιμπάνοντες, pi-
rūnum apte. V. 52, idem ἀνόρτες, præterito aor. V. 43,
idem τῶν μαθητῶν, pl. num. V. 48, Palat. εἴτι
οὐρανίων λογικῶν τάξεων. Locus ad verbum sonat;
Verisimile est autem, per septem stellas, sive septem
angelos, rationalium ordinum in septem catulis, Irenei
et Epiphanius dictis, administrationem significari,
eamque in Christi dextera positam, in qua ei fines
terre.

Pag. 9. v. 1, Α ἐβάπτισας, baptizasti : sed ἐβά-
πτισας agnoscit etiam vetus interpres. Seq. v. idem
Α οὐκ ἐβάπτισας : negativam porro agnoscit hic
etiam vetus interpres Latinus ; at non agnoscere vi-
detur commentarius v. 8 . recte uterque κοπιῶν
quia videlicet κοπιῶν et laborare significat, et labore
frangi seu deficer. V. 5, idem γοῦν pro obv. V. 7,
Palat. ταῦτα καταμίμφατα, accus. casu. Seq. v.
Α τιθεις, pras. temp. V. 15, idem A τοὺς πλάτον,
plur. num. et v. 17, τὰ πρότερα Ἡρα, compar.
gradu. V. 23, inclusa absunt ab eodem. A. V. 28,
idem τῆς Ἐφεσων. s. Ἐκκλησίας. V. 39, idem προ-
ετέθη : et v. 41, ἐπηγγελται : illic præterito aori-
sto, hic perfecto. V. 51, ἐποντας, pras. temp. Ab
eodem absunt inclusa v. 53.

Pag. 10. v. 3, Α τῆς Σμυρναίων Ἐκκλησίας, Smyr-
næorum Ecclesiæ. Ab eodem abest inclusum totiv
vers. G.V. 13, idem πλούσιος δὲ εἰ, ήγουν τὸν τοιού-
ματικὸν : sed dices es, nempe in spiritualibus : et v. 15,
ἐν τῇ καρδίᾳ σου, in corde tuo. V. 21, ab eodem
abest articulus δ, vise Paul. ad Rom. ii. S. q. v. πρὸ^τ
ετέθη idem A habet ἐμρησάται, interpretatur, i.
interpretatum sonat; que interpretatio inf. a quinque
repetitur 50, 33. V. 21, idem μηδὲν φασοῦ, nisi
metuas : et μητ, μέλλεις πάσχεται, pras. temp. Ab
eodem abest sequens inclusa δη. V. 40, idem οὐχ
διδικτοθῆσται : quod interpres securus est. P lectio
sonat, non condemnabitur. Seq. v. A. Τὰ σημα-
νόντα τῷ τῆς Ηεργάμων Ἐκκλησίας ἀγγ. Quae Per-
gamorum Ecclesiæ angelo significata fuerint.

Pag. 11. v. 4, A ἐκεῖνοι, sing. num. V. 7, idem A
brevius, ἐδίδασκα τὸν Βαλαὰς, docebat Balacum,
ut et vetus interpres Latinus ; sed negari P. c. io
repetitur etiam mox v. 17, exstat autem historia
Numerorum cap. xxiv. V. 14, idem αἰσχροίσθουν, minus
significanter. Seq. v. idem, ἐπιταρέντα, superseminantes,
superseminantes, a diabolo videlicet. Ab eodem abest
inclusum καθαρῶν ; v. 39. V. 41, idem οὐχ δέει, non
nōrit ; minus convenienter.

Pag. 12. v. 7, inclusum commation nec A agno-
scit, nec vetus interpres Latinus. V. 14, Α περὶ τῆν
τιττον : et seq. v. περὶ τοὺς δεομένους, eadem utr-
biique præpositione. V. 19, idem A ἀσέβειαν, priva-
tive : et v. 23, ταῦτη δὲ ἀπότομ. variata conjunc-
tione : itemque v. 35, ἐπέμενε pro ἐνέμενε : et
mox, τὴν στροφὴν, ὑπερακτια præpositione. V. 45,
idem ἔσοι pro εἰτινες : et mox τὰ βάθη, substantiv.
Ab eodem absunt inclusa v. 47.

Pag. 13. v. 4, A κεραμειά, diplithongos ; et mox
συντρίβεται, pras. temp. V. 20, idem λέγει, pras.
tempore : et v. 22, τῶν ἀγίων ἐπαγγέλλεται. V. 25,
idem A εὐδλον habet pro δηλοδή : et seq. v. πα-
γοσεύονται, oras. item. V. 31, idem coniunctio.

ἰξελάθημεν· εἰ ν. 33, μανθάνομεν ἐκάπερον σηματον πρὸς τὸ ὑποκείμενον. V. 33, Pal. τὸν Θεόν πρὸς τὸν Χριστὸν, minus distincte.

Pag. 14, v. 4, inclusum οὐσῃ abest ab A. V. 4, idem præs. tempore habet ἀποθνήσκειν. V. 7, Pal. brevius, τὴν φύσιμαν, φησὶν ἀποτίναξι. V. 13, Α παρεῖντας, præt. perfecto. Ab eodem absunt inclusa v. 25. Seq. vers. idem ἔχουσα pro ἔχεις. V. 30, in eodem annotata et altera lectio, τὸ τῆς σαρκὸς ἔνδυμα, carnis indumentum. V. 32, idem Α τῆς βούλου τῶν ζώντων, libro ridentium. Ab eodem absunt inclusa v. 40. V. 44, idem pro δηλωθέντα habet γραφέντα, scripta.

Pag. 15, v. 6, A negative, οὐ μιχράν, non partam. V. 11, idem καθάπερ δῇ πάλαι τῷ Μωυζῇ φησιν, φεμαδινοῦντι rideleat oīm Moysi ait. V. 14, Gr. sonant, num animi proposito ac voluntate contentus εἰμι, nec postulo quae vires superero. V. 21, inclusa absunt ab A. V. 25, idem τὸν ἐν χρονικῷ. V. 33, idem τὴν τέως αὐτίκα μάλα παρεσθένη, sed εἶτε ὡς προτιτλον εἰλιμινεῖται. Seq. v. idem Α ἀσθενῶν, ut sit, impiorum, qui Rome tunc regnabant, aduersus Christianos persecutione. V. 28, P τῆς ὑπακοῆς μου, obedientia mee: sed superscriptum ὑπομονῆς, quod cum A et vulg. ed. agnoscit εἰλιμινεῖται. Inclusum ὡς v. 43, abest ab A. Item ea quæ v. 49 inclusa sunt. V. 54, idem Α ἐτεῖστον, dat. casu.

Pag. 16, v. 4, inclusa absunt ab A itemque v. 15. Item v. 3, ἐγχαράξω, addita præpos. V. 17, idem. Τὰ δηλωθέντα τῷ ἄγγελῳ τῆς ἐν Λαοδίκειᾳ Ἐκκλησίας, Quae angelus Laodicensis Ecclesia significata fuerint. V. 21, idem absque conjunctione, τοις τιστές, δὲ ἀληθινός· εἰ μοι ἡ ἀπαρχὴ τῆς κτίσεως, primitive creaturæ. V. 24, inclusa absunt ab A itemque v. 29. V. 34, idem Α τῆς ζώσης πτώσεως, ridentis (seu vivæ) fideli: et seq. v. πάντας, pro πολλάχις. V. 36, idem genit. casu, διὰ φύσιμα, per socordiam. V. 46, idem ἔμετον ποιεῖ, τομῆτιν facit. Seq. v. idem παραλαβόντουσιν, assumentibus: εἰ μοι βούλευσόν, ut supra 9, 31. V. 50, P et B συμμηγνύσσα, commiscens; parum apte. V. 52, ouī ab A abest.

Pag. 17, v. 4, A ἔχησατ, media forma: et xouλούριον, prima et secunda diphthongis: et Bavar. κούλούριον, tertia tantum diphthongo, quasi per enucleationem ex κούλοβριον. V. 6, Α εἰ πλιουτῆσαι βρόλει, παρ' ἐμοῦ τοῦ πλιουτίζοντος, φησι, καὶ ήσοι· Si dites re vis, a me, qui divites facio, compara. V. 12, idem πραγματεύμενη, præs. temp. Et v. 14, τιμων κούλούριον, ut paulo ante v. 4 V. 16, idem ὁνοῖξει, fut. temp. Ab eodem absunt inclusa v. 19, itemque v. 26. V. 30, idem ἥγουματ, præs. temp. V. 46, πάτητ ab A abest. V. 48, idem ἐπὶ διοῖ. Θρόνων, gen. casu. V. 49, inclusa, δὲ ἡμᾶς, ab A abest. Idem v. 53, μεταδοὺς ἡμῖν τῇς αὐτοῦ θεότητος, καθὼς ἦν δυνατὸν ἀνθρώποις δέξασθαι, imperitus nobis deitatem stam, qualicunq; homines enim capere poterant.

Pag. 18, v. 5, A δηλοντεῖ, eadem signif. Ab eodem abest articulus ταῖς v. 10: et πρὸς συνάχεταν v. 15. V. 13, idem compos. ἐπιτενθεῖθεν: et v. 17, σὺν τῷ πρὸς τῷ· nulla significationis variatione. Inclusa v. 20, ab eodem absunt: itemque v. 36. In eodem v. 23, annotata et altera lectio, ἦν ήσουσα, acrus. casu. V. 45, idem τὸ εὐθαλές. V. 49, Bavar. μετὰ τούτου, εκκινεῖ hoc: et seq. v. Θρησκείων πρὸς θρησκευτῶν interpres hic a miss. longe discessit.

Pag. 19, v. 2, A accus. casu, ἐπὶ τοῦ θρόνου. Seq. v. ab eodem absunt inclusa, καὶ et ēt. Notanda porro et casus varietas in his membris: ac in priori quidem subiectendum εἰστήξεισαν, stabant: in altero, εἴδων, τικι, vel alia ejusdemmodi. V. 7, A activa forma, ἐξελαύς. V. 15, pro ἕτερῳ, idem integræ habet διδεκτα. V. 17, idem καθήσεσθαι, media forma. fut. tempore. V. 26, ἐκάπερα cum A et P ferri potest per syllepsin generis, scilicet iamen Bavar. congruentius figurando gen. ἐκατέρα, ultraque. Sonant autem ad ver-

bum Gr.: Iis tamen qui salutē digni sunt, nūrmique hūrūn illuminationem indit: illud quidem, mentis oras; hoc vero, spiritualibus auribus illabens. V. 53, idem Α τὰ πνεύματα ταῦτα εἴτε, Spiritus hi sive: et seq. v. ἀγγέλους δὲ νεῖν, τοὺς τῶν λοιπῶν ὑπερέχοντας, ordine verborum, non sensu variato. Ibid. idem Α οὐδὲν οὔμα ἀπίθανον, adverbialiter nimisrum proχατ' οὐδέν, nullatenus, nequaquam. V. 50, inclusa, absunt ab A. Seq. v. idem διὰ τοῦτο, propriea, minnis apte. V. 53, idem τὸ καὶ περιόντα τὰ σεραφίμ ἴθεωρος, in qua et Seraphos circumquaque existentes spectavit.

Pag. 20, v. 1, Α post διδοκούμενης statim aitexit, δι τοῦ καὶ τῶν ἐμπρ. omisis interinediis: Bavar. vero omisit etiam τε. V. 5, Α Εγώ τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρωπός, habens faciem ut homo. V. 8, inclusum τέοτρα ab A abest: itemque εἴτε v. 10 Idem rrsum v. 8 pro Ἡδαταν habet Ἱερεύτη, et τοις apud Ezech. est cap. 1. Sequentia vero sic magis ad verbum sonant; per quatuor facies significantia sive quatuor elementa, e quibus Deus res condidit et conservat, ut quibusdam visum est: sive quadruplicem Dei dominatam, in cœlestia et terrestria, in marina et subterranea. V. 18 idem, τοῦτο εἶναι συμπατεῖσθν. Ab eodem absunt inclusa, φίλειν, et τοῦτο, v. 23: itemque articulus τοῦ v. 27. V. 34, idem καὶ ταῦτα, contra esse: parum apte. Seq. v. idem, καὶ ξωθεὶς ξυνταῖς διθαλακούς. Ab eodem absunt inclusa v. 37. v. 39, idem, ἐν δαι, μιο ταῖς δαι: at non item in seqq. membris. V. 40, idem πέτασθαι. V. 46 idem, Κύριος Σαβαὼν ὁ παντοκρ. Et seq. v. transpositio communium ordinis, δὲ τὸν καὶ ἔτι. V. 48, interpres legisse videtur, ἀνάπτυξις: δὲ ταῦς ἀγίας ταῦταις δυνάμεσιν οὐκ εἶναι λέγεται, διὰ τὸ. Nam Gr. sonant, Requies autem sanctis his virtutibus est, ab hymni divini cantu non cessare: eu loquendi genere quo apud Latinum poetam:

Uta salus victis, nūlam sperare salutem.

V. 49, idem nūntata conjunctione, τὸν δὲ τρισσόν,

Pag. 21, v. 2, Α προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων, adorabunt eum qui vivit in secula seculorum. Ab eodem absunt inclusa seq. v. V. 6, Α δομολογούντων, referens ad gen. τούτων. V. 8, idem βάλλουσι, præs. temp. Seq. v. Pal. Κύριος δὲ Θεός, nom. casu. Inclusum δὲ ἀγιος v. 10, ab A abest. V. 10, idem A in verso commiatum ordine, εἰτο καὶ ἐκτίθεσθν. Inclusa γέρη seq. v. ab eodem abest. V. 14, idem πάντων τῶν κτισμάτων. V. 23, pro βιβλίον habet βιβλεύειν: et v. 25, θεῶν πραγμάτων, dirinarum rerum. V. 28, idem τὴν συντέλειαν τῆς βίδου δοσφαλή, consummatum libri fructum seu certam. Ab eodem absunt sequentia inclusa, δηλοῦντα φημι. V. 33, idem, δὲ Χριστὸς ἐπιπεραύσθαι τὸν κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίῳ ἔρη. Ab eodem abest inclusa ἐν v. 35. V. 40, idem brevius, Διὰ τούτον δέχενται μήτε ἀγέλους, μήτε ἀνθρ. V. 47, idem divise, καὶ ἔτω. V. 50, idem composite, ἐμπεισούσης, illupsa: Graeca ibi ad verbum sonant; forsitan quasi purissimus angelicarum essentiaturum ordo in ignorantiam lapsus esset. Inclusum τοῦ v. 53, ab A abest: itemque λυστι v. 55.

Pag. 22, v. 5, fortasse post Θεωρίας addendum τοῦ ἄρντος· ut sit, *De visione agni in medio throni et quatuor animalium*; seu, *De agno inter thronum et quatuor animalia riso*. A paulo aliter, Πειτο τοῦ ἄρντος τὸ ἐπτά κέρατα ἔχοντος, δύος τὰ βιβλία ἡγέρεις· quam lectionem secutus est interpres. V. 8, iudei et A εἰσι, neutro genere, relatione ad τὰ κέρατα. Idem seq. v. ἀπεσταλμένα, præt. temp. V. 14, Pal. ἐσφραγισμένον, obsignatum: iudeisque mox v. 16 et 40: minus apte. V. 19, Α Ελαῖος τὸ βιβλίον, repetito scilicet nomine pro relativō. V. 22, idem plurali κειθάρας; superscriptum habet singulari numero κειθάραν. V. 27, idem διὰ βίου καθαρότερος, per vitæ puritatē. V. 36, idem βασιλεύουσι, p. a. tempore. V. 38, idem διὰ τούτων δείχνυται

ploris potius quam aucto is videtur esse. Quartus exinde versu idem A pro ἐκῆγητις habet ἔρμητα, itidemque v. 25 et 38, eodem ferme sensu. Inclusa μὲν seq. versu abest ab eodem. Idem seq. v. φανέρωσις habet pro δήλωσις, eadem signif. V. 12, idem ἐνδιέτριψε, immoratus est : et v. 15, τὰ πάντα, absque compositione. V. 19, idem χθές more communi, pro ἐγένετο. Est autem locus ex ps. xc, citatus etiam II Petri, iii ; seq. v. idem, ἐκῆμανη ἀποτεῖλας δι' ἄγγελου αὐτοῦ. V. 23, inclusum commationē τοῦ Θεοῦ, abest ab A. Seq. v. idem A ἀπέναντι χρῆ, composite, ut in praecedenti membro. V. 26, idem διεπότης, ut etiam interpres; faciliori structura, ferri lamē potest etiam P lectio ὡς διεπότης · hoc sensu, Christus, ut Dominus, mihi veluti servo suo. V. 52, idem Α ἕπεται, præterito imperfecto : et v. 34, τάντα γάρ εἰσι παραστατικὰ τοῦ τε ἐνεστώτος χρόνου, καὶ τοῦ μέλλοντος αἰώνος. V. 40, A transposito membrorum ordinē, ἔγγυς γάρ δι παρὸν καρδίας, δι' οὗ μακαρισμοῦ τυχεῖται ἔξοτι, καὶ πάσιν εἰς ἐργασίαν προκείμενος, ὡς φησιν δι Κύριος Ἐγγέλου ἔως ἡμέρα ἔστι. Idem mox ἐτέρος δὲ, subaudiito φησι, vel alio consimili verbo. Exstat autem locus qui citatur Joan. ix.

Pag. 4, v. 2, participium περόντες abest ab A. V. 4, ante sectionem istam, Ἰωάννης ταῖς ἐπτά, prescriptus in Titulus hic, Κεφαλὴ τοῦ α'. Λόγος α'. P nostrum secutus est etiam interpres. Articulus τοῦ v. 5, additus e vulg. editionibus : P et A absque articulo habent, ἀπὸ δ ὅν. V. 7, A τὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, qui sunt in conspectu throni Dei. V. 11, idem A ἀπανταχοῦ pro ἀπανταχῇ · et seq. v. διμοστοχοῖς pro σύστοχοῖς. Ab eodem abest participiūm λέγων v. 17. V. 19, idem τὸν Πατέρα, sed πρὸς τὸν Θεόν, legitur etiam Joan. i. V. 25, idem τῇ ἀρχῇκατάτῃ, absque compositione : et seq. v. σὺν αὐτῇ μηνησούμενον, soluta compositione. V. 39, A καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ δι μάρτυς, absque distinctione. V. 44, idem A contractius, οὐκέτι καθὼς τοπρότερον ονόματες δύονται θάνατον, non amplius, ut ante mortui, mortem videbunt. V. 46, idem adhuc mulio contractius, ἀρχὸν δὲ τῶν βασιλέων τῆς γῆς, ὡς κατάρχων τῶν βασιλευσάντων τῶν γῆνων ἐπιβυτῶν λέγεται, id est, Dicitur autem princeps regum terrarum, ut qui imperium obtineat in eos qui terrestribus cupiditatibus dominari sunt. Et mox sequitur, et δὲ τῷ μαρτιῷ omissis certis. Reperiatur autem hoc appellatio etiam infra, 88, 49.

Pag. 5, v. 6, P προστέθεται, apponetur : A προστέθεται, apposita est. V. 8, i.e. A βεβαῖοῦσα φανεται · et v. 10, οὐδὲς ἐπαγγεῖται. V. 11, idem ἐμφῆνη, more Attico. Ab eodem abest inclusa καὶ v. 15. V. 28, idem a λύσαντι τραῦς, qui nos salvit : commentarius utrumque agnoscit, et λύσαντι et λύσαντι. Ab eodem A abest inclusus genitivus τῶν αἰώνων, v. 31 : et præpos. ἐκ v. 34. V. 33, idem δι ἀγάπης, per dilectionem. V. 35 idem, καλέσαντι τραῦς, qui nos vocavit regale sacerdotium. V. 40, idem δύστατ, sing. num. Ab eodem abest inclusum δύο v. 45, itemque καὶ v. 47. V. 46, idem εἴτε δικαίως νοούμενον διὰ τῶν νεετῶν δυνάμεων, sive incorporeas virtutes per nubes intelligentias. V. 52, idem A δός, quamobrem, quoctrea, pro δι' οὐ.

Pag. 6, v. 3, articulus δ abest ab A. V. 5, idem A κατῶν ἀπάντων. Ab eodem absunt inclusa ἐν τῇ v. 11 : itidemque δ α. v. 13, et Χριστοῦ v. 14. Idem A v. 19, ἀπαγγεῖται, sive. Temp. V. 25, idem ξένουσσι διπλῶ μηνὸν ἀγάπην : et v. 27, διέπειται, sing. num. Inclusum ἀγάπην v. 32 abest ab A. V. 37, idem αὐτῆς pro σύτῶν relatione ad tubam facta. V. 44, Irenei sententia dilucidius infra expunitur 73, 4. V. 50, inclusa, ἡς ἤκουσε, absunt ab A.

Pag. 7, v. 4, Α ζῶνται δὲ χρ. V. 5, idem μαζοῖς, et superscriptum μαζοῖς · itidemque mox v. 7. V. 8, idem διειχθῆ, subjunctivo modo. Inclusa καὶ v. 14, ab eodem A abest. V. 20, πεπυρωμένοι etiam A, at Latinus interpres, πεπυρωμένῃ, relatione ad

caminum facta. V. 22, Α πόδας γάρ αὐτῷ τῷ θεότητι δι ἀγλα σάρξ· οἱ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν εργάζοντο· id est, Pedes enim ejus deitati sunt sacrosancta caro : qui nostram nobis salviem patraverunt. V. 25, idem A διοιοτ δι γαλοπέδων δι φαστού· similis vero chalcolibano, quem aiunt. V. 39, idem δι λιος φαίνεται et Latinus interpres, sollicet. V. 52, pro δηλον aptius legeris δηλοι, significat. Augustinus codex hoc nomine omisso præcedenti versu habet φαίνεται αὐτός δι λιος · non male.

Pag. 8, v. 4, Α επειον. aor. 2, usitatius : et v. 9, τὰς κλεῖς τοῦ ἀδου καὶ τοῦ θανάτου. Idem v. 10, Ταυτὸν πέπονθεν δι πτοστολος· Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ναοῦ καὶ Δανιήλ· δι δια τὸ ἀπό·, quam lectionem secutus est etiam interpres. V. 18, idem οὖς εἰδεις, usitatior structura. V. 25, idem καταλιμπάνωντες, plurim aπτε. V. 52, idem ἐνόπτες, præterito aor. v. 43, idem τῶν μαθητῶν, pl. num. V. 48, Palat. ἐπτὰ οὐρανίων λογικῶν τάξεων. Locus ad verbum sonat ; Verisimile est autem, per septem stellas, sive septem angelos, rationalium ordinum in septem cœlus, Irengeo et Epiphanius dictis, administrationem significari, eamque in Christi dextera positam, in qua et fines terrae.

Pag. 9, v. 4, Α εἰδάπτισας, baptizasti ; sed τέλεστας; agnoscit etiam vetus interpres. Seq. v. idem A οὐκ εἰσκοπισας· negativam porro agnoscit hic etiam vetus interpres Latinus ; at non agnoscere videtur commentatoris v. 8 recte uterque κοπιῶν· quia videlicet κοπιῶν et laborare significat, et labore frangi seu deficeret. V. 5, idem γοῦν pro οὐν. V. 7, Palat. ταύτην καταμέμφεται, accus. casu. Seq. v. A τιθεις, præs. temp. V. 15, idem A τοὺς πληρεῖς, plur. num. et v. 17, τὰ πρότερα ἔργα, compar. gradu. V. 23, inclusa absunt ab eodem. A. V. 28, idem τῆς Ἐφεσίων. s. Ἐκκλησίας. V. 39, idem προσετέθη· et v. 41, ἐπήγειται· illic præterito aoristo, hic perfecto. V. 51, ἐποντας, præs. temp. Ab eodem absunt inclusa v. 53.

Pag. 10, v. 3, A τῆς Σμυρναῖων Ἐκκλησίας, Smyrnæorum Ecclesiarum. Ab eodem abest inclusum ἑταῖν vers. 6. V. 13, idem πλούσιος δεῖ, ἥγουν ἐν τοῖς κτενούματις· sed dices es, nempe in spiritualibus : et v. 15, ἐν τῇ καρδίᾳ σου, in corde tuo. V. 21, ab eodem abest articulus δ, vise Paul. ad Rom. ii. Seq. v. πρὸ ἑταῖν idem A habet ἐργαγένεται, interpretatur, i. interpretatum sonat; que interpretatio inf. a quoque repetitur 50, 33. V. 24, idem μηδέν φοβου, nisi μετεις : et μοι, μέλλεις πάσχειν, præs. temp. Ab eodem abest sequens inclusa δῆ. V. 40, idem οὐκ ἀδικηθήσεται· quod interpres secutus est. P lectio sonat, non condemnabitur. Seq. v. A. Τὰ σημανθέντα τῷ τῆς Ιεραγάμων Ἐκκλησίας ἀγγ. Quae Pergamorum Ecclesiæ angelo significata fuerint.

Pag. 11, v. 4, A ἔτεινον, sing. num. V. 7, idem A brevius, ἔδιδασκε τὸν Βαλαὰ, docebat Balacum, ut et vetus interpres Latinus; sed neatri P. i. c. io repetitur etiam mox v. 17, exstat autem historia Numerorum cap. xxiv. V. 14, idem αἰσχρολόγου, minus significanter. Seq. v. idem, ἐπιταρέντας, superseminatos, a diabolo videlicet. Ab eodem abest inclusum καθαρῶς; v. 39. V. 41, idem οὐκ ὀδει, non nouit ; minus convenienter.

Pag. 12, v. 7, inclusum commation nec A agnoscit, nec vetus interpres Latinus. V. 14, A τερπι τῷ τίτοτι · et seq. v. περὶ τοὺς διεμένους, eadem utriusque præpositione. V. 19, idem A ἀσθεται, privative : et v. 23, ταύτην δὲ ἐπιτομη. variata conjunctio : itemque v. 35, ἐπέμεινε pro ἐνέμετος · et mox, τὴν στρογῆν, subtracta præpositione. V. 45, idem οὗσι pro οἵτινες · et mox τὰ βαθη, substantivae. Ab eodem absunt inclusa v. 47.

Pag. 13, v. 4, A κεραμειά, diplithiongwas ; et mox συντρίβεται, præs. temp. V. 20, idem λέγεται, præs. tempore : et v. 22, τῶν ἀγῶνων ἐπαγγέλλεται. V. 25, idem A εἰδῆλον habet pro δηλαχή · et seq. v. παραγοσεύονται, oras. Iren. v. 31, idem compositum.

ἰελάδημεν· εἰ v. 33, μανδάνομεν ἐκτέρον σηματῶν πρὸς τὸ ὑποχείμενον. V. 53, Pal. τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν, minus distincte.

Pag. 14, v. 4, inclusum οὗτον abest ab A. V. 4, idem præs. tempore habet ἀποθνήσκετον. V. 7, Pal. brevius, τὴν φύσιν, φρονίαν ἀποτίνεται. V. 13, Α τάρεψηρας, p. r. p. perfectio. Ab eodem absunt inclusa v. 25. Seq. vers. idem γνωστα pro ἔχεται. V. 30, in eodem annotata et altera lectio, τὸ τῆς σαρκὸς ἔνδυμα, carnis indumentum. V. 52, idem Α τῆς βρύου τῶν ζώντων, libro rirentium. Ab eodem articulis inclusa v. 40. V. 44, idem pro δηλούμενα habet γραφέντα, scripta.

Pag. 15, v. 6, Α negative, οὐ μιχράν, non parram. V. 11, idem χαθάπερ δὴ τάλαι τῷ Μωυσῇ φησιν, quemadmodum ridelicet odim Moysi ait. V. 14, Gr. sonant, νῦν αὐτοῖς proposito ac voluntate contentus sum, nec posito que vires superant. V. 21, inclusa absunt ab A. V. 25, idem τὸν ἐκοι φωτισμόν. V. 33, idem τὴν τέων αὐτένα μάλα παρεστημένην, sed εἰτε ὡς προτι εἰται interpres. Seq. v. idem Α δεξῶν, οὐ sit, insipiorum, qui Romæ tunc regnabant, adversus Christianos persecutione. V. 28, P τῆς ὑπακοῆς μου, obedientie mere: sed superscriptum ὑπομονῆς, quod cum Α et vulg. ed. agnoscit εἰται vetus interpres. Inclusum ὡς v. 43, abest ab A. Item ea qua v. 49 inclusa sunt. V. 54, idem Α ἐτεῖστον, dat. casu.

Pag. 16, v. 4, inclusa absunt ab A itemque v. 43. Idem v. 5, ἐγχαράξον, addita præpos. V. 17, idem. Τὰ δηλωθέντα τῷ ἄγγελῷ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Ἐκκλησίας, Οὐαὶ ἀγέλο Λαοδικείας Ecclesiæ significata fiscerint. V. 21, idem absque conjunctione, δὲ πιστός, δὲ ἀληθινός· εἰ μοι ἡ ἀπαρχὴ τῆς κτίσεως, primitæ creatura. V. 23, inclusa absunt ab A itemque v. 29. V. 34, idem Α τῆς ζώστης πίστεως, rirentis (seu vivæ) fideli: et seq. v. πάντως pro ποιλάκι. V. 36, idem genit. casu, δὲ φύσιμα, per socordiam. V. 46, idem ἔμετον ποιεῖ, τομιτον facit. Seq. v. idem παραλαβάνουσιν, assumētibus: εἰ μοι βούλησόν, ut supra 8, 31. V. 50, P et B sup̄m̄ȳnōs̄, cōm̄m̄sc̄oūs̄; parum apte. V. 52, cou ab A abest.

Pag. 17, v. 4, Α Ἑγχριστον, media forma: εἰ κοντούριον, prima et secunda diphthongis: at Bavar. κολλόριον, tertium tantum diphthongo, quasi per enucleationem ex κολλοριον. V. 6, Α εἰ πλουτεῖσαι βρόκει, παρ' ἔμοι τοῦ πλουτίσσοντος, φρον., κ. ἡροῖ. Si dites re vis, a me, qui dives facio, compara. V. 12, idem πρεστιγιωμένη, præs. temp. Et v. 14, rursum καυλούριον, ut paulo ante v. 4 V. 16, idem ἀνοίξει, fut. tem. Ab eodem absunt inclusa v. 19, itemque v. 26. V. 30, idem ἡγούματι, præs. temp. V. 16, πᾶται ab A abest. V. 48, idem ἐπὶ διδοῦ θρόνων, gen. casu. V. 49, inclusa, δὲ ἡμές, ab A ab.unt. Idem v. 53, μεταδοὺς ἡμίν τῆς αὐτοῦ θεότητος, καθὼς ἦν δυνατόν ἀνθρώποις δέξασθαι, imperitius nobis deitatem snam, quatenus homines eam capere poterant.

Pag. 18, v. 5, Α δηλούμενοι, eadem signif. Ab eodem abest articulus ταῖς v. 10: et πρὸς συνάρτεταν v. 15. V. 15, idem compos. ἐπιτενθεμέθ. et i. 17, οὐ τῷ pro ἕκα τῷ· nulla significatio variatione. Inclusa v. 20, ab eodem absunt: itemque v. 36. In eodem v. 23, annotata et altera lectio, ἦν γνωστα, accus. casu. V. 45, idem τὸ εὐθαλές. V. 49, Bavar. μετά τούτου, εἰται hoc: et seq. v. Ορεζετζόν pro θεραπευτικόν interpres hic a miss. longe discessit.

Pag. 19, v. 2, Α accus. casu, ἐπὶ τοὺς θρόνους. Seq. v. ab eodem absunt inclusa, καὶ et ī. Notanda porro et casus varietas in his membris: ac in priori quidem subaudiendum εἰστήσεισαν, stabant: in altero, εἰσῆν, εἴτε, vel alia ejusdemmodi. V. 7, Α activa forma, ἐξαλασ. V. 15, pro τῷ, idem integre habet διάδεκτα. V. 17, idem χαθήσεσθαι, media forma. fut. tempore. V. 26, ἐχάτερα εἰται Α et P ferri potest per syllabis generis, ferre iamēn Bavar. congruentius formis gen. ἐχατέρα, utraque. Sonant autem ad ver-

bum Gr.: Iis tamen qui salute digni sunt, utrumque horum illuminationem indit: illud quidem, mentis oculus; hoc vero, spiritualibus auribus illabens. V. 53, idem Α τὰ πνεύματα ταῦτα εἰται, Spiritus hi sive: et seq. v. ἀγγέλους δὲ τοῖς, τοὺς τῶν λοιπῶν ὑπερέχοντας, ordinis verborum, non sensu variato. Ibid. idem Α οὐδὲν οὐκας ἀπέθανον, adverbialiter nimurum proxat' οὐδὲν, nullatenus, nequaquam. V. 50, inclusa, absunt ab A. Seq. v. idem διὰ τοῦτο, propterea, minus apte. V. 53, idem τὸν καὶ περίσσα τὰ σεραφήματα ἐθεώρησε, in qua et Seraphos circumquaque existentes spectavit.

Pag. 20, v. 4, Α post διδούμενος statim attexit, διτὶ τε καὶ τὸν ἔμπρ. omissis intermediis: Bavar. vero omittit εἰται τς. V. 5, Α ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπος, habens faciem ut homo. V. 8, inclusum τέσσαρα ab A abest: itemque εἰται v. 10. Idem in rursum v. 8 pro Ἡοταῖν habet ἵλεσθι, et λοιπός apud Ezech. est cap. 1. Sequentia vero sic magis ad verbum sonant; per quatuor facies significantia sive quatuor elementa, e quibus Dens res condidit et concrètā, ut quibusdam risum est: sive quadruplicem Dei dominiam, in celestia et terrestria, in marina et subterranea. V. 18 idem, τοῦτο elvat στρατεύσαν. Ab eodem abest inclusa, φιλεῖν, εἰ τοῦτο, v. 23: itemque articulus τοῦ v. 27. V. 34, idem καὶ ἔμπρ. contra sese: parum apte. Seq. v. idem, καὶ τούτων ἔχοντα δύθαλμούς. Ab eodem absunt inclusa v. 37. v. 39, idem, ἐν δυσι, μιο ταῖς δυσι· εἰ τον item in seq. membris. V. 40, idem πέττανεται. V. 46 idem, Κύρος Σαβαὼν ὁ παντοκρ. Et seq. v. transposito commutatum ordine, δὲ τὸν καὶ ἔτον. V. 48, interpres legisse videtur, ἀνάπτουσες δὲ ταῖς ἀγίαις ταῦταις δυνάμεσιν οὐκ εἶναι λέγεται, διὰ τὸ. Nam Gr. sonant, Requies autem sanctis his virtutibus est, ab hymni divini cantu non cessare: eo loquendi genere quo apud Latinum poetam:

Uta salus rictis, nūlam sperare salutem.

V. 49, idem mītata conjunctione, τὸν δὲ τρισσόν. Pag. 21, v. 2, Α προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰλούρας τῶν αἰλόνων, adorabunt eum qui vivit in secula seculorum. Ab eodem absunt inclusa seq. v. V. 6, Α διολογούντων, referens ad gen. τούτων. V. 8, iūtēm βάλλουσι, præs. temp. Seq. v. Pal. Κύρος δ Θεός, nom. casu. Inclusum δὲ ἀγιος v. 10, ab A abest. V. 10, idem A inverso commutatum ordine, εἰται ἐκτίσσονται. Inclusa γάρ seq. v. ab eodem abest. V. 14, idem πάντων τῶν κτισμάτων. V. 23, pro βιβλίον habet βίβλεν: et v. 25, θελον πραγμάτων, dirinarum rerum. V. 28, idem τὴν συντίσσειν τῆς βίβλου ἀσφαλή, consummationem libri firmat sen certam. Ab eodem absunt sequentia inclusa, δηλοῦντα φρ. v. 33, idem, δὲ Χριστὸς ἐπικεραυνούσθαι ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελῷ έφη. Ab eodem abest inclusa εἰ v. 35. V. 40, idem brevius, Διὰ τούτου δικτυώται μήτε ἀγγέλους, μήτε ἀνθρ. V. 47, idem divise, καὶ τύ. V. 50, idem composite, ἐμπεσόσθη, illupset: Graeca ibi ad verbum sonant; forsitan quasi purissimus angelicarum essentiarum ordo in ignorantiam lapsus esset. Inclusum δὲ v. 53, ab A abest: itemque λοιπότερον v. 55.

Pag. 22, v. 5, solitasse post θεωρίας addendum τοῦ αριόν: ut sit, *De visione agni in medio throni et quatuor animalium*; seu, *De agno inter thronum et quatuor animalia riso*. A paulo alter. Περὶ τοῦ ἀριοῦ τοῦ ἐπτά κέρατα έργοτος, δύος τὰ βίβλια ἡγεμόνες· quam lectionem seculatus est interpres. V. 8, iue n. A ἡ εἰται, neutro genere, relatione ad τὰ κέρατα. Idem seq. v. ἀπεταλμένα, p. r. temp. V. 14, Pal. ἐσφραγισμένον, obsignatum: itidemque mox v. 16 et 40: minus apte. V. 19, Α θλεῖται τὸ βίβλιον, repetito scilicet nomine pro relativio. V. 22, idem plurali κιθάρας superscriptum habet singulari numero κιθάραν. V. 27, idem διὰ βίου καθαρότερος, per vitæ puritatem. V. 36, idem βασιλεύουσι, p. r. tempore. V. 38, idem Διὰ τούτων διεκνυτα-

τοὺς πρεσβυτέρους; εἶναι τοὺς ἐν τῇ Παλαιῷ τε καὶ Νέᾳ. Quam lectionem secutus est interpres. V. 41, idem, εὐχαριστίαν προσάγοντες, gratiarum actionem offertes. V. 45, idem βασιλεύειν, præs. tempore: et seq. v. ἐπίγελται, præt. perfectio. V. 47, idem ὡς φωνήν, accus. casu. Seq. v. idem τοῦ θρόνου αὐτοῦ, *throni ipsius*. V. 50, idem sem. genere, λέγουσαι, nempe ai μυριάδες. V. 54, idem ἐν τῇ γῇ, præpositione unitata, non sententia. Sequitā in eodem sic leguntur, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ πάντας ἔχουσας λέγοντας τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου. Sic et in Bavar. nisi quod omissa copulativa καὶ, neut. gen. habet, πάντας ἔχουσας λέγοντας τῷ καθο-

Pag. 23, v. 3, inclusa absunt ab A. Idem seq. vers. diversa præpos. habet, δὲ πάντων. V. 8 idem, τὴν κανεύητα τῶν ἀνθρώπων, noritatem hominum: et seq. v. τὴν δὲ αὐτοῦ ἀνανέωσιν τῇ κτίσει χαριζόμενος. V. 13, idem ἐπεσον, aor. secundo, usitatus. Seq. v. idem brevius, aor. secundo, usitatus. V. 19, idem τὸν οἰκουμένην. V. 20, idem et δυνάμεων habet, et τάξεων. V. 31, idem ὅτε ἤνοιξε, cum aperuit. V. 53, idem nom. casu, ὡς φωνή. V. 36, idem ἐνδέ προσώπου τῶν τεσσάρων ζώων: et v. 38, ἐγκελυμούμνην, composite. V. 45, A et alteram lectionem habet, ἐπ' αὐτῷ, dat. casu. V. 48, Pal. divide, ἐν σαρκὶ, in carne. V. 55, A pro σ' integre habet ἐκτηνή: et mox θέσιν, omissa præpos. κατά.

Pag. 24, v. 12, Α νενικήσαντ, præt. perfectio: et mox, δὲ πεδίοι δευτέρας νίκης, conjunctione pro præpositione supposita. V. 16, in eodem superscriptum δὲ αὐτὸν, propter ipsum, masc. genere: et seq. v. μετὰ κολάσεως, sing. numero. V. 30, idem κατασφάξωσι, composite. V. 35, P διδαχῆ, doctrinam: A διδαχῆ, successionem: quod secutus est interpres. V. 37, Domini verba exstant Matth. 10. V. 42, A τὸ δὲ γεγραμμένον, quod vero scriptum est. In eodem annotata et altera lectio seq. v. ἐπ' αὐτὸν, accus. casu. Idem mox eum adjectione, τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ, pacem Dei. V. 48, in eodem rursum duplex scriptura, πιστεύοντων, et πιστευάσ-τον· illud præsenti, hoc, p. æterito tempore; quod posteriorius secutus est interpres. V. 50, idem καὶ ἀνεψημένης τῆς τρίτης σφραγίδος, ἔχουσα τοῦ τρ., et aperio tertio sigillo, audiiri tert. an. Ab eodem absunt sequentia inclusa, καὶ θε· itidemque καὶ εἴδον v. 57.

Pag. 25, v. 2, Α φωνήν, accus. casu: itidemque mox λέγουσαν. V. 3, idem, κρίθη· sing. numero. V. 15, idem τῆς δοθεῖσης θείας εἰδόνος ἀκριβεῖς φύγαντας. V. 20, idem τὸ δὲ ιντεπτάλοις, variata conjunctione: et mox activa forma, μὴ διεκχωσα. V. 23, idem, ἢ τὸν ἐμπεπτωκότα τοῖς λγοταῖς ἐνεράπευσε, μῆτες προαναρπαγήναι: quam lectionem sequi si libet, in sequentibus post θανάτῳ τούτους interse-rendum εἰστε, ut sit, quae curavit eum qui in latro-nes inciderat, nec eos sibi morte præripi sicut qui. Idem mox v. 26, ἀνακαλέσσονται. V. 40, Λ τὰς ἐπαγμένας παιδεύτικάς μάστιγας τεῖς δὲ ἀνυπομονήσας ἄρνας αμένοις τὸν Κύριον, flagella castigatoria, quae infliguntur iis qui per impatientiam Dominiū negaverunt. V. 45, idem ἔχουσα φωνήν, accus. casu. Ab eodem absunt sequentia inclusa, καὶ έδε. V. 48, idem διασεῖδων πρὸ ἀσεῶν et v. 52, ἀκολουθεῖ μετ' αὐτοῦ.

Pag. 26, v. 8, Α καίπερ pro κατοι. V. 22, idem καὶ; Κύριον καταβόσθαι ὥστε γενέσθαι συντέλειαν. V. 25, inclusa τῶν ἀνθρώπων, absunt ab eodem A itemque τοῦ Ἀριοῦ v. 27. V. 52, ad verbum Gr. sonant; Si quis quatuor superiorum sigillorum solu-tionem Christi œconomia jam præterita attribuere conueuet, hanc quoque prophetia reliquaque sanctis iam olim consimilatis probabiliter accommodare poterit. V. 42, A ὑποστρέψαι, reverti. V. 47, A ἐπιτρέπτικῶν, permisso-rum; minus apte. V. 49, idem αὐτῶν ἐκάστῳ, usitatiōre loquendi forma. V. 53, idem brevius expositionem sic orditur; Καὶ διὰ τούτων τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν αἰτούμενοι φα-

vοῦται, huic porro expositioni epicerisi apponit in-terpres Peltanus hanc: Olim (inquit) circa ullam erroris suspicionem hanc de animarum quiete opiniōnem tueri licuit: nunc non licet, cum aliud ab Ecclesia sit definitum.

Pag. 27, v. 1, A plur. num. ai δὲ λευκαὶ στολαὶ, et seq. v. ἐμφανεῖσθαι. Idem mox ibid. τὸ εἰδὸν ἡμετερμένον, quam circumamicti sunt. V. 3, idem τὰς ἀγγέλας, minus convenienter. Sexto versu censuram hanc apponit Peltanus: Hæc sententia (inquit) diserte jam condemnata est et ab Ecclesia proscripta. V. 11, A πληγὰς ἐμφανεῖσθαι. V. 13, idem transposita copulativa. Καὶ εἴσον δὲ ἡγαῖς τὴν σφραγίδα τὴν ἔχτην, καὶ σεισθε μέγας ἐγένετο· atque ita etiam vetus interpres Latinus. V. 13, idem A σάκκος τρίχινος magis perspicue. Ab eodem abest sequens inclusum δῆλον. V. 17, idem compo-situm, ἀποδάλλεται. V. 19, idem τὴν τοῦ Οὐεστασιανοῦ, articulo vice præpositionis posito, et Latino more a pro e posito in tercio imperatori nominis syllaba. Ab eodem abest sequens genitivus βασιλέων. V. 21, idem δοκεῖ μετάβασις, videtur transitio. V. 25, in eodem vestigiis etiam alterius lectionis, ὡς προσγελετῶντας ταῦτα τοὺς ἀνθρώπους. V. 31, A μετάστασιν pro μετάβασιν: et v. 36, καταλειφθεῖται, de-relictis. V. 42, idem ἀποκλάσσονται, eo modo quo ἀποκλάμενοι dicitur. Idem mox, ὡς φησιν δ Θεός, ὥτα πλανηθῆναι, et v. 45, λαμβάνεται, διεπιπλα πρæpositione. V. 49, idem, καὶ ἐπὶ τῷ καλῷ, καὶ ἐπὶ τῷ κακῷ. V. 51, idem, τῶν ἐν ἐρημῷ φανέντων, corrupte.

Pag. 28, v. 4, A βιβλίον ἐλιτοδμενον, eodem ge-nere. V. 8, idem, ἐπ' ἀκροῖ: et v. 12, διπτάσσοι pro ὑποστῆναι: et v. 20, γέγονε pro ἐγένετο, nulla ferme significatio variatione. Sic v. 28, δείχνεται πρὶν δεικνύεται, at cum idem v. 24, ἀνελταις habet pro ἀνελταις, videtur potius ἀνελταις representare voluisse, aut certe debuisse. V. 36, idem præsentū tempore, λέγουσι τοῖς δρεσι. Ab eodem absunt in-clusa v. 41: itidemque v. 45 et 46. Idem codem v. 46, Latino more Οὐεστασιανοῦ scribit, per a in secunda syllaba.

Pag. 29, v. 5, Α καὶ πλουσίοις, καὶ δουλοῖς. V. 18, Pal. καὶ εὔζονται, quod ferri nequit nisi καὶ pro etiam capias: aut conjunctione in præpositionem versa con posite legas κατεύθυνται. V. 10, λικουσοῦνται εἰσιν A et Bavarius. Interpres ma-luit λικοῦ τε καὶ λοιποῦ, ut supra 26, 5. Seq. v. A et A ἐπὶ ταῖς προσόδοις. V. 15, inclusæ copulativæ ab A absunt. V. 18, idem ἀπεργάσσεται, indic. modo, futuro temp. Idem v. 20, ὁ πρέπει: πᾶσα δόξα, τιμή, καὶ προσκυνήσεις, ἅμα τῷ παναγίῳ Πν. Ab eodem absunt inclusa τῆς γῆς v. 18, Seq. v. idem ἐπὶ τῆς γῆς, gen. casu: itemque mox, ἐπὶ τῇ; θαλάσσῃ: et tamen in tertio commate, accus. casu, ἐπὶ πᾶν δέδρον. V. 38, idem ὡς πληροῦν τὰς διακονίας: non male, si articulus ταῖς post hoc ipsum nominen διακονίας; reputat. V. 41, idem λύσεν τῆς εὐτελίας τῆς κτίσεως ἐργάσαι, καὶ τῶν κακῶν ἀδιάδεστον ἐπιφοράν. Et mox cum articulo, διὰ τῶν ἀνέμων· et iursum, καὶ ai πλεῖσται θάλασσαι, et pleraque maria: minus vere, ut videatur. V. 47, in iurum ai-tois ab eodem abest, ut et ea quae sequuntur ut etea proximo. V. 50, idem παρὰ τοῦ ἐνδιευκότος βασιδιν, ab eo qui indinerat baddini.

Pag. 30, v. 16, A δχρις ἀν σφραγ. et v. 20, συμ-φαδρύνεται, præs. tempore. Ab eodem abest in-clusa οὖν v. 19. V. 25, idem αὐτῇ, nempe τῷ τε πνεύματος σφραγίδι. V. 27, A et Bav. παρ σιχεῖσθαι· quae lectio magis congruet si, transposito eo comi-matio, legamus, τοῦ μὴ παρ σιχεῖσθαι βοηθεῖσθαι θέλημα, eo quod per propriam non adjuti sint rotulatam. V. 30, articulus τῶν ab A abest: itemque inclusa v. 32. V. 33, idem καλεῖσθαι μρφ ἐμφνεται.

Pag. 31, v. 10, A ήτοι οἱ τῶν ἐκ Θεοῦ μισθῶν ἔνε-κεν ἐναρέτω; ποιτευμένοι. V. 16, Pauli locus est.

H Cor. 2. V. 24, cum elliptico isto commatio, εἰ δὲ κερκαῖων δύνων, interpres subauditit σωζόμενος, ex sequentibus nimirum. **V. 31,** Α ἡ δὲ ἀκρίτεια, conjunctione mutata: et v. 38, πολύμορφον, τικτισμένον. **V. 43,** idem εἰς μερισμόν, in partitionem: et v. 45, ἐν τοῖς πλησίον περιτίθεται, ubi cum Pal. ensuunt etiam Bavanicus. Ab eodem A absunt inclusa v. 53.

Pag. 32, v. 8, Α κράζουσι κραυγῇ καὶ φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες: Ή σωτηρία τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου Θεῷ ἡμῶν, καὶ τῷ Ἀρτίῳ. **V. 15,** inclusa καὶ ab A abest. **V. 19,** idem λευκῶν τὰς καρδίας, subauditit scilicet prepositione κατά, περί, vel similis. Ab eodem abest articulus τῶν v. 22. **V. 26,** idem τὰς πρόσωπα εὐτῶν et v. 28, trajeccio commutatum ordinis: η δέξα καὶ ἡ σορτα, καὶ ἡ εὐχαριστία, καὶ ἡ τιμή, minus convenienter. Ab eodem absunt inclusa v. 31, et 53. **V. 43,** idem τῶν ζώων προτῶν γερουσία, et v. 47, εἰς τὴν αὐτοῦ κτίσιν, in creaturam ejus.

Pag. 33, v. 6, Α composite κατασκηνώσει. **V. 14,** Pal. ἔντασθι, more Attico: et v. 19, τοῦ Πατρὸς προ τοῦ Πνεύματος· errore naio e scripturna componiliis πος et πνε, ut infra 67, 19: 100, 13. **V. 20,** Α Οὐδὲ γέρ ύπερ πειρασμῶν ἐτι, omissa mox negativa ante δύσητησαν. **V. 52,** Α ως θυμίαρι, sing. numeri: et v. 55, ως ἡμάριον.

Pag. 34, v. 7, Α composite, ἐπιδεσμένων: et v. 9, εἰς καὶ τὴν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ περουσίαν, ήτις ἐστιν ἄγγελος ἀγνωστος. **V. 19,** idem ordine μισθιστα, εἰς τοὺς ἔπειρος et v. 22, οἷοντας τὸ λίθαντον τὸ δρύμενον θυμ. **V. 28,** idem διανεμαι, prepositione variata. **V. 35,** idem τὸ θυσιαστήριον τούτο, δ Χρ. **V. 43,** Α ἐν αὐτοῖς, masc. genere: et v. 52, cum articulo, διὰ τοῦ ἀγγέλου et seq. v. δεχθεσα, omissa priore compositionis parte. Rursus v. 42, interpres legisse videtur, τὸ θυσιαστήριον τὸν Χριστὸν εἴρητε.

Pag. 35, v. 5, Α δεδόθαι, præt. perfecio. Idem v. 6, ἐπιπτωσιν προ ἐκκοπήν· εἰ δεσμεῖς προ κλήσις v. 9. Ab eodem abest articulus τοῦ v. 27. **V. 32,** inimicis πραῦθαι, opt. modo: huiusque præcedente v. παραδώσαι, et superscriptum παραδῷῃ, subiunctivo modo: parum usitate. **V. 51,** idem ἀσθεσίας προ ἀμαρτίᾳ. Ab eodem abest inclusum ἐμέδα v. 38, idem mox δέσα, τιμή. **V. 44,** idem ἐφέρετο, temporo præterito: et v. 48, μεμιγμένα, plur. numero.

Pag. 36, v. 2, Α τὰς πρὸ τῆς συντελείας μελλούσας πληγὴν; ἐμπλανεῖν: et v. 9, ἀνάλωται, absque augmento: et v. 13, τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης, articulo propter substantivi πρæpositionem gomphato. **V. 16,** Α ψυχῶν προ ἐμψύχων. Ab eodem abest inclusa καὶ v. 20, idemque mox ibidem, τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, τῶν ἔχοντων ψυχάς: et v. 22, plurali numero διεφέρησαν: et v. 30, ὑποτήτασθαι, præterito aoristo: et mox idem ἐν αὐτῷ, nempe τῷ βίῳ. **V. 33,** idem τοὺς δέ, accus. casu: **V. 42,** victoriis lex istia repetitur etiam infra, b7, 6: sed et a Theocrito exprimitur Ilylio 23, sub Amyci persona. Is enim Polluci de victoria præmio quæserenti respondet, Σὺς μὲν ἔγω, σὺν δὲ δρός κεκλιῆσαι, εἰ κεκρατήσω, et v. 45, ἀπεκρίθινον, interiorē πρæpositione mutata. **V. 52,** Α Ἀψινθος· et seq. v. ἀψινθιον. **Bav.** in priori μέμbro habet, λέγεται ἀψινθος: in altero, ως ἀψινθος.

Pag. 37, v. 4, Α adverbialiter εἰκότως. Ab eodem abest articulus δι v. 8: itemque θεῖον v. 21. **V. 13,** idem Α οὐ πᾶσι δέ, ἀλλὰ τῷ τρίτῳ μέρει: et v. 19, δέον τοῖν τοῖν δέ, μηδε βουιομένους κρίνεσθαι, τυντούς κρίνειν. **V. 24,** Α composite, ὑποδέχεσθαι. **V. 33,** idem σὺν τῷ προ ἀμαρτίᾳ. Ab eodem absunt inclusa v. 41: itemque articulus τῆς v. 47. **V. 45,** idem παρὰ τῷ ιωτῇ, dat. casu: et v. 49, κόλασιν προ κάκωσιν.

Pag. 38, v. 13, Α plur. num. ἐν οὐρανοῖς: et v. 28 μηδὲ προ οὐδέ. Ab eodem absunt inclusa v. 30,

et 31. **V. 35,** idem ἐφασαν· et ποιη, καταβαῖνον αὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἥγουν ἐν τῇ κρίσει τῇ ὑποληφθεῖσῃ κοιλάδῃ ιωσφάτ. **V. 40,** exstat in A et altera lectio, ἐν τούτῳ προ τούτους. Ab eodem abest inclusum φησι seq. v. et continenter sequitur, καὶ μετὰ ταῦτα. Idem v. 55, verso verborum ordinis, ζέφρου τῶν προσδολῶν αὐτῶν. Idem seq. v. παραδεχθεῖσῶν habet, et superscriptum παραδεχθεῖσῶν.

Pag. 39, v. 10, inclusum μή ab A abest: itidemque μηδέ v. 12, et contra idem v. 11, aliis episasti habet, ὥστε καὶ κατὰ τὸν Δεσπ. et v. 17, masc. gen. κατὰ τὸν Δεσποτικὸν λόγον. **V. 22,** idem subiunctivo verbi modo, εὑρωτι· et v. 26, plur. num. διὰ τούτων. **V. 28,** idem ἀνωδύνως προ ἐν δύναις· et seq. v. composite ἐξηρτηται. **V. 32,** idem ὡς τῶν βασικῶν μητρέων, nomine scilicet προ relativō posito: et v. 34, πρὸς πλεύρων, πιπάτη πρæpositione. Sic vers. 42, verbis commutatis, τῶν ἐφεξῆς ῥήσομένων, τὰς λεχθεῖσας ἀκρ., et seq. v. ἔξελανον, activa forma. **V. 47,** idem ἐπάγειν, inībi. modo: et ποιη gen. casu, τῆς ἐν γεννη κολάσεως, relatione videlicet αἱ τοῖς ἀξίοις. **V. 51,** P scripturæ sensus est, quibus nos, cum vicis sumus, tamen ut malam illam per voluptatem victorian vincentes, nos coronari existimamus. Aug. paulo aliter, οἵς ἡμεῖς. δταν ἡττηθῶμεν δι' ἡδονῆς, ως τὴν κακὴν νίκην νικῶντας, αὐτοὺς στεργανοῦσθαι νομίζομεν· quibus nos, cum per voluptatem viciκις sumus, nihilominus ut malam illam victorian vincentes, nos coronari existimamus. **Bavar.** οἵς ἡμεῖς, δταν νικηθῶμεν τὴν κακὴν ἡτταν, δι' ἡδονῆς, νικῶντες στεργνοῦσθαι νομίζομεν· quiibus nos, cum mala illa victoria per voluptates viciκις sumus, tamen vincere nos et coronari existimamus. **V. 51,** τῶν δικρόνων habet etiam Bavanicus: at A αὐτῶν, nempe, τῶν γυναικῶν· quam lectionem secutus est interpres. Palatine ac Bavarice scripture sensus est, Capitulos autem mulierum, significare demones et voluptate capi, et ad scortationem excitare solere.

Pag. 40, v. 4, Α ἔχουσιν οὐράς, præs. tempore: et seq. v. καὶ ἔχουσιν ἔχουσιν δοκιῆσαι· et v. 5, καὶ ἔχουσιν ἐπὶ αὐτῶν· et v. 6, δνομα αὐτῷ, dativo casu. Ab eodem abest inclusum δῆσαι v. 7. **V. 8,** idem παρῆλθε, præteriit. **V. 16,** idem ψυσικὸν θάνατον, naturale. π. mortem: et mox τελεσθεῖσα, absque πρæpositione. **V. 21,** Α ἀκληφεῖσα, sing. numero, ποιη casu: et mox, ως προγέγραπται· et v. 24, ἀπειλεῖ διμέν ταῖς δύο οὐαὶ τὰς μετὰ ταῦτα κλεύσεσθαι. **V. 26,** idem accus. casu, ἐπὶ τὸν Εὔρρατην· itidemque v. 29, φωτὴν μίαν· et v. 31, λέγουσαν. **V. 41,** idem προδεσμένους, prius ligatos: et v. 44, ἀφανίζεται, præs. tempore. **V. 47,** idem ἐπουρανού, quod in cœlis est: et v. 49, composite, ἀπολύεσθαι, addito etiam relativō αὐτούς. **V. 52,** idem τῶν οὐρανῶν ἥγουν ἀποθηκῶν, cœlestibus mansionib[us] sive apothecis.

Pag. 41, v. 1, inclusa δι' αὐτῶν, ab A absunt: itidemque τότε v. 5. idem eodem v. 5, τὸ περιστέρα, præs. te ipore: et v. 7, πρὸς ἀνθρώπους. **V. 15,** idem ἡδη καὶ πρὸ τούτου εἰρήχαμεν· et v. 15, xxi: οὐτως εἶδον, ut et Latinus interpres. **V. 19,** idem ἐπορευεσθαι, præs. tempore. **Secl. v. Pal.** plur. n. ἀπεκτάνθεσαν, more collectivorum. **V. 21,** Α ἐκ τοῦ πυρὸς, καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ, καὶ ἐκ τοῦ θεῖου. **V. 25,** Pal. ἔχουσι κεφαλές, habent capita. **V. 31,** Α δάλλοις; ὑπηρετεῖν. Ab eodem abest αὐτῶν v. 41: et inclusa v. 48. **V. 49,** idem ἐπιεπορῶν, superseminationem: et v. 52, ἐν ταῖς πληγαῖς ταῦταις· et mox, οὐτε μετενόησαν.

Pag. 42, v. 1, inclusa absunt ab A. Idem v. 2, ἔχεται προ ἡρηται: et v. 3, ὅποι τῶν τριῶν τούτων ἀνηρήσθαι. **V. 12,** idem ἐπὶ τοῖς ἐπεγνωκότι, præterito tempore, omissa negativa: et v. 14, καὶ ταράλιστα θεδον δόμοιογύστιν εἰδόνται· et v. 17, δύναμιν αὐτῆς ἀρνουμένοις· et seq. v. τοῖς τοῦ δικίου δουλεύουσι τῆς φιλαργυρίας· οἵς καὶ εἰδούσιοι λατρίας εγκαλεῖ δι' Ἀπόστολος· et rursus v. 22, τῆς εἰ-

Χαίτεν πίστεως. Αἱ εολη̄ abest inclusum εὐτῷ
v. 24, et articulus et v. 26 : et ἀλλέν v. 38 : et αὐτῷ v. 41. V. 52 idem βιβλιόρων, alia diminutivi
forma : et mox ἀνεψημένον, subtracto præpositionis
augmento. V. 53, idem λέων μυκήται, minus con-
venienter.

Pag. 43, v. 1, A rursum βιβλιόδρων : et v. 10,
μήτε προτενή μήτε ἀπειλούντε, sed P lectio me-
lior. Exstat autem Danielis Iou-s cap. 10. V. 20, A
κανεν̄ casu, ήκουσα φωνήν, itemque ποικιλόγραφον·
et v. 23, γράφεις, scribis : aprius γράψεις, scriberis.
V. 24, idem, brevius narrationem sic ordinat. Καὶ
διὰ τούτου δεῖχνεται δόηλα εἶναι. V. 31, idem τα-
μιασσοθεῖσα, αντιστοιχία præterito. V. 37, inclusum θεῷ
αἱ A abest. V. 40, idem verso verborum ordine,
εὐτῷ έσται ἔτι, non erit amplius. V. 41, idem ὁ Θεὸς
μὲν καὶ σύνεντος Ἑγ., et mox, καὶ ἐποιεῖ ψωσσον,
tempore præterito : et vers. 34, κατὰ τοῦ κτισαντος;
διανύσσει, τὰ δὲ αὐτῶν λεγόμενα..... πιστούμενοι.
V. 53, Πεντηγένελης, minus usitate.

Pag. 44, v. 8, A rursum βιβλιόδρων · itemque v.
12, 20 et 34. Idem endem v. 12, ἀνεψημένον, dem-
plio præpositionis augmentatione : et v. 28, dat. casu, τῇ
πειρᾷ · et v. 53, composite, ἀποδιδάσκεται. V. 49,
Pal. sing. numero, διὰ τούτοις, per hoc. Inclusa
qua sequuntur, ab A absunt. V. 54, anoristus γεύ-
σσασθαι videtur pro futuro positum, ut soler non-
nunquam : nominativum in ista 61, 22 : 72, 2. ut sen-
tens sit, aut nondum enim mortem gustaturum, sed ad
finem venturum esse, prohibiturumque ne Antichristi
impostura. Ultimo v. A κάλαμος δμοιος; ράδοι, καὶ
φυτον λέγουσα, calamus similis virga, et vox dicere.

Pag. 45, v. 1, A Ἑγειρός, et superscriptum Ἑγει-
ρος · itidemque in expositione v. 11 et 15. V. 3,
Ilem τὴν αὐλὴν τὴν Εσωτερικήν, atrium interius; seu,
quod est intra tempū : et v. 5 τεσσαρακοντάδιο,
uno verbo : itidemque infra in expositione v. 23
et 36. Ab eodem absunt inclusa v. 11 et 12. V. 13,
idem et διὰ τοῦ εἰπῆ : et v. 15, τὸν ναὸν τούτον, φα-
μὲν τὸν καὶ. et v. 29, τὰς λογικὰς θυσίας. V. 33,
al. verbum Graeca sonant, prævaricatores autem, is
qui omnia norit, ignorare dicitur, vel, prævaricato-
res autem etiā norit, tamen ignorare dicitur. V. 43,
Αἴκνητον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ab eodem absunt
inclusa v. 46. V. 49, idem ἐπὶ τρία ἡμέρας ήτη, ἀπὸ^τ
τῶν ἡμερῶν ἀριθμούμενα, sed videtur τῶν perpe-
ram ibi positum pro numerandi nōta τῇ, seu τῇ.
Nec multo aptius Ilem v. 53, τὴν ἥρην, delicias.
Ultimo verso A Ἑργον προ πράξεων.

Pag. 46, v. 5, A ἐν ταῖς ἡμέραις. Ab eodem ab-
sunt inclusa v. 17. V. 19, Pal. φόδου διάσταλικού,
τινίου vere. V. 38, inclusum φησι ab A abest. V.
40, idem Ἰησοῦς; habet pro διῆς, minus recte. Seq.
v. γεγένηται P. et A γεγένηται. Inclusum δέρεν
v. 43, ab A abest. V. 47, idem λαμβάνουσι, simplici
figura : et v. 49, τὰ σώματα αὐτῶν, corpora eorum.
V. 50, idem οὐκ ἀφίουσι, dipliis scripture indi-
cio, et ἀφίουσις πεμπε, et ἀφίουσις · quarum tamen
prior μίνις usitata est. Seq. v. idem χαρπούσιν ἐν
αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται, καὶ δύρα πέμπουσιν ἀλ-
λαχοις.

Pag. 47, v. 3, A δὲ διὰ ἐπιστροφῆν ἐπέφερον. Ab
eodem abest inclusum πάντα vers. δ. V. 9, idem
εὐχετοι χρή, τῷ Κυρίῳ λέγονταις. Ἀγαθόν μοι ἔτι
ἐπαπειλωτας; με, δύος δὲ μάθω τὰ δικ. singulare
videlicet numero. V. 12, idem τῶν σωτηρῶν ἡμῶν,
salutum nostrarum : et vers. 17, sem. gen. termina-
tione aiωνίαν · et vers. 23, πῶς ἀναρρέενταις ·
et v. 28, εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, μίνις usitata. V. 40,
idem ἐκεῖνη τῇ ὥρᾳ, illa hora. Ab eodem abest in-
clusum τότε v. 45. V. 49, idem σωζοντος μέρων,
genitivo plurali : et v. 51, ἀριθμούμεναι pro ἀνα-
ρρέενταις.

Pag. 48, v. 1, A brevius. Εμφοδοι γενόμενοι έδω-
καν δέξαν : et seq. v. ἡ δυστέρα περῆλθεν · ιδού ἡ
τρίτη οὖσα Ἑρχεται ταχύ · et v. 14, ἐγένετο ἡ βεσι-
ταί τον Κυρίου τιμῶν Ἰησοῦ Χοιστοῦ · η Βεσιτά.

V. 17, idem accus. casu, ἐπὶ τῷδε; θρόνους · et seq.
v. ἐπεσον, aut. secundo, uisitatu. Et eodem addita
sunt sequentia, ἐπὶ τῷ πρόσωπο πάντων. Conta, ab
eodem abest inclusa καὶ v. 23 et 24. V. 28, idem
ξίνη διαδοχῇ, minus convenienter. V. 36, idem com-
posite, τούς; διαφθερούσας. Seq. v. constructio pen-
det ex proxime precedenti expositione. Augustanus
novam sententiam exorsus, habet, Καὶ τὸν τὸν
υπερῶν, τὸν τῆς ἀναστάσεω; φησι. V. 47, idem ξε-
θεντημένους, et superscriptum ξεθεντημένους; ultrum
que præterito tempore : illud, ab οὐδίν, hoc ab οὐ-
δεν. V. 52, idem pro τοῦ Κυρίου habet relativum
αὐτοῦ · et v. 54, plur. num. σειραρούσας.

P. 49, v. 5, Α ἀστροπταὶ καὶ θρονοὶ ἐλαύνονται
καθάπερ χάλαζα ἀπομβρύσα τούτοις · id est, ful-
gura et tonitra venient, quemadmodum a grande im-
bris in morem effundens in eos gehenna tormenta,
qua metaphorā supra quoque usus est 29. 9. V. 13,
idem expositionem sic orditur brevius, ταύτην τινὲς
μὲν διέλον. In eo:lem A verba ista v. 19, καὶν δὲ
καὶ αὐτῶν βημάτων, cum reliquis quæ deinceps
sequuntur οὐδεὶς ad illa verba v. 47, ή Ἐξκλεισία
τοιούν τὸν διλον· ea inquit omnia in A ponuntur
προ. seq. v. 5, post verba ista, τὸ διὰ ἀποτίας
ὑπομένοντας θάνατον, alia interpreti transpositio
placuit, ut εις versione cognoscere est. Habet ποτο
A v. 21, μεμηῆσθαι; præt. perfectio : et v. 26, εὐ-
φεγγέστερα. V. 27, idem σελήνην δὲ τροπικῶν; τὴν
πίστιν εἰρηθεῖσαι ήγούμενα τῶν ἀποκαθητικ., αἱ Βα-
ταρ. σελήνην τροπικῶν ήγούμεναι τῶν ἀποκαθητιρομέ-
νουν τὴν φύσιν τῷ λοιπῷ, τῷ ἐκ τῆς σελήνης ήρ-
τησθαι τὴν ὄγραν οὐδετέν. V. 31, Α αὐτοῖς, dat.
casu : et v. 34, τὸν γεγενένενον νῦν, καὶς γενιτινο-
modo natum : et v. 46, δὲ Ἀποκάλυψις θιάνων.
V. 59, idem præs. tempore, τοὺς ἀπολυτρουμένους;
et v. 41, mase. gen. ξεκεν δέρεντα. Seq. v. idem
Α γενήσιον ή νοτῆ Σιών δέρεντα λαδον, καὶ τὰ τέλη ·
et vers. 49, καὶ τὸ νομικὸν φῶς τῆς νυκτομαχούστης
σελήνης. V. 53, idem ἡρτημένος, mase. genere,
nom. casu ; parum convenienter. et v. 55, κράζει,
præs. tempore.

Pag. 50, v. 5, A alio verborum ordine, δράκων
μέγας πυρδός; · et v. 15, πονηροτέρας; comparativo
gradu. V. 18, A declarative habet ήγουν κενήν, seu
vacuum : et v. 20, cum articulo, φησιν δὲ Σολομῶν ·
(nempe Proverb. cap. 26), et v. 28, ἐργατικαὶ pro
ένεργειαῖ. Ab eodem nihil abest inclusa, τῆς
νίκης. 40, idem δεκαπλαζασθέντα · et v. 44, κα-
ταγωνισαμένη τὸν διάδολον πρότ. V. 50, idem plur.
ηταῖ τοιτῶν · et seq. composite, ἀπόπτωσιν. Ab
eodem absunt inclusa πρὸς γῆν, v. 53 : et contra
et eodem addita sequens αἰθογία, πρῶτον γὰς ἡ
Ἐπαρος.

Pag. 51, v. 8, A φάγη, simplici figura : et v. 10,
plenius, ἀντικρυῖ κατὰ τῆς Ἐξκλεισίας · et v. 12,
activa forma, βρῶμα ποιεῖν. V. 15, idem Σεκύλη
(et superscriptum Παύλῳ) ξέλεγ . Τι με διώκετε,
μείλιν, Σαύλε, ξέλεγ, τι με διώκετε; Σαύλε, inquit,
quid me persequeris? V. 22, idem δὲ διώλυντος μέ-
νον ταῖς ήδοναῖς; V. 26, Γράτα sic ad verbū su-
nunt, eos qui fidei seu ferrum robusti ac firmi sunt
(seu qui ferreο q̄odam fidei robore pollent) judices
constitutus genitū, vasorum fragilitum et infirmo-
rum, quæ ob infidelitatem nostrum mysticumque ri-
cum capere nequirerant. Ab A abest inclusa περ;
v. 31. V. 34, idem καταπονηθῆναι τοῖς ἐπερχομέ-
νοις κύνοις θιάνεροις ὑπὲρ οὐν., et v. 36, εἰς ὑπάν-
τησιν τοῦ ἀέρος · et seq. v. ταῖς ὑπὲρ ταύταις ἀγ-
γελικαῖς δυνάμεσιν ξενοῦται. Ab eodem abest ἐξει
v. 59. Seq. v. idem habet ἀπό, et superscriptum
ὑπό · quæ commutatio supra quoque notata 42, 3.
V. 45, idem ὅταν πρὸ ὅτε · et v. 55, καθάπερ
πρότ.

Pag. 52, v. 2, ὑπὲρ δὲ δύναται, etiam Apostolus
I Cor. x: at Α ὑπὲρ δύναμιν · et seq. v. δωρήσατο,
optativo modo, convenientius. Ibidem in eodem et
altera scriptura est, καρπερόν scilicet, et καρπ. ερι-

κάν. V. 9, idem simplici figura διέριους · itidemque v. 11, τῆς τοῦ Σατανᾶ πτώσεως · Ab eodem abest inclusa περὶ eodem v. 15. V. 24, idem δὲ τοῦ ἀε-
στοῦ καθαιρέσαι. V. 29. A τῇ; Ιδεῖς pro οἰκεῖας,
eodem sensu. V. 53, articulus τὰ ab eodem abest.
V. 35, idem inverso verborum ordine, πάλιν δοῦ-
λον · et v. 39, πρῶτος, masc. genetiv. nom. casu.
V. 40, Αἱρετός δὲ καὶ Παπίας οὗτος; ἐπὶ λέξεως;
Ἐνίοτε; δὲ, φρεστὸν, αὐτὸν · et v. 44, καὶ ἐφεῖς φη-
σιν · Εἰς οὐ δέον συνέβη τελευτ. V. 47, idem διάδο-
λος καὶ Σατανᾶς, non repetito articulo: et v. 55, δ
ιάδολος καὶ δ Σατανᾶς, utrobique cum articulo: iudicemque Bavari.

Pag. 53, v. 3. A βισκαΐνειν, *invidere*: verbum sc. pro nomine: et v. 5, οὐχὶ τοπικὴ ἀλλ’ ὡς τῇ τῶν προτέρων ἀνενεργησίᾳ · et v. 8, ἀμολογεῖ τὸ ψαλμι-
κὸν ἐφ’ ἑαυτῷ πληρωθῆναι λόγιον. Ab eodem absunt inclusa, μεγάλη v. 8, et καὶ v. 11. V. 14, locus hunc Justinii ex Ireneo citat etiam Eusebium *Histo-
riæ ecclesiasticæ* lib. iv. c. 14, his verbis: Καὶ κα-
λῶς δὲ Ιουστίνῳ; Ἐψη, δοτὶ πέδη μὲν τῆς τοῦ Κυρίου περιουσίας οὐδέποτε ἐκδηλήσαν δὲ Σατανᾶς βλασφη-
μῆσαι τὸν Θεόν, ἀτε μηδέπω εἰδὼς αὐτὸν τὴν κατά-
χριστον, et leguntur eadem apud Ireneum lib. v ad-
versus *haereses*, cap. 3 a fine, ut desumptus videatur
hic Justinii locus e commentario in *Apocalypsin*; qui a nostro quoque Andrea citatur aliquotius, sed ad nostram ἀτατεληνην non pervenit. V. 24, A τὸν δύτιον, accus. singulari. V. 28, idem ἡκουσα φωνὴν μεγάλην λέγουσαν ἐν τῷ οὐρανῷ · et v. 31, ἐδιήθη, simplici figura. V. 38, locus ex II Cor. vi. V. 40, in A duxel scriptura est, διορα σciclet, et αἴμα. V.
43, idem οἱ ἀντόδης κατοικοῦντες · et mox, οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν. V. 52, idem composite, τῇ αὐτοῦ καταπτώσει.

Pag. 54, v. 11, articulum al agnoscunt cum P etiam A et B, at non item editiones vulgatae. Se-
cundum inclusa, et; tñ̄ ἔρημον, ab A absunt. V.
13, idem δικον τρέπεται ἐξει, minus convenienter. V.
20, idem εἰς γῆν εἰλισθεῖ, καὶ γῆν ἴσθιεν τὰ
τῆνα φρονήματα κατεδικάσθη, τότε τὴν Ἐκκλησίαν. V. 27, Pal. δὲ ὁ πάντων, per quas omnia; ut et Iavar. et interpres. Mīhi adverb. πάντως cum A magis placuit. V. 29 A εἰς τὴν ἔρημον πάτερ δύναρον
ἀρετῆς πολιτειαν στρίφηται · et seq. v. Ἀντιχριστον πολιτεια · et v. 31, κρατῆσαι, præterito aoristo. Eodem v. Π ἡμίσεως; habet, et o superscripto ἡμί-
σεως. V. 36, Α αὐτὴν pro ταύτῃ, relativum scil. pro demonstrativo. V. 50, idem geminata disjunctiva, ή τῷ τῆς δύο μήκει, ή τῇ τῶν τόπ. V. 56, ab eodem abest inclusa καὶ, idemque mox, Ἀντωνίῳ ἐφ’ δ ἀγγελος· quae historiola attingitur etiam pag. præced. v. 8.

Pag. 55, v. 13, Α τροπῶσθαι, usitatius, ut supra 52, 8. V. 25, idem, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, τὸ ἐπὶ τῆς γ. et v. 28, φιλοτεράχου. Idem omissa copulativa καὶ v. 32, seq. v. indicative habet ἐρμηνεύσαται · et v. 41, βλάστημα.

Pag. 56, v. 5, Α pro πάτεραν ἔχοντα, tantum cum articulo habet τὴν ἔκουσαν, ut euangelistæ textus v. 1, τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Ab eodem abest verbum εἰδον v. 7. Idem ibid. ὡς ἐσφραγισμένην · Bavari. ὡς ἐσφραγισμένην, ut et vulg. ed. et velut interpres Latinus. V. 13, Α Σίμων ὁ μέγας, *magnus ille Si-
mon*. Ab eodem abest inclusum Πέτρου v. 14. V.
16, idem τῇ μοναρχῇ τε δυκαύσαν τεθεραπεύσαται · et v. 19, ἔθαυμασθη διη τῇ γῇ, ut et velut interpres Latinus. V. 28, idem νεκρὸς; ἔγειρων καὶ σῆμεῖς ἐπιτελῶ τοῖς πεπλανημένοις φανήσεται · et v. 32, numero plenis verbis expresso, μῆνας τεσσαρακον-
τάδος. V. 36, idem interpretatione in brevius ordinatur, sic, Κατὰ θελαν συγχωρησίη φησι τὰ τρία ἥμερα. Ab eodem abest adjectivum πάντων v. 41, item ea quae seq. v. inclusa sunt. V. 47, idem προσκυνή-
σοσιν αὐτὸν, accus. casu: et seq. v. τὰ ὄντα πάτερα, plur. numeris: et v. 49, τοῦ ἐσφραγισμένου, *signati*. V. 56, idem εἰ τις αἰχμαλωτιῶν συνάγει · Bavari,

εἰ τις εἰς αἰχμαλωτιῶν ὑπάγει· uterque absque redi-
ditione; perperam, quare illis in unum conflatis
cum vulg. ed. legi potest, et τις αἰχμαλωτιῶν συν-
άγει, εἰς αἰχμαλωτιῶν ὑπάγει, vetus interpres Latinus in utroque membro cum præpositiōne legit
εἰς αἰχμαλωτιῶν.

Pag. 57, v. 3. A ἑτοῖμας ἔχοντες pro ἑτοῖμοι,
Attica periphrasi: et seq. v. αἰχμαλωτιῶνται,
ab alio themate, idem tamen significante. V. 6, iro
φ idem A habet δοτι· quod tolerabilius foret si mox
cum Pal. legeretur δηλούμενοι, sed verior nostra
lectio: sicut et I Petri ii, 19, in vulg. ed. legitur,
γάρ τις ἡπτηται, τούτῳ καὶ δεξιῶνται, apud
istum enim apostolum locus hic legitur, non apud Jacobum. ut vel memoria lapsus sit hic auctor, vel
aliam epistole inscriptionem secutus. V. 9, inclusa
ἐκ, ab A abest. Seq. v. idem A ἀναδεῖξε, iudic.
modo: et v. 12, brevius, τὴν μέλλουσαν δέξεται, καὶ
τὴν στενὴν δόδον, et v. 15, εὐρίσκοντες, præs. tem-
pore. V. 22, idem A brevius, ἀναβαίνον ἐκ τῆς γῆς,
ἔχον κέρατα δύο · et mox addita in eodem et altera
scriptura, ὅμοια ἀρνίου, s. κέρατι. V. 25, idem
contrarius, οἱ μὲν τὸν Ἀντιχριστὸν φασιν εἶναι·
ἐπέροις δὲ δέοδης τὰ δύο αὐτοῦ κέρατα. et v. 31, τὸ
ἐκ τῆς γῆς ἀναβαίνον. V. 33, in eodem annotata et
altera lectio, ἀκλαμάνεται, indic. modo. V. 41,
idem ἔκουσαν λαβεῖν· quia: cum præcedenti dativo
τούτῳ parum congruit. Idem mox, τὸν ποιῆι τοῦ
Ἀντιχριστον πρόδοσον, προσδοποιοῦ αὐτῷ · et v. 47,
τὴν δὲ τῆς πληγῆς τοῦ θηρίου θεραπειαν · et v. 47,
τοῦ Σατανᾶ, gen. casu. V. 54, idem καὶ ποιεῖ τὴν
γῆν, præs. tempore: et v. 56, ἵνα ἐν πλάνῃ ποιή-
ται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν.

Pag. 58, v. 3, πρὸς τὸ, pro ἐπὶ τῷ, eodem sensu: et v. 7, φιλονικεῖ· nempe a νίκῃ, non a νείκῃ. V. 12, idem absque augmento καταναλωκές · et seq.
v. multata conjunctione et ordine verborum, κατὰ
Οἰκαν συγχρότων, ἐνέργειαν δὲ σατανικὴν. V. 15,
idem ποιεῖν pro aoristo ποιῆσαι. Ab eodem abest
inclusa καὶ x. 25 et 31. V. 16, idem διεῖ ἀν. Idem
subjunctivo modo, ίνα δύναι v. 29: et v. 31, ίνα μή
τις δύνηται, usitatius. V. 32, idem brevius, τὸ κα-
ράρι τοῦ ὄντα ποτοῦ. Contra, v. 35, idem explicati-
oν, διὰ γοητείς λαλήσαι · et seq. v. Ἀπολλωνίου
καὶ ἐπέρων τινῶν. Sonant autem Græca hic ad ver-
bum ita sere: *Historiis proditum est dæmonias sepe
præstigia quibusdam locutos esse per imagines et
sculptilia simulacra, per arbores et aquas, per Apol-
lonium ite et alios nonnullos; puto etiam per mortua corpora.* V. 39, Α τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστό-
λων Πέτρου · et v. 44, δεῖξαι αὐτὴν, relative nempe,
non demonstrative, ut supra quoque 54, 36. Sed
v. idem ταῦτη, dativo casu: contra tamen supra
56, 47. Ab eodem abest inclusum χερσίν v. 48.

Pag. 59, v. 7, initialis καὶ ab A abest. V. 11,
idem τὸ αὐτοῦ διορα · et mox, αὐτῷ ἀπεκάλυψεν
άν, ipsi revelasset: dativo nempe casu, et transpu-
sita potentiali particula. V. 13, idem τχῆναι δύναται,
positum esse (seu ponit) nomen: et mox, ἐπ γυμνι-
στρῷ δὲ λόγων. V. 15, idem posuit positi Ιππόλυτον
distinctione, subjungit, καὶ ἔτερα ὄντα ποτα, et alia
nomina: minus recte; quia nullum adhuc nomen
prolatum est. V. 17, idem Λαμπτήρ, et Τιτάν.
quorum priori, duo; posteriori, quinque desunt ad
justam numeri completionem, nec multo melius
idem mox, ἐπ τοῦ τενῶ μέλλοντος, ex futuro τενῶ ·
nec enim τετάν derivatum est ex futuro τενῶ, sed
ex præsenti τενῶ, diphthongos nempe pro τινῶ,
παίσιον: sicut in Bavari-i margine, ἐπ τοῦ
τενῶ τὸ τεμποῦ τετάνες γάρ λέγονται οἱ κατα-
χθόνιοι δαμόνοις. Rursus A v. 18, Λατήνος δρόμως.
et epis. videlicet omisso, et omisso item commissio
illo διὰ διρθόγυρον · cum tamen, si diphthongo soluta
Λατήνος scribatur, quinque unitates numero illi
sint defuturæ. Idem mox ibidem, Βενέδικτος, Περ-
σιας, Σαρματός, Εύτινος, Χάλεν. Λατήνος δὲ ἐρμη-
νεύεται εὐλογητένος · perperam: expositio eius

ista pertinet, non ad Απτεῖνος, sed ad Βρέθεκτος · barbara vero illa, sive Persicæ, sive Arabice aut alterius dialecti sint vocabula, ad numerum quidem propositum quadrant, sed male ad verborum structuram congruent. Itaque vel omnino cum Pal. et Bavar. allegari possunt, vel proxime ante appellativa v. 21, post τὸν Θεοῦ ἡμῶν, collocabuntur, hoc fere modo, ὅμοιω; δὲ καὶ βαρδερικά, Περσικός, Σαρματός, Εύτερός, Χάτεν, καὶ ἔτερα τοιαῦτα · proprie eos videlicet qui e tribu Dan per Arabiam et Persiam dispersa, oriturum Antichristum existimant. Rursus A v. 20, κατὰ μήματα τυχόν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ad appellativa quod attinet, A cum P et B consentil, solus interpres maluit ἀληθῶς βλαβερός, vere quidem si sensum spectemus: sed si numeralis significatio consideretur, cum ω τοι centurias, quoτη unitates designet, summa illa fere octo integris centuriis proportionum numerum excesserit, quare cum veteribus ἀληθῆς retinendum erit, interpretandumque verus νοέντος, id est *verus noxæ illator*. V. 27, A contracte ἔτος: et v. 32, ὁμοιογένεται, præs. tempore: et mox, οὐ τῆς Παλαιᾶς, ἀλλὰ τῆς Νέας ἐστη · et rursus v. 34, brevius, αὐταὶ δὲ αἱ χιλιάδες· itemque v. 59, τὸν ἔσω καὶ τὸν ἔξω. V. 42, Pal. παρὰ σφῆδρα διέγοις, apud admodum paucos: Bavar. alia distinctione, sensu eodem, σπάνιον τὸν τοιούτους κατόρθωμα σφέδρα, παρὰ διέγοις εὐρισκόμενον, admodum rarum, apud paucos inventum. V. 44, Α δύναται, nomine: et v. 46, τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ δύνατος, luce divini nominis. V. 49, idem ξένοντα φωνὴν, accus. casu: itidemque in tribus sequentibus commatibus, et v. 52, καὶ φίδωντα ὡς ὥδην.

Pag. 60, v. 6, Λ ταῦτα δὲ, φησίν, οὐδεὶς ἔτερος δύναται μαθεῖν πλὴν αὐτῶν · et v. 8, συμπαρεκτάθησται, fut. tempore: et mox καθάπερ, auctiori compositione. V. 15, inclusum εἰσὶν ab A abest, itemque articulus τοῦ v. 23, et copulativa καὶ v. 27. Idem v. 40, δόλος pro φεῦδος · et v. 23, γλώσσῃ δὲ, variata εὐμηνίσσον: et seq. v. absque compositione, τὴν ἐν ἀρεταῖς λαμπρότητα. V. 29, Apostoli locus est I Cor. xiii. Inclusa quæ s'quuntur v. 6, ab A absent. Ab eodem absunt δὲ τῶν θετῶν, v. 31. V. 35, idem συγχαταλέξει, variata et præpositione, et verbi modo. Sic v. 40, οὐδεὶς προσέξῃ, tempore mutato: et v. 48, μεσουρανθεται, ab allo themate, in ἦτω videlicet: et v. 50, εὐαγγελίσασθαι, media forma. Idem ibid. τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. Ab eodem abest ἐπὶ σ. q. v. Idem v. 33, ἡλιθεν δέξα τῆς χρεων: αὐτοῦ, venit gloria judicii ejus: et seq. v. προσκυνήσατε αὐτὸν, τῷ ποιησάντα τὸν οὐρ. quam lectionem secutus est velut interpres Latinus.

Pag. 61, v. 1, A rursus μεσουράντομα, ut pag. præced. v. 48: et v. 4, ἀγαγεῖν, simplici figura: et v. 10, ἀνθύμας, ουμι animi contentionis, totis animi viribus: et rursus v. 13, ἀντιδίσεως, media compositionis parte omessa. Ab eodem absunt inclusa τοῦ θυμοῦ v. 18: itidemque inclusa v. 22. V. 27, idem ἔξολοθρευθῆσονται, fut. tempore. Ab eodem abest inclusum ἔτερον v. 31: et καὶ v. 43. V. 37, idem ἐπὶ τὴν χείρα, accus. casu.

Pag. 62, v. 1. A brevius, Τὸν καπνὸν τούτον δὲ τὸ δέσμα δεῖ νοεῖν · et v. 6, ἀτελεύτητον εἶναι ὀστερὴ τὴν τῶν δικαιῶν τρυγῆν, οὐτω καὶ τὴν τῶν ἀμφτελῶν κόλαστν. Idem v. 13, omisso verbo λέγει, sequenti versu post αἴωνος: interserit φησι, eodem sensu. V. 20, idem τὰς κατὰ Χριστοῦ βλασφημίας: τοῦ ἀποστάτου θηρδος, δι' ὧν πράττουσιν, εἰκονιζούτες, καὶ τὸ τούτου δυομά ταῖς ἔντονα καρδ. V. 28, idem A δι' αἰώνος ἐν τῷ μέλλοντι βασινοθεούσαται. V. 33, P et B ante ἀπάρτι ponunt hypodiastolen; ne: male: ut scilicet referatur ad μαχάριον, non ad ἀποθνήσκοντες. V. 40, locus ex II Cor. iv: alter, v. 48, ex Rom. viii. Sequentes duo, v. 52 et 54, ex Ps. 118 et 142. V. 54, A ἀπὸ πάσης, variata præpositione: et rursus v. 56, τοὺς πλουσίους οὐ

οικτιρμούς ἐπίχεις ἐφ' ἡμᾶς · et mox, οὐτοῦ καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὸ κράτος.

Pag. 63, v. 3, A συνελεῖ τὰ τὸ τῇ γῇ βλαστήσαται et v. 8, ἐπὶ τὴν νεφέλην, accus. casu. Inclusa v. 11, ab eodem absunt: itidemque disjunctiva δι sequente versu. Sed prius illud membrum agnoscit eliam commentarius v. 22. V. 16, locus e Ps. 47. V. 18, A ὁδόντα pro διτανθέντα, usitatius: et v. 32, δι τοῦ ἀγγέλου φωνῆ καὶ χρανγῆ · et mox, τὴν ἵπται ταῖς τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων. V. 37, idem τὸ δὲ pro τὸ γάρ. V. 43, titulum interpres in sua versione prætermisit; et ad numerum compleendum infra pag. 60, aliuni posuit, hunc, De septem phialis ira Dei plenis; sed agnoscit hic illum istum cum A etiam Bavaricus. V. 49, A et B τῆς πατρῆς, pro τῆς τοῦ πατρός. V. 57, Pal. at τοῖς τῆς γῆς, tribus terræ; parum convenienter.

Pag. 64, v. 1, A brevius, Καὶ ἐκ τούτων μονάδων τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, et v. 5, τούτον τοὺν τὴν τιμωρητικὸν ἀγγέλον· εἰδεμηπε ταῖς in fine periodi, v. 7, διτα. V. 8, idem ἐγκελεύσασθαι φησι τὸ δράπανον ἔχοντα μετὰ χρανγῆς τρυγῆς: et v. 10, διό, pro δι' ὧν · et rursus v. 15, καρποφορῶντας, præs. tempore. V. 20, idem μέγας δὲ, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῷ βασανιζομένων, masculine videlicet genere. V. 22, locus ex Matth. vii. V. 27, prior expositiō, usque ad v. 48, in A extat: posterior, a v. 48, usque ad finem capitis, et si ab A abest, Andreæ tamen gerunaga esse videtur, etiam Peltani judicior. ut prior illa codicis Augustiani, fursan ex Oecumenico desumpta sit, sicut ea que supra inserta est ad 21, 27. V. 29, locus e Ps. cxxiv. V. 49, Bavar. τῆς βασινοῦ τόπος, τῶν ταῦτας ἀδίων, absque copula: et v. 51, σημαντεῖν εἰδεῖ, τὸ μήκοντα μὲν, διὰ τῶν τιμωρῶν ἀγγέλων · et seq. v. μέχρις δὲ τῶν χαλινῶν αὐτῶν φθάσειν τὰ τοιαύτων οἰμωγάς. V. 57, καὶ εἰς est in Cantico Illebacuki.

Pag. 65, v. 1, locus est Canticorum cap. 1, ubi velut versio habet, equitatu meo. V. 3, Bavar. ἐπιτοι θηλυματεῖς; ταῖς ἰδοντας ἐγκεφενοτο, οἱ παράνομοι γεγόνασιν · et v. 4, δοφθονται pro ληροθονται: quod ferri posset si participiū aliquo præmitteretur. Ab eodem abest sequens declaratio usque ad causalem διτ. Idem v. 12 post τὸ μέγεθος addit τέλειον. V. 14, idem τὸ Ἐξαπέρω, et seq. v. καὶ τὸ ἔξαποιστὸν ἔται. V. 24, Α ἐν ταῦται, demonstrativa: et v. 28, τὸν ἐπτά δριδύμον, κανεναν septem. V. 31, idem pro ἐντάττεσθαι habet αὐτίττηαι, et verbo scil. et verbi modo variatio. V. 41, in eodem ad ἡ superscriptum ἡ, quorum utrumque ferri potest. Ab eodem absunt inclusa v. 43. V. 44, idem enclitic, ἐποίει ἔται: (ut et I Cor. iii) et v. 45, δύναται: et mox eodem v. 45, εἰ καὶ διαθερούσις καὶ ἀκιδησίοις τούτοις οὐ λυμανίται. V. 47, idem διαφέρουσ, pro διτά, · et x. 52, σημανθεῖται pro γινώσκεσθαι.

Pag. 66, v. 1, A καὶ φίδων τὴν φάδην, ut et ventus interpres Latinus: et v. 7, δι βασιλεὺς, ut alibi quoque s'ape, in Psalmis præsertim, δι Θεός, nominativo vocativi vice positio. V. 9, idem μόνος δένος, omisso verbo substantivo: et v. 18, προσελθούσατε, præpositione mutata, non significative. V. 19, idem pro διτ habet πάντας τε, et quomodo. V. 30, Α ματεριαλιτει λιγον προ λίγον · et v. 35, χρυσῷ προ χρυσόν, sicut etiam in lexī v. 26, idem itidem dative casu habet ζώνας χρυσάς: quorum utrumque Latini quoque limitantur. V. 40, idem τοῦ σωζόντος τοὺς αἰώνας, ejus qui σωτει in sacerula conservat: et v. 44, passive, δηλοῦται. V. 43, Κυριου absque artculo habet idem A atque adeo et Bavar. cum in textu, v. 40, sit τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, addito utrobique articulo. V. 47, idem A per hypallagen, ἐγερτόθη ε κατένδη ναού. Ab eodem absunt inclusa v. 50. Seq. v. idem τῶν ἀναξιῶν, perperam: et v. 56, εἰσελθεῖται τῷ ναῷ, minus usitate.

Pag. 67, v. 1, διχρι διαταλήγει absque articulo in-

termilio habent etiam A et Bav. V. 3 A δικαιούς, pro ἄτοις; et v. 7, παρέχεται pro παρέρχεται. Ad hanc porro sententiam apponit hanc censuram Peltanus: *Hanc sententiam, inquit, ante Ecclesiae definitionem circa errorum tueri licuit: jam non licet: quia alius nunc definitum est.* V. 9, idem composite xatōixtov: et v. 12, διαμαρτήσεται, indic. modo. V. 16, idem paulo diffisius, ωσάντως καὶ διὰ τῶν ἐκ πολέμων συμπιπτ. V. 19, idem πνευματικός, pro πατρικός, errore nato e confusis scripturæ compendiis, πρώτος et πνευματικός, ut supra 33, 10. Idem ibidem πατητικός: et v. 21, λατικός ἀπὸ προσώπου τῆς ὥργος αὐτοῦ ἐν τῇ εαρινῇ ἡμέρᾳ, verborum ordine μετανοματικός. Est aut locus e Ps. xxviii. V. 24, idem Α τετολισμένοι, forma derivativa: et v. 30, ἔχουσισθε, a them. in ὧν self ὧν. V. 33, idem trajecto verborum ordine, φωνῆς μεγάλης λεγούστης ἐκ τοῦ νοοῦ τοῖς ἐπτά ἁγγ. Ab eodem absunt inclusa quae sequuntur, καὶ v. 24, et ἐπτά v. 25. Idem rursus eodem v. 25, καὶ τὴν γῆν, πρεπositione mutata: et v. 29, καὶ τὴν εἰκόνα προσκυνούστα: αὐτοῦ, omisso articulo, et nomine postposito. V. 43, idem rursus ἔχουσισθε, ut v. 30: et seq. γίνεσθαι, pres. tempore. V. 47, idem ἐκ τοῦ, pro τὰ τοῦ, et seq. v. παρ' αὐτοῖς, dativo casu. V. 51, idem τῆς πλάνης καὶ ἀπατεώνος, conjunctione pro articulo posita, minus convenienter. Sonant vero ibi Graeca ita sere, ad arguendum, animam quoque ipsorum ulcerulam esse diabolicis jactantes erroris per impostorem illum Antichristum et Apóstolam sparsi.

Pag. 68, v. 17, A Οὐ μέγα μὲν τῇ θεῖᾳ δυνάμεται, conjunctione scilicet pro præpositione posita. Ab eodem abest articulus τῆς seq. v. V. 15, idem οἱ βεβαιόπτοιοι στρατιώται, καὶ οἱ ἀστήριχτοι νεκρωθεῖσαι: et Bav. οἱ βεβαιόπτοιοι νεκρωθεῖσαι, καὶ οἱ ἀστηρίχτοις φοβηθῶσι, quam lectio elsi Peltano placuit, magis tamen consentanea videtur P et A scriptura, hoc sensu, ut et fide stabiles confirmantur, et instabiles consternentur seu mortificentur. V. 20, A δέ, quando, pro δέ, quoniam. V. 27, inclusum τριτης ab eodem abest: itidemque præpositio eli v. 31 V. 35, cum P consentiant etiam A et B at vulg. editio zetologice, ἔξιοι γάρ εἰσι, uti et vetus interpres Latinus. V. 41, Α διδωσι, pres. tempore. Ab eodem abest inclusus articulus τῷ v. 46, et οἱ v. 50. V. 51, idem συνευδοκεῖται τῇ τούτων ἀνταρτεῖσι (locuta est ex Luce xi), et v. 55, ήχουσα δάλλου τῷ θυσιαστηρίῳ λέγοντος.

Pag. 69, v. 7, Α ὀλοκαρπωμάτων: et v. 9, κληρονομεῖσθαι τηρίας μεραβήταμεν, variatio et verbo, et nominis casu. Seq. v. idem A τῷ λογικοῦ θυσιαστηρίου, rationalis altaris: et v. 11, φωνὴν ἔνεχονται. soluta compositione. V. 14, idem διὰ μετανοίας, mutata præpositione: et seq. v. εὐαγγείλωσις, mutata nominis specie. Inclusa v. 22, ab eodem absunt: itidemque καὶ v. 26, V. 31, idem ἐπαγγελλομένου, pres. tempore, et seq. v. contrarie, τὰ βελτιώτα. V. 33, idem τῆς προτέρας καταλα, prioris malitie, priorum vitiorum: et v. 40, οὐκ ἀγγέλοις, nomine resumpto pro relativio: et seq. v. δοτακόντων, plur. num. V. 51, idem dative casu, καύματι μεγάλῳ. Ab eodem abest articulus τῶν seq. v.

Pag. 70, v. δ, οὐχὶ πρὸς ἐπιστροφήν, intensiori negatione: et v. 18, ἐπὶ τὸν Θρόνον, accus. casu, ut mox in expositione, v. 23. V. 25, idem ἐπιστροφήν, a thein. in ὄντος. Distinctionem post διὰς δια, agnoscit idem v. 30. Idem seq. v. ὅπ' αὐτοῖς, pro παρ' αὐτοῖς, nella significacionis differencia: et mox composite, ἀποταύσανται: et v. 53, eti μετάνοιαν, eodem sensu. V. 35, locutus ad quem nos remittit, infra est 74, 48. V. 41, A διὰ σκεπτέον τῇ δοξ. Articulus τῶν v. 42, ab A et B abest: ταύτῃ antem v. 44, adverbialiter positum est: sensus enim est, *an quasi ab insula malitia istiae in totum deistant, etiam ad ipsam usque cogitationem;* id est,

ita ut ne cogilent quidem amplius de illa malitia. Seq. v. A et B ἐπιχομένων τού, gen. casu: itidemque paulo infra, v. 40, ἐπιδουλῆς ἐπιχομένους, quæ ab insidiis cohidentur, i. collibentur quo minus insidiari possint. V. 51, idem A ἀντιπίπτειν οὐ δύναμαι, obistere nequeo: et seq. v. έτοιμον, pos. gradu.

Pag. 71, v. 2, ήδη etiam Bav. Attice nempe præfieri, noret; A. opt. modo διοι. minus convenienter. Ibidem mox aorista pro futuris posita, ut supra 44, 54, sensus enim postulat μετανοήσοντας καὶ μετανοήσαντας. V. 40, A τὸν Φαραὼ, accus. casu: et v. 7, φειδῶν τὴν, οφέσει τοὺν μαστίγων· atque ita etiam v. 8, τούτους, itidem accus. casu. V. 17, idem προσηγνύσταν, admiscento: et v. 21, transposita conjunctione, τινα διανούντας εύμφωνοι. Seq. v. idein simplici figura, μὴ πάντας, et v. 26, πρὸς ἀγῶνας, plur. numero. V. 31, idem τούτοις, nempe τοῖς δάλμοις, vicitos ab his dæmonibus: si seq. v. αἰώνια κολαζομένους, aeternam, i. in aeternum. Ab eodem abest articulos δι v. 33. Idem seq. v. κατὰ τὸν ψαλμῳδόν: et v. 39, ἡγούμεθα καὶ τὸ φαλμῳδὸν αἰνίττεσθαι λόγιον, πρæpositione in conjunctionem versa. V. 41, A τὸ τὸν πράξεων ἀγάθης: et seq. v. διὰ τὸ ἀρρέστως ξεσθαι τοῦ ἀγαθοῦ καὶ παγῆς: et v. 47, idem τῆς τῶν ἀγίων προσιέσθως, relativi loco, nomine repetito. V. 50, idem ἐν Θεῷ, πρæpositione μηντα.

Pag. 72, v. 7, inclusa διὰ, ab A abest. V. 8, idem ἀπὸ αἰνατολῶν, plurali numero. V. 11, λοιπῶν absque articulo habent etiam A et Bauv. pro ἀλλων videlic. Seq. v. A διὰ τῆς, pro ἐκ τῆς: et v. 25, alio membrorum ordine, ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος: et v. 25, ὡς βάτραχοι, simplici figura. V. 27, idem brevius, Κάκη τοιτον δείκνυται ἐν ἴδιῳ προσώπῳ: et v. 35, τοῦ φευδοχρίτου. Præcedentia, v. 33, sic magis ad verbū sonant, necnon ob malignarum virtutum reptitiam ad lubricas flurasque volupiates proclivitatem, id est, quia molli spiritus quadam proclivitate ad lubricas flurasque volupiates adrepitare amant. V. 40, idem κοινῶντα σημεῖα ἐκπορεύεσθαι. Ab eodem absunt inclusa v. 47. V. 48, idem ἐπιτερατεύεσθαι, singulari terminatione: et mox, ἐν ἣ πάντας οἱ θεούματοι ἤττεσθοι, ἀνόητα κλαύσονται, τὴν προτέραν πλάνην ἀποδύρμενοι.

Pag. 73, v. 7, A composite, ἐπιτοή δέ: et v. 11, ἢ, dat. casu, et seq. v. εἰ γε, εἰquidem; ut etiam in vulg. ed. II Cor. v. V. 21, Α φαιδροί, personæ, non rei tributo ajective. V. 28, idem τῆς ἐθελημῆς φιλάλης. Ab eodem absunt inclusa v. 53. V. 38 idem cum articulo, ή ἀγγελεῖσθαι σωνή. V. 51, Α ἐγνωμέν pro ὑπολαμβάνομεν: et v. 54, τὴν εἰς Τριάδα διετορήν.

Pag. 74, v. 4, inclusa, ἀκατέρων τούτων, absunt ab A. V. 11, idem, οἱ ἀληθινοὶ τῆς πίστεως ὁμολογηται Χριστιανοί, καὶ τοῖς ἔργοις λαμπροῖς, τοῖς διδασκαλίαις μόνῳ Χριστιανοί, ἀναριξ τυγχάνουσιν: et v. 13, αὐτοῖς, ἐλέγει: et mox διατομῇ, pro διαρεσίᾳ. V. 24, idem interjecta copula, ή μεγάλη καὶ ἡ συγχειμένη: et seq. v. εἰκετοῖς, fortuitis, lemeneriis, quales forsfortuna passim offert, et v. 29, τοῦ καθάντος, δικαστοῦ, justi iniuriam passi. V. 35, idem τοῦ Θεοῦ, pro τοῦ Κυρίου: et v. 57, ἐπὶ ἀνατολᾶς, præpositione mutata, non sententia. Sic v. 47, πρὸς ἀνθρώπους, et præpositione variata, et omisso articulo. V. 49, idem ή πληρῆ αὐτη, plaga hæc, sed αὐτῆς agnoscit etiam vetus interpres Latinus. Alii eodem abest inclusa καὶ v. 51.

Pag. 75, v. 4, Α ὡς τῷ Ζαχαρίᾳ ταθεύρηται, omissa copula, et variatio verbo: et seq. v. μὴ πρὸς μετάνοιαν, ἀλλὰ πρὸς βλασφημίαν, eadem utroque præpositione: et v. 4, τῶν καρδιῶν αὐτῶν, utrumque p'ur. num. et v. 6, ταῖς θεῖαις πληγαῖς, derivata compositi vice posito. V. 26, idem τινές την παλαιὸν Ρώμην, præpositione in articulis ii versa. V. 29, sensus est, sepiem reges qui oīnīm

corum qui a Domitiano usque ad Diocletianum Ecclesiam persecuti sunt, maxime fuerunt impii. V. 33, pro iniunctivo elvet A habet disjunctivum ἢ, aut, omisso seq. v. articulo τὴν. V. 33, βασιλευομένην etiam A et B cum sententia requiriat potius active βασιλεύουσαν, seu ajective βασιλίδα, infra βασιλεῶν dicit 77, 8. V. 38, Gr. sic magis ad verbum sonant, sed si hoc dederimus, prius convellenda fuerit ea quae hodie imperium tenet: ut infra 77, 6. V. 41, articulus ἢ ab A absit. V. 43, idem περὶ μὲν τούτων, plur. numero: et v. 45, in eo-lem annotata et altera scriptura, νοῆσαι pro νοήσαι: et v. 50, ἔγκληματι, pro τολμήμασι.

Pag. 76, v. 3, Α δὲ ὁν, per quae, pro διό, quocirca: et v. 5, τὸ τε θρόνον, τὸ τε κόκκινον, γνώρισμα, omisso substantivo χρῶμα. V. 10, idem σεχρούσωμήν χρωσθ, ut infra 83, 25: et v. 13, σύμβολον θντα, ut quae signum sint principatus. V. 22, idem ἐν δύῃ, more parisiyahorūm, ut δέξῃ: et seq. v. θντῇ, dativo casu. V. 39, idem μεθύσουσαν ἐκ τοῦ αἰμάτος τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἰησοῦ: et mox, καὶ θεάμασσα, θῶν θεῶν μέγα, omisso relativo nomine. V. 46 idem ἐπιτίθεσαι, et superscriptum ἐπτετάξαι, præteritum scilicet pro praesenti. V. 49, φαρμακῶν agnoscit cum Palatino idem Augustanus: Iulavicus habet φαρμάκων· quod nescio qua de causa interpres pro proprio nomine cepit, hic enim potius loci sensus est, unde et vetus illa Babylon, sic (nempe Babylon) nominata est; audi tque etiam (i. et dicta est eadem et) venusta meretrix, dux (seu princeps) veneficorum. Sic namque paulo ante, v. 29, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἡ μήτηρ τῶν πορῶν: et pag. præced. v. 19, μεδ' ἡς ἐπόρευεσσαν οἱ βασιλεῖς τῆς Ἰησ., καὶ ἐμθύσαντας οἱ κατοικούντες τὴν Ἰησ., ἐκ τοῦ οὐλοῦ τῆς πορνείας; αὐτῆς, tam venusta igitur, tam b'aunia, tam veneficis pollens, ut vino et lenociniis scortationis sua omnes totius orbis incolas, et superioris et inferioris ordinis, ad se pellexerit, atque ita totum orbem suis pharmaciæ concenterit; de una cuim persona potius haec omnia dicta videntur, ut rursum infra, v. 54: et 85, 24: et 84, 31, 42, 47, de Pharmaco scorio, quod Peltani versio Babylonī hic adjungit, mihi sane nihil dum cognoscere licuit. V. 50, Α τὸ πόλιτον, usitata et eleganti ellipsi, ut infra 83, 18. V. 52, verba Petri sunt, prioris epistole c. 5, quae a Clemente quoque et Papia sic intellecta indicat Eusebius Historia Ecclesiastica lib. II, c. 14, his verbis: τοῦ δὲ Μάρκου μνημονεύειν τὸν Πάτερον ἐν τῇ προτέρᾳ ἐπιστολῇ· ἦν καὶ αυτάξιον φασί επ' αὐτῆς Ρώμης· σημαίνειν τε τοῦτο αὐτὸν, τὴν πόλιν τροπικώτερον Ιερουσαλημ προτείποντα, διὰ τούτων Ἀστυάζεται ὑμᾶς η ἐν Βαβυλωνὶ συγκλεκτή, καὶ Μάρκος ὁ νιός μου. V. 53, Α καριωτίρως, commodius: et seq. v. προσαγορευθεῖσαι, fut. tempore.

Pag. 77, v. 4, Α συντελεῖσα τοῦ αἰώνος: et v. 9, ἀκοήσαι τις ἔλαται. V. 21, idem ὑπάγειν, in illi modo; additique, ἀεὶ ζητούν τινα κατατί· quae aptius a Peltano transferuntur in 25 versum post δὲ Σατανᾶς ξτιν. Idem A expositionem hujus lexiūs sic orditur brevius, Οὗτος αποκτανθεῖς τῷ τοῦ Χρ. σταυρῷ. V. 26, idem τὴν τοῦ Σωτῆρος δέρνησιν, uti et Peltani interpres: et v. 28, ἐκνευρισθεῖς, a them. in ιζω. V. 36, idem εἰπε τῇ συντελεῖσι, variata præpositione. V. 32, inclusa ἐν ἐστῷ, ab A absunt. V. 42, idem ἐπὶ τῷ βιβλίον, accus. casu: et seq. v. βιάπονται, nom. casu: et v. 44, πάρσται, p. a. temp. V. 45, idem γάρ φησι, diversa conjunctione: et v. 50, παρέλαβεν, præpositione variata.

Pag. 78, v. 2, inclusa ἐπ' αὐτῶν, ab A absunt. Seq. v. idem ἐπὶ τὸν καταλά, mutata conjunctione: et v. 4, ἐν ὑπεροχῇ καὶ δυνατεῖς κομικῇ, eodem utrobiisque casu: et v. 7, ἐν Νινεύῃ τὴν Ἀσυρίων βασιλεῖαν: et v. 9, ὑπὲν Ἀράκου, alia præpositione. V. 11, idem composite, καθένας ξεργεῖται: et mox aliquanto concinnius, μετὰ δὲ τούτους, ἐν Βαβυλῶν τὸ Χαλδαίων κράτος, ὃν Ναζουχούδιον

βασιλεύεται. V. 14, idem Περσῶν ἡγεμονιαν. Seq. v. duplex in Pal. annotata lectio, κτηθεῖσαν, acquiescam, partam: ei κτισθεῖσαν, conditam, institutam: Α habet κατασχεθεῖσαν, occupatam, obtentam. V. 21, Item A augustiori epitheto, Κωνσταντίνου τοῦ Θεοτόκου. V. 23, Pal. μετενεγκῆναι, insin. modo; quod stare nequit nisi addatur συνέδη, aut aliud ejusmodi verbum. V. 23, locus est I Joan. v. V. 35, Bav. et A καὶ τρία εἰσὶ κατὰ τὸ Σολομῶντα, recte. Sic enim Proverb. Solom. cap. 30, τρία δὲ ἑστὶν & εὑδῶς πυρεύεται, ἀλέκτωρ ἐμπειριπτῶν ἐν Θελεῖς εὐέλχως, καὶ τράγος ἥγουμενος αἰπολίου, καὶ βασιλεὺς ὅμηρος ἐν Εθναι· Tria sunt quae bene graduntur, gallus inter feminas inambulans, hircus gregi uno præiens, et rex in populo concionans. V. 40, Α ὑπερανέχοντας, mase. gen. per syllapsin. Ab eodem absunt sequentia inclusa. Idemque mox seq. v. ἀλλὰ δέξῃ καὶ ἀξιώματι. Idem v. 46, in hunc modum: οἰον, Νίνον τῆς Ἀσυρίων ἡ πρώτη δευτέρα Ἀράκου, τῆς Μήδων· τρίτη, Ναδουχοδοσορ, τῶν Βαβυλονίων· τετάρτη, Κύρου, τῶν Περσῶν· πέμπτη, Ἀλεξανδρου, τῶν Μαχεδόνων· έκτη, Ρωμύλου, τῆς παλαιᾶς; Ρώμης· ἑβδόμη, Κωνσταντίνου, τῆς νέας. Ab eodem absunt inclusa v. 54.

Pag. 79, v. 1, Α plenis verbis expresso numero, μετὰ τὰ ἔχασισθλαζέτη· et v. 7, φαεῖται, fut. temp. et v. 10, ἐστάναι τότε, ἀντερβijum vice pronominis. V. 14, idem τοῦ ἀποστάτου, pro τοῦ Ἀντιχριστοῦ· et mox ἀπαρτέμενος, dempta prima compositionis parte: et v. 19, ζητήν, pro βασιλεῶν. V. 23, item A. Τοῦτο τὸ θηρόν, δὲ Ἀντιχρ. Ab eodem abest inclusa μετά, v. 26. V. 33, μετὰ τοῦ θηρίου, cum bestia, etiam A et B at vetus interpres Latinus, μετὰ τὸ θηρόν, post bestiam. V. 35, A. Τὰ δέκα κέρατα τάντα καὶ Δυνατὴ ἐθεώρησε· et seq. v. τὰ τρία, τριτη, ἐκριζώσας. V. 43, idem διώσουσι, fut. temp. et v. 46, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, αἴηροι· διτι πιστοὶ καὶ ἀξιότοτοι· et rursum v. 53, ἵνα τοὺς ἀκλεκτούς αὐτοῦ, κοινωνοῦς τῆς ἔκπτου βασιλείας κτήσηται.

Pag. 80, v. 4, Α ποιήσουται· et seq. v. φάγονται, omnia eodem verbi modo, indicativo scilicet. Ab eodem absunt inclusa v. 8, sed agnoscit et cum P et B etiam vetus interpres Latinus. V. 18, Α ἐνεργήσαι, uti et Bav. V. 22, idem A ταῖς τοῦ ἔχθρου ἱδνοῖς, nomine scilicet pro relativo resumpto: et v. 24, composite ἐμπλησθήσαι. Graeca hic magis ad verbum ita sonant: Me vero admiratio arbitri, quomodo diabolus hostis sit et vindicta; dum decem illis cornibus, quae suis habentis regit, incentorem et adjutorem se præbebbit, ut partim Christo Deo nostro in virtutis omnisque boni studio se opponant; partim populosam illam civitatem, quae a divinis mandatis forniciata, se libidinibus ipsius ministram prebuit, desolent; eaque in strage ipse se more sanguinosa belluar, illius sanguine implent incendium, illius letitiae materiam; humanarumque carnium concisionem, alimentum sibi ducens: et quomodo, cum semper discordia grudeat; decem illis apostaticis cornibus concordiam sit donaturas. V. 33, A ἐγκατάλειπται, indic. modo, itidemque Bav. V. 38, idem Bav. καὶ ξενισταί, præmissa copula. V. 43, A τὸ Χριστὸν Ίησον, τῷ λυτρωτῇ τῶν ψυχῶν ἡμῶν· et v. 45, τῷ Πατρὶ πρέπει δέξαι, κρήτος, ἄμα τῷ Π. V. 52, idem brevis, τῶν τερπνῶν αὐτῆς. Sonant autem illi Graeca: et de caelesti voce fugam e civitate mandante; deque amissione omnium delectabilium quibus ante fruebatur.

Pag. 81, v. 4, inclusum μεγάλη ab A abest: itidemque articulus ἢ seq. v. et relativum αὐτῆς v. 8. Idem eodem v. 8, πέπωκαι, sing. num. V. 12, Isaiae locus est cap. 13 et 21. V. 14, articulus τὴν ab A abest. V. 28, idem ἐκτεκμόνη ἐν τοῖς ὑπὲρ δύναμιν. Bavari, quoque cum P habet ὑπὲρ τὴν κρείαν, ubi mallet fortasse aliquis, ἐν τοῖς εἰς κρείαν ὑπὲρ τὴν κρείαν ἐκτενούμην· ut sit, in iis quae opus sunt, ulius quam opus est, rerum pretia intendens: seu, in

iis quæ ad vitam necessaria sunt, ultra quam necesse est, rerum pretia intendens, sed retineri tamen et vulgata scriptura potest, hoc sensu, in iis quæ ultra necessitatem sunt (i. minus necessaria sunt) netros intendens. V. 31, A ἀληγ φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, accus. casu : et seq. v. ἔξιλθετε ἐξ αὐτῆς, δὲ λαός μου : et mox, ἵνα μή συγχωνώντες · et rursus v. 34, μή βλαβήτε, ne λαθανί : et v. 35, μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, eadem significatione : et seq. v. τὰ δόθημάτα, accus. casu. V. 38, idem οὐρανῶν αὐτῆς, utrumque præs. temp. ut et Gen. xix, legitur ; apud Justin. ccxvi, 55, est οὐκέ τούτες. V. 41, idem A μετὰ τὴν παραπλανόντων τῷ θεῷ συνιατῆσις · itidemque Bav. nisi quod accus. casu. habet τὸν θεόν, nostri P sensu est ; fugienda enim etiam conversatio et cohabitatio cum iis qui Deum exacerbant. V. 52, A ἐπαγόντιον, præs. tempore : et seq. e. ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον · et v. 56, κοινάσεις, pro κακώσεις.

Pag. 82, v. 8, inclusa καὶ ab A abest. V. 10, idem composite, διότι ἐν τῇ καρδ. propterea quod in corde ε. et v. 14, δὲ καὶ αὐτὴ προσμεμπτήρηκεν εἰντητῇ · quam lectionem secutus est interpres ; cum P consentit etiam Bavariensis ; hoc sensu ; quod testimoniūm huic quoque prohibet apostolus : seu, quod de hac quoque testatur apostolus. V. 21, mihius, ἐκ τε λιμοῦ καὶ λοιμοῦ · ut monoplitongon precebat, diplithongon sequatur, et certe ordine Augustinus ; ceteris tamen aliquantum variantibus ἐκ λιμοῦ πίνθης αὐτῇ προσγανχεται, δὲ λοιμοῦ τε φθερήζεται καὶ πυρὸς κατακαύθεται. Bav. contractus, ἐκ τε ρυμφασας ἐξ τε λιμοῦ φθερήζεσθαι · δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ἡμ. duob. membris omisis. V. 18, A Κύριος ὁ παντοκράτωρ, ὁ κριῶν αὐτήν. Ab eodem abest articulus τὸ v. 28. Seq. v. idem τοὺς ἀνόρτους ; ἐχμαρτάνοντας, insipientes delinquentes, sed aptior nostri et B codicis lectio, eos qui absque resipiscētia peccant. V. 31, idem A κλαύσουσι, activa forma, et mox, ἐπ' αὐτῇ · quam lectionem etsi B quoque habet, excusari tamen etiam ἀπ' αὐτῆς potest ; ut ab ea idem sit quod ob eam. V. 34, idem A ἐπιχόντιον, præs. tempore : et v. 36, ὄχυρα, pro ἄχυρῳ. V. 39, idem composite, ὥσπερ περὶ τῆς · et seq. v. οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, reges terræ, ut v. 38. Exstat autem locus Ps. ii, et lxvi. V. 41, idem A specialius προχορούει, pro λέγει, et v. 49, βύσσον καὶ πορφύρας. V. 52, idem ὁμογενεῖς. Graca ibidein ad verbum ad verbum sonant : Cum enim pereunt qui in potentia et deliciis vitam agunt, supervacua est talium rerum emptio et abusus. V. 57, pro σμύρνῃ Pal. et Bav. habent μύρον, ὑποκριτόν.

Pag. 83, v. 3, A rursus ὄντης ; V. 7, idem brevius sic ordinat expositionem : Καὶ τοιτῶν, φησιν, ἡ χρῆσις περιττή· et mox, διὰ δὲ τῶν βέδων, eodem νιωθεῖ, genere, casu. Ab eodem abest verbum λέγεται v. 10. V. 14, idem ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, eodem verbo quo in precedenti membro : et v. 20, πλούτησαντες ἐξ αὐτῆς variata præpositione : et seq. v. ἀπομαρτύρειν, conjuncte. V. 24, idem βύσσον καὶ πορφυροῦν, utrumque materiali forma : et v. 27, ἐπ' ὅψιν ἀγει, præpositione mutata : itidemque seq. v. ἐπ' αὐτῇ. V. 32, idem πᾶς ἐπὶ τῶν πιλόνων δημάκος : et seq. v. ἀπομαρτύρειν ἐπιτήκασι καὶ ἔκραζον, minus eleganter. Ab eodem absunt inclusa v. 35, 56, 37, 53. V. 44, idem ἐν αὐτῷ, nempe τῷ βίῳ. Distinctionem post τῶν δρωμένων v. 51, agnoscit idem.

Pag. 84, v. 11, A καθόλου τῆς γῆς · et v. 22, λίθον ὡς τὸ μόλον μέγαν, ambigue, cum adjectivum μέγαν aequem ad remotius atque ad proximius substantivum trahi possit. V. 24, idem divide, μεγάλη πόλις, ut infra in expositione, v. 53. Ab eodem absunt inclusa v. 28 et 29. V. 30, idem ordine Verso, ἀκουούσῃ οὐ τοι· et seq. v. διτὶ ἐν τῇ Φερμαχεῖσῃ σοι, repetita videlicet conjunctione ratiocinalis seu causalī ; et φερμαχεῖσα diplithongos scrip̄tū, velut a verbo in εὐω. V. 55, idem εἰπε

προφητῶν, sing. numero : et v. 36, καθαδύνει, a them. impuro. V. 40, idem δηλοῖ, priu σημανεῖ, eodem sensu, et v. 48, ordine inverso, ὡς καὶ μαγεῖται.

Pag. 85, v. 2, Pal. τὸ ἐκβλαστάνον · sed cum A et B legendum esse τὸ ἐν βλαστάνον, ipsa etiam satis arguit. V. 20, A ἤκουσα ὡς φωνὴν δόχου, ut et vetus interpres Latinus : et seq. v. λεγόντων τό, Ἀλληλούτα, absque distinctione. Ab eodem absunt inclusa καὶ ἡ τιμὴ, v. 22. V. 24, idem simplici figura, ήτις ἐφθειρες τὴν γῆν · et v. 27, εἴρχαν, pro εἰρήχασι, raro syncopes genere. Seq. v. idem ἀνέδη, πρετερίτον aoristo. Ab eodem absunt inclusa, τοῦ, et καὶ τοῦ, v. 57 : et τῆς v. 39, Ibidem Gr. sonant ad verbum, quoniam et sanguinem servorum suorum et manu Babylonis vindicari, et per punitionem habitatoribus ejus benefecit, facta nimis peccati excisione. At per sumum civitatis in saecula saeculorum ascendentem significatur, vel in perpetuum citra ultam oblivionem ei pœnas immisum iri, vel eam pœnas in hoc saeculo aliquas ex parte exanilis, in futuro saeculo moderatiores quidem, aeternas tamen pœnas luituram. V. 45 A δεδωκύλαν δίκαια, πρετorio perfecto : et mox, μετριωτέρως, adverbialiter.

Pag. 86, v. 3, A ἤκουσα φωνὴν, accus. casu : itidemque in sequentibus duobus membris : et v. 5, λεγόντων Ἀλληλούτα · et rursus v. 7, δώμεν, subjunctivo modo. V. 11, idem ἀναριθμήτων οὐσιῶν καὶ δυνάμεων · et seq. v. τὰ ὑπεράνω τῶν οὐρανίων δύτα. V. 17, idem ἡ κατὰ οἰκονομικὴν οἰκείωσιν · et mox, ἡ κατὰ ἔξουσιαν. Inclusa, γράψον v. 29, et seq. v. τοῦ γάμου, absunt ab eodem A. V. 33, idem τὸ λαμπρὸν τῶν ἀρετῶν et v. 36, εὐφροτύνη παναρμόνιος · et mox, ἡς εἰ τινέμενοι, μαχαρίοι. V. 50, idem reciproce, τοὺς ἔαυτου δούλους.

Pag. 87, v. 4, A ἐπεστα, et mox, προσεκύνεια αὐτῷ. V. 5, idem τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, et additum in marginē, γρ. καὶ προφητείας · id est, In quibusdam codicibus scribitur etiam προφητεῖα. Seq. v. idem μὴ προσκυνήσῃς. V. 19, idem τὸ Λεπτοτικὸν πλήρων λόγιον. Μάθετε γάρ, φησιν, ὃν ἐμοῦ, ubi etiam nota diversitatem præpositionis, ὃν ἐμοῦ, pro ἀπὸ vel ἐξ ἐμοῦ. V. 29, idem Ὄπως τὸν Χριστὸν ὁ Θεόλογος εἶδε μετὰ δυνάμεων ἀγγελιῶν, omissa equi seu equitationis mentione. V. 32, idem ἀνεψιγμένον, omiso præpositionis augmento. Seq. versu idem duplēm scripturam præfert, ἐπ' αὐτῶν, et superscriptum ἐπ' αὐτῷ. V. 40, Bav. τὴν κατὰ τῶν ὑπευθύνων αἰτίατα κρίσιν, ὃ δὲ λευκ. Et v. 42, ἐν ἡ ἐποχούμενος. A vero, sic, ὃ δὲ ἐποχούμενος ἐπ' αὐτὸν, πιστός ἐστιν ἐν πάσι ταῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ἀληθινὸς ἐν πᾶσι τοῖς ἱροῖς αὐτοῦ · ὃς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός, Υἱός τοῦ Θεοῦ δὲ κρίνει τὴν ἔνθην · et verbo κρίνει adscripta est alia γρ. οὐμέρο κρίνει, sicut tempore. V. 46, idem A verso membris ordine, ἀμφιτολοῖς ; δὲ ἀρώτιστον καὶ καυστικήν. Ab eodem abest disjunctione ἡ v. 47. V. 49, Pal. et Bav. ἡ Εὐαγγελίοις, in Evangeliiis : parum apie. V. 52, A διὰ μαχροθύμων, accus. casu : et seq. v. ὡς φησιν δὲ προφῆτης, appositive scilicet. Ab eodem A absunt inclusa v. 55, itemque a veteri interpretatione Latina.

Pag. 88, v. 15, A διὰ τῶν ἐξηγῶντας πιστοτάτων. V. 20 et 21 τὸ accus. casu habent etiam A et B, elliptice nimirum pro διὰ τό · quo significat fere usitatus τῷ, dativo casu. V. 23, Λησούθουν, plur. numero : et v. 25 λαμπρόν, pro λευκόν. V. 26, idem expositionem sic ordinat brevius, διὰ τούτων αἱ οὐράνιαι τάξεις σημαίνονται · et v. 28 idem νοητῶν pro νοητάτων. Ab eodem abest inclusum δίστομο ; v. 32. V. 26, idem τὴν ἐπενεγθόμενην. V. 40, in eodem annotata et alia scriptura, πολυτχίδως. V. 42, idem ἀπιτράσσοι, minus convenienter : quippe quod significat intentati, i. non tentati. Ibidem mox idem vro, ἐπ' αὐτούς, habet.

επὶ τὴν κλῆρον τῶν δικαίων (ut Psal. 124), et v. 45, οὐ χρινέτ, sive tempore. V. 51, expositionem idem sic inchoat brevius, Τούτο τὸ δυνατό ὅγλο τὸ τῆς θείας ἐνανθρ. V. 53, idem Βασιλεὺς βασιλέων ἄρτι, Κύριος κυρίων, τῶν βασιλευσάντων δηλαδή τῶν παθών, καὶ τὸ κύρος; καὶ τὸ κράτος; κατὰ τῆς ἀμαρτίας συνεργίᾳ τούτους κτηταρέμνων, qua de re supra quoque 4, 46.

Pag. 89, v. 4, inclusum ἵνα abest ab A. V. 6, idem μεσουγαντομάτι, ut supra quoque aliquoties, a themate in ζω. Seq. v. 6, idem expositionem sic incipit, Τούτον ἵνα τούτῳ ὑπερεχόντων ὄγγειον εἶναι νομίζουμεν. V. 16, idem ad μεστεῖα. Superscriptum habet νηστεῖα. Quod ut admittatur, totus locus ad homines restringendus foret: sed obstat finale periodi membrum, quod in homines non quadrat, et angelos esse quoadam μεστεῖα; Inter Deum et homines, cum alibi supra dictum est, tum 55, 8: 61, 2: et 89, 8. Graeca porro hic ita magis ad verbum sonant, In medio autem cœli; ut intelligatur homines quoque angelicæ puritatis æmulus, ascensus istius et pœdicitæ latitiae participes esse. Quorum intercessio inferiora sursum evehere potest: per quos et sancti in occurrence Domini rapientur. In Bavario sententiam claudunt hanc, ὡν τῇ μεστεῖᾳ ἀναγογή, omisssis cæteris. Inclusum συνάχθητε v. 19, ab A abest: itemque mox, εἰς τὸ διέτονον τοῦ μεγάλου Θεοῦ. V. 21, idem χιλιάρχων, uti et Bavarius; némpe a nom. χιλιάρχος, V. 26, idem A εὐδοκία κάληται: et v. 33, δεῖτον Χριστοῦ: et v. 33, τῇ βασιλεῖται, τῇ κολάσεως. V. 40, idem ὑποβιβήσθεται ἐν πονηρῷ. Sonant vero ibi Graeca sic; sed per equos quidem, vel eos qui furoris feminaram amorem flagrant, vel eos qui se improbitati velut equitandos submittunt, vel etiam utrosque: per incensores autem sive sessores equorum, eos qui in malitia pœcillant, innuncus. Sunt enim ibi opposita, ὑποβιβήσθεται et ἐπιβάται. Ac ἐπιβάται quidem incensores seu sessores equorum: ὑποβιβήσθεται autem, qui equorum more se incendentes et equitandos subjiciunt; ut supra quoque 41, 27. V. 42, A ἐν πονηρῷ προσύρονται: et v. 48, διευθέρων καὶ μετάλων, omisso posteriora articulo. Ab eodem abest στρατόματα v. 53. Seq. v. P et B πολυχεδές, sed A aprius πολυσχιδές.

Pag. 90, v. 4, A μετὰ τούτου, demonstrative: et v. 16, ἐκτιθέσαν, præterito aoristo. V. 18, idem, Εἰλέτως γένετο τὸν κοινὸν οὐχ ἀποδύν. Θάν. Et v. 20, τῷ δευτέρῳ θυντῷ τῆς λίμνης τοῦ πυρός, dativo in genitivum verso. V. 22, idem ἀλλαγησομένων, simplici figura, ut et I Cor. 3. Seq. v. idem, ἀλλ᾽ οὐτοί μὲν, εἰ; κρίσιν ἐλέυσονται: et mox, ὡς διεσθεῖς. V. 28, idem τοῦ Θεοῦ στόματος (apud I Paulum II Thess. II est, τῷ Πλεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ): et mox, τινάς τῶν διδασκάλων, plur. numeri: et v. 31, ἐροῦμεν τούτους ζῶντας: ἐν ἀφθάρτῳ σώματι. V. 33, idem ὑπὸ Χριστοῦ, pro ὑπὸ τοῦ Θεοῦ: et v. 45, ἔκκοτῆς, pro ἔκπομπῆς. V. 44, idem ἀπὸ τῷ, dativo singulari: et mox, λόγου ἔχει, indicativo modo: et v. 49, αἰτοία; κολάσεως, feminina terminatione. Ab eodem abest præpositio ἐπ., seq. v. V. 54, idem ordine verso, τὰς μήνας.

Pag. 91, v. 2, inclusum κατροῦ ab A abest. In hoc ipso capite a Bavario statuitur λόγος x. quod esti Pelago quoque placuit, ego tamen P et A sequi malui. Inclusa v. 9 et 10, ab A absunt. V. 11, idem ἔσται pro ἐκλεῖσται: et seq. v. ἵνα μὴ πλανήσῃ τὰ θύνη, ἀγρι ταλαιοθῆ κατα ἐπη. Ab eodem abest verbum ἐμβληθῆναι v. 20. Idem eodem v. 20, καὶ τοῦτο γε δεῖκν. V. 22, idem mutata conjunctione, δι: δε δέσται: et v. 25, ἐτι τε τῶν ἐπιδωρίων τοῦ, V. 29, in eodem plenioris lectionis sunt veitixia, πρώτως τίτα, tunc primum. Inclusum κρατουσῆς v. 35, ab eodem abest. utroque modo sensus est, et frustra se contra principatum totius rerum universitatis potenter audacius efferre. V. 48,

idem ordine inverso, τῆς ἐννόμου παθικῆς πολιτεῖας. Ab eadem abest inclusa καὶ v. 51. Seq. v. idem ἀχρι τῆς, eodem sensu: et v. 57, παρέκτατη.

Pag. 92, v. 3, A τὴν τρόγα: et seq. v. τοῖς ἀνθρώποις, pro ἐν ἀνθρώποις, articulo pro prepositione posito. Ab eadem abest inclusa τε v. 7. Idem eodem v. 7, βίστα, indicativo modo: et mox, ἀναβλέπει δι, idem indicativo modo, et conjunctione diversa. Ab eodem abest præpositio ἐπι v. 10, et articulus ἢ v. 13. V. 19, idem, ἐπ' αὐτούς: et seq. v. τὰς φυγὰς, utroque accusativo casu. Ab eadem abest inclusa διὰ v. 22. Idemque mox, εἰ τινες, si quis: et v. 32, καθά φησιν, eodem sensu. Est autem locens Danielis. Ps. 121. V. 38, idem Α θρόνοι διδονται, throni dantur, pro ἐδοθη κρίμα. V. 42, qualem hic προστύνητοι martyris tibul sentiat auctor, non intelligo. Supra soll Deo eam competere cum angelo agnoscit, 87, 6: uti et Epiphanius Panarii libro 3. 445, 22: 449, 139, 20: 450. 3. V. 77, θρόνων habet quidem P; at A et B θρόνον: ut ἢ δι, idem sit quid ἢ ob, et sensus iste, τὰ τούτου ὅτι ἐκτασος τούτων προσταγορεύεται θηρόν, ex eo quod πλησικη istorum appellatur bestia. Alioqui nostra scriptura sensus est, manifestum est ex iis bestiis, seu, eo bestiarum genere, cuius nomen antiquique istorum tributatur. Ibid. A ἐκατον τρισαγορεύεται: et mox, καὶ γάρ τὸν μὲν τούτων, δράκοντα, δηλαδή τὸν Σατ., et v. 51, toutiōti pro δηλαδή: et v. 58, συμβασιλέουσι, pres. tempore.

Pag. 93, v. 1, Pal. et B τῇ ἐστι, quid sit. V. 3, Α σίκ ἀνέστασαν, non resurrexerunt: et mox, διατελεσθώσι, plur. numero. Ab eodem abest inclusa καὶ v. 5. V. 16, idem ὅπερ ἐστίν, neutro genere: et v. 19, ἥγουν, pro δηλαδή. V. 18, Isaia locus est cap. 26. V. 21, A τὰς σωματικὰς πράξεις θατούντες: et v. 23, γοῦν, pro simplici oīν: et v. 30, adverbialiter μόνον, pro μόνης. V. 37, idem ἥγουν, pro τούτασι: et v. 30, τὰ κλισις τὰ νοηθέντα τηλύ, ordine inverso. V. 33, idem ἐφίξει, et superscriptum ἴσχει: et v. 50, ἐμελλον, plur. numero: et v. 52, δύο ἀναστάσεις είναι, duas resurrectiones esse.

Pag. 94, v. 2, inclusum ἐπη, ab A abest. V. 12, Pal. πλήρωστι, simplici figura. Ab A tursum abest inclusa τὸ v. 14, idemque mox διάσταται, præterito imperfecto: et ἐφησαν, aor. secundo. Seq. v. idem γῇ τρύπῃ, demonstrative: et v. 17, γενέσθαι, prætoris. Ab eodem absunt inclusi articuli ol et τοῦ. v. 21: itemque seq. v. τῷ et καὶ. V. 28, idem A χιλίους ἀρχύρους. In vulg. ed. Cantic. cap. ultimo est, ἀνήρ οὗτοι ἐν καρπῷ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρούς. Et mox, οἱ γίλιαι τῷ Σηλούμῳ, καὶ οἱ διακότοι τοῦ τρόπου τὸν καρπὸν αὐτοῦ; ita ut v. 29, post πάλιν subjicienda sit hypodiastole; et inclusa ista seq. v. καὶ δὲ Ἱερους, prorsus expungenda. A ibidebat habet τὸ Σχολιόν, per α in prima syllaba: ultimi vero indeclinata, etiam vulgata Biblia. V. 33, A ἡ τελειότητα καρποροφίας et v. 37, ὡς ἐφη δὲ Ἀπόστολος: et seq. v. φάσχον pro aoristo φησαν. Esset vero Apostoli locus II Thess. II: Christi verba, Ioann. 5. V. 40, idem A τῷ ιδιῳ, pro τῷ οἰκεῖῳ: et mox, ἐκτινόν διέσθει. Joannis 5, media inter haec lectio est, ιδιῳ, et λιπεσθε. V. 44, idem A brevius, εἶναι δὲ ταῦτα τινὲς μὲν Σευθ. et v. 45, διπερ καλούνται, φησιν vocantur: et seq. v. ἐκουσίας; καὶ θνων. V. 50, idem τῇ τοῦ διαδόλου ἐκεύσεως, usque ad diabolii adventum: et v. 52, τῇ Ἐβραΐῳ γλώσσῃ θρηψήνεσσιν: et v. 53, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν.

Pag. 95, v. 1, A σὺν διγνάμει βιρεῖ, ὁστε ἐπι τῆς γῆς τοῦ Ἱσραὴλ πεσόντα ἐν πολέμῳ ἐπιτεταῖνετο τοῖς: αὐτῶν διλοις, ὡς δὲ τὸ πλήθος πυρι κατεστά. Ubri πεσόντα capiendum absolute, vel cum Bav. legendum πεσούνται; habet vero idem ipse B cum A τοῖς αὐτῶν διλοις, armis suis: et cum P. πυρ κατεσθαι, v. 5, sensus est. Tam gravibus copiis gentem illam terrae Israelis inhabitatum, totuque se-

plenio suis armis eam pressuram, ut sua multitudo omnia passim incendiis absymptura sit; vel, ut sua multitudo, velut igni ardente, omnia passim absymptura sit. V. 4, Σεναχροεὶς εἰς τὸ Α, at Bav. Σεναχρίπ. Seq. v. idem. Α ἐξέλοβον, activa forma: et v. 7, ἀπτερεμάνων, πρᾶς, tempore. V. 8, idem ὥς Βαβυλωνίων· εἰ seq. v. μετ' ἔκστον· εἰ v. 10, τῆς Συρίας. V. 12, idem ἡττηθεσας, relatum ad τὰς δυνάμεις· et Μακκαθαῖος γενινο xx. τῷ dativo casu agnoscit idem A v. 14. at Pal. habet τὸ, accus. casu, nti et Bavariicus. In sequentibus, v. 17 et 19, τὸ habet etiam A, sed superscriptum τῷ, relut congruentius. V. 15, idem A ἀδρεῖσαι πόλεμον. Ab eodem absunt inclusa v. 25. V. 34, idem ἦτορ, πρὸ δηλαδή· et v. 38, relative, τῶν φοιτηρέμων αὐτῶν· εἰ ποιος, κατὰ τὸν Ψαλμόδον. V. 40, idem χειροσάμενοι, αοριστος: εἰ v. 43, καθαρεῖσθαι, μινος αριε. V. 48, idem ἀποδεικνύοντα ἐντὸν Θεόν, καθὼς προσφέρειν δὲ Ἀπόστολος. Ab eodem A abest inclusus v. 50. Idemque ποιος δύναθεν, πρὸ οὐρανόθεν. V. 51 idem, τοὺς δύο πεντεκοντάρχας ὅπερ τοῦ Ἡλίου φασιν· εἰ ποιος, κατὰ τὴν Χριστοῦ ἐνδοξος παρουσία, ἀνελεῖ τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, τούτου· ὡσαύτας δὲ κατὰ τὰ προλεχθέντα.

Pag. 98, v. 1, inclusa κατά, εἰς Α abest. V. 5, idem ἐκτεγνῶς τούτῳ λιτὰς προσάριμεν· εἰ v. 8, ψυχοπρότητει, πρὸ Ἀντιχριστού. V. 9, idem τὸν θνατηρέρον κίνδυνον· εἰ v. 11, βιαζομένων· quid melius ferrī posset si post κίνδυνον intercesseretur articulus τῶν, hoc sensu: neque mortiferum periculum eorum qui a salutari fide deficerere cognitum. Sed convenientius βιαζομένον, id est neque mortiferum periculum a salutari fide deficere ei cogere. Ab eodem abest inclusum Χριστόν v. 14. V. 16, idem τοῦ Χριστοῦ οἰκτιρμοῦ. Inclusa, κατὰ χριστῶς, ab eodem absunt v. 24. V. 27, idem ἐπ' αὐτῶν, accus. casu. V. 29, idem ἡ ἀνάστασις τοῦ Θεοῦ· Bav. ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ· parum αριε eterque. V. 31, idem Α ἀνθρώπινος· εἰ v. 36, τὴν ἀλεύθερίαν τῆς δέξιας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ut est Rom. 8. Inclusa κατά v. 39, ab eodem A abest. Seq. v. idem Βιργατος λέγει, Οὐχ ἡ ὑπόστασις, οὐδὲ ἡ οὐσία· et v. 46, ἡ παράδοσις γέγονεν· εἰ v. 46, πράσινον, composite. V. 49, idem ἀπολέσθας, αοριστος. Ab eodem absunt inclusa v. 52. Idemque ibidem, πᾶς κατακλιζόμενος πυρὶ κόρυπος.

Pag. 97, v. 2, Pal. et Bavari. διτι, simplici figura: εἰ v. 4, Α πρὸ δὲ τούτων τῶν ἀγίων κατὰ τὸ μαχάριος δυοῦ. Ibidem πρὸς Κύριον absque articulo habent etiam A et Bavariicus. Inclusa, πίνος v. 10, εἰ κατά v. 11 ab A absunt. V. 16, idem μένει, πρᾶς, tempore: et seq. v. τῇ δι' ἡμᾶς γεγενημένην κτίσει ακτίουθν, μεθ' ἡμῶν τὴν ἐπὶ τὸ κράττον ἀλλοιώσιν δέχεσθαι. V. 22, idem ἡ νεώχθησαν: εἰ seq. v. τριῶν, utrumque auristo primo, sed augmento diverso. V. 27, idem ὑπομένοντας, πρᾶς, tempore. Ab eodem abest inclusa κατά, v. 30: et articulus τὸ, v. 52. V. 35, idem ἡ νεωγμένα, præterito perfectio: εἰ v. 38, ἐγγέραπται, composite. V. 40, Pal. et Bav. brevius, τοὺς ἐν αὐτοῖς νερούς, ut in præcedenti membro. Seq. v. Α pluralis numero, ἥργα αὐτῶν. Et v. 44, οὐχί ζῶα, intensiori negatione. Sequens communion, ὡς ὑπὸ τιγνω γράφονται, verti etiam potest, εἰ καὶ quibusdam ringens. V. 46, Α γωριστός; εἰτε φυγῆς ἀπὸ σώματος, εἰ v. 50, αἱ δύο δικαίων φυγαὶ, κατὰ τὸ γεγραμμένον, τὸν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μή ἀψήται αὐτῶν θάνατος. Sed βάσανος agnoscit etiam vulg. εἰ. Sapientia cap. 3. V. 55, idem εὐτος; δὲ θάνατος, δεύτερος; εἰσιν, ἡ λιμνη τοῦ πυρός· εἰ ποιος, εἰ τις οὐχ εὐθέως γεγραμμένος, εἰς τὴν βίδλον τῆς ζωῆς, ἐσλήπη.

Pag. 98, v. 2, Α ἐμβάλλεσθαι, composite. V. 6, Α κάκει, εἰ v. 11, ἀφανιστικός ἐστιν. V. 13, in Α ad τὸ superscriptum τῷ· sed nominativus hic quām dativus casus aprior est. Seq. v. idem, ζωήν, πρὸσγνωσταν, εἰ ποιος βασιλεύειν positum ibi pro fut.

βασιλεύειν. V. 19, Bavari. οὐτω καὶ ἐνταῦθα, cuius vestigia sunt etiam in Palatino: εἰ ποιος A plurali numero κολαστῶν. Sonant autem ibi Graeca; Ita etiam ibi diversi suppliciorum et loci sunt et modi. V. 20, in Α est etiam altera scriptura, μελθακωτέρων. Idem seq. v. τέξιον γράφεται: ἐν τῇ βιβλίῳ τῶν ζώντων, εἰ v. 30, διτι καὶ οὐτη τὴ κτίσις. V. 34, idem simplici figura, ἀλλαγήσονται, uti et Ps. 101. Apostoli autem locus existat ad Rom. 8. V. 36, in codem A duplex scriptura est, ἀπόδυσιν, et superscriptum ἀπόξενον, εἰ ποιος, idem, καὶ γάρ καὶ τιμὴ ήσος. V. 41, idem τὴν ἐναλλαγήν, composite figura: εἰ v. 45, πλεῖν, contrarie. Seq. v. idem, τὰ εἰ ταῖς μαχράν γεωργούμενα χώραις κείμενα ἄγωγιμα: εἰ v. 49, οὐκ ἔστιν αὐτῆς χρίσι.

Pag. 99, v. 2, Α καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τιομαζένην ὡς νύμφην. V. 5, idem expositionem sic incipit brevius. Καὶ ἐκ τούτου διέκυνται τὰ τῆς κατιόντος δονομα. V. 11, idem ἡ δὲ πόλις αὕτη ἐξ ἀγίων συναρμολογεῖται: εἰ v. 14, ἔχοντα, relatum ad mascul. λίθον. V. 17, idem alio verborum ordine, κολλωμένη καὶ συναπτομένη τῷ Δεσπότῃ εἰς δίκραν συνάφειαν. V. 24, idem καὶ κοινωνήσει μετ' αὐτῶν, εἰ ποιος, λαοὶ αὐτοῦ, plurali numero. Ab eodem abest inclusum δ Θεός vers. 26. V. 29, idem τῷ Μωϋσῃ. V. 34 in codem A annotata et altera scriptura, δρόν, activa forma. V. 39, idem Τοῦτο ἔστι τὸ γεγραμμένην, Ἀπόδρα δδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός. εἰ v. 42, ἀκατέρων τούτων, εοι μετανοεῖ. V. 47, idem εἰπεῖν δὲ τῷ θρόνῳ καθήμενος. εἰ v. 52, ὀληθινοὶ λόγοι: ὡς ὁντ' αὐτ., quam lectionem secundus est interpres; recte, sic enim et infra est 109, 1. V. 56, idem τῶν οὐρανῶν, corporei. Sed τῶν ἀσωμάτων agnoscit cum Pal. etiam Bavariicus, huc sensu, εἰ τοτε a prima incorporeorum creatione οὐκετέ ad ultimos homines providentium etiam extenderit.

Pag. 100, v. 4, Α πιστεύεσσι, præterito tempore: εἰ v. 9, κατέργονται πάντα· εἰ ποιος, variatio numero, εοιματα αὐτῶν θεῖς, καὶ αὐτοὶ εονται ποιοι εἰ. V. 12, idem ἔχθροις, πρὸ δαιμονας, uti etiam interpres: εἰ seq. v. πατρικοῖς, πρὸ πνευματικοῖς, ut supra 33, 19. Ab eodem absunt inclusa, καὶ ἀμαρτωλοῖς, v. 15: εἰ articulus δ v. 19. V. 20, idem expositionem variato verborum ordine incipit, sic: Πάντοτεν ἡμᾶς δ Θεός δ διφῶν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, εἰς τὴν εἰ ποιος, præpositione mutata, τῶν ὥντων αὐτῶν. V. 27, idem ὡς, πρὸ ἕως· εἰ seq. v. σὺν τοῖς λοιποῖς ἀπηγορευμένοις, καὶ τοὺς δειλούς. V. 29, idem ἐν τῇ περδοῖ τὸν διάδολον πάλη, mutata præpositione: εἰ seq. v. καταδικάζεσθαι, πρᾶς, tempore. V. 32, idem τῶν ἀμαρτωλῶν, plur. numero: εἰ seq. v. ἐπιτροπήν, ισιταῖς: εἰ v. 41, λυσάνται, præt. aoristo. V. 46, ἐμπράκτους etiam Bavari., at Pal. adverbialiter ἐμπράκτως, inuisus convenientius.

Pag. 101, v. 1, Α διεικεντος more verborum in μι· εἰ v. 15, ἐπαγαγών, præterito aoristo: εἰ seq. v. τῷ θεολόγῳ ἀπόδεικνοι, ut et infra 104, 9. V. 21, idem τοῦ Χριστοῦ, genit. casu: itidemque seq. v. ἐπινώσκοντος· εἰ v. 24, παύσονται πρὸ τυθάνται. V. 23, idem τὴν μεγάλην καὶ ἀγίαν ἱερ. V. 42, ζωδῶρος, penultima circumscribita, habent etiam A et Bavariicus, accentu insolito: ut suspicari aliquis possit ab auctore scriptum ζωδῶτωρ. V. 47, Α πυλῶνες, εἰ πυλῶν, αἴσηπε εἰ, εἰ v. 52. Ab eodem absunt inclusa δωτερ κατά, versus 50.

Pag. 102, v. 19, Α τῶν ὄντων αὐτῶν, καὶ ἵρια ποιηται: εἰ v. 25, δηλοὶ τὴν ἀπίγνωσιν, τὸ διά τοῦ ζωτικοῦ σταυροῦ ὑπειλήφαμεν. V. 25, idem τῆς τῶν πυλῶν συνθέσιως, composite figura: εἰ ποιος integris verbis expresso numero, τῶν διδέκα βοῶν. V. 28, idem χαρακτηριζόντων, gen. casu: εἰ v. 30, εὐαγγελιστῶν, pro εὐαγγελίων, V. 33, idem alta præpositione, ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν, omisso sequenti articulo ἡ· εἰ v. 40, δηρ' οὖς, accus. casu. Ab eodem abest inclusum μάτρων, v. 44. V. 51, Pal. et Bav. οὐκ δὲ ἀγγέλων, plurali numero, ut in præced.

commate. V. 53, A τὸ μέγεθος τε καὶ ἡ εὐπρέπεια· Pav. cum Pal. consonat, cum in cæteris, tunc in εὐπρέπεια.

Pag. 103, v. 5, Α Τετράγωνος αὐτη ἡ πλεις, η διὰ τὸ ἔδρ., sed disjunctiva ἡ locum ibi non habet, nisi alia ei respondens subjiciatur, Seq. v. idem κατὰ τὸ βάθος καὶ ὑψος καὶ μῆκος ισόπτευον· et mox διαιρέσεται, præst. tempore. V. 17, Α pro numerabilibus nominis habet integra verba, χλίᾳ ἐπιτάχεια δεκατεσσαρα. V. 32, idem ὄντως, per ε; itidemque v. 37, θελος· et v. 55, μακαριστὴν pro ἀμάραντον. V. 44, idem λύτρα φωνῇ, simplici figura, omissa sequenti copulativa καὶ· et seq. v. ἐν ταύτῃ, demonstrative. V. 45, idem transmutato verborum et modo et ordine, πάσῃ ἀρτῃ̄ κακοτημά· οἱ διὰ τῶν τιμῶν λίθων ἐμφανοῦνται. V. 51, idem τὸν σμάραγδον, et superscriptum τῆγ· et v. 54, ἐπιδειξάμενον, præpositione mutata. Ab eodem abest sequens inclusa καὶ, et articulus τῆς seq. versu.

Pag. 104, v. 5, Ἐνθα ἐσχεν, præterito soristo. Et v. 9, ἐκάλεσεν δὲ θολόγος, ut supra 101, 16. Ab eodem abest inclusa ἡ v. 15, V. 18, idem ἡ διαιρέσις, mutata nominis specie: at v. 24, τῶν ἀγγέλων, pro τῶν ἀλλών, idem perperam. V. 28, idem πυροῦ τὴν θέαν τυγχάνοντος καὶ διαυγοῦς, θεραπευτικῆς δὲ δυνάμεως οἰδημάτων· et v. 34, τραύματα ἐκ προσβολῆς τοῦ Βελλαρ· et v. 38, πολυτύπος ἀρταῖς. V. 41, idem θηρύλλος, forma derivativa. Ab eodem absunt inclusa καὶ τῷ, v. 42. Et χρώματι v. 43. Idem A eodem v. 43, εἰκός τὸν θαυμάσιον Θωμᾶν σημανεσθαι· et v. 45, πρὸς τὴν, pro διὰ τὴν.

Pag. 105, v. 2, Αὐγάρφ per av diphthongum habent etiam A et B, et probat Suidas lexic., Interpres Ἀγγάρφ maluit apud Euseb. Eccl. hist. lib. 4, c. penultimo et ultimo, est Ἀγδαρος. V. 5, A et Bav. αἰτοῦ νέκρωστον, genitivo casu. Chrysoprasum vero aliquam νεκρώστως speciem præferre, declarat etiam Plinius lib. 37, c. 5, dum scribit Chrysoprasum esse vicinum chrysoberyllo genus, sed pallidius. Alioquin idem Plinius ejusdem libri c. 8, scribit chrysoprasum porri succum referre, sed paulum a topazio in aurum declinare: et cap. 11, chrysoprasum ab herbaceo colore appellatum esse. V. 9, articulus τοῦ ab A abest. Idemque seq. v. φρόντην habet pro φρόντημα. V. 12, idem τὴν πορφῆρην τῶς πυρίζοντος· itidemque Bav., nisi quod dativo casu habet, εἴ τι μορφῇ πως πυρίζοντος· quam lectionem eti si Peltanus quoque secutus est, verior tamen esse videtur Pal. scriptura, τῇ μορφῇ πορφυρίζοντος, forma sua purpurantι, i. purpuram formā sua referentis. Uti et Plinius Natur. histor. lib. 35, c. 9, amethystos inter purpureas gemmas numerat: et mox subjungit, Causam nominis afferunt, quod nusque ad vini colorem accedens, priusquam cum degustet, in violam desinit: fugorque quidam in illa purpura, non ex toto igneus, sed in vini colorem deficiens. Perlucent autem omnes violaceo colore: Indica absolutum purpura colorem habent. Sic libro 21, cap. 7, in amethysto purpura, eum colorem esse dicit quem in viola, et ipsius purpureum sive anthinium. Et rursum lib. 37, cap. 7, optimos carbunculos esse amethystizontes, hoc est, (inquit) quorum extremus igniculus in amethysti violam exeat. Et cap. præcedenti, de opalis, Est in iiii (inquit) carbunculi tenuior ignis, est amethysti fulgens purpura, est smaragdi rirens mare. Quibus in locis eti al. quid ignei sive rutili coloris amethysto tribuitur, plus tamen purpurei seu violacei ei adscribitur. Ut porro apud Plinium constanter est amethystus, ita etiam in Bavarico ἀμέθυστος v. 11: et ἀμέθυστος, v. 12: sed superscripto σ, indicata est ea scripture quæ in Pal. et A existat, ἀμέθυστος, quasi arcens τὸ μέθυσον, id est, temulentiam prohibens. Sic enim in etiam Plinius lib. 37, c. 9, Magorum vanitas ebrietati eas resistere promittit, et inde appellatas. A P. latino absunt inclusa v. 16 et 18. V. 16,

A ἀπιλεξάμενον· et v. 20, παρεθέμεθα πρὸς γυμναῖσαν τοῖς αινῆσιν προστέποντες τους ἐντυγχάνοντας τῆς ἀληθεῖας γνώσεως μόνῳ τῷ ἀποκαλύφαντι θεῷ. V. 27, inclusum νοικιαστι a P abest. V. 37, prius inclusum ab A abest: alterum vero [δύνατος] ex eodem additum. Supervacaneum meo iudicio; nisi prius οἱ δύνατος delectare. Inclusa v. 59, ex eodem A addita, et pro ἐπέγνωμεν, idem ἐγνώσαμεν exaratum habet; V. 44, P τὸ παραδείγμα. alteram lectionem secutus est interpres. V. 48, inclusa ab A absunt. et seq. v. idem geminam agnoscit lectionem, οὐ δύναται et δύνατος. Inclusa v. 52, ab eodem A absunt. V. ultima ἐστι futuro temp.

Pag. 106, v. 4, inclusam præpositionem non habet A et vers. 7, idem ζωτοτοῦν particip. V. 14, A οὐκ ἐστι ρητα· eleganter in hujusmodi abest verbum substantivum. Inclusa v. 17, ex eodem addita. V. 25, pro θύρας in A πύλας· et v. 30, αὐτη γάρ νῦν· et v. 43, in suminario, paulo fusiis, θρόνου τοῦ ἐκπορευομένου ἐν μέσῳ τῆς πόλεως πλατεῖας τῆς. Eadem v. 46 et 49, inclusa desunt. V. 51, inclusum a P. abest. V. 54, A πάντρούμνος; præsentis temp.

Pag. 107, v. 9, Α Εύλα, et inclusum Χριστοῦ ex eodem additum. Et v. 14, idem Α φύλαροσεν ἀντιχάσου τὰ τῆς ζωῆς δ. V. 17 et 22 inclusa a P absunt. Et seq. v. pro προσηγόρευται, A ὀνομάζεται· et v. 26, pro πολυάθρωπον, idem πολύενδρον. V. 28, A εἰς τὴν εὐκο. V. 29 et 31 inclusi articuli ab A absunt. Qui vero inclusi v. 30, 33 et 34, in P non parent. V. 34, A ἀνεξάλειπτον· et mox pro paticipio, verbum δωροῦνται. V. seq. P ἀνάλιπτον. V. 36, A διὰ τὴν προσφήτη προκτρυχθεῖσ. Inclusa v. 40, 47, 53, 54, a P absunt. V. 43, A τὰ τοιαῦτα τοινού φύλ.

Pag. 108, v. 1, Α καὶ ἐν τοῖς τριάκοντα τοῖς ἀπό, et τὴν inclusa ex eodem. Et v. 4, idem καρποφορηθέντων voce pass. et seq. v. inclusa ex eodem. V. 7, idem A προγέραπται composita forma. Quæ mox sequuntur inclusa καὶ et λέγειν ab eodem absunt. V. 21, idem συγκατατίθεται. V. 30, 32, inclusa a P absunt. V. 34, A διπερ δὲ πάλαι ἀρχή, et mox, idem pro genitivo μόνων habet adverb. μόνον. V. 44, A ἐκλάμψουσ· ως διλος, πῶς λυχνιαῖται· quod paulo post sequitur inclusum, ex eodem sumptum est.

Pag. 109, v. 1, inclusa οἱ λόγοι et seq. δι, absunt ab A. V. 7, idem διδάσκατοι δούλων, licet eadem sententia, præstat tamen Palat. lectio quæ cum vulg. edit. concordat, et enarrator ipse in suis commentariis illam ipsam agnoscat. V. 10, inclusum pronomen abest a P, et seq. v. Α θεοτελον Ιωάννου. V. 17, inclusa addita ex eod. ut εἰ [ώς Θεός]. Quia vero sequuntur τό εἰ λέγων, non agnoscit. V. 27, pro πανταχοῦ, August. lectio πολλαχις, quam Lat. interp. secutus est. V. 33, Α διτριγορεῖται, omisso verbo finali ἐντετάμεθα. V. 35, inclusa absunt a P quemadmodum illa quæ v. 39, 40, 42. At sequens [καὶ] abest ab A et certe cummodo abesse potest. V. 46, A ὀπτασίᾳ καὶ διεφ π. alteram lect. interpres merito prætulisse videtur. V. 51. A paulo plenius: δέδειν λάθωμα ἀκούοντες καὶ ἡμεῖς τῆς εὐλογημένης φωνῆς ἐξεντητοῦ, δὲ διά...

Pag. 110, v. 13, Α ἀληθής ἐστ. abest ab eodem inclusum pronomen αὐτοῦ· et v. 19, ταύτην quæcumadmodum et commination illud inclusum v. 36, 37. V. 45, Α ἀκατάγνωστον, sed præstat P lectio, quæ expressit interps. seq. v. Α οὐ βιάζομαι γάρ τὴν inclusum τις abest ab A ut seq. [φησιν] a P. V. 53, εἰρηται πρῶτος δὲ Χριστὸς διετὴν θιστητα· θιστατος δὲ διά...

Pag. 111, v. 1. Abrevius δέξιοι οἱ τοιοῦτοι. Ἐξουσίαν. V. 6, A αὐτῶν ad apostolos refersit: P αὐτοῦ ad Christum. V. 15, A pro κακοὶ ἐργάται, composite usus est κακεργάται. Idem v. 18, paulo aliter,

τῆς ἁνω βασιλείας ἀξιοῦνται οὐδαμῶς, ἀλλὰ μᾶλλον ἀλλοτριούνται, εἰδὲν τανόν σententia. V. 21, A καλοῦσι τὸ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν. Inclusa v. 27, 29, 30, 34, inserta ex eodem. Ibidem obiter emendabis, et scribes, μαρτυρήσεις ύμιν τ., non ἡμῖν, operarum vitium. V. 37, A προνῆσης κ. V. 42, idem : "Η τὸ γέροντος Ἐκκλησία καὶ τὸ ἐπίσημα κράνον ἐν ταῖς... ἐπικαλεῖται" et v. 53, inclusum μὲν ex eodem additum.

Pag. 412, v. 1, inclusus artic. abest a P. V. 3, A ἐπιθήσεις ἐπίσημης αὐτῷ ὁ Θεός : et mox [καὶ] abest a P et eodem v. A ἀφελῇ ἀπὸ τῶν λόγων τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ἀφελῇ ὁ Θεός τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. V. 9, idem τῆς θείας Γραφῆς ἀρά. V. 14, idem A προστιθῆναι et v. 16, διαλεκτικῶν συντάξεων, καὶ τῶν διαλεκτικῶν συλλογισμῶν [ἡγεῖσθαι] ἀξ· illud ἡγεῖσθαι in Bavario quoque habetur : abest autem a P. V. 20, pro τὸ μέρον Α τὸ μάρτυρος. V. 23, A ναι, ἔρχενται· et v. 27, idem cum Bavario, κάγῳ (φησίν) ὁ τοῦτα λέγων πρός σε τὴν ζωὴν ἔρχ. V. 29, [Κύριε] ex Palat. et Bavari. Augustinus pro τῇ καὶ habet εἰ καὶ. V. 31, A εἰ B διαμαρτυρόμενος, compars. Pag. 34, iudicem εἰργασμένων. P ἔργασμάν· et v. 35, A B ἀποδύσοντος, ut αἱ Χριστοῦ, non ad παρουσίαν referatur. V. 38, A ἡς συνελών... σκοπὸν παραθίσομαι. B σκοπὸν αὐτῆς παραθῶμαι. Inclusa v. 40, 42, 45, 49, 50, 52, a Palat. absunt. et v. 43, ὑπερβάντας A. V. 46, λιθων πολυτιμῶν miss. osie supr: a pag. 105, v. 40, ubi P πολυτίμου μαργαρίτου, A πολυτιμήτου habet. V. 52, A εἰ B ἀφῆγον μένας, mutata prepositione.

Pag. 413, v. 2, articulus τῆς abest ab A et B. V. 3, inclusum διδασκόμεθα abest a mss. Palatino et Bavario. V. 5 et 12, inclusa, absunt ab A. V. 14, A ἐντεῦθεν· P et B ἐντεῦθεν· et v. 4, καὶ τοι; P et B haud agnoscunt. V. 20, A ἀγίων ἡ κατὰ τοῦ Ἀντιχριστοῦ ἐλεγχεῖς, τὸ καρτερικὸν καὶ ἀνδρεῖον τῆς ψυχῆς ὑπογεάζει παράτημα. Οὐαύτως δὲ διέκυνται καὶ· V. 23, A aliquantulum plenius, δμοῖς δὲ καὶ ὁ κατὰ Ἐκκλησίας διαγμῆς. V. 28 πολυάριθμος, P cum B, at August. πολυαριθμητος· inclusa vero tunc hoc tunc seq. v. ab A hinc inserita. Et v. 36, idem A σκοτίζουσα. V. 47, A δειπνου, τῇ .. ἐκλεψεῖ· et v. 51, idem ἐκκοπήν, excidium, cum interprete Pal. et B ἐκπομπήν, relegationem. V. ult. συμβούλευσάντων, αορίστων.

P. 414, v. 3, inclusus articulus abest ab A et B, et inclusa sequens conjunctio καὶ a P. V. 9, A τείχεσι καὶ πυλῶις. V. 14, inclusa addita ex A et seq. v. alio verborum ordine, et constructione paulum mutata, ὁ ταῦτα ἐτοιμάσας παρέξει τοις ἀγίοις ὄντας. V. 22, P παραστάσα, A παριστῶσα καὶ τῶν. V. 26, A καὶ φθ. ἐπιτείρειν σπέρ· et v. 28, ἐκκαυθήσεται, idem A. V. 32, inclusum παντός abest a P. alterum σφοδρῶς ab A et prou. οὐαίνω, A οὐαίνω, ut et mox οὐαίνων. V. 35, pro ἀνάζεσιν, quod est in P et A, legitur in B ἀνταύγειαν, ut a nobis editum. V. 39, melius cum A B ἐπιδεξιῶμεν, modo conjunctivo, et pro θέλων, B θέλετ. V. 44, A παντελήμων Θεός κατ.

ANNO DOMINI CMX.

ARETHAS CÆSAREÆ IN CAPPADOCIA EPISCOPUS.

NOTITIA

(FABRIC. Bibliothe. Græc. ed. Hæres., tom. VIII, p. 696.)

Arethas qui post Andream Cæsareæ in Cappadocia archiepiscopus fuisse traditur, forte haud diversus est ab Aretha qui, adhuc presbyter Cæsariensis, scripsit de translatione Euthymii patriarchæ Constantinopolitani, A. C. 911 defuncti : neque improbabilis hæc mili videtur C. V. Casimiri Oudini conjectura. Item certe, cuius sermo de martyribus Guria, Samona et Abibo legitur t. III Lipomanni, et apud Surium 15 Nov. Ejus insigne in Apocalypsin opus, Συλλογὴ ἑξηγήσεων ἐκ διαφόρων ἀγίων ἀνδρῶν εἰς τὴν Ἱωάννου, τοῦ ἡγαπημένου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἀποκάλυψιν, primum Græce prodiit ad calcem Οἰκουμενῆς. Verone 1532, fol. Latine vertit Joan. Hentenius Paris. 1517, 8; et post Hentenium Maximus Florentinus monachus Casinensis Basil. 1554, 8, et in Bibliothecis Patrum ut Lugdunensi t. IX; atque Græce et Latine cum Hentenii versione Fred. Morellus recudi curavit ad calcem Οἰκουμενῆς Paris. 1631, fol., in Græcis sola Veronensi editione usus, neque interpreti emendando adhibita industria, cuius nonnullas hallucinationes castigaverat Jac. Billius in *Observationibus sacris*, quemadmodum Græca ex ms. Bibl. Reg. Paris. emendatiora dari posse notavit Ric. Simon. lib. III *Hist. criticae N. T.*, p. 468.

ΑΡΕΘΑ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ
ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΞΗΓΗΣΕΩΝ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΩΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΗΓΑΠΗΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ
ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ.

ARETHÆ
CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ EPISCOPI
COACERVATIO ENARRATIONUM
EX VARIIS SANCTIS VIRIS
IN JOANNIS DILECTI DISCIPULI ET EVANGELISTÆ
APOCALYPSIN.

De his in Apocalypsin commentariis, et de Joannis in Patmum relegatione, factaque ad ipsum Apocalypsi sive revelatione judicium Interpretis.

Arte hos in Apocalypsim commentarios, te precamur, eandide Lector, ut nostros hos labores boni consulas, neque protinus damnes, si uno aut altero in loco non penitus animo tuo satisfaciat nostra versio. Ut enim verum facias, tantum negotii nobis exhibuerunt hi postremi commentarii, ut præteritos omnes labores propter ipsos damnare ac spongeas committere frequenter meditaremur : sive id librarium aut typographorum incuria contigerit, quod subinde aperte deprehendentes, silentio præterivimus, nonnunquam etiam nostro nomini consulentes, id margini adnotavimus : sive nostri quoque tenuitas ingenii frequenter in causa fuerit : quam etiam cognoscentes, quibusdam in locis, dum ne nobis quidem satisfaceret nostra versio, asterisco notari curavimus, tuum, o Lector, judicium tibi relinquentes. Satis autem confido, ubi Græca toto hoc libro penitus introspereris, nostros labores nequaquam omni ex parte damnabis, ut qui varias undique difficultates, candido affectus apimo, nulloque adversum nos allato præjudicio, visurus sis. Neque enim Zoilum moror, cui ne Minerva quidem ipsa omni ex parte satisfecerit. Quod hunc aut alium quemvis nec his placare poterimus, id saltem nostris laboribus efficiemus, ut his qui peritiiores sunt data sit ansa, quo in commune reipublicæ Christianæ bonum absoluotiora præsent. Neque enim quisquam suggillare deberet aliorum labores, qui nollet, aut saltem qui non posset tradere exactiora. Quantum autem divinare licet, erat hic Aretha ejusve predecessor Andreas, non in divinis tantum, verum etiam in humanis litteris instructus, in rhetoriciquoque ac physicis aperte eruditus, ut si alia Græca exemplaria, aut ejus viri commentarios, prout ab ipso editi sunt, nacti suissemus, non adeo nos torsissent innumeria in hoc libro loca. Verum quando, nullis parcentes laboribus, id tamen præstitimus quod potuimus, precor æqui bonique consulas.

Porro de hac Apocalypsi ait divus Hieronymus quod tot habeat mysteria quot verba, imp in singulis verbis multiplices dicit latere intelligentias. Atque ob id plurimi suum ac maxime varium de hac judicium protulerunt : nonnulli simplicem litteræ sensum, primumque corticem considerantes, alii vero mysticas intelligentias penitus persecutantes. Quare non erit absurdum si et nostrum quoque affiramus : saniori semper judicio sanctæque Romanæ Ecclesiæ nos ac nostra omnia submittentes. Primumque hoc nobis videtur, Joannem hunc apostolum ac evangelistam, qui et Theologus cognominatur, a Nerone in Patmon relegatum, codem omnino tempore quo ille beatos Christi apostolos Petrum ac Paulum Romæ

intermit. Il duobus in locis asserit Tertullianus, vicinus eorumdem apostolorum temporibus. Item quoque habet Eusebius libro *De demonstratione evangelica*: quanquam in *Chronicis* et in *Ecclesiastica Historia* dicat id sub Domitiano contigisse, quod et Hieronymus et plures alii sequuntur. Verum his libris tanquam prioribus annis scriptis, non tribuitur tanta auctoritas, quanta ei qui *De demonstratione* est evangelica, utpote posterius atque emendatus elaborato. Hoc itaque habito quod scripta sit in Patmo Apocalypsis ante Hierosolymorum excidium, quadrisariam ipsa secari potest: ita ut complectatur ab exordio ad sextum usque caput *instructiones Ecclesiarum Asiae*, intermiscens et propheta de variis heresibus: de quibus et Epiphanius in suo *Panarion* libro. A sexto capite usque ad duodecim continetur *Synagogæ* abrogatio. A duodecimo usque ad decimum nonum, excidium gentilismi sub typo potissimum Babylonis ac Romæ quæ habebat septem colles, qui hie dicuntur esse cornua bestiæ super quam meretrix sive idolatria aut gentilismus sedet. In his enim urbibus præcipue vigebat gentilismus. A decimo nono capite usque in finem agitur de regno Christi in præsenti Ecclesia, addita cap. xx ultima de ipsius inimicis victoria.

Aque hæc in universum dicta sint: nam singulis varia commiscentur, sed de singularibus non est certum dare judicium: nec fieri potest ut data quavis enarratione singula apte quadrent: sed satis erit si in genere habeatur quid singulis capitibus significare velit. Juxta hanc dispositionem non aliquid videbitur absurdum id quod sentit Joannes Annus Viterbiensis in *Quæstionibus super Apocalypsim*, quas misit ac dedieavit summo pontifici Sexto quarto regibusque Christianis: quod bestia quam interpretantur communiter Antichristum, de qua Apoc. xiii potissimum cap., quæ ascendit de terra habens duo cornua similia agni, loquens tamen sicut draco qui est et Satanæ, qui virtutem ac sedem suam et potestatem magnam dederat priori bestiæ, nempe gentilismo, et exinde sectæ Saracenicæ, sit pseudopropheta Mabumethes: qui quanquam ante plurimos annos mortuus sit, ejus tamen secta, nempe prior bestia, heu! vivit etiam in nîmumque grassatur adversus Dei populum: idque tamdiu durabit donec, juxta septimum caput Danielis, regnum detur populo sanctorum Altissimi: nempe cum, post longam pacem ac securitatem intermedium, rursum adversus hunc Dei populum pugnans dicta bestia cum ingenti exercitu, designato per Gog et Magog (de quo Ezech. cap. xxxviii et xxxix, et Apoc. xi), ingenti clade a Deo prostrerentur, quemadmodum dicitur locis modo citatis: post quod vera et perfecta pax erit in Ecclesia ac purus Dei cultus ab omni heresi et persecutione separatus: quemadmodum consequenter describunt Ezechiel cap. xl et sequentibus, et Apoc. xi, xii. Et quia hæc populorum ad bellum hoc postremum congregatio ipsaque pugna, multo tempore durabit cum magna Christianorum afflictione, ideo communiter appellatur novissimus Antichristi adventus, hoc est sectæ ejus, quæ hic dicitur prior bestia, cui draco, id est Satanæ, dedit virtutem ac sedem suam et potestatem magnam. Convenienter ergo tractans hic apostolus de excidio gentilismi, etiam intermiserit gravitatem persecutionis sectæ Saracenicæ ejusque subversionem. Neque his obviare videtur quod ait Apostolus II Thess. ii, quod ejus et adventus sit secundum operationem Satanæ in signis ac prodigiis mendacibus et cum omni deceptione injustiæ in his qui pereunt, quodque efficerat adversus omnem qui dicitur Deus aut numen, adeo ut in templo Dei tanquam Deus sedeat, ostentans seipsum esse Deum: quem Dominus, inquit, conficiet spiritu oris sui, et abolebit claritate adventus sui. Ex quo et etiam quia præmisserat non venturum esse Dominum nisi prius revelaretur hic homo peccati filius perditionis, innuere videtur, in bujus interemptione statim venturum esse Christum ad judicium. Nam, inquam, non obstant. Primum enim manifestum est verum esse non venturum esse Dominum nisi ille revealetur, cum jamdudum ille revealatus sit, imo et mortuus in sua persona: quem tamen Dominus conficiens dicitur spiritu, etc., quia sicut in sacris Litteris frequenter est metaphora a capite Christo ad ejus membra, quæ simul cum eo unam dicuntur constituere personam: et quod de Christo dicitur, saepius in ipsis membris completur: et quod de Jacob, in filiis Israel: ita etiam dicitur a Domino conficiens in postremo sectæ ejus adversus Christianos ingenti prælio, quo non virtute bellica aut viribus Christianorum, sed spiritu oris sive voluntate Domini conficietur, et claritate adventus sui, quo aperte veniet auxilio Christianis. Siquidem quod non velit tunc interimendum Antichristum aut finiendam immanem ipsius persecutionem, cum ad extremum judicium venturus est Dominus, manifeste patet ex eo quod ait idem Apostolus, I Thess. v.: « Dies Domini sicut fur in nocte, ita veniet. Cum enim dixerint, Pax et tuta omnia, tunc repentinus eis superveniet interitus; » magisque ex eo quod Matth. xxiv ac Luc. xvii ostendit Dominus quod ante judicium erunt homines in longa pace ac securitate. « Sicut erant, inquit, dics Noe, ita erit et adventus Filii hominis. Sicut enim erant in diebus qui præcesserunt diluvium edentes et bibentes, contrahentes matrimonium et nuptum dantes, usque ad eum diem quo intravit Noe in arcem, nec cognoverunt donec venit diluvium et tulit universos: ita erit et adventus Filii hominis. » Itaque quod ibi paulo ante dicitur, « Et tunc apparebit signum Filii hominis: Et tunc plangent omnes tribus terræ, » non indicat statim id subsequi, sed solum quod postea sequetur: qui modus accipiendi Tunc, vel *In diebus illis*, sive *In illo tempore*, frequens est in sacris Litteris: quemadmodum adnotat noster Euthymius super illud Matth. xii: « Tunc adductus est ei daemonicus, » rursumque super illud Matth. iii: « In diebus illis venit Joannes Baptista prædicans in deserto Iudeæ. » Et OEcumenius super illud Act. vi: « In his antem diebus. » Porro signa ac prodiga mendacia adventus Antichristi in his qui pereunt, imo ut ait Christus, ita ut in

errorem ducantur, si fieri potest, etiam electi, sunt variae ac multiformes ejus technæ ad seduccendos et pelliciendos Dei servos. Cumque se ac suam sectam Christianismo easterisque legibus omnibus preponat, an non se extollit supra omnem qui dicitur Deus aut numen? sedens sive imperans in templo Dei, vel ubi prius erant Ecclesie Dei, aut viva Dei templo. Qui etiam fecit ut dicitur Apoc. xiii, ignem ira Dei descendere in terram, juxta illud psal. xvii : « Ascendit sumus in ira ejus et ignis a facie ejus exarsh, carbones succensi sunt ab eo. » Aut in conspectu hominum dicitur hoc fecisse, id est quod ait Apostolus, « In prodigiis mendacibus, » quia volens occultare morbum suum caducum, dicebat se cadere ex illustrazione angeli de cœlo ad se descendantis sibique loquentis : de quibus angelis psal. ciii et Heb. i dicitur : « Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ignis. » Dedit etiam spiritum imagini bestie, faciens ut loqueretur, quando legem suæ sectæ omnibus magno cum horro promulgavit : hoc etiam modo faciens omnes adorare imaginem bestie, et ut qui non haberent characterem bestie non possent emere aut vendere : quando dixit se missum a Deo in gladio, Jubens omnes trucidari qui suam non suscipierent sectam. Rursum non obstat quod vulgo dicuntur Enoch et Elias venturi ut sese illi opponant ac eum convincant, propter id quod dicitur Apoc. xi : « Et dabo duobus testibus misis, et prophetabunt; » quod ideo de Elia interpretatur Aug. xx. *De civit. Dei*, cum aliis pluribus, quia Malach. iv dicitur : « Mittam vobis Eliam prophetam antequam veniat dies Domini. » Alterum vero faciunt Enoch, quia Gen. v et Eccli. xliv dicitur Enoch translatus et non mortuus, sicut Elias curru igneo in cœlum vectus, IV Reg. ii. Primum autem non dicitur hic nec alibi in sacris litteris quod illi sint futuri testes : quod si etiam admitteretur, non oporteret quod adversus ipsius personam pugnarent, sed satis esset quod adversus ejus sectam sive priorem bestiam, aut etiam adversus gentilismum : maxime quod si hæc Joannis revelatio ordine procedit, de horum prophetia et morte illata a bestia quæ ascendit de abyso, ac eorum resurrectione narratur capite xi, tempore videlicet sextæ tubæ : porro bestia quæ Antichristum designare dicitur, habens duo cornua similia agni, cap. xiii ac tempore septimæ tubæ dicitur ascendero de terra, eo quod si purus homo quanquam adventus ipsius fuerit secundum operationem Satanæ. Porro Hieronymus super quartom caput Malachiæ, « Judæi, inquit, ac Judaizantes hæretici dicunt Eliam venturum ante suum ἐλημμένον, » quod ex eo ostendit quia discipuli Matth. xvii interrogarunt Dominum : « Quid ergo Scribæ dicunt quod Eliam oporteat primum venire : » sed illorum falsam esse opinionem ostendit Christus cum respondeat : « Elias jam venit, et non cognoverunt eum, sed fecerunt in eo quæcumque voluerunt : » statimque sequitur : « Tunc intellexerunt discipuli quod de Joanne Baptista dixisset ipsis. » Hieronymus autem eo loco per Eliam intelligit prophetiam, sicut paulo ante legem per Mosen. Siquidem per legem ac prophetiam convertenda erant corda patrum Abraham, Isaac et Jacob, id est sequentium eos et ab illis descendientium, ad Filium, ad Christum qui ab eis carnem sumpserat. Rursum Matth. xi, loquens de Joanne, « Hic est, inquit, de quo scriptum est, Ecce ego mitto angelum meum qui præparabit viam tuam ante te, » quod erat officium Eliæ et de eo intelligebatur : ideoque quod Malach. iv de Elia dicitur, quod convertet cor patrum ad filios, Gabriel, Luc. i, annuntians Joannis conceptionem, dicit in eo complendum. « Ipse, inquit, præcedet ante illum in spiritu et virtute Eliæ, ut convertat corda patrum in filios. » Hic est Antichristus de quo dixit Christus Judæis, Joan. v : « Ego veni nomine Patris mei et non recipi sis me; si alius venerit nomine suo, illum recipietis. » Siquidem huic Judæi tributa ultro dederunt, et hinc est quod illi nationi nunquam fuit infestus. Et sicut Christus in persona quidem apparuit in sola Palæstina, sed postea per suos discipulos percurrit mundum universum; ita ethic in sola Sabæa Arabiæ provincia in persona apparuit, sed per principes sectæ suæ sequaces plurimas provincias ac regna occupavit. Cujus extrema persecutio, id est, postremum eorum cum Gog et Magog prælium simul cum præcedenti ad id apparatu, fieri potest ut duret per tres annos et dimidium, quanto tempore communiter dicitur duraturum ejus imperium, propter id quod dicitur Dan. vii, sanctos tradendos in manu hujus bestie usque ad tempus et tempora et dimidium temporis; et quia Apoc. xi dicuntur gentes calcaturæ civitatem sanctam mensibus quadraginta duobus; et cap. xii dicitur mulier quæ fugit serpentem alenda a Deo in deserto diebus mille ducentis sexaginta, et paulo post dicitur eadem ibi ali per tempus et tempora et dimidium temporis; et etiam quia tanto tempore dicitur in hac vita prædicasse Christus. Alii tamen aliter interpretantur tempus et tempora et dimidium temporis. Neque enim possibile esset ipsum tam parvo tempore obtinere tam multa regna ac provincias. Post hanc autem extremam persecutionem plenitudo gentium intrabit, et tunc omnis Israel salvus erit, ut habet Paulus, Rom. xi. Quanquam enim etiam antea, cessantibus hæresibus ac persecutionibus, in diurna pace et cultu Dei vixerint, quæ etiam dicitur resurrectio prima : multo tamen magis, postquam extremo illo prælio redegerit Dominus ad intercessionem omnes suos inimicos. Quanto autem tempore duratura sit hæc pax et securitas ante mundi consummationem, hominibus incertum est, sed, sicut ait Christus, Matth. xxiv : « De die illo et hora nemo scit, ne angeli quidem cœlorum. » Id solum constat quod longa illa pace ac securitate, plurimi rursum Dei cultum relinquunt : et tunc, ut ait Apostolus, I Thess. v : « Dies Domini sicut fur in nocte ita veniet. » Cum enim dixerint, « Pax et tuta omnia, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor partus mulieri prægnanti, nec effugient; » quod et Christus pluribus in locis dixit, ac frequentibus parabolis adumbravit. Quod autem vulgo dicunt illum de tribu Dan oriendum, propter id quod dicitur Gen. xlvi : « Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens unguis equi, ut cadat ascensor ejus retro; » quod tamen alii probabilius

ad litteram interpretantur de Sampsone: dici potest quod id verum sit, non litterali sensu, sed spirituali: quod sicut Dan natus fuit ex ancilla Jacob, videlicet Bala, ita Antichristus sive Mahumetus non ex liberative fideli gente, nec Christiana nec Judaica, ortus est, sed ex ancilla sive idololatra. Unde et ipse in Alcorano inducit Deum ad se ita loquentem: « Pauper fuisti, et ditavi te; idolis serviisti, et voeavi te. » Demum nascitur dicitur in Babylonia et nutriendus in Chorazin, quia maxime et primum suscepit est perversa ipsius secta in Babylonie: et Christus¹ exprobrat civitatibus Chorazin ac Bethsaide quod ipsum nollent recipere, et tamen postea promptissime sectam Mahumeticam essent susceptores. Horum tamen nihil assertive dictum velim, sed tantum ut occasio doctioribus data sit, quae profundiora ac certiora sunt, perscrutandi.

¹ Matth. xi.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΝΑΡΕΑ
Τῷ ΜΑΚΑΡΙΟΤΑΤῷ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠῷ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΤΗΝ ΠΕΠΟΝΗΜΕΝΩΝ ΘΕΑΡΕΣΤΩΣ
ΣΥΝΟΨΙΣ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΑΡΑΤΕΘΕΙΣΑ
ΤΥΠΟ ΑΡΕΘΑ ΑΝΑΞΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ.

BREVIS QUÆDAM EXPLICATIO
EX COMMENTARIIS IN APOCALYPSIN DIVINITUS INSTITUTIS
BEATISSIMI ANDREÆ
ARCHIEPISCOPI CÆSAREÆ CAPPADOCIAE
REDACTA IN ORDINEM
AB ARETHA INDIGNO CÆSAREÆ CAPPADOCIAE EPISCOPO.

Textum continuimus et emendavimus ad editionem J.-A. Crameri anno 1840 Oxonii datam. Scholia vero bene mutata quas ex codice Barocciano protulit, an Aretha sint dubitandi locus est, nam textui edito male coherent et sensum perturbant; ab illis igitur edendis supersedimus. Edit. PATR.

Τοιτὸν δὲ τὴν πᾶσαν πραγματείαν τοῦ παρόντος βιβλίου εἰς εἰκοσιτέσσαρας λόγους ὁ μακάριος οὗτος καὶ θεοπνέργητος ἀνήρ, καὶ εἰς ἑδδομηχονταδύο πεφάλαια οὐκ ἀσυνέτως διέλει. Τρισσούμενος γάρ ὁ εἰκοστὸς τέταρτος ἀριθμὸς, γεννᾷ τὸν ἑδδομηχονταδύο. Ό οὐ εἰκοστὸς τέταρτος, διὰ τοὺς εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους οὓς ἔνταῦθα ἡ Ἀποκάλυψις ἐχρημάτισεν ἐλήφθη. Οἱ σύμβολον τῶν ἀπ' αἰώνος καὶ μέχρι συντελεῖας εὑηρεστηκόντων εἰσὶ Θεῷ. Ἐτριπλασιάσθη δὲ οὗτος ὁ ἀριθμὸς ἐπὶ τῶν κεφαλίων οὐκ ἀσκόπως, ἀλλὰ διὰ τοὺς εὐαρεστοῦντας; Θεῷ τριμερῆ τὴν ὑπόστασιν ἐσχηκότας. Ψυχῆς, σώματος, καὶ πνεύματος, εἰς οἰκείωσιν τῆς παντοκτατορικῆς κατασκευασίας Τριάδος. Περὶ δὲ τοῦ θεοπνέυστου τῆς βίβλου, ὁ ἀγιος Βασίλειος, καὶ Γρηγόριος ὁ θεος τὸν λόγον, καὶ Κύριλλος, καὶ Παπίας, καὶ Εἰρηναῖος, καὶ Ἰκπάλυτος οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες; ἐχέγγυοι πιστώσασθαι.

A Scendum quod universum praesentis libri opus vir iste beatus ac Dei cooperator in viginti quatuor partes seu conciones, et has in septuaginta duo capita apissime divisit. Numerus enim viginti quatuor ter repetitus producit septuaginta duo. Cæterum numerus viginti quatuor assumptus est propter viginti quatuor seniores quos hic nominavit Apocalypsis, qui symbolum ac signum sunt eorum qui Deo beneplacuerunt ab initio saeculi usque ad consummationem. Triplicatus est autem hic numerus in capitibus non inconsiderate, sed propterea quod hi qui Deo beneplacuerunt tripartitem habuerunt hypostasim, nempe in animam, corpus et spiritum, ad delineandum appropriationem omnipotentis Trinitatis. De hoc autem libro a Deo inspirato sanctus Basilios, divinoque sermone Gregorius ac Cyrillus, Papias et Irenaeus, ac Hippolytus ecclesiastici Patres sive digni sunt, quibus sine ulla harsitatione credatur.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.
ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ.

APOCALYPSIS JOANNIS THEOLOGI CAPITULA.

a'. Προοίμιον τῆς Ἀποκαλύψεως, καὶ δι τοῦ ἀγρέλου αὐτῷ δέδοται,

1. Proemium Apocalypsis, et quod per angelum ipsi data fuit.

2. *Visio in qua Jesum vidit in medio septem candaborum.*
3. *Quæ scripta sunt ad angelum Ecclesie Ephesiorum.*
4. *Quæ significata sunt angelo Ecclesie Smyrnæorum.*
5. *Quæ designata sunt angelo Ecclesie Pergamenorum.*
6. *Quæ scripta sunt angelo Ecclesie Thyatirorum.*
7. *Quæ scripta sunt angelo Ecclesie quæ est Sardibus.*
8. *Quæ scripta sunt ad angelum Ecclesie Philadelphorum.*
9. *Quæ significata sunt angelo Ecclesie Laodicensium.*
10. *De viso ab ipso ostio in cælo, et throno ac vi-*
gintiquatuor senioribus et his quæ consequenter
ostensa sunt.
11. *De libro signato sigillis septem qui erat in*
manu Domini, quem nulla creata natura potuit
aperire.
12. *De agno habente cornua septem quomodo librum*
aperuerit.
13. *Solutio primi sigilli designans doctrinam apo-*
stolicam.
14. *Solutio secundi sigilli significans bellum infide-*
lium adversus fidèles.
15. *Solutio tertii sigilli eorum significans excisionem,*
qui non firmiter Christo crediderunt.
16. *Solutio quarti sigilli manifestans inducta casti-*
gatoria flagella in eos, qui Dominum negaverunt
ob defectum tolerantia.
17. *Solutio quinti sigilli significans clamorem san-*
ctorum animarum ad Dominum ut fiat consumma-
tio.
18. *Solutio sexti sigilli significans eas quæ inferentur*
in consummatione plagas.
19. *De his quiservantur a plaga quatuor angelorum,*
nempe centum quadraginta quatuor milibus.
20. *De innumerabilis turba eorum qui ex gentibus*
una cum Christo regnabunt.
21. *Solutio septimi sigilli, quod angelicæ virtutes ad*
Deum ferant sanctorum preces lanquam ihymia-
mata.
22. *De septem angelis, quorum primo tuba canente,*
grandio et ignis ac sanguis in terram seruantur.
23. *De secundo angelo, quo tuba canente pereunt*
quæ in mari vivebant.
24. *Tertius angelus aquas fluminum reddit amaras.*
25. *Quartus angelus tertiam luminis solaris ac luna-*
ris partem obsecratur.
26. *De quinto angelo et spiritualibus locustis ascen-*
dentibus ex abyso terræ, deque varia specie ipsa-
rum.
27. *De sexto angelo, et solutio angelorum qui su-*
per Euphratem alligati erant.
28. *De angelo circumdato nube ac iride, qui commu-*
nem omnium finem pronuntiabat.
29. *Quod libellum de manu angeli evangelista accep-*
perit.
30. *De Enoch et Elia, qui Antichristum coargunt.*
31. *Quod occisi ab Antichristo Enoch et Elias re-*
surgent, et eos qui seducti fuerant, terrore con-
sternabunt.
32. *De septima tuba et sanctis Deum laudantibus ob*
futurum judicium.
33. *De prioribus Ecclesiæ persecutionibus, et iis*
quæ sub Antichristo fient.
34. *De commissio prælio inter sanctos angelos et*
pravas potestates, et de casu draconis.

- β'. *Όπασια ἐτὸν ἡ τὸν Ἰησοῦν διδάσκατο ὃν μέσῳ*
λυχνίῶν ἐπει.
- γ'. *Τὰ γραμμένα πρὸς τὸν τῆς Ἐγεσίων Ἐκκλη-*
σίας ἀγγελον.
- δ'. *Τὰ δηλώθεντα τῷ ἐτὸν τῆς Σμυρναῖς Ἐκκλησίᾳ*
ἀγγέλῳ.
- ε'. *Τὰ σημαρθέντα τῷ τῆς Περγαμηνῶν Ἐκ-*
κλησίας ἀγγέλῳ.
- Ϛ'. *Τὰ γραμμένα τῷ τῆς Θυατείρων Ἐκκλησίας*
ἀγγέλῳ.
- ζ'. *Τὰ ἀπεσταλμένα τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐτὸν Σάρδεσιν*
Ἐκκλησίας.
- η'. *Τὰ γράφεται πρὸς τὸν τῆς Φιλαδελφεῶν Ἐκ-*
κλησίας ἀγγελον.
- θ'. *Τὰ δηλώθεντα πρὸς τὸν τῆς Λαοδικεῶν Ἐκ-*
κλησίας ἀγγελον.
- ι'. *Περὶ τῆς φρασίσης αὐτῷ θύρας ἐτὸν οὐ-*
ρανῷ, καὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν κο'
πρεσβυτέρων, καὶ τῶν δέκτης δειχθέντων.
- ια'. *Περὶ τῆς βίβλου τῆς ἑσφραγισμένης σφρα-*
γτίσιν ἐκτὰ τῆς ἐτὸν χειρὶ τοῦ Θεοῦ, ἢν οὐδεὶς
ἀροῖξαι δύναται τῆς κτιστῆς φύσεως.
- ιβ'. *Περὶ τοῦ ἄριστον τοῦ τὰ ἐπειὰ κέρατα δικοτος*
δόκως τὴν βίβλον ἀνέψειν.
- ιγ'. *Λύσις τῆς πρώτης σφραγίδος, τὴν ἀσοεο-*
λικήν διδαχὴν σημαίνοντα.
- ιδ'. *Λύσις τῆς δευτέρας σφραγίδος, δηλοῦσα τὸν*
τῶν ἀκλιστῶν καὶ τῶν κιστῶν ἀβλεμον.
- ιε'. *Λύσις τῆς τρίτης σφραγίδος, δηλοῦσα τῶν*
μὴ πατήσια πεπιστευκότων Χριστῷ τὴν δικτιω-
σιν.
- ις'. *Λύσις τῆς τετάρτης σφραγίδος, ἐμφαιρουσα*
τὰς ἐπαργυρέας παδευτικὰς μάστιγας τοῖς
δι' ἀνικανογόνας ἀρησαμένοις τὸν Κύριον.
- ιζ'. *Λύσις τῆς τέταρτης σφραγίδος, τὴν τῶν ἀγίων*
ψυχῶν σημαίνοντα πρὸς τοῦ Κύριον καταβάσιν
ωτες γερέσθαι συντέλειαν.
- ιη'. *Λύσις τῆς πέμπτης σφραγίδος, τὰς δὲ τὴν συν-*
τελείαν ἐπαργυρέας πληγάς σημαίνοντα.
- ιθ'. *Περὶ τῶν σωζομένων ἐκ πληγῆς τῶν τεσσάρων*
ἀγγέλων χιλίων ρροῦ.
- ιχ'. *Περὶ τοῦ ἀναριθμητοῦ δχλου τῶν δὲ διθρῶν*
Χριστῷ συμβασιλευσάντων.
- ια'. *Λύσις τῆς ἔβδομης σφραγίδος, δηλοῦσα ἀγ-*
γελικὰς δυνάμεις προσῆγειν θεφ τὰς τῶν ἀγίων
προσευχὰς ὡς θυμιδάτα.
- ικ'. *Περὶ τῶν ἐπτὰς ἀγγέλων, ὅτι τοῦ πρώτου σαλ-*
χίστωτος, χάλασα καὶ πύρ καὶ αἷμα δὲ τῇ; τῆς
φέρεται.
- ιγ'. *Περὶ τοῦ δευτέρου ἀγγέλου, οὗ σαλπίσαντος,*
τῶν ἐν θαλάσσῃ διψύχων ἀχώλεια τίνεται.
- ικ'. *Ο τρίτος ἀγγελος τὰ τῶν ποταμῶν πικρα-*
γεις οὐδατα.
- ικ'. *Ο τέταρτος ἀγγελος τὸν ηλιακοῦ*
καὶ σαληριακοῦ φωτὸς σπετίσει.
- ικ'. *Περὶ τοῦ κέμπτον ἀγγέλου, καὶ τῶν δὲ τῆς*
δύνστον ἀνερχομένων ροղτῶν ἀχρίδων, καὶ τοῦ
ποικιλοῦ τῆς μορφῆς αὐτῶν.
- ικ'. *Περὶ τοῦ ἕκτον ἀγγέλου, καὶ τῶν ἐπὶ τῷ*
Εὐρώπῃ λινομένων ἀγγέλων ἐπιλυσί.
- ικ'. *Περὶ ἀγγέλου περιβεβηημένου τερψίην καὶ*
ἰσιν, καὶ τὸ ποινή τέλος προμηνύοντος.
- ικ'. *Οπως τὸ βιβλιδάριον ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου*
διστριπτής εἰληφει.
- ικ'. *Περὶ Ἔρων καὶ Ἡλία διελέγχειν μελλόντων*
τὸν Ἀντιχριστον.
- ια'. *Οπως ἀναρρέπεται ὃπος τοῦ Ἀντιχριστου*
διαστήσοται, καὶ τοὺς ἡπιτημένους ἐκπλή-
ξουσι.
- ιβ'. *Περὶ τῆς ἔβδομης σάλπιγγος, καὶ τῶν ὑμ-*
ρούντων τῷ θεφ ἀγίων δὲ τῇ μελλούσῃ κρί-
σει.
- ιγ'. *Περὶ τῶν διωγμῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν προ-*
τέρων, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀντιχριστον.
- ιδ'. *Περὶ τοῦ γενομένου πολέμου μεταξὺ τῶν*
ἀγίων ἀγγέλων, καὶ τῶν ποτηρῶν δυνάμων,
καὶ τῆς καταπτώσεως τοῦ δοδοκοτος.

λι'. Ὁπως δὲ δράκων διέκανε τὴν Ἐκκλησίαν οὐ καύεται.
 λε'. Περὶ τοῦ θηρίου τοῦ ἔχοντος κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτά, ὃν μάλιστας ἀστραγαλόντην ἔφη.
 λη'. Περὶ ἑτέρου θηρίου δύο κέρατα ἔχοντος, καὶ τῷ πρώτῳ τοὺς ἀνθρώπους προσάγοντος.
 λη'. Περὶ τὸν ὄντα δέκατον προσάγοντα.
 λθ'. Περὶ τῶν ρυμδῶν χιλιάδων τῶν σὺν Ἀρτιφεῖς τοῖς διατάσσων δὲ δρεις Σιῶν.
 μ'. Περὶ ἀγρέλου προστρέψοντος τὴν ἔττοντας τῆς πρόσωπος τῆς μελλούσης.
 μι'. Περὶ δευτέρου ἀγρέλου, τὴν κεώσιν Βαβυλῶνος κηρύσσοντος.
 μβ'. Περὶ τρίτου ἀγρέλου ἀσφαλίζομέντου τὸν τοῦ Κυρίου λαὸν, μὴ δέξασθαι τὸν Ἀντιχριστόν.
 μγ'. Οὐ δέ την τερψίν καθήμενος, τῷ δρεπάνῳ συντελεῖ τὰ ἐκ τῆς τῆς βλασταρούτα.
 μδ'. Περὶ ἑτέρου ἀγρέλου τρυγάντος τὴν τῆς κικλας δύπελον.
 με'. Περὶ τῶν ἑπτὰ ἀγρέλων τῶν ἐπαγράτων τοῖς ἀνθρώποις τὰς κληράς πρὸ τῆς συντελείας. Καὶ κερί τῆς ναΐσκης θαλάσσης, ἐν ᾧ τοὺς ἀγίους ἐθεδόσατο.
 μζ'. Ὁπως τῆς πρώτης φιάλης ἐκχυθείσης, ἐλλος καὶ τῷ πρώτῳ ἀποστατών γίνεται.
 μζ'. Πληρής δευτέρα κατὰ τὸν ἐν θαλάσσῃ ἀκτεί μωμένων.
 μη'. Ὁπως διὰ τῆς τρίτης, οἱ κοταμοὶ εἰς αἷμα μετακινοῦνται.
 μθ'. Ὁπως διὰ τῆς τετάρτης, κανυματίζονται οἱ ἀνθρώποι.
 ν. Ὁπως διὰ τῆς πέμπτης, η βασιλεία τοῦ θηρίου σκοτίζεται.
 να'. Ὁπως διὰ τῆς ἕκτης, η δόδες διὰ τοῦ Εὐφράτου τοῖς ἀπὸ ἀραούλων ηλίου βασιλεύειν διολγίζεται.
 νβ'. Ὁπως διὰ τῆς ἑβδόμης, χάλαζα καὶ σισιμὸς κατὰ τὸν ἀνθρώπων γίνεται.
 νγ'. Περὶ τοῦ ἑπτὸς τῶν ἑπτὰ ἀγρέλων δεικνύοντος τῷ εὐαγγελιστῇ τὴν τῆς πόρης κόλεως καθαίρεσσιν· καὶ τοῦ τὸν τριχλούντα διπερ δύγαλλον ἐπὶ τῇ καθαίρεσσιν Βαβυλῶνος.
 νδ'. Περὶ τοῦ μυστικοῦ γάμου, καὶ τοῦ διάκονου τοῦ Ἀρτιφεῖου.
 νη'. Πώς τὸν Χριστὸν διενταγγελιστής ἐφιέπει μετὰ δυνάμεων ἀγγελικῶν ἐθεδόσατο σὺν γρόβῃ.
 νθ'. Περὶ τοῦ Ἀρτιφεῖου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βαλλομένων εἰς γέενναν.
 ξ. Ὁπως δὲ Σατανᾶς δέδην ἀπὸ τῆς Χριστοῦ καρούσιας μέχρι τῆς συντελείας· καὶ κερί των χιλίων ἔτων.
 ξι'. Περὶ τῶν ηγοιμασμένων θρόνων τοῖς φυλάξισι τὴν Χριστοῦ μονολογίαν.
 ξβ'. Τι ἔστιν ἡ πρώτη ἀράστασις, καὶ τίς ὁ δεύτερος θάνατος.
 ξγ'. Περὶ τοῦ Γάτη καὶ Μαγώτ.
 ξδ'. Περὶ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς κατετῆς ἀναστάσεως καὶ κρίσεως.
 ξε'. Περὶ καιρῶν οὐρανοῦ τε καὶ τῆς, καὶ τῆς ἀριέρουσας.
 ξζ'. Περὶ ὡρίων εἰπερ δὲ τῷ θρόνῳ καθήμενος καὶ δραθεῖς.
 ξη'. Περὶ τοῦ ἀγρέλου δεικνύοντος αὐτῷ τὴν τῶν ἀγίων κόλειν καὶ τὸ ταύτης τείχος σύντοις πυλώνι διαμετροῦντος.
 ξη'. Περὶ τοῦ καθαρού κοταμοῦ τοῦ ὀπταρθέτεος ἐκ τοῦ θρόνου πορεύεσθαι.

35. Quod draco non cesset persequi Ecclesiam.
 36. De bestia habente cornua decem et capita septem, quorum unum dicit veluti occisum.
 37. De alia bestia habente duo cornua quae homines ad priorem bestiam adducebat.
 38. De nomine bestiarum.
 39. De centum quadraginta quatuor millibus, qui cum Agno stabant in monte Sion.
 40. De angelo qui denuntiabat propinquum esse futurum judicium.
 41. De secundo angelo casum Babyloniae praedicante.
 42. De tertio angelo muniente populum Domini ne suscipiter Antichristum.
 43. Quod is qui sedebat in nube demetebat falce qua ex terra germinabant.
 44. De alio angelo qui vindemiabat vineam amaritudinis.
 45. De septem angelis qui in homines plagas inducebant ante consummationem, et de mari vitro in quo sanctos conserperat.
 46. Quod effusa prima phiala fuit ulcus aduersus apostatas qui a Deo defecerunt ad Antichristum.
 47. Plaga secunda aduersus ea quae objurgantur in mari.
 48. Quod per tertiam plagam mutentur flumina in sanguinem.
 49. Quod per quartam plagam oestu exurantur homines.
 50. Quod per quintam plagam regnum bestiarum obscuratur.
 51. Quod per sextam plagam via per Euphratō aperitur regibus orientalibus.
 52. Quod per septimam plagam grando et terramoto fiant aduersus homines.
 53. De uno ex septem angelis qui ostendit evangelistæ subversionem civitatis meretriois, et de septem capitibus decemque cornibus.
 54. Quod angelus visum ab ipso mysterium interpretatus sit.
 55. Ille alio angelo casum Babylonis significante, et caelesti voce quae fugam ex ipso præcipiat: deque rejectione delectabilium quae antea acquisierat.
 56. De cantu sanctorum, et de triplici alleluia quod cecinerunt pro subversione Babylonie.
 57. De mysticis nuptiis, et coena Agni.
 58. Quomodo viderit evangelista Christum equo insidentem cum potestatibus angelicis terrarem incutientem.
 59. De Antichristo, et his qui cum eo projiciuntur in gehennam.
 60. Quod Satanas ligatus sit a Christi adventu usque ad consummationem: et de mille annis.
 61. De sedibus quae parallela sunt illis qui servaverunt Christi confessionem.
 62. Quae sit prima resurreccio, et quae secunda mors.
 63. De Gog et Magog.
 64. De sedente in throno et communii resurrectione ac judicio.
 65. De celo et terra novis, supernaque Ierusalem.
 66. De his quae dixit is qui visus est in throno sedens.
 67. De angelo qui ostendit ipsi sanctorum civitatem, et dimensus est murum ac portas ipsius.
 68. De fluvio puro qui visus est ex throno procedere.

69. *Quod fide digna sint quae ab Apostolo visa sunt.*
 70. *Quod Christus sit Deus prophetarum ac Dominus omnium.*
 71. *Quod jussum ipsi fuerit ne obsignaret, sed ut prædicaret hanc revelationem.*
 72. *Quod Ecclesia et spiritus qui in ea est gloriolum experienti Christi adventum, et de maledictione cui sunt obnoxii, qui librum hunc adulterant ac depravant tanquam iritum et abragatum.*

ξθ'. Παρὶ τοῦ ἀξιωτότερου τῶν επεισόδων τῷ Ἀποστόλῳ.
 ο'. "Οτι Θεὸς τῶν προφητῶν ὁ Χριστὸς καὶ Δεσμῶτης τῶν ἀστέρων.
 οδ'. "Οπως ἐκαλεύσθη μὴ σφραγίσαι, ἀλλὰ κηρύξαι τὴν Ἀποκάλυψιν.
 οβ'. "Οπως η Ἐκκλησία καὶ τὸ ἦν αὐτῇ πρενῦμα προσκαλούνται τὴν τοῦ Χριστοῦ ἑνδοξοτερούσην πράγματα· καὶ περὶ τῆς ἀρᾶς η ὑποβάλλονται εἰς τὴν βίβλον παραχαράττονται ὡς διηροταὶ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΗΓΑΠΗΜΕΝΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ.

JOANNIS THEOLOGI AC DILECTI APOCALYPSIS.

645 CAPUT PRIMUM.

Proemium Apocalypsis, et quod per angelum ipsi data sit.

1, 1, 2. *Apocalypse Jesu Christi quam dedit illi Deus, ut palam saceret servis suis quae oporteat fieri cito: et significavit misericordiam per angelum suum servo suo Joanni, qui testificatus est sermonem Dei et testimonium Jesu Christi, et quacunque vidit, et quacunque audivit, et quae oportet fieri posthac.*

Quidam veterum librum hunc alienum esse dicunt a dictione et lingua Joannis dilecti, ipsum ad alium referentes. Sed non ita est. Siquidem Gregorius ejusdem cum hoc cognominis (*Theologus cognominatus*) hunc inter germanos ac legitimos libros connumeravit. « Sicut me docet, inquit, Joannis Apocalypse. » Sane incipiens Evangelium scribere, Christum theologicē disserendo, præmittit: « In principio, inquiens, erat Verbum. » Præterea in Epistola idem habet proemium ac similis theologicā, præmittens, « Quod erat ab initio. »

Apocalypse Jesu Christi quam dedit illi Deus.
646 Tanquam diceret: Hæc mea Apocalypsis data quidem est Filio a Patre, porro a Filio data est nobis servis suis. Ab humilioribus namque incipiens dispensationem, ad ea processit quæ Deum magis decent. Quemadmodum enim et divinus apostolus Petrus in sua confessione cum dixisset, « Christus, » mox subjunxit quod perfectissimum est, nempe, « Filius Dei », tanquam non potens Christi dispensationem dignis exprimere verbis. Ita ergo et hic cum nomine « Christus, » conjunxit « servis suis, » divinitatem quæ in Christo est designavit.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Prooīμον τῆς Ἀποκάλυψεως, καὶ ἔτι δι' ἄγγελον αὐτῷ δέδοται.,

A Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ήν δεωκεν αὐτῷ δ Θεὸς, διέκαιοι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, οἱ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ δεῖμαρτεροὶ ἀποστελλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ, τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, δεῖ ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δοτα τε εἰδεῖσται, καὶ δοτα ἥκουσε, καὶ δεῖται δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.

B Τινὲς τῶν ἀρχαιοτέρων νοθεύουσι ταῦτην τῆς Ἰωάννου τοῦ ἡγαπημένου γλώττης, ἐπέρφεται ταύτην ἀνατιθέντες. Οὐκ εστὶ δὲ οὕτως. « Ο γάρ συνεπάνυμος τούτῳ Γρηγόριος: τινέκρινε ταῦτην ταῖς ἀνοθετοῖς, εἰ Ός ἡ Ἰωάννου, φήσας, διδάσκει με Ἀποκάλυψις. » Ἀρχόμενος δὴ γράφειν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸν Χριστὸν θεολογῶν πρόσεισιν. « Ἐν δρῦι. φησιν, ήν δ Ἀργός. » Καὶ τῆς Ἐπιστολῆς δὲ αὐτοῦ τὸ πρωτίμον τῆς αὐτῆς ἔχεται θεολογίας, εἰ δὴ ἀπαρχῆς, προβαλλόμενος.

« Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ ήν δεωκεν αὐτῷ δ Θεὸς. Όσει ἐλεγεν. » Ή παροῦσά μου Ἀποκάλυψις δέδοται μὲν παρὰ τοῦ Πατρὸς τῷ Υἱῷ, δέδοται δὲ παρὰ τοῦ Υἱοῦ ἡμῖν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. « Άπο τῶν ταπεινοτέρων γάρ τῆς οἰκονομίας ἀρξάμενος, ἐπὶ τὰ-θεο-πρεπέστερα προέβη. Ός γάρ καὶ Πέτρος δ θεος ἀπόστολος ἐν τῇ ἱεροτελείᾳ τοῦ, εἰ Χριστὸς, εἰπὼν δνομα, τὸ τελεώτατον ἐπήνεγκε τοῦ, εἰ δ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, » ως τοῦ Χριστοῦ οὐκ ἀξιολόγως τὴν οἰκονομίαν παριστῶν ἔχοντος οὗτως οὖν καὶ νῦν τῷ, εἰ Χριστὸς, » δνόματι οὗτος συνάψει τοῦ, εἰ τοῖς δούλοις αὐτοῦ, τὴν δὲ Χριστῷ θεότητα διεσήμανε.

¹ Μαθ. xvi, 16.

Τίνος γάρ ήσαν οἱ ἄγιοι δοῦλοι, εἰ μὴ τοῦ Θεοῦ; Αἱ Cuius namque servi sunt sancti, nisi Dei? ad quem πρὸς ὁν καὶ εἰρηται, ὅτι « Τὰ σύμπαντα δοῦλα σά. » Ἐπενεγκών δὲ, τὸ τὴν μυσταγωγίαν οὐ τὸν Χριστὸν αὐτόχρημα αὐτῷ καταπρᾶξαι, εἰ μὴ διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ, τὸ φιλάληθες τοῦ τὴν Ἀποκάλυψιν εἰληφότος ὑπέδειξεν. Ἀποκάλυψις δὲ ἐστιν ἡ τῶν χρυσῶν μυστηρίων δῆλωσίς, καταυγαζομένου τοῦ ἡγεμονικοῦ τῆς ψυχῆς, εἴτε διὰ θείων ὄντεράτων, εἴτε καθύπαρ ἐπιθείας ἐλλάμψεως. Δοθῆναι δὲ τὴν Ἀποκάλυψιν ταύτην φησὶν, ἀνθρωπινώτερον διαχειρίζομενος, τὸν λόγον δὲ Θεοῦ οὗτος Ἀπόστολος, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ τῇ Ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν θείωτέρων τοῦ Χριστοῦ μᾶλλον ποιούμενος τὸν λόγον καὶ ἐνδιατρίβων αὐτοῖς, οἵτω καὶ νῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ταπεινότερων, ὡς ἀν ὑποφήνη σαφῆς, ὡς Ἀμφορά τὰ θείωτερα λέγω καὶ τὰ ἀνθρώπινα, τῷ ἐνι καὶ τῷ αὐτῷ ἐνθεωρεῖται Χριστῷ μεταπρέποντα. Διὰ γάρ τοῦ διακονοῦντος ἀγγέλου, καὶ τοῦ ὄντος τῶν μανθανόντων, ὅτι δοῦλοι, τὸ τῆς θεότητος Χριστοῦ ἐμφανεῖς μέγεθος, καθὼ καὶ εἰρηται, ὅτι « Τὰ σύμπαντα δοῦλα σά. » Τὴν ἔκβασιν δὲ τῶν χρηματιζομένων ἐν τάχει ὑπισχνεῖται προδῆναι, οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ παραμετρῶν τὰ ἀνθρώπινα τοῖς Θεοῖς, εἰς καὶ τὰ πολυχρονίας καὶ χιλιοτῶς ἐκτελούμενα, εἰς ὡς ἡ χθὲς ἥμερα, καὶ ἡ ἐν νυκτὶ φυλακῇ κρίνεται. Ή καὶ φιλοτιμότερον προσδαλεῖν τῷ, Ἐν τάχει, τοῦ ἀνυπερβέτως παριστῶντός ἐστι τὴν ἔκβασιν λήψεων τὰ δηλούμενα, μηδὲν τῆς παρατάσεως οἷς τε οὖσης τὸ συντελεσθῆναι λυμῆνασθαι, ὡς οὐδὲ τὸ σῆμερον τοῦ ἔχθες παρατεινομένου, ἐὰν μὴ εἰς δύερα ἀφίχθῃς ἀποχείμενον εὐκαίρως παρῇ μηδεμιᾶς ὑπολιπομένης τῷ πράγματι βραδυτῆτος πρὸς καταδοχήν, ἀποδιαπομπήσασθαι εὑπρεπές. Δι' ἀγγέλου δὲ ὁ χρηματισμὸς τῷ δούλῳ αὐτοῦ, διὰ δοῦλος ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, φησι. Τούτῳ τῷ σχήματι τὴν διδασκαλίκην αὐτοῦ ἀλήθειαν συνιστῶν, καὶ ἐν Εὐαγγελίοις ἔχρησατο εἰπών· « Οὗτος ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτου καὶ γιάψας ταῦτα, καὶ οἰδαμεν διὰ ἀληθῆς ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ. » Ός οὖν ἐν ἐκείνῳ, οἵτω καὶ νῦν φησὶν, διὰ μάρτυς ἐστὶ τοῦ ὀρθόντος αὐτῷ διὰ τῆς Ἀποκάλυψεως· τῆς δοθείσης αὐτῷ παρὰ τοῦ Χριστοῦ μαρτυρίας· μαρτυρίας, λέγων, οἰονελ διαμαρτυρίας τοῦ διαμαρτύρασθαι δηλοντί τοὺς οὓς δὲ λόγος αὐτῷ, εἰς ἔξαθωσιν ἔσυτον, μάρτυρα εἶναι ἔσυτον τοῦ ὀρθόντος αὐτῷ θείου λόγου διὰ τῆς Ἀποκάλυψεως. Τίνα δὲ διαμαρτύρασθαι καὶ κηρύξαι εἰς ἔξαθωσιν ἔσυτον; Τά τε δύτα, τά τε ἐσδύμενα, καὶ παρατάτεκτα, ἀτε προφήτου, τοῦ τε ἐνεστῶτος χρόνου καὶ τοῦ μελλόντος.

comitiam suam redderet? Et quae præsentia erant et tempus præsens ac futuri manifestant:

«Οὐα τε εἰδεν. Καὶ ἐτέρῳ ἀντιγράφῳ πρόσκειται καὶ ταῦτα· καὶ δοτα ἡκουσε, καὶ ἀτιτα εἰσι, καὶ ἄτιτα δεῖ γενέσθαι μετά ταῦτα.. Ὁ Χριστός μοι, φησιν, ἐφανέρωσεν ὡς δεσπότης τῷ δούλῳ αὐτοῦ, ἐφ' ἦ διὰ τῶν δραμέντων διαμαρτύρασθαι καὶ

B Subjungens autem quod Christus sacram hanc doctrinam non proprio oraculo ad ipsum pertulerit, sed tantum per angelum suum, amorem veritatis indicavit in eo qui Apocalypsim acceperat. Est autem Apocalypsis secretorum mysteriorum manifestatio: illustrata animi mente, sive per divina somnia, sive ex divina evidentique afflgentia. Hanc vere Apocalypsim datam esse dicit, magis humano more sermonem disponens divinus hic apostolus: et non quemadmodum in Evangelio et Epistola sua, a divinioribus potius que in Christo sunt sermonem texit et in eis versatur, ita et nunc, sed ab humilioribus: tanquam aperte significaret quod ultraque, divina, inquam, et humana, in uno eodemque Christo convenienter perspiciuntur. Siquidem per ministrantem angelum, et nomen eorum qui docentur, nempe quod servi sint, majestatem divinitatis Christi manifestat: juxta id quod etiam scriptum est, « Quoniam omnia serviant tibi. » Porro eventum eorum quae tractantur brevi pollicetur eventurum: non vulgari modo, sed metiens humana divinis: quorum collatione etiam ea quae longissimo tempore et post milios annorum millenarios eveniunt, tanquam dies hesterna et nocturna vigilia reputantur. Aut etiam curiosius et exactius, quod addat. Cito, infallibiliter demonstrantis est quod ea quae manifestantur sint eventum sortitura, sicut nihil impedimenti possit afferre dilatio quoniam complentur. Quemadmodum neque hesterni diei protensio impedit potest hodiernum, nisi quod oporteat differri donec opportune adsit, quod in hoc repositum est ut contingat, nulla huic rei mora relicta ad successionem. 647 Per angelum autem fit valicinium servo ipsius, qui servus testimonium perhibuit sermoni Dei et sermoni suo, inquit. Hoc dicendi tropo quo suam veritatem docendo aptam ostendit et commendat, etiam in Evangelii usus est, dicens: « Illic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his et scripsit haec, et scimus quod verum est testimonium ejus. » Sicut ergo in eo libro, ita et nunc dicit quod testis sit ejus quod sibi demonstratum est, propter testimonia datae sibi a Christo apocalypsis, testimonia dicens veluti protestationes quasdam, protestando videlicet adversus illos quibus ipsis sermo erat, ut sese a peccato incontaminatum redderet, quod testis erat divini sermonis per revelationem sibi demonstrati. Quænam autem protestari ac prædicare oportuit, ut sese a peccato in qua futura: quae etiam tanquam prophetæ dicta,

Et quæcumque vidit. In alio-exemplari adduntur et haec. Et quæcumque audivit, et quæ sunt, et quæ oportet fieri post haec. Christus, inquit, mihi manifestavit tanquam Dominus servo suo: ut per ea quæ visa sunt protestarer ac prædicarem, ad conversionem auditorum:

¹ Psal. cxviii, 91. ² Psal. LXXXIX, 4. ³ Ioann. xxi, 24.

et quæ sunt latentque homines, et quæ futura sunt: Αἱηροῦται πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν ἀκουοντων, τὰ τε δυτικά καὶ τοὺς ἀνθρώπους λανθάνοντα, τὰ τε μέλλοντα ἔτεσθαι. Προφητικῶς γάρ ἡώρακεν ἀμφότερα. Καὶ δῆλον ἐξ τοῦ εἰρῆσθαι, "Ἄτιτα εἰσὶ, καὶ οὐ χρή γενέσθαι. Ταῦτα γάρ παραστατικά τοῦ ἴνεστως χρόνου καὶ τοῦ μέλλοντος, περὶ δὲ καὶ τῶν προφητῶν τὸ εὐδόκιμον.

Beatus qui legit et qui audiunt verba prophetie eius servans ea quæ in ipsa scripta sunt. Tempus enim prope est.

Prudenter admodum beatos prædicat, non qui solum legunt: siquidem multi ita furent beati legendi: sed qui etiam audiunt, efficaci videlicet et operativo auditu: quibus etiam Dominus testatus est vere esse auditum, cum his verbis de eis ait: «Qui habet aures audiendi, audiat.» Et quis est hic? is qui habitu audiendi paratus est ad observandum et custodiendum, tanquam divinas leges ea quæ dicta sunt, qui etiam compositus est ad spiritualiter vivendum: non sicut animalis homo, sive qui juxta sensualitatem eligit vivere, quemadmodum animalia sermone carentia: sed qui despecto omni eo quod ad consuetam banc et placidam vivendi rationem attinet, ad id quod in nobis divinum est traductus, **648** totus compositus est ad bonitatem, ac providentiam ejus qui ipsum initio formavit, propterea quod ad suam imaginem ipsum effinxerat.

Tempus enim prope est. Tempus sive opportunitas propinqua est ad beatitudinem: i.e. enim contingit per accensionem charitatis eorum qui Dei præcepta servant: ideo quod robur ac tolerantia in agendo circa ista his adjungitur, ut nihil ducatur temporis prorogatio aut innovatio. Atque hujus rei testis est septennis patriarchæ Jacob ob uxorum suscepitionem tolerantia, velut unus dies reputata. Aut, tempus præmiorum propinquum est, si conseruamus præsentis vitæ brevitatem ad futuri sæculi interminabilitatem.

I, 4, 5. Joannes septem Ecclesiis quæ sunt in Asia: gratia robis et pax ab eo qui est et qui erat et qui venit: et a septem spiritibus qui in conspectu throni ejus sunt. Et ab Iesu Christo, qui est testis fidelis primogenitus mortuorum, et princeps regum terræ.

Per septem ecclesias numerumque septenarium, multitudinem significavit ecclesiarum ubique locorum sitarum, quæ in præsenti vita sibi mutuo cognatae sunt, eo quod septenaria dierum periodus inchoata, habitantem in corruptibili creatura potentiam suam designat, ut quæ per omnia ostenditur. Aut etiam supervacaneum non existimabitur, si in sententiam canimus Philonis maxime contemplativi viri Judæi, libro suo quem scribit in philosophiam Mosaicam. His autem Ecclesiis etiam præfectos æquali numero angelos beatus Joannes nunc demonstravit. Porro quod dicitur, *Ab eo qui est, et qui erat, et qui venit, tantundem est ac si diceret: A Deo omnium nostrum. Siquidem ipse pater cum Moysi loquens in monte*

Μακάριος δὲ διηγητῶσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ δὲ αὐτῆς τεγραμμάτα.

Μακαρίζει προμηθῶς ἕγαν οὐ τοὺς ἀναγινώσκοντας μόνους (πολλοὶ γάρ δὲ οἱ θαν μακάριοι οὔτες οἱ ἀναγινώσκοντες), ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας; διμπράκτηρ δηλαδὴ ἀκοῇ. Οἶς καὶ δὲ Κύριος τῷ δυτὶ ἐμαρτύρητεν ἀκοήν, πρὸς τῶν, ἐν οἷς φησιν· «Οὐ ἔχων ὅτα ἀκούειν, ἀκούετω.» Καὶ τίς οὖτος; δὲ τὴν ἀκούστην ἔξιν εὐπερπῆς εἰς τὸ διατηρεῖν καὶ φυλάσσειν ὡς θείους νόμους τὰ εἰρημένα, δε καὶ πνευματικῶς ζῆν κατητησμένος, οὐχ ᾧ δὲ φυχικὸς δινθρωπος, εἴτουν δὲ καὶ αἰσθησιν ζῆν προαιρούμενος, ὥστερ τὰ λόγους ἔρημα ζῶν, ἀλλὰ στιμάσεις μὲν πᾶν τὸ περὶ τὸ σύντροφον τούτῳ ζῆν καὶ χειρονήδην [?] χειρόηδες], μεταταξάμενος δὲ πρὸς τὸ θεῖον τὸ ἐν ἡμῖν, διος γέγονες τὰς καὶ ἀρχὰς τοῦ Πλάστου ἐπὶ τῷ κατ' εἰκόνα ἔστων πλάσματι, χρηστήτος καὶ κηδεμονίας.

'Ο γάρ καρδὸς ἔττρυς. Ἐγγὺς δὲ καὶ ρός τῆς μακριθτος. Τῷ δὲ πύρῳ γάρ τούτῳ τῆς ἀγάπης τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Διὸ καὶ τὸ ἀνένδοτον τῆς περὶ ταῦτα περιγένεται αὐτοῖς ἐργασίας, οὐδὲ εἰς παράτασιν χρόνου ή ἀποκατάστασιν νομισθεῖη. Καὶ μάρτυς ἡ τοῦ πατριάρχου Ιακὼβ ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν γυναικῶν ἐπιταξῆς καρτερίᾳ, ὡς μία ἡμέρα λογιζομένη. Ἡ ἐγγὺς δὲ τῶν ἐπάθων καρδὸς τῷ παραμετρεῖσθαι τὴν τοῦ παρόντος βίου σμικρότητα, πρὸς τὴν τοῦ μέλλοντος ἀπειρίαν αἰώνος.

Ιωάννης ταῖς ἐπεδὲ Ἐκκλησίαις ταῖς ἐπὶ Ἀσίᾳ: Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ, δὲ ὁν καὶ δὲ ήν, καὶ δὲ ἀρχόμενος: καὶ ἀπὸ τῶν ἐπεδὲ πνευμάτων. ἀ [ἔστιν] ἐπώκιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲ μάρτυς δὲ καὶ στέφες, δὲ κρωτόσος τῶν τεκρῶν, καὶ δὲ ἀρχῶν τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

Διὰ τῶν ἐπεδὲ Ἐκκλησιῶν, καὶ τοῦ ἐνδομετικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ τῶν ἀπαντεχῆ Ἐκκλησιῶν ἐσήμανε πλῆθος τῶν τῷ παρόντι βίῳ συστοίχων, καθ' ὃν ἡ ἐνδομετικὴ τῶν ἡμερῶν περίοδος κατάρξασα, τὴν ἐνεκόνσαν τῇ φθαρτῇ κτίσει δύναμιν ἔστητης ὑπέφερεν ὡς διὰ πάσης διήκουσαν. Ή καὶ Φίλων τῷ θεωρητικωτάτῳ ιουδαϊκῷ ἀνδρὶ, ἐν λόγῳ αὐτοῦ τῷ εἰς τὴν κατὰ Μωϋσέα φιλοσοφίαν ὑποσυνέδειν οὐ περιτὸν ἤγειται. Ταῦτας δὲ ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ ιεράθμοις: ἔρδους ἀγγέλους δὲ μακάριοι νῦν Ιωάννης ἐνέργηνε. Τὸ δὲ, 'Απὸ τοῦ, δὲ ὁν, καὶ δὲ ήν, καὶ δὲ ἀρχόμενος, ισοδύναμεῖ τῷ, 'Απὸ τοῦ πάντων Θεοῦ ἡμῶν. «Οντα δὲ μὲν γάρ αὐτὸς ἔστων ὀνομάζει δὲ Πατήρ χρηματίζων τῷ Μωϋσῇ ἐπὶ τοῦ θρόνου: Τὸ δὲ εἶναι,

⁵ Matth. xi, 15.

ο παρὸν θεόσοφος εὐαγγελιστὴς προήνεγκεν ἐν τῷ Α seipsum nominat; « Qui est. » Præsens autem Evangelista protulit, « Erat, » et in Evangelio suo cum dixit, « In principio erat Verbum, » et in prima suarum Epistolarum catholicarum cum scripsit de verbo vitæ, « Quod erat ab initio. » Porro divinum Spiritum vocat eum qui venit, veluti non solum die Pentecostes missum a Patre, sed semper ad eos accedente qui digni sunt suscipere, etiam per sanctum baptismum.

Eἰρήνη ἀπὸ τοῦ σώματος. Ιωάς δὲ οὐκ ἀδύκιμον καὶ οὗτα ταῦτα νοεῖσθαι ἐπὶ τοῦ Πατρὸς τὸ, « Θέων καὶ δῆμον καὶ σὸν ἔρχομενος, ως αὐτοῦ περιέχοντο; ἐν ἐκυρῷ πάντων τῶν θυτῶν τὴν ἀρχήν, καὶ τὰ μέσα, καὶ τὰ τελευταῖα.

Kai ἀπὸ τῶν ἀπετάκτησμάτων. Τινὲς τὰ ἀπτάκτησμάτα, τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀγίου ὑπέλαβον Πνεύματος. Δοκιμάστερον δὲ ἀγγέλους ταῦτα νοεῖν. Οὐδὲ τὸ συμπαρειλῆθεν δὲ τῇ παντοκρατορικῇ Τριάδι, τῇ δὲ δομήτιμα ταῦτα καταλογίζεσθαι αὐτῇ χρή, ἀλλὰ δοῦλα καὶ λειτουργικά, εἴτε πειστέον τοῖς προφήταις τοῖς διαμαρτυρομένοις δὲ τὰ σύμπαντα δοῦλα αὐτοῦ, καὶ δῆ καὶ τῷ θεοπάτορι Δαυΐδι, « Εὐλογεῖτε, φάσκοντες, πάντες ἄγγελοι Θεοῦ, δυνατοὶ Ισχοῦ, ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ. » Καὶ τὸ μὲν λέγειν δὲ τὸ συμπαραλαμβάνειν τὸ θεῖον καὶ τὴν ἀγγελιῶν φύσιν, παριστῶντος ἐστι τὸ δομήτιμον εἶναι τῆς παντοκράτορος καὶ πάσης τοῦ εἰναις κτίσεως πτυχαὶ τὰς καὶ τὴν λειτουργικὴν ὑπόστασιν, οὐκ ἔστιν εἰδότος, οὐδὲ ἔγγὺς, ἀλλ᾽ ἀγνοοῦντος, οἷμας, ως τῷ διεποθέντι φίλει συνενταινει καὶ τὸ ὑπηρετοῦν. « Ωδὴ καὶ Παῦλος χρώμενος ἐν τῇ πρώτῃ (1-2) πρὸς Τιμόθεον « Επιστολῇ οὗτω πάς φησι· « Μαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων. » Τοῦτο οὖν καὶ τῷ αὐτῷ ἐπακολουθοῦντός ἔστιν. « Άλλὰ καὶ τὸ ἐνταῦθα προσκείσθαι τὸ, « Αἴστιν ἀνάποιτο τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, τὴν οἰκετικὴν τάξιν, οὐ τὴν ισότιμον αὐτοῖς προσμαρτυροῦντός ἔστιν.

Οἱ μάρτυρες δὲ πιστοί. Δεῖ προσυπακούειν τὸ, δεῖ ἔστιν, ίντι. Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δεῖ ἔστιν δὲ μάρτυρες. « Επισκοπητέον δὲ δὲ πρότερον ως περὶ ἀτάρχου γράψας τοῦ θείου Λόγου ἐν οἷς Ελεγεν, « Όητος, » νῦν περὶ σεσαρκωμένου αὐτοῦ διαλέγεταις, φήσας, Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐ διατριῶν αὐτὸν εἰς δύο, διὰ τὸ ἐπαγγελεῖν τὸ, Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῦτο ταῦτα καὶ ἐκεῖνο περὶ ἐνδοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ μαρτυρῶν, δεῖ ταῦτα τοῦ Πατρὸς, καὶ δεῖ ἐσαρκώθη. Τούτο γάρ βούλεται δηλοῦν τὸ, Χριστός, διορια. « Οὓς Χριστὸς κατὰ τὸν μαχάριον Παῦλον ἐμαρτύρησεν ἀτε μάρτυς ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ὅπηνίκα ἐφράσκεν πρὸς αὐτὸν· « Η βασιλεία ἡ ἐμή οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. » Νοεῖν γάρ ἀπὸ τούτων διαγείττεις τῶν λόγων, ως καὶ Θεός ἔστιν δὲ ως δινθρωπος ἐρώμενος, καὶ ταυτὸν φθεγγόμενος. Μάρτυς μὲν οὖν διεῖ τούτο. Πιστός δὲ, ἀντὶ τοῦ, ἀληθῆς, Θεός καὶ

Ab eo qui est. Fortassis autem non erit absurdum, ut hæc quoque ita intelligantur de Patre, nemp̄ Qui est, et qui erat, et qui venit: ut qui in seipso contineat omnium quæ sunt originem. **649** et media ac fines.

Et a septem spiritibus. Nonnulli septem spiritus acceperunt septem operationes sancti Spiritus. Est autem probabilius hos accipere angelos: non quod cum omnipotenti Trinitate comprehendantur, sive etiam æqualis esse cum ea honoris arbitrii operent: sed quod ei similarentur et obsequantur, si prophetis credendum est attestantibus quod omnia serviant ipsi: et progenitori Dei Davidi, dicenti: « Benedicite, omnes angeli Dei, potentes virtute qui expletis sermonem ipsius. » Et certe dicere quod simul comprehendere divinitatem et naturam angelicam sit demonstrare æqualitatem esse honoris inter omnipotentem Trinitatem et qui omnis creaturæ auctor est, ac ministeriale substantiam, non est intelligentis aut propemodum intelligentis, sed ignorantis, ut opinor, quod gaudeat ea creatura assistero dominatori, eique ministrare: quo schemate et Paulus in Epistola prima ad Timotheum utens, in hunc quodammodo loquitur modum: « Obtestor in conspectu Dei et electorum angelorum. » Hoc igitur idem quoque prosequentis est. Quin etiam addere hoc loco; Qui in conspectu throni Dei sunt, attestantis est ministeriale ordinem, non æqualem ipsis honorem.

Testis fidelis. Oportet subintelligere δὲ ἐστιν, id est, qui est; ut sit sensus: Qui est testis. Considerandum est autem quod prius de Verbo divino tanquam non incarnato locutus, cum diceret. Qui erat: nunc de ipso incarnato disserit, dicens: « Et ab Iesu Christo, non dividendo ipsum in duos per hoc quod subiungit: Et ab Iesu Christo, verum et hoc et illud de eodem, testificando et quod patris sit et quod incarnatus sit. Nam hoc significare vult nomen Christus: qui Christus iuxta B. Paulum testimonium tulit tanquam testis sub Pontio Pilato, cum dixit ad eum: « Regnum meum non est ex hoc mundo. » His itaque sermonibus excitat ad intelligendum quod etiam Deus sit qui tanquam homo conspicitur et hæc loquitur. Propter hoc igitur testis est: fidelis autem, sive verax, Dens et homo: ideo etiam tanquam homo mortuus est, surrexit vero tanquam

^a Joan. 1, 1. ^b Joan. 1, 1. ^c Psal. cxviii, 102.

^d I Tim. 5, 21. ^e Joan. xviii, 36.

(1-2) Vu'g. om. πρώτη.

Deus : surrexit enim non sicut il qui divina virtute ab aliis excitati sunt, qui etiam rursum mortui sunt: sed sua potentia surrexit tanquam Deus: **650** et primus auctor fuit perpetuæ ac interminabilis reviviscentie quæ ex ipso et per ipsum speratur. Ideo quoque primogenitus dicitur mortuorum, quasi solus ipse auspicatus sit nobis hujusmodi gratiam bonorum. Princeps autem regum terra dicitur Christus, quandoquidem et Daniel Babylonico regi dicebat quod regnaret excelsus et dominaretur regno hominum. Quod si hoc in divina ac primaria intelligitur et conspicitur dominatione, quid veritatis habebit adversariorum sermo qui ait, universa quæ divino modo dicuntur de supersubstantiali Trinitate, nulli seorsim trium personarum appropriandum aut adaptandum esse, priet illa quæ productivam sive personalem harum cognitionem inducunt, sed obstinate audet delirando asserere, singula trium personarum seorsim vindicare sibi divinam operationem? Et haec quidem cum divus Gregorius accepit usum sermonum: *Qui est, qui erat, et qui venit,* de Filio: quasi apte quadrent divina nomina et communiter et particulatum tribus personis? Porro id ex eo quoque manifestum est quod sanctissimum hymnum seraphicorum spirituum in Evangelio quidem dicimus ad Filium referri, quem Paulus in Actis concionem habens Spiritui applicuit: nos vero juxta Patrum traditionem in tremenda et incruenta hostia Patri attribuimus, quemadmodum beatus Epiphanius libro *De Spiritu sancto* disserit.

Et princeps regum terræ. Non tantum super terrenos dominium habet, verum etiam super eos qui in cœlis sunt: atqui nunc de terrenis loquitur, in sequentibus autem ostendit eum etiam dominari sanctis ordinibus qui in cœlis sunt.

1, 5, 6. Et qui dilexit nos, et qui lavit nos a peccatis nostris per sanguinem suum: et fecit nos regnum, sacerdotes Dco et Patri suo, ipsi gloria et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

. Dupli modo hoc scribitur juxta varium intellectum. Siquidem lavat is qui seditates ac maculas lustrat aut expiat, solvit vero qui a propriis crimini liberat. Subaudiendum est autem ad verbum *fecit*, **651** qui, relativus articulus, ut sit sensus: qui fecit. Nisi enim eo modo subaudiatur, propter sollecitum erit inepta locutio: non ergo ad propositum dandi casu referatur proleta sententia, sed ex recto subjungatur. — *Alio modo:* Propositæ sententiæ ordinem si quis ut oportet absque defectu intelligat, connexionem adducet. Ostenditur enim hoc per schema nunc tradendum quod vocalur àllolawstic. Fit autem id, quando ad phrasim propositam subjungitur sententia quæ non coincidenter ad ea quæ expressa sunt profertur, sed ad subsequentem intelligentiam commutatur. Siquidem ad dativum casum qui præpositus fuit in particula lojzavti: ἡμᾶς; id est laranti nos, sive, qui lavit nos,

A ἀνθρωπος. Αἰδ καὶ ὡς ἀνθρωπος ἀπέθανεν, ἀνίστη δὲ ὡς Θεός. Ἀνέστη γάρ, οὐχ ὡς οἱ ἐπι θεῖς δυνάμεις οὐκαντές, οἱ καὶ πάλιν ἀπέθανον. Οἰκεῖς δὲ δυνάμεις ἀναστάς, οἵτε Θεός, πρῶτος ἀπῆρξατο τῆς ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτὸν ἐλπιζομένης ἀπελεύθητο καὶ αἰώνιου παλινκάναις. Αἰδ καὶ πρωτότοκος λέγεται τῶν νεκρῶν, ὡς μόνος αὐτὸς κατάρξες τῆς τοιαύτης ἡμέν τῶν ἀγαθῶν χάριτος. Ἀρχον δὲ τῶν βασιλέων τῆς γῆς ὁ Χριστὸς, ἐπει καὶ Δανιήλ πρὸς τὸν Βαβυλώνιον ἤρη, βασιλεύει τὸν "Ὕψιστον καὶ χυριεύειν τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων. Εἰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τῆς θεαρχικῆς νοεῖται καὶ ἀνορᾶται κυριότητος, τοὺς δὲ ἀντιστατῶν λόγος δὲ πάντα τὰ θεοπρεπῶς λεγόμενα ἐπὶ τῆς ὑπερουσίου Τριάδος μὴ καθ' ἔκαστης λέγων τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἐξιδιούσθαι καὶ ἐνεργότεσθαι, πλὴν ταῦτα ἢ τὴν προχωρήσην τούτων ἡγεούμενην τὴν τριῶν τριῶν μεταχωροῦσαν παραληρεῖν, καὶ ταῦτα Γρηγορίου μὲν τοῦ θείου τῶν λόγων τὴν χρῆσιν, τοῦ, Ὁ ὁν καὶ δὴ καὶ δὲ φραγμένος, εἰς τὸν Γίδην ἐξειληφθεὶς, ὡς ἐφραμοζόντων τῶν θεοπρεπῶν ὅνομάτων καὶ καινῇ καὶ ιδίᾳ ταῖς τρισὶν ὑποστάσεις; Δῆλος δέ, καὶ τοῦ ὕπερ τῶν Τριάδιον τῶν Σεραφιμ ὄντων μανθάνομεν λέγεσθαι, δὲ διὰ Παῦλος δημηγορῶν ἐν ταῖς Πράξεσιν εἰς τὸ Πνεῦμα ἀπένειμεν ἡμεῖς δὲ πατροπαραδότως ἐν τῇ φρικῇ καὶ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ εἰς Πατέρα. Ὅπερ δὲ μακάριος Ἐπιφάνιος ἐν τῷ λόγῳ τῷ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἀρχιον δέξεισται.

C Καὶ δέρχωτε τῷρ βασιλέωτε τῆς γῆς. Οὐ τῶν γῆνων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς βασιλεύει. Ἀλλὰ νῦν μὲν περ τῶν ἐπιγείων λέγει, προϊὼν δὲ δείκνυσιν αὐτὸν καὶ τὸν ἐν οὐρανοῖς ἀγίων ταγμάτων βασιλεύοντα.

Τῷ ἀγαπησατε ἡμᾶς, καὶ λοισατε ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν ἐτ τῷ αἰματι αὐτοῦ, καὶ ἐποιησετε ἡμᾶς βασιλεῖαν, λεπτες τῷ Θεῷ καὶ καὶ Πατέρι αὐτοῦ. Αὐτῷ η δέξα καὶ τὸ κρότος, εἰς τοὺς αἰώνας τῷρ αἰώνων. Ἀμήν.

D Διστοργαφεῖται τοῦτο πρὸς διάφορον ἔννοιαν. Λούεται μὲν γάρ δ τὰς κηλίδας καὶ τοὺς σπλους ἀποκαθαιρόμενος. Λύεται δὲ δ τῶν ἐγκλημάτων ἐπει τὸ παπλακτόμενος. Προσυπακουστέον δὲ πρὸς τὸ ἐποιησετ, τὸ δε, ἀναφορικὸν δρθρον, ἵνα γάρ, Ὁς ἐποιησε. Μή γάρ οὕτως ἐκκονομένου, διά τὸν σολοικισμὸν ἡ φράσις ἀχρειωθήσεται. Μή ἔστω οὖν πρὸς τὴν προκειμένην δοτικήν πτῶσιν ἐπιφερομένη ἡ ἔννοια, ἀλλ ἐξ εὐθέεις ἐπαγομένη. — "Αἰλικ" Τοῦ προκειμένου ἐδαφίου τὴν σύνταξιν διπλῶς δρεῖται νοεῖσθαι ἀνελιπῶς, τὸ ἐχόμενον παραστῆσε. Ἐν σχήματι γάρ τῷ φθησιομένῳ ἐξενήγενται, δι καλεῖται ἀλλοίωσις. Γίνεται δὲ τοῦτο δι τῆς προκειμένης φράσεις ἡ ἐπιφερομένη ἔννοια μὴ διμοισπεώτως τοις φθάσσοις ἐπενεχθῆ, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐπαγομένην ἔννοιαν μεταληφθῆ. Δοτεικῆς γάρ πτῶσεως προληφθεῖσης ἐν τῷ, λοισατε ἡμᾶς, ἐπήγαγε τὸ, ἐποιησεν ἡμᾶς, ἐλλειπτικῶς τοῦ ἀναφορικοῦ δρ-

θρον. Ἡν γάρ τὸν ἀγελλειπὲς οὐτω· Τῷ λούσαντι τὴν ἡμᾶς ἔτει πάλιν αἴματι αὐτοῦ, καὶ ποιήσαντι τὴν ἡμᾶς. Καὶ μὲν ἡ ἐπιφερομένη Ἱννο:α διμοιοπτώτως ἐπ[εν]τοντο οὖτω προαγομένη, φῶς καὶ ἐποίησεν τὴν ἡμᾶς, οὐδὲν νῦν τὴν περὶ τούτου προβοκεῖτο ζῆτημα. Ἐνέργειαν δὲ ὑποστήσαντος διὰ τοῦ, ἐποίησε, φῆματος, ἀναγκαῖος; ἐπὸν εὐθείαν πτῶσιν ἀποκλίνομεν, τὸν ἐνεργοῦντα ἐπιποθοῦντες μαθεῖν. Τούτου δὲ πῶς ἀντιγράφομεν μὴ τῆς ὀνομαστικῆς πτῶσεως παραληπτομένης; Δι' ὅπερ τὸ ἐλλείπες ἀρθρον, ἡ ὀνομαστική εὐθεία παρέσχεν οὖτως ἐξακούεσθαι ἀνελεῖτως· Ὅς καὶ ἐποίησεν τὴν ἡμᾶς βασιλεῖαν, οἰονε, Ἀνήγαγεν τὴν ἡμᾶς εἰς βασιλεῖον δόξαν. Ἡν δόξαν τὴν ἡγομένην ἔγγραφος λέξις ἴκονή παραστῆσαι. σεν τὴν ἡμᾶς βασιλεῖαν, qui etiam fecit nos regnum, tanquam consequens ascripta dictio apia est proponere.

Αὐτῷ τὴν δόξαν· Ἡ σύνταξις τοῦ φήτου, ἀπὸ τῶν ἀντευταίων ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπάνεισιν οὗτως· Αὐτῷ τῇ δόξῃ καὶ τὸ κράτος τῷ ἀγαπήσαντι τὴν ἡμᾶς καὶ λούσαντι τὴν δόξην τὴν δόξην αἴματι. Καὶ πῶς γάρ οὐκ ἡγάπησεν, ξαυτὸν δοὺς ἀντιτιντρον τὴν ἡμῶν, ὡς ἀμυνὴς σφαγιασθεῖς, καὶ τῷ διὰ σταυροῦ αὐτοῦ αἴματι καὶ ὄντει λούσας τὴν ἡμᾶς, ἥγουν καθάρας τὸν τῶν ἀμαρτιῶν ρύπον τὴν ἡμῶν; καὶ οὐ μέχρι τούτου τὴν εἰς τὴν δόξην αὐτοῦ στήσας εὑεργεσίαν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖαν τὴν δωρησάμενος; Καὶ τις ἡ βασιλεία; θόνεν τὴν δόξαν τὴν δοθεῖσαν τὴν παρὰ Χριστοῦ, τοῦ γενέσθαι τὴν δόξην λερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ προφήτας, τοὺς οὐδὲν προεισεγένοντας τῆς τοιαύτης ἐπάξιον ἀγάθοδον καὶ θεατὰς τῷ δοτει δωρεάς. Ἀφ' ὧν δωρεῶν, οὐ μάνον τῆς τὸν παρόντι βίψι (3) δόξης ἐπήδολοι, ἀλλὰ καὶ τῆς μελλούσης τυχεῖν εὐέλπιδες καθιστάμεθα.

Ίδον δρχεται μετά τῶν νεφελῶν, καὶ δύνεται αὐτὸν κάτις δρθαλμός, καὶ οἰτινες αὐτὸν ἐξεκτητησαν. Καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν κάσται αἱ γυναι τῆς τῆς. Ναὶ, ἀμήν. Ἐγὼ εἰμι τὸ ἀληφα καὶ τὸ ω, λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὁ ἀρ, καὶ ὁ ήν, καὶ ὁ ἀρχμένος, ὁ πατεροχράτωρ.

Ἐνταῦθα, φησιν, ὡς ἀμυνὴς σφαγιασθεῖς, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ λούσας καὶ ἀπολύσας τὴν ἡμᾶς τῶν ἀκαρπῶν, οὗτως αὐτὸς ἐλεύσεται, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον ἐν παραδύστῳ καὶ συνεκιασμένως, δικαὶος ὁ προφήτης Δαυὶδ διὰ τῆς τοῦ ὑετοῦ ὡς ἐπὶ πάκον ἀφοῦτι τὸ γνήσιον καταβάσασες, ἀλλὰ παρρήσιος καὶ φωνερῶς ἐν τῇ πατρικῇ δόξῃ, ὡςτε παντεὶ δρθαλμῷ δρθῆναι κριτῆς ἀδέκαστος ἀπάντων. Νεφελῶν δὲ καὶ οὐταῦθα λόγος, ὡς ἐν τῇ ἀπὸ τῆς αὐτοῦ πρὸς οὐρανοὺς ἀνδρῷ. Λουκᾶς γάρ ἐν τοῖς Πράξεσι γράφει νεφέλην τὸν Κύριον ὑπολαβεῖν. Μάρκος δὲ ἐν τῷ ὑπὸ αὐτοῦ γραφέντι Εὐαγγελίῳ τὸν Κύριον αὐτὸν εἰσάγει περὶ ξαυτοῦ λέγοντα· «Καὶ δύονται τὸν Γίγανταν ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, τῶν νεφελῶν ἐνταῦθα, εἰτε διὰ τὸ κοῦφον τὰς μεταρτίους καὶ ἀγγειλικάς δηλούντων δυνάμεις, ὡς καὶ Δαυὶδ ὁ θεοπέτωρ ἐν νέφεσι τὴν ἐπίβασιν αὐτῷ τῷ δύονται λόγοιν δέξεται. Ήν καὶ τοὺς θεῖας; καὶ

¹¹ Psal. Lxxi, 6. ¹² Act. 1, 9. ¹³ Marc. xiii, 26.

(3) Τῇ; ἐν παρόντι δόξῃς νυιγ.

A subjunctum est ἐποίησεν τὴν ἡμᾶς, id est fecit nos, cum defectu articuli relativi. Abesse defectu vero ita positum fuisset, τῷ λούσαντι τὴν δόξην αἴματι αὐτῷ, καὶ ποιήσαντι τὴν δόξην, nempe utrumque datum. Quod si etiam subsequens sententia coincidenter subjuncta fuisset in hunc modum: φῶς καὶ ἐποίησεν τὴν δόξην, id est per quem etiam fecit nos, nulla tunc fuisset nobis relicta quæstio. Porro actionem quam protulit in verbo ἐποίησε, necessario declinamus ad casum rectum, discere cupientes quis sit qui efficiat. Id autem quomodo consecuti sumus, nisi assumpto nominandi easu propter articulum qui deerat? Nam hoc modo nominativus rectus id effectit ut abesse defectu intelligeretur δ; καὶ ἐποίησεν τὴν δόξην βασιλεῖαν, qui etiam fecit nos regnum, tanquam consequens ascripta dictio apia est proponere.

B *Ipsi gloria.* Ordo sententiæ hoc modo a novissimis reddit ad prima: Ipsi gloria et imperium qui dilexit nos et lavit nos per sanguinem suum. Quomodo enim? An nos dilexit qui seipsum dedit in premium redemptionis nostræ tanquam agnus jugulatus, ac per passionem suam sanguine et aqua lavit nos, sive purificavit a sordibus peccatorum nostrorum? Et ne hic quidem terminavit sua erga nos beneficia, sed regnum nobis donavit: et quod regnum? unde gloria nobis data est a Christo, ut efficeremur sacerdotes Dei ac prophetæ, cum nihil obtulissemus quod dignum esset hujusmodi magnifico dono ac divino plane munere: quibus donis non in presenti vita tantum assecuti sumus gloriam, sed et honeste spei reddimur, quod illam in futuro etiam consequemur.

C **632** 1, 7, 8. *Ecce venis cum nubibus, et ridebit eum omnis oculus, et qui ipsum compunxerunt. Et planget super eum omnes tribus terræ.* Etiā. An. n. Ego sum Α et Ω, dicit Dominus Deus, qui est, et qui erat, et qui venit, omnipotens.

D *Qui hie velut agnus jugulatus est, inquit, et sanguine suo lavit nos a peccatis, ipse eo modo veniet: non quemadmodum prius abscondite aut obsecie, quod etiam propheta David per descensum pluviae super vellus¹¹ sensim et abesse strepitu designavit: sed palam ac manifeste in paterna gloria, ut ab omni oculo videatur omnium judex, nullis corruptis maneribus. Nubium autem hic quoque sermo fit, sicut in ascensiū ipsius a terra ad cœlos? Lucas namque scribit in Actis, nubem suscepisse Dominum: ¹² Marcus vero in Evangelio a se scripto inducit ipsum Dominum de seipso diceat: «Et videbunt Filium hominis venientem in nubibus cœli. ¹³ Sive hoc loco nubes ob levitatem significant sublimes et angelicas potestates, quemadmodum et Dei progenitor David supponit ipsi Deo ascensum in nube: ¹⁴ aut etiam significant homines divino ac spirituali modo vivere eligeentes, de quibus idem quoque ita*

¹¹ Psal. ciii, 3.

loquitur : « A fulgore ejus nubes transierunt ¹⁵. » A πνευματικῶς ζῆν ἀλομένους ἀνθρώπους δηλῶν, περὶ ὃν καὶ ὁ αὐτὸς οὗτος φησίν : « Ἀπὸ τῆς τηλευγήσεως αὐτοῦ αἱ νεφέλαι διῆλθον. » Καὶ ὁ Ἄμως καὶ Ἡσαῖας περὶ αὐτῶν : « Τίνες οἶδε ὡς νεφέλαι πέτανται καὶ ὡς νεσσοῖ ἀετῶν ; » Δῆλον γάρ ὡς περὶ τῶν θεοφιλῶς βιούντων ταῦτά φησι τροπικῶς, δικαὶος παραδεκτέον, εἴγε καὶ τὴν παρὸν ἴκανὸν τεχμηριῶσαι φῆτὸν, μετὰ τῶν νεφελῶν φάσκον ἐρχεθεῖ τὸν Κριτήν, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῶν νεφελῶν ἐποχούμενον. « Οὐ καὶ Παῦλος συνέψει, ἀρπαγήσεοθαι τῇδε, ἐμπεδῶν, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, τοὺς κατὰ Παῦλὸν δηλαδὴ βιβιωκότας, τοῦ πάντοτε συνείναις Κυρίῳ. Εἰ δὲ καὶ νεφέλαις τῷ δυτὶ νοεῖν τὸν βέλτιον δοκεῖ τοιαύτας οἰς καὶ ἐν τῷ Θαδὼρῳ δρει καλύψαι τὸν Κύριον καὶ τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς διάλυσος θρυλλεῖ, οὐδὲν περὶ τούτων διοίσεσθαι δεῖ. Ἐρχόμενον δὲ τὸν Κύριον δέξῃ τοιαύτη, δφθῆναι φρσιν ὑπὸ παντὸς δρθαλμοῦ, καὶ τῶν τὴν παρουσίαν αὐτοῦ πιστῶς ἐλπισάντων, καὶ τῶν ἀπ' ἐλπίδος αὐτὴν θεμένων, ὃν τοὺς μὲν εὐφρανθῆναι, τοὺς δὲ κάκεσθαι παγγενῆ. Τοὺς δὲ ἐκκεντήσαντας λέγει τοὺς κατὰ τὸ σταυρούχον αὐτοῦ πάθος ἥλοις; τι καὶ τῇ λόγῳ τρώσαντας αὐτὸν, καὶ σὺν τούτοις, τοὺς ἀπ' ἐλείνων βλασφήμως αὐτῷ ἐπιτιθεμένους. Τούτοις δὲ τοῖς εἰρημένοις τὸ βέβαιον ἐπιμαρτυρῶν, ἐπεσφάγιος διὰ τοῦ εἰπεῖν, Ναὶ καὶ, Ἀμήν. Τοῦ τοι μὲν, ἐξ Ἑλληνικῆς συνηθείας τὸ ἀμετάπτωτον τῶν εἰρημένων ἔξαρχοδύντος τοῦ δὲ Ἀμήν, παρ Ἐβραϊκὸς εἰς τὸ μηδὲν ἀν γενέσθαι ἐμποδῶν μὴ ἐκδῆναι τὰ ἡπειρόμενα, ἐπαγορεύουν.

C « Οὐ ὀν, καὶ δὴ τὸν, καὶ δὲ ἐρχόμενος, δὲ παντοκρίτωρ. Οὐ εἰρηκε ἀνωτέρῳ, « Οὐ ὀν, καὶ δὴ τὸν, καὶ δὲ ἐρχόμενος, καὶ δὲ παντοκράτωρ, δὲ καὶ οὐκ δὲλλον τὴν Χριστὸν εἰναι ἐδείκνυμεν, καθ' ὅσον τὰ θεοπρεπῶς ἐπὶ τοῦ ὑπερουσίως δυτος ἐν τῇ Τριάδι λεγόμενα, τὰ αὐτὰ τάλινα ἀδιαστάτως; καὶ καθ' ἐκάστης ἐναρμόττεται τῶν ὑποστάσεων, εὐτεθές, ἀλλ' οὐκ ἀσεβές, τούτον αὐθίς εἰσάγει μετὰ τὸ τὴν ἐσχάτην ἐπέλευσιν αὐτοῦ γνωρίσαις αὐτῷ, καὶ διως αὐτῇ ξεται, διει καὶ ταῦτα γνωρίζεντα.

D « Εγώ εἰμι τὸ δίλφα καὶ τὸ ω. » Αλρα διὲ τὸ ἀρχὴν είναι, διει καὶ τὸ δίλφα ἀρχὴ τῶν ἐν γράμματι στοιχείων, ω διὲ τὸ τέλος τῶν αὐτῶν. Ἀρχὴν δὲ καὶ τέλος τις οὐκ ἀν ἐνοήσαι τὸ πρώτος στημανεύσαι καὶ τὸ ἐσχατος; διὲ τοῦ πρώτος δὲ, τὸ διαρχος ἐννοεῖται, ως καὶ διὲ τοῦ ἐσχάτου τὸ διατελέντηρος. « Επειδὴ γάρ οὐκ ἔστι παρ καὶ ἀνθρώποις διαρχήν τι καὶ ἀτελεύτητον, τῇ παρ τοῦ διαρχῆ τε καὶ τῷ τόλει διὲ τοῦ διαρχος καὶ ἀτελεύτητος κατεχρήσατο. Τούτο καὶ διὰ Ἡσαίου ἐλεγεν : « Εγώ Κύριος δὲ θεὸς πρώτος, ἐγώ καὶ μετὰ ταῦτα. » Καὶ ἵνα μὴ τις τὴν ἀρχὴν ἔξ οὐκ δυτῶν εἰσαχθῆναι ὑπολάβωι, ἐπιφέρει νῦν τοῦ, « Οὐν, καὶ δὴ τὸν, καὶ δὲ ἐρχόμενος. Τι δὲ ταῦτα δύνχται, εἰρηται, διει ὡς διαιωνίζοντα κατά τε ἀρχὴν καὶ τέλος, γατ' ἀρχὴν μὲν, ἀνελκυπᾶς, κατὰ τέλος δὲ, ἀδιαδύχως. « Ο δὲ ταῦτα, καὶ

¹⁵ Psal. xvii, 12. ¹⁶ Isa. LX, 8. ¹⁷ Isa. XLIV, 6.

πανοκράτωρ, ὁς πάσης κτίσεως αἰσθητῆς κατάρχων καὶ νοητῆς, ὁ συναίδιος τῷ Πατρὶ, καὶ ἀποδόντες ἐκάστη κατὰ τὰ ἔργα. Πρὸ βραχέως δὲ τοῖς ταπεινοτέροις καὶ ἀνθρωπικοῖς ἐνδιατρίβων, νῦν καὶ τῶν θειοτέρων καὶ ἀξιοθέων ἀφάπτεται. "Οὐ καὶ ἀρχόμενος τῆς προκειμένης πραγματείας ποιεῖ. Ἀλλὰ ἐκεῖ μὲν οὐδὲ τρεινώς, ἐνταῦθα δὲ πεπαρήσιασμένως, καὶ οὐαὶ εἰκὸς τὸ περὶ τῶν θείων ἔρειν, ἐκ τῶν ἀγίων λεβόντα προφητῶν τὸ ἐνδόσιμον.

*Ieros presens negotium: sed ibi quidem non ita perspicue, hoc autem loco liberius loquens. Et talia dicit, qualia consentaneum erat eum de divinis dicturum esse, qui a sanctis prophetis dicendi an-
sam assumpserat.*

ΚΕΦΑΛ. Β'.

'Οκταστια ἐτὶ ἡ τὸν Ἰησοῦν ἐθεάσατο ἐτὶ μέσῳ
λυχνιῶν ἐπτά.

B

'Ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, καὶ ποιῶντος
ἐτὶ τὴν θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ υπομονῇ ἐτὸν Χριστὸν
Ἰησοῦν, ἐγερόμενος ἐτὶ τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ
Πάτμῳ, διὰ τὸν ἀδγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν
Ἰησοῦν Χριστοῦ. ἐγερόμενος ἐτὸν Πρεύματι ἐτῇ
Κυριακῇ ημέρᾳ, καὶ ἤκουσα φωνὴν ὄχιστω μου
μεγάλην ὡς σάλπιγγος ἀδγούσης. Ὁ βλέπεις
γράφος εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἐπτά Ἐκκλησίαις, εἰς Ἔρεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς
Πέργαμον, καὶ εἰς Θυάτειρα, καὶ εἰς Σάρδεις, καὶ
εἰς Φιλαδέλφειαν, καὶ εἰς Λαοδίκειαν.

Ἄδελφον ἔσυτὸν καὶ κοινωνὸν τῶν θλίψεων καλεῖ,
διὰ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ κήρυγμα ὃποδὲ τῶν
διωκτῶν ἐπασχεν τῇ; εὐσεβείας (διὸ καὶ αὐτὸν,
Πάτμῳ τὴν νῆσον οἰκεῖν κατακεχρισθαί). ἀλλὰ ὥσπερ
τῶν θλίψεων, οὗτω καὶ τῆς βασιλείας, ἢν αἱ ἐνταῦθα
θλίψεις ὑπὲρ Χριστοῦ προξενοῦσιν. Εἰ κατὰ πάντα
οὖν κοινωνὸν ἔσυτὸν δείκνυσιν, εἰκότως δὲν καὶ τὸ
ἀξιόπιστον τῶν ἀωραμάνων αὐτῷ καὶ ἀκουσθέντων
σχολή.

Διὰ τὸν ἀδγον τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸν φησὶ τοῦ Θεοῦ
καὶ μαρτυρίαν τὸ Εὐαγγέλιον διγραφεν. Ἐξόριστον
δὲ αὐτὸν γενέσθαι ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ὃποδὲ Δομετια-
νοῦ, Εὔσένιος ὁ Παμφόλου ἐν τῷ Χρονικῷ αὐτοῦ
βιβλίῳ παρατίθεται.

Ἐγερόμενος ἐτὸν πρεύματι. Πρόσκειται τὸ, Ἐρ
Πρεύματι, τῷ μηδὲν ἐμφανεῖν ἐνεργεῖσθαι τῆς ἀν-
θρωπίνης ἀχρόμενον χρεῖας, ἀλλὰ τῶν θείων κατοχῆ
κατειλημένων.

'Ἐρ ημέρᾳ δὲ Κυριακῇ, τῇς ἀναστάσεως Χριστοῦ
μνημόσυνην φερούσῃς, ἀφ' οὗ καὶ εἰκὸς οὐδὲν τῶν
πρὸς νεαράν τεινόντων ἀσχολίων τῷ χρηματισμῷ
πεπραγματεῦσθαι. Φωνὴν δὲ ὡς σάλπιγγος ὃπισθα-
κουσθῆναι, εἰς τὸ διάπυρον τε καὶ διαπύριον τῇ;
ἐπηγήσεως χρεωστικῶς εἰς πᾶσαν Ἐκκλησίαν δο-
θῆναι. Ἐπτὰ δὲ μόνας Ἐκκλησίαι αἱς προστάστε-
ται γράφας τὰ βλεπόμενα διαπέμψαι, οὐχ διε τοσαῦ-
ται αἱ τὸν Ἀσίαν πόλεις, ἀλλὰ ἐν ἐκείναις προστάστεται
τοῦτο ποιεῖν, ὡς κατηκόντες γενομέναις τοῦ εὐαγγε-
λικοῦ κηρύγματος. Ἡν καὶ (ῶς πλατύτερον εἰρηται
περὶ τούτων) διὰ τὸ τοῦ ἐνδοματικοῦ ἀριθμοῦ τῷ
παρόντι φθαρτῷ εἰώνι σύστοιχον, κατατῶντος δη-
λαδὴ εἰς τὸν σαββατισμὸν καὶ τοῦ μέλλοντος αἰώ-

A luti perpetuitatem demonstrant, tum ab initio tum
ex fine: ab initio quidem, quod nihil ei præceden-
tium temporum desit: ex fine vero, quod successio-
ne careat. Ad hæc autem est omnipotens, tanquam
universæ sensibilis creaturæ auctor et inspector,
coeternus Patri, qui reddit unicuique secundum opera
sua. Cum autem paulo ante in humilioribus ac
humanis versaretur, 654 nunc etiam diviniora
Deoque digna attingit: quod etiam faciebat inchoa-
turos præseus negotium: sed ibi quidem non ita perspicue, hoc autem loco liberius loquens. Et talia
dicit, qualia consentaneum erat eum de divinis dicturum esse, qui a sanctis prophetis dicendi an-
sam assumpserat.

CAPUT II.

*Visio in qua Iesum vidit in medio septem candelabro-
rum.*

I, 9-11. *Ego Joannes frater vester et participes in afflictione et regno ac patientia per Christum Jesum, fui in insula qua appellatur Patmos, propter sermonem Dei et testimonium Iesu Christi. Fui in Spiritu Dominico die, et audiui post me vocem magnam tanquam tubæ dicentis: Quod vides scribe in libro, et mitte septem Ecclesiis quæ sunt in Asia, Epheso, et Smyrnæ et Pergamo, et Thyatiræ et Sardibus, et Philadelphia, et Laodicea.*

Fratrem seipsum vocat et participem in afflictionib-
bus quas propter Dei sermonem et prædicationem
passus est a persecutoribus pietatis: ideo quoque
condemnatus est, ut in insulam Patmon migraret.
Sed quemadmodum in afflictionibus participes fuit,
ita et in regno quod tolerata nunc pro Christo af-
flictiones conciliavit. Si igitur in omnibus seipsum
esse participem ostendit, æquum est ut etiam fide
dignus habeatur in his quæ a se visa sunt et audita.

*Propter sermonem Dei. Sermonem Dei ac testimo-
nium dicit Evangelium quod scripsit. Ipsum autem
in Patmo insula relegatum fuisse sub Domitiano,
auctor est Eusebius Pamphili in suis Chronicis.*

*Fui in spiritu. Additur In spiritu, eo quod nihil
quod humanae obnoxium est necessitatibus efficerre pos-
sit manifestationem, sed quæ divino affectu occu-
pantur.*

B *Dominico die. Qui videlicet memoriale assert re-
surrectionis Christi. 655 Ex quo etiam verisimile
est nihil eorum quæ ad novum vergunt studium
oraculo tractari. Vocem autem tanquam tubæ a
tergo auditam fuisse innuit, eo quod acer ac pene-
trativus sonus opportune missus sit ad omnem Eccle-
siam. Porro septem tantum ecclesiis mittere jube-
tur scripta quæ vidit, non quod totidem sint in Asia
civitates, sed illis jubetur hæc mittere, ut quæ evan-
gelicam prædicationem suscepereant. Aut etiam ve-
luti latius de his dictum est, eo quod numerus se-
ptenarius cognatus sit huic corruptibili sæculo, re-
spondens etiam requiei futuri sæculi. Ideo quoquo
septem celos ac septem angelos cæteris superiores*

scripsit magnus Irenæus Lagdunensis episcopus.
—Alio modo. *Fui in spiritu Dominico die, et audisi vocem.* Videre et audire non oportet apud divinos prophetas sensuum operationes intelligere, sed diviniores species de quibus etiam loquitur Isaías filius Amos: « Erigit mihi mane mane, erigit mihi aurem ad audiendum, et disciplina Domini aperit aures meas: » id autem non de homine qui juxta carnem est intelligitur, sed de eo qui est secundum spiritum, qui etiam Deo curæ est, et qui persistere solet princeps universæ sensibilis creaturæ. Geminavit autem hoc loco propheta: « Mane » quemadmodum etiam apud alios prophetas, qui aiunt: « Mane exaudi vocem meam, » et « Mane astabo tibi: » et *Mane mane*, non frustra, sed vehemens studium a tempore demonstrans, ad quod etiam tempus divinæ quoque operationes libenter solent accedere.

I, 12-16. *Et conversus sum ut viderem vocem quæ loquebatur mecum: et conversus vidi septem candelabra aurea, et in medio septem candelabrorum similem Filio hominis, vestitum ueste talari, et præcinctum ad mamillas zona aurea: caput vero ejus et capilli alba erant sicut lana alba, et lanquam nix: oculi quoque ipsius sicut flamma ignis: et pedes ejus similes chalcolibano, velut in camino ardentes. Et vox ejus lanquam vox aquarum multarum. Et habebat in dextera sua septem stellas: et de ore ejus gladius ex ultraque parte acutus exibat, et facies ejus sicut sol lucis in virtute sua.*

656 Quod non sensibilis fuerit vox, sed quales sunt prophetarum informationes principali spiritu factæ, manifestat dicens, *Conversus sum non ut audirem, sed ut viderem.* Idem enim est spiritalis auditus cum visu sive prospectu: ideo quoque dixit vocem ad se loqui, hoc est disponere quod supponitur. Simul autem ad hæc subaudiendus est articulus ad sententia perfectionem, ut sit sensus: *Vocem ejus qui loquebatur mecum: neque enim vox videri potest, sed is qui loquitur.* Hoc est, conversus sum ut huic viderem cujus vox loquebatur mecum. Ita namque ordinata sententia, erit manifestata et absque omni defectu.

Septem candelabra. Septem itidem candelabra, sicut in sequentibus dicit, sunt septem ecclesiæ ad quas etiam scribere jubetur. Has autem candelabra vocavit non lucernas, quod candelabrum propriam non habeat lucem, sed vehiculum duntaxat sit lucernæ quæ lucem habet. Ideo quoque sacer apostolus Paulus exhortatur conformes Christo præceptores, ut sint veluti luminaria in mundo, sermonem vitæ continentis, hoc est qui a scaturiente Christo lumen incorruptum suscepérunt. Ad quem dictum est: « Illuminas tu mirabiliter a montibus cæteris, » hoc est angelicis fortasse virtutibus: et,

¹⁰ Isa. 1, 6. ¹⁰ Jerem. xx, 46.

A τοι. Διὸ καὶ ἐπὲ οὐρανοὺς, καὶ ἀγγέλους ἔπει τῶν ἀλλων προβούτας, δέ μέγας Εἰρηναῖος δὲ Λουγδονου ἐπίσκοπος ἔγραψεν. — Ἀλλων. Ἐγενόμηται ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα φωνὴν. Τὸ βλέπειν καὶ ἀκούειν πάρ τοις θεοῖς προφήτας οὐκ αἰσθῆσας ἵερεγείας νειλ δει, ἀλλὰ θειοτέρας ἐμφάσεις. Περὶ δὲ καὶ δ' Ἀμώς, καὶ δ' Ἡσαΐας φησίν. « Ἐθηκέ με πρῶτη πρωτὸν ὥτιον ἀκούειν· καὶ τὴ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὄτα.» Τούτο δὲ οὐ τοῦ γατὰ σάρκα ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦ κατὰ πνεύματος. «Ος καὶ μεμελημένος θεῷ καὶ ἀρχην ἀπάσης τῆς αἰσθητικῆς κτίσεως διατελεῖν εἰλθεν. Ἐδιπλασίας δὲ δὲ προφήτης τὸ « πρῶτη » ἔνταῦθα (ῶπερ καὶ παρ' ἑτέροις προφήταις τὸ, « Πρῶτη εἰσάκουσον, φάσκουσι, τῆς φωνῆς μου » καὶ τὸ, « Πρῶτη παραστήσομαι σοι: » καὶ τὸ, Πρὸς πρῶτον καὶ παριστάς, ψῆφον ἀγανακτήσῃς τοῦ κατιρρυπωμένης τοῦ μάτην, ἀλλὰ τὴν ἄγαν οπουδήν δὲ τοῦ κατιρρυπωμένης, ψῆφον καρφῷ, καὶ αἱ θεῖαι ἴνεργειαι εἰλθασιν ἐμφιλοχωραῖν.

Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἦσις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ. Καὶ ἐπέστρεψας εἶδον ἐπὲ λυγίας χρυσᾶς. Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἐπὲ λυγίαν δύμων Υἱῷ ἀνθρώπου ἐνθεδυμένον κοδῆρη, καὶ κεριεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζύγην χρυσῆν φὴ δὲ κεραλή αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαί, ὡς ἔριον λευκόν, ὡς χώρ· καὶ οἱ σφραγίδες αὐτοῦ, ὡς φλέξ πυρός· καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ, δύμοις χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καρίνῃ πεκυρωμένοι· καὶ τὴ φωνὴ αὐτοῦ, ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν· καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτά· καὶ ἐπ τοῦ στόματος αὐτοῦ ρομπαῖς δίστομος ὅξει ἐπικορευομένη· καὶ τὴ δύνης αὐτοῦ ὡς ἄλιος γαλεῖς ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

«Οτι οὐκ αἰσθητὴ ἡ φωνὴ, ἀλλ' οἵαι αἱ τῶν προφητῶν τῷ ἡγεμονικῷ πνεύματι διατυπώσαι, δηλοὶ λέγων. Ἐπέστρεψα, οὐ τοῦ ἀκοῦσαι, ἀλλὰ τοῦ βλέψαι. Ταῦτὸν γάρ τὴ πνεύματικὴ ἀκοὴ τῇ βλέψει, εἰσιν δράσαι. Διὸ καὶ τὴν φωνὴν λαλεῖν πρὸς αὐτὸν εἰρήκεν, ἀντὶ τοῦ διατυποῦν ὑποκείμενον. Συνεκαυστέον δὲ τούτοις τὸ δρθρον εἰς ἐντέλαιαν τοῦ νοήματος. Ιν' ἦ. Τὴν φωνὴν τοῦ δοτεῖς ἀλάλει μετ' ἐμοῦ. Οὐ γάρ τὴ φωνὴ ἡ δρατὴ, ἀλλ' ὁ λαλῶν. Οἰονεῖ, Οὐ τὴ φωνὴ ἀλάλει μετ' ἐμοῦ, τοῦτον ἐπέστρεψα βλέπειν. Οὕτω γάρ συντατέσμενον τὸ φῆσν, σαφές ἀν καὶ ἀνελλειπτές εἴη.

Ἐπὲ λυγίας. Αἱ ἐπὲ λυγίας ὡσαύτως, ὡς προὶν ἔρει, αἱ ἐπὲ Ἐκκλησίαι εἰσὶν, πρὸς δὲ καὶ διακελεύεται γράψειν. Λυγίας δὲ αὐτάς ὡνδμασεν οὐ λύχνους, ὡς τῆς λυγίας οἰκεῖον φῶς οὐκ ἔχούσῃς, ἀλλ' ὅχημα μόνον οὐσῆς τοῦ λύχνου δὲ ἔχει τὸ φῶς. Διὸ καὶ δὲ τὸς ἔρεις ἀπόστολος Παῦλος παρασνεῖ τοὺς συμμόρφοις Χριστοῦ διδασκάλοις, γίνεσθαι ὡς φωτιστέας ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντας, ταυτέστι δεξαμένους ὑπὸ τοῦ βρύνοντος Χριστοῦ ἐπὶ ἀκήρατον φῶς. Πρὸς δὲ εἰρήται τὸ, « Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ δράων αἰωνίων, » ἀγγελικῶν θεως δυνάμεων· καὶ, « Ἐξαπάτειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν

τοῦ· καὶ, « Ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου, Κύριε, τοῦ φωτίζοντος τοὺς πιστοὺς νοητῶς. » Μετέχους ὧν γενομένους τοιούτου φωτός, φωτίζειν προτέξαι αὐτοὺς τῷ τῆς θεογνωσίας φωτί.

Χρυσᾶς. Χρυσᾶς φησι χρηματίσαι τὰς λυχνίας, διὰ τὰ τίμιαν καὶ ὑπερτίρον τῶν ἀξιωθέντων δέξασθαι τὸ θεῖον σέλας. Οἱ καὶ φωτίζοντες κατὰ τὸν Παῦλον ἐκλήθησαν λόγον ζωῆς ἔχοντες, ὡςπερ καὶ αἱ λυχνίας δύχημα λύχνων οὖσαι, αὗται μὲν ἐξ ἑαυτῶν αὐτὸν ἔχοντες φῶς, κοινωνοὶ δὲ πάς εἰσι τῶν φωτίζειν ἀφ' ἑαυτῶν λαχόντεων.

Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἐπτά λυχνῶν δμοιον Υἱῷ ἀνθρώπουν. Ἐν μέσῳ τῶν ἐπτά λυχνῶν δμοιον Υἱῷ ἀνθρώπου, ὃς ἐπαγγειλάμενον δηλαδὴ ἐνοικήσειν καὶ ἐμπεριπατήσειν ἐν τῷ μὲν τὸν Παῦλον ἐκλήθησαν λόγον ζωῆς ἔχοντες, ὡςπερ καὶ αἱ λυχνίας δύχημα λύχνων οὖσαι, αὗται μὲν ἐξ ἑαυτῶν αὐτὸν ἔχοντες φῶς, κοινωνοὶ δὲ πάς εἰσι τῶν φωτίζειν ἀφ' ἑαυτῶν λαχόντεων.

Καὶ περιείσωμένορ πρὸς τοὺς μαστοῖς. Πρὸς τοὺς μαστοῖς δὲ περιείσωμένον, ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν ὄζφυν, διει μηδὲ ἐπίβατος οὖν ταῖς ὑπὸ γαστρὶ δρέξειν, διει περιεσφίγχαι τοὺς δλοῖς ἀνθρώποις αὐτήριον. Διὰ τοῦτο οὐδὲ πρὸς τῷ μὴ ἀπροσίτῳ ταύταις μορίῳ διὰ τὸν τούτῳ συμπεφυκότα, καὶ ὑπὲρ λόγον Θεὸν, πρὸς τῷ στήθει ἐὰν καὶ τοὺς μαζοῖς, διπλῶς καὶ τὸ δσχετον τῆς δικαίας καὶ θείας δργῆς ἡ φιλανθρωπία συνέχηται, καὶ ἡ τὰς δύο διαθήκας, ἢτοι τοὺς Δεσποτικοὺς μαζοὺς ζωνῆσα, δειχθῆ ἀλήθεια, διει ὧν καὶ οἱ πιστοὶ τρέφονται. Περὶ οὐ καὶ εἰρηται· « Ἐσται δικαιοσύνη ἡζωσμένος τὴν διφύνιν πύτοις, καὶ ἀληθεῖ τὸ τιμένος τὰς πλευρὰς αὐτοῦ. » Δεικνεισόνη δὲ τὴν διφύνιν, τῷ μὴ ὑπερβάθμιον τῆς λογικῆς φέρεσθαι φύσεως. Ἀληθεῖ δὲ τὸ τιμένος πλευρὰς ὡσεὶ ἐλαϊψ θείψ, τῷ τὸ ἀληθεῖ τῆς περὶ τὸ οἰκεῖον πλάσμα φιλανθρωπίας παρθησάζειν.

Ζώνην χρυσῆν. Χρυσὴν τὴν ζώνην δρα, τῶν κατὰ τὸν νόμον λερώων φάρεις πεποικιλμένους χρωμάτων. Ἐδει γάρ τὸ διάφορον φανῆναι δούλων καὶ σκιάδων νόμου καὶ τῆς ἀληθείας.

Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαί. Τὸ γάρ κατὰ Χριστὸν μυστήριον, τιμαλφὲς, καὶ εἰ νέον τῇ ἐπιφανείᾳ καὶ δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ προαιώνιον τῇ εὑδαικίᾳ. Διὸ καὶ Παῦλος φησι περὶ αὐτοῦ· « Τὸ μυστήριον τὸ διποκερυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων, νῦν δὲ φανρωθὲν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ. » Τοῦτο δὲ πολιάριζες καὶ ὡστελ χῶν ὑποσημαίνει.

²⁰ Ρητ. LXXV, 42, 43. ²¹ Ηερ. ix, 1. ²² Isa. xi, 5. ²³ Coloss. i, 26.

A *Emitte lucem tuam et veritatem tuam : et illuminatio vultus tui, Domine, quae spiritualiter credentes illuminat.* ²⁰ *Eos ergo qui hujusmodi lucis participes effecti sunt, exhortatur ut alios illuminent luce divine cognitionis.*

Aurea. Aurea dicit constituta suis candelabra, propter pretium et excellentiam eorum qui meruerunt divinam suscipere lucem : qui etiam luminaria a Paulo dicta sunt, lucem vitae habentia quemadmodum et candelabra vehiculum sunt lucernarum ; nam haec ex seipsis lucem non habent, sed participes quodammodo sunt eorum quae a seipsis habeant ut luceant.

B *Et in medio septem candelabrorum similem Filio hominis.* Tanquam videlicet denuntiantem quod in nos inhabitet ac inambulet : qui etiam seipsum dimisit usque ad formam servi, factusque est fructus ventris ejus matris quae nuptialis thalami expers erat. Ait quoque eum vestitum suisesse veste talari, et praecinctum ad mamillas tanquam sacerdotem juxta ordinem Melchisedec, non iuxta ordinem Aaron : quoniam non est iuxta Mosi legem cultus qui ab ipso nobis traditus est, ²¹ sed iuxta novum ordinem Melchisedec : de quo etiam dixit divus Paulus ²² pontificem et apostolum datum nobis esse Christum, qui seipsum in sacrificium obtulisset, et introduxisset ad Deum Patrem ac Spiritum nostrae fidei confessionem.

C *Et praecinctum ad mamillas.* Praecinctum ad mamillas dicit, non autem ad lumbos : quia neque hic fertur appetitionibus quae sub ventre generantur, quas cæteris hominibus salutare est coercere. Propterea neque ad eas partes cinctus est ad quas his pateat accessus, eo quod Deus his ineffabili modo sit obseptus, sed ad pectus et mamillas, ut benignitas et humanitas justam ac divinam iram contineat, quae tolerari non posset : et veritas ostendatur quae duo cingit testamenta, tanquam Domini ubera quibus fideles aluntur : de quo etiam dictum est : « Et cingit justitia lumbos ejus, et veritas inungit latera ejus » ²³ Justitia quidem lumbi cincti dicuntur, ne ferantur in excessum supra rationalem naturam : veritate autem juncta latera tanquam divino oleo, eo quod veritas humanitatis circa suam creaturam libere agat et loquatur.

Zona aurea. Auream intuere zonam, quemadmodum legales sacerdotes palliis utebantur variegatis. Oportuit enim diversitatem manifestari inter servos sive legem umbratilem et veritatem.

Caput vero ejus et capilli alba erant. Siquidem mysterium in Christo peractum splendidum est : et quanquam recenter apparuerit prepter nos, aitamen decreti beneplacito fuit æternum. Propterea quoque ait de ipso Apostolus : Mysterium quod absconditum fuit a sanctulis, nunc autem manifestatum est saeculis ejus. ²⁴ quod designat canus capillus et in modum nivis.

Oculi vero ipsius tanquam flamma ignis. Aut lucis A speciem præ se ferentes in modum flammæ : Ideo etiam dicit Christus : « Ego sum lux mundi²⁶ ; » aut ardorem et ultiōem comminantes adversus Ecclesiæ ad quas verba revelationis transmittuntur, tanquam non integræ suis legibus respondentes.

Et pedes ejus similes chalcolibano. Animadver- tendum est Jesum Deum et hominem pedes habere, juxta divinum virum Gregorium in sermonibus, quia neque nuda divinitate ad nos accedere potuit, sed per carnem. **658** Porro divina natura signifi- catur per chalcolibanum, quod vere auri speciem habet, et propter sonoritatem predicationis que suscipitur. Per pedes autem Christi, et fundamenta Ecclesiæ et divini apostoli accipiendi sunt, qui et B ipsi puri ostensi sunt igne tribulationum, quanquam non exacte si ad hunc conferantur : sed tamquam quem- admodum magister eorum Christus Iudeorum contumacia, ita et hi gentium ferocitate sui explora- tionem tanquam per ignem demonstrarunt. Quod autem et Christus sit fundamentum divus Apostolus asserit scribens ad Corinthios, fide dignus qui suo sermone fidem rei faciat : « Fundamentum, inquit, aliud nemo potest ponere præster id quod positum est, quod est Christus.²⁷ » Chalcolibanum vero dicit, sive in monte Libano fabrefactum : quandoquidem huic assimilatur is qui incarnatus est : sive etiam intelligendus est libanus æris speciem habens, quem medici masculum appellant, qui et ipse igni adsimi- lis, suumigationes suavis emittit odoris. Et quod C suavis quoque odoris sit Christus diviniusque ipsius Apostoli, sponsa in Cantico digna est quæ fidem faciat : « Odor, inquit, vestimentorum tuorum super omnia aromata²⁸ ; » et ipse Sponsus Christus de seipso loquitur ad Sponsam : « Ego flos campi et lilyum convallium²⁹ . » Et ita quidem Christus. Porro suavis quoque fragrantiae sunt ipsius apostoli : ideo etiam ait Paulus, « Christi bona fragrantia sumus in his qui salvi sumus et in his qui pereunt³⁰ . » Merito autem vocem ejus in modum aquarum multarum dicit resonare ; siquidem communis est ipsius vox et spiritus : ex cuius operatione flumina de ventre ejus fluxerunt, juxta propheticum sermonem, et et sons de domo Domini egredietur, ac irrigabit tor- rentem Juncorum.³¹ Quis autem ambigat ad hoc domum Dei eos appellatos esse, qui sese digne præ- pararunt ad spiritus operationem, et qui etiam dixerunt sese esse tempia Dei et membra de membro³² ? profectio non alias quam qui divina hæc et rationalia tempia sponte ignoraverit. Et quis clari- latem soni terram totam pervagantis poterit asper- nari, nisi is fortasse qui in spaci morem spirituales ac divinas illustrationes sensibiliter fieri postulat?

Et habebat in dextera sua septem stellas. Has septem stellas hic ipse in progressu septem angelos inter-

A « Ος φιλέ δὲ κυρίος οἱ δεύτεροι αὐτοῦ. » Η τὸ φωτεινὸς παραδηλούντες ὥσπερ ἡ φιλέδ (διὸ καὶ δὲ Χριστὸς φῆσιν). « Ἔγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου» η τὸ καυστικὸν τε καὶ τιμωρητικὸν ἀπειλούντες κατὰ τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵ τε τῆς Ἀποκαλύψεως διαιπέμπεται, ὡς οὐ τέλεον τοῖς αὐτοῦ νόμοις ἀκο- λουθούσαις.

Kαὶ οἱ πάτερος αὐτοῦ, δμοιοι χαλκολιβάνῳ. Πόδες έχοντα τὸν θεάνθρωπον Ἱησοῦν ἀκουστέον ἀκαλύ- θως τῷ θείῳ τῶν λόγων ἀνδρὶ Γρηγορίῳ, διτι μῆδη της θεότητος ἡμῖν ἐπεδήμησεν, ἀλλὰ τοῦτο σαρ- κός. Διὰ μὲν τοῦ χαλκοῦ χρυσοειδοῦς ὅντως τῆς θείας φύσεως δηλουμένης, καὶ διὰ τὸ ἡχητικὸν, τοῦ κη- ρύγματος ἐκλαμβανομένου. Πόδες δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεμελίους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς θείους ἀπο- στόλους ἐκληπτέον, καθαροὺς μὲν καὶ αὐτοὺς τῷ πυρὶ τῶν πειρασμῶν ἀναφανέντας, εἰ καὶ πρὸ τού- του μετρίως. Ἀλλ᾽ ὥσπερ δὲ διδάσκαλος Χριστὸς τῇ τῶν Ἰουδαίων ἀπειθείᾳ, οὕτω καὶ αὐτοὶ τῇ τῶν ἀθνῶν ἀγριότητι τὸ δοκίμιον ἔσυται ὡς διὰ πυρὸς ἐπιδειγμάτων εἰσὶν. « Οτι δὲ καὶ δὲ Χριστός; θεμέ- λιος; Κορινθίοις δὲ θείος γράφων Παῦλος; ἐχέγω; τῷ λόγῳ πιστώσασθαι, ἐ θεμέλιον, φάσκων, ἀλλοι οὐδεὶς; ὀνύματι θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, δις ἵστι Χριστός. » Χαλκολιβάνον δὲ, εἴτε τὸν ἐν τῷ Λιβάνῳ τῷ δρει μεταλλευμένον, ἐπειδὴ τούτῳ ἀφωμολεῖται δὲ νανθρωπήσας, φησὶν, εἴτε καὶ τὸν χαλκοειδῆ λι- βανὸν νοητόν, διν λατρῶν πατέρες δρόμενα καλούσιν, εὐώδεις καὶ αὐτὸν πυρὶ δμιλοῦντα ἀτρούς ἀποπί- ποντα. Καὶ διτι εὐώδεις καὶ Χριστὸς καὶ οἱ αὐτοῦ θείοις ἄποστολοι, ἡ ἐν « Ἀσμασι Νύμφῃ ἀξιδιοῃ; παραπήσαι, » οὐσιῇ, φάσκουσα, Ιματίων σου ὑπὲρ πάντα τὰ δρώματα. » Καὶ αὐτὸς δὲ Νυμφός Χριστὸς πρὸς τὴν Νύμφην περὶ ἔσυτον λέγων. « Ἔγὼ ἀνθεῖς τοῦ πεδίου καὶ κρίνων τῶν κοιλάδων. » Καὶ οὕτω μὲν δὲ Χριστός. Εὐώδεις δὲ καὶ οἱ τούτους ἀπόστολοι. Διὸ καὶ φάσκει Παῦλος. « Χριστοῦ εὐώδια εἰμὲν ἐν τοῖς οωζομένοις καὶ ἀπολλυμένοις. » Ότις ὑδάτω δὲ πολλῶν ἀπηγένεσαι τὴν φωνὴν εἰκότως φησί. Κοινῇ γάρ ἡ φωνὴ αὐτοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος, ἀφ' οὐ τῆς ἐνεργείας καὶ ποταμοῦ ἐκ τῆς κοιλαῖς αὐτοῦ ἐρρευσαν, κατὰ τὸν προφητεικὸν λόγον. « Καὶ πηγὴ ἡ οἰκου Κυρίου ἐξελεύεται καὶ ποτεῖ τὸν χειμάρρον τῶν σχοίνων. » Οἶκον δὲ Θεοῦ, τίς ἀμ- φιβάλοι μή τοὺς ἀξιώς τῆς τοῦ θείου Πνεύματος ἐνεργείας ἔσυτοὺς παρεσκευακότας, ὑπὲρ τούτου εἰρῆσθαι, οἱ καὶ εἰρήκασιν ἔσυτοὺς εἶναι ναοὺς θεοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους; Οὐκ δόλος μὲν οὖν, τι δὲ ταῦτα τὰ θεῖα καὶ λεπτὰ λόγια ἀγνοήσας ἔκων. Καὶ τὸ θι- πρύσιον δὲ τῆς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἀπηγήσεως τίς ἀθετήσει, εἰ μή που δὲ χοιρώδης καὶ δὲ τὰς πνευματι- κὰς καὶ θεῖας ἐλλάμψεις αἰσθητῶς ἀπαιτῶν ἐνερ- γείσθαι;

Kαὶ ξωτὸν τῇ θεξικῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέγας ἔκτα. Τοὺς ἐπτὰ τούτους ἀστέρας ἀγγέλους αὔτοὶ

²⁶ Joan. viii, 12. ²⁷ II Cor. iii, 11. ²⁸ Cant. iv, 2. ²⁹ Cant. ii, 15. ³⁰ II Cor. ii, 15. ³¹ Joel. iii, 18. ³² I Cor. xii, 27.

οὗτος περοῦν ερμηνεύσει, οὓς καὶ ἔκστη Ἐκκλη-
σίᾳ ἐπισταταῖς ἡρεῖ. Καὶ Γρηγόριος ὁ θεος ἐν τῷ
συντακτηρίῳ αὐτοῦ λόγῳ τὸ αὐτὸ διαγορεύει, ἐκ ταύ-
της τῆς Ἀποκαλύψεως Ἱωάννου ἔλκων εἰς ἡμᾶς
τὴν πειθῶν. Ἀστέρας δὲ καλεῖ τοὺς ἀγγέλους διὰ τὴν
διψιλή φωτοχούσαν τὴν ἐν αὐτοῖς τοῦ Χριστοῦ. Τοὺς
αὐτοὺς καὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς δέξιοισθαντος τῆς κατοχῆς
φησι, τῇ τιμιωτάτῃ στάσει οἰοντεὶς ἐπαναπαυμένους.
Ἐκ τοῦ στόματος δὲ τὴν ρομφαλαν τὴν δίστομον ἐκ-
πορεύεσθαι, κατατοντος τοῦ Θεοπάτορος ἐπὶ τὸν μήρον
τὴν δυνατὴν περιζώσασθαι ταύτην ἀντελλομένου, ὅτι
μήτε κατ' ἔκεινο καιροῦ τοι; παραβάταις τῶν εὐαγ-
γελικῶν νόμων ἡ ἐκδίκησις ἐπεπαιδεύτο. Καὶ οὗτος
δὲ, ἵνα τὴν ἀναβολὴν παραστῇ τῇ τιμωρίᾳ, ἐπὶ^B τοῦ μηροῦ τέως τὴν ρομφαλαν αἰωρεῖ. Νῦν δὲ ἡ
ἐκ τοῦ στόματος ἐκπορευομένη ρομφαία, τὸ ἑτοιμό-
τατον ὑπανιντεῖται τῶν ἐν τῇ νέᾳ διαθήκῃ ἀντικεών
διακειμένων εἰς ἀπαραίτητον ψυχῆς κίνδυνον δέξιως
ἴστορμάντων, πρὸς διχοτομίαν δηλοντάς. Ἡν καὶ ὁ
Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις ὑπέφηγε, διχοτομηθῆναι τὸν
ἀμελῆ δούλον ἀπειλῶν. Καὶ Παῦλος ζῶντά φησι τὸν
τοῦ Θεοῦ τιμωρητικὸν λόγον καὶ ἐνεργῆ, καὶ τομώ-
τερον παρὰ ρομφαίας, ἀτε ἐκ τοῦ στόματος ἐκπο-
ρεύομενον, καὶ διεκνούμενον ἔχρις ὀστέων καὶ μυελῶν,
οὐκ αἰσθητῶς μέντοι. Ὅθεν καὶ δέξια αντη τῷ
Ἰωάννῃ ἀναγέγραπται, διπερ εἰς ταύτων φέρει τῇ
τιμωτάτῃ Παύλου ρομφαίῃ. Ὅς δέλιον δὲ φαίνεται τῇ
δυνάμει αὐτὸν, ἐπεὶ καὶ Ἡλιός ἐστι δικαιοσύνης, κατὰ
Μαλακίαν τὸν προφήτην, εἰ φωτίζων πάντας ἀνθρώπους
ἴρχομεν εἰς τὸν κόσμον. » Οὐχ ὡς ἄσμα δὲ φωτίζει
διαφανὲς αἰσθητῶς, δὲλλα νοητῶς. Αὐτὸς καὶ ἐπήγαγε,
τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ὡσεὶ ἐλεγεν, ὅτι τὸ φῶς τοῦ
Χριστοῦ δυνάμει ἐνεργεῖ, οὐκ ἐψιν σωματικῶς, ψυχῆς
δὲ νοητῶς καταλάμπον ὄφθαλμούς.

*Καὶ στέ εἶδος αὐτὸν, ἐπεστορ πρὸς τοὺς πόδας
αὐτοῦ ὡς τερπός, καὶ ἔθηκε τὴν δεξιὰν αὔτοῦ
ἔκπειτον μήτε λέγων· Μή γε φοβοῦ· ἔτώ εἰμι οἱ πρώτος
καὶ οἱ δυτικοὶ καὶ οἱ ζῶντες, καὶ ἔγενομην τερπός, καὶ
Ιδού ζωεὶς εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων· Ἰ· Αμήτηρ.
Καὶ ἔχω τὰς κλείδας τοῦ θαράστου καὶ τοῦ ἄδον.*

Ἐθος; τοῖς ἀγίοις προφήταις δρῶσιν διπτασίαν,
καταπλήττεσθαι εἰς παράτασιν τῆς ἀνθρωπίνης εὐ-
τελείας, καὶ τοῦ, ὃσον τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων κατὰ
τὸ κρείτον καθυπερτερεῖ καὶ ἀνέστηκεν. Ὁπερ ^D Τι, τοὺς δὲ τοῦ Ναυῆ πέπονθε, καὶ Δανιήλ δὲ τῶν ἐπι-
θυμεύοντων ἀνήρ, δὲ μὲν πρὸς τὸν ἀρχιεπίστατον τῆς
τοῦ Κυρίου δυνάμεως, δὲ ἐπὶ ταῖς δραθείσαις αὐτῷ
διπτασίαις. Οὐκοῦν παραπλήσιον τούτοις καὶ νῦν
δὲ εὐαγγελιστής ὑποτάξεις, ἀνερρώσθαις φησι τῆς σω-
τηρίου δεξιᾶς τοῦ Ιησοῦ τοῦ Θεοῦ διπομένης αὐτοῦ,
μετὰ παρακλήσεως τὸν πρὸς αὐτὸν θεῖον αὐτοῦ λό-
γιον, οἷον πρώτον καὶ δισχατον ἐμφανίζοντος, πρώτον
τῇ θεῖᾳ φύσει, δισχατον τῇ σωτηρίᾳ ἡμῖν αὐτοῦ παρ-
ευτίχει, καὶ ζῶντα, εἰ καὶ δι' ἡμᾶς τερπαθέντα.
Ἀλλ' ὥν ζῶντα καὶ τὰς κλεῖδας ἔχοντα τοῦ θανάτου

A pretabitur, 659 quorum etiam singulos singulis
Ecclesiis praesesse dicet: et divus Gregorius in suo
coordinacionum libro idem astruit, ex hac Joannis
Apocalypsi rem facere nitens nobis credibilem.
Stellas autem vocal angelos propter lucis abundantiam,
quam in ipsis Christus diffundit. Et eodem
dextræ manus situm nactos esse dicit utpote dignissimo requiescentes ordine. De ore autem ejus
gladium utraque parte acutum dicit egredi, atquè
Dei progenitor præcipit, ut hunc super femur suum
potens accingat²¹: quia nondum eo tempore ultio
inflicta erat transgressoribus legum evangelicarum.
Idcirco ille ut cunctationem supplicii demonstret,
super femur interim gladium suspendit: nunc autem
egrediens ex ore gladius summam designat promptu
titulinem eorum quæ inevitabili animæ periculo,
in eos qui sub novo testamento sunt inobedientes,
acriter irunt, ad divisionem videlicet in duas par-
tes: quam etiam Dominus in Evangelio designavit²²,
communitas negligenter servum esse dividendum.
Et Paulus viventem dicit²³ punitivum Dei sermo-
num et efficacem ac gladio penetrabiliorum, veluti
ex ore procedentem, ac pertingentem usque ad
ossa et medullas, quanquam non sensibiliter: unde
etiam gladius hic acutus a Joanne descriptus est,
quod in idem reddit cum gladio maxime penetrabili
a Paulo posito. Tanquam solem vero lucere ipsum
ait in virtute, quoniam Sol quoque dicitur justitiae
apud Malachiam prophetam²⁴: « qui illuminat om-
nem hominem venientem in mundum²⁵. » Non autem
C sicut corpus perspicuum sensibiliter illuminat, sed
juxta intellectum. Ideo quoque subjungit, in virtute
sua: ac si diceret, quod lux Christi virtute opera-
tur, non aspectu corporali, sed oculis animæ spi-
ritualiter illuminans.

I, 17, 18. *Et cum vidi sem eum, cecidi ad pedes
ejus tanquam mortuus: et posuit dexteram suam su-
per me, dicens: Noli timere: ego sum primus et no-
vissimus, et ritus et sui mortuus, et ecce sum vi-
vens in secula seculorum. Amen. Et habeo claves
mortis et inferorum.*

Moris est sanctis prophetis, ut cum visionem
660 intuerintur, obstante ob vehementem ab-
jectionem conditionis humanæ: videntes quan-
tum divina humanis sint meliora, eaque præ-
cellant ac excedant. Quod Jesu illi Nave con-
tigit²⁶, ac Danieli viro desideriorum²⁷: illi quidem
ad summum exercitus Dominicū visum ducem,
hunc autem ad ostendas sibi visiones. Itaque his
affine quiddam etiam nunc contigit evangelistæ, qui
aut se roboratum fuisse salutari manu Filii Dei, quæ
ipsum tetigit post divinum consolationis factum ad
se sermonem, nempe declarando quod primus sit
ac postremus: primus divina natura, postremus sa-
lutaris facta nobis ipsius presentia: quodque vivus
sit, etiamsi propter nos fuerit mortuus: attamen

²¹ Psal. xlii, 4. ²² Matth. iv, 51. ²³ Hebr. iv, 12. ²⁴ Malach. iv, 2. ²⁵ Joan. i, 9. ²⁶ Josue v, 1.
²⁷ Dan. vii, 1 seqq. x, 11.

vivit et claves habet mortis ac inferni. Cum igitur A καὶ τοῦ ἔδου. Ω; οὐν τοιοῦτον ἔχοντα βοηθὸν, κτενεῖται φοβεῖσθαι, μηδὲ ἐν αὐτῷ προσακείμενον τῷ ζῶντι εἰς ἀτελευτήτους αἰώνας ὑποστέλλεσθαι, ἀλλὰ γράφειν ἀνυποστόλως ἢ εἰδεῖ, καὶ ἢ εἰσθῇ, καὶ ἢ μέλλει ἔρχεσθαι, οἷοντες τὰ παρελθόντα καὶ ἐνεστῶτα. Ταῦτα γάρ τῶν δύντων, ἀλλ' οὐ τῶν εἰς ἀνυπάρξιν κεχωρηκότων. Μετὰ τούτων δὲ, καὶ ἢ μέλλει γίνεσθαι πρὸς γνῶσιν τῶν μετερχομένων.

Noli timere. Visione conseruatus evangelista, et veluti mortuus ante pedes ejus quem viderat constitutus, audisse se dicit: *Noli timere*, quasi nequaquam vivere potuisse sacer Joannes præ stupore, nisi salutari dextera tactus suisset, soloque tactu illa fuerit operatus mirabilia. Nam ego, inquit, sum ob salutem omnium vestrum novissimis temporibus ad vos cum carne conversus, et « primogenitus omnis creaturæ »⁴⁸. » Quomodo igitur possibile esset ut mali quidpiam ex mea apparitione paterris? Nam si vivo ac fons vita sum, et quanquam propter vos mortuus sum, rursum tamen concilata morte revixi: quomodo possibile esset ut tu qui vivis, propter me et mei aspectum morereris? Quod si etiam claves habeo mortis ac inferni, ideo quoque vivifico et mortifico, deduco ad inferos ac reduco⁴⁹, « meique sunt », ut ait Prophetæ, « transitus mortis »⁵⁰: nequaquam meos cultores antequam expediatis mittam in mortem, nisi prius ad scribendum admoveream ea quæ cognitione digna sunt.

1, 19, 20. *Scribe quæ vidisti et quæ sunt et quæ futurum est ut fiant post hæc. Mysterium ⑥⑧Ι septem stellarum quas vidisti in dextera mea, et septem candelabra aurea. Septem stellæ, angeli septem Ecclesiarum sunt: et candelabra septem, septem Ecclesie sunt.*

Quæ a sancto visa sunt, partim quidem jam facta sunt, quæ etiam juxta tempus jam terminum sortita sunt, non tamen ita ut etiam in interitu jam abierint. Ideo quoque de ipsis dixit: *Quæ sunt: partim vero in promptu sunt, ut transeant: rursumque de nonnullis futurum est ut fiant, veluti in sequentibus sermo explicabit.*

Mysterium septem stellarum. Quoniam ipai significavit quænam sint septem stellæ et lucernæ ac candelabra, hujus quoque gratia ipsum erudit quænam singulis dicturus sit Ecclesiis. Stellas autem vocat angelos Ecclesiarum præfectos, utpote lucem sortitos ab ipso Sole justitiæ: quod etiam opinatus est quispam eorum qui forinsecus sunt sapientes de sensibili sole, nempe quod ab ipso stellæ lucem acciperent. Lucernas vero sive candelas, viros sacros ad hoc ordinatos ut Christi illuminacionem locupletarent, et ignorantiae tenebras quæ in præsenti vita sunt dispergerent. Porro candelabra ipsas Ecclesias tanquam ferentes luminaria, qui sunt præceptores, juxta Paulum,⁵¹ sermonem vite contingentes: universa vero aurea, propter sinceritatem

A καὶ τοῦ ἔδου. Ω; οὐν τοιοῦτον ἔχοντα βοηθὸν, κτενεῖται φοβεῖσθαι, μηδὲ ἐν αὐτῷ προσακείμενον τῷ ζῶντι εἰς ἀτελευτήτους αἰώνας ὑποστέλλεσθαι, ἀλλὰ γράφειν ἀνυποστόλως ἢ εἰδεῖ, καὶ ἢ εἰσθῇ, καὶ ἢ μέλλει ἔρχεσθαι, οἷοντες τὰ παρελθόντα καὶ ἐνεστῶτα. Ταῦτα γάρ τῶν δύντων, ἀλλ' οὐ τῶν εἰς ἀνυπάρξιν κεχωρηκότων. Μετὰ τούτων δὲ, καὶ ἢ μέλλει γίνεσθαι πρὸς γνῶσιν τῶν μετερχομένων.

B Μὴ φοβοῦ. Καταπλαγεῖς τῇ θέᾳ δὲ εὐαγγελιστῇ, καὶ ὡς νεκρὸς ὑποτεθεὶς τῷ ὀρωμένῳ πρὸς τοὺς πόδας, ἀκούσας φησι, Μὴ φοβοῦ, ὡς οὐκ ἀν ισχύεις; Ζῆσσος ἵερὸς Ἰωάννης ἐκ τῆς καταπλήξεως, μὴ τῇ σωτηρίου δεξιᾷς ἀψιμένης αὐτοῦ τῆς πλεύσεως μόνη τῇ ἀριθμοῖς ἔργασαμένης θαυμάσια. Ἐγὼ γάρ εἰμι, φησίν, ὃ ἐπὶ σωτηρίᾳ πάντων ὑμῶν ἐπ’ ἰσχάτων καὶ ρῶν συναναστραφεὶς ὑμίν μετὰ σαρκὸς, καὶ εἰ πρωτότοκος πάσσος κτίσαως. » Πῶς οὖν οἶλον τέ σε παθεῖν τι κακὸν ἐκ τῆς ἐπιφανείας μου; Εἰ γάρ ζῶν καὶ πηγὴ ζωῆς ὑπάρχων (εἰ δὲ καὶ δι’ ὑμᾶς ἐγενόμην νεκρὸς, ἀλλ’ αὐθις ἀνεβίων πατήσας τὸν θάνατον), πῶς οἶλον τέ σε τὸν ζῶντα, δι’ ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν ὄπτασιν γενέσθαι νεκρόν; Εἰ δὲ καὶ ἔχεις κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἔδου, διδ καὶ ζωγονῶ καὶ κατάγω εἰς ἔδον καὶ ἀνάγω, καὶ, « Ἐμοῦ εἰσιν, » ὡς δὲ προφήτης φησίν, « αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου, » οὐκ ἀν τούς ἐμοὺς προσκυνητὰς πρὸ τοῦ καθήκοντος παραπέμψω τῷ θανάτῳ, ἀν μὴ γράψαι ὑποθῶμαι τὰ γνώσεως δέξια.

C Γράφον δὲ εἰδεῖς, καὶ δὲ εἰσί, καὶ δὲ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα. Τὸ μυστήριον τῶν ἐπτάντα δοτέρων ὡς εἰδεῖς ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἐπτάντα λυχνίας τὰς χρυσᾶς. Οἱ δεκτά δοτέρες, διγελοι τῶν ἐπτά τέκται Ἐκκλησιῶν εἰσί. Καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἐπτά, ἐπτά Ἐκκλησιαὶ εἰσί.

Tὰ ὀρθέντα τῷ ἀγίῳ, τὰ μὲν ἡδη γεγόνασιν ἢ καὶ πέρας ἡδη ἔχοντα ἐτύγχανον κατά καρδν, εἰ μέντοι καὶ εἰς ἀνυπάρξιαν ἦν συγκεχωρηκότα. Διδ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεν, « Αἱ δοτές. Τὰ δὲ ἐπομένα παρεθεῖν, τὰ δὲ μέλλει γίνεσθαι, ὡς προσών δὲ λόγος ἐρεῖ.

D Τὸ μυστήριον τῶν ἐπτάντα δοτέρων. Ἐπει διεξά- φησεν αὐτῷ τίνες τε οἱ ἐπτά δοτέρες καὶ οἱ λύχνοι καὶ αἱ λυχνίαι, τούτου χάριν καὶ δὲ δεῖ πρὸς ἐκάστην εἰπεῖν Ἐκκλησίαν συνετίζεται. « Αστέρας δὲ τοὺς ἀγάγεις τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐφόρους καλεῖ, ὡς εἰς αὐτοῦ τοῦ Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης τὸ φῶς χορηγούμενος. » ὅπερ καὶ τις τῶν θύραθεν σοφῶν περὶ τῶν αἰσθητῶν ἥλιους ἐδέξασεν, ὡς εἰς αὐτοῦ τοὺς ἀστέρας τὸ φῶς λαμβάνοντας. Λύχνους δὲ, τοὺς τῶν Χριστοῦ φωτισμὸν ἴεροὺς ἀνδρας καταπλουτεῖν τεταγμένους, καὶ τὸν τῆς ἀγνωσίας σκότον τοῦ παρόντος βίου διασκεδάζοντας. Λυχνίας δὲ τὰς Ἐκκλησιαῖς ὡς ἡλιμι τῶν φωτήρων. Διάσκαλοι δὲ οὗτοι, κατὰ Παῦλον, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες· χρυσαὶ δὲ πάσσαι διὰ τὴν ἀνδηλόν τε καὶ τίμιον τῆς ἐν αὐταῖς πίστεως. » Εἴτα

⁴⁸ Coloss. 1, 15. ⁴⁹ I Reg. 1, 6. ⁵⁰ Psal. LXVII, 21. ⁵¹ Philip. II, 15.

τη̄ δὲ δις διγγελο; ἐπίστατε, καὶ δὲ θεολόγος Γρη;. Αἱ τέριοι, ὡς ἔφημεν, παραθύμενος ἐπιστώσατο. Ἐπειδὲ ταῦτα ἐφανέρωσε, καὶ δὲ πόλες ἐκάτην τῶν Ἐκκλησῶν τὸν ταῦτα θεοκλυτούμενον διαμαρτύρασθαι, ἐπιφέρει λοιπὸν, καὶ διπλῶς τὴν μὲν τέλεον ἵψα βαίνουσαν τοῦ θείου σκόπου αἰτιάσασθαι χρῆ, ἕπανθει δὲ τοὺς τοῦ Εὐαγγελίου δρόμου συλλόγους, ἐπιδωρθέσασθαι δὲ τὰς ἐν μέρει πταιούσας τοῖς κατ' ἀλλήλων νουθετιῶν φαρμάκοις διαπεμψάμενον. Καὶ τις δὲ ταῦτα θεσπίζων, ἀλλ' ἡ εἰ πάντας θέλων ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν; » Καὶ τίνι ταῦτα καταμηνύσας; Τῷ θεοπειρίῳ εἰσαγγελισθῇ Ἰωάννῃ διὰ τῆς μετὰ χερα 'Αποκαλύψεως.

autem hæc indicavit? Divino sane evangelistæ nunc est præ manibus.

Oι ἐπτὰ δοτέρες, διγγελοι τῶν ἐπτὰ Ἐκκλησιῶν εἰσι. Αἱ διγγέλους τῇ Ἐκκλησίᾳ διαλέγεται, ὅπερ ἀν τις διὰ παιδαγωγοῦ διέλεγετο ἀν τῷ παιδαγωγούμενῳ, εἰδὼς ὡς οἰκειοῦσθαι φιλεῖ τὰ τοῦ μαθητῶν διδάσκαλο;, εἰτε κατορθώματα, εἴτε ἡττήματα. Εἰκὸς δὲ καὶ διὰ τῶν ἐπτὰ δοτέρων τῶν δὲ τῇ δεξιᾷ τοῦ χρηματίζοντος ταῦτα, τὴν τοῦ παντὸς διακονησιν δηλοῦν δὲ τῇ δεξιᾷ Χριστοῦ κειμένην, κατὰ τὸν Φαλμοῖς ἀδόμενον, εἰ 'Ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, καὶ τὰ ὑψη τῶν ὁρέων αὐτοῦ εἰσιν. »

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Τὰ γεγραμμένα πρὸς τὸν τῆς Ἑρεσιῶν Ἐκκλησίας διγγελο.

Τῷ διγέλῳ τῆς ἐν Ἑρέσιῳ Ἐκκλησίᾳς γράφον· Τάδε λέγει οἱ κρατῶν τοὺς ἐπτὰ δοτέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, οἱ κεριτατῶν ὀπέρων τῷ μέσῳ τῶν ἐπτῶν χρυσῶν· οἴδα τὰ ἔργα σου καὶ τὸν κόκον σου, καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ δει τοῦ δύνη βαστάσαι κακούς· καὶ ἐκείραστας τοὺς ἀλέργοτας ἑαυτοὺς ἀκοστόλοντας εἰσαγεῖ, καὶ σὺν εἰσι· καὶ τορες αὐτοὺς γενεδίεις, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις· καὶ ιθίσταστας διὰ τὸ δρυμὸν μου, καὶ σὺν ἀκολιστας.

Ἄγγελον τῆς Ἐφέσου, τὴν ἐν αὐτῇ Ἐκκλησίαν λέγει. Οὐ γάρ δὲ προστατῶν διγγελο; ἡμαρτήσει, ὃντες δεῖν ἀκοῦσαι, Μετανήσουν, δὲ διγέλωτας ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Κυρίου ὀπέρων ἀστήρ ὁν, καὶ δεῖγμα τοῦτο φέρων τῆς κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἐκ καθαρότητος; φωτεινούς μαρμαρυγῆς. Τίς δὲ καὶ χρεῖα γράφειν τῷ ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ διαλεγομένου παρόντι, δε καὶ σύνδεισθῆς ἀκοῆς οἷς νοερᾶς ὁν δεσμενος ἦν; Εἴτα καὶ δει προοῦν αὐτοῖς δὲ τῆς ὀπτασίας (4) ὑφηγητῆς ἄγιος οὐ τοῖς διγγέλοις φησιν, ἀλλὰ ταῖς Ἐκκλησίαις, τὶ λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ἀκούειν, οὐκ ἀδηλόν ἔστι. Καθὼς δει κάνει τοῖς λοιποῖς νοεῖν τοῦ θρονιμένου τοῦδε βιβλίου, ἵνθι ἀν εὐρίσκηται. Γράφον τάδε τῷ διγέλῳ τῆσδε τῆς Ἐκκλησίας, δει οὐ τῷ διγέλῳ, ἀλλὰ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τοὺς λόγους διακελεύεται γράφειν, ὥσαύτως φανερόν.

⁴⁴ I Tim. II, 4. ⁴⁵ Psal. xev, 4.

(4) Ἐκκλησίας vulg.

Ac dignitatem latentis in ipsis fidei. Quod etiam cuique Ecclesiæ praefectus sit angelus, etiam Gregorius Theologus, ut diximus, citata auctoritate confirmavit. Cæterum quoniam hæc manifestavit, et oportuit unicuique Ecclesiæ eum qui hæc a Deo audierat, manifestare, subiungit deinceps et quomodo hanc quidem penitus extra divinam voluntatem gradientem redarguere oporteat: missus autem sit ut collaudet ecclæsiæ in quibus juxta Evangelium curritur: eas autem ecclæsias quæ in parte impegerunt, corrigat mutuarum admonitionum remedii. Et quis hæc vaticinatur præterquam is qui vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire ⁴⁶? Cui

Johanni per Apocalypsim, id est, revelationem quæ

nunc est præ manibus.

In Septem stellæ, angeli septem Ecclesiæ sunt. Per angelum cum Ecclesia disserit, quemadmodum si quis per paedagogum cum eo loquatur qui ab illo gubernatur, sciens quod soleat præceptor propria ducere ea quæ sunt discipuli, ⁴⁶ sive præclara sint facinora sive etiam lapsus quidam. Verisimile est autem et per septem stellas quæ in dextera erant ejus qui hæc vaticinabatur, significari gubernationem universi quæ in manu Christi sita est, iuxta id quod in Psalmis canitur: In manu ipsius sunt fines terræ, et excelsa montium ipsius sunt ⁴⁷.

CAPUT III.

Quæ scripta sunt ad angelum Ecclesiæ Ephesiæ.

C II, 1. 3. Angelo Ephesiæ Ecclesiæ scribe: Hæc dicit qui tenet septem stellas in dextera sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum æreorum. Novi opera tua et laborem tuum et patientiam tuam: quodque non possis sustinere malos; et tentasti eos qui se dicunt esse apostolos et non sunt, et invenisti eos mendaces, et patientiam habes: et sustinueris propter nomen meum, nec defecisti.

Angelum Ephesi dicit Ecclesiæ quæ ibi erat. Neque enim præfectus angelus peccaverat, ut audire eum oporteret, Age penitentiam: qui ob sanctitatem stellæ dicitur in dextera Domini existens: hoc etiam ferens indicium lucidi splendoris, qui ex natura ei ob puritatem convenit. Quid etiam neceas esset ei scribere, qui præsens est in dextera loquentis? qui nec sensibili auditu egebat utpote naturæ intellectualis. Præterea quoque manifestum est quod sanctus hic visionis auctor in progressu sit, quid Spiritus sanctus, non angelis, sed Ecclesiæ audiendum dicat. Et in cæstis similiter præsentis libri locis, ubique inventum fuerit: Scribe hæc angelo talis Ecclesiæ, intelligere oportet, quod non angelus, sed Ecclesiæ sermones scribere jubar.

Qui ambulat in medio septem candelabrorum aureo-rum. Simile est ac si diceret : Haec dicit qui complectitur et imperat, ac continet tum coelestes angelos, tum homines qui sunt in terra : nam hi septem stellæ sunt, ut jam 663 dictum est, et aurea candelabra ac lucernæ, in medio quorum inhabitare et inter eos inambulare annuntiatur Dominus.

Novi opera tua. Novi, et nihil me latet, inquit, qui singulatum formavi corda vestra¹⁴, et cognovi omnia opera vestra, et quod malos audire non potes, sed natura odisti quod malum est, quodque tentasti eos qui se dicunt esse apostolos, et invenisti eos falsos apostolos. Siquidem Ephesini divinum complectes præceptum, quo dicitur non omni credendum esse spiritui, sed probando esse spiritus num ex Deo sint¹⁵, hoc est num data sit ipsis docendi dignitas juxta præscriptum evangelicum, in simplici rerum usu agebant, non autem cibis et potu ac nutriiis insanientes, vitamque voluptuosam temporanti præferentes : qualis erat Cerinthus, apostolo et evangelista súgychoros, dogmatum adulterinorum annuntiator.

Et patientiam habes. Laborasti, inquit, et tolerasti, nulla fatigazione animum dejiciens ob ea que propter nomen meum irruerunt: et recte admodum. Siquidem dictum est : « Invicem alii aliorum onera portate, et sic complete legem Christi¹⁶. » Verisimile enim est quod a pseudapostolis fuerint ipsis illatæ contumeliazæ, quibus omnino vices rependere non meditabantur, sed hujusmodi tanquam luxata C ac debilia membra sustinebant.

Et suscitauisti. Εβάστασας id est tolerasti, oꝝk ἔκπλασας vero, id est non defecisti præ labore et fatigazione : et quasi diceret : Non desperasti, non reliquisti aciem ; non es factus deseritor.

Propter nomen meum. Nomen vocat famam et gloriam, sicut etiam cum dicitur, « Admirabile est nomen tuum in omni terra¹⁷. » Annon gloria plenum est, quod non conentur Christiani malum referre pro malo, quemadmodum etiam divus Paulus exhortatur, dicens : « Ne declinetis ad incredulos¹⁸ ;

Sed habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliqueris. Memor itaque esto unde excideris, et resipisce ac prima opera facias. Sin minus, veniam tibi cito, et movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi resipueris. Sed hoc habes quod odisti facia Nicolitarum, que et ego odi. Qui habet aurem audiunt quid Spiritus dicas Ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vite, quod est in paradyso Dei mei.

664 Cum in duobus Ecclesiam commendet, nempe in tolerantia doloris et neglectu molestiae ab adversariis illatæ, de hoc uno indignatur : quo etiam in medio illorum duorum posito, nempe molesti laboris ac tolerantiae, alienationem a malis collaudavit,

¹⁴ Psal. xxxii, 15. ¹⁵ I Joan. iv, 1. ¹⁶ Galat. vi, 2. ¹⁷ Psal. viii, 2. ¹⁸ II Cor. vi, 14.

(5) Ανθρωπίνου; vulg.

A Ο κεριταῖρις ἐν μέσῳ τῶν ἐπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν. « Ομοιον τούτῳ τὸ εἰπεῖν, τάδε λέγει δι περιέπων καὶ διακρατῶν, καὶ συνέχων τοὺς τε οὐρανούς (5) ἀγγέλους καὶ τοὺς ἐπὶ γῆς ἀνθρώπους. Οὗτοι γάρ οἱ ἐπτὰ ἀστέρες, ὡς ἡδη εἰρηται, καὶ αἱ χρυσαὶ λυχνίαι καὶ λύχνοι, ὃν ἐν μέσῳ δὲ ἐνοικεῖν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατεῖν ἐπαγγειλάμενος Κύριος.

B Οἶδα τὰ δρα σου. Οἶδα, καὶ οὐδέν με λέληθεν, φησι, τὸν καταμόνας πλέσαντα τὰς καρδίας ὑμῶν, τὸν συνιέντα εἰς πάντα ἐργα ὑμῶν, καὶ δι τῶν πονηρῶν οὐ δύνασαι ἀκοῦσαι μισσόντας οὖσα, καὶ δι τοις ἐπειρασας τοὺς λέγοντας; ἐσυτοὺς ἀποστόλους καὶ εὑρες αὐτοὺς φευδαποστόλους. Θείον γάρ πληροῦντες οἱ ἐν Ἐφέσῳ παράγγελμα, τὸ φάσκον, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύειν, ἀλλὰ δοκιμάζειν, τουτέστι, τὸ δοθὲν αὐτοῖς διδασκαλικὸν ἀξίωμα, εἰ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἔστι διάταξιν, ἐν αὐτοσκεψῷ τῇ χρείᾳ συστελλόμενοι διετέλουν, ἀλλ' οὐχὶ βρώμασι καὶ πότοις καὶ γάμοις βαχευόμενοι, καὶ τὸν ἀπολαυστικὸν βίον τοῦ ἐγκρατοῦς ἐπίπροσθεν φέροντες, οἵοι οἱ περὶ Κήρυκον συνχρονίσαντες τῷ ἀποστόλῳ καὶ εὐαγγελιστῇ, νῦνθα δογμάτων καταγγελεῖς.

C Καὶ ὑπομονήρ ἔχεις. « Ξοπίσας, φησι, καὶ ὑπέμειντς, εἰς μῆδεν ἀποκαρτερήσας τῶν ἐπιφυέντων διὰ τὸ δνομά μου, καὶ μάλα πρεπόντως. Εἴρηται γάρ, « Ἄλληλων τὸ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. » Εἰκόνει γάρ παρὰ τῶν φευδαποστόλων ἐπηρείας αὐτοῖς ἐπένειθηναι, οἵοι ἀνταποδοῦνται οὐδὲ διλας ἀμελέτησαν, ἀλλ' ᾧ μελῶν παρειμένων ἤνεσχετο.

D Καὶ ἀδόστασας. « Εβάστασας, ἀντὶ τοῦ, ἤνεσχον. Οὐκ ἔκπλασας δέ, ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἀπεκαρτέρησας, οἶνος, Οὐκ ἀπτηγήρευτας, οὐ προδέδωκας, οὐκ ἐλπιτάκτησας.

Αἰά τὸ δρομό μου. « Ονομα δέ, τὴν διέξαν, τὸ κλέος φησιν, ᾧ καὶ ἐπὶ τοῦ, « Θαυμαστὸν τὸ δνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ (6). » Καὶ πᾶς οὐ κλέους μετὸν, τὸ τοὺς Χριστιανοὺς μὴ ἀντιδιδόναι σπεύδειν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ᾧ καὶ Παῦλος ὁ θεῖος παραινεῖ, « Μή γίνεσθε, φάσκων, ἐτεροῦ γοῦντες ἀπίστους ; »

E Άλλα ἔχω κατὰ σοῦ, δι τὴν ἀγάπην του τὴν πρώτην ἀργῆνας. Μηγμόνευσ οὐν πόθεν πέπτωκας, καὶ μεταράσσον, καὶ τὰ σρῶτα δρα κοίησον. Εἰ δέ μή, ἔρχομαι σοι ταχὺ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐπτὸν τόκου αθεῆς, ἐὰν μὴ μεταράσσῃς. Άλλα τούτο ἔχεις δι μοσιῖς τὰ δρα τῶν Νικοδιμῶν, ἀ κατώ μισῶ. Ο δρας οὖς ἀκουσάτε τὸ δρεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις. Τῷ τικῶτι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, δι στιτιν ἐτῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ μου.

F «Ἐν δυσὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀποδεχόμενος, τῆς διπομενῆς τοῦ ἄχθους λέγω καὶ τῆς τοῦ κόπου τῶν ἀντιδιδοτεμένων ἀζηλίας, ἐνδε τούτου μέμφεται, δ καὶ μέσον θεῖς ἐκατέρων, τοῦ κόπου, φημί, καὶ τῆς διπομονῆς, τὴν πρὸς τοὺς κακοὺς ἐπήνεσεν ἀλλοτρίωσιν μετὰ

(6) Verba ἣν πάσῃ τῇ γῇ, desunt in vulg.

τοῦ παιράσαι καὶ τοὺς φευδαποστόλους καὶ τὴν τῶν Νικολαῖτῶν αἰσχρουργίαν. Ἐμέμφετο δὲ καὶ τῆς πρὸς τοὺς πλησίους χορηγίας τὴν δλιγωρίαν, ἢν αὖθις ἀνακαλέσασθαι ἐπισκήπτει, Τὰ πρώτα, φάσκων, Ἐργα τοίησον ἐν δικαιοσύνῃ. Οὐδὲ γάρ με λανθάνει, φησιν, οὗτε τὰ πρώτα σου τῶν πράξεων ἀγαθά, οὗτε δὲ τὴν εἰς τοὺς δεομένους ἀγάπην ἐνέκοψας. Ἐπ-ἀνελθε οὖν διδαχθείσαι παρὰ ἐμοῦ διε τὸν ἑνέλειψας.

Ἐρχομαί σοι ταχύ. Τὸ, *Ἐρχομαι*, οὐ μεταβα-τικὴν δηλοῖ κίνησιν τοῦ πάντα πληροῦντος Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐκ διδυμίας πρὸς κόλασιν ἐπιστροφήν. Κίνησις δὲ Ἐκκλησίας ἡ τῆς θείας χάριτός ἐστι γύμνωσις, δι' ἣν ἐν σάλῳ καὶ κλύδωνι ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καὶ τῶν διουργούντων αὐτοῖς μιαρῶν ἀνθρώπων (7) γίνεται· ὥστε τοὺς ταύτην συγκροτοῦντας ἀνθρώπους; λέγειν τὸν, «Ἐταράχθη ἐν θυμῷ δοφθαλμός μου»· καὶ, «Ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐν ἐμοὶ.»

Ἄλλα τοῦτο, φησιν, ἔχεις διε μισθίς τὰ δργα-τῶν Νικολαῖτῶν, μεταξὺ τῶν λυπηρῶν τιθεῖς καὶ τὰ πρὸς εὐθυμίαν διγοντα, ἵνα μὴ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ τὰ τῆς Ἐκκλησίας. Φησιν οὖν, διε Μετανοίᾳ σε εὐεπιχείρητον καταλαμβάνω, ἀφ' ὃν σύνδρομον ἔχω σε τοῦ μίσους μου τοῦ περὶ τοὺς Νικολαῖτας. Οὗτοι δὲ παρονομάζονται ἀπὸ Νικο-λέου ἐνδε τῶν ἐπειδὴ διακόνων. Καὶ τίνες δὲ ἔχουν τὴν αἰσχρουργίαν, Ἐπιραμπού τοῦ ἐκ Κύπρου θείου ἀνδρὸς ἡ τῶν Παγαρελῶν αὐτοῦ βίελος δηλώσει. — *Ἄλλως.* Κίνησιν λυχνίας τινὲς, καὶ τὸν Ιερατικὸν τῆς Ἐφέσου θρόνον ὑπέλαβον, Κωνσταντινουπόλει τὰ πρεσβεῖα ἁυτῆς ἐπιδούσα.

Οἱ ἔχων οὓς ἀκούουστε. Σχρικίδην οὓς πᾶς; Αν-θρωπὸς ἔχει, πνευματικὸν δὲ δοθεορούμενον, διπέρ τῷ Ἡσαΐῳ προστέθειται καὶ τῷ θεοπάτορι Δαυὶδ εὐήκοον γενέσθαι, ἀφ' οὗ καὶ εὐχαρίστως διατιθέμενος μελαψεῖ, «Εἰς ἀκοήν ὥτουν ὑπῆκουατ μου, » οἰονεὶ οἵς ἀκοή τὸ ἐπιαινετὸν φέρει, τούτους κάμοιν τὸν πόθον ἀφωμοιώσατο. Τὸ Πνεῦμα δὲ ταῦτα λέγειν φησιν, ἡ διε πνευματικῶς ἐνγραγέτο πα-ριστῶν τὰ τῆς Ἀποκαλύψεως· ἡ Πνεῦμα τὸν Χρι-στὸν φησι καθό ἐστι καὶ νοεῖται Θεός, ὡσπερ ἀμέλει καὶ Γίδες ἀνθρώπου χρηματίζει, καθό ἐστιν ἀνθρώπος καὶ νοεῖται. Καὶ διε Πνεῦμα λέγεται δοθεῖς, αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιν παριστῶσι λόγοι, «Πνεῦμα, » ἀγορεύοντος, δοθεῖς, καὶ τοὺς προσκυ-νοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθεῖᾳ, « καὶ τὰ ἔξι. Καὶ τι τὸ Πνεῦμα λέγει;

Τῷ τικῶτι δώσω φαγεῖτο δὲ τοῦ ζύλου τῆς ζωῆς. — *Νικῶτε,* τὸν πρὸς τοὺς δαίμονας πόλεμον, δο-διὰ τῶν συμφύτων ἡμῖν παθῶν ἀνερεθίζεσθαι εἰωθεν. Ζύλον δὲ ζωῆς (8) τροπικῶς, τὸ ἐν μέσῳ τοῦ Παραδει-σου, καὶ Παράδεισον τὴν μακαρίαν καὶ αἰωνίζουσαν ἐκληπτέον ζωὴν, ἐν ἣ σφίλας ἀφθονος χύτις, περὶ ἣς καὶ Σολομῶν φησι· «Ζύλον ζωῆς ἐστι τοῖς ἀντεχομέ-

¹⁰ Psal. xxx, 10. ¹⁰ Psal. lii, 5. ¹¹ Isa. l, 4 seqq. ¹² Psal. xxxix, 4. ¹³ Psal. xvii, 45. ¹⁴ Joan. i, 24.

(7) Vulg. ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας ἀνθρώπων.

A una cum eo quod et pseudapostolos tentaverit et Nicolitarum obscenitatem. Accusat autem negligientiam in insumento ut proximis necessariā suppedimentur, quod rursum jubet revocari. Prima, inquit, opera fac in justitia. Neque enim me latenter, inquit, aut prima tuarum actionum bona, aut quod charitatem erga indigentes contraxeris. Revertere igitur, quum a me didiceris te defecisse.

Veniam tibi cito. Quod ait: *Veniam*, non progressivum significat motum Dei qui omnia replet, sed conversionem ad socordia ultionem. Motus autem Ecclesiae est a divina gratia denudatio, propter quam in salo ac undarum jactatione a spiritibus malis et hominum iis obsequentium pravitate consti-tuitur: adeo ut homines qui ejusdem sortis cum hac sunt Ecclesia, dicant: «Conturbatus est in ira oculi mei¹⁵; » et, «Cor meum conturbatum est in me¹⁶. »

Sed hoc habes quod odisti facta Nicolitarum. Inter tristia ponit etiam ea quae consolationem adducunt, ne abundantiori tristitia absorbeatur Ecclesia. Ait ergo: Per penitentiam ego facile te recipiam, eo quod te mihi conformem habeam in odio adver-sus Nicolaitas. Hi autem cognomen accipiunt a Ni-colao, uno ex septem diaconibus. Quinam autem fuerint et eorum obscenitates liber Panarion Epi-phanius divini ex Cypro viri manifestat.—*Alio modo.* Motum candelabri interpretati quoque sunt nonnulli sacerdotalem Ephesinæ Ecclesiae sedem, quod ipsius dignitatem trahiderit Constantinopoli.

Qui habet aurem audiat. Quisque homo aurem habet carnalem, spiritualem vero is qui divino affla-titur Spiritu, quae Isaiae¹⁷ addita est Deique proge-nitori Davidi¹⁸, ut obediens esset. Unde etiam grato animo affectus, dulciter canit: «Ad auditum auris obsecutus est mihi¹⁹: » hoc est in his unde auditus fert aliquid laudabile, ad meum accessit de-siderium. Hæc autem ait Spiritum dicere, aut quod spiritualiter operabatur, demonstrans quae sunt hujus revelationis, **665** aut Spiritum dicit Christum, quatenus est et intelligitur Deus, quemad-modum revera quoque Filius hominis appellatur, quatenus est et intelligitur homo. Quod autem Spiritus dicitur Deus, ipsius Christi ad Samaritanam verba demonstrant, dicentis: «Spiritus est Deus, et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare²⁰. » Et quid est quod dicit Spiritus?

Vincenti dabo edere de ligno vita. Vinoenti in bello quod adversus dæmones geritur, quod per insitos nobis affectus excitari solet. Lignum vero vita quod est in medio paradisi, ac paradisum tropice accipi oportet beatam ac perpetuam vitam, in qua est abundans sapientia diffusio: de qua etiam ait Solomoni: «Lignum vita est iis qui amplectuntur

(8) Vocem ζωῆς omissit vulg.

ipsam.¹¹ Præsens autem evangelista de Christo dicit quod sit Deus ac vita æterna¹²: qua futura interminabili fruentur sancti in paradyso.

Dei mei. Ne quis hæc audiens offendatur. Si quidem cuncta humilia convenient Dei et hominis salutari dispositioni propter nos factæ: quandoquidem in Evangelii quoque ait Ipse: « Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum, et Deum meum et Deum vestrum »¹³, tanquam ipsius quidem natura, horum vero adoptione.

CAPUT IV.

Quæ significata sunt angelo Ecclesiæ Smyrnæorum.

II, 8-11. Et angelo Ecclesiæ Smyrnæorum scribe:
Hæc dicit primus et novissimus, qui fuit mortuus et vivit: Scio operata et afflictionem et paupertatem, sed dives es: et blasphemiam eorum qui se dicunt Iudeos esse et non sunt, sed sunt synagoga Satanæ. Nihil horum timeas, quæ passurus es. Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem, ut affligamini, et habebitis afflictionem dierum decem. Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronum vita.
XXX Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicit Ecclesiæ. Qui vicerit, non lœdetur a morte secunda. οὐδὲ, ἀκονσάτω τι τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις. «Οὐκών οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

Primus et novissimus est Christus, utpote Deus et homo: primus divina natura, novissimus tanquam postremis diebus propter nos homo factus. Fuit quoque triduo mortuus, rursumque sua resurrectione viam nobis aperuit resurrectionis ac vitae. Et quid hic ait? Scio opera tua et afflictionem et paupertatem, quæ propter me sustines pulsatus ab incredulis. Ne igitur dum affigeris et paupertate premeris, dicas et ipse: Quid est quod jejunavimus, et non cognovisti, humiliavimus animas nostras, et non attendistis?¹⁴ Quanquam enim hæc ita sint, attamen dives es, in spiritualibus thesaurum habens absconditum in agro cordis tui, qui est Christus, propter quem etiam dives es, utpote hunc habens protectorem, qui et ipse cum dives esset, propter nos pauper factus est.

Scio opera tua. Videlicet bona, et afflictionem propter ipsa illatam, ac paupertatem quæ ob invidiā a blasphemis Iudeis cooperatoribus diaboli in vos inducta est: qui solo nomine Iudei sunt, veritate autem et reipsa sunt synagoga diaboli. Sed quanquam ob violentiam pauper officiaris, mihi tamen repositus, qui sum dispensator omnium bonorum, dives es. Idecirco nihil metuas eorum quæ tibi inferenda sunt a cooperatoribus diaboli, qui vos carceribus et aliis temptationibus afflagent, quorum brevissimus ac unius diei est impetus, et quantum erit si etiam decem æquetur diebus? Esto itaque tolerans neque delicias usque ad mortem, ut propter ea accipias coronam vitæ.

¹¹ Prov. iii, 18. ¹² Joan. i, 4. ¹³ Joan. xii, 17. ¹⁴ Isa. liiiii, 3.

¹⁵ Verba ἑγκλ. φυλ., x. πεπ. ἀλλων φασι. γνωγ.

A νοις αὐτῆς. » Ό δὲ παρὼν εὐαγγελιστὴς περὶ τοῦ Χριστοῦ φησιν, διτι αὐτός ἐστιν ὁ Θεὸς καὶ ζωὴ ἡ αἰώνιος, οὐ τῷ Παραδεσῷ τῇ μελλούσῃ ἀτελευτήῳ ζωῇ ἐν ἀπολαύσει οἱ ἄγιοι γενήσονται.

Toῦ Θεοῦ μου. Μή τις ἀκούων ταῦτα σκανδαλιζέσθω. Πρέπει: γὰρ τὰ ταπεινὰ κάντα τῇ δι' ἡμᾶς σωτηρίᾳ τὴν τοῦ θεανθρώπου οἰκουμένην. Έπει καὶ ἐν Εὐαγγελίοις φησιν ὁ σύντος: « Ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου καὶ Πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν, » ὡς τοῦ μὲν φύσει, τῶν δὲ θεάτρων.

ΚΕΦΑΛ. Δ.

Tὰ δηλωθέντα τῷ ἐν τῇ Σμύρναι τῷ Ἐκκλησίᾳ ἀγγέλῳ.

Kai τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ Ἐκκλησίας
Β γράψον· Τάδε λέγει ὁ πρώτος καὶ ὁ ἔσχατος, δις ἀγέρετο τεκρός καὶ ἔκησεν· Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ κινούσιος εἰ. Καὶ τὴν βλασφημίαν τῷρες λεπότερων Ἰουδαίων εἰραινεῖσθαι καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σεταρᾶ. Μηδέτερ φοβοῦ ἀ μέλισσες καθεῖται· Ίδοι δὴ μέλισσες βαλεῖται ὁ διδύμοις ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ξεστεθεῖται· Θλίψις ημέρας δέκα. Γίνου πιστὸς ἀχριθαράτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. Οὐκών οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

С πρώτος καὶ ἔσχατος ὁ Χριστὸς, ὡς Θεὸς καὶ ἀνθρώπος. Πρώτος τῇ θελᾳ φύσει, ἔσχατος, ὡς δι' ἡμᾶς ἐπ' ἔσχατον ἀνθρώπος γεννημένος. Καὶ νεκρός δὲ ὁ αὐτὸς τριήμερος, καὶ αὐτὸς ἀνοίκας τὴν διά τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως ὀδὸν τῆς ζωῆς. Καὶ τὸ φησιν οὐτος; Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, & δι' ἐμὲ ὅπομένεις, ὅπο τῶν ἀπίστων μαστιχόμενος. Μή οὖν ἐν τῷ θλίψεσθαι καὶ πτωχεύειν εἰπεῖς καὶ αὐτός· Τί δὲ ἐνηστεύσαμεν καὶ οὐκ ἔγνως, ἐταπεινώσαμεν τὰς φυγὰς ἐσωτέον, καὶ οὐ προσέσχες; Εἰ γὰρ καὶ ταῦτα, ἀλλὰ πλούσιος εἰ, ἐν τοῖς πνευματικοῖς τὸν θησαυρὸν ἔχων κεκρυμμένον ἐν τῷ ἀγρῷ τῆς καρδίας σου, δεὶς ἐστιν ὁ Χριστὸς, δι' ὃν καὶ πλούσιος εἰ, ὡς τοῦτον ἔχων σκεπασθῆ, δεὶς καὶ αὐτὸς πλούσιος ὁν, ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς.

D Οἶδά σου τὰ ἔργα. Δηλαδὴ τὰ χρηστὰ, καὶ τὴν διὰ ταῦτα θλίψιν καὶ πτωχείαν, τὴν διὰ φθόνον ἀπὸ τῶν συνεργῶν τοῦ διαβόλου βλασφήμων Ἰουδαίων ἐπαγομένην ὑμῖν, οἵτινες Ἰουδαῖοι ὀνόματι μόνον, τῇ δὲ ἀληθείᾳ συναγωγὴ τοῦ διαβόλου εἰσίν. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπηρείας πτωχεύῃς, ἐμοὶ ἀνακείμενος τῷ πάντων ἀγαθῶν πρυτάνει, πλούσιος εἰ. Διόπερ μηδὲν φοβοῦ τῶν μελλόντων σοι ἐπενεχθῆναι ἀπὸ τῶν συνεργῶν τοῦ διαβόλου θλίψερῶν ἐγχλεισμῶν φυλακῆς καὶ πειρασμῶν ἀλλων (9), ὃν ἐφήμερος ἡ ἐπιφορά, καὶ ζεστὸς εἰ καὶ ἡμερῶν δέκα ἐξισουμένη; Γίνου σὺν καρτερικός καὶ μὴ ἐκλυθείης μέχρι θανάτου, ὑπὲρ ὃν ληψή τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.

Κατ τὴν βλασφημίαν. Κατὰ κοινοῦ τὸν, Οἰδάσσου, ἵνα ἔξακούνται οὐτῶς· Οἰδάσσου τὰ ἔργα, οἴδα καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν τῷ λόγῳ μὲν Ἰουδαίων, ἔργῳ δὲ συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ. Ήν γάρ δὲ ἐν τῷ φαινερῷ Ἰουδαίος, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ χρυπτῷ, καὶ τῇ περιομήῃ τῆς καρδίας, ὁ διὰ τοῦ φαινομένου περιβοητοῦ τῷ γεννητικῷ μορίῳ δέρματος ἀφαιρέσσως τοῦ δλικοῦ τοῦδε πάντος βίου ἀλλοτριούμενον ἐστὸν αἰνιετόμενος, καὶ πρὸς τὰ θεῖα τῇ ψυχῇ ἐνσκευαζόμενον. Εἰ γὰρ Ἰουδαίος μὲν ἔξομολόγησις ἐρμηνεύεται, Ἰσραὴλ δὲ τοῦ δρῶν Θεόν, πάντως οἱ ἀληθεῖς Ἰουδαῖοι καὶ Ἰσραὴλ οὗτοι εἰσιν, οἱ Χριστῷ ἔξομολογούμενοι, ἤγουν εὐχαριστοῦντες ἀνθ' ὧν μεγάλα εὐεργέθημεν τῇ διεξ αρκόδες αὐτοῦ πρὸς ήμαδες ἐπιδημίᾳ. Τοῦτο γάρ ἡ ἔξομολόγησις δηλοῦν βούλεται. Ἰσραὴλ δὲ, ὃς νῦν θεὸν δρᾷν ἡγιασμένος, μηδενὶ τῶν ἀσχολείν εἰωθότων ἐπιπροσθύμενος. Οὐκοῦν οὐδὲ Ἰουδαῖοι οὔτε Ἰσραὴλ οἱ τῇ ἀπιστίᾳ ἐμμένοντες ἀνεπιστρέψας, ἀλλὰ βλασφημοῦντες συναγωγῆν ἐστοὺς ἀποφεύγουσι τοῦ Σατανᾶ ἔξωγηρμένους ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὸ ἔκεινον θέλημα, ἅτε καὶ στρατηγουμένους ὑπὲρ αὐτοῦ·

Οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θαράτου τοῦ δευτέρου.

Ἄκριδες τὸ εἰρημένον, ὅτι δύο θανάτων ἀνθρώπιοις θντῶν, πρώτου τοῦ φυσικοῦ, ὃς ἐστι χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, κατὰ τὴν δικαίαν καὶ ἀπερατήτον ἀπόφανσιν τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ, τὴν, ὅτι «Γῆ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ.» Τοῦτον τὸν θάνατον ἀνυπερθέτως, πάντες δινθρωτοὶ δίκαιοις καὶ ἀμαρτωλοὶ μέτιμνεν. Δευτέρου δὲ πάλιν θανάτου καὶ ἀλεθριωτέρου, τοῦ δι' ἀμαρτίας θντος, διὸ τὸ τῆς ἀκολάστου καὶ σαρκικῆς καὶ ἡδυπαθούς ζωῆς δέλεαρ τοῖς ἀνθρώποις οἰδε πορίζειν. Διὸ καὶ ὁ Κύριος τοὺς ταῦτην μεταδιώκοντας νεκρούς; ὄνομάζει, διταν φῆ·

«Ἀφετε τοὺς νεκρούς θάψαι τοὺς ἐστῶν νεκρούς.» Τοῦτον τὸν θάνατον (τὴν ἐμπαθῆ λέγω ζωῆν) δι νεκρῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ τῆς γεάννης εἰς ἀδιάλειπτον θάνατον.

ΚΕΦΑΛ. Ε.

Τὰ σημαρθέτα τῷ τῆς Περγαμηνῶν Ἐκκλησίᾳ ἀγγέλῳ.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῇς ἐτοῖς οὐ περιέμενε· Ἐκκλησίας
τράπεζος· Τότε λέγει ὁ ἔχως τὴν φομφαλὸν τὴν
διστομορφήν σέειται· Οἴδα τὰ ἕργα σου καὶ ποῦ
κατοικεῖς, διουν δὲ θρόνος τοῦ Σατανᾶ. Καὶ κρα-
τεῖς τὸ δυρμά μου, καὶ οὐκ ἡρήσω τὴν πλοτίν
μου ἐταῖς ημέραις, ἐταῖς Αἰτείας δὲ μάρτυς
μου δὲ πιστός δεῖς ἀπεκτάθη παρ' ὑμῖν, διουν δὲ
Σατανᾶς κατοικεῖ· Αλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅλην,
ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαὰμ,
ὅς ἐδίδασε τὸν Βαλάνην, βαλεῖν σκάρδιαλον ἐν-
ώπιον τῶν νιῶν· Ἰσραὴλ, καὶ φαγεῖν εἰδωλούς τους
καὶ πορνεῖσαι. Οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας
τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν δρομοῖς.

Διστομον φυσικαν φησιν, η την κατά τὸν εὐαγ-
γελικὸν λόγον τὸ κάνει περιαιροῦσαν τὸ περιττὸν τοῦ
πειρόντος βίου καὶ τὸ ἀπὸ γενέσως ἡμέν πεισκοτοῦν

"Genes. iii, 19. "Malth. viii, 22.

(10) Male interpres scripsérat, dicit, aut sermonem evangelicum avellentem quod superfluum, etc.

Et blasphemiam. A communī sensu repelendum est, Scio, ut sit sensus: Scio opera tua, scio blasphemiam eorum qui verbo Judæi sunt, re autem ipsa sunt synagoga Satanæ. Neque enim qui in manifesto Judæus fuerit, is vere Judæus est, sed qui in occulto et circumcisione cordis, qui per ablacionem materialis pellis quæ circumdare conspicitur membrum genitale, seipsum tota vita immutasse designatur, et in anima exornatus esse ad divina. Nam si Judas interpretatur confessio, Israel autem mens quæ Deum intuetur: hi omnino veri sunt Judæi et Israel, qui Christum confitentur, sive gratias agunt ob magna beneficia, quibus affecti sumus per adventum ejus in carne ad nos. **667**
Nam hoc significat illa confessio; Israel vero qui assecutus est ut Deum mente videat, qui nulla re obscuratur qua prins solet occupari. Itaque neque Judæi sunt neque Israel, qui non conversi permanent in incredulitate, sed blasphemando ostendunt se synagogam esse Satanæ, capti ab illo ad ipsius voluntatem, tanquam ab ipso expugnati.

Non lœdetur a morte secunda. Exacte loquendo hoc dictum est. Cum enim due sint mortes, prima naturalis est, nempe animæ separatio a corpore, secundum justam et inevitabilem omnipotentis Dei sententiam, puta: «Terra es et in terram reverteris». Hanc mortem omnes homines absque ulla exceptione justi ac peccatores subimus. Rursum vero secunda mors, maiorem afferens cladem, per peccatum inducta est, quam illecebræ vita lascivæ, carnalis ac voluptuosæ hominibus suppeditare solent: ideo quoque Dominus eos qui hanc insequuntur mortuos appellat, cum ait: «Sinite ut mortui sepeliant mortuos suos». Hanc mortem, nempe vitam affectibus deditam, qui vicerit, non recipiet damnum a morte gehennæ, transcendendo ad mortem interminabilem.

CAPUT V.

Quæ designata sunt angelo Ecclesiæ Pergamorum.

H.12-15. *Et angelo Ecclesiae Pergamorum scrib:*
Hæc dicit qui habet gladium ultraque parte acutum:
Nori opera tua, et ubi habites, nempe ubi thronus est
Satanæ: et tenes nomen meum, et non negasti fidem
meam, in diebus quibus Antipas testis meus fidelis
apud vos occisus est, ubi Satanus habitat. Sed habeo
adversum te pauca, quod habeas ibi tenentes doc-
trinam Balaam, qui docuit Balac, ut poneret offendiculum coram filiis Israel, quo ederent idolis im-
mola tu et scortarentur: ita habes et tu tenentes doctri-
nam Nicolaitarum similiter.

668 Gladium utrinque incidentem dicit aut eum qui, secundum sermonem evangelicum, avellit quod superfluum est (10) in praesenti vita, et

quod a nativitate nobis tenebras offundit, ne divina prospiciamus, aut severam adversus impios sententiam. Ex eo autem quod hic gladius præter hoc quod utrinque incidit etiam acutes dicitur, adhuc etiam accelerationem indicat ad eorum ultionem qui divinis iussis non obtemperant. Thronum vero Sathanæ vocat Pergamum, ut quæ idololatriæ dedita erat supra omnem reliquam Asiam. Itaque cum etiam hujusmodi locum inhabites, inquit, incorruptam servasti meam fidem, in nullo eversa ex vicinitate malorum, neque iniquos æmulata es, visa pace et abuudantia iniquorum.

Antipas testis meus. Antipas testis, Pergami tulit testimonium, cuius in hunc usque diem servatur martyrium, cum multa libere locutus fuisse adversus insidiatores: et quantum in ipso fuit usque ad mortem processit, de cuius fortitudine evangelista nunc per os Dei fecit mentionem, ut productam in medium illius virtutem et patientiam ostendat fidelibus, una cum crudelitate errantium, ut qui de Sathanæ sunt contubernio. Quoniam autem tangitur eorum quoque reprehensio qui sanctissimi erant, eo quod « In multis offendimus omnes »¹, « juxta id quod scriptum est : « Quis purus est a sorde »²? ideo ait : Quanquam taliter me colatis, habeo tamen nonnulli in quo vos accusem, licet ea pauca sint. Siquidem hæc Pergamorum civitas, ut apparet, duo adversa facta erat, nempe plures Græcos sive infideles, et inter eos qui fideles dicebantur, obsceni Nicolaitæ, tanquam prava zizania inter tritum, seminati erant. Porro vide quomodo hos ex Veteri Testamento quibusdam assimilatos in medium producerit.

Doctrinam Balaam qui docuit Balac. Balaam ait docuisse Balac, hoc est, factum fuisse preceptorum ipsius Balac. Historia est in libro divini Mosi qui dicitur Numeri³. Josephus autem Judæus scribit regem Balac consilio Balaam adduxisse populo Israel mulierculas ut scortarentur: quando etiam Phinees celebri memoria dignum peregit opus aduersus Zamibri: et præter hanc lasciviam attraxisse populum ipsum Israeliticum ad impuram comeditionem, utendo in cibum carnibus quæ Beelphegor immolata fuerant : **669** ideo etiam perierunt. His vero similes quoque dicit Nicolaitas, et in scortatione et in impura comeditione. Quod si quis requirat quænam illa erant in quibus errabant, ex Epiphonio, veluti jam diximus, divino Cyprensi episcopo discere licet, qui ad multorum utilitatem non indignum putavit manifeste ob oculos ponere Nicolaitarum fetorem ac turpititudinem, omni seposito metu, tum quoad libidinosam lasciviam, tum quoad maxime abominandam impuram comeditionem.

II, 16, 17. Resipisce itaque : alioqui veniam tibi cito, et pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis. Vincenti

A τῶν θείων τῆς ἐποχίας, ἢ τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἀπότομον ἀπόφανσιν. Πρὸς τῷ διστόμῳ δὲ καὶ δέξια αὐτῇ, ἔτι καὶ ταχινῇ, εἰς ἀκάθηκον τῶν ἀπειθεύντων τοῖς θεοῖς καλεύσμασι. Θρόνον δὲ τοῦ Σατανᾶ τὴν Πέργαμον καλεῖ, ὡς κατείδωλον οὖσαν ὑπὲρ τὴν Ἀσίαν πάσαν. 'Ἄλλ' οὖν καὶ τοιοῦτον οἰκοῦσα τόπον, φησιν, ἀνθευτόν μου τὴν πίστιν ἐπήρησας μηδὲν ἐκτερπεῖσα ἀπὸ τῆς τῶν κακῶν γειτνίας, οὐδὲ ζηλωσσα ἐπὶ τοῖς ἀνόμοις, εἰρήνην ἀμαρτωλῶν καὶ εὐθηγίαν θεωροῦσα.

'Er aīs 'Αντίπας σ μάρτυρας μου. 'Αντίπας δὲ πάρτυς ἐν Περγάμῳ ἐμπρότερον, οὗ καὶ τὸ μαρτύριον εἰς ἔτι σώζεται, πολλὰ παρθητισμένος τοῖς ἐκευούσιοις. Καὶ δον εἰς αὐτὸν ἤκεν, διχρι θανάτου προβούσῃ. Οὐ περ τῆς ἀνθρείας νῦν δὲ εὐαγγελιστῆς ἐκ τῆς θεοκλυτίας (11) μέμνηται πρὸς; Ἐνδειξιν ἐπεισαχθεῖσης τῆς ἐκείνου ἀρετῆς καὶ ὑπομονῆς τοῖς πιστοῖς, τῆς τε τῶν πεπλανημένων ὥμοτητος ὡς δημοσκήνων τῷ Σατανᾷ. 'Ἐπειδὴ δὲ ἀπέτεται καὶ τῶν ἀγιωτάτων ὁ μῶμος, καθ' ὅν εἰ πολλὰ πταλομεν ἀπαντεῖς, κατὰ τὸ γεγραμμένον, « Τίς καθαρὸς ἀπὸ ρύπου ; » Ὅμην πάλιν, φησι, καίτοι τοιούτοις οὖσι τὰ πρὸς θεραπείαν ἔμην, ἔχω τι ἀγκαλεῖν, καὶν ἀπὸ ὀλίγων. Δύο γάρ χαλεπά, ὡς ξοικεν, αὕτη ἡ πόλις τῶν Περγαμηνῶν ἐκέχετο, τοὺς μὲν πλειόνας "Ελληνας, ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν δυνομαζομένων πιστῶν, τοὺς αἰσχρουργοὺς Νικολαῖτας ἐπισπαρέντας τῷ χρηστῷ στεφάνης πονηρά. Καὶ δπως δὲ τούτους, καὶ τίσιν ὡμοιωμένους, διὰ τῆς πάλαι Ἑστορίας παρέθετο.

Tὴν διδαχὴν Βαλαὰμ, δὲ ἐδίδαξε τὸν Βαλάκ. Τὸν Βαλάμῳ φησι: διδάξαι τὴν Βαλάκ, οἶον διδάσκαλον γενόμενον τοῦ Βαλάκ. 'Η δὲ Ἱστορία, ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ θεοπετού Μωυσέως; ἢ δυομάρι 'Αριθμοί. 'Ιώσηπος δὲ ὁ Ἰουδαῖος συμβουλῆς γράψει τοῦ Βαλαὰμ τὸν βασιλέα Βαλάκ, τὰ γύναια παραστῆσαι τῷ λαῷ τῷ Ἰσραὴλ εἰς πορνείαν (ὅτε καὶ Φινεὲς τὸ ἀοιδεῖμον ἔργον εἰργάσατο τὸ ἐπὶ Ζαμβρῆ), καὶ πρὸς τὴν ἀσελγείᾳ ταύτη, καὶ τὸν αὐτὸν Ἰσραηλίτην λαὸν πρὸς μιαροφαγίαν ἀλκυσθήναι, τὰ τῷ Βεσλέγεῳ ἀνατεθέντα χρέα εἰς βρῶσιν χρητάμενον. Διὸ καὶ ἀπώλοντο. 'Ἐξομοιοῦσθαι δὲ τούτοις φησι καὶ τοὺς Νικολαῖτας κατὰ τε πορνείαν καὶ μιαροφαγίαν. 'Λεὶ τις ἐπιζητεῖ πολὺ τίνα ἦν, ὡς ἡδη παρεθέμην, ἐξ Ἐπιφανίου τοῦ Κυπρίου ἀρχιερέως Θεοῦ μάθοι, δεὶς ὡφέλειαν πολλῶν, οὐκ ἀποξίωσε τὸ βορδορῶδες τῶν Νικολαῖτῶν, κατά τε τὴν πορνείην ἀκολασταῖαν, κατά τε τὴν ἀπὸ αὐτῇ βθέλυκτοτάτην ἀκαθαρτοφαγίαν πρόδηλον ἀνυπαστόλως καταστῆται.

Μεταρόησον οὖν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαι σοι ταχὺ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐτ τῇ φορμῇ αἱρετοῦ τοῦ στόματός μου. 'Ο δέχωρ οὖς, ἀκούσατε τὸ τὸ

¹ Jac. iii, 2. ² Job xxv, 4. ³ Num. xxiv, 25.

(11) Verba, ἐκ τῆς θεοκλυτίας, omiserat vulg.

Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις· Τῷ νικῶτι δώσω αὐτῷ ἀδό τοῦ μάντρα τοῦ κεκρυμμένου· καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον Ἰερουάρην, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον δρόμα καιρὸν γεγραμμένον, διόδεις οἶδεις εἰ μή σὲ λαμβάνεις.

Ὦ βάθος πλούτου καὶ ἀγαθότητος Θεοῦ! διὶς καὶ ἐν τῇ ἀπειλῇ ἡ φιλανθρωπία. Πάλεμήσω γάρ, φησίν, οὐ μετὰ σοῦ, ἀλλὰ μετὰ τῶν Νικολαῖτῶν τῶν νοσύντων τὰ ἀντίτατα καὶ ἄχρηστα. Τῶν γάρ ἐν Περγάμῳ ἔφεισατο ὁ πιστῶν, ἐνδὲ μόνον ἐπιμεμψάμενος αὐτοῖς τῆς μετὰ τῶν Νικολαῖτῶν ἀναστροφῆς. Ἄλλα καὶ τὸ ταχὺ τῆς κατ' αὐτῶν ἐπαλεύσεως, πῶς οὐ κηδεμόνος καὶ μὴ ἀνεχομένου ἐπὶ πολὺ τὸν κλῆρον ἵετον νοθεύεσθαι, ἀλλὰ ταχινῆς βραβεύοντα τὴν ἀντίτηψιν;

Ἐγ τῷ δομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. Ρομφαίαν στόματος τίνα καὶ διὰ τί είρηται δίστομο;, ἐφθημεν πρὸ μικροῦ παραθέμενοι.

Τῷ νικῶτι δώσω αὐτῷ ἀδό τοῦ μάντρα. Ἐπειδὴ δ; φθάνομεν παραθέμενοι ἐξ Ἐπιφανίου τοῦ ιεροῦ λαβόντες, ἐτολμάστο παρὰ Νικολαῖτῶν ὅξια τῆς τούτων ἀβελας; ἐν τῇ ἀκαθάρτῳ μίξῃ εἴσετῶν ἡ βλασφημοτάτη βρῶσις, τούτου χάριν τῷ νικῶντι δοθῆναι φργεῖν τοῦ μάννα ἀντὶ τῆς ἀκαθάρτου βρώσεως τε καὶ βδελυρᾶς ὑπέσχετο. Μάννα δὲ τροπικῶς δ ἀρτος ἐστὶ τῆς ζωῆς δ ὡρανθέν δι' ἡμᾶς κατελθὼν, εἰ καὶ πάντα τὰ μέλλοντα ἀγαθά, ὡς οὐρανθέν καὶ αὐτὰ καταπτάμενα, διόπου καὶ ἡ δινῶ Ιερουσαλήμ. Νικῶντι δὲ τὸν διάβολον, δοθῆναι καὶ ψῆφον λευκήν, τουτέστι, δόξῃ λελαμπρυσμένην. Τοῦτο δὲ, τὴν λευκήν ψῆφον, τὴν ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς θεάτροις καὶ τοῖς σταδίοις ἀγωνιζομένων γνώριμον οὖσαν, τοῖς νικῶσις παρεχομένην, ἐνταῦθα τέθεικεν. Ὁνομα δὲ καὶνόν, τῇ παρούσῃ ζωῇ ἀγνοούμενον. Τὰ γάρ ἀγαθά δ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἡτοίμασεν δ Θεός, δρθαλμδς οὐκ εἰδεν, καὶ οὐδὲ οὐκ ἤκουεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. Τοῦτο δὲ τὸ δνομα οἱ ἄγιοις κληρονομήσουσι. Πῶς γάρ οἶδον τε φθαρτῇ γνύει τὰ δημόρτα παραδηλοῦσθαι;

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Τὰ γεγραμμένα τῷ τῆς Θυατείρων Ἐκκλησίας ἀγγέλῳ.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις Ἐκκλησίας ἡράκλῳ. Τάδε λέγει δὲ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲ χωρ τοὺς δρθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρὸς, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ δμοιοι χαλκολιθώρῳ. Οἰδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν πιστιν, καὶ τὴν διωκολυρίαν, καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ δργα σου, τὰ δσχατα πλεορά τῶν πρώτων.

Σεχέστερον διευτοῦ παρέχεται γνώρισμα δ χρηματίσων τῷ εὐαγγελιστῇ, Υἱὸν διευτὸν καταγγέλλων Θεοῦ, ἔχοντα τοὺς δρθαλμοὺς μὲν ἀφωμοιωμένους πυρὶ, διὰς οὖσας τε δικαίους μὲν φωτίζειν, πρὸς καύσιν δὲ ἀμαρτιῶντων ἐτοίμους τοὺς πόδας δὲ χαλκολιθώρῳ ἀπεικασμένους. Χαλκολιθάνψ δὲ, ἢ τῷ

^α Isa. LXIV, 4. ^β I Cor. II, 9.

A dabo edere ex manna abeconditio, et dabo ipsi calcum candidum, et in calculo nomen nostrum scriptum, quod nemo scit nisi qui accepit.

O immensitatem abundantissimae bonitatis Dei! nam in minis quoque relucet benignitas. Pugnabo, inquit, non tecum, sed cum Nicolaitis qui inimicabiliter regrotant, et ad nihil sunt utiles. Siquidem eorum qui Pergami erant tanquam fidelium amore captus erat, indignatus ipsis ob solam unam conversationem cum Nicolaitis. Sed et id quod ait se cito adversus illos venturum, annon providentis est, et non sinentis diutius sortem ac substantiam suam corrumpi, sed velocem designantis retributio-
B nem?

In gladio oris mei. Quisnam sit gladius oris, et quam ob causam utrinque iudicantis dictus sit, paulo ante proposuimus.

Vincenti dabo edere ex manna. Quoniam, veluti ex divino Epiphanio sumptum proposuimus, a Nicolaitis attenta erat indignissima commestio, digna ipsorum impietate in impura sui commissione, ideo vincenti daturum se manna edendum proponit loco impuri et abominandi cibi. Manna vero tropice dicitur panis vita, qui propter nos de caelo descendit: quanquam omnia quoque futura dicantur bona, tanquam et ipsa cœlitus devolantia, ubi etiam est superba Jerusalem. Vincenti autem diabolum pollicetur etiam se daturum esse calculum candidum; hoc est opinione et fama fulgentem. Posuit autem doc loco calculum candidum, quod is notus esset ab his qui in theatris ac stadiis certabant, et vincentibus tradebatur. **670** Nomen vero novum hoc est, quod præsenti vita ignoratur. Siquidem « Ea bona que preparavit Deus his qui se diligunt », oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt « (hoc autem nomen sancti hæreditate possidebunt); quomodo enim possibile est ut corruptibili notitia apprehenderentur incorruptibilia?

CAPUT VI.

Quae scripta sunt angelō Ecclesiæ Thyatirorum.

II,18,19. Et angelō Ecclesiæ Thyatirorum scribe: Hæc dicit Filius Dei qui habet oculos suos tanquam flammam ignis, et pedes ejus similes chalcolibano: Novi opera tua et charitatem ac ministerium et fidem ac patientiam tuam, operaque tua novissima plura primis.

Apertius præbet sui indicium is qui loquitur cum evangelista, Filiū Dei se ipsum annuntians: qui oculos quidem habeat igni assimilatos, tanquam paratos ad illuminationem justorum, exultationem vero peccatorum: pedes autem assimilatos chalcolibano. Chalcolibano, inquit, sive qui a medicis

masculus dicitur, qui dum adoletur, odoriferos emit-
til vapores : quandoquidem et qui Christo adhæse-
runt, inter afflictiones veluti in igne versantes, non
ce-sant sui exploratione circumstantes suavi afflere
odore. Hinc etiam Paulus sibi gratulans, « Christi,
inquit, bona fragrantia sumus, in his qui salvi sunt,
et in his qui pereunt » : in his quidem qui salvi
sunt, sua inter seditiones tumultus tolerantia, veluti
suavi unctione eos inungentes ad perfectiorem vi-
tam fidei quæ in Christum est, dum illi affixi essent
vitæ in primis elementis ad divinum cultum institu-
tute a lege Mosaica : quemadmodum sane et in his
qui pereunt emortua vita, vita, inquam, revera
affectionibus exposita, et crasse instituta juxta mor-
tem quæ est in insania circa idola : quos etiam ir-
reprehensibilis secundum Christum vita novit suavi
odore aspergere : **671** ut et hos cum Paulo pul-
chre exornent dicentes : « Vivo ego, non amplius
ego, vivit vero in me Christus ».¹⁶ Hoc itaque
modo se habet meditatio de masculo libano. Potest
quoque intelligi chalcolibanum veluti jam dictum
est, incarnatio Domini sive æterni Verbi Dei in no-
vissimis temporibus, utens veluti, quibusdam pedi-
bus, humanitate quæ videbatur : ubi duarum natu-
rarum, divinitatis nempe et humanitatis, inconfusam
unionem mens humana colere novit, et incompre-
hensam observare, veluti scrutationem eminentis-
simæ mortalis cognitionis.

*Novi opera tua. Opera, intellige sola ea quæ apud
Deum reposita sunt. Nosse autem hoc loco desi-
gnat familiaritatem ac benevolentiam, tanquam di-
ceret : Per omnia hæc familiariter apud me perse-
veras. Sic et cum ad Mosen dicit : « Novi te supra
omnes », et, « Novit Dominus qui sint sui », non
aliud quidquam demonstrare intendit quam
familiaritatem ac benevolentiam : Benevolo videli-
cet animo sum affectus erga eos qui sua studia
apud me deposuerunt. Charitatem vero, confiden-
tiæ erga divina similiter et fidem. Amor namque
sincerus mutuo continetur officio. Ministerium au-
tem dicit auxilium erga egenos : et patientiam, to-
lerantium in afflictionibus et temptationibus.*

*Novissima plura prioribus. Hæc dicens ostendit
quod in augmento progredientes ad id quod melius
est, indefesso labore laboraverint per operationem
divinorum præceptorum.*

**II,20-23. Sed habeo adversum te panca, quod per-
mittas mulierem tuam Jezabel, quæ se dicit pro-
phetissam, docere et seducere servos meos ut scorten-
tur, et de his edant quæ idolis immolata sunt. Dedi-
que ei tempus ut resipisceret, et non vult resipiscere
a scortatione sua. Ecce mitto eam in lectum, et eos
qui commiscentur cum ea in afflictionem magnam,
nisi paenitentiam egerint ab operibus ejus, et filios ip-
sius interficiam morte. Et cognoscent omnes Ecclesiæ**

A ὅπο τῶν ιατρῶν δέρβενι καλουμένῳ λιβάνῳ, δι την
θυμωμένος, μυράσσεις ἀτμοὺς ἀποπέμπει, ἐπει καὶ
οἱ Χριστῷ προσκεχωρήστες, τοῖς πειρασμοῖς οὐα-
πυρ προσομιλοῦντες, τῷ δοκιμῷ ἔστενται εἰδωλά-
ζειν τοὺς περιεστῶτας οὐχ ὑστεροῦσιν. Ἐκ τούτου
καὶ Παῦλος μεγαλαυχῶν (12), « Χριστοῦ, φησί, εὐώδια
ἔστενται ἐπει μὲν ἐν τοῖς οὐαζομένοις καὶ τοῖς ἀπολλυ-
μένοις. » Σωζομένοις μὲν, τοῖς ἀπὸ τοῦ Μωσαῖκοῦ
νόμου στοιχειωδεστέρᾳ τῇ πρὸς θεοσέβειαν ζωῇ προ-
λιπαροῦσιν ἐπὶ τελεωτέραν τῆς κατὰ Χριστὸν τε-
στεως ζωῆς, τῇ κιρτερικῇ ἔστενται ἐν στάσει οὐά τινες
εὐώδια ἀπαλείφοντες τούτους. Ὅπερ ἀμέλει καὶ
τοῖς ἀπολλυμένοις ἀκτεθνηκυίας ζωῆς, κατὰ τὸν τῆς
εἰδωλούντας φημι θάνατον μεταστοιχειωθεῖσης τῆς
εμπαθοῦς τῷ δντει ζωῆς, οὐδὲ ή κατὰ Χριστὸν ἀμώ-
μητος εὐώδιαζειν οἶδε βιοτῇ. « Όστε καὶ τούτους
μετὰ τοῦ αὐτοῦ Παύλου ἐνωρᾶτεσθαι φάσκοντας. »
« Ζῶ ἐγὼ, οὐκ ἔτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός. »
Οὕτω μὲν οὖν ἡ κατὰ δέρβενα λιβάνον θεωρία. « Εστε
καὶ χαλκολιβανον, ὡς ἡδη τεθεώρηται, τὴν ἐνανθρώ-
πησιν τοῦ Κυρίου νοεῖν, ἥγουν τοῦ προσανίου Λέ-
γου Θεού ἐπ’ ἐσχάτων τῶν χρόνων, οὐά τισ ποτε,
τῷ τεθεωμένῳ χρωμένῃ ἀνθρώπῳ. Όν δύο φύσεων,
θεότητάς τε καὶ ἀνθρωπότητος, τὴν ἀσύγχυτον ἔ-
νωσιν, νοῦς ἀνθρώπινος εὔσεβεν ἐγνωκώς, ἀνέπαφον
οἵδε διατηρεῖν, ως ὑπερανεστηκυίας θυητῆς, κατα-
λήψεως ἐρευναν.

C Οἰδά σου τὰ ἔργα. « Εργα, μόνα τὰ τῷ Θεῷ ἀν-
εκτιμενα λάμβανε. Τὸ εἰδέναι δὲ ἐνταῦθα τὴν οἰκείωσιν
τημαντεί, ὡσπερεὶ Πλεγεν. Οἰκείως κατὰ πάντα
διαγίνῃ. Οὕτω καὶ πρὸς Μωϋσῆ τηνίκα λέγει. « Οἴδα
σε παρὰ πάντας. » καὶ τὸ, « Οἴδε Κύριος τοὺς
δυτας αὐτοῦ, » οὐκ ἄλλο οὐδὲν, ή τὴν οἰκείωσιν
παριστᾶν βούλεται. Οἶοντο, Οἰκείως διάκειμαι πρὸς
τοὺς ἔμοι τὰς ἔστενται ἀνατιθέντας σπουδάς. Αγάπην
δὲ τὴν πρὸς τὰ θεῖα πεποίθησιν, ὁμαδύτας καὶ τὴν
πίστιν. « Η γὰρ εἰλικρινῆς ἀγάπη τῷ διαλλήλῳ κρα-
τεύεται κατορθώματι. Διακονίαν δὲ, τὴν πρὸς τοὺς
δεομένους ἐπικουρίαν φησι, καὶ ὑπομονὴν τὴν
καρτερίαν τὴν πρὸς τοὺς πειρασμούς.

Tὰ ἐσχατα πλειόνα τῶν πρώτων εἰπών, ἐνέψηνεν δι τι πρόλιντες
τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδοσιν, διὰ τῆς ἐργασίας τῶν
θεῶν ἐντολῶν ἀτρύτῳ πόνῳ κοπιῶσιν.

16 Αλλ’ ἔχω κατὰ σοῦ δλιγά, δτι ἀψίης τὴν τυ-
ραικά σου Ιεζάβελ, ή λέγει ἔστεντὴν προφῆτην,
διδάσκειν καὶ πλανᾶν τοὺς ἔμοις δούλους, πε-
ρενῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. Καὶ έδωκα αὐτῇ
χρόνορ ἵρα μεταροήσῃ, καὶ οὐ θέλει μεταροήσω
ἐπὶ τῆς παρετας αὐτῆς. Ίδον βάλλω αὐτὴν εἰς
κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ’ αὐτῆς εἰς
θλιψιν μετάλην, εἰς μὴ μεταροήσωσιν ἐκ τῶν
ἔργων αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκετεῖν ἐτ

¹⁶ II Cor. ii, 15. ¹⁷ Galat. ii, 20. ¹⁸ Exod. xxxiii, 12. ¹⁹ II Tim. ii, 19.

(12) Μεταλαχών vulg.

Θεοτρόπος. Καὶ γνώσονται πάσαις αἱ Ἐκκλησίαι, Αἱ δὲ ἡγέται τῶν ἀρχιερέων τοῦ νεφροῦ καὶ καρδίας· καὶ δάστοι ὑμᾶς ἔκαστην κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.

Εἰ διὰ τὴν πίστιν, φησί, καὶ τὴν τοὺς δεομένους χορηγίαν, τὸ εὐλαβὲς ὑμῶν περὶ τοὺς δυομονήτικὸν ἀποδέχομαι, ἀλλὰ οὖν δικαίως ὅμιλος ἐπιμέμφομαι, διὰ τὴν τῶν Νικολαϊτῶν αἰρεσίν ἔπειτα ἀκμάζειν ἐν μίσῳ ὑμῶν. Δέχεις δὲ τροπικῶς ταύτην διὰ τοῦ τῆς Ιεζαρχίας ὄνδρας τῆς τῷ Ἀχαδὸς συνοικησάσης, ταύτην παραβάλλων καὶ τοὺς ἀπὸ Νικολάου διὰ τὴν ἀσέλγειαν καὶ ἀσέβειαν. Ἐπιμέμφεται οὖν ὅτι οὐ διώκουσιν αὐτήν, τουτέστιν, οὐκ ἀπωθοῦνται αὐτήν, ἀναισθέντες βλασφημοῦσαν καταισχύνοντες, ἀλλ' ἀνέχονται κοινωνεῖν αὐτοῖς τοῦ δύναματος τῶν Χριστιανῶν, ὡφ' οὐ λανθανόντων τοῖς ἀπλουστέροις τῶν δούλων μου, φησί, παρέχει σκάνδαλον, οὐχ δπως πορνείας, ἀλλ' ἥδη καὶ μιαροφαγίας· πορνείαν ἡ τὴν αἰσθητὴν λέγων, ἢ τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἐκκλισίαν, καθὸ καὶ εἰρηται τὸ, «Ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν·» καὶ τὸ, «Ἐμοιχῶντο ἐν τῷ ἔύλῳ.» Διὰ δὲ τῆς τῶν εἰδωλοθύτων ἁδωδῆς ξοκεῖ καὶ τάς ἀλλας διαιρέσεις συντέττειν, αἱ καὶ αὐταὶ τοῖς εὐσεβοῦσιν ἐπιφύνεται, θν δὴ τινα τρόπον ἐνῆν. Οἱ γάρ Νικολαϊται εἰδωλοθύτα μὲν ἐσθίειν οὐ προύδαλλοντο, ἔτερα δὲ δημως, ἀ καὶ διανοηθῆναι τῆς τελεωτάτης ἀκαθαρσίας καὶ μιαρίας ἔστι. Τίνα δὲ ταῦτα, πολλάκις ἡμένιν εἰρηται τὴν τῶν Παναρίων βίθιλον παριστάν. Καὶ οὐ τούτο μόνον τὸ βδελυρὸν τῇ τῶν Νικολαϊτῶν αἰρέσι παρομαρτεῖ, ἀλλὰ καὶ προφῆτις εἶναι ὑποχρίνεται, πονηρῷ πνεύματι ἐνεργουμένη, καὶ τὸ θεῖον δῶρον εἰς ματαίστητα παραβάλλουσα, ἵνα καὶ Μιαύσεως ἀφειδοῦσα ἀλφ, «Οὐ λήψῃ,» διαρρήθην βρῶντας, «τὸ δυομά Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματάρῳ,» καὶ τοῦ μακαρισμοῦ τοῦ Θεοπάτορος ἀλλοτριουμένη εὑρεθῇ, τῆς μὲν ἀλπίδος τοῦ Θεοῦ ἀστοχοῦσα, ἐπὶ ματαίστητας δὲ καὶ μανίας ψευδεῖς ἐμφιλοχωροῦσα.

Καὶ πλανῆρ τοὺς ἔμοντος δούλους. Τοὺς ἀπλότερης τρόπου βεβιωκότας, πλάνη ἐλκουσαν εἰς πορνείαν καὶ βρῶσιν ἀπηγορευμάνων.

Καὶ δέδωκα αὐτῇ. Ἐγὼ, φησίν, διὰ θέλων τὸν θίνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐπιστροφὴν ζητῶν, δέδωκα αὐτῇ μετανοίας καιρὸν, τὴν τιμωρίαν τέλων ὑπερτιθέμενος. Ἡ δὲ τῇ ἀνοχῇ κατεχρήσατο εἰς ἀμέλειαν ἐνευκαιροῦσα τῷ ὀλεθρίῳ αὐτῆς, ἀλλ' οὐ τῆς οὐτεροίας ἐπιστροφῆς ἀπρίξ ἔχομένη.

Καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι. Τούτο γάρ ἀπε θεδεῖς πίστευμα, διὸ καὶ εἰρηται, «Ἐτάξων καρδίας καὶ νεφρούς, δ Θεός.» Ἐπεὶ οὖν τῇ δεδομένῃ αὐτῇ πρὸς μετάνοιαν ἀνέσει οὐκ ἐχρήσατο, Ἰδού δέδιλλα αὐτὴν εἰς καλύπτην ἀνεὶ τοῦ, εἰς ἀρρώστιαν. Οὔτε γάρ τὴν κλίνην τῇ Γραφῇ ἀπὸ τῆς ἀρρώστιας λαμβάνειν, ὡς ὅταν λέγῃ· «Οληγ τὴν κλίνην αὐτοῦ ἀστρεψας ἐν τῇ ἀρρώστᾳ αὐτοῦ,» κλίνην τὴν νόσον φάσκων, μεταβεβλήσθαι ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἥγουν εἰς ὑγείαν. Λύτην μὲν οὖν οὕτω κακώσω. Τοὺς δὲ μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς, τοὺς συνεργούς καὶ συγχροτοῦντας αὐτῇ

A quod ego sim qui scrutor renes et corda: et dabo unicuique vestrum juxta opera vestra.

672 Si propter fidem, inquit, ac subsidium in ego-nos vestram suscipio pietatem ac tolerantiam, juste tamen vobis indignor, quod Nicolitarum haeresim vigere sinatis in medio vestri. Hanc autem tropice significat per nomen Jezabel quæ regi Achab nupserat: huic etiam comparans Nicolai sequaces propter libidinem ac impietatem. Indignatur itaque quod non persecuantur ipsam, hoc est non expellant, confundentes ipsam impudenter blasphemantem, sed sustineant ut ii qui solo nomine Christiani sunt secum participant: unde simplicioribus servis meis, inquit, præbet offendiculum non modo scortationis, sed jam sceleratae quoque comeditionis: scortationem dicens aut sensibilem ac carnalem, aut declinationem a Deo, juxta id quod etiam dictum est: «Fornicati sunt in studiis suis¹⁰,» et illud: «Adulterium perpetrabant in ligno.» Per esum vero eorum quæ idolis fuerant immolata, vindetur et alias quoque divisiones connectere: quæ et ipsæ pios invadebant, qui sane tropus solet accidere. Siquidem Nicolitæ non proponebant edenda idolothyla, sed alia tamen habebant quæ vel cogitare extremae fœditalis est ac impietatis. Quænam autem illa sint frequenter a nobis dictum est in libro Panarion demonstrari. Nec id tantum abominandum esse testatur in haeresi Nicolitarum, sed et singitur esse prophetissa quæ pravo agitat spiritu, divinumque donum vanitati accommodat, ut etiam Mosi non parere deprehendatur qui aperte clamat: «Non assumes nomen Deitui in vanum¹¹;» et a beatitudine Dei patris aliena inveniatur, a spe Dei aberrans, et in vanitatibus ac insanis falsis toto animo conversans.

Et seducere servos meos: eos qui in morum simplicitate degunt trahendo per errorem ad scortationem, et comeditionem eorum quæ vetita sunt.

Dedique ei tempus. Ego, inquit, qui nolo mortem peccatoris, sed conversionem quæro, dedi ei tempus pœnitentiæ, ultiōnem interim differendo: illa vero tolerantia mea abusa est ad impiæntiam, in sui perditione occupata, nec firmiter hærens considerationi sua salutis.

*Et non vult resipiscere. Nam hoc tanquam Deus cognosco: idcirco etiam dictum est, «Scrutans renes et corda Deus¹².» **673** Quoniam igitur dato ipsi spatio ad pœnitentiam non est usa, Ecce mihi eam in lectum, hoc est, in ægritudinem. Solet enim Scriptura lectum ab imbecillitate accipere, ut cum dixerit, «Universum lectum ejus vertisti in infirmitatem ejus¹³,» lectum dicens morbum, et versum esse in melius sive ad sanitatem. Ipsam itaque malis afficiam. Eos vero qui cum ea commiscentur, id est, qui cooperantur et auxilio sunt ad abomi-*

¹⁰ Psal. cv, 39, ¹¹ Jerem. iii, 9. ¹² Exod. xx, 7. ¹³ Psal. vii, 10. ¹⁴ Psal. xl, 4.

nanda fœdaque dogmata, calamitatibus affligam. Filios vero (successores bujusmodi abominationis appellans filios) in mortem, inquit, transmittam. Et illos quidem ita tractabo. Porro vobis quibus nihil commune est cum adultera, cum simpliciores sitis, et ob morum simplicitatem in innocentia ambulare in medio domus vestrae dicti estis, quoniam non est fortitudo quæ adeo malis et loquacitate præditis, in versutia verborum posset repugnare: et veluti qui profunda illius maligni ut dicunt, et insidias ipsius non novistis, vobis, inquam, nullum pondus superimponam: pondus autem vocat pugnam verborum: Sufficit, inquit, mihi exploratio diligenter peracta per opera, ex custodia eorum quæ vobis ab initio tradita fuerant.

Nisi paenitentiam egerint. In minis quoque benignitas conspicitur. Neque enim protinus dignam infert ultiōrem, sed impetum terriculamento attollit, quo urgendo eruat paenitentiam.

Et cognoscunt omnes Ecclesie. Quia hæretici occulte abominanda patrant, quæ videlicet vulgo abscondita sunt: latet enim fideles quod illi sub Christianorum vocatione occulentiur, ego qui deprehendi, notum faciam omnibus Ecclesiis quod ego ille ipse sim qui renes et corda scrutatur: de quo etiam ait Isaías¹⁸: « Occultabitur in abscondito, et ipse non videbit. Annon cœlum et terram ego impleo, dicit Dominus? » Quoniam igitur hæc ita se habent, unicuique rependam mercedem sue nequitiae debitam.

II, 24-29. *Vobis autem dico et ceteris qui Thysanæ sunt, quoiquot non habent hanc doctrinam, qui que non cognoverunt profunditates Satanæ, veluti dicunt, Non mittam 674 super vos aliud pondus: tamen id quod habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit et custodierit usque in finem opera mea, dabo ipsi potestatem super gentes, et reget eas in virga ferrea: ut vasa fictilia conterentur. Sicut et ego accepi a Patre meo, et dabo ipsi stellum matutinam. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicit Ecclesiis.*

Ubi denuntiavit unumquemque sui laboris dignam sortiri retributionem, subjungit quoque deinceps in quibus dans operam consequetur id quod dignum est. Qui igitur non habent erroneam hanc hæreticorum doctrinam, bos, inquit, ego suscipiens contentus ero incorrupta observatione simplicitatis quam acceperunt, ex quo etiam profunditates ignorare Satanæ omnino convenit eis, veluti dicunt. Pondus vero dicit molestiam quæ ex verbosa contentione inducitur inter eos qui pugnant verbis: servum autem Domini non oportet pugnare. Digna comminatus supplicia his qui obscena operantur, ad eos transfert seruarem qui simpliciorem degunt

¹⁸ Imo Jeremias, ταῦτα, 24.

τὰ βδελυρά καὶ βορβορώδη δόγματα, διὰ συμφορῶν θλίψων. Τὰ τέκνα δὲ (τέκνα τοὺς διαδόχους τῆς τοιαύτης δνομάζων βδελυρίας) θανάτῳ, φησι, μετελεύτομαι. Κάκενους μὲν οὖτες. Ὅμηρος δὲ εἰς οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὴν μοιχαλίδα ἀπλουστέροις τε οὖσιν, καὶ διὰ τρόπων ἀπλότητα ἐν ἀκαίρῃ πορεύονται καρδίας ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ὑμῶν προηγράμματος, ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν Ισχὺς πρὸς τοὺς οὗτα πονηροὺς καὶ εὑρετιλόγους τῇ πανουργίᾳ τῶν λόγων ἀντικαθίστασθαι, ἄτε καὶ τὰ βάθη τοῦ πονηροῦ καὶ τὰ μεθοδεῖας αὐτοῦ, ὡς φατε, μή ἐγνωκέσσιν, οὐδὲν ἐπιθήσω βάρος φησι, (βάρος δὲ τὴν διὰ τῶν λόγων μάχην φησιν). Ἀρκεῖ, φησιν, ἡμοι τὸ διὰ τῶν ἔργων δοξίμιον ἐκ φυλακῆς τῶν ἐξ ἀρχῆς παραδεδομένων ὑμὸν ἀκριβῶς κατορθούμενον.

B 'Εὰν μὴ μετανοίσωσιν. Καὶ ἐν τῇ ἀκελῇ χρηστότης ἐνθεωρεῖται. Οὐ γάρ ἐπάγει ἀμελητη τὴν ἀξίαν τιμωρίαν, ἀλλὰ μετεωρίζει τὴν ἐπιτροπὴν μερμολυκειών ὥσπερ ἐπισπάσασθαι τὴν μετάνοιαν κατεπείγων.

C Καὶ γνώσονται πάσαις αἱ Ἐκκλησίαι. Διὰ τὸ χρυψίων τοὺς αἱρεσώτας τὰ βδελυρά πράττειν, τὰ δηλούντει λανθάνοντα τοὺς πολλοὺς; (λανθάνει δὲ τὸ πιστεύοντα ὑπὸ τῇ Χριστιανῶν κλήσει ἐναφανιζομένων ἐκείνων), ἐγὼ φωράσας, γνῶσιν ταῖς Ἐκκλησίαις παράτριχ πάσασις, θεὶ ἐκείνος αὐτὸς εἰμι, δὲ νερροὺς ἀρευνῶν καὶ καρδίας περὶ οὐκ καὶ Ἡσαΐας φησι: « Κρυδίσεται ἐν κρυψῷ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔμεται. Η οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει Κύριος; » Ἐπει τοίνυν ταῦτα οὖτα οὖτας ἔχει, κατάλληλον ἐκάστη τῆς οἰκείας φιλοπονηρίας καὶ τὸν μισθὸν ἐπιβραβεύειν.

« Ύμῖν δὲ λέτω, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς δὲ Θυτείροις, δοῖς οὐκέ τικούσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οὔτεις οὐκέ ἔγνωσται τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν. Οὐ βάλιω ἐφ' ὑμᾶς ἀλλο βάρος. Πλὴν δὲ ἔχετε κρατήσατε ἀχρις οὐδὲ ηὔω. Καὶ δὲ τικῶν καὶ δὲ τηρῶν ἀχρις τέλους τὰ ἔργα μου, δῶσω αὐτῷ ἔκουσίαν ἐπὶ τῶν ἔθνων, καὶ ποιατεὶ αὐτοὺς ἐφ' ἁδέσφω σιδηρῷ· ὡς τὰ σκεῦη τὰ κεραμικὰ συντριβήσεται. Ός κάρω εἰληφα καρὰ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ δῶσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωτόν. Οἱ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τὸ τὸ Πτεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις.

D Ἐπαγγειλάμενος ἵκαστον τοῦ οἰκείου χόπου ἀξίας τυγχάνειν τῆς ἀντιδόσως, ἐπιφέρει λοιπὸν καὶ πρὸς δὲ τὴν ἐργασίαν ἀπασχολῶν τοῦ κατ' ἀξίαν τεύξεται. Τοὶς οὖν οὐκέ ἔχουσι τὴν πλάνην διδαχὴν τῶν αἱρετιζόντων, τούτους ἀποδεχόμενος, φησιν. « Αρκεσθήσομαι τῇ ἀλυμάντῳ διατηρήσει τοῦ οὐδὲν ἀπλοτοῦ, ἀφ' οὐ καὶ τὰ βάθη ἀγνοεῖν τὰ τοῦ Σατανᾶ περίεστιν αὐτοῖς, ὡς λέγουσι. Βάρος δὲ, τὸ ἀπὸ τῆς λογομαχίας ἐπεισαγόμενον τοῖς λογομαχοῦσιν ὁληρόν. Δούλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, εἴται τοῖς αἰσχροποιοῖς ἐπαπειλήσεις τὰ δέξια, πρὸς τοὺς ἀπλούστερον ἐπανηγράμματος βιούν μεταφέρει τὸν λόγον, οὐδὲν διλλο ἀπαιτῶν ἀπ' αὐτῶν, ή τὴν

εὺσεβὴ τῆς πίστεως παρακαταθήκην ἀλόμαντον διαχυλάττειν διχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας. Παρουσίαν δὲ λέγει ἡ τὴν τελευταῖαν ὅτε τὴν πάνταν κρίσιν κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ποιήσει, ἡ τὴν ἐκάστου ἀποβίωσιν, ὅτε πρὸς αὐτὸν ἀποιοῦσιν ἡμῖν, ἃς τὴν πολυάσχολον ταύτην ἀπολείπουσι. ζωὴν ἐν ἑσφαλεὶ ἐπιδημεῖται καταστάσει, τὴν ἐλπίθα τῶν βεβιωμένων ἀπαριλδύιστον ἔχοντες. Οὐ καὶ μᾶλλον στοιχεῖον οὐκ ἀδόκιμον.

Kai ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν. Τῶν μὲν δι' ἀπίστητα ἀπομάχων ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν ἀρκέσει πρὸς εὐαρέστησιν ἐμοὶ· τῷ δὲ ἐκ μάχης καὶ πάλης τὸ ἀριστεῖον ἐπιφερομένῳ, πρὸς ὄριαμδον τῆς νίκης, ὀπών, φησιν, ἔξουσίαν ἐπὶ τῶν ἑθνῶν, ἢτοι, καθὼς ἐν Εὐαγγελίοις δὲ Κύριος τῷ καλῶς οἰκονομήσαντι τὰς μνᾶς καὶ τὰ τάλαντα, "Εσο, φησιν, ἐπὶ δέκα πόλεις, καὶ ἐτέρῳ, ἐπὶ πέντε πόλεις" ἀρχή γάρ τινα καὶ ἔξουσίαν ταῦτα δηλοῖ δοθησομένην τοῖς ἀγίοις κατὰ ὑποδεστέρων καὶ τοῦ διευθύνοντος χρηζόντων. Διὸ καὶ τὸ, « Πάθος εὐθύτητος ἡ ράβδος τῆς βασιλείας σου, » ἀρμέσει ἐπὶ ταύτῃ τῇ πράξει (13). Λινίττεσθαι γάρ ἐοικεῖ διὰ τῆς ράβδου τῆς εὐθύτητος τὸ ῥῆτον, ὡς οὐ κολαστικὴν εἰσηγεῖται παιδείαν, ἀλλ' ἐπανορθωτικήν. Τὴν δὲ σιδηρὸν ράβδον οὐδεὶς δὲ μᾶλλο τοῦ δίδοσθαι φησιν, εἰ μὴ τῆς κατὰ συντριβήν τιμωρίας τῶν τῇ ἀπειθείᾳ ἐνεσκευασμένων, καὶ πρὸς κεραμικὰ σκεύη ἀφωμοιωμένων, ὥσπερ καὶ ἡ τῆς δυνάμεως ράβδος οὐκ ἀλλού τινὸς; ἔξαποστελλομένη ἐκ Σιών, εἰ μὴ τῆς τῶν ἔχθρῶν καταχυριεύσθαι. Καὶ ἐπειδὴ παντὶ τῷ νικῶντι ἡ σιδηρὸς ράβδος ἐπαγγέλλεται δοθῆναι, ἡσαν δὲ οὗτοι οἱ ἀπὸ τῶν ἑθνῶν προσπορίσαντες ἑαυτοὺς δι' εὐπειθείας Χριστῷ, οὗτοι καὶ κριταὶ ἔσονται τῶν ἀπίστων. Ἐπεὶ καὶ τοὺς Νινευίτας εἰς κρίσιν, ἡγουν κατάκρισιν τῆς πονηρᾶς φησιν δὲ Κύριος ἀνίστασθαι γενεδές. Τὸ δὲ εἰληφάνται καὶ αὐτὸν παρὰ τοῦ Πατρὸς τὴν ράβδον, ἡ δόσις καὶ λῆψις διὰ τὴν τῆς σαρκὸς πρόσληψιν περιεισθύν, ἀλλὰ καὶ διὰ ταπεινώσεως Ἑμφασιν. Εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς θείας φύσεως τοῦτο τις θελεῖ λογίσασθαι, οὐδὲν πρᾶγμα, τῇ δόσει καὶ λήψει τὸ τῶν ὑποστάσεων ίδικὸν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἐμφανίζεσθαι.

"Ἄχρι τέλους τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς· ἐξ οὖν καὶ δῆλον ᾧς ἡ παρουσία αὐτοῦ οὐκ ἡ ἐσχάτη, ἀλλ' ἡ ἐκάστου ἡμῶν πρὸς αὐτὸν, τέως ἔστιν.

Ὄν τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντριβήσεται. Οὐ καραβολῆσε ἐνταῦθα ἡ δμοιώσεως χάριν εἰώθει τὸ, ὡς, παρειλῆφθαι, ἀλλ' αἰτιατικῶς, ἀντὶ τοῦ, Ιησοῦ. Διὰ τούτο, ἡ τοῦ, ράβδος δίδοται σιδηρᾶ, ἵνα τὰ κεραμικὰ συντριβήσεται σκεύη. Εἰ δὲ καὶ ἀνελήψιστος ἡ σύνταξις (οὐδέ ποτε γάρ δριστικὸν ρῆμα ύποτακτικῆς λέξει συντέταχται), οὐδὲν μελήσει τοῖς διενοίᾳ πόνῳ, ἀλλ' οὐχὶ λέξεως ἀκριβείᾳ τὴν σωτηρίαν πορίζουσιν.

¹⁰ Luc. xix, 17. ¹¹ Psal. xliv, 7.

(13) Verba ἀρμ. Ιπὲ ταύτῃ τῇ πράξει omittit vulg.

A vitam : nihil aliud ab ipsis expetens quam ut pium fidei depositum servent incorruptum usque ad suum adventum. Adventum autem dicit aut postremum, quando omnes secundo suo adventu judicabitur : aut cujusque interitum, quando nos ad eum abiimus, quando relieta hac turbulenta vita in securum reponemur statum, infallibilem habentes spem de his quae in vita peregrimus, quod etiam magis congretere non est improbabile.

*El qui vicerit et custodierit. His qui ob simplicitatem sunt expertes pugnae, satis erit observatio praceptorum, ut mihi placeant : ei vero qui ex pugna et lucta præmium retulerit, dabo ad triumphum victoriae potestatem super gentes : sive, quemadmodum ait Dominus in Evangelii, illi qui minas et talenta recte dispensaverat : Præsis decem civitatibus, et alii, quinque civitatibus¹⁰ ; quemdam enim principatum ac potestatem hæc significant sanctis datum super insirmiores et eos quibus dirigi opus est. Ideo illud¹¹ : « Virga directionis, virga regni tui, » cum actione quadrabit. Solet enim quod dictum est per virgam directionis designari : veluti indicando quod punitivam correctionem non inducat, sed quae emendet. **675** Ferream vero virgam nemo ob aliud quidquam datum esse dicit, nisi ad contritionem, per supplicium corum qui inobedientia vestiti sunt, ac vasis fictilibus assimilati. Quemadmodum etiam virga potentiae non alterius rei gratia ex Sion missa est, nisi ad dominandum. Et quia omni vincenti danda promittitur virga ferrea, erant autem hi qui per promptam obedientiam Deo acquisiti erant, hi etiam incredulorum judices erunt : quoq[ue]an et Ninivitas excitandos ait Dominus ad judicium sive condemnationem prævæ generationis. Quod autem et ipse a Patre virgam acceptissime dicitur, dationis et acceptionis voces propter earnis assumptionem subintroierunt, imo etiam propter suæ demissionis et humilitatis emphasis. Quod si in divina quoque natura quispiam hoc considerare nititur, nihil erit negotii, ad manifestandum per dationem et acceptionem id quod proprium est personarum Patris ac Filii.*

Usque in finem. Usque ad finem vitæ suæ : ex quo etiam in manifestum est quod adventus ejus non novissimus dicebatur, sed cujusque nostrum ad ipsum accessus.

Ut vasa fictilia conterentur. Dicitio ὡς hoc loco accipi solet non comparationis aut similitudinis gratia, sed causaliter pro Ἰησ., id est, ut. Propterea, inquit, virga datur ferrea ut fictilia vasa conterantur. Quod si non sit apta compositione : nunquam enim verbum indicativum (sicut in proposito συντριβήσεται, id est conterentur) subjunctiva dictione conjungitur : nihil curæ erit his qui sola intelligentia, et non exacta dictionum consideratione salutem conquirunt.

Stellam matutinam. Stellam matutinam dicit propheta Isaías⁷⁰ de Assyrio sive Satana, quem etiam Christus visum esse tanquam fulgor de cœlo cadentem⁷¹, et sanctis datum esse in conculationem denuntiavit : de quo dicit et Paulus⁷² quod veniat Deus ut conterat eum sub pedibus discipulorum suorum, et David⁷³ confirmans eum qui accessit ad Deum excelsum : « Super aspidem, inquit, et basiliacum ascenes, et conculcabis leonem et draconem. » Aut igitur stellam banc dare promittit Deus : aut illam quæ a Petro dicitur⁷⁴ Lucifer in cordibus fidelium exoriens, lux videlicet Christi. Porro stella ante Christi adventum exorta, est Joannes Baptista, aut Elias Thesbites prænuntiū secundi adventus Christi ; **676** cum quibus partem habituros speramus illos qui vicerint diabolum. Non est autem admirandum, si plurimum dissidentia per idem intelleximus⁷⁵ : quandoquidem et leo Christus excitatus dicitur de tribu Juda, et leo de Basan profiscens, juxta divinam Scripturam, dicitur Anti-christus, aptando unumquodque ad id quod proponitur. Intelligitur autem et Oriens futuri æculi, siquidem tenebræ præsentis vitæ licet lux videantur, obscurabunt : cum sanctis apparuerit Sol justitiae et caliginem hanc disperserit : et angelus est qui hunc orientem annuntiat : præit enim ante ipsum.

CAPUT VII.

Quæ scripta sunt angelo Ecclesiæ quæ est Sardis.

III, 1-3. *Et angelo Ecclesiæ quæ est Sardis scribe :*
Hæc dicit qui habet septem spiritus Dei et septem stellas : *Scio opera tua quia nomen habes quod vivas, et mortuus es. Esto vigilans, et confirma cætera. quæ moritura erant : non enim inveni opera tua plena coram Iso meo. Memento quomodo acceperis et audiieris, et serva ac resipisce. Quod si non vigilaveris, veniam ad te tanquam sur, et non scies qua hora veniam ad te.*

Septem stellas, id est divinos angelos, ut prædiximus : septem quoque spiritus eosdem intelligimus, juxta id quod dictum est, « Qui facit angelos suos spiritus⁷⁶ » aut operationes vivificantis Spiritus, quæ utraque sunt in manu sive in potestate Christi : illia namque tanquam Dominus præsidet, hunc autem tribuit tanquam ejusdem essentia, juxta id quod scriptum est : « Alium Paracletum mittam vobis a Patre⁷⁷. » Nihil enim in beata et supersubstantiali Trinitate appropriatum conspicitur, præter ipsas proprietates personarum constitutivas.

Scio opera tua. Quod hoc loco dicitur *Scio*, simplicem designat notitiam, non familiaritatem. Unde

⁷⁰ Isa. xiv, 12. ⁷¹ Luc. x, 18. ⁷² Rom. xvi, 20.
⁷³ Psal. cii, 4. ⁷⁴ Joan. xiv, 6.

(14) Θεοκλητία, invocatio, vulg.

A Τὸν πρωτότον. Ἀστέρα πρωινὸν φησιν δὲ προφῆτης Ἰεἱρας περὶ τοῦ Ἀστυρίου, ἡτοι τοῦ Σατανᾶ, δὸν καὶ διὰ Χριστὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τεθέσθαις ὡς ἀστραπὴν πεσόντα, καὶ δεδόσθαι εἰς καταπάτημα τοὺς ἄγιοις ἀπῆγγελται. «Οὐ καὶ Παῦλος φησιν, ὅτι συντρίβειν δὲ θεὸς ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἔρχεται. Καὶ Δαυὶδ ἐπάρθωντον τὸν κατὰ θεὸν τὸν ὑψιστὸν παριόντα, «Ἐπι ἀσπίδᾳ, φησι, καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα.» Ηδὲ οὖν ἀστέρα τούτον διδοναι ἡ θεοκλητία (14) ἐπαγγέλλεται, ἵνα τὸν ὑπὸ τοῦ Πέτρου λεχθέντα φωσφόρον ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ἀνατέλλοντα, τὸ τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ φῶν. Ἀστὴρ δὲ τοῦ ἥλιου Χριστοῦ τῆς παρουσίας προανετέλλας καὶ διὰ Βαπτιστῆς Ἰωάννης, καὶ διὰ Θεοβίτης Ἡλίας τῆς δευτέρας παρουσίας Χριστοῦ προάγγελος, μεθ' ὃν ἔξειν τὸ μέρος τοὺς νικητὰς τοῦ διαβόλου πιστεύομεν. Οὐδὲ θαυμαστὸν δὲ εἰ ἐπὶ τὸν ἄγαν ἀντικείμενων τὸ αὐτὸν ἐξειλήφτησεν, ἐπεὶ καὶ λέων Χριστὸς ἐκ βλαστοῦ τοῦ Ἰουδαίου ἀναθορών, καὶ ἐκ βασιν δὲ λέων διὰ Ἀντίχριστος κατὰ τὴν θελαν Γραφὴν ἀφορμώμενος, ἐκατέρου πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἀρμάζομένου. Νοεῖται δὲ καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος αἰώνος ἀνατολὴ (τὸ γὰρ επόπτος τοῦ παρόντος βίου καὶ εἰ φῶς γνωρίζεται, καλυψθήσεται, τοῦ τῆς δικαιοσύνης Ἡλίου ἐπιφαινομένου τοὺς ἄγιοις, καὶ τὴν ἀγλὰν ταύτης διασκεδάζοντος), καὶ διὰ ταύτην εὐαγγελιζόμενος διγέλος προπορεύεται γὰρ αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

C Τὰ ἀπεσταλμένα τῷ ἀγρέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν Ἐκκλησίᾳς.

Kai τῷ ἀγρέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν Ἐκκλησίᾳς τράγον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἐπτά κρείματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἐπτά διοτέρας· Οἶδα σου τὰ ἔργα, διτε θρομα ἔχεις καὶ ἔπις καὶ τεκρός εἰ. Γίρου τηρητορῶν καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ δι δμελλερ ἀνθαρεῖν· οὐ γάρ εὑρηκά σου τὰ ἔργα κεκληρωμέτρα ἐπώπιον τοῦ Θεοῦ μου. Μνημόσευε αὖτις ελληνας, καὶ ἡκουσας, καὶ τήρει καὶ μεταρόησον. Εἴρων μὴ τηρητορήσῃς, ηξω ἐπὶ σὲ ὡς κλέπτης. Καὶ οὐ μὴ γνῷς κολαρ ὥραν ηξω ἐπὶ σέ.

D 'Ἐπτὰ ἀστέρας, θελους ἀγγέλους, ὡς προέφημεν, καὶ ἐπτὰ δὲ πνεύματα τοὺς αὐτοὺς νοοῦμεν, κατὰ τὸ εἰρημένον, «Οἱ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, οἱ τὰς ἐνεργειας τοῦ ζωωποιοῦ Πνεύματος, ἀπερ ἀμφότερα ἐν τῇ χειρὶ, ἡτοι ἐν τῇ ἑκουσιᾳ τοῦ Χριστοῦ ἔστε. Τοῦ μὲν γάρ Δεσπότικῶς κρατεῖ, τοῦ δὲ ἔστι χορηγὸς ὡς δμούσιος, καθδ καὶ εἰρήκε, «Ἄλλον Περάκλητον πέμψω διμέν παρὰ τοῦ Πατρός.» Οὐδὲν γάρ ἐπὶ τῇς μακαρίας καὶ ὑπερουσίου Τριάδος; ξεδιαζόμενον ἐρᾶται, πλὴν τῆς ιδιοποιεύσης ἐν αὐτῇ πρόσωπον ὑπάρξεως.

Oἶδα σου τὰ ἔργα. Ἐνταῦθα τὸ, οἶδα, τὴν ἀπλῆς γνῶσιν, οὐ τὴν κατοικείωσιν σημαίνειν βούλεται.

⁷⁶ Psal. xc, 13. ⁷⁷ II Petr. i, 19. ⁷⁸ Iust. 5.

Διὸ καὶ ἐπιπλήττει τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς φύλον ὄνομα Λ ζωῆς ἔχουσῃ τῆς πίστεως, νενεκρωμένη δὲ ἐξ ἀγαθῶν πράξεων. Ὡς γάρ ζωὴν οἶδεν καλεῖν ἡ Γραφὴ τὸ Ινάρετον, τὴν κατὰ Θεὸν λέγω ζωὴν, καθ' ὃ καὶ εἰργται, ὅτι « Τὸ λόγιόν σου ἔξιστε με » ταυτέστιν, ἐπίστησέ με τρίβοις τῷ δόντι ζωῆς· οὗτῳ καὶ θάνατον τὸν πλημμελῆ βίον, ὡς δῆλοι Παῦλος ὁ θεος περὶ τῶν ἐξ ἀπίστων εἰς τὴν Χριστοῦ πίστιν μεταβενθήκων, οὗτῳ γράφων αὐτοῖς· « Καὶ νεκροὺς θνάτους ὑμᾶς τοῖς παραπτώμασι τῷ Χριστῷ. » Καὶ ἐν τῷ τοῦ Ποιμένος βιβλίῳ οὕτως διαγρούεται, κατατεβενθέντες τινάς εἰς τὸ ὄντωρ τῆς κολυμβήθρας, δηλουντεις νεκρούς, καὶ ἀναβενθήκεναι ζῶντας.

Γίρου τρητηρῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπά. Τὸν ὑπνον τῆς ῥᾳδυμίας ἀποτιναχάμενος, καὶ τὰ μέλη σου τὰ ἀποδημήσκειν τελέως μέλλοντα δι' ἀπίστων, Στήριξον. Οὐδὲ γάρ ἡ ἀρχὴ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τὸν ἕργάτην στεφανοῦ, ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ ἀρχι. τέλους. Τὸ στήριξον δὲ, οὐχ ἀπλῶς εἰργται, ἀλλὰ τὸ οἰοντι στεφρόποιησον καὶ ἐνδυνάμωσον χαλαρά τε δυτα καὶ πρὸς πάσιν ἀτομάτα. Ἐφ' δοσον οὖν περιλείπεται σοις βραχέα ἐπιτηδεύματα, φησι, πρόσθετες, ίνα μὴ τέλον ἀποσπάσῃς θάνατον. Ταῦτα γοῦν φύλαξον τὰ ἡδη ζῶντα, ἐκείνα δὲ στήριξον τὰ πρὸς θάνατον ἡδη ἔπειτα. Οὐδὲν γάρ σου τῶν σπουδασμάτων πλήρες ἔστιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν τέθνηκεν ἡδη, τὰ δὲ μέλλει. Τὸ δὲ, ἐρώπιον τοῦ Θεοῦ μου, ὡς πολλάκις εἰργται, ὡς ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης προστήψεως τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ συγκαταβατικώτερον προήνεκται.

Μηγυμένευς πῶς εἰληφας. Τὴν παράδοσιν, φησιν, ἡν ἐκ τῶν ἀποστόλων εἰληφας, τήρησον, καὶ ἐπὶ τῇ ῥᾳδυμίᾳ μετανόησον. Καὶ τὰ μὲν ἔτι σου ζῶντα ἐξγα τήρησον ἐν τῇ ζωῇ· ἐπὶ δὲ τοῖς τεθνεῶσι, διὰ μετανοίας τὴν πειλινῶιαν αὐτοῖς περιποίησον. Μετεῖναι τὴν μετάθεσιν φησιν ἀπὸ τῶν χειρόνων, καὶ μετεβολὴν ἐπὶ τῷ βέλτιον.

Καὶ οὐ μὴ γνῷς πολαρ ὄφαρ. Ἀγνωστος γάρ ὁ καιρός. Καὶ ὡσπερ ἡμῶν ἔκαστη δὲ τοῦ θανάτου ἔκάστου ἡμῶν, οὕτω πολλῷ μᾶλλον δὲ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου.

Ἄλλι δὲ *διλίτα* ἔχεις ὄντόματα ἐν Σάρδεσιν. οἱ οὖν ἐμόλιγατα τὰ ιμάτια αὐτῶν, καὶ περικατήσουσι μετ' ἐμοῦ ὁν δευτοῖς, δι τοιούτων εἰσιν. Ο τικών, οὗτος περιβαλεῖται ὁν ιμάτιοις δευτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἀξαλεῖγω τὸ δρομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βιβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὀμολογήσω τὸ δρομα αὐτοῦ ἐρώπιον τοῦ Πατρός μου, καὶ ἐρώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Ο δχωρ οὖς, ἀκούσατε τι τὸ Πρενμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις.

Ἐπισημαντέον τὴν χρῆσιν τοῦ ὄντόματα, ὡς ἀνελλήνιστον καὶ τῆς ἀδοκίμου χρήσεως καὶ κινδήλης. « Πρεκε γάρ εἰπεν, 'Ολίγους ἔχεις, ἀλλ' οὐκ λίγα ὄντόματα. Καν γάρ ἡ ιδιότης τῆς ὄντότατως ἰκάστου ἀφορίζεται διὰ τοῦ Κυρίου ὄντόματος, ἀλλ' οὐκ ἡ Ἑγκρίτος γλώσσα τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, εἰς ὄριθμὸν οὐκ οἶδε παραλαμβάνειν τὰ καθ' ἔκαστον

A etiam Ecclesiam objurgat, 677 ut quæ solum nomen vita fidei habeat, mortua vero sit a bonis actionibus. Quemadmodum enim vitam appellare solet Scriptura probitatem, vitam, inquam, secundum Deum, juxta id quod dictum est: « Eloquium tuum vivificavit me », hoc est, in semitis ejus quæ vere vita est collocavit: ita et mortem appellat vitam vitiosam, veluti significat divus Paulus de his qui ab incredulitate ad Christi fidem transierant, cum ita scribit ad illos: « Et cum mortui essent Christo per delicta ». Et in libro Pastoris dicitur ita quosdam in aquam lavacri descendisse, nempe mortuos, et ascendisse viventes.

Esto vigilans et confirma cetera. Excusso somno socordia, membra tua quæ ob incredulitatem perfecte moritura erant, confirmata. Neque enim bonorum initium operatorem coronat, sed perseverantia usque in finem. Non autem utcunque dictum est *Confirmata*, sed quasi dixisset: *Solida facito ac robora, quæ et mollia sunt et ad casum paratiissima.* Quatenus igitur modica tibi reliqua sunt virtutum exercitia, attende, inquit, ne penitus intreas. Haec itaque conserva quæ adhuc vivunt, illa vero *confirma* quæ jam ad mortem vergunt: nihil enim tuorum studiorum plenum est, sed haec quidem jam mortua sunt, illa vero moritura. Quod autem sit, coram Deo meo, veluti sapientius dictum est, tanquam ex humanitatis assumptione magis condescendendo prolatum est de Filio Dei.

C *Memento quomodo acceperis.* Traditionem, inquit, serva quam ab apostolis accepisti, ac de sequitur resipiscito: et ea quidem opera quæ adhuc vivunt serva in vita: his autem quæ mortua sunt per pœnitentiam conquire reviviscitam. Porro resipientiam dicit mutationem a malis ad id quod melius est.

Et non scies qua hora. Ignotum est enim tempus. Et quemadmodum cuique nostrum ignotum est tempus mortis cuiusque nostrum, ita et multo magis tempus secundi adventus Domini.

III. 4-6. Sed habes pauca nomina in Sardis qui non inquinaverunt testimenta sua, et ambulabunt tecum in albis, quia digni sunt. Qui vicerit, hic vestietur D vestimentis albis, et non delebo nomen eius 678 *de libro vita, et confitebor nomen ejus coram Patre meo, et coram angelis suis. Qui habet aurem, audiat quid Spiritus dicas Ecclesiis.*

Animadvertisendum est usum accipiendi hoc modo nomina, alienum esse a Graeca phrasι, nec satis probatum esse, sed abjectum: satis enim suisset dixisse: Paucos habes, et non pauca nomina. Quantquam enim proprietas cuiusque personæ separetur per nomen Domini, atamen electa Graecæ lingue vox non novit in numerum assumere quæ cuique

⁶⁶ Psal. cxxviii, 50. ⁶⁷ Ephes. ii, 1.

conveniunt ad cognitionem numeri, sed quæ spe-
ciam propriissime denotent: dicit enim multis aut
paucos, duos aut tres homines, non autem duo aut
tria nomina: tanquam illud quidem maxime pro-
prium sit naturæ significativum, quæ permanere
nata est, cuique autem specialia successionem si-
gnificant, quæ ferme corruptitur sublata de medio
cujsusque subsistentia.

*Qui non inquinaverunt. Hoc bonum, inquit, nacta
es, quod aliquot habeas qui hoc carnis indumen-
tum non inquinaverunt sordidis actionibus, qui me-
cum in regeneratione fulgebunt atque per hos etiam
placatus differo et longanimes sum erga vos. Vesti-
menta autem non inquinata dicit corpora sancto-
rum: quemadmodum etiam patriarcha Jacob vali-
einatur de eo qui ex Iuda germinaret, qui est Chri-
stus Jesus: « Lavabit, inquit, in vino stolam
suam ¹⁰; » corpus dicens ipsius Domini, quod in pu-
rissima sua passione ad nostri illustrationem mun-
datum est. Nam ipse peccatum non fecit, ait
Isaias: « Ob iniurias populi mei ductus est ad
mortem: nam ipse peccatum non fecit, neque do-
lus inventus est in ore ejus ¹¹. » Huic Domino veluti
opus quoddam dramaticum agens Isaias ait: « Quare
rubra sunt vestimenta tua plena tanquam a calcato
torculari ¹²? » Et de vestimentis quidem ita con-
templari dignum est, ut mundities eorum purita-
tem corporis designet. Porro, qui viceris, inquit.
Quænam vicerit? Afflicta carnis: hic ergo vestietur
suarum virtutum vestimentis, quæ emundavit piis
laboribus: et splendebit sicut sol in futuro sæculo,
ejusque nomen quod scriptum est in libro viven-
tiuum inefficienti vita, manebit indelebile, tanquam
is quem ego confitebor coram Patre meo. Hujus au-
tem scripturae et confessionis coram Patre promissæ
meminist in divinis Evangelii dicens suis discipulis:
« Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in cœ-
lis ¹³. » **679** Sed nominis sui confessionis doc-
umentum ipsum tunc in Evangelii traditur, cum
paciscitur se illum confessurum coram Patre in se-
cundo suo adventu, qui se coram hominibus con-
sideretur: quod omnibus quidem sanctis repositum
est, præcipue tamen martyribus.*

*Coram Patre meo et coram angelis suis. Coram
Patre et angelis suis dictum est, quod tanquam
angeli sint fidèles ac benevoli cultores. Et inter-
dum quidem dicit angelos Patris, interdum autem
suos, ut cum ait: « Mittet Filius hominis angelos
suos cum voce magna tubæ ¹⁴. » Nunc igitur di-
cendo angelos Patris, non tollit quin ipsius quoque
sint sancti angeli. Nihil enim eorum quæ in divina
natura conspiciuntur, invenire licet appropriatum*

¹⁰ Gen. xl ix, 11. ¹¹ Isa. liii, 9. ¹² Isa. lxiii, 2.

A εἰς γνῶσιν ἀριθμοῦ, ἀλλὰ τὰ ίδιωτατα, Πολλοὶ γάρ οἱ διάγονοι, οἱ δύο οἱ τρεῖς φησιν ἀνθρώπους, ἀλλ' οὐ δύο οἱ τρία ὄντατα, ὡς τοῦ μὲν, τοῦ ίδιωτάτου τῆς φύσεως ὅντος σημαντικοῦ, ήτις διαμένει πέρυσι, τοῦ καθ' ἔκαστα δὲ, τῆς διαδοχῆς, ήτις φάνεις σχεδὸν τῆς ὑπάρχειας ἀφανιζομένης.

*Οἱ οὐκ ἐμόλιμοι. Τοῦτο καλὸν κέχτησαι, φησιν, ξένουσα τίνας τούτο τὸ ίμάτιον τῆς σαρκὸς ρυτα-
ρίζεις πράξεις μή μολύναντας, οἱ μετ' ἔμοι τὴν τῇ
ταλιγγενεστὶ λαμπροφοροῦσι. Τούτοις δὲ καὶ τῶν;
B δυσωπούμνοις, ἀναβάλοματα καὶ μακροθυμῶ εἰς
ὑμᾶς. Ἰμάτια δὲ μή μολύνθεντα, τὰ σώματα λέγει
τῶν ἀγίων, ὡς καὶ ἵακανδρος πατριάρχης περὶ τοῦ
τοῦ ιούδα βλαστήσαντος, δειπνοῖς Ιησοῦς Χριστὸς,
θεσπίζει, διπνοῖς Πλυνεῖς ἐν οἰνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, «
τὸ σῶμα τοῦ αὐτοῦ Κυρίου λέγων, δὲν τῷ ἀχράντῳ
αὐτοῦ πάθει εἰς; Ὁποτέπωσιν ἡμῶν ἐκαθάρθῃ. Λύτος;
γάρ ἀμαρτιῶν οὐκ ἐποίησε, φησιν δὲ Ἡσαΐας, « Ἀπὸ^C
τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον. Λύτος;
γάρ ἀμαρτιῶν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν
τῷ στόματι αὐτοῦ. » Τεύτω τῷ Κυρίῳ ὡς περὶ τι
δραματουργῶν δὲ λύτος Ἡσαΐας φησί. « Διὰ τοῦ σου
ἔρωθρά τὰ ίμάτια ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληγοῦ πλήρη; »
Καὶ περὶ μὲν τῶν ίματῶν οὕτω θεωρεῖσθαι δέξον,
ῶστε τὸ ἀμβλυντὸν αὐτῶν τὴν καθαρότητα τοῦ σώ-
ματος αἰνίτεσθαι. *Οἱ τεκτῶν δὲ φησιν.* Τίνα νικῶν;
Τὰ πάθη τῆς σαρκὸς. Οὗτος οὖν περιβαλεῖται τὰ
τῶν οἰκείων ἀρετῶν ίμάτια ἢ ἐκάθαρεν ἐκ κόπων
θεοφιλῶν, καὶ λάμψει ὡς ἥλιος ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι,
καὶ τὸ δυνομα αὐτοῦ δὲ γέραφη ἐν τῇ βίβλῳ τῶν τὴν
μή ἐκλείπουσαν ζώντων ζωὴν, ἀνεξάλειπτον έσται;
ῶν; δομολογουμένου αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς; μου
δέπτος. Ταῦτης δὲ τῆς ἐν τῇ βίβλῳ γραφῆς καὶ
τῆς ἀμπροσθεν τοῦ Πατρὸς δομολογίας [καὶ αὐτὴ ἐν
τοῖς Εὐαγγελίοις ἐμνημόνευσε, λέγων τοῖς αὐτοῦ μα-
θηταῖς οὕτως. « Χαρέτε διτε τὰ δύναματα ὑμῶν
ἐγράψη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. » Ή δὲ τῆς τοῦ δύναματος
δομολογίας (15) ἐπαγγελτα, ἡ αὐτὴ ἐν τοῖς θεοῖς;
Εὐαγγελίος ἀνάγραφος τηνικαῦτα, ὅποτε ἐν τοῖς
Ἑμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων δομολογαῦντα ἀνομολογή-
σασθαι ἀμπροσθεν τοῦ Πατρὸς ἐμπεδοῖ, κατὰ τὴν
δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν. « Οὐ καὶ πᾶσι μὲν ἀπόκει-
ται τοῖς ἀγίοις, διαφερόντας δὲ τοῖς μάρτυσιν.*

*Ἐρώτιον τοῦ Πατρός μου, καὶ ἐρώτιον τῶν
ἀγγέλων αὐτοῦ. Τὸ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν
ἀγγέλων αὐτοῦ εἰρηται, ὡς ὅντων τῶν ἀγγέλων
πιστῶν θεραπόντων καὶ εὐνοϊκῶν. Καὶ ποτὲ μὲν τοῦ
Πατρὸς, ποτὲ δὲ ἐκαυτοῦ τοὺς ἀγγέλους καλεῖ, ὡς ὅταν
λέγῃ. « Ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ δὲ Γῆς τοῦ
ἀνθρώπου μετὰ σάλπιγγος μεγάλτες. » Νῦν οὖν τοὺς
ἀγγέλους τοῦ Πατρὸς οὐκ ἀφαιρεῖται, τὸ καὶ αὐτοῦ
εἰναι τοὺς ἀγίους ἀγγέλους. Οὐδὲν γάρ τῇ ἀγίᾳ φύ-*

¹³ Isa. xxvii, 13. ¹⁴ Malch. xxiv, 31.

(15) Uncis inclusa debeat in vulg.

σει ἐνθεωρουμένων, τινὶ τῶν τριῶν αὐτῆς ὑποστά- A alicui trium ipsius personarum, præter id unum σεων εὑροι τις ἀν ἔξιδιαζόμενον, πλὴν ἐνδὲ τοῦ quod hypostatice ipsi convenit.

ΚΕΦΑΛ. Η'.

*Tὸν γραφέντα πρὸς τὸν τῆς Φιλαδελφεων Ἐκ-
κλησίας ἄγγελον.*

*Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἐκκλη-
σίᾳς ἄγγελον· Τάδε λέγει ὁ ἄριος ὁ ἀληθινός,
ὁ ἕχως τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυΐδ· Οὐδεὶς κλείσει, εἰ
μή ὁ ἀνοίτων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει, εἰ μή ὁ κλείσων·
οὐδὲ σου τὰ ἔργα. Ἰδού δέδωκα ἐπώκιόν σου
οὐρανὸν ἀνεῳγμένην, καὶ οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι
ἀντίην, διεὶς μεριάν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐπιληφάσ-
μου τὸν λόγον, καὶ σύν τηρήσω τὸ δνομά μον.*

"Ἄγιος μὲν ἔστιν ὁ ἀληθινὸς ἄγιος, δεὶς καὶ Ήδός;
B έστι τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ τρισσῷ τῶν Σεραφίμ ἀγια-
στικῷ ὅμνῳ τὸ ἀληθὲς ἀποφέρεται, ὡς καὶ ἐν τῷ
θεατικῷ Ἡσαΐᾳ κεχρημάτισται, τοῦ τριτοῦ ἀγια-
σμοῦ εἰς μίσιν συγκλειομένου χυριστητα, ἵνα καὶ τὸ
τριτὸν δειχθῆ τῶν ὑποστάσεων τῆς ὑπερουσίου
Τριάδος, καὶ τὸ ἀδιάσπαστον τούτων τῷ ἐνιατῷ τῆς
χυριστητος. Τοῦτο δὲ τῶν πεζῆς καὶ θυητῶν φύσεων
τὸ ὑπεραναστηκός ἔσον, τίς δὲ διὰ λόγων παρεμφαί-
νοιτο; Κλείδα δὲ τοῦ Δαυΐδ τὴν παντοκρατορικὴν
ἴκουσιαν φησὶ παριστῶν, δι' οὗ οἱ θησαυροὶ μόνοι
τῆς θεοσοφίας ἀνοίγονται. Τὴν μὲν οὖν πρώτην
ἴκουσιαν κατὰ ἀνθρωπίνην δέχεται φύσιν, ὡς καὶ
αὐτοῦ τούτο Εστιν ἀκούσαι· «Ἐδόθη μοι πάσα ἴκου-
σια ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, » φάσκοντος. Τὴν δὲ
δευτέραν ἔχει κατὰ τὸ ἀναρχὸν τῆς θεότητος. «Ἐστι C
γάρ Ἐμμανουὴλ Θεὸς ἀληθῆς, καὶ οὐ βούλεται τοῦτο
Νεστόριος, εἰ καὶ γέγονεν ἀνθρωπός. Καὶ δὴ γε καὶ
ἀνθρωπὸς ἀληθῶς, οὐ φαντάζων τὸν ἀνθρώπον, εἰ καὶ
δυσχεραίνεις ὁ θεοστυγῆς Εὐτυχῆς. Ἀλλ' ὅπερ ἔστιν,
ἀληθῶς Θεός ἔστιν, οὐ κατὰ ἀναφορὰν, ὡς Νεστο-
ριανὸς ἡγούσιν, καὶ ἀνθρωπὸς ἀληθῆς, οὐ κατὰ
δύνησιν καὶ φαντασίαν, ὡς οἱ ἐμβρόντητος Εὐτυχια-
νισταί, καὶ τὸ βδελυρώτατον(16) τῶν Μανιχαίων βού-
λεται φύλον. Ἐπειδὴ δέ τινα τῶν ἀντιγράφων οὐ τὴν
Δαυΐδ ἔχει κλείδα, ἀλλὰ τοῦ ἔδου, οὐδὲν διάφορον
οὐδὲ ἐν τούτῳ. Αγίκνυται γάρ ἐκ τούτου, ὡς ζωῆς
καὶ θανάτου τὴν χυρίαν δέ τε Θεὸς ὁ Χριστὸς ἀναμφι-
σῆλως ἔχει.

"Οἱ ἔχωντες τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυΐδ. Κλείδα τὴν
ἴκουσιαν καλεῖται. Οἱ γάρ έχωντες τοῦ κλείσαι
καὶ ἀνοίξαι τὸν οίκον, οὗτος καὶ τὸν οίκον πεπίστευ-
ται. Καὶ τούτῳ ταρέστερον ἐν Εὐαγγελίοις ἔστι μα-
θητεῖν, ἀφ' ὧν πρὸς τὸν Πέτρον φησὶν ὁ Χριστός· «Καὶ
δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. »

*Καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει. Ἐπειδὴ δὲ κλείει τὴν έκουσιαν
αινίττεται, δέλγων ἐντὸν ἔχειν τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ
τι δέλλο λέγει, εἰ μή δει· «Οὐπερ ὁ Δαυΐδ τοῦ αἰσθητοῦ
Ισραὴλ ἔθασίλευσεν, οὕτω καὶ ἐγὼ πρὸς τῷ αἰ-
σθητῷ καὶ τοῦ νοητοῦ; εἰ καὶ έκουσια ἀσύγχρι-*

¹⁶ Matth. xxviii, 18. ¹⁷ Matth. xvi, 19.

(16) Ἐμβρόντητον νιλγ.

PATROL. GR. CVI.

CAPUT VIII.

*Quae scripta sunt ad angelum Ecclesiae Philadel-
phorum.*

III, 7, 8. *Et angelo Philadelphorum Ecclesiae
scribe: Hæc dicit sanctus ille verus, qui habet
clavem David, Nemo claudet ipsum nisi is qui ape-
rit: et nemo aperiet, nisi is qui claudit: scio
opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum:
nullusque potest illud claudere, quia modicam habes
virtutem et servasti sermonem meum, et non negasti
nomen meum.*

*Sanctus quidem est verus ille sanctus, qui et
Filius Dei est, et triplici seraphicorum spirituum
hymno sanctum prædicante veritas denuntiatur:
quemadmodum etiam in contemplativo Isaia ap-
pellatus est, triplici sanctificatione in unam con-
clusa dominationem, ut et ternarius demonstretur
personarum supersubstantialis Trinitatis, et harum
inseparabilitas unione dominationis. Hoc autem
quantum supererimeat inferioribus ac 680 mor-
talibus naturis, quis posset verbis exprimere?
Clavem vero David dicit, omnipotentem demon-
strando potentiam, per quem solum divinae sapien-
tiae thesaurei aperiuntur. Primam itaque potentiam
juxta humanam suscipit naturam, veluti etiam ab
iHō hoc audire contigit, dum ait: « Data est mihi
omnis potestas in celo et in terra »¹⁸. Secundam
vere habet juxta aeternitatem divinitatis. Est enim
Emmanuel Deus verus, etiam repugnante Nesto-
rio, quanquam homo facius sit. Et sane etiam
vere homo, non phantastice exhibens hominem,
quanquam id graviter ferat odibilis Deo Eutyches.
Sed quod est, vere Deus est, non ex relatione, ut
Nestoriani nugantur: et verus homo, non juxta
apparentiam et phantasiam quemadmodum volunt
stupidi Eutychianistæ et impurissimum Mani-
chæorum genus. Verum quod nonnulla exemplaria
non habeant clavem David, sed inferni, ne in hoc
quidem accedit aliquid diversitatibus. Ostenditur enim
ex hoc, quod Christus utpote Deus, vita ac mortis
habeat dominium.*

D *Qui habet clavem David. Clavem vocat potesta-
tem. Qui enim habet potestatem claudendi et aperi-
endi domum, huic etiam domus commissa est.
Et hoc manifestius est discere in Evangelio ex eo
quod ad Petrum dicit Christus: « Et tibi dabo
claves regni cœlorum »¹⁹.*

*Et nemo aperiet. Quandoquidem clavis potesta-
tem designat: qui seipsum dicit clavem David ha-
bere, quid aliud dicit, nisi quod, Quemadmodum
David carnali Israeli dominabatur, ita et ego,
inquit, carnali ac spirituali? quanquam longe est*

alia potestas hominis a Dei potestate. Ideo quoque Gabriel dixit ad Virginem, thronum David tanquam temporarii dandum esse Filio a patre : at ipsi, tanquam æterno et Æternæ non habituro : et similiter regnum ac potestatem. Quoniam igitur similitudinem regni David serebat Christus, merito dicit : *Qui habet clavem David ad aperiendum et claudendum : aperire quidem vocans justificare, claudere vero vocans condemnare.* Sua namque utens potentia et justificat et condemnat.

Ecce dedi corum te ostium apertum. Ostium honorum datur apertum tanquam paratissimum, ut per ipsum quoque auxilium ad meliora, præbeat introitum ad fruitionem. **681** Ideo etiam Dominus cum ait : « Regnum Dei intra vos est »¹⁵, nempe proposito volentis jam traditum, ostendere videtur ingressum a nullo impediri posse. Et hujus nunc promissio, quod eos qui introducuntur avidos reddit ad aggrediendum, rationem habens difficultatis laborum, et commensurans his qui parva virtute ingredi statuunt, ubi per apertum ostium manifestavit cumulata bonorum multitudinem his qui ingrediuntur, non jam anxiū esse sinū sollicitudine contrahendorum laborum, qui jam ob divinam fruitionem despiciuntur, sed, ne retro quidem aspicioendo, hortatur amplecti labores, reputando suaviorem esse susceptum propter ista laborem quavis relaxatione. Porro quod per labores assequi oporteat æternorum bonorum hereditatem, satis ostendit in Evangeliiis divinum oraculum, quo dicitur vim pati regnum cœlorum. Rursum etiam quod is qui incipit degustare dulcedinem noverit contemnere labores, divinus ipsius David Spiritus docet cum ait : « Gustate et videite quod suavis sit Dominus »¹⁶. Aut etiam apertum ostium intelligitur ingressus docentis nos prædicationis, qui semel apertus, nullis claudi potest afflictionibus, vincente animi illorum promptitudine qui ingredi elegerunt, ob pulchritudinem eorum quæ reposita sunt, quæ laborem ac difficultatem afflictionum denudant et quodammodo fraudant. In his, inquit, licet tibi modica sit virtus, sed a me datur apertum tibi ostium ; tu vero etiam supra virtutem quæ in te est tolerasti, nomen meum non abnegans. Non ergo ad modicam tuam virtutem ut mibi moris est, præmium repandam.

III, 9-13. *Ecce do de synagoga Satanæ qui dicunt se Judæos esse et non sunt, sed mentiuntur. Ecce adigam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos, et cognoscant quod dilexerim te quoniam servasti sermonem patientiæ meæ. Et ego servabo te ab hora afflictionis, quæ ventura est in universum orbem ut affligat habitantes in terra. Venio cito, tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et am-*

¹⁵ Luc. xvii, 21. ¹⁶ Psal. xxxiii, 9.

(17) Αἱρέσεως vulg.

(18) Ἐλέμ. διὰ τὸ κάλλιστον τῶν vulg.

A τος ἀνθρώπου πρὸς θεόν. Διὸ καὶ Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον εἶπε, τὸν θρόνον Δαυΐδ παρὰ πατέρα τῷ Υἱῷ ὡς προσκαίρου, καὶ περ αἰωνίῳ αὐτῷ καὶ ἀτελευτήῳ δοθῆναι, ὡσαύτως δὲ καὶ βασιλεῖαν καὶ ἔξουσίαν. Ἐπει ὅντις διοικεῖται τῆς βασιλείας Δαυΐδ ἐφερεν δ Χριστὸς, εἰκότως λέγει: « Ο ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ, πρὸς τὸ ἀνοῖξαι καὶ κλεῖσαι ἀνοῖξαι μὲν τὸ δικαιῶσαι λέγων, καὶ κλεῖσαι τὸ κατεκρίναι. Τῇ γὰρ θείᾳ αὐτοῦ καὶ ἀΐδιῳ χρώμενος ἔχουσίց, καὶ δικαιοῖ καὶ κατακρίνει.

Ίδον διδωκα ἐτρώκιστον. Τῶν ἀγαθῶν ἡ θύρα ἀνεψημένη δίδοται, ὡς ἐτομοτάτη καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρὸς τὰ κρείττω ροπῆς, παρέχειν τὴν εἰσόδον πρὸς ἀπόλαυσιν. Διὸ καὶ ὁ Κύριος φάσκων, διὰ τοῦ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν ἔστιν, εἰσεν τῇ προθέσει παρεχομένη τοῦ βουλομένου, ὃντ' οὐδενὸς ἀμποδοστατεῖν οἰται τὴν εἰσόδον. Καὶ τούτου νῦν ἡ ἐπαγγελία λιχεύοντος τοὺς εἰσαγομένους, κρὰς τὴν ἐγχειρίσιν, τῶν πόνων ὑπολογιζομένη τὸ δυτικῆρες, καὶ τὴν εἰσόδον συμμετρουμένη τοῖς μικρῷ δυνάμει τὸ εἰσεναι προαιρουμένοις, ἐπειδὴν τὸν ἀποσωρευθέντα τοῖς εἰσιοῦσι τῶν ἀγαθῶν ἐσμὸν τῇ ἀνεψημένῃ θύρᾳ ἐμφανίσῃ, μηκέτι τῇ φροντίδι λυπεῖσθαι ἐξ τοῦ ὑπὸ τῶν ἀπόλαυσιν καταβαλλομένων ἀλλεσθαι πόνων, ἀμεταστρεπτὶ δὲ τῶν πόνων ἀντέχεσθαι παρανεὶ πάσης ἀνέσεως (17) ἡδῶ τὸν διὰ ταῦτα κάματον λογιζομένοις. Καὶ ὅτι ἔγκοπος ἡ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονομία, τὸ ἐν Εὐαγγελίος ἔκανδι θείον λόγιον παραστῆσαι, εἰ Βιαστὴ, φάσκων, ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. » Ότι δὲ καὶ ὁ διὰ τοῦ κατάρξασθαι ἐγγλυκαίνων τὴν αἰσθησιν ἀφεῖδεν οἴτε τῶν πόνων, τὸ Δαυΐδ θείον Πνεῦμα διδάσκει, « Γεύσασθε, λέγων, καὶ θετε δις: χριστὸς ὁ Κύριος. » Ή καὶ θύρα ἀνεψημένη νοεῖται ἡ τοῦ διδασκαλικοῦ κηρύγματος εἰσόδος, ήτις ἀνοιχθεῖσα οὐ δύναται διὰ πειρασμῶν κλεισθῆναι, νικώτης τῆς προθυμίας τῶν εἰσεναί ἐλομένων, τῷ κάλλει: τῶν (18) ἐναποκειμένων θελχύθεντων, τὸ τῶν πειρασμῶν ἐπίπονον. Ἐν οἷς εἰ καὶ τῇ δυνάμει σου σύμμετρος, ἀλλ' οὖν παρ' ἐμοῦ, φησίν, ἡ ἀνεψημένη δίδοται σοι θύρα. Αὐτὸς δὲ καὶ ὑπὲρ δύναμιν τὴν ὑπούσαν φοι ἐκαρτέρησε, μη ἀρνησάμενος τὸ δνομά μου (19). Οὐκούν τῇ μικρῷ δυνάμει σου παραμετρήσω τὴν ἀμοιβὴν, ἀλλὰ μεγαλοδωρίῃ, ὡς θύος ἐμοι, μετελεύσομαι τὴν ἀντίδοσιν, commensurabo retributionem : sed ex munificentia,

Ίδον διδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῷ λεγότω τὸν ἰουδαϊκὸν εἶται, καὶ οὐδὲ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται. Ίδον κοινῶν αὐτεῖς Ιη ηξωι καὶ προσκυνήσωσιν ἐτρώκιον τῷ κοδῷ σου, καὶ τρώσιν, διει ηγάκησά σε, διειήρησις τὸν λόγον τῆς υπομονῆς μου. Κάρο σε τηρήσω ἐκ τῆς ὄρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἐρχεσθαί ἐπὶ τῆς οὐκουμένης ὀλης πειρᾶσι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. Έρ-

(19) Διὸ τὸ δνομά μου vulg.

χομαι ταχύ. Κράτει δέ όχεις, ίνι μηδεὶς λάβῃ Λ plius non egredietur foras : **682** et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei novæ Jerusalem, quæ descendit de caelo a Deo meo : et nomen meum novum. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis.

τὸν θεοῦ μου τῆς καινῆς Ἱερουσαλίμ, ή καταβαῖται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ δρόμον τῆς καίνης.

Τής δομολογίας, φησι, τῆς περὶ τοῦ ἡμοῦ ὄνδρας οὗτος εἰπεῖται εἶπεις ή τῶν Ἰουδαίων ἐπιστροφὴ καὶ μετάνοια. Οἱ τῆς πρὸς ἡμὲς αὐτῶν προσαγωγῆς τῶν εἰς ἡμοῦ φωτισμὸν ἀνταλλάξονται τῶν ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας Ἰουδαίων, ἀλλ' οὐ τῶν ἐν τῷ φανερῷ, ὃς καὶ Πλαύλιψ δοκεῖ, ἑαυτοὺς ἐπιδεικνύντων. Θρόνον δὲ τοῦ Σατανᾶ τὴν τῶν Ἰουδαίων λέγει Συναγωγὴ, ὡς τῷ ψεύδει συγχροτουμένην, ἐπειὶ καὶ τοῦ ψεύδους πατήρ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐδίχθη. Τούτοις οὖν προσδραμεῖσθαι οὐ κατὰ τὸ τυχόν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς θερμότητος καὶ συνεργίης φησι. Τούτο γάρ αινίζεται τὸ πρὸς τοὺς πόδας προσκυνῆσαι καὶ ἐν ἴσχάτοις ἐλέσθαι τετάχθαι τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου. Οὐχ διτὶ αὐτὸς δὲ χρηματίζων ὑπέμεινε τι, ἀλλὰ ὑπομονὴν ἑαυτοῦ τὴν δι' αὐτὸν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν καρτερίαν τῆς πίστεώς φησιν. ὥστεπερ καὶ διτὶ δὲν Δαυὶδ αἰτεῖ τὸν Θεόν. Ιερονόμος δὲ τοῦ Πάτρος τοῦτον τὸν αὐτὸν λέγει· Ἐν προσώπῳ σου τὸ κρέμα μου ἐξέλθοι, » ἀντὶ τοῦ, Ἡ δὲ ἐμέ σου δικαιοσύνη.

Μάγιος σε τηρήσω ἀλλα τῆς ωρας τοῦ πειρασμοῦ. Όμραν πειρασμοῦ, ή τὸν ἐπὶ Δομετιανοῦ διωγμὸν λέγει, δεύτερον δυτικα μετὰ Νέρωνα, ὡς Εὔσεβιο; Ιετορεὶ δὲ Παμφύλου. διτὶ καὶ αὐτὸς δὲ εὐαγγελιστῆς εἰς τὴν Πάτμον ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ Δομετιανοῦ κατεκρίθη. ή τὴν ἐπὶ συντελεῖται τοῦ αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου κατὰ Χριστιανῶν ἐσομένην πτυχόδσμιον, ἀναιροῦντος τοὺς Χριστιανούς. Τούτων οὖν ἀμφοτέρων ἐλευθεροῦν τοὺς ζηλωτὰς αὐτοῦ ὑπισχνεῖται προανέρπαζομένους διὸ τῆς ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ἀναλύσεως, ίτας μὴ ὑπὲρ τὴν δύναμιν πειρασθῶσι. Διὸ φησι καὶ δὲ Κύριος. Ἐρχομαι ταχύ· μετὰ γάρ τὴν θλίψιν ἐκείνην· Ἐρχομαι ταχύ· αὐτὶ τοῦ, ἀνυπερθέτως. Τούτο γάρ τὸ ταχύ σημαίνει, οἰονεὶ, Καταπόδας τῶν πειρασμῶν ἐνεργουμένων ἐλένομα. Διὸ καὶ παρεγγυῶ καρατῆσαι τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεως ἀσυλον, ἵνα μὴ δὲ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν ἀπόληται στέφανος.

Ἐρ τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου. Προείρηται διτὶ τὸ, θεοῦ μου, οὐχ οὕτω τῆς ἐν τῷ Χριστῷ θείας φύσεως ἐνθεωρουμένης ἀναιρετικὸν, δον τῆς συνουσιώσεως παραστατικόν. Τὸ γάρ ἀδιάσπαστον είναι, τὴν τῶν δύο φύσεων ἐνωσιν, θεότητος, φημι, καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν τῇ κατὰ τὸν Κύριον Ἰησοῦν ὑποστάσει, καὶ μέχρις ἐννοίας φιλῆς, εἰ καὶ ἀσυγχύτως, παριστῇ. Ἀντιδιδόσαι γάρ ἀλλήλοις ὑπὲρ κατάληψιν ἀνθρωπίνην οἰκειωτικῶς τὰ θεῖα τοῖς ἀνθρωπίνοις, καὶ τὰ ἀνθρώπινα τοῖς θείοις ίδιώμασι. Στύλος δὲ ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ οὗτος καθίσταται, ὑπερείδων τῇ περὶ αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἀγαλμοδωρίᾳ, καὶ τοὺς πρὸς συντελειαν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ πίστεως ἀ-

D

In templo Dei mei. Prius dictum est quod Dei mei non tollat divinam quæ in Christo conspicitur naturam, sed coexistentiam et unionem ostendit. **683** Demonstrat enim indissolubilem esse durarum naturarum unionem, divinitatis, inquit, et humanitatis in persona Domini Iesu, nisi solo intellectu, quanquam inconfuse. Familiariter namque sibi mutuo reddit ob humanitatis assumptionem, divina humanis, et humana divinis idiomatis. Porro hic templo Dei columna constituitur, ut fulciat et Dei circa se munificantiam, et eos qui debilius affecti sunt, ad perfectionem fidei Christi, quæ in nobis est, exhortans illos, ut et ipsi dono docendi simi-

^a Psal. xvi, 2.

alia potestas hominis a Dei potestate. Ideo quoque Gabriel dixit ad Virginem, thronum David tanquam temporarii dandum esse Filio a patre : at ipsi, tanquam aeterno et finem non habituro : et similiiter regnum ac potestatem. Quoniam igitur similitudinem regni David ferebat Christus, merito dicit : *Qui habet clavem David ad aperiendum et claudendum : aperire quidem vocans justificare, claudere vero vocans condemnare.* Sua namque utens potentia et justificat et condemnat.

Ecce dedi corum te ostium apertum. Ostium bonorum datur aperatum tanquam paratissimum, ut per ipsum quoque auxilium ad meliora, praebat introitum ad fruitionem. **681** Ideo etiam Dominus cum ait : « Regnum Dei intra vos est », nempe proposito volentis jam traditum, ostendere videtur ingressum a nullo impediri posse. Et huic nunc promissio, quod eos qui introducuntur avidos reddit ad aggrediendum, rationem habens difficultatis laborum, et commensurans his qui parva virtute ingredi statuunt, ubi per aperatum ostium manifestavit cumulatam bonorum multititudinem his qui ingrediuntur, non jam anxiū esse sinū sollicitudine contrahendorum laborum, qui jam ob divinam fruitionem despiciuntur, sed, ne retro quidem aspiciendo, hortatur amplecti labores, reputando suaviorem esse susceptum propter ista labore quavis relaxatione. Porro quod per labores assequi oporteat aeternorum bonorum hereditatem, satis ostendit in Evangeliiis divinum oraculum, quo dicitur vim pati regnum celorum. Rursum etiam quod is qui incipit degustare dulcedinem neverit contempnere labores, divinus ipsius David Spiritus docet cum ait : « Gustate et videte quod suavis sit Dominus ». Aut etiam aperatum ostium intelligitur ingressus docentis nos predicationis, qui semel aperitus, nullis claudi potest afflictionibus, vincente animi illorum promptitudine qui ingredi elegerunt, ob pulchritudinem eorum quae reposita sunt, quae laborem ac difficultatem afflictionum demulcent et quodammodo fraudant. In his, inquit, licet tibi modica sit virtus, sed a me datur aperatum tibi ostium ; tu vero etiam supra virtutem quae in te est tolerasti, nomen meum non abnegans. Non ergo ad modicam tuam virtutem ut mibi moris est, premium repandam.

III, 9-13. Ecce do de synagoga Satanæ qui dicunt se Iudeos esse et non sunt, sed mentiuntur. Ecce adigam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos, et cognoscant quod dilexerim te quoniam servasti sermonem patientiæ meæ. Et ego servabo te ab hora afflictionis, quae ventura est in universum orbem ut affligat habitantes in terra. Venio cito, tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et am-

A τος ἀνθρώπου πρὸς Θεόν. Διὸ καὶ Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον εἶπε, τὸν θρόνον Δαυΐδ παρὰ πατρὸς τῷ Υἱῷ ὡς προσκάρου, καίπερ αἰωνίῳ αὐτῷ καὶ ἀτελευτήῳ δοθῆναι, ὡσαύτως δὲ καὶ βασιλείαν καὶ ἔκουσίαν. Ἐπεὶ οὖν ὁμοιώματα τῆς βασιλείας Δαυΐδ ἔφερεν ὁ Χριστὸς, εἰσότως λέγει· Ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ, πρὸς τὸ ἀνοίξαι καὶ κλεῖσαι ἀνοίξαι μὲν τὸ δικαιῶσαι λέγων, καὶ κλεῖσαι τὸ καταχρῖναι. Τῇ γὰρ θείᾳ αὐτῷ καὶ ἀδίκῳ χρώμενος ἔχουσά τι, καὶ δικαιοῖ καὶ καταχρίνει.

Ἴδον δέδωκα ἐτῶπιστον. Τῶν ἀγαθῶν ἡ θύρα ἀνεψημένη δίδοται, ὡς ἐτοιμοτάτη καὶ ἀπ’ αὐτῆς τῆς πρὸς τὰ κρέπεια ροπῆς, παρέχειν τὴν εἰσόδον πρὸς ἀπόλαυσιν. Διὸ καὶ ὁ Κύριος; φάσκων, διτι· « Η βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν, » αἰσεν τῇ προθέσει παρεχομένη τοῦ βουλομένου, ὅπ’ οὐδενὸς ἐμποδοστατεῖν οἰται τὴν εἰσόδον. Καὶ τούτου νῦν ἡ ἐπαγγελία λιχεύοντος τοὺς εἰσαγομένους, πρὸς τὴν ἐγχειρήσιν, τῶν πόνων ὑπολογιζομένη τὸ δυσχέρες, καὶ τὴν εἰσόδον συμμετρουμένη τοῖς μικρῷ δυνάμει τὸ εἰσέναι προαπουμένοις, ἐπειδὴν τὸν ἀποστρεψθέντα τοῖς εἰσιοῦσι τῶν ἀγαθῶν ἐσμὲν τῇ ἀνεψημένῃ θύρᾳ ἐμφανίσῃ, μηκέτι τῇ φροντεῖς λυπεῖσθαι ἐξ τοῦ ὑπὸ τῶν ἀπόλαυσιν καταβαλλομένων ἐλκύεσθαι πόνων, ἀμεταστρεπτὶ δὲ τῶν πόνων ἀντέχεσθαι παραίνει πάσης ἀνέσεως (17) ἕδω τὸν διὰ ταῦτα κάματον λογίζομένοις. Καὶ διτι· ἔχοπος ἡ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονομία, τὸ ἐν Εὐαγγελίοις Ιερὸν θείον λόγιον παραστῆσαι, « Βιαστή, φάσκων, ξεῖν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. » Οτι δὲ καὶ ὁ διὰ τοῦ κατάρξασθαι ἐγγλυκαίνων τὴν αἰσθησιν ἀφειδεῖν οἴδε τῶν πόνων, τὸ Δαυΐδ θείον Πνεῦμα διδάσκει, « Γεύσασθε, λέγων, καὶ θεῖτε διτι· χριστὸς ὁ Κύριος. » Η καὶ θύρα ἀνεψημένη νοεῖται ἡ τοῦ διδασκαλικοῦ κηρύγματος εἰσόδος, ἥτις ἀνοιχθεῖσα οὐ δύναται διὰ πειρασμῶν κλεισθῆναι, νικώσης τῆς προθυμίας τῶν εἰσέναι ἀλομένων, τῷ κάλλει τῶν (18) ἐναποκειμένων θελχθέντων, τὸ τῶν πειρασμῶν ἐπίπονον. Ἐν οἷς εἰ καὶ τῇ δυνάμει σου σύμμετρος, ἀλλ’ οὖν παρ’ ἐμοῦ, φησὶν, ἡ ἀνεψημένη δίδοται σοι θύρα. Αὐτὸς δὲ καὶ ὑπὲρ δύναμιν τὴν ὑπούσαν φοι ἐκαρτέρησας, μή δρησάμενος τὸ δνομά μου (19). Οὐκούν τῇ μικρῷ δυνάμει σου παραμετρήσω τὴν ἀμοιβὴν, ἀλλὰ μεγαλωδηρίᾳ, ὡς θεός ἐμοί, μετελεύσομαι τὴν ἀντέδοσιν. commensurabo retributionem : sed ex misericordia,

Ἴδον δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῷ λεγόντω ἑαυτούς Ιουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰστε, ἀλλὰ φεύδονται. Ἴδον κοινῶν αὐτούς ίτας ἦσαν καὶ προσκυνήσωσιν ἐτῶπιστον τῷ ποδῷ σου, καὶ γνῶσιν, διτι· ηγάπησα σε, διτι· ἐτήρησας τῷρ λόγον τῆς ὑπομονῆς μου. Κάγκι σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἐρχοσθαι, ἀλλὰ τῆς γενικού στολοῦ τοὺς κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. Ἔρ-

• Luc. xvii, 21. • Psal. xxxiii, 9.

(17) Αἰρέσεως vulg.

(18) Ἐλιμ. διὰ τὸ κάλλιστον τῶν vulg.

(19) Διτι τὸ δνομά μου vulg.

Τῆς ὁμολογίας, φησι, τῆς περὶ τοῦ ίμοι δινόματος ἀντέκτισις ἔσται ἡ τῶν Ἰουδαίων Ἱπιστροφή καὶ μετάνοια. Οἱ τῆς πρὸς ἡμὲς αὐτῶν προσεγγυήτες τὸν ἐξ ἡμῶν φωτισμὸν ἀνεβαλλάζονται τῶν ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας Ἰουδαίων, ἀλλ' οὐ τῶν ἐν τῷ φανερῷ, ὃς καὶ Παύλῳ δοκεῖ, ἐντούς ἀπειλεικνύντων. Θρόνον δὲ τοῦ Σατανᾶ τὴν τῶν Ἰουδαίων λέγει Συνεγυγήν, ὃς τῷ φεύγει συγχροτουμένην, ἐπει καὶ τοῦ φεύγοντος ἀπὸ κατεβολῆς κόσμου ἐδειχθῇ. Τούτους οὖν προσερματίσθαι οὐ κατὰ τὸ τυχόν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς θερρητηρίας καὶ συνεργίῆς φησι. Τίτος γάρ εἰσιστεῖν τὸ πρὸς τοὺς πάλαι προσκυνήσας καὶ ἐγκέπτως ἐλέσθαι τετάγθει τὰς Ἀκκίνειας,

Τον λόγο της βασικοτής μου. Ήττα για αλλαγές
εγκατέλειψαν πρώτη σε, κατά την περίπτωση των εθνών
που δεν είναι όλες στην πλειονότητα να γεννήσουν θετικές
αποτελέσματα. Επειδή και οι άλλες είναι τις θελεί.
· Επί της προστίτυτος της της αρχής που έχει η ζωή, η αρι-
τελλή. Μάζι επέ ουκ λεγεντούν.

By the time the first few passengers in a
train are seated, the train is so crowded that
little opportunity exists for individual passenger
comfort. In addition, the passengers tend
to be more or less nervous, and as
a result, a lot less is known about the
size of their luggage. It is also true,
however, that because the train is
so crowded, the luggage is not
subjected to the same amount of
attention as it would be if the train were
less crowded. This is
not to say, however,
that all luggage is treated equally.

plins van aperteur porto : **XXX** et britannum imperium nomen Del mei, et nomen christi nomen Jerusalēm, quia descendit de cœlo a Deo nō nō nomen meum nōnum. Qui Angelus noster audiret quid Spiritus dicit Keruello.

Responso. Inquit, confundenda nomine meo
et Iudeorum converso ut possimmo, qui non
illuminationem quis ipsi ad me adduxerit sed, cum
mutabunt in nos qui in obsecro corda nra
Iudeos esse desiderant, et non in proprio,
veluti Paulus quoniam videtur. Nudem vero Mattheus
dictis Hymenaeum Iudeorum, tempore predicationis
missum membris quoniamque id est illi non
dicit pater a cordis membris apparet. Illa igitur
accusare debet, non vulnus membris, sed cum magno
sursum et cunctis: haec enim designat quod
aduersant, et hinc ratione quis in Ecclesiis omnes punit
adversarios.

Наконец упомянуты тюки, были привезены из Китая виноградом, яичным желтком и т. д., под которыми подложены были пакеты с китайскими чаем, зеленым чаем и кофе. Пакеты эти: чайные пакетики с чаем или зеленым чаем, в банке, в банке с чаем, зеленым чаем, фруктами, фруктами, ягодами, ягодами и т. д.

desirous to do things differently. They are still thinking
and trying to understand why it particularly ate different,
you told me you good teacher, you other day
told President Roosevelt, especially at your first
gathering in Washington the right administration distinguished and
said some good, well deserved appreciation. you
President and Secretary Roosevelt distinguished and
mention your name. you "the administration decided to
make your office smaller as you didn't have enough money
to maintain so large an office. you decided then you help
me to use your name and everything to help to help
you to get your office. then, you agreed to be released
from the position you have. Mr. Roosevelt had
agreed to see George the chairman and he
agreed to let you go. George the chairman
then we kept him there because you were doing
something to make me feel better. George the chairman
then we were about to move

is now let out to the public and has
not been used to finance local projects or
services as contributions to clubs or the like
~~but~~ because of their cultural value and a
desire to maintain balance between the more
local & popular music and the more
serious & classical forms of music.

liter proficiant. In templo autem Dei, ut semper ketetur. Nam hoc est columna in templo Dei fieri. Siquidem qui vicevit adversarias potestates, columna et firmamentum veritatis constituitur, et ipse firmiter et immutabiliter gaudens, et alios fulcens ne in bono excedant a sua sede. τε εὐφραινόμενος ἀμεταρέπετως, καὶ τοὺς ἄλλους ἐρείδων τοῦ μὴ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς οἰκείας ἔκσηγναι ιδρχει.

*Et scribam super eum nomen Dei mei. Super columnam spiritualem, eum nempe qui divinis iussis ad imbecilliorum fulcimentum perfectus est, scribi dicit nomen Dei et nomen civitatis, Jerusalem novæ : novam Jerusalem ejusque nomen ac Dei nomen non aliud quippiam dicens quam gloriam sive cognitionem, sicut et David : « Quam admirabile est nomen tuum in universa terra »⁴⁴, hoc est honor et tui cognitio. In tabulis itaque cordis spiritualis columnæ scriptum est nomen Dei, sive cognitionis sive gloriae, similiter et civitatis Jerusalem : Dei quidem, nempe quod sanctus sit, quod justus, ac reddens unicuique juxta opera, quod omni bonitate plenus, talibusque gaudens cultoribus : ipsius autem Jerusalem, quod dilectum sit Dei tabernaculum et suos cives ad supernam transmissit metropolim : quæ inferior Jerusalem tanquam colonia supernæ constituitur, retinens eos qui interim in ipsa versantur tanquam litteris utentes ac supernæ viæ inferiore aptantes. Eos igitur qui metua hac scriptura tanquam indelebili memoria (hujusmodi enim est scriptura, nempe quæ stabiliora officiat ea quæ facta sunt) et Dei et supernæ Jerusalem gloriae gestant insigne, an non divos quosdam dignum est appellare? Porro nomen novum intelligimus sanctis impositum, quod **634** etiam, præter delectationem divini muneric et frumentum decoris incorruptibilium bonorum, ipsis in futuro sæculo tanquam insigne additur : et præterea his qui nunc invenientur Christi fratres et amici ac cultores.*

CAPUT IX.

Quæ significata sunt angelo Ecclesiæ Laodicensiū.

III, 14-17. *Et angelo Ecclesiæ Laodicensiū scribe : Hæc dicit Amen qui est testis fidelis et verus, principium creaturæ Dei : Novi opera tua, quod neque frigidus sis neque servidus : ultinam frigidus essem aut servidus. Itaque quoniā tepidus es et neque servidus neque frigidus, incipiam te evomere ex ore meo. Quoniam dicas : Dives sum et dilatus sum, et nullius egeo : et nescis quod tu sis miser et miserabilis, et pauper et cœcus ac nudus.*

Amen est profecto, certe. Certe igitur est

⁴⁴ Psal. VIII, 2, 10

(17') Τὸν Θεοῦ omittebat vulg.

A σύνεστερον διακειμένους, ἐφ' ὅμοιῳ προκόψαι καὶ αὐτοὺς διβασκαλικῷ χαρίσματι προτρεπόμενος. Ἐρ τῷ ταῷ δὲ τοῦ Θεοῦ, τοῦ διὰ παντὸς εὐφρατενεσθαῖ χάριν. Τοῦτο γάρ τὸ στύλον γενέσθαι τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ. Ὁ γάρ νικητής τῶν ἑναντιῶν δυνάμεων, στύλος καὶ ἐδραίωμα καθίσταται τῆς ἀληθείας, αὐτὸς τε εὐφραινόμενος ἀμεταρέπετως, καὶ τοὺς ἄλλους ἐρείδων τοῦ μὴ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς οἰκείας ἔκσηγναι ιδρχει.

Kαὶ γράψω ἐπ' αὐτεδεν τὸ διορμα τοῦ Θεοῦ μου. Ἐπὶ τὸν νοητὸν στύλον, δις ἱστιν δ τοὺς θείοις προστάγμασιν εἰς ἐρεισμα τῶν ἀσθενεστέρων κατηρισμένος, γραψῆνας φησι τὸ δνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ δνομα τῆς πολεως τοῦ Θεοῦ (¶7') Ἱερουσαλήμ τῆς κατινῆς· καὶνὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ δνομα αὐτῆς, καὶ τὸ Θεοῦ τὸ δνομα οὐκ ἀλλο τι λέγων, ἡ τὴν δόξαν, ἡτοι τὴν γνῶσιν, καθὼς καὶ δ Δαυΐδ· « Ω; θευμαστὸν τὸ δνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ! » ἀντὶ τοῦ, Ἡ τιμῇ, ἡ περὶ σου γνῶσις. Ἐν ταῖς πλαῖσι τοιγαροῦν τῆς καρδίας τοῦ νεαντοῦ στύλου γραψέντος τοῦ δνοματος τοῦ Θεοῦ, ἥγουν τῆς γνώσεως, τῆς δόξης, ὡσαύτως καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ· τοῦ μὲν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀγιος, ὡς δίκαιος καὶ ἀποδιδοὺς ἐκάστωρ κατὰ τὰ ἔργα, ὡς πάσης ἀγαθότητος πλήρης, καὶ τοιούτοις καίρων θεράπουσι· τῆς Ἱερουσαλήμ δὲ, ὡς Θεοῦ σκήνωμα ἀγαπητόν ἔστι καὶ τοὺς αὐτῆς πολίτας πρὸς τὴν δινὰ παραπέμπουσα μητρόπολιν, ἡτις κάτω Ἱερουσαλήμ, διστηρ μετοχιον τῆς δινὰ καθίσταται, τοὺς τέως ἐνδιαιτωμένους ἐν αὐτῇ, οἰονετ γράμματι χρωμένους, τῇ δινὰ ἐμδιώσει τὴν κάτω ρυθμίζοντας κατέχουσα. Τῇ καταλλήλῳ γάρ οὖν ταῦτη γραψῇ, τουτέστι, τῇ ἀνεπιλήστεψι μνήμῃ (τοιούτον γάρ ἡ γραψὴ ὡς μονιμώτερον τῶν γενεμένων ἐκτελουμένη), τῆς τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δινὰ Ἱερουσαλήμ τῆς δόξης τὸ παράσημον κομιζόμενοι, πῶς οὐ θεῖοι τινες χρηματίζοιεν; Τὸ δὲ καινὸν δνομα νοοῦμεν, τὸ ἀπιτιθέμενον τοῖς ἀγίοις, δ καὶ πρὸς τῇ εὐφροσύνῃ τῆς θείας δωρᾶς καὶ ἀπολαύσει τοῦ κάλλους τῶν ἀκηράτων ἀγαθῶν ἐν τῷ μέλλοντι αἰώνι αὐτοῖς ἀν γνώριμον καὶ τοῖς ληφομένοις τοῖς νῦν ἀδελφοῖς Χριστοῦ καὶ φίλοις καὶ θεράπουσι, πρόσεστι.

ΚΕΦΑΛ. Θ.

Tὰ ἐηλιωθέντα ἀρδες τὸν τῆς Λαοδικεῶν Ἐκκλησίας ἀγγελον.

D *Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐτονούσιας Ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει δ Ἀμήν, δ μάρτυς δ πιστός καὶ ἀληθινός, δ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ· Οἶδά σου τὰ ἔργα, δει σύντε γνυχρὸς εἰ, οὐτα ζεστός. Οὐσελον γνυχρὸς ής, δ ζεστός. Οδιτως δει χλαρός εἰ καὶ σύ ζεστός σύγε γνυχρός, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου· δει λέτεις, δει Πλούσιός είμι καὶ πεκλούτηρα, καὶ οὐδενός χρείαν ἔχω. Καὶ οὐκ οἴδας δει σύ εἰ δ ταλαιπωρος καὶ δ ἀλεσειδός, καὶ πτωχός καὶ τυφλός.*

Ἀμήν ἔστι τὸ ναΐ. Ναὶ οὖν ἔστιν ἐν πᾶσι τοῖς

περὶ αὐτοῦ λεγαμένοις, ητοι ἀλήθεια καὶ οὐδὲν φεῦδος Α in omniis quæ de ipso dicta sunt, sive veritas, nullumque in ipsis est mendacium.

Ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ, ἀντὶ τοῦ, ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἀρχὴ πάντων ὡς κτισμάτων δεσπόζουσα. Ἀρχὴ γὰρ τῆς κτίσεως, ἡ προκαταρκτικὴ αλτιὰ τῆς κτίσεως. Ἐπηρέας δὲ ἀντιστῶται τῷ θεομάχῳ τῶν Ἀρετανῶν ἐργαστηρίου, ὡς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ κτίσματος διὰ τούτων γνωριζομένου. Οὐ χρή δὲ ταῖς τούτων παράγεσθαι κακουργίας, εκοποῦντας εἴτι τοιοῦτο καὶ ἐν ἀτέρᾳ κείται: Γραφῇ περὶ τούτου, ζὺ ξῆρας ἣς ἐκ τῶν δομίων κανονίζειν τὰ δόμοια. Φησὶν οὖν Παῦλος Κολοσσαῖς γράψαν περὶ τοῦ Χριστοῦ· «Οὓς ἔστιν ἀπαρχὴ πρωτότοκος πάσης κτίσεως.» Κτίσεως πρωτότοκος, οὐ μήν πρωτότεστος. Καὶ Δαυὶδ· «Ἐκ γαστρὸς πρὸ διωσφόρου ἐγέννησά σε, ἀλλ᾽ οὐκ· Ἐκτισά σε. Καὶ Σολομών· «Πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με.» Τὸ δέ· «Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὅδῶν αὐτοῦ,» τὸ δέ, «Ἐκτισεν,» ἀντὶ τοῦ, κτιστέας, εἰληπτας, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ, «Ἴνα κτισῃ τοὺς δύο εἰς ἕνα κατενδύν διθύρωπον·» καὶ τοῦ· «Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἔμοι, δ Θεός.» Οὐ δέ γε θεῖος τῶν λόγων Γρηγόριος ἐν τῷ Περὶ τοῦ Υἱοῦ λόγῳ, τὸ μὲν, δικτισεν, ἐπὶ τοῦ νοερῶς ἐμφυχωμάτου τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἀκούει· τὸ δέ, γεννᾷ, ἐπὶ τῆς θεστητος. Τοσούτοις οὖν μαρτυρίοις, τῆς κτίσεως συγχροτουμένης, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως, ὡς ἐφθημεν εἰρηκότες, οὐκ ἀλλο, ἡ τὸ ἀρχον τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ δῆλον βούλεται, καθότι καὶ «Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο.» Τούτῳ καὶ ἀρχειν τῶν ὑπ' αὐτοῦ δίδοται κτισμάτων, ἡγουν, κατέστη, τοῦ εἰληφάντα καὶ τοῦ καταστῆναι οὐκ ἐλάττωσιν εἰσηγούμενων οὐσίας καὶ δόξης.

«Οτι οὗτε ψυχρὸς εί, οὗτε ζεστός. Ψυχρὸς δὲ πτερήμένος τῆς τοῦ ἄγιου Πνεύματος ἐνεργείας καὶ ἐπιφοιτησεως. Ζεστός δὲ ὁ ζέων τῷ Πνεύματι, ὡς καὶ Παῦλος φησι. Χλιαρὸς δὲ, ὁ ἐν ἀμφοῖν ἀνέβασι; καὶ ἐπαμφοτερίζων, δὲ μετουσίας μὲν ἐλασθε Πνεύματος ἄγιου διὰ τοῦ βαπτίσματος, ισεβεσ δὲ τὸ χάρισμα τῶν ζωντοιούντων τὴν ψυχήν, τῇ τῶν περιόντων φροντίδι καταρρέψυμέσας (18'). Διὸ καὶ περὶ τοῦ θείου Πνεύματος Παῦλος φησι· «Τὸ Πνεύμα μή σύννοτε.» Επεὶ οὖν σὺ τοιοῦτος, καὶ ζέστης τῷ Ηνεύματι διὰ βαπτίσματος, ἀπεψύχης διὰ ῥαβυμίας, τὰς εἰς θυτερον τῆς σωτηρίας ἐπιέδας σεαυτοῦ ἀξέκοφτας, καταγνώντης αἱρεθείσης σοι πίστεως. Ἐν δρότος μὲν γάρ οὐκ ἀπογνωσταὶ ή μεσθέτες, ὡς δὲ νόμιμος τάρμος, μέσος ὁν παρθενίας καὶ πορνείας οὐκ ἀπόδλητος. Ἐν δὲ τῇ πίστει, τὸ μέσον καὶ χλιαρὸν ἀδόκιμον καὶ ἀπύστατον. Δι' δὲ περὶ δρελον ψυχρὸς ήσ, τουτέστιν, ἀμέτοχος καθάπαξ θείου βαπτίσματος χάριτος καὶ ἀδάπτειστος, καὶ μή χλιαρός. Οὐ μὲν γάρ μήπου δεξάμενος τὴν τοῦ Πνεύματος διὰ βαπτίσματος χάριν, ἐν ἐπίστιν ἐνστρέφεται τοῦ ποτε δέξασθαι τὰ

^{18'} Coloss. i, 15. ¹⁹ Psal. cix, 3. ²⁰ Prov. xviii, 25. ²¹ Prov. viii, 22. ²² Ephes. ii, 15. ²³ Psal. L, 12. ²⁴ Joan. i, 3. ²⁵ Rom. xviii, 11. ²⁶ 1 Thess. v, 19.

(18') καταρυτμίας vulg.

Principium creaturæ Dei. Hoc est regnum et principatus omnium, tanquam dominum habens in ea quæ creata sunt. Principium enim creaturæ dicitur evidens causa creaturæ. Fortassis autem hoc dicto calumuiam strueret Deo inimica Arianorum maebitatu, tanquam Dominus Jesus per hanc significaret esse creatura. Non oportet autem maliguis horum abduci conatibus, considerantes nunquid tale in alia Scriptura de hoc habeatur, ut possit quis ex similibus ad regulam similia reducere. Dicit itaque Paulus ad Colossenses scribens de Christo: «Qui est primus primogenitus omnis creaturæ»: primogenitus creaturæ, non primo creatus. Et David: «Ex utero ante luciferum genui te», at non: «Creavi te.» Et Solomon: «Ante omnes colles generat me». Porro quod ait: «Dominus creavit me initium viarum suarum», verbum «creavit», accepit est pro constituit: quemadmodum etiam ubi dicitur: «Ut crearet duos in unum novum hominem»; et illud: «Cor mundum crea in me, Deus». **685** Divinus autem in sermonibus Gregorius sermone De filio, crevit quidem, de Dominicō corpore anima rationali animato intelligit, generat vero de divinitate. Cum igitur tam multis testimoniorum principium creaturæ, sicut etiam diximus, nihil aliud significare velit, quam quod auctor est et conditor creaturæ Dei, juxta illud quoque, «Omnia per ipsum facta sunt»: per hoc etiam datur ut dominetur creaturis quæ sub ipso sunt: sive confirmatur quod apprehendat ac moderetur: non quod hæc diminutionem inducant substantiam ac gloriam.

Quod neque frigidus sis neque servidus. Frigidus est qui caret operatione ac superventione sancti Spiritus: servidus autem qui Spiritu servet, quemadmodum etiam Paulus dicit²⁶: tepidus vero qui instabilis est et in utroque ambiguus, qui particeps quidem Spiritus sancti factus est per baptismum, extinxit tamen donum quod animam vivificabat, illud sollicitudine præsentium extinguis. Ideo quoque de divino Spiritu ait Paulus: «Spiritum nolite extinguere». Quoniam igitur tu talis es qui cum Spiritu servidus fueris per baptismum, emortuus es per segnitatem, salutis in posterum spem a teipso amputasti, condemnata quam primum elegeras fide. In operibus itaque non est condemnandum quod medium est, quemadmodum legitimæ nuptiæ cum mediæ sint inter virginitatem et scortationem, non sunt rejiciendæ. In fide vero quod medium est ac teipor reprobatur, nec valeat secum consistere. Propterea utinam, inquit, frigidus esses: hoc est, ne simul quidem particeps fuisses gratiæ divini baptismatis, sed mansisses non

baptizatus et non tepidus. Siquidem is qui non-
dum Spiritus gratiam accepit per baptismum, in
spe versatur quod aliquando ea quæ sibi salutaria
sunt accipiet: at tepidus, veluti jam declaravimus, parum habet ad servorem, et eo bono privatus est
quod quandoque baptizandus sit.

Incipiam te evomere. Metaphora tepidi decenti modo usus est, quod medici ad vomitum procurandum assumunt. Unde cum aliqui difficulter vomunt, tepida aqua potionē vomitum sursum educunt. Hoc quoque dicit: *Incipiam te velut abominandum cibum evomere, hoc est, per sermonem oris mei rejectum a mea familiaritate ostendere.* Et quæ horum est causa? Quia in incertis divitiis spem posuisti, et semine verbi Dei inter spinas suffocato, **686** hoc est inter tentationes hujus vitæ ac sæcularium divitiarum, spirituale tuam et perpetuam paupertatem ignorasti ^{**}.

Quoniam dicas: Dives sum. Divitias vocat terrenas divitias. Ignoras quod tu te miserum reddas inter eos qui pereunt: ideo quoque commiseratione dignus es, ut qui a sublimitate virtutum excideris, obtenebratione ac cæcitate captus in his quæ meliora sunt eligendis, et denudatus ea quæ te paulo ante vestiebat divina gloria.

III, 18-22. *Suadeo tibi ut a me emas aurum probatum ex igni ut dilescas, et vestimenta alba ut induaris, et non appareat dedecus nuditatis tuæ, et collarium quo inungas oculos tuos ut videas. Ego quos-cunque amo, arguo et erudio. Amulare ergo ac resipisce. Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocem meam, et aperuerit januam, intrabo ad ipsum et cœnabo cum eo et ipse tecum. Qui vicerit dabo ei ut sedeat tecum in throno meo, sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno ipsius. Qui habet curam audiat quid Spiritus dicat Ecclesiis. Exaudiens metà τοῦ Πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. Οὗτος οὖς, δικούστω τι τὸ Πρεύμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις.*

Si vis, inquit, locuples fieri, veras tibi compara divitias a me qui possum manentibus divitiis locupletare. Comparsa autem ardentis desiderio sancta Dei oracula septempliciter igne probata. Quænam autem sunt illa? Doctrinalis ac divinus sermo qui non frustra neque inaniter procedit ad eos qui docentur, sed ex eo quod antea is qui docet ardenti studio ditatus sit. Demonstratam namque fidem annuntiat justus: et bonus negotiator de bono thesauro cordis profert vetera et nova ^a a veteribus quidem viris majora serens exempla bonorum operum, a recentioribus autem et qui seruenti ardore laborarunt, egregia facinora. Sed quoniam talibus ditescere non contingit alicui absque divino auxilio, ideo dicit is qui tradit oracula, a me. Divitiae vero sunt vestimentorum amictus, qui possit indecentem virtutum nuditatem tegere, et non vulgar modo amicire, sed cum pompali gloria trium-

Μέλλω σε ἀμέσαι. Τῇ μεταφορῇ τοῦ χλιαροῦ δεντρῶν ἔχρήσατο, δὲ καὶ λατρῶν παῖδες εἰς ἔμετον ἐρεθίζειν παραλαμβάνουσιν. "Οθεν καὶ τοῖς δυσεμετούσιν, ὑδατὸς χλιαροῦ ἀπορροφήσει, τὸν ἔμετον ἀνασύνει. Τοῦτο καὶ νῦν φησιν, δτο Μέλλω σε ὡς βδελυκτὸν βρῶμα ἀμέσαι, τουτέστι, διὰ λόγου στόματός μου ἀπόδητον τῆς ἐμῆς οἰκειότητος καταστῆσαι. Καὶ τίς ἡ τούτου αἰτία; "Οτι: ἐπὶ πλούτου ἀδηλίᾳ ἐλπίσαις, καὶ τὸν επόρον τοῦ θελου λόγου ἀποπνίξας ταῖς ἀκάνθαις, οἰοντεὶς τοῖς πειρασμοῖς τοῦ προσκαρποῦ τούτου πλούτου καὶ βίου, τὴν πνευματικὴν (19^ο) θευτοῦ καὶ διαωνίζουσαν ἡγνόησας πτωχείαν.

"Οτι πλούσιός είμι καὶ κεκλούτηκα. Πλοῦτον φησι τὸν γῆγεν πλούτον. Ἀγνοεῖς δτι σὺ εἶ δὲ ταλαιπωρῶν ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Διὸ καὶ ἐλέους ἄξιος εἶ, ὡς ἔξιψος τῶν ἀρετῶν ἐκπεσών, σκοτοδινίᾳ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν κρειττῶν ἀλούς, καὶ γυμνωθεὶς τῆς τέως περιστελλούσης θείας δόξης.

Συμβουλεύσω σοι ἀγοράσαι χρυσοὺς παρ' ἔμοι πεκυρωμένορ ἐκ πυρὸς, ἵρα πλουτήσῃς, καὶ λιμάτια λευκὰ ἵρα περιβάλλῃ, καὶ μὴ φαερωθῆ ἢ αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολιύριον, ἵρα διγριση τοὺς δρθαλμούς σου, ἵρα βλέπῃς. Καὶ δους ἐὰρ γιλώ, ἐλέγχω καὶ καιδεύω. Ζήλεις οὐρ καὶ μεταρόσοτον. Ἰδον ἐστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ προύω. Ἐδρ τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀρολήῃ τὴν θύραν, εἰσελεῖσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἔμοι ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ γένεται καὶ τῶν αὐτῶν πεπονημένων διαπύρῳ ζέσει, τὰ κατορθώματα. Άλλ' ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα πλουτεῖν οὐκ ἀνεύ τῆς δικαιοθέντος περιγένεται φωτῆς, διὸ τοῦτό φησιν ὁ χρηματίζων, παρ' ἔμοι. Ο πλούτος δὲ, ιματιῶν περιβολὴ περιστέλλειν ἔχουσα τὴν ἀσχήμονα τῶν ἀρετῶν γύμνωσεν, καὶ οὐχ ἀπλῶς περιστέλλουσα,

^{**} I Tim. vi, 17. ^a Matth. xiii, 52

(19) πατρικὴν vulg.

ἀλλὰ μετὰ δόξης πομπῆνῆς τὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ κατὰ Αριθμοῦ efficiens, ob victoriam de adversariis dæmonibus reportatam.

Καὶ κολλύριον. Πρὸς τὰ ἀμβλυάτοντα περὶ τὸ τοῦ Κυρίου νοητὸν φῶς τὸν καταλήλους δρθαλμὸν τεριχίσαι τὸ πρόσταγμα. "Εστιν δὲ τοῦτο ἡ δύναμι μετανοίας πρόδος συμβουλευομένη. Ἡ τὸ κολλύριον τὴν ἀκτημοσύνην παρίστησιν. Εἰ γάρ τὰ δῶρα ἔκτυφλοι δρθαλμοὺς βλεπόντων, τούτους πάντας ἀνοίξει τὸ ἀδωροδόκητον.

Καὶ δοσους ἔτερ φιλῶ, διέτριχω καὶ παιδεύω. Καὶ εἰκότες. 'Ο γάρ ἀγαπῶν, ἐπιμελῶς παιδεύει, δὲ καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης χρηστότητος τοῦ Κυρίου παρὶ τοὺς ἀπειθεῖς τεκμήριον. Πλούτου δὲ ταύτης ἐνέχυρον ἡ ἀγάπη τοῦ μετιώντος τοὺς τιμωρίας ἀξίους. Καὶ τίς ἡ παιδεία; Ζηλοῦν τὰ κρείτονα τῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ μετανοίᾳ καὶ μεταγνώσει τῶν ἐμπροσθεντοῦντος μεταθέσει ἀμαρτημάτων τὸν ζῆλον ἡτοι τὴν μίμησιν ἐπαναλαμβάνεσθαι τοὺς πρὸς παιδείαν ἐξ ἀμαθίας ἀποκλίναντας. Καὶ τίς ἡ ἐκ φιλανθρωπίας ἀντίδοσις; Ἡ ἐπὶ τὴν θύραν ἀπραγμάτευτος προσέδρεια. Θύραν δὲ ἐφεξῆς τὴν καρδίαν λέγει τῶν πρὸς μετάνοιαν προσκαλουμένων. Οἵς ἀνοίξας τῷ σωτηρίᾳς αὐτὴν κρούοντι, καὶ τὰ ἐπόμενα, τοῦ πράου καὶ ἀγαθοῦ δαιτυμόνος εἰσόδῳ, ἐπιδαψίλευθῆσται.

'Ιδον διπληκτηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ προύν. Ἀδιάστος, φησὶν, ἡ ἡμή παρουσία. Τὴν θύραν τῆς καρδίας κρούων, καὶ τοῖς ἀνοίγουσιν ἐπὶ τῇ ἁυτῶν σωτηρίᾳ συνευφράνομαι. Τρυφήν γάρ καὶ δεῖπνον τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἥγημαι ἐφ' οὓς αὐτοὶ τρέφονται, καὶ τὸν λειδὸν τοῦ ἀκούσαι λόγον Κυρίου, καὶ τὸν σκότον τῆς πλάνης ἀποφεύγοντας.

'Ο ρικώρ, δώσω αὐτῷ. Εἰρηται ἡδη ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, τὴν τοιαύτην σύνταξιν τοῦ λόγου καὶ τῶν τοιούτον εἰρμὸν τῆς φράσεως σολοκείωμὸν καλεῖ, οὐ ἐπὶ ἔλαττον τῇ Ἐκκλησίᾳ φροντίζει.

ΚΕΦΑΛ. I'.

Περὶ τῆς ὄρωσίσης αὐτῷ θύρας ἐτρώ οὐρανῷ, καὶ τοῦ ὄροντος, καὶ τῷριτρούστερω, καὶ τῷριτρούστερω.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ίδον θύρα ἀνεῳγμένη ἐτρώ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἡ ἡκουσία, ὡς σπλακτηρὸς λαλούσης μετ' ἐμοῦ, ἀλέρουσα· Ἀράβα ὁδε, καὶ δεξιῶ σοι ἀ δεῖ τερέσθαι μετὰ ταῦτα. Καὶ εὐθέως ἀγέρομηρ ἐτρέψατο.

Οὐκ ἐπειδὴ αἰσθητὴν θύραν ἔωρακεν ἐν οὐρανῷ ἀνεῳγμένην κατὰ καρδὸν καὶ κλεισμένην ταῦτα ἔξεισιν, ἀλλ' οὐτως; ὁφθη τῷ εὐαγγελιστῇ, ὡς ἀν διὰ θύρας ἀνεῳγμένης τὰ ἔνδον ἐπάναγκες καθορᾶσθαι. Καὶ φωνὴν, φησὶν, ἡκουσία, ἥτις ὡς σόλητις ἡχήσασα, Ἀράβα, φησὶν, ὁδε, οὐ τόπῳ τούτῳ φάσκουσα τὸ ἀνελθεῖν, ἀλλὰ διάνοιαν μετεωρίσαι ἀπὸ τῶν περιπετείων καὶ ἀνθρωπίων. Ἀλλ' οἱ μᾶλιστα τὸ ἥγεμονικὸν τυπούμενοι διὰ καθαρότητα τῶν ἀπὸ τοῦ ἐνύλου βίου κηλίδων, τῶν ἀξιοθέων τούτων καὶ τῶν τοιούτων τυγχάνουσι θεαμάτων.

Καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἡγέτης ἡκουσία. Καὶ τούτο παρὰ τὴν τοῦ λόγου σύνταξιν, καὶ διατί, εἰρηται ἡδη.

Et collyrium. Præceptum est ei qui cœcutit ad spirituale Domini 687 lumen, ut aptos oculos circuminungat. Per hoc autem suadetur progressus ad poenitentiam. Aut collyrium demonstrat inopiaem. Si enim dona excœant oculos videntium, hos utique aperiet donorum carentia.

Ego quoscunque amo, arguo et erudio. Et merito. Nam qui amat, studiose erudit: quod etiam argumentum est immensæ benignitatis Domini erga immorigeros. Harum autem divitiarum arrabo est dilectio qua illos prosequitur qui digni sunt supplicio. Et quæ est illa eruditio? Ut annulentur potiora studia et per poenitentiam ac resipiscientiam, neimpe priorum delictorum mutationem, zelum sive imitationem assumant hi qui ex ruditate vel insolentia ad disciplinam declinarunt. Et quæ retributio benignitatem consequitur? Assiduitas ad ostium non molesta. Porro ostium in sequentibus dicit cor corum qui vocantur ad resipiscientiam: quod ubi aperuerint salubriter ipsum pulsanti, ceteraque fecerint quæ sequuntur, manuæt bonique convivæ ingressu magnifice ac liberaliter reflicantur.

Ecce sto ad ostium et pulso. Violentiam, inquit, non habet meus adventus: ostium cordis pulso, et una cum his qui aperiunt, super ipsorum salutem laetor. Delicias enim ac coenam duco salutem hominum qua ipsi pascuntur, famenique audiendi verbum Dei ac tenebras erroris effugiunt.

Qui vicerit, dabo ei. Jam dictum est quod Graecanica disciplina hujusmodi sermonis compositionem talesque phrasis seriem solœcismum vocet, de quo minima est Ecclesiæ cura.

CAPUT X.

De viso ab ipso ostio in caelo, et throno ac viginti quantuor senioribus, et his quæ consequenter ostensa sunt.

IV, 1,2. Post hæc vidi, et ecce ostium apertum in caelo. Et vox prima quam 688 audiri tanquam tubæ loquentis mecum dicens: Ascende huc et ostendam tibi quæ oportet fieri post hæc. Statimque sui in Spiritu.

Non quod sensibile ostium in caelo viderit tempore quadam clausum et alio apertum, hæc disserit, sed ita apparuit evangelistæ, ut per apertum ostium interiora necesse esset videri. Et vocem, inquit, audiri quæ tanquam tuba insonuit dicens: Ascende huc: non dicens ut hic loco ascenderet, sed mentem a pedestribus erigeret et humanis. Verum hi potissimum qui mentem purificant a materialis quæ in hac materiali vita contrahuntur, has et hujusmodi dignas de Deo visiones assequuntur.

Et vox prima quam audiri dicens. Et hoc præter sermonis dispositionem, et quam ob causam jam

Stellam matutinam. Stellam matutinam dicit prophetæ Isaías¹⁸ de Assyrio sive Satana, quem etiam Christus visum esse tanquam fulgor de cœlo cidentem¹⁹, et sanctis datum esse in conculationem denuntiavit: de quo dicit et Paulus²⁰ quod veniat Deus ut conterat eum sub pedibus discipulorum suorum, et David²¹ confirmans eum qui accessit ad Deum excelsum: « Super aspidem, inquit, et basiliscum ascendes, et conculcabis leonem et draconem. » Aut igitur stellam hanc dare promittit Deus: aut illam quæ a Petro dicitur²² Lucifer in cordibus fidelium exorti, lux videlicet Christi. Porro stella ante Christi adventum exorta, est Joannes Baptista, aut Elias Thesbites prænuntius secundi adventus Christi; **676** cum quibus partem habituros speramus illos qui vicerint diabolum. Non est autem admirandum, si plurimum dissidentia per idem intelleximus²³: quandoquidem et leo Christus excitatus dicitur de tribu Juda, et leo de Basan profliscens, juxta divinam Scripturam, dicitur Anti-christus, aptando unumquodque ad id quod proponitur. Intelligitur autem et Oriens futuri sæculi, siquidem tenebrae præsentis vitæ licet lux videantur, obscurabunt: cum sanctis apparuerit Sol justitiae et caliginem hanc disperserit: et angelus est qui hunc orientem annuntiat: præsit enim ante ipsum.

CAPUT VII.

Quæ scripta sunt angelo Ecclesiæ quæ est Sardis. **C** Tὰ ἀκεσταλμένα τῷ ἀγρέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν Ἐκκλησίᾳ.

III. 1-3. Et angelo Ecclesiæ quæ est Sardis scribe:
Hæc dicit qui habet septem spiritus Dei et septem stellas: Scio opera tua quia nomen habes quod vivas, et mortuus es. Esto vigilans, et confirma cetera quæ moritura erant: non enim inveni opera tua plena coram Dño meo. Memento quomodo acceperis et audiieris, et serva ac resipisce. Quod si non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur, et non scies qua hora veniam ad te.

Septem stellas, id est divinos angelos, ut prædiximus: septem quoque spiritus eodem intelligimus, juxta id quod dictum est, « Qui facit angelos suos spiritus²⁴ » aut operationes vivificantis Spiritus, quæ utraque sunt in manu sive in potestate Christi: illis namque tanquam Dominus præsidet, hunc autem tribuit tanquam ejusdem essentia, juxta id quod scriptum est: « Alium Paracletum mittam vobis a Patre²⁵. » Nihil enim in beata et supersubstantiali Trinitate appropriatum conspicitur, præter ipsas proprietates personarum constitutivas.

Scio opera tua. Quod hoc loco dicitur Scio, simplicem designat notitiam, non familiaritatem. Unde

¹⁸ Isa. xiv, 12. ¹⁹ Luc. x, 48. ²⁰ Rom. xvi, 20.
²¹ Psal. cxii, 4. ²² Joan. xiv, 6.

(14) Θεοκλητία, invocatio, vulg.

A Τὸν πρωτότον. Ἀστέρα πρωτίνδν φησιν δὲ προφήτης Ἡσαΐας περὶ τοῦ Ἀσσυρίου, ἡτοι τοῦ Σατανᾶ, δν καὶ δὲ Χριστὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τεθέασθαι ὡς ἀστραπὴν πεσόντα, καὶ δεδόσθαι εἰς καταπάτημα τοῖς ἄγιοις ἀπῆγγελται. «Ον καὶ Παῦλός φησιν, ὅτι συντρίβειν δὲ θεός ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἔρχεται. Καὶ Δαυὶδ ἐπιβραννύων τὸν κατὰ θεόν τὸν ὑψιστὸν παριόντα, «Ἐπὶ ἀσπίδα, φησι, καὶ βασιλίσκον ἐπιβῆσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα. » Ηὸν δὲτέρα τούτον διδόναι ἡ θεοκλητία (14) ἐπαγγέλλεται, ἡ τὸν ὑπὸ τοῦ Πέτρου λεχθέντα φωσφόρον ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν ἀνατέλλοντα, τὸ τοῦ Χριστοῦ δηλαδὴ φῶς. Ἀστήρ δὲ τοῦ ἥλιου Χριστοῦ τῆς παρουσίας προσαντείλας καὶ δὲ Βαπτιστῆς Ἰωάννης, καὶ δὲ Θεοβίτης Ἄλιας Β τῆς δευτέρας παρουσίας Χριστοῦ προάγγελος, μεθ' ὧν ἔχειν τὸ μέρος τοὺς νικητὰς τοῦ διαβόλου πιστεύομεν. Οὐ θαυμαστὸν δὲ εἰ ἐπὶ τῶν ἄγαν ἀντικειμένων τὸ αὐτὸν ἐκειλήσαμεν, ἐπει καὶ λέων Χριστὸς ἐκ βλαστοῦ τοῦ Ἰούδα ἀναθορύ, καὶ ἐκ Βασίν δὲ λέων δὲ Ἀντιχριστος κατὰ τὴν θελαν Γραφὴν ἀφορμώμενος, ἐκατέρου πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἀρμόζομένον. Νοεῖται δὲ καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος αἰώνος ἀνατολὴ (τὸ γάρ σκότος τοῦ παρόντος βίου καὶ εἰ φῶς γνωρίζεται, καλυφθήσεται, τοῦ τῆς δικαιοσύνης Ἄλιου ἐπιφαινόμενου τοῖς ἄγιοις, καὶ τὴν ἀγλὺν ταύτης διασκεδάζοντος), καὶ δὲ ταύτην εὐαγγελιζόμενος διγγελος προπορεύεται γάρ αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

C Tὰ ἀκεσταλμένα τῷ ἀγρέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν Ἐκκλησίᾳ.

Kαὶ τῷ ἀγρέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν Ἐκκλησίᾳ γράφον. Τάδε λέγει δὲ ἔχω τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἐπτὰ ἀστέρας. Οἶδα σου τὰ δργα, δει δρομα ἔχεις καὶ τῆς καὶ τεκρός εἰ. Γίνου τροπορών καὶ στήριξον τὰ λοιπά δὲ μεταλλευ ἀποθαρεῖν· οὐ γάρ εὑρηκά σου τὰ δργα πεπληρωμένα ἐπώπιον τοῦ Θεοῦ μον. Μημούρευε πῶς εἰληφας, καὶ ήκουσας, καὶ τήρει καὶ μεταράσσον. Εάν οὖν μὴ τρηγορήσῃς, ηξω ἐπὶ σὲ ὡς κλέπτης. Καὶ οὐ μὴ γρῆς πολαρ ὥραν ηξω ἐπὶ σέ.

Ἐπτὰ ἀστέρας, θελους ἄγγελους, ως προέψημεν, καὶ ἐπτὰ δὲ πνεύματα τοὺς αὐτοὺς νοοῦμεν, κατὰ τὸ εἰρημένον, «Ο ποιῶν τοὺς ἄγγελους αὐτοῦ πνεύματα, » η τὰς ἀνεργειας τοῦ ζωτοιοῦ Πνεύματος, ἀπερ ἀμφιερερ ἐν τῇ χειρὶ, ἡτοι ἐν τῇ ἔκουσιδι τοῦ Χριστοῦ ἔστι. Τοῦ μὲν γάρ δεσπότικῶς χρατεῖ, τοῦ δὲ ἔστι χορηγὸς ως διοσπούσιος, καθὸ καὶ εἰρήκε, «Ἄλλον Περάκλητον πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρός. » Οὐδὲν γάρ ἐπὶ τῇς μακαρίας καὶ ὑπερουσίου Τριάδος ἔξιδιαζόμενον ἔρθεται, πλὴν τῇς ιδιοποιούσης ἐν αὐτῇ πρόσωπον ὑπάρχειν.

Οἶδα σου τὰ δργα. Ἐνταῦθα τὸ, οἶδα, τὴν ἀπλῶς γνῶσιν, οὐ τὴν κατοικείωσιν σημαίνειν βούλεται.

²⁴ Psal. xc, 13. ²⁵ II Petr. i, 19. ²⁶ Infra 5.

Διὸς καὶ ἐπιπλήττει τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς φύλον δυναμα Α εἰτανε Ecclesiam objurgat, **677** ut quæ solum non
ζωῆς ἔχουσῃ τῆς πίστεως, νενεκρωμένη δὲ ἐξ ἀγαθῶν πράξεων. Ὅτις γάρ ζωὴν οἴδε καλεῖν ἡ Γραφὴ τὸ
ἐντάξιον, τὴν κατὰ Θεὸν λέγω ζωὴν, καθ' ὃ καὶ εἰρηται, ὅτι « Τὸ λόγιον σου ἔνησέ με » τούτοις,
ἐπέστησέ με τρίβοις τῷ δυτὶ ζωῆς· οὗτῳ καὶ θάνατον τὸν πλημμελῆ βίον, ὡς δηλοῖ Παῦλος ὁ θεῖος
περὶ τῶν ἐξ ἀπιστίας εἰς τὴν Χριστοῦ πίστιν μεταβενθήτων, οὗτῳ γράφων αὐτοῖς. « Καὶ νεκροὺς
ἔντας ὑμᾶς τοῖς παραπτώμασι τῷ Χριστῷ. » Καὶ
ἐν τῷ τοῦ Ποιμένος βιβλίῳ οὕτως διαγρούεται, καταβενθήκεντας τινάς εἰς τὸ ὄντωρ τῆς κολυμβήθρας,
δηλοντές νεκρούς, καὶ ἀναβενθήκεναι ζῶντας.

Γίνεται γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπά. Τὸν
ὑπὸν τῆς φρεσμάτας ἀποτινάχαμενος, καὶ τὰ μέλη
σου τὰ ἀποθνήσκειν τελέως μέλλοντα δι' ἀπιστίαν, **B** Στήριξον. Οὐ γάρ ή ἀρχὴ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τὸν
ἔργατην στεφανοῦ, ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ δχρι. τέλους. Τὸ
στήριξον δὲ, οὐκ ἀπλῶς εἰρηται, ἀλλὰ τὸ οἰονε
στεφροποίησον καὶ ἐνδυνάμωσον χαλαρά τε δυτα καὶ
πρὸς πτῶσιν ἐποιμάτατα. «Ἐφ' ὅσον οὖν περιλείπεται
οἱ: βραχέα ἐπιτηδεύματα, φησι, πρόσθετες, ίνα
μή τέλεον ἀποσπάσῃς θάνατον. Ταῦτα γοῦν φύλαξιν
τὰ δημητρία, ἔκεινα δὲ στήριξον τὰ πρὸς θά-
νατον δημητρία. Οὐδὲν γάρ σου τῶν σπουδασμά-
των πλῆρες ἔστιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν τεθνηκεν δημητρία, τὰ
δὲ μέλλει. Τὸ δὲ, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου, ὡς
πολλάκις εἰρηται, ὡς ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης προσλήψεως τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ συγχαταβατικώτερον προ-
ήγεκται.

Μηγιμούρευε πῶς εἰληφας. Τὴν παράδοσιν, φησιν,
ἥν ἐκ τῶν ἀποστόλων εἰληφας, τήρησον, καὶ ἐπὶ τῇ
φρεσμάτι μετανόησον. Καὶ τὰ μὲν ἔτι σου ζῶντα
ἔργα τήρησον ἐν τῇ ζωῇ· ἐπὶ δὲ τοῖς τεθνεῶσι, διὰ
μετανοίας τὴν πτωτικῶν αὐτοῖς περιποίησον. Με-
τάνοιαν τὴν μετάθεσίν φησιν ἀπὸ τῶν χειρόνων, καὶ
μεταβολὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

Καὶ οὐ μὴ γνῶς πολαρ ὄραν. Ἀγνωστος γάρ ὁ
καιρός. Καὶ ὡσπερ ἡμῶν ἐκάστηψε διὸ θανάτου ἐκά-
στου ἡμῶν, οὕτω πολλῷ μᾶλλον διὸ τῆς δευτέρας παρ-
ουσίας τοῦ Κυρίου.

Ἄλλ' ὀλίγα διχεις ὄτριματα ἐν Σάρδεσιν. οἱ οὐκ
ἐμδιλυταρ τὰ λιμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσι
μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, διτὶ ἀξιοῖ εἰσιτ. «Ο τικών,
D οὗτος περιβαλεῖται ἐν λιματίοις λευκοῖς, καὶ οὐ
μὴ ἔξαλειψω τὸ δρομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς
ζωῆς, καὶ σμολογήσω τὸ δρομα αὐτοῦ ἐνώπιον
τοῦ Πατρός μου, καὶ ἐνώπιον τῷ διγέλωτον αὐ-
τοῦ. «Ο δχωρ οὖς, ἀκουσάτω τι τὸ Πρεύμα λέγει
ταῖς Ἐκκλησίαις.

Ἐπισημαντέον τὴν χρῆσιν τοῦ ὄτριματα, ὡς
ἀνελλήνιστον καὶ τῆς ἀδοκίμου χρήσεως καὶ κινδή-
λης. «Πρέξει γάρ εἰπεῖν, 'Ολίγους ἔχεις, ἀλλ' οὐκ
δλίγα ὄτριματα. Καν γάρ ή ιδιότης τῆς ὑποστάσεως
ἐκάστου ἀφορίζεται διὰ τοῦ Κυρίου ὄτριματος, ἀλλ'
οὖν ή ἔγκριτος γλώσσα τῆς Ἐλλάδος φωνῆς, εἰς
ἀριθμὸν οὐκ οἶδε παραλαμβάνειν τὰ καθ' ἔκαστον

ut quæ solum non
men vitæ fidei habeat, mortua vero sit a bonis actionibus. Quemadmodum enim vitam appellare solet Scriptura probitatem, vitam, inquam, secundum Deum, juxta id quod dictum est: «Eloquium tuum vivificavit me ⁶⁶, » hoc est, in semitis ejus quæ vere vita est collocavit: ita et mortem appellat vitam vitiosam, veluti significat divus Paulus de his qui ab incredulitate ad Christi fidem transierant, cum ita scribit ad illos: «Et cum mortui essetis Christo per delicta ⁶⁷. » Et in libro Pastoris dicitur ita quosdam in aquam lavae descendisse, nempe mortuos, et ascendisse viventes.

Esto vigilans et confirma cetera. Excusso somno
socordia, membra tua quæ ob incredulitatem per-
fecte moritura erant, confirma. Neque enim bonorum
initium operatorem coronat, sed perseverantia usque in finem. Non autem utcunque dictum est
Confirma, sed quasi dixisset: Solida facito ac ro-
bora, quæ et mollia sunt et ad casum paratissima.
Quatenus igitur modica tibi reliqua sunt virtutum
exercitia, attende, inquit, ne penitus intreas. Hæc
itaque conserva quæ adhuc vivunt, illa vero con-
firma quæ jam ad mortem vergunt: nihil enim
tuorum studiorum plenum est, sed hæc quidem jam
mortua sunt, illa vero moritura. Quod autem ait,
coram Deo meo, veluti saepius dictum est, tanquam
ex humanitatis assumptione magis condescendendo
prolatum est de Filio Dei.

C *Memento quomodo acceperis. Traditionem, in-*
quit, serva quam ab apostolis accepisti, ac de
segnitie resipiscito: et ea quidem opera quæ
adhuc vivunt serva in vita: his autem quæ mor-
tua sunt per paenitentiam conquire reviviscen-
tiā. Porro resipiscentiam dicit mutationem a
malis ad id quod melius est.

Et non scies qua hora. Ignotum est enim tempus.
Et quemadmodum cuique nostrum ignotum est
tempus mortis cuiusque nostrum, ita et multo
magis tempus secundi adventus Domini.

III, 4-6. Sed habes pauca nomina in Sardis qui non
inquinaverunt vestimenta sua, et ambulabunt necum
in albis, quia digni sunt. Qui vicerit, hic vestietur
vestimentis albis, et non delebo nomen eius **678** de
libro vitæ, et confitebor nomen ejus coram Patre meo,
et coram angelis suis. Qui habet aurem, audiat quid
spiritus dicit Ecclesiis.

Animadvertisendum est usum accipiendo hoc modo
nomina, alienum esse a Graeca phrasι, nec satis
probatum esse, sed abjectum: satis enim suisset
dixisse: Paucos habes, et non pauca nomina. Quan-
quam enim proprietas cuiusque personæ separetur
per nomen Domini, aīamen electa Graecæ lingue
vox non novit in numerum assumere quæ cuique

⁶⁶ Psal. cxviii, 50. ⁶⁷ Ephes. ii, 1.

conveniunt ad cognitionem numeri, sed quæ spe-
ciem propriissime denotent: dicit enim multis aut
paucos, duos aut tres homines, non autem duo aut
tria nomina: tanquam illud quidem maxime pro-
prium sit naturæ significativum, quæ permanere
nata est, cuique autem specialia successionem si-
gnificant, quæ ferme corrumpitur sublata de medio
cujusque subsistentia.

*Qui non inquinaverunt. Hoc bonum, inquit, nacta
es, quod aliquot habeas qui hoc carnis indumen-
tum non inquinaverunt sordidis actionibus, qui me-
cum in regeneratione fulgebant atque per hos etiam
placatus differo et longanimitis sunt erga vos. Vestimenta
autem non inquinata dicit corpora sanctorum:
quemadmodum etiam patriarcha Jacob valle-
inatur de eo qui ex Iuda germinaret, qui est Christus Jesus: « Lavabit, inquit, in vino stolam
suam »; corpus dicens ipsius Domini, quod in pu-
rißima sua passione ad nostri illustrationem mun-
datum est. Nam ipse peccatum non fecit, ait
Isaias: « Ob iniurias populi mei ductus est ad
mortem: nam ipse peccatum non fecit, neque do-
lus inventus est in ore eius ». Huic Domino veluti
opus quoddam dramaticum agens Isaias ait: « Quare
rubra sunt vestimenta tua plena tanquam a calcato
terculari ? » Et de vestimentis quidem ita con-
templari dignum est, ut mundities eorum purificatio
corporis designet. Porro, qui vicerit, inquit.
Quenam vicerit? Affactus carnis: hic ergo vestietur
euarum virtutum vestimentis, quæ emundavit piis
laboribus: et splendebit sicut sol in futuro seculo,
ejusque nomen quod scriptum est in libro viven-
tium indeficienti vita, manebit indeleibile, tanquam
is quem ego confitebor coram Patre meo. Hujus au-
tem scripturarum et confessionis coram Patre promissæ
meminimus in divinis Evangelii dicens suis discipulis:
« Gaudete quia nomina vestra scripta sunt in cae-
lis ». **679** Sed noninis sui confessionis doc-
umentum ipsum tunc in Evangelii traditur, cum
paciscitur se illum confessurum coram Patre in se-
cundo suo adventu, qui se coram hominibus con-
sisteretur: quod omnibus quidem sanctis repositum
est, præcipue tamen martyribus.*

*Coram Patre meo et coram angelis suis. Coram
Patre et angelis suis dictum est, quod tanquam
angeli sint fideles ac benevoli cultores. Et inter-
dum quidem dicit angelos Patris, interdum autem
suos, ut cum ait: « Mittet Filius hominis angelos
suos cum voce magna tubæ ». Nunc igitur di-
cendo angelos Patris, non tollit quin ipsius quoque
sint sancti angeli. Nihil enim eorum quæ in divina
natura conspiciuntur, invenire licet appropriatum*

¹¹ Gen. xlvi, 11. ¹² Isa. LIII, 9. ¹³ Isa. LXIII, 2.

A εἰς γνῶσιν ἀριθμοῦ, ἀλλὰ τὰ ιδικύτατα. Πολλοὶ δὲ γάρ οἱ δλίγους, οἱ δύο οἱ τρεῖς φῆσιν ἀνθρώπους, ἀλλ' οὐ δύο οἱ τρία ὄντα διάτατα, ὡς τοῦ μὲν, τοῦ ιδιωτάτου τῆς φύσεως δυτὸς σημαντικοῦ, ήτις διαμένειν πέφυκε, τοῦ καθ' ἔκαστα δὲ, τῆς διαδοχῆς, ήτις φθάνει σχεδὸν τῆς ὑπάρξεως ἀφανιζομένης.

*Oι οὐκ ἐμδιλυραν. Τοῦτο καλὸν κέκτησαι, φῆσιν,
ἔχουσά τινας τοῦτο τὸ ιμάτιον τῆς σαρκὸς ῥυπαρίζεις πράξεις μὴ μολύναντας, οἱ μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ ταλιγγενεσίᾳ λαμπροφοροῦσι. Τούτοις δὲ καὶ τέως δυσωπούμενος, ἀναβάλλομαι καὶ μακροθυμῶ εἰς ὑμᾶς. Ιμάτια δὲ μὴ μολύνθετα, τὰ σώματα λέγει τῶν ἀγίων, ὡς καὶ Ἰακὼν ὁ πατριάρχης περὶ τοῦ Ιεζούσα βλαστήσαντος, δὲ ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός, θεοπίκει, διτις: « Πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, » τὸ σώμα τοῦ αὐτοῦ Κυρίου λέγων, δὲ ἐν τῷ ἀχράντῳ αὐτοῦ πάλιεις ἔντοποντας ἡμῶν ἐκαθάρθη. Αὐτὸς γάρ ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησε, φῆσιν δὲ Ἡσαΐας, « Ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον. Αὐτὸς γάρ ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλως ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. » Τεύτη τῷ Κυρίῳ ὡς περὶ τις δραματουργῶν ὁ αὐτὸς Ἡσαΐας φησί. « Διὰ τὸ σὺν ἐρυθρᾷ τὰ ιμάτια ὡς ἀπὸ πατητοῦ λησοῦ πλήρη; » Καὶ περὶ μὲν τῶν ιματίων οὕτω θεωρεῖσθαι δίξιν, ὅπερε τὸ διμόνυτον αὐτῶν τὴν κεφαρότητα τοῦ σώματος αἰνίττεσθαι. Ότικῶν δὲ φῆσιν. Τίνα νικῶν; Τὰ πάθη τῆς σαρκός. Οὗτος οὖν περιβαλεῖται τὰ τῶν οἰκείων ἀρετῶν ιμάτια ἀπάθαρεν ἐκ κόπων θεοφίλων, καὶ λάμψει ὡς ἥλιος ἐν τῷ μέλλοντι αἰώνι, καὶ τὸ δυνατὸ αὐτοῦ δικράφη ἐν τῇ βίβλῳ τῶν τῆς μὴ ἐκλείπουσαν ζώντων ζωὴν, ἀνεξάλειπτον ἔσται, ὁ δὲ διμόλιον αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς μου δὲ ἐμοῦ. Ταύτης δὲ τῆς ἐν τῇ βίβλῳ γραφῆς καὶ τῆς ἐμπροσθετοῦ τοῦ Πατρὸς διμολογίας ἵκαν αὐτὴ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἐμνημόνευσε, λέγων τοῖς αὐτοῦ μα-
θηταῖς οἰτας: « Χαίρετε διτις τὰ δύνατα υπέρ
D ηγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. » Ή δὲ τῆς τοῦ δύνατος διμολογίας (15) ἐπαγγελία, ἡ αὐτὴ ἐν τοῖς θεοῖς: Εὐαγγελίοις ἀνάγραφος τηνικαῦτα, ὅπότε ἀν τὸν Εμπροσθετοῦ δύνατον διμολογοῦντα ἀνομολογήσασθαι Εμπροσθετοῦ Πατρὸς ἐμπεδοῖ, κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν. « Οὐ καὶ πᾶσι μὲν ἀπόκειται τοῖς ἀγίοις, διαφερόντως δὲ τοῖς μάρτυσιν.*

« Ενώπιον τοῦ Πατρός μου, καὶ ἐνώπιον τῶν διγένεων αὐτοῦ. Τὸ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ εἰρηται, ὡς δυτῶν τῶν ἀγγέλων πιστῶν θεραπόντων καὶ εὐνοϊκῶν. Καὶ ποτὲ μὲν τοῦ Πατρὸς, ποτὲ δὲ ἐαυτοῦ τοὺς ἀγγέλους καλεῖ, ὡς ὅταν λέγῃ: « Ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ ὁ Γίνες τοῦ ἀνθρώπου μετὰ σάλπιγγος μεγάλης. » Νῦν οὖν τοὺς ἀγγέλους τοῦ Πατρὸς οὐκ ἀφαιρεῖται, τὸ καὶ αὐτοῦ εἶνα τοὺς ἀγίους ἀγγέλους. Οὐδὲν γάρ τῇ ἀγίᾳ φύ-

¹⁴ Luc. x, 20. ¹⁵ Matth. xxiv, 31.

(15) Uncis inclusa deerant in vulg.

σει ἐνθεωρουμένων, τινὶ τῶν τριῶν αὐτῆς ὑποστάται ^A alicui trium ipsius personarum, præter id unum σεων εὑροι τις δὲν ἔξιδιαζόμενον, πλὴν ἐνδὲ τοῦ quod hypostaticē ipsi convenit. ὑποστατικῶς αὐτῷ προσέντος.

ΚΕΦΑΛ. Η'.

Tὰ γραφέται πρὸς τὸν τῆς Φιλαδελφεων Ἐκκλησίας ἄγγελον.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἐκκλησίᾳς γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἄγιος ὁ ἀληθινὸς, ὁ ἔχως τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυΐδ· Οὐδεὶς κλείσει, εἰ μή ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει, εἰ μή ὁ κλείσων· οὐδέ σου τὰ ἔργα. Ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεψιμέτρην, καὶ οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτὴν, διτὶ μικράν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἡρτήσω τὸ δρυμόν μου.

Ἄγιο; μὲν ἔστιν ὁ ἀληθινὸς ἄγιος, δεὶς καὶ Υἱός, ^B ἔστι τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ τρισάρχῳ τῶν Σεραφίμ ἀγιαστικῷ ὅμινῳ τὸ ἀληθὲς ἀποφέρεται, ὡς καὶ ἐν τῷ θεατικῷ Ἡσαΐᾳ κεχρημάτισται, τοῦ τριτοῦ ἀγιασμοῦ εἰς μίαν συγκλειομένου κυριότητα, ἵνα καὶ τὸ τριττὸν δειχθῇ τῶν ὑποστάσεων τῆς ὑπερουσίου Τριάδος, καὶ τὸ ἀδιάσπαστον τούτων τῷ ἐνιαίῳ τῆς κυριότητος. Τοῦτο δὲ τῶν πεντὶ καὶ θυητῶν φύσεων τὸ ὑπερανεστηκός ὅσσον, τις δὲν διά λόγων παρεμφανοίτο; Κλείδα δὲ τοῦ Δαυΐδ τὴν παντοκρατορικὴν ἔξουσίαν φησι παριστῶν, δι' οὗ οἱ θησαυροὶ μόνοι τῆς θεοσοφίας διοιγονται. Τὴν μὲν οὖν περίτην ἔξουσίαν κατὰ ἀνθρωπίνην δέχεται φύσιν, ὡς καὶ αὐτοῦ τοῦτο ἔστιν ἀκοῦσαι· « Ἐδόθη μοι πᾶσα ἔξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, » φάσκοντος. Τὴν δὲ δευτέραν ἔχει κατὰ τὸ ἀναρχὸν τῆς θεότητος· « ἔστι ^C γάρ Ἐμμανουὴλ Θεὸς ἀληθῆς, καὶ οὐ βούλεται τοῦτο Νεστόριος, εἰ καὶ γέγονεν ἀνθρωπός. Καὶ δὴ γε καὶ ἀνθρώπος ἀληθῶς, οὐ φαντασίων τὸν ἀνθρώπον, εἰ καὶ δυσχερεῖνει ὁ θεοστυγής Εὔτυχης. Ἀλλ' ὅπερ ἔστιν, ἀλτηῶς Θεός ἔστιν, οὐ κατὰ ἀναφοράν, ὡς Νεστοριανοὶ ληροῦσιν, καὶ ἀνθρωπος ἀληθῆς οὐ κατὰ δόκησιν καὶ φαντασίαν, ὡς οἱ ἐμβρόνητοι Εὐτυχιανισταί, καὶ τὸ βδελυρώτατον (16) τῶν Μανιχαίων βούλεται φύλον. Ἐπειδὴ δέ τινα τῶν ἀντιγράφων οὐ τὴν Δαυΐδ ἔχει κλείδα, ἀλλὰ τοῦ ἄδου, οὐδὲν διάφορον οὐδὲ ἐν τούτῳ. Αρίκνυται γάρ ἐκ τούτου, ὡς ζωῆς καὶ θανάτου τὴν κυρίαν δέτε Θεὸς ὁ Χριστὸς ἀναμφίσθιλος ἔχει.

Οἱ δύο τὴν κλεῖδα τοῦ Δαυΐδ. Κλείδα τὴν ^D ἔξουσίαν καλεῖ. Οἱ γάρ ἔχων ἔξουσίαν τοῦ κλείσαι καὶ ἀνοίξαι τὸν οίκον, οὗτος καὶ τὸν οίκον πεπίστευται. Καὶ τοῦτο σαρίστερον ἐν Ἐδαγγελίοις ἔστι μαθητικόν, ἀφ' ὧν πρὸς τὸν Πέτρον φησὶν ὁ Χριστός· « Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. »

Καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει. Ἐπειδὴ ἡ κλεῖς τὴν ἔξουσίαν αινίζεται, ὁ λέγων ἐαυτὸν ἔχειν τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ τι ἀλλο λέγει, εἰ μή διτὶ « Οὐπέρ δὲ Δαυΐδ τοῦ αἰσθητοῦ Ἰσραὴλ ἔβασιλεσεν, οὗτος καὶ ἡγώ πρὸς τῷ αἰσθητῷ καὶ τοῦ νοητοῦ; εἰ καὶ ἔξουσια ἀσύγχρι-

¹⁸ Matth. xxviii, 18. ¹⁹ Matth. xvi, 19.

(16) Ἐμβρόνητον νυιγ.

ΡΑΤΓΟΛ. ΓΙΡ. CVI.

CAPUT VIII.

Quae scripta sunt ad angelum Ecclesiae Philadelphorum.

III, 7, 8. Et angelo Philadelphorum Ecclesiae scribe: Hac dicit sanctus ille verus, qui habet clavem David, Nemo claudet ipsum nisi is qui aperit: et nemo aperiet, nisi is qui claudit: scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum: nullusque potest illud claudere, quia modicam habes virtutem et servasti sermonem meum, et non negasti nomen meum.

Sanctus quidem est verus ille sanctus, qui et Filius Dei est, et triplici seraphicorum spirituum hymno sanctum prædicante veritas denuntiatur: quemadmodum etiam in contemplativo Isaia appellatus est, triplici sanctificatione in unam conclusa dominationem, ut et ternarius demonstretur personarum supersubstantialis Trinitatis, et harum inseparabilitas unione dominationis. Hoc autem quantum supereremineat inferioribus ac ¹⁸⁰ mortalibus naturis, quis posset verbis exprimere? Clavem vero David dicit, omnipotenter demonststrando potentiam, per quem solum divinæ sapientiæ thesaurem aperiuntur. Primam itaque potentiam iuxta humanam suscipit naturam, veluti etiam ab ipso hoc audire contigit, dum ait: « Data est mihi omnis potestas in celo et in terra ». Secundam vero habet iuxta aeternitatem divinitatis. Est enim Emmanuel Deus verus, etiam repugnante Nestorio, quamquam homo factus sit. Et sane etiam vere homo, non phantastice exhibens hominem, quamquam id graviter ferat odibilis Deo Eutyches. Sed quod est, vere Deus est, non ex relatione, ut Nestoriani nugantur: et verus homo, non iuxta apparentiam et phantasiam quemadmodum volunt stupidi Eutychianistæ et impurissimum Manichæorum genus. Verum quod nonnulla exemplaria non habeant clavem David, sed inferni, ne in hoc quidem accedit aliquid diversitatis. Ostenditur enim ex hoc, quod Christus utpote Deus, vita ac mortis habeat dominium.

Qui habet clavem David. Clavem vocat potestatem. Qui enim habet potestatem claudendi et aperiendi domum, huic etiam domus commissa est. Et hoc manifestius est discere in Evangelio ex eo quod ad Petrum dicit Christus: « Et tibi dabo claves regni cœlorum ».

Et nemo aperiet. Quandoquidem clavis potestatem designat: qui seipsum dicit clavem David habere, quid aliud dicit, nisi quod, quemadmodum David carnali Israeli dominabatur, ita et ego, inquit, carnali ac spirituali? quamquam longe est

alia potestas hominis a Dei potestate. Ideo quoque Gabriel dixit ad Virginem, thronum David tanquam temporarii dandum esse Filio a patre : at ipsi, tanquam æterno et finem non habituro : et similiter regnum ac potestatem. Quoniam igitur similitudinem regni David ferebat Christus, merito dicit : *Qui habet clavem David ad aperiendum et claudendum : aperire quidem vocans justificare, claudere vero vocans condemnare. Sua namque utens potentia et justificat et condemnat.*

Ecce dedi corum te ostium apertum. Ostium bonorum datur apertum tanquam paratissimum, ut per ipsum quoque auxilium ad meliora, præbeat introitum ad fruitionem. **681** Ideo etiam Dominus cum ait : « Regnum Dei intra vos est »¹⁶, nempe proposito volentis jam traditum, ostendere videtur ingressum a nullo impediri posse. Et huic nunc promissio, quod eos qui introducuntur avidos reddit ad aggrediendum, rationem habens difficultatis laborum, et commensurans his qui parva virtute ingredi statuunt, ubi per apertum ostium manifestavit cumulatam bonorum multititudinem his qui ingrediuntur, non jam anxium esse sinit sollicitudine contrahendorum laborum, qui jam ob divinam fruitionem despiciuntur, sed, ne retro quidem aspicioendo, hortatur amplecti labores, reputando suaviorem esse susceptum propter ista labore quavis relaxatione. Porro quod per labores assequi oporteat æternorum bonorum hereditatem, satis ostendit in Evangeliiis divinum oraculum, quo dicitur vim pati regnum cœlorum. Rursum etiam quod is qui incipit degustare dulcedinem non verit contemnere labores, divinus ipsius David Spiritus docet cum ait : « Gustate et videite quod suavis sit Dominus »¹⁷. Aut etiam apertum ostium intelligitur ingressus docentis nos prædicationis, qui semel apertus, nullis claudi potest afflictionibus, vincente animi illorum promptitudine qui ingredi elegerunt, ob pulchritudinem eorum quæ reposita sunt, quæ laborem ac difficultatem afflictionum demulcent et quodammodo fraudant. In his, inquit, licet tibi modica sit virtus, sed a me datur apertum tibi ostium ; tu vero etiam supra virtutem quæ in te est tolerasti, nomen meum non abnegans. Non ergo ad modicam tuam virtutem ut mibi moris est, præmium repandam.

III, 9-13. Ecce do de synagoga Satanae qui dicunt se Iudeos esse et non sunt, sed mentiuntur. Ecce adigam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos, et cognoscant quod dilexerim te quoniam servasti sermonem patientiae meæ. Et ego servabo te ab hora afflictionis, quæ ventura est in universum orbem ut affligat habitantes in terra. Venio cito, tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, et am-

A τος ἀνθρώπου πρὸς θεόν. Διὸ καὶ Γερμῆτὴ πρὸς τὴν Παρθένον εἶπε, τὸν θρόνον Δαυΐδ παρὰ πατρὶς τῷ Υἱῷ ὡς προσκάρου, καὶ περ αἰωνίῳ αὐτῷ καὶ ἀτελευτήῳ δοθῆναι, ὡσαύτως δὲ καὶ βασιλεῖαν καὶ ἔχουσαν. Ἐπει οὖν ὁ μοίωμα τῆς βασιλείας Δαυΐδ ἔφερεν ὁ Χριστὸς, εἰκότως λέγει· Ὁ δχωρ τὴν κλεῖν τοῦ Δαυΐδ, πρὸς τὸ ἀνοῖξαι καὶ κλεῖσαι ἀνοῖξαι μὲν τὸ δικαιῶσαι λέγων, καὶ κλεῖσαι τὸ καταχρίναις. Τῇ γάρ θείᾳ αὐτῷ καὶ ἀΐδιῳ χρώμενος ἔχουσά τι, καὶ δικαιοῖ καὶ καταχρίνει.

Ίδον δέδωκα ἐτρώσκων σου. Τῶν ἀγαθῶν ή θύρα ἀνεψημένη δίδοται, ὡς ἔτοιμοτάτη καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρὸς τὰ κρέπτα ροπῆς, παρέχειν τὴν εἰσόδου πρὸς ἀπόλαυσιν. Διὸ καὶ ὁ Κύριος φάσκων, διει· « Ή βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν, » οἰονεὶ τῇ προθέσει παρεχομένη τοῦ βουλομένου, ὅπ' οὐδενὸς ἐμποδοστατεῖν οἰεται τὴν εἰσόδον. Καὶ τούτου νῦν ή ἐπαγγελία λιχεύοντος τοὺς εἰσαγομένους, πρὸς τὴν ἐγχειρησιν, τῶν πόνων ὑπολογιζομένη τὸ δυτικέρες, καὶ τὴν εἰσόδον συμμετρουμένη τοῖς μικρῷ δυνάμει τὸ εἰσιέναι προσαρουμένοις, ἐπειδὴν τὸν ἀποσωρευθέντα τοῖς εἰσιοῦσι τῶν ἀγαθῶν ἐσμὸν τῇ ἀνεψημένῃ θύρᾳ ἐμφανίσῃ, μηκέτι τῇ φροντίδει λυπεῖσθαι ἐφ τοῦ ὑπὸ τῶν ἀπόλαυσιν καταβαλλομένων ἀλκύονεσθαι πόνων, ἀμεταστρεπτὶ δὲ τῶν πόνων διτέχεσθαι παρανεὶ πάσης ἀνέσεως (17) ἕδιω τὸν διὰ ταῦτα κάματον λογιζομένοις. Καὶ διει· Ἑγκοπος ή τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονομία, τὸ ἐν Εὐαγγελίοις ικανὸν θείον λόγιον παραστῆσαι, « Βιαστὴ, φάσκων, ξεῖνης ή βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν. » Οτι δὲ καὶ ὁ διὰ τοῦ κατάρκασθαι ἐγγυκαίνων τὴν αἰσθησιν ἀφειδεῖν οἷς τῶν πόνων, τὸ Δαυΐδ θείον Πνεῦμα διδάσκει, « Γεύσασθε, λέγων, καὶ θεῖτε διει· χρηστὸς ὁ Κύριος. » Ή καὶ θύρα ἀνεψημένη νοεῖται ή τοῦ διδασκαλικοῦ κηρύγματος εἰσόδος, ήτοις ἀνοῖχθεῖσα οὐ δύναται διὰ πειρασμῶν κλείσθηναι, νικώσης τῆς προθυμίας τῶν εἰσιέναι ἐλομένων, τῷ κάλλει τῶν (18) ἐναποκειμένων θελχθέντων, τὸ τῶν πειρασμῶν ἐπίπονον. « Εν οἷς εἰ καὶ τῇ δυνάμει σου σύμμετρος, ἀλλ' οὖν παρ' ἐμοῦ, φησίν, ή ἀνεψημένη δίδοται σοι θύρα. Αὐτὸς δὲ καὶ ὑπὲρ δύναμιν τὴν ὑπούσαν φοι ἐκαρτέρησες, μη ἀρνησάμενος τὸ δνομά μου (19). Οὐκούν τῇ μικρῷ δυνάμει σου παραμετρήσω τὴν ἀμοιβὴν, ἀλλὰ μεγαλωρίᾳ, ὡς ἔθος ἐμοί, μετελεύσομαι τὴν ἀντίδοσιν. commensurabo retributionem : sed ex munificentia,

Ίδον δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῷ λεγόντω ἐαντοὺς Ιουδαιοὺς εἴραι, καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ γεύδονται. Ίδον κοινῶν αὐτοὺς ίτα ηξωσι καὶ προσκυνήσωσιν ἐτρώπιον τῷ ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν, διει ηγάπησά σε, διει ἐτηρήσας τῷ λόγον τῆς ὑκομογῆς μου. Κάρο σε τηρήσω ἐκ τῆς ὄπας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἐρχοσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης διης πειρᾶσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. » Ερ-

¹⁶ Luc. xvii, 21. ¹⁷ Psal. xxxiii, 9.

(17) Αἰρέσεως vulg.

(18) Ἐλιμ. διὰ τὸ κάλλειστον τῶν vulg.

(19) Διὰ τὸ δνομά μου vulg.

χοραι ταχύ. Κράτει δ ἔχεις, ίνα μηδεὶς λάβῃ Α πλιν̄ non egreditur foras : **682** et scribam super eum nomen Dei mei, et nomen civitatis Dei mei novæ Jerusalem, quæ descendit de celo a Deo meo : et nomen meum novum. Qui habet aurem audiat quid Spiritus dicit Ecclesiis.

τοῦ Θεοῦ μου τῆς καινῆς Ἱερουσαλίμ, ή καταβαλεῖ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ δρομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου τῆς καινῆς Ἱερουσαλίμ, ή καταβαλεῖ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ δρομα τῆς καινῆς.

Οὐ δέχεται δὲ τοῦ θεοῦ σον, τῆς περὶ τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος ἀντέκτισις ἔσται, ή τῶν Ἰουδαίων ἐπιστροφὴ καὶ μετάνοια. Οἱ τῆς πρὸς ἡμὲς αὐτῶν προσαγωγῆς τὸν ἔξ ἐμοῦ φωτισμὸν ἀνταλλάξονται τῶν ἐν τῷ χρυπτῷ τῆς καρδίας Ἰουδαίων, ἀλλὰ οὐ τῶν ἐν τῷ φανερῷ, ὡς καὶ Παύλῳ δοκεῖ, ἐκπονοῦς ἐπιδεικνύντων. Θρόνον δὲ τοῦ Σατανᾶ τὴν τῶν Ἰουδαίων λέγει Συναγωγὴν, ὡς τῷ φεύγει συγχροτουμένην, ἐπειὶ καὶ τοῦ φεύδοντος πατήρ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐδείχθη. Τούτοις οὖν προσδραμέσθαι οὐ κατὰ τὸ τυχόν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς θερμότητος καὶ συνεργῆς φησι. Τούτο γάρ αἰνίτεται τὸ πρὸς τοὺς πόδας προσκυνῆσαι καὶ ἐσχάτοις ἐλέσθαι τετάχθαι τῆς Ἑκκλησίας.

Τὸν ἀδητὸν τῆς ὑπομονῆς μου. Οὐχ δὲι αὐτὸς δὲ χρηματίζων ὑπέμεινε τι, ἀλλὰ ὑπομονὴν ἔσαυτον τὴν δὲι αὐτὸν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν καρτερίαν τῆς πίστεώς φησιν. ὕπαρει καὶ δὲι ἀν Δαυΐδος αἰτεῖ τὸν Θεόν. εἰ Ἐκ προσώπου σου τὸ κρίμα μου ἔξελθος, » ἀντὶ τοῦ, « Ή δὲι ἐμέ σου δικαιοσύνην.

CΚάγω σε τηρήσω ἀλλὰ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ. Όμραν πειρασμοῦ, ή τὸν ἐπὶ Δομετιανοῦ διωγμὸν λέγει, δεύτερον διτα καὶ αὐτὸς μετὰ Νέρωνα, ὡς Εὐσέβιος; Ιστορεῖ δὲ Παμφύλου. δὲι καὶ αὐτὸς δὲ εὐαγγελιστῆς εἰς τὴν Πάτμον ὑπὲι αὐτοῦ τοῦ Δομετιανοῦ κατεχρίθη. ή τὴν ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου κατὰ Χριστιανῶν ἐσομένην παγκόσμιον, ἀναιροῦντος τοὺς Χριστιανούς. Τούτων οὖν ἀμφοτέρων ἐλευθεροῦν τοὺς ζηλωτὰς αὐτοῦ ὑπισχνεῖται προανδραζομένους διὸ τῆς ἐκ τῶν ἐντεῦθεν ἀγαλύτεως, ίνα μὴ ὑπὲρ τὴν δύναμιν πειρασθῶσι. Διὸ φησι καὶ δὲ Κύριος. Ἐρχομαι ταχύ· μετὰ γὰρ τὴν Θεότητον ἐκείνην. Ἐρχομαι ταχύ· ἀντὶ τοῦ, ἀνυπερβέτως. Τοῦτο γάρ τὸ ταχύ σημαίνει, οἶον, Καταπόδας τῶν πειρασμῶν ἐνεργουμένων ἐλεύσομαι. Διὸ καὶ παρεγγύω κρατῆσαι τὸν Θησαυρὸν τῆς πίστεως ἀσυλον, ίνα μὴ δὲι ὑπομονῆς ὑμῶν ἀπόληται στέφανος.

Ἐγ τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου. Προείρηται δὲι τὸ, Θεοῦ μου, οὐχ οὕτω τῆς ἐν τῷ Χριστῷ θείας φύσεως ἐνθεωρουμένης ἀναιρετικὸν, διτον τῆς συνουσιώσεως παραστατικόν. Τὸ γάρ ἀδιάσταστον εἶναι, τὴν τῶν δύο φύσεων ἔνωσιν, θεότητος, φημι, καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν τῇ κατὰ τὸν Κύριον Ήησοῦν ὑποστάσει, καὶ μέχρις ἔνωσις ψιλῆς, εἰ καὶ ἀσυγχύτως, παριστά. Ἀντιδέδαστο γάρ ἀλλήλοις ὑπὲρ κατάληψιν ἀνθρωπίνην οἰκειωτικῶς τὰ θεῖα τοῖς ἀνθρωπίνοις, καὶ τὰ ἀνθρώπινα τοῖς θείοις ιδιώμασι. Στύλος δὲ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ οὗτος καθίσταται, ὑπερειδῶν τῇ περὶ αὐτὸν τοῦ Θεοῦ ἀγαθοδωρίᾳ, καὶ τοὺς πρὸς συντέλειαν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ πίστεως ἀ-

D

πρεῦμα λέγει ταῖς Ἔκκλησισι.

Responsio, inquit, confessionis nominis mei erit Iudeorum conversio et poenitentia, qui meam illuminationem qua ipsi ad me adducti sunt, commutabunt in eos qui in abscondito cordis se se Iudeos esse demonstrant, et non in proposito, veluti Paulo quoque videtur. Sedem vero Satanæ dicit Synagogam Iudeorum, tanquam præstantem auxilium mendacio: quandoquidem etiam ille mendacii pater a condito saeculo apparuit. Hos igitur accurrere dicit, non vulgari modo, sed cum magno fervore et contritione: hoc enim designat quod adorent, et inter extrelos qui in Ecclesia sunt ponit elegerint.

Sermonem patientiae meæ. Non quod is qui dat oraculum, aliquid paſsus sit, sed suam patientiam dicit fidei tolerantiam quæ propter ipsum est et erga ipsum: quemadmodum etiam ubi David petit a Deo, et Deo vultu tuo judicium meum prodeat ^{οὐτοῦ}; hoc est, justitia tua quæ fit propter me.

Servabo te ab hora afflictionis. Horam afflictionis aut vocat persecutionem sub Domitiano excitatam, quæ fuit secunda post Neronem, quemadmodum scribit Eusebius Pamphili, quando et ipse evangelista in Patmum ab ipso Domitiano relegatus est: aut eam quæ sub mundi consummationem ab Antichristo adversus Christianos excitabitur per universum orbem, qui Christianos interimet. Ab ultraque igitur harum se promittit liberaturum suos sectatores et amatores, præripiendo illos per mortem ab his quæ tunc contingent, ne ultra id quod ferre possunt affligantur. Ideo quoque ait Dominus: Venio cito, siquidem post illam afflictionem cito veniam, hoc est absque ulla dilatione: nam hoc significat cito, tanquam diceret: Evesigio veniam cum his quæ sicut afflictionibus: propterea etiam denuntio ut tutum conservetis fidei thesaurum, ne pereat corona tolerantiae vestrae.

In templo Dei mei. Prius dictum est quod Dei mei non tollat divinam quæ in Christo conspicitur naturam, sed coexistentiam et unionem ostendit. **683** Demonstrat enim indissolubilem esse duarum naturarum unionem, divinitatis, inquit, et humanitatis in persona Domini Iesu, nisi solo intellectu, quanquam inconfuse. Familiariter namque sibi mutuo reddit ob humanitatis assumptionem, divina humanis, et humana divinis idiomaticis. Porro hic templo Dei columna constituitur, ut fulciat et Dei circa se munificentiam, et eos qui debilius affecti sunt, ad perfectionem fidei Christi, quæ in nobis est, exhortans illos, ut et ipsi dono docendi simi-

liter proficiant. In templo autem Dei, ut semper latetur. Nam hoc est columnæ in templo Dei fieri. Siquidem qui vicerit adversarias potestas, columnæ et instrumentum veritatis constituitur, et ipse firmiter et immutabiliter gaudens, et alios sufficiens ne in bono excedant a sua sede. τές τε εὐφραινόμενος ἀμεταρέπτως, καὶ τοὺς ἄλλους ἐρείδων τοῦ μὴ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς οἰκείας ἔκσηγναι ὑδραῖς.

Et scribam super eum nomen Dei mei. Super columnam spiritualem, eum nempe qui divinis jussis ad imbecilliorum fulcimentum perfectus est, scribi dicit nomen Dei et nomen civitatis, Jerusalem novæ: novam Jerusalem ejusque nomen ac Dei nomen non aliud quippiam dicens quam gloriam sive cognitionem, sicut et David: « Qnam admirabile est nomen tuum in universa terra »²⁴, hoc est honor et tui cognitio. In tabulis itaque cordis spiritualis columnæ scriptum est nomen Dei, sive cognitionis sive gloriae, similiter et civitatis Jerusalem: Dei quidem, nempe quod sanctus sit, quod justus, ac reddens unicuique Juxta opera, quod omni bonitate plenus, talibusque gaudeat cultoribus: ipsius autem Jerusalem, quod dilectum sit Dei tabernaculum et suos cives ad supernam transmittat metropolim: quæ inferior Jerusalem tanquam colonia supernæ constituitur, retinens eos qui interim in ipsa versantur tanquam litteris utentes ac supernæ vite inferiore aptantes. Eos igitur qui mutua hac scriptura tanquam indelebili memoria (hujusmodi enim est scriptura, nempe quæ stabiliora efficiat ea quæ facta sunt) et Dei et supernæ Jerusalem gloriae gestant insigne, an non divos quosdam dignum est appellare? Porro nomen novum intelligimus sanctis impositum, quod ~~θεοῦ~~ etiam, præter delectationem divini munera et frumentum decoris incorruptibilium bonorum, ipsis in futuro sæculo tanquam insigne additur: ei præterea his qui nunc invenientur Christi fratres et amici ac cultores.

CAPUT IX.

Quæ significata sunt angelo Ecclesiæ Laodicensiū.

III, 14-17. *Et angelo Ecclesiæ Laodicensiū scribe: Hæc dicit Amen qui est testis fidelis et verus, principium creaturæ Dei: Noli opera tua, quod neque frigidus sis neque servidus: ultimam frigidus essem aut servidus. Itaque quoniam tepidus es et neque servidus neque frigidus, incipiam te evomere ex ore meo. Quoniam dicas: Dives sum et dilatus sum, et nullius ego: et nescis quod tu sis miser et miserabilis, et pauper et cœcus ac nudus.*

Amen est profecto, certe. Certe igitur est

²⁴ Psal. viii, 2, 10

(17) Τοῦ Θεοῦ omittebat vulg.

Α σινέντερον διακειμένους, ἐφ' ὅμοιῳ προσέδαις καὶ αὐτοὺς διδασκαλικῷ χαρίσματι προτρεπόμενος. Ἐτῷ τῷ δὲ τοῦ Θεοῦ, τοῦ διὸ παντὸς εὐφραίνεσθαι χάριν. Τοῦτο γὰρ τὸ στύλον γενέσθαι τῷ νοῦ τοῦ Θεοῦ. Ό γὰρ νικητής τῶν ἐναντίων δυνάμεων, στύλος καὶ ἐδραίωμα καθίσταται τῇς ἀληθείᾳ, ἀδέξιος τε εὐφραινόμενος ἀμεταρέπτως, καὶ τοὺς ἄλλους ἐρείδων τοῦ μὴ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς οἰκείας ἔκσηγναι ὑδραῖς.

Καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ διοραμα τοῦ Θεοῦ μου. Ἐπὶ τὸν νοητὸν στύλον, δὲ ἡστὶν δὲ τοῖς θεοῖς προστάγμασιν εἰς ἐρείσμα τῶν ἀσθενεστέρων κατηρτισμένος, γραφήνας φησι τὸ διοραμα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ διοραμα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ (17) Ἱερουσαλήμ τῆς κατεινῆς κατεινῆν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ διοραμα αὐτῆς, καὶ τοῦ Θεοῦ τὸ διοραμα οὐκ ἀλλο τι λέγων, ή τὴν δόξαν, ήτοι τὴν γνῶσιν, καθὼς καὶ διὰ Δαυΐδος. « Ωθεύμαστεν τὸ διοραμά σου ἐν πάσῃ τῇ τῇ! » ἀντὶ τοῦ, « Ή τιμή, ή περὶ σοῦ γνῶσις. Ἐν ταῖς πλαϊνοῖς τοιγαροῦν τῆς καρδίας τοῦ νοητοῦ στύλου γραφήντος τοῦ δύναματος τοῦ Θεοῦ, ἥγουν τῆς γνῶσεως, τῆς δόξης, ὠσαύτως καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ· τοῦ μὲν τοῦ Θεοῦ, ὡς διγος, ὡς δίκαιος καὶ ἀποδιδοὺς ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα, ὡς πάστης ἀγαθότητος πλήρης, καὶ τοιούτοις καίρων θεράπουσι· τῆς Ἱερουσαλήμ δὲ, ὡς Θεοῦ σκήνημα ἀγαπητόν ἔστι καὶ τοὺς αὐτῆς πολίτας πρὸς τὴν δικαίωμα παραπέμπουσα μητρόπολιν, ήτις κάτω Ἱερουσαλήμ, ὡσπέρ μετοίκιον τῆς δικαίωμα καθίσταται, τοὺς τέως ἐνδιαιτωμένους ἐν αὐτῇ, αἰονεῖ γράμμασι χρωμένους, τῇ δικαίῳ δικαιώσει τὴν κάτω διθυμίζοντας κατέχουσα. Τῇ καταλλήλῳ γάρ οὖν ταῦτη γραφῇ, τουτέστι, τῇ ἀνεπιλήστεψι μνήμῃ (τοιούτον γάρ ή γραφή ὡς μονιμώτερον τῶν γενεμάτων ἐκτελουμένην), τῆς τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δικαίωμας Ἱερουσαλήμ τῆς δόξης τὸ παράσημον κομιζόμενος, πῶς οὐ θεοὶ τινες χρηματίζοιεν; Τὸ δὲ καὶ διοραμα νοοῦμεν, τὸ ἐπιτιθέμενον τοῖς ἀγίοις, δὲ καὶ πρὸς τῇ εὐφραινόην τῆς θείας δωρεᾶς καὶ ἀπολαύσει τοῦ κάλλους τῶν ἀκηράτων ἀγαθῶν ἐν τῷ μέλλοντι αἰώνιοις αὐτοῖς δικαιώμασιν καὶ τοῖς ληφθέντοις τοῖς νῦν ἀδελφοῖς Χριστοῦ καὶ φίλοις καὶ θεράπουσι, πρόσεστε.

ΚΕΦΑΛ. Θ.

Τὰ δηλωθέντα αρδεὶ τὸν τῆς Λαοδικεῶν Ἐκκλησίας ἀγγελον.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Ἐκκλησίᾳ γράψον· Τάδε λέγει δὲ Ἀμήν, δὲ μάρτυς δὲ πιστός καὶ ἀληθινός, η ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ· Οἶδα σου τὰ ἔργα, δὲι οὐτε ψυχρὸς εἰ, οὐτε ζεστός. « Οὐσεῖον ψυχρὸς ής, η ζεστός. Οὐτως δὲι χλαρὸς εἰ καὶ οὐ ζεστός οὐτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσοις ἐκ τοῦ στόματός μου· δὲι λέγεις, δὲι Πλούσιός είμι καὶ πεπλούσηρα, καὶ οὐδεπότε χρεῖας έχω. Καὶ οὐκ οἶδας δὲι σὺ εἰ διαταίρως καὶ διέσειδες, καὶ πτωχός καὶ τυφλός καὶ γυμνός.

Ἀμήν ἔστι τὸ γαλ. Ναὶ οὖν ἔστιν ἐν πᾶσι τοῖς

περὶ αὐτοῦ λεγαμένοις, ἣτοι ἀλήθεια καὶ οὐδὲν φεῦδος Α in omnibus quæ de ipso dicta sunt, sive veritas, nullumque in ipsis est mendacium.

Ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ, ἀντὶ τοῦ, ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἀρχὴ πάντων ὡς κτισμάτων δεσπόζουσα. Ἀρχὴ γάρ τῆς κτίσεως, ἡ προκαταρκτικὴ αἰτία τῆς κτίσεως. Ἐπηρέας δὲ ἀντίτιος τῷ φρητῷ τὸ θεοράχον τῶν Ἀρειανῶν ἐργαστήριον, ὡς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ κτισμάτος διὰ τούτων γνωριζομένου. Οὐ χρή δὲ ταῖς τούτων παράγεσθαι κακουργίαις, εποκοῦντας εἴτι τοιοῦτο καὶ ἐν ἐπέρα κείται: Γραψῆ περὶ τούτου, ἵν' ἔχῃ τις ἐκ τῶν δμοίων κανονίζειν τὰ δμοια. Φησὶν οὖν Παῦλος: Κολοσσαῖς γράψων περὶ τοῦ Χριστοῦ· «Ος ἐστιν ἀπαρχὴ πρωτότοκος πάσης κτίσεως.» Κτίσεως πρωτότοκος, οὐ μήν πρωτότειστος. Καὶ Δαυὶδ· «Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑώραφου ἐγέννησα, ἀλλ' οὐκ· Ἐκτισά σε. Καὶ Σολομών· «Πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾶ με.» Τὸ δέ· «Κύριος ἐκτιστος ἡ ἀρχὴν ἀδὲν αὐτοῦ,» τὸ, «ἐκτισεν,» ἀντὶ τοῦ, κατέταξεν, εἰληπται, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ, «Ἴνα κτίσῃ τοὺς δύο εἰς ἕνα κανόνην ἀνθρώπουν» καὶ τοῦ· «Καρδιὰν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ, ὁ Θεός.» Ὁ δέ γε θεῖος τῶν λόγων Γρηγόριος ἐν τῷ Περὶ τοῦ Υἱοῦ λόγῳ, τὸ μὲν, δικτισεν, ἐπὶ τοῦ νοερῶν ἐμψυχωμένου τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἀκούει· τὸ δὲ, γεννᾶ, ἐπὶ τῆς θεότητος. Τοσούτοις οὖν μαρτυρίοις, τῆς κτίσεως συγχροτουμένης, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως, ὡς ἐφθημένη εἰρηκότες, οὐκ δλλο, ἡ τὸ ἀρχοντῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ δηλοῦν βούλεται, καθότι καὶ «Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο.» Τούτῳ καὶ ἀρχειν τῶν ὅπ' αὐτοῦ διδοται κτισμάτων, ἡγουν, κατέστη, τοῦ εἰληφάνται καὶ τοῦ καταστῆναι οὐκ ἀλάτωσιν εἰσηγούμενων οὐσίας καὶ δόξης.

«Οτις οὔτε ψυχρὸς εἰ, οὔτε ζεστός. Ψυχρὸς δὲ τεταρημένος τῆς τοῦ ἄγιου Πνεύματος ἐνεργεῖας καὶ ἐπιφοιτήσεως. Ζεστὸς δὲ δ ἔξειν τῷ Πνεύματι, ὡς καὶ Παῦλος φησι. Χλιαρὸς δὲ, ὁ ἐν ἀμφοῖν ἀνέδοιο; καὶ ἐπαμφοτερίζων, δὲς μετουσίας μὲν ἔλασθε Πνεύματος ἄγιοι διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἔσεδε δὲ τὸ χάρισμα τῶν ζωτικούντων τὴν φυχὴν, τῇ τῶν παρόντων φροντίδι καταρρέφθυμησας (18^ο). Διὸ καὶ τερπτοῦ θείου Πνεύματος Παῦλος φησι· «Τὸ Πνεῦμα μὴ σύννυτε.» Ἐπει τοιοῦτος, καὶ ζέσας τῷ Πνεύματι διὰ βαπτίσματος, ἀπεψύχθη; διὰ φρεύματος, τὰς εἰς ὑστερον τῆς σωτηρίας ἀλπίδας σεαυτοῦ ἀξεκόφας, καταγνοὺς τῆς αἰρεθείσης οὐ πίστεως. Ἐν Ἑργοῖς μὲν γάρ οὐκ ἀπογνωστά ή μεσθῆς, ὡς δὲ θύμιμος γάμος, μέσος δὲν παρθενίας καὶ πορνείας οὐκ ἀπόδητος. Ἐν δὲ τῇ πίστει, τὸ μέσον καὶ χλιαρὸν ἀδόκιμον καὶ ἀσύστατον. Δι' ὅπερ δρελον ψυχρὸς ήτο, τουτέστιν, ἀμέτοχος καθάπαξ θείου βαπτίσματος χάριτος καὶ ἀβάπτιστος, καὶ μὴ χλιαρός. Οὐ μὲν γάρ μήτου δεξάμενος τὴν τοῦ Πνεύματος διὰ βαπτίσματος χάριν, ἐν ἀλπίσιν ἐνστρέφεται τοῦ ποτε δέξασθαι τὰ

Quod neque frigidus sis neque servidus. Frigidus est qui caret operatione ac superventione sancti Spiritus: servidus autem qui Spiritu servet, quemadmodum etiam Paulus dicit¹⁸: tepidus vero qui instabilis est et in utroque ambiguum, qui particeps quidem Spiritus sancti factus est per baptismum, extinxit tamen donum quod animam vivificabat, illud sollicitudine præsentium extinguis. Ideo quoque de divino Spiritu ait Paulus: «Spirillum nolite extinguere¹⁹.» Quoniam igitur tu talis es qui cum Spiritu servidus fueris per baptismum, emortuus es per segnitiem, salutis in posterum spem a leipso amputasti, condemnata quam primum elegeras fide. In operibus itaque non est condemnandum quod medium est, quemadmodum legitimæ nuptiæ cum media sint inter virginitatem et scortationem, non sunt rejiciendæ. In fide vero quod medium est ac teor reprobat, nec valeat secum consistere. Propterea utinam, inquit, frigidus esses: hoc est, ne simul quidem particeps fuisses gratiæ divini baptismatis, sed mansisses non

¹⁸ Coloss. 1, 15. ¹⁹ Psal. cix, 3. ¹ Prov. xviii, 25. ² Prov. viii, 22. ³ Ephes. ii, 15. ⁴ Psal. L, 12. ⁵ Joan. i, 3. ⁶ Rom. xviii, 11. ⁷ I Thess. v, 19.

(18^ο) καταρρέψιας vulg.

baptizatus et non tepidus. Siquidem is qui non-
dum Spiritus gratiam accepit per baptismum, in
spe versatur quod aliquando ea quæ sibi salutaria
sunt accipiet: at tepidus, veluti jam declaravimus, parum habet ad servorem, et eo bono privatus est
quod quandoque baptizandus sit.

Incipiam te evomere. Metaphora tepidi decenti modo usus est, quod medici ad vomitum procurandum assumunt. Unde cum aliqui difficulter vomunt, tepidæ aquæ potionē vomitum sursum educunt. Hoc quoque dicit: *Incipiam te velut abominandum cibum evomere*, hoc est, per sermonem oris mei rejectum a mea familiaritate ostendere. Et quæ horum est causa? Quia in incertis divitiis spem posuisti, et semine verbi Dei inter spinas suffocato, **686** hoc est inter tentationes hujus vitæ ac secularium divitiarum, spiritualem tuam et perpetuam paupertatem ignorasti **.

Quoniam dicis: Dives sum. Divitias vocat terrenas divitias. Ignoras quod tu te miserum reddas inter eos qui pereunt: ideo quoque commiseratione dignus es, ut qui a sublimitate virtutum excideris, obtenebratione ac cæcitate captus in his quæ meliora sunt eligendis, et denudatus ea quæ te paulo ante vestiebat divina gloria.

III, 18-22. *Suadeo tibi ut a me emas aurum probatum ex igni ut ditescas, et vestimenta alba ut induaris, et non appareat dedecus nuditatis tuæ, et collyrium quo innungas oculos tuos ut videas. Ego quoscunque amo, arguo et erudio. Amulare ergo ac resipisce. Ecce sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocem meam, et aperuerit januam, intrabo ad ipsum et cœnabo cum eo et ipse tecum. Qui vicerit dabo ei ut sedeat tecum in throno meo, sicut et ego vici, et sedi cum Patre meo in throno ipsius. Qui habet aures audiat quid Spiritus dicit Ecclesiis. ἐκάθιστα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ φωναὶ ἀκούσαται εἰ τὸ πρενόμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις.*

Si vis, inquit, locuples fieri, veras tibi compara divitias a me qui possum manentibus divitiis locupletare. Compares autem ardentis desiderio sancta Dei oracula septempliciter igne probata. Quænam autem sunt illa? Doctrinalis ac divinus sermo qui non frustra neque inaniter procedit ad eos qui docentur, sed ex eo quod antea is qui docet ardenti studio ditatus sit. Demonstratam namque fidem annuntiat justus: et bonus negotiator de bono thesauro cordis profert vetera et nova * a veteribus quidem viris majora ferens exempla bonorum operum, a recentioribus autem et qui ferventi ardore laborarunt, egregia facinora. Sed quoniam talibus ditescere non contingit alicui absque divino auxilio, ideo dicit is qui tradit oracula, a me. Divitiae vero sunt vestimentorum amictus, qui possit indecentem virtutum nuditatem tegere, et non vulgari modo amicire, sed cum pompali gloria trium-

Mέλλω σε ἐμέσαι. Τῇ μεταφορῇ τοῦ χλιαροῦ δεόντως ἐχρήσατο, διὰ τοῦτον παῖδες εἰς ἔμετον ἐρεβίζειν παραλαμβάνουσιν. Οθεν καὶ τοῖς δυσεμετούσιν, ὑδατος χλιαροῦ ἀποροφήσει, τὸν ἔμετον ἀνασούσι. Τοῦτο καὶ νῦν φησιν, διὰ Μέλλω σε ὡς βδελυκτὸν βρῶμα ἐμέσαι, τουτέστι, διὰ λόγου στόματός μου ἀπόδηλον τῆς ἐμῆς οἰκειότητος καταστῆσαι. Καὶ τίς ή τούτου αἰτία; Ήτις ἐπὶ πλούτου ἀδηλός ἐλπίσας, καὶ τὸν ἐπόρον τοῦ θείου λόγου ἀποπνίξας ταῖς ἀκάνθαις, οἰονεὶ τοῖς πειρασμοῖς τοῦ προσκαλούντος τοῦτον πλούτου καὶ βίου, τὴν πνευματικὴν (19*) ἁυτοῦ καὶ διαιωνίζουσαν ἥγνόθες πτωχείαν.

Οτι πλούσιος είμι καὶ πεπλούτηκα. Πλωῦτον φησι τὸν γῆνον πλούτον. Ἀγνοεῖς διτὶ σὺ εἰς ταλαιπωρῶν ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις. Διδ καὶ ἐλέους δέξιος εἰ, ώς ἐξ ὑψους τῶν ἀρετῶν ἐκπεσών, σκητοδινέζει περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν κρειττόνων ἀλούς, καὶ γυμνωθεὶς τῆς τέως περιστελλούσης θείας δέξῃς.

Συμβουλεύσω σοι ἀγοράσαι χρυσοὺς παρ' ἔμοῦ πεπυρωμένορ ἐκ πυρὸς, ἵνα πλούτησῃς, καὶ ἱμάτια λευκὰ ἵνα περιβάλλῃ, καὶ μὴ φαρερωθῇ τὴς γυμνότητός σου, καὶ κολλύριον, ἵνα ἐγχροσῇ τοὺς δρυθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. Καὶ δους ἐὰν γιλά, ἐλέγχω καὶ καιδεύω. Ζήλεις οὖρ καὶ μεταράσσον. Ἰδού δυτηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω. Ἐάρ τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀροΐῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ ἐτῷ θρόνῳ μου, ὡς κάτω ἐτίκησα, καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις.

Εἰ πλούτησαι, φησὶ, βούλει, τὸν δυτῶν κτῆσαι παρ' ἔμοῦ τοῦ πλούτου εἰδότος τὰ μένοντα. Κτήσῃ δὲ διαπύρῳ προθέσει τὰ λόγια Κυρίου τὰ ἀγνὰ, τὰ πεπυρωμένα ἐπιπλασίως. Τίνα δὲ ταῦτα; Ό διδασκαλικὸς καὶ θείος λόγος, δις οὐ μάτην οὐδὲ διαχένως πρόσειτον εἰς τοὺς διδασκομένους, ἀλλ' ἐκ τοῦ πρότερον διαπύρῳ σπουδῇ τὸν διδάσκοντα εὔπορησαι· ἐπιδεικνυμένην γάρ πίστιν ἀπαγγελεῖ δίκαιος. Καὶ δ ἀγαθὸς ἐμπορὸς ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκφέρει παλαιὰ καὶ νέα, ἐκ μὲν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν τῶν κατορθωμάτων κομίζων τὰ μεῖζαν ὑποδείγματα, ἐκ δὲ τῶν νέων καὶ τῶν αὐτῷ πεπονιμένων διαπύρῳ ζέσει, τὰ κατορθώματα. 'Αλλ' ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα πλούτειν οὐχ ἀνευ τῆς ἀνωθέν τινι πειριγνεται φοῆς, διὰ τοῦτο φησιν δι χρηματίζων, παρ' ἔμοῦ. Ό πλούτος δὲ, ἱματίων περιβολὴ περιστέλλειν ἔχουσα τὴν ἀσχήμονα τῶν ἀρετῶν γύμνωσιν, καὶ οὐχ ἀπλῶς περιστέλλουσα,

* 1 Tim. vi, 17. * Matth. xiii, 52

(19) πατρικὴν vulg.

ἀλλὰ μετὰ δόξης πομπῆκῆς τὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῇ κατὰ Α phum efficiens, ob victoriam de adversariis dæmonibus reportatam.

Kai kοllūriον. Πρὸς τὰ ἀμβλυάττοντα περὶ τὸ Κυρίου νοητὸν φῶς τοὺς καταλλήλους δρθαλμοὺς περιγρίσαι τὸ πρόσταγμα. "Εστι; δὲ τοῦτο ἡ διὰ μετανοίας πρόδος συμβουλευομένη. Ή τὸ κολλύριον τὴν ἀκτημοσύνην παρίστησιν. Εἰ γάρ τὰ δῶρα ἔκτυφλοι δρθαλμοὺς βλεπόντων, τούτους πάντας ἀνοίξει τὸ ἀδωροδόκητον.

Kai ὅσους ἔχει φιλῶ, διέβρχω καὶ παιδεύω. Καὶ εἰκότως. Ὁ γάρ ἀγαπῶν, ἐπιμελῶς παιδεύει, δ καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης χρηστότητος τοῦ Κυρίου περὶ τοὺς ἀπειθεῖς τεκμήριον. Πλούτου δὲ ταύτης ἐνέχυρον ἡ ἀγάπη τοῦ μετιόντος τοὺς τιμωρίας ἀξίους. Καὶ τίς ἡ παιδεία; Ζηλοῦν τὰ κρείττονα τῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ μετανοίᾳ καὶ μεταγάνωσι τῶν ἐμπροσθεν οἶνοι μεταθέσει ἀμαρτημάτων τὸν ἄζολον ἥτοι τὴν μίμησιν ἐπαναλαμβάνεσθαι τοὺς πρὸς παιδείαν ἐξ ἀμαθίας ἀποκλιναντας. Καὶ τίς ἡ ἐκ φιλανθρωπίας ἀντίδοσις; Ἡ ἐπὶ τὴν θύραν ἀπραγμάτευτος προσέδρεια. Θύραν δὲ ἐφεξῆς τὴν καρδίαν λέγει τῶν πρὸς μετάνοιαν προσκαλουμένων. Οἵς ἀνοίξας τῷ σωτηρίᾳς αὐτὴν κρούσοντι, καὶ τὰ ἐπόμενα, τοῦ περάου καὶ ἀγαθοῦ δαιτυμόνος εἰσόδῳ, ἐπιδαψίευθήσεται.

'Ιδον δεσηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούσω. Ἀδιαστος, φησὶν, ἡ ἐμή παρουσία. Τὴν θύραν τῆς καρδίας κρούσω, καὶ τοῖς ἀνοίγουσιν ἐπὶ τῇ ἁυτῶν σωτηρίᾳ συνευφραίνομαι. Τρυφήν γάρ καὶ δεῖπνον τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἥγημαι ἐφ' οὓς αὐτοὶ τρέφονται, καὶ τὸν λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου, καὶ τὸν σκότον τῆς πλάνης ἀποφεύγουσιν.

'Ο ρικῶν, δάσων αὐτῷ. Εἴρηται ἥδη ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία, τὴν τοιαύτην σύνταξιν τοῦ λόγου καὶ τὸν τοιούτον είριμδν τῆς φράσεως σολοικισμὸν καλεῖ, οὐ ἐπ' ἔλαττον τῇ Ἐκκλησίᾳ φροντίζει.

ΚΕΦΑΛ. I'.

Περὶ τῆς δραματισῆς αὐτῷ θύρας ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τοῦ ὄροντος, καὶ τῶν καὶ πρεσβυτέρων, καὶ τῶν ἔξης δειχθέτων.

Μετὰ τὰῦτα εἶδον, καὶ ίδον θύρα ἀνεῳγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωτὴ ἡ πρώτη ἡρ ἡκουσα, ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ὅμοι, λέγουσα· Ἄραβα ὡδε, καὶ δεῖξω σοι ἂ δεῖ τετέσθαι μετὰ ταῦτα. Καὶ εὐθέως ἀγέρνητη ἐν Πτερύματι.

Οὐκ ἐπειδὴ αἰσθητὴν θύραν ἐώρακεν ἐν οὐρανῷ ἀνεῳγμένην κατὰ καιρὸν καὶ κλεισμένην ταῦτα ἔξεισιν, ἀλλ' οὔτε; ὁφθῇ τῷ εὐαγγελιστῇ, ὡς ἀν διὰ θύρας ἀνεῳγμένης τὰ ἐνδὸν ἐπάναγκες καθορᾶσθαι. Καὶ φωνὴν, φησὶν, ἡκουσα, ἥτις; ὡς σάλπιγξ ἡκήσασα, Ἄραβα, φησὶν, ὡδε, οὐ τόπῳ τούτῳ φάσκουσα τὸ ἀνελθεῖν, ἀλλὰ διάνοιαν μετεωρίσαις ἀπὸ τῶν περιπεζίων καὶ ἀνθρωπίνων. 'Αλλ' οἱ μάλιστα τὸ ἡγεμονικὸν τυπόμενοι διὰ καθαρότητα τῶν ἀπὸ τοῦ ἐνύλου βίου κηλίδων, τῶν ἀξιοθέων τούτων καὶ τῶν τοιούτων τυγχάνουσι θεαμάτων.

Kai ἡ φωτὴ ἡ πρώτη ἡρ ἡκουσα. Καὶ τοῦτο παρὰ τὴν τοῦ λόγου σύνταξιν, καὶ διατί, εἴρηται ἥδη.

Et collyrium. Praeceptum est ei qui cœcutit ad spirituale Domini 687 lumen, ut aptos oculos circuminungat. Per hoc autem suadetur progressus ad pœnitentiam. Aut collyrium demonstrat inopiam. Si enim dona excœcant oculos videntium, hos utique aperiet donorum carentia.

Ego quoscunque amo, arguo et erudio. Et merito. Nam qui amat, studiose erudit: quod etiam argumentum est immensa benignitatis Domini erga immorigeros. Harum autem divitiarum arrabo est dilectio qua illos prosequitur qui digni sunt suppicio. Et quæ est illa eruditio? Ut emulcentur potiora studia et per pœnitentiam ac resipiscientiam, nempe priorum delictorum mutationem, zelum sive imitationem assumant hi qui ex ruditate vel insolentia ad disciplinam declinarunt. Et quæ retributio benignitatem consequitur? Assiduitas ad ostium non molesta. Porro ostium in sequentibus dicit cor eorum qui vocantur ad resipiscientiam: quod ubi aperuerint salubriter ipsum pulsanti, ceteraque fecerint quæ sequuntur, mansueti bonique convivæ ingressus magnislee ac liberaliter resipientur.

Ecce sto ad ostium et pulso. Violentiam, inquit, non habet meus adventus: ostium cordis pulso, et una cum his qui aperiunt, super ipsorum salute lator. Delicias enim ac cœnam duco salutem hominum qua ipsi pascuntur, famemque audiendi verbum Dei ac tenebras erroris effugunt.

Qui vicerit, dabo ei. Jam dictum est quod Greecanica disciplina hujusmodi sermonis compositionem tamque phrasis seriem solœcismum vocet, de quo minima est Ecclesiæ cura.

CAPUT X.

De viso ab ipso ostium in cœlo, et throno ac viginti quatuor senioribus, et his quæ consequenter ostensa sunt.

IV, 1,2. Post hæc vidi, et ecce ostium apertum in cœlo. Et vox prima quam 688 audivi tanquam tubæ loquentis mecum dicens: Ascende huc et ostendum D tibi quæ oportet fieri post hæc. Statimque sui in Spiritu.

Non quod sensibile ostium in cœlo viderit tempore quadam clausum et alio apertum, hæc disserit, sed ita apparuit evangelistæ, ut per apertum ostium interiora necesse esset videri. Et vocem, inquit, audivi quæ tanquam tuba insonuit dicens: Ascende huc: non dicens ut hic loco ascenderet, sed mentem a pedestribus erigeret et humanis. Verum hi potissimum qui mentem purificant a malulis quæ in hac materiali vita contrahuntur, has et hujusmodi dignas de Deo visiones assequuntur.

Et vox prima quam audivi dicens. Et hoc præter sermonis dispositionem, et quam ob causam jam

dictum est. Oportuit enī ita dicere : *Et vox ejus qui loquebatur tecum dixit : Ascende huc : nōm ita apio modo processisset.*

IV. 2-5. *Ecce thronus ponebatur in celo : et super thronum sedens aspectu similis lapidi jaspidi et cardio : et iris in circuitu throni similiter aspectu smaragdino : et in circuitu throni virginis quatuor sedes : et super virginis quatuor sedes vidi virginis quatuor seniores sedentes circumamicitos vestibus albis, et super capita ipsorum coronas aureas. Et de throno egrediuntur fulgura et voces ac tonitrua. Et septem lampades ignis accense in conspectu throni ipsius, quae sunt septem spiritus Dei.*

Spiritu, inquit, immutatus vidi thronum, per quem significatur Dei requies quam habet in sanctis : in ipsis enim collocatur tanquam capacibus divinarum specierum.

Aspectus similis lapidi jaspidi. Quoniam visum hic demonstrat Patrem, corporalem ipsi figuram non assignat, quemadmodum Filio in prima sua visione : sed pretiosis lapidibus ipsum assimilat : jaspide quidem utpote viridi, designante quod semper floreat, vitamque mortalibus afferat, juxta id quod dictum est, et herbam servituti hominum. *Herba namque omne semen afferat quod a Deo ordinatum est ad alimentum mortalibus :* **689** jaspis autem appellatur eo quod assimiletur iō id est veneno aspidis : sardio vero propter terrorem Dei : habet namque Sardius ignis speciem. Quoniam enim ferri non posset Deus, si ad extremum usque iustitia uteretur judicio, merito clementis ac boni præbet argumentum sardius, utpote terrens quidem, et ignis speciem ferens lapis, ut aiunt, sed quem non solum terrori dicunt casse feris ac monstiris, verum etiam virtutem habere curandi dolores ac molestias quae nostris innascuntur corporibus. Ait enim magnus Epiphanius, ipsum, si inungatur curare tumores et plagas a ferro illatas. Animadvertisendum est autem assumptos esse hoc loco lapides non pretii gratia, sed ob eam significationem quam ex colore habebant.

Et iris in circuitu throni. Iris quidem quae sensu percipitur, quam divina Scriptura vocat arcum, ubi dicit : *Arcum meum ponam in nubibus*¹⁰, ex solis repercussione exoritur, quando in nubis aquosæ densitate conclusus obhicit ipsam lucem, ejus per nubem emissione, et variam ac omnigenam colorum apparentiam assumit. Et illa quidem iris talis est. Porro quae thronum circumambibat, sotius smaragi speciem præ se serebat. Iridem vero ipsam vocavit ab iride diversorum colorum quae apud nos est, ut varietatem intelligamus studiosi divinorum angelorum ministerii : quorum diversitatem in unum terminat efficax ministerium, ad imitationem Domini, quandoquidem et hujus beneficentiam qua cuncta

A Έχρην γάρ οὕτω λέγειν. Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ λαλούντος μετ' ἐμοῦ. Ἄνθδα ὄντε, ξέγεν. Οὕτω γάρ προήθη δέρροζόντως.

Καὶ ιδεύθη θρόνος έπειτα ἐπειδὴ τῷ οὐρανῷ. Καὶ ἐπειδὴ τὸν θρόνον καθημένος ὅμοιος ὁράσαι λίθῳ ίδετοι καὶ σαρδίῳ καὶ ἱρίς κυκλόθετον θρόνου, ὅμοιας ὁράσαι σμαραγδίῳ καὶ κυκλόθετον θρόνου, θρόνοι εἰκοσιτεσσαρες. Καὶ ἐπειδὴ τοὺς θρόνους τοὺς εἰκοσιτεσσαρες, πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἀτιματοῖς λευκοῖς, καὶ ἐπειδὴ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεγάρους χρυσοῦς. Καὶ τὸν θρόνον διπορεύοντας διστραχαῖς, καὶ φωναῖς, καὶ βροταῖς. Καὶ ἐπειδὴ λαμπτόδες πυρὸς καιδυεται ἐπώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, αἱ εἰσιν ἑπτά κτενάτα τοῦ Θεοῦ.

B Τῷ Πνεύματι, φησί, τιποθεῖς, θρόνον θεασάμην, δι' οὐ δηλοῦται, ἡ ἐν τοῖς ἀγίοις ἀνάπευσις τοῦ Θεοῦ. Αὐτοῖς γάρ ἐνθρονίζεται ὡς χωρητικοῖς οὗτοι τῶν θείων ἐμφάσεων.

Ομοιος ὁράσαι λίθῳ ίδετοι καὶ σαρδίῳ. Ἐπειδὴ τὸν Πατέρα τὸν ὄραθεντα ἐνταῦθα παρίστησι, οὐματικὸν αὐτῷ χαρακτῆρα οὐ περιτίθησιν, ὁσπερ τῷ Υἱῷ ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ ὁπτασίᾳ, ἀλλὰ τιμίοις αὐτὸν λίθοις ἀπεικάζει, τῆς μὲν ίάσπιδος ὡς χλοερᾶς σημαινούσης τὸ δειναλές ὅμοιος καὶ φερέπονος, καθό διηρταῖ, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. Πάντα γάρ τὸ σπέρμα χλωφορεῖ πρὸς τροφὴν τοῖς ζῶσιν ὑπὸ Θεοῦ τεταγμένον. Ιασπὶς δὲ καλεῖται δτὶ ὅμοια, καὶ τῷ ἀσπίδος ζοιχυῖα. Σαρδίῳ δὲ, διὰ τὸ φοβερὸν τοῦ Θεοῦ. Πυροειδὲς γάρ τὸ σάρδιον. Ἐπειδὴ γάρ τὸ κατ' ἄκρας χρῆσθαι τῇ δικαιοχρισίᾳ Θεὸν, οὐ φορητὸν, εἰκότα τοῦ ἀνεξιχάκου καὶ ἀγαθοῦ τὸ σάρδιον δειγματα παρέχει, ὡς τοῦ φοβεροῦ καὶ τοῦ πυροειδοῦς, ὡς φασι, λίθον. Οὐ οὐ μόνον φοβερὸν φασιν εἶναι θηρίοις καὶ φάσμασιν, ἀλλὰ καὶ θεραπευτικὴν τῶν ἐπιφυμένων τῷ σώματι ἡμῶν ἀλγεινὸν ἔχειν δύναμιν. Λέγει γάρ δέ μέγας Ἐπιφάνιος Ιατρεύειν αὐτὴν οἰδηματά τε καὶ ἀπὸ οἰδήρου πληγὰς ἐπιχρισμένην. Ἐπισημαντέον δὲ ὡς ἡ τῶν λίθων ἐνταῦθα παράληψις, οὐ τοῦ τιμίου χάριν, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς χρόας σημαινόμενον ἔσχεν.

C Καὶ ἱρίς κυκλόθετον θρόνου. Ή μὲν αἰσθητὴ ἱρίς, ἡντὶ θεία Γραφὴ τόξον καλεῖ ἡνίκα φάσκει· Εἴ τόξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ, ἐκ τῆς ἀντανακλάσεως τοῦ ἥλιου συνίσταται, δταν ἐν παχύτητι νέφους ὑδατώδους ἀπολιθφέντος, ἀντιφράσσεται μὲν αὐτὸν τὸ φῶς τὴν ἑαυτοῦ ἐκπομπὴν διὰ τοῦ νέφους, πιεχίλην δὲ καὶ παντοειδῆ φαντασίαν χροιῶν ὑποβάλλεται. Κάκεινη μὲν τοιαύτη ἡ ἱρίς. Ή δέ γε τὸν θρόνον περικυκλοῦσα, μονοειδῆς σμαραγδίουσα. Ἡριν δὲ κέκληκεν αὐτὴν, ἀπὸ τῆς παρ' ἡμῖν ἱρόντος ποικιλοχρωμάτου, ὡς δὲ τὸ διάφορον τῶν θείων ἀγγέλων τῆς ἀγαθοεργοῦς ἐννοήσωμεν λειτουργίας, ὃν τὸ διάφορον εἰς μίαν ἐνεργητικὴν ἀποτελευτὴν χρείαν, κατὰ μίμησιν τοῦ Δεσπότου. Ἐπειδὴ καὶ τοῦτο τὸ πάντροφον καὶ εὐεργετικὸν, ἡ χλοάδην τῆς ίάσπι-

¹⁰ Psal. cxlvii, 8. ¹⁰ Gen. ix, 13.

δος λίθου χροιά παραδηλοῦν ἀστύλετο, τῷ πρασίῳ Α nutrit, indicare voluit virens lapidis jaspidis color,
εἶναι τῇς σμαράγδου λίθου δροιουμένη.

Θρόνοι εἰκοσιτέσσαρες. Θρόνον, οὐκ δῆλο τι ἐν-
ταῦθα χρή νοεῖν, εἰ μή τὸ πρᾶς τὰ θεῖα προστάγματα
φιλότιμον πρᾶς ἔργασταν. Μόνως γάρ ἀν εὗτοις;
παρεσκευασθεῖα φυχῇ, δχῆμα θεον διμιλλόν ἔστι
τῶν Χερουνίμ.

Πρεσβυτέρους καθημένους. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ
τῶν εἰκοσιτεσσάρων πρεσβυτέρων ὡς ἀν θεοροῦτο ἡ
ὑπεράρχιος καὶ ἡ ὑπέρθεος παναγία Τριάδι, τὸν ἑδο-
ματικὸν ἀριθμὸν, δὲ καὶ συστοιχὸν τῷ δραπῇ αὐτῆς
συστήματι τούτῳ θέτο, καταρχάς κατὰ τὸ ἀνεξ-
ερεύητον τῆς ἁυτῆς σοφίας βάθος Ισαρθμῶς ἁυτῇ
ἀνελίξασα, τὸν εἰκοσιτέσσαρα ἀριθμὸν ὑπέψηνε.
Τράκις γάρ ἐπτὰ, εἴκοσι καὶ ἐν ἀποστορείς τοῦ
ἀπολειπομένου ποσοῦ τοῦ εἰκοσι καὶ τέσσαρα ἀριθμοῦ,
δὲ ἔστιν ὁ τρία τῇ παντούργῃ θεῖος Τριάδος ἀνατεθεῖς.
Διὸ καὶ ὁ ἑδομός ἀριθμὸς τριαδικῶς ἀνελιχθεὶς, μετὰ
τοῦ ἀνελιχθῆναι, τὸν εἰκοσιτέσσαρα ἀπετέλεσε. Τῷ
ἑδομῷ δὲ, οὐ καὶ διὰ παντὸς τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου
τούτου χωρεῖ, καὶ κατά τινα ἁυτοῦ δύναμιν θητῇ
φύσει ἀδύνατον εἰς τόδε εἰδέναι; Ἱσάριθμοι δὲ τοῖς
θρόνοις οἱ καθήμενοι, καὶ πρεσβύτεροι, οὐ νεώτεροι,
ἐπει καὶ ἡ ἐπαγγελία τῆς χληρονομίας πρεσβυτάτη,
ὡς πρὸ καταβολῆς κόσμου προητοιμασμένης ἡμῖν
βασιλεῖας. Πάντως δὲ τοῖς πρὸ καταβολῆς κόσμου τὸ
Ἐκαθόλον ἔχουσιν ἐπομέσθην, οὐχ ὡς νεωτέροις, διὸ
ὡς ἐγγηράσαι τοῖς θεοῖς προστάγματι δίδοται ἡ
αἰώνιος βασιλεία. Χρυσοῦς δὲ φησι τοὺς στεφάνους.
Οὐδὲ γάρ εἰχε τι χρυσοῦ τιμαλφέστερον τοῖς ἐν τῷ
παρόντι βίᾳ ἐνστρεφομένοις ὑποτίθεσθαι πρᾶς ἐναργῆ
γνωστον.

Καὶ ἐπτὰ λαρπάδες πυρὸς καιόμεναι. Τὰς ἐπτὰ
λαρπάδας, αὐτές ἡρκήνευσεν ἐπτὰ πνεύματα, ἀτινα,
ἥτοι ὡς Ἰεσαίας, τὰ θεῖα τοῦ Πνεύματος χαρίσματα,
σοφίας, ἰσχύος, βουλῆς, καὶ τὰ τούτοις ἔξης δεινοῖς,
ἥτοι ὡς Εἰρηναῖος καὶ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς, τὰ λε-
ιταιρικὰ καὶ τῶν ἀλλων ἔξεχοντα ταγμάτων. Ἐπτὰ
μὲν, διὰ τὴν ἐφορείαν τοῦδε τοῦ κόσμου τοῦ τῷ
ἑδομῷ συστοιχὸν ἀριθμῷ, ἥτοι ὡς ἡδη παρεθέμεθα.
Καὶ μενεῖς δὲ, διὰ τὸ ἀνένδυτον καὶ διηγεῖς τῆς περὶ
τὸ θεον ἀδιαλείπτως φωτίζοντας καὶ φλέγοντας. Διὸ καὶ ὁ
προφῆτης φησίν· «Ο ποιῶν τοὺς ἄγγελους αὐτοῦ
πνεύματα.»

Καὶ ἐπάκιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη
ἅριτα κηνοτάλιψ. Καὶ ἐτούτῳ τοῦ θρόνου, καὶ
κύκλῳ τοῦ θρόνου ἐσσαρα ἔων τέμοντα δύναλ-
μῶν ἐμπροσθετον καὶ διπλωθεν καὶ τὸ ἔων τὸ πρώ-
τον δροιον λέοντι· καὶ τὸ δεύτερον ἔων, δροιον
μύσχῳ· καὶ τὸ τρίτον ἔων, ἔων πρόσωπον ἀρ-
θρόπον· καὶ τὸ τέταρτον δροιον δευτῷ πετομέρῳ.

Θαλάσση ἀπεικάζει τὸ κατενώπιον τοῦ θρόνου, τὸ

assimilatus in speciem viridatū lapidis smaragdi.

Viginti quatuor sedes. Sedem non aliud quipplam
oportet hoc loco intelligere quam studiosum conā-
tum ad operationem divinorum iussorum. Solo
enī hoc modo præparata anima divinum est ve-
bieulum, quemadmodum et ipsa Cherubim.

Seniores sedentes. De numero viginti quatuor se-
dētiorum hoc loco considerandum erit. Superemi-
nens et divinissima sanctissimaque Trinitas nu-
merans septenarium, quem etiam affinem posuit
hic suę multitadini, initio juxta inscrutabilem suę
sapientia profunditatem aequali numero sibi ipsi
convolvens, numerum viginti quatuor ostendit. Si-
quidem ter septem viginti et unum efficiunt, 690
qui est numerus deficiens a viginti quatuor ternari-
o, qui ternarius divinae Trinitatis omnium crā-
trici consecratus est: ideo quoque septenarius
numerus tertio circumvolvulus una cum circumvol-
vente ternario numerum viginti quatuor perfecit.
Septenarii autem numeri num totus hic mundus
sensibilis capax est secundum suam virtutem mor-
tali naturae cognitu impossibilem? Aequali au-
tem numero cum sedibus sunt hi qui sedent, et se-
niores sunt, non juniores: quoniam promissio quo-
que haereditas vetustissima est, utpote parato nobis
regno ante mundi constitutionem: porro his qui
præparatum habent ante mundi constitutionem præ-
mium, non tanquam recentioribus, sed tanquam
in veteratis in divinis præceptis datur regnum aeter-
num. Demum aureas dicit esse coronas: neque
potuit quidquam auro pretiosius proponere his
qui in hac vita versantur ad efficacem et operosam
cognitionem.

Et septem lampades ignis accensæ. Septem lam-
pades ipse interpretalus est septem spiritus: qua-
aut, sicut habet Isaias, divina Spiritus dona oportet
intelligere, nempe sapientia, fortitudinis, consilii,
et quæ post hæc sequuntur: aut, sicut Irenæus et
Clemens qui varia consarcinavit, ministrantes et
eminentes supra cæteros ordines. Septem quidem,
eo quod huic mundo præsideant, qui cum numero
septenario nescio quid cognatum habet: aut sicuti
jam proposuimus: accensæ vero, propter conti-
nuum tenorem ac perpetuitatem sanctimonice circa
divina. Talis est namque et ignis hic materialis in-
cessanter illuminans ac inflammas: ideo quoque
alii Propheta: «Qui facit angelos suos spiritus et
ministros suos ignem urentem¹¹.»

IV, 6, 7. Et in conspectu throni tanquam mare et
treum simile crystallo. Et in circuitu throni qua-
tuor animalia plena oculis ante et retro: et primum
animal simile leoni, et secundum animal simile vi-
tulæ, et tertium animal habens faciem hominis, et
quartum animal simile aquilæ volanti.

Mari assimilat id quod est in conspectu throni,

¹¹ Psal. cii, 4.

maximam et incomparabilem significans multitu-
dinem divinarum virtutum quæ in circuitu throni
Dei sunt, quod et Daniel significare vult per mille-
narium et myriadicum numerum. Vitreum autem
mare et crystallinam **691** habens speciem, splen-
dorem designat incorporearum naturarum et ipsius
throni, sive angelicæ vitæ tranquillitatem, ut quæ
immobiliter conglutinata sit sicut vitrum et cry-
stallus, sic ut nulla sorde obtenebrata ad insensatas
turbationes circumflectatur.

Et in circuitu throni quatuor animalia. Quatuor
hæc animalia nonnulli et quatuor Evangelia et qua-
tuor generales acceperunt virtutes : ut leo quidem
significet fortitudinem, et Evangelium secundum
Joannem, quod etiam sanctus Irenæus Lugdunensis
dicit æterni regni significativum esse, per illud :
« In principio erat Verbum : » per vitulum autem
justitiam tanquam propriis contentam laboribus,
et Evangelium juxta Lucam, tanquam legitime et
sacerdotali modo Christi genealogiam describens :
per aquilam vero temperantiam, nam de hac testi-
monium datur huic animali, et Evangelium juxta
Marcum, utpote compendiosum et a propheticō
Spiritū incipiens. Porro per hominem prudentiam,
et Evangelium juxta Mattheum, ut qui naturaliter
et non lege prædicaverit Christi nativitatem. For-
tassis autem et per hæc significatur Christi dispen-
satio : per leonem, tanquam rex ostenditur : per
vitulum, ut sacerdos, imo magis ut sacerdotium ; per
hominem, quod propter nos vir sit effectus : per
aquilam, tanquam dator viviſci Spiritus ac super
omnes devolantis. Aut quod per quatuor hæc ani-
malia Dei aspectum assequatur creatura ex qua-
tuor elementis commista : nempe igne, aqua, terra,
aere, tanquam hæc animalia visa ad designationem
mundanorum elementorum referantur : leo qui-
dem, propter animositatem et audaciam ad ignem
designandum ; vitulus autem, propter operationes
circa terram, ipsam terram quam exercet ; homo
vero acrem, siquidem homo coelestis ac sublimis
creatura est propter mentis subtilitatem. Porro
aquila ad aquam designandam ; ex aquis enim
nactæ sunt volucres generationem.

IV, 8-11. *Et quatuor animalium singula habebant
alas senas in circuitu, et intus plena erunt oculis. Et
requiem non habent die ac nocte dicentia : Sanctus,
sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat,
et qui est, et qui venit. Et quandocunque dederint illa
animalia gloriam et honorem **692** et gratiarum
actionem sedenti in throno qui vivit in æcula æcu-
lorum, procident viginti quatuor seniores ante seden-
tem in throno, et adorabunt viventem in æcula æcu-
lorum. Et abjicient coronas suas ante thronum, di-
centes : Dignus es, Domine et Deus noster sancte,
accipere gloriam et honorem ac potentiam, quoniam
tu creasti omnia, et propter voluntatem tuam erant
et creata sunt.*

Α ἀπειρον καὶ ἀνείκαστον πλῆθος τῶν κυκλούντων
θειῶν δυνάμεων τῷ θρόνῳ σημαίνων τοῦ Θεοῦ. Οὐ
καὶ Δανιήλ διὰ τοῦ χιλιακοῦ καὶ μυριαδικοῦ ἀριθμοῦ
παριστὰν βούλεται. Η δὲ ὑαλίνη καὶ χρυσταλλοειδής
θάλασσα τὴν διαύγειαν τῶν ἀσωμάτων φύσεων
σημαίνοντός εστιν, καὶ τοῦ περὶ τὸν θρόνον, ήγουν
τῆς ἀγγελικῆς ζωῆς τὸ ἀτάραχον, ἃ τε ἀκινήτως ὡς
ζαλος πεπηγυῖα καὶ χρύσταλλος, τῷ μηδὲ μιξὶ κηλῶι
σκοτουμένη πρὸς ἀνόητους περισπάσθαι κλονήσεις.

B Τέσσαρα ζῶα τέμοντα. Ταῦτα τὰ τέσσαρα ζῶά
τινες, καὶ τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια καὶ τὰς τέσσαρας
γενικὰς ἀρετὰς ἔξιλαν, τοῦ μὲν λέοντος δηλοῦντο :
τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ κατὰ Ἱωάννην Εὐαγγέλιον, δ
καὶ Εἰρηναῖος δὲ Λουγδύνου ἄγιός φησι τῆς προσω-
νίου βασιλείας είναι δηλωτικὸν, διὰ τοῦ· « Ἐν
ἀρχῇ δὲ ὁ Λόγος » τοῦ δὲ μάσχου, τὴν δικαιοσύ-
νην, ἃ τε τοῖς οἰκείοις ἀρκουμένου πόνοις, καὶ τὸ
κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ὡς νομικῶς καὶ λεπτικῶς
τὸν Χριστὸν γενεαλογήσαντα · τοῦ δὲ ἀετοῦ τὴν
σωφροσύνην· (ταύτη γάρ μαρτυρεῖται τὸ ζῶον) καὶ
τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον σύντομον δν, καὶ ἀπὸ^C τοῦ προφητικοῦ Πνεύματος ἀρξάμενον · τοῦ δὲ ἀν-
θρώπου τὴν φρόνησιν, καὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγ-
γέλιον, ὡς φυσικῶς καὶ οὐ νόμῳ κηρύξας τὴν Χρι-
στοῦ γέννησιν. Ἰωάννης δὲ καὶ διὰ τούτων ἡ οἰκονομία
Χριστοῦ δηλοῦται. Διὰ τοῦ λέοντος, ὡς βασιλεύς.
Διὰ τοῦ μάσχου, ὡς ἵερευς, μᾶλλον δὲ καὶ ἵερον.
Διὰ τοῦ ἀνθρώπου ὡς δι' ἡμᾶς ἀνδρωθεὶς. Διὰ τοῦ
ἀετοῦ, ὡς χορηγὸς τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος καὶ
ἐπὶ πάντας καταπτάντος. Η δὲ διὰ τῶν τεσσάρων
τούτων ζώων, ἡ ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, πυρὸς,
ὑδατος, γῆς, ἀέρος, σύγκρατος κτίσις τῆς ἐποψίας τοῦ
Θεοῦ τυγχάνειν, ὡς ἐκ τούτων δραθέντων ζώων εἰς
ὑποτύπων ἀναφερομένων τῶν κοσμικῶν στοιχείων,
λέοντος μὲν, διὰ τὸ θυμικὸν καὶ θερμὸν, εἰς τὸ πῦρ.
Μάσχου δὲ, διὰ τὰ περὶ τὴν γῆν ἔργα εἰς τὴν γῆν.
Ἀνθρώπου δὲ, εἰς τὸν ἀέρα. Οὐράνιον γάρ καὶ μετ-
άριον φυτὸν ἀνθρώπος διὰ τὴν τοῦ νοῦ λεπτότητα.
Ἄετος δὲ εἰς τὸ ὑδωρ. Εἴς ὑδάτων γάρ ἡ γέννησις
τοῖς πτηγύσις.

D Καὶ τέσσαρα ζῶα ἐν καθ' ἔτι, εἰχον ἀνὰ πτέρυ-
γας δεῖ κυκλοῦσθαι. Καὶ δισωθεν τέμοντα δρθαλ-
μῶν, καὶ ἀνάκτανσιν οὐκ ἔχονται ημέρας καὶ
τυχτὸς λέγοντες · Ἀγιος, ἀγιος, ἀγιος, Κύριος δ
Θεὸς δ πατεροκράτωρ, δ ἦτορ, καὶ δ ὄωρ, καὶ δ ἐρχό-
μενος. Καὶ δε' ἀν δῶσι τὰ ζῶα δόξαν, καὶ τιμὴν,
καὶ σύχαριστας τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου,
τῷ ζῶτι εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων, πεσοῦν-
ται οἱ εἰκοσιτεσσάρες πρεσβύτεροι ἐτώπιοι τοῦ
καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσι
τῷ ζῶτι εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Καὶ βα-
λοῦσι τοὺς στεγάδρους αἰώνων ἐτώπιοι τοῦ θρό-
νου, λέγοντες · Ἀξιος εἶ, δ Κύριος καὶ δ Θεὸς
ημῶν δ ἀγιος, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν
καὶ τὴν δύναμιν. Οτι σὺν ἀκτισας κάρτα, καὶ
διὰ τὸ θελημά σου ησαρ καὶ ἀκτεσθησας.

Εἰπὼν τὰ τέσσαρα ζῶα τὰ τὸν θρόνον κυκλοῦντα, καὶ τὸ εἶδος ἐκάστου διεξελθόν, δικαιοίς ως ἐφικτὸν ἡμῖν κατὰ τὸ κατ' ἀξίαν δοθὲν χάρισμα παρεθέμενα, διτοι προνοητικὸν περὶ πᾶσαν τὴν περίγειον αὐτοῦ κτίσιν παριστῶντός εστὶ τοῦ Θεοῦ, διὸ καὶ τέσσαρα ζῶα ισάριθμα τῇ τετρακύνῃ τῶν ποιειτῶν, δι' ὧν τὰ στοιχεώδη σώματα ὑπέστη τοῦδε τοῦ ὄλικοῦ κόσμου, νῦν καὶ τὸ τῆς λειτουργίας δέξιον πορφύρον (20) αὐτῶν παρίστησιν, δικαιοίς παρίστησις διὰ τοῦ, εἰ Δυνατοὶ ισχύοι ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τοῦ ἀκούσαις τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ, εἰ οἶνει οὐκ ἔρθη τὸ πρόσταγμα τὴν συντέλειαν τοῦ προτεταγμένου, ἀλλὰ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς ἡνύσθη τὸ βούλημα. Τὸ τάχος δὲ διὰ τῶν πτερύγων ἐξ κατανύσθαι φησιν ἐκάστωψ. Τοῦτο γάρ τὸν, ἐν τῷ καθ' ἔτι (21), ἐνυποράλει, ἵνα μή τις τὰς ἐξ πτέρυγας ἀκούσας, κοινῇ ταύτας προείνεις νομίσῃ. Τὸ δὲ κυκλόθεν οὐ τῶν πτερύγων, ἀλλὰ τῶν τεσσάρων τὴν στάσιν ἐμφαίνει, διτοι μὴ στοιχηθῶν, ἀλλὰ καὶ κυκλικὸς ἦν. Τῶν δὲ πτερύγων διάριθμὸς τὸ τέλος αἰνίστεται τῆς λειτουργίας, καὶ τὸ πρός δὴ λειτουργία πέλει. Καὶ γάρ δὲ ἐξ ἀριθμὸς παρὰ τοῖς τὰ τοιαῦτα κομψοῖς ἀνυμνεῖται· οὐδὲν δὲ παρὰ τοῖς τὴν αἰσθησιν ἀναβεβήκσιν ἀτελὲς, οὐδὲ τὴν ἐκ μεταμελείας συμπλήρωσιν ἐκδεχόμενον. Ἔξ δὲ πτέρυξιν δὲ θεοῖς Διονύσιοις τὰ νοερὰ ζῶα διηρητήσθαι φησι, διαὶ τὰ πρόσωπα καλύπτοντα, ταῖς δὲ δισὶ τοὺς πόδας, ταῖς μέσοις δὲ πετάσθαι, ἵνα περὶ τὰ ὑψηλότερα καὶ βαθύτερα τῆς οἰκείας καταλήψεως φανῇ αὐτῶν ἡ εὐλάβεια, δι' ἣν τοῖς μέσοις προστάσσεσθαι τὰς ἀρχικὰς αὐγὰς θεοῖς ζυγοῖς ἀνατείνειν. Τὸ δὲ κυκλόθεν, διὰ τὸ παντεπίσκοπον παρεληπταῖ. Τὸ δὲ δσσθεν, διτοι οὐδὲν τὰ θεῖα λανθάνειν δύναται, οὐδὲ τῶν ἐν παραβύστῳ τιοι τελουμάνων. Τὸ δὲ· Ἀνάπτωσιν οὐκέτι ξουσιν, εἰ οὐχ διτοι ἔγκοπον τι ὑφίστανται, τῇ ἀνενδότῳ λειτουργοῦντα θυμωδίᾳ. Περὶ τὴν αἰσθητὴν γάρ κτίσιν δὲ κόπος· ἀκάματα δὲ πάντα δσα ὑπὲρ τὴν ὥλην. εἰ Ἐκεῖ δὲ, κατὰ τὸν εἰπόντα, ἀπέδρα δόδυνη, λύπη, καὶ στεναγμός. Οὐ τὸ ἔγκοπον οὖν τότε· Ἀνάπτωσιν οὐκέτι ξουσι, εἰ παριστᾶ, ἀλλὰ τὸ περὶ τὴν θελαν ὑμνωδίαν ἀνένδοτον, ὡσπερεὶ κατεντρυφώντων πρός δέξιαν καὶ αἴνον τοῦ θεοῦ καὶ συντελουμένων. Τὸ δὲ τριπλαστατὸν τῷ τριπλασισμῷ τῆς δόξης καὶ τοῦ ἀγιασμοῦ ἔχοντα νοεῖν.

quid significatur per hoc quod dicitur, Requiem non habent, ut quod deliciose versentur ac perfecta sint ad gloriam personarum trinitatis.

Πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι. Διὰ τούτων δηλοῦται καὶ τοὺς νοηθέντας ἡμῖν πρεσβύτερους κοινωνοὺς είναι τῆς ὑμνωδίας τῶν οὐρανίων δυνάμεων, δημολογοῦντας ἐκ Θεοῦ κεχομίσθαι τῆς τῶν νοητῶν ἔχθρῶν νίκης τὴν δύναμιν. Ἐπισκοπήτεον δὲ τὴν τῶν χρονικῶν διαστημάτων ἐν τῇ ἀφηγήσει ἀκρίβειαν. Ἀπόγαρ τῆς τῶν ἐνεστώτων ἐπαγγελίας, ἐπὶ τὰ μέλλοντα χωρεῖ, οὐκ ἀσυνεσίᾳ τούτῳ

A Postquam dixit qualuor animalia in circuitu throni, et cuiusque figuram retulit, quod et nos, quantum possibile fuit iuxta datum nobis donum, debito modo enarravimus, nempe quod significant Dei providentiam quam exhibet circa universam suam terrenam creaturam: atque idcirco quatuor animalia ἐκπλανηταὶ constituta sunt numero cum quaternione qualitatum, quibus elementata corpora (ut ita loquamur) hujus materialis mundi constituta sunt: nunc eorum quoque demonstrat ad obsequia alacritatem, quod et David ostendit dicens: « Potentes virtute facientes verbum illius ad audiendum vocem sermonum ejus »: hoc est, non prævenit præceptum completionem ejus quod præordinatum est, sed simul ut præcipit, perfectum est id B quod vult. Porro velocitatem per senas alas dicit cuique contingere: hoc enim subindicat vox singula, ne quis audiens senas alas, vulgari modo has adesse existimet. Quod autem ait, in circuitu, non alarum, sed quatuor animalium statum designat, quod non erant more elementorum, sed in modum circuli. Numerus vero alarum perfectionem designat ministerii, et id circa quod versatur ministerium: siquidem numerus senarius apud eos qui in hujusmodi rebus diserti sunt, non laudatur, verum apud eos qui sensum supergrediuntur, nihil habet inutile, ne id quidem quod supplementum suscipiat ex penitentia proveniens. Porro senis alis composta suis spiritualia animalia dicit divus Dionysius, quarum duabus facies operirent, duabus vero pedes, et duabus quæ mediæ erant volarent: ut circa sublimiora ac profundiora suæ apprehensionis videatur ipsorum esse cultus, propter quem mediis præciperetur eximios splendores divinis sedibus concitare. Quod autem additur in circuitu, propter universorum inspectionem traditum est: intus autem, quia nihil latere potest ea quæ divina sunt, ne ea quidem quæ a nonnullis 693 sunt in occulto. Ceterum requiem non habent: non quod laboriosum aliiquid subeant continuo cantu ministrando. Circa sensibilem enim creaturam est labor, infatigabilia autem sunt quæcumque dicuntur immaterialia: « Et ibi, » ut ait ille, « fugit dolor, luctus ac gemitus ». Non igitur laboriosum alibi habent, sed continuus tenor circa divinam laudem et laudem Dei. Demum triplicatione gloriae ac sanctitatis intelligere possumus personarum trinitatem.

D Procedent viginti quatuor seniores. Per huc nobis significatur ipsos quoque seniores quos consideravimus participes esse cantus ac laudis cœlestium virtutum, cum Deo referunt acceptam potentiam ac victoriam, quam de spiritualibus hostibus retulerunt. Consideranda est autem diligentia in narratione distinctionum temporum: siquidem a promissione presentium procedit ad futura: noa sine

¹¹ Psal. cii, 20. ¹² Isa. xxxv, 10.

(20) Vocem δέξιον πον habet vulg. edit.

(21) Eadem desunt voces, τὸ, ἐν καθ' ἔτι.

prudentia hoc faciens, sed ostendens quod etiam A ποιῶν, ἐνδεικνύμενος δὲ ὡς καὶ τῆς πρὸ τῆς ταῖς αὐτοῖς τῶν κατορθούντων ἀναρρήσεως, ἔστι τις τοῖς ἀπεκδύνουσι τὸ παρὸν ἐναγώνιον στάδιον, τῷ τεθειμένῳ ὑπείκουσιν δρψ, τοῦ συμφέροντος ἐκάστῳ ὠρθοτηκότος. εὐχαριστίᾳ, ἣς καὶ ἀντιλαμβάνουσι συμμέτρους πρὸ; τὸν μέλλοντα καὶ ἀκατάλυτον αἰώνα τὰς ἀντιδοσίες, ήτοι θαυμάτων περιουσίαν, ἢ καὶ τινας ἑτέρας εὐεργεσίας. Οὐκοῦ οὖν ἐπὶ τῆς τελευταῖς μόνον τεθησαύρισται ἡμέρας, ἢ ἀπὸ τῶν λειτουργικῶν πνευμάτων καὶ τῶν ἐκείνοις ἁναμμέλων ἀνθρώπων ἐξαρέτως τῷ ἔργῳ δειχθέντων πρὸ; τὸν σαρκωθέντα Ἱησοῦν Χριστὸν τὸν Γίδην τοῦ Θεοῦ ὑπαύτωσις καὶ εὐφημία καὶ αἶνος, ἀλλὰ ἡδη καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεστώτος, ὡς ἡ δοκοῦσα τῶν χρονικῶν διαστημάτων παράβασις τοῖς δέκαπεν δυναμένοις ὑπέστησεν.

Et abjeciunt coronas suas. Coronas ante thronum abjicere victoriam significat, veluti nunc quoque in his videre est qui vincunt in certaminibus. Thronus vero dominationem ac potentiam designat. Est autem corona regni insigne. Qui igitur coronas ante thronum abjiciunt, quid aliud quam certum ac verum regnum et victoriam adversus omnes, Deo per omnia referunt? dicentes: Tibi, Domine, ab omnibus debetur gloria tanquam conditori ac plasmatori, et qui, cum non essent, produxisti ut essent, conservas ac contines.

894 CAPUT XI.

De libro signato sigillis septem qui erat in manu Domini, quem nulla creata natura potuit aperte.

V, 1-5. *Et vidi in dextera sedentis in throno librum scriptum intus et foris, signatum sigillis septem. Et vidi angelum fortem prædicantem voce magna: Quis est dignus aperire librum et solvere signacula ejus? Et nemo poterat neque in celo neque in terra neque sub terra aperire librum neque aspicere illum. Et ego flebam multum, quod nemo dignus esset inventus aperire librum nequa aspicere illum. Et unus de senioribus dicit mihi: Ne faveris.*

Quæ ad dexteram Dei sunt designant animam bonam, quæ etiam parvæniast Solomon ostendit in dextera sapientiae reponi, per vitam ea significans dicendo: In dextera ipsius vita¹¹. » Quæ vero a sinistris, bona corporis et mortalem hanc vitam: quæ per gloriam ac divitias innuit dicens: In sinistra ipsius divitiae et gloria. » De throno vero dictum est quod potestatem ac eminenciam significat ejus qui super ipsum sedet. Quid est autem liber nisi sapientissima et incomprehensibilis Dei memoria? quoniam et propheta David et Moses præsignarunt: Ille quidem cum diceret: In libro tuo omnes scribentur¹²: hic autem cum ait: Aut dele me de libro quem scripsisti¹³. » Porro intus et foris

παρὸν, ἐνδεικνύμενος δὲ ὡς καὶ τῆς ταῖς ἀπεκδύνουσι τὸ παρὸν ἐναγώνιον στάδιον, τῷ τεθειμένῳ ὑπείκουσιν δρψ, τοῦ συμφέροντος ἐκάστῳ ὠρθοτηκότος. εὐχαριστίᾳ, ἣς καὶ ἀντιλαμβάνουσι συμμέτρους πρὸ; τὸν μέλλοντα καὶ ἀκατάλυτον αἰώνα τὰς ἀντιδοσίες, ήτοι θαυμάτων περιουσίαν, ἢ καὶ τινας ἑτέρας εὐεργεσίας. Οὐκοῦ οὖν ἐπὶ τῆς τελευταῖς μόνον τεθησαύρισται ἡμέρας, ἢ ἀπὸ τῶν λειτουργικῶν πνευμάτων καὶ τῶν ἐκείνοις ἁναμμέλων ἀνθρώπων ἐξαρέτως τῷ ἔργῳ δειχθέντων πρὸ; τὸν σαρκωθέντα Ἱησοῦν Χριστὸν τὸν Γίδην τοῦ Θεοῦ ὑπαύτωσις καὶ εὐφημία καὶ αἶνος, ἀλλὰ ἡδη καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνεστώτος, ὡς ἡ δοκοῦσα τῶν χρονικῶν διαστημάτων παράβασις τοῖς δέκαπεν δυναμένοις ὑπέστησεν.

Kai βιβλοῦ τοὺς τεῖχος στεγάδιους αὐτῶν. Τὸ βαλεντοῦς στεφάνους ἐνώπιον τοῦ θρόνου, τὴν νίκην δηλοῦ, ὡς καὶ νῦν ἐπὶ τῶν νικώντων ἀγῶνας ἔστιν ίδειν· ὁ θρόνος δὲ τὴν κυριότητα καὶ ἡσυσίαν. Ἔστι καὶ βασιλεῖς ὁ στέψανος σύμβολον. Βάλλοντες οὖν ἐνώπιον τοὺς στεφάνους τοῦ θρόνου, τί ἀν ἀλλο, ἢ τὴν νίκας καὶ ἀληθῆ βασιλείαν, καὶ τὴν κατά πάντων νίκην, τῷ ἐπὶ πάντων ἀνατιθέσι; Θῶ; λέγοντες· Σοι, Δέσποτα, παρὰ πάντων ἀποφελεῖται δέξια, ὡς κτίστη καὶ δημιουργός, καὶ ἐκ τοῦ μὴ νικοῦ εἰς τὸ εἶναι προσαγωγὴν καὶ συντηρητῇ εἰς καὶ συνοχῇ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Ἔπει τῆς βιβλίου τῆς διηγαγούμενης σφραγῖσσην ἔχτα τῆς ἐν τῷ χειρὶ τοῦ Θεοῦ, ἢ τούδεις ἀποξεῖται δύναται τῆς κτιστῆς γύνεσαι.

Kai εἰδος ἐπὶ τῷ δεξιᾷ τοῦ καθημένου ἐκ τοῦ θρόνου βιβλίον τετραρρέπορτον διωθεῖται δέξιασθε, κατεσφραγισμένορτον σφραγῖσσιν ἐπειδή. Καὶ εἰδος ἄγρειον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Τις ἀξιός ἐστιν ἀριζεῖται τὸ βιβλίον καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; Καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐτῷ οὐρανῷ οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε ὑποκάτω τῆς τῆς ἀριζεῖται τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό. Καὶ ἐγὼ δικαιοσύνη πολὺ, δει τούδεις ἀξιος εὐρέσθη ἀριζεῖται τὸ βιβλίον, οὐδὲ βλέπειν αὐτό. Καὶ εἰς τὸν πρεσβυτέρων λέγει μοι· Μή κλεῖσθε.

Τὰ ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, τὰ κατὰ ψυχὴν αἰνίτεται ἀγρεθά, ἀπερ καὶ δι παρομιαστῆς Σολομῶν ἐν τῇ δεξιᾷ ἀποκειθεῖται δηλοῖ τῆς σφραγίας, δι διά τῆς ζωῆς ὑπάρχεντας εἰπόν·· Ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς ζωῆς· τὰ δὲ ἐξ ἀριστερῶν, τὰ κατὰ σῶμα καὶ τὴν θνητὴν ταύτην ζωήν, ἀπερ διὰ τῆς δόξης καὶ τοῦ πλούτου ἥντικατο φῆσαι·· Ἐν τῇ ἀριστερᾷ πλευτος καὶ δέξια. » Ο δὲ θρόνος, δει τὴν ἔξουσίαν καὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ ἐπι αὐτὴν ἀπόχου σημαίνει, εἰρηται. Τι δὲ τὸ βιβλίον; ·Η πάνσοφος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνεπιληπτος μνήμη.. ·Ην καὶ δι προφῆτης Δαυΐδ καὶ Μωϋσῆς παρεδήλου, διὰ διὰ τοῦ·· Ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσου ται·· δὲ διὰ τοῦ·· Κάρπε ἔξαλειφον ἐκ τῆς βιβλίου ἡς ἔγραψας. ·Τὸ δὲ ἐσωθεν γεγράψθαι καὶ ἔξωθεν,

¹¹ Prov. iii, 16. ¹² Psal. cxxxviii, 16. ¹³ Exod. xxii, 32.

καὶ σφραγῖστι κατησφαλίσθαι ἐπεὶ, τὸ Ισωθεν μὲν, οἱ ἔξ Ιερουσαλήμ διν εἰησαν γεγραμμένοι, ὡς θεοσ-
δεῖς τῇ ὁδῷ γέγραπτοι νόμοι, τὸ Εἴσοδον δὲ καὶ τῇ χε-
ωνι μορφῇ, οἱ ἔξ θυνάν. Αἱ δὲ ἐπεὰς αφραγίδες, τῷ
ἔπος ἀριθμῷ τὸ ἐπίσημον ἔχουσαι, τὰς κατὰ τὸν
Θυηρὸν τοῦτον κάσμον τῶν ἡμερῶν μεταβολάς τε καὶ
διαδοχὰς σημαίνουσαι τί ἀν δῆλο συνένται παρέχοντες,
ἢ τὸ μηδένα πλὴν μόνου Θεοῦ τὰ κατὰ τὴν διάδοσον
τοῦ βίου ἐκάστου ἡμῶν ἐξαριθμούν ἔχειν, εἰδέντες; B
“Η οὖν τοῦτο· ἢ τὸ κεκλείσθαι τὸ βιβλίον καὶ τοῦτο
θουλομένου παριστῆν ἔστι, τὸ μηδένα τῆς θεϊστικῆς;
Εἰσαὶς ἐποψίας, πλὴν ὀλιγίστων. « Πάντες γάρ ἐκέλειναν,
ὅμα ἡγρειώθησαν, τὴν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας τοῦ Ἀδάμ
ἀχρειώδιν, καὶ ἀπολωλέκασι τὴν πρὸς Θεὸν παρ-
φροσίαν.

*Kai οὐδεὶς ἔδύνατο. Ἀνθρώπων μὲν οὐδεὶς ἤδυ-
νατο. Τὸ δὲ ὡς ἀριθμὸν καὶ μέλος, ὡς ἡδη εἰρηται
καὶ διὰ τοῦ Δαυΐδ κατὰ τό· « Πρώτη εἰσακούσῃ τῆς
φωνῆς μου, » πρωτίν τὴν διὰ σαρκὸς ἐπιδημίαν τοῦ
Κυρίου λέγοντος, δι' ἣς ἐπιδημίας ἄνθρωποι καὶ
θεῖαις ἐποψίας τῆς θεϊστικῆς παραστάντες, ἥγουν πα-
ραστῆναις ἀξιωθέντες παρὰ τοῦ τὰ κατερράγμένα
ἄνορθουντος, καὶ τὰ συντετριμένα συσφίγγοντας.
Δι' ἣς καὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ εὐσπλαγχνος ὄψονο-
μήθη ἐπιδημία. Καὶ διὰ ταῦτην τῶν προφητῶν αἱ
δεήσεις εἰσηκούσθησαν, ὡν ἔστι καὶ ἡ, « Κλένον
τοὺς οὐρανοὺς καὶ κατάβηθι. »*

*Kai ἦταν ἔκλαισον, ὅτι οὐδεὶς ἀξιος εὑρέθη. Οὐδὲ
γάρ ἄγγελος, οὐκ ἀνθρώπος ταῦτα κατέρρθωσεν, ὡς
φησιν Ἡράκλειος, οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτῆς
ἐσώσεν αὐτούς. Οὗτε οὖν τῶν ἀσάρκων τις, οὗτε τῶν
ἐν σαρκὶ θυτῶν, οὗτε τῶν ἐκ σαρκὸς ἀποδεδημηκότων,
τὴν ἀκριβῆ τῶν θειῶν εἰληφε γνῶσιν. Τούτο γάρ τὸ
συνεπτύχθαι δηλοῖ τὸ βιβλίον, οἰοντεὶ τὸ πάση τιτεσθῆ
φύσεις ἀνεπινότητα εἶναι τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ.
Κτιστὴ μὲν οὖν φύσει συνέπεικται τὸ βιβλίον, καὶ
οὐ μόνον ἀνοίξει τις αὐτὸς ἀδυνάτως ἔχει, ἀλλ' οὐδὲ
βλέπειν, τουτέστιν οὐδὲ ἀτενῶς πρὸς τὰ θεῖα κρί-
ματα ξεχωσεν ἀφῆν. Ἀλλ' οἱ τοσούτους ἀναπεπλη-
σμένους τοῦ ἀναξίου, ἐπειδὴ αὐτοῖς ἡ τοῦ ἀρνίου ἐπι-
δημία παρέστη, τὰ πρὶν ἀπορα, εὐπορα κατίστη,
καὶ τὰ δυσχερῆ, ἥψειν τε καὶ εὐχερῆ.*

*Kai εἰς ἄκ τῶν πρεσβυτέρων. Εἰς τῶν πρεσβυ-
τέρων, ἥγουν τῶν θυιστέρων θυνάμεων. Οἱ καὶ αὐτοὶ
τῇ πρὸς ἡμᾶς σχέσι ταράσσει χαρᾶς πληροῦνται, ὡς καὶ ὁ
Κύριος φησι· « Χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἀμαρ-
τωλῷ μετανεούντοι. » Εἰ δὲ ἐπεὶ ἐν ἀμαρτωλῷ τοῦτο,
πόση καὶ τίς ἡ χαρὰ συνταίη ἐπὶ πολλοῖς; δι' ἣν καὶ
ἡ παρθένια τοῦ ἀρνίου, δημοκράτης τὸ βιβλίον εἰς τὸ
γνῶναι τὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ ἡμῶν παραγεγούστα. Κατ
ὅτι τοῦτο, αὐτὸς ἡμᾶς διδάσκει ὁ Κύριος λέγων·
« Οὐκ ἡλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἀμαρτωλούς
εἰς μετάνοιαν. »*

¹⁷ Psal. v, 4. ¹⁸ Psal. cxliii, 5. ¹⁹ Luc. xv, 7.

A scriptum esse septemque sigilli signatum, hoc
erit, ut intus quidem scripti dicantur qui sunt ex
Hierosolymis tanquam Dei cultores legis ducatu :
foris autem sive a tergo et deteriori parte, qui ex
gentibus. Septem vero sigilla septenario numero
insigne habentia et significantia dierum varietates
et successiones que in transitorio hoc mundo con-
tingunt, quid aliud intelligendum præbent nisi
quod nemo præter solum Deum exacte scire possit
quaes in exitu vita ²⁰ cujusque nostrum expe-
ctentur? Aut igitur hoc ita est: aut clausum esse li-
brum, hoc demonstrare volentis est, nullum divino
aspectu dignum haberi præter paucissimos. Si-
quidem omnes declinaverunt, simul inutiles facti
sunt, inutilitate que ex peccato Adam contracta est:
et perdidérunt libertatem que est erga Deum.

*Et nemo poterat. Hominum quidem nullus poter-
rat, is autem qui Agno similis erat maxime: quem-
admodum etiam per David iam dictum erat,
« Mane exaudiens vocem meam », » mane vocando
adventum Domini per carnem, per quam præsen-
tiā vel adventū nacti sunt homines divinum
aspectum, sive ut ante illum sisterentur digni effecti
sunt, ab eo qui collapsa erigit, et contrita repara-
rando constringit. Propter hanc etiam misericors
illius ad nos accessus ordinatus est, et propter hunc
prophetarum preces exauditæ sunt: inter quas est
et illa: « Inclina cœlos et descendere ²¹. »*

*Et ego flebam quod nemo dignus esset inventus.
Neque enim angelus, neque homo haec assecutus
est, ut inquit Isaías, non senior, non angelus, sed
ipse salvos eos fecit. Neque igitur quisquam eorum
qui carne earent, neque eorum qui in carne degunt,
neque eorum qui carnem morientes reliquerunt,
exactam accepit divinarum rerum notitiam: nam
hoc indicat complicatum fuisse librum: hoc est
universæ creatûræ naturæ incognita esse Dei iudicia.
Creatæ itaque naturæ complicatus fuit liber, nec
solum impossibile fuit cuiquam aperire, sed nec
aperire illum potuit, hoc est, neque fixis ad divina
iudicia oculis poterant respicere. Sed qui tantæ
erant indignitatis, postquam subsecutus est agnus
ad eos adventus, quæ antea perplexa et inexplica-
bilia erant, facile pervia effecta sunt: et quæ
difficilia, facilita ac prompta fuere.*

*Et unus de senioribus. Unus de senioribus, sive
divinioribus virtutibus, quæ et ipsæ ex rerum dis-
positione quæ circa nos contingit gaudio iniplen-
tum, quemadmodum etiam dicit Dominus: « Gau-
dium sit in cœlo ob unum peccatorem resipiscen-
tem ²². » Quod si id ob unum peccatorem contingit,
quantum erit, obsecro, gaudium propter multos?
proprie quod etiam provenit agni confidentia, qui
aperuit librum ut cognosceretur is qui propter
nostram salutem advenerat. Quodque hoc ita sit
docuit nos ipse Dominus dicens: « Non veni ut
vocem justos, sed peccatores ad poenitentiam ²³. »*

²⁰ Matth. ix, 43.

696 CAPUT XII.

De agno habente cornua septem, quomodo librum aperuerit.

V, 5-7. Ecce vicit leo de tribu Jude, radix David, qui aperit librum et septem signacula ejus. Et vidi in medio throni et quatuor animalium et in medio seniorum agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem et oculos septem, quae sunt septem spiritus Dei missi in universam terram. Et venit et accepit de dextra sedentis in throno librum.

Vicit eum qui nos vicerat diabolum. Quis est autem qui vicit? Is qui tanquam Deus quidem est leo, de quo patriarcha quoque Jacob decumbens vaticinatus est: « Ut leo de tribu Jude »²¹. Tanquam rex vero ipsius David, sicut creator propter divinitatem: ex radice autem David dictus est eo quod dictum fuerit de radice David virginem produxisse florem propter humanitatem.

Agnus stantem tanquam occisum. Agnus est Christus qui etiam præfigurabatur per agnum qui iuxta legale pascha immolabatur, et per Isaiam tanquam ex persona Christi dicit: « Ego autem siou agnus innocens qui ducitur ut immoletur, non cognovi »²²; et illud: « Sicut agnus coram iudicante se sine voce »²³; et si quid huic sententiæ conforme est quod hominis Dei passionem nobis manifestissime figuravit. Quod autem occisus non dicatur, sed tanquam occisus, significans est quod in morte non permanserit: revixit enim Christus: nam hoc est quod dicitur non dari sanctum ut videret, non interitum, sed corruptionem: tanquam interitus quidem separationem animæ a corpore designet: quod etiam vere Christo accidisse nullus piorum cultorum recusat suscipere, corruptionem vero non. Neque enim perfectæ humanorum membrorum dissolutioni subjectus fuit, sed quo tempore corruptionem subingredi oportuisset, **697** eo superveniens resurrectio corruptionis vim retulit. Ideo quoque triduana fuit Christi in morte remoratio. Siquidem probatus est is qui scripsit naturalem historiam, dicens corpora morientium quæ ab igne consumpta non sunt, tres dies sustinere, naturali vita in eis agente, ac deinde interitui, imo potius corruptioni tradi.

Habentem cornua septem. Cornua potentiam designant et gloriam, quemadmodum ubi de potestate dicitur: « Omnia cornua peccatorum confringam »; de gloria vero: « Et exaltabitur cornu justi »²⁴.

Quæ sunt septem spiritus Dei. Septem spiritus sunt septem operationes Spiritus, nempe sapientia, intellectus, scientia, consilii, fortitudinis, pietatis et timoris Domini: quæ operationes efficaciam habuerunt in sanctis qui sunt in universa terra.

²¹ Gen. xlvi, 9. ²² Jerem. xi, 19. ²³ Isa. lxxii, 7.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

A Περὶ τοῦ ἀριόν τοῦ τὰ ἔπτα κέρατα ἔχοντος, δικαὶος τὴν βίβλον ἀνέψει.

Ίδον ἐνίκησεν ὁ λέων ὃ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ βίβλος Δαυΐδ, ὁ ἀριότωρ τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἔπτα σφραγίδας αὐτοῦ. Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων λύρων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν προσντέρων ἀριών, ἀστηρὸς ὡς ἐσφαγμένος, ἔχον κέρατα ἔπτα, καὶ ὅφθαλμον ἔπτα, ἀλλὰ εἰσι τὰ ἔπτα πνεύματα τοῦ Θεοῦ ἀκοστελλόμενα εἰς πάσαν τὴν γῆν. Καὶ ἥλθε καὶ εἶληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον.

Ἐνίκησε τὸν ἡμέτερον νικητὴν τὸν διάβολον. Τίς δὲ ὁ νικήσας; Ὁ ὁς Θεὸς μὲν λέων, περὶ οὗ καὶ ὁ πατριάρχης Ἰακὼβ ὁ κατακλιθεὶς ἐχρησμοῦται· Β « Ως λέων ὃ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, » Ως βίβλος δὲ τοῦ Δαυΐδ, ὡς κτίστης διὰ τὴν θεότητα. Ἐκ βίβλης δὲ Δαυΐδ εἰργαται διὰ τὴν εἰρήσθαι ἐκ βίβλης Δαυΐδ δάδεν διδοὺς θλαστῆς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

C Ἀριότωρ, ἀστηρὸς ὡς ἐσφαγμένος. Ἄριον δὲ Χριστὸς, δὲ καὶ διὰ τοῦ κατὰ τοῦ νομικοῦ Πάσχα θυμένου προετυποῦτο ἀμνόν. Καὶ διὰ Ἰησοῦ ὡς ἐκ προσώπου φησί τον Χριστού· « Ἔγὼ δὲ ὡς ἄρνιον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ Θύεσθαι, οὐκέτι ἔγνων », καὶ τό· « Ως ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν διφωνος, » καὶ εἴτε τούτῳ ἔξῆς τῷ φησί, τὸ πάθος ἡμέν τοῦ Θεανθρώπου (22) ἐναργέστατα διατυποῦν. Τὸ δὲ μή ἐσφαγμένον εἰργαται, ἀλλὰ ὡς ἐσφαγμένον, τὸ μή ἐναπομεῖναι δηλοῦντάς ἔστι τῷ θανάτῳ. Ἀνεβίω γάρ δὲ Χριστός. Τούτῳ γάρ τὸ, μή τὸν διστονίειν οὐχὶ φθοράν, ἀλλὰ διαφθοράν, ὡς τῆς μὲν φθορᾶς τὴν διάζευξιν τῆς ψυχῆς τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος δηλούσῃ, δὲ καὶ πεπονθέναι Χριστὸν οὐδεὶς τῶν εὐεσδούντων κατὰ ἀλήθειαν καὶ ὑποστῆναι ἀθετεῖ, διαφθοράν δὲ, οὐ. Οὐ γάρ τῇ τελείᾳ διαλύσει τῶν ἀνθρωπίνων μερῶν ὑπεβλήθη, ἀλλὰ καθ' ὅν καιρὸν τὴν διαφθοράν ὑπεισεῖναι ἔχρην, κατὰ τούτον ἡ ἀνάστασης ἐνεργηθεῖσα, τὴν διαφθοράν ήμολυνε. Διδὲ καὶ τριήμερος ἡ ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ Κυρίου διατριθῆ, εἰλεῖς ἀπόδεξτος ὁ τὴν φυσικὴν ιστορίαν γράψας, τὰ σώματα τῶν θνητῶν μηδὲ πυρὸς διαλωθέντων, τρεῖς ἡμέρας διακαρπερεῖν τῇ φυσικῇ ζωῇ ἐνεργούμενα, καὶ τὸ ἀπὸ τούτο τῇ φθορᾷ, μᾶλλον δὲ τῇ διαφθορᾷ παραδίδοσθαι.

D Ἐχον κέρατα ἔπτα. Κέρατα τὴν δύναμιν σημαίνει καὶ τὴν δόξαν, ὡς ὅταν περὶ τῆς δυνάμεως λέγῃ· « Πάντα τὰ κέρατα τῶν ἀμαρτωλῶν συνθλάσω » περὶ δὲ τῆς δόξης· « Καὶ ὑψωθήσεται τὸ κέρας τοῦ δικαίου. »

Α εἰσι τὰ ἔπτα πνεύματα τοῦ Θεοῦ. Τὰ ἔπτα πνεύματα, αἱ τοῦ Πνεύματος ἐνέργειαι, τῆς σοφίας, τῆς συνέσεως, τῆς γνώσεως, τῆς βουλῆς, τῆς ισχύος, τῆς εὐεσδείας, καὶ τοῦ φόνου τοῦ Θεοῦ. Λίπερ ἐνέργειαι ἐπὶ τοὺς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν δυτας ἀγίους ἐνήργησαν.

²⁴ Psal. lxxiv, 11.

(22) Ἀνθρώπου χυλος.

Kai el. Ιησεις εκ της δεξιας του καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον. Τὸ εἰληφέναι τὸ ἄρνιον ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸ βιβλίον, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον νοητόν, ὡσπερ τὸ ἐσφάχθαι. Κατὰ γάρ τὸ θεῖον, οὐδὲν ἔξιδιαζόμενον ταῖς τρισιν ὑποτάσσεται τῶν θεοπρεπῶν, πλὴν τῆς τοῦ τρόπου προαγωγῆς τοῦ ἀγενήτου καὶ γεννητοῦ, καὶ ἐκπορευτοῦ.

Kai ὅτε ἐλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῷα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαιες πρεσβύτεροι ἔπειτο ἐρώκιον τοῦ ἀριλου, ἔχοτες δικαστοὺς κιθάρας καὶ φιάλας χρυσᾶς τεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσιτοὶ προσευχαὶ τῶν ἀγίων, καὶ φόνουσιν φόδην κατηγράψασι τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἷματι σου. ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης, καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐκοινησας ἡμᾶς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ λεπεῖς· καὶ βασιλεύσομεν ἐπὶ τῆς γῆς.

Οἱ μὲν ὑπεροχικάς θείας ἔχηγήσαντο δυνάμεις τὸ παντοκρατορικὸν τοῦ Θεοῦ περὶ τὸν ἐκ τεσσάρων στοιχείων δημιουργηθέντα κόσμον ἐμφανίειν οἵας τε οὖσαι· οἱ δὲ δυνάμεις μὲν, ἐφόρους δὲ τῶν ἐξ ὧν τόδε τὸ πᾶν ὑπέστη στοιχείων, τὸ διαρκὲς αὐτοῦ συντηρούσας.

"Ἐπειστορέτωπιον τοῦ ἀριλου. Λαβόντα τὸν Κύριον τὸ βιβλίον προσεκύνησαν πάντες προεγνωκότες ἣν μέλλει: σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτελεῖν, κόλασιν δὲ τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμονι. Τὸ δὲ ἔχειν πρεσβυτέρους: κιθάρας τὸ ἐναρμόνιον δηλοῦ καὶ εὑηχὸν τῆς εἰς θεὸν δοξολογίας. Αἱ δὲ χρυσαὶ φιάλαι, αἱ διάνοιαι εἰσι τῶν ἐργαζομένων τὰ θεοφιλῆ (διὸ καὶ χρυσῷ ὑπεστημάνθησαν ἀπὸ τῆς παρ' ἡμῖν τιμίας ὥλης), τῷ ἐνδελεχισμῷ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνατάσσεως τὸ κατὰ προκοπὴν τίμιον εὐρηκότων. Ἐκ τούτων καὶ τὰ ἔξατμίζοντα τὸ ζεμα τῆς καθ' ἡμῶν δικαίας τοῦ Θεοῦ ὅργης ἐνάμιλλον τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀναδίδοται θυμιάματα. Διὸ καὶ θυμιάματα, οὐχὶ ἀρώματα εἰρηταί. « Ιαμα » γάρ, κατὰ τὸν εἰρηκότα, « Καταπαύει ἀμαρτίας μεγάλας. » Καὶ διτεῖ εἰς θυμοῦ ιαμα αἱ προσευχαὶ τῶν ἀγίων Θεῷ ἐντυγχάνουσι, δῆλον· » ἐκ μὲν τῆς Παλαιᾶς; δι' ὧν φησι Σαμουὴλ· « Ἐάν εἰς τὸν θεὸν ἀμάρτῃ τις, προσεύξεται περὶ αὐτοῦ· ἐκ δὲ τῆς Νέας, δι' ὧν οἱ θεῖοι τοῦ Κυρίου μαθηταὶ λύειν καὶ δεσμεῖν ἀμαρτίας ἔκουσίσαντες. Τὸ δὲ καινὴν ἄδειν ὥδην, διὰ τὸ εἶναι καινὸν καὶ τὸ ίαστήριον τοῦ θυμοῦ ὡς ἀρνίου ἐσφαγμένου Χριστοῦ εἰς κάθαρσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ κόσμου παντὸς, ὑπὲρ οὗ καὶ ἀνοίξαι τὸ βιβλίον ἐδόθη αὐτῷ καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας, ὡς διὰ τοῦ αἵματος; αὐτοῦ ἀγοράσαντες ἡμᾶς ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ γλώσσης ἀπάστης. Τοῦτο γάρ ἡ καινὴ ὥδη, δι' ἣν τῆς παλαιότητος τοῦ γραπτοῦ νόμου ἀπαλλαγέντες, ἐν καινότητι δὲ ζωῆς περικαταύντες οἱ ἐκ πάσης τῆς γῆς καταυγασθέντες, φειν χαριστήρια διὰ τοῦ θείου Πνεύματος ἐδιδάχθημεν.

²² Eccle. x, 4.

A Et accepit de dextera sedentis in throno librum. Agnum accepisse de dextera sedentis in throno librum, juxta humanitatem intelligendum est, quemadmodum occisum esse: juxta divinitatem namque nihil proprium est tribus personis ex his quae Deo convenient, praeter modum productionis ingeniti et geniti ac procedentis.

Cumque accepisset librum, quatuor animalia et viginti quatuor seniores procederunt coram Agno habentes singuli citharas et phiales aureas plenas odoramentorum, quae sunt precationes sanctorum: et canunt canticum novum dicentes: Dignus es accipere librum et aperire signacula ejus, quoniam occisus fuisti et redemisti nos Deo per sanguinem tuum ex omni tribu et lingua et populo et natione, et fecisti nos Deo nostro regnum et sacerdotes: et regnabimus in terra.

Quidam sane interpretati sunt hæc quatuor animalia excellentes divinas virtutes qualescumque illæ sint, quæ Dei potentiam designarent circa mundum ex quatuor elementis constitutum: alii vero virtutes quidem, sed quæ elementis præficiuntur, unde ipsum subsistit universum, et quæ ipsum conservant ut permaneat.

Prociderunt coram agno. Agnum qui accepit librum adorarunt omnes qui præscierunt salutem quam hominibus 298 exhiberet, et supplicium quod impuris dæmonibus infligeret. Porro seniores habere citharas, concinnum, ac suavein sonum significat glorificationis erga Deum: aureæ vero phiale, mentes que grata Deo opera perficiunt (ideo quoque per aurum designatæ sunt, materiam apud nos pretiosam), quæ ex eo quod assidue eriguntur ad id quod divinum est, præmium juxta progressum in virtute invenerunt. Ex his etiam procedunt odoramenta evaporantia justæ Dei adversum nos iræ curationem quæ prava oppugnat studia: ideo etiam odoramenta dixit, non aromata. « Curatio » enim, ut dixit ille, « Cessare faciet peccata magna ». Quod autem ad animi curationem sanctorum precatioles interpellent apud Deum, et ex Veteri Testamento manifestum est, cum ait Samuel: Si quis in Deum peccaverit, precatibus pro eo: ex Novo autem, cum sancti discipuli Domini acceperunt potestatem solvendi peccata ac ligandi. Porro novum canebant canticum, quia novum erat quod iram placaret, quod occisus sit agnus Christus ad expiationem ac salutem universi orbis; ideo quoque datus est illi liber ut aperiret ac solveret signacula, ut qui per sanguinem suum redemerit nos ex omni natione omnique lingua: nam hoc est novum canticum: propter quod qui ex omni terra illustrati sumus, discedentes ex vestitute legis scriptæ, et ambulantes in novitate vite, edicti sumus canere munera per Spiritum sanctum donata.

Ex omni tribu et lingua. Dieere, ex omni tribu et lingua, et non, tribum et linguam, distinctionem docet quod non omnes, sed quidam digni habent fuerint qui a suis laboribus cæde agni et per ipsius sanguinem redimerentur.

Et fecisti nos Deo nostro regnum et sacerdutes. Hæc etiam juxta litteram jam sortiuntur effectum, propterea quod et reges et sacerdotes, Dei cultores ac fidèles perseverant. Potest autem et sublimius intelligi ut reges quidem sint qui regiam victoriae coronam adversus affectus capiti habent impositam, sacerdotes vero qui hostiam vivam Deo acceptabilem seipsos exhibuerunt. Qui juxta hanc interpretationem tradit haberit terram, mansuetis a Domino jure hereditario promissam, nequaquam inter eos qui a scopo aberrant censeri potest.

Et regnabimus in terra. 699 Quod dicunt : Regnabimus in terra, juxta promptiorem intellectum et qui multis videtur, modum vivendi juxta legem designat, qui magis introductoryns est, et veluti tradens elementa perfectissimæ conversationis secundum Christum, quatenus nihil ad perfectum duxit lex. Juxta verum autem intellectum eam designat vitam beatam perpetuamque ac indissolubilem, quæ in futuro erit sæculo : ideoque in fine hoc insinuat.

V, 11-14. Et vidi et audiri tanquam vocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum. Et erat numerus eorum myriades myriadum et millia millium dicentia voce magna : Dignus est Agnus qui occisus fuit accipere potentiam et divitias et sapientiam, et fortitudinem, et honorum, et gloriam, et benedictionem. Et omnem creaturam quæ erat in cælo et in terra et subter terram et in mari, et quæ in ipsis sunt, omnes audiri, dicentes : Sedenti in throno et Agno benedictio et honor et gloria et imperium in sæcula sæculorum, Amen. Et quatuor animalia dicentia : Amen. Et seniores procederunt ac edoraverunt.

των. Ἀμήν. Καὶ τὰ τέσσαρα ζῷα λέγοτα τό-

Spiritualiter vox erat, at non sensibiliter et per strepitum in aere resonans : ideo quoque calculus præconii agni quod futuro erit tempore describitur, non quod jam completum est : quatenus omnis qui Deo adhaeret, et usque ad consummationem per memoriam benignarum pro nobis agni passionis prudenti dementia urgetur, ad domini retributionem, quanquam servus sit, properare solet. Nam de æqualitate honoris superfluum esset loqui. Quid enim magnum fecerit servus, si eadem patiatur quæ dominus? Quodam autem ordine separata esse divitias, potentiam, sapientiam aliaque hujusmodi, ex decreto quo illa preeminentiam accipiuntur, cum res ita se non habeat, humana opinione assumptum est : divinitas enim his non eget, ut quæ omnem excedit honorem, et cum omnia suum esse

Ex κάστης φυλῆς καὶ γλώσσης. Τὸ δὲ κάστης φυλῆς καὶ γλώσσης, εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ πᾶσαν φυλὴν καὶ γλώσσαν, διασταλὴν εἰσηγεῖται τοῦ μῆτρα πάντας, ἀλλὰ τινὰς ἡξιώσθαι ἐξ οἰκείων πάνων τῆς ἀπὸ τοῦ ἀρνίου σφαγῆς τῷ αἷματι τούτου ἁγορασθῆναι.

Καὶ ἐποίησας ἡμᾶς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ λεπεῖς. Τούτο καὶ ἀπὸ ἐντεῦθεν ἥδη κατὰ τὸ γράμμα λαμβάνουσι τέλος, καθ' ὅτι καὶ βασιλεῖς καὶ λεπεῖς θεράποντες Θεοῦ τῆς πόστεως διατελοῦσιν. Ἔστι δὲ νοῆσαι καὶ θεωρητικάτερον, βασιλεῖς μὲν, τοὺς κατὰ τῶν παθῶν τῆς νίκης τὸν βασιλεῖον απέφανον ἀνάδοξαμένους· λεπεῖς δὲ, τοὺς θυσίαν ζύσαν εὐάρεστον τῷ Θεῷ ἰστούσι· κατηρεικότας. Κατὰ τὴν ἑκδοχὴν ταύτην, καὶ ὅ την γῆν τὴν τοῖς πράξιν ὑπὸ Κυρίου ἐπιγγελμένην κατακληρονομεῖσθαι στοιχῶν, οὐ τοῖς ἀστόχοις προσλογισθεῖη.

Καὶ βασιλεύσομεν ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ δὲ βασιλεύσουσεν ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον καὶ θεωρητὸν τοὺς πολλοὺς, τὴν κατὰ νόμον αἰνίττεται πολιτεῖαν, εἰσαγωγικωτέραν οὖσαν καὶ στοιχειώδη τοῦ κατὰ Χριστὸν τελεωτάτου πολιτεύματος, παρ' ὃν εὐδὲν ἐτελείωσεν δὲ νόμος· κατὰ δὲ τὸ ὄντως δὲν τὴν πολιτείαν τοῦ πολιτεύματος, παρ' ὃν εὐλογίαν. Καὶ πᾶν πτίσμα δὲ τῷ πύραρῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ύποκράτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐστὶ, καὶ τὰ ἐν αὔτοῖς, πάρτας ἡκουσα λέγοντας· Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀριψῷ, ἡ εὐλογία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔκεσον καὶ προσεκύνησαν.

Πνευματικῶς δὲ φωνὴν ἀγγέλων καὶ τῷ δέρι διηγητικῶς ἀπηχουμένην. Αὐτὸς κατὰ τὸ μέλλον τοῦ χρόνου ἡ ψῆφος τῆς ἀναρρήσεως τοῦ ἀρνίου λεπορεῖται, οὐ κατὰ τὸ ἥδη συντετελεσμένον, παρ' ὃντος ἄπας δὲ θεῷ προσανατιθέμενος, καὶ μέχρι τῆς συντελείας τῇ μνήμῃ τῶν ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ ἀρνίου φιλανθρώπων παθῶν οώφρων μανίᾳ κατεπειγόμενος, πρὸς ἀντίδοσιν καὶ τὰ τοιάυτα ὡς καθ' ὑπεροχήν τοῦ λαμβάνοντος ἀφορίσθαι ὡς οὐκ ἔχοντος, ἀνθρωπίνην ὑπολήψει παρείληπται. Τὸ Θεόν γάρ τούτων ἀπροσδεῖς, ὡς πάστης τιμῆς ὑπέρτερον, καὶ ὡς τῶν πάντων ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ εἶναι λαβόντων καὶ κατόπιν τοῦ

πρὸς ἀξίαν τιμὴν παραγαγήντος αὐτὸς, χωρούντων.

Καὶ πᾶν κτίσμα, καὶ ἔξης. Ἐκ τούτων ἀπάντων, τῶν νοητῶν, φημὶ, καὶ αἰσθητῶν, τῶν τε ζῶντων, τῶν τε ἀπλῶς δυντῶν φυσικοὺς λόγους, δὲ Θεὸς δοξάζεται ὡς πάντων γενεστάρχης. Καὶ δὲ τούτου μονογενῆς Υἱὸς καὶ δμούσιος, καὶ τὸ πανάγιον καὶ ζωποῖδν Πνεῦμα.

Καὶ εὰν τέσσαρα ζῶα. Καὶ διὰ τοῦτο δείχνυται μία ποιμνὴ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, διὰ Χριστοῦ τελουμένη, καὶ ὑψὸν ἐν ποιμένι τελοῦσσα Χριστῷ· καὶ μία Ἐκκλησία διὰ Χριστοῦ τοῦ τὸ μεσάτοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσαντος, δὲ καὶ ἡ τοῦ γενάρχου Ἀδάμ παρακή περιετείχισε. Τὸ δὲ, Ἀμήν, ἀπὸ τῆς Ἐβραϊδὸς εἰληπτας φωνῆς ἐπὶ βεβαίᾳ συγχρταθέσσι προφερόμενον, ισοδυναμοῦν τῷ, ναὶ, ἀληθές καὶ ἀμετακινήτως.

Καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Καὶ ἡ τῶν πρεσβυτέρων ὑπόπτωσις, μετὰ τῶν τεσσάρων ζῶων (ἅτινα ζῶα τίνων ἔστιν εἰρηται ἀπεικόσματα), καὶ οἱ χαρακτηριστικοὶ τοῦ τῶν σωζομένων ἀνθρώπων πληρώματος, διὰ τῆς προσκυνήσεως ἐδίξαν διτι τῷ Ἀρνίῳ ἡ ἔξουσία ὑπὲρ τοῦ ἐσφάχθαι δίδοται τῶν ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, δοσον ἔστιν αὐτοῦ ἀκοῦσσαι ἀπὸ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, λέγοντος· « Ἐδόθη μοι πᾶσα ἔξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. »

ΚΕΦΑΛ. ΙΙ'.

Λύσις τῆς πρώτης σφραγίδος, τὴν ἀποστολικὴν διδαχὴν σηματίουσα.

Καὶ εἶδος δὲι ἦροις τὸ ἄροτρο μιαρ ἐκ τῶν ἐπτὰ σφραγίδων· καὶ ἤκουσα ἐρδὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζῶων λέπτοτος ὡς φωνῆς βροτῆς· Ἐρχου καὶ ἰδε. Καὶ ἴδον Ἰακὼς λευκός, καὶ δικιθημότος ἐξ' αὐτὸν ἔχων τόξον. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἔξηλθε τικών, καὶ ἵρα τικήσῃ.

Ἐι τὸ ἐσφραγίσθαι τὸ βιβλίον τὸ ἀπαρθησαστὸν τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων δηλοῖ, καὶ τὸ πεφράχθαι πάντων τὸ στέμμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πρὸς πᾶσαν δικαιολογίαν κατὰ τὴν εἰρημένον ἐν τοῖς ἐμπροσθεν, τὸ προαιρείσθαι κατὰ μικρὸν τὰς σφραγίδας, καταμέρος ἐπανάτηψιν σημαίνοντες ἀν τῆς πρὸς Θεὸν παρθησίας καὶ οἰκειότητος, ἢν προεξένησεν ἡμῖν ἐνανθρωπήσας ὁ Μονογενῆς τοι; οἰκεῖοι; κατορθώμαστοι τὰς ἡμετέρας ἐπανωρθώσας πλημμελεῖας. Κάντευθεν δὲ ἡ τῶν ἐν οὐρανοῖς εὐταξίη σημαίνεται, ἐκ τῶν πρώτων τάξεων εἰς τὰ δεύτερα καταβαίνουσα. Διὸ ἐκ τῶν τεσσάρων ζῶων ἐνδέ τοῦ πρωσώπου, τοῦ λέοντος δηλαδή, τὴν πρώτην γεγενῆσθαι φωνὴν ἤκουσεν, ἐγκελευσομένην τὸ, Ἐρχου. Ἐρχου δὲ, τῷ τὴν ὀπτασίαν διατυπών αἰνίττεσθαι, οὐτως θεωμένου τοῦ ἀποστόλου τὴν ὀπτασίαν, ἀναθετέον. Τὸ δὲ πρώτων ζῶων δὲ λέων ἐμφαίνειν μοι δοκεῖ τὸ βασιλικὸν τῶν ἀπωστόλων φρίνημα κατὰ δαιμόνων. Διὸ εἰρηται· « Οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς συνήθησαν· » καὶ τό· « Καταστήσεις αὐτοὺς ἅρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν

²⁶ Malth. xxviii, 18. ²⁷ Psal. lvii, 7.

ab ea acceperint, et deinceps procedant, deducente ea divinitate ad dignum ipsis honorem.

Et omnem creaturam, etc. Ab his omnibus tam intellectualibus quam sensum sequentibus, tam viventibus quam simpliciter esse habentibus per naturales rationes, Deus glorificatur tanquam principium et auctor omnium, et unigenitus ac consubstantialis hujus Filius, et sanctissimus ac vivificans

700 Spiritus.

Et quatuor animalia. His quoque ostenditur unum ovile angelorum et hominum per Christum perfectum, sub uno pastore Christo agens, unaque Ecclesia per Christum qui interstitium maceris diuit, quod primi parentis Adam inobedientia construxerat. Amen vero ex lingua Hebraica sumptum est, ad firmitatem approbationis inductum, eamdem habens vim quam nō, profecto, certe et immutabiliter.

Et seniorum procubitus sive prostratio una cum quatuor animalibus (de quibus animalibus dictum est quorum figuræ sint) te qui designant complementum hominum qui salvi sunt, per adorationem ostenderunt quo! Agno postquam occisus fuit datus potestas cœlestium, terrestrium et inferorum: quemadmodum et ipsum audire possumus dicentem postquam resurrexit a mortuis: « Data est mihi omnis potestas in celo et in terra ».

CAPUT XIII.

Solutio primi sigilli designans doctrinam apostolicam.

VI. 1, 2. Et vidi quod aperuerit Agnus unum ex septem sigillis; et audivi unum e quatuor animalibus dicens tanquam voce tonitri: Veni et vide. Et ecce equus albus, et qui sedebat super eum habebat arcum, et data est ei corona: et exiit vincens, et ut vinceret.

Si signatum esse librum significat non esse liberum dicere quae in ipso scripta sunt; et clausa esse omnium ora coram Deo, et ad omnem causam defensionem, juxta ea quae in superioribus dicta sunt: paulatim certe aperiri sigilla significare potest factam sensim sublevationem in libertate ac familiaritate erga Deum, quam nobis conciliavit Unigenitus incarnatus, suis operibus nostra corrigit delicta. Præterea quoque significatur hinc debitus modus servatus in cœlestibus, a primis ordinibus ad secundos descendens. Idcirco ab uno quatuor animalium, facie videlicet leonis, **701** primam vocem editam fuisse audivit, qua jubebatur, *Veni*. Rerendum est autem *Veni* ad insinuandum præfigurationem visionis, cum ita conspexerit apostolus visionem. Primum vero animal quod est leo significare mihi videtur regiam apostolorum adversus dæmones constantiam. Idecum dictum est: « Reges terræ congregati sunt ²⁷; » et alibi: « Constituens eos principes super omnem ter-

ram¹⁸. » Sunt autem nonnulli qui cujuslibet sigilli solutionem intellexerunt de salutari Domini propter nos incarnatione: primum referentes ad nativitatem quae solvit nos a vinculis carnalis generationis, quemadmodum et Paulo videtur cum scribit: « Alioqui alii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt¹⁹: immundi, propter assumptam substantiam a corruptione juxta carnem: sancti vero, tanquam conformes effecti incorruptæ nativitatib[us] ejus qui ad nos venit ex virgine. Secundum autem ad regenerationem divini baptismatis, quod abhuiit nos a turpitudine generationis secundum carnem. Ilæc de primo et secundo, et de generatione ex Virgine et ea quæ est sacram baptismum, quæ tanquam et ipsa pellucida similis ei quæ fuit ex Virgine, conjuncta est. Tertiæ vero sigilli solutionem, ad divinorum miraculorum Domini operationem quæ post hæc successit. Quarti ad præsentationem coram Pilato. Quinti ad affixionem in cruce. Sexti ad depositionem in sepulcrum. Septimi ad spoliationem factam in inferno.

Et ecce equus albus. Equus quidem albus symbolum est apostolicæ prædicationis, utpote per ipsam et eorum generationem maximo beneficio hominibus præstito. Porro equo vectus est is ad quem Habacuc ille sanctissimus canit divinitus: « Induxisti in mare equos tuos; » et ipsum arcum quem idem quoque Habacuc valicinatur, dicens: « Intendens intendes arcum tuum²⁰. » Porro coronam acceperant ipsi beatissimi apostoli, eo quod per veritatem devicerunt principatum erroris ob spem secundæ victorie quæ est per confessionem Dominici nominis servatam usque ad mortem.

Et exiit vincens et ut vinceret. Christus erat vincens ut vinceret, qui; ubi prima viciisset victoria, nempe gentium ab idolis conversione, a qua et vincens cognominatus est, ad secundam victoriam instructus est, **702** qua de mortali hoc corpore per correctiones illos jungit qui confessioni sui nominis firmiter adhæserunt, et coronati sunt corona, nempe signo suæ victorie.

CAPUT XIV.

Solutio secundi sigilli significans bellum infidelium adversus fideles.

VI, 3, 4. *Et cum aperuisset secundum sigillum audiū secundum animal, dicens: Veni et vide. Et exiit aliis equus rufus, et sedenti super eum datum est ut tolleret pacem de terra, ut invicem se interficerent: et datum est ipsi gladius magnus.*

Secundum animal est vitulus qui sanctorum martyrum sanctas designat et rationabiles hostias: primum enim animal apostolicam designavit potestatem, ut jam dictum est.

Ut tolleret pacem de terra. Conjectura assequor

¹⁸ Psal. XLIV, 17. ¹⁹ I Cor. VII, 14. ²⁰ Habac. III, 8.

A γν. » Εἰσὶ δέ τινες οἱ ἔκαστης σφραγίδος τὴν λύσιν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου δι' ἡμᾶς σωτήριον ἐνανθρώπησιν ἔχειλιψασι, τὴν πρώτην, εἰς τὴν γέννησιν, ἥτις ἔλυσεν ἡμᾶς τῶν δεσμῶν τῆς σαρκικῆς γενέσεως, ὡς καὶ Παῦλος δοκεῖ, δι' ὧν γράφει· « Ἐπει τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτα, νῦν δὲ ἄγια. » Ἀκάθαρτα, ὡς ἀπὸ τῆς κατὰ σάρκα φθορᾶς ἐσχηκότα τὴν ὑπαρξίαν· ἄγια δὲ, ὡς συμμερφούμενα τῇ ἀρθράτῳ γεννήσει τοῦ ἐκ Παρθένου ἡμῖν ἐπιδεδημηκότος. Τὴν δευτέραν δὲ, εἰς τὴν τοῦ θείου βαπτίσματος ἀναγέννησιν, τοῦ αἰσχους ἡμᾶς ἀπολύσασαν τῆς κατὰ σάρκα γενέσεως. Ταύτα περὶ τῆς πρώτης καὶ δευτέρως, τῆς τε ἐκ παρθένου γεννήσεως, καὶ τῆς διὰ τοῦ ἄγιου βαπτίσματος, ἥτις ὡς φωτεινὴ καὶ αὐτὴ τῇ ἐκ παρθένου ἐφάμιλλος συνέβεκται. Τρίτης δὲ σφραγίδος λύσιν, εἰς τὴν μετὰ ταῦτα τῶν θεοτημείων τοῦ Κυρίου ἐνέργειαν. Τετάρτης, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Πιλάτου παράστασιν. Πέμπτης εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καθήλωσιν. « Εκτης, εἰς τὴν ἐν τῷ τάφῳ κατάθεσιν. Ἐσδόμης, εἰς τὴν ἐν τῷ ἀρνὶ σκύλευσιν.

C Καὶ ιδοὺ Ιππος λευκός. Οὐ μὲν λευκὸς ἐπιπονούμβολον ὅπαρχει τοῦ ἀποστολικοῦ εὐαγγελισμοῦ, ὡς δι' αὐτοῦ καὶ τῆς κατ' αὐτῶν γενεᾶς μεγίστης εὐεργεσίας ἀνθρώποις γενηθεμένης. Οὐ δέ γε τῷ ἐπιπρόπεον, δὲ πρὸς δὲ Ἀδαμακούμ διάτοξος διάτοξος τοῦ θειότατος; τὸ δὲ ἐπειδίσας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου, « Θεσμρόδει, καὶ τὸ τόξον δὲ καὶ αὐτὸς διάτοξος Ἀδαμακούμ χρησμῳδεῖ ἐνταίνων, φάσκων· « Ἐντενεῖς τὸ τόξον σου. » Τὸν δὲ στέφανον εἰλίφασιν εἰς αὐτοὺς μαχαριστοὺς ἀπότολοι, ἀνθ' ὧν διὰ τῆς ἀλτηθείας τὸν τῆς πλάνης ἀρχηγὸν νενικήκασιν ἐπὶ ἐπιπλέον διευτέρας νίκης τῆς μέχρι θανάτου δμολογίας τοῦ Δεσποτικοῦ δύναματος.

Καὶ ἐξῆλθεν νικῶν, καὶ Ιτα νικήσῃ. Χριστὸς δὲ νικῶν ἴνα νικήσῃ, δε τὴν πρώτην νικὴν νικήσας τὴν τῶν ἰθνῶν ἀπὸ τῶν εἰδώλων ἐπιστροφὴν, ἀφ' ἣς καὶ νικῶν κατωνόμασται, εἰς δευτέραν νικὴν ηὔτρεπτοςται, τὴν ἀπὸ τοῦ θησαυροῦ σώματος, ὑπαλείφουσαν διὰ κολάσεων τοὺς ὑπὲρ τοῦ ὄντος αἵτοι τῆς δμολογίας ἀντεχομένους, καὶ τὸ σύμβολον αὐτῶν τῆς νίκης τὸν στέφανον ἐστεφανωμένους.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'.

D Λύσις τῆς δευτέρας σφραγίδος, δηλοῦσα τὸν τῷρα διπλωτὴν κατὰ τῷρα πιστῶν πόλεμον.

Καὶ δετε ἥροις τὴν δευτέραν σφραγίδα, ἥκουσα τοῦ δευτέρου ζῶντος λέποτος. Ἐρχου καὶ βλέπε. Καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος Ιππος πυρός, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτῷ ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς τῆς, Ιτα ἀλλιζούς σφράξωσι. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

Δευτέρον ζῶν διάσχος, δε τῶν ἀγίων μαρτύρων τὰς, λεπάς θυσίας χαρακτηρίζει καὶ λογικάς, τοῦ προτέρου ζῶντος τὴν ἀποστολικὴν ἐξουσίαν διαγράφοντος, ὡς ἡδη εἰρηται.

Τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς τῆς. Ταύτην στοχάσας τὴν

δευτέραν τῶν ἀποστόλων ἐνδιαδύχην, ἣν διὰ μαρτύρων καὶ διδασκάλων συμπληρουμένην ἔγνωμεν, ἐν ᾧ πλευτυμένου λοιπὸν τοῦ κτερύγματος, ἡ τοῦ κάνθρου εἰρήνη ἐλύθη, καθ' ἐπιτῆς μερισθείσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, κατὰ τὸ βρῆλν ὑπὸ τοῦ Κυρίου · «Οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαιραν, καὶ ἐπεγέραις πατέρα καὶ υἱὸν, καὶ θυγατέρα καὶ μητέρα, καὶ νύμφην καὶ πενθερᾶν κατὰς ἀλλήλων φύσιώς » Ἀφ' οὗ καὶ τὰ μαρτυρικὰ σφάγια εἰς τὰ δικαία θυσιαστήριον ἀνηγένη. Ὁ δὲ πυρὸς ἵππος, ἢ τῆς ἐκχύσεως τῶν μαρτυρικῶν αιμάτων σύμβολον, ἢ τῆς πυριπνού περὶ Χριστὸν διαθέτεως τῶν μαρτύρων, δι' ἣν καὶ θάνατος ἥδιν αὐτοῖς τῆς ζωῆς ἐνομίσθη. Τὸ δὲ γεγράφθαι, δοθῆναι τῷ καθημένῳ ἐπὶ τὸν ἵππον λαβεῖν τὴν εἰρήνην, τὴν πάνσօφον δείκνυσι τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν, τοὺς πιστούς δούλους διὰ πειρασμῶν δοκιμάζουσαν.

Cαὶ ἐδίθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη. Τῷ ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἵππου καθημένῳ ἐδόθη μάχαιρα, ἵνα ἀλλήλους κατασφάξωσι, τουτέστιν, εἰς τὸ τὴν εἰς τὸ κακὸν δμόνιον τῶν ἐπὶ γῆς διελεῖν καὶ κατατεινὲν. Ὁμόνοια μὲν ἦν αὐτοῖς, προσβαλλομένης δὲ λατρείας, ἀλλήλων ἥρβαντο ἀνελεῖν τὰς ἐπὶ τὸ χεῖρον επονδάς. Τούτῳ γάρ ἡ τοῦ πατρὸς πρὸς υἱὸν, καὶ ἡ τῆς νύμφης πρὸς πενθερᾶν ἐπανάστασις ὑπαντίτεται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙ'.

Λύσις τῆς τρίτης σφραγίδος, δηλοῦσα τῷ μὴ παγίω πεπιστευκότωρ Χριστῷ τὴν ἐκπειώσιν.

Cαὶ διεὶς τὴν σφραγίδιον τὴν τρίτην, ἡκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος. «Ἐρχον καὶ ίδε. Καὶ ίδον ἵππος μέλας. Καὶ ὁ καθήμενος ἐξ' αὐτῶν, δχωρ ζυγὸν ἐπὶ τῇ κειρὶ αὐτοῦ. Καὶ ἡκουσα φωνὴν ἐτὸν μέσω τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος. Χοῖνιξ στονού δηραπού, καὶ τρεῖς χοιτικές κριθῆς δηραπού· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ δικήσῃς.

Τρίτον ζῶον δὲ ἄνθρωπος ἐνταῦθα λέγεται, τὴν τῶν ἀνθρώπων ὅηλων ἐκπτωσιν. Καὶ διὰ τοῦτο κρείτονα τῆς ἐκπτώσεως ἐπεισερχομένην ἔχων τὴν κόλασιν. «Ἔτεροι δὲ, ὡς προείρηται, τὴν λύσιν τῆς τρίτης σφραγίδος τὴν εἰς ἡμᾶς ἐλεμονήνη Χριστοῦ φασι: παραδηλοῦν, διὸ οὐκ ἴσορθέπω ταῖς ἀνομίαις ἡμῶν χρησάμενον τῇ ἀντιδοτεῖ πρὸς τὴν ἀποστροφὴν κατακριθέντων, ἀλλὰ ταῖς σωτηριώδεστιν αὐτοῦ διδασκαλίαις καὶ θεοσημαίαις εὐεργετήσας ἡμᾶς, ἐπίδοσιν παρέσχε τῆς τοῦ διαβόλου καταλύσεως. **D**

Καὶ ίδον ἵππος μέλας. «Ο μέλας ἵππος κατηφείας σύμβολον καὶ πένθος. ἐπιτιθείσης τῆς τοῦ διαβόλου καθαρέσσεως ταῖς θελαῖς παιδαγωγίαις, καὶ διὰ τοῦτο πενθοῦντος τὴν θαυτοῦ λύσιν διὰ τῶν μαρτυρικῶν αιμάτων κατακλυσθέντος, τοῦ ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως κεκρατηκότος. Ὅ δὲ ζυγὸς, ισότητός ἐστι καὶ δικαιοιστόντος αἵνιγμα. «Ἐκάθισας γάρ, φησιν δὲ Δαυΐδ, ἐπὶ θρόνου, δὲ κρίων δικαιοιστόντην. » Ὁ ζυγὸς οὖν, σύμβολον τῆς τοῦ Θεοῦ δικαιοικίας. Διὸ καὶ ἐπῆλθεν ἀνθρώποις παρέρ-

A hanc secundam esse ab apostolis successionem, quam per martyres et doctores expletam cognovimus: in qua cum jam se prædicatio dilataret, mundi pax sola est, divisa adversus seipsam humana natura, iuxta illud quod a Domino dictum est: «Non veni ut mittam pacem in terram, sed gladium, et ut excitem patrem et filium, et filiam et matrem, et nurum et socrum in cædem mutuam¹¹. » Unde et martyrum occisiones ad superius altare sublatæ sunt. Porro rufus equus, aut signum est effusionis sanguinis martyrum: aut spirantis ignem affectus martyrum erga Christum, propter quem et mors ipsis vita suavior apparuit. Quod autem scriptum est datum fuisse sedenti super equum ut tolleret pacem de terra, sapientissimam Dei permissionem ostendit, qua fideles servos probat temptationibus.

B Et datus est ipsi gladius magnus. Sedenti super equum rufum datus est gladius magnus, ut invicem se homines occiderent: hoc est, ut tollerent ac amputarent concordiam ad malum eorum qui erant in terra, siquidem concordia inter ipsos erat: cæterum ubi commissus est Dei cultus, **703** a se invicem tollere cœperunt sedera ad malum: hoc enim designat insurrectio patrii adversus alium, et natus adversus socrum.

CAPUT XV.

Solutio tertii sigilli, eorum significans excisionem qui non firmiter Christo crediderunt.

VI, 5, 6. Et cum aperisset tertium sigillum, audi vi tertium animal, dicens: Veni et vide. Et ecce equus niger, et qui sedebat super illum habebat stataram in manu sua. Et audiri vocem de medio quartuor animalium, dicentem: Chœnix tritici denario, et tres chœnices hordei denario: et vinum et olenum ne læseris.

Tertium animal hic dicitur homo, significans hominum excisionem: et propterea minus inducens supplicium, nempe excisionem. Cæteri vero, sicut prædictum est, tertii sigilli solutionem, Dei erga nos misericordiam significare dicunt, qui non æqualis momenti ducens nostras iniquitates cum retributione ad condemnatorum aversionem, sed salutarium suarum doctrinarum et divinorum signorum beneficiis nos afficiens, auctarium præbuit dissolutionis diaboli.

Ecce equus niger. Equus niger moeroris ac luctus symbolum est, aucta et exhibita diaboli subversione per divinas exhortationes, et idcirco suam luget dissolutionem: quod qui tam multis temporibus adversus humanam prævaluerat naturam, martyrum sanguine demersus sit. Porro statara æqualitatis ac justitiae indicium est. Ait enim David: «Sedisti super thronum qui judicas justitiam¹². » Statara igitur signum est justi judicij Dei: ideo quoque ausi sunt homines libere loqui

¹¹ Matth. x, 54, 55. ¹² Psal. ix, 5.

Deo, dicentes : « Fecisti judicium meum et causam A σιδερας, εν τῷ φάσκειν » ο Ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου. »

Chœnix triciti denario. Triticum magno distractri futuræ famis signum est, quæ etiam facta est, ut in sequentibus dicetur. **704** Potest autem triticum moraliter eos designare qui legitime propter Christum certaverunt, qui etiam denario digni inventi sunt, utpote datae sibi divinæ imaginis diligentiores observatores ostensi. Tres vero chœnices sive semimodii hordei eos designant, qui cum more brutorum ex animi puerilinitate et ignoravia Iudicibus succubuisserint, pari modo postmodum resipescientes, sordidam animam lacrymis abluerunt. Porro tres hi chœnices denario uno appretiati sunt, tanquam unius Christi triduana sepultura oblata pro universo mundo, qui datam sibi divinam imaginem per peccatum defedaverat. Ipse siquidem Christus primo die apud inferos habuit pro his qui ante Mosi legem peccaverant, secundo pro his qui in lege. Tametsi enim nonnulli resipescientiam ostendissent ob prava opera a se perpetrata, pariter hanc illis opposentes, attamen licet vere sperassent veniam, cum is nondum apparuissest qui hanc dare posset, nondum ipsam assecuti erant : propterea sane et secundo die apud inferos permansit : tertia vero mora fuit in qua et surrexit, quoniam impossibile fuit per se viventem a corruptione superari. Præterea triticum quidem evangelicus ac salutaris sermo dici potest, et qui perfectos decet viros qui sensus habent exercitatos ad discretionem boni ac mali : hordeum vero erit Mosi legislatio. Nam sicut bordeum ante triticum maturescit, ita et hæc ante prædicationem evangelicam, alens homines magis brutales, nempe Israelitas ita crasse affectos ad divina. Ait ergo is qui divina nobis dat responsa in medio quatuor animalium, tritici quidem chœnicem vendi denario, hordei vero tres chœnices etiam denario, tanquam major sit evangelicæ prædicationis inopia ob libri perfectionem.

CAPUT XVI.

Solutio quarti sigilli manifestans inducta castigatoria flagella in eos qui Dominum negaverunt ob defectum tolerantie.

VI. 7. 8. Et cum aperuisset quartum sigillum, adivi quartum animal, dicens : **705** Veni et vide. Et ecce equus pallidus, et sedenti super ipsum nomen erat mors, et infernus sequebatur ipsam. Et data est illis potestas super quartam partem terræ, ut interficerent gladio, et fame, et morte, et a bestiis terræ.

Quartum animal, nempe aquila, utpote acutus aspectus et velociter tendens ad escam, superne venit ex illata a Deo ira, plagas inferens ad ultimum piorum.

¹¹ Psal. ix, 5.

(25) Τὴν αὐτοῦ ζωὴν vulg.

Xοῖτικ σίτου δημαρπίου. Τὸ τὸν σίτον τιμιούλχεισθαι, λιμοῦ δείγμα, δν καὶ γεγενῆσθαι, ώ; καὶ ἐν τοῖς ἔξης ῥηθήσεται. « Εστι δὲ τροπικῶς σίτον τοὺς νομίμως ἀθλήσαντας διὰ Χριστὸν ἐννοεῖν, οἱ καὶ δημαρπίου ἐκρίθησαν ἄξιοι, ώς τῆς δοθεσῆς αὐτοῖς θελας εἰκόνος ἀκριβεῖς φύλακες καταστάντες. Τοὺς δὲ τρεῖς χοίνικας [κατὰ] τῆς χριθῆς, τοὺς κτηνοπερπῶν τοῖς δικασταῖς δι' ἀνανθρείαν φυχῆς ὑποκύφαντας καὶ ἀναλόγως μετανοήσαντας ὑστερον, καὶ τὴν βυτῶσαν εἰκόνα δάκρυσιν ἀποπλύναντας. Τρεῖς δὲ χοίνικες οὗτοι δημαρπίου ἐνδεικνύονται, ώς τοῦ ἐνδεικνύονται, τῇ τριημέρῳ αὐτοῦ ταφῇ ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντὸς τοῦ διὰ τῆς ἀμαρτίας τὴν θελαν εἰκόνα δοθεσαν αὐτῷ βυτώσαντος. Αὐτὸς μὲν γάρ ἐν διδού διατρίψας, τὴν πρώτην ὑπὲρ τῶν πρὸ τοῦ Μωυσέως νόμων ἡμαρτηκότων, τὴν δευτέραν, ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ νόμῳ. Καὶ γάρ εἰ καὶ μετάνοιά τινες ὑπεδείξαντα τῶν ἀτόπων αὐτοῖς πραχθέντων ταύτην ἐνάμιλλον αἴνεται ; ἀντιστήσαντες, ἀλλ' ὅμως σαρῆ τὴν συγχώρησιν ἡλπικότες, τοῦ δυναμάντου ταύτην παρασχεῖν οὐχ ἀναρρέμενοι, οὕτω ταύτης ἀπέτυχον. Διὰ τοῦτο μὲν καὶ ἡ δευτέρα ἐν διδού διατριβή. Ή τρίτη δὲ, καθ' ἣν καὶ ἀντέστη. « Οτι μηδὲ τῇ διαφθορῇ κρατηθῆναι οὖντες τὴν αὐτοῖς ιήν (23). Καὶ δὲ μὲν οὗτος ὁ εὐαγγελικὸς ἀν εἰη καὶ σωτήριος λόγος, καὶ πρέπων ἀνδράσι τελεῖοις τοῖς τὰ αἰσθητήρια δίχουσι γεγυματέμνα πρὸς διάκρισιν καλοῦ καὶ κακοῦ. Κριθῆ δὲ τῇ Μωυσέως νομοθεσίᾳ, ὡς περ ἡ κριθή προαχμάσασα τοῦ οἴτου, οὕτω καὶ αὐτή τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, καὶ τρέφουσα τοὺς κτηνωδεστέρους ἀνθρώπους, τοὺς διακειμένους ; περὶ τὰ θελα Ισραηλῖτας. Φησιν οὖν ὁ χρηματίζων ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων, δημαρπίου μὲν ἀποδέδει τὸν χοίνικα τοῦ οἴτου, τριῶν δὲ τῆς χριθῆς, ώς τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀπορωτέρου δυτος διὰ τὸ τοῦ βιβλίου ἀκριβεῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Λύσις τῆς τετάρτης σφραγίδος, ἐμφαίρουσα τὰς ἐπαγομένας παιδευτικὰς μάστιγας τοῖς δι' ἀρνομορησας ἀργησαμένοις τὸν Κύριον.

Καὶ δε τροικες τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, δημαρπίου τοῦ τετάρτου ζώου λέποτος. « Ερχου καὶ ίδε. Καὶ ίδον ίππος χιλιόδες, καὶ δι καθημερος ἐκδρα αὐτοῦ, δρομα αὐτῷ δ θάρατος, καὶ δ δότης ηκολούθει αὐτῷ. Καὶ δδόθη αὐτοῖς ἔξονστα ἐπὶ τὸ τέταρτον τοι τῆς γῆς, ἀποκτεῖται διὰ φομφαίδη, καὶ ἐτ λιμῷ καὶ ἐτ θαράτῳ, καὶ ὑπὸ τῶν θηρῶν τῆς γῆς.

Τὸ τέταρτον ζώον, διδετὸς δηλαδή, ώς δέξιωπής καὶ δέξις πρὸς βορδὸν, ἀγνωθεν ἔχει εἰς θεηλάτου δργῆς τὰς πληγάς ἐπιφέρων πρὸς ἐκδίκησιν τῶν εὔσεβῶν.

Καὶ Ιδού Ἰάκως χλωρός. 'Ο χλωρός ἵππος, δρυῆς
σύμβολον· καὶ οὕτως ἡ χλόη ἡ ὑπὸ λατρῶν καλουμένη
χλωρά. 'Ο δέ γε θάνατος καὶ ὁ ἄδης καταστρατεύσαις
νοητῶς ἔτισαν κατὰ τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων, καὶ
δίκην εἰσπράξασθαι τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπωλείας.
Οὐπω δὲ τῷ λόγῳ ἡ τελεία καθαίρεσις τῶν δαιμόνων
εἰσφέρεται, ἀλλὰ μόνον τετάρτου μέρους, ἐπειδὴ τῷ
λόγῳ τῆς μετὰ χείρα ὀπτασίας, οὖπω κατὰ τὸ τρί-
τον πάθος ἐπράχθη Χριστοῦ. Τὴν δὲ καθαίρεσιν
τροπικῶς σφραγήν ὀνομάζει, καὶ λιμὸν τῶν πάλαι
προσκυνούντων αὐτοῖς τὴν ἔκλεψιν, καὶ τὸν ἀφανι-
σμὸν τῆς τυραννίδος αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων
διαφθορὰν αὐτῶν, θηρία καλῶν γῆς, τὰς τῶν δαι-
μόνων καθ' ἡμῶν εἰς φθοροποιὰ πάθη δχλήσεις καὶ
ἐπαναστάσεις.

"Αλλως ἐκ τῶν τοῦ Ἀνδρέου. Εὔτεδιος; δὲ δ
Παρμφίλου ἐν τῷ ὅγδῳ κεφαλαῖψ τοῦ θ' λόγου τῆς
'Εκκλησιαστικῆς ἴστορίας γράφει τάδε· 'Ἐν τῇ
τῶν διωγμῶν ἀκμῇ ἐπὶ Μαξιμιανοῦ Ῥωμαίων βασι-
λεύοντος, ὃπο μὲν λιμοῦ καὶ λοιμοῦ κατασκήψαντος
ἀυτοῖς σὺν ἑτέροις συμπτώμασιν, ἀπειρα πλήθη
διεφθείροντο, ὡστε ταφῇ μὴ δύνασθαι παραδίσθαι,
κατέπερ Χριστιανῶν τότε φιλοτίμως περὶ τὰς κηδείας
ἡσχολημένων, καὶ τῷ φιλανθρώπῳ τοὺς πεπλανη-
μένους ἐναγόντων πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν.
Ὕπὸ δὲ Ἀρμενίων ἐπαναστάντων Ῥωμαίοις οὐκ
ὅληγους ἀνηρριθμοὶ ρομφαίᾳ. Καὶ ὃπο κυνῶν δέ
φησιν ἀνηλῶσθαι τὰ τῶν θανόντων σώματα, ὡς
λοιπὸν τοὺς λειπομένους εἰς κυνοκοτονίαν τραπῆναι,
δεδιότας μὴ καὶ αὐτοὶ θανόντες ζῶντας τούτους τάφους
κτήσανται. Οὐκ ἀπεικόδες δὲ τοῖς κυσὶ τῆς αὐτῆς
Θοίνης καὶ ἀγρίους θῆρας συμμετέχειν δικ τὸ τῆς
τροφῆς ἄφθονον. Καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δὲ γενεφ τούτων
Ξαστον συμβάν ξύνωμεν, ἐκ τῶν νυνὶ φαινομένων.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'.

Αύσις τῆς πεμπτης σφραγίδος τὴν τῶν ἀγίων
ψυχῶν σημαίνουσα πρὸς Κύριον καταβόησιν,
ὡστε τετέσθαι συντέλειαν.

Καὶ δέ τις ἡρώες τὴν πάθησην σφραγίδα, εἰδος
ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφα-
γγίζειν διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν μαρ-
τυρίαν τοῦ Ἀρτούρου ήτη εἰχον. Καὶ ἔκραξαν φωνῇ
μεγάλῃ λέγοντες· Ἔως κόπτε, διασπάστης δ ἄριος
καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα
ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; Καὶ
ἔδροι άντοις στολὴ λευκὴ, καὶ ἔργοθη αὐτοῖς,
τὰ αρακανύσσωται ἔτι χρόνος, ὅπας πληρώσοται
καὶ οἱ σύρδους λοι αὐτῶν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν,
καὶ οἱ μέλλοντες ἀποκτενεσθαι ὡς καὶ μήτερ.

Τῆς πέμπτης σφραγίδος τὴν λύσιν, εἰ τὴν τῶν προερημάτων τεσσάρων εἰς τὰ Χριστοῦ πάθη καὶ τὰ τῆς σωτηρίου ἡμῖν ἐνανθρώπησεως οἰκονομικῶς τελεσθέντα προσνέμοντες, ὡς ἡδη παρεθέμεθα, καὶ ταύτην εἰκότως τὴν καταβόθσιν τοῖς προτελειωθεῖσιν ἀνάψει προφήταις καὶ θεοσόφοις ἀνδράσι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημίαν ποθοῦσι καὶ τὴν ἀναζολὴν αὐτῆς

A Et ecce equus pallidus. Equus χλωρός, id est, pallidus aut viridis, gerit in se symbolum : sicut et χλόη, id est, herba quæ a medicis χλωρά appellatur. Mors autem et infernus steterunt, ut spiritualiter pugnarent adversus scelestos dæmones, et suppli-
cium inferrent propter hominum interemptionem. Non dum tamen hoc sermone insertur perfecta dæmonum interemptione, sed ex quarta duntaxat parte : quoniam iuxta præsentem visionem nondum perfecta est Christi passio ex tribus partibus. Porro vastationem tropice nominat occisionem : et famein, illorum defectionem qui ipsos olim ado-
raverunt : et interitum tyrannidis ipsorum dicit vastationem vel corruptionem eorum a bestiis : vocans bestias terræ dæmonum adversum 1.03
B vexationes et insultus ad afflictiones, quæ adducant interitum.

Alio modo ex Andrea. Eusebius vero Pamphili octavo capite libri noni *Ecclesiasticæ historiæ* in hunc scribit modum : In servore persecutionum sub Maximiano qui Romanis imperabat, famine et peste inter haec præter cæteros casus grassante, innumera multitudo moriebatur, adeo ut ipsi sepulcro tradi non possent : quanquam Christiani tunc enixe ac liberaliter circa funera occuparentur, et seductos humanitate inducerent ad veritatis agnitionem. Ab Armeniis vero, qui in Romanos insurrexerunt, non paucos dicit gladio suisse trucidatos, et morientium corpora a canibus suisse consumpta : sic ut postmodum cæteri qui relictæ erant, ad canum interemptionem converterentur, veriti ne et ipsi morientes, hos, si viverent, sepulcra sortirentur. Non est autem absurdum ut canes in ipsis quoque alimentis participes faciant feræ agrestes, propter escæ abundantiam. **706** In nostra etiam natione horum singula contigisse cognovimus ex his quæ nunc apparent.

CAPUT XVII.

Solutio quinti sigilli significans clamorem sanctarum animarum ad Dominum, ut fiat consummatio.

VI, 9-11. *Et cum aperuisset quintum sigillum, vidi
subter altare animas intersectorum propter verbum
Dei, et propter testimonium Agni quod habebant : et
clamaverunt voce magna, dicentes : Usquequo, Do-
mine, qui es justus et verax, non judicas et vindicas
sanguinem nostrum de his qui habitant in terra ? Et
data est ipsis stola alba, dictumque est eis ut re-
quiescerent adhuc ad tempus, donec completerentur
conservi eorum, et fratres eorum, et qui occidendi
erant sicut et ipsi.*

Quinti sigilli apertione, hi qui prædictorum quatuor solutionem Christi passionibus attribuunt, et his quæ dispensatorie peracta sunt circa salutarem uobis incarnationem, sicuti jam proposuimus, banc etiam querelam et clamorem merito prophetis tribuunt antea mortuis, et Dei sapientia plenis viris. Christi adventum exoptantibus, eiusque mo-

ram ægre ferentibus, qui divinam longanimitatem ad crucem usque prorogatam, clamore fatigant: ad ultionem videlicet malorum ac impiorum hominum, aut dæmonum qui dehacchantes impulerant hos ut ad hujusmodi procederent injurias, adversus suos contributes et ejusdem sortis homines, qui hac propter pietatem pertulerunt. Siquidem usque ad Salvatoris passionem et crucem non erat adeo manifesta ultio quæ adversus impios a Deo sumeretur: sed ab eo tempore innumeras passi sunt afflictiones, si fide dignus est Josephus, qui non Judæos tantum, sed et Græcos scripsit fame 707 et peste mutuisque seditionibus suis consumptos, ut paulo ante proposuimus.

Vidi subter altare. Altare merito dicebatur eum non doerant sacrificia per sanguinem, et victimæ subter ipsum separatae erant, tanquam terrenæ et mortale habentes substantiam, quod ex ipso loco suscipit evaporantem a victimis gratam Deo fragrantiam, non sensibilem, cum neque sensui subjecta sit: quanquam etiam sensibilis sit traditio quæ emittitur a victimis, sed quæ solo intellectu convenienter ab his conspicitur, et ab omnibus iis qui completione bonorum certaminum referunt commodam mercedis acceptionem. Hinc etiam magis proprium est, ut quæ de sigilli solutione dicuntur, eis attribuantur qui tempore Christi aut post Christum prohibitatem reluterunt, quam ad eos qui ante Christi adventum proprio sermone Veteris Testamenti decertarunt.

Usquequo, Domine, non vindicas. Non adversus homines ultio petitur (neque enim hoc charitatenu decet, ut adversus eos insurgat qui ejusdem sunt generis), sed sancti banc adversus dæmones expertunt, qui homines inducunt ad sui interemptionem. Deinde accipiunt primam stolam albam, et per hanc stolam etiam cognitionem dilationis, non absurde, quanquam non usque adeo profunde considerando. — *Alio quoque modo ex Andrea.* Et per hæc apparent sancti petere mundi consummationem: ideo longanimiter exspectare jubentur usque ad consummationem fratrum, ne absque ipsis consummentur, juxta divinum apostolum. Alba autem stola fluentem in ipsis virtutum splendorem designant qua induti sunt, quanquam promissiones nondum reportarunt: horum igitur spe quæ per intellectum velut in speculo contemplantur, omni crassitie liberati, merito lætantur, quiescentes in sinibus Abraham: nam id a multis sanctis dictum est, unumquemque virtutis cultorem sortitum esse dignum locum, unde etiam de futura sua gloria certam quædam assequatur conjecturam.

Et data est ipsis stola alba. Alba stola indicium est quod suo sanguine purificati sunt, et omnes exuerint sordes. Simil autem et hoc innuit stolæ candor, quod non oporteat eos qui aperie et cum splendore Christum libere confessi sunt, propter quod etiam viriliter passi sunt, ut e corruptibili

A δυσχεραίνουσι τῆς θελας μακροθυμίας καταδώσ: τῆς μέχρι σταυροῦ παραταθείσης, πρὸς ἐκάκησιν ἥγουν τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων καὶ ἀσεβῶν, ή καὶ τῶν δαιμόνων τούτους ἐκβαχευσάντων ἐπὶ τὰ τοιαῦτα παραχωρῆσαι τῶν διοφύλων καὶ διογενῶν ἀδικημάτα καὶ ταῦτα δι' εὐσέβειαν πάσχειν ἀνασχομένων. Μέχρι γάρ τοῦ σωτηρίου πάθους τοῦ διὸ σταυροῦ, οὐκ ἦν οὖτε πρόδηλος ἡ κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἐκδίκησις ἐν Θεῷ συντελουμένη. Ἀπὸ δὲ τούτου τὰ μυρία πάθῃ ὑπέλασον, εἴγε πιστεῖς Ἱώσηπος δέξιος δ ταῦτα φιλαλήθης οὐ μόνον Ἰουδαίους ἴστορήσεις, ἀλλὰ καὶ Ἑλληνας λοιμοὺς καὶ λιμοὺς καὶ στάσεις ταῖς κατ' ἀλλήλων δαπανηθέντας, ὃς πρὸ μικροῦ παρεθέμεθα.

Eἰδορ ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου. Θυσιαστήριον, εἰκότως τὸ ἀνενδεκὲς δυτὶς δι' αἱμάτων ἀγιστίας, καὶ τὸ θύματα τῷ ὑποκάτῳ αὐτοῦ, ἀπε περίγεια καὶ τῆς θυητῆς οὐσίας ἀφωρίσατο, τόπῳ αὐτῷ τὴν ἀπὸ τῶν θυμάτων ἔκατμιζομένην θεάρεστον ἀναλαμβανόμενον εὐωδίαν, οὐκ αἰσθητὴν, διτε μηδὲ αἰσθήσεις ὑποβαλλομένην, εἰ καὶ αἰσθητὴ ἡ ἀναπεμπομένη ἀπὸ τῶν θυμάτων ἀνάδοσις, καταλλήλως δὲ νοῆσεις μόνη θεωρητὴν τούτοις, καὶ δύσις τῶν ἀγαθῶν ἀγώνων συντελεῖσθαι τὸ εὐαπόδεκτον ἀποφέρεται. Ἐγενένθεν καὶ τοῖς κατὰ Χριστὸν ἢ μετὰ Χριστὸν τὸ εὐδόκιμον ἀπενεγκαμένοις οἰκειότερον τὰ τῆς στραγγός τῆς λύσεως προσλογίζεται, ἢ τοῖς πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας ὑπὲρ τοῦ εὐεσθεῖς τῆς Παλαιᾶς λόγου.

C "Ἔως κότε, οἱ Δεσμότης. Οὐ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἡ ἐκδίκησις αἰτεῖται (24) (οὐ γάρ τοῦτο δέξιον τῆς ἀγάπης κατὰ τῶν διογενῶν ἐπανίστασθαι). κατὰ δὲ τῶν δαιμόνων ταύτην ἀπαιτοῦσιν οἱ ἄγιοι, τῶν ἐναγόντων τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἐσυτῶν ἀναίρεσιν. Είτα λαμβάνουσι πρῶτον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ στολῇ καὶ γνῶσιν τῆς ὑπερθέσεως, οὐκ ἀξομάτως, εἰ μὴ καὶ λελογισμένως ἀγαν. — Καὶ διλλὼν ἐκ τῶν τοῦ Ἀνδρέου. Καὶ διὰ τούτων τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν αἰτούμενοι φαίνονται οἱ ἄγιοι. Διὸ μακροθυμεῖν ἔχρι τῆς τῶν ἀδελφῶν τελειώσεως κελεύονται, ἵνα μὴ χωρὶς αὐτῶν τελεωθῶσι, κατὰ τὸν θεὸν ἀπόστολον. Λί δὲ λευκαὶ στολαὶ τὴν ἐπανθύσιαν αὐτοῖς τῶν ἀρετῶν ἐμφαίνουσι λαμπρότητα. Τὴν ἡμερισμένοι, εἰ καὶ μήτω τὰς ἐπαγγελίας ἐκμίσαντο, τῇ γοῦν ἐλπίδι τούτων, ἀπερῶς ἐνοπτεύονται, πάσης ἀπηλάγμένοι παχύτητος, εἰκότες εὐφραίνονται τοῖς κόλποις Ἀβραὰμ ἀναπαύμενοι. Πολλοὶ γάρ τῶν ἀγῶνων τοῦτο εἰργται, χώρους ἀξίους εἰληχένται τῶν τῆς ἀρετῆς ἐργατῶν ἔκαστον, δι' ὧν καὶ περὶ τῆς μελλούστης αὐτῶν δόξης τεκμαίρονται.

D *Kai ἐδόθη αὐτοῖς στολὴ λευκὴ.* Ἡ λευκὴ στολὴ, αἰνιγμα τοῦ κεκαθάρθαι αὐτοὺς τῷ οἰκείῳ αἵματι καὶ πάντα ἀποθέσθαι βύπον, ἀμα δὲ καὶ τοῦτο τῆς λευκότητος τῆς στολῆς ὑποφεινούσης, ὃς οὐ χρή τοὺς προφανῶς καὶ μετὰ λαμπρότητος παρηγέτασαμένους τὴν Χριστοῦ ἀμολογίαν, δι' ἣν καὶ

(24) Ἀναβάλλεται, dirigitur, vulg.

τού φθιρτοῦ ἡγένετο καρτερικῶς; ἐκδῆναι καὶ σμου, νῦν ἀφθάρτῳ βίῳ καὶ ἀμόχῳ προσορμισθέντας ὑπερέστησαν τούτου λαβόντας ἀναστίρασιν ἐκ κόρου λαβεῖν ἀφ' οὐ καὶ ἡ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰ αἰώνια παράκυψις ἀγαθή, τινὲς τῶν θεοφροσύμενων παρεληπταῖς δι' ἐπιθυμίας εἶναι, ὡς διὰ τῆς παρακύψεως τῇ διὰ μέλλον ζητήσαντος αὐτοῦ, ή καὶ τὸ μικρὸν αὐτῶν γνῶσιν λαβεῖν ἐν ἀδιαλείπτῳ ἐφέσει προσλιπαροῦνται;

ΚΕΦΑΛ. ΙΙΙ.

Ἄντις τῆς δικτης σφραγίδος, τὰς δὲ τῇ συντελείᾳ ἀκαρομέτρας πληγὰς σημαίνουσα.

Kai εἰδορ διε τὴν σφραγίδα τὴν ἔκτην. Καὶ σεισμὸς μέγας ἦγένετο. Καὶ δὴ λιος ἦγένετο μέλας, ὡς σάκχος τρίχιος· καὶ ἡ σελήνη δὲν ἦγένετο ὡς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἐκεστοι εἰς τὴν τῆν, ὡς συκῆ βάλλει τοὺς διέλυθοντας αὐτῆς, ὑπὸ διέλυμου μετάλου σειομένη.

'Η ἔκτη τῆς σφραγίδος λύσις τελεωτάτην ἤμεν τὴν σωτηρίαν εἰργάσατο. Κατὰ ταῦτην γὰρ δὲ Χριστὸς τὸν θάνατον κατέλυσε, τὴν ζωὴν ἐπανήγαγε, τὸν νικητὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπεστεφάνωσε θριαμβεύσας, κατὰ τὸ γεγραμμένον· « Ἀνέβης εἰς θύφος, ἥχμαλώντας αἷχμαλωσίαν. » Τίς δὲ ἡ λύσις τῆς ἔκτης σφραγίδος; 'Ο σταυρὸς τοῦ Κυρίου καὶ δὲ θάνατος, οἵ τις ηκολούθησεν ἡ εὐκτοία πάσι πιστοῖς τε καὶ αἰσθητοῖς ἀναστάτιζε. 'Ηπερ οὐ μόνον τοὺς ζῶντας, διὰδικαστέας καὶ τοὺς προκεκοιμημένους εὐηργέτησε.

Καὶ σεισμὸς μέγας ἦγένετο. Σαφῶς τὰ ἐπὶ τῷ αἰαρῷ γεγενημένα σημεῖα ἡ διπταῖα ἡμένη ἀνάξωγραφεῖ, τὸν σεισμὸν καὶ τὸν κλόνον τῆς γῆς, τὸ τοῦ ἡλίου σκότος καὶ τῆς σελήνης δὲν τὴν εἰς αἷμα μετασβολήν. Πάνω δὲ ἀκριδῶς ἐπὶ τῆς σελήνης τὸ, δὲν, δεδήλωται. Πλησιατής γάρ οὖτα, ἀτε τεσσαρεσκαιδεχαταίσα οὔτα, καὶ κατὰ διάμετρον ἀφεστῶσα τοῦ ἡλίου, πῶς οἴα τε τὸν ἡλίον τῇ ἔαυτῆς ὑποδθομῇ σκοτίσαι; Οὐτω γάρ τὴν ἡλιακὴν ἐκλειψίν φασι γίνεσθαι οἱ ταῦτας τὴν σχολὴν πεποιημένοι. Πῶς δὲ πάλιν δυνατὸν τὴν σελήνην ἐν τῷ ἡμερινῷ καταστῆματι τοικύτην φανῆναι; 'Αφ' οὐ καὶ Διονύσιος δὲ 'Αριστοφάνης εἰς θεοσημείαν ἀναφέρει τὸ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ συμβάν τῷ ἡλίῳ, οὐκ εἰς εἰώθες πάθος τοις, κατ' οὐρανὸν σώμασι. Τινὲς δὲ ταῦτα εἰς τὴν διὰ Θεοσπασιανοῦ γενομένην πολιορκίαν ἐξέλασον, πάντα τὰ εἰρημένα τροπολογήσαντες. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀρμηνευτῶν σεισμὸν τὴν μετάδοσιν ἐνταῦθα εἰρήκασι, τὴν ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς διὰ Χριστὸν διαγμοῖς γενομένην εἰς τὸν κατὰ τοῦ Ἀντιχρίστου καιρὸν, σεισμὸν εἰωθυῖσας τῆς Γραφῆς καλεῖν τὴν τῶν πράγματων μετάδοσιν, ὕστερον τό· « Ἐτι διπαξ σεισιο. » Διηλοὶ γάρ τὴν τῶν σαλευομένων μετάδοσιν, ὡς δὲ θεῖος φησι Πλαῦλος. Καὶ ἐν τῇ Παλαιῷ ἡ ἀπ' Αἰγύπτου τῶν Ἱεραπλιτῶν ἔξοδος σεισμὸς εἰρηται, καθὼς καὶ διαυδι φησι· « Γῆ ἐσείσθη· καὶ γάρ οἱ οὐρανοὶ ἐσταξαν. » Τοσαύτας γάρ θλίψεις γενέσθαι φασιν, οἵας οὐδέπω γεγενημένας ἐγνωμεν, σορῷς

²¹ Πsal. Ixvii, 19. ²² Hebr. xii, 26

A **708** mundo excederent, ubi nunc ad vitam incorrumpibilem et labore carentem appulerunt, tanquam sumpta hujus satietate, evulsionem ex satiate accipere. Unde etiam angelorum ad aeterna bona prospectus, a quodam afflato divino nomine sumptius est propter desideria: tanquam per prospectum nihil aliud ipsi requisierint quam vel modicam illorum accipere cognitionem, assiduo desiderio semper affixa.

CAPUT XVIII.

Solutio sexti sigilli significans τὰς quae inferentur in consummatione plagas.

VI, 12, 13. Et vidi cum apernisset sigillum sextum: et terræmotus factus est magnus, et sol factus est niger tanquam saccus cilicinus, et luna tota facta est tanquam sanguis, et s'ellæ cœli ceciderunt in terram, sicut ficus abjicit grosses suos cum vento magno movetur.

Sexti sigilli solutio perfectissimam nobis salutem operata est. Ex hac enim Christus mortem dissolvit, vitam reduxit, ab eo qui homines devicerat triumphando, coronam abstulit: juxta id quod scriptum est: « Ascendisti in altum, captivitatem duxisti captivam »²¹. Quæ est autem sexti sigilli solutio? Crux et mors Domini, unde secuta est optanda cunctis tam fidelibus quam sensum sequentibus resurreccio, quæ non vivos solum beneficio afficit, verum etiam illos qui ante dormierant.

C *Et terræmotus factus est magnus. Manifeste describit nobis visio signa quæ in Christi passione facta sunt: terræmotum et quassationem terræ, solis tenebras, et totius lunæ mutationem in sanguinem. Ex maxima autem diligentia significatum est in luna quod tota mutata fuerit in sanguinem. Cum enim esset pleno lumine, utpote decimoquarto die, et ex diametro distaret a sole, quomodo possibile fuit ut solem repentina suo adventu obscuraret?* **709** Nam ita solarem eclipsim fieri dicunt qui circa eam investigandam sese occupant. Rursum quomodo possibile fuit ut luna in medio die constituta talis appareret? Unde etiam Dionysius Areopagita ad divinum refert miraculum quod tempore passionis in sole contigit, non juxta affectiones in corporibus celestibus fieri solitas. Quidam autem prædicta omnia moraliter intelligendo, ad civitatis obsidionem quæ sub Vespasiano facta est, retulerunt. Plurimi vero interpretum terræmotum hoc loco dixerunt transitum ex persecutionibus quæ propter Christum inductæ sunt, ad tempus Antichristi: ex consuetudine Scripturarum dicentes terræmotum vocari mutationem rerum, quemadmodum ubi dicitur: « Adhuc semel, ego concutiam »²². Significat enim translationem eorum quæ commoventur, veluti declarat divus Paulus. Et in Veteri Testamento egressus Israelitarum ex Aegypto dictus est terræmotus, quemadmodum ait et David:

Terra mota est, etenim cœli distillaverunt ^{30.},
Siquidem tantas afflictiones fore dicunt, quantas
nunquam antea fuisse cognovimus, idque s̄pienter
prædixerunt, ut bis præmeditatis homines non
fatiscerent ad inducta ab Antichristo supplicia.
Porro solis nigredo et lunæ obscuritas colorque
sanguineus lucis ostendit carentiam in his qui sub
divina ira fuerint deprehensi. Ita enim non semel
beatus **Cyrillus** exposuit. Stellas autem cadere est,
eos qui videntur luminaria in mundo, cadere tan-
quam labefactatos ad ea quæ contigerint; ideoqua
imperfectis fructibus sicut, nempe grossis, assimilati
sunt.

VI, 13-17. *Et cælum recessit sicut liber qui circumvolvitur : et omnis mons et insula de locis suis mota sunt. Et reges terræ et primates, et tribuni et divites ac fortis, et omnis seruos ac liber abscondebunt se in speluncis et in petris montium, et dicunt montibus et petris : Cadite super nos, et occultate nos a facie sedentis super thronum, et ab ira Agni, quoniam venit dies magnus iræ ipsius, et quis poterit salutem fieri?*

*καὶ ἀπὸ τῆς δργῆς τοῦ Ἀριλου· ὅτι ἡ θεσηνή
ται σωθῆναι:*

Caelum in modum libri convolvi aut simpliciter
designat secundum Christi **710** adventum : liber
namque sine strepitu ac repente aperitur : aut
quod coelestes quoque virtutes his condolent qui a
Christi fide exciderunt tanquam circumvolutionem
ac mœstitudinem habituris. Per hoc autem etiam aliud
libri circumvolutione intelligi admonetur, nempe
quod corpus celeste non sustineat perfectam aboli-
tionem, quemadmodum ait Irenæus Lugdunensis
quinto redargutionis libro adversus electionem falso
dictæ sapientiæ ; Neque enim persona, neque essentia
obscurabitur in creatura : verus est enim et firmus
qui ipsam constituit : sed formam adducit mundi
hujus, etiam ubi transgressio facta est. Ideo quo-
que David, « Renovabis, inquit, faciem terræ ²⁷, »
non autem immutabis. Arbitramur veteri consuetu-
dine usum fuisse apostolum. Hebræus enim ea re
quæ circumvolvit usus est, sicut fieri solet in
libris qui apud nos sunt, quorum evolutio noua
obscurationem, sed eorum quæ scripta sunt mani-
festationem efficere solet.

Et omnis mons et insula. Montes et insulas dicit superborum dæmonum cœlus, juxta illud quod de ipsis scriptum est: « Et transferentur montes in eorum maris »; ac si dicat ipsos in falsis hujus vite distractionibus circumagitare istos pusillanimes ad vehemens studium in animarum suarum perniciem. Hos quoque eosdem vocat insulas, ut qui in dicti variarum cupiditatum inundationibus nobis molesti sunt. Num hi sunt callidi artifices ad præstandum impedimenta bona famæ nostræ quæ secundum Deum est.

³⁶ Psal. LXVII, 9. ³⁷ Psal. CIII, 30. ³⁸ Psal. XLV, 3.

(25) *Uncis inclusa deerant vulg.*

τούτῳ προειρηκότες πρὸς τὸ προμεμελετηκέναι ταῦτα τοὺς ἀνθρώπους τοῦ μὴ ἀπειπεῖν πρὸς τὰς ἐπαγθ- μένας τοῦ Ἀντιχρίστου κολάσεις. Τὸ δὲ μέλαν τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς σελήνης τὸ ἀφεγγές καὶ αἰματωδές, τὸ τοῖς καταλειψθείσιν ύπο τῆς θείας δργῆς ἀφώτι- στον ἐνδείκνυται. [Οὐτω γάρ πολλάκις ὁ μακάριος Κύριλλος ἔξηλειφε (25).] Τὸ δὲ πεσεῖν τοὺς ἀστέ- ρας, καὶ τοὺς δοκοῦντας εἶναι φωστήρας ἐν κόσμῳ πίπτειν ὡς τοῖς γινομένοις δικλάζοντας. Διδ καὶ τοῖς ἀτελέσι τῆς συκῆς καρποῖς τοῖς δλύνθοις δηλαδὴ ἀπεικάσθησαν.

*Kai o οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσό-
μενος. Kai τὰρ δρός καὶ ρῆσσος ἐκ τῶν τόπων
αὐτῶν ἐκήριγγος. Kai ol Βαυαλεῖς τῆς γῆς, καὶ
ol μεγιστᾶτες, καὶ ol χιλίαρχοι, καὶ ol χλού-
σιοι, καὶ ol ἰσχυροί, καὶ πᾶς δοῦλος καὶ ἐλεύ-
θερος, ἔκρυψαν θαυμάτους εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς
τὰς πέτρας τῶν δρέσων. Kai λέγοντις τοῖς δρεσι-
καὶ ταῖς πέτραις· Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ κρύψατε
ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τῷ θρόνῳ,
μέσος δὲ μετά λητῶν δομῶν αἰγῶν, καὶ εἰς δίκα-*

Τὸ τὸν οὐρανὸν εἰλιτσεῖθαι ὡς; β:βλίον, ἢ τὸ ἀπλῶς τὸ τῆς δευτέρας Χριστοῦ παρουσίας αἰνιττεῖται· ἀκοφητὴ γάρ καὶ ἐν ἀκαρεὶ ἡ βίβλος ἀνοίγεται· ἢ διτὶ καὶ αἱ οὐράνιαι δυνάμεις τοῖς ἔκπιπτοις τῆς πίστεως συναλγοῦσιν, οἰονεὶ ἐλίγμον τινας καὶ λύπην ἔχουσι. Διὰ τούτου δὲ καὶ ἔτερον δ τοῦ βιβλίου ἐλίγμδις νοεῖ ὑποβάλλεται, μή ἀφανισμὸν τέλεον τὸ οὐράνιον (26) ὑφίστασθαι σωμα, ὡς φασι καὶ Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνου, ἐν πέμπτῳ λόγῳ τοῦ ἐλέγχου τῆς φευδωνύμου γνώσεως ἐπὶ λέξεως. Οὐ γάρ ἡ ὑπόστασις, οὐδὲ ἡ οὐσία τῆς κτίσεως ἀφανισθήσεται· ἀλλήθης γάρ καὶ βέβαιος ὁ αὐτὴν συστησάμενος· ἀλλὰ τὸ σχῆμα παράγει τοῦ κόσμου τούτου ἐν οἷς καὶ ἡ παράδεισις ἐγένετο. Διὰ καὶ δαυτὸς· «Ἀνακατινεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς,» ἀλλ’ οὐκ ἀλλάξεις. Ὕγούμενα δὲ τῇ ἀρχαὶ συνθηταὶ χρήσασθαι τὸν ἀπόστολον. Εἰλιτάριον γάρ ὁ Ἐβραῖος ἀντὶ τῶν παρ’ ἡμῖν β:βλίων ἐκέχρητο, ὃν ἡ ἀνείτισις οὐκ ἀφανισμὸν, ἀλλὰ τῶν γεγραμμένων φανέρωσιν ἀπέτοντά τοι.

*Καὶ πᾶν δρός καὶ τῆσσος. Ὁρη καὶ νήσους τὰ τῶν
ἀψηλοφρόνων δαιμόνων καλεῖ συστήματα, κατὰ τὸ
γεγραμμένον περὶ αὐτῶν, καὶ μετατίθεσθαι δρη ἐν
καρδίαις θαλασσῶν, οἰονεὶ ἐν τοῖς ἐνεστῶτος βίου
ἄλμυροις περισπασμοῖς τούτους περισσοῦντα τοὺς
ὅλιγοψύχους πρὸς τὸ ἕαυτῶν ψυχόλεθρον περισπού-
δασμα. Καὶ νήσους δὲ τοὺς αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡδη εἰ-
ρημέναις περικλύσεις τῶν βιωτικῶν συμφορῶν ἡμίν
ἐνοχλήσαντας. Οὗτοι γάρ δημιουργοὶ τὰς κατὰ Θεύν
τιμῶν εὐκλείεις ἐμποδίζατείν.*

(2ii) Търсите ги в улк.

Καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ μεγιστᾶρες. Βα-
σιλεῖς τῆς γῆς καὶ μεγιστᾶντος καὶ πάσαν τὴν τοιαύ-
την τερθρελαν τοὺς αὐτοὺς καὶ τὸν κατάρχοντα αὐτῶν
Σατανᾶν νοήσεις, κατάρξαντας τῶν περιγέλων δι'
ἀπάτης καὶ δόλους δι' ἀποτεταγμένους. Διὸ
καὶ τὸ κατατπεύδειν τὰ δρῦ ἐγκελεύειν ἐξ αἰτήσεως
πεσεῖν ἐπ' αὐτοὺς, κρύψεως χάριν, τροπικῶς εἰρη-
ται. Αἰνίζεται γάρ φυγάδας αὐτῶν; γενέσθαι δὲ
τῆς ἐπαγθησομένης αὐτοῖς ὑπὸ Χριστοῦ κολάσεως.
Εὑρίσκεις δὲ καὶ δλῶς ἐρμηνευθέντα ταῦτα ἐν ταῖς
χάρισ.

Πέσστε ἄφ' ἡμᾶς. Ἡ πόρις τὰ δρῦ δένεις τίνων;
Τῶν μὴ ἐποικοδομησάντων τῇ πίστει τὸ τίμιον τῶν
ἔργων καὶ δογμάτων, δλλὰ καὶ ἔυλα καὶ χόρτον, δ
μηδὲ πυρὸς τοῦ τυχόντος δεσμήν οἴετε ὑπενεγκεῖν,
μή διτε πυρὸς ἀπειλήν. « Πῦρ γάρ, ὃς φασιν, δ
Θεός » καὶ μάλισθ' ὅτε ἀντὶ τῆς καταφρονήσεως ἀνα-
φλέγηται τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων, καὶ ἐκ παραλο-
γισμοῦ τῆς τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ ἀνυπερβολῆτου συμπα-
θείσας.

Οὐει ηλθετο ημέρα ημεράλη τῆς δργῆς αὐτοῦ.
Ἐπὶ τῆς συντελείας μεθ' ὑπερβολῆς ἀνυπερθέτως
οὐκ ἐν μέρει, ἀλλ' ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ συμβήσεται
Ὄλης ὑπερβολική τῇ τοῦ Ἀντιχριστοῦ ἐπιδημίᾳ,
ἐν διτοῖς κατ' ἐξοχήν εἰτε κοσμικῆς ἐξουσίας, οὐδὲ
διὰ τοὺς βασιλεῖς ἐδήλωσεν, εἰτε ἐκκλησιαστικῆς εὐ-
ταξίας, οὐδὲ δρῦ καὶ νήσους τροπικῶς ὠνόμασε, τού-
τοις, φημι, ἀπασιν ἐκείνη τῇ φορέρᾳ θλίψις ἐπεν-
χθήσεται. « Ορη δὲ καὶ νήσους οὐχ ἀπλῶς τοὺς τῶν
Ἐκκλησιῶν προσγονάτων ὑπελάσθομεν, ἀλλ' ὅπερ καὶ
παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ εὑρηται γραφόμενον, τὰς ἐγκαινι-
ζομένας νήσους, αἱ δὴ φεύγονται, τόπον ἐκ τόπου
ἀμείβουσαι διὰ τὸν Ψευδόχριστον. Τίνες δὲ οἱ βασι-
λεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ μεγιστᾶντος τε καὶ χαλαροχοι,
καὶ πᾶς δυῦλος τε καὶ ἐλεύθερος, ἀλλ' οἱ οἱ τῶν
γῆνων κατεκουσιάζοντες καὶ μηδὲν τοῦ ἐν οὐρα-
νοῖς (26*) πολιτεύματος πεφρονεικότες; Δυῦλοι δὲ,
οἱ τῇ ματαιότητος τοῦ παρόντος κόσμου δεδουλωμέ-
νοι, διαπερ καὶ ἐλεύθεροι οἱ τῆς Χριστοῦ ἀφηνιά-
σαντες δουλειας καὶ ἀνέτως βιοῦντεις αἴρεμενοι.

Καὶ μετὰ τοῦτο εἰδος τέσσαρας ἀγγέλους
ἐστῶτας ἐξ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς. κρα-
τοῦτας τοὺς τέσσαρους ἀνέμους τῆς γῆς. ἵνα μή
κτενὴ διέρμος ἐξ τῆς γῆς. μήτε ἐξ τῆς θαλάσσης, D
μήτε ἐξ τοῦ ὁντροῦ. Καὶ εἰδος ἀγγελος ἀλλος
ἀράβατρος ἀπὸ ἀρατολῆς ήλιου, ἔχοτα σφρα-
γῖδα θεοῦ λόγτος, καὶ ἐκράξεις φωνῇ μετάλῃ τοῖς
τέσσαρασιν ἀγγέλοις οἰς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικήσαι
τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν. ἀλλων. Μή ἀδική-
σητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ
δένδρα, ἀχρις οὐ σφραγίσωμεν τοὺς δυῦλους τοῦ
Θεοῦ ήμώρι ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν τὰ μεταστάντα σαφῶς Ἰουδαίους
ἐν τῷ πρός Ῥωμαίους πολέμῳ, ἀντάμειψις διτα τῶν
τοῦ Κυρίου παθῶν δείκνυται τῷ εὐαγγελιστῇ. Οἱ

²⁶ Ηερ. xii, 29.

(26*) Ἀνθρώποις νυιγ.

A **Et reges terræ et primates.** Reges terræ et pri-
mates omne quo huicmodi præstigium eosdem
intelligas ac principem eorum Satanam, terrenis
dominantes per dolum ac fallaciam. Servos vero
ac liberos, eos qui inter dæmones sunt aut supe-
riores aut subjecti: ideo quoque tropice dictum
est quod studeant incitare montes, potentes ut su-
per se cadant quo occultentur: designat enim
quid fugere cupiant supplicium quod super ipsos
inducetur a Christo. Invenies autem et hæc alio
modo declarata in his quæ sequuntur.

B **Cadito super nos.** Quorum est deprecatio ad mon-
tes? Eorum qui non struxerunt super fidem pre-
ciosum aliiquid in operibus et dogmatibus, sed ligna
et fænum, quæ ne odorem quidem occurruntis
ignis ferre possunt, neque ignis minas. Nam
« Ignis, » ut ait ille, « Deus consumens est »,
711 et maxime cuim exusserit eos ob contempla-
præcepta sua, et ob cavillationem adversus inæsti-
mabilem compassionem Filii sui.

C **Quoniam venit dies magnus iræ ipsius.** Sub
mundi consummationem excessive et supra modum,
non in parte, sed in toto mundo continget maxima
afflictio per adventum Antichristi, in quo his, qui
in sublimiori erunt dignitate, sive mundana præ-
dicti sint potestate, quos per reges significavit;
sive in ecclesiastica sint disciplina et ordine, quos
montes et insulas tropice nominavit: his inquam,
omnibus tremenda illa afflictio inferetur. Montes
vero et insulas non simpliciter accipimus eos qui
præsunt ecclesiis, sed, quod etiam apud Isaiam
scriptum invenitur, innovatas insulas, quæ sane
fugient, locum e loco commutantes propter Anti-
christum. Quinam vero sunt reges terræ, et primates,
et tribuni, et servus, et liber, nisi ii qui potest-
atem exercent inter terrenos homines, cum nihil
illis curæ sit de gubernatione cœlesti? Servi autem,
qui vanitati hujus mundi servierunt, quemadmo-
dum et liberi, qui a Christi servitute se separarunt,
et remissō animo vivere elegerunt.

D **VII, 1-3. Et post hæc vidi quatuor angelos stan-
tes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor
ventos terræ, neflare venus super terram, neque
super mare, neque super ullam arborem. Et vidi
alium angelum ascendentem ab ortu solis, habentem
sigillum Dei vivi, et clamavit voce magna quatuor
angelis quibus datum est ut nocerent terræ et mari-
tibus, quoadusque signemus servos Dei nostri in fron-
tibus suis.**

Hinc consequenter ipsi evangelistæ ostenduntur
quæ aperte manebant Judæos in bello adversus
Romanos in ultionem afflictionum Domini. Quatuor

enim angeli servabant excubias super quatuor angulos terræ Judæorum, fugæ timorem illis imminentes, aut difficultates quasdam et molestias, aut intempestivam patriæ afflictionem ac dilectissimarum uxorum : **712** quæ tropice designantur imminere Judææ, sed et ventos prohiberi nequando flent neque super terram neque super mare. Super terram quidem, ne vel in minimo refrierium inveniant tempore belli adversum Romanos : neque agricultæ plantarum diligentia assurgant, quoniam et arbores ventorum commotione gaudentes resocillantur : neque pedestri pugna certantes, neque navalii, quoniam navalii quoque pugna impetebantur, iuxta Josephum ; nam omnia mala comprehendenterunt illos. Sed quanquam haec justissime ita fierent, apertius tamen contingent circa Antichristi adventum, non in parte terræ Judæorum, sed in universo orbe : quem etiam sortiti erant ministeriales spiritus, tanquam sua completes obsequia secundum quatuor terræ angulos, nempe orientem, septentrionem, occidentem et meridiem. Ventorum autem prohibito manifeste designat debiti ordinis solutionem, et malorum inevitabilitatem. Per ventos enim et mare navigatur ad obsequium hominum [et plantæ ventorum flata resocillantur].

Angelum alium ascendentem ab ortu solis. Divinum angelum ab ortu solis et non ab occasu et hespero venire, præclarum facinus designare videatur ac beneficium, quod contemplans in spiritu Domini progenitor, « Signatum est, inquit, super nos lumen vultus tui, Domine ». **Recte** quoque jubet, ut nulli interim noceatur quousque signarentur qui e Judæis merebantur salvi fieri, ne justi similia paterentur cum his qui inique extendissent manus suas ad iniquitatem adversus Christum. Quod si haec ita sunt, certe, ut dictum est, tempore adventus Antichristi signum vivisca crucis eminentiores demonstrabit eos, qui super se portaverunt inscriptionem sacri baptismatis ; nam hi sunt Christi hereditas.

Ne nockeritis. Creaturæ utpote propter nos faciat, cum nos castigamur, una nobiscum participes sunt flagellorum : quemadmodum etiam glorificatis sanctis simul collætantur. Ex hoc autem discimus eis qui secundum virtutem vivunt, ad cooperacionem opus esse angelico auxilio, ut afflictiones ac tentationes ferre possint.

713 CAPUT XIX.

De his qui servantur a plaga quatuor angelorum, nempe centum quadraginta quatuor millibus.

VII., 4-8. *Et audivi numerum signatorum centum quadraginta quatuor millia signati ex omni tribu*

⁴⁴ Psal. iv, 7.

(27) Πεσσαὶ ed.

(28) Inclusa omittit ed., ut infra verba καὶ φυὲ, etc.

A τέσσαρες ἄγγελοι γὰρ ἐφρούρουν τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς Ἰουδαίων γῆς, δειλίαν αὐτοῖς ἐμβάλλοντες φυγῆς, ή δυσχερείας τινάς, ή ἔξωριον πάθος πατρίδος, γυναικῶν τε φιλτάτων, ὅτινα τροπικῶς διασημάνεται κρατεῖσθαι τῆς Ἰουδαίας, ἀλλά γε δὴ γὰρ τοὺς ἀνέμους κεκωλύσθαι ἐφ' ὅτε μή πνέειν (27) μῆτε ἐπὶ γῆς μῆτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἐπὶ γῆς, τῷ μηδεμίᾳν αὐτούς ἀνεψυχήν εὑρέσθαι ἐν τῷ πρὸς Ρωμαίους πολέμῳ· μῆτε τοὺς γεωργοὺς τοὺς ἀπιμελεῖρ φυτῶν προσανέχοντας, ἐπεὶ καὶ τὰ δένδρα τῆς ἀπὸ τῶν ἀνέμων ἀποστέλλεις ἀπολαύοντα ἀναψύχεται· μῆτε τοὺς πεζομαχοῦντας [μή τοὺς ἐν θαλάσσῃ ναυμαχοῦντας (28)], ἐπεὶ καὶ ἐναυμάχησαν, κατὰ τὸν Ἰόστηπον· πάντα γὰρ αὐτούς κατέλαβε τὰ κακά. Ἀλλ᾽ εἰ καὶ ταῦτα, οὐτως δικαιώτερον δν, δμεις ἐπιτευκτικώτερον κατὰ τὴν τοῦ Ἀντιχρίστου ἐπέλευσιν γενήσεται, οὐκ ἐν μέρει τῆς Ἰουδαίων γῆς, ἀλλ᾽ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ, ἢν καὶ Ἐλαχον κατὰ τὰς τέσσαρας γωνίας, ἀνατολῆς, δρυτού, δύσεως καὶ μεσημβρίας, τὰ λειτουργικὰ πνεύματα ὡς πληροῦντα τὰς διακονίας. Ἡ δὲ τῶν ἀνέμων ἐποχὴ προδήλως λύσιν εὐταξίας, καὶ τὸ τοῦ κακῶν ἀδιάδραστον ἐμφανίει. Διὰ ἀνέμων γὰρ, θάλασσά τε πλεῖται πρὸς τὴν ἀνθρώπων δουλειαν[καὶ φυτὰ τρέψεται; ἀνέμοις ἀναψυχόμενα].

Ἄγγελοι δὲ πάλιν ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀραβολῆς ἥλιου. Τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἥλιου, ἀλλὰ μὴ ἀπὸ δυζιμῶν καὶ τῆς ἑσπέρας παραγίνεσθαι τὸν θεῖον ἄγγελον, ἀγαθοεργὸν αἰνίττεσθαι καὶ σημαίνειν δοκεῖ, ἢν δὲ μὲν προπάτωρ τοῦ Κυρίου ἐν πνεύματι θεωρῶν, « Εὐημελῶθη ἐφ' ἡμῖς τὸ φῶς τοῦ προσώπου του, Κύριε, » ἔλεγε. Καλῶς δὲ καὶ εἰ μηδένα τέως ἀδικηθῆναι κελεύει, δχρις οὖν σφραγισθῶν οἱ τοῦ διασωθῆναι δέξιοι τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἀν μὴ οἱ δίκαιοι τὰ δύοια πάθοιν τοῖς ἐν ἀνομίᾳ τῇ κατὰ Χριστοῦ ἐκτείνασι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἀδίκως. Εἰ δὲ ταῦτα οὐτως, ἀλλ᾽ οὖν, ὡς εἰρηται, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπελεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου ἡ σφραγὶς τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἐκδηλοτέρους ἀποφανεῖ τοὺς τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἐπιφερομένους σημειώσιν. Χριστοῦ γὰρ κλῆρος οὗτοι.

Μὴ ἀδικήσητε. Η̄ κτίσις ὡς δι' ἡμᾶς γεγενημένη, πα:δευομένους ἡμῖν κοινωνεῖ ἐπὶ ταῖς μάστιξιν, ὃςπερ οὖν καὶ δοξαζομένοις τοῖς ἀγίοις συμφαιδρύνεται. Διὸ τοῦτο δὲ μανθάνομεν καὶ τοὺς κατ' ἀρετὴν βιοῦντας πρὸς συνεργὸν δεισθαι τῆς ἀγγελικῆς βοηθείας πρὸς τὰς τῶν πειρασμῶν ἐπιφοράς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ.

Περὶ τῶν σωζομένων ἐκ πληγῆς τῶν τεσσαρων ἀγγέλων χιλιάδων ρυθ.

Καὶ ἡκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἔκατοντεσσαρακονταεσσαρες χιλιάδες ἐσφραγι-

σμέροι ἐκ πάσης φυλῆς νιῶν Ἰσραὴλ. Ἐκ φυλῆς Α σιγναὶ erant duodecim nullia : ex tribu Ruben, duodecim millia signati : ex tribu Aser, duodecim millia signati : ex tribu Neophthalim duodecim millia signati : ex tribu Manasse, duodecim millia signati : ex tribu Simeon, duodecim millia signati : ex tribu Levi duodecim millia signati : ex tribu Isachar, duodecim millia signati : ex tribu Joseph duodecim millia signati : ex tribu Zabulon, duodecim millia signati : ex tribu Benjamin, duodecim millia signati.

πολλοὶ γὰρ ἤσαν καὶ ἀριθμὸν ὑπερβάλλοντες οἱ Χριστῷ πιστεύσαντες ἐκ τῶν Ἰουδαίων. Καὶ μάρτυρες οἱ Παῦλος τῷ θείῳ ἐν Ἱερουσαλήμ γενομένη λέγοντες· ἡ Θεωρίας, ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν πεπιστευκότων Ἰουδαίων ; Τούτους δὲ μή μετασχεῖν τῇ; ὑπὸ Ῥωμαίων πανωλεθρίας, ὁ χρηματίζων τῷ εὐαγγελιστῇ φησιν. Οὐπώ τὸν τὴν Ἰουδαίους κατειλήψει, ὅτα καὶ οὗτος ὁ εὐαγγελιστής ἔχρησιμος ταῦτα. Καὶ οὐκ ἐν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ ἐν Ἰωνίᾳ τῇ κατ' Ἔφεσον. Μετὰ γὰρ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου δέκα καὶ τέσσαρα μόνα ἔτη προσῆδρευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ, δοσα καὶ τὸ θειδόχον τῆς τοῦ Κυρίου Μητρὸς σκῆνος τῇ ἐγκαίρῳ ταύτῃ ζωῆ μετὰ τὸ πάθος· καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀφθόρου τοῦ κού αὐτῆς δειπνήθη· ἢ καὶ τυμπαρῆν ἃ τοι μητρὸς ὑπὸ τοῦ Κυρίου αὐτῷ παραδεδομένη. Μετὰ γὰρ τὴν ἀποθύσιν τεύτης, οὐκ ἐτὶ τῇ Ἰουδαίᾳ ἐμφιλοχωρήσαι, ἀλλὰ πρὸς Ἔφεσον μετεστήναι αὐτὸν λόγος. Καθ' ἣν, ὡς εἰρηται, καὶ τὰ τῆς προκειμένης Ἀποκαλύψιας; ἐνεργηθῆναι, τῶν μελλόντων οὖταν δήλωσιν, καθ' ὅτι μετὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἑτος τῆς ἀναλήψιας τοῦ Κυρίου κατὰ τῶν Ἑβραίων ἡ θλίψις συνηγένη. Ὅτι δὲ καὶ ἀριθμὸν κρείττονες οἱ διασωθέντες δῆλον. Οὐ μόνον γὰρ οἱ πιστοὶ διέφυγον τὸν δλεθρὸν τὸν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν ἀγνοΐᾳ τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου συνηργηκότες. Ἡ ἀκρίβεια τῆς ἐξ ἔκαστης φυλῆς ἰσότητος ἐμφαίνειν δοκεῖ τὸν πολυπλασιασμὸν τοῦ ἀποστολικοῦ σπόρου δωδεκάκις δωδεκαπλασιαζομένου ἐπὶ τὸν τέλειον τῶν χιλιάδων ἀριθμὸν, καὶ οὕτως τὰς φθείσας χιλιάδας ἀποταλοῦντα. Ἐπιστημένον δὲ τούτο ὡς ἡ φυλὴ τοῦ Διὸς διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς τὸν Ἀντίχριστον τίκτεσθαι, ταὶς λοιπαῖς οὐ συντέταχται, ἀλλὰ ἀντ' αὐτῆς ἡ τοῦ Λευὶ, ὡς ἱερατικὴ εἰς μερισμὸν ἐχομένη. Τὸν δὲ Ἰωσὴρ ἀντὶ τοῦ Ἐφραὶμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τέθεικε, ὡς οὐκ δικαιόρον μνησθῆναι καὶ τῶν ὀνομάτων ἔκαστου τῶν φυλάρχων. Λύτικα γὰρ τὴν ἐξ Ἰουδαίων φυλὴν δε ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται, αἰνίτετοι λέγομεν τοὺς διὰ μετανοίας καὶ ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν ἐξ αὐτοῦ βλαστήσαντα Χριστὸν σωζομένους. Τὴν δὲ τοῦ Ῥουβίου τοῦ δηλούντος, ὡς ὀρῶντος υἱοῦ, ἡ υἱοῦ ἀράστεως, τοὺς καθαροὺς τῇ καρδίᾳ καὶ ὀρῶντας τῷ πνεύματι. Τὴν δὲ Γάδ δηλοῦ ἕκινασμὸν ἡ πειρατὴριστική, τοὺς διὰ θλίψιαν καὶ πειρασμῶν ὡς χρυσὸν

Multi siquidem erant maximoque numero qui e Judaeis in Christum crediderant: cuius rei testes erant qui divo Paulo, cum Hierosolyma venisset dicebant, « Vides, frater, quot myriades sint eorum qui crediderunt Judeorum? »¹¹ Hos autem is qui evangliste dat oracula, ait non fore participes internectionis inducendae a Romanis: nondum enim Judæi comprehenderat vastatio a Romanis ad ducta, cum evangelista hanc susciperet oracula: nec id Hierosolymis, sed in Ionia quæ est juxta Ephesum. Siquidem quatuordecim duntaxat annis a Christo passo perinansit Hierosolymis, quibus etiam tabernaculum Matris Domini quod Deum in se suscepserat, in hac temporali vita post passionem ac resurrectionem sui incorrupti partus servatum est: cum qua hic semper aiterat, ut cui mater tradita fuerat a Domino. Post hujus namque interitum fuitur non amplius permansisse in Iudea, 714 sed transisse in Ephesum: in qua etiam, ut dictum est, conscripta sunt quæ in hac habentur Apocalysi, quæ est significatio futurorum: eo quod post quadragesimum annum ab assumpto Domino successit afflictio adversus Hebreos. Quod autem vehementi numero servi servi fuerint, manifestum est. Neque enim soli fidèles effugerant interitum a Romanis provenientem, sed et hi qui ignoranter ad Domini passionem cooperati fuerant. Äqualem autem exacte positum esse numerum in singulis tribubus ostendere videtur plurimum multiplicatum esse semen apostolicum, adeo ut duodecies factum sit duodecuplo ad perfectum numerum millennarii, qui ita perficiat dictas chiliades. Animadvertisendum est autem tribum Dan cæteris non esse anumeratam, eo quod producendum sit ex ipsa Antichristus, sed pro ea supposita est tribus Levi, quasi sacerdotialis ad divisionem pertingat. Porro Joseph pro filio suo Ephraim positus est, ita ut intempestivum non fuerit mentionem facere nominum cujusque patriarchæ harum tribuum. Statim enim tribus ex Iudea, qui interpretatur confessio, designat eos qui per poenitentiam et amorem erga Christum qui ab eo processit, salvi sunt. Tribus autem Ruben, qui significat tanquam videns filius aut visio filii, os-

¹¹ Act. xxii, 20.

tendit pures corde qui cernunt per spiritum. Tribus vero Gad, qui significat *temptationem aut locum temptationis*, eos innuit qui per afflictiones ac tentationes tanquam aurum igne examinati sunt probatione fidei. Porro tribus Aser, per quem significatur *beatitudo*, eos designat qui observatione traditarum a Deo beatitudinum, nacti sunt beatitudinem nunquam desitaram. Cæterum tribus Neptahim qui interpretatur *intelligens*, aut *ramo vel stirpi appensus*, eos designat qui cum ramo vel truncu qui est crux Christi contendunt et intelligentia coronati sunt, ac demones per illud veluti cornu petunt. Rursum tribus Manasse, qui ab *oblivione sumit interpretationem*, eos innuit qui gentis aut familie sua obliti sunt propter Christum, juxta illud: » Obliviscere populi tui et domus patris tui «⁴². Tribus autem Simeon, qui *obedientiam significat*, divinis obtemperantes præceptis per bonas ac puras actiones designat. Tribus vero Levi, qui significat *præventum*, 715 eos qui a Deo præventi sunt ad electionem designat, juxta psalmicum oraculum, et qui inhabitaturi sunt in divinis tabernaculis. Porro tribus Isachar, quod est *merces*, designat eos qui virtutes constituerunt in acceptance futurorum præmiorum pro mercede. Tribus autem Zabulon, quod interpretatur *præoccupata liberatio*, eos designat qui divitias pauperibus dividunt, et a Christo accipiunt. Tribus vero Joseph, quod est *bonorum additio*, eos designat qui ad regnum cœlorum in parte augmenti sunt, et vita necessaria ab eo qui non mentitur accipiunt. Demum tribus Benjamin quod interpretatur *filius doloris aut filius diei*, eos denotat qui ad curandam multitudinem dolorum qui in corde sunt, ut canit David, divinas e diverso accipiunt consolationes. Porro cognominationem non conjunxit, ob id quod ab initio dictum est, nempe quod manifeste ex ea tribu oriturus sit Antichristus.

CAPUT XX.

De innumerabili turba eorum qui ex gentibus una cum Christo regnabunt.

VII, 9-12. Post hæc vidi, et ecce turba magna, quam dinumerare nemo poterat, ex omni gente et tribus et populis et linguis, stantes ante thronum et ante Agnum, amictos stolis albis, et palme in manibus eorum, et clamabant voce magna, dicentes: *Salve Deo nostro qui sedet super thronum et Agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quatuor animalium, et procubuerunt ante thronum illius in facies suas: et adoraverunt Deum, dicentes Amen: Benedictio et gloria et sapientia et gratiarum actio, honorque et virtus ac fortitudo Deo nostro in sæcula sæculorum. Amen.* εὐλογία, καὶ η δόξα, καὶ η σοφία, καὶ η εὐχαριστία, καὶ η τιμή, καὶ η δύναμις, καὶ η ισχύς τῷ Θεῷ ημῶν εἰς τὸν αἰώνας τῷ αἰώνῳ. Ἀμήν.

⁴² Psal. XLIV, 11.

(29) Περιχρίσεις ed.

A πεπυρωμένους τῷ δοκίμῳ τῆς πίστεως. Τὴν δὲ τοῦ Ἀσῆρ, δι' οὗ μακαρισμὸς σημαίνεται τοὺς τῇ τηρήσει τῶν θεοδιάκτων μακαρισμῶν τῆς ἀλήκτου τευκομένους μακαριότετος. Τὴν δὲ τοῦ Νεφθαλείου, ἐρμηνευομένου συνετοῦ, ἡ σειλέχους ἐξημμένου, τοὺς ἑπεριδομένους αὐτῷ δι' ἔστιν ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐστεφανωμένους μετὰ συνέσεως. καὶ ἐν ἐκείνῳ τοὺς δαίμονας κερατίζονται. Τὴν δὲ τοῦ Μανασσῆ, δι' ἀπὸ ἀλήθης ἐρμηνεύεται, τοὺς ἐπιλανθανομένους τῶν πατρῶν διὰ Χριστὸν, κατὰ τὸ, « Ἐπιλέθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου. » Τὴν δὲ τοῦ Συμεὼν, διπερ ἀπακούσμον δηλοῖ, τοὺς τῶν θείων ἐντολῶν ὑπακούοντας δι' ἀγαθῶν καὶ καθηρῶν πρᾶξεων. Τὴν δὲ τοῦ Λευὶ δις προσιλημμένου σημαίνει, τοὺς ὑπὸ Θεοῦ προσιλημμένους εἰς ἐκλογὴν, κατὰ τὸ φαλικὸν λόγιον, καὶ ἐν ταῖς θείαις ἐγκατασκηνοῦν μέλλοντας αὐλαῖς. Τὴν δὲ τοῦ Ἰσάχαρ, διπερ ἐστὶ μισθὸς, τοὺς τὰς ἀρετὰς πρὸς τῶν μελλόντων ἐπάθλων τῆς λήψεως εἰς μισθὸν δριζαμένους. Τὴν δὲ τοῦ Ζαδούλων, διπερ ἐρμηνεύεται δύσις προσιλημμέτη, τοὺς τὸν πλοῦτον τοῖς πειθαῖς ἀπονέμοντας, καὶ ὑπὸ Χριστοῦ προσιλημμανομένους. Τὴν δὲ τοῦ Ἰωσῆφ, διπερ ἐστιν, ἀγαθῶν προσθήκη, τοὺς ἐν προσθήκης μέρει πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀναληγόντας, καὶ τὰ χρειώδη τοῦ βίου παρὰ τοῦ ἀψευδοῦς Δεσπότου λαμβάνοντας. Τὴν δὲ τοῦ Βενιαμίν, διπερ νιόδες δδύνης ἥ νιόδες τῆμέρας ἐρμηνεύεται, τοὺς διὰ τὸ πλήθος τῶν ἐν καρδίᾳ δδύνων, ὡς Δασδό μελψοῖ, ἐνεμίλλους τὰς θείας παρακλήσεις (29) ἀντιλαμβάνοντας. Τοῦ δὲ Δάνη τὴν δνομασίαν, καίτοι φυλάρχου καὶ αὐτοῦ ὑπάρχοντος, οὐ συνέταξε ταῖς λοιπαῖς, διὰ τὸ ἐρχῆς εἰρημένον τὸ ἐκ φυλῆς αὐτοῦ γενέσθαι σαφῶς τὸν Ἀντιχριστον.

Dan, quanquam et ipse sit princeps tribus, cæteris non conjugxit, ob id quod ab initio dictum est, nempe quod manifeste ex ea tribu oriturus sit Antichristus.

ΚΕΦΑΛ. Κ'.

Περὶ τοῦ ἀραιόμητου δχλου τῷ δὲ δθρῷ Χριστῷ συμβασιλευσάτων.

Mετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ίθος δχλος πολὺς, δτριθυῆσαι οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ πατέδες δθρους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶται ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀριλου, περιβεβλημένους στολὰς λευκὰς, καὶ φοιτικές ἐν ταῖς χερσὶν αἰτῶνται καὶ κράζοντες φωρῷ μεγάλῃ λέγοντες: Ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ημῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ Ἀριλῷ. Καὶ πάντες οἱ ἀγγεῖοι εἰστήκαισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῷ δὲ προσθύτερων καὶ τῷ τεσσάρων ζώων, καὶ ἐπεστορ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες: Ἀμήν. Ἡ

Σπόκει πώς παρίστησιν ὡς τὸ ἀναρίθμητον τοῦτο καὶ παγγενὲς πλῆθος, τὴν τοῦ Ἀρνίου δηλοῦν σφαγὴν, ἐκεῖνῳ καὶ ἐπύθῃ.

Kai kράζοτες φωνῇ μεγάλῃ. "Ἐκραζον, φησιν, εἰς τὸ δυναμωθῆναι ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Ἀρνίου εἰς τὸ νικῆσαι τὸν ἀρχοντα τοῦ σκότους τούτου καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργουμένους εἰδωλολάτρας ἀνθρώπους.

Kai πάντες οἱ ἀγγελοι σιστήκεσσαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ τῷ τεσσάρω ζώῳ. Ἰδού μὲν μία ἔκκλησις ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων. Τὸ δὲ συστῆναι ἀγγέλους ἀνθρώπων, τί ἀν δὲλο δείκνυτιν, ἢ τὸ ὑπερανεστήκειν εἰς τιμὴν τῆς ἀνθρωπείας φύσεως;

Kai προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες· Ἄμην. Τὰ ἐν ἀνθρώποις λειτουργικὰ πνεύματα σὺν τοῖς πρεσβυτέροις ὑπήκουσαν τὸ, Ἀμήν. Ἐπὶ τὸ ἔβδομον δὲ τοῦ ἀριθμοῦ προεγχώρησεν αὐτοῖς ἡ πρὸς τὸ Θεόν σεβασμία τιμὴ, οὐ μόνον διτὶ σύστοιχος οὗτος, ὡς ἡδὴ παρεθέμεθα, δὲ ἀριθμὸς τῷ παρόντες αἰῶνι, ἀλλ' διτὶ καὶ ὕσπερ οὗτος δὲ ἀριθμὸς οὐκ ἐξ ἑτέρου ἀριθμοῦ τῶν ἐντὸς τῆς δεκάδος ἀποτίκεται, οὗτως καὶ φὲτικοῦται ταῦτα Θεός, οὐκ ἐξ ἑτέρου τὰ θεῖα ταῦτα ἀπορέτεται πλεονεκτήματα.

Kai ἀπεκρίθη εἰς ἄλλῳ πρεσβυτέρῳ λέγων μοι· Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς, τίνες εἰσι, καὶ πόθεν ἡλύορ; *Kai εἶπον αὐτῷ· Κύριε μου, σὺν οἴδας.* *Kai εἶπε μοι· Οὗτοι εἰστοι οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλιψεως τῆς μεγάλης· καὶ ἐλυτραρ τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύχαραρ δὲ τῷ αἷματι τοῦ Ἀρνίου· διὰ τοῦτο εἰστε ἡγάπιοι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύοντοι αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς δὲ τῷ ραψ αὐτοῦ· καὶ δὲ καθῆμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ σκηνώσει ἐπ' αὐτούς.* *Οὐ πειράσοντοι ἔτι, οὐδὲ διψήσοντοι ἔτι· οὐδὲ οὐ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς δὲ ήλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· διτὶ τὸ Ἀρνίον τὸ ἀραιόστον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ θάτιστα.* *Kai ἐξαλείψει οἱ Θεοὶ πᾶν δάκρυνος ἐπὶ τῷ ὅρθιαλμῷ αὐτῶν.*

Τοὺς μάρτυράς φησι, τοῦ Χριστοῦ τὸν σταυρὸν ἀραμένους, καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον μιμουμένους. Τοῦτο γάρ ἔστι τὸ, "Ἐλυτραρ, οὐχ ἑτέρῳδι· ή δὲ τῷ αἷματι τοῦ Ἀρνίου.

Kai λατρεύοντοι αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς. Ἡ τὸ ἀδιάπαυστον δηλοῦν βούλεται, ἡ τὸ τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διοικουμένων ἀνενδίαστον τῆς εὐχαριστίας, διτὶ τε πρόδηλοι, διτὶ τε κατὰ τὸ ἀνεξερεύνητον τῆς σοφίας αὐτοῦ βάθος διεξαγόμενοι. Νῦν γάρ ἐκεὶ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἡμέρα μία, τῷ τῆς εἰκασίασύνης Ἡλιῷ καταλαμπρυνομένων ἀπάντων. Ισως δὲ νῦν νοεῖται τὰ ἀπόκρυφα καὶ βαθέα τῆς γνώσεως μυστήρια, ἡμέρα δὲ τὰ σαφῆ τε καὶ εὐληπτα. Ναδ; δὲ τοῦ Θεοῦ πᾶσα μὲν ἡ ἀνακαίνιζομένη ὑπ' αὐτοῦ κτίσις διτὶ τοῦ Πνεύματος, μάλιστα δὲ οἱ τὸν ἀρβασῶντα τοῦ Πνεύματος διεπτηρήσαντες, οἵς ἐνοικήσειν καὶ ἐμπεριπατήσειν ἐπήγγελται.

Οὐ πειράσοντοι ἔτι. Ἐξ ἑτέρου μὲν γάρ πρὸς ἔτερον ἥλθον πειρασμὸν οἱ ἄγιοι διαπαντῆς, μᾶλλον δὲ οἱ ἐξ ἑνῶν ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχριστοῦ. Μετὰ δὲ τὸν τοιοῦτον καιρὸν ὑδιαλείπτεις κορεσθήσονται τῶν ἀμυθήτων ἀγαθῶν, ἀρτογ μὲν ἔχοντες τὸν

A 716 Considera quibus verbis ostendat quoniam innumerabilis haec et omnigena multitudo manifestans Agni cædem, ipsi quoque immolata sit.

Ei clamabant voce magna. Clamabant, inquit, ut nos ab Agno confirmaremur ad vincendum principem tenebrarum, hominesque idololatras qui ab eo obsidentur.

Et omnes angelis stabant in circuitu throni et seniorum et quatuor animalium. Ecce una ecclesia angelorum et hominum. Stare vero angelos simul cum hominibus quid aliud ostendit quam excellentiam humanæ naturæ in honore?

Et adoraverunt Deum, dicentes: Amen. Spiritus ministrantes inter homines una cum senioribus obaudierunt, Amen. Ad septenarium autem numerum ab ipsis processum est in religiosa veneratione divini Numinis, non solum quod affluit sit hic numerus, ut jam proposuimus, saeculo praesenti: verum etiam quod, quemadmodum hic numerus non dignatur ex alio numero eorum qui intra denarium continentur, ita neque Deus cui haec acclamat, aliunde accipit has divinas excellentias.

C VII, 13-17. *Et respondit unus de senioribus et dixit mihi: Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt et unde venerunt?* *Et dixi illi: Domine mi, tu nosti.* *Et dixit mihi: Hi sunt qui veniunt ex afflictione magna et laverunt stolas suas, et dealbaverunt per sanguinem Agni: ideo sunt ante thronum Dei, et serviunt ei die ac nocte in templo ipsius, et qui sedet super thronum habitabit super illos.* Non esurient neque sitiunt amplius, neque cadet super illos sol neque ullus astus: quoniam Agnus qui in medio throni est, pascet illos, et deducet eos ad fontes aquarum vita. *Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, αὐτοὺς, καὶ σδημησει αὐτοὺς ἐπὶ ὄντος ἡμέρας πηγὰς ὃςθαλμῶν αὐτῶν.*

Martyres Dei dicit qui crucem Christi tulerunt, et mortem ipsius initati sunt. Nam hoc est quod laverunt stolas suas, non alibi quam in sanguine Agni.

Et serviunt ei die ac nocte. Incessabilitatem significare vult aut certitudinem gratiarum actionis in his qui a **D 717** Deo gubernantur: sive manifeste hoc fiat, sive juxta inscrutabilem suæ sapientiae profunditatem dirigantur: non est enim ibi nox, sed dies una, cum omnes a Sole justitiae illuminentur. Fortassis autem per noctem intelliguntur occulta ac profunda sapientiae mysteria, per diem vero manifesta facileque comprehensibilia. Porro Dei templum est omnis creatura quæ ab ipso renovatur per Spiritum: maxime vero qui arrhabonem Spiritum servaverunt, in quibus se inhabitaturum et inambulaturum pollicitus est.

Non esurient. Semper quidem sancti ex alia afflictione processerunt ad aliam, magis tamen qui ex gentibus fuerunt in adventu Antichristi: post illud autem tempus sine intermissione satiabuntur inenarrabilibus bonis: panem quidem habentes ce-

Iestem illum, qui propter eorum salutem descendit in terram, aquam vero abundantem Spiritus infusionem, de qua etiam a Domino dictum est: « Qui credit in me, lumen de ventre ejus fluens aquæ vivæ ». Esurire namque solet appellare Scriptura indigentiam divinorum bonorum. Porro sole assimilavit temptationibus sive afflictionibus. Idque tibi persuadeant semina super petram sparsa, brevi quidem exorta simulque enata, sed continuo sole exusta.

Quoniam Agnus qui in medio throni est pascet illos, et ducet eos ad fontes aquarum ritæ. Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum. Anamictos tūi θρόνου, hoc est, e medio throni, ac si diceret: Ex paterna gloria sive dominationis principatu, per accessum divinarum illustrationum, immo incommutabilis divinitatis cum carnis dispensatione. Hinc autem libere divina attribuit Filiu ac Domino nostro Iesu Christo. Siquidem convenit ipsis pascere ac ducere greges per gubernationem a se creatos, quibus lacrymæ posibiles non erunt molestæ.

718 CAPUT XXI.

Solutio septimi sigilli, quod angelicæ virtutes ad Deum ferant sanctorum preces tanquam ihymia-

mata.

VIII, 1, 2. *Et cum aperuisset septimum sigillum, factum est silentium in cælo dimidia sere hora. Et ridi septem angelos qui stabant ante thronum: et datæ sunt ipsis septem tubæ.*

Septimi sigilli solutio designat solutionem tumultus terrei illati per septem angelos ministrantes ad supplicia impiis debita. Silentium autem angelicæ significat modestiam ac reverentiam, et circa secundum Domini adventum et circa primum ignorantiam. Porro quod dimidia sit horæ, temporis designat brevitatem: in quo post omnia quæ inducuntur et quæ in terra peraguntur, regnum Dei manifestabitur.

Et datæ sunt ipsis septem tubæ. Tubæ septem dantur tanquam adveniente rege. Ipsæ autem juxta divinum Paulum ad Thessalonicenses sribentem, exprefaturæ sunt mortuos ⁴⁴; *quos præcessisse dictus est primogenitus ex mortuis, Christus. Scindum est autem quod, licet ea quæ videntur ad materia quatinus ac colores effingantur, sive id altare sit, sive thuribulum, sive quidpiam aliud, invisibilia tamen ac spiritualia sunt. In hujusmodi igitur stans angelus, et thus tenens, nempe thuribulum quod thus continet, preces sanctorum tanquam aromata porrigebat. Porro autem hoc fuisse licet, eo quod hæc materia pretiosissima sit apud homines et maxime desiderabilis, per quod etiam designatur quod apud Deum quoque preces sanctorum dignæ habeantur hujusmodi susceptione. Adiuncuntur autem preces ad Deum ab angelis qui*

Αὐτάντιον, δε διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐφοίησεν δὲ τὴν γῆς, ὅπωρ δὲ, τὴν διφθενὸν χύσιν τοῦ Πνεύματος, περὶ οὐ καὶ εἰρηται: ὑπὸ τοῦ Κυρίου. ὁ ὑπιστεύων εἰς τὸν ποταμὸν βεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλαῖς αὐτοῦ ὄντος ζῶντος. ὁ Τὸν γάρ πεινήν έδοι: τῇ Γραψῃ καλέν τὴν τῶν θείων ἀγαθῶν θεοίαν. Τὸν δὲ ήλιον πειρασμοὶ ἀφωμοίωσεν· καὶ πειθέτω σε τὰ πρὸς βραχὺ ἀνατείλαντα ἐν τῇ πέτρᾳ επέρματα, ἀθρόων μὲν φύσαντα, εὐθέως δὲ ὑπὸ τοῦ ήλιου φλογισθέντα.

"Οτι τὸ Ἀρπλον τὸ ἀραιμέσον τοῦ θρόνου κοιμαστεῖ αὐτοὺς, καὶ ὀδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζωῆς απῆδες ὄντας. Καὶ ἀξιαλεῖται ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν σφραγιλῶν αὐτῶν. Τὸ δραμέσον τοῦ θρόνου, εἰρηται ἀντὶ τοῦ, ἐκ μέσου τοῦ θρόνου, οἰονται ἐκ τῆς πατρικῆς δόξης, ἡγουν κυριαρχίας, τῆς σαρκικῆς οἰκονομίας τῇ ἐπεισόδῳ τῶν θείων ἀλλάμψεων, μάλιστον δὲ τῇ ἀναλοιώτου θεότητος ὑποχωρησάστης. Τὸ δὲ πέπλον τούτου δὲ ἀνυποτάλως θεοπρεπὲς τῷ Υἱῷ καὶ Κυρίῳ τημῶν Ἰησοῦ Χριστῷ. Τὸ γάρ ποιμανεῖν αὐτῷ προσέστας· καὶ ὀδηγεῖν τὰ ὑπὸ αὐτοῦ πολυνια διὰ τῆς οἰκονομίας κτισθέντα, οἵσι οὐκέτι δάκρυον ἔνοχολοή.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'.

Λύσις τῆς ἐδόμης σφραγίδος, δηλοῦσα δῆμον. Ικάς δυνάμεις προσάρτηται θεῷ τὰς τῶν ἀριών προσευχὰς ὡς θυμιάμωτα.

Καὶ δε τοιοῦται τὴν σφραγίδα τὴν ἐδόμην, ἀτέτερο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμαρτιῶν. Καὶ εἰδος τοὺς ἐπτά ἀγγέλους οἱ ἐνώπιοι τοῦ θεοῦ ἐστήκασται· καὶ ἐδόμησαν αὐτοῖς ἐπτὰ σάλπιγγες.

Ἡ τῇς ἐδόμης σφραγίδος λύσις τὴν τῆς γῆτης τύρδης λύσιν διασημάνει, ἐπτὰ ἀγγέλων διακονούντων ταῖς τιμωρίαις ταῖς κατὰ τῶν ἀσεβῶν δρειλούτναις. Ἡ δὲ οἰγὴ τὴν ἀγγελικὴν εὐταξίαν δηλοῖ καὶ τὴν εὐάλεσιαν, τὸ τε περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας, καὶ τῆς προτέρας ἀγνόημα. Τὸ δὲ ἡμιώριον τὸ τοῦ καιροῦ ἐμφαίνει βραχὺν, ἐν φ τῶν πάντων ἐπαγομένων καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς συντελουμένων, ἡ τοῦ θεοῦ (30) βασιλεία φανήσεται.

Καὶ ἐδόμησαν αὐτοῖς ἐπτὰ σάλπιγγες. Ἐπτὰ σάλπιγγες, ὡς βασιλέως ἐφισταμένου· αἱ δὲ αὐταὶ, κατὰ τὸν θεόσφορον Παῦλον Θεσσαλονικεῦσι γράφονται, καὶ διπνιζεῖν μέλλουσι τοὺς νεκροὺς, ὃν προκατέρχειν δὲ πρωτότοκο; ἐκ νεκρῶν εἰρηται Χριστός. Ἰσέον δὲ ἔτι, εἰ καὶ σχηματίζονται εἰς ὄλας καὶ χρώματα τὰ ὄφρωντα, εἰτε θυσιαστήριον, εἰτε θυμιατήριον, εἰτε τι ἀλλο, ἀδρατα δῆμως καὶ νοητὰ δητα τυγχάνουσιν. Ἐπὶ τοιούτου τοίνυν στάζει δὲ ἀγγελος, καὶ τὸν λιθανωτὸν, τὸ τὸν λιθανωτὸν δεχόμενον θυμιατήριον δηλαδὴ κρατῶν, τὰς εὐχὰς τῶν ἀγίων ὡς θυμιάματα ἐνεφάνιζε. Χρυσοῦν δὲ τοῦτο φάσει, τῷ τὴν ὄλην ταύτην τιμαλφεστάτην εἶναι ἀνθρώποις καὶ πειρόθητον, δι' οὐ αἰνίτεται καὶ παρὰ τῷ θεῷ τὰς ἀγίων εὐχὰς τοιαύτης καταξιούσθαι ἀποδοχῆς. Οπερέ δέ τι πρωτόλειον καὶ ἀπαρχήτιμία προσήγονται θεῷ αἱ εὐχαὶ παρὰ τῶν προσαπούντων ἀγ-

⁴⁴ Joan. vii, 38. ⁴⁵ I Thess. iv, 15.

(50) Ἀντιχριστου cd.

γέλων ἡμῶν, αἱ φύσει μὲν εἰσὶν εὐώδεις, εὐώδεστεροι δὲ γίνονται τῇ τοῦ μεταχειρίζοντος ταύταις ἀγγέλου συνεργίᾳ. Ήτούντο δὲ διὰ τῆς παγκοσμίου συντελεῖας, ταῖς μὲν τιμωρητικαῖς μάστιξι ταῖς κατὰ τῶν δυσιτεών καὶ παρανόμων ἀξίως ἡτοι μασμέναις, λῆξιν τῇ συντομίᾳ τῆς ἐπιφορᾶς τῆς κακώσεως πρυτανεύθηναι, καὶ τὸ μὴ πρὸς πλεονας ἀνθρώπους διαδοθῆναι· ἔαυτοις δὲ τὸν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ ἀξιονήκως τὰ ἐπαθα διανέμειν εἰδότο; τοῖς ἐν τῷ παρόντι βίᾳ ὑπὲρ ἀρετῆς παγκρατισταῖς μισθόν, οἰτινες οὐκ ἀλλοι, ἢ οὐτοις οἱ τὸν ἀδιοθίτην ἐν τοῖς ἔαυτῶν δοξάσαντες τῷμασι.

Kai ἀλλοις ἀγγελος ἡλθε, καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχωρ λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμάματα πολλὰ, ἵνα δῶρη ταῖς προσευχαῖς τῶν ἀγίων κάρτων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἑράκιον τοῦ θρόνου. **Kai** ἀρέθη ὁ κακρὸς τῶν θυμιάματων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἀγίων, ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἑράκιον τοῦ Θεοῦ. **Kai** εἰληφερ ὁ ἀγγελος τὸν λιβανωτὸν, καὶ ἐτέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ χυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτένοτο προτελεῖται ἀπορραπατεῖται. **Kai** οἱ ἐπτὰ ἀγγελοι οἱ δικοτες τὰς ἔπιστωσι.

Τὸ θυσιαστήριον ταῦτο δὲ Χριστός; ἔστιν, ἐν ᾧ πᾶσα λειτουργικὴ καὶ ἀγία συνέστηκε σύνοδος, καὶ μαρτυρικαὶ θυσίαι προσάγονται, οὐ δῆν τύπος τὸ δειχθὲν ἐν τῇ σχημῇ θυσιαστηρίου ἐν τῷ δρει τῷ Μωϋσῇ. Τὰ δὲ θυμιάματα, αἱ προσευχαὶ τῶν ἀγίων, οἵς εὐκταίον εἰ τι καὶ ἄλλο τῷ Θεῷ προσαγθῆναι, τοῦ μοχηνῆροῦ τούτου καὶ διαώδους βίου τῷ πυρὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης ἔκατμισθέντος. Τοσαύτη γάρ η περὶ τὸν Χριστὸν ἀγάπη τὸ ζέον εἶχε καὶ διάπυρον, ὡς πάντα τὴν ἀγήσασθαι τὰ τοῦ παρόντος αἰώνος τερπνά, σκύβαλα, μόνον ἴνα Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀποδούσι συνείναι. Καπνὸν δὲ ἀναδῆναι ἀπὸ τῆς τῶν θυμιάματων ἐντυχαῖς, διτι καπνὸς, δργῆς τεκμήριον, ὡς καὶ ἐν τῷ, εἰ Ἀνέδη καπνὸς ἐν ὥρῃ αὐτοῦ. Ἐπούτο υῦνον οὐδὲ δὲ διλο συμβῆναι ἀσχημάτισται, ή τοῦ δειχθῆναι χάριν καὶ φανερωθῆναι τὸ τῆς ἀγάπης διάπυρον τῶν ἀγίων τὸ περὶ τὸν Χριστὸν ὡς πῦρ ή τὸν θυμὸν, ὡς καπνὸν ὡς καὶ αὐτῶν τῆς αὐτῆς; τοῖς ἀγγέλοις φύσεως λαχόντων, οὐ πρὸς δύοισιν δὲ τούτοις εὐαρέστησον τοῦ πεποιηκότος κατεσπουδακότων.

Ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου. Ὅρῳς ὅτι παρὰ τοῦ ἀγγέλου ὑπῆρξε τὸ εὐώδεστέρας τὰς εὐχάς τῶν ἀγίων γενέσθαι, καὶ ἀξίας τοῦ προσοχομίζεσθαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;

Kai εἰληφερ ὁ ἀγγελος τὸν λιβανωτὸν. Τὸν λιβανωτὸν ὅτι θυμιατήριον βούλεται δηλοῦν, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸν Χριστὸν, καὶ τὸν καπνὸν, τὸν θυμὸν, καὶ τὸ πῦρ τὸ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, τὸ διάπυρον τὸ περὶ τὸν Θεὸν τῶν ἀγίων προεξετασθὲν, ἐχομένως

A nobis præsunt, 719 tanquam pretiosæ primitiæ sive fruges: quæ suapte quidem natura sunt odoriferæ, magis tamen fragrantes redduntur angelis qui eas tractat auxilio. Petebant autem ut per universalem mundi consummationem, punitivis flagellis adversus impios et transgressores merito pæparatis, finis adduceretur abbreviatione illatae afflictionis, neque ad plures homines pertransiret: sibiipsis autem mercedem postulabant per adventum illius, qui solet certantibus in præsenti vita pro virtute præmia juxta victoriarum dignitatem dividere: porro luctantes non alii sunt quam ii qui agnotheten suis glorificarent corporibus.

VIII, 3-6. Et alius angelus venit et stetit super altare habens thuribulum aureum: et data sunt illi incensa multa, ut daret orationibus sanctorum omnium, super altare aureum, quod erat ante thronum. Et ascendit fumus incensorum cum precibus sanctorum, de manu angelii coram Deo. Et accepit angelus thuribulum: et implevit illud de igne altaris, et projecit in terram: factaque sunt tonitrua et fulgura. Et septem angelii habentes septem tubas præparavérunt se ut tuba canerent.

C Altare hoc Christus est in quo sita est omnis sancta ac ministerialis synodus, et ad quod martyrum victimæ adducuntur, cuius typus erat ostensum Mosis in monte altare quod erat in tabernaculo. Porro incensa sive thymiamata sunt orationes sanctorum, quibus in votis est si quid etiam aliud sit quod Deo offerri possit, in parte incensorum ipsi recensere: flagitiosa hac et graveolenti vita igne amoris erga ipsum evaporata: tanta enim dilectio erga Christum habuit fervorem et ardorem, adeo ut universas præsentis vitæ delicias rudera esse ducerent, solum pre eo ut eis contingenter una cum Christo Deo vitam agere. Fumus autem ascendit a supplicatione incensorum, quia fumus iram designat, sicut in eo loco ubi dicitur: « Ascendit fumus in ira ejus »⁴⁰. Hoc igitur non ob aliud contigisse figuratum est, nisi ut ostenderetur gratia, et manifestaretur ardor dilectionis sanctorum in modum ignis erga Christum, 720 aut quod ira eorum tanquam fumus ascendat: quasi ipsi, cum eamdem cum angelis sortiti sint naturam, non coenati sint praestare eamdem cum his animi placabilitatem.

D De manu angelii. Vides quod ab angelo proveniant ut suavioris sint fragrantiae preces sanctorum, ac dignæ sint ut deferantur coram Deo?

Et accepit angelus thuribulum. Per λιβανωτὸν cum pro thuribulo capiatur, et item per altare significari Christum: per fumum vero iram, per ignem autem qui ab altari sumitur, ardorem qui est in sanctis erga Deum, paulo ante inquirendo propositum est.

⁴⁰ Psal. xxi, 9.

Porro quod projectus sit in terram ab angelo qui minister supplicii erat divinus hic ignis, similis apparer igni Ezechielis sumpti de manu Cherubini, qui acceptus quidem fuit ab altari, sed datus auge-lis emissis ad ultionem impiorum habitatorum Ierusalem. Huic angelo Andreas qui ante me digne sortitus est episcopatum Cæsareæ Cappadociæ, assimilat uniuersumque præsulem sive præfectum.

CAPUT XXII.

De septem angelis, quorum primo tuba canente grande et ignis ac sanguis in terram feruntur.

VIII, 7. *Et prius tuba cecinit: et facta est grande et ignis mista sanguine, et missa sunt in terram, et tertia pars terræ exusta est, et tertia arborum concremata est, et omne fænum viride combustum est.*

Varia sunt supplicia ab effusione ignis sumpti de altari: quoniam varie quoque ac multæ sunt mansiones eorum qui Deum amant, ipsis ad retributionem repositæ: ideo quoque ait Dominus: « Apud Patrem meum mansiones multæ sunt ».

Et facta est grande et ignis mista sanguine. Manifestum est quod per hæc grandinæ ac ignis sanguine misti supplicia, non designet præsens revelatio ultionem quæ in novissimo die peccatoribus expedita est. 721 sed eam quæ ante extremum diem per afflictiones fieri, ut prædictum est: neque enim tertia pars peccatorum, sed omnes simul absque ullo remedio abjicientur. Nam quid de his ait divus evangelista? « Et abibunt hi in supplicium aeternum, justi autem in vitam aeternam ».

Et tertia pars arborum concremata est. Qui hæc ad postremum diem rejecerunt, fænum et arbores intellexerunt peccatores, juxta divum Paulum apostolum, qui vaticinatur diem in igne revealandum. Qui vero non ita, sed ad afflictionem quæ præcedet diem extremum retulerunt, hi et incendia et cædes ostenderunt quæ per manus Barbarorum multis inducentur.

CAPUT XXIII.

De secundo angelo, quo tuba canente pereunt quæ in mari vivebant.

VIII, 8, 9. *Et secundus angelus tuba cecinit: et tanquam mons magnus igne ardens projectus est in mure, et facta est tertia pars maris sanguis: et mortua est tertia pars creaturarum quæ in mari vivebant: et tertia pars navigiorum interiit.*

Mons magnus divinam designat iram. Quanquam enim divinum Numen benignum sit ac humanum, est tamen et justum quod tunc ostenditur, quando neglertum justum merito infert iram suam. Porro injectio ipsius in mare, designat instabiliter inundante in præsentis vitæ compositionem, quæ ob va-

peratébentur. Tò δὲ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεθῆναι πρὸ τοῦ διακονοῦντος τιμωρητικοῦ ἀγγέλου, διὰ τοῦ θείου πυρὸς, διοιον τῷ τοῦ Ἱεζεκήλ, Ἐφάνη ἐκ χειρὸς τοῦ Χρυσούλη, ληφθέντι μὲν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, δοθέντι δὲ τοῖς ἀγγέλοις τοῖς πεμφθείσιν εἰς τὴν τῶν δυσσεβῶν οἰκητόρων τιμωρίαν τῆς Ἱερουσαλήμ. Τούτῳ τῷ ἀγγέλῳ, Ἀνδρέας δὲ τῆς κατ' ἐμὲ Καισαρίας τῆς Καππαδοκίας ἀξίως τὴν ἐφορείαν λαχών, ἔκαστον ιεράρχην παρειάζει.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'.

Περὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, ὡς τοῦ χρόνου σαλποστοῖς, χάλιαι, καὶ πῦρ, καὶ αἷμα ἐπὶ τῆς τῆς φρέσται.

B *Καὶ ὁ χρόνος ἑστάλκισε· καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγέντα ἐν αἷματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ τρίτον τῆς τῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χλωρὸς χόρτος κατεκάη.*

C *Διάφοροι οἱ ἀπὸ τῆς ἐκχύσεως τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου αἱ τιμωρίαι. Ἐπειδὴ καὶ τῶν φιλοθέων αἱ μοναὶ εἰς ἀνταπόδοσιν κείμεναι τούτοις, διάφοροι καὶ πολλαὶ. Διὸ καὶ ὁ Κύριός φησι· « Παρὰ τῷ Πατρὶ μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν. »*

Καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγέντα ἐν αἷματι. Ότι μὴ κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τὴν εἰς κόλασιν ἀποκειμένην τοῖς ἀμαρτιώλοις αἱ τιμωρίαι αἴται τῆς χαλάζης καὶ τοῦ συγχράτου αἷματι πυρὸς ἢ προκειμένην Ἀποκάλυψις ἀφορίζει, ἀλλὰ ταῖς θλίψεσι ταῖς πρὸ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας, ὡς προειρηται, δῆλον. Οὐ γάρ τὸ τρίτον μέρος τῶν ἀμαρτιῶν, ἀλλὰ τὸ πᾶν ὑποθίλητην ἀπαραιτήτως. Τί γάρ φησιν ὁ θεός εὐαγγελιστὴς περὶ τούτου; « Καὶ ἀπελεύσονται εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι, εἰς ζωὴν αἰώνιον. »

Καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη. Ταῦτα οἱ μὲν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀφορίσαντες ἡμέραν, χόρτον καὶ δένδρα τοὺς ἀμαρτιῶλούς ἐνόησαν, κατὰ τὸν θείον ἀπέστολον Παῦλον, τὸν ἐν πυρὶ τὴν ἡμέραν ἀποκαλύπτεσθαι χρηματίζοντα· οἱ δὲ μὴ οὖτας, ἀλλ᾽ εἰς τὴν πρὸ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας θλίψιν, τὰς ἐκ βαρδαρικῶν χερῶν πυρπολήσεις τε καὶ σφραγῖς τοῖς πολλοῖς ἐπαγομένας ἔδειξαν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'.

D *Περὶ τοῦ δευτέρου ἀγγέλου, οὗ σαλποστοῖς, τῷ ἐν θαλάσσῃ ἐμψύχῳ ἀκάλεισι τίνεται.*

Καὶ δευτέρος ἀγγελος ἑστάλκισε· καὶ ὡς δρος μέρα καιδμερος ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα· καὶ ἀκέθαστε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων ἐν τῇ θαλάσσῃ τὰ δυοκατα τὰς ψυχάς· καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διερθάρη.

Ορος μέγα τὴν θείαν ὄργην ὑπερμείνει. Καν γάρ φιλάνθρωπον τὸ θεῖον, ἀλλὰ καὶ δίκαιοιν, ἀφ' οὐπερ ἐσθ' ὅτε κατοιγωρούμενον τὴν δίκαιαν αὐτοῦ ἀξίως ἐπιφέρει ὄργην. Ή δὲ πρὸς θάλασσαν αὐτοῦ ἐμβολή, τὸ ἀστάτως κυμαινόμενον τοῦ πιρόντος βίου σύστημα, καὶ μᾶλλον θαλάσσης ταῖς περιτά-

¹⁶ Joan. xiv, 9. ¹⁷ Matth. xxv, 46.

οσιν δύριαίνον παραδηλού. Τὸ δὲ τρίτον τῆς θαλάσσης, αἷμα γενέσθαι, τῶν διὰ μαρτυρίου τελειώσεως ἐρυθρωτάντων τὴν περίγειον κτίσιν. Ἐκεὶ δὲ ὁ τρίτος ἀριθμὸς ἀρχὴ πλήθους: ἔστιν ὡς ἡ ἀριθμητικὴ βούλεται μέθοδος, τὸ πλέον τῶν ἀπολλυμένων οὐ τὸ πᾶν, ὡς καὶ πρὸ μικροῦ παρεθέμεθα, διὰ τοῦ τρίτου εδήλωσεν.

Καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διερθάρη. Πλοῖα τὰς τῶν δύλων ψυχὰς τροπικῶς δινομάζει· ἀ καὶ καταπαίζει τοὺς ἐν τῇ θαλάσσῃ δράκοντας, ὡς ἐν τῷ ἔκατοντῷ τρίτῳ φαλμῷ ἀλληγορικῶς τεθεώρηται. Ἐνταῦθα δὲ μάλιστα σύντοις ἐκδέχεσθαι δεῖ σύμβολα πράγματος, οὐκ ἐνέργειαν τῆς προκειμένης ἀποκαλύψεως παριστάσης. Ἐπει τοῦν καὶ ἀπὸ τῶν τῆς σωτηρίας δεξιαμένων πλανηθῆναι τινας εἰκός, φόδω τοῦ μὴ τοῦτο παθεῖν δρόην, τῇ τοῦ τρίτου προαγγελίᾳ τὴν παντοπάθειαν ἡσφαλίσατο.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'.

**Ο τρίτος δῆτας τὰ τῶν ποταμῶν πικραλίες ὑδατα.*

Καὶ ὁ τρίτος δῆτας ἐσάλπισε, καὶ ἐπεσερ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καίδμενος ὡς λαμπάς· καὶ ἐπεσερ ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. Καὶ τὸ δρομα τοῦ δαστέρος λέγεται ὁ ἀψινθός. Καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἀψίνθιον, καὶ σολλοὶ τῶν αὐτῶν πικράς ἀπέθανοι ἐν τῶν ὑδάτων, διε ἐπικράτησαν.

Τῇ σαλπίσει τοῦ τρίτου ἀγγέλου τὸν ἀστέρα φησι πεσεῖν τὸν μέγαν ὡς λαμπάδα καίδμενον, τοῦτον δὲ ἐκεῖνον εἶναι τὸν διάβαλον ἡγούμενον. Ποταμοὺς δὲ τὰ ἔνθη τροπικῶς δινομάζει· πηγὰς δὲ, τὰς τούτων φατρίας· ἡ πτώσις δὲ τούτου τὴν ἐπὶ τοῖς ὑπάντου πλανητομένοις παραδηλοὶ ἐπιφοράν, μεθ' ὧν τῷ γεέννης πικραδοθείη πυρὶ εἰς καῦσιν αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον.

Καὶ τὸ δρομα τοῦ δαστέρος λέγεται ὁ ἀψινθός. Πικρὸν μὲν τὸ ἀψινθιον ἡ βοτάνη. Ὁξεωπίαν δὲ αὐτὴν παρέχειν τοῖς ἐσθίουσιν λατρῶν παιδεῖς διδάσκουσιν. Ἐπιτευχτικῶς οὖν καὶ τὸν παντολίμιαν ἀστέρα ἄγαν ἀψινθιον ἐκάλεσε. Πικράν γάρ δι' ἡδονῆς ποτίζων τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀνατροπήν θολεράν, καὶ διὰ τοῦτο συγχωρούμενος, τὰς τιμωρητικὰς αὐτοῖς ἐπάγει ἐνταῦθα μάστιγας, ὡς ἀν οἱ δυνάμενοι διαβλέψαι, δι' ὑπομονῆς καὶ καρτερίας καριστήριον ἀναφέρωσι, τῷ συμφερόντως ταῖς θλίψεις παραχωροῦντι δοκιμάζεσθαι. Οἱ οὖτοι οὖν ὁξεωπεῖν ἔχοντες τῇ ἀδοξίᾳ τῶν θλίψεων, διὰ ἀδοξίας καὶ δυσφημίας, ἐκ τῶν δοκούντων ζημιαδῶν μᾶλλον ἐκάρδαινον δόξαιν καὶ εὐφημίαν, καὶ ἐπὶ τούτῳ τὴν αἰώνιον βασιλείαν, δι' ἣν καὶ ὑπὸ τοῦ ἀγωνοθέτου δοκιμασθῆναι παρεχωρήθησαν.

Καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἀψίνθιον. Τοῦ πειραστοῦ τῆς διαθέσεως μεταλαμβάνει καὶ τὰ πειραστούμενά τε καὶ πειραζόμενα. Μεταλαμβάνει δὲ, οὐ κατὰ τὸ πικραίνειν, ἀλλὰ τοῦ διὰ τῆς πικρίας, τὸ διπτεικὸν φωνήντος ἔστιος σωτηρίας. Εἴτα ἐπι-

PATROL. Gr. CVI.

Arios casus mari ferocior efficitur. Cæterum tertiam partem sanguinem innuit terrenam creaturam expletione martyrii rubricari. Quoniam autem numerus ternarius initium est multitudinis, veluti tradit arithmeticæ disciplina, per tertiam partem significavit maximum esse numerum eorum qui pereunt, non tamen universos, quemadmodum paulo ante proposuimus.

Et tertia pars navigiorum interiit. Sanctorum animas tropice navigia appellat, quæ etiam dracones in mari 722 versantes illudunt, veluti psalmo centesimo tertio allegorice datur intueri. Hoc autem loco ita potissimum suspicere oportet signa rerum, et non effectum ipsum præsenti revelatione adducitum. Quoniam igitur verisimile erat quosdam seduci ex his qui ad salutem assumpti sunt, per timorem ne prorsus hoc patientur, tertii angeli prænuntiatione ab omnimoda afflictione præmuniuit.

CAPUT XXIV.

Tertius angelus aquas fluminum reddit amaras.

VIII, 10, 11. *Et tertius angelus tuba cecinit: et cecidit de caelo stella magna ardens tanquam facula: et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum. Et nomen stellæ dicitur absinthium. Et versa est tertia pars aquarum in absinthium, et multi hominum mortui sunt ex aquis, quia amarae factæ erant.*

C Tertiū angeli buccinatione stellam cecidisse ait magnam tanquam faculam ardentein: hanc autem ipsum esse diabolum arbitramur. Flumina vero tropice appellat gentes: fontes autem, ipsarum familias. Porro hujus casus impetum manifestat adversus eos qui ab illo seducendi sunt, cum quibus in ignem gehennæ tradatur, ad perennem et nunquam finiendam exustionem.

D Et nomen stellæ dicitur absinthium. Absinthium herba amara est: porro edentibus visum acuere tradunt medici. Convenienter igitur stellam quæ omnem adducit perditionem vocavit absinthium: nam per voluptatem dat hominibus potandam amaritudinem ac dolosam subversionem: et ob id præmititur hic severa flagella in eos inducere: ut qui perspicere possunt, per patientiam ac toleratiā gratias illi agant qui ad ipsorum utilitatem permisit ut afflictionibus probarentur. Itaque qui per afflictionum ignominiam adeo acute videre possunt, hi per contemplū et infamiam unde damnum referre videbantur, 723 magis lucrifecerunt gloriam et bonam famam, insuper et regnum æternum, propter quod etiam ab agonotheta probari permisisti sunt.

E Et versa est tertia pars aquarum in absinthium. Commutat ea quæ ex affectu tentatoris affligunt ac tentant: transmutat autem non in eo quod amara sint, sed in eo quod salutari modo per amaritudinem visum sibi corroborent. Deinde subjungit quod

multi ex aquis mortui sint. Quinam autem sunt hi? Α φέρει δι το πόλοι ἐκ τῶν ὄντων ἀπέθανον. Τίνες δὲ οὗτοι; Οἱ ἀνθρώπινως ταῖς θλίψεσι προσανέχοντες, τῇ πικρῇ τοῦ ἀψινθίου.

CAPUT XXV

Quartus angelus tertiam luminis solaris ac lunaris partem obscurat.

Et quartus angelus tuba cecinit, ei percussit tertiam partem solis ac tertiam partem lunæ et tertiam partem stellarum, ita ut obscuraretur terția pars carum: et diei non luceret pars terția, et similiter noctis. Et vidi et audivi unam aquilam volantem per medium caeli, dicentem voce magna: Vix, vix, vix, habitantibus in terra a ceteris tubarum vocibus trium angelorum qui sunt tuba canituri.

Animadverte quod dicendo tertiam partem stellaris dispositionis, non ipsas stellas dixit obscurari, sed id quod ab eis illustratur, quod est terrena creatura: ideo quoque subjungit: *Et diei non luceret pars terția, hoc est, ut terrena creatura non illuminaretur caelesti ordine, ex quo et diurnus et nocturnus status perficitur.*

Et vidi et audivi unam aquilam volantem. Quis dicitur hoc loco aquilæ volatus? Angelorum, ut opinor, qui interim emissi sunt ut supplicia ministrantes inferrent, adversus eos qui per inobedientiam et improbitatem contemnerent, dum moderate quidem et ex misericordia et ad conversionem penitus subjiciuntur, suam autem nullam habent curam, ut accedant ad id quod melius est. 724 Ad hos ergo qui non resipiscunt, ut divinam manifestet iram, et volat et clamat aquila, ut vel hujus timore flant suæ salutis memores. Per medium cœli loquebatur, quia neque ultra hoc procedere possunt, neque esse absque hoc throno ac vectore. Aquila vero erat ex illis animalibus, quæ quadriformia erant: nec aliud inter ea quæ manifestata sunt fuisse circa thronum, eo quod nullum aliorum volare dicatur. Unde etiam huic facile fuit medium cœli occupare: et similiter eo quod acuto aspectu (quod aquilis naturale est) futura videatur non ignorare, potest ea propter quæ vociferatur sistere ante eos qui obediunt. Triplicatur autem vox, non solum ad cognitionem affluentia dolorum, verum etiam ut sanctissimæ Trinitatis indigationem describat, et propter celestium erga nos condolentiam, propter quam etiam potissimum vox ipsis triplicatur: ad significandum lamentationem maximam quam nostri gratia suscipiunt, tanquam ob suos conservos: ideoque contingit ut illi afflimenti tristitia afficiantur.

A ceteris vocibus. Unde declaravit aquila esse vox? A voce, inquit, tubæ, non quod ipsa vox superveniat quæ futura mala efficiat, sed quoniam ex preecedentium angelorum buccinatione animum non appulerunt ad resipiscientiam, nil aliud restat nisi ut tuba rursus excitentur tanquam sonno, ut vel sic operentur quæ sibi salutaria sunt.

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ'.

Ο τέταρτος ἀγγελος τὸ τρίτον τοῦ ἡμιακοῦ καὶ σειρηνικοῦ φωτὸς σκοτίζει.

Καὶ δ τέταρτος ἀγγελος ἀσάλπισε, καὶ ἐκλήτη τὸ τρίτον τοῦ ἡμίου, καὶ τὸ τρίτον τῆς σειρηνῆς, καὶ τὸ τρίτον τῶν μετέρων, ἵρα σκοτισθῆ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ η ἡμέρα μὴ φαίνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ η νύξ δμοίως. Καὶ εἰδος καὶ ἡκουσα ἐνδές αἰστούμετρου, ἐτι μεσουρανήματι, λέγετος φωνῇ μεγάλῃ· Οὐαλ, οὐαλ, οὐαλ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπει τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

Σκόπει ὡς τὸ τρίτον εἰπὼν τῆς ἀστράφας διακοσμήσεων, οὐκ αὐτούς, εἴπε σκοτισθῆναι, ἀλλὰ τὸ ὑπὸ αὐτῶν καταλαμπόμενον, δὴ περίγειος κτίσις ἀστίν. Διὸ καὶ ἐπιφέρει· Καὶ τὸ τρίτον αὐτῆς μὴ φαίνῃ. Τούτοσιν, ἵνα μὴ τῇ οὐρανῷ διακομήσει καταλαμπή τὸ περίγειον, ἀφ' ὃν τὸ ἡμερινό τε καὶ νυκτερινὸν ἀποτελεῖται κατάστημα.

Καὶ εἰδος καὶ ἡκουσα ἐνδές αἰστούμετρου. Τίς η τοῦ αἰστοῦ ἐνταῦθα πηγαίς; Τῶν τέων; ὑποδληθέντων ἀγγέλων τὰς τιμωρίας; διακονεῖν παρεωρασμένων, οἷμαι, διὰ τὸ ἀπειδὲς καὶ ἀσωρθρίστον τῶν δι' ἔλεος μετρίως καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν ταῖς τιμωρίαις ὑποβαλλομένων μὲν, ἐκυτῶν δὲ εἰς βέλτιον οὐδαμῶς ἐπιφροντισμένων τούτοις υἱὸν τοῦ; ἀμετανοῖτος τῆς θείας δργῆς εἰς δῆλωσιν πέτεται καὶ κράξει δ ἀετὸς, ὡς δὲ τῷ φόβῳ ταύτης, τῆς ἐκυτῶν γένωνται σωτηρίας. Ἐκ μεσουρανήματος μὲν, δὲς μηδὲ πέραν τούτου ἀτερ τοῦ θρόνου χωρεῖν καὶ ἐπόχου τούτου οἵσι τέ εἰσιν. Ἀετὸς δὲ, τῶν τετραμόρφων, καὶ οὐκ διλό τῶν περὶ τὸν θρόνον δηλωθέντων, δὲ τούτων οὐδενὸς τὸ ἴππασθαι. Ἐξ οὐ καὶ τὸ μεσουράνημα καταλαβεῖν ἦν εὐπετῶς, καὶ δῆμα ὡς ἔχον τῇ δινωπίᾳ (δ σύμφυτον ἀετοῖς;) τὸ ἀλάθητον, περιστατὴ τοῖς κατηκόδοις τὰ ἐφ' οὓς ἐκδοθ. Τριπλασίζεται δὲ τὸ, οὐαλ, οὐ μόνον εἰς ὁδυρμοῦ γνῶσιν περιουσίας, ἀλλ' ἵνα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Τριπλασίου ὑπογράψῃ, συμπαθεῖται τε τῶν οὐρανίων πρὸς ἡμᾶς, δι' ἣν μάλιστα καὶ τὸ οὐαλ τούτοις τριπλασίαζεται, τῆς ὑπερβαλλούσης ἐμφάσεως τῆς ὑπὲρ ἡγῶν θρηνωδίας συνδυώλων αὐτοῖς ὄντων. Διὸ καὶ τὸ ἀλγύνεούσια αὐτοὺς, εἰς περιουσίαν ὑπῆρχεν.

Ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν. Πόθεν τὸ οὐαλδιεσάφησεν δ ἀετός; Ἀπὸ τῆς φωνῆς φῆσας τῆς σάλπιγγος· οὐγ δι τοι αὐτῇ ἡ φωνὴ δημιουργὸς τῶν μελλόντων κακῶν ἐπέρχεσθαι, ἀλλ' ἐπει μὴ τῷ σαλπισμῷ τῶν προηγησάντων ἀγγέλων πρὸς μετάνοιαν ἀπειδόν, τι δὲ οὐ πολείπεται διλό, δη τὸ πάλιν τῇ σάλπιγγι ὡς ἐξ ὑπνου διαναστῆναι πρὸς τὴν τῶν σωτηρίων αὐτοῖς ἱργασίαν;

Περὶ τοῦ πέμπτου ἀγγέλου, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀδύσσου ἀνερχομένων τοπῶν ἀκρίδων, καὶ τοῦ ποικίλου τῆς μορφῆς αὐτῶν.

Καὶ ὁ πέμπτος ἀγγελος ἐσάλπισε· καὶ εἶδος ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πατεριστέρα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ φρέστος τῆς ἀδύσσου· καὶ ἀρέβη καπρὸς ἐκ τοῦ φρέστος, ὡς καπρὸς καυμάτων καιομένης· καὶ ἐσκοστόθη ὁ ἥμιος καὶ ὁ ἄληρ ἐκ τοῦ καπροῦ τοῦ φρέστος· καὶ ἐκ τοῦ καπροῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἔξουσία ὡς ἔχουσιν ἔξουσιαν οἱ σκορπιοὶ τῆς γῆς.

Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πασῶν ἀστέρων, ὁ διάβολος ἐστιν· ἡ κλεῖς δὲ τοῦ φρέστος, ἡ δοθεῖσα αὐτῷ τούτων ἀσφάλεια· ἀνεκφεύκτους εἶναι τοὺς κατεχομένους, μάλιστα εἰ ἀμαρτωλοὶ εἰεν· φρέστα δὲ, τὸ ἐν γῇ· οὐ γὰρ ἀλλὰς τὸ ἀναπόδραστον ἡ διὰ φρέστος δηλώθειη. "Ἄβυσσος δὲ καὶ ἐν γῇ· ἐπὶ γῆς γάρ ἡ τιμωρία καὶ ἐν ἀδύσσῳ φρέστη. "Ἄβυσσον γάρ καλοῦσι τὸ πολὺ βίθος τοῦ πρώτου στοιχείου, ἢ κατὰ στέργειν τοῦ βεβύσθας τὸ ἀειχανές ὑποβαλλομένου, ἢ κατὰ ἐπίτασιν τὸ πολυβαθής παριστάνοντος. "Οτι δὲ ἐν γῇ ἡ κρίσις, τῶν ἀγίων τις προφητῶν διὰ τῆς κοιλίδος ἤνιξατο τοῦ Ἰωσαφάτ, ἐν δὲ καθεδείσθαι τὸν Θεόν εἰς κρίσιν ἐχρησιμοδότησεν, τῷ πολλοὺς ἔκειτολέμους συμπεσεῖν καὶ συγχωσθῆναι. Καπνὸν δὲ ἀναδοθῆναι ἀπὸ τοῦ φρέστος, τῆς τῶν ἔκειτο περιειργμάνων ἀσεβῶν μνήμης τε καὶ ἐκφάνσεως ὅργιλύτατα παραστησάσης, καὶ τοσαύτην, διηνεκέσθαι· καὶ ἀπὸ καυμάτου ἀναδίδοσθαι. Καὶ διπερ τοῦ καπνὸς ἀχλύι καὶ σκότῳ τὸ περιέχον ἀναμπικτλῶν, τὸ ἡλιακὸν φῶς ἀμαυροῦ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ τῶν ἀσεβῶν μνήμη ἀνακαίνισθεῖσα, πᾶν, εἰτι συμπαθείας φῶς, ἐτέσθαι εἰνεποίησε τῷ μεγαλειώ τῶν τολμηθέντων αὐτοῖς.

μίλεις quiiquid circumadjacet, solare lumen obsecurat, memoria, si quod est compassionis lumen, omne illud extingui coegit ob eorum magnitudinem quæ ipsi patrare ausi sunt.

Καὶ ἐκ τοῦ καπροῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες. "Ἡ μνήμη τῶν ἀκρίδων, ὑποσημαίνειν ἔτικεν ἀπηνεστέραν τὴν μνήμην τῆς τῶν ἀμαρτωλῶν ἐν τῇ προσκαίρῳ αὐτοῦ ζωῇ ἐκτοπωτάτης διαγωγῆς. Διὸ καὶ ἐκ τοῦ καπροῦ τὴν γένεσιν φησιν ἐσχηκέναι, ἐπείπερ καὶ τῶν αἰσθητῶν ἀκρίδων ἡ γένεσις ἐκ φθοροποιοῦ περιέχοντος λαμβάνει τὴν ἀφορμήν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκρίδες δνομα, οὐκ ἔξω τοῦ κατ' ἀκρας τὰς τιμωρίας ἐπαχθῆναι πρὸς δηλωσιν παρελήφθη. Δεθόσθαι δὲ ἔξουσιαν ὡς ἐπὶ ἐμψύχων αὐταῖς διεσκευάσθη τῇ προσωποποιίᾳ, τῷ ἀνυποτόλῳ; καὶ ἀπαρεμποδίστως τὰς τιμωρίας ἀνέσθαι· ἀλλ' ἵνα μή τις τὰ τῶν ἀκρίδων δῆγματα εἰδὼς οὐ τοσαύτην δδύνην παρέχοντα, φορητὴν ὑπολάθοι τὴν ἀλγηδόνα, τὸ τῶν σκορπίων ἐπιφέρει ὑπόδειγμα, ἀλγεινοτέραν τὴν αἰσθησιν τῇ κέντρου ἐγχρίμψει παρεχόντων. Διὸ καὶ ἐρήθη οὐ τοῖς καποιοῖς, ἀλλὰ ταῖς ἀκρίσι, τῇ προσωποποιίᾳ ἐπιμένων κάντευθα, ἵνα μή ἀδικήσωσιν οὐ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ γῆς φυσμενα. Τινὲς δὲ τῶν Πατέρων τὰς ἀκρίδας εἰς σκώληκας μετέλα-

De quinto angelo et spiritualibus locustis ascendentibus ex abysso terræ, deque varia specie ipsarum.

Et quintus angelus tuba cecinil, et vidi stellam de celo cecidisse in terram: et data est ipsi clavis putei abyssi, et aperuit puteum abyssi: et ascendit fumus de puto, sicut fumus fornacis ardenti, et obscuratus est sol et aer a fumo putei: et de fumo exierunt locusta in terram, et data est ipsis potestas sicut habent potestatem scorpiones terræ.

B 725 Stella, quæ e caelo cecidit, est diabolus; clavis autem putei, quæ huic ipsi data est, dicitur certitudo: quod illi non effugient qui ab ipso possidentur, maxime si peccatores sint; puteus vero in terra est: neque enim alio modo significaretur inevitabilitas, nisi per puteum: abyssus quoque in terra esse dicitur: nam in terra est supplicium et in abysso puto. Siquidem abyssum vocant vehementer pri- mi elementi profunditatem, aut per privationem τοῦ βεβύσθαι, id est occultationis, quod semper hiando non occultet id quod suppositum aut injectum est, aut per intensionem (nam et privationem signifi- cat et intensionem) quod vehementer ostendat profunditatem. Quod autem in terra futurum sit ju- dicium, quidam sanctorum prophetarum per vallem Josaphat insinuavit, in qua sessrum esse Deum ad judicium vaticinatus est: quod multa ibi bella contigerint, multique exerritus fusi sint. Fumum autem a puto produci dicitur, quod memoria ac narratio de impiis qui ibi continentur, proferat ea quæ maximam continent iram, et tantum luctus quantum sumi verisimile est a camino produci. Et quemadmodum ille fumus calligine ac tenebris re- **C** pliens quiquid circumadjacet, solare lumen obsecurat: ad eundem quoque modum renovata impio- rum memoria, si quod est compassionis lumen, omne illud extingui coegit ob eorum magnitudinem quæ ipsi patrare ausi sunt.

D *Et de fumo exierunt locusta. Mentio sit locustarum ad designandum violentissimam peccatorum conversationem in hac temporali vita, sic ut eorum quoque memoria sit gravissima: ideo quoque ait ex fumo eas ortum habuisse, quandoquidem et corporalium locustarum generatio occasionem sumit ex corrumpente aliqua circumadjacente materia. Sed et nomen ἀκρίδων, id est locustarum, non abs re assumptum est, sed ad significandum supplicia induci κατ' ἀκρας id est in summo sive iuxta extremam acerbitate. Porro datam ipsis esse potestatem tanquam vivis animalibus, per prosopopœiam dispo- situm est, quod nullo metu nulloque impedimento supplicia exsequatur. Sed ne quis sciens quales sint locustarum morsus, ut qui non magnum afferant cruciatum, tolerabilem suspicetur dolorem, scorpionum subjungit exemplum, qui majorem præbet aculei punctione sensibilem dolorem. Ideo quoque dictum est non fructibus, sed locustis, etiam hic in prosopopœia manendo, ne nocereat,*

non quidem hominibus, 726 sed his quae ex terra A θου, ἵνα ἡ σύμφωνος αὐτῆς ἡ Ἐκληψίς τῆς τοῦ Ἡσαΐου producuntur. Quidam vero Patrum locutas in veritate πεποράνσεως, διτι εἰ Ο σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει. mes transmutarunt, ut sit conformis hæc assumptio cum Isaïe prophetæ sententia, qua dicit quod « Vermis eorum non morietur ».

I X . 4-6. *Et dictum est ipsis, ne laderent senum terræ, neque omne viride, neque omnem arborem, sed homines tantum qui non habent signum Dei in frontibus suis. Et datum est illis ne occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus quinque. Et cruciatus erunt ut cruciatus scorpis, cum percusserit hominem. Et in diebus illis querent homines mortem, et non invenient ipsam: et desiderabunt mori, et mors fugiet ab eis.*

Si juxta prædictam allegoricam acceptancem velit
quis ordinare quæ tanquam divina ænigmatice ac
mystice esferuntur, oportet accipere fenum terræ
et quod viride exoritur et omnem arborem, ut refe-
rantur ad homines, qui tanquam paleis similes et
veluti arbores irrationalitate degenerarunt, et quasi
ad arboream quamdam insensibilitatem acces-
serunt : quos hominum anima Deus venia dignos
habens, præcipit ne eadem sustineant supplicia cum
iis facinoris qui consulto et ex deliberatione
peccarunt, de quibus jam conclusum est quod
hanc repulerunt. Quod si quis conetur juxta ipsam
litteram intelligere, et fenum ac vere arbores vatici-
nio significari putet, David citando testem qui ait :
« Renovabis faciem terræ » : certe posset quis
ferre intellectum, nisi ille renovationem accepisset
pro vita renovationi creaturæ convenicati. Itaque si
et jumentorum renovationi intendere oportet,
sicer poterit ut et fenum et arbores æternitati
respondeant : quod si horum nihil est, littoralis
intellectus de terra facie renovata habendus
est pro inconsiderata ac temeraria acceptance, et
illis conformi qui post vitæ decursum in mille an-
norum Christi regno, in conviviis ac deliciis hilari-
ter se victuros opinantur.

Sed homines tantum. Ex hoc manifestum est, quod non de feno et arboribus sit cohibitio a lesione, sicut sonare videtur praeceptum, sed de his qui feno comparantur, eo quod ad virtutem non accedant.

727 *Ut non occiderent eos, sed ut cruciarentur mensibus quinque.* Illud non occidere demonstrat eis qui experientia cognoscere possunt intolerabilitatem tormentorum, quod ad mortem viam parare soleant : ab hac igitur poena intolerabili, praeceptum, quod ad bonum tendit, jubet supplicii ministros abstinere. Porro mensibus quinque hoc fieri, quoniam et menses sensibilis mundi mensuræ sunt, unde et sensus ipsi acceperunt ut exhiberent hujus cognitionem, merito designat peccare per exhibitionem in æquali numero : ad memoriam hominibus inferendam eorum per quæ deberent judi-

Καὶ ἐφέβην ὡσταῖς ἵρα μὴ ἀδικήσωσι τὸν κό-
τον τῆς τῆς, οὐδὲ κᾶρ χλωρόν, οὐδὲ πᾶν δέ-
δρον· εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἰτίες οὐκ ἔχουσι
τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετάπωτον αἴτευσται.
Καὶ ἐδόθη ὡσταῖς ἵρα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς,
ἀλλ' ἵρα βασανισθῶσι μῆτρας πέντε. Καὶ δέ
βασανισμός αὐτῶν, ὡς βασανισμός σκορπίου,
ἔτιντο καίσῃ ἀνθρώπων. Καὶ ἐτὸν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις ἤτησονσιν οἱ ἀνθρώποι τὸν θάρατον,

Ει λέν κατά τὴν προειρημένην ἀληγορικήν ἐκλη-
ψιν θέλει: τις στοιχεῖν, τὰ συμβολικῶς ἄτε θεῖα καὶ
μυστικῶς ἐκφερόμενα χόρτον τῆς γῆς καὶ χλωράν τὴν
φυσιν, καὶ πᾶν δένδρον, εἰς τοὺς ἀμυρώδεις ἀνθρώ-
πους, καὶ ἄτε δένδρα, ἀλογίς ἀποδενδρώθεντας, οἰονεὶς εἰς
δενδρώδη τινὰ ἡλιθιότητα προσάντας, θε-
τέον. Οὓς ἡ φιλάνθρωπος Θείστης φειδοῦ; ἀξίους θε-
μένη, οὐ τὴν αὐτὴν αὐτούς τιμωρίαν ὑπέχειν τοῖς ἐκ
προνοιας καὶ σκέψεως κακούργοις τῷ ἐσφραγίζονται
ταύτην ἀπωσαμένους, ἐντέλλεται. Εἰ δὲ ἐπ' αὐτοῦ
τοῦ γράμματος τῷ νοεῖν ἀπασχοληθείη, καὶ χόρτου
τῷ διντὶ καὶ δένδρα τῷ χρηματισμῷ ἐκφερόμενα
οἰηθεῖη, τὸν Δαυΐδ ἔχων συνίστορα, «Ἀνακαίνιτες», »
φάσκοντα, « τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, » ὑπέσχεν ἀν τις
τὴν ὑπακοήν, εἰ μή τὸν ἀνακαίνισμὸν εἰς κατάληλον
τῷ ἀνακαίνισμῷ τῆς κτίσεως ζωὴν ὑπελάμβανεν.
Εἰ μὲν οὖν καὶ κτήνη τῷ ἀνακαίνισμῷ ἐνθεωρηθῆναι
χρή, εἴ: ἂν ἔχοι καὶ χόρτον καὶ δένδρα τῇ ἀλιθιότητι
ὑπολειφθῆναι. Εἰ δὲ τούτων οὐδὲν, τῇ ἀνακαίνιζομένῃ
τὸ πρόσωπον γῇ εἰς ἀπρογνότον ἐκλήψιν τὸ πρός τὸ
γράμμα θετέον, καὶ σύμφωνον τοῖς τὴν χιλιετῆ Χρι-
στοῦ βασιλείαν μετὰ τὴν τοῦδε τοῦ βίου παραδρο-
μὴν πότος καὶ ἀνέστειν ἐνευθυνουμένοις.

Εἰ μὴ τὸν διαθρώπους. Ἐκ τούτου σαφὲς; ὡς οὐ περὶ χόρτου καὶ δένδρων ἡ ὑποστολὴ τοῦ ἀδεκνητῆναι, ὡς δὲ προστάσιων φησίν, ἀλλὰ τοὺς χόρτων παρασχαλλομένους, διὰ τὸ μὴ τὴν ἀστήν μετιέναι.

Καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἡρα μὴ ἀποκειρωσιν αὐτούς, ἀλλ᾽ ἡρα βασανισθῶσι μῆτρας κάρτες. Τὸ μὴ ἀποκτεῖναι ἔκεινο παριστᾶ τοῖς διὰ πειρᾶς ἔχουσιν εἰδέναι τὸ τῶν βασάνων ἀφόρητον ὅτι εἰς θάνατον δύοποιεῖν εἰλιθε. Τούτου οὖν τοῦ ἀφορήτου ἀπέχεσθαι τοὺς βασανιστάς ἡ φιλάγαθος ἐντολὴ παρακελεύεται. Τὸ δὲ πεμπταῖον τῶν μηνῶν, ἐπει καὶ οἱ μῆνες τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου μέτρα, δύεν καὶ τὰ γνωστήρια τούτου αἱ αἰσθήσεις τὸ ἐνεργεῖν ἔλαβον, εἰκότως ἵσταριθμῷ παραστάτεις τὸ ἀμαρτάνειν αἰνίττεται, εἰς τὸ μνήμην ἀνθρώποις ἐμποιεῖν τῶν δι᾽ ὧν ἔσχον τὸ τὴν χρίσιν ἀνέγεσθαι. Ἐκ τούτων γάρ καὶ πεστούτων

⁴⁸ Isa. xlvi, 24. ⁴⁹ Psal. ciii, 30.

ἡ ἀνταπόδοσις. Σκορπίου δὲ τύμπανοι παρέβαλε τὴν Αἰγαίον sustinere : ex his enim et de his est retributio. Cruciatum vero comparavit percussione scorpionis, quoniam et hic dolor omnino mortalis est.

Ζητήσουσιν οἱ ἀνθρώπαιοι τὸν θάρακον. Ἡ τοῦ θανάτου ἐπιζήτησις οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὸν ἀνύποτον τοῦ ἀλγούς νοεῖσαι, ὡς τοῦ θανάτου πᾶν ἀλγεινὸν ἀποπέμποντος, διὸ καὶ εἰρηται τῷ θανάτῳ ἀνάπτωσις. Ἐπεὶ οὖν ἐν ἀφθάρτῳ ζῷῃ ὁ θάνατος ἀπελήλαται πρὸς τῷ μῇ εὑρίσκειν, ἐπῆγαγε τὸν φυεῖσατ. Σεσωματοποίηται δὲ εἰς ἔμφασιν πλείονα τῶν διὰ τῆς ὑφηγήσεως ἐμφανιζομένων.

Καὶ τὰ δομοώματα τῶν ἀκρίδων δύοις ἵπποις ητοιμασμένοις εἰς πόλεμον· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ὡς στέφανοι χρυσοὶ· καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων. Καὶ εἰχον τρίχας, ὡς τρίχας γυναικῶν· καὶ οἱ οδόρτες αὐτῶν ὡς λεόντων ἡσαν. Καὶ εἰχον θώρακας, ὡς θώρακας σιδηροῦς· καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν, ὡς φωνὴ ἀρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον. Καὶ ἔχουσιν οὐράς δύοις σκορπίοις καὶ κέντρα· καὶ ἐπὶ ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἔξουσιται ἔχουσιν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆτρας πάντες, ἔχουσαι βασιλέας ἕκαντον ἀγγελοτῆς ἀδεύσσον· δρομαὶ αὐτῶν Ἐβραῖοιν Ἀβδαδῶν· ἐπὶ δὲ τῇ Ἑλληνικῇ δρομαὶ ἔχει Ἀπολλύων.

Ἴπποις ἀφωμειλωνται αἰλάκριδες, καὶ οὐδὲν ἄλλῳ ζῷῳ, διὰ τὸ δέσυκινητον τῆς ἐφόδου καὶ τὸ θυμικόν τοῦ ἱππου, μάλιστα τὸ κατὰ πόλεμους, διὰ τὸ παρεδήλωσεν ἡ ὑποκειμένη ἀποκάλυψις, δύοις ἵπποις λέξασα τὴν ἐτοιμασίαν. αὐτῶν εἶναι πόλεμον ὀδινῶντων.

Καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ὡς στέφανοι χρυσοί. Ἡ ὡς χρυσὴ στεφάνη, τὴν νίκην εἰκε παριστῆν, ἥν κατὰ τῶν ἡττημένων ἄλιτων ἀπηνέγκατο. Οὐ χρυσῇ δὲ αὐτῇ, ἀλλ' οὐ χρυσῇ. Οὐ γάρ τῷ δυτὶ ἡ ἐπὶ ἀπωλείᾳ τοῦ θείου πλάσματος τιμωρία τὸ τίμιον ἐστιν ἀποφερομένη. Καὶ προσώποις δὲ ἀνθρώπων ἀπεικαζόμεναι τὰς ὅψεις, τῷ δύοις διὰ τὰς ἀπατῶμένους παράγουσιν, οὓς διὰ τὸ ἀπατῆσαι αἰτιμαρίαι αἴναι ὑπέλαβον τῆς ἀπατητικῆς ταύτης κακουργίας. Καὶ αἱ γυναικεῖαι τῶν τριχῶν ἐμπλοκαὶ καὶ ὡς πυκάζουσαι τοὺς ἀπατεῶνας. Τοιαῦται γάρ καὶ αἱ σαρκίαι τῶν, αἵτινες τῷ φαινομένῳ αὐτῶν ἐπιτέρπειν, τῷ διευτῶν διασθήματι τοὺς δελεασθέντας κατασύρουσι. Διὸ καὶ ὁ παροιμιαστής φησι Σολομῶν τοὺς τῆς πορνάδος λόγους πρὸς καιρὸν μὲν λιπανεῖν τὸν φάρυγγα, διτερὸν δὲ πικρότερον χολῆς τὴν αἰσθήσιν ἐμποιεῖν. Ἐκ τοῦδε καὶ ἡ πρόδειρος αὐτῆς πλάσις μετὰ τὰς γυναικείας τρίχας, καὶ τοὺς λεόντων δόδοντας ἐπάγεται τιμωρούς, καὶ τοὺς ὡς θώρακας σιδηρούς, τῶν μὲν δόδοντων λεοντείων τὸ ἀπηνές παριστῆν βουλαμένων, τῶν σιδηρῶν δὲ θωράκων, τὸ στερεὸν τὸ πρός ἀντεῖν τῶν ταῖς βολίζοι προσμαχομένων, οὐ κατὰ τὸ ῥάδιον ἐπιφερομένων τὸ ἐπιτεταγμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ πτῆσις αὐτοῖς ἐνθεωρεῖται ἀπειλήσιν ἀφομοιούμενοις, ἡ πτῆσις μὲν τὸ τῆς ἐπιλεύσεως, θάττον αἰνίττεται, καὶ τὸ δινωθεν ἐπιλέναι. Φωνάς δὲ τῶν πτερύγων τὴν ἐφόρμησιν αὐτῶν λέγει πρός τὴν πολεμικὴν αὐτῶν συμπλοκήν,

Quærent homines mortem. Quærrere mortem nibil aliud dat intelligere, nisi intolerabilitatem cruciatum, tanquam mors omnem ableget dolorem, ideo quoque mors dicta est requies. Quoniam igitur in incorruptibili vita mors expulsa erit, sic ut non inventari, suhjungit quod fugiet. Afflctum est autem morti corpus, ad maiorem emphasis eorum quæ per enarrationem declarantur.

IX. 7-11. Et similitudines locustarum similes equis paratis ad prælium : et super capita earum tanquam coronæ aureæ, et facies earum sicut facies hominum, et habebant capillos sicut capillos mulierum, et dentes earum quasi leonum erant, et habebant loricas quasi loricæ ferreas, et vox alarum ipsarum sicut vox curruum equorum multorum currentium ad prælium : et habent caudas similes scorpionum et aculeos, et in caudis suis habent potestatem lædendi homines mensibus quinque, habentes super se regem angelum abyssi, cui nomen Hebraice Abbadon, Graece vero nomen habet Apollyon.

Equis assimilatæ sunt locustæ, et non alii animali, propter velocem motum impetus, et animositatem equi, maxime cum instat prælium : quod ipsum etiam præsens revelatio designavit, cum ait similem esse præparationem eorum quæ dolorem inférrent, equis qui ad prælium parati sunt.

Et super capita earum tanquam coronæ aureæ. **728** Corona veluti aurea victoriam demonstrare solet, quæ relata est adversus miseros qui devicti sunt : hæc autem tanquam aurum est, sed non aurum : non enim supplicium vere præmium est quod refertur ob perditionem divini plasmatis. Quod vero aspectu quoque assimilantur faciei hominum, id est, quod similitudine speciei eos reserunt qui seducuntur, quos propter seductionem exceperunt ipsæ ultionis bujus fraudulentí conatus. Sunt et muliebres capillorum cæsaries tanquam congregentes seductores. Tales enim sunt et carnales voluptates, quæ primo suo aspectu delectare videntur, sed ad sui ruinam inescatos detrahunt. Ideo quoque parœmias Solomon ait verba metricias ad tempus quidem delinire guttur, postmodum vero sui gustum bile amariorem immittere. Ex hoc autem præsens effictio post muliebres capillos, etiam leonum dentes addit ultiroibus, et loricas tanquam ferreas : quasi dentes quidem leonini sævitiam velint ostendere : ferreas vero loricæ firmitatem ad resistendum jaculis pugnantium aversus ipsas, quod non facile sit fieri contra id quod semel jussum est. Quoniam autem et volatum in ipsis est intueri, ut quæ locustis assimilatæ sunt, volatus designat quod velociter superveniant, et quod superne accedant. Voces vero sive sonus alarum dicit impetum ipsarum ad bellicum assul-

tum, quod non in silentio fiat, quia neque in certo aliquo loco, sed in universo mundo conficitur. Et hinc est quod non in omnes hominum mores tanquam in socordes regiones insultum faciunt, sed duntaxat in quosdam, nempe in eos qui firmitate non omnino præbent eis: aut præbent quidem, sed firmior est per impetum: unde etiam vox sive fragor constitutur tanquam rotarum curruum per mutationem ac residentiam radiorum.

Et habebant caudas similes scorpionum et aculeos. Scorpionum caudis et aculeis assimilati sunt dæmonum insultus adversus homines, quoniam et dæmones non statim ut loquuntur manifestant documentum, sicut neque scorpius forniculis in morem cancri denticulatis, sed a tergo cauda laedit per aculeum. Interim quoque exitiales dæmones cum aliquos insidiando ceperint, non statim habent immisum supplicium propter 729 ipsorum deceptionem, sed finali igni servati cum his quos se duxerunt, digna consequentur præmia. Porro quid sibi velit quod ad quintum duntaxat mensem pretendatur potestas inferendi cruciatus, jam à nobis dictum est. Quis enim ignem peccatorum auferre potest quin perpetuo duret, aut aliud quod ibi sit sensibile? Sed quemadmodum neque oculus aptius est ad videndum bona, neque auris ad audiendum, neque in cor hominis subire possunt: sic nec illa quæ affligunt, donec experimento probentur.

Habentes super se regem angelum abyssi. Angelus hic licet quibusdam visus sit esse pravus dæmon, attamen non recte. Quo enim pacto, cum Dominus sententiam tulerit retrudendum esse diabolum et angelos ipsius in ignis supplicium, quispiam eorum qui ad supplicium designati sunt, regia potestate dignus haberetur? Non ergo malo angelo potest constituta est, sed ei cui commissum est debitum ac conveniens ministerium. Neque enim omnes ministratorii spiritus mittuntur ad salutis ministerium, juxta divum Paulum qui hoc dixit, sed etiam ad inferendum supplicium: quemadmodum is qui Assyriorum exercitum congregatum cum Senacherib super Jerusalem delevit, et qui super Sodoma ignitum immisit interitum. Quod autem in præcedentibus significavimus, etiam nunc dicimus quod haec quanquam in præterito annuntientur, attamen de futuro intelliguntur: verum id duplum ob causam sit, sive quod certissimo futurum sit ut fiant, nulla re impedimentum præstante: aut etiam quod is qui evangelistæ ea tradebat oracula de quibus nunc tractamus, juxta prophetæ dignitatem procedat.

Cui nomen Hebraice Abbadon. Nomen Hebraice linguae ab exitu sumptum est, sicut ex Graeco manifestum est. Quid enim aliud significat Apollyon, quam perdens vel corrumpens?

730 CAPUT XXVII.

De sexto angelo: et solatio angelorum qui super Euphratrem alligati erant.

IX, 12-16. Vnde unum abiit, et ecce veniunt adhuc

(31) βεβαιότερον, ed.

A οὐ καθ' ἡσυχίαν ἐκτελουμένην, διτι μηδὲ ἐν τινὶ τόπῳ, ἀλλ' ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ συντελουμένη τυγχάνει, ἀφ' οὗ καὶ μὴ πᾶσιν ἀνθρώπων ἥθεσιν ὡς ὑπτοῖς χωρίοις προσβάλλουσιν, ἀλλά τισι, τοῖς μηδὲ δῶλος τὸ βεβηκός αὐταῖς παρέχουσιν, ἢ παρέχουσι μὲν, βιαιότερον (31) δὲ τῇ βύμῃ. Ἀφ' οὗ καὶ ὡς ἀπ' ἀμαξιαλων τροχῶν, τῇ μεταπτώσει τε καὶ ἀντιπτώσει τῶν σκώλων, φωνῇ: ἥγουν κτύπος συνισταται.

Kai ἔχουσιν οὐράς δμοιας υπορπτοις καὶ κέτρα. Σκορπίων οὐραῖς καὶ κέντροις αἱ τῶν δαιμόνων ἀπεικάσθησαν προσβολαὶ αἱ πρὸς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ καὶ οἱ δαίμονες οὐχὶ ἀμα τῷ χρηματίσαι, τὸ βλαπτικὸν ἀποφεύγουσιν, διτι μηδὲ σκορπίος ταῖς καρκινώδεσι χηλαῖς, ἀλλὰ τῷ ἐξόπισθεν οὐραὶ διὰ τοῦ κέντρου. Τέως δὲ καὶ οἱ ἀλιτήριοι δαίμονες οὓς ἀν λάδωσιν ἔξι ἀπάτης, οὐκ εὐθὺς ἔχουσι καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς τούτων ἀπάτης τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπιβαλλομένην. Τηρηθέντες δὲ τῷ τελευταὶ πυρὶ μεθ' ὕντη πάτησαν, τῶν ἀξιῶν γερῶν τεύχονται. Τὸ δὲ τὴν ἔξουσίαν τῆς τιμωρίας πεμπταὶ μόνον μηνὶ παρατείνεσθαι τί βούλεται, εἰρηταὶ τὴν ἡδη. Τίς γὰρ δὲ διαιωνίζον παραιρούμενος τῶν ἀμαρτωλῶν πῦρ, μήτ' ἀλλο ἐκεὶ αἰσθητὸν; Ως γὰρ τὰ δημάθα οὐκ ὄφελομές θεῖν αἰσθητὸς ἵκανος, οὐδὲ οὖς ἀκοῦσαι, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀναβῆναι, οὐτες οὐδὲ τὰ τιμωρεῦντα ἀχει τῆς πείρας.

"Ἔχουσαι βασιλέα ἐπ' αὐτῶν ἀγγελον τῆς ἀδύσσου. Οἱ ἀγγελος οὗτος, εἰ καὶ τισιν ἑδης πονηρὰς δαίμων εἰναι, ἀλλ' ὅμως οὐ καλῶς. Πῶς γὰρ τοῦ Κυρίου τὴν κόλασιν τοῦ πυρὸς τῷ διαβόλῳ ἀποφηναμένου καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ τούτων τις τῶν εἰς κόλασιν ὀφωρισμένων, βασιλεύει ἐξουσίας; Οὐκ οὖν πονηρῷ ἀγγέλῳ η ἐξουσία βραβεύει, ἐκείνῳ δὲ τῷ κατάλληλον τὴν διακονίαν μεταχειριζομένῳ. Οὐδὲ γὰρ πάντες εἰς λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν σωτήριον ἀποστελλόμενοι, κατὰ τὸν εἰρηκότα θεὸν Παῦλον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τιμωρίαν, ὡς δὲ τὸν Ἀστέριον στρατὸν μετὰ Σεναχηρεῖμ οὐ πλειστοί τοις ἀφανίσας, καὶ τῶν Σοδόμων τὸν διάπυρον ἐλεύθρον ἐπιστήσας. "Οπερ δὲ καὶ προλαβόντες ἀπεσημηνάμεθα, καὶ νῦν φαμεν, ὡς ταῦτα εἰ καὶ παρψημένῳ ἐξαγγέλλεται, ἀλλ' οὖν μέλλοντα νοεῖσθαι. Ἀλλὰ δυοῖν χάριν τοῦτο, ήτοι ὡς πάντως ἀπαρεμποδίστως ἐσομένων, ἢ καὶ τοῦ χρηματίζοντος; τῷ εὐαγγελιστῇ τὰ προκειμένα κατὰ τὸ τῆς προφητείας ἀξιῶμα περιπατοῦντος.

"Οὐραὶ αὐτῷ Ἐβραῖοι Ἄββαδὼν. Τὸ δνομο τοῦ Ἐβραϊκοῦ ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως πέπλασται, ὡς δῆλον ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἀπολλύνων γὰρ, τις ἐτερον ἢ τὸ διαφεύγον σημαίνει;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ.

Περὶ τοῦ ἔκτου ἀγγέλου, καὶ τῶν ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ λυομένων ἀγγέλων ἐπιλυσίς.

Ἡ οὐαὶ η μια ἀπῆλθεν· Ιδού ἔρχονται δει δύο

οναὶ μετὰ ταῦτα. Καὶ ὁ ἔκτος ἀγγεῖος ἐσάλπισε. Καὶ ἤκουσα φωνὴν μιαρὴν ἐκ τῶν τεσσάρων κερδῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἑρώπιον τοῦ Θεοῦ, λέγοντες τῷ ἔκτῳ ἀγγέλῳ, δὸς εἰχε τὴν σάλπιγγα· Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ· Καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἀγγέλοι οἱ ἡγοιμασμένοι εἰς τὴν ὄραν καὶ εἰς τὴν ἡμέραν, καὶ μῆρα καὶ θριαυτὸν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἵππου, δύο μυριάδες μυριάδων· καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

Τὸ οὖν ἐπίρημά ἐστι: σχετλιαστικόν· σχέτλη δὲ τὸ δύνην ἐπιφέρον καλεῖται. Ἀπῆλθεν οὖν οὐ τὸ ἐπίρημα. Πῶς γάρ τὸ κατὰ συμβεβηκός, καὶ οὐ καὶ ὑπότασιν ὑπέρχον, ἀλλ' ἂμα τῇ γενέσει ἀφανιζόμενον, πρόθον σχήμῃ; Ἀλλ' ἐκείνων παρελθόντων τῶν ἔδυνηρῶν δι' ἀ καὶ τὸ τοιοῦτον προσφώνημα γίνεται, καὶ τὸ οὖν εἰκότως ἐλέχθη ἀπελθεῖν.

Καὶ ἤκουσα φωνὴν μιαρὴν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων. Ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων ἡ φωνὴ, τῶν ἐξηντων τὸ θυσιαστήριον, ἀ κέρατα τὰς περιβεβλημένας θελας δυνάμεις ἀκουστέον. Ἡτοι τοῦ θυσιαστηρίου ἀπαρτιζόμενου, ἐν φῷ τὰς θύματα πυρὶ τῷ Θῷ καθήπτετο, καθεκάστην γωνιαν κερατοειδῆς ἰξοχῇ συνεστήρικται συνέχουσα τὰς σχέζας, αἵς ὁ βωμὸς ἀναπτύξειν τοῖς θύμασι, τὸ καλλιερεῖσθαι παρείχεν, ἐξ οὗ καὶ τῷ ἀνωθεν θυσιαστηρίῳ, κατ' εἰκόνα, τὸ κάτω καὶ ὑπὸ Μωσέως ἐν τῷ Σινᾶ διετάτετο. Διὸ καὶ ὁ χρηματίζων αὐτῷ, «Ορά, φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειγμένα τοις ἐν τῷ δρει.» Τὰς ἐξοχὰς δὴ ταύτας, ἃς νοεράς δυνάμεις εἰρήκαμεν, συνέχειν εἰκότες τὸ ὑπερούσιον καὶ ἀνθρωπίνη φύσει ἀπρόσιτον μύημα, τοῦ μῆτε προχίρως τοῖς μετ' ἐκεῖνο τὴν φύσιν εἶναι ληπτὸν, μῆτε τὰς λογικὰς θυσίας προσαγομένας αὐτῷ ὡς ἐν τῷχοι διαφρύσκεσθαι. Τετράγωνον δὲ τὸ σχῆμα τοῦ θυσιαστηρίου, ισοσχημάτως τῷ τετραστοίχῳ κόσμῳ τούτῳ, ἀρ' οὐ καὶ ἐκ παντὸς αὐτοῦ μέρους αἱ λογικὰ θυσίαι καθαραὶ, κατὰ τὸν προφήτην, προσάγονται.

Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους. Τούτους οἱ μὲν θεοὶ παρέθεντο τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ δεδμένους, οἰοντες προστιπαρούντας καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἐνασχολουμένους καὶ εὑρραινομένους νοητῇ θεωρίᾳ· εἶναι γάρ τούτον τὸν Θεόν· περὶ οὗ Ἡσαΐας μὲν φάσκει ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· « Ἰδού ἐγώ ἐκκλίνω εἰς αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάρρους ἐπικλύζων δέξαντον ἐθνῶν · » καὶ Δαυὶδ, « Τοῦ ποταμοῦ τὸ δρυμήματα εὑφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ. » Εἴναι δὲ τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τὸν παρὰ τὸν Δανιήλ, Μιχαὴλ, Γαβριὴλ παρὰ τῷ Μαθθαῖον, Ραφαὴλ παρὰ τῷ Μαρδοχαίῳ, καὶ τὸν Οὐριὴλ. Ἀπολυθῆναι δὲ αὐτοὺς τῆς τοιαύτης θελας ἀσχολίας εἰς οὐκ ἀπάδουσαν λειτουργίαν τῆς τε τοῦ

A duo νῦν post hanc. Et sextus angelus tuba cecinuit. Et audiri vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei, quod erat ante Deum, dicentem sexto angelō qui habebat tubam: Solve quatuor angelos qui ligati sunt super flumen magnum Euphratem. Et soluti sunt quatuor angeli, qui parati erant in horam et diem et mensem et annum, ut occiderent tertiam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vices millies decem millia: et audiri numerum eorum.

Vix adverbium est miseriae indicativum, miseria autem vocatur quod assert dolorem. Non ergo adverbium abiit: quomodo enim quod contingenter accidit, et non habet substantiam, sed simul cum suo ortu corruptitur, progressum habere possit? Sed transeuntibus illis quæ dolore afficiunt, propter quæ data est hujusmodi appellatio, merito quoque vix dictum est transisse.

Et audiri vocem unam de quatuor cornibus. Procedebat vox de quatuor cornibus quæ habebant altare: quæ cornua intelligenda sunt esse divinæ virtutes stipantes: aut quod perfecto altari in quo victimæ Deo igne accendeantur, ad singulos angulos pars eininens in speciem cornu constituta erat, quæ fissuras contineret, quibus præberet altare ut accensis victimis super illud littaretur. Unde Moysi quoque præceptum fuit in monte Sina, ut inferius faceret ad similitudinem superioris altaris. Ait enim qui ipsi dabant oracula: « Vide ut omnia facias juxta typum qui tibi monstratus est in monte ». Has sane eminentes partes quas intellectuales virtutes esse diximus, **731** verisimile est continere supersubstantialem et humanae nature inaccessum mysterium: sic ut neque facile sit juxta naturam comprehensibile ab his qui illud sequuntur, neque rationales hostias in ipso oblatas temere diffluere. Est autem altaris figura quadrangularis, æquale figura cum hoc mundo quatuor ordines habente. Unde etiam ex omni ipsius parte rationales hostiae puræ juxta prophetam offruntur.

Solve quatuor angelos. Hos angelos super magnum flumen alligatos quidam divinos esse dicunt, tanquam assidue ibi degentes, et spirituali contemplatione circa illud occupatos et delectatos: nam illud Deum esse dicunt: de quo Isaías quidem dicit tanquam ex persona ipsius Dei: « Ecco ego declino ad ipsos tanquam fluvius pacis, et tanquam torrens inundans gloriam gentium »¹¹, et David: « Fluminis impetus lætitiant civitatem Dei ». Dicunt autem hos quatuor angelos esse Michaelēm, de quo apud Danielem, Gabrielem apud Matthæum, Raphaēlem apud Mardocheūm, et Urielēm: ipsos vero solutos esse ab hujusmodi divina occupatione ad non ingratum ministerium, tum redditionis divinæ

¹⁰ Exod. xxv, 40. ¹¹ Isa. lxvi, 12. ¹² Psal. lv, 5.

justitiæ, tum gloriæ adventus ipsorum. Alii vero non angelos, sed pravos dæmones esse astruunt, alligatos quidem in adventu Christi juxta divinum præceptum, porro egressos a superhumano altari solvi a divino angelo ut liceret turbare gentes : et ex hac turbatione manifestum fieri quid sit triticeum in fidelibus, quod in horreum Christi recordatur : et quid paleaceum in peccatoribus, quod paratum est ad exultationem inextinguibilem. Neque improbabile est dicere dæmones ligatos esse ad Euphratem : cum inde brevi venturus sit Antichristus, a Judæis qui Jerosolymis servati fuerant captivi, et in locis illis eminorantur.

Et numerus equestris exercitus. Cum de exercitibus nihil præmisserit, hujus numerum reedit. Manifestum est igitur quod qui quatuor ordinum ductores acceperunt, Michaelem, Gabrialem, Uriellem, Raphaelem, non sine causa adducti sunt : cupit enim quoddammodo turma sequi ordinum ductores. Porro mille millia et dieries millies decem millia ministrantium discere licet apud Danieliem. Nunc autem duplicatam in numerum myriadum narrat se vidisse multitudinem quæ **732** exercitus duces sequitur; eo quod liberius et absque metu post Domini incarnationem versentur homines cum angelis : ideo quoque dictum est quod visuri essent angelos ascentes super Filium hominis.

IX, 17-19. *Et ita vidi equos in visione, et sedentes super eos habentes thoraces igneos et hyacinthinos et sulphureos : et capita equorum tanquam capita leonum, et ex ore eorum egrediebatur ignis, et sumus, et sulphur.* Ab his tribus plagiis occisa est tertia pars hominum, nempe ab igne et sumo ac sulphure, quæ egrediebantur ex ore ipsorum. Potestas enim eorum in ore ipsorum est, et in caudis eorum. Nam caudæ ipsorum similes erant serpentibus, habentes capita, et per hæc nocent. *èstis, et èrunt eis oportet auctor. At raro oportet auctoribus adhuc ostendit.*

Equorum ascensores aut accipiendæ sunt divinæ virtutes quæ sortitæ sunt vim corrigendi mores et affectus, et ad melius dirigendi : ita enim et equorum dominatores concordantes equos, dirigunt eos cæmo et freno : aut divina jussa, ob eorum zelum qui pereunt, assimilata ignea et hyacinthinae ac sulphureæ armaturæ. Unde et David (divino sane zelo) indicat quod « Ascendit sumus in ira ejus, et ignis a facie ejus exarsit, et carbones succensi sunt ».¹¹ Ad utruinvis horum sensuum cuique licet accedere : mihi magis arridet similitudo qua erga pravos exercetur correctio et directio.

Et capita equorum tanquam capita leonum. Sive quis divinorum judiciorum veluti vehiculum ad spirituales et angelicæ vitæ homines transferat, sive etiam ad mores et affectus, nihil dissidebit in

A Θείου δικαιοδοσίας καὶ τῆς αὐτῶν μεγαλοδόξου παρουσίας. Τενὲς δὲ οὐκ ἀγγέλους, ἀλλὰ δαίμονας πονηροὺς, δεθέντας μὲν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ κατά τὸ θείον πρόσταγμα, ἐκ τοῦ ὑπερανθρωπίου δὲ θυσιαστηρίου ἐκελθόντας λύεσθαις ὑπὸ τοῦ θείου ἀγγέλου, ὡς ἔστι ταράξαι ἔθνη, καὶ τῇ ταραχῇ ταύτῃ διάδολον γενέσθαι τῶν τε πιστῶν τὸ σιτῶδες καὶ πρὸς ἀποθήκας αὐτῶν ταμεύσιμον, τῶν τε ἀμαρτωλῶν τὸ ἀχυρώδες καὶ πρὸς καῦσιν ἔστιμον καὶ δηρητὸν. Οὐκ ἀδόκιμον δέ ἔστι τὸ φάσκειν εἰς τὸν Εὐφράτην δεδέσθαι τοὺς δαιμόνας, τάχα ἐκεῖθεν τοῦ Ἀντιχριστοῦ ἐκελευσομένου ἀπὸ τῶν διασωθέντων ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ αἰχμαλώτων Ἰερατῶν καὶ τοῖς ἐκεῖ τόποις ἐνταπομεινάντων.

B *Kαὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἰππικοῦ.* Μή προειπὼν στρατεύματα, ἀριθμὸν τούτου ποιεῖται. Δῆλον οὖν ὡς οἱ ταξιάρχες τοὺς τέσσαρας ἐκλαβόμενοι, Μιχαὴλ, Γαβριὴλ, Οὐριὴλ, Ῥαφαὴλ, οὐκ ἀδοκίμως ἦνέθησαν. Φιλεῖ γάρ πως τῷ ταξιάρχῃ τὸ στίφος ἐπεσθαι. Χιλιας δὲ χιλιάδας καὶ μυριάς μυριάδας τῶν λειτουργῶντων ἐν τῷ Δανιὴλ μάθειμεν διν. Ἐπιδιπλάσιον δέ νῦν τοῦ μυριοστοῦ ἀριθμοῦ τὸ πλῆθος τὸ ἐπόμενον τοῖς ταξιάρχαις διέξεισεν δὲ δρῶν, τῷ ἀνυποστόλως μετὰ τὴν ἐνενθρώπησιν τοῦ Κυρίου, ἀγγέλους ἀνθρώπους ἐνδιαιτᾶσθαι. Αἰδ καὶ τὴν ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας εἰρῆσθαι ἐπὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

C *Kαὶ οὗτος εἰδος τοὺς ἵππους ἐτῇ ὄρδοις, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῷ, δχοντας θύρακας ψυρίους, καὶ ὑακινθίους καὶ θιβάδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν Ἱππων, ὡς κεφαλαὶ λεόντων· καὶ ἐπὶ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐπικορεύεται πῦρ, καὶ κακρός, καὶ θεῖος· ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτενθῆσαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοῦ ψυρίου, καὶ τοῦ κακροῦ, καὶ τοῦ θεῖου, καὶ τοῦ θείου.* Τοῦ ἐπικορευομένου ἐπὶ τῶν στομάτων αὐτῶν. Ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν Ἱππων ἐτῷ στόματι αὐτῶν αὐτῶν δύοιαι δρεων, δχουσαι κεφαλάς, καὶ ἐτῷ

D *Τοὺς ἀφέδρους τῶν Ἱππων, εἰτε δυνάμεις θείας ὑποληπτέον, κατ' ἡθῶν καὶ παθῶν κληρωταμένας τὴν ἀγκτικόν τε καὶ πρὸς τὸ κρείττον ρυθμιστικὸν (οὗτῳ γάρ καὶ τοὺς ἵππους οἱ παλοδάμναι ρυθμίζουσιν ἀναβαίνοντας κημῷ τε καὶ χαλινοῖς)· εἰτε καὶ θεῖα προστάγματα, ζῆλῳ τῶν ἀπολλυμένων εἰς πυρίην ἀπεικασθέντα καὶ ὑακινθίνην καὶ θειώδη παντευχίαν. Ἄφ' οὗ καὶ Δανιὴλ (τοῦ θείου, φημι, ζῆλου) τὸ, « Ἀνέδη καπνὸς ἐν ὅργῃ αὐτοῦ,» μινύρει, καὶ πῦρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καταφλεγῆναι καὶ ἀνθρακας ἀναφθῆναι. » Ὁποτέρῳ τούτων πρόσθιοτό τις, μᾶλλον καθ' ἡδονὴν μητὶ ἔσται, τοῦ πρὸς πονηροὺς ἀπειθύνοντος τὸ ἴνδαλμα.*

E *Kαὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν Ἱππων, ὡς κεφαλαὶ λεόντων. Τὸ δχημα τῶν θείων κριμάτων, εἰτε πρὸς πνευματικοὺς καὶ ἀγγελικοὺς τὸν βίον ἀνθρώπους μεταλαμβάνει τις, ἢ καὶ πρὸς ἡθη καὶ πάθη, οὐδὲν*

¹¹ Psal. xviii, 9.

διώσεις τῷ μὴ φιλαύτῳ; τῷ δράματι προσκειμένῳ. Κεφαλαῖς δὲ λεόνεων ἀπεικάσθησαν εἰς δεῖγμα, διε τούτους τοὺς διακονουμένους τοῖς θείαις οὐκ ἀναδελημένους τὴν λειτουργίαν χρή μετιέντε. « Ζῶν γάρ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ πάσης τομάτερος μαχαίρας. » Διόπερ ὡς ἔκατοντάρχης τὸ κεφάλαιον ἐμφανίζει τὴν ἀγανάκτησιν μετὰ λεοντιαίου σφραγίστητος, ὡς οὐκ ἀν δλλως, ή οὕτως ἔξειν τὸν ἀκροατὴν εἰς συγκατάθεσιν ἐμπραχτον. Οὐκ ἀμοιρος δὲ τῆσδε καὶ Πλανῆς τῆς περινοίας, δότες Κορινθίοις τὴν μετά φέδου αὐτοῖς ἐπιδημίαν δευτοῦ ἀπειλεῖ. Τούτο μὲν οὖν αἱ κεφαλαὶ ὑπαινίτευτον. Τὰ στόματα δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἀγγύτητος διάβρωτον ἀσθμα, οὐ πόρφων διοράσσεως ἐλπίζομενον, ἀλλ' ἀγχοτάτω τῇ προσπελάσει τὸ ἀναπόδραστον ἀμπεδούμενον, πυρὸς μὲν τὸ ἀφανιστικὸν, καπνοῦ τὸ μετ' ὄργης (Ἀρέσθ γάρ καπνὸς δὲ ὄργῃς αὐτοῦ), θείου δὲ τὸ ἀπὸ θείας μήνιδος ἐμφαίνοντος, ή καὶ τὸ θεαρέστων τοῖς ἀκολάστοις ἐπενεχθῆναι ταῦτα. « Οὐτὶ δὲ ὁγήματι τῶν ἑαυτοῦ κριμάτων καὶ μυστηρίων εἴωθε χρῆσθαι τὸ Θείον τοῖς Ισαγγέλως βιούσιν, ίκκνῶς τὸ παρ' αὐτοῦ πρὸς Ἀνανίαν χρηματισθὲν περὶ Παύλου παραστῆσει, δι' ὧν φῆσι Παύλον σκεύος ἐκλογῆς εἶναι, ἀκαμάτως βαστάζειν ἔχοντα τὰ θεοπρεπῆ δόγματα, ἀπέρ διὲ τοῦ δύσματος παρεδήλωσεν, ἐπειδὴν ἥπη. » Τοῦ βαστάσαι τὸ δυνομά μου· : ἕνομα ἀντὶ τοῦ τὴν διέξεν εἰπὼν καὶ μεγαλειότητα, καὶ πᾶν τὸ ὑπὲρ λόγον, ήγουν καταγόσιν, οὐ μόνον θνητὴν, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικήν.

« Ηγάρ ἔξουσία τῷ πατέρῳ ἐτῷ στόματι αὐτῷ δέστι. Τί τούτο; τὸ τὴν ἔξουσίαν ἀνατιθέναι τῷ στόματι, καὶ οἰοντεὶ τὴν αἰτίαν τοῦ ἀπειστάθαι τοὺς ἵππους; ή τὸ ἀπὸ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐμφανεῖς ἀπειλής, ἐκφούστων ἀνθρώπους τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων, τοῦ μὴ ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἐκδοθῆναι; Εἰς οὐρὰς γάρ τὰ τέλη καὶ τὴν ἔκβασιν τῶν ἀπολυμένων διατυπῶν, καὶ δή γε καὶ αὐτὴν τὴν ἔκβασιν διαμορφῶν, διεσιν ἀπεικάσεις δύοιας ἔχουσι κεφαλάς, ἐξ αὐτῆς δηλαδὴ τῇς ἐψόδου τὸ διάβρωτον ἐμφανίζουσα; καὶ ἀναπόδραστον, καὶ τὸ ἀμελλητὴν τὴν κάκωσιν ἐπιφέρειν, οὐκ οὖσης ἐτιμολογίας τὴν κάκωσιν διαδιδράσκειν.

Καὶ οἱ λοιποὶ τῷ πατέρῳ αὐτῷ οἱ οὐκ ἀπεικεῖται θησαροὶ ἐταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετερόσαρεὶ τῷ πατέρῳ τῷ πατέρῳ τῷ πατέρῳ, Ιη μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια, καὶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ λίθια καὶ τὰ ἔντια, δούτε βλέπειν δύναται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπατεῖν· καὶ οὐ μετερόσαρεὶ τῷ πατέρῳ πάτερ, οὔτε ἐκ τῷ πατέρῳ αὐτῷ, οὔτε ἐκ τῆς παρενταῖς αὐτῷ, οὔτε ἐκ τῷ πατέρῳ αὐτῷ.

Τὸν περιβολὴν ἀναισθησίας δὲ λόγος σημαίνει, ήγουν ἀναλγησίας καὶ ἀκολασίας, τὸν τῆς ἐπ' αὐτοὺς διὰ φιλανθρωπίαν φειδοῦς τέως ὑπερτιθέμενον σωτηρίας καιρὸν εἰς μάτην ἀναλωσάντων, καὶ εἰς τὸ τὴν κατ' ἀξίαν τῆς φρεθμούς αὐτῶν ἀνταπόδοσιν ἀπο-

A ea quae nobis proponitur visione, apud eum qui sui non est amator. Capitibus autem leonum assimilata sunt, ad ostendendum, quod eos qui divinis rebus inserviunt, non oportet ad ministerium dejecto animo accedere. « Vivus est enim sermo Dei, et quovis gladio magis secans ». Ideo tanquam centurio caput manifestat, nempe indignationem cum vehementia leonina: quasi non alio quam hoc modo habiturus sit auditorem promptum ad assentendum. Neque ab hac intelligentia dissidet Paulus, quando Corinthiis minatur se cum 733 virga ad ipsos venturum. Illoc itaque designabat capita. Ora vero perniciosa in anxietatem e proximo, et non procul a visione exspectatam, et inevitabile vinculum propinquissime vicinum: ut ignis quidem id designet quod assert interitum, sumus id quod eum ira venit: (nam Ascendit sumus in ira ejus:) subiectus autem id quod etiam a divina est ira, sed permanentiore: aut quod haec voluntate divina lascivis et incontinentibus illata sint. Quod autem his soleat uti Divinitas qui vitam ducunt angelicam, tanquam suorum judiciorum ac mysteriorum vehiculo, satis demonstrat id quod ipse Dominus de Paulo dixit ad Ananiam, ubi ait Paulum vas electionis esse, ut indefesse ferre posset divina dogmata, quae per nomen suum significavit, dicens: « Ut portet nomen meum »: nomen vocans gloriam et majestatem, omneque id quod sermonem exceedit sive intellectum, non tantum mortalem, verum etiam angelicum.

C Potestas enim equorum in ore ipsorum est. Quid hoc? an potestatem ori attribuit, veluti causam dicens cur missi sint equi? an quod ait: ab ore ipsorum, minas ostendit earum rerum quae homines exterrit, ut a pravis abstineant studiis, ne raudis illorum tradantur? Per ipsas enim caudas finem ac eventum designauit eorum qui percunt: et jam ipsum quoque eventum effigians, serpentibus comparat, qui similia habeant capita: ex ipso videlicet impetu et accessu ostendens afferre existuum inevitabile, et praesentem magis quam futuram afflictionem, cum nulla jam solertia valeant afflictionem effugere.

D IX, 20, 21. Et cæteri homines qui non sunt occisi his playis, non resipuerunt ab operibus suis pravis, ut non adorarent daemonia et idola, aurea et argentea et lapidea et lignea, quæ neque videre possunt, neque audire, neque ambulare: et non egerunt penitentiam de homicidiis suis, neque de veneficiis suis, neque de scortatione sua, neque de furtis suis

Maximam designat hic sermo insensibilitatem sive indolentiam ac lasciviam 734 eorum, qui tempus quod interim Deus benigne parcendo concesserat ipsis ad salutem, vane contempnauerunt, ut recerant retributionem quae digna sit segnitie

⁴⁴ Hebr. 14, 12. ⁴⁵ Act. 19, 15.

ρυγούμ. Atqui exercebatur etiam ante oculos malorum retributio, hi tamen tantum abest ut terribilium quæ sibi parata erant aspectu scipis meliores efficerentur, ut etiam pejores magisque peccatis immersi, cursum suum consumiarent.

Non resipuerunt ab operibus suis pravis. Non hoc, ait, quod non resipuerint in futura vita: quomodo enim aut quæ posset esse resipiscentia in immutabili vita? sed quod adhuc viventes, et ex auditu et aspectu eorum quæ tunc futura sunt non resipiscentes ab operibus quæ videbant esse prava, addiderunt ad prima, puta ad insanam dæmonum ac idolorum culturam, etiam ea quæ odium et invidiam una cum adoratione asserrent: non quod insensibilitatem solum designet eorum quæ manu facta sunt, sed quod peccatis addiderunt peccata. Ideo quoque a vera justitia exclusi sunt. Quæ est enim justitia in eo qui alium sui generis interimuit, aut gladii impetu, aut venenorum insidiis? Porro quis eum non oderit, qui ne sibi quidem parcit, nec tardior est ut excogitet adversus seipsum, quantum faceret inimicus qui insidiose erga ipsum affectus esset? Aut quis non execrandam et abominandam duceret scortationis spurcitiam et assiduitatem, qua se ipsum quis privat ne divinum sit habitaculum, si divo Paulo credimus? Demum, is qui in furtis perseverat assidue, illud sibi vendicavit, ut sibi ipsi factus sit incommodus.

CAPUT XXVIII.

De angelo circumdato nube ac iride, qui communem omnium finem pronuntiabat.

X, 1-3. *Et vidi alium angelum fortem descendente de caelo amictum nube, et iris in capite ejus, et facies ejus sicut sol, et pedes ejus tanquam columnæ ignis: et habebat in manu sua libellum apertum, 735 et posuit pedem suum dextrum super mare, et sinistrum vero super terram, et clamavit voce magna, quemadmodum leo rugit: cumque clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas.*

Nubes quidem id demonstrat, quod nec tactu percipi possit nec visu. Porro iris in capite summam describit angelici ordinis, qui ex fabricatione virtutum Deo placentium, et ex varietate circa amandationem magnificat suam proximitatem ac stationem. Hujusmodi namque est iris in nubibus, ex objectione radii solaris variis coloribus apparet. Porro faciei ad solem assimilatio, quid aliud significat quam candorem in modum solis, et quod ubique fuerint qui ordinationem diurnorum operum fecerint, ab inaccessa et supersubstantiali luce illustrabuntur?

Et pedes ejus tanquam columnæ ignis. Pedes descensum designant, qui non alterius gratia sit quam ad puniendos impios: ideo etiam tanquam columnæ ignis. Columnis autem ignis assimilati sunt, non ob illuminationem; sed ob exustionem.

Α φέρειν, καίτοι γε καὶ πρὸ δημάτων ἐνεργουμένης τῆς τῶν πονηρῶν ἀντιμοσθίας. Οἱ δὲ οὐχ δπως τῇ θέᾳ τῶν φοβερῶν τῶν αὐτοῖς ἔτοιμων, βελτίους γεγόνασιν ἔστων, εἰ μὴ καὶ χειρους; καὶ τοῖς ἀμαρτωλοτέροις ἔνδολιχεύοντες.

Οὐ μετενήσασι ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν. Οὐ τοῦτο φησιν, δτι οἱ μὴ μετανοήσαντες ἐν τῷ ἔκειστι βίῳ (πῶς γὰρ καὶ τίς ἡ μετάγνωσις ἐν τῷ ἀναλοιώτῳ βίῳ), ἀλλ' δτι οἱ ζῶντες ἔτι καὶ μὴ ἐκ τῆς ἀκοῆς καὶ θέας τῶν τότε ἐσομένων μετανοήσαντες ἀπὸ τῶν ἔργων ὧν κατεῖδον, παρέθεντο πρὸς τὰ πρῶτα τῆς δαιμονομανίας καὶ εἰδωλολατρείας, καὶ τὰ πρὸς τὸ σάβας τὴν δυσμένειαν φέροντα, οὐ τὸ ἀνατοιθόντος ὑπειδόμενος τῶν χειροκήπητων, ἀλλ' δτι ἐπ' ἀνομίᾳ ἀνομίαν προσέθεσαν. Διόπερ καὶ τῆς Β ἀληθοῦς ἀπεκλεισθεσαν δικαιοσύνης. Τίς γὰρ δικαιοσύνη φονῶντες τὸν δμόφυλον η διὰ ξίφους ἐπιφράζει, η διὰ φαρμάκων ἐπιδουλῆς; τίς δὲ τὸν ἀφειδῶν ἔστω χρώμενον οὐ μισήσει; καὶ δσα καὶ ἐχθρὸς ἐπιδουλῶς διακείμενος αὐτῷ, μηχανᾶσθαι εἰς αὐτὸν οὐ κατοκνήσει; Τίς γὰρ τὸ διὰ πορνείας μυστήριον καὶ προσερέπαν τοῦ θείον εἶναι σκήνωμα ἔστων ἀποστερείν (εἴτε τῷ θείῳ Παύλῳ πειστέον) οὐ βδελυγμίαν σχοίη καὶ ἀποτρόπαιον; Ὁ δὲ κλέμμασι προσλιπαρῶν ἔκεινον ἐν φύσει τὸν πορνείον τὸ διεύμφυρον ἐμνηστεύσατο.

ΚΕΦΑΛ. ΚΗΠΙ.

C Περὶ ἀγγέλου περιβεβλημένου τεφέλην καὶ Ἱρι,
καὶ τὸ ποιήτρον τέλος προμητύοντος.

Καὶ εἶδος ἄλλοι ἀγγελοιστοι λεχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον τεφέλην, καὶ τὴν Ἱρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στύλοι πυρός· καὶ εἶχεν ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἀνεψημένον· καὶ θηῆτε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εἰώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐκραξεῖς φωνῇ μεγάλῃ, ὥσπερ λέων μυκάται, καὶ δτε ἐκραξεῖ, ἐλαίησατο ἐκτὰ βροταῖ τὰς ἔστων φωνὰς.

Ἡ μὲν νεφέλη τὸ ἀφανὲς καὶ ἀόρατον παριστᾶ. Ἡ δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς Ἱρις τὸ κεφάλαιον ὑπογράφει τῆς ἀγγελιώτιδος τάξεως τῆς ἐξ ἀρετῶν τῶν θεαρέστων τῆς κτίσεως, καὶ τοῦ περὶ τὴν ἀποστολὴν ποικίλου, τὴν ἐγγύτητα καὶ στάσιν κατευμεγεθούσης. Τοιοῦτον γὰρ ἡ ἐν νέφεσιν Ἱρις, ἐξ ἥλιακῆς ἀκτινοβολίας ποικίλοις χρώμασιν ἴνδαλλομένη. Ἡ δὲ πρὸς ἡλιον τοῦ προτώπου δμοιωσις, τι δὲ ἀλλο, η τὸ ἥλιωδες σημαῖνοι, καὶ δτι δποι ἀν καὶ παρῶσιν ἡμερινῶν ἔργων διάταξιν ἐκτελοῦντες ὑπὸ φωτὸς ἀπροτίψιον καὶ ὑπερουσίῳ καταλαμπόμενοι ἔσονται;

Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ, ὡς στύλοι πυρός. Οἱ πόδες τῆς κατάδασιν δπαινίτονται, ητις οὐκ ἀλλος τινὸς; ἔνεκεν, η τοῦ τιμωρήσασθαις ἀσεβεῖς γίνεται. Διὸ καὶ ὡς στύλοι πυρός. Στύλοις δὲ πυρὸς ἀπεικάσθησαν, οὐ τοῦ φωτιστικοῦ, ἀλλὰ τοῦ καυστικοῦ. Τὸ

Καὶ θήηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς Θαλδοσῆγης. Τὸν μὲν τῶν ποδῶν τῇ ὑγρῷ ἐπερεῖσαι συναγωγῆ, τὸν δὲ τῇ ἔηρᾳ, τὸ μέγεθος ὑπεμφαίνοντάς ἔστι τοῦ κατεύητρος. Τὸ δὲ τὸν δεξιὸν τῇ ὑγρᾷ, τὸν ἀριστερὸν δὲ τῇ ἔηρᾳ, οὐκ ἄλλως, οἵματι, η̄ τῇ θέσει τῶν στοιχείων ἐπόμενος. Ἀέρι γάρ λεπτομερεῖ τὴν ὑπόστασιν δντι, τὸ ἀδρομερέστερον ὕδωρ ὑπόκειται, ὡς περ τῷ ὕδτι ἡ ἔηρά. Οὐκ ἄλλις οὖν, οἵματι, η̄ διε τὰ δεξιὰ δει δυναμικώτερα τῶν ἀριστερῶν, πλειόνων δηλαδή δυτῶν τῶν κατὰ θύλασσαν ἀνοσα:ουργῶν, πειρατῶν, λέγω, καὶ καποντιστῶν ἐκ νευμαχίας ή τινος ἀλλης ἐπιδουλῆς, τῆς ὑγρᾶς ὑποστάσεως ἀμοχθοτέραν τοῖς κακούργοις, καθ' ὃν ἐπιδουλώς διάκεινται, τὴν ἔξοδον παρεχομένης. Ἐπει οὖν ταῦτα, ἐπιτετευγμένως τὸ δυναμικώτερον τοῖς κακούργοις προστέμεται. Καὶ διε τοῦτο, δ Θεοπάτωρ ἔχεγγυος πιστώσασθαι, ἐν οἷς τὴν καθ' ἡμῶν τῶν ἐπιδουλῶν ἡμῖν δαιμόνων προσθολήν, βοηθεῖτε ἡμῶν ἥρωμένων τῇ τοῦ Ὑψιστοῦ, ἐκ μὲν τοῦ ἀριστεροῦ κλίτους χιλιοπλαστείν τὴν πτῶσιν τῶν ἐν σκότει διαπορευομένων ἐπιδουλῶν ἡμῖν ὑπογράψων, τὸ δεκαπλάσιον τῷ δεξιῷ ἀφωρίσατο. Καὶ περ! μὲν τῆς ἐμβολῆς τῶν ποδῶν τοιαῦτα. Τὸ δὲ κράξαι φωνῇ μεγάλῃ καὶ λεοντιαίῳ ἀπηχήσει, τῆς ὀργῆς ἔστι σύμβολον. Διδ καὶ μυκηθυμῷ παρεθλήθη. Ἐπομένως δὲ τῇ κραυγῇ αἱ ἐπτέ βρονταὶ ἐλάλησαν. Ταῦτας δὲ τὰς ἐπτὰ βροντάς, η̄ ἐπτὰ φωνάς ἔξ ἔνδις τοῦ αὐτοῦ διαρθρουμένας φοινερῶς ἀγγέλους τὰς ἀγγελικάς δυνάμεις εἶναι νομίζομεν, διὸ καὶ ω̄ς βρονταῖς ἀπεικάσθησαν. η̄ τὰ πρωτερημένα ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐπτὰ πνεύματα.

Μόσχερ λέων μυκάταις. Οὐ πρωτψωῶς ἐπὶ λέοντος
ἡ διὰ τοῦ μυκᾶσθαι φωνή· ἐπὶ βοῶν γάρ μᾶλλον·
λέουσι δὲ τὸ βρύχειν ἀφύρισται. **Τοι** μέντοι τοῦτο
οὐ παρέργως ἐπῆλθεν ὅρειν αὐτῷ, διατί τοι
συνετίζει, μή ἐπιμείνας τῇ τοῦ μυκᾶσθαι χρήσει,
ἀλλὰ πρὸς τὸ δρακεῖν μετατάξας. Περὶ μὲν οὖν λεόντων
βοῆς ἀκριδολογούμενοις ταῦτα. Ἐπὶ δὲ ἀμαρτιώλων
τιμωρουμένων ὀδυνηρᾶς φθονγγῆς τὶ τὸ μᾶλλον κατ-
άλληλον, η̄ τὸ βρύχειν, ἀφ' οὐ βρυγμός; βρύκειν δὲ
ώνομασθη, ἀπὸ τοῦ βρύσει τοικέναι, ὡς ἐπὶ τοῦ

A Porro quod in manu sua libellum habeat apertum,
quidnam sibi vult? Libellus hic apertus etiam a
Daniele dictus est, quando judicium apud ipsum
sedet, et aperiuntur libri continentis omnium qui
ab initio saeculi vixerunt acta et nomina. Quod si
apud Danielem libri sunt, hic autem libellum os-
tendit se videre, nihil in hoc dissonantiae est. Si-
quidem apud Danielem libri sunt universæ crea-
turæ, ostendentes cognitionem fustorum et iniquo-
rum, hic autem duntaxat qui in nefariis operibus
vixerunt: quorum etiam potissimum actiones non
in libro, sed in libello scriptæ sunt, significante per
hoc apostolo in nomine diminutivo et eorum qua
imminenter parvitatem, si ad universalem judicii
sententiam conferatur, et ea quæ ipsam com-

B plenio perficiantur.

*Et posuit pedem suum dextrum super mare. Pedum altero quidem inniti humidæ aquarum congregatiōnē, altero vero terræ, designat ejus magnitudinem qui utrumque complectebatur. Quod autem dextrum super mare, sinistrum vero super terram posuerit, non ob aliud dictum opinor, quam quod horum elementorum ordinem sequatur. Aceri namque qui subtilis est substantiæ, crassior aqua sub-jacet, quemadmodum aqua terra : 736 non igitur alio modo id dictum opinor quam quod dextra semper robustior est sinistra, pluribus videlicet in mari impie agentibus : piratas dico et eos qui navali prælio cæteros in mare demergunt, aut ali-
C quoq; alio modo ipsis insidianter : quod maris sub-stantia minus laboriosum præbeat facinoris exi-tum adversus eos quibus insidianter. Cum hæc igitur ita sint, merito ac consecutive id quod po-tentius est sceleratis attribuit. Et idcirco Dei pro- genitor fide dignus qui rem consūmet, cum impe-tum insidianter aduersus nos dæmonum, nobis Altissimi adjutorio utentibus, describeret, ex si-nistra quidem declinantes millecuplum casum eorum ponens, qui in tenebris perambulantes nobis insidianter, dextræ parti decuplo majorē nūme-ruum constituit. Et hæc de pedum accessu et dispo-sitione. Quod autem voce magna clamaverit ac leonino sono, indignationis est signum, ideo quo-que rugitui comparatus est sonus. Post clamorem
D vero consecutive locuta sunt tonitrua. Porro septem hæc tonitrua aut septem voces ab uno et eodem angelo terribiliter expressas, existimamus ange-los sunt : aut septem spiritus de quibus dictum*

Quemadmodum leo mugit. Non est consuetum ut in leone vox exprimatur per μυχάθα, id est mugire, nam hoc houm magis est, leonibus vero βρύχειν, id est rugire sive stridere attributum est. Hoc sane qui ista transcurrendo declarat, non negligenter ab ipso dici commemorat: quod videlicet non hæserit in usu verhi μυχάθα, id est mugire, sed transierit ad verbum ἐκράξειν, id est, clamavit. Et hæc quidem de clamore leonum his dicta sint, qui singula exakte discutiunt. Porro in voce dol-

rosa peccatorum qui sustinent supplicia, quid A ἐσθίειν ἀλλήλοις τῶν δέδωτων συγχρουμένων. magis conseuntaneum est, quam βρύχειν, id est stridere, unde et βρυγμός, id est stridor dentium? Sumptum est autem verbum, βρύχειν, eo quod simile sit βρώσι, id est cibo, quod tanquam in elendo dentes inter se concutiantur et colliduntur.

X , 4-7. Et cum locuta fuissent septem tonitrua,
ego scripturus eram, et audiri vocem de caelo dicen-
tem : Obsigna ea quae locuta sunt septem tonitrua,
et ne scripperis ea. Et angelus quem vidi stantem
super mare et super terram, levavit manum **737**
suam dextram in caelum : et juravit in eo qui vi-
vit in secula saeculorum, qui creavit caelum et ea
quae in illo sunt, et terram et ea quae in illa sunt,
et mare et ea quae in ipso sunt : quod tempus non
erit amplius, sed in diebus vocis septimi angeli
quando tuba caniturus est, consummandum est
mysterium Dei, sicut annuntiavit servis suis pro-
phetis.

Manifestissime hic datur intelligi, quod tonitrua
sint angelice potestates : substantia namque est
qua loquitur, non tonitru, quod solum est sonus,
statimque ut incipit esse, tollitur e medio.

Audivi vocem de caelo dicentem. Prohibitus est scribere, sive per scripturam hominibus manifesta facere quæ videbantur, sed, Obsigna, inquit, hoc est firma retentione in mente tua conserva, sed nequaquam per scripturam divulges : fortassis quod nihil prodesset manifestare illa ante postrema adventus Christi tempora, quandoquidem et Daniel docebatur ut obsignaret hujusmodi sermones. Quod autem prosit ea reconditioni, conjectura discere. licebit esse vehementiam constitutorum suppliciorum, cum misericors Deus sua benignitate retributionem supplicii non inducat aequali pondere cum peccatis. Unde etiam ait psalmographus, quod non juxta iniquitates nostras, neque juxta peccata admetiatur nobis retributionem.

Quæ locuta sunt septem tonitrua. Existimandum est autem tonitrua esse virtutes angelicas, quæ tonitruis assimilantur ob horrorem qui incutitur per ea quæ ab ipsis dicuntur. Hujusmodi namque sunt incorporalium sanctorum angelorum voces, quæ ab ipsa manifestatione horrorem secum ferant: quemadmodum manifestum est ex eo quod Daniel ne lenem quidem angeli visionem nihil habentem comminationis ferre potuerit. Datum est autem præceptum ut obsignarentur quæ septem tonitrua nuntiaverant, hoc est, secreta servarentur: quod perfecta horum apprehensio apertaque cognitio extremis temporibus utiliter reponatur.

Levavit manum suam dextram in cælum. Dextre manus elevatio efficax ac firmius designat esse factum ejus qui juravit. Ideo quoque dictum est : « Dextera Domini fecit virtutem ».

In eo qui vivit in sæcula. Videntur quidem haec Græcam non habere phrasim : **738** dicitur enim iurare per aliquem et non in aliquo. Nec tamen

Καὶ δές ἐλάδησαν αἱ ἑταῖραι βροταί, κυμειοὶ γράψεις, καὶ ἤκουσαν γωνῆρι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγοντας· Σφράγιστον ἀλάδησαν αἱ ἑταῖραι βροταί, καὶ μή αὐτὰ γράψῃς. Καὶ ὁ ἀπρεδος δρεῖδος ἐστάσει ἐξ τῆς θαύλωσης καὶ ἐκ τῆς τῆς, ηρτε πάντα χείραν αὐτοῦ τὴν θεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ὅμοσει ἐν τῷ ζωτικῷ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων, δεῖ ξεινεῖς τὸν οὐρανόν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν τῆγαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἄντες, δεῖς χρόος οὐκέτι θεῖς δοτεῖς, ἀλλ᾽ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς γωνῆς τοῦ ἔβδομου ἀγρέλου, δοτανού μέλλει σαλπίζειν, τελεσθήσεται τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὃς εὐηγγέλισε τοῖς δούλοις αὐτοῦ τοῖς προώτησιν.

Ἐντεῦθεν δριθῆλως αἱ βρονταὶ, ἀγγελικαὶ δυνά-
μεις γνωρίζονται. Λαλεῖ τὰρ ἡ οὐσία, οὐχ ἡ βροντή,
ἀπήχησις οὖσα, τῇ γενέσει καὶ τῷ εἶναι ἀφαι-
σουμένη.

Ἔκουσα φωτήρ δὲ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν.
Τοῦ γράφειν, ἵτοι πρόδηλα ποιεῖν ἀνθρώποις διὰ
γραφῆς τὰ ὄρμενα, ἐκωλύθη. Σφραγίδι δὲ οἰονεῖ
ἀπραλεῖ κατοχῇ ἐν τῇ διανοΐᾳ του συντήρει, φρεσὶν,
ἴκνοφορον δὲ διὰ γραφῆς μηδὲ δλως ποιοῦ, Ιωνὶς δὲι
μὴ λυσιτελεῖ πρὸ τῆς παρουσίας τῶν τελευταλών
καιρῶν ἐμφανίζεσθαι, ἐπεὶ καὶ Δανιήλ ἐσφραγίσμέ-
νους τοὺς τῶν τοιούτων λόγους ἐδιέβασκετο, λυσιτε-
λεῖν δὲ τὸ ταμείεσθαι, εἰκαστικῶς ἐποιεῖν ἀν τῶν
διατεξαμένων κολάσεων τὸ σφοδρὸν, φιλανθρωπία
τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ μὴ ισθεταθμὸν ἐπάγοντος τὴν
ἀντάκτεισιν. Ἐξ οὗ καὶ τὸ, Μή κατὰ τὰς ἀνομίας
ἡμῶν, καὶ τὸ, κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἀνεκαρδόμα, δ
Ὑπογοράδως ωστὶν ἐπιμεταστοίσθαι τιμὴν.

Ἐπιλέγοσται αἱ ἐκτὰ βροταῖς. Τὰς βροτεῖς δυ-
νάμεις ἀγγελικαῖς εἶναι οἰητέον, βροταῖς ἀπεικαζό-
μέναις διὰ τὸ καταπληγτικὸν τῶν ὑπ' αὐτῶν ἔκφε-
νουμένων. Τοιαῦται γάρ αἱ τῶν ἀσωμάτων ἀγίων
ἀγγέλων φωναὶ, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐμφανείας τὸ
καταπληγτικὸν ἔχουσαι, ὡς δῆλον ἀπὸ τοῦ τὸν Δανεῖθ
μηδὲ προστηῆ θέαν ἀγγέλου, μήτι γε ἀπειλητικὴν
ἐνεγκεῖν. Σφραγίσαις δὲ τὰς τῶν ἐπτὰ βροτεῖν ἀγγε-
λίας ἡ ἐντολὴ παραδίδοται, τουτέστιν, ἐν ἀκόρδητῳ
κατέχειν, ὡς τῆς περὶ τούτων τελείας καταλήψεως
καὶ τραντέρας εἰδήσεως, τοῖς τελευταῖοις χρόνοις
ἀποκειμένος συμπεριόντων.

"Ἡρε τὴν κῆρα αὐτοῦ εἴη δεξιὰς εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ τῆς δεξιᾶς ἐπαρσίς τὸ ἔμπρακτον τοῦ δύμνοντος ὑπανιττεῖται καὶ δυναμικώτερον. Άιδη καὶ εἱρηται· Ἐδεξά Κυρίου ἐποίησε δύναμιν. "

Τὸ δὲ, ὃν τῷ ζῶντι σίες τούς αἰώνας, δοκεῖ μὲν ἀνελλήνιστον εἶναι. Ὁμοίως γάρ λέγεται κατὰ τίνος, οὐκ ἐν τινι. Πλὴν οὐκ ἀπαλίσοις διὸ τὰ ἔν τῷ ζῶντι θυμάνας.

"Psal. cxvii. 16.

τῷ κατὰ βούλησιν παριστάν τοῦ καθ' οὐ δόρκος; Τοῦ μὲν ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἰχε μαίζονος δμόσαι, ὅπερ δι' ἔθος τοῖς ὀμγύουσιν, δμνύει καθ' ἀνυπού. Καὶ, « Κατ' ἐμαυτοῦ γάρ δύμοσα, λέγει Κύριος. » Ἀγγελος δὲ ὡς κτίσμα κατὰ τοῦ Κτίστου ὀμνύουσι, τὴν ἡμετέρην ἀποστάν διὰ τοῦ Θείου τῆς παραλήψεως πιστούμενοι. « Ομοσε γάρ χρόνον μηκέτι εἶναι, καλώς καὶ ἀληθῶς, διτε χρόνος οὐκέτις δύται εῖται. Το γάρ τότε διαστηματικὸν βεῦμα τῆς χρονικῆς ὑποστάσεως, ἀνέσπερόν τε ἔσται καὶ ἀδιάκοπον, καὶ διὰ τοῦτο οὐ χρόνος. Τις γάρ ἡλιακοῦ φωτὸς χρεία τῆς συστολῆς καθ' ἓν ἀνάπταις; τῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας κόπων τοῖς ζώοις ἐγγίνεται; Χωρὶς γάρ τούτων, τις ἡλιακοῦ φωτὸς χρεία; » Ήλιος μὲν οὖν ἔσται, διτε μηδὲ εἰς ἀνυπαρξίαν χωρήσῃ δ νῦν κόσμος, ἀλλ' εἰς ἀνακατισμόν. « Πασπερ δὲ νῦν διετρα πεντε μὲν ἔστι καὶ ἐν τῇμέρᾳ, οὐ μὴ καθορᾶται ὑπερινικάντων τὴν ἐκείνων λαμπήδην τοῦ ἡλίου τῶν μαρμαρυγῶν, καὶ οὔτως, ὥστε εἴτε εἰσὶν ἐν οὐρανῷ ἀγνοεῖσθαι, οὕτω καὶ τότε. Το γάρ διτε οὐδὲ μία αἰτία τοῦ εἰς ἀνυπαρξίαν χωρῆσαι παντελή τῷ νῦν κόσμῳ τέως ἀγνοεῖν, οὐχ τυχοῦσα δύνοια.

« Ότι χρόνος οὐκέτις δύται. Χρόνον μὴ εἶναι δύμοσεν, οὐ τῶν τηνικαύτα, ἀλλὰ τῶν διτε μέλλεις σαλπίζειν δ ἔδομοις δγγελος. Διὸ καὶ οὕτως ἀκουστέον μετά προσθήκης, διτε χρόνος οὐκέτις ἔσται ἀπὸ τοῦ νῦν. Οὐ γάρ οὖν κατὰ τοῦτο δόρκος, ἀλλ' διτε ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἔδομου ἀγγέλου. Κατὰ σχῆμα δὲ ἐλλείψεως εἰρηται. Ἐλείπεται γάρ τὸ, τότε ἔσται τοῦ χρόνου ἡ ἀπουσία, τοῦ τὸν ἡλιον μὴ μετερεῖν τὰ χρονικὰ διαστήματα. » Ότε γάρ μέλλει σαλπίζειν δ ἔδομοις δγγελος, τότε καὶ τὰ χρονικὰ διαστήματα ἐλλείψει, καὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀσεδῶν ἐπιστήσεται κόλασις, διαφρόνις ἐκδικίας συντελουμένη. Καιρῷ τοιγαροῦν τῷ προστήκοντι σαλπίζοντος, ἔσται συντέλεια, οὐ νῦν διτε ἐν τῇ θεωρίᾳ τὸ σαλπίσατ. Κατὰ δὲ τὸν προστήκοντα καιρὸν καὶ τὰ σαλπίζοντα τέλος; λίγεται, φησο, καὶ τὸ μυστήριον δ εὐηγγέλισε θεὸς τοῖς ἔχοτο δούλοις τοῖς προφήταις. « Αχρι γάρ τῆς κρίσεως καὶ τῆς τῶν ἐκάστων βεδιωμένων ἀντιδόσεως, προσφέτευσαν οἱ προφῆται. » Ο καὶ Παύλῳ τῷ θείῳ δοκεῖ, γλώσσας τε παύσεσθαι κατ' ἐκείνον καιροῦ, καὶ προφήτειας καταργηθήσθαι. Εὐαγγελισμὸν δὲ τὴν τούτων ἐκβασιν καλεῖ, διὰ τὴν ήτοι μασμένην τοῖς ἀγίοις ἀνάπταιςιν.

Καὶ ἡ φωνὴ ἡν τὴν κουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν λαλοῦσα μετ' ἔμοῦ καὶ λέγουσα · « Γραγε καὶ λάβε τὸ βιβλιδάριον τὸ ἀνεψημένον ἐν τῷ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἀστῶτος ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκ τῆς γῆς. Καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἀγγελον λέγων αὐτῷ, δούνατο μοι τὸ βιβλιδάριον, καὶ λέγει μοι · Λάβε καὶ κατέψατε αὐτό, καὶ πικρασὶ σου τὴν κοιλιαν, ἀλλ' ἐτῷ στόρατσου ἔσται γλυκὺν ὡς μέλι.

¹⁷ Gen. xxii, 16.

A incongruum sicut jurare in eo qui vivit, ad ostendendum esse juramentum iuxta voluntatem ejus per quem assumptum est. Et Deus quidem, quoniam per nullum majorem potuit jurare, quod moris est jurantibus, jurat per seipsum. Et ait : « Per memelipsum juravi, dicit Dominus » ; angeli vero tanquam creaturae per Creatorem jurant, per divini Numinis assumptionem confirmantes nostram dissidentiam. Juravit namque deinceps non fore tempus, recte ac vere, quod tempus non erit amplius. Spatum enim temporalis substantiae quod tunc fluet, sine vespera ac interpolatione erit, et ita non erit tempus. Quis enim usus luminis solaris, cum animalia requiescant a diurnis labribus? Nam sine his quae est solaris luminis necessitas vel etiam usus? Sol quidem erit, quia neque ad interitum tendet praesens mundus, sed ad innovationem. Quemadmodum vera nunc astra sunt quidem etiam in die, non tam conspiciuntur vincente splendore illarum solis fulgore, adeo ut nesciantur esse in celo : ita et tunc. Siquidem ignorare quod nulla sit causa cur praesens mundus tenderet ad perfectum interitum, non vulgaris esset ignorantia.

Quod tempus non erit amplius. Tempus non fore juravit, non ab eo tempore quo haec loquebatur, sed quo septimus angelus tuba caniturus esset. Ideo quoque ita intelligendum est, cum additione quod tempus deinceps ab eo instanti non erit. Neque enim de praesenti factum est juramentum, sed in diebus, inquit, vocis septimi angelii. Dictum est autem per figuram ellipsis, id est defectus : deficit enim. Tunc erit temporis finis vel absentia, ut sol non dimidiatur temporalia intervalla. Siquidem ubi caniturus est septimus angelus, tunc etiam temporalia spatia seu intervalla deficiunt : et universa impiorum punitio imminebit, quae variis poenis persiciatur. Cum igitur congruo tempore caniturus est, erit censuratio, non nunc quando in contemplatione tuba canit. Convenienti autem tempore finem quoque accipient quae tuba canuntur, inquit, et mysterium quod annuntiavit Deus servis suis prophetis. Nam usque ad judicium et eorum repensionem quae quisque in vita peregit, vaticinati sunt prophete : quod et divo Paulo videtur, nempe linguas eo tempore cessaturas esse, 739 et prophetias abolendas. Ilorum autem evenit vocal euāγγελισμὸν, id est lætam annuntiationem, propter paratam sanctis requiem.

IX, 8, 9. Et vox quam audiui de caelo rursum loquens tecum, et dicens : Abi, et accipe libellum apertum de manu angelii stantis super mare et super terram. Et abi ad angelum, dixique illi ut daret mihi libellum, et ait mihi : Acripe, et devora illum: ei faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulcis laquam mel.

Oportet ad pleniorum eorum quæ dicuntur intelligentiam, aut prædictæ sententiae aptare verbum substantivum, ut sit sensus: *Et vox quam audiri de cœlo, rursum erat loquens tecum et dicens: aut, Hanc vocem audivi rursum dicentem mihi: hoc autem est, et Audiri rursum dicentem: Alio, et accipe libellum apertum de manu angelii stantis super mare et super terram.* Et hic alia quedam eminentior angelica potestas videtur præcipere evangelistæ, ut per librum cognitionem accipiat eorum quæ oraculo tradebantur. Quid autem loquebatur? Ut caperet librum ab angelo.

Accipe et devora illum, etc. Juxta quod milii præceptum erat, inquit, abii ad angelum petens libellum, et acceptum comedi juxta illius præceptum, qui, ut ei quoque visum fuerat qui dederat, in initio dulcis erat propter futurorum cognitionem: nam hoc designat per os, quia per ipsum fit initium conmessionis: porro amarus erat in ventre, ventrem dicens animi recognitionem, sive progressum rationalium alimentorum. Quoniam enim noverat impiorum supplicia, quæ ab eorum quæ a Deo separati erant operibus procedebant: noverat etiam quod hæc notitia, nempa quod boni nes sui generis Deo abominandi essent, et ob id merito in supplicia abiciendi, causa foret amaritudinis in eo qui contemplatione dignus haberetur, ob compassionem erga illos qui sui generis essent. Potest huc etiam modo de his dici: *Quoniam in hoc libro descripta erant universa studia eorum qui in hac vita versari fuerant merito juxta initia quidem in felici bonorum operum successu dulcescere videbatur: porro ubi longius processisset, quod indicat devorandi vox, et in pravorum abominationes perductus essem,* **740** cruciatu et amaritudine replebatur: cruciatu quidem, propter ejulatum peccatorum ex tormentis: amaritudine vero, quia contra illi qui sui generis erant, ne eos quidem tulerant qui egregia facinora præstiterant. Alioqui quomodo completeretur flentibus ???

CAPUT XXIX

Quod libellum de manu angelii evangelista accepit.

IX, 10, 11. *Et accepi libellum de manu angelii, et devoravi illum, erutque in ore meo tanquam mel dulcis, et cum devorasse illum, amaritus est venter meus: et dicunt mihi: Oportet te rursum prophetare in populis, et gentibus, et linguis, et regibus multis.*

Potest et alio modo de amaritudine ac dulcedine haberi contemplatio. Quoniam enim sanctus qui hæc intuebatur expers erat hujusmodi impietatum, jubetur per libri devorationem, in quo et nomina et actiones impiorum continebantur, omniumque punitiones, jubetur, inquam, non simpliciter edere, (nam hoc vulgarem et qualemcumque experien-

προκειμένῳ βῆτῷ, ή τὸ ὑπαρχτικὸν βῆμα προσονόμειν, ὡς εἶναι οὔτω; • Καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἡκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἣν πάλιν λαλούσα μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσα ἡ, Ταῦτην τὴν φωνὴν ἡκουσα πάλιν λέγουσαν μετ' ἐμοῦ. Τοῦτο δὲ ἔστι τὸ, « Ἡκουσα πάλιν λέγουσαν· » Μπαγε καὶ λάβε τὸ βιβλιδάριον τὸ ἀνεψιγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἄγγελου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάτσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. » Κάνταῦθα δὲλη τις ἀγγελικὴ ὑπερτέρα δύναμις τῷ εὐαγγελίστῃ ἐγκελεύεσθαι φαίνεται διὰ τοῦ βιβλίου τὴν γνῶσιν τῶν χρησμῶν ὑπόδεξαθαι. Τί δὲ ἐλάλει; Λαβεῖν τὸ βιβλίον ἐκ τοῦ ἄγγελου.

Λάβε καὶ κατέφαγε αὐτόδ, καὶ ἔζης. Κατὰ τὸ προσταχθὲν μοι, φησιν, ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον **B** αἰτῶν τὸ βιβλιδάριον, καὶ λαβὼν ἐφργον κατὰ τὸ ἐκείνου πρόσταγμα, δὲ καὶ ἦν, ὡς ἐδόκει καὶ τῷ δεδωκτέοι, γλυκὺ μὲν κατ' ἀρχὰς, διὰ τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν· τοῦτο γάρ αἰνίττεται διὰ τοῦ στόματος, διὰ δὲ αὐτοῦ ἡ τοῦ ἐσθίειν ἀρχή· κινδύνῳ δὲ ἐν κοιλίᾳ, κοιλίᾳν τὸ δισυνορτικὸν λέγων ἢ χωρητικὸν τῶν λογικῶν τροφῶν. Ἐπεὶ γάρ ἔγνω τὰς τῶν ἀσεβῶν κολάσεις ἐξ Ἑργῶν ἐσχηκυίας τὴν ὑπαρξίαν τῶν ἀπηγμένων Θεῷ, ἔγνω καὶ ὡς τῷ τῆς θεωρίας τῆς ἀμάρτημά διὰ συμπάθειαν τοῦ ὅμοιον τοῦ ὅμοιον; ἐδελυγμένου Θεῷ, καὶ διὰ τοῦτο κολάσεις ἀξίως ὑποθησομένου. Ἐστι καὶ οὕτως περὶ τούτων εἰπεῖν· Καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ πᾶσα ἐναπόγραφο; ἡ τῶν ἐν τῷδε τῷ βίῳ διπεπολιτευμένων ἀγωγή, εἰκότως; κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῇ τῶν ἀγαθουργιῶν εὐτυχίᾳ γλυκανθῆναι ἐφαίνετο. Ἐπὶ πολὺ δὲ προδάντι, διὰ τὴν κακούργων περιενεχθέντι βδελυρίας, ὀδύνης ἀναπληθῆναι καὶ πικρίας· ὀδύνης, διὰ τὸν ἐκ τῶν βασάνων τῶν ἀμαρτωλῶν ὀδοὺς γμόν· πικρίας, διὰ μή ἐνάμιλλον καὶ αὐτοῦ ὅμοιον; δύτες τοὶς κατωρθωκόσιν ἡνέχθησαν. « Ή πῶς ἀν τὸ λόγιον ἐκτελεῖτο τὸ, « Χαίρειν μετὰ χαίροντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων; »

oraculum, Gaudete cum gaudientibus et flete cum

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'.

Οὐκως τὸ βιβλιδάριον ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου σεναργειστής εἰληφεν.

D **Kαὶ Ἐλασον** τὸ βιβλίον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτόδ. **Καὶ ηγέρθη** τὸ στόματι μον, ὡς μετέ γλυκύ. **Καὶ διε βραρον** αὐτόδ, ἐξηράρθη ἡ κοιλία μον, καὶ λέγουσι μοι· **Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι** ἐπὶ λαοῖς, καὶ ἐπὶ δθρεσι, καὶ γλώσσαις, καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς.

Ἐστι καὶ ἀλλως περὶ τοῦ πικροῦ θεωρῆσαι καὶ τοῦ γλυκέως. Ἐπεὶ γάρ δ ταῦτα δρῶν ἀγιος, ἀπειρατο; τοιούτων ἀνοσούργιῶν ὑπῆρχε, κελεύεται διὰ τῆς καταπόσεως τοῦ βιβλίου, φ αἰ τὸ ὄνομάστραις καὶ αἱ πράξεις τῶν ἀσεβῶν ἐνεφέροντο καὶ αἱ διὰ πάντας κολάσεις, τοῦτο οὐχ ἀπλῶς φαγεῖν (τοῦτο γάρ τὴν ὕπερ ετυχει περιτον ὑποβάλλεται), διὰλα καταφαγεῖν,

^{**} Rom. xii, 15.

τουτόστιν, ἐν πείρᾳ τοῦ πράγματος γενέσθαι, καὶ ὡς αὐτούργην κομισθῆναι, ὡς διὰ τῆς πολλῆς πείρας ἐληλαχότος τοῦ τοιούτου. Δι' ὅπερ καταρχάς μὲν διὰ τὴν γνῶσιν, ἡτοῖς δεὶς περιστούδατος ἀνθρώπωις, γλυκύτητος ἔμφασιν παρασχεῖν φάνεται, πικρίας δὲ, διὰ τὴν ἀπαραλόγιστον γνῶσιν τῶν τῇ ἀμοιβῇ τῶν ἀνοσιουργιῶν ὑποκεισθεῖσαν.

Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι. Διὰ τούτων δείχνυται μή αὐτίκα μετὰ τὴν ὁρασίαν τῆς ἀποκαλύψεως τὴν ἕκβασιν τῶν ὀραθέντων ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ δεὶν τὸν μακάριον τούτον πολλοῦ τοῦ χρόνου παρατεινομένου μέχρι τῆς συντελείας τοῦ θητοῦ κόσμου τούτου, καθὼδ ταῦτα τὴν πλήρωσιν λάβοι, πολλοὶς προφητεύσειν, εἴτε διὰ γνώσεως τοῦ Ἐναγγελίου αὐτοῦ ἐνῷ τινά τῶν μελλόντων ἐμφέρεται, ἢ καὶ διὰ τῆς προκειμένης Ἀποκαλύψεως, ὡς ἡδη εἰρηται. Οὐχ ἀγνοεῖν δὲ δεῖ ὡς ἀπὸ τούτου τοῦ ἥρητοῦ τοῦ, Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι, ἔχουσι δέξιαν οἱ πολλοὶ ὡς μέχρι τῆς συντελείας ὁ μακάριος εὐτος ζῆται, καὶ ἡξεῖ κατὰ καιρὸν τοῦ Ἀντιχρίστου μετὰ Ἐνώχ καὶ Ἡλιοῦ δῆμα αὐτοῖς ἐπανορθούμενος τοὺς τηνικαῦτα ἀνθρώπους, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀποκταθήσεται.

Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος δρυος ῥάβδῳ, λέγων· "Ἐγειραι, καὶ μέτρησον τὸν ραὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸν προσκυνοῦντας δὲ αὐτῷ, καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἑκάστην τοῦ ραοῦ ἔκβαλε ἔξω, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, διὰ ἐδόθη τοῖς Ἐθνεσι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἀγίαν πατήσουσι μῆτρας τεσσαρακονταδύο.

Τὸν κάλαμον δν δεδόθαι αὐτῷ δε εὐχαγγειλεῖται φησιν, εἰ γνῶσιν τις ἐθέλοι καλεῖν νοερῶν πραγμάτων, καθὼδ καὶ δαυνὶδ κάλαμον ὀξυγράφου κεκτήσθαι τὴν ἔαυτοῦ γλῶσσαν αὐχεῖ, οὐκ ἀν ἀμάρτωτο. Τοίνυν καὶ δε εὐαγγελιεῖται; τὴν γνῶσιν τὴν νεερὸν; αὐτῷ ἐγγινομένην, διὰ καλάμου δόσεως φησι χρηματίσαι, δε; καὶ ῥάβδῳ τῇ δρυοιώσει ἀπεικάστο, τῆς ῥάβδου πάλιν τὸ ὑπερειστικὸν αἰνιττομένης. Τὴν τῶν νοερῶν τούτων γνῶσιν κάνταῦθα διὰ τῆς τοῦ καὶ ἀμού δόσεως ὑποδιδόντα τὸν χρηματισμὸν, ὡς διὰ δλλῶν ἀμύχων, τοὺς θυσιαστήρους λέγω καὶ θρόνου καὶ τῶν τοιούτων, οὐκ ἀπεικάς ὑπόλαθείν. Οὐ γάρ ἀδύχα ταῦτα νοεῖν, οὐδὲ ὡς ὄρδεται, κατὰ τὸ χρεῖτον δὲ τῇ; ὑπάρξεως καὶ νοερὸν, ἥγουν τὴν διακριτικὴν γνῶσιν τῶν ὀρωμένων, εἰς δόσιν ἀν τις ἀλλιγοροί. Πῶς γάρ ὁ κάλαμος ἀδύχος ὡν ἐλεγεν· "Ἐγειραι καὶ μέτρησον τὸν ραὸν τοῦ Θεοῦ"; Καὶ τούτου ὅνδείκνυται ἀγγελικῇ συνέσει μετρεῖσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ ναὸν. Ἐπειδὴ δε τινες ἐτέρως περὶ τούτων διαφέρως ἡγένθησαν, λέγω δη, τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστήρου, ἀ καὶ μετρηθῆναι τὸ πρόσταγμα, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ, ναὸν Θεοῦ καὶ θυσιαστήριον τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἀποφηνάμενοι, αὐλήν δὲ τὴν Νέαν οὐ κατὰ σκοποῦ βάλλοντες; (οὗτω γάρ ἀν εἰησαν μυστικώτερά τε καὶ ἵερώτερά ἐκείνα τῆς κατὰ Χριστὸν ἐνδιαθήκης, εἰγε καὶ δε ναὸς καὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς αὐλῆς τιμιώτερα), οὐχ οὕτως τὸ ἐπιτεταγμένον τοῦ

A liam designat), sed devorare, hoc est plenam rel experientiam sumere, et quasi rei auctor deportari, tanquam multa experientia ad hoc pervenisset: propter quod in initio quidem, propter cognitionem quae semper ab hominibus magno studio affectatur, dulcedinis demonstrationem præ se ferre videtur: amaricationis vero propter infallibilem cognitionem corum quae reposita sunt in retributionem impietatum.

Oportet te rursum prophetare. Per hæc ostenditur quod non statim post visionem revelationis sequeretur eorum eventus quæ visa erant, sed quod oportet hunc beatum virum multo tempore, quod protenderetur usque ad corruptibilis bujus mundi consummationem, dum hæc complementum acciperent, multis prophetare: sive per cognitionem sui Evangelii in quo futura nonnulla inseruntur, aut etiam per præsentem revelationem, **741** ut jam dictum est. Non est autem ignorandum quod ex hoc dicto, **Oportet te rursum prophetare**, opinantur multi beatum hunc virum usque ad æouli consummationem vivere, ac venturum esse circa tempora Antichristi cum Enoch et Elia, ut una cum illis corrigat eos qui tunc vivent homines, et quod sub Antichristo interimendus sit.

XI, 1, 2. Et datus est mihi calamus similis virginis dicens: Surge, ac metire templum Dei, et altare, ac adorantes in eo: et atrium quod extra templum est ejice foras, et ne metiaris illud, quia datum est gentibus: et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadranginta duobus.

C Si quis calamus quem sibi datum ait evangelista, cognitionem appellare velut rerum intelligibilium, juxta id quod et David gloriatur linguam suam natam esse calamum scribæ velocis, nequaquam errabit. Proinde evangelista quoque cognitionem quæ spiritualiter sibi contigit appellari dicit per calaminationem, qui etiam in virginis similitudinem effigiatus est, virga sive baculo rursum designante fulcimentum. Non fuerit itaque ineptum, ut hoc etiam in loco is qui subministrat oraculum per catena diuationem intelligat spiritualium cognitionem, quemadmodum per alia inanimata, altare dico et thronum, aliaque hujusmodi. Neque enim commodum est inanimata hæc intelligi veluti praeserunt, sed juxta meliorem existendi modum et spirituale poterit quispiam allegorice referre, nempe ut detur notitia discernendi ea quæ videntur. Quomodo enim dicaret inanimatus calamus: *Surge et metire templum Dei?* Ex hoc igitur intelligitur per angelicum intellectum mensuratum esse templum Dei. Verum quoniam nonnulli de his alio modo et multis variis protulerunt, dico sane de templo et altari quæ etiam mensurari præcipiuntur, et de adorantibus in ipso: templum Dei et altare Vetus Testamentum declarantes, atrium vero, Novum: non attingentes scopum: nam hoc modo spiritualiora ac sacraiora fuisse illa, quam testamentum quod tradidit Christus: si-

quidem templum ac altare honoratiora sunt atrio : non ita verisimile est procedere quod narrando præceptum est. **742** Si tamen eo tendat quod illa essent rudiora elementa ad Novum Testamentum, priusque ad Dei cultum initia, cum etiam mensurantur qui juxta illud præmia retulerunt, ratione non caret intellectus ille. Si vero ad divinam respiciat humanorum morum instauracionem, utque aperiens dicam, conditoris erga nos amorem quo nos gubernavit, conferri non potest hoc modo legale testamentum Novo Testamento. Potest itaque atrium esse Dei Ecclesia, quod circumscribi non possit, tum propter incomum, tum propter innumerabiles gentes quæ in ejus loco continentur. Non turberis autem quod præceptum jusserrit extra templum illud ejicere : nihil enim aliud hoc est quam quod ostendat liberam esse Ecclesiam ab angustia exquisitarum examinationum, circumcisionis, Sabbatorum aliarumque superfluarum purgationum. Est autem ratio et causa, quia datum est absque ulla observatione atrium illud gentibus quæ secundum Christum vivere volunt. Porro civitatem sanctam calcari mensibus quadraginta duobus, civitatem sanctam vocavit Ecclesiam, quam a gentibus calcari novimus, quibus videlicet datum est ut in ea conversarentur, Christiani quidem pie, increduli vero contemptum ad perendum. Quoniam autem nonnulli ejectum esse atrium, acciperunt de synagoga infidelium gentium ac Iudeorum, qui ut fideles, idque maxime tempore Antichristi, adversus

Et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. Tempus quadraginta duorum mensium non opinamur significativum esse contractionis mortis circa adventum Antichristi : propter quam afflictionem Dei cultoribus inferendam, verus Deus Christus breviando esse sit dies illos. Sunt autem quadraginta duo menses tres anni et dimidius, in quibus continget fideles ac probatos conculcari ac persecutionem pati.

743 CAPUT XXX.

De Enoch et Elia, qui Antichristum coarguent.

XI, 3-6. *Et dabo duobus testibus meis, et prophe-tabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Hi sunt duæ olivæ et duo candelabra in conspectu Domini terræ stantia. Et si quis ipsos voluerit laedere, ignis egredietur de ore eorum, et devorabit inimicos ipsorum. Et si quis voluerit ipsos laedere, ita oportet eum occidi. Hi potestatem habent claudendi celum ne pluat tempore prophetarum ipsorum : et potestatem habent super aquas corrindi eas in sanguinem, et percundi terram quoiescunque voluerint omni plaga.*

Quoniam in visione representata sunt evangelistæ quæ Dominicae incarnationis concernebant dispensationem, nempe nativitas, tentationes, prædicatio, crux, et præter hæc etiam resurrectio ac secundus adventus : ad hæc sanctorum quoque aeo

χειροδέστερα τῆς Νίας ἔκεινα, καὶ πρὸς θεούδεσταν ἀρχαῖοντα, ἐξ οὐ καὶ μετρητὸι οἱ κατ' αὐτὴν τὸ ἀριστεῖον ἀπενεγκάμενοι, ἔχει τινὰ λόγον ἡ Ἐκληψίς. Εἰ δὲ πρὸς θεοπρέπειαν καὶ ἀνθρωπίνου ήθους κατάστασιν, καὶ, ἵνα τρανότερον φῶ, τὴν τοῦ Πλάτου πρὸς τὴν Κηδεμονικὴν φιλοστοργίαν, ἀπαράβλητος τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ ἡ κατὰ νόμον. Εἴη δὲ οὖν αὐλὴ ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, ἀπεριόριστος οὖσα καὶ τόπῳ καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν τοποχωροῦσιν έθνεσιν ἀνειάστοις. Μή θορυβεῖτω δὲ τὸ πρόσταγμα τὸ έξωθεν τοῦ ναοῦ ἐκθάλλειν αὐτὴν. Οὐ γάρ τι δλῶο, ἢ τῆς νομικῆς στενοχωρίας τῶν ἀκριβασμάτων, περιτομῆς, σαβδατισμῶν, καὶ τῶν ἀλλων περιττῶν ἀγνισμάτων ἐλευθέρων ἀποφαντούσ· εἰστιν. Εἶναι δὲ τὸν λόγον καὶ τὸ αἴτιον, διτὶ ἀκαρατήρητον τοῖς έθνεσι τοῖς κατὰ Χριστὸν βιούν ἐδόθη. Τῷ δὲ τὴν πᾶλιν τὴν ἀγίαν πατεῖθην μῆνας τεσσαρακονταδύο, πάλιν ἀγίαν τὴν Ἐκκλησίαν ἐκάλεσεν, ἥν Γαμεν πατεῖσθαι ὑπὸ θινῶν, οἷς ἐδόθη πίστη ἐν αὐτῇ ἀναστέφεσθαι, ὑπὸ μὲν Χριστιανῶν θεοφιλῶν, ὑπὸ δὲ ἀπίστων καταφρονητικῶν καὶ ὀλεθρίων. Ἐπειδὲ τινες τὸ ἐκβεβλῆσθαι τὴν αὐλὴν τὴν τῶν ἀπίστων έθνῶν τε καὶ ιουδαίων συναγωγὴν ἐξεδέξαντο, οὐ; καὶ ἐφυδρίστων; ἐν αὐτῇ διαδώκειν φαστούς τοὺς πιστούς, μάλιστα κατὰ τὸν τοῦ Ἀντιχρίστου καιρὸν, κατὰ τὸν Χριστιανῶν τόπον ἐξειλήφασι.

aiunt etiam contumeliose in eo inseclari dicuntur Christianos hoc intellexerunt.

C *Kαὶ τὴν πόλιν τὴν ἄγιαν πατήσουσι μῆτρας τεσσαρακονταδύο. Τῶν τεσσαρακονταδύο μῆνῶν τὸν χρόνον συντομίας είναι δηλωτικὸν ὑπειλήφαμεν κατὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Ἀντιχρίστου, διτὶ τὴν θλιβερὸν οὖσαν τοῖς φιλοθείσι, δὲ ληθῇ; Θεὸς δὲ Χριστὸς κολοσσοῦσθαι αὐτὰς τὰς ἡμέρας λέγει. Εἰσὶ δὲ οἱ τεσσαρακονταδύο μῆνες, τρία ἡμισυ ἐτη, ἐν οἷς συμβήσεται τοὺς πιστοὺς καὶ δοκίμους πατεῖσθαι καὶ διώκεσθαι.*

ΚΕΦΑΛ. Α'.

Περὶ Ἐρώχ καὶ Ἡλία διελέγχειν μελλόντων τὸν Ἀντιχριστὸν.

D *Kαὶ δώσω τοῖς δυοῖς μάρτυσι μον, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλιας διακοσίας ἑξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκουν. Οὗτοι εἰσιν αἱ δύο ἀλαῖαι καὶ αἱ δύο λυγίαι ἐρώπιστοι τοῦ Κυρίου τῆς τῆς δοτῶσαι. Καὶ εἰ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πέρι ἐκπορεύεσται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. Καὶ εἰ τις θέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὐτως δεῖ αὐτὸν ἀποκταθῆναι. Οὗτοι δέχονται τὸν οὐρανὸν δέχονται καὶ λείσται, ἵνα μὴ δετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν. Καὶ δέχονται δέχονται τὸν γῆν, στρέψονται αὐτὰς εἰς αἷμα, καὶ πατέσσαι τὴν γῆν, στράξις δὲν θελήσωσιν, ἵνα πάσῃ πληγῇ.*

Ἐπειδὴ πάντα ἐν τῇ ὁπτασίᾳ διεπλάσθη τῷ εὐαγγελιστῇ, τὰ κατὰ τὴν ένσαρκον τοῦ Κυρίου οἰκονόμιαν, ἡ τέννησις, οἱ πειρασμοὶ, αἱ διδασκαλίαι, δισταύροις, ἐπὶ τούτοις καὶ ἡ ἀνάστασις, ἡ δευτέρα τε παρουσία, καὶ πρὸς τούτοις, ἢ τῶν ἀγίων τε καὶ

ἀμαρτωλῶν ἀντίδοσις, μόνα δὲ παρελείφη τὰ τῆς παρουσίας, ἐξ ὑποστροφῆς νῦν τὰ περὶ τούτων διδάσκεται. Καὶ ὅτι μὲν Ἡλίας ἡξεῖ ὁ προφήτης δῆλον, προαγορευσάσης τῆς Γραφῆς διὰ Μαλαχίου χρησμῷδιοντος· « Ἰδού ἔγω ἀποστέλλω ὑμῖν Ἡλίαν τὸν Θεοδίτην πρὸς ἀλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ· δεὶς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς ὑλν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. » Περὶ δὲ τοῦ Ἐνώπιου μαρτυρίαν μὲν δυσαν πρὸς τὴν παρουσίαν ἀπὸ τῆς Γραφῆς οὐκ ἔχομεν, πλὴν τοῦ διὰ μεταθέσεως ἀπαθανατισθῆνας. Λόγος δὲ φέρεται ἐκ παραδόσεως φοιτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπαρατέπτως καὶ αὐτὸν ἡξεῖν μετὰ Ἡλίου τοῦ Θεοδίτου (ἥξουσι γάρ ἀμφορ προδιαμαρτύρασθαι τοῖς οὖσι τότε, μή τοῖς ἀπατηλοῖς τοῦ Ἀντιχρίστου παράγεσθαι σημείοις), καὶ τῇ ίδῃ μαρτυρίᾳ ταύτῃ τριβῆναι χρόνον τριετίας καὶ ἡμέρων· τούτο γάρ αἱ χλιδαὶ διακόνειας ἐξήκοντα ἡμέραις χρονικῶν ἀποτελοῦνται διάστημα. Ἡ δὲ τῶν σάκαν περιβολὴ τὸ μετὰ εὐτελείας προσῆγει καὶ πάνθους καὶ σκυθρωπότητος παριστᾶ τούτους τοὺς δύο, οὓς ἐλαῖαις Ζαχαρίας ὁ προφήτης ἀπεικάζει, καὶ λυχνίαις δυσιν, ἐλαῖαις, διὰ τὸ, τὸ ἐλάχιον τὴν τροφὴν τοῦ φωτὸς πηγάδειν, λυχνίαις δὲ, διὰ διχηματίας ἀληθείας γεγόνασιν, ἥτις τε δι' ἀρετῶν τὸ ἀληθινὸν φῶς δύναμαζόμενον ὑποδύεται, καὶ φυρκωτοῖς πελάζοντας, δεὶς αἰτοῖς περιγινεται παρθησάσιοι. Τὸ δὲ ἐνώπιον ἔστανται Κυρίου τῆς γῆς τί ἀν ἀλλο σημαίνει, ή τὸ ἀγχοτάτω τοῦ κριτοῦ ζώντων καὶ νεκρῶν τῆς αὐτῶν παρουσίας τὴν ἐφοδον γίνεσθαι;

Πύρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν. Σημείοις, φησι, χρήσονται καὶ αὐτοὶ δυνατοῖς, διὰ τοῦ ἀληθινοῦ ἐσυτῶν τὰ κατὰ πλάνην καὶ ἀπάτην ἐλέγχοντες, καὶ τοὺς δρῶντας εἰς πίστιν καὶ συγκετάθεσιν ἐλκοντες. Βαβαὶ τῆς θείας ἀγαθότητος ἀντιρρόπον τῇ πλάνῃ τὴν ἀληθείαν ἀντιτάξασθε! ἐν δυνάμει γάρ ἀληθινῶν σημείων καὶ τεράτων τοὺς ἀγίους τούτους καθοπλίσας, λέγοις διδάσκαλικοῖς ἐπιστρέφοντας, καὶ πρὸς τούτους καὶ μάστιξιν, ἀνομβρίας, λέγω, καὶ πυρὸς, καὶ ταῖς τῶν στοιχείων μεταπτώσειν ἐπὶ τὸ βλαπτικὸν προχωρούσας τοῖς ἀνεπιστρόφῳ; διακειμένοις, τοὺς ἐναντίους αὐτοῦ καταισχυνεῖ μετὰ τῶν τεράτων τῶν ἀληθῶν καὶ οὕτω μὲν οἱ ἀσύνετοι. Οἱ δὲ βελτίους καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν ἀπεδόντες (κατὰ τὸ, « Ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὄτα », καὶ τὸ, « Οὐ δύσπαδος Κύριος παιδεύει, ») ἐκέρδανεν, εἰ καὶ βιαλώς, ἀλλ' οὐν τὸ σωτήριον; αὐτοῖς ἐπιβραβεύθεν παρὰ τοῦ μή ἀμαρτωλοῦ τὸν θάνατον θέλοντος, ἀλλὰ τὴν μετάνοιαν.

Καὶ κατέδαι τὴν γῆν. Ἀντιρρόποις κατὰ θελαν χρηστότητα τῇ πληγῇ ἐπιφέρεται καὶ ἡ Ιασίς. Ἐπειδὴ γάρ ἐν πᾶσι σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους, πάντιν φαρμάκων ἔσται περιφανέστερος κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, διὰ τοῦ θεός τοὺς ἀγίους τούτους καθοπλίσει διδύναμει σημείων ἀληθινῶν, τὸ ψεῦδος ἀπελέγχοντας, καὶ τοὺς μὲν πεπλανημένους ἐπιστρέφοντας, τὸν δὲ

A peccatorum retributio : sola autem ea prætermissa erant quæ secundum concernebant adventum : juré postlimii nunc de his edocetur. Et certe quod Elias propheta venturus sit manifestum est, cum Scriptura hoc prædixerit, quæ per Malachiam vaticinatur : « Ecce ego mittam vobis Eliam Thesbitem priusquam veniat dies Domini magnus et manifestus, qui convertet cor patris ad filium et cor hominis ad proximum suum ». De Enoch vero testimonium quidem quod ad adventum spectat ex Scriptura non habemus, præter transpositionem ne gustaret mortem. Fertur autem ex traditione præconum Christi quod invariabiliter in Ecclesia recipitur, ipsum quoque venturum cum Helia Thesbite. Venient enim ambo ut protestentur B bis qui tunc erunt, ne fallacibus Antichristi signis fidem adhibeant : et in hoc suo testimonio 745 agent ad tempus trium annorum et dimidiū : nam mille ducenti sexaginta dies tantum explicant temporis spatium. Saccorum autem amictus demonstrat hos duos præcedere cum abjectione luctus atque moestitia, quos Zacharias propheta olivis assimilat et duobus candelabris⁶⁰ : olivis, eo quod producunt oleum lucis nutrimentum : candelabris vero, quia vehiculum facti sunt veritatis, quæ et per virtutes nomen veræ lucis suscipit, et prælucet his qui accedunt, quod etiam his contingit qui libere et ingenuo loquuntur. Cæterum in conspectu Domini terræ stare, quid aliud significare potest, quam quod accessus horum propinquissimus erit adventui judicis vivorum ac mortuorum?

C Ignis egredietur de ore eorum. Signis, inquit, utensur et ipsi potentibus, veritate illorum coarguentes ea quæ in errore ac seductione sicut, et eos qui videbant ad fidem et assensum attrahentes. O admirandam divinam bonitatem quæ ex adverso erroris ordinavit remedium veritatis! nam per potestatem verorum signorum et prodigiorum sanctorum istos obarmans, ut doctrinæ sermonibus homines convertantur : præterea etiam flagellis, nempe pluviae, caementia et igne, variis etiam elementorum mutationibus, ad hoc tendentibus, ut iis noceat qui ita affecti sunt ut converti nequeant, suos adversarios veris signis pudefacit. Et ita quidem tractantur amentes.

D Porro saniores et qui ad conversionem respiciunt, juxta illud : « Disciplina Domini aperit aures meas⁶¹; » et illud : « Quem diligit Dominus castigat⁶², » salutem lucis fecerunt, quanquam violente, altamen sibi designatam ab eo qui non vult mortem peccatoris, sed resipiscentiam.

E percutiendi terram. Juxta divinam bonitatem correspondenti modo ad plagam etiam subjungitur sanatio. Postquam enim Antichristus per omnia signa et prodigia mendacia cunctis factus fuerit illustrior secundum operationem Satanæ, benignus Deus sanctos suos obarmabit per potentiam verorum signorum : ut mendacium coarguant, et eos

⁶⁰ Malac. iv, 6. ⁶¹ Zach. iv, 11. ⁶² Prov. iii, 1. Hebr. xii, 6.

qui fuerint seducti convertant, ac seductorem parlam traducant, nibilque adversi ab eo patiantur usque ad terminum suæ prophetiæ.

XI, 7-10. Cumque expleverint testimonium suum,
745 bestia quæ ascendit de abyso committet prælrium adversus ipsos, et vincet eos, ac occidet ipsos, et cadavera eorum jacebunt in platea civitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma et Ægyptus, ubi et Dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus ad cadavera eorum tribus diebus et dimidio, et cadavera eorum non permittent poni in monumentum: et inhabitantes terram gaudebunt super illis, et lætabuntur ac munera dabunt invicem: quoniam hi duo prophetæ cruciaverant habitantes in terra.

Cumque expleverint testimonium. Quodnam? Quod is qui iunc præsens erit non sit Christus, sed impostor ac perniciosus seductor: sed paulo post venturus sit Dei Filius, cui etiam credendum sit tanquam Salvatori: qui ad benefaciendum hominibus jam olim advenerit, et nunc rursum sit venturus.

Bestia quæ ascendit de abyso. Bestiam dicit Antichristum, propter crudelitatem et inhumanitatem, ac humani sanguinis aviditatem: abyssum vero vitam hominum, amaram propter peccata, et tristem ac instabilem ob adversos undique status ac sibilios malignorum spirituum. Neque enim ex alla natura exsurget sceleratus ille, sed ex nostra et humana substantia: nam homo erit secundum operationem Satanæ, ut jam dictum est. Hec igitur bestia, inquit, pugnabit adversus hos sanctos prophetas, et occidet eos, et corpora ipsorum inseputa projiciet in plateis Jerusalem: in ea enim regnabit, tanquam rex Judæorum quos seducet, et in omnibus habebit ministros sibique obtemperantes. Et Dominus apud Joannem, « Ego veni, inquit, in nomine Patris mei, et non recipitis me; si alius venerit nomine proprio, illum recipietis ».⁴³ Sodoma vero et Ægyptum dicit vocari Jerusalem spiritualiter, hoc est juxta allegoriam: Sodoma, propter impudicitiam et hospitium afflictionem, quæ iudeæ erunt in Judæis ipsam inhabitantibus: Ægyptum autem, tanquam in servitutem redigentem ac injurias inferentem Christi servis, quemadmodum illa Israëlitis.

Ubi et Dominus eorum crucifixus est. 746 Eorum, nempe horum duorum testium.

Et videbunt de populis. Videntes Iudei qui ex omni tribu ab Antichristo seducti fuerint, occisionem duorum martyrum sive testium, gaudebunt, nempe quod rex suus vicerit: ac donis gratulatioribus benigne invicem excipient, et corpora corum inseputa manere facient, id in pœnam rependentes duobus prophetis.

⁴³ Ioan. v, 43.

A πλάνον παραδειγματίσοντας καὶ μηδὲν πεισουμένους ὅπ' ἐκείνου λυπηρὸν δῆχτι περάτων τῆς ἑαυτῶν προφητείας.

Kai ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖτον ἐκ τῆς ἀβύσσου, ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον, καὶ τυχήσει αὐτοὺς, καὶ ἀποκτεῖται αὐτοὺς, καὶ τὸ πτῶμα αὐτῶν ἔστι τῆς χλατσίας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἡτοις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος. Ὁπου καὶ δὲ Κύριος αὐτῶν δοταυρώθη, καὶ βλέπονται ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν, καὶ ἀθρῶται τὸ πτῶμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἡμισυ. Καὶ τὰ πτῶματα αὐτῶν οὐκ ἀφίσονται τεθῆται εἰς μνῆμα, καὶ οἱ κατοικοῦντες ἔστι τῆς γῆς χαρήσονται ἐκ τῶν αὐτοῖς, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ δῶρα δῶσονται τοὺς κατοικοῦντας ἐξ τῆς γῆς.

Kai ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν. Πολεν; «Οτι οὗτος δὲ παρὼν οὐκ ἔστιν δὲ Χριστός, ἀπατεών δὲ καὶ δλέθριος πλάνος. Ἔξει δὲ δύο οὐκεῖν δὲ τοῦ Θεοῦ Υἱός, φασιν καὶ ποιευτέον ὡς Σωτῆρι καὶ ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τῶν ἀνθρώπων καὶ πάλαι παραγγοντι, καὶ νῦν παραγινομένῳ.»

*C*τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖτον ἐκ τῆς ἀβύσσου. Θηρίον τὸν Ἀντιχριστὸν λέγει, διὰ τὸ ὡμὸν καὶ ἀπάνθρωπον καὶ αἱμοδόρον· δύστοσον δὲ τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον, τὸν πικρὸν τοὺς ἀμαρτίας καὶ λυπηρὸν καὶ ἀστατοῦντα ταῖς περιφυσήσεις καὶ ἀντιπνοίας τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Οὐ γάρ ἐξ ἀλλης φύσεως ἐγερθῆσεται δὲ ἀλιτήριος οὐτος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας καὶ ἀνθρωπίνης οὐδίτας. «Ανθρωπος γάρ ἔσται κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ὡς ἡδη εἰρηται. Τοῦτο οὖν, φησι, τὸ θηρίον πολεμήσει τοῖς ἀγίοις τούτοις προφήταις, καὶ ἀποκτεῖται αὐτοὺς, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀταρα φίψει ἐν ταῖς κλατεῖσι τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐν αὐτῇ γάρ βασιλεύεις ὡς Ἰουδαίων βασιλεὺς, οὓς ἀπατήσει καὶ ἔξει πρὸς πάντα ὑπουργοῦντας καὶ πειθομένους. Καὶ δὲ Κύριος παρὰ Ιωάννην· «Ἐγὼ ἀλήλυθα ἐν τῷ ὄντιματι τοῦ Πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με. Ἐάν δὲλλος ἐλθῃ ἐν τῷ ὄντιματι τῷ Ιδιῳ, ἐκείνον λήψεσθε.» Σόδομα δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ Αἴγυπτον πνευματικῶς φησι καλεῖσθαι, οἰοντει κατὰ ἀλληγορίαν. Σόδομα, διὰ τὴν τότε ἀστέγειαν ἐν αὐτῇ ἐσομένων Ἰουδαίων καὶ κακοξενίαν· Αἴγυπτον, ὡς καταδουλουμένην καὶ ἀδικούσαν τοὺς Χριστοῦ δούλους, ὡς ἐκείνη τὸν Τερατὴν.

Οπου καὶ δὲ Κύριος αὐτῶν δοταυρώθη. Κύριος, τῶν δύο μαρτύρων δηλοντή.

Kai βλέπονται ἐκ τῶν λαῶν. Όρῶντες δὲ εἰ τῷ Ἀντιχριστῷ ἐκ πάσης φυλῆς ἐξηπατημένοι Ἰουδαῖοι τὴν ἀναίρεσιν τῶν δύο μαρτύρων, χαρήσονται ὡς τοῦ σφῶν βασιλέως νενικηότος, καὶ δῶροις χαριτηρίοις δεξιώσονται ἀλήλους. Καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀταρα ποιήσουσι μείναι, ἀμοιβήν τούτο παρέχοντες τοῖς δύο προφήταις.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ'.

**Οτας ἀραιρεθετες ὑπὸ τοῦ Ἀρτιχριστον ἀραιρησονται Ἐνώχ καὶ Ἡλίας, καὶ τοὺς ἥπατη-
μέρους ἐκπλήξουσιν.*

Καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ πτενύμα
ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν εἰς αὐτοὺς, καὶ δοτη-
σαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ γόδος μέτρας
ἔκεσται ἐπὶ τοὺς θεωροῦτας αὐτούς. Καὶ ἤκουσα
φωνὴν μετάληπτην τοῦ οὐρανοῦ λέγοντας αὐ-
τοῖς· Ἀράδητε ὄδε. Καὶ ἀρέθησαν εἰς τὸν
οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἔθεωρησαν αὐτοὺς οἱ
ἄκηθροι αὐτῶν. Ἐν ἑκατηνῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐγένετο σε-
συμὸς μέτρας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔκεσται.
Καὶ ἀκετάρθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὄρματα ἀρ-
θρώπων γιλιάδων ἐπτὴ, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι
ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ οὐαλ ἡ δευτέρα ἀκηθρότητος. Ἡ οὐαλ ἣ
τρίτη, οἵοις ἔρχεται ταχύ.

**Ισαριθμους ἡμέρας τοῖς ἔτεσι τῆς προφητείας B
νεκρωθέντας ἀναστήσειν φησιν, ἕτι τῆς χρονικῆς
παλινθλωσεως ἀπὸ μελλούσης συνεπείας εἰς παρ-
ψημένην μετακρουσθεῖς, κάνταῦθα τὸ ἀπαράδετον
τῶν δηλουμένων σοφῶς παντας ἐμφανὲς μετὰ τῆς πρε-
κούσης καθιστῶν ἀκριβείας.*

Καὶ γόδος μέτρας ἔπεσεν. Φόδος μέγας εἴρηται
ἡτοι καὶ αἰσθητῶς συμβαίνων τότε, τούτων μελλόν-
των, ἢ καὶ ἔτερως. Παρουσίαν δὲ περὶ τούτων ἀσχο-
λεῖσθαι χρή, ἀφ' ἐκατέρου τῇ ψυχῇ τῶν ἐγρηγόρεντας
φιλούντων, τοῦ σωτηρίου θεωρέστως πορίζορένου.

Καὶ ἀρέθησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ. Νε-
φέλη ἀεὶ τῶν θείων πραγμάτων ὑπουργὸς, ἡτοι περι-
πολοῦσα, ὡς ἐν τῷ, «Νεφέλη καὶ γνόφος κύκλῳ αὐ-
τοῦ.» Ἡ γάρ νεφέλη εἴρηται ἀπὸ νεφῶν, τὸ πακχύ
καὶ ὑδατώδες ἀποβαλόντων, ἡ νέφη ἕτερη ἀναθυμιάσεως
τῆς ὑγρᾶς οὐσίας πέφυκε τὴν ὑπόστασιν λαμβάνεται
τῇ ἐξατμίσει. Τοιγαροῦν τῶν νεφῶν τῆς νεφέλης τὸ
εἶναι οἰκειούμενων, ἐνθεωρεῖται ἐν αὐτῇ ἀδηλίᾳ τις
μετά τίνος αἰγάλης, ἡτις ἕτερη ἀνακλάσσεις ἡλιακῆς
ἀκτίνος κατ' ἐμπτωσιν ἐκτελεῖται. Διόπερ καὶ ἀεὶ^C
τοῖς θείοις δηλώμασι συμπαροματεῖ, ἐκείνοις αἰνι-
τομένη, ὡς τὰ θεία οὗτα πάντη ἀδηλὰ ἡμῖν, οὕτω
πάντως ἀκόλητως παρεχόμενα, ἀλλ' οἷον ἀκράτου
φωτὸς ἐλλαμψίας τῇ χρυσίστητι ὑπογυμναζομένη.
Ἵστιντος δὲ τοῦτο καὶ νῦν ἡ νεφέλη τῇ πρὸς οὐρα-
νὸν ἀνάδηρ τῶν προφητῶν ὑπῆρχεν. Αὐτὸς καὶ, ὡς
ἴδος, τὰ τοιαῦτα μετὰ τοῦ δρόμου παρείληπται. Ἐν
τῇ νεφέλῃ γάρ ἀναβῆναι φησιν, οὕτω τῆς μυστεῶς
ἐνεκλομένης, τῶν ἀρθρῶν, ὡς πρὸ μικροῦ ὑπεμνή-
σαμεν, προεγνωσμένου τινὸς ἀναπόλησιν εἰσηγου-
μένων. Καὶ περὶ μὲν νεφέλης ταύτη τεθεωρέσθω,
ἡτις, κατὰ τὸ έποιμον τῆς λέξιος, νεφέλη εἴρηται διὰ
τὸ ἀπὸ νέφους τὴν ὑπόστασιν ἐσχηκέναι ἀποτινα-
χθέντος πάν τὸ πακχύ καὶ ὑδατώδες. Ἀναθυμιάσις γάρ
ὑγρὰ τὰ νέφη συνίστησιν, ἡς ἀποτιναχθείσης εἰς
ὑετὸν, καὶ οἰοντες πέφεως (32) γενομένης, τὸ ἀπεπτον
τούτου, εἰς νεφέλης χωρεῖ γέννησιν, ἥτινι διὰ λεπτό-

(32) πέμψεως, emissione, ed.

*Quod occisi ab Antichristo Enoch et Elias resurgent,
et eos qui seduci fuerant tunc tenebuntur.*

XI, 11-14. *Et post tres dies ac dimidium spiritus
vitæ qui est ex Deo intravit in illos, et steterunt su-
per pedes suos : et timor magnus cecidit super eos
qui viderunt ipsum. Et audiētis vocem magnam de cœlo
dicentem ipsis : Ascendite huc. Et ascenderunt in
cœlum in ipsa nube, et viderunt eos inimici eorum.
Et in illo die factus est terræmotus magnus, et de-
cima pars civitatis cecidit. Et occisa sunt in terræ-
motu nomina hominum septem millia, et reliqui ter-
riti sunt et dederunt gloriam Deo cœli. Væ secundum
abiit, et ecce tertium non citio venit.*

*Ἡ οὐαλ ἡ δευτέρα ἀκηθρότητος. Ἡ οὐαλ ἣ
τρίτη, οἵοις ἔρχεται ταχύ.*

*B Ubi æqualli dierum numero mortui fuerint cum
annis proprieτate ipsorum, ait eos resurrecturos :
rursum adhuc ex temporali significatione a futura
rei consummatione ad præteritam transpulsus, et
in hoc incommutabilem eorum quæ significantur
manifestationem sapienti quoddam modo cum debita
diligentia ostendens.*

*Ei timor magnus cecidit. Timor magnus dictus
est, sive qui etiam sensibiliter tunc continget cum
haec fient : aut etiam alio modo : sed parvum circa
haec occupari oportet, cum utrumque juxta divi-
num beneplacitum præbeat id quod salutiferum
est animo eorum qui vigilare cupiunt.*

*747 C D Ei ascenderunt in cœlum in ipsa nube. Semper
nubes ministra est in divinis rebus, illisque familiaria
est, juxta illud : « Nubes et caligo in circuitu ejus. »
Νεφέλη enim, id est nubes, dicta est ἀπὸ τῶν νε-
φῶν, id est a nebulis, ubi densitatem et aquositatem
abjecerunt : quæ nebulæ ex exhalatione humidæ
substantiæ natæ sunt per evaporationem accipere
subsistentiam. Igitur cum nebulæ sint appropriate
ad esse nubis, conspicitur in ipsa quedam obse-
ritas cum aliquo splendore, quia refractione radii
solarii ex incidentia perficitur, ideoque semper
divinis manifestationibus attestando conmiseretur :
illud designans, quod divina neque omnino nobis in-
certa sunt, neque omnino manifeste præbentur :
sed veluti puræ lucis illustratio per obscuritatem
manifestatur. Juxta hunc ipsum sane modum
etiam nunc ministræ sit nubes ascensio propheta-
rum in cœlum, siue ob id, ut moris est in
hujusmodi, cum articulo assumpta est : siquidem
in ipsa nube eos ascendisse dicit, ita tradente
articulorum initiatione quæ rei alicuius præcongnitæ
expansionem admonet, veluti paulo ante suggestus-
mus. Et de nube quidem hec tenus consideratum sit,
quod νεφέλη, id est nubes, quantum ad etiūmū
spectat dictioris, ex eo dicta sit quod substantiam
habeat ἀπὸ νέφους, id est a nebulæ, quæ omnem
crassitudinem et aquositatem excussit, humidæ namque*

exhalatio nebulas constituit, qua exhalatione in Α τητα καὶ δι' ἀφάνειαν καὶ ἐλη, ἡτοι φῶς ἡλιαχνὸν pluviam discussa, et velut concoctione facta, quod ἐμφιλοχωρεῖ, ὡς εἶναι olovoi νέφος πεφωτισμένον ex ea manet indigestum, ad nubis cedit generatio- καὶ διαυγῆς.

neū : in qua propter raritatem et quamdam obscuritatem, caliditas etiam sive solare lumen libenter immoratur, ut sit veluti nebula illuminata ac pellucida.

Et occisa sunt in terræmotu nomina. Specialiori usus est promulgatione. Neque enim nomina occisa sunt : quomodo enim fieri posset ut in ordinem sive aciem redigerentur, quæ absque subjectæ rei productione et producuntur et esse desinunt, veluti declarant viri in his rebus eruditii? Sed intelligendum est dictum hoc, quod illi sint occisi aduersus quos nomina sunt posita.

748 CAPUT XXXII.

De septima tuba et sanctis Deum laudantibus ob B Περὶ τῆς ἑδδομῆς σάλπιγγος, καὶ τῶν ὑμρούρ- futurum iudicium.

XI, 15-18. *Et septimus angelus tuba cecinit, et factæ sunt voces magnæ in cælo, dicentes : Factum est regnum hujus mundi Domini nostri Iesu Christi, et regnabit in secula seculorum. Et viginti quatuor seniores qui sunt in conspectu throni Dei, qui sedent super sedes suas, ceciderunt in facies suas, et adoraverunt Deum, dicentes : Gratias agimus tibi, Domine Deus omnipotens, qui es et qui eras, quoniam acceptisti potentiam tuam magnam, et regnasti, et gentes indignatae sunt. Et venit ira tua et tempus mortuorum ut judicentur, et reddas mercedem servis tuis prophetis et sanctis, et ita qui timent nomen tuum, pusilli et magnis, et perdas eos qui perdunt terram.*

τὸν μυσθὸν τοῖς δοῦλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς μυροῖς καὶ τοῖς μυράλοις, καὶ διαφθεῖραι τοῖς διαφθείροντας τὴν γῆν.

Buccinatio septimi angeli ostendit quæ sunt ier- C *Væ, nempe voces magnas in cælo resonantes, decretum ac sententiam inducentes, nam hoc sibi vult earum dicere. Quid est igitur quod notum sit? Factum est regnum. Semper quidem Deus regnat, neque incepit, neque desinet, sive omnia intelligentur, sive intellectus non attingantur : neque enim cuncta complectitur humana intelligentia, imo sine initio et sine fine universorum Dominus est dominator. Quoniam autem mundanus principatus ac regnum quandoque ipsi ostenditur non subjectum, suis intumescens vanitatibus : hinc autem accedit corruptibili huic mundo veluti per somnum gloria ad portionem, dum qui inveniuntur ac compescuntur hi qui super terram regnant ac tyrannidem agunt, non tamere vere, sed veluti per speculum ac simulacrum : solus is qui vere Deus ac rex est perpetuo principatus ac potentia, 749 dictus est principatum tenere ac regnare in secula.*

Ceciderunt in facies suas. Quoniam casus etiam significat vulgarem corporis dispositionem, ne hoc suspicareris, subjunxit : in facies suas : qui honor debet heris tribui ab his qui minimi sunt ac inferiores in honore.

(33) Ed., φθορὰν, κατὰ τῶν σαλευθέντων καὶ παυσαμένων τῶν ἐπὶ γῆς βασιλευόντων καὶ τυραννούντων οὐκ ἀληθῶς.

Kai ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὄντα. Τικύτερον κέχρησα τῇ ἐπαγγελίᾳ. Οὗ γάρ τὰ ὄντα στατικά ἀπεκτάνθη· πῶς γάρ τὰ ἐν τάξει συμβεηκότων κείμενα, ἢ χωρὶς τῆς τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς γίνεται καὶ ἀπογίνεται, ὡς οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ ἐμφανίζουσιν; ἀλλ' ἐκείνων ἀναρρέεντων τῶν καθ' ὅν τὰ ὄντα τεθεῖσαι, τὸ λεγόμενον νοητέον.

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ.

Περὶ τῆς ἑδδομῆς σάλπιγγος, καὶ τῶν ὑμρούρ- των τῷ Θεῷ ἀρίστῳ ἐπὶ τῷ μελλούσῃ κρίσει.

Kai ὁ ἑδδομος ἀγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔγροτο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαι· Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κυρίου, καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰώνας τὸν αἰώνα. Καὶ οἱ εἰκοσιεπταρες πρεσβύτεροι, οἱ ἑνάκιοι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, οἱ καθηγηται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἐκεῖνοι ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ, λέγοντες· Εὐχαριστούμενοι σοι, Κύριε ο Θεός σοι παντοκράτωρ, ο ὁν σει δημητρί, δει ειληφας τηρη διαραινει σου τηρη μεγάλην, καὶ ἐδασίλευσας, καὶ τὰ διθη ὀφρύσθησαν. Καὶ ηλθετ ἡ δρηγή σου καὶ σει καιρός τῶν τεκρών κριθῆραι καὶ δούραι τοῖς αἵροις, καὶ τοῖς φειδονέροις τὸ δοράτο σου, τοῖς μυροῖς καὶ τοῖς μυράλοις, καὶ διαφθεῖραι τοῖς διαφθείροντας τὴν γῆν.

Tὰ τῆς τρίτης ᾧτε ἡ τοῦ ἑδδομοῦ ἀγγέλου σάλπισις παριστᾶ, φωνὰς μεγάλας ἐν οὐρανῷ ἐξηχουμένας, δηλωσιν ἐμποιούσας. Τούτο γάρ βούλεται τὸ λέγειν. Τί οὖν τὸ δηλούμενον; Ἐγένετο ἡ βασιλεία. Άστι μὲν ὁ Θεός βασιλεύει, οὗτος ἀρξάμενος, οὗτος παυσάμενος, νοούμενων τε πάντων καὶ ἀνεννοήσιων (διτι μηδέ πάντων ἡ ἀνθρωπίνη περιδράττεται νόησις), ἀλλὰ καὶ ἀνάρχως καὶ ἀτελευτής ἐστι πάντων Κύριος διεσπάτης. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κοσμικὴ ἀρχὴ καὶ βασιλεία ξενὸν δει τὸ διανυπότακτον ἀποδείξατο αὐτῷ οἰκεῖας ματαιώσης κορυφουμένη, ἵκε δὲ τὸ ἀπὸ τούτου διειρώτευσα δόξα τῷ θνητῷ τούτῳ κύριῳ πρὸς φθορὰν, λυθέντων καὶ παυσαμένων τῶν ἐπὶ γῆς βασιλευόντων καὶ τυραννούντων οὐκ ἀληθῶς (33), ἀλλ' ἐν ἐσόπτερῳ τε καὶ ἴνδαλματι, μόνον; Δ τῷ δὲ θεοῖ Θεός καὶ βασιλεὺς κρατεῖν καὶ βασιλεύειν, εἰς τοὺς αἰώνας ἀδιαδόχως κράτει καὶ ἔχουσι τοιμήτων.

Ἐκεῖνοι ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν. Ἐπειδὴ ἡ πτῶσις καὶ τὴν ἀπλῶς κάθεξιν σημαίνει, ἵνα μὴ τοῦτο ὑποληφθεῖ, ἐπήγαγεν, ἀστι τὰ πρόσωπα διανύτων, ὅπερ τῇ Δεσποτικῇ ἀποφέλεται παρὰ τῶν ὑποδεστέρων τιμῆς.

Καὶ ἥλθεν ἡ δργή σου. Πολλὰ, φησί, μακροθυ- **A** *Et venit ira tua.* Cum hactenus cum his qui olim μῆσας ἔτι τοῖς πάλαι, ἐπει μῆδὲν ἀπώναντο τῆς χρηστότητός σου, νῦν κατὰ καιρὸν ἥλθες. Καιρὸν δὲ τῶν νεκρῶν τὸν τῆς παγκοσμίου φησὸν ἀναστάσεως; ἐν ᾧ ἐκάστῳ καταλλήλως δοθῆσεται τὰ ἐπίχειρα. Διὰ δὲ τῶν προφητῶν, καὶ τῶν ἀγίων, καὶ τῶν ἱερουμένων τὸν Θεόν, τὰ τρία τάγματα τῶν ρ' καὶ ξ', καὶ τεσσάρων καρποφορούντων φησὶ, τῆς πρώτης λῃξεως τῶν ἀποστόλων ἄξιουμένων, καὶ τῆς ἐπ' ὀδόντες θρόνων ἰδρύσεως. Ὀσαύτως καὶ τοὺς προφήτας μάλιστα τοὺς ὑπολυσσώσας καὶ αὐτῶν βεσιλέων τιμωρίαις ὑποβληθέντας. Μικροὺς δὲ καὶ μεγάλους, τοὺς μᾶλλον ὑπερέχοντας ἀγιότητι. Ἐπει δὲ διττὸς ὁ φόδος, ὁ μὲν προκαταρκτικὸς, ὁ δὲ τελειωτικὸς, καὶ τοῦ μὲν προκαταρκτικοῦ τοῖς οὖπω τὴν ἀδύνατην εἰληφθεῖσαν συνόντος, τοῦ τελειωτικοῦ δὲ τοῦ; Ἡδη ὑπὸ Θεοῦ δινειλημμένοις, οἵς καὶ διὰ φόδου ἀπὸ τὸ μῆτι τοῦτος ἐνδει, διν εἰκός ὑπείναι τοῖς εφόδρα ἀγαπῶσιν· οὐκ ἀποδλητέον οἷμαι τὸ ἀπὸ τῶν ἀγίων ὑποσταλῆναι τοὺς φοβουμένους, ὡς τῶν μὲν μακρῶν τῷ διντὶ φόδῳ ἐνεχομένων, τῶν δὲ μεγάλων οἱ ἔχουσι τὸ θαρρεῖν, ὡς πεπειρησθεῖσιν, καὶ τῷ θάρρῳ τῶν φόδον παρομαρτεῖν. Ἐκατέροις τούναν ὁ φόδος διὰ τὴν ἀντιθεσιν τὴν πρὸς ἀξίαν τῶν βεβιωμένων καὶ τὴν ἀντιμεσθεῖσαν, τοῖς μὲν μεγάλοις, αὐτὸν τοῦτο μῆτι πεποιθέντας ἐαυτοῖς προσείναι τὸ ἀνελλιπές, τοῖς μικροῖς δὲ ἀνενδοιάστας ἀπιτιζομένοις σώζεσθαι, καὶ διε τοὺς τοῦ Θεοῦ δούλους ὑπέβαλλον ἀπηγένσι κακοῖς, καὶ οἵς δὲλοις ἀτέποις αὐτῶν Ἑργοῖς ἐμίλαναν τὴν γῆν καὶ διέφεραν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΙΓ.

Πεσοὶ τῶν διωγμῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν προτερῶν, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ Ἀντιχριστοῦ.

Καὶ ἤροιχθη ὁ ταῦδε ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὥρθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίου ἐν τῷ ταῦδε αὐτοῦ. **Καὶ ἐγένετο ἀστραπαὶ καὶ φωταὶ καὶ** βροτεῖ, καὶ χάλαζα μεγάλη.

Μετὰ τὴν εὐχαριστήριον δέξανταν τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν Ισαγγέλων ζησάντων, ἤνοιχθαι τὸν οὐρανὸν φησὶ καὶ ὅφθηναι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, οὐρανὸν τὴν ὑπεράνθρωπον λέγων γνῶσιν, ἐν ᾧ καὶ τεθησαύρισται· ἀ δόφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἀ ήτομασεν δὲ Θεὸς τοὺς ἀγαπῶσιν αὐτὸν. »Ἐν τούτῳ τῷ τῆς γνώσεως οὐρανῷ καὶ ἡ κιβωτὸς ὥρθη τῆς διαθήκης. Τί δὲ δι' αὐτῆς δηλοῦν ἐθελούσης τῆς ὀπτασίας; Τὸ διτι, ὡσπερ ἐν ἐκείνῳ καιρῷ εἰρηται Μωάνση, συμβολικὰ ταῦτα τὰ παρατατέμενα αὐτῷ, ἀλλ' οὐκ ἐνεργείας ἀχόμενα («Ορα γάρ, φησὶ, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι· ἐν τῷ δρει·»). οὗτοι καὶ νῦν ταῦτα εἰσηγεῖται, τῶν ὀρωμένων καταλλήλως τῷ οὐρανῷ ὑψει μετεωρίζων τὴν γνῶσιν. Καὶ ἐπειδὴ τῇ ὑποδείξει Μωάνση τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης προτέλεια αἱ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ κατὰ

B *Etsi remoratus fueris: in nullo enim tua fructi sunt bonitate: nunc opportune venisti. Tempus autem mortuorum dicit tempus universalis resurrectionis, in quo unicuique convenientia dabuntur præmia. Per prophetas autem et sanctos ac timentes Deum, intelligit tres ordines illorum centum octoginta quatuor millium qui Deo fructum afferunt: nempe apostolorum qui digni habentur prima sorte, et ut constituantur super duodecim sedes. Similiter et prophetas potissimum dicit eos qui immania sustinuerunt regum adversus se exasperatorum supplicia. Pusillus vero dicit minores sanctos, magnos autem qui majori præcelluerunt sanctitate. Verum quia duplex est timor, unus quidem initialis et alter consummatus: initialis est eorum qui nondum acceperunt ut impune auderent accedere: perfectus vero eorum qui jam a Deo assumti sunt, qui etiam semper verentur ne quid sibi desiteorum quæ decet esse in his qui vehementer amant. Non opinor rejiciendum esse quod a sanctis separati sint ii qui timent: quasi pusilli sint qui vero timore tenentur, magni vero qui posant, confidere sicut dictum est, ac confidentia timorem comitari. Utrisque igitur convenit timor ob retributionem quæ sit iusta dignam eorum quæ in vita peracta sunt remunerationem: magnis quidem, quod non satis fidant hoc ipsum sibi contingere absque defectu: pusillis vero, quod certo sperent se salvandos etiam dum servos Dei gravibus affixerunt malis, aliaque absurdā patraverunt opera, quibus conspurcarunt accorruperunt terram.*

750 CAPUT. XXXIII.

De prioribus Ecclesiis persecutionibus, et iis quæ sub Antichristo fient.

XI. 49. Et apertum est templum Dei in cœlo, et apparuit arca testamenti Domini in templo suo. Et facta sunt fulgura et voces ac tonitrua et grande magna.

Post gratiarum actionem et gloriam datam ab angelis et iis qui vitam duxerunt angelicam, apertum fuisse cœlum dicit, visamque fuisse arcam testamenti, cœlum vocans cognitionem plus quam D humana, in quo etiam recondita sunt et quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ preparavit Deus diligenteribus se. »In hoc cognitionis cœlo arca quoque testamenti visa est: quid autem voluit per hoc visio ipsa significare? Quod, quemadmodum illo tempore Mosi dictum est, ea quæ ipsi jubebantur significativa esse, nec veritatis efficaciam habere: «Vide, inquit, omnia facias juxta typum qui tibi ostensus est in monte»: ita nunc quoque hæc enarrantur, convenienti modo attollendo cognitionem eorum quæ videntur ad cœlestem sublimitatem. Et quoniam dum arca testamenti Mosi de-

^a I Cor. II, 9. ^b Exod. xxv, 40.

monstrata est, apparuerunt præparativa fulgura ac A tò δρος ἐν φ ταῦτα χρηματισθῆναι εὐδίεστο, διπερ τοῖς ἀλόγοις καὶ θηριώδεσιν ἀπειργάζοντο· οὕτω καὶ ἐνταῦθα τῇ ὑποδείξει τῆς κιβωτοῦ, καὶ τὰ καθήκοντα ταῦτῃ τῇ διπλασίᾳ ἐπηκολούθει.

Et facta sunt fulgura. Hoc est tertium Væ quod peccatoribus præparatum est, quemadmodum aspectus honorum quæ servantur sanctis, qui interim discerni non possunt inter homines, sed per apertum templi Dei in celo pervenitur ad eorum cognitionem. Tunc enim qui prebe vitam peregerunt, regenerationem nacti, bona consequentur quæ reposita sunt in regno Patris.

751 XII, 1, 2. *Et signum magnum apparuit in celo: mulier stipata sole, et luna sub pedibus ejus, et in capite ejus corona stellarum duodecim. Et prægnans clamat parturiens: et cruciatur ut pariat.*

Mulierem hanc nonnulli dixerunt esse Domini Matrem. Cum enim paulo ante narraverit ea quæ Antichristum concernebant, postquam hunc dixit instare, quodque ejus sermones a Satana deprompti sint, quod Satanas studiose ac fraudulenter nitarunt persuadere, ut qui Christo jam addicti sunt, per imposturam ad se transfugient: qui etiam eos qui fuerunt ab initio incarnationis Dominae maliōse aggrediens, ex horum similitudine deceptionem proposuit instituere: et maxime Hebreos, qui proprias de Christo prophetias magis ipsi attribuunt quam Christo: hoc sane modo disposita fraude, proponit nunc Domini dispensationem propter nos factam, tanquam jam perfectam, ita ut nulla futura sit quæ illi se possit adjungere. Ideo matrem quidem veluti puram et a terrenis rebus separatam in celo esse scribit, et non terra, tanquam angelis sequalem. Porro quod sole stipata sit, et lunam habeat scabellum pedum, Habacuc idoneus est ad persuadendum, cum ait: « Exaltatus est sol, et luna stetit in ordine suo »⁴⁶: solem dicens justitiae Salvatorem Christum, eo quod evangelica prædicatione veluti exaltatus sit et sublimior effectus: luna vero, id est, Judæorum Synagoga amplius non suscepit augmentum: neque enim post Christi apparitionem deinceps per proselytos accepit augmentum, imo diminuitur potius dum Judæi ad Christianos accedunt. Sed et sole stipata suis possumus accipere, quod beata Virgo sole spirituali sive Christo operta fuerit: et quod luna cultum designans legalem, veluti diminuta sit ac seipsa minor effecta, per spiritum evangelicum loco mota. Fortassis autem ad id quod significatur magis consequens fuisset dicere, non quod mulier fuisset circumdata sole, sed quod circumdedisset potius solem in utero inclusum. Sed ut ostendat quoniam etiam is qui utero gestabatur Dominus, et sua matre et quavis creatura eminentior erat, **752**

⁴⁶ Habac. III, 4.

Καὶ ἀγένοντο δυτραχαῖ. Αὗτη δεῖται ἡ τρίτη Οδαὶ ήτις τοῖς ἀμαρτωλοῖς ἡτοι μάσθη, ὥσπερ ἡ ἐποφία τῶν ὄποκειμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγίοις τίνεις ἀδιαγνώστοις ἀνθρώποις, διὸ δὲ τῆς ἀνοίξεως τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰς γνῶσιν ἀφικομένοις. Τότε γάρ οἱ καλῶς βιώσαντες τῆς πελινούσας ἡξιμένους, τῶν ὄποκειμένων ἀγαθῶν τοῖς δασοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς τεύχονται.

Καὶ σημεῖον μήτρα ὕδη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἡλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑπόκειται τῷτον ποδῶν αὐτῆς, καὶ διὰ τῆς περαλής αὐτῆς στέφανοι δυτέρων διώδεκα· καὶ ἐτραπέζαντο, ἐκράζεις ὀδύτρουσα, καὶ βισταριζόμενη τεκεῖτ.

Τὴν γυναῖκα ταῦτην τὴν τοῦ Κυρίου ἐφησάν τινες εἶναι Μῆτέρα. Τὰ γάρ κατὰ τὸν Ἀντίχριστον πρὸ βραχέως διεξελθών, ἐπειδὴ τοῦ ἀπιστῆναι τούτον καὶ ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ προχειρισθῆναι οἱ λόγοι εἰρηνται, σπουδῇ τοῦ Σατανᾶ πελεῖν ἐξ ἀπάτης βουλομένου τοὺς ἡδονὴν προσεμπλένεταις Χριστῷ ἐξ ὑποστροφῆς πρὸς αὐτὸν αὐτομολῆσαι, διὸ καὶ τοῖς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου κακούργως ἐπιβαλὼν ἐξ ὁμοώστων τούτων τὴν ἀπάτην προδέστει ἵνα στήσασθαι, καὶ μάλιστα Ἑβραίοις τὰς περὶ Χριστοῦ προφητείας ἔκεινων μᾶλλον προσεκειμένους ἡ τῷ Χριστῷ, ταῦτη τοι τὴν ἀπάτην διερθουμένην, τὴν τοῦ Κυρίου δι' ἡμᾶς προβάλλεται οἰκονομίαν, ὡς ἡδη τελεσθεῖσαν, καὶ μὴ ἀν διλῆσαι αὐτῇ ἐναμέλλου εσεσθαι δυναμένης. Διὸ περὶ μὲν τῆς μητρὸς, διετελεσθεῖσαν καὶ τῶν γηνῶν ἐπιγλαγμένης, ἐν οὐρανῷ ταῦτην γράφει, καὶ οὐκ ἐν γῇ, ὡς ἴσαγγελον. Τὸ δὲ περιεδελῆσθαι αὐτήν τὸν ἡλιον, καὶ τὴν σελήνην ἔχειν ὑποπόδιον, δὲ Ἀβδακούμ ικανὸς παραστῆσε: δι' ὅν φησιν· « Ἐπικρήθη δὲ ἡλιος, καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς, » ἡλιον λέγων τῆς δικαιοσύνης τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, διετοῦ τῷ εὐαγγελικῷ κηρύγματι ὑψωθέντος καὶ μετεωρισθέντος, τῆς δὲ σελήνης, τουτέστι τῆς τῶν ἰουδαίων Συναγωγῆς, οὐκ εἰτε προσθήκην δεξαμένης. Οὐ γάρ εἰτε μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπιφάνειαν προσθήκην ἔλαβε διὰ προσηλύτων· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀλιγωται, Χριστιανὸς προσχωρούντων Ἰουδαίων. Ἀλλὰ καὶ τὸ περιεδελῆσθαι τὸν ἡλιον, δὲ ἐσκεπάσθαι τὴν ἀγίαν Παρθénion τῷ ἡλιῷ τῷ νοητῷ, ἡτοι τῷ Χριστῷ, δυνάμειθα ὑπολαβεῖν, καὶ τὴν σελήνην, τὴν κατὰ νόμον λατρείαν, διετοῦδειασθεῖσαν καὶ παρὰ πολὺ μείωνα διστῆς γενομένην τῷ εὐαγγελικῷ κινηθεῖσαν πανεύματι. Πιστῶς δὲ περὸς τὸ δηλούμενον ἀκολουθότερον ἦν εἰπεῖν, τῷ ἡλιῷ μὴ περιεδελῆσθαι τὴν γυναῖκα, περιεδελῆσθαι δὲ τὸν ἐν γαστρὶ ἐχόμενον ἡλιον. « Άλλ' ἵνα διέξῃ ὅτι καὶ χωροφορούμενος δὲ Κύριος, καὶ τῆς οἰκίας Μητρὸς καὶ πάσης τῆς κτίσεως διπερεῖχε,

σεπτηρ ςυτὸν ἐφη περιβεβληκέναι τὴν μητέρα. «Ἐτοιούς δὲ πάλιν ταῦτην τὴν γυναικὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐφασαν εἶναι, ήτις τὸν τῆς δικαιοσύνης ἡλιον Χριστὸν περιβέβληται, καὶ τὴν σελήνην τὴν Συναγωγὴν ὑποκάτω τῶν ποδῶν, ὡς ἡδη παλαιώτεραν, θῆκε. Καὶ τὰ ἔξης πάντα ἀρμοδίως, ὡς Ἀνδρέας καὶ Μεθόδιος.

B Καὶ δὲ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος. Ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς γυναικὸς ἐξ ἀστέρων δώδεκα συνιστάμενος στέφανος, οἱ δικτοὶ εἰσὶν ἀπόστολοι. Τὸ δὲ τὴν ἐν γαστρὶ ἔχουσαν χράζετν βρασανίζομένην τῷ τόκῳ, τὸν τοῦ Ἀμώς φασιν Ἡσαΐαν ἀπολύσασθαι δι’ ὃν φάσκει. «Πρὶν τὴν ὀδίνουσαν τεκεῖν, καὶ πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον τῶν ὡδίνων, ἐξφύγε καὶ ἔτεκεν ἄρρεν» ἀμφοτερα δὲ συνέδη τῇ Παρθένῳ. Καὶ γὰρ ἔχραζε καὶ ἐν ἀθυμίᾳ ἦν, τὸν μνηστήρα ὑπονοεῖσα μοιχείας αὐτὴν ἐγχλήματι ὑπόδικον καταστήσειν, διὰ τὸ Εὐαγγέλιον φησι διὰ τοῦ λάθρα ἀπολύσαι αὐτὴν βουλεύεσθαι. Ἐπειδὲ ἀγγέλῳ θείῳ τῆς ὑπονοας ταῦτης ἀπηλλάγῃ ἐκ Πνεύματος ἀγίου τὴν κυροφορίαν εἶναι ἐμπεδοῦντος, τότε καὶ αὐτὴ ἐξφύγε πᾶσαν τὴν ὀδίνουσαν αὐτὴν πραγματείαν.

Καὶ ὥρη ἀλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ ίδον δράκων πυρόδεις μέτρας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ δὲ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.

Δράκοντα τὸν Σατανᾶν καλεῖ, διὰ τὸ σχολιὸν· πυρόδεις δὲ, διὰ τὸ αἷμαδρον καὶ δργίλον. Οὐράν δὲ ἐνταῦθι τὸν ἀέρα φάσκει, ὡς ἐξ αὐτοῦ μὴ πεπτωχότος τοῦ διαβόλου. Πῶς γὰρ ἐκπέπτωκε τούτου, διὰ τὴν ἔχουσίαν, κατὰ Παῦλον, ἔχων ἐν αὐτῷ, «Κατὰ τὸν δρχοντα, » λέγοντα, « τοῦ σχάτους τοῦ ἀέρος τούτου; » Κεφαλὰς δὲ αὐτοῦ, τὰς πονηροτέρας αὐτοῦ δυνάμεις καὶ ταῖς πνευματικαῖς ἐνεργείαις ἀντιθέτους, ἢ τὰς ἐπτὰ κακίας ἀς δὲ Σαλομὼν ἐν καρδίᾳ εἶναι φησι τοῦ ἐχθροῦ.

Καὶ κέρατα δέκα. Τὸ κέρας δυνάμεως καὶ δέξης σημαντικὸν ἐστιν. Δέκα δὲ τὰ κέρατα, ἢ τὰ ἀντιδιαστελλόμενα ταῖς δέκα ἐντολαῖς τοῦ νόμου πλημμελήματα καὶ τὰ τελειωτικὰ τῆς σατανικῆς ἀποστασίας ἐγχειρήματα, ἢ τὰς διαιρέσεις τῆς βασιλείας κύρων φερούσας αὐτῷ, ὡς ταῖς διχοστασίαις χαίροντι. Ἐπεὶ δὲ διαδήματα τὰ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ, Ισάριθμα ταῖς κεφαλαῖς, διότι οἱ ἐν ταῖς διαιρονικαῖς ἐνεργείαις νικῶντες, ἐκείθεν τοὺς στεφάνους κομίζονται, διότι πόνοις καὶ ιδρώσι τὴν νίκην ἥραντο.

Καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ, σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων. Τρίτον μέρος τῶν ἀστέρων ἐκλήθησαν οἱ περὶ Λίνα τοῦ (34) ἀριθμοῦ τῆς Τριάδος διεσταλμένοι, ὡς Ἀρειος καὶ Μακεδόνιος. Ἡ ἐρημος δὲ, εἰς ἣν ἐλθοῦσα τρέφεται ἡ Ἐκκλησία, ἢ κακῶν ἐρήμη, καὶ στέρη φθορᾶς. Τὸ δὲ τὴν οὐρὰν ἔλκειν τὸ τρίτον τῶν ἀστέ-

A protectione ait ipsum circumdedisse matrem. Rursum vero alii hanc mulierem dixerunt esse Ecclesiam, quae sole justitiae Christo stipata est: et lunam, id est Synagogam sub pedibus ejus, tanquam jam vetustiorem effectam, posuit: et quae sequuntur omnia congruo modo adaptarunt, ut Andreas et Methodius.

B Et in capite eius corona. Corona in capite mulieris ex duodecimi stellis constituta, sancti sunt apostoli. Porro quod prægnans clameat cum ericiatu ad partum, aiunt Isaiam filium Amos dissoluisse, cum ait priusquam parturiret peperisse "", -et priusquam accederet labor pariendi effugisse et peperisse masculum. Nam utrumque contigit Virgini. Etenim clamavit et in angustia erat, verita ne sponsus ipsam criminis adulterii obnoxiam duceret: quod etiam ait Evangelium, cum occulite vellet dimittere eam. Quoniam autem successit hujus suspicionis liberatio, confirmante angelo fetum esse ex Spiritu sancto, tunc et ipsa effugit omnem quae se cruciabat molestiam.

XII. 3. 4. Et visum est aliud signum in caelo: et ecce draco rusus Magnus habens capita septem et cornua decem, et super cornua ipsius septem diadema, et cauda ipsius trahit tertiam partem stellarum caeli, et misit eas in terram.

C Draconem vocal Satanam, eo quod tortuosus sit: rufum autem, quia cruentus et iracundus. Gaudam vero dicit hoc loco aerem, quod ab illo non ceciderit diabolus: nam quo modo ab eo cecidit, qui iuxta Paulum habet in ipso potestatem, dum ait: « Juxta principem potestatis aeris hujus ». Capita autem ipsius dicit sceleratores eius potestates, et spiritualibus operibus adversantes: aut septem nequitias quas Solomon dicit esse in corde inimici.

D Et cornua decem. Cornu potentiae ac glorie significativum est. Decem vero cornua, aut peccata quae decem preceptis legis opponuntur, et perfectos coronatus satanicæ apostasie: aut regni divisiones quae mundum ad ipsum ferunt, ut qui gaudent semper dissidiis. Porro septem diadema, 753 qua super capita ipsius imposita sunt, æquantur capitibus numero: qui enim in demoniacis operibus vincunt, inde coronas gestant, unde laboribus ac sudoribus victoriam retulerunt.

Ei cauda ipsius trahit tertiam partem stellarum. Tertia pars stellarum dicti sunt hi qui unum Trinitatis numerum non admittunt, veluti sunt Arius et Macedonius. Desertum vero ad quod veniens nutritur Ecclesia est, quod deserta sit a malis, et sterilis a corruptione. Cæterum quod cauda trahat

⁴⁷ Isa. LXVI, 7. ⁴⁸ Ephes. II, 3.

(34) Ἐννάτου ed.

tertiam partem stellarum, hoc etiam modo considerari potest, ut duo quedam per hæc significari existimemus: aut primum ipsius de cœlo casum, cum angelis qui una cum ipso se a Deo separarunt per extremum invidiæ motum: nam hæc est cauda: Primum enim elatio quæ ipsum traxit, ad invidiam obarmavit, et hos in terram detraxit: aut inimici motionem seu casum de cœlo post confractiōnēm sui capitū, quam a discipulis Domini sustinuit, qui ab ipso potestate accepérunt calcandi supra serpentes et scorpiones et super omnem virtutem malam. Sive postremum motum dicit, quo dejecti eos qui firmi non erant a cœlesti intelligentia, qui tropice dicti sunt stellæ propter splendorem in baptimate susceptum.

Et misit eas in terram. Una enim secum dejevit maximam angelorum partem, persuadens ut pariter a Deo discederent, ac terrenos fecit eos qui fuerant cœlestes, et tenebras illos qui splendidi fuerant in modum stellarum,

XII, 4, 5. *Et draco stetit ante mulierem quæ paritura erat, ut cum peperisset, filium ejus devoraret. Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea. Et raptus est filius ipseus ad Deum et ad thronum ejus: et mulier fugit in desertum, ubi habet locum ibi paratum a Deo, ut ibi paucant eam diebus mille ducentis sexaginta,*

Quod steterit draco insidias moliens adversus partum, hoc significat quod multam adhibeat diligentiam ubi aliquid productum est, quo molestiam afferat: et quemam hæc sint, jam dictum est.

Et raptus est filius ipseus ad Deum. Pestifer draco insidiatus est, et Herodem extimulavit ut infantes in Bethlehem occideret, quasi inter illos etiam Christum interempturus esset: puer autem 754 insidias effugit Dei Patris providentia, qui Joseph praeceulo admonuit ut eo ipsiusque matre assumptis fugeret in Aegyptum. Salutem itaque in raptum commutavit, dicens: *Raptus est ad Deum et ad thronum ejus;* hoc est, ex divina providentia et dominatione puer ad salutem disposita; nam hoc significare vult thronus.

Et mulier fugit in desertum. Mulleris fuga ad desertum significat electorum fugam, qua in Antichristi adventu facto per operationem Satanæ, fugient præcipui omnium qui in Ecclesia fuerint, a civilibus turbationibus mundanisque voluptatibus fugientes annos tres et dimidium: tantum enim temporale expletum spatium mille ducenti sexaginta dies.

CAPUT XXXIV.

De cominissio prælio inter sanctos angelos et pravas potestates, et de casu draconis.

XII, 7-9. *Et factum est prælium in cœlo: Michael et angeli ejus prælia sunt cum draconem, et draco pugnat et angeli ejus, et non valuerunt, neque*

Αρων, καὶ οὗτω θεωρητέον. Δύο τινὰ νομίζομεν δηλοῦσθαι διὰ τούτων· ἡ τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐξ οὐρανοῦ πτῶσιν μετὰ τῶν συναποστατῶν ἀγγέλων διὰ τοῦ ἑσχάτου κινήματος τοῦ φθόνου (τούτο γάρ ἡ οὐρά· πρῶτον γάρ ἡ ἐπαρις ἡ σύρασσα ἐκείνον πρὸς φθόνον ἐφώπλισε, καὶ τούτους εἰς τὴν γῆν κατέβασεν)· ἡ τοῦ ἑχθροῦ μετὰ τὴν θλάσιν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, ἣν ὑπὸ τῶν τοῦ Κυρίου ὑπέστη μαθητῶν λαβόντων ὅπ' αὐτοῦ ἑξουσιαν πατεῖν ἐπάνω δρεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τὴν κακήν, τὴν μετὰ τοῦ οὐρανοῦ κίνησιν. Ἡγενν τὴν ἑσχάτην τοὺς ἀστηρίκτους κατενεγκυῶσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φρονήματος ἀστέρας τροπικῶς ὀνομασθέντας διὰ τὴν ἐκ τοῦ βασιτείματος λαμπρότητα.

B *Kai ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.* Συγκατέβαλε γάρ ἑαυτῇ πλειστων ἀγγέλων μοῖραν συναποστατῆσαι πεισασα ἀπὸ Θεοῦ, καὶ πεποίηκε χθονίους τοὺς οὐρανούς, καὶ σκότος τοὺς λαμπρούς ὡς ἀστέρας.

Kai ὁ δράκων ἐστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα δταρ τέκη, τὸ τέκνον αὐτῆς καταψάγῃ. Καὶ ἐτηκεν εἰδὼν ἄρρενα, δει μέλλει ποιμανεῖν πάντα τὰ θηρη ἐν φάσιν συδηρῷ. *Kai ἡράσθη τὸ τέκνον αὐτῆς κρός τὸν Θεόν καὶ πρὸς τὸν θρύλον αὐτοῦ· καὶ ἡ γυνὴ ἐφυγεῖ εἰς τὴν ἀρημονήν, δικούς ἐκεῖ τόπον ητοιμασμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ ἐκτρέψωσται αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.*

Tὸ δὲ ἑστηκέναι τὸν δράκοντα ἐπιδούλως κατὰ τὸν τόκον ἐνσκευαζόμενον, τοῦτο δηλοὶ διτὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν πεποίηται τῷ τεχθέντι ἑκατοῖσι τὰ δυσχερῆ· καὶ τίνα ταῦτα, εἰρηται.

Kai ἡράσθη τὸ τέκνον αὐτῆς κρός τὸν Θεόν. Ο μὲν ισδόλος δράκων ἐνήδρευσε καὶ παρέθηξεν Ἡρώδην ἀνελεῖν τὰ ἐν Βηθλεέμ βρέψη, ὡς ἐν ἐκείνοις καὶ Χριστὸν ἀναιρήσων· τὸ δὲ παιδίον Θεοῦ προνοίᾳ τοῦ Πατρὸς χρηματίσαντος τῷ Ἰωάνφ, παραλαβόντα αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φεύγειν εἰς Αἴγυπτον, διέφυγε τὴν ἐπιβουλήν. Τὴν σωτηρίαν τοινυν εἰς ἀρπαγὴν ἔταξε, Πρὸς τὸν Θεόν, λέγων, καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ, οἰοντεὶ ἐκ τῆς θείας προνοίας καὶ δισποτείας διακειμένης τῆς σωτηρίας τῷ παιδίῳ· τοῦτο γάρ δὲ θρόνος βούλεται δηλοῦν.

Kai ἡ γυνὴ ἐφυγεῖ εἰς τὴν ἀρημονήν. Η τῆς γυναικὸς φύτη εἰς τὴν ἀρημονήν τῶν ἐκλεκτῶν φυγὴν σημαίνει, ἵνα ἐπὶ παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἐνεργουμένης φεύξονται οἱ κορυφαῖστοι τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ τῶν πολιτικῶν θορύβων καὶ κοσμικῶν φεύγοντες ἥδονῶν ἐπὶ ἑτη τρία ἥμισου. Τοῦτο γάρ εἰ χιλίαι διαφέρειται ἑξήκοντα ἡμέραις χρονικῶν συντελούσις διάστημα.

ΚΕΦΑΔ. ΛΔ'.

Περὶ τοῦ γενομένου πολέμου μεταξὺ τῶν ἀγγέλων· καὶ τῶν κονηρῶν δυτάμεων, καὶ τῆς καταπτώσεως τοῦ δράκοντος.

Kai ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ. Ο Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπολέμησαν μεζὺς τοῦ δράκοντος· καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε καὶ οἱ ἄγγελοι

αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῷ ἔτι ἐτῷ οὐρανῷ. Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέτας, ὁ δρις ὁ ἀρχαῖος ὁ καλούμενος διάδολος, καὶ Σατανᾶς, ὁ κλαγῶν τὴν οἰκουμένην δλητήρ, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἀγγεῖοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν.

Οὐ ἐν τῷ οὐρανῷ πόλεμος διὰ τὴν πρώτην ἀλαζονείαν καὶ τὸν κατὰ τοῦ Ἀδάμ φθόνον συνέστη. Τοῦ ἀρχιστρατήγου τοίνυν Μίχαὴλ μὴ φέροντος τὴν τοῦ διαβόλου ἀλαζονείαν, καὶ πολεμικῷ κράτει τῆς οἰκείας ἐνθιστριβῆς ἀποφρίψαντος ἐκείνον πάλαι, αὐθις ἐν τῇ τοῦ Ἀντιχείστου παρουσίᾳ, μετὰ τῶν Ἱευδαίων καὶ τῶν ἄγγελων αὐτοῦ τῶν διαχονουμένων αὐτῷ τοῖς κατὰ τῶν πιστῶν καὶ ἀγίων πειρασμοῖς, ὡς ἡτιμαμένος δοῦλος τοῦ αὐτοῦ ἀποφρίψαντος αὐτὸν, ἐκπεσεῖται τελεώτερον ὁ διάδολος. Τινὲς δὲ ταύτην τὴν ἐκπτωτινήν τοῦ διαβόλου μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὸν πειρασμὸν τοῦ Χριστοῦ γεγονέναι λέγουσι, καὶ μετὰ τὸ εἰρηκέναι αὐτῷ τὸν Χριστόν· «Ὑπαγε, Σατανᾶς.» Καὶ σφόδρα τοῦτο τοῖς περὶ τῆς Θεοτόκου εἰρημένοις ἀρμόδειν δοκεῖ. Διώνυμος δὲ καλεῖται Σατανᾶς μὲν, ὡς ἀντικείμενος τῷ Δεσπότῃ· διάδολος δὲ, ὡς διαβάλλων θεὸν ἀνθρώποις ὡς τῷ Ἀδάμ.

Καὶ ἡκουσα φωνὴν μετάληπτην ἐτῷ οὐρανῷ, λέγουσαν· «Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, διὰ ἐβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ ρυκτῆς. Καὶ αὐτοὶ ἐτίκησαν αὐτὸν, διὰ τὸ αἷμα τοῦ Ἀρτοῦ, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἡγάπησαν τὴν φυγὴν αὐτῶν ἀλλὰ θαράπτουν. Διὰ τοῦτο εὑρράκτεσθε, οὐρανοί, καὶ οἱ ἐτῷ θαύμασσῃ, διὰ κατέθην διάδολος κρός ὑμᾶς ἔχων θυμόν μέτταν, εἰδὼς δὲ ὅλην ταύτην διάρρητον.

Τῆς οὐρανίας ἀξιωθεὶς ἀνόδου ἀφ' οὗ καὶ τὸν πόλεμον ἰθεάσατο, καὶ τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου νίκην, ἀκοῦσαι φησι καὶ φωνὴν λέγουσαν, ὡς πολλάκις παρεθέμην, ἀντὶ τοῦ, δηλοῦσαν, παραλαμβανομένην· τι δὲ δηλοῦσαν; Τὴν εὐφρασύνην ἢν ἔσχον ἐπὶ τῇ νίκῃ τοῦ Σατανᾶ. Τίς δὲ ἡ ᾠδὴ; «Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία, καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις ἡ τοῦ Θεοῦ διάδειμψεν ἀκριβεστάτη. Τὸ δὲ ἀρτοὶ οὐ τὸν νεαρὸν σημαίνον ἵνταῦθα παρείληπται, ἀλλὰ τὸ ἐντελές καὶ ἀπαραλόγιστον, καὶ τῇ ἀρχῇ κατάλληλον.

Τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἄδειλοφοὺς διγγελοῖς τοὺς ἀνθρώπους καλοῦσιν, μιμήσει τοῦ ἱεροῦ Δεσπότου. Αὐτὸς γάρ διὰ τοῦ προφήτου φησίν· «Ἀπαγγελῶ τὸ δυναμό σοι τοῖς ἀδειλφοῖς μου.»

Ημέρας δέ καὶ ρυκτῆς. Τὴν κατήγοριαν τὴν κατὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν φησι συγχροτεῖν τὸν κατήγορον, τὸ ἐνδελεχές καὶ ὀδιάλειπτον παριστῶν τῇ; τὸν πονηρὸν καθ' ἡμῶν ἐπηρείας.

Καὶ αὐτοὶ ἐτίκησαν αὐτὸν, διὰ τὸ αἷμα τοῦ Ἀρτοῦ. Ἐνίκησαν οἱ μάρτυρες τὸν δοκοῦντα

A locus eorum amplius inventus est in cœlo. Et ejectus est draco magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus, et Satanas, qui seducit totum orbem, ejectus est in terram, et angeli ipsius cum eo ejecti sunt.

B Prælium in cœlo contigit propter primam superbiam et invidiam adversus Adam. Cum itaque Michael dux exercitus non tulerit diaboli superbiam, et bellica virtute illum a sua in cœlo conversatione jam olim abjecerit, rursum in adventu Antichristi una cum Iudeis et angelis sibi ministrantibus per tentationes adversus fideles et sanctos, perfectius excidet diabolus, nempe ignominiosus redditus ab illius servis qui ipsum dejecerat. Quidam autem hunc 755 diaboli casum factum fuisse dicunt post baptismum et temptationem Christi, et postquam dixit ei Christus, «Abi, Satana¹⁰;» idque vehementer consentaneum videtur esse his quæ de Dei Matre dicta sunt. Duobus vero nominibus appellatur: Satanas quidem, utpote Domino adversarius: diabolus vero, tanquam Deum calumnians apud homines, veluti apud Adam.

XII, 10-12. Et audiri vocem magnam in cœlo, dicentem: Nunc facta est salus et virtus et regnum Dei nostri ac potestas Christi ejus, quia projectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat eos coram Deo nostro die ac nocte. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni, et propter verbum martyris ipsorum: non dilexerunt animam suam usque ad mortem: propterea lætamini, cœli, et qui habitatis in eis. Vœ terræ et mari, quia descendit ad vos diabolus habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habeat.

Cum nactus esset ascensum in cœlum, unde et prælium conspererat, et victoriam adversus diabolum, audisse se ait vocem quæ diceret, hoc est ad significandum assumeretur, quemadmodum frequenter adduximus. Quid autem significavit? Lætitiam quam habebant ob victoriam de Satana. Quis est autem cantus? Nunc facta est salus, et virtus et regnum Dei manifestissime resplenduit. D Quod autem ait, nunc, non ut novum aliquid significet hic assumptum est, sed perfectionem et infallibilitatem, et tale quod principio responderet.

Fratrum nostrorum. Angeli vocant homines fratres, ad imitationem Domini sui qui ait per Prophetam: «Narrabo nomen tuum fratribus meis¹¹.»

Dei ac nocte. Accusationem adversus fratres nostros, inquit, continue meditatur accusator, ostendens continuum et assiduum illius maligni adversus nos insultum.

Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni. Vicerunt martyres eum qui videbatus

¹⁰ Matth. iv, 10. ¹¹ Psal. xxii, 25.

esse invincibilis, adeo ut etiam adversus Deum auderet obsistere, idque sanguine agui utentes auxiliatore. Quemadmodum enim ille non pro se, sed pro nobis suum fudit sanguinem, ita et Christi martyres zelo **756** mortis Domini sui, propria anima et vita chariorem habuerunt Dominice passionis imitationem.

Væ terre et mari. Non denuntiatur vae creaturæ sensu carenti, sed his qui terrenis sunt affecti, et qui cinis sunt: nam adversus hos bellum gerens communis inimicus, suavem sibi parat requiem. In eos namque qui vigiles ac sobrii sunt et in divinis rebus intenti, non solum ad nocumentum non descendit, sed potius ad utilitatem, ut qui sub disciplina exerceantur, et per tentationes reddantur longe probatores. Majorem autem iram illam habere dicit, cum existinet in proximo suum casum imminere.

CAPUT XXXV.

Quod draco non cessel persequi Ecclesiam.

XII, 12-17. Et cum rideret draco quod projectus esset in terra, persecutus est mulierem quæ peperit masculum. Et datae sunt mulieri due alæ aquilæ magnæ ut volaret in desertum ad locum suum, ut ibi alatur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et jecit serpens ex ore suo aquam post mulierem tanquam flumen, ut ipsam rapi saceret a flumine, fuisse terra mulieri auxilio, et aperuit terra os suum, et absorbut flumen quod jecerat draco ex ore suo. Et iratus est draco in mulierem, et abiit ut committeret prælium adversus reliquos de semine ejus, qui custodiunt præcepta Dei, et habent testimonium Iesu.

*λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς τῷρ τηρούντων τὰς
ἵησού.*

Qui mulierem intellexerunt Dei Matrem, hæc
siunt esse repetitionem eorum quæ jam dicta sunt.
Neque enim hoc dicit, quod postquam vidit draco
quod projectus esset in terram, continuo perse-
cutus est mulierem : sed quoniā **757** seipsum
vidit draco inter eos qui mali erant, quodque ab
angelica exciderat dignitate, crudelis admodum
factus est adversus homines. Qui vero hanc mu-
lierem ad Ecclesiam referunt, ita de ipsa loquun-
tur : quod ubi vidit diabolus, qui post baptismū ad
expugnandum Christum accesserat, se victum esse :
similiter eliam quod armatis adversus ipsius di-
scipulos confusus esset, dum illi per mortem vitam
sub Christo nacti essent, seipsum vero in terram
relegatum esse ut terram ederet, eos ueniente qui
terrenum haberent sensum, nihilque assequerentur
coelestis reviviscentiæ ac splendoris : cœpit rursum,
inquit, persecuti Ecclesiam, ex cuius partu ortus
est masculus Domini populus, nihil muliebre aut
molle præ se ferens eorum quæ per hujus vitæ vo-
luptates nata sunt animum dissolvere, mollemque
ac torpidum reddere.

Διήττητον είναι, ώς καὶ κατά τοῦ Θεοῦ τολμήσαι,
συνεργῷ κρησάμενοι τῷ αἰματί τοῦ Ἀρνίου. "Μπορέρ
γάρ ἐκεῖνος οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ θίειν αἷμα ἔχεσσεν,
ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν, οὗτοι καὶ οἱ Χριστοῦ μάρτυρες ἔχουσαι
τῆς σφαγῆς τοῦ ἑαυτῶν διεσπάστους καὶ τῆς ἑαυτῶν
ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς προέκριναν τὴν μίμησιν τοῦ
Δεσποτικοῦ πάθους.

Ούσα τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. Οὐδὲ τῇ ἀναισθήτῃ
κτίσει τὸ οὔατον, ἀλλὰ τοῖς γῆινα φρονοῦσι καὶ σπουδῇ
αὖται. Κατὰ τούτων γὰρ δὲ καινὸς ἐχθρὸς στρατευόμε-
νος, τὸ θειοῦ καταβύμνιον ἀνύεται. Τοῖς νήφουσαν
γάρ καὶ πρὸς Θεὸν ἀνατεινομένοις οὐ μόνον πρὸς
βλάσην οὐ καταβήσεται, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὡφέλειαν, ὡς
διαγυμναζομένοις ὑπὸ παιδερίης, καὶ τοῖς πειρα-
σμαῖς δοκιματέροις ἀποτελουμένοις. Πλειόνα δὲ τὸν
θυμὸν ἔχειν φησι, τὸ ὑπέργυιον τῆς αὐτοῦ πτώσεως
λογιζόμενος.

КЕФАД. АЕ.

"Οπως ο δράκων διώκει τὴν Ἐκκλησίαν ο
παύεται.

Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν,
ἐδίωξε τὴν γυναικαν ἵεις ἔπειτα τὸν ἀρρένα. Καὶ
ἐδόθησεν τῇ γυναικὶ δύο στέρνυτες τοῦ ἀστοῦ τοῦ
μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἀρμονικὴν το-
πον ἀντῆς, διὰς τρέψῃται ἐκεῖ καιρὸν, καὶ και-
ρούν, καὶ ἡμίσυν καιροῦν ἀπὸ προσώπου τοῦ δρεῶν.
Καὶ ἐβαλεν ὁ δράκις ἐκ τοῦ στόματος ἀντοῦ ὄπισθα
τῆς γυναικὸς ὑδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ρο-
ταγμοφόρητον ποιήσῃ, καὶ ἐδοκίθησεν ἡ γῆ τῇ
γυναικὶ, καὶ ἤριξεν ἡ γῆ τὸ στόμα ἀντῆς καὶ
κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἐβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ
στόματος αὐτοῦ. Καὶ ὥργισθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ
γυναικὶ, καὶ ἀκῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν
ἄντοτας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγνήτω τὴν πατερολα-

Οι τὴν γυναικαν εἰς τὴν τοῦ Κυρίου Μητέραν ἐξειλήπτεις
φύτεις ἐπενάλγηψιν φασι ταῦτα τῶν ἡδη̄ εἰρημένων.
Οὐ γάρ ταῦτο λέγει στὶ μεθ' δὲ εἰδεν δὲ δράκων στο-
ἴδηληή εἰς τὴν γῆν, εὐθὺς ἔδικτε τὴν γυναικαν, ἀλλὰ
ἐπειδὴ εἰδεν ἑαυτὸν δράκων ἐν οἷς ὑπῆρχε κακοῖς, καὶ
ὅτι ἐκπέπτωκε τῆς ἀγγεικής ἀξίας, πικρὸς γέγονε
λιαν κατὰ τῶν ἀνθρώπων· Οἱ δὲ ταύτην δηλαδὴ τὴν
D γυναικαν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μεταλαμβάνοντες, οὐτω-
πις περὶ αὐτῆς φασιν, διτὶ οὐτε εἰδεν διάδολος τῷ
Χριστῷ μετὰ τὸ βάπτισμα προσπαλαίσας; διτὶ ἡτοῖθη,
ώσαυτως καὶ διτὶ πρὸς τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς ἐπλεισμέ-
νος ἡ ἥχυνθη, διτὶ θανάτου τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ ζωήν ευ-
ρομένους, ἑαυτὸν δὲ, ᾧ φησιν, εἰς γῆν καταδικα-
σθέντα εἰς τὸ γῆν ἐσθίειν, τοὺς δηλαδὴ γεώδεις τὸ
φρόνημα καὶ μηδὲν τῆς οὐρανίου κακτημάνους παλι-
ζωῖας τε καὶ λαμπρότητος, ἤρξατο πάλιν, φησι, τὴν
Ἐκκλησίαν διώκειν, ἐξ οὗ δὲ ἀδρῆν τοῦ Κυρίου λαδὸς,
δηδὲν θηλυπρεπὲς φέρων τῶν ταῖς ἥδοναῖς πε-
φυκότων τοῦδε τοῦ βίου ἐκλύειν καὶ μαλακίζειν
ετέχθη.

Καὶ ἀδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ Δαστοῦ τοῦ μεγάλου. Οὗ γέγονεν ἡ γυνὴ, φησιν, ὅπερ χείρα τοῦ Σατανᾶ, ἀλλὰ ταῖς δοθείσαις δυσὶ πτέρυξιν ἐψυγεῖ εἰς τὴν ἔρημον. Πτέρυγας δύο λέγει χρηματισμὸς παρὰ τῶν ἄγγέλων, ἵνα μὲν τὸν τοὺς Μάγους μὴ ἀνακάμψῃ πρὸς Ἡρώδην διαστειλάμενον· ἕτερον δὲ τὸν, « Φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, φάσκοντα, καὶ ισθήσεσθαι τὸ Θεῖον ἐκτραφῆσαι. » Καὶ δὲ καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ, τὴν διατριβὴν τὴν εἰς ἔρημον σχεῖν, δεῖς τρία ἔτη καὶ ἡμισυ συγκεφαλαιοῦσαι τοῦ τῆς ζωῆς Ἡρώδου χρόνου.

Καὶ ἀδελεῖρ δὲ φρις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Τῆς ἐπιβούλης ἀποτυχῶν τῆς κατὰ τῆς Παρθένου δύρις, ἀλλην ἡμῖν ἀνεκανίσται κατὰ τῆς Παρθένου καὶ τοῦ ταύτης Υἱοῦ δραματουργίαν κατὰ τὸν σταυρὸν λέγων, δι' ὧν καὶ τῇ Μητρὶ τὴν διὰ τὸ πάθος ἀπιστίαν ἀνεσκεύαζε, καὶ τῷ Υἱῷ τὴν διὰ θανάτου διπλάσιαν. Ποταμὸν δὲ ἐκ τοῦ στόματος φρις τὸν δρινὸν ἐκβάλειν τοὺς πειρασμούς, ὡς σύνηθες τούτους εἰς ὄνδωρ καὶ ποταμὸς ἀλληγορεῖν τῇ Γραφῇ (35). Ποταμὸν οὖν, ἐν τῷ τάθει τοῦ Κυρίου πειρασμὸν τῇ Μητρὶ ἐγγινόμενον λέγει. « Όν καὶ Συμεὼν δὲ πρεσβύτης φησὶ τῇ Παρθένῳ· « Καὶ οοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελέυσται φρυμαῖς. » Καὶ τὸ αἴτιον, εἰς παράτασιν τοῦ ἀληθῶς αὐτὴν ὀδινῆσαι καὶ τεκεῖν, ἀλλ' οὐ φαντασίᾳ.

Καὶ ἀδόθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ. Τὸ μὲν καταπιεῖν τὴν γῆν τὸν ποταμὸν δηλοῖ τὸ διὰ θανάτου τὸν Κύριον δέξασθαι ἐν τῷ μνήματι. Τίνα δὲ τρόπον ἐδοθῆσεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ; Τῷ καταπιεῖν τὴν γῆν τὸν ποταμὸν διὰ δράκων ἰθαλεῖν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Όπολεμος δὲ πρὸς τοὺς χρηματισαντας υἱοὺς καὶ ἀδελφούς τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὃ εἰρηται τὸ, « Ἀπαγγελῶ τὸ δυνόμα σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. » Τούτοις δὲ εἰς δργῆς πολεμεῖν ἔχρινε τοῖς πιστοῖς τοῦ Κυρίου, οἱ τῇ πρὸς αὐτὸν εἰλικρινεῖ πίστει καὶ διαθέσει καὶ εἰς συγγένειαν αὐτοῦ ἀνελήφθησαν, καθὼς ἔστιν αὐτοῦ ἀκοῦσαι· « Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. »

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'.

Περὶ τοῦ θηρίου τοῦ ἔχοτος κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑκατὸν ὡς σφαγεύειν δρῦν.

Καὶ ἐστάθηρ ἐπὶ τὴν ἀμμον τῆς θαλασσῆς, καὶ εἶδορ ἐπὶ τῆς θαλασσῆς θηρίον ἀράβαιρον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῷ πέριττῳ αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν δύοματα βλασφημίας. Καὶ τὸ θηρίον δεῖδορ ἦρ δρυοιο παρδάλει. Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς δρκτον, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἔξουσιαν μετάληρ.

¹¹ Matth. ii, 13. ¹² Luc. ii, 25. ¹³ Psal. xxi, 23. ¹⁴ Luc. viii, 21.

(35) Ὡς σύνηθες τούτους εἰς ὄνδωρ καὶ ποταμούς ἀλληγορεῖν. Ποταμὸν, κ. τ. λ. ed.

B *Et datur sunt mulieri dux aliae aquilæ magnæ. Non devenit, Inquit, mulier in manus Satanæ, sed datus sibi duabus aliis fugit in desertum. duas alas dicit oracula ab angelis data: unum quidem quo Magis præceptum est ne redirent ad Herodem, alterum vero quo dictum est: « Fuge in Aegyptum et esto ibi ¹¹, » quæ deserta erat a divino cultu: quod etiam admirandum erat, nempe divinum infantem inter impios enutrir. Tempus autem et tempora ac dimidium temporis continere dicunt conversationem ac moram qua fuit in deserto, id est Aegyptio, quæ tres annos et dimidium comprehendit temporis vita Herodis.*

Et jecit serpens ex ore suo aquam. Insidiarum conatu adversus Virginem frustratus serpens, alias nobis innovavit tehnas adversus Virginem ejusque filium instantे passionē, quibus et in Matrem adornabat infidelitatem propter passionem, et in Filium perditionem per mortem. Flumen vero quem ex ore jecit serpens, dicit afflictiones, quemadmodum mos est Scripturæ sacrae per aquas et flumina allegorice has intelligere. Flumen igitur dicit temptationem et afflictionem quæ in passione Domini contigit Matri, quia et Simeon senex predixit Virgini: « Et tuam, inquit, animam pertransibit gladius ¹², » cuius causa fuit ad majorem assertiōnem quod ipsa vere eum parurisset ac peperisset, et non phantasticē.

C **Finitque terra mulieri auxilio.** Quod terra flumen absorbuerit, ¹³ significat Dominum post mortem susceptum fuisse in monumento. Quonam autem modo fuit terra mulieri auxilio? Absorbendo flumen quod jecerat draco ex ore suo. Bellum vero sit adversus illos qui filii appellantur et fratres Christi, iuxta id quod dictum est: « Narrabo nomen tuum fratribus meis ¹⁴. » Adversus hinc fidèles Domini servos ex ira decrevit prælium committere, qui per sinceram erga ipsum fidem et affectionem, ad ipsius etiam cognationem assumpti sunt, quemadmodum ipsum audire licet dicentem: « Mater mea et fratres mei sunt hi qui faciunt voluntatem Patris mei qui est in cœlis ¹⁵. »

CAPUT XXXVI.

D *De bestia habente cornua decem et capita septem, quorum unum dicit veluti occiuui.*

XII, 18; XIII, 1, 2. **Et steti super arenam maris.** Et vidi de mari bestiam ascendenter habentem cornua decem et capita septem, et in cornibus eius decem diademata, et super capita sua nomina blasphemias. Et bestia quam vidi similia erat pardo, et pedes ejus sicut pedes urai, et os ejus sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem quam et iherosolimam et potestatem magnam.

In precedenti visione draco rufus in celo videtur, nunc autem e mari ascendens. Draco itaque a celo significat cum qui ab initio cecidit a coelesti gloria, nunc vero eundem e mari dicit ascendere, per mare instabilem hanc et inquietam ostendens vitam : a qua etiam bestia ascendit, hominum vitiosas et instabiles in bonis actiones demonstrandas assumens : quod non aliud designat, quam quod Antichristus præter primum et secundum Satanam tertius ipse procedat. Porro secundum ac medium, quod et nunc ad contempnandum proponitur, potestas quedam 759 est quæ una cum apostata Satana cecidit, illo quidem minor, sed cæteris ad nocendum eminentior, qui est Antichristus, procedens secundum operationem Satanae, et earum quæ una cum illo dejectæ, prius quidem angelicæ potestates erant, postmodum vero ex perversa voluntate ad dæmonum caliginem sunt transmutataæ. Cornua vero decem designant consummationem eorum quæ juvant ad malitiam, contingere Antichristo : inter quæ gloria quoque ipsum comittatur, quoniam cornu gloriam significare solet. Sed et de his dixerunt quidam in decem regna divisum tunc iri mundum. Septem autem capita, eo quod regna in hoc mundo contingant, qui cum septenario numero quædam habet cognitionem, ut qui simul dissolvatur cum sensibili et carnali vita, cum autem exoritur incorruptibilis et perpetua vita, tunc etiam regnum est perpetuum et successione carens.

Et bestia quam vidi similis erat pardo. Simul in principatu blasphemiarum alium sequi significat, hoc est, Antichristum. Ipse enim erit Antichristus, qui visus ab exordio Græcis principibus, et saue etiam his qui post Constantinum Magnum fuere : inter quos Julianus et Valens, quique post eum seculi sunt haeretici imperatores : tunc et ipso insurget diviso paulo ante ipsius adventum Romano imperio in decem principatus, ubi jam innumeræ pertulerit fides Christiana blasphemias. De numero autem decem ac septem iam dictum est. Porro qualis sit bestia, similis est, inquit, pardo, pedes babens ursi, et os tanquam leonis : per pardum quidem designans Romanum imperium quod celestiter processerit adversus quoscunque impetum habuit et violenter, donec pertingeret ad finem ejus quod inchoaverat : quod etiam significat per pedes ursi. Referuntur autem et hæc ad Persarum regnum. Cæterum per os designatur regnum Babyloniorum, cui succedit indubie regnum Sarracenorū, eo quod nunc quoque in Babylone sit regia illorum, quibus dominabitur Antichristus tanquam imperator Romanorum.

Et dedit illi draco virtutem suam. Dabit namque Satanas spiritualis draco Antichristo omnem protestatem ad seducendum duntaxat infirmiores, per signa et prodigia mendacia. Quid autem per thro-

A 'Ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης θεωρίᾳ, δράκων πυρρός ἐν τῷ οὐρανῷ ὅρᾶται, νῦν δὲ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαῖνων. 'Ο μὲν οὖν ἀπ' οὐρανοῦ δράκων, τὸν κατ' ἀρχὰς τῆς οὐρανοῦ δόξης ἐκπεπτωκότα σημαίνει. 'Ο νῦν δὲ πάλιν, τὸν αὐτὸν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαῖνοντα, θάλασσαν τὸν ἀστατὸν τοῦτον καὶ ἀτάραχον παριστῶν βίον, ἀφ' ἣς καὶ ἀναβαῖνει τὸ θηρίον, τὰς τῶν ἀνθρώπων (36) πλημμελεῖς καὶ ἀστηρίκτους ἐπὶ τοὺς ἄγαθοὺς πράξεις λαβὼν εἰς ἐμφάνειαν. 'Ο οὐκ ἀλλο, ἢ ὁ Ἀντίχριστος ἐπὶ τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ Σατανᾷ, τρίτος αὐτὸς προϊόν. Τὸ δεύτερον δὲ καὶ μέσον, δὲ καὶ νῦν πρόκειται εἰς θεωρίαν, δύναμις τις τυγχάνει, τῷ ἀποστάτῃ Σατανῷ συνεκπεπτωκούσα, ἔκεινον μὲν ἡττον, τῶν δὲ λοιπῶν εἰς κακίαν προβούσσα. 'Ος δέστιν ὁ Ἀντίχριστος, δὲ κατ' ἐνέργειαν B τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν συγκαταβεβλημένων αὐτῷ, ἀγγελικῶν μὲν τὸ πρὶν ὑπαρχούσων δυναμεων, ὑστερον δὲ, ἐκ διαβεβλημένης προαιρέσεως, πρὸς τὴν τῶν δαιμόνων μετασχηματισθειῶν ζόφωσιν. Τὰ κέρατα δὲ τὰ δέκα τὸ τέλειον τῶν εἰς κακίαν συντελούντων προσείναι τῷ Ἀντίχριστῳ παραδηλοῖ, ἐξ ὧν καὶ δέξα αὐτῷ παρομαρτεῖ, διότι τὸ κέρας τὴν δόξαν θύος σημαίνειν. 'Αλλὰ καὶ ἐκ τούτων τινὲς εἰρήκασιν εἰς δέκα τότε βασιλείας διηρήσθαις τὴν οἰκουμένην. Τὰς δὲ ἐπτά κεφαλὰς, τῷ τὰς βασιλείας ἐν τῷδε τῷ συστοίχῳ τοῦ ἐκδοματικοῦ ἀριθμοῦ κόσμῳ ὑπάρχαι, συγκαταλυμένης ὡς αἰσθητῷ τῇ κατὰς σάρκα βιώσει, ἀνατέλλοντος δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ καὶ διαιωνίζοντος, ἐν ᾧ καὶ ἡ βασιλεία διαιωνίζουσά τε καὶ ἀδιάδοχος.'

C *Kαὶ τὸ θηρίον δὲ εἶδον ἦρ δύοιοι παρδάλει.* 'Αμα τῇ ἀρχῇ τῆς βλασφημίας ἀλλον ἐπεσθαι παραδηλοῖ, τουτέστι, τὸν Ἀντίχριστον. Αὐτὸς δὲ δέστιν ὁ Ἀντίχριστος δὲ προσιμίοις χρησάμενος τοὺς Ἐλλήνιζουσιν ἕρχουσιν, καὶ δὴ καὶ τοὺς μετὰ Κωνσταντίνον τὸν μέγαν, ὃν δέστιν Ἰουδιανὸς καὶ Οὐάλης, καὶ οἱ καθ' ἓντης αἱρετίζοντες βασιλεῖς. Τότε καὶ αὐτὸς ἐπιστήσεται, εἰς δέκα πρὸ μικροῦ τῆς αὐτοῦ ἀφίξεως μερισθεῖσας τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς, ἀρκούντως μεταβεβλασφημένης τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τοῦ δέκα καὶ ἐπτά εἰρηται. 'Οποιον δὲ τὸ θηρίον, δύοιον φησι παρδάλεως, καὶ οἱ πόδες δρκτου, καὶ τὸ στόμα ὡς λέοντος, διὰ μὲν τῆς παρδάλεως τὴν Ῥωμαίων σημαίνων ἀρχήν, ὡς ταχυεργῆν, καθ' ὃν δὲ τὴν ὀρμὴν σχῆμα καὶ καρτερικὴν μέχρις δὲν πρὸς τέλος τοῦ ἐνάρξασθαι φάσσῃ, δὲ καὶ διὰ τῶν τῆς δρκτου ποδῶν δηλοῖ. 'Αναφέρονται δὲ καὶ εἰς τὴν Περσῶν βασιλείαν. Διὸ δὲ τὸν στόματος ἡ Βαβυλωνίων, ἢν ἀν τις ἀπαραλογίστως τὴν τῶν Σαρδαρχηνῶν ἐκδέξεται, καθ' ὃς καὶ ἐν Βαβυλῶνι νῦν ἔστι τὸ ἀρχεῖον αὐτῶν, ὃν δὴ ὁ Ἀντίχριστος ὡς Ῥωμαίων βασιλεὺς κρατήσει.

D *Καὶ ἔδωκεν ἀντῷ δράκων τὴν δύραμιν αὐτοῦ.* Δύσει γὰρ τῷ Ἀντίχριστῳ δὲ Σατανᾶς, δὲ νοητὸς δράκων, πάσσαν ἔχουσαν ἐν σημείοις καὶ τέραισι ψευδέσι, πρὸς ἐξαπάτην δύως τῶν ἀστηρίκτων. Τὸν

(36) ἄλλων ed.

Θρόνον δὲ τὸν νοητέον, εἰ μὴ τὴν ἔξουσιαν τοῦ ἀρέως τοῦ σκύτους τούτου, ἣν καὶ αὐτὸς ἔσχε τῆς οὐρανοῦ δόξης ἐκπεπτωκός;

Καὶ εἶδον μὲν ἐπὶ τῷ κεφαλῶν ἀντοῦ, ὡσεὶ ἐσφαγμένην εἰς θάρατον· καὶ ἡ πληρὴς τοῦ θαράτου ἀντοῦ ἐθεραπεύθη· καὶ ἐθάμασεν δλη ἡ τῇ δύκισι τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντει τῷ δεδωκότι τὴν ἔξουσιαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, λέγοτες· Τίς δμοιος τῷ θηρίῳ; τίς δυνατός πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημηλα· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἔξουσια πόλεμον ποιῆσαι μῆνας τεσσαρακονταδύο. Καὶ ἤριξεν τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημηλα πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ δυρομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ πόλεμον μετὰ τῶν ἀγῶν, καὶ τικῆσαι αὐτούς.

Τούτῳ διαφόρως ἐκληπτίεον. "Ητοι γάρ οὗτω νοητέον· Κεφάλαιον τοῦ Σατανᾶ, τὰ ὑπὸ αὐτοῦ πεπλανημένα ξύνη. Τούτων δὲ ἡ πρὸς εὐσέβειαν ἐπαναγγή, σφαγὴ εἰς θάνατον ἐλογίσθη. Καὶ διτὶ οὐ κυρίως σφαγήν, ἀλλ' ὡς σφαγήν τὸ δρῦτὸν παριστᾶ, οὐκ ἐσφαγμένην, ἀλλ' ὡς ἐσφαγμένην φάσκον, καὶ τῷ, ὡς, δμοιωματικῷ μορίῳ χρησάμενον. Ταύτῃ γοῦν πάλιν τῇ εἰς θεογνωσίαν ἐπαναστροφῇ, ἡ πρὸς τὸν ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἀσθείαν ἐπαναδρομή, θεραπεία ὠνόμασται πληγῆς. "Η τοίνυν οὗτως τὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ δρῦτοῦ, ἥ καὶ οὕτως· Κεφαλὴν ὡς ἐσφαγμένην, εἴτε τινὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τεθανατώσθαι, καὶ ἐκ τῆς ὑπὸ αὐτοῦ εἰς πολλὰ διαιρεθείσας ἀρχῆς διὰ γόνητας ἀπατηλῶς ἀνιστασθαι δόξαι, ἥ τὴν Ἀρματῶν ἀρχὴν ἀπολλυμένην διὰ τῆς εἰς πολλὰ διαιρέσεως σφαγῆς τρόπου νομισθῆναι· αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου ταύτας κατατελυκότος, τὴν κατάλυσιν θεραπείαν νομισθῆναι.

Καὶ ἐθαύμασεν δλη ἡ τῇ δύκισι τοῦ θηρίου. Ἄντει τοῦ θάμβους ἐπλήσθη, ὥσπερ προηγουμένου τοῦ θηρίου διὰ τῶν τεράτων, αὐτῶν δὲ ἐξπισθεν ἐπακολουθούντων τῇ συγκαταθέσει. Τὸ δὲ δλη ἡ τῇ, ἀντεῖ τοῦ, πᾶς ἀνθρώπος, εἰρηται μετωνυμικῷ τῷ τρόπῳ, ἀπὸ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον.

Καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντει. Τὸ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου θαῦμα εἰς τὸν δι' αὐτοῦ ἐνεργούμενον διάδολον τὴν ἀναφοράν ἔξει. Δι' ἐκείνου γάρ δὲ δράκων προσκυνηθῆσται.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημηλα. Διτέν τὸ λέγειν. "Η γάρ τῆς ἀνεχφράστου τοῦ Θεοῦ ἀνοχῆς τοῦτο, ὡς γυμνασίας χάριν καὶ δοκιμῆς τῆς πρὸς αὐτὸν ἡμῶν διαθέσεως, ἀνεγομένου τὰ τοιαῦτα· ἥ τὸ, ἐδόθη, ὑπὸ τῶν ἡπατημένων προτκυνησάντων αὐτῷ ἀνθρώπων. Τὸ δὲ μεγάλα λαλεῖν, τὸ ὑπερηρανίας μεστὰ δρῆματα προφέρειν.

Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἔξουσια ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλώσσαν καὶ θρόνος, καὶ προσκυνησουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς τῆς, ὡς οὐ γέγραπται τὰ δύδματα ἐπὶ τῷ βιβλίῳ τῆς Λωῆς τοῦ Ἀρτοῦ τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς

A num intelligendum est nisi potestas aeris tenebrarum harum, 760 quam ipse quoque accepit qui a gloria ecclesi cecidit?

XIII, 3-7. Et vidi unum de capitibus ejus tanquam occisum ad mortem, et plaga mortis ejus curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem qui dederat potestatem bestiae, et adorarerunt bestiam dicentes: Quis similis bestiae? quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemias: et data est ei potestas faciendū prælium menses quadraginta duos. Et aperuit os suum ad blasphemiam adversus Deum, ut blasphemaret nomen ejus et tabernaculum ejus et eos qui in caelo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere eos.

B Hoc vario modo accipi potest: aut enim ita intelligendum est, ut caput Satanæ gentes sint ab eo seductæ: nam harum inductio ad divinum cultum et pietatem, occisio ad mortem reputata est. Quod autem non fuerit proprie occisio, sed tanquam occisio, ipsa litteræ series demonstrat, quæ non occisum dicit, utendo etiam ὡς, id est tanquam, similitudinis particula. Ad hanc igitur conversationem ad Dei cognitionem, rursum succedens recursus ad lprimam impietatem, nominatus est cura plagæ. Aut hoc igitur modo dicti explicatio suamenda est: aut etiam isto modo: caput tanquam occisum, sive quod aliquis principum ipsius occisus fuerit, et eo quod ipse divisor in multa principatum, per imposturam fraudulenter resurgere videatur. Aut putari Romanorum periisse imperium in modum occisionis, eo quod in multa divisum fuerit: ipse tamen Antichristus qui id dissolverat, existimaverit dissolutionem esse curam.

C Et admirata est universa terra post bestiam. Hoc est, stupore perculta est: tanquam præeunte bestia per signa, ipsis vero per approbationem a tergo sequentibus. Universa autem terra per metonymiac figuram dictum est, qua a continentis contentum intelligitur.

Et adoraverunt draconem. Miraculum sive res prodigiosa quæ sit ab Antichristo relationem habebit ad diabolum, qui per eum operabitur: nam draco per illum adorabitur.

D 761 Et datum est ei os loquens magna et blasphemiam. Bisariam hæc accipi possunt: aut enim hoc ineffabilis Dei tolerantiæ est, qui hujusmodi sustineat, gratia exercitii ac probationis affectus nostri erga ipsum: aut quod datum est ab hominibus qui seducti ipsum adorarunt. Magna autem loqui, hoc est, verba superbiora plena proferre.

XIII, 7-10. Et data est illi potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem: et adorabunt eum omnes qui habitant in terra quorum nomina non sunt scripta in libro vitæ Agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aurem, audiat. Si quis

captivitatem dicit, in captivitatem radit : si quis captivitatem ducit, in captivitatem radit : si quis gladio occidit, oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum.

In præcedentibus dictum est quod tempus adventus Antichristi et fraudulentæ ipsius potestatis tribus annis et diuidio consummetur : nam hoc temporale spatium conficiunt menses quadraginta duos.

Et adorabunt eum omnes qui habitant in terra. Cum particula πᾶς, id est omnis, trahat secum comprehensivam intelligentiam, ne hoc etiam loco ita accipi intelligatur ut Antichristus adorationem habeat universi generis humani, signum tradidit eorum qui ipsum adorarent, illos dicens adorare qui habitant in terra : quos etiam cecidisse canit Isaïas : « Non cademus, » inquietus, « sed cadent qui habitant in terra »¹⁸, hoc est, qui nullam coelestium curam habent et ejus quæ ibi est gloriam, sed terrenæ habitationi et brutali : juxta eam vitæ se adaptant : ideo quoque frustrati sunt inscriptio libri vitæ.

*Non sunt scripta in libro vitæ Agni qui occisus est ab origine mundi. Per hyperbaton hoc intelligendum est, ut sit hic sensus : Quorum non sunt scripta nomina ab origine mundi in libro vitæ Agni qui occisus est. Siquidem quorum scripta sunt, ab origine mundi scripta sunt : ita enim oportet intelligere, non ut scriptura habet, quia neque ab origine mundi facta est agni occisio. Quinam autem sunt qui non adorarunt draconem, quorum sunt scripta nomina in libro vitæ Agni ? Age, ex alienigenis tales esse dicamus qualis erat Job et qualior ejus amici, **762** et ex Israel sancti prophetæ et omnes qui in Veteri Testamento propter pietatem martyrum tulerunt. Hujus quoque libri Lucas ait etiam Dominum nostrum Jesum Christum fecisse mentionem, dum ait : « Gaudete quod nomina vestra scripta sunt in caelis »¹⁹.*

*Si quis habet aurem, audiat. Si quis habet aurum transmittendo depromptam per verba intelligentiam ad mentem, audiat quæ dicta sunt, et cognoscat quod is qui promptus est ad ducentum alios in captivitatem, accipiet debita suis factis præmia. Nam hoc ostendere vult quod ait, *radit*, hoc est, laborem in seipsum ad ultionem rejicit, ut et ipse captivus ducatur a bestia, nullam uictus a Deo refocillationem ut non abducatur. Hic conspiciatur patientia eorum, qui per afflictiones piis Dei cultoribus a Satana inductas fortissime transierunt, et sanctorum qui per fidem probati sunt, quia et ipsi per sūdem egregie præstiterunt cuncta quæ laude digna sunt, si Paulo credendum est, qui hæc ita latius epistola ad Hebreos enumerat.*

¹⁸ Isa. xxvi, 48. ¹⁹ Luc. x, 20.

(37) Edit., οἱ τοιοῦτοι φέρε εἰπεῖν, ἀν.

Α κόσμου. Εἰ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω εἰ τις αἰχμαλώτας συνάγει, εἰς αἰχμαλώτας ὑπάγει· εἰ τις ἐτη μαχαίραν ἀποκτεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐτη μαχαίραν ἀποκτανθῆναι. Όδός ἐστιν η ὑπομονὴ καὶ η πίστις τῶν ἀτίλων.

'Ἐν τοῖς φθάσασιν εἰρηται, ὡς ὁ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Ἀντιχρίστου καίρος, καὶ τῆς ἀπατῆλῆς αὐτοῦ ἑξουσίας, εἰς τρία ἡμισυ ἑτη συντελεῖται. Τούτο γάρ οἱ τεσσαράκονταδύο μῆνες χρονικὸν διάστημα συγγονεῖται.

Καὶ προσκυνησούσις αὐτὸν πάρεται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. Περιληπτικὴν ἐννοιαν ἔπιστρομένου τοῦ, πᾶς, μορίου (ἴνα μή κάνταῦθα τούτο παραληφθὲν εἰς παντὸς ἀνθρωπίνου γένους σχεῖν τὸν Ἀντιχρίστον ἐννοιηθῆ τὴν προσκύνησιν), γνώρισμα παρέσχε τῶν προσκυνούμενων τούτῳ, ἐκείνους λέγων προσκυνῆσαι, τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῇ γῇ, οὓς καὶ Ἡσαΐας πεσεῖθαι μελψεῖ, « Οὐ πεσούμεθα, » φάσκων, « ἀλλὰ πεσοῦνται οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῇ γῇ, » τουτέστιν, οἱ μῆδὲν τῶν οὐρανίων καὶ τῆς γῆς ἐκεὶ δέξῃς πεφροντικότες, ἀλλὰ τῇ γῆνη ἐστιλ καὶ τῇ καὶ αὐτὴν χαιρῶντες βιώσει προσαρμοζόμενοι. Διὸ καὶ τοῖς τοῦ βιβλίου τῇ, ζωῆς διημαρτήκατιν ἐγγραφῆς.

Τοῦ Ἀρτίου τυῦ δισφραγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 'Ἐν ὑπερβατῷ ἀκουστέον τὸ, « Ότι οὐ γέγραπται τὰ ὄρόματα ἐτῇ βίστῳ τῇ ζωῆς τοῦ Ἀρτίου τοῦ δισφραγμένου. Ἐπειῶν γέγραπται, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γέγραπται. Οὗτω γάρ δεῖ νοεῖν, οὐδὲ ὡς ἡ Γραφὴ ἔχει, ἔτι μῆδὲ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡ τοῦ Ἀρτίου αφαγὴ. Τίνων δὲ τὰ ὄντα μὴ προσκυνησάντων τῷ δράκοντι ἐν τῇ βίστῳ τοῦ Ἀρτίου ἐγράφησαν ; Ἐκ τῶν ἑθνῶν, φέρε εἰπεῖν, ὡς (37) ἐιώδει καὶ οἱ τέσσαρες αὐτοῦ φίλοι, [καὶ ἐκ τοῦ Ἰερατῆλοις ἀγιοῖς προσφήταις (38).] καὶ πάντες οἱ δι' εὐσέβειαν μαρτυρούμενοι ἐν τῇ Παλαιᾳ. Τούτου τοῦ βιβλίου καὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Λουκᾶν, φησιν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ μνημονεύσαι, ἥισκα λέγει· « Χαίρετε οἱ τὰ ὄντα μὲν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. »

Εἰ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. Εἴ τις, φησίν, ἔχει οὓς, τῷ ἡγεμόνι νῷ παραπέμπων τὴν διὰ τῶν ἡμάτων ἐκφερομένην ἐννοιαν, ἀκουσάτω τῶν εἰρημένων, καὶ γνώτω, διει περὶ τὸ αἰχμαλωτίζειν ἐτέρους πρόρχειρος, δέξεται τὰ ἐπίχειρα τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. Τούτο γάρ βούλεται παριστῆν τὸ, ὑπάρχει, οἰοντει, εἰς ἀντέκτεισιν ἐστυπῷ τὸν μόχθον καταδάλλει, τοῦ καὶ αὐτὸν αἰχμαλωτισθῆναι ὑπὸ τοῦ θηρίου μηδεμίδεις ἀναλήψεως τυγχάνων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ μή ἀπαχθῆναι. Όδε ἐνορᾶται ἡ ὑπομονὴ τῶν διὰ τὰς θλίψιες τὰς ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ἐγγινεμένας τοῖς εὐσέβεσι καρτερικώτατα δισθενηκάτων, καὶ διὰ τῆς πίστεως δεδοκιμασμένων ἀγίων, διει καὶ αὐτοὶ πίστει κατώρθωσαν τὰ ἐπινετὰ πάντα, εἰς τὸν περιστέον Ἐβραιοὶ οὗτω διεξιόντει ταῦτα πλατύτερον.

(38) Inclusa omittit ed.

Περὶ ἐπέρου θηρίου δύο κέρατα ἔχοτος, καὶ τῷ πρώτῳ τοὺς ἀνθράκους προσάργοντος.

Kui εἶδον ἄλλο θηρίον ἀραβαῖτον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο δμοια ἀρτίω, καὶ ἔλατει ως δράκων. Κui τὴν ἔξουσιαν τοῦ πρώτου θηρίου κάπσαν κοιτεὶ ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ἐποιεὶ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐτὰ αὐτῇ κατοικοῦντας, ἵνα προσκυνήσωσι τὸ θηρίον τὸ πρώτον, οὐδὲ θεραπεύσῃ η πληγὴ τοῦ θαράτου αὐτοῦ. Καὶ κοιτεὶ σημεῖα μιεράλα, καὶ πύρ, ἵνα ἐκ τοῦ οὐραροῦ καταβούντη ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πλανᾷ τοὺς ἔμοντς τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὰ σημεῖα δὲ ἀδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου.

Πολλὰς ἐκδρομὰς ποιησάμενος ἐκ τῶν διατάξεων, εἰς προγενεστέρας ἀρχὰς ἀναβὰς, ἐφθασεν εἰς τὸ οπουδάζδμενον ὅπερ οὐκ ἄλλο, ἢ τὸ διηγήσασθαι τὰ περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου. Καὶ δρᾶ τις φησι: περὶ αὐτοῦ, ἐκ τῆς γῆς δηλαδὴ ἀναβαίνει αὐτὸν, διθεν καὶ πάσιν ἀνθρώποις ἡ γένεσις. Ἀνθρωπος γάρ καὶ αὐτὸς κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ὡς καὶ Παύλῳ τῷ Θεῷ δοκεῖ. Τὰ κέρατα δὲ οὐκ ἀρνίου, ἀλλ' δμοια ἀρνίω, ἐπειδὴ φαντάζει ἐκατὸν ἐπιεικῆ ὡς δὲ Χριστός, ἵνα πλανᾶ. Διὰ τούτο ἡ δμοιότης τῶν κεράτων, ἥγουν τῆς δόξης. Καὶ ὡς δράκων λαλεῖ, οὐκ ὁν δοκεῖ. Οὐ γάρ δὲ Σατανᾶς ἐστιν αὐτόχρημα, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος ἐνεξουσιάζων, τουτέστι, διάδοχος γίνεται τῆς ἐξουσίας τοῦ διαβόλου. Ἐνώπιον δὲ, οἰοντεὶ ἀκολούθως ἐκείνῳ, κατ' οὐδὲν παραλλάξεων τῆς παρουσίας τοῦ πρώτου Σατανᾶ.

Οὐδὲ θεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θαράτου αὐτοῦ. Εἰπὼν δὲ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖται ἐκάπιον αὐτοῦ (πρώτων δὲ πάντων εἰρήκει τὸν δράκοντα τὸν πυρόβρον δὲ διεικεῖν ἐκ τῷ οὐρανῷ γεγραμμένον ἐν τῇ ὁπτασίᾳ), ἵνα μή τις νομίσῃ νῦν λέγειν αὐτὸν περὶ ἐκείνου, διὸ τὴν ἐξουσίαν ἔλαβε τοῦ πρώτου θηρίου, οὐ περὶ ἐκείνου φησι, τοῦ πρώτου, λέγω, ἀλλὰ τοῦ μετ' ἐκείνον μὲν, πρὸ δὲ τοῦ Ἀντιχρίστου, διὸ ἡ ὁπτασία διεικεῖται ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνειν, δμοιον δυτα παρδάλει. Τούτου γάρ ἡ πληγὴ ίδιη, κατὰ τὸ πρότερον εἰργμένον. Σημεῖα γάρ καὶ τέρατα αὐτὸν ποιεῖν κατ' ἐνέργειαν τοῦ διαβόλου. Τὰ δὲ σημεῖα, πυρὸς ἀπ' οὐρανοῦ καταφορὰ, καὶ ἐπερά τινα μεγάλα, ὡς τῇ μεγαλειότητι ἐκστήσαντα λαβεῖν καὶ τοὺς ἥδη πιστούς. Τούτῳ γάρ διὰ τοῦ εἰπεῖν, Καὶ πλανᾷ τοὺς ἔμοντς σημαίνει. Ἰνα δὲ παραστήσῃ τίνας πλανήσῃ τῶν Χριστοῦ πιστῶν, ἐπῆγαγε γνώρισμα τούτων, τοὺς κατοικοῦντας, προσθεῖς, ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ διαστέλλων ἀγγέλους ἀνθρώπων. Τίνα γάρ ἐξουσίαν ἀπατᾷν τῶν ἀγγέλων οἱς ἡ φυσικὴ καθαριότης οὐδὲν εἰς ἐπίχρυσιν ἀληθεῖας ἐμποδὼν γίνεσθαι εἴδε; ἐκείνους δὲ οὖτες ἐκστήσει ὁν τὸ φρόνημα οὐκ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ γῆνον. occulationem? sed illos ita terribit, quorum sensus non humanus est, sed terrenus.

¹⁷ Matth. xxiv, 24.

De alia bestia habente duo cornua quae homines ad priorem bestiam adducerebat.

XIII, 11-14. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et habebat duo cornua similia agno, et loquens batur sicut draco: et potestatem primæ bestiæ omnem facit in conspectu ejus: et faciebat terram et eos qui habitabant in ea adorare bestiam primam, cuius curata fuerat plaga mortis. Et facit signa magna, et ignem ut de cælo descendat in conspectu hominum, et seducit meos qui habitant in terra, propter signa quae data sunt illi ut ficeret in conspectu bestiæ.

B Multis factis excursibus et ab his **763** principibus ascendens ad præcedentes principatus qui nos præcesserunt, pervenit ad id quod intendebat, quod non aliud erat quam enarrare quæ de adventu Antichristi sunt: et vide quid de eo dicat, quod videlicet ipse de terra ascendat, unde omnes quoque homines oriuntur. Nam et ipse homo erit secundum operationem Satanæ, sicut etiam sentit divus Paulus. Cornua vero noui agni, sed similia agno, quoniam imaginatur ac singit se benignum ac humanum esse sicut est Christus, ut decipiat: propterea est similitudo cornuum sive gloriæ. Et sicut draco loquitur, cum non sit draco: neque enim re ipsa est Satanæ, sed potestatem exercens ut ille, hoc est successor, efficitur potestatis diaboli. In conspectu autem ejus, id est imitando illum, in nullo differens a prioris, nempe Satanæ, adventu vel præsentia.

Cujus curata est plaga mortis. Cum dixisset quod potestatem primæ bestiæ omnem fecerat in conspectu ejus (primum autem omnium dixit dracōnem rufum, quem ostendit in cœlo descriptum esse in visione), ne quis ipsum nunc existimaret de illo loqui, cum ait quod potestatem accepit primæ bestiæ: non de illo, inquit, primo loquor, sed de illo qui post illum quidem fuit, sed tamen ante Antichristum, quem ostendit visio de mari ascendere pardo similem: hujus enim plaga fuerat curata, juxta id quod prius dictum est. Nam signa et prodigia faciet juxta operationem diaboli: signa autem erunt ignis demissio de cœlo, et alia quædam magna, adeo ut sui magnitudine in stuporem et terrorem inducantur etiam fidèles: hoc enim significat per id quod ait, Et seducit meos, ut in Evangelio ait Christus, Ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi ¹⁷. Ut autem demonstret quos seducat Christi fidèles, indicium subiunxit horum, addens: qui habitant in terra, non ponens distinctionem inter angelos et homines: quem enim possent angelorum decipere, quibus naturalis puritas nullum sinit fieri impedimentum ad veritatis occulsionem? sed illos ita terribit, quorum sensus non humanus est, sed terrenus.

In conspectu hominum. Intuentium, inquit, oculos fascinando, haec faciet Antichristi præcursor, ut existimetur Antichristus esse Christus, ut qui a tali miraculorum patratore testimonium accipiat et certam gloriam, 764 ad imitationem Joannis Baptiste, qui de Christo Salvatore serebat testimonium, et ipsum præcedebat.

XIII, 14-17. *Dicens habitantibus in terra ut faciant imaginem bestie quæ habuit plagam et vixit a gladio. Et datum est ipsi ut spiritum daret imagini bestie, ut etiam loquatur imago bestie : et faciat ut quicunque non adoraverint imaginem bestie occidantur. Et facit omnes parvos et magnos, et divites ac pauperes, et liberos ac servos, ut dent ipsi characteres in dextra manu sua aut super frontem suam, neque nemo possit emere aut vendere nisi habeat characterem.*

Quoniam, inquit, insculpta est imago ipsi bestie, datum est ut spiritum quoque daret imaginis, ut videlicet loqueretur imago. Hoc autem circa simulacula considerandum est, quod multa eorum et sudare et loqui scripta sunt temporibus Græcorum, operatione diabolica. A communi autem intellectu accipiendum est Ira, id est ut, quo sit hic sensus : Ut etiam loquatur, et ut faciat quod quicunque non adoraverint imaginem bestie, hi etiam occidantur. Quod autem statutum, ut dictum est, locutus sint, ex historiis discere licet : cum scriptum sit, per imposturas et arbores et aquas fuisse locutas, per Apollonium aliquos præstigiatores.

Et facit omnes parvos et magnos, etc. Abstrusior est litteræ contextus, ideoque absurdus. Utrum enim dicit quod parvi et magni accipiunt, an quod dent ? Propterea per additionem præpositionis eis, id est ad vel erga, corrigi poterit absurditas, et ad planiorem sensum hoc modo reduci : Et facit erga omnes parvos et magnos et reliquos qui sequuntur, ut dent ipsi characteres in dextra manu aut super frontem. Hoc autem dicit ad indicium, quo possint aut non possint negotiari.

In dextra manu. In dextra manu et in fronte ponitur signum cognitionis : bonis enim opponitur perniciosi nominis insculptura. In dextris quidem ut honorum operum amputet occasionem : in fronte vero ut, parte quæ oculis imminent assumpta, caliginem ac tenebras suffundat his qui seducuntur, ne honeste tanquam in die incidentes amplectantur pietatem. At non suscipient ipsum qui facies habent signatas lumine divini vultus.

765 CAPUT XXXVIII.

De nomine bestie.

XIII, 17, 18. *Aut nomen bestie aut numerum no-*

(39) Ποιητῶν, artifices, ed.

'Ερώπιον τῶν ἀνθρώπων. Κλέπτων τοὺς ὄφθαλμοὺς τῶν δρῶντων, ταῦτα πράξει, φησὶν, ὁ τοῦ Ἀντιχρίστου πρόδρομος διὰ γοητείας, πρὸς τὸ νομοθετῆσαι τὸν Ἀντιχρίστον Χριστὸν, ὡς ὑπὸ τοιςέτου τερατούργον μαρτυρούμενον καὶ ἀναμφισβήτητον τὴν δόξαν λαμβάνοντα, κατὰ μίμησιν τοῦ Βαπτιστοῦ Ιωάννου, Χριστῷ μαρτυροῦντος τῷ σωτηρίῳ, καὶ τούτου προάγοντας.

Ἄλλων τοῖς κατοικοῦσιν ἐξ τῆς τῆς ποιῆσαι εἰκότα τῷ θηρίῳ ὃ εἶχε πληγὴν καὶ δέησειν αὐτὸν παχαίρας. Καὶ ἀδόθη αὐτῷ πτενῦμα δούραι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, Ιρα καὶ λαλήσῃ τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου Ιρα ἀποκταθῶσιν. Καὶ συνεχάτας τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς δουλούς, καὶ τοὺς ἀλευθέρους καὶ τοὺς δουλούς, Ιρα δώσωσιν αὐτοῖς χαράγματα ἐξ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐξ τὸ μέτωπον αὐτῶν, καὶ Ιρα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ή πωλῆσαι, εἰ μή ὁ ἔχων τὸ χάραγμα.

Ἐπειδὴ, φησὶν, εἰκὼν ἀνεστυλώθη τῷ θηρίῳ, ἀδόθη καὶ πνεῦμα δούναι τῇ εἰκόνι, ἵνα δῆθεν λαλήσῃ ἡ εἰκόνων. Τοῦτο δὲ πρὸς τὰ ἀγάλματα λογιστέον, δὲ πολλὰ καὶ ἰδροῦντα καὶ λαλοῦντα ιστόρηται τοῖς Ἑλληνικοῖς χρόνοις ἐνεργειᾳ διαβολικῇ. Κατὰ κοινοῦ δὲ τὸ, Ιρα, ληπτέον, ὡς ἂν ἦ σύντως. "Ινα καὶ λαλήσῃ, ίνα καὶ ποιήσῃ δοι μή προσκυνήσουσι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ίνα καὶ οὗτοι ἀποκτανθῶσιν. "Οπις δὲ τὰ ἀγάλματα, ὡς εἰρηται, ἀλλεις, ἐξ ιστορίας μαθεῖν ἔνεστιν, ὡς διὰ γοητείας ιστόρηται καὶ δύνορα καὶ ὕδατα λαλήσαι, διὰ τε Ἀπολλωνίου καὶ ἑτέρων γοητῶν (39).

Καὶ ποιεῖ κάτετας τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ ἔξης. Ἰδωτεικατέρα ἡ σύνταξις, διὸ καὶ ἀνόητος. Πότερον γάρ λέγει τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους λαβεῖν, ἢ δοῦναι ; Διὸ προσθήκῃ τῆς εἰς προθέσεις, τὸ ἀνόητον ἐπανορθωθεῖν διὰ πρὸς σύνεσιν εὕτω. Καὶ ποιεῖ εἰς πάντας τοὺς μικρούς καὶ τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς ἄφ' ἔξης, ίνα δώσωσιν αὐτοῖς χαράγματα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἢ ἐπὶ τοῦ μετώπου. " τοῦτο δὲ εἰς γνώρισμα, φησὶ, τοῦ ἐμπορευτέον, καὶ μή.

Ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς. Ἐπὶ χειρὸς τῆς δεξιᾶς καὶ ἐπὶ μετώπου τὸ γνώρισμα. Ἀντίθετος γάρ τῶν ἀγαθῶν ἡ τοῦ δλεθρίου ὄνδρας ἐγχράραξις. Ἐν μὲν ταῖς δεξιαῖς, ίνα τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐκκόψῃ τὴν ἐνέργειαν. Ἐν δὲ τοῖς μετώποις, ίνα τὸ τοῖς ὄφθαλμοῖς ἐπικείμενον μέρος προσληφθὲν, σκοτασμὸν ἐμποιήσῃ τοῖς ἀπατωμένοις τοῦ μή ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐδημόνιας ἀνέχεσθαι τῆς εὔσεβειας. 'Ἄλλο' οὐ δέξονται τοῦτο οἱ τὰ πρόσωπα σημειωθέντες, τῷ θειῷ τοῦ προσώπου φωτί.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ'.

Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ θηρίου.

"Η τὸ δρομα τοῦ θηρίου, ἢ τὸ ἀριθμὸν τοῦ

δνόματος αὐτοῦ· Ὅδε η σοφία ἐστίν. Ὁ δέκαρ τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου. Ἀριθμὸς γάρ ἀνθρώπου ἐστίν, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξ'.

Καὶ τί τὸ χάραγμα, ἐπιφέρει, τὸ δνομα τοῦ θηρίου. Διτή δὲ τούτου η γνῶσις, η διὰ παραφορᾶς αὐτοῦ τοῦ δνόματος, η διὰ φῆφου. Καὶ τὴν φῆφον δὲ τοῦ δνόματος τοῦ θηρίου, πανταχοῦ πλατύναις ἐπετηδεύθη, ἐν τε πράσεις καὶ ὄνταις, ἵν' ὁ μή τοῦτο ἐπιφερόμενος, ἐν ταῖς τῶν ἀναγκαῖων ἀνδείξις τελευτῆσσι. Ἀριθμὸν δὲ ἀνθρώπου τὸ δνομα εἶναι, ἀντὶ τοῦ ξένον οὐδὲ ἀτήθη καὶ ἐπικεκρυμένον καὶ διπλῆς ἔχόμενον, ἀλλὰ φῆφον ἐντριβῆ καὶ ἐγνωσμένην ἀνθρώποις. Ἀριθμὸς δὲ τοῦ δνόματος τοῦ φῆφου, ἑξακόσια ἑξήκονταξέ. Σαφῶς γάρ αὐτὸ τὸ δνομα εὐ παρέθετο, διὰ τὸ μηδὲ δξιον εἶναι: τῆς ἐν βιβλίῳ γραφῆς Διόπερ γυμνασίας χάριν ἐπανελέθαι οὐκέ δκαιρον, τὰ τὴν φῆφον ἐπιφερόμενα δνόματα κύριε τε καὶ προστηρικά. Κύρια μὲν οὖν Λαμπτίτις, Τειτάν· καὶ ἀπὸ τοῦ, τεγώ, μέλλοντος, ὥστερ καὶ ἀπὸ τοῦ, σκερῶ, σπόρος, Λατείνος δμοίω; δὲ διεδόγχου. Προστηρικά δὲ, ο Νικητής. Ἰσως γάρ οὐτως ἔστεν δνομάτες, καὶ κακὸς δδηγδες, καὶ ἀληθῆς βλαβερός, καὶ πάλαι βάσκανος, καὶ ἀμνὸς δδικος, δ ἐκ τῶν ἐναντίων εὐτῷ ἐπικληθήσεται, τὴν οἰκείαν δδκαν ἐν τῇ αἰσχύνῃ καρπούμενος.

ρδες, id est, vere nocens, vel πάλαι βάσκανος, id est, agnus nocens: quibus ex iis quae sibi contraria sunt cognominabitur, suam gloriam per ea quae infamia sunt colligens.

Ἐκ τῶν τοῦ Ἀνθρέου. Τὴν μὲν ἀκρίβειαν τῆς Φῆφου, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, δ χρόνος ἀποκαλύψει καὶ η πείρα τοῖς νήφουσιν. Εἰ γάρ έσει, καθὼς φασὶ τινες τῶν διδασκάλων, σαφῶς γνωσθῆναι τὸ τοιοῦτον δνομα, δ τεθεαμένος αὐτῷ δὲ ἀπεκάλυψεν. Ἄλλ' οὐκ ηδόκησεν η θεία χάρις ἐν θείᾳ βιβλῷ τὸ τοῦ λυμεῶν ταγήγαι δνομα. Ως δὲ ἐν γυμνασίας λόγῳ, πολλὰ ἔστιν εὑρεῖν, κατὰ τὸν μαχάριον Ἐπιδειτον καὶ ἐτέρους πολλοὺς, δνόματα τὸν ἀριθμὸν τοῦτον περιέχοντα προστηρικά τε καὶ κύρια.

ΚΕΦΑΛ. ΛΘ'.

Περὶ τῶν ρμδ̄ χιλιάδων τῶν σύν τῷ ἀριθμῷ ἐστώτων ἐν δρει Σιών.

Καὶ εἶδον τὸ Ἀρπιον ἐστηκόδες ἐπὶ τὸ δρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀριθμὸς ρμδ̄ χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ δνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ δνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένος ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα φωτήρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς φωτήρ ὑδάτων κολλών, καὶ ὡς φωτήρ βροτῆς μεγάλης. Καὶ η φωτήρ η ἤκουσα, ὡς κιθαραφῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. Καὶ ἀδουσιν φωτήρ καινήτην ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. Καὶ οὐδεὶς ὅδύντο μαθεῖται τὴν φωτήρ, εἰ μή οι ρμδ̄ χιλιάδες οι ηγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς.

Ἐπὶ τὸ δρος Σιών. Οὐ τῆς παλαιᾶς, δι τοι μηδὲ αὐτῇ ὑπήκοος τῷ Ἀρνίῳ, δ ἐστιν δ. Χριστός. ἀλλ' ἐπὶ τῆς νέας, ητίς ἐστι πόλις Θεοῦ ζῶντος, ης νῦν

PATROL. GR. CVI.

A minis ejus. Hic sapientia est. Qui habet intellectum computet numerum bestiæ: numerus enim hominis est, et numerus ejus sexcenta sexaginta sex.

Quodnam sit cognitionis indicium subjungit, neque nomen bestiæ. Duplex est autem hujus intellectus, aut quod inferatur ipsum nomen, aut quod calculus sive numerus. Et certe opera datur ut calculus nominis bestiæ ubique diffundatur, tam in emptionibus quam in venditionibus: ut qui illum non afferat, ob defectum rerum necessariarum moriatur. Porro quod nomen sit numerus hominis, hoc est familiare et non insuetum nec occultatum ac duplice habens intellectum, sed consuetus calculus et inter homines cognitus. Numerus autem calculi nominis est sexcenta sexaginta sex. Siquidem non produxit aperte in medium ipsum nomen, eo quod ne mereretur quidem libro inscribi. Ideo non intempestivum fuerit exercitii gratia huc reducere nomina tam propria quam appellativa quae numerum hunc conficiant. Propria quidem ut Λαμπτίτις, Τειτάν: et a futuro τεω (sic ut etiam a σκερῶ, σπόρος) Λατείνος similiter per diphthongum. Appellativa vero ο Νικητής, id est, vīctor: fortassis enim ita seipsum appellabili, et κακὸς δδηγδες, id est, pravus dux, vel ἀληθῆς βλαβερός, id est, pravus dux, vel ἀληθῆς βλαβερός, id est, vere nocens, vel πάλαι βάσκανος, id est, agnus nocens: quibus ex iis quae sibi contraria sunt cognominabitur, suam gloriam per ea quae infamia sunt colligens.

C Ex Andrea. Exactam numeri notitiam, quemadmodum et cætera quae de ipso scripta sunt, tempus et experientia revelabunt his qui vigilaverint. Nam si expediret, ut volunt nonnulli doctores, hujusmodi aperte cognosci nomen, is utique qui ipsum vidi revelasset, sed non placuit divinæ gratiae ut nomen pestiferi hominis in divino libro referretur in ordinem: attamen exercitii gratia multa possunt inveniri nomina juxta beatum Hippolytum 766 aliasque multis quæ hunc contineant numerum tam propria quam appellativa.

CAPUT XXXIX.

De centum quadraginta quatuor millibus qui cum Agno stabant in monte Sion,

XIV, 1-3. Et vidi et ecce Agnus stabat in monte Sion, et cum eo numerus centum quadraginta quatuor millium habentium nomen ejus et nomen patris ejus scriptum in frontibus suis. Et audiri vocem de celo lanquam vocem aquarum multarum, et lanquam vocem tonitri magni: et vox quam audiri veluti citharædorum citharizantium in citharis suis. Et canunt quasi canticum novum ante thronum, et antequam animalia et seniores. Et nemo poterat discere canticum illud nisi illa canunt quadraginta quatuor millia qui empti sunt de terra.

In monte Sion. Non in veteri Sion, quia neque hæc obtemperabat Agno qui est Christus, sed in nova quae est civitas Dei viventis quam nunc dici-

ter Agnus ascendisse, manifestante visione conversionem Israel quæ sicut postremis temporibus, quam et dñus innuit Paulus dum ait : « Cum plenitudo gentium intraverit, tunc omnis Israel salvus erit »⁴⁴, in Christi videlicet redactus famulitum.

Et cum eo numerus centum quadraginta quatuor millium. Numerus horum millium, non illorum est de quibus prædictum est quod ex unaquaque tribu crediderunt in Christum : nam si id fuisset, cum articulo protulisset dicens, Horum centum quadraginta quatuor millium : quoniam autem sine articulo protulit, reliquum est ut intelligatur hos dñsse qui ex gentibus crediderunt : dum gratia divini seminis quæ in unoquoque fuit apostolorum, duodecies operata sit in millecuplo fractum perfectum dñi eorum qui salvi sunt ; 767 quibus attestatur quod virginitatem præstiterint tam corporis quam animæ, quæ apud Hebreos rara fuit. Quod autem habeant nomen Patris ejus et Filii scriptum in frontibus, significat quod divina luce ipsius divini vultus obsignentur, per quod æmulis in hoc et perniciose dæmonibus terrori sunt.

Tanquam vocem aquarum multarum et tanquam vocem tonitri magni. Aquarum et tonitri ac cithara vox, significat claritatem auditui perviam hymnidici, canori, suavis ac consoni sanctorum cantus, qui universam complectitur primogenitorum in cœlis descriptorum Ecclesiam cœlumque publicum, a quibus laude celebratur primogenita vocatio. Ego autem opinor quod ne audire quidem possit quispiam novi cantus mysteria, nisi hi qui ea canere digni sunt. Cuique enim datur cognitio juxta puritatis proportionem.

XIV, 4, 5. *Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coniuncti : virgines enim sunt. Hi sunt qui sequuntur Agnum quoconque iterit. Hi a Jesu empti sunt ex hominibus, primitus Deo et Agno, et in ore ipsorum non est intentum mendacium. Sive macula enim sunt. Hi sunt qui sequuntur Agnum.*

Non hæc in vituperium matrimonii dicuntur. Siquidem honorable est connubium : nec indignum redditur conjugium, eo quod virginitas dignam suscipiat laudem. Sed quoniam stella a stella differt in gloria, hos præcellere cæteros existimamus post virginem quatuor seniores, propter virginitatem et tam linguae quam manuum innocentiam, splendoremque virtutum, quem post Christi adventum nacti sunt : per quem etiam novum docentur canticum, quod vulgo incognitum est : non in præsenti tantum vita, sed etiam in futuro seculo. Quanquam enim perfecta sit ibi cognitio juxta Apostolum, unicuique tamen rependitur cognitio juxta puritatis cuiusque proportionem.

Hi sunt qui sequuntur Agnum. Non est id ostendit.

⁴⁴ Rom. xi, 25.

(40) Inclusa omiscebatur ed.

A δείκνυται ἐπιβεβηκός τὸ ἀργίον τὴν ἐπ' Ἰσραὴλ ἐπιστροφήν, παραδηλούμενης τῆς ὀπτασίας τοῦ Ἰσραὴλ. « Ήν καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἥντες δι' ὅν φησιν · « Ότε τὸ πλήρωμα τῶν ἑθνῶν εἰσέλθῃ, τότε πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, » οἰκειωθεὶς τῷ Χριστῷ.

Kai μετ' αὐτοῦ ἀριθμός ρυθμὸς χιλιάδες. Οἱ αριθμοὶ δὲ τῶν χιλιάδων οὐχ ὁ αὐτὸς τῶν ἀφ' ἔκαστης φυλῆς προειρημένων πεπιστευκέναι τῷ Χριστῷ. Ή γάρ δὲ μετὰ τοῦ ἀρθρου προήνεγκεν, οἱ ρυθμοὶ χιλιάδες, εἰπών. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀσυνάρθρως, λείπεται τοὺς ἀπὸ τῶν ἑθνῶν νοεῖν αὐτὸν εἰρηκέναι, τῆς ἐκάστῳ χάριτος; τοῦ θείου σπόρου καὶ ἀποστολικοῦ δωδεκάκις χιλιοστὸν ἀπεργάζομένης, τέλον τὸν χαρπὸν τῆς τῶν σωδόμινων πίστεως, οἵς παρθενεῖν κατωρθωκέναι προσμαρτυρεῖ [διη] εαρκές, δησ φυχῆς (40), δ σπάνιον παρ' Ἐκκλησίας. Τὸ δὲ ἔχειν τὸ δνομα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον καὶ τοῦ Υἱοῦ (41) ἐπὶ μετώπων, δηλοῖ, ὡς τῷ θείῳ φωτὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ τοῦ θείου σφραγίζονται, δι' οὗ τοῖς ἀντιμίμοις ἐπὶ τούτου ὀλεθρίοις δαιμοσι, φοβεροὶ γίνονται.

Μές φωτήρ ύδατων πολλῶν, καὶ ὁ φωτήρ βρυστῆς μεγάλης. Ή τῶν ύδατων καὶ τῶν βρυσῶν καὶ τῆς κενάρας φωνῇ, τὸ διαπρύσιον δηλοῖ τῆς τῶν ἀγίων ὑμνῳδίας καὶ τῆς ἐμμελοῦς αὐτῶν καὶ εὐθήκου καὶ συμφώνου φθῆς τῆς πέδου περιχούσης τὴν τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων Ἐκκλησίαν πρωτοτόκων καὶ πανήγυριν οἵς ἡ πρωτότοκος ἐπιφημίζεται κλῆσις. Ἔγὼ δὲ οἶμαι, διτοιούσατε τις δύναται τὰ τῆς καινῆς φθῆς μυστήρια, εἰ μή οἱ τοῦ φειδείν αὐτὰ τῇξιμάνοι. Ἐκάστη γάρ η γνῶσις κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος.

Οὗτοι εἰσιν, οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. Οὗτοι εἰσιν οἱ ἀκαλούθουντες; τῷ Ἀριψῷ δύον ἐὰν υπάρχῃ· οὗτοι ὑπὸ Ἰησοῦν ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀγρέρων, ἀπαρχῇ τῷ Θεῷ καὶ τῷ Ἀριψῷ, καὶ οὐχ εὑρέθη ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν φεύδος· δυμαμοὶ γάρ εἰσιν. Οὗτοι εἰσιν οἱ ἀκαλούθουντες τῷ Ἀριψῷ.

Οὐκ ἀτιμουμένου τοῦ γάμου τὰ παρόντα. Τίμιος γάρ ὁ γάμος· καὶ οὐ τῷ ἀξιεπαίνῳ τῆς παρθενίας ὁ γάμος ὑποδένεται τὸ ἀνάξιον, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀστήρ ἀστέρος διασφέρει ἐν δόξῃ, τούτους μετὰ τοὺς εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους τῶν λοιπῶν είγαι τῆς οὐρανοῦ, διά τε τὴν παρθενίαν καὶ τὸ ἐν γλώσσῃ τε καὶ ἐν χερσὶν ἀμμώδην, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν κταμένους τὴν ἐν ἀρεταῖς λαμπρότερα, δι' οὓς καὶ τὴν καινῆν φθῆν διδάσκονται, τοῖς πολλοῖς οὖ μόνον κατὰ τὸν παρόντα βίον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μίλλοντι αἰώνι μηνιστον. Εἰ γάρ καὶ τὸ τέλεον τῆς γνώσεως; ἐκεῖ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἀλλὰ ἀναλόγως τῇ ἐκατοῦ καθάρσει ἐκάστη ἐφαπλουμένης τῆς γνώσεως.

Οὗτοι εἰσιν οἱ ἀκαλούθουντες τῷ Ἀριψῷ. Οὐ διε-

(41) Καὶ αὐτοῦ ed.

φορὸν παριστῶντας τοῦ Ἀρκίου, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἄρετον τὴν διάφορον δηλοῦντος τὸν τῆς μαθήσεως τῆς ψῆφης κατευτυχησάντων. Οἱ μὲν γάρ ἀπλέτηται φυγῆς καὶ ἀκακίᾳ περικροτούμενοι (42), ἀκολουθεῖν τῷ Ἀρνίῳ ἐπιτήδειοι γεγόνασιν. Οἱ δὲ ἀνδρικώτερον διακείμενοι καὶ λειογιαμένη διαθέτει περιστοιχούμενοι, τῷ ἀνδρωθέντι. Χριστῷ προστηνέχησαν, πρός; τε τὰ πάθη, πρός; τε τοὺς τυράννους τὸν νικητήριον ἀνελέμενοι κράτος. Οἱ δὲ διὰ τὸ μιμήσασθαι τοὺς μὲν τὴν ἀκακίαν Χριστοῦ τοῦ διδασκάλου, τοὺς δὲ τὸ ἔρνικὸν πρὸς τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου τοῦ ιδίου αἰματος ἔχουσιν, οὗτα τῆς ἀπὸ αὐτοῦ κτήσεως ἐτυχον. Ήπειρ δὲ τῆς δόξης αἱ μοναὶ διάφοροι, εὐτῷ καὶ κολάσεως. Διὰ καὶ εἰρηται τὸ ἔκαστον τὸν ἐστοῦ μισθὸν λήψεσθαι κατὰ τὸν ἰδιον κόπον.

ΚΕΦΑΛ. Μ'.

Περὶ ἀγρέλου προαγορεύοντος τὴν ἐγγύτητα τῆς κρίσεως τῆς μελλούσης.

Kai εἶδον ἀττελον πετόμενον ἐν μεσουρανίματι, ἔχοντα Εναγρέλου αἰώνιον σιναρρέλου τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κάτιν ἔθρον, καὶ φυλήν, καὶ γλώσσαν, καὶ λαόν, λέγων ἐν φωνῇ μετάλη· Φοβίθητε τὸν Κύριον, καὶ δέτε αὐτῷ δόξαν, δει ήμεθε η ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ. Καὶ προσκυνήσατε αὐτὸν, τὸν ποιήσατα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ κήπους ὑδάτων.

Τὸν μεσουράνημα, δεττήν νόησιν ἐμποιεῖ. Καὶ γάρ τὸ ὑψηλὸν καὶ μετώπον καὶ ἀπὸ οὐρανοῦ, τὸ τε οὐαγγελιζόμενον ὑπὸ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ ὑπὸ Θεοῦ ἀποσταλεῖς, καὶ δει ήγγικεν ἡδη τὸ ἀπὸ αἰώνος ἐλαπτιζόμενον κριτήριον. Καὶ ἐπαΐδη σωτήριον τοῦτο τοῖς ἐκ παντὸς θέντος τὰ εὐάρεστα διαπρᾶξαμένοις Θεῷ, ἀλλὰ καὶ ἐμφοδον δαιμοσι καὶ ἀμαρτωλοῖς. Ἀμφότερα δὲ ἵπηνέστο η φωνή (43), τοῖς μὲν ἀγαθοῖς διὰ τοῦ μεγάλου, τὸ καταθύμιον εἶναι τὴν τοῦ δικαίου χριτοῦ παρουσίαν, καὶ δει ἀποκαταστῆσαι αὐτοὺς πρὸς τὸν δὲ διὸ ἐναθλεῖν αὐτοὺς ὑπῆρχε τῷ μοχθηρῷ τούτῳ βίᾳ τῶν προσταγμάτων αὐτοῦ ἀντεχομένοις, τοῖς δαιμοσι δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ αὐτῶν ἐκδικησθεῖσιν ἀνθρώποις φόβον, οὐ πρὸς ἀσφαλεῖαν, ἀλλ' ἐκ προσδοκίας τῶν ἐργῶν ὃν ἐπρεξαν, διὰ καὶ δ προφήτης φησιν· « Ἰδού Κύριος ἐρχεται, καὶ τοῖς διποσθεῖσι τήμεραν εἰσόδου αὐτοῦ; »

Kai προσκυνήσατε αὐτὸν. Ἐνδίκως τὸ μὲν προσκυνεῖν, ὡς Ποιητὴν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. Διὰ μὲν γάρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, η δρωμένη δηλοῦται κτίσις· διὰ δὲ τῶν πηγῶν, η ὑποχθόνιος, διδηλον γάρ ὅποθεν ταῖς πηγαῖς η ἀνάδοσις, θεπερ καὶ τὰ ὑπὸ γῆν. Εἰ δὲ τούτῳ ἐπαξίως ᾧς παραιτήσῃ τούτων η δουλική ὑπό-

⁴³ Malac. iii, 1.

(42) Legebatur περικρατούμενοι, subiecti aliis.

A dentis Agni discrimen aut ipsius excellentiam, sed præstantiam ad virtutem significantis eorum qui hujus cantus disciplinam adepti sunt: quidam enim animæ simplicitate et innocentia conspicui, idonei facti sunt qui Agnum sequantur: 768 alii vero robustius affecti et determinato proposito imbuti, Christo jam facto viro viriliter oblati sunt, sumpto vincendi robo, tum adversus affectiones, tum adversus tyrannos: qui etiam dum imitantur, illi quidem Christi præceptoris innocentiam, hi autem quod agni est, puta proprii sanguinis effusione pro suo magistro ita ipsius possessionem sortiuntur. Quemadmodum autem variæ sunt gloriaræ mansiones, ita et supplicii: ideo quoque dielum est quod unusquisque suam accipiet mercedem juxta suum laborem.

CAPUT XL.

De angelo qui denunciabat propinquum esse futurum iudicium.

XIV, 6, 7. *Et vidi angelum volantem per medium caeli habentem Evangelium aeternum ut evangelizaret habitantibus in terra, et omni genti, et tribui, et linguis et populo, dicens voce magna: Timete Dominum et date ipso gloria, quia venit hora iudicii ejus. Et adorate ipsum qui fecit cœlum et terram et marc et fontes aquarum.*

C *Quod dicitur coeli meū, duplice secum affert intellectum. Etenim celitudinem ac sublimitatem denotat: et quod sit a cœlo, tam id quod ab eo annuntiatur, quam ipse qui a Deo missus est: præterea quod jam immineat iudicii tempus exspectatum a sæculo. Et non solum id salutare est his qui ex omni gente operati sunt ea quæ Deo placent, sed et terrem affert dæmonibus ac peccatoribus. Utrumque autem insinuavit vox: bonis quidem per magnitudinem, quod desiderabilis sit iusti judicis adventus, et quod constituet eos coram illo propter quæ in hac flagitiosa et laboriosa vita certare eis contigit cum his qui repugnant ius sis ejus: dæmonibus vero et hominibus qui ab ipsis terrefacti sunt et illusi, timorem non ad cau- tionem ac firmitatem, sed propter exspectationem repensionis operum quæ fecerunt. 769 Ideo quoque propheta dicit: « Ecce Dominus veniet, et quis sustinebit diem ingressus ipsius »?*

Et adorate ipsum. Merito quidem ipsum adorare jubet tanquam Creatorem cœlestium, terrestrium, ac subterraneorum. Siquidem per cœlum, terram ac mare significatur visibilis creatura, per fontes vero, subterranea: incertum est enim unde sit fontium progressus, quemadmodum etiam eorum quæ sub terra sunt. Quod si huic tanquam istorum auctori

(43) Ed. omittit η φωνή.

merito debetur ministerialis subjectio, juste etiam A πτωσις, ἐνδίκως ἀν καὶ τῷ ἀλεπηρῷ διαβολῷ θανάτῳ ή ἀτι-
exitiali diabolo debetur ignominia et contemptus. μία καὶ ἑουδένωσις.

CAPUT XLII.

De secundo angelo casum Babylonis prædicante.

XIV, 8. *Et alius ac secundus angelus secutus est dicens : Cecidit, cecidit Babylon civitas magna, quia de vino ira fornicationis suæ potavit omnes gentes.*

Secundus non absolute et simpliciter dictus est : sed ad designandum quod cum prior incepisset comminari suppicia, aliis accedit angelus qui ipsas calamitates confirmet. Nam hoc manifestat quod dicitur secutus fuisse. Et quæ consequentia oraculi ? *Cecidit Babylon magna.* Post eventum enim eorum quæ annuntiata sunt, nihil aliud desiderabatur, quam quod non omnis confusio vitæ presentis per casum designata erat. Nam quid aliud demonstrat casus ? quemadmodum neque Babylon aliud designat quam confusionem. Et quæ dicitur Babylon ? Non alia quam hic corruptilis mundus : quod videlicet hæc Babylon non aliunde cederit, quam ex co statu quo alias corrumpebat. Fornicationem vero non solum appellat Scriptura masculi cum femina impudicum concubitum, sed et omnem a bono declinationem : si verum est quod scribitur, « Perdidisti omnem qui fornicatur abs te ».⁴⁴ Quodque nomine Babylonis mundus transumptive significatus sit, designat dictio magna, quæ subjungitur, neque enim ponitur ad distinctionem parvæ, sed ad docendum quid sit. Quodsi ad Babylonem quæ in Chaldæa est referre voluerit **770** quispam sermonem, nihil referet si tam multa quæ competit mundo, ad illius imitacionem vano effectio, illam ipsam principalem designaret, si ad causam quicquid in illo contingit reseratur.

CAPUT XLIII.

De tertio angelo muniente populum Domini ne suscipere Antichristum.

XIV, 8-11 *Et tertius angelus secutus est eos, dicens voce magna : Si quis adorarerit bestiam et imagines ejus, et acceperit characterem in fronte sua aut in manu sua, ipse quoque bibet de vino iræ Dei, quod mistum est mero in craterे iræ ipsius : et cruciabitur igne et sulphure coram sanctis angelis et coram Agno : et sumus tormenti ejus in sæcula sæculorum ascendet. Et non habent requiem die a nocte qui adorant bestiam et imaginem ejus, et quicunque accipit characterem nominis ejus.*

ἴχονται ἀνάκτωσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τῷ χάραγμα τοῦ ὄντος αὐτοῦ.

Sequi dixit, quasi significare volens continuatatem et inevitabilitatem ac severitatem. Magna autem vox immissum terrorem designat, et quod ea

Περὶ δευτέρου ἀγγέλου, τὴν πτῶσιν Βαβυλῶνος κηρύσσοντος.

Kai ἀλλος δεύτερος ἀγγελος ἡκολούθησε λέγων· Ἐπεστρ, ἔκπεσε, Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ μεγάλη, διε τὸν οἶνον τοῦ θυμοῦ τῆς περιελας αὐτῆς πεκτίκε πάντα τὰ θήρη.

Tὸ δεύτερον οὐχ ἀπλῶς εἰρηται · ἀλλ' εἰς δηλώσιν τοῦ ἐναρξαμένου τῶν τιμωρητικῶν ἀπειλῶν, ἀλλος διγέλος τὰς αὐτὰς ἀπίφρωντων συμφορὰς παραγόνε. Τοῦτο γάρ παρεργαῖνε τὸ ἀκολουθῆσαι. [Καὶ τὶς τὸ ἀκόλουθον τοῦ χρηματισμοῦ ; Ἐπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη (44).] ἐπὶ γάρ τῇ ἐκβάσει τῶν ἀπηγγελμένων, οὐδὲν πρὸς ὑστέρησιν τοῦ μῆ πάσαν τὴν τοῦ παρόντος βίου σύγχυσιν πάντας ὑποβληθῆναι. Τί γάρ δια ἀλλος ἡ πτῶσις παραστῆσαι; ὕστερον οὐδὲν ἡ Βαβυλῶν, οὐδὲν ἔτερον εἰ μὴ τὴν σύγχυσιν. Καὶ τὶς ἡ Βαβυλῶν; Οὐκ ἀλλη, ἡ οὐτος δ φθαρτὸς κόσμος, ταύτης δηλαδὴ τῆς Βαβυλῶνος οὐκ ἀλλοθέν ποθεν καταστείσθησε, ἢ τοῦ ἔξιστην. Πορνείαν δὲ οὐ μόνον οἴδεν ἡ Γραφὴ τὴν πρὸς τὸ θῆλυ τοῦ ἀρρένος ἀσελγῆ συνδρομήν, ἀλλὰ καὶ πάσαν τὴν ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκκλισιν, εἰγε πιστὸν τὸ, « Ἐξαλθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ ». Καὶ διε μὲν εἰς Βαβυλῶνα δ κόσμος μετεληπται δηλοῖ τὸ, μεγάλη, προστιθέμενον οὐ πρὸς ἀντιδιαστολὴν γάρ μικρᾶς, ἀλλ' αὐτὸν τὸ διαίτησημενον. Εἰ δὲ καὶ πρὸς τὴν Χαλδαίαν Βαβυλῶνά τις κατευθύνει τὸδειλεις τὸν λόγον, οὐδὲν διοίσει τῷ κατὰ ζῆλον ἐκείνης ματαιωθέντι κόσμῳ ποσαῦτα συνηντεχότα, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀρχέτυπον ὑποστήναι, εἰπερ πρὸς τὸ αἴτιον πᾶν τὸ ἐπ' ἐκείνου συμβαίνον ἀναφέρεται.

ΚΕΦΑΛ. ΜΒ'.

Περὶ τρίτου ἀγγέλου ἀσφαλιζομένου τὸν τοῦ Κυρίου λαόν, μη δέξασθαι τὸν Ἀντιγριστον.

Kai τρίτος ἀγγελος ἡκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐτ φωνῇ μεγάλῃ · Εἰ τις προσκυνεῖ τὸ θηριόν καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἡ ἐπὶ τὴν κεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κλεῖται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κενερασμένου ἀκράτου ἐτ τῷ ποτηρῷ τῆς ὁρῆς αὐτοῦ. Καὶ βασανισθήσεται ἐτ πυρὶ καὶ θειῷ ἐτώκιον τὸν ἀγγέλων, καὶ ἐτώ· κιον τοῦ Ἀριού · καὶ δ κακρὸς τοῦ βασανισμοῦ, αὐτοῦ εἰς αἰώνα αἰώνων ἀκαθαίρεται. Καὶ οὐκ

Tὸ ἀκόλουθεν εἰρηκεν, ὡς τὸ συνεχές καὶ ἀδισταστον καὶ ἀγένθοτον βουλόμενος παριστῆν. Ή δὲ μεγάλη φωνὴ τὸ ἐκπληκτικὸν καὶ τὸ διά πάσης χω-

⁴⁴ Psal. LXXXI, 27.

(44) Inclusa omittitur ed.

ρεῖν ἀκοῆς τὰ δηλούμενα σημαίνει· ἡ δὲ τοῦ θηρίου προσκύνησις καὶ τὸ λαβεῖν αὐτοῦ τὴν σφραγίδα, τὸ τὸν Ἀντιχριστὸν ἡγήσασθαι Θεὸν, καὶ λόγῳ ή̄ ἔργῳ τὰ καταθύμια τούτῳ διεξιέναι καὶ κηρύσσειν. Τοῦτο γάρ τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῆς χειρὸς χάραγμα σημαίνει, ἀντὶ τοῦ λόγου τοῦ μετώπου, καὶ ἀντὶ ἔργου τῆς χειρὸς παραληφθέντων. Εἰκόνα δὲ τὴν δυσαεῆ πολετείαν καλεῖ· οἶνον δὲ τὴν ὅργην οὐκ ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης ἔφασκεν, ἀλλ' ἐκ τῆς σκοτώσεως καὶ τῆς παραφορᾶς· τοιούτῳ γάρ καὶ ὁ θυμοῖς· καὶ κερδοῦσις δὲ, ἀντὶ τοῦ ἐκχειζθαις ή̄ ἐπιδίδοσθαι. Εἴρηται δὲ οὗτω καθ' ὅτι ἔκατερα παρὰ τοὺς παλαιοὺς τὰ ποτήρια. Οἶνος δὲ θυμοῦ εἰρηται, ὃς καὶ εὐφρατῶν οἶνος· ὡς γάρ δὲ εὐφρατῶν οἶνος λῃθην ἐμποιεῖ τῶν δυσχερῶν, οὗτω καὶ νῦν οἶνος; θυμοῦ εἰρηται ή̄ καλεῖσθαις ἐπακολούθημα.

Τοῦ κεκεραυμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς φρήνης. Ἐπιτευκτικῶς τὸ δικράτον τοῦ θυμοῦ οἶνῳ ἀπείκασεν ἀκράτῳ κεκεραυμένῳ ἐν τῷ ποτηρίῳ· δικράτος γάρ οἶνος· μεθύσκειν δύναται πλεῖστον τοῦ κεκεραυμένου, ἐπειὶ καὶ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰώνα οἱ ἀνταποδίδομενοι τῶν βεβιωμένων μασθοί, δικράτος καὶ ἀμιγεῖς τοῦ ἑναντίου ἐλέους, καὶ ἀγαθῶν ἔργων δειμηνησίας, ὅτι καὶ ὁ ἐκεῖ βίος ἀληθῆς καὶ πανεῖδης διγενέων τοῦ προσποιητοῦ καὶ ἐπιπλάστου. Ἀλλ' εἰ τοιοῦτος, πῶς κεκέρασται ἐν τῷ ποτηρίῳ; ή̄ δῆλον ὡς τὸ κεκεράσθαις οὐκ ἐπιμιξίαν τινὰ σημαίνει, ἀλλ' ἐπίδοσιν, ὡς ἀν οὕτω νοοίτο. Τοῦ κεκεραυμένου, τουτέστι, τοῦ ἐπιδίδοσθος ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς φρήνης, δι' ὅπερ ἀκολούθως τῇ ὅργῃ. καὶ η̄ βάσανος ἐκ πυρὸς καὶ θείου ἀμφοῖν καυστικωτάτοιν, πυρὸς μὲν, φλέγειν πεφυκότος, τοῦ θείου δὲ ἀνερεθίζειν διαρκῶς εἰωθότος· τὸ δὲ ἐνώπιον τῶν ἀγίων ἀγγέλων καὶ τοῦ Ἀρνίου, τούτου βούλεται παριτάν, διὰ μὲν τῶν ἀγγέλων, τὸ ἀδυσώπητον τὸ πρὸς τὴν βάσανον, διὰ δὲ τοῦ Ἀρνίου, ἀνάμνησιν φέροντος τῆς ὑπὲρ σωτηρίας ἀνθρώπων αὐτοῦ σφαγῆς, διὰς αὐτὸς μὲν διὰ πυρὸς ἀγαπήσας ἐκδέδωκεν ἑαυτὸν, αὐτὸς δὲ τῆς ἑαυτῶν ἀπαλλαγῆναις ἀπωλεῖταις οὐκ ἔβουληθσαν. Καπνὸν δὲ τοῦ βάσανισμοῦ, η̄ τὴν πρὸς πάντας δῆλωσιν τοῦ διὰ πυρὸς ἐκτελεῖσθαι τὴν τεμαρίαν, [καπνὸς γάρ πυρὸς τεκμήριον (45)], η̄ τῶν ἀπὸ τοῦ διαθητοῖς κολαζομένων τῆς οιμωγῆς οἰονεὶ νέφος οὐ πρὸς δλίγον, ἀλλ' αἰωνίως ἀναβαίνον εἰρητεῖν.

"Ωδε ύπομονή των ἀγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν πλοτίαν Ἰησοῦν. Καὶ ἡκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λειρούσης· Γράψο· Μακάριοι οἱ τεκνοί οἱ ἐτο Κυρφ' ἀποθηκούτες ἀπόδοτι. Ναί, λέγει τὸ Πνεῦμα, ἡτα δρακαύσωπται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ δέ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

Ἐν τούτῳ, φησι, τῷ καιρῷ τῷ τοῦ Ἀντιχριστοῦ η̄ ὑπομονὴ τῶν ἀγίων δείχνυται. Εἰτα ω; ή̄ ἔρωτή-

(45) Inclusa omitti ed.

A qua significatur omnem penetrant auditum. Bestiam vero adorare et ejus signum accipere, est existimare Antichristum esse Deum verboque et opera quæ huic grata sunt commemorare ac praedicare. Nam hoc significat character in fronte et in manu: fronte assumpta pro sermone, et manu pro opere. Imaginem autem vocat impiam conversionem. Porro vinum dixit iram, non ob latitudinem quam immittit, sed ob capitum vertiginem ac velutini furorem: hujusmodi enim est ira quæ dicitur θυμός. Mistum vero esse, hoc est diffusum et augmentatum. Ita autem dictum est, eo quod apud veteres utraque erant pocula. Demum vinum iras sive furoris dictum est, quemadmodum etiam vinum lætitians. Sicut enim 771 vinum quod lætificat oblivionem immittit rerum molestiarum, ita et nunc vinum iras vel furoris dictum est supplicium quod subsequitur.

Quod mistum est mero in craterē iras. Merum furoris affabre comparavit vino mero quod in calice mistum est. Siquidem vinum merum facilius inebriare potest quam mistum, quoniam in futuro quoque sæculo retribuções eorum quæ in hac vita peracta sunt, puræ erunt, et non commissæ cum opposita misericordia aut continua honorum operum memoria: quoniam futura quoque vita vera erit, et expians ab omni simulatione et fuso. Verum si talis est, quomodo dicitur vinum mistum in craterē? Manifestum est igitur quod τὸ κεκεράσθαι, id est, mistum esse, non significat temperaturam aliquam, sed additionem, ut sit iste sensus: Quod mistum est, id est, appositum in craterē iras, propter quod congrue ad iram sequitur tormentum ignis et sulphuris, quæ ambo ardentissime exurunt: cum ignis quidem natus sit inflammarie, sulphur autem continue ad ardorein excitare soleat. Porro quod dicitur: coram sanctis angelis et Agno, hoc significare vult: per angelos quidem implacabilitatem ad cruciatum, per Agnum vero quod reminiscientiam secum afferat suæ cædis pro salute hominum, quod ipse illos diligendo, per ignem seipsum tradiderit, illi vero a propria perditione liberari noluerint. Porro tormenti sumum tanquam nebulam dixit ascendere: hoc est, aut manifestationem ad omnes quod supplicium igne perficiatur (fumus enim ignem denotat), aut eorum qui puniuntur ejulatum, non ad breve tempus, sed perpetuo.

XIV, 12, 13. Hic patientia sanctorum est: custodientes præcepta Dei et fidem Jesu. Et audiri vocem de cælo dicentem: Scribe: Beati mortui qui in Domino moriuntur amodo. Profecto, dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis, sed opera illorum sequuntur ipsos.

Hoc, inquit, Antichristi tempore ostenditur patientia sanctorum. Deinde tanquam ab interrogati-

tione sermo effiguratus est : Et quinam sunt, in-
quit, quos dicis sanctos patientes? deinde veluti
respondens, *Custodientes*, ait, *præcepta Dei et
fidem Jesu*. Hi namque, præsentibus quoque affi-
ctionibus ac morte intentata, **772** postiponent
universa amori Dei ac fiduci Jesu. Non hoc autem
dixit quod dividat ac separe fidem in Deum a fide
Domini Jesu, sed suo sermone, modo magis intro-
ductory procedens, ita progredivit. In solis
namque Iudeis religiosa divini Numinis opinio
conspici dabatur, quæ a multis vanisque diis ad
unum Deum redigebat Dei cultum : Christus vero
eo quod homo visus esset et appellatus, apud multos
nondum videbatur divina naturæ supersubstantia-
lis esse thesaurus : propterea inter Dei præcepta
magis discernens, Jesu fidem substituit. Potest la-
men dici quod hinc divina de Christo opinio ro-
boratur. Nam si fides Jesu comitatur Dei præcepta,
quid necesse est tanquam divinis præceptis con-
trariam tollere Jesu præceptorum manifestationem,
cum ex hoc robur præceptorum magis concilietur?
propter quæ ita contempta, non putavit indignum
suscipere vilem et abjectam hominis naturam, ut
per seipsum ostenderet, quod cum humana natura
non posset ad opus deducere præcepta, seipsum
huius univit incarnatus.

*Beati mortui qui in Domino moriuntur. Vox de-
cœlo non omnes mortuos prædicat esse beatos, sed
eos qui in Domino moriuntur, qui mundo mortui
sunt, et mortificationem Domini Jesu in corpore
circumferunt. Vere enim exitus a corpore illis
etiam requies est, quæ a laboribus eximit.*

*Profecto, dicit Spiritus. Litteræ ordinatio ita ha-
betur. Spiritus dicit : Scribe amodo, tanquam at-
trahens eos qui certant, promissione quæ cessa-
bunt quæ ipsis laboriosa sunt, et assequentur
bona in quibus conquiescent : simul enim ut su-
bliati fuerint e medio labores, inducetur operum
retributio.*

CAPUT XLIII.

*Quod is qui sedebat in nube, demeliebat salce
quæ ex terra germinabant.*

XIV, 14-16. *Et vidi, et ecce nubes candida et super
nubem sedens similis **773** Filio hominis, habens in
capite suo coronam auream, et in manu sua salcem
neculam. Et alias angelus exiit de templo clamans
voce magna sedenti in nube : Mitte salcem tuam et
mete, quia venit tempus metendi, quia aruit messis
terræ. Et misit is qui sedebat super nubem, salcem
suam in terram, et demessa est terra.*

Nubem interpretati sunt sancti Patres Mariam
semper virginem, juxta id quod ab Isaia dictum
est : « Ecce sedet Dominus in nube levi et veniet

(46) Verba τὸ δρώμενον non habebat cd.

A σως λόγος ἐσχημάτισται. Καὶ τινες, φησίν, οὓς
λέγεις ἄγιους ὑπομονητικούς; Είτα ὡς ἀποκριθ-
μένος. Οἱ εγροῦντες, φησί, τὰς ἀντολὰς τοῦ Θεοῦ
καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. Οὗτοι γάρ καὶ πειρασμῶν
παρόντων καὶ θανάτου, πάντα δεύτερα θήσονται
τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης καὶ πίστεως Ἰησοῦ. Οὐδὲ πι-
ρῶν δὲ καὶ ἀποδιεστῶν τὴν εἰς θεὸν πίστιν τῆς τοῦ
Κυρίου πίστεως, τοῦτο φησίν, ἀλλ' εἰσαγωγικώτερον
τῷ λόγῳ χωρῶν οὕτω πρέσειν· ἐπὶ γάρ μόνοις
Ἰησούσις ἡ τοῦ Θεοῦ εὐσεβής ὑπόληψις ἐνορθώτο, ἀπὸ
τῶν πολλῶν καὶ ματαίων θεῶν εἰς ἔνα θεὸν περι-
στᾶσα τὸ σέβασμα· δὲ δὲ Χριστὸς διὰ τὸ ἀνθρώπος
δρᾶται καὶ χρηματίζειν, οὐπω τοῖς πολλοῖς ἐδίξει
θεῖς φύσεως εἶναι θησαυρός ὑπερούσιος. Διὸ τούτο
διακριτικώτερον ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἰησοῦ
πίστιν ὑπέστησεν. Πλὴν ἔστιν εἰπεῖν, ὡς μᾶλλον
ἔντεῦθεν ἡ κατὰ Χριστὸν θεολογία κρατύνεται. Εἰ
γάρ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ κατὰ Ἰησοῦν πί-
στις παρομαρτεῖ, τις ἡ διάγνωση ἀντανακείν τῶν θείων
ἐντολῶν τῶν τοῦ Ἰησοῦ τὸ δρώμενον (46), μᾶλλον
ἢ τούτου τῶν ἐντολῶν τὸ κράτος οἰκειούμενων; δι' ἂν
κατοιγωρουμένας, καὶ τὴν ἀνθρώπου εὐτελῆ
φύσιν οὐκ ἀπήξισθεν ὑποδῦνας· ὡς δὲ δι' ἔστιου
ὑποδεῖξῃ, ὡς τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας ἀδυνατούσης
πρὸς ἔργον ἀγαγεῖν τὰς ἐντολὰς, ταύτη ἔστιν ἡ γνω-
στὴν ἐνανθρωπήσας.

*Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ δὲ Κυρίῳ ἀκοθησο-
τες. Ή ἐξ οὐρανοῦ φωνὴ οὐ πάντα; μακαρίζει
τοὺς νεκροὺς, ἀλλὰ τοὺς ἐν Κυρίῳ αποθανόντας,
τοὺς νεκρωθέντας τῷ κόσμῳ, καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ
Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντας. Ἔκεί-
νοις γάρ τῷ διντὶ τῷ τοῦ σώματος ἱερόδος καὶ ἀνάπαυ-
σις κόπων ἀπαλλάσσουσα.*

*Nai, λέγει τὸ Πτεῦμα. Η σύνταξις οὕτως.
Τὸ Πνύμα λέγει· Γράψον ἀπάρτι, οἰοντες ὑποιχνεύων
τοὺς ἀδιλοῦντας τῇ ἐπαγγελίᾳ τῆς ἐκλείψεως μὲν
τῶν ἐπιμόχθων αὐτοῖς, ἐντυχίας δὲ τῶν ἀναπαυσι-
κῶν ἀγαθῶν. «Αμα γάρ τῷ ἀφανισμῷ τῶν κόπων,
ἐπιεισχθῆσεται ἡ διὰ τῶν δργῶν ἀνείδοσις.*

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ'.

*Οτι δὲ τῇ νεφέλῃ καθήμερος, τῷ δρεκόνῳ συ-
τελεῖ τὰ ἐκ τῆς τῆς βλαστάροτα.*

*Καὶ εἰδον, καὶ ιδού νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν
νεφέλην καθήμενος δμοιος Τιφέ ἀνθράκων, ἔχων
ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφυτον χρυσοῦν, καὶ
ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανος δέν. Καὶ ἀλλος ἀγ-
γελος ἐξηλέθεν ἐπὶ τοῦ ναοῦ κράτων δὲ φωτῆ με-
γάλη τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῇ νεφέλῃ· Πέρμψο τὸ
δρέπανόν σου καὶ θάρισον, δει τὸ λίθον ἡ ἄρα θε-
ρόσαι, δει τὸ λινόν δὲ θερσμόν τὴν γῆν. Καὶ
ἔσυλεν δὲ καθήμενος ἐπὶ τὴν νεφέλην, τὸ δρέπα-
νον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ θερισθεὶς ἡ γῆ.*

*Τὴν νεφέλην εἰς Μαρίαν τὴν ἀειπάρθενον ἔξειλήρα-
σιν οἱ θεῖοι Πατέρες, κατὰ τὸ ὑπὸ Ἰησοῦ εἰρημέ-
νον· « Ιδού Κύριος καθηγεῖ ἐπὶ νεφέλης κούφης,*

καὶ ἡξεῖ εἰς Ἀγυπτον· ἐκ γῆς μὲν οἷον ἔκαπτι-
σθεῖσαν, τουτόσι, περιγείου παχύτητος ἀποδράσ-
σαν. Κουφότη, δὲ ταῖς οὐρανοδρόμοις ἀρέταις κατηρ-
τισμένη ἀποδίσται τῷ δι' αὐτῆς ἐνδημήσας τὸν τοῦ
Θεοῦ Γίλον εὑμοιρήσαντα. Ἡ νεφέλην ἀγγελικήν τινα
δύναμιν διὰ τὸ καθάριον (47) καὶ μετεωρότερον τῆς
ἀγγελικῆς φύσεως, παρ' ὅτι καὶ λευκὸν εἶναι.

"Ἐγώ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφαρος χρυ-
σοῦν. Ὁ στέφανος τὸν Κύριον Ἰησοῦν βασιλέα
αἰνίζεται. Βασιλεὺς γάρ τῶν νοητῶν τε καὶ αἰσθη-
τῶν δὲ Χριστός. Χρυσοῦν δὲ τὸν στέφανον λέγει, ἐκ
τῶν παρ' ἡμῖν τιμών τὸ ἐνδέξον ὑπογράφων· τὸ
δὲ ἐν τῇ χειρὶ δρέπανον ἔχειν, τὸ ἐν τῇ ἔξουσίᾳ
αὐτοῦ κείσθαι τὴν τοῦ αἰώνος τούτου συντέλειαν πα-
ραβήσον διὰ τῆς δργῆς, ἥ τὴν ταχυτήτα τῇ; Ἐφόδου.

Καὶ ἀλλος ἀγγελος ἔξηλθεν κράζων. Διὰ τὸ δὲ
ἔξηλθεν οὗτος διὰγέλος; κράζων; Περιφραστικῶς διὰ
τούτων δηλούται ἡ ἔκεστα τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων,
ἐφιεμένων μὲν τὴν τῶν δικαίων τιμὴν, ὃς μιμησαμέ-
νων αὐτὰς ἐντῇ προσκαίρῳ ζωῇ ἔστιν, οὐκ ἐπανα-
νομένων δὲ τὴν τῶν ἀπενεγνητῶν αὐτοῖς βεβωκέτων
ἐκδικίαν θεάσασθαι. Διὸ ἐπισπεύδουσιν, ἵφ' ὁ παύ-
σασθαι μὲν τὰ κινούμενά τε καὶ ἀλλοιούμενά, φανε-
ρωθῆναι δὲ τὰ ἀναλλοίωτα καὶ ἀναχινητά.

"Οτις ἔχροάθη δὲ θερισμὸς τῆς γῆς. Τὸ ἔχρονον
θῆναι τὸν θερισμὸν οὐκ διλλο δηλοῖ, ἥ τὸ ἐπιστήνει
τὸν τῆς συντελείας καιρὸν δὲ πεπανθεὶς, ὃς στος
δρημός, δὲ τῶν ἀνθρώπων σπόρος, δὲ μέν τοι εὐσε-
βείᾳ φυτοκομισθεὶς, τῶν θείων ταμιεύων τῆς ἀποδέ-
σσεως ἔξιαθειῃ· δὲ δλομανήσας, καὶ οὐδὲν σιτῶδες
καὶ τρόφιμον καὶ τοῦ θείου ἐπάξιον σπόρου ἀπενεγ-
χάμενος τῷ αἰώνιῷ πυρὶ ὑποδῆθη.

ΚΕΦΑΛ. ΜΑ'.

Παρὶ στέφου διηγέδου τρυγῶντος τὴν τῆς πικρίας
δύμασιν.

Καὶ ἀλλος ἀγγελος ἔξηλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ
ἢ τῷ οὐρανῷ ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπαρος ὁξύ.
Καὶ ἀλλος ἀγγελος ἔξηλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου,
ἔχων ἔκουσιαν ἐπὶ τοῦ πυρὸς, καὶ δρόπησεν ἐν
πραντηῇ μετάλλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπαρον τὸ ὁξύ
λέπτων. Πέμψον σου τὸ δρέπαρον τὸ ὁξύ, καὶ
τρύγησον τοὺς βάτερνας τῆς ἀμπελοῦ τῆς γῆς,
ὅτι ἡκμασεν ἡ σταρυδλή τῆς γῆς. Καὶ ἔξεβαλεν
δὲ ἀγγελος τὸ δρέπαρον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ
ἐπρύγησε τὴν δύμασιν τῆς γῆς. Καὶ ἔβαλεν εἰς
τὴν ἱηρὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὸν μέταν. Καὶ
ἔκαπτη ἡ ἱηρὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἔξηλ-
θει αἷμα ἐκ τῆς ληροῦ πήρε τῶν χαλινῶν τῶν
Ιππῶν ἀπὸ σταδίων αὐτοῦ.

Οὐ μάτην τὸ γνώρισμα τοῦ ἀποσταλέντος ἀγγέλου,
ώς ἀπὸ τοῦ οὐρανίου ναοῦ ἀπόσταλται, περὶ τοῦ πρὸ^D
αὐτοῦ οὐδενὸς τοιώτου ἀπισημανθέντος, εἰ μὴ ὅτι
μόνον ἀπὸ τοῦ ναοῦ ἀπόσταλη, ἐνταῦθα δὲ καὶ τοῦ

⁶¹ Isa. xix 1.

(47) Scribebatur κορίγθιον.

A in *Ægyptum*⁶¹: de terra quidem veluti vaporante, hoc est a terrena crassilio egreditur, sed levitate contexta virtutibus in cœlum currentibus, quæ ipsi attribuitur, eo quod per ipsam Dei Filius felici fato nobis præsens fuerit. Aut nubem intellige virtutem quamdam angelicam, propter puritatem et sublimitatem angelicæ naturæ, unde etiam candida esse dicitur.

Habens in capite suo coronam auream. Corona designat Dominum Jesum regem. Nam Christus rex est et intelligibilium et sensibilium. Auream vero dicit coronam ex his quæ apud nos sunt in prelio, designans quod gloriosum est. Porro quod falxem in manu haberet, designat in potestate ipsius altitudinem esse hujus saeculi consummationem, per iram aut velocitatem accessus et impetus ipsius.

B *Et alius angelus exivit clamans.* Quare exivit hic angelus clamans? Peripherastice per hæc significatur supplicatio cœlestium virtutum, cupientium honorem justorum, ut qui ipsas imitati sunt in vita sua temporali, et recusantium intueri ultionem illorum qui modo ipsis contrario vixerunt: ideo festinant ut cessent quæ moveantur ac immutantur, et appareant quæ immobilia sunt ac immutabilia.

C *Quia aruit messis terra.* Aruisse messem non aliud significat quam imminere tempus consummationis quando maturum hominum semen in modum maturi tritici, hoc quidem pietate eratum ac collectum fuerit, ut in divinis horreis reponatur: illud autem silvescens ac degenerans, et nihil triticeum ac nutritivum divinoque semine dignum referens, ut in ignem perpetuum coniatur.

774 CAPUT XLIV.

De alio angelo qui vindemiat vineam amaritudinis.

XIV, 17-20. *Et alius angelus exivit de templo quod erat in caelo, habens et ipse falcam acutam. Et alius angelus exivit de altari habens potestatem super ignem, et clamavit clamore magno ad eum qui habebat falcam acutam dicens: Mittre falcam tuam acutam, et vindemia botros vinearum terræ, quoniam matura est uva terra. Et misit angelus falcam suam in terram, et vindemiarit vineam terræ: misitque in torcular iras Dei magnum. Et calcatum est torcular extra civitatem: et exiit sanguis de torculari usque ad frena equorum per stadia mille sexcenta.*

Non frustra ponitur signum quo missus angelus cognoscatur, quod videlicet a coelesti templo missus sit, cum de nullo ante hunc tale quid fuerit designatum, sed solus de templo missus est. Hic

autem etiam assumptus est locus in quo erat tem-
plum. Dicimus ergo quod quoniam varii cultus
omnipotenti Deo exhibentur ab incorporeis suis
ministris : quorum hi sane præsidentiam acceper-
runt altarium quæ in terra sunt, unde his qui in
terra degunt divinus cultus annuntiatus est : quod
sane fuit ab Abraham et Mose usque ad Christi
adventum, et in ipso protenditur usque ad hujus
seculi consummationem : merito in illo nullius
talis facta est mentio, nisi quis in illo quoque co-
gnitionis indicium esse diceret Agni mentionem,
propter cuius in terra præsentiam fuit et angelico-
rum ad homines oraculum, et divinorum virorum
prænuntiatio de adventu ipsius in terra. Ut ergo
manifestius sit quod non in terra solum, verum
etiam in celo cultus offerantur omnipotenti Deo, B
necessario in hoc angelo facta est mentio etiam loci
præsidentiae ipsius. **775** Falce autem aucta hunc
quoque dicit esse armatum, brevi fore designans
exitum.

Habens potestatem super ignem. Hunc intellige
ordinatum esse super punitionem impiorum. Ex
quo discimus quod universalis creaturis præsident
angelicæ virtutes, nempe aquæ, aeri et aliis qui-
busdam partibus universi : hunc autem punitivo
igni præsidentem, quum etiam de superioribus
angelis esset, cum clamore adhortari dicit illum qui
falcem habebat.

Et vindemia botros vineæ terræ. Vindemia uvarum
designat eos qui valde mali sunt, a quibus calix in
manu Domini inebratur, hoc est impletur, non
ebrietate quæ est ad lætitiam, sed ad supplicium :
unde etiam bibere dicit omnes peccatores terræ.
Quodque huc depingere velit visio, ex eo mani-
festum est, quod neque Dominus ipse dignatur
collectionem facere, quemadmodum de prioribus :
neque unum mittit ad horrea et aliud ad ignem
perpetuum : sed unus quispiam ex angelis exequi
dicitur, qui etiam ob excessum improbitatis ipsorum,
in lacum iræ Dei protinus injicit, neque
responsione dignos judicauit neque interrogatione.

Et misit angelus falcem suam in terram. In ter-
ram falk militavit quæ ab angelo gestatur : et hoc
est facero messem punitivam illorum qui terrenis
involvuntur, et more porcorum lutulenta sorbent
opera.

Et vindemiaris vineam terræ. Ex adverso ponitur
haec vinea ei quam Dei progenitor ex Ægypto su-
blimata videtur. Hic enim vineam, quæ impietate
gavisa fuerat, universaque qui eam præces-
serant impios obscuraverat, atque adeo eos quoque
qui ab ipso perditionis filio Antichristo illiusue
runt, absque ulla misericordia matere jubelut an-
gelus, et severe facta est aggressio.

Misitque in torcular iræ Dei. Humanæ magis-
ratione procedit, excessum ad impietatem volens
ostendere hominum illius temporis. Quæ enim fides

A tōpon παραληφθέντος, ἐνῷ δ ναός. Φαμὲν οὖν ὡς
ἐπειδὴ διάφοροι λατρεῖσι τῷ παντοχράτορι θεῷ ὅποι
τῶν ἀσωμάτων αὐτοῦ λειτουργῶν ἔκτελονται, ὃν εἰ
μὲν τῶν κατὰ γῆνθυσιστηρίων ἔφοροι ἐκληρούθησαν,
ἀφ' οὐ θεοσέβεια τοῖς; ἐπὶ γῆς κατηγέλθη, δ δὴ ἀπὸ
Ἀδράτην καὶ Μωνέσσων μέχρι τῆς Χριστοῦ παρου-
σίας, καὶ ἐπ' αὐτῆς παρατίνεται τῆς τοῦ παρόντος
αἰώνιος συντελείας, εἰκότως ἐπ' ἔκεινου μὲν, οὐδε-
νὸς τοιούτου γέγονε μνεία εἰ μήτις καὶ ἐπ' ἔκεινου
γνώρισμα λογίζετο τὴν τοῦ Ἀρνίου μνείαν, οὐ χάριν
τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας καὶ χρηματίσμος ἀγγέλων
πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρξε, καὶ προκαταγγεῖται θεο-
φόρους ἀνδρῶν περὶ τῆς ἐπὶ γῆς ἐλεύσεως; αὐτοῦ. Ως
ἄν οὖν ἐκδηλότερον γένηται, ὡς οὐ μόνον ἐπὶ γῆς
λατρεῖσι, ἀλλὰ καὶ ἐν οὐρανῷ τῷ παντοχράτορι πρω-
άγονται θεῷ, ἀναγκαῖως ἐπὶ τούτου τοῦ ἀγγέλου καὶ
τοῦ τόπου τῆς προεδρίας αὐτοῦ μνεία γέγονεν. Ήξεῖ
δὲ δρεπάνῳ καὶ τούτον καθοπλίσθαι λέγει, τὸ σύν-
τομον τῆς ἐκδάσεως ἐπισημαίνων.

"Ἐχων ἔξουσιαν ἐπὶ τοῦ πυρός. Τοῦτον ἐπὶ τῆς
κολάσεως νόει τῶν ἀσεβῶν τετάχθαι. Ἐξ οὐ μανθά-
νομεν ὡς πᾶσι τοῖς κτίσμασιν, ἀγγελικαὶ δυνάμεις
ἐπιστατοῦσιν, ὑδατος, ἀέρος, καὶ ἀλλοις τισι μέρεσι.
Τοῦτον δὲ πυρὸς τιμωρητικοῦ μέντοι καὶ τῶν ὑπερ-
τέρων ἀγγέλων (48) ἔντα, ἐγκελεύσασθαι φτιεῖ
μετὰ κραυγῆς τῷ δρέπανον ἔχοντι.

C *Kai ερύγησον τοὺς βότρυνας τῆς ἀμπελου τῆς*
τῆς. Ἡ τρύγησις τῶν σταφυλῶν τοὺς ἄλιαν ἀνόμους
αἰνιττεῖται, ἀφ' ὧν τὸ ἐν τῇ χειρὶ Κυρίου ποτήριον
μεθύσκεται, τουτέστι, πληροῦται οὐ πρὸς εὐφρόσυνον
μέθην, ἀλλὰ πρὸς τιμωρίαν. Διὸ καὶ πίεσθαι φησι
πάντας τοὺς ἀμπελοὺς τῆς γῆς. *Kai ὅτι τούτο τῇ*
ὅπτασι διαχωραφεῖν βούλεται, δῆλον ἐξ οὐτε δέ
Κύριος αὐτὸς ἀξιοὶ τὴν συλλογὴν ποιήσασθαι ὡς περὶ
τῶν πρώτων, οὗτε τὸ μὲν εἰς τὰς ἀποθήκας, τὸ δὲ
εἰς τὸ ἀτελεύτητον παραπέμπει πῦρ· ἀλλὰ τις τῶν
ἀγγέλων δὲ καὶ διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς δοσελγείας αὐ-
τῶν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εὐθέως ἐμβάλ-
λει, μηδὲ ἀπολογίας ἀξιῶν μηδὲ ἐρωτήσεως.

D *Kai ἔξεβαλεν δὲ ἀγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς*
τὴν γῆν. Εἰ; τὴν γῆν τὸ δρέπανον βάλλεται τὸ ὑπὸ^{τὸν}
τοῦ ἀγγέλου φερόμενον, τουτέστι, τὸ τιμωρητικὸν
θέρος ἔκεινων ποιῆσαι τῶν περὶ γῆν ίλυσπιμένων,
δοα καὶ χοιροὶ τὰ βορβορώδη βοφῶντες ἔργα.

Kai ἐπεύγησε τὴν ἀμπελον τῆς γῆς. Ἀπεννυ-
τλας αὐτῇ τῇ ἀμπελος τῆς ἀπ' Αἰγύπτου παρὰ τῷ
Θεοπάτορι μετεωρουμένης. Ἐνταῦθα γάρ ἀμπελον
τὴν κεχαρηκυταν τῇ δυσσαβείᾳ καὶ τοὺς πρὸ αὐτῆς;
ἀπαντας καλύψασαν ἀσελγεῖς, δτε καὶ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ
ιου τῆς ἀπωλείας Ἀντιχρίστου ἐκβαχευθέντας,
ἀφειδῶς τρυγῆσαι κελεύεται δ ἀγγελος, καὶ ἀποτό-
μως τῇ ἐπιχείρησις ὑπῆρξε.

Kai ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ-
Ἀνθρωπιώτερον προβαίνει τῷ λόγῳ, τὸ ὑπερβάλλον
πρὸς ἀσελγείαν τῶν καὶ ἔκεινο παραστῆσαι

βουλόμενος. Έπειτα, τέτοιη πίστις τὴν μακαρίαν καὶ ἀναλλοίωτον φύσιν πάθεσιν ἀλλοιούσθαι παραχωροῦσα; τῷ δὲ ἔξω τῆς πόλεως πατηθήναι τοὺς βότρυας, πόλιν, τῶν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα βίον ἐμπορίον πολιτευματοῦ καλεῖ. Καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν συντέλειαν τούτου, ἡ τῷ δυτὶ ἀμφισθή τῶν πεπραγματευμένων ἀνθρώποις, εἰκότε λόγῳ ἔξω τῆς πόλεως εἰρηκε. Ἐκ δὲ τοῦ λέγεντος διειπέται ἐκ τῆς ληγοῦ ἀλματῆς τῇ συμπατήσει τῶν βοτρύων ἀπορρέει, βότρυας, τοὺς ἀμαρτωλοὺς περιλείπεται νοεῖν. Διὸ καὶ τὸ ἀλματίον τὰς πονηράς αὐτῶν πράξεις τροπολογεῖται, τῆς δικαίας ἐπ' αὐταῖς ἐκδικίας σαφοῦς ἀπασι γινομένης. Καὶ οὕτω δικαία ὡς μηδὲ τοῖς ἀνωθεν εἰς ἐποψίαν ταχθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπακούσσαι, κωλύουσιν ὡς τις: χαλινοῖς ταῖς ἔκατων συνεργίαις; τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῶν θεομισῶν πράξεων. Οὐδὲ καὶ τοσούτον ἐξψυχρησαν, ὡς μὴ μόνον τὰς φυσικὰς ἐπ' ἀγαθῶν κτήσεις παρεσχημένας ὑπὸ τοῦ Πλάστου ἐννοίας ἀτιμάσαι, ἀλλά γε δὴ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν θείων ἀγγέλων. Τοιγαροῦν καὶ πρὸς τοὺς θείους συνεργάντας τοῦ δυστηνοῦ ἐπιδειγμένου, ἐκ πολλοῦ νῦν τοῦ περιόντος πρόφαντος ἀπασιν ἡ τεύτων ἐξ ἀπιθεταῖς μάστιξ καθίσταται.

Ιερά, εἰ μάjori nunc accedente criminum cumulo, inobedientia constituitur.

ΚΕΦΑΛ. ΜΕ'.

Περὶ τῶν ἐπειδὴ ἀγγέλων τῶν ἐπαρόντων τοῖς ἀγράποις τὰς πληγὰς πρὸ τῆς συντελείας, καὶ περὶ τῆς ὑαλίνης θαλάσσης, ἐν ᾧ τοὺς ἀγρίους ἔθεσατο.

Καὶ εἰδορ ἄλλο σημεῖον ἡ τῷ οὐρανῷ μέτρα καὶ θαυμαστόν· ἀγγέλους ἐπειδὴ, ἔχοντας πληγὰς διπλὰ τὰς ἐσχάτας, διειπέται ἀνταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἰδορ ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην χυρί, καὶ τοὺς τικνώντας ἐκ τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, διετῶντας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας τὰς κιθάρας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔδουσι τὴν ἐδήρη Μωσέως δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ὁδήρη τοῦ Ἀρτούρου, ἀλγοτες· Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ Ἑργα σου, Κύριε ο Θεός ο παντοκράτωρ· δικαιαῖαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὅδοι σου, ο Βασιλεὺς τῶν ἑθνῶν. Τίς οὐ μὴ ροδηθῇ σε, Κύριε, καὶ δοξάσει τὸ δνομά σου; διειπέται διοικοῦσας τὰ δέθη ηξουσίαι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, διειπέται δικαιώματα σου ἐφαρερώθησαν.

Καὶ πῶς οὐ μέτρα τὴν παγκόσμιον σημαίνοντα καθαίρεσιν; πῶς δὲ οὐ θαυμαστὸν, ἀγγέλοις ισχρίθυμοις τὸν ἐξ ἐνδομάδος ἡμερῶν ἐναρξάμενον συντελεῖσθαι κόσμον, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀποτελευτῆν τοῖς τὸ καθαίρειν ἀγγέλοις λαχοῦσι καὶ εἰς τὸ καθαίρειν ἔχουσι πληγάς; Ἐπειδὴ δὲ αἱ πληγαὶ θάλασσας ὑαλίνη, πύρ, εἰκόνων τοῦ θηρίου, καὶ τὸ θηρίον αὐτὸν, καὶ χάραγμα (49) αὐτοῦ, καὶ ἀριθμὸς αὐτοῦ τοῦ διδύματος. Λύται μὲν αἱ πληγαὶ, διὲ ὃν ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ. Ἐσχαταῖ δὲ, ὡς τοῖς νικῶσιν αὐτὰς οὐκ ἔτι περίλειπομένου ἐτέρου ἀγῶνος. Οὐ τε γάρ τὸ ἀστάθμητον τοῦ βίου τούτου,

A est quæ beatam ac incommutabilem naturam affectibus capi concedat? Porro quod extra civitatem calcati sint botri, civitatem vocat conversationem negotiis deditam, quæ in hac vita agitur: et quoniam post hujus consummationem revera datur retributio hominibus de his quæ negotiati sunt, convenienti ratione dixit, extra civitatem. 776 Dicendo autem quod de torculari per conculcationem botrorum sanguis defluat, botros relinquit intelligentes esse peccatores. Ideo quoque sanguinem ad pravas impiorum actiones tropologice convertit, inficta propter ipsas omnibus justa manifestaque ultione: et ita justa, ut neque supernis angelis obtemperaverint qui constituti erant ut illorum curam haberent, qui suis auxiliis veluti B quibusdam frenis prohibebant homines ab actionibus Deo invis. At illi tanto furore perciti fuerunt, ut non modo naturales considerationes ad honorum acquisitionem a Conditore sibi traditas contempserint, sed et eas quæ a divinis suggerebantur angelis. Itaque quum adversus divinos etiam auxiliatores ostensa fuerit effrenis ipsorum petulantia, omnibus conspicuum flagellum ex horum inobedientia constituitur.

CAPUT XLV.

De septem angelis qui in homines plagas inducent ante consummationem, et de mari vitreo in quo sanctos conspexerat.

Et vidi aliud signum in cælo magnum et admirabile: angelos septem habentes septem plagas novissimas, quia in ipsis completur ira Dei. Et vidi tanquam mare vitreum commixtum igni, et eos qui victoriam reportaverunt de bestia, et de imagine ipsius, et de charactere ipsius, et de numero nominis ipsius, stantes super mare vitreum, habentes citharas Dei, et canentes canticum Mosi servi Dei, et canticum Agni, dicentes: Magna et admiranda sunt opera tua, Domine Deus omnipotens: justæ ac vere sunt viæ tue, Rex gentium. Quis non timet te, Domine, et glorificabit nomen tuum? quia solus sanctus es, quoniam gentes omnino venient et adorabunt coram te, quoniam iudicia tua manifesta sunt.

D 777 An non magnum est quod universale designat subversionem? an non admirandum est mundum esse consummandum ab angelis qui eodem sunt numero cum diebus hebdomadæ a quibus habuit initium, et in eundem finire numerum cum angelis qui id muneric sortiti sunt ut ipsum perdant, et ad perdendum habent plagas? Septem autem plagæ sunt mare vitreum, ignis, imago bestiæ et bestia ipsa, character ipsius et numerus nominis ipsius. Hæ quidem plagæ sunt quibus completur ira Dei: extremæ vero, ut qui has devicerit nullum sit ipsi reliquum certamen.

(49) Legebatur, ὑπόλοις, πῦρ, εἰκόνη, θηρίον καὶ χάραγμα.

Qui enim omnem hujus vitæ instabilitatem quæ sua salsugine in multis exsiccare solet omne refrigerium, tolerando vicerint : qui que dum mundus id nactus est ut nominis ipsorum celebritatem in modum vitri conterat, in nullo peiores efficiuntur : non sibi ascientes vim exurendi ignis, sed illuminandi : cum imagine bestiæ, aut bestia ipsa, aut charactere aut numero nominis ipsius non infeliciter luctantes, sed viriliter devincentes : hi tunc super mare vitreum stantes, signum gestantes suæ in vita mortificationis, quoad volupsum quæ in ea sunt inutilitatem ac confraktionem : canunt quæcumque æquum est canere victores hujusmodi adversariorum.

Habentes septem plagas novissimas. Quod ait *septem*, non est intelligendum quod numero fuerint septenario, sed capitul pro *multas*: itaque multa designat esse adversus peccatores supplicia, quibus finem accipit ira Dei, quæ etiam postrema esse dicta sunt. Porro cum Dei audis iram seu furem, ne concipias divinum numen subjectum esse affectibus : sed quoniam alio modo designare non potuit excessum facinorum peccatorum, ex improbitate ac impudicitia procedentium, quæ vel immobilem ad effectus naturam possent movere, humano more locutus est. Mare autem vitreum non aliud significare putetur, quam per mare quidem multitudinem, per vitrum vero splendorem ac puritatem eorum qui ibi digni fuerint beata vita.

Labentes citharas Dei et canentes canticum Mosi. Dicens citharas, membrorum quæ in terra sunt mortificationem designat. Porro ipsas ait esse Dei, eo quod nullus quantumvis sedulus homo et industrius id præstaret, divino destitutus auxilio. Cœterum Mosi servi Dei canticum **778** illud verisimile est omnes intelligere quod cecinit ob demersionem Pharaonis regis Ægyptiorum. Canticum itaque victorum ante legem et sub lege, ex his concipitur quæ per Mosen jussu Dei peracta sunt, ut dictum est. Agni vero canticum quod est aliud nisi quod ab eo qui responsa dat compositum est? quod etiam canent hi qui a Christo et post Christum decenter conversantes assidue in gratia ac magnificientia annuntiant Agno sive Domino Iesu Christo, ob dispensatum nobis salutari modo omnipotentem, justum ac verum ducatum. Quæ tanquam rex et basis misericordiæ, per apostolos suos operatus est erga suam creaturam.

XV, 5-8. *Et post hæc vidi, et apertum est templum tabernaculi testimoniæ in cælo : et egressi sunt septem angeli habentes septem plagas : qui erant vestiti lino mundo et candido, et præcincti circa pectora zonis aureis. Et unum ex quatuor animalibus dedit septem angelis septem phialas aureas plenas iracundia Dei viventis in æcula æculorum. Et impletum est templum fumo a majestate Dei et potentia ipius : nullusque poterat ingredi templum donec completerentur septem phialæ septem angelorum.*

οὐδεὶς δύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἀχρι τελεσθεῖν αἱ τὰς πλάγας.

A δ τοῖς πολλοῖς δι' ἀλμυρίαν ἡραίνειν οἵδε τὸ ἀνεψιχον, τὰν νενικηκότες τῇ καρτερίᾳ, οἵτε ταῖς εὐδοξίαις κατὰ τὸ οὐρανὸν τοῦ συντείσθαι κεκληρωμένου κόστου κατ' οὐδὲν κεχειρωμένοι, οὐχ οἱ τοῦ πυρὸς τὴν καυστικὴν δύναμιν, ἀλλὰ τὴν φωτιστικὴν πεπορισμένοι, οὐχ οἱ τὴν εἰκόνα τοῦ Θηρίου, ἢ τὸ θηρίον αὐτὸν, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καταπαλέσαι δεδυστυχηκότες, ἀλλ' ἀνδρικῶς νενικηκότες, οὗτοι τηνικάλε ἐστῶτες ἐπὶ τὴν οὐαλίνην θάλασσαν, σύμβολον ἐπιφερόμενοι τῆς ἐκυπών ἐν τῷ βίῳ νεκρώσεως κατὰ τὸ ἀνενέργητον τῶν ἐν αὐτῷ ἡδέων ἔδουτιν δια εἰκόνας τηνικηκότας τῶν τοιούτων δέδειν.

Εχοντας πληγὰς ἐπεὶ τὰς ἁσχάτας. Τὸ ἑπτά, οὐκ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀδοματικοῦ ἀριθμοῦ ἀκουστέον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πολλά. Τὰς πολλὰς οὖν κατὰ τῶν ἀμαρτιῶν κολάσεις αἰνίττεται, δι' ὃν διαμέδει τοῦ Θεοῦ πέρας λαμβάνει. Αἴτιες καὶ ἐσχαταις ἐλέχθησαν. Θυμὸν δὲ ἀκούων Θεοῦ, μή ὡς ἐμπαθοῦς ἀκούει τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ εἶχεν δῆλως πιας ὑπορῆναι τὴν ὑπερβολὴν τῶν κατὰ ἀστέγειαν τῶν ἀμαρτιῶν Ἑργῶν, ἄτε καὶ τὴν ἀπαθῆ φύσιν οἰων τε δυτιῶν κινεῖν, ἀνθρωπίνων ἔχριστο τῷ λόγῳ. Ἡ οὐαλίνη δὲ θάλασσα οὐκ ἐν δίλλῳ σημαίνει δοκοῦ, ἢ τὸ πολὺ μὲν διὰ τοῦ, θάλασσα, διὸ δὲ τοῦ, οὐαλίνη, τὸ στελκνὸν τε καὶ καθαρὸν τῶν τῆς ἐκεί μακαριστητος τοῦ βίου τηνικωμένων.

Εχοντας τὰς κιθάρας τοῦ Θεοῦ, καὶ φίδους τὴρ φύην Μωσέως. Διὰ τοῦ εἰπεῖν τὰς κιθάρας, τὴν τῶν ἐπὶ γῆς μελῶν αἰνίττεται νέκρωσιν. Θεοῦ δὲ αὐτὰς εἶναι, καθέτι οὐδεὶς τῶν σπουδαίων ἀνθρώπων τῆς θείας συμμαχίας χηρεύων κατορθοῦται. Τὴν δὲ φύην Μωσέως δούλου Κυρίου ἔκεινην πάντας εἰκός ἔστι νοῆσαι, ἵνα ἥσεν ἐπὶ τῇ καταποντώσει Φαραὼ τῶν Αἴγυπτίων. Τῶν μὲν πρὸ νόμου καὶ ἐν τῷ νόμῳ νικηφόρων ἡ φύη, ὡς εἰρηται, ἐκ τῶν διὰ Μωσέως προστάγματι Θεοῦ ἐντρυγμένων νοεῖται. Ἡ δὲ τοῦ Ἀρνίου φύη τις δὲν δίλλῃ, εἰ μὴ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ χρηματίζοντος συντεθειμένη, ἵνα καὶ φίουσιν οἱ ἀπὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστὸν αἰσθῶν παλιτευσάμενοι, τὴν ἀκατάπαυστον ἐν χάριτι, τὸ μεγαλεὸν ἔξαγγιλλοντες τῷ Ἀρνίῳ, ἤτοι τῷ Κυρίῳ Ἰησῷ Χριστῷ, φικονομημένης σωτηρίας ἡμῖν τῆς παντοκρατορικῆς, δικαιαίας καὶ ἀληθινῆς δόηγίας. Ἀπερώς βασιλεὺς βάσις ὅντες, πρὸς τὸ ἐκπού τὸ πλάσμα διὰ τῶν αὐτοῦ ἀποστόλων εἰργάσαστο.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἰδον, καὶ ἡροίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐκτὰ ἀγγέλοι οἱ ἔχοντας τὰς ἐπτὰ πλάγας. Οἱ ἥστεροι ἀνθρώποι λιγον καθαροὶ, καὶ περιελθομένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς. Καὶ ἐν τῷ τεσσάρων ζώνων δέκακε τοῖς ἐκτὰ ἀγγέλοις ἐπτὰ φιάλαις χρυσᾶς τεμοθόσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωτος εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Καὶ ἐγενέσθη ὁ ναὸς ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς δύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἀχρι τελεσθεῖν αἱ τὰς πλάγας.

Σκηνὴν ἐνταῦθα, τὴν ἐν οὐρανοῖς λέγει ἡς καὶ⁸¹ ἀμοιβῶν καὶ δὲ Μωϋσῆς πῆξε τὴν σκηνὴν τὴν κάτω προστάσσεται. «Ορά, φησί, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὅρε.» Ἐκ τούτου τοῦ ναοῦ ἀνοιχθέντος ἐξελεύσεσθαι τοὺς ἄγγελους (50). Πρὸ γὰρ τῆς τοῦ Χριστοῦ συγκαταβατικῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ παρουσίας, τῇ γνῶσις τῶν προκειμένων, ἀσυμφανῆς καὶ ἀνεπινόητος ἀνθρώποις. Διὸ καὶ πρὸς ἐναργεστέραν τούτων πίστιν, ἐν τῷ τοῦ Κυρίου πάθει καὶ τὸ τοῦ ἐπὶ γῆς ναοῦ καταπέτασμα διαρρήγνυται ἀνωθεν ἔως κάτω, οἰοντεὶς τὰ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου κρυφισθῆται συνεπτυγμένα θεῖα μυστήρια, τὸ ἀπὸ τοῦδε ἐκφανῆ πᾶσιν καὶ ἐνώπια κατέστη, οὐχ ἐντὸν ἀνωθεν ἔως αὐτοῦ καὶ ἀντίστηται εἰρηται, ἀλλὰ διεισέθεν δὲ χρηματίζων θεὸς τοῖς κατὰ νόμον λερεῦσι διεστέλλετο τὰ παιητέα καὶ μῆ, μετὰ ἀκριδοῦς καὶ ἀνυποστόλου παραγγελίας, οὐκ ἀπὸ τοῦ νομικοῦ μαρτυρίου, ἀλλὰ τοῦ ἀρχετύπου καὶ ἀνθρωπίου.

OΙ ήσαν ἑτερεδυμένοις οἱ τότε καθαρότεροι. Λίνῳ φησὶν ἐνθεδύσθαι τοὺς ἀγίους διὸ τὸ μηδὲν ζωῶντες ἐπάγεσθαι προσπαθεῖας, & τὸ λαμπρὸν τῆς ζωῆς πέφυκεν ἀμαυροῦν. Οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ περιεζωμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσὸς τὸ ἐπιθυμητικὸν τοῦ σώματος μέρος, περὶ δὲ τὸν ἐπιθυμητικὸν κατάρχεσσα καρδία κατώκισται, οὐκ δινετον τοῦτο δηλαδὴ ἔχοντες τὸ μέρος καὶ μηδὲν σωφρωσύνης περιτφιγγόμενον ζωστῆρι, ἀλλὰ σεμνῷ μᾶλα καὶ τιμῷ ἀναστελλόμενον σφιγκτῆρι. Τοιοῦτο γάρ καὶ δὲ χρόδες, τῶν κατὰ γῆν ὑλῶν τὸ περισπούδαστόν τε καὶ τιμαλφέστερον ἀνθρώποις.

Ἐπεὶ φιάλας γρυνσάς τεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ. Καλῶς εἰργήσεις χρυσᾶς φιάλας τῆς τοῦ Θεοῦ δργῆς ἐμπεπλήσθαι. Τιμία γάρ τῇ ὁργῇ τὸ ἀγαθὸν καὶ συμφέρων ἐν αὐτῇ φέρουσας μᾶλλον, ή τὸ δίκαιον, καὶ δινῶντας οἱ κολαζόμενοι. Ό δὲ τοῦ Θεοῦ θυμὸς οὐκ ἐμπαθής, ὥσπερ πολλαχῶς ἡμῖν εἰρηται, δίκαιος δὲ, διεισέθεν ἀπαθής δὲ ἄφ' οὐ. «Οὐεν καὶ ζῶν εἰρηται πρὸς ἀντιδιαστάτην τῶν παρὰ τοῖς ΕΘνεσι νεκρῶν καὶ ἀμπαθῶν θεῶν.

Καὶ διερμίσθη ὁ ταῦτα ἐκ τοῦ καπτοῦ. Οἱ καπνὸς θείας δργῆς δείγμα, καθὸ καὶ τὸ, «Ἀνέβη καπνὸς ἐν δργῇ αὐτοῦ,» εἰρηται. Οὗτε γάρ καπνὸς ἀνευ πυρὸς ὑψίσταται, οὐτε πῦρ καπνοῦ δίχα. Τὸ δὲ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ γίνεσθαι τὸν καπνὸν, περιφρασιν (51) ήσει τινά. Οὐ γάρ διάστολὴ θεοῦ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Αἴτοι δύναμις γάρ καὶ αὐτοδόξα δθεός. Τὸ δέ, οὐδεὶς ἀδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ταῦτα, ή κατὰ τὸ γεγραμμένον αὐτὸν νοητίουν, ἵνα ἔχειούμενος οὐδεὶς ἐν ὑποστήματι Κυρίου· εἰ γάρ τούτο, σχολὴ γ' ἀν διπενεγκοτὴ τῆν

⁸¹ Exod. xxv, 49. ⁸² Psal. xvii, 9.

(50) Τοὺς ἀγγέλους εἰ., ονισσα numerali nota.

A Tabernaculum hoc loco dicit quod est in celis, ad cuius similitudinem Mosi præcipitur ut componat inferius tabernaculum. «Vide, inquit, omnia facias juxta exemplar quod tibi in monte monstratum est⁸².» Ex hoc templo aperto egressuros dicit angelos septem. Nam ante Christi humilem ad nos adventum, cognitio eorum quæ imminent obscura erat, nec satis ab hominibus considerabatur: ideoque ad efficaciorem horum fidem in passione Domini velum etiam terreni templi scissum est a summo usque ad imum, hoc indicando, quod divina mysteria quæ a mundi constitutione per occultationem complicata erant, ex eo tempore manifesta et omnibus oīvia sunt exhibita, non uni genti recondata, sed omnibus gentibus expansa. Tabernaculum vero testimonii, non quomodounque dictum est aut casu, sed quia inde dabant Deus responsa legalibus **779** sacerdotibus, explicando quæ scienda essent et quæ non scienda, cum exacta et certissima præceptione, non a legali testimonio, sed archetypo et humano.

C Qui erant vestiti lino mundo. Lino autem sanctos suis vestitos, eo quod nihil animale aliceret eos ad affectiones quæ vita candorem natæ sunt obscurare. Idem quoque zonis aureis præincti sunt circa pectora, nempe concupiscibilem corporis partem, circa quam sedem habet cor quod initium concupiscendi retinet: hanc videlicet partem non habentes remissam et nullo temperantiæ cingulo coercitam, sed pudica maxime et pretiosa veste sphinctere refrenatam: hujusmodi enim est et aurum, inter materias terrenas maximo studio affectatum, et magis in pretio habitum apud homines.

D Septem phialas aureas plenas iracundias Dei. Recte dicit phialas aureas impletas esse ira Dei: nam pretiosa est ira quæ bonum ac utile magis assert quam justitiam, quamvis mœrore afficiantur hi qui puniuntur. Dei autem ira non ex affectione est, quemadmodum frequenter diximus. Justus autem est, quia etiam affectu carens est in quo procedit. Hinc enim vivens quoque dictus est, ad distinctionem deorum mortuorum et affectibus deditorum qui apud gentes erant.

Et impletum est templum fumo. Fumus divinis iræ signum est, juxta illud etiam quod dictum est: «Ascendit fumus in ira ejus⁸³.» Neque enim fumus absque igne producitur, neque ignis absque fumo. Quod autem fumum dicit fieri a gloria Dei et a potentia ipsius, non ad litteram intelligendum. Non enim est differentia inter Deum et suam potentiam; ipse namque Deus sua est potentia suaque gloria. Porro quod dicitur: Nullus poterat ingredi templum, aut intelligi debet juxta id quod scriptum est, ut sit sensus, quod nullus sit perfectus coram

(51) Περιφράση εἰ.

Deo : nam si talis esset, nullo modo ipsius iram A τούτου δργήν . ή τὸ μηδαμῶς τοὺς ἀγίους τῆς ἡνω Ιερουσαλήμ τυχεῖν λήξεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ἔκτοις νῷ τερουργίας πρὶν ἢ τυχεῖν τοὺς ἀγίους τὰ δικ μαρτυρίας ἐπίχειρα. Τάς δὲ ἐπτά πληγὰς δ τοῖς ἐπὶ συντελεῖσι τοῦ κόσμου εὐρισκομένοις προσαρμόστενοι δὲν ἀμάρτη τοῦ πρέποντος.

780 CAPUT XLVI.

Quod effusa prima phiala fiat ulcus adversus apostatas qui a Deo desecrerunt ad Antichristum.

XVI. 1. 2. *Et audivi vocem magnam dicentem septem angelis : Ite et effundite septem phiales plenias iracundiae Dei in terram. Et abiit primus et effudit phialam suam in terram, et factum est ulcus B malum ac noxiūm in homines qui habebant characterem bestiæ, et qui adorabant imaginem ejus.*

Magnam vocem, non quoad sonum; quem enim sensum pones in his qui nihil opus habent sensu? sed magnum, ob intolerabilem propemodum miseriām eorum qui puniuntur. Porro vocem dicere, sumptum est pro significare.

Effudit phialam suam in terram. Phiala hoc loco, sicut et calix, intelligenda est vis punitiva, qua effusa ulcus, inquit, noxiūm successit, allegorice designando cruciatum in corde ardente. Porro effusam esse in terram, accusat illos qui terrenorum vanitate trabuntur. Ideo quoque ad majorem manifestationem subjungit, quod super pravos homines. Sed quinam erunt illi pravi? Qui vel characterem gestant bestiæ vel adorant imaginem ejus: eo quod discesserint a Deo vivente, et ad Antichristum confluxerint. Porro imaginem bestiæ, id est, diaboli, dicit Antichristum.

CAPUT XLVII.

Plaga secunda adversus ea quae objurgantur in mari.

XVI. 3. *Et secundus angelus effudit phialam suam in mare, et factus est sanguis tanquam mortui, et omnis anima vivens mortua est in mari.*

781 Mare aut præsentis sæculi instabilitatem D significare vult, eo quod tunc gens bellice insurget in gentem: unde si mare præliis navalibus, et terra et flumina eorum qui occiduntur sanguine rubescant, nihil mirum est: sive quod divina virtute a sanctis prophetis Enoch et Elia sicut tunc fortassis mutatio aquarum in sanguinem, ad redargitionem eorum qui seducti fuerint: quemadmodum in Ægypto sub Mose conversa sunt flumina: quod etiam magis consequi tribuit id quod subjungitur, nempe sanguis non mortui, sed tanquam mortui, quod particula ὡς, id est tanquam, non rei efficaciam, sed similitudinem in universum designet: ita ut ea conjectura non longe aberret a scopo. Mortui vero, hoc est, jugulati.

ΚΕΦΑΛΑ. ΜΖ'.

Οπως τῆς χρώτης φιάλης ἐκχυθείσης, ἔλκος καὶ τῶν ἀποστατῶν τίνεται.

Kai ηκουσα μεγάλης φωνῆς λεγούσης τοῖς ἐπτά ἀγγέλοις· Ὑπάγετε καὶ ἐκχέτετε τὰς ἔκτα φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ἔλκος κακόν καὶ πονηρός ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἄχοτας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς χροσκυροῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.

Μεγάλη φωνῇ, οὐ τῇ ἀπηχήσῃ, (τις γάρ καὶ αἰσθητος τοῖς οὐδὲν αἰσθητοῦ προσδεομένος;) ἀλλὰ μεγάλοις τῇ ἀνυποίστῳ σχεδὸν ταλαιπωρίᾳ τῶν τεραρουμένων. Τὸ δὲ τὴν φωνὴν λέγειν, ἀντὶ τοῦ σημαίνενος εἰρηται.

C Ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν. Φιάλην ἐνταῦθα καθάπερ ποτήριον, τὴν κολαστικὴν ἐνέργειαν ἔκληπτεν, ἵστηκετείσης, ἔλκος, φησί, κυνηρὸν συμβῆναι, ἔλκος, τὴν ἐν καρδίᾳ σφύζουσαν δόδυνην ἀλληγορῶν. Ἐπὶ τὴν γῆν δὲ χεθῆναι, γῆν, τοὺς τῇ ματαίστητι τῶν γηνῶν περισπωμένους; ἀποκαλῶν. Διὸ καὶ ἐπιφέρει πρὸς σαφήνειαν τὸ, ἐπὶ τοὺς κονηροὺς ἀνθρώπους. Πονηροὶ δὲ τίνες ἀν εἰσιν, ή οἱ τὸ χάραγμα ἐπιφερόμενοι τοῦ θηρίου, ἐκ τοῦ ἀποστῆναι μὲν ἀπὸ θεοῦ ζῶντος, τῷ Ἀντιχρίστῳ δὲ προσρυζόντες; Εἰκόνα δὲ τοῦ θηρίου τὸν Ἀντιχριστὸν λέγει, τουτέστι, τοῦ διαβόλου.

ΚΕΦΑΛΑ. ΜΖ'.

Πληγὴ δευτέρα κατὰ τῶν ἐπιτιμωμένων.

Kai δ δεύτερος ἀγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς τεκροῦ, καὶ πάσα ψυχὴ ἥσσα ἀπέθανεν ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ.

Θάλασσαν εἶτε τὸ ἀστάθμητον τοῦ παρόντος αἰώνος: ἐκδέχεσθαι βούλεται, καθ' ἐν τῷ τηνικαῦτα θίνους ἐπ' ἔθνος πολεμίως ἐγειρομένου· διὸν καὶ εἰ ναυμαχίαις ἡ θάλασσα, καὶ ἡ γῆ καὶ οἱ ποταμοὶ τῶν ἀποκτεινομένων φοινίσσονται αἷμασιν, οὐδὲν ἀπεικήσει, εἶτε καὶ θεῖα δυνάμει πρὸς ἐλεγχον τῶν ἀπατωμένων τότε ὑπὸ τῶν ἀγίων προφητῶν Ἐνώχ καὶ Ἡλία ἡ μεταβόλη γένοντο ὑδάτων εἰς αἷμα, ὡς; καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ Μωσέως; οἱ ποταμοὶ, δ καὶ μᾶλλον τυχεῖν ἡ ἐπιφορὴ τοῦ βρητοῦ δίδωσιν, αἷμα φάσκοντος, οὐχὶ νεκροῦ, ἀλλ' ὡς νεκροῦ, τοῦ ὡς μορίου οὐκ ἐνέργειαν, ἀλλ' ὅμοιότητα ὡς ἐπίπαν παριστῶντος, οὐκ ἀποτυχόντως; δὲν εἴη τοῦ σκοτοῦ. Νεκροῦ δὲ τοῦ ἐσφαγμένου.

ΚΕΦΑΛ. ΜΗ'.

***Οξως διὰ τῆς τρίτης οἱ ποταμοὶ εἰς αἷμα με-**
τακισθῶσιν.

Καὶ ὁ τρίτος δέξεσθαι φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς
ποταμούς καὶ εἰς τὰς σηγάνας τῶν ὑδάτων, καὶ
ἔγειρε τὸ αἷμα. Καὶ ἤκουσα τὸν ἀγγέλον τῶν
ὑδάτων λέγοντος· Ἀλκαιός εἰ ὁ ὄν, καὶ ὁ ἡγε-
τὸς δοσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ὅτι αἷμα ἀγίων
καὶ προφητῶν δέξεσθαι φιάλην, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἐδωκας
πιεῖν· ἄξιοι γάρ εἰσιν. Καὶ ἤκουσα ἀλλού ἐκ τοῦ
θυσιαστηρίου λέγοντος· Ναὶ, Κύριε, ὁ Θεός ὁ πα-
τοκράτωρ, ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

Κάντεῦθεν δείκνυται τοῖς στοιχείοις ἐπιτετάχθαι
ἀγγέλους, ὃν ἔνα τὸν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὑμεῖν φησί
τὸν Θεόν, ἐπὶ τῇ κατ' ἀξίαν καταδίκῃ τῶν παραβε-
νηκότων, οἱ τὰς χειρας τοῖς αἴμασιν ἐμβλύναν τῶν
ἄγίων. Καὶ πρὸν μὲν, μάλιστα δὲ τὸ τηνικαῦτα ἐν
τῷ τοῦ Ἀντιχρίστου καιρῷ, ἀνθ' ὧν τῇ τῶν αἰμά-
των διαφόρῳ δίψῃ τοὺς τολμώντας ἐκάλεσε. Δια-
φωνάντων γάρ ποταμῶν καὶ συστημάτων τῶν πη-
γίων, πόθεν ἀν ἀλούθεν τὴν δίψαν ἀκίσαντο;

Καὶ ἤκουσα τὸν ἀγγέλον τῶν ὑδάτων. Οὐ μόνον
ἔφοροι τῶν ἔθνῶν, κατὰ τὸν νομοθέτην Μωϋσῆν, αἱ
θεῖαι δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τῶν κοσμικῶν στοιχείων,
ῶσπερ ἡμῖν ἡ θεόθεν αὐτῇ ἀποκάλυψις εἰσηγεῖται.
Ἄν δὲ ἔλεγεν ὁ ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἀγγελος, τούτων τὸ
μὲν, ἀλκαιός, τὸ πρόδε ἀξίαν βραβεύει δηλοῖ, τὸ δὲ
ῶν, τὸ ἀτελεύτητον, τὸ δὲ ἡγετός, τὸ δὲ
δοσιος, τὸν ὑπεξήρημένον πάσος προσπαθείας θυητῆς. C
Διδούσι ταῦτα ἔκρινεν, ἵνα οἱ ἐκχέαντες αἴματα
ἄγίων, αἷμα πίωσιν ἄγίων δὲ τῶν ὑπὸ τῶν ὑπασπι-
στῶν τοῦ Ἀντιχρίστου κεκακωμένων προφητῶν δὲ,
'Ἐνώχ καὶ Ἡλία, ἐπειὶ καὶ αὐτοὺς ἀποκτενοῦσι. Πῶς
δὲ αἴμα πίωσιν; Ἐξ ἀναγκαῖου γάρ οἱ ἐν πολέ-
μοις περὶ ποταμῶν ἐστρατοπεδεύσαντες, μεμολυσμέ-
νον πολλάκις αἴματι ὑδωρ πίνουσιν ἐκ τῆς τῶν θυη-
σκόντων ἀναιρέσεως.

Καὶ ἤκουσα ἀλλού ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου. Σύμφω-
νον τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐπὶ τῶν ὑδάτων, δὲ ἐπὶ τοῦ θυ-
σιαστηρίου. Τούτον δὲ ἔστι μὲν νοεῖν καὶ αὐτὸν τὸν
Χριστὸν, ὡς καὶ ἐν αὐτῷ καὶ δι' αὐτοῦ προσφερό-
μένων τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τῶν λογικῶν ὀλοκαρπώ-
σεων καὶ τῶν ζωσῶν θυσιῶν, ἀ προσφέρειν ἐκ τοῦ
Ἀποστόλου ἐμάθομεν. "Ἐνι δὲ νοεῖν καὶ εἰς τὰς ἀγ-
γελικὰς δυνάμεις ὡς ἀναγγικάς τῶν ἡμετέρων
προσευχῶν καὶ τῶν πνευματικῶν ὀλοκαρπώματων,
εἰρῆσθαι δὲ θυσιαστηρίου ἀπὸ τοῦ περιέχοντος τὸ
περιεχόμενον συνεκδοχικῷ τῷ τρόπῳ. Ἐκ τούτου τοι-
γύνιν τοῦ λογικοῦ καὶ λειτουργικοῦ θυσιαστηρίου τὴν
φωνὴν φησιν ἐνεχθῆναι δικαιοῦσαν τὰ τοῦ Θεοῦ κρί-
ματα πάντα λόγον καὶ νοῦν ὑπερβαίνοντα.

ΚΕΦΑΛ. ΜΘ'.

***Οξως διὰ τῆς τετάρτης καυματίζονται οἱ ὄρ-**
ωντει.

Καὶ ὁ τέταρτος δέξεσθαι τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ

CAPUT XLVIII.

Quod per tertiam plagam mutentur flumina in san-
guinem.

XVI, 4-7. Et tertius effudit phialum suam in flu-
mina et in fontes aquarum, et factus est sanguis
Et audivi angelum aquarum dicentem: Justus es tu
qui es et qui eras sanctus, quod haec judicaveris:
quoniam sanguinem sanctorum et prophetarum effu-
derunt, et sanguinem ipsi dedisti ut biberent, quia
digni sunt. Et audivi alium de altari dicentem:
Profecto, Domine, Deus omnipotens, vera et justa
sunt iudicia tua.

B Hinc quoque ostenditur angelos præses elemen-
tis, quorum unum dicit in aquis laudare Deum ob-
transgressorū dignam ultionem, qui manus suas
coinquarunt sanguine sanctorum: etiam antea
sane, sed maxime tunc tempore Antichristi: propter
quod ob vehementem sanguinis sitim ipsos auden-
tes vocavit. Nam corruptis fluminibus ac fontium
scaturigine, quomodo aliunde possent sitim cu-
rare?

Et audivi angelum aquarum. Non gentibus tantum
præfectæ **782** sunt divinæ virtutes, juxta legisla-
torem Mosen, sed et mundi elementis, quemadmo-
dum haec revelatio divinitus nos docet. Porro inter
ea quæ dixit angelus qui in aquis erat, *justus di-*
citur Deus, quod mercedem condignam designet;
qui es, quod sine careat: qui eras, quod initio:
sanctus, quod sublatus ab eo sit omnis mortalitatis
affactus: ideo etiam haec indicavit, ut qui sanguini-
mem sanctorum effuderant, sanguinem biberent:
sanctorum vero, qui videlicet afflicti fuerant ab
Antichristi propagatoribus: prophetarum autem,
nempe Enoch et Elias, quandoquidem illos quoque
occident. Quomodo vero sanguinem bibent? Quo-
niam necessitate compulsi qui tempore belli circa
flumina committunt prælium, frequenter scindunt
sanguine aquam bibunt, ex eorum qui moriuntur
interemptione.

D Ei audivi alium de altari. Conformia loquitur hic
de altari cum eo qui erat in aquis. Hic autem po-
test et ipse Christus intelligi, quod etiam in ipso et
per ipsum offerantur Deo et Patri rationalia holo-
causta et vivæ hostiæ, quas ex Apostolo offerre di-
dicimus. Possunt quoque angelicæ virtutes intelligi,
ut quæ nostras orationes ac spiritualia sacrificia in
sublime ferant. Dictum est autem altare, per figu-
ram quæ a continenti comprehendat contentum. Ab
hoc igitur rationali et ministeriali altari factam ait
suisse vocem quæ justificaret iudicia, ut quæ omni-
ne rationem ac mentem excedant.

CAPUT XLIX.

Quod per quartam plagam æstu exurantur homines.

XVI, 8, 9. Et quartus effudit phialum suam in so-

lem : et datum est illi aestu affigere homines per ignem. Et aestuaverunt homines aestu magno, et blasphemaverunt nomen Dei qui habet potestatem super has plagas, neque resipuerunt ut darent ipsi gloriam.

783 Utrovis modo quis base accipiat : aut sensu allegorico, aut quod re vera contingant, sensum habebit semper non dissonum a veritate. Sive enim solem existimet diurnum esse cursum, quo molestia et anxietates comprehendent quotidie lascive ac improbe degentes, ut convertantur : sive etiam quod idem sol siccitate et anxietate ac desperatione molestiarum, quales in bello solet contingere, suo ardore efficacius aestuare faciet : quod et ipse cruciet, sugerens iis conversionem : nihil erit differentiae, dum ex ultraque interpretatione in uno et eodem intelligentiae receptaculo sedes figuratur.

Qui habet potestatem super has plagas. Ἐξουσιαν (quod nos cum ceteris interpretibus vertimus potestatem) vocat Domini adventum, qui ad hoc præstabit suum secundum adventum, ut reddat unicuique juxta opera sua.

CAPUT L.

Quod per quintam plagam regnum bestiæ obscuretur.

XVI, 10, 11. Et quintus effudit phialam suam super thronum bestiæ : et obscuratum est regnum ejus : et commandaverunt linguas suas præ dolore, et blasphemaverunt Deum cœli propter dolores istos, et propter ulcera sua, et non resipuerunt ab operibus suis.

Phialam vocat iram. Solemus enim in conviviis humaniter invicem nos excipere phialis sive calicibus, per vinum quod in ipsis repositum est confirmantes convivium : cuius contrarium conciliat phiala ab hoc effusa (Dei namque furore plenum est poculum effusum) in regnum bestiæ : siquidem thronum dicit regnum, bestiam vero Antichristum. Porro obtenebratum ait ipsius regnum, quod phialæ fecit effusio, propter doloris vehementiam. Possent quoque regnum intelligi qui Antichristo subjecti sunt.

784 CAPUT LI.

Quod per sextam plagam via per Euphraten aperitur regiis orientalibus.

XVI, 12-14. Et sextus angelus effudit phialam suam in flumen magnum Euphraten, et siccata est aqua ejus, ut prepararetur via regibus qui sunt ab oriu solis. Et vidi ex ore draconis et ex ore bestiæ et ex ore pseudopropheta spiritus immundos tres in modum ranarum. Sunt enim spiritus daemoniorum facientes signa.

(52) Τὸ εἰς Θεοῦ ποτήριον ed.

Α τὸν ἡλιον, καὶ ὁδόθη αὐτῷ καυματίσθησαν ἐν πυρὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀκαυματίσθησαν οἱ ἀνθρώποι καῦμα μέτρα, καὶ ἀβλασφήμησαν οἱ ἀνθρώποι τὸ δρόμα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος ἐξουσιῶν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταῦτας, καὶ οὐ μετερόησαν δούραις αὐτῷ δόξαν.

Ταῦτα δοκούσια ἀντὶ τις ἐκλάβοι, ἀλληγορίας λόγοις, φημι, ή καὶ ἀνεργετὰ πραγμάτων, οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος ἀπενεγνθείη. Εἴτε γάρ ἡλιον τὸν τῆς ἡμέρας εἰδεῖν δρόμον καὶ διά τὸν ἔκαστον τὰ δυσχερῆ καὶ κατάγοντα τοὺς ἀσελγανόντας πρὸς ἐπιστροφὴν καταλήψεται, ή καὶ αὐτὸν τὸν ἡλιον αὐχμῆν καὶ συνοχῇ καὶ ἀπορίᾳ τῶν κατὰ πόλεμον χαλεπῶν τῷ παρ' αὐτῷ φλογῶν δραστικῶντος καυματίσαντα, δι τοῦ καὶ δι τοῦ παρουσίαν αὐτοῖς μνώμενος, οὐδὲν διοιστεῖ ἄφ' ἐκατέρας ἐκδοχῆς πρὸς ἣν καὶ τὸ αὐτὸν κατάλυμα τῆς ἐννοιας αὐλίζεσθαι.

Τοῦ ἔχοντος ἐξουσιῶν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταῦτας. Ἐξουσιῶν τὴν τοῦ Κυρίου καλεῖ παρουσίαν, δι τοῦ τοῦτο τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ποιεῖται πρὸς τὸ ἀποδούνας ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛ. Ν'.

"Οζως διὰ τῆς πέμπτης πληγῆς η βασιλεία τοῦ θηρίου σκοτείζεται.

Καὶ δι πέμπτος ἀγγελος ἐξέχει τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου, καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἀμασοῶντο τὰς φιλόσωσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πάνου, καὶ ἀβλασφήμησαν τὸν θεόν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετερόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

Φιάλην τὴν δργήν καλεῖ. Εἰώθαμεν γάρ ἐν τοῖς συμποσίοις φιάλαις δεξιούσιθαι ἀλλήλους τῷ ἐν αὐταῖς τεθησαυρισμένῳ οἴνῳ τὴν εδωλίαν κρατύνοντες, οὐ ἀπεναντίας ἡ παρὰ σοῦ φιάλη ἐκχεθεῖσα προξενεῖ [θυμοῦ γάρ πλήρες Θεοῦ τὸ ἐκχυθὲν ποτήριον (52)] ἐπὶ τὴν βασιλείαν τοῦ θηρίου. Θρόνον γάρ τὴν βασιλείαν φησι· θηρίου δὲ τὸν 'Ἀντιχριστον' ἐσκοτειμάνγει δὲ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ φησιν, ή, ή τῆς φιάλης ἐκχυσίας ἐποίησε, τῇ ὑπερβολῇ τῆς ὀδύνης. Δύναοι δ' ἀν καὶ βασιλείαν νοῆσαι, τοὺς ὑπὲρ τὴν βασιλείαν τοῦ 'Ἀντιχριστου' τεταγμένους.

D ΚΕΦΑΛ. ΝΔ'.

"Οζως διὰ τῆς ἐκτης η ὁδὸς διὰ τοῦ Εὐφράτου τοῖς ἀπὸ ἀνατολῶν ἥλιου βασιλεύσιν ἀνοίγεται.

Καὶ δ ἔκτος ἀγγελος ἐξέχειται αὐτοῦ τὴν φιάλην ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέτραν Εὐφράτην, καὶ ἐξηράρθη τὸ ὑδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἡρομασθῇ η ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἥλιου. Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θρόνου τοῦ ποτηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ γεννοδοκρόφητου, κτενύματα ἀκάθαρτα τρία ὡς βατράχους. Εἰσὶ γάρ κτενύματα δαιμονίων ποιούμενα σημεῖα.

Οὐις/ωθῆναι φησι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, πρὸς τὸν πάροδον τῶν βασιλέων τῆς γῆς, εἰς τὸν κατάλληλον πόλεμον. « Ἐγερθήσεται γὰρ, » φησὶν ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις, « ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεῖα ἐπὶ βασιλείαιν. » Τούτους δὲ ἐκ τῶν Σκυθικῶν μερῶν εἶναι τοῦ Γώγ καὶ Μαγῶν εἰκός. Οὐκ ἀπογνωστέον δὲ καὶ τὸν Ἀντίχριστον ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τῆς Περσίδος δρᾶσθαι, ἵνα τὸ φυλή τοῦ Δαν ἐκ βίζης Ἐβραίων, ἅμα καὶ ἑτέροις βασιλεῦσιν ή μεγιστᾶσιν, ἐπεὶ καὶ κατὰ τούτων τὸ βασιλεῖδν ἰσθ' ὅτε τάπτεται δνομα, διὸς ἐν τῷ, « Περέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, » σύν δυτοῖς μέντοι βασιλέως τοῦ Πιλάτου. Περαιῶσθαι δὲ τὴν Εὐφράτην, ή ψυχικὸν ή σωματικὸν ἐπάξιοντας θάνατον φησι· ψυχικὸν, διὰ τὸ ἐνεργείᾳ δαιμόνων καὶ παραχωρήσει Θεοῦ, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς δοκίμιον τῶν ἐκεῖτον θεραπόντων, οὐχ ἡς ἀγνοῦντος, ἀλλ' εἰς φανέρωσιν τοῖς ἄλλοις τῶν ἐκεῖτον προσανεχόντων, ή μή, ἐξάγοντος τὰ τοιαῦτα συμβαίνειν. Σωματικὸν δὲ τῶν τῆς ζώντων ἀξίων διαλειποτέναι, ὡς μή καὶ σύντην τοῖς μικροῖς Ἑργοῖς αὐτῶν ἐκαχρείον, Ἐργον οὖσαν ἀγαθοῦ ποιητοῦ καὶ χωρίον ἀνεπηρέαστον τοῖς ἐναμίλλως τοῦ πεποιηκότος βιοῦν ἥτοι μασμένοις.

Καὶ εἰδορ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος πνεύματα ἀκάθαρτα τρία. Προσυπακουστέον τὸ ἔξιόντα, ήντι. Εἰδον ἐκ τοῦ στόματος τῶν τριῶν ἔξιόντα πνεύματα ἀκάθαρτα τρία, ὡς βατράχους. Ἐκ τούτων δείκνυται, τὸν μὲν διάβολον, ὡς δράκοντα ἐν τῷ ἴδιῳ προσώπῳ δείκνυσθαι, τὸν Ἀντίχριστον δὲ ὡς θηρίον, τὸν ψευδοπροφήτην δὲ ἔπειρον παρὰ τὸν Ἀντίχριστον. Καὶ δράκοντα μὲν τὸν διάβολον, διὰ τὸ κεχρῆσθαι σκολιῶς τοῖς κινήμασι, θηρίον δὲ, τὸν Ἀντίχριστον. Οὐ γὰρ ἀνθρωπίνως τὴν ἀνθρωπείαν ὑποδύν (53) πρόσεισι φύσιν, θηριωδῶς δέ. Τὸν ψευδοπροφήτην δὲ αὐτὸν τούτο διπερὶ τοῖς, φεύδεται κατὰ τὸν ποιητὴν εἰπεῖν, εἰδότα ἐπύμοισιν δμοις. Τούτων ἐκάστου τῶν στομάτων ισάριθμά φησιεν ἀποδιλύζεσθαι ἀκάθαρτα πνεύματα βατράχοις δμοισι, ἀλλ' οὐ βατράχοις. Πρῶτον, ὡς τῆς τραχείας τούτων φοῖς οὐ πρὸς τινὰ εἰς Θεὸν ὑμνον οἵας τε οὖσης παραλαμβάνεσθαι, ἀλλὰ ταραχάς καὶ θορύβους προσπορίζοντος, ὡς ἔθος δεῖ τῶν δαιμονίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν τῷ βορβορῷ διάφοροισιν τούτων, ὡς τοπερ ἀπ' ἐναντίας τῶν Θεῷ φίλων τῷ σκληρῷ (54) χαιρόντων καὶ τῷ καρτερικῷ τῆς ψυχῆς, ὑμνοις καὶ ὑψαῖς καὶ διεμολογήσεσι μεγαλύνειν τὸν Θεόν. Τῷ τριαδικῷ δὲ ἀριθμῷ καὶ οἱ φθορεῖς καὶ τὰ ἀπὸ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐξοχετευόμενα δαιμόνια, ίνα τῷ ἀριθμῷ τούτῳ ἀπατῶσι, ὡς τῇ πανυμνήτῳ ἀγίᾳ Τριάδι εὐαρεστεῖσθαι.

Αἱ ἀκκορεύεται ἐξ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης δλης, συναγαγεῖται αὐτοὺς εἰς τὸν κόλεμον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. Ιδούν δρχομαι ὡς κλέπτης. Μακάριος δὲ τρητορῶν, καὶ τηρῶν τὰ Ιμάτια αὐτοῦ ίνα μὴ τυμρός περικατῆ, καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. Καὶ συνήταξεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἐβραῖον Ἐρμαγεδών.

¹⁴ Matth. xxiv, 7. ¹⁵ Psal. II, 2.

(53) ἡδύς vulgatus textus.

A Imminutum suisse dicit flumen Euphraten ad transitum regum terre in mutuum bellum. Nam « Exsurget, » ait Dominus in Evangelio, « gens in gentem et regnum in regnum ». Porro hos ex Scytharum esse partibus Gog et Magog verisimile est. Nique etiam reprobandum est ab orientalibus Persicis partibus Antichristum exoriri, ubi tribus Dan e radice Hebreorum commoratur simul cum ceteris regibus aut primatibus : quoniam his quoque interdum regium nomen attribuitur, ut cum dicitur, « Asliterunt reges terrae ». Siquidem Pilatus non erat vere rex. Transire autem Euphraten ait induentes aut anima aut corporis mortem : anima quidem, eo quod talia operatione dæmonum ex permisso Dei contingent : magis autem ipso quoque Deo illos educente ad probationem famulorum suorum : non quod ignoret, sed ut aliis manifestum faciat qui ad se accedant et qui non. Corporis vero mortem, in his qui digni sunt ut de terra viventium deleantur, ne ipsam quoque suis nefariis operibus corrumpant, quæ boni opificis opus est et regio innoxia, his qui diverso modo vivere parati sunt, iuxta id ad quod facti sunt.

B Et vidi ex ore draconis spiritus immundos tres. Subaudiendum est egredientes, ut sit sensus : Vidi ex 785 ore trium egredientes spiritus immundos tres in modum ranarum. Ex his ostenditur diabolum quidem veluti draconem in propria persona significari, Antichristum vero tanquam bestiam, pseudoprophetam autem alterum præter Antichristum. Et draconem quidem diabolum, eo quod obliquis utatur motibus : bestiam vero Antichristum, ut qui non humano more conversetur in humana natura, sed magis serino more : pseudoprophetam autem hoc ipsum quod est, nempe qui in modum poetæ mendacia dicere novit veris similia. Ex uniuscuiusque horum ore dicit pari numero scaturire immundos spiritus ranis similes, sed non ranas : primum quod aspera horum vox non possit ad aliquam Dei laudem assumi, sed ad turbationes ac tumultus excitandos : quodque semper moris sit dæmonibus ac peccatoribus fetida ac cœnoienta vita delectari, quemadmodum ediverso Dei amicis quod duro gaudent, et animi tolerantia ac fortitudine, hymnis et cantici ac confessionibus Deum magnificant. Ternario autem numero sunt et corruptores et quæ ab ore eorum egrediuntur dæmonia, ut hoc numero fallerent, quasi laudatissimæ ac sanctissimæ Trinitati grati essent.

C XVI, 14-16. Quæ egrediuntur ad reges universi orbis ut congregent eos ad prælium magni illius dei omnipotentis Dei. Ecce venio sicut fur. Beatus est qui vigilat, et qui servat vestimenta sua, ne nudus intrcedat, et videant turpitudinem ejus. Et congregavit eos in locum qui dicitur Hebraice Ermagedon.

(54) Legebatur κλήρῳ, quod sorte sua gaudeat.

Egrediuntur ut in unum educant ad præliandum in se mutuo. Signa vero, inquit, quæ per daemones sunt ut regibus furorem bellicum immittat, ostendunt scopum diei illius magni qui non alius est quam secundus Domini adventus. An non magnus est qui in lucem immittit ea quæ ab unoquoque perfecta sunt? Non adversus diem bellum est: quod enim bellum esset adversus solaris cursus administrationem? sed adversus hos qui hujus diei timore continue turbati, facti sunt de sorte et acie Dei: **786** unde etiam vestimentis salutis induiti sunt, et indumento lætitiae, quæ non aliud sunt quam virtutes, quamdam præ se ferentes majestatem, manifesto splendore interiore hominem lætificantes.

Beatus est qui vigilat, et qui servat vestimenta sua. B Permansit in tropo qui est de fure, ideo etiam vigilantium et vestimentorum custodiā fieri dixit, ne pereant per inanem gloriam. Nam vestimenta dicit virtutes, ne horum abjectione nudi inventi aut sordidi, indigni judicemur divinis nuptiis.

Et congregavit eos in locum. Malignos spiritus dicit in quadam loco accumulasse eos qui tunc ab ipsis seducti fuerint: locum autem intellige hic tempus. In hoc igitur tempore inventi hi qui a malignis spiritibus decepti fuerint, separationem a se mutuo acquirent. Nam hoc intelligendum præbet Hebraica vox Ermagedon si in nostram linguam transmutetur. Et quenam erit separatio? Divini Spiritus divisio, qui tota hac vita apud unumquemque hominem manet, sic ut ne perdi quidem aut abjici possit: robur præstans dum non declinamus ad meliora. Postquam autem transitus a rebus præsentibus ad ea quæ certe vera sunt et perpetua, circa tempus mortis incubuerit, ab his in quibus divinum munus acceptum inventum fuerit occisum, auferetur, parta per operationis segnitiem separatione, et juxta severitatem evangelicam, pars ejus qui fuerit judicio damnatus cum hypocritis ponetur.

CAPUT LII.

Quod per septimam plagam grando et terræmotus fiant adversus homines.

XVI, 17-19. *Et septimus angelus effudit phialam suam in aerem. Et exiit vox magna a templo cœli de throno, dicens: Factum est. Et facta sunt fulgura et tonitrua et voces, et terræmotus magnus qualis non fuit a tempore quo homines fuerunt super terram, talis terræmotus adeo magnus. Et divisa **787** est civitas magna in tres partes, et civitates gentium cederunt.*

Hic in aereni effudit phialam, eo quod omnis pestifera corruptio ex aere producatur, idque coruscationibus ardentibus et tonitribus resonantibus. A divino autem templo facta est vox, hoc est, ab his qui diviniori modo a sacra sunt adducti, qui-

(55) *'Exodus vulg.*

A Ἐκπορεύεται πρὸς τὸ κατάλληλον συγκροτῆσαι πόλεμον. Τὰ δὲ διὰ τῶν δαιμόνων, φῆσιν, ἐνεργούμενα σημεῖα, τοῦ εἰς οἰστρον πόλεμικὸν ἐμβαλειντού; βασιλεῖς, σκοπὸν ἐμφαίνει τῆς ἡμέρας ἀκείνης τῆς μεγάλης, ήτις οὐκ ἀλλοὶ εἰ μὴ ἡ δευτέρα τοῦ Κυρίου παρουσία. Καὶ πῶς οὐ μεγάλη, ἡ τὰ ἔκαστη πεπραγμένα ἐκπέμπουσα εἰς φῶς; Οὐ πρὸς τὴν ἡμέραν δὲ ὁ πόλεμος, (τίς γὰρ πόλεμος ἀνθρώποις πρὸς τὰς τοιχοὺς δρόμου ἐπιστασίαν;) ἀλλὰ πρὸς τούτους, οἱ τῆς ἡμέρας ταῦτης τῷ φόδῳ διηγεκῶ; συγκροτούμενοι. τῆς τοῦ Θεοῦ μοίρας γεγόνασιν, ἐξ οὗ καὶ ἱμάτια σωτηρίας ἐνεδύσαντο, καὶ χιτῶνα εὑφροσύνης, ἀτινα οὐκ ἄλλο ἢ αἱ θεοπρεπεῖς ἀρεταὶ, τῇ ἐκφανεῖ περιλαμψεῖ, τὸν ἐντὸς (55) κατευφραίνουσαι ἀνθρώπον.

B Μακάριος δὲ γρηγορῶν, καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Ἐπέμεινε τῇ τροπῇ τοῦ κλέπτου. Διὸ καὶ φυλακὴν καὶ ἐγρήγορσιν εἰρηκε γίνεσθαι τῶν ἱματίων, ὅπις μὴ ἀπόλωνται διὰ κενοδοξίας. Ἡμάτια γὰρ τὰς ἀρετὰς καλεῖ, ἵνα μὴ τῇ τούτων ἀποβολῇ, γυμνοὶ εὑρεθέντες ἢ καὶ ρυπῶντες, ἀνάξιοι κριθῶμεν τοῦ Θεοῦ γάμου.

C Καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τέπον. Τὰ πονηρὰ λέγει πνεύματα ἣν τινι τόπῳ συμφορῆσαι τοὺς τηνικάδες ὑπὸ αὐτῶν ἀπατηθέντας. Τόπον γὰρ νῦν τὸν καιρὸν ἀκούστεον. Τῷ καιρῷ τοίνυν τούτῳ οἱ ὑπὸ πονηρῶν πνεύματων ἀπατηθέντες καταλαμβανόμενοι, τεύχονται διακοπῆς. Τοῦτο γὰρ Ἐρμαγεδὼν ἡ Ἐδραϊκὴ λέξις εἰς τὴν Ελλάδα διαπορθμευομένη νοεῖν παρέχει. Καὶ τις ἡ διακοπή; Ἡ τοῦ Θεοῦ διαίρεσις χαρισμάτος, διπερ ἀνθρώπῳ παντὶ παρὰ πᾶσαν τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀναποδήτως συμπαρεδρεύον ἐπίφρωσιν παρέχει ταῖς πρὸς τὰ κρείτων ἡμῶν ἀπονεύσεσιν. Ἐπειδὸν δὲ ἡ ἀπὸ τῶν ἐνθένδε μετάβασι, ἐπὶ τὰ δυτικὰ ἀληθῆ καὶ αἰώνια ἐπιστῆ κατὰ τὸν τοῦ θανάτου καιρὸν, ἐν οἷς ἀργὸν τὸ θεῖον χάρισμα εὑρεθῆ, διειρεῖται τὸ ἀπὸ τούδε ἀφ' οὐ λαβεῖν ἀξιωθέντο;, νωθεῖα ἔργασίας τὴν ἀφαίρεσιν προεξένησεν, καὶ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἀποτομίαν, τὸ μέρος τοῦ καταδίκου μετὰ τῶν ὑποχριτῶν τίθεται.

ΚΕΦΑΛΑ. ΝΒ.

"Οζως διὰ τῆς ἐδδόμης χάλαζα καὶ σεισμὸς κατὰ τῶν ἀνθρώπων γίνεται.

D Καὶ ὁ ἐδδομός ἀγγελος ἔξέχεις τὴν φιδιὴν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα. Καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ἀπὸ τοῦ ραοῦ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου, λεγούσα· Γέτερος. Καὶ ἐγέροτο ἀστρακαῖ καὶ βροταῖ καὶ φωναῖ καὶ σεισμὸς μέγας, οὐδὲς οὐκ ἐγέρετο, διότι οὐ οἱ ἀνθρώποι ἐγέροτο ἐπὶ τῆς τῆς τηλικοῦτος σεισμὸς οὐτε μέγας. Καὶ ἐγέρετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἐπεσον.

Eπὶ τὸν ἀέρα οὖτας ἔξιχεν, ὡς πάσης λοιμῶδους διαφθορᾶς ἐκ τοῦ ἀέρος ὑφισταμένης, καὶ ἐν τούτῳ ἀστραπῶν σελαγιζομένων καὶ βροτῶν ἀπηχουμένων. Ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ δὲ ναοῦ ἡ φωνὴ γέγονε, τουτέστιν, ἀπὸ τῶν θειοτέρων μυσταγωγουμένων, ὃν οὐκ

ὅλος κατέρχει, ή μόνος ὁ ὑπερουσίως ἀπάντων οὐκονός γενετάρχης Θεός. Τοῦτο γάρ ὁ θρόνος βούλεται παριστῆν.

Kai ἐγένετο δόστραγαλ καὶ βρογαλ καὶ φωνὴ καὶ συνισμός. Ἀστραγαλ καὶ βρονταλ, ἀπὸ οὐρανοῦ. Φωναὶ δὲ τῶν ἐπὶ τῆς ἀπὸ τοῦ δέους τῶν καταπληκτικῶν γινομένων. Σεισμὸς δὲ, κλόνος τῆς γῆς, ἐπὶ καὶ τούτῳ ἐν τοῖς σημείοις τοῦ τέλους περιέχεται. "Η σεισμὸν λέγει, τὴν μεταποίησιν καὶ μεταβολὴν τῶν φθαρτῶν ἐπὶ τῷ ἀφθαρτον, δέσται ἀπὸ τῆς δευτέρας Χριστοῦ παρουσίας. Τὸ δὲ, οἷος οὐ γέγονε. Οὐδέποτε γάρ τοιαύτη μεταλλαγὴ γέγονε φθαρτοῦ κύσμου ἐπὶ τῷ ἀφθαρτον καὶ διαιωνίζον.

Kai ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη. Περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ εἰρήθασται τινὲς ἔξεδέξαντο ταῦτα, οὐκ οὖτε πλήθει ἀνθρώπων καὶ κτισμάτων μεγαλοπρεπῶν τῷ μεγαλείῳ αὐχούσῃ, ὡς τοῖς Χριστοῦ πάθεσι καὶ τῇ κατὰ Χριστὸν ἐπιδημίᾳ. Δι' ἀ καὶ ἀντιδιαστέλλεται τῶν λοιπῶν πόλεων, ἃς καὶ ἐθνικάς τῇ Γραφῇ Εθος καλεῖν. Τοῦ γάρ Ἰσραὴλ χωρὶς, τοὺς δὲ πληθεῖς ἀνθρώπους Εθνη εἰωθε προσαγορεύειν. Ταῦτης δὲ ἡ εἰς τρία μέρη διαιρεσίς τὸ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων σημαίνεν διάφορον βούλεται, Χριστιανῶν, Ἰουδαίων, Σαμαρειτῶν. Οὐκ δικαιούν δὲ πόλειν μεγάλην τὸν παρόντα κόσμον ὑπολαμβάνειν, εἰς τρία μέρη ἀφοριζόμενον ἀπὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας, εἰς τὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας καιρὸν, εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀντιχριστοῦ τῆς ἐπιδημίας. Πόλεις δὲ τῶν ἐθνῶν αἱ πίπουσαι, ήτοι αἱ διάφοροι περὶ τὴν εὐσεβῆ πίστιν ὑπολήψεις τῇ διαφωνίᾳ τὸ εἴπετον κληρούμεναι· ἡ καὶ αὐταὶ αἱ πόλεις.

Kai Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμρήσθη ἐπώκιον τοῦ Θεοῦ, δοῦνται αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς δρῆς αὐτοῦ, καὶ κάσα τῆς σφραγίδος, καὶ δρη ὡνχ εὐρέθησαν. *Kai χάλκια μεγάλη ὡς ταλαριαία κυταβαλτεῖ* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπους· καὶ ἐδιλασφήμησαν οἱ ἀνθρώποι τὸν Θεόν ἐπὶ τῆς πληρῆς τῆς χαλαζίης, διτὶ μεγάλη δοτεῖται ἡ κληρή ἀντῆς σφόδρα.

Βαβυλῶνα, οὐ τὴν Ἠώμην λέγει τὴν παλαιὰν, διὸ τὸ ἐν αὐτῇ κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν χρόνους πολλοὺς τῶν ἄγιων μαρτύρων παθεῖν τὰ ἀνήκεστα· οὐ τὸν ἀπεκτντα κόσμον κανένη τινὰ ἀποδοχήν, οὐτος δὲ λόγος, εἰρήθας γάρ αὐτὸν Βαβυλῶνα καὶ μεγάλην, ἀτε ἐκ τῶν τοῦ βίου περιστασμῶν εἰκαίων τὸ μεγαλεῖον ἐσχηκάτα· εἰ γάρ δὲ κόσμος διὰ τῆς Βαβυλῶνος ὑπεσημάνθη, τὶς ἡ διαστολὴ τῶν νήσων ἀπὸ τοῦ κόσμου, μέρος οὐσῶν τοῦ κόσμου καὶ αὐτῶν; Λείπεται οὖν ἐπέραν (56) ὑπονοεῖν Βαβυλῶνα εἰκότι λόγῳ· καὶ τὶς αὐτὴ; Οὐκ δὲλλη, ή Κωνσταντίνου, ἐν ᾧ πάλαι δικαιοσύνη ἐκοσμήθη, νῦν δὲ ἐν αὐτῇ φονεύεται, ἐκ παραλλήλου ἀμέλλης, τῶν πολιτικῶν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐξισωθῆναι σπευδόντων, μᾶλλον δὲ οὐκ ισωθῆναι, εἰ μήτις ἐξ αὐτῶν δρη τὸ ἀριστεῖν εἰς μείζονα θείου θυμοῦ διναψίν. Διὸ καὶ ἡ ἀπαθῆς φύσις

A *bis non alius præsides quam solus ille qui super-substantiali modo cunctos supereminet, primus parens Deus; nam id significare sibi vult thronus.*

B *Et facta sunt fulgura et tonitrua et voces et terræ motus.* Fulgura et tonitrua de caelo, voces autem ab his qui in terra præ timore consternati erant: terræ motus vero, hoc est quassatio ac turbatio terræ, nam hujusmodi finem signa obtinere solent. Aut terræ motum dicit transpositionem et mutationem a corruptilibus ad incorruptibilia, quod erit a secundo Christi adventu. Ait autem, *qualis non fuit: nondum enim talis facta est mutatione a corruptibili mundo ad incorruptibilem et sempiternum.*

C *Et divisa est civitas magna.* Nonnulli acceperunt ut hæc de Jerusalem dicerentur: non adeo propter hominum multitudinem aut maximam jactantiam magnificarum possessionum, quantum propter Christi passionem ac peregrinationem; propter quod etiam ex adverso distinguit reliquias civitates, quas moris est in Scriptura vocare gentilitias: nam reliquos homines ab Israelitis solet gentes appellare. Hujus autem in tres partes divisio vult designare diversitatem eorum qui in ea habitabant, nempe Christianorum, Judæorum, Samaritanorum. Non fuerit tamen intempestivum civitatem magnam accipere præsentem mundum in tres partes divisum ab adventu Christi: puta in tempus imperii Graecorum, in tempus potestatis regum Christianorum, et in tempus adventus sub Antichristo. Porro cadentes gentium civitates, aut variae sunt circa fideli pietatem opiniones, quæ ob sui discordiam facile decidunt, aut ipsæ quoque civitates.

D *XVI, 19-21. Et Babylon magna venit in memoriam coram Deo, ut daret ipsi poculum vini iniugationis iræ suæ.* Et omnis insula fugit, et mones non sunt inventi. **733** *Et grande magna quasi talenti pondere descendit de caelo in homines: et blasphemaverunt homines Deum propter plagam grandinis, quod magna esset plaga ejus vehementer.*

Babylonem dicit non veterem Romanum, quanquam in ea temporibus Graecorum multi sancti martyres indigna passi sint; non mundum universum, quanquam hunc sensum nonnulli commendent, cum dictus sit Babylon et magna Babylon, ut qui magnitudinem habcat ex vanis hujus vitæ occupationibus et distractionibus: nam si mundus per Babylonem significatus esset, quæ esset insularum differentia a mundo, cum et ipsæ sint pars mundi? Reliquum est igitur ut aliam verisimili intelligentia Babylonem intelligamus; et quæ est hæc? Certe non alia quam Constantinopolis, in qua olim justitia colebatur, nunc autem in ea sunt homicidae ex mutua contentione: dum cives ecclesiasticis æquari nituntur, imo vero non æquari, sed quispiam ipsorum præmium accipiat ad majo-

(56) Ἐτέρῳ... λόγῳ ναΐς.

rem divinæ iræ accensionem : ideo quaque natura A καθαίνειναι οπωπτεύθη, ὡς καὶ τὸ ποτήριον τοῦ αἰνου τοῦ θυμοῦ τῆς δργῆς τῇ Βασιλῶν δοθῆναι. Τίνες δὲ καὶ αἱ νῆσοι, τοῦ θείου τῶν λάζων ἀκούνιν έστι τὰς ἀπὸ τῶν ἔθνων ἐκκλησίας δρπι καθισταμένας καὶ πῆξιν φάσκοντος λαμβανούστας. Καὶ τίς ἡ φυγὴ ; Οὐκ ἀλλη εἰ μή ἡ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν δημοσίαν καὶ ψυχῆναι τὴν ἀγάπην γενομένη. Ήτις ἀγάπη διὰ Θεὸν συνθέσασα τοὺς πιστοὺς, καὶ τῆς τῶν ἀπίστων ἀφελκύσασα συναυλίας, τῇ ἁυτῆς ἐπινήσθεις παρέσχε θαλάσση. Ἡς ἐκλειστίας, ἀνάγκη καὶ τὰς νῆσους τοῦ εἶναι νῆσους ἀποδράσειν. Αἱς καὶ τὰ δρη τῶν ἐν αὐταῖς ἀπὸ τῶν περγείων μετεωρισθέντα φρονημάτων ἀνθρωπίνων συνηφανίσθεισαν τῇ τῶν συνοίκων παραζηλώσει τῶν τὸ χαμερπές δυστυχούντων, καὶ τὸ θήφλον καὶ οὐράνιον φρόνημα ἀπολελεκτῶν.

Et grande magna descendit de caelo. Grandinem e caelo defluxisse dicit, tanquam illatam a Deo iram. Talenti vero pondere, hoc est consummatio p[er]fectionis, propter excessum maximum in peccatis, cui etiam correspondens adductum quoque est supplicium ad conversionem.

CAPUT LIII.

789 *De uno ex septem angelis qui ostendit Evangelistam subversionem civitatis meretricis, et de septem capitisibus decepique cornibus.*

XVII, 4-5. *Et venit unus de septem angelis qui habebat septem phialas, et locutus est mecum, dicens : Veni, ostendam tibi iudicium meretricis magnæ qua sedet super aquas multas, cum qua scortati sunt reges terræ, et inebriali sunt qui habitant in terra de vino prostitutionis ejus. Et abstulit me spiritu in desertum : et ridi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiarum, habentem capita septem et cornua decem.*

Judicium vocat vivendi modum ac dispositionem. Meretricem vero non adeo convenienter veterem Romanum intelligere debemus, sicut præsentem mundum, qui et innumerabili sanguine et pluribus regibus abundat quam Roma, ut qui ab initio judicatus sit fornicarie agere, fornicationem agendo non turpem solummodo corporum commissiōnem, verum etiam omnem a Deo declinationem. Quidam vero alii præsentem revelationem discutiēt, meretricem interpretati sunt veterem Romanam, aut universale regnum quod ad secundum usque Domini adventum protenditur : aquas vero gentes quibus imperat et imperabit, in quibus robur suum collocat. Quod autem aquas ad gentes referre coassuevit Scriptura, audi Dei progenitorem qui illud quod ait : « A vocibus aquarum multarum »⁴⁴, de gentibus intelligit.

⁴⁴ Psal. xcii, 4.

(37) Gregorii.

(38) Οὐτὶ δὲ τὰ ὄντα εἰς Εθνη λογιστέον, ἀκουσον, etc. vulg.

B Τίνες δὲ καὶ τὰς ἔθνων ἐκκλησίας δρπι καθισταμένας καὶ πῆξιν φάσκοντος λαμβανούστας. Καὶ τίς ἡ φυγὴ ; Οὐκ ἀλλη εἰ μή ἡ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν δημοσίαν καὶ ψυχῆναι τὴν ἀγάπην γενομένη. Ήτις ἀγάπη διὰ Θεὸν συνθέσασα τοὺς πιστούς, καὶ τῆς τῶν ἀπίστων ἀφελκύσασα συναυλίας, τῇ ἁυτῆς ἐπινήσθεις παρέσχε θαλάσση. Ἡς ἐκλειστίας, ἀνάγκη καὶ τὰς νῆσους τοῦ εἶναι νῆσους ἀποδράσειν. Αἱς καὶ τὰ δρη τῶν ἐν αὐταῖς ἀπὸ τῶν περγείων μετεωρισθέντα φρονημάτων ἀνθρωπίνων συνηφανίσθεισαν τῇ τῶν συνοίκων παραζηλώσει τῶν τὸ χαμερπές δυστυχούντων, καὶ τὸ θήφλον καὶ οὐράνιον φρόνημα ἀπολελεκτῶν.

*Kai χάλαζα μητράλη καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Τὴν χάλαζαν οὐρανόθεν κατερράχθαι φησιν ὡς θε-
ήλατον δργήν. Τὸ δὲ ταλανταῖον, τὸ τέλειον, διὰ τὴν
ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ἀκρότητα, ἢ ἐνάμιλλον καὶ ἡ τι-
μωρία πρὸς ἐπιστροφὴν ἐκκαλουμένη.*

ΚΕΦΑΛ. ΝΤ^ο.

*Περὶ τοῦ ἔτος τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων διεκρίνετος τῷ Εὐαγγελίῳ τὴν τῆς πύρην πάλαις καθαίρεσσιν· καὶ περὶ τῶν ἐπτὰ κεφαλῶν, καὶ τῶν δέκυ
κεράτων.*

C Καὶ ἥμερος εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχοντων τὰς ἐπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάτησε μετ' ἔμοι λέγων· Λειπό δειξα σοι τὸ κρίμα τῆς πύρης τῆς μητράλης, τῆς καθημένης ἐπὶ τῶν ὄντων πολλῶν, μεθ' ἣς ἐπέρευνασαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πυρεταῖς αὐτῆς. Καὶ ἀκήρεγε με εἰς ἔρημον ἐτοκεύματι, καὶ εἰδορ γυραῖα καθημένην ἐπὶ θηριοῖς κύκκαιον, τέμορ ὄφοις πλαστημάταις, ἔχοντας κεφαλὰς ἐπτὰ καὶ πάρα δέκα.

Κρίμα τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν διοίκησιν καλεῖ. Πόρνην δὲ οὐκ οὔτε τὴν παλαιὰν Φώμην ἐπιτευκτικῶς χρή ἀκούειν, ὡς τὸν παρόντα κόσμον, δὲ καὶ αἷμασιν ἀμυθήτοις καὶ βασιλεῦσι πλείσι Φώμης ἐνευθνεῖται, ὡς ἡξ δργῆς κεκρινθεῖ πορνικῶς διαλαΐσθαι, πορνείας οὐ τῆς αἰσχρᾶς συμπλοκῆς τῶν σωμάτων μόνης νοσομένην, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀπὸ Θεοῦ ἐκκλίσεως. Ἔτεροι δέ τινες τῶν τὴν προκειμένην ἀποκάλυψιν ἐπισκεψαμένων, πόρνην τὴν παλαιὰν ὄπειλήφασιν Φώμην, ἢ τὴν καθ' ὄλου βασιλείαν μέχρι τῆς δευτέρας παρατίνουσαν τοῦ Κυρίου παρουσίας ὄντα δὲ τὰ ἔθνη, ὃν δρχεῖ τε καὶ ἀρξεῖ, ἐπ' αὐτῶν τοῦ ιδρύσθαι τὸ κράτος ἔχουσα. «Οτι δὲ τὰ ὄντα εἰς Εθνη ἡ θεία Γραφή οἰδεν ὑπόδαλειν, ἀκουσον (38) τοῦ θεοπάτορος τὸ, « Ἀπὸ φωνῶν ὄντων πολλῶν, » εἰς Εθνος ἐκλαυσάνοντος.

Μεθ' ἡς ἐκδρευσαντες οἱ βασιλεῖς τῆς τῆς. Οἱ **A** βασιλεῖς τῆς γῆς οὗτοι εἰσιν οἱ γῆνοις φρονήμασι πρὸς τὸ συρφετὸν τοῦ παρόντος βίου κατεκυλισθέντες. Οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ ἐμεθύσθησαν, τῷ μὴ ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης χρήσεως, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος, ἐμφορθῆναι τῆς ἀσεβείας.

Καὶ ἀπήνεγκε με εἰς ἔρημον ἐν περιύματι. Τὴν ἑσυμένην ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἔρημασιν ἡ θεωρία αἰνίζεται, ἵνα ὡς γυναῖκα ιδεῖν φροντιστεθεὶς λυμένην καὶ ὡς πόρνην καὶ ἀνανδρον, μηδὲν ἔχουσαν σωφροσύνης γνώρισμα. Τὸ δὲ ἐν πνεύματι ἀπενεγθῆναι, τὸ ἀν ἄλλο σημαίνοντες, ἢ τὸ μὴ πραγματικῶς κατ' ἐνέργειαν ταῦτα ὅραν, ἀλλὰ θεωρητικῶς ἡγίωσθαι; Ἐφ' οὐ καὶ ἀλλῆς γυναικῶς ἴνδαλμα χρηματισθῆναι ἐπὶ θηρίον κόκκινον καθημένην, γυναικά τὸν καιρὸν καθ' ὅν ταῦτα διεξάγεται παριστῶν, καθ' ὅν τῷ διαβόλῳ καὶ αἰμοχαρεῖ (τοῦτο γάρ τὸ κόκκινον χρῶμα διλοῦν βούλεται) διὰ πονηρῶν πράξεων ἐνεργούμενος ἐπαναπάνται, τῆς καθέδρας τούτο νοεῖν ὑποβαλλομένης. Όνδηματα δὲ βλασφημίας, τὸ τῷ θεῷ πρέπον σέβας τῷ διαβόλῳ ἀνατιθέναι.

Καὶ ἡ γυνὴ ἣν περιβεβλημένη πορφύραν καὶ πόλικον, κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμῇ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμάτων καὶ τῷ ἀκαθάρτῳ τῆς πορείας καὶ τῷ μέτωπον αὐτῆς δυομά τετραμένον, μυστήριον. **B** Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορειῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς τῆς. **C** Καὶ εἰδὼς τὴν γυναῖκα μεθύουσαν τοῦ αἵματος τῶν ἀγῶνων, ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦν. Καὶ ἐθαύμασα ιδὼν αὐτὴν θαῦμα μέτη. Καὶ εἰπεῖ μοι δὲ ἀγγελος· Διὰ τί ἐθαύμασας;

Πορφύραν, διὰ τὸ κατ' ἔξουσιαν ὡς ὑπὸ βασιλέων πάντα τολμαθεῖ. Κόκκινον, διὰ τὸ πολλῶν ἀγῶνων αἷματα ἐκχεισθαι. Κεχρυσωμένη δὲ, καὶ χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμῇ καὶ μαργαρίταις, ὅτι ὡς βασιλέα διάδος ταῦτην κοσμεῖ κόσμῳ βασιλείῳ. Μεταξὺ γάρ τῶν ἀπηῶν καὶ ἐνεξουσιαζομένων ἔστιν ἐνορᾶν τοὺς ἐπηρεαζομένους ὡς χρυσὸν μὲν ἀκίνθηλον ἐπανθύσαν τὴν κατὰ Χριστὸν πίστιν, ὡς λίθον δὲ τιμαλαζῆ τῇ διαφανεῖῃ τὸ στερῆρον ἐκπομπεύοντα τοὺς ἀγρυούσιν, ὡς μαργαρίτας δὲ, τῷ ἐκ τῆς πολυκύμονος τοῦ βίου τῶν πειρασμῶν θαλάσσης ἀναδύναι, καὶ τῷ βασιλείῳ Χριστού διαστήματι ἐναρμοσθῆναι. Τὸ δὲ χρυσοῦν ποτήριον, χρυσοῦν μὲν διὰ τὸ τὸν καιρὸν ὡς βασιλείῳ κρατεῖσθαι δυνάμει, ἐν τῇ χειρὶ δὲ, διὰ τὸ ἐνεργῶν τῶν ὑποτιθεμένων. Ποτήριον δὲ ἵσως εἰς ἔνδειξιν ὅτι οὐ κατὰ κόρον, ἀλλ' ἐν διψῇ τῆς ἐαυτῶν ἀπωλείας τὴν κακίαν μετέρχονται. Διὸ τὸ βδελύγματα ἐαυτῆς, τουτέστι, τὰ βδελυκτὰ τῷ θεῷ ἐπιτιθεύματα ἐπλήθυναν, οἷς ἡ φιλαμαρτήμων πληθύνεις ποτίζεται, ὡς ἦδη πόμα σπώσα τὴν βδελυκτὴν τῆς ἀμαρτίας μέθην καὶ τῆς ἐκ θεοῦ πορνείας τὴν βεβήλωσιν.

Καὶ τῷ ἀκαθάρτῳ τῆς τῆς. Πορνείᾳ τῆς, οἱ τοῖς γῆνοις προστετηκότες. Οὐ γάρ πορνεύειν ἔδω-

A **Cum qua escortari sunt reges terræ. Reges terræ hi sunt, qui terreno sensu ad vulgaria præsentis vite devolvuntur. Hi autem etiam inebrinati sunt, eo quod non ex modico et vulgato, sed magno usu præsentium sicutentur impictate.**

Ei abstulit me spiritu in desertum. **790** **B** Illam desolationem contemplatio designat quæ futura est in spiritualibus, quam se vidisse ait tanquam mulierem, nempe effeminatam et veluti meretriæ ac parum virilem, nullumque continentia signum habentem. Porro quod spiritu sublatas sit, quid aliud significare potest, nisi quod haec non existentur digna quæ realiter et ipso actu videantur, sed in contemplatione? Unde etiam alterius mulieris simulacrum oraculo significatum esse ostendit, quæ super bestiam coccinam sedebat, mulierem intelligens tempus quo haec designantur, in quo is qui pravis actionibus exercetur, diabolum sanguine gaudentem (nam hoc significare vult color purpureus) oblectat, quod cathedra intelligentum suggerit. Nomina vero blasphemias dicuntur, altribuere diabolo cultum Deo debitum.

XVII, 4-7. Et mulier erat circumdata purpura et coccino, inaurata auro et lapide pretioso et margaritis, habens poculum aureum in manu sua plenum abominationibus et immunditiis fornicationis terræ; et super frontem suam nomen scriptum, mysterium: Babylon magna, mater fornicationum et abominationum terræ. Et vidi mulierem ebriam sanguine sanguicorum, de sanguine martyrum Iesu. Et miratus sum cum viderem illam admiratione magna. Et dixit mihi angelus: Quare miraris?

Purpura, eo quod potestate omnia audeat in modum reginæ: coccino, eo quod multorum sanctorum effundat sanguinem: inaurata vero et auro et lapide pretioso et margaritis, quia hanc tanquam reginæ adornat sermo ornatus regio. Nam inter crudelites et potestatem exercentes conspicere datur Christi fidem tanquam purum aurum fulgentem, tanquam lapidem pretiosa perspicuitate ostentantem suam firmitatem his qui illam ignorant, tanquam margaritas vero emergentes e mari hujus vitæ procellis tentationum agitatæ, et regio Christi diadema iapları. Poculum autem aureum: aureum quidem, eo quod tempus veluti regia firmetur potentia; in manu vero, propter **791** efficaciam eorum quæ statuuntur; poculum autem, fortassis ad ostendendum quod non ex satietate, sed siti suæ perditionis via appetant. Ideo quoque suas abominationes multiplicaverunt, id est, abominanda Deo studia, quibus multitudo peccatorum amica polatur, quæ abominandam peccati ebrietatem et fornicationis a Deo contaminationem sorbet veluti suavem potionem.

Ei immunditiam fornicationis terræ. Fornicationis terræ sunt hi qui terrenis agglutinati sunt. Neque

enim natura dedit terre seorsari, cum sit creatura A καν ἡ φύσις γῇ τῷ ἀφύγῳ καὶ ἀναισθήψῃ δημιουργῆματι. Τὸ δὲ ἐπὶ τὸ μέτωπον γεγράφθαι δνομα, τὸ ἀπηρυθριασμένως; δηλοὶ πράττειν τὰ ἀπαίσια. Μητέρα δὲ τῶν πορνῶν καλῶν, ἣν δὲ βούλῃ πάλιν, εἴτε τὴν παλαιὰν Ῥώμην, εἴτε τὴν νέαν, εἴτε τὸν καιρὸν τῆς ἐπιδημίας τοῦ Ἀντιχρίστου, οὐκ ἀν ἀμάρτησι τοῦ ἀληθοῦς, διότι ἀμφότεραι τὸ κράτος ἀνεδέξαντο τῶν δὲ λλων πόλεων, καὶ ἐκάστη κύρον ἔσχε τῶν ἀγίων μαρτύρων τοῦ αἰματος.

Et miratus sum. Verisimile erat bonum et humanum virum, et majori quam dici possit mansuetudine dotatum, cum feritate intueretur bestialium hominum, maximo stupore fuisse occupatum: nam hoc demonstrat quod ait, admiratione magna. Quod autem beatus hic Joannes Theologus simplioribus ac mansuetis esset moribus, ipsius docet B historia (quam in fine hujus libri ex Graeco versam reddidimus).

CAPUT LIV.

Quod angelus visum ab ipso mysterium interpretatus sit.

XVII, 7-11. *Ego dicam tibi mysterium mulieris et bestie quae portat eam, quae habet capita septem et cornua decem. Bestia quam vidisti fuit et non est, et ascensura est de abysso, et in perditionem radit. Et admirabuntur habitantes in terra, quorum non sunt scripta nomina in libro vita a constitutione mundi, videntes bestiam quae erat et non est et aderit. Hic est intelligentia quae habet sapientiam. Septem capita septem montes 792 sunt super quos mulier sedet, et septem reges sunt. Quinque ceciderunt, unus est, et alius nondum venit; et cum venerit, oportet illum ad breve tempus manere. Et bestia quae erat et non est, et ipse octavus est, et de septem est, et in interitum vadit.*

Bestia est diabolus: cōspit et non est, tanquam ea quae sub lance proposita sunt ut omnino transcant. Ideo fuit, inquit, bestia quae nunc non subsistit, unde manifestum est quod sit diabolus, juxta id quod dictum est: «Principium viarum Domini». Nunc autem non est, quia occisus est quoad efficaciam actionum, per adventum Christi: neque enim quemadmodum ante hunc efficiebat ut filii hominum et filiae per victimas offerrentur dæmonibus ipsorum, ita jam post Christi adventum potis est haec efficere. Ascendere vero dicitur de abysso, per adventum Antichristi.

Et in perditionem vadit. Perditionem dicit, non ut non sit, sed condemnationem dicit ad gehennam.

Et admirabuntur habitantes in terra. Admirabuntur bestie presentiam, non solum quod perierit et quomodo vixerit, sed etiam quod advenerit in signis erroris ac deceptionis. Et qui admirabuntur? Qui habitant in terra, de quibus ait Isaías: «Non cademus, inquiunt, sed cadent qui habitant in

γῆματι. Τὸ δὲ ἐπὶ τὸ μέτωπον γεγράφθαι δνομα, τὸ ἀπηρυθριασμένως; δηλοὶ πράττειν τὰ ἀπαίσια. Μητέρα δὲ τῶν πορνῶν καλῶν, ἣν δὲ βούλῃ πάλιν, εἴτε τὴν παλαιὰν Ῥώμην, εἴτε τὴν νέαν, εἴτε τὸν καιρὸν τῆς ἐπιδημίας τοῦ Ἀντιχρίστου, οὐκ ἀν ἀμάρτησι τοῦ ἀληθοῦς, διότι ἀμφότεραι τὸ κράτος ἀνεδέξαντο τῶν δὲ λλων πόλεων, καὶ ἐκάστη κύρον ἔσχε τῶν ἀγίων μαρτύρων τοῦ αἰματος.

Kai θθαύμασα ιδώτ. Εἰδὼς δὲν ἀγαθὸν δνόδρα καὶ χρηστὸν καὶ πραβητηὶ οὐδὲ δσῃ εἰπεῖν συγχροτούμενον ἀγριότητα δρῶντα θηριώδων ἀνθρώπων μὴ διπροβαλλούση ἐπελήξει κατάσχετον γενέσθαι. Τοῦτο γάρ το, μέγα θαύμα, ἀμφαίνει. Ότι δὲ ἀπλοῖνδε τὸ θδος δ μακάριος οὐτος Ἰωάννης δ Θεολόγος, ή περι αὐτοῦ ιστορία διδάσκει.

ΚΕΦΑΛ. ΝΔ'.

Οπως δ μηρελος τὸ δραθὲτ αὐτῷ μυστήριον θρηματεύεται.

Ἐγὼ δρῶ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυναικός, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοτος αὐτήν, τοῦ ἔχοτος τὰς ἐπτά κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. Τὸ θηρίον δ εἶδες δη καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀδύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. Καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὃν οὐ γέργακται τὰ δρόματα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς γῆς ἀπὸ καταβολῆς πόσμου, βλέποντες δτι δη τὸ θηρίον καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται. Ήδε δ τοὺς δ ἔχων σογλαρ. Αἱ ἐπτά κεφαλαὶ ἐπεὰ δρη εἰστή, δοκοῦ η γυνὴ καθηγεῖται ἐκ' αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς εἰστιν ἐπειά. Οἱ κάτες ἐκεστορ, δ εἰς ἔστιν, δ ἀλλος οὐκα δλθε. Καὶ δταρ δλθη, δλγορ δει αὐτορ μεῖναι. Καὶ τὸ θηρίον δη καὶ οὐκ ἔστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει.

Θηρίον δ διάδολος· ήρξατο καὶ οὐκ ἔστιν, δοκερ δη πίνακι προεκτεινέμενα ἀντελῶς διεκίνειν. Διό φησιν, «Ην τὸ θηρίον, οὐ νῦν ὑφιστάμενον. Ἀφ' οὐ δῆλον, ως δ διάδολος ἔστιν»· «Ἀρχῇ γάρ πλασμάτων τοῦ Κυρίου, ει κατὰ τὸ εἰρημένον. Οὐκ ἔστι δὲ νῦν, δτι ἀποκτανθεῖς τὰς ἀνεργειας τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημίᾳ. Οὐ γάρ οὐ; πρὸ ταύτης ἐνήργεις ιλούς ἀνθρώπων καὶ θυγατέρας τοῖς ἑαυτοῦ δαιμοῖσι διὰ θυσιῶν παρασκευάζεσθαι, οὐτως δη δη ταῦτα καὶ μετὰ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν οἵσις τε ἐνεργεῖν. Ἀναβαίνειν δὲ λέγεται ἐκ τῆς ἀδύσσου, τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ Ἀντιχρίστου.

Καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. Ἀπώλειαν, οὐ τὴν δυνατήριαν, ἀλλὰ τὴν ἐν γέννῃ κατάκρισιν λέγει.

Καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. Θαυμάσονται τὴν τοῦ θηρίου παρουσίαν, οὐ μόνον δτι ἀπώλας καὶ πῶς ζῇ, ἀλλὰ καὶ δτι παραγέγονεν εν τέρασιν ἀπάτης. Τίνες δὲ θαυμάσονται; Οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, περὶ ὃν καὶ Ἰησαῖς φησίν· «Οὐ πεπούμεθα, ἀλλὰ πεσοῦνται οἱ ἐνοικεῦντες ἐπι-

* Job XL, 14.

τῆς τῆς. » Τοιοῦτοι δὲ οἱ ἀστήρικτον ἔχοντες τὴν βάσιν, δέται μὴ ἐπὶ τὴν πέτραν Χριστὸν τεθεμελιώμενοι. Θαυμάσονται οὖν καὶ νῦν οὗτοι οἱ διὰ τὸ χαρέτες οὐδὲ τῇ βίβλῳ (59) τῶν ζώντων ἄγράφησαν.

Αἱ ἐπτὰ κεφαλαὶ ἐπτὰ δρη εἰσίν. «Ορη εἰστὲ, δόπου τὴν γυνῆ κάθηται. Γυναικαὶ ἐφθημεν εἰρηκότες ὡς τὸν φθαρέον τοῦτον βίσον φησὶ θῆλυν καὶ μηδὲν ἀνθρικὸν ἐπιφανόντα. »Ορη δὲ καὶ κεφαλὰς ἐπτὰ, τόπους ἡγούμεθα ἐν ὑπεροχῇ καὶ δυναστείᾳ κοσμικῇ τοὺς λοιποὺς ἐξέχοντας, ἐφ' οὓς κατὰς καιροὺς τὴν τοῦ κόσμου βασιλείαν ἐστηρίχθαις ἔγνωμεν. Ός πρῶτον ἐν Νινευῇ τὴν τῶν Ἀσσυρίων [ἀρχήν· δεύτερον ἐν Ἐκβατάνοις τὴν Μῆδων δυναστείαν ἀπὸ Ἀρδάκου κρατήσασαν τῶν Ἀσσυρίων (60)], ὃν τὸν βασιλέα Σαρδανάπαλον κρατήσας ὁ Ἀρδάκης καθεῖται. Μετὰ τούτους ἐν Βαβυλῶνι τὸ Χαλδαίων κράτος ὑπερείχεν, ὃν Ναβούχοδονσορ ὁ βασιλεὺς ἐδασθεύσεν. Εἴτα μετὰ τὴν τούτων καὶ τῶν Μῆδων κατάλυσιν, ἐν Σούσαις ὑπὸ Κύρου τῆς Περσῶν βασιλείας καθισταμένης, [μετὰ δὲ τὴν ταύτης ὑπὸ Ἀλεξανδρου καθαίρεσιν,] ἡ τῶν Μακεδόνων ὑπεισῆλθεν ἀρχή. Ἐκ τούτων τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην τὸν Ῥωμαίων ἀρχή καὶ ἰσχὺς, ἐπὶ μὲν Αὐγούστου Καίσαρος μετὰ τοὺς πρώτην βασιλεῖς αὐτῆς καὶ ὑπάτους μοναρχίσασα, ὃν δὲ ἀσεβῶν μέχρι Κωνσταντίνου κατασχεθεῖσα, ὃν μετὰ τὴν κατάλυσιν εἰς τὴν νέαν Ῥώμην τὰ τῶν φιλοχρίστων βασιλέων μετηνέθη βασιλεία. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, καὶ τοὺς ἐπτὰ βασιλεῖς ἐκδεκτέον τῆς ἐναλλαγῆς τῶν γενῶν, ἀρσενικοῦ, λέγω, καὶ θηλυκοῦ, μηδὲν παρεμποδίζουσης τῆς διανοίας τὴν ταυτότητα, εἰ ἐκεῖ μὲν θηλυκῶς τὰς κεφαλὰς καὶ ἐπτὰ δρη οὐδετέρως, ἐνταῦθα δὲ βασιλεῖς ἐπτὰ ἐστημένεν. Οὐδὲν γάρ τὶ Γραφὴ περὶ τούτων εἰώθε μικρολογεῖσθαι.

Καὶ τὰ δέκα κέρατα δι εἰδες, δέκα βασιλεῖς εἰσίν, οἵτες βασιλεῖσιν οὐκων εἴλαβον, ἀλλ' ἐξουσιαὶ ὡς βασιλεῖς μιαρῶν ὥραν λαμβάνονται μετὰ τοῦ θηρίου. Οὗτοι μιαροὶ ἔχουσι γράμμην, καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσιαὶ αὐτῶν τῷ θηρῷ διδόνωσιν. Οὗτοι μετὰ τοῦ θηρίου πολεμήσονται, καὶ τὸ θηρίον τικτοῦσι αὐτοὺς, διτὶ Κύριος κυριῶν δοτοῦ, καὶ βασιλεῖς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοὶ. Καὶ λέγει μοι: «Τὰ ὅδατα δι εἰδες, καὶ ἡ γυνὴ οὖς τὴν πόρην κάθηται. Λαοὶ καὶ δῆλοι εἰσὶ, καὶ δορη καὶ γλώσσαι.

Τὰ δέκα κέρατα, δέκα βασιλεῖς εἶναι φασιν ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀναστησομένους ἐν τοῖς ἐπτάσις καιροῖς, ὃν ἐν μέσῳ δι' Ἀντίχριστος ἀναστήσεται. Τὸ δὲ μὴ τὸ λαβεῖν αὐτοὺς βασιλείαν, ἀλλ' ἐξουσιαὶ ὡς βασιλεῖς καὶ μιαρῶν ὥραν· τὸ μὲν ὡς βασιλεῖς διὰ τὸ ἀνέδραστον καὶ σκιώδες τῆς βασιλείας αὐτῶν φησι· τὸ δὲ μιαρῶν μετὰ τοῦ θηρίου, ὥραν, τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου παριστάν βούλεται,

A terra ²². » Tales autem sunt qui firmum non habent fundatum, ut qui non sunt ædificati supra petram Christum. Admirabuntur igitur et nunc qui in libro viventiam non sunt scripti, eo quod terrenis rebus incumbant.

B Septem capita septem montes sunt. Montes sunt ubi mulier sedet: mulierem, ut diximus, mortalem hanc vitam ait, quæ velut effeminata est et nihil virile demonstrans. Montes vero et capita septem existimamus loca esse in sublimitate et potentatu mundano quæ cæteris eminentiora sunt, in quibus variis temporibus mundi imperium confirmatum fuisse cognovimus: quemadmodum primum Assyriorum in Ninive, secundum in Ecbatanis Medorum dynastiam quæ Assyrios Arbace duce superavit, quorum regem Sardanapalum devictum Arbaces occidit. Post hos Chaldaeorum imperium in Babylonie excelluit, quibus imperabat rex Nabuchodonosor. Deinde post horum ac Medorum eversiōnem, sub Cyro regnum Persarum in Susis constituitur; 793 post cujus ab Alexandro deletionem subiungressum est regnum Macedonum. His successit Romanorum imperium et potestas in veteri Roma, quæ post priores quidem reges ac consules, cum sub Augusto Cæsare monarchiam accepisset, usque ad Constantinum ab impiis occupata est, post quorum dissolutionem in novam Romam translatum est imperium sub regibus Christum colentibus. Juxta eundem intellectum septem quoque reges C accipiendi sunt, mutatione generis, nempe neutrius et masculini, nullum ad intelligentæ identitatem præstante impedimentum, si ibi quidem septem montes genere masculino aut capita neutro, hic autem septem reges masculino genere significavit: de his enim Scriptura nihil curiosa scrutari solet.

D XVII, 12-15. Et decem cornua quæ vidisti decem reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem una hora tanquam reges accipiunt cum bestia. Hi unum habent consilium: et virtutem ac potestatem suam bestiæ tradiderunt. Hi cum agno pugnabunt, et agnus vincet eos, quia Dominus dominorum est et rex regum, et qui cum illo sunt vocati et electi ac fideles. Et dicit mihi: Aqna quas vidisti ubi mulier merestrix sedet, populi et turbæ sunt et gentes et linguae.

Decem cornua decem reges esse stant, qui ex Romano imperio consurgent postremis temporibus, in quorum medio consurget Antichristus. Non autem ait eos regnum accepturos, sed potestatem tanquam reges, idque una hora: tanquam reges sane, eo quod infirmum et obscurum erit regnum eorum; una vero cum bestia, horam designare volunt temporis brevitatem, sive illud quo anni hora

²² Isa. xxvi, 18.

(59) Ἐπὶ τῇ βίβλῳ vulg.

(60) Inclusa hic et infra suppliantur ex codice Barocciano apud Cramerum.

complebitur, qua vincemini Antichristo subjicientur; aut etiam intelligitur vita qua in deliciis agitur.

Et agnus vincet eos..... et qui cum illo sunt vocati. Merito cum Dominus dominorum sit et Rex regum, etiam propugnatores ejus sunt vocali, non vulgarem habentes vocationem, sed firmam, absolutam et immutabilem. Iden quoque fideles dicuntur, 794 *quia fideles uni Domino adhaerent, cum non possint duobus dominis servire.*

Aquæ quas vidisti. Autem de his diximus, quod tropice ac naturaliter terra sit ex aqua, et in aquis perseverat, in qua firmatus est corruçibilis hic mundus, et qui in humidis ac mollibus versatur deliciis. Omnino autem non alio quam hoc modo secundum humana genera intelligitur, quæ gentes sunt variis linguis distinctæ, et præterea regum conservata imperia: nam hoc significare vult cornu: a cornu animalibus se tuncant, si quando opus est adversus alia animalia occurrere. Quemadmodum etiam regum dispositiones gentibus adversus gentes permanentiam in seipsis tribuunt, dum ad extraneos principatus non disperguntur.

XVII. 16-18. *Et decom cornua quæ vidisti in bestia, hi odio prosequentur meretricem, et desolatam facient illam et nudam, et carnes ejus comedent et ipsam igne concremabunt. Deus enim dedit in corda eorum, ut faciant ipsius voluntatem: et faciant voluntatem unam, et dent regnum suum bestiae donec compleantur sermones Dei. Et mulier quam vidisti est civitas magna quæ habet regnum super reges terre.*

Quid significare velint cornua jam dictum est, et quod bestia sit diabolus: variat enim in significato bestiæ, alicubi Antichristum ita nominans, alias autem et Satanam. Reges igitur, inquit, qui antehac per operationem Satanae crudeliter affecti erant erga agnum, Dei admonitione odio prosequentur meretricem, id est, voluptuosam in vita conversationem: desolatam quoque efficient idolatriam et delubris ac valibus privabunt: et carnes ipsius, hoc est, animalia ad idolorum victimas reposita, sibi ipsis recondent. Nonneque studium quod circa vana occupatum erat de medio tollent, ut quasi ab igne consumptum existimetur, omnesque clament: Ubi nunc sunt qui tunc vana cura occupabantur? Hæc autem omnia, ut proposuimus, non absque divino numine fieri aiunt, sed Dei providentia.

795 *Et faciant unam voluntatem. Quanquam concurredit horum studium Dei ad voluntatem, id tamen sicuti Deo curæ fuit, et juxta inscrutabilem providentiaæ suæ profunditatem, serviet rebus persciendis. Secundum hanc igitur concordiam a Deo datam, tradita bestiæ omnimoda potestate, efficer ut bestia prævaleat in omnibus ad quæ debita ju-*

A ἡτοὶ δι' οὐ δὲ τοῦ ἐνιστοῦ ὥρα συντελεῖται, καθ' ἣν τῷ Ἀντιχρίστῳ τῷ διπεράχοντι ὑποταγήσονται· ἢ καὶ ὥραν, τὸν ἀπολαυστικὸν βίον νοητόν.

Kαὶ τὸ ἀριτὸν τικῆσαι αἰτούν·.... καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ. Εἰκότως ὡς καὶ Κύριος χυρίων καὶ Βασιλέων βασιλέων, καὶ ὑπασπιστῶν αὐτοῦ κλητοῖ, τὴν κλῆσιν οὐ κατὰ τὸ ἐπιτυχὸν ἔχοντες, ἀλλὰ κατὰ τὸ καρπὸν καὶ διηγριβωμένον καὶ ἀμετάθετον. Διδ καὶ πιστὸν, δι τὸ πιστὸς ἐν προσανέχεις δεσπότῃ, οὐ δυνάμενος διστιφεῖς χυρίοις δουλεύειν.

Τὰ δόκατα δὲ εἰδες. Προείρηται ἡμῖν περὶ τούτων, τροπικῶς καὶ φυσικῶς τὴν γῆν εἶναι ἐξ ὑδάτων, καὶ ἐν ὑδάσι διατελοῦσαν, ἐν δὲ φθαρτὸς οὖτος; καὶ διύγοις ἡδοναῖς διαγόμενος ἡδρασται κόσμος· Πάντως δὲ οὐκ ἀλλαζεῖς ἡ οὔτως παρὰ τὰ ἀνθρώπινα γένη νοεῖται, ἀπερ Ἐθνη εἰσὶ τῇ διαφόρῳ φυνῇ διαστελόμενα, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ βασιλέων κράτη συντηρούμενα. Τοῦτο γάρ τὸ κέρας δηλοῦν βούλεται, ἀπὸ τῶν κερασφόρων ζῶντων λαβὼν τὴν χρῆσιν, δι τοὺς κάκενα τοὺς κέρασιν ἔστων συντηρεῖται, εἴπου δεῖται πρὸς ἔτερα ζῶα διεξάγεσθαι. Οὐπερ καὶ θέντει πρὸς Ἐθνη αἱ τῶν βασιλέων διαταγαὶ τὸ καθ' ἑαυτὰ διαμένειν παρέχουσι μὴ πρὸς ἐκφύλους χυριαρχίας σκεδάζεσθαι.

Kαὶ τὰ δόκατα δὲ εἰδες ἔπι τὸ θηριόν, οὗτοι μισήσουσι τὴν κέρην, καὶ πηραμένην κοιτήσουσιν αὐτὴν, καὶ τυμηθή κοιτήσουσιν αὐτὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγοται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν κυρι. Ὁ γάρ θεὸς ἐδωκει τοῖς τάκησιν αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γράμμην αὐτοῦ· καὶ ποιῆσαι γράμμην μίαν, καὶ δουνται τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ δικριτοῦν οἱ λόροι τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ τυνὴ δὲ εἰδες, έστιν ἡ πόδις ἡ μεγάλη, ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς τῆς.

Τὰ μὲν κέρατα τοῦ ἀνθρώπου ἐθέλει, εἰρηται δῆθη θηρίου δὲ τὸν διάβολον. Ἀδιαφορεὶ γάρ κατὰ τὸ σημαινόμενον τοῦ θηρίου, πῆ μὲν τὸν Ἀντιχρίστον διομάζων οὔτως, δισθ' δὲ τὸν Σατανᾶν. Οἱ βασιλεῖς οὖν, φησιν, οἱ τάκης καὶ ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ φονίας τῷ ἀρνίῳ διατεθέντες, Θεοῦ διποθημοσύνη, μισήσουσι τὴν πόρνην, τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀπολαυστικὴν διαιταν, ἐρημώσουσι δὲ καὶ εἰδωλολατρείαν καὶ τεμενῶν καὶ μαντείων ἀλλοτριώσουσιν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς τὸ πρὸς θυσίαν ἀναφερόμενα τῶν εἰδώλων ζῶα ἑαυτοῖς ταμιεύσουσι, καὶ πᾶσαν τὴν περὶ τὰ μάταια σπουδὴν ἀφανίσουσι, καὶ οὔτως ὅπερ παρὸς διαπανθητίσαν νομίζεσθαι, καὶ πάντας κράζειν· Ποιοῦ νῦν οἱ τάκης τότε ἔπι τὰ μάταια ἐπιμελεῖς ἔχόμενοι; Ταῦτα δὲ πάντα, ὡς ἐφημεν παραθέμενοι, οὐκ ἀθετεῖ συμβῆναι φασιν, ἀλλ' ἐπιθεταὶ εἰποκοπῆς καὶ προνοίας.

Kαὶ ποιῆσαι γράμμην μίαν. Εἰ καὶ σύνθρομος; ἡ τούτων γνώμη τῇ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς Θεῷ μεμελημένη, κατὰ δὲ τὸ διεξερεύνητον βάθος τῆς προνοίας αὐτοῦ συμβαίνουσα τοῖς συντελουμένοις. Οὔτω τοιροῦν κατὰ τοιαύτην διογνωμοσύνην τούτοις δοθεῖσαν ὑπὸ Θεοῦ, τῆς ἔχουσας ἀπάσης παρατηθεῖσης τῷ θηρίῳ, διατελέσσει κρατοῦν τὸ θηρίον εἰς δικρι-

Ἐν αἱ κατάλληλοι κρίσεις ἀπέξουσιν αἱ διὰ τῶν λόγων ὑπεσημάνθησαν, δι' ὧν λέγει· Ἀχρι τελεσθῶσιν οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ.

Καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἔστει ἡ κόλας ἡ μεγάλη. Σαφέστερον τὴν γυναικαν παριστῶν, ἀναλαρβάνει περὶ αὐτῆς λόγον, καὶ φησιν ἐκείνην εἶναι τὴν ἔχουσαν τὸ χράτος ἐπὶ τῶν τοῖς γηνίοις προσανατείμενων. Οὐ γάρ καὶ πάντες οἱ ἁνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ἡδη καὶ τοῖς γηνίοις προσδιεφθείρονται.

ΚΕΦΑΛ. ΝΕ'.

Περὶ ἑτέρου ἀττέλους τὴν πεντάτην Βαβυλῶνος δηλοῦντος, καὶ οὐρανού φωτῆς τὴν ἢ τῆς κόλας φυγήν ἑτελλομένης, καὶ περὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν τερπτῶν ὥρ τὸ πριν ἐκέντητο.

Μετὰ ταῦτα εἰδον ἀγγελον ἄλλον καταβαίνοντα ἢ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντας ἔξοντας μεγάλην. Καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἢ τῆς δόξης αὐτοῦ. Καὶ ἐκράξεις ἰσχυρῆς φωτῆς ἀθώων· Ἐπεισες Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγέρετο κατοικητῶν δαιμόνων, καὶ φυλακὴ πατέρος πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου· διε ἢ τοῦ οὐρανοῦ τοῦ θυμοῦ τῆς πορείας αὐτῆς πεπλάκασι πάντα τὰ δύνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἀπόρευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἢ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήγονος αὐτῆς ἀπλούτησαν. Καὶ ἤκουονσας ἀλλην φωτὴν ἢ τοῦ οὐρανοῦ ἀθρουσαν· Ἐξελθεὶς ἐξ αὐτῆς, διαδέξ μου, ἵρα μή συγκοινωνήσῃς ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἢ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵρα μή λάβητε· διε ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ θεῖς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς.

Καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη. Κάπετεῦθεν τῶν θείων δυνάμεων τὸ λαμπρὸν καὶ φωτιστικὸν πολλῷ τῷ μέτρῳ τὸ ἀστρών σέλας ὑπερικῶν ἐστιν νοεῖν μετὰ τὸ παρελθεῖν τὰ ἀμαρτὰ τοῦ φθαρτοῦ κόσμου παρθησιαζόμενον. Μεγάλην φησι τὴν τοῦ φωτιστῆρος εἶναι ἔξονταν, καὶ φωτίζειν τὴν περίγειον ἢ τῆς δόξης αὐτοῦ. Παραβαλλόμενα γάρ τὰ οὐράνια καὶ ἀφθαρτα τοῖς γηνίοις καὶ φθαρτοῖς, δύσον τὸ ὑπερβάλλον τῆς δόξης παρίστησιν; Ποσχρὰν δὲ τὴν φωνὴν ἐμπεδοῦ τὸ ἐμπρακτὸν ἐμφαίνων τῶν δηλουμένων καὶ ἀπαράδετων. Καὶ τί τούτο, Ἐπεισες Βαβυλὼν ἡ μεγάλη; Βαβυλῶνα τὴν διέξοδον τοῦ φθαρτοῦ τούτου βίου λέγων.

Καὶ φυλακὴ πατέρος πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου. Εἰ; δρυεα μεταλαμβάνει τοὺς δαμονας διὰ τὸ ἀδηλον τῆς ἐφόδου αὐτῶν τῆς κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐπει καὶ τῶν δρυέων ἡ ἐφόδος ἐξ ἀδηλού εἰλαθεν ἐπιφοιτᾶν προσδοκίας. Μεμισημένου δὲ εἰργαται οὐχ ἀλόγως. Τίς γάρ σωφρονῶν οὐ βδελύτεται τὴν μετὰ τῶν δαιμόνων ἀναστροφὴν; δι' ἣν καὶ βδελύγματα ὄνομακαθησαν.

Ἐξελθεὶς ἐξ αὐτῆς, διαδέξ μου. Ἐξελθεῖν παρακελεύεται ἡ φωνὴ, οὓς ἔγινον Κύριος αὐτοῦ. Ἐξελθεῖν δὲ, τὸ μή συναπολέσθαι δικαίους μετὰ ἀσεβῶν. Ὅς γάρ ἐπὶ τοῦ Λώτ τό, «Σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ φυχὴν ἀνυπερθέτως μέχρις δι τοῦ δρους, ἐπὶ γῆς οὐδαμοῦ ἥρεμῶν, » δ θεός αὐτῷ ἐντείλατο · οὗτοι κάνταῦθα.

²⁹ Gen. xix, 17.

A dicia deducent, quae per sermones designantur, cum ait: Donec complecantur sermones Dei.

Et mulier quam vidisti est civitas magna. Mulierem apertis ostendens, repetit sermonem de ipsa, et ait illam esse quae habet imperium super eos qui terrenis incumbunt: neque enim omnes qui terram inhabitant, statim quoque terrenorum affectione corrumpuntur.

CAPUT LV.

De alio angelo casum Babylonis significante, et celesti voce quae fugam ex ipsa præcipiat; deque rejectione delectabilium quae antea acquisierat.

XVIII, 1-5. Et post hæc vidi alium angelum descendente de cælo, qui habebat potestatem magnam, et terra illuminata est a gloria ejus. Et clamavit forti voce, dicens: Cecidit Babylon magna, et facta est habitatio dæmoniorum, et custodia omnis spiritus immundi, et custodia omnis volucris immundi et invisiæ: quia de vino iræ scortationis ejus biberunt omnes gentes. Et reges terræ cum illa scortati sunt: et mercatores terræ de potentia deliciarum ejus dives facti sunt. Et audiri aliam vocem de cælo, dicentem: Egressere de illa, populus meus, ne participes oitis delictorum ejus, et ne de plagiis ejus accipiatis: quoniam peccata ejus conglutinata sunt usque ad cælum. Et recordatus est Deus iniquitatum ejus. dæmoni ταῖς ἀδικήματα αὐτῆς.

C 796 Et terra illuminata est. Hinc etiam intelligere possumus divinarum virtutum splendorem ac lucem longo intervallo stellarum lumen exceedere: quandoquidem libere agens ac emissus splendor illi præterit ac supererat hujus mundi obscuritatem. Dicit ergo magnam esse hujusmodi luminaris potestatem, et vicinam terram sua gloria illuminare. Comparata enim coelestia et incorruptibilia terræ ac corruptibiliis, quantum gloriæ excessum demonstrant! Fortem autem vocem stabilit, rerum quæ significantur efficaciam demonstrans et immutabilitatem. Et quid illud est, Cecidit Babylon magna? Babylonem dicens hujus corruptibiliis vita transitum.

Et custodia omnis spiritus immundi et invisiæ. Ad volucres transfert dæmones propter incertitudinem inpetuosi accessus eorum adversus homines: quoniam volucrum quoque invasio ex incerta solet expectatione supervenire. Invisi quoque non irrationaliter dictum est: quis enim prudens non abominatur conversationem cum dæmonibus? propter quam etiam abominationes dicti sunt.

Egredere de illa, populus meus. Egredi jubet vox eos quos Dominus novit esse suos. Egredi autem, ne una perdantur pii cum impiis. Quemadmodum enim Deus præcepit Lot, dicens: « Servans serva animam tuam usque ad montem, nequaquam in terra quiescendo », ita et hoc loco.

Et recordatus est Deus iniuritatum ejus. Humanum modo haec colliguntur: nam in beata Dei natura ad quam nequeunt affectus accedere, superfluum ac vanum est hujusmodi vel concipere. Ibi enim est recordatio ubi et oblio: oblio autem designat id quod factum est, potentia quidem adesse, non tamen actu: porro Deo nihil adest potentia, sed actu.

XVIII, 6-8. *Reddite ei sicut et ipsa reddidit vobis, et duplicate ei duplicita secundum opera ejus. In puculo quo miscuit, miscete illi duplum. Quantum glorificavit se et lascivit, tantum date illi tormentum et luctum. Quia dicit in corde suo: Sedeo regina, et ridua non sum, neque luctum video. Propterea uno die venient plaga ejus, 797 mors et luctus et fames, et igne comburetur. quia fortis est Dominus qui iudicabit illam.*

Animadvertisendum est, a quo procedat hoc præceptum vel sermo. Potest autem dici quod a justis vel martyribus qui illo tempore, nempe adventus Antichristi, pro Christo certaverint, in tanta crudelitate ac feritate eorum qui tunc in vita versabuntur traditi in ministros Antichristi, ut quanquam ad Dei imitationem vivere elegerint, excessu tamen afflictionum devincantur ut haec preferant. Diximus autem mulierem tempus sub Antichristo significare, et non civitatem aliquam: poculum autem, voluntatem seu propositum eorum qui tunc in vita versabuntur: qui de Satana potentiam gloriantes, incomparabili tormentorum magnitudine adversus sibi repugnantes utentur: quemadmodum igitur fecit, reddetur ipsi.

Reddite illi duplum. Non duplum proprie vult hic intelligi duplicatum: sed quod benignius ac bonus Deus, cum punit etiam infra id quod justum est, duplum se reddidisse dicit ubi vel partem rediderit: nec solum duplum, sed et septuplum: nisi fortassis id existimandum est bas non esse Dei minas. Quomodo enim is qui dicit, « Non ulciscetur bis Deus super eadem re », nunc in duplo ac septuplo ait ipsum ulcisci? Fortassis igitur nihil absurdum fuerit, si accipiatur significare non juxta dignitatem, sed longe infra mensuram.

Quantum glorificari se et lascivit. Quemadmodum, inquit, et glorificata et in præsenti vita deliciis diffluens, non adimplevit quod præviderat esse divinæ voluntatis, ita reddite. Dicit enim: Non privabor regno.

In corde suo. Cor appellat durationem eorum qui tunc vitam complebunt, quos etiam suxit cum muliere adulterium patrare.

Propterea uno die venient plaga ejus. Per hoc quod dicit, uno die, inexspectatum ac repentinum tempus significat quo haec contingent. Postquam enim inimici ipsius obtinerint illam, poterunt vel unico die omne supplicium in eam inducere quæ

A *Kai ἐμημνεύοντες δὲ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. Ἀνθρωπίνως διασκευάζεται ταῦτα. Ἐπὶ γάρ θεοῦ τῆς μακαρίας φύσεως καὶ πάθους ἀπροσίτου, τὰ τοιαῦτα κάνει ἐνοεῖν περιττόν. Εἰσὶ γάρ μνήμη, δποῦ καὶ λήθη. Λήθη δὲ τοῦ δυνάμει παρέναι τὸ πρεγχθέν, οὐκ εἰς δὲ καὶ ἐνεργείᾳ σημαντικόν. Θεῷ δὲ οὐδὲν πρόσεστι δυνάμει, ἀλλ' ἐνεργείᾳ.*

B *Ἄκοδοτε αὐτῇ, ὡς καὶ αὐτὴ ἀπόδωκεν ώμῳ, καὶ διπλώσαστα αὐτῇ διπλά κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς. Ἐρ τῷ κοτηρῷ ω̄ ἐκέρασε, κερδοτες αὐτῇ δικλούν. Οὐσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν καὶ ἐστρηγίασε, τοσούτοις δέστε αὐτῇ βασιλισμότερος καὶ κένθος. Οτι δὲ τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει, δει Κάθημαι βασιλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμι, καὶ κένθος οὐ μὴ ιδω. Διὰ τούτο δὲ μιᾶς ἡμέρας ηξουσίαν αἱ πληραὶ αὐτῆς, θάρατος, καὶ κένθος, καὶ λιμός. Καὶ δὲ πυρὶ κατακαυθήσεται· δει Ισχυρὸς Κύριος δὲ κριτῶν αὐτήν.*

C *Ἀνεπισήμαντον, παρὰ τίνος τὸ πρόσταγμα ἢ δόλγος πρόβεισιν. Εἴη δὲ ἀν παρὰ τῶν δικαίων καὶ μαρτύρων τῶν κατ' ἐκείνον καιροῦ, τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου δηλαδὴ ἐπιδημίας ὑπὲρ Χριστοῦ ἐναθλησάντων, τοσούτηρι ὥμετητε καὶ θηριαδίκη ὑπὲρ τῶν τηγκαῦτα τῷ βίῳ ἐμπολιτευομένων ὑπουργῶν τοῦ Ἀντιχρίστου παραδοθέντων, ὥστε καὶ αὐτοὺς. καὶ εἰ θεομικήτες προελοντο ζῆν, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῶν κακώσεων ἐκνικηθῆναι ταῦτα προφέρειν. Εἰρήκαμεν δὲ γυναῖκα τὸν ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καιρὸν, οὐ πόλιν τινὰ σημαίνειν, καὶ ποτήριον δὲ τὴν προσάρεστον τῶν ἐμπολιτευομένων τῷ τότε βίῳ, οὐ τῇ δυνατεστερᾷ τοῦ Σατανᾶς γαυριῶντες, ἀμέτρῳ τῇ τῶν δεινῶν εὐθηνίᾳ κατὰ τῶν ἀνεικειμένων κατεχήσαντο. Καθὼς οὖν ἐποίησεν, ἀποδοθῆται αὐτῇ.*

D *Ἄκοδοτε αὐτῇ διπλόν. Οὐ τὸ διπλάσιον βούλεται τὸ διπλοῦν, ἀλλ' διει πιλάνθρωπος ὃν δὲ Θεὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ πολὺ καταδειπτέρον κολάζων, διπλὰ οὔτεται ἀποδεκτέας καὶ δταν μέρος ἀποδῷ, καὶ οὐ μόνον διπλά, ἀλλὰ καὶ ἐπταπλάσια, εἰ μή που τοῦτο οἰτέον ὡς οὐ θεοῦ ἀπιλῆτης. Πῶς γάρ δὲ λέγων, « Οὐδὲ ἐκδικήσει Κύριος διεὶ τὸ αὐτό, » νῦν διπλάσιον καὶ ἐπταπλάσια φῆσιν ἐκδικεῖν; Εἰ οὖν τὸ διπλοῦν καὶ ἐπταπλάσιον οὐ τὸ κατ' ἀξίαν σημαίνειν ὑποληπτέον, ἀλλὰ τὸ μετριώτερον, τοιως διπλούν οὐδέν.*

E *Οὐσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν, καὶ ἐστρηγίασε. Καθὼς, φησι, δοξισθεῖσα καὶ καταπαταλήσασα τοῦ παρόντος βίου, πρόνοιαν οὐ πεποίηται τοῦ θεοῦ θελήματος, οὐτως ἀπόδοτε αὐτῇ. Λέγει γάρ. Οὐκ ἔσομει τοῦ βασιλεύειν ἐπετρημένη.*

F *Ἐρ τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. Καρδιαν, τὸ ἐμμονόν φῆσι τῶν τότε βίου συμπληρούντων, οὐδὲ εἰς γυναῖκα ἐμυθοποίησε μαχλῶσαν.*

G *Διὰ τούτο δὲ μιᾶς ἡμέρας ηξουσίαν αἱ πληραὶ αὐτῆς. Διὰ τοῦ λέγειν, μιαν ἡμέραν, τὸ ἀπροσδόκητον καὶ ἀθρόον δηλοῖ τοῦ καιροῦ ἐν ω̄ ταῦτα συμβήσεται. Μετὰ γάρ τοῦ ἐγχρατεῖς αὐτῆς γενέσθαι τοὺς ἐχθροὺς ἐξαρκεῖ καὶ μία ἡμέρα πᾶσαν κόλασιν ἐπ-*

¹⁰ Naum 1, 12.

αγαγεῖν τῇ ἡτηθείσῃ, δυνατοῦ ὑνες τοῦ Κυρίου πάνεπι τοῖς εὐαρεστοῦσιν αὐτῷ τὰ θυμήρη προσνέμειν, οὕτω καὶ καλάζειν ἀνεπιστρόφως ἔξαμπτάνονται.

Kai κλαύσουσι καὶ κύριοι ἐκ' αὐτὴν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς κορυφέστατες καὶ στρατιώτατες, διατελέσσοντες τὸν κακόν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ἀπὸ μαχρόθεν ἀστηράτες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιλισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· Οὐαὶ, οὐαὶ, η̄ πόλες η̄ μεγάλη Βαβυλὼν, η̄ πόλεις η̄ Ισχυρά, διετὸν μιᾶς ὥρᾳ η̄ λαθεῖν η̄ κρίσεις σουν. Καὶ οἱ βασιλοὶ τῆς γῆς κλαύσουσι καὶ κατεβήσουσιν ἐκ' αὐτῆς, διετὸν γόμορ αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράσει έτι. Οὐκέτι γόμορ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαρίτου, καὶ βιντσίτου, καὶ πορφυροῦ, καὶ σημερινοῦ, καὶ ποκοκίτου, καὶ πάντας ξύλον θύτερον, καὶ πάντας σκεῦος ἀλεπότερον, καὶ πάντας σκεῦος ἐκ ξύλου τιμώτατον, καὶ χαλκοῦ, καὶ σιδήρου, καὶ μαρμάρου, καὶ κινάμωμος, καὶ θυμιάματα, καὶ μύρον, καὶ λίθων, καὶ ἔλαιον, καὶ οἴνον, καὶ σφιδαλίνην, καὶ σίτον, καὶ πρόσθατα, καὶ κτήην, καὶ Ιππῶν καὶ διαιδῶν καὶ σωμάτων, καὶ ψυχᾶς ἀνθρώπων. Καὶ πάρτα τὰ λικαρά καὶ τὰ λαγκάρα ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μητέρης αὐτά.

Ἐπιμένει τῇ τροπολογίᾳ ὡς ἀκρανεικωτέραν γενέσαις ἀπὸ τῆς πορνίτις ἀκαθαρτίας τὴν πλημμυρίδαιαν. Τοὺς δαίμονας δὲ εἰναι τούτους θραμμένους καὶ μαχρόθεν ἀστηράτας. Αὐτοὶ γάρ διετοί νόες, καὶ πρὸ τῆς πειρας τὴν διέκθασιν εἰδόντες οἵοι τέ εἰσι, καὶ ὡς ἀπὸ κατινοῦ τοῦ πυρὸς τὴν ὑπόστασιν συνέννει. Τὸ δέ· Οὐαὶ, θρηνῶδες ἔστιν ἐπέψθεγμα, εἰωδές ἐπὶ συμφοραῖς ἐνεργουμέναις ἀκρωνείσθαι. Αἱδ καὶ νῦν μάλιστα τῷ παγκοσμῷ καὶ ἀθρόῳ συμπτώματι μετακεχειρίσταται. Ισχυράν δὲ πόλιν αὐτήν φησιν ὡς ἐξ ἀπείρου σχεδὸν χρόνου τὸ εἶναι διαλαβοῦσαν εἰς ἀδιάρρητον σύνδεσμον καὶ οὐποτε ἀπισθέντα διαλύθηναι.

Kai οἱ βασιλοὶ τῆς γῆς κλαύσουσι. Ἐγεῦθεν ἀπαραγράπτως ἐκληπτέον τὰ χρησμφύδωμενα, οὐ περὶ Βαβυλῶνος, οὐ· Ὁράμης τῆς παλαιᾶς, οὐ τῆς νέας, οὐκ ἀλλης τινὸς μιᾶς; πόλεως ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος τούτου φθερτοῦ κόσμου, καθ' ὃν οἱ τὰ πρόσκαιρα ἀμπορεύμενοι κλαυθμῷ καὶ πάνθει ἀλώσονται, διετὸν γόμορ αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράσει. Γόμον δὲ τὰ ἐπιτηδεύματα λέγει, περὶ διώθασιν οἱ δινήρωποι κατατρίβεσθαι.

Οὐκέτι γόμορ χρυσοῦ, καὶ τὰ ἕδης. Εἰς γόμον τὰ ἐπιτηδεύματα φέρει. Όν τῆς ἐπικαίρου ταύτης διαρθρείστης βιοτῆς, καθ' ἣν καὶ ἡ βασιλία τῶν ἐπιτηδευμάτων τὸ ἐμπρακτὸν ἀποφέρεται, οὐκ ἀπεικόνις τὸ πάνθος ἐπεισένειται. Τιμαῖς δὲ διλαίς ταῖς ἐν τῷ κόσμῳ τοῖς ἐμβιοῦντας αὐτῷ ἔξομοις, ἀργύρῳ μὲν καὶ χρυσῷ, τοὺς διαρκεῖ τῇ καρτερίᾳ τοὺς πειρασμοὺς ὑποφέροντας τοῦ βίου, καὶ αὐτοὺς εἰς πῦρ εἰωθήτας δαπανήν, εἰ καὶ κρειττόνων ἐπιδιένθασις, οὐδούντες τὸ ἀλώβητον ἔχουσι. Τοιοῦτο γάρ καὶ διχρυσός καὶ ὁργυρός πρός τὸ ξύλον ἀποφαίνονται

A devicta fuerit : cum potens sit Dominus quemadmodum prospera distribuere his qui sibi grati sunt, ita et peccatores irremediabili modo punire.

798 XVIII, 9-14. Et flebunt et plangent super illam reges terrae, qui cum illa escortati sunt et lascivierunt, cum viderint fumum incendiū ejus · longe stantes propter timorem tormenti ejus, dicentes : Ω, ναι, civitas illa magna Babylon, civitas illa fortis, quoniam una hora venit judicium tuum. Et negotiatorēs terrae flebunt ac lugebunt super illa : quoniam onus eorum nemo emet amplius : non jam onus auri et argenti, et lapidis pretiosi et margaritarum, et byssi et purpuræ et serici et cocci, et omne lignum thyinum, et omne vas eburneum, et omne vas de ligno pretiosissimo et aere et ferro et marmore, et cinamomum et odoramenta et unguentum et ihus, et oleum et vinum et similam et triticum, et oves et jumenta, et equorum et rhedarum et corporum, et animas hominum. Et tempus desiderii animæ tue recessit a te, et omnia pinguis et præclara perierunt a te, et amplius illa nequaquam invenies.

Kai η διάρρα τῆς ἀπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μητέρης αὐτά.

In eadem permanet tropologia, ut manifestius fiat delictum meretriciae impudicitiae. Hos autem diximus esse dæmones etiam longe stantes. Nam ipsi tanquam abstractæ intelligentiæ, exitum etiam priusquam fiat intelligere possunt, et tanquam a sumo cognitam habere ignis substantiam. Quod autem ait : Ω, lamentabilis est exclamatio qua solent exclamare in supervenientibus calamitatibus : ideo quoque nunc maxime in generali et cumulato repentinaque casu ac infelicitate ad usum deducta est. Fortem vero civitatem dicit ipsam, ut quæ ab infinito propemodum tempore firmitatem accepisset, quæ videretur non posse dirumpi, neque timeretur unquam dissolvenda.

Ei negotiatorēs terrae flebunt. Vel ex hoc loco procul dubio intelligenda sunt quæ oraculo traduntur, non de Babylone, non de Roma veteri, non de nova, neque de alia quapiam alia civitate, sed de universalis hoc corruptibili mundo : in quo hi qui temporalibus exercentur negotiationibus, flent ac luctu consumentur, quia onus eorum nemo emet. Onus autem dicit exercitia vel studia circa quæ solent homines continue versari et in his consumi.

799 Non jam onus aurī, etc. Ad onus refert vita studia, ad quæ verisimile est luctum ingredi ubi temporalis hæc vita defluxerit, ad quam negotiatio refert efficaciam studiorum. Pretiosis autem materialiis quæ in mundo sunt assimilat viventes in eo : argento quidem et auro, eos qui assidua tolerantia vitæ tentationes et afflictiones sustinent, ac seipso veluti ad ignem solent consumere, quantumque spe meliorum certantes servant se illæsos : hoc enim modo et aurum et argentum ab igne materiali demonstrantur. Lapii vero pretiosissimi et

margaritis, eos qui virtutum possessione per ostentationem abuluntur, qui impetu calamitatum splendorem debilitarunt. Byssus vero et purpura ac filis sericis, eos qui sub Christo virtutum floribus adornantur. Ligneis autem vasis et illis quae ex ligno pretiosissimo thyrimo sunt et ex ebore et cinnamomo, eos qui peregrino vite exercitio vulgoque incognito utuntur: at manifestata bonorum operum suavissima fumigatione spiritualem accipiunt laetitiam, majorem quam dici possit, simulque nec igni invidiae consumi possunt, quemadmodum neque cinamomum igni materiali. Porro ari et ferro ac marmori, illos qui auro quidem similes sunt, sed notabis ac illegitimis utuntur divitiis, quemadmodum etiam ferrum splendorem habet, et marmor firmatatem, quorum omnium ignis probatus est, et ita per ignem probent sui probationem. Oleo vero ac vino et similae ac tritico, illos qui in hilaretate ac jucundo anima statu vite pelagus traiiciunt. Ovibus autem ac jumentis assimilentur hi qui immensa Dei misericordia, ut ait David, salvantur. Equis vero et vehiculis per hos tractis, quae veteri voce ἄγγαροι dicebantur, Graeci autem δημοσίους ἱπποστάθμους appellant, Latina vero vox est rheda, unde et rhedarius trita dictio est, ideo quoque hic dictio rhedarum assumpta est, illos significare vult qui viam mandatorum Domini currentes, ipsis operibus Domino decantant.

Et tempus desiderii. Η δύναται ex communi consuetudine sumi solet pro tempore sive temporis opportunitate. Quoniam igitur a corruptione ad incorruptionem infallibiliter transeunt humana, **800** certe etiam quae ad corruptionem declinant, simul e medio sublata, in totum deficiunt. Hoc autem in civitate quae adhuc in praesenti conspicitur impossibile est contingere. Siquidem secundum magis et minus nemo abnuit quin contingat, in totum vero nequaquam.

XVIII., 15-19. *Negotiatores harum rerum, qui divites facti sunt ab ea, longe stabunt proprie timorem tormenti ejus, flentes et lugentes ac dicentes: Vix, vix, civitas illa magna quae amicta erat byssu et purpura et coco, et deaurata auro et lapide pretioso et margaritis, quia una hora destituta est tantis divitiis. Et omnis gubernator, et omnis qui in navibus navigabat, et nautae et quoque in mari operabantur, steterunt procul et clamaverunt viidentes sumum incendi ejus, dicentes: Quae similis civitati huic magna? Et miserunt pulverem super capita sua, et clamaverunt flentes et lugentes ac dicentes: Vix, vix, civitas illa magna, in qua divites facili sunt omnes qui habebant naves in mari de prelio ejus, quoniam una hora desolata est.*

Negotiatores intelligendi sunt divinas potestates, aut daemones cooperantes una cum coelis ad id quod cuique delectabile est. Eminus autem cuique

πύρ. Λίθῳ δὲ τιμώ καὶ μαργαρίταις, τοὺς ἐπιδεικτικῶς τῇ κατ' ἀρετὴν κτήσει ἀποχρωμάνους, οἱ τῇ τῶν περιστάσεων ἑρόδῳ τὸ λαμπρὸν ἀπημβλύθησαν Βύσσῳ δὲ καὶ πορφύρᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ σηρᾶν νῆμασι, τοὺς δὲ Χριστῷ τῷ δινεῖς τῶν ἐπαινουμένων καλλυνομένους. Εὐλίνοις δὲ σκεύεσι καὶ τοῖς ἐκ ξύλου τοῦ τιμωτάτου θύλινου καὶ ἀλέφαντος καὶ κιναμώμου, τοὺς ἀποξενωμένη τῇ τοῦ βίου ἀσκήσει καὶ τοῖς πολλοῖς ἀνεπιφάνει φρησαμένους, φανερωθέντος δὲ τοῦ ἡδίστου ἀτμοῦ τῶν κατορθωμάτων, εὐφροσύνην οὐδὲ δοσην εἰπεῖν καταλαβόντας πνευματικήν, μετὰ τοῦ μηδὲ πυρὶ φθόνου ἀλῶνται οἴνους τε εἶναι, ὡς οὐδὲ πυρὶ τῷ ἐνύλῳ κινάμωμον. Χαλκῷ δὲ καὶ σιδήρῳ καὶ μαρμάρῳ, τοὺς χρυσοειδεῖς μὲν, νόθῳ δὲ χρωμάνους τῷ πλούτῳ, ὡς καὶ σίδηρος τὸ στελπνόν, καὶ μάρμαρον τὸ στερόδον, ὃν ἀπάντων τὸ πῦρ δοκιμαστικόν. Καὶ οὗτω μὲν τὰ διὰ πυρὸς τὸ δοκίμιον παρεχόμενα. Έλειψ δὲ καὶ οἶνῳ καὶ σεμιδάλει καὶ σίτῳ, τοὺς ἐν ἀλαρέτῃ καὶ εὐφρονὶ καταστήματι φυγῆς τὸ τοῦ βίου πέλαγος διανηχομένους. Προσδέστοις δὲ καὶ κτήσεις παραβληθείεν οἱ τῷ τοῦ Θεοῦ ἀπειροπλήθει ἐλάφι, ἢ φησιν δ ἀσυνδ, σωζόμενοι. Ἰπποῖς δὲ καὶ τοῖς διὰ τούτων ὁχήμασι, ἢ ἡ παλαιὰ μὲν φωνὴ ἄγγάρους, ἢ δὲ τῶν Ἑλλήνων δημοσίους ἱπποστάθμους, ἢ δὲ τῶν Τρωμαλῶν φάλον. ἀφ' οὗ καὶ τὸ φαιδρόιος τέτριπται, διὸ κάνταῦθα τὸ φαιδῶν παρελήππται, ἐκείνους δηλοῦν βούλεται οἱ τὴν δόδην τῶν ἐντολῶν σου δραμόντες πρακτικῶς φοματίζουσιν.

Καὶ η ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας. Ὁπώραν καὶ εὖ καιρὸν οἵδε καλεῖν ἡ συνήθεια. Ἔπει τοίνυν ἀπὸ τῆς φθορᾶς εἰς ἀφθαρτὸν μεταχωρεῖ τὰ ἀνθρώπινα ἀπαραλογίστως, ἀρά καὶ τὰ πρὸς φθορὰν ἀποκλίνοντα, συνεκλείψει ἀφανισθέντα εἰς ἀπαν. Τούτο δὲ ἐπὶ πόλεως ἔτι ἐν τῷ ἐνεστῶτι ἐνθεωρουμένης συμβῆναι ἀδύνατον. Κατὰ μὲν γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, οὐδεὶς ἀντείποι μὴ συμβῆναι, κατὰ δὲ τὸ εἰς ἀπαν, οὐ.

Οἱ δημοποιοι τούτων, οἱ κλοντήσαρες ἀλέτης, ἀπὸ μαρκόδερον στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασιλισμοῦ ἀλέτης κλαλοτες, καὶ κενθοῦντες καὶ λέγοντες· Οὐαλ, οὐαλ, ή κόλις ή μεγάλη, ή περιβεβλημένη βύσσοντος, καὶ πορφυροῦν κόκκινος, καὶ περχοντανθη γρυποί καὶ λίθῳ τιμῷ, καὶ μαργαρίταις· διτι μιᾶ ὥρᾳ ἡρημάθη δ τοσοῦτος πλεύτος. Καὶ κάτις κυνερητής, καὶ πᾶς ἐκ τῶν πλοιων πλέων, καὶ ταῦται καὶ δοσοι τὴν θάλασσαν ἀργάζονται, ἀπὸ μαρκόδερον δοτησαν, καὶ ἔκραλον, βλέποντες τὸν κατετόν τῆς κυράσσεως ἀλέτης, λέγοντες· Τίς δύολα τῇ πόλει τῇ μετάλη; Καὶ ἔκαλον καῦν ἐτι τὰς κεφαλάς αὐτῶν, καὶ ἔκραλον κλαλοτες καὶ κενθοῦντες καὶ λέγοντες· Οὐαλ, οὐαλ, ή κόλις ή μεγάλη, δι τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμότητος αὐτῆς, διτι μιᾶ ὥρᾳ ἡρημάθη.

Ἐμπόρους δυνάμεις θείας, ἡ δαιμονας νοητέον, οἱ συνεργοι τοῖς οὐρανοῖς, πρὸς ὅπερ ἐκατέρους τὸ καταθύμιον. Πόρρωθεν δὲ τούτοις ἐκατέρα ἡ σάσις,

φησι, διὰ τὸν φόδον. Ἀλλ' ἀγγεῖοι μὲν, διὰ τὸ τοῦ κχριτοῦ εὐστηρὸν, ὅπερ ἡ τῶν ἀμαρτιῶν ἀκοίθεια προευπόρισεν. Τὸν φόδον δὲ τοὺς δαιμονίους ἡ κοινωνία τῶν ἀμαρτιῶν τῆς τιμωρίας ἐμποιήσει.

Οὐαὶ, οὐαὶ, ἡ πάλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβολὴ-μέρη βύσσους. Ἀπὸ τῶν γνωρίμων τῶν ἀριστεριζόντων περέχει τὴν γνῶσιν. Ἐπει τὸν γνώριμος Βαβυλὼν, πολλῷ ἔξυπρίσασα πλούτῳ, ὑπὲ δέ τις ἄγει τὰ πάθη, διὰ τοῦ ἐπ' αὐτῇ βασιλείου θρόνου, τὸ μέγεθος ὑπογράφων τῆς συμφορᾶς. Καὶ οὐ μόνον τῷ πλούτῳ περιστῆ καὶ τῇ τούτου ἀπωλείᾳ τὸ πάνθος, ἀλλὰ καὶ τῷ τάχει τῆς διαφθορᾶς, τὸν εἰς αἰώνος πλούτον ἡμέρας βραχίας τῷ διαστήματι ἀποώλεκυλαν. Ηγάρ τοῦ Κυρίου δευτέρα παρουσία, ὡς διστραπῆς ἐπελεύσεται τάχος, τὸν πολύμοχθον ἀφανίζουσα βίον.

Καὶ πᾶς κυνηγήτης, καὶ πᾶς ἐπὶ τῶν πλοίων πλέων. Θαλάσσῃ τροπικῶς δὲ παρέβληθε ὡς πολλοὶ καὶ αὐτὸς πράγμασι χυμανόμενος, ὑπὸ πνεύμασι μάλιστα δαιμονικῆς ἐπηρεάς. Εἰκότες δὲ καὶ πλοῖα ἐν αὐτῷ ὑπειλήφαμεν τὰς τῶν ἐπισυμβινόντων πραγμάτων ἐπιφοράς, αἱς ὥσπερεπι πλοίοις ἀνθρωποι χρώμενοι, τὸ τῆς ἁυτῶν ζωῆς διαπλέουσι πέλαγος. Κυνερνήτας δὲ, τούτους λογιστέον, τοὺς ἀτσφαλῶς τῷ βίῳ χρωμένους. Ναύτας δὲ καὶ πλωτήρας καὶ θαλαττίους ἐργάτας, οὓς καὶ θαλαττίους σοφάς τις ἔρει, τοὺς περὶ τὰ τοῦ πολυκύμονος τοῦδε τοῦ κόσμου κεκρηκότας; ἀνθρώπους, οἱ πάντες τὸ ἀπαραλόγιστον καὶ πάντως ἐσθμένον τοῦ βίου τούτου τέλος ἐννοηθέντες, καὶ πρὸν ἐπιστῆ, ἐφυλάξαντο. Τοῦτο γάρ τὸ μακρόθεν ἐστῶντα παρέχει νοεῖν. Καὶ δει τοῖς ἀπότοις ἐπιτηθεύμασι τῶν ἐνθαλασσεύόντων ἀπεραιτήσεως ἀπακολουθήσεις ἡ τιμωρία, ὥσπερ καπνῷ τὸ πῦρ, δεῖ καὶ καπνῷ παρείκαστος τὴν προσθοκίαν, θηλοῖς δὲ Σωτῆρα αὐτὸς, λέγων· «Ποτέρ, φησίν, ἡ διστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἵνας δυσμῶν, οὗτος ἔσται ἡ παρουσία τοῦ Γεοῦ τοῦ ἀνθρώπου. » Πυρὶ δὲ τὸ ἐξεταστικὸν πρὸς ἀκρίβευσαν τῶν πεπραγμένων ἀφωμοίωται. Εἰκότες δὲ καὶ καταπληκτικὸν οὕτοις κεκράζονται, καὶ τὰ ἀκάλουθα τῶν θρηγοδούντων ὑποστήσονται, χοῦν καταχέδμενοι τῶν κεφαλῶν, καὶ εἴτε ἀλλο τοὺς θρηγοδούσιν ἀκόλουθον, ἐκτελοῦντες.

Τίς δμοίας τῇ πάλις τῇ μεγάλῃ; Οὐκ ἔστιν ἀλλην πόλιν εὑρεῖν; διὶ μηδὲ ἀλλον Δημιουργὸν, μηδὲ ἀλλον κόσμον. Βαβυλῶνα δὲ ἀλλην, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἔστιν εὑρεῖν, καὶ ταύτῃ δμοίαν ἐν αὐτῇ Αἰγύπτῳ κατὰ τὸ Ἡρακλεωτικὸν Νεῖλον στόμα τοῦ Ἀλεξάνδρειαν, καὶ κατ' Εὐρώπην περὶ τὰ δυτικάτερα καὶ ἀρκτικὰ Ρώμην, καὶ κατὰ ἀνατολικάτερα, τὴν ἐπὶ Βυζαντίῳ σῆς Κωνσταντίνου ἐπώνυμον.

Ἐρ γέτε πάλιοντησαρ πάτετες. Ἐντεῦθεν ἀναμφίβολον δτι οὐ περὶ πόλεως δ λόγος μιδε, ἀλλὰ περὶ παντὸς τοῦ φθαρτοῦ συστήματος δτι λαβεῖν. Οὔτε γάρ Βαβυλὼν, οὐ Ρώμη, οὐκ ἀλλη πόλις ἐκ

herum assignatur statio propter timorem, sed angelis quidem propter judicis severitatem quem peccatorum incredulitas preparavit: demonibus vero timorem immutet participatio supplicii peccatorum.

Υαὶ, ναὶ, civitas illa magna quae amicta erat byssο. Αβ bis quæ nota sunt tradit eorum notitiam quæ sunt in posterum superventura. Quoniam igitur notum est quod Babylon divitiarum magnitudine lascivierit: sub oculos dicit affectus, per thronum regium quod in ipsa erat, magnitudinem describens calamitatis; nec solum per divitias earumque perditionem luctum ostendit, sed etiam velocitate ipsius calamitatis: quod divitiae a saeculo congregatae brevium dierum intervallo perierint. Secundus enim Domini adventus sicut fulgor subito veniet, qui vitam laboribus ac flagitiis plenam e medio tollat.

Et omnis gubernator, et omnis qui in navibus navigabat. Præsens vita mari tropice comparata est, **801** ut quæ multis et ipsa negotiis inundet, maxime a spiritibus dæmoniaci insultus. Merito autem et navigia quæ in eo sunt accepimus inipectus supervenientium negotiorum, quibus veluti navigiis homines utentes, per vitæ suæ pelagus navigant. Gubernatores vero intelligendi sunt qui absque periculo vitæ utuntur. Nautæ autem et vesciores ac marini operarii, quos etiam θαλαττίους sapiens quidam appellat, homines sunt in hoc illuciunti mundo defessi, qui omnes insalubilem et omnino futurum hujus vitæ terminum considerantes, etiam prius quam immineret, observarunt. Nam hoc sibi vult, stare procul. Quod autem absurdæ vitæ studia eorum qui in hoc mari operantur inevitabiliter subsequuntur supplicium, quemadmodum sumum sequitur ignis, propter quod etiam fumo comparavit expectationem, ipse Salvator manifestat, dicens: « Sicut fulgor exit a partibus Orientis et appetet usque ad partes Occidentis, ita erit adventus Filii hominis ¹¹. » Igni vero assimilata est exacta indagatio factorum. Merito autem hi horrendo modo clamabant, et ea suscipient quæ lamentantes consequuntur, capita cinere aspergentes, ac peragentes si quid aliud est, quod consequitur lamentantes.

Quæ simili civitatē huic magna? Non potest alia civitas inveniri, quia neque alias Conditor neque alius mundus: porro aliam Babylōnem et in Aegyptio licet invenire, et huic simili in eadem Aegyptio iuxta Heracleoticum Nili ostium Alexandriam, et in Europa ad occidentaliores et aquilonares mundi partes Romanam, et in orientalibus sub Byzantio eam quæ a Constantino nomen accepit.

In qua divites facti sunt omnes. Hinc certissimum est quod non de una civitate sit sermo, sed de universo hoc corruptibili orbe licet accipere. Neque enim Babylon neque Roma, neque alia ci-

¹¹ Matth. xxiv, 27.

vitæ ex navium profectione solum ditescoit, præter A solum hunc mundum. Allegorice namque veris ditescit divitiis per animas hominum, qui in modum navium acerbæ immersionis expertes, per mundanum salum enatarunt, et dictam abundantem civitatem, mundum videlicet, pretiosarum mercium negotiatione instituerunt. **802** Ideo cum veluti prælium fuisse et firmamentum salutis, unde laborum mercedem invenerant, lamentationem collegerunt, videntes quod missa esset in interitum.

XVIII. 20-24. *Exulta super eam, cælum et sancti apostoli et prophetæ, quoniam judicavit Deus iudicium restrum de illa. Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum, et projecit in mare, dicens: Hujusmodi impetu projicietur Babylon magna illa civitas, et ultra jam non inveniatur: et vox citharædorum et musicorum, et tibia ac tuba canentium non audiatur in te amplius, et omnis artifex cuiuscunq; artis non inveniatur in te amplius, et vox molæ non audiatur in te amplius, et lux lucernæ non appareat in te amplius, et vox sponsi et sponsæ non audiatur in te amplius. Quia mercatores tui erant principes terræ, quia in reñeficiis tuis erraverunt omnes gentes et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est, et omnium qui intersecti sunt in terra.*

Etiā ex hoc confirmamur quod de mundo sit oraculum, et non de una civitate. Quod autem post luctum conversio facta sit ad lætitiam, non est cantus eorum qui in terra sunt, sed cœlestium, quod deleto jam loco in quo certare eos oportuit, qui in typo coronati fuerant victoriae corona, sive prophetæ sint, sive apostoli, sive sancti pontifices, et si qua est alia congregatio eorum qui Deo placuerunt, incessanti gaudio facti sint deinceps participes, accepta indefessa tranquillaque vita ab eo qui novit dignæ judicare, hoc est, laborum præmia rependere.

*Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum. Variis tropologis comparat consummationem mundi corruptibili. Ideo ad eas quæ dictæ sunt etiam hanc assert, molari ipsum comparans cum impetu in mare demerso: ita autem dicit tali impetu repente demergi, ut nec reliquæ ipsius consipientur amplius: et eodem modo ait mundum hunc in omnimodam transire obscuritatem. Et ut fiat hoc manifestius, **803** addit et ea quæ a sæculo administrabantur in ipso, delicias ac lasciviam provocantia, quæ turbam attrahant ac irritent*

Quia mercatores tui. Ἐμπόρους dicit eos qui nundinarum merces et plausibilia quævis in terra colligunt, ideo etiam dicit principes: neque enim pauperum est vitæ mollities: neque unius potestatis, variis præstigiis tanquam venenis omnes gentes dementare, aut potenti virtute in servitatem redigere, aut tyrannica violentia de medio tollere:

πλοίων πορείας; μόνον πλουτεῖ, εἰ μὴ μόνος οὗτος διάσμος. Ἀλληγορικῶς γάρ πλουτεῖ τὸν τῷ θυτού τοιν διαιφόρων ἀνθρώπων, οὐ καθάπερ διὰ πλοίων διμετόχως ἀλμυρᾶς ἐπικλήσεως τὸν κοσμικὸν οὐλὸν διανέοντες, ἀνενδεῆ ταῦτη τὴν φῆμεῖσαν πόλιν τὸν κόσμον κατεστήσαντο τῇ; ἀπὸ τῶν ἑντίμων ἐμπορίας, Διὸ καὶ ὡς χωρίου ὑπάρχουσαν, καὶ ἕδαφος ουτηρίας ἀρ' οὐ καὶ ὄμοιός εὔροντο τῶν πόλων, θρῆνον συνεκρότησαν θεασάμενοι ἀφανισμῷ παραπομφεῖσαν.

B Εὐγραινοῦ ἐκ' αὐτῆς, οὐπαρὲ, καὶ οἱ ἄγιοι, καὶ οἱ ἀπόστολοι, καὶ οἱ προφῆται, διὶ ξεριστὸν διόδος τὸ κρήμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. Καὶ ἥρει εἰς ἀγγελοντὸν λίθον ὡς μῦλον μέτρα, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν, λέγων· Οὐτῶς ὅρμηματι βληθῆσται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι. Καὶ φωτὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐληῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοι ἔτι, καὶ τὰς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοι ἔτι, καὶ φωτὴ μύλου οὐ μὴ φωτῇ ἐν σοι ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φωτῇ ἐν σοι ἔτι, καὶ φωτὴ ρυμψίου καὶ ρύμψης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοι ἔτι· διὸ οἱ ἐμπόροι σους ἥστατοι μεριστάρεις τῆς τῆς· διὶ οἱ ἐμπόροι σους ἔπιλανθησαν κάντα τὰ θηρη, καὶ ἐν αὐτῇ αἷματα προφρεῖων καὶ ἀγίων εὑρέθη, καὶ πάντων τῶν ἐγγαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ ἀπὸ τούτου τὸ περὶ τοῦ κόσμου τὸν χρηματισμὸν εἶναι, ὃν περὶ μίδες πόλεως, βιβαιούμεθα. Τὸ δὲ μετὰ τὸν θρῆνον εἰς εὐφροσύνην τραπήναι, οὐ τὸν ἐν κόσμῳ τὸ δράμα, ἀλλὰ τὸν οὐρανίων, ὡς ἡδη τὸν ἐναγανίου τόπου ἀφανισθέντος, οἱ ἐν τῷ περὶ τὸν νικητηρίον ἀναδησάμενοι στέφανον δύοντες τὸν περοφήταις, δύοντες ἀποστόλοις, ἐν οἰστοις, ἐν λειράχαις, καὶ εἰ τι λοιπὸν εύστημα τῶν εὐαρεστησάντων Θεῷ, χαρᾶς ἀλήκτου, τὸ δὲ τοῦδε μετάσχοιεν, ἀπόκου καὶ ἀπραγματεύτου ζωῆς ἡξιωμένοι, πρὸς τοῦ κατ' ἀξίαν εἰδότος κρίνει, τουτέστι, βραβεύειν τῶν πόλων τὰ ἐπιθλα.

D Καὶ ἥρει εἰς ἀγγελοντὸν λίθον ὡς μῦλον μέτρα. Διαφροίς τροπολογίαις ὑποδάλλεις τὴν τοῦ φιλαρτοῦ κόσμου συντελεῖσαν. Διὸ πρὸς ταῖς εἰρημέναις καὶ ταῦτην συνεπιφέρει, μῦλοφ ἀκεικάδων αὐτὸν καταδύνοντες ὅρμηματι εἰς ὑγρὰν οὐσίαν. Οὐτῶς δὲ φῆσι τὸν τοιούτον καταδύνειν ἀθρόον, ὡς μηκάτι λειφαντον αὐτοῦ ἀνορθότας· καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοῦτον εἰς πανελῆ ἀδηλίαν χωρῆσαι. Καὶ ἵνα τοῦτο ἐκδηλώσερον ἦ, προστίθησι καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐξ αἰλάνος ἐμπολιτευθέντα τρυφῆς παραίτια καὶ ἀσωτίας δχλὸν ἀνερεθίζοντα.

"Οτι οἱ ἐμπόροι σους. Ἐμπόρους τοὺς συγχροτοῦντας τὸ ἐπὶ τῆς τοῦτο λέγει πανηγύριον, διὸ καὶ μεγιστᾶς φησιν. Οὐ γάρ πενήτων τὸ ἀδροδίαιτον, οὐδεμιᾶς ἔκουσίας τὸ διαφροίς γοητείας ὁσπέρ φαρμάκοις πάντα τὰ θινή φαρμάσειν, ἢ δυγαστεῖαις καταδυλουμένους, ἢ τυραννικῇ βίᾳ ἀφανιζομένους, ἀρ' ἡσ καὶ αἴματα τῶν ἀνακειμένων Θεῷ χειμάρρου

δίκην ἵχειν, ὑπὸ μὲν Ἰουδαίων, προφητῶν, ὑπὸ δὲ Αἰγαίων, τῶν ἀγίων μαρτύρων.

ΚΕΦΑΔ. ΝΓ'.

Περὶ τῆς τῶν ἀγίων ὑμρῳδίας, καὶ τοῦ τριπλοῦ Ἀληηλούτα διπερ βγαλλοῦ ἐπὶ τῇ καθαιρέσει Βαβυλόνος.

Μετὰ ταῦτα ἡκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην δχλον πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγοντων Ἀληηλούτα. Ἡ σωτηρία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν, δις ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ χρονίες αὐτοῦ, δις ἔκριτες τὴν κόρην τὴν μεγάλην, ἣντις διέρθειρε τὴν γῆν ἐν κορυσίᾳ αὐτῆς, καὶ δέσδικησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. Καὶ δεύτερον εἰρηκεν Ἀληηλούτα· καὶ ὁ κακοῦς αὐτῆς ἀναβαῖται εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Καὶ ἔπειτα οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἰκοσιτεσσαρες καὶ τὰ τέσσαρα ἥωα, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, λέγοντες· Ἀμήν, Ἀληηλούτα.

Ἀληηλούτα σημαίνει τό· Γερήσατε, αἰνέσατε τὸν Θεόν. Εὐχαριστήριον τοινυν φένουσιν φένην ἐπὶ τῇ δικαιοχρισίᾳ τοῦ Θεοῦ, δις ἀπροσωπαλήπτως ὑπεξῆλθε τῇ πόρνῃ τῇ μεγάλῃ. Λέγει δὲ τοὺς ἐν τῷ κότρῳ τούτους.

Καὶ δεύτερον εἰρηκεν Ἀληηλούτα. Ἐπὶ τῷ πρώτῳ καὶ δεύτερον Ἀληηλούτα, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τρίτῳ. Καὶ ἔτι κατωτέρῳ καὶ τριστῇ τῇ τοῦ Ἀληηλούτα ἀναφωνήσει τὴν τρισυπόστατον ἀνυμνεῖσθαι Τριάδα ὑπὲντων θεωρήσεις. Τίνει δὲ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὰ τέσσαρα ἥωα, προτεθεώρηται. Καπνὸς δὲ ἀνέδη, ἡ ἀποκειμένη τῆς τιμωρίας ἀλπὶς ἐξ αἰώνος ἀποκρεμαμένη τοις ἀξιώσι τῶν ἑαυτῶν πονηρῶν ἔργων ληφομένοις τὴν ἀμοιβήν.

Καὶ φωνὴ ἐξ τοῦ θρόνου ἔξηλθε λέγοντα· Αἴρετε τὸν Θεόν ἡμῶν κάρτες οἱ δούλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβουμένοι αὐτὸν οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. Καὶ ἡκουσα ὡς φωνὴν δχλον πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροτῶν ισχυρῶν λέγοντας· Ἀληηλούτα, δις ἔβασιλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ καντοκράτωρ.

Θρόνος τοῦ Θεοῦ τὰ σεραφίμ. Εἰ σύν ἀπὸ τούτου η φωνή, δρα καὶ ἀπὸ τῶν σεραφίμ. Ή εἰ καὶ μὴ τὸν θρόνον τις ἔθελοι νοεῖν τὰ σεραφίμ, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀπὸ τῶν σεραφίμ διανοεῖ.

Καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν. Τὴν φωνὴν ταύτην πολλοῦ δχλον ὑδάτων καταρρήξει καὶ βροτῶν ισχυρῷ ἀπεικάξει διηγήσει, τὸ διαπρύσιον τοῦ ὑμίνων τῶν οὐρανίων καὶ ἀναρθρώμων παραδηλῶν δυνάμεων.

ΚΕΦΑΔ. ΝΖ'.

Περὶ τοῦ μυστικοῦ γάμου, καὶ τοῦ δείπνου τοῦ ἀριού.

Χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ, δις ἡλθετ ὁ γάμος τοῦ ἀριού. Καὶ ἡ τυνὴ αὐτοῦ ἡτοιμαστὴ διατήρη, καὶ δόξην αὐτῆς

A a qua etiam sanguis eorum qui Deo servabantur, in modum torrentis effusus est, a Judæis quidem sanguis prophetarum, a Græcis vero sanctorum martyrum.

CAPUT LVI.

De canitu sanctorum, et de triplici Alleluia quod cecinerunt pro subversione Babylonis.

XIX, 4-6. Post hæc audivi tanquam vocem magnam turbæ multæ in celo, dicentis: Alleluia. Salus et honor et potestas et gloria Deo nostro, quia vera et justa sunt judicia ejus, quia judicavit meretricem magnam quæ corruptit terram prostitutione sui, et ultus est sanguinem servorum suorum de manu ipsis. Rursumque dixit: Alleluia. Et sumus ipsius ascendit in secula seculorum. Et prociderunt videnti qualuor seniores et quatuor animalia, et adoraverunt Deum qui sedebat super thronum, dicentes: Amen, Alleluia

Alleluia significat: Laudate, benedicite Deum. Canticum igitur canunt in gratiarum actionem ob justum Dei iudicium quod sine respectu personarum sustulerit meretricem illam magnam. Dicit autem eos qui in hoc mundo sunt.

Rursumque dixit: Alleluia. Praeter primum etiam additur secundum Alleluia, et praeter hoc etiam tertium. Ad hæc quoque etiam inferius cum triplici acclamatione Alleluia laudari videbis ab ipsis Trinitatem trium personarum. Quinam vero sint seniores et quatuor animalia, **ΣΩΤ** antevisum est. Fumus autem ascendit, hoc est, servata est supplicii exspectatio a seculo suspensa, bis qui merito suorum pravorum operum sunt acceptori retributionem.

XIX, 5, 6. Et vox de throno exiret, dicens: Laudate Deum nostrum, omnes servi ipsius, et qui timetis ipsum pusilli et magni. Et audiri sicut vocem turbæ multæ, et tanquam vocem aquarum multarum, et tanquam vocem tonitruorum fortium, dicentium: Alleluia, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens.

Thronus Dei sunt seraphim: si ergo ab hoc exivit vox, certe et a seraphim. Aut etiam si quis thronum nollet intelligere seraphim, etiam hoc modo egreditur laus a seraphim.

Et tanquam vocem aquarum multarum. Vocem hanc comparat impetuoso descensui multi tumultus sive congregationis aquarum, fortique tonitruorum sono, penetrationem laudis significans celestium et innumerarum virtutum.

CAPUT LVII.

De mysticis nuptiis et cena agni.

XIX, 7-10. Καναεαμεν et exsultemus, et demus ipso gloriam, quoniam venerunt nuptias agni, et uxor ipsius preparavit se: et datum est ipsi ut vestiatur

*byssino splendido et puro : nam byssinum justifica-
tiones sunt sanctorum. Et ait mihi : Scribe : Beati
qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. Et dicit
mihi : Hi sermones Dei veri sunt. Et procidit ad
pedes ejus ut adorarem eum. Et ait mihi : Vide ne-
ficeris : conservus tuus sum, et fratum tuorum ha-
bentium testimonium Jesu : Deum adora. Testimo-
nium enim Filii est spiritus prophetæ.*

*μαρτυριαὶ Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκυνήσον· οὐ γάρ
παρτυρία τοῦ Ιησοῦ θεῖται τὸ πεντέμα τῆς κροκο-
τελας.*

Spirituales Domini nuptiae in presenti vita sunt ob desponsationem cum Ecclesia, et ita perfectæ nuptiae. Atque hoc innuit divus Apostolus scribens ad Corinthios : « Aptavi enim vos uni viro ut virginem castam exhiberem Christo ».

*Et uxor ipse. Uxorem allegorizæ **805** tropo
vocat Ecclesiam, ideo et filii nuptiae inducuntur, et
virgines sunt quæ ferunt lampades, quarum ha-
quæ sufficienti usæ sunt oleo, dignæ habita sunt
ut ad sponsum ingredierentur : quæ vero in ejus
inopia sunt deprehensa, condemnata sunt ne in-
gredierentur : quemadmodum sane et is qui veste
non fuit indutus nuptiali, ostensus est a mensa
nuptiali excidisse. Ait autem datum suis uxori,
Id est Ecclesiæ, ut byssino indueretur, hoc est,
splendore. Nam hujusmodi est et byssus cortex
arboris Indicæ, quæ ad linum præparatur. Splen-
dore igitur per byssinum significatio (quod ipsum
præsens quoque revelatio demonstrat, dicens
splendidum et purum) quid aliud intelligetur quam
virtutes, e quibus splendor ac subtilitas texitur
considerationibus divinarum justificationum?*

*Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt.
Utique, si etiam vocationem sequantur ut oportet :
multos namque in Evangelio scimus esse vocatos,
paucos vero electos. Neque enim sufficit affectus ad
vocationem, nisi etiam ad propositum sequatur
agilis impulsus.*

*Vide ne feceris. Ne me adores, inquit angelus,
tanquam futura prædicente : neque enim meum
est hoc prophetæ indicium, sed confessionis pro-
pter Christum conservorum meorum : nam haec
est quæ spiritum propheticum conciliat.*

*Testimonium enim Filii est spiritus prophetæ.
Hoc est, retributio testimonii facti pro Christo est
donum propheticum, sicut est etiam eidem simile,
inquit angelus. Siquidem prophetare mihi traditum
est propter conservos meos martyres.*

CAPUT LVIII.

*Quomodo viderit Evangelista Christum equo insiden-
tem cum potestatibus angelicis terrorem incu-
tientem.*

XIX, 11-14. *Et vidi cælum apertum : et ecce
equus albus, et qui sedebat super eum fidelis erat et
verax, et in justitia judicial et pugnat. Oculi autem
ipsius **806** tanquam flamma ignis : et super caput*

*Α ἡτα περιβάλλεται βύσσιον λαμπρὸν καὶ παθαρόν.
Τὸ γὰρ βύσσιον, τὰ δικαιώματα τῶν ἀγίων ἔστι.
Καὶ λέγει μοι· Γράψο· Μαχάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον
τοῦ γάμου τοῦ ἀριστού κεκλημένοι. Καὶ λέγει μοι·
Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθεῖοι τοῦ Θεοῦ εἰσι. Καὶ ἐκε-
οντος ἐμπροσθετος τῶν ποδῶν αὐτοῦ, προσκυνήσαι
αὐτῷ, καὶ λέγει μοι· Ὁρα, μή. Σύνθουλος σού
είμι, καὶ τὼν ἀδελφῶν σου τῶν ἀχθεων τὴν
μαρτυρία τοῦ Ιησοῦ θεῖται τὸ πεντέμα τῆς κροκο-
τελας.*

*Οὐ ἐν τῷ παρόντι πνευματικὸς γάμος τοῦ Κυρίου
ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μνηστείᾳ ἔστι, καὶ οὔτε
τέλειος γάμος. Καὶ τούτῳ εἰνίεται ὁ θεῖος Ἀπόστο-
λος Κορινθίοις γράψων· « Ἡμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐν
ἀνδρὶ παρθένον διγνήν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. »*

*Καὶ τὴν γῆν αἴτοι. Γυναῖκα τὴν Ἐκκλησίαν ἀλη-
γορίας τρόπῳ καλεῖ, διὸ καὶ γάμος; εἰσάγεται Υἱοῦ,
καὶ παρθένοις λαμπαδοφόροι, ὃν εἰ μὲν διαρκεῖ χρη-
στάμεναι τῷ ἀλαβᾷ, τῆς εἰς τὸν νυμφῶν εἰσόδου
τίξινται, εἰ δὲ σπάνι τούτου λειψθεῖσαι, θυραυλεῖν
χατεκρύθησαν, ὡς περ ἀμβλεῖς καὶ διὰ γάμου ἐνδυ-
μα ἡμιφερμάνος, ἐκπατωτος τῆς γυμνικῆς ἀπεράνθη-
τραπίζης. Δεδούσαι δὲ φησι· τῇ γυναικὶ, τουτέστι,
τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸ βύσσιον ἐνδύσασθαι, οἰοντες τὸ
λαμπρόν. Τοιοῦτον γάρ καὶ τὸ βύσσος, φλοιὸν δάνδρου
Ἰνδικοῦ, εἰς λίνον χατειργασμένη. Τοῦ λαμπροῦ
τοίνυν διὰ τοῦ βυσσίνον δηλωθέντος, διὰ τοῦ ἡ
προκειμένη ἀποκάλυψις παριστᾶ, τὸ λαμπρὸν εἰ-
πούσα καὶ καθαρόν, τι δὲ ἀλλο ἐννοηθεῖ, διὰ τρε-
πατ, αἵ; τὸ λαμπρὸν καὶ λεπτὸν, τοῖς διενοήμασιν
ἐξυφαντεῖς τῶν θειῶν δικαιωμάτων;*

*Μαχάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρ-
ιστού κεκλημένοι. Καὶ δή γε καὶ μετὰ τὴν κλήσιν
ἀπιόντες, ὡς δεῖ. Πολλοὺς γὰρ Ισμενὸν τῷ Εὐαγ-
γελιῳ χεκλημένους, ὀλίγους δὲ τοὺς ἐκλεκτούς. Οὐ
γάρ τη πρὸς τὴν κλήσιν ὅρμη ἐξαρκεῖ, διὰ μὴ καὶ με-
ταχείρισης ἐνδρομος ἢ τῇ προθέσει.*

*Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθεῖοι. Μή προσκύνει με,
φησὶν δὲ ἄγγελος, ὡς τὰ μέλλοντα προλέγοντα. Οὐ
γάρ ἐμὲ τούτῳ τῆς προφητείας τὸ γνώρισμα, ἀλλὰ
τῆς διὰ τὸν Χριστὸν ὅμολογας τῶν συνδούλων μου.
Αὕτη γάρ ἔστι κορηγὸς τοῦ προφητικοῦ πνεύματος.*

*Ἐγάρ μαρτυρία τοῦ Ιησοῦ θεῖται τὸ πεντέμα τῆς
προφητείας. Ἀντὶ τῆς ἀμοιβῆς τῆς διὰ Χριστὸν
μαρτυρίας, τὸ περοφητικὸν ἔστι χάρισμα, ὡς Ιστὶ^D
καὶ δμοιον τῇ αὐτῇ, φησὶν δὲ ἄγγελος. Τὸ προφη-
τεύειν γάρ διὰ τοὺς συνδούλους μου τοὺς μάρτυρας
παρεσχέθη.*

ΚΕΦΑΛ. ΝΗ'.

*Πᾶς τὸν Χριστὸν διανοήσιτης ἐφικκον μετὰ
δυνάμεων ἀγγελιῶν ἐθεάσατο στὸν γέρον.*

*Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον. Καὶ ιδοὺ^E
Ἴππος λευκός, καὶ διαθήμενος ἐκ' αὐτὸν, πιστὸς
καὶ ἀληθεῖος, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ κο-
λεμεῖ. Οἱ δὲ δρθαλμοὶ αἰτοῦν, ὡς φίδες πυρός.*

²² II Cor. II, 2.

Kai ἐξὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ, οἱ δὲ οὐδεὶς οἶσε, εἰ μὴ αὐτὸς. Καὶ περιβεβλημένος Ἰμάτιον βεβαμμένον ἐτὸν αἵματι. Καὶ καλεῖται τὸ δυναταῖς αὐτοῦ, οἱ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐτὸν οὐρανῷ ηκολούθει αὐτῷ ἐξὶ Ιπποῖς λευκοῖς, ἐπεδευμένοις βύσσιοις λειπόντος, καθαρός.

Τὸ δημόφυον τὸν οὐρανὸν δηλοῖ τὴν τοῦ ἀλπιζομένου κριτοῦ παρωσίαν. Ὁρδὲ δὲ αὐτὸν ἐποχὸν ἐπωπὺ λευκῷ, στρατηγικῶς ἐνεσκευασμένον, διὰ καὶ πιστόν φῆσι καὶ ἀληθινόν, καὶ κρίνειν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ πολεμεῖν. Ἱπποὶ μὲν, διὰ τὸ τάχος τῆς ἐπελεύσεως· λευκῷ δὲ, διὰ τὸ φωτὸν καὶ ἀνεπισκάστον τῶν κριμάτων ὑπὸ οὐδεμιᾷ δευτερούμενων προσωποληψίᾳ. Πιστὸς; δὲ καὶ ἀληθινός ὁ ἀναβάτης, περὶ οὗ καὶ Παῦλός φησι. Εἰ Πιστὸς μένει, ἀρνήσασθαι ἐαυτὸν οὐ δύναται. »

Οἱ δὲ δρυμαλιοὶ αὐτοῦ. Οὐχ δὲ τοιοῦτος τῷ εἴδει περιγέραπται, θεὸς δὲ τὸν οὐρανὸν πληρῶν, καὶ μηδὲν τόπῳ περιοριζόμενος, καὶ δῆ γε πρὸς τούτους καὶ διαφόρους εἰδεσι, τοῖς θεοῖς ὅπτανόμενος; προφήταις, ἀλλ' δὲ δεὶ συγκαταβαίνειν τῇ δεσμενείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης κατανοήσεως. Ἀφ' οὗ καὶ δῆλον, ὡς οὐ σωματικοὶ χαρακτῆρες διαστέλλεται ὁ θεός, τοῖς δὲ καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν ἀφομοιώμενος τυγχάνει, ὥστερ καὶ νῦν ἐπει κρίτες καιρὸς καὶ τῶν ἔκστηφ βεβαμένων ἡ κατ' ἀξίαν ἀπόδοσις πάρεστι, τοὺς δρυμαλιοὺς αὐτοῦ φλογὴν ἀπεικάσθαι ὁρῶμεν πυρὸς, ἔχουσαν πρὸς τὸ φωτιστικὸν καὶ καυστικὸν φωτιστικὸν μὲν, ἄγγελος καὶ δικαῖος; καὶ καυστικὸν δὲ, δαιμοσι καὶ διμαρτωλοῖς.

Kai ἐξὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ. Τὰ πολλὰ διαδήματα τῆς κατὰ πάντων ἰδουσίας ἔστι γνώρισμα, οὐρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων· οὐρανίων μὲν, τῶν ἀγγελικῶν ταγμάτων· ἐπιγείων δὲ, τῶν ἐν ἀγίοις συστημάτων καὶ τῶν ἐν βασιλεύσι σκήπτρων· καταχθονίων δὲ, ἐπει καὶ νεκρῶν ὡς περ καὶ ζώντων κυριεύει κατὰ πάντων τὰ νικητήρια ἐπιφερόμενος.

Οἱ οὐδεὶς οἶδε, εἰ μὴ αὐτὸς. Τὸ διγνωστὸν τοῦ ἐνδύματος τὸ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀκατάληπτον σημαίνει. Ταῖς γάρ οἰκονομίαις δὲν πολυώνυμος, ὡς Ἀγαθὸς, ὡς Ποιμὴν, ὡς Ἡλιος, ὡς Φῶς, ὡς Ζωὴ, ὡς Ἀγιασμὸς, ὡς Ἀπολύτρωσις (61). Καὶ ταῖς ἀπόφασεσιν δομοίως, ὡς Ἀφθαρτος, Ἀόρατος, Ἀναλλοίωτος, ἡ Οὐσία ἀνώνυμος, αὐτῷ μόνῳ γνωστή, καὶ οὐ τινὶ ἐτέρῳ.

Ἴμάτιον βεβαμμένον ἐτὸν αἵματι. Ἰμάτιον τοῦ λόγου, ἡ δχραντος; σάρξ, ἡ βαφείσα ἐν τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι. Ἀλλ' εἰκός ἔστι τινα ἐπακορῆσαι, πῶς δὲ πρὸ μικροῦ ἀνώνυμος χρηματίσεις καὶ πᾶσιν ἀγνωστοῖς κατὰ τὸ δυνατό, νῦν ἐνταῦθα Λόγος δυνομάζεται. Ἡ οὖν πρὸς ἐνδείξιν τῆς υἱικῆς ὑποστάσεως καὶ τῆς ἐμπαθούς ἐκ Πατρὸς γεννήσεως; ἐκληπτέον

A ejus diademata multa, habens nomen scriptum quod nemo novit, præter ipsum. Et vestitus erat ueste tincta sanguine, et vocatur nomen ejus Verbum Dei. Et exercitus qui sunt in caelo sequebantur eum super equos albos, indutis byssio alba, munda.

Apertum esse cœlum, præscientiam significat exspectati judicis. Videlicet autem ipsum equo albo incidentem, præparatum ad ducendum exercitum: quem etiam fidem dicit ac veracem, et judicare ac pugnare in justitia: equo quidem, eo quod cito sit venturus: albo vero, propter judiciorum claritatem, quæ nullis obsusa sunt tenebris, nec ulla personarum acceptance obnoxia. Fidelis autem et verax est ascensor, de quo Paulus dicit: « Fidelis permanet, negare seipsum non potest ».

Oculi autem ipsius sicut flamma ignis. Non quod hujusmodi speciei circumscriptus sit Deus qui cœlum implet, neque ullo loco circumscrifitur: quoniam præter has variis quoque formis conspectus sit a divinis prophetis: sed quod oporteat verba demitti ad imbecillitatem humanæ intelligentiæ. Unde etiam manifestum est quod non distinguatur Deus corporalibus formis, sed temporibus ac rebus assimilatus sit: quemadmodum et nunc, quoniam judicii tempus imminet, dignaque retributio eorum quæ quisque gessit, oculos ipsius videmus flammæ ignis esse comparatos, quæ vim habeat illuminandi et exurendi: illuminandi quidem angelos ac justos, exurendi vero dæmones ac peccatores.

Et super caput ejus diademata multa. Multa diademata indicium est potestatis in omnes cœlestes et terrenos ac subterraneos: celestes quidem, puta angelicos ordines; terrenos autem, puta congregations sanctorum ac sceptra quæ inter reges sunt; subterraneos vero, cum mortuis quoque sicut et vivis dominatur, adversus omnes vicitores signa proferens.

Quod nemo novit, præter ipsum. Ignotum esse nomen significat incomprehensibilitatem substantialis ipsius. Siquidem juxta dispensationes variae habet nomina, puta Bonus, Rector, sive Pastor, Sol, Lux, Vita, Sanctificatio, Redemptio, et similis per negationes, sicut Incorrumpibilis, Invincibilis, Immutabilis, Essentia innominata, soli sibi cognita et non alteri.

807 *Veste tincta sanguine.* Vestis Verbi dicitur immaculata caro, tincta pretioso suo sanguine. Sed verisimile est aliquem habere, quomodo, cum paulo ante dixisset anonymum et omnibus nomine ignotum, hoc loco nunc Verbum nominet. Aut hoc igitur accipiendum est ad demonstrationem Filii et nativitatis affectus ex Patre, quemadmodum

²² I Tim. 13.

(61) *Verba ὡς Ἀπολύτρωσις deerant in vulg.*

*nostrum verbum ex mente procedit : aut quod A τοῦτο, καθάπερ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐκ τοῦ νοῦ πρόσει-
omnium sermones in se contineat.*

*Et exercitus qui sunt in cælo sequebantur eum.
Cum supremus sit dux cœlestium virtutum,
quemadmodum ipse dixerat Iesu Nave, merito
assectatores habuit qui ad militiam completerent
ordines, eos potissimum qui nunc ad prælium ir-
ruerent adversus impios. Hæc autem humano
more disposita sunt in revelatione, quia neque
alio modo significari potuerint. Equites vero de-
signantur et qui equis albis insident : ut equi sane
adventus velocitatem designent; albedo vero equo-
rum taliter adornet cœlestes ordinis. Et certe ipsi
quoque ascensores ostenduntur induiti alba stola
hyssina. Quid enim inter materialia ac terrena
aptius cœlesti ac divino costui conspici potest?*

XIX, 15, 16. *Et de ore ejus procedit gladius uirin-
que acutus, ut eo percutiat gentes : et ipse reget eas
virga ferrea. Et ipse calcat torculari vini furoris
iræ Dei omnipotentis. Et habet super vestimentum
et super femur suum nomen scriptum : Rex regum
et Dominus dominantium.*

*Gladius ex ore procedens significat impiis ac
peccatoribus induci supplicium jussu divini numi-
niis. Utrinque vero incidit gladius, eo quod tam
ex ira quam ex misericordia a Deo procedant re-
proborum supplicia ; acutus autem, quia cito affert
suam efficaciam.*

*Virga ferrea. Ferrea virga non est ad regendum,
sed ad confringendum eos qui in vita lutei sunt et
parati ut conterantur. Quam ob causam ergo ipsi
attributum est regere ? Non inconsiderate, ut opini-
nor, sed quia probabile est quod regendo pugnan-
dum sit adversus ferinos homines, et propterea
quoque virga opus est, quæ adversariis juste per-
ditionem afferat. Quis autem alias quam Christus
calcat torculari vini furoris iræ Dei ? Ipse enim
per judicium 808 ac retributionem voluntatem
explet paternam.*

*Et habet super vestimentum et super femur suum.
Vestimentum designare vult carnem. Per femur
autem naturam carnis, quod vere humana sit ipsa
et non phantastica. Nam ad hujus designationem
accipitur femur apud Scripturas. Sermonis igitur
scopus est per hoc significare quod Verbum hypo-
statice sit unitum naturæ humanæ, et carnalem
suscepit nativitatem ex beata Virgine, nihilomi-
nus omnipotens, utpote cœlestium princeps et
terrestrium ac subterraneorum qui imperium ba-
uerunt adversus affectiones, et auctoritatem ac
robur habent adversus peccatum ex Ipsi Christi
a[i]utorio.*

XIX, 17-19. *Et vidi unum angelum stantem in
sole, et clamavit vox magna, dicens cunctis volu-
cribus que volabant per medium celi : Venite, con-
gregamini ad cœnam magnam Dei, ut comedatis cer-*

*A τοῦτο, καθάπερ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐκ τοῦ νοῦ πρόσει-
σιν, ἢ τῷ πάντων τοὺς λόγους ἐν ἑκυτῷ φέρειν.*

*B Καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἄν τῷ οὐρανῷ ἥκο-
λούθει αὐτῷ. Ἀρχιστράτηγος ὅν τῶν οὐρανῶν δυ-
νάμεων, ὡς αὐτὸς Ἰησοῦς τῷ τοῦ Ναυῆ ἔχρημάτισεν,
εἰκὼν ὀπαδούς κατὰ τὴν στρατηγίαν συμπληροῦ-
τας τὰ τάγματα ἰσχήκε τὰ νῦν μάλιστα ἐπὶ πόλε-
μον τῶν ἀσεβῶν ὀρμάμενα. Ταῦτα δὲ ἀνθρωπίνων
διασκεύστας ἐν τῇ ἀποκαλύψει, δει μηδὲ δίλως
ἡ δηλωθῆναι ταῦτα. Ἐποκτῖται δὲ καὶ ἵπποις ἐποχοῖς
λευκοῖς παρίστανται, τῶν ἵππων μὲν τὸ δξὺν τῆς
ἐπελεύσεως αἰνισσομένων, τοῦ δὲ λευκοῦ τοῦ ἐν τοῖς
ἵπποις τὸ τοιούτοις ἐναγλαζεσθαι: τὸ οὐράνια τάγμα-
τα. Καὶ δῆ γε καὶ αὐτοὶ οἱ ἀναβάται λευκὴν ἀμπεχό-
μενοι τὴν ἀπὸ βύσσου σταλήν ἐπιδείκνυνται. Τί γάρ
τῇ οὐρανῷ καὶ θεῖᾳ φρατρίᾳ τῶν ἐνύλων τε καὶ
γηνῶν ἐνθεωρηθεῖ ἀν ἀρμοδιώτερον;*

*C Καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται φομ-
φαλα διστομος ὁξεῖα, ἵρα ἐν αὐτῇ κατάξῃ τὰ
ἴσθη, καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτούς ἐν ῥάβδῳ σιδη-
ρῷ. Καὶ αὐτὸς κατεῖ τὴν ληρὸν τοῦ οἴνου τοῦ
θυμοῦ τῆς ὁργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ καντοκράτορος.
Καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ Ιμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ
Κύριος χυρίων.*

*D 'Ἐκ τοῦ στόματος ἡ φομφαία διάτουσα τὸ διὰ
κροταγμάτος θείου δηλοῖ τοὺς ἀσεβέσι καὶ ἀμερ-
τωλοῖς ἐπαχθῆναι τὴν ἀκλασίαν. Ἀμφιστομον δὲ τὴν
φομφαίαν διὰ τὸ ἐκατέρωθεν ὀργῆς καὶ ἐλέου χωρεῖν
τὰς ἀπὸ τοῦ θείου τῶν καταφρονητῶν τιμωρίας.
ἔξιλαν δὲ, διὰ τὸ ἀμελητεῖ τὸ δραστήριον ἐπιφέρειν.*

*E'ν ῥάβδῳ σιδηρῷ. 'Η σιδηρὸς ῥάβδος οὐ ποι-
μαντική, ἀλλὰ θραύσιν ἔχουσα τῶν πηλίνων τὸν
θίον καὶ πρὸς συντριβὴν ἐτοίμων. Τί οὖν ἐνταῦθα
τὸ ποιμαντικὸν αὐτῇ δέδοται ; Οὐκ ἀσκόπως, οἶμαι,
ἀλλ' ὅτι τῷ ποιμανίνειν καὶ θρεῖοις προσπολεμεῖν
περιγίνεται. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ σιδηρὸς ῥάβδον χρεῖα,
τοῖς ἀνθισταμένοις ἀξίως τὸν δλεθρὸν ἐπιφερούσῃς.
Πατεῖ δὲ τὴν ληρὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὁργῆς
τοῦ Θεοῦ τίς ξερος, ἀλλ' ἡ δὲ Χριστός ; Αὐτὸς γάρ
διὰ τῆς χρίσεως καὶ ἀνταπόδοσεως τὸ πατρικὸν
ἐκπληροὶ θέλημα.*

*F Καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ Ιμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ.
Τὸ Ιμάτιον τὴν σάρκα αἰνίτεσθαι βούλεται. Διὰ δὲ
τοῦ μηροῦ, τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς, ὡς ἀληθῶς ἀνθρω-
πίνης οὖσης αὐτῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν· εἰς γάρ
παράστασιν τούτου λαμβάνεται περὶ τῇ Γραφῇ ὁ
μηρός. Δηλοῦν οὖν διὰ τούτου τῷ λόγῳ σκοπός, δει δὲ
καὶ ὁ πόστασιν ἐνθεῖς λόγος ἀνθρώπων φύσει, καὶ
σαρκικὴν ὑπομείνας γέννησιν ἐκ τῆς ἀγλας Παρθέ-
νου, οὐδὲν ήττον παντοκράτορα ὡς οὐρανῶν ἀρχῶν
καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονῶν, τῶν βασιλευεσάντων
κατὰ παθῶν, τῶν τὸ κύρος καὶ τὸ κράτος ἀχόντων
κατὰ τῆς ἀμαρτίας τῇ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ συναντι-
λήψει.*

*G Καὶ εἰδος ἔτα ἀγγελον δεσμῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ
ἔχραξε φωνῇ μετάλη, λέγων καὶ τοῖς ὁρέοις
τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανίματι· Δεῦτε, συ-
υάχθητε εἰς τὸν δεῖπνον τὸν μέγαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα*

φάγητε σάρκας βασιλέων, καὶ σάρκας χιλιάρ-
χων, καὶ σάρκας λοχυρῶν, καὶ σάρκας Ἰππων
καὶ τῶν καθημένων ἐξ' αὐτῶν, καὶ σάρκας κάρ-
των τῶν ἐλευθέρων τε καὶ δουλῶν, καὶ μικρῶν καὶ
μεγάλων. Καὶ εἶδον τὸ θηρόν καὶ τοὺς βασι-
λεῖς τῆς γῆς, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγ-
μένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου
αὐτοῦ.

Τὴν ἐναλλαγὴν τῶν φθερτῶν πρὸς ἀφθαρ-
σίαν καὶ τὴν πρὸς ἀξίαν ἐκάστῳ ἀπονέμησιν τῶν
ἔργων ὡς ὑπὸ στρατηγικαῖς δυνάμεσιν ἔξοπλοισθεῖ-
σαν καὶ ἐτοιμασθεῖσαν τὰ προκείμενα παριστᾶ. Διὸ
καὶ διγέλον θείον παράγει ἐν τῷ ἡλιῷ ἐστῶτα, θείον
κέλευσμα ἀμφανέστατα διοικούμενον καὶ ὡς ἐν φωτὶ
τὰ σωτήρια διαδηλοῦντα καὶ ἔχαγγέλλοντα. Καὶ
ἐπειδὴ τὰ θεῖα διατίθεμενα κεχρημάτισται, διχῆμα
τούτῳ ἡ ἀποκάλυψις ὑποτίθησιν, διτὶ μηδὲ τηλαυγέ-
στερον ἀλλο τῶν ὁρατῶν εἴχεν ἐρεῖν ὁ θείον κέλευσμα
εἰς διγέλον διατυπώσας, καὶ στρατοχήρυκος αὐτῷ ἐγ-
χειρίζεις ἐνέργειαν, δραστικωτέρᾳ προσδψ πραγμάτων
χρώμενος. Τοῦτο γάρ βούλεται παριστᾶν, ἡ μετὰ
κραυγῆς μεγάλη φωνῇ. Τὰς δὲ ἐν μεσουρανήματι,
οἰονεὶ τὰς τῶν ἀγίων λέγει ψυχάς, εἰς τῶν χαμα-
ζήλων ἀπαναστᾶσαι, κατὰ Παῦλον τὸν μέγαν, εἰς
ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου χωρούσιν εἰς ἀέρα.

Δεῦτε, συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπτον. Δεῖπνον,
ἀλλ' οὐ πόλεμον λέγει τὴν μετὰ τῶν ἀμαρτωλῶν
τῶν δικαίων ἀντεέτασιν· ἐπεὶ καὶ οὕτως ἔχει. Τίς
γάρ τῷ ἰσχυρῷ ἵκανδες ἀντιφέρεσθαι; Εἰ δὲ ἄρα
καὶ πόλεμος εἰρηται, πρὸς τὴν τῶν ἀμαρτωλῶν
ὅρμήν εἰρήσθαι φαμεν, οὐ πρὸς αὐτὸν ἐργον. Δεῖ-
πνον δὲ δλῶς εἰρηται, τὸ προηγούμενον θέλημα
τοῦ Θεοῦ, δὲ καὶ εὐδοκία λέγεται, καὶ δεῖπνον τριπό-
θητον τὸ πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπί-
γνωσιν ἀληθείας ἀθεῖν.

"Ιε γάρ της σάρκας βασιλέων. Βρῶσιν καλεῖ
τὴν ἐπὶ τῇ πρὸς ἀξίαν τῶν βεβιωμένων ἀντεέτασιν,
δὲ καὶ Χαναάμ οἴδεν ἐμποιεῖν τοῖς μῇ συναπαγχθεῖσι.
Τὸ δὲ σάρκας βασιλέων καὶ χιλιάρχων, καὶ λοχυρῶν,
καὶ Ἰππων, καὶ ἀναβατῶν, ἔκεινα λέγει τροπικῶς
τὰ περὶ ἀμπαδῶν ἐσχήκασι, σπουδῇ πάσῃ, ταῦτα
μόνα οἱόμενοι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὑπόστασιν, δὲ
καὶ ἀφανισμῷ παραπεμφθεῖ τῇ τοῦ ἀφθάρτου βίου
εὐωχίῃ ἐπιθημίᾳ."—Αλλως δὲ τῶν τοῦ Ἀνδρέου·
Διὰ τῆς βρῶσεως τῶν σαρκῶν σημαντεῖται ὁ τῶν
σαρκικῶν πάντων ἀφανισμὸς καὶ ἡ τῶν ἀρχικῶν ἐπὶ^D
γῆς ὀνομάτων ἔκλειψις. "Ἴππων δὲ μέμνηται οὐχ
ὡς αὐτῶν ἀναστησμένων, ἀλλὰ διὰ μὲν τούτων ἡ
τοὺς [γυναικομανεῖς, η τοὺς] ὑποδεηκότας ἐν πονηρίᾳ
ἡ καὶ ἀμφότερα, διὰ δὲ τῶν ἐπιθετῶν, τοὺς δὲ κακοὶ^E
προῦνοντας αἰνιττήμενος. "Ο καὶ παρακατών ἐσα-
φήνειν εἰπών, Ἐλευθέρων τε καὶ δουλῶν, μεγά-
λων καὶ μικρῶν διὰ μὲν τῶν ἐλευθέρων καὶ μεγά-
λων τοὺς μᾶλλον ἔκουσιαστικῶς ἀμαρτάνοντας,
διὰ δὲ τῶν δουλῶν καὶ μικρῶν τοὺς ἥττον πλημμε-
λοῦντας, ἡ κατὰ γνώμην, ἡ κατὰ ἡλικίαν, ἡ κατὰ
ἀσθένειαν.

Καὶ εἶδον τὸ θηρόν καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς
ΠΑΤΡΟΛ. GR. CVI.

A nes regum, et carnes tribunorum, et carnes fortium,
et carnes equorum et sedentium in ipsis, et carnes
omnium liberorum simul ac servorum, et pusillorum
et magnorum. Et vidi bestiam et reges terrae et exer-
citus eorum congregatos ad faciendum prælium cum
eo qui sedebat in equo et cum exercitu ipsius.

Demonstrant quæ proponuntur mutationem cor-
ruptibilium ad incorruptionem, et quæ veluti sub
militaribus potestatibus penitus armata sit, ac
præparata ad dignam retributionem pro cujusque
operibus : ideo quoque divinum angelum stantem
in sole producit, qui divinum præceptum manife-
stissime ordinet ac administret, et tanquam in luce
quæ salutaria sunt significet et annuntiet : et
quoniam divina proposita oraculo data sunt, re-
velatio solem supponit ipsi vehiculum : nihil
autem inter ea quæ videntur dicere potuit splendi-
dus is qui divinum jussum in angelo figuravit.
Præterea efficaciiori reram utens progressu, opera-
tionem ipsi tradit præconis exercitus : nam hoc de-
signare vult vox cum magno clamore. Cæterum, in
medio cœli sunt sanctorum animæ, quæ discedentes
a depressis humi rebus, juxta magnum illum Pau-
lum procedunt ad occurrendum Domino in aera.

Congregamini ad cœnam. Cœnam **809** vocat et
non bellum, resistentiam justorum adversus pec-
calores, quoniam ita se res habet : quis enim suffi-
cens est ad resistendum forti? quod si etiam
bellum dictum sit, quoad impetum peccatorum
factum esse dicimus, et non quoad rem ipsam.
Porro cœna omnino dicta est præcedens Dei volun-
tas, quæ et beneplacitum appellatur : et cœna
optatissima, nempe ut omnes homines salvi flant,
et ad agnitionem veritatis veniant.

Ut comedatis carnes regum. Comestionem vocat
dignam factorum retributionem, quod et Chanaam
novit immittere his qui non sunt una delati. Car-
nes autem regum et tribunorum et fortium et
equorum et ascensorum eorum, tropice illa dicit
circa quæ studio affecti erant, sola hæc pu-
tantes esse humanæ vitæ consistentiam, quæ etiam
in interitum amittuntur, accessu deliciarum vitæ
incorruptibilis. — **Alio modo ex Andrea.** Per car-
nium esum significatur interitus omnium carna-
lium, et defectus magnificorum nominum quæ
sunt in terra. Equorum vero meminit, non quod
hi resurgent, sed per hos, aut eos designat qui in
seminas exarserunt, aut qui in malitia vixerunt,
aut etiam utrosque. Per ascensores vero, eos qui
in pravitate excesserunt. Quod etiam in progressu
manifestavit, dicens : *Liberorum et servorum,*
magnorum et pusillorum : per liberos quidem et
magnos significans eos qui majori potestate pec-
cant, per servos vero et pusilos, eos qui minus
delinquunt, aut propter judicium, aut propter æta-
tem, aut propter imbecillitatem.

Et vidi bestiam et reges terræ, et exercitus eo-

rum, etc. In descriptione quidem militarium signorum diaboli et eorum qui una cum diabolo in bellis militant adversus Dominum, pluraliter inducit regum catalogum, etiam recensens exercitus qui ipsis subsunt, propter peccati multiplicitem et mentium varietatem. At in exercitu qui erat cum Christo quem equo insidentem appellat, singulariter meminit multitudinis quæ ipsum sequebatur, exercitum dicens, propter unitatem voluntatis hujus multitudinis, et consilii seu iudicis erga Deum Verbum, et mentis erga ipsum placidas ac rectæ actiones.

810 CAPUT LIX.

De Antichristo, et his qui cum eo projiciuntur in gehennam.

XIX, 20, 21. *Et apprehensa est bestia, et cum illa pseudopropheta qui fecit signa coram ipsa, quibus seduxit eos qui acceperunt characterem bestie et qui adoraverunt imaginem ejus. Vixi conjecti sunt hi duo in stagnum ignis ardens sulphure. Et cæteri occisi sunt gladio sedentis super equum, qui procedit ex ore ipsius. Et omnes volucres saturatae sunt de carnibus ipsis.*

Bestiam nonnulli diabolum acceperunt, alli vero Antichristum.

Et cæteri occisi sunt. Eos post dissolutionem occidi, vocat otiosam et inefficacem habere naturam compositam ad malos conatus. Hoc autem simplex et incomposita non novit, ut ne post condemnationem quidem a consuetis abstineat, tanquam secum coeunilius et ad quæ recursum habeat.

Et omnes volucres saturatae sunt. Volucres sive aves dictæ sunt, tanquam in aere versantes : et animas ita vult appellare, quas honestis et non quibusvis operationibus novit satietatem accipere. Fastidium enim est et molesta sanctis quævis mortio carnalis.

CAPUT LX.

Quod Satanas ligatus sit a Christi adventu usque ad consummationem : et de mille annis.

XX, 1-3. *Et vidi angelum aërendem de caelo habentem clavem abyssi, et catenam magnam in manu sua : et apprehendit draconem serpentem antequam, qui est diabolus et Satanas **811** qui seducit totum orbem, et ligavit eum annis mille. Et misit ipsum in abyssum, clausisque ac signavit super eum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni. Et post hanc oportet illum solvi modico tempore.*

Andreas. Hic factam in passione narrat diaboli subversionem, in qua eum qui fortis esse videbatur, fortior eo Christus Dominus noster ligavit : nosque qui spolia ejus eramus, ab ipius manibus libera-

A τῆς, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν, καὶ τὰ ἔδη. Επὶ μὲν τῆς κατὰ τὸν διάβολον συμβολογραφίας καὶ τοὺς κατ' αὐτοῦ πολέμους τῷ διαβόλῳ στρατευμάτους, πληθυντικῶς εἰσάγει βασιλίων κατάλογον διεξιῶν καὶ τῶν ὑπὸ αὐτῶν στρατευμάτων, διὰ τὸ πολυσχῖδες τῆς διαρρίας καὶ πολύγνωμον ἐπὶ διὰ τῆς μετὰ Χριστοῦ, διὰ πολέμου Ιππικοῦ προσαγορεύει, ἐνικῶς μέμνηται τοῦ ἐπωμένου αὐτῷ πλήθους, στρατευμα φήσας, διὰ τὸ μοναδικὸν τοῦ θελήματος αὐτοῦ καὶ τῆς γνώμης τῆς πρὸς τὸν Θεὸν Δόγον, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν εὐαρεστήσεώς τε καὶ κατορθώσεως.

ΚΕΦΑΛ. ΝΘ.

Περὶ τοῦ Ἀρτιχρίστου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βαλλομέτων εἰς τέρραν.

b *Kai επιδοθῇ τὸ θηρίον, καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ γένεδοπρορήτης ὁ κοστήρας τὰ σημεῖα ἔτρων αὐτοῦ ἐτοὺς οἵ τε κλάνηταις τοὺς λαθόντας τὸ γέρατη τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τὴν εἰκόνην αὐτοῦ· λύτρες δὲ δικηροῦνται οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην περὶ τοῦ πιερὸς τὴν καιομένην ἐν θεῖᾳ. Καὶ οἱ λειποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐτὸν εἴη δοματία τοῦ παθημάτου ἐπὶ τοῦ Ιππου, τὴν διελόνυσην ἐν τοῦ στέμματος αὐτοῦ. Καὶ πάρτα τὰ δρυες ἀχορτάνθησαν ἐν τῷ σαρκῶν αὐτῶν.*

Θηρίον, οἱ μὲν τὸν διάβολον ἔξεδικαντο. οἱ δὲ τὸν Ἀρτιχρίστον.

Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν. Τὸ δρυγὸν καὶ ἀπράξιαν σχεῖν τῶν πονηρῶν ἐκτεταμέτων τὴν σύνθετον φύσιν, μετὰ τὴν διάλυσιν ἀποκτανεῖν φτησί. Τούτο δὲ τὸ ἀπλῆ καὶ ἀσύνθετος οὐχ οἶδεν, οὐδὲ μετὰ τὴν κατάκρισιν τῶν ἀθίμων ἔξιστασθαι, ἀτα συνεστιμένων αὐτῇ τῶν πρὸς ἀτροπήν ξέχεν.

Καὶ πάρτα τὸ δρυγὸν ἀχορτάσθησαν. Ὁρνει ἐρηταὶ· ἡδη ὡς τὰς ἀποπλόους φυγὰς καλεῖν βούλεται, οἷς καὶ αὐτές οὖσι τῇ παραθέσι τῶν σπουδαίων τα καὶ μὴ ἀκατέρων ἀνεργημάτων ἀπορεῖταιν κάρπων λαβεῖν. Προσοχορής γάρ τοις ἀγίοις καὶ ἀπαγόθες πᾶσα σαρκικὴ κίνησις.

ΚΕΦΑΛ. Ξ.

Οὐως ὁ Σατανᾶς ἀδέθη ἀπὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας μέχρι τῆς συντελείας. Καὶ περὶ τῶν χιλίων ἐτῶν.

D *Kai εἰδος ἀγγελον κατευαιροτα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔχοτα τὴν κλείδα τῆς ἀδύσσου, καὶ ἀλυσιτεργάλην ἐτοι τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἀκράτησε τὸν δράκοντα τὸν δριψ τὸν ἀρχαιον, δε δεστιν ὁ διδυλος, καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην διηρ, καὶ ἀδησειται αὐτὸν χίλια ἔτη. Καὶ θεατειται αὐτὸν εἰς τὴν ἀδυσσον, καὶ ἀκλειστε καὶ ἀσφράττεται ἐπάρτω αὐτοῦ, Ιη μη πλανηται τοι τὰ ἔθνη, ἀγρι τελεσθῇ τὰ χιλια ἔτη. Καὶ μετὰ ταῦτα δει λιθηται αὐτὸν μικρὸν χρόνον.*

Ἀνθράκον. Ἐνταῦθα τὴν ἐν τῷ Δεσποτικῷ πάθει τεγενημένην τὸν διάβολον διηγεῖται καθαίρεσιν, ἐν δι τὸν δοκοῦντα εἶναι [ἰσχυρὸν] ισχυρώτερος αὐτοῦ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν δῆσας, ἡμές, τὰ σκύλα αὐτοῦ

Ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐλυτρώσατο, καταδικάσας αὐτὸν Α νιτ, condemnato eo in abyssum. Ήοe autem ostendit ex dæmonibus qui ipsam deprecabantur, ne se mitteret in abyssum. Quod autem ligatus sit, ostenditur idolatriæ interitus et subversio templorum idolorum, ac defectus cruxis sacrificiorum, et cognitam esse divinam voluntatem in universo mundo. Magnus autem Justinus ait diabolum in priori Christi adventu cognovisse, quod condemnatus esset in abyssum et in gehennam ignis. Possimus igitur, ut opinor, per ea quæ dicta sunt, etiam intelligere Christi adversus diabolum sententiam. Angelum autem dicit talis sententia ministrum, ut hunc ostendat ministrantibus quoque virtutibus potentia inferiorem, frustraque insolescere adversus principatum qui omnibus impetrat.

Ἄρεθα δὲ τοῦ αὐτοῦ. Κλείσα τὴν ἀσφαλή καὶ ἀπρότον τῶν κατακρίτων κατοχήν λέγει· ἁδυσσον δὲ, τιγάπέραντον εἰς διέκυσιν· δίλυσιν δὲ, τὴν καθεκτικήν τῆς πονηρίας ἐνέργειαν. Χλία δὲ οὐ πάντως τὰ τοσαῦτα τῷ ἀριθμῷ νοεῖν εὐλογον. Η γάρ τῶν πολλῶν, η τοῦ τελείου σημαντικὸν τὸν τῶν χιλίων ἀριθμὸν εἰκάζομεν. Χλία ἔτη τοίνυν, είτε τὰ ἀπὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἡώς τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου ἐνδημίας, είτε δεκάκι; δικαῖον, είτε καὶ τούτων ἀπόδειντα, οὐχ ἡμῶν ἔστι γνῶναι τὸ ἀριθμός, διτο μηδὲ θνητῇ φύσει γνῶναι χρόνους η καιροὺς οὓς δ Πατήρ ξεστο ἐν τῇ λίκῃ διευσύρι.

Καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον. Μικρὸν χρόνον, ποτὸν; Τοῦτον τὸν τῆς παρουσίας τοῦ Ἀντιχρίστου, δη εἰς μικρὸν συνέστειλε, διὰ τὸ σφοδρὸν καὶ σχεδὸν ἀνύποπτον τῶν διὰ Χριστὸν κακουμένων, περὶ οὖν χρόνου καὶ δ Σωτῆρ ἐν Εὐαγγελίοις φησί, θλίψιν συμβῆναι οἷαν οὐ γέγονεν ήτο ἀρχῆς καθεμουν. Διὸ καὶ κολοκωθῆναι φησι τὰς ἡμέρας ταύτας; διὰ τοὺς ἐκλεκτούς.

ΚΕΦΑΛ. ΞΑ'.

Περὶ τῶν ἡτοιμασμένων θρόνων τοῖς φυλάξασι τὴν Χριστοῦ ὄμολογοι.

Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς γυνάκας τῶν κεκλεκτισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἰτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον, οὐδὲ τὴν εἰκόναν αὐτοῦ, καὶ οὐκ διλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν κείρα αὐτῶν· καὶ ἐζησαν καὶ ἐβασιλεύσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ χίλια ἥτη.

Τοὺς ἀγίους ἀποστόλους φησί θεωρεῖν, δι' ὃν τὰ θύη συνεισθέντα, τῷ διδασκαλικῷ λόγῳ ἐζησαν, καὶ συνεβασιλεύσαν Χριστῷ χλία ἔτη. Περὶ μὲν οὖν τῶν χιλίων ἐτῶν εἰρηται. Οὔτοι οὖν οἱ ἀγίοι ἀπόστολοι καθίσουσιν, οὓς ἡ ὑπάσχεσις τοῦ Κυρίου φησί, « Κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ, τοις ὅστις, καταχρίνοντες;. Τῇ παραθέσει γάρ τῶν ὄμο-

τεις τὴν ἁδυσσον καὶ εἰς τὴν τοῦ πυρὸς γένεναν. Δινατὸν τοίνυν, οὓς οἴμαι, διὰ τῶν προλεχθέντων καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοῦ διεβόλου νοεῖσθαι ἀπόρασιν. Ἀγγελον δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀποφάνεται διαχονύμενόν φησιν, ἵνα δεῖξῃ καὶ τῶν λειτουργικῶν δυνάμεων τοῦτον ἡτονα κατὰ δύναμιν, καὶ μάτην κατὰ τῆς τῶν πάντων κρατούσης ἀρχῆς θρασυνόμενον.

Aretas ex eodem. Clavem dicit firmam et inevilabilem detentionem eorum qui condemnati sunt : abyssum vero, traditionem omni termino carentem : catenam autem, vim cohibendi operationem viatorum. Porro mille, non omnino rationi consonum est, ut certum illum numerum accipiamus : sed millenarium numerum significare imaginamur, aut multitudinem aut perfectionem. Mille itaque annos aut eos qui interfluent a Christi adventu usque ad Antichristi adventum (sive sint decies centum, sive etiam his pauciores) non nostrum est exacte cognoscere : quia nulli mortalium datum est cognoscere tempora vel momenta quæ Pater posuit in sua potestate.

C Oportet illum solvi modico tempore. Modico tempore, quoniam? Id tempus est adventus Antichristi, quod ad parvam durationem contraxit, **812** propter vehementiam quæ vix tolerari posset ab his qui propter Deum affligerunt, de quo tempore Salvator quoque in Evangelii ait, talem fore afflictionem, qualis non est facta ab initio mundi : ideo etiam abbreviando dicit hos dies propter electos.

CAPUT LXI.

De sedibus quæ paratae sunt illis qui servaverunt Christi confessionem.

XX. 4. Et vidi sedes, et sedebant super eas, et iudicium ipsius datum est. Et animas decollatorum propter testimonium Iesu, et propter sermonem Dei, et qui non adoraverunt bestiam neque imaginem ejus, et qui non acceperunt characterem in fronte et in manu sua ; et vixerunt et regnaverunt cum Christo mille annis.

Sancios apostolos ait se vidisse, per quos eruditæ gentes doctrinæ verbo vixerunt, et una cum Christo regnarunt mille annis. Itaque de mille annis dictum est. Hi ergo sancti apostoli sedebunt, veluti habet Domini promissio, « Judicantes duodecim tribus Israel » hoc est, condemnantes. Eorum enim qui ejusdem sunt generis juxtapositione,

» Matth. xix, 28.

quando diversitas in ipsis conspicitur secundum prouos ac melius, qui pejori adhæserunt, non vulgari digni sunt supplicio, quia sui generis homines non sunt simulati recte operando. Judicium igitur ipsis datum esse, id est, ut condemnarent: quasi non solum volentes Christum bene de ipsis meritum imitari, propheticus sequendo oracula, sed jam adversus hos quoque progredi. Condemnari quoque dicit illos ob animas decollatorum propter testimonium Jesu, et propter sermonem Dei, id est, qui propter fidem in Deum sustinuerunt mortem ferro illatam. Aut etiam figurate ait decollatos suis, de his qui mortificaverunt membra sua quæ erant super terram.

Et non acceperunt characterem. Character 813 cognitionis indicium est, secundum quod etiam de Christo dictum est: « Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine », » Quenadmodum enim super faciem expressum est lumen in signum cognoscendi amicos Dei, ita in impiis impudentia in frontibus imprimitur, dum sine ulla occultatione vel pudore demonstrant qualesnam sint: utque hoc manifestius sit, absurdis suis operibus signum illud confirmant: manus enim actionem designat, quemadmodum et pes certam finitionem ac regulam, juxta illud quod dictum est: « Non veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me ». » Quoniam ergo hi non sunt capti, neque per impudentiam insignati malo, neque per opera, merito et vixerunt et regnarunt cum Christo usque ad consummationem sæculi. Nam sicut videmus, sub regibus quoque fidelibus ac principibus hi qui adorant, etiam adversus omnem corporalem imbecillitatem et dæmoniacam operationem, ostendunt datam a Deo gratiam. Quoniam, inquit, non adoraverunt bestiam et imaginem ejus, propterea etiam vixerunt, hoc est, viventium opera exercerunt, miraculorum videlicet operationes. Porro bestiam et imaginem bestiæ et draconem dicit diabolum et Antichristum ac pseudoprophetam.

CAPUT LXII.

Quæ sit prima resurrectio, et quæ secunda mors

XX, 5, 6. Cæteri vero mortui non vixerunt donec consummentur mille anni. Hæc est resurrectio prima. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima. In his secunda mors non habet potestatem: sed erunt sacerdotes Dei et Christi, et regnabunt cum illo mille annis.

Mortuos vocat, qui in incredulitate permanerunt. Quenadmodum enim duas esse vias, ita et duas mortes sive mortificationes ex divina Scriptura docemur. Est igitur prior vita temporalis ac carnalis post præcepti transgressionem^{**}, 814 quæ vero post observationem præceptorum promittitur, vita æterna est. Mors quoque similiter est duplex: al-

A γενῶν, ὅταν διαφορὰ ἐν αὐτοῖς ὥρᾶται κατὰ τὸ χέριον καὶ βέλτιον, οἱ τῷ χείρονι ἀνεχόμενοι, οὐ τῆς τυχούσης δέιοι τιμωρίας ὅτι μὴ τοῖς ὄμογενέσιν ἐναιμιλῶνται κατωρθοκότες. Κρίμα τοίνυν δοθῆναι αὐτοῖς ἀντὶ τοῦ κατακρίνειν, ὡς μὴ μόνον ἔθελήσαντας τῷ εὐεργέτῃ Χριστῷ ἀκολουθῆσαι τοῖς προφητειοῖς ἐπέμποι χρησμοῖς, ἀλλ' ἡδη καὶ ἀπεναντίες τούτων χωρῆσαι. Κατακριθῆναι δὲ καὶ δικὰς φυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ιησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τουτέστι, διὰ τὴν εἰς Θεὸν αἰτίαν, αἵτινες τὸν διά σιδήρου ὑπῆνεγκαν θάνατον. Ή καὶ τροπικῶς τὸ πεπελεκισθῆναι περὶ τῶν νεκρωσάντων τὰ μέλη ἔστων τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

B Καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χράγμα. Τὸ χάραγμα, γνώρισμά φησι. Καθὸ καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ εἰρηται τὸ, « Εσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. » Ή; γάρ ἐκεὶ ἐπὶ τὸ πρόσωπον φῶς εἰς γνώρισμα τῶν θεοφιλῶν ἐνσημαίνεται, οὗτως ἐπὶ τῶν ἀσεβῶν ἀναίδεια ἐπὶ τῶν μετώπων ἐγχαράττεται, ἀπαρακαλύπτως καὶ ἀνυποστόλως ἐμφανιζόμένων ὅποιοι τινές εἰσιν. Καὶ ἵνα τοῦτο ἐμφανικώτερον ἦ, ταῖς ἀπόποις τῶν ἔαυτῶν πράξεων τὸ γνώρισματεθεβαίωσαν· ἢ χειρὶ γάρ τὴν πρᾶξιν αἰνίζεται, ὡςπερ καὶ ὁ ποὺς τὸν δρισμὸν, καθὸ εἰρηται· « Μή ἐλθέτω μοι ποὺς ὑπερηφανίας, καὶ χειρὶ ἀμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσει με. » Ἐπεὶ οὖν οὐχ ἔλασσων οὗτοι, οὗτε δὲ ἀναιδεῖας ἐντυπούμενοι τῷ πονηρῷ, οὗτε δὲ ἐργῶν, εἰκότως καὶ ξῆσαν καὶ ἐβασιλεύεταιν μετὰ Χριστοῦ, δικριταὶ συντελεῖας τοῦ αἰῶνος. Ής γάρ δρῶμεν, καὶ ὑπὸ βασιλέων πιστῶν καὶ ἀρχόντων προσκυνούμενοι, καὶ κατὰ πάσης οὐματικῆς ἀσθενείας καὶ δαιμονικῆς ἐνέργειας τὴν θεόδοτον χάριν ἐπιδεικνύνται. Ἐπεὶ γάρ, φησιν, οὐ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ καὶ τῇ εἰκόνι αὐτοῦ, διὰ τοῦτο καὶ ξῆσαν, τουτέστι, ζώντων ἔργα ἐνήργησαν, τὰς θαυματουργίας δηλοντει. Θηρίον δὲ καὶ εἰκόνα τοῦ θηρίου καὶ δράκοντα τὸν διάσολὸν φησι καὶ τὸν Ἀντίχριστον, καὶ τὸν ψευδοπροφήτην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ.

Tι ἔστιν ἡ πρώτη ἀράστασις, καὶ τίς ὁ δεύτερος ὄραστος.

D Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ξῆσαν δικριταὶ λεσχῆς τὰ χίλια ἔτη. Αδετη ἡ ἀράστασις ἡ πρώτη. Μακρίος καὶ ἀργὸς ὁ χώρα μέρος ἐτ τῷ ἀραστασίᾳ τῇ πρώτῃ. Ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος ὄραστος οὐκ ξειρίζεται, διὸ διονται λεπροὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύουσι μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

Nεκροὺς δὲ καλεῖ τοὺς ἐν τῇ ἀποστολᾷ μεμνηκότας. Οσπερ γάρ δύο ζώδια, οὗτα καὶ δύο θανάτους, ἔγους νεκρώσεις ἐκ τῆς θελας Γραψῆς διδασκόμεθα. « Εστιν οὖν ἡ μὲν πρώτη ζωὴ ἡ μετὰ [τὴν] τῆς ἐντολῆς παράβασιν πρόσκαιρος καὶ σαρκική, ἡ δὲ μετὰ τὴν θελαν ἐντολῶν τῆρσιν ἀπηγγλυμένη ζωὴ αἰώνιος. Καὶ θάνατοι δὲ δύοις δύο· δὲ μὲν σαρκικῆς

^{**} Psal. iv, 7. ^{**} Psal. xxxv, 12.

καὶ πρόσκαιρος, δὲ δι' ἀμαρτημάτων ἔχεισιν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐπαγόμενος, ἀτελεύτητος καὶ ἀδιοῖς, διπέρ ἐστιν ἡ τοῦ πυρὸς γένεννα. Ἀλλά γε καὶ νεκρῶν θεαφορὰς γενώσκομεν· οἱ μὲν φευκτοί, περὶ ὧν φῆσι καὶ δι προφῆτης· Οἱ δὲ νεκροὶ ζωὴν οὐ μὴ θῶσιν· οἱ δὲ ἐπινετοί, οἱ δὲ Χριστὸν τὰς ἡδυπαθεῖς τοῦ σώματος περάξεις ἀποκτινύντες, τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες. Ἡ δὲ δευτέρα ἀνάστασις, ἡ καθολικὴ ἐστι τῶν αωμάτων, ήτις ἀνάστασις ἀρχῆς μελλούσης αὐτοῖς καλάσσεων γίνεται. Κατὰ δὲ τὸν τὴν πρώτην εὑδαιμονησάντων ἀνάστασιν οὐκ ἔχει ἔξουσίαν διεύτερος ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας πρὸς τιμωρίαν ἀποκαθιστῶν θάνατος, ἀλλὰ ἔσονται λεπεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Κλίνα δὲ, οὐ τὰ τῷ δεκάδι ἀριθμῷ τὸν ἑκατὸν συντελούμενα, ἢλλα ἐπειδὴ διέκατος ἀριθμὸς πρώτος ἀριθμὸς τέλειος ἐκ μονάδων συνέστη, εἴτα πάλιν αὐτὸς τῷ δεκαδικῷ διαστήματι τὸν ἑκατὸν ἀπετέλεσε, καὶ πάλιν, οὗτος ἐπὶ τῶν δέκα πολυπλασιασθεὶς ἀπὸ τούτων τὴν σωρίδα τοῦ χλίᾳ συνεστήσατο ἐκ τελείου πρὸς τελείτερον καταντήσας, εἰκότας τῷ ὑπερτελεῖ θεῷ τὸ τελείον τῆς μετὰ ἀνθρώπων συνδιατριβῆς ἀτωρίσατο, οὐκ διτὶ πάντως τοιούτον τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ διὰ τοῦ τελείου τοῦτο ἐμφανίζων, ὡς πᾶν δὲ ἀν χρόνου διάστημα διεξοδεύῃ μετὰ τῆς ἀνθρώπων τοῦ Χριστοῦ συναναστροφῆς, οὐκ δὲ τούτῳ τῷ ἀτελεῖ προσανεμηθεῖ.

ΚΕΦΑΛ. ΕΓ'.

Περὶ τοῦ Γάγρ καὶ Μαγών.

Καὶ μετὰ τὰ χίλια ἑτη λιθίστεται ὁ Σατανᾶς ἐν τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἔξελευστεται κλαυθῆσαι τὰ ἔθητα ἢ ταῖς τέσσαροι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γάγρ καὶ τὸν Μαγών, συνυγαγέντα αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὃν δὲ ἀριθμὸς ὥστε ἅμμος τῆς θαλάσσης. Καὶ ἀρέσσαται ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλωσατ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀγώνων, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην. Καὶ κατέβη καὶ ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατέψαγε τοὺς αὐτούς. Καὶ δὲ διάδολος δὲ πλανῶν αὐτοὺς ἐδιῆθη εἰς τὴν Λιμνὴν τοῦ πυρὸς καὶ θείου, δικούς καὶ τὸ θηροῦ καὶ δύναδος προφήτης, καὶ βασανισθήσοται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Χίλια ἑτη. Τὸν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας χρόνον, μέχρι τοῦ Ἀντιχριστού λέγει, οὕτωνος λυθέντος, εἰσάγει λοιπὸν καὶ τὰ ίθνη καὶ τόπους τῆς οἰκουμένης, καθ' οὓς τὰ τῆς συνθήσους αὐτῷ ἐπειδέξεται ἀπάτης, καὶ πρὸς εἶναν καὶ κατὰ τίναν ὡς ἀφηγουμένων δι πόλεμος οὗτος συσταίη. Ἐθνη μὲν οὖν, τὰ εὐεξαπάτητα λέγει· τόπους δὲ, τοὺς διὰ τὴν ὑπὸ οὐρανὸν, οὓς καὶ τέσσαρας γωνίας ὄντας καλῶν, ἀπὸ τῶν ἡλιακῶν φορῶν οὗτα κληθεῖσας, καὶ τοὺς κατὰ ἀστέρας τινὰς οἰκειώσεων. Ἐπει τοίνυν ἑθνη μὲν ταῦτα μεθ' ὧν δι πόλεμος μέλλει συγκροτεῖσθαι, καὶ χῶρος οὗτος ἐνῷ δῆῃ καὶ τοὺς καθηγουμένους εἰσάγει ὡσπερ πολεμάρχης δὲ Γάγρ καὶ Μαγών, διν καὶ Ιεζεκιὴλ προφητεύει ἐπ' ἐσχάτου καὶ ροῦ ἐλευσθεντον σὺν δυνάμει βαρεῖται. Ἀλλά Ιεζε-

A teta quidem carnalis ac temporalis; quæ vero ob reparationem peccatorum in futuro saeculo inducitur, sempiterna est et sine carens, quæ est gehenna ignis. Sed et mortuorum diversitatem cognoscimus: alii quidem fugiendi sunt, de quibus ait Prophetæ: Mortui vitam non videant: alii vero laudandi, qui propter Christum voluptuosas corporis operationes interimentes, mortificationem Jesu in corpore circumferunt. Porro secunda resurrectio universalis est corporum, quæ resurrectio futuri supplicii ipsis efficitur initium. Adversus illos autem qui priori resurrectione beatificati sunt, non habet potestatem mors, quæ a peccato transmittit ad supplicium: sed erunt sacerdotes Dei et Christi. Mille vero non dicuntur quæ decupla centenaria numeri multiplicatione consciuntur: sed quoniam denarius numerus primus est perfectus numerus ex unitatibus constitutus, deinde rursus ipse denario intervallo centum constituit, et iterum hic per decadē multiplicatus acervum conficit millennium, a perfecto procedens ad perfectius, merito perfectionem distincte assignavit conversationi perfectissimi Dei cum hominibus: non quod omnino tanto esset annorum numero, sed hoc perfectione manifestat, ut quantumcumque esset temporis intervalum conversationis Christi cum hominibus, hoc nequam imperfectioni attribueretur.

CAPUT LXIII.

De Gog et Magog.

C XX, 7-10. Et post mille annos solvetur Salanne de carcere suo: et exhibet ut seducat gentes quæ sunt in quatuor angulis terræ Gog et Magog, ut congreget eos in prælium, quorum numerus est sicut arena maris. Et ascenderunt super latitudinem terræ, et obsederunt castra sanctorum 815 ac civitatem dilectam. Et descendit ignis de cælo a Deo, et devoravit eos; et diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris, ubi et bestia et pseudopropheta sunt; et cruciabuntur die ac nocte in scula saeculorum.

D Miles annos. Nempe tempus ab adventu Christi usque ad Antichristum, quo soluto inducit deinceps et gentes et loca orbis, quibus ille suam familiarem ostendet imposturam, et per quos et secundum quos tanquam duces cruentos bellum hoc constituantur. Gentes itaque dicit illos, qui facile patent deceptioni: loca vero eos qui partem sub cælo incollunt, quos etiam quatuor terræ angulos nominat, quatuor orbis fines ita vocans, a solis latitudinibus ita appellatos, et appropriatione quarundam stellarum. Quoniam igitur hæc gentes sunt cum quibus bellum una conficiendum est, et a quibus vires sumendas, et hæc regio in qua jam etiam præsentes inducit Gog et Magog veluti belli dux: quem et Ezechiel propheta postremis temporibus venturum cum potestate gravi. Sed Ezechiel quidem adversus

Jerusalem, præsens autem revelatio ad universi orbis desolationem. Hos autem quidam dicunt Scythicas esse gentes aquilonares, quæ frequentes a suis quoque gentibus neso transmutarunt, et eos in quos irruunt, perdiderunt, siue iusties ab horum incursu aiunt perditam esse Scythopolitum Palestinae civitatem, ut inde nomen accepit. Præterea quandam Gotthorum sciem circa partes Asiae ac bellicosam multitudinem aiunt ita vocari, et Thalpalor ac Gotthogracos, quos communi sermone vocamus Hunnices, quovis autem vicino regno potentiores esse dicunt ac bellicosiores, divina vero manu prohiberi ne mandato imperent usque ad diaboli solutionem, quemadmodum hic prænuntiatur. Quidam vero Gog ex Hebraica lingua interpretanter collectum aut collectionem, Magog vero, elevatum: ut per utrumque, tam collectionem videlicet quam elevationem, magnum et ingens malum manifestetur afferre hujus gentis irruptio his in quos sit irruptura, ut jam **816** diximus (62). Prædictum tempus mille annorum nonnulli tres annos cum dimidio a Christi baptismate usque ad ipsius in celum ascensionem, nescio quo modo, acceperant, post quos solvi diabolum intellexerunt. Alii vero post completionem sex millium annorum primam mortuorum resurrectionem solis dari sanctis dixerunt, ut in terra hac in qua tolerantiam exhibuerunt, deliciis ac gloria fruantur mille annis: et post hoc universalē fieri resurrectionem non justorum tantum, sed et peccatorum. Itaque cum nihil horum Ecclesia receperit, vanum est etiam id dicere. Nos igitur cum Dominum audiamus dicentem Sadducæis, quod, « Sicut sunt angeli Dei in celo, ita erunt et sauci »: cum etiam dixerit Apostolus: « Regnum Dei non est cibus et potus »: evangeliæ prædicationis durationem, mille annorum tempus accepimus. Nam veluti antea scriptum est, non est necesse eo numero intelligere mille annos. Neque enim illud quod in Canticis dictum est: « Afficeret pro fructu ejus mille argenteos »: rursumque a Solomone, « Mille tui pacifici et ducenti his qui custodiunt fructum ejus »: hunc significavit numerum, sed multitudinem et fructificationis perfectionem: quemadmodum et hic fidei fructificatione in perfectione significatur, post quam homo perditionis, filius iniquitatis veniet, ut judicentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitatij Juxta Apostolum et juxta Dominicum oraculum quo dixit: « Ego veni in nomine Patris mei, et non receperitis me: alius veniet nomine proprio, et illum accipietis ». Tunc ergo, ut dictum est, solitus Satanas de carcere suo, seducet omnes gentes: et Gog et Magog movebit ad bellum ad orbis desolationem.

A καὶ μὲν κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ προκειμένη δὲ Ἀποκάλυψης πρὸς τὴν τῆς οἰκουμένης ὥλης ἀρχματιν. Εἶναι δὲ ταῦτα, τινὲς μὲν Σκυθικά ἔθνη ἐφασαν ὑπερβόρεια, πολλάκις καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἔθνων μεταναστάντα, καὶ θιαριζόμενα μὲν οἵ εἶποι, τοσαύτακις δὲ διαφθαρόντα ἀπὸ τούτων τῆς ἐπιδρομῆς, καὶ Σκυθόπολιν ἐν Πελαιστίνῃ ὄνομα-οῦνται, καὶ Γότθων μοῖράν τινα κατὰ μέρη τῆς Ἀσίας στρατιωτικήν τε σύστασιν οὕτω καλείσθαι, καὶ Θατέλους, καὶ Γοτθογράικους, ἀπερ̄ κονῷ λόγῳ καλούμενον Οὐννικά· πάσης δὲ ἐπιγείου βασιλείας εἶναι δυνατάτερα καὶ πολεμικότερα· ὁπλισθεῖσα δὲ θεῖξ χειρὶ κοσμοκρατορῆσαι δικρι τῆς τοῦ διαβόλου λύσεως, ὀποτερ̄ ἀνταῦθα προδιαγγέλλεται. Τινὲς δὲ τὸν Γώγη ἐκ τῆς Ἐβραιῶν; γλώσσης ἀθροίσσονται, τὸν δὲ Μαγῶν, ἀπρημένον· ὅποις δὲ ἐκατέρου τοῦ τε ἀθροίσειν καὶ τοῦ ἐπικρεοθεῖν, μέγα καὶ διερήφανον ἐκφαντεῖν κακὸν τὴν τούτου τοῦ ἔθνους ἐπέλευσιν ἀπορίειν τοῖς καθ' ὃν τὴν ἐπέλευσις, ὡς ἡδη εἰρήκαμεν. Τὸν προρηθέντα τῆς χιλιετίας χρόνον, τινὲς μὲν τὰ τρία ἡμέτερη τὴν ἀπὸ τοῦ βαπτισμάτος τοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς αὐτοῦ εἰς οὐρανὸν ἀναβάσεως οὐκ εἴδεν δύος ἑξακινήσας· μεθ' δὲ λοθήναις τὸν διάβολον ὄπενόησεν. « Επεροὶ δὲ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἑξακινήσιων ἐτῶν τὴν πρώτην ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν διέσωσε μόνοις τοῖς ἀγίοις ἐφασαν, ἵνα ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐν τῇ τὴν καρτερίαν ἐπεδεκάντο, ἀρυφῆς καὶ δεξῆς ἀπολάύσωσιν ἐτῇ χίλιᾳ, καὶ μετὰ τούτο τὴν καθόλου γενέσθαι ἀνάστασιν οὐ δικαίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀμαρτιῶλων. « Οτι μὲν οὖν οὐδὲν τούτων ἡ Ἐκκλησία διέδεκται, περιετόν δοτι καὶ λέγειν. Ἡμεῖς τεννυ ἀκούοντες τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς Σεβδουκαίους λέγοντος, δοτι « Ως γάγγελοι τοῦ Θεοῦ ἐν οὐρανῷ, οὗτοι οἱ δίκαιοι ζονται, » καὶ τοῦ Ἀποστόλου φήσαντος. « Η βασιλεία τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι βρῶσις: καὶ πόσις »: τὸν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος χρόνον τὴν χιλιετίαν ἐκείναδομεν. « Ως γάρ προγέγραπται, οὐκ ἀνάγκη τοσαῦτα τῷ ἀριθμῷ νοῆσαι τὰ χιλια. Οὐδὲ γάρ τὸ ἐν τοῖς ἀσμασιν εἰρημένον »: Ἄντροθίσει ἐν καρπῷ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίους »: καὶ πάλιν, « Οι χιλιοὶ τῷ Σολομῶντι, καὶ οἱ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν καρπὸν αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν τούτον ἐδήλωσεν, ἀλλὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ ἐν καρποφορίᾳ τέλειον, ὀποτερ̄ κανταῦθα ἡ ἐν τελείστητη καρποφορίᾳ τῆς πίστεως σημαίνεται· μεθ' ἣν δὲ οὐδὲς τῆς ἀπωλείας, δὲ δινθρωπος; τῇ; ἀδικίας ἐλέυσεται, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ ταύτη εὐδοκήσαντες, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, καὶ κατὰ τὸ Δεσποτικὸν λόγιον φῆσαν· « Ἐγώ ἐλήλυθα ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου, καὶ οὐκ ἐδέξασθε με· ὅλος ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῷ οἰκείῳ ἐλέυσεται, καὶ ἐκείνων λήψεσθε. » Τότε τοινυν, ὡς εἰρηται, λυόμενος δὲ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, πλανήσει πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τὸν Γώγη καὶ τὸν Μαγῶν κινήσει εἰς πόλεμον πρὸς τὴν τῆς οἰκουμένης ἐρήμωσιν.

⁶¹ Matth. xxii, 30. ⁶² Rom. xiv, 17. ⁶³ Cant. viii, 11. ⁶⁴ Ibid. 12. ⁶⁵ Joan. v, 43.

(62) Marg. vulg., *Andrœ in mille annos.*

Ὥν δέριθρας φυεῖ δύμος τῆς θαλάσσης. Ω; Αἱ φωλεῖν τινῶν θήρες ἄγριοι, οὐτε, φησίν, ἐκ τῶν οἰκείων τόπων ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν τούτου δαιμόνων στρατηγούμενοι ἐν τῇ γῇ καταπλατυνθῆσθαι. Καὶ τὴν περιφερόληγ τῶν ἀγῶνων καὶ τὴν τριγαπημένην πόλιν, δηλαδὴ τὴν ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίαν τῇ κυκλώσει καὶ περιλήψει ἐκπορθήσουσι. Πλὴν οὐκ εἰς μακρὰν, εἴτε πυρὸς ὀρτιῷ, οὐδὲ οὐδὲ πεντηκόνταρχοι ἐπὶ Ἰλίου, εἴτε καὶ τῇ Χριστοῦ ἡνδρῷ παρουσίᾳ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ τῷ οὐρανῷ καθαρειακῷ ταῖς ὀλεις προσομιλεῖν πεφυκότες, αὐτούς τε τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν διάβολον καταφάγεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΖΔ'.

Περὶ τοῦ καθημένου ἐκὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς Β De sedente in throno et communis resurrectione ac iudicio.

Καὶ εἶδος θρόνον μέταρ λευκόν, καὶ τὸν καθημένον ἐξ αὐτοῦ. Οὐδὲποτε προσώπουν ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός. Καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. Καὶ εἶδος τοὺς νεκροὺς ἐστῶτας τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους ἐπώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἀροτρίθησαν. Καὶ ἀλλο βιβλίοις ἡρεψθη, δὲ στὶ τῆς ζωῆς. Καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γραμμάτων ἢ τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ δικαία αὐτῶν. Καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἢ αὐτῷ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἀδηνὸς δδωκεν τοὺς ἢ αὐτοῖς. Καὶ ἐκρίθησαν ἔκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. Καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἀδηνὸς ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. Οὗτος δὲ θάνατος ὁ δευτερός ἐστιν, η λίμνη τοῦ πυρός. Καὶ εἰ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς γραμμάτων, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

Λευκὸς μὲν ὁ θρόνος, δὲ καὶ ἀμυγῆς μελανία; ἀμαρτιῶν τῶν ὑπὸ τῷ σκέψῃ συντελουμένων πᾶσα πρᾶξις ἀγίων, ἐν οἷς ἀνθροίζεται θεός. Μέγας δὲ, διὰ καὶ ὁ ἐποχός τούτου, περὶ οὐ καὶ Δαυὶδ τοῦ, εἰ Μέγας; δὲ Κύριος ἡμῶν, εἰ μελέψει.

Οὐδὲποτε προσώπουν ἔφυγεν ἡ γῆ. Η φυγὴ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, οὐ τοπικὴν σημαίνει μετανάστεσσαν (ποὺ γάρ καὶ χωρήσουσιν);, ἀλλὰ φυγὴν τὴν ἀπὸ τῆς φθορᾶς· εἰς ἀφθαρτὸν καὶ μετάστασιν, καὶ τὴν ἐσχάτην τοῦ Κυρίου παρουσίαν, καθ' ἣν τὸ θυντὸν ἡμῶν τούτο σώμα ἐνύσταιται ἀφθαρτὸν, καὶ ἀνακαίνισθαιται τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

Καὶ εἶδος τοὺς νεκρούς. Νεκροὺς η πάντας ἀνθρώπους ὡς τὴν τοῦ σώματος; νέκρωπιν ὑπομείναντάς φησιν, η τοὺς νεκρωθίντας τοῖς παραπτώμασι. Μεγάλους δὲ καὶ μικροὺς, η τοὺς τῇ ἡλικίᾳ τούτῳ δυνατούς, η τοὺς μελλούντας καὶ ἥπτον τὰ τῆς νεκρώσεως; ἔργα πράξαντας, καὶ ἀναλόγως; κολασθησόμενούς ταῖς πράξεσι, μεγάλους μὲν τοὺς δικαίους, μικροὺς δὲ καὶ οὐτιδυνούς τοὺς ἀμαρτωλούς, διὰ φυχῆς ἔργων εὐτέλειαν.

Καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἢ αὐτῷ. Τὴν τελευταλαν καὶ κοσμικὴν ἀνάστασιν δικαῖοις ισταὶ ἐξηγούμενος, ταῦτα διέξειτον. Επειδὴ τινες, ἀπιειστοῦντες αὐτὴν ξεσθαί, φασὶ μὴ οὖν τε γενέσθαι

Ubi congreget eos in prælimum, quorum est numerus sicut arena maris. Quemadmodum e cavernis feræ sylvestres, ita e suis locis, inquit, a diabolo ejusque dæmonibus pugnantes in terra dilatabuntur: et easira sanctorum ac dilectam civitatem, Ecclesiam nemo ubi congregatam obsidebunt, et comprehendentes expugnabunt. Attamen non post longum tempus peribunt: sive igni visibili, sicut duo duces quinquaginta virorum sub Elia, sive etiam gloriose Christi adventu et spiritu oris ejus, qui in modum ignis subvertentis facileque sylvas aggredientis, et ipsos impios et ducem eorum diabolum devorabit.

817 CAPUT LXIV.

XX, 11-15. Et vidi thronum magnum candidum et sedentem super eum: a cuius conspectu fugit terra ac cælum, et locus non est inventus eis. Et vidi mortuos puillos et magnos stantes in conspectu throni: et libri aperti sunt, et aliis liber apertus est, qui est vitæ: et judiciali sunt mortui ex his que scripta erau in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in ipso erant, et mors et infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant: et judiciali sunt singuli iuxta opera sua. Et mors et infernus conjecti sunt in stagnum ignis. Nec est mors secunda, stagnum ignis. Et quisquis non est inventus in libro vitæ scriptus, conjectus est in stagnum ignis.

Candidus quidem est thronus, quoniam pura est a nigredine peccatorum quæ in tenebris peraguntur omnis operatio sanctorum, in quibus sedet Deus: magnus vero, quia talis quoque est qui in eo sedet, de quo canticum canebat David: « Magnus Dominus noster ». »

A cuius conspectu fugit terra. Fuga cœli et terræ non localem significat mutationem; quo enim progresserentur? sed fugam dicit et transitum a corruptione ad incorruptionem, et postremum Domini adventum: in quo nostrum mortale corpus induet incorruptionem, et renovabitur facies terræ.

D Et vidi mortuos. Mortuos aut omnes dicit homines, eo quod corporis mortificationem passi sint, aut mortificatos peccatis. Magnos autem et parvos, aut eos qui juxta ætatem tales erant, aut eos qui mortis sive mortificationis opera plus aut minus fecerunt, et iuxta eorum proportionem quæ operati sunt punientur: magnos quidem dicens justos, 818 parvos autem abjectos peccatores, propter vilitudinem operum animæ.

Ei dedit mare mortuos qui in ipso erant. Enarrans quomodo sualis ac universalis erit resurrectio hæc recenset. Quoniam enim nonnulli increduli ipsam futuram esse dicunt, sic quod non possit

* Psal. xiv, 5.

Beri in eisdem corporibus, quæ a saeculo corrupta sunt et esse desierunt, hoc nunc corrigens sermo iste dicit, quod. Quemadmodum corpora ab initio cœperunt esse, non casu aut ex seipsis, sed ex quatuor elementis, aqua, igne, aere, terra : ita rationabiliter rursum in illa resoluta, ex his rursum compositionem recipient. Quoniam autem hoc etiam rursum concursum parit earum quæ prius fuerunt partium ad subsistentiam hominum : propterea dicit mare sive aquæ substantiam effudiisse humorem qui ad se pervenerat : mortem autem vocat terrenam substantiam, quoniam de ipsa quoque dictum est. « In pulvrem mortis deduxisti me ». Quis vero mentem habens ignorat pulvrem esse terram ? Infernum autem dicit aerem, eo quod figuram non habeat propter substantias raritatem : similiter fæt ignem. Porro ἄδην vocat, quia quoscunque suscepit, injicit eiς ἀΐδιαν καὶ ἀφάνεται, id est, in æternitatem et interitum.

Et mors et infernus. Mortem et infernum vocat eos qui digna supplicio operati sunt, tanquam turbam secundæ mortis explentes.

CAPUT LXV.

De cælo et terra novis, supernaque Jerusalem.

XXI, 4-4. *Et vidi cælum novum et terram novam : prius enim cælum, et prior terra abierunt, et mare non est amplius. Et vidi civitatem sanctam Jerusalem novam descendenter de cælo, a Deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audiui vocem magnam de cælo, dicentem : Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, et habitabit cum eis, et ipsi populus ejus erunt, et ipse Deus cum eis erit. 819 Et cessabit omnis lacryma ab oculis eorum : et mors non erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque labor erit amplius : quoniam prima abierunt. autem. Kal ὁ θάρατος οὐκ ἔσται ἐτι, οὐτε πέρθος, τὰ πρώτα ἀκῆλθε.*

Prius cælum et prior terra abierunt. Hoc ait non creature significans interitum, sed renovationem in melius : quod ciliam sanctus David dulci cantu cecinuit⁴, dicens omnes in modum vestimenti veterascere, et tanquam amictum involvi et immutari. Siquidem inveterata res quæ renovatur, non substantias accipit interitum, sed vetustatis ac rugarum avulsionem. Animadvertisendum quoque est, quod de cælo et terra dicit quod abierunt, non quasi esse desierint, sed transierint (nihil autem eorum quæ transeunt ab uno ad aliud, statim jam omnino perit, sed reformatum est transitu ex hoc in illud); abierunt quidem ea quæ prius sibi contigerant, et ea suscepserunt ad quæ sunt immutata.

Andreas. De mari vero dicit, quod, Mare non est amplius. Quæ enim necessitas est maris, cum homines eo non egeant ad navigandum, aut ut per ipsum suppedimentum vecturæ eorum quæ adducuntur ex regionibus longe sitis, ubi coluntur seu parantur ?

⁴ Psal. xxii, 16. ⁵ Psal. ci, 1, scq.

A ἐν τοῖς αὐτοῖς σώμασιν, ἀ τέλονος φθαρέντα εἰς τὸ μὴ εἶναι ἔχυρησαν, τοῦτο νῦν ἐπανορθόνυμενος ὁ λαγός φησίν, διτι 'Ως τὰ σώματα ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ μὴ δυτος εἰς τὸ εἶναι προῆλθον, οὐκέτι αὐτομάτου, ἀλλ' ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων, ὑδατος, πυρὸς, ἀέρος, γῆς· οὕτως εὐλόγως εἰς αὐτὰ πάλιν ἀναλυθέντα, ἐκ τούτων αὐθίς τὴν σύμπτηξιν ἀναλήψονται. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο, καὶ συνδρομῇ πάλιν τῶν καταργεῖς μερῶν εἰς ὑπόστασιν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τοῦτο φησὶ τὴν θάλασσαν, ἡτοι τὴν διατάθηδη οὔσιαν ἀποδίδει τὸ πρότερον, ἀλλὰ τὴν γεωδη, ἐπειδὴ καὶ εἰρηται περὶ αὐτῆς τὸ, « Εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγες με. » Χοῦς δὲ, διτι γῆ, τὶς νῦν ἔχων ἀγνοεῖ; Ἀδην δὲ, τὸν ἀέρα καλεῖ, τῷ μὴ ἔχειν καρακτῆρα διὰ μαντητης οὐσίας. Ήσαύτως δὲ καὶ τὸ πῦρ. Ἀδην δὲ λέγει, ἀπὸ τοῦ εἰς ἀΐδιαν καὶ ἀγράσιαν, οἷς δὲ ἐπιλήπη, τούτους ἐμβαλεῖν.

Kal ὁ θάρατος καὶ ὁ ἄδης. Θάνατον καὶ ἄδην τοὺς δέξια τιμωρίας ἐργαζαμένους καλεῖ ὡς συμπληρούντας τὸν τοῦ δευτέρου θανάτου ὅμιλον.

ΚΕΦΑΛΑ. ΣΕ'

Περὶ καιρῶν οὐρανοῦ τε καὶ τῆς, καὶ τῆς ἀταίης Ιερουσαλήμ.

Kal εἰδος οὐρανὸν καιρὸν, καὶ τὴν καιρήν. Ο γάρ πρώτος οὐρανός, καὶ η πρώτη τῆς ἀπῆλθος· καὶ η θάλασσα οὐκ ἔστι εἰτι. Καὶ τὴν πόλιν τὴν ἀΐδιαν Ιερουσαλήμ καιρήν εἰδος κατεβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἡγοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀρρενικῷ αὐτῆς. Καὶ ήκουσα φωνῆς μιγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεπούσης· Ἰδοὺ η σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσαις μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔστοιται, καὶ αὐτοὶ διὸ θεός μετ' αὐτῶν ἔσται. Καὶ ἐκλείψει καὶ οὐδέποτε ἀπὸ τῶν ὁρθαλμῶν τὰ πρώτα ἀκῆλθε.

D Τοῦτο οὐ τὴν ἀνακαίνισμὸν δηλῶν τῆς κτίσεώς φησιν, ἀλλὰ τὸν ἀνακαίνισμὸν τὸν ἐπὶ τῷ βέλτιον, διν καὶ διείσδος μελφῶν διαυλὸν προηγόρευσε δι' ὃν ἥξει, πάντας ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθαι, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλεγχῆναι καὶ ἀλλαγῆναι. Τὸ γάρ παλαιωθὲν ἀνακαίνισμόν, οὐ τῆς οὐσίας ἀφανισμὸν, ἀλλὰ τοῦ γῆρας καὶ τῶν βυτῶν λαμβάνει ἀπέξυσιν. Σημειώτεον δὲ, διτι περὶ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῆς εἰπών διτι ἀπῆλθεν, οἰοντεὶς οὐκ εἰς τὸ μὴ διὰ ἔχωρησαν, ἀλλὰ μετέβη (οὐδὲν δὲ τῶν μεταβαινόντων ἐξ οὗ εἰς δ, ήδη καὶ πάντη διάλαλεν, ἀλλὰ τῇ ἀφ' οὗ εἰς δ μετελεύσει, διεμορφώθη)· τὰ μὲν τοῦ καταληφθέντος ἀπέβαλε, τὰ δὲ τοῦ πρὸς δ μετέβη ἀνεδέξατο.

Ἀνδρέου. Περὶ δὲ τῆς θαλάσσης φησίν, έτι Η θάλασσα οὐκ ἔσται. Τίς γάρ χρεία θαλάσσης, μὴ δεομένων ἀνθρώπων τοῦ πλείν αὐτήν, ή δι' αὐτῆς πορίζεσθαι τὰ ἐπὶ ταῖς μακράν κατεμένας χώρας γεωργούμενα ἀγώγιμα;

Καὶ η̄ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. Εἰ κόσμος οὖτος δὲ Α αἰσθητὸς, οὐκ ἀλλο τι, ἢ τὸ ἐξ οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τῷ μέσῳ σύστημά ἔστι καὶ σύγχριμα, τοῦ οὐρανοῦ πάντως καὶ τῆς γῆς ἀνακαινισθέντων, ὡς ἦδη παρεθέμεθα, πάντως καὶ τὰ συμπληροῦντα τὸ τοποῦ σύστημα οὐκ ἀμοιρήσει τοῦ ἀνακαινισμοῦ. Τί οὖν ἡ θάλασσα μόνη τῶν ἐν μέσῳ φύσεων οὖσα, οὐ μόνην ἡστόχησε τοῦ ἀνακαινισμοῦ, ἀλλὰ καὶ πάντη τοῦ εἰναι; Εἰ δὲ λέγει τις διε τῶν ἐμπλεόντων οὐκ διντών, ἀνάγκη μηδὲ αὐτὴν χρηματίζειν διπερ ἐστὶ νῦν, εἰκότως. Τὸ δὲ εἰς παντελῆ ἀνυπαρξίαν ἐλθεῖν αὐτὴν ἐξ ἐξ ἡμίσεως ἐπιτελοῦντος τὸν ἀνακαινισμὸν ἔστι. Τί οὖν ἔστι πρὸς τοῦτο ἔρειν, ἢ πάντως ἐκεῖνο, ὡς ἐπιειδὴ θαλάσσῃ ὥμοιωσεν ὁ θεοπάτωρ τὸν περόντα κόσμον, ἀναγκαλώς, ἵνα μή τις τῷ ἀνακαινισμῷ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν τύρβην ὑποδάλοι, διὰ τοῦ τελείως ἀφανισμοῦ τῆς θαλάσσης, κατὰ τὴν τροπολογίαν τοῦ Δαυΐδος ἐκείνα ἐσημείωσε καὶ ἐξείλετο, ὡς φρούδου καὶ ταύτης κατὰ τὸν ἀνακαινισμὸν ἐσομένης;

Καὶ τὴν πόλιν τὴν ἀγαλαζίην Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν. Πόλις μὲν, φησὶν, Ἱερουσαλήμ τὸ ἀγιώτατον σκῆνωμα ζηνομίζετο, ἐν ᾧ καὶ ὁ ναὸς καὶ πάντα τὰ τῆς θεογνωσίας μυστήρια τεθησάυρισται. Αὕτη δὲ νῦν καὶνη οὐκ ἔξω λόγου ἐφύπνη τῇ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ ἐκείνη τῇ παλαιότητι ἡχρεισθεῖτο. Ἀνάγκη δρα καὶνη τοῦ παντὸς καὶνοποιῆσαι Ἱερουσαλήμ ἀμφανισθῆναι, καὶ οὐρανοῦ κατιούσαν, δύσθεν καὶνοποίεις Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Ἱερουσαλήμ μὲν οὖν καὶνη, διὰ τοῦτο· πόλιν δὲ, ὡς οἰκητήριον πάντων ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἐσομένην. Ὑπὸ δὲ τοῦ Θεοῦ ἡτοιμάσθαι· τῇ γάρ τις τῶν σωτηρίων ἐαυτῷ κατορθοῖ, τῇ δὲ πάντοις θεοῦ συναντιλήψεως ἀμφιρῶν; Τροπικῶς δὲ καὶ μεγαλοπρεπῶς ὡς νύμφην κεκόσμηκεν, ὡς δὲν ἐκ τῶν αἰσθητῶν λεγομένων, εἰς τὴν νοητὴν τῶν ἀγίων μακαριότητα καὶ διαγωγὴν τὸν νοῦν παραπέμψωμεν τὸν ἡμέτερον.

Καὶ αὐτὸς δὲ θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται. Τοῦτο σα-φέστερον δὲ Ἀπόστολος δηλῶν ελεγεν· «Ἐπειτα ἡμίσεις οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἀρπαγηθσμέθα ἐν νεφελαῖς εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀρέα, καὶ οὗτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.» Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ σκηνῇ τῇ ἀχειροποιήτῳ οὐκ ἔσται κλαυθμὸς οὔτε δάκρυον τὰ σύστοιχα τῷ ἀπικήρῳ βίᾳ οὔτε πόνος (τὴν τῶν ἀγίων λέγω κακοπάθειαν ἣν ὑπέστησαν ἐν τῷ μοχθηρῷ τούτῳ βίᾳ); ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ μέλλοντι, ἐπειδὴ ὡς ἀφθάρτῳ ἀπέδρα λύπη καὶ δύνη καὶ στεναγμὸς, ἀργὰ ταῦτα πάντα καὶ περιττά.

«Οτι τὰ πρώτα ἀπῆλθε. Τὰ πρῶτα, τὰ ἀπὸ τῆς πτηνοβάσεως; Ἄδαμ τῇ φθορῇ ὑποβληθέντα, εἴτε δχληρὰ καὶ ἐπώδυνα τοῖς θεοφιλεσι δι' ἀρετὴν εὐπορούμενα, εἴτε δι' ἀλαζονελαν καὶ ἀφροσύνην τοῖς θεοβλαδέσιν ἀπακολουθοῦντα, πάντα ἀπῆλθε.

Et mare non est amplius. Si mundus hic sensibilis non aliud est quam congregatio et coadunatio ex celo et terra et intermediis, utique celo et terra renovatis, ut jam in medium protulimus, omnino etiam ea que hujusmodi congregationem complent, non erunt experitia renovationis. Quare igitur solum mare quod in medio creaturarum est, non solum renovatione frustratum est, sed et ipsa existentia? Si autem dicat quis, quod cum non sint qui in eo navigent, non est necesse illud appellare quod nunc est: recte quidem: verum sine ipso venire ad absolutum interitum, est renovationem ex dimidia parte efficeri. Quid igitur ad hoc dicendum est? An utique illud, quod quia Dei progenitor mari hunc mundum assimilavit, necessario, ne quis ad cœli et terræ renovationem etiam mentionem facere de turba quæ in ipsis est, per absolutum maris interitum juxta tropologiam David illa notavit et accepit, quasi incassum etiam hoc in renovatione esset addendum?

820 Et vidi civitatem sanctam Jerusalem novam. Olim, inquit, Jerusalem sanctissimum tabernaculum existimabatur, in qua et templum et omnia divinæ cognitionis mysteria erant recondita; hæc autem nunc non abs re nova dicitur, quatenus illa per adventum Domini vetustate sunt abolita: necesse est itaque novam Jerusalem renovatione universi apparere, et de cœlo descendenter, unde novus apparuit Dominus Iesu Christus. Jerusalem itaque propter hoc dicitur: civitas vera, tanquam futurum habitaculum cunctorum angelorum, et hominum. A Deo autem parata: quid enim posset quispiam præstare quod sibi ad salutem cederet, si expers sit auxiliū quod a Deo est? Moraliter vero etiam magnifice tanquam sponsam adornavit, ut ex sensibilibus ad intellectualem sanctorum beatitudinem ac conversationem transferamus mentem nostram.

Et ipse Deus cum eis erit. Hoc manifestius significans Apostolus, dixit: «Nos qui vivimus qui relinquimus, rapiemur obviam Christo in aera, et sic semper cum Domino erimus». In hoc igitur tabernaculo, non manufacto, non erit fletus neque lacryma, quæ mortali vita cognata sunt, neque labor: sanctorum afflictionem dico, quam in flagitiosa et laboriosa hac vita sustinuerunt: in futura autem vita cum immortalis sit, fugit luctus et dolor ac gemitus: et ita otiosa erunt hæc omnia et superflua.

Quoniam prima abierunt. Prima quæ a transgressione Adam corruptionem comitabantur, sive molestæ ac dolorosa quæ in amicis Dei propter virtutem abundant, sive propter superbiam ac insipientiam impios ac temerarios consequuntur, omnia abierunt.

* 1 Thess. iv, 16.

CAPUT LXVI.

A

ΚΕΦΑΛ. ΣΓ.

De his quæ dixit is qui visus est in throno sedens.

XXI, 5-8. *Et dixit qui sedebat in throno : Ecce nova
lucio omnia. Et ait mihi : Scribe, quoniam hi fideles et
veri sermones Dei sunt. Et dixit mihi : **821** Factus
sum ego a et w, initum et finis. Ego sicuten dabo de
fonte aquae vita gratis. Et qui vicerit dabo haec : et
ero ipse Deus, et ipse erit mihi filius. Timidorum au-
tem et incredulorum, et peccatorum, et execratorum,
et homicidarum, et scorbutorum, et veneficorum, et
idololatrarum, et omnium mendaciorum pars erit in
stagno ardenti igne et sulphure, quod est mors secunda.
καὶ τὰς τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐτρῆ-
σθαι δεύτερος.*

Thronus Dei sunt hi qui seipso virtutibus constituerunt sedem ac vehiculum ipsius, de quibus etiam dicit ipse qui in eis sedet : « Inhabitabo in illis et inambulabo ».

Quoniam hi fideles et veri sermones Dei sunt. Ne existimes, o Joannes, que tibi dicta sunt de magna innovatarum rerum mutatione, tanquam per hyperbolam imaginationis subesse fallaci alicui eventui : adeo enim vera sunt, ut etiam tibi præcipiam ut hæc scripturæ commendas, ne oblivioni trudatur quod contingent. Veri enim et fideles sunt sermones, tanquam ab eo qui vere est veritas prolati. Principium autem et finis est Christus, qui etiam a et w sibi vindicat. Principium, tanquam prius propter divinitatem : finis vero, tanquam a prima incorporeia creatura usque ad postremos homines suam extendens providentiam. Fit autem promissio, quod sicuti dandum sit de fonte aquæ vivæ : sed sicuti dandum justitiam, sicut etiam dicit Christus : « Beati qui esurient et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur ». De fonte vero aquæ vivæ sicut resuscillatio promittitur, qui fons non est alius quam Christus. Gratis autem hujusmodi aquæ suppeditatio promittitur. Verum cum alibi dicat, viam quæ ducit ad vitam labore et violentia magna inveniri, quid hic designat τὸ δωρεὰν, id est, gratis ? an quod non possint temporalia conferri æternis ? De quibus ait et Paulus, « Non sunt condignæ afflictiones presentis temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur erga nos ». »

Timidorum autem et incredulorum, etc. Timidos
vocat eos qui ultronea imbecillitate declinant ad
præsentis seculi voluptates, eo quod nihil virile
eligit ut ferant, et ita veluti nauseæ dissolutio-
nem in mulieribus vituperat. Omnium autem men-
dacionum dicit, et non mendacium, **822** ut vox
illa comprehendat etiam efficaciam in operando.
Circa quæ enim alia studium adhiberet is qui men-
dax est nisi ad mendacia et ea quæ naturalem
corrumpunt pulchritudinem fucatis ac fraudulentis
irritationibus?

**Περὶ ὧν εἰκαστος δὲ τῷ θρόνῳ καθήμερος καὶ
δραθεὶς.**

Καὶ εἰπεν δὲ καθημένος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· Ἰδού
ιδού κάρτα καιρὸν κοῦ. Καὶ λέγει μοι· Γράψορ,
ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοί καὶ ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ
εἰσιν. Καὶ εἰπεν μοι· Γέτορα ἡγώ τὸ α καὶ τὸ ω,
ἀρχὴ καὶ τέλος. Ἔγώ τῷ διμήντῃ δώσω αὐτῷ ἐκ
τῆς κηρήσης τοῦ θδατος τῆς Λαῆς, δωρεάν. Οὐ τικῶν,
δῶσω αὐτῷ ταῦτα, καὶ δύομαι αὐτῷ Θεός, καὶ αἰ-
τοῖς δυταὶ μοι νίσσι. Τοῖς δὲ διειδοῖς καὶ διατοις
καὶ ἀμαρτωλοῖς καὶ ἀδεληγμένοις, καὶ φορεῦσι,
καὶ πόροις, καὶ φαρμακοῖς, καὶ εἰδωλοῖ.λάτραις,
λημηροῖς τῇ καιομένῃ κυρὶ καὶ Θεῷ, δὲ δυτι θάρατος

Β Θρόνος ἦστι τοῦ Θεοῦ, οἱ ταῖς ἀρεταῖς ἐκυρωύσ-
τούτου δῆμα καταστήσαντες. Περὶ ὧν καὶ ὁ ἵποχος
τούτων τὸ, «Ἐνοικήσω, ἔφη, ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπερι-
πατήσω. »

"Οτι οδοι οι ἄλγοι κιστοι και ἀληθινοι του Θεου εισι. Μή νόμιζε, φησιν, ὡς Τιάνη, τῇ τει μεγέθους τῶν καινοποιουμένων ἀλλοιώτει· ὡς καδ' ὑπερβολὴν φαντασίας, ὑποταξεῖν φευξεῖ τιν ἐκδάσαι τὰ λεγόμενά εοι. Τοσούτον γάρ ἀληθῆ. ὥστε καὶ γραφῇ καταθέσθαις αι ταῦτα περιγγυῶμαι εἰς ἀ-επιληστον τοῦ δτι· γενήσεται. Ἀληθινοι γάρ καὶ πιστοι οι λόγοι, ὡς ον^τ αὐτῷ ἐκφερόμενοι τῆς τῷ δντι αληθείας. Ἀρχή δε καὶ τέλος Χριστὸς, δ καὶ τὸ α καὶ τὸ ω εαυτῷ ἀναθειε· ἀρχή, ὡς πρώτος διὰ τὴν θεότητα.

ετέλος δε, ως ἀπὸ τῆς πρώτης τῶν ἀσωμάτων κτίσεως, μέχρι τῶν τελευταίων ἀνθρώπων τὴν οἰκεῖαν ἐκτείνων πρόδονταν. Τῷ διψώντι δὲ ή μὲν ἐπαγγελίᾳ δοθῆναι εἰς τῆς πηγῆς τοῦ ὑδατος τῆς ζωῆς, ἀλλὰ διψώντες στὴν δικαιοισύνην, ώς καὶ δι Χριστὸς φησιν· «Μικράριοι οἱ πειῶντες καὶ διψώντες τὴν δικαιοισύνην, δτι: αὐτοὶ χορτασθήσονται.» Ἐκ τῆς πηγῆς δὲ τοῦ ὑδατος τῆς ζωῆς ἡ τῆς διψῆς ἀνάκτησις ἐπαγγέλλεται, ητις πηγὴ οὐκ ἀλλή, εἰ μή δι Χριστὸς. Διαρεάν δὲ ἡ χορηγία τοῦ τοιούτου ὑδατος ὑποσχεῖται, καίτοι ἀλλαχοῦ στὴν εἰς τὴν ζωὴν ἀπάγουσσαν ἔδυν κόπτει καὶ βίᾳ πολλῇ εὑρέσθαι λέγοντος. Τί εὖταῦθι τὸ δωρεάν, αἰνίζεται, ή τὸ μὴ ἔχειν παραμετρεῖσθαι τὰ πρόσκαιρα τοὺς διαιωνίζεις; Περὶ ὧν καὶ Παῦλός φησιν· «Οὐ γάρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύφθη-

D καὶ εἰς ἡμᾶς. »
Τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀχίστοις, καὶ ἐξῆς. Δειλοὺς
καλεῖ τοὺς ἐκουσίων ἀσθενεῖς πρὸς τὰ ἀπόλαυστικὰ
τοῦ παρόντος εἰλένος ἀποκλίναντες, τῷ μηδὲν εἰρή-
σασθαι ἀνδρικὸν ἐπανελέσθαι, τῶν θηλυπρετῶν ἀτι-
μάζων οὗτω τὸ ἔκλιτον τῆς ναιστίας. Πλαστὶ δὲ τοῖς
ψεύδεσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ψεύσταις, ὡς τούτου τοῦ ῥή-
ματος συμπεριλαμβάνοντος καὶ τὸ ἐνεργεῖν περὶ τὰ
ἐνεργούμενα. Περὶ τίνα γάρ δὲ ψεύστης τὴν σπουδὴν
ἀπασχολήσει, ή περὶ τὰ ψευδῆ καὶ τὸ φυσικὸν νε-
θεύοντα κάλλος τοῖς ἁπατηλοῖς ἐρείπομεσιν;

⁷ II Cor. vi. 16. ⁸ Matth. v. 6. ⁹ Rom. viii. 18.

Περὶ τοῦ ἀγγέλου δικαιούτος αὐτῷ τὴν τῶν ἀγῶνας πόλιν καὶ τὸ ταύτης τεῖχος, σὺν τοῖς πυλώσι τοῦ μετροῦντος.

Καὶ ἡλθερ εἰς ἐκ τῶν ἐπτά ἀγγέλων τῶν ἔχοντων τὰς ἑπτὰ φιάλας τεμούσας ἑπτὰ κληρῶν τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀδάλλος μετ' ἑμοῦ λέγων· Λέυρο, δειξαὶ σοι τὴν γυναικαν τὴν τύμφην τοῦ Ἀρτοῦ. Καὶ ἀπήνεγκε με ἐν Ἱερουσαλήμ καταβαίνοντας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ, ἔχοντας τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ φωτιστὴρ αὐτῆς δυοῖς λίθῳ τιμιωδῶν, ὡς λίθῳ ἰδούσι· κρισταλλίζοται, ἔχοντά τε τεῖχος μέρα καὶ ὑγήλοντα.

Οὓς πρὸ τούτου τιμωροὺς εἰσήγετο, νῦν ἀπεναντί τις προφέτει καὶ ὡς λαζαρός, ποτὲ μὲν τέμνειν ἀφωριμημένους, ποτὲ δὲ φέρμακα ἀπιπάσσοντας ἥπια. Οὐ γάρ τότε τὴν πληγὴν ταῖς ἀξίοις ἐπάγων, νῦν τὴν μακαριστήτα τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀγίων ὑποδείκνυσι. Πληγῶν δὲ τῶν ἑσχάτων, οὐ τῷ χρόνῳ τὸ διχαστὸν ἔχούσας λέγει, ἀλλὰ τῶν πρὸς κάκωσιν τὸ ἀκματὸν ἐπιφέρειν εἰδυτα; Νύμφην δὲ τοῦ Ἀρνίου καλῶς τὴν γυναικά φησιν. "Οτε γάρ ὡς ἀμνὸς ἐσφαγάσθη Χριστός, τότε αὐτὴν τῷ οἰκείῳ αἴματι ἐνυψώσατο. Ποτέρον γάρ τοι Ἄδειρος καθεύδεντος διεπλάσθη ἡ γυνὴ τῇ τῆς πλευρᾶς ἀφαιρέσθαι, οὐτας καὶ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σταυρῷ ἔχουσας; διὰ θανάτου ὑπνώσαντος τῇ ἐκκύσε: τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αἴματος τῇ Ἐκκλησίᾳ συστάσας, τῷ παθόντι δι' ἡμᾶς ἤρμοσται.

Καὶ ἀπήνεγκε με ἐν πτερύματι. Καλῶς δὲ, ἀν πτερύματι. Οὐ γάρ ἐκτὸς πνευματικῆς χάριτος ἀνθρώπινός τις νοῦς ὑψώθη ὡς ἐν περινόῃ γενέσθαι τῆς τῶν ἀγίων δόξης. Εἰκάστως δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ ὑπερβοσμίος, τῶν ἀγίων ζωῆς, καὶ πολιτεία εἰς ὅρος μέγα καὶ ὑψηλὸν παρεβείνυτα. Οὐδὲν γάρ περ' αὐτοῖς χθαμαλὸν τῇ ταπεινῷ καὶ χαμαζῆλον, ἀλλὰ πάντα ὑψηλά καὶ ἐπηρμένα.

Καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν ἀγῶνας Ἱερουσαλήμ καταβαίνοντας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἀπὸ τῆς τῶν αἰνεγμάτων ἀδηλίας τὴν νομικὴν λατρείαν τεθάσας ὁ εὐαγγελιστὴς καταβαίνουσαν, οὐ τοπικὴν κατάβασιν, διὰ μηδὲ τὸ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ καταβαίνοντας εἰσάγειν κατὰ τὴν ἐν Καναγαλίοις παραβολὴν, τοπικὴν εἰσηγεῖται κατάβασιν, ἀλλὰ γνῶσεως θειῶν δογμάτων μετάβασιν. Ἐνταῦθα δὲ ἐπειλαμβάνεται τὸν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ καταβαίνοντας ἀπό τῆς τῆς παραβολῆς τοῦ εὐαγγελιστοῦ, τοπικὴν εἰσηγεῖται κατάβασιν, εἰ μὴ τῆς ἀδηλίας καὶ χρυσιπέτητο; τῇ φανέρωσις, οὐχ ὑπὸ ἀνθρώπινῃ ὅρμῃ, ὡς ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἀλλὰ ἐκ Θεοῦ δοπῆς συντελουμένῃ.

Καὶ ὁ φωτιστὴρ αὐτῆς. Φωτίζει τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Λίθον δὲ τιμιωτάτῳ ἀπεικάζεται ὁ φωτιστὴρ, διὰ τοῦτον τὸν λίθον λέγεται τὸ τεῖχος τῆς ἀπὸ οὐρανοῦ Ἱερουσαλήμ. Χλευάρεται δὲ τῇ λασπίᾳ, τὸ φρέσσων καὶ ζωδῶν ἐμφαίνουσα τῆς προνοίας τοῦ Χριστοῦ, οὐ περιοχὴ τὸ τεῖχος; τὸ δὲ λασπίδος; συντελεσμένον, δὲ καὶ δρατὸν ἀνθρώποις, ὡς καὶ αἰσθή-

A De angelo qui ostendit ipsi sanctorum civitatem, et dimensus est murum ac portas ipsius.

XXI. 9-11. Et venit unus de septem angelis qui habebant septem phialas pleras septem plagis novissimis, et locutus est mecum, dicens: Veni, ostendam tibi mulierem quam est sponsa agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et sublimem. Et ostendit mihi civitatem sanctam Jerusalem descendente de caelo a Deo, habentem gloriam Dei. Et luminare ejus simile lapidi pretiosissimo, tanquam lapidi jaepidi crystallizanti; et habebat murum magnum ac sublimem.

B Quos antea ultores induxerat, nunc e diverso proponit tanquam medicos, qui interdum quidem duri accedunt ad incidentem, quanduque vero lenia aponunt medicamina. Nam is qui nunc mercenariis plagam inducebat, nunc beatitudinem Ecclesie sanctorum ostendit. Plagas autem dicit novissimas, non quod temporis extremam partem habeant, sed quod afflictionis ac lesionis robur inferre poscent. Sponsam vero agni recte dicit mulierem: quando enim ut agnus occisus est Christus, tunc ipsam proprio sanguine despousavit. Quoniammodum namque dormiente Adam formata est uxor per ablationem costae a latere, ita et Christo in cruce voluntarie per mortem dormiente, per sanguinis de latere effusionem, conjuncta Ecclesia ei qui pro nobis patiebatur, despousata est.

C **E**t sustulit me in spiritu. Recte dicit in spiritu. Neque enim mens aliqua humana sine spirituali gratia sublimata est, ut sanctorum gloriam comprehendere. **§23** Merito autem supramundana sanctorum vita et conversatio in monte magno ac sublimi ostendebatur. Nihil enim apud ipsos terrenum vel humile et abjectum, sed omnia sublimia et excelsa.

Et ostendit mihi civitatem sanctam Jerusalem descendente de caelo. Ab enigmatum obscuritate vidit evangelista legalem cultum descendere non locali descensu: quia neque inducendo descendentes ab Jerusalem iuxta evangelicam parabolam, localis traditur descensus, sed transitus cognitionis divinorum dogmatum. Hic autem quoniam Deus gloria etiam assumitur, ad nihil humile est descensus, sed obscuritatis et occultationis manifestatio, quia non humana irruptione conficitur ut in castris, sed Dei auxilio.

Et luminare ejus. Luminare dicit Christum: lapidi autem pretiosissimo assimilatur luminare, quia et lapidi jaspis comparatur murus coelestis Jerusalem. Est autem jaspis viridis, manifestans Christi prvidentiam esse frugiferam ac dare vitam hominibus, cuius munitione est murus ex jaspide confectus, qui etiam visibilis est hominibus, sicut et sensu con-

prehensus. Murus itaque visus est ex jaspide lapide compositus propter coloris viriditatem. Viride enim gramen primit omne terrenum alimentum. Quin et crystallizans jaspis muri, designat ipsum contineare puritatem et carere reprehensione. Praeterea sublimem dicit murum et altum : neque enim Altissimo gratum est in humilibus et abjectis habitare, sed in his quibus sublimes sunt sensus et coelestem habentes sanctimoniam. Species autem luminaris pretiosissimo quidem lapidi comparatur, non tamen qualis fuerit aspectus ostenditur : quia neque mortalibus et corruptibilibus rebus designari possunt quae divinissima sunt et sensui nequaquam subiecta.

XXI., 12-14. *Et habebat portas duodecim, et in portis angulos duodecim, et nomina inscripta, quae sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israel. Ab oriente portæ tres, et ab aquilone portæ tres, et ab austro portæ tres, **324** et ab occasu portæ tres. Et murus civitatis habebat fundamenta duodecim, et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum Aení.*

Nullum ex his durum intellectum ad explanationem trahi necesse est. Quando enim numerus aperie designat apostolos Domini, ipse portarum usus, semper quod introducant ad concilium vita, apostolos ipsius representat, per quos gentes ad Christi concilium introductae sunt. Angelos vero duodecim in portis constitunt, quos interpretati sunt apostolos, per quos nobis introitus et ad Patrem accessus preparatur cooperatione angelorum, qui pari numero sint cum his praefectis : aut potius eorum angelorum qui segregati sunt ad gubernationem duodecim tribuum Israel, juxta cognitionem in sanctitate fundatam. Et meritissime ita dicitur. Si enim persuasum nobis est, cuique fidelium designatum esse angelum, multo magis fundamentis Ecclesiae et evangelici verbi seminatoribus consilaneum est angelos esse adjutores ad evangelicam prædicationem.

Et nomina inscripta. In cultu quidem Mossico praeceptum erat ut in superhumerali inscriberentur omnia patriarcharum, in testamento autem Domini Iesu, nomina novi Israel in portis inscribantur, hoc est, in his introducunt, de quibus etiam dictum est: « Nuntiabo nomen tuum fratribus meis¹⁰; » nomen dicens mysterium A dei in Christum, quod non ad ineffabile secretum, sed ut omnibus manifestum fiat, pollicetur proponendum. Conformiter autem ad numerum tribuum filiorum Jacob sunt et portæ, quia neque per fidem in Christum abolita sunt universa quæ veteris erant testamenti, sed quatenus infantilia sunt virili statu infirmiora.

Quae sunt nomina duodecim tribum filiorum Israel. Cum fideles vocasset Israel, permansit in

σει ληπτόν. Το τείχος μὲν οὖν ίσαπιδι ωράθη λιθός
συνετελεσμένον, διότι οχλερὸν τού χρόματος. Χλέψη
γάρ ήγεται πάσης ἐπιγείου τροφῆς. Ἀλλὰ καὶ χρ-
ωταλλίζουσα ή ίσαπις τοῦ τείχους, τὸ καθαρὸν καὶ
διμωρὸν ανινετομένη τοῦ περιεχομένου. Ἀλλὰ καὶ
ὑψηλὸν φησι τούτο καὶ μέγα. Οὐ γάρ ἐν ταπετονᾶς
καὶ χαμαιζήλος δὲ "Ὑψιστὸς εὐαρεστεῖς κατοικεῖν,
ἀλλ' δύσις μετέρπια τὰ φρονήματα, καὶ τῆς οὐρανίου
ἐχόμενα σεμνοτήτος. Τὸ δὲ τοῦ φωτοῦρος εἶδος, λιθός
μὲν παραβάλλεται τιμωτάτῳ, οὐ μέντοι καὶ τὴν
ἰδέαν διτολος ἴνδεικνυται, διτι μηδὲ θυητοῖς καὶ ἀφ-
θάρτοις τὰ θειάτα καὶ αισθήσεις ἀδούλωτα πέρυσκεν
ὑποδειγματίζεσθαι.

Ἐχουσαν κυλώντας δάδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πι-
λάσιοις οὐράλοντος δάδεκα. Καὶ ὑπόματα ἐπιτεγρα-
μένα, ἃ ἔστεις ὑπόματα τῶν δάδεκα φυλῶν
νιῶν Ἰοραῆι. Ἀπὸ ἀνατολῶν, κυλώντες τρεῖς,
καὶ ἀπὸ βορρᾶ κυλώντες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νότου
κυλώντες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν κυλώντες τρεῖς,
καὶ τὸ τείχος τῆς καλλιών έχον θεραπεύοντος δάδεκα,
καὶ ἐπ' αὐτῶν δάδεκα ὑπόματα τῶν δάδεκα διο-
στόλων τοῦ Ἀρίστου.

Ούδεν ἐκ τούτων περισκελές νόημα εἰς σαφήνειαν μεθελκόμενον τυγχάνει. Ότι τε γάρ ἀριθμὸς σαφῶς τοὺς ἀποστόλους Κυρίου ὑποφαίνει, ή τε χρεία τῶν πολώνων ὃς εἰςαγόντων εἰς τὸ τῆς ζωῆς ταμεῖον τοὺς αὐτοῦ ἀποστόλους παριστᾷ, δι' ὧν τὰ ἔθνη τῷ Χριστοῦ ταμείῳ εἰσήχθησαν. Ἀγγέλους δὲ δώδεκα ἐπὶ τῶν πυλώνων καθιστάσιν, οὓς τοὺς ἀποστόλους ἔξειλήφασι, δι' ὧν ἡ εἰσόδος ἥμαν, καὶ ἡ πρὸς τὸν Πατέρα προσεγγιὴ ἐνήργηται ἐπὶ συνεργίᾳ ἀγγέλων Ιεριθίμων τῶν προύνχόντων, καὶ μᾶλλον τῇ ἐπιστάσῃ ἀφωρισμένων τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἀγγιστείαν τὴν διὰ γινότητος θεμελιωθεῖσαν. Καὶ μάλα εἰκότως. Εἰ γάρ ἔκστιν τῶν πιστῶν, ἀγγελον ξεσθει πεπιστεύκαμεν, πολλῷ μᾶλλον τοῖς θεμελιοῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῖς τοῦ εὐαγγελιοῦ λόγου σπορεῦσιν, ἀγγέλους συνεργούς πρὸς τὰ εὐαγγελικῶν κρήνυμα κατέβαιναι ἀκριδουθόν.

Καὶ ὀνόματα ἐξιγεργαμμένα. Ἐπὶ μὲν τῆς
Μωυσέως λατρείας, τὰ τῶν ἀρχιφύλων ὄντων
τῆς ἐπωμίδος γεγράφθαι· πρόσταγμα· ἐν δὲ τῇ
κατὰ Κύριον Ἰησοῦν Διαθήκῃ τοῦ νέου Περάτη τὰ
ὄντων ἐπὶ τοῖς πυλώνι, τουτέστι, τοῖς εἰσαγωγεῦσι,
περὶ ὧν καὶ εἴρηται· «Ἀπαγγελῶ τὸ διοικᾶ σου
τοῖς ἀδελφοῖς μου, ὃ διοικεῖ τὸ κατὰ τὴν πίστιν τὴν
κατὰ Χριστὸν, μυστήριον λέγων, οὐκ εἰς ἀπόρρη-
τον ἔχεμεν, ἀλλ᾽ εἰς ἄπαντα, προύπτον προσθέλλε-
σθαι ὑπίσχενται. Ἀναλόγως δὲ ταῖς ἀπὸ Ἰακὼβ φυ-
λαῖς καὶ οἱ πυλῶνες, ζει μηδὲ πάντα κατήργηται τὰ
τῆς Παλαιᾶς τῇ κατὰ Χριστὸν πίστει, ἀλλ᾽ ὅσον τὰ
νηπιώδη τῆς ἀνθρικῆς καταστάσεως ἀσθενεῖστερα.

"Α δεστιρ δούρματα τῶν δώδεκα φυλῶν εἰσάγει τὸν Ιερουπόλιν. Τοὺς πιστοὺς καλέσας Ἰεραθὴλ ἐκιμεμένης

¹⁰ Psal. xxi, 23.

καὶ τῷ τοῦ πληρώματος αὐτῶν ἀριθμῷ. Δώδεκα γάρ οἱ φυλᾶς εἰπών, ὃς δὴ καὶ κατὰ τὴν τριάδα διηρῆσθαι τῷ εἰπεραιμέρει τοῦ κόσμου σχήματι, καὶ ισαρίθμους τοῦ σταυρικοῦ σημείου τῇ διαστολῇ κατὰ τριπλασιασμὸν, δῆλον, καὶ τὰ ἀφωρισμένα μέρει ἀποφήνας, τούτων καὶ τρισὶ πάλιν πολὺν δικαῖον εἰληχέναι τὴν εἰσοδον διαγράφει. Οὐ γάρ ἔστι τῆς τοῦ ἑσταυρωμένου Κυρίου μυήσεως κατευμεγέθησαι, μηδὲ τῇ ὑπερθέρῳ Τριάδι τὸ εἰσαγώγιμον εἰλήχοτα. Ἀπαντᾷ γάρ τοῦ κόσμου τὰ πέρατα οἱ θεῖοι ἀπόστολοι διεληφέτες, Τριάδα τε δμοούσιον τοῖς ἔθνεσι κηρύξαντες, ἐβάπτισαν εἰς τὸ δνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἄγιου Πνεύματος.

Καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ Ἄργιου. Τοὺς δώδεκα ἀπόστολους ἡδη καλῶς ποιῶν διεσάφησεν, διτοὺς δώδεκα ἀπόστολους δηλοῦν δικτυός, οὖς καὶ πυλῶνας καὶ θεμελίους φησί· θεμελίους, ὡς τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως τὴν ὑποδάθρων αὐτῶν καταθεμένους πυλῶνας δὲ, ὡς; δι' αὐτῶν ἡδη, ἤγουν διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν, τὸ εἰσαγώγιμον τῆς κατὰ Χριστὸν πίστεως εὑρίσκει.

Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε μέτρον, καλαμογ χρυσοῦν, ἵρα μετρήσῃ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς κυλῶντας αὐτῆς, καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. Καὶ ή πόλις τετράγωνος καίτιαι, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς, δύον τὸ πλάτος. Καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάθῳ ἐπὶ σταδίους δώδεκα χιλιάδων. Τὸ μῆκος καὶ πλάτος καὶ τὸ ὑγρός αὐτῆς ἴσα ἔστι. Καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ρυμὸν πηχῶν, τὸ μέτρον ἀνθρώπου, διστιγμὸν. Καὶ ήτο γε ἡ ἀπόδοση σις τοῦ τείχους αὐτῆς λασπίς.

Οἱ μὲν κάλαμος ὡς διεμέτρει τὴν ἀγίαν πόλιν, γεωμετρικὸν ὑπῆρχε. Χρυσῶν δὲ διὰ τὸ τίμιον τοῦ τα μετρούντος ἀγγέλου, καὶ τῆς μετρουμένης πόλεως. Ἐνθρωποειδῶς δὲ ἐθεωρήθη ταῦτα, διτοὶ μηδὲ δὲλλως ὅραθῆναι ταῦτα δυνατῶν θεῖα δύνα καὶ ὡς ἔχει φύσεως. Πόλιν δὲ τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον, εἰς δὲ πολὺνές ἐμβιβάζειν ἀπέλασχον, διτοὶ διὰ τοῦ κηρύγματος; ή κατὰ Χριστὸν πίστεις γνωρίζεται.

Καὶ ή πόλις τετράγωνος καίτιαι. Τοῦ τείχους καὶ τῆς πόλεως τὸ σχῆμα, τετράγωνον, καὶ τῶν πυλῶν εἰς δώδεκα. Τετράγωνος; γάρ οὖσα ή πόλις, τῷ σταυροῦ σημεῖῳ κατὰ τὸν διάμετρον διηρέθη, ἀφ' οὗ καὶ αἱ τέσσαρες πλευραὶ ἀνὰ τρισὶ πυλῶν τὴν εἰσοδον ηὔμοιρησαν σχίν, ὡς ἐφθημεν παραθέμενοι.

Ἐκεὶ σταδίους δώδεκα χιλιάδων. Ἰσάριθμοι τοῖς μακαρίοις ἀποστόλοις οἱ στάδιοι. Ἐπεὶ καὶ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν καρπὸς ή ἔκειτο ἀποκειμένη λῆψις. Ισόμετρος οὖσα κατὰ πάσας τὰς διαστάσεις, καὶ τοῦ κατὰ Θεὸν βίου αἱ ἀρεταὶ ἐν συμμετρίᾳ τὸ εἶναι ἔχουσι κατὰ Εαὐλὸν τὸν θεῖον, διτοὶ καὶ ταπεινοῦσθαι, καὶ περισσεύειν, καὶ χορτάζεσθαι, καὶ πεινᾶν. Καὶ οὕτω, δὲ ἀριθμὸς τῶν μακαρίων ἀποστόλων ἡμφασιν ἔχει. Οἱ δώδεκα γάρ ἐπ' ἐπιτελεῖ πολυπλοκούσθεις, τὸν ἐκανονεσσαραχονταέσσαρα ποιεῖ. Τὸ δὲ μέτρον τῶν ἐκανονεσσαραχονταέσσαρων πηχῶν μέτρον ἀνθρώπου εἰπών, ἐπιφέρει, διτοὶ τὸ μέτρον τούτο ἀγγέλου ἔστι, εἰ καὶ κατὰ τὸ

A numero complementi ipsorum : nam ubi duodecim tribus dixit, quas etiam ternario divisa esse per quadripartitam mundi figuram, et aequales esse numero cum distinctione signi crucis triplicata manifestum est : ubi etiam nomina quae in partem segregata sunt definitivit, horum singula trilobus rursum portis sortita esse introitum describit. **825** Neque enim potest quispiam obtinere disciplinam Domini ē crucifixi, nisi illud sortiatur quod ad divinissimam Trinitatem initiat. Divini siquidem apostoli acceptis omnibus mundi terminis, consubstantiali Trinitate gentibus prædicata, baptizarunt eas in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti.

Et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum Agni. Recto nunc ordine duodecimi apostolos manifestavit, quoniam scopus erat duodecim apostolos significare, quos et portas et fundamenta dicit : fundamenta, ut qui fidei in Christum basim ac fundamentum collocaverint : portas vero, quod per ipsos sive per ipsorum prædicationem inveniatur jam introductio fidei in Christum.

XXI, 15-19. *Et qui loquebatur mecum habebat mensuram arundinem auream, ut metiretur civitatem ei portas ejus et murum ejus. Et civitas in quadro posita est : et longitudo ejus tanta est, quanta et latitudo. Et mensus est civitatem arundine per duodecim millia stadiorum : et longitudo et latitudo ejus aequales sunt. Et mensus est murum ejus centum quadragintaquatuor cubitorum, mensura hominis quae est angeli. Et erat structura muri ipsius jaspis.*

Arundo qua civitatem dimetiebatur, geometrica erat : aurea vero, propter honorem et angelī qui metiebatur, et civitatis quem mensurabatur. Porro hominis specie hæc visa sunt, quia neque alio modo hæc videri poterant in natura sua, cum divina sint. Civitas vero mysterium est de Christo, ad quod introducere portis datum est, quia per prædicationem manifesta fit fides in Christum.

Et civitas in quadro posita est. Muri ac civitatis figura quadrangularis erat, et similiter portarum duodecim. Cum enim civitas quadrangularis esset, per figuram crucis ex diametro dividebatur. Unde et quatuor latera terris portis recte partitum habebant ingressum, quemadmodum prædictimus.

*Per duodecim millia stadiorum. Aequali numero cum sanctis apostolis sunt millia stadiorum : quandoquidem prædicationis eorum **826** fructus est in futurum reposita quies, cum aequalis sit mensura juxta singulas dimensiones : et virtutes vite que secundum Deum est, id habent ut proportionatae sint, juxta divum Paulum qui novit et humiliari et superare, et saturari et esurire. Et hic numerus duodecim apostolorum emphasis habet. Duodecim enim numerus in seipsum multiplicatus centum quadragintaquatuor efficit. Ubi vero dixit mensuram centum quadragintaquatuor cubitorum esse mensuram hominis, subjungit quod mensura hæc est an-*

geli. Quanquam, inquit, juxta id quod hominibus appareat per cubitum proliata est hæc mensura, nemo tamen existimet hominem fuisse qui mensus est, sed angelum humano more usum mensuratione, et non angelico per simplicem naturæ vim et intelligentiam.

Et erat structura muri ipsius jaspis. Ἐνδημεῖν structuram sive ædificationem dicit, hoc est, studium ac diligentiam apostolorum circa prædicacionem. Jaspis autem virescens cursum Evangelii designat, qui semper virentem ac immarcescibilem servat prædicacionem.

XXI, 19, 20. Ipsa vero civitas auram puram simile vitro pure. Et fundamenta muri civitatis omni sapide pretioso ornata. Fundamentum primum jaspis, secundum sapphirus, tertium chalcedonius, quartum smaragdus, quintum sardonyx, sextum sardius, septimum chrysolithus, octavum beryllus, nonum topazius, decimum chrysoprasus, undecimum hyacinthus, duodecimum amethystus. Et duodecim portæ duodecim marcasilicæ sunt.

Vivifica prædicatio habitaculum ducit beatæ et perpetuae vite, quæ civitas sive habitaculum puro auro comparatur, ob susceptum splendorem puro vitro assimilatum. Porro fundamenta muri civitatis omni lapide ornata sunt. Lapidibus pretiosis designat virtutes divinorum apostolorum, quos etiam fundamenta civitatis appellat. Cum autem duodecim fuerint lapides in rationali pontificis, octo solum ex illis ordinat inter fundamenta, quatuor vero immutat: **¶27** ut ex his et consonantia veteris testamenti ad novum appareat, et excellentia novi ac eorum quæ in eo refuerunt la cōparatione ad vetus. Apostoli igitur omni virtute per lapides preciosos representata adorantur sunt.

1. Primus est jaspis. Per jaspidem colore virescentem in modum smaragdi, verisimile est coryphænum Petrum significari, qui ante passionem Domini in cunctis ad ipsum factis Domini interrogationibus semper virescebat ac juvenem agebat. Captus est igitur pallore præ timore circa passionem magistri devictus, adeo ut ad negationem usque perveniret: rursus tamen eodem in mellius restituto contineo virore adjutus, et ipse fluxu lacrymarum liberatus est a siti mortisera: et nos in loco viroris per aquam salutaris baptismi excepti hospito.

2. Secundus est sapphirus. Hic coloris dicti Calaini, quem nonnulli venetum dicunt, celesti colori assimilatur, sive aeris profunditati quæ celeste corpus obumbrat: et licet hoc sensu comprehendendi possit, non tamen juxta Stagiritem quinti corporis naturam aliquam efficit. Et quanquam hoc non sit possibile sensu visus nostri a longinquo exacte di-judicare, obumbrante nescio quo velamento, aliamen colorem manifestare nititur, secundum funda-mentum sapphiro assimilans: qui sapphirus coelesti

Α δοκοῦν ἀνθρώποις ἐξενήνεται διὰ πάχεως. Μή τις μέντος οἰσθω παλιὸν ἀνθρώπον τὸν μεριτερότερον, ἀλλ' ἀγγελον ἀνθρώπουν χρησθμένον τῇ μετρήσῃ, καὶ οὐκ ἀγγελικῶς τῇ ἀπλῇ προσβολῇ καὶ νοῆσαι.

Καὶ ηγέρη ἡ ἀτθόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς, Ιαστικὲς. Ἐνδημησιν, τὴν οἰκοδομὴν λέγει, οἰνοὶ τὴν σκουψὴν καὶ ἀκρίβειαν τὴν περὶ τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων. Ηδὲ χλωρίζουσα λαστις, τὸν τοῦ Εὐαγγελίου δρόμον ανίττεται τὸν χλωρίζοντα εἰς ἀλι καὶ ἀμέραντον διατηροῦντα τὸ κήρυγμα.

Καὶ η πόλις χρυσοῖς καθαρῷ, δροσοφαλῷ καθαρῷ. Οἱ θερέλαιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως, καὶ τοῖς τιμίοις κεκοσμημένοι. Οἱ θερέλαιοι διάρτος, σάλπιγρος· διάρτος, χυλικῆδων· διάταρος, σμάραγδος· διάκυπτος, σαρδούνης· διάτος, σάρκινος· διδόμοις, χρυσολίθος· διάρθος, βήρυλλος· διαπτασος, ταπεζίος· διάκατος, χρυσόδερασος· διένθειας, ιάχινθος· διώδεκας, ἀμέθυστος· καὶ οἱ δέκαταις κυλιώτες, δώδεκα μαργυρίται.

Τὸ δεῖξων κήρυγμα ἐπικατασκήνωστεν ἔγει τῆς μακαρίας καὶ ἀδιαδόχου ζωῆς, ήτις πόλις, ἥγεν στήνωσις, χρυσῷ παραβάλλεται καθαρῷ, ἔνιζουσῃ τῇ διαιρεσίᾳ, ὑάλῳ καθαρῷ δροσιουμένη. Οἱ δὲ θερέλαιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως, παντὶ λίθῳ κεκοσμημένοι. Λίθοις πολυτίμοις διαιροφεῖ τὰς ἀρετὰς τῶν θείων ἀποστόλων, οὓς καὶ θεματίους καλεῖ τῆς πόλεως. Διάδεκτα δὲ δύο τῶν τῶν λίθων τῶν ἐν τῷ λογίῳ τοῦ ἀρχιερέως, διτὸν μόνον ἐκ τούτων τοῖς θερέλαιος ἀντάττει· τοὺς τέσσαρας δὲ παρηλαγμάνους, οἱ δὲ τούτων φανῇ καὶ τὸ σύμφωνον τῆς Παλαιᾶς πρᾶς τὴν Νέαν, καὶ τὸ ὑπερέχον τῇ; Νέας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διαιλεμφάντων δουν πρᾶς τὴν Ηλείαν. Οἱ τοίνυν ἀπόστολοι πάσῃ δρεπῇ τῇ διὰ τῶν τιμίων λίθων ἐμφανισμένῃ κεκόπιμηνται.

α'. Οἱ κρότος Ιαστικὲς. Διὰ τῆς Ιαστικὸς χλωρίδιστης ἡρός κατὰ τὴν σμάραγδον, εἰκὸς τὸν χορυφαῖον Πέτρον δηλεῦσθαι, δε πρὸ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἐργάσασθαι ταῖς πρᾶς; εἰσὶν τοῦ Κυρίου ἐργάσασθαι τειχαλῆς δινατέλαις δινατέλαις, καὶ νεαῖσιν, ἁλικαὶ γοῦν τῇ ἀπὸ τοῦ δέους; χλωρότητι, κατὰ τὸ τοῦ δεδεσπόλου πάθος κατακρητηθεῖς, ὡς καὶ πρᾶς; ἀρνησιν χωρῆσαι. "Ομως τῇ αὐτῇ πάλιν κατὰ τὸ κρείττον συγκροτεύμενης διειθαλίᾳ, αὐτός τε τοῦ θανατοῦντος ταῖς τῶν δεκάρων φαίταις ἀπέκλικται δίψεος, καὶ ἡμᾶς εἰς τόπον χάρης διὰ τοῦ δειπτούς τοῦ σωτηριώθεως βαπτείσματος κατεσκήνωτεν.

β'. Οἱ δευτεροὶ, σάλπιγρος (οὗτοις τοῦ καλαίου χρύσωτος καλουμένου, διὰ τοῦ βάντον φασι), τῷ οὐρανῷ ἀπεικάζεται: χρόμεται, ἥτις τῷ τοῦ ἀρέως βάθει, διὰ τὸ οὐράνιον ἀπερροσθέτον οὐρα, εἶγε καὶ τοῦτο εἰσθῆσαι ληπτόν, ἀλλὲ μή, κατὰ τὸν Σακετήτην, πέμπτου σύμματος φύσιν τιὰ κατείργασται. Ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο τῆς δραστικῆς αἰσθήσιμος ἡμῖν ρῆ οἷς τε οὖσις τὰ πορφυρῶν διακρίμενην τοῦ Επαπροσθόντος οὐδὲ τινος παραποτήματος, καὶ μάτιος τὸ χρύσα έμμανθεῖν πιλράται, σαπφείρῳ ἀφορούσην

τὸν δεύτερον θεμάτιον· διὰ σάπφειρος τῷ οὐρανῷ ἀπεικάζεται σώματι· καὶ δηνῶς, εἰρηται. Ἐξ οὐ σπεριέρου φασὶ καὶ τὸ λαζαρίον χρῶμα γίνεσθαι. Τούτῳ τῷ λίθῳ τὸν μακάριον Παῦλον ἐνδικόν ἀπεικάζεσθαι, Ιω; τριτοῦ οὐρανοῦ ἀναληφθέντα, κάκεῖθεν ἔλκοντα τοὺς αὐτῶν πειθομένους.

γ'. Ὁ τρίτος, γαλιηδόν. Οὗτος ἐν τῷ ιερατικῷ λογίᾳ οὐκ ἐμφέρεται, ἀλλ' ἀνθραξ, διὰ ἐνταῦθα οὐ κείται. Σκοπτρέον οὖν, μὴ ποτε τὸν ἀνθρακα οὔτως ἐκάλεσαν. Ἀνθραξ δὲ ὁ μακάριος Ἀνδρέας, διετὸν τῇ ἀχλύῃ τοῦ κατὰ τὸν νόμον βίου αὐτὸς· τε τῷ καθ' ἐκυρῶν φωτὶ τὸν ζητούμενον Μεσσίαν εὑρὼν, καὶ τοῖς γνωρίμοις μηνών καὶ ἐμφανίζων δῆμα δὲ εἰ καὶ ἀλλος ὄμοιόχρους ἀνθραξ ὁ γαλιηδόν ἔστι· λίθος, εὗτας κληθεὶς παρόσον κατὰ τὸν Χαλκηδόνος πορθμὸν ἀνων Χρυσοπόλεως κατὰ τὰς Συμπληγάδας πάτερας τοῖς ἑκτὸς τούτων ἀπανθρώπους χωρίοις, χειράσεις καὶ σκοπέλοις τῶν αἰγαλῶν ἡχρειωμένων μετὰ λίθων ἀνευρίσκεται πολυτίμων, ὡς τὰ πάτρια Βιθυνῶν ἀναταξαμένοις εἰρηται, σκοπτρέον.

δ'. Ὁ τέταρτος, σμάραγδος. Διὰ τοῦ σμαράγδου τὸ πράσινον χρῶμα ἐμφανίζομένου, τὴν τε διαύγειαν ἐξ αὐτοῦ προσλαμβάνοντος καὶ τὴν ὥραν, τὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου νομίζομεν δηλούσθαι κήρυγμα, θείῳ ἐλαϊκῷ φαιδρύνοντος· τὴν προσγινομένην ἡμῖν ἐξ ἀμαρτίας κατήφειαν.

ε'. Ὁ πέμπτος, σαρδόνυξ. Τούτῳ Ἱάκωβον τὸν τοῦ Ζενεδαίου χαρακτηρίζεσθαι ὑπειλήφαμεν. Ως γάρ δὲ λίθος εὗτος καὶ χρόνια αἰματιαῖαν ἐγκολπίζεται, οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος οὗτος, ἐναρχομένου τοῦ φωτοειδοῦς λευκοῦ καὶ θείου κηρύγματος, τῷ δὲ αἷματος δρόμῳ τῷ διατακάλῳ Χριστῷ πρὸς τὴν οὐράνιον καὶ ἀείζων λῆξιν, καὶ πλήρῃ φωτὸς, περιπέμπεται.

Ϛ'. Ὁ ἕκτος, σάρδιον. Οὗτος πυρὸς; τὴν χρόνια δρόμωμενος, τῷ διακύρῳ τῆς περὶ Χριστὸν διατίθεται; τὸν Φίλιππον ἀναφέρει. Ως γάρ δὲ λίθος οὗτος θεραπευτικὴν ἔχει δύναμιν οἰδημάτων σαρκικῶν καὶ τῶν ἀπὸ σιδήρου πληγῶν, οὗτος καὶ τῆς τοῦ Φίλιππου δρετῆς τὸ κάλλος ὑποδέσται.

Ϛ'. Ὁ ἕβδομος, χρυσόλιθος. Βαρθολομαῖος ἀπεικάζεται τῷ χρυσολίθῳ τῷ πολυτίμῳ, τῶν ἀρετῶν χριστιανῶν ἀποστολῶν λαμπρότητας καὶ οὗτος, οὐ μέντοι καὶ ὡς ὁ χρυσὸς τῷ τήκεσθαι δυστυχῶν, στερβότεται δὲ λιθίνῃ πρὸς τὸ κήρυγμα καταπλουτῶν ἔμμονον.

η'. Ὁ δέκατος, βηρύλλιος. Θωμᾶς εἰκάζεται τούτῳ, θαλασσοειδεῖ τῇ χρόνῃ καὶ υακινθίζεσσῃ, τό τε πρὸς πίστιν αὐτοῦ ἀστάθμητον ὑπογράφονται, καὶ μάλιστα τὸ μαραδακτὸς τῆς ἀποστολῆς μάχρις Ἰνδῶν καὶ διὰ θαλάσσης ἐκτελεσθείσης.

Ϛ'. Ὁ ἑπτατος, τοπάζιον. Ὁ τόπαζος ἐρυθρὸς καὶ ἀνθρακίζων τῷ εἶδει, καὶ λευκὸν ὅπον ἀφίεταις ὀρθαλιώσαν ἀλεξίτονον, τὸν θεόν Ματθαῖον ἔχει ἀφομοιόμενον, πεπυρωμένον τῷ θείῳ ζήτῳ, οὗτος καὶ τὴν μάχρι επιρρόης καὶ αἴματος, καὶ γαλακτοτροφίας ἐνανθρώπηταιν τοῦ Θεοῦ ἀναγράψει· δὲ ὡς τοὺς τὴν καρδίαν τυφλώτεοντας καὶ νηπιώδεις τῇ πί-

A corpori assimilatur, eo modo quo jam dictum: ex quo sapphiro aiunt fieri colorem cœruleum. Huic lapidi æquum est beatum Paulum comparare usque ad tertium cœlum assumptum, et inde eos attrahentem qui sibi credunt.

3. *Tertius est chalcedonius.* Hic in sacerdotali rationali non desertur, sed carbunculus qui hic non ponitur. Considerandum est igitur ne quando carbunculum ita vocaverit. Porro ἀνθραξ, id est, carbunculus est beatus Andreas, tanquam in caligine vita legalis, et ipse sua luce nactus quæsitum Messiam, et sibi notis significans ac demonstrans.

328 Præterea chalcedonius lapis, quanquam aliud sit, similis tamen est coloris cum carbunculo: ita dictus quod circa fretum Chalcedonis supra Chrysopolim juxta Symplegades scopulos, in locis inaccessis extra hos positis, nempe in saxis ac scopolis desertorum littorum, cum aliis lapidibus preliosis inveniatur, veluti dixerunt ii qui de rebus patriis Bithynorum scripserunt.

4. *Quartus est smaragdus.* Per smaragdum, qui viridem demonstrat colorem, et splendorem ex eo susceptum ac venustatem, Joannis evangelistæ prædicationem significari arbitramur, qui divina misericordia exhilarat ortam in nobis ex peccato tristitiam.

5. *Quintus est sardonyx.* Per hunc Jacobum Zebedai designari credimus. Quemadmodum enim hic lapis sanguineum refert colorem, ita quoque et hic sanctus inchoata splendida et candida ac divina prædicatione, cursu per sanguinem peracto in modum magistri sui Christi, ad celestem et perpetuam quietem plenamque lumine transmittitur.

6. *Sextus est sardius.* Hic fulvo colore prolixens, Philippum proprie ignitum erga Christum affectum demonstrat. Quemadmodum enim hic lapis virtutem habet curativa ulcerum carnis et vulnerum ferro inflictorum, ita quoque decor virtutis Philiippi subingreditur.

7. *Septimus est chrysolithus.* Prelioso chrysolitho Bertholomæus assimilatur, resplendens et hic aureo virtutem splendore: non tamen sic ut in modum auri liquefaciat adversitatibus, sed magis lapidea firmitate stabilitatem dicens prædicationem.

8. *Octavus est beryllus.* Thomas huic comparatur, qui lapis maris ac hyacinthi colore, et illius ad fidem instabilitatem depingit, et maxime apostolatum ac legationem in longinquam patriam, nempe usque ad Indos et per mare perfectam.

9. *Nonus est topazius.* Topazius ruber et specie carbonis ac candidum aspectum relinquens auxiliando segris ocellis, divinum **329** Matthæum assimilatum habebit, divino zelo ignitum, ut etiam Dei incarnationem describeret usque ad carnem et sanguinem ac lactationem: per quæ eos qui cor habent execratum fidemque infantilem, eos, inquam,

qui eruditæ erant in conversatione secundum Ie-
gem, ad statum virilem qui secundum Christum
est subduxit.

10. *Decimus est chrysoprasus.* Hic Thaddæo re-
ponitur, qui Angaro regi Eudeses, fidem Christi
evangelizavit, quæ ab auri specie sic appellatur,
et iude sibi pretium ambit, neque Prasii coloris
expers est : sive designante revelatione quod per
fidem in Christum oritur mortificatio ad ea quæ
sunt affectuum, sive perpetuam fletam innuente, eo
quod prasius color sive marrubium semper virat.

11. *Undecimus est hyacinthus.* Huic qui cerulei
coloris est sive aerem referentis Simon Zelotes as-
similatur, figuram quidem gerens continue erran-
tis turbae zelantum, sive amatorum aut invidorum
(ideo etiam veluti aerem ac ventum mente sequens)
attamen per veritatis cognitionem, quanquam sero,
zelum ad id quod optimum est accommodans.

12. *Duodecimus est amethystus.* Hic fulvo colore
Matthiae merito segregabitur, qui una cum undeci-
mum particeps fuit visionis a celo fluentis cum
ignito rore : propter quod dementes suspiciati sunt
illos temulentia oppletos, quanquam omnem so-
brietatem affectu excederent. Ideo quoque ame-
thysto assignatus est, quia amethystum præferens
sparso ebrietatis rumore nequaquam vincit potuit.

XXI, 21-27. Singulæ portæ ex singulis margaritis.
Et platea civitatis aurum purum tanquam vitrum
pellucidum. Et templum non vidi in ea : Dens enim
omnipotens templum ejus est et agnus. Et civitas
non eget sole neque luna, ut luceant in ea : nam
gloria Dei illuminavit illam, et lucerna ejus est
agnus. Et ambulabunt gentes per lucem ejus, et re-
ges terræ afferent gloriam tuam et honorem in illam.
Et portæ ejus non claudentur per diem : nox enim
non erit in ea. Et afferent gloriam et honorem gen-
tium **820** in illam ut ingrediantur : et non intret
in illam quidquid inquinat et abominationem facit et
mendacium : sed soli qui scripsi sunt in libro viii
Agni.
καὶ κοιρὸς καὶ ποιοῦρ βδελυγμα καὶ γενῦδος, εἰ μή οἱ γεγραμμένοι ἐτῷ βιβλῳ τῆς ζωῆς τοῦ
'Apricou.

Margaritis sanctos apostolos assimilavit, et in
singulis ipsorum rem admirandam : non quod vias
caudorem demonstrarent, sed iam etiam magnitudine
et altitudine conatum induerent stuporem.
Plateam vero civitatis sive beatæ habitationis lati-
tudinem ac vita durationem auro comparavit.

Et civitas non eget sole neque luna. Cunctis
sensibilibus abolitis, merito quoque sol et luna
abolentur : utpote omnibus quæ in illo statu sunt
spiritualiter resplendentibus.

Nox enim non erit in ea. Præterea neque nox ibi
erit, in qua securitas claustris ac ropagulis quaeri-
tur : quia ibi divinae portæ, quas apostolos esse
diximus, efficaces erunt ad introductionem sive in-
structionem eorum quæ perfectiora sunt : cum enim

Α στει, τοὺς κατὰ νόμον φημὶ πολιτείᾳ παιδαγωγουμέ-
νους, πρὸς ἀνδρικὴν κατάστασιν τὴν κατὰ Χριστὸν
ἐπανήγαγεν.

ι'. Ὁ δέκατος, χρυσόπρασος. Τούτῳ Θεόδαιος
ἀνάκειται, ὃ τῷ Ἀγγάρῳ βασιλεῖ Ἐδέσης τὴν τοῦ
Χριστοῦ πίστιν εὐαγγελισάμενος, ἥτις χρυσὸς χρη-
ματίζουσα τὴν Ἰδέαν, καὶ ταύτῃ τὸ τίμιον ἁυτῇ
μνωμένη, οὐδὲ τοῦ πρασίου ἀμοιρεῖ, εἴτουν τὴν
πρὸς τὰ ἐμπαθῆ νέκρωσιν τῆς κατὰ Χριστὸν πί-
στεως αἰνιτεσμήνης τῆς ἀποκαλύψεως, εἴτε καὶ τὸ
ἀείων διὰ τῆς ἀειθαλίας τοῦ πρασίου χρώματος.

ιι'. Ὁ ἑτδέκατος, ώάκεινθος. Τούτῳ κυανίζοντι
τὴν χρόνιν, ἤγουν ἀερίζοντι δὲ Σίμων δὲ Ζηλωτῆς ἀπει-
κάζεται, τοῦ μὲν τῶν Ζηλωτῶν ἀειπλανοῦς στίχους
χρηματίζων (διὸ καὶ ὡς ἀερίζων καὶ ἔξηνεμωμένος
τὸ φρόνημα), ἀλλ' οὖν τῇ ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας,
εἰ καὶ ὅφε, τὸν ζῆλον ἐπὶ τὸ βέλτιστον μεθαρμο-
σάμενος.

ιιι'. Ὁ δωδέκατος, ἀμέθυστος. Οὗτος πυρρὸς τὸ
χρώμα φαινόμενος, τῷ Ματθίᾳ εἰκότως ἀφορισθῆσε-
ται, τῆς ἀπ' ὑπανοῦ φυετῆς διπταῖς ἀκμύρου
δρόσου τοῖς ἐδεκα κοινωνοῦντες, παρὸ καὶ μέθη
κατάληπτοι τοῖς ἀνοήτοις ὑπωπτεύθησαν, εἰ καὶ
πάσης νήφεως χρείστους δέκειντο. Διόπερ καὶ τῷ
ἀμέθυστῳ προσενεμήθη, διτὶ δ μηδὲ τὸν ἀμέθυστον
ἴπιφερμένος, ἡττᾶσθαι μέθη διατεθρύllηται.

Άρα εἰς ἕκαστος τῶν κυλάρων ἡγετὸς ἐξ
μαργαρίτου. Καὶ η κλατεῖα τῆς κόλων, χρυσού
καθαρὸν, ὡς θαλος διαυγῆς. Καὶ ταῦτα οὐκ εἶδος
ἐτι αὐτῆν. Ὁ γάρ Θὲς ἐτοπισθήτωρ, ταῦτα αἰτής
ἔστι, καὶ τὸ Ἀπριλίον. Καὶ η κόλις οὐ χρεῖαν ἔχει
τοῦ ηλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης. Ιτα φαίνωσιν αὐτῆν.
Ἡ γάρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐργάτεσσιν αὐτήν, καὶ δ
λύχρος αὐτῆς τὸ Ἀπριλίον. Καὶ περιπατήσοντι τὰ
ἔθητη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς, καὶ οι βασιλεῖς τῆς
γῆς φέρουσι τὴν δόξαν καὶ τιμὴν αὐτῶν εἰς αὐ-
τήν. Καὶ οι κυλάρες αὐτῆς, οὐ μη κλεισθῶσι
τήμερας. Νύξ γάρ οὐκ ἔσται ἐτι αὐτῆν. Καὶ οἰστονι
τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἔθνων εἰς αὐτήν.
Ιτα εἰσέλθωσιν. Καὶ οὐ μή εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν
τοῦ γεγραμμένοι ἐτῷ βιβλῳ τῆς ζωῆς τοῦ

Μαργαρίταις, τοὺς ἀγίους ἀποστόλους ἀπεικάζει,
καὶ ἀνὰ ἕκαστον αὐτῶν τὸ παράδοξον οὐχ ἔκως τῇ
λευκότερη τοῦ βίου ἐπιφανοντας, ἀλλ' ἡδη καὶ τῷ
μεγέθει καὶ ἀναστήματι τῶν ἐγχειρημάτων τὸ κα-
τάπληκτον ἐπαγομένους. Τὴν δὲ πλατεὰν τῆς πό-
λεως, ἥτοι τῆς μεχαρίας κατασκηνώσων, τὸ διεῖ-
δικτυν καὶ βιώσιμον, χρυσών ἀπεικασεν.

Καὶ η κόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ηλίου οὐδὲ
τῆς σελήνης. Τῶν αἰσθητῶν ἀπάντων τήχεις αὐτέ-
νων, εἰκότως καὶ ήλιος καὶ σελήνη τήχεις αὐτέ-
νωντας πάντων τῶν ἐν τῇ τηνικάδε καταστάσει
περιαγαζομένων.

Νύξ γάρ οὐκ ἔσται ἐτι αὐτῆν. "Ετι μηδὲ νῦξ ἔκως
καθ' ήν μοχλοῖς καὶ κλειθροῖς περιγίνεται ἡ ἀσφά-
λεια, διτὶ οὐκέτι τοὺς θείους κυλῶντας, οὓς τοὺς ἀπο-
στόλους εἶναι εἰρήκαμεν, ἀνεργεῖς ξενοῦται πρὸς τὴν
τῶν τελεωτέρων μνήσιν. Ἡμέρας γάρ οὐσης δεῖ,

καὶ ἦν τὰ τοῦ φωτὸς Ἑργα πεπράσταται, πῶς οὖν ταὶ ἡγιαντερηνὴν ἀπράξιαν παρείσθισιν ἔκει σχέιν, νυκτὸς τὸ παράπαν οὐκ οὖσης; Διστὸν δὲ τὸ δνομα. Ὡς γάρ τοῦτο βούλεται δηλοῦν διειρήνη ἔσται καὶ ἀσφάλεια, ὡς μηδὲ δεῖσθαι φυλακὴν ποιεῖσθαι τῆς πόλεως, τῇ τῶν πυλῶν ἀποκλεῖσι, ἢ τὸ κάκει τοὺς θείους πυλῶνας τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἤνεψχαι πᾶσι πρὸς τὴν τῶν τελειστέρων μάθησιν. Ἡμέρα δὲ ἔσται ἔκει καὶ νῦν, διειρήνη αὐτῇ τοι, ἀμαρτιῶλος ἀποκληρωθῆσται.

Καὶ οἰσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν. Οἱ τὰ γῆινα καταγωνισάμενοι πάθη, οἰσουσι δόξαν τῷ συναντιλαμβανομένῳ θεῷ. Οὐδὲν γάρ τῶν καταρθμώμένων ἀνθρώποις θείας ἐπικουρίας ἐκτὸς συσταίη. Οὐδὲ δινὰ βασιλεῖς εἰρήκε γῆς, τούτους εἰσαγαγούς φησι τῶν ἔθνων τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς. Τι δὲ διὰ τούτων παριστῶν; Ἡ διειρήνη οἱ καταπαλαίσαντες τὰ περὶ γῆν ἐντεύμενα πάθη τῷ καθ' ἑαυτοὺς ὑποδέγματι καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν εἰσαγάγοιμον πεποιήκασι τὴν δινὰ Ἱερουσαλήμ, οὐπερ ὑπόδειγμα, δόξα καὶ τιμὴ, ἢ πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τοῖς ἔθνεσι συνετέλεσε.

ΚΕΦΑΛ. ΞΗ'.

Περὶ τοῦ καθαροῦ ποταμοῦ τοῦ ὀχειαθέντος ἐκ τοῦ ὄρόν τοῦ πορεύεσθαι.

Καὶ ξδειξέ μοι ποταμὸν καθαρὸν, ὕδατος ἣντς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον ἐπικορευόμενον ἐκ τοῦ ὄρόν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρπίου ἐτο μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς. Καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκ ὕδατος ἣντς ποιοῦντος δώδεκα κατὰ μῆτρα ἔτα δικαστορῶντος τὸν παράπονον αὐτοῦ, καὶ τὰ γύλλα τοῦ ἣντος εἰς θεραπείαν τῶν δθρῶν. Καὶ τὰν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔκει. Καὶ διθρόσ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρπίου ἐτο αὐτῇ ἔσται. Καὶ οἱ δούλοι αὐτοῦ λατρεύσονται αὐτῷ, καὶ διφορται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ δρομα αὐτοῦ ἐτο μετώπων αὐτῶν. Καὶ τοῦδε οὐκ ἔσται ἔκει, καὶ χρειανται εἰς ἔχονται λύχνους καὶ φωτὸς βασιλεύσονται εἰς τὸν αἰώνας τῶν αἰώνων.

Διττὴν ίσμεν τοῦ ποταμοῦ τὴν ὠφέλειαν, δίψους ἀνάκτησιν, καὶ ρύπου κάθαρσιν, δινὰ ἀμφοτέρων πλήρης ἡ κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν Χριστοῦ κήρυγμα ἣντι. Δικής τε γάρ ἀνεκθήσατο τῶν πρὸ τῆς παρουσίας Χριστοῦ προφητῶν, «Ἐδίψησθε, » φασκόντων, « ἡ ψυχὴ ἡμῶν, » καὶ βαπτίσματι θεουργῷ τοὺς λουομένους ἀγνίζουσα ἐκάθαρε. Καὶ διειρήνη τὸ βάπτισμα σκοπὸς παρεμφαίνειν τὸν ποταμὸν τῷ εὐαγγελιστῇ, ἐνταῦθα ἐχέγγυον πιστώσασθαι τὸ ἀπὸ τοῦ ὄρον τοῦ Ἀρπίου ἐκπορευεσθαι αὐτὸν ὑποθέσθαι, καὶ μέσον τῆς πλατείας διαρρέειν, τοῦ εὐαγγελικοῦ δηλοδή κηρύγματος. Οὐ γάρ ἔστιν εἰς τὴν δινὰ Ἱερουσαλήμ εἰσελθεῖν, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν, τὸν μὴ διωθεν ἀναγεννηθέντα δι' ὕδατος καὶ πνεύματος.

Καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἔκειθεν. Ἐντεῦθεν καὶ ἔκειθεν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ἐντεῦ-

A perpetuus sit dies in quo lucis opera peraguntur, quomodo possibile esset illud nocturnum oium irreperere, ubi nox omnino non erit? Duplex est autem intellectus. Aut enim hoc significare vult quod pax erit et securitas, ut neque civitati opus sit ponere custodiā claudendo portas: aut quod ibi quoque divinæ portæ doctrinæ apostolicæ omnibus aperta sint, ad instructionem eorum quæ perfectiora sunt. Dies autem erit ibi, et non nox, quia haec ad peccatores relegabitur.

Et afferent gloriam et honorem. Qui terrenos devicerunt affectus, serent gloriam auxiliatori Dei. Nullum enim egregium facinus hominibus contineret absque divino auxilio. Porro quos superius dixit reges terræ, nunc dicit inducentes gloriam et honorem gentium. Quid autem per haec significat? Aut quod hi qui affectus ad terrena allicientes superarunt, suo exemplo ceteris quoque gentibus introductionem ad supernam Jerusalem præstiterunt; cuius exemplum sunt gloria et honor, aut ad gloriam et honorem gentibus profuerunt

831 CAPUT LXVIII.

De fluvio puro qui virus est ex throno procedere.

XII, 1-5. *Et ostendit mihi fluvium purum aquæ vivæ, splendidum tanquam crystallum, procedentem de throno Dei et Agni in medio plateæ ejus. Et ex utraque parte fluvii lignum afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum: et folia ligni ad medelam gentium. Et omne maledictum non erit amplius, sed thronus Dei et Agni in illa erit: et servi ejus servient illi, et videbunt faciem ejus: et nomen ejus in frontibus ipsorum. Et nox non erit ibi: et non egent lucerna nec luce solis, quoniam Dominus Deus illuminat illos. Et regnabunt in sæcula sæculorum. Ηλίου, διειρήνης διειρήνης αὐτούς. Καὶ*

Duplicem novimus fluminis utilitatem, nempe sitis refocillationem et sordium purgationem. Utriusque plena adeptio est in vita quæ est iuxta Evangelii Christi prædicationem. Nam et situm refocillavit prophetarum qui fuerant ante Christi adventum et dicebant, « Sitivit te anima mea », et eos qui sacro et efficaci baptisme, lavantur, expiendo purgavit. Et quod evangelista scopus sit ut fluvius referat baptisma, hinc idoneum est argumentum ad confirmandum, quod et ipsum procedere supponit de throno Dei et Agni, et diffluere in medio plateæ, evangelicæ videlicet prædicationis. Neque enim potest quisquam in supernam ingredi Jerusalem, iuxta Domini vocem, nisi qui superne regeneratus sit per aquam et sanguinem.

Et ex utraque parte fluvii. Ex utraque parte evangelicæ prædicationis: ex hac quidem secundum

¹¹ Psal. LXX, 2.

PATRIOL. GR. CVI.

præsentem vitam, ex illa vero secundum futurum sacerdotium. Lignum autem vita divinam vocat sapientiam. Hujus autem ligni est doctrina Christo adhaerens, quæ a præsenti felicitate ad futuram beatitudinem occurret. **832** Quæ est autem præsens felicitas? Decenter et opportune tractare diuinæ virtutes, et non intempestate aut præsumptuose inefficaci studio vanas officere. **A**equali autem numero cum laborantibus est et opportuna tractatio, quia neque prolongare, sed prævenire potius tempus solutionis oportet erga operarios qui faciant ordinatae dirigi singula in sapientia. Ad hæc folia quoque ligni ad sanitatem gentium ait denuntiari sive vaticinio prædicti; at quid per hæc vult proponere? Scimus sane solium esse, fructus experimentum adornans: et ex hoc intelligimus, quod perfectiora secundum Deum opera, et per crystallinam pellucentiam circumfulgentia, perfectissimis in virtute ad examinationem committuntur, siquidem, « Potentes potenter examinabuntur ». **»** Quæcunque vero alimentum fructuum non participant, sed plantam solum assumunt in signum quod mortua non sint, ad medelam gentium assignantur. His enim ad Christi obsequium accedentibus, superfluum foret in ipsis exacte indagare.

Sed thronus Dei et Agni in illa erit. Qui dilectis Deo virtutibus scipsum in divinum vehiculum præparavit, ad Dei et Agni requieam, per divinas Veteris Novique Testamenti instructiones impigre currens, ac divinæ dedicationis particeps feliciter effectus, hic civitatis supernæ Jerusalem habitator erit, videbitque Deum facie ad faciem, non per ænigmata, sed quemadmodum sanctis apostolis in monte sancto visus est, veluti ait magnus Dionysius.

Et regnabunt in sæcula sæculorum. Sancti videlicet conregnabunt Christo per infinita sæcula.

CAPUT LXIX.

Quod fide digna sint quæ ab Apostolo visa sunt.

XXII, 6. Et dixit mihi : Hi sermones fide digni sunt et veri. Et Dominus Deus spirituum prophetarum misit angelum suum. **833 ut ostenderet servis suis quæ oportet fieri cito.**

Quod solet facere beatus hic evangelista, hic quoque observat: quemadmodum et in Evangelio in signo cognitionis quod esset legitimum: « Et scimus, inquit, quod verum sit testimonium ejus¹²: Ita et nunc consignans ait sermones fide dignos ac veros expositos esse: inde fidem trahentes, nempe quod a Domino Deo qui etiam doni prophetarum Dominus est. Nam hoc significare vult per hoc quod ait Dominus spiritum, ac si dixisset, Dominus prophetici Iohanni.

¹² Sap. vi, 7. ¹³ Joan. xxi, 24.

θεν, κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἐκεῖθεν, κατὰ τὸν μέλλοντα αἰώνα. Ξύλον δὲ ζωῆς, τὴν. Εὐθέων φησι: σοφίαν. Τούτου τοῦ ξύλου, ή κατὰ Χριστὸν ἔχομάν διδασκαλία ἀπὸ τῆς ἑτεῦθεν εὑραγίας εἰς τὴν μακαριστήτα κατανήσει. Τίς δὲ ή ἐνταῦθεν εὑραγία; Τὸ προσηκόντας μεταχειρίζεσθαι καὶ κατὰ καιρὸν τὰς θεοποιὸς ἀρετὰς, ἀλλὰ μὴ ἀκαίρως ή ὑπερβαθμίας ἐπ' ἀνηνύτῳ σπουδάσματι ματαιοποιεῖν. Ισάριθμος δὲ τοὺς διαπονοῦσι καὶ ή κατὰ καιρὸν μεταχειρίσις, διτὶ μηδὲ ὑπερτείνειν, ἀλλὰ δὲ ἐνδεῖν ἐχρῆν τοὺς καιροῦ τοὺς ἐργάτας, τεταγμένας δὲ διεξάγεσθαι τὰ πάντα ἐν σοφίᾳ ποιοῦντας. Πρὸς τούτοις, καὶ τὰ φύλλα φησι τοῦ ξύλου εἰς θεραπελαν καταγγέλλεσθαι, οἷοντι φημίζεσθαι, τῶν ἔθνων, τί διὰ τούτων ἐνστῆσαι θέλων; Τὸ φύλλον οὖν περιχάρπιον θεμεν σκέπασμα. Ἐκ τούτου συνίεμεν ὡς τὰ τελεώτερα τῶν κατὰ Θεὸν καὶ διαιγείᾳ χρυσταλλοῖς; περιανγαζομένων ἔργων τοὺς τελεωτάτους; κατ' ἀρετὴν εἰς ἐξέτασιν ἀνατίθεταις; « Δυνατοῖ γάρ δυνατῶς ἐτασθήσονται. » « Όσα δὲ τοῦ τροφίμου μὲν ἀκμοὶ τῶν καρπῶν, εἰς δεῖγμα δὲ τοῦ διτὶ τέθηκε, τὸ φυτὸν μόνον παραλαμβάνεται, τῇ τῶν ἔθνων θεραπείᾳ προσνέμεται. Τῇ Χριστοῦ γάρ τούτων ὑπαγένετων δουλείᾳ, τὸ πρὸς ἀκρίβειαν, περιττὸν ἐπὶ τούτων ἀνερευνᾶν.

CKαὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρτίου ἐτ αὐτῷ θεται. Ὁ ἀρεταῖς θεοφιλέστιν, εἰς δχημα θείον ἐκεῖνον ηὔτερηπικῶς, εἰς τὴν Θεοῦ δὲ καὶ τοῦ Ἀρτίου ἀνάπαυσιν διὰ τῶν ἥπατος Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθῆκης θείων εἰσηγήσεων ἀσκῶν: δραμῶν, καὶ θείας ἴδρυσεως ηὔμοιρηκῶς, αὐτὸς τῆς πόλεως τῆς δικαίων Ἱερουσαλήμ θεται οἰκήτωρ, καὶ δηεται τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, οὐ δι' αἰνιγμάτων, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς ἄγιοις ἀποτόλοις ἐν τῷ ἀγίῳ δρει τεθεται, ὡς φησιν δέ μέγας διονύσιος.

CKαὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Οἱ ἄγιοι δηλοντές συμβασιλεύσουσι Χριστῷ εἰς τοὺς ἀπελευθήτους αἰώνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ.

Περὶ τοῦ ἀξιοπίστου τῶν τεθεαμέτων τῷ Ἀκοστόδημῳ.

CKαὶ εἰπέ μοι. Οὗτοι οἱ λόγοι, πιστοί καὶ ἀληθινοί. Καὶ Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πτερυμάτων τῶν προφητῶν ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ δὲ δεῖ γερέσθαι ἐτάχει.

Tὸ διειθός αὐτῷ δὲ μακάριος οὗτος εὐαγγελιστὴς: κάνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῷ Κύπρῳ εἰληφεὶς αὐτοῦ, εἰς γνωρισμα τοῦ γνησίου, τὸ, Καὶ οἴδαμεν διτὶ ἀληθίας ἔστειρης η μαρτυρία αὐτοῦ· οὕτω καὶ νῦν ἐπισφργίζεται φησι, τοὺς λόγους πιστοὺς καὶ ἀληθινοὺς ἐκτεθεῖσθαι, ἐκεῖθεν ἐλκοντας τὸ πιστόν, ἀπὸ Κύριου τοῦ Θεοῦ δηλαδή, δὲ καὶ τοῦ χαρίσματος τῶν προφητῶν Κύριος. Τούτο γάρ βούλεται παριστῆν διὰ τοῦ Κύριος τῶν πτερυμάτων· ὥσπερει λεγεν· Κύριος τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος·

ΚΕΦΑΛ. Ο'.

"Οτει Θεδες τών προφητῶν δ Χριστέδες καὶ Δεσπότης τῶν ἀπάτων.

Ίδον δρχομαι ταχύ. Μακρίος δ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. Καὶ ἐγώ Ἰωάννης δ βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα. Καὶ δε τίκουσα καὶ ἔβλεψα, ἐπεσογ προσκυνήσαι ἐμπροσθετῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δικαιούρου μοι ταῦτα. Καὶ λέγει μοι. Ὁρα μή· σύνδουλος σού εἰμι ἐγώ, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου. Τῷ Θεῷ προσκύνησον.

Τοὺς τηροῦντας λέγει τοὺς σπουδάζοντας μὴ περιποτεῖν ταῖς εἰρημέναις κολάσεσιν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ἀλλὰ διὰ βίου θεαρέστως ἀμοιρεῖν αὐτῶν.

Καὶ ἐγώ Ἰωάννης δ βλέπων καὶ ἀκούων ταῦτα. Καὶ τοῦτο τῆς ἀποστολικῆς ψυχῆς ἰδίωμα. Ὁπερ γάρ καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ πεποίκην εἰπὼν· «Καὶ δὲ ἡρακλῶς μεμαρτύρηκε καὶ ἀληθῆς ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ», τοῦτο κάνταῦθα ποιεὶ αὐτῆς εἶναι καὶ αὐτόπτης τῶν προφητευθέντων ὁμολογήσας. Διὸ γάρ τούτου τὰ ἡναραμένα ἐπιστώσατο. Ἐδειξε δὲ καὶ ὡς προειρήται, τὸ τοῦ διατυποῦντος ἀγγέλου, καὶ τὸ ξευτοῦ εὐλαβές.

ΚΕΦΑΛ. ΟΑ'.

"Οχως ἐκελεύσθη μὴ σφραγίσαι, ἀλλὰ κηρύξαι τὴν ἀκολάνθην.

Καὶ λέγει μοι. Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. Ο καρδὸς δηγῆς ἐστι. Ο ἀδικῶν ἀδικησάτω ἐτι, καὶ δὲ δυναρός δυκαίος δικαιοσύνην ποιησάτω ἐτι, καὶ δὲ ἄτιος ἀγιασθήτω ἐτι. Ἰδού δρχομαι ταχύ. Καὶ δὲ μισθός μον μετ' ἐμοῦ ἀποδοῦνται ἀκάτεψτα ώς τὸ δρότον αὐτοῦ ἐσται. Ἐγώ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὡμέγα, ἀρχὴ καὶ τέλος, δ πρῶτος καὶ δ ἑσχατος.

Μὴ σφραγίσῃς, καὶ τὰ ἑξῆς. Τουτέστι, Μὴ παράσυντῷ συγχεισας φυλάξῃς, ἀλλὰ φανέρωσον ἀπασιν. Διὸ δὲ τῶν, Ο καρδὸς ἀγγῆς ἐστι, τοιοῦτο τι βούλεται δηλούν. Ο καρδὸς τῆς ἐκδάσεως τῶν εἰρημένων, οὐ τὸ πλειστον ἀπέχει τῶν εἰρημένων ώς τότε, ἀλλὰ μὴ νῦν χρείαν ἔχεις αὐτῶν ἀκούειν. Οσον μὲν οὖν τὸ μὴ ἥδη παρείναι, ὀπούσιν χρεῖα, ζον δὲ τὸ μόνον οὐ παρείναι, ἀλλὰ σχεδὸν ἐνεργείσθαι, περιττὸν τὸ ἀκούειν.

Ο ἀδικῶν ἀδικησάτω ἐτι. Ο δὲ προτροπή τούτο, ἀλλὰ ἐλεγχος τῆς ἐκάστου πρὸς δ τι καὶ βούλαιτο δρμῆς.

Ίδον δρχομαι ταχύ. Τὸ Ταχὺ είτε συγχρίσει τῶν ἀπεράντων αἰώνων εἰρηται, ή καὶ πρὸς εὐθυμίαν τῶν ἀπεκδεχομένων τὴν ἀντίδοσιν, ή καὶ διὸ τὸ ἀπαραλόγιστον καὶ πάντως ἀνυπερθέτως ἀσδμενον.

Ἐγώ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὡμέγα. Οτι μὲν διὰ τοῦ ὑποδειγματος τῶν γραμμάτων ἀρχὴν παρεθήλωσε

²⁶ Joan. xix, 35.

Quod Christus sit Deus prophetarum ac Dominus omnium.

XXII, 7-9. *Ecce venio cito. Beatus qui servat sermones prophetarum libri hujus. Et ego Joannes videbam et audiebam haec. Cumque audissem ac vidisse, procidi ut adorarem ante pedes angelii qui ostendebat mihi haec. Et ait mihi: Vide ne feceris: conservus Iesus sum ego et fratum tuorum prophetarum, et eorum qui servant sermones libri hujus. Deinceps adora.*

Servantes dicit eos qui student ne incident in supplicia quae dicta sunt in hoc libro, sed per vitam Deo gratam expertes sint ipsorum.

B *Et ego Joannes videbam et audiebam haec. Est autem et hic modus loquendi hujus apostolici animi. Quod enim et in Evangelii fecit, dicens: «Et qui vidit, testimonium perhibuit, et verum est testimonium ejus»; hoc etiam in hoc loco facit: attestans quod fuerit ipse auditor ipseque inspector eorum quae prophetata sunt: per hoc enim ea quae visa sunt confirmavit. Ostendit autem ut prædictum est et angeli instituentis pietatem, et sui animi verecundam modestiam.*

834 CAPUT LXXI.

Quod jussum ipsi fuerit ne obsignaret, sed ut praedicaret hanc revelationem

C XXII, 10-13. *Et dicit mihi: Ne obsignaveris sermones prophetarum libri hujus: tempus prope est. Qui nocet noceat adhuc, et qui sordidus est sordescat adhuc, et justus justificetur adhuc, et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito, et merces mea mecum est, ut dem unicuique sicut opus illius erit. Ego sum a et o, principium et finis, primus et novissimus.*

Ne obsignareris, etc. Hoc est, ne apud te conclusos serves, sed manifesta omnibus. Per hoc autem quod ait: *Tempus prope est*, tale quidpiam significare vult. Tempus quo contingent ea quae dicta sunt non multum abest a dictis rebus ut tunc contingent, at non modo tibi necesse est ea audire. Quatenus igitur nunc non adsunt, opus est audiire: sed quatenus tantum non adsunt, sic tamen ut brevi futura sint, supervacaneum esset audire.

Qui nocet noceat adhuc. Non id adhortatio est, sed ut quisque convincatur de eo ad quodcumque elegere accedere.

Ecce venio cito. Dictum est Cito, aut comparatione ad infinita saecula, aut ad exultationem eorum qui suscepti sunt retributionem: aut etiam quia inevitabiliter et certe absque longa dilatatione futurum est.

Ego sum a et o. Quod per exemplum litterarum significaverit principium ac finem, non est difficile

intelligere, ex eo quod ipse quoque subjunxit. His tamen qui exactiores sunt in indagando contingit querere, cur non id per alia designaverit, quam per litteras. Dicimus ergo quod quia hujusmodi promissionum quæ solo sermone honoratae sunt, inscriptionem ac eventum sperare et expectare contingit, propterea hoc modo et non alio quoque significavit. Signum autem hujusmodi institutionis fuit inventio litterarum. **835** Nam haec ipsæ juxta Stagiritem symbola sunt hominum in clara facileque significanti voce. Propterea quoque ipsi visum est uti voce significativa nominum: et merito tali institutione usus est, talibusque demonstrationibus principii ac finis.

XII., 14-17. *Beati qui faciunt præcepta ejus, ut sit potestas eorum in libro vita, et per portas intrent in civitatem. Foris canes, et venefici, et scortatores, ac homicidæ, omnesque idololatriæ, et quisquis facit et amat mendacium. Ego Jesus misi angelum meum, ut hæc testificaretur vobis Ecclesiis. Ego sum radix et genus David, stella matutina splendida. Et spiritus et sponsa dicunt: Veni; et qui audis dicat: Veni. Et qui siti, veniat; et qui vult accipiet aquam vite gratis.*

Jam dictum est quod lignum vitæ appelleat divinæ sapientiæ oracula, quæ in rebus agendis quæ jucundissimum habent exercitium, sanctorum protestalem transvehunt, ut per dicta apostolica liberæ ac prospere ducant ad supernam Jerusalem. Quod autem portæ sint apostoli, jam visum est.

Foris canes, et venefici, et scortatores. Non solum apertos infideles, sed et scortatores arcet propter illorum impudentiam ac impunitatem: de quibus etiam divinus ait Moses: « Non afferes pretium scorti, et pretium sive commutationem canis in donum Domini Dei tui ad omnem confusionem tuam ».¹⁰

Ego Jesus misi angelum meum. Hoc etiam loco dominandi dignitas ostenditur in eo qui misit angelum.

Ut testificaretur. Hoc est, protestaretur, non in occulto aut in abscondito, sed audientibus cunctis ubique locorum Ecclesiis; ne quis spontanea malitia ignorantiam prætexens, maneat incorrectus, eo quod male sit affectus. Porro quod ait: *Ego sum radix et genus David, magis consentaneum est ut intelligatur: Ego sum radix qui de radice David germainavi.* Genus vero, ut qui ex eo germinaverim, ut essem Emmanuel ex divinitate et humanitate. Stella autem matutina splendida ipse Dominus appellatur: matutina quidem, tanquam omnis sapientiæ et sobrietatis auctor: splendida **836** vero, tanquam illuminans omnem hominem venientem in mundum.¹¹ Spiritum præterea vocalit eos qui digni habentur spiritualibus nupliis, sponsam au-

A καὶ τὸ τέλος, οὐδὲν δυσχερὲς ἔννοησαι, καθ' ὅτι καὶ αὐτὸς ὑπάθετο. Ζητεῖν δὲ τοὺς ἐξεταστικῶτεροις περιγίνεται, τίνος χάριν μὴ δι' ἐπέρων τοῦτο, εἰ μή διὰ τῶν γραμμάτων ὑπέφηνε. Φαμὲν οὖν ὡς, ἐπιθῆ τὴν ἀπεκδοχὴν τῶν τοιωτῶν ἐπαγγελιῶν μόνῳ τῷ λόγῳ τετιμένων ἔστι προσδοκῆν, διὰ τοῦτο τὸν τρόπον τοῦτον καὶ οὐκ ἀλλως πακτὸν ἐδήλωσε. Τεκμήριον δὲ τῆς τοιωτῆς δημιουργίας, ἡ τῶν γραμμάτων εὑρεσίς. Αὐτὰ δὲ ταῦτα, κατὰ τὸν Σταγειρίτην, σύμβολα τῶν ἐν τῇ εὐσῆμῳ φωνῇ ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ δηλωτικὴ τῶν ὄντων τροπῶν χρῆσθαι φωνῇ ἀδόκει αὐτῷ. Καὶ εἰκότες τῇ τοιωτῇ δημιουργίᾳ καὶ τοιωτοῖς ὑποδείγμασι τῆς ἀρχῆς ἔχρησατο καὶ τοῦ τέλους.

Μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἁπολάς αὐτοῦ, ἵνα δοται ἡ ἔξουσια αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἔύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλώσιν εἰσέβιωσιν εἰς τὴν πόλιν. Ἐξω οἱ κύνες, καὶ οἱ φαρμακοί, καὶ οἱ πόροι, καὶ οἱ φορεῖς, καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς δ ποιῶν καὶ φιλῶν γενέδος. Ἐγὼ Ἰησοῦς ἐκεμψά τὸν ἀγγειόν μου παρτυρῆσαι ὑμᾶς ταῦτα ταῖς Ἐκκλησίαις. Ἐγὼ εἰμι η ρίζα καὶ τὸ γένος Δαυΐδ, ὁ δοτήρ ὁ πρωτότοτος ὁ λαμπρός. Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ η νύμφη λέγοντος· Ἐρχου. Καὶ ὁ ἀκούων εἰκάτω. Ἐρχον. Καὶ ὁ διγύρων ἐρχέσθω. Καὶ ὁ θέλων λαβέτω ὑδωρ ζωῆς δωρεάν.

“Ηδη εἰρηται, διει τὸ ἔύλον τῆς ζωῆς, τὰ θεόστορα λόγια καλεῖ, ἀ περὶ τὰ πρακτικὰ κατὰ τὸ εὐφρονεστατὸν τὴν σχολὴν ἔχοντα, τὴν τῶν ἀγίων ἔξουσίαν διαπορθμεύεται, ἐλευθερίας διὰ τῶν ἀποστολικῶν ῥήσεων εὐδούμενα πρὸς τὴν ἀνω Ιερουσαλήμ. Τοὺς πυλῶνας δὲ διει οἱ ἀπόστολοι, ήδη τεθέωρηται.

“Ἐξω οἱ κύνες, καὶ οἱ φαρμακοί, καὶ οἱ πόροι. Οὐ μόνον τοὺς ἀναιδεῖς ἀπίστους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἡταιρικότας διὰ τὸ ἀναιδεῖς αὐτῶν καὶ ἀκίνδαρτον ἀπελαύνει, περὶ ὧν καὶ ὁ θεσπεσίδος φησι Μωϋσῆς. « Οὐ προσοίσεις μίσθιμα πόρης, καὶ ἀλλαγμα κυνὸς εἰς οἴκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, πρὸς πᾶσαν εὐχήν σου. »

‘Ἐγὼ Ἰησοῦς ἐκεμψά τὸν ἀγγειόν μου. Κανταῦθα τὸ δεσποτικὸν τοῦ πεπομφότος τὸν ἀγγελὸν ἀξιώμα δείκνυται.

Μαρευρῆσαι δὲ τὸ διαμαρτύρασθαι, οὐκ ἐν κρυψῇ, ἀλλ' ἐν παραβύστῳ, ἀλλ' ἀκούοντων ἀπόντων ἀπανταχοῦ Ἐκκλησῶν, ίνα μή τις ἐθελοκάκες ἀγνοιαν προφασισάμενος μεινῇ ἀδιόρθωτος, πονήρως διακείμενος. Τὸ δὲ, ‘Ἐγὼ εἰμι η ρίζα καὶ τὸ γένος Δαυΐδ, ἀκολουθότερον οὗτα νοεῖν.’ Ἐγὼ εἰμι ὁ ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Δαυΐδ βλαστήσας κλάδος. Γένος δὲ, ὡς ἐξ οὐ κατὰ σάρκα ἐκβλαστήσας, ὡς εἶναι τὸν Ἐμμανουὴλ ἐκ θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος. Ἀστήρ δὲ πρωτίδος, αὐτὸς ὁ Κύριος χρηματίζει. Πρωτίδος μὲν, ὡς πάσης σωφροσύνης παρατίος. Λαμπρὸς δὲ, ὡς « φωτίζων πάντα ἀνθρώπων εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενον. » Πνεῦμα δὲ καλεῖ, τοὺς ἡξιμένους τοῦ πνευματικοῦ γάμου, νύμφην δὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸ δὲ, Καὶ ὁ ἀκούων, τούτους ὑπεμ-

¹⁰ Deut. xxiii, 18. ¹¹ Joan. i, 9.

φαίνει τοὺς μῆτρα μὲν εἰ διέλη προσειλημένους, εἰς ἀκοήν δὲ τῶν θείων ἀκουσμάτων παρεσκευασμένους, οἱ καὶ ἐπιτπεύθουσι γνῶναι τὸν Κύριον.

ΚΕΦΑΛ. ΟΒ'.

"Οκας ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ διάνεγμα προσκαλοῦται τὴν τοῦ Χριστοῦ ἔνδοξον ἐπιφάνειαν· καὶ περὶ τῆς ἀράς ἣ ὑποβάλλονται τοῖς βιβλίοις παραχαράττοτες ἀπόδειπνοι.

Μαρτύρομαι δὴ πάντει τῷ ἀκούστῳ τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. 'Εάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτὰ, ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸν ὁ Θεὸς τὰς ἀκτές πληγὰς τὰς τεργαμμένας ἔτει τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔδου τῆς ἥσης καὶ ἐπὶ τῆς πόλεως τῆς ἀράς τῶν τεργαμμένων ἔτει τῷ βιβλίῳ τούτῳ. Λέγει δὲ μαρτυρώντας· **Nal,** δρχομαι ταχύ. Ἀμήν. **Ἐρχοντος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός.** Ή χάρις τοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἀγίων. Ἀμήν.

Μαρτύρομαι δὴ. Ἄντει τοῦ, Διαμαρτύροματ, οἶνει διαβεβαιοῦμαι, πιστὸν ἀποράλιμοι καὶ ἀπαράβατον πᾶν τὸ ἐπισημανθὲν τοὺς λόγους τῆς προφητείας ταύτης. **Μαρτύρομαι δὲ ταύτας τὰς πληγὰς ἀπάσας μέλλειν ἀπενεχθεσθαι ἀμετατρέπτως, τὰς δὲ δι' ὅλου τοῦ βιβλίου τούτου ἐπηγγελμένας.**

'Εάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτόν. Διαμαρτύρεται τοῖς ἀκούσιαι, μήτε ἀφελεῖν, μήτε προσθεῖναι, ἀλλὰ τὰ γραφικὰ ιδιώματα τῶν Ἀγίων συντάξεων καὶ τῶν διαλεκτικῶν συλλογισμῶν μή ἡγείσθαι ἀξιοπιστότερα ή σεμνότερα.

Λέγει δὲ μαρτυρώντας· Ο διαμαρτυρόμενος ταῦτα, δι' ἑμού, φησι, λέγει. Τι; **Nal** δρχομαι ταχύ. Διέκοψε γάρ τὸν εἰρμὸν τοῦ λόγου, ὡς καὶ πρὸ τούτου μεταξὺ τοῦ ἀρέτου λόγου, τὸν χρηματίζοντα Χριστὸν αὐτοπρόσωπον εἰσάγων. Οὗτος οὖν καὶ νῦν τάχα εἰς παραμυθίαν τοῦ χρηματισθέντος ταῦτα, γηραιοῦ διντῶς φησι τό. **Nal** δρχομαι. Ή οὖν ἀπὸ τοῦ χρηματίζοντος, ή καὶ ἀπὸ τοῦ χρηματίζομένου ἀκούστεον, ίνα νοοίτο οὕτως. Ἐγὼ δὲ μαρτυρώντας, εἰ καὶ τῇ ἀναγκαῖᾳ τοῦ βίου ἀλαύνομαι προθεσμίᾳ καὶ πρὸ τοῦ ἐπιστῆναι ταῦτα, ἀλλ' οὖν καὶ αὐτὸς μηδὲν ἀναβαλλόμενος, **Ἐρχοντος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός,** κατὰ τὴν δευτέραν σου παρουσίαν. Τὸ δέ, Η χάρις τοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἀγίων, βεβαιοῦντός ἐστιν.

A tem Ecclesiam. Cæterum quod subditur, Qui audiit, eos denotat qui ad gregem nondum assumpti sunt, sed tamen ad audienda divina præcepta preparati, qui etiam festinant ac studium adhibent, ut cognoscant Dominum.

CAPUT LXXII.

Quod Ecclesia et Spiritus qui in ea est gloriosum expelant Christi adventum, et de maledictione cui sunt obnoxii qui librum hunc adulterant ac depravant, tanquam irritum et abrogatum.

XXII, 18-21. Testificor ego omni audienti sermones prophetarum libri hujus. Si quis apposuerit ad haec, apponet super illum Deus septem plagas scriptas in libro hoc. Et si quis abstulerit de sermonibus prophetarum libri hujus, auferet Deus partem ejus de libro vite, et de civitate sancta, et ex his quæ scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet de his: Etiam venio cito. Amen. Veni, Domine Iesu Christe. Gratia Christi cum omnibus sanctis. Amen.

Testificor ego. Hoc est, protestor, affirmo, fide dignum assero et incommutabile quidquid significatum est per sermones hujus prophetarum. Testificor autem omnes has plagas inevitabiliter inferrendas esse quæ tota hoc libro denuntiatæ sunt.

Si quis apposuerit ad haec. Protestatur audientes ne auferant neque addant: neque graphicæ Atticarum descriptionum aut dialecticorum syllogismorum idiomata existiment fide digniora esse aut venustiora.

Dicit qui testimonium perhibet de his. **837** Qui haec, inquit, per me protestatur, dicit. Quid? Etiam venio cito. Interrupit enim seriem sermonis, sicut etiam ante hoc in suo sermone, Christum inducens propria persona. Ita igitur et nunc ad consolacionem fortassis ipsius cui haec dabuntur oracula, cum vere senex esset: **Etiam venio.** Aut igitur ex parte ejus qui dabat oracula accipiendo est, aut etiam ex parte ejus qui accipiebat, ut sit iste sensus: Ego qui haec testificor, quanquam necessario vita cursu ac termino impellar, etiam prius quam haec imminente: attamen ipse quoque nihil procratino.

Veni, Domine Iesu Christe, secundo tuo adventu. Porro quod additur, **Gratia Christi cum omnibus sanctis, confirmantis est.**

ARETHÆ ARCHIEPISCOPI CÆSAREENSIS

ORATIO

DE SS. MARTYRIBUS SAMONA, GURIA ET ABIBO.

(Surius, *Acta SS.* 15 Nov., tom. IV, ed. Colon., p. 345.)

I. Quomodo vester vobis se animus habet, sacer gress? qui diem festum hunc splendidius Christi confessoribus agitis, quando externa etiam multa vos uti video lautitia, summaque cum hilaritate sacram hunc locum occupare. Numquid fortasse, quæ in vobis imperium obtinet mens, sensim a rebus deflexa suis, per sensus effunditur, et in ea etiam, quæ oculorum subjecta sunt sensibus, dissipatur? An vero cum paullum hæc, blandientis cuiusdam catelli more, sensui adulari permiserit, ipsa in sua gaudens altitudine, pulcherrimis sibique propriis spectandis rebus movetar afficiturque, et re-jiciendis voluptatibus corporis, proprium Christi martyribus vere natalem celebrat diem? Si hæc ita se habent, et victoribus his honorem istum babendum censuistis, atque ita diem festum celebrare contenditis, « Venite, exsoltemus Domino, jubilemus Deo salutari nostro, » qui pridem etiam servos suos velut passerculum quemdam de laqueo venantium cripuerit, et nunc in ipsa anni conversione, opato gaudio nobis allato, sacris eorum certaminibus quodam bilari veluti convivio, studiosius nos excere voluerit.

II. Et quid hoc est? Id nempe, quodcumque animi vires confirmat, et spreta laudabiliter multitudine imperita, ad illas alterius vitæ mansiones erigiturque, alis veluti quibusdam omnium prudenter in altum enectum. Talis est enim martyrum festus dies, tale Victorum nostrorum theatrum, talia sunt ea, quæ abs se allata nobis, illi convivis suis apponere statuerunt: quando non hoc modo epulari, lætitiaeque indulgere, sed univenti turpiter descrivere, qui, quidquid in eum quis studii contulerit, in secessum emittit: et vestium mutatione alios vicissim alios superare contendere, non solum res generosa non est, ejusmodique, quæ moribus disciplinæque nostræ conveniat, sed ab ipso etiam est convivatorum sensu menteque alienissima. Hæc igitur cum ita sint, cumque nos quo pacto diem festum oporteat celebrari antea jam denuntiarimus, nec sine spe fore, ut, jactis in terram bonam, animarum videlicet vestiarum cogitationes, orationis seminibus, multiplices simus spicas messuri: agedum, age, inquam, præclaro factu jam hoc orationis initio, ea vobis deinceps pronamus, quæ diei festo celebrando convenient. At enim desideratis, video, ut fortissimorum

A horum virorum certamina, tanquam in tabellis quibusdam a nobis depicta, omnibus spectanda proponantur, quod ad dici festi celebrationem his accommodatius esse nihil videatur. Hoc igitur et faciamus. Tametsi ad pingendum nobile adeo hoc argumentum idonea sine dubio pigmenta nobis non suppetunt, ut ex invicta martyrum constantia divinus in animos nostros fructus perveniat: quo eorum videlicet æmulatione excitati, oppugnato pro viribus impotenti animi viatorum dominatu, perennem vobis ex maxime divina ista certatione gloriam paratis. Sed agedum apponamus jam vobis, quæ habemus, idque quatenus facultates nostræ patiuntur. Cæterum qualiacunque sint ea, collata cum studio, prorsus placitura non dubito, præsertim qui sciunt non solere a legitimis et æquis rerum æstimatoribus illis repudiari parentum facultates, sed propterea illis charas esse, quod sint paternæ. Simili modo etiam pauperi non sit qui virtus vertat, si qui comedandi causa ad illum accesserint, de ea, qui sibi præsto fuerit, copia ipsis largiatur.

C III. Sane quidem Gurias, Samonas et Abibus, et nati sunt Edessæ, et educati. Porro Edessæ hujus (quæ quidem urbs est in Mesopotamia) nomen cum pacis admodum ante his martyres cognitum esset, ab illis ita celebre factum, illustratumque est, ut una cum eorum fama per universum se orbem terrarum diffuderit: neque vero illis intra urbem domicilium fuit, sed in agro extra, ubi videlicet tranquilliores a vita hujus negotiis vitam essent actori, procul a civilibus turbis remoti, quæ certum animi in religione propositum perturbare solent, atque pervertere, neque spatium dare, ut pulchritudinem suam velut in speculo valeat contemplari: ac si quid sit, quod ei officiat, et ignoretur, id per videre possit atque corrigere. Ideo igitur graia his valde vita fuit agrestis: in qua etiam assidui, una cum Propheta illud, solitarii, donec transieramus, omnium pulchrrime renuerunt.

D IV. Sed enim Gurie præcipuum in vita stadium, meditatio et continentia fuit, quæ diurna consuetudine familiares illi ac peculiares factæ, fecre, ut cognomento Continens appellaretur: neque enim tu eum aliter indicasses, nisi dum eum nominares, non mini etiam Continentem addidisses. At Samonas vi-

præditæ, quæ qui habent, eos libenter Spiritus A communibus se, quam sacris conventibus immiscerent: in forum non admittebantur: omni commerciorum jure excludebantur, quæcumque ante illud tempus omnibus promiscue patuerant, tam publice, quam privatim: contrahere eis cum nemine licebat: magna in urbibus Christianorum erat solitudo: in earum locum remetiores ab iis recessus succedebant, quos multitudo eorum, qui exagabantur, complebat. Nulla in persecutoribus adversus natu maiores reverentia: nulla pavorum, sc propterea malorum sensus expertium misericordia, ne iis quidem, quibus tribuit ipsa natura, ut propter virium imbecillitatem, hujusmodi affectu plurimum moverentur. Feræ inimicæ omnes adversus Christianos, unaque in re tantum humani, quod quorum in animis piam de religione fidem concusserant, iis, simul ut eos ad simulacrorum aras adduxerant, liberam male vivendi potestatem permittebant. Quo quidem nihil piis poterat esse perniciosius. Gravis oppressam creaturam tenebat tempestas, quæ nullam prorsus securitatem tranquillitatis significationem daret, nullamve melioris status miseris affulgere spem sineret ex his, quæ sunt consecuta.

V. Hujusmodi prædicti virtutis insignibus Gurias et Samonas, non jam Edessæ tantum, atque ejus finibus cogniti erant, sed in exteris etiam terras longe lateque se eorum fama propagabat: erantque hinc Christianis lætitia ac decus, illinc Græcis tristitia et dolor vehemens, ac quidquid denique mali creare solet invidia. Quamobrem non ferunt illi illustrium gloriam virorum per universam Syriam diffusam. Diocletianus erat eo tempore Romanorum imperator: qui cum non satis magnam se adeptum ex subactis imperio cunctis gentibus gloriam existimaret, illud longe sibi præclarus futurum putavit, si Christianos eorum voluntate ad sententiam suam traduxisset, aut recusantes funditus delevisset: ut sublati qui Deum intelligerent, sublati etiam, qui incruento sacrificio bonitatem facerent, liberum dæmonibus suis sacrificium posset offerri. Hinc ex regis litteris, quæ quoquaversum per universam Romanorum ditionem mitiebantur, et piis perniciies parahatur, et ignominia: contraque impiis, qui muta et manufacta simulacula venerarentur, honor et salus spondebatur.

VI. Ad hæc judicium injustorum, et cædem spirantium aliae post alias procellæ: quibus illud unum erat propositum, quemadmodum omnibus in rebus iis morem gererent, qui se misissent. Parati erant praecones, aperta subsellia, editiora exstrebantur tribunalia, omni circumquaque tormentorum genere vallata. Interdictum erat Christianis, ne tam

B

immiscerent: in forum non admittebantur: omni commerciorum jure excludebantur, quæcumque ante illud tempus omnibus promiscue patuerant, tam publice, quam privatim: contrahere eis cum nemine licebat: magna in urbibus Christianorum erat solitudo: in earum locum remetiores ab iis recessus succedebant, quos multitudo eorum, qui exagabantur, complebat. Nulla in persecutoribus adversus natu maiores reverentia: nulla pavorum, sc propterea malorum sensus expertium misericordia, ne iis quidem, quibus tribuit ipsa natura, ut propter virium imbecillitatem, hujusmodi affectu plurimum moverentur. Feræ inimicæ omnes adversus Christianos, unaque in re tantum humani, quod quorum in animis piam de religione fidem concusserant, iis, simul ut eos ad simulacrorum aras adduxerant, liberam male vivendi potestatem permittebant. Quo quidem nihil piis poterat esse perniciosius. Gravis oppressam creaturam tenebat tempestas, quæ nullam prorsus securitatem tranquillitatis significationem daret, nullamve melioris status miseris affulgere spem sineret ex his, quæ sunt consecuta.

C

VII. Nec ipsa Edessa communium temporis illius calamitatibus immunis fuit. Gliscabant in pios quotidie ærumnæ: et impietatis procella, quæ civitatem invaserat, efficerat, ut omnes jam de vita penitus desperarent. Domus singulæ suos scrutatores habebant, tam quæ in illustri positæ civitatis loco, quam quæ quod in obscurò esse viderentur, tutum antea latere volentibus perfugium præstare solitæ erant. Neque ipsi etiam agri hujus erant tempestatis expertes: siquidem nibilo tolerabilior in his, quam in oppidis, misericarum erat fluctuatio, similibusque, hic atque illic, periculis pietas velut tempestate quodam jactabatur.

VIII. Eo tempore ipsi quoque Gurias et Samonas, hic fortitudinis, ille continentiae laude insignis, comprehensi sunt, unaque cum iis ingens Christianorum multitudo carceri addicta, cum non esset qui redimeret, neque qui salvum faceret. Ac cæteri quidem quibus aut nominis obscuritas, aut fidei negligentia causa erat ut contemnerentur, sine mora e custodia educebantur, quippe cum nihil adversus se impugnantes præ se ferrent, quod esset ad expugnandum difficultimum. Verum Gurias et Samonas ingens, quæ eos comitabatur, solidæ pietatis gloria, causa fuit, ut diutius in custodia asservarentur. Ex quo quidem videntur mihi merito confessorum etiam cognomentum adepti: quod præmii loco iis deferri solitum est, qui Christi causa hoc modo citra necem male habiti sunt. Si quidem in ea tamdiu feruntur permansisse, quoad vita functo priore principe, alter in ejus locum successit.

IX. Verum enim afflictio hic oblectamenti loco erat, et incommodorum perpessio philosophiam in eorum animis augebat, quæ quidem graviorum, quæ mox pro Christo essent excepturi, tormentorum

quoddam erat velut præludium: quin alias ejus A exemplum suo excitabant, quippe cum docerent eam, quam quis vere profliteretur, fidem, neque rebus asperis, quæ Christi causa maxime intentarentur, frangi, neque malorum perpessione ulla debilitari: neque enim permissurum justum certaminum arbitrum ac moderatorem, ut ea aut semper durarent aut majora essent, quam ut iis ferendis quis esse par posset: præsertim si Paulo habenda sit fides, qui ipse rerum arcanarum et inspector fuit, et prædicator. Et si labor est multus, at nondum tamen est tantus, imo longissimo intervallo minor, quam ut cum eo, qui in nos postea revelandus est splendor, ulla ex parte merito queat comparari. Atque hæc quidem illis hoc modo. Verum enim vero quoniam oportebat, ut perfectioribus multo laboribus se darent, et ad nobilitandam etiamnum magis ipsorum gloriam, re ipsa superioris suæ exercitatio- nis perspicuum omnibus ederent documentum: surebat rabie incitatus adversum Christianos is, qui paulo ante missus provinciae regendæ fuerat præses. Porro rabies illa id unum spectabat, quemadmodum ei, a quo missus fuerat, omnibus in rebus gratificaretur. Itaque nihil prorsus omittebat eorum, quæ eos præstare par est, qui furoris sui sociis omnibus in rebus inserviunt. Ad tribunal rapti altæ indolis viri sistuntur, pietatis suæ penas daturi. Ceterum quæ magna evin animorum elatione, magnoque cum spiritu, aduersus hunc dicta tunc fortiter a martyribus sunt, ex quibus et præsentis fortunæ inconstantia deridetur, et eorum, quæ in posterum parata sunt, bonorum gloria magnifice prædicaretur (tametsi margaritarum nobilitas ante suilli generis homines projiciebatur), aut quemadmodum ipse etiam Judex, dum eos tentat, qui temptationibus vinci non possunt, invictam eorum animi constantiam astute subverttere conabatur, longum utique esset persecui oratione: nihilominus tamen, ut quantum ad intelligentendum sit satis, quales illi fuerint, doceamus, ne egregiæ martyrum palæstræ prorsus simus expertes, neve ejus rei, quam ex omnibus pulcherrimam speravimus, jacturam faciamus, tales erant, aut his similitudine quam proximi.

X. Blande agebat cum viris sanctis is, cui judicandi potestas obtigerat, seseque modo, ut qui nocere eis nollet, ad lenitatem dahat: modo supplicia differebat, ne animi sevitia ea iis accelerare videretur, qui ad quævis perpetienda ipsi erant paratissimi, nullaque re magis quam supplicii mora offendebantur: verum apparebat facta dictis esse contraria, quippe cum non humanitatis ea essent, quæ ab eo fierent, sed immanitatis: animi non benefici, sed malefici: siquidem ex moræ hujusmodi interpositione apparebat, eum eorum animi firmitatem roburque sensim velle labefactare, et ardorem restinguere, quo videlicet postquam ex hujusmodi ampliationibus recens alacritas illa veluti deserbuisset, consopitaque esset,

viam ad id, quod sibi proposuerat, occulse maniret. Quin et nugamenta adversus illos verborum quedam contexit, sic propemodum astute ipso aggrediens.

XI. Nolite, inquit, putare vos, me animo esse præduro, ejusmodique, qui crudelitate et humano sanguine delectetur. Naturam revereor: miseret me cognitionis, quæ mihi est vobiacum: et quamvis contrarium nobis religionis viam sitis ingreas, idque fortasse veritatis inscitia ducti, ac propterea in animum vobis induxiatis, ut extrema omnia ferre libenti animo supplicia sitis parati: nihilominus ego quidem de hoc vobis ignosco, idque consilii vestri imbecillitati tribuo: siquidem scio mortaliū adhuc neminem extitisse, qui quidem in consilio sibi capiendo nusquam errarit, quique cum in aliis optime senserit, in iis, quæ præcipua ipse erant, non aliquando offenditur, atque ibi maxime, ubi maxime se præstare consideret. Quocircus, licet innumerabilia urgeant me regum juses, nihilominus tamen malum, quoad fieri possit, cum manifeste periculosa res sit, quidvis supplici ipse subire potius, quam asperum in vos quidquam effere, usque dum fortasse deritia vestra mea patientia devicta, lenioribus vos verbis ab obstinatione ista deductos, in meam sententiam adduxero, cui ferociter nunc repugnat.

XII. Quem enim sacra vestra non moveat carnis, Guria, quæ in vobis undique apparet, quamque continentia conspicuum facit, cum in ista, quæ vobis extrema reliqua est, vitæ parte eam jaclari animadvertis? Quis porro non Samona integras animi et corporis vires summe admiretur, perpetuoque laborum sibi eum habere omnium socium desideret? Valeant judicia subsellia, divitiae, honores: quamvis enim hæc illecebribus suis blande ad se animos omnium alliriant, permaneumque ad bene beatoque vivendum habere momentum videantur, nihilominus tamen, quando vos ista morum probitate, modestiaque viri ita facendum censem, placeat mihi quoque omnia ex fortunæ temeritate pendere, qua commutata, ea quoque commutari necesse sit. Videite, qualem me adversus vos geram: donate hoc mihi, ut meliora de vobis possim sperare. Tu, Guria, adhibita tibi in consilium ea, qua pollere solitus es, prudentia, summaque eademque spectata omnibus ista animi tui magnitudine gravitateque. Tu vero, Samona, solido a te isto ac vivido corporis robore tuo ad regis culturam translato (id quod etiam futurum, hesterna die divinæ mihi Sibyllæ confirmarunt); nolite, quæso, ita crudeliter duriterque vestris, quibus vos natura largiter auxit, bonis abuti. Nam a me quidem misericordiam adversum vos auferitis: vos vero in turpissimam necem compingitis, ac maleficos homines imitamini, qui misere volentes ipsi sibi mortem conciscunt. Atque hujusmodi quidem astuti judicis et ratio et oratio fuit.

XIII. Quid vero viri fortissimi imperterritique?

Eadem si nimirum ad eum capiendum artes adhibuere, quibus fatus ille, eos se dolo capturum sperabat. Nam quid est, inquit, quod tantopere a sententia nostra nos valeat dimovere? Numquid vehemens fortasse instabilis vita hujus cupiditas? Sed quidnam est, queso, ex omnibus, que in ea habentur jucunda, quo animus noster queat permoveari? Annon animadvertis nos optimos votestes habere, cujusmodi hoc sit, quo sum circumamictus, corpusculum, quam paucissimum ad se in vita tuendum contentum, et expedito Christi militi perquam simile, qui ad omnia tribuni jussa exequenda sit quam paratissimus, qui velut super tenuissima rate, vitæ hujus pelagus transmittat, ne qua re gravante impedita illa, necessario cursum tardius conficiat? Unde igitur a sententia mea poteris revocare? quibusve capere blandimentis, ut me res vitæ hujus permoveant, qui maximæ illius jam parti mortuus sum? quippe qui voluntatibus contemnendis ipse in voluntariam me mortem tradiderim, atque hoc ipsum, quod nunc vivo, eo vivam, quod ejus injussu, qui me in vitam induxit, nolim exire de vita. Siquidem cum jubemur expectare, dum vinculum solvat, a quo nimirum in eam suimus illigati. Et quid, obsecro, nonne hoc summae esset dementiæ, quibus juvenis nuntium renissem, his denuo cupidatum velle irritare, atque ea, quæ jam pridem omnibus, qui ea vellent, libens dimisissem, gratia loco nunc cupidius appetere? præsertim cum illud esset incertum, an diu simul ac ea essem adeptus, eis mibi secure per otium frui liceret. Sed ut adenupla prorsus sit omnis de hac re dubitatio, haud dubie degeneri illiberalique se esse animo ostendat, qui rebus æternis cadueas anteponat, stabilibusque, ac permanentibus ea, quæ citius diffluunt, quam consistere potuerint. Et quod quidem ad me attinet, hoc modo: Quo pacto vero etiam Samonam hunc (pro eo enim loquor, quod is et animi sensuum, et præclaræ hujus peregrinationis mihi socius est) a sano suo animi proposito poteris avocare?

XIV. Dices fortasse, non convenire adolescentem ætatem integræ, et viribus corporis valentissimis, vivendi linem facere, et ante præstitutam sibi vitæ diem, de vita velle decedere. Fateor, viget ille quidem ætatem, sed Deo viget, unde et vigorum illum acceptit: viget item viribus, sed hoc quoque inter res maxime laudabiles est, quæ ætate sunt integræ, et viribus firmis, ea illi offerre, cui vetus etiam lex gratiam victimam offert, vitulum novellum, et ætate florentem, cornibus nunc primulum se foras trudentibus, et ungulis decorum. Talis etiam Samonas, tali etiam similiter immoletur, florenti etiamnum ætatem, et nitenti facie: non autem in senectutem jam vergente, ne fortasse rugis etiam insidianum nobis annorum corruptus, victimæ vitiæ integratatem. His auditis, astutus ille ac veterator, consuetum spem, quam conceperat, amisit. Quamobrem

A abjecta persona, aperta impudentia in necem sanctorum præceps ruit. Mirabilis igitur incensus iracundia, iis celeriter ad se accersitis, quorum munus est istiusmodi carnifices exercere, mandat, ut fune altera manu religatos martyres, diu ita sublimes teneant: quibus præterquam quod totius corporis pondere gravati divellebantur, ad majoris etiam præterea sensum doloris, intolerandum pendibus aptari pondus jubet.

XV. Norunt plerique, sed omnium maxime medicinæ artis periti, qui naturæ arcana ipsi subtilius indagant, quam intolerabilis illius sit cruciatus dolor in quovis animante, si extrema aliqua sui parte suspensum teneatur, atque in eam unam universum corporis totius pondus recumbat: quippe cum ossium compages in eo sint, ut jamjam disclaudendæ sint, nervique ipsi sint præter modum distenti, et musculi distracti, et totus ipse corporis truncus suopte atque alieno etiam pondere diductus constringatur: deinde cum naturalis humor una cum animali spiritu, qua quidem in exteriore partes coarctetur, qua vero propter meatum constipationem egredi prohibeatur, gravior in animante excitatur doloris vis, inter cætera omnia hoc etiam ipso, quod exitus in elisione præcluditur, eoque magis, si distensio quæ sit, ex diametro existit, qui quidem longior excogitus sit, quam sit quævis rectarum partium media linea. Tali igitur tantoque Satanæ ministrorum solertia comparato tormento, cum in eo per dimidiatæ diei spatium, eoque amplius illi constanter perseverassent, ubi se nihil proficere impius judex animadvertisit, a supplicio tandem relaxari, atque in obscurissimum carcere trudi martyres jubet, ibique diuturna eos inedia macerari. Tum quæstio rursus, et tormenta longe omnibus iis, quæ præcesserant, graviora immannioraque.

XVI. Cæterum Guriam ille, utpote et senectute jam et inedia, et iis, quos paulo ante pertulerat, cruciatibus pene confessum, statuit tormentis amplius non divexare, ne, si id fieret, animam ille inter tormenta, priusquam voluisse ipse, et lentis eum penes affecisset, exspiraret, atque hoc modo spe ipsum maxima deturbaret. Siquidem existimabat se illum omnino aliquando tentatum, in potestatem suam redacturum, quippe aut blanditiis emollitum aut tormentis fractum iri animos ejus, aut denique fore ut, cum videret, quibus alii cruciatibus afficerentur, alieno periculo disceret, quemadmodum eos ipse, mutanda sententia sua, declinaret. Verum Samonam, quod eum et juvenem videret, et robustum, tormento denuo aggreditur atrociore longe, et supra quam dici cogitarique possit, majore, quam antea. Nam ex altero pedo capiteque eum sublimem statutum, pondere alterum ferri incredibili in diversum distrahi jussit, quippe cui certum esset, illum prorsus hoc modo quamprimum velle discorpere. Ex quo quidem factum

est, ut laxata coxendicis juncta, claudus ille A gius munerarius, suosque atletas in aeternis tabernaculis colloca.

XVII. Sed cum haec quoque viri fortissimi prænibilo habuissent, omnemque ei penitus spem præcidissent, fore ut ab eo unquam vinci superarique possent, denuo eos ille in custodiam compingit: ubi cum aliquandiu permanisset, postea nocte intempsa iis caput amputari, ut hoc modo vitam relinquenter, jubet. Prob! quæ sententia hæc latitiae martyribus fuit, non quidem ob eam causam, quod viderent hoc modo allatum iri finem acerbitatibus, atque ærumnis suis omnibus, seque tanquam ex jactatione et fluctuatione quadam perenni in portus tranquillos' pacatosque perventuros: sed quod iter illud inirent, uide mox essent cum Christo futuri, quicum etiam certissime se regnatores sperabant, quemadmodum illius etiam in adversis ferendis vestigia fuerant imitati. Ac Guriaz quidem et Samonæ certamen victoriaque, talia ac tam insignia fuere.

XVIII. Quale vero etiam Abibus stadium cucurrit, tempus est, ut nunc exponamus. Hic cum inter ministros Christi mysteriorum unus habetur, et pari cum iis rusticitate, qui ante ipsam consummati fuerant, ferretur, insinuari apud persecutores corpus est, quod multis, qui salvi fierent, ea ministraret, quæ ad ipsorum salutem pertinuerent. Quando Diocletiano merito ex fatali necessitate vita jam sumpto, is, qui adversum nos exercebatur, furor ad Licinium delapsus, veluti diris devoia quædam hæreditas, ab illo ad hunc miserabilii imperii specie impegisset. Cæterum quoniam hominibus sensu carentibus tolerabile videri non poterat, si in eodem cum pietatis cultoribus grege numerarentur, ab iis denuo persecutio excitatur: sed in unum Abibus tota periculi moles incumbebat, cuius expugnatio perinde futura impiis erat, ac si cunctos pariter funditus Christianos delevissent.

XIX. Ubique vestigabatur Abibus per loca habitationia inhabilitariaque, nec tamen usquam reperire illum poterant homines vadri. Itaque cum perquirendo fessi, spem jam prædæ omnem abjeccissent, ipse, quem insectabantur, ultro se quærentibus exhibet, atque ad judicem introducitur, a quo, quoniam difficile videbatur, eam dicto aliquo factove. ab corta sua de sana religione sententia dimoveri, per ignem ad eum, cuius desiderio æstuabat, ignitus avator dimittitur: atque ita iis, qui eum antecesserant, martyribus datur, consorsque sepulcri eorum efficitur, quemadmodum etiam laborum et glorie ante in mercatura socius fuerat. Quoniam etiam simili modo vicerunt principatus peccatori dæmonis, superarunt potestates mundi hujus, conjuncti sunt cum angelis, transierunt ad certaminis arbitrum Christum, sudore adhuc saevineque ob exhaustos in stadio labores certaminaque inadentes, porrigit eis dexteram aggre-

XX. Sed quæ sunt haec? nempe ubi quod suum est enique præmium, pro merito tribuitur, et cuju modi hoc, scire fortasse desideras. Eiusmodi nimis, cui simile nullum tam ante legem quam in lege quis possit ostendere. Qui hoc? nempe quod his corum nemo par ruit, quod ex iis quilibet longo ab his intervallo superaretur. Siquidem institutis vivendi veteris legis præstabiliora sunt ea, quæ sunt secundum Christum: ex iis autem, qui post Christum fuere, nulli videri possint secundi, quippe qui inter martyres, martyres sunt, inter monachos monachi, inter sacerdotali dignitate præditos sacerdotialis dignitatis participes. Nam et certarunt, et ante susceptum certamen strenue se in pietatis cultura gessere, et sacri ordinis, propterea quod Abibus diaconus esset, omnes fuere consortes. Siquidem in societate quæ eorum quisque habet, ea communicat alteri, et mutuis officiis singuli ejus rei participes sunt, in qua alter excollit. Quinitio (sed fortasse sicuti nimis videbor) si cum iis, quæ secundum Christum sunt, conseruant animadvertere facile poterimus, quibusdam in rebus eos superiores existere: martyribus quidem, via ante martyrium monachæli: monachis vero, martyrio: martyribus rursum, qui in militariis aut civilibus se muneribus occuparent, eo, qui ex sacerdotali dignitate splendor effulget. Talis beatis viris cursus fuit, tantus labor: hujusmodi in terris periculum, hujusmodi præmia celeberrimorum horum laborum.

XXI. Inter quæ illud quoque nullo modo silentio prætereundum, de puella, quod propter rei admirabilitatem omnem propemodum fidem exsuperat. Vivens namque hæc, cum ab sceleratis hominibus in sepulcrum recens cadaveribus plenum, esset dejecta, in regione barbara, atque a patria ipius longe remotissima: ubi sanctorum martyrum fidem precibus imploravit, quorum etiam ope freta, longam adeo peregrinationem suscepserat, certissime quod exspectarat, consecuta est. Vespere enim cum in summa posita esset desperatione et fletu, bene mane patriæ, matri, tumulo sanctorum cum latitia restituta est, mirabiliter educta de sepulcro, utpote quæ a circumsedentibus illud custodibus videri nequiverit, admiranda quadam celeritate ab iis inde asportata. Siquidem albis illi vecni equis (o miram sanctorum in ferenda ope promptitudinem atque celeritatem!) cum puellam appellassent, atque in equos sustulissent, eam intra delubrum suum intulere, unde etiam scelsum paulo ante virum assetabantur, vadibus iis ab eo acceptis: qui dati, sanctissime religiosissimeque datam fidem servarunt, et huic salutem, et illi qui fidem violaverat, meritum paulo post exitum auferunt. O servatores celeres expeditique! O Ndein vestram implorantium adjutores strenui invicti que! O ad ea, quæ spopondistis, persolvere sine

mora promptissimi, et in tribuendo quod cuique a præterea etiam sanctitatem: quam aliunde nosquam adipisci quis queat, quam membris, quæ sunt super terram, mortificandis. Quo quidem nomine arbitror ego vitam eam appellari, quæ turbulentis animi motibus obnoxia est. Illi vero sanctificare vos dedicareque summo studio debetis, qui iis, qui eorū a materialibus sordibus expurgarunt, præmium illud largitur, ut se clare pervideant, et coelesti illa gloria indidem impleantur, ut Moyses.

XXII. Prorsus jam, o sacer conventus, ac Deo dicata concio, mihi quidem persoluta sunt, quæ vobis eram pollicitus, et orationis coena parata est, et quæ ad representanda martyrum certamina pertinebant, veluti in albo aurium vestrarum pro viribus delineata a nobis sunt. Vos vero quid? qui ad diem festum convenistis, qui convive estis, qui auditores, qui oves ratione prædictæ: quid, inquam, confessoribus hisce martyribus, quid item contra nobis reponetis? Nimirum illos quidem hymnis, laudibusque prosequemini, et quæ bona sunt, summa ope magis ac magis in dies sectari studebitis: siquidem gratum martyribus est, si hoc modo festi eorum dies celebrentur. Hoc modo strenuos Christi pugiles honorare laudabile est, tali studio, talibus fructibus: nobis vero obedientiam præstatitis, mansuetudinem, pacem atque concordiam, et

B Sic quidem ego pater vester, vos vero filii, chrysimum et amabilissimum nomen inveniems fortesse, cum ad hæreditatem illam æternam translati erimus, ut vivere una possimus, simulque letari: quando videlicet etiam corona gloriationis de vobis honestatus, ad communem Dominum exalnabo, Ecce ego, et pueri, quos dedisti mihi, Domine: ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum. Amen.

ARETHÆ CÆSARIENSIS

ORATIO

DE TRANSLATIONE S. EUTHYMI ARCHIEPISCOPI CP.

Ad sepulcrum illius habita.

(Apud LIPOMANUM *De vitis sanctorum*, Venetiis 1554, 4°, tom. III, e interprete viro docto.)

Quid hoc est, sacer conventus, hæreditas sancti Scata, popule Deo afflate? quis novus vester ille concursus et inusitatum solemne? utpote ubi nulla luctus signa, nulla amplioris dignitatis appareant; contraque potius ubi nihil non triste ac moestum, nihil non lamentabile ac fleibile, nihil non eorum quæ in maximis calamitatibus acerbitate ac mœrori esse hominibus consueverunt, sese copiosum effundit, ut a cunctis propemodum, velut ab uno funebribus haberi oratio videatur? Quæ ista igitur adeo vehementes est plaga? quisve iste, qui præter morem nostrum omnium animos occupavit dolor? ut ne oculos quidem a lacrymarum tristitia vacuos tollendi liberam vobis facultatem permittat? Nimirum Euthymius, magnus ille Dei pontifex, lamentationis vobis istius causa fuit, innocens injuriose tractatus, a sede sua procul exturbatus, ab impia sceleratorum manu damnatus, morte nunc denique multatus, atque in id postremo, quod hic ante oculos positum est, sepulcrum illatus.

Et quid horum, quæso, magnum adeo vobis exitare fletum debuit? inno vero quid est, in quo non summa esse lætitia summaque jucunditas debet? quidve ejusmodi, quo non quivis, qui a saeculo Deo sit consecratus, velut honestatus gloriatur?

C siquidem memoria justi cum laudationibus, atque laudatio hilari gratiarum et laudum actione, non tristi lamentatione et luctu quibus vos turbati nunc estis, contineri solita est. Non sunt, mihi credite, ista hominum qui esse moderati velint, aliena sunt a grege nostro quæ a vobis nunc sunt. Surrexit ad eum, cuius desiderio tenebatur, egregius amator; peregre ad munerarium profectus est cursor, ad eum unde legitime ipsi dandum præmium erat, abiit illustris pancratista, sudore etiamnum ex vehementi a se adhibita in certando contentione madens, atque ex labore cursuæ graviter anhelans, seseque vix præ lassitudine ac virium animi imbecillitate, sustentans, ad paratam sibi in altera vita requiem pervenit, cuius a molestiis omnibus vacuæ jam factus est particeps. In ea pulchritudines ipsas, quarum causa in certamina illa descenderat, jam contemplatur, laborum suorum præmia de rerum omnium potente accepit dextera, æternaque potitur beatitudine. Quocirca gaudio exsiliare, lætitiaque effiri oportet, quod cœlestibus ille potitur præmiis, quod lacrymarum suarum sementis, quam flens sparsit in terram, nunc gaudens manipulos colligit ac beatus triumphat.

Tu vero quibus ex rebus summam capere læti-
tiam debes, ob eas dolendum tibi et lamentandum
putas? Atqui neque Deo grata sunt ista, neque
Euthymio convenient. Tameksi enim visus est
oculis insipientium mori (ut est in sacris Litteris)
et existimata est afflictio exitus ejus, et discessus
a nobis contritio; nihilominus tamen nunc est
in pace, quoniam Deus illum suscepit, tentavit il-
lum et invenit dignum se; tanquam aurum in for-
nace probavit illum, et quasi holocaustum hostie
acepit illum; atque ob eam causam in tempore
etiam visitationis splendebit, quando videlicet
omnes justi fulgebunt ut sol, clarissimæ luci illi
conjunctus, tenebrisque ac caligine pars ad sinistram
posita circumfundetur; stabitque justus adversus
eos qui se angustiaverunt, si quid divino creden-
dum est prophœtæ, qui supplicia quibus postea
plectendi pro meritis injuriosi homines fuerint,
describit.

Verum enim quid est horum hujusmodi, quod
lamentis prosequamur? Quæ istius quæ nos oc-
cupavit tristitiae causa, unde tantus iste qui
nostros animos affigit moeror? potiusque, quid
quod non sanctissimæ hujus viri animæ conve-
niat? Quodque non laudabili totius ejus vita cur-
riculo usque ab incunabulis respondeat?

Quippe enim Seleuciam ille habuit matrem, quæ
generis necessitudine Gregorium divinum virum
illum attingeret, quem alterum Thaumaturgum
magno suo bono ætas ea tulit, quæ hanc paulo
ante nostram præcessit, ortum ipsum quoque ex De-
capoli Isauriæ; verumque esse dictum illud docuit
et confirmavit: Generatio rectorum benedicetur.
Excep:us vero mox est ab Olympo, præclarissimo
Christianæ disciplinæ domicilio. Unde post in mo-
nasterium est traditus, quod est ad sinum Asta-
cenum, ubi similiter quoque egregie certando præ-
clara ejus virtus enuit.

Cæterum quæ sibi ille tropæ singillatim ad-
versus communem omnium nostrum adversarium
erexerit, quæque ex iis in quibus excelleuter admo-
dum se gessit certaminibus præclara victoriæ insi-
gnia reportarit, eorum omnium commemoratione
nem illis sum relicturus, qui ipsi invicti viri hujus
certaminibus interfuerent. Siquidem ii eorum quæ
oculis ipsi viderint suis, testes esse poterunt locu-
pletissimi, veluti summæ famis ac sitis tolerantiae,
summaque nuditatis; quippe cum unica tantum
veste intolerabilem vim illam frigoris sustineret,
uncinorum præterea hamorumve e sublimi pen-
dientium, quibus veluti necessitate quadam som-
num ille ab oculis arcebat suis, quod exemplo Da-
vid habitaculum invenire, locumque ubi quiesceret,
vehementer optaret, ubi nimirum nulla ex curis
vitæ hujus fluctuatio, nulla est animorum tem-
pestas, nulla gravior a scelestis spiritibus infecta
procella. Horum, inquam, omnium commemora-
tionem, ac de commemoratione gloriam integrum
illis qui ea ipsi prægentes videre, sum relicturus,

A caue ipse persecuturus tantummodo quæ ab eo
gesta sunt postea.

Habebat ex eo tempore penes se celeberrima et
regia hæc civitas illustrem nostram hunc pugilem,
qui cum benigne a privatis hospitio recipetur,
mercedem eam collati in se ab ipsis officijs omnibus
rependerat, quam assequi illos decebat, qui virum
virtutibus adeo excellentem, comiter humaniterque
tractarent. Quando mulier etiam illa Sareptana
meriti quod in Eliam illum Thesbitem contulerat,
debita mercede fraudata non fuit; siquidem pro-
pterea quod amice illum hospitio suscepserat, am-
pliora ei divinitus ad vitam degendam vicissim
tributa fuere præsidia. Celebris jam quoquoever-
sum nominis ejus fama pervagabatur. Neque enim,
ut Dominus ait, abscondi supra montem posita
civitas potest. Hinc in regis notitiam peruenit, mi-
ratur virtutis ejus egregium indolem, amicum sibi
illum adjungit, ac patriarchæ qui erat eo tempore
contubernalem facit.

Haud ita multo post vehemens Ecclesiam tem-
pestas invasit, quam ejus, in cuius tum manu erant
gubernacula, arrogantia excitarat: in quo quidem
tuinultu cum auctor ejus ille qui fuerat animum
despondisset, sacrique sui honoris repudii libellum
Ecclesiæ dedisset, malus male abiit. Aderat unus
is tum idoneus, qui desertum id ab eo munus
susciperet. Quis enim eo, qui apud omnes erat in
gratia, magis qui ei muneri præsiceretur aptus,
magisque dignus poterat judicari? Ex quo sane
factum est ut quod aliis multis usu non venit,
suffragio universæ, quæ sub cœlo est, Ecclesiæ
delectus sit, qui Constantinopolitanam hanc re-
gendam susciperet. Animadvertis qualis sit iste et
quantus vir, et enjusmodi præmiis ob virtutis ejus
præstantiam afficitur? Sed qui ea persequi posse,
quæ sunt deinceps secuta? Nefariorum hominum
invidiam, cædem ab impiis factam, crudele ac
violentum judicium, judicibus iis (o justitiam di-
vinam, o incorruptum Dei tribunal!) quibus nulla
cura fuit sacrorum, sed toti in unum tantum erant
quæstum intenti. Cujus causa ipsi ab universa et
sana Ecclesiæ parte abscissi, ad sanitatem redire
non poterunt, et arrepta, quam summe optarant,
D occasione, a nullo se (modo possent) quantumvis
nefario flagitorum ac facinorum genere tempera-
runt, ne si parietes quidem perfodi, aut crumenas
desecari opus fuisset, quippe cum domos iniquita-
tum replere festinarent tenebrosi terræ. Hinc in-
credibilis eorum rabies exarsit, quoniam nulla jam
iis juris species restabat, quam facinorum suorum
audaciam prætererent; et totius sacri ordinis se-
cuta venditio est quæ palam, jam projecta omnis
vereundia, fiebat.

Hinc præter cæteros in hunc quoque virum
sanctitatem plenissimum superbæ contumeliosæque
silentio prætereundæ illæ nunc a nobis injuriæ;
nefas namque mihi arbitror esse, si recensenda
denuo earum turpitudine linguam inquinem meam,

cum eas etiam Barberorum oculi merito aversari abhorreque debuissent; quandoquidem aderant etiam legationis causa Saraceni, et totius illius majoris quam scenice aut tragicæ ullius foeditatis participes fuere, actorum stiiles spectators, quando nefas erat alioqui ut haec impiorum theatro specarentur, quæ tam scelerate ab impiis agebantur. Hujusmodi porro præclara initio munera illa mox etiam sequebantur, multa exsilio, notorum ab eo hominum propter imminentes formidines in rebus asperis fuga, coactis malevolis eum videre quem odio prosequabantur; his vero etiam longe disjunctis, sive quod assidens eos militaris duritas custodiaque summoveret, sive quod ex innata in animis multorum levitate, in ipsa eorum usus indigentia perverse inutiles existerent, et cuius ante illud tempus mirifice fuerant studiosi, ci nunc, mutatis in contrarium voluntatibus, impense obtrectarent; quando natura ita comparatum est, ut rebus secundis adverse semper insidiari solitæ sint: quo nihil sit quidquam in rebus humanis, quod a rei sibi contrariae labi purum intactumque sit, cuique, licet præclarissimum sit, quasdam quasi sordes hominum nequam invidiæ litor non allinat.

Ad haec etiam positum hic in conspectu sepulcrum, in quo hic asservatur, superantibus humanitate sua piis regibus immanitatem feritatemque superstitionis adhuc tyranni, cuius opera potissimum in eas ille fuerat calamitates conjectus, atque is etiam, qui nefarie fuerat damnatus, suis saltem post obitum restitutus, ut haberet etiam Jenuo sacra promissionis terra dilecti ossa Joseph, quibus per leclissimos quosque ex sacro ordine viros justa solverentur. Commodum enim edictum reges promulgarant, atque undique exemplo, velut ex composito (quamobrem enim haec magna adeo cum celebritate non fierent?) ingensque confluxit multitudo, maxima quadam pompa victorem illum ab exsilio redeuntem cœpit comitari, innumerabilibus facibus quarum bonam partem regia pietas suppeditabat, mare totum collustrans, suavissimisque incensis odoribus molestam illam marinauseam discutiens, et perpetua hymnorum modulatione pontificem mire concelebrans. Ceterum simuli ut ad Virgam (litoralis tractus id est nomen) appulerunt, sublatum est de regio lembo sacrosanctum illud tabernaculum, atque in divi Aemiliani ædem illatum, ibique similiter appositis hymnis decantatus est Dei servus, et laudatione cuiusdam de pontificum numero honestatus.

His ita peractis, cum sublatum inde sacrum gestaretur pheretur, atque in honestissimum locum huncce inferretur, sustollit undique ab omnibus cōptus est clamor, magistratibus, privatis, locupletibus, tenuibus, viris, feminis, parvis, puberibus, impubibus, quorum partim cum secundum Deum patrem vocabant, partim pastorem requirebant, alii præpugnatorem desiderabant. Nam

A et nutritorem illum suum egeni appellabant, mulierculæ suum, cum a Deo discessissent, defensorum primarium, pueri disciplinæ suæ mederatorem vociferabantur; omnes denique, per se quisque eum in quo opportunum sibi sublevandis indigentis suis positum esset perfugium. Itaque dum hujusmodi cum laudatione funus celebratur, in hoc religiosissimum templum ab omnibus convenitur, ubi peractis reliquis, quæ ad persolvenda funeri justa deerant, cum jam periculum esset, ne quod superfluerat sanctissimi viri tabernaculum, propter eorum qui eo confluxerant fidem disperperetur, violenter de raptorum manibus extortum excussumque est, atque hoc modo in sacrosancto hoc quem videmus, loculo sacrosanctum vere Dei hominem collocavimus.

B An mediooris hæc tibi videntur momenti ad declarandam viri hujus virtutem, Deique erga servos suos, dum adhuc etiam in hac vita sunt, curam rebus secundis similiter atque adversis indicandam? Nemo sit, opinor, qui adversetur, nisi si quis ejusmodi sit qui virtutis præmium in eo tantummodo positum pulet, si continenti rerum bonarum cursu perpetuo in hac vita quis nulla cum offensione utatur, contraque difficultiorem in ejus via progressam penas quasdam esse arbitretur, quibus assidue pro meritis divinitus hominum malefacta puniantur, opinione cum ipsi perniciosa, tum a Dei æqui rerum omnium moderatoris sapientia admodum aliena.

C Verum enim quoniam dicendo ad hanc orationis partem pervenimus, conferamus, si placet, ea quæ sancto huic viro evenere, vicissimque quæ Alexander antea accidera, videamusque quemadmodum Dei justitia præmis unicuique ex merito tribuendis rectissime omnia moderatur. Ille enim cuius et rex esset et regio genere ortus, miseramque in ipsa imperii dignitate animulam infeliciter exhalasset, quibus vita functus laudibus est affectus? Cum, repetita paulo aktius oratione, ea quæ iutroque fuere, diligenter consideremus, hic, quem in hoc loco sepultum habemus, eo modo quo diximus altus educatusque post tot adversa, quibus fuerat conflictatus, totque præclara, quæ virtutis suæ ediderat documenta, talem qualem supra memoravimus vita exitum babuit, eamque nactus est sepulturam quam vos nimur videtis, magnificam nempe et gloriosam, ejusmodique quam viros Deo dicatos consequi par est; id quod magis etiamnum mirum debet videri, quod draconis caput a quo insanabili ille morsu fuerat ic-tus, reliqua adhuc sui corporis parte palpitabat, magna cum audacia ruens ferebatur, metuens scilicet, ne quid se propterea melius ostenderet, tametsi incassum omnes ipsi conatus illi erant casuri, cum id egisset terrena potestas, ut soluti in spumam ejus fluctus abirent, atque hic quidem hoc modo.

D Contra vero Alexander. Is enim quidquid in

terris haberi voluptatis ac deliciorum potest; id omne ab ipsis incububilis large semper habuerat, atque a fratre fuerat educatus viro commodo, summaque et sanctitate praedito et innocentia, majoreque apud eum digno certe appellatione, quam fratris. Is enim, tametsi quod multa adversus ipsum nova erat molitus, proprieaque ab ipso esset comprehensus, nullas tamen concepti in fratre sceleris penas graviores dedit (cujusmodi multi multi ante id tempus fnerint affecti) quam ut in custodiam tantum daretur, prohibereturque ne que impio in fratrem facere cogitarat, ea ad exitum perduceret, a quo tametsi eo modo insidiosi petito, regno incolunis (quod utinam nunquam fecisset) servabatur, quod sequum putabat, ut quem sibi sors regni socium dedisset, ei pacatum incolumeque illud traderet. Verum cum humanissimus, idemque suavissimus rex Leo ex hac vita in pace esset diuissus, summaque rerum omnium potestas ab eo ad hunc devenisset, confessum hic ipso initio ejusmodi esset declaravit, quanque nihil sibi profuisse vitæ consuetudo, que cum fratre ipse fuisse, quodque ab eo clementer habitus esset; verumque eas Proverbium docuit: Virum potestatem habentem in pejus proficere. Repente namque ut celestissimum, ac maxime nefarius flagitiisque ac facinoribus operissimus quisque ad eum se contulisset, ejusque assecula esse cœpiisset, ita summa apud illum erat in gratia, in consiliariisque numerum admittiebat, ac pars ei aliqua administrationis imperii committebatur. Ex quo quidem, si quid ante eorum quæ occulit in fratrem mollebantur, vulgo usque in id tempus fuerat ignotum, id tunc palam jam aperteque detegebatur, impudenterque jactabatur. Nam et clementissimi in ipsum fratris testamentum rescindi coepit, veteres ejus amici superbe contumeliosaque tractari rejicique; innocens præterea torus ipse regius injuria afflicti atque e regia submoveri; et nisi terris Dominus Regiæ stirpis semen reliquisset, ipsum hunc etiam, quem nunc feliciter imperium obtinentem videmus, Constantinum ejectum submovisset, et adolescentulo sclaveno facie turpi moribus etiam turpiori, traditum esset gubernandum imperium Romanum.

Ab hac iniqüissima novitate injuriae etiam ille prodiere, quibus affectus fuit sanctus hic vir. Namque consiliariis usus iis, quos Leo saepe vita suæ insidias fuisse molitos manifeste convicerat, ac præterea cliam ab ecclesiis repulerat, vel ipsi potius, metu ne deprehenderentur, sua se sponte removerant, ut quos ejusdem seem sententias esse putabant, viris immanibus ac feris, quique unitantum questui inhibabant, ea sevitiae exempla in illum edidit, que in eum edi par est, qui in hujusmodi sceleratorum manus traditus sit. Ac cetera quidem videor mihi missa facturas, quacunque contumeliosius ille in sanctos viros effecit, eaque commemorabo tantummodo, unde pulcherrime

A universam existimo me morum ejus perversitatem declaraturum.

Mos est regibus Christianorum, qui idee illis communis est cum omnibus Christianis, ut, quotiescumque Dei basilicas ingrediantur, aperio capie eas ingrediantur. Quem quidem Paulus ipse apostolus primus inducit atque omnibus in Christiana re publica observandum mandavit. Hunc morem cum sapientissimi videlicet illi atque optimi viri sustulissent, persuaserunt homini crasse cutis ac de suillo genere, et tantum non grunnienti (cui enim, queso, sequi comparari ille poterat quam sui Beotice?) ut cooperio capite in loca sacrosancta ingredieretur. Quem quidem ille disciplinam cum admisisset, atque ad majora etiamnum multo perdiscenda facinora se paratum præberet, nimirum pulchre ille quoque consecutus est casus. Etenim ubi hominem sic persuasum illi introduxere, ac violacei coloris amiculio tectum sacre mense admoveare, magno cum suo, tum illius futuro dedecore (quando, opinor, post hoc illate viro sancto necis erat futura), confessum ille post facinus illud tam andax male captus est, neque ex eo die in potestate sua amplius fuit. Nam et audacissimum, non tamen omni ex parte reprehendendum, facinus majore mox ac perniciose allo cumolavit. Cum enim statim iis, quæ in hippodromo sunt, solitum Baccho sacrificium fieri fecisset, sane meritam ejus rei mercedem illico reportavit: siquidem iis nondum peractus, miserabiliter sublimis intra cubiculum suum est importatus. Casu nibilo meliore quam fuit ille Herodis, qui cum Jacobum Zebedaei filium in gratiam eorum qui Christum occiderant, interemisset, ac Petrum ipsum apostolorum principem simili modo fuisse adortus, meritum ipse quoque facinoris sui præmium est consecutus; quippe qui in maxima, quæ ad diem solemnum convenerant, mortalium frequentia, regio satellitum comitatu subaxus, summo cruciata, scatentibus undique ex ejus corpore vermbus, de vita discesserit.

Quomodo autem hic noster? Noctis profecto, quemadmodum miserrime fuit ille elatus, quantumque in ejus funere faciendo adhibita festinatio, sella regia, qua ejus corpus portabatur, contracta, perinde ac si segre tulisset sceleratissima se illa sarcina pressam fuisse. Meminisse potestis præterea quam graviter sedequaque infelix illud corpus feteret, quantusque ac quam teler esset odor ille, quem occurrentium sibi naribus affaret, ejusmodi videelicet qui aromatum quæ incenderentur omnium odorem confunderet. Intumuerat præterea mirum in modum. Atque hæc quidem divina providentia nunc in rebus humanis vitæ hujus indicia fuere; nam et colliquescente jam in putrorem corpore, ejus adhuc spirantis labidas carnes ex inferioribus aliunt partibus effluxisse; quo quidem factum est ut vix ad destinatum sepulcrum delatum turpiter fuerit, ignominioseque projectum.

Conferantur nunc nostris, si placet, ea quæ huius

evenerunt, ostendaturque quid religiosus et pius vir, quid item contra Dei contemptor et impius, quomodoque viri pii exitum bonos solitus sit comitari, contraque scelesti derisio contemptioque. Nam ad ea, quae diximus, illud etiam accessit, quod ne solita quidem viris pii post mortem adhiberi exequiarum justa ei persoluta fuere, neque regia attributa a magistratibus pompa, preter paucissimos quosdam eosdemque contemptissimos, qui cunctib[us] etiam de vulgo solitum officium præstatuti suissent. Atqui multis tamen illis sui studiosos habebat, neque impedita erat cuique ad eum confluendi potestas; nisi sicuti aliqui etiam præsto fuere, quos utpote auctores sine mora imperatoribus apparere oportet. Sed nimis oportebat ut hujusmodi sepulturam nancisearentur vir omnium importunissimus, quae debita rebus ab eo scelerate gestis alterius ei vita supplicia representaret. Ceterum hic quidem hoc modo meritas scelerum suorum poenas peperit.

Quid vero ejus consilii primarii auctores, maxime illa circum nefarium caput palpitans cauda? Aliorum nimis jam exitum vidimus, quorum memoria cum sonitu periit, aliis etiam ex proprio jam imminere videmus; neque enim gemitus pauperum peribit in finem, canetque chorus juvencularum, nostri, inquam, saeculi Ecclesiarum, victoriae carmen, novo et importuno Pharaone una cum curribus et equitibus demerso. Siquidem

A hujusmodi exitu expectat morum asperitas, duritas implacabilitasque. Sed haec missa faciamus, esque, quæ initio nobis proposita erant, prosequamur, orationemque hoc modo terminemus.

O potestatem pontificum Dei! quæ una cum iis, qui virtutis causa perpessi injurias sunt, laetitia exultas; una cum Abel invidis obnoxia es, una cum antiquo illo Jacob ab ænulis assidue vexaris, una cum Zacharia jugularis, una cum Jacobo in gratiam Judæorum mactaris, una cum divo Athanasio e sedibus tuis exturbaris, una cum Paulo exsilio pedicis, quemadmodum hic, confessionis honestaris, una cum Nicephoro et Photio viris clarissimis fugis ac mortibus decoraris. Te sepulcrum non operuit, sed omnibus quæ sub celo sunt terris aperuit. Te non terra contexit, sed omnibus quæ ubique sunt partibus ejus ostendit, dignum pontificem eo qui te creaverat Deo, idoneum præcolum rebus illius magnifice gestis, similem etiam eorum quos ipse tulerat laborum exitum consecutum. Verumtamen qui laborum jam tuorum præmia percipiisti, unaque es cum duce magistroque Christo, eum istib[us] nobis concilia, ut sistat procellam, tempestatem cohibeat, maris tumultum sedet, iis, qui itidem ut nos injurias affecti fuere, merita præmia persolvat, sive ut judicium convertatur in justitiam, sive ut injuriarum auctores agnoscent se deliquesce, et idoneam, contra quam hactenus ab his factum est, cantilenam auspicentur.

IN EUNTE, UT VIDETUR, SÆCULO X

JOANNES GEOMETRA

NOTITIA

(Ex prælatione R. P. Ant. Ballerini, S. J., in præclara Syloge Monumentorum ad mysterium Conceptionis immaculatae Virginis Belparæ illustrandum Kolnæ 1856 edita.)

De certa ætate quo Geometra vixerit, nondum constat, licet nonnulli temporis fines, lati ii quidem, aliqui tamen assignari jam possint, quibus nec antiquior nec recentior dicendus sit. Alterum nobis limitem hæc ipsa, nisi fallor, oratio præbet, quam edimus. Nam ubi ad explanandum Dominicæ incarnationis mysterium Joannes accedit, non Eutychianam modo, verum etiam Monotheliticam hæreticam confusionem sst diserte perstringit et impugnat (§ XXI). Post exortam igitur Monothelitarum hæresim scriptus est sermo. Alterum vero limitem certum desigit Catena Patrum in Lucam ab eminentissimo Angelo Maio Grace edita in Script. vet. t. IX, et Nicetam Constantinopolitanum diaconum babens auctorem. Cum enim multa e Joannis Geometrae scriptis Niceta decerpserit, et suæ collectioni inscruerit, id quæ post medium saeculum xi præstiterit, palam est Geometram ante id temporis floruisse. Quod autem quidam, nulla alia, ut videtur, de causa, nisi ut ne prorsus de eo taceant, certam aliquam epocham designare maluerint, uti v. gr. Casimirus Oudinus, qui (a) anno 1050 et Combeffius qui (b) medio saeculo x aut xi Geometram vixisse affirmarunt, pro nihil habendum est. Nunquid enim non pavi jure ad

(a) *De script. eccl. II*, 615.

(b) *Bibl. Conc. vol. I*, pag. 23.

seculum ix cumdem scriptorem referre quispiam posset? Hippolytus Marraccius (*Biblioth. Marian.*, part. i ad v. *Joannes Geometra*) scribit, eum floruisse circa annum salutis per Christum reparatae 960. Unde tamen id didicerit, tacitus præterit. Quod si nonnulli verisimilibus conjecturis tribui oporteat, hoc unum forte non abnuendum videbitur, eo ipso quod tam multa e Geometra in catenam suam Nicetas derivavit, omnibus persensis rei adjunctis, haud improbabiles duci posse rationes opinandi, ab Geometra Nicetam non omnino exiguo annorum intervallo sejunctum fuisse.

Quis autem fuerit, omnibus huc usque mansit incomptum. Illud tamen ex Vaticano codice *inter Græcos Palatinos N. 402* dicere certo licet, presbyteratus ordine eum insignitum fuisse; exstat enim ibi ejus oratio, sic εαυτὸν ἡνίκα πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη· in se ipsum cum consecratus est presbyter; ex qua etiam novissimus eum, medium natura, sed satis proœcia ætate, quando iam canoscebat, viribusque elanguere coepérat, presbyterum consecratum. Ejus sunt verba: Εἰ δὲ τις εἴη τὸν οἶον; ἄγω. Φύοις μὲν ἡ θρέψη, νωθρὸς δὲ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἡ δύναμις, ὑπότροφος; δὲ καὶ ὑποσκάζων ὁ λόγος, τούτον ἐν τοῖς ἀγωνιστῶν ἀπειράνεσθαι, κ. τ. λ. monasticam vitam professum illum fuisse, haud anceps indicium suppeditat ejusdem opusculum cui titulus est *Paradiseus*, quodcum cum Morelliana versione jam in editis habemus. Satis fuerit hic descripsisse primum e XCIX tetrastichis quibus totum opus absolvitur:

Sanctorum cælestis vere est paradiseus amarus,
Unde animis affat suavis et almas odor.
Ergo cui affectu sunt pectora læsa profano,
Huc veniat, florem carpal et ambrosia.

Cestu autem sanctorum, ad quem auctor invitat, nihil designari aliud, quam cœnobitarum monasterium, non modo res ipsa clamat, sed et alia tetrasticha confirmant, ubi et monachorum mentio injicitur et de monasticis virtutibus agitur, exemplis antiquiorum cœnobitarum Antonii, Arsenii, Bessarionis, Agathonis, Achilliae propulsis.

Imo, si fidem habenda est alterius sermonis titulo, quem referunt tum Christopherus Harles in suis ad Fabricii Bibliothecam Græcam additamentis, tum Joannes Iriarte in receasione Codicem Græcorum Ms. Bibliothecæ Matritensis, qui et prolixum ejusdem sermonis fragmentum exhibet, haud plane immerito conjicere quispiam posset, Joannem nostrum episcopali quoque dignitate deinde decoratum fuisse. Titulus enim est: Ἰωάννου Πρωτοθρόνου τοῦ Γεωμέτρου περὶ τοῦ μῆλου. Joannis Protothroni Geometra sermo de malo. Porro quæcunque de usu vocis Πρωτοθρόνου suppetunt veterum monumenta, en collineant omnia, ut nemo, qui episcopalem aliquem thronum non tenuerit, hoc titulo exornatus putetur (a).

Quanquam vero incompta adhuc manent Joannis Geometrae tum gesta tum certa ætas, non æque tamen obscurum est, quodnam de eo judicium, scriptis ipsius inspectis, ferendum sit. Balthassar Cordierius in prævio indiculo Patrum, quorum scriptis texitur catena quam vulgavit in Lucam, hanc de Geometra ferendam sententiam censuit: Eum multa etiam soluta oratione non eleganter minus quam nervose scripsisse, apparet ex fragmentis ejus non paucis nec pauci, hac Catena citatis, in quibus et sublimem theogum, historicum, eruditum, et interpretem ac ecclesiaston eximium agit. Marraccius cum lemm tanquam oratorem ac poetam suo tempore insignem depraedicat. Nec aliter Combelius ipsum ceu devotum auctorem et eruditum laudat.

(a) Conf. Du Cang. *Gloss. Græc. ad v. ΘΟΝΟΣ*, et *Gloss. Lat. ad v. PROTTHRÖXUS*.

NOTITIA ALTERA.

(FABRIC. *Biblioth. Gr. ed. Hailes*, tom. VIII, p. 625.)

Geometrae adscribuntur:

Hymni quatuor elegaci in S. Virginem, cum metaphrasi Federici Morelli, subjectis octo versibus iambicis, quibus auctor ait, se unius e SS. Trinitate parentem perfecta decade, trecentis versibus (tot enim στίχοις complectuntur illi hymni), celebrasse, hexametros autem, ut perfectiores, imperfectioribus pentametris junxisse, ut illi divinam, hi humanam Christi naturam denotarent.

Hymnus in B. Deiparam alphabeticus, ita ut singuli versiculi vocabulis, ab eadē littera secundum ordinem alphabeti incipientibus, constent. Hosce hymnos in corpore poetarum Græcorum heroicorum et elegiacorum etiam utraque lingua vulgatos Genav. 1614, fol., p. 746, primus cum metaphrasi sua Latina vulgavit et Gregorio XIV pontifici dicavit Federicus Morellus, Paris. 1591, 8. Ab eodem an. 1595, 8, in lucem Græce et Latine editus est Joannis Geometrae

Paradiseus, sive epigrammata tetrasticha XCIX moralis argumenti, et dicta factaque SS. Ascetarum, Achillæ, Agathonis, Apollinis, Antonii, Arsenii, Bessarionis, Carionis, Isaiae, Eutropii, Heliодori (al. Istidori), Lucii, Matois, Miltiadis, Pioris, Pittaci, Pityrionis, Simonis, Sisois, Tuconis et Zenonis referentia.

Joannes Geometra sibi citatur in Catena Græcis in Lucam, etiam in Catena aurea Thomæ Aquinatis. [Atque ex Morelli ed. rec. in Appendice bibl. Patrum per Margarin. de la Bigne Paris. 1634, et in tomo XIV, ed. 1634, fol. Gr. ac Lat.].

Iambicam Metaphrasin Canticorum S. Scripturæ a Joanne Geometra non infeliciter concinnatam habuit MS. Leo Allatius, ut ipse narrat de libris ecclesiasticis Græcorum pag. 62. Alius Paraphrasin cantici Deiparæ legi in codice Colbertino ad Apollinariani Psalterii calcem, Cangius in Glossario Græco adnotavit. Similiter in codice Barocciano 26 Bodleianæ bibl. Canticum Mosis a Geometra metaphrasit ad calcem Appollinaris occurrit. Ceterum χαριτηριῶν illi, sive hymni quatuor in B. Mariam, quorum singula disticha a vocabulo χαῖρε incipiunt, exstant etiam mss. in bibl. Vaticana [v. Montfauc. Bibl. biblioth. mss. I, pag. 5. C.] et in Cæsarea, sub juncto, nescio cujus, in Geometræ laudem ἡρωελεγεῖων. Exstant etiam una cum epigrammati variis iambicis ms. in codice, quem regi Christianissimo dono dedit Antonius Eparchus. Vide Bandurii notas ad antiquitates CPol. pag. 877 et 881, qui Geometram pessimum poetam appellat, indigno pro ætate imprimis, qua vixit, elogio.

Geometræ homiliae sive sermones in passionem Christi atque in B. virginem, alterumque ἔξοδον sive προπεμπτήριον in dormitionem Deiparæ, et tertium ad eamdem προσφωνητικῶν sive χαριτηρίων evolvit memoratque Allatius *De Simeonibus*, pag. 94, 95, 114. In altero testatur, se etiam apocryphas de Maria narrationes, quæ evangelistarum scriptia non adversarentur, attestuisse: Συνελεξται δὲ καὶ ἡμῖν οὐ μόνον δια παρὰ τῶν εὐαγγελιστῶν τε καὶ προφητῶν, ἀλλά καὶ δια παρ' αὐτῶν τῶν ἀποκρύψων ἀνελεξάμεθα, σύμφωνος καὶ ταῦτα δηλαδὴ καὶ ἀκόλουθα τοῖς εὐαγγελισταῖς καὶ προφήταις, καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ θεολόγοις Πατράσι καὶ διδασκάλοις. Εἰσεται δὲ πάντως δικαιο; Δικαιοτής καὶ κριτής. FABR. 1

Joannis Geometræ, Prototrophi (Ιωάννου πρωτοθρόνου τοῦ γεωμέτρου) orat. de malo, quæ mali sive pomii laudes persequitur, ejusdem encomium quercus; ephrasis horiti; alia ephrasis et encomium quoddam, quod inc. Tī δῆ καὶ τὸ μῆλον; sunt in cod. Barocc. 23. V. Cat. codd. Angliæ, etc. I, p. 5. Prima oratio de malo exstat quoque in cod. reg. Matrit. 82, ex quo illam excispsit et Græce euulgavit Iriarte in Catal. codd. Gr. Matrit., pag. 301 sqq.

Florentiæ in bibl. Laurent. cod. X, n. 6, plur. 5. Jo. Geometræ versiculi iambici in martyrium Panteleemonis. — in cod. 27, n. 4, explicatio IX canticorum Ecclesiæ ex ore Joannis Geometræ, carmine iambico, quæ Bandinius in cat. codd. Gr. Laur. I, pag. 65, sqq. Græce publicavit (et p. 23 de cod. Laur. antea memorato egit). Idem adnotat, primum illorum etiam esse in cod. Barocc. citato, omnia vero haberi in cod. Colbertino n. 1476, eaque sibi olim comparasse Leon. Allatum, hoc ipso teste in diss. *De libris eccles. tom II*, p. 617; denique existit etiam in bibl. Uffenbachiana, indice J. Henr. Maior in *Bibl. Uffenb. ms.* pag. 482, qui argumenta singulorum recensuit, et primum atque ultimum carmen tamquam ineditum in lucem protulit. — In bibl. Escorial. Jo. Geometræ carmina, totum certamen martyris Panteleemonis continentia (a), teste Pluero in *Itiner. per Hispan.*, pag. 46.

In bibl. Coislin. cod. 106, fol. 177, Jo. Geom. sermo gratiarum actionis in adnuntiationem Deiparæ (b). Vid. Montfauc. Bibl. Coislin. pag. 181. — Ibid. p. 251 memoratur Nicetæ collectio interpretationum ex diversis interpretibus (in his, Joan. Geometræ) in Evang. secundum Lucam.

Jo. Geom. quidam hymni sunt in bibl. Paris. publ. codd. 687. — 1630, n. 15. — 2408, n. 9. — 2653 et in 2892, canticorum Scripturæ metaphorasis, heroicis versibus.

Monachii in bibl. elec. cod. 101 eadem. V. cat. codd. Gr. Bavar. p. 38, ubi forsitan rectius scribitur, versibus iambicis.

Vindobonæ in cod. Cæsareo theol. 289, m. 30, quatuor hymni in Deiparam, cum anonymi epigrame in Jo. Geometram, sec. Nesselii. Cat. part. I, p. 398, aut sec. Lambe. Comment. V, pag. 347, sq. de cod. 253.

Mediolani in bibl. Ambros. in passionem Christi, teste Montfauc. in *Bibl. bibliothec. mss. I*, p. 499 E, eodem adnotante ib. II, pag. 1327. D. Jo. Geometra de cœlo, Gr. inter codd. de Mesme. HARL.

[*Joannis Geometræ ut ferunt, carmina varia in Anecdotois Græcis ex codd. mss. bibliothecæ Parisiensis, a J. A. Cramer Oxonii anno 1841 editis. Tom. IV, p. 266. Ibi exstant Paraphrases IX in S. Scripturam quas jam Bandinius ediderat Catalog. tom. I, p. 64. EDIT. PATR.*]

(a) Editi sub hoc titulo: *Elogium S. martyris Panteleemonis, Græcis iambicis olim ab auctore incerto* (qui Joannes Geometra esse creditur) scriptum et in bibliotheca Regia erutum a Federico Morello. Lutetiae 1605, in-12. EDIT. PATR.

(b) Editus in libro cui titulus: *Sylloge monumentorum ad mysterium Conceptionis immaculatae Virginis Deiparæ illustrandum, cura Ant. Bollerini Soc. Jesu. Roma 1856, typis S. C. de propaganda fide.* Hunc sermonem, inquit editor, certo auctori, Joanni Geometræ, ascribendum esse non Vaticanus modo codex inter Græcos Palatinos n. 402 fidem facit, et cum eo Coislinianus n. 106, qui in Imperiali Parisiensi bibliotheca servatur, ac Ba-

roccianus XXV, sed testantur et alii Græci mss. codices, ut ex Heortodromio patet Nicodemi monachi, qui et in *Prolegomenis ad canonem Annuntiationis* eam inter alias ejusdem argumenti homiliae recenset, et deinde per decursum commentarii ad eundem canonem subiungit nonnulla, ex ea doceripta, fragmenta refert. Accedit, quod ejusdem orationis particulas modo breviores modo longiores, sub Geometræ nomine recitatas cernimus tum in Catena Nicetæ diaconi ap. Ang. Maium, tum in altera Græcorum Patrum Catena in Lucam, quam Corderius edidit: quibus addi potest aurea S. Thomæ Aquinalis in eundem Lucam Catena. Id.

Joannis Geometræ commentariorum in S. Lucam fragmenta extant in Catena Nicetæ Seronii quam edemus ad annum 1090.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΦΟΝΗΤΙΚΟΣ Η ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΥΑΓΓΕΛΙΕΜΟΝ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ.

BEATI JOANNIS GEOMETRÆ

IN SANCTISSIMÆ DEIPARÆ ANNUNTIATIONEM SERMO PROSPHONETICUS
SEU GRATULATORIUS.

(Ex Syloge R. P. Ballerini supra lata. Loca in Catenis obvia tunc inceduntur.)

I. Gaudete : hocce mihi breve simul et magnum orationis exordium. Gaudete : hoc mihi et initium et medium et exitus. Gaudete : ad hoc nunc et natura omnis, et rerum creatarum universitas, et sermo (mens) vos provocat ; magis vero præ omnibus sermonibus non meis solum, verum etiam mortalium omnium, quoque fuerunt et sunt existenti, sermo ille, qui et Patris mens est, ac Verbum simul et Filius, et Dei paritor et Deus, et veracissimum juxta ac potentissimum, non modo ut gauderemus indixit, sed etiam, ut gaudere possemus, opere præstilic. Gaudete, ecclie et terra, et genus omne, et omnis zetas et sexus alterque; viri et mulieres, viventes et mortui, res omnis creata tum visibilis tum invisibilis. Et jam, sat scio, gaudelis, utpote qui magnum hunc fulgidumque nuntium audieritis proclamantem, quemadmodum olim per unam mulierem maledictionem, sic etiam nunc per unam mulierem gaudium in alios quoque universos esse diffusum ; imo vero non modo auditis verba, sed et re ipsa gratia fructus percepistis.

II. Et quidem quam magnum illud, quod et verbis enuntiatum, et simul opere completum est ! Magnum vere ac tremendum, et quod neque sermonibus effterri, neque auditu percipi, neque intellectu comprehendendi possit ! Deus hodierna die sit homo, et homo sit Deus et inimicus sit ejusdem naturæ participes ; et evadunt amicissima quæ inimicissima erant, et conjunctissima quæ prius dissitissima. Verbum, inquam, et caro, materia et flamma ; in unum coeunt temporale et quod expers est temporis, corporea moles et quod est immensum ; et qui maledixerat, benedicit ; et qui ab Eden exsulabat, rursum Eden inhabitat, et maledictam assumit naturam, damnatumque subit uterum ; videlicet amissam Eden Adamus recuperat, utriusque vero (Adae et Eden) Creator terram ad ferendas spinas damnatam viresim assumit, seu melius dixerim ille pro Eden caelos accipit, hic vero caelos relinquens ad inferna descendit.

III. Alius itaque aliud quodpiam e mysteriis, atque aliam quoniam e solemnitatibus celebrandam eligat, et majori præ ista dignam admiratione habeat, multo prosequens honore (Christum Domum) propter nos natum, vel manifestantem se,

A'. Χαίρετε τοῦτο μοι τὸ βραχὺ καὶ μέγα τοῦ λόγου προσίμιον. Χαίρετε τοῦτο καὶ ἀρχὴ καὶ μίση καὶ τελευτὴ. Χαίρετε τοῦτο νῦν καὶ φύσις; δῆτα καὶ κτίσις καὶ λόγος; διακελεύεται μᾶλλον δὲ τοῦτο καὶ πρὸ τῶν λόγων δὲ λόγος, οὐ τῶν ἡμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πάντων ἀνθρώπων καὶ θνητῶν καὶ θουμάσιων, δὲ τοῦ Πατρὸς καὶ νοῦς, δὲ Λόγου δόμου καὶ Γίδης, δὲ καὶ Θεοῦ καὶ Θεοῦ, δὲ ἀληθέστερος ἄμα καὶ δυνατότερος, οὐ διετάξιο μόνον, ἀλλὰ καὶ κατεπράξιτο. Χαίρετε, οὐρανός, καὶ γῆ καὶ γένος ἀντεν, καὶ θλιψία πάσα, καὶ φύσις ἐκαέρα· ἀνθρεψ καὶ γυναικες, ζῶντες καὶ τεθνήκτες, δῆτα γενητὴ κτίσις δρατὴ τε καὶ ἀδρατος. Καὶ χαίρετε, εἰσ' θεῖ, τοῦ μεγάλου τούτου καὶ φλογεροῦ κήρυκος ὑπακούσαντες, ὃσπερ διὰ μιᾶς τῆς ἀρδεῖς, οὐτως καὶ διὰ μιᾶς νῦν τῆς χαρᾶς B γυναικός, καὶ τοῖς μᾶλλοις πάτερι διαδοθεῖσης· μᾶλλον δὲ μὴ τῶν ῥήματων ἀκούσαντες μόνον, ἀλλ' ἡδη καὶ τῶν πραγμάτων τῆς χάριτος ἀπολαύσαντες.

B'. Ός μέγα μὲν οὖν τὸ νῦν ῥήθεν τε ἄμα καὶ πραχθέν. Μέγα καὶ φρικτὸν, καὶ μῆτε λόγῳ φητὸν, μῆτε ἀκοῇ χωρητὸν, μῆτε ὥφ. καταληπτόν. "Ἄνθρωπος δὲ Θεός, καὶ Θεός δὲ ἀνθρώπος σήμερον, καὶ κοινωνὸς τῆς φύσεως δὲ κύρρος, καὶ φύτατα μὲν τὰ πολεμιώτατα, συμφύετατα δὲ τὰ πρὸς ἀμικότατα, λόγος καὶ σάρκη, ὅλη καὶ φλόξ, χρόνος καὶ δγκός περὶ τὸ δικρονόν τε καὶ ἀπειρον καὶ δέρασμένος εὐλογεῖ, καὶ δὲ τῆς Ἐδεμί αποικήσες ἐνοικεῖ, καὶ λαμβάνει τὴν ἀραθεῖσν φύσιν τε καὶ νηδύν· καὶ δὲ μὲν Ἀδέρη τὴν Ἐδέμη, δὲ Δημοσυργὸς ἀμφοῖν τὴν κατακριθεῖσαν τὰς ἀκάνθας ἀνειλαρισάντος γεῦδεν δὲ, δὲ μὲν ἀντ' ἔκεινης τὸν οὐρανόν, δὲ δὲ τὸν οὐρανὸν λιπῶν ἐπὶ τὸν ἔδην χωρεῖ.

C. "Άλλος μὲν οὖν δίλλο τις τῶν μυστηρίων, καὶ διλλῆν τινὰ τῶν ἐρητῶν ἀγέτω πρὸ ταύτης; καὶ θευμάτζετω, αἰδούσμενος; τὸν γεννώμενον δι' ἡμᾶς, τὴν φωνήν τοῦ Πατρὸς; ἄμα καὶ τῇ μορφῇ τῆς Θεοτητος μαρτυρού-

μενον ή διλο τις τῶν ἀνθρωπίνων ή θείων ή καὶ συναμφοτέρων οἰκονομούμενον, η τὸ τελευταῖον, καὶ ἀνιστάμενον τε καὶ ἀνυψούμενον, καὶ μὲ συνανυψούντα, καὶ ἔστι τὸ μὲν τὸ τῆς οἰκονομίας, ἐμοὶ δὲ τῆς αὐτηρίας πέρας πραγματευόμενον. Ἐμοὶ δὲ τὴν βίζαν τούτων ἀπάντων δύτε, τιμὴν καὶ προτιμὴν τῶν λοιπῶν, κάκενα μὲν φάσκειν πάντα καὶ νοῦν καὶ λόγον καὶ πάντα τὰ πρὸ τοῦ θαύματος, ταύτην δὲ κάκενα νικὴν τῷ θαύματι. Σαρκωθέντα μὲν γάρ ήδη Θεὸν γηννηθῆναι, καὶ γεννηθέντα, φωνῆναι, καὶ φανέντα τοσούτων καὶ τηλικούτων τελεστουργὸν θαυμάτων ἀποφαινθῆναι, καὶ ἀναστῆναι, πάντα τῇδε ἀκελουθίᾳς, καὶ οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν, δις Θεῷ σαρκωθήνει παραβιλλόμενον θαυμαστόν. Τὸ δὲ σαρκωθῆναι Θεὸν, καὶ τὸν ἀχώρητον χωρηθῆναι, καὶ τὸν βασιλέα πτωχύσαν, καὶ τὴν ἕχθραν λαβῆναι, καὶ μιγθῆναι τὰ ἄρικτα, φύσεις Διας καὶ γνώμας, τούτο ἔστιν, δ καὶ Παῦλος, καὶ πᾶσα τῶν ἀλλων ἡ φύσις ὅλην τε δια καὶ ἀδελος θαυμάζειν βούλεται μὲν, ἀδυνατεῖ δὲ δυον ἀδειού.

rum, quod ab incarnato Deo mira prodeant. At vero, quod humanam carnem Deus assumpserit, quod incomprehensibilis fuerit comprehensus, quod rex factus sit mendicus, quod fulminitia sublata fuerit, quod in unum coiverint quae invicem abhorrebat, scilicet naturae simul et voluntates, hoc est quod et Paulus et quævis alia natura sive terrestris sive coelestis, etsi maxime cupiat, mirari tamen ac celebrare pro dignitate non valet.

Δ'. "Αλλως τε καὶ εἰ τοὺς κλάδους θαυμάζειν εἴ-
χες, πῶς οὐ τὴν φίλαν αὐτὴν πρὸ ἑκείνων, κάκείνων
αὐτῶν ἔνεκα θαυμασόμεθα; "Μέτε καὶ χωρὶς τῶν
ἄλλων καὶ τῶν ἑαυτῆς, δοσαὶ διν τις περὶ τῶν διλλων
μυστηρίων ἐρεῖ, ταῦθ' ἡμα συμφορήσας; περὶ τῆσδε
τῆς ἕσπειρης ἐρεῖ, παρ' ἡς κάκείνα, καὶ αὐτῇ τῶν
ἑκείνης χαρπῶν ἡ φίλα, καὶ αὐτῇ τῶν ποταμῶν ἡ
πηγὴ. Προσθήσας δὲ τοις καὶ ἡ ἐμὴ ζωὴ. Τοσοῦτον
ἔστι τὸ Θεὸν ὄφθηναι βροτὸν, τὸ δὲ καὶ θεουργῆσθη-
ναι βροτόν. "Ο καὶ αὐτὸς τοὺς παρόντος ξγνωμεν μυ-
στηρίου πηλίκον. "Ως κινδύνεω τὴν ἕσπειρην ταῖς
ἄλλαις, ἣς ἀπλήν, παρεβάλλειν ἐπικειρῶν, εὐρίσκων
θιπλῆν, καὶ τῷ μέρει ταῖς ἄλλαις νικῶσαν, οὐχ ἔχειν,
Θπω; τοὶς μέρεσιν αὐτῇ πρὸς ἑαυτὴν χριθῆ, μηδ'
ψιτει τῶν μερῶν ἔσσεις νικῆν τῷ θαύματι, ἀνθρω-
πον τὸν Θεὸν, ή Θεὸν φανῆναι τὸν μηθρωπον.

jam prope in eo sum, ut plane nesciam, quodnam de eadem, secum ipsa quoad partes suas collata, iudicium ferri queat, et utri partium ratione miraculi victoria adjudicanda sit, an scilicet quod homo apparuerit Deus, an vero quod Deus factus sit homo.

Ε'. Άλλα γε τὸ καὶ ἀναπτύσσουμ, ἥδη καὶ τρι-
πλῆν εὐρίσκω· καὶ ἡ πέστις ἔγγυς. Οὐ γάρ εὐαγ-
γέλια, καὶ ταῦτα διπλὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ φύσεως
ἔσφράζω τὰ νικητήρια, μᾶλλον δὲ χάριτος· ἡ μὲν
γάρ ἡττᾶται, ἡ δὲ νικᾷ. Παρθένου σύλληψιν ἔχω,
παρθένου κύνησιν, παρθένου μετ' ὀλίγον καὶ γέννη-
σιν. Παρθενία καὶ γεννᾷ, καὶ γεννᾶται· ἡ μὲν τὸν
Ἄργον, ἡ δὲ, τοῦ Λέγου νομοθετοῦντος, καὶ μετ' ὀλί-
γον, ἢ περ ἐτέχθη, καὶ διπερ ἐφάνη, καὶ τόκον διδό-
ται τοῖς πειθομένοις δημοισιν. Νυνὶ δέ μοι συλλάβουσι
τὸν λόγον ὁ τοῦ Λέγου τὴν σύλληψιν ἔσφράζω, καὶ
λογικῶς τι περὶ τῆς ἔσφράτης φιλοσοφήσοις, οὐν ἡ σοι
καὶ τοῦτο τῶν περὶ τὴν ἔσφράτην εὐλογώτατον τε ἄμα
καὶ αἰκεστάτον.

tonem Verbi præsenti solemnitate celebras, sermonem, quem habiturus sum, fac excipias. ac sub-

A vel semet transfigurantem, ac testimonium accipi-
entem tum a Patris voce tum a splendida Divinita-
tis specie, vel quodplam aliud sive humanorum sive
divinorum sive ad utrumque ordinem pertinensum
operum perficientem, vel cuandem morientem, ac
perro resurgentem, atque in caelos ascendentem, et
secundum me quoque exaltantem, finemque tum eco-
nomiae sti*p*tae praestitutae, tum salutis meae operi im-
ponentem. Ast mihi concedat, ut horum omnium
redicem honore prosequar, namque pr*ae* reliquis
omnibus in honore habeam, tum etiam fidenter profl-
tear, ea quidem omnia et mentis captum, et om-
nem vim dicendi, et quædamque in antecessum per-
petrata sunt mirabilia, superare; hanc nihilomi-
nus illis quoque ratione miraculi præcurrere. Nam
B quod Deus jam incarnatus in lucem editus sit, et
quod natus semet manifestaverit, et quod manifesto
cognitus tot tantorumque miraculorum patrator
apparuerit, et quod e mortuis resurrexerit, haec
omnia consentanea prorsus sunt, atque adeo nil mi-
raue humanam, namque Deus communiter quodvis

C IV. Ad hæc si consentaneum est ramos admirari,
qui radicem ipsam præ illis et illorum ipsorum
causa non mirabimur? Adeo ut præter reliqua ac
propria ejusdem festivitatis encomia, quæcunque
demum de aliis mysteriis quispiam dixerit, hæc om-
nia in unum congerens de hac ipsa solemnitate, e
qua et illa dimanant, dicturus sit, quippe quæ et
horum ipsius fructuum est radix, et ipsa fluminum
est sealebra. Adjiciam et illud, quod hinc est et vita
mea. Tantumdem est Deum apparuisse mortalem,
atque vicissim mortalem ad divinitatem fuisse pro-
vectum. Quo sane ipso quanta sit mysterii hujus
magnitudo novimus. Etenim dum hanc solemnita-
tem, quasi una tantum sit, cum aliis comparare
instituo, eam autem duplicem sic invenio, ut etiam
altera tantum sui parte alijs festivitatibus anteceperit,
de eadem, secum ipsa quoad partes suas collata, ju-
uli Victoria adjudicanda sit, an scilicet quod homo

D V. Quanquam si penitus omnes mysterii partes evolvero, etiam triplicem jam invenio banc esse se- stivitatem; et est in promptu quo id suadetur. Non enim faustissima illa nuntia, eaque bina tantummodo celebranda occurrit; sed triumphos præterea celebro naturæ, seu potius gratiæ; illa enim superatur, hæc autem triumphum agit. Virgiuem conci- pientem, virginem utero gestatam, virginem paulo post etiam parientem celebro. Virginitas eti; gignit, et gignitur; nam gignit quidem ea Verbum; Verbo autem legislatore paulo post etiam gignitur, quatenus ejusmodi quoque partum credentibus Verbo eodem tribuente, Virginitas, quod et perspicue apparuit, mundo effulsit. Nunc itaque quisquis concep- onem, quem habiturus sum, fac excipias. ac sub-

linea quid de ipsa fruilitate sentias, ut ex iis que ad eamdem spectant, hoc quoque tibi sit et veritati prorsus consentaneum et rei maxime accommodatum.

VI. Duplicem, ut norunt omnes, generationem Verbi proflentur; coelestem alteram, eamque pri-
mau, alteram terrestrem eamque secundam; quan-
quam neque primam illam dixerim, sed potius et sa-
cula praecedentem et aeternam; quomodo enim vel
prima esse, qua nullum unquam initium habuit?
Nam primum inter ea habetur, quae temporis subsunt.
Sed et quarumnam prima haec esset? Nulli prorsus
aliarum ullatenus similis invenitur, ne isti quidem
terrestri scilicet, quam sui propriam ipse habuit; sed
superna illa, sola est, et quavis praecelsa generatione
eminenter; altera vero terrestris est ea quidem;
omnes tamen terrestres ac temporales modi
exsuperat. Atque illa quidem quemadmodum extra
tempus omne est, ita et omnem captum excedit. Non
enim solum tempus omne, sed omnem quoque mo-
dum praetergreditur. Sicut autem iucomprehensi-
bilis, sic et ab omni materia est secreta; neque
enim materialis esse potest eorum generatio, quae
incorporea sunt et incomprehensibilia. Quemadmo-
dum vero omnis materiae, sic profecto cuiusvis
quoque praecedentis conceptionis est expers; non
enim prius est imperfecta, deinde perfecta. Et rursus
sicut conceptionem nullam, sic et nullam habet cau-
sam, propter quam facta sit; non enim ex libera
cuiuspiam finis electione et prosecutione exis-
tentiam habet Filius, ut neque Pater, neque Spiritus; sed in principio erat, licet origine non caret: nam
quomodo Filius esset, si neque esse acciperet ex Patre? Atque plane ita se habet et habebit, ut credi
quidem semper possit, quando autem et quomodo sit, intelligatur nunquam. Illa vero (terrestris) simi-
lis et ipsa huic est ex parte, quatenus eadem et copulationem carnalem nescit, et passione caret, et
captum superat; in ceteris vero ab ea discrepat; nam et corporea est, et adjunctam conceptionem habet,
et temporalia est, et habet causam, quae quidem causa fuit salus mea. Unica enim, cur Deus mor-
talitatem indueret, haec causa fuit, ut homo particeps Deitatis evaderet. |

VII. Et sane non idem solum Deus advenit, ut C
propenam solveret, neque solum ut peccatum dimitte-
ret; verum etiam ut nobis ex benignitate sua Divi-
nitatis similitudinem largiretur, atque ita quod male
per vanam tantummodo phantasiam excogitatum
fuerat, hoc ipsum opere perbelle completum ostendere-
ret. Nam posteaquam a principio invidus ille,
ille impostor, malitiæque et mendacij pater Crea-
torem ipsum tanquam invidum et mendacem et im-
postorem traduxit, inquiens: ¹ Quid est quod præ-
cepit vobis Deus de hoc uno ne comederetis? et illud
addens: ² In quocunque die comederetis ex eo, eritis
sicut dii; atque ita demum hominem a Deo crea-
tum vanissima specie dignitatis, quæ præter natu-
ram esset, ab ea quoque gloria, quæ est secundum
gratiam, dejectit, universumque humanum genus
pessum dedit; is, qui solus invidia prorsus est vacuus,
et veracissimus, et potentissimus, et hominum
amantissimus, sapientissimusque, tunc quidem et
suam ipsius veritatem, illius autem fallaciam in-
vidiamque probavit, cum ligni esus eos mortales
effecit; nunc vero, dum ipse lignum vitæ efficius,

¹ Gen. iii, 1. ² Gen. iii, 5.

C'. Διπλὴν ἡμῖν γέννησιν δὲ λόγος οἶδε τοῦ Λόγου·
τὴν μὲν ἀνω τε καὶ πρώτην, τὴν δὲ κάτω τε καὶ
δευτέραν μᾶλλον δὲ τὴν μὲν οὐδὲ πρώτην, ἀλλὰ
καὶ προσώπιον καὶ δίδιον· πῶς γὰρ ἀν εἰη καὶ
πρώτη, μήτε ἀρχαμένη ποτέ; Τὸν γὰρ ὑπὸ χρόνου
τὸ πρώτον. Τίνων δὲ καὶ ταύτη; Μήτε μηδεμιᾷ τῶν
ἄλλων ἐσικύα μῆδεν, μήτε δὲ τῇ ἑαυτῷ ταύτῃ καὶ
κάτω· ἀλλ' ἡ μὲν ἀνω μόνον καὶ ὑπὲρ ἀνω πάστις
γεννήσεως· τῇ δὲ, κάτω μὲν, ὑπὲρ δὲ πάσας τὰς
κάτω καὶ ὑπὸ χρόνου, διὰ τὸν τρόπον. Καὶ ἡ μὲν
ώστερ ἀχρόνος, οὕτω καὶ ἀληπτός. Οὐ γὰρ χρόνου
μόνου κρείτων, ἀλλὰ καὶ τρόπου. "Ωστερ δὲ διη-
ποτες, οὕτω καὶ ἄνθος· οὐ γὰρ ὄλική τῶν ἄνθων καὶ
ἀληπτῶν ἡ γέννησις. "Ωστερ δὲ ἄνθος, οὕτω δὴ καὶ
ἄσύλληπτος· οὐ γὰρ ἀτελής πρότερον, εἴται τάλαιος.
B. "Ωστερ δὲ ἀσύλληπτος, οὕτω δὴ καὶ ἀνάτιος· οὐ
γὰρ ἵνα τόδε τι, διὰ τοῦτο Γίδης, ὧστερ οὐδὲ Πατήρ,
οὐδὲ Πνεῦμα· τῇ δὲ ἀρχῇ, καὶ αἰτιατῇ· πῶς γὰρ ἂν
καὶ εἶη Γίδης, μήτε τὸ εἶναι λαβὼν παρὰ τοῦ Πατρὸς;
Καὶ ἡ μὲν οὕτως ἔχει καὶ ἔξει, πιστευομένη μὲν
εἰσι, καταλαμβανομένη δὲ τῷ πάτερι, ή τῷ πάτερι, οὐ-
δέποτε. Ἡ δὲ τῷ μὲν ἀσυνδιάτῳ τε καὶ ἀπαύει
καὶ ἀληπτική, καὶ δύοις· τὸ δὲ λοιπόν, διάφορος ὄλική
τε καὶ συλληπτή, χρονική καὶ αἰτιατή· καὶ ἡ αἰτία,
ἡ δημητρία. Τοῦ γὰρ Θεὸν βροτωθῆναι, τὸ βρο-
τὸν θεωθῆναι, μόνη πρόφασις.

C. Οὐ γὰρ τὴν τιμωρίαν λύσαι μόνον, οὐδὲ κατα-
θεῖσαι τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ χαρίσασθαι τὴν ιso-
θεῖαν, καὶ τὸ κακῶς φαντασθὲν μόνον, καλῶς ἀπο-
τελεσθὲν ἐργα δεῖξων, Θεὸς ἐλήλυθεν. Ἐπειδὴ γὰρ
φθονερὸν δι φθονερός, καὶ φεύστην καὶ σοφιστὴν δ
σοφιστῆς τῆς κακίας καὶ τοῦ φεύδοντος πατήρ ὑπέβε-
το τὴν ἀρχὴν τὸν Δημιουργὸν, λέγων. Τι δὲ εἴ-
τετελατὸν ὑμίν δι Θεὸς ἀπὸ τούτου μόρον μὴ φα-
γεῖσθαι; καὶ τὸ, Ἡ δὲ ἡμέρα φάγητε ἀλλ' αὐτοῦ,
διστοθε ὡς Θεοί· καὶ οὕτω τὸν δημιουργηθέντα
φαντασίᾳ δόησης τῆς παρὰ φύσιν, καὶ τῆς κατὰ γάριν
ἔχεντας, καὶ τὴν φύσιν ἀνέτρεψεν, δι μόνος ἀφθονώ-
τατος καὶ ἀληθεστατος καὶ δυνατώτατος, καὶ φιλαν-
θρωπότατος καὶ σοφώτατος, οἷς τότε μὲν τὸ ξύλον
αὐτοὺς ἐθανάτωσε, τὸ μὲν ἀψευδές ἑαυτοῦ, τὸ δὲ
ψεῦδος ἔκεινου καὶ τὸν φθόνον ἐξέλεγξεν οἷς δὲ καὶ
νῦν αὐτὸς αὐτοὺς τὸ τῆς ζωῆς ξύλον ἐθίστη, τὸ θεο-
πρεπὲς ἑαυτοῦ καὶ ἀγαθώτατον ἐφανέρωσε· καὶ δι' ὃν
μὲν τὸν τρόπον ὑπέδειξε τῆς θεώσεως, τὸ σοφώ-
τατον παρεδήλωτε· δι' ὃν δὲ καὶ τοτούτον ἐκενώθη,
καὶ οἷς αὐτὸν ἐνεδύθη τὸν ἀνθρωπὸν, τὸ φιλανθρω-
πότατον· οἷς δὲ καὶ τὰς φύσεις ἀφύρτως ἐκέρασε,

καὶ οἵς ἀρρήτως καὶ διμφω διέμεινε, τὸ δυνατώτατον. Α εραστὸν ad naturæ participationem evenit, τὸν οἵς δὲ μηδὲ ἀρκαγῆν ἡ μεταβολὴ τῆς θέξης profecto et opus Deo dignum, scilicet benignissimum patefecit. Insuper dum naturæ divinæ partitio pandit rationem ostendit, summam sapientiam suam manifestavit; et dum semetipsum adeo exinanivit, ipsamque hominis nataram induit, maximum suum in homines palam fecit amorem. Denique dum naturas sine misericordia coniunxit, et ineffabiliter prodigio unus simul et utrumque permansit, infinitam suam aperuit potentiam; dumque haud rapinam arbitratus est aut injustam gloriae mutationem³, nebulosimam regiamque naturæ suæ dignitatem prodidit.

Η'. "Εξει μὲν οὕτω ταῦτα καὶ διὰ ταῦτα ἡ θεῖα σάρκωσις. Ἐπειδὲ δὲ κατάλληλα καὶ ταῦτα; νόσοις ἔδει τεχνάσθαι τὰ φάρμακα, κατάλληλα καὶ τεχνάσται. Καὶ διὰ ταῦτα πέμπεται μὲν ἄγγελος διὰ τὸν ἄγγελον, δὲ τοὺς φωτὸς διὰ τὸν τὸν σκέτους, δὲ ἄρχων διὰ τὸν κυπροκράτορα, δὲ πτερωτὸς διὰ τὸν ἐρπηστήν. Ἐκλέγεται δὲ καὶ διὰ τὴν γυναικα γυνὴ, καὶ διὰ τὴν Εὐαν ζωὴν, διὰ τὴν φθαρεῖσαν παρθένον, διὰ τὴν πλανηθεῖσαν ἡ μῆτρα συναρπαγεῖσα, διὰ τὴν τῆς Ἐθελού ἐκπεσοῦσαν ἡ τῷ ναῷ προσασθεῖσα, διὰ τὴν τὸν θεοῦ δελεασθεῖσαν ἡ μηδὲ λογισμοῖς ρυπωθεῖσα, διὰ τὴν κακῶν τῷ δαιμονὶ ψιθυρίσασαν ἡ διηνεκῶν τῷ Θεῷ προσδαλήσασα καὶ τοῖς θεοῖς λογίοις ἐμμελετήσασα.

τατοῖνibus quidem contaminata est, propter illam quae eum Deum alloquebatur, et iugi oraculorum continenter Deum alloquebatur.

Θ'. "Ηρα μὲν ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως, ἐπεθύμει δὲ καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ καλλίους δὲ βασιλεύς· ἣν καὶ πρὸς τὸν δοσὸν οὐ πω μεστήνη καὶ παρθένον Λόγον ἡ παρθένος μεστής, καὶ ἡ δούλη θυγάτηρ γίνεται, καὶ ἡ θυγάτηρ νύμφη, καὶ μήτηρ ἡ νύμφη. Δέχεται μὲν τὴν χαρὰν διὰ τὴν ἀρένην, τὸν Λόγον διὰ τὸν δόλον. Οὐχ ἀπτεται μὲν τοῦ φυτοῦ, ἀπτεται δὲ τὸ φυτὸν αὐτῆς, τὸ τῆς ζωῆς διὰ τὸ τῆς γνώσεως. Ἐπέρχεται μὲν δὲ νυμφίος, ἐφίσταται δὲ δὲ νυμφαγωγὸς, χειρῶν ἀμφὶ καὶ φρίτεων τὸ μὲν, ὡς; εὐαγγέλια καὶ τηλικαῦτα τῇ το κόρῃ καὶ τῇ φύσει πάσῃ διακονούμενος· τὸ δὲ, ὡς; παρὰ δεσπότου καὶ παρὰ δεσπότιν πεμπόμενος, καὶ δῆμα τὸ φρικτὸν τοῦ πράγματο; ἐνδεικνύμενος. Καὶ δὲ δούλος, Χαῖρε, κεχαριτωμένη, φησίν, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· δὲ δεσπότης δὲ, τὸν τοῦ δούλου λόγον ὑπελθὼν, αὐτὸς, ἀληθῶς ὁ Λόγος καὶ Θεὸς, εἰσελθὼν ἦν αὐτεπάγγελτος.

Ι'. Ἄλλαξ μικρὸν τι τοῖς εὐαγγελίοις τούτοις προσχαρτερήσωμεν, καὶ περιστησώμεθα τοὺς θαλάμους, καὶ περιβλεψώμεθα τὴν παστάδα, καὶ ἀναπτύξωμεν τὸν νυμφίον τὸν πλούτον, ἡ καὶ τῆς νύμφης τὸ κάλλος, καὶ ἀκόύσωμεν τῆς μυσταγωγίας. Τάχα τοι μέγα καὶ αὐτοῖς τῆς δμιὰς ταῦτης καὶ τῶν διμενιῶν παραχερδήσομεν. Οἶκος μὲν γάρ δὲ νυμφαγωγὸς, ἡ δὲ νυμφίος δῆμα, καὶ μαρτυρεῖ καὶ ὑπισχνεῖται, καὶ παρέχει τῇ νύμφῃ τὰς δωρεάς; Οἶος δὲ καὶ ἡ νύμφη πρὸς αὐτὸν ἀφίησι τὰς φωνάς; Χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. Τούτων τὰ μὲν τῆς νύμφης, τὰ δὲ τοῦ νυμφίου. [Ἄμφοτερα γάρ δὲ ἄγγελος.] Τὰ μὲν γάρ αὐτῇ μαρτυρεῖ, τὰ δὲ ὑπισχνεῖται. Τὸ μὲν γάρ, καὶ ἥδη κεχαριτω-

VIII. Et hoc quidem pacto et ista prorsus de causa hæc gesta sunt, et divina incarnationis in opus deducta est. Quoniam vero oportebat, ut consentanea morbis pharmaca pararentur, idcirco omnia ita peracta sunt, ut adamussini pars parti responderet. Et exinde angelus mittitur propter angelum, angelus nempe lucis propter angelum tenebrarum, (coelestis) princeps propter hujus mundi rectorem, aliger propter humi reptantem. Sed et propter mulierem mulier eligitur, et propter Eram vitæ, et propter corruptam integrâ virgo, et propter deceptam ea quæ cum illa simul direpta non fuerat; propter illam quæ excidit ex Eden, ea quæ ait templum fuit adducta; propter inescatam blandimentis voluptatis, ea quæ ne cogitationibus quidem contaminata est, propter illam quæ male cum dæmonie sermones miscuit, ea quæ divinorum meditatione mentem exercebat.

IX. Filius porro diligebat regis pulchritudinem, et viceissim rex concupisebat pulchritudinem filia; et Verbi mox mediatoris juxta ac virginis futuri virgo mediatrix fuit, et exinde ancilla evadit filia, Maria vero sponsa, et sponsa fit mater. Ethæ quidem propter ihud (Eva) maledictum accipit gaudium, ac propter veterem illum dohūm recepit Verbum. Arborem ipsa sane non tangit; sed eam tangit arbor, arbor nempe vite propter illam arborem scientiæ. Adventat sponsus; astatat etiam paranymphus, gaudio simul gestiens et tremore percusus: gaulens sane, nuptio qui fausta nuntia eaque tanti momenti, tum puellatum universo hominum generi ceu legatus desert: tremens vero, quippe qui a Domino misit ad Dominam, eisquod in re sit maxime tremendum, annuntiat. Atque ille quidem ceu servulus, Ave, inquit, gratia plena, Dominus tecum⁴. At Dominus, servi sui verbo semel subinserens, ipse, qui vere et Verbum est et Deus, progrediens per se rem agebat.

X. Verum hisce nuntiis expendendis tantisper immoremur, ac circa thalamos consistamus; tum conclave ipsum circumspiciamus, et sponsi divitias aut etiam sponsas pulchritudinem revelemus, ac sacerdos illius initiationis sermonem audiamus; magnum fortassis ex hoc colloquio et nuptialibus hymnis nos quoque fructum obiter percipiemus. Quarlia enim paranymphus, vel sponsus simul, et attestatur, promittitque, et offerit sponsæ dona? Quales vero etiam sponsa ad ipsum voces profert? Ave, gratia plena, Dominus tecum. Hæc partim quidem ad sponsam, partim vero pertinent ad sponsum. (Utrumque enim angelus præstat, et) alia quidem ipsi sponsæ testatur, alia autem pollicetur. Pri-

³ Phil. II, 6. ⁴ Luc. I, 28.

num namque est, ipsam per Spiritum sanctum jam gratia plenam esse, dignamque tam Augustis sponsalibus effectum facere. O clara illa supra naturam natura, non anima solum, sed etiam corporis, quam ob rem Spiritus sancti virtutem magis etiam quam sancte exteriorum animas sibi attraxit! In istis enim viris ipse quoque animas, uterque spiritu admodum emundat, mirum quam exiguo splendore niterent. In hac vero vel ipsa caro plenitudinis Spiritus dominium fuit, Filiique officina, seu potius ipsam huius materiam præbuit, et puritate temperavit.

XI. Verum ista quidem ad sponsam pertinent. [Hinc sunt, de quibus (angelus) Virgini fidem fecit] Quod, vero propter dolores olim intentatos^{*} [ac propter veterum illam sententiam solvendam, hoc etiam gaudium ipsi jucunde exhibeat, ad pollicitiones id pertinet. Et illud quidem Ave, quasi nudiciale sponsi munus est, et arrha; quod autem nitor virtutum ipsa sit gratia plena, haec sunt sponsa divitiae. Sed et illud, Dominus tecum, hoc ipsum potissimum est, quod promittitur, benedictus ipse sponsus, qui tanquam Verbum per verbum et simile cum verbo et supra quam verbis effari licet, conjunctionem exsequitur, (et quod praeterea cum ea ipse permaneat, hoc idem est omne donum, in hoc sunt omnes sponsi divitiae, ut sponsa sponsum ipsum habeat). Et ipse quidem, sponsus simul et Pater evadit et Filius, quippe qui et ipse sator est et ipse satus, seu potius, veluti coagulum virtute sua lac constringit, ipse integrum sibi subjicit naturam, et rei exitus, quam immensum simul opus est, et

[Benedicta tu in mulieribus, aperie pre omnibus periter mulieribus. Sed et benedictæ prorsus in te mulieres, quemadmodum et viri in Filio tuo; seu potius benedicti utriusque in utroque. Sicut enim per unum et per unum, mulierem scilicet et virum, maledictio et luctus, sic etiam nunc per unum et per unum et benedictio et gaudium etiam in reliquo omnes effusum est (1).]

XII. Verum hic observa, quomodo presentia ista antiquis illis omnia ex adverso se habeant. Illic, In dolore paries filos;^{*} hic, Ave, et tristitiam ejicens, et laetitiam in vicem illius induens; illic tristitia prius parentis doloribus, dolores vero tristitiam excipiunt; iterumque dolores tristitia excipit, tristitiamque dolores [ac jugis ærumnarum vicissitudine]; semper enim ad virum concorsio[†], et conceptus, filiorum simul ac dolorum gestatio. hic vero et gaudium puerperio præcessit, et gaudio ipsa est obsecratrix gratia, et tunc gestatio suavis, et suavior di-

A obis tautην ἐκ Πνεύματος, καὶ ἀξίαν γεγονῆσαι τὸνδε τῶν νυμφευράτων. Ω τῆς ὑπέρ φύσιν ἔκτινης φύσεως, οὐ φυγῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ σώματος. ή καὶ πλέον τῶν παρ' ἄλλοις ἀγίοις φυγῶν ξεπαστού Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν. Ἐκ' ἔκτινον μὲν γάρ μᾶλις καὶ εἰ φυγῇ, καὶ εἴτας λίγον κακοθερμόν τῷ Πνεύματι, μικρὸν δον τοῦ Πνεύματος εἰκητήριον καὶ ἔργαστηριον τοῦ Στοῦ μᾶλλον δὲ καὶ τὴν διῆν εὐτὴν αὐτῷ παραχωρίην, καὶ συγκιριωμένη διὰ καθάρετος.

ΙΔ'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ τῆς νύμφης. [Τούτο τῷ χόρῃ μαρτυρεῖ.] Τὸ δὲ καὶ εὐτὴν αὐτῇ χαρίζεσθαι τὴν χαρὰν [διὰ τὴν πάλαι λόγην, καὶ τὴν λόγου τῆς ἀποφάσεως, τοῦτο η ἐπαγγελία. Καὶ τὸ μὲν, Χαῖρε, εἰονεὶ μνήστρον τοῦ νυμφίου ; καὶ ἀρθρών τὸ δὲ, καχαριτωθεῖ ταῖς ἀρεταῖς, τοῦτο τῆς νύμφης δικλῖον. Τὸ δὲ καὶ Ὁ Κύριος μετά σου, αὐτὸς τῆς ἐπαγγελίας τὸ τέλος, εὐτὸς ὁ νυμφίος εὐλογος, φέ Λόγος διὰ λόγου καὶ τὸν τῷ λόγῳ καὶ ὑπὲρ λόγου τὴν ἐνωσιν ἔργαστρον[‡] (τὸ δὲ καὶ μετ' εὐτῆς αὐτῶν γενέσθαι, τοῦτο τὸ δῶρον πᾶν, τοῦτο πᾶς; ὁ τοῦ νυμφίου πλεῦτος, τῇ νύμφῃ εὐτὸς ὁ νυμφίος.) Καὶ νυμφίος ὁ εὐτὸς δόμοι καὶ Πατήρ καὶ Υἱὸς γινόμενος, ὡς αὐτὸς μὲν σπείρων, αὐτὸς δὲ σπειρόμενος, μᾶλλον δὲ, ὕστερος ὅπερ γάλα, τὴν διῆν φύσιν νηκῶν, καὶ ἐμνηψη περιπλάττων. Οἶον δὲ καὶ τὸ ἀκρατεύσιον! ὡς πληρόστατόν τε ἄμα καὶ συντομώτατον!]

eamque efformans sibi circumdat. Qualis porro est maxime compendiosum!

[Εὐλογημένη σὺ ὦ γυναιξὶ, παρὰ πάτερ διλαθῇ τὰς γυναικας. Ἀλλὰ καὶ εὐλογημέναι πάντως ἐν σοι αἱ γυναικες, καθάπερ καὶ οἱ δινδρες ἐν τῷ Στοῷ μᾶλλον δὲ καὶ ἐν ἀμφοτέροις ἀμφότεροι. Καθάπερ γέρε δὲ μιᾶς καὶ ἐνδες, γυναικὸς καὶ ἐνδρος, ή ἀρετὴ καὶ λόγη, εἴτας καὶ νῦν δὲ μιᾶς καὶ ἐνδες η εὐλογία τε καὶ χαρὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπειληθήτη]

ΙΒ'. 'Ἄλλ' δρα, πῶς ἀντιθέτα τοῖς πάλαι πάνται τὰ νῦν. Ἐκεὶ, 'Ἐν λύπαις τέλῃ τάπτεται ἀντεῦθεν, Χαῖρε, καὶ τὴν λύπην ἐκβάλλων, καὶ ἀντεισάγων τὴν ἀγαλλίασιν' ἐκεὶ, λύπαι μὲν προηγούμεναι τῶν ἀδενῶν, ὀδίνες δὲ τὰς λύπας διαδεχόμεναι καὶ πάλιν τὰς λύπας, καὶ τὰς λύπας ὀδίνες [καὶ κύκλος συμφορῶν] δὲ γέρε η ἀποστροφὴ χρός τὸν διαδένειν.

Ι Δρα, καὶ η σύλληψις, καὶ η ἀπεικόνισις καὶ τῶν τέκνων ἄμα καὶ τῶν ὀδίνων ἀνταῦθα χαρὰ μὲν τηγήτρια τῶν ὀδίνων τῆς δὲ χαρᾶς η χάρις αὐτῆς μακεύτρια, καὶ γλυκεῖα μὲν η κυνοφορία, γλυκυτέρα

* Gen. iii, 16. Multiplicabo ærumnas tuas... et in dolore paries filos. * ibid. † ibid.

(1) Tota haec paragraphus sic paucis exhibetur in S. Thomas catena aurea: Hoc autem est totum legationis complementum. Dei enim Verbum ut sponsus supra rationem unionem efficiens, tamquam ipse germinans idemque germinatus, totam naturam humana sibi ipsi conformavit. Ultimum vero ponitur tamquam perfectissimum et compendiosum: Benedic-

ta tu in mulieribus: una scilicet pro cunctis mulieribus: ut etiam benedicantur in te mulieres, sicut mares in filio, sed magis uterque in utriusque. Vobis enim per unum feminam et unum marem peccatum simul et tristitia intravit; sic et nunc per unam et unum benedictio revocata est et tristitia, et ad singulos est profusa.

δὲ ἡ θεοτοκία, καὶ τῆς κοσμικῆς εὐτοκίας αὐτουργὸς; Α

πρότερον τὴν καθαρὰν καὶ σφήνην καὶ φυχὴν διμού καὶ φωτὴν. Χαρέν ἀκούσασα, οὐχ ἡ πλωσεῖ τὴν ἀκοήν, ἀλλ' ἐθασάνει τὴν φωνὴν καὶ οὗτε φανερῶς ἀντεπίπτει διὰ τὴν ἀπίστιαν, οὕτε παντελῶς ἐνθύεις ὑποκινεῖται διὰ τὴν εὐκολίαν· ἀλλ' ἐξῆς φεύγουσα καὶ τὴν ἀπαλότητα τῆς Εὐας, καὶ τὴν ἀπέιθεται τὸν Ζαχαρίου, μέσον χωρεῖ διὰ τὴν δυρφάλειαν καὶ διαταράττεται μὲν, ὃς εἰλέσης οὐδὲν τὰ δρώμενα μᾶλλον τοσοῦτον αὐτῇ τὸ παρέστημα· ἀλλὰς τε καὶ τούτων οὖσα τῶν θεαμάτων ἡδη συνήθης, ἀλλὰ διὰ τὰ λεγόμενα. Ταῦτά τοι καὶ διαναγγελιούσθε οὐ τῇ θεωρίᾳ μᾶλλον, ἀλλὰ τῇ επαγγελίᾳ τῶν θάραγκων ἀκοθίσθε. Διεταράχθη γάρ, φησι, ἐξεὶς εῷ λόγῳ. [....] Οὐχὶ δὲ τοκετός ἔτι γάρ ἡγεμόνει τοῦ μυστηρίου τὸ μέγιστον. Ἀλλ' διμούς ἀειδοῖς καὶ ἔρεμεις τὴν θειαν διμούλιαν καὶ κοινωνίαν, καὶ καθ' αὐτὴν ἡ πόρει, ποτακῆ τις αὐτῆς καὶ δύος ἀδρα πορνικῆς καὶ ἀποκος., ὃς ἐξ ἀνδρὸς πρὸς πόρην· ἡ θεια, ἐπαλή καὶ θεοῦ μνήμη αὐτῇ σύνεστι, τὸ, 'Ο Κύριος μετά σου.]

B analis angebatur dubitationibus, cuiusmodi illa foret, quove spectaret; num inhonestia illo modo ac iurpis, quippe quae viri ad pueram, an vero divina, quoniam in ipso alloquio adjecta fuerat Dei mentio, Hinc nempe Dominus tecum.]

IΔ'. [Κατότι τῆς κόρης μηδὲν εἰπούσης, ἀλλ' ἐνδιατῆτη περὶ τοῦ ἀσπασμοῦ διαλογιζομένης, δὲ χαροποιὸς νυμφοστάλος, οἷς νοῦς τὸν νοῦν αὐτῆς ὥρων, οὐκ ἐκβάλλει μόνον τὸν φόβον, ἀλλὰ καὶ πάσαν ἀντεισέγεις χαράν, καὶ μηνύει τὸν ἀφρεστὸν τόκον Μή φοβοῦ, φησι.] Τούτο διὰ τὸν πρὸ τοῦ τὸν ὀδίνων φόβον. Τέξεις γάρ νιδρ, καὶ καλόσσεις τὸ δρομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· — Αὐτός γάρ σώσσει τὸν λαόν αὐτοῦ. Οὐχ δύον οὐδὲν αὐτῇ, φησιν, ἐκ τοῦ τόκου πεισθεὶς δεινὸν ἡ πικρόν, ἀλλὰ καὶ ὁ τόκος ἔσται παντὶ τῷ κόρμῳ σωτῆριος· καὶ δῆλον τὸ δρόγον ἐκ τοῦ δύματος. [Τὸ μέντοι, Ἰδού τὸ τάχος καὶ τὸ νῦν δηλόδος· ἵνα καὶ διὰ τούτου τὴν διὰ λόγου καὶ σὺν λόγῳ ἐκφήνῃ σύλληψήν·].... [Ἐπειδὴ δὲ δύοι καὶ ἐν γαστρὶ κατὰ τὸν προφήτην τῇ γε πνευματικῶς νοούμενη πνεῦμα συλλαβέσθαι θεοῦ, καὶ πνεῦμα σωτηρίας ἀποτεκνεῖν, ἀλλὰ σὺν φησι, καὶ τέξεις νιδρ. [Σὺ σύν, φησι, καλόσσεις (οὐχ δὲ πατήρ· ἀπάτωρ γάρ τὸ γε κατὰ τὴν κάτω γέννησιν, ὁποτερ ἀμήτερ κατὰ τὴν δικοῦ), σὺν καλόσσεις Ἰησοῦν. Ἄποδ τῆς εὐεργεσίας ἡ δινομασία, ἀπὸ τῆς χρήσεως ἡ κλῆσις, ἀπὸ τῶν δρόγων ἡ εὐνηματία· δι' αὐτοῦ γάρ ἀνθρώποις δὲ τῆς σωτηρίας ἀνεξάντλητος ἀπέρθεται πλούτος.].... [Ἐπειδὴ δὲ κοινὸν αὐτῷ τούτῳ καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ τύπον, τὸν στρατηγὸν καὶ δημιαγόγον καὶ πρὸς τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν δύνην, διὰ τοῦτο δεικνύει δὲ διγέλος, ὃς κατ' ἐκεῖνον ἔσται, ἐπάγει· Οὐδορ δέσται μέγας...] [Δώσεις τοινυν αὐτῷ Κύριος τὸν θράνον ἀνείδη τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὡς ἀνθρώπῳ, καὶ ὡς ἐντεῦθεν ἀρχομένῳ τῆς βασιλείας, διὰ τῶν πιστεύσαντων, οὓς καὶ οἶκον καὶ θρόνον δονομάζει Δαβὶδ τε καὶ Ἰακὼβ. Οὐδενὸς δέ ἔστι τὸ βασιλεύειν εἰς τὸν

* Luc. 1, 29. * Luc. 1, 30. * ibid. 31. ** Matth. 1, 21. *** Luc. 1, 31.

A vinus ille partus, qui totius mundi secunditatis effector simul et nuntius existit.

XIII. [Sed præterea inspice, quæso, puram prudenteraque Virginis mentem pariter ac linguam. Quamvis gaudii vox insonaret, non arrexit aures, sed sermonem diligenter perpendit; tum vero neque incredulitate aperte obnitiuit, neque statim nimia quadam facilitate omnino cedit; sed ex seque et ab Evæ molitie, et ab incredula Zachariæ durius declinans, in medio caute prudenterque constitit. Et conturbatus ita quidem, premi res ferebat; non adeo sanc ex visis, nec tam tremendum id esset, quod oculis ipsi olversabatur, præsertim cum cernendis ejusmodi quoque visionibus jam foret assueta; sed utique conturbatur ex dietis. Ita profecto et B evangelista, non tam ex visione, sed potius ex auditu nuntio incusam case turbationem tradit. Inquit enim: Turbata est in sermone⁴]..... [Itomque non rati in hunc angorem conjectit mentio partus; nondum enim perspectam magni illius mysterii rationem habebat. Verum tamen a divina illa allocutio conversatione timebat, tremerbatque, atque

C XIV. [Cum itaque Virgo nihil responderet, verum oceum ipsa de salutatione illa scudo disquereret, paranympbus gaudiū minister, quippe qui mentem illæs, utpote mens, pervidebat, non modo timorem dispellit, sed plenum quoque gaudiem emittit, et ineffabilem ei partum annuntiat. Ne timeas⁵, inquit.] Id enim vero dictum est propter timorem illorum dolorum qui parientibus olim intentati fuerunt. Paries enim filium, et vocabis nomen ejus Iesum⁶; — Ipse enim salvum faciet populum tuum⁷. Nedum, inquit, ipsa existimare possis, acerbum quidpiam aut molestum ex partu tibi impendere, in eo vero partus tuus universo quoque mundo salutem afferet; et hujus quidem operis argumentum in ipso nomine prostat. [Enimvero illud Ecce declarat, nulla interposita mora et impræsentiarum rem aetam; ut per id quoque palam faciat, conceptionem per verbum et cum verbo perfectam esse.].... [At vero, quandoquidem iuxta prophetam contingit, ut in utero spirituali sane ratione intellecto, concipiatur etiam Spiritus Dei, ac pariatur Spiritus salutis, sed tu, inquit⁸, paries etiam filium.] [Tu igitur, inquit, vocabis, non vero pater; neque enim patrem secundum terrenam generationem habet, quemadmodum secundum coelestem non habet matrem. Vocabis eum Iesum. Ex beneficentia est nominis nomenclatio, ex tributa gratia compellatio, ex operibus nominis celebritas: nam per ipsum in universos homines inefficientes salutis divitiae dimanabunt.].... [Quoniam vero commune hoc ei nominaret cum illo, qui et typus ejusdem fuit, excep-

ciuum duce, et populi judge, atque in terram pro-missionis ductore (2), idcirco angelus, ut ostendat laud ei parem hunc fore, subdit: *Hic erit magnus¹³...*] [Dabit igitur illi Dominus sedem David patris ejus, tanquam homini, et quatenus regnum exinde au-spicabitur e credentibus, quns etiam domum Jacob et thronum Davidis appellat. Nullius autem est re-gnare in æternum, nisi Dei solius; idcirco, et si ratione incarnationis thronum Davidis accipere secundum formam hominis dicatur, attamen æternus quoque rex ipse agnoscitur in forma Dei, et regni ejus non erit finis¹⁴, non modo quatenus est Deus, verum etiam quatenus homo, neque solum tanquam natura sua rex, sed regnum præterea adeptus ex voluntate primum quidem multorum, prorsus vero omnium ad finem aetuli, quando et omnia ipsi sub-jicientur¹⁵.]

XV. Sed age jam, quod reliquum est videamus, scilicet sponsæ ipsius et verba simul et animum, et quousque sapiens ipsa fuerit ac virginitatis studiosa. Illa neque omnino fidem angelo, propter multa veritatis indicia, abnuere, neque rursus in tanto puritatis studio a virginitate desciscere animum inducit; sed media diffidentiam inter ac promptum voluntatis obsequium manet, modumque hujus præster fidem conceptus et partus exquirit. Quomodo, inquit, erit hoc mihi, quoniam virum non cognosco¹⁶? [Videlicet, quomodo opus ejusmodi, non modo iam divinum et admirandum et captum mentis exceden-
tis, verum etiam sibi adeo minus coherens, in me implebitur? Nam et quod forte virum cognoscere ipsa possim, id contingere omnino nequit, quippe voti religione Deo consecrata sum: quod vero quae-piam concipere ac parere sine viri consortio queat, id ex aequo inter impossibilia reponendum. Porro quod addidit, quoniam virum non cognosco, id prorsus etiam ad Josephum referezbat, quippe quæ nup-tiarum cum ipso jura solum usque ad sponsalia no-verat, seque, utpote donarium Deo sacrum ac præterea tangi nefas, a viri consuetudine integrum non solum in præsens; sed in perpetuum servare decreverat. Atque ita plane fidem illi quoque traditioni faciebat, quæ ad nos deuenit a Patribus, Virginem non modo nuppiarum usum, sed ne desiderium quidem ejusdem novisse. Nullum, inquit, viri desiderium novi, nulla mihi carnis voluntas est. Quod quidem vel ex omni feminino sexu singulare illi suit, quoniam et præ omnibus, et ex proposito voluntatis hisce inquinamentis inaccessa, castitas in ea refusit.] Exinde duplarem ea verba expli-cationem habent: vel enim generatim incerta (Virgo) haeret de conceptu ipso, utpote qui sine viri con-suetudine haberet nequeat, vel etiam modum con-ceptus exquirit, undenam scilicet futurus sit. Nam sponsum equidem, inquit, Josephum novi, at vi-rum nullo modo, quem nec habeo, nec utique ha-bitura sum. Non enim ipsi datum est, ut quæ intacta

A ειλῶνα, ει μὴ Θεοῦ· ὡστε ει καὶ λεμβάνειν διὸ τὴν οἰκονομίαν ἀνθρωπίνως λέγεται τὸν θρόνον Δαεδό, ἀλλὰ ξεῖνον δὲ αὐτὸς καὶ θεῖκῶς βασιλεὺς ἀπελεύθητος, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκέ δύσται τέλος, οὐ καθὸ θεὸς μόνον, ἀλλὰ καθὸ καὶ ἀνθρωπός, καὶ ὡς οὐ κατὰ φύσιν μόνον βασιλεὺς, ἀλλὰ βασιλεύσων καὶ κατὰ γνώμην, καὶ νῦν μὲν πολλῶν, ἐπ' ἐσχάτων δὲ καὶ πάντων, ἥντικα καὶ ὑποταγήσται αὐτῷ τὰ κάντα.] XV. Ἀλλ' Ἰωάμεν λοιπὸν καὶ τῆς νύμφης αὐτῆς καὶ τὴν γλῶτταν δίμα καὶ τὴν φυχὴν, καὶ δύον αὖτη σοφῆ τε καὶ φιλοπάρθενος. Οὔτε τῷ ἀγγέλῳ διαπι-στεῖν ἔχει: διὰ τὸ ἀξιόπιστον, οὔτε πάλιν τὴν περθε-νίαν ἀρχεῖσθαι διὰ τὴν καθαρότητα· ἀλλὰ μέσην χω-ρεῖ τῆς ἀπιστίας τε καὶ τῆς εὐκαλίας, καὶ ζητεῖ τὸν τρόπον τῆς παραδόξου ταύτης νυμφεύσεως ἢ κυήσεως. Πῶς δύται μοι τούτο, ἐξει λιθρός σὲ τιγρώσκω; [Πῶς τοίνυν ἔσται μοι τοῦτο τὸ θεῖον οὗτον καὶ θυμαστὸν καὶ ἀπερινότερον, καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνακόλουθον; Τό τε γάρ λιθρός με τηνῶναι, καθάπέρ Θεῷ καθιερωθείσαν, τῶν ἀμηχά-νων· καὶ τὸ, χωρὶς ἀνδρὸς καὶ συλλαβεῖν καὶ τε-κτῖν, τῶν ἀδυνάτων. Τὸ δὲ, ἐξει λιθρός σὲ τιγρώσκω, αἴτια πάντως μὲν καὶ πρὸς τὸν Ἱωσῆφ ἀναφέρουσα, ὡς μέχρι μνηστείας μόνον εἰδοῦσα τὸν αὐτοῦ γάμον, καὶ ὡς οὐ νῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τέλους ἀχραντες ἐγνωκύτα μένειν ἀνδρὸς, οἷα καὶ θεὸν καὶ ἀκαυ-στον ἀφιέρωμα. Πάντως δὲ κάκεινον βεβαιοῦσα τὸν λόγον, διὰ τὴν πατέρων εἰς ἡμᾶς ἤκαιον, διὰ μὴ τὴν πειραν τοῦ γάμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔφεσιν ἢ Ιωρένος ἡγνότεν. Οὐκ ἐγνωκα, φησίν, ἐπιθυμίαν ἀνδρὸς, οὐκέ ἔχω θέλημα τῆς σαρκός. "Ο δὴ καὶ κατὰ πάσης αὐτῇ τῆς γυναικείας ἐξαίρετον φύτεως, διὰ καὶ ὑπὲρ πάσας αὐτῇ καὶ ἐκ γυνώμης δῶλας ἀνεπιδέ-
κτου τῆς τοιεύτης κακίας ἡ σωφροσύνη· ὡστε] δι-
πλοῦς δὲ λόγος· ἢ γάρ δῶλας διαπορεῖται περὶ τὴν σύλληψιν, ὡς οὐ δυνατήτη δίνει ἀνδρὸς, εἴτε καὶ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπικατεῖ τῆς συλλήψεως, ἐξ οὗτονος δὲ καὶ γένοιτο. Τὸν γάρ Ἱωσῆφ μνηστῆρα μὲν οἶδα, φησίν, ἀνδρα δὲ οὐδαμῶς; οὐτέ ἔχουσα, τάχα δὲ οὐθί· ξένουσα. Οὐ γάρ δὴ δέδοται καὶ τὸ φαύειν αὐτῷ τῶν ἀφαύετων, οὐδὲ τὸν ἀποκεκλεισμένον βιδίλιον ἀποσφραγίζεσθαι. Σύμφωνα ταῦτα τῶν ἐν ἀποκρύφοις ἴστορουμέ-
νων· διὰ τοσοῦτον ἐξελέγη μόνον δὲ Ἱωσῆφ ἐπ' ὄντα-
ματι τῆς μνηστείας τὴν φυλακὴν αὐτῆς ποιεῖσθαι· τῆς παρθενίας· οὐ γάρ δὴ καὶ τὸ κοινωνῆσαι γά-
μων αὐτῇ ποτε, μὴ καὶ ἱεροσυλίαν καταχριθῶσιν ἀντικρυς, ἀποσυλῶντες τοῦ Θεοῦ τὸ ἀνάθημα.

¹³ Luc. i, 32. ¹⁴ Luc. i, 53. ¹⁵ I Cor. xv, 28: "Οταν δὲ ὑποτεχῃ ἀυτῷ τὰ πάντα... Cum autem sub-jecta fuerint illi omnia, etc. ¹⁶ Luc. i, 54.

(2) Intellige Jesum filium Nave.

sunt langat, neque ut hortum conclusum deprendetur, neque ut consignatum librum resigetur. Corserna haec sunt cum iis quae in apocryphis narrantur, Josephum videlicet in hunc solummodo finem electum fuisse, ut desponsationis nomine virginitatis ipsius custodiam haberet, haud vero sane, ut cum ipsa in connubii quoque consuetudinem aliquando veniret; absit enim ut in donarium Deo devotum manus injicientes continuo vel sacrilegil damnarentur.

I^o. Tί οὖν ὁ νυμφαγωγός τε καὶ νυμφοστόλος; Αἱ XVI. Quid itaque ille sponsa adductor, nuptiarumque auspex angelus? [Vide quomodo a Virgine dubitationes abigit et] quomodo uncontaminatas ipsi nuptias ineffabilemque partum [et incomprehensibilem ejusdem rationem] quasi interpres exponat, ac mysterium simul Trinitatis eam edoceat. [Nihil, inquit, opus est viro; neque enim tua cum aliis mulieribus, sicuti nec quae sunt filii tui cum aliis filiis, quidquam commune habent. Conceptio tua haud sane virginitatis est funus, sed e converso ob-signatio potius et custodia. Tene igitur, o Virgo, quod tibi revelatum; quod silentio est obvolatum, ne quæras. De parte fidem facio; de modo dicere mitto. Nuntius enim tibi dispensationis, non magister veni: minister et præco Dominici adventus missus sum, non interpres, neque explanator mandati. Quomodo futurum id sit, novit ipse qui adest: nam adesse eum, perspectum habeo; at modum edicere, mihi non suppetit]. *Spiritus sanctus superveniet in te (et virtus Altissimi obumbrabit tibi ¹¹).* [Non enim viri, sed Spiritus sancti erit adventus, et ipsius virtutis Altissimi obumbratio. *Spiritus, ergo inquit, superveniet*] qui Filiu viam ingressumque præparet, ac prior in te sistat, tum thalamum illi præmundet, seu potius jam antea mundatum et exornatum splendidiori adhuc decore exornet.

Kai δύναμις Ὑψιστοῦ ἐπισκιάσει σοι· τοῦτο, καὶ ὁ Υἱὸς ἡμῶν καὶ ὁ Πατήρ· ὁ μὲν, ἡ δύναμις, ὁ Υἱός· ὁ δὲ, ὅπερ ἡ δύναμις, ὁ Πατήρ. Χριστὸς γάρ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία.

Kai ἐπισκιάσει σοι· σκιάσει μὲν τὸ Πνεῦμα, ἐπισκιάσει δὲ Υἱὸς, καθάπερ ἐσκιαγραφημένις τις τῇ διηπαρά τοῦ Πνεύματος τοῖς χαρίσμασιν ἐπιδάλων καὶ αὐτὰ τὰ χρώματα, αὐτὰ δὲ ἐσαυτοῦ πάντα τὰ πατρικὰ γνωρίσματα· ἡ καὶ τὴν ἀθέατον αὐτοῦ, φησι, μορφὴν ἐν σοὶ καὶ σκιαδῶς περιγράψει, καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ἐν σοὶ μορφωθήσεται· ἡ καὶ ἡ τοῦ Πατρὸς αὐτὴ σφραγίς, τὸ ἀπαύγασμα, τὸ ἀποσκίασμα, καὶ σοὶ διασημανθήσεται, πάσας ὅμοι τὰς πατρικὰς ἐνεργείας εἰσουν σκιάς καὶ τοὺς χαρακτῆρας τὸν ἐκτιψόμενον περιφέρων [καὶ σὺ Υἱὸς, ὁ καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Υἱὸς, γινόμενος καὶ καλούμενος.]

I^o. 'Αλλὰ σκόπει μοι τὴν ἀκρίβειαν. Τοῦ μὲν Πνεύματος, φησιν, ἡ ἐπισκιάσις, μόνη ἡ κατὰ σχέσιν Ἑλλαμψίς· ἡ δὲ τοῦ Υἱοῦ καὶ ἐπισκίασις, ἡγουν ἡ καὶ ὄγοιαν οἰκήσις. ἡ καὶ ἡ τῆς σφραγὸς ἀνάληψίς. Διὸ καὶ τὸ γεννημένον ἄριστον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. Οὐ διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν μόνον ἔνωσιν, καὶ διὰ τὴν κατὰ χάριν ὔένωσιν ὁ αὐτὸς καὶ Υἱὸς Θεοῦ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου καὶ ὁν καὶ καλούμενος, ἀλλὰ

C *C* D *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V* *V* *W* *W* *X* *X* *Y* *Y* *Z* *Z* *A* *A* *B* *B* *C* *C* *D* *D* *E* *E* *F* *F* *G* *G* *H* *H* *I* *I* *J* *J* *K* *K* *L* *L* *M* *M* *N* *N* *O* *O* *P* *P* *Q* *Q* *R* *R* *S* *S* *T* *T* *U* *U* *V</*

propter unionem secundum hypostasim ac per definitionem secundum gratiam, sed etiam propter idiomatum communicationem; adeo ut et homini peruepe tribuantur, quæ natura sua sunt Dei propria, et vicissim Deo, quæ suæ naturæ sunt propria hominis, videlicet et propter arclissimam unionem et propter circummissionem.

XVIII. [Curnam vero (angelus) non dixit, quod generatur ex te, sed simpliciter, quod generatur³¹? Quia noverat, non mulieris, sed proprie ac primario viri esse generationem. Et sanc patris est generare; matris vero, cum repererit, generationem ad finem perducere, atque in lucem edere. Itaque ut ostenderet, prolem illam, generantem simul et genitam, non ipse (Virgini) ex integrō, neque etiam patri cuiusdam, sed sibi metipsi deberi ut generaretur, propterea sic locutus est.] [Fidem, inquit (angelus), faustis hisce nuntiis alia faciant nuntia, hisce similia et miraculo stupenda, quæ per me et manifestantur et executioni demandantur. Horum autem probationem multiplici ex capite præsto habes, in nomine, in cognatione, in re ipsa, in tempore, in ipso demum prodigio. Ecce enim Elisabet, cognata tua, concepit in senectute, quæ vocatur sterilis³² (eo usque enim indomitus sterilitatis devenerat, ut infirmitatis cederet ei in nomine, quo denotaretur), et, quod etiam magis est, quia nihil impossibile erat Deum³³.]

XIX. [Et hic quidem perpende, queso, Virginis mores, et quantaria in juvenili admodum corpora et mentis et spiritus perfectionem gereret. Quamdiu enim suberat viri suspicio, in conceptionem mulierem consensit. Sed licet, inquit, tu sis archangelus, licet superna quedam mihi et celestia nuntia deferas, at enim ut cum viro ipsa congregari, concipiamus ac pariam, id impossibile. At postquam communis est tum de sancti Spiritus adventu, tum de Dei Filio in ipsa inhabitatu, acquiescit illa quidem et credit; nihil enim Deo impossibile esse; neque iam inflatur propterea, atque extollitur, sed deprimitur potius, seseque dominuit; et non modo ancillam se appellat, verum, ut consentaneum est, parvam quoque se esse ad ministerium affirmat; verumtamen cum propositum munus se ipsa sit altius, non tam illud auctorit, quam se ei famulaturam esse pollicetur.] AMI itaque alia ex iis, quæ ad hoc mysterium pertinent, celebranda assumant, et Virginis demirentur aliis quidem prudentiam, alias vero obsequium; aliis, quod splendidis adeo ingentibusque fulgentis ac magni archangeli promissionibus capita non fuerit; aliis, quod non plus sequo a fide temperando sece resistenter exhibuerit; sed perinde et a seductæ progenitricis, Eva, inquam, imprudenti simplicitate, et a supera increduli cognati Zacharias diffidentia eaverit. At mihi haud miranda minuit⁽³⁾; immo vero etiam maximo præ reliquis (si-

³¹ Luc. 1, 35. ³² Ibid. 36. ³³ Ibid. 37.

(3) Sententia sane dignissima est quam præ oculis nunquam non habeat quisquis de sanctæ

A καὶ διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων ἀντίπτωσιν, ὡς του μὲν ἀνθρώπου πολλάκις τὸ τοῦ φύσει Θεοῦ, τοῦ δὲ Θεοῦ τὸ τοῦ φύσει καλουμένου πάλιν ἀνθρώπου διὰ τὴν ἄκραν-ένωσιν τε καὶ περιχώρησιν.

hominis, videlicet et propter arclissimam unionem et propter circummissionem.

ΙΗ'. [Διὰ τὸ δὲ οὐκ εἶπε, τὸ γεννώμενον ὑπὸ στοῦ, ἀλλ' ἀπλῶς, τὸ γεννώμενον; "Οτι οἰδεν, οὐκ ἀπὸ γυναικὸς, ἀλλ' ἀπὸ ἀνδρὸς χυρίως καὶ πρώτως τὴν γέννησιν. Καὶ γεννᾷ μὲν ὁ πατήρ, ἡ δὲ μήτηρ διαδέχομέν τε λεσφορεῖς καὶ προάγει τὴν γέννησιν. Ἰν' οὖν μήτε ἀπὸ ταύτης δύον, μήτε δὲ καὶ ἀπὸ πατρὸς, ἀλλ' ἀφ' ἕαυτοῦ δεῖξῃ τὸ γέννημα, καὶ γεννῶν δύον καὶ γεννώμενον, διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν.] [Πίστις, φησι, τῶνδε τῶν εὐαγγελίων, ἐπερα εὐαγγέλια προσεμφερῆ καὶ ὑπερφυῆ, δι' ἐμοῦ καὶ γινωσκόμενα καὶ γινόμενα. Τούτων δὲ σοι παρὰ πολλῶν ἀπόδειξις, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, ἀπὸ τῆς συγγενείας, ἀπὸ τοῦ πράγματος, ἀπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ θαύματος. Ἱδοθ γάρ Ἐλισάβετ, η συγγενής σου, συντέλασε δὲ γίρει· ἡ καλουμένη στελέψατο σύντονες ἔξιν ἡκατὸν εἴασταις, διὰτε καὶ εἰς κλήσιν αὐτῇ γνώρισμα εἶναι τὸ ἀτύχημα· καὶ δὴ πλέον, διε οὐδέτερον ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ].

ΙΘ'. ["Ορα μοι κάνταῦθα τῆς Παρθένου τὸ ξύλο, καὶ δοῃς εἰχεν ἐν νεαρῷ κομιδῇ τῷ σώματι καὶ φρονήματος δύον καὶ πνεύματος τελείστητα. Ἔως μὲν γάρ ἀνδρὸς ὑπόληψις ἦν, τὴν σύλληψιν εὔκ δέχετο. Ἀλλὰ καὶ ἀρχάγγελος ἦς, φησι, καὶ ὑπερφυῆ μοι τινα καὶ οὐράνια κομίζεις τὰ εὐαγγέλια, ἀλλ' ἐμὲ καὶ ἀνδρὶ συνολθεῖς καὶ συλλαβεῖν καὶ ταχεῖν, ἀμήχανον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὴν παρουσίαν, καὶ τὴν ἴνοικησιν, τὴν μὲν τοῦ Πνεύματος, τὴν δὲ τοῦ Ήλεύ προσευγγελίσθη, πείθεται μὲν καὶ πιστεύει· μηδὲν γάρ ἀδύνατον εἶναι θεῷ· φυσάται δὲ καὶ ἀπαίρεται οὐδὲ οὐτας, ἀλλὰ κατακίνεται μᾶλλον καὶ ὑποστέλλεται· καὶ δούλην μὲν ἕαυτὴν οὐκ ὀνομάζει μόνον, ὅλλα καὶ, ὡς εἰκόνα, ἐτοίμην εἶναι λέγει πρὸς τὸ ὑπούργημα· ὡς δὲ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν δν, οὐ δέχεται μᾶλλον ἢ ἐπεύχεται τὸ ἐπάγγελμα.] "Άλλος μὲν οὖν διλοτὸς τῶν περὶ ταύτην τὴν μυσταγωγίαν ἀπαινεῖται καὶ θαυμαζέτω τῆς κόρης, δὲ μὲν τὴν ἀσφάλειαν, δὲ τὴν εὐπειθείαν· δὲ μὲν, διτι μὴ συνηρπάγη λαμπραῖς οὐταις καὶ μεγάλαις καὶ παρὰ λαμπροῦ καὶ μεγάλου τοῦ ἀρχαγγέλου ταῖς ὑποσχέσεσιν· δὲ δὲ διτι μὴ πέρα τοῦ μετρίου δυσπειθῶς ἔχομεστο ταῖς ἐναντιώσεσιν· ἀλλ' ἐπισης ἐξέφυγε καὶ τῆς προγονικῆς ἀκάτητης, τῆς Εβας, φημι, τὴν εὐήθειαν, καὶ τῆς συγγενικῆς ἀπιστίας τοῦ Ζαχαρίου πρὸ μικροῦ τὴν ἀπειθείαν. "Εμοὶ δὲ καὶ τὸ ίψος τῆς τακεινοφροσύνης οὐχ ἤτοι δοκεῖ θαυμαστὸν, ἀλλ' εἶπερ τι τῶν ἀλλων, ἐκπληκτικώτερον, δι' ἣν τάχα καὶ ἵπ-

Virginis prærogativis absque erroris periculo dijundicare cupit. *Mira omnia fuerunt, quæ ad Mariam*

τοσοῦτον ὑψόθη, καὶ πρὸς ὑπουργὸν ἀφιερόθη τὸν ταπεινώσατος ἐκατόν μέχρι καὶ σώματος καὶ θαράτου, θαράτου δὲ σταυροῦ. Τί γάρ φαστ; Οὐτῷ τοῦ ἀρχαγγέλου καὶ σχημάτων καὶ ῥημάτων τυχοῦσα, καὶ κεχαριτωμένη καὶ νύμφῃ ἀκούσασα τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῖς λεγομένοις πιστεύσασα, δούλην ἐκατὴν ὅμιας καλεῖ· καὶ τὴν ἀπαγγελίαν δέχεται μὲν καὶ συγκατατίθεται, ὡς δὲ μὴ κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ χρείτονα καὶ προσδοκίας οὖσαν, ἐπεύχεται. Ἰδού η δούλη Κυρίου, γέροιος μοι κατὰ τὸ δῆμα σου. Ταῦτά τοι κάκενος ἀπῆλθεν εὗθυν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος, [οὐδ] μόνον ἀπαρτίσας διπερ δισούλετο, ἀλλὰ καὶ ὑπερθαυμάσας τοῦ παρθενικοῦ κάλλους τὴν ὥραιότητα, καὶ τῆς ἀρετῆς τὴν ὑπερβολήν, καὶ μηδὲν ἐπὶ πλέον βασανίσαι θελήσας, ἀλλὰ τὴν ὅμολογίαν τῆς πίστεως ἔκεινης δεξάμενος.

Cea angelus non solum munere, quod sibi cordi erat, preque virtutis eminentia, nihilque ulterius habens, quod scisciret, sed jam assensu illius confessionem assecutus.

K'. Εὔδρομά μοι τὰ μέχρι τούτων· τὰ δὲ ἐντεῦθεν εὐτομα κτίσθω, ὡς οὐκ ἀρρήτα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀληπτα, καὶ χρόνῳ μόνον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τρόπῳ τῆς ἀνω καὶ πρώτης γεννήσεως ἢ μόνης λειπόμενα. Καὶ τάχα ὡσπερ ἀνδρὸς ἀχρεντον, οὐτῷ καὶ λόγων ἀμβλεκτον, ὁ τεχθεὶς ἀδύος τὴν σύλληψιν διεψύλαξεν, ἀσπορον μὲν πιστευθῆναι θελήσας, ἀπορον δὲ ταύτην ἐρμηνευθῆναι διατηρήσας. Ἐκεῖνο δ' οὐκ ἀπορον, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐπορον καὶ τῆς ἀμερίστου Τριάδος ἀμέριστον· ὡς δὲι σαρκοῦται μὲν, οὐκ ἀλλος τις τῆς Τριάδος, ἀλλ' ὁ Ιησος, ἵνα καὶ πάλιν ὡς Ιησος μεληγη, μή μετατιθεμένης τῆς ιδιότητος· ἢ καὶ πάλιν Δημιουργός, καθάπερ κτίσας τὸ πρότερον, οὐτῷ καὶ ἀνακατινίσας τὸ δεύτερον· ἀλλὰ καὶ οὐσιον γεννήσεθα δ' Ιησος, διὰ τοῦ φύσει, θέσει προσοικειούμενοι, καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ κληρονόμου πρὸς τὴν συγκληρονομίαν παρακαλούμενοι.

vel etiam ut naturæ Artifex quemadmodum prius creavit, ita nunc opificium suum secundo renovat; quin etiam ut filii per Filium efficiamur, per eum nimirum, qui Filius est natura, adsciscamur in illios adoptionis, perquæ eum, qui hæres est naturalis, in communionem hereditatis vocemur.

Καὶ δὲι ἐνοῦται μὲν τῇ σαρκὶ πᾶσα καὶ τελείως ἡ θεότης, οὐσιωδῶς· μόνος δὲ ὁ Ιησος, ὑποστατικῶς· εἰπερ καὶ ὀλικῶς μὲν τὴν ἡ θεότης ἐν τῷ Πατρὶ, ὀλικῶς δὲ τῷ Ιησῷ, ὀλικῶς δὲ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι· καὶ οὐτας δηλη μὲν ἡ τῆς θεότητος φύσις δηλη τῇ ἀνθρωπίνῃ κραθεῖσα φύσει, τὸν θεάνθρωπον ἀπετέλεσεν. Οὐ μὴν ὡσπερ δηλη τῇ φύσει· τὴν φύσιν δηλην, οὐτῷ καὶ τὰς ὑποστάσεις δηλας δηλας ταῖς ἀνθρωπίναις ἐκνθῆναι λέγειν ἐκδιασθησμέθα· ἀπαγε! οὐδὲ διανοηθησμέθα. Ἀλλ' δηλη μὲν δηλη τῇ ἀνθρωπότητας τὴν θεότητα, ὡς πρὸς τὰς φύσεις, μόνον δὲ τὸν Ιησον μόνη τῇ τοῦ Ιησου κεχρεῖσθαι σαρκί, ὡς πρὸς τὰς ὑποστάσεις ὅμολογή-

D **H**īc præterea exploratum est, totam quidem divinitatem perfecte ac substantialiter, solum tamen Filium hypostaticè, carni conjungi. Siquidem, ut sile tenemus, divinitas est integra in Patre, integra in Filiō, integra et in Spiritu sancto; et sic profecto tota natura divinitatis, toti humanæ conjuncta naturæ, perfectum Deum hominem constituit. Neque tamen eo adducemur ut temere dicamus, quemadmodum totam naturam naturæ toti, sic etiam personas omnes (divinas) humanis omnibus unitas fuisse. Absit, ac ne leviter quidem id mentem subeat. Sed prosteamur, integrum humanum integræ divinitatem, quoad naturas qui-

²⁴ Philip. ii, 8. ²⁵ Luc. i, 38.

perlent, ac mira adeo, ut juvæ necessias, quid stupere in ipsa magis debetas. At vero patiturne hæc sibi perpetuo constans miraculorum series, ut in ipsis ejusdem initii communii cæterorum misero æque et

abjectissimo fato obvoluta divina Virgo appareat? Essetne dubitandi locus, an aliquid sit in Virgine, quod præ aliis prærogativis minus stupendum viserit possit?

dom attinet, unitam esse : quoad hypostases vero, solum Filium soli- suimet ipsius carni conjunctum fuisse. At rursus non sicut hypostaticē carnem assumit solus Filius, ita etiam in efficienda assumptione agit ipse solus, sed et cum benefacito Patris, et cooperatione Spiritus ; et sic mihi rursus in sua unitate Trinitas dignoscitur, et unus existens Deus, non division, sed conjunctum operatur.

XXI. Præterea inter ea, quæ scitu maxime necessaria sunt, ac mysterii incarnationis quasi summam constituant, illud etiam reponendum censeo, ne minimum quidem temporis prius carnem seu hominem exstisset, postea vero Dei Verbi carnem seu etiam hominem evasisse, adeo ut dum hac ratione præexistente utramque pariter naturam profitemur, ex dupli et seorsim præexistente singulatim natura, ad prolixiandum dupliceum personam probabamur; sed caro simul exsicitum Verbo, et simul cum carne Verbum, et Deus cum homine, quamvis tanquam Verbum et Deus præexistiterit; hypostasis enim præexistit ei, quod nunc sit, divinis scilicet humanitat. Etenim ut nova hæc exsurget creatura, ciet prosectorum Verbum naturam, quamquam non per sationis, sed per plasmationis opus eam cicat, prout inquit etiam quidam eorum, qui ante nos fuerunt; consistit autem in Verbo natura, tota tali copulata, et ea quidem sensibilis juxta ac rationalis, passibilis ac spiritualis; atque ita demum persona proditi composta illa sane, sed non duplex, et e converso natura quidem duplex, non autem composita, quippe illarum ultraque inconsusa manet. Et sane, quid erit tandem Christus, si omnino neque Deus sit, neque omnino homo, sed quidam sit ex utroque commixtum, nihilque cum alterutra natura communis aut operatio (4), si neque humano neque divino, sed alio quodam modo permixto et velit et operetur? Nempe comparanda hæc iis erunt, quæ in fabulis de quibusdam animantibus narrantur, si tamen et ista vera sint, et non mere conficta, quemadmodum audimus et credimus.

XXII. Verum ista et ad alium potius sermonem et ad aliud spectant tempus, non vero ad gratiarum actionis potius quam certaminis solemnitatem. Hoc milij nunc propositum est, ut et simul vehementer admirer, et gaudeam, et sancto terrore percellar, atque adeo grati quoque animi oblationem adjiciam. Quamquam plane nescio, cuinam amplius affectui indulgeam, admirationisne an sacri horroris, num gaudii an gratulationis, ac rursus quamnam (mysterii) partem magis stupeam, an quo pacto Deus evadat homo, an quomodo homo fiat Deus; ac quomodo totus Deus et simul solus Filius naturam humanam induat; vel quomodo Filius et totus in sinu Patris, et totus sit in utero matris; et quomodo Verbum vere dimensionem corpoream acquirat, aut quomodo massa Verbo convenire queat, vel, ut siue faciam, quo pacto virgo gignat, vel virgo conceptionis capax sit, et post concepcionem virgo servetur.

(4) Conjici ex his potest, Joannem Geometram post exortam monothelitarum heresim floruisse. Palam est enim, Eutychiani erroris partem, quæ

γιδε μόνος, οὗτο καὶ ἐνεργητικῶς, ἀλλ' εὔδοξίᾳ μὲν τοῦ Πατρὸς, συνεργίᾳ δὲ τοῦ Πνεύματος τὴν πρόσληψιν ἀπεργάζεται, καὶ οὗτο μοι πάλιν ἡ Τριάς ἐνουμένη γνωρίζεται, καὶ δὲ εἰς Θεός πρὶν διαιρεθῆναι συνάγεται.

ΚΑ'. Κάκενο δὲ τῶν ἀγαγκαιοτάτων εἰδέναι, διὰ καὶ τῶν τῆς οἰκονομίας οἷομαι συνεκτικωτάτων, διὰ μηδ' ὅσον οὖν πρῶτον σάρκη, μηδὲ ἀνθρωπος, εἴτα θεοῦ λόγου σάρκη ἢ καὶ ἀνθρωπος, ίνα οὕτω προνοστάσας καὶ διμφω τὰς φύσεις διμολογήσαντες, εἰς διπλῆν κατενεχθῶμεν ὑπόστασιν ἐν τῇς διπλῆς καὶ ίδιᾳ προνοστάσης ἔκατέρῳ φύσεως· ἀλλ' διμα μὲν τῷ λόγῳ ἡ σάρκη, διμα δὲ τῇ σαρκὶ δι λόγος, καὶ δὲ θεός τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ καὶ προσῆν, ως λόγος τε καὶ θεός. ὑπόστασις δὲ τὸ πρόδον τῷ νῦν, ἡ θεότης τῇ ἀνθρώποτητι. Περὶ γάρ τὸ δόν τὸ γινόμενον, κινεῖται μὲν γάρ δὲ λόγος τὴν φύσιν κινεῖ δὲ δημιουργικῶς, ἀλλ' οὐ στερμαντικῶς, τὸς τις ἔφη καὶ τῶν πρὸ ήμῶν συνίσταται δὲ καὶ περὶ τὸν λόγον ἡ φύσις, ὅλη πρὸς ὄλον, αἰσθητή τε καὶ λογική, παθητή τε καὶ νοερά· καὶ οὕτω προτόλθεν ὑπόστασις, σύνθετος μὲν, οὐ διπλῆ δέ· καὶ φύσις διπλῆ μὲν, οὐ σύνθετος δέ· ἀρρυτα γάρ καὶ ἔκάτερα. Τί γάρ καὶ έσται Χριστός, εἰ μήτε καθαρῶς ἀνθρωπός έσται, μήτε θεῶς, ἀλλ' ὅλον τινὰ τρόπον σύνθετον έθέλων καὶ δρῶν; ἢ τάῦτα μὲν έσται τὰ μυθώδη τῶν ζώων, εἶτα κάκενα έσται, καὶ μή ἐν ἐπινοίαις μόνον, καθάπερ ἀκούομεν καὶ πιστεύομεν.

ΚΒ'. Ἀλλὰ τάῦτα μὲν ίσως ἐτέρου λόγου τε καὶ καροῦ, καὶ οὐ τῶν χαριστηρίων μᾶλλον, ἡ ἐναγωνίων. Νῦν δὲ βούλομαι μὲν διμα πολλὰ θευμάτειν, καὶ γαίρειν, καὶ φρίττειν, ἥδη δὲ καὶ τοὺς χαριστηρίους προσάγειν. Οὐκέτι δὲ οὔτινος δὲν καὶ μᾶλλον γένωμαι, τοῦ θαύματος ἡ τῆς φρίκης, τῆς χαρᾶς ἡ τῆς εὐχαριστίας· καὶ τοῦ θαύματος ὁ ποτέρου μᾶλλον τοῦ μέρους, δπως δὲ θεός ἀνθρωπος, ἡ δπως ὁ ἀνθρωπός γίνεται θεός· καὶ δπως δὲ θεός διος καὶ διός μόνος, ἡ δπως καὶ διος ἐν τῷ κόλπῳ τῷ πατρικῷ, καὶ διος ἐν τῇ νηδού τῇ μητρικῇ· καὶ δπως δὲ λόγος ἐκ λόγου παχύνεται, ἡ δπως τὸ πάχος τῷ λόγῳ συνέρχεται· ἡ δπως, ίνα τὸ τελευταῖον εἴπω, παρθένος γεννᾷ, ἡ παρθένος τὴν οὐληψιν δέχεται, καὶ μετὰ τὴν οὐληψιν παρθένος διαφυλάττεται.

in monotheliticam desiit heresim, hic ab eo porstringi.

Πόσα μοι καὶ πηλίκα τούτου τοῦ μυστηρίου τὰ θαύματα, καὶ ἔμοις ἀφεστα καὶ δμοῖς ἀγνωστα! Πάντα μὲν γάρ, δοσ ἐγώ, δ' ἐμὲ γίνεται Θεὸς ὑπερον· οὐ μόνον ὁ ἀδράτος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπερινόητος ὄρατος· ὁ ἀδριστος ὄριστος, ὁ ἀπερινόητος περιγραπτός, ὁ ἀδύλος ὑλικός; ὁ ἀναφῆς ἀκτής, ὁ ἀπαθῆς παθητός, ὁ ὑπερούσιος, ὁ ὑπέρχρονος, ὁ ἀδάνατος, κτιστός, ἐφήμερος καὶ θνητός. Οὐπω δὲ καὶ ὁ ἀνερμήνυστος ἀρμηνευτός, οὐδὲ καὶ ὁ ἀκατάληπτος, εἰ καὶ τῇ σαρκὶ ληπτός, καταληπτός τῷ θεύματι τῆς σαρκώσεως. Ἀλλ' εἰ δει τι καὶ τολμηρότερον εἰπεῖν, ἀκαταληπτότερος, δοψ τῇ πρὸς τῆς φύσεως ἀκαταληπτός καὶ τὴν ἐκ τῆς προσλήψεως προσελάβετο· οὐχ ἀνθρωπότητι μίξας θεότητα μόνον, ἀλλὰ καὶ μίξας ἀδιαρέτως, καὶ κεράσας ἀρύτως· οὐδὲ κεράσας οὕτω τὰς φύσεις, ή μίξας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνεργειας καὶ τὰ θελήματα. Ὁ μὲν οὖν οὐχ ὕστερ ὅποι χρόνον, οὔτω καὶ ὅποι λόγον εὑδόκησε τεχθῆναι, καὶ χάρις αὐτῷ τούτῳ· δει καὶ ὅπερ λόγον καὶ ἡ χάρις δ καὶ τρόπος τῆς χάριτος.

ΚΓ. Ὁ δὲ λόγος ἡδη καὶ τοῦ περὶ τὴν Παρθένον θαύματος ἀφεσται μὲν ἐρῆ προσπελάσαι δὲ λιγγῆ. Παίλλα μὲν γάρ καὶ μεγάλα καὶ τὰ κατὰ τὴν Παλαιὰν θαύματα ὅθεισσο τε διεταμένη καὶ πάλιν συναπτομένη· καὶ πέτρα πλημμυρουμένη νέμασι· ποταμοὶ φηγνύμενοι τε καὶ ἀναχαιτιζόμενοι· ἥλιος μὲν ἐπεχόμενος· νεφέλη δὲ καὶ προτρέχουσα, στῦλος προερχόμενος τε καὶ ἐπερχόμενος· πηγὴ πικρὰ μὲν βρύουσα, καὶ ἔηρά βάδος; ἀνθει βρύουσα· καὶ ξει πέρι τούτων καιομένη τε βάτος ἀκαυστα, καὶ δροσιζομένη κάμενος δισεστα· καὶ ὕδωρ ὕδασιν εἰσκυρούμενον, καὶ ἵν' ἐῶ τὰ πολλὰ, πλάκες δακτύλῳ Θεοῦ γραφόμεναι, καὶ ὀστεί διμοσιοὶ πετεινὰ βρεχόμενα· καὶ τὰ τούτων ἀρχαιτέρα τε καὶ ἀμφανέστερα, καὶ νῦν πάλιν νεώτερα· στείραι τίκτουσαι, καὶ γηραιαὶ βλαστάνουσαι, παραλόγως μὲν, οὐκ ἀσπάρως δε! Ἀλλὰ τι μοι ταῦτα, πρὸς τὸ νόμους λυθῆναι λόγου καὶ φύσεως; Ἀλλ' οὐχὶ χρόνοι τε καὶ πηρώσεως; καὶ συλλαβεῖν καὶ τεκεῖν παρθένον; Οὐκ ἀνθος οὐδὲ καρπὸν, ὡς ἡ βάδος, μόνον, οὐδὲ τι φευστὸν ἢ καὶ διψυχον, ὡς ἡ πέτρα τὸ νάμα, ἀλλὰ βροτὸν, μᾶλλον δὲ θελν δμοῦ καὶ βροτὸν, λογικόν τε καὶ νοερόν· καὶ οὐχ δσον μή φλεγθῆναι, ἀλλὰ καὶ θεωθῆναι, μηδ' ὑλεῖη, καθάπερ οἱ παῖδες, ἀλλὰ Θεοῦ φλογί· μηδ' ἀκαρῆ καὶ ἔξωθεν σχεῖν τὴν φλόγα, καθάπερ ἡ βάτος, ἀλλ' ἕνδον τε καὶ ἐπὶ τοσοῦτον· καὶ μή διελθεῖν δοῦναι μόνον, καθά καὶ ἡ Ἐρυθρὰ πάλαι τῷ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ σάρκα δοῦναι τῷ ἐξ αὐτῆς· μηδὲ ἀπλῶς γραφῆναι, καθάπερ αἱ πλάκες Θεοῦ δακτύλῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν συνουσιωθῆναι τὸν λόγον, καὶ ὑποστῆναι τὸ πρόσλημα, τίσι ταῦτα παραβλεῖν εἰκός;

(4) Ad Elisabet Præcursoris matrem hæc spectant.

Α Καὶ οὐτις et quam sublimia in hoc mysterio mihi eluent miracula, quanta sermonis juxta ac mentis meæ vim superantia! Quidquid enim ipse sum, hoc ipsum Deus novissime propter me nascitur; qui nedium invisibilis oculis, sed ne mente quidem comprehensibilis est, hic sit visibilis; infinitus evadit finitus, incircumscribens circumscribitur, materiam induit qui nescit materiam, sit palpabilis qui tangi nequit, exors passionum sit passioni obnoxius, et creatura temporalis ac mortalibus appetet qui substantiam omnem et omne tempus prætergreditur, ac natura est immortalis. Neque tamen propter admirandam incarnationem efficitur, ut qui omnem vincet investigationem, investigationi deinde pteat, neque iterum ut qui incomprehensibilis erat, ut carnis comprehensus, comprehendi cogitatione queat. Quin ino, si quid etiam audacius fari licet, longe incomprehensibilior evadit, quatenus incomprehensibilitati, quæ propria est divinitate nature, eam, quæ ex assumptione carnis mysterio proficiscitur, incomprehensibilitatem adjeit: dum videlicet humanitati divinitatem non connectit modo, sed indivisibiliter connectit, et semota quavis confusione permiscebit; neque hoc pacto naturas tantum modo permiscebit, verum etiam operationes et voluntates. Quod itaque non ea ratione ipsi nasci placuerit, ut quemadmodum tempori obnoxius factus est, ita sermone effabilis evaderet, etiam in hoc ipso revelatur gratia: quoniam tum gratia, tum ratio gratiae omnem dicendi facilitatem superant.

XXIII. Verum sermo jam et illud portentum exceptat delibare, quod in Virgine suspicimus; sed eo accedere dum nititur, quadam veluti vertigine C se laborare persentit. Et sane multa utique ac magna splendent etiam in veteri fædere prodigia: maris undæ hinc inde recedentes, atque iterum in unum confluentes, laticea et petra erumpentes et exundantes: fluminum impetus tum interrupsus tum retroactus; sol stare jussus; tum etiam nubes praecurrentes, et columna ignis modo praecdentes, modo subsequens: fons amarus melle diffusus, et arida virga floribus onusta; ac praeterea ante ista rubus ardens et non combustus; tum fornax inexstincta, sed rōre madens; et aqua aquis incensa, atque, ut plura prætermittant, labuke Dei dixi conscriptæ, et volucres instar arenæ depluentes. et manna cæditus demissum, aliaque his et antiquiora et præclariora, ac recentiora quoque, quæ nunc iterum evenere, steriles parientes (4), et effeta gestata mulieres inopinate, quanquam non sine suscepto semine, in utero gestantes. Verum enim vero quid ista mihi, si cum deficiens (in Virgine) tum ratiocinationis nostræ, tum naturæ legibus conserantur? Aut vero ætas effeta ac sterilitas (partu niro ditata) uero modo comparari queant cum portentis illius, quæ virgo et conceperit, et pepererit? Quod autem nou florem tantummodo fructumve protulerit, ut prisca illa virga, neque fluxum quidpiam atque iuaniatum, sicut olim petra laticea, sed hominem, quiniwo Deum simul et hominem ratione intelligentiaque prædictum. Quodque non modo combusta non fuerit, ino di-

vina sit effectio, cum iam non materiali flamma, ut olim tres pueri, sed comburenti Dei ipsius igne corriperetur, neque ad brevem horam et extrinsecus, ut olim rubes, verum intrinsecus et ad tempus tam diuturnum: ac rursus quod non more transitum dederit, ut olim Rubrum Israëlitum, sed etiam carnem prodeunti ex ipso presuerit; quod insuper non simpliciter, ut quondam legis tabulae. Dei digito conscripta sit, sed eamdem eum illa substantiam ipsum Verbum habuerit, et quod ex ipso assumebat, in suam hypostasim adseveris; hæc, inquam, omnia quibusnam allie portentis comparari possunt?

XXIV. Quod vero non modo conceperit virgo. A et conceptum dea fortum in lucem ediderit, sed præterea enixa virginitatem servaverit, nonne duplex prodigium vel in ipso tantum virgine mystrium nobis ostendit? Cæterum adhuc majus (si tamen quodpiam majus dicere licet) priori posterius apparet. Nam quod Verbum nondum corporea massa circumvestitum ineffabili quidem ratione, sed prorsus integris virginibus claustris ingressus fuerit, carnetique assumptus, hoc sane mirabile est, et nullatenus comprehendendi potest. Quis enim hoc negat? Nos adeo iam admirandum illud est, quomadmodum quod cum assumptione quoque crasso corpore egressus, portam, uti prius, designata reliquerit, velut ac nemquam transierit.

XXV. Qui porro modum esse possit, prodigiū hujus pelagus investigare? Hoc ipsum enim admirandum adeo veteribus quoque visum est, ut vel prophetæ, a longe illud intuentes, nunquam non stupore percellerentur, et non modo ipsum assentiarent nini-que, sed et symbolis quibusdam umbrisque delin- nearent, si forte obscurioribus aliquibus veluti colo-ribus tantæ rei magnitudinem ratione aliqua adumbrare possent. Atque his edictis, ipse quoque cum prioribus ea comparare novi, quæ prius compara-tione carebant. Ad illud enim vel unum virginitatis prodigium sic se habent ea omnia, prout ad veritatem se habet typus, ad corpus umbra, atque ad rem ipsam somnium. Virginem quippe illa omnia adumbrabant; queque symbolis praesignatae esse omnes ipsam existimant, congruisque nomini-ibus appellant, mare divinum iterumque adunatum; portam perviam simul et clausam; fornacem ror-madentem simul, atque ardentem; rubum incensum, sed non combustum; nebula dielis simul et recti itineris nuntiam; columnam ignis, non modo, crediderim, divinum ignem in se ferentem, verum etiam divinum novumque populum contra spiritua-lem Pharaonem evanescientem; petram mel, Verbum scilicet, effundentem; virginem progerinante florem, qui generis humanæ fragrantia est et gloria; terram, quæ semper sui similis, ac cœlesti aliumento referta inventa est; quæque manna, pa-nem minime evictum, presert, quem scilicet neque aratio neque commissum sement alluit;] nunquam temeratam arcum, hortum inviolabilem, lucernam inquisitum non lucentem, templum inaccessum, mon-tem non sectum ac virtutibus frondentem, tubulam a Deo conscriptam; urnam Deum continentem; mensam in qua panis est vita; lecium in quo re-quievit qui potens est, secum per quam et descendit Deus, et ascendit homo, terris innixam aliquæ celos attingentem.

XXVI. Hæc tam præclara, atque his etiam potiora

K^A. Tò δὲ μὴ μόνον καὶ φυλαβεῖν περθέντων, καὶ συλλαβούσαν διετελέν, ἀλλὰ καὶ τεκούσαν τὴν παρθενίαν διετηρεῖν, πῶς οὐ διελούν μὲν ἡμῖν τὸ κατὰ τὴν παρθένον μόνον ἀναδείχνωσι θεῦμα τοῦ μυ-στηρίου; μείζον δὲ, ἐπειρ τι μείζον εἰπαίν ίξεστι, καὶ τοῦ προλαβόντος, φανεται. Τὸ μὲν γάρ μήτο παχυνθέντα τὸν Αἴγαν, ἀφράτως μὲν, ἀστέτως δὲ τὸν νυμφικὸν εἰσελθέντα κλείθρων, καὶ σάρκα λαβεῖν, θευματὸν μὲν καὶ εὖδε καταληπτόν· πῶς γάρ οὐ; οὐπω δὲ τοσούτον, δον μετὰ τοῦ πάχους διου καὶ τοῦ προσλήματος ἰξελθόντα, τὴν πόλην ἐφρεγισμένην ἀπολεῖν, θωτερ ἂν εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν διελθόντην διελθεῖν.

B K^E. Καὶ τι μοι τοῦ θεύματος ἀντιχνεύει τὸ πελα-γος; Οὐδὲν γάρ ίδεις καὶ τοὺς πάλαι τούτῳ θεύμα-στον, ὃς ἔνωθεν ἀει τούτῳ καὶ τοὺς προφῆτας ἐκπλήττεσθαι, καὶ μὴ μόνον πανταχοῦ περιφέρειν, ἀλλὰ καὶ ὑπογράψειν ευμβόλιος γάρ τις καὶ σκιάς; εἰ πως, θωτερ ἐν ἀμαρτοτέροις τιοτο χράμασι, σκιαγραφήσουσι τὸ τοῦ πράγματος μέγαθος. Κάν-ταῦθα μαθών, ἔρωτα, συγχρίνεις ἀνωτέρω τὰ αὐτόθιν διούγκειτα. Όσου γάρ τύπου καὶ ἀληθείας τὸ μέσον, καὶ οὐμάτος καὶ σκιάς, καὶ πράγματος καὶ διεράτος, τοσούτους κάτειναν τάντον δραῦν καὶ μόνου τοῦ κατέκτη Παρθένου θεύματος. Πάντα γάρ ἀκείνα ειώτην ἐπύπουν, καὶ πάντα ειώτην πάντας νομίζουσι τε καὶ διωρίζουσι. Θάλασσαν σχιζομένην καὶ πάλαι συνερχομένην· πύλην διαβανομένην δῆμα καὶ κε-κλεισμένην· κάψινον δροσιζομένην δῆμα καὶ φλεγο-μένην· βέτον καιεμένην, ἀλλ' οὐ κατακαομένην· νεφέλην ἥμέρας ὅμα καὶ εὐθυτρίας διγγελον· στύλον πυρὸς, οὐ τὸ θεῖον, οὔμα, μόνον τῷρετοφραμένην, ἀλλὰ καὶ τοῦ θεῖον καὶ νέου λαοῦ τὸν Φαραὼ τὸν νοητὸν ἐποφραγισμένην· πέρσαν μέλι τὸν Αἴγαν ρέουσαν, ρέδδον ἄνθος, τὴν εἰωδίαν καὶ δέξιν τοῦ γένους. φέρουσαν· [γῆρας μείνασσον οὐτε τοῖς, καὶ τελήρη τῆς θείας εδρισκομένην τροφῆς· καὶ μάντια, τὸν ἀγεωργητὸν δῆμον, φέρουσαν, θν οὐτε δροσις οὐτε στορά διγέωργης·] κινθῶν ἀψιναστον, κῆπον θευλὸν, λυχνίαν ἀσθεστον, ναὸν θεατον, δρός θεομένην, ἀρεταῖς κατακομον, πλάκα θεογραφον, στάμνον θεο-δόχον, τράπεζαν, ἐφ' ἣ δὲ τῆς ζωῆς δῆμος, κλίγην, ἐφ' ἣς δὲ δυνατὸς ἀνεπαύσατο, κλίμαχος, δι' ἣς κατ-έρχεται μὲν θεός, ἀνέρχεται δὲ δυνητός, ἀρχομένην μὲν τῶν χθονίων, ἀπεομένην δὲ καὶ τῶν οὐρα-νίων.

D K^G. Τεσσάρα μοι καὶ ἔτι πλείω περὶ τὴν Παρ-

θένον τὰ θαύματα, μᾶλλον δὲ τὰ τοῦ θαύματος εἰκο-
νίαματα· καὶ διὰ ταῦτα μοι τὸ περὶ τὴν συλλα-
βοῦσαν θαυμάσεων, ἐπεισὶ μὲν, οὐκ ἔξεστι δὲ, μή καθ
καθυστρίσω τὸ θαύμα τῷ θαύματι· τὸ δὲ καὶ περὶ¹
τὸν συλληφθέντα θαυμάσαι μὲν, διψη πλέον εὑρεῖν
ἀδύνατον· φρίξαι δὲ μᾶλλον, ή θαυμάσαι δύον, ἀπο-
ρον· χρεῖσαι δὲ μᾶλλον, ή φρίξαις καὶ θαυμάσαις
περίπου, ἀσύγχριτον. Οὕτω μοι καὶ πολλὰ καὶ πολ-
λαχθέντα καὶ ίσα τῆς δορτῆς τὰ μυστήρια· ἀλλὰ τοῦ
μὲν θαύματος τοσούτον ἐνθεῖξάμενος μόνον καὶ ἀπο-
λελαυκῶς ἀστακαί.

et multiplici ex capite et dignitate paria sene objiciunt solemnitatis hujus mysteria; sed ad portenta quod attinet, cum vel hoc unum tam exhibui indicaverim et detinaverim, iam absisto.

KΖ'. Φρίτεω δέ, θεὸν εὐρόν καὶ λαβόν τῆς φύσεως
κοινωνὸν, καὶ Θεῷ τρεφόμενος, ὃς ερώγενος τὸ σῶμα
καὶ πίκνον τὸ αἷμα· μή καὶ καταφλεγθῶ νῦν μᾶλλον,
οὐ καθαρὸς τοῦ καθαροῦ προτεπίμενος, καὶ τῇ
κοινωνίᾳ ποινὴ τὰ φρέστα λογισάμενος, καὶ θεὸν
ηννεὸν καὶ δρῶν θευέραν μοι καὶ τηλικαύτην εὐερ-
γεσίαν κατατίθεμενον, πολλῷ καὶ τῆς πρετέρας εῇ
τάξεως καὶ τῇ δυνάμει προτέραν, δοῦρο τότε μὲν τῆς
εἰκόνος, νῦν δὲ καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς μετέθωκε, μή
καὶ περὶ τὴν ἐσχάτην ταῦτην καὶ πρώτην εὐεργε-
σίαν καὶ κοινωνίαν, ἀγνομονέστερος, ἡ προσοῦ, γέ-
νεμαι· καὶ καθυδρίσω μὴ τὴν εἰκόνα μόνον, ἀλλὰ
καὶ τὸ ἀρχύτυπον· εἰ καὶ καθυδρίσω μὲν ἄγω, πεθ-
ιθρίζωτα; δὲ Θεὸς οὐδὲμῶς. Φρίτεω καὶ δοὺς σόντα
τὸν ἀκριβότερον, ἡ πρότερον, λογιζόμενος νομοθέτην,
οὐ νομοθετοῦντα μόνον τοῖς φήμασι, ἀλλὰ καὶ πα-
ραβεκτινά τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς νομοθετηθεσίν
τοῖς παρεξετάζουσαν.

ipsum archetypum injuria officiam, nesciisque inferre quidem ipso injuriam possim, praecepsior sententia sit Deus, quam ut sanguis injurii mei possit. Sed et summus, si unquam alias, me pavos occupat, dum aeteriorum quam ante legislatorum recogite, qui vivendi normam non modo verbis proposit, verum etiam operibus demonstravit. nobisque legi subjectis accenserit voluit.

ΚΗ'. Χαίρω δὲ καὶ διὰ πάντα μὲν τὰλλα· πάντας γάρ
οὐ; οὐ μόνον τῆς τιμωρίας; ἀλευθερούμενος, ἀλλὰ καὶ
θεούμενος, οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀναγέμνεσος, ἀλλὰ καὶ
εἰς τὴν Ἐλλήνα εἰσαγόμενος, μᾶλλον δὲ καὶ εἰς αἴσους
τοὺς, ὄφρωνδες αἰρόμενος· οὐ τῶν ἔχθροῦ λυθρέμενος,
ἀλλὰ καὶ τῷ Βεσπελεῖ προσομηλώμενος, ὅμοι μὲν
πάσῃς ἐποιτρούμενος τῆς ἀκαρτίας, ὅμοι δὲ καὶ
ὅλης τῆς Τριάδος ἀναπικτλάμβανος· εὐχὸν τῆς
Ἐχθρᾶς ἀπολυθμένος, ἀλλὰ καὶ τὸν μανογενῆ Αἰγαίον
ἀντικαταλαβασθμένος· οὐχὶ δεσμὸν θύμα λαμβάνον
ἴμαος προθυμόμενον, ἀλλὰ καὶ ὅμοι θυμέμνον τε καὶ
ἰσθθμέμνον.

ΚΘ. Χαίρω μὲν οὖν καὶ διὰ τούτα καὶ τὰ πλεῖστα τούτων. Χαίρω δὲ οὐδὲν ἡγούμενον, εἰ μή καὶ μᾶλλον, διὰ τὴν τούτων αὐτῶν πρόφασιν ἢ ἀσφάλειαν, καὶ διὰ μοι τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἡ τοῦ ἐμοῦ γένους θυγάττη πρέβεντος· ἀλλὰ καὶ ὡθεῖς σφαλλεῖν τὸν πάλιν ἢ ἐπάνοδος ἢ αὐτῇ, καὶ πρὸς τὸν οὖτας ἥδη καταλλαγέντα μετὰ δευτέρων ἔχθρων καὶ διδιλλακτον ἔτερα διαιλλακτεῖς εὑρῆται· καὶ φάρμακον μετὰ δευτέρων καὶ τελείαν ἀπόγνωσιν, καὶ ἀνάχλη-

8 in Virgine prodigia, seu potius prodigiiorum imagines contineor; ac propterea concipientis partem celebrare mihi quidem subit, sed fas non duco, ne, dum laudare aggredior, miraculi maiestatem inanimavam: quod vero præterea ad eum spectat, qui concepsus est, eo quidem magis obstat pessimum est, quo minus vel ex cogitari id potuit; quo minus vero per vim illud est, stuporem sanctos horror vincat expertus; plaudere demum plus etiam debet, quam et tremere ac stupere, ideo quod nullam comparationem admittat. Sic mihi et mortali ciant solemnitatis bujas mysteria; sed ad portum indicaveris et delibaveris. iam absisto.

XXVII. Maximo porro metu percoller, ne post-
quam Deum naturae nostrae consortem reperi, et
animadvertis, postquam etiam Deo emultror, utpote
qui et corpus ejus manducem, et sanguinem bi-
bam (5), combustendus acerbius igni jam tradi de-
beam, quoniam purus non existens autem puer-
rum audeo, et propriet consuetudinem ea, que
maxime tremenda sunt, veluti communia arbitror;
vehementer timeo, ne dum certo scio ac velet
cermo Doum, hoc alterum mihi tamque insigne
conferentem beneficium, quod et dignitate et virtute
longe etiam primo illo praeceilentius est, quanto
scilicet imagine sua, quam tunc est elargitus, potior
est ipse substantia, quam nobis nunc participan-
dam praedit; vereor, inquam, ne adversus hoc
quoque postremum atque omnium maximum bene-
ficium magis etiam quam adversas vetes illarum,
ingratus evadem, et non imaginem modo, sed et
erre quidem ipse injuriam possim, praecepsior au-
sed et summis, si unquam alias, me pavore occupat,
qui vivendi normam non modo verbis propositus,
legi subjectis accenserit voluit.

XXVIII. Lector vero ob alia omnia. Qui enim alter? Non modo enim e suppicio liberor, sed etiam divine consore natura evado; non modo e terra eriger, verum etiam in Eden introducor, seu portus in coclos ipsoe evehor; non solum e manibus inimici eripier, sed insuper Regi associor; omni ab omni peccato redimor, et simul totius Trinitatis templum constitutor; nedam divina infinita eximor, sed e converso unigenitum Verbum dono recipio, conque habeo non modo ut victimam coram me immolatam pro me, sed præterea immolatam et ad veacentum mihi propositam.

XIX. Gaudeo igitur tamen propter ista, tum
propter alia his potiora. Nihilo autem minus, imo
forte etiam magis, de horum occasione et securi-
tate gaudeo, et quia tot tantorumque bonorum
concordia exsisterit generis mei filia; insuper
autem quod rursus aberrantem ipsa rursus in
viam revocavecitur, atque ita ei qui iam reconciliatus
fuerat, post secundam inimicitiam, utnt acerbissi-
nam, ipsa iterum ostensa sit reconciliatrix, et

(5) *Luculentum habes testimonium catholicæ fidei circa augustinum Eucharistiae sacramentum.*

remedium post secundam camque omnimodam salutis desperationem et reparatio post tot tantorumque bonorum jacturam, et nova post secundam confractiōē plasmatio, et post secundam mortem, camque multo profundiorem et ad creatiendum difficultiorem, resurrectio exstiterit.

XXX. Opportunissime porro sermo mentionem fecit novae plasmationis et resurrectionis. Jam enim hæc eadem in mentem nobis revocabant tum jucundissima bujus diei letitia, tum collatæ gratiae non modus tantum, sed et tempus prorsus contemporaneum. Nunc eterum cœlum et terra, et huiuscem rerum universitatis tum magnitudo tum splendor nova et concinnitate et sapientia conditur. Hodie manu Dei, et ad Dei imaginem homo plasmatur (6); ac rursus hodie novo opere resplendit Dei carne et substantia, Patris quidem Verbo et brachio, balitu autem, Spiritu scilicet; hodie insuper Deus mens et Dominus et homo de monumento resurgit, ac simul Adam de sepulcro, atque universum genus humanum resurgit a lapsu, et præda antiqua infernus spoliatur, et clauditur; aperientur e converso, et massa nostra implentur cœli; et insuper (ut postremum illud addam, jucundissimum juxta ac tremendissimum, et cuius gratia omnia nostra disponuntur, firmaque vel adversus omnes inimicos consistunt, sicut antiqua ac præstantis ad nos usque fert traditio ratioque confirmat) eadem bac die communis omnium terribilisque rex simul et Deus et judex venturus est (7), et omnis creatura inde discedet vel divinitatis particeps vel igni destinata, et mundi unus erunt mundus (8), atque unum erit regnum (9), et auctoretur e medio tyrannis, et regina ad Regis dexteram assidchit¹⁰ pulchritudine resplendens, et dotalibus muneribus, nimirum simul omnibus Trinitatis gratiis circumvestita; et decorata eorum, qui per ipsam nati sunt salutem, varia multitudine ac dignitate, creaturas omnes nova gratia reparatas sibi beneficiis ostendet.

XXXI. Sic itaque non temere in ipso sermonis exordio hanc solemnitatem et principium gaudii et medium et finem diximus; sic ipsa rursus non modo præ ceteris festivitatibus stupendissima apparet atque magnificentissima, sed sano et jucundissima simul et maxima veneratione digna: istud quidem propter miram et mysteriæ et miraculi præstantiam; illud vero propter fulgorem lucis undequaque emicantem; et ut quidpiam adhuc majori admiratione dignum eloquar, ipsa sola

A. σις μετὰ τὴν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν ἀπόκτων· καὶ ἀνάπλασις καὶ ἀνάστασις μετὰ δευτέραν συντείχη καὶ θάνατον δεύτερον, παλλῷ βαθύτερον καὶ δυσανακλητότερον.

A'. Άλλ' εὖ γε ποιῶν δὲ λόγος καὶ ἀναπλάσεως ἐμνήσθη, καὶ ἀναστάσως. Ήδη γάρ προστεμνήσθη καὶ τῆς ἡμέρας τὸ χαριστατὸν καὶ οὐχ ὡς ὁ τρόπος μόνον, ἀλλὰ καὶ δὲ καιρὸς ἐν καιρῷ τῆς χάριτος. Νῦν μὲν γάρ οὐρανὸς καὶ γῆ, καὶ τὸ σύμπαν τοῦτο μέγεθός τε καὶ κάλλος μετὰ καὶ τῆς ἀλλῆς εὑρισθέταις τε καὶ σοφίας ἀηδίουργεται. Σήμερον δὲ ἀνθρώπος πλέτεται, χειρὶ Θεοῦ καὶ εἰκόνη, καὶ αὐθις σήμερον ἀναπλέτεται σαρκὶ Θεοῦ καὶ οὐσίᾳ, Λόγῳ μὲν Πατρὸς καὶ βραχίονι, φυσῆται δὲ τῷ Πνεύματι· σήμερον καὶ δὲ ἑμέρα Θεὸς καὶ Αστράς καὶ ἀνθρώπος τοῦ μνήματος ἔξανταται, συναντάται δὲ καὶ δὲ Ἀδάμ ἄμα τοῦ μνήματος καὶ τὸ γένος δλον' τοῦ πτώματος, καὶ κενοῦται μὲν δὲ δῆς τοῦ πάλαι πλούτου καὶ κλείσται· ἀνέγεται δὲ οὐρανός, καὶ γεμίζεται τοῦ φυράματος· καὶ ἵνα τὸ τελευταῖον εἴται καὶ χαριστατὸν ὅμοι καὶ φρικεστατὸν καὶ δὲ δὲ πάντα οἰκονομεῖται καὶ βεβαιοῦται πᾶσι καὶ τοῖς ἀγθροῖς τὰ ημέτερα, καθέλ καὶ καλαΐδες καὶ σοφὸς εἰς ἥμας ἡκεὶ λόγος, καὶ δὲ λόγος στοχάζεται, σήμερον καὶ δὲ κοινὸς καὶ φρικτὸς ὅμοιος βασιλεὺς καὶ Θεὸς καὶ κριτὴς ἀλεύσεται, καὶ τὸ πλάσμα πᾶν ἀπελεύσεται ἢ θεούμενον ἢ πυρούμενον, καὶ κόσμος οἱ κόσμοι, καὶ ἡ βασιλεία μία, καὶ ἡ συρανίς ἐκποδῶν, καὶ ἡ βασίλεια τοῦ Βασιλέως ἐκ δεξιῶν, τῷ κάλλει λάμπουσα καὶ περιβολημένη τὴν προίκα, τῆς Τριάδος διατάξεως τὰς χάριτας, καὶ πεποικιλμένη τῷ διεφόρῳ τῶν δὲ αὐτῆς οὐθέναν καὶ κάρην καὶ ἀξέμπεται καὶ ἀνηρτημένη τὴν δλην κρίσιν τῇ νέᾳ καινουργηθεῖσαν χάριτι.

B. Οὕτως οὐκ ἀλόγως δέρα τὴν ἀρτήν τὸν ἀρχῆν καὶ ἀρχὴν εἴται τῆς χαρᾶς καὶ μάστην καὶ τελευτὴν· καὶ οὕτως τῶν ἀρτῶν οὐθὲν μαστικάτην ρόνον αὔτη καὶ μεγαλοδωρετή, ἀλλὰ δὲ καὶ χαριστάτη καὶ αὔτη καὶ φρικεστάτη· τούτο διὸ τὸ ὑπερβόλλον τοῦ μυστηρίου τε καὶ τοῦ θαύματος· ἐκεῖνο διὸ τὴν πανταχόθεν αἰγάλην τε καὶ λαμπρότητα, καὶ ἵνα τὸ περαδιξότερον εἴται, καὶ ἀρχαιοτάτη μόνη τῶν ἀλλων ἄμα καὶ ἀλιστάτη, σύνθρομος μὲν τῇ ἀηδίουργίᾳ, συνεπίστιος δὲ τῇ παλιγγεν-

¹⁰ Psal. XLIV, 10.

(6) Auctor, uti patet etiam ex seq. § XXXIII, existimat, vernum tempus, quinquo cumdem hunc diem 25 mensis Martii anniversarium habendum esse plasmationis primi hominis, et eadem plane die, ut in sequentibus tradit, Dei Filiū non modo carnem humanam assumpsisse, sed etiam e sepulcro dein surrexisse.

(7) Habes igitur vestigium traditionis per Geometræ aitatem vigentis, Christum Dominum ad judicandos omnes homines eadem vigesima quinta

die mensis Martii esse venturum.

(8) Spectare hæc videntur ad illud Petri (II Petr. iii, 12, 13): per quem cœli ardentes solventur, et elementa ignis ardore tabescunt: novos cœlos et novam terram secundum promissa ipsius expectamus; tum ad illud Joannis (Apoc. xi, 1): Et vidi cœlum novum et terram novam. Primum enim cœlum et prima terra abiit.

(9) Apoc. XI, 15: Faciūt est regnum huius mundi Domini nostri et Christi ejus.

σίξ· μηδὲ γάρ ἔχειν πέρας ἐντεῦθεν ἡδη, τῆς ἔκεῖθεν ἀρξαμένης ἡμέρας, καὶ τοῖς αἰώνιοις αἰώνιαν εἶναι τε καὶ συνεῖναι πιστευομένην.

hujus regeneratione convenienter; neque sane jam inde sine a die tunc incipiente habitura est, sed, ut fides docet, sempiterne viventibus ipsa pariter coetera, perpetuoque sociata erit.

A. Έπει δὲ τῆς ἑορτῆς διάγα καὶ πρὸς δάλγον διάγος ὑπέγραψεν, δὲ καὶ μόνον ἐστὶ τὸ λεῖπον, ἀπίζητησμεν· τίνας καὶ τοὺς χαριστήρους τούτων ἀπάντων, ἢ τίνι πρῶτον προσοίσομεν, τῷ Πατρὶ καὶ νυμφὶ καὶ γάμῳ καὶ θεῷ; ἢ τῇ δούλῃ τε καὶ νύμφῃ καὶ θυγατρὶ καὶ μητρὶ; Ἐπειδὴ καὶ τὴν φύσιν δρῶ καὶ τὴν κτίσιν δηνη φιλοτιμουμένην τὰ χαριστήρια, καὶ οὕτω προσῆλθεν ἡμῖν μετὰ τῶν ἄλλων ἡ ἑορτὴ καὶ ὥραιοτάτη καὶ ἡδυτάτη. Νῦν μὲν γάρ ἡ κτίσις ἀδιάλικα καὶ παστάδι καινῇ τῇ καινῇ νύμφῃ λαμπρούνεται, καὶ κοινὸν καταγέλει κάλλος τῶν δρωμένων ἀπάντων, καὶ καινουργεῖται κόσμος.

bebet, ποναμque in visibiliis omnia pulchritudinem

B. Έπει καὶ δι' ὃν δὲ κόσμος, ἀνω μὲν οὐρανὸς, οἴα χιτῶνα πάνθιμον, τὸ χειμέριον νέφος ἀποβαλὼν, εἰς καινὸν δὲ τι χρυσῷ καὶ πορφύρῃ χρῆμα τὸ χρῶμα μεταβαλὼν· καὶ αἰθήρ ἀπειλῶν φρικτὸν μὲν οὐ, καλὸν δὲ λάμπων λίαν, καὶ ἀπαστράπτων ἡδύ· καὶ οἰλήνη μὲν ἐγκαινιζομένη, καὶ τὸ νέον σέλας αὐτῇ τε τοῦ καλοῦ δεχομένου νυμφίου λαμπρότερον τε καὶ ἀφθονώτερον, καὶ ὅποι μείζονι καὶ φαιδροτέρᾳ λαμπάδι τὴν νύκτα προπέμπουσα, καὶ τῇ κτίσις πάσῃ πυρεύουσα· διστρα δὲ, τὰ τέως συγκαλυπτόμενα, καὶ πλειονα καὶ μείζονα καὶ ἡδύτερα καὶ φαντέρα· φωσφόρος δὲ, τὸ μὲν μέγθος μείζων, τὸ δὲ κάλλος καλλιών, ὑψηλότερος δὲ τὸ θύφος, καὶ ιδεῖν ἡδύτερος; καὶ προσβαλεῖν ἀλυπτέρος. Νῦν καὶ τῷ φωτὶ μὲν ἡμέρα πλεονεκτεῖ, καὶ χαρηγεῖ τῇ τικτούσῃ τὸν ἡλιον· παραχωρεῖ δὲ τῇ δεσποινῇ ἡ νῦν, τὸ πρῶτον ἐγκυμονούσῃ καὶ δημιουργικὸν καὶ καλὸν φῶς. Νῦν καὶ ἀήρ πραστέρος ἄμα καὶ διαυγέστερος, καὶ θάλασσα γαλήνης ὅλη καὶ ἡδονῆς πέλαγος, καὶ κόσμος διος, ἡ χέρσος ἀνθεσι βρύουσα, πλαις θάλλουσα πάντοθεν, καὶ πάντα τέρπουσα, λειμῶνων δόματες, ὄρνεων φυναῖς, φυτῶν κόμαις, ἀψύχων κάλλειν, ἐμψύχων ἀλμασι. Νῦν καὶ ὥρῶν κράσιες καὶ μίξεις στοιχείων εὑκρατοι, καὶ ἀνέμων σπουνδαὶ καὶ μαλακαὶ ζεφύρων φοραὶ, καὶ ροᾶι ποταμῶν πραεῖαι, καὶ πηγαὶ φυγραὶ τε καὶ καθαραὶ, καὶ ἥχοι φευμάτων ἡμεροι. Νῦν καὶ φύσις ὅλη τὸν τόκον, ὡς δῶρον τῇ νύμφῃ δῶσις, καὶ πᾶσα μὲν πτηνή, πᾶσα δὲ νηκτή, πᾶσα δὲ καὶ πεζὴ γένεσις, ἡ μὲν προσρχεται, ἡ δὲ ἐπαγγέλλεται, ἡ δὲ τρέφεται, ἡ δὲ ἀρτὶ καὶ κεκρυμμένη φαίνεται· τὰ μὲν ὡς ἐκ θαλάμων ἐπιφρίνεται τῶν δρῶν· τὰ δὲ ὡς ἐκ τάξιν τῶν ὄπων ἀναφαίνεται· τὰ μὲν τῷ γάμῳ, τὰ δὲ τῷ τόκῳ τέρπεται, κοινῇ δὲ πάντας πάντας κοινὴν ἑορτὴν ἀγούσι καὶ δῶσιν, οὐ τὴν δημιουργίαν, ἐμοὶ δοκεῖν, τοσοῦτον τῆς κτίσεως, ὅτι καὶ κατὰ τόνδε τὴν καιρὸν ὑπέστη τὸ πᾶν, ἀλλὰ καὶ τὴν καινουργίαν τῆς ἡμετέρας φύσεως.

vel partu gaudent, et prorsus omnia communem celebrant non quidem, ut mihi videtur, rerum omnium tantummodo creationem (nam et hoc anni tempore omnia creata sunt), sed hanc quoque naturae renovationem.

PATROL. Gr. CVI.

C. ceteras omnes tum antiquitate præcedit, tum duratio prætergreditur, quippe quæ simul cum prima rerum creatione ortum habuit, et cum universi te καὶ συνεῖναι πιστευομένην.

D. XXXII. Quandoquidem vero panca ista atque ea quidem parce circa solemnitatem sermo prosecutus est, jam et quod reliquum est, exquiramus; quosnam grati animi hymnos pro hisce omnibus, vel cuinam primum offeramus? Patrine, ac sponso et Filio et Deo? An vero ancillæ et sponsæ et filiæ ac matri? Maxime vero postquam et natum omnem, et creaturas universas gratulandi studio veluti certantes video, atque adeo venustissima nobis atque inter alias suavissima hæc solemnitas eluxit. Nunc enim rerum universitas ad instar novi thalami se ornatam novæ sponsæ exhibeffundit, et totus renovatur mundus.

E. XXXIII. Nam et cœlum desuper, e quo mundi ornatus, hic malei caliginem seu lugubrem vestem abjecit, et colorem suum in novum quid auro et purpura commixtum immutavit; et æther non tremendas minitatur procellas, sed pervenuste nitet, et suavi luce coruscat; renovatur etiam luna, cumque lumen, quod in ipsam redundat, pulcher ejusdem sponsus novum, fulgidiusque et copiosus acquirat, ipsa quoque ampliori splendidiorique face noctem comitatur, et universis creatulis lucem affundit; astra vero, quæ lucisque fero latitabant, et plura et majora et suaviora et incantiora cernuntur: lucifer autem et mole major, et specie pulchrior, et altitudine sublimior, et visu dulcior, et accessu jucundior evasit. Nunc et dies quidem luce abundant, chorumque adornat illi, quæ solem parit; nox vero recedit ante dominam, quæ primam illam et creatricem et venustam lucem in utero gestat. Nunc et aer mitior simul ac limpidior, et mare, qua late protenditur, tranquillitas est deliciarumque pelagus, et totus orbis, terra nempe pridem deserta, nunc florum venustatur copia, herbisque undique virescit, et modis omnibus, pratorum fragrantia, avium cantu, frondes plantarum comis, inanimantium rerum jucundo aspectu, et animantium tripudiis oblectat. Nunc et pacata tempestas, et elementa apte temperata, et venti molliter lambentes, et zephyri suaviter spirantes, et flumina placide decurrentia, et fontes frigidum limpidumque laticem manantes, et rivi leniter sonantes. Nunc natura universa sobolem suam seu donum sponsæ profert; nunc omnis volatilium, omnis natantium, omnis terrestrium procreatio, et alia quidem proles in lucem prodit, alia promittitur, alia nutritur, alia, paulo ante adhuc abscondita, se manifestat: hinc veluti et thalamis super montes apparent, inde a foraminibus veluti a sepuleris erumpunt, illinc nuptiis simul agunt solemnitatem, et canora voce conce-

XXXIV. Ita sane omnis natura, ac res omnes creatæ et salutant eam, quæ cœlitus salutata est, et laudis tributum illi persolvunt, quæ omnia portantem portat. Quid vero nos? num vero soli in hoc tributo solvendo pigri, segreges, et ingratii apparebimus? Seu etiam, quamnam demum gratulationem ac munus ipsi afferemus, quanquam gratiis potius sic locupletemur, quam quidpiam illi tribuamus? Et gratulabimur profecto, et offeremus; sed quid amplius, quam hunc ipsum sermonem, quem et jam obtulimus, seu potius quem in antecessum a verbo matris jam retulimus? Nam hunc quoque acceptum illi referimus simul cum aliis bonis, tum quæ ab ipsa jam habemus, tum quæ habituri sumus. Finem igitur dieundi facientes

prout succurrunt animo, accedentes addamus.

A. ΛΔ'. Ἀλλ' οὐτω μὲν φύσις δῆ καὶ κτίσις δῆ καὶ προσφωνεῖ τὴν προσφωνηθείσαν θνῶσιν· καὶ συνεισφέρει τῇ φερούσῃ τὸν πάντα φέροντα. Τί δὲ ἡμεῖς; θεοτελεῖς δρθῶμεν μόνοι καὶ ἀκονώνητοι καὶ ἀχάριστοι; ή τί καὶ προσφεγδύμεθα καὶ συνεισθούμεν, καὶ χαρισθῶμεν μᾶλλον ἢ χαρισθεῖται; Καὶ προσφεγδύμεθα δηλαδή καὶ συνεισθούμεν· τί δὲ πλέον, ή τὸν λόγον, δν καὶ ἡδη συνεισηγημένον, μᾶλλον δὲ, δν καὶ ἡδη τοῦ τῆς Μητρὸς Λόγου προσπηγημένον; έπει καὶ οὗτος ἡμῖν ἐκ ταύτης μετὰ γε τῶν ὅλων, ὃν τε νῦν ἔχομεν ἀγαθῶν, καὶ ὃν ἔχομεν· ὀλίγα δῆ τελευτῶντες καὶ προσφεγδύμεθα καὶ ψυχὴν ἄμα καὶ φωνὴν καὶ στόμα καὶ λόγονέκ τῆς μνήμης ἀγιαζόμενοι.

XXXV. Ave, puer, mater Verbi, ac primo quidem illius Verbi, quod conditionis est humanæ, iHius deinde, quod naturæ nostræ superemiuit. Et sane nihil exstitit unquam, quod præ te, sive dum proserres Verbum sive antequam proferres, sapientius haberet queat, et exinde nihil accommodatum magis; atque ita Evæ remedium evasisti, sapientissima nempe imprudentissimæ. Id porro et Verbum testatur, qui te, in qua inhabitaret, elegit; testatur et tua ante partum agendi ratio, præsertim vero quod neque angelicis verbis te abripi passa fueris, neque ob tam sublimia deinde mysteria intuueris, verum æque prudentem te et antequam conciperes et postquam concepisti, ostenderis. Quid vero voluptatis præterea cognitionem commemorem, quam virgo persensisti nunquam, seu potius quam non modo experta nunquam es, sed cuius ne levissimo tuum mentis iudicium etiam in te tenello pulchro

B. ·ΛΕ'. Χαῖρε, Κέρη, τὸ μέγα θαῦμα, τοῦ Λόγου Μῆτερ, πρότερον μὲν τοῦ καθ' ἡμᾶς, δευτέρον δὲ καὶ τοῦ ὑπέρ ἡμᾶς. Οὐδὲν γάρ τὸ φανέν, δ τοῦ τῷ Λόγῳ καὶ πρὸ τοῦ Λόγου σοφῶτερον, ἐνθεν οὐδὲ οἰκαιώτερον· καὶ οὐτω προῆλθες Εἶνας τὸ φάρμακον, τῆς ἀφελεστάτης ἡ σοφωτάτη. Καὶ τούτο μαρτυρεῖ μὲν καὶ ὁ κρίνας καὶ ἐνοικήσας σοι Λόγος· μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ σὸς πρὸ τοῦ τόκου τρόπος, οὗτε συναρπαγεὶς ἀρχαγγελικῆς καὶ ταῦτα τοῖς βῆμασιν, οὗτε φυσηθεὶς ἀρρήτοις οὐτω καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς πράγμασιν ἀλλ' ἐπίσης φανεῖς καὶ πρὸ τῆς συλλήψεως ἀσφαλῆς καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν. Τί δὲ καὶ ἡ τῆς ἡδονῆς γνῶσις, ἣν ἡ παρθένος οὐκ ἔσχηκας, ἡ τάχα οὐχ ἡ πεζα μόνον, διὸ οὐδὲ ἡ ἔφεσις; οὐτω σου τῶν λογισμῶν τὸ κριτήριον Ἐφέρετο ἐν ἀπαλῷ καὶ καλῷ καὶ νεαρῷ καὶ ταῦτα τῷ σώματι.

quidem desiderio sollicitata fuisti? Adeo nempe et juvenili corpore invicto prævalebas.

XXXVI. Ave, quæ disjunctis et impermis tuis unitio et commixtio, utrumque scilicet utrisque, evasisti, et forma illi qui forma caret, et mensura ei qui nullam temporis mensuram novit, et sinus ei qui immensus est aedes illi fuisti qui nulla sede excipitur. Ave, o sublimior Thronis, Cherubim sapientior, et Seraphim gloriabantur; et quibus, aliorum quidem gestatur lumenis qui portat omnia, exiguum aliquam largitur aliis scientiam, aliis autem absconditum ignem, non vero plenum tribuit; tibi vero servat, ut toton radium illum primogenitum, totum nempe Verbum tuum corde, dum visceribus tuis adhuc inclusum D. erit gestas, dum labiis, dum post partum genibus insidente tenes, deosculeris. Ave, terribilior Potestibus, potentior Virtutibus, dominantior Dominationibus, principans Principatibus, Archangeli velocior, omnibus simul angelis dicitur ac beatior, utpote quæ viu agendi quamlibet, atque omnes simul virtutes, quibus universi simul superni ordines exornati sunt, tu sola et cum magno quidem excessu, atque iis etiam potiora possides. Ave, Dominina ordinis omnis ac nominis, non modo quod nunc nominatur, sed quod et in posterum nominalitur; arbitror enim quasdam alias praeterita, nondum nomine quoquam compellatas nobisque ignotas, illic esse Virtutes, et fidem illi habeo, qui et ineffabili modo (in cœlum) raptus est, et arcana audivit, quæ non licet homini loqui ²⁷.

C. ·ΛΓ'. Χαῖρε, τῶν ἀκεράστων καὶ ἀμίκτων ἡ κρᾶσις ἄμα καὶ μίξις, καὶ ἀμφοτέρων ἀμφότερα, ἀμφρού τόπος, ἀχρόνου μέτρον, ἀπέρου κόλπος, ἀστέκτου θρόνος. Ἀνώτερο θρόνον, σοφώτερο Χερουθὶ, φλογώτερο Σεραφὶμ· ἐκείνων δν μὲν διμοις δ φέρων τὰ πάντα φέρεται, οἵς δὲ τὴν γνῶσιν διίγην χαρίζεται, οἵς δὲ τὴν φύσιαν αυγεκαλυμμένην καὶ οὐδὲν δλην παρέχεται· σοι δὲ καὶ σπλάγχνοις, καὶ γόνισι, καὶ τὴν ἀστένα, πρώτην καὶ δλην, καὶ τὸν Λόγον δλον, καὶ τῇ καρδίᾳ κυούσῃ καὶ τοῖς χελεσι τικτούσῃ διδωσι καταπάξεσθαι. Χαῖρε, φρικεστέρα Εἴουσιῶν, δυνατωτέρα Δυνάμεων, κυριωτέρα Κυριοτήτων, Ἀρχῶν ἀρχικωτέρα, Ἀρχαγγέλων εὑδρομωτέρα, τῶν Ἀγγέλων δλων διομού πολυαρκεστέρα, πάσας ἐνεργείας διομού καὶ ἀρετᾶς δλας, δλων διομού τῶν διωτῶν μόνη καὶ μεθ' ὑπερβολῆς ἔχουσα καὶ τὸ μεῖζον. Χαῖρε, δέσποινα παντὸς τάγματος καὶ διόματος, οὐ νῦν δυναμοζομένου μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν μελλοντα· πειθομει γὰρ, καὶ τινας δλας, ἀφράστους τέως καὶ ἀγνώστους ἡμῖν, ἐκεῖστι τυγχάνειν δυνάμεις, καὶ πειθομει τῷ ἀπορρήτως τε ἀρπαγέντι, καὶ ἀπορρήτωτέρων ἀκούσαντι.

²⁷ II Cor. XII, 4.

ΛΖ'. Χαῖρε, μείζων καὶ τῶν ἀύλων νόνων καὶ λόγων ἐπαινος· θαῦμα οὐχ ὅμητὸν δὲν τοῖς Σεραφίμ, οὐδὲ θεατὸν δὲν τοῖς Χερουθίμ, οὐδὲ καταληπτὸν δὲν τοῖς διλαῖς ὑψηλοτέραις ή ταπεινοτέραις τάξεσι. Χαῖρε, χαρᾶ μὲν συλληφθεῖσα, χαρᾶ δὲ κυνηθεῖσα, χαρᾶ δὲ καὶ τεγχθεῖσα· χαρᾶ δὲ αὖθις καὶ συλλαβοῦσα, καὶ κυνήσασα, καὶ γεννήσασα χαρὰν τὴν πάντα λόγον καὶ νοῦν ὑπερέχουσαν, καὶ τὸ δὲν εἰπεν, χαρὰ τῶν ἐπιγείων δὲν καὶ οὐρανίων δὲν, τοῦ γένους καύχημα, τῶν οὐρανῶν καλλώπισμα, τῶν ἀμφοτέρων κόσμων κατάκοσμε.

quæque, ut omnia complectar, gaudium extitisti generis nostri gloriae, cœlorum decus, utriusque

ΔΗ'. Χαῖρε, τῆς λύπης ἡ λύσις, τῆς ἔχθρας κατάλυσις, τῆς αἰχμαλωσίας ἡ λύτρωσις, ἡ τῶν θητῶν θέωσις, ἡ τοῦ Θεοῦ σάρκωσις. Χαῖρε, τῶν δεινῶν ἡ ἀπαλλαγὴ, τῶν ἀμαρτιῶν ἡ καταλλαγὴ, τῶν ἐστῶτων ἀσφάλεια, τῶν πιπτόντων ἀνάλησις, τῶν σπουδῶντων ἐπίτασις, τῶν φθυμούντων διέγερσις, τῶν εὔεκτούντων Ισχὺς, τῶν καμνόντων Ιασις. Χαῖρε, τῶν ἀρετῶν πηγὴ τε ἄμα καὶ δῆγκε, παρθενίας ἀνθος διοῦ καὶ βίζα, τὸ μὲν φανεῖσα, τὸ δὲ τεκοῦσα καὶ νῦν διὰ σὲ τε καὶ διὰ σοῦ τὰ ταύτης φυτὰ πανταχοῦ κομῇ· καρτερία τοῖς ἀσκηταῖς, ἀνδρία τοῖς ἀθληταῖς, εὐτπλαγχνία τοῖς ἔχουσιν, εὐψυχία τοῖς πένησι, ταπεινοφροσύνη τοῖς ὑψηλοῖς, μεγαλόφροσύνη τοῖς ταπεινοῖς, δύσωναμένοις περάκλησις, εὐφραινομένοις ἐγκράτεια· εὐχ οὕτω παιδαγωγούσῃς μόνον, ἀλλὰ καὶ προτυπούσῃς ἀμφότερα· τὸ μὲν, διὰ σου τὴν φυχὴν φομφαίᾳ διήρχετο, τὸ δὲ διὰ σου τὴν φωνὴν δὲν λόγος τὴν χαροφοιδὸν προσεφθέγγετο.

ΛΘ'. Χαῖρε, θειῶν χαρίτων οίκος, βασιλικὸς τῆς Τριάδος θάλαμος, ἐνῷ τῶν ἀγαθῶν οἱ θησαυροὶ πάντων, σοφίας πλούτος, ἀνδρίας δύκος, εὐδουλία, σύνεσις, δωρεαὶ λόγων, ἀρχαὶ στῆπτρῶν, παροχὴ πλούτων, ἀξιωμάτων ὑπεροχαὶ, εὐτεχνία καὶ εὐγαμίας καὶ εὐτεχνίας, εὐφωνία καὶ εὐταξία καὶ εὐεξία, κάλλος, Ισχύς· καὶ δύως ἐν μέσῳ παροπτέω μοι τὰ μικρὰ καὶ σωματικὰ μόνα, λέγω δὲ τὰ τοῦ Πνεύματος· ἥλιατων πηγαὶ, φοῖοι δακρύων, εὐχαὶ καθαροὶ, καὶ Θεοῦ πλησίον, γνῶσις Λογίων, διδασκαλίας φύματα, προοράσεις καὶ διοράσεις, διακρίσεις πνευμάτων τε καὶ πραγμάτων, καὶ ἵνα συνελώ εἴπω, χαῖρε, Δέσποινα τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων, καὶ ἀμφοτέρων διακόσμων Δέσποινα, ἡ πάντα πᾶσιν, οἵς καὶ διὰ σα καὶ οἴα θέλεις, παρεχομένη.

et ut paucis omnia contraham, ave, Domina bonorum omnium, et ordinis utriusque Domina, quæ omnibus omnia, quibus et quando et quanta et qualia vis, dispensas.

Μ'. Ταῦτα σοι δὲ μικρὸς ἐγὼ καὶ πᾶς μὲν, διὰ τὸν λόγον καὶ τὴν ἀλληγορίαν καὶ χάριν καὶ ἐλπίδα, οὐδὲ, οὐ πᾶς· δὲ διὰ τὸν τρόπον, ὅλιγα τῶν σῶν, ὃν ἔχαριστον, πολὺν μὲν διὰ τὸν πολὺν φόδον ἐπεχόμενα χρόνον, ἀφων δὲ ἐκραγέντα διὰ τὸν πόθον, καὶ νικηθέντα τῷ πλεονὶ τε καὶ κρείττονι, εἰς δέξαν τοῦ σοῦ

A XXXVII. Ave, cuius laudes, ne ipsi quidem cœlitæ aut cogitatione assequi aut sermone effire valent. Ave, prodigium quod neque Seraphim pro merito celebrare, neque Cherubim ex omni parte cernere, neque acies ulla ordinum cœlestium sive sublimiorum sive inferiorum penitus pavidere potest. Ave, quæ et in gaudio concepta fuiti, et in gaudio gestata in utero, et in gaudio etiam in lucem edita; alique iterum quæ in gaudio et concepisti, et gestasti in utero, et peperisti gaudium quod omnem pariter sermonem cogitationemque transcendit; terrestrium omnium, omniumque cœlestium, generi ornamentum.

B XXXVIII. Ave, doloris solutio, destructio inimicitia, captivitatis redemptio, mortalium ad Deum evectione, et Dei cum carne conjunctio. Ave, ærumnarum depulsio, peccatorum reconciliatio, stantium securitas, lapsorum restitutio, strenue agentium ardens studium, torpentium luctitamentum, bene voluntium firmitas, segrotantium salus. Ave, virtutum scatæbra simul et semita, virginitatis flos simul et radix, illud quidem pro eo quod ipsa apparuisti, istud vero pro eo quod in lucem edidisti; quamquam nunc etiam propter te et per te hujsmodi plantæ ubique frondibus virescunt: ascetarum abstinentia, certantium robur, dicitum misericordia, pauperum patientia, grandium humilitas, et humilium magnanimitas, mœrentium solamen, et tripudiantium temperantia; utriusque enim virtutis non magistra modo, sed et exemplum exsatisfit, alterius C quidem quando tuam ipsius animam doloris gladiis pertransivit²⁰, alterius vero quando vocem illam lætitia plenam sermo tuus protulit.

C XXXIX. Ave, divinarum gratiarum domus, regius Trinitatis thalamus, in quo reconditi sunt omnium bonorum thesauri, divitiae sapientiae, virtutis eminentia, consilium, intellectus, dona sermonum, sceptrorum dominatio, opum dispensatio, honorum sublimitas, scientia omnigena, felicia connubia, ac læta soboles, claritas vocis, apta membrorum dispositio, sanitas, pulchritudo, robur virium: et quoniam leviora ista et mere corporalia utpote minoris momenti posthabenda sunt, et ea sane, quæ sunt spiritus, adjiciam; remediorum scaturigines, imbræ lacrymarum, mundæ preces, familiaris cum Deo consuetudo, sacrarum Litterarum scientia, doctrinæ fluenta, prouidentia et perspicientia, et in spiritibus internoscendis juxta ac rebus gerendis discrelio, et ut paucis omnia contraham, ave, Domina bonorum omnium, et ordinis utriusque Domina,

XL. Hæc in laudem tuam ego miscillus, et totus sane cum propter Verbum tum propter aliam omnem et gratiam et spem tuus, sed non totus tuus per vitæ rationem, hæc, inquam, pauca ex iis, quæ mihi largita es, diu ob ingentem formidinem silentio compressa, derepente autem impetu amoris ex-

²⁰ Luc. II, 35.

pressa, utcunque magnalium tuorum et multitudini et magnitudini longe imparia, offero; in gloriam Filii tui, magni Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi, cui gloria et imperium cum sanctissimo ipsius Patre et vivificantem ac sancto Spiritu, nunc et semper et in secula saeculorum. Amen.

Α Υἱοῦ, τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ω̄ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναχράντῳ! αὐτοῦ Πατρί, καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀγίῳ Ηνεύματι, νῦν καὶ δὲν καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΡΩΤΟΘΡΟΝΟΥ

ΤΟΥ ΓΕΩΜΕΤΡΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗΛΟΥ.

JOANNIS GEOMETRÆ PROTOTHRONI

DE MALO *.

(Joan. IRIBARTE, Codices Græci mss. biblioth. Matrit. Matrii, 1769 fol. pag. 501.)

Lac quidem album est, mel autem flavum; solum fucus fructum nominare novit Homerus dulcem; jucundum vero illum non audet vocare; et hoc tantum malo servat, et dicit alicubi in poematis malos jucundis fructibus. Et non modo nomine illam, sed etiam ordine exornat. Nam alias quidem arbores absolute ita designans, pyros et punicas tres tantum cum epithetis ponit; his vero malum præponens, fucus subdit, tertiam autem oleam inducit. Et malos dicit jucundis fructibus, fucus dulces, et oleas luxuriantes. Illud quoque majus quod finem istum primo versuum dederit, arbitratuſ oportere neque per has potius principium, neque majorem gratiam versui præstari. Ita ut sit pulchrarum arborum illa principium simul et finis: Jam autem et medias tenet; universarum quippe media, primarum principium, versui autem finis. Illas quidem colligat, has autem exornat; versui vero majorem gratiam in fine servat. Collocat enim in fine etiam oleas, sed de illis nihil saporis memorat, simul vero et in solo fine illas nominans; et non ita de malis. Puto quidem oportere me ipsum et Homerum exponere causas cur tandem ambo malum ita honoremus: hic quidem talia de ea dicendo, ego autem secundum illum et tali modo hanc exscribendo.

Cæteras ergo frugiferas arbores Græci, nescio qua mente, hanc Veneri, illam Baccho, aliasque

B Tὸ μὲν γάλα λευκόν· τὸ δὲ μέλι: χλωρόν· μόνον δὲ τὸν τῆς συκῆς καρπὸν ὄνομάζειν οἶδεν "Ομηρος γλυκερόν· ἀγλαδὸν δὲ οὐδὲ τοῦ:ον τολμᾶς καλεῖν· μόνον δὲ τοῦτο φυλάττει τῷ μήλῳ, καὶ λέγει που τῶν ἐπῶν τὰ; μηλέας ἀγλαιοκάρπους· καὶ οὐ τοῦτο μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τῇ τάξει κοσμεῖ. Τὰς μὲν γάρ δόλας ἀπλῶς οὐτωσι φράσας, διγνας τε καὶ φοίας, τρεῖς μόνας μετὰ τῶν ἐπωνύμων τίθησι· τούτων δὲ αὐτῶν τὴν μηλέαν προθεὶς, ὑποτίθησι τὴν συκῆν· τρίτην δὲ τὴν ἀλαίαν τίθησι· καὶ μηλέας, φησιν, ἀγλαιόκαρποι· συκέας τε γλυκερά· καὶ ἀλαίας τηλεθῶσι. Καὶ τὸ δῆμπλον ὅτι καὶ τέλος τοῦτο τῷ πρώτῳ τῶν στίχων δίδωσιν, ἡγούμενος δεῖν, οὐτ' ἔκεινας κρείττονος κεφαλῆς, οὐτε μείζονος τῷ στίχῳ χάριτος· ἵν' δὲ τῶν καλῶν ἡ αὐτὴ ἀρχή τε δόμα καὶ C τελευτὴ, ἥδη δὲ καὶ μέση. Τῶν μὲν δῶν μέση, τῶν δὲ πρώτων ἀρχή· τῷ δὲ μέτρῳ καὶ τελευτῇ. Καὶ τὰς μὲν συνδεῖ, τὰς δὲ κοσμεῖ· τῷ δὲ στίχῳ μείζω τὴν χάριν ἐπὶ τέλει τηρεῖ. Τίθησι μὲν γάρ ἐπὶ τέλει καὶ τὰς ἀλαίας· ἀλλὰ ταύταις μὲν γεῦσιν, οὐδὲν μαρτυρεῖ· καὶ ἀμα καὶ ἐπὶ μόνου τοῦ τέλους· καὶ οὐχ οὐτως ὡςπερ καὶ ταύτας. Οἷμα δὴ δεῖν ἐμαυτὸν τε καὶ τὸν "Ομηρον ἀπολύσασθαι τὰς αἰτίας, τὶ δῆποτε καὶ δόμφω τὸ μῆλον οὐτω τιμῶμεν· ὁ μὲν τῷ ταῦτα περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἐγὼ δὲ, παρὰ τοιούτον καὶ τοσαντάξις αὐτὰ πέμπειν.

Tὰ μὲν οὖν δόλα τῶν ἀκροδύνων "Ελλήνες, οὐκ οἶδα τι γνόντες, τὰ μὲν Ἀφροδίτῃ, τὰ δὲ Διονύσῳ,

* Hæc oratio, quæ malo, sive pomii laudes persegitur, teste Casimiro Ondino in Commentario de scriptorib. ecclesiast. vol. II, col. 617, ms. permanet inter codices Baroccianos, cod. XXV, pag. 291. Cum vero id pomum, librorum adhuc obiectum solis, nequum soli sese ostenderit, placuit decer-

pere, placuit, ut saporis non injucundi, delicatioris literaturæ cupidis hominibus præbere, atque vel eruditio palato, vel ingeniosæ gulæ aliquantulum lenocinari. Quapropter

Græcia quod peperit, servavit Iberia Malum,

Accipe non tarda, Lector amice, manu.

τὰ δὲ τῷ τῶν ἄλλων καὶ νόμων θεῶν ἀνατεθέσθαι: Αἱ λέγουσι· τοιτὶ δὲ μόνον καὶ φοίνικά τε καὶ δάφνην, τῷ καὶ αὐτοὺς σοφῷ καὶ καλῷ γάρ πάντως καὶ ὑπὲρ πάντας ἀρίστων μουσικῷ τε καὶ τοξικῷ λατρικῷ τε καὶ μαντικῷ Ἀπολλωνίῳ, δὸν καὶ αὐτὸν εἶναι τῷ ἥλιῳ λέγουσι· καὶ ὡς καλλίστῳ καὶ παγχρήστῳ, τῷ καλλιστόν τε καὶ πάγχρηστον ἀνατιθέσαν. Οὗτως δέξαρχῆς ἀνετεῖ τῷ καλλεῖ καὶ τῇ σοφῇ καὶ τῇ χρήσει τῷ χρῆμα· καὶ ἔδοκει αὐτῷ καλόν τε ἰδεῖν ἄμα καὶ χρηστὸν βρωθῆναι τε καὶ χρησθῆναι, καὶ σοφοῖς προσῆκον λαβεῖν· ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν μύθων, εἰ δοκεῖ, χαίρειν ἐώμεν. "Οσα δὲ καὶ βλέπειν ἔξεστι καὶ λέγειν μέμψις οὐκ ἔστι· πρῶτον μὲν γάρ τρέφεται πανταχοῦ γῆς τὸ φυτόν· καὶ οὐχ ὁσπερ τέλλοι τῶν δένδρων· τὰ μὲν τῷ ἡμέρῳ χαίρει, τὰ δὲ τοῖς δρεσιν ἀγαπᾶ· τὰ δὲ οἰκεῖως ἔχει πρὸς θάλατταν· ἀλλὰ τοιτὶ μόνον κανταῖς κορυφαῖς φύεται· κανταὶ τοῖς ἡμέροις τρέφεται· καὶ παρὰ τὴν θάλατταν θάλλειν φίλεται· νικῶσα δὲ οὕτω πανταχοῦ, οὐδὲν ἤττον νικᾷ καὶ τῷ θάλλειν οὕτως ἔχειται, ὡς ἐνιαργῦ οὐδὲν. Οὐ γάρ ὁσπερ τῶν ἄλλων δσα μὲν ἡρεια ταυτὸν τοῦτο ἰδεῖν τε δρεια καὶ δεινῶς δγρια· τὰ πλειά δὲ γε καὶ δκάρπα. Τῶν δὲ ἡμέρων, τὰ μὲν, καὶ αὐτὰ τὸν καρπὸν βραχύτατα καὶ τὸ πρέμνον ἀκανθωδέστερα· καὶ τόπῳ μόνον τῶν ἐν κορυφαῖς διαφέροντα· τὰ δὲ, τὸν καρπὸν μὲν ἵσως οὐκ ἀγενῆ, ἀσθενῆ δὲ ἄλλως· καὶ βραχὺν ἀνθοῖντα τὸν χρόνον· ἀλλὰ οὕτω μὲν ἐν ἡμέροις λαχύρα τε καὶ πολυχρόνιος ὡς ὀλίγα κομιδῇ τῶν ἀγρίων τε καὶ δκάρπων. Οὗτως δὲ ἐν ἀγρίοις τρυφερά τε καὶ λιτα καὶ ενανθῆς καὶ ενκαρπος, ὡς οὐδὲν ἄλλο τῶν παρὰ ταῖς στοιχίαις φυσομένων, καὶ ὁσπερετ κόραι καλαὶ θαλαμευομένων· ἐπειτα τὰ μὲν ἄλλα τὰς ὥρας πολλάκις παρανομεῖ· καὶ τὰ μὲν προσατὶν ἕαρος, ὁσπερ δὴ καὶ φοίνικ αὐτός. Πολλὰ δὲ καὶ χειμῶνος ἐκφύει· αὖτη δὲ καν τούτοις τηρεῖ τὸν νόμον καὶ σωφρονεῖ· θέρους τε γάρ ὡς ἐπὶ πλειστον πρόσεις· καὶ τὰ καλλιστά τῶν καρπῶν τῶν ὥρων τῇ καλλιστῇ δείκνυσι· χειμῶνος δὲ βίπτει τὸ κάλλος· καὶ τῇ φύσει καὶ τάξει τῆς ὥρας ἀκολουθεῖ, ὥστε εἰ δεῖ τι καὶ παράδοξον μὲν, ἀλληθέστερον δὲ εἰπεῖν, τοῦτο καὶ μόνον, ὥραιον μὲν τις εἴποι δικαίως· οὐ διὰ τὴν ὥραν μόνον ἀλλὰ καὶ τὸν καρπὸν· τὰ δὲ ἄλλα καὶ ἔξωρα, οὕτω τὴν τάξιν τε παραδόντα καὶ ἀγνοήσαντα τὸν κατιρόν· οὐ μήν ὁσπερ τὸ καθ' ὥραν φανῆναι, οὕτω καὶ τὸ διαφυλαχθῆναι διαφέρειν, καὶ τὸ τε εἴδος ἄμα καὶ τὴν ἡδονὴν στερηθῆ, καὶ ἀτεχνῶς θυσή γένηται, πλὴν ἣ ἀπαξὶ ἰδεῖν, ξεῖς οὐδὲν· ἄμα τε γάρ ἔφαντ, καὶ τὰ τοῦ δένδρου πολλῷ θάττον ἢ τὸ δάνθος ἐρρύν· οὕτω καὶ ταῦτα τῆς μη-

B alii nothis deis assignatas esse dicunt; solum vero palmam et laurum, ei qui secundum illos sapiens et pulcher est, deo, omninoque et præ omnibus excellenti musico, arcuario, medico, et vati Apollini, quem eumdem esse ac Solem dicunt: et ut pulcherrimo et utilissimo, quod pulcherrimum et utilissimum est assignant. Ita a priori conveniebat pulchritudini, sapientiæ et utilitati tale munus; et videbatur pulchrum simul et utile manducari et prodesse, et sapientes quod congruum illuc erat accipere. Sed has quidem fabulas, si videatur, valere sinamus. Quæ autem cernere licet et dicere exprobationes non sunt: nam prima in universa terra arbus producitur; neque tanquam arbores reliquæ. Hæ quidem cultura gaudent, illæ vero montes amant, aliæ quoque juxta mare patriam habent: ista autem sola et in culminibus producitur, et cultura crescit, et juxta mare vegetare amat; vincens autem ita locorum universitate, non minus vineit vegetatione ita quamcumque arboreum, ut nulla uspiam talis sit. Nou enim ut inter alias quæ montanæ sunt idem cernere præbent, silvestres et incultæ cum sint, plerumque etiam et infuctuosa; inter cultas vero, aliæ fructibus parcißimæ et truncis aculeatæ, loco tantum a montanis differentes; aliæ, fructum quidem forte non abnuentes, sed debiliter producentes, et brevi tempore florentes. Sed ista inter cultas viget et durat ut paucæ admodum e sylvestribus et infuctuosis; et inter silvestres jucunda et amona est, floribus et fructibus ornata, ut nulla alia arborum porticus exornantium, et pulchrarum puellarum more bene complarum. Deinde cæteræ saepius annū tempora fallunt; aliæ quidem ver antecedunt, ut ipsa quidem palma; multæ autem in hieme producunt; ista vero etiam in his legem servat et sapienter colit: æstatis enim in partem majorem progreditur, et fructuum pulcherrimos, anni temporum pulcherrimo ostendit: hieme autem pulchritudinem excutit, et naturam ordinemque temporum insequitur; ita ut, si quid mirum quidem, sed verissimum dicere est, hanc solam esse tempestivam merito aliquis pronuntiaverit, non solum ob tempus, sed etiam ob fructum; cæteræ autem intempestivæ, ita ordinem fallentes et tempus ignorantes; non certe quasi ad tempus apparere, sicut servari durante tempore tempestivum foret: sed eo ipso quod omnino durat, ista temporibus potior, potior epitheto suo, potior quoque omnibus una cæteris frugiferis ostenditur; jucundas quidem duratione, diurniores autem jucunditate vincens; imo vero, si vera dicere oportet, jucundas jucunditate et durabiles duratione superans.

Jucundissimum quidem bonum est fucus; sed si ejus mel calore defluxerit, et sole pulchritudo ablata fuerit, tunc venustate et voluptate simul nudatur, et foede rugata efficitur, præter solum visum invenies nihil; nam simul apparuit et effluxit arboris decor multo velocius quam flos. Sic etiam

"Ηδιστὸν τι χρῆμα συκῆ. 'Ἄλλ' εἰ τὸ μὲν πρός τὴν Ἐλην ἐξιχμασθῆ καὶ τῷ ἥλιῳ τὸ κάλλος ἀποστηθῆ, καὶ τό τε εἴδος ἄμα καὶ τὴν ἡδονὴν στερηθῆ, καὶ ἀτεχνῶς θυσή γένηται, πλὴν ἣ ἀπαξὶ ἰδεῖν, ξεῖς οὐδὲν· ἄμα τε γάρ ἔφαντ, καὶ τὰ τοῦ δένδρου πολλῷ θάττον ἢ τὸ δάνθος ἐρρύν· οὕτω καὶ ταῦτα τῆς μη-

in his malo fluis cedit tum in aliis pulchritudinis A λέας ἡ συκῆ ή τιττάται· μετά γε τῶν διλλων τοῦ τε κάλλους καὶ τῆς δόμης καὶ τοῦ μεγέθους· παρὰ τοιούτοις μὲν τῶν χωρίων χαίρουσα· παρὰ τοιαύτῃ δὲ τῶν ώρῶν θάλλουσα· παρὰ τοσοῦτον δὲ διαιμέ νουσα καὶ τὸν χρόνον οἷαν δῆ καὶ τὴν βλάστην ποιεῖ ται. Οὗτε γάρ πρὸς αὐτὸν αἱρεται τὸν οὐρανὸν, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὡς ἐπὶ πλείστον ἀποστατεῖ· οὗτε μήν πάνυ τῇ γῇ προστέφυκε, καὶ οὐαὶ τῷ πολλὰ τῶν δένδρων, τῷ ἐτοίμῳ καταπεφρόνηται, ἢ θάμνου τρόπον ἔρθιται, καὶ καταπεπτηται· ἀλλὰ τὸ σῶφρον κάν τούτοις τιμᾶ· καὶ οὐαὶ μὲν πάντας ἀνθρώπους ἐραστὰς ἔχουσα, πρόεισιν ἐπὶ μέτριον· καὶ τῷ μένειν ἔγγινε, τοῖς ἔρωσι χαρίζεται. "Οπως δὲ μή καὶ κόρος τοῦ ἔρωτος ἦ, καὶ μικρόν τι τῆς γῆς ἀνέστηκε, καὶ ἀμά τῷ τε κάλλει τὴν ἡλικίαν συμπροΐσα· καὶ τὸ κάλλος τῇ ἡλικίᾳ πλέον τιθεῖσα, ἢ ἀμφοτέρων τὸ σεμνὸν ἐνδείκνυται. Οὕτως οὖν τὸ ταπεινὸν τε καὶ ὑψηλὸν ἐπίσης φυγὸν τὸ βλάστημα, οὗτε τὴν δύνιν τοὺς θεατὰς ἀφαιρεῖ, οὗτε πληροὶ τὸν ἔρωτα· ἀλλὰ οὗτε μήν ἐστιν ἀδικεῖ· οὐ γάρ δῆ πρὸς θύφος διάσασαν, σκληρός τις δινεμός ἐμπεινού κατήγετε καὶ ἀνέτρεψε, καὶ τοσοῦτον κάλλος πατεῖν παρέδωκεν· ἢ γάρ δὲ οὐδὲ "Ομηρος ἀξίως τὸ πρόγμα θερήνησεν· δὲς γε καὶ θρήνους εἰς τὰ ἔρη ποιεῖ· καὶ θρηνεῖ μὲν τὴν πίτιν· θρηνεῖ δὲ τὴν δρῦν· δακρύει δὲ τὴν ἀχερωΐδα καὶ ἐλεεινὸν ἐπὶ τῷ τῆς ἐλαίας ἀναλάξει φυτῷ. Φεῦγον οὖν καὶ ταύτην τὴν συμφορὰν τὸ φυτόν, οἷον βλαστάνει καὶ τὸν καρπόν.

Πρώτον μὲν γάρ οὐχ ὕστερ ο φοίνικ οὐκέτι ἐπὶ κόμης C δύ μόνον κομῷ, ἀλλὰ διαπαντὸς ἔξανθει τοῦ βλαστήματος, καὶ ψυχαγωγεῖ καὶ τέρπει πανταχόθεν τοὺς ἐραστάς. "Ἐπειτα τῶν καρπῶν, δὲ μὲν λευκός· δὲ, ὥχρός· δὲ, ἐρυθρός· δὲ, φοινικοῦς· δὲ, καὶ μιλτός. Φέρει δὲ τῶν φυτῶν καὶ δῆλο μὲν δῆλο, καὶ πάντα δὲ τὸ αὐτό· καὶ μὲν τῷ λευκῷ χαίρει, παρὰ ταύτην βασίζεις· δὲν δὲ τὸ ἐρυθρὸν ποθεῖς, παρὰ τὴν δῆλην φοινῆς· δὲν δὲ καὶ πάντα δρῦν ζητεῖς, παρὰ τὴν φέρουσαν ἀπει τοὺς φοινικοῦς. "Η δὲ τοὺς μὲν λευκαίνεται, τοὺς δὲ ἐρυθραίνεται· τοὺς μὲν δρῦι, τοὺς δὲ ηδη· τοὺς δὲ καὶ φοινίσσεται· καὶ λευκαίνεται μὲν οὐτας ὡς γάλα· φοινίσσεται δὲ ἐκεῖνος ὡς ρόδον· κεκέρασται δὲ δῆλως καὶ δῆλως· δὲ μὲν δῆλος· δὲ, οὐχ δῆλος· καὶ δὲ μὲν, ηττον. ἐ δὲ, μάλλον· καὶ μὲν τὸ ἐρυθρὸν θεάσῃ, τὸ λευκὸν δῆλως νομίσεις ἀγνοεῖν τὸ φυτόν· καὶ τούτῳ πρώτῳ τὴν δύνιν προσδάλλεις, οὐκ εἴναι τι φῆσεις καὶ ἐρυθροῦ τῷ καρπῷ· ἀλλὰ τὸ μὲν, αἵμα τὸ μέρος· τὸ δὲ, δόξει χών. Καὶ ἔστι τὸ μῆλον ίδειν μὲν ρόδον, διφρήσσονται δὲ μύρον, γεύσασθαι δὲ τι δῆλο, ἢ πάλιν αὐτὸ μῆλον οἴτω καὶ τοσοῦτον ἡδονῆ τάλλα νικᾶ, καὶ πρὸς τοῦτο κάκενα μᾶλλον εἰκάζεται· καὶ τις έπιτανεῖν ἔθειτο τι κατὰ γεῦσιν· ἢ μῆλον ἐρεῖ πάντως ἢ μέλι· καὶ ταῦτα μὲν οὖν τὸν "Ομηρον ἐπεισε πάντα ἀγλαδὸν ὄνομάσαι τὸν μητέας καρπόν.

B Si vero oportet fabulae meminisse, et si quid doctrinæ et delectationis non injucundum est ad virum applicare sapientia et ipsum cum Musis salutarem, aliter, quando fabulam ornat sapientia, illi aliæ magis comparantur. Si quis laudare velit enjusquam rei gustum, aut malum dicet aut mel: et hæc igitur Homerum suaserunt ad omnem vocandum jucundum mali fructum.

C Si vero oportet fabulae meminisse, et si quid doctrinæ et delectationis non injucundum est ad virum applicare sapientia et ipsum cum Musis salutarem, aliter, quando fabulam ornat sapientia,

τις δην πάλαι καλή καὶ παρθενική. Τοῦ δὲ κάλλους ἔρασται πολλοὶ καὶ ἐρωτικοί· σωφρονοῦσα δὲ καὶ μὴ προδιδύσα τὴν ὄραν, ἔτι μᾶλλον δυσέρωτας ἐποίει τοὺς ἔραστας· οἱ δὲ, τέως μὲν ἡρων ὡς ἔρασται, καὶ τὸ μιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους· ἔπειτα οἰνωθέντες ἀλλήλους φονεύουσιν, ὡς ἀντερασταί. Ἐφίσταται δὴ παρθενική, καὶ ἀλλεῖ μὲν ἐκείνους· αἰθέται δὲ τοὺς ζῶντας, δακρύει δὲ ἐκεῖνην, καὶ γίνεται δὲ εὐχῆς φυτὸν καλὸν, ὡς καλή, λευκὸν ὡς λευκῇ· αἰδουμένη δὲ προφυροῦν. 'Ο μὲν μῆδος οὗτος· εἰ δὲ καὶ φιλοσοφεῖν, ἀλλὰ μὴ μυθολογεῖν ἡμᾶς τε δέοντας καὶ σὲ, ἐρωτικὰς καὶ θεωρίας ἡμμένον· φασὶν οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ μόνον μὲν σχημάτων, τὸ σφαιρικὸν κάλλιστον· μόνον δὲ τῶν ίσων ἐμβαδοῖς μέγιστον τοῦτο ἐν στερεοῖς, διπερὶ δὲ ἐπιπέδοις τὸ κυκλικὸν· δοκεῖ δὲ καὶ τόδε τὸ πᾶν, τοῦτο οὖν τὸ μῆδον· καὶ οὐδὲν οὕτως ἐν καρποῖς τῶν ἀλλων ἀποτελέντευται, ὡς τοῦτο τετόρνευται τε τῇ φύσει, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀποτελεῖται· καὶ σχῆμα τῷ μῆδῳ τὸ τοῦ παντός ἐστι μημῆμα. Καὶ εἰ διὶ τάξις ἐνεργείας τοῖν βλαστήματος καταλέγειν· καὶ ὡς ἐρβωμένοις μὲν τρυφῇ, καὶ βρῶμα ἥδυ· νοσοῦσι δὲ χρηστὴ τροφὴ καὶ ὅγιειν· καὶ διὶ σύκον μὲν ἐν ὄντεροις δυσοὐνιστον· μῆδον δὲ καὶ τούτοις εὐάγγελον· δέξαν γάρ καὶ στέρεαν ἐπαγγέλλεται. 'Αλλ' αὐτῇ γε καὶ τὰ Πύθια στεφανοῦνται πάρεστιν ἀθλητῆς, διὶ έτους τε γυμνασθεῖς, καὶ πολλὰς εὐπαιδερίους λαβῶν, πλείους δὲ μᾶλλον. Κάν τι δέοι θήσων καὶ τὴν ψυχὴν ἵνα δῆ τὸ μῆδον καὶ τὴν μετὰ τοῦ μῆδου δέξαν λαβῶν ἀπέδθοι, πολλὰ καὶ ἄλλα περὶ τοῦ μῆδου λέγειν ἐνην, εἴ μοι καιρός τε παρήν, καὶ μὴ ταῦτα γράφειν ἡναγκαζόμην σχέδιον καὶ κατ' ἐπιδρομήν.

A dicunt illam fuisse olim quamdam pueram pulchram et virginem; pulchritudinis autem multos amatores et amantes. Prudens autem cum fuerit neque formam venalem habuerit, magis etiam amore perditos effecisse amatores; illos vero nihilominus in amore perseverasse, et inter se pugnavisse: deinde vino presso aliis invicem cecidisse, ut rivales: virginem etiam intervenisse, mortuorum misertam esse, et viventibus erubuisse, seipsam autem deslevisse, et factam fuisse per votum pulchram arborem, ut pulchra erat; albam, ut alba erat, purpuream, ut erubescens erat. Ita quidem fabula. Si vero philosophiae, non autem fabulis studere oportet nos et te amori contemplationis incumbentem: dicunt isti de his doctiores formarum unam pulcherrimam esse sphæricam, unam æqualēs inter superficies solidas illud esse, quod inter planas circularem: videtur autem illud universum figura referre. Habet igitur cum aliis et illud quoque malus; nullus ita inter fructus aliarum arborum in sphæram inflexus est, ut illius fructus natura; et species ejus expanditur, nam universi figuræ malus imitationem præbet. Sed quid opus est proprietates enumerare? et languentibus quidem voluptas et jucunda esca, ægrotantibus autem salutiferum et hygienicum alimentum: sicut quidem in somniis mali præsigill est, malus autem fausti augurii; gloriam enim et coronam pollicetur. Sed eadem et in Pythiis coronam præbet; et adest athleta, per annum exercitatus, et multas bona exortationis coronas ferens, plures exspectans. Si vero opus esset mentem applicare ut complectens malum et malo adhaerentem laudem evadat, multa et alia de illa loqui facile esset, si tempus mihi suppeteret, neque ista scribere velociter et quasi cursim cogor.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΩΜΕΤΡΟΥ ΥΜΝΟΙ ΠΕΝΤΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΓΙΑΝ ΘΕΟΤΟΚΟΝ

JOANNIS GEOMETRAE

HYMNI QUINQUE IN SANCTISSIMAM DEIPARAM.

(Edidit Fed. Morellus, typogr. regius. Latelis, 1891, 8°.)

ADMONITIO.

In his Hymnis, quibus Jo. Geometra B. Virginis laudes celebrando nomen illustravit suum, perpetuas sunt allusiones ad salutandi verbum Xalpe, quo Græci χαράν, χάριν, salutem, gaudium et bona lætaque omnia precabantur. In ejusmodi vero alliterationibus, Latina vix ac ne vix quidem Græcorum venustatem assequi possunt. Cæterum quia maculae et lacunæ aliquot occurserunt in Græco codice (quo unico nobis utilius hactenus), partim scriptoris errore viciato, partim vetustate ipsa prope obliterate: æquus rerum aestimator interpreti plerisque in locis mutatis et depravatis ambigunt, divinanti, et conjecturis suis medicas

adhibere manus ad vulnera tentanti, facilem tribuet veniam : et sicubi forte castigatius exemplum nanciscatur, candide impertiet, errantique comiter viam monstrabit. Idem nonnullorum versuum Latinorum asperitatem aequis auribus perferet, et poeticae versionis e Græcis difficultati ac sudori aliquid condonabit : simul etiam inducit in animum hic necesse fuisse indicis monstrare recentibus abdita rerum : atque in hoc poematis genere pietatis potius quam suavitatis habitam esse rationem. Porro veterum SS. Patrum auctoritatibus singula B. Virginis Elogia et Encomia quæ hic coacerata sunt, comprobare, actum exsest agere; enim tunc hac jam in re elaboraverunt, optimamque operam collocaerunt viri doctiss. et graviss. Theolog. P. Canisius e Societate Jesu, in opere Mariano, et Gaspar Loartes ex eadem Societ. in institut. Rosarii et Litanii : ubi plerasque perhonorificas B. V. Dei Genitricis compellationes diligenter persecuti et interpretati sunt.

JOANNIS GEOMETRÆ

HYMNI

IN BEATISSIMAM DEI GENITRICEM.

HYMNUS I.

Gaude, grata charis charitum, Virgo alma, parentum
Lætitia, atque hominum, lætitia et superum.
Salve, Virgo salutifera gavisa salute :
 Virgo labore carens, absque dolore parens.
Gaude, languores solvens fraudesque tyranni,
 Libertatis fons, integritatis honos.
Gaude, vincula poli et terræ, bona non sata tellus :
 Veri regnatrix, promaque lætitiae.
Salve, mortalis generis fundamen, honosque
 Virgineæ laudis, conjugiisque sacri.
Gaude, dos Sophiæ, Mater charitum optima, salve :
 Absque viro genitrix, Virgoque pulchripara.
Gaude, mærorum medicina oblivia fundens :
 Æternæ vitæ, summi et alumna boni.
Salve, scala polum penetrans, et sidera tangens :
 Quæque Deum nobis, nosque Deo reparas.
Gaude, lux hominum : genio vis ignea pravo :
 Ignis es igni, non ureris igne tamen.
Salve, non confusa Dei mistura potentis
 Humanæ et sobolis, quæ fragilis stipula est.
Gaude, imcombustis rubis, assidueque resurgens,
 Atque augens virides igne cremante comas.
Gaude, Luna hilaris, nec habens cœlestia damna,
 Plenior at Phœbo proxima facta tuo.
Gaude, Thesbitæ vive et clarissime currus,
 Virtutum rapidis concite quadrijugis.
Salve, Diva Cherubinos super, aurea sedes,

Purior et Seraphim, latior atque Thronis.
Gaude, Sponsa Dei, atque tui quoque pronuba Nati,
 Purpurea expandens strata cruce sacro.
Gaude, naturam Christo impertiua secundam,
 Nempe ut mortalem jungeret ætheræ :
Gaude, miscens natu' n'um, haud misto integra partu,
 Carne Deo exhibita, carne carente notis.
Salve, quæ feno humano junxit ætheris ignem,
 Æternum fragili, perstabilem instabili.
Gaude, quæ sibolem peperisti, Virgo, supremam,
 Mundilabrum mundo, celsithronumque solo.

YMNOΣ Α'.

Χαῖρε, χάρις^οχαρίεσσα χαριτόκε χάρμα τοκήων,
 Χάρμα μέγα χθονίων, χάρμα μέγ' ούρανίων.
Χαῖρε, Κόρη χαριτόκος, χάρματι χάρμα λαδοῦσα,
 Παρθένε πλὴν καμάτων, Μῆτερ ἀνεύ δύνης.
Χαῖρε, πόνων λύτειρα, δόλων βύτειρα τυράννου,
 Μῆτερ ἄμ' ἀφθορίης, Μῆτερ ἐλευθερίης.
Χαῖρε, δέσις χθονίς, ούρανοῦ, εὐτοκε, διπορε χώρα,
 Κοίρανε ἀτρεκίης, κοίρανε χαρμοσύνης.
Χαῖρε, βάσις βροτέης γενεῆς, [Ισ. πηγῇ] ἀρετῶν,
 Σύγγονε ἀφθορίης, ἔχγονε εὐγαμίης.
Χαῖρε, δόσις σοφῆς, χαρίτων Μῆτερ, μέγα χαῖρε,
 Παρθένε καλλιτόκε, Μῆτερ ἀνανδροτάτη.
Χαῖρε, πόνις χθονίων λυγρῶν ἐπὶληθος διπάντων,
 Μῆτερ ἀπημοσύνης, Μῆτερ ἀειζωῆς.
B Χαῖρε, κλίμαξ περώσα καὶ ούρανὸν ἀστερόδεντα,
 Ἡ Θεὸν ἀνθρώποις, ἐς Θεὸν ἀνδρας ἀγεις.
Χαῖρε, φόδος μερόπων, πῦρ ἐμπαλι δαίμονι, χαῖρε.
 Καὶ πυρὶ πῦρ ἀγένου οὐδὲ φλεγεῖσα φλέγεις.
Χαῖρε, ἀμικτοτάτη μῆις Θεοῦ αἰὲν ἐόντος,
 Ἀνδρομέδης γενεῆς, ζαφλεγέος καλάμης.
Χαῖρε, βάτος πυρόσσα καὶ οὐ λήγουσα καμίνῳ,
 Μᾶλλον δ' αὐξομένη εὐτραφέας καλάμους.
Χαῖρε, ἀγαλλομένη καὶ οὐ λείπουσα Σελήνη,
 Μᾶλλον δ' ἡλίου ἔδραμες εἰς συνέδους. i.
Χαῖρε, δηχμα φαάντατον Ἡλίου ἔμπνοον ἀλλο
 Ἐξ ἀρετῶν πισύρων, εὐτρογάλων, φλογίων.
Χαῖρε, Χερουσιμ ὑπέρτερον ενχαρι καλίντερον [Ισ. ἀνα-

[κτος],

C 'Αγνότερον Σεραφιμ, εὐρύτερὸν τε θρόνων.
Χαῖρε, γαμοστόλε Νυμφίου οὐ τόκου τῇδε Θεοῖο
 Πορφύρεον στολίσας^ο ἐνδυμα αἰματόνεν.
Χαῖρε, φύσιν χρήσαστα φυτιζόνυψ ἐμπαλι γουνψ,
 Χαῖρ', ἀπαμειψαμένη θειοτάτης βρωτέην.
Χαῖρε, φύσιν μίξασα καὶ οὐ μίξασα λοχιήν,
 Σάρκα Θεῷ δοῦσα, σάρκα δινευθε ρύπων.
Χαῖρε κερασταμένη χόρτῳ φλόγα διμέροτον ὅλης
 Ἄτροπον εὐτρέπτῳ, δχρονον ἡμερίῳ.
Χαῖρε, γενηταμένη γενεήν ὑπερούσιον Υἱα,
 Κοσμοθέτην κόσμων, οὐψιμέδοντα κάτω.

Χαῖρ', ἀνακλιναμένη μούνη παναπείρονα κόλπῳ,
Τὴν σοφῆν φάτνη, πλουτοδότην δὲ ράκει.
Χαῖρ', ἀποθρεψαμένη παντοτρόφον. 'Η σέο θηλή,
Ὦς φρέων πηγή, θρέψεν ξυν Τριάδος.
Χαῖρε, θαλάσσης κόχλη, μάργαρον υῖα τεκοῦσα,
Ἄστεροπῆς θείας πορφυρέων τε βοῶν.
Χαῖρε, μόνη λεχώσα πόλου βασιλῆδα τιμήν
Οὐρανίων τε νόνων, δευτέρα τῆς Τριάδος.
Χαῖρε μοι, ὡς βασίλεια πανίλαος, εὐχαρις, ὑμνον
Ἐξ ἀλιτρῶν στομάτων δέχνυσο ἥμετέρων.

ΥΜΝΟΣ Β'.

Χαῖρε μοι, ὡς Βασίλεια βασιλίδος Ἐχγονε φύτλης,
Ἐχγονε λερέων, Ἐχγονε προφραδέων.
Χαῖρε μοι, ὡς Βασίλεια, παναγνωτάτης ἀπὸ βίζης
Ἐρνος ἔφυς χαρίτων τρίπλουον ἐκ τριπλόου.
Χαῖρε μοι, ὡς Βασίλεια, Τρίας σέο βίζα καὶ ἀρχή.

Οὐνεκα καὶ τριμάκαιρ' ἔνα τέκες Τριάδος.
Χαῖρε, φάτις προγνών, χάρις ἔκπαλι, εὐλαβε μολπή,
Ἐκ σέο θειοτάτης εὐχῆς δλων μακάρων.
Χαῖρε, κρυπταδίη βουλή σοφίης γενετῆρος,
Ἀλνος δλων στομάτων, θειοφόρων, κρυφίων.
Χαῖρε, παναιγλήντα λαθόν χορὸν οὐρανίων
Θάρμος καὶ σκοτίων πλήθεα δαιμονίων.
Χαῖρε, χάρις χρονίων, μυρίων, μεγάλων τ' εὐχαλῶν,
Αυσαμένη γονέων αἴσχεα κ' ἀρχεγόνων.
Χαῖρε, ἔριθηλέι καὶ τρυφερῷ παραδείσου κήπῳ.
Ἐρνος πρώτα παγέν αἴμασι γηραλέοις.
Χαῖροις, Μιτέρι μήτεραν, ἀνθρώπωις πόλον, οἶμον
Οὐρανίης ἀρετῆς οἰξαμένη χθονίοις.
Χαῖροις, ὑψιπόδοις καινήν δόδυν ἀγγελήτας
Δεΐξας τὴν χθονίοις ενχαρι τριβομένην,
Χαῖρε, τοκεύσι θεοῦ δόσις δικέμος, ἐκ δὲ τοκήων
Ἐμπαλι καὶ πρὸ τόκου ὑψιμέδοντι δόσις.
Χαῖροις, παρθενικαῖς μετὰ ἀστράσιν οἵα Σελήνη
Πόδηπιμος ἐς δόμεων ὡς; ἐς πόλον ἐρπομένη.
Χαῖρε, δέμας τραφὲν ὑψόθεν οὐρανίασιν ζέρσαις,
Ἀγγελικαῖς χεραῖν, Δεσποτικοῖς θαλάμοις.
Χαῖρε, βάτειρ' ἀδάτων, ἀδύτων διφήτρια μούνη,
Νυμφίου ὡς νύμφη κρυπταδίων μεγάρων.
Χαῖροις, ἐκ γενετῆς ἀγνῆ δέμας, ἀγνῆ σῶμα,
Παρθένος ἐκ κραδῆς, Παρθένος ἐξ ἀρέος.
Χαῖροις, δινός ἀκήρατον ενδόμον, ἀμφοτέρωθεν,
Κέλλεσιν ἀμφαδίοις, κάλλεσι κρυπτομένοις.
Χαῖρε, κρίνον δόδετη τε κάλυξ νοτερή τ' ἀνεμώνη,
Νέρκισσος καθαρή, λευκοτέρα χίονος.
Χαῖρε, δεικώσιος θάλος γλυκού. 'Η ρά σὺ θητῶν
Μούνον ἀμάραντον κάλλει θειοτέρων.
Χαῖρε, καὶ δόλο θάλος φλογερὸν χρυσάνθεμον ίον,
Ἄνθεα πάντα βροτῶν δημιμιγα καὶ τριβόλων.
Χαῖρ', υακίνθιος πορφυρέου χάρας, ἡς ἐπὶ φύλλοις
Γράμματ' ἐλευθερίης, οὐδὲ μύθος θανάτου.
Χαῖροις, υψικόδοιο δάφνης θάλος, ήτις ἀπειργεις
Οὐ σέλα πρηστήρων, δαιμονίων δὲ φλόγα. [Θεοῖο]
Χαῖρε, καὶ οὐ [Ισ. κόρη] φυγόδεμνος ἐπ' οὐρανίοιο
Ἐς χθόνα δυομένη πλάσματα δαιμονίων.
Χαῖρε, καὶ ἐκ χθονίς ἔμπαλιν ενδρόμος ἐς φῶς
Νυμφίου ἡελίου πρὸς πόθον ἐρχομένη.

A Salve, quæ immensum Numen gremio una recondis,
Præsepi Sophiam, veste Deum tenui.
Gaude, quæ uberibus lactavisti omnia alentem,
Ut fons luminum alens ex Triā-le unigenam.
Salve, Concha marina, ex qua vere unio natus
Fulgore ex dio, et purpureo latice.
Gaude, quæ Regem genuisti sola polorum
Cœlestumque : tibi est a Triade alter honos.
Gaude, et ave, o lenis Regina, benignaque, laudes
Ex oris nostris percipe spurcitiā.

HYMNUS II.

Salve, o Regnatrix quæ creta es sanguine regum
Aīque sacerdotum, fatidicumque virum.
Salve, o Regnatrix, cujus purissima radix,
B Stirps Charitum triplex, atque sata a Triade.
Salve, o Regnatrix, Trias est tibi stirpsque caput
[que :
Hinc unum e Triade, o ter benedicta, paris.
Salve, majorum decus et spes, gratia, cantus :
De te se jactat tota beata cohors.
Salve, consilium occultum Sophiæ genitoris :
Te cuncta ora canunt, abdita, sacra, pia.
Salve, quam illustris cœtus stupet astra colentum,
Quam genitique pavent jure tenebricole.
Salve, gratia votorum jucunda priorum,
Quæ generis solvis probra scelusque vetus.
Salve, nata in lœtis atque in vernantibus hortis
Arbor ab antiquo sanguine data senum.
C Salve, quæ Matrique uterum cœlumque recludis
Terrigenis, studii sidereique viam.
Salve, Virgo, novum quæ clivum mentibus altis
Ostendisti, uni tritum hominum generi.
Salve, Virgo Dei data munere utroque parenti,
Aque Parente Deo munus utroque datum.
Salve, virginis in stellis candida Luna,
Ad proprias cœli currere visa domos.
Salve, almo corpus nutritum rore polorum,
Angelis manibus, pro Domini thalamis.
Salve, quæ invia adis, penetras aditusque profundos,
Sponsa velut sponsi tecta reclusa sui.
Salve, corpore casta, simul castissima mente :
Exterius virgo, virgo quoque interius.
Salve, flos apprime tenax, bene olens, et utrinque,
D Conspicuo ornatu et dotibus ingenii.
Salve, lilia quæ, violas, madidamque anemone
Narcissumque refers, candidiorque nive es.
Salve, perpetua vita stirps, atque amaranthus
Flos sacro qui non marcat honore vigens.
Salve, cincte frutex flamnis, violæ aureus ardor,
Omnigeni flores cum tribulisque sati.
Salve, hyacinthi puniceus decor, alma notantur
Quo libertatis symbola, nulla necis.
Salve, proceræ laurus stirps, quæ procul arces
Fulgoris haud fulmen, dæmonis at faculas.
Salve, virgo innupta, Drei quæ numine condis
Figmenta in terræ viscera dæmonia.
Salve, quæ a terra rursus contendis ad astra,
Solaris sponsi percita amore pio.

Salve, pulchra Parens, casto gravidataque Verbo : A Χαῖρε, ἀγλαδύτερος ἀγνοῦ Λόγου ἕγκυος αἰεῖ,
Virtutum Genitrix quæ decorant animos.
Salve, pervigiles oculos ut luna recludens,
Quo solem solisque aspicias Dominum.
Salve, virtutum celsis quæ curribus instar
Lunæ, solares assequeris radios.
Salve, quæ illustri a Nato, ceu luna parente
A Phœbo, lumen suscips æthereum.
Salve, tu Triadis prænuntia mira beatæ,
Fixisti interni quæ thalamos decoris :
Salve, quam solus dilexit amabilis unus,
Qui Pater est et amans ingeniti decoris.
Salve, prima et, ave, sola : hanc tibi nempe salutem
Coepit ferre tremor militiæ æthereæ.
Salve, Virgo edens miracula magna, sacra, alta :
Natum, rem indictam, concipis una Dei.
Salve, quæ Verbum æternum paris, integra, casta,
Abs te Patre carens : te, sine matre, prius.
Salve, temporis o Genitrix, Patris, et sinus ævi,
Et semper-geniti casta puella Parens.
Salve, cœlum homines lustrans, solisque reducens
Qui carnem ex te habuit, lumina conspicua.
Salve, mille oculis pole prædite, sidera circum
Solem clara regens, innumeratas charitas.
Salve, ornata globis pole, septenisque decoris
Zonis insignis, spiritibus Sophiæ.
Salve, qui tenet astra polus, terram, aera et undam,
Et mundum immensum, qui inferioris apex.
Salve, quæ intus habes regem cui sidera parent,
Quem in nebula gestas, sanguine purpureo.
Salve, ter radians polus, et circum æthera pandens
Immensum et nitidum, nec tenebras capiens.
Salve, Cœlum exultans, et sine flatibus ullis,
Affectus expers, mœstitiaque carens.
Salve, versicolor cœlum, Iridis instar amoenas
Virtutum formas florigerasque ferens.
Salve, plenus mente polus, decus Altitonantis
Virginibus celebrans, dum puerum ipsa geris.
Salve, mentibus horrendus cœlestibus æther :
Indicte hymnidicis, invie celsicolis.
Salve, cœlum quod stillat sacra et ampla fluenta
Queis mundus mundus, gaudet et omne genus.
Salve, nixa thronis puris, flagrantibus, altis :
Lumina quæ fundis, luminis ipsa Parens.
Salve, quæ verba exsuperans Verbum paris, alium
Verbum, quod nostris anteit ingeniis.
Salve, o Regnatrix, orbisque utriusque Magistra,
Tu regnante unam post Triadem coleris.
Salve, lux, decus et ratio, spes, spiritus et mens,
Sperati a cunctis indiciumque boni.
Gaudie, et ave, o lenis Regina, benignaque, laudes
Ex oris nostri sordibus accipito.

HYMNUS III.

Salve, Virgo miranda, hominum generisque leva-
Gaudie, gaudii apex, metaque dedecoris. [men,
Salve, Virgo, Cœlum beatis mentibus apta, [num.
Quæ longe superas mentem animumque homi-

A Χαῖρε, παναγρύπνοισιν ἐπ' ὅμματιν, οὐα σελήνη
“Ηλιον, δεσμένη κοίρανον ἡλίου.
Χαῖρε, καὶ ὑψιδρόμοισι πόνοις ἀρετάων, ἀτε
“Ἡλιοιο πέλοις μήνη ἐπειγομένη.
Χαῖρε, παναιγλήντος ἀφ' Υἱός, οὐα σελήνη
Πατρὸς ἀπ' Ἡλίου φέγγος ἐφελομένη.
Χαῖρε, προσαγγελῆς Νύμφη, Τριάδος μέγα θαῦμα,
Παστάδα πηξαμένη κάλλεος ἐνδοτάτου.
Χαῖρε, καὶ ής ἡράσσατο μοῦνος, ἔραστος μοῦνος,
Τιμερος αὐτοφύτου κάλλεος δς γενέτης.
Χαῖρε, πρώτη, χαῖρε, μόνη, τοιόν σοι, χαῖρε,
Οὐρανῆς στρατιᾶς πρῶτος ἐλεξτροφύτος. [πτην,
Χαῖρε, κόρη μέγα θαῦμα, καὶ οὐ φατὸν οὐδὲ γε λη-
Υἱα Θεοῦ τίκτεις, οὐ τις ἄκουσεν δλων; [ἄγνη,
Χαῖρε, λόγιρ Δόγον ἀμβροτον, ἀσπορος, δρυθορος,
Μητρὸς δινεύθε πρὸ σοῦ, πατρὸς δινεύθ' ἀπὸ σοῦ.
Χαῖρε, χρόνου γενέτου γενέτειρα, ἀπείρου κάλπος,
Πατρὸς ἀειγονάς, Μῆτερ ἀπειρογόνος..
Χαῖρε, πόλος φασιμύροτος ἡλιον ἔξεις
Σάρκα λεθόντα σθέν, δίσκον ἀειφανέα!
Χαῖρε, πόλος μυριόμματος ἀστέρας δίλους,
“Ἡλιον ἀμφὶ μέγαν πλῆθος ἔχων χαρίτων.
Χαῖρε, πόλος πολύκυκλος δς ἐπτάκι χρυσείασι
Ζώναις ζωνύθης πνεύμασι καὶ σοφίης.
Χαῖρε, πόλος συνέχων πάλον, ἄλμην, ἀέρα, γαῖαν
“Ἄλλον ὑπὲρ κόσμον, κόσμον ἀπειρότειον.
Χαῖρε, πόλος τὸν ὑπὲρ πάλον ἔνδον ἔχων βασιλῆα
“Οὐ νερέλῃ φορέις, αἴμασι πορφυρέοις.
Χαῖρε, πόλος τρισάκτινος, αἰθέρα πάντοσε τείνων
“Αστετον, εὐφάτα, οὐδὲ δνόφους φορέων.
Χαῖρε, πόλος γανῶν καὶ οὐκ ἀνέμεισι τινάσσων,
“Ἐκτοθεν τιμερῶν ἡμετέρων παθέων.
Χαῖρε, πόλος ποικιλόχρος Ἱρίδας οἵαπερ αὔγας
Μορφὰς τῶν ἀρετῶν ἀνθοφόρους φορέων.
Χαῖρε, πόλος νοερὸς δέξαν μεγάλοιο Θεοῦ
Παρθενικαῖς προλέγων ἀγκάσι ταϊδοφόροις
Χαῖρε, πόλος φοβερὸς, καὶ οὐρανίοισι νόσσοιν,
Οὐ φατὸς ὑμνολόγοις, οὐ βατὸς ὑψιπόλοις.
Χαῖρε, πόλος σταλάνων πολυχεύματα ρεΐγρα
Οἰς κομάτι κόσμος, οἰσι γέγηθε γένος. [λω,
Χαῖρε, θρόνος καθύπερθε θρόνων φλογερῶν, πανεύ-
Αὐτόχυτος φαύων, αὐτοτόκος φάεος.
D Χαῖρε, λόγων καθύπερθε λόγῳ Δόγον ἐκτετοκύτα,
Καὶ λόγος ἀμφοτέρων ἐκπροθέσαται νόν.
Χαῖρε μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἀμφοτέρων διὰ κόσμων
Βασιλικῆς Τριάδος δευτέρα οἰστάτης. [νοῦς,
Χαῖρε, ἐμὸν εἶχος, ἐμὸν φάος, δλος, πνεῦμα, ὄγος,
Ἐλπίδος ἀμφοτέρας τέκμαρ ἀειθαλέος.
Χαῖρε μοι, ὦ Βασίλεια τανίλαος, ενχερις ὄμνων
Ἐκ ρυπαρῶν στοράτων δέγνυσο ἡμετέρων.

HYMNOΣ Γ.

Χαῖρε, Κόρη, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώπουσιν δνειαρ
Χαῖρε, χαρδὶς ἀρχὴ, χαῖρε, τέλος κατάρας.
Χαῖρε, Κόρη, μέγ' ἀεισμα, καὶ οὐρανίοισι νόσσοι,
Πολλὸν ὑπεκπροθέσαται νόνοι οὐα λόγον.

Χαῖρε, θέαμα, Κόρη, φοβερὸν, φλογερὸν, πανάυλον
Χαῖρε, κόρη μυριόμασιν ἀστράσιν οία σελήνη
Μεστὰ φαινομένη φωτὶ περισσοτέρῳ.
Χαῖρε, Κόρη, χρύπτουσα φάσις σεραφίμ, ἀτε φέγγος
Ἄλιος ἀστρῶν, εὐδίος ἀρτιτρέχων.
Χαῖρε, Κόρη, φύσεως αὐγῆμα, ἀγαλμα πλαστὸν,
Δεξάμενον τέχνην πᾶσαν ἀριστοτέχνου.
Χαῖρε, καὶ ἐκ πισύρων παγὴν ἐκ γενετῆς ἀγνοφύτου
Ἄρχεγόνων ἀρετῶν ἐμπνοον αὐτόχαλον.
Χαῖρ', ἀποταξαμένη καὶ ἡμετέροις [γρ. ήθεσιν ἡμ.]
[τετραχτύν]
Καὶ πολίτην θεῖσα τῶν ἀρετῶν χθονίην.
Χαῖρε, δέμας παγὴν ὑψόθεν αἰγλήντος Ὄλύμπου,
Ἀμερίης κακής οὐδὲν ἀφελκομένη.
Χαῖρε, δέμας κραθὲν ἄχρι ἀκήρατον ἀμφοτέρωθεν
Κάλλεος αἰθέριου, κάλλεος ἐκ χθονίου.
Χαῖρε, δέμας διφρος ἐμπυρος, ἥιον ἄλλον
Κοίρανον ἡλιου κρύψαν δειγενέα.
Χαῖρε, χάρις, Μῆτηρ σοφίης, φάσος, λόγου, ἀλκῆς,
Σοῦ πατρὸς Μῆτηρ, σοῦ θ' νίσος θυγάτηρ.
Χαῖρε, τρύφημα θεοῦ νέον ὑψιμέδοντος ἀγῆμα,
Ἐς δύσιν εἴτ' ἔδραμεν ἥλιος ἡμετέρην.
Χαῖρε, κεχαριμένου Λόγου ἕγκυος αὐτογενέθλου,
Αὐτοτόκου φαέως, ἀρχεγόνου φύσιος.
Χαῖρε, παχυναμένη Θεὸν, ἐς Θεὸν, ἐμπαλι θητὸν,
Χαῖρε, καθηραμένη ἀργαλέου πάχεος.
Χαῖρ', ἀπομορξαμένη κακῆς μελεδήματα πάντα
Σπόγγος; ἀτε δροσερῇ ἡμετέρῃ φύσιος.
Χαῖρ', ἀποτρεψαμένη καὶ ἐς βυθὸν ὕσσα πνεῦμα
Δαιμονίης φύτλης δηριον ἀνδροφόνον.
Χαῖρ', ἀποδεξαμένη καὶ [Ισ. πάσιν] δειξασα μούνη
Οὐδρανίους φύσιος ἀμφιπόλους χθονίης.
Χαῖρε, πολὸν χθονί, πότερν ζωὴν, ἀγγειήταις
Μίξασα τοὺς χθονίους, οὐδρανίους χθονίοις.
Χαῖροις, παμμεδέουσα, φυσίπτοι, φυσιγένεθλα
Ἄνδρομένης γενετῆς, φαινομένης κτίσεως.
Χαῖρε, θρόνων καθύπερθε θρόνος, φλογεροῖσιν ἐπ'
Οὐχὶ θεὸν φορέων, ἐν δὲ δίναις μυχίοις. [ῷμοις]
Χαῖρε, φυχῆς κάλλος ἐπάξιον ὑψιμέδοντος,
Παρθένε, χαῖρε, κόρη, τερψαμένη Τριάδα.
Χαῖρε, βροτωσαμένη θεὸν ὡς βροτὸν, ἐμπαλι δ' αὔτε
Χαῖρε, θεωσαμένη αἴματος ἐξ ίδου.
Χαῖροις, παμβασίλεια, καὶ ἀμφοτέρων διὰ κόσμων
Σοὶ θρόνος ἔστι πόλις, σὺ θρόνος αὐτοτόπου.
Χαῖρε, καὶ εὐπεριγραπτονάνάκτορον οὐ περιγράπτου,
Μῆτηρ παντογόνου, θρέπτρια πανιστρόφου.
Χαῖρε, δόμος πολύλοβος ἀκηρασίων πανασμώμων
Πνευματικῶν χαρίτων πλουτοφόρου Τριάδος.
Χαῖρε, καὶ δλιούδωρε, μεγαλεῖς, δλιούφρουρε,
Δεσποτικῶν θαλάμων αὐτοθέλητε φύλαξ.
Χαῖρε, καὶ δλιούδωρε, πανεμφαὲς, ἡλιόμορφε,
Τριαδικῆς δόξης αὐτοκίνητο πύλη.
Χαῖρε μοι, ὡς Βασίλεια πανίλαος, εὐχαρις, αἰνον
Ἐξ ἀλιτρῶν στομάτων δέχνυσθ ἡμετέρων.

862
B Salve, Virgo, tremendum, ardens, purumque Thea-
[trum],

Suave, et terribile, et vix bene visibile.
Gaudie, Virgo sideribus circumdata claris,
Ut luna in medio visa nitere polo.
Gaudie, Virgo, abdans Seraphinum lumen, ut almus
Sol oriens lucem sidereum obtenebrat.
Gaudie, Virgo decus naturæ, pulchraque imago,
Quæ summi genium continet artificis.
Gaudie, virgineum quater ex virtutibus ortum
Virtutum exemplar vividum et eximium.
Gaudie, dans numerum mortalibus alma quaternum
Virtutum, quas vis terrigenas colere.
B Gaudie, concretum sublimi corpus Olympo,
Et vitiis nostri crimine Virgo carens.
Salve, corpus quod bina integritate decorum est,
Terreni decoris sidereique boni.
Gaudie, corpus quod solis fuit aurea rheda,
Quæ Dominum solis contulit æthereum.
Gaudie, grata Parens Sophiæ, rationis et sequi :
Nata tui Nati, Patris et es genitrix.
Gaudie, delicia Regis currusque supremi,
Cum nostrum occasum sol radiis subiit.
Gaudie, quæ paris æternum castissima Verbam,
Naturæ artificem, lumen et eximium.
Gaudie, quæ Christo corpus mortale dedisti.
Gaudie, primævi libera labe patris.
Gaudie, quæ abstensi vitii commenta nefandi,
C Humens humani spongia ut ingenii.
Gaudie, quæ mersti robur lethalibus undis
Dæmoniæ sobolis, terrificum, horribile.
Salve, quæ prima e cunctis mortalibus ægris
Coelustum in terris usa ministerio es.
Salve, quæ coelumque solo, vitamque neci das,
Colorum miscens numina terricolis.
Salve, cuncta regens, urbes servans, genus atque
Humanum, mundi conspicuique salus. [armos]
Salve, summe thronos superans throne, non super
Ast utero gestans, visceribusque Deum.
Salve, præstans forma animi, digna Altitonante :
Salve, divinæ Virgo placens Triadi.
Salve, carne Deum ceu hominem quæ contingis, unde
Virgo Deum gignis sanguine de proprio.
D Salve, sceptra tenens mundi, tibi utrumque per or-
[bem
Urbs magna est sedes atque locus proprius.
Salve, ædes sacra, pulere structa, immensaque :
[Nutrix
Altoris cunctorum atque Patris Genitrix.
Salve, ædes conferit æternis atque beatis,
Donis divinæ et munificæ Triadis.
Salve, quæ largiris opes, decus et bona servas,
Et Domini thalamos sponte tuere tua.
Salve, mundibeans, clarissima, solis et instar,
Ac decoris terni janua sponte patens.
Salve, et ave, suavis Regina, benignaque, laudes
Ex oris nostri percipe colluvic.

HYMNUS IV.

Salve, gratia virtutum quæ moribus insunt,
Quæ mentem exornant, munera suntque Dei.
Salve, quæ altior es cherubin, flagrantior Isdem :
Salve, altæ Seraphin vis melior Sophiæ.
Salve, spectaculum Cherubin, res ardua : salve
Mirandam Seraphin præveniens Sophiam.
Salve, robustis vis fortior, optima, salve :
Virtute antistans mentibus æthereis.
Salve, quæ dominis dominaris, sceptra gubernans,
Et superum princeps, terrigenumque simul.
Gaude, mens rapida, et subitis quæ motibus altas
Exsuperas mentes, diva, sequendo Deum.
Gaude, subsidiū generis mortalis, acerba
Dum fortuua surit casibus innumeris.
Gaude, propitiū quæ redditis Numen amicis,
Et prohibes durum reddere judicium.
Gaude, quæ justa mortales eruis ira,
Qua nos plectere vult Conditor omnipotens.
Gaude, quæ afflictos servorum et more ruentes
In terris homines erigis auxilio.
Gaude, quæ genios e nostro pectore pellis
Immundos, pravi consilii artifices.
Gaude, infestorum morborum certa medela,
Atque animam e tenebris ad radios retrahens.
Gaude, quæ genios animorum disjicis hostes,

Et per quam nobis gratia prompta datur.
Salve, quæ nostros semper miserata labores,
Peccatum lacrymas excipis ac gemitus.
Gaude, quæ iusandi millena volumina solvis
Dæmonis, ut nostræ spongia nequitie.
Salve, Virgo, virum quæ virginitatis amantum
Zonam conservas virginæ Triadi.
Salve, quæ fœtus largiris utrique Parenti,
Flamine secundo, hæc soholes Triadi.

Salve, religiosorum arx, nocturna repellens
Spectra mali Genii, lumen qui simulat.
Salve, quæ evertis millenas dæmonis artes
Cœlesti Sophia, diraque consilia.
Salve, quæ visa ærumnis in tristibus ingens
Præbes solamen, lumen grata ferens.
Salve, quæ cunctis dans vires, gaudia, laudes,
Suavior es vita, flamine item citior.
Salve, quæ facis ut belli victoria detur
Fortibus armigeris, munere virgineo.
Salve, præsidium urbanum : tu nomenibus hostes
Arces, et moles concutis horrificas.
Salve, quæ tetras deles virtute catervas,
Dum poenas repetis, naufragiumque cies.
Salve, per mare currentum comes, atque timentum
Naufragium portus, velaque tuta ratis.
Salve, Virgo viatorum socia impigra, lumen
Errantum, lustrans his iter in tenebris.
Salve, captivos solvens, in carcere solans,
Et tortos vincitos compedibusque sovens.
Salve, virtutes fundens mortalibus almas
Eloquii princeps, mellifluique soni.

ΥΜΝΟΣ Δ'.

B Χαῖρε μοι, ὁ Βασίλεια, χάρις βροτέων ἀρετῶν.
Χαῖρε, χάρις νοερῶν, χαῖρε, χάρις θεῶν.
Χαῖρε, Χερουσίμι δινώτερε, καὶ φλογερώτερε, χαῖρε.
Χαῖρε, βάθος Σεραφίμι ἐν σοφίῃ τῷ πλέον.
Χαῖρε, θέαμα Χερουσίμι δυσθέατον, μέγα χαῖρε.
Θαύμα δὲ ὑπεκπρόθεον τὴν Σεραφίμι σοφίην.
Χαῖρε, χράτος δυνατῶν εθεναρώτερον, ὡ μέγα χαῖρε.
Τῶν νοερῶν δυνάμει πολλὸν ὑπεκκρατέον.
Χαῖροις, κυριοτάτων, ὡ μέγα [Ισ. κοίρανε], χαῖρε,
Δεσπότις οὐρανίων, ὕσπερ δλων χθονίων.
Χαῖρε, νέων [Ισ. νοῦς] τάχος δξυδρόμοισιν βικαῖσι
Πολλὸν ὑπεκπροφυγῶν, δευτέρω τοῦ Θεοῦ.
Χαῖροις, ἔξυπνοις βροτοῖς ἐπ' ἀτεκμάρτοις:
Δεινοφρόδοισι τύχαις κλῆσις ἐτοιμοτάτη.
B Χαῖρ', ἐλέους πρόφασις, φιλοοικτίστοις Θεοῖς
Σπλάγχνα κλινομένη μηδὲ δίκην δικάσαι.
Χαῖρε, δικαίας μήνιδος οὐτιδανοῖστι βροτοῖσι
Παναθενέος ρύστις Ηλάστου δύνσσομένου.
Χαῖρε, φαπιζομένη κτίσιν, οἰα θεράπηνη εἰς γῆν
“Ηδη κλινομένην, αὖθις ἀνισταμένη.
Χαῖρ', ἀπελαυνομένη καὶ δαιμονας ἀγριοθύμου
Πνεύματος ἡμετέρου σώματος ἀμφαδίην.
Χαῖρε, νέτων μυρίων ἀνιάτων ἀλκαρ, ἀρ' ἔδου
“Ἐλκουσα ψυχὰς αὐθίς ἐς τέλιον.
Χαῖρ', ἀποτερπομένη [Ισ. ἀποτραπ.] ψυχάρπαγας
[ἀγγελιήτας]
Καὶ χρόνον ἡμέριον βίμφας χαριζομένη.
Χαῖρ', ἀποδυραμένη παθέων ὑπὲρ ἀνθρωπίων
C Καὶ τ' ἀλιτρῶν τροφίμων δάκρυα δεχνυμένη.
Χαῖρ', ἀπαλειφομένη μυριόγραφα δαίμονι βιβλα,
Σπόγγος ἀτε δροσερή ἡμετέρης κακίης.
Χαῖρε, Κόρη, συνέχουσα καὶ ἀνδράτιν εὗτ' ἔθελουστ
Παρθενίην ζώνην παρθενικῇ Τριάδι.
Χαῖρε, γόνους παρέχουσα καὶ ἀμφοτέροισι τοκεῦστ
Πνεύματι σὺν γονίμῳ, τοῦτο τόκος [Ισ. τέκος]
[Τριάδι].
Χαῖρ', ἀσκητας πύργος ἀπέιργων ἐμφολιγα νυκτὸς
Φάσματα δαιμονίων φῶς ὑποκρινομένων.
Χαῖρε, καὶ ἀλλα λύσουσα τεχνάσματα μυρία κύκλα
‘Αντιθέψι φορῇ δαιμονικῆς κακίης.
Χαῖρε, φαεινομένη καὶ ἐν καμάτοισιν ἀγώνων
‘Ηδη φέρουσα φάος, οἰα παρηγορέων. [ἀλκή].
Χαῖρε, καὶ ἀλλοφρῶν χράτος, εύφροσύνη, κλέος;
D Ζωῆς ἡδυτέρη, πνεύματος ἀσσοτέρη.
Χαῖρε, μαχηταῖς ἐν πολέμοις ἐτεραλκέα νίκην
Νεύματι παρθενικῷ βίμφα χαριζομένη.
Χαῖρε, πολιτῶν τεῖχος, ἀπ' ἀνδροφόνων πτολιπόρθων
Τείχα ρυομένη, μήχεα θραυσμένη.
Χαῖρ', ἀπαμειβομένη τόλμαν στρατιᾶς κακοχάρτου
Πανσυδι τιμένη, ναῦς καταδυομένη.
Χαῖρε, πλέουσα συνέμπορε, ναυαγέουσιν σωτήρ,
‘Ιουντήρ, λιμὴν, ιστία λευκότατα.
Χαῖρε, ὁδοπορέουσιν δμόστολε, λύχνος ἀλήταις
‘Ιχος ἀπαγγελέων, ἀτραπιτῶν σκοτίην.
Χαῖρ', αἰχμαλώτων λύσις, ἐν φρουραῖς ἀνάκλησις,
‘Ἐν βασάνοις θάλψις, εύφροσύνη δὲ πέδαις.
Χαῖρε, καὶ ἡνορέης ἐρικυδέος ἀνδράσι πηγή,
Δειπότις εὐεπίης, δεσπότις εύμελίης.

Χαῖρε, δικαζομένων δίκη, ἡ πολυχεύματα φειθόρα
‘Ρητορικών στομάτων πάντ’ ἀποφραγμένη.
Χαῖρε, θεμιστονδοισι σύνεδρε δικασπολίοισι,
Φῶ; ὑποφαινομένη πάντα τὰ κρυπτόμενα.
Χαῖρε, καὶ ἡγεμόσι στρατιᾶς ἡγήτρια, χαῖρε,
Πάνθ’ ὑποβαλλομένη μῆδεα κρυπταδίως.
Χαῖρε, βάθος; σοφῆς πλούτου μεγάλοι Θεοί
Σοὶς παρέχουσα λάτραις εὗτ’ ἐθέλεις φρδίως.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡμετέρησσιν ἀοιδαῖς
Ἐί γέ τις ἔστι χάρις, σοὶ χάρις ἔστι, Κόρη,
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡμετέρησσιν ἀοιδαῖς
Ἐί γέ τις τερψθείης, σοὶ χάρις εὐφροσύνης.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡμετέροισιν ἐπ’ ἀθλοῖς
Ἐί γέ τις ἔστι χάρις, σοὶ χάρις ἡγορέης.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡμετέροισιν ἐπὶ μύθοις,
Ἐί γέ τις ἔστι χάρις, σοὶ χάρις εὐεπίης.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡμετέραις ἐπὶ τέχναις
Ἐί γέ τις ἔστι χάρις, σοὶ χάρις εὐτεχνίης.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡμετέραις ἐπὶ μούσαις
Ἐί γέ τις ἔστι χάρις, σοὶ χάρις ἀρμονίης.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡμετέραις ἐπὶ τόλμαις
Ἐί γέ τις ἔστι χάρις, σοὶ χάρις εὐκράτης.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡμετέραις ἐπὶ βουλαῖς
Ἐί γέ τις ἔστι νόος, σοὶ χάρις εὐνόης.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ διγριον οἴδμα περήσω
Παρθένε, σοὶ πίσυνος, καὶ φλογερᾶς; καρίνους.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ διγρια φύλα γιγάντων
Δαιμονίων δλέσω σῇ φλογερῇ δυνάμει.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἡθεα πικρὰ τυράννων
Σοὶς γλυκανῶ λογίοις, σαῖς τ’ ἀγαναφροσύναις.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, σὺ καὶ δέμας Ἐμπνυον αὖθις
Δεῖξας ἀπὸ στυγερῶν ἀργαλέων παθέων.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἐκ βελέων μυριάδων
Ἄρεος ἀνδροφόνου σῶσον ἐπικρατέως.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, σὺ μοι μεγάλων θησαυρῶν
Θαύτερος μυρίων, πλοῦτος ἀπειρέστος.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, σὺ μοι κλέος, δῖος, ἀλκή,
Πνεῦμα, λόγος, ζωὴ, ἡγορέη, σοφίη.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, καὶ ἀμφοτέρων ἄμα κόσμων
Ἐλπὶς ἀμαιμακέτη, κόσμος ἐπαμφότερος.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, σὺ καὶ Τριάδος βασιλεῖς
Πρόδενος, εἰ γε θέλεις· σὺν Τριάδι δὲ Λόγος.
Χαῖρέ μοι, ὦ Βασίλεια, πανίλαος, εὐχαρις, αἶνον
Ἐξ ἀλιτρῶν στομάτων δέχνυσο ἡμετέρων.

Τρίμετροι.

Αἱ τρεῖς ἔκατοντάδες σὲ τῶν τριῶν ἔνα
Τεκοῦσαν ὑμένουσι, Μῆτερ, Παρθένον.
Θεὸν τέλειον καὶ βροτὸν τίκτεις, Κόρη.
Δεκάς τελεία, καὶ μεγίστη σοὶ χάρις,
Μέτρου μιγέντες κρείττονος τῷ χείρονι.
Καλῶ δὲ κρείττον τοῦ τόνου τὴν ἔξαδα,
Χείρον δὲ τὸν μείσυρον, ἐν χώραις δυοῖ.
Θεοῦ τὸ κρείττον, τοῦ βροτοῦ τὸ δεύτερον.

ΥΜΝΟΣ Ε' κατ' ἀλιτρήτορ.

Μέλπωμεν θεόπταιδα, θεείκελον, ἀφθορονύμφην,
Ἄσπορον, ἀγνοτάτην, ἀχραντον, ἀνακτοτόχειον,
Βασιλίδα, βασιληγενέα, βασιληγενέτειραν.
Γεννηγενάρχην, γεννόθεον, γενογηθέα γουνδόν,

A Salve, jus dirimens lites, et flumina linguæ
Oratorum obdens, oris et artis opus.
Salve, juridicis astans tribuentibus æqua,
Et lux illustrans omnia quæ latitant.
Gaude, ductorum ductrix fortissima, salve
Suppeditans animis clam bona consilia.
Gaude, dixitias Sophiae altæ Numinis illis
Concedens servis qui tua sacra colunt.
Gaude, Regnatrix, et si quæ cantibus istis
Gratia vel lepor est, gratia, Virgo, tibi est.
Gaude, et ave, o Regina, tibi, si carmine nostro
Tu delectaris, gratia lœtitiae est.
Gaude, et ave, o Regina, tibi certaminis hujus
Gratia si quædam est, gratia laudis erit.
Gaude, o Regnatrix, et si sermonibus istis
B Gratia vel lepor est, eloquii tibi laus.
Gaude, o Regnatrix, si nostra gratia in arte est,
Gratia, Virgo, tibi est artis et ingenii.
Gaude, o Regina, et si nostris grata camoenis
Vis est, concentus gratia magna tibi.
Gaude, Regina, et si nostris gratia in ausis
Ulla, tibi firmi gratia cordis erit.
Gaude, Regnatrix, ego sæuos comprimere ausim
Fluctus atque ignes, Virgo, tuo auxilio.
Gaude, Regnatrix, et si quæ industria nostris
Consiliis, mentis gratia magna tibi est.
Salve, Regnatrix, facile agmina sæva gigantum
Vi ræpida flammæ quam dabis interimam.
Gaude, Regnatrix, ego pectora dira Tyranni
Inflectam dictis blanditiisque tuis.
Gaude, Regnatrix, fac denuo vivere corpus
Exemptum a morbis, exitioque aniæ.
Gaude, Regnatrix, tu nos a grandine serva
Undique telorum Martis Enyalii.
Gaude, Regnatrix, mihi tu præstantior omni
Thesauro, innumeræ das, bona, divitias.
Gaude, Regnatrix, mea gloria, solque, vigorque,
Vita, aura et verbum, robur, amorque boni :
Gaude, Regnatrix, et mundi spes utriusque,
Invicta, atque ingens mundi utriusque decus.
Salve, Regina, et nobis Triadem dominantem
In qua Verbum exstat, reddito propitiati.
Gaude, et ave, o clemens, Regina, benignaque,
Ex oris nostri percipe nequitia. C laudes

Corollarium iambicum.

Versus trecenti te, Parentem ut unius
E Trinitate Virginem sanctam canunt.
Tu, Virgo, perfecti es Dei et hominis parens :
Est absolutæ gratia decadis tibi,
Deterior in qua versus est junctus bono :
Dico bonum, cui sunt pedes sex integri,
Deterius at cæsum duobus in locis :
Deo bonum debetur, hominique alterum.

Δωσίθεον, δεσδόλυτρον, δεινολύτιν, δοτηρευτὸν,
Ἐνθεον, εὐώδινα, εὐερσιχαρῆ, ἐθνορύτιν,
Ζωτόχον, ζάθεον, ζασσώστιν, ζαοδέτειραν.
Ἡμεροφῆ, ἡδύθεον, ἡπιον, ἡπιόδωρον

Θελξίθεον, θελξίφρονα, θελξιμενή, θεόπαιδα,
Ποπάρειον, ίδματον, ίδηρυν, ίμερδεσσαν.
Κοσμογενή, κατάκαρπον, κλεινήν κοσμογύναικα,
Λαοχαρῆ, λαοθαμέέα, λιτήν, λαομάκαιραν,
Μυρίθεον, μυρίκοσμον, μυριφαῆ, μυριχλήτων.
Νειωπόλον, νεόκοσμον, ναδέτον, νεοπλάστην,
Ξεινοθέκον, ξενοθέπτην, ξεινότοχον, ξενθήλυν.
Ολδιον, δλδιέργον, δνήτορα, δλδόδτειραν.
Παντοχρατῆ, παναλχῆ, πασιθέην, πασιχλήτων.

Α Ρύστιν, ρυσίπολιν, ρυσιγενέα, ρυσίκοσμον.
Σύτειραν, σελαηγενέτην, σελαλζύπεα, σεμνήν,
Τριτογενῆ, τριμάκαιραν, τρισσοφαῆ, τρισέληνον.
Υψίνον, ύψικάθεδρον, ύπέρτατον, ύψιμέδουσαν.
Φωτοτόκον, φαδμοφόν, φωτοβδίλον, φαέθουσαν.
Χρυσίπειλον, χαρίεσσαν, χρυσθρονόν, χαριδώτην,
Ψευδολέτην, ψύχαγνον, ψυχοσδόν, ψαλτάδη,
Πάκυτάτην, ώραιαν, ωριον, ωριόπαιδα.

HYMNUS V,

Græcis versibus heroicis ab incerto auctore conditus ex puris epithetis, veterum hymnorum more : in quo etiam litterarum ordo, carminum et dictionum principiis observatur : Latine liberius soluta oratione (cum astricta nec liberet nec venuste licet) verbatim ferme ab eodem Interpretre sic expressus est.

Laudibus celebremus Dei Filii Matrem, Deo similem, integrum Sponsam :

Quæ sine satu peperit, castissimam, integerrimam, principe pueroram :

Reginam, a Rege genitam, Regis genitricem :

Quæ gentis suæ proanctorem genuit, Deiparam, propaginem genus humanum recreantem.

Quæ Deum dedit, premium redemptionis exsolvit, graves casus sustulit, et opata largita est.

Divino spiritu afflatam, felicem in partu, beneficentia gaudentem, gentium liberatricem.

Quæ vitam peperit plane divinam, vitæ conservatricem, quam etiam largitur.

Quæ suavis et lenis appetet, jucundam aspectu, blandam, mitia dona dantem :

Deum demulcentem, mentem exhilarantem, cantu allicientem, Deum Filium habentem :

Violaceis genis et oculis, et præstanti mente præditam, desideratam :

In mundo genitam, fructuosam, percelebrem, mundi Imperatricem :

Lætitiam et stuporem populorum, a quibus beata prædicatur, cum simplicitate et abjectione animi.

Unguentum Dei et mundi, unguenti suavitatem prædictam, et a myrra vocatam :

Novum coelum, novum mundum, templi ædificatricem, novam creaturam.

Novo partu editam, novum partum edentem, admirandam mulierem.

Felicem et divitem, feliciter operantem, adjutricem, divitiarum datricem :

Omnipotentem, omnes in se vires habentem, omnibus parentem, ab omnibus invocatam :

Liberatricem, urbium tutelam, generis sui et mundi præsidium :

Servatricem, quæ jubar progenuit, lampadis instar lucentem, venerabilem :

Unius e Trinitate parentem, ter beatam, tribus luminibus illustrem, ter luna pulchriorem.

Altar mentis capacem, in excelsa sede positam, sublimem, in altis regnante :

Luminis procreatricem, luce ornata et amictam, splendenti facie :

Aureo peplo ornata, aureoque in throno sedentem, gratiam, et gratiam largientem :

Mendacii adversariam, animam puram habentem, animarum salutem procurantem, canticis piis gaudentem.

Velocissimam [ad opem sois ferendam], formosam, venustissimum Filium habentem.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΩΜΕΤΡΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ, ΩΝ Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ

ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ.

JOANNIS GEOMETRÆ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ ΚΙΒΙΣ ΤΙΤΟΛΟΝ ΦΕΚΙΤ

PARADISUS.

(Edidit Fed. Morellas, typogr. regius, Parisiis, 1595, 8°.)

A. Ὁτι ἀθάρατος τοῖς ἀτραγιώσκουσιν η ὥφελαισ. B I. Quod hujus poemati perfetta futura sit utilitas lectoribus.

Ἄνθεμόεις παράδεισος δ τῶν ἀγίων χορός ἑστιν,
Οδμῆς ἡδείης πειρατα πιμπλάμενος.

Sanctorum cœtus vere paradisus amoenus,
Unde animis affat suavis et alius odor :

ΙΙᾶς οὖν δε παθέσσιν ἐπεπλήγει φίλον ἡτορ,
Δεῦρ' ἵτω ἀμεροτῆς ἀνθει δρεψάμενος.

Β'. "Οτι συγγρωστέστερον τὸ ἑλάχιστον.
Κέρδιον ἡ μετάνεια μάλ' ἔξοχον· ἐκ γὰρ ἀρίστων
Καὶ τόχον εἰσπράττων Κύριος ὑψηλέσσων,
Τοῖσιν ἀμαρτωλοῖς, καὶ δολον δ' ἀφίηται τὸν δῆλον.
Ἐλκόνα τὴν πόρνην, καὶ τὸν ἀσωτὸν ἔχεις.

Γ'. "Οτι φόβῳ Θεοῦ καὶ μόνῳ δόδεται ἡ γλώσσα.
Κλεῖθρα πρὸ τῆς γλώσσης, καὶ ἱρεῖα, καὶ δύο τεχνῇ^{θῆκεν} δ' Ποιήσας· ἡ δὲ γε ταῦτα περᾶ.
Εἰ δὲ μιν εἰσαφίκοιτο Θεοῦ δέος, αὐτίκ' ἐπάψει
Τὴνδ' ἐν δροῖς ίδιοις ἀπέρμας ισταμένην.

Δ'. "Οτι ἐπιζῆμιον τὸ γαστριμαργεῖν.
Νηῆνς ἡ ἀπληστος, ὁ Δαναΐδων πίθος ἐστιν·
"Οσσον ἐπαντλήσεις πλειον ὑπεκπρορέει.
Εἰ δὲ τὰ πολλὰ τέμνοιτο, συντζάνει· ἔνθα τότ' ἥδη
Καὶ ὀλίγιστα δίδως, ἀσπασίως κατέχει.

Ε'. "Οτι τὸν νοῦν ἡ τὸ σῶμα περιφρουρητέον.
Φραῦον ίδιων προφανέντα γέρων παλινωρσις ἀπέστη.
Εἴπε δὲ τις, Φεύγεις, καὶ σὺ μάκρα; 'Ο δέ ἔφη,
Οὐδὲ ἀπὸ τοῦδε πέφευγα· πέφευγα δὲ μᾶλλον ἐκείνον
Τὸν κενθέοντον δρινον στάντα γάρ ἐπρυχτὶ με.

Ζ'. "Οτι δεῖ ἐκ τῶν πέλας τιτώσκειν ἔαντορ.
Οὐεύχολός τις ἀνήρ ἐρεθιζόμενος, μετέβαλλεν
"Ομματα, καὶ μορφὴν, τὴν τε κόμην ἐσθει.
Τόνδε ίδιον διθρωπος, Εἰ εἰκείος ἔστομα, εἴπε,
Θυμωθεὶς, φεῦ μοι! ὅσσον ὅφληκα γέλων.

Ζ'. "Οτι διαπίκτει καὶ δύναμις ἀμελείας.
Οὐκ ἔστιν ἐτέρως χραδίην ἀμβλυντον ἐπισχεῖν,
Εἰ μὴ λαυκανίης, καὶ στόματος χρατέεις.
Ἄχρι δὲ ταῦτα τὰ δύ' ἀναπίπταται, σύποτε λείψει
Φῶρος έσιν, καὶ δύων εἰ τις κέχευθεν έσω.

Η'. "Οτι ἐργοις ἡ λόροις ἀγγυμαστέον.
Ἐργα σοφὸς μοναχῶν γράψας, ἑλάχιστα παρῆλθε.
Τῷ δέ γ' δ' προστάξας, χώστο, καὶ νεμέσα,
Πῶς τάδες καταλέοιπας; δ' ὁ ἵαχεν ἴσχει· 'Εγὼ δὲ,
Εἰσόκε ταῦτ' ἐρχεις, καὶ τὰ πρόλοιπα γράψω.

Θ'. "Οτι ἐπὶ τὸ στόμα καὶ ἡ δοκητική.
Ἀρσενικὴ τις ἔφη· Σὺ τοῦ, Μῆνιν δειδε, διδάξας,
Τούτους εἰρωτᾷς τοὺς ἀμαθεῖς τι μαθεῖν;
'Αλλ' ἐγώ, εἰρ' δέ γέρων, έτι δὲ νῦν οὐ δεδάγκα
Τῶν ἀμαθῶν τούτων σύστη τὸ δλφα μόνον.

Ι'. Τῷ προτέρῳ βίῳ, καὶ τὰ τοῦ νῦν οἰκογομητέον.
Μέμφετο Ἀρσένιον τις ίδιων ἐπὶ κώσειν δυτα,
Εἴπε δέ τις· Τί δέ σοι ἐργον ὑπῆρχε πάλαι;
Βόσκον, ἔφη. Οὐκοῦν νῦν ἀδρότερος πολὺ ἔσται·
Χρή γάρ πρὸς τὸ πάλαι, καὶ τὰ παρόντα μετρεῖν.

ΙΑ'. "Οτι ἐκενέστερον ὁ νυκτει σύχη.
Ἀρσενική, καὶ τόνδε πόνον κλύθι· ὅψε γάρ αἰεί

PARADISUS.

8.0

A Ergo cui affectu sunt pectora læsa profano,
Huc veniat, florem carpat et ambrosias.

II. Quod infima facilius veniam impetrant.

Utilis imprimis metanea: a namque probatis
Usuras poscit maximus Altitonans.

Ast errantibus omnino delicta remittit;
Exemplo tibi sunt prodigus et meretrix.

III. Quod solo Dei metu lingua cohabeatur.

Linguam Opifex rerum septi gemini aggere cinxit,
Præsidium tamen-hoc permeat illa duplex.
Quid si Numinis accedat metus, illico cernes
Intra cancellos hanc remanere suos.

IV. Quod damnosa sit ingluvies.

B Beliadum vasi par insaturabilis alvus,
Quo magis hunc repleas, diffundit usque magis.
Huic si subducas victimum, considit: et idem,
Quantumvis dederis pauca, libenter babet.

V. Mentem custodia potius egere quam corpus.

Præviso angue senex trepidando repente refugit,
Huic dixit quidam, Cur fugis, o bone vir?
Non, ait, hunc fugi anguem, fastu sed inani
Inflatum fugi, stantem etenim pupigit.

VI. Ex vicinorum notitia sui cognitionem esse comparandam.

Percitus ira aliquis, vultum mutaverat omnem,
Aspectumque suum, sustuleratque comam.

Hunc cum vidisset quidam, Si talis ego, inquit,
C Iratus fuerim; prob! quam ero ridiculus!

VII. Virtutem excidere negligentia.

Haud aliter purum tibi cor servare licebit,
Ni sauces avidas os teneasque tuum.
Hæc dum panduntur duo, sur non desinit illuc
Intrare, atque foras trudere, que intus erant.

VIII. In robis potius quam in verbis elaborandum
esse.

Conscribens doctus monachorum munera, liquit
Pauca; huic succensens, quem penes imperium,
Cur, ait, hæc liquisti? Alter respondit, Ut illa
Præstiteris, sic mox cætera perficiam.

IX. Religiosam vitam in oratione quoque perspici.

Arsenio (1) dixit quidam: Cum tu ante doceres

D Iliadem, quid ab his discere vis rudibus?

Verum equidem, senior subjicit, discere ab istis
Inductis neccum prima elementa queo.

X. Actiones presentis vīlē ex anteacta perpendendas
esse.

Pellibus instratum Arsenium quis viderat (2) et mox,
Carpendo, inquit, opus quod fuit ante tibi?

Pascere, ait. Nempe es multo nunc mollior, infit:
Namque est presentis regula, vita prior.

XI. Nocturnas preces ferridiores esse.

Hoc studium Arsenii quoque percipe (3): namque
[solebat

(1) Hic Arsenius Diac. Eccles. Rom., præceptor Arcadii et Hon. imp. Niceph. xxii, 23.

(2) Evagr. l. 1, c. 20; Niceph. xiv, 49.

(3) Eus. l. iii Hist. Eccl.; Nic. 46.

Sabbato, et occidua sole petente plaga,
Perpetua statione preces effundere, deinde
Cætera per totum munia obire diem.

XII. Domi manendum esse.

Camm̄rus haud ædes proprias patrianique relin-
Nec muti pisces littora prætereunt. [quit,
Et monachus sua vult tamen extra claustra morari,
Cum laquei in foribus multaque vincula sient.

**XIII. Nihil rerum magnarum sine ardenti animo
confici posse.**

Decrerat quis se ex hominum subducere coetu,
Hoc tamen hocque aiens, non peragebat opus.
Abiecta tandem tunica, levis ad juga tendit.
Nempe viro apudenti sidera adire licet.

XIV. Inopiam sanctam esse in monachis.

Mundum illustris homo contemnens, plurima egenis
Donavit, quædam seposuitque sibi.
Alter, Prima, inquit, tibi gloria deperit, haudque es
Cum donæ, retinens multa, vocandus inops.

XV. Divitias noxias abjiciendas esse.

Splendida quis tenui censu conopea nactus,
Attonitus fuerat divitiisque suis.
Haec nisi perdideris cito, ait quidam, optime fili,
Prævenient mox te, perniciemque ferent.

XVI. Sua potius cuique deploranda esse.

Chari qui astabant animam exhalante Theone (4).
Lugebant : flentes sic pius increpuit:
Nostis nimirum quam sit serus inferus, at cur
Fletis ob externas, non proprias maculas (5) ?

XVII. Eos qui ægrotant, sanare alios non posse.

Ut siue antiqui genios repulere malignos :
Haec manet, at virtus in nebulas abiit.
Jure hinc Pityrio dicebat, Dæmonas omnes
Expellet facile qui prius a se abiget.

**XVIII. Quod miseratione quam de se excitant pauperes
ipsi nos obligent.**

Si sua composito velarent lumina egeni,
Forte quis ambiret pauperiem locuples.
A: qui cum reddant nobis jucundius aurum,
Nonne his par Cereris frusta pusilla dare (6) ?

XIX. Male agendum non esse, et postea precandum.

Dira fames urbem premeret dum juris egenam,
Orabant cives mirificum Sisoem,
Numinis imploraret opem : respondit at ille,
O utinam, cives, hac procul urbe forem.

**XX. In rebus etiam necessariis satis accuratum esse
quod minime superfluum est.**

Haec tria non possum dimittere, dixit Apollo,
Alni somni usum, panis et assiduum,
Quodque indumentum gero : verum istæc tria rursus
Non plus quam par est me superare queunt.

(4) Herm. Soz. I. vi. c. 58.

(5) D. Bern. in D. Magdal. Religiosa tristitia, aut

A Σαββάτου ἵστατ' ἀφεὶς ἥλιον ἔξοπλα.
Ἄχρι μὲν ἐν στήθεσσιν ἐδάλλετο, καὶ τότε ἀποτέλεσ;
Ὕματαις αὐτὸν ἐργασίαις ἐδίδου.

IB'. "Οτι οίκοι δεῖ μένειν.

Ἄστακὸς οὐδεὶς ἔστιν ἀνέστιος, οὐ λιπόπατρις,
Οὐδὲ γένος: νεπόδων θίνα παρατροχάει.
Καὶ μοναχὸς δηθύνει ἐτῆς ἀπάτερθε καλυτῆς.
Πολλὰ πέλει πρὸ θυρῶν ἀμματα καὶ παγίδες;

II". "Οτι οὐδέτερων μεγάλων ἄρευ γίνεται τόλμης.

Βούλετό τις καθ' ἐν ἡμαρ ὑπεκφυγέειν βιότοιο,
Ἄλλα τὰ καὶ τὰ λέγων εἰρύεται· Ἐνθεν ἀφεὶς,
Καὶ τὸ χιτώνιον αὐτὸν δὲ ἄκρας ἔδραμε κοῦφος·
Ἄνδρι γάρ εὐόλμων καὶ πόλος ἔστι βιτδός.

ΙΔ'. "Οτι η ἀκτημοσύνη ἀγνή ἐτ μονοχοῖς.

ΗΛΘ' ἀποταξάμενος κυδίστατος ἐς Σχίταν ἀνήρ,
Καὶ πολὺ χρῆμα δοῖς καὶ λιπέν οἱ τι μέρος.
Εἴτε δὲ τις· Καὶ τὸ πρὸν ἀπώλεσας, ὡ φίλε, κῦδος
Τερπνὴν ἐδύν, καὶ ἀδοὺς οὐκ ἐπίθης ἀδίων.

ΙΕ'. "Οτι ἐπιβλαβής πλοῦτος ἀπόδημος.

Πλουσίῳ ἐν κλισίῃ προσεβήσατο μέτριος ἀνήρ·
Τοῦ δὲ ταρασσομένου οἰσιν ἐπὶ κτεάνοις,
Εἰ σὺ τάδ', εἴπε, μᾶλ' ὕκα, μὴ ἐξολέσῃς, φίλε τέκνον,
Αὐτά σε προφθάντα ράδιον ἐξολέσσει.

ΙΓ'. Θρηγητεον μᾶλλον ἐκάστεφ τὰ δαντοῦ.

Ἐγλείποντι θέων φίλοι συνιόντες ἰθρίουν,
Τοῖς δ' ὀλοφυρομένοις μεμφόμενος τάδ' ἔφη·
C Οὐδε γάρ εἰδότες οἶος δ φῆς ἀρπαλέος θήρ,
Μᾶλλον ἐπ' ἀλλοτρίοις χεύεται δάκρυ τόσον.

ΙΖ'. "Οτι οὐκ ἔστι τοσεῖται, καὶ θεραπεύειται δάλλους.

Ἐξελον οἱ πρότεροι καὶ δαίμονας ἦν διὰ πίστεν.
Ἡ δὲ μένει, τὰ δὲ που ἐν νεφέσσιν ἐδύ.
Εἴπε δὲ Πιτυρίων· Ρέα δαίμονας δέξεται
Οὐ πρῶτος οὐδὲν τούτοις διεσκέδασεν.

ΙΗ'. "Οτι καταχρεως δ οίκεος τοῖς πάνησιν.

Εἰ συνέθεντο πένητες ἐὰν βλέφαρ' ἀμφικαλύπτειν,
Πλούσιος ἡθελει τις ἀλατῇ προθέειν.
Νῦν δὲ ἐπειτέλουσι τὸ χρυσίον ἡδιον ἡμίν,
Οὐ χρή ἐπιστάζειν τοῖσδε σίτου φανίδα.

ΙΘ'. "Οτι οὐκ πράττειν δεῖ, καὶ υδτεως εὐχεσθαι.

Αστοι λιμὸς ἐτείρε δικαιοσύνης διὰ λιμὸν·
Τῶν δὲ κατοικούντων λισσομένων Σισόην
Εὔξασθαι, θεός ως ἔλθοι ἐπιτάρφοθος, εἴπεν·
Οὐδὲ γάρ εἰδότες ἐγώ θητεον ἐνθάδε δίμεν.

Κ'. "Οτι κάτεται τοῖς ἀτραγαλοῖς τὸ ἀπέριττον ἀκριβές.

Νικᾶν τὰ τρία ταῦτα ἀμηχανῶ, εἴπεν Ἀπολλῶ,
Τὸν ζεύδωρον ὑπνον, καὶ τὸ μῆ δρπον ἔδει,
Καὶ τρίτον, αὐτὸν τὸ φάρος δ ἐννυματί ἀλλὰ καὶ αὐτὸν
Νικᾶν αὐθίς με πλειον ἀμηχανέσι.

alienum luget peccatum, aut sumit.

(6) Plato in Phædro ex Lysia.

ΚΑ'. "Οτι οὐκ ἔστι Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαρ- A XXI. Fieri non posse ut simul inserviamus Deo et μωρῷ.

Τὸν χρυσὸν φιλέων, φιλέειν ξραμαὶ καὶ Χριστὸν,

'Αλλ' ὅδε μὲν ξυνάγειν φῆσ', δ' ὁ ἀποξυνάγειν.

Χ' ἦχι τάλαντα ρέπει, καὶ τὴν διάνοιαν ὑπηρεῖ.

Οἴμοις τῶνδες ἔρων, ἡμεροτὸν ἀμφοτέρων.

ΚΒ'. "Οτι πολυσχιδής ἡ ἀπόκαρσις.

"Ἄνδρα τύραννος ἔκειρε Σατὰν, νόσος, αἰσχύνη, ἔχθρα,
Καὶ πενίη, καὶ ἕρις, καὶ πόθος οὐρανῶν.

Ταῦτα δὲ πειρασμοῖς τε καὶ ὑβρεσις κρίνεται τὸ μὲν
Καὶ τῷ ἀνιδρωτῇ τοῖς καμάτοις ίέναι.

ΚΓ'. Τεκμήριον ἀνθρωπαρέσκον.

Νῆστεύει τις ἔκητι Θεοῦ, καὶ ἔκητι θεώντων.

Πῶς τάδε εὖ γνοίης; Μείνοντος έως νοσέοι.

Τόφρα δέ γ' εἰ θανέειν ιμερεται, εὖ τάδε ἀνέτλη·
Εἰ δέ καὶ ἀποσκάζει, εἰσοδίας φίλους.

ΚΔ'. "Οτι οὐ καλὸν τὸ ὑποστέλλεσθαι πᾶσιν.

Νοῦν τις ἔχων πτερόντα καὶ ἐνθεόν, δππότε χείρας
Οὐρανὸν εἰσεπέτα, οὐκέτ' ἐς αὐτὸν ἔην·

Τοίνυν εἶποτ' ἔμελλε φίλοις εὐχήν δένεονται,
Τὸ χέρε συμβάλλων δψ ἀπέβανε μόνος.

ΚΕ'.

Τὰ τρία ταῦτα φέρειν ἐπιτέλλετο ιερὸς ἀνήρ·

'Ἐν φρεσὶ σωφροσύνῃ, αἴδων ἐπὶ βλεφάροις,
Γλώσσῃ ἀλυκτοπέδην· ἐκάλεις τόχες τοὺς τοιούτους
Τοῦ μεγάλου Λυδοῦ πολλὸν ἀφνειστέρους.

ΚΖ'. "Οτι λόγιος ἀπρεπῆς αἰσχος ἀλυτον.

Σχοινιαλογοῦντος ἵταρου, ἐφησε τις· Οὐ τόσον ἔστι

Δεινὸν δλισθῆσαι τῷ ποδὶ, ὡς τῷ Ἑπει.

Εἰ δὲ γάρ δν καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ποδὸς, οὐ τόσον εἴη·
Οὐκ ἀγαθὸς δὲ λόγος λύεται οὐδὲ μόρω.

ΚΖ'. "Οτι πολύτροπος ἡ τῆς κακίας ἐπιβουλὴ.

Σφριγὴ καὶ φύσις, οὐ πρήσεις δέ τι, μὴ προδιδούσης
Ψυχῆς· ἐκ δὲ βορῆς ἄγριος ἴστατ' ἔρως.

Άνδρι δὲ νηστεύοντι δψις φθονών πολεμίζει,
Καδμείη τε δοι νίκην ἐπιτροχάει.

ΚΗ'. "Οτι οἱ νῦν περὶ τὴν ἀρετὴν ἀμβλύτεροι.

Εἶπε γέροντι νέος· Πῶς ἥλθετε, καὶ δίχα μόχθου,
Τὴν ἀρετὴν, ἥμερος οὐδὲ μετ' ἐμμελήν;

Τοῦτο γάρ ἦν μόνον ἔργον· ἀπαντα δὲ τὸ ἄλλα πάρεργα.

« Πᾶν δὲ διπέρ δν ἐθίσης, καὶ βαρὺ, ρῶν ἔψυ. »

ΚΘ'. "Οτι τὰ ἔτε θαλάσση καὶ ἔτε τῷ παρόντι βίῳ.

Οὐδὲν ἀλός δὲ διός διενήνοχεν· ἀστατοι ἀμφω,
Πικροί, θηροτρόφοι, οἱ λιμένες βραχέες.
Πολλοὶ ἀλός τ' ἀνέμων ἀδαίμονες, αὐτάρ δὲ δαίμων
Τῆσιν δπαῖς πνείει μᾶλλον, ἢ ἐν πελάγει.

Λ'. "Οτι καιρὸς κατεὶ πράγματι.

Κείμενον ἐν προθύροις τὸν Λάζαρον οὐχ ὀράσκεν

(7) Allusio venustior est in Græcis, Χριστὸς,
Χρυσός.

PATROL. GR. CVI.

Aurum adamo (7), fateor, Christum sed amare per-
[opto :

Jungit at hic animos, distrahere illud amat :
Quoque talenta auri vergunt, animus quoque vergit :
Sic simul hæc adamans, privor utroque simul.

XXII. Tonsuram multiplicem esse.

Vis hominem, pudor aut Satan, morbus totundit,
Lis, vel pauperies, aut amor æthereus.
Adversis rebus facile hæc dignoscimus, et si
Quis ferat arumnas absque dolore graves.

XXIII. Indicium obsequiosi seu popularē auram
venant, et vere pii.

B Ille Dei, hic hominum causa jejunat, at istud
Qui nosces? morbi cum cruciare solent :
Tunc si mortem optet, jejunia vera videntur :
Si trepidet, flete religiosus homo est.

XXIV. Praeclarum esse omnibus inservire.

Praeditus aligera quis mente et Numine plena,
Raptus erat quoties ferret ad astra manus :
Cum charorum ergo vellet meminisse precando,
Jungebat palmas, juris eratque sui.

XXV. Quod tria servanda sint.

Hæc tria serventur, vir sanctus ubique monebat .
Sobrietas avimo, luminibusque pudor,
Vinculaque in lingua. Nam qui tulit hæc tria puncta,
Principe nimirum est ditior ille Lydum.

C XXVI. Quod indecora oratio dedecus indelebile sit.

Vana loquente alio, monuit quidam : Haud gravia
[error
Usque adeo ille pedum est, lapsus ut eloquii :

Namque pedum lapsus quod fert, tolerabile damnum
Sed pravus sermo non perit interitu (8). [est,

XXVII. Quod multiplices sint vitii insidiæ.

Fervet natura, haud urit nihilominus, illam
Prodiderit ni mens ; esu amor exoritur.
Jejunanti homini serpens movet aspera bella,
Cadmeo tantum ut vincere more queat.

XXVIII. Eos qui nunc vivunt, ad virtutem esse tardiores.

D Dicebat vetulo juvenis : Quinam absque labore
Virtutem es natus, vix ego cum studio?
Hoc unum, inquit, opus suit, haud alia omnia curæ,
• Neimpe usu leve erit quod suit ante grave. •

XXIX. Quæ in mari eveniunt, in hac quoque vita contingere.

Vita mari similis, res namque incerta et acerba
Utraque, alensque feras. Littora sunt brevia;
Sunt maris ac ventorum ignari plurimi : at ipse
Flat dæmon mage per pectora quam pelagus.

XXX. Opportunitatem in omni re spectandam esse
Vestibulum ante domus stratum despexerat Irum (9)

(8) D. August. in Enchir. Greg. Naz. de Silentio.

(9) Lazarum. Luc. xvi.

Dives, nunc vero suspicit enim bunc.
 Nam res adversas vigilantia suevit amare :
 Noscio tempus, ait filius Hyradii (10).
XXXI. *Quod majoribus semper quis inhiet.*
 Ardua res homini est mundum comprehendere totum :
 Optani tamen hunc linquere, persicile est.
 Sed quia ab antiquo fastus mala semina habemus,
 Perpetuo fructus demetimus vitii.
XXXII. *Omnia ad institutionem vicinorum praestanda esse.*

Gustarant monachi sua per convivia carnes.
 Tum quis Pastori : Cur, ait, haud comedis?
 Præsentes læsissem, inquit : nam talia edendo
 Cum sim talis, quis temperet ingluviem?

XXXIII. *Cur bella hodierna sint graviora.*
 Dic nobis cur sint mala nunc majora, beate,
 Quotidie et patimur quam graviora prius?
 Quo propius Satan sua novit regna venire,
 Terricolis solet hinc sævius irruere.

XXXIV. *Quemque se ipsum revereri et observare debere.*

Qui excusus propriis aliena negotia cernit,
 Angusta est acie, se procul atque videt :
 Sin visu intento reddatur pupula major,
 Se cernens prope, non prospicit ulterius (11).

XXXV. *Quod si is qui mentitur perit, multo magis qui pejerat.*

Si lyricus David vere cecinisse putatur,
 Mendaces perdes prorsus inaniloquos :
 Ergo ubi erit tum qui sua per perjuria cunctos
 Offendit, quibus est integra mente fides?

XXXVI. *Cujusvis non esse de virtute disserere.*
 Pastore a celebri dum quis rogat aurea dicta,
 Ex alio glandes robore collige, ait (12) :
 Nam pulchrum quid de virtute docere pudet me,
 Cum magna affectans, vix minima efficiam.

XXXVII. *Quod inopia minime invidiosa sit.*
 Qui livore, odio et curis nos solveret, atque
 Duceret ad securam, innocuamque viam,
 Numquid eum sequeremur? at hæc bona plura que
 Affert pauperies : et tamen hanc fugimus? [nobis
XXXVIII. *Quod is cui bellum insertur undequaque, vix effugiat vulnera.*

A bello quod linguæ, oculis atque auribus imis
 Infertur, nullus monticolis metus est.
 Cordis at infestant hos prælia sola, proinde
 Non fera : nam in multis Mars metuendus adest.
XXXIX. *Quod sermones cum fiducia prolati non pereant.*

Monticolam sævus dum princeps detinet, atque
 Pertrahere intrepidum in sua verba nequit,
 Nunquid, ait, metuis mortem? Alter, Nonne pudet te

(10) Pittacus.

(11) Pythag. *Carmina aurea*; Hor. II Ser., S. 3.

(12) Adagium ex Epigr. Græc. I. II, c. 9: *Excute*

A 'Ο πλουτῶν· τὰ δὲ νῦν τηλόθεν εἰσοράδα.
 Τῇ γάρ ἀναγκαῖῃ τὸ γρῆγορον δεῖ δπῆδεῖ.
 Γνῶθι καὶ πόνον, ἔφη Πιττακός· 'Τραβίου. »
ΛΑ'. "Οτι τοῖς μεγάλοις δεῖ τις ἐπισπεύδει.
 Πάντα λαβεῖν τὸν κόσμον ἀμήχανόν ἐστ' ἀνθρώπῳ,
 Πάντα δὲ τὸνδε λιπεῖν, φάδιον δισκε θέλει.
 'Αλλ' ὑπερηφανῆς τὸ ἀπαρχῆς σπέρμα λαβόντες,
 'Αμῶμεν κατ' έθος καρπὸν ἀμαρτίνον.

ΛΒ'. "Οτι δεῖ πάντα εἰς οἰκοδομὴν τοῦ πέλας
 ποιεῖν.

Δαιτὶ φίλοι μοναχοὶ κρέας ήσθιον· δψὶ δ' ἔφη τις·
 Πῶς δὲ σὺ, ω ποιμὴν, οὐ φάγες; "Οτι πάνυ
 Τοὺς παρεδόντας δασα. 'Εφαντο γάρ, ως 'Εδν οὗτο;
 Τοῖς τοιᾶδ' ἔδοι, τίς μη ἀδηφαγέοι;

Β **ΛΓ'.** "Οτι οἱ πόλεμοι τοῖς τοῦτοις ισχυροτέροις.
 Εἰπὲ, μάκαρ, διὰ τί κρατερώτερα νῦν τὰ κάκη ἐστι;
 Καὶ παρὰ τοὺς προτέρους πάσχειν οἰκτρότερα;
 Καὶ γάρ δτ' ἐγγίζει τοῦ Σατᾶν τὴ βασιλεία,
 Λάδρον ἐπαγγίζει μᾶλλον ἐφημερίοις.

ΛΔ'. "Οτι οἱ άσωτοί μᾶλλον ἐπαισχυντέον.

Πᾶς δ ἄγεις τὰ δαυτοῦ, ἐπισκοπέων δὲ τὰ ἄλλων,
 Στεινόκαρός τις ἐστι, καὶ διὰ τοῦτο βλέπει
 Τηλόθεν ει δ' εἰς εὐρύκορον τὸ πάθος γε μετέστη,
 'Εγγύθεν αὐτὸν ἰδών, ἀλλαχοῦ οὐχ ἔορδν.

ΛΕ'. "Οτι ει δ ψευδόμυρος διλλυται, δ ἐπίορκος
 πόσον!

Ει δ λυρῳδὸς Δασᾶδι δμοῦ καὶ τοῦτο δεῖδει,

C **Μς'Απολεῖς πάντας τοὺς λαλέοντας ψεῦδος.**
 Ποῦ δὲν εἰη δστις καὶ ἐπιλρκον δμόσσας,
 Πάντας δδθ' δσσοι πιστὸν ἔχουσι νόν;

ΛΓ'. "Οτι οὐ τῷν τυχότων δ περὶ ἀρετῆς λόγος.
 Ποιμέν' ἀνήρετό τις τὸν δοιδιμον· Εἰπέ τι βῆμα.
 Αὐτάρ δγ· Οὐκ, δλλην δρῦν βαλάνιζε, ἔφη.
 Αἰδόμαι γάρ ἐγώ περὶ τῆς ἀρετῆς τι διδάσκειν.
 'Ἐν μεγάλῳ γάρ ἐρῶν, οὐδὲ γρὺν ἐκτελέω.

ΛΖ'. "Οτι τὸ δπορον ἀρεκίφθορον.

Ει μερίμνας τις ἔλευ, καὶ ἔχθεα, καὶ φθόνον, είτα
 Εις ἀμέριμνον δόδον ἥγε καὶ ἀπόλεμον,
 Οὐχ δὲπ' αὐτὸν ἴμεν τάδε, καὶ πλέον ἐσθλὰ προτείνει
 'Η ἀκτημοσύνη καὶ φεβδμεσθα κάτιφ.

ΔΗ'. "Οτι τὸ καντακύδθεν πολεμούμενον δπωτο.

"Ωτων καὶ γλώττης, καὶ δμματος ἐκ πολέμοιο
 'Ρύεται δ σκηνῶν οὔρεσιν ἡλιδάτοις.
 'Οχεὶ δ' δ κραδίης πόλεμος μόνος, δλλ' δτι μαῦνος,
 Οὐ χαλεπός· χαλεπὸς δὲν πλεόνεσσιν "Αρης.

ΛΘ'. "Οτι οἱ μιστὰ καρδηστας λόγοι ἀδύτατοι.

"Ανδρα κατέσχε τύραννος δριτρόφον· ώς δ' εἰπι τὸ σφόν
 Δόγμα μὲν οὐχ ἥρει, ούτι δέδυτας, ἔφη, [θοις
 Μή δ' δλέσω: — Σὺ δ', ἔφη, οὐκ αἰσχύνη, δτει με μύ-

quercum aliam.

(13) Cassiod. I. γην Var., 10: *Non semper iulus
 fuit qui cum numeroso teste contendit.*

Οὐ νικῶν, φάσκεις σκορπίου ἔργα τελεῖν;
Μ'. Μή μέτη ψροεῖν ἐν τινι.
Εἴτε μέγ' ἔξεποις, ἀτέρου πάρα μεῖζον ἀκούσεις·
Καὶ γάρ ἔφη Ζήνων· Οὕτος μ' ἡδιός
Δειπνίζοντα δέδορκε. Θέων ἀπάμειπτο παραστάς·
Αὐτάρ μ' αὐτὸς θήν οὐδὲ χολωσάμενον.

ΜΑ'.

Τηγίτερον βασιλεὺς πέρθει πόλιν, εἰ δεδύνηται
Τὰ προσιόντα τεμεῖν εἰδατα καὶ τὸ διώρυ.
Ούτω καὶ σύ γ', ἔφησε Πίωρ, πάθε' ἔχαλαπάξεις.
Ἄχρι δὲ ταῦτα μένει, δύσκολον ἔξερνυς.

ΜΒ' "Οτι τὸ τέον σύνεξικάτητον.

Ἡ νεότης τὰ τέ δῆλα, καὶ οὐ πάγιον φρένα τίκτει.
Ἐνθεν ἔλεξε γέρων· Εἰ νέον ἄνδρ' ἔστισης
Οὐρανὸν εἰσανιόντα, λαβὼν ποδὸς, ἔλκε χαμάξε·
Μή κρόνου ἐκπεσούν, βρίγμα οἱ ἔξολεσσοι.

ΜΓ' "Οτι καὶ πάθεσιν ὑπεξισταται πάθη.

Ἐστι καὶ ἔκ κακίας κέρδος τί γε. Μνησίκαχος γάρ
Θυμῷ ἀναφλεχθεὶς ἤν δν είχεν ἕσω,
Ἡμετεν· ἐκ δὲ φανεῖς ἐσπεισατο. Πᾶσα γάρ ἀσπίς
Ρίπτουσα τρώγλης οὐ μάλ' ἀελπτος; ἔφη

ΜΔ' "Οτι τὸ ὑποτακτικὸν ὑπέρ ἀπαγά.

Ἐκστάς εἶδεν ἀνήρ εἰς οὐρανὸν ἀνδρας ἀρίστους·
Τῶν δὲ ἀπέλαμπε πλέον τὴν θεράπων.
Τὸν δὲ τρόπον ζητῶν, ἔμαθεν, διτο οἰδε θελήσει
Τάγάθ' ἔδρων· δὲ δῆ, οὐδὲ θέλημα ἔχεν.

ΜΕ' "Οτι ὑπομένειν δεῖ ἐτο οἰς ἀρ σκηνώσωμεν.

Δένδρον δὲν ἔνταγης τόπον ἐκ τόπου, οἰσθ' δι τι ἔρξεις·
Πολλῷ πλείον ἀνήρ ἔνθα καὶ ἔνθα ναίνων.
Εἰ δὲ τόπος δαμάζει, κατοι κακὸν οὐ μέγα τι δν,
Μηδὲν ἐρωτήσεις εἰνεκα τῶν ἔτέρων.

ΜΖ' "Οτι ἀγαλματοποιεῖ η διδροια.

Ζωγράφος ἀκριθῆς Κύρος γ' ἔφη· Ἐστιν δ νοῦς μου,
Σχήματα καὶ μορφὰς ἔνδοθι μοι τυπώων.
Ἐλλάδιος δ' ἀπάμειπτο· Τὰ θηρία δεῖδιμεν ει ζῆ,
Εἰ δὲ μή, ή ἐμπικις πολὺν κραταιοτέρη.

ΜΖ' "Οτι τὸ κακὸν ἐπιθουνέιον.

Οὔποτε Σατάν δεργος, ἔπειτας δὲ πάντοτε πάσι,
Τούς κρατεροὺς λύει, τούς δισίους δαμάζει.
Θῆκε δὲ καὶ προδότην τὸν Ἀπόστολον. Φίμοι, ἔφη τις,
Κάν τὰ Γάδειρα περάσ' αὐτόθεν η κακή.

ΜΗ' "Οτι πρόδε τὸν τόπον καὶ τὰς χρείας.

Ξείνον ἔδεκτ' Ἀγάθων· χύτρη δὲ τις ἔμβαλε φακὸν,
Καὶ παρέθηκε γέρων. Φῆ δὲ φίλος γελών·
Ομφακες οἱ φακοι εἰσιν. Ο δὲ λαχεν· Οὐκ ἄρα τούτο
Ἀρκιόν ἔσθ' δι πύρ ἔδραχες εἰς τὸν Ἀθω;

ΜΘ' "Οτι αι προφάσεις σύγχωρατοι.

Ἄνδρες ἐλοιδόρεον κοινὸν φίλον, η δέ γε Σίμων·
Ο φόγος οὐχ διών. Οι δὲ τραπέντες ἔφαν·
Κηδομένου τ' ἀνδρὸς, τάδε βάζομεν. Αὐτάρ ογ' εἰπεν,

(14) Cic. i Tusc.

(15) Theodore. H. S. P. 12.

(16) Pallad. H. S. P. 187.

(17) Hom. Il. 3.

A Me voce invictum vincere more Nepse (14)?

XL. Quod nulla in re se efferre oporteat.

Si quid protuleris jactantius, amplius alter
Se effret, exemplum Zeno Theoque dabunt.
Dicebat Zeno: Sol me non vidit edentem;
Necdum iratum sol me, Theo, vidi, ait (15).

XL1. Affectus animi domandi.

Expugnat citius rex oppida, si queat inde
Escarum omne genus fluminaque avehere.
Sic Pior affectus animi domitare monebat,
Quod, si isti maneant, nemo sit incolunis (16).

XLII. Juvenes decepti faciles esse.

Vix unquam solidam mentem parit illa juvene·
Unde senex quidam dicere erat solitus: [tus (17),
B Si quemquam cernas juvenem condescendere cœlum,
Tu pede retrahito, ne effluat huic cerebrum.

XLIII. Quod affectus aliis prodantur affectibus.

Nascitur e vitio quid lucri: namque malignus
Ira ardens effert tecta venena foras:
Illa minus detecta nocent, velut aspis ab antro
Egressa occulto, est exitiosa minus.

XLIV. Submissionem supra alia omnia esse.

Præstantes homines vidi vir raptus in astra,
In quibus eximius splendor erat juvenis:
Et quærens causam, hanc audivit: nempe, volentes
Hi bona fecerunt, velle suo hic caruit.

XLV. Quod permanere oporteat in locis ubi sedes posuimus (18).

C Si arbustum removeš de sede, feracius illud
Præstas, tu quoque vir hic et ubique habita (19).
Sin locus arboribus nocet, in leviore periclo,
Nil posthac quidquam de reliquis rogites.

XLVI. Quod mens mala simulacula effingat.

Egregius pictor Cyrus dicebat: Apud me
Mens varie fictis gaudet imaginibus.

Cui contra Elladius: Nos terrent viva ferarum
Monstra: culex aliter fortior ipse foret.

XLVII. Quod malum semper insidietur.

Satan iners nunquam est, nulli non irruit hostis (20),
Enervat fortes, sollicitatque pios.

Proditor hinc evasit apostolus. Heu mihi, quidam

D Exclamat, vitium transque Gades penetrat.

XLVIII. Quod secundum locum usus rerum sit.

Notum Agatho excipiens, lentem conjecit in ollam,
Apposuitque senex: hospes ad hæc lepide:
Agrestis lens est. Quid tum? non sufficit, inquit,
'Ioc tibi, cum flamas videris ignis Athus?

XLIX. Quod prætextus facile convincatur.

Cum quidam ingererent convicia turpia amico
Communi, his Simo: Probra inhonesta probis.
Contra illi: Hæc hominis nos dicere cura coegit.

(18) Respondet duodecimo epigrammati.

(19) Vel, vir melior fuit ubique habitans. Seneca,
ep. 1. Nusquam est, qui ubique est.

(20) Pisides in Cosmurgia.

Simo ait : Hæc hostes sollicitudo petat.

L. *Quod supervacaneum sit comedere.*

Pior opus manibus faciens potumque cibumque
Sumebat (21), ducens ista supervacula,
Addebatque idem : Nimirum mente verebar
Ne nimium lætum me cibus efficeret.

LI. *Quod laboriosissimum sit obsequium hominum.*
Ad cœnam cum forte Carino vocatus adesset,
Vidissetque Lupam corpore conspicuam,
Hei mihi ! flens dixit, non tam contendere placere
Corde Deo, mereirix quam studet ista procis (22).

LII. *Quod perjurium pessima sit res.*

Naturam prostraverunt mendacia sola,

Hinc requies plane nulla fuit vitiis.
Sed magis inque dies mage nos jurare maligne
Consueti, mentes exitio dabimus (23).

LIII. *Aliena non esse curiose inquirenda.*

Percurri Phrygiæ campos Asiaque patentis,
Altis quis dixit montibus Eutropio,
Cernere nec potui prisca virtute decorum :
Talis enim quærens desiit esse prius.

LIV. *Quæ natura constant, firmiora esse iis quæ
ficta sunt vel artificiosa.*

Mens sapiens sapientem ostendit, diaque facta
Insignem sophiae lumine et ingenii.
Qui ex scripto loquitur, dum profert scripta, disertus
Apparet prudensque : his sine, solus hiat.

LV. *Majores esse tentationes eorum qui in montibus
degunt.*

Ut vitæ fluctus evaderet ad juga tanquam
Ad portum tendens, prælia ibique videns
Orta a dæmonibus : Miserum me, ait. Alter at infit :
Nil monachi fuerint si hæc mala sustuleris.

LVI. *Quod lata non sit via ad vitam.*

Arcta via est, aliquis dixit, quam tu pius audis,
Nempe animi motus sensaque comprimere :
Atque his perdomitis clamare : En nos quoque te,
Ultro linquentes omnia, consequimur. [Rex,

LVII. *Quod religiosa vita a Deo docta sit.*

Dum quærit quanam ratione Antonius esset
Salvus, ei visus lenis homo, nec iners.
Is mox orabat, modo opus faciebat : et illi
Tum dixit, Sic tu vivito, salvis eris.

LVIII. *Desperationem ultimum esse malorum.*

Sancte Pater, cecidi, quid agam nunc ? Surgito, fili.
At rursus cecidi. Surgito rursus, ait.

Usque tamen quo ? Aliqua tenuis, aut dum vixeris,
[inquit :

Namque ubi lapsus eris, te quoque corripiam.
LIX. *Pœnitentiam non esse præstantiorem inno-
centia.*

Dic, bone vir, melior quis, num qui purus ab annis

(21) Socr. *H. E.* I. iv, c. 23.

(22) Idem ibid. de Pambo.

A. El; ἐχθρῶν κεφαλὰς τοῦτο τὸ κῆδος; Εἰ.

N. "Οτι τὸ δυσθίειται κύρεργον.

"Ἐργα χέρεσσιν ἔχων, τέτ' ἀρ' ἡσθε πίνε τε Π.ωρ.
Πευθομένοις δὲ ἐλάλει, ὡς Τὸ πάρεργον ἔχω.
Καὶ ἄλλως . Ἡν δὴ καταδαιδμένος μοι δὲ θυμός,
Μή μάλα πολλοστῆς αἰσθεταις ἥδυμήζε.

NA'. "Οτι τὸ ἀνθρωπάρεσκον φιλοκονώτατον.

Δαιτὶ παρὰ ἔντιη κληθείς κατέβαινε Καρίνων,
Μαινάδα δὲ στιλπνήν δάκρυσιν εἰσορόων.
"Ωμοι ! ἔρων, οὐ τόσον ἐπείγομαι αὐτὸς ἀρέσκειν
Τύψιμεντοι, δον δέ ἀκολαστοτέροις.

NB'. "Οτι τὸ ἀπιορκεῖται καλεπότ.

Ψεῦδος ἀπλοῦν κατέβαλλεν δλην φύσιν', ὡστ' ἐπι
[καὶ νῦν,

B. Οὗτις ἀνάλησις τῆς κακίης πέλεται.
Σύνθετα δὲ ἡμεῖς καὶ παρασύνθετα ἡματα πάντα
Ὄμνύμενοι, καντοὺς τοὺς νόας ἐκσπάσομεν.

ΝΓ'. "Οτι δεῖ μη πολυπραγμοτεῖν τὰ ἑτέρων.
Καὶ Φρυγίην διέβην, καὶ τῆς Ἀσίης τὰ ὑπαιθρα,
Εὐτρεπικῶ πρός δρος ἐπεις φύλος πελάσας.
Οὐ δύναμαι δὲ ἰδέειν πρότερον λόγου ἀξιον δυνδρα.
Πρῶτα γάρ δὲ ζητῶν Ἑκδαλε τοῖς ἔμεν.

NA'. "Οτι τὰ φύσει τῶν θέσει βεβαιώτερα.

Νοῦς σοφὸς δυνδρα σοφὸν παραδείχνυται, Ἐργα δὲ θεῖα
Πλάνσφορον ἀγλασθνυν . δε δὲ κε γραπτὰ λέγη.
Ἄχρι μὲν αὐτὰ δέει, φράδμων σοφὸς εἰδεται εἶναι,
Ἡντικα δὲ ἐκδείπει ταῦτα, κέχηνε μόνος.

C. NE'. "Οτι μείζονες οἱ πειρασμοὶ τῶν ἐτρεσιν.

Φεύγων τις τὰ βίου κύματα, ὕσπερ ἐς δρμον
"ΗΔΘ' δὲν δρει, καὶ ίδων δαιμονίους πολέμους,
"Ωμοι ! Εφη, τι πάθω ; Εἴπεν δὲ τις ; Εἰ πειρασμοὺς
Τῶν μοναχῶν ἀφέλοις, οὐδενός εἰσι λόγου.

ΝΓ'. "Οτι η πρός τὴν ζωὴν δόδος ἀπλατής.
Η στεινή, τις Εφησεν, ἀταρπιτός, ηγιπερ ἀκούεις,
Τὸ σφῆται τελέθει τὰς ἐφέσεις . δὲ γε
Καὶ διαμήσας τάσθε, λέγοις δὲν . Ίδον καὶ ἡμεῖς
Σοὶ ἀκολουθοῦμεν πάντα ἀφέντες, "Αναξ.

NZ'. "Οτι η δισκητικὴ θεοδίδαστος.

Πῶς δὲν σωζούμην ; "Αντώνιος εἶπεν ἀθυμῶν.

D. Τῷ δὲ οἱ ὁρθὴ ἀνήρ ἡμερος, Ἐργον ἔχων.
"Αν δὲ στάς πάλιν εὑχεται, ἀτάρ πάλιν έζετ' ἐπ' Ἐργα.
: Καὶ οἱ Εφη : Ούτως ζῆθι, καὶ εύμενοίς.

ΝΗ'. "Οτι δισχατον τῶν κακῶν η ἀπόγνωσις.

"Ηριπον, ὁ μάχαρ, εἰπετει δέξομεν ; — "Ἐγρεο, τέκνον,
— 'Αλλ' αὐθις πίπτω.— Αὔθις ἀνέγρει μοι.

— Μέχρι πόσου ; — Τινός . εἰ δὲ οὐ, ἔως χρόνου . ει
[δὲ οὐ, ἔως ζῆς.

Φησι γάρ . "Ἐνθα α' ἔλω, κεῖθι σε καὶ κρινέω.

Nθ'. "Οτι οὐ μείζων δραμαρτησίας μετάροια.

Εἰπὲ, μάχαρ, τις ἀμείνων. δὲξ δυνύχων ἀμόλυντος,

(23) Xen. in Agesila.

Η δ κακοὶς καταδὺς, εἰτ' ἀνανηξάμενος;
Τὸν πρώτον ἔγωγε ἐπείγομαι ἐξερευνεῖν.
'Ἄλλ' ή πᾶσα βροτῶν ὄλετο προσδοκίν.
Σ. Ὄτι πολύτροπος η τῷν δακρύων βλύστες.
Δάκρυα λύπης οἴδα, καὶ εὐφροσύνης, καὶ ἔρωτος.
Ἐλπομένου τε δέους, ἐλπομένου τε κλέους.
Καὶ φύσεως, καὶ θεῖας, καὶ ὀλλυμένων ἀρετῶν.
Ταῦτα δὲ πειγοίης, ἡδυμή καὶ δχεῖ.
ΕΔ'. Ὄτι σύχις ἀπλῶς τὸ φιλόθυπτον.
Ὑπνοι τοῖς ἀνηνοίς πουλύτροποι· οἵς μὲν ἑδωδῆς,
Οἵς δὲ, φυῆς καὶ ἔθους· οἵς δ', δοτῶν καμάτων.
Οἱ δὲ ἐπανακεῦνται λιμοῦ δέμας· οἱ δ', ἔχθροι
Ἀλίμονος, δφρ' ἡμᾶς δρθροῦ ἐρυκαχεῖ.
ΣΒ'. Ὄτι πολυσιδῆ τὰ σχῆματα τῶν χειρῶν τοῖς
εὐχομένοις.
Εὐχόμενοι τανύσσουσι σφοτού χέρας οἱ μὲν ἐφ' ὕψους
Ὕψος ἐπαιρόμενοι· οἱ δὲ κάτωθεν δταν
Οὐδὲ δποι εἰσὶ νοῶτιν· οἱ δὲ ὑπειον, ὡς τι λαζέσθαι.
Οἱ δὲ σταυροτύπως· δγη γάρ οστ' Ἀμαλέκ.
ΕΓ'. Γελοῖον τὸ ἐπ' ἀρετῇ προσωπεῖον.
Εἶδωλον καὶ ἀνήρ ἐπιδεικτικὸς εἰς θν ίδει.
Κείνο πολυχρύσοις σχήμασι κόσμον ἔχον,
Πίσσης καὶ πηλοῦ γέμει εἰσῶ· ὧδε καὶ οὗτος
Ἐκτὸς ἐών ιερὸς, οὐ τοῖς ἔστιν ἔσω.
ΕΔ'. Ὄτι καὶ μέχρι ἀιδὲς τοῖς τελεσίοις η παρ-
τήρησις.
Δεῦτ' ἀγετ', θετέ ἔργα τάδ' ἀσχετα, εἰπεν Ἀχιλλές. C
Ψωμὸν ἔδων βάπτει εἰς ἀλας· Ἡσαΐας.
Ει σὺ ζωμία ταῦτα παραρτύειν ἐθέλοισθα,
Δεῦτ' ΙΘ' ἐν Αἰγύπτῳ, οὔρεα δὲ ἁγκρατέων.
ΣΣ'. Ὄτι αἰτεῖται δεῖ πρώτον τὴν τοῦ Θεοῦ βασι-
λεῖαν.
Πολλὰ Θεοῦ δέοματα, τούτων δὲ τι κραίνεται; Οὐδέν.
Πῶς τάδ' ἔνεστι, Θέων; πῶς δέον ἔστι τυχόν;
Πρῶτα τὸ θν δὲ αἰτεῖν, καὶ ἔφεται αὐτίκα καὶ τά·
Ει δὲ τὰ πολλὰ θέλεις, καὶ τὸ θν οὐχεθ' ἀμα.
ΕΓ'. Προσεκτέον μᾶλλον ἑαυτοῖς.
Κρίνετο τις φθορίης· καὶ θεῖες δὲ Πίωρ ίπτι τούτῳ,
'Ιλλο' ἐπὶ νῦτα φέρων φάμμον δλη σπυρίδι.
Πρόσθε δὲ ἔχει δράκα τῆσδε, καὶ λαχε· Τάμα τοσαῦτα
Ἐστι καὶ οὐχ ὅρδω· τὰ ξένα δὲ ἔξετάσω;
ΣΖ'. Συντρία ψυχῆς καὶ σώματος ἀληπτος.
Ει τὴν σάρκα φιλῶ, πολεμίζομαι· ει πολεμίζω,
Τρύχομαι· εἰπερ τιμῶ, σφάλλομαι, δρμοὶ ἔγωγε
Τίς γένομαι, καὶ ποι τράπομ' ἀστατέων ἀθλιος;
ΕΗ'.
Συγκατέβαινε γέρων ἑτάροις σφίσι· τὸν δέ τις ἀρχεῖ

(24) Hoc est, iis qui se vigiliis exercent.
(25) D. Aug. De morib. Eccles. cath. : *Facile est simulare, et difficile habere virtutem.*
(26) Is ut sacerdos subscripsit synodo Alex. adver-

A Est teneris, vel qui labitur et resipit?
Ut primum anteferam verum me cogit et æquum:
Sed si hoc, spes hominum vana et inanis erit.

LX. Quod multiplex sit lacrymarum profusio.
Effundit lacrymas dolor, exsultatio, amarque,
Quando mali metus est, spes vel honoris alit:
Vel natura, aut virtutum jactura, Deusque.

Hæc tu lætitia moestitiaque scies.

LXI. Quod multiplex sit somnolentia.

Somnorum causa est diversa insomnibus (24): Esus,
Ingenium, et mores, atque laboris amor.
Hi recreant minuantque famem: illos excitat hostis
Tartareus, prohibens invigilare pios.

LXII. Orantes varia manuum compositione uti.

Extendunt palmas sapientes, quando precantur:
Hi in sublime levant, dejiciuntque alii,
Qui rapta sunt mente: hi cœu quid prendere vellent,
Protendunt, crucis aut signo Amalecha fugant.

LXIII. Ridiculam esse in virtute larvam, hoc est
simulationem.

Idolum et qui sese ostentat inaniter, unum.
Efficiunt: auro nani simulacra, micant,
Cum pice sint et plena luto intus: sic quoque
[et iste

Cum sacer extra sit, non tamen intus is est (25).

LXIV. Bonorum vel in salis mica religio.

Huc propere, actaque mira videbitis, inquit, Achil-
[ias (26),

Isaias comedit frustula sparsa sale.
Ac si tu cupias magis hæc condire, venito
Promptus in Agyptum, monticolasque vide.

LXV. Primum querendum esse regnum Dei.

Multa Deum posco, sed nil conceditur horum:
Qui, Theo, contigit hoc? quid deceat hic facere?
Unum poscendum est primo, mox cætera habebis:
Si vis multa, unum jam quoque et illud abit.

LXVI. Sibi potius attendendum esse.

Judicium ad stupri damnatae forte vocatus
Pior, sportam onerat pone gravi sabulo.
Ante manu claudens partem, inquit: Cum mea sint
D Non cerno, quæram cur peregrina mala? [hæc,

LXVII. Conjugium animi cum corpore, difficile per-
ceptu esse (27).

Diligo si carnem, bellum est mihi: si gero bella,
Vexor: si temno, sic quoque despicio.
Si colo, decipior, miserum me! quidnam ero tan-
[dem?

Quoniam me vertam? quemvc tenebo modum?
LXVIII.

Quod vetulus sociis sese submitteret, ipsum
sus Arium.

(27) In hoc tetrasticho, Græco interciso et altero
versu mutilo, divinandum fuit, ut in sequenti.

Dux carpit, vocem is tollit, et Hic jacula :
Atque iterat, sed vis perit, et mox rumpitur arcus :
Gnavus erit posthac, qui modo segnis erat (28).

LXIX. *Quod iracundus non sit divino Spiritu afflatus.*

Ira furorque pii monachis aliena : benignus
Nam si Christus, erunt Christocolæ placidi :
Ergo iracundus, licet ire cadavera cogat,
Jurans se Christi, pejerat, esse virum.

LXX. *Vitam esse speciem mercatus.*

Ut fruerer paradiso, inquit senior, dare velle
Memet, sed frusto venditur et latice,
Aut ad summum obolo, et contemnimus, o male
In tam exundanti fonte perire siti. [factum,

LXXI. *Ex solis operibus salutem sperandam non esse.*

Si delicta Dei præsens clementia delet,
Quædam etiam mihi spes, Lucius inquit, erit.
At si illud solis lacrymis sit, tergere vix me
Bis deni mecum collacrymando queant.

LXXII. *Quod paupertas tolerabilius sit divitiis.*

Talia divitibus contingunt, oppida Mavors
Cum qualit, armati depopulantur agros,
Armenta intereunt, locupletes pallor et horror
Invadit : pauper ridet, et absque metu est.

LXXIII. *Quod abstinencia a malis sit multiplex.*

Urgemus clausos basiliscum atque aspida pilo,
Atque leonem arctis retibus implicitum :
Sic animi sensum quod non procedit ad actum
Omne intus pressum spargitur usque cito (29).

LXXIV. *Consortium et familiaritatem cum bonis
causam esse adjuvantem bonorum.*

Tune metum poscis divinum ? In pectore cuique est.
Quod si, cum cupias maxime, abesse vides,
Ad sanctum secede virum : Mollem impulit olim
Magna Themistoclem Miltiadis probitas.

LXXV. *Quod locus in quo minus est consolationis,
salubrior animæ sit.*

Asperiore loco degentes per juga quidam,
Hunc ut consererent vomeribus subhigunt.
Tunc aliquis monuit : Videamus ne ista colendo,
Inculti mores ingenii maneant.

LXXVI.

Levitatis atque Atridas plerique vocarunt
Pastores, alii nomen idem cupiunt.
Unus at est apte cui nomen congruit istud,
Nempe is, qui saltus incolit æthereos.

LXXVII. *Quod rite precari sit difficile.*

Virtutem ante omnem sudor solet ire laborque,
Ante præcesque magis, quod secus esse putas :
Nam quanto decus est majus, tanto mage dæmon
Omne movet saxum, quo ferat usque moram.

LXXVIII. *Consolationem nostram a vicinis accipiendo
dam esse.*

Cum pater ex obitu nati mœrore gravatus

A Μέμφεθ', δ' ἀντεβόα . "Ελκε τὸ τόξον ἄπαξ,
Καὶ πάλιν, εἴτα πάλιν . ἀλλ' ἀγνυται, οὐδέ τις ἴσχυς.
"Ωδε καὶ τῇδ', δ' ἀνεῖς διλκιμός ἔστι πάλιν.

B Εθ'. "Οτε δργίδος ὄνδεις θήθεος.

Οργὴ καὶ θυμὸς μοναχος; ξένα . εἰ γὰρ Χριστὸς
Ἔπιος, ήπιοι δὲ εἰν ἐν οἷσι μένει.
Πᾶς οὖν ὅργιος, εἰ καὶ τεθνεῶτας ἐγείρει,
Ψεύδεται οὐκέτη Χριστοῦ, καὶν ἐπόμνυσι μέγα.

C Ο'. "Οτε κατηγύρωας εἰδος σ βίος.

Τὴν Ἐδὲμ, εἶπε γέρων, καὶ θλον β' ἐμὲ δοὺς ἐπριάμην
Νῦν δ' διτι πωλεῖται οὐδατος ἡ τεμάχους.

Καὶ ὅδοιον τὸ μέγιστον ἀφέσταμεν ἀδεῖλε θωῆς.

Νήχυτος ἡ πηγὴ, διψεὶ διλύμεθα,

D ΟΑ'. "Οτε ἐξ ἥρων ἀτέλειωτον τὸ σωτήριον.

Εἰ μὲν ἀποπλυνέται τὰς ἀμπλακίας θεδε οἴκτηψ,

"Ἐστι τις ἐλπίς μοι, Λούκιος ἔξεβδα.

Εἰ δὲ δάκρυσι τοῦδε ἐπιγίγνεται, εἰκοσιν δινδρες

Σὺν μοι δύρδεμενοι, οὐ πλυνέουσι τι μου.

E ΟΒ'. "Οτε εὐφορώτερον πλούτου κενία

Καὶ τάδε τοῖς πλούτουσι τελείεται . εὗται ἀνά διτι

"Ἐρχεταις . Ἀρης, αὐτοὶ δὲ διλύμενον τὸν ἄγρον

Καὶ τὰς βοῦς προρρώντες ὑπωχριδώσι, γρώσι .

Κοῦφος; ξῆν δὲ πένης, τὸ πλέον ἐγγελδῶν.

F ΟΓ'. "Οτε πολύτροπος ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν.

"Ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἀποκλείσαντες ἐν διμῷ,

Δῆσαιμεν καὶ λίν δρκυσι φωματέοις.

G Τὸ δὲ λογισμὸς δπας, δστις μὴ ἐπ' ἔργα προβαίνει,

"Ἐνδοθι συμπνιγίες κιδναται ἐσσυμένως.

H ΟΔ'. "Οτε παρατινος ἀγαθῶν η τῶν ἀγαθῶν διμέλλα.

Δεῖμα θεοῦ ζητεῖς ; Τὸ δὲ ἐνι φρεσι κείται ἐκάστου .

I Εἰ δὲ σὺ μὲν ἐθέλεις, κείνο δὲ μᾶλλον ἀπῆ,

Δεῦρ' ιθι θείρ δινδρὶ συνέρχεο . τὸν γὰρ διναῦρον

J "Ὄρσε θεμιστοκλῆν δύλα τὰ Μιλτιάδου.

K ΟΕ'. "Οτε τὸ ἀκαράκιτον τοῦ τόκου ψυχωφειτο-

στερον.

L Τρηχύτερὸν τινα χῶρον δρίτεροις ἄκραις,

M Τὸν δὲ ἐπὶ φυταλίῃ σπεῦδον ἐπιστρέψεμεν.

N 'Αλλά τις εἰπεν . 'Οράτε μὴ ἐν τῷ τόνῳ διμαλίζειν,

O "Ἄγρια τὰ ψυχῆς ήθεα ληψόμεθα.

P ΟΓ' .

Q Ποιμένες Ἀτρεῖδαι, καὶ ποιμένες οἱ Λευκται,

R Καὶ πόλλοι τοιτι τούνομα κλεψάμενοι.

S 'Άλλ' εἰς ἐστι τῷ δινει δινονομα κυρδελεκτον

T Τοῦτο φέρων, δι νέμων οὐρανήσι νάπαις.

U ΟΖ'. "Οτε δυσκατερθωτον η σύχη.

V Καὶ πάσης ἀρετῆς μόχθος προπάροιθε καὶ ιδρώς .

W Τῆς εὐχῆς δὲ πλέον, εἰ γε καὶ οὐ δοκέει.

X Καὶ γάρ δισον τὸ κλέος, τόσον εἰσάγει δικον δ διεμῶν

Y Πάντα λιθον κινῶν, ἐσχάτου δχρι λίθου.

Z ΟΗ'. Παραμυθητέον έαυτοὺς ἐκ τῶν πέλας.

Πατέρδις ἀκηχεμένοιο ἐψ' ἐπὶ παιδὶ θανόντι

(28) *Digladiatio ænigmatica.*

(29) *Tacit. l. xx : Etiam sera animalia, si clausa teneas, virtutis obliviscuntur.*

Καὶ μάλα κοπομένου, εἶπε πάρων Ἀστιν·
Εἰ σὺ περικτίσων τὰς δυστυχίας λογίσαιο,
Βράσσονα τὸν θρῆνον λήψῃ ἐπὶ αφετέροις.

ΟΘ'. "Οτι τὴν ἀργία φιλαμαρτήμων.

"Ηρχετο πάντ' ἐπὶ μηδὶ γέροντες τις, δῆρα τι εἴπη·
Τύγχανε δ' οὐ καιροῦ. Ἐργα γάρ εὐθελεῖχη.
Οὐκε δ' ἀρ' ἀλγήσας, Σύντι, λαχεν, εἰ γέ τι μικρὸν
Ἀσχύλος εἰ. Ο δ' ἀπρίξ εἴχετο τῶν προτέρων.

Π'. Διάγρωσις ἀλλάζεισθαι.

"Ανδρὸς δύο κατὰ Χριστὸν ἐνήθιλεον· εἰς μὲν, ἀγῶνας
Θερμοτέρους· δὲ δὴ δεύτερος, ἀργοτέρους.
Πρῶτα δέ οἱ σκήνωσε Θεός. Τίνος εἶνεκ; λέξον·
"Ητορ ἀπλοῦν ποθεές. Κύριος, ἡ καμάτους.

ΠΑ'. "Οτι διδισκοῖς δι φθονῶν.

"Ἄρκιος δι φθονέσας μερόπων γένει· εἰ δὲ καὶ ἡμεῖς
Ἄλληλοισι μύλας θήγομεν ἀλλοκότους,
Οὐδὲ τὰ τοῦ δυρμοῦ ζῶ· ἐσσεται ἐκτὸς δλέθρου,
Καὶ τόθ' δι βασιχήνας οὐτιν' ἔχοιτο πόνον.

ΠΒ'. "Οτι δέρως θεῷ καταπαύεται μόνῳ.

Τόξ' ἐνέτεινεν ἔρως, καὶ δεῖδια δέξην δίστόν·
Τι πράξω; τι; τέως ὅπλον ἄσιρε τι σοι.
Εἰτα φύγε Χριστῷ· δ' ἀρ' ἀλκιμὸς ἐστι καὶ οὗος
Πάσας ἀντιέναι δυσμενών παλάμας.

ΠΓ'. "Οτι οἱ δοκασμοὶ τῶν ἀργίων ἐνθεοι.

Τὰ τρία ταῦτ' ἀπόφευγε, γυναικα, καὶ ἀσπίδα, καὶ λίν·
Τὴν δὲ πλεῖον, ὃν πικρότερον τὸ δάκος.
Ἄπαντου μοναχούς· διτι τῷ συνεχεῖ τῶν εὐχῶν,
Χελεα καὶ γλῶσσαν θεῖα φέρουσιν ἀγαν.

ΠΔ'. "Οτι πρὸς τῆς ἀμαρτίας ἀπίκληξις ἀνάλεθρος.

Πρὸς τὸν ἀμαρτήσαντα καὶ οἰμώζοντα κραταιῶς
Ἐννετε Βησαρίων· Εἰ διτι, φιλτατέ μοι,
Ταῦτ' ἐνεθυμήθης, δῶδ' ἵστενες ἡτορ ἀλύων,
Οὐκ ἀν νῦν ἀδέου τοσσατῶν ἀχέων.

ΠΕ'. "Οτι τὸ ἀνεκπόρευτον φιλοκορώτερον.

"Ω μάκαρ ἀγλαόθυμε, τι φέρομεν, εἰπὲ καὶ ἡμεῖν.
Οὐματίτε έχων ἑρέεις; δῆλα τάδ' ἀχθοσί σοι.
Ησό μοι ἐν μεγάρῳ, μόνον ἡσο· τὸ δ' ἀρκιόν ἐστι
Ἐργα διδασκήσαι, τέ τις ὑφαγόρης.

ΠΖ'. "Οτι κεφαλαιον μοναχοῖς τὸ φιλόξενον.

Λύσουσιν μοναχὸν κανόνων τύπον, εἴποθεν Ελθοι
Σείνος, καὶ φασι· Φάρμακα ταῦτα πέλει.
Χριστοῦ δὲ ξείνος φορεῖ τύπον· αὐτὸς δρ' ἐστιν,
Οὐ δίχα πᾶν ἀλκαρ οὐ δύνατ' ὠφελέειν.

ΠΖ'. "Οτι δεῖ τοὺς πλευτούς μὴ τοῖς κακοῖς ἀπί-
μετειν.

Εἰ δὲ λοις ἐκέλευσεν δι Κύριος ἐπτάκις ἐπτὰ
Καὶ δεκάκις ἀφίειν πταίσματα τῶν ἐπέρων,
Οὐκ ἀν πρῶτος ἐκεῖνος ἀφῆκε πλεῖ· ὥστε μὴ εἴκοις
Τῷ μετὰ τὴν πρᾶξιν μνῶντει σε τῶν προτέρων.

(50) Pallad. in Hist. 116.

A Plangeret immenso, sic Asio infit ei:

Si vicinorum ærumnas cum mente volutes,
Ob damnum minor hinc luctus erit proprium.

LXXIX. Quod otium peccati fomes sit.

Menses quinque seni voluit quis dicere quiddam,
Non sicut at fas cum semper agente loqui.
Audi me tandem, exclamat, si quid tibi restat
Oui: at incubuit tum magis ille operi.

LXXX. Ratio dignoscendi illustrationes seu virtutes
divinas.

In Christo duo certabant, hic gnavor atque
Fervidiore animo, segnior alter erat.
Annuit huic primum Dominus. Cur? dico. Nempe
Pura Deus præfert corda laboriferis.

B LXXXI. Quod diabolus sit invidus.

Invidus est hominum generi sat noxius: at si
Nos duro non est stringere dente nefas:
Quænam erit in sylvis fera leti exempla periclo?
Lividus hinc expers ille laboris erit.

LXXXII. Amorem a Deo solo sedari.

Arcum tendit amor, celeres formido sagittas.
Ecquid agam? Si quæ sint tibi tela cape:
Dein fugito ad Christum: fortis satis ille potensque,
Immenses vires hostis ut imminuat.

LXXXIII. Salutationes sanctorum divini aliiquid habere.

Hæc tria sunt fugienda tibi, leo, femina, serpens,
Hocque magis mulier quo magis illa furit.

C Amplexare pios monachos, qui sæpe precando
Et lingua et labiis omnia sancta ferunt.

LXXXIV. Increpationem ante peccatum salutarem
esse.

Cum qui peccarat culpam damnaret, acerbe
Se crucians, sic hunc Besario (50) increpuit:
Si tu luxisses, hæc pravo corde voluntans,
Non istis tibi nunc luctibus esset opus.

LXXXV. Ad labores alacrius suscipiendo tranquillam in eodem loco permanzionem multum valere.

Summe vir atque beate Pater, dic, ecquid agemus?
Tunc oculare rogas? res id aperta docet.
Siste domi solus placide: manifestius istud,
Ostendet quid agas, quam rabula altiloquus.

D LXXXVI. Hospitalitatem præcipuum esse virtutem
in monachis.

Non servant monachi normas cum quis venit hospes
Atque hæc esse ferunt exitiosa sibi.
Verum hospes Christi speciem gerit, et sine Christo
Præsidia humanos nulla juvare valent.

LXXXVII. Quod non oporteat eos qui lapsi sunt, in
malis perseverare.

Si Dominus jussit septem septena decemque
Dena remittere iis qui mala præstiterint,
Non ideo tibi tot condonat, ut ipse monenti
Te culpæ haud cedas, et recidas toties.

LXXXVIII. *Monachum nulli rei alligari.*
 Dum ades diripiunt fures Abii (31), ille juvabat,
 Et relegens omissa, Hæc quoque tollite, ait.
 Cum fugerent, tunc forte viro qui transire eodem
 Ibat, mandavit, Curre, relicta refer.

LXXXIX. *Curam etiam profanorum habendum esse.*

Montibus a summis vir sanctus ad oppida pergens,
 Sic, quia cum pravis degeret, arguitur :
 Versaris talis cum talibus ! Id facio, inquit,
 Agrotis medicos non procul esse videns (32).

XC. *Quod eum qui semel aggressus est labores, perseverare oporteat.*

Despondentem animum juvenem per prælia sœva,
 Sævus enim Mars est, vir probus admonuit :
 Nate, Deus tibi ductor heri suit huc venienti,
 Nunc abiens videsis quis tibi dux aderit.

XCI. *Quod mutatio in utramque partem aequa propendeat.*

Adversa omnino vitæ metanea priori,
 Aurum pro ferro est : sin redis ad vomitum,
 Desipere, haud sapere est, nec si immutatus ab orbe
 Extremo venias, limine progrederis.

XCII. *Quod stulti carpant quæ præclara sunt.*

Cum blande quidam vetulum proferre rogarent
 Judicium, sed sit, desipere assimulans.
 Unus clamat : An est hoc stultior ? At tibi prorsus
 Stultitia ista, senex inquit, abibit inera.

XCIII. *Quod firmum et robustum sit quodque in propria natura.*

Dum meditarentur socii, latet Heliodorus (33)
 Edibus : et causam dum petit alter, ait :
 Nonne feræ tuto latebris servantur opacis ?
 Ac tuto volucres æthera pervolitant ?

XCIV. *Quod preces eorum qui memores sunt injuriarum, irritæ sint.*

Quæ fratri facies, summum quoque tangere certum est
 Continuo Christum, seu bona, seu mala sint :
 Insensus Deus oranti est, qui damna patrabit,
 Sicut rursus ei, qui bona, propitius (34).

XCV.

Quo propius cursor certat contingere metam,
 Quisque magis clamat : Pergito, munus adest.
 Cur igitur senii cum in limine sponte laborebant,
 Sistere me potius quam properare mones ?

XCVI.

Multa loquens et multa hortans, hæc sola precare,
 Cordato imprimis ut potiare viro :
 At si recordi pandas Heliconia tempa,
 Conclamans et Hylam, et litoribus loqueris.

(31) Monachi ab inopia victus ab eo vocabantur.
 ut ab Hom. Il. 43, viri justissimi.

(32) D. Chrysost. 1 or., in Job.

A ΠΗ'. "Οτι οὐδενὶ δέδεται δ μοραχός.

Φῶρες ἐληῖσαντ' ἀδίου δόμον, δς δὲ συνήργει,
 Καὶ τι παροφθὲν ἔλων, Καὶ τόδι ἔλεσθ', ἔδσα.
 'Ω; δ' ἀπέφευγον, δ δ' ἀνδρα τυχῶν ἐπὶ τῆνδε κιόντα
 Εἴπε, Δίδου προφθάς, ἐκλελάθοντο τόδε.

ΠΘ'. Καθ' α τῶν ἀμυνήτων ἀπίμελητέον.

'Εξ δρέων κατέβαινε κατ' ἀστεα τίμιος ἀνήρ,
 Καὶ συνέμικτο κακοῖς ἀνδράσιν· εἰπε δέ τις,
 Τοῖος ἔών, τοιοῖσθε συνέρχεται ; Εἴπεν· 'Ορῶ γάρ
 Τοὺς Ἀσκληπιάδας πλησίον ἀσθενέων.

ζ'. "Οτι τὸν ἐπιβάντα πόνοις ἀστάραι δοσο.

Φεῦγεν ἀπειρηκὼς πρὸς τοὺς πολέμους νέος ἀνήρ,
 'Αργαλέος γάρ 'Αρης· τοῖα δὲ οἱ τις ἔφη·
 Χθές, τέκος, ἐνθάδι λύν, Θεὸν εἶχες β' ἡγεμονῆα·
 Νῦν δ' ἀπιών, σκέψαι τις τοι δόσιπορέται.

η'. "Οτι τὸ μετάδολον ἐτερότροπον.

Τοῦ προτέρου βιότου, τὸ ἐναντίον, ἡ μετάνοια,
 Χρύσεα χαλκείων· εἰ δὲ τὰ πρώτα φρονεῖς,
 'Η μετάνοια ἄνοιας ἐγείνατο· καὶ γάρ ἐπ' ἀκρων
 Γῆς οὐτως ἔλθης, οὐκ ἀπέθης προθύρων.

ι. Β'. "Οτι τοῖς ἀροήτοις ἀπίμεμπτα τὰ καλά.
 Μετίσσοντο γέροντά τινες χρινέειν, δ δ' ἐφῆστο
 'Αφραίνων, ἀχρι τις ἱαχεν· "Ελλιπε γάρ
 'Δρῶν δόλος ; Ο δ' εἴπε· Πόσον ταύτην γε συνῆξε
 'Αφροσύνην, ἐπὶ τοι δ' ὡς ταχὺ τῆνδι δέσω.

ι. Γ'. "Οτι λοχυρόν ἀπαν ἀπε τῆς ιδιας.

Σκεπτομένους ἐτάρους ἐκρύπτετο 'Ηλιόδωρος
 Δώματος ἐνθοτέρῳ· εἴπε δέ τις, Τί τόδε ;
 Καὶ γάρ, Εφη, καὶ θήρες ὑπεισδύντες ὑπὸ χειλίς
 Σώζονται, κερνις αἰθέρ' ἀνιπτάμενος.

ι. Δ'. "Οτι εὐχατ μηησικάκων ἀπρόσδεκτοι.

Τὸ πρὸς ἀδελφὸν ἀπεν ἐπὶ τὸν Χριστὸν διαβαίνει,

Τούτῳ μηησικάκων ἔχθρὸν ἐκείνον ἔχεις,
 'Οπόσταν ἐκτανύσῃς χέρα αἰθρίον· εἰ δ' ἀγαπάδεων
 Τόνδε, Θεῷ χράζεις, Εὔθι πάρειμι, λέγει.

ι. Ε'. "Οτις δ ἐν σταδίῳ ἀπὸ βαλεῖδος εἰσ· ἐπὶ τέρμα,

Μεῖζον διπας βοά· Σπεῦδι· ξτ', ιδοὺ τὰ γέρα·
 Πώδεμ', ἀταρε, καμόντα, πύλαις τ' ἐπὶ γῆρασδυτα,
 Οὐ μᾶλιπτορύνεις, ἀλλὰ "Ἄνες τι, λέγεις :

ι. Ζ'. "Οτι πολλὰ λαλῶν καὶ πολλὰ παρατινῶν, έν μόνον εύχοι,
 "Οφρα τύχης ἀνδρὸς δστις δχει πραδίην.
 Ει δὲ βίθους 'Ελικῶνος ἀκαρδίῳ ἀνδρὶ κενοίης,
 Τὸν 'Υλλαν χράζεις, η παρὰ θίνα λαλεῖς.

(33) Heliodorus vel Isidorus. V. Niceph. xiv, 53.

(34) Matth. xviii. D. Chrysost. de eleem. et orat.

ζ'.
Εἰ δ' ὁ τελώνης καλὸν, ἀπόδραθι τοῦ Φαρισαῖου·

Ἐι τὰ πάλαι ποθέεις, χαιρέτω εἰ τις νέον·

Τῇ μετριοφροσύνῃ συνιοῦσα γάρ ή μετάνοια,
Ἄγγελον ἐκ μερόπων, τὸν κε λάβῃ τελέει.ζ''.
Ἔχι θέει μετάνοια, ἐκεὶ ή ἀμαρτᾶς δκικυς·

Πῦρ γάρ καὶ ἀφύας, φασίν, ἀναρμόνια.

Εἰ δέ που ἐν ψήφεσσι φανῇ τανυῖτερος ἥρηξ,
Τοισδε καὶ αἱ πάτραι ἀμφιδοκοῦσιν ὅπαι.ζ''.
Ἐξίμενος Ματόνης πρητής πέσει, μύρετο δ' ἀνταῖς.
Τὸν δ' ὁ ὑπηρετῶν ἔττει ταῦτα μαθεῖν.Ὦψι δ' ἔφη λύσαν, Τινάς ὄποια τῶν ἀπὸ κόσμου
Ἐντεῖς Ἐδέμ· πολλοὶ δ' ἀζυγεῖς ἐκ προθύρων.
B

A

XCVII.

Si melior Pharisæo exactor, jam Pharisæum

Vita : si nova amas, prisca valere jube.

Quod si conjunctæ metanea modestiaque adsint,

Ultraque evades angelus ex homine.

XCVIII.

Labitur is raro quem pœnitit : error et horror

Culpæ, apyx atque ignis, non bene convenient :

At quibus accipiter cum sturnis cernitur, æque

Apparent illis et latebræ silices.

XCIX.

In faciem pronus Matœs cadit, hincque resurgens

Cum fleret, famulus : Cur lacrymaris? ait.

Ille gemens : Vidi quosdam super æthera nuptos,

B Per multos vite cœlibis ante fores.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΩΜΕΤΡΟΥ

ΕΓΚΩΜΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΟΝ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΑ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ.

JOANNIS GEOMETRÆ

ELOGIUM

SANCTISSIMI MARTYRIS PANTELEEMONIS.

(Exdidit et senariis iambicis Latinis expressit Fed. MORELLUS, architypogr. Regius, 1605, in-12.)

Σκῆπτρα κρατοῦντος δυσσεβεστάτου πάλαι
Μαξιμιανοῦ Νικομηδείας πέλας,
Ἡσχαλεν, ἐσφάδαζε Ρωμαίων γένος.
Θάμbos γάρ εἶχε πλειστον εὐσεβεῖς τότε,
Καὶ τοὺς θεόν στέργοντας ἀστεργής φόδος.
Αὐτὸς γάρ, αὐτὸς δὲ τρισάθλιος μέδων
Μαξιμιανὸς, δὲ τρικάρχαρος κύων,
Σερπηγέτας δρχοντας εἰς πᾶσαν πόλιν
Ἐστηκε θεοπίζοντας εἰδώλοις θύειν.
Καὶ δὴ τις Εὐστόργειος ὑγνομασμένος
Συγχλητικὸς μάλιστα, καὶ κομῶν γένει,
Οἰκῶν καὶ αὐτὴν Νικομηδείαν πόλιν,
Υἱὸν ποθεινὸν εἰχεν εὐπρεπῆ μόνον,
Κλεινόν γε Πανταλέοντα τοῦ βίου φόδος.
Τοῦτον διαπέρποντα τοῖς θείοις λόγοις,
Ολὴν διαρκεῖς τῶν μαθημάτων τρίβον
Καλῶς ἀνιχνεύσαντα συντεμψ τάχει,
Τῷ τηγικαῦτα ταὶς ἐπιστήμαις πρόμψ,
Εὐφροσύνῳ δίδωσι, πᾶσαν ὡς θέμις
Ἴατρικὴν παίδευσιν αὐτὸν μανθάνειν,
Ος τοὺς νόσῳ κάμνοντας ἐν παλατίψ
Θάλπων, προσαυδῶν, εὔμενῶς προσεννέπων
Κηλητικαῖς ἔτερπε θαυμάτων πόαις.

C Sceptrum tenente olim imperatore impio
Maximiano, Nicomediam prope,
Romana gens vexata erat diris modis.
Nam tunc pios premebat horridus pavor,
Verumque amantes, terror hostilis, Deum.
Namque imperator dirus infelixque, ceu
Tartareus alter centicepsaque Cerberus,
Duces in omni statuit oppido feros,
Idola qui coli juberent victimis.

Eustorgius tum nuncupatus nomine,
Vir consularis ortus illustri loco,
Sedes in urbe Nicomediae tenens,
Charum unicum formosum habebat filium,
Illustrē Pantaleum jubar vita suæ.
Hunc emicantem jam sacris sermonibus,

D Totaque lustrata mathematum via
Ac mente culta, tempore admodum brevi,
Scientiæ primum ferenti tunc gradum
Euphrosyno adjunxit, medendi ut disceret
Quæ scire fas arcana doctrinæ omnia,
Namque is laborantes in æde regia
Fovens, et alloquens benignis vocibus,
Mulcentibusque herbis stupende recreans;

Sibi traditum admirabilem adolescentulum,
In actione sitam docuit artem, haud novam,
Plausum ferendo, emendat, urget, admonet.
Doctore sape gradum movente ad regiam,
Pantaleon a tergo sequebatur cito,
Docto magistro fidus assistens comes;
Quod cum viderent principes quidem viri,
Quis esset anquirunt, quibus parentibus
Cretus, rogare aggressi magistrum puberum:
Nempe alterum, cui tam venusta forma sit,
Facies tam honesta, tantus in vultu decor,
Non invenire promptum erat regum in domo.

His Euprosynus rite responsum dedit:
Hic natus est Eustorgii, matre Eubola;
Quae morte fatali perempta, jam omnium
Commune solvit debitum mortalium.
Ast hunc, peritorum medentum quo libros
Addisceret, solutionem ad cladium,
Ut pertinaces hinc doleres ulcerum
Compesceret, mihi tradiderunt sedulo.

Illi hæc vicissim verba retulerunt viro:
Vir optime, aliam per salutem principum,
Formosus hic, atque indelis juvenis probæ,
Perdignus est, qui ad imperanteum prodeat.

Post illa referunt imperatori truci,
De juvenis hujus vultu honesto et dotibus.
Ergo vocatis tum ministris sedulis
Curavit opiatum sibi dari puberem,
Clarum, nitentem gemmeis virtutibus.
Ut vidit ejus oris egregium decus,
Splendorem et oculis emicantem lucidis,
Instarque vultum fulguris: tum gaudio
Summo superbis imperator exsilit,
Euprosynumque hortiatur artem illum suam
Docere multo quam antea accuratius,
Et maxime compendiaria via:
Cum cuperet huic juveni probo bene consuli,
Ut forte si Euprosynus exactus senex
Vitæ peregerii breve stadium suæ,
Post ejus obitum rursus in palatio
Ilic esset omnes allevans morbo gravi.

At Hermolaus vetulus occulto in loco
Degebat amplexatus haud sicut Deum,
Ilic Pantelemona intuens ter aut quater,
Et hoc et illuc ventitantem ultru citro,
Juxta casam perniciitate sedula,
Pergendo publica via quotidie
Vultuque conspecto decente maxime,
Placente gressu, et ore valde affabili,
Et moribus blandis, benignaque indole,
Hunc mente videt electionis vas fore:
Ac puberem veritus senex lento pede
Adoritur a loco improbos ubi, lucubrans,
Lugens, labores, et quiescens, hauserat,
In solitudine ob metum gentilium.
Ut movit huc se juvenis atque transillit
Limen domus, hunc osculatus vetulus est,
Formose mi adolescentis ave, o proles proba:
Et tu, senex venerande, salve plurimum,

A Οὗτος τὸ πανθαύμαστον ἐκλαβὼν κτέαρ
Τὴν πρακτικὴν μάθησιν, οὐ τὴν ἀρτίαν,
Κρότον [Ισ. χροῶν], διδάσκων, συλλεβὼν ἐνοῦ
Οὐ πολλάκις σπεύδοντος ἐν παλατίῳ. [Θέτει,
Οὐ Πανταλεών ἐξ ὄπισθιων τρέχων,
Συνείπετο προδύχοντι τῷ διδασκάλῳ.
Οὐπερ βλέποντες οἱ μεγιστᾶνες πάλιν,
Τίς ἔστι, καὶ πῶς ἔστι, καὶ τίνος πέλει,
Ἐφθασαν εἰπεῖν τῶν νέων διδασκάλῳ.
Ἄλλον γάρ, ὡς ξοικεν, ὥραζιμένον
Τοιούτον εὐπρόσωπον, εὐειδῆ νέον,
Οὐκ ἦν ἐφευρεῖν ἐν δόμοις ἀνακτόρων.

Πρὸς οὓς ὁ Εὐφρόσυνος εὐστόχως ἤρη·
Εὐστοργίου παῖς ἔστι, μητρὸς Εὔδαλης,
Ἡτις θανοῦσα τὸν πεπρωμένον μόρον
B Τὸ κοινὸν ἔχειται καὶ πάντων χρέος. [βίδων
Ἐ' τὸνδε [Ισ. Ἐμοὶ δὲ] τοῦτον τῶν ἀκεστόρων
Αὔθις γενέσθαι [ῃρ. ἀνέσθαι] πημάτων λυτήριον,
Ὄπως δυσαλθεῖ; πημάτων ἀλγηδόνας
Παύῃ παρέσχον ἐξ ἑτοίμου μανθάνειν.

Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἀντέφησαν αὐτίκα·
Μὰ τῶν θεῶν, βέλτιστε, τὴν συντηρίαν,
Οὐ καλλιμορφος οὖτος εὐπρεπῆς νέος,
Ως δέκιος μέδοντι τοῦ παρεστάναι.
Καὶ συντόμως τρανοῦσι τῷ κακεργάτῃ
Ἀνακτι πάντα τοῦ νέου τούτου πέρι.
Οὐ δ' αὐτὸν καλέσσας εὐσταλεῖς ὑπηρέτας
Ὕγειν πρὸς αὐτὸν τὸν ποθούμενον νέον,
Λάμποντα, μαρμαρόντα λυχνίου δίκην.
Οὐ καὶ διαυγῆ τοῦ προσώπου τὴν θέσιν [Ισ. θέαν]
Καὶ τὴν ἀποστιλθουσαν ἐκ τῶν δημιάτων
Καὶ τὴν ἀπαστράπτουσαν, ὁσπερ [Ισ. εἴδεν]
Ἡσῆι κατ' ἄκραν δ' θρασὺς στεφφόδρος. [εΐδεν]
Καὶ τὴν προσοῦσαν ἀσφαλῶς; Εὐφροσύνω
Προτρεψίν δὲ πρὸ τοῦγε, καὶ πολλῷ τελέον,
Τέχην διδάσκειν ἐμμελῶς; ἡπειργένην [Ισ. ἔπει-
Βουλὴν γάρ εὐσύνοπτον δίλω; [γέ μιν].
Εἰ πως ὁ Εὐφρόσυνος ἐν μακρῷ χρόνῳ
Τὸν τοῦ βίου δισυλον διτακτος ἐκδράμει,
Κείνου θανόντος ἐμπαλιν παλατίῳ,
Ἄπαντας ἀλθαίνοντα τοῦτον ως ἔχοι.

Ἐρμούλαος δὲ πρέσβυς ἐν κρυπτῷ τόπῳ
Ὑπῆν ἀληθῶς Χριστὸν ἐνστερνισμένος,
Οὐ τὸνδε Πανταλέοντα διθάκις βλέπων,
Ἐκεῖσε καὶ τῷ δεῦρῳ, καὶ περαιτέρῳ,
Ὀπου κατέκει τὴν παλίσσυτον τάχος
Ἄταρπον ἐκτρέποντα τὴν λεωφόρον.
Ὀρῶν δὲ καὶ πρόσοψιν ἡγλαῖσμένην,
Βάδισμα τερπνόν, εὐπροσήγορον σόδα,
Ἡθος ταπεινὸν, καὶ γαλήνιον τρόπον.
Καὶ πνεύματι γνοὺς σκεῦος ἐκλογῆς μάγα,
Μάρπετε δεδοικῶς πρέσβυς ἡσύχῳ ποδὶ¹
Καλῶν κρυφόδον, ἐνθα τοὺς μακροὺς πόνους
Θρηγῶν, ἀγρυπνῶν, ἡρεμῶν ἐκαρτέρει,
Ἐρημον εἰς οἰκησιν, Ἐλλήνων φόδρῳ.
Τὸν καὶ τραπέντα καὶ προβάντα τὴν θύραν
Ἐκυσεν εἰπών, Εὐπρεπέστατον θάλος,
Νεανίᾳ χράτιστε, χαίρε πολλά μοι.
Καῦτος, γεραῖς, χαίρε, πάντιμον κάρα,

'Ο Πανταλείων ἀντέλεξεν εὐθέως.

Καὶ τῇ [γρ. τῇ] πρὸς αὐτὸν ὁ πρεσβύτατος γέρων
Χειρὶ χρατῆσας, Τέκνον, εἰπέ μοι, τίνος
Πιστός τε μητρός θ' οὐδὲ εἴ πεφιλημένος.

Εὔτοργίου παῖς εἰμι, φησι προφρόνως
'Ο Πανταλείων, μητρὸς Εὐδούλης, Πάτερ,
Ἡ τις παρῆλθεν ἐκ παλαιτάτου χρόνου.

EPM. Ποίεις, τέκος, θρησκείας; δρα πρὸς μίαν
Ἡ καὶ κατ' ἄλλην δλλος; ἐν διαιρέσει
Μένοντες ἡσαν τῇ συναλλήλων σχέσει.

PANT. Μήτηρ μὲν ἡ θυνήσας τὸν Χριστὸν μάλα.
Ο φὺς πατήρ με τοὺς θεοὺς στέργει, Πάτερ,
Σπονδάς τε λοιδάς τ' εἰσφέρει καδ' ἡμέραν.

EPM. Ο σὸς δὲ θυμὸς δρτὶ μητρῶν σέβας,
Ἡ καὶ τὸ πατρὸς εὐλαβήσαι [γρ. εὐλαβήσας].
Τάχον δοκεύειν μητρὸς εὐκλεεστάτης; [μὴ θέλων]

PANT. Κείνη ποθοῦσα θύμα τῷ Θεῷ μόνῳ
Ζῶσα προσάξειν ήθελεν· πατήρ δὲ ἔμδε
Μᾶλλον στρατεύειν ήθελεν πάλαι [ποτέ.]
Ομας [Ισ. οὐ μὴν] θελούστης τῆς σεβασμιωτάτης
Μητρὸς πατήρ με τοῖς ἑαυτοῦ δικτύοις
Σφρίγγει πιέζων ὡς κακῇ ποδοστράβῃ.

EPM. Α μανθάνεις νῦν σου καθηγέτου πάρα,
Τί [Ισ. καὶ] ταῦτα κάμοι σύν φίλῃ προθυμίᾳ
Αγγειλον, ὡς ἔχουσιν εἰδέναι θέλω.

PANT. Τέχνην Γαληνοῦ, τὴν Ἰπποκράτους ἄμα,
Ἀσκληπιοῦ τε τοῦ σοφοῦ προμηθέως
Βίβλους ἐλίσσω τῶν τεθέντων δογμάτων,
Καθηγέτη δὲ πειθομαί· καὶ γὰρ δέον.
Λέγει γὰρ, ὡς ἀπασαν ἀνθρώπων νόσον,
Τούτους [Ισ. ταῦτα] διελθῶν, εὑχερῶς παύων ξηῆ.

EPM. Στελγίσματ' ἔστι ταῦτα, καπνὸς, αιθάλη.
Ἴχνη θεούστης νῆδος ἢ σκιδες τύπος.
Γαληνὸς οὐδέν ἔστιν, οὐδὲν Ἰπποκράτης.
Οὐδὲν δὲ μέρος τῶν θεῶν, οὐδὲ καὶ σέβη
Μαξιμιανός. Ἀλλὰ δεῦρος μοι, τέκνον,
Πίκα; τὸ σαθρὸν δάχθος ἐκ σῆς καρδίας,
Πιεσθῆται καὶ πίστευσον εἰς Χριστὸν μόνον,
Δι' οὐ κατ' δικτύων ψυχικῶν δλγῆδόνων
Καὶ σωμάτων τεύξειας ἀν' γ' εὐρωστίαν,
Πόρρω διώκων τὴν κακὴν ἀπιστίαν.
Νεκρούς γάρ οὗτος ἐξανέστησεν λόγῳ.
Καὶ δαίμονας πρὸν ἐξαπτίλασεν φόδῳ.
Τυφλοὺς διομμάτωσεν ἐξ ἀδλεψίας.
Χωλούς, χλινήρεις, ἀσθενεῖς, παρειμένους.
Ἐρβωσεν, ἐξώρωσεν ἐκ δεινοῦ μόρου.
Λεπτούς καθῆρεν, ὑδαπόρρυτον χύσιν
Ημειψεν εἰς εβοδόμον, ενποτον πόσιν.
Οἰνου παλαιοῦ θαῦμα τοῖς φίλοις μέγα
Νέκταρ γλυκύτατον ἐξ ἀδήλων πυθμένων.
Οὐ καὶ γυνὴ λαβοῦσα χειρὶ χραστέδου.
Ἐστησεν εὐθύς αιματόρρυτον ρύσιν,
Σὺν τοῖς δὲ πολλὰ θαυμάτων ὑπέρτερα,
Ἄνοιξ βρότειος ἐξαριθμεῖν οὐ σθένει,
Καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἐκ πυριπνού πόθου
Τὰς ἐλπίδας τείνοντες ὡς εὐεργέτην,
Σκέπει φυλάττων ἐξ ἀναγκαίας βλάβης.
Καὶ μείζονα δρῶν ἐξ ἀπόπτου τὴν χάριν
Δούλοις βραβεύων τοῖς ὑπηκόοις νέμει.

A Dixit salute Panteleimon redditia.

Rursus senex sic allocutus puberem est,
Prensum manu: Dic, nate, quisnam te pater,
Quæ te creavit mater? o dilecte, dic.

Eustorgius me genuit, ingenuus puer
Respondit illi, mater Eubule suit,
Quæ functa fato est Jamdiu, jussu deum

HERM. Quis cultus illis, numquid unicūs fuit?
An aliud atque aliud reveritum ambobus est,
Divortio sectarum diremptis invicem?

PANT. Christum parens quæ mortua est, coluit
Pater superstes adamat innumeros deos, [pie,
Libaminibus, et plurimis ornat sacrīs.

HERM. Animusne maternum tuus cultum Dei,
An patris etiam veritus est, minime volens
Spectare tumulum matris augustissimæ?

PANT. Hæc percupiverat Deo puram hostiam
Dum viveret producere: at meus parens
Castra voluit semper sequi, et bella exsequi.
Consentiente [f. Dissentiente m.] matre felicissima.
Me procreator implicatum retibus
Premit suis, tanquam severa compede.

HERM. Quæ nunc tuo a doctore discis, heus age
Alacritate perbenigna nunc mihi
Edissere, ut se habent, volo istud noscere.

PANT. Artem Galeni Hippocratisque simul senis
Atque Aesculapi providi et docti viri,
Edisco commentariorum per libros,
Et pareo doctori meo, veluti decet.

C Namque asserit me, quodlibet morbi genue
Sanare posse, si libros hos volvero.

HERM. Strigmenta sunt hæc, sumus et favilla
Vestigia errantis carinæ, umbræ typus. [sunt,
Galenus est nihil, nihilque Hippocrates.

Examen illud nii deorum, quos colit

Rex Maximinus. Huc ades dum, nate mi,
Projicito putrem sarcinam corde e tuo,
Obtempera et crede in Deum Christum modo.

Ob quem dolorum tam intimorum pectorum,
Quam sanitatem corporum assequi queas,
Incredulam mentem procul fugans malam.

Nam mortuos exsuscitavit Christus, et

Dæmonis abegit antea formidinem:

Cæcis remota aciem dedit caligine.
Claudios, solutos, imbecillos, clinicos

Firmavit, atque erexit e leto gravi.

Idein leprosos eluit, fluxumque aquæ

Mutavit in liquidum ac odorum poculum

Lenis temeti: mirum amicis gaudium.

Dulcissimum nectar origine de abscondita.

Cum femina ejus simbriam tetigit manu,

Cohibuit atri sanguinis fluxum illico.

Miraculorum genera multo plura sunt,

Numeris tenere humana qua mens non valet.

Quocirca in ipsum e servidis doloribus,

Speres reponentes, benignum ut principem,

Servans tuetur ab imminentे incommodo,

Et ampliore gratiam præstans statim

Servis ministrat audientibus suis.

Tum Pantelemon rerum acumen audiens,
Et dictionum sensa perfectissima,
Senis verendi amore corruptus pio est.
Ac veluti tellus ante præstantissima,
Mox semen acceptum atque rore percitum
Calore varie temperato commode
Maturat, auget, fructum et opportunum habet :
Spicam ille granis mille frumenti gravem :
Evangelii sic poenitentiae bono,
Omnis satus miraculorum examina

In commodum magnum omnium mortalium
Produxit, atque auxit, laboreque extulit :
Messem volenti collocans assumere,
Optabilem haud venalem, et argento sine.
Prostratus inde mente cauta supplicat
Pronus seni optimo : Renuntia mihi
Quonam modo possem intueri oculis meis
Animi medentem, quem vocas et corporis.
Ie est, tuam coluisse quem matrem antea
Dixi : solitus omnibus ; potentia
Summa invocata Numinis ter maximi,
Undas lavacri augusti ad auxilium cape,
Fidemque falli nesciam ad custodiam :
Et cuncta facies sine labore commode.
Pudore motus hinc nec aversatus est,
Quin sponte celeri tendit ad eundem gradu,
Et gaudio affectus diebus singulis
Domunculam pii frequentabat senis.
Nam Pantelemon non sui domum patris
Perelegantem unquam reversus postea est,
Remeans gradum doctoris e schola sui,
Quin ante venerandi ad pedes caderet senis.

Certo dierum olim recurrente ordine
Foras parumper semita digressus est,
Et publicam propter viam faciens iter,
Ictuui a sera puerum situm nactus solo
Jam mortuum, nec viperam valde procul
Deterrimæ formæ, horride reptante humi :
Improviso perterritus discriminæ.
Tremore captus expavescebat miser,
Convulsione tremens, metu et formidine ;
Vox fauibusque hæsit videnti tam sera
Procedit ulterius reciproco gradu :
Retro refugit, deinde mentem colligens.
Veri seniles anne sermones sient
Equidem sciām [inquit ille] ; mox pectus suum
Plangendo tundens, lumina attollit polo,
Palmasque ulrasque tendit in summum æthera,
Orationeque usus est sanctissima :
Servator alme Christe, lux ante initium,
O cuncta qui solo facis nutu tuo,
A quo omne munus, omne descendit bonum :
Si me tuum dignaris esse servulum,
Nunc dissipetur bellua voracissima,
Et mortuo jam reddite vitam puerulo.
Dixit : statimque crepans perempta est bellua.
Surrexit etiam tum illico illæsus puer.
Novit tum aperie quanta sit verbi Dei

A Καὶ Πανταλείων ἀκρότητα πραγμάτια
Καὶ ῥημάτων διλωσιν ἀκριβεστάτην
Γέροντος, ὡς ἤκουσεν ἀπλήστω πόθῳ,
Ὦς εἰς τῇ τὸ πρόσθε καλλίστῃ, σπόρου
Ἐνθν λαδοῦσα τὸν τεθέντα τῇ δρόσῳ
Καὶ θερμότερη συγκραθέντα ποικίλῃ,
Αἴσι, πεπάνει, καρπὸν ὕριμον φέρει .
Κάκεινος οὐτω μυριόλαστον στάχυν
Ἐναγγελιώς εἰς μετάνοιαν ἔνον
Θημῶνα πάντερμον ἀρπη [Ισ. παντόσπερμον
[αρπει] θαυμάτων

Εἰς κοινὸν ὀφέλημα τῷ βροτῶν γένει
Ηδησεν, ἐκλάστησεν, ὑψώσεν πόνῳ,
Τίθεις ἀμητὸν τοῖς θέλουσι λαμβάνειν
Ποθητὸν, οὐκ ώντετὸν, ἀργύρῳ δίχα.
Είτα προκύψας εὐλαβῶς τὸν πρεσβύτην
Πρητῆς καθικεῖταιεν . Αὐτὸς οὖν φράσον
Πῶς δὲ δυναίμην προύμμάτων δεδορκέναι
Ψυχῶν λατρὸν δὲ λέγεις καὶ σωμάτων.
Φῆς καὶ πάρος ἐκ μητρὸς φ...
Αὐδήσας ἐκλύων αὐτοῦ τὸ κράτος
Σθενὲς [Ισ. Σὺ πανθενεῖς] μέγιστον ἐκκαλούμενος
Λουτρὸν τὸ λαμπρὸν εἰς βοτθειαν λαβε,
Καὶ πίστιν ἀκράδαντον εἰς οἰκουρίαν,
Καὶ πάντα ποιῶν εὐμαρῶς πάντως ἔσῃ.
Ἡσυχυμένος γάρ οὐμενοῦν ἀπεστράφη,
Ὦς [ηρ. Ος] καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκ προμηθείας τρέ-
Οὐεν γεγηδὼς ἡμέραν καθ' ἡμέραν [χων]
Ἐστειχε πρὸς γέροντος οἰκητήριον
Ο Πανταλείων. Οὐ γάρ εἰς ἑοῦ πατρὸς
Οἰκημα καλλίτευκτον εἰσῆιτε ποτὲ
Νόστον παλιμπόρευτον ἐκ διδασκάλου,
Θέλων πρὸ τοῦ γέροντος εἰς πόδας πεσεῖν.

Μιχὴ δὲ πολλῶν ἡμερῶν τελούμενη,
Ἐξωθε μικρὸν τῆς ὁδοῦ παρεκθέων,
Οδοιπορῶν αἰσχιστα τῆς λεωφόρου.
Ἐφεύρε θηρόδηκτον ἐν γῇ παιδίον
Τεθνηκὸς ἡδη, καὶ τὸ θηρίον πέλας.
Ἐχεις γάρ ἦν κάκιστος ἔρπων εἰς χθόνα.
Πολλῇ δὲ λοιπὸν συσχεθεὶς ἀγωνίᾳ,
Κατεπτοείτο δειματούμενος δρόμῳ,
Συχνῷ το παλμῷ καὶ δέει καὶ δειλίᾳ,
Ἐστηκ' ἀναυδός εἰσορῶν τὸ δρώμενον.
Χωρεῖ δὲ πρόσωπο, καὶ παλλίστυτος πάλιν
Ἐλθών διπέσω καὶ συναθροίσας φρένας,
Ει δῆτ' ἀληθεῖς οἱ γερόντειοι λόγοι,
Ὦς προσείπε . Γνώσομαι . καὶ πρόσφατον
Στήθο, πατάξας, δυμα τείνας εἰς πόδον,
Καὶ χείρας εἰς ἐπαρσιν ὑψώσας ἀνω,
Ἐλεξε πάντων εὐεεδέστατον λόγον .

Ω Χριστὲ Σῶτερ, ὁ προάρχον σέλας,
Ο πάντα πράττων τῇ θελήσει καὶ μόνῃ,
Παρ' οὐ κάτεισι πᾶσα τῶν καλῶν δόσις,
Ει σὸν με δοῦλον ἀξιοῖς πεφυκέναι,
Διαρραγῇ τὸ θηρίον τὸ παμφάγον,
Καὶ παιδὶ τῷ θηρίον τὴν ζωὴν δίδου.
Ὦς οὖν παρευθὺν θηρίον διερράγῃ
Καὶ παῖς ἀνέστη μηδαμῶς ἐεβλαμμένος .
Ἐγνω προσδήλως τοῦ Θεοῦ Λόγου πόση

'Ο Παντελήμων ἰσχὺς οὐ μετρουμένη,
Καὶ στὰς ἐπ' ἄκρου πτώματος τοῦ θηρίου,
Ἀνορταλίζον ώς νεοσσὸς ἡρέμα
"Ολον τὸ σῶμα, καὶ τὸν αἰθέρα βλέπων,
Εὔχας διεξέπεμπεν ἀξιόχρεως.
Τρέχει δὲ καὶ γέροντι κηρύξων τάδε,
Αὐτάγγελος προεῖδεν ἀγγεληφόρος.
Πίπτων ἐπ' οὐδας · "Ιλεως γενοῦ, Πάτερ,
Κράζων ἀληκτα, τὴν ἀτέκμαρτον, λέγων,
Τάχιστα δός μοι τὴν παλιγγενησίαν,
Τὴν φυχιλαμπῆ τῆς καθάρσεως χάριν.
Ἐγὼ γάρ οἶδα καὶ σοφῷ περ πείσματι,
Ἄλλος θεὸς κράτιστος, δύνατος, μέγας,
Οὐκ ἔστιν, οὐκέ τινεστιν, ή Χριστὸς μόνος,
Νεκροὶ δι' οὐπέρ εξανίστανται πάλιν.
Καὶ τὴν φανεῖσαν ἀθρόως παρ' ἐλπίδα
"Απασαν ἐξῆγγειλε θαυματουργίαν.
Καὶ πρέσβυς εἶπε · Τοῦ φθαρέντος θηρίου
Τὸ πτῶμα τοῦ φθαρέντος ἔνθεν θηρίου
"Ἄμφω δ' ἔναινον ἐνθα που τὸ θηρίου
"Αναρθρον, ἀπνον, ἐκτάδην ἡπλωμένον,
Κατηλοκισμένον τε καὶ πεφυρμένον
"Ἐρριπτο δεῖμα τοῖς δρῶσι, καὶ γέλως.
Καὶ Πανταλείων ἀγχι πως τῷ πρεσβύτῃ
Τὸ πτῶμα τοῦ φθαρέντος ἔνθεν θηρίου
"Ἐδείξεν, ἐσκίτησεν ἡδονῆς ὑπο.
Πρέσβυς τὸ γ' δικμα τοῦ νοῦς πολλῷ πλέον
Εἰς ὄψος δρας οὐρανοῦ πρὸς ἐστίαν,
"Απευχαριστῶν ἀσμένως τῷ Κυρίῳ,
"Ωδοι προστίπεν, ἐκ φρενῶν γερουσίων,
"Ὄς Δέξα, δέξα, δέξα σοι μόνῳ πρέπει,
Τῷ τρισσολαμπεῖ τῆς μιᾶς θεαρχίας,
Τῷ παντεπότη, τῷ κραταιῷ Δεσπότη,
Τῷ δημιουργῷ τῶν ἀνων καὶ τῶν κάτω,
Τῷ πανσθενουργῷ τῶν καλῶν πρωταιτίῳ,
Τῷ τῷ Λόγῳ φέροντι κόσμον εἰς πέρας,
Τῷ τὴν θεώδη καὶ φθαρεῖσαν οὐσίαν
Φαντάντι καὶ σώσαντι, καὶ τῶν ἀγγέλων
"Ὑπερτέραν τεύχαντι σῇ παρουσίᾳ.
Καὶ γάρ ταχεῖαν τὴν ἀμοιδὴν τῆς πάλης
"Ἐργῳ, τὸν ἔχθρον δὲ δεήσει λανθάνειν,
"Ἐδείξας εἰς σὸν εὐεπίστροφον λάτριν,
Φόλαγχα διώσαντα τὴν ἐναντίαν,
Τυχεῖν ἐκείνων τῶν μονῶν ἀμεινῶν.
"Ομοῦ δὲ θάττον αὐθίς εἰς τὴν οἰκίαν
Τοῦ πρεσβύτου προσβήσαν, οὐ τὴν φωσφόρον
Σφραγίδα σεπτὴν εἰς τριστήλιον φάσος
"Ἐθηκα πιστεύοντει καὶ τῷ πρεσβύτῃ
"Ἐμεινεν ἐπτὰ συμπονήσας ἡμέρας.
Καὶ δὴ μετὰ τὴν ἔδομην ὀπισθόπους;
Εἰς οίκον ἐλθών [Ισ. ἡθε] πατρικὸν κεχαρμένος.
Πατήρ πρὸς αὐτὸν εἶπε μεστὸς δακρύων ·
Τέκνον ποδεινὸν, τὰς τοσαύτας ἡμέρας;
Ποῦ καὶ παρῆς μοι, καὶ στένων ἐδυσφόρουν;
"Ο δεύτερος αἰνῶν καὶ μεριμνῶν καὶ πέλον [Ισ.
Θρήνοισι, τέκνον, οἴα πείσομαι, τάλας [ποθῶν
Γίδες, τὸ μέλον ως ἀγαστὸν ἐν φάσι,
"Αποινον, ἀστένακτον οὐ βλέπω βίον.
Σοῦ μὲν παρόντος καὶ θανεῖν ἴμειρόμην.

A Vis Panteleimon, ut modo haud finita sit.
Et stans in alto belluae cadavere,
Ut pullus alas, leniter totum elevans
Corpus, oculosque ad æthera extollens suos,
Preces pias purissimo edit pectore.
Hinc currit ad senem ista præco nuntians,
Quæ certus ipse nuntius prospexerat :
Tum procidens humili : Pater, præsens ades,
Clamabat assidue; mibi augusta, inquiens,
Ortus secundi arcana confer protinus :
Purgationem illuminantem pectora,
Nam novi ego persuasione acerrima,
Æternus ut sit præpotens summus Deus,
Christus, nec ullus præter hunc, qui solus est.
Per quem redire mortui ad vitam solent,
B Visumque præter spem modo omne a se palam
Renuntiavit editum miraculum.

Tum senior : Heus tu, inquit, peremptæ belluae
Cadaver indica ut se habet, fili optime.
Mox ergo ulerque contulit se ubi bestia
Exanimis, immota atque iners extensa erat,
Sulcoque trita et inquinata sordibus,
Terror jacebat et jocus spectantibus.

Hic Panteleimon communis sancto seni
Feræ cadaver monstrat instratum solo,
Exsiliit immenso senex præ gaudio :
Puræque mentis lumine elato altius,
Convexa corolorum, adytaque intrans poli,
Grates lubenter egit ingentes Deo,
C Sic appræcatus mente canus candida :

Decus, decus tibi sit, decet te unum decus,
Ter cuius imperium unicum augustum micat,
Cuncta intuenti, principi fortissimo :
Qui opifex supernorum inferorumque omnium,
Qui præpotens pulchrorum es auctor atque fons,
Mundumque Verbo ad exitum ducis bonum
Dei æmulam qui labilemque essentiam
Lustrasti, et assertam, angelis excellere
Virtute fecisti præsentiae tuæ.
Luctæ remunerationem tu citam
Opere (quod hostem non juvabit invidum)
Servo indicasti tam obsequenti et sedulo.
Quando hostium turba repulsa est integrum
Feliciores mansiones assequi.

D Hinc denuo ocyus domum remcunt simul
Longævi hominis : ubi præferens lucem sacram
Signum verendum, solis ut ter lucidi,
Posuit fide imbufo : senique astans bono
Juvenis laborem per dies septem accipit.
Tandem remensus luce septima viam,
Domum puer revertit ad patris hilaris.
Ipsum parens cum lacrymis affatus est
Dilecte fili mi, dies per tot, rogo,
Ubinam locorum eras ? gemebam ego, id ferens
Ægre, hoc et illud cogitans, desiderans
Te, nate, lugens ; quanta suffero miser !
Ubi filius ? qui imposterum lux chara erit ?
Suspiriis sine te carentem haud vitam ago :
Præsente sed te, vel mori expeterem modo.

Sermone Pantaleo brevi dixit patri:
 Morbo gravissimo optimatum quempiam,
 Et principem illustrem dolentem maxime,
 Ego et meus doctor dies septem ordine
 In regio curavimus palatio,
 Dum prorsus a cruciatibus saevissimis
 Commitigata acerbitate quieverit.

His acquievit lacrymis fusis pater.
 Ille hinc repente patrium linquens larem
 Recta evolat, timore nullo percitus,
 Ad Euphrosynum se magistrum conferens,
 Ridente jam die coloris aurei :
 Ut stella Veneris alma clarus Lucifer.

Interrogavit doctor hominem providum :
 O Pantaleo, currículus en dierum abit
 Septem, scholae ex quo septa nostra deseris :
 Quid rerum agebas ? ne mihi id cela, obsecro;
 Nam libera est, novi, tibi vita actio.

Agrum recens mercatus est (inquit) novus
 Pater optimus, cui assiduus haesit comes,
 Adjunctus ipsi, ne ruant conamina,
 In aedibus sedes ubi stabilii meas ;
 Aratra et aculeos, magistros et boum,
 Scrutans et ornans praedia ante urbem sita.
 Hic perstitti septem laborans per dies :
 Nam plurimis agris et amplis praediis,
 Omnique re nec mancipi praestantius,
 Est optimum illud, comparavi quod modo.
 Euphrosynus audit haec, et obturavit os.

Quando Deum Christum indui imo pectore,
 Pietatis emendationisque ad viam
 Recurrere optarem patrem, errore impio
 Abjecto. Id expetebat; et, vulgo ut ferunt,
 Funem movere coepit omnem, quo parens
 Evaderet fidelis, atque identidem
 Proposuit ac scripsit patentia dogmata,
 Praesagia et vatum probantum lucide
 Mundi absolutionem; item ut potis fuit
 Serpens venenum in cor virum transfundere.
 Hoc summus auctor omnium et Dominus tulit;
 Corpore carens natura et immutabilis,
 Sanguinibus e castissimis cretus, Deus
 Servi figuram cepit abjectam admodum,
 Carnemque mortalem, sed a labe vacuam.
 Fixus cruci, claviaque adactus ferreis,
 Cruciatibus tortus (dolorum o remedium !)
 Moritur lubenter, mortuus sponte et sua
 Ad inferi venit fores, et robore
 Tumulis apertis, eu sepultos seculis
 Priscis, in illis excitat reconditos :
 Pro munere offerens patris superas domos.
 Pulvisculum extollens, et altum sublevans.
 Ictu draconem sauciat horrido.
 Idecum ille quoque venturus est iterum ex poli
 Cacumine accedens, cruenti quo lupi,
 Erroribusque impliciti acerbiora dent,
 Supplicia : justis, elegantibus, probis,
 Tribuet perennem gloriam et superum cibum.

A "Εφη δὲ πατρι τυντόμως Παντωλέων .
 Λυμὸν βαρεῖα τῶν μεγιστάνων τινὰ
 Ἀρχοντα τὸν προύχοντα σὺν διδασκάλῳ
 Ἀλγοῦντα δεινῶς τὰς τοσαύτας ἡμέρας
 Ὑπηρετούμεν, δντες ἐν παλατιῷ,
 Ἔως τελείως τῶν ἀναγκαίων πόνων
 Ἡ σφοδρότης ἔδειξεν ἡμερουμένη.

Πατήρ δακρύσας ἡρέμησεν αὐτίκα
 Ἐντεῦθεν εὐθὺς πατρικῆς ἀπ' ἐσχάρας
 Τρανῶς διαπάτας, ἐνδον οὐκ ἔχων φόδον,
 Πρὸς Εὐφρόσυνον τὸν διδάσκαλον θέων,
 Ἡδη γελώσης ἡμέρας χρυσοχρόου,
 Ἄπεισιν, ἀστήρ ἀλλος ὡς ἑωσφόρος.

Τῶν δὲ τούτον ἡρετο προμηθέα .
 Ο Πανταλείων, ἡμερῶν ἐπτά δρόμος
 Ἐφευξεν ἐξ οὐ τήνδε τὴν σχολὴν λιπάνω.
 Ποῦ, εἰπὲ, μὴ κρύψῃς σύ με.
 Ἐχεις γάρ, οἶδα, τὴν φορὰν ἐλευθέραν.

Ἄγρον, προσείπεν, ἡμπολήσατε ἀρτίως
 Ἀλλος πατήρ φέριστος, φ καὶ προσμένων
 Σταλεῖς, παρ' αὐτῷ μὴ σφαλῶ πειρώμενος.
 Ἐκεῖθεν, δθεν γε τὰς νομᾶς [Ισ. μονάς] διατρίβω,
 Ἀροτρα καὶ βούχεντρα καὶ βοηλάτας
 Κοσμῶν, ἐρευνῶν, τοῦ νέου προαστείου .
 Ἐμεινον ἐπτά συμπονήσας ἡμέρας.
 Πολλῶν γάρ ἄγρῶν κτημάτω θ' ὑπὲρ φύσειν
 Καὶ παντὸς ἀλλου τιμιώτερος πέλει, [ώνησίμην].
 Ο μοι διριστον δ τανῦν [Ισ.δν μοι δρ. δντα νῦν]
 Ἦκουσεν Εὐφρόσυνος. Ἐφραξε σόμα

...δε κάρτα Χριστὸν ἀμφιέννυσσο
 Πρὸς εὔσεβειαν, πρὸς διόρθωσιν θέλω
 Παλινδρομῆσαι τὸν τεκόντα, καὶ πλάνην
 Ἐδὲν βαθεῖαν . τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου [κάλων,
 Τοῦτόν γ' [ηρ. ταύτην] ἐποιει πάντα κινήσεις
 Πιστὸν γενέσθαι, πλειστάκις καὶ πολλάκις
 Γράφων, προτείνων, εὐσύνοπτα δόγματα,
 Ρήσεις προφητῶν μαρτυροῦντων εὐλόγως
 Τὴν κοσμικὴν πλήρωσιν, ὡς ἐπεκράτει
 Δράκων ἀφύσσων τὸ βροτῶν ἀρευ... [Ισ. ἀλέθριον]
 Καὶ δῆτα τοῦτον καὶ φέρων διεσπότης,
 Θεός περ ὁν, δισαρχος, ἀτρεπτος φύσιν.
 Ομως κυνηγεις ἐκ πανάγνων αἰμάτων
 Μορφὴν δὲ δούλου προσλαδῶν [Ισ. ἀνθρωπίνην]
 Καὶ σάρκα θυητὴν, ἀλλ' ἀμαρτίας δίχα,
 Σταυρῷ παγεῖς ήλοισιν ἐμπεπαρμένῳ .
 Πάθη παθών, ὡς θαῦμα τὴν παθῶν λύσιν,
 Θυήσκει ἐκδύνεταις, καὶ θανῶν ἐκουσίως,
 Ἀδου κατελθῶν εἰς πόλας, καὶ τῷ κράτει
 Τάφους ἀνοίξας τοὺς πάλαι κεκρυμμένους
 Νεκροὺς ἐγείρας, τοὺς χρόνῳ τεθαμμένους,
 Δῶρον προτάξας πατρικούς δικα δόμους.
 Τὸν χοῦν ἀνυψῶν καὶ μετάρσιον φέρων,
 Ἐτρωσε τὸν δράκοντα πληγῇ καιρίᾳ.
 Ἐκεῖνος αὐτός ἐστιν, δει μέλλει πάλιν
 Ἀνωθεν ἥξειν τοῖς μιαυλίοντος λύκοις
 Καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσι τοῦ δεῦνται δίκην
 Ω; δ' αὐ δικαίοις κάγαθοις καὶ κοσμίοις
 Αληκτον εὐχο; καὶ τροφὴν ἀνωτέραν.

"Αρχων τε πάντων γηγενῶν . . .
 Κριτής φανεῖται . . .
 Ζώντων τε νεκρῶν τ', ἐν φοπῇ ταχυδρόμῳ.
 Εἰσι γὰρ ὑμῶν ἀδρανεῖς θεοί, Πάτερ,
 Εἴδωλα χειρότευχτα δαιμόνων πλάνη,
 "Ωσπέρ προφήτης εἶπεν, δέξιερκίᾳ,
 Τι οὔτιν τέλος οὐ ποτὲ χε..
 "Υπαρχεὶς ὡς ἔχοντες, ὡς τε καὶ βάρος
 Γῆς εἰσι δρ' εἰπὲ..
 Οἱ μὲν κάθηνται, καὶ καθήμενοι μάτην
 "Ανεισι, οὐδ' ᾧς εἰ δὲ καὶ δρόσταδην
 'Εστηκότες μίμυνονται ἐστηλωμένοι,
 Κλίνοντες ἢ κάμπτοντες οὐδόλως κάρα,
 Καὶ φωτὸς εὐ... καὶ περ ἀντανάκλασιν
 Λαδῶν ἀφοριάς τῶς ἀπελ... το
 Πατὴρ πρὸς αὐτὸν εὐσεβῶς ἀπεκρίθη.
 Τὸ δῆμα τούτο δυσανάγνωστον πέλει
 Καὶ δύσκολον μάλιστα τοὺς ἀπλουστέροις.

Λειτει τάλλα.

A Princeps is exstat omnium mortalium,
 Viventium atque mortuorum, momine
 Celerrimo Iudex videbitur gravis.
 Sunt nempe dii vestri imbecilli, mi parens,
 Idola ficta manibus, astu dæmonum ,
 Ut perspicax propheta quondam dixerat.
 Quid namque sunt, nisi quædam inanes fabricæ,
 Quæ stant eadem qua locatæ sunt basi
 Telluris annon pondus hoc inutile est ?
 Hi consident dii, verum inaniter sedent
 Nec deinde surgunt : sique recto sint statu,
 Sic permanent Gxi ut columnis stabilibus :
 Nec vertebras flectunt, nec inclinant caput.
 Et lucis exsortes, tametsi in luce sint.
 Sic instruendi patris ansas æripit.
 B Parens pie nato hocce responsum dedit :
 Illic sermo percipi nequit sat commode,
 Et arduus rudibus adhuc est maxime.

Deerant reliqua in archetypo.

JOANNIS GEOMETRÆ,

UT FERUNT,

CARMINA VARIA ARGUMENTI SACRI VEL HISTORICI.

(J.-A. СЛАВЕР, *Anecdota Graeca*, ex codd. Paris., tom. IV, p. 265, cod. 552, Suppl.)

a'. Εἰς τὸν κύριον Νικηφόρον¹ τὸν βασιλέα.
 Μή χρώμασι ποικίλλε δεσπότου² θέαν,
 'Αλλ' ἀδάμαντα, χρυσὸν, δρυγύρον, λίθον,
 Ζαλκόν τε καὶ σίδηρον ἀρμόσας ἄμα,
 Μόρφου τὸ σῶμα· καρδίαν μὲν χρυσέαν
 Πρώτιστα πλάττε, στέρνα λαμπροῦ δρυγύρου,
 Χειρας δὲ χαλκοῦ καὶ σθένη βραχίονων,
 Τὴν Ιεὺν ἀδάμαντος, ἐκ λίθου πόδας,
 Κυνῆμας δὲ καὶ τὰ νῶτα καὶ στερβόν κάραν,
 Τὸ πᾶν σιδηρῖ. Ταῦτά μοι ἔνοτρόπως
 Μίξας τὰ πάντα καὶ κεράσας τῇ τέχνῃ.
 "Αγαλμα καινὸν, αὐτόχυτον, ποικίλον,
 Ιστη πρὸς αὐγὰς, ἐνθα φλογῆμδς τὴν,

C Χιών τε καὶ χάλαζα καὶ κρυμοῦ βία,
 Τούτοις τὸ σῶμα δεσπότου τούμοῦ τύπου.
 "Άμφω δὲ χείρες ἐκτάδην ἡπλωμέναι·
 Πρὸς τὴν ζῷα μὲν δεξιὰ νικηφόρος,
 Πρὸς δὲ τὸν δύνοντα θατέρα,
 Γῆς δέκα δεικνύτωσαν, ωσπερ Αὔστρων
 Οὐ (sic) συγχρόνους³ ἔτεινε πέντε τοὺς ὅρους,
 Τούτοις ἀπεικόνιζε σῶμα δεσπότου.
 Ψυχῆς δὲ κάλλος καὶ φρόνημα καὶ τρόπους,
 Οὐ πλούτος θήλης, οὐδὲ κάλλος ἐκ τέχνης,
 'Αλλ' εἰ τὸ κάλλος καὶ τὸ πλῆθος ἀπτέρων
 Εἰς ἐν συνελθόν καὶ κερασθὲν σὺν τέχνῃ
 Τρέψει τὸ βυθιμῷ πρὸς μέρη τε καὶ μέλη

1. In dominum Nicephorum imperatorem.
 Ne coloribus effigiem domini varies, sed adamante, aurum, argentum, lapidem, æs et ferrum simul conjunge. Finge autem corpus : cor quidem aureum primo efforma, pectus e fulgenti argento, manus autem et valida brachia ex ære, lumbos ex adamante, pedes e lapide, crura, terga et firmum caput, omnia e ferro. Omnibus mistis et arte adaptatis, statuam novam, undique collatam, variam, siste ad lucem, ubi ardor solis est, nix, grando et

D glaciei rigor, his corpus mei domini effinge. Duæ autem manus extensæ porrigantur. Versus orientem dextra victoriā gerens, ad solem vero occidentem sinistra, terræ extremitates indicent ; ut Ausoniorum non contemporaneos extendit quinque limites, his figura corpus domini. Animæ autem pulchritudinem, et prudentiam, et mores, nec materiæ pretium, nec forma ex arte, sed si pulchritudo et multitudo astrorum in unum collecta, et arte conjuncta, et rite infusa per partes et membra in

¹ Nicephorus Irene's successor in euntee sec. ix. ² δεσπότου cod. cum τ super imposito. ³ σὺν γρενούς cod.

'Ἐν συντελοίῃ φωτὶ ποικιλοχρόῳ,
Μέρημα καινὸν, δψιν ἀστραπηδόλον,
Μόλις τὸ λαμπρὸν εἰκάσειαν τοῦ τρόπου,
Καὶ τὸ φῶς τοῦ νοῦ πᾶσαν ἀστράψαν χθόνα.
'Αλλ' ἀσπασαι μὲν τὸν σύνσρχον, φωσφόρε. ^ι
'Ης γὰρ κατάρχεις, ἡρξεν· εἰδὲν δὴν τρέχεις.
Σὺ δ', οὐρανὲ, τρόπαια δεσπότου γράψε.
Νίκας γὰρ αὐτοῦ, σὸν πλάτος χωρεῖ μόνον.
'Εξ ἀστέρων στέφη δὲ πλέξας ποικίλα,
Καὶ δεξιὰν τὴν τοῦδε καὶ κάραν στέψε.

β'. Εἰς τὸν κύριον Ἰωάννην ^{τὸν βασιλέα} ἐπιτύμβια.

'Ἐνταῦθα μοι στάς μικρὸν, ὃ ξένε, χρόνον,
Καὶ προσβαλὼν φλοικτὸν δῆμα τῷ τάφῳ,
Κλαύσον τὰ θυντὰ, τὰς ἐμάς βλέπων τύχας,
Καὶ σπένθε θερμὸν δάκρυδν μοι κειμένῳ.
'Εγὼ πατέρος φύς εὐγενοῦς δὲ δαψύος,
Βλάστημα ρίζης, πτόρθος Ισχύος γέμων,
Πολλῷ παρηλθόν φύντας εἰς εὐτολμίαν.
Οὐπω γὰρ δὴν παῖς, καὶ φρενῶν εὐανδρίᾳ
"Ηστρωπτὸν δπλοίς, ἐν μέσῃ γῇ ^β βαρβάρων.
Οὐπω μὲν ἱππεὺς, ἀλλ' ἀριστεὺς δὴν δῆμα.
Οὐπω δὲ πυρσοῖς ἐσκίαζον τὴν γένυν
Πιρώτοις ιούλοις, ἀλλ' ἐπλήρουν τὴν χθόνα
'Ἐμῶν τροπαίων, πᾶσαν δὴν περ Εὐφράτες
Κύκλῳ διαρρέει, καὶ περιρρέει Τίγρις.
'Εμάς δὲ Χαεδῶν χείρας ἔφριξε μόνας.
Τὴν ἵππον ηύτρέπιεν εἰς φυγὴν Ἀραψ.
'Εγὼ διδάσκω πρώτος Αὔσονων γένος
Στῆναι πρὸς ἀστράπτουσαν αὐγὴν τοῦ ξέφους,

luce coacervata et diversa coloribus; compositum hoc novum, in oculos fulgura mittens, vix monorum splendorem referret, et lucem mentis omnem orbem illuminantem. Sed collegam tuum completere, Lucifer; quaenam regnas, regnat; vidi quod perlustras. Tu autem, o cœlum, domini tropæa exscribe: ejus enim victorias tua sola imminens caput. E stellis coronam variam intexens dexteram et caput ejus corona.

2. In dominum Joannem imperatorem Epitaphium. D
Ilic mihi stans parvo tempore, viator, et clementem oculum in tumulum convertens, desle mortalia, meas fortunas videns, et ardenter lacrymam irrora jacenti. Ego nobilis patris e renibus natus, radicis stirpes, robore valens stipes, multo mortaliibus fortitudine præstiti. Nondum enim eram puer, et animi audacia emicabam armis, per medium Barbarorum terram. Nondum eques, sed militum princeps jam eram. Nondum flavi pili priores genas adumbrabant, sed replebam terram meis tropæis, totam, quam Euphrates circumfluit et Tigris circumagit. Meas Caldan solas exhorruit manus, equam in fugam convertit Arabs. Ego doceo primus Auseniorum genus stare adversus ful-

Α Κράνος τε καὶ πρόσωπον ἔχθρῶν ἐν μάχαις.

'Εμή μάχαιρα καὶ ρὸν οὐκ εἶχε μάχης.
Οὐκ εἶχον ἔργον χείρες αὐτεῖς πολλάκις,
'Αλλ' ἐξαφῆκεν ἐντρομα πρὸς γῆν ξίφος.
"Οπλῶν δὲ χρῆσις, εὗρεσις νεωτέρων,
Καὶ σχῆμα λαμπρὸν τῶν ἐμῶν παιδευμάτων,
Πέψυκεν ἔργον τῶν ἐμῶν τολμημάτων.
Οὐ σῶμα θυητὸν οὐδὲ τρωτὸν ἐν μάχαις
Αύτουργὸν δὲν δόξειεν, ἀλλ' εἰ τις φύσις
"Αὖλος ἀλλη καὶ βροτῶν ὑπερτέρα.
"Εω; μὲν οὖν δὴν δεξιὰ σκέπουσα με
"Ανωθεν, ἡρίστευον, ήνθουν, ἐκράτουν,
Πίσσαν μικροῦ τέθεικα δούλην τῷ κράτει,
"Ἡ τξανίσχων ἥλιος πρῶτος φλέγει.
"Ἐπεὶ δὲ ἔρως με τῆς κακίστης ἐν βίῳ
Β Τυραννίδος κατέσχε, φεῦ δυσδουλίας!
Καὶ δεξιὰν ἡμαξα καὶ σκῆπτρον κράτους
"Ηρπασα, πύργον συγγενῆ κατασπάσας.
Τάντευθεν, οἵμοι! πολα, καὶ πῶς δὲν φράσω;
Πρώτον μὲν ἐνδον ἡ κατήγορος φύσις
Πικρό, ἐκέντει νύγμασι τὴν καρδίαν.
"Ἐκοπτόμην ἐσωθεν, ἐσπαραττόμην,
Δεινὸν δικαστὴν τὴν συνειδησιν φέρων.
"Ἐπειτα πάντας τοὺς ὑπηκόους τρέμων,
Ψευδεῖς δνείρους καὶ σκιάς ὑποβλέπων,
Πικρὸν, πολυστένακτον, ἡντλουν τὸν βίον,
Λαγύ βίον ζῶν, δ πρὸν διτρομός λέων.
Ζῆσας δὲ πικροὺς καὶ βραχεῖς τάλας χρόνους,
Φεῦ! τῷ τριπήγει νῦν κατψκισθην τάρφ.
Κείμαι δὲ νεκρὸς, δ πτερωτὸς ἱπαστῆς.
"Ο πρὸν δὲ χρυσαῖς ἐκπρεπῆς πανοπλίας,

gurantem gladii nitorem, galeamque et faciem hostium in proeliis. Non habuerunt opus manus istae frequenter, sed tremebunda agmina projectit in humum gladius. Armorum vero perititia, novorum inventio, et egregium decus meorum præceptorum opus fuit meorum facinorum. Non mortale corpus nec vulnerabile in proeliis se exponens putavissent, sed quali natura præditum immateriali et humana superiore. Quamdiu ergo fuit dextera Excelsi me protegens, præcellebam, florebam, vincebam; omnes brevi sub ditione servas redigi, quas sol oriens primus gentes illuminat. Cum autem amor tyrannis in vita pessimæ me possedit, proh funestum consilium! dextram cruentavi, imperii sceptrum rapui, in turrim cognatum conjeci. Inde, heu mihi! quæ et quomodo loquerer? Primum quidem intus accusatrix natura acerbis cor aculeis pungebat. Interius cruciabar, dilacerabar, sanguinem tortorem conscientiam gerens. Deinde omnes subditos timens, mendacia somnia et umbras suspiciens, amaram, fleibilem vitam sustinebam, leporis vita vivens, qui prius intrepidus eram leo. Postquam autem vixi amaros et breves miser annos, heu! nunc tripli inclusus sum sepulcro. Jaceo mortuus, qui alatus fui eques; qui

⁴ Joannes Stauracius, Nicephori I filius, anno 803 in prælio contra Bulgarios occisus. ^β τῇ pro γῇ cod.
• Sic cod.

'Ελικτος; δρει, νεκρικῶν; ἐσταλμένο;·
Ο δοὺς δὲ νίκας τάς ἐμάς ώδάς λύραις,
Νῦν παίγνιον, φεῦ! κωμικῶν ἀθυρμάτων.
Ἐμῶν δὲ χειρῶν ἡ πυρὸς πρὸν δξύτης,
Στέρκων τε τούτων θυμοειδῆς στερρότης,
Ψυχρὰ κόνις; νῦν κοὶ σαπρὰ δισαδία.
Ἄνθους δὲ ἔκεινο καὶ τὸ κάλλος ἐβρύτη.
Στολαὶ δὲ λαμπραὶ σχῆμα σεμνὸν τοῦ κράτους,
Καὶ σκῆπτρον καὶ τὸ στέμμα καὶ χρυσοῦς θρόνος.
Ἐρρει τὰ πάντα· σῇ δὲ φρικτῇ μοι μόνη
Φρικτή, δικαστά καὶ βασιλεὺς μου, μένει,
Πρὸς πᾶς τούτοις, τῷ κατακρίτῳ κρίσις.
Ἄλλ' οὐέων μοι σπλάγχνον ἐν δίκῃ νέμοις.
Καὶ γάρ Μανασσῆ, καν τὸ πλῆθος σφαλμάτων
Νικᾷ τὸ πλῆθος στέρων, καν τὴν ψάμμον,
Σὺν πλάσμα κάγω, πλάσμα καὶ σὸν δακτύλων.

γ.

Θρηγῶν τὸ κοινὸν τῶν βροτῶν τέλος, ξένε,
Καινὸν τι δυστύχημα θρήνει καὶ πάθος,
Κρύπτων παλαιὰ δυστυχημάτων πάθη·
Μήτηρ θανοῦσα, παῖδες νῦν τεθνηκότα
Ὄν γαστρὸς ἔνδον ἔξερεψε πρὶν βρέφος,
Ὄν ἐκράτει πρὶν μητρικαῖς ἐν ὥλεναις,
Ἐχει λαδοῦσα νεκρὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις.
Εἰς τύμβος αὐτοῖς κοινὸς ὡς γαστήρ μίσ.
Κοινὴ δὲ μήτηρ, μητρὸς ἡ γῆ καὶ τέκνου·
Ἀρκεῖ μαλάζαι καὶ λίθων στληρὸν φύσιν
Καὶ ταῦτα πάντας· πλὴν τὸ πικρὸν τοῦ πάθους
Οὐπο λέλεκται, καν τις ἵη δακρύ.
Ἡ μὲν γάρ ἀνδρὶ συζυγεῖσα πρὸς γάμον,
Οὔπερ τὸ κάλλος πᾶσαν ἤδυνε φρένα,

aureis decorabat panopliis, mox involutus
mortuorum ornatus gerō, qui dedit meas victorias
celestandas lyra, nunc ludibriūm, heu! theatrātūm
ludorum. Mearum manuum igneus nuper vigor,
pectoris istius animosum robur, nunc frigidus pul-
vis et putidus fector: floris pulchritudo ista eva-
nuit. Fulgentes togæ, egregius imperii apparatus,
sceptrum, diadema, aureus thronus, omnia eva-
nuerunt. Tuum vero tremendum mihi solum tre-
mendum, o judex et rex meus, manet, post haec
omnia, iam condemnato, judicium. Sed miseratus
mihi viscera in judicio exhibe; ut Manasse regi;
licet multitudo scelerum supereret stellarum multitu-
dinem et arenas maris, tuum opus ego quoque,
opusque digitorum tuorum.

3.

Deflens communem mortalium sinem, viator, no-
vum quoddam infortunium et dolorem defle, vete-
rum infortuniorum dolores vincentem. Mater mor-
tua, filium nunc mortuum, quem antea intra ute-
rum infantem aluit, quem antea maternis ulnis ge-
stabat, tenet mortuum brachiis amplectens. Unus
bis communis tumulus, ut venter unus, communis-
que mater, matris et filii terra: hæc omnia suffi-
ciunt lapidum duram naturam mollire; attamen do-

* τοσοῦτο cod.

Α Κράτους δὲ φῆμη πᾶσαν ἐπλήρου χθνα,
Ἐργον μαχαίρας εἶδεν αὐτὸν καὶ ξίφους.
Τοσοῦτον^{*} συζήσασα τῷ πεφιλμένῳ
Οσσον φῆναι πρωτογέννητον κλάδον,
Καὶ σὺν στεναγμοῖς προσβλέπουσαν τῷ τέκνῳ
Μνήμην ἐκείνου τοῦ παθήματος φέρειν.
Αμφω καταπένουσαν ἐκ θρηνημάτων.
Πῆ μὲν τὸ τέκνον πατρὸς ὠρφανοσμένον,
Πῆ δὲ αὐτὸν ἐκείνην ἀνθρὸς ἐστερημένην.
Ὦ δὲ ἐκφύς αὐτῇ πρῶτος, η μᾶλλον μόνος,
Αναδραμών ὡς ἔρνος ὄραλος νέος,
Ἐπει πρὸς ὄραν ἤκεν ἀκμῆς καὶ γάμου,
Ηψὲ δὲ λαμπρὰς λαμπράς γαμηλίους,
Εὔδης μὲν ἐστέρητο καὶ τοῦ συζύγου
Μηδὲ ἐκφεύγεις παιδὸς ἀντὶ μητέρος.
Β Ζήσας δὲ λοιπὸν μικρὸν ἀξυγός; χρόνον,
Ἐπει μετ' ἀνδρῶν συγκατηριθμένος
Πρώτους Ιούλους ἐσκίαζε τὴν γένουν,
Καὶ κάλλος ἤθει, καὶ προσώπου τερπνότης
Ηρίζε φαιδρότερης τῇ τῶν δεστέρων,
Αφνω βαρείᾳ καὶ δυσαντήτῳ νόσῳ
Ἐπι ξένης γῆς ἐκκόπτεται βίου·
Αωρος, οἵμοι! καὶ πρὸ καιροῦ τῆς τρόγης·
Καὶ μητρὶ κοινὸν συγκατόχησε τάφον·
Διπλοῦν τὸ πάνθος τῶν στεναγμῶν καὶ γάνων
Τῇ μητρὶ μητρὸς καὶ διπλᾶς λιπάνη φλέγας,
Ητις τὸ τέκνον καὶ τὸ τοῦ τάκνου τάκνον
Ιδούσα κοινῷ γῦν λίθῳ σεκρυμμένα,
Αλλής Νιόβης δυστυχοῦς ἔλειται βίον,
Πικρὸν, πολυστένακτον, ἀνελοῦσα χρόνον.
Ἄλλα, ω κάτοικοι τοῦδε τοῦ λαμπροῦ δόμου,

C loris pars acerbior nondum exposita est, quamvis qui viderit lacrymetur. Nam viro nuptiarum scutero juncta, cuius pulchritudo omnem animam deleciabat, victoriarum fauna totum replebat orbem, victimam gladii vidit illum et ensis; tantum vixerat cum amato conuge ut primogenitum surreculum produceret. Et cum gemisibus natum aspicientem, ferre oportebat hujus infortunii memoriam, ambos lacrymis deplorantem. Hic quidem natum, patre orbatum, illic vero seipsam viro viduatam. Ille autem quem primum peperit, aut potius unicum, crescens ut pulchra et tenera planta, cum ad seatem venit adolescentia et nuptiarum, accedit que fulgentes hymenæi tædas, statim viduatus est conuge, nullo relicto pro matre puer. Vivens autem D postea brevem sine conjugio vitam, cum jam viris annumeratus primis adnumeraret pilis genas, et forma floreret et vultus gratia, nitoreque astrorum nitorem vinceret, repente gravi et intolerabili morbo in terra aliena e vita tollitur, ante diem, heu! et tempus maturitatis, et matris commune habitavit sepulcrum. Duplē lacrymarum et gemituum luctum jmatris matri linquebat et duplē dolorem, quæ filium et filii filium videns communi nunc lapide reconditos, alterius Nioches miseram vitam trahit, amarum,

Χορδὲς φιλάγνων πενθέων¹⁰ σεμνοτρόπων,
Οὐ μὲν τεθνηκῶ; δεξιούται πλευσίοις
Τυμᾶς ταλάντοις, ὡς διν αὐτοῦ τὸν τάφον
Συχναῖς ἐπισχέπτοισθε¹¹ λαμπτεδουχίαις.
Τυμῶν δὲ μήτις τόνδε κινήσοι λίθον,
Μῆδὴ φθονήσοι τῆσδε τῆς συσκηνίας.
Μόνους δὲ κρύπτοις πᾶντα καὶ τὴν μητέρα·
Ως διν καθίσει πᾶν έσχεν ἡ μήτηρ νέα,
Ιτύτω πάλιν θανοῦσα, συμμένη μόνη.
Εἰ δὲ πρὸς οὐδὲν τόνδε θεῖς εἰς¹² τὸν νόμον,
Κινεῖν ἔλοιτο τόνδε τὸν κοινὸν λίθον;
Τὸ τῆς Προνοίας δύμα τιμωρὸν δάσος,
Καὶ πῦρ γεέννης, καὶ τὸ τῆς θλίκης ἔιρος.

8. Εἰς τὴν κοιμησιν τῆς Θεοτόκου.

Σαίς τὴν γκαλίζου πρὶν με χερσί, Παρθένε,
Θηλῆς δὲ σῆς ἐσπασα μητρικὸν γάλα.
Τὸ πνεῦμά σου νῦν αὐτὸς ἡγκαλισμένος,
Τὸ σῶμα πέμπω πρὸς τρυφῆς τὸ χωρίον.
ε'. Εἰς τὴν ἀπόστασιν.
Νῦν, οὐρανὸς, στάλαξον διδρόμους αἰμάτων·
Ἄτηρ, ἐπενδύθητι πένθιμον αἰώτος·
Π' γῆ, καταβάνθητι καὶ βάγηθι μαί,
Κάλφον τὰ δένθρα, ρίψον οἴς βαστρύχους,
Οὐλῆν στολήν μέλαιναν ἀντὶ τῆς χλόης.
Τὸ σὸν πρθωτὸν ἀμφιέσσα, στένε.
Τὸ συγγενὲς μὲν αἷμα πάσσαν τὴν Ἔω
Πρώτων μένει, καὶ μερίζεται ἔιρος
Τὰ συμφυῆ, φεῦ ἢ καὶ γένη ταὶ καὶ μελῆ.
Πατήρ μὲν ὄργῃ πρὸς σφαγὴν τῶν φιλέτων·

lacrymabile tempus sustinens. Sed, o vos, qui splen-
didam bane donum incolitis, castorum et sapelo-
rum illustrium caterva, mortuus vos divitib[us] cum
thesauris adit, ut illius sepulcrum numerosis con-
tegat[us] lampadibus. Vestrum autem nomen hunc
moveat lapidem, neque illi invideat contubernio;
solos autem recondat filium et matrem: ut, aient pro
toto eum habuit recens mater, ita mortua iterum
cum solo maneat. Si quis autem pro nihil legam
hanc reputans, movere suscepit communem hunc
lapidem, oculum Providentiae vindicem gibl assu-
mat, et ignem gehenae, et justitiae gladium.

4. In dormitionem Daiparæ.

Tuis amplectebaria me prius manibus, Virgo,
ex ubere autem tuo maternum lac sugebam. Nups
animam tuam ipse amplexus, corpus milito ad se-
dem deliciaruin.

5. In apostasim.

Nunc, cœlum, irorra imbre sanguinis, aer lu-
citus velo obvubiletur, tellus aperiatur et mihi de-
hiscat. Arbores seca, cornam simul lacera, omnem
vestitum nigrum pro viridi, faciemque ope-
riens, gemē. Cognatus quidem sanguis totum Orientem
primum exspectat, et dividit gladius consan-
guinea, heu! genera et membra. Pater quidem ira-
scitur ad cœdem suorum, et dextram natus patria

A Καὶ δεξιὰν παῖς πατρικῷ χραίνει φένω·
Αἶρει δὲ καὶ μάχαιραν, ὥ πικροῦ πάθους!
Ἄνηρ ἀδελφὸς εἰς ἀδελφοῦ καρδίαν·
Ἡ γῆ δὲ πολλοῖς συσπερχθεῖσα τρόμοις,
Κάτω δονεῖται, καὶ κεραυνῶν αἱ φλόγες
Ἄνωθεν αὐτὴν ἐκτεφροῦσι τὴν κόνιν,
Πόλεις δὲ βρώμης τὰς ἐπάλλεις ὡς κόρας
Πρὸς τὴν βαλοῦσαν καὶ πατεσπαραγμένας,
Θρηνοῦσας πικρὸν, οὐκέ πάνθιμοι κόραι.
Οἱ τῆς Ἀγαρ κρατοῦσιν· αἱ πάλαι ποιεῖσι
φύρους τελοῦσαι, τῶν καθ' ἡμῶν νῦν φύνειν
Αἰτοῦσι μισθοῦς· καὶ χορεύουσι μέγα.
Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα πρὸς τὴν Ἔω.
Τὰ πρὸς Δύσιν δὲ, ποίος ἔξειποι λόγος;
Σκυθῶν μὲν αὐτὴν πλῆθος, ὡς μὲν πατρίδα
B Διατρέχει τε καὶ περιτρέχει κύκλῳ·
Ως γῆν δὲ βλαστάνουσαν εὐγενεῖς κλάδους
Ανδρῶν ἀτρέπτων καὶ αἰνηρέαν φύσιν
Πρόρριζον ἐκτέμνουσι, καὶ βρεφῶν γένη
Ξίφος μερίζει· καὶ τὰ μὲν μήτηρ ἔχει,
Τὰ δὲ ἔχθρος ἐξέσπασε τῶν βελῶν βίᾳ.
Αἱ δὲ κραταὶ πρὸς πάλεις, λεπτὴ κόνις.
Ἴπποτρέφους δὲ τὰς πρὸς ἀνθρωποτρόφους,
Οἵμοι! βλέπων νῦν πῶς παύσομαι δικρύων;
Χῶραι μὲν οὖται πυρπολοῦνται καὶ τόποι
Σὺ δ', ἡ βασιλὶς τοῦ Βύζαντος ἔσται,
Ποῦ μοι τύχῃς ἐστρέκας, εἰπέ μοι, πόλις,
Πόλις κακοῖς κρατοῦσα, τοῖς καλοῖς; Νοσον
Νικῶσα τὸ πρὶν; Οὐ κλονῇ¹³ καθ' ἡμέραν,
Οὐ βάθρα πίπτει· καὶ σπαράσσεται τρόμος;

C inquinat nece : sicut autem gladium, o acerbum dolorum ! frater in fratris pectus. Terra multis agitata tremoribus deorsum fertur, et tonitruum ignes desursum ipsum incinerant pulverem. Urbes autem roboris munimentis ut comis ad solum dejectis et dirutis, amare lacrymantur ut luctuariae virginis. Filii Agar vincunt; quæ olim urbes tributa solvabant, sicut contra nos cædium mercedem regant et gaudio exultant. Et haec quidem ad Orientem. Sed quæ ad Occidentem, quænam dices oratio? Scytharum multitudine hanc regionem ut suam patriam perillustrat et circumlatum circumlustrat; ut terram producentem nobiles surculos hominum invictorum et ferream naturam radicibus aevellunt, et infantium ætatem gladius tollit: hos quidem mater habet, illos autem hostis eripiunt sagittis vim inferens. Quæ olim potentes urbes erant, sicut levis pulvis : illas quæ tam multos equos et tot homines alebant prius, heu mihi ! quomodo nunc intuens cessabo a lacrymis ! Ita quidem regiones et loci igne cremantur. Tu vero, regina Byzantii sedes, in quo fortunæ mihi sisteris, dic mihi, o civitas ? Civitas malis obnoxia, bonis quantum vinceras nuper, nonne quotidie excuteris ? nonne fundamenta cadunt et motibus dejiciuntur ? nonne quos produxisti ramos in brachiistuis, vidisti gladii

¹⁰ Dub. ser. est hæc vox. ¹¹ Sic cod. ¹² τίσον cod. ¹³ κλονῇ cod.

Οὐ τοὺς φυέντας ἀγκάλαις ταῖς σαῖς κλάδους,
Τοὺς μὲν μάχαιρας ἔργον εἶδες ἐν μάχαις
Ἐξ συγγενῶν πίπτοντας οἷμοι τοῦ πάθους;
Τοὺς δ' ἀντὶ λαμπρῶν καὶ καλῶν ἀνακτόρων
Νήσους ἔρημους καὶ φάραγγας καὶ πέρεας
Κριθέντας οἰκεῖν, τὴν πνοήν μετρουμένους;
Καὶ ταῦτα, φεῦ! πάσχοντες (ὦ τῶν κριμάτων
Τῶν σῶν, δικαστά!) τὴν λιθώδη καρδίαν
Οὐδεὶς μαλάσσει, σπάνεται τῷ πλήσιον,
Καὶ δάκρυον χεῖ φάρμακον σιωτηρίας.
Ἄλλ' ἡιώς μὲν εἰς σκότος μετεστράφη,
Καὶ τῆς σελήνης φέγγος ἔκπατερθή,
Καὶ κανὸς ἀστήρ θαῦμα πίστεως ἔνεον
Καινῆς δ' ἀνθρόη, τῆς δ' ἐμῆς φρεσύμας
Λογισμὸς οὐδεὶς, οὐδὲ τῶν ἑγκλημάτων.
Ἄλλ' οὐεών μοι διέξον, Πλων, Λάγε,
Σὺν δρμα χρηστὸν, ταῦνσον ἀλληλοφθόρους
Σφραγῖς, ἀλώσεις δεσμίους, μάχας, στάσεις,
Φυγᾶς, διώξεις, ἀρπαγᾶς, ποινᾶς, κρίσεις.
Ὦχτειρας, οἴδα, καὶ Νινεῖς τὴν πόλιν,
Καὶ λαὸν ἡλέθεις ημαρτηκόντα.
Σὸν ποιμνὸν γάρ, δνιον σῶν αἰμάτων.
Σῇ μάνδρᾳ κάγω, Χριστέ· ταῦτα σῇ τοῖς
Βοῖς, πόλις σῇ, μὴ παραβλέψῃ, βλέπων
Κακῶν ἀδύστους· μέχρι γὰρ τίνος πόνου;
ζ'. Εἰς τοὺς ἀγίους πέντε. Εὐστράτιος καὶ τοὺς
σὺν αὐτῷ.

Εἶληφε πεντάς μαρτύρων πέντε στέφη.
Ο δ' Εὐστράτιος πέντε λαμβάνει. Μάνος
Ἐληνικὴν ἤλεγχε μυθοπλαστίαν.
Ηγευσεν Εὐγένιον, ήσκησε σόμα

prædám in pugnis a cognatis eadere? proh dolorem! pro magnis et vastis palatiis, insulas desertas, gurgites, petras, condemnatos habitiare, spiritum vel habentes mensuratum? et hæc patientes, heu! sententiariis tuarum, iudex, saxeum rigorem nullus mollire potest; proximo reconciliatur, et feluum sumit salutis remedium. Sed sol quidem in tempestras conversus est, et luce fulgor velatus est, et novum astrum, fidei nova insolitum prodigium, effulgit; meze autem socordiae ratio nulla, neque culparum. Sed miseratus nihil ostende, misericors Verbum, tunc clementer oculum, finem impone mutuis eisdibus publicis, ruinis, pugnis, scditionibus, fugis, persecutiōibus, violentiis, suppliciis, iudiciis. Misertus es, scio, Ninive urbis, et populo pepercisti peccatori; tuum enim ovile, pretium tua sanguinis, manus tua et ego, Christe; haec tua civitas clamat, tua est civitas, ne illam despicias cernens malorum abyssos. Nam quo progressus sunt infortia?

6. In sanctos quinque, Eustratiū et alios cum illo.

Recepserunt quiaque martyres coronas quinque. Eustratiū autem quinque recipit; solus Hellenica arguit commenta; Eugenium venatus est, os Mardarii instruxit contra judicem valentis; firmavit

A Τὸ Μαρδαρίου πρὸς δικαστὴν δξῖα·
Ἐρήνως τὸ φρόνημα καὶ κάμνον Ὀρέστου
Πρὸς τὴν ρέουσαν καὶ σιδηρέαν φλόγα.
Καὶ ταῦτα πράξας, καὶ παρ' ἔχθροις τυγχάνει
Αἰδοῦς δὲ κλεινός· ἀλλὰ τῆς προθυμίας
Ἄκοντα τὸν τύραννον ἔλκει ποικίλως,
Τὴν φῆφον αὐτῷ τὴν δοκοῦσαν θεσπίσαι.
Καὶ πρὸς τὸ πῦρ ἐσπευσεν ὡς πέμπτον στέφε;
Σὺ μὲν κάτω, τύραννε, τὴν σιδηρέαν,
Ἄνω δὲ Χριστὸς χρυσάν τιθεὶς κλίνην,
Τὸ φῶς ἀπανγάζουσαν, ὡς εὗτη φλόγα.

ζ'. Εἰς τὴν τῶν Ρωμαίων μάχην.

B Ανῆκεν ἡ γῆ τοῦ δράκοντος καὶ πάλιν
Σπαρτοὺς γίγαντας ἄνδρας ἀλληλοφθόρευε·
Θέαμα καινὸν, πρᾶγμα πίστεως ἔνεον
Πάνχαλκος ἥψις, πανοιδηρος ἡ φύσις,
Ορμημα θηρῶν, βλέμμα δεινὸν γοργόνων.
Τίς δ' αὖ ἐκείνος τῶν γιγάντων ἐνστάτης,
Ο δεινὸς οὗτος πέδαιν ἐμπίπτων μόνος
Ως ἀλλόμορφος καὶ παρεξήλαγμένος,
Χρυσοῦς τὸ κάλλος καὶ εὐδηροῦς τὴν φύσιν;
Κινούμενος, πύρ, ἐκκαλούμενος, λέων,
Ἐστὼς, ἀδάμας· ἔργος, ἐν κύκλῳ βλέπων,
Βλέπων κεραυνὸς, εἴμα καὶ φόνον πνέων·
Οὐκ ἀδάμας τις, οὐ σιδηρος, οὐ λίθος,
Άλλ' οὐδὲ χρυσοῦς, οὐδὲ τῇ φύσει γίγας.
Άλλ' ἡ τριάς κραυθεῖσα τῶν ἐρασμίων,
Εύανδρία, φρόνησις, ἀλκὴ πρὸς πόνους,
Ἐνυλος ὥσπερ συμπλακεῖσα πρὸς μάχην
Τῆς ἀρετῆς δείκνυσι τὴν ἰσχὺν πόση.
Πῶς καὶ γιγάντων καὶ τιτάνων ἐν μάχαις

D deficentem Oresti animum contra circumfusam et ferream flammam. Et hæc cum egisset vel apud inimicos invenitur honore famosus, sed per fortitudinem invitum tyrannum diverso modo adducit ad sententiām prouinciandam quale ipse volebat; et ad iguam velavit ut ad quintam coronam. Tu quidem deorsum, tyranno, ferrea, sursum autem Christus aureum dat leelicam, luce resplendentem, ut ista flamma.

7. In Romanorum pugnam.

Produxit terra e draconē iterum seminatos gigantes homines inutile homicidas; et pœnaculum novum, res a fide aliena; ærea facies, ferrea natura, ferarum impetus, conspectus terribilis Gorzenum; quis autem iste gigantum adversarius, seres iste vir solus in omnes irruens, tanquam forma dissimilis, aureus pulchritudine, et ferreus natura? Motu ignis, roamine leo, firmitate adamas, albus, circumfusans, fulmineo aspectu, sanguinem et mortalem spirans? Non adamas, non ferrum, non lapis, et neque aureus, neque natura gigas; sed trias egregiarum rerum commissa, fortitudo, prudentia, in laboribus constantia, tanquam materialis ostendit virtutis suæ robur quantum sit ad pugnam aptum. Ut in præliis gigantium et Titanum, sicut

Κρατεῖ καθ' αὐτῶν καὶ χιρδ; τῶν ἀστέρων.
Ταῦτα βλέπων καθῆκε κάλλος ὑψθεν,
Τὰς ἀρετὰς κάλλιστα ταῖς νίκαις στέφων.
η'. Εἰς τινὰ μουσικόν.

Ορφεύς τις ή Θάμυρις ή καὶ Κινύρας
Ἐθελγον ὥδαῖς δένθρα, θῆρας καὶ λίθους.
Τῶν σῶν δὲ τερπνῶν ἐμμελῶν λιγυσμάτων
Ἄθελκτον οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ θάλασσαν:
Πέτρας, δοκῶ μοι, καὶ θάλασσαν ἀγριαν
Λύτην κατευνάσσουσι καὶ πιοῦν βίᾳς.
Ορᾶς γάρ ως ἡκουσεν εὐθὺς τοῦ μέλους.
Ιτάνιοι μὲν αἴθηρ συστροφάς ἀντιπνόουσι,
Ρήσσεις δὲ πυκνάς τῶν νεφῶν ἀντιστάσεις.
Ορὰ δὲ, φαιδρὸν προσγελμὸν αἱρίαν·
Κάτω δὲ καὶ θάλασσα κυματουμένη,
Ἐξηπιστοῦται νῦν κατεστορευμένη·
Τὴν θριμὸν ἔξπτυσσεν, ως φονεὺς ἔφος
Ἐρήψεν εἰς γῆν, πᾶν κατημάσσει θράτος·
Δισταται καρύουσα πρὸς τὸ σὸν μέλος.
Γελῇ γαλήνην· λειον, ἦδην προσβλέπει.
Σκαρίουσιν ιχθύς· προσλαλεῖ σοι τῷ μέλοις
Φιλοῦθοις ἀντιμελῶν ὀλκιών μέλοις·
Δελφίς παραπλεῖ καὶ περιπλεῖ τὴν λύραν.
Σκάρος δὲ φωνεῖ, προτρέχει δὲ ναυτίλος·
Προσπλεῖ δὲ μικρὸν καὶ προπέμπει πομπέλος·
Αλλ' ἐνδέδοικα μὴ χορεῦσαι πρὸς μέλος,
Καὶ τὴν φέρουσαν πάντα θέλιας ὀλκάδα,
Ἄνω κάτω τὰ πάντα συστράψῃς βίᾳ,
Ἡ καὶ πρὸς αὐτὴν θῆρας, θρησις, ιχθύας
Πηδὴν βίᾳστ καὶ κατασκάσῃς κάτω.

contra illos stellarum multitudine : hæc intuens pulchritudinem e supernis arcessivit, virtutes optime victoriis coronans.

8. In musicum quendam.

Orpheus quidam vel Thamyris vel Cinyras incantabant arbores, feras et saxa cantibus. Tuis autem suavibus melodiis nibil quod non incautatum sit; sed et marina saxe, ut mihi videtur, et sœvum ipsum mare et ventorum vim sedant. Vides enim ut statim audiverint melodiam. Sistit æther ventorum contrarios impetus, comprimit nubium opacas molles; videtur lux, arridet serenitas: deorsum quoque mare spumans nunc sedata inclinatur; injuriarum excussit, quam ut homicidum ensem in terram mittebat, omnem audaciam placavit; apertum est gaudens ad tuam melodiam: serenitate ridet, tranquillo et jucundo aspectu. Pisces exsultant; respondet tua melodyæ canteum amicus aleyon alterna melodyæ; delphinus juxta lyram et circum lyram natat; searus autem canit, nautilus vero præcurrat; pomitus adnatat paulo et præcedit. Sed timeo ne ad saltandum cum melodia gerentem omnia navem incantans, susdeque omnia vi perturbes, aut ad illam feras, aves, pisces ascendere cogas et attrahas, aut ad saxe tendant nau-

¹¹ Nulla est divisio in cod.

Α "Η καὶ τραπῶσι πρὸς λίθους οἱ ναυτίλοι·
"Η πάντα μᾶλλον, εἰ τὰ Σειρήνων θέλοις.
"Αμφω γάρ αὐτὸς καὶ λίθους κινουμένους
"Ος ἐμπνόους δείκνυσι, καὶ τοὺς ἐμπνόους
Οὓς ἂν θελήσῃς, πρὸς λίθους πηγνυμένους".

θ'

Τὶ τοῦτο κάλλος; τὶς πάλιν καινὴ κτίσις;
"Η τὶς μετῆξε τῆς Ἐδέμη τὸ χωρίον;
Οὐκ ἀρεταὶ γῆς, ἀλλὰ πάντων κτισμάτων,
Συνῆλθον ὅδε. Μέμφομαι καὶ τῇ φύσει.
Τὶ μοι γάρ ἀρκέσουσιν ὁρθαλμῷ δύο,
Κάλλη τοσαῦτα πανταχοῦ περιβλέπειν;
Τὶ μοι δὲ καὶ νοῦς, καὶ γλῶττα, καὶ φωνὴ μία
Πλήθη τοσαῦτα θαυμάτων νοεῖν, λέγειν;
Β Χρόνος δὲ ποῖος ἡμέρας περιτρέχειν
"Ἄνω κάτω τὰ πάντα καὶ περιγράφειν;
Κάτω μὲν ἡ γῆ νυμφικῶς ἀσταλμένη,
Καὶ μικρὸν ἐκ γῆς ὕσπερ ὄψις ἡρμάνη,
Πρόεισι φαιδρὰ πάσιν ἔξεσταλμένη,
Δάφνις, φυτοίς, θαλαῖς τε, θάμνοις, ἀμπέλοις,
Κιττοῖς, κορύμβοις, δένθροις καρποτρόφοις·
Πηγαὶ, σκιαὶ, δόνακες, ἀλση, λιβάδες,
Πόσαι, νομαὶ, φραγγες, ἄκραι, κοιλάδες,
Δρυμῶνες ἢ λειμῶνες, δύντρα καὶ γάπαι,
"Άνθη τὰ πάντα, πάντα κάλλη, πᾶν μύρον,
Πᾶν χρῶμα, βύσσος, πορφύρα, χρυσὸς, γάλα.
Τοδωνιαὶ, κρινῶνες, δόμητῶν ἰων,
Χρυσάνθεον, νάρκισσος ἦδος; καὶ χρόκος,
"Ο πορφυρίζων ὑάκινθος ἤδιων,
C Ο δὲ φλογίζων ἐκπρεπέστερος πλέον.

illi, aut etiam magis, si Sirenes imitari velis. Utrumque enim ipse et agitata saxa quasi animantia ostendit, et animantia, quæ volueris, saxis adiuvare.

9.

Quis est iste decor? quæ nova iterum creatio? sed quis huc transtulit Edenis sedem? Non terra virtutes, sed omnium creaturarum huc convenerunt; et naturam incuso. Quomodo enim mihi sufficiunt oculi duo, ad circumspicendum ubique tantas pulchritudines? quomodo mihi mens, lingua, vox ubi, prodigiorum tantam multitudinem ad cogitandum vel dicendum? Quid est dici tempus ad percurrentem omnia et ad describendum? Infra enim tellus nisi sponsa ornata, et paululum a terra velut collis elevatus, prodit splendide omnibus adornata lauris, plantis, ramis, arbustis, vineis, hedera, corymbis, arboribus frugiferis: fontes, umbras, calami, luci, aquarum jactus, gramina, pascua, gurgites, colles, valles, sylvae aut prata, antra et nemora, florēsque omnes, omnes pulchritudines, omnes odores, omnes colores, hyssinus, purpureus, aureus, lacteus; rosaria, lilia odorantibus jaculis, chrysanthemum, narcissus jucundior, et crocus, hyacinthus purpureus jucundior, et flammeus conspiens magis. Nihil abest eorum quæ adesse satius est;

"Απεστιν ούδεν, ὃν παρειναις βέλτιον,
Πάρεστιν ούδεν ὃν παρειναις¹⁸ συμφέρον.
Τὰ βεῖθρα, ποιὰ βεῖθρα τῶν λόγων φράτοι;
Χρυσᾶ, διειδῆ, ψυχρά, κοῦφα, μυρία,
Μέλι κέτερας βέοντα, τερπνῷ σὺν μέλει.
"Η λουτρά ταῦτα τῶν χαρίτων, ὡς λόγος,
"Η μᾶλλον αὐτὰ καὶ χάριτες εἰς χύσιν.
Οὐ τρεῖς βέονται μᾶλλον, ἀλλὰ μυρίαι.
"Η τέσσαρες βέοντες ἐξ Ἐδὲμ πάλαι
Κρουνοὶ καταρθεύουσιν Ἐδὲμ τὴν νέαν.
Κρῆναι, λίμναι, τέχναι δὲ τούτων μυρίαι
Τὰς ἥδους βλύζουσι τῶν βεῖθρων πλέον.
Θέλγουσι ταῦτα καὶ λίθους καὶ θηρία.
Ορφές τὰ πλήθη, θῆρας, δρυεις, ιχθύας;
Δοκῶ λιπόντα πάντα τοῦ κόσμου τόπον
Ὄς οἰκον εὖρον κοινὸν ὕδε τὸν τόπον,
"Η πρὸς τὸ κάλλος συνδραμόντα δεσπότου,
Ὄς πρὸς μέλος μένουσι τὸ πρὸν Ὁρφέως.
Ἄδουσιν, ἀντάρδουσιν, ἀηδῶν, κύκνος,
Τίττεις, χελιδών. "Η τρυγῶν τρύζεις μέγα,
Πίρδες κελαδέτ, λαμπτροφωνεῖ στρουθία,
Ιτίτις μελίζει, βεῖθρον ἡχεῖ βλυστάνον,
Τρέχει λαγώς, σκιρτώσις θῆρες, δορκάδες,
Χαίρει τὰ πάντα, πάντα τῶν μουσῶν γένη
Τέρπει, τὰ πάντα τέρπεται, τῷ δεσπότῃ
Μέλπει τὰ πάντα καὶ, δοκῶ, τὸν δεσπότην.
Ποῦ Πραξιτέλους ἔργα; ποῦ δὲ Φειδίου;
Καὶ ποῦ Λυσίππου; ποῦ δὲ καὶ Πολυκλείτου,
Λάγει τὰ γλυπτά ταῦτα· καὶ γάρ καὶ λάλα.
Καν μὴ λάλα, κράζουσι ταῖς τέχναις δύμας.

Λ Τίνος γάρ δίλου ταῦτα; τίς πνοήν γλύφει
Τίς σχῆμα καὶ τίς ἥθος ἢ τίς καὶ λόγον;
Τὸν ἐνδον ἔδει κόσμον, ἐλθεῖ πρὸς δόμους.
Τίς Βεσελεήλ δημιουργὸς τῶν δόμων;
"Οἱ χειρὸς ἔργα, χειρὸς, δίλλ' ὑπὲρ τέχνην!
"Οι νῦ πρὸ πάντων, νῦ νόσων ὑπερτέρου,
Νοῦ κοσμοποιοῦ, νῦ βασιλικωτάτου!
"Ἄφες τὰ τῆς γῆς, καὶ τὰ τῶν ἀνω σκόπει.
"Οι φαιδρὸς δίληρος, μικρὸν διφτος χύσις!
"Οι κράτεις ὥρῶν! ὁ θεαμάτων βλύστεις!
"Υλῆς, τέχνης, γῆς, ἀέρος, φωτὸς, πόλου.
Τίς Σολομὼν ἡσκήσεις τῆνδε τὴν κτίσιν;
Τίς τὰς φύσεις συνήξεις εἰς μίαν θέσιν;
Τίς τὰς φύσεις μετῆξε μᾶλλον ἐκ τέχνης,
Σοφῆ, σοφὴ φρήν, ἡ βασιλείος φύσις,
Β Τὸ θαῦμα τῆς γῆς, δὲ στέφων καὶ τὸ στέφος,
Πάντων κρατήσας βαρβάρων τυραννίδος,
Παθῶν, ἀναγκῶν, γαστρὸς, ὑπνου, φροντίδων,
Ζώων τε πάντων, ὑδάτων καὶ θηρίων,
Καὶ τῶν λόγων, νῦν ὡς δρῶ, καὶ τῶν νόμων,
Τὰ πάντα φαίνων ἥλιος καὶ καλλύνων
Κάλλιστον αὐτός ἐστι χρῆμα τοῦ βίου.
Καὶ πάντα κάλλη συλλέγων δεσπότης
Τὸ κρείττον αὐτός ἐστι κάλλος τοῦ τόπου
Κάλλος δὲ μᾶλλον κάλλεσι τοῖς ἐν τόπῳ
Λάμπουσι λαμπτήρ, τερπνοτήτων τερπνότης.
Τοῦτον δοκῶ μοι τὸν τόπον καὶ Φωσφόρος.
Πρώτος βλέπων Ιστήσις τὸν χρυσοῦν δίφρον.
"Οχνῶν ἀπλεῖν, καὶ δραμεῖν πρὸς ἐσπέραν.
Οὐδὲ¹⁹ ἀντιλάμψῃ δεσπότης, ἡττημένος

nihil adest eorum quae abesse decet. Rivos, qualia rivos verba dicent? aureos, limpidos, frigidos, rapidos, numerosos, melle manantes et satis, cum jucundo sono; vel balnea ista Gratiarum, ut dicitur, vel potius illa Gratia ipsa in effusionem, non tres tantum effundentes sed mille, vel quatuor fluentes ex Eden olim rivi irrigant Eden novum. Fontes, fistulæ, artes illorum infinitæ magis rivorum delicias effundunt: incantant vel feras et sara ipsa. Vides multitudinem, feras, aves, pisces? Mihi videntur liquisse omnem mundi partem, ut ibi hoc loco sedem invenirent; vel ad pulchritudinem Domini concurrissent, ut ad cantum olim Orphæ properabant. Cantant, et cantibus respondent luscinia, cyenus, cicada, birundo. Turtur multum gemit, perdix clamitat, garrit passer, pinus mel stillat, rivas murmurat, lepus currit, saliunt feræ, et capri; omnia gaudent, omnia musarum genera delectant, omnia delectantur; domino omnia cantant et, ut opinor, dominum. Ubi Praxitelis opera? Ubi Phidias? Ubi Lysippi? Ubi Polyclitus quoque? Loquuntur omnia hæc excupla, nam et loquacia etiam, et licet non loquacia fuerint, arte clamat tamen. Cujusnam enim alias hæc sunt? quis spiritum sculptit? Quis vestitum, quis mores, quis sermonevici etiam dat? Interiorem ornatum ce-

C lebra, in domos ingredere. Quis Bezeleel architectus domorum! O manus opus, manus, sed artem superans! o mentem præstantiorem omnibus, mentem mentibus superiori, mentem creatricem, mentem reginam? Linque terrestria, superna intuere; o lucidum aerem, parvam non-lucis effusionem! o tempestatum temperiem! o spectaculorum fontem! materiæ, artis, terræ, aeris, lucis, cœli; quis Salomon ordinavit hanc creationem? Quis naturas coadunavit in unum opus? Quis naturas potius per artem transmutavit? Sapiens, sapiens mens, regalis natura, terræ miraculum, coronans et corona, omnium barbarorum tyrannidem vincens, dolores, necessitates, ventrem, somnum, curas, animauctaque cuncta, aquas et belluas, et sermones nunc, ut video, et leges: omnia illustrans sol et decorans, hic est pulcherrimum mundi bonum. Et omnes pulchritudines congregans dominus, ipse pulchritudo maxima est loci; pulchritudo potius pulchritudinibus in loco splendentibus splendorem ferens, decorum decor. Hunc, ut mihi videtur, locum Lucifer primus videns sistit aureum currum, abiens metuens, et ad Occidentem pergere. Vix emicuit dominus, victus statim abit, et ejus pulchritudinem non sustinet.

¹⁸ Vid. Iug. ὃν ἀπεῖνεται. ¹⁹ Leg. credo ei δ'.

Μελιχος; ήδυσπή; πολιός τε κάρη πολιόφρων
· Ής στέφανος χερίων, ἀγλαῖη βιότου.
· Άλλα σε πόρρω πετρίδο; ήδ' ἀλόχου καὶ τέκνων
Μοῦρ' ὅλοι μερόπων ἐσπάσεν ἐξ ἀλίαν.
Χριστὲ ἀναξ, σεφῆς σῆς Ἑνία οὐ μαστεύσω
· Οὐτία δ' οὐς Ἀστίς νεύμασι στῖς ἀνάγιας,
Οἵα πρὶν ἐξ Αιγύπτου σοῦ θεράποντος Ἰωακήφ,
· Ός δὲ καὶ οὐρανίοις πνεύμα τεοῖς θρόνοις.

ι^β. Εἰς τὴν Ἀράδηρίν.

Οὐρανόθεν κατέπλατο¹⁰, ἐς οὐρανὸν δὲ ἔδραρεν αὐθίς
· Ήν Θεός, ὃν βροτός, ἀμφότερος εἰς Θεὸν ἀμφοτέρως.
ι^γ. Εἰς Ἀριστοτέλην.
Τὸν νοῦν δὲ νοῦς ἔγραψε, τὴν φύσιν φύσις,
· Ἀριστοτέλην εἶπον, ὡς τούτων ὅρον.

ι^δ. Εἰς Πλάτωνα.

Ψυχὴν ἀνειπῶν ἀθάνατον δὲ Πλάτων,
· Αφῆκε δόξαν ἀθάνατον ἐν βίῳ.
ι^ε.

Πλάτων δὲ κλεινδός δὲ πλατύνων τὰς φρένας,
· Ής ἐπιλάτυνε τῆς ψυχῆς δότρα μέγα,
Εἰς πᾶσαν ἐπιλάτυνε τὴν δόξαν χθόνα.

ι^ζ. Εἰς τὸν ἀγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον.
· Εἴθεος ἦν δὲ Σύρος, πολυγράμματος ἦν δὲ Φοίνιξ.
Καππαδόκης δὲ ἀμφοτέροις.
ι^η. Εἰς Σιμπλίκιον τὸν ἐξηγητὴν τῶν δέκα
κατηγοριῶν.

Σιμπλίκιος μέγ' ἀεισμῷ κατηγορίαισι φανθῇ,

lia, corona eras gratiarum, vita jucunditas.
Sed te longe a patria, conjugi et liberis, satēm
mortali bus funestum duxit ad inferos.

Rex Christe, sapientiae vestigia non explorabo
ut ossa ex Asia tuo nulu transferas,
Ut olim ex Aegypto ossa famuli tui Joseph; ut au-
tem animam in coelestibus thronis tuis colloces.

12. In Ascensionem.

E cælo descenderat, in cælum rursus tendit ut
Deus, cum homo sit, utrumque ad Deum unius.

13. In Aristotelem.

Mentem mens descriptis, naturam natura; Ari-
stotelem dico, ut horum terminatum.

14. In Platonem.

Animam proclamans immortalem Plato, reliquit
gloriam in vita immortalem.

15.

Plato ille celebris mentem amplificans ut ampli-
cavit animæ magnum dogma, ampliorum in omnem
terram gloriam præstítuit.

16. In sanctum Gregorium theologum.

A Deo inspiratus est Syrus, multis doctrinis im-
structus Phœnicius, Cappadocia autem utrumque et
utroque majus habet.

17. In Simplicium decem categoriarum interpretem.

Simplicius magnum categoriis impulsū deditis

18. Leg. κατέπαλτο.

· Ἐκδός (sic) κατηγορίας λῦσεν Ἀριστοτέλους.

ι^η.

Σιμπλίκιος μέγα φῶς φύσιος περὶ κύκλον ἀνῆψε,
Νοῦν δὲ γ' Ἀριστοτέλους εὑρεν ἀριστοπόνως

ι^θ. Εἰς τὰς ε' φωνάς καὶ εἰς τὰς ε' κατηγορίας.

Μόλις διαδράξ τῶν σφιστῶν τὰς θίκας,
Σοφοὶς δὲ μᾶλλον προσθαλῶν ὡς ἡμέροις,
Φωνῶν ἐπλήσθην καὶ κατηγορημάτων.

Οὐκ ἔστιν, ἔστι, πρός τι, ποιῶν, ποῦ, πότε.
Πάσχουσι, δρῶσιν ὡς θέλουσι μυρία.

Στρέψουσι πάντα, συγχέουσι τὰς φύσεις.

· Ός εἴ ἔστιν τῶν πλάτους τραγελάφους,
Τὸν οὐρανὸν, γῆν· τὸ δύλον φασὶ λίθον·

· Γῆγην διμορφον, εἶδος; Λύην οὐχ ἔχον.

Κόσμους ἀπείρους, ίδιας πρὸ τῶν δλῶν.

Οἱ τῆς Στοᾶς βάλλουσιν Ἀκαδημίαν·

Πύρρωνας οὐτοι, πάντας δὲ Σταχειρίτης·

· Άλλοι δὲ τοῦτον, Φοίνικές τε καὶ Σύροι·

Τίς νοῦς τοσαῦτας ἐντάσσεις διαδράμοι·

· Εθνη τοσαῦτα, καὶ φάλαγγας δυτικάδυτος·

Γνῶνται τὰ κρυπτὰ τῶν δλῶν ζητῶν βάθη·

Καὶ τῶν σαφῶν τις ἐσχι φυρμὸν αἰτίκα·

· Εν γνώσεως φῶς, Χριστὲ μου, σὺ μοι μόνος·

Γνῶσις τελεία, μᾶλλον εἰδέναι μόνον

Σὲ δημιουργὸν οὔτιῶν, χρύνων, τόπων,

· Αρρητον δέληπτον ἐν τε καὶ τρίᾳ.

· Άφεις τὰ πάντα τούτο καὶ μόνον λέγω.

C visus est ; categorias Aristotelis publicando solvit.

18.

Simplicius magnus naturæ peritus hunc circum-
diffidit ; mentem Aristotelis inventis optimis labori-
bus.

19. In quinque vocales et decem categorias.

Vix perspiciens sophistarum sententias, ad phi-
losophos autem potius accedens ut faciles, vocibes
repletus sum et categoriis. Non est, est, ad quid,
quale, ubi, quando; ut patiuntur, agunt, volunt
innumerā. Omnia subvertunt, confundunt naturas,
ut ex se flingant hirco-cervos; cœlum, terram;
ignum, petram dñeunt, materiam sine forma, for-

D mam sine materia; mundos innumerabiles, ideas
universis anteriores. Qui e porticu sunt Acadē-
miam impugnant; isti Pyrrhonæos, omnes Stagi-
rita; alii autem illū, Phœnices et Syri. Quæ mens
tantæ lites percurreret, tot gentes, et phalanges
iniamicæ? Quærebam cognoscere occultas profun-
ditates universorum, et quis potuerit tandem cla-
ras res obscurare. Unum cognitionis lumen,
Christe, tu mihi solus es; cognitione perfecta potius
est scire solum te creatorem substantiarum, tem-
porum, locorum, inessabilem, incomprehensibilem,
unum et tres; omnia mittens hoc quidem solum
loquor

κ'. Εἰς τὸν φιλοσόφους.

Τρεῖς σοφίης πολυτεττορος ἐκκριτοὶ ἀστέρες εἰσι;
Ἐνθέμενοι βίβλοις δλον διπειρέσιον.
Ἄρχύτας ἡρές, Πλάτων πλάτυνε, τέλος δ' ἐπὶ πᾶσι;
Ὦς ἐνυγε κληθεὶς θῆκεν Ἀριστοτέλης.

κα'. Εἰς τὰς τῶν Ἰθήνων ἀρχατάς.

Οὐ Σκυθικὸν πῦρ ἀλλ' Ἰθηρικὴ βίᾳ
Πρὸς τὴν Ἐφάν νῦν κλονεῖ τὴν Ἐσπεραν.
Γῆς τοῦτο σεισμός, τούτος φαῦταις ἀστέρων
Καινῶν ἀδήλου μάκετις γῆ. Τί Σκύθαις
Μέμφη ματαίως ὀππάτε' ἀν τοὺς συμμάχους
Τοιαῦτα δρῶντας καὶ φίλους τοὺς σοὺς βλέπεις ^{νο} ;
φίλους

κβ'. Εἰς τὸν Βουλγάρους.

Κατὰ Σκυθῶν πρὶν συμμάχους, νῦν δὲ Σκύθας,
Λήψοισθε Θράκης, συμμάχους πρὸς τοὺς φίλους
Σκιρτᾶς καὶ χρετεῖς, φύλα Βουλγάρων,
Καὶ σκῆπτρα καὶ τὸ στέμμα καὶ τὴν πορφύραν
Κρατεῖτε καὶ φορεῖτε, καὶ φονικίδας
(ζήτησον στίχον ἔτα)
Μεταμφιάσει καὶ ἔύλοις τοὺς αὐχένας
Μακροὶς συνέξει, καὶ χυφῶς τοὺς πόδας.
Ζανεῖ δὲ παλλαῖς νῦτα καὶ τὴν κοιλίαν.
Ἄνθ' ἐν ἀρένες δημιουργεῖν,
Τούτους φορεῖν ταλαμάτε καὶ φρονεῖν μέγα.

κγ'. Εἰς τὴν νοητὴν οὐσίαν.

Ζητῶν ἀπειπον τὴν νοητὴν οὐσίαν.
Τί; ἐστιν αὕτη, πῶς δὲ τέμνει τὰς δύο,

20. In philosophos.

Tres sapientia egregia conspicui, velut sidera,
liberis pretiosum thesaurum commiserunt. Archytas
imperavit, Plato amplificavit, Aristoteles perfectio-
nem in omnibus, ut nomen ejus feliciter sonat,
imposuit.

21. In Iberorum vastationes.

Non Scythicus ignis, sed Iberica violentia versus
Orientem nunc Occidentem fugit. Hoc terrae motus,
et illas stellarum novarum fulgor ostendebat terrae.
Quid Scythes incusas immerito, cum socios talia
agentes, et amicos tuos vides?

22. In Bulgares.

Contra Scythes. nuper socios, nunc vero Scythes
sumerelis, Thraeces, socios et amicos. Exsultate et D
plaudite, Bulgarorum tribus, et sceptra et diadema
et purpuram possidete et gestate, et croceas to-
gas. (Deest unus versus).... vestitum mutabit, et lignis longis colla alligabit,
compedibus pedes; multisque lacerabit terga et
ventrem; ideo operari cessantes. hos sustinete præ-
se ferre et cogitare superba.

23. In intellectualē substantiam.

Quærens intellectualem substantiam desperatus

^{νο} Sic. ^{νι} Leg. vid. τὰς π. δ. γε δράσσεις.

Α' Ασώματον καὶ σῶμα; πῶς δ' ἀμφω μόνη

"Ἐχουσα τῶν δυοῖν δὲ μηδὲν τυγχάνει;
Πῶς πάντα δ' ἔστιν, Εἴτι πάντων δ' οὐκέτι;

πλ
κδ'. Εἰς τὸν κομιτητ

"Ἄνω κομιτητης ἐφεγε τὸν αἰθέρα,
Κάτω κομιτητης πυρπόλει τὴν Ἐσπέραν.
Ἄστηρ ἐκείνος σύμβολον τοῦ νῦν σκότους.
Ἐκείνος ἡμεροῦτο φωτεὶ Φωσφόρου.
Ἄλλ' οὗτος ἡφθη τῇ δύσει Νικηφόρου.
Τυφώς δ δεινὸς οὗτος ἔξ ἀλαστόρων
Τὰ πάντα πιμπρῷ· ποῦ βρυχήματα κράτους
Τοῦ σοῦ, στρατηγὲ, τῆς ἀνικήτου Ρώμης;
Φύσει βασιλεῦ, πράγμασι νικηφόρε,
Μικρὸν προκύψας τοῦ τάφου, βρύξον, λέον,
Δίδαξον οἰκεῖν τὰς ἀλώπεκας πάτραις.

κε'. Ὁρος τῶν δυτῶν.

"Ἐκαστον εἶναι τοῖς σοφοῖς τοῦτ' οὐσία·
Ποσδὸν δὲ, μέτρον κάρυθμδς, ροπή, βάρος·
Τὸ πρός τι δ' ἔστιν ἡ πρὸς ἄλλο τι σχέσις·
Ποιῶν, χαρακτήρ, εἶδος, ἡ τοιουτότης·
Ποὺ συμβενήκδε τοῦ τόπου, ποτὲ χρόνου·
Ποιεῖν τό τι δράψι, εἴτε νοῦν, εἴτε οὐσίαν·
Πάλοχεν δέχεσθαι τῶν παρ' ἄλλων δὲ δράσαις ^{νι}.
Κείσθαι, κλίσις τι ἡ θέσις τῶν κειμένων,
Ἐχειν ἐκαστον οὐπέρ δεσι τὸ πλέον.

κς'. Εἰς τὴν γνωστικὴν καὶ κρακτικὴν φιλο-
σογλαρ.

Θεωρίας τις διχρον ἡ μοναρχία,

C sum; quæ est ista? quomodo dividit hæc duo, cor-
porale et incorporale? quomodo autem utrumque
sola habens nihil utriusque participat? quomodo
omnia est, et nihil omnium est?

24. In cometam.

Supra inflammavit æthera, infra cometes in-
cendit Occidentem. Sidus illud signum est tenebra-
rum, blandius efficitur lumine luciferi, sed hoc in-
flammatum est in obitu Nicephori. Fumans hoc
sævum ex ultione divina omnia consumit. Ubi
rugitus tuæ potestatis, dux invictæ Romæ? natura
rex, rebus gestis Nicephore; brevi in sepulcro ja-
cens, rugi, leo, doce vulpes rupibus inhabitare.

25. Definitio entium.

Unumquodque esse, id philosophis substantia
dicitur, quantitas, mensura, numerus, vis, pos-
tus; ad quid est, vel ad aliud est habitus, quali-
tas, character, species et talitas, modo adjunctum
loci, modo temporis; facere quid operatur, sive
mens, sive substantia, pati, excipere ab aliis actiones,
subjici, inclinatio, aut positio subjectorum,
unumquodque habere id quo tamen maius exigitur.

26. In Gnosticorum et Practicorum philosophiam.

Theorizæ summa est quæ sit monarchia, quid sit

Τὶ πράξεως ἡ κρᾶσις ἀρετῶν ὅλη.
 Μίσαι δὲ γνῶσις, δευτέρων ἡδῶν νόμοι,
 Δυσὶν ἐκείνων ταῦτα βαθμίδες δύο.
 Μιὰ δὲ ἔκαστη καὶ συνάμφων καὶ μόδις.
 καὶ'. Εἰς Σιμπλίκιον.
 Τῆτωρ δὲ Σιμπλίκιος ἡ φιλόσοφος;
 "Αμφω δοκεῖ μοι, καὶ μὰ τοὺς λόγους δικρός.
 καὶ'. Εἰς Πορφύριον.
 "Ο Πορφύριος λευκὸν Ἀριστοτέλους
 Τὸ πορφυροῦν δέειξε²¹ γνώσεως βάθος.
 "Ορνις πτερωτὸν, πῦρ δὲ κοῦφον τὴν φύσιν.
 "Ανωγέρης δὲ νοῦς Ἰαμβλίχου πλέον,
 Εἰ μὴ τιθεῖ τις οὐσίας ἀσωμάτους.
 Τὰ τοῖς σοφοῖς δοκοῦντα τῶν διτῶν γένη,
 "Ἐλεγχέτω τὸν δινδρα δ μήπω λέγων,
 Ἰαμβλιχὸς ἄκρατος ὃν νοῦς καὶ μόνον.
 "Ος σου τέθηπα τὴν φύσιν Σύρος, Σύρε,
 Εἶνας δὲ πιστὸς, τοῦ Σύρων Χριστὸς γένους.
 Σοφῶν τοσαῦται τῶν παλαιῶν αἱρέσεις,
 Πυθαγόρειοι, Σταϊκοί, Παρμενίδαι,
 Κυρηναῖκῶν ἐσμὸς, οἱ τῶν Μεγαρέων,
 Χορδὲς Πλάτωνος, οἱ τε τοῦ Περιπάτου.
 "Ἐπικούρειοι, Κυνικοί, Πυρφωνίδαι,
 Δεκάς τελεία τῶν δέκα στύλοι γενῶν.
 καὶ'. Εἰς τὴν κοιμηστὴν θεοτόκουν.
 Ζῆ, καὶ θανοῦσα· ζῶσα τίκτει, Παρθένος.
 καὶ'. Εἰς τὴν ἀποδηματαν²².
 Τρῶες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ ἐπ' ἀλλήλοις θορόντες,

Iota conjunctio operationis virtutum : media autem C gnosis, secundorum morum leges, duorum horum fundamenta hæc duo. Uni autem cuique utrumque ægre etiam convenient.

27. In Simplicium.

Rhetor Simplicius an philosophus? Utrumque mihi videtur, et certe sermone summus.

28. In Porphyrium.

Porphyrius candidum Aristotelis scientiae profundum, purpureum ostendit; avis alata est, et ignis subtilis natura; sublimis autem magis Jamblichī mens, nisi quis statuat incorporeas substantias. Quæ philosophis visa sunt entium genera esse convincat virum, ne loquens quidem, Jamblichus qui pura mens et nihil aliud est.

Qui tuam naturam Syrus miratus sum, o Syre, sis autem fidelis, Christus e Syrorum genere es.

Philosophorum veterum tot sectæ, Pythagoræ, Stoici, Parmenidæ, Cyrenaicorum turba, Megarei, Platonis cohortes, Peripatetici, Epicurei, Cynici, Pyrrhenidæ, decas perfecta, decemplicis generis columnæ.

29. In dormitionem Deiparos.

Vivis vel mortua, vivens, Virgo, paris.

30. In abcessum suum.

Troes et Græci in invicem ruentes, unius corporis causa decem annis ceciderunt.

²¹ Πριus erat ξδυξε. ²² Αν ἀκαδημίαν?

A Σώματος οὐνεχ' ἐνδε εἰς δέκ' ἐπιπτον ἔτη.
 Οἱ δὲ σφροὶ καὶ ρήματος ἡ καὶ τράμματος οἶου,
 Μάρναντε εἰς ἐτέων καὶ χιλίων δεκάδας.
 'Αλλά τ' ἐμ' ἐκ βελέων Θεδες ἔξελεν, ἐκ τε κυδοιμοῦ,
 Ἐς Τριάδος γνῶσιν, ἐν Τριάδος με φάει.
 Καὶ οὐλογισμοὺς καὶ λογισμοὺς καὶ λόγους.
 Χαίρειν μακρὰν φράσας τις, εἰς Θεδες γινωσκέτω.
 Ἀναρχον ἀρχῇ, πνεῦμα, φῶτα τὰ τρία.
 λα'. Εἰς τὸν ἄγιον Κήρυκον ιστεμένον μέσον τῶν
 ἀμπέλων.
 'Ως εὐγενές τι κλῆμα μάρτυς ἀμπέλου,
 Χριστοῦ φανεῖς, ἐστηκας ἀμπέλων φύλαξ.
 λβ'. Εἰς τὸν ἄγιον Βλάσιον.
 'Ως μόσχος τὸν θρεμμάτων Ἐκκλησίας
 Βοῶν ἐτάχθης, Βλάσιε, φρουρὸς μέγας.
 B λγ'. Εἰς τινα κατελόντα εἰς Ἑλλάδα καὶ ἀγρον
 κατέθετα.
 Οὐ βαρδάρων τῆν, ἀλλ' ἰδὼν τὴν Ἑλλάδα,
 Ἐβαρβαρώθης καὶ λόγον καὶ τὸν τρόπον.
 λδ'. Εἰς δρος τὸν Οἰνυμπον.
 Τὸν οὐρανὸν μὲν, ἀγγελοι, βροτοι, χθόνα,
 Ἄμφω δὲ κοινὸν ὃς δρον γῆς καὶ πόλον.
 "Οὐλυμπον ἴσχον, πειθομαι μίξιν βλέπων.
 Οὓς καὶ θεοὺς Ὅμηρος, ὃς δοκῶ, λέγων,
 Κοινὴν ἀφῆκε πᾶσι τούτων ἐστίαν.
 Προφητικῶς "Οὐλυμπον εἶπε τὸν πόλον.
 λε'. Εἰς τοὺς βασιλικοὺς στεφάνους τῆς χειρὸς
 ἀντοκρήτωρ Ιωάννης.
 "Εθραυσεν ἀχθοὺς δεξιὰ σῇ, Χριστέ μου.

C Philosophi autem verbi aut litteræ unius causa, pugnauerunt annorum decem millibus.

Sed me Deus e telis eripuit, procul a tumultu, in Trinitatis cognitionem, et in Trinitatis luce me posuit.

Et syllogismos, et argumentationes, et verba valere multum dixerit aliquis; unus Deus noscatur, sine principio principium, spiritus, tribus luminibus constans.

31. In sanctum Cerycum in medio vinearum stantem.

Ut nobile quoddam sarmentum vineæ Christi, martyr vius es, stas vinearum custos.

32. In sanctum Blasium.

Ut egregius vitulus Ecclesie gregis boum constitutus es, Blasi, magnus custos.

33. In quemdam ingressum in Græciam et sylvestrem factum.

Non barbarorum terram, sed Græciam cum vi deris, barbarus factus es et sermone et moribus.

34. In montem Olympum.

Cœlum quidem, angeli; terram, mortales; ambo vero simul habebant ut terræ montem et cœlum Olympum; credo confusionem cernens: quos enim deos Homerus, ut reor, dicit, communem omnibus horum sedem reliquit, propheticæ Olympum cœlum vocans.

35. In regales coronas manus imperator Joannes.

Contrivit hostes dextera tua, Christe mihi. Christi

Χριστοῦ δὲ τοῦ σοῦ δεξιᾶς ἐστεμένης,
Σοὶ πᾶς προσάπτει τῶν προτροπαλών τὴν χάριν.

λ'. Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος.

Νοῦς ὁν μέγιστος, σαρκὸς εἰληφας πάχος·
Ταύτην γράφω νῦν, τὴν δ' ἀκο φύσιν σέβω,
Οὐ χρεῖται γραπτὸν, οὐ περιγραπτὸν τόπον.
λ'. Εἰς τὸν ἄγιον Υἱόντην τὸν Ῥοδαρδίτην ^{καὶ}.
Ὕν λευκὸν, ὡς ἔφησαν ^{καὶ} Ἐλλήνες πάλαι,
Οὐ νῦν ἐρυθρὸν Κύπρις ἤνθισε ρόδον.
Ὕν, ἦν ροδανδύς ^{καὶ}, καὶ πάλιν λευκὸν ρόδον
Ιωάννης τὸ θαῦμα τῆς οἰκουμένης.
Οὐδὲ ἦν ἐρυθρὸν φοινίκων ἐξ αἰμάτων,
Οὐδὲ εἶχεν ὅδμην ὄρθοδιξίας μύρον.
Ἄλλ' ἦν δυσώδους ἐν μέσῳ φίφεν τόπου,
Ὦς ἐκ ροδωνίδες περ ἐκ τῆς πατρίδος,
Αἰσχρῶς βιασθὲν χεροὶ τῆς δούλης Ἀγαρ.
Τὸ δ' δινος ἤνθει καὶ φενορδορωμένον.
Ἄλλ', ὡς φυτουργὴ καὶ γραφεῖ τῶν ἀνθέων,
Τὸ κάλλος οὐκ ἤνεγκας ἡρηκωμένον·
Νεύεις δὲ, καὶ σὸς εἶχε λειμῶν τὴν χάριν.
Καὶ δὴ μυρίζεις πίστεώς σου τῷ μύρῳ,
Καὶ φοινικόχρουν δεικνύεις παρ' ἐλπίδα,
Ἐξ αἰμάτων τὸ χρῶμα, πλὴν αὐτορέμτων.
Κρείτον χρόνου τὸ βάμμα παντὸς καὶ πάθους,
Οὐδῆν ῥέουσα μηδὲ ἀπορέουσα πω.
Τοῦτο βλέπων ἤρπασε γῆθεν καὶ πόλος.
Οὐ γῆς δὲ μᾶλλον Δεσπότης σὺ καὶ πόλοι,
Παρ' αὐτὸν ἴστας τὸν φαεινὸν σὺν θρόνον.

verò tui dextera coronata, tibi omnes afferunt vi. C
cloriarum gratiam.

36. In imaginem Salvatoris.

Mens maxima cum sis, carnis sumpsisti nuplē :
hanc nunc describam, sed supernam naturam
adoro, non manibus describendam, non loco cir-
cumscribendam.

37. In sanctum Joannem rosam-gerentem.

Alba erat, ut dixerunt olim Græci, quam nūne
rubram Cypris rosa florere fecit. Ecce erat ro-
sam-gerens, et rursus alba rosa erat Joannes orbis
admiratio. Non erat rubra e rubro sanguine, non
habebat odorem orthodoxiæ suavem. Sed erat se-
tidi avulsa in medio loci, ut e rosario, nemore & sua
patris, turpiter erecta manibus servæ Agar. Flos
auem florebat vel coeno immersus. Sed, o creator D
et pictor florum, pulchritudinem non sustinuerat ita
deperditam. Jubes, et tuus habuit hortus gratiam ;
et fragrare facis fidei odore, et rubrum colorem
per speim præstas, e sanguine colorem, vel non
sponte fluenter ; liquorem tempus omne et dolorem
vincientem, unguentum fluebas et nondum diffusaens.
Hoc cernens cœlum e terra eripuit ; et tu cœli et
terræ Dominus, justa splendentem statuisti tauri
tarorum.

Leprosus, cœcus, mortuus eram, Christe mi,

^{καὶ} Leg. vid. ροδανθήτην. ^{καὶ} Prius erat ξηραν. ^{καὶ} Leg. vid. ροδανθοῦς. ^{καὶ} λεπτρός (sic). ^{καὶ} In marg.
εἰς έκτον. ^{καὶ} Λεπτας ἀργαλέοις κήδεσσον ἀνιστάμενον οὐδεὶς μό-
γασας. ^{καὶ} Cod. σκύλης.

A Λεπρὸς ^{καὶ}, τυφλὸς, πέφυκα, νεκρὸς, Χριστὲ μου,
Ομοῦς κεκυφὼς, καρδίαν, νοῦν, καὶ λόγον.

Ἐγειρε πάντα, σοὶ μάνῳ ζῶ, σὸς δὲ ζψυν.

ὅλος τ' ἔνδις ἄγριον οἴημα

Θυμὸς τάλας, τὸ πέπονθας ; καὶ δῆτα καὶ ὄσον οἴημα

Εἰς χρόνον ἐξ ἡῆς ἐξ βιότου δύσιν ! [μάργης]

Πλετο μέν σοι καὶ φάσις, ὄλετο καὶ μένος ἐσθίλιν,

Πλετο δὲ ἡλικίη, χείρ δὲ λέλοιπε κράτος.

Πάσαν δὲ ἀμφοτέρας ἀρύουσας κακεργές ἀσποί,

Γείτονες, δὲς καὶ δέλδος κτῆσιν ἐμοῦ βιώτου.

Πάστος δὲ σκοπός εἰμι πακῆς γλώσσης · θάνω, οὐδὲ

Εἰς έτ' ἐμήν κραδίην ισοδούσι. Τάλας !

Τῶν πάντων, οὐ τόσον ὀδύρομαι, δοσογένειος περ

Αἰώνω τρομέω ἀμφιπαρερχόμενον.

B Οὐ δέτι μοι περίκενται, μαρφόδιας δὲ ἀλάλημαι,

Ἄλγεα τε στοναχάς, κήδεα μονιν φέρων.

Ἄμπλακῶν τὸ ἐπὶ τοῖς φόρτον πολυειδέα δχθη,

Οἰς μόνοις πλουτῶ πλοῦτον ἀπειρίσιν.

Σήν τε δίκην τρομέω καὶ τάρταρον ἡρέντα,

Καὶ φλόγα τὴν σκοτίην καὶ ὄφειν δασάνην.

Ἐγγύθι, τῆς Σκύλλης ^{καὶ} χαλεπῆ παρέστηκε Χάρπας;

Ἀμφότερα τρομέω, καὶ βίον ὡς θάνατον.

Ἄλλα μὲν, δικαῖ, ἐλέαιρε, καὶ ἀμφωτέρωθι οὐδων,

Ἐνθεν ἀναστῆσας εὐδίον εἰς λιρένα.

Η με φέρειν φορέοντα δίδεσκον, δηη τέ γε βούι,

Ρήματι πάντα φέρων, πάντα χαλινὰ φέρως.

Θυμὸς τάλαν, τὸ πέπονθας ; ἀνέγρεο, μή σε χαλέψῃ

Δαιμόνων δὲ ζωῆς βάσκανος ἡμετέρης ·

Μή σ' ὑπωνοτε, ζιζανίων σπόρον ἐγκαταμένη,

humoris inclinatus, corde, mente et sermone. Ex-
cita omnia, tibi soli vivo, thus quoque si.

Miser anime, quid passus es et quanta, ei quale
ulcus habuisti in tempore ex juventute ad vitæ li-
nem !

Perit quidem tibi nitor, perit egregia virtus,
periit ætas, manus quoque robur perdidit.

Omnem autem utraque manu hauriunt improhi-
cives, vicini, ut quisque vult, vitæ meæ substantiam.

Omnis autem malæ linguae scopus sum. Mortus
sum, et isti in pectus meum, Ies ! tela jacunt.

Omnibus non tantum crucior, quantum unius ü-
meo aeternitatem me manentem.

Nihil mihi superest, frustra obterro, dolores, geni-
tus, et curas solē habens.

Culparum ad hæc onus, multiplices angores, qui-
bus solis immensam copiam possideo.

Tuam vero sententiam timeo et tartarum teno-
brosum, et flammam obscuram, et serpentum abun-
dantiam.

Justa Scyllam funesta adstat Charybdis ; stram-
que timeo, et vitam velut mortem.

Sed mei, o rex, miserere, et utrinque me salva,
inde adducens in tranquillum portum.

Vel me sustinentem sustinore doce, sic ut vis;
verbo omnia forens, freua cuæsta feras.

"Η κ' ἀρετῶν σκεδάζη εἰλούτον απειρίσιον.
Θυμὲ τάλαν, τί πέπονθας; ἀνέγρεο, οἴδας ἀπειλᾶς
Δεσποτικῶν στομάτων, δκναλέαις κραδίαις.
Θυμὲ τάλαν, τί πέπονθας; ἀνέγρεο, μήπου τι κλείσῃ
Οὐρανίους θαλάμους Νυμφίος ἔξαπίνης.
"Ἐγρεο, θυμὲ τάλαν, καὶ ἵστασο, καὶ γόνυ κάμπτε,
Δάκρυα θερμὰ χές, μύρεο σάς ἀνίας.
"Παθί μοι, πανίλας βασιλεῦ, ήλιε δόξης·
"Ἔλαθι, κοσμοφόρε²⁰. Παθί, οἰκτοπάτορ·
"Ἔλιτον ἐκ γενετῆς, δσα ψάμμαθός τε, κύνις τε.
"Ηδ' ἔτι νῦν λαλέω, οὐδὲ πνέω καθαρέων.
"Ἄλλ' Παθί τεδν κατὰ θέσφατον οίκτον, Παθί,
"Ἔλαθι, πόλλ' ἀνέτλην, δέξια δ' οὐδὲ τάδε.
"Αμπλακῶν φορυτοῦ, καὶ αἰσχεος ἡμετέροιο
Τολμήσω μῆθον, οὐδὲ φλόγες σκότιαι,
Οὐδὲ μυχοὶ χθόνιοι καὶ δαίμονες ἀγριόθυμοι,
Οὐδὲ γ' ὅλη κεῖθι τῆς κακίης βάσανας.
Τήνδε λίπω μετέπειτα καὶ έσσομέναις πυθέσθαι
Στήλην ὑμετέρης ἔγγραφον ἀφροσύνης.
Εἰδεσι ταῦτα χαράσσειν αἰδέομαι. Τί δὲ μῆναι
Γλῶσσαν ἔοικε πάλιν ρήματιν αἰσχροδίσιος;
Αἰδέομαι γῆν, ούρανὸν, ἥρα, ἥλιον, ἄστρα,
Νύχτα, φάσις, χόρους πάντας, ἄπαντα δόμον,
"Άλλοις μὲν παράκοιτις, τάκνα, φίλοι, θρόνος αἰκίς,
Τερπανὴ βίθιτος, χρυσοφόρος σπατάλη.
"Ανδραπόδων ἐμοὶ²¹, δόμοι, δλσα, γνῶσις διάκτων,
Οἶς φρονέσσι φίλα καὶ λαλέσσι φίλα.
Διτάρη ἐμοιγε Θεὸς μόνος ἕλιος, δλβος ἀπειρών,

Miser anime, quid pateris? excitare, ne te vexet C
dæmon vitæ nostræ inimicus;
Ne tibi dormienti zizaniorum semina immisceat,
vel virtutum dissipet abundantem copiam.
Miser anime, quid pateris? excitare, noscias mi-
nas Domini oris in corda dubitantis.
Miser anime, quid pateris? excitare, ne tibi clau-
dat subito sponsus cœlestes thalamos.
Surge, miser anime, et sta, et genua flecte, fletus
ardentes funde, tuos dolores lacrymis stilla.
Propitiare mihi, clementissime rex, sol gloria,
propitiare, mundi rector, propitiare, lacrymarum
pater;
Peccavi ab ortu, quantum arena est et pulvis.
E: etiam nunc nihil loquor, nihil cogito purum.
Sed propitiare per evangelicas tuas lacrymas,
propitiare, multa sustinui, sed hæc non sunt digna.
Culparum sordes, nostrumque opprobrium au-
debo expromere; non flammæ tenebrosæ,
Non terre abyssi et dæmones truces, nou omne
illuc nequitia supplicium.
Cessem autem postea et a futuris interrogare de
columna nostræ dementia inscriptionem ferente;
Figuris hæc depingere erubesco, quid autem
deceat linguam rursus describere verbis nocenti
vita deturpatis;
Metuo terram, cœlum, aereum, solem, astra,
noctem, lucem, cœlus omnes, omnem domum.

²⁰ Cod. κόσμοφορε. ²¹ Leg. ἐμοὶ. ²² Leg. ἀμαρτικήτη. ²³ Cod. λωποθυτ. cum ε superimposito.

A "Ἐλπίς φιεμακτέη²², τέρψις δη βιθτού.
"Ἐγρεο, θυμὲ τάλαν, βλεφάρων ὅπιον ἔκτοθι πέμπε,
"Οργανα δοξολόγα κλίνε ἐκάς δύπου.

λη'. Ής ἐκ τοῦ ἀτίου Δημητερίου.
Φεύγετε δρυμφαίαν καὶ δαίμονες, δίλλα τε φῦλα,
"Ήν βάθας φορίω αἴμασι τοῖς ιδίοις.

λθ'. Εἰς τὸν ἀγορήν.

"Ο λωποδύπης²³ πίστιν ἐνθὺς τῷ ἔντλῳ,
Τὰς τῆς Ἐδέμ νῦν ἐξεμάχλευσε πύλας.
μ'.

Τοῦ Δεσπότου τὸ κάλλος, ἡλιε, βλέπων,
Φαίνεις τί λοιπὸν, η λέγεις τρέχειν μόνος;
Βραχὺν δὲ τοῦτον ἐμπεριγράφειν τόπον
B "Ορές δραμόντα δυσμόθεν πρὸς τὴν Ίω.
"Ορχ πάλεν τρέχοντα ταῦτης πρὸς δύσιν,
Καὶ τοῖς ὅπλοις φλέγοντα καὶ πρὸς τῆς μάχης.
Καὶ σὲ γνόφος μὲν καὶ θύελλα καὶ νέφος
Μικρὸν καλύπτει καὶ διατρέψ πολλάκις.
Οὗτος δὲ πανεός ἐστι κρείττων καὶ πάθους.
Τοῖς δημασι σὺ καὶ μόνοις, δ καὶ λύχνος.
Οὗτος δὲ φαίνει τὸ πλέον ταῖς καρδίαις,
Καὶ πᾶν καθαρεῖ τῆς ἀθυμίας νέφος.
Οὗτος διαρκῆς γῆν καταγάζειν δῆμον,
Μέλλον δὲ καὶ σὲ καὶ τὸν δασέρων κύκλον,
Αύτὸν δὲ μέλλον οὐρανοῦ τὸν Δεσπότην
Τυχῆς τε κάλλει καὶ τρόποις καθηδύνας.

Aliis conjux, nati, amici, alta sedes, jucunditas
vitæ, aurea mollities,

Servorum catervæ, domus, luci, regnum cogni-
tio, quibus grata cogitant et grata loquantur.

Sed mihi Deus solis est sol, immeusa possessio,
spes inconcussa, jucunditas omnis vitæ.

Surge, miser anime, somnum procul a pupillis
mitte, organa laudem sonantia

38. E sancto Demetrio.

Fugite gladium, dæmones et alia genera, quem
fero tinetum proprio sanguine.

39. In latronem.

Latro fidem cum statuissest in ligno, nunc portas
Eden aperit.

40.

D Domini pulchritudinem vides, ο sol, fulgesne
amplius, vel solus currere dicitis? Brevem hunc cir-
cumscribere locum vides currendo ab occasu ad
auroram; vide rursus ab aurora ad occasum cur-
rentem; et armis vel ante pugnam ardentei. Et
te quidem procella, nimbus, et nubes paulo abscondit
et tollit scepus. Ille autem omni superior est
fortuna; tu solum oculis, quod et lucerna, fulges;
ille autem maxime cordibus fulget, et omnem ve-
cordiæ nubem amovet. Ille potens est terram uni-
versam illuminare, imo etiam et te et astrorum or-
bem; quinimo ipsum cœli Dominum, animæ pal-
chritudine et moribus deflectare.

μα'. Εἰς τὸν κυρόν Νικηφόρον τὸν βασιλέα.
 Ἐξάτες λαοῖς θεόφρονα ἡνία τελίας,
 Τόσ' ἐπ' ἑτῇ Σκυθῶν Ἀρεα δῆσα μέγαν.
 Ἀτσυρίων δὲ ἔκλινα πόλεις, καὶ Φοίνικας δρόδην.
 Ταραδὸν ἀμαιμαχέτην εἴλον ὑπαζύγιον
 Νήσους δὲ ἔξεκάθηρα, καὶ ἥλασα βάρκαρον αἰχμῆν
 Εὐμεγάθη κρείττων²⁶, Κύπρον ἀριπρεπέα.
 Ἀντολίη τε Δύσις τε ἐμάς ὑπέτρεσεν ἀπειλάς,
 Ὁλοδότης Νεῖλος, καὶ κραναὴ Λιβύη.
 Πίπτω δὲ ἐν βασιλείοις μέσοις, μηδὲ γυναικῶς
 Χείρας ὑπεξίφυγον, ἀ τάλας ἀδρανίης.
 Ἡν πόλις, ἥν στρατός, ἥν καὶ διπλόν ἔνδοθι τείχος.
 Ἄλλ' ἐπέδην μερόπων οὐδὲν ἀκινδύτερον.

μβ'. Εἰς τὸν ἄγιον Δημήτριον.

Θεσσαλονίκης πρόδρομος ἴσταται οὗτος ἐν δπλοῖς.
 "Ος δὲ δοπλὸς νικᾷ, πῶς δταν δπλα λάβοι;
 Οὐχ δπλοὶς κρατέων σοφίης πρόδρομος ἐπίλετο μάρτυς,
 Ἀμφοτέροις ἀμύνων, θὲς φθόνον εἰς ἀνέμους.
 μ. . Εἰς τὴν ἱδρακα τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος.
 Πέτρας μὲν πρὸν, νῦν δὲ θαύματα βρύει.

μδ'. Ἔνδοια.

Σὺ πρώτη φύσεων δόδες, ὡς Τριάς δλιδδώρε.
 Ἐκ σέθεν οὐράνιοι, χθόνιοι, πλεκτὸν γένος δμφοὶν.
 Ἐκ σέθεν αἰώνες, χρόνοι, οὐρανὸς; ἥλιος, δστρα.
 Ἐκ σέθεν ἀθανάτου ρύσις εἰκόνος ἡρξατο θνητῆς.
 Σὺ στάσιν δστατον ἡδὲ μονήν κεράσας δινήσει,
 Καὶ ξενήν τορνώσας ἀταρκιτὸν ἀμφιελίσειν

41. In dominum Nicophorum imperatorem.

Sex annis populi cum Dei prudentia frena obtinens
 tot annis Scytharum magnum bellum compressi.
 Assyriorum urbes dejeci, et Phoenicizæ penitus :
 Tharsum inexpugnabilem sub jugum redegi.
 Insulas autem purgavi, et barbaram vicior expu-
 gnavi arecem validissimam, Cyprus egregiam.
 Orientalis occidens meas quoque reformidavit
 minas, divisiarum dator Nilus, et aspera Libya.
 Cado autem in medio palatio, neque mulieris
 manus effugi, heu miserum ! debilis.
 Urbs erat, exercitus erat, erat quoque duplex
 interior murus; sed vere mortalibus nihil imbecillius
 est.

42. In sanctum Demetrium.

Thessalonicae dux statuit ille in armis ; qui
 sine armis vincit, quomodo si arma sumperit ?
 Non armis pollens sapientiae martyr dux exstitit,
 utroque protegens, invidiam in ventos mitte.

43. In urnam sancti Panteleemonis.

E petra mel prius, nunc miracula fluont.

44. Enodia.

Tu prima naturarum via, o Trinitas beatitudinem
 largiens. Ex te cœli, terræ, genusque ambobus inhæ-
 rent. Ex te secula, tempora, cœlum, sol, astra ; ex te

²⁶ Leg. Κρήτην. ²⁷ Leg. ἄκινχος. ²⁸ Leg. μόθον.

Α Οὐρανὸν ἐς κύκλον περιηγέα πάντοθε ναστὸν.
 Σοὶ δὲ ἀντιτροχάει Φαέθων πόλιψ ἀλλα τε νυκτὶς;
 "Ουματα χρυσεόκυκλα δεῖδρομα διτροπε πολλὰ,
 Ἀπλανές τε πλάνοι τε παλιντροποι, ὃ μέγα θεῖνι.
 Ἐκκεντροι, χθαμαλοὶ, ἐπίκυκλοι ἀλλοτε ἀλλοι.
 Σοὶ μήνη χαρίεσσα παλιντροφος οἴλα τε νύμφη
 Νυμφοὶν ἀμφιχυθῆναι, σπεύδει ἥλιον αὔτις,
 Ἡ δὲ ἀποκυσσαμένη φάος ἀντίον ἐδραμε, γοργή,
 Πάντα δὲ ἐνρύθμου σοφίης στάσις δστατος, οἶμος;

[ἀπειρων.]

Σὺ χθαμαλοὶς, καὶ θστατα εἰς ἑτος ἡγεμονεύεις
 Πατράσιν ἡμετέροις. Ἀδραμος ἐτρεχει εἰς γῆν
 "Ἐκ γῆς ἀδλοφόρος· μέσοφ' οὐρανὸν αὐτὸν ἀέρθη.
 Ἀδραμίδαι λιπαρὸν πέδον ἐδραχον, θδατα Νεῖλου,
 Οὐλιγνοίς ἡγήσατο ποτι γλυκὺ πατρίδος εἰδαρ.
 B Εν πυρὶ καὶ νεφέλῃ, καὶ θδατα πικρὰ θαλάτσης
 Σχίσας ἐπικρατέων: ἀνά τ' ἐβλυσας ἐμπαλιν ὑδωρ
 Ἐκ στερεδες πέτρης, καὶ ἡγεμόνευσεν ἀνύδροις.
 Σοὶ, μάκαρ, οὐτιδανός περ ἐών, κάγω καὶ ἀκυκυ: ²⁹
 Στέλλομαι εἰς τριάς τε καὶ αἵματα καὶ μύθον ²⁸ αἰνών
 Καὶ χαλεπήν στομάτων λύσταν καὶ δηρια φῦλα.
 Καὶ φθόνον ἀρχόντων καὶ δματα μυρία λοξά.
 Ἐλοτέ τάχος πανίλαος, ἐλθὶ καλεῦντι,
 Θηρία τρέψαις, θδατα πήξαις, δηρια φῦλα
 Κλίνεις εἰς θνοτῆς, ληγνεις²⁷ πδσαν ἀταρπόν.
 Χείλεα ποντίσεις δόλια, φθόνον δηριον, αἰπύν.
 Ηείσαις φώρα κακόμητεν ²⁸, ἀηδέας ἀστούς,
 Μισαρέτας, μισοεργόν, μισοφθόνος, μισδανδρας.

C immortali effluentia mortalis imaginis coepit. Tu
 immobilem stabilitatem et solam motui misceus,
 insuetam curvasti viam cœlum amplexuram circulo
 circumducto et omni parte firmo. Per te vestigia
 re legit sol cœlo, et noctis oculi aureis circulis semper
 solventes, multique immobiles, fixi, et errantes rur-
 sum gyrantes, o magnum prodigium ! excentrici, ter-
 ram radentes, circulos invicem miscentes. Per te
 luna decora cursum re legit, qualis sponsa spon-
 sum amplexura, solem retro appetit, et supposita lu-
 mini aduerso incedit rapida. Ubicunque bene com-
 posite sapientiae stabilitas immobilis, ut infinita.
 Tu terrestribus, et postremo in tempore nostris
 patribus p̄nes. Abraham iter fecit e terra in terram
 præmium ferens, donec ad cœlum ipsum elevatus
 D sit. Abramidæ piugue solum viderunt, aquas Nili ;
 eorum posteros altraxit tandem duleis patriæ me-
 moria. In igne et nube, aquas maris amaras po-
 tener dividers, et e contra aquam eduxisti a solida
 rupe, et per arida loca perdixit. Per te, felix, li-
 cel nullius pretii et infirmus ego sim, mittor, Tri-
 nitas, ad sanguinem, ad s̄avas pugnas, ad trucem
 orum rabiem et feras gentes, ad invidiam principum
 et obliquos mille aspectus. Veni celeriter, miseri-
 cors, veni ad vocantem, feras avertas, aquas arceas,
 s̄avas gentes voce submittas, omne iter facile effi-
 ciens ; labia confundas astuta, invidiam trucem,

²⁷ Leg. λεπήνας. ²⁸ Cf. col. seq. II 7.

Ίχ μὲ φέρεις σύν μητρὶ ἔρατάμη νεύμασιν θεθλοῖς, Α Τὴν σὴν κάραν τέθεικε τὴν πορνοκτόνον.
‘Η τε θέλωις καὶ ώς έθέλωις, καὶ εὖ τε καὶ δυσσον.

με'. Εἰς τὸν ἀστοῦ διδίσκαλον Νικηφόρον (1).
‘Αμφω καλύπτει πράγματα, Νικηφόρε.
Λίθο; τάφου, σέ· ζῶντας, ἀγνοίας λίθος.

με'. Τοῦ ἀγίου Θεόδωρου.
Οὐτιδανὴ χείρ νεῦρα δ' ἀπέτμαγε, οἱ δὲ μ' ἐς δθλα
Ἐν σταδίοις καλέουσι νίοι, καὶ ξεταχε πάντα
Δῆμος ὅλος φιλοκέρτομος, ἐς δ' ἐμὲν ²⁰ γλώσσας ¹⁰
Πικρὰς ἐντανύουσι, καὶ δυματα μυρία λοξά.
‘Αλλά γ' ἐμὸν χράτος Πλαθι, μάρτυ, καὶ ἀπτειο χειρὸς
Δεξιερῆς, ιθύνων ἐπ' ἀεθλα, καὶ ἀλγεα πάνων.
Ο!σθα, μάχαρ, κέχμηχα, πανίλαος ἀλλὲ καλεῦνται.

με'. Εἰς τὸν ἀγίον Θεόδωρον τὸν Τύρωνα.
Ἐκ φλογὸς εἰς φῶς ἔδραμες, ἐκ λιμοῦ ποτὶ νέκταρο,
‘Εξ εἰρκτῆς θαλάμους ἔδραμες οὐρανίους,
Ἐκ βασάνων πικρῶν πότ' ἀεθλα καὶ ἀφίτα κάλλη.
Κούρανον ἐκπρολιπῶν, μέγαν εἰδες ἀνακτα [Χριστόν.]
‘Ωδ' ἄρε καὶ καμέτων καὶ ἀργαλέων μελεδωνῶν,
‘Ως καμίγου καὶ εἰρκτῆς καὶ βασάνων λιμοῦ τε
Καὶ Φαραὼ κακομήτιδος ἐξερύσσεις, μάρτυς,
Δύσμορον ὄψε περ δες καὶ ἐν ὀμῷ γήρᾳ θῆκεν.
Οία παθῶν ίδοις ἀγαθοῖς ἐπιμέμφεται οἰσθα.

μη'. Εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
‘Ως πρὶν θανοῦσαν, λύχνε, νῦν κεκρυμμένην
Πηγὴν ἐλέγχων, οὕτω Χριστὸς θαυμάτων

inimicam; suadeas latronem vastrum, odio-
cōs cives, virtutem odientes, laborem, homines.
Iia me agis cum matre potenti ad probos sensus,
qua velis et ut velis, et quod et quantum velis.

45. In suum magistrum Nicephorum.

Duo occultantur, Nicephore; tu, sepulcri lapide;
superstites, ignorantiae lapide.

46. Sancti Theodori.

Contemptibilis manus nervos resecuit, juvenes
vero me in stadio ad prælia vocant, et stat uniu-
ersus omnino populus convicia amans, in me lin-
guas acerbas intendunt, et mille obliquos oculos;
sed, o robur meum, propitius sis, martyr, et dex-
tera manu tange, ad præmia dirigens, et doloribus
finem imponens. Scis, o beate, laboravi, misericors
veni ad vocantem.

47. In sanctum Theodorum Tyronem.

Ex igne in lucem transiisti, e fame ad nectar, e
carcere ad colestes transieti thalamos; ex acerbis
suppliciis ad præmia et incorruptibilem pulchritu-
dinem. Regem deserens, magnum vides ducem,
(Christum). Ita me quoque laboribus et molestis
curis, ut fornace, et carcere, et suppliciis, et fame,
et Pharaonis astutiis, eximas, martyr, qui miserum
vel ægram ad senectutem effecit. Qualia patiens
propriis bouis queritur, tu scis.

(1) Forte hic Nicephorus ille est qui scripsit Vitam Antonii Cauleæ, patriarchæ CP. (+901), quam
supra deditus. EDIT. PATA.

²⁰ Sic. ²⁰ Cod. γλώσσας. ²¹ Leg. παθῶν.

μθ'. Εἰς τὴν τιμίαν κεφαλήν.

Σὺ τῶν παθῶν μάχαιρα, θαυμάτων βρύσις,
Φωνὴν ἀφῆκας, καὶ κεκομμένη πάλιν
Νῦν θαυμάτων βοῦν, καὶ κεκρυμμένη κάρα,
‘Οντες σὺ φωνῆς γλώττα καὶ φέγγος λύχνου.

v.

Λαλεῖς θυνῶν σὺ, καὶ κρυβεῖς φαίνη, μάκαρ.
Σὺ φῶς δυτιῶς καὶ λόγου φῶνή λύχνος.

να'. Εἰς τὸν Χριστὸν ὑπερέποτα ἐπὶ τοῦ σκάφους.
Εἰ Θεός, εἰ βροτός, ὑπνοῖς, ἀλλὰ καὶ εἴνασας οἶδμα
‘Υπνοῖς, ἔγρετο, ἔγρετο, καὶ σάλον εἴνασε πόντου.

νβ'. Εἰς ἁυτόν.

Γῆ καὶ θάλασσα καὶ πόλος σὺ, Χριστέ μου,
Β Καὶ γῆν πατῶ σοὶς νεύμασι καθημέραν,
Καὶ τὴν θάλασσαν σῇ κυβερνήσει πλέω,
Τὸ τοῦ νοῦς δὲ λαΐφος Ιστῶ πρὸς πόλον.
‘Ορῶ δὲ τὸν πλοῦν πνευμάτων ἐναντίων
Γέμοντα, καὶ δέδοικα τὰς καταιγίδας,
Καὶ τῶν παρῶν ²¹ πέφρικα τὰς τρικυμίας,
Καὶ τῶν λογισμῶν τὸ κλυδώνιον τρέμω.
Ιλῶς οὖν περάσω καὶ τέμω τὸν ἀέρα,
Καὶ τὰς τοσαύτας ἐνστάσεις διαδράσω;
Καὶ μῆ τοσοῦτον ναυαγῆσω καὶ πέσω
Εἰς ἔσχατον γῆς εἰς μυχοὺς τοῦ ταρτάρου,
Εἰ μοι γένοιο χερὸν οἰακοστρόφος.

48. In inventionem capitis Præcursoris.

Ut prius mortuum, lucerna, nunc absconditum
revelans fontem prodigiorum, ita Christus tuum ca-
put præstitit a meretrice cæsum.

49. In egregium caput.

Tu passionum gladius, prodigiorum latex, vocem
amisiisti, et iterum abscessus prodigiorum fons, et
absconditum est caput; vere tu vocis lingua, et
lucernæ fulgor.

50.

Loqueris mortuus, et absconditus nites, o beate;
tu lumen vere et verbi vox, lucerna.

51. In Christum dormitatem in navicula.

Es Deus, es homo, dormis, sed fluctum sedans
dormis; excitare, excitare, et tumultum maris
seda.

52. In se ipsum.

Terra et mare et cœlum, tu, Christe, mihi. Ter-
ram calco tuis præceptis quotidie, mare tua gu-
bernatione navigo, mentis autem vela ad cœlum
dirigo. Cerno autem navigationem ventis adversis
plenam, et metuo tempestates, et passionum horreo
fluctus, et cogitationum agitationes timeo. Quomodo
ergo pertransibo et aerem sulcabo, et tantas diffi-
cultates evadam? et quomodo non naufragabo et
non cadam in inferiora terræ et in abyssos tar-
tari? si mihi adsis gubernaculum manibus dirigens,

Ει πνεύματός σου τὸ πτερὸν τῶν ιστίων
Πλήσας, πρὸς αὐτὸν θύμοις τὸν σὸν θρόνον.
νγ'.

Τερής στρατῆς ἐπὶ πᾶσι φάσματα δεινά,
Βάσκανα, ἀγριόθυμα, δυσάντεα, αἰρόπα πολλὰ
Αἴματος ἡμετέροιο λιλαιομένη κοράσσοθει·
Δαιμονες δπλοφόροι, σκοτοειδες, ἔγριδμορφοι.
Τίς τάδε γηθήσειν ίδων; ή πῶς τε περήσει
Εὔπτερος, ώκυπέτης, πυρόςις, ἀκράτητος, ἀμεμψής,
Ἄσπιλον, εὐγενέα, φαιδρὸν θεοειδέα μορφὴν
Κάλλεος ἀρχετύπους καὶ κήδεος ἡμετέρου
Πάντοθεν ἀστράπτειν, ἐην θηρεύμενος αἴγλην,
Δίδω ¹² μῆ πάρος ἐν δειναῖς γενέσεσι δράκοντος
Βρῶμα τάλας ρίψω, πρὶν ἐς οὐρανὸν εύρων ἀερθῶ,
Ἡ λαγός γῆς καὶ ἐς τάρταρον ἤρβεντα,
Ἐνθα μόθος τε δύνοφος καὶ ἀμαίμακέτου πυρὸς δρμῆ.
Ἄλλα μ', ἀν', ἐλέαιρε καὶ εἰκόνα θείαν δίενοις
Διξιερῇ πότε Ὀλυμπὸν ἀνάτροπον ἔνθα θῶνκος,
Μακραῖν, ὁ σὸς. Ἐνθα φεραγγά κάλλιμα πολλὰ
Εἴδεα ἀστραπόμορφα καὶ δρυτικά εὐπτερά χρυσᾶ
Τυμοπόλοι κύδεος εὐδρομοὶ ἀγγελίται,
Οἱ σε περισταρούντες ἐὸν καλέουσιν ἀνακτα.
Ἐνθα σὺ μοι, Τρίας, ἀκρότατον φάος; ἀγρονοὶ αἱ;
Αὐγάζεις σάλας, τὸ δὲ μερίζεις ἥλιος ἀστροῖς.

νδ'. Εἰς δαυτόν

Ἄλλοις δυνάσταις καὶ βασιλεῖς καὶ θρόνοις,
Ἄλλοις γυναικες, συγγενεῖς, φίλοι, τέκνα,
Ἄλλοις δὲ πλοῦτος, οἰκίαι, συνοικίαι,

si tuo spiritu velorum alas replens, ad ipsum tuum C
turonum me perducas.

53.

Aerei exercitus terribilia adinodum phantasma, infesta, fera, sinistra, airopa multa nostro sanguine eupentia satiari; dæmones armigeri tenebrosa facie, truci forma. Quis talia videns gaudebit? aut quomodo effugiet volucris, alis rapidus, flammeus, invictus, illæsus, inviolata, nobilem, splendidam, divinam formam pulchritudinis archetypæ et nostræ anxietatis omni ex parte illuminans, splendorem contemplans? Timeo ne prius in sœvas draconis maxillæ cibis projiciar miser, quam in cœlum impetuosum altoiar, vel in inferiora terra et in Tartarum tenebrosum; ubi labor, obscuritas et inextinguibilis ignis impetus. Sed mei miserere et divinam imaginem duces dextera ad Olympum immutatam, ubi velocior factus, auctus, jam tuus ero; ubi sunt luciferæ, egregiae multæ formæ, fulgurantes, incorruptibiles, aureis alis, hymnos cantantes, ministerii veloces nuntii, qui te circumexstantes suum regem vocant; ubi tu mihi, o Trinitas, summa lucem, æternum semper fulgorum incendis, et collocas sol inter astra.

54. In seipsum.

Aliis principes, et reges, et throni; aliis mulieres, cognati, amici, filii; aliis dænitæ, domus, contubernia, aliis pulchritudo, nobilitas, potestas, throni;

¹² Leg. δεῖδω. ¹³ Cod. δικαιοτηρίων. ^{14..15} Leg. ἀράσσετε.

Α Ἄλλοις δὲ κάλλοις, εμνότης, ἀρχαι, θρόνοι.
Ἐμοι δὲ Χριστὸς πάντα, καὶ πάντων κλέον,
Ζῷ καὶ τεθνηκα, τίς σοφὸς συγκεινέτω.
Βίᾳ τεθνηκα, ζῷ μόναις ταῖς ἐλπίσιν.

νε'.

Σδόμα καὶ Γόμορφα, πῦρ ὡδε φλέγει,
Κακὲ τὰ φρικτὰ τῆς πυρώσεως μένει.
Ποιῶν δοκεῖν χρὴ τῶν δικαστηρίων ¹⁶
Τυχεῖν ἐκεῖθεν, μηδὲ τῆς δίκης μέρος;
Ἐνταῦθα δύνταις, καὶ τρυφῶντας τὸν βίον;

νγ'. Τίνας ἀνείκοι λόγους δέντροις βασιλεὺς ποροῦς Νικηφόρος, ἀποτεμομένω τῷ εἰδυτοῦ αὐτοῦ.

Β Ναὶ κεφαλὴν ἀπέκερτεν ἐμὴν ξίφος, ἥρπασε δὲ ἄρχὴν
Ἀνδροφόνων παλάμη κοίρανος ἐκ σκοτίης.
Εἰς τί καὶ εἰκόσιν δὲ φθόνος ἀπαθέσσιν ἀράσσειν;
Καὶ Φάλαρίν τις ἐδ., καὶ Ἐχετον μανίης.
Ἄλλα γ' ἴμας στήλας τις ἀιστώσις μεγαίρειν,
Εὐγενεῖν Κρήτην, Κύπρον ἀριπρεπές;
Ταρσὸν ἀμαιμακάτην, Κιλίκιαν πτωλίσθρα κλιθέα,
Τετχεά τ' Ἀντιόχου, ἀστεά τ' Ἀσσυρίων,
Πέρσας, Φοίνικας; Ἀραβας; Ἐθνας μυρία γαζῶν;
Πάνθ' ὑπεικένειν ἐμῷ δουρὶ χραδανοράτηρ.
Τίς τάδε σιφλώσειν; Ἀνάσσετε ^{17..18}, ἔρρετο τάχα.
Αὐτὰρ ἐγὼ γώραις καὶ κραδίαις γράφομαι.

νζ'. Εἰς ἀστέρων.

Ἔν δτ' ἐγην δρόνος περικαλλὲς, εὐσθανὲς, ὁδρή,
Καὶ σοφῆς θάλλων καὶ τόλμης κραδίτες.

C inibi autem Christus omnia, et omnibus amplius.
Vivo et mortuus sum, aliquis sapientis interpretetur,
vita mortuus sum, vivo sola spe.

55. Sodoma et Gomorrah, ignis ubi arsit, et ali
horrenda incendiū vestigia manent, que vidri
oportet judicia inde contigisse, nisi in homines pa
narum tunc partem dantes et vitam in deliciis
agentes?

D 56. Quos diceret sermones sanctus rex Nicephorus,
suis imaginibus de terracotis.

Certe meum caput amputaverunt, ensis regnum
eripuit; homicida artificio principe lumine privatus;

Ad quid imaginibus istis invidia, proh dolore!
Irruit? etsi Phalarim aliquis sinat, etsi Echetum
fureres.

Sed mœss colemnas quis destruxisset inti
dens nobilem Cretam, egregiam Cyprum;

Tharsum inviantam, Cilicum urbes dirutas,
Antiochi mœnia, Assyriorum arces,

Persas, Phœnices, Arabes? mœss terræ nationes
omnes subjectæ sunt mœss lanceæ agitate.

Quis talia insinuaret? irruite, muros capite;
ego tamen regionibus et cordibus inscribor.

57. In seipsum.

Eram, quando eram, planta formosa, firma, grata,
et sapientia et animi audacia luxurians, sed ne

'Αλλά με δαίμων, ή θεός, ή φθόνος ἄγριος ἐχθρῶν, Λέγε. Εἰς τὸ πάθος Ῥωμαῖων τὸ ἐν τῇ Βιβλίᾳ
Ἄμφοτέρων ἐλάσσας, παίγνια δῶκε βίᾳ.
Σαμψών ἀλλοφύλοις ἐμπαίζοντα, ἀλλ', δύνα, νεκροὺς
Οἶδα λόγω δεῖξας καὶ πάρος ἐγγρομένους ⁴⁷.

η'. Εἰς τὴν πόρνην.

Ο Χριστὸς δὲ τῷ πανεντίμῳ λόγῳ
Ψυχὴν μυρίζει τῆς μυριζούσης πόδας.
Σώφρων ἡ πόρνη μύρῳ τὸ μῆρον θεραπεύει.
νθ'. Εἰς τὴν Χριστοῦ γάννησιν.

[Πάντων πνοή σὺ, καὶ ἔκων νῦν ἐκπνέεις,
Ιεννᾷ σελήνη, ήλιος τούναντίον.
'Εκ τῆς σελήνης τίκτεται νῦν Φωσφόρος.
ξ'. Εἰς στρατιώτην ὑπὸ τόξου ἀπαρεθέντα.
Οὐκ ἀγαθὸς μὲν ἐπέφνης, ἀγαθὸν δέ τ' ἐξενάριξεν
Ἄγχεμαχον τόνδε μείρακα μακροβόλος.
Ως δέκιος τελέθεις, "Ἄρες! δις τ' ἐν ἐστῷ κάρτος
Κρείττονιν οὐ παρέχοις, πῶς ἐτέροις δικάσεις;
ξα'. "Αἴτο.

'Ως ἀγαθὸν σταδίῃ πλατὺν φάσγανον, ἐν δὲ τε τείχει
Τόξον δέλι χρατέει, τοῦτ' ἐδόσεν "Ἄρης.
ξβ'.
Νεοπτόλεμος ἦν νέος χριστοφόρος
Κεῖται δὲ βλῆθεις, φεῦ, ή τίς, χερὸς τίνος;
Ο Πηλέως ἔκειτο Πάριδος βέλει.
Πίστευε, νεκρὸς ἐκ βέλους χριστοφόρος.

dæmon, aut Deus, aut invidia sæva inimicorum, utrumque tollens, mundo ludibriū dedit, Samson alienigenis delusum; sed mortuos, scriptura scio, ostendit, antea congregatos.

58. In meretricem.

Christus ibi pretiosis verbis animam ungit illius
quæ ungit pedes. Prudens meretrix unguento unguentum curat.

59. In Christi nascitatem.

(Omnium ənima es, quamvis nunc volens animam ponis.)

Parit luna, sibi e contrario; nunc e luna naselitur Lucifer.

60. In militem sagitta ablatum.

Non strenuus occidit, sed strenuum et intrepidum juvenem abstulit sagitta e longe missa.

Ut injustus es, Mars! qui in te victoriam meliori non praebes, quomodo aliis justitiam dabis?

61. Aliud.

Ut bonus est in campo latus gladius, in muro autem semper sagitta vincit, hoc Mars clamavit.

62.

Neoptolemus erat juvenis Christianus, jacet autem cæsus, heu, inquiet aliquis, cuiusdam iugib. nibus.

⁴⁷ Cod. ἐγγρομ. (sic).

Οὐκ ἐφάμην ποτ' ἔσεσθαι; οὐδὲ ἦν δηλος ἀρθη,
Τόξα Μυσῶν δοράτων κρείττονα Αἴσσων.
Ἐρρετε, δένδρα, κάκος οὐρεα· ἔρρετε, δορνοι πέτραι,
Κερμάσιν ἔνδια λάνω πάφρικον ἀντιάσαν.
Εὖθ' ὥπο γῆν, Φαέθων, χρυσαυγέα διφρον ἐλίσσεις,
Τῇ μεγάλῃ φυχῇ Καίσαρος εἰπὲ τάδε·
"Ιστρος δὲ στέφανον Ῥώμης, δικλα λάμβανε θάττεν,
Τόξα Μυσῶν δοράτων κρείττονα Αἴσσωνιν.

ξδ'. Εἰς τὸν Σταυρόν.

Τοὺς οὐρανοὺς ἡ πλωσα, τείνομαι χέρας,
Ἐρειτα τὴν γῆν, νῦν προσηλοῦμαι ἁϊλη.
Θάλασσαν ἐξέθλυσα, νῦν δὲ πλάσμα μου;
Πλευρὰς τὰ καινὰ φειθρα ταῦτα βλυστάνω.
Πῦρ δημιουργῶ, ταῦνω τὸν ἄερα,
Λείπω τὸ θερμὸν, ἐκπνέω. Τί σοι πλέον,
Γῆν νεκρὸς οίκω, πλὴν ἀνιστῶ, καὶ τάφον
Ἐκῶν ὑπελθὼν, ἐξανοίγω σοι πάλον.

ξε'. Εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον.

Χρυσοῦ μὲν, ως πῦρ, ως δὲ φῶς ἐξ ἀργύρου.
Μορφῶ σε, φῶς ἐμοὶ μὲν, ἐχθροὶ δὲ φλόγα.

ξζ'. Εἰς τὴν βάπτισιν.

"Υδωρ θαλασσῶν, τῆς ἀδύσσου πᾶν βάθος
Ἐγώ συνῆξα, χειρὶ ἐμῇ δὲ ἐξ αἰμάτων
Τοῖς οὐρανοῖς ὑπερθεν ἡ πλωσε στέγην.

C Pelides jacuit Paridis sagitta; crede mortuus ἐ sagitta Christianus.

63. De Romanorum casu in Bulgarorum obsidione.

Non dixissem unquam fore, non si sol tolleretur,
sagittas Mysorum lauceis validiores Ausoniorum.

Ite, arbores, infesti montes; ite, sinistram rupes,
ubi horruit leo cervis occurere.

Dum sub terra, o sol, auro fulgentem currunt
circumducis, magno Cæsaris animo talia narrat.

Ister tulit Romæ coronam, cito arma recepit, sa-
giata Mysorum lanceis validiores Ausoniorum.

64. In Crucem.

Cœlos expandi, tendo nunc manus, terram fir-
mavi, nunc ligno affixus sum. Mare fluere feci,

D nunc autem creaturam meam e latere nova hæc
fluenta edinco. Ignem creavī, aerem extendī, et ca-
lorem linquo, spiritum efflo. Quid tibi amplius?
terram mortuus incolo, donec resurgam, et tumulo
sponte exiens, tibi cœlum aperiām.

65. In exercitus ducem.

Ex auro ut ignem, ex argento ut lumen, te singo :
mihi quidem lumen, hostibus autem flammam.

66. In baptismum.

Aquas marium, abyssi profunda omnia ego con-
gregavi, manus mea per sanguinem cœlorum super-
nam domum patefecit. Terram rigo, nunc autem

Κλύζω δὲ τὴν γῆν, ἀλλὰ νῦν βάπτω κάραν,
Καὶ συμβούλια τοῦ δράκοντος τὴν κάραν·
Κλίνω δὲ δουλῷ δεσπότης τὸν αὐχάνα,
Καὶ πλάσμα τούμδν ἔξανυψῷ πρὸς πόλον.
ξ. Ἡρώον εἰς τὸν μάγιστρον Θεόδωρον τὸν
Δεσπότην.
Παρθένον αἰγλήσσαν ἀπὸ χθονὸς αἰθέρᾳ βάσαν,
“Ὕπει τὸ δίκαιον καλέσουσιν ἀπ’ αἰθερίων πάλιν ἡθῶν
Ἰθυδίκης Θεόδωρος ἐπὶ χθόνα δεύτερον αὐθίς
“Ηγαγέν, ίδμοσύναις νόμων καὶ ήθεσι χρηστοῖς.
Τῷ δὲ παρεξομένῃ λαοῖς δίκαιες τάληθη.
‘Ως νύμφῃ ἀλιστος, παρθένος ἄρχορος οἴα.
‘Ἄλλ’ δέ τε μοῖρ’ ὅλη καὶ τόνδε φύλης αἰώνος
‘Ἐκτέμνετε τρισύλετο, λίνα δὲ πάντα λελοίπει.
Οὐδὲ οὐτῶς ἀπάνευθεν τρισύλετο, ἀλλ’ ἐν τύμβῳ
Τῷδε παρεξομένῃ μινύρεται, δι! μέγα θαῦμα.
“Αθρητον καὶ ἀστέρας εἰδώλοιο γυναικῶς
Φέγγος ἀμαυροτέρους, καὶ δὲς πόλον ἕκετο πένθος.
‘Ἄλλα, νόμοι, γούσιτε δίκ’ ἀπάνευθεν δύντες,
Τίς δὲ δίκαιης παράκοιτιν ὅμοιο καθαρόν τε φυλάξῃ;
ξη. Εἰς τοὺς ἀτίσους ἀκοστόλους.
‘Διν καὶ καθ’ εἰς θεωτεν ἀνθρώπων θνος,
Νῦν πάντες οὐ σώσουσι Μιχαὴλ μόνον.
ξθ. Εἰς τὸ, εἰ Διαμερίσαρτο τὰ ἴματια μου. »
Πινοὴν μερίζω, χόρτον ἀγρὸν ἐνδύω,
Καὶ νῦν μεριστής τῶν ἐμῶν ἐνθυμάτων
‘Εμὴ μερὶς καὶ κλῆρος ἀλλ’ ἀφες, Πάτερ.
ξ. Εἰς Θεοτόκον φέρουσαν τὸν Χριστόν.
Φέρεις τὸ πᾶν σὺ, καὶ φέρη τε παρθένος.

caput; tingo, et una mergo draconis caput; inclino C
servo Domini collum, et creaturam meam sustollo
ad cœlum.

67. Epitaphium in magistrum Theodorum Decapitem.

Virginem splendidam e terra ad cœlum regres-
sam, quam Justitiam vocant, e cœlestibus rursum
sedibus seruissimus Theodorus in terram secundo
adduxit, juris prudentia et probis moribus. Illi
autem assidens populis vera judicabat ut sponsa
fidelis, ut virgo inviolata. Sed quando fatum fune-
stum hujus pretiosam vitam separe voluit, et filia
omnia rupit, non ita amoveri voluit illa, sed uno
epulcro illi assidens gemit, o magnum prodigium!
Contempla sidera mulieris imagine obscuriora, in
cœlum quoque ivit luctus; sed, leges, plorate, a
justitia iterum exsules; quis enim justitiam con-
jugem simul et inviolatam servabit?

38. In sanctos Apostolos.

Quorum unus salvum fecisset hominum genus,
nunc omnes non solum Michaelēm salvum fa-
cient.

69. In illud « Diviserunt vestimenta mea. »

Spiritum divido, gramine campum vestio, et
nunc vestimentorum meorum divisores sunt mea
partio et hæreditas; sed dimitte, Pater.

^{**} Cod. μρσ.

Α Υἱὸς Θεοῦ σὺ, καὶ βροτοῦ φαίνη τέκνον.
‘Απανταχοῦ σὺ, καὶ ὡς βλέπεις μόνον.

οα’. Εἰς τὸν Ἰωάννη.

‘Εξισταται βλέπων τις ἑξεστηκότα,
Θάμβει προφήτην εἰσορῶν τεθηπότα.
Οὖτα τὸ θάμbos μέχρι καὶ τῶν χρωμάτων
Δείκνυσι τέλην τὴν φύσιν μιμουμένη.

οβ’. Εἰς τὸν Μαλεΐνον.

‘Ρύπης, Μιχαὴλ, ὡς σῇ καὶ σὸς βίος
“Εριν δικαίαν εὔρον· ἀγγελον βίος,
‘Η δ’ αὐτὸς θυητὸν σε καὶ βροτὸν λένε,
Συνήγορον λαδούσα τούτου τὸν τάφον.

ογ’. Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν.

Β Δοκῶ βροτοῦσθαι καὶ πάλιν τὸν Δεσπότην
Χαίρων δὲ πεμφθεὶς, ἡ Κόρη θαμβουμένη.
‘Ωστὸν τὸ Πνεῦμα, Πατρὸς ἡ χειρ ὑψόθεν,
‘Ηκουσα πάντως καὶ τὸν Χαίροις, ἀγγέλου.
Εἰ μὴ τὸ πρᾶγμα καὶ πάλιν λαθεῖν ἔδει.

Χαίροις τὰ μνήστρα, ταῦτα δὲ ἔδνα σοι, Κόρη,
Χθών, οὐρανὸς, θάλασσα, σύμπασσα κτίσις,
Βρετολ., νόες, τὸ πρῶτον ἡ πάντων πλέον,
Σὸς Παῖς, Θεοῦ Παῖς, Δεσπότης, σὸς νυμφίος.

‘Ο Νοῦς τὸν, Χαίρε, καὶ Λόγος σὺν τῷ λόγῳ
‘Υπὲρ λόγον, σὴν, Μήτερ, οἰκεῖ γαστέρα.

Δέχου τὸ πῦρ χαίρουσα· χρυσᾶ λυχνία
Φλέγεις Χερουσίμη, τάλην σε καὶ τέρψει, Κόρη.
‘Ο μητρὸς ^{**} ἔκτος σὴν προμήτορα πλέον,

70. In Deiparam Christum ferentem.

Fers universa tu, licet te virgo ferat; Filius Di-
tu, licet mortalis natus videaris; ubique es tu, licet
ibi tantum cernaris.

71. In Joel.

Retrocedit qui cernit extasi abreptum, stupet pro-
phetam qui aspicit territum, sic stuporem usque ad
colores ostendit ars naturam imitata.

72. In Malinum.

Tua, Michael, salus præsens, et vita tua justitia
discepcionem attulit; angelum vita, salus autem
mortalem te et hominem dicit, testem hujus se-
pulcrum sumens.

73. In Evangelium.

D Mihi videtur mortalis steri iterum Dominus; sa-
lutans nuntius, virgo turbata, auribus spirillum,
Patris dexteram altissimi, audivi admodum et Are
angeli; si non rem iterum oporteat latere.

Ave, de sponsalibus lætare, bæc tibi sunt, Virgo,
munera, terra, cœlum, mare, creatio omnis, mor-
tales, spiritus quod prius et majus omnibus est,
filius tuus, Dei Filius, Dominus tuus sponsus.

Spiritus, ave, et Verbum cum verbo supra ver-
bum, tuum, mater, habitat ventrem.

Accipe ignem lætabunda: aureas tædas incendunt
Cherubim, et tamen te delectant, Virgo. Qui sine

Νῦν πατρὸς ἐκδῆς πλάττεται σοι, Παρθένε.
Χαίροις, τὸ φῆμα καὶ τὸ πρᾶγμα μοι λέγων,
Σὺ; Παῖς, Θεοῦ Παῖς, Δεσπότης, οὐδὲ νυμφός.
Χαίροις, δὲ Νοῦς, ἔφησας, ὃ τερπνοῦ Λόγου
Ἄρχητος ἡ σάρχωσις! ὃ καινοῦ τρόπου!
Γαστήρ γυναικῶς οὐδρανοῦ νικᾷ κύτος.

οδ. Εἰς τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς ἀγέλειους καὶ τὸν
ἄγιον Παῦλον καὶ τοὺς ἀκοστόλους τῷ Χριστῷ
κρουσθρόντας τὸν Χρυσόστομον.

Σκεῦος τὸ χρυσανὸν χρύσεον δῶρον φέρει
Σοὶ, Χριστὲ, Παῦλος, σὴ δὲ λυχνία, Λόγον,
Φῶς αὐτολαμπὲς, πυρφόλγοι τὸν πυρπνόν.
Τὴν δὲ αὖ σαγήνην ἡ θάλασσα τῶν λόγων
Οἱ πᾶν σαγηνεύσαντες ἐν λόγοις θύνος.

Χρυσῆ σὺ πηγῆ, χρύσεον δέκου στόμα
Δι' οὐ τὰ χρυσᾶ φειθρά, Χριστὲ, σῶν λόγων
Κύκλῳ χειθέντα πᾶσαν ἀρδεύει χθόνα.

οε'. Εἰς τὸν εὐφορ.

Ἄδης νεκροῦται νεκρὸν ἀρπάσας κάτω
Σὲ τὸν νεκρῶν κρατοῦντα καὶ ζώντων, Λόγε.
Καὶ σὸν συνεξίπνευσεν ἀκτεπνευστή,
Ζωῆς χορηγὲ, καὶ στοῦντος αὐτοκράτορ.

Τὸ πνεῦμα, τὸν νοῦν, τὴν πυρίστομον φλόγα
Πῶς σῶμα, πῶς χοῦς, πῶς σὺν χόρτος ὃν γράψεις;
Πεῖθεις πάθους φλόγη καὶ φλογὸς γράψεις τὸν πους.

'Ο νοῦς βλέπει νοῦν, πνεῦμα πῦρ, ἡ καρδία
'Ἐν ὑλικοῖς δύλος ἐν τόσῳ τόπῳ.

'Ο γῆς χυκλῶν τε καὶ τὰ τοῦ πόλου πλάτη,
Εἰς γῆν δὲ πληρῶν καὶ πόλου, καὶ Δεσπότης

matre tuam primam matrem formavit, nunc sine C
patre in te formatur, Virgo.

Ave, et latere de verbo et re, dicit mihi, Filius
tuus, Dei Filius, Dominus sponsus tuus.

Ave, dixisti, Spiritus, heu! propitiis Verbi ineffa-
bilis est incarnatio, heu! modo insolito. Venter
mulieris cœli immensitatem vincit.

74. In Deiparam et angelos, sanctum Paulum et
apostolos Christo offerebentes Chrysostomum.

Aureum instrumentum, aureum donum fert tibi,
Christe, Paulus; tua autem lucerna, Verbum, lu-
cem ex se splendentem; flammigeri, mentem igni-
tam; sagenam, mare verborum qui pescati sunt
verbis omnem mundum.

Tu, aurea fons, aureum os accipe; ex quo aurea
fluente tuorum verborum, Christe, circum effusa
omnem rigant terram.

75. In sepulcrum.

Infernū morte plectitur mortuum te deorsum
rapiens mortuorum regem et vivorum, Verbum, et
tecum exspirante exspiravit, vita dux et spiritus,
Domine.

Spiritum, mentem, igneo ex ore exsanctem flam-
mam, quomodo corpus arena et fenum cum sis,
inscribis? suadet amoris flamma flammæ quoque
figuras inscribere.

Mens cernit mentem, spiritus ignem, cor immate-
rialis in materialibus hoc loco est.

49 Cod. τὸν Σαμαρίτην.

PATROL. GR. CVI.

Α Πάντων ὁλίων ὑλικῶν τε κτισμάτων,
Περιγραφεὶς ἐστήκε τῆς σαρκὸς τύπῳ.
Τί καινὸν εἰ καὶ δοῦλος ὑλῇ τὸν τύπον
Διδωσιν, αὐτὸς πνεῦμα καὶ νοῦς τυγχάνων;
ος'. Εἰς θάλεον ἀγρελίην.

'Εξ ὑλῶν μὲν φῶς δραστὸν φωσφόρου,
Τοὺς δὲ αὖ θεούργου φωτὸς ἀντανακλάσεις
Κάτω διαρρέουσιν οἱ θεῖοι νόες.

"Εσοπτρα φωτὸς ὑελοις μὲν ἥλιοι,
Τοὺς δὲ ἥλιοι κτίσαντος οἱ θεῖοι νόες.
'Ἐκ φοινικῆς μορφοῦσθε λευκῆς; ὑέλου
Τοῦ φωτὸς ὡς ἐσοπτρα, τοῦ πυρὸς φλόγες.

οζ'. Εἰς τὸν ἀρχισεράπηγον.
Φῶς, πνεῦμα, νοῦς, πῦρ, καὶ φλογῶδες σὺ ξίφος,
Ἐμοὶ μὲν οὖν φῶς, πνεῦμα, νοῦς ἐναντίοις,
Πῦρ καὶ ξίφος φάνηθι καὶ φλόγη, τὰς φύσεις
Καλῶς μερίκων ὡς στρατηγὸς τῆς μάχης.

οη'. Εἰς τὴν Σαμαρίτην ⁴⁹.
Θάλασσαν ἐξέβλουσα, καὶ πόλιψ στέγην
'Εξ ὑδάτων ἡπλωσα· νῦν δὲ αἰτῶ πόμα,
'Ο γῆν παιάνων νάμασι καθημέραν.

οθ'. Εἰς τὸν Πρόδρομον, τὸν Θεολόγον, καὶ τὸν
Χρυσόστομον.

Τὴν ἐξ ἑρήμου μουσικὴν ἀλέσνα,
Χρυσήλατον σάλπιγγα, καὶ βροντῆς γόνον,
Ίωάννην Ιστησι καὶ νῷ καὶ τύπῳ.

π'. Εἰς τὴν βίβλον τοῦ Θεολόγου.
Ἐνταῦθα γλώττης ἀστραπαὶ τῆς πυρπνόν

Qui terræ et cœli immensitatem capit, qui terram
et cœlum compleat, et Dominus est omnium immate-
rialium et materialium creaturarum, circumscriptus
stetit carnis figura. Quid mirum si servus materie
figuram præbet, cum ipse spiritus et mens existat?

76. In nūtum crystallinum.

E crystallo quidem lux visibilis luciferi, divinae
autem lucis refractiones deorsum transdiuunt divinas
mentes.

Specula lucis solis sunt crystalla, ejus autem qui
solem creavit divinas mentes.

E rubro formatæ estis et albo crystallo, ut lucis
specula, ignis flammæ.

77. In exercitus auctem.

D Lux, spiritus, mens, ignis, et flammeus ensis tu es,
mihi quidem igitur lucem, spiritum, mentem oppone,
ignis et ensis cernaris et flamma, naturas recte di-
videns ut dux certaminis.

78. In Samaritanam.

Mare fluere feci, et cœlo tecum ex aquis ex-
pandi; nunc autem potum rogo, qui terram trivis
quotidie imbibeo.

79. In præcursorē, Theologum, et Chrysostomum.

Musicam e deserto lusciniam, aureum tubam, et
toutrui Olium, Joannes referit mente et figura.

80. In librum Theologi,
Ibi lingue fulgura ignem spirantis, ut e duolus

Ὥς ἐκ δυσεν· φέουσι πηγῶν τῶν δυνα,
Φῶς δρθιδόξως, αἱρετισταῖς δὲ φλόγα.
Ἐνταῦθα σάλπιγξ ἡ θεόκτυπος λύρα
Βροντῆς λόγων πληροῦσα γῆν τε καὶ πόλον.
Ἐνταῦθα κινεῖ τὴν θεόκτυπον λύραν
Ορφεὺς δὲ Χριστοῦ, πᾶν ἀπέτω θηρίον.
Πᾶν θρέμμα Χριστοῦ τῶν κρήτων ἀκουέτω.
πα'. Εἰς τὸν σκόττον.

Ὕδωρ πέτρας ἀφῆκα, καὶ πόλου μέλι
Τῶν ἡδέων ἐπλήσσα, λαὸς, σὸν στόμα,
Πρὸς τῇ σφαγῇ δὲ καὶ χολὴν δέδως συ μοι
Ὦ σπλάγχνα πικρά, πλὴν τὰ χρηστά μου πάνη
Πάσσαν καθαίρεισι σῶν παθῶν τὴν πικρίαν.
κβ'. Εἰς τὴν θλίψην.

Πλευρᾶς ἐπλασα πλάσμα σῆς Εἴναι πάλαι,
Πλευρᾶν δὲ φέσσεις τὴν ἐμήν λόγχῃ σύ μοι.
Ὦμως τὸ τραῦμα φάρμακον κερανύνει
Τῶν τραυμάτων σου καὶ τὰ φείθρα βλυστάνει.

πγ'. Εἰς τὴν χλαμύδα.
Τὸ φῶς στυλή μοι, νῦν δὲ χλαμὺς ἐνδύει,
Στολὴν ἀπεκδύουσα τὴν σὴν αἰσχύνης.
πε'. Εἰς τὸ, « Διεμερίσαντο τὰ Ιμάτια μου. »
Χιτῶνα τείνω τῇ κτίσει τὸν ἀέρα,
Πιοήν μερίζω, νῦν δὲ δύμῶν ἐνδυμάτων
Ἐμδὲ μεριστῆς κλήρος ἀλλ' ἀφες, περῶν τοι.
Πιοήν μερίζω, νῦν μερίς κλῆρος τοῦ ἐμδές
Κλήρῳ μερισταὶ τῶν δύμῶν ἐνδυμάτων.
Ἄφαρσίας ἐνδύμα τὸ πρὸν ἐνδύω,

Puani celestibus fontibus lux orthodoxis, hæreticis quoque flammæ.

Ibi tuba, divinum sonans lyra tonitruo verbis compleat terram et cœlum. Ibi pulsat divinum sonantem lyram Orpheus Christi, omnis abeat sera; omnis Christi alumnus sonos audiat.

81. In spongiam.

Aquam e petra eduxi, et cœlesti melle jucundo tuum os, o popule, replevi; in immolatione fel præbes tu mihi. O corda amara! attamen faustæ meæ passiones omnem tollunt tuorum passionum amaritudinem.

82. In lanceam.

E latere tuo Evam formiavi olim, et tu latus rumpis lancea mibi: attamen vñlnus remedium p miscet tuarum vulnerum et fluenta emitti.

83. In chlamydem.

Lux vestimentum mihi est, nunc chlamys vestit, vestimento te luæ turpitudinis exuens.

84. In illud, « Diviserunt vestimenta mea. »

Tunicam tendo creationi aerem, spiritum divido, nunc autem meorum vestimentorum divisor est mea hæreditas, sed dimitte, Pater.

Spiritum divido, nunc pertio mea et hæreditas vestimentorum meorum divisores sunt.

« Fers. πάτερ.

Α Νῦν σάρκα τὴν σὴν αὐτὸς ἐνθεδυμένον
Ἀπεκδύεις, δινθρώπε πλὴν ἀλλὰ στέγω,
Μᾶλλον δὲ τὴν θέωσιν αὐτὸς ἐνθύω.

πδ. Εἰς τὰ σκάρηα.

Εἰ καὶ ταπεινὸν ἐνδίδυμαί σοι φάκος,
Τὸ λαμπρὸν ἔξυφην τοῦ πόλου πλάτος.

πς'. Εἰς τὰ δεσμά.

Δεσμεῖτε χεῖρας, αἵ; παθῶν ἐγὼ λύσας
Ὑμᾶς τέθεικα γῆθεν αἰθεροδρόμους.

πζ'. « Επιτύμβια ἐπὶ Κωνσταντίνῳ.

Πλήρης κατέστην καὶ χρόνων τε καὶ πόνων
Περιτρέχων γῆν, τὴν δύραν περιπλέων.

Αἴθον δὲ τὸν τρίπηχον οὐ παρατρέχω.

Β Κείμαι δὲ μαχρῶν ἐκ κόπων πεπαυμένος,
Δίκην φρικώδη προσμένων τὴν ἐσχάτην,
Σες ὕδε, Σῶτερ, οἰκέτης Κωνσταντίνος.

Πολλὴν ἐπῆλθον τῆς κάτω χθονὸς, Λόγε,
Δέξης ἀνῆλθον δεξιᾷ σῇ πρὸς μέγα,
‘Αλλ’ οὐ παρῆλθον τὸν τρίπηχον νῦν λίθον.
‘Αλλ’ οὖς ἐφεύρον ἐν βίᾳ φῶς τοῦ βίου,
Τὸ φῶς τεκούσαν, φῶς σὲ, τοῦ φωτὸς γένε,
Εὔροιμε κάκει φῶς τε καὶ λύσιν πόνων.

Κόλπους ἐπῆλθον καὶ τόπους γῆς μυρίους,
Θρόνους διῆλθον, ἀρχικάς ἐξουσίας,
‘Αλλ’ οὐ παρῆλθον τὸν τρίπηχον νῦν λίθον.
Κείμαι δὲ νεκρὸς τῶν κόπων πεπαυμένος,
Δίκην φρικώδη προσμένων τὴν ἐσχάτην.
‘Αλλ’ τὸ τέρατά δοῦσα τοῦ κάτω βίου,

Incorruptionis vestimentum olim induo, bunc carnem tuam indutum ipse exuis, homo; altameo sustineo, imo autem et divinitate te vestio.

85. In pannos.

Licet humiliibus videar tibi indutus pannis, magnificam extendi cœlorum immensitatem.

86. In vincula.

Manus vincitis quibus solvens vos patiendo ad cœlos e terra introduxi.

87. Epitaphia Constantini.

Plenus exstisti dierum et laborum, terram perlustrans, undas circumnavigans, lapidem autem trium cubitorum non effugio. Jaceo longis a laboribus quiescens, sententiam terribilem expectans ultimam, tuus ibi, Salvator, famulus Constantinus.

Multum peragravi inferiorem hanc terram, Verbum, suminam ad famam dexteræ tue ope ascendi; sed non effugi trium cubitorum lapidem, sed quos inveni in vita vitæ lucem, lucis matrem et te lucem, lucis pater, inveniam et ibi lucem et laborum requiem.

Sinus percurri et mille regiones terræ; thronos adeptus sum, potestates regias, sed non evitavi trium cubitorum lapidem; jaceo autem mortuus a laboribus quiescens, sententiam terribilem expectans ultimam. Sed, quæ caducæ vitæ terrestris de-

Αυτὰ τὰ λαμπρὰ τῶν δινώ μοι, Παρθένε,
Καὶ νῦν παράσχοις, σὺν μαθητῇ παρθένῳ.
‘Ἄλλ’ ἡ βίου μοι προστάτης βευστεῦ, κόρη,
Καὶ νῦν με φρικτοῦ, δεξιὸν παραστάτην
Δεῖξοις δικαστοῦ, σὺν μαθητῇ παρθένῳ.
πη’. Εἰς τὰ ‘Ἄγια τῶν ἀγίων’.

Τὴν Ιερὰν νῦν, Ιερὸν, νύμφην δέχου,
Πύλην διδυτον, τῶν ἀδύτων ἡ πύλη.
Σκιρτίσον, ἡ γῆ, λοιπὸν ἀστέρων οὐδὲν
Ἐμψυχος; δόλος; οὐρανὸς κάτω νέος
Πυρσεύεται μὲν διστραστής ταῖς λαμπάσι.
Δίσκου δὲ ταύτης γαστρὸς ἥλιος νέος
Ἐξανγάσεις τοι δημιουργὸς ἥλιου.
Κόρη πρόσεις νυμφικῶς ἀστεμένη.
Πρεστᾶς δὲ ταύτην ναὸς ἐστὶ Κυρίου,
‘Η μᾶλλον εἰπεῖν, ναὸς αὐτῆς Κυρίου.
Αὐτῇ δὲ ἐαυτῆς παστάς ἐστι καὶ κόρη.
πθ’. Εἰς τὴν μεταμόρφωσιν.
Σκιρτησον, αἰθήρ, διστρα, καὶ σὺ, φωσφόρε,
Εἰ καὶ τὸ φῶς ἐκρυψε λάμψας δεσπότης.
‘Ἄλλ’ οὐτός ἐστιν δυτὶς ὑμᾶς καινότες.
Ο καὶ τὸ πρὸν δοὺς διστρα, σοὶ φῶς, φωσφόρε.
κ’. Εἰς τὴν δεξιὰν τοῦ θαυμάτων Νικηφόρου.
‘Η δεξιὰ χειρ δεσπότου Νικηφόρου
Πάκτωλός ἐστιν καὶ ῥέει τὸ χρυσίον.
ια’. Εἰς τὸν ράντρ τοῦ Κύρου.
Κύρος μὲν σ’ ἐδόμησε, θῆκε δὲ Κύρος ἀπάντων
Δεσπότις τημετέρη τῶν ἐπὶ γῆς θαλάμων.

disti, ipsa vītæ cœlestis magnifica bona mihi nunc C
præsia, Virgo, cum discipulo virgine.

Sed quæ fuisti caducæ vītæ mihi patrona, Virgo,
et nunc me a dextris terribilis judicis statue, cum
discipulo virgine.

88. In Sancta sanctorum.

Sanctam nunc, Sanctum, sponsam recipe, portam
inviolatam inviolabilis sanctuarii porta; exulta,
terra nihilo astris inferior, spirituale alterum cœlum
novum infra fulget astris lampadibus, et ex ejus
ventris disco Sol novus exorietur tibi creator ipse
solis.

Virgo procedit coronata ut sponsa; huic autem
tbalamus templum est Domini, vel ut majus dicam,
templum ipsa est Domini; ipsaque sui ipsius tbalamus
est virgo.

89. In transfigurationem.

Exulta, æther, astra, et tu, lucifer, licet lucem oc-
cultaverit splendens Dominus, sed iste est qui vos
innovabit, et qui prius vobis lucem dedit, astra, et
tibi, lucifer.

90. In dexteram imperatoris Nicephori.

Dextera manus domini Nicephori Pactolus est
et aurum stillat.

91. In templum imperatoris.

Imperator te ædificavit, statuit autem te, nostra

[“] Cod. παρθένων. [”] Cod. παρθένων.

A ‘Ενθεν ἐπορυμένη Βυζαντίδος ἀμφιπολεύει
Κύκλον δῶλον χαρίτων νάμασι πληθομένη.
Παρθένε [“] παμβασίλεια, τεῖς δόμος οὐρανὸς ἐστιν,
Ἐμπηγῆς τῶν χρονίων πρώτα φέρων θαλάμων.
Οὗτος ἐκεῖσ’ ἀνάγεις, σὺ δὲ θήκας, Παρθένε [”], γῆθεν
‘Αντυγος; οὐρανίης εὐερίην κλίμακα.

Ιβ’. Εἰς τὸν ἄγιον Βασιλειον.

Τὸ τοῦ πόθου πῦρ, δ σύλος πυρὸς, δέχου,
Κάν χόρτος ὃν τὸ ρέδον θλικὸν φέρω.

Ιγ’. Εἰς τὸν σταυρόν.

Τὸν σταυρὸν ὑψοὶς φ συνυψώθης δινω,
Καὶ τούτον αἱρεῖς φ συνήρθης εἰς πόλον.
Καὶ ταῦτα τῷ γράφοντι τῶν κακῶν δίδου
‘Αποτρόπαιον τὸ τρόπαιον Κυρίου.

B ζ’. Εἰς τὸν Νικηφόρον τὸν διδάσκαλον.

‘Η κλῆσιν ἔσχεν Ἐρμῆς τὴν Νικηφόρου,
‘Η Νικηφόρος ἔσχεν Ἐρμοῦ τὴν φύσιν (in marg.).

Ιδ’. Εἰς τὸν ταύτην.

Καὶ μικρὸς ὃνδε νῦν περιγράφει τόπος
Τύπους προφητῶν, μαρτύρων, διδασκάλων.
‘Άλλ’ ἡ φέρουσα τὴν ἀλήθειαν μόνη
Πίστις Μιχαὴλ μέχρι καὶ πόλου φθάνει.

Ιε’. Εἰς τὸν ταύτην τὸν Σεουδίουν.

‘Αῦλα φῶτα πυρφόλγα πρὸ τῆς πύλης
Καὶ λύχνον ἐκλάμποντα φωτὸς Κυρίου,
Καὶ τοῦ πόλου μίμημα τὸν δόμον βλέπω.
Τὸ πνεῦμα ρυπῶν, στῆθι τῆς πύλης δπο,
Τὸν νοῦν δὲ λαμπρὸς, φαιδρὸς ὃν τὴν καρδίαν,

C Domina, principem omnium qui sunt in terra thal-
morum. Iude assurgens Byzantidem incolit, circui-
tum omnem gratiarum fluentis replens.

Virgo, omnium regina, tua domus cœlum est, om-
nino terrestribus prima tenens in thalamis, hæc ibi
assurgit, sed tu, Virgo, statuisti arcis cœlestis fa-
cilem e terra scalam.

92. In sanctum Basilium.

Amoris ignem stylus ignis recepit, et si fenum
sim, rosam materialem fero.

93. In crucem.

Crucem exaltas qua exaltatus es, et hanc sumis
quod assumptus es in cœlum : et hæc scribenti
malorum dat victoriam, Domini trophaeum.

94. In Nicophorum magistrum.

D Nomen habuit Mercurius Nicephori, aut Nicephorus
habuit Mercurii naturam.

95. In templum.

Quamvis hic parvus nunc circumserbit locus
figuras prophetarum, martyrum, doctorum, sed
quæ sola veritatem profert fides Michaelis usque ad
cœlum surgit.

96. In templum Studii.

Immaterialia lumina ardentia ante portam et lu-
cernam accensam Domini luce, et cœli imitationem
bas ædes cerno. Mente impurus, a porta absiste;
mente autem nitidus cordeque lucidus, age, in-

"Ωι πρόβασινε, φωτὶ φῶς προσλαμβάνων,
Πρὸς ναὸν ἀγνὸν, ναὸς ἐμψυχωμένος.
Εἰς ἐν τὰ κάλλη τῶν δλῶν ἡθροισμένα,
Ἄστρων, θαλάσσης, ἀέρος, γῆς, καὶ πόλου
Τὸδε βλέπων, δινθρώπα, μὴ κάμοις βλέπων.
Εἰ πάντα κάλλη γῆς ὅμοι τε καὶ πόλου
Καὶ πᾶσαν ὑλὴν τιμίαν ποθεῖς βλέπειν,
Ἄφεις τὰ πολλὰ γῆς περιτρέχειν πλάτη,
Λιπών τὰ μακρὰν οὐρανοῦ ζητεῖν βάθη,
Ἐνταῦθα πάντα συνδραμόντα μοι σκέπαι,
Τὸ τῶν δλῶν μίμημα, τὸν μικρὸν δόμον.
Ἄτηρ μὲν οὖτος, ἀλλ' ὁ αἰθήρ ἐν φύσει.
Λίθων δὲ τούτων ἡ διαυγῆς λειτήρης
Ἄλλη δακεὶ θάλασσα κυμάτων ἄνευ
Ὦς ἐν γαλήνῃ νῦν κατεστορεσμένη.
Λύγη δὲ τούτων κιόνων καὶ λευκότης
Καὶ συχνὸν διεράπτουσα χροῖς τερπνότης,
Ὦς οἴα βεζθρὸν ἐκτακεῖσης χιμόνος
Λαμπρὸν, διειδές, ἀφορητής πάς φέν,
Ὦς πρὸς θάλασσαν ἄλλην⁸³ ἐμβάλλει κάτω
Τοῖς ἐξαποστηλουσιν ἐν πάτῳ λίθοις.
Λύτην δὲ τὴν γῆν καὶ τὰ τῆς γῆς, εἰ θέλοις,
Λύτων σκόπει μοι χρωμάτων τὸ ποικίλον,
Καὶ τῶν γραφῶν τὸ κάλλος· ἀλλον ἐνθάδε
Λειμῶνα γραπτὸν, ἐκ τέχνης ειργασμένον,
Ἄνθη κομῶντε μὴ παραραθοῦντα⁸⁴ χρόνῳ
Ε! δὲ πρὸς αὐτοὺς οὐρανοῦ τοὺς ἀστέρας,
Ἡ σφαίραν αὐτὴν τοῦ πόλου ποθεῖς βλέπειν,
Τείνον σὸν δμῆμα· τμῆμα δὲ σφαίρας βλέπε
Ἀνωθεν χρυσοῦν, φῶς ἀπαστράπτον μέγα

gredere, luci lucem afferens, ad templum purum, ad spirituale templum.

In unum universorum pulchritudines coadunatae astrorum, maris, aeris, terrae et cœli, hic cernens, homo, ne cernendo labores.

Si omnes pulchritudines terræ simul ac cœli, et omnem egregiam materiam inspicere cupis, desine multa terræ perlustrare intervalla, linque immensos cœli exquirere abyssos; hic omnia congregata mihi contempla, universorum adumbrationem, parvas has ædes. Aer quidem iste, sed æther in specie, lapides isti perlucidi et porpoliti alterum videntur marc sine fluctibus velut in tranquillo nunc planum. Fulgentes autem et albes columnæ, et jucundo colore passim riantes, rivum referunt labescit nivis nitentem, limpitud, tacite currentem, et ut ad alterum mare se agentem deorsum in fulgentes pavimenti lapides. Ipsam vero terram et terrestria, si velis, contempla ipsorum colorum varietatem, et descriptionum pulchritudinem; alterum hic de scriptum hortum, arte delineatum, flores expandentem non tempore marcentes, si vero ipsa cœli sidera, aut sphæram ipsam cœli conspicere velis, oculos intende; sphæra portionem aspice sursum auream, lucem emittentem magnam, in qua convenient omnes lapillorum colores unum corpus coadu-

Α Οὐ συνδραμοῦσα πᾶτα χροὶς φτ. φίδων,
Ὦς δὲ τελοῦσα σῶμα συντεθειμένον,
Ἐναστρον ἡ πάμφωτον ἡωρημένον,
Ὦς εἰπερ ἦν τὸ σύμπαν οὐρανοῦ πλάτος
Πάγχρον τες ἀστήρεις διαυγάζων μόνος.
Κόσμον μὲν οὖτα πᾶν καλὸν τέρπτου βλέπων
Εἰ δὲ ἔξεκαύθης εἰς ἕρωτα τῶν ἀνω,
Καὶ τὸν νοητὸν κόσμον ἐν τούτῳ βλέπε.
Χριστὸς μὲν οὗτος, οὐ θρόνος λαμπρὸς πόλις.
Αῦτη δὲ Μήτηρ, ἡς μόνης ἀγνῆς Τόκος.
Οὗτος δὲ λύχνος, οὐ λόγος φῶς, καὶ τρόπος.
Οὗτοι δὲ φλὸς, νοῦς, πνεῦμα, φῶς, πῦρ καὶ ἄλλα
Ἐώ Σεραφὶμ τάγματα μυριομάτων,
Ἐώ Χερουβὶμ ἄρμα τῶν φιλογοτρόφων
Καὶ τάλλα φρικτά, καὶ λέγειν τε καὶ βλέπειν.
Β Ἀλλ' εἰπερ ἦν τι κρέμα τῶν ἀναντίων
Κόσμον τε παντὸς τοῦ κάτω καὶ τῶν ἀνω,
Ἐνεστι τοῦτο καὶ καλείσθω νῦν μόνον,
Βροτοὶς πρεπόντως τῶν καλῶν τὸ χωρίον.
Γλώσσαι πυρὸς διλεῦσι καὶ βροντῆς κρότος
Ὦς πᾶσαν ἐμπλήσουσι τὴν οἰκουμένην
Τῶν βρυγοφώνων οἱ πυρίστομοι λόγων.

Λ. 5.

Νῦν μὲν συνῆλθε τῷ λεοντὶ φωτφόρος,
Καὶ μουσικὸν τίττειγες ἀδουσι μέλος.
Νῦν καὶ πατήρ ἐστευστ συνδραμεῖν τέκνον,
Καὶ μουσικὸς θιαλφεν εἰς φόδας νέους.
Νῦν καὶ γεωργὸς τὰς ἀπαρχὰς τῶν πόλων
Χαίρων θεῷ διδωσι, καὶ χροτεῖ μέγα.
Νῦν δὲ σὺ μοι φέροντι ταῦτας τῶν λόγων

C natum efficientes, stellatum, illuminatum, suspensum; perinde ac si omne cœli spatium, omnis coloris sidus solum illuminaret. Mundum quidem omnem ita pulchrum videndo delectare. Si vero ardes cupiditate celestium, mundum quoque intellectualē in figuris carne. Christus quidem iste est, cuius thronus magnificus cœlum est, ista autem mater, cuius solius virginis pars fuit. Iste lucerna cuius verbum erat lux et modus; isti autem flammula, mens, spiritus, lumen, ignis et gladius. Mitto seraphim mille oculos habentium ordines, mitto chorubim currum flamas edentium, et alia stupenda dictu simul et visu. Sed si foret aliqua conjunctio contrariarum rerum mundi universi tum inferioris cum superioris, illic inest, et nunc tantum vocetur, mortalibus accommodata pulchrorum sedes. Ignis lingue ostendunt et tonitruum fragor ut omnem impletant orbem tonantibus verbis ignea haec ora.

97.

Nunc accessit ad leonem lucifer, et musicos cantus cicadæ promunt. Nunc pater curavit natum accedere et musicos ad cantus juvenes excitavit. Nunc et agricola primitias laborum lætans Deo offerit, et multum cantat. Nunc autem tu me offertem has sermonum parvas primitias propius cipe. Alli quidem est in vita egregium genus, alli

⁸³ ἄλλον cod. ⁸⁴ Sic, fort. pro παραγθοῦντα.

Μαχρά; ἀπαρχής καὶ δέκου καὶ προσδέχου.
 Ἀλλώ μὲν οὐτε λαμπρὸν ἐν βίφ γένος,
 Ἀλλώ¹⁰ δὲ σεμνός καὶ μετάρσιος τρόπος,
 Ἀλλώ δὲ δεινὸς εἰς ὅμιλον λίγος,
 Ἀλλώ δὲ δώροις μῆ μολύνων τὴν χέρα.
 Ής σεμνὸν αὐχεῖ καὶ μέγα φρονεῖ μόνος.
 Δοκεῖ δὲ τέμενιν τοὺς πτεροὺς τὸν ἄστρο,
 Ής Περέσα πλάτουσιν Ἐλλήνων λόγοι.
 Ἐν σοὶ δὲ πάντα συνδραμόντα προσθέπων
 Τὰ τῶν καλῶν κάλλιστα, γῆς δέστρον μέγα
 Τείνει κρατεῖν σε, καὶ τίνος φῆσαι πλέον;
 Βοσκεῖσον μὲν καὶ γένος σοὶ καὶ τρόπος,
 Ἄλλ' οὐδὲν ἡτον καὶ φρόνησις καὶ λόγος
 Πάντων κατάργων, καὶ βασιλὶς καρδία
 Κρατοῦσα παθῶν, ήδονῶν φυχοφθύρων.
 Ποῖος δὲ κρείττων χρημάτων Ἀριστείδης;
 Ποῖος Περικλῆς εἰς ἀδωρίαν μέγα;
 Ποῖος δὲ Ῥαδάμανθυς ἢ Δίος Μίνως,
 Ὅς ἐν κρίσεις τὰ πρώτα σοῦ λάθοι γέρα;
 Τίς σωφρονῶν τοσοῦτον Ἀναξαγόρας;
 Τούτος μὲν οὖν ἐώμεν, εἰ δοκεῖ, κάτω,
 Ής οὐχὶ πᾶσιν ἐν καθ' ἐν νικᾷ; μόνον,
 Πᾶσι δὲ πάντα καὶ πλέον πάντων δὲ γε
 Τῷ καὶ νομίζειν μηδὲν εἶναι τι πλέον.
 Οὗτοι μὲν οὖν κάτωθεν ὡς πόλου κόνις.
 Πολὸν δὲ τῷ σῷ πρώτον οὐκ ἔχω λέγειν;
 Οὐτῷ με κύκλος σῶν καλῶν περιτρέχων
 Ἀρχήν ἐφευρεῖν οὐ δίδωσιν ἢ τέλος.
 Ἐν φθέγξομαι δὲ λοιπὸν ἀρκοῦν καὶ μόνον.
 Ής Φωσφόρον μὲν οἱ σοφῶν φασὶ λόγοι,

autem nobilis et clara consuetudo, alii apta ad concionem oratio, alii manus non donis polluta, utpote nobilia ambit et alta solum cogitat. Videtur alii aereum sulcare, ut Perseum singunt Graecorum sermones. In te autem omnia concurrentia aspiriens inter pulchra pulcherrima, terræ magnum astrum te superare nītitur, et quid majus dicam? regale enim tibi et genus et consuetudo, sed nihil cedunt prudentia et oratio omnibus primoribus, et regale pectus devicit passiones, et voluptates animam corruptentes. Quis autem opibus prestantior Ariades? quis Pericles donorum contemptu major? quis Rhadamanthus aut Jovis Minos in judicando tibi primas tollit? quis tam prudens Anaxagoras? Hos quidem igitur, si videtur, mittemus infra, quod omnes singulos non vincis solum, sed omnibus omnia quae insunt et majora his reputantur nihil majus esse. Ita quidem igitur inferiores ut cœli pulvis. Quale autem in tuo primum non valeo dicere? ita me dolutum tuarum circulus circumcingens principium invenire non sinit aut finem. Unum dicam tandem sufficere vel solum: ut luciferum philosophorum sermones ferunt æquales cursu equos in cœlo jungentem, lucem circumducere æqualis cursus velocitate: in te virtutum nitorem currum video, ut aliud solis igneum quadrigam, æqualiter

A Ισοδρόμους ζεύξαντα πώλου; ἐν πόλῳ
 Τὸ φῶς κυκλεύειν ἔξ ὁμαδόγου τάχους.
 Ἐν σοὶ δὲ λαμπτήρ ἀρετῶν ἄρμα βλέπω,
 Ής τὴν τέλεικπον ἀλλο πυρφόρον,
 Ισοζύγως ἀστράπτον, η μᾶλλον στάψος
 Ἐκλάμπον ὕπερ Ισοτίμοις μαργάροις.
 Ἐδεις γάρ οὐτω τὸν τάλαντα τῆς δίκης
 Ἀπανταχοῦ τιμῶνται, καὶ τούτοις μόνον
 Ισον φανῆναι τοῖς; ἐσωτοῦ καὶ μόνοις.
 Λη. Εἰς Χριστοῦ γέννησιν.
 Ο μητρὸς ἑκτὸς Πατρὸς ἀχρόνου Τέκνου,
 Νῦν πατρὸς ἑκτὸς μητρὸς ἐγχρόνου βρέφος.
 Λθ. Εἰς Σοφοκλέα.
 Δηλῶν τὰ πικρὰ τῷ γλυκεῖ τῶν δημάτων
 Αψίνθιον μέλιτι κιρνᾷ Σοφοκλῆς.
 Βρ'. Εἰς τὸν Χριστὸν, τὴν Θεοτόκον, τὸν Πρόδρομον καὶ τοὺς ἀγγέλους.
 Τὸ φῶς δὲ λύχνος οἱ γάρ καὶ λυχνία
 Ψυχὴν διαυγάζοντες καὶ βίον Ηέτρου.
 Ρα'. Εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.
 Καὶ τὴν πνοὴν ἔγραψεν, εἶμαι, ζωγράφος,
 Εἰ μὴ θανούσαν τὴν κόρην τυποῦν έδει.
 Ταφῇ παρῆν σοι καὶ γραφῇ παρῆν πάλιν
 Υἱός, Κόρη, οὐδὲ, ως δοκῶ, τῷ ζωγράφῳ.
 Ο πνεῦμα σὸν καὶ χείρα νῦν τοῦ ζωγράφου
 Κρατῶν ἔγραψε στὴν μετάστασιν, Κόρη.
 Καὶ πὼς τεθνηκας δῆν σε καὶ γεγραμμένην
 Δράμη δοκοῦμεν τὴν ἀείζων κόρην
 Οὐκ ἀκριβῶς θνήσκουσαν, ἀλλ' ὑπνουμένην;
 ...θυμιατ...

C fulgentem, aut potius coronam splendentem velut æqualibus margaritis. Oportebat enim ita justitias lanceam ubique reverentem, etsi his laetata, æquum videri vel tuis solia.

98. In Christi orationem.

Qui sine matre immortalis Patris Filius est, ημικ sine patre matris mortalis natus.

99. In Sophoclem.

Amara expromens suavitate sermonis, absinthium melli miscet Sophocles.

100. In Christum, Deiparam, Praecursorem et angelos.

D Lux, lucerna, spiritus, et lampades animam et vitam Petri illuminant.

101. In dormitionem Deiparæ.

Spiritum descripsisset, ut puto, pictor, si non mortuam virginem adumbrare oportuisset.

Sepulture tua aderat et picturæ iterum aderat tuus, Virgo, filius tui pictoris, ut mihi videtur.

Mens tua manum nunc pictoris dirigens tuum descripsit obitum, Virgo.

Et quomodo mortua es, quam depictam agere videamus immortalē virginē, non vere mortuam, sed dormientem?

¹⁰ cod. ἄλλα.

ρβ'.
 Μή πῦρ ἀνάψῃς, χρυσὸς, δρυμορος, λίθοις
 Φλέγουσσαν αὐγαὶς κωρὶς ἀνθράκων μύρα.
 Ὁφθαλμὸν ὄλη, τὸν λογισμὸν τῇ τέχνῃ,
 Τέρπου δὲ τὴν αἰσθησιν ὁδμῇ τῶν μύρων.
 ργ'. Εἰς τὴν Θεοτόκον.
 Οὐδὲν φυχῆς βέλτερον οὐρανὸς Ἐλλαχε τῆς σῆς·
 Οὐδὲν μορφῆς παρθένου φέρτερον ἔδρακεν ἡ γῆ.
 Τοῦνεξ' ἐγὼ μὲν ἀμεμφέα σώματος εἰκόνα μορφῶ,
 Πνευματίσσαν δ' οὐρανόθεν χάριν εἰ σὺ κεράσεις,
 "Ολδιος οὖτος δὲ κῶρος δ; αἰθέρος Ἐλλαχε πρῶτα
 Καὶ χθονὸς ἔνθον ἔχειν γέρα· τοισδ' ἐπίνευσον, κόρη.
 ρδ'. Εἰς τὸν ἄγιον Στέφανον.
 Στέφανος δυτῶς δ στέφανος μαρτύρων·
 Ἀρχὴ παθῶν γάρ καὶ νόμων ἐψ τέλος.
 Ως καὶ φονευταῖς συμπαθῆς ἐκ καρδίας.
 Ός λαμπρὸδ Ἐπίφανο; Ἐπλεξε στέφος
 Λίθοις φονευτῶν, μαργάροις τῶν δακρύων.
 Ἀπέρ κατέρρει τοὺς φονευτὰς δακρύων.
 Στέφανος οὖτος ἀρετῶν καὶ μαρτύρων.
 Οἱ φωτὸς ἔχθροι τοῦ σκέπτου πρωτοστάται
 Τὸν μάργαρον εἰς χωννύσουσι τοῖς λίθοις.
 Λύτρε δὲ τούτους προσλαβῶν εἰς πᾶν μέλος,
 Βίβας ἐρυθροὺς ἀνθεσι τῶν αἰμάτων,
 "Ολος στέφανος ἐκ λίθων καὶ μαργάρων
 Λαμπρὸς προτόχης αὐτοῦ καὶ τῶν μαρτύρων.
 Ἐξ οὐρανοῦ χθὲς Δεσπότης πρὸς τὴν χθόνα,
 Ἐκ γῆς δ δοῦλος σῆμερον πρὸς αἰθέρα,
 "Ανεισι φωιδρός· ἀλλ' ἐκεὶ τὸν Δεσπότην

102.

Ne ignem incendas, aurum, argentum, lapides
 fulgoribus inflammant absque prunis unguenta.
 Oculum materia, rationem arte, sensationem
 odore unguentorum delecta.

103. In Deiparam.

Nihil anima tua mellus colum obtinuit; nihil
 virginis forma præstantius terra produxit. Ideo ego
 quidem irreprensibilem corporis imaginem flingo,
 sed spiritualem e cœlo gratiam si infundis, dives
 erit istud opus quod cœli meruit primas et in terra
 obtinere: his annue, Virgo.

104. In sanctum Stephanum.

Stephannus vere corona est martyrum. Nam
 principium passionum et legis finis fuit, utpote in-
 terfectorum ex corde miseratus.

Ut conspicuam Stephanus texuit coronam inter-
 fectorum lapidibus, lacrymarum margaritis, quas
 fundebat interfectores desiliens; corona ille est virtu-
 tum et martyrū.

Lucis inimici tenebrarum amatores te margari-
 tam onerant lapidibus. Ipse autem hos per singula
 membra recipiens, rubrosque tingens sanguinis
 floribus; totus corona conspicua factus e lapidibus
 et margaritis tibi ipsi præferris et martyribus.

E cœlo heri Dominus ad terram, e terra hodie
 servus ad cœlum conspicuus subit. Sed ibi Domi-

Α Τῷ Πατρὶ συγκάθεδρον ἑναρκον βλέπων,
 Πληροὶ πρὸ πάντων τὸ χρέος τῶν αἰμάτων.
 Λόγοις δὲ βάλλων καρδίας χριστοκόνεν,
 Βάλλῃ λίθοις τὸ σῶμα μαρτυροκόνεν·
 Εύχαις ἀμείβῃ τὰς βαλὰς καὶ δακρύσις·
 Ἀνδ' ὧν στέφη, Στέφανε, τρίπλοκον στέφος;
 Τῶν δογμάτων, εὐχῶν τε καὶ παθημάτων.

ρε'. Εἰς τὸν ἄγιον Στέφανον.

Ο συμφονευτῆς τοῖς φονευταῖς Στεφάνου,
 Νῦν συγχροευτῆς καὶ σύναθλος Στεφάνου,
 "Μηδηδὲ διώκων τοὺς φονευτάς Στεφάνου.

Ο πρὶν διώκτης καὶ φονευτῆς Στεφάνου,
 Καὶ νῦν διώκων τὴν σφαγὴν τοῦ Στεφάνου,
 Ζῆλῳ δὲ ταύτης τῆς περιτρέχων κύκλῳ,
 Εἴληφε ταύτην καὶ Στεφάνου τὸ στέφος.

ρς'. Εἰς τὴν κοιμησιν τῆς Θεοτόκου ἐκ τοῦ
 Χριστοῦ.

Γῆν ἐκ πάλου μοι, γῆς ἐγὼ σοι [τὸν] πάλον
 Ἰδού βατὸν τίθημι, Μῆτερ παρθένε.

ρς'. Ἐκιτύμβια εἰς τὸν πατριμονίην πυρὸν
 Πολύευκτον.

Τίνος σὺ, τύμβε; Τῶν καλῶν πάντων τάφος.
 Τὸ σῶμα πῶς δὲ φροῦδον; Ἐξ ἀστείας.

Ο τύμβος οὗτος σοι, Πολύευκτε, κλίμαξ,
 Ἐφ' ἣς σὺ βαίνων ἔδραμες πρὸς αἰθέρα.
 Ο νῦν θεωθεὶς, ὃς ἔρει κρυπτεὶς λίθῳ,
 Δόξαν βροτῶν πέφευγεν, οὐ τέθηκέ σοι.

Τίνος σὺ, τύμβε; Μή μάθοις, ἐπει φράσεις·
 Ο ποίος, οἷον! ὡς πάσσος, κρύπτει πόσον!

C num Patris ad dextram sedentem in carne vides,
 complet præ aliis sanguinis debitum.

Qui sermonibus impetis corda interfectorum
 Christi, impeteris in corpore lapidibus interfectorum
 martyrū: precibus et lacrymis jactui lapidum
 respondes. Quorum gratia coronaris, Ste-
 phane, corona triplici, dogmatum, precum et
 cruciatuum.

105. In sanctum Stephanum.

Qui consentiebat interfectoribus Stephani, nunc
 socius et commilito Stephani, visus est persecuens
 Stephani interfectorēs.

Qui prius erat persecutor et interfector Stephani,
 et nunc persecuens Stephani cædem, zelo percur-
 rens hujus terræ circuitus accepit quoque Stephani
 coronam.

106. In dormitionem Deiparæ Christi.

Terram e cœlo mihi sedem dedisti, et terræ τοῦ
 tibi polum sedem ecce do, Mater Virgo.

107. Epitaphia in patriarcham D. Polyeuctum.

Cujus es, sepulcrum? Bonorum omnium sepul-
 crum. Corpus quomodo evanuit? Abstinetia.

Sepulcrum istud tibi, Polyeucte, scala, in qua
 tu scandens ad cœlum pervenisti.

Qui mente divinus factus, ut monte, lapide ab-
 scinditus laudem mortalium fugit, non tibi mor-
 tuus est.

'Ο πᾶσι φευκτὸς, εὐκτός ἐστι νῦν τάχος,
Τὸν εὐκτικὸν κλήσει τε καὶ τρόποις φέρων.
Θυητὸς δυσὶ σὺ, τῷ τόκῳ καὶ τῷ τάφῳ.
Δυσὶ δ' ἀδύος, τῷ βίῳ καὶ τῷ πόνῳ.
Τίνος σὺ, τύμβη; Νυκτὶ τοῦτο σὺ φράτω·
Μήπω; ἀκούσας, ἥλιος λάμψῃ κάτω.
Τὰ χρηστὰ πάντα τύμβος εἰς ἔνδον φέρει·
Εἰς εἰχε καὶ γάρ πάντα πάνταν ἐν βίῳ.
Οὐ νεκρὸς εἰ σὺ· πλὴν κρυσθεὶς λίθῳ μόνον,
Θεοῦ πρόσωπον, οὐκ ὅπλοια βλέπεις.
Ἐν νυκτὶ κλίψας, μῆ μάτην αἴχει, Χάρων·
Οὐχ ἡν σὸς οὔτος, οὐδὲ μοίρας τῆς κάτω.
Ἐν νυκτὶ θυητοῖς, ἥλιον δὲ λανθάνεις,
Ὅπως συνεῖς τὸ πρόγμα μῆ λάμψῃ κάτω.
Οὐ φωτὸς υἱὸς προφθάσας τὴν ἡμέραν,
Τὸν Χριστὸν εὑρεν, ἥλιον, φῶς, ἡμέραν.
Οὐ τύμβος εἰς τί; Μερτυρεῖ τεθνήκοτι,
Ως οὐδὲν ἔσχε, πλὴν τρίπτηχον νῦν λίθον.
Μάτην δὲ τύμβος, τῇ φύσει μάρτυς μόνον
Τοῦ μῆ δοκήσαι φάσμα τὸν σεθνηκότα.
Ο πρὸν στυγητὸς, νῦν πεφιλμένος τάφος.
Καν γάρ στυγητὸς, ἀλλὰ τοῦ πεφιλμένου.
Σοὶ ζῶντι, σῶμα τύμβος· ἐν τύμβῳ δέ γε
Θεῖς τοῦτο, νῦν ζῆς, τὸν τάφον κρύψας τάφῳ.
Διπλοῦς δὲ τύμβος, εἰς φρενὸς, νόσος, λόγων,
Καλῶν τε πάντων, εἰς δὲ τοῦ τεθνηκότος.
Καν οὐδὲν ἔσχες, πλὴν ἐφωράθης, Χάρων,
Κακοῦργος ὃν κλάψῃ, νυκτὶ τούτον ἀρπάσας.

Cujus es, sepulcrum? Ne discas, nam dices, C
qualis, qualem; quantus occultat quantum!

Quod omnibus evitabatur, quæsitum nunc est se-
pulcrum, fausta nomine et moribus screns.

Mortalis tu duobus, ortu et sepulcro; immortalis
autem duobus, vita et labore.

Cujus es, sepulcrum? Nocte id tibi dicam; ne
forte audiens sol inferos illumininet.

Utilia omnia unum sepulcrum intus habet;
unus enim omnium omnia in vita habuit.

Non mortuus es tu, sed absconditus solum la-
pide, Dei faciem, non terga conspicis.

In nocte furatus, non in vanum gloriatur Cha-
ron; non tuus fuit neque inferorum fati.

In nocte moreris, solem autem fugis, ne si rei
adesset inferos illuminasset. D

Filius lucis diem præveniens Christum invenit,
solem, lucem, diem.

Ad quid sepulcrum? Mortuum testatur nihil ha-
buisse nisi tricubitalem nunc lapidem.

Inutile sepulcrum; natura testis solum phantasma,
mortuum non ostensioni datum esse.

Qui prius exosum, nunc pretiosum sepulcrum,
etsi enim exosum, sed pretiosi fuit.

Tibi viventi corpus sepulcrum, in sepulcro au-
tem illud ponens nunc vivis, sepulcrum sepulcro
postquam occultaveris.

Duplex est sepulcrum; unum animi, mentis, ra-
tionis, bonorum omnium, alterum autem mortui.

¹⁶ Leg. χρύπτειν. ¹⁷ Leg. πεπταμένοις. ¹⁸ Cod. Οὐχεῖς. cum ατ superimposito.

A . Μή συνθανεῖν σοι πάντας αῖτιος τάχος;
Τρίπτηχος ὃν γάρ πάντας οὐ χρύπτει ¹⁶ οὐθένει.
ρη'. Εἰς ἑαυτόν.

"Ιλαθι, παντοκράτορ, ήλιετ' οὐκ ἐθέλων.
"Ιλαθι ἀμπλακής, στήλαις ἐστήσατο μοιχδες.
Νυμφίς, σῆς νύμφης, ξυδον ἐμῆς χραΐης.
Πολλὰ παναίσχα δέργματα μάψι ἀλάληντο

Ψυχῆς ἐν λαγόσιν, ἔξυπνος ὡς γενόμαν.
"Η σάρξ οὐδρίος ἡρχετο, ἔγρετο χύματα γαστρίς,
Πνεύματα λάδρον ἵπνει, πρὸς βιθὺν ἐτραπόμαν.

Ηλθες, δακε, παλάμη δὲ δίδως ἐτερχλέκα νίκην.
Καὶ νοῦ νοῦν παρέχεις, τῇ ψυχῇ δὲ λόγον.

"Ιλαθι τῶνδε, καὶ εὐπτερον ἐς πόλον οἴξ τε νῆα,
Λαίφεσι πεπαυμένοις ¹⁷, πνεῦμα σὸν οἰακίσοις.

B ροῦ. Εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Καροταρτιούπολιν.
Ἐρεχθίως; ἀνῆκεν ἡ γῆ τὴν πόλιν,
Ἄλλ' οὐρανὸς καθῆκε Τύμπην τὴν νέαν.
Κρείττον τὸ κάλλος γῆς, δσον λαμπρὸς πόλος.

ρι'. Εἰς τοὺς σοφοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

Οἱ τῶν Ἀθηνῶν, εὐστομεῖτε τοὺς πάλαι
Σοφοὺς, Πιλάτωνας, Σωκράτας, Ξενοκράτας,
Ἐπικούρους, Πύρρωνας, Ἀριστοτέλας,
Οὐκ ἔστιν ὑμῖν, πλὴν Ὑμηττός καὶ μέλε,
Θῆκαι ¹⁸ τε νεκρῶν, τῶν σοφῶν τὰ πνεύματα.
Πολεῖ παρ' τμῆν πίστις, οἱ σοφοὶ λόγοι.

"Η τῶν Ἀθηνῶν, προσκύνει τὴν δεεπότιν.
Αύχεις ἐλαταν· σκῆπτρος δ' αὐτῇ τοῦ κράτους.

Quamvis nihil haberes, attamen spoliatus es:
Charon improbus et sur nocte hunc eripuit.

Non commori tibi omnes causa est sepulcrum,
nam tricubitalē cum sit omnes abscondere ne-
quit.

108. In seipsum.

Propitiare, universorum rex, peccavi non volens;
propitiare culpe; columnas statuit adulteri intra
cor meum sponsatum tibi, sponse.

Multa turpissima flagella frustra animæ in-
lateribus, ubi expergesfactus sum.

Caro contumeliam orsa est, surrexerunt ventris
fluctus, venti gulosum excitaverunt, ad abyssum
raptus sum; venisti, rex, et conatibus ancipitem
das victoriam; et menti intelligentiam præstas, et
animæ rationem.

Propitiare bis, et in cælum felici volatu, ut na-
vem inflatis velis, spiritum tuum perducas.

109. In Athenas et Constantinopolim.

Erechthei tellus urbem extruxit, sed cælum
construxit novam Romam. Terra, pulchritudo po-
tior, quanto splendidum cælum.

110. In Athenarum sapientes.

Athenienses, prædictate veteres illos sapientes,
Platones, Socrates, Xenocrates, Epicuros. Pyr-
rhones, Aristoteles; nihil superest vobis, nisi Ily-
metti mel, mortuorum thecæ et sapientium cogi-
tata: urbi nostræ fides, et sapientes sermones.

Athenæ urbs, adora reginam. Oleastros prædi-

Μέλι σύ· τοὺς μέλιτας ἥδους λόγους
Αὔτη συριστῶν καὶ σφῆν. Σὺ τὸν Σέρβην·
Αὕτη τέθεικε δοῦλα πάντα τῷ κράτει,
Καὶ σὲ πρὸ πάντων, προσκύνει τὴν δεσπότιν.

ρια'. Εἰς τὴν Νίκαιαν.

Ἡ τῶν Ἀθηνῶν, ταῖς ἐλαῖαις μὴ φρόνει.
Νίκαια ταῦταις, καὶ πρὸ τούτων ἀμπέλοις,
Λειμῶνι, κήποις, δένδροσι, ζώναις, λίμνῃ,
Νικῶν πᾶσι, καὶ κάκληται προσφρόως.
Τρεῖς εἰ; ἐλαῖαν εἰσὶν εὐφυεῖς πόλεις,
Νίκαια καὶ Πραινεστός, ἡ τ' Ἐρεχθίων.

ριβ'. Εἰς τὸν Βίον.

Ψυχὴ, τί φεύγεις τοὺς καθημέραν πόνους;
Οὐκ ἔστιν εὐρεῖν τῆς ἀλυπίας τέχνην.
Τὴν γῆν ἀκάνθα;, τὸν βίον δὲ φροντίδας
Φέρειν δὲ Πλάστης ἀξεθέπισε, φόρε.

ριγ'. Εἰς ἁντέρ.

Αυσσῷ μὲν ἡ σάρξ, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα φλέγει,
Κάκειθεν ἐνθεν ἐλκομαι, Χριστός, κρίνον.
Τῷ κρείττονι πάδον τι χείρονος δίδου.
Οἶμοι! καθ' ἡμῶν καὶ πάλιν τὰ πυρφόρα
Πέμπει φλογίζων καρδιῶν δὲ τοκτῆς
Βέλη τὰ πυρά καὶ μέλιτος ἥδων,
Βέλη τὰ δεινά καὶ ποθεινά· τῇ νόσῳ
Ἐστηκα βληθεῖς, ἀξερύσας δ' αὐτὸν θέλω,
Ωθῶ καθ' αὐτοῦ τὸ ξίφος, θανεῖν θέλω.
Πεθῶ φλέγεσθαι, τραυματίζεσθαι; • πλάσον.
Οὐ δεινά δεινῶν! πολὺν οὐδωρ τὴν φλέγα

cas, illa potentiae sceptra; tu tuum mel, illa melle suaviores sermones sophistarum et sapientium; tu Xerxem devictum, illa omnia potestati subigit, et te præ aliis, adora reginam.

111. In Nicæam.

Atuenæ urbs, ne oleastris glorieris, Nicæa illis quoque, et præ illis viucis, hortis, pratia, arboribus, animalibus, lacu omnibus præstans, apte Nicæa seu vincens vocata est.

Tres oleastris fertiles urbes, Nicæa, Praeneste, et urbs Ercabithei.

112. In vitam.

Aūime, quid fugis quotidianos labores? Non inveniri potest ars non dolendi; terram spinas, vitam autem curas ferro Creator declaravit, sus- tine.

113. In seipsum.

Caro quidem rabiæ, flammæ autem spiritus ardet, et hinc et inde miser rapior, Christe, potiuri majus aliquid pejore præbe.

Heu mihi! contra nos iterum ignita mittit inflammans cordium sagittarius jacula amara et melle suaviora, jacula sœva et jucunda. Vulnere sto sauciatus, liberari autem nolo, in illum ferrum impingo, mori volo. Cupio inflammari, vulnerari magis. O sœvum dolorem! quænam aqua flammam

• Cod. τραυματίζεσθε. • φγνὸν vid. leg

Α Σέρσει τὸ πεκρόν; ποιὸν δικύσει βίδας;
Τὸν δὲ σὸν ζῶν, Χριστό μου, καὶ σὸς λόγος.
Χρῆσαι, λυτρωτέ, συντόμως τοὺς φαρμάκους.
ριδ.

Ἄγγελοι αἰγλήσαντες, μυρία πλήθεα φύτων,
Δεύτερα τῆς Τριάδος, κλαύσετ' Ἰωάννην.
Ἄθλοφρόν δῆμος, θεοειδέα τάγματα πάντα,
Κάλλες πάντα τ' δινο, κλαύσετ' Ἰωάννην.
Κόσμος ἀπας περιηγής, οὐρανὸς, ήλιος, δύση,
Μήνη πλησιαφάς, κλαύσετ' Ἰωάννην.

Ἐθνεα μυρία γαῖας, εἴδεα μυρία κόσμου,
Δένδρεα καὶ πηγαὶ, κλαύσετ' Ἰωάννην.

Αἱθήρ, ἄήρ, χθονίς, ὑδατος ἀπλετα μίρα,
Ορνα καὶ κτήνη, κλαύσετ' Ἰωάννην.

Ἄργυρος ποτεροὶ, πέτραι καὶ οὐραναὶ μαχρά,
Β "Υδατος ἀντὶ δάκρυ ρεύσατ' Ἰωάννη.

Κῆπος ἦν θαλίθων, πολυήρατος ἀνθεσι τάσιν,
Καρποὶ ἀρετάνων Ἱερίθων οὐκ ὀλίγος.

Ἔν λόγος αὐτούχοτε; οὐρής στήμα, ἦν νός εἰσι;
Ἔν τολμα κραδίης, ἦν οὐρέος ἐκ μελάνων.

Ἔν δρόμος ἐν ποσὶ κούφοις δλαμασιν αἰθέρα βαίνων,
Ἔν φός ὅξιτάτοις δηματι δερκόμενον.

Ἔν πόνος ἥδις ἐπ' ἀεθίλα θῆρας, γλώσσας, εὐχέ;

Καὶ χάρις ἐκ στομάτων ἔρρεε τῇ Τριάδι.
Δάκρυον ἦν θοὴν, τὶς νύκτας; καὶ ήματα πάντα,
ἀγρόν • ἐφ' ἀγνοτάτης μητροδόσιο πάδον.

Ὕσταχ' ἐς πολέμους προφέρων, μέγα γάρ θάνετος
Πολλοὶς ζηλωτὸς ἀθρόων ἐξεφάνην.

Ἐνθεν γλῶσσα κακή καὶ ἀτάσθαλος ἤξετο δαιμόν,

C extinguit acerbam? quid telum extrahet? Aqua tua viva, Christe mi, et tuum verbum: utere, Salvator, cito tuis remedisi.

114.

Angeli splendentes, milie luminum agmina, Trinitati proxima, lugete Joannem.

Triumphatorum gens, divini omnes ordines, de cora cœli omnia, lugete Joannem.

Mundi omnis circuitus, coelum, sol, stellæ, luna nobis proxime lucens, lugete Joannem.

Gentes terræ innumeræ, innumeræ mundi species, arbores et fontes, lugete Joannem.

Æther, aer, ignis, terra, et aquarum inaccessa spatio, aves et jumenta, lugete Joannem.

Argentra flumina, rupes et alti montes aquarum, lacrymas fundite Jeanni.

Hortus erat florens, jucundissimus floribus ratiis, et virtutum fructibus non modicis refertus eram.

Erat sermo sponte fluens, sapientia os, mens sublimis, erat cordi audacia, et robur in membris.

Erat cursus in pedibus levitas saltibus æbora petentis, erat nitor acutissimis oculis fulgens.

Erat jucundus labor ad venationis pugnas, preces; et ex labiis fluebat Trinitati gratiarum actio.

Fletus erat promptus, noctibus diebusque omnibus, ad castam sedem castissimæ Dei Matris.

Καὶ φθόνος; οὐκ ὀλίγος ἔρδος ἐκ στομάτων .
 'Ως μόνος ἦν σοφίης θάλος, ἦν δ' Ἀρεος πρόμος οἶος
 Εὔκραδίως; μίξες νοῦν σορὸν ἡνορέῃ .
 'Η δ' ἀρετῇ, κακίῃ, γένος ἀθλιον, ὡς γένος αἰσχρόν,
 Οὐτιδανὸν, φθονερὸν, ἀντίπαλον σοφίης.
 'Η μαλακὸν σοφὸν ξύμεναι, ηδὲ δρέπενα γνώσιος ἔχθρον,
 'Οὐδὲ κέλουσι νέοι νομοθέται κακίης.
 'Ἐνθεν μωρός; ἐγὼ καὶ πάτρια θέσμια λύων,
 'Ἐν μωροῖς μωρός, μαινομένοισιν ἄφρων,
 Πολλὰ μόγησα, καὶ εἴμα κένωσα, λύχνον τ' ἐπὶ τοῖσι
 'Ημετέρου προμαχῶν πλῆθος ^{α'} ἐν πολέμοις,
 Θαύματος ἀντὶ γέλωσα δὲ δρῶν καὶ δυνέσα αἰν...
 Σκώμματα ^{β'} εὐλογίης, ὅδριας ἀντὶ κλέους.
 ριδ'. Εἰς τὸν Δαζόρου.
 'Εδάκρυσε· βροτὸς γάρ. 'Ηγειρας δέμας·
 Θεὸς γάρ αὐτὸς καὶ πνοὴ πάντων έρυς.
 'Απνους, εσσητῶς, κειρίας ἐσφιγμένος,
 'Εμπνους, νεάζων, ἀλλεται φωνῇ μόνῃ.
 'Απνυρ, λυθέντι, κειρίας ἐσφιγμένῳ,
 Λόγω, πνοὴν φῶσιν τε καὶ λύσιν δίδου,
 'Οντως Λόγος σὺ, καὶ τὸ πᾶν κτίζων λόγῳ.
 ρις'. Εἰς ράδον σιδηράν.

Τρέπεις οἴδα πρώτους τῆς ἐπιστήμης στύλους
 'Άριστοτέλην, Πλάτωνα, Πυθαγόραν.

Ad bella præferens; magnum enim et divinum quoddam tunc multis invidiae causa admodum ap- parebam.

Inde mala lingua et infensa Incepit dæmon, et invidia non levis ex oribus effluxit.

Ut solus erat sapientiae ratus, sicut etiam solus militis princeps, apte miscens mentem sapientem fortitudine.

Virtus autem, vitium, genus nobile, genus inde- corum, vile, exosum, si sapientiae adversatur.

Vel mollem sapientem esse, vel strenuum scien- tie inimicum, hic jubent novi nequitiae legisla- tores.

Inde stultus ego, et patria jura volvens, in stu- tis stultus, in insanis insanus.

Multa passus sum, sanguinem fudi, his vitam nostræ gentis in bellis defendens;

Pro admiratione risum obtinens et injurias sor- titus, pro benedictionibus irrisiones, pro honore contumeliam.

115. Ut ex Lazaro.

Flevisti, mortalitis enim es; susciliasti corpus, nam Deus ipse et omnini vita es.

Inanimis, putrefactus, fasciis involutus; vivens, rejuvenescens, exsultat una voce.

Inanimi, dissoluto, fasciis involuto, verbo vitam, vigorem et libertatem dona, vere enim Verbum es et omnia verbo creans.

116. In virginam ferream.

Virga quam inquit propheta, ferrea.

^{α'} πλήθεος leg. ^{β'} Cod. σκώμματα. ^{γ'} Απ δόμων?

Τὴν παρθένον καὶ σῶμα καὶ τὴν καρδίαν
 'Ο σῶμα καὶ νοῦν τοῖς πόνοις ἐφθαρμένος
 'Ιωάννης ἔγραψεν ἀμφω δωνύμειν.
 Χρυσός, λίθοι γῆς δὲ τέχνη, σοῦ, Λόγε.
 ριθ'.

Τῆς γῆς τὰ τερπνά καὶ τὰ λαμπρά τῶν ἀνε
 Εἰς ἐν κεράσας, Δημιουργὴ τῶν δλων
 (Σὺ γάρ συνήργεις ταῦτα τῷ σῷ Νικήτᾳ).
 'Ἄλλον πόλον τέθεικας ἐν γῇ τὸν δόμον,
 'Εξ ἀστέρων φῶς, ἐκ δὲ τῆς γῆς οἱ λίθοι.

Τί καὶ τίνων εἰληφας εἰς κάλλος δόμεν ^{ε'}

'Ἐκ γῆς μὲν ὄλην, ἐκ δὲ τοῦ πόλου τέχνην.

Τίνος; σε χειρὶ γῆτερε, καὶ δῶρον τίνι;

Πέθος, Νικήτα, τῷ κρατοῦντι τῶν δλων.

B Οὐ χειρὶ λιθουργὸς, οὐδὲ χειρες ζωγράφου.

Σῆ, Δημιουργὲ, χειρ καὶ σῆ τέχνη

Εἰς ἐν τῷ κάλλῃ τῶν δλων κεραννύει.

Αἴθων μὲν αὐγῇ, φῶς δοκεῖται ἀστέρων,

'Αψίς δὲ χρυσῆ, πύρ τὸ λαμπρὸν αἰθέρος,

Ψηφὶς δὲ τερπνή καὶ βαφὴ τῶν χρωμάτων,

Λειμῶν τις ἀλλος γραπτὸς ἀνθεσι βρύων

'Η τῶν τόπων τέχνη δὲ νικᾷ τὴν φύσιν,

Καὶ σχῆμα καὶ κίνημα καὶ βλέμμα γράφει,

Καὶ πνεῦμα μικροῦ, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχει μόνον

'Ορη μεθιστὰ πείστει, ἔργοις νῦν βλέπω.

Σοῦ γάρ λάτρου, Νικήτα, φιλτρον καὶ πόθος,

117.

Tres novi primas scientiarum columnas, Aristotle-
 lem, Platonem, Pythagoram.

118. In Deiparam.

Virginem corpore et corde, qui mentem et cor-
 pus laboribus consumptum habebat Joannes scri-
 psit utroque valere; aurum, terræ lapides; opus
 autem tuum est, Verbum.

119.

Terræ jucunda et cœli magnifica in unum mi-
 scuisti, universorum Creator. Nam tu haec congre-
 gasti in tuo Niceta. Aliud cœlum statuisti in terra
 hanc domum, ex astris lumen, e terra autem lapi-
 des sunt.

D Quid et e quibus sumpsisti ad pulchritudinem
 domus? E terra quidem materiam, e cœlo autem
 artem.

Cujusnam te manus extruxit, et cui donum?
 amor Nicetæ universorum dominatori.

Non manus lapidarii nec manus pictoris; tua,
 Creator, manus et ars in unum omnium pulchritu-
 dines miscet. Lapidum quidem nitor, lux videtur
 astrorum; testudo autem aurea, ignis splendens
 æthereis; jucunda lapillorum varietas et colorum
 fulgor, hortus quidam est variis floribus pictus.
 Figurarum ars naturam vincit, et habitum, mo-
 tum, aspectum refert, et vitam sere, id vero non
 solum habet. Montes transfert fidem, nunc ope-
 ribus video. Tui enim servi Nicetæ amor et phil-

Καὶ τοὺς τρόπους ἔδειξεν ὡς ζῶντας βλέπειν,
Καὶ τοὺς λίθους ἐπεισεν ἀστραπὰς φέρειν,
Καὶ πάντα σῆς μετέσχεν αἰγλῆς, Χριστὲ μου.

ρκ'. Εἰς τὸν ἄτιον Θεόδωρον.

Ῥήτορ, στρατηγὲ, μάρτυς, ἀνδρεῖς τύπε,
Ἄγαλμα κάλλους, ἀρετῶν κράμα ξένου,
Σοὶ πάντα τάμα, σοὶ πνοήν, σοὶ τοὺς λόγους,
Σοὶ χειρὸς δρσιν, σοὶ πορείαν, σοὶ στάσιν,
Ίωάννης δίδωσι, σοὶ τὰ πάντα μοι,
Φύλαξ, δόηγδε, σύμμαχος γένοιό μοι.

ρκ'. Ήσρὶ γυναικεῖ.

Θάλασσα καὶ πῦρ καὶ γυνὴ κακῶν τρίτον.

Ἐγὼ δὲ φημι πρῶτον ἡ κακὴ κακῶν.

Τῆς δ' αὐτῆς καλλίστον οὐδὲν ἐν βίῳ.

ρκβ'.

Εἶχον τὸν ἀγρὸν ἥδονῶν ^{οἱ} τις χωρίον
Ίδειν, φαγεῖν, πιεῖν τε, τερφθῆναι μέλει.
Ἄλλ' ὡς τὸν ἀγνὸν ναὸν εἰδον Παρθένους,
Μέσον πατεῖν ἔδοξε τὸν λαμπρὸν πόλον.

ρκγ'. Εἰς σαρκικὸν ἔρωτα.

Εἰ πυρὶ πῦρ ἐπάγεις βρόμιον, μᾶλα πολλὸν ἀνάπτεις·

Ἐι δὲ πόλω σαρκὸς, θείον ἀποσθεννύεις.

Ἐρως δεινὸς ἐκτυφλὸς μου τὰς φρένας·

Ἄλλ' αἰορίζει σὸς πόθος με, Χριστὲ μου.

ρκδ'. Εἰς τὸν τῆς τραπέζης.

Τῆς γῆς δ κόσμος δ γλυκὺς Κωνσταντίνος

Ἐνταῦθα κείται, φεῦ πόσος! φρένες πόσαι!

Πτωχῶν τράπεζα, δεσποτῶν ἡ φαιδρότης;

trum et figuræ ostendit ut viventes videre, et i-
pides coagit fulgura immittere, et omnibus suum
tribuit splendorem, Christe mi.

120. In sanctum Theodorum.

Rhetor, dux, martyr, fortitudinis exemplar, pulchritudinis ornatus, virtutum admirabilis coniunctio, tibi mea omnia, tibi vitam, tibi sermones, tibi manus motum, tibi gressum, tibi stationem Joannes offert, tibi mea omnia; custos, dux, defensor meus esto.

121. De muliere.

Mare, ignis et mulier sunt mala tria. Ego autem dico primum malorum malam mulierem esse, sed vicissim bona nihil esse melius in mundo.

122.

Habebam voluptatum latum quemdam campum, videre, comedere, bibere et delectari cantu. Sed ubi purum vidi templum Virginis, medium calcare splendens cœlum ratus sum.

123. In carnalem amorem.

Si igni alimen:um ignem præbes, multo magis incendiatur, si autem amoris carnis, divinum restinguis.

Amor sævus obsecrat mihi mentem; sed tuus me illuminat amor, Christe mi.

^{οἱ} Co.I. ήδωγῶν.

A Κόσμος δυναστῶν, τάξισιν εὔρυθμία,
Τῶν ἀρετῶν πρόγραμμα, τῶν καλῶν ὄρος,
Τρώμης τὸ κάλλος, δόξα τῶν πατρικῶν,
Τὴν κοσμικὴν σύγχυσιν ὡς Ἑγκω πάλιν,
Ἀπῆλθεν εὐθὺς δ γλυκὺς Κωνσταντίνος,
Ίδειν τὰ πικρά μὴ θελήσας τοῦ βίου.

ρκε'. Εἰς τὴν ἀκοδημίαν.

Ἐν μηνὶ Δύστρεψη τὴν Βόζαντος ἐστίαν
Λιπῶν, ἐλαύνω πρὸς πόλιν Σηλυδρίας.
Στιλβουμένην γάρ δριτὶ ρυμφαίνων βλέπων,
Καὶ συγγενῆ μάχαιραν ἀγριουμένην,
Καὶ θηριώσαν τὴν Ἐώνιν πρὸς φόνους,
Καὶ γνοὺς κατ' ἀστεῖαν καὶ στεναγμοὺς καὶ δάκρυν,
Ὦς εἰς ταλήγην ἔβλεπον τὴν Ἐσπέραν.

B Οὐπω διηῆθον τῆς ἀθύρου τὸ στόμα,
Τῶν Ἀμαλῆκη ὅρων πλῆθος ἡγριωμένον,
Οδοστατοῦντας τοὺς ὀδητας ἐκτόπως,
Τροφῶν, πενήτων, ἀρπαγῆν καὶ χρημάτων,
Ἀνδρῶν, γυναικῶν κωκυτοὺς καὶ παιδίων,
Καὶ παρθένους; σεμνάς τε καὶ μελαμφόρους,
Γυμνουμένας, φεῦ! χειρας αἰρούσας δικα,
Καὶ τὴν ὅρωσαν μαρτυρουμένας δίκην.
Τοιαῦτα μοι τὰ πρώτα τῆς ἐκδημίας.
Ἡδη δὲ πόρῳ τὸν δρόμον ποιουμένου,
Πρᾶγμα στεναγμῶν δέξιον καὶ δακρύων,
Ὦρω φαγείστας τὰς ἀρούρας εἰς βάθος,
Δύχμῳ χανούσας καὶ διαστάσας δλας.
Τοὺς διστάχους ὡχροὺς δὲ καὶ κεκλιμένους
Νεκροὺς καθώστερ, πάμπαν ἐκλελοεπότας.

124. In Constantinum a mensa.

Terræ decus, suavis Constantinus, hic jacet, bea
quantus! mens quanta!

Pauperum mensa, imperatorum fulgor, principiū
decus, ordinum harmonia, virtutum exemplar,
bonorum sedes, Romæ ornamentum, gloria
patriciorum, mundi tumultum ut iterum vidit, si-
stum ablit suavis Constantinus, videre nolens vita
amaritudines.

125. In egressum e patria.

In mense Dystro Byzantii sedem linquens, pergo
ad urbem Selybriam. Scintillantem enim tunc vi-
dens gladium et efferatum ensem, et orientem ad
neces ruentem, et clamores in civitate et gemitus

D et lacrymas, ut in serenitate cernebam occidentem.
Nondum transieram os athyri, video Amalecitarum
multitudinem efferatam, viatores detinentem ins-
olite, ciborum, pauperum et possessionum erepiu-
nem, virorum, mulierum et puerorum lamenta,
virgines nobiles et obscuratas, nudatas, heu! ma-
nus sursum tollentes, et justitiam cernentem
alitantes. Talia fuerunt mihi egressus initia.
Jam autem longe cum cursum produxissem, rem
gemitis et lacrymis dignam aspicio, campos in
voragini violenter conversos, turpiter hiantes et
omnino dilaceratos, spicas marcidas et inclinatas,

Οι δ' ἀγρόται κύπτοντες εἰς γῆν ἐν πονοῖς,
"Ολαλεν ἄλπις, οἴχεται καὶ πᾶς πόνος,
"Ἐφασκον· οὐδὲν χείρας ἔκτετριμμέναι
"Ηνυσσεν αὖται· πάντα φελ, πάντα φλέγει·
Καλάς μὲν ἡμῖν ἡφίη τὰς ἄλπιδας·
Διδώκεν ἄργην· ἀλλὰ τὴν βλάστην ὅρα
"Ανομβρίας μάστιξιν ἔκτετμημένην.
Τίς καὶ παρόντα τῶν χρεῶν λύσει βάρτη;
Τίς καὶ γυναῖκας εἰς τὸ μέλλον καὶ τέκνα
Θρήψει, φόρους ἄλλους τε καὶ λειτουργίας
Τῇ Καλασσρος δῷ, καὶ τὸ πᾶν ἔχαρχεται;
Οὐκ ἔστιν οὐδείς. Ἀλλὰ χαίνεις εἰς δέον·
"Η γῆ, δέχοιο τοῖσθε σὺν τοῖς λησοῖς,
"Ημᾶς ἐκόντας. Οὐ μενοῦμεν εἰς χρόνον
Λιμῷ τακῆναι, σύντομον παθῶ τέλος.
Οὐτω τεμισθεὶς θλίψεων καὶ δακρύων
Τὸν ἀγρὸν εἰχον εἰς ὑπόμνησιν πόνων,
Καὶ τερπιόν οὐδὲν τὴν ἐμὴν θέλγον φρένα.
Οὐκ ἀνθος εἶδον, ἀλλ' ἀκάνθας καὶ βέλη·
Οὐ μουσικὸν τέττιγες ἥδον μοι μέλος,
Τραυλὸν χελιδών, ξουθὸν ἀηδονίδες,
Τὰ πάντα πάνθος εἰχεν. Οὐκ ἀργυρόχρυνς
"Ἐρρεις διειδής, κοῦφος, ἥδιστος μάλα "⁴⁴
Κρήνη ψυχρά τις λουτρὸν ἥδυν καὶ πόμα,
Καὶ γλαφυρὸν τις συγκελαρβύζουσα μοις
Εἰς ὅπνον ἥδυν ἡγε προσκεκλιμένον.
Οὐ μαλθακή τις καὶ χλοηφόρος πόνα
Στρωμνήν παρελχεν εὐθετον, πόνου δίχη.
Τῆς γῆς ὁ κόσμος ἦν δλος κεκαρμένος,
"Ως βόστρυχόν τις ἐξέκοψε τὴν χλιδῆν,

ut mortuas, et omnino derelictas. Agricolæ autem præ dolore in terram aspicientes, Perit spes, interit omnis labor, inquietantur: nihil manus isto perfractæ obtinuerunt, omnia fluunt, omnia cremantur; pulchras quidem nobis spes dabat, initia dedit, sed messem vide ariditatis flagellis resecatam. Quis præsens debitorum onus solvet? quis et mulieres et liberos in futurum nutrit, tributa et ministeria Cæsaris sibi dabit, et omni rei sufficiet? Nullus est. Sed hias a proposito, terra, accipe cum hisce messibus nos quoque volentes. Non sustinebimus amplius fame consumi, brevem cupio finem. Ita circumfusus luctu et lacrymis locum habebam recordandi labores, et nihil jucundum mentem meam recreabat. Florem non videbam, sed spinas et carduos. Non musicum mihi cicadæ cantum sonabant, garritum hirundo, acutum luscinia; omnia luctus habebat. Non argenteus fluebat, limpidus, levis, jucundissimus rivulus frigidum præbens balneum et potum, neque suave mihi susurrans in dulcem somnum invitabat recubantem. Non mollis et viridans herba cubile præbebat apte dispositum absque labore. Terræ decor totus erat rastatus, quasi locusta devoravisset herbam, arborum frondes, et florum pulchritudinem. Nam meridianos sol violentos radios, siccis et aridis campis iunxit-

C tens lapides etiam incinerabat. Cœlum autem æs erat candens, rutilans, ut fulmincas flammæ mittens astrorum innumeros saltus. Non Scytharum ignis incendit occidenteim, sed cœli ignis, providentia et justitia terram comburens pollutam, odiis injustis, raptibus, furtis, vanis juribusjurandis, illegitimis conjugiis, abominationibus, et fraudibus dolorum. Ita ægre serens et torve aspiciens quando ad diem lunæ vigesimam deveni, reverti statui ad patriam, onus serens calamitatum et laborum. Postquam autem mentem exsecutus viam conseci, nova audivi. Ignis meridie insolito more ardens in media patria, parvam ostenderat Sodomorum ultiōnem. Non enim campestrium luguria, non campestres ipsos, non arbores, arenam, non duo viros sævus iguis devoraverat, o terribilis ultio! sed viros bene educatos bene natos, pueros, parvulos, mulieres, egregios juvenes, domos maximas, pulcherrimas, dilissimas, magnifica tempia et immensas sedes, aurea supellectilia, aurata m purpuram, electrum, molem argenteorum, margaritarum pulchritudinem destructam, aromatum incomensurabilem copiam vestiumque aliarum et divitiarum, fructuum innumerabilis myriadum myriades, et plumbi maria liquefacti, et margaritarum nitorem concrevatum: nondum omnia dici

⁴⁴ Aliquid hic excidit.

A Δένδρων τὰ φύλλα, πᾶν τὸ κάλλος ἀνθέων.
Μεσημβρινὸν γὰρ σφοδρὸν ἥλιος βλέπων,
Καὶ ταῖς ἀνίκημοις καὶ κατεξηραμέναις
Βάλλων ἀρούραις ἔξετέφρου καὶ λίθους.
"Ο δ' οὐρανὸς πάγχαλκος ἡνθρακωμένος,
Σπενθρακώδεις ὡς κεραυνίους φλόγας
Τὰ συγχὰ πέμπων ἀστέρων ἔξιδματα.
Οὐ Σκυθικὸν πῦρ ἔχειγε τὴν Ἐσπέραν,
"Αλλ' οὐρανὸν πῦρ καὶ Πρόνοια καὶ δίκη,
Κατεμπιπρώσα τὴν μιανθεῖσαν χθόνα.
Φθόνοις ἀθέσμοις, ἀρπαγαῖς, ληστηρίοις
"Ορκοὶς ματαίοις, μίξεις ἐνοτρόποις,
"Αρρητοποιίαις τε καὶ πλοκαὶς δόλων.
Οὐτω σκυθρωπὸς καὶ κατεστυγνασμένος
"Ολην διελθὼν τῆς σελήνης εἰκάδα,
B "Υποστρέψειν ἔγνωκα πρὸς τὴν πατρίδα,
Φόρτον κομίζων συμφορῶν τε καὶ πόνων.
Τείνας δὲ τὸν νοῦν καὶ συνεσκευασμένος;
"Ηκουσα καινά. Πῦρ μεσημβρίας μέσης
Καινῶς ἀναψθὲν ἐν μέσῃ τῇ πατρίδι,
Μικρὸν ἐλέγχεις καὶ Σοδόμων τὴν δίκην.
Οὐ γὰρ καλύβας ἀγροτῶν οὐδὲ ἀγρότας,
Οὐ δίκηρα καὶ χοῦν οὐδὲ καὶ κώμας δύο
Τὸ δεινὸν ἔξετρωξεν, ὡς φρίκη δίκης!
"Αλλ' ἀνδρας εὐ τραφέντας εὖ πεφυκότας,
Πιλόδας, βρέφη, γυναῖκας, ωραίους νέους,
Ούκους μεγίστους, παγκάλους, πλουτοφόρους,
Κάλλιστα ναῶν καὶ μέγιστα χωρία,
Σκεύη τε χρυσᾶ, χρυσόπαστον πορφύραν,
"Ηλεκτρὸν ἔρδην, δγκον ἀργυρωμάτων,

Καὶ μαργάρων τι κάλλος ἐξηρημένον,
Ἄρωμάτων τε πλῆθος οὐ μετρουμένων,
Ἐσθημάτων δὲλων τε καὶ πλουτισμάτων,
Καρπῶν ἀπειρους μυρίας μυριάδων.
Καὶ τῆς μαλίσθου τὴν θαλασσὰν χύτιν,
Καὶ μαργάρων τὴν τέρψιν ἡγερακωμένην·
Οὐπω τὸ πᾶν εἴρητο, καὶ λόγῳ λόγος
Συνῆπτο δεινὸς δέρτι, καὶ συμπτωμάτων
Πλάδος; τι πολλοὺς συγκατασχεῖν, καὶ τάφον
Οἰκτρὸν γενέσθαι τὴν ἐνεγκοῦσαν χόννα.
Ποιοὶ δὲ λοιπὸν δύμασι τὴν πατρίδα
Θανοῦσαν, εἰπον, ἐφομαι καὶ κειμένην,
Καὶ συμφορῶν φέρουσαν εἰκόνας μόνον;
“Ιλ πῶς ἐνέγκω κάλλος ἡρημωμένον,
Κάλλος τοιοῦτον καὶ τὰ λείψανα βλέπων
Νεκρῶν ἀθάνων”⁴⁴; Οὐ χανεῖν μοι τὴν χόννα,
Καὶ δὴ βαθεῖαν, εὔζομαι παραυτίκα;
“Η πῶς ὑποίσω καὶ στεναγμούς καὶ γόνους
Πλάθη τε πολλὰ τῶν φίλων καὶ δάκρυα;
Οὐτω μερισθεὶς τὸν λογισμὸν εἰς δύο,
Ἄγρου τὰ πικρὰ καὶ τὰ δεινὰ πατρίδος,
“Ηττω τὸν ἀγρὸν τῶν κακῶν δόξας ἔχειν,
Ὦ; ταῦτα κρείττω καὶ τὸν ἀγρὸν εἰλιμην.

ρχε'. Εἰς τοὺς Ἐλληνικοὺς πολέμους.

Μωροὶ τὰ πολλὰ, κανὸν σοφοὶ πεφυκέναι
Δοκῶσιν, οἱ γῆς Ἐλλάδος πεφυκότες,
Οἱ βαρβάρων ἀφέντες ἐκφύλους μάχας
Δύτοι καθ' αὐτῶν ἐστάσαντο τὰ ξιφῆ.
ρχε'. Εἰς τὸν Σεροφῶντα.

Σενοφῶντας ἡ γλώσσα πρώτα φητόρων,

potuerunt, nec verbum verbo atrox rite expressit, ca-
lamitatum miseriam multis incidisse, et sepulcrum
lamentabile terram quæ hos genuit factam suisse.
Quibus tandem oculis patriam emortuam, inque-
bam, videbo et jacentem, et calamitatum ferentem
umbras solum? vel quomodo seram, pulchritudinem
devastatam, tantam pulchritudinem, et reliquias
mortuorum inscuptorum cernens? nonne, ut inquit
mihi terra et præcipitum, statim orabo? vel quo-
modo sustinebo gemitus, lamenta, dolores amicorum
et lacrymas? Ita ratio in duo divisa est, agro-
rum clades et patriæ miseriam, minora mala ha-
buisse agros reputans, ut illa majora et agros eli-
gerem.

126. In Græcorum bella.

Stulti in multis, eti sapientes suisse videantur,
qui Græciae o terra oriundi erant; barbarorum
enim liberati externis bellis, ipso in scipios gla-
dium eduxerunt.

127. In Xenophontem.

Xenophontis lingua princeps rhetorum, mens
autem et ratio princeps philosophorum.

128. In novos philosophos.

Non est vir qui sapiens est, sapiens autem nullus

⁴⁴ Leg. ἀνάπτων. ⁴⁵ In marg. τὸ δόγμα τοῦτο τῶν Ἐλλήνων φιλοσόφων.

Α Τυχὴ δὲ καὶ νοῦς πρώτα τῶν φιλοσόφων.

ρχη'. Εἰς τέσσας φιλοσόφους ⁴⁶.

Οὐκ ἔστιν ἀνήρ δε σοφός· σοφὸς δ' οὐτις
“Οστις μετ' ἀνδρῶν ἐσταται· καὶ νὴ μάχη
Τῶν ἀρετῶν· τὸ φῆμι δ' αὐτὸς ἡς βραχὺ·
Εἰ πᾶς σοφὸς, δειλὸς τις, δε δειλὸς σορός.

ρχθ-ρλ'. Εἰς ἔσυτόν.

Πέπονθα δεινὰ, πλὴν δίκαια, Χριστὲ μου,
Πέπονθα δεινὰ, πλὴν ἡμῶν ἥττω κακῶν.
Οὐκ ἔστι ποιητὴ σφαλμάτων ἡμῶν ίση.
Δαιμῶν, νόσος, μάχαιρα, πῦρ, λύμη, σκότος,
Μάστιγες, θύρεις, λιόδος, ἐρπαγμός, γέλως,
Τὰ φρικτὰ πάντα τῆς ἐκείθεν ἡμέρας
Β Αἰωνίως μένοντα· πῦρ φωτὸς θίχα,
Σκέτος φλογίζον, τάρταρος, σκάληξ, πόνοι
“Ἀπαντα ταῦτα τῶν ἡμῶν ἥττω κακῶν·
Στήλῃ γεγράφθω ταῦτα μέχρι καὶ τέλους;
Βοῶσα μακρὰ πᾶτι μέχρι τερμάτων,
Κἀν πᾶν παρέλθοι τοῦτο, ταῦτα σαλπίσει
Καὶ τοῖς ἐκείθε πᾶσα, ὡς πᾶτι μόνοι;
Νικῶ κακοῖς διπαντα. Πλὴν σὺ, Χριστέ μου,
Μόνιν με νικᾷ σὸν πέλαγος θαυμάτων,
Εὐσπλαγχνίας δύσσασος οὐ μετρουμένη,
Οὗκτων δειρόους, δωρεῶν ἀπειρία.

ρλα. Εἰς τὴν Βασιλίδα Ἐλένη.

Κρύπτει σελήνην, ἀλλὰ λαμπρὸς φωτορίος.
Νῦν Ἐλένην ἐκρύψειν δ στυγοῦς τάφος·

С 'Αλλ' εἰς τοσοῦτον μῆ κατισχύσῃ Χάρων.

A est qui cum viris deceret; rara est pugna virtutum. Quid dico ipse ut brevius? si omnis sapiens, socors est, qui sociors, est sapiens.

129-130. In seipsum.

Σανά passus sum, sed justa, Christe mi; saν
passus sum, sed minora meis malis. Non est poena
culpis meis æqualis: dæmon, morbus, ensis,
ignis, ruina, tenebra, flagella, injuria, famæ,
ludibria, risus; trucia omnia alterius viæ zeter-
num manentia: ignis sine luce, tenebra ardentes,
tartarus, vermes, cruciatus, omnia hæc minoria
sunt meis malis. Columnæ inscribant illa usque
ad finem, vehementer omnibus clamantia usque ad
extrema, et si oīnne istud eveniat, illa clamabunt
D omnibus qui illic sunt, quod ego solus omnibus
malis omnia vīno; attamen tuorum, Christe mi,
solum me vincit prodigiorum Oceanus, misericordia
incommensurabilis abyssus, miserationum fons
inexhaustus, donorum infinita copia.

131. In imperatricem Helenam.

Abscondit lunam, sed splendidus Lucifer; nunc
Helenam abscondit triste sepulcrum. Sed non tantum
prævalebit Charon. Sepulta illa, ad spiritualum lu-
ciferum sursum, ut luna ad cœlum, lux ipsa ascen-

Σταθείσας δ' αὐτη πρὸς νοητὸν Φωτόφρον,
Ἄνω πρὸς αὐτὸν ὡς σελήνη πρὸς πόλον,
Τὸ φῶς ἀφῆκε· πρὸς δὲ τὴν χθόνα βρίθον
Νεύειν ἀνάγκη τὸ σκιᾶδες σαρκίον.

ρλβ'. Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος.

Εἶχὼν σὺ Πατρὸς, ἀλλ' ἀμφρωτος, Λόγος·
Αὐτὴ δὲ μορφὴ τῆς ἐμῆς μορφῆς τύπος·
Ἡνπερ φορῶν ἑσωσας· Ως διπλοῦν, σέβω,
Συνεῦμα καὶ τὸ σῶμα, Μιχαὴλ, σκέπαις.

ρλγ'. Εἰς τὸν μίδον.

Μήτηρ, μαθηταί, μάρτυρες, νόες, φίλοι,
Ἄνω κυκλοῦσι τὸν θρόνον σου, Δέσποτα·
Τὸν τοῦ θρόνου τύπον δὲ, τούτων οἱ τύποι:
Φρουροῦσιν ὅδε· κεῖται Ικετηρίους
Αἴρουσι πρὸς σέ. Πάτερ δές μιαν χάριν
Τοῦτον γενέσθαι τὸν τυποῦντα τοὺς τύπους.

ρλδ'. Εἰς τὴν σταύρωσιν.

Ο σταυρὸς εἶχε σῶμα, πνεῦμα Δεσπότου,
Καὶ φωτόφρον λάμποντα καὶ θείαν φύσιν·
Τούτων τὸ πάσχον ἐν μόνον τῶν τεσσάρων,
Τὸ σῶμα, τὰλλα τοῦ πάθους ἀνώτερα.

ρλε'. Εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον.

Πῶς ὄλική χειρὶ τὴν ἀνίλιαν γράψει;
Τὸν νοῦν δὲ νοῦς ἔγραψεν, ἡ χειρὶ τὸν τύπον.

ρλζ'. Εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ τιμίου
Προδρόμου.

Κρυφθείσα φαίνη· καὶ θανοῦσα γάρ λέγεις.
Ἄμφω πέρφυκας ταῦτα, φωνὴ καὶ λύχνος.
Δέγεις θανοῦσα, τοῦ Λόγου φωνὴ, σύγε

dit; sed ad terram inclinari necesse est pondus te-
nebrosum carnis.

133. In effigiem Salvatoris.

Effigies tu Patris, sed incorporalis, Verbum; hec
autem forma meæ formæ est figura, quam gestans
sa'vasti. Ut duplicitem adoro, tu animani et corpus
Michael protegas.

133. In sepulcrum.

Mater, discipuli, martyres, spiritus, amioi, In
celo tuum circumdant thronum, Domino: throni
autem figuram, horum quoque figura hic custo-
diant; manus supplices tollunt ad te: omniae
unam concede gratiam, talem fieri qui figuræ
fluxit.

134. In Crucifixionem.

Crux habuit corpus, spiritum Domini, et luciferum
splendentem et divinam naturam: horum qua-
ntior unum solum corpus passum, alia passioi
superiora.

135. In exercitus ducem.

Quoniamodo materialis manus immaterialem pin-
xit? mentem mens pinxit, manus figuram.

136. In inventionem capitinis venerandi Praecursoris.

Absconditum cerneris, vel mortuum enim loquer-
is, utrumque fuisti illud, vox et lucerna. Loqueris

* σταθείσα vid. leg. vel ταρεῖσα.

Α Φαίνη χρυσεῖσα λύχνος δυτῶν τῇλου.
Πρώτην τὸ πρῶτον τοῦ Θεοῦ περουσίαν
Τοῖς ζῶσιν ἐν τῇ, τοῖς νεκροῖς κάτω λέγεις.
Ἄνηλθες αὖθις, ἡ λάλος καὶ νῦν κάρα,
Τί μηνύσουσα; Δευτέραν παρουσίαν.

ρλζ'. Εἰς τὸν θαυτὸν πατέρα.

Ος καὶ νοσοῦντα χερσὶν ἡγκαλιζόμην·
Ος καὶ θανόντα σάς περιστελλας κόρας.
Ἐλουσα λουτροῖς ἐσχάτοις τὰ θρεπτά σοι,
Καὶ φρέτον ἥδιν μῆνα βαστάσας ὅλον,
Μαχρᾶς σε γῆς ἔνεγκα μυρίοις πόνοις·
Καὶ συζύγῳ δέδωκα, καὶ τῇ πατέρι,
Ἐκρυψα καὶ τύμβῳ δὲ καὶ τῇ καρδίᾳ,
Ἰωάννης, σῶν φιλτάτων νεώτατος·
Ἐγράψα καὶ νῦν τῷδε τῷ τύπῳ, πάτερ·
Πάτερ γλυκεῖς κλῆσις, δψις ἡδίων·
Μικρὸν παρηγόρημα τοῦ πολλοῦ πόθου.

ρλη'. Εἰς τὸν θαυτὸν διδάσκαλον.

Καλλιόπης μὲν Ὁμήρῳ, σοὶ δέ οἱ Ἐπίλετο αὐτό:
Γλωττα μὲν Εὔτερη, Οὐρανίη δὲ φρήν.

ρλθ'. Εἰς Θέωρα τὸν φιλόσοφον.

Τρέχων ἀπάσας τὰς ἐπιστήμας Θέων,
Τὴν κλῆσιν εὗρε πρᾶξεως ἐπαξίαν.
Θέων δὲ κλεινός καὶ κέκληται προσφέρως,
Ὦ; ἀν περιφράσας καὶ δι' αἰθέρος τρέχων.

ρμ'. Εἰς ταῦρον τοῦ Σωτῆρος.

Ως τοῦ πόλου μίμημα τὸν δόδον βλέπων
α' Ἐξ οὐρανοῦ κάτεισι Χριστὸς σὺν φίλοις·
γ' Πίστις δὲ πείθει ταῦτα σὺν Γεωργίῳ.

C mortuum vox Verbi, cerneris absconditum lucerna
veri solis. Primum prima Dei adventum viventi-
bus in terra, mortuis in inferis loqueris. Appa-
ratus rursus et nunc caput loquens, quid nuntiat?
Secundum adventum.

137. In evum patrem.

Qui negrotantem manibus complexus sum, qui et
mortuum pupillas tuas componens ultimis ablutio-
nibus lavi, filii officiis fungens, et onus jucundum
mense toto gestans, a longinqua terra te cum mille
laboribus retuli, et conjugi dedi et patriæ, occulsi
quoque in tumulo et in corde, Joannes delectorum
natorum tuorum novissimus, scripsi nunc huic
effigiei, pater: Dulce nomen, pater, dulcior aspe-
ctus; ut parvum monumentum magni amoris.

138. In evum magistrum.

Calliope quidem Homero, tibi autem ipsa conti-
git lingua Euterpes, Uraniae autem mens.

139. In Theonem philosophum.

Recurrens Theon omnes scientias, nomen inve-
nit opera dignum. Theon celebris vocatur merito,
utpote alatus et per æthera currens.

140. In templum Salvatoris.

Ut cœli imitationem ædem cernens, e cœlo de-
scendit Christus cum amicis. Fides autem inspirat
ista una cum Georgio; si vero cœlum exstruxit

β' Ἡ καὶ πόλον τέθεικε τὸν δόμον,
δὲ Ἔργην δὲ χειρὸς ταῦτα μὴ πιστεύεον.
Ἄλλα.
Οὐκονος ἔργα χειρὸς ταῦτα, μή τις ἀπίστοι
Ἄλλον οὐρανοῦ κάτεισι Χριστὸς σὺν φύλοις
Νικηφόρου νικῶσα νοῦν τε καὶ λόγον.
Πέντε μὲν ἀστροῖς καὶ φαινόψ φωσφόρῳ
Πόλος, τὰ πρώτα τῶν καλῶν φέρει γέρα.
Ἄλλον ἐν δόμῳ νῦν ὡς μὲν ἀλλον φωσφόρον
Τὸν Χριστὸν αὐτὸν, τοὺς δὲ ὑπουργοὺς καὶ φύλους
Κυκλοῦντας αὐτὸν, ἀστρα πάγκαλα βλέπων,
Αὐτὸς καθ' αὐτοῦ δεύτερα φηφίζεται.
Πόλου μὲν αἰθήρ, ἀστρα, μήνη, φωσφόρος.
Δόμου δὲ, Σωτήρ, ἄγγελοι, Μήτηρ, φύλοι.
Τις ισότης πρὸς ταῦτα; ποία σύγχρισις;
Τὴν ἤτταν εὑρες, οὐρανὸν, πλὴν προσκύνει.
Ἡ τοῦ πόλου κάτεισι Χριστὸς εἰς δόμον,
Ἡ καὶ πόλον τέθεικε τὸν δόμον.
Ἄμφω δὲ μᾶλλον· καὶ κατῆλθε σὺν φύλοις,
Καὶ τὸν δόμον τέθεικεν οὐρανὸν νέον.
Κάλλεος δὲν ξειρις, οὐρανὸς ἀστρασιν ηὔχει νικῆν.
Αἰθήρ ἀστράπτων ἔττις πρὸς τὰ γέρα.
Ὦς δὲ δόμος; προύσταλεται Δεσποτεικὴν μόνον αἰγλὴν,
Ἐσθετο οὐα λύχνος κάλλεα οὐράνια.
Ἀστρα μὲν αἰγλήντα καὶ ἀστέρας ἥδε σελήνην,
Οὐρανὸν, καὶ σὺ φέρεις, οἴδα, φαινόντας.
Ἄλλος δὲ τὸν δόμον χορδὴν, καὶ χρυσῆν ἀνταγόνον
Μικρὴ, λέγω, φαίνεις, καὶ σὺ καὶ ἕδιος.

bancee ædem, opus esse manus non credendum C contempior, parum splendes, dico, tu, non minus est:

Non opera manus sunt ista, ne quis crediderit:
sed e caelo Christus descendit cum amicis in ædes
vinecentes Nicephori mentem et sermonem. Splendet
quidem astris et conspicuo sole cœlum, primu-
que pulchritudinum locum tenet. Sed in ædibus
istis velut alium solem, Christum ipsum, suos
cooperatores et amicos circumdantes eum, ut astra
splendentia cernens, ipsum contra se secundum lo-
cum decernit.

Cosli quidem æther, astra, luna, sol; ædium au-
tem, Salvator, angelii, Mater, amici. Quæ paritas
ad ista? quæ comparatio? Victum es, cœlum, at-
men adora.

Vel Christus e cœlo in hanc ædem descendit, vel
cœlum ipsum hanc ædem posuit. Utrumque potius:
et descendit cum amicis, et ædem posuit cœlum
novum.

Pulchritudinis erat certamen, cœlum cum astris
vincere volebat, æther fulgorans principatum ro-
gabat. Ubi autem ædes opposuit tantum Domini
splendorem, extinctæ sunt, ut lucernæ, cœlestes
pulchritudines.

Astra quidem splendentia, et stellas, et lunam,
caelum, tu obtines, scio, conspicuum.

Sed cum hunc chorūm, et aureum circulum

ρμα'. Εἰς εἰκὼνα ἀκριβῆ ¹⁰.
Οὐρανοῦ ἐγκατέπαλτο καὶ Εμπνον Εὐθετο εἰκὼν
Χριστὸς ἦν ἐνθάδε, Μητέρος, ὡς δὲ φύλων.
Οὐς δὲ χωρὸς νοερὸς περιστατὸν ἀλλοθεν ἀλλος,
Χειρ βροτέη μεγάλα φεύσατο τούτον τύπους.
Οὐς πόλον ἐξετάνυσσα καὶ ἀνδρομένην πλάσα μορφὴν,
Εἰς δόμον ἀνδρομέας καὶ ερεσιν ἀγγράφομαι.
Ταῦτα δ' ὅμοι επελέθων, θεὸς ἀμεροτος, ὑστατα θνητής,
Πλάττων βουληθεῖς, πλάττομαι ὡς ἐθέλω.
Οὐς δίφρῳ πυρέντις ἐφέψομαι ¹¹, δε φῶς οἰκῶ,
Εἰς δόμον ἐστην χειρι χαρατόμενος.
Θάμβεις μή τις, ἐν ἀγκαλίδεσσι τιθήντης
Καὶ τὸ πρὸν φερόμαν, γαστέρα δ' οἰκον ἔχῃ ¹².

ρμβ'. Εἰς τὸν βίον.

B Τὴν ἀρετὴν χθὲς εἶδον ἐν μέσῃ πόλει,
Μελαμφοροῦσαν καὶ κατηφειας δῆμον.
Τι δέ, ἡρόμην, πέπονθας; Ἡ δέ· Νῦν Ἐγνως,
Τόλμα, φρόντησις, γνῶσις, ἐν ταῖς γνῶσις.
Ἄγνοια δὲ δρογει καὶ μέθη καὶ δειλία.

ρμγ'. Εὐχή.

Ἄναξ, ἀνασσα, δεσπότας ἐμοὺς ἕγω,
Τι μέχρι πολλοῦ δοῦλον ἡμελημένον,
Ἐριμένον με παντελῶς, παρειμένον
Φύλων, ἀδελφῶν, συγγενῶν, βίου, λόγου,
Ἐξα μὲν κόσμου παντὸς δυτα, πλὴν φύσην
Μόνου κατεντρυφῶντα, καὶ γέλωτά με
Προκείμενον βλέποντες, εἰς ὅντριν μόνον

C C contemplor, parum splendes, dico, tu, non minus quam sol.

141. In effigiem veram.

E cœlo descendit, et viventem posuit hic Chri-
stus suam effigiem, Matris, ut et amicorum; qui
autem cœlus spirituum alter circumfunditur aliunde
veniens, manus mortalis multum imitata est has
figuras.

Qui cœlum extendi et humanam finxi formam, in
ædibus humanis monibus repræsentor. Hæc autem
simul cum sint, Deus immortalis, postea mortalis,
fingo ut volui, fingor ut volo.

Qui currui ignito insideo, qui lucem habito, in
ædibus steti manu adumbratus. Ne quis stupet, in
vitis nutricis antea ferebar, et ventrem domum
habebam.

142. In vitam.

Vitutem heri vidi in urbe media obscuratam et
luctu plenam. Quid autem, rogavi, experta es? Illa
vero: Nunc nosti, fortitudo, prudentia, scientia, in
angulis latent; regnat autem ignorantia, ebrietas
et recordia.

143. Oratio.

Rex, regina, dominos meos dico, quid tanto tem-
pore servum neglectum, lacescitum me undique,
privatum amicis, patribus, parentibus, conversa-
tione, sermone, ab omni mundo exsulem, sed la-

¹⁰ Sic. Ipse poeta videtur hos versus immutasse. ¹¹ ἀκριβῆς cod. ¹² Leg. τράζομαι. ¹³ Leg. ἔχων.

Τὸν ἡλιον βλέποντα, καὶ χοῦν καὶ χόνιν,
Ἐχθρῶν με τυγχάνοντα πεφθονημένον,
Ὦ; κύπερον ἀπρόσιτον, ἡχρεωμένον,
Οὐ λερένος παρῆλθεν ἢ καὶ Λευτῆς;
Εἰ γάρ παρῆλθε, νῦν δὲ πέτριψε πλέον,
Καὶ συμπατήτας καὶ καθυβρίσας δλον
Ἀφῆκε γυμνὸν ἄθλιον μόνον.
Εἰ γάρ παρῆκε καὶ καθύδρισε μόνον,
Νῦν δὲ προσεστώ; καὶ γελᾷ μου τὴν τύχην,
Σκιρτῇ, κροτεῖ, γέγηθε, καγχάξει μέγα.
Ἐγώ δὲ κωφός, ἐστερημένος, Λόγε,
Λόγου, λογισμοῦ, χειλέων καὶ καρδίας
Κείμαι τεθνηκώς. Ἰλεων ἰδοις, Λόγε.
Ἄνοιξον οὖς σὸν, στρέψον δυμα σὸν μόνον,
Σήν καρδίαν, σὸν μή παραβλέψῃ βλέπων.
Κράζω ἀπειπον· Μή βραδύνης. Χριτέ μου.
Μῆδ' αὖ, Κόρη, Δέσποινα, Μῆτερ, Παρθένε,
Ἐμή βασιλεῖ, ἐλπίς, ἡ σώτειρά μου.

ρυδ'. Εἰς τὴν ὑκεραγίαν Θεοτόκον ἐτ πύλη.
Πρὸς τὴν πύλην γράφω σε τὴν Θεοῦ πύλην,
Πρὸς ναὸν αὐτῆς, πρὸς θεὸν φέρεις σὺ δέ.
ρυμ'. Εἰς τὴν λάρνακα τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος.
Ὑδωρ πέτρας πρὸν, νῦν μύρα, πλήν καὶ μύρων
Ἴαμάτων ροῦς, τοῦτο θαῦμα θαυμάτων.

ρυμ'. Εἰς τὴν δέσησιν τῆς Θεοτόκου, τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ ἀγίου Νικολάου.

Κάμφθητι χεροῖ μητέρος, θύτου, φίλου,
Αἵ τηγκαλίσθης, αἵ εἴσαπτίσθης, Λόγε,
Ὑφ' ὧν ἐτύθης, θῦμα καινὸν πολλάκις.

men invidiae solius ludibrio et risui me pro-
positum cernunt ad dedecus tantum sole fruentem,
et terra et pulvere, inimicis exosum, ut sordes
evitatum, rejectum, quem sacerdos aut Levita prae-
terivit? Si enim præterivit, nunc magis impeliuit, et
conculcans et convitiis onerans totum reliquit nu-
dum, miserum, solum : si enim reliquit et con-
viciis tantum impetiit, nunc accedens ridet meam
sortem, salit, plaudit, gaudet, ridet multum, ego
autem mutus, Verbum, verbo destitutus, ratione,
labiis et corde, jaceo mortuus. Miserans aspice,
Verbum. Aperi aurem tuam, converte tantum ocu-
lum tuum, cor tuum, ne tuum aspiciens despex-
eris. Clamans dixi : Ne tardes, Christe mi; ne tar-
des tu quoque, Virgo, Domina, Mater, Regina mea,
spes et salus mea.

144. In sanctissimam Virginem in porta.

Ad portam confero te Dei portam, ad templum
illa, tu ad Deum ducis.

145. In urnam sancti Panteleemonis.

Aqua e rupe olim, nunc unguentum, imo unguenta
remedia fluant; hoc miraculorum miraculum.

146. In orationem Deipara, Præcursoris et S. Ni-
colai.

Flectaris manibus matris, sacrificatoris, amici,
quæ te complexa sunt, quæ te baptizaverunt, Ver-
bum, quæ te saepius victimam novam immolave-
runt.

Α ρμ'. Εἰς τὴν διὰ κινναδέρως βασιλικὴν ὑπο-
γραφὴν.

Οἶον τὸ χρῶμα καὶ λόγοι τοῦ δεσπότου!
‘Ρήματα ταῦτ’ ἀληθέα, τούνεκα χρώματα τοῖα.

ρυμ'. Εἰς ἐνυπέρ.

Οὐρανίων, ἐπιγείων ἵστορα, τίς, λέγε, θῆκεν
‘Οκτωκαιδεκάτην εἰσέτι α’, Ἰωάννη;
Θῆκε με παμβασίλεια, καὶ τηνορένη ἐπὶ τούτοις
Δῶκεν ἀριπρεπέα, ρήγνυσο μῶμος ἄπας.

ρυθ'. Περὶ Θεοῦ.

Κάλλιστον δυτῶν κόσμος, ἀρχαὶν χρόνος,
Τόπος μέγιστον, νοῦς τάχιστον, φύς, χάρις.
Θεὸς δὲ πάντα ταῦτα καὶ πάντων ἄνω

B ρυ. Εἰς τιτας τυκτὸς ἀλιώτας ὡς ἀπὸ τῆς
σοληῆης.

‘Αρματος ἡμετέρου τίς ἔδησεν ἐλάστορας ἀλλους,
Δινὸν δειστροφέα πάντος ἐλαυνομένους;
‘Ηλις, τεθρίπποις νεμεσίσῃ; μηχέτι μούνοις
Οἴως ἐπιτολμῶσιν ἀμετέροις τε δίφροις.

ρυα'. Εἰς τὴν βάπτισιν.

Καὶ φρένα καὶ παλάμην τρομερὴν καὶ ὅψεα πάντα
Δέρκεο σοῦ θεράποντος. Ἀπόστιχε, πῶς σε καθήρω;
Πύρ ἀπνεὰς τελέθεις, ποταμὸς παλίνορος ἀπέστη.
‘Απτεο σοῦ βασιλῆος· νῦν ἐπέοικε πάντα

Μορφῆς ἀνδρομένης τελέθειν, καὶ ὑστατα ἐμπαλιν
[αύτης,

Αίμαστν αὐτοχύτοις παλάμασιν ἐμαῖς σε καθήρω.
Χάζεδ μοι, βασιλεῦ, καὶ ἀπνοα πέφρικε ρεῖθρα.

147. In imperatoris subscriptionem e cinabro.

Qualis color talia domini verba; verba hæc vera,
ideo colores etiam veri.

148. In seipsum.

Cœlestium et terrestrium peritum, quis, dir,
statuit te octo et decem annos circiter natum, Ioan-
nes?

Statuit me universorum regina, et fortitudinem
addidit eximiam, abeat omnis irrisio.

149. De Deo.

Pulcherrimum entium mundus, antiquissimum
tempus, maximum locus, velocissimum mens, lu-
men, gratia. Deus autem omnia hæc et omnibus ma-
jor.

D 150. In nocturnos vagabundos velut a luna actos.

Currum in nostrum quis collocavit alios aurigas,
circuitum semper gyranter quacunque diri-
gentes?

Sol, quatuor equis tantum habere ne indigneri;
illi nostris bigis jam insultaverunt.

151. In baptismum.

Et mentem, et manum trementem et omnes
scensus aspice tui famuli. Abi, quomodo te mundabo?
Ignis extinctus est, amnis retrogrediens recessit.
Tuum regem tanges, nunc videntur omnia huma-
nam formam recuperare, et tandem ierum idem es,
sanguine sponte fluenti manibus meis te mun-
dabo. — Recessis a me, rex, et inanima fluenta

*Αφομαι καὶ οὐδρανίων ἀγνοτέρης κορυφῆς.
Χάζεο σοῦ βασιλῆος, καὶ σθένος ὑστατα δεῖξω.

Νῦν δὲ δλην ἐφετμήν ἀνθρομένην τελέθω.

ρνβ'. Εἰς τὸν Μαλανδρον ποταμόν.

Τὸ τῆς δίκης πῦρ δύε, μηδὲν διστάσῃς,
Οὐ Κωκυτὸς Μέανδρος· ἀλλ' ἀπεσφάλην,
Οὐαὶ γάρ ἀνθρῶν ἔστιν, αἴλανδρον λέγω.

Εἰ τυγχάνεις γῆς χῶρας ἐξηρημένος,
Οὐτού γέννα καὶ τόποις κατακρίσων,
Ἐκείνος οὐτος· ἀλλὰ Πυριφλεγέθων
Ζητεῖ τὶς οὗτος, οὗτος ἐγγύθεν φέων
Οὐ καυστικὸς Καῦστρος· δε δ' αἰλαμέτων
Ἀνθρῶν δλος πάψυχεν, αἴλανδρον λέγω.
Κωκυτὸς δλος τῶν πόνων ἐπάξιος.

ρνγ'. Εξομολίγησις.

Οιμοι! καὶ πάλιν ἥλιτον, ὡ Μέδον, ἥλιτον οἰα
Καὶ ληστοῦ μεζίω καὶ Μαναστῇ κλείω.
Χειρώ δαυίδου, καὶ σύφρωνος ὑστετα πόρηνς.
Οὐδεὶς μου στέφανον ληφεται ἀφροσύνης.
Οὔρεα καὶ ποταμοὶ καὶ δύνδραι, δρυας, πέτραι,
Οὐρανός, καὶ δστρα, κλαύσατ' Ἰωάννην.
Αἴθηρ, άηρ, τὸ διάλαττα καὶ ἥλιος, μήν,
Ἄπνοια καὶ ζῶα, κλαύσατ' Ἰωάννην.
Ἄγγελοι αἰγλήνετες, δειδέος, δλλα τε φῶτα
Οὐρανίης στρατηγες, κλαύσατ' Ἰωάννην.

trepidaverunt, tangam celorum pariorum regi-
nam. — Recedis a tuo rege, et tandem rōbur
ostendam; nunc autem totus humanam vicem
impleo.

152. In Maenandrum flumen.

Hic ultionis ignis, ne dubites. Cocytus est Mæan-
dor. Sed decipiebar, funestus est hominibus, mæan-
drum dico.

Si existit locus a terra separatus, ubi gebenna
et loca sunt suppliciorum, iste telis est. Sed Pyri-
phlegethon exquire quis sit, ille juxta fluens est
Caystrus ardens; qui autem hominum gemitibus plenus
est, mæandrum dico, Cocytus est alter cruciati-
bus aptus.

153. Exomologosis.

Heu mihi, rursus peccavi, o rex, peccavi majora
quam latro et plura quam Manasses.

Pejora quam David, et viliora quam prudens
meretrix, nullus mihi coronam dementia tollit.

Montes et flumina, arbores, volucres, rupes, co-
lum et astra, flete Joannem.

Aether, aer, mare et sol, luna, inanima et viven-
tia, flete Joannem.

Angeli cornuscantes, invisibilis, luminaque alia
celestis exercitus, flete Joannem;

Quia erravit et peccavit quantum quivis allus.
Neque aliis tantum quando pactiones inibam,

⁷² Leg. οἰοθίων. ⁷³ Fors. leg. ἐφάνη.

Α Οὐνεκεν ἐξαπάθητο, καὶ ἥλιτε δοσα τις ἄλλη;
Οὐδὲ τις, εὐτ' ἐθέμην συνθήκες, εὖτ' ἐτελέσθην

'Ρήμασιν οἰοθίων ⁷², μυστιπόλων θυσίαις;

Εὔτ' ἐδάνην μυστήρια φρικτά θεοῦ καὶ θυτην

"Εδρακον, οὐκ ἀπάτης φάσματα δαιμονίων,

Μῆτρός ἀπειρογάμου πολυφροσύνας πολυχάρτου;

'Ελπίδας ἡμερίους, ἐλπίδας ἀθανάτους.

Εὔτε με πολλῶν πολλοῖς δάκρυσι τε στοναχαῖ; ει

'Εξεκάθιτρε πεθῶν, εὐτ' ἐφάγη ⁷³ τι μικρὸν

Εἰκὼν ἀθανάτη θεοεικελος, ὡσπερ ἐσοπτρον

"Αρτις καθαιρόμενον ἀργαλέου πάχεος.

"Ηριπον ω; έτε τις δρῦ; ήριπον, ή ἀχερων;

Πνεύμασιν ἀργαλέοις, Εργματιν ούχ δοτοις.

Οὐ μὲν πάμπαν ἐπι θύνα κέκλιμαι, οὐδὲ τι μία;

'Εξέταμε πάσας ἀντιπάλοιο σάλος.

B "Εμπης δ' ἐκλινθην, καὶ ένευσα μικρόν τι πρὸς οὐνος;

'Αμφοτέρω; κραδίη συχνά κραδεινομένη.

Πιλλὸν πάθον καὶ δεθλα παλαισμοσύνης ἀλεγενή;

'Οπικοτέρῳ διώσεις, διθλοδέτα, τρομίων

"Η χολ τῷδε καὶ εἰκόνι πειρατα θείης, [νίκης]

"Η σκολιφ Βελισρ ψήφον ἀρειοτέρην.

Ει μή σην ὑπερίσχες, ὑπέρτατε, χείρα κρατετη,

'Αμπλακήης πιέρναν έρθασα θυμολέτιν.

'Άλλ' ἥλθες καὶ ξωσας ἀκ' ἀργαλέων μελεων,

Βορδόρου ἐξερύσας, πρήξιος ἐξ ἀτέσου.

Ούρανθεν δ' ἀρ' ὑπερδάγη ἐκ στο δεσπότο; αιθηρ.

C quando initatus eram verbis solitiorum, sacerdotiis mystarum;

Quando edocitus eram mysteria tremenda Dei,
et coram cernobam non oracula fraudis demo-
num;

Matri innuptae gaudia multa, Iesitiam magnam,
spes unius diei, spes immortales;

Quando me multis lacrymis et gemitibus a mellis
passionibus mundavit, quando apparuit pa-
lum.

Elligies immortalis Deo similis, ut speculum mor-
mundatum a molesta sorde;

Quando cadebam ut arbor quædam, ut alia po-
pulus ventis infestis, conatibus non sanctis;

Non quidem omnino ad terram inclinatus sum,
neque radices omnes fregit adversarii agitatio.

Omnino inclinatus sum, et paululum ad solum
conversus, utrinque eorū sepe agitabatur.

Multa passus sum, et labores luctæ difficilis, utri
mercedem des certaminis iudex, metuo :

An arenæ iati et imagini divinæ præmia (vi-
ctoriae) an astuto Belial præstantius suffragium?

Si non extendis, Altiasime, tuam validam ma-
num, culpe calcem expertus sumus funesiam
animæ.

Sed venisti et salvasti a molestis curis, e como-
ducens actionum injucundo.

Cœlitus apertus est ex te infinitus æther, e me-
dia nocte mentis feliciter natæ.

Ἐκ μεσάτης νυκτὸς ἡδυμόροιο νόου.
 Ἄλλ', δῆν παμμέδεον, πανίλαι, πάντα σὸν οἰκτον
 Εἰ; μὲ κένον γλυκεροῦ στήθεος. Οἶδα τὶς εἰ.
 Πεύκασι σῶν χαρίτων καὶ λύματα πάντα καθαίρεις,
 Καὶ φάο; ἐνδιδύεις ἡελίοιο τέλεον.
 Σὴν δέξαν λαλέειν ἐμὰ χεῖλα σύποτε παύσει,
 Οὐδὲ λίθος κρύψει ταῦτα χαρασσόμενα.
 Καὶ γενεαῖς αἰνον μετέπειτα νέον καταλείψω,
 Σῶν μέγεθος σπλάγχνων σῆς τ' ἀγαναφορούνης.
 Οὐρανίων στρατιῶν ἐρικυδέα τάγματα πάντα,
 Πάντες ἀεθλοφόροι κέρτερον ἐμῆς κραδίης.
 Ἀχράντου τοκετοῦ Θεοῦ μεγάλου ὑποφῆται,
 Δεσποτικῶν δπαδῶν διδεκτὲς εὐρυδόνων.
 Μυστιπόλων χορδὲς, ιερέων πολυήρατα φῦλα,
 Οιοδίων τε γένος, ἀντιπάλων κακίης.
 Οὓς πτερὶ κῆρι φίλησα, καὶ ἔνδον ἔκρυψα ψυχῆς.
 Νῦν μου λισσομένου, γῦν αἰτοίτε ταχύ.
 Λίσσομ' ὑπὲρ Τριάδος, καὶ λισσομαι διμέας αὗτις,
 Λίσσομ' ὑπὲρ πάσης ἐλπίδος ἡμετέρης.
 Ηὔκρδον ἀγνιστενάω, τετριμένα γοννατα κάμπτω,
 Δάκρυα θερμὰ χέω, σπένδων καὶ κραδίην.
 Ναὶ, πάρστητε βοηθοῖ, ἀσπὶς ἐμῇ, κράτος, ἐλπὶς.
 Δεσπότιν τημετέρην εὐμενέτιν τελέσαι,
 Μητέρα Παρθένον, ολοτόκειαν, παμβασίλειαν,
 Νύμφην ἀζυγέα, ἀγνοτάτην ζυγίην.
 Λίσσομ' ὑπὲρ Τριάδος, καὶ λισσομαι διμέας αὗτις
 Ἡνιοχὸν ζώων¹⁰ εὐστοφὸν ἡμετέρης,
 Ψηφοθέτειν βίου πολυπαγόμονος, ὀλκάδα πάσας

Sed memento, Deus misericors, omnem tuum C
 planctum in me vanum tui dulcis cordis. Scio quis sis.

Fluentis tuarum grajiarum maculas omnes mundas, et lumine vestis sole splendidiore.

Tuam gloriam loqui mea labia nunquam desident, neque lapis abscondet hæc inscripta:

Et generationibus hymnum deinde novum relinquam; tuarum misericordiarum magnitudinem et tuæ clementiæ.

Cœlestium exercituum gloriosi omnes ordines, omnes athletæ meum superantes animum:

Inmaculati partus Dei magni præcones, Domini sociorum duodecas magnum clamans;

Sacerdotum cœlius, sacrorum virorum venerandæ tribus, solitariorum gens, nequitias adversariorum quos corde amplexus sum, et intra mentem condidi, nunc me obsecrantem, nunc exaudite cito.

Obsecro per Trinitatem, obsecro vos iterum, obsecro per meam omnem spem.

Amare lugeo, perfracta genua flecto, fletus ardentes fundo, corde quoque stillantes.

Agite, adeste auxiliatores, clypeus meus, robur. spes, reginam nostram propitiari efficere.

Matrem virginem, uni-param, reginam, sponsam sine conjugio, conjugem purissimam.

Obsecro per Trinitatem, et obsecro vos iterum, solertem vitæ nostræ ærigam.

Ducem vita multum agitatæ, navem omnes spes ferentem cœlestium et terrestrium:

¹⁰ Leg. vid. ζωῆς. ¹⁰ κηρύσσειν cod.

A Ελπίδας ἀγομένην, οὐρανίων, χθονίων.
 Ναὶ λίσσοισθε, καὶ ἀργαλέων μελεδωνῶν
 Καὶ παθέων σκεδάσαι οἴδμ' ἐπανιστάμενον.
 Τοῦδε βίου στροφάλιγγας, δεικελοισιν ἐπ' Ἐργοῖς,
 Φόρτον ἐμῶν ὄντεων σώματος ἀργαλέων.
 "Ωλετο μέν μοι καὶ φάντα, ὄντετο καὶ μένος ἐσθλόν.
 "Ωλετο δ' ἡλικήν θάρσος ἐμῆς κραδίης.
 Δεξιὸν ὄντετο κάρτος, ἀπέτμαγε νεῦρα σιδηρος,
 Σιαγδνας, κεφαλήν πάντα λάθε πόλεμος,
 Οὐδέ τί μοι περίκειται, οὐ χάριν, οὐ λόγον εὑρον.
 Κοίρανος, οὐ δυνατὸς ἔνεσεν, οὐδὲ πόλις,
 "Ων ὑπερ ἔξεχενουν ὄντωρ ὅτε πολλάκις αἷμα.
 'Αλλὰ, Τριάς, μὲ σάου, Δεσπότις ἡμετέρη.
 Τῶν πάντων οὐ τόσον δόδύρομαι ἀχνύμενός περ,
 "Οσσον ὄντειδιών ἔχθροτάτων ἐπέων.
 B Ποῦ θέσις ἔστι σάς ; εἰπέ τις . ἔστραφεν δῆψις, ἀλιτρό.
 "Άλλος δ' ἀφροτύνην εἰπέ καὶ οὐ κακήν,
 Εὐκραδίαν δ' αὖ θέριτεν ἐμήν, μανήν ὄνομάσας,
 "Οσας δ' ἀφρόνως ἐπάγη, φησιν, ἐν δπλομάχοις.
 Πᾶς δ' ἐπικερτομέσι, καὶ ἐτραπεν εἰς θύριν αἵνος .
 Καὶ φθόνος οὐ δοκεῖι, (ῷ πάθος !) ἀλλ' ἔλεος.
 "Άλλος ἐπεσοδίῃσι βάλε θραυσχάρδιον ἄνδρα,
 Νείκεσι δ' αἰχμήτην πάντα καὶ ἐθνολέτην.
 "Άλλος ἀδογμάτισσοφην ἀνάεθλον, δειλήν .
 'Απτόλεμον τελέθειν εἴπε δέον σοφῆν.
 Βουλάς τ' ἐξάρχειν ἀγαθές, πόλεμον τε κορύσσειν¹¹,
 Οὐ δυνατὸν τελέθειν ἄνδρας ἀριπρεπέας.
 'Ηνορέν τοις δ' ἀπέκερτε, καὶ ἀφρονι μούνη

Precibus moveamini, et molestarum curarum et passionum sedetis fluctus insurgentes.

Hujus vitæ turbines, in turpibus operibus, et onus contumeliarum mei corporis molestarum.

Perit quidem mihi lumen, perit quoque egregia virtus; perit vigor, et firmitas cordis mei.

D Dextræ perit robur, vulneravit ferrum nervos, genas, caput, omnia tulit bellum;

Nihil mihi superstes, non gratiam, non verba habeo; princeps, nec potens, neque urbs me laudavit.

Pro quibus effudi ut aquam sæpius sanguinem; sed, o Trinitas, salva me, regina nostra.

Ab omnibus non tantum patior et doleo quantum ab injuriis sermonum infensissimorum.

Ubi est Deus tuus? dicit quidam, oculos avertit, scelesti; alias autem expiationem dicit et non nequitiam;

Fortitudinem meam e contra exprobrat, demen-tiam vocans, quanti imprudenter, dicit, æstimatus sum inter milites.

Omnies irrident, et in contumeliam laus vertitur; et invidia non habetur, proh dolor! sed miseration.

Alius verborum jaculis impedit virum corde firmum, conviciisque bellatorem omnem et gentium vastatorem.

Alius docet sapientiam imbellem, vecordem esse; bello ineptam esse oportet, dicit, sapientiam.

Consilii nobilibus præsesse, bellumque disponere impossibile dicit esse viris egregiis.

'Αγνοή δῶκε κύδος ἀπαν ἀθλῶν.
Λαυδίων δ' ἀθέρισε προήγορον οὐρανοφοίτην,
Πατρόθεον σοφίης πρῶτα καὶ εὐχραΐτες.
Μωσία τὸν μέγαν οὐ λάβεν εἰς τύπον ἄρκινον οὐδεὶς,
'Ηγεμόνα στρατιῆς, ἡγεμόνα σοφίης.
Τιτσαράκοντα ἔτη μόχθης, καὶ ὑπερον οὔτες
'Ηντια λάδε λασῦ καὶ ἄγεν εὐσυνέτως.
'Εσθίδες ἐν Θεόδωρος, ἀεθλοφόρων δχ' ἀριστος,
'Ρητορικῇ δὲ ἐκράτει καὶ πολέμῳ χρατέων.
Θετταῖς πρόμος αἰχμῆτης Δημήτριος ἀλλος·
'Αλλὰ μέγας Τριάδες σύμμαχος ἐκ στομάτων.
Τῆς θύραθεν σοφίης πολυτίμονας ἀνδρας ἐάσω,
'Ρήτορα θ' ἡρώων δῆμον ἀριστρέπει.
Ἀμφίτερον σοφίης ἐπίστορα πάντα καὶ ἀπάσις
Καὶ χρατερίον πολέμων τ' ἔργα διδασκομένων ¹⁷.
'Αλλ' ἐμοὶ ἔμπαλι ταῦτα διαμπερές αἰσχος ἀνάπτει,
Καὶ χραταῖς Ῥώμης πάτρια θεσμὰ λύω.
'Αλλὰ δίκαιες, δίκαιες, φίλη Τριάς· ην δὲ δίκαιοντα
Καὶ οὐ λάδης, πρόσθετες ἐλπίδα μαρχοτάτην.
'Ἐκ γενέτης νεόκλαυστος ἀει βάλον δυματα πρὸς σὲ,
Οὐδὲ κόρας κλίνθην Ισχὺν ἐπ' ἀλλοτρίην.
Σὴν γενέτιν βοδώσαν ἐπ' ἡματι ἡμαρ ἐκάστω
Αἰσχεα πόλλ' ἀπ' ἐμοῦ μακροτάτῳ βαλέειν.
Πρόσθεται ἀμετρήτου πελάγους τὸν ἐμφυτον οίκτον,
'Ον πᾶσι προχέεις οίκτον ἀπειρέσιον.
Δεινὸν πέπονθα τύνιν, μόνος Ίλαος, Ίλαος εἶναι.
'Αντιπαλος τόσσων μούνος ἐφυς παθέων.
'Ορφανήν ἐλέαιρε, καὶ διτι με ούποτε ούδεις

C Fortitudinem sapientia nudat, et stultæ tantum ignorantiæ dat laudem omnem certaminum.

Davidem rejicit prophetam cœlitus illuminatum nobile exemplar sapientiæ et fortitudinis.

Moysen magnum nullus afferit in aptuni exemplum principem exercitus, principem sapientiæ.

Quadraginta annis dura expertus est, et ita deum populi sceptra accepit et duxit prudenter.

Egregius erat Theodorus, et militum valentissimus, rhetorica enitebat laude et bellica.

Thessaliae princeps militum alias Demetrius, sed Trinitatis fuit sermone magnus assertor.

Sapientiæ quæ foris est peritus multum viros prætermittam, heroumque illustrem cœtum eloquentem.

Utriusque, sapientiæ præceptorum omnium et universæ, et strenuorum belli gestorum peritorum.

Sed mihi e contrario hæc indesinenter in prourum iniiciunt, et fortis Romæ patrias leges solvo.

Sed judica, tu alma Trinitas; si vero injustitiam patientem tu acceperis, adde spem amplissimam.

Ex ortu recens iu lacrymis semper ad te oculos erexi, neque pupillas movi ad alienam opem:

Tuum opus clamat diebus singulis; opprobria multa a me longissime aufer.

Præsta immensi pelagi naturalem fletum, quem omnibus effundit inexhaustum fletum.

Sæva passus sum tibi, solus misericors sis, qui tantis doloribus obnoxius fuisti solus.

¹⁷ sic. ¹⁸ Leg. sof.

A Μειλιχίοιστ λόγοις ἐτραπεν ἐξ ἀντης·
Οὐ τοκέων με κατώκτισεν ἢ τάλας, οὐ τότον ἥλιον
Σπλάγχνον, ἀπηλεγένως δὲ διον ἐκ φιλίων.
Συγγενέες δὲ ἐπέμυξαν, ἀπηνήναντο δὲ πτοι·
Τούς δὲ φίλους εὑρον χείρονας ἐχθροτάτων.
'Αλλὰ Πατήρ σὺ μόνος, σὺ δὲ μούνος πόνια Μήτη.
Ταῖς σαῖς δὲ ἐξ ὀνύχων ἐλπίσιν ἐτρεψόμην·
Ίσχὺς ἐμή, λόγος, ἡνορέη, χράτος, τίλιος, δυματα,
[οὐραίς,

'Αμφίστομόδις τε φύσις, πλοῦτος ἀπειρίσιος.
Παρθένε παμβασίλεια, τὴν φιλίαν οίδα; ἀπειρων
'Ἄχρι καὶ οὐρανῶν ἀπομένη νεφέων·
'Ελπίς ἀμαιμακέτη, ταλασίφρονα θήκατο μούνη
Σὴ με, κόρη, πίστις, σὸς δὲ ἐδίωσε πόθος;
'Ἐκ σοῦ δὲ Ίλαος ή Τριάς, ως δὲ ἐπιθύλος; εἴη
Μῦθος ἀπὸ στομάτων οβάτα πρὸς Τριάδος·
B Σῶν πρὸ ποδῶν δὲ θέμην πάντων καὶ ἥλιθα πάσικ
'Ἐλπίδας ἀμφιδύμους, αὗτις ἐρῶ τὰ πρώτα.
Σὺ βραχίων ἐμής, δρμα, φάος, νόος, δπλετο; ἀλλή,
Θαλπωρή βιστου, πνεῦμα, βίος τε λόγος;
Μνήστις δὲι γλυκερή, λαλιά καὶ οὖσι τέρψις,
'Ερκος δὲι τὸ πλέον ἀεπίδος ἀμφιερόττες.
Παρθένε παμβασίλεια, καὶ ἅγριον οἰδίμη περήσω
Σοι πίσυνος, καὶ πυρὸς έζομαι ἐκ μεσάτου.
Παρθένε καλλιτόκεια, λεχώ δὲ τε αύτοτόκειο
Θήρας ἐπ' ἀνδροφόνους, ἀνδρας ἐπ' ἀλλοθρόνους,
Παρθένε, σὺ ¹⁸ πίσυνος καὶ οὐρεα μαχρὰ περήσω,
'Ατρομος ἐν νεφέλαις ἀετὸς ως πτερέεις.

C Orphanum miserere, et quia me nunquam ullus mellitis verbis a luctu avertit;

Non me parentum ullus miseratus est; heu miserum, in tantum veni deplorabile! molestia autem audiebam ab amicis.

Cognati murmurabant, repellebant affines; amicosque inveni inimicissimis pejores.

Sed Pater tu solus, tu solus tenera Mater, tua spe a cunis nutritus sum.

Robur meum es, ratio, fortitudo, potestas, sol, oculi, frons, duplex natura, divitiae inexhaustae.

Virgo regina, cruciatum noscis, immensa et usque ad cœlestes nubes tangens.

Mea spes indeficiens, patientiam dedit mihi sola in te, Virgo, fides, tuus me sustinuit amor.

Per te autem sit misericors Trinitas, ut haec supplex oratio ex oribus meis ad Trinitatis aures perveniat.

Tuos ante pedes omnium posui et admodum omnes spes utriusque generis: denū priora relegam.

Tu brachium meum, oculus, lux, mens, robur indeficiens, vita solatium, spiritus, vita, ratio;

Dulcis semper memoria, sonus auribus jucundus, tegumen semper præcipuum clypei protectoris.

Virgo regina, et truces fluctus evadam tibi confidens, et igne effugiam e medio.

Virgo partu egregia, sponsa ex te ipsa pariens, belluas homicidas, homines advenas,

Virgo, tibi confidens, et montes imminensos super-

Παρθένε, σοὶ πίσυνος καὶ Εὐγεα μυρία κόσμου
Οὐδὲν ἀποπροφύγω, στήσομαι δὲ εὐχραδίως.
Παρθένε, σοὶ πίσυνος καὶ δύρια φῦλα γιγάντων
Εἰ; φόδον ἐμβαλέω, καὶ χρατεροὺς ὀπλίτας
Οὐ τρομέω, σῖδηρος μάτην, πτερόντες δῖστοι,
Ίσοδολεῖτε χρόα στερβὸν ἀπ' εὐθυδόλων.
Παρθένε, καὶ σοὶ θάρσυνος ἐς φλέγα μέσσην
Πυρῆσας Βελλαρ στήσομαι ἀδλαδέως.
Παρθένε, σὲ τρομέοντες δαίμονες ἀγριόθυμοι
Οὐτιδανὸν κάμε δὲ οὐ τιθέασι κάτω.
Ναὶ πέσον, ἀλλὰ σὺ μὲν φύσθεντηρ πατασας, ἦν δὲ τι κείμαι,
Ἀλλὰ δίδως χείρα οὐδὲ πατεῖσθ' ἀφίξει.
Παρθένε, σὲ τρομέω, καὶ σοὶς ἐν γούνασι κείνται
Πάντα τε τὰ φρίσω, καὶ βίος ἀμφότερος,
Αἶνος, δινειδος, ἀδοξίη, εὐχος, πλοῦτος, ὑγεία,
Νοῦσος, ὑδρία, πενίη, μῆτης εἰ δὲ ἀφροσύνη¹⁰,
Κάρτος, ἀναλκήη, θάρσος, δέος, αἰσχος ἐπ' ἀνθος
Τοταμένων πάντα, πάντα τε λυομένων.
Τι πλέον; ἐκ σέο καὶ Θεδς, ὑψος ἐμὸν, πέρας ἔσχατον
[ἔσθλῶν,
Τούτον ἔχω κέρδος, δὲν περ ἔχω σὲ, Κόρη.
Τούνεκα καὶ σὲ πρὸ πάντων λίσσομαι, ἀφθορε Κούρη,
Ἄπτομαι δὲ οὐ καθαραῖς χείρεσι σῶν γονάτων.
Χειλεῖσι τούχ ἀγνοῖσι, παναγνοτάτην σε κικλήσκω.
Ονομα σὸν τρομέω καὶ τύπον εἰσορδῶν.
Ἄλλα φίλους σοὺς αἴδεο, ἀξέο δὲ αἴματα χύδην
Ἄθλοφόρων λεπῶν δάκρυά τοι ἐκ βλεφάρων.
Ἄλλους τοι αἰδέσθητι χωροὺς μελανείμονας ἀγνούς

rabo intrepidus, ut in nubibus aquila volans.

Virgo, tibi quoque confidens gentes mundi innumeris non pertimescam, resistam autem viriliter.

Virgo, tibi confidens sæva gigantum genera in terrorem injiciam, et valentes milites;

Non metuam ferrum; frustra, volucres sagittæ, impeditis robustam pellem a soleribus arcuariis.

Virgo, tibi innitens in media flamma ambulans Belial, stabo incolumis.

Virgo, te pertimescentes sævi dæmones, me tanquam vilem non despicient.

Certe ceciderunt, me autem tu ex alto assumpsisti, si vero adhuc jaceo, sed manum porrigena non conculcari sines.

Virgo, te vereor, et quæ in sinu tuo jacent omnia horresco, vita utraque.

Laus, opprobrium, dedecus, gloria, divitiæ, sanitas, morbus, contumelia, paupertas, prudentia, et insania, robur, infirmitas, fiducia, egestas, contemptus et nitor, omnia stantium, omniaque dejectorum.

Quid amplius? Per te Deus, celsitudo mea, ultimus pugnarum finis: hunc habeo mercedem, si te habeo, Virgo. Ideo quoque te præ omnibus invoco, inviolata virgo, tangoque non puris manibus tua genua;

Labiisque non castis, castissimam te advoco. Nomen tuum et effigiem intuens tremo.

Sed amicos tuos honora, respice sanguinem a

¹⁰ Fort. μῆνις Ιδ' ἀφρ. ¹¹ Leg. χέουσ' ἡμετέρας. ¹² Χούρην cod. ¹³ Leg. πατρικίων.

A Ἀγγελικῆς βιοτῆς εἰκόνα τὴν χθονίαν.

Οἱ σε περιστάντες παναπείρονες δλλοθεν δλλος,

Δάκρυα θερμὰ χέουσα ἡμετέραις ¹⁴ τύχαις.

Εξοχα δὲ εὐγενέτην γενέτην ἐμὸν ἄξεο, Κούρη ¹⁵

Πατρικῶν ¹⁶ λαγήνων δεύτερον δὲ μὲν ἔτεκε.

Δούρας ἐμὸν Θεόδωρον, λόγχην, ἀπκίδα, τόξον,

Καὶ κόρυθα βριαρήν, καὶ ξίφος ἀμφίκοπον,

Καὶ λόγον αὐτόχυτον νιφάδος πλέον ἐμφλογα φειθρα,

Καὶ σόμα, καὶ χείρα, καὶ θράσος ἐν πολέμοις.

Τύδαις βαπτιστὴν, βαπτιστόν θ' αἷμασιν ἀγνοῖς

Οὐ κλῆσιν φορέω, ἀ τάλας, ὡς ρυπόδιο!

Οὐρανίων τε πρόμους, περιηγέα, ἐμφλογα κύκλα,

Ταῦτα, Κόρη, θεμένη, θὲς θρόνον ἀμφὶ δίκηη.

Σπλάγχνα τ' ἐοικότα σοῦ παιδὸς πολύολβα κυκλίσκω.

Ταῦτα λύει με, Κόρη, τοισδε δίδου τὸ χράτος.

B Ήλιτον ἐκ γενετῆς, δσσα ψάμμαθδς τε κόνις τε,

Σσὸς δὲ ἐφθειρα νόμους, ἄρθρος, οὐδὲ λόγους

Σοὺς προπάροιθεν ἐμῶν ἐθέμην παθέων· ίδε θ' ὅρκους

Συνθεσιας τ' ἀπλέτους εἰς ἀνέμους ἐθέμην.

Σῶν ξεινῶν μυρίων δὲ έτυχον, καὶ έδρακον οἴα

Οὐδὲ ἀπαμειβόμενος θεριας ἀντιπάλων.

ρνδ. Εἰς τὸν ἄγιον Ρωμανὸν τὸν μελψόν.

Ο συγχορευτῆς οὐρανοῦ τῶν ἀγγέλων,

Καὶ γῆθεν ὁδεὶς τὰς ἐκεὶ μελῳδίας.

ρνε. Εἰς ἔλασον διωκομένην καὶ παταφυγοῦσαν

πρὸς θάλασσαν, καὶ ὑπὸ σαγηγευτῶν κρα-

τηθεῖσαν.

Η μὲν ἔτεκε φύγον, εἰς ἄλλα δὲ έδραμον· ή ρα, ματαί

C sanctis athletis effusum lacrymasque ex oculis.

Alios quoque respice choros, atris vestibus in-

ductos, castos, angelicas vitæ terrestrem imaginem;

Qui te circumdantes innumeri aliis super alium,
ardentes lacrymas fundunt nostris super casibus.

Imo vero ingenuum genitorem meum respice.

Virgo qui e patricio ventre secundum me suscepit.

Meo Theodoro, lanceam, clypeum, arcum, galeam
robustam et gladium utrinque acutum et sermonem
sponte fluentem magis quam nivis micantia fluenta,
et os, et manum, et firmatatem in bellis; aquis
baptizantem, baptizatumque puro in sanguine, cuius
nomen fero, heu miserum, quantum dedecoro!

Cœlorum principes, terræ circumductos flam-

meos circulos, quæ statuisti, Virgo, da thronum in

D justitia, similia tui filii viscera ditissima circumeo,
hæc mihi deficiunt, Virgo, his robur praesta.

Peccavi ex ortu, quantum arena et pulvis, tuas

violavi leges, inviolate, neque verba tua coram meis

passionibus posui: ecce etiam juramenta fœderis

irrita in ventos emisi.

Dona innumera recepi, et quanta vidi! non ad-

versariorum injuries solvens.

154. In sanctum Romanum musicum.

Concivis cœli angelorum, terræ melodias illis

canit.

155. In cervam, quæ insecuriores fugiens in mare se

conjecit et a piscatoribus capta est.

Hanc quæ me peperit fugi, in mare autem ca-

Κρίσσονα μητρός Έχειν μητρυάν έλπομένη.
Κτείνει δ' ίχθυσδόλος, φεῦ αἰσχεος! οὐδὲ κυνῆγδε,
Οὐδὲ δρομάς με κύων, ἀλλὰ λίνον κατέχει.
Οὐδὲ ἀδίκας ἀδίκασε δίκη. Τί γάρ Ελλιπον αἴν
Τὴν φιλίην, μούνων ἔνεζα θηροφόνων;
ρντ'. Εἰς τὸ πρός τὴν δρμωτόν.
Τῆς δρμωτοῦ τὸ κάλλος ἔξησκημένος
Χρυσοῦς τις δρμος ὡσπερ αὔγας ει χθόνα.
ρντ'. Εἰς τὸν Θεολύτον.
Ἡ γνῶσις διτιων, Γρηγόριος νῦν βλέπων.
ρνη'.
Οἱ μὲν πάλαι θύουσιν δρνας καὶ βός,
Ἐγώ δὲ Χριστῷ τῷ Λόγῳ θύω λόγον.
Τὴν νῦν τε τὸν νοῦν, πνεῦμα πνεύματι, τρία.
ρνθ'. Εἰς τοὺς διαβόλοντας.
Πέρσης δὲ Κῦρος, Μαχεδὼν Ἀλεξανδρος.
Αἰσών δὲ Καίσαρ, ἀλλὰ τῶν σοφῶν φίλοι,
Σοφοὶ δὲ μᾶλλον ἐμπλεοι παιδευμάτων.
Νῦν δο'
Τὴν γνῶσιν ἐγκαλοῦσι, φεῦ πικρᾶς τύχης!
ρξ'.
Ἄκουε ταῦτα, γῆ, θάλασσα, καὶ πόλις,
Ψυχαὶ σοφῶν τε καὶ στρατηγῶν τῶν πάλαι.
Ἴσοχράτης ὁρίσει φύμην καὶ φρένας.
Θουκυδίδης ἐμιξεν ὅπκα καὶ λόγους.
Ρήτωρ στρατηγὸς καὶ Ηερικλῆς καὶ Κίμων,
Ἀλκιδιάδης καὶ Θεμιστοκλῆς μάγας.
Ἀμφα τάλαιοι^ε, Φωκίων χρηπὶ; λόγων.
Ἐλληνες δῆλοι μυριοὶ βώμης πρόμοι.
Ἐφτασε πρώτην τακτικὴν μαθημάτων

curri; frustra sperans meliorem matre habere no-
vercam.

Occidit me piscator, prob pudor! non venator,
non canis me persequens, sed rete me capit.

Non injustam pœnam intulit. Nam quid relin-
quebam terram amicam, solorum causa venato-
rum?

156. Ad corollario ornatum.

Aurea catena ejus qui tam portat pulchritudinem
mirum in modum splendescere facit.

157. In theologum.

Entium scientia, Gregorius nunc videns.

158.

Veteres immolant oves et boves, ego autem
Christo Verbo verbum immolabo, menti mentem,
spiritum spiritui, tria.

159. In detractores.

Persa fuit Cyrus, Macedo Alexander, Aoustonius
Cæsar, sed sapientium amici; sapientes autem
præceptorum pleni. Nunc.... scientiam incusant,
heu acerbam sortem!

160.

Audite hæc, terra, mare et coelum, mentes philo-
sophorum et ducum veterum: Isocrates distinxit
fortitudinem et intelligentiam; Thucydides miscuit
arma et scripta; rhetor et dux fuit Pericles, Cimon,

A Πλάτων ὁ κλεινὸς; Σωκράτης τολμητικός
Εἶχε τὰ πρώτα τῶν ἀριστέων γέρα.
“Ηρωες ἄρδην πάντες ἔησκημένοι;
Νέστωρ, Ὄδυσσεὺς, ἀλλ' Ἀχιλλεὺς καὶ πλέον
Δεινὸς θεωρέει τῶν δλων καὶ τὰς φύσεις,
Κίνησιν διστρων καὶ φθορὴν διὰ ἔρος^ε,
Καὶ φυθμικῆς ἐμπειρος εὐαρμοστίας.
Ιατρικός τε, καὶ μαθητῆς Κενταύρου.
‘Ἄλλοι’ οἱ σοφοὶ νῦν, πλὴν ἐγώ μωροὺς λέγω,
Τὴν γνῶσιν εἰπον ἐμποδῶν τῆς ἀνθράκα.
Οὐ συλλογισμοὶ καὶ στρατοῦ διαιρέσεις.
Εἴπω τὸ μεῖζον, οὐδὲ κίνδυνοι τόσοι,
Οὐκ ὅμις ἡ γέμουσα πολλῶν τραυμάτων.
Οὐ χείρ ἀριστεύουσα καὶ κεκομμένη.
“Ἐστω τις εὐστόλιστος, ηὐθετισμένος.”

B Κόμηη τὰ πολλὰ συντιθεὶς εὐσχημόνως,
Οὐφρῦς ἐπαίρων, καὶ ψυσῶν στῆθος μέγα,
Καὶ σκηνοποιῶν ἐθνικῶς πως τὴν κάραν.
Πράττων δὲ μή δεῖ, καὶ λαλῶν ὡς θηρίον.
Θηροὶ λαγωδεῖ, τοῖς δὲ θρέμμασι λύκος.
Πολλὴν νεσῶν ἄγνοιαν, εὐγλωττος, λάλος,
Ἄτακτος, ἀρπ ἔ, ἀλλοεθνῆς πολλάκις,
Ἄρρητοποιός, τοῦ βίου παντὸς λύμη.
Οὔτος τὰ πρώτα τῶν ἀριστέων ἔχει.
Οὔτος στρατηγὸς, ἔξις, εὐψυχος, πρόμος,
Σύμβουλος εὐθὺς ἥδης ἐν συνουσίαις.
Ἄρχων στρατηγῶν, πρῶτος; ἐν βασιλείαις
Ἐτυγνατι καθηνται καὶ παρημέλημέναι
Θρηνοῦσι πικρῶς οὐχ ἔσωτε; τῆς τύχης.

C Alcibiades, et magnus Themistocles; utroque per-
fектus, Phocio orationibus illustris; Greci alii
sexcenti fortitudine conspicui. Primam scientia-
rum tacticarum instituit illustris Plato, Socrates
fortitudinis inter optimos primas obtinuit. Heroes
omnes omnino politi erant, Nestor, Ulysses, vel
Achilles ardens magis ad explorandum universorum
naturas, motuum astrorum et pestem per aerem, et
spissæ peritus temperaturæ, et medicus et discipulus
Centauri. Sed philosophi recentes, quos iam
stultos dico, scientiam contendunt obstaculum
esse fortitudinis.

D Non syllogismi, et exercitus dispositiones, majus
dico, non pericula tanta, non aspectus multis vul-
neribus plenus, non manus fortis et amputata. Sit
aliquis bene logatus, apte compositus, comam ple-
rumque componens decenter, frontem attollens, et
pectus multum inflans, gentiliter ut tabernaculum
gestans caput: agens quæ non oportet et loquens ut
fera: strenuis lepus, debilibus lupus; multa igno-
rancia laborans, loquax, inordinatus, violentus,
extraneus sæpe, infânda agens, omnis societatis
sordes. Iste primas inter strenuos habet; iste dux
est, acer, egregius, conspicuus, consiliator, rectus,
jucundus in conversationibus, ducibus præstans,
primus in regiis. Virtus autem et scientia in an-

^ε ἀλετος cod. ^ε Leg. φορὸν δι' ἀέρος.

Φύσει γάρ αῦται τίμιαι καὶ τοῖς ἔνοις·
Θρηνοῦσι δ' αὐτήν τὴν βασιλείον πόλειν·
Καὶ σκῆπτρα Ῥώμης καὶ τὰ Ῥωμαίων καλά,
Πύεντα πέρδε χαῦν ἔργα, καὶ σεμνάς πόλεις
Τοῖς Εθνεσι, φεῦ! ἐκτήπως πατουμένας·
Καὶ δόξαν ἀνθήσασαν ἐν πολλοῖς χρόνοις,
Καὶ τοὺς στρατηγοὺς τὰ νεῦρα συγκεκομένα.
Γελῶσι δ' αὐτοὺς καὶ σαφοὺς ὑποξύλους
Καὶ τοὺς τεθέντας τῶν νέων σοφῶν δόμους ^{**}.
Δειλός; τις ἔστω πᾶς σοφὸς, καν μὴ θέλῃ,
Λαγῶ βίον ζῶν, γλῶττα καὶ γαστήρ μόνον.
Πράκτωρ, ὑπουργὸς καὶ ποριστής χρημάτων·
Τῆς ἀνδρίας μὲν ἐν λόγοις ἐπαινέτες,
Καὶ τῆς παλαιᾶς ἀρετῆς μεμνημένος·
Ἐργοῖς δὲ ταύτης τὴν ἐναγτίαν τρέχων·
Καν εἰ σοφῶν τις ἄλλος ἀνδρίαν λάβοι·
Θεοῦ γάρ αὐτὸν δῶρον οἴδα καὶ μόνον,
Ἐκτακτος οὗτος, καὶ σοφῶν λόγων νόμοις.
Φεῦ τῆς ἀγνοίας! φεῦ φθόνου! φεῦ τῶν δύο!
Υἱοὶ βροτῶν μαίνοισθε μέχρι καὶ τίνος;
Ἡ τῶν καλῶν γάρ ἀνδρίαν οὐ γραπτέον,
Ἡ μὴ μετεῖναι τῶν καλῶν ἀτέον.
Σοφοῖς σοφῶν δὲ καὶ τὸ βούλεσθαι τόδε,
Τῆς δ' ἀρετῆς πόρρωθε: καίσθαι τὰς φρένας·
Τὴν δ' αὖ τελείαν ἀρετῆν ἡγώ λέγω,
Εὐανδρίαν, φρόνησιν, ἡδονῶν χράτος..
Ἡ δ' ισότης τί; Κράτεις ἀρετῶν ίση·
Οπερ δικαιον ἔστι καὶ καλεῖται τοῖς πάλαι.
Μιῶσι σοφιστὴν δστις οὐχ ἀτῷ σοφὸς·
Οὐδὲ ἔσχεν οἰστερ καὶ σοφὸς γνωρίζεται.

A Εἰ συλλαβεῖν δὲ μή σθίνεις τόλμαν λόγῳ,
Τί τοῖς ἔχουσι καὶ φθονεῖς ἀνενόστως;
Τί καὶ στερεῖς, ἀνθρωπε, γνῶσιν ισχύος;
Τί τοῖς ἀγνώστοις ἐγχειρίζεις ἡνίας;
Τί βρῶμα ποιεῖς τάς πόλεις τοῖς βαρβάροις;
Τί νεῦρα τέμνεις τοῦ στρατοῦ τεθραμμάνα,
Πολλαῖς παλαιοῖς καὶ καλαῖς στρατηγίαις,
Εὔρημασί τε καὶ σοφῶν τεχνουργίαις;
Εύριποιδος πῶς τῶν στρατηγῶν τὴν κρίσιν
Σοφὸς δοκῶν, ἀνθρωπός, νῦν παρατρέχεις;
Θάρσει προκρίνας τῶν φρενῶν εὑδουλίαν;
Ἐν γάρ οὐδὲν θάτερον λελειμένον.
Τί καὶ καλοῦσι τὴν Ἀθηνᾶν Παλλάδα;
Τί δ'; οὐκ Ἀπόλλων μουσικὸς καὶ τοξότης;
Τί δ' ἦν Ἀχιλλεύς; πρῶτος οὐ θεωρίᾳ,
B Καὶ μουσικός τις ἦδεν ἀνδρῶν τὰ κλέα;
Ιατρικὸς δ' οὐ, καὶ μαθητὴς Κενταύρου;
Τί δ' ἦν Ὁδυσσεύς; οὐ λόγοις σοφοῖς βίων;
Τὸ σύντονον δὲ τις κατώρθωσε πλέον;
Ἐῶ Πύλου τοῦ μελίτος ἥδιο,
Καὶ τὴν Ἀτρεσίου συντετμημένην φύσιν,
Ηρωας δρόην ἐνθεν ὄνομασμένους·
Εἰροντες εὖ τε καὶ λέγοντας ἐντέχνως·
Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτερος·
Ἐστη δ' ἐπ' αὐτήν πολλάκις τὴν ἀσπίδα·
Καὶ πρῶτος ἤρε τῶν ἀριστέων γέρα·
Πλάτων ἀθλητής, καὶ μαχητὴς Αἰσχύλος.
Οὐ δ' οὐν στρατηγῶν πρῶτος οὐ καὶ φήτορων ^{**};
Σοφῶν δὲ μᾶλλον, δε λύει χρησμοὺς μόνος,
Βουλαῖς δὲ νικᾷ καὶ μάχαις τὴν γῆν δληγ·

gulis tristes sedent et neglectæ, lamentantur amare non suam sortem, nam natura honorandæ sunt et ab exteris honorantur, sed lamentantur ipsam regiam urbem, et sceptra Romæ et Romanorum exigua, dirita ad solum opera, et nobiles urbes a gentibus heu! horrendo modo conculcatas, et gloriam quæ tanto tempore floruit, et ducis vigorem consumptum. Rident autem illos sapientes subligneos, et has quæ positæ sunt novorum sapientium domos. Socors sit omnis philosophus, licet noluerit, leporis vitam vivens; lingua tantum et venter, alacer ad agendum, obsequiosus, divitiarum quæsitor, fortitudinis in verbis laudator, et antiquam virtutem memorans, operibus autem contrariam virtuti viam sequens, quamvis aliquis alias philosophorum fortitudinem acceperit; Dei enim illud donum solius esse scio; iste extra ordinem est et philosophorum frangens leges. Proh ignorantiam! proh invidiam! proh utrumque! filii hominum usquequo stulti eritis? Vel enim fortitudinem interdotes egregias non inscribere oportet, vel a virtutibus eximere non licet: sapientibus sapiens illud velle, longe a virtute jacere mentem. Sed ego perfectam virtutem dico, fortitudinem, prudentiam, voluptatum victoriam. *Æqualitas* quid est? æqualis virtutum commissio, quod justum est et vocatur

C apud veteres. Odi sophistam qui sibi non sapiens est, et non habet ea quibus sapiens cognoscitur. Si vero conjungere non potes fortitudinem rationi, quid his qui utrumque habent invides pertinaciter? Quid privas, o homo, scientiam robore? quid ignoris lora rewills? quid urbes præbes barbaris prædam? quid nervos rumpis exercitus edoeti multis antiquatis et pulchris strategiis, inventionibusque et præceptis sapientium? Euripidis ducum defensionem sapienter iudicans, homo, quomodo nunc prætermittis fortitudini anteponens mentis instrucionem? Unum enim nec alterum relictum. Quid enī vocant Athenam Pallada? quid, non fuit Apollo musicus et arcitenens? quid fuit Achilles? nonne primus scientia, et musicus non fuit iste virorum decus? nonne medicus, et discipulus Centauri? quid fuit Ulysses? nonne sapientibus sermonibus abundans, robore magis illustris fuit? Mitto Nestorem melle suaviorem, et Atridae duplēm gaturam; hinc sine dubio heroes nominatos, loquentes simul et dicentes perite. Virorum omnium Socrates sapientissimus, saepè ad ipsum clypeum stetit, et primus tulit strenuorum incedem. Plato athleta, *Æschylus* miles. Nonne igitur est (*Themistocles*) ducum primus et rhetorum? sapientium potius, qui solus oraculum interpretatus

^{**} Prius erat νόμοις. ^{**} In marg. Θεμιστοκλῆς.

Πείθει τε νικήν μή θέλοντας τοὺς φίλους·
Κρατεῖ δὲ Περσῶν δημιουργῶν ἐκτόπως,
Γῆς καὶ θαλάττης, πᾶν έθνος, πᾶσαν πόλιν
Ψυχῆς τε τόλμη καὶ φρενῶν εὐλαβίᾳ
Κάτω τίθησι, καὶ παρ' ἀγθρῶν τυγχάνει
Αἰδοῦς δὲ κλεινὸς, θάπτεται δὲ καρβέλαις.
Καὶ θαῦμα πῶς ἐν σῶμα καὶ ψυχὴ μίᾳ
Κρείττων ἀδείχθη τῆς δῆλης οἰκουμένης,
Θύρσει τε πολλῷ, καὶ φρονήσει, καὶ μάχῃ.
Τί καὶ Περικλῆς Ἀλκιβιάδης καὶ Κίμων,
Οἱ τῶν Ἀθηνῶν εὐπαγεῖς χρυσοῖ στύλοι,
Οἱ τῶν λόγων ἄρχοντες, οἱ δῆμοις πρόσωι,
Οἱ τὴν φύσιν βλέποντες; Οἱ γεωμέτραι
Ἡστραπτὸν δργαίς καὶ λόγοις τὴν Ἑλλάδα,
Ἴπποις κατ' αὐτὸν, ναυσὶ, πεζοῖς ἐκράτουν
Διξητοῖς, τροπαλῶν, ἀρετῆς, σοφισμάτων,
Πᾶσαν θάλασσαν, πᾶσαν ἐπλήρουν χθόνα
Ἐλλήνες οὖντο· πλὴν Θεοῦ πάντας χάρις
Ὕν καὶ τὰ τούτων, οὐδὲ φρόνησις, οὐδὲ λόγος,
Παρ' οὐπερ ἔσχον καὶ τὰ τῆς εὐανθρίας.
Σὺ δέ, ὡ Μακεδὼν, πῶς σοφὸς κριθῆς ἔστι;
Ἴν καὶ μαχητῆς; πῶς φθονεῖς δὲ τῆς τέχνης
Ἄπασιν δὲ λόλοις; πῶς μόνος θέλεις ἔχειν
Ἄριστοτέλους τοὺς σοφοὺς λαδυρίθους;
Μόναρχε πρώτε, Καίσαρ, ἀρκεῖ τοι μόνον
Δέγειν τε δεινῶς, ἀντικατωνάς γράφειν,
Βίβλοις συνεῖναι, τὴν φύσιν ζητεῖν δλῶν;
Τί καὶ στρατηγεῖς καὶ βιάζῃ πᾶν έθνος,
Καὶ τὰς ἀπείρους ἐν βραχεῖ πόλεις ἔχεις.

est, consiliis et pugnis vincit omnem terram, C suadet vincere nolentes amicos, et concione vincit stupendo modo Persas, mari et terra, omnem gentem, omnem urbem, animi auctoritatem et mentis sapientia submittit, et ab hostiis obtinet inclitus honores, et in cordibus eorum sepelitur: et prodigium est, quomodo corpus unum et anima una superiora visa sint universo orbi, magna fortitudine, prudentia et pugnis. Quid etiam Pericles, Alcibiades et Cimon, illæ Athenarum firmæ aureæ columnæ, hi orationum principes et eloquentia, hi qui naturam noscebant; hi geometrae qui operibus et scriptis Graciam illustrabant, equis simul, navibus, et pedibus vicerunt? gloria, tropbaeis, virtute, sapientibus libris, omne mare, omnam terram impieverunt Graeci isti. Attamen Dei omnino hæc illorum dona gratis erant, cuius est prudentia, et eloquentia, a quo etiam habebant fortitudinis dona. Tu vero, o Macedo, quomodo sapiens judicatus sis, bellator cum fueris? Quomodo artem invides alii omnibus? quomodo solus habere vis Aristotelis sapientes ambages? Prime imperator, Cæsar, sufficit tibi solum loqui mirabiliter, anticatores scribere, in libris conversari, naturam universorum exquirere? Quid etiam bella geris et omnes gentes subiges, et innumeras urbes brevitempore occupas, terminosque Ausonie in Gadibus figis? Nonne opor-

A "Ορους δὲ πήσεις" ἐν Γαδείροις Αὔσονων;
Ἡ τοὺς ἀπίστους τοὺς δὲ πιστοὺς οὐ δέον
Θάλλειν καλοῖς ἀπασιν ἔργοις καὶ λόγοις;
Ἄλλ' ἐλύτη, πῶς ἔκρινε καὶ θεδε, λέγε,
Τίνα στρατηγὸν τῆς ἑαυτοῦ δεικνύει
Μοίρας χραταΐδες καὶ στρατοῦ ποθουμένου;
Οὐ τὸν γραφέντα τοῖς λόγοις μαχρῷ χρόνῳ,
Καὶ συλλαβόντα πᾶσαν εὐπαιδευσίαν;
Αιγυπτεῖος συνόντα Μωσῆν τὸν μέγαν
Τὰ πρῶτα καὶ κάλλιστα τῶν μαθημάτων,
Ἄργους δριθμῶν, γραμμικὴν θεωρίαν,
Ἄστρων πολήσεις, φυθμικῶν μελῶν δρους,
Οἱ χρᾶσις ἔστι καὶ τέλος καλῶν δλων;
Παλαιὰ ταῦτα, πᾶν καλὸν, φασί, πάλαι,
Καὶ καινὸν οὐδὲν τῶν καλῶν καὶ τιμῶν.
B Ζηλοῦν δὲ ταῦτα μὴ καλὸν, καὶ τίς λόγος;
Οὐδὲν γράφειν ἔξεστι λοιπὸν ὃς πάλαι,
Οὐδὲν λόγοις δριστὸν ὥς πρὶν τυγχάνειν,
Οὐδὲν μάχαις βίλτιστον; Ἐφέρευσαν τέχνας;
Πάλαι γάρ ἡσαν τοῖς βροτοῖς εὐρημέναι:
Τὸ σωφρονεῖν πᾶν ἐκλέκοιτε τὸν βίον:
Τὴν ἀρετὴν διώκε πᾶσαν, ή πάλαι;
Φανεῖται πολλοῖς ἡρεν εἰς ὑψος μέγα.
Ἄρεισα τούτους ἀρχικούς ὕσπερ τύπους.
Πρὸς οὖς βλέπων τις, κάλλος εἰ θέλοι βίου,
Ἐκεῖθεν ἔλκει, καν τὰ διύτερα γράφη.
Σὺ δέ, προφῆτα καὶ βασιλεύ, πῶς πλέον
Αὔχεις ἀπάντων γνῶσιν; οὐκ ἀριστέων
Ἐγεις τὰ πρῶτα; Πῶς σοφίζῃ τοὺς νόρμους,

C tet iniudeles et fideles florere omnibus bonis operibus et sermonibus? Sed age, quomodo senserit Deus, dic nobis. Quem ducem sua ostendit potestis horritatis et dilectio gentis? nonne illum qui verbis longi temporis historiam scripserat, et in se collegaret omnem bonam doctrinam? Moysen nempe magnum cum Aegyptiis conversationem, primis et pulcherrimis scientiis, numerorum rationibus, litterarum theoria, astrorum revolutionibus, rhythmorum definitionibus, quod includit et perficit pulchra omnia? Antiqua ista, dicunt, et pulchrum est omne quod est antiquum, nihilque novi pulchrum est et egregium. Verum ista deprimeret non decet, et quanam ratione? nonne scribere licet tandem, quia antiquum; nonne eloquentia conspicuum esse, quia prius id evenit; nonne in pugnis eximium? perierunt artes? antiquitus enim erant ab hominibus inventæ. Prudentiane omnino e vita excessit? virtutem omnem expelle, quæ antiquitus cognita multos ad summum fastigium erulit, nunc reliquit hæc antiqua velut exempla. Ad que intuens aliquis, si vita bonum volauerit, inde extrahit, licet secundo scripta forent. Tu vero, propheta et rex, quomodo magis illuminas omnium intelligentiam? nonne inter fortissimos primas habes? quomodo interpretaris leges Dei, si quis alias, et verba exquiris et exponis? visibilium

^a πήσεις cod.

Εἰπερ τις ἄλλος, τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς λόγους
Ζητεῖς, ἐρευνᾷς, τῶνδε τῶν δρωμένων,
Στρέφεις δὲ πολλάς ἐν φρεσὶ θεωρίας.
Κινεῖς δὲ γλώσσαν νυκτὸς, ἡμέρας δὲ,
Θεοῖς ἐπ' ἔργοις· μουσικὸς δὲ τυγχάνεις,
Καὶ βυθιμικὴ ἔδειξας εὐαρμοστίσαν,
Λόγοις δὲ ἐφευρεῖς καὶ βάθη κεκρυμμένα
Θεοῦ τε πολλὰ καὶ Θεοῦ τῶν κτισμάτων;
Πῶς συντιθεῖς δὲ καὶ μέλιτος κηρίον
Τρόπον μελίσσης τὴν σοφιστήν βίθον
Ἐξ ἡς ἀπαστραγώσις, ὡς πηγῆς¹⁰ βρύει.
Θεοῦ, Χερουβίμ, ἀγγέλων¹¹, ἀρχαγγέλων,
Νόων ἀπάντων, τῶνδε τῶν δρωμένων
Τρόπων, τροπάλων, ἀρετῆς, διμαρτίας,
Τύχης, νοῦς, ζωῆς τε καὶ θνητῶν τέλους,
Φωτὸς, σκότους τε δαιμόνων, παθημάτων,
Καινῆς τε πρὸς γῆν κράσεως τοῦ Δεσπότου,
Καὶ σῆς ἀχράντου Μητροπαθένου Κόρης.
Ἀρρήτα ταῦτα καὶ λόγων ἀνώτερα;
Ἄλλ' ἀρπαγαὶ νῦν τοῖς στρατηγοῖς καὶ μέθαι,
Ὄν οὐ μετεῖναι τοῖς καλοῖς φῆσεις δύον.
Τί ταῦτα πρὸς τὸ πρᾶγμα; Χωρὶς οἱ λόγοι.
Ἄλλο στρατηγὸς, ἀλλο δὲ στρατηγία.
Κακός τις οὗτος· ή δὲ ἀρίστη τῇ φύσει,
Ιατρικῇ σώτερα· πολλάκις δὲ ίψυ
Φονεὺς ιατρός· μη κακίζῃς τὴν τέχνην.
Οὐ πράγματος, (πῶς;) τῶν προσώπων δὲ τῇ βλάση.
Ἐσθλαψία δέ τω πολλάκις τις τοὺς νόμους.
Μή καὶ κακίζῃς δεινότητα τῶν λόγων.
Ἄλλως τε τοὺς κακοὺς μὲν ὡς κακὸς σύνοι.

quoque multas meditaris in mente demonstratio-
nes? linguaunque exerces nocte dieque tota, in
divinis operibus? musicus autem existis, et
rhythminicam exhibuisti harmoniam, verbis explo-
rando abscondita profunda Dei multa. Deique
creaturarum? quomodo composuisti, velut apis
mellis favum, sapientissimum librum, e quo omnis
scientia, ut fonte, fluit, Dei, Cherubim, angelorum,
archangelorum, spirituum omnium, visibilium for-
marum, mutationum, virtutis, peccati, fortunae,
mentis, vitæ et finis mortalium, lucis, tenebra-
rumque dæmonum, passionum, mirandæ ad ter-
ram Domini unionis, et immaculatæ Virginis Ma-
tris, ineffabilia omnia, et verbis altiora? Sed vio-
lentiae nunc bellatorum et ebrietates, quibus
participare dices honestis indecorum esse, quid
haec ad rem? foris sunt litteræ. Aliud miles, aliud
militia; hic aliquis malus, haec optima natura est.
Medicina salutaris; sæpe autem accedit medicum
homicidam esse, ne artem calumnieris. Non rei
unquam, sed personarum culpa est. Infregit leges
aliquis rhetor sæpius, ne incuses eloquentiæ per-
versitatem: aliter malis quidem tanquam malus
annumeraretur. Ego autem bonos reputo, quos so-
lum bellatores esse scio, ut artem suam possiden-
tes; et musicos lyram pulsantes, qui bene hanc

¹⁰ Corrector πηγῆ. ¹¹ Ερατ ἀργέλων.

A 'Ἐγὼ δὲ ἀριθμῶ τοὺς καλοὺς οὓς καὶ μόνους
Οὐδὲ στρατηγοὺς ὡς ἔχοντας τὴν τέχνην'.
Καὶ μουσικοὺς γάρ καὶ κρατοῦντας τὴν λύραν,
Τοὺς εὖ δὲ ταύτην εἰδότας κρούσαι μόνον,
Καὶ τοὺς διδόντας τὸν λόγον τῶν κρουμάτων,
Καὶ μή φέρωσι χεροὺς οὗτοι τὴν λύραν.
'Ω; Ιππικοὺς δὲ, γραμμικοὺς, πᾶσαν τέχνην,
Αγαλματουργοὺς, τέκτονας, λιθοβούς,
Ἐκαστον, οὐ περ ἔσχε τὴν γνῶσιν μόνον.
Καὶ ταῦτα μὲν δὴ νοῦς ἐτόξευσε μάτην.
Μάλλον δὲ ἐκείνος εὐλογῶτας λόγος,
'Ως αὐτὸς ἐστι δεικνύων δὲ τὸς λόγος,
Μή συμφερόντως τοῖς ξένοις πανεύσεως
Ἐγειν ἐθνῶν τε καὶ στρατοῦ τὰς ἡνίας.
Εἰ γάρ κρατούντων τῶνδε, πᾶν δεινὸν κρατεῖ,
B Μέθη, τυραννίς, ἀρπαγαὶ, σφαγαὶ, βίαι,
Ἡττοί, σφαγαὶ, κάθειρξις, αἰχμαλωσίαι,
Δῆλον, κρατούντων τοῖσδε τῶν ἐναντίων,
Ἀρξαὶ καλὸν πᾶν, ἐγκράτεια, χρηστότης,
Εύανδρία, φρονησίς, ἀλκὴ πρὸς πόνους,
Τέχναι κατ' ἔχθρων, τάξεων εύταξιαι,
Νίκαι, τρόπαια, δόξα, Ρωμαίων κράτος;
Θεοῦ πρὸ πάντων εὑμένεια τοῖς δλοῖς,
Ος καὶ σφραγίς μοι τῶν φελλισμάτων
Ἐσω. Τὰ δὲ ἄλλα τοῖς σοφισταῖς μελλέτω.
ρέξ-ρέξθ. Εἰς τὸ διαρ.

Χριστὲ δόναξ, δεὶς Εἱρ θαλέθον πολυκρατον ἀρτεῖ
Ἐκ ζοφεροῦ χειμῶνος ἀπηγάσας ὁριον ἀνθος.
Πάντα δὲ ἀνῆκεν ὑπὸ χθονὸς οἴλα τε τύμβου
Δεύτερον ἐς φαθοντα παλίμπνος ἀρτει μαλόντες.

C pulsare tantum sciunt; et rationem docentes hujus
artis, et si nunquam manibus lyram tangant; simi-
liter equites, scriptores, omnes artifices, statuarius,
lignumfabros, lapidarios, quemque, qui artis tantum
scientiam habet. Et haec quidem sane mens frustra
objicit. Potius est ista justissima ratio, ut ipse
tuus sermo ostendit, ne convenienter doctrinæ
expertibus committantur gentium et exercituum
gubernacula. Si enim his imperantibus, omne ma-
lum imperat, ebrietas, tyrannis, violentia, casus,
vastationes, clades, incarceratio, captivitas; patet,
imperantibus istorum contrariis, imperaturum esse
omne bonum, temperantiam, probitatem, formu-
dinem, prudentiam, robur ad labores, contra ho-
stes peritiam, aciei bonam dispositionem, viotorias,
triumphos, gloriam, Romanorum imperium, Dei
ante alia in omnes benevolentiam; qui horumce
carminum sigillus mibi erit. Cetera sophistis ser-
ventur.

161-162. In ver.

Rex Christe, tu ver floridum votis vocatum modo
et tenebrosa tempestate splendere fecisti, conspi-
cuum florem. Omnia e terra exsurgunt, ut e tumulo
qui ad secundam vitam redit redivivus, modo
crescant; omnia exornantur, et ornato floret mun-

Πάντα δ' ἔκοσμήσαντο καὶ ἀνθετο κόσμον, ὁ κόσμος, οὐρανὸς διπέρης φερευγέα, κάλιμα ἄνθεα γαῖα,
Ἄκρον δ' αἰθέρα, πάγκαλά τ' ὄρνεα ἄρτι: φανάτα.
Πορφυρὴν δὲ θάλασσα γαλήνην, ἀλλα τε νηκτά.
Νῦν μὲν χρυσόκυκλον ἐπήντυνεν "Ἄλιος ἄρμα,
Αὐτὸς δ' ἀνταίνεν ἐφ' ἑσπερίην μᾶλα νύσσην
Ἴπεταις ὑψηλὰς, φωιδρὸς περιώσις, ἥδις,
Θεριδος, βλαστοφόρος, ριδοδάκτυλος, ενδρομος, ὅξες.
Νῦν δὲ καὶ διστρα ἀριπρεπέα καὶ εὐδρομα πάντα,
Τρέλα δ' ἀρίζεται καὶ εὐθετα πάσιν ιδέσθαι.
Πολλὰ δέ γ' ἔχεστάνη, καὶ δῆλα τὸ πρὸν περ ἔότα,
Οὐνομά τ' εὐφραδές, δλάστι, λύχνοις, ὀδηταὶ ἄγοι.
Νῦν καὶ μήνη χρυσόκερως, ἀπε τε νύμφη παστοῦ
Νυμφίου ἐκπροίεσσα, καὶ ἕγκυα¹⁰ φῶτα λαβεύσα,
Γαῦρος ἐπαντέλλει, πολλοὶς δ' ἐκάτερῃς προπομποῖς
"Ἀστρας κυδιέι, βόλσα¹¹ δ' ἐφύκερθεν ἀμάξης
Στέλλεται¹² ἐς Ὀκεανὸν, φιλέραστος ἐνύχροος, ἀερά,
Οὐδὲ μέλαν σκόδεν νέρος αὐτὴν ἀμφιπεπηγδει.
Κάλλος ἀναλδύνει καὶ ἀγριον ἀμφικαλύπτει.
Νῦν μὲν καὶ πολύσποτος ἀπερίάγη διπετος αἰθέρ,
Λευκοχίτων, κροκόπεπλος, ἐπινοις, δμμασιν αὐγή.
Νῦν ζέφυρος πνείουσι κατ' ἄνθεα καὶ μύρον τὸν
Ἐξ ἀνέμων φίσιν· εῦ μέγα καὶ λαλέουσι χάρμα.
Ἡδη καὶ γαῖας χλοερήν ἐστάψατο ποίην,
Καὶ λαγόνων προδέη τόκος ὄωρος, ἥδις.
Ἄρτι μὲν ἐκ καλύκων διδυμόχρονος¹³ ἡ ὑπε κούρη¹⁴
Ἐξεφάνη θαλάμων βόδον, δμματι τέρψις.
Καὶ τε μύρον φίσιον μαλακῇ δρόσος ἐκλετο χερτίν,

duo, cœlum astris splendentibus, floribus pulcher-
rīmis tellus, cœlum serenitatem, conspicuisque avi-
bus jam apparentibus, mare purpurea tranquillitate,
aliisque natantibus. Nunc aureis rotis instruxit sol
currum; ipse ex oriente ad occidentalem metem
evolat sublimis, splendidus, dives, jucundus, cali-
dus, germina ferens, roseis digitis, rapidus, acer.
Nunc stellæ omnes conspicuae, alacres, facileque
omnibus illustres et jucundæ videntur; multisque
apparuerunt, que tamen prius abscondite erant,
nomenque aptum conferunt năvibus, lucernis, via-
toribus. Nunc quoque luna aureis cornibus, velut
sponsa e thalamo sponsi procedens, et pleno lu-
mine nitens, superbiens exoritur, multisque hinc
et inde comitantibus stellis gloriatur, Borealiisque
superior currui, tendit ad oceanum, amabilis, pul-
chre colorata, blanda; nulla tenebrosa et nigra
nubes hanc circumducit, decorum polluit et molesta
occultat. Nunc quidem aspectui patens apertus est
immensus æther, alba tunica, croceo pallio indu-
tus, bene olens, oculis radians; nunc zephyri spi-
rant in flores, et suavis odor e ventis narces de-
lectat; magnumque gaudium nuntiant. Jucunda
tellus recenti herba coronatur, et e sinu profertur
partus maturnus, jucundus. Mox quidem e calicibus,
ut dupli colore nitens pueria, tanquam e tha-
lamo exit rosa, oculorum delectatio. Et unguen-

Α Ἀρτι δὲ καὶ κρίνον εἰκὼν φέρτερος οὐρανών,
Λευκοφόρων Σεραφίμ, πτερύγων ισαριθμος χορος.
Χρυσίας κεφαλᾶς προσβάλλετο οἵα τε βάδους.
Σκῆπτρον ἀνακτορίης μέσον ἀμφιέπον περικύλην,
Εβθρονον, ἔμφλογον, ἐν τρισὶ γραμμαῖς ἔχον δίλω,
Τριαδικὴν μορφὴν ὑπερούσιον οἴα προφαίνον.
"Ἄρτι δὲ λευκόν θάλει κιαναυγὲς, εἰπνον ίν,
Παρφύρεδος¹⁵ ὁ ὀάκινθος, ἐνύχνος οἴα τε μοῖρα¹⁶·
Εὐχάριτης κομάνω καλὴν ἀνεδήσατο χαίτην.
Καὶ μαλακὸς νάρκιστος ἀπὸ χθονὸς ἔδραμε τερπός,
"Ηδύχροος τε κρόκος χρυσάνθεος, ίδιον ἀνεμώνη.
Πάντη δ' ἀμφιτέθηλες χάρις· δένδρεα καρήνοις
"Τύρδος¹⁷ ἀναθρώσκει, χλοεροῖς τε μελίζεται¹⁸ φίλοις;
"Ηδύ τι καὶ φιεύρισμα καλὸν κελαρύζμασι κρήνης
Μίγνυτ¹⁹· ἐπὶ σκιεροῦ τάχα δ' ἀλσος; δρνις ἀλέων
"Άμφοτέροις κεράνεα τριτάτην πολυσχά²⁰ μούσαν.
"Άλκυονι;²¹ δ' ἀλίοις φοθίοις ἐπιμίγνυσιν ἔδην,
"Ηκ²² ἀναβαλλομένοις, προστιτυσσομένοις ποτὶ χύρων.
Χεύει καὶ χελιδών πολύμολπος ἀτειρέα φωνὴ,
"Ορθρινάδ²³ ἐν θαλάμοις προσφέγγεται ἡμίτε κύρα.
Πρόκνης τι μελίγηρος ἀποσταλάει δ' ἀμα μολπή,
Ποικίλα²⁴ τροπόδια κατ' ἀλεα σύμποτε λήγει.
Κύκνος ἐπ' ὀχθαῖς ποταμοῦ λυρογηθέα δειρήι
"Ἀντείνας, ζεφύρῳ πτερὰ πλήσας, ἥδις ἀσιδής
Πνεύματος εὐκελαδᾶ λύραν, εῦ δὲ τε δάκτυλα βάλλων,
Καλὸν ἀποθίλλει μέλος ἀερόμολπον, ἐρατὸν²⁵
Αὐτὸς δοιδὸς δμοῦ τελέθων, αὐτὸς δὲ τε αὐλός.
Στηθομελεῖς δὲ τέττιγες ἐπ' ὀχρεμόνων μάλα πολλὴ

C tumo naribus suave mollis ros modo fuit; modo
que lilium præstantior est imago cœlestium, can-
didorum Seraphim; antheroruoi æqualis numerū
chorus aurea capita velut virgas profert; sceptrum
reginæ medium circulariter circumdatum, thoro
sedens, fulgens, tribus lineis aliis supereminent,
tanquam triplicem formam divinam manifestans.
Modo albens floret cœruleo nitore, hene olea
viola, purpureus hyacinthus, et ut bene comata
puella, capillaria comarum pulchros effundit crines.
Et mollis narcissus ex humo salit jucundus; re-
nustusque colore aureo flos croci, et anemone.
Ubique floruit gratia: arbores cervicibus elatis ex-
surgunt, et recentibus foliis modulantur; dalec
murmur jucunde susurris rivuli miscent, et cito
umbroso in luco lucinia utrisque cantuum tertium
sonum conjungit. Alcyonis marinis fluctibus can-
tum miscet, sensim progredientibus, et ad litus se
estudentibus. Mittit etiam hirundo cantus amans
vocem acutam, manequie in nidis garrit veluti puella.
Proches melodicus cantus simul distillat, varia-
que modulamina per lucos nunquam cessant. Cy-
cnum in oris fluminis lyricum collum intendens,
zephyro alas implens, ut musicus vocis lyram ex-
promit, riteque digitos agitans, pulchram exprimit
melodiam per aerem, jucundamque, ipse simul can-
tor, simulque tibicen existens. Pectore sonantes

¹⁰ Leg. Ἑγγυα. ¹¹ Fors. βορέης. ¹² Leg. διδυμόχροος.. ¹³ Leg. μεῖραξ. ¹⁴ Leg. νια. μελίζεται φύλοις
ις. ¹⁵ Leg. πολυηχέα. ¹⁶ ἀλκιονὶς cod. ¹⁷ Leg. vid. ποικίλα τετροπ. ¹⁸ Leg. ἐραστόν.

Σύντονον εὐκελάδοις μαγάσι προχέουσιν ἀοιδήν·
 Ἀρνες δ' ἀμφιπερισκείρουσι, συρισδεται ήδεα ποιμήν.
 Μῆλα μαλοῖς βεβρίθασιν, ἀγάλλεται αἴπολος αἰξῖν,
 Βουκόλος εἰς σκιερὸν πλατάνιστον ἀπέδραθε, κρήνης
 "Αγχι: ἐπ' ἀργυρέης ψυχρὸν παραπαλμένον" ^ο ὕδωρ.
 Νῦν ναῦται πλόωσιν, ὁδοιπορέουσιν ὁδῖται·
 Οἱ μὲν ἐπ' ἀργυρόντα, πορρυρόντα θαλάσσης
 Νῶτα περιπλήσσοντες καὶ ἀμπετώντες ἐπ' αὔρας,
 Ἰστία νησὶ πέτεσθαι, καὶ πάλιν κώπαις οἴλα τε ποσὶν
 Εἰναλήνην τέμνοντες ὁδὸν, καλὸν διποτες δρμὸν.
 Οἱ δὲ περιπνεόντας καὶ ἄμα φύγοντες ἀήτας,
 Τέττιγας; εὖ λαλέοντας, καὶ εὔστομέοντα πετήλοις
 "Ορνεα, ποικιλόψωνα, καὶ ἡδεα νάματα κρηγῶν.
 Νῦν δὲ μαχητῆς εὐθοπλος οἴλα τις εὐγρος ἀστὴρ
 Λαμπρὸν παμφάνει καὶ εὐχαρι δρματι ταῖνει¹
 "Ιπποις δ' ἀμφιπερισκαίρει, ξιφος; οἴλα τε θήγεις
 Ἀγχέμαχον, κραδὴν πνείει μένος, ἀλλεταις ὅργῃ.
 Καὶ πῶς σεΐο, μέλισσα, λαθοίμην, σεΐο τε δώρων;
 Νῦν στρατὸς αὐτοκέλευστος ἐπ' ἀνθεα ἥδεις κώμας
 Στέλλεται εὐφραδέως, ἀνά τ' ἔδραμεν δίχθεα τερπνὰ
 Εὖ τε λάφυρα φέρων, καὶ τρεμόνος προπάροιθε
 Θῆκαν ἐπιστεμένως, ἀλλοις δ' ἐπὶ δὲλα τιθεῦσαι
 Πάντοτε ἔργα πένοντα, κάλλεα μυρία κηροῦ,
 Ἡδεα δῶρα μέλιτος ἐπισφραγίσαις ἐν τῇκαις,
 Πλούτον ἀπειρέσιον, βροτέης γενεῆς δικος, εἰδαρ,
 Εἰδαρ ιμερτὸν, ἀκηράσιον, βασιλεύτατον δλων.
 'Αλλὰ τι μοι τάδε, Χριστὲ, ξναξ Ἀόγε φέρτερε, μάθου

cicadæ et ramis abundantem et consonam vocem
 sonantibus plætris effundunt. Agni circumsaliniū,
 tibia dulce sonat pastor; oves velleribus onustæ
 sunt; latitatur capellis custos, bubulus sub um-
 brosa platanō obdormit, iuxta frigidam aquam ar-
 genteo alveo dilabentem. Nunc nautæ navigant, iter
 faciunt viatores: illi quidem in argentea et purpu-
 rea maris terga nitentes et in auras evolantes, vela
 navium dirigunt, remis ceu pedibus æquoream viam
 secantes, ad pulchrum civitatis portum; hi autem
 ad ventos circum et una spirant, ad cicadas ju-
 cunde garrentes, et volucres frondibus dulce so-
 nantes, varia canentes, et jucunda fontium fluenta.
 Nunc autem miles pulchre armatus, ut nitens stella,
 splendide emicat et gratum currunt dirigit, equis
 circumsalit, gladium ad pugnandum cominus acuit; corde spirat animus, et ira fert. Et quomodo te,
 apis, facebo, et tua dona? Nunc sibi ipsi imperans
 exercitus in flores velut in urbes solertermittitur,
 et regreditur onera jucunda ut abundantem prædam
 ferens, et ducis ante oculos deponunt perite, aliis-
 que alia præbent educanda arte opera facta, mille
 alveorum pulchritudinem, dulcia dona mellis in
 alycis locant, thesaurum abundantem, humano ge-
 neri remedium, alimentum eximium, purum, re-
 gium maxime inter alia. Sed quid mibi, Christe
 Dei Verbum, rex potens, ista docuerunt, qui magna
 ratione mundi gubernacula tenes? Quis feris suavis

C sermo est, aut vernarum sermo plantarum? Omnia
 quidem e morte ad lucidam auroram redierunt,
 omnia florent, lætantur, cœlum, sol, astra, aquæ
 navigiis, terra pedestibus, aer avibus, omniaque re-
 juvenescitæ tuis obediunt mandatis. Tuus autem
 familius gemens, mille vulnera deflens, spiritualis
 mortuus sum, multis doloribus oppressus. Periit
 quidem mihi lux, periit et constantia egregia, periit
 vigor corporis, periit grata juventus. Vox autem
 oblitus, orclusaque labia siluerunt. Opes auferunt
 vi devastatores, hinc et inde irruentes in prædam
 paratam. Quis autem verborum jacula sifferret, et
 lingue sagittas liberæ, nequit venena, undique
 multa, aperta et secreta, nocte et diebus singulis
 immissa? Omnibus non tantum patior quamvis op-
 pressus, quantum uno, me nempe in acerba senec-
 tute posuit animani infaustam luctus, o beate, ani-
 mam sciva patientem quam ut arboreum excussit in
 terram; arborem altis frondibus inexhaustum iuxta
 fontem stantem, non ventorum furori obnoxiam,
 radicitus dejicit funesti spiritus violentia, aquis
 etiam non bonis, tanquam vitæ istius calamitatibus,
 cacodæmon Belial bellum tumultum semper excitans,
 serpens aspero sculeo, tenebroso, mortis artifex.
 Sed me, o rex qui meus solus es, mens, robur, sol,
 virtus, vita, honor, arma, pulchritudo, ratio, grata
 spes, excita me et suscita, in aures verbum tuum
 cito perveniat, mortuas et putrefactas, et alacer ut

A "Ος μεγάλοισι λόγοις νωμές οιήα κόσμου;
 Τίς γλυκεροῦ λόγος εἰαρος, οὐ λόγος εἰαροφύτων;
 Πάντα μὲν ἐκ νεκύων φαεσιμδροτον ἔδραμεν ἦω,
 Πάντα τέθηλε, γάννυνται, ούρχνδες, ηλιος, ζιτρα,
 "Τόδατα πλωτοῖς, γαῖα δὲ πεζοῖς, δρυισιν ἄτηρ,
 Πάντα δὲ ἀνηδῆσαντα τεαῖς ἐπίτρεψεν ἐφετμαῖς.
 Σῆς δὲ μόνος στενάνων λάτρις, ἐλκεα μυρία πίσιν.
 "Εμπνούς εἰμι νέκυς, δεδμημένος ἀλγεσι πολλοῖς.
 "Ωλετο μὲν μοι φάσος, ὄλετο καὶ μένος ἑτθόλον,
 "Ωλετο δὲ ἀλκὴ σώματος, ὄλετο δὲ ενχαρις ἥδη,
 Μύθος; δὲ ἔξιπόλιτε, μεμυκότα χειλη ³ σιγῇ.
 Κτήματα δὲ ἐκφορέουσι: διαρδαστήρες ἀνάγκη.
 "Αλλαζεν δὲ μενος διλος: ἐτοιμοτάτην ἐπὶ θήρην.
 Τίς δὲ ἀν ἐπειδολέοντας ἐνέγκοι, τέξα τε γλώσσης
 Αύτονδμου, κακῆς πολυφάρμακα πάντοθεν Ιοὺς
 B Άμφαδίους, κρυψίους, ὑπὸ νύκτα καὶ ήμαρ ἐπ' ήμαρ;
 Τῶν πάντων οὐ τόσον δδύρομαι ἀχνύμενος περ,
 "Οσσον ἐνδεις, τό με καὶ εἰν ὄμηρ γήρατι θήκε
 Ψυχὴν αἰνύμορον χλαίων, Μάκαρ, αἰνά παθοῦσαν
 Ψυχὴν, ήν ἀτε δένδρεον ἐξετάνυστ' ἐπὶ γαῖης,
 Δένδρεον ὑψιπέτηλον ἀκηρεσίῳ παρὰ πηγῇ
 "Ιστάμενον πάρος, οὐδὲ βίας ἀνέμων ἀλεεῖνον,
 "Πρέσθεν ἐγκατέβαλλε δυσαέδος ἀσθματος δρυῆς ⁴
 "Τύδαιος τ' οὐδὲ ἀγαθοῖς, ἀτε πήμασι τοῦδε βίοιο
 Δυσδαιμων Βελιάρ πολεμόκλονον αἰὲν ἐγείρων,
 Κέντρον δηις πικρὸν, δυοφύον, θανάτοιο σοφιστής.
 'Αλλά μ', "Αναξ, ἐμὸν ἐμδυν, νόος, σθένος, ηλιος, ἀλκή,

^ο Leg. παραπαλμένον. ¹ Leg. ἀρμα τιταίνει. ² Corr. πέσσων. ³ Leg. χειλεα. ⁴ δρυῆ cod.

Ζωή, κύδος, ὄπλον, κάλλος, λόγος, εὐχαριςτία;
"Ἐγρεο καὶ μ' ἀνάστησον, ἐς οὐατά σὸν δὲ ἔπος ἐς
[τάχος] Ἐλθοι,
Νεκρὸς, μυδαλέα¹, καὶ εὐδρομος; οἴά τε νερός
Θρέξομαι ἀλκήεις, σθεναρός, καλός, εὐχαρις, τίδυς,
Πλαντίαις ἀρτεταῖς κεκασμένος, ἕδρις ἀπάντων.
Μητέρα σὴν φυγέδεμνον, ἐπήρατον, ικέτιν, ἀγνήν,
Καὶ, Μάκαρ, αἰδεο, γενοῦμαι², Λόγε, καὶ μ' ἐλέαιρε.

—
ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΦΑΩΝ.

• βξγ. Φδη Α'.

Ἄτυκτιων πόντωσις, ώδη Μωσέως,
Ἄτυκτιων δλεθρος. Ἰσραὴλ κράτος.
Ἄσωμεν ώδὴν τῷ κρηταῖῳ Κυρίῳ.
Δέξῃς γάρ ἀπλήρωσε τὴν οἰκουμένην,
Τὴν Ἱππον ὡς ἔρδιψε καὶ τὸν δεσπότην
Ἄρδην Φαραὼν πρὸς θαλασσὰν γύντιν.
Οὔτος βοηθὸς καὶ σκεπαστῆς καὶ πρόμος,
Σερέφων τὰ δεινὰ πάντα πρὸς σωτηρίαν.
Οὔτος Θεός μου, καὶ μόνον καὶ δοξάσω
Θεὸς πατρῷος· τούτον δικύωσα μόνον.
Ἔθραυσεν ἔχθροὺς δεξιὰ σῇ, Χριστὲ μου.
Ὕδωρ διέστη πνεύματος σου τῇ βίᾳ.
Ἐκρυψε πόντος ἐκκρίτους ἱππηλάτας.
Εἰς τεῖχος ἔρδιγησαν αἱ φευσταὶ φύσεις.
Γλώσσας μεγίστα; εἰλεε, ὄφρὺν βαρβάρων.
Ἄδυτος ἐκπέπωκε τοὺς ἀνουστάτους.
Σφοδρῶς ἔδυσαν ὡς μδιόνδος εἰ; βάθος.
Ἡέας δὲ λαὸν ἐκκρίτου σὸν χειρὶ σου,
Ἐχθρῶν ἀνοικτῶν ἐξέσωσας μυρίων.

certus currat vigens, robustus, pulcher, gratus,
venustus, omnimodis virtutibus instructus, omnium
peritus; tuam Matrem Virginem, desiderabilem,
supplicem, castam, genuflexus invoco, hanc exaudi,
o beate, et mei, Verbum, miserere.

—
CANTICORUM METAPHRASIS,

163. Canticum I.—Ægyptiorum submersio, canticum
Moysis, Ægyptiorum clades, Israelis victoria.

Cantemus canticum potenti Domino; gloria enim
replevit orbem, equum et dominum dejiciendo Pha-
raonem funditus in maris fluctibus. Ille auxiliator et
protector et princeps, convertens omnia adversantia
in salutem. Ille Deus meus, et solum illum glori-
ficabo, Deus patrum est, illum solum exaltabo. Vulneravit inimicos dextera tua, Christe mihi; aqua
stetit Spiritus tui virtute; mare abscondit reproba-
tos equites; in murum perfractæ sunt fluentes undæ; linguis inflatis destruxisti, superbiam barbarorum. Abyssus haesit dementes, submersi sunt quasi
plumbum in voragine. Eduxisti autem populum
tuum selectum manu tua, ab inimicis numerosis et
crudelibus salvasti. Introduxisti in terram delicia-
rum omnium fontem. Doluerunt gentes, et irati sunt

A "Φύκισας εἰς γῆν τῆς θεραπείαν πηγὴν ὅλην.
"Οδινῶν ξύνη, καὶ περιφράγμασθη γένη
Οικούντας κύκλῳ καὶ λάτραι θεῶν νόμου.
Επιληφε Μωάβ καὶ Φυλεστιεῖμ τρόμος.
"Ἐφριξε πᾶς τις σῶν βραχιόνων σθένος.
"Εώς παρῆλθον οὓς ἐκληρώστα μόνους,
Εἰς γῆν ποθεινὴν ἦν ἐπηγγεῖλω πάλαι.
'Ανθ' ὧν κροτοῦντες κυμάδοις καὶ τυμπάνοι,
Ψαλτηρίοις, φόρμιγξιν, ὀργάνοις, λύραις,
Καὶ πᾶσιν ἄλλοις εἰδέσι μουσουργίας,
Νίκας, τρόπαια, δόξαν ἁδομεν, μόνῳ
Σοὶ τῷ κρητοῦντι καὶ θεῶν Θεῷ μόνῳ.
Οἶς εἰς θάλασσαν Ἰππον, ἀρματηλάτας
"Ἐκρυψας ὡς φάλαγγα Φαραωνίτιν.
'Ο δὲ Ἰσραὴλ ὠδευσε τὴν ὄγράν χύσιν,
B Επηράν καθώπτερ πεζὸς, ὑμν' σ' πα'
ρεδ'. Φδὴ Β'³.

Οὐδραντ, πρόσχες· γῆ δ', ἐνωτίσθητι μου.
Καὶ συγκατέλθωι⁴ φθέγμα τούμδον ὡς δρόσου,
'Ος δικρός ἐπ' ἀγρωστιν, ὡς νιφάδες χλόη.
Εἰς ἐστιν ἡμῖν, εἰς Θεός, Θεός μόνος,
Σηφδε, δίκαιος, πιστός, ισχυρός μόνος.
'Οδοί δὲ τούτου καὶ τρίθοι πάσαι κρίσεις.
Οὔτος δὲ λαὸς μωρός, αὐτὸς σοφὸς κρίσιν,
Λαὸς πονηρὸς καὶ παρεκτετραμένος.
Ποίων καλῶν τίνουσι Κυρίψ γέρα;
Οὐκ αὐτὸς οὖτος σῶμα σὸν διεπλάσας,
Καὶ χερσὶ πήξες καὶ διερθρώσας μέλη.
Ξίόν τε τάξας, καὶ Πατήρ κεκλημένος;
Ἀρχήν τε σοι δοὺς τῶν ὀρωμένων ὅλων;

C "Ἄρες τὰ κοινὰ καὶ σκόπει τῶν σῶν ὅσα.

populi circum habitantes et deorum falsorum col-
tores. Obtinuit tremor Moab et Philistium. Exhor-
ruit unusquisque tuorum brachiorum robur; donec
pertransierint quos solos possedisti, ad terram de-
siderabilem quam promisiisti olim. De quibus plau-
dentes cymbalis et tympanis, psalteriis, plectris,
organis, lyris, et omnibus aliis musicis instrumentis,
victoriā, triumphū, gloriam canamus, soli tibi
vincenti et deorum soli Deo; quia in mare equos
et aurigas demeraisti et Pharaonis phalanges. Israel
autem ambulavit per humidos fluctus, siccatos sub
pedibus.

D 164. Canticum II.
Cœlum, attende, terra autem, audi me, et confundat
eloquium meum ut ros, ut imber super gramen, ut
nix in herbam. Unus est nobis, unus Deus, Deus
solus, sapiens, justus, fidelis, fortis solus. Vix au-
tem ejus et semitæ omnes judicia. Populus autem
iste stultus, nec judicio sapiens, populus pravus et
perversus. Quorumnam bonorum solvunt Domino
pretium? nonne ipse est qui corpus tuum formavit,
et manibus aptavit et coadunavit artus? Filium te
eligens et Pater nominatus, nonne tibi dedit visibili-
um omnium imperium? Communia omnibus mitte-

¹ μιδαλέα cod. ² Leg. γενοῦμαι. ³ Ήτε non expedio. ⁴ In marg. τοῦ πάλιν γραφέντος ως εἰς συ-
περιπόσιτο Μωάβις. ⁵ Sic supra, sed in textu προσδοκάσθω.

Πατήρ ἀρεὶ σοι ταῦτα, πρεσβύτης γέρων·
 Ἀδάμ τὸ πρῶτον ὡς διέσπειρε γόνους·
 Ἐνείμεν ἔθνη, καὶ καθίστα τοὺς ὄρους·
 Ἄλλους μὲν δλλοις ἀγγέλοις, ἐπιστάταις·
 Αὐτὸς δέ ἐαυτῷ κλῆρον εἰληχε μόνῳ,
 Τὸν Ἰσραὴλ σχοῖνισμα, τοὺς Ἀδραμίδας·
 Ὁφθαλμὸς δὲ ἀγρυπνος αὐτῷ προσδέπων·
 Πηγὴν βέσουσαν τὴν ἐνυδρὸν δεικνύει·
 Παρεμβαλὼν ἔστηκεν εἰς φρουρὴν κύκλῳ·
 Ός δηματός τις ἔξετήρησε κόρην·
 Ός ἀετὸς πτέρυξιν εὐ τῇ πλωμέναις
 Συνείχεν αὐτοὺς, εἰχε καὶ μεταφρένων
 Ὅπερθε χρυσῶν, ὡς νεοσσῶν τῇσαπα·
 Ἀνῆξεν εἰς τὴν ἴσχυν τεπλησμένην·
 Πολλῶν ἐπλήσεν ἕδονῶν πικρὸν στόμα.
 Ἐλαιον ἐξέρθευσε καὶ μέλι πέτρας·
 Βοῶν καλὸν τύρωμα, θρεμμάτων γάλα,
 Ἀριῶν, ἐρίφων, στέαρ ἐκ μόσχων νέων.
 Αἴμα σταψυλῆς ἥδιν, τοῦ πυροῦ κράτος
 Ός χόρτον εἶχον, πάντα πᾶσιν ἐτρύφων.
 Πληθεῖς ἵλανδρος ἐξελάκτισε μέγα·
 Ός εὐτραφῆς τις, ὡς πλατύς τα καὶ μέγας,
 Ός πῶλος ἀττων τοῦ Θεοῦ περετράπτη·
 Κρημνοὺς δὲ καὶ φάραγγας εἶχε καὶ πέτρας·
 Ἐθυσε μικροῖς, φεῦ! θεοῖς, καὶ προσφάτοις,
 Θεοῖς βδελυκτοῖς, οὓς ἐγνωσαν οὐδέπω.
 Λιπών σὺ τὸν τεκόντα καὶ σώζοντά σε
 Θεοὺς ἐποίεις τοὺς τεκόντας τὴν πλάνην.
 Εἶδε τὸ φρικτὸν δύμα καὶ ζηλοῖς μέγα·
 Θεμοῦ γεμισθὲν, εἶπεν· Ἐξαποστρέψω

et intuere quanta tuis dederit. Pater dicet illud tibi, senio confectus: Adami primum ut disseminaverit filios, diviserit gentes, et terminos constituerit; alios quidem aliis angelis praesidibus, sed ipse sibi portionem soli servavit Israelis funiculum, Abramidum genus. Oculus fuit vigilans illos custodiens; fontem fluentem aridum ostendit; circumduxit et statuit in custodiā, ut aliquis custodivit oculi pupillam: ut aquila alia expensis assumpsit eos, tulitque super aureos humeros, ut pullos amavit: adduxit eos in terram robore refertam: multis implevit deliciis os amarum. Oleum et mel e petra eduxit; butyrum e vaccis bonum, lac e pecudibus, ex agnis, arietibus et teneris vitulis adipem. Sanguinem uvae jucundum, tritici medullam in cibum habuerunt, omnibus modis deliciati suut. Impinguatus Jacob multum recalcitravit, velut quidam incrassatus, dilatatus et elevatus, ut equus servens a Deo aversus est. Loca abrupta, fauces et rupes habuit; immolavit vitibus, heu! diis et recentibus, diis contemptibilibus quos nunquam cognoverant. Derelinquens eum qui te genuit et salvum fecit, deos fecisti qui errorem genuerant. Vedit tremendus oculus et iratus est valde, iraque plenus dixit: Ecce faciem avertam ab his qui aversas habent mentes. Ignis succensus est, ira elata est

A Πρόσωπον ίδού, τοῖς στραφεῖσι τὰς φρένας·
 Ήπερ ἐκκέκαυται, θυμὸς ¹⁰ ἡρθη καὶ φλέγῃ
 Καὶ γῆν φάγῃ, καρπούς τε καὶ τὰ γῆς βάθη,
 Καὶ πᾶν συνάξω δεινὸν εἰς αὐτοὺς τάχος;
 Πᾶν ἐκκενώσας τῆς φαρέτρας μου βίλος ¹¹,
 Λιμῷ ταχήσῃ, βρώσις δρνέων ἔσῃ·
 Γένος πονηρὸν, πλῆρες ιοῦ θηρίον,
 Πικραῖς τεμνόντων συντελεσθεῖσῃ πάθαις ¹².
 Σπελῶ κατ' αὐτῶν θῆρας ἡγριωμένους,
 Ἐξω μαχαίρας ἐν ταμείοις τοὺς φέρους,
 Όγκον δὲ πάντα, παρθένῳ νεανίας,
 Καὶ σὺν γέροντι μαστὸν ἔλκον πατέον.
 Εἰπον, Διασπερῶ σε, θήσω νωνύμους,
 Εἰ μὴ δὲ δρῆγην βαρβάρων παραφρόνων,
 Μακροχρονούντων, μὴ συνεκτρίψωσι σε,
 B Καὶ κομπάσωσι, καὶ λαλήσωσι μέγα·
 Ἡμῶν ἔδρασε ταῦτα χειρ, οὐ Κυρίου·
 Ἐθνος γάρ διφρον καὶ παρεκτετραμμένον·
 Ἐσύστερον δὲ ταῦτα γενήσονται τάχα
 Διώκεται γάρ εἰς μόνος πῶς χιλίου;,
 Καὶ μυρίους κλινοῦσι πῶς μόνοι δύο;
 Εἰ μὴ Θεὸς πέπρακεν αὐτοὺς εἰς φθόνον,
 Καὶ χερσὶν ἐκδέδωκε ταῖς ἐναντίων.
 Θεοὶ γάρ αὐτῶν οὐδὲν ίσοι τῷ μόνῳ.
 Παραφρονῇ, μέμηντας, θνητὰ ξένα,
 Οἵ διμπελος μὲν Σοδόμων καὶ Γομόρρας,
 Χολῆς σταψυλῇ, πικραῖς πλήρης βότρυς,
 Θυμὸς δρακόντων οἶνος, ίδε δισπίδων
 Οὐ συμφορήσας ἐσφράγισα ταῦτα μοι,
 Καὶ πάντα κείται νῦν τεθησαυρισμένα;

C et inflammata, et terram devoravit, fructusque et abyssos terrae, et omne malum in eos cito congregabo. Omnem exhaustisi pharetræ meæ sagittam; fame consumeris, esca avium eris, genus pravum, plena veneno bellua, acerbis vulnerantium vasaberis gladiis. Mittam in eos bestias efferaetas, foris enses, in cubiculis terrores; simulque cum virgine juvenes, cum sene lactentem parvulum vastaverunt. Duxi, Dispergam te, inglorium statuam, nisi propter iram barbari insipientes et tempus producentes, non te destruxerint, et gloriati sint et magna de se locuti fuerint: Nostra fecit haec manus, et non manus Domini. Gens enim stulta et perversa est. In posterum autem haec flent cito. Quomodo enim persequetur unus mille, et duo tantum decem millia fugabunt? nisi Deus vendidisset eos in opprobria, et manibus tradidisset adversariorum. Dii enim eorum non soli Deo æquales. Insipientes surebatis, alienæ gentes, quibus vinea erat Sodomorum et Gomorrhæ, uva sellis, botrus amaritudine plenus, fel draconum vinum, venenum aspidum. Nonne congerens ista mihi obsignavi, et omnia existant nunc thesaurizata? in die ultionis haec solvent. Tempus prope est, acutus est ensis, arcum tetendi, in nervo est sagitta. Judicabit eos Dominus, et servis oculum propri-

¹⁰ Leg. θυμός. ¹¹ Sic supra, sed in textu λόγε.

¹² Leg. συντελεσθήσῃ σπάθαις.

Ἐν ἡμέρᾳ τίσουσι ταῦτα τῆς δίκης.
Οἱ καιρὸς ἔγγυες, ἡκόνηται τὸ ξίφος,
Τὸ τέλον ἐντέταχα, τῇ νευρῷ βέλος.
Κρινεῖ αὐτοὺς Κύριος, καὶ τοῖς λάπραι,
Οφθαλμὸν τὴν ἐμβαλεῖ πεφρικόσιν.
Εἶδε γὰρ αὐτοὺς, ἐκτόπιας παρειμένους
Ἐξηπορημένους τε καὶ λελοιπότας
Ἴδων, ἐφησεν· Οἱ θεοὶ ποῦ καὶ φίλοι
Ἐφ' οὓς ἐθάρρουν, ἐξεκόμπαζον μέγα;
Ὄν θυσιῶν τὸ στέαρ, ὃν σπωδῶν ῥύσεν
Εἰς πλήρες είχον τὸ δύν βρῶμα καὶ πόμα·
Οὗτοι γενέσθων σύμμαχοι καὶ προστάται·
Οὐκέτι, γνῶτε, πλὴν ἐμοῦ Θεὸς μόνος·
Οὐκέτι καὶ δράμητε γῆν τε καὶ πόλον.
Ἐγὼ τελευτῆς καὶ πνοῆς ὁ ταμίας·
Ἐγὼ πατάσσω· φάρμακον δὲ τραυμάτων
Ἐγὼ τιθημε· τίς σε χειρῶν ἐξέλοι
Ἐμῶν κρατουσῶν γῆς, πόλου καὶ τῶν κάτω;
Αἴρω πρὸς ὑψός χείρα, τοῦτο δὲ ὀδυνύων·
Ζῶ, καὶ χρονίω κρείττον αἰώνων διών.
Ζωὴ δὲ μᾶλλον καὶ πνοὴ πάντων ἔρυν.
Ἐμὴν μάχαιραν ἀστραπῆς τιθῶ φλόγα·
Ἀνθίζεται δὲ χειρὶ ἐμῇ τῶν κριμάτων.
Καταξινῶ μάστιξ· τοὺς ἀποστάτας·
Βίλη μεθύσω τῶν βροτείων αἵματῶν,
Καὶ τὴν ἐμὴν μάχαιραν ἐκ τῶν σωμάτων.
Οὗτω στρετηγήσαντος ἔργοις Κύριον
Σε· μὲν αἰδήρῳ, οὐρανὸς σὺν ἀγγέλοις,
Καὶ προσκυνεῖται¹³ πᾶσα τῷ Κτίστῃ κτίσις·
Ἐθνη, χάρητε, κλῆρος, οἰοι Κυρίου.
ρέε· Φρήν Γ.

Ω; ¹⁴ ἀκρατούνθη Κυρίῳ τὴν καρδίαν,

tiūm immittet trementibus. Videl enim eos insolite debilitatos; desperatos et desficiētes cernes dixit: Ubi sunt dii et amici in quibus consiliebant, et tantum superbiebant? quorum sacrificiorum adipem, quorum libationum vinum in plenum et jucundum habebant cibum et potum. Fiant illi auxiliatores et protectores; non est, scilicet, præter me Deus alius; non est, et si percurreritis terram et cœlum. Ego mortis et vita dispensator; ego percutio; remedium autem vulnerum ego pono. Quis te e manibus meis eruet terram, cœlum et inferos continentibus? Levabo in altum manum, illud jurans: Vivo, et duro magis quam omnes aeternitates; vita autem potius et anima omnium exsisto. Meum gladium ut flammam fulguris ponam, arripiet autem manus mea iudicia, dilacerabo flagellis rebelles, sagittas ineibriabo mortalium sanguine, et gladium meum carnibus. Ita bellante modo Domino, aether quidem exsultat, et cœlum cum angelis: et adorate, omnes creature, Creatorem; gentes, haereditas, filii Domini, gaudete.

165. Canticum III.

Quam firmatum est in Domino cor meum, et exaltatum est cornu meum in Deo, et dilatatum est os meum et contra inimicos prævaluit! Non est

¹³ Leg. vid. προσκυνεῖται. ¹⁴ In marg. Αννα; Σεμονήλ μητρὸς εὐχαριστίας. ¹⁵ Sic.

A Ἡρθη κύρας μου τῷ Θεῷ, καὶ τὸ στόμα
Ἐξεπλαύθη, καὶ κατ' ἐχθρῶν ἰσχύει.
Οὐκέτι οὐδεὶς Κύριος τὰλην σοῦ μόνου·
Δίκαιος οὐδεὶς, ὃς σύ μοι Θεὸς μόνος.
Ταῦτ' οὖν δρῶντες, τοὺς ὑπερκόμπους λόγους
Ἐκκλινέτω πᾶς, μηδὲ χειλέων πρῆξ¹⁵,
Μηδὲ δγκον δρῆ, μὴ φρεσί, μὴ καρδίᾳ.
Θεὸς γάρ οὗτος γνώσεων διεσπότης,
Τέχναι δέ εποιοι τῷ τεχνουργῷ τῶν διων.
Τόξον κραταῖων ἡσθνήσεν εἰς τέλος.
Οἱ δ ἀσθενοῦντες ζωννύονται τὸ κράτος.
Τίκτει μὲν ἐπτέκοιλία στειρουμένη·
Ἄλλη δέ απεκνος, ἡ πρὸν εὐτεκνουμένη.
Πεινῶσιν δρῶν, οἱ πρὸν ἐμπεπλησμένοι.
Πεινῶντες οἱ πρὸν, γῆν περῆκαν ἐκ κόρου.
Θεός χορηγός καὶ τελευτῆς καὶ πνοῆς·
Βάλλει καθ' ἄδου, πρὸς τὸ φῶς ἐλκει πάλιν·
Τύφοι, ταπεινοί, πτωχίσας καὶ πλουτίσας·
Πένητας ἐκ γῆς ἐξηνιστέο κοπρας·
Πτωχοὺς ἐγείρει, κυκλούντας πάντα στρέψει·
Θρόνοις δυναστῶν ἐγκαθίζει τοὺς κάτω·
Εύχας τε πληροῖ καὶ δικαίων τοὺς χρόνους·
Ἐπευλογεῖ, δίδωσιν εὐετηρίαν.
Τσιχυρός ἀνήρ οὐκ ἐνισχύει οὐδένες·
Θεός δὲ τούτου συμπατεῖ τὸν ἐνστάτην.
Μηδεὶς φρεσὶ γοῦν μηδὲ πλούτῳ μὴ βίῃ,
Σωφρός, κραταῖς, πλούσιος, οὐδένων μέγα,
Μέγα ϕρονείτω· πάντα βεβί, πάντα στρέψει·
Φόδος Θεοῦ, βέβαιοις ἐν βίῳ μόνον·
Τές δέρετης ἡ κτήσις οὐ θνήσκει χρόνῳ.
Εἰς οὐρανοὺς ἀνῆλθε Κύριος, βροντῇ μέγα,
Ἐξ ὑπέρου γῆς ἀκρα κρήνη σὺν δίκῃ.

C illius Dominus præter te solum, nullus justus, ut tu mihi solus Deus. Hæc igitur cernentes, quisque gloriosos sermones evitet neque e labiis educat, neque infletur mente neque corde. Deus enim iste scientiarum Dominus est; artes autem universorum artifici sunt paratae. Arcum fortium debilitavit in finem, infirmi autem accinguntur robore. Parit quidem septem venter sterijs, altera autem sine liberis, quæ prius multos habuerat. Panem esuriunt qui prius impleti erant; qui autem prius esurient, terram præ satieta reliquerunt. Deus præses est mortis et vita, ad inferos dicit, et iterum ad lucem educit; exaltat, humiliat, pauperem facit et ditat. Egenum e sordibus terræ elevat, pauperes suscitat, omniaque in circulum gyrate facit. Principum thronis collocat dejectos; preces exaudit et justorum tempora benedicit, et dat prosperitatē. Vir robustus non in fortitudine roratur; Deus autem illius adversarium conculet. Nemo igitur mente, divitiis, nec viribus, sapiens, potens, dives, multum pollens, superbias; omnia fluunt, omnia mutantur. Timor Dei solus est vite firmitas; virtutis possessio non tempore absuntur. In cœlum ascendit Dominus, multum tonat; ex extrémis terræ summus fons cum ultione, ille

Ούτος παρέξει τοῖς χρασοῦσι τὸ χράτος.
Κέρας δὲ χριστῶν οὐρανοῦ θήσει μέχρι.
ρές'. Θδὴ Δ'. — Τοῦ Δεσπότου σάρκωσιν Ἀμβα-
κούμε ἔρη.

Φήμης με τῆς σῆς Ἱσογε, Κύριε, τρόμος·
Ἐργαν δὲ τῶν σῶν θάμνος ἐξέστησε με·
Ὄς γνωστὸς ἡμῖν ἐν δυσὶ ζωαῖς ἔσῃ·
Ὄς ἐκφανῆς δὲ τῶν χρόνων ἐπ' ἐσχάτων·
Καιρῷ δὲ λάμψεις καὶ φόβῳ πεφρικότος
Οἴκτου σὺ μνήσῃ καὶ καταστείλῃς δέος·
Ὄς; ἐξανίσχεις γῆς ἑώας φωσφόρος,
Λέων καθώσπερ ἐξ δρους κατασκέουν.
Σῆς ἀρτηῆς ἔκρυψεν οὐρανούς πλάτος·
Ἐπλήσεις δέξῃς τὴν δλην οἰκουμένην,
Οὐ φέγγως ὡς φῶς, χερσὶν Ισχύος κέρας,
Φίλκτρον, κραταιὸν, οἴκτο: οὐκ ἔχων πέρας·
Οὐ πρὸ προσώπων ἐκπορεύεσται φόνος·
Παιδευτικῇ μάχαιρᾳ, δίστομον ἔιρος.
Ἐστης, ἐπεισθῇ¹⁰ χθῶν, ἐπείδες, τήκεται
Ἐθνη κραταιά· τῇ βίᾳ διεθρύνῃ
Ὀρη, πετρῶν τε σκληρότης διεβράγη.
Πᾶς ἐπεισθῇ Μεδιάμ, πᾶς Αιθίοψ.
Καθ' ὁδῶν στελειας ὀργήν. Μή σύγε,
Θυμὸς δὲ τοῖς ρέουσι μή σὸς ἀμπέσοι.
Μῆδ' ἐν θαλάσσῃ σὴ παρόρμησις, Μέδον.
Ἐδης ἐφ' ἵππους, ἵππασση σωτηρίαν.
Τενεῖς τὸ τέξον, καὶ κατὰ σκήπτρων βαλεῖς·
Ταργησται γῆ νεαράτων ἀειδρύτων.
Ὄδις ἐπάλθοι τοῖς βλέπουσι σὴν χάριν·
Καὶ συνταράξεις ὁδάτων τὰς πλημμύρας·
Φωνὴν ἀδυσσος ἥρεν, ὑψώθη μέγα·

præstabit vincentibus imperium, cornu autem christorum usque ad cælum extollet.

166. Canticum IV. — *Domini incarnationem Hanc ac nuntiat.*

Domine, auditionis tuae tremor me occupavit; operum autem tuorum stupor me affecit, quia notus nobis in duobus vitis eris, quia videberis in temporibus novissimis. Tempore autem fulgebis, et timore trementis siletum recordaberis et timorem eximes; quia attolleris super terram orientis ut sol, et tanquam leo ex umbroso monte. Virtutis tuae immensitas celos occultavit, tuus splendor ut lux, in manibus roboris cornu, pretiosum, potens, misericordia non habens limitem; tuam ante faciem ibit mors castigans gladius, duplex ensis. Stetisti, obedivit terra; asperisti, dissolvuntur gentes potentes. Tua vi contriti sunt montes, saxorum asperitas perfracta est. Omnis obstupuit Moab, omnis Aethiops. Contra aquas iram misisti; ne tu, nec furor tuus in flumina irruat, neque in mare indignatio tua, o rex. Equos concendiati, salutem ad vexisti. Tendes arcum, et contra sceptra diriges; scindetur terra fluviis semper fluentibus. Dolor invadat bos qui gratiam tuam vident; et conturbabis aquarum fluxum. Vocem dedit abyssus, multum elevata est; ubi lucis princeps deorsum equi-

¹⁰ Fors ἐπεισθῇ.

▲ Ὁ φωτὸς δῆρων ὡς παρίππεισε κάτω·
Ἐστη πρὸς αὐγὰς ἡ σελήνη τοῦ πόλου.
Σὴ καὶ βολὶς φῶς, ἀστραπῆς δὲ πῦρ δπλον·
Γῆν ἐξερημοὶς σαὶς ἀπειλαῖς, σῷ χόλῳ
Ἐθνη κατάκαισι· ἥλθεις εἰς σωτηρίαν
Λαοῦ τε τοῦ σοῦ τῶν τε σοὶ κεχρισμένων·
Βάλλεις κατ' ἔχθρῶν δυσμενεστάτων μόρον.
Δεσμοὶς τραχήλους, συντρίβεις τούς αὐχένας·
Κέρας δυναστῶν ἐκτέμνεις ἐν ἐκτάσει·
Καὶ σειραὶς αὐτοὺς λήψεται τῆς καρδίας.
Χαυνοῦσιν οἴλα πτωχὸς ἐσθίων λάθρα·
Ἴππους δὲ τοὺς σοὺς εὐδρομεῖν καθ' ὄδάτων
Δέδωκας ὑγρὸν συνταράττοντας κύτος.
Κατεπλάγην, ἐφριέα, καὶ συνεστάλην·
Οἵς θεσπιψδῶ καὶ τὸ μέλλον προβλέπω·
B Εἰσῆλθεν αὐτῶν μέχρις ὁστέων τρόμος·
Συνεκλονήθη καὶ βάθος τῆς Ισχύος.
Χαρήσομαι τὸ πνεῦμα, καιρῷ τῶν πόνων
Εἰς λαὸν Ἐλθὼν τῆς ἐμῆς παροκλαῖας.
Δι' ὃν συκῆ γλυκεῖλα καρπῷ μή βρίσει,
Μῆδ' εὐφορήσαις βότρυς ἐν ταῖς ἀμπέλοις·
Ψευσθήσομαι δὲ ταῖς ἀλαΐαις προσβλέπων,
Καὶ τῆς ἀρούρας βρῶσις οὐ πλήσει στόμα·
Καὶ θρεμμάτων τὸ πλήθος ἐκλέδοιπέ μοι
Λιμῷ τακέντων, καὶ βοῶν κενῇ φάτνῃ·
Ἐμοὶ δὲ δόξα Κύριος χαρὰ, σθένος,
Εἰς συντέλειαν τῶν καλῶν τάττων πόδας,
Τιθεὶς πρὸς θύφος ὅστε νικᾶν ἐ μέλει.

ρές'. Θδὴ Ε'. — *Hocatōν πρόβρησις, εὐχὴ τὸ πιλότον.*

C. Ἐκ νυκτὸς αὐγῇ εἶδε σὴν τὸ πνεῦμά μου·

tavit; stetit ad splendorem ejus luna cœli. Sagitta tua lux, et fulgoris ignis telum. Terram devastes minis tuis, ira tua gentes percellas, venisti in salutem populi tui et christorum tuorum; contra inimicosessimos mortem misisti, colla vincis, conteris cervices, capita potentium resecas in furore; et cordis trepidatio illos occupabit. Superbiunt ut pauper in abscondito comedens. Equos autem tuos currere contra aquas jussisti humidum perturbantes alveum. Percussus sum, contremui, et obstupui, cum oraculo futurum prævideo. Ingressus est usque ad ossa ipsa tremor, agitatus sum robore in imo. Lætabor spiritu, in tempore laborum intrabo in populum mee habitationis. Ideo ficus suavis fructu non incurvabitur, neque abundantabit botrus in vineis; decipiār olivos inspiciens, et arvorum esca non os implebit; et pecudum multitudo deficit mihi fame consumptarum, et boum præsepe vacuum. Mihi autem Dominus gloria, gaudium, robur, in perfectionem bonorum pedes disponens, in sublimibus statuens ita ut vincam in captibus.

167. Canticum V. — *Isaiæ prophetia, et plerumque oratio.*

Ἐ nocte splendorem tuum vidi spiritus meus,

Φῶς γάρ νόμος οδὸς τοῖς ἐφημέροις, Λόγε.
Οἱ γῆς ἔνοικοι, γνῶτε τὴν ἑσπερίαν κρίσιν·
Ἵδοι πέρας γάρ ἔσχε τῶν τολμημάτων
Πᾶς δυσσεδής, δεὶς οὐδὲ διδάσκεται κρίσιν,
Οὐδὲ ὄρθδον οἰδεν δέργον ἐν γῇ καὶ λόγον.
“Ηστραψε Χριστὸς, δυσσεδής πᾶς ἐκρέτω·
‘Ος αἰσχρὸν δύμα δόξαν ἀγνήν οὐκ ἴσῃ.
‘Ω; ἦν κραταιός οδὸς βραχίων, Χριστέ μου·
Καὶ τοῦτον οὐκ ἔδεισαν οἱ τολμηταί·
Πλὴν γνόντες οιμώζουσι, καὶ σὺν αἰσχύνῃ
Ζῆλος καθέξει λαδὸν ἡγριωμένον.
Καὶ λήψεται πῦρ ὁς τροφὴν ἔναντίους.
“Ος πᾶν καλὸν δέδωκε, εἰρήνην δίδου,
Σὺν πλάσμα, Πλάστης, ἔξανταπλάσαις τάχος·
Οὐκέ τις μεν δίλον πλήν μόνου σοῦ Δεσπότην.
‘Ος οὐ πάλιν πνεύσουσιν οἱ τεθνηκότες,
Οὐδὲ ιατροὶ σώσουσι νεκροὺς ἐκ τάφου.
‘Ανδ’ ὅν ἐπάξεις, ἔξολοθρεύσεις, δῆρες
Πᾶν δρεν αὐτῶν¹⁷, καὶ κατάξεις εἰς τάφον.
Τοῖς γῆς κραταιοῖς δεινὰ πρόσθετες, Χριστέ μου,
Πρὸς αὐτούς βλέπουσιν οἱ φόβῳ πεφρικότες·
Παρεδευτικὴ σὴ βάθδος εἰς μικρὸν δέος·
Τίκτουσαν ὥσπερ ἔσχεν ὀδῖς καὶ μόγος,
Δριμὺς τις ὁ δῆνος φήγυσι, βοῇ μέγα.
Καὶ σὴ κατέστη μοῖρα τοιουτορότως,
Τὸν σὸν φόδον συνέσχε γαστρὶ καρδίας,
‘Ωδινε, τίκτει πνεῦμα τῆς σωτηρίας.
Οὐδὴ πεσεῖται πᾶς τις δ βλέπων δῶν,
Οἱ γῇ πεσοῦνται τῆς προστεκότες,
Πνεύσουσι νεκροὶ, καὶ παλαιῶν μνημάτων

lux enim lex tua mortalibus, Verbum. Terræ in-
cole, cognoscite iustum judicium. Ecce enim ter-
minum habuit facinorum omnis impius, qui non
discit justitiam, neque rectum novit in terra opus
et verbum. Fulguravit Christus, impius omnis
abeat; ut turpis oculus gloriam puram non videat.
Cum erat validum brachium tuum, Christe mihi, et
illud non cognoverunt facinorum osores; sed nos-
centes lamentantur, et cum pudore invidia occu-
pabit populum efferatum. Et absumet ignis ut
cibum adversarios. Qui omne bonum dedisti, pacem
dona, tuum opus, Creator, cito restaures; non
novimus alium præter te solum Dominum. Cum
non rursus respirabunt iam mortui, neque medici
salvabunt mortuos e sepulcro: hos contra quos
ingressus es, destrues, bellum omnia ab illis tulit,
et in sepulcrum deduces. Potentibus terræ sæva
profer, Christe mihi, qui in te aspiciens timore tre-
pidantes: correctionis tuæ virga in levem metum.
Velut parientem premat dolor et cruciatus, asper
aculeus pungit, multum clamat. Et eodem modo
tua hæreditas constituta est, tuum timorem con-
cepit corde in intimo, doluit, parit salutis spiri-
tum, ad humum cadet omnis qui sursum aspicit,
cadent qui terræ huic adhærent, respirabunt mor-
tui, et antiquorum monumentorum incolæ desc-

C rent saltando lapides. Implebitur autem Iætitia
universa creatio. Sanatio omnibus hominibus ros-
tuus; sola decidet impiorum habitatio.

168. Canticum VI. — E pisce clamavit haec Jonas :

Ad Dominum clamavi tribulatione oppressus; et
ille exaudiuit et cito adjuvit, audivit clamorem
e ventre inferi, projiciens me in profundam
cordis maris, fluminibus circumdat, aquarum
multitudo fluit spiritum meum et cor inundans;
in me transierunt omnes fluctus tui. Dixi: Abje-
ctus sum, Christe, ab oculis tuis; aqua impedit me
usque ad animam, abyssus profunda me miserum
vallat. In scissuris petrarum quievi, et terræ sun-
damenta habitavi, vectes jamdudum immotos vidi.
Sed e corruptione lucem vita mea aspiciat, te dul-
cem cernentibus diem, quia exspirare debui et vi-
tam liuquere, nunc alis sublatu sum Dominum
sortitus. Mea oratio ad thronum tuum perveniat, ei
tuis sanctis auribus statim audiatur. Dereliquerunt
ut suam misericordiam qui frustra loquuntur aut
cogitant, invidia pleni. Ego autem gloriam immo-
labo, labiorum laudem, fletum, orationem, contri-
tionem cordis; et omnia dabo citius quam promisi,
ubi vota pro salute solvens universorum Regi.

¹⁷ αὐτ (sic).

A Οἰκήτορες λείψουσιν δλμασι λίθους·
Πλησθῆσται δὲ χαρμονῆς πᾶσα κτίσις.
·Ιαμα πᾶσι τοῖς βροτοῖς ἡ σῆ δρόσος·
Μόνη πεσεῖται δυσσεδῶν κατοικία.
ρῆ. Θόδη Γ'. — ‘Ἐκ θηρὸς ἐκράματος Τινᾶς
τάδε.
Πρὸς Κύριον κέκραγα συσχεθεὶς πόνοις
Κάκεινος εἰσήκουσε καὶ φθάνει τάχος.
·Ηκουσε κραυγῆς κοιλίας ἐκ ταρτάρου.
·Ρίψας Οὐαλάσσης εἰς βάθη με καρδίας
Κυκλοὶ ποταμοῖς, δδάτων πλῆθος χέει,
·Ικνούμενον μου πνεύματος καὶ καρδίας·
·Εμοῦ δὲ τῆλθε πάντα τῶν σῶν κυμάτων·
·Ἐφην ἀπῶσμα, Χριστέ μου, σῶν δημάτων·
·Τῶντος πατέρος πάντα τῶν σῶν κυμάτων·
·Ι· ‘Ἄβυσσος ἐσχάτη με κυκλοὶ τὸν τάλαν.
Σχισμαῖς πετρῶν ἔδυσα καὶ γῆς πυθμένας
·Φικησα, μοχλοὺς εἰδόν ἀρρήκτους πάλαι.
·Άλλ’ ἐκ φθορῆς φῶς ἡ ζωὴ μου βλεψάτω,
Σε τὴν γλυκείαν τῶν δρώντων ἡμέραν,
·Ω; ἐκπνέειν ἔμελλον, ως λιπεῖν βίον,
·Ἀνεπτερώθην νῦν λαχῶν τὸν Δεσπότην·
·Ἐμῇ προσευχῇ πέρδε θρόνον τὸν σὸν δράμοι,
Καὶ σὺς ἀχράντοις εὐθὺς ὡσὶν ἐμπέσοι.
·Ἐλείψων ως Ιαίον αὐτῶν οἱ μάτην
Λαλοῦντες ἢ φρονοῦντες οἱ πλήρεις φθόνου,
·Ἐγὼ δὲ θύτω δόξαν, αἰνον χειλέων,
Δάκρυ, προσευχήν, συντριβήν τῆς καρδίας·
Καὶ πάντα δῶνα θάττον ως ὑπεσχόμην,
Σοὶ σῶστρα τίνων τῷ κρατοῦντες τῶν δλων.

ρέων. — Δρόσος καμίνου, τῶν τριῶν αἵρος

Θεὸς πάρυκας, δ' πρὸν δρθεὶς πατράσι,
Θεὸς κραταιὸς, φρικτὸς, οἰκτίρμων γέμων.
Δίκαιος εἴ τὰ πάντα, καὶ πᾶσαι κρίσεις;
Αἱ σαὶ δίκαιοι, πᾶσα δ' εὐθεῖα τρίθος,
Καὶ πᾶσα πρᾶξις εἰς ἀλήθειαν βλέπει.
Καὶ πάντα νῦν ἐπῆξας ἡμῖν σὺν δίκῃ,
Ἡμῖν τε καὶ σοῦ τῇ πανολδίψ πόλει.
Πόλεις κραταιὶς φιλτάτων σου πατρίδι.
Πολλὰς δίκαιοι τίνομεν¹⁰ τολμημάτων,
Ἄντες ἐξαπεστράψθημεν, ὡς ἀποστάται
Ὄφθημεν ἐκ σοῦ, τοὺς τεθέντας σοὶ νόμους
Πιπτοῦντες οὐκ ἔγνωμεν· οὐ προσταγμάτων
Τῶν σῶν ἐπεστράψθημεν, οὐδὲ καρδίας
Κεκρυμμέναις συνεθόμεν τὰ πρακτέα.
Δι' ὧν δίκαιοις ἐξετέθευσας βέλος.
Ἄπαν καθ' ἡμῶν, πᾶν ἐπῆξας σὺν κρίσεις.
Δέδωκας ἡμᾶς χεροὶ δυσμενεστάταις
Ἐγχρῶν ἀπίστων, ἐκνῦμων, μιαιφόνων.
Δεινῷ βασιλεῖ καὶ τυραννικωτάτῳ,
Νικῶντις πᾶσαι ἐν πονηρίᾳ χθόνα.
Οὐκ ἔστιν ἡμῖν οὖν διδραι τὸ στόμα,
Χλεύη, γέλως, δνειδος, αἰσχύνη, κόπρος
Πᾶσι δικαίων σοὶς κατέστημεν λάτραις.
Μή δὴ παραδῆς εἰς τέλος μαστιγίας.
Ορκούς δὲ τοὺς σοὺς σκορπίσης εἰς ἀέρα,
Οἰκτόν τε τὸν σὸν ἐξαποστήσης δῶλος.
Σὴν κλῆσιν αἰδέσθητε καὶ τὴν σὴν φύσιν
Δι' Ἀδραάμ· τὸ φίλτρον Ἰσαάκ, λάτριν

169. Canticum VII.—*Ros fornacis, trium juvenum hymnus.*

Quam benedictus, laudabilis, plenus gloria es, Deus, qui prius patribus visus es, potens Deus, terribilis, misericordiarum plenus. Justus es in omnibus, et iudicia tua omnia justa, et omnis via recta, et omne opus in veritatem dirigitur. Et omnia nunc nobis induxisti cum justitia; nobis et tuæ fortunatae civitati; civitati potenti dilectorum tuorum patriæ. Multas penas tibi solvimus facinorum, quia peruersi fuimus, quia rebelles a te recessimus, leges a te statutas concilantes non agnovimus; non præceptis tuis obtemperavimus, neque cordis cum abscondito consentire operæ fecimus. Idcirco justa tela omnia immisisti contra nos, omnia induxisti Dicum justitia. Tradidisti nos manibus pessimis ini micorum infidelium iniquorum, homicidarum; regi tremendo et injustissimo, nequitia terra omni præstante. Non licet ergo nobis os aperire; derius, ludibrium, opprobrium, confusio, sordes omnibus justis servis tuis stetimus. Ne igitur tradas nos in finem flagellationis; ne dissipes in aera jura menta tua, et misericordiam omnino ne auferas. Invocatione tua et natura tua commovearis per Abraham, dilectum Isaac, servum tuum Israel, tres,

A Σὺν Ἱεραὴλ, τῷς, ἡ Τριάς, πρέσβεις δέχου
Οἶς καὶ προσείπας σπέρμα πληθῦναι τόσον,
Ψάρμον θαλάσσης ὁσπερ, διστρα τοῦ πόλου.
Δι' ὧν, Βασιλεῦ, ἐσμὲν ἡπορημένοι,
Σμικροὶ, ταπεινοὶ, δυστυχεῖς, ἀπωσμένοι
Ἔθνους τε παντὸς, γῆς ἔλης ὑδροσμένοι
Μάστιξ πολλαῖς, οἷς ταῖς ἀμαρτίαις.
Οὐκ ἔστιν ἀρχῶν, οὐ προφήτης, οὐδὲ τις
Πομήην, δικαστής, λερεὺς, στρατηγέτης.
Οὐ θυμάμα προσφορὴ καὶ θυσία,
Οὐ ναὸς, οὐδὲ βωμὸς, ὥστε καὶ θύσαι
Κάρπωμα δεκτὸν, καὶ γόνυ κλίναι κάτω,
Καὶ τὸν σὸν οἰκτὸν ἐλκύσαι παρατίκα.
Ἄλλ' ἀντὶ πολλῶν ταῦτα θυμάτων δέχου
Ψυχὴν ταπεινὴν, πνεῦμα συντετριμμένον,
B Πηγὰς ῥεούσας δακρύων, ἐξ αἰμάτων
Τεύρων καθώσπερ μυριάδας καὶ τράγων,
Σκαριοντας ἀρνοὺς, πίονας μόσχους νέους.
Οὔτως παρ' ἡμῶν τὰς ἀναίμους θυσίας
Ὦ; τερπνά δῶρα καὶ δέχου καὶ προσδέχου.
Οὐ γάρ καλύψει τὸ πρόσωπον αἰσχύνη
Τῶν σοὶ τὸ θάρσος εἰσαει τεθεικότων.
Καὶ νῦν ποθοῦμεν ἐξ ὅλης τε καρδίας
Καὶ φρίσσομέν σε, καὶ θέας ἡρτημένοι
Τῆς σῆς διποθεν ὄστερ ἐκπεπληγμένοι,
Δριμεῖς ἔρασται σὸν βοῶμεν ἐκ βάθους.
Μή δὴ παρδέψει, μή καταισχύνηται λάτρας.
Δράσον μεθ' ἡμῶν, οἷς χρηστὸς τὴν φύσιν,
Πρᾶδος, προστηγῆς, Λεως, εἰκτοῦ γέμων,
Θαυμαστὸς Ισχὺν, δόξαν ἡμφιεσμένος;
C Μετατραπεῖ τοῖς κακούργοις; ἡ δίκη,

o Trinitas, intercessores accipe, quibus promisiisti semen multiplicandum esse quantum arenam maris et stellas cœli. Quia, o rex, egeni sumus, parvi, humiles, miseri, expulsi ab omni gente, terræ universæ opprobrium facti flagellis in multis, propter peccata. Non est princeps neque propheta, non est pastor, judex, sacerdos, dux exercitus, non est incensum, oblatio nec sacrificium, non templum, non altare, ad sacrificandum hostiam acceptabilem, et genu deorsum flectendum, et altrahendum tuam misericordiam in præsenti. Sed pro multis haec sacrificia accipe animam humilem, spiritum contritum, fontes lacrymarum: sicut in sanguine taurorum millia et hircorum, saltantes agnos, pingues et teneros vitulos, ita a nobis incruentas hostias, ut jucunda dona accipe et acceptabiles habe. Non enim occultabit confusio faciem eorum qui in te robur statuerunt. Et nunc amamus te ex omni corde et timemus te, et conspectui tuo barentes retrorsum velut stupore percussi, ardentes amatores tibi clamamus e profundo: Ne despicias, ne confundas servos, sic nobiscum, sicut natura mansuetus, mitis, indulgens, misericors, miserationis plenus, robore mirandus, gloria indutus; convertatur in malum operantes ultio tua, confusionem accipient audaces;

¹⁰ τίνομεν cod.

Τὴν ἐντροπὴν λάβοιεν οἱ τολμηταί.
Λήφοιτο δεινὰ, δεινὰ τοὺς εἰργασμένους¹⁹.
Λήφοι τὸ πρόσωπον αὐτῶν αἰσχύνῃ.
Πάστης πέσοιεν ἐκ δυναστικῆς βίας,
Καὶ συντριβεῖη πᾶν τὸ τῆς ρώμης κράτος.
Γνώτωσαν ὡς σὺ Κύριος Θεὸς μόνος,
Θεὸς κραταιδς, τῆς δλῆς δόξης ὅλος.
Οἱ τρεῖς μὲν οὖτας εὐσεβεῖς νεανίαι.
Οἱ δὲ ἐμβαλόντες εἰς κάμινον τοὺς νέους,
Βάλλοντες οὐκ ἔλειπον οἴσπερ τὴν φλόγα
Εἰς ὑψός ἤρον, ἐπτακις πυργουμένην.
Ἐξ ἐπτὰ πηγῶν ἔβρεμε τὸ πῦρ μέγα,
Ἡ φλόξ ἀχείτο, καὶ διέτρεχε κύκλῳ,
Φλέγει δὲ πάντας ὥσπερ εῦρε καὶ κύκλῳ,
Δεινοῦ τυράννου δημίους ὑπηρέτας.
Καὶ συγκατῆθε τοῦ Θεοῦ παραστάτης.
Οὗτος ῥαπίζει τὴν κάμινον κυκλόθεν
Ἔαιδρος, ριψεῖς τοῖς νέοις εἰς τὴν φλόγα,
“Ος ἐκτινάσσει τῆς καμίνου τὴν φλόγα,
Μέσον δὲ πνεῦμα τῆς καμίνου πνεῖ δρόσου
Ψύχον τι;²⁰ τερπνὸν καὶ συρίζον ἡρέμα.
Τὸ πῦρ μερισθὲν φῶς παρεῖχε τοῖς νέοις.
Τὸ καυστικὸν δὲ τοῖς ἀνάφουσι μόνοις,
Συνεγένεν ὡς θάλαμος ἦδυς τοὺς νέους,
Ἐφλεξεν οὐδὲν, οὐ παρηγώλησε τι,
Δεσμοὺς ἔκαυσε, τῶν τριχῶν ἀπέσχετο.
Γότες κροτοῦντες εὔσεβῶς οἱ τρεῖς δῆμα
Μιᾶς τε γλώσσῃ καὶ μιᾷ προθυμίᾳ
Πλέκοντες ἡσαν αἶνον, ὄμνουν, εὐλόγουν,
Εἶχον χορείαν, ἥδον εὐχαριστίαν.

mala invadant mala operantes; operiat faciem eo- C quam magnus est Deus potens, Dominus universorum
ruin confusio; cadiunt omni potentiae tuae vi, et Rex! Deus antiquus antiquorum patrum altissimus,
conteratur roboris illorum, omnis virtus. Cognos- supra altitudinem omnem, et omne saeculum, et no-
cent quia tu Dominus Deus solus, Deus potens, men eius in infinitam saeculorum seriem, gloriam
universam per terram gloria universus.

Tres quidem juvenes ita pie cantabant, qui au- tem injecerant in fornacem juvenes, non cessabant immittere materias quibus flamma in altum se at- tollebat, septies ut turris exsurgens. Septuaginta cubitorum ignis altus rugiebat, flamma effusa est et circumacta, consumit autem omnes quos circum in- venit, sævi tyranni publicos ministros: et descendit Dei assistens angelus; percutitque in circulum fornacem conspicuus, immissis juvenibus in ignem, et executit in fornace flamمام, mediumque spiri- tum in fornace spirat quasi roris spiritum jucun- dum et leniter sibilantem. Ignis divisus lucem ju- venibus praestitit, ardoremque solis incendentibus; exceptit ut mollis thalamus juvenes, non eos com- bussit, neque quidquam molestiae attulit; vincula crevavit, ab eorum capillis abstinuit. Tunc pie plaudentes tres simul juvenes una lingua et uno ardore conjuncti cantaverunt laudem, hymnum ce- cinerunt, benedixerunt, choream egerunt, actionem gratiarum expromperunt; et hæc suavibus e la- bris dixerunt: Quam benedictus, quam laudabilis,

A Καὶ ταῦτα τερπνῶν ἔξεφώνουν χειλέων.
‘Ος εὐλογητὸς, ὃς ὑμνητὸς, ὃς μέγας
Θεὸς κραταιδς, Κύριος πεντοχράτωρ!
Θεὸς πελαιδς τῶν πάλαις γεννητέρων,
‘Υψηλὸς, ὑψος παντὸς, αἰώνων δικα,
Καὶ κλῆσις εἰς ἀπειρον αἰώνων τέλος,
Νικῶσσα δόξαν, ὑμνον, ὑψος καὶ χρόνον.
Βιέπιων διναθεν τῆς ἀβύσσου πᾶν βάθος.
Θρόνῳ Χερουσίμῳ ἐγκαθήμενος φλέγων,
‘Ος εὐλογητὸς, ὃς ὑμνητὸς, ὃς μέγας!
‘Ον εὐλογοῦσιν οὐρανοὶ γῆ καὶ νεῖς.
‘Ος εὐλογητὸς, ὃς ὑμνητὸς, ὃς μέγας!

ρο'. ‘Ωδὴ Η'.

Τὰ κτιστά, τὸν κτίσαντα Χριστὸν εὐλόγει,
B ‘Υψοῦτε, δοξάζοιτε, μέχρι τερμάτων.
Πόλος Θεοῦ, νόες τε, τὸν Θεοῦ Λόγον
‘Υψοῦτε, δοξάζοιτε μέχρι τερμάτων.
‘Απαν τὸ βευστὸν, πᾶσα τῶν δικών φύσις, [ὑψοῦτε]
‘Αστρων, σελήνης κάλλος, ἡλίου φάσ, [ὑψοῦτε]
Πᾶν πνεῦμα, καὶ πᾶς δημόρος ή πᾶσα δρόσος, [ὑψοῦτε]
Καύσων, ψύχος, πῦρ, καῦμα καὶ φλόξ ἡλίου, [ὑψοῦτε]
Φῶς καὶ σκόνες, πῦρ ἡδύ, φέγγος ἡμέρας, [ὑψοῦτε]
Πάχναι, κεραυνοί, χιόνες, πάγοι, νέφη, [ὑψοῦτε]
‘Οροι, λόφοι, γῆ πᾶσα, πᾶσα γῆς φύσις, [ὑψοῦτε]
Πηγαὶ, θάλασσα, τῆς ὑγρᾶς πᾶν θηρίον, [ὑψοῦτε]
Θῦται, προφῆται καὶ λάτραι, νεωκόροι, [ὑψοῦτε]
Ψυχαὶ δικαίων, αἱ πνοαὶ τῶν κειμένων, [ὑψοῦτε]
Οἱ ζῶντες ἀγνῶς, οἱ ταπεινοὶ καρδιζ, [ὑψοῦτε]
‘Ανανία τε Μισαήλ, ‘Αζαρία, [ὑψοῦτε]

C quam magnus est Deus potens, Dominus universorum
Rex! Deus antiquus antiquorum patrum altissimus,
supra altitudinem omnem, et omne saeculum, et no-
men eius in infinitam saeculorum seriem, gloriam
superans laudem altitudinem et tempus. Ex alto
intueretur abyssi profunditatem, Ithroño cherubim
flammeo insidet. Quam benedictus, quam laudabilis,
quam magnus! quem benedicunt cœli, terra et mare:
quam benedictus, quam laudabilis, quam magnus!

170. Canticum VIII.

*Creata, Crearem Christum benedicite, exaltate;
glorificate usque ad extrema.*

*Cœlum Dei, spiritusque, Deum Verbum exaltate,
glorificate usque ad extrema.*

D *Oinne fluidum, omnis superna natura, exaltate;
astrorum, luna pulchritudo, solis lumen, exaltate;
omnis spiritus, omnis imber, omnis ros, exaltate;
æstus, frigus, ignis, calor et flamma solis, exaltate;
lux et tenebra, jucunde ignis diei, splendor, exaltate;
glacies, fulmina, nives, gelu, nubes, exaltate; montes,
colles, omnis terra, omnis terra natura, exaltate;
fontes, mare, aquarum omnia animantia, exaltate;
sacerdotes, prophetæ et famuli, neocori, exaltate;
animæ justorum, spiritus jacentium, exaltate; qui
vivitis casti, qui corde humiles estis, exaltate;
Anania, Misael, Azaria, exaltate.*

¹⁹ ἡργασμ. cod. ²⁰ ψύχοντι cod.

Στήφος προφητῶν, μαρτύρων, ἀποστόλων [ὑψοῦτε]
Τὸν Φύντα, τὸν Φανέντα, Πνεῦμα, τὰ τρία,
Εἰς Κύριος, σέβοιμεν ἐν καὶ τῷ κράτος,
Νῦν καὶ πρὶν καὶ εἰς αἰώνας αἰώνων. Ἀμήν.
ροτ'. Θήθη θεάθρου Μητροκαρδέου
Κόρητ.

Ψυχὴ, σέμνυνε Δεσπότην, τὸ πνεῦμά μου
Ἄγαλλία, χόρευς, χαίρε καὶ κρέτει.
Ἐπιζῆσε καὶ γάρ Κύριος πρὸς τὴν λάτριν,
Καὶ τὴν ταπεινὴν ἥρεν εἰς ὑψός μέγα.
Τέθεικε θαῦμα τῆς δῆλης οἰκουμένης.
Ἴὼν κλεῖσε πᾶν γένος με, πᾶν θνον.
Μέγιστά μοι δέδρακε καὶ κρείτω λόγου
Οὐ δέξα, κλῆσις, οίκτος οὐκ ἔχων δρον.
Ἐθείξεν ἡμῖν τὸ κράτος βραχίόνων.
Ἐπει τὸν δύνατας ἐκ θρόνων, καὶ τὸν κάτω
Ὑψωσαν ἐκ τῆς, ἐξέπλησε γαστέρας
Διμῆτρας τακτίσας, ἐκέτηξε τὴν ὄρεν.
Τοῦ καιδὸς ἀνεληφθεὶς Ἰσραὴλ ἐψυ,
Καθὼς προσειπε τοῖς παῖσις πατέραις,
Πρὸς Ἀβραάμ τε καὶ σεμνοὺς Ἀβραμίδας.
ροθ'. Ζαχαρίου θεσπισμα καὶ χρησμοφθία.
Ὦ; εὐλογητός, Ἰσραὴλ, ὁ Δεσπότης,
Οἶ; εὐμενῶς ἐπελένειν οἰκείους λάτρας,
Καὶ παιδὸς οἴκῳ Δαυὶδ ἡγειρε κέρας
Δέδωκε καὶ λύτρωσιν αὐτοῖς, ὡς ἔφη

Cobors prophetarum, martyrum, apostolorum,
exaltate Genitorem, Genitum, Spiritum, tres, unum
Dominum, adoramus unam quoque potentiam, nunc
et prius et in saecula saeculorum. Amen.

171. Canticum IX. Dei hominis Matris Virginis canticum.

Anima, magnifica Dominum; spiritus meus, exsulta; salta, lætare et plaudere; respexit enim Dominus in ancillam, et humilem erexit in summum fastigium. Prodigium statuit universo orbi, ecce invocat me omnis gens, omnis populus. Maxima fecit mihi et sermone præstantiora, cuius gloria, nomen, misericordia non habent limitem. Ostendit nobis brachiorum potentiam, principes e throno dejectit, et dejectos e terra extulit; implevit ventres famo consumptos, opprobrium exemit. Puerum Israel suscepit, sicut locutes est antiquis patribus, Abraham et nobilibus Abraham filiis.

172. Zacharie oraculum et propheticum canticum.

Quam benedictus, Israel, est Dominus, quia clementer respexit in suos servos, et pueri sui David in domo cornu erexit! dedit etiam salvationem illis, ut dixit per linguis prophetarum, antiquorum

Α Γλώσσαις προφητῶν, πατριαρχῶν μακρόθεν,

'Ἐχθρῶν παρασχεῖν δυσμενῶν σωτηρίαν,
Οίκτον τεκόντων· καὶ τε μνησθῆναι λόγων,
'Ορκου δ' διπεν Ἀβραάμ δοῦναι πάλιν,
'Ρυσθεῖσιν τὴν χειρὸς ἐξ ἐναντίων,
Αὐτῷ λατρεύειν καὶ μόνη ζωῆς χρόνους.
Σὺ δὲ προφῆτης, παιδίον, Θεοῦ γένη,
Καὶ πρὸ προσώπου προσεδραμῇ τοῦ Κυρίου
Λιθους διέρια, τὰς δόσους ἐτοιμάσαι,
Γνῶσιν τε δοῦναι πᾶσι τῆς σωτηρίας,
Λύτρον δὲ οἰκτον πταισμάτων εὐρηκότιν.
Ἐν οἷς έδόντες οἱ καθήμενοι σκότει
Ἐπισκοπῆς φῶς ὑψθεν διαυγάσαν,
Πόδας κατευθύνωμεν εἰς θείας τρίποντος.

ρογ'.

B Παντοίην βιότοιο τάμοις τρίποντος εἰν ἀγορῇ μὲν
Κύδεα καὶ πυνητὸν¹⁰ πρήξιες· ἐν δὲ δόμοις
'Αμπαυμ'¹¹· ἐν δὲ ἀγροῖς φύσιος χάρις· ἐν δὲ θαλάσσῃ
Κέρδος· ἐπὶ ξένης, τὸν μὲν ἔχοντας, κλέος·
'Ην δὲ ἀπορῆς, μόνος οἰδας. Ἐχεις γάμον; οἶκος
[δριστος

"Ἐσταί. Οὐ γαμέτες; Ζῆς έτ' ἐλαφρότερος.
Τέκνα, πέθος· ἀφροντις δπαὶς βίος· ςι νεότητες
'Ρωμαλάις, πολιαὶ δὲ μπαλιν εύσεβες.
Οὐχ ἄρα τῶν δισσῶν μόνον¹² αἰρεσις, η τὸ γενέθλιον
Μηδέποτ', η τὸ θανάτον· πάντα γάρ ἐσθλὰ βίου.

patriarcharum; salutem præstiturum ab inimicis
essimis patrum miseratum: et recordaturum ver-
borum, jusjurandumque quod juravit ad Abraham
daturum iterum nobis liberatis e manibus inimico-
rum, ut illi serviamus soli toto vite tempore. Tu
autem, puer, propheta Dei sis, et praebis ante
faciem Domini lapides auferre, vias preparare,
dareque omnibus scientiam salutis, remissionem
peccatorum per misericordiam inventientibus; ubi
videntes nos, qui in tenebris sedebamus, vigilantem
lucem desursum splendentem, pedes dirigamus in
vias divinas.

173.

Multiplicem vitæ semitam distinguere est: in
foro honores et prudentes actiones; in domibus
autem cessatio; in agris naturæ gratia; in mari
Iuerum; in terra aliena, siquidem habes aliquid,
inclytos erit; si pauper es, solus nosti. Nupsisti?
domus nobilis erit; non nupsisti? levior adhuc viv. s.
Liberi dulcis amor; sine liberis vita quieta; juven-
tus robusta, cani e contra pii magis. Non ergo
duorum solum electio habetur, vel nunquam existi-
tisse, vel mori; nam omnia in vita sunt bona.

¹⁰ Leg. πινυτα. ¹¹ μόνων cod.

COSMAS VESTITOR

NOTITIA

(Cas. OUDIN De script. eccles., tom. II, col. 400.)

Cosmas Vestitor, natione Græcus, in aula Constantinopolitana inter primos enituit, ea astate qua imperium Orientale cum gloria et laude Leo VI imperator, cognomento Sapiens et Philosophus, admissus strabat. Dictus Vestitor seu Βεστητος apud Græcos etatis sequentis, quod sub imperatore isto officium restitoris sed protovestiarii nobile obtineret, cuius partes erant ut ipse imperatori vestiendo adesset, ac vestibus imperialibus tum comparandis, tum custodiendis praefectus esset. (Vide Georgium Codinem Europalaten in libro *De officialibus palati CP.*, 1 cap. 2 et 5.) Etatem illius scriptoris assertus sum ex Anonymo qui *Vitam sancti Joannis Chrysostomi* ex diversis auctoribus conscripsit circa annum 950, aliquanto post Constantini Porphyrogeniti tempora, quem profert Henricus Savilius in editione Graeca Operum D. Joannis Chrysostomi omnium (tomo VIII, pag. 203), Etonæ facta. Collegit hic Anonymus *Vitam Chrysostomi* ex scriptoribus viginis antiquioribus, quorum catalogum operi suo iuxta rationem temporum præmittit, atque una velut ejusdem temporis, *Cosmam Vestitorem* loco decimo quarto, Leonem imperatorem loco decimo quinto, qui ambo de Chrysostomi laudibus ante se egerant, conjungit (a). Cum itaque Leo imperator, Sapiens dictus, multas homilia et encomia in laudem sanctorum atque festorum et solemnitatum Ecclesiæ ex ante dictis collegisset, Cosmas Vestitor seu Vestiarius, dominum imperio suum imitatus, cuius lateri assidebat, opuscula quoque in laudem sanctorum nonnulla Graece composuit, quæ adhuc mss. in bibliothecis Anglicis atque aliis inventiuntur. Juxta Allatius in Diatriba de Symeonum scriptis, pag. 95, *Cosmæ Vestitoris in sanctos Joachim et Annam parentes Deiparae* (b), Ei τοις ἀγίοις Ἰωάννῃ καὶ Ἀννῃ γονεῦς τῆς Θεοτόκου, incipit : Ἡ χθὲς τῆς Θεοτόκου γενέθλιον τελετήριον τῆς πομπῆς χρῆστος, εtc., *Hesterna Deiparae nativitatis panegyris*, cœnulari et mundano gaudie, etc. Inter mss. codices Bodleianæ bibliothecæ in mss. codicibus Baroccianis, codice 234, num. 1 : *Cosmas Vestitor in Zachariam prophetam*, pag. 1 : Μύστα τῶν ἀρρήτων. Inter mss. codices Ecclesiarum Angliae cathedralium et aliarum ejusdem regni insignium bibliothecarum codice 5950, in mss. codicibus Thomæ Galei Graeciæ, codice 116, num. 1 : *Cosmæ Vestitoris encomium Zachariæ prophetæ*. Leo Allatius in Diatriba de Symeonum scriptis, pag. 100 : *Cosmæ Vestitoris λόγος ἐκκλησιαστικὸς εἰς τὸν προφῆτην καὶ ἀρχιερέα Ζαχαρίαν*, incipit : Μύστα, etc. Inter mss. codices Bodleianæ bibliothecæ, codice 269, in mss. codicibus Thomæ Roe, codice 23, num. 3 : *Cosmæ Vestitoris de reportatis Joannis Chrysostomi Constantinopolim reliquiis fragmentum*, pag. 161 : Ἡκουοται πάντας δύνιν, etc., et in tñ mss. codicibus ecclesiarum Angliae cathedralium et aliarum ejusdem regni insignium bibliothecarum, codice 8043. In manuscriptis codicibus ejusdem Thomas Galei, codice 209 : *Sermo Cosmæ Vestitoris in Joannis Chrysostomi reliquiis Constantinopolim reportatas*. Leo Allatius pag. 94 loco citato : *Cosmas Vestitor de relatione corporis S. Joannis Chrysostomi Constantinopolim*, Ei τῷ ἀκάρδον τοῦ λειψάνου τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, incipit : Ἡκουοται πάντας δύνιν, etc. Inter mss. codices Bodleianæ bibliothecæ, codice 3561, in mss. codicibus in Hyperoo Codleiano existentibus, litera A, codice 71, num. 1 : *Cosmæ Vestitoris Canon in Theophaniam Domini nostri Iesu Christi die 6 Januarii*, pag. 1, ad 6. Agnì porro de Cosma Vestitore Henricus Savilius in editione Graeca illa omnium D. Joannis Chrysostomi operum, quam anno 1613, VIII voll. in-folio Etonæ procuravit, tomo VIII, pag. 203, et pagg. 943 et 944, videtur se habuisse in manibus *Encomium Cosmæ Vestitoris Graecum in reportatas S. Joannis Chrysostomi reliquiis ad urbem Constantinopolim*, atque alia ad eundem spectantia, quibus edendis absintuerit. Leo Allatius in Diatriba de Symeonum scriptis, pagg. 94, 95 et 100.

(a) Hæc tamen meræ conjecturæ inniti notat Remigius Cellier in *Hist. génér. des auteurs eccl.* tom. XIX : et R. P. Antonius Ballerini in *Sylloge monumentorum ad mysterium Conceptionis immaculatae Virginis Deiparae illustrandum*, Oudini assertionem falsitatis arguit : « Et falsum est in primis, ait, quod velut fundamentum statuitur, in describendo illorum auctorum catalogo ordinem temporis ab Anonymo servatum fuisse. Theodore-

Ius enim, Nilus ac Isidorus Pelusiota præponuntur Joanni Damasceno, qui sæculo VIII floruit... Palam est ergo non eo ordine auctores illos describi ex quo inferri possit quisnam prius, quisnam posterius floruerit. » Concludit vir doctus, « nullum adhuc indicium suppetere vi cuius Cosmas Vestitor e censu scriptorum incertæ etatis eximi qurat. »

(b) Edita est in *Sylloge supralaudata Patris Ballerini*, Romæ 1856.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΤΟΥ ΒΕΣΤΗΤΟΡΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ΚΑΙ ΑΝΝΑΝ ΤΟΥΣ ΕΝΑΟΞΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΑΡΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ.

BEATI COSMÆ VESTITORIS

IN SS.

JOACHIMUM ET ANNAM GLORIOSOS DEI GENITRICIS MARIE PARENTE^o

SERMO.

(Ex codice Vaticano n. 453 edidit Ant. Ballerini in *Sylloge monumentorum ad mysterium Conceptionis immaculatae Virginis Deiparæ illustrandum*. Romæ, 1856.)

Bùlògħ-ġorġ, Il-ġadlu.

A'. Η χθὲς τῆς Θεοτόκου γενεθλιακὴ πανήγυρις τῆς κοσμικῆς χαρᾶς ἡμῖν τὴν ἐρητὴν εὐφῆμοις δεδοξιδύχεν διμνύθαις. Η δὲ σήμερον ἡμέρα τὴν εὐχαριστίαν τοῖς γεννήτορες προσφέρει τῆς Θεοτόκου· δι' ὧν ἀπαρχὴ τῆς πάντων γέγονον αιώνης. Τοίνυν τῆς θυγατρὸς ἵστιν ἡ τῶν γονέων πανήγυρις. Όπερε γάρ ἐπὶ διξῆ μητρὸς συνδοξάζεται τέκνον, οὗτας καὶ ἐπὶ εὐλογίᾳ τέκνου συνδοξάζεται μητῆρ. Ἡν οὖν ἡ χθὲς ἡμέρα θαυμαστὴ ἐν σφραλμοῖς ἡμῶν· καὶ ἡ σήμερον εὐφρόσυνη μνήμη δεκάτων μετ' ἀγραμμάτων.

B'. Ἐγένετο ἐν τοῖς πάλαι καιροῖς ἀνήρ δίκαιος ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ὁ θνομαχὸς Ἰωακείμ· ἀνήρ ἱεράρχης ἐν διοιτήρῃ· καὶ δικαιοσύνῃ· ἀνήρ ἀπίστηρος ἐν εὐγενείᾳ καὶ πλούτῳ· ἀνήρ ἀπλάύσυχος· ἐν προσαργαῖς θυσιῶν· ἀνήρ ἐν πάτερι εὐάρεστος· τῷ Θεῷ· ἀνήρ ἐπιθυμητῶν τῶν τοῦ Πνεύματος· διτεῖρος διτεκνος· ὃν καὶ ἐν ἐπιμυμῷ περὶ τέκνου συνεχόμενος, τὴν τοῦ ἀγίου Πνεύματος· γεγένηκεν νύμφην· ἀνήρ ὡς ἀληθῆς ἐπιτυγχάνων, διτεῖρος εἰσήκουσεν ὁ Θεὸς τῶν εὐχῶν αἰτοῦ, δωρησάμενος τούτῳ τὴν ὑπέρ κάρτα εἰς σκηνώματα Ἱακὼβ· λέγειν δὲ μᾶλλον, τὴν ὑπὲρ ὅλα τὰ πειθήματα τῶν ἑπούρων καὶ ἀπιγείων ὑψηλοτέραν ἄξιως θυγατέρα.

C'. Καὶ τῷδε ἦν γυνὴ θεοσεθῆς· δινομα καύτης· Ἀννα, ἐκ τῆς βασιλικῆς καὶ αὐτῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, τῇ τοῦ Δαΐδι καταγορένη· γυνὴ παντὸς ἀπεχομένη κακοῦ· γυνὴ πιστῶς· τὰ πρὸς τὸν Θεὸν συνοικοῦσα τῷ ἀνδρὶ· γυνὴ προσευχαῖς, καὶ νηστεῖαις, καὶ προσφοραῖς, πεγαλοδώροις, σὺν τῷ Ιερώνυμῳ, τῷ ναῷ

Benedic, Pater.

A I. Hesterna Dei Genitricis natalis festivitas solemnem diem gaudii, universo mundo communis, faustissimis laudibus nobis coronavit. Hodierna vero dies grati animi canticum offert Dei Matris genitoribus; per quos communis omnium salutis primitus in lucem prodierunt. Et quidem festum filiae festum est parentum. Quemadmodum ep̄iā ex gloria matris simul glorificatur proles, sic et ex prolis laudatione simul glorificatur mater. Fuit igitur hesterna dies mirabilis in oculis nostris¹, hodierna vero Iosephia memoriam justorum causa laude celebrat.

B II. Fuit in prisca illa aetate vir justus ex tribu Iudea, cui nomen Joachim; vir sanctitate ac justitia celebris; vir nobilitate et divitiae insignis; vir in sacrificiorum oblatione sincere pius; vir in cunctis studiis Deo bene placere; vir desideriorum, quae sunt ex Spiritu: quandoquidem cum liberorum expers esset, ac desiderio prolis teneretur, sancti Spiritus sponsam genuit, vir votorum snorum felicissime compos, quoniam preces ejus exaudiuit Deus, eique illam dono dedit, quae praestat super omnia tabernaculu Jacob², seu melius dixerim, filiam dedit, quae supra universas creaturas celestes juxta ac terrestres merito extollitur.

C III. Atqui illi pia erat uxor, cui nomen Anna, et ipsa ex regia tribu Iudea, quippe quae e Davide originem dicebat; mulier ab omni malo abstinens; mulier, in iis quae ad Dei cultum pertinent, fideli viro suo comes; mulier in precibus, et jejuniis, et splendidis oblationibus eum conjugae suo in templo

¹ Psal. cxvii, 23. ² Psal. lxxxvi, 2.

Dei assidua ; mulier, quæ per concordiam animi corporaque temperantiam pari semper cum viro suo sapientia enitebat. Secundum enim (primam illam mulieris) formationem ex eo, qui datus ipsi conjux a Deo fuit, os illud viri ab omni detimento servavit integrum, conjugalem nempe illi affectum propter amorem Dei sartum tectumque custodiens.

IV. Nou enim in perniciem viri, ut olim Eva, versa est ; sed adjutricem se illi præbuit tum per jugem virtutum exercitationem, tum per preces quotidie ad Deum effusas. Nam pari studio ambo illi conjuges precibus e desiderio proliis insistebant, non secus atque agricola simul cum uxore sua asperam terram diligenter excolentes, dum projiciunt semen, uberem fructum consecuturos se per precationes expectant. Non instar Evæ cum Adam, versabatur cum viro suo, sed veluti ipsi comes in operibus Deo acceptis, ac simul cum eo in benefactis spiritualibus collaborans ; atque ut portio viri prorsus bona, connubii fructum ipsi eximum protulit. Et profecto Eva quidem propter arboris fructum universo mundo causam se mororis præbuit ; at conjux Joachimi Anna per fructum uteri gaudio Creatori fuit.

V. Omnibus porro exploratum est, Mariæ Dei Genitrici faustum illud nuntium delatum fuisse in Galilæa gentium, in domo Josephi Fabri, qui ad eludendas diaboli machinationes datus etiam Virginis conjux fuerat. At rursus compertum est, ipsam Christum peperisse in Bethlehem ; quandoquidem hæc ipsa urbs, habita matris ratione, etiam patria ipsius erat, prouti sermo inscrips demonstrabit ; nam paterna ejus domus Hierosolymis erat, quæ circumcingebat probaticam, ut vulgo appellabatur, piscinam (1), in qua Christus ac Deus noster paralyticum a triginta et octo annis ibi jacentem surgere jubens sanavit ; velut qui ex illa domo allegorice egressurus erat pastor ovium rationalium. Deinde et in illius aquæ piscina symbolice expressam novimus baptismi gratiam ; nam et diuturni erroris ægritudo, quæ, non secus ac in corporis membris fieri solet, animas hominum quadam veluti paralysi debilitaverat, purificante Spiritu per aquam sanata est ; quemadmodum etiam in figura Bethlehem eum cernimus, qui fermentatus est spiritualis panis vita. Ibi Christus et sub angeli specie visus est Abraham, qui pariter in forma angeli cum Jacobo luctatus est. Ipse est enim, qui ad evangeliasendum

(1) Paternam Deiparæ domum eodem modo designat etiam S. Joannes Damascenus, inquiens (De Fid. Orthod. lib. iv, cap. 14) : *Ilaque gratia (nam hoc sonat Annæ vocabulum) Dominam parit (id enim Mariæ nomine significatur, quæ vere omnis creaturæ domina facta sit, cum mater Creatoris esset); nascitur autem in domo probaticæ Joachim, atque ad templum adducitur (Tixtetai δὲ ἐν τῷ τῆς προβατικῆς τοῦ Ἰωακεὶμ οἴκῳ, καὶ τῷ λεψῷ προσάγεται). Ad quoniam Damasceni locum hanc adnotat Lequinius (in not. ad b. l.) : Nascitur autem in*

A τοῦ Θεοῦ προσκαρπεροῦσα γυνὴ ἐν δμονοὶ φυῆς καὶ σωφροσύνης σύμπατος ; εδ μονότροπον δε τῇ γνώσεως μετὰ τοῦ ἀνθρὸς κτησαμένη. Κατὰ γὰρ τὴν πλάσιν τοῦ συζευχέντος αὐτῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ διποὺν διέσωσεν ἀσυντρίπτας τοῦ ἀνθρὸς, διὰ τὸ φιλόθεον τὸ φιλάνθρωπον αὐτῷ παραχωλάττουσα τῇ ξυνωρίδος.

B Δ'. Οὐ γὰρ βλαπτικῶς, ὡς ἡ Εὔα, μετεποίησε, ἀλλὰ βοήθεις τῷ ἀνθρῷ συνηρμόσθη ἐπὶ τε τοῖς τὸν ἀρετῶν πολιτεύμασιν, ἐπὶ ταῖς διὰ τὴν πρὸς Θεὸν Ικεσίαις. Ιωας γὰρ οἱ δύο περὶ τὴν δέησιν τῆς ικιθυμίας ἀπέκαμον τοῦ τέκνου· καθ' ὅν τρόπον γεωγῆς ἀμα τῆς αὐτοῦ γυναικεῖς, χώραν καλλιεργήσαντος χέρισ, τὸν σπόρον καταβαλλόμενοι, τὴν εὐφρίαν τῶν καρπῶν ἐπιτεχεῖν δι' εὐχῆς ἀπεκδύντα. Οὐχ ὡς ἡ Εὔα συζήσασα τῷ Ἀδέαμ, ἀλλ' ὡς συνεργὸς εὐχαριστίας, καὶ συμπονοῦσα μετ' αὐτοῖς ταῖς φυχικαῖς εὐεργεσίαις καὶ ὡς ἀληθῶς ἀγαθὴ μερὶς τελεσφορήσασα τὴν κοίτην τῷ ἀνθρῷ. Ή μὲν γὰρ Εὔα διὰ καρπὸν φυτοῦ τῷ κόσμῳ λύπης ἐγένετο πρόξενος ; τῇ δὲ τοῦ Ἰωακεὶμ "Ἄννα διὰ καρπὸν κούλεις τῷ Κτίστῃ κεχρημάτικεν χαρά.

C Δ'. Πλέον μέντοι γνωστὸν, ὡς ἐν τῇ Γελιλαΐᾳ τῶν ἰθνῶν ἡ Θεοτόκος εὐηγγελεῖσθη Μαρία ἐν τῷ οἷῳ τοῦ τέκνου Ἱωακῆφ, τοῦ καὶ χρηματίσαντος, κατὰ συναρπαγὴν τοῦ διαβόλου συζύγου τῆς Παρθένου. Εὐδηλὸν δὲ πάλιν, διὰ ἐν Βηθλεὲμ γεγέννηκεν τὸν Χριστὸν διὰ καὶ πατρὸς αὐτῆς αὐτῇ ἡ πάλις ἐνύχανεν ὡς ἀπὸ μητρὸς, καθὼς περακατών δὲ λόγος παραστῆσει. Οὐ γὰρ πατρικὸς αὐτῆς οἶκος, δὲ τὴν προβατικὴν περικλείων ἐν Ἱερουσαλήμ ὑπῆρχεν, ὃς λόγος εἰπεῖν, καλυμβίθραν, ἐν δὲ τὸν ἐν τριάκοντα καὶ ὅκτων χρόνοις κατακείμενον παραλυτικὸν διατάξεις καὶ θεός ἡμῶν ἐθεράπευσεν ἀξεγείρεις, ὡς εἰς ἔκεινου μελλων τοῦ οἴκου ἐκπορεύεσθαι συμβολικὰ πυλμῆν τῶν λογικῶν προδάτων. Εἴτα καὶ διὰ τῆς ἔκεισε τοῦ ὄντας καλυμβήθρας τοῦ βαπτίσματος προτυπωδῆται τὸ χέριομα· καὶ γὰρ χρονίς πλάνης ἡ νόσος τὰς τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐν τάξις μὲλον, παραλύσασα φυχὰς, καθάρσεις τοῦ πνεύματος δὲ ὄντας ὄγκωθή ὠσπερ καὶ ἐν προσώπῳ τῆς Βηθλεὲμ δὲ μέτος ἐκμάθη δηνοηδὸς τῆς ζωῆς. Ἐνδια καὶ διατάξεις ἀγγελοφανῆς ὑπεδειχθη τῷ Ἀδέαμ, δὲ καὶ τῷ Ἰωακῶν προσπαλαίσας ἐν ἀγγέλου μορφῇ. Αὗτες γάρ ἔστιν δὲ ἐλθὼν εὐαγγελίσασθαι τοῖς μακρὸν καὶ τοῖς ἔγγυς αὐτός ἔστιν τὸ εὐαγγελιον τῆς δικαιοσύ-

domo probaticæ : *hoc est in artibus pecuniaris. Probaticæ nomen græcum servavi propter celebre templum sanctæ civitatis, quod Probatica nuncupant, in quo Damascenus sermones habuit in Natali B. Virginis. Ibidem autem, probaticam illam piscinam fuisse. At nullam prorsus domum Hierosolymis post excidium stetisse locupletissimum est testis Josephus, etc. Verum quia habet Cosmas, suadent, appellationem τῆς προβατικῆς nihil ad templum Virginis aut ad domum, quae superstes manserit excidio Hierosolymitanum, pertinere.*

νης· αύτος ἔστιν δι' ἄγγελων τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· αύτος ἔστιν δὲ τῆς μεγάλης βουλῆς "Ἄγγελος", φεινι δὲ Πατήρ σύμβολος γεγονῶς εἰρήκει· Ποιήσωμεν ἀνθρώποτον κατ' εἰκόνα καὶ σκιωτισμῷ ἡμετέραν. Οὗτος ἔστιν καὶ τῆς ἀληθινῆς ζωῆς δὲ δρός, ἐν τῷ τῇς Βηθλέεμ δινόματι προκηρυχθείς· Βηθλεέμ γάρ ερμηνεύεται Οὐκος δρός· δὲ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἀδραὰν ἐγκρυψίας πεφύεις, ἤγουν ἐν μυστηρίῳ ζυμωθεὶς δρός, τούτ' ἔστιν ἡ γεννητικὴ σάρξ τοῦ Σωτῆρος ἐκ τῆς Παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας.

C. Πρόστροφον οὖν εἰπεῖν διὰ ταῦτα· Εὐλόγησεν Κύριος τὸν οἶκον Δαυΐδος τοῦ βασιλέως διὰ τὴν προέγονον αὐτοῦ καὶ ζωτόκον Μαρίαν. Εὐλόγησεν τὸν οἶκον Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννῆς τῶν δικαίων διὰ τὴν τούτων ἡγιασμένην θυγατέρα. Εὐλόγησεν τὸν οἶκον Ἰωσῆτρος διὰ τὴν χρηματικῶν καὶ μόνον παραδοθείσαν νύμφην, τὴν δυτικὴν ἀγνήν καὶ ἀειπάρθενον τοῦ Χριστοῦ Μητέρα καὶ Θεοτόκον Μαρίαν.

"Οὐθεν διὰ ταῦτα τρισμακάριος τῆς Θεομήτορος οἱ γονεῖς, οἱ δὲ κόδημος χρεωστεῖ· οἱ μὲν γάρ προφῆται, δὲ ἀντῶν ὅτι περ ἀκευδῶς ἐχρημάτισαν περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ· οἱ ἀπόστολοι, δὲ διὰ τῆς αὐτῶν θυγατρὸς υἱοῦ φωτὸς ἀνεγεννήθησαν· οἱ ἄγιοι μάρτυρες, δὲ διτεφανώθησαν· οἱ διοι καὶ δικαιοι, ὡς τῶν μειλόντων ἀγαθῶν κληρονόμοι· οἱ ἀμαρτωλοί, ὡς διὰ τῶν πρεσβειῶν τῆς Θεοτόκου ἐλεούμενοι.

C. Οἵς καὶ βωῶμεν εὐχαρίστως· Χαῖρε, πάνσεπτε πάτερ τῆς μετὰ θεὸν ἐλπίδος ἡμῶν, Ἰωακεὶμ· χάρις τῇ ἁσφύτῃ σου. Χαῖρε, πάντιμε μῆτερ τῆς μητρὸς τῆς ζωῆς ἡμῶν, Ἀννα· δόξα τῇ κοιλίᾳ σου. Χαῖρε, πάτερ ἀγαθοπόρε, καὶ τοῦ πολυσπόρου γεννήματος γεωργέ. Χαῖρε, μῆτερ μεγαλόκαρπε, τῆς σωτηρίας ἡμῶν βίζα. Χαῖρε, πάτερ, τοῦ εὐφόρου βότρυος ἀμπελουργί· χαῖρε, μῆτερ, τῆς ἀγαθῆς γῆς ἐκατονταπλάσιον δρουρά. Χαῖρε, πάτερ, τοῦ ἐμψύχου παραδείσου φυτουργέ. Χαῖρε, μῆτερ, τοῦ ἀνεγκλήσου κλάδου δένδρον. Χαῖρε, πάτερ, τοῦ ἀσπλού μαργαρίτου κόγχη. Χαῖρε, μῆτερ, τοῦ καθηροῦ σμαράγδου πέτρα. Χαῖρε, πάτερ, τῆς ζωοδότου πηγῆς φάλεψ. Χαῖρε, μῆτερ, τῆς τεχνογόνου διέκης ὑδρία.

Πληροῦται τὸ στόμα ἡμῶν τοῦ ὄμνῆσι τῆς ἀγιοτύνης ὑμῶν τὰ ἔξαρτα· ἀλλ' οὐκ ἐσμὲν ίκανοι τὴν θεότευκτον ὄμναν ὄμνῆσαι δυάδα, εἰ μή γε κατὰ τὴν φιλήν τοῦ ἀγγέλου ὑμῶν κατὰ σάρκα Χριστοῦ μαχαίρισαι τοὺς ἀμφοτέρους, καὶ εἰπεῖν· Χαῖρετε καὶ

³ Isa. ix, 6 sec. LXX. ⁴ Gen. 1, 16.

(2) Poteratne apertius immaculata Virginis origo significari?

(3) Nequaquam est obscurum, hoc loco δυάδα ponit pro δυστύδῳ, ac significare conjugalem actum, ex quo beata Virgo concepta est. Praterquam quod enim nullus aliud probabilis sensus in contextus adjunctus occurrit, eiusdem contextus ratio id plaus postulat; unde et concluditur illis verbis, satis esse ut ipsorum laudem, quod Matrem Dei generint.

A venit tum iis qui procul, tum iis qui prope erant; ipse est lēta justitiae annuntiatio; ipse per angelum promulgatio est legis Dei ac Patris; ipse Angelus est magni consiliū⁵, cui Pater consiliarius existens, dixit: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram⁶. Hic est et panis veræ vitæ, per nomen Bethleem prænuntiatus; nam Bethleem explicatur Domus panis; subcinericius est panis in tabernaculo Abrahæ apparatus, hoc est, in mysterio fermentatus, caro videlicet Salvatoris ex Virgine et Dei Matre Maria progenita.

B. VI. Has igitur ob causas consentaneum est exclamare: Benedixit Dominus domui Davidis regis propter Mariam ejusdem proneptem, ac matrem vitæ. Benedixit domui justorum Joachimi et Annæ propter sanctificatam eorum filiam. Benedixit domui Josephi propter traditam in potestatem illius, jure licet dumtaxat sponsali, plane puram ac semper virginem Christi Matrem et Deiparam Mariam.

Beatissimi proinde hac de causa Dei Matris parentes, quibus universus se mundus obstrictum prostratur; et prophetæ quidem propterea quod veracissima eos de incarnatione Christi oracula edidisse, per ipsos apparuit; apostoli, quia per eorum Filiam nova generatione facti sunt filii lucis; sancti martyres, quia coronati sunt; pii ac justi, tanquam futuroruī hæredes honorum; peccatores, utpote per Deiparæ preces misericordiam consequentes.

VII. Et nos itaque grato animo iisdem acclamamus: Salve, Joachim, augustissime illius pater, quæ spes est nostra post Deum; Iumbis tuis sint gratiæ. Salve, Anna, summe honoranda illius mater, quæ mater est vitæ nostræ; utero tuo sit gloria. Salve, pater, optimi sator, cultorque uberrimam promens segetem. Salve, mater, immenso fructu lēta radix illius, quæ salus nostra evasit. Salve, pater, ex culta a te vinea opimum præbens racemum. Salve, mater, terræ bona fertiliissimum arvum. Salve, pater, animati paradisi plantator. Salve, mater, arbor ramum viii expertem habens (2). Salve, pater, immaculatæ margaritæ concha. Salve, mater, integri a nævo smaragdi petra. Salve, pater, vena fontis manantis vitam. Salve, mater, hydria sicutim suscipienda prolis extinguens.

Impletur os nostrum laudibus eximiæ sanctitatis vestræ; at vestrum Deo auspice initum conjugium (3) celebrare nequaquam pares sumus, nisi usurpando voces Christi, vestri secundum carnem nepotis, beatos vos ambo prædicemus ac dicamus: Gaudete,

Nihil porro illustrius iuxta et aptius ad laudandam Dei Genitricis conceptionem dici potuit, quam generationis opus Deo auspice suisse susceptum. Quod sane congruit cum iis, quæ apud Isidorum legitimus (Hom. in Præsent. Deip. § XLI, oportuisse scilicet, ut ad congressum, unde Virginis processit conceptione, nil aliud quam congressus cur Deo impelleret aliquid adduceret).

et exultate, quoniam merces, fructus uteri vestri, in celis est⁴. Vos enim estis, qui cum justi essetis, propter sterilitatem opprobriis suistis iupatiti, et iniqua adversum vos verba audivistis. At paulo post letissime de suarcta prole gavisi estis, et satis est vobis ad laudem, quod Matrem Dei genueratis.

Prorsus enim divino prædestinatum fuerat decreto, ut justi illi Deiparae genitores cognatione cum Christo secundum carnem devincirentur tanquam digni, et honoribus cohonestarentur tanquam nobilitate generis, regii nempe et sacerdotalis, insignes. Ex utraque enim duarum illarum tribuum, quæ jam inde ab initio diversis modis permisæ fuerant, genus suum Deipara dicit.

VIII. Ceterum de genitoribus Deiparae et ista hic adjici possunt⁵. Zacharias, Joannis Baptiste pater, fratrem consacerdotem habuit, Aggei nomine appellatum, qui et ipsi præmortuus est. Hujus Aggei filia in matrimonium duxit Joseph faber; e qua quatuor suscepit filios, ac duas filias, quorum unus fuit Jacobus, cognominatus frater Christi, qui et primus exstitit Hierosolymorum episcopus; nomen autem uxoris ipsius erat Salome, non quidem Obstatrix, sed alia. Porro post hujus mortem Joseph sponsam accepit Mariam Deiparam, quæ genere materno originem trahebat e Mathan sacerdote, qui et ipse erat ex stirpe Salomonis, filii David, ut habet Evangelium Lucæ, ubi genealogiam dominicam describit. Iste enim Mathan ex Maria uxore sua tres habuit alias, quarum nomina sunt Maria, Sobbe, Anna. Maria itaque Salomon Obstetricem genuit; Sobbe genuit Elisabet, Joannis Baptiste matrem; Anna vero in Bethleem genuit Deiparam Mariam, quæ ex nomine aviae et materteræ Maria appellata est; adeo ut Elisabet, Annæ quidem ex sorore nepitis, Deiparae vero consobrina fuerit. Quod quidem utrumque confirmat Evangelium, ubi ad indicandum Christi secundum carnem paternum genus, Erat, inquit, Jesus incipiens quasi annorum triginta, ut putabatur, filius Joseph, qui fuit Heli, qui fuit Mathan⁶; de materno autem genere, Ecce, inquit, et Elisabet cognata tua⁷. Quorum gratia, gloria sit benignissimæ Dei charitatì nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

⁴ Matth. v, 12. ⁵ Luc. iii, 23. ⁶ Luc. i, 56.

4. Nullius sane frugis videbiter, ea, quæ sequuntur, oculis subiecisse, praesertim quod in historia hac genealogica texenda de castissimo Deiparae sponso ea auctor comminemoret, quæ communis filielium sententiaz adversantur, quæque jam inde a quarto Ecclesiæ sæculo S. Hieronymus (Advers.

A ἀγαλλιάσθε, δτι δ μισθὸς τοῦ καρποῦ τῆς γυναικὸς ὑμῶν ἐτοῖς οὐρανοῖς. Ὅμεις γάρ ἔσται οἱ διὰ τὴν ἀτεχνίαν ὀνειδισθέντες ἄγιοι, καὶ ἡμέταν ἀκούσατες πονηρῶν. Ἀλλ' εὑρραυλέντες μετ' ὑλίγον τῷ τεκνογονίᾳ, καὶ ἀρκεῖ ὑμῖν πρὸς Ἐπικον τῷ μητρῷ Θεοῦ γεγενηκένται.

Ἄληθῶς γάρ, ὡς ἅξιοι, πρωτίστησαν οἱ δικαιοὶ τῆς Θεοτόκου γεννήτορες, συγγενεῖσαι Χριστῷ κατά σάρκα, καὶ ὡς ἐκ τένους ἐπισήμου, βασιλικοῦ λέγω καὶ ἱερατικοῦ, τιμηθῆναι. Ἔξ ἀμφώ γάρ ἡ Θεοτόκη γενεαλογεῖται ἐπιμίκτω τῶν δύο φυλῶν ἀπ' ἀρχῆς κατά διαφόρους τρόπους γενομένων.

H'. Ἔνθα λοιπὸν καὶ ἐπὶ τῶν τῆς Θεοτόκου γενέων οὖτες. Ζαχαρίας, δὲ πατήρ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἀδελφὸν ἔσχεν συνιερέα, καλούμενον Ἀγγειον, πρὸ αὐτοῦ τετελευτησάτο. Τούτου τοῦ Ἀγγείου θυγατέρα πρὸς γάμον ἤγαγεν Ἰωσὴφ ὁ εἰκανός· ἵνα ἡγέννησεν εἶσαρας υἱούν; καὶ δύο θυγατέρας· ὃν εἰς ἦν Ἰάκωβος, ὁ ἐπικληθεὶς ἀδελφὸς τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ πρώτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων· καὶ τὸ θνητὸν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σαλώμη, οὐχ ἡ Μαλά, ἀλλ' ἕτερα. Μετὰ θάνατον δὲ αὐτῆς μνηστεύεται ὁ Ἰωσὴφ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν τὴν κατὰ τὸ μητρικὸν γένος καταγομένην ἀπὸ Ματθὰν τοῦ Ιερέως, καὶ αὐτοῦ ἀπὸ Σολομῶνος, τοῦ υἱοῦ Δαυΐδ, ὡς φησιν τὸ κατὰ λουκᾶν Εὐαγγέλιον γενεαλογούμενον. Οὗτος γάρ δὲ Ματθὰν τρεῖς ἔσχεν θυγατέρας, ἐκ Μαρίας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· ὃν δύοματα Μαρία, Σοββή, Ἀννα. Η οὖν Μαρία γεννᾷ Σαλώμην τὴν Μαλάν· ἡ Σοββή γεννᾷ τὴν Ἐλισάβετ, τὴν μητέρα Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ· ἡ δὲ Ἀννα γεννᾷ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν τὸν Βηθλεέμ, τὴν κατὰ τὸ δυνατὸ τῆς μάκμης· καὶ θείας ἐπικληθείσαν Μαρίαν· ὡς εἶναι τὴν Ἐλισάβετ ἀνεψιῶν μὲν τῆς Ἀννης, ἐξδέληρην δὲ τῆς Θεοτόκου. Κυροῦντος τὰ ἐκάτερα τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ τὸ μὲν πατρῷον γένος καὶ σαρκικὸν τοῦ Χριστοῦ· Ἡν, φησιν, δὲ Υησοῦς ἀρχόμενος ὡς ἐτῶν τριάκοντα, υἱὸς ὡς ἀνομίζετο τοῦ Ἰωσὴφ, τοῦ Ἡλί, τοῦ Ματθάν· διὸ δὲ τὸ μητρικὸν· Ἰδού, φησιν, καὶ Ἐλισάβετ ἡ συγγενῆς σου. Οὐν ἐνεκεν δόξα τῇ συγκαταβάσει τοῦ Θεοῦ νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

D Helvid. n. 19) refutaverat. At cum eamdem hanc paragraphum iam in editis haberemus apud Codicerium (PP. Apost. tom. I, pag. 279 in not. ad lib. iii cap. 6 Constit. Apost.), nulla aderat ratio, cur eam cum homilia non vulgaremus.

APPENDIX AD COSMAM VESTITOREM.

ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ

ΤΗΣ ΣΥΛΛΗΨΕΩΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΟΥ Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ ΚΑΤΑ ΑΛΦΑΒΑΤΟΝ (1).

CANON IN FESTIVITATEM

CONCEPTIONIS SANCTISSIMÆ DEIPARÆ

CUJUS ACROSTICHIS ALPHABETUM SEQUITUR

(Ad. Ballerini ubi supra, p. 698.)

ΩΔΗ Α'.

Ἄγνην Παρθένον Θεόπαιδα, Μῆτέρα ἐσομένην τοῦ Κτίσαντος, γαστρὶ δεξαμένη ἔχαιρεν ἡ Ἀννα ἀναβοῶσα· Τοῦ Ἰσραὴλ πᾶσαι αἱ φυλαὶ, μοι συνευφράνθητε· οὗδὲν κάτιγώ συνέλαβον.

Βούλον, διπέρ προέψης προφήτης σφραγισθὲν θειῷ Πνεύματι, λαγόσιν αὐτῆς κατέχουσα Ἀννα, πᾶσι γένος· Ἡν αἱ Γραφαὶ πᾶσαι προδηλοῦσι, μαγαλύνομαι εἶγώ φύουσα σῆμερον.

Γαστρὶ χωρεῖται καὶ πλάττεται νεὸς δ θεῖκδε καὶ αὐτήριος· λαγός μητρὸς φυτεύεται κλίμαξ, ἡ πρὸς τὰ δάνω πάντας βροτοὺς ἐπαναγαγοῦσα· ἡς τὴν σύλληψιν πιστῶς πανηγυρίσωμεν.

ΩΔΗ Γ'.

Δέχεται ἐξ ὑφους πρωτερεύων Κυρίῳ δ Ἰωακεὶρι πεποθμένην ἄγγελαν, ἐπιστάντος τοῦ ἄγγέλου αὐτῷ, καὶ λέγοντος· Ἀπειθε, τὰς σὰς ἐντεύξεις, δ πάντων Θεὸς, δίκαιε, ἐπικήρωσεν.

Ἐπιτακαλουμένη τὸν Θεὸν τὸν ἀπάντων ἡ Ἀννα, ποτὲ ἐν παραδείσῳ ισταμένη, ἐπιστάντα δώρα αὐτῇ ἄγγελον καὶ λέγοντα· Μή ἀθυμήσῃς· Μητρὸς γάρ Θεοῦ μήτηρ μέλλεις ξεσθαι.

Σηδούσα τὴν Ἀνναν τὴν πρὸ σοῦ, ἵκεσίς προσῆξες θεῷ· καὶ τὴν ἀσπόρως δεξαμένην τὸν ἀχώρητον Λόγον ἀγνήν ἐν μητρὶ συνέλαβες, τῇ εὐεεκνίᾳ σου πάντας ἡμᾶς χαριτώσασα.

ΩΔΗ Γ'.

Ὕνοικται ἡ μήτρα σου, τὸ πρὸν ἡ ἄγνοος, καὶ διέδεκται, Ἀννα, νερέλην τὴν οὐράνιον· εἴ δης ἡμῖν δ

(1) Hunc canonom e veteribus menaeorum editionibus depromptum consui hic subjiciendum, quia cum in recentioribus editionibus per schismaticos

A

Virginem innocentem Dei filiam, futuram Cretoris Matrem, cum Anna in utero concepisset, luctuosa gestiō exclaimabat: Congratulamini mihi, omnes tribus Israel; ecce et ego concepi.

Cum Anna in sinu suo illum, quem propheta prædixerat, divino obsignatum Spiriū, librum contineret, clamans ad omnes inquiebat: Sumū am ego adipiscor gloriam, quippe hodierna die eam progermino, quam Scripturae omnes præsignant.

Divinum ac salutare templum utero recipitur ac formatur; in matris visceribus plantatur scala, quæ mortales omnes ad superna reducit; fideliter hujus Conceptionem solemni cōventu celebremus.

B

ΟΔΕ Ι.

Dum Domino Joachimō vacat, desideratum e cœlis nuntium accipit; quippe illi se angelus sisit et inquit: Abi, postulationes tuas, o justa, universorum Deus ratas habuit.

Cum Anna in horto aliquando commorans Deum universorum deprecaretur, astantem sibi cernit abgelum ac dicentem: Animum ne despōdeas; mox enim mater Matris Del eris.

Antique illius Anna ad ipsa, preces, o Anna, obtulisti Deo; et eam, quæ incomprehensibile Dei Verbum sine semine conceplum continxit, immaculatam in utero concepisti, et de nobis omnibus secunditate tua es optime merita.

ΟΔΕ IV

Apertus est, o Anna, uterus tuus, generandi antea impos, et cœlestem exceptū nubem: e qua

curatis omissum fuerit, recitatum tamen a catholicis olim suis consuetudo monasterii Cryptofertenensis luculenter testatur.

splendides nobis sol exoriens, fulgore veritatis uni-versos illuminavit, et profundas impietatis tenebras disjecit.

Igniformis thronus Dei tuis, o beata Anna a Deo vocata, visceribus infunditur; in quo ille sedens requievit, laboresque piorum omnium abstulit, atque celestem erroris expertem scientiam effudit.

Ecce lectulum, quem vero Regi in generis humani restauratione ad divinitus discumbendum prorsus servatum Salomon praedixit, sicut tuo, o Anna, conceperisti; propterea quotquot sumus fideles, te prædicamus beatam.

ODE V.

E monte descendit Joachimus, non iam legis tabulas, sed quam lex præmonstrabat, quamque omnes prophetarum prædictiones indigitabant, immaculatam Dei Matrem adepius; et exultans exclamabat: Exaltatum est cor meum.

Ubi Anna tandem aliquando persensit visceribus suis illam insitam esse vitam fructiferam, e qua racemos efforuit, qui ad maturitatem perductus vinum nobis, videlicet immortalitatem, copiose stillat, Quid tibi, exclamabat; misericors Domine, retribuaum?

Cum pietate sterilem naturam cernere Joachimus non ferret, effundebat preces, ut Annae sterilitas auferretur, eamque prolem ipsa sortiaretur e qua daretur filius ille altissimus, qui universos mortales Patri suo filios efficeret.

ODE VI.

Magnificans Anna Israelis Deum, clamabat Israhel-bunda: Prætercunt procul dubio umbras legis; ecce enim splendor divinæ gratiæ apparet, Virgo scilicet, nubes illa e qua fulgidus sol Deitatis vere enascitur.

Ubi angelum Anna audivit nuntiantem se parturam esse infantem, Novum sane, inquit, spectaculum, si et ego, prius infecunda et partus nescia, jam concepero; hinc exclamabat: Euge, proh felix nuntium, si verba exitus sequatur.

Ubi Anna se conceperisse persensit, exclamabat: Lætentur montes et colles, campi et mare, angelorum multitudo et universum mortalium genus: divinum enim Domini delubrum initium novæ sediscreationis sumpsit.

ODE VII.

Quem Moyses olim in Sina vidit rubrum flammiferum, hunc Anna sinu concepit, et infecundatis ignominiam, qua urebatur, quemadmodum deinde impietatem extinguit eorum qui canunt: Benedictus es, Deus Patrum nostrum.

Mirum in modum, o Anna, nunc illa depluit in sinum tuum stilla, quæ totam intus se excipiet aquam vitæ, irrorante eos, qui fide accensi ad eum clamant: Benedictus es, Deus patrum nostrorum.

Passerculorum nidum, o Anna, cum aspiceres, spiritu sursum evolasti; et precibus immaculatam

A φαιδρός ἀνατεῖλας ἡλιος, πάντας φωτίσμῳ τῆς ἀνθείας χατζύγασε, καὶ βαθὺς σκότος ἀθείας ἐψήστη.

Θρόνος δὲ πυρίμορφος Θεοῦ λαγός εἰς ἐνέργειαν φαίνεται, καὶ πάντων τῶν εἰπεῖν τὸν κόπον ἀφέλετο, καὶ τὴν καθαρὰν θεογνοσίαν ἐνέργειαν ἔπι τῇ, "Αννα μακαρία θεάληπτα.

"Ιδε, οὐ πρόσφη Σαλομών, εἰ μήτερ κλίνην εἶη φας, τετηρημένην ἀληθέστατα τῷ ἀληθεῖ Βασιλείου πάντων πρόσθιαν ἀνάκλισιν γένους τῶν βροτῶν ἐπινείσει· διό σε χαρμονικῶς, "Αννα, ο! πιστὸν μακαρίζομεν.

ΩΔΗ Ε'.

Κατῆλθεν ἐξ ὅρους δὲ Ἱωακεὶμ, οὐχὶ πλάκας τῷ νόμῳ δεξάμενος, οὐ νόμος δὲ προσγραψε, καὶ τάσι προφητῶν ἀδήλωσαν αἱ φήσεις, Θεοῦ ἀγνῆς Μητράς καὶ σκιρτῶν ἀνενόδα· Ἐμεγαλύνθη ἡ καρδία μου.

Λαγόσιν ὡς ἥσθετο "Αννα ποτὲ φυτευθείσαν τὴν εὐκαρπὸν διμπελὸν, ἐξ ἡς δὲ βότρυς ἤνθησεν δὲ εἰπειρος ἡμίν οἴνον, ἀθνασίαν, πλουτίων ἀποστίζων. Τί τοι ἀνταποδώσω, εὐσπλαγχνε Κύρι, ἑθηγετο.

Μή φέρων τὴν κτίσιν δὲ Ἱωακεὶμ καθορφάν εὐσεβεῖς στειρεύουσαν, τὴν στείρωσιν λιξεῖσε τῆς "Αννης παρελθεῖν, καὶ ταύτην ἔξειν πάντα ἐξ ἡς εὐθή πάντας υἱοθετήσας τῷ ἁυτοῦ Πατρὶ δὲ οὐκιστος.

C

ΩΔΗ Γ'.

Νόμου αἱ σκιαὶ σαφῶς παρατρέχουσιν. Αὐτὴ γέριδον τῆς θείας χάριτος ἀμφανίζεται, ή Παρθένος, μεφθη ἐξ ἡς δ φαιδρὸς τῆς θεότητος ἀντιτίχει: δικαὶος ἡλιος, "Αννα γηθομένη ξεραῖς, τὸν θεὸν Τεραῖ μεγαλύνουσα.

Σένον, εἰ κάγγὺ συλλήψομαι, θέαμα, ή ἄγνοις πρή, καὶ τὴν τίκτουσα, "Αννα Ελεγε, φθεγγομένου ἀγγέλου ως ἡκουσεν, διτε τέξεται παιδίον, καὶ ἀκραγάζεν· Εὔγε τοῦ καλοῦ ἀκούσματος, εἰ τῶν λόγων ἔκβασις γένηται.

"Ορῇ καὶ βουνοὶ, πεδία καὶ θάλασσα, ἀγγέλου πληθὺς καὶ πάντα φύσις βροτῶν, εὐφραινέθωσαν τοῦ Δεσπότου τὸ θεῖον γάρ τέμενος ἀπαρχῆν ἀνθρομήσεως ἐδέξατο. "Αννα δηπνήκα ἥσθετο ἔστη συλλαδοῦσαν, ἐφέγγετο.

ΩΔΗ Ζ'.

Πυρφόρους πάλαι βάτον Μωυσῆς ἐν Σινᾶ ἦν ἱερόχειν, "Αννα συνέλαβε γαστρὶ, ἀπαιδίας πῦρ σεννύουσα, ως ἐσύστερον δυσσάβειαν τοῖς μέλπουσιν. "Ο τῶν πατέρων θεὸς, εὐλογητὸς εἰ.

"Παντὸς τῇ σῇ νηδούτι παραδέξως νῦν, "Αννα, ἐξ θεούσαν· ήτις τὸ θύδωρ τῆς ζωῆς δόλον ἔνδον εἰσείδετο, τὸ δροσίζον τοὺς πιστῶν αὐτῷ κραυγάζοντας· "Ο τῶν πατέρων θεὸς, εὐλογητὸς εἰ.

Στρουθίων ὡς ἐώρας καλιάν, ἀνεπηρωθῆς πνεύματι· καὶ προσευχῇ περιστεράν ἐκομίσω τὴν ἀμέιν-

τον, κάρφος φέρουσαν Χριστὸν ἐλαῖας, "Αννα, ἡμᾶς Αἱ assecuta es columbam, quæ ramum olivæ, Christum nempe e spirituali cataclysmo nos liberanteū, gerit.

ΩΔΗ Η'.

Τί μοι μήτραν ἀπειργάσω ἀτεχνοῦσαν, καὶ μαστοὺς ἔροντες, καθὼς προφῆταις ἐν προφήταις, Δέσποτα; ἀνεβός "Αννα ποτέ. Ἀτεχνίας μου τὸ δινεῖδος διδύλουσον, καὶ δός μοι καρπὸν, μεθ' οὐ βοήσομαι· Εὔλογετών ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερψύντε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

"Ἔπηλθε τὴν σήν, "Αννα, μήτεραν λυχνία, τὸ λαμπάδιον, ἥτις τὸ θεῖον μυστικῶς ἔχωρησε τὸ φωτίσαν πᾶσαν πνοήν φρυκτωρίας μυστικαῖς τῇ; θεῖας γνώσεως· διὸ γηθοσύνως ἀνεκραύγαζες· Εὔλογετών ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερψύντε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

Φέρουσιν ὡς ὠραιότατον νῦν ζεῦγος θείαν δάμαλιν, ἐξ ἣς ὁ μόσχος ὡραῖος ἔλαμψεν, ὑπὲρ πάντων σφραγιασθεὶς, δικλεινὸς Ἰωακεὶμ καὶ "Αννα μέλποντες· Εὔλογετών ἡ κτίσις πᾶσα τὸν Κύριον, καὶ ὑπερψύντε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

ΩΔΗ Θ'.

Χορεύσατε, πᾶσαι ψυχαῖ, καὶ σκιρτήσατε· γῇ νῦν πεπλαστούργηται, ἥτις καρπογονεῖ ἀνηρτῶς στάχυν ζωηφόρον, ἐξ οὐ φαγόντες οὐ πεινάσσουσι ποτε, μεγαλύνοντες αὐτοῦ τὴν ἀγαθότητα.

Ψαλτήριον μετὰ κιθάρας ἀνάλαβε, Δαυΐδ, μελῳδῆσσον· ἴδον κιθῶτδες ἀνεψάνη θεοῦ, ἦν προφῆτης οαφῶς ἐσομένην εἰς ἀνάπλασιν, δ' ἡς ἐξανέστημεν ἡμεῖς τοῦ παραπτώματος.

"Οι μέγιστοι δύο ἀστέρες ἡνέγκατε τὴν αὐγὴν τὴν πάμφωτον· ἥτις ἐξανατεῖλη τὸν μέγαν ἥλιον τῷ οὐρανῷ διὸ εὑφημοῦμεν καὶ δοξάζομεν ὑμᾶς, Ἰωακεὶμ καὶ "Αννα, ὡς θεόφρονας.

ODE VIII.

Clamabat aliquando Anna : Quid mihi, Domine, interum sobolis infecundum, atque arentia fecisti ubera, quemadmodum in prophetis prædictisti? Solve sterilitatis meæ opprobrium, et fructum mihi tribue, cum quo clamabo : Benedicant Domino creature omnes, et superexaltat eum in omnia saecula.

Sinum tuum, o Anna, tandelabrum subiit, quod mystice divinam lampadem, omni spiritui divinæ scientiæ lumen mysticis facibus affundente, in se excepit; propterea cum gaudio clamabas : Benedicant Domino creature omnes, et superexalte eum in omnia saecula.

Inclitus Joachimus cum Anna, quippe conjugum par nobilissimum, divinam nunc gignauit juventulam, e qua ortus est Filius in omnium salutem inactatus; alique adeo concinunt : Benedicant Domino creature omnes, et superexaltate eum in omnia saecula.

ODE IX.

Lætamini, omnes animæ, et exultate; nunc condita illa est terra, quæ nescia aratri fert spicam vitæ; e qua quotquot manducaverint, magnificantes bonitatem ejus non esurient amplius.

Sume, o David, psalterium cum cithara, et concine: ecce apparuit arca Dei, quam futuram in restauracionem perspicue prædictisti, per quam nos e lapsu resurreximus.

Velut bina maxima astra auroram totam lucidam attulisti, quæ magnum mundo solem afferat; propterea vos, Joachim et Anna, tamquam divina mente pœditos celebremus et gloriificamus.

ANNO DOMINI CMX.

LEO PATRICIUS

NOTITIA

(Mai Biblioth. nov. Patr., tom. VI, pag. 541.)

Leonis Patricii exstat in bibliotheca Vaticana codex maximus Bibliorum Græcorum, plurimis splendidisque ad miraculum decoratus picturis, cum ipsius Leonis fratrisque Constantini imagine. Hic nimur Leo auctor est eclogarum sacra Biblia illustrantium, quod nos opus in alio cod. Vat. observavimus. Sunt autem eclogæ Commentariorum in Octoëuchum, in libros quatuor Regum et in duos Paralipomenon; item in Matthæum, Lucam, Joannem et Actus apostolorum; denique in Epistolas, unam Jacobi, duas Petri, tres Joannis (quarum in prima deest testimonium cœleste), unam Iulæ. Nos hujus copiosi operis specimen, eclogarum nempe ad primum Genesios capitulo, nunc in lucem effereimus.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ.

LEONIS PATRICII

ΕΠΙΤΟΜΗ ΙΝΤΕΡΠΡΑΤΑΣ ΙΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΕΧ ΒΑΡΙΙΣ ΠΑΤΡΙΒΑΣ.

Moyzes theologiam non instituit propter spiritualem eorum infantiam, sed creationem sit factam ne eam pro Deo haberent homines. Ideo de angelorum creatione sicut ne delificantur; nec usque ad Abraham leges angelum alicubi missum.

Quod quidam angelos aiant caelo et terrae praesertim, alii cum caelo creatos, cum in loco sint et sine loco esse demonstrari non possit, circumscripti enim sunt.

Quod non docet Deum aquas tunc secisse; sed in Sabbatho, inquit, quia in sex diebus Dominus Deus fecit caelum et terram ei mare et omnia quae in eis sunt.

Quod si Deus lucem creavit, non item tenebras: contraria enim sunt; contraria autem non sunt, sed lux quidem substantia, tenebrae ascititum quid; caeli enim et terrae obumbratio sunt; secundum gentiles, umbra terrae.

*Quod Spiritus qui ferebatur aer est physicus supra aquas existens, cuius naturam mobilem et fluxam bene demonstrant verba ferebatur et supra. Quod autem Spiritum Dei dicit, audi David: *Flabilit Spiritus ejus, id est Spiritus Dei, et fluent aquæ*¹; et, *Domini est terra et plenitudo ejus*²; et, *Cælum cœli Domino*³. Quidam autem hoc de Spiritu sancto intelligent; vox autem ferebatur, id est quasi incubabat aquis et eas vivificabat.*

*Quod propter hoc dicitur: *Vidit Deus quia erat bona, ne quis vituperare auderet quae divina sententia bona dixerat.**

Quod duo caeli sunt: unum in principio factum, alterum ex aquis formatum; id est unum ex non entibus, alterum ex jam existentibus.

*Quod illud, *Laudate, cœli cœlorum, et aqua quæ cœlo superstat*, plures caelos non inducit; sed Hebreworum dialectus non solet voces cœlum et aquam singulariter exprimere; ut nec Graeci Athene et Thabo; et nemo urbem Delphum dicit, sed Delfos; et in alio cœlum cœli veritatem ratam facit.*

A Οὐ περιέταχε θεολογοῦ ἀν διάβολος διά τὴν προσέληψην, ἀλλὰ τὴν κτίσιν λέγει γενητήν, διό τὸ θεῖον αὐτὴν μὴ ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους· διό τούτο περὶ ἄρρενων οὐκ εἰπεν κτίσισσας, ἵνα μὴ θεωρούθωσιν εἴσοις· οὐδὲ μέχρι τοῦ Ἀβραὰμ εὐρήσεις ἐγγελον παραβούσιον που.

“Οτι ει μὲν προσπάρχειν λέπτουσιν ἀγράμματα οὐρανοῦ καὶ γῆς· οι δὲ σὺν αὐτῷ γεγενῆσθαι, ταῦτα καὶ τόπῳ εἰσι· καὶ ἀνευ τόπου εἶναι τούτους οὐκ ἀτιθέσθαι· περιγραπτοὶ γάρ εἰσιν.

“Οτι οὐ διδάσκειν διειπούσας καὶ τὰ ιδατα ἐποίησεν δ θεῖς ιντελέκτα· ἐν δὲ τῷ Σαββάτῳ, φησίν, διειπούσας Κύριος δ Θεὸς τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.

“Οτι εἰ τὸ φῶς δ Θεὸς ἐδημιουργησεν, οὐκ αὐτὸς τὸ σκότος· ἐναντία γάρ· οὐκ εστιν δὲ ικανόν, ἀλλὰ τὸ μὲν οὐσία, τὸ δὲ συμβεβηκός εστιν· οὐρανοὶ γάρ καὶ γῆς εστιν ἀποσκίασμα· ὡς δὲ οἱ Εβρ., ταῦτα γῆς.

“Οτι τὸ Πνεῦμα δὲ περιέρετο, δῆρος εστιν δ φυσικός ιπάνω οὐδέτων ὅν· δικαίως; δὲ καὶ τὸ ἐκεγέρτο τούς ἐκάρια δῆλος καὶ κινητικὸν αὐτοῦ καὶ δύνατον· ὅτι δὲ θεοῦ αὐτὸν λέγει, ἀκουε τοῦ Δασιδί· Πνεύμα τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ, ἥγουν τὸ Πνεῦμα τοῦ θεοῦ, καὶ βυθίσσεται οὐδατα. Καὶ· Τοῦ Κυρίου η γῆ καὶ τὸ πλήρωμα. Καὶ· Ο οὐρανὸς τοῦ οὐρανού τῷ Κυρίῳ. Ή δὲ, περὶ τοῦ παναγίου Πνεύματος τούτῳ νοοῦσι· τὸ δὲ ἐκεγέρτο, ἀντὶ τοῦ, διπερ ἐπωάζειν περιβαλλεις καὶ ζητησόντες τὰ ιδατα.

“Οτι διὰ τοῦτο πρόσκειται, διειπούσας διαλέκτα, ίνα μηδεὶς δύνηται ψέξαι δηθεῖα ψήφος· εἰς καλά.

“Οτι δύο οὐρανοί εἰσιν, εἰς δὲν ἀρχῇ γεγονός, καὶ ξεπρος δὲ δύο οὐδέτων συνεστῶς· ὡστε δὲ μὲν εἰς οὐκ οὐτων, δὲ δὲ εἰς δύντων.

“Οτι τὸ Εύλογαῖτε, οι οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ οὐδιώρ τὸ οὐπεράνω τῶν οὐρανῶν, οὐ πολλοὺς οὐρανοὺς λέγει, ἀλλὰ τὸ Εβραϊκὸν γραφὴ τὸν τε οὐρανόν καὶ τὸ οὐδιώρ οὐκ οἰδεν έπικακώς θνομάζειν· ὡσπερ οὖδεις οἱ Ελληνες τὸ Αθηναῖαν, καὶ τὸ Θηῆδας· καὶ τὴν Δελφοὺς οὐδὲις λέγει, ἀλλὰ Δελφοὺς λέγει· ἐπειδηποτες τοῦ οὐρανοῦ τὸ θελμόν καὶ τὸ μέρος τῆς φλέγειαν.

¹Psal. cxlvii, 18. ²Psal. xxiii, 1. ³Psal. cxiii, 16.

"Οτι πῶς καὶ μία ἡ ὑδάτων συναγωγὴ καὶ πολλαῖς; Α Τὸ μὲν, διε τῆρας· τὸ δὲ, διε τοῖς κοίταις καὶ πελάγη
Τὸ μὲν, διε τῆρας· τὸ δὲ, διε τοῖς κοίταις καὶ πελάγη
τεχνητισμένα εἰσήν.

"Οτι τὰς οὐκ ιδωδίμους βοτάνας βλαστήσας προσ-
έταξεν δ Θεός, καὶ τὰ ιοδόλα διά τε τὰς μελλούσας ἐκ
τῆς ἀμαρτίας ἀφρωτίας ἔγγινεσθαι, καὶ διά τὸ ἐπι-
φόρους ἡμᾶς εἶναι ἐν παντὶ καὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ,
καὶ συστέλλεσθαι, καὶ τὸν Θεὸν ζητεῖν ἐκ τούτου.

"Οτι ἐκ τοῦ πρώτου φωτὸς δ ἡλιος ἐλαύνει, καὶ ἡ σε-
λήνη, καὶ οἱ ἀστέρες, καὶ εἰ πού ἔστι πύρ ἄλλον ὕσπερ
καὶ τὸ ὄντωρ εἰς τε τοὺς ποταμούς, καὶ τὰς πηγὰς,
καὶ τὰς λίμνας, καὶ τὰς θαλάσσας εἰς τὰ ὑπερήφα τοῦ
δευτέρου οὐρανοῦ διενεμήθη.

"Οτι τὰ φυτὰ πρὸ τῶν φωτήρων ἐποίησε, δει-
κνύων διε τὴν ζωογόνην δύναμιν πρὸ τὴν ἔχουσιν.

"Οτι τὰ θηρία ἐσχατον τοῦ φωτὸς ἐποίησεν· οὐ γάρ δ
ἀν ἤνεγκεν ἀθρώας τοῦ φωτὸς τὴν Ἑλλαμψίν.

"Οτι τὰ μὲν φυτὰ οὐκ εὐλόγησεν, ἐπειδὴ ἐδήνε
τὴν γῆν τούτων ἐπιλήρωτες πάντων κατακύρως· τὰ
δὲ θηρία καὶ τὰ κτήνη ἐνάντιο σταράγματαν· εἰκότως
οὐν τὸ Αὐξέντεος εἶπεν.

"Οτι τὸ Ποιησαμένον ἀνθρώποιο κατ' εἰκόνα της
τούτων, ἃ μείς μὲν τὸν Γίδην, οἱ δὲ Ίουδαῖοι οἱ μὲν,
τοὺς ἀγγέλους, οἱ δὲ, πρὸς θεούς· ἄλλοι δὲ τινες
τῶν αἱρετιζόντων, Ἀττεικὴν εἰπού τὴν σύνταξιν· καὶ
τὰρ οἱ τὰς μεγίστας πεπιστευμένοι ἀρχάς, Γράφο-
μεν, λέγουσι, καὶ, Προστέττομεν· οἱ δὲ ἀπολογού-
μενοι λέγουσιν, διε τὰ πλείστα δ Θεὸς μονοπροσ-
ώπως λέγει ἐν πάσῃ τῇ Γραφῇ· ὡδὲ δὲ, καὶ εἰς
τὸ, Δεύτερον, καταβάτες συγχέωμεν αὐτῶν τὰς
τηλόστους, διο προσώπων παράστασιν ποιεῖται·
ώστε τὸν Γίδην καὶ τὸ Πνεῦμα δεῖ ἐννοεῖν. Τί τοτε τὸ
κατ' εἰκόνα; οἱ μὲν τὸ ἀδρατὸν τῆς φύσης· οἱ δὲ τὸν
νοῦν, διὰ τὸ πανταχοῦ δηήκειν· οἱ δὲ τὸ δραχεῖν τῶν
κάτω, ὑπερ Θεός, καὶ τὸν δικαῖον· οἱ δὲ διὰ τὸ ἐργά-
ζεσθαι αὐτὸν, καὶ οἵα Θεὸν δημιουργεῖν· οἱ δὲ διὰ
τὸ νοῦν λόγον καὶ πνεῦμα ἔχειν, οἵα δημιουργήσας
τούτον Θεός.

Quomodo singularis aquarum collectio et plures?
Juxta illud, Congregentur, et, Flumina a maribus di-
videntur.

Quod plantas non esibiles germinare jussit Deus,
et venenosas nasci, hoc propter morbos ex præva-
rificatione superventuros, et per hoc quod in omni
loco et tempore in timore et gemitu vivimus, hinc
Deum querendi locus esset.

Quod ex luce primigenia sol, luna, astra et ignis si
quis alius, lucem acceperunt; ut aqua ad fluvios,
fontes, paludes et maria in superioribus secundi
cœli permanebat.

Quod plantas ante luminaria fecit, hoc demon-
strat, ea virtutem vivificam ante solem habuisse.

Quod animantia post lucem creavit: non enim
lucis fulgorem repentinum tulissent.

Quod plantas quidem non laudavit, quia statim
eas per totam terram germinare fecit; bestias autem
et pecora conjunxit: convenienter autem Crescit
dixit.

Quod per hoc, Faciamus hominem ad imaginem
nostram, nos Filium quidem; ex Iudeis autem qui-
dam illud ad angelos, alii ad Deum referunt. Ex
haereticis quidam Atticum dicunt loquendi modum;
H enim penes quos est summa potestas, Scribimus,
aiunt, et mandamus; qui veritati adhaerent, dicunt,
plerumque in Scriptura Deum in persona singulari
loqui; hoc autem loco, et in illo: Venite, descen-
dentes confundamus linguis eorum, duplē personam
inducit, ita ut Filium et Spiritum sanctum
oporteat intelligere. Quid est, secundum imaginem?
Alii quidem interiorem animam; alii mentem in-
telligunt propter ejus quoque pervadendi virtu-
tem; hi super terrena et cœlestia potestatem quæ
Dei est; alii ejus operationem et creationem, alii
mentem quæ rationalem spiritum habet ut Deus qui
creavit eam.

ANNO SÆCULI X INCERTO.

ATHANASIUS

CORINTHIORUM EPISCOPUS

NOTITIA.

(Lequien, Oriens Christianus, tom. II, pag. 163.)

In Synaxario quod Basillii imperatoris nomen præsert et a Papebrochio editum est, die 5 Maii legitur :
Commemoratio S. P. N. Athanasi, episcopi Corinthiorum, qui obdormivit pie et sancte diebus imperii Basili-
lli et Constantini. Inter codices bibliothecæ Augustanae, quorum index ab Antonio Rainero anno 1675 edi-
tus est, pag. 30 memoratur Athanasii cuiusdam archiepiscopi Corinthiorum questio, Cur Christus in cruce,
nsc alio genere supplicii mortuus sit, ejusque solutio.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΕΚ ΤΗΣ

ΤΕΤΡΑΒΙΒΑΟΥ ΖΩΤΟΥ ΙΑΚΩΒΙΤΟΥ.

ATHANASII CORINTHI ARCHIEPISCOPI

E QUATUOR LIBRIS ZOTI JACOBITI.

(Luc. XXIV, 43.)

Inquirimus utrum ciborum saturatio in Christo A evacuationem produxerit. Si ergo dicitis evacuationem produxisse, Nestoriani estis, merum hominem Christum supponentes. Si vero dixeritis evacuationem non produxisse, quomodo intelligatur hominem admitti saturatum, et non evacuatum ? — *Responsio.* — Apostolus summam unitatem monstrare volens divinitatis et humanitatis, in omnibus similem nobis hominem assumi sine peccato inquit ; sed hic quidem ob summam unitatem illud dixit ; nos vero supra hominem Christum existisse adimitimus. Nam quod e Virgine natus fuerit, Deum illum esse et supra hominem ostendit ; et oportebat, secundum sanctarum Scripturarum regulam, nec ad dextram declinare nec ad sinistram, sed stare his quae scripta sunt, neque aliquid amplius exquirere. Verumtamen ne videamus ob responsoris carensiam silere, dicemus, meliore parte præstante, aliud esse corpus ejus divinum magis, quod nempe in saturatione secundum nos fuerit, in evacuatione vero supra nos. Ostendit id etiam ante incarnationem beata Trinitas apud Abraham comedens, et saturata, et non evacuata. Similiter quoque post resurrectionem Salvator noster saturatus est, evacuatione non occurrente, sed per inhabitantem divinam naturam saturatione consumpta; haec quidem nos intelligimus secundum nostræ cognitionis debilitatem ; ille autem incarnatus cognoscit proprios saturationis et evacuationis suæ modos, sicut noscit modum inestabilis duarum naturarum unionis et distinctiōnis in una persona.

Ζητοῦμεν εἰ τὴ πλήρωσις τῶν βραμάτων ἐπὶ Χριστοῦ ἐκέκτητο καὶ κένωσιν. Εἴ σύν λέγετε ωκεῖσθαι κένωσιν, Νεστοριανοί ἔστε, φιλοὶ ὀνθρώπου διποτιθέμενοι τὸν Χριστόν· εἰ δὲ ἔρετε μὴ ωκεῖσθαι κένωσιν, πῶς ἀν νοηθεῖη ὀνθρώπου προσελίσθαι πληρούμενον, καὶ μὴ κενούμενον ; — Ἀξόριστοι. — Οὐ Απόστολος τὴν ἀκραν ἔνωσιν θέλει θεότητος καὶ ὀνθρωπότητος, κατὰ πάντα διανοὶ ἡμῶν ἀναλαβέσθαι ὀνθρώπου χωρὶς ἀμερίας φρεσί· ἀλλ' ἔκεινος μὲν διὰ τὴν ἀκραν ἔνωσιν τοῦτο εἰκανήμεις δὲ καὶ ὑπὲρ ὀνθρώπου γεγενῆθει αὐτὸν επαλεμδάνομεν. Τὸ γάρ ἐκ Παρθένου γεννηθῆναι, οὐ Θεὸν αὐτὸν είναι, καὶ ὑπὲρ ὀνθρώπου, δεκνεῖ· καὶ εἶδε κατὰ τὸν τῆς ἄγλας Γραφῆς κανόνα μὴ ιχθύναι δεξιά ἢ διπλανέρχε, ἀλλὰ στοιχεῖν τὰς γυργυμένους, καὶ μηδὲν πλειν περιεργάζεσθαι· δόμοις; Η μὴ δέξωμεν ἀποκρίσεως ἀποροῦντες σιγῇ, ἵρουμεν δι τοῦ χρείττονος ἐκνικήσαντος, ἀλλού εἰναι σῶμαν ἔκεινου θεοιδέστερον, διπερ ἐν μὲν τῇ πληρώσει καὶ ἡμᾶς ἦν, ἐν δὲ τῇ κενώσει ὑπὲρ ἡμᾶς. Δηλοὶ δὲ καὶ περὶ τῆς σαρκώσεως ἡ μακαρία Τριάς παρ τῷ Ἀθραδύ ισθίουσα, καὶ πλήρωσιν δεχομένη, καὶ μὴ κενουμένη· δόμοις καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν διαντρήθημένης· ταῦτα μὲν ἡμεῖς κατὰ τὴν ἡμετρίαν τῆς γνώσεως ἀσθένειαν· αὐτὸς δὲ ὁ σαρκοῦς ἀπίσταται τοὺς οἰκείους τρόπους τῆς πληρώσεως; καὶ τῆς κενώσεως· καθὼς οἶδε καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀπορθῆσθαι τῶν δύο φύσεων μίξεώς τε καὶ κράτεως ἐν τῷ προσώπῳ.

OPUSCULA GRÆCA

INCERTÆ ÆTATIS.

*MONITUM. — Per codices mss. vagantur opera multa anonyma et incertæ ætatis, quibus litteratos viros
carere amplius non volumus. Ea autem quæ ad saeculum ix et x referenda videntur et vere lectrū digna
sunt, hic colligimus et edimus.*

OPUSCULA SCRIPTURISTICA.

OCTATEUCHI DIVISIO IN CAPITA.

(BANDINI Bibl. Medic. Laurent. tom. I, cod. XXXVII, decimo saeculo conser., Plut. V.)

Geneseos divisio sequens est :

- α'. Περὶ τῶν δύο φωστήρων.
β'. Περὶ τῶν ἔρπετῶν καὶ πτερινῶν.
γ'. Περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου ποιήσεως.
δ'. Περὶ τῆς τοῦ Σαββάτου καταπαύσεως.
ε'. Περὶ τῆς γῆς, καὶ τοῦ Ἀδάμ, καὶ τοῦ παραδεί-
σου τοῦ ποταμοῦ.
ζ'. Περὶ τῶν ποταμῶν.
η'. Περὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εύας.
η'. Περὶ τῆς τοῦ ὄφεως ἀπάτης.
θ'. Περὶ τῆς κατάρας τοῦ ὄφεως.
ι'. Περὶ τῆς κατάρας τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ Ἀδάμ.
ιω'. Περὶ τῶν διερματίνων χιτώνων.
ιβ'. Περὶ τῆς ἐκβλήσεως τοῦ Ἀδάμ ἐκ τοῦ παρα-
δείσου.
ιγ'. Τὰ κατὰ Ἀδάμ, καὶ Κάιν, καὶ Ἀβελ.
ιδ'. Περὶ τῆς κατάρας τοῦ Κάιν.
ιε'. Περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ Κάιν.
ις'. Τὰ κατὰ Λάμεχ.
ιζ'. Περὶ τοῦ Σήθ, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνώς [sic, lege Ἐνώχ]
ιη'. Περὶ τῆς γενεαλογίας τῆς ἀπὸ Ἀδάμ ζωῆς Νῶε.
ιθ'. Τὰ κατὰ Ήνώχ
ιχ'. Περὶ τῶν λαδόντων ἁυτοῖς γυναικαῖς ἀπὸ πα-
σῶν ὧν ἐξαλέξαντο, καὶ περὶ τῶν γιγάντων.
ικα'. Πρῶτος χρηματισμὸς πρὸς Νῶε περὶ τῆς κι-
νῶσεως.
ικβ'. Περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ.
ικγ'. Περὶ τῆς τοῦ κόρακος ἀποστολῆς.
ικδ'. Δεύτερος χρηματισμὸς πρὸς Νῶε.
ικε'. Περὶ τοῦ θυσιαστηρίου Νῶε, καὶ τῆς δλοκαυ- C
τώσεως.
ικζ'. Περὶ τοῦ ἐισθειν πᾶν κρέα; μὴ ἐν αἴματι,
καὶ περὶ τοῦ ἐκχύοντος αἵματος ἀνθρώπου.
- A 1. De duobus luminaribus.
2. De reptilibus et volucribus.
3. De hominis creatione.
4. De Sabbati requie.
5. De terra, Adamo, et paradisi fluvio.
6. De fluviis.
7. De Adamo et Eva.
8. De serpentis fraude.
9. De maledictione serpentis.
10. De maledictione mulieris et Adami.
11. De pellicieis tunicis.
12. De electione Adami e paradiſo.
13. Quæ ad Adamum, Cain et Abel attinent.
14. De maledictione Cain.
15. De genealogia Cain.
16. Quæ ad Lamech attinent.
17. De Seth, et filio ejus Henos (sic, lege He-
noch).
18. De genealogia ab Adamo ad Noe.
19. Quæ ad Henoch attinent.
20. De accipientibus sibi uxores ex omnibus
quas elegerant, et de gigantibus.
21. Prima revelatio ad Noe de arca.
22. De diluvio.
23. De corvi emissione.
24. Secunda revelatio ad Noe.
25. De altari Noe, et Holocausto.
26. De licentia comedendi omnem carnem quæ
non sit in sanguine, et de effundente sanguinem
hominis.

27. Tertia revelatio ad Noe de foedere.
 28. Quæ ad filios Noe attinent, et de ejus ebrietate.
 29. De maledictione Chanaan.
 30. De morte Noe.
 31. De genealogia filiorum Noe.
 32. De ædificatione urbis et turris.
 33. De confusione linguarum.
 34. De genealogia a Sem ad Abraham.
 35. Quæ ad Thare, et illos ejus attinent, quos educit e regione Chaldaeorum.
 36. Prima revelatio ad Abraham.
 37. Secunda revelatio ad Abraham in terra Chanaan.
 38. De descensu Abraham, in Ægyptum, et quæ ad Saram attinent et Pharaonem.
 39. De ascensu Abraham ex Ægypto, et quæ ad Lot attinent.
 40. *Deest fortasse quod in antecedenti continetur.*
 41. Tertia revelatio ad Abraham.
 42. *Deest.*
 43. De captivitate Lot.
 44. Quæ ad Melchisedech et Abraham attinent.
 45. Revelatio in visione ad Abraham.
 46. Quæ ad Saram et Agar attinent.
 47. De dictis ab angelo Agar.
 48. *Deest.*
 49. Foedus circumcisionis ad Abraham.
 50. De nomine Saræ, et promissio de Isaac.
 51. De circumcisione Abraham, et omnium domesticorum ejus.
 52. De apparitione facta Abraham in queru Mambre, et de hospitalitate ejus.
 53. Sexta revelatio de illo : Habebit Sara filium.
 54. De Domino et duobus angelis præmissis a Domino.
 55. De petitione Abraham propter iustos.
 56. De angelis venientibus Sodomam, et de hospitalitate Lot.
 57. De iniunctitate Sodomorum, qui percussi sunt cæcitate.
 58. De Sodomam ruina per incendia.
 59. Quæ ad Lot et ejus filias attinent.
 60. De Sara et Abimelech.
 61. De Sara paritate Isaac.
 62. Quæ ad Saram attinent, et ad Agar, et ad Abraham ob Isaac et Ismael.
 63. De dictis Agar ab angelo.
 64. Abraham foedus cum Abimelech.
- A ιχνοτος χρηματισμὸς περὶ διαθῆκης πρὸς Νῶν.
 καὶ τὰ κατὰ τοὺς νίσιους Νῶν, καὶ περὶ τῆς μῆτρας αὐτοῦ.
 καὶ. Περὶ τῆς κατάρας τοῦ Χαναάν.
 λ'. Περὶ τῆς τελευτῆς Νῶν.
 λα'. Περὶ τῆς γενεalogίας τῶν υἱῶν Νῶν.
 λβ'. Περὶ τῆς οἰκοδομηθείσης πόλεως, καὶ τοῦ πύργου.
 λγ'. Περὶ τῆς συγχύσεως τῶν γλωσσῶν.
 λδ'. Περὶ τῆς γενεalogίας τῆς ἀπὸ τοῦ Σημὶ τοῦ Ἀβραάμ.
 λε'. Τὰ κατὰ Θάρραν, καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ, οὓς ἡγαγεν ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαιῶν.
 λζ'. Πρῶτος χρηματισμὸς πρὸς Ἀβραάμ.
 λζ'. Δεύτερος χρηματισμὸς πρὸς Ἀβραάμ, ἵνα Χαναάν.
 λη'. Περὶ τῆς ἐν Αἴγυπτῳ καταβάσεως τοῦ Ἀβραάμ,
 καὶ τὰ κατὰ τὴν Σάρραν καὶ Φαραὼ.
 λθ'. Περὶ τῆς ἐν Αἴγυπτῳ ἀναβάσεως τοῦ Ἀβραάμ,
 καὶ τὰ κατὰ τὸν Λώτ.
 μ'. Λείπεται.
- B μα'. Τρίτος χρηματισμὸς πρὸς Ἀβραάμ.
 μβ'. Λείπεται.
 μγ'. Περὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Λώτ.
 μδ'. Τὰ κατὰ Μελχισεδέκα, καὶ τὸν Ἀβραάμ.
 με'. Χρηματισμὸς ἐν ὁράματι πρὸς Ἀβραάμ.
 μζ'. Τὰ κατὰ Σάρραν, καὶ τὴν Ἄγαρ.
 μζ'. Περὶ τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου τῆς Καταστάσεως τοῦ Λώτ.
 C μη'. Λείπεται.
 μθ'. Διαθῆκη πρὸς Ἀβραάμ περιτομῆς.
 μν'. Περὶ τοῦ ὄντος Σάρρας, καὶ ἐπαγγελίας τοῦ Ἰσαάκ.
 μν'. Περὶ τῆς περιτομῆς τοῦ Ἀβραάμ, καὶ εἰπεῖν τῶν οἰκείων αὐτοῦ.
 μθ'. Περὶ τῆς διπλασίας τῆς γενομάνης τῷ Ἀβραάμ,
 ἐν τῇ δρυὶ τῇ Μαμβρῇ, καὶ περὶ τῆς ἐνοδοχίας αὐτοῦ.
 μγ'. Ἐκτὸς χρηματισμὸς περὶ τοῦ Ἑξαύλου Σίδην.
 μδ'. Περὶ τοῦ Κυρίου, καὶ τῶν βοῶν ἢ γῆραν τῶν πρεμπορίων ὑπὸ τοῦ Κυρίου.
 με'. Περὶ τῆς διὰ τοὺς δικαίους αἰτήσεως τοῦ Ἀβραάμ.
 μζ'. Περὶ τῶν ἀγγέλων ἐλθόντων εἰς Σόδονα, καὶ
 περὶ τῆς ἐνοδοχίας τοῦ Λώτ.
 μζ'. Περὶ τῆς περανομίας τῶν Σοδομιτῶν, διτάχθησαν δοφασίς.
 μη'. Περὶ τῆς καταστροφῆς Σοδόμων τῆς ἡμέρας αὐτῶν.
 μθ'. Τὰ κατὰ τὸν Λώτ, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ.
 μξ'. Περὶ Σάρρας καὶ τοῦ Ἀβιμέλεχ.
 μα'. Περὶ Σάρρας τεκνύσης τὸν Ἰσαάκ.
 μζ'. Τὰ κατὰ τὴν Σάρραν, καὶ τὴν Ἄγαρ, καὶ τὸν Ἀβραάμ διὰ τὸν Ἰσαάκ, καὶ τὸν Ἰσμαήλ.
 μγ'. Περὶ τῶν λεχθέντων τῇ Ἄγαρ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου.
 μδ'. Διαθῆκη τοῦ Ἀβραάμ πρὸς τὸν Ἀβιμέλεχ.

ξε'. Ἐδδομὸς χρησιμὸς περὶ τοῦ παιρασμοῦ τοῦ Α διὰ τὸν Ἰσαάκ.

ξε'. Περὶ ὅν τέτοκε Μελχᾶ τῷ Ναχώρ.

ξη'. Περὶ τῆς τελευτῆς Σάρρας.

ξη'. Περὶ τοῦ μνημείου οὗ ἐκτήσατο Ἀβράμ περὶ τῶν υἱῶν Χέτ.

ξθ'. Περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ παιδὸς τοῦ Ἀβραὰμ τῆς εἰς τὴν Μεσοποταμίαν.

ο. Τὰ κατὰ τὸν παῖδα καὶ τὴν Ἐρέβεκκαν ἐπὶ τοῦ φρέστος.

οα'. Τὰ κατὰ τὸν παῖδα εἰσελθόντα εἰς τὴν σικλανήν τοῦ Λάδαν, καὶ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ.

οβ'. Περὶ Ἀβραὰμ καὶ Κεττούρας.

ογ'. Περὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἐρέβεκκας τεκούσης τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰακὼν.

οδ'. Περὶ τῶν πρωτοτοκίων τοῦ Ἡσαῦ.

οε'. Πρώτος χρηματισμὸς ἐν ἀπασίᾳ πρὸς Ἰσαάκ ἐν Γεράροις.

οσ'. Τὰ κατὰ Ἰσαάκ, καὶ Ἐρέβεκκαν, καὶ τὸν Ἀβιμέλεχ.

οζ'. Περὶ ἡς ἔσπειρε κριθῆς Ἰσαάκ ἐν Γεράροις.

οη'. Περὶ τῶν Φυλιστιείμ ζηλωσάντων τὸν Ἰσαάκ, καὶ περὶ τῶν φρέστων ὃν ὑρέξεν.

οθ'. Δευτέρος χρηματισμὸς πρὸς Ἰσαάκ, περὶ τοῦ φρέστος.

οπ'. Διαθήκη τοῦ Ἀβιμέλεχ πρὸς τὸν Ἰσαάκ περὶ τοῦ φρέστος τοῦ δρκοῦ.

οπα'. Περὶ τῶν γυναικῶν Ἡσαῦ, αἱ ἥσαν ἐρίζουσαι τῷ Ἰσαάκ, καὶ τῇ Ἐρέβεκκᾳ.

οπβ'. Περὶ τῆς θήρας τοῦ Ἡσαῦ τῆς διὰ τὴν εὐλογίαν.

οπγ'. Περὶ τοῦ πτερνισμοῦ Ἰακὼν διὰ τὴν εὐλογίαν.

οπδ'. Πρώτη εὐλογία Ἰακὼν ἀντὶ Ἡσαῦ.

οπε'. Περὶ τῶν ἀδεσμάτων ὃν ἐποίησεν Ἡσαῦ.

οπζ'. Περὶ τῆς ὁργῆς Ἡσαῦ τῆς πρὸς Ἰακὼν.

οπη'. Δευτέρα εὐλογία τοῦ Ἰακὼν.

οπη'. Περὶ τῆς γυναικός τοῦ Ἡσαῦ.

οπθ'. Περὶ τῆς καταβάσεως Ἡσαῦ [sic, lege Ἰακὼν] τῆς εἰς Χαρέφαν.

οπθ'. Πρώτος χρηματισμὸς πρὸς Ἰακὼν ἐν πυνῃ ἀπὸ τῆς κλίμακος.

οηα'. Περὶ ἡς ηὔξειο εὐχῆς Ἰακὼν, ἐν ψέκοιμεθη τόπῳ.

οηβ'. Τὰ κατὰ Ἰακὼν πορευθέντα πρὸς Λάδαν, καὶ περὶ τοῦ ἀποκυλισθέντος λίθου.

οηγ'. Τὰ κατὰ Λάδαν, καὶ Ραχὴλ, καὶ Λειαν, καὶ Ἰακὼν.

οηδ'. Περὶ Λειας συλλαβούσης τὸν Ρουσίμ (sic).

οηε'. Περὶ Λειας, καὶ Ζελφᾶς, καὶ τοῦ Ἰακὼν.

οηζ'. Περὶ τῶν μανδραγορῶν ὃν εὔρε Ρουσίμ.

οηη'. Περὶ τῆς Ραχὴλ τεκούσης τὸν Ἰωσῆφ.

οηη'. Περὶ τοῦ Ἰακὼν θελήσαντος ἀπανελθεῖν.

οηθ'. Δευτέρος χρηματισμὸς πρὸς Ἰακὼν, περὶ τῆς ἀπανελύσεως αὐτοῦ.

οηρ'. Περὶ ὃν εἴπεν Ἰακὼν τῇ Ραχὴλ, καὶ Λεια, καὶ περὶ τοῦ θεοῦ τοῦ δρόμους αὐτῷ.

οηρα'. Περὶ τῆς ἀπανέσθου τοῦ Ἰακὼν περὶ ὃν ἐκλεψεν εἰδώλων Ραχὴλ τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

65. Septima revelatio, de tentatione circa Isaac.

66. De his quos genuit Melcha Nachor.

67. De morte Saræ.

68. De monumento quod possedit Abraham a filiis Chet.

69. De missione famuli Abraham in Mesopotamiam.

70. Quae ad famulum et Rebeccam attinent juxta puteum.

71. Quae ad famulum attinent ingredientem in domum Laban, et ad ejus regressum.

72. De Abraham et Celura.

73. De Isaac et Rebecca pariente Esaū et Jacob

74. De primogenitis Esaū.

75. Prima revelatio ad Isaac in apparitione in Geraris.

76. Quae ad Isaac attinent, et Rebeccam, et Abimelech.

77. De hordeo quod seminavit Isaac in Geraris.

78. De Philistiim invidentibus Isaac; et de putois quos fodit.

79. Secunda revelatio ad Isaac, de puto.

80. Fœdus Abimelech cum Isaac de puto jurementi.

81. De uxoribus Esaū quae offendebant Isaac et Rebeccam.

82. De venatione Esaū propter benedictionem.

83. De fraude Jacob propter benedictionem.

84. Prima benedictio Jacob pro Esaū.

85. De pulmentis quae fecit Esaū.

86. De ira Esaū contra Jacob.

87. Secunda benedictio Jacob.

88. De uxore Esaū.

89. De descensu Esaū (sic; lege Jacob) in Charan.

90. Prima revelatio ad Jacob in somno per scalam.

91. De oratione quam oravit Jacob, in quo dormivit loco.

92. Quae ad Jacob attinent iter facientem ad Laban, et de revoluto lapide.

93. Quae ad Laban attinent, et Rachel, et Liam, et Jacob.

94. De Lia concipiente Ruben.

95. De Lia, et Zelpha, et Jacob.

96. De mandragoris quae invenit Ruben.

97. De Rachel pariente Joseph.

98. De Jacob volente regredi.

99. Secunda revelatio ad Jacob, de illius reditu.

100. De his quae dixit Jacob Rachel, et Lia, et de Deo qui illi apparuit.

101. De regressu Jacob; de idolis quae furata est Rachel a patre suo.)

- 102.** De revelatione ad Laban de Jacob et de A
idolis

103. Fadus Jacob et Laban.

104. De columna et tumulo testimonii.

105. De angelis qui obviam sunt Jacob.

106. De Esau veniente obviam Jacob.

107. De luctante cum Jacob.

108. De occurrentia Esau et Jacob.

109. Quæ ad Dinam attinent filiam Jacob et Liæ.

110. Tertia revelatio ad Jacob in Sichem de Be-
thel, et Deo qui illi apparuit, quando fodiit deos
alienos sub terebintho.

111. Quarta revelatio in apparitione ad Jacob.

112. Deest.

113. Quæ ad Ruben et Balam spectant.

114. De genealogia Jacob et morte Isaac.

115. De genealogia Esau, quando abiit e terra
Chanaan ante faciem Jacob.

116. De his qui regnaverunt in Edom.

117. Quæ ad Joseph et fratres ejus attinent.

118. De somniis Joseph.

119. De Joseph emissio ad fratres suos.

120. Quæ ad Judam et uxorem ejus Savam atti-
nent.

121. Quæ ad Thamar spectant et filios Juda.

122. Quæ ad Phares et Zaram attinent.

123. Quæ ad Joseph attinent venditum in Ægyptum.

124. De Joseph et Ægyptia.

125. De pincerna et pistore.

126. De natalitiis, et somniis quæ vidi Pharno;
et de his quæ recordatus est pincerna.

127. Quæ ad Pharaonem spectant et Joseph circa
sonnia Pharaonis.

128. De spicis septem annorum abundantiae.

129. De Manasse, et Ephraim, qui nati sunt
Joseph ante inopiam.

130. De incipientibus septem annis inopie.

131. Quæ ad fratres Joseph attinent descendantes
in Ægyptum.

132. De regressu fratrum Joseph propter Bea-
min.

133. Quæ ad fratres Joseph spectant descendan-
tes in Ægyptum cum Benjamin.

134. Quæ ad scyphum argenteum spectant, et
quomodo Joseph se dat agnoacendum.

135. De reditu fratrum Joseph ad illorum pa-
rem.

136. De descensu Jacob in Ægyptum; in quo
quinta revelatio facta est ad eum in visione noctis
ad puteum Juramenti.

ρβ'. Περὶ τοῦ χρηματισμοῦ τοῦ πρὸς ἀδενὶ περὶ τοῦ Ἰακὼβ, καὶ περὶ τῶν εἰδώλων.

ργ'. Διαθῆκη τοῦ Ἰακὼβ καὶ τοῦ Λάδαν.

ρδ'. Περὶ τῆς στήλης, καὶ τοῦ βουνοῦ τοῦ μάρτυρος.

ρε'. Περὶ τῆς συναντήσεως τῶν ἀγγέλων τῇ πρὶν Ἰακὼβ.

ρζ'. Περὶ τοῦ Ἡσαῦ ἐρχομένου εἰς συνάντησιν τοῦ Ἰακὼβ.

ρζ'. Περὶ τοῦ παλαισμάτος μετὰ Ἰακὼβ.

οη'. Περὶ τῆς συναντήσεως Ἡσαῦ καὶ Ἰακὼβ.

ρθ'. Τὰ κατὰ τὴν Δείνα τὴν θυγατέρα Ἰακὼβ, καὶ Λειάς.

ρι'. Τρίτος χρηματισμὸς πρὸς Ἰακὼβ ἐν Σικηῷ περὶ τῆς Βαυθῆλη, καὶ τοῦ ὀφεύντος αὐτῷ θέου, ἐπι-
χατέκρυψε τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ὑπὸ τὴν τερέβην.

ρια'. Τέταρτος χρηματισμὸς ἐν ὁπασίᾳ τρὶς Ἰακὼβ.

ριβ'. Λείπεται.

ριγ'. Τὰ κατὰ Τουσθίμη καὶ τὴν Βίλλαν.

ριδ'. Περὶ τῆς γενεαλογίας Ἰακὼβ, καὶ τῆς τιμε-
τῆς Ἰσαάχ.

ριε'. Περὶ τῆς γενεαλογίας Ἡσαῦ, ὡς ἐπορεύ-
θε γῆς Χαναάν ἀπὸ προσώπου Ἰακὼβ.

ρις'. Περὶ τῶν βασιλευσάντων ἐν Ἐδώμ.

ριζ'. Τὰ κατὰ Ἰωσῆφ, καὶ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ.

ριη'. Περὶ τῶν ἐνυπνίων Ἰωσῆφ.

ριθ'. Περὶ τοῦ Ἰωσῆφ ἀποστελλομένου πρὸς τοὺς
ἀδελφούς αὐτοῦ.

ρκ'. Τὰ κατὰ τὸν Ἰούδαν, καὶ τὴν γυναικαν αὐτοῦ
Σαμάν.

ρκα'. Τὰ κατὰ τὴν Θάμαρ, καὶ τὸς γιοὺς τοῦ.

ρκβ'. Τὰ κατὰ τὸν Φαραὼ, καὶ τὸν Ζαρά.

ρκγ'. Τὰ κατὰ τὸν Ἰωσῆφ πραθέντα εἰς Αἴγυπτον.

ρκδ'. Περὶ τοῦ Ἰωσῆφ καὶ τῆς Αἴγυπτίας.

ρκε'. Περὶ τοῦ ἀρχιτονοχόου, καὶ τοῦ στοκου.

ρκζ'. Περὶ τῶν γενεθλίων, καὶ τῶν ἐνυπνίων ἀν-
εῖδε Φαραὼ· καὶ περὶ ὅντων Ελασθενῶν ὁ ἀρχιτον
χόδος.

ρκζ'. Τὰ κατὰ Φαραὼ, καὶ τὸν Ἰωσῆφ δὲ τὰ
ἐνύκτια τὰ Φαραὼ.

ρκη'. Περὶ τῶν δραγμάτων τῶν ζετῶν τῆς εὐ-
θηνίας.

ρκθ'. Περὶ Μανασσῆ καὶ Ἐφραὶμ, οἱ ἐγένονται
τὸν Ἰωσῆφ πρὸς τοῦ λιμοῦ.

ρλ'. Περὶ τῶν ἀρξαμένων ζετῶν τοῦ λιμοῦ.

ρλα'. Τὰ κατὰ τοὺς ἀδελφούς Ἰωσῆφ καταβάντες
εἰς Αἴγυπτον.

ρλβ'. Περὶ τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν Ἰωσῆφ δὲ
τὸν Βενιαμίν.

ρλγ'. Τὰ κατὰ τοὺς ἀδελφούς Ἰωσῆφ καταβάντες;
εἰς Αἴγυπτον μετὰ τοῦ Βενιαμίν.

ρλδ'. Τὰ κατὰ τὸ κόνδυν τὸ ἀργυροῦν, καὶ τὸ
ἀναγνωρισμὸν τοῦ Ἰωσῆφ.

ρλε'. Περὶ τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσῆφ
τῆς διὰ τὸν πατέρα αὐτῶν.

ρλζ'. Περὶ τῆς εἰς Αἴγυπτον καταβάσεως τοῦ Ιω-
σῆφ ἐν ἥ πέμπτος χρηματισμὸς ἐγένετο πρὸς αὐτὸν
ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς ἐν τῷ φοβετῷ τοῦ Ορφοῦ.

ρλζ'. Γενεαλογία τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν εἰσελθόντων εἰς τὸν Αἴγυπτον διὰ τὸν Ἰακὼν τῷ πατέρι αὐτῶν.
 ρλη'. Περὶ τῆς συναντήσεως Ἰωσῆφ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ.
 ρλθ'. Περὶ τοῦ Ἰακώβ, διετηρούμενον Φαραὼ.
 ρμ'. Περὶ τῶν διδόνων τῶν ἀντικατοπτρών τῶν κτηγών τῶν Αἴγυπτίων.
 ρμα'. Περὶ τῆς κτήσεως τῆς γῆς τῶν Αἴγυπτίων, καὶ τῆς ἀποπεμπτώσεως τῶν γεννημάτων.
 ρμβ'. Περὶ ὧν ἔξησε εἰς τὸν Ἰακὼν ἐν Αἴγυπτῳ, καὶ περὶ ὧν εἶπε τῷ Ἰωσῆφ, Ινα μή θάψῃ αὐτὸν ἐν αὐτῇ.
 ρμγ'. Περὶ τῆς εὐλογίας τοῦ Ἐφραΐτου καὶ τοῦ Μανασσῆτος.
 ρμδ'. Περὶ τῆς εὐλογίας τῶν δύο υἱῶν Ἰωσῆφ.
 ρμε'. Περὶ τῆς εὐλογίας τῶν εἰρηνικῶν πατριαρχῶν.
 ρμζ'. Περὶ τῆς τελευτῆς Ἰακώβ.
 ρμζ'. Περὶ τοῦ ἐν Αἴγυπτῳ ἀνταφιασμοῦ τοῦ Ἰακώβ.
 ρμη'. Περὶ τῶν ἐκγόνων τοῦ Ἰωσῆφ, καὶ περὶ τῶν δοτῶν αὐτοῦ καὶ τῆς τελευτῆς.

A 137. Genealogia filiorum Israel intrantium in Aegyptum una cum Jacob patre suo.
 138. De occurrentia Joseph cum patre suo.

139. De Jacob, quando stetit coram Pharaone.
 140. De panibus pro pecudibus Aegyptiorum.

B 141. De possessione terrae Aegyptiorum, et de solutione quintae partis frugum.

142. De annis quibus vixit Jacob in Aegypto, et de his quae dixit Joseph, ne sepeliret eum in illa terra.

143. De benedictione Ephraim et Manasse.

144. De benedictione duorum filiorum Joseph.

145. De benedictione duodecim patriarcharum.

146. De morte Jacob.

147. De sepultura Jacob in Aegypto.

148. De posteritate Joseph, et de osibus ejus et morte.

Exodi capita sunt:

α'. Περὶ τῆς γεννήσεως Μωϋσέως.
 β'. Πρώτη διπλασία πρὸς Μωϋσῆν ἐν τῷ βάτῳ.
 γ'. Περὶ τῆς συναντήσεως Μωϋσέως, καὶ Ἀαρὼν.
 δ'. α' λόγος Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν πρὸς Φαραὼ.
 ε'. Περὶ τῶν μαστιγωθέντων γραμματέων.
 ζ'. Περὶ τῆς φάεδου τῆς στραφείσης εἰς δρινούς.
 η'. Πρώτη πληγὴ, μεταβολὴ τοῦ ὄντας εἰς αἷμα.
 θ'. Δευτέρα πληγὴ βατράχων.
 ι'. Τρίτη πληγὴ τῶν σκνιπῶν.
 ια'. Τετάρτη πληγὴ κυνομύης.
 ια'. Πέμπτη πληγὴ, θάνατος κτηγῶν.
 ιβ'. Ἐκτη πληγὴ, φλυκτίδες ἀναζέουσαι.
 ιγ'. Ἐβδόμη πληγὴ τῆς χαλάζης.
 ιδ'. Ὁγδόη πληγὴ, ἀκρίς.
 ιε'. Ἐννάτη πληγὴ, σκότος φυλαφητόν.
 — Δεκάτη πληγὴ, ἡ τῶν πρωτοτόκων.

ις'. Περὶ τοῦ Πάσχα νόμος.
 ιζ'. Περὶ τῶν ἐπιταχθέντων πρωτοτόκων.
 ιη'. Περὶ τῆς ἔξουσος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.
 ιθ'. Νόμος τοῦ Πάσχα.
 ιχ'. Περὶ τῶν ἀζύμων.
 ια'. Περὶ τῶν ἀγιαζομένων πρωτοτόκων.
 ιβ'. Περὶ τῶν δοτῶν Ἰωσῆφ.
 ιγ'. Περὶ τοῦ γαγγυσμοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ διὰ τὸ ὄντα.
 ιδ'. Περὶ τοῦ μάννα καὶ τῆς δρευγομήτρας.
 ιε'. Περὶ τοῦ ἀγνοεῖν τοὺς υἱούς Ἰσραὴλ, τι ἔστι μάννα.
 ις'. Περὶ τοῦ καταλιπεῖν μάννα εἰς τὸ πρωτό.
 ιζ'. Περὶ Σαββάτου.
 ιη'. Περὶ τῆς χρυσῆς στάμνου (sic).
 ιθ'. Περὶ τῆς καταχθείσης πέτρας ἐν Χωρίδι.
 ιλ'. Τὰ κατά Ἀμαλήχ ἐν Ραφιδεύ.
 ια'. Περὶ Ἰούδρου.

C 5. De flagellatis scribis.
 6. De virga conversa in serpentem.
 7. Prima plaga, conversio aquæ in sanguinem.
 8. Secunda plaga ranarum.
 9. Tertia plaga sciniphum.
 10. Quarta plaga muscarum.
 11. Quinta plaga, mora pectorum.
 12. Sexta plaga, vesicæ turgentæ.
 13. Septima plaga grandinis.
 14. Octava plaga, locustæ.
 15. Nona plaga, tenebrae palpabiles.
 — Decima plaga, primogenitorum. (Numero destitutum est.)

D 16. De Pascha lex.
 17. De mandatis circa primogenitura.
 18. De egressu filiorum Israel.
 19. Lex Paschæ.
 20. De azymis.
 21. De sanctificatus primogenitis.
 22. De ossibus Joseph.
 23. De murmuratione filiorum Israel propter aquam.
 24. De manna et cibarice.
 25. De ignorantia filiorum Israel, quid sit manna.
 26. De reponendo manna in crastinum.
 27. De Sabbato.
 28. De aureo scypho.
 29. De fluente petra in Choreb.
 30. Quæ ad Amalec spectant in Raphidim.
 31. De Jothor.

32. Monita Dei ad Moysen de filiis Israel.
33. De servis ejusdem generis mandatum.
34. De liberis in servitutem traditis.
35. Mandatum de magistris.
36. Lex de Sabbato.
37. Prescriptio accipendi primitias ad constructionem tabernaculi.
38. De arca testimonii facienda.
39. De propitiatorio et cherubim.
40. De mensa.
41. De candelabro.
42. De lucernis.
43. De tabernaculo.
44. De quinque atris.
45. De tentorio.
46. De tentorio.
47. De vestibus.
48. De velo.
49. De funiculis.
50. De altari.
51. De craticula.
52. De oleo luminarium.
53. Deest.
54. De sculptura duorum smaragdorum.
55. De rationali.
56. De tunica et mailis punicis et tintinnabulis.
57. De aurea lamina.
58. De tiara et balteo.
59. De consecratione Aaron et filiorum ejus.
60. De perfectione altaris.
61. De altari.
62. Deest.
63. De lavatorio.
64. De unguento.
65. De compositione thymiamatis.
66. De institutione Beseeleel.
67. De observatione Sabbatorum.
68. De tabulis foederis, et vituli formatione.
69. De secunda dispositione tabularum.
70. De primitiis in tabernaculum....
71. De vestibus sacerdotum.
72. De fabricatione.
73. De fabricatione sacerdotum.
74. De tunica.
75. De confectione tintinnabulorum aureorum, et tunicarum, et mitrae, et femoralium, et cingulorum.
76. De lamina.
77. De tabernaculo.
78. De velo.
79. De illius confectione.
80. De fabricatione propitiatorii et mensæ.
- A λβ'. Διαλογιά τοῦ Θεοῦ πρὸς Μωϋσῆν περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.
 λγ'. Περὶ τῆς τῶν δμοφύλων δουλείας πρόσταγμα.
 λδ'. Περὶ τῶν ἀλευθέρων εἰς δουλείαν ἐκδομάν.
 λε'. Πρόσταγμα περὶ ἀρχῶν.
 λζ'. Νόμος περὶ Σαββάτου.
 λζ'. Διατύπωσις τοῦ λαβεῖν ἀπαρχῆς εἰς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευήν.
 λη'. Περὶ τοῦ κιβωτοῦ ποιῆσαι τοῦ μαρτυρίου.
 λθ'. Περὶ τοῦ ἱλαστηρίου καὶ τῶν χερουδίμ.
 μξ'. Περὶ τῆς τραπέζης.
 μα'. Περὶ τῆς λυχνίας.
 μβ'. Περὶ τῶν λύχνων.
 μγ'. Περὶ τῆς σκηνῆς.
 μδ'. Περὶ τῶν πάντων αὐλῶν.
 με'. Περὶ τοῦ κατακαλύμματος.¹
 μς'. Περὶ τοῦ κατακαλύμματος.
 μζ'. Περὶ τῶν μοχλῶν.
 μη'. Περὶ τοῦ καταπετάσματος.
 μφ'. Περὶ τοῦ ἐπισπάστρου.
 νι'. Περὶ τοῦ θυσιαστηρίου.
 να'. Περὶ τῆς ἀσχέρας.
 νβ'. Περὶ τοῦ ἀλαιοῦ τῆς φωτίσεως.
 νγ'. Λείπει.
 νδ'. Περὶ τῆς γλυφῆς τῶν β' σμαράγδων.
 νε'. Περὶ τοῦ λογίου.
 νζ'. Περὶ τοῦ ὑποδύτου καὶ τῶν φοίτων, καὶ τῶν καδώνων.
 Κ νζ'. Περὶ τοῦ χρυσοῦ πετάλου.
 νη'. Περὶ τῆς κιβότεως καὶ τῆς ζώνης.
 νθ'. Περὶ τῆς λεπατίας Ἀσπρὸν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ.
 ξ'. Περὶ τῆς τελειώσεως τοῦ θυσιαστηρίου.
 ξα'. Περὶ θυσιαστηρίου.
 ξβ'. Λείπει.
 ξγ'. Περὶ τοῦ λουτῆρος
 ξδ'. Περὶ τοῦ μύρου.
 ξε'. Περὶ τῆς συνθέσεως τοῦ θυμιάματος.
 ξζ'. Περὶ τῆς ἀναδείξεως Βεσελεήλ.
 ξζ'. Περὶ τῶν Σαββάτων περαφυλακῆς.
 ξη'. Περὶ τῶν πλακῶν διαθήκης, καὶ τῆς μοσχοποίας.
 ξθ'. Περὶ τῆς δευτέρας κατασκευῆς τῶν πλακῶν.
 ο'. Περὶ ἀρχῶν τῶν εἰς τὴν σκηνὴν ἐπ...
 οα'. Περὶ τῶν στολῶν τῶν Ιερέων.
 οβ'. Περὶ τῆς κατασκευῆς.
 ογ'. Περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀσπιδισκῶν.
 οδ'. Περὶ τοῦ ὑποδύτου.
 οε'. Περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν κιβώνων τῶν γρυπῶν, καὶ χιτώνων, καὶ μίτρας, καὶ περιστελῶν, καὶ ζωνῶν.
 ος'. Περὶ τοῦ πετάλου.
 οζ'. Περὶ τῆς σκηνῆς.
 οη'. Περὶ τοῦ καταπετάσματος.
 οθ'. Περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς αὐτοῦ.
 ι'. Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἱλαστηρίου καὶ τῆς τραπέζης.

πα'. Περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν σκευῶν τῆς τρα-Α καίης, καὶ τῆς λυχνίας.

πβ'. Περὶ Βεσελεήλ.

πγ'. Λείκαι.

πδ'. Περὶ τῆς στάσεως τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

81. De fabricatione vasorum mensarum, et candelabri.

82. De Beseleel.

83. Deest.

84. De erectione tabernaculi testimonii.

Leviticus hec numerat capita :

α'. Περὶ προβάτων καὶ ἀρνῶν.

β'. Περὶ πτεριῶν.

γ'. Περὶ σεμιδάλεως.

δ'. Περὶ πεμπάσεων.

ε'. Περὶ ἀζύμων.

Ϛ'. Περὶ θυσίας ἀπὸ δυχίφρας.

ζ'. Περὶ θυσίας πρωτογενοτημέτων.

η'. Περὶ θυσίας σωτηρίου.

θ'. Περὶ θυσιῶν.

ι'. Περὶ ἀμαρτίας ἱερέως καὶ τοῦ λαοῦ.

ια'. Περὶ θυσιῶν συναγωγῆς, ἐὰν ἀμέρτη.

ιβ'. Περὶ θυσιῶν ἀμαρτίας ἀρχοντος.

ιγ'. Περὶ φυγῆς μᾶς ἵναν ἀμάρτη.

ιδ'. Περὶ ὄρκισμοῦ.

ιε'. Περὶ ὄρκου παραθήκης, καὶ τῶν λιτιῶν.

ις'. Περὶ ὄρκου παραθήκης, καὶ τῶν λιτιῶν.

ιζ'. Νόμος περὶ θυσίας ἀπὸ δυκάνης.

ιη'. Νόμος περὶ τῆς θυσίας τῶν ἱερέων.

ιθ'. Νόμος περὶ θυσίας ἀμαρτίας.

ιχ'. Περὶ τοῦ μὴ ἑσθίειν στάρα ή αἴρα.

κα'. Περὶ ἀφαιρέματος τῶν θυσιῶν.

κβ'. Περὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ χρίσματος.

κγ'. Περὶ τῆς χρίσεως Ἀαρὼν.

κδ'. Ἀαρὼν λούεται, χρίσται, ἐνδύεται ὑπὸ Μωϋ-
σάνως μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ.

κε'. Ἀρχεται Κύριος τῷ Ἀαρὼν μόνῳ.

κζ'. Περὶ κτηνῶν καθαρῶν, καὶ μὴ καθαρῶν.

κζ'. Περὶ καθαρισμοῦ τικτευσῶν.

κη'. Νόμος περὶ λέπρας.

κθ'. Περὶ τοῦ μὴ καθαριζομένου λεπροῦ.

λ'. Περὶ καθαρισμοῦ τοῦ λεπροῦ.

λα'. Περὶ λέπρας οἰκίας, καὶ καθαρισμοῦ.

λβ'. Περὶ ρύσεως γόνου.

λγ'. Περὶ τῆς ρύσεως αἵματος γυναικῶς.

λδ'. Περὶ τοῦ μὴ διαφέρειν ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου.

λε'. Λείκαι.

λζ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖγν θύειν ἕξα τῆς σκηνῆς.

λζ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἑσθίειν αἴρα.

λη'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν θύειν θυησιμαῖον.

λθ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀτάκτους ποιεῖσθαι τὰς
συζυγίας.

μ'. Ὁτι ἐν τῷ τηρεῖν τὰς ἀνολάκες ἄγιοι γένονται.

μα'. Περὶ τεθνητῶν ἐφ' οὓς μιανόνται οἱ ἱερεῖς.

μβ'. Περὶ τῆς ἐκπορνευσθῆς θυγατρὸς τοῦ ἱερέως.

μγ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν μῶμον ἔχειν τὸν ἱερέα.

μδ'. Λείκαι.

με'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν μεμωμημένον προσφέρειν.

μζ'. Περὶ τῶν προσφ.... (θύται προσφερομένων
ζώων.)

85. De fabricatione vasorum mensarum, et candelabri.

86. De Beseleel.

87. Deest.

88. De erectione tabernaculi testimonii.

1. De ovibus et agnis.

2. De volucribus.

3. De simila.

4. De laganis.

5. De azymis.

6. De sacrificio per craticulam.

7. De sacrificio primogenitorum.

8. De sacrificio salutis.

B 9. De sacrificiis.

10. De peccato sacerdotis et populi.

11. De sacrificiis congregationis, si peccaverit.

12. De sacrificiis peccati principis.

13. De anima una, si peccaverit.

14. De juramento.

15. De juramento depositi et reliquis.

16. De juramento depositi et reliquis.

17. Lex de holocausto.

18. Lex de sacrificio sacerdotum.

19. Lex de sacrificio peccati.

C 20. De prohibitione comedendi adipem aut sanguinem.

21. De parte deposita sacrificiorum.

22. De pontificali unctione.

23. De unctione Aaron.

24. Aaron lavatur, ungitur, induitur a Moysi
cum filiis suis.

25. Primitias accipit Dominus ab Aaron solo.

26. De pecoribus mundia, et non mundia.

27. De purificatione paricantium.

28. Lex de lepra.

29. De leproso non mundato.

30. De mundatione leprosi.

31. De lepra domus, et mundatione.

32. De fluxu seminis.

33. De muliere sanguinis fluxum patiente.

D 34. De prohibitione ingrediendi in domum Domini.

35. Deest.

36. De prohibitione sacrificandi extra tabernaculum.

37. De prohibitione comedendi sanguinem.

38. De prohibitione comedendi morticinum.

39. De prohibitione faciendi consumia illicita.

40. Quod servando mandata sancti sunt.

41. De mortuis in quibus polluuntur sacerdotes.

42. De filia sacerdotis meretricante.

43. Quod non debeat sacerdos habere maculam.

44. Deest.

45. Quod non debeat maculatus offerre.

46. De.... (forte oblatis animalibus).

47. De Sabbatis.
48. De Pascha.
49. De azymis.
50. De primitiis.
51. De Pentecoste.
52. De memoriali tubarum.
53. De die expiationis.
54. De Jejunio.
55. De festo Tabernaculorum.
56. De oleo luminis.
57. De panibus propositionis.
58. De lapidatione maledicti.
59. De septennali sabbato terræ.
60. De jubilæo anni redēptionis.
61. Benedictio facientibus legem, et maledictio non facientibus.
62. De aestimatis per votum.

Numerorum sequens est dīvīsio :

1. De Levitarum selectione.
2. De his qui arcentur a castis.
3. De confessione publica.
4. De aqua exprobationis.
5. De sanctificato per votum.
6. De benedictione qua benedixerint sacerdotes.
7. De oblatione principium.
8. De candelabro et lucernis.
9. De sanctificatione Levitarum.
10. De tempore ministerii Levitarum.
11. Lex de Pascha.
12. De tubis significacionis.
13. De cognato Moysis.
14. De incendio.
15. De cupientibus escas Ægypti.

16. De sepalcris concupiscentiar.
17. De murmuratione Mariæ et Aaron.
18. De explorantibus terram.
19. De murmurationibus.
20. De his quæ dixit Moyses populo, et persuasi sunt.
21. De sacrificiis.
22. De peccante involuntarie.
23. De colligente ligna in die Sabbati.

24. De fimbriis.
25. De Cere, Bathan et Abiren.
26. De consecratis Domino.
27. De depreciatione Aaron in plaga.
28. De germinante virga Aaron.
29. De primitiis datis sacerdoti.
30. De decima quam decimabant sacerdotes.
31. De.... (fortis ritu) vaccie.
32. Lex de aspersione.
33. De morte Mariæ.
34. De aqua contradictionis.
35. De nuntiis quos misit Moyses ad regem Edom.

36. De morte Aaron.!

- A** μζ'. Περὶ τῶν Σαβδάτων.
μη'. Περὶ τοῦ Πάσχα.
μθ'. Περὶ ἀξύμων.
ν. Περὶ ἀρχόντων.
να'. Περὶ Παντηκοστῆς.
νβ'. Περὶ μνημοσύνου σαλπίγγων.
νγ'. Περὶ ἡμέρας ἑξιλασμοῦ.
νδ'. Περὶ νηστειας.
νε'. Περὶ ἕορτῆς Σκηνῶν.
νς'. Περὶ τοῦ ἑλαίου τοῦ φωτέας.
νζ'. Περὶ δρτων τῆς προθέσεως.
νη'. Περὶ λιθοβολίας τοῦ κατηραφε]μάνου.
νθ'. Περὶ θερματικοῦ τοῦ σεβδετισμοῦ τῆς γῆς.
ξ'. Περὶ λινηλάσιου τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀρέσως.
ξα'. Εὐλογίας τοῖς ποιοῦσι τὸν νόμον, καὶ κατέρα
B τοῖς μὴ ποιοῦσι.
ξβ'. Περὶ τῶν κατ' εὐχὴν συντιμωμένων.

Numerorum sequens est dīvīsio :

- α'. Περὶ τῆς τῶν Λευΐτῶν ἐκλογῆς.
- β'. Περὶ τῶν ἀφορισθέντων ἐκ τῆς παρεμβολῆς.
- γ'. Περὶ τῆς ἑαυτορεύσεως.
- δ'. Περὶ τοῦ ὑδατος τοῦ ἐλεγμοῦ.
- ε'. Περὶ τοῦ κατ' εὐχὴν ἀγνιζομένου.
- ζ'. Περὶ τῆς εὐλογίας ἡς εὐλόγησεν οἱ λεπεῖς.
- η'. Περὶ τῆς τῶν ἀρχόντων προσφορᾶς.
- η'. Περὶ τῆς λυχνίας καὶ τῶν λύχνων.
- θ'. Περὶ τοῦ ἀγνισμοῦ τῶν Λευΐτών.
- ι'. Περὶ τοῦ χρόνου τῆς λειτουργίας τῶν Λευΐτων.
- ια'. Περὶ τοῦ Πάσχα νόμος.
- ιβ'. Περὶ τῶν σαλπίγγων τῆς σημασίας.
- ιγ'. Περὶ τοῦ γαμβροῦ Μωϋσέως.
- ιδ'. Περὶ ἐμπυρισμοῦ.
- ιε'. Περὶ τῶν ἐπιθυμησάντων τὰ ἐν Διγύπτῳ βρύματα.
- ιζ'. Περὶ τῶν μνημάτων τῆς ἐπιθυμίας.
- ιζ'. Περὶ τοῦ γογγυσμοῦ Μαριάμ καὶ Ἀαρόν.
- ιη'. Περὶ τῶν καταστεψαμένων τὴν γῆν.
- ιθ'. Περὶ τῶν γογγυσμῶν ὃν τὰ καλα ἔπεισε.
- ικ'. Περὶ ὃν ἐλάλησε Μωϋσῆς τῷ λαῷ, καὶ τιπέθησαν.
- ια'. Περὶ θυσιῶν.
- ιβ'. Περὶ τοῦ ἀμαρτάνοντος ἀκουσίων.
- ιγ'. Περὶ τοῦ συλλέγοντος ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τοῦ

D Σαβδάτου.

- κδ'. Περὶ τῶν χραστέδων.
- κε'. Περὶ Κορὲ, καὶ Δαθάν, καὶ Ἀβειράν.
- κζ'. Περὶ τῶν ἀγιασθέντων Κυρίων.
- κζ'. Περὶ τοῦ ἑξιλασμοῦ Ἀαρὼν ἐν τῇ θραύσει.
- κη'. Περὶ τῆς βλαστησάσης φάδου τοῦ Ἀαρὼν.
- κθ'. Περὶ τῶν διδομένων ἀπαρχῶν τῷ λεπεῖ.
- λ'. Περὶ τῆς δεκάτης ἡς δεκατ..... οἱ λεπεῖς.
- λα'. Περὶ τῆς..... (fortis διαστολῆς) τῆς δαμάσεως.
- λβ'. Περὶ φαντισμοῦ νόμος.
- λγ'. Περὶ τῆς τελευτῆς Μαριάμ.
- λδ'. Περὶ τοῦ ὑδατος τῆς ἀντιελογίας.
- λε'. Περὶ ὃν ἀπέστειλε Μωϋσῆς ἀγγέλων τρίς βασιλέας Ἐδώμ.
- λς'. Περὶ τῆς τελευτῆς Ἀαρὼν.

λζ'. Περὶ τῆς καταστάσεως Ἐλεάζαρο.
 λη'. Περὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν δρεων.
 λθ'. Τὰ περὶ Ὡγ βασιλέως Βασάν.
 μ'. Περὶ Βαλάκ βασιλέως Μωάδ.
 μα'. Τὰ περὶ Βαλαὰμ τὸν μάντιν.
 μβ'. Περὶ τῶν πορνευσάντων Μωάδ, καὶ τελεσθέντων τῷ Βελφεγώρῳ.
 μγ'. Τὰ περὶ Φινεές καὶ Μαδιανίτεων.
 μδ'. Περὶ τῶν θυγατέρων Σαλπαάδ.
 με'. Περὶ τῆς καταστάσεως Ἰησοῦ τοῦ Ναοῦ.
 μς'. Περὶ θυσιῶν ἐνδελεχείας.
 μζ'. Περὶ θυσιῶν κατὰ Σάδδατον.
 μη'. Περὶ κατὰ νουμηνίαν θυσιῶν.
 μθ'. Περὶ θυσιῶν τοῦ Ηέσχα.
 ν'. Περὶ θυσιῶν τῆς ἑβδομάδος.
 να'. Περὶ θυσιῶν ἑορτῆς σημασίας.
 νβ'. Περὶ δρισμοῦ εὐχῆς.
 νγ'. Περὶ τοῦ πολέμου τῶν Μαδιανίτων.
 νδ'. Περὶ τοῦ δρισμοῦ τῶν σκύλων Μαδιάμ.
 νε'. Περὶ τῆς κληρονομίας τῶν δύο φυλῶν καὶ ήμισου.
 νζ'. Περὶ τῶν ὑπάρχεων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.
 νζ'. Περὶ τῶν ὑφειδόντων ἔξολοθρευθῆναι.
 νη'. Περὶ τῆς διαμετρήσεως τῆς γῆς.
 νθ'. Περὶ τῶν κληρονομούμενών την γῆν.
 ξ'. Περὶ τῆς μερίδος τῶν Λευΐτῶν.
 ξα'. Περὶ τῶν φυγαδευτηρίων.

In Deuteronomio hæc recensentur capita:

α'. Περὶ Σηήν βασιλέως Ἐσεδών.
 β'. Περὶ Ὡγ βασιλέως Βασάν.
 γ'. Περὶ τῶν πόλεων τῶν φυγαδευτηρίων.
 δ'. Ἐπανάληψις τῆς Δεκαλόγου.
 ε'. Περὶ τοῦ μὴ ποιεῖν γλυπτὸν, μῆτε παντὸς δομούωμα.
 ζ'. Περὶ δικαιωμάτων καὶ κριμάτων.
 ζ'. Περὶ τοῦ ἀπαιτουμένου φόρου καὶ ἀγάπης.
 η'. Περὶ τοῦ ἀπαιτουμένου πραστάγματος καὶ τῶν κρίσεων.
 θ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐν παντὶ τόπῳ θύειν.
 ι'. Περὶ τοῦ μὴ ἀγκαταλίπειν τὸν Λευΐτην.
 ια'. Περὶ τοῦ μὴ ἀσθίειν αἴμα.
 ιβ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀπακολουθεῖν τοῖς ἔθνεσι.
 ιγ'. Περὶ τοῦ ἐνυπνιαζομένου προφήτου.
 ιδ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν φείδεσθαι τοῦ ἀποστάτου.
 ιε'. Περὶ τῶν παρανόμων ἀνδρῶν.
 ιζ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν φαλάκρωμα ποιεῖν.
 ιζ'. Νόμος περὶ βρωμάτων.
 ιη'. Περὶ δεκατώσεως.
 ιθ'. Περὶ ἀφέσεως.
 ιχ'. Περὶ ἐνδεοῦς ἀδελφωμ.
 ια'. Περὶ τῶν προσφερομένων πρωτοτόκων.
 ιβ'. Περὶ τῶν δορτῶν τῶν νέων
 ιγ'. Περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν ἀδελφάδων.
 ιδ'. Περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν σκηνῶν.
 ιε'. Λείπεται.
 ιζ'. Περὶ τῶν μαρτυρούμενων.
 ιζ'. Περὶ τοῦ καθισταμένου κριτεῖν.
 ιη'. Περὶ τοῦ καθισταμένου δργοντος;

A 37. De constitutione Eleazari:
 38. De immissione serpentium.
 39. Quæ ad Og regem Basan spectant.
 40. De Balac rege Moab.
 41. Quæ ad Balaam ariolum spectant.
 42. De fornicantibus Moab, et initiatis Becliphengor.
 43. Quæ ad Phinees et Midianitidem spectant.
 44. De filiabus Salphaad.
 45. De constitutione Josue filii Nave.
 46. De sacrificiis perpetuis.
 47. De sacrificiis in Sabbato.
 48. De sacrificiis in neomenia.
 49. De sacrificiis Pascha.
 50. De sacrificiis hebdomadæ.
 51. De sacrificiis festi Tubarum.
 52. De definitione voti.
 53. De bello Midianitarum.
 54. De definitione spoliorum Midian.
 55. De possessione duarum tribuum, et media tribus.
 56. De mansionibus filiorum Israel.
 57. De debentibus exterminari.
 58. De mensurazione terræ.
 59. De possidentibus terram.
 60. De parte Levitarum.
 61. De refugiis.

C 1. De Sehou rege Ḥesebon.
 2. De Og rege Basan.
 3. De urbibus refugii.
 4. Suscepitio decalogi.
 5. De prohibitione faciendi sculp̄t̄ile, et omnia similitudinem.
 6. De iudicibus et iudicijs.
 7. De obligatione timoris et dilectionis.
 8. De obligatione præcepti ei iudiciorum.
 9. De prohibitione sacrificandi in omni loco.
 10. De prohibitione derelinquendi Levitam.
 11. De prohibitione comedendi sanguinem.
 12. De prohibitione limitandi gentes.
 13. De propheta somnium vidente.
 14. De prohibitione parcendi apostata.
 15. De viris transgressoribus legis.
 16. De prohibitione faciendi calvitium.
 17. Lex de escis.
 18. De separatione decimæ.
 19. De remissione.
 20. De fratre egeno.
 21. De oblatis primogenitis.
 22. De festis novarum frugum.
 23. De festo hebdomadaru.
 24. De festo Tabernaculaoru.
 25. Deest.
 26. De testibus.
 27. De constituto iudice.
 28. De constituto principe.

29. De portione Levitarum.
 30. De prohibitione iustrandi, et reliqua.
 31. De surgeante propheta.
 32. De refugiis.
 33. De homicida praeceptam.
 34. De prohibitiōne transferendi terminos paratum.
 35. De falso teste.
 36. De exeuntibus ad bellum.
 37. De mutilata viaula.
 38. De inventa captiva.
 39. De duabus uxoribus.
 40. *Deest.*
 41. De pendente in ligno.
 42. De pecore errante aut radente.
 43. De prohibitione ornandi se disparato modo.
 44. De objiciente uxori fictos sermones
 45. *Deest.*
 46. *Deest.*
 47. De humiliata in agro.
 48. De prohibitione conjugandi se novere.
 49. De non intrantibus in domum Domini.
 50. De non intrante ad messem.
 51. De dato libro repudiū.
 52. De exeunte ad bellum.
 53. De furante animam.
 54. De prohibitione auferendi pignora.
 55. De prohibitione occidendi patrem pro filiis. C
 56. De prohibitione rursus colligendi uvas.
 57. De flagellato impiο.
 58. De amputatione manus.
 59. De mensuris et ponderibus.
 60. De destructione Amalec.
 61. De oblatis in cartallo.
 62. De secunda decimatione.
 63. De benedictionibus et maledictionibus.
 64. De foedore in Moab.
 65. Præceptum Moysis ad Aaron (sic, *lege* Josue.)
 66. Præceptum Moysis ad Levitas.
 67. De cantico.
 68. De morte Moysis.
 69. De benedictione tribuum.
- Præcedit librum Josue hæc notula : Ἰστόν, διεὶ δ Μωϋσῆς τὴν πεντάδιλον ἔγραψε· ταύτην δ Ἰησοῦν· · Sciendum est Moyen scripsisse Pentateuchum; hunc autem Iesse.
- Libri Josue capita sunt:*
1. De emissis exploratoribus.
 2. Quæ ad Rahab spectant.
 3. *Deest.*
 4. De dictis ad Josue.
 5. De duodecim lapidibus ex Jordane.
 6. De lapidibus duodecim quos posuit Josue.
 7. De incremento Josue.
 8. De reditu aquarum Jordanis.
 9. De deficientibus regibus.
 10. De cultris lapideis.
- A α'. Περὶ τῆς μερίδος τῶν Λευιτῶν.
 λ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν καθαιρεσθαι, καὶ τὰ λοιπά.
 λα'. Περὶ τοῦ ἀκταπαίδου προφήτου.
 λβ'. Περὶ τῶν φυγαδευτηρίων.
 λγ'. Περὶ τοῦ φονευτοῦ πρόσταγμα.
 λδ'. Περὶ τοῦ μὴ μετακινεῖν ὅρια πατέρων.
 λε'. Περὶ τοῦ φευδομαρτυροῦντος.
 λζ'. Περὶ τῶν ἐξερχομένων εἰς τὸ πλευρόν.
 λζ'. Περὶ τῆς κευροκοπουμένης δαμάλεως.
 λη'. Περὶ τῆς αἰχμαλωτίδος ἐξευρημένης.
 λθ'. Περὶ τῶν δύο γυναικῶν...
 μ'. Λείκει.
 μα'. Περὶ τοῦ κρεμασμένου ἐπὶ ξύλου.
 μβ'. Περὶ τοῦ πλανωμένου, ἢ πέπτοντος κτήνου.
 μγ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν κοσμεῖσθαι ἀνοικίας.
 μδ'. Περὶ τοῦ προφασιστεικούς λόγους προσφερομένου γυναικί.
 με'. Λείκει.
 μζ'. Λείκει.
 μζ'. Περὶ τῆς ἐν πεδίῳ ταπεινουμένης.
 μη'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐπιμίγνυσθαι μηρυφί (sic).
 μθ'. Περὶ τῶν μὴ εἰσερχομένων εἰς τὸν οἶκον Κυρίου.
 ν'. Περὶ τοῦ μὴ εἰσερχομένου εἰς τὸν ἀμητόν.
 να'. Περὶ τοῦ δεδομένου βιβλίου ἀποστασίου.
 νβ'. Περὶ τοῦ ἐκβαίνοντος εἰς τὸ πλευρόν.
 νγ'. Περὶ τοῦ κλέπτοντος ψυχήν.
 νδ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀρπάζειν ἐνέχυρα.
 νε'. Περὶ τοῦ μὴ ἀποθανεῖν πετέρα ὑπὲρ τίκνων.
 νς'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐπανατρυγῆν.
 νζ'. Περὶ τοῦ μαστιγουμένου ἀσεβοῦς.
 νη'. Περὶ τῆς χειροκοπουμένης.
 νθ'. Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.
 ξ'. Περὶ τῆς ἀναλείψεως τοῦ Ἀμαλήκ.
 ξα'. Περὶ τῶν ἐν Κερματήρι προσφερομένων.
 ξβ'. Περὶ τοῦ δευτέρου ἐπιδεκάτου.
 ξγ'. Περὶ τῶν εὐλογιῶν, καὶ τῶν μεταράν.
 ξδ'. Περὶ τῆς ἐν Μωάδ διαθήκης.
 ξε'. Ἐντολὴ Μωϋσέως πρὸς Ἀαρὼν (sic, *lege* Ιησοῦ).
- ξζ'. Ἐντολὴ Μωϋσέως πρὸς τὰς Λευιτὰς.
 ξζ'. Περὶ τῆς φῆμης.
 ξη'. Περὶ τῆς τελευτῆς Μωϋσέως.
 ξθ'. Περὶ τῆς εὐλογίας τῶν φυλῶν.
- D α'. Περὶ τῶν ἀποσταλέντων κατασκόπων.
 β'. Τὰ κατὰ τὴν Ραδέ.
 γ'. Λείκει.
 δ'. Περὶ τῶν λεχθέντων πρὸς Ιησοῦν.
 ε'. Περὶ τῶν δώδεκα λίθων τῶν ἐκ τοῦ Ἰορδάνου.
 ζ'. Περὶ ὄντος Ιησοῦς ἣδ' λίθων.
 ζ'. Περὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ Ιησοῦ.
 η'. Περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἰορδάνου.
 θ'. Περὶ τῶν καταταχέντων βασιλέων.
 ι'. Περὶ τῶν μαχαιρῶν τῶν πετρίων.

- ια'. Περὶ τοῦ πρώτου ἀχθέντος Πάσχα.
 ιβ'. Περὶ τοῦ δρθέντος τῷ Ἰησοῦ ἀρχιστρατῆγου.
 ιγ'. Περὶ τῶν σαλπίγγων τῶν ἱερέων.
 ιδ'. Περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱεριχώ.
 ιε'. Περὶ τῆς κλοπῆς τοῦ Ἀχαρ.
 ιζ'. Περὶ τῶν παταχθέντων δὲ τὸν Ἀχαρ.
 ιζ'. Περὶ τῆς ἀναιρέσεως τοῦ Ἀχαρ.
 ιη'. Περὶ οὗ φωκόδημης θυσιαστηρίου Ἰησοῦς.
 ιθ'. Περὶ τῆς Γραφῆς τοῦ Δευτερονόμου.
 ιχ'. Περὶ τῆς πανουργίας τῶν Γαδανινιτῶν.
 ια'. Περὶ Ἀδωνιδέξεως βασιλέως Ἱερουσαλήμ.
 ιβ'. Περὶ τῆς στάσεως τὴλου καὶ σελήνης.
 ιγ'. Περὶ τῆς φυγῆς τῶν εἰς βασιλέων.
 ιδ'. Περὶ τῆς κληρονομίας Χάλεβ τοῦ Ἱερονή.
 ιε'. Λείπει.
 ιζ'. Περὶ τῶν πόλεων τῶν φυγαδευτηρίων.
 ιζ'. Περὶ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.....
 ιη'. Περὶ ὧν εἶπεν Ἰησοῦς πρὸς τὸν λαόν.

- A** 11. De celebratio primum Paschate.
 12. De apparente Josue principe exercitus.
 13. De tubis sacerdotum.
 14. De eversione Jericho.
 15. De furto Achar.
 16. De percussis propter Achar.
 17. De destructione Achar.
 18. De altari quod extrixit Josue.
 19. De excrispione Deuteronomii.
 20. De fraude Gabaonitarum.
 21. De Adonibesec rege Jerusalem.
 22. De statione solis et lunæ.
 23. De fuga quinque regum.
 24. De possessione Caleb filii Jephone.
 25. *Deest.*
 26. De urbibus refugii.
 27. De trans Jordanem....
 28. De his quæ dicit Josue ad populum.

Judicium libri divisio sequens est :

- ια'. Λείπει.
 ιβ'. Περὶ τῶν υἱῶν Τσεύρ.
 ιγ'. Περὶ τοῦ λαλήσαντος ἀγγέλου τοῖς υἱοῖς Ἰερατῇ.
 ιδ'. Περὶ τῶν καταλειφθέντων..... πειρᾶσαι τὸν
 Ἰερατῇ.
 ιε'. Πρώτος Γιθονιὴλ κριτής.
 ιζ'. Β'. κριτής Ἀὼδ, φ παρεδόθη Ἐγλών.
 ιη'. Τρίτος Σαμεγάρ, φ παρεδόθησαν αἱ ἀλλόφυλοι.
 ιη'. Βαράχ, Δεσδώρα, οἵς παρεδόθη Σισάρα.
 ιθ'. Φρήδη Δεσδώρας καὶ Βαράχ.
 ιι'. Περὶ τοῦ λαλήσαντος ἀγγέλου.
 ια'. Πέμπτος κριτής Γεδεών, φ παρεδόθη Μαδιάμ.
 ιβ'. Περὶ τοῦ πίκου καὶ τῆς δρόσου.
 ιγ'. Περὶ τῶν λαψάντων τῇ γλώσσῃ.
 ιδ'. Περὶ τοῦ ἐνυπνίου τῶν Μαδιάμ.
 ιε'. Περὶ Ὀρήδη, καὶ Ζήδη, καὶ Ζεβεὲ, καὶ Σαλμανᾶ.
 ιζ'. Περὶ τῶν οἵς ἀρχόντων ἐν Σοκχώθ.
 ιη'. Περὶ οὗ ἐκοίησεν Ἐφρύνδ Γεδεών.
 ιι'. Περὶ τῶν οἵς υἱῶν Γεδεών, καὶ Ἀδιμάλεω.
 ιι'. Περὶ τῶν ξύλων παραβολῆ.
 ια'. "Εβδομὸς κριτής Θωλὰ, δγδοος Ἰαΐρ Γαλααδίτης. **D**
 ια'. Περὶ Ἰεφθά.
 ιβ'. Περὶ τῆς θυγατέρος Ἰεφθά.
 ιγ'. ε' Ἀβαισάν· ια' Ἀλώμ· ιβ' Ἀδδών.
 ιδ'. Τὰ κατὰ Σαμψών.
 ιε'. Περὶ τοῦ προβλήματος.
 ιζ'. Ἐμπυρισμὸς ἀγροῦ γενόμενος ἀλλοφύλων παρὰ
 τοῦ Σαμψών.
 ιη'. Ἀναίρεσις ἀλλοφύλων χιλίων γενομένη παρὰ
 Σαμψών ὑπὸ σταγόνος δόνου.
 ιη'. Λείπει.
 ιι'. Περὶ Μιχᾶ, ια'. οὖς ἀργυρίου, καὶ τῆς μητρός
 αὐτοῦ.

- B** 11. *Deest.*
 2. De filiis Jothor.
 3. De angelo locuto filiis Israel.
 4. De dimissis.... ad experiendum Israel.
 5. Primus judex Gothoniēl.
 6. Secundus judex Aod, cui traditus est Egiōn.
 7. Tertius judex Samgar, cui traditi sunt alte-
 nigenæ.
C 8. Barach, Debora, quibus traditus est Sisara.
 9. Canticum Debora et Barach.
 10. De angelo locuto.
 11. Quintus judex Gedeon, cui traditus est Ma-
 diām.
 12. De vellere et rore.
 13. De lambentibus lingua.
 14. De somnio Madiān.
 15. De Oreb, et Zeb, et Zebeo et Salmanā.
 16. De septuaginta septem principibus in So-
 coth.
 17. De Ephod quod fecit Gedeon.
 18. De septuaginta filiis Gedeon, et de Abime-
 lech.
 19. De lignis parabola.
 20. Septimus Judex Thola, octavus Jair Galaa-
 dites.
 21. De Jephite.
 22. De filia Jephite.
 23. Decimus Abesan, undecimus Ailem, dueci-
 mus Abdon.
 24. Quæ ad Samsen spectant.
 25. De problemate.
 26. Incendium agri alienigenarum factum a
 Samson.
 27. Destructio mille alienigenarum facta a Sam-
 son cum asini maxilla.
 28. *Deest.*
 29. De Michā, et argenteo, et ejus maiore.

30. De filiis Daui.
 31. De Levita, et ejus concubina.
 32. De sene excipiente.
 33. Consilium seniorum de tribu Benjamino.

A λ'. Περὶ τῶν υἱῶν Δάν.
 λα'. Περὶ τοῦ Λευΐτου, καὶ τῆς παλλακῆς αὐτοῦ.
 λβ'. Περὶ τοῦ ὑποδεξαμένου πρεσβύτου.
 λγ'. Βουλὴ τῶν πρεσβυτέρων περὶ τῆς φυλῆς
 Βενιαμίν.

Libri Ruth nulla divisio capitum apparet.

S. SCRIPTURÆ DIVISIO IN CAPITA.

(Ex cod. ms. seculi xi, Bandini, lib. cit. p. 464.)

GENESIS,

De serpente. De fratricidio. Anni Adam. De arca. B De turris aedificatione. Tertia ad Abraham revelatio. De bello novem regum. De captivitate Lot. De Melchisedec. Quarta ad Abraham revelatio. Fœdus cum Abraham. Quæ ad Saræ et Agar spectant. Quæ dicta sunt ab angelo Agar. Fœdus cum Abraham de circumcitione et nomine. Promissio Isaac. De Ismael. De circumcisio ab Abram. De visione facta in quere Mambre ad Abraham, et de ejus hospitalitate. De ruina Sodomæ. De hospitalitate Lot. De incendio Sodomæ. De filiabus Lot. Inde Moabitæ et Ammonitæ. De Sara et Abimelech rege Gerara. Quod propheta est Abraham. De ejectione Agar cum filio suo Ismael. Quod Abraham tentavit Deus circa Isaac filium ejus. Anni Saræ 107 (sic). Anni Abraham 175. De scala. De Joseph. Anni Jacob. της δ' Ἀβραὰμ. Περὶ τῆς ἐκδολῆς Ἀγαρ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ἐτῇ τῆς Σάρφρας ρᾶς (sic). Εἴη τῆς Σάρφρας ρᾶς (sic). Εἴη τῆς Ιαχώβ.

EXODUS.

De rubo. Nomen Dei. De virga. De angelo volente occidere Moysen in itinere. I. De virga conversa in draconem. II. Aqua in sanguinem, prima plaga. III. De ranis. IV. De sciniphis. V. De musca. VI. De morte pecorum. VII. De ulceribus. VIII. De grandine. IX. De locusta. X. De tenebris palpabilibus. XI. De morte primogenitorum. De Pascha. Anni commemorationis filiorum Israel 430. De submersione Pharaonis. De coturnice et manna. De Amalec. De Jothor. De distributione tabernaculi quod exstruxit D Moyses. De rationali. De unguento. De vituli fabricatione. De tabulis. De secundis tabulis. De velo. De Beseleel. Περὶ τοῦ μύρου. Περὶ τῆς μοσχοκοιΐας. Περὶ τῶν πλακῶν. Περὶ τῶν καλύμματος. Περὶ Βεσελεήλ.

LEVITICUS.

De sale. Holocaustum. De Nadab et Abiud. De lege pecorum mundorum et immundorum. De lepra. De gonorrhœa.

NUMERI.

Numerus Levitarum. Numerus primogenitorum masculorum. De zelotypia. Lex voventium. De dedicatione tabernaculi. Purificatio Levitarum. De

ΓΕΝΕΣΙΣ.
 Περὶ τοῦ θρεως. Περὶ τῆς ἀδελφωτονίας. Ἐτῇ Ἀδάμ. Περὶ τῆς κιβωτοῦ. Περὶ τῆς πυργοποίεις. Γ' χρηματίσμος Ἀβραὰμ. Περὶ τοῦ πολέμου τῶν θ' βασιλέων. Περὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Λώτ. Περὶ Μελιχισεδέκα. Δ' χρηματίσμος Ἀβραὰμ. Διαθήκη πρὸς Ἀβραὰμ. Τὰ κατὰ τὴν Σάρφραν καὶ τὴν Ἀγαρ. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου λεχθέντα τῇ Ἀγαρ. Διαθήκη πρὸς Ἀβραὰμ περὶ περιτομῆς καὶ περὶ τοῦ ὄνδρατος. Ἐπαγγελία Ἰσαάκ. Περὶ τοῦ Ἰσμαήλ. Περὶ τῶν επιτηδεύματων ὑπὸ Ἀβραὰμ. Περὶ τῆς ὀπτασίας τῆς γενομένης ἐν τῇ δρυὶ τῇ Μαμδρῇ πρὸς Ἀβραὰμ, καὶ περὶ τῆς ἔνοδοχίας αὐτοῦ. Περὶ τῆς καταστροφῆς Σοδόμων. Περὶ τῆς ἔνοδοχίας τοῦ Λώτ. Περὶ τῶν ἐμπυρισμοῦ Σοδόμων. Περὶ τῶν θυγατέρων τοῦ Λώτ. Εὐθεν Μωαβίταις καὶ Ἀμμωνίται. Περὶ τῆς Σάρφρας C καὶ τοῦ Ἀβιμέλεχ βασιλέως Γεράρων. Οὐτὶ προφῆτης δὲ Ἀβραὰμ. Περὶ τῆς ἐκδολῆς Ἀγαρ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ἰσμαήλ. Οὐτὲ τὸν Ἀβραὰμ ἐπείραν δὲ Θεὸς περὶ Ἰωακὼν τοῦ Λώτ. Περὶ τῆς καλύμματος Σοδόμων. Περὶ τῶν θυγατέρων τοῦ Λώτ. Εὐθεν Μωαβίταις καὶ Ἀμμωνίται. Περὶ τῆς Σάρφρας

ΕΞΟΔΟΣ.
 Περὶ τῆς βάτου. Ονομα Θεοῦ. Περὶ τῆς βάθου. Περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ζητησαντος ἀποκτείναι Μωυσῆν ἐν τῇ δέψῃ. Α'. Περὶ τῆς βάθου τῆς μεταβολῆς τοῦ δράχοντος. Β'. Τὸ διδωρὸν εἰς αἷμα, πρώτη δὲ πληγή. Γ'. Περὶ τῶν βατράχων. Δ'. Περὶ τῶν σκυρῶν. Ε'. Περὶ τῆς κυνομύνης. Ζ'. Περὶ θυνήσεως κτηνῶν. Ζ'. Περὶ τῆς αιθάλης. Η'. Περὶ τῆς χαλάζης. Θ'. Περὶ τῆς ἀκρίδος. Γ'. Περὶ τοῦ φηλαφροῦ σκότους. ΙΑ'. Περὶ τελευτῆς τῶν πρωτοτόκων. Περὶ τοῦ Πάσχα. Ἐτῇ παροικίας υἱῶν Ἰσραὴλ υἱού. Περὶ τοῦ ποντισμοῦ Φαραὼ. Περὶ τῆς δρευγομήτερας, καὶ τοῦ μάν. Περὶ Ἀμαλήκ. Περὶ Ιοθόρ. Περὶ τῆς διατάξεως τῆς σκηνῆς, ἡς ἐπηρέει Μωϋσῆς. Περὶ τοῦ λογίου.

ΛΕΥΤΙΚΟΝ.

Περὶ τοῦ ἀλατος. Ολοχέρπωσις. Περὶ Ναδάν καὶ Ἀβιούδ. Περὶ νόμου κτηνῶν καθαρῶν καὶ ἀκαθαρτῶν. Περὶ λέπρας. Περὶ γονοφρύσους.

ΑΡΙΘΜΟΙ.

Ἄριθμος τῶν Λευΐτων. Άριθμος τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀρσενικῶν. Περὶ ζηλοτυπίας. Νόμος εὑξεμάνων. Περὶ τοῦ ἐγκαινισμοῦ τῆς σκηνῆς. Ἀφανισμὸς τῶν

Λευίτων. Περὶ τοῦ γογγυσμοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. Περὶ τῆς ἐπιθυμίας τῶν κρεῶν. Περὶ τῆς δρυγομήτρας. Περὶ Μαρίας καὶ Ἀσράν γογγυζόντων κατὰ Μώυσην. "Οτι Αὐτῆς ἤκουεν πρώην Ἰησοῦς ὁ Ναυῆ. Περὶ τοῦ εὑρεθέντος συλλέγοντος ξύλα. Περὶ τῶν κρασπέδων. Περὶ Δαθάν καὶ Ἀβηρών. Περὶ ἀπτομένων νεκροῦ. Τελευτὴ Μαρίας. Περὶ τῆς πέτρας. Τελευτὴ Ἀσράν. Περὶ τοῦ χαλκοῦ δφεως. Ἄσμα Ἰσραὴλ. Περὶ τοῦ μάντεως Βαλαάμ. Περὶ τῆς δυοῦ τῆς λαλησάτης. Περὶ τοῦ ζήλου Φινέες. Παράταξις Ἰσραὴλ πρὸς Μαδιάμ καὶ ἐκλογῆς. Περὶ τῆς Ἀσράν τελευτῆς ἐν μιᾷ τοῦ Αὔγουστου.

ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ.

Τὰ θεμιτὰ κτήνη. Τὰ ἀδέμιτα. Περὶ ἰχθύων. Περὶ πετεινῶν. Διὰ τοῦ δίξυμα ὄρνισται. Εὐλογία. Κατάρα. Β' Ὡδὴ β' Μωυσέως. Εὐλογία Μωυσέως. Ἐτη Μωυσέως ρ' καὶ κ'.

ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΥΗ.

Περὶ Ραὰδ τῆς πόρνης. Περὶ τῆς διαδίσεως τῆς κιβωτοῦ ἐν τῷ ἱορδάνῃ ποταμῷ. Περὶ τῶν πετρίνων μαχαιρῶν. Περὶ τοῦ ὀφθάλμου τῷ Ἰησοῦ ἐν Ἱεριχώ ἀρχαγγέλου. Περὶ τῶν τειχῶν Ἱεριχώ, καὶ περὶ Ραὰδ τῆς πόρνης. Περὶ τοῦ νοσφισμοῦ Ἀχαρ. Περὶ τῆς Γατ. Περὶ τῆς πανουργίας τῶν Γαβαιωνιτῶν. Περὶ τῶν πέντε βασιλέων τῶν Ιεδουσαίων. "Οτε ἐστη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἐπὶ Ἰησοῦ. Περὶ Ιαδίν. "Οτι τὸν Βαλαάμ ἀπέκτεινεν Ἰσραὴλ. Περὶ τοῦ βαμοῦ οὗ ἐποιησαν οἱ υἱοὶ Γάδ, καὶ οἱ υἱοὶ Τουβίν.

ΚΡΙΤΑΙ.

C

Περὶ τοῦ χλαυθμῶνος. Περὶ δουλείας Ἰσραὴλ τῷ Χουσαραθών. Περὶ δουλείας Ἰσραὴλ τῷ Αἰγλών. Περὶ Ἀώδ. Περὶ Δεεδώρας. Περὶ τοῦ πασσάλου, ἐν φερόντευται Σισάρα. Ὡδὴ εὐχαριστήριος Δεεδώρας καὶ Βαράχ. Περὶ Μαδιάμ. Περὶ Γεδεών. Περὶ τοῦ πάκου Γεδεών. "Οτι καὶ Ἱεροβάλλα δίκουεν ὁ Γεδεών. Ὁραμα. Λύσις. Περὶ Ζεδεὲ καὶ Σαλμανά. Ταλευτὴ Γεδεών. Περὶ Ἀδιμέλεχ. Παραβολὴ. "Οπως πεφύνευκε γυνὴ κόμματι μύλου τὸν Ἀδιμέλεχ. Περὶ Θωλά. Περὶ Ιαΐρ. Περὶ Ιεφάτ. Περὶ Ἐσεδών. Περὶ Ἐδώμ. Περὶ Λαδδών. Περὶ Μανώ. Περὶ Σαμψών. Περὶ τοῦ λέοντος. Περὶ τῶν ἀλωπέκων, ἐν αἷς ἐπέρησε τὰ δράγματα τῶν ἀλλοφύλων Σαμψών. Περὶ τῆς σιαγόνος ἐν ᾧ ἀπάταξεν καὶ δνέρας. Τελευτὴ Σαμψών. Περὶ Σεμίγαρ. Περὶ Μιχά.

D

(Nulla adnotantur capita.)

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Α'.

Προσευχὴ Ἀννης. Ὡδὴ Ἀννης. Περὶ τῶν υἱῶν Ἡλί. Περὶ τῆς νουθείας Ἡλί. Περὶ τῆς γενομένης πρὸς Σαμουὴλ φωνῆς. Περὶ τῆς κιβωτοῦ, καὶ τοῦ θανάτου τῶν β' υἱῶν Ἡλί. Περὶ τοῦ τέλους Ἡλί. Περὶ τῆς ἡττῆς τῶν ἀλλοφύλων. Περὶ τῶν υἱῶν Σαμουὴλ. Περὶ τοῦ Ἰσραὴλ αἰτούντων βασιλέα. Περὶ ὧν διεμπρτύρατο Σαμουὴλ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ζητοῦσι παρ' αὐτοῦ βασιλέα. Περὶ Σαούλ α' βασιλέως Ἰσραὴλ. Περὶ τῆς ἀρᾶς ἡς ἤρατο Σαούλ τῷ λαῷ. "Οτε

DEUTERONOMIUM.

Legalia pecora. Illegalia. De piscibus. De volucribus. Cur azyma præscripta sunt. Benedictio. Maledictio. Canticum secundum Moysis. Benedictio Moysis. Anni Moysis centum et viginti.

JOSUE FILIUS NAVE.

De Raab meretrice. De transitu arcæ per fluvium Jordanem. De lapideis cultris. De apparente Josue archangelo in Jericho. De muris Jericho, et de Raab meretrice. De furto Achar. De Gai. De fraude Gabaonitarum. De quinque regib[us] Jebusæorum. Quando stetit sol et luna iussu Josue. De Jabin. Quod Balæam occidit Israel. De altari, quod exstruxerunt filii Gad et filii Ruben.

JUDICES.

De loco fletus. De servitute Israel sub Cusarsathon. De servitute Israel sub Ἀγλον. De Aod. De Debora. [De clavo quo cum occisus est Sisara. Canticum gratiarum Debora et Barach. De Midian. De Gedeon. De vellere Gedeon. Quod Jerobaal etiam vocabatur Gedeon. Visio. Interpretatio. De Zehee et Salmana. Mors Gedeon. De Abimelech. Parabola. Quomodo occidit mulier Abimelech fragmento molæ. De Thola. De Jair. De Jephite. De Esebon. De Edom. De Labdon. De Manoe. De Samson. De leone. De vulpibus quibuscum cremavit Samson spicas alienigenarum. De maxilla quam cum mactavit mille viros. Mors Samson. De Semigar. De Micha.

E

REGNORUM I.

Oratio Annæ. Canticum Annæ. De filiis Heli. De admonitione Heli. De facta voce ad Samuel. De arca, et morte duorum aliorum Heli. De fine Heli. De humiliatione alienigenarum. De filiis Samuel. De filiis Israel potestibus regem. De his quæ contestatus est Samuel filiis Israel ab eo regem potestibus. De Saul primo rege Israel. De maledictione qua se obstrinxit Saul coram populo. Quando recensuit Saul ad Amalec. De David filio Jesse. De Goliath alic-

nigena. De Nabal. De Abigail. De Saul et pythonissa. Α παρετάκατο Σαούλ πρὸς Ἀμαλήχ. Περὶ Δαβὶδ υἱοῦ
De Amalekitis. De Saul et monte Gelboe. Ιεσσαῖ. Περὶ Γολιάθ τοῦ ἀλοφίλου. Περὶ Νίβαλ.
Ιερὶ Ἀβιγαῖλας. Περὶ Σαούλ καὶ τῆς ἐγγαστρεμέθου. Περὶ τῶν Ἀμαληκιτῶν. Περὶ Σαούλ καὶ τοῦ δονος
Γελβοῦ.

REGNORUM II.

Plancus David super Saul et Jonatham. Quæ ad Joab et Abner spectant. Plancus David super Abner. De occidentibus Ishoseth in lecto ejus. De arca Domini, et de Ozath. De Melchol. De verbo Domini ad Nathan. Oratio David. De Adrazar. De Miphibozeth. De Annon. Quæ ad Bersabee et Uriam spectant. De Nathan accusante David, et de minis Dei parabola. Quæ ad Ammon et Thamar spectant. Quæ ad Absalom et Amnon spectant. Quæ ad mulierem Thecuitidem spectant. De pulchritudine Absalom. De sege quæ combussit Absalom. De David fugiente a facie Absalom. De Semei. Malédiction. De consilio Achitophel ad Absalom. Consilium Chusi. Finis Achitophel. De bello Absalom, et morte ejus, et de columna quæ sibi erexerat. Planctus David. De Semei secundo. De Miphiboseth. De decem concubinis. De Amasa. De innullere sapiente, et de Sabee. De fame. De petitione Gabaonitarum. De Jesbi. Canticum David. Finis cantici. De David aquam cupiente. De fortitudine Banaia. De enumeratione filiorum Israel et Juda. Ex Israel 800,000, ex Juda 500,000. De his quæ dixit Gad David. Responsum David. De morte 70,000 virorum. De Jerusalem. De altari quod exstruxit David.

Ἀπόκρισις Δαβὶδ. Περὶ τοῦ θανάτου τῶν ὁ. Περὶ Τερουσαλήμ. Περὶ τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ φωδόμηται Δαβὶδ.

REGNORUM III.

De Adonia. Consilium Nathan ad Bersabee. De Salomone quarto rege Israel. Praecepta David ad Salomonem. De fine David. Annī regni David. De petitione quæ petiit Adonias a Bersabee. De morte Adonia, et de Abiathar, et fuga Joab, et ejus morte. De ædificatione domus, quæ ædificavit Domino Salomon. De Semei. De regina Saba. De prævaricatione Salomonis. De Achia Silonite. Annī regni Salomonis. De Roboam, quinto rege Israel. De regno Jeroboam famuli Salomonis, sexti regis Israel. De aureis vitulis. Quæ ad duos prophetas spectant. De puerō Jeroboam. Annī regni Jeroboam. De Susac. De regno Asa. De Nabat octavo rege Israel. De Baasa nono rege Israel. De Elia decimo rege Israel. De Zambri, undecimo rege Israel. De Achab, duodecimo rege Israel. De Elia propheta. De vidua. De filio vidua. De prophetis confusionis. De Jezabel. De Eliseo. De Nabuitha et Achab. Quæ ad illium Ader et Achab spectant. De ferreis cornibus. De interitu Achab. Joram tredecimus rex Israel.

τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας. Περὶ τῶν προφητῶν τῆς αἰσχύνης Ἀχαδός. Τὰ περὶ τοῦ υἱοῦ Ἀδερ καὶ τοῦ Ἀχαδός. Περὶ τοῦ υἱοῦ Ἀδερ καὶ τοῦ Ἀχαδός.

REGNORUM IV.

De Joram quatuordecimo rege Israel. De assum-

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Β'.

Θρῆνος Δαβὶδ ἐπὶ Σαούλ καὶ Ιωνάθαν. Τὰ περὶ Ιωάν καὶ Ἀβεννήρ. Θρῆνος Δαβὶδ ἐπὶ Ἀβεννήρ. Περὶ τῶν ἀποκτεινάντων Ιεβοσθὲ ἐπὶ κλίνης αὐτοῦ. Περὶ τῆς κιβωτοῦ Κυρίου, καὶ περὶ Οὐράνου. Περὶ Ναθὰν ἐλέγχοντος τὸν Δαβὶδ, καὶ περὶ τῆς τοῦ θεοῦ ἀπειλῆς παραβολῆς. Τὰ περὶ Ἀμνῶν καὶ Θάραρ. Τὰ περὶ Ἀβεσαλῶμ καὶ Ἀμνών. Τὰ περὶ τῆς γυναικὸς τῆς Θεκωνίτιδος. Περὶ τοῦ κάλλους Ἀβεσαλῶμ. Περὶ τῆς μερίδος ἡς ἐνέπρησεν Ἀβεσαλῶμ. Περὶ Δαβὶδ ἀποδιδρόσκοντος ἀπὸ προσώπου Ἀβεσαλῶμ. Περὶ Σεμεὶ. Ἀρά. Περὶ τῶν βουλῶν Ἀχιτόρελ τῷ Ἀβεσαλῶμ. Συμβουλία Χουσί. Τέλος τοῦ Ἀχιτόρελ. Περὶ τοῦ πολέμου Ἀβεσαλῶμ, καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς στήλης αὐτοῦ ἡ; Εστήσεν. Θρῆνος Δαβὶδ περὶ Σεμεὶ τῷ δεύτερον. Περὶ Μεμφιδοῦ. Περὶ τῶν ἱ παλλακῶν. Περὶ Ἀμεσταῖ. Περὶ τῆς γυναικὸς τῆς σοφῆς, καὶ περὶ Σαβεῖ. Περὶ τοῦ λιμοῦ. Περὶ τοῦ αἰτήματος τῶν Γαδανινῶν. Περὶ Ιεσοῦ. Ὡδὴ τοῦ Δαβὶδ. Τέλος τῆς φθῆς. Περὶ τῆς τοῦ ὑδάτος τῷ Δαβὶδ ἐπιθυμίας. Περὶ τῆς ἀνθρεπίας Βεντία. Περὶ τῆς ἀριθμήσεως τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ καὶ Ιούδα. Ἰσραὴλ ἡ. Ἰούδα δ'. Περὶ ἓν εἰκόναν Γάδ τῷ Δαβὶδ. Τερουσαλήμ. Περὶ τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ φωδόμηται Δαβὶδ.

C

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Γ'.

Περὶ Ἀδωνίου. Συμβουλία Ναθὰν τῇ Βερσαβεῖ. Περὶ Σολομῶντος δὲ βασιλέων; Ἰσραὴλ. Ἐντολὴ Δαβὶδ τῷ Σολομῶντι. Περὶ τοῦ τέλους Δαβὶδ. Ἐτη τῆς βασιλείας Δαβὶδ. Περὶ τοῦ αἰτήματος οὐ δητήσατο Ἀδωνίας τῇ Βηροσαδεῖ. Περὶ τοῦ θανάτου Ἀδωνίου, καὶ περὶ Ἀβιάθαρ, καὶ περὶ τῆς φυγῆς Ιεσάνδρου, καὶ περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Περὶ τῆς εἰκαδομῆς τοῦ οἴκου, οὐ φωδόμητος Κυρίῳ Σολομών. Περὶ Σημεὶ. Περὶ τῆς βασιλείσης Σεμά. Περὶ τῆς παρανομίας Σολομῶντος. Περὶ Ἀχίᾳ τοῦ Σηλονίτου. Ἐτη βασιλείας Σολομῶντος. Περὶ Ροδάκμ., εἰ βασιλέως Ἰσραὴλ. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰεροβοάδη δούλου Σολομῶντος; σ' βασιλέως Ἰσραὴλ. Περὶ τῆς χρυσῆς δακτύλων; Τὰ περὶ τῶν β' προφητῶν. Περὶ τοῦ πεπλοῦ Ἰεροδοάμ. Ἐτη βασιλείας Ἰεροδοάμ. Περὶ Σουεζίου. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀσά. Περὶ Ναθὰν τῇ βασιλέως Ἰσραὴλ. Περὶ Βαασά δὲ βασιλέως Ἰσραὴλ. Περὶ Ἡλὲ ἱ βασιλέως Ἰσραὴλ. Περὶ Ζαρδρί, τα' βασιλίως Ἰσραὴλ. Περὶ Ἀχαδός, εἰ βασιλέως Ἰσραὴλ. Περὶ Ἡλιοῦ τοῦ προφήτου. Περὶ τῆς χήρας. Περὶ τοῦ αἰσχύνης Ιεζέδβελ. Περὶ Ἐλισσαί. Περὶ Ναθουσίαν καὶ τοῦ αἰσχύνης.

ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ Δ'.

Περὶ Ιωρᾶκμ. εἰ βασιλέως Ἰσραὴλ. Περὶ τῆς ἀνα-

ληψεως Ἡλιοῦ. Περὶ τῶν ἀλμυρῶν ὑδάτων. Περὶ Αἰγαίου salinis. De aqua salinis. De muliere, et benedictione vasorum olei. De muliere Sunamitide. De olla et prophetis. De panibus et sportis. De Naaman Syro. De Giezi. De ferramento. De bello regis Syriae, et de cæcitate. De fame Samariæ, et de mulieribus proprios parvulos comedentibus, et de quatuor leprosis. De conculcato et mortuo. De septem annis famis, et de Sunamitide. De filio Ader. De Joram. De regno Jehu, decimi quinti regis Israel. De interitu Jezabel. De cæde septuaginta filiorum Achab. De cæde omnium servorum Baal. De Joas. De Joachaz, decimo sexto rege Israel. De Joas II, decimo septimo rege Israel. De Elieso et Juas. Signum de morte Elisæi. De Jeroboam filio Joas, decimo octavo rege Israel. De Azaria filio Jeroboam, decimo nono rege Israel. De Sellum, vigesimo rege Israel. De Manahem, vicesimo primo rege Israel. De Phacesio, vicesimo secundo rege Israel. De Phacee, vicesimo tertio rege Israel. De Joatham. De Achaz. De Osee, vicesimo quarto rege Israel. Prima captivitas. De leonibus. Fundatores urbi. De Ezechia, quod usque ad Ezechiam mansit serpens æneus. De Sennacherim. De ægrotatione Ezechiae regis Iuda. De missis a Merodac ad Ezechiam. De Manasse. De Amos. De Josia. De libro legis, quem invenit Chelicias in domo Domini. De Joachaz. De Eliacim eodem ac Joacim. De Nabuchodonosor. De Joacim, filio Eliacim. Secunda captivitas. De Sedecia filio Joacim. Tertia captivitas. De Nabuzardan. Quarta captivitas.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Α'.

C

PARALIPOMENON I.

Βασιλεῖς. Ἡγεμόνες. Σαούλ. Περὶ Σολομῶντος.

Reges. Duces. Saul. De Salomone.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Β'.

PARALIPOMENON II.

Ἀμασίας. Ὁζίας. Ἀχαζ. Ἔζεχιας. Μανασσῆς.
Ἀμώς. Ἰωσίας. Ἰωαχάζ. Ἐλιακίμ. Ἰεχονίας. Σε-
δεκίας.

Amasias. Ozias. Achaz. Ezechias. Manasses. Amos.
Josias. Joachaz. Eliacim. Jechonias. Sedecias.

ΕΣΔΡΑ Α'.

ESDRÆ I.

Περὶ τῆς τελευτῆς Ἰωσίου. Περὶ Ἀχάζ. [Περὶ Σεδεκίου. Περὶ τοῦ προστάγματος Κύρου. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σκευῶν τῶν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ. Περὶ τῶν καταγραφάντων Ἰουδαίων. Περὶ Δαρείου, καὶ περὶ τῶν γ' νεανίσκων τῶν τὰ προβλήματα γραφάντων. Περὶ τοῦ αιτήματος Ζοροβάβελ, καὶ δικασίας Δαρείος τὴν εἰλευθερίαν εἰς τὴν Ιερουσαλήμ τοῖς Ἰουδαίοις. Περὶ τῶν ἀναβάντων ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἀντιγραφὸν ἐπιστολῆς ἡ; Ἕγραψε Δαρείω, καὶ ἀπέστειλεν. Σισινῆς, κ. τ. λ. "Οτι ἔξι καὶ δέκατος ἀπὸ Ἀαρὼν ὁ Ἐσδρας. Liber hic numerationem habet ρθ' στίχων, 109 versiculorum quibus constat.

ΕΣΔΡΑ Β'.

De morte Josias. De Achaz. De Sedecia. De edicto Cyri. De numero vasorum quæ ablata erant in captivitate. De inscribentibus Judæis. De Dario, et de tribus juvenibus problemata scribentibus. De petitione Zorobabel, et quomodo scripsit Darius libertatem Judæis in Jerusalem. De regressis a captivitate. Exemplar epistola quam scripsit Dario D et misit ad eum. Sisinnes, etc. Quod decimus sextus ab Aron erat Esdras.

(Hic liber nulla habet capillum argumenta, versuum tamen numerationem, ut superior, exhibet, τα' στίχων, vers. 81.)

ΠΕΡΙ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ
ΠΟΤΑΜΩΝ.

DE QUATUOR FLUMINIBUS PARADISI.

(Auct. anonymo. BARDINI I, 466.)

Ister flumen, dictum Phison apud divinam Scripturam, et e Paradiso exiens, ut cætera Tigris, Euphrates et Geon flumina, et penetrans in terræ abyssos, et in occidentem tendens, currit ex Apennino monte qui a mari Siculo dirigitur usque ad Germanos qui sunt juxta Borealem oceanum; et inde vertitur ad orientem, et fluit in Pontum Euxinum per ora quatuor. Istud flumen in Oriente vocatur Galles; mutat autem nomen in Occidente, Ister appellatum, et a Thracibus Danubius etiam vocatum. Et maximum quidem est fluminum; per se quidem Nilo minus, sed recipiens influentes ad se fluvios, Nilo majus efficitur. Decem et septem fluvii in illud induunt. Sunt autem isti: E Scythia quinque, Paratas idem ac Pyretus, Tiarantus, Ararus, Naparis, Ordessus. Ex Agathyrsis autem Maris tres, Atlas, Auras, Timisis. E Thracibus Crobyzis tres, Atax, Noes, et Artanes. E Pæanis et monte Rhodope Chius fluvius medius dividitur Hæmo. Ex Ilyriis montibus ad boream ventum vergens in Triballicum agrum, Angrus fluens in Brongum, Brongus autem in Istrum. E regione Ombricorum Calpis et Alpis. Influunt autem etiam alii in ipsum, e quibus sit omnium fluminum maximum. Aequaliter autem sibi fluit in æstate et hieme, quia parum ipsa terra irrigatur; nivibus autem totum alitur. In æstate vero quæ in hieme cecidit nix abundans omnino liquefacta, in Istrum defluit. Quantum autem aquæ sol extrahit in æstate vel in hieme, tantum flumina quæ in Istrum confluent præstant, multo majora in æstate quam in hieme. Substitutis ita his aquis, sit compensatio, ita ut semper illud sit sibi æquale. Ister proprium nomen servat usque ad Sirmium antiquam Romanorum fortunatam urbem, ultimo autem sub Gepidum regionem, amittit apud indigenas prius nomen, Danubiusque vocatur. Ita vero ipsi Thraces vocaverunt, quia in montibus versus arctum et Thraciam nebulosus aer propter subiacentem humoris abundantiam, illis causa perpetua pluviae videtur. Danubium autem quasi nebulosam cervicem isti patria lingua vocant. Inde immutavit Ister suam appellationem, Danubiusque vocatus est. Minime autem mirum est si Ister e Paradiso dilabens, et apud Scripturam Phison vocatus, ex occidentali monte, Apenninum dico, videatur retrofluere.

"Οτι δι Ιστρος δι ποταμδες, λεγόμενος Φισάν πρι τη θεια Γραφη, καλ τοῦ Παραδείσου ἔξιών, ὡσπερ καλ οι λοιποι Τίγρις, Εύφρατης, καλ Γηών, και ὑποδύς τοὺς μυχοὺς τῆς γῆς, καλ εἰς δύσιν ἀπερχόμενος, ἐκδιδοι τοῦ Ἀπεννίνου δρους τοῦ δικτυούς ἀπὸ τῆς Σικελικῆς θαλάσσης ἵως τῶν Γερμανῶν πρὸς τῷ βορέιωρ ὥκεανῳ· κάκελθεν σύρεται πρὸς ἀνατολήν, καλ χειρει εἰς τὸν Εὐξεινὸν Πόντον διείστησιν εἰς τομάτων. Οὗτος δὲ τῇ Ἀνατολῇ ὄνομάζεται Γάλλης· ἀλλάσσει δὲ τὴ δύναμα δὲ τῇ Δύσει, Ιστρος προσαγορευθεὶς, καλ ὑπὸ Θρακῶν Δανούδιος πᾶν καλούμενος. Καὶ οὗτος μὲν μέγιστος ἐστι ποταμός, ἀλλὰ καθ' αὐτὸν μὲν ἡττων τοῦ Νεῖλου, ὑποδεχόμενος δὲ τοὺς εἰσέροντας ἐν αὐτῷ, καλ τοῦ Νεῖλου μείζων γίνεται. Ιζεὶ γάρ ποταμοὶ εἰσβάλλουσται δὲ αὐτῷ. Εἰσὶ δὲ οὗτοι· ἐκ μὲν Σκυθίας ε', Παρίτες, οἱ καὶ Πυρετός, Τιάραντος, Ἄραρος, Νέκαρος, Ορδησός· ἐκ δὲ Ἀγαθύρων Μάρις..... τρεῖς, Ἄτλας, Αἴρας, Τίμιας· ἐκ δὲ τῶν Θρακῶν τῶν Κραδύζαντρῶν, Ἄταξ, Νόης, καλ Ἀρτάνης· ἐκ δὲ Παιώνων καὶ δρους Ροδόπης Κίος ποταμὸς μέσος σχίζεται τὸν Αἴρον· ἐκ δὲ Ἰλλυρῶν δρόν τὸν πρὸς βορέαν διεμόν βάλλων εἰς τὸ Τριβαλλικὸν πεδίον, Ἄγρας ἐκχέων εἰς τὸν Βρόγγον, δὲ Βρόγγος εἰς τὸν Ιστρον ἐκ δὲ τῆς χώρας τῶν Ομβρικῶν Κάλπες καὶ Ἀλπίς. Εἰσβάλλουσται δὲ καὶ ἔτεροι εἰς αὐτὸν, ἐξ ὧν γίνεται πάντες ποταμῶν μέγιστος. Ιστρος δὲ φειτὸς διεύθεται διατεταγμένη πάντοθεν, εἰσβάλλει τῷ Ιστρῷ. Οσον δὲ θέωρος δὲ διλοις; ἐφέλκεται δὲ τῷ θέρει, ή δὲ τῷ χειμῶνι, τοσοῦτον τις συμμιγόμενα τῷ Ιστρῷ πολλαπλάσιά ἐστι τοῦ δρούς ή τοῦ χειμῶνος· δινεισθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσι γίνεται, ὡς δει λοιπον είναι ἐστι. Οὕτω δὲ Ιστρος τὴν ίδιαν προσηγορίαν φυλάσσει· ἐκ Σερμίου τῆς πάλαι Ρωμαίων εὑδαίμονος πόλεως. Εἰχατον δὲ ὑπὸ Γηπέδων οἰκουμένης, ἀποβάλλει μέντοι παρὰ τοὺς ἐπιγυρίοις τὸ Ιμπροσθέν διεμόν, Δανούδιος μετακληθεὶς. Οὗτος δὲ αὐτὸν οἱ Θρακεῖς ἐκάλεσαν, διότι εἰς τὰ πρὸς Ἀρκτον καὶ Θρακίαν δρη συνεψής δ ἀτῆρ ἐκ τῆς ὑποκειμένης τῶν ὑγρῶν διμετρίας, αἵτιος αὖτοις συνεχούς ἐπομβρίας νομίζεται. Δανούδιον δὲ τὸν νερολοφόρον ἐκεῖνοι καλοῦσι πατρίας. Ἐγενέθεν μεταβεβληκεν δι Ιστρος τοι.

ειναῖς δὲ θνομασίαιν, Δανωύδιος μετακληθεὶς. Οὐδέν δὲ θυμαστὸν δὲ Ἰστρός ἐξορμώμενος τοῦ παραδείσου, καὶ παρὰ τῇ Γραψῇ λεγόμενος Φιών, ἐκ τοῦ τῆς δύστεῶς δρους, λέγω δὴ τοῦ Ἀπεννίνου φαίνεται ἀναρρέων. Καὶ γάρ καὶ ὁ Νεῖλος δὲ λεγόμενος Γηῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ παραδείσου προλόν, μιλαν μὲν πηγὴν ἔχει εἰς Αἰθύην, ἀτέρας δὲ δύο εἰς τὴν ἀνω Αἴθιοπίαν κατὰ Νότον, ὃν μισγομένων πλημμυρεῖ τὸ θύελλαρ αὐτοῦ, καὶ πετίζει τὴν Αἴγυπτον Αὔγοστου μηνὸς. Καὶ τοῖς μὲν πολλοῖς δικεῖ ἀπορίας πολλάς τίκτειν, πῶς ἐν καιρῷ αὐχμώδει πλημμυρεῖ, τὴν ταλαιπωρίαν διπάρχει τῷ παντεῖ. Τοῖς δὲ τὰ τῆς Γραψῆς ἀσκοῦσιν οὐδεμίαν τίκτειν ἀμφιβολίαν. "Οθεν καὶ παρὰ τοῖς Ιεροτελεσταῖς τῶν Αἴγυπτων, ως ἐρευνῶσι τὰ κρύφαι, Ἀστάσπους ὄνομάζεται, δὲ βρυτεύεται κατ' Αἴγυπτίους ἐκ σκότους θνάτωρ, διὰ τὸ δῆμηλον τῆς ἀναδόσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς γῆς. Οἱ γάρ μη ταῦτα περὶ αὐτοῦ δοξάζοντες εἰς μυρίας ἐκπίποντες ἀπορίας, μένουσιν ἡς τέλους τῆς ἀληθείας ἀποκλειόμενοι. Καὶ μέντοι καὶ περὶ Τίγρεως καὶ Εὐφράτου τὸ αὐτὸν δοξάζεται. Ἐκ τοῦ παραδείσου γάρ ἔκπτεροι τὴν γένεσιν ἔχοντες, θροδύντες τὴν γῆν ἀναφαίνονται κατὰ τὸν Ταῦρον τὸ δρος, καὶ δὲ μὲν Εὐφράτης δῆλην ἔχει τὴν ἀνάλυσιν· κατιών δὲ ἐκ τῶν βορείων μερῶν πρὸς τὰ νότια πλησιάζων τῷ Περσικῷ κόλπῳ ἐλή ἐμποιεῖ καὶ καλαμώδη τέλματα, καὶ περὶ αὐτὰ μὲν εἰλούμενος, ἀδήλως ἀφανίζεται. Οἱ μέντοι Τίγρεις ἀπὸ τίνος λίμνης λεγομένης Θωνίτεως ἀδήλως ἔξιν, καὶ αὐτὸς οὔχεται πρὸς τὰ νότια μέρη, καὶ διακόπτων τὸν Ταῦρον τὸ δρος περὶ Μασαβάτας ἐνούσιες τῷ Εὐφράτῃ, καὶ διασχίζων τὴν Βαβυλῶνα, καὶ κατιών πλησίον Τερηδόνος, εἰσιθάλλει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Πρὸ δὲ τοῦ ἐνωθῆναι τῷ Εὐφράτῃ, ἀμφότεροι ἀλλήλων δημηράμενοι φέοντες ποιοῦσι τὴν λεγομένην Μεσοποταμίαν ἔχουσαν πλάτος ἀπὸ Εὐφράτου μέχρι Τίγριδος μίλια υπῃ', καὶ στάδια δὲ κατὰ τὴν ἀναμέτρησιν Ἐραστοθένους τοῦ πολυμαθοῦς. Ἐπει δὲ τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ Ἰστρου ποιητάμενοι ἀλισθήσαμεν καὶ περὶ τοῦ Νεῖλου εἰπεῖν, οὐκ ἀκαίρους ἥγουμενα καὶ ἀτέρου μνησθῆναι κεφαλαίου κατελλήλου ὑπάρχοντος τοῦ περὶ τῆς ἔκροιας αὐτοῦ. Καὶ γάρ τὸν καιρὸν τῆς ἀνδρὸς τοῦ Νεῖλου ἀνεψηγυσαν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ μεγάλα τῶν θημοσίων δινος ἐν Λέσοντι, τοὺς κρουούνος τῶν ὑδάτων λεοντοειδῶν ποληγηνῶν τοὺς κρουούνος λεοντοπροσώπους κατατοῦν Νεῖλου χύσιν, δει τὸν τῷ τρύγῃ ὁ θηλος τὴν πάρτους τίπους.

A Etiam et Nilus dictus Geom, e Paradiiso eodem prodiens, unum quidem fontem habet in Libya, alias autem duos in superiori Aethiopia versus Notum, quibus immixtis crescit ejus aqua, et rigat Aegyptum mense Augusto. Multis quidem videtur multa dubia parere, quod in tempore siccitatis crescat, quando ardens calor omnia occupat. His autem qui scripturam callent nullam istud parit hæsitationem. Inde etiam apud sacras Aegyptiorum doctrinas, ut arca inquirunt, Astaspes nominatur, quod interpretantur Aegyptii aquam e tenebris, ob obscuritatem ejus e terra emersionis. Qui enim talia de Nilo non sentientes in mille dubia cadunt, manent perpetuo a veritate errantes. Et quidem de Trigide et Euphrate idem quoque sentitur. E Paradiiso enim uteque originem dicens, terram subpenetrantes apparent circa Taurum montem; et Euphrates quidem perspicuum habet cursum; descendens autem e borealibus partibus, ad noticas tendens versus Persicum sinum paludes et calamis reserta coena efficit, et hæc circa effusus, clam subducitur. Tigris autem e quadam palude Thoniti vocata, incognitus exiens, ipse quoque movetur ad noticas partes, et Taurum montem secans juxta Massabatas jungitur Euphrati, Babylonem dividit, et dilabens circa Teredonem, in Persicum sinum se conjicit. Priusquam autem secum Euphrate coniunxerit, ambo ab invicem distincte currentes efficiunt regionem Mesopotamiam dictam, cuius latitudo, ab Euphrate ad Tigrim, millia habet 428, et stadia 4,000 secundum Eratosthenis polymathi mensurationem. Cum autem initium ab Istro fecerimus, et devenerimus ad loquendum de Nilo, non inopportunum judicamus alterius meminisse capitis ad utrumque spectantis de istius cursu. Nam tempore ascensionis Nili aperiebant Romani magna publica balnea, et quia illius inundatio sit quando sol est in Leone, aquarum fistulis leonis vultum dabant. Indo ex hoc usus viguit, ut torcularium fistulis leonis vultum etiam praestiterint, quia vini fluxus imitatur Nili fluentum, quia in vendimia tempore sol suum in Leone transitum efficit in temperatis locis.

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΕΧΗΓΗΣΕΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ ΗΣΑΙΑΝ.

Ἐκ διαφόρων ἀγίων Πατέρων καὶ διδασκάλων συλλεχθεῖσα παρὰ τοῦ ἀχιεραιτούσκου Κύρου, κυροῦ Νικολάου τοῦ Μονάρχη, τοῦ μεγάλου βασιλέως προθεώρου

COLLECTIO INTERPRETATIONUM IN PROPHETAM ISAIAM.

E diversis sanctis Patribus et Doctoribus adunata per archiepiscopum Cypri, D. Nicolum Mazan, magni regis protheorum.

PRÆFATIO.

A

Ordinantes nos expositionem prophetæ Isaiae verborum, orare oportet, ut accipiamus sapientiæ, scientiæ et doctrinæ gratiam; ita ut omnia simul convenientia duci nostro Domino formam induant veritatis omnis quæ prophetatur. Est quidem opus verbo scientiæ ad cernendum Spiritus arcana; verbo autem sapientiæ ad explicandum et compleendum quæ concise in sermonibus brevibus sunt exprimpta. Proprium enim est sapientiæ sermonem extendere. Extendi enim, inquit, sermones, et non exaudistis. Deinde doctrinæ gratia opus est ad ædificationem audientium. Sciendum est enim in primis oportere ut a communib[us] sententiis festinantes in Deo contradictoria quantum in sermone insint agnoscere, non sentiant: quasi secundum communem intelligentiam foret divinam naturam bonam et placidam et justam agnoscere. Si enim iratum vel dolentem vel pœnitentem vel non secundum voluntum alieni utentem Scriptura dicit, querere convenienti vocis significationem, et meditari quo modo hanc restituere possimus, non autem pervertire dignas de Deo suppositiones, et ita sine offensione recurramus ad Scripturas, ex expeditis quidem utilitatem haurientes, ex obscuris autem non damnum percipientes. Si quis vero incusat divinam Scripturam, tamen non doctrinalem, non adjuvantem hos qui possunt proficere, discat omnem humanarum rerum dispositionem, non in spiritualibus tantum, sed et in inferioribus et ad vitam spectantibus rebus constare: quia bruta quidem facilem ad vivendum opem escas spontaneas, et ad naturalem vestitum pilorum et plumarum tegumenta, illa quæ omnia disposuit potentia largita est. Hominem autem nudum producens, rationem pro omnibus illi dedit, per quam utiles vitae artes conferuntur, architectura, textura, agricultura, metallurgia, corporibus necessaria administrante mente rationis ope. Ut enim non nobis invidens has ad vivendum opes, pariter ac bruta animalia nos nasci omnino Creator noster non concessit, sed ad procurandum necessaria intelligentiæ palestram instruxit; ita et in Scripturis obscuritatem ad utilitatem mentis excitans, ejus energiam comparavit. Primo

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Αρχομένους ήμερας τῆς διαστήσεως τῶν τοῦ φρήτου Ἡσαίου ἥμεράς του, εὐχούσεις χρή, λαβεῖν τὴν σοφίας καὶ τὸ τῆς γνώσεως; καὶ τὸ τῆς διδασκαλικῆς χάρισμα, ὅπεις πάντα δρῶν συνθραψάντα τῷ Ιημονί Κυρίῳ ἡμῶν ἐντυπώσει τὴν πάσης τῆς πρατειομένης ἀληθείας μόρφωσιν. Έστι δὲ τοῦ μηδεγμοῦ τῆς γνώσεως χρέα πρόδημος τὸ θεωρεῖν τοῦ Ιηματος τὰ ἀπόρρητα· τοῦ δὲ λόγου τῆς σοφίας πρόδημος τὸ κατασκευάσσει καὶ ἔξεργάσσεσθε τὰ συνετραπήντα βραχυλογίας ἀκέδομάντα. Ίδιον γάρ τις αφεῖς τὸ ἀκτενίνιν λόγον. Εἴπεταινα γάρ, φησι, λόγος, καὶ προσείχεται. Εἴπεται τοι τῆς διδασκαλίας χρισμός εἰς οἰκοδομὴν τῶν ἀκουοντων. Ιστέον γάρ πρὸ τίνων, ὡς χρῆ ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐννοεῶν ὥρμημάντος ἐπὶ θεοῦ τὰ ἐναντιούμενα δυον ἐπὶ τῇ λέξει ἀμαλογεῖν, μηδὲν· οἷον κατὰ τὰς κοινὰς προλήψεις ἐστὶ τὴν θεοῦ φύσιν ἀγαθήν καὶ ἀόργητον καὶ δικαίαν ἀμαλογεῖν. Έάν γάρ ὀργιζόμενον ἢ λυπούμενον ἢ μεταρρύνον ἢ μὴ κατ' ἀξίαν τινι χρέωμενον ἢ Γραφὴν ίτε. ζητεῖν προσήκει τὸ τῆς λέξεως βούλημα καὶ μημανθήν, τίνα τρόπον ἀποκαταστῆσαι δινηθῶμαν, οὐδὲ ἀνταρέπειν τὰς δικιολόγους περὶ θεοῦ ὑπόληψιν, καὶ οὕτως ἀπροσκύπτεις ἐντευξόμενα ταῖς Γραφαῖς, ἀπὸ μὲν τῶν εὐληπτῶν ὀφελούμενοι, ἐκ δὲ τῶν ἀφεστέρων μὴ βλαπτόμενοι. Έάν δέ τις ἴγει τῇ Θείᾳ Γραφῇ, ὡς οὐ διδασκαλικῇ, οὐδὲ εὐεργετικῇ τῶν ὀφελεῖσθαι δυναμένων, κατεμενθέντων τὴν τῶν ἀνθρωπίνων διακόσμησιν, οὐδὲ τοὺς πνευματικοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑποδεστέροις μὲν τοῖς κατὰ τὸν βίον πράγμασιν· διτοις μὲν ἀλλας εὔχολον εἶναι πρόδημον τὸ ζῆν ἀφορμὴν τροφές εὐτρόπων τοὺς, καὶ σκέπην αὐτοφυόν καὶ τὰ ἐκ τροφῶν πεπερῶν ἐνδύματα, ἢ τὰ σύμπαντα οἰκονομίας διναμικές διχαρίσατο. Τὸν δὲ ἀνθρώπων γυμνὸν παραγόντα λόγον ἐδωκεν ἀντὶ πάντων, δι' οὗ αἱ τε κορσικαὶ συνέστησαν τάχναι, οἰκοδομική, ὄφεις, γεωργική, χαλκευτική, τὸ τοῖς σώμασιν ἀνδέον ἀπληρούσσης τῆς φυσικῆς τῇ παρουσίᾳ τοῦ λόγου. Οὕτως γάρ ἐν τούτοις οὐχὶ βασκαίνων ἡμῖν τῶν πρόδημον τὸ ζῆν ἀφορμῶν παραπλησίως τοῖς ἀλόγοις συνεγνηνηθῆναι πάντα τὸ Δημιουργός ἡμῶν οὐ συνεπέσσειν, ἀλλὰ τὴν ἐνδειαν τῶν ἀναγκαίων γυμνάσιον ἡμῖν τῆς διανοίας ἐμηχανήσατο, οὕτω καὶ τὴν

ταῖς; Γραψαῖς; ἀσάφειαν ἐπί ὥφελει τοῦ νοῦ διηγεῖται; Ημέραν αὐτοῦ τὴν ἐνεργείαν ἐπετήδευσε· περῶτον μὲν, ἵνα τούτοις ἐκαστολούμενος τῶν χειρόνων ἀφέλκηται· ἔπαιτα, διει τὰ πόνων κτηθέντα μᾶλλον πώς ἀγαπᾶται καὶ τὰ διά μαχροῦ προσγενόμενα μονίμως τε παραμένει· ὃν δὲ ράστα ή κτῆσις, οὐ περιστούδαστος ή ἀπόλαυσις· εὐκαταφρόνητος γάρ ή τῶν προχειρών παρουσία καὶ οὐδεμίδε; φυλακῆς ἀξιούμαντη τοῖς ἔχουσι. Διὰ τοῦτο καὶ ή τῶν ὄντερων φύσις ἀσαφῆς καὶ πλαγία, καὶ οὐδὲ μικρὸς δεομένη τῆς ἐκ τοῦ νοῦ ἐνεργείας, καὶ πολλὴ συγγένεια πρὸς τὰ ἐκ τῶν ὄντερων αἰνιγμάτων τοῖς κατ' ἐπίκρυψην ἐν τῇ Γραψῇ δηλουμένοις· δύνεται καὶ Ἰωσήφ καὶ Δανιὴλ τῷ προφητικῷ χαρίσματι τὰ ὄντερατα διεγίνασκον, ἐπειδὴ οὐκ αὐτάρκη τὰ τῶν ἴννοιῶν πρὸς τὴν θήραν τῆς ἀληθείας. Πρὸς δὲ τούτοις χρεία τῆς ἐν τῷ βίῳ καθαρότητος, ὡστε καὶ πρὸς τὴν τῆς ἡθικῆς ἀρετῆς ἐπιτήδευσιν τὸ ἀν τοῖς Γραψαῖς κεκαλυμμένον διαγνωσθῆναι· χρεῖα δὲ πρὸς τῇ καθαρότητι τοῦ βίου καὶ τῆς ἀν τοῖς Γραψαῖς διατριβῆς, ἵνα τὸ σεμνοπρεπὲς καὶ μυστὶ κανὸν τῶν θείων λογίων ἀπὸ τῆς συνεχούς μαλάτης ἐντυπωθὲν τῇ ψυχῇ. Όσι δὲ βίου διου δεῖται ἡ τῶν θείων λογίων μαλάτη, συνίστησιν δὲ Μωϋσέως βίος, διεὶς μὲν τῇ πρώτῃ τεσσαραρχονταστηρίδι: ἐποιεῖται διατηρητή ταῦτα ἀλγυπτίων. Έπειδὲ δὲ τῇ δευτέρᾳ τεσσαραρχονταστηρίδι ἐποιεῖται τοῦ ποιμανίνειν εἰς τὰς ἑρημίας ἀναχωρήσας τῇ θεωρίᾳ τῶν ὄντων ἐπεσχόλα, καὶ οὕτω λοιπὸν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιφανείας; ἀξιωθεῖς μετὰ τὴν τεσσαραρχονταστηρίδα δάκων ὅποι τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ἐπει τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν κατηνέχθη, καὶ οὐδὲ τότε διηνεκῶς τῷ πρακτικῷ παρέμενε βίῳ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐποπεικὸν ἐπανίεις πολλάκις, δύνεται καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτικὴν εἰδιδομένιαν δλῶς ὑπῆρχθη τὰ πλήθη, τῷ θεῷ συνόντος τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῷ δρει· τοιοῦτο δέ τι καὶ δὲ Ἡλίας, τὸν τῶν ἀνθρώπων δχλὸν διαδιδράσκων, καὶ ἐπὶ τὰς ἑρημίας φιλοχωρῶν. Εἰ τοίνου τοῖς ἀγέροις μετὰ τάσσης εὐσταθείας τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐπονείτο τῆς ἀληθείας ἡ Ἑγερσαῖς, πῶς οὐκ ἀλόγως; τοὺς καρπάντες τῶν μυρίων καμάτων δγει τινὸς πραγματείας; ἐπιχειρεῖν; Τέρει γάρ, καὶ Ἡλίας μεθ' δεοντας ἀναχωρήσας καὶ ἀτυχίας, καὶ καμάτους, ἰδειν θεὸν τῇξιώθη.

PRÆFATIO AD CATENAM IN PSALMOS.

(Catalog. ms. bibliothecæ Gothanæ 4°, p. 28, Lipsia, 1714.)

Ἡ ἐκδοσίς, ἡ μὲν ἐπὶ Καρακάλλου, τοῦ Τρωμαίων ἡγεμονεύσαντος· ἡ δὲ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, τοῦ τῆς Μαμαίας· ἀπάτορες μὲν ἀμφότεραι, καὶ ἀγνώστοι, πλὴν οὐδετέρα ἀσφαλῆς· ἐπὶ δὲ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν τυράννων, δὲ Ιερομάρτυς Λουκιανὸς, ἀνὴρ οὐχ ἱετον τὰ τῶν Ιουδαίων ἀκριβωτάμενος· ἡ τὰ Ἐλλήνων, τὰς ἑκείνων βίσλους εἰς τὴν ἡμετέραν διάλεκτον μετατίθεσιν δριστά τε καὶ ἀσφαλέστατα, Ἱλμεῖς δὲ καὶ τὴν τοικύτην ἐκδοσιν αεβαζόμενοι, τῇ

D Versio, illa quidem Imperatore Caracalla, hæc autem Alexandro Mammæs filio; obscuræ utraque originis et nominis ignoti, præterquam quod neutræ satis certa. Imperantibus autem Diocletiano et Maximiano tyrannis, Lucianus martyris pro fide, vir qui non minus Graecorum quam Judæorum litteras percussuerat, illarum libros in nostrum transluit sermonem optime et peritissime. Nos vero qui magni aestimamus habere hujus generis versionem,

Uiam ideo septuaginta duorum interpretum im-
primis sequimur, quod insigniter Hebraicæ linguæ
proprietatem nostro sermone expresserint; tanto
quidem studio, ut dum hunc unice rei intenti sunt,
ali quando nec sensum nec dictionem eamdem redi-
cant. Idem, dum Psalmos exponunt, primum al-
que secundum absque titulo exhibent utique Es-
dræ exemplo. Nam Esdras imprimis diligens et ho-
nestus vir, illaque septuaginta duorum versione
centum et quinquaginta annis superior, præter alia
multa oraculorum sacrorum lacera et dissipata, par-
tim inertia, partim frequentibus exsiliis Iudeorum,
etiam ter mille psalmos collegit, quibus singulis
suos titulos posuit, quæ etiamnum præferunt. Cæ-
terum Ezechias rex religiosus deinceps centum
modo et quinquaginta electis reliquos rejecit. Idem
circa Salomonis libros instituit, quorum omni ex
numero tribus saltem locum dedit inter oracula;
Proverbiis scilicet, Ecclesiastæ et Cantico; cæteris
damnatis omnibus quæcunque nimius intelligendi
factus Salomon vel de celo et elementis, vel de
plantis earumque virtutibus commentatus fuerat.
Quod tamen rex Ezechias suscepit religione motus,
ut mortales omnes ad Deum confugerent solum, ab
eo cujuscunq; ægritudinis aut morbi remedium
peterent, neque lapidibus et lignis salutem suam cum
contemptu numinis committerent. Et de his
hactenus. Duas autem obscuritatis librorum sacro-
rum rationes proferre possumus; alteram, quod ex Hebreo in Græci sermonis translati sunt pro-
prietatem. Quantam vero difficultatem habeat ali-
quam linguam ad alterius linguæ rationem inter-
pretari, omnes norunt, quotquot multarum lin-
guarum notitiam habent. Alteram vero, quod multa
Iudeis adversa vaticinationes prædicunt, quomodo
illi exterminandi, nos recipiendi simus. Ne igitur
si a primo statim auditu rem omnem, ut est, de-
prehendant, auctores tam tristis responsi vates in-
terficiant, librosque tollant, ideo obscuritate inter-
pretationis prædictiones involverunt. Tertium quod
destinaveramus erat exquirere, quid psalterium,
et cætera. Dico igitur psalterium instrumentum mu-
sices esse decem chordarum, supremarum partium
structura et temperamento sonum efficiens, vocem
que modulatum ad humanae vocis concentum ac-
commmodam. Hebreis quidem nablum dicitur, Græ-
cis cithara audit. Rectum illi lignum parant et
alterutram in partem inflexum huic chordas indu-
cunt intensas decem. Quarum unaquæque ad ver-
ticem seorsim illigata est, inde capita chordarum
dependent. Decem enim paxilli aut verticilli circa
cubitum quem dicunt citharae, torquentur, quibus
chordæ aliquando intenduntur, interdum laxantur
ad modum concentus aut libitum citharistæ. Atque
hoc est quod magnus Basilius dicit, psalterium initia
vocum habere in summo. Neque enim, ut in aliis vo-
cum organis, cantor attemperatis semel chordis
otiose quasi abutitur pulsibus; sed post tempera-
mentum vocum dextra quidem plectrum tractat

Α τῶν Ἐδδομήκοντα δύο προσκείμεθα, μάλιστα ἐπει-
δηρρημένας τὴν τῆς διαιλέκτου μεταβολὴν ποιησά-
μενοι, μηδὲ ἐν ἀκάστοις ἔννοιαν καὶ λέξιν ἀπο-
δώκασιν. Οὔτοι καὶ τοὺς φαλμοὺς μεταθέμενοι τὸν
πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον ἀνεπιγράφους ἔξαντο·
τῷ Ἐσδρᾳ πάντας ἀκολουθήσαντες. Ἐσδρας γὰρ,
Ἰουδαῖος φυλομεθῆς καὶ σπουδαῖος ἀνὴρ, περὶ ἑκα-
τὸν καὶ πεντήκοντα ἔνιαυτῶν τῆς τῶν Ἐδδομή-
κοντα δύο ἀκόδοτων; πολλά τε ὅλα τῶν προφητικῶν
βιβλίων διαρρέντα τὸ μὲν διά φρεσμάτων τῶν Ἰου-
δαίων, τὸ δὲ καὶ διά τὰς συχνάς αἰχμαλωσίας πάλιν
συνήγαγε, καὶ μέντοι καὶ φαλμοὺς τρισχιλίους· οἵ;
καὶ ἐπιγράμματα τέθεικεν δὲ νῦν ἔχουσιν. Ἀλλ'
ὑπερον Ἐξειλα; δὲ θεοσεβῆς βασιλεὺς, τοὺς ἄκατον
μόνους καὶ πεντήκοντα φαλμοὺς ἐκλεξάμενος, τοὺς
B ἄλλους ἡθέτησε· τὸ δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τὰ τοῦ Σο-
λομῶντος συγγράμματα πεποίηκε, τρία μόνα ἐγ-
χρίνας· τὰς Περομίας, τὸν Ἐκκλησιαστὴν, καὶ τὸ
Ἀσμα. Τὰ δὲ ὅλα πάντα ἀποδοκιμάσας, δος περιττὸς
τὴν σοφίαν γενόμενος δὲ Σολομῶν περὶ οὐρανοῦ, καὶ
στοιχείων, καὶ φυῶν, καὶ τῆς ἀκάστου δυνάμεως
συνεγράψατο. Τούτῳ δὲ κατὰ γνώμην εὐσεβῆ Ἐξε-
ιλα; ἐποιήσε, βουλόμενος; πάντας ἀνθρώπους; εἰς
Θεὸν μόνον καταφεύγειν, καὶ παρ' αὐτοῦ ἡτεῖν
πανδός πάθους καὶ νοσήματος θεραπείαν· ἀλλὰ μὴ
ἔντοις καὶ λίθοις ἁντούς ἀνατιθέναι, κάντευθεν κα-
ταφρονεῖν τῆς τοῦ Θεοῦ τιμῆς· καὶ περὶ μὲν τούτων
τοσαῦτα. Δύο δὲ αἵτια τῆς τῶν Γραφῶν ἀσαρεῖ·
εἰτεν διχομενοῖς μίαν μὲν, δεὶς ἀπὸ τῆς Ἐβραϊκῆς διαιλέ-
κτου εἰς τὴν Ἑλληνίδα μετεβλήθησαν. Ὁταν δὲ γὰρ ἵττα
εἰς ἐπέραν ἐρμηνευθῇ, πολλὴν ἔχει δισκολίαν, καὶ Ισ-
τιν, δοῖς πολλῶν γλωσσῶν ἐμπειροι. Δευτέραν δὲ,
εἰτεν διπλέγουσιν τοῖς Ἰουδαῖοις αἱ προφητεῖαι κακί,
καὶ ώ; αὐτοὶ μὲν ἀκβληθήσονται, ἥμετς δὲ εἰσδε-
χθῆσθαι μεθα. Ἰν' οὖν μὴ σαφῶς ἀκούσαντες περὰ τὴν
D ἀρχὴν διαχειρίσανται τοὺς λέγοντας ταῦτα προφῆ-
τας, καὶ τὰ βιβλία ἀφανίσασι, διὰ τοῦτο τῇ δισκολίᾳ
τῆς ἐρμηνείας· τὰς προρρήσεις· ἀπέκρυψαν. Τρίτον
προέκειτο ἡττῆσαι, τι τὸ φαλτήριον, καὶ τὰ ἔξης.
Ἐστι τοίνοι τὸ φαλτήριον δργανὸν μουσικὸν διεκά-
χορδον, ἐκ τῶν δικαίων μερῶν τῆς κατασκευῆς ἀπο-
τελοῦν τὸν ἥχον, ἐναρμονίους τοὺς φθόγγους πρὸς
τὴν ἐκ τῆς φωνῆς μελεψίαν ἀποδέδουν. Παρὰ μὲν
Ἐβραίοις ναύλα λεγόμενον, παρ' Ἐλλησι δὲ κιθάρα
δινομάζεται. Κατεσκευάστο γάρ αὐτοῖς ὁρθὸν ἔύλον
καὶ ἀπαρέγκλιτον, χορδαὶ δὲ ἐν τούτῳ δέκα ἑτε-
νοντα. Ἐκάστη δὲ τῶν χορδῶν εἰς τὸ ἀκροτελεύτειον
τοῦ φαλτήριου διηρρημένως ἐναπεσφίγγετο· αἱ δὲ
ἀρχαὶ τῶν χορδῶν καθίεντο δικαίων. Δέκα γάρ κό-
λασι, εἴτ' οὖν πασσαλίσκοι περὶ τὸν πῆχυν τοῦ
φαλτήριου στρεφόμενοι ἑτείνοντο τὴν χορδὴν καὶ
ἐχάλων, πρὸς δὲ τὸν ριθμὸν τῆς ἀρμονίας, καὶ πρὸς
τὸ τοῦ φαλτήρου βούλημα. Καὶ τούτο ἔστιν, δι φησιν
δέ μέγας Βασιλεὺς, δεὶς τὸ φαλτήριον δικαίων ἔχει τῶν
φθόγγων τὰς ἀφορμάς. Οὐ γάρ, ὡσπερ ἐπὶ τῶν ὅλων
δργάνων, ἀπαξ δὲ μουσικὸς ἐναρμοσάμενος τὰς χορδὰς
ἀπραγμόνως χρῆται τῷ χρούματι, ἀλλὰ μετὰ τὴν
ἀρμονίαν ἡ μὲν δεξιὰ τὸ πλήκτερον μεταχειρίζε-
ται· ἡ δὲ λαϊκὰ δικαίην ἐπιτευχαμένη τῶν χορ-

δῶν κατὰ διαστάσεις, καὶ πυκνὰ τοὺς δακτύ-
λους μετατιθεῖσα, βαρὺν ἡ δέξιν τὸν φθόγγον ἔρ-
γάζεται. Πολλῶν δὲ διντων δργάνων μουσικῶν, τὴν
βίβλον τῶν Ταλμῶν πρὸς τὸ λεγόμενον φαλτήριον
ἥμοσεν διπρόφτητης, ἐμοὶ δοχεῖν, τὴν δινωθεν εὐτῷ
ἰνηχοῦσσαν χάριν παρὰ τὸν Πνεύματος ἐνδεικνύμε-
νος· διότι τοῦτο μόνον τῶν μουσικῶν δργάνων τὴν
αἰσιαν τῶν φθόγγων ἐκ τῶν δινωθεν ἔχει, ὡς εἰρηται.
Τῇ κιθάρῃ μὲν γάρ, καὶ τῇ λύρᾳ κάτωθεν διχαλκῆς
ὑπηχεῖ πρὸς τὸ πλήκτερον· τὸ φαλτήριον δὲ τοῦτο
τῶν ἀρμονικῶν ρυθμῶν δινωθεν ἔχει τὰς ἀφορμάς,
ἴνα καὶ ἡμεῖς τὰ δινωθεν μελετῶμεν, καὶ μή τῇ
ἡδονῇ τοῦ μέλους ἐπὶ τὰ τῆς σαρκὸς πάθη καταφε-
ρώμεθα. Κάκενον δὲ οἶμας τὸν προφήτηκόν λόγον βα-
θύως ἡμῖν καὶ σοφῶς διὰ τῆς τοῦ δργάνου κατα-
σκευῆς ἐνδεδεῖχθαι, διότι οἱ ἄμμελεῖς καὶ ἐνάρμοστοι
τὰς ψυχῆς φρδίαν ἔχουσι τὴν εἰς τὰ δινωθεῖαν.
Τὸ δὲ φαλτήριον δεκάχορδον διν αἰνιγματωδῶς παρ-
εδήλου τὸ σῶμα, ἀπε πέντε αἰσθήσεις ἔχον, καὶ
πέντε τῆς ψυχῆς ἐνεργείας, δι' ἐκάστης αἰσθήσεως
γινομένης ἐνεργείας ἐκάστης. Ὄταν γάρ ἐκάστον
αἰσθητήριον ἐκάστη δυνάμει τῆς ψυχῆς προσαρμό-
σωμεν, καὶ πρὸς τὸ ίερὸν μέλος αὐτοῦ διοργανώ-
σωμεν, δεκάχορδον γινόμεθα φαλτήριον τῷ Θεῷ. ἡμῖν
μὲν μουσικούσμενον, καλῶ δὲ τεχνίτη, τῷ Πνεύ-
ματι ἀνακρουόμενον. Ἀλλὰ τοιούτον μὲν τὸ φαλτή-
ριον· φαλμὸς δὲ εἰσὶ λόγος μουσικὸς, καὶ ὑμνος τῷ
Θεῷ προσαγόμενος, ἀπὸ τοῦ φαλτηρίου δργάνου κλη-
θεῖς. Διὸ αἱ ἀλλαὶ Γραφαὶ, ἐπει μή πρὸς ἀλλὸν ἐψάλ-
λοντο, τῆς τοῦ φαλμοῦ ἐστέργηται καὶ ἡσεως. Χρή δὲ
μηδὲ διαψάλμα παραδρψεῖν ἀθεωρήτον. Τιοὶ μὲν
μετεβολὴν τοῦ νοήματος, ἡ πράγματος, ἡ προσώπου
σηματίνεν ἐνομίσθη τὸ διαψάλμα· τιοὶ δὲ μέλους
ἐναλλαγὴν, πότε μὲν βαρύτερον ἀπηχουμένου, πότε
δὲ δέξιερον. Ἔτεροι δὲ φασιν, διότι συντιθεῖς δια-
σιδεῖς ἐκάστον τῶν φαλμῶν παρεδίδουν ἐν τῷ χορῷ, καὶ
ἐψύλλεν ἐκείνων ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ. Εἰ δὲ που ἐδο-
ξεν αὐτῷ κατὰ μέσον τοῦ φαλμοῦ, καὶ ἀλλῷ χορῷ
παραδοῦναι τὸ λοιπὸν τοῦ φαλμοῦ, τότε καὶ ἡ δια-
σοχὴ τοῦ ρυθμοῦ ἐκαλεῖτο διαψάλμα. Ἡμεῖς δὲ τὰς
τε τῶν προτέρων ὑπολίψεις οὐκ ἀποδάλλομεν· ἐν-
νοήσατε δὲ τι, καὶ παρ' ἐαυτῶν πρὸς τὴν τοῦ βητοῦ
σημασίαν οὐκ ἀποκνήσομεν. Τοιαύτην οὖν τινα τοῦ
διαψάλματος κατελάδομεν τὴν διάνοιαν, διότι προτού-
σης κατὰ τὸ ἀκδίουθον τῆς φαλμψδίας, ἐάν τις ἐγέ-
νετο μεταξὺ προφητεύοντος τοῦ Δασδὶ ἐτέρα τοῦ
ἀγίου Πνεύματος θελαὶ ἐλλαμψίς, καὶ πρασθήκη τοῦ
κατὰ τὴν γνῶσιν χαρισμάτος, ἐπ' ὥφελεια τῶν δεχο-
μένων τὴν προφητείαν, ἐπέχων τὴν φωνὴν, καιρὸν
ἔδιδε τῇ διανοΐᾳ, δέξασθαι τῶν νοημάτων τὴν γνῶ-
σιν τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ παρὰ τῆς θείας ἐλ-
λάμψεως. Καὶ ὥστε πολλάκις τινὲς μετ' ἀλλήλων
διαλεγόμενοι, εἰ ποθεν ἀθρόα ἤχησι ταὶς ἀκοαῖς
προσδόλοι, παυσάμενοι τοῦ λόγου, πρὸς τὸν ἤχον
τῇ διανοΐᾳ συντείνονται, σχολὴν παρέχοντες δι' ἡσυ-
χίας τῇ ἀκοῇ, τοῦ γνῶσις τοῦ ἤχου τὴν δύναμιν,
εἴτα παυσαχμένης τῆς προσηχούσης φωνῆς πάλιν ἀλ-
λήλοις διαλέγονται· οὕτω καὶ διμέγας Δασδὶ ὑπο-
φητεύων τῷ Πνεύματι, διπερ τε φθάσας ἔμαθε, δι-

PATROL. GR. CVI.

A sinistra vero in summo chordas stringens per inter-
valla et crebro oberrans digitis, sonum aut gravem
aut acutum efficit. Quamvis vero non unum sit organum
musicum, Psalmorum tamen librum ad illud
quod psalterium dicitur maxime accommodavit va-
tes, ut milii videtur, gratiam illam sancti Spiritus si-
gnificaturus quæ ex alto profusa suavissimos in
ipso modos ciceret: quia hoc solum luter musica
instrumenta, vocum, ut diximus, causas a summitate
habet. Citharæ quidem et lyræ ad plectri pulsatum æs
inserius respondet: psalterium autem numerorum
musicorum in summo causas habet, ut et nos ad
superiora quærenda nos comparemus, nec lenocinulis
cantus ad studia carnis dejiciamus. Hoc enim divi-
ni vatis sermonem, sapientia in primis recondita per
instrumenti hujus structuram nobis indigitasse opini-
nor, quod animus moderatus et compositus expe-
ditum iter habeat ad altiora. Psalterium autem de-
cem chordis resonans per figuram corpus ostendit
quinque sensibus, et animalium quiunque facul-
tatis præditum, quarum singulæ per singulos
sensus officio suo funguntur. Ubi enim singulos
sensus singulis animalibus facultatis accommodamus,
et ad usum sacræ modulationis attemperamus, psalterium decem chordarum Deo efficiuntur; quod
a nobis quidem melodice conformatur, sed a perito
artifice sancto Spiritu pulsatur. Tale autem psal-
terium. Psalmus autem est sermo modularis, et
hymnus ad Deum directus, a psalterio instrumento
non tenet trahens. Quare alia quidem Librorum sa-
cerorum volumina, quia ad tibiam non canebantur,
psalmi nomine carent. Porro neque diapsalma
mentionem omittere licet. Quibusdam enim
commutationem sensus, aut rei, aut personæ signi-
ficare creditum est diapsalma; quibusdam vero di-
scrimen cantus aliquando gravius aut acutius reso-
nantis. Alii dicunt, Davidem ubi aliquem hymnum
composuerit, aliquem e choris cantorum adhibuisse,
eundemque inter illos modulatum esse. Sicubi vero
eidem visum fuerit diffindere quasi psalmum,
partemque reliquam alteri cuidam choro tradere, tunc
illas cantandi vices suis diapsalma appellatas. Nos
vero sicut priorum conjecturas non rejicimus, ita
inventis aliquid addere circa significationem
verbi non verehimur. Igitur ejusmodi aliquam
significationem diapsalmatis deprehendimus, ut
procedente ex ordine cantu, si qua nova vati-
cinanti accideret divini Spiritus illuminatio et ac-
cessio gratiae revelationis, in usum eorum qui aus-
cultarent prophetiam, ille inhibita voce tempus de-
derit animo suo, ad percipiendum intellectum
cognitionum, quas illuminatio divina in illo excita-
bat. Non secus atque solent qui inter se consabu-
lantur, si quis sonus gravior aures percusserit,
omissio sermone, ad sonum animalium convertunt,
otiumque auribus per silentium probeat, ad intel-
ligendam cantus significationem; mox vero cés-
sante cantum voce rursus colloquium repeatunt. Si
millime magnus David vocem accommodat Spiritu

34

*Iti sancto, quæque didicerat, dum cantionis argumentum animo præcipiebat, carmine exponit; et si quid inter canendum amplius percipiebat, inhibita harmonia aures advertebat Spiritui sancto, perite succinti, ut quibus interea sensibus impletus fuerat, illos denuo explicaret. Est igitur diapsalma inter canendum, atque in ipso orationis fulmine subito facta pauca ad perceptionem cogitationis divinitus interpositæ. Aut diapsalma est doctrina Spiritus, occulte superveniens animo, ejusque circa cogitationem eamdem intentioni, qua series modulationis abrumpitur. Ne tamen vulgus autumet silentium illud signum esse, quod virtus Spiritus sancti vaticinantem destituerit, Ideo non nulli interpretum pro diapsalmate continuationis notam inscribunt intervallis; ut hoc maxime modo discamus sancti quidem Spiritus gratiam nullibi desicere; ceterum sermonem, interpretem illorum, quæ divinitus animo incident, aliquando hæsitare: atque alia quidem mentis effari, alia excipere. Atque donec effatur sensus, qui intellectui imprimuntur, ordine succedit modulatio; quoties autem sublimius et divinius quid aures mentis circumsonat, inhibito cantu, totus est in audiendo. Internus igitur sancti Spiritus, illo ipso silentii tempore in illo loquentis, sermo etiam intervalla illa continuabat. Intervallum autem ipsum interpretibus diapsalma vocatum est. Diapsalma tamen non pausam, sed inspirationis divinæ intensionem esse, vel inde quis intelligat. Initio enim psalmi tertii, dum domesticas calamitates David deplorat, inops consilii queritur: Domine, quid multiplicati sunt qui tribulant me? In medio autem hymni, eo ipso in loco quo diapsalma exstat, confirmato animo gloriatur quasi salutem suam oculis cerneret: «Ego dormivi, exclamat, et soporatus sum, et exsurrexi quia Dominus suscepit me.» Hæc ita quidem hactenus. Alleluia autem laus Dei exponitur. Est enim alleluia laus, et ia Deus. Quare pro illo, *Laudate Dominum quia bonus est psalmus; Alleluia, quia bonus est psalmus*, Symmachus reddit. Psalmus autem et oda differunt; quod psalmus quidem sermo musicus est quatenus modulate ex lege musicæ organo adstrepit. Oda autem vox est modulata numero et harmonia constans, absque concantu organi. Quare quandoquidem corporis nostri machina per similitudinem audit psalterium, vel organum ex lege musicæ ad laudes Dei compositum; non temere ipsæ etiam corporis actiones, quæ in honorem Dei suscipiuntur per psalmum. intelligantur; quando a ratione modulati et compositi, nihil præter modum et numerum intra animum designemus. Per odam vero, quæcumque ad nudam contemplationem aut orationem deo pertinent. Ita quidem magnus Basilius. Frater autem ejus Gregorius per psalmum vitam nostram intelligit, non levibus et abjectis sive terrenis sonis, hoc est cogitationibus*

A εξει τῇ μελῳδίᾳ· καὶ εἰ τι μεταξὺ λέγων ἐκεῖσθε, ὑπέχων τὴν τῆς ψυχῆς ἀκοήν τῷ πνεύματι, καὶ ἀκαστογάζων τὸ μέλος, ὃν ἡ πλήρης ἐγίνετο, ταῦτα πάλιν διεξῆσαι. Εστιν ὅν τὸ διάφαλμα μεταξὺ τῆς φαλμῳδίας γνωρένη κατὰ τὸ ἀθρόν ὑπόρετος, πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ θεόθνητου ἵστασθαι τοῦ νοήματος. Τῇ διάφαλμα διστον διασπαλλία τοῦ Πνεύματος, τῇ ψυχῇ κατὰ τὸ ἀπόρθητον ἐγνωμένη, τῆς περὶ τὸ νόημα τοῦτο πρεσοῦτος, τὸ συνεχὲς τῆς μελῳδίας περικοπεύσθης. Τὸ δὲ μὴ νομίσωντις πολλοὶ, ὅτι ἡ σωτήρ σημεῖον ἔστι τῷ ἀπίλεσιπέντε τὸν προφητεύοντα τὴν τοῦ ἀγίου Πνεύματος δύναμιν, τούτου χθριν τινὲς τῶν ἐρμηνῶν, ἀντὶ τοῦ διαφάλματος τὸ δεῖ τοῖς διαλείμμασιν τοῖς ἐγγράφουσιν· ὡς δὲν διδ τούτου μάθων, ὅτι μὲν τοῦ ἀγίου Πνεύματος χέρις πάντοτε ἦν· δὲ δὲ ἐρμηνεύων τὰ ἐγγινόμενα θεόθνητον τῇ ψυχῇ νοήματος, οὐ πάντοτε ἦν· ἀλλὰ τὸ μὲν ἐξεφόνει τῆς δινοίας, τὸ δὲ ὑπεδέχετο. Καὶ φὰ μὲν γάρ ἐκηρύξει τὶ ἐντυπωθεντα τῇ διανοίᾳ νοήματα, προφεῖ δι' αὐλούθου ἡ φαλμῳδία· εἰ δὲ τι τῶν θεωτέρων τὴν τῆς ψυχῆς ἀκοήν περιήχησεν, οὐλος τῆς ἀκροάσθεως ἦν, καταστογάζων τὸ μέλος. Αετ τοίνυν τοῦ ἀγίου Πνεύματος, καὶ παρὰ τὸν τῆς σιωπῆς καθρόν, ἐν αὐτῷ λαλοῦντος; δέλος ἐν διαλείμμασιν ἦν· τὸ δὲ διαλείμμα παρὰ τὸν ἐρμηνέων ὄντομάσθη διάφαλμα. Οτι δὲ θειοτέρας ἐπιπνοίας ἔπιτασίς ἔστι τὸ διάφαλμα, ἐντεύθεν διν τις κατίδοι. Καὶ γάρ τῇ ἀρχῇ τοῦ τρίτου φαλμοῦ τὰς οἰκείας συμφορᾶς; δὲ διοφύρεται, καὶ διαπορούμενος λέγει, «Κύριος ἐπιλέγονθεν οἱ Θείοντες με;» περὶ τὰ μέσα μὲν τοῦ φαλμοῦ, θεά καὶ τὸ διάφαλμα κατα· θάρρους ἀναπλήσθεις πέποιθε καὶ παρῆγονται, τὴν διατοῦ σωτηρίαν ὁσπερ δρῶν, καὶ φέρει. «Ἐγώ ἐκοιμήθην καὶ ὑπνωσα, ἐκηρύχθην, ὅτι Κύριος ἀντιλήψεται μου.» Καὶ ταῦτα μὲν οὗτοι. Τὸ δὲ ἀλληλούια αῖνος; Θεοῦ δὲρμηνεύεται· θεός γάρ τὸ μὲν, ἀλληλού, αῖνος· τὸ δὲ Ιησος, Διὸς καὶ ὀντοτοῦ, «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον οὗτι ἀγαθὸν φαλμός,» «Ἀλληλούια δὲ τὸ ἀγαθὸν φαλμός,» δ σύμμαχος τεθεικε. Ταῦτα δὲ καὶ φέρει διαφέρει· δτι δὲ μὲν φαλμὸς μέτονται μουσικός, δταν εύρυθμως; κατὰ τοὺς ἀρμονικοὺς λόγους πρὸς τὸ δργανον κρούηται· ἡ δὲ φωνὴ ἔστιν ἐμμελής, ἀποδιδομένη ἐναρμονίας χοροῦ· δ τῆς συνηχήσθεις τοῦ ὀργάνου· ὁστε ἐπιειδὴ φελτίριον τροπικῶς, καὶ δργανον ἡρμοσμένον μουσικόν εἰς ὑμνους θεοῦ η τοῦ σώματος ἡμῶν ἔστι κατασκευή νοηθείαν καὶ φαλμὸς αἱ διά τοῦ σώματος πρόσθιαι· αἱ εἰς δέξαν θεοῦ ἀποδιδομέναι· δταν ὑπὸ τοῦ λόγου ἡρμοσμένοι, μηδὲν ἐκμελές ἀποτελῶμεν τὸ τοιοῦν θεοληγίας. Καὶ οὖτα μὲν δ μήτας Βασιλείος. «Ο δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γρηγόριος φαλμὸν μὲν νοεῖ τὸν ἡμέραν βίον, μὴ τοῖς γηλωις φθόργγοις, τουτέστι νήματα περιγράμμενον· ἀλλὰ καθαρὸν καὶ ἐξικουστὸν ἐκ τῶν ἀνωθέν καὶ οὐρανίων τὸν ἥχον ἀπεργάμμενον· φέρει δὲ, τὴν περὶ τὸ φαινόμενον εὐσημεῖον. Καὶ φησιν, δτι ὁσπερ ἐκτῶν μουσικῶν δργανον μόνος δ ἥχος τῆς μελῳδίας προσπειπτει ταῖς ἀποτί-

αὗται δὲ τὰ μελῳδούμενα ρήματα οὐ διαρθροῦνται· ἐν δὲ τῇ φόβῃ τὸ συναρμόστερον γίνεται, καὶ δὲ τοῦ μέλους βυθόμας καὶ τῶν ρημάτων τῇ δύναμις συνδιεξαγομένη μετὰ τοῦ μέλους, ἵν αγνοεῖσθαι πᾶσα ἀνάγκη, ὅταν διὰ μόνων τῶν μουσικῶν δργάνων τὴ μελῳδία γίνεται· οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν τὴν ἀρετὴν μετιόντων συμβαίνει. Οἱ μὲν γάρ τῇ θεωρητικῇ καὶ ἐποπτικῇ τῶν δυνών φιλοσοφίᾳ τὸν νοῦν προσανέχοντες, τῇ ἀπεικαζομένῃ πρὸς τὸν ψαλμὸν, ἄδηλον τοὺς πολλοὺς τὴν ἀρετὴν καταρθροῦνται, ἐν τῷ ίδιῳ συνειδέται τὸ ἀγαθὸν κατακλείσοντες. Οἵτις δὲ καὶ τὸ ἥθος; τοῦ βίου συγκαταρθροῦται, οὗτος τῇ περὶ τὸ φαινόμενον εὐσχημοσύνῃ. καθάπερ τινὶ λόγῳ καὶ ὡδῇ ἔμμελει, τὴν τῆς ζωῆς ἔστων εὑρυθμίαν δημοσιεύσουσι. Σημαίνεται οὖν διὰ μὲν τοῦ ψαλμοῦ τὸ κατὰ διάνοιαν ἀγαθὸν· διὰ δὲ τῆς φόβης τὸ ἥθος καὶ ἡ περὶ τὸ φαινόμενον εὐσχημοσύνῃ ἔρμηνεύεται. Ἐπειδὲ μεμαθήκαμεν τὶ ἔστι ψαλμὸς, διεῖ τὴ διὰ δργάνου μουσικοῦ μελῳδία· καὶ τὶ ὡδὴ, διεῖ τὴ διὰ τοῦ στόματος γινομένη τοῦ μέλους μετὰ τῶν ρημάτων ἑκφώνησις, φήτεον λοιπὸν τὶ ἔστι ὑμνός· διεῖ τὴ διὰ τοὺς ὑπάρχουσιν ἡμένην ἀγαθούς ἀνατιθεμένην τῷ θεῷ εδφημίᾳ. Αἶνος δέ, ήτοι αἰνεσίς, τῶν θείων θαυμάτων ἐπαίνος· προσευχὴ δὲ ἐκετηρία περὶ τινος τῶν συμφερόντων προσαγομένη θεῷ. Ἄλλαξ περὶ τούτων καὶ αδήις εἰρήσεται. Τὸ μέντοι τέταρτον κεφάλαιον ἔξετάζοντες, εἰ πάντες εἰσὶ τοῦ Δασδίος οἱ ψαλμοί, φαμέν, διει τρισκλιτοί ψαλτεψοὶ ἀπὸ τοῦ Λευτεκοῦ καὶ ἱερατικοῦ γένους εἰς τρεῖς διηρημάνοις χορούς τὸν τοῦ Δασδίος ψαλμὸν ἐψαλλον. Ἐξῆρχε δὲ τοῦ μὲν πρώτου χοροῦ Ἰδεύον δ χοροδιάσκαλος· τοῦ δὲ δευτέρου Αἴθαν, καὶ τοῦ τρίτου Ἀσαφάτ. Κεκμηκότας δὲ τούτους οἱ υἱοὶ Κορέ διεδέχοντο. Ὅρεν καὶ πολλοὶς δ Δασδίος ψαλμούς ἐπὶ τούτων ὄντας ἐψαλλεῖ, καὶ τινὲς ἐντεύθεν κακῶς ὑπέλασον, διεῖ αὐτῶν εἰσιν οἱ ψαλμοί. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὄντα ματα αὐτῶν ἐν τοῖς ἐπιγραφαῖς τῶν Ψαλμῶν εὑρίσκεσθαι. Εἰσὶ δὲ πάντες οἱ ψαλμοί, ὡς τοῖς ἀκριδοῦσι δοκεῖ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ τοῦ Δασδίος. Μετ' ὡδῆς δὲ αὗτη τῇ προφητείᾳ λέγεται, ἵνα ἔκστος τέρπη τὴν ψυχὴν φῶν, καὶ ὑποκλέπτῃ τὸν ἐκ τῆς ἀναγνώσις τ. δόνον. Ἐπειδὴ γάρ εἰδεν δ θεὸς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων γράμματέροις δητας, καὶ πρὸς τὴν τῶν πνευματικῶν ἀνάγνωσιν δυσχερῶς ἔχοντας, καὶ τὸν ἔκειθεν οὐχ ἔδεις ὄπομένοντας καθαρούς· ποθεινότερον τὸν πόνον ποιῆσαι βουλόμενος, καὶ τοῦ καμάτου ὑποτεμέσθα τὴν αἰσθησιν, τὴν τοῦ μαχαρίου Δασδίος ἔκνησε γλωσσαν, μελῳδίαν ἀναμίξει τῇ προφητείᾳ, ἵνα τῷ βυθῷ τοῦ μέλους ψυχαγωγούμενοι, μετὰ πολλῆς τῆς προδύμιας τοὺς ἱεροὺς αὐτῷ ἀναπέμπωμεν δημοσιούς οὕτω γάρ ἡ φύσις ἡμῶν πρὸς τὰ δέματα καὶ τὰ μέλη οἰκείως ἔχει, ὡς καὶ τὰ ὄπομάτα παιδία κλαυθμυρίζεμεν οὕτω κατακομβίζεσθαι· καὶ γυναῖκες ἴστουργούσαι, καὶ γηπόνοι, καὶ δοοιπόροι, καὶ ναῦται τὸν ἐκ τῶν ἔργων πόνον παραμυθοῦνται· ὡς τῆς ψυχῆς, εἰ μέλους ἀκούστεις καὶ ὡδῆς, φῶν ἀπαντα ἐνσγχεῖν δυναμένης τὸ δχληρά καὶ ἐπίπονα. Ἐπειδὲ οὖν τῇ ψυχῇ ἡμῶν οἰκείως ἔχει πρὸς τοῦτο τὸ εῖδος τῆς τέρψεως· ἵνα μὴ πορνικά

A et intelligentis obstrepentem, sed puram et audiabilem, ex copia rerum sublimiorum et celestium vocem redditem. Odam autem dicit externi moris moderationem et decentiam. Atque, quemadmodum ex organis, inquit, musicis solus sonus modulationis auribus accedit, ipsa autem verba suis numeris et articulis modulando non distinguuntur; quod utrumque in oda sit, ut et numerus modulationis et verborum virtus similis cum concentu explicetur; quam utique ignorari necesse est, quoties solis musicæ organis cantus peragitur: similis ratio est eorum, quæ ad virtutem referuntur. Qui enim ad solam umbratilis et contemplativam philosophiam animum applicant quæ psalmo propriæ comparatur, intra suam conscientiam virtutis B habitum efformant, et circumscribunt, ignotum vulgo. Quibus vero externæ vitæ ratio simul corrigitur, illi externi habitus honestate, quasi oratione quadam et cantu harmonico vita futiloris sua hohestatem evulgant. Igitur per psalmum quidem, bonum quod intra animum conccluditur, designatur; per odam vero mores illiusque, quod in oculos occurrit consonantia demonstratur. Postquam igitur didicimus quid psalmus sit, organi sciencie musici harmonia, itemque quid oda, modulatio oris verbis accommodata, dicendum superest, quid sit hymnus. Nimirum pro præsentibus bonis dicata Deo laudatio. Laus autem, seu laudatio miraculorum divinorum est prædicatio. Oratio vero est supplicatio ad Deum directa, de re aliqua earum quæ ad utilitatem conserunt. Cæterum de his postea dicendi locus erit. Nunc quartum caput excutientes, num omnes psalmi Davidis sint, dicimus ter mille cantores, ex familia Levitarum et sacerdotum, in tres choros divisos, Davidis psalmos cecisisse. Primi chori præcentor Iudithus fuit; secundi Aetham, tertii autem Asaph. Fatigatos hos excipiebant filii Core. Hæc ratio est quare tot psalmos illorum nomine cantaverit David, atque quare nonnulli perperam collegerint, illos ipso psalmos eosdem auctores habere: eo quod aliquæ psalmi eorum nominibus inscribantur. Sunt vero psalmi illi omnes, ut peritioribus recte videtur, Davidis ipsius. Legitur autem hæc vaticinatio in numeros cantici redacta, ut unusquisque animum numerorum gratia oblectet, et lectionis molestiam cantando fallat. Postquam enim Deus non paucos hominum segniros et alieniores a lectione rerum divinarum, nec adeo patientes laboris circa illa animadvertisit, ut jucundiore redderet hanc operam, et fatigationis subtraheret sensum, beati Davidis linguam morit, ad miscendam vaticiniis melodiā, ut numerosa modulatione ducti, multa cum animi alacritate laudes ipsi sacras decantemus. Usque enim adeo ad naturam nostram comparata sunt carmina et modulamina, ut et pueri lactentes, et mulieres nentes, et agricolæ, et viatores, et nautæ modestiam laboris cantu solentur: quasi anima, si modulationem aut cantum audiat, quācumque

inostriam aut ærumnam facilius ferat. Quando- quidem ergo hæc voluptas adeo propria est animo nostro, ne dæmones inductis cantibus amatoriis et meretriciis omnia pervertant, psalmos quasi propagnaculum objicit illis Deus, adeo ut res illa simul et voluptas et utilitas sit a Spiritu sancto profecta, qui in animam tale aliquid cantantem celeriter illabi solet. Postquam enim Spiritus sanctus humanum genus intractabile vedit hortanti ad virtutem, nosque ipsas studio voluptatis recte vias negligentiores, præcepta virtutis suavitatem harmonizæ quasi condimento aliquo temperavit, ut propter gratiam et suavitatem auditionis, orationis utilitatem insciæ admitteremus. Perinde ac prudentes medici, quando acerba aut amara medicamenta regrotis propinant, et stomacho laborantibus, dulcedine mellis condunt ut magis sint ad palatum: ita virtilitatis curriculum, quod per se difficile et impedimentum est, amoenitas cantus gratum efficit. Ideo enim numeri hymnorum inventi sunt, ut qui pueri sunt ætate, aut omnino rudiiores, ad habitum virtutis in speciem quidem canant, revera autem animos erudiant. O sapiens inventum magistri, qui hoc molitur, ut eadem opera et canamus et discamus utilia. Qua ratione tanto firmius animo nostro imprimitur doctrina. Violenta enim disciplina non potest esse diuturna. Quod autem eum delectatione quadam obrepit, constantius animo inharet. Causa igitur prima et quasi obvia, quare cum voluptate psalmos animo versemus, hæc est, quod verba modulamur. Illa vero ipsa philosophia quæ harmonia constat, majus quid in recessu habet quam plerique credunt. Quid ergo est id quod dico? Audivi sapientum quemdam naturæ nostræ rationem ita explicanteum quasi homo parvus quidam mundus sit, omnia inter se concludens, quæcumque magnus ille mundus complectitur. Hujus autem universi dispositio et ornatus quam proxime accedit ad harmoniam, multis nominibus et modis, non sine ordine et numero sibi ipsi respondentem. Hunc igitur divinum concentrum etiam magnus David auribus hausisse totis milii videtur, tum, cum psalmo quodam dicat: Laudant Deum alias virtutes cœli omnes, et lumen astrorum, sol et luna, et cœli cœlorum, et aqua quæ supra cœlos est. Quod si ergo dispositio illa mundi absolutissima et ornatissima harmonia quædam musica est, homo autem parvus quidam mundus; utique quæ in universo spectatur harmonia, etiam in hominis natura apparet. Arguit autem hoc etiam mechanica corporis nostri structura, ad rationem firmationum per numeros solerissime a natura contexta. Vides arteriam veluti tibiam aliquam? Palatum, quasi caninem lyræ, illamque ope lingue, et generum et oris, quasi per plectrum editam et chordas modulationem? Quandoquidem igitur omne quod naturæ ordinem sequitur, ipsi naturæ gratum est, musicam autem ad normam naturæ nostræ comparata esse jam liquet, ideo magnus David disciplinæ

A δοματα οι δαίμονες εἰσάγοντες, ἀπαντα ἀντέρων, τοὺς φαλμοὺς αὐτοὺς ἐπετείχισεν ὁ Θεός· ὡς τὸ διάγμα καὶ ἡδονὴν καὶ ὠφέλειαν εἶναι τοῦ ἄγαν Πνεύματος, τῇ τοιαύτῃ φαλλούσῃ ψυχῇ τεχνῷ ἴππαρμένου. Ός γάρ εἰργται, ἐπειδὸν εἰδεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἀγιον δυσάγων τρόπος τὴν ἀρετὴν τὸ γένος; ἀθρώπων, καὶ διὰ τὸ πρότονον ἡδονὴν ἐπιβρέπεις, τῷ δρθοῦ βίου καταμελοῦντας ἡμᾶς, τὸ δικαῖος μειράζει τερπνὸν τοὺς δύγμασιν ἀγκατέμιξεν· ἵνα τῷ προτηνεῖ καὶ λειψίᾳ τῆς ἀκοῆς τὸ ἀκέ τῶν λόγων ὀφελεῖται λανθανόντως διαδεξώμεθα. Καὶ καθάπερ οἱ σορταὶ τῶν Ιατρῶν τὰ αὔτητρότερα καὶ πικρὰ τῶν ἀλκητρίων φαρμάκων πίνειν διαδόντες τοῖς δέρμαστοις καὶ κακοστοῖς, εὐληπτα ταῦτα ποιοῦσι, τῇ τοῦ μίλιτος ἡδονῇ περιπτεύοντες, οὗτοι καὶ τὴν ἀρετὴν πολιτείαν, σκληρὰν οὖσαν, γλυκεῖαν ἡ μειράζει ἐποίησε. Διὸ τοῦτο τὰ ἑναρμόνια ταῦτα μᾶλι τῶν φαλμῶν ἐπινεύηται· ἵνα οἱ παιδεῖς τὴν ἡλικίαν, ἢ τοις δὲ οἷς οὐ περιπλέκεται τὸ δέρμα; τῷ μὲν δοκεῖν, μελῳδῶν, τῇ διληθεῖται δὲ τὰς ψυχὰς παιδεύωνται. Ή τῆς σορῆς ἐπινοίας τοῦ διδασκάλου, δρμοῦ τε δεσμούς ἡμᾶς, καὶ τὸ λυσιτελῆ μανθάνειν μηχανωμένου· Ὅθεν καὶ μᾶλι ἐνευποῦται ταῖς ψυχαῖς τὰ διδάγματα· αἱ βίαιοι γὰρ μάθημα οὐ πέφυκε περιπατεῖν· τὸ δὲ μετά τέρψεως καὶ χάριτος εἰσδύμενον μουριμώτερόν πως ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐνιζάνει· ἡ μὲν οὖν πρόχειρος αἵτις, καθ' ἣν ἐν ἡδονῇ τὴν ἐν τοῖς φαλμοῖς μελτήν παύσιμεθα, αὕτη ἔστι, τὸ μελῳδεῖν, φημι, τὰ δημάτα. Εούσει δὲ διὰ τῆς μειράζεις φιλοσοφία καὶ μετ' αὐτῇ τὴν τῶν πολιῶν διάνοιαν ἀποσημαίνειν. Τί οὖν ἔστιν διφημι; Ἡ θεοσά τινος; τῶν σορῶν, τὴν περὶ τῆς φύσεως; ἡμῶν διεξιδόντος λόγον, δειπνούς τοις; ἔστι: κόσμος δὲ ἀνθρωπός, πάντα ἔχον ἐν τοῦ μεγάλου κόσμου· ἡ δὲ τοῦ παντὸς διακεμένης ἀρμονία τοις μουσικῇ, πολυειδῶς; καὶ ποικιλίας κατὰ τινα τάξιν καὶ δυθμὸν πρότονος ἔστιν τροπομένη. Ταῦτης δὲ τῆς θεοτεσσίας; ὑμαρδίας δειπνού μη καὶ διέγεις Δαβὶδ ἐν ἀκροδάσι; γενόμενος εἰπεῖν τοις τῶν φαλμῶν, δειπνούς τοῦ Θεοῦ αἱ τε διληθεῖσαι δινάρματα, εἰς τοὺς φαλμούς τοις μουσικῇ τοις μουσικῇ, μικρὸς δὲ κόσμος δὲ ἀνθρωπός, ἡ ἐν τῷ παντὶ θεωρουμένη μουσικὴ καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει φενήσεται. Δείκνυει δὲ τοῦτο καὶ ἡ ὀργανικὴ τοῦ σώματος ἡμῶν κτεσική, πρότοις ἐργασίαι μουσικῶν; φιλοτεχνητεῖσα περὶ τῆς φύσεως; Ὁρέζει τὸν τῆς ἀρτηρίας αὐλόν, τὴν τῆς ὑπερφάσης μονάδα; τὴν διὰ γλώττης καὶ παρειῶν κατόπιντος, ὡς διὰ χορδῶν καὶ πλήκτρου κιθαροφύλακα; Ἔπειτα οὖν πάντα τὸ κατὰ φύσιν φιλον τῇ φύσι τοις ἀπιδείχθη δὲ κατὰ φύσιν ἡμῖν οὖσα ἡ μουσικὴ, τοῦτον χάριν διέγεις Δαβὶδ τῇ περὶ τῶν ἀρετῶν φιλοσοφίᾳ τὴν μειράζειν· οἴον τινα μειράζειν τὴν ὑψηλῶν καταχέας δογμάτων. Καὶ μαρδονέσι συμβουλεύειν διανιγμάτων, δειπνούς τοις καὶ ἔκτροπον καὶ παρηγμένον τῶν ἐν ἀρετῇ ζώντων εἶναι τὸ δέρμα, ἀλλ' ἐμμελές καὶ εὐρυθρόν, μήτε πέρα τοῦ μέτρου ὑπερτεινόμενον· ῥήγνυται· γάρ

πάντως τῇ ὑπερέσσαις τῆς χορδῆς τὸ εὐάρμοστον· μήτε πρὸς τὸ ἐναντίον, ἐν ἀμετρίᾳ τῆς ἡδονῆς ὑποχαλώμενον· καὶ φήγη γάρ καὶ ἀναυδός γίνεται η ψυχή τοις τῆς ἡδονῆς ἔγχαυκωδεῖσα πάθεσε. Δῆλον οὖν ἐκ τούτων ἐστι, πρὸς δὲ τοὺς βιβλίους τῆς μελιφδίας τὸ αἰνιγμα· διτε τὴν τῶν παθημάτων συστολὴν συμβουλεύει ποιεῖσθαι· τῶν διαφόρων ήμενον ἔγγινομένων ἐκ τῶν βιωτικῶν περιστάσεων. Ὁθεν καὶ τὰ κατορθώματα τῆς θείας ταῦτης μουσικῆς προσμαρτυρεῖ τῷ Δαΐδῃ ἡ Ἱεροφία, διτε παράφρορὸν ποτε καταλαβόν τὸν Σαούλ, καὶ ἔξεστηκτα τῆς διανοίας, οὗτος ἐξάστο, κατεπάθων τοῦ πάθους, ὥστε αὐτῷ πάλιν πρὸς τὸ κατά φύσιν ἐπανελθεῖν τὴν διάνοιαν. Τὴν δὲ τῶν ψαλμῶν βίβλον (τοῦτο γάρ ἔχετας λείπεται) εἰς πάντας βιβλία Ἐβραϊος διαιροῦσιν, ὧστε γενέσθαι αὐτῇ διληγον πεντάτευχον. Ἀπὸ γάρ τοῦ πρώτου ψαλμοῦ μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ μίαν ἐλογίσαντο βίβλον· ἀπὸ δὲ τοῦ τεσσαρακοστοῦ πρώτου ἕως τοῦ ἑβδομηκοστοῦ πρώτου, δευτέρων· ἀπὸ δὲ τοῦ ἑβδομηκοστοῦ δευτέρου ἕως τοῦ ὅγδοηκοστοῦ ὅγδου, τρίτην· ἀπὸ δὲ ὅγδοηκοστοῦ ἐννάτου, ἕως τοῦ ἑκατοστοῦ πέμπτου τετάρτην· ἐντεῦθεν ἕως τέλους πέμπτην. Ἐκαστον γάρ ψαλμὸν ἐν τῷ τέλει ἔχοντα τὸ, «Εὐλογητὸς Κύριος γένοιτο,» τέλος εἶναι βιβλίου ἐδικαίωσαν· τῆς πέμπτης μόνης μερίδος, ἀντὶ τοῦ «Εὐλογητὸς Κύριος, γένοιτο, γένοιτο, ἐχούστης τὸ» Πᾶσα πνοὴ αινεσάτω τὸν Κύριον.» Τίς δὲ ἡ ἐν τούτοις τεχνικὴ τάξις; Τὸ μὲν πρώτον τμῆμα τῆς κακίας ἀφίστησι τὸν ἀνθρώπον· τὸ δὲ δεύτερον ὑπερδιψώντα εἰσάγει τοῦτον τοῦ βελτίους, κατὰ τὴν διψαδεστάτην Ἐλαφὸν· τὸ τρίτον ὑποπτικὸν αὐτὸν παρίστησι τῆς τῶν δυνάτων φύσεως· ὡς ἀγαθὸς γάρ, φησὶν, διθεὸς τῷ Ἱερατῇ· ἐγὼ δὲ, φησὶ, κτηγόδης μὲν ἡμῖν, δε τὸν τοῖς ἐπικακρίοις τὸ ἀγαθὸν ώριζόμην· νῦν δὲ μετὰ σοῦ εἰμι, δε πρὸς τὸ δεξιὰ ὀρμῆσα. Τὸ τέταρτον οὐδέτερον ἀφίσησι τὸν ἀνθρώπον εἶναι, ἀλλ' ἡδη τῷ θεῷ συνάπτει. Ο γάρ ὅγδοηκοστὸς ἐννατος ψαλμὸς ἐπιγραφὴν ἔχει· «Προσευχὴ Μωϋσῆς ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ»· τὸ δὲ πέμπτον δὲ τὴν ἀκρώρης· αν ἄγει τῆς ἀναβάσεως· «Ἐμή πᾶσα συμπλήρωσις τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας ἐστι· πᾶσα γάρ, φησὶ, πνοὴ αινεσάτω τὸν Κύριον.» Τοιούτον μὲν δὴ τὸ πρωτόψημα· καὶ πρὸς δὲ ἀντί, καὶ αὐτῇ παραθεῖναι τὴν πανδαισίαν, ἢν δὲ θεός Δαΐδης καλοὶς δαιτυμόσιν ἦτοι μάστο.

Quinta vero pars ad culmen dicit ascensus. Gloriatur enim: Mea est omnis summa felicitatis humanae; ergo, dicit, omnis anima laudet Dominum. Tale quidem est convivium; nunc tempus est appetere omnem fereculorum varietatem, quam David probis convivis apparavit

Versus iambici in quatuor prophetas, ante Catenam inscripti. (Nicetæ forsitan Heracleensis, Constant. eccl. diaconi, an. C. 1077. BANDINI I, 19.)

ΗΣΑΙΑΣ.

· Η τῶν προφητῶν ἀκρότης Ἡσαΐας,
Τὸν νοῦν καθαρθεὶς ἀνθράκι φλογὸς ἔσνει,
Καὶ δὴ τὸ μέλλον ὡς ἀνεστώς προβλέπων,
Χριστοῦ διετράνως τὴν παρουσίαν,
Πτῶσιν προηγρέυσε τῶν Χριστοκτόνων,
Πίστιν προείπε τῶν πρὸτιν ξέωθεν νόμου,
Καὶ παντὶ κόσμῳ τὴν παλιρροιαν βίου.
Ποιεῖσθεις φθόνοι δὲ, καὶ πόλον λαχῶν μένειν,

D

ISAIAS.

Prophetarum apex Isaias,
Mente purgatus a carbone flammæ alienæ,
Futuriq[ue] ut iam imminentis providus,
Christi significavit præsentiam,
Casumque prædictis Christicidarum,
Fidem prænuntiavit ante a lege alienorum,
Totique mundo vitæ restitutionem.
Dissectus autem invidia, polique sorte donatus,

Dicta reliquit vitam adjutura,
Quae Nicetas, quem coronæ sedes habet,
Hic concinne composuit,
In fidei documentum. animaque lumen.

JEREMIAS.

Deslore, propheta, lacrymisque prosequi urbem,
Desine jam cœdibus plenam,
Qui matris in utero es consecratus,
Nec verearis cum inter gentes locutus fueris,
Te tanquam ad infidos esse jussum accedere,
Quin potius surgas, leva oculos in circuitu,
Lamentationum et lacrymarum copia omissa.
Siquidem non mortuus es, sed sursum vivis,
Quin gentes aspicias antea externas, nunc legi sub-

[jectas, B]

Sionis filios præstantes in pulverem redactos,
Lætare tandem perfectione tuorum sermonum,
Quos pia mens hic composuit.

EZECHIEL.

Menis splendore et puritate cordis
Ezechiel, ineffabilibus sermonibus
Dignus habitus est, et novis visionibus,
Deum enim vidi tanquam accessibilem visu,
Et Cherubim faciem edocitus est;
Statum, timorem, motum, splendorem, sermones,
Clare aspergit colestis ministerii.
Hinc mundatus et doctus qui prævideat,
Tam clare ostendit se nosse finem omnem rerum,
Ut etiam describeret modos futurorum consiliorum C
[in sermonibus,
Quos hic docta mens illustravit labore.

DANIEL.

Ineffabilis est Dei providentia,
Ut in eum qui speraverint coronare,
Omibus bonis consueverit, vel in ipso sepulcro,
Sicut et Daniel, prophetarum voluptas,
Ensem effugit Persarum exercitus,
Captivus abductus in alienigenam pertransiit ter-
ram,
Deum autem rursus invenit.
Fuit apprime regibus amicus,
Quod futurum et temporum nosset finem
Feras refrenans, prævidens et in somniis,
Gloriose immutans superioribus inferiora,
Sermones reliquit, quorum hic adsumt expositiones. B

A

Ρήσεις λέλοιπεν εἰς θύης τὸν πόλη,
Ἀσταρ Νικήτας, ὃν στίφους κοστὸν ἔχει,
Ἐν ἀραισμῷ συντεθεῖσαν θυνάδε
Εἰς πίστεως θυνείγρα, καὶ φυγῆς λύτρον.

ΙΕΡΕΜΙΑΣ

Θρηνῶν, προφῆτα, καὶ μετακλασῶν πόλιν,
Πέπαυσον λοιπὸν τὴν φύνων πατεῖσθιν,
Οὐ μητρὸς ἐνδον γαστρὸς ἡγιασμένος,
Καὶ μὴ πτοηθῆς εἰς δόνη ταῦθεμάνος,
Οὐ εἰς ἀπειθεῖς πρὶν κελευσθεῖς ἀνερχειν,
Ἄλλ' ἔξαντάς, δρόν δρθαλμὸν κύκλῳ,
Θρήνων ἑταῖρον δακρύσων τὴν αἰλημώραν,
Ἐπείπερ οὐ τέθηκας, ἀλλὰ ζῆς θνατον.
Καὶ βλάψον θυνη, τὰ πέριν ἄκτοις, ἐν νόμῳ.

Υἱοὺς Σιών τε, τοὺς ὑπερτίμους, πόλιν,
Καὶ χείρα τῶν σῶν εἰς ταλεῖστον λόγον,
Οὓς τῆς συντεθῆσιν εὐαερθῆς νόο-

ΙΕΖΕΚΙΗΛ.

Τυχῆς τὸ λαμπρὸν καὶ τὸ φαιδρὸν καρδία,
Ίεζεχὴλ τῶν ὑπὲρ λόγον λόγων
Κατηξίωσε, καὶ θεαμάτων ἔνεν.
Θεὸν γάρ εἶδεν, ὡς ἐρικεδὸν προσβλέπειν,
Καὶ τῶν χερουβίμ ἐκπεπαιδευταὶ θίσιν,
Στάσιν, φόνον, κίνησιν, Ἐλλαμψιν, λόγους,
Σαφῶς ἐλεύθε τῆς δικαίας λειτουργίας.
Οὐθεν καθαρθεὶς καὶ διδαχθεὶς προβλέπειν,
Οὐτεν σαφῶς θέεισεν εἰδέντα τέλος;
Τῶν πραγμάτων πᾶν, ὡς γράφειν καὶ τὰ μέτρα
Τῶν εἰς ἕπεται κτισμάτων ἀν τοῖς λόγοις,
Οὓς ὑπὲρ κατεψί καρπία φυγὴ πόθε.

ΔΑΝΙΗΛ.

Ἄρρεστος ἡ πρόνοια τοῦ θεοῦ λόγοις,
Οποις ἐπ' αὐτὸν τοὺς πεποιθότας επέφειν
Πίστειν καλοὶς εἰσθεντεν ἐν γε τῷ τέφρῳ.
Οὐς καὶ Δανιὴλ, ἡ προφητῶν ταρπνήτης,
Σίφος περιεγώς περισκῶν στρατευμάτων,
Οὐς αἰχμάλωτος τιγμένος τε πρὸς ἔνην

Τημετίφε μὲν γῆν, εὖν θεὸν δ' εὑρεν πάλιν.
Καὶ πρώτον ἦν μὲν τῶν ἀναστάντων φίλος,
Τὸ μέλλον αὐθὶς τῶν χρόνων γίγει τέλος.
Θῆρας χαλινῶν, προσβλέπων καὶ τοῖς θνατοῖς,
Καλῶς δ' ἀμείψας τῶν δικαίων τὰ τῶν πάτει,
Ρήσεις λέλοιπεν, ὃν πάρεισιν ἐκβάσεις.

ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΛΑΙΑ

ΕΙΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ.

SCHOLIA VETERA

IN EVANGELIUM SECUNDUM MATTHÆUM.

(Ex antiquis membranis bibliothecæ Vaticanae edidit Ang. Mai in Class. Ant. tom. VI.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Εὐαγγέλιον καλεῖται ἡ βίβλος, δις: κολάσεως; δεικνύειται αἰρέσιν, καὶ εὐρωνόθεσιν εἰπαγγέλλεται· βίβλον γενέσαις τεύτην καλεῖ καὶ παρέχουσαν ὅλα πολλὰ καὶ οὐ τὴν Χριστοῦ μόνον γένεσιν· διότι τὸ καρδάλιον τῆς οἰκουμενῆς θυτό ἐστιν.

Τὸ Ἱησοῦς, Σωτήρ ἐρμηνεύεται τῇ Ἑβραϊκῇ φωνῇ.

Πόλιν δολονότι ἀπὸ τῆς τοῦ Δασιδὸς ἦν γενεᾶς; Ἐκ τοῦ εἰκατὸν τὸν Θεὸν πρὸς τὸν Γαβριὴλ ἀπελθεῖν πρὸς τὴν παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ψυνομα Ιωσὴφ ἐξ οἰκου καὶ πατριάς Δασιδὸς ἐκέλευς δὲ ὁ νόμος μὴ ἐξ ἀλλής φυλῆς λαμβάνειν, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκίας· θεεν ἦν ὁ Ιωσὴφ ἐξ Δασιδὸς, καὶ ἡ Μαρία ἐξ Δασιδός.

Διὰ τὸ μέριμνας τῆς παρανόμου μίζεως τοῦ Ιουδα καὶ τῆς Θάμαρ; Θαυμάζων δὲ εὐαγγελιστὴς καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ δεικνὺς φιλανθρωπίαν, δις: οὐκ ἀπηξίωτας τοιούτους ἔχειν συγγενεῖς. Τίνος χάριν τοῦ Φαρὲς μνημονεύεται ἀφ' οὐ τὸν Κύριον γενεαλογεῖ, καὶ τοῦ Ζαρὲδ μνημονεύει; Ὅτι τοῦ Ζαρὲδ ἐν τῷ τίκτειν τὴν Θάμαρ τὴν χείρα προεξεγκάντος, συνέστειλε τὸ παιδίον τὴν χείρα, καὶ προῆλθεν ὁ Φαρὲς, καὶ τότε δὲ Ζαρὲδ ὑπέρ τῶν δύο λαών τύπος ἦν· τῆς γάρ πολιτείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν τοῖς κατὰ τὸν Ἀδραδὸν χρόνοις φανείσης, εἴτα ἐν τῷ μέσῳ συσταλείσης, ἥλθεν δὲ Τουδαΐδος λαὸς καὶ ἡ νομικὴ πολιτεία· καὶ τότε δὲ νέος ἄφράνη λαὸς μετὰ τῶν αὐτῶν νόμων. Καὶ τῆς Τούθ δὲ τῆς ἀλλοφύλου μέμνηται, δις: καθάπερ ἐκείνης καὶ πτωχῆς καὶ ἀλλοφύλου οὐσίης ὁ Βοός οὐ κατεφρόνησεν, οὔτε τὴν δυσγένειαν ἐβδελύζετο, καὶ δὲ Χριστὸς τὴν Ἐκκλησίαν δεξάμενος οὐκ ἐβδελύζετο.

Τοὺς τρεῖς παρέδραμε βαστεῖς ὡς κακούς· ἔστι δὲ Ὁγούλας, καὶ Ἰωάδης, καὶ Ἀμεσίας· Ἐθος γάρ τῇ Γραψῇ τοὺς οὖς δέξιους μνήμης καταλιμπάνειν, ὡς καὶ Μωσῆς ἐν ταῖς εὐλογίαις τοῦ Συμεὼν.

Διὰ τὸ εἰπεῖν Ιωσὴφ τὸν διδρά Μαρίας; Ἰνα δειξῆ δις: δι' αὐτῶν καὶ ταύτην ἐγενελόγησεν· κατὰ γάρ φυλάς καὶ συγγενεῖς ἐλάμδων.

A

CAPUT PRIMUM.

Vers. 1. Evangelium vocatur hic liber, quia damnationis ostendit abolitionem, et celorum regnum annuntiat. Librum generationis vocat illum, qui alia multa continet et ab eo sonum Christi generationem; quamobrem caput secundum incarnationis est.

Vox Jesus, Salvator hebraica lingua interpretatur.

Unde evidenter fuit ex semine David? Ex hoc quod dicit Deum misisse Gabriel ad virginem sponsatam viro cui nomen erat Joseph, de domo et patria David. Jubebat autem lex ne ex aliis tribubus ducerent, sed ex eadem domo; unde erat Joseph ex David, Maria quoque ex David.

B

Vers. 3. Quare illicitam memorat unionem Iuda et Thamar? Admirans evangelista et Dei ostenderet amorem in homines, quod non dediguntur est tales habere parentes. Quam ob causam Phares commemorans a quo Dominus ducit genealogiam, Zara etiam memorat? Quia Zara, pariente Thamar, cum manum foras protulisset, hanc retraxit, et processit Phares, et deinde Zara; quod duorum populorum figura erat. Nam cum Abraham temporibus ecclesiastica viguisse gubernatio, deindeque et medio sublata fuisset, venit Judæorum populus et legis gubernatio, et tunc novus apparuit populus cum legibus eisdem. Et de Ruth alienigenam loquitur, quia sicut illam et mendicant et alienigenam Booz non despexit, neque iustitatem ejus abhorruit, Christus etiam Ecclesiam accipere non abhorruit.

Vers. 11. Tres illos leviter attigit reges ut malos; sunt vero Ochozias, Joas, et Amesias. Nos enim est Scripturæ indignos memoria omittere, ut Moyses in benedictionibus Simeon.

Vers. 16. Quare dixit Joseph virum Mariæ? Ut ostenderet per Joseph genealogiam Mariæ geneagiam datam esse; nam secundum tribus et consanguinitates nubebant.

Vers. 17. Ideo meminit Abrahe et David, quod ad illos datae erant promissiones circa Christum.

Duodecim ponens generationes, quatuordecim dixit, quia tempus captivitatis intra generationes ordinavit; adhuc autem ipsum Christum intra generationes nobis connumerat.

Vers. 18. Non dixit priusquam duceretur illa in dominum, sed priusquam convenirent, quia non fortis a viro erant desponsatae etatis imparis; hoc autem dixit ne det suspicionem. Quam ob causam non ante desponsationem concepit? Ne pareret suspicionem quod factum erat, cum non esset vir zelosus et ideo Mariam observans.

Vers. 19. Secundum legem non castigare neque hanc in exemplum dare volens, voluit dimittere eam. Probibetur autem ab angelo; adeo erat miles et sapiens Joseph. Ad ministrandum illi post partum, evidens est quod adductus sit Joseph hoc prodigio.

Vers. 20. Cur non clara luce visus est angelus Joseph, sed per somnium? Quia non erat incredulus ut pastores et Zacharias.

Cur vocavit illum angelus filium David? Revertit illi volebat, unde debebat Christus originem ducere.

Cur dixit conjugem tuam? Quod non erat violata. Conjugem autem illam vocat ob desponsationem, sicuti et nos generos dicimus vel ante nuptias desponsatos filie.

Vers. 21. Non dixit, Pariet tibi; non erat enim illius semen; sed pariet mundo evidenter universo; addit enim: Ipse salvum faciet populum suum.

Cur dixit, Vocabis nomen ejus Jesum? Ne illum facaret ab officio patris alienum. Licet enim tuus filius non sit, inquit, sed quae patris sunt ages, eo quod non sit e fornicatione.

Vers. 22. Angelus dicit istud: Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est ab Isaia; non autem evangelista.

Vers. 23. Si quis dixerit non dixisse Isaiam virginem sed pueram; prius quidem ferunt Septuaginta his quinque numerosiores et veraciores, utpote scribentes ante patrationem mysterii; deinde puellas, virgines dicemus; et, Si clamaverit puerla, de virginе loquitur Moyses, quia sciebat puerum nonen pro virginе usurpari. Si e consuetudine debebat generari quod a propheta nuntiatum erat, quid significacionis habet quod dictum est? Nihil certe; denique, non in Ezechia, sed in Christo adimpletum est.

Objicit Judaeus cur non vocatus sit Emmanuel, ut propheta dixit, sed Jesus Christus? Audiant prophetam non dixisse, Vocabis, sed, Vocabunt populi; haec est rerum istarum expositio: quia videbunt Deum cum hominibus. Nos autem ille est Scripturae hoc pro nominibus adhibere; ut, Voca nomen ejus: Cito spolia; celeriter vasta: genito illo vastatio prædarum facta est; et, ut illud quoque,

A Διὰ τοῦτο ἐμνημόνευσεν Ἀδραὰμ καὶ Δαβὶδ, δὲν πρὸς αὐτοὺς ἦσαν αἱ ἐπαγγελίαι περὶ Χριστοῦ.

Διδέκα θεῖς γενάκες, δεκατέσσαρες εἶπεν, δέκα μὲν τὸν χρόνον τῆς αλχμαλωσίας εἰς γενέαν ἔταξεν· ἐν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν εἰς γενέαν συνάπτων ἤριστόν.

Οὐκ εἶπεν, περὶ οὗ ἀχθῆναις αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ, περὶ οὗ συνελθεῖν αὐτοὺς, διὰ τὸ μὴ Εἴω εἶναι τῶν ἀνδρῶν τὰς μεμνηστευμένας ἀνηλίκους· τὸν δὲ εἶπεν διὰ τὸ μὴ δοῦναι ὑποψίαν. Τίνος χάριν οὐ πρὸ τῆς μνηστείας συνέλαβεν; Τίνα μὴ δόξῃ ὑποψία τῷ γεγονός, οὐκ δυτος τοῦ ζηλοτυπούντος καὶ δὲ τοῦτο φυλάσσοντος.

Κατὰ τὸν νόμον οὐ καλάσσαι οὐδὲ περαδειγματίαις αὐτὴν βουλόμενος ἐδουλήθη ἀπολύσαι αὐτὴν· καὶ λύεται δὲ ὁπ’ ἀγγέλου· τοσούτον δὲν ἡμερος καὶ φιλόσοφος δὲ Ιωσήφ. Τὸ θεραπεύειν αὐτὴν μετὰ τὸν οὐκον, εἰνδηλὸν ὡς ἐπεισθῇ τῷ θαύματι δὲ Ιωσήφ.

Διὰ τὸν φανερῶς ὄφθη ὁ ἀγγελος τῷ Ιωσήφ, ἀλλὰ κατ’ άνωρ; Οὐτὶ οὐκ ἡν ἀπιστῶν ὡς οἱ ποιμένις καὶ δὲ Ζαχαρίας.

Διὰ τὸ εἶπεν αὐτὸν ὁ ἀγγελος οὐδὲν Δαβὶδ; Ἀντιμήσας αὐτὸν βουλόμενος, δὲν ἔμελλεν δὲ Χριστὸς εἰπεσθαι.

Διὰ τὸ εἶπεν, Τὴν γυναικά σου; Ής μὴ διεθερμάνης· γυναικα δὲ αὐτὴν καλεῖ ἀπὸ τῆς μνηστείας, ὥστερ καὶ ἡμεῖς γαμεθρούς λέγομεν καὶ πρὸ τοῦ γέμου τοὺς μνηστευθέντας τῇ θυγατρὶ.

Οὐκ εἶπεν, Τέξεται οι· οὐ γάρ δὲν αὐτοῦ σπέρμα· ἀλλὰ, Τέξεται, τῷ κόσμῳ παντε δηλοντε· ἔχει γάρ· Αὐτὸς σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ.

Διὰ τὸ εἶπεν, Καλέσεις τὸ δρομα αὐτοῦ Ἰησοῦ; Οὐκ ἀλλέτριον ποιῶν αὐτὸν τῆς διακονίας. Εἰ γάρ καὶ μὴ οὐδὲ δόκος, φησιν, ἀλλὰ τὰ πατρὸς πράξις, διὰ τὸ μὴ ἀπὸ μοιχείας είναι.

Ο ἀγγελος λέγει τὸ, Τούτο δὲ διλορ γένοτε Ιητροῦ πληρωθῆ τὸ φθέτεν υπό Ησαίου· ἀλλ’ οὐχ ὁ εὐαγγελιστής.

Ἐάν τις λέγῃ δει οὐκ εἶπεν Ἰησαίας πιρθίνον, ἀλλὰ νεάνιδα, πρῶτον μὲν οἱ Βεδομήκοντα τὸν πέντε πλείονες; καὶ ἀνυποπτότεροι· πρὸ γάρ τοι διεμάχης τοῦ μυστηρίου· ἐπειτα τὸν τεαρίσκοι, καὶ καρθέτροι λέξομεν· καὶ τὸ, Ἐάν βοήσῃ η τεαρίς, περὶ παρθένου λέγων δὲ Μωσῆς· ὥστε οἶδεν τὸ τῆς νεάνιδος ινομα ἐπὶ τῆς παρθένου λέγεσθαι. Εἰ τοι μίμου ἔμελλεν γεννᾶσθαι τὸ προφητεύμενον, ποιῶν σημεῖον δὲν τὸ λεχθέν; Οὐδὲ ποιῶν, οὐκ ἐπὶ τῷ Ἐζεκίᾳ, ἀλλ’ ἐπὶ τῷ Χριστῷ πεπλήρωσαι.

Ἀπορήσει Ἰουδαῖος διὰ τὸ οὐκ ἐκλήθη Ἐμμανουὴλ, ὡς δὲ προφήτης εἶπεν, ἀλλὰ Ἰησοῦς Χριστός; Ἀκουσάτωσαν δὲ οὐκ εἶπεν, Καλέσεις, ἀλλά, Καλέσουσιν οἱ δχλοι· τουτέστιν δὲ τῶν πραγμάτων ἵβασις· δὲ διφονται θεόν μετὰ ἀνθρώπων· ἔθος; δὲ τοῦτο τῇ Γραφῇ ἀντὶ ινομάτων τιθέναι· οἷον, Καλέσον τὸ δρομα αὐτοῦ, Ταχὺς σκύλευσον· δέξας προσέμενον· γεννηθέντος αὐτοῦ προροή-

σκύλων ἐγένετο· καὶ ὡς τὸ, Η κάλις καὶ θήσεται· Α Urbs vocabitur urbs iustitiae, metropolis fidelis; et cum exspectans vocatur Jerusalem.

Τὸ, Οὐκ ἔγινωσκεν αὐτὴν ὅμης οὐδὲ τὰς τὸν νιὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, οὐ δείκνυαν ὅτι ἐσχάτως ἦγεν αὐτὴν· τὸ γάρ, ὅμης, οὐ πάντοτε χρόνον διλλον ἤγει, ἀλλὰ πολλάκις εἰς τὸ διηγεκτέοντα· ὡς τὸ, Καὶ οὐκ ὑπέστρεψεν ὁ κύριος εἰς τὴν κιβωτὸν ὅμης οὐδὲ ἐξηράθη ἡ γῆ· καίτοι γε οὐδὲ μετὰ ταῦτα ὑπέστρεψε· καὶ πάλιν, Ἀνατελεῖ ἀνταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη, καὶ κλῆθος εἰρήνης, ὅμης οὐδὲ ἀνταπαιρεθῇ ἡ σελήνη· τούτο δὲ εἶπεν οὐ πέρα, διδοὺς τῷ καλῷ τούτῳ φωτὶ· τέθεικε δὲ τὸ, ὅμης, ἵνα μόνον μάθωμεν τὸ πρὸ τῶν ὀδίνων ἀνέπαφον· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἥμιν κατέλιπε συλλογίζεσθαι, διτι τὴν οὖτας γεννήσασαν οὐκ ἀν ὑπέμεινε γνῶναι δίκαιος ὃν δὲ Ἰωσῆφ. Πῶς ἀδελφοὶ τοῦ Χριστοῦ λέγονται εἰ περὶ Ἱάκωβον; Ως καὶ Ἰωσῆφ τῆς Μαρίας ἀνήρ· ἐκείνου γάρ ἡσαν παῖδες ἐκ προτέρας γυναικός· διὰ τὸν καλούμενον οὐν πατέρα, καὶ οἱ τοῦ πατρὸς οἱοί, ἀδελφοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ.

Τὸν χρόνον Ἡρώδου λέγει· διέτι καὶ Ἐπερος Ἡρώδης λέγεται, διετί διέλειπεν τὸν Πρόδρομον.

Τοὺς μάγους εἰς ἐλεγχον τῶν Ιουδαίων ἤνεγκε προσκυνῆσαι, ἵνα παρὰ βαρβάρων μάθωσιν ἢ οὐκ ἕθελον μαθεῖν ἀπὸ προφητῶν οἱ Ιουδαῖοι.

Οὐ δι' ἀγγέλου τοὺς μάγους ἤνεγκεν, ἀλλὰ διὰ τῶν συνήθων ἀστέρων· καὶ γάρ ἀγγέλος ἦν, ὡς ἀστὴρ διέλειπεν τοῦ. Ο ἀστὴρ δὲ φωνεῖς, δύναμις· τις ἦν ἀστρος εἰς ταύτην φαινόμενος τὴν δύναμιν· καὶ γάρ ἀπὸ ἀρκτοῦ εἰς μεσημβρίαν ἐφαίνετο· οὗτας γάρ οἱ Παλαιστίνη πρὸς τὴν Περσίδα κείται· διέτερον καὶ διτι ἐν μεσημβρίᾳ ἐφαίνετο, οὐκ δὲ ἀστὴρ· τρίτον ἀπὸ τοῦ φωνεύσας καὶ κρύπτεσθαι· τέταρτον ἀπὸ τοῦ κάτω εἶναι· εἰ γάρ διώ ἦν, οὐκ ἤρκειτο δύναμις· μικρὸν τόπον γαραχτηρίσαται.

Τὸ, Οὐκ ἐκλείψει ἄρχωρ ἐξ Ἰούδα οὐδὲ ἥρούν μενος ἐκ τῶν μηρῶν αἰτοῦν, ὅμης ἀντίθη δὲ πάσχειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία διηρῶται, οὗτας λύεται· Ἡρώδης ἀλλόφυλος ὡν, καὶ τοῦτο λέγει· Ἐξέλιπον γάρ οἱ Ιουδαῖοι ἔχειν ἀρχοτας.

Διὰ τι ἐρωτηθέντες παρὰ τοῦ βασιλέως, εἴπον τὴν προφητείαν ἵνα τὸ, Ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραὴλ, οὐ προστήκαν δὲ, Καὶ διξοδοι αὐτοῦ ἐξ ημερῶν αἰώνος; Ἐπει πρὸς χάριν καὶ κολακεύοντες ἐλάλουν.

Διὰ τι τοὺς μάγους καλεῖ Ἡρώδης λάθρα; Ὅτι ἐνήμιζε τοὺς Ιουδαίους κήδεσθαι τοῦ παιδίου· εἴτε δὲ καὶ ἀνελεῖν ἐπιχειρεῖ τὸ τεχθέν.

Οὐ τὸν χρόνον τοῦ παιδίου, ἀλλὰ τοῦ ἀστέρος ζῆται, ἐκ πολλῆς περιουσίας τὸ πρᾶγμα ἐριευνῶν.

Πῶς τοῦ Λουκᾶ ἐν φάτνῃ λέγοντος κείσθαι, ὁ Ματθαῖος· ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρὸς λέγει; Χρή δὲ νοεῖν, διτι γεννήσασα διὰ τὸ μή εἶναι τόπον διὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς πληθύν, ἀνέκλινεν ἐν τῇ φάτνῃ, εἴτα καὶ ἐπὶ τῶν γονάτων ἀγελεν.

VERS. 24. Illud, Non cognoscebat eam donec perper-
rit filium suum primogenitum, minime indicat il-
lum ultimo illam cognovisse. Vox enim donec non
semper aliud ad tempus se refert, sed saepe pro
perpetuo invenitur; ut illud etiam, Non reversus
est corvus in arcum donec siccata est terra; nempe
non postea reversus est: et iterum, Surget in die-
bus ejus iustitia, et multitudo pacis donec de-
struatur luna; hoc autem dixit non finem dans
pulchro illo lumini, posuit vero donec ut intelli-
gamus solum armiorem commotionibus stabilita-
tem. Illa vero tandem nobis reliquit conjicienda,
B Joseph, cum justus esset, hauc post talem partum
cognoscere non sustinuisse. Quomodo fratres Christi
dicuntur Jacobus et alii? Quod Joseph vir erat
Mariæ; ejus enim erant filii e priore miliere sus-
cepti; cum ergo ille pater Christi diceretur, patris
quoque filii, Christi fratres dicebantur.

CAPUT II.

VERS. 1. In diebus Herodis dicit, quia alius Hero-
des numeratur qui Praecursorem abstulit.

Magos in Judæorum condemnationem adoravisse
dixit ut ex Barbaris discant quod e prophetis discere
noluerant Judæi.

VERS. 2. Non per angelum Magos monitos esse
narrat, sed per solitas illis stellas; etiam si enim
angelus fuisset, ut stella apparuit. Stellæ istæ quæ
visa est, potestas erat quædam invisibilis in hoc
aspectu apparens; nam a septentrione ad meridiem
visa est; sic enim Palæstina ad Persidem sita
est; secundo quia in meridie visa est, stella non
erat; tertio quia videbatur et occultabatur; quarto
quia in parte cœli inferiore erat. Si enim in su-
periore fuisset, non potuisset tanta altitudo parvum
locum indicare.

VERS. 6. Illud, Non auferetur sceptrum de Iuda,
et dux de semore ejus, donec veniat qui mittendus
est, et ipse exspectatio gentium, ita solvitur: He-
rodes alienigena erat, et illud dicit: Cessaverant
enim Judæi reges habere.

Quare interrogati a rege dixerunt prophetiam
usque huc, Pascet populum meum Israel, non adjo-
cerunt autem, Et egressus ejus a diebus æternitatis?
Quia gratulantes et adulantes loquebantur.

VERS. 7. Quare clam Magos vocat Herodes? Quis
putabat Judæos de puerū curare, adhuc autem au-
ferre meditabatur parvulum.

Non pueri tempus, sed stellæ, inquirit, super-
vacue rem explorans.

VERS. 11. Quomodo, Luca dicente puerum in præ-
sepio reclinari, Matthæus in matris genibus fuisse di-
cit? Putandum est, quod, cum non esset locus ob-
multitudinem ad descriptionem adductam, reclina-
verit eum in præsepio, deinde in genibus cum sus-
tulerit.

Quid Magis persuasit ut illum adorarent? Quædam A Dei revelatio et stellæ prodigium.

Myrra et incensum dona Vei sunt; adhuc zutem a Judæorum crassiti longo erant, non enim oves aut boves immolaverunt.

Vers. 15. Cur claris verbis angelus dicit, Accipe puerum et matrem ejus; et non dixit, conjugem tuam, ut prius? Quia soluta erat suspicio, et fidem præbuerat Joseph.

Vers. 15. Ex Aegypto vocavi filium meum, in Christum dictum fuit. Si vero de Judæorum egressu istud quidam intelligent, dicere possumus legem hanc prophetiae esse, ut saepe quod de aliis dictum est ab aliis completerat: quale est quod de Simeon dictum fuit, Dividam eos, in posteris factum est; et quod de Chanaan a Noe dictum est, in Gabonitas posteros ejus impletum est; et illud, Esto dominus fratris tui, ejus sobole completum est.

Vers. 23. Nazareus vocabitur, quod ab angelo dictum est, propheticum est; etsi non inveniatur ubi dictum; multū enim propheticorum sermonum in captivitate amissi sunt.

CAPUT III.

Vers. 1. Quando dicit evangelista, In diebus illis venit Joannes, non tam cum puer erat Christus, hoc dicit: nam post annos triginta venisse Joannem Lucas testatur; sed Scripturæ mos est talis, ut quando Christus in monte discipulis loquitur de eversione urbis, et de prophetice adimplicatione locuturus adiretur, Tunc haec et illa erunt. Triginta annos natus ideo baptizatur, ut perfectus cum sit, perfecta tradens credatur.

Vers. 2. Illud, Appropinquavit regnum cælorum, ob illius presentiam dicit; rex enim cælorum erat.

Vers. 7. Dicente evangelista de Phariseis et Saduceis quod venirent et baptizarentur ab eo, quomodo Christus dicit illos Joanni non credidisse? Quia credere non erat, quod ab illo prædicabatur non accipere. Joannes enim dixit: Ecce Agnus Dei qui tollit peccatum mundi.

Vers. 12. Cujus ventilabrum in manu ejus, judicem illum esse significat, discernente justos et peccatores; ignis autem inextinguibilis æternum supplicium indicat.

Vers. 14. Joannes primum nolens Christum a se baptizari, postea baptizavit; obstinatus immoderate non fuit, sed et indignitatem ostendit, et obedientiam præbuit.

Vers. 15. Illud, Sine modo, significat, Non perpetuo in his me videbis, sed videbis me in his quæ eris, quando ejus erit tempus.

Vers. 16. Quare Spiritus in columba specie videtur? Quia mite est animal et purum. Cum igitur

Ti τὸ πεῖσμα τοῦ μάγους προσκονήσει εἰπεῖ; Η παρὰ τοῦ Θεοῦ Ελληνός καὶ τὸ τοῦ ἀντροῦ ἐξαίσιον.

Η σμύρνα καὶ ὁ λεῖαιωντος θάρρος θρόνος εἰπεῖς δὲ καὶ τῆς Ιουδαικῆς παχύτητος πόρρων· εἰ τὸ πρόβατα καὶ βόες θίουσιν.

Διὸ εἰ ἄρτιος; ὁ ἔγγειος λέγει· Περιπλάκα τι καυδῶν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὰ εἰατρά, Τὴν γυναῖκα σου, ἃς πρότερον; Σπειρὶς ἵλιος ἡ πορφίρα, καὶ ἐπιστράθη ὁ Ἰωσήφ.

Ἐξ Ἀιγύπτου ἀκάλιστου εἰρ νιότροπον· εἰς Ἰα-

στὸν ἑστίαν· εἰ δὲ ἐπὶ τῆς Εὐρώπης τοῦτο λέγουσι, εἰπομένειν θεῖ τοῦτο προφητείας νόμος εἴτε πολλάκις ἐπ' ἄλλων λεγόμενον πληροῦσθαι τῷ Ιη-

C

ρων· οἷον τὸ ἐπὶ τοῦ Σιριάδον λεζήθεν, έτι Διορέων αὐτοὺς, γέτονεν ἐπὶ τῶν ἐκγρόνων· καὶ τὸ ἐπὶ τῆς Χαναὰν παρὰ τὸ Νῶε λεζήθεν, εἰς τοῦ Φανεοῦντος; έτος ἐκγρόνους εἰστοῦντος λεζήθεν· καὶ τὸ, Μίτρου εἰρητοῦ στον, ἐπὶ τοὺς ἀποργίνους τοῖς λεζήθη.

Τὸ, Ναζωραῖος κληθῆσθαι, παρὰ τὸ ἔγγειον εἰρημένον, προφητεικὸν ἔστι· καὶ οὐχ εἰρηται καὶ λέκτικεται· πολλὰ τὰ τῶν προφητειῶν ἡγενεῖται τῇ αἰχμαλωσίᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Τὸ λέγοντον εὐαγγελισθήνει, Ἐρ ταῦτα θύματα ἀκείσταις παραγίνεται σὸν Ἱωάννην, οὐχ ὅτι τοῦ Ἰησοῦτος τούτα λέγει· μετὰ γάρ την τρίτην ἀλθεῖ τὸν Ἱωάννην σὸν θεοῦκας μαρτυρεῖ· αὐτὸν Γραφικὸν τοιούτον ἔστι· τούτο, δὲ καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ δρός τοῖς μαθηταῖς λέγει περὶ τῆς καταστοῦ· τῆς πόλεως· καὶ μάλιστα περὶ τῆς συνιελαῖς ήτη, ἐπήγαγε, Τότε τὰ καὶ τὰ ἔσται. Τρισκατάντη τοῦτο βιωτίζεται, ἵνα εἴδετος θύν, παρεδότης τοῖς πιστευθῆσσι.

Τὸ, Ήγίγκεται τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, εἰ τῆς τότε παρουσίας αὐτοῦ λέγει· βασιλεὺς γάρ αὐτοῖς ήν.

Τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος περὶ τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων ἔτι Ἡλθον εἰς τὸ βασιλεῖον ὅπ' αὐτοῦ, πῶς ὁ Χριστὸς λέγει· θεῖ οὐκετίστεντον Ἱωάννην; Οὐτὶ οὐκ ἡνὶ τοῦτο πιστεῦσαι, τὸ τηρούμενον ὅπ' αὐτοῦ μὴ θέξασθαι· εἰπεν γάρ ὁ ἀκελνός· Υἱὸς δὲ ἡμερός τοῦ Θεοῦ σὸν θρόνον καθίστησθαι.

Οὐ τὸ αὐτὸν δὲ τῷ χειρὶ αὐτοῦ, τῷ χριστῷ εἰπεῖται σημανεῖται, διαχωρίζοντα τοὺς δικαιους καὶ τοὺς δικαστὰς φιλόνεικος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάξιον ἔστι, τῷ τὴν ὄπακοθήν ἐτέλεσσεν.

Τὸ, Ἄφεσις δηρι, δηροῦ, θεῖ Οὐ δημητρᾶς η τοῖς με θεῖ, ἀλλά θεῖ με ἐν εἰς ἐπιθυμεῖς, οὐ τοῖς του καιρός.

Διὸ εἰ τὸ Πνεῦμα ἐν εἶδει περιστερᾶς φείται· Οὐτὶ ημερον τὸ ζῶον καὶ καθαρόν· ἐπεὶ οὖν τὸ ἄντε-

Πνεῦμα προσέτης ἔστι πνεῦμα, διὰ τούτο τοῦτο οὐτα
φαίνεται· καὶ διὰ τὸ εὐαγγελίσασθαι τὴν Περιστέ-
ρὴν τὴν λύσιν τοῦ κατακλυσμοῦ· καὶ γάρ τὸ πνεῦμα
λύσιν τῶν κακῶν ἡμῖν ἡγαγε· γινώσκειν δὲ δεῖ ὅτι
οὐ, Φύσις, εἶπεν, ἀλλ', 'Ἐν εἰδεῖς κεριστερᾶς, διὰ τὸ
ρραγδαῖς καὶ φωτεινῶς κατεληγόντας· τὸν εἰδεῖς οὖν
περιστερᾶς ἡ κατάβασις, ἀλλ' οὐχὶ μορφὴ ζώου.

Διὰ τούτο ἔμειν τὸ Πνεῦμα επὶ τὸν Χριστὸν, ἵνα
ἡ δινωθεν φωνὴ περὶ τούτου νομισθῇ, ἀλλὰ μὴ περὶ¹
Ιωάννου.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Τότε ἀπῆχθη, φησὶν, ὑπὸ τοῦ Πνεύματος κει-
ρασθῆται· ὑπὸ τοῦ ἀγίου Πνεύματος λέγει· πάλιν
τὸ, τότε, οὐκ εὐθὺς λαμβάνεται, ἀλλ' ἀγεῖ τοῦ, τοῖς
καροῖς ἐκείνοις.

Πειράζεται καὶ εἰς Ἐρημον ἀνάγεται· καὶ νηστεύει,
διδούς; τύπον ἡμῖν νηστείας καὶ ὑπομονῆς πειρα-
σμῶν.

Πόθεν λέγει ἀκούσας δὲ διάδολος τὸ, Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ
Θεοῦ; καὶ τῆς δινωθεν φωνῆς ἤκουσε τοῦ Ἰωάννου
τούτο λέγοντος· εἰ δὲ ἀμφεπόλλε πότερον εἰ! ἔστιν
Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ή οὐχ ἔστιν, διὰ τὸ πεινῆσαι καὶ τὰ
τῆς σωματικῆς ἀνδημίας πράξειν.

Τοῦ Δουκὸς λέγοντος δὲ πάντα πειρασμὸν ἰκίνη-
σσεν, νοήσωμεν οὐς τὰ κεφάλαια τῶν πειρασμῶν κι-
νήσαντος, οὗτοις εἶπεν· τὰ γάρ χείρονα τῶν ἀμαρ-
τημάτων γαστριμαργία ἔστι καὶ κενοδοξία καὶ ἀπλη-
στία χρημάτων.

Διὰ τούτο ἀκούσας δὲ Ἱησοῦς δὲς Ἰωάννης παρ-
εδέθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἥμας παιδεύων
φεύγειν τοὺς ἐπιρασμούς· οὐ γάρ ἐγκλημα τὸ μὴ
ρίπτειν ἔστιν εἰς πειρασμούς, ἀλλὰ τὸ ἐμπεσόντα
μὴ στήνας γενναῖας· εἴτε δὲ καὶ τοὺς διδασκάλους
τῆς εἰκουμένης; ζωγρῆσαι σπεύδων, οἱ ἐκεῖνες δι-
έτριβον· εἴτε δὲ καὶ προφητείαν πληρῶν· Ἡ Γαλιλαία,
φησι, τῶν ἄστρων, δὲ λαὸς δὲ καθήμερος ἐτο σκότει,
ἰδέτω φῶς μέρα.

Μέτρου καὶ Ἀνδρέου κλῆσις θευτέρα ἦν ἣν δὲ Μα-
θαῖος λέγει· δὲ μὲν γάρ Ἰωάννης φησὶν, δὲς Οὐ πο-
ρθόντος ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ Ἰωάννου προσῆλθον·
ἔνταῦθα δὲ μετὰ τὸ ἀμβληθῆναι αὐτὸν· κακεῖ μὲν δὲ
Ἀνδρέας καλεῖ τὸν Πέτρον, ἔνταῦθα δὲ ἀμφοτέρους δὲ
Χριστὸς· ὃστε δευτέρων ἥλθον πρὸς Χριστὸν. Διὰ
τὸ μετὰ τὴν πρώτην κλῆσιν, εἰς τὴν οἰκείαν τέχνην
ἐπενήλθον πάλιν; Διὰ τὸ τὸν Ἰωάννην εἰς δευτερή-
ριον εἰσελθεῖν· τέως συγχυθέντες εἰρχθησαν τοῦ
σκοτοῦ.

'Ἐν ταῖς πρώταις; θεραπείαις τῶν δγλῶν διὰ τὸ μὴ
πειραν δεδωκέναι τῆς αὐτοῦ δυνάμεως· ἀλλὰς τε δὲ
καὶ τὸ πόρφυρα αὐτοὺς ἐρχεσθαι ιδεῖνεις τὴν πίστιν.

ΚΕΦΑΛ. Ε'.

Τοὺς δγλῶν ιδὼν ἀρέθηει τὰ δρῦ. Διὰ τοῦτο;
τὸ ἀφελεῖται καὶ ἀκόμπαστον παιδεύων ἥμας μηδὲν
πρὸς ἀπίδεξιν ποιεῖν.

Διὰ τοῦτο πρόσκειται, δὲς Ἀροίκας τὸ στόμα αὐτοῦ
ἀδίδασκεν αὐτούς; Ἰνα μάθωμεν δὲς καὶ σιγῶν
ἐπαίθευσεν αὐτούς, ἀλλ' οὐ λαλῶν μόνον.

Οὐχ ἐν τάξεις παραινέσσεως η συμβουλῆς εἰσάγει;

A sanctus Spiritus manusstudinis est spiritus, οὐδε
talvis videtur, et quia mundiavit columba finem di-
abulii; etenim Spiritus nobis malorum finem annuit.
Cognoscere autem oportet non naturam, sed speciem
columbae dixisse, quod rapide et splendide descen-
dit; in specie igitur columbae desensus fuit, non
autem animalis forma.

Ob hoc mansit Spiritus super Christum, ut vo-
cem de cœlo ad illum directam putaverint, et non
ad Joannem.

CAPUT IV.

VERS. 1. Tunc duxit est, inquit, a spiritu ut ten-
taretur, id est a sancto Spiritu. Iterum vox tunc,
non confestim significat, sed pro, illis temporibus,
B sumitur.

Tentatur, et in desertum ducitur, et jejunat, nobis
præbens exemplum jejunii et temptationum patien-
tiae.

VERS. 3. Quare dicit, cum audierit, diabolus :
Si Filius Dei es? et vocem audiit e cœlis Joannis
Illiud dicentis; etsi vero dubitet an Filius sit Dei
necne, propter quod esurit et corporales necessitates
experitur.

VERS. 4. Luca dicente quod omnem temptationem
consummasset, intelligendum est illum de consum-
matione præcipuarum temptationum ita dixisse; nam
pessima peccatorum sunt gula, vana gloria, et inex-
plicata cupiditas.

VERS. 12. Ideo audiens Jesus Joannem traditum
esse, secessit in Galilæam, ut nos doceret tentatio-
nes fugere. Non enim culpa est scipsum non in
tentationes conjicere, sed ubi inciditur non stare
viriliter. Adhuc autem magistros orbis qui hic de-
gebant, ad se adducere curans; prophetiam etiam
implebat: Galilæa, inquit, gentium, populus qui se-
debat in tenebris, vidit lucem magnam.

VERS. 19. Petri et Andreas vocatio secunda fuit
quam Matthæus dicit. Nam Joannes narrat eos
nondum in carcere missō Joanne secutos esse;
hic autem post illius carcere dicitur. Illic quidem
Andreas Petrum vocat, hic autem ambo vocat
Christus, ita ut secundo ad Christum venerint.
Cur, post primam vocationem, ad suam artem exer-
cendam reversi sunt iterum? Quia Joannes in cu-
stodiā conjectus fuerat, tunc conturbati a propo-
sito deterriti erant.

VERS. 25. In primis iherbarum sanationibus, ne
probaret suam potentiam; aliter autem illi cum
longe sequerentur fidem ostendebant.

CAPUT V.

Vers. 1. Videns turbas ascendit in montem. Quare?
Ut per hanc laudis et facundiae despiciunt doceret
nos nihil ad ostentationem facere.

Vers. 2. Cur additur, Aperiens os suum docebat
eos? Ut discamus vel silentem illos docuisse, et non
loquentem modo.

Non exhortationis aut consilii dispositionem

sequitur in docendo, sed beatitudinem dispositio-

tione pervium magis sermonem facit.

Vers. 3. Pauperes spiritu humiles significat, spir-

ritum ibi pro anima sumens; et qui verba Dei re-

verentur; quanta enim mala in mundum ex temo-

ritate proveniunt!

Vers. 4. Contraria agunt qui lugent his quæ ex

temeritate proveniunt, ut dicitur in prima beatitu-

dine.

Vers. 5. Mites hereditabunt terram; dum cen-

sentur ob mansuetudinem omnia perdidisse, her-

editare ipse pollicetur, terram non illam superiorem,

sed istam, in pace vivendo et necessitates accipiendo.

Docendo cœlestia pollicetur et inferiora, cum dicit :

Querite primum regnum Dei, et huc omnia adjicien-

tur vobis; et alibi : *Si quis dimiserit aliquid propter*

me, centuplum accipiet et vitam æternam possidebit.

Vers. 6. Ante misericordes, beatos dicit qui esu-

riunt et sicuti sunt justitiam. Quare? Quia non ex vi-

lentia oportet misereri.

Vers. 8. Mundos corde dicit, aut qui in castitate

degunt, aut qui perfectam virtutem adepti sunt.

Istii Deum videbunt; visionem hic vocans, quantum

homini possibile est videre invisibile omnium prin-

cipium.

Vers. 9. Pacificos dicit, q̄i non solum inter pu-

gnantes, sed etiam inter divisos pacem componunt;

ad huc autem et qui corpus suum in animam re-

bellare non sinunt, sed corpus animæ per virtutem

submittunt.

Vers. 10. Ostendens non semper pacem bonum

esse, addidit : *Beati qui persecutionem patiuntur* propter

justitiam.

Vers. 11. Beatos dicens qui maledicta audiunt, duas distinctiones posuit, quando propter Deum, et quando mendacia sunt quæ dicuntur. Si enim haec non adsint, non solum non beatus, sed etiam miser est qui convicia patitur. In aliis beatitudinibus absque distinctione beatitudinem exposuit, sed in ultima ostendit hanc esse omnium maxime parti-

cularem et præcipuam. Haec vox, *Propter me,* di-

citur ab illo, hic dignitatem suam insinuante. Singu-

le ex singulis pendent beatitudines : scilicet, pauper

spiritu peccata lugebit; qui luget mitis erit; mitis

justus erit; justus, misericors; et misericors, man-

dus corde; iste autem pacificus erit; qui talia in-

stituit, ad pericula est paratus, et ille non turbabi-

tur maledicta audiens.

Vers. 12. Cur dixit, *Prophetas qui fuerunt ante*

vos? Ostendit sic prophetas quoque esse ipsos

apostolos.

Vers. 13. Dicendo, *Vos estis sal terræ,* significa-

vit corruptam esse hominum naturam. Ostendit

autem eos firmos esse debere, non adulatores, ut

magistros et apostolos decet.

Cur dicit, *Si sal evanescit?* Quasi dixisset, si

patiatur et insipidum fiat : id est, si vos adulato-

A τὴν διδαχὴν, ἀλλ' ἐν τάξι μακαρισμοῦ ἀπετιχθέ-
ρον ποιῶν τὸν λόγον.

Πτωχεὺς τῷ πνεύματι τοὺς ταπεινοὺς λέγει,
πνεῦμα ἐνταῦθα τὴν ψυχὴν λέγων· τούς τοῦ ἀριστεροῦ
Θεοῦ κατεπτηχθέται· δοσα γάρ κακὰ εἰς τὸν βίον εἰ-
πονούσες ἔρχονται.

Ἐναντίοι εἰσὶν οἱ πενθοῦντες τῶν ἐξ ἀπονί-
τρογένεων τοῦ πρώτου μακαρισμοῦ

Οἱ πραεῖς κληρονομήσασεν τὴν γῆν· ἐπειδὴ ν-
μίζονται διὰ τὴν πραστητα τάντα ἀπόλεσαι, καὶ προ-
νομῆσαι αὐτὸς ὑποσχεῖται· γῆν δὲ οὐ τὴν δια-
δίδει ταύτην, τὸ ἐν εἰρήνῃ διάγειν καὶ λαβεῖ τι
δίσοντα, φημι. Διδάσκων καὶ τὰ οὐράνια ὑποσχεῖται
καὶ τὰ κάτω, διὰ τοῦ λέγειν· Ζητεῖς χρόνον τῷ
βασιλεῖσσαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα κάπτει προσ-
θίστασαι ὑμῖν· καὶ πάλιν, "Οστις ἀρήσει σὺν
ἔρεστος ἀμοῦ, ἀπαντοταπλασιῶντα λήγεται, καὶ
ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

Πρὸ τῶν ἐλεημόνων μακαρίζει τοὺς παιῶντας; πο-
δικῶντας τὴν δικαιοσύνην. Αἰδὲ τοί; "Οτι οὐκ εἴ ἀρ-
γεῖς δεῖ ἔλεεν.

Καθαροὺς τῇ καρδίᾳ λέγει, ή τοὺς ἐν εὐρεσίᾳ
διάγοντας, ή τοὺς παντελῇ ἀρετῇ κακημόνως.
Αὔτοι τὸν θεόν διηγοται· δικιν ἐνταῦθα καλῶν τὴ-
νας ἔστιν ἀνθρώπῳ δυνατῶν ἰδεῖν τὴν δύραντας ἀπέ-
των ἀρχήν.

Εἰρηνοκοιος λέγει, οὐ μόνον τοὺς διαμαρτυρίους,
ἀλλὰ καὶ τοὺς σγασιάζοντας ἀλλήλοις εἰρηνοκοι-
τας· Ετὶ δὲ καὶ τοὺς τὸ διαυτῶν σῶμα μὴ πε-
ανίστασθαι τῆς ψυχῆς ποιοῦντας, ἀλλὰ δουλεύοντας
τὸ σῶμα δι' ἀρετῆς τῇ ψυχῇ.

Δεικνύων δὲ οὐ πενθοῦσον τῇ εἰρήνῃ καλῶν, ι-
τήγαγε· *Μακάριοι οἱ δεδικημένοι ἔτεκεν δικαιο-*

σύνης.

Μακαρίων τοὺς κακῶς ἀκούοντας, δύν την
διορισμούς, δτ' ἀν διὰ Θεὸν, καὶ δτ' ἀν ψευτῆς ἡ
τὰ λεγόμενα· εἰ γάρ μὴ ταῦτα προσῆ, οὐ μόνον
μακάριος, ἀλλὰ καὶ διθλίος ἔστιν ὁ κομμαδόμενος.
Ἐπὶ τῶν δλλῶν μακαρισμῶν ἀδιορίστως τέλειον τὸ
μακάριον· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀσχάτου, ἔδεικν δὲ αὐτὸν
μάλιστα τοῦτο ἔστιν ἴδιον καὶ ἀξιόπετον· τὸ δὲ
Ἐνεκτὸν ἀμοῦ, εἰρηται, τὸ αὐτοῦ ἀξιώματος τοῦτο
αινιττόμενος. Εἰς τοῦ ἄνδρος ἔχεται μακαρισμός οὐτοῦ
τὸ πτωχός τῷ πνεύματι, καὶ πενθήσεις ἀμαρτήματος
τὸ πενθῶν, καὶ πρόδος ἔσται· δὲ πρόδος, δίκαιος· δι-
καιος, ἀλεήμων· δὲ ἀλεήμων καὶ καθαρὸς τὴν καρδίαν
δὲ τοιοῦτος ἥδη καὶ εἰρηνοκοιος· δὲ τοῦτο κα-
ρδιώτας, καὶ πρὸς κινδύνους ἔστομος· δὲ τοῦτο
οὐ ταραχθήσεται ἀκούσας κακῶς.

Διὰ τοί εἰπεν, *Τοὺς προστηγατας τοὺς χρόνους*
Δεικνύων δὲ καὶ αὐτοὶ προφῆται εἰσὶ οἱ ἀπόστολοι.

Ἐν τῷ εἰπεῖν, "Γεμιτὶς ἔστε τὸ ἀλας τῆς γῆς
ἔστεις κατασκεπταί τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων· δι-
λοῦ δὲ καὶ τὸ στυφὸν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ κολακευτικόν,
καὶ διδασκαλικόν ἔστι καὶ ἀποστολικόν.

Τὶ λέγει, "Ἐὰν τὸ ἀλας μαρτιθῇ; Αὐτὸς τοί;
Ἐὰν πάθῃ καὶ ἀνεγέργητον γένηται· ἤγουν, Στ-

ὑμεῖς καλακες, ἀλλ' οὐκ ἀξιοί διδάσκαλοι γένησθε, οὐδὲ τίνι τὸ κατασπαὲν τῶν ἀνθρώπων ἀλιτήσεται;

Φῶς καλεῖ αὐτοὺς, ὡς τῆς εὐσεβείας καταλάμψαντας τὸ φῶς ἐπὶ τῆς γῆς.

Τό, Οὐδὲ δύναται πόδις χρυσῆραι ἐπάνω δρους πειράνη· καὶ τό, Οὐ καλούσι τὸν λύχνον καὶ τιθέσαι τὸν μέσον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, τὸ καταφαντὲς αὐτῶν δηλοῦ· καὶ διὰ ἀδύνατον τὸ κηρύγματος γεγηθῆναι.

Αἱ ἑντολαὶ τοῦ Χριστοῦ οὐ τοῦ νόμου εἰσὶν ἀναρρεσίς, ἀλλὰ πλήρωσις τελειωτέρα καὶ ἀσφάλεια· τοῦ γάρ μη φονεύειν οὐκ ἀναρρεσίς τὸ μηδὲ δργίζεσθαι, ἀλλ' ἀσφάλεια· οὗτος δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὅλων ἀπάντων.

Ἐν τῷ εἰπεῖν, "Οστις λύσει μιλαν τῷν ἑντολῶν τούτων, οὐ περὶ τῶν παλαιῶν νομίμων τοῦτο εἴπειν, ἀλλὰ περὶ τῆς χάριτος. Διὰ τοῦτο καλεῖ ἐλάχιστας τὰς ἑντολὰς ταύτας, καίτοι μεγάλας οὖσας; Πατέρων ἡμᾶς ίνα διέ διδάσκομεν, μηδὲ φῶμεν τὴν ἡμετέραν διδαχὴν.

Εἰπὼν, διὰ τοῦτο Εἰλάχιστος ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ τῷν σύγγενῶν πληθίσται, ἐσήμανεν διὰ εἰς γένενναν καὶ κόλασιν αἰώνιον ἀπελύσεται, ἀνεπαγχῶς τοῦτο εἰρηκὼς.

Τί λέγει τό, "Ἐὰν μη κερισσεύσῃ δικαιοσύνην ὑμῶν πλέον τῷν Γριμματέων καὶ Φαρισαίων; Τοῦτο ἔστιν, Ἐὰν μη ὑπὲρ τὰς δεκάτας παρέχητε τοῖς δεομένοις.

Ποιὸν ἔστιν διάλειπε περισσόν, δὲ διὰ τοῦτος ἀποστόλους τῶν Φερισιών περισσεύειν; Ἐκείνων τὸν γόμον φυλαττόντων τοῦ μη μοιχεῦσαι, οὗτοι ίνα μηδὲ ἐπιβλέψωσι πρόδες ἐπιθυμίαν· ἐκείνων μη φονεύστων, οὗτοι ίνα μη δργίζονται, καὶ τόλλα ὅμοια.

Χρήσιμον διέδειπνον διέδειπνον αὐτοῦ ἔσται. Οὐ μεγάλης λέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀναστάσεως, καὶ τὴν παρουσίαν ἐκείνην τὴν φερέραν· ἔστιν δὲ καὶ ἐπιδημίαν αὐτοῦ· πρόδες εἰν τοῦ χωρίου τὸν νοῦν, νοεῖ τὸ δυομένη.

Οἱ λέγωντες διέδειπνον αὐτοῦ ἔσται. Οὐ μεγάλης λέγειν θέρεως τὸ φῆμα, ἀλλὰ καταφρονήσεως· σημαίνει δὲ σύν, τῇ Σύρων γλώττῃ· ἀλλοι δὲ τό, διαφρεγμένος, δὲστι φακοστόλος, λέγουσιν.

Ἐροχός διέσται τῷ συντεδρίῳ· τὸ τῶν Ἰουδαίων δικαστήριον λέγει· τέθεικα δὲ αὐτὸν, ίνα μη δεῖγε πανταχοῦ ἔστησιν καὶ καινοτομεῖν.

Οἱ λέγωντες διέδειπνον αὐτοῦ μαρόν. Τινὲς ἐνθυμίσαν διέστησιν μικρόν ἔστι, καὶ διὰ περὶ μικροῦ φῆματος μεγάλη ἔστιν τὴν τιμωρία· οὐκ οὖσας δὲ οἱ τοῦτο λέγοντες, διὰ τὰ μεγάλα τῶν κακῶν ἀπὸ μικρῶν φῆμάτων ἔχουσι τὴν ἀρχήν· μέγα δὲ ἔστι καὶ τοῦτο· γάρ τῶν ἀλόγων διεστήκαμεν ἔτοις τῷ νῷ, τοῦτο ἔστεργες τὸν διδειρόν ἐν τῷ εἰπεῖν· Μωρέ.

Τό, "Ισθι εὐνοῶν τῷ ἀντεδίκῳ σου, περὶ τῶν ἐνταῦθα δικαστῶν καὶ τῆς ἐπὶ τὸ δικαστήριον ὁδοῦ λέγει. Καταλλάγηθι, φησι, πρὸ τῆς εἰς δικαστήριον ὁδοῦ, καὶ καταδέχου μᾶλλον ἀδικεῖσθαι· τοῦτο ἔστι τὸ εὐνοῶν.

Οἰς πᾶν ἐμισθένη πρόδες τὸ ἐπιθυμῆσαι. Οὐκ εἴπει τὴν ἀπλῶς ἐπιθυμίαν· τοῦτο γάρ καὶ οἱ ἐν διεστι-

A res, et non digni magistri facti fueritis, in quo hominum corruptio salietur?

VERS. 14. Lucem hos vocat, ut pietatis lucem diffundentes in terram.

Illiud, Non potest civitas abscondi supra montem posita; et, Neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, claritatem eorum significat; et quod impossibile sit prædicationibus gaudere.

VERS. 17. Mandata Christi legis non sunt ablatio, sed impletio perfectior et confirmatio. Nam, Non occides, non auferetur per hoc, Non irasceris, sed confirmatur; et sic in omnibus cæteris.

VERS. 19. Dicendo, Qui solverit unum de mandatis istis, non de veteribus mandatis loquitur, sed de gratia mandatis. Cur vocat minima mandata ista, licet magna sint? Docens nos ne, quando docemus, extollamus nostram doctrinam.

Dicens, quod Minimus vocabitur in regno cælorum, significavit in gehennam et æternam damnationem præcipitandum fore, sine dubio istud locutus.

VERS. 20. Quid dicit, Nisi abundaverit justitia vestra plus quam Scribarum et Phariseorum? Id est, Nisi amplius quam decimas indigentibus præbueritis.

Qualis est ista abundantia, qua oportet apostolos supra Phariseos abundare? His legem servantibus non fornicari prohibentem, illi ne intueantur ad concupiscendum; his non occidentibus, illi ne irascantur; et cætera similiter.

Oportet scire quod regnum cælorum non solum gloriæ fruitionem indicet, sed etiam tempus resurrectionis, et adventum illum, tremendum.

VERS. 22. Qui dixerit fratri suo raca. Non magnæ injuriæ vox est, sed contemptus; suum significat, Syriaca lingua; alii autem dilaceratum, hoc est, paupersum, interpretantur.

Reus erit concilio. Judæorum judiciale forum dicit; hoc autem adhibuit, ne videatur omnia extraneos et novos mores usurpare.

Qui dixerit fratri suo, Fatue. Quidam putaverunt illud parvum esse, et de parva contumelia magnam esse punitionem; non autem sciunt talia direntes, magna mala a parvis rebus principium habere. Istud vero magnum est; quo enim ab irrationalibus differimus, id est, mente, hoc fratrem frustravit dicendo, Fatue.

VERS. 25. Esto consentiens adversario tuo, propter judices qui illic sunt et viam tribunalis; reconciliare, inquit, ante viam tribunalis, et sustine potius injuria plecti; hoc enim sonat consentiens.

VERS. 28. Qui viderit ad concupiscendum. Non dixit simpliciter concupiscentiam; nam et illud qui

in montibus vivunt experiuntur; sed intra se concupiscentiam sovera permanenter ex pulchra facie.

Vers. 29. Si oculus tuus aut manus tua scandalizarerit te. Non de membris loquitur, sed de animis qui nobis ob familiaritatem membrorum instar uniuntur. Scandalizare autem dicit, ad peccatum excitare.

Vers. 31. Quid est illud, Dei et libellum repudiū? et quonobrem illud dabatur? Ne iterum reverti possit ad virum. Illo enim mulierem, et illa virum accipiente, si rursus retroit, magna nasci posset aut inimicitia aut confusio. Constitutum est vero istud, id est solvi matrimonium, ne exosam mulierem occidat vir veneno aut alio dolo.

Vers. 32. Per haec verba, Qui dimissam duxerit mactatur, jubet mulierem vel levitatem continentem esse; per illa autem, Qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facil eam mactari, item viro injicit ne eam dimittat.

Vers. 33. Non solum perjurare prohibet, sed etiam contra veritatem jurare; non solum istud, sed non licet per creatorum quodquam jurare, non enim nobis meliora sunt; jura vero per melius quiddam jurat.

Vers. 39. Non resistere malo, hic non diabolum malum significat, sed malum fratrem. Quod autem dicit, tale est: Non reddere malum pro malo, sed se praebere potius ad malum patientem quam faciendum.

Vers. 40. Ei qui vult tecum iudicio contendere, dimite ei et pallium tuum; id est, Si ad tribunal traxerit te, non solum quae expedit concide, sed etiam pallium tuum.

Vers. 42. Non indistincte danda est eleemosyna, sed ut oportet danda est: id est, quod a petente expeditur.

CAPUT VI.

Vers. 7. Nolite multum loqui, id est, nolite a Deo non convenientia petere. Viduae exemplum durum dilectentis magistratum perseverantia flagitationis; et ejus qui ad amicum intempesta nocte devenit, et dormientem a lecto surgere cogit, monent nos, ut perseveremus constantes in orationibus, non autem multum loquentes.

Vers. 9. Sanctificetur nomen tuum, significat, Glorificetur per vitam nostram, ut omnes qui visiderint nos, te glorifcent, inquit, quia sic nos conversati fuerimus.

Vers. 10. Adveniat regnum tuum, significat, terra non se delineat qui precatur, sed exquirat cœlestia bona.

Fiat voluntas tua, precantis est: Ut obediunt angeli, nos quoque obedire effice.

Vers. 11. Supersubstantiale panem, quotidia-

να πάσχουσι: ἀλλὰ τὸ έσωτρό την ἐπιθυμίαν συλλέγει ἐκ τῶν ώραίων μορφῶν ἐπιτηδεῖος.

Ἐάντοις σκανδαλίζῃ σε διδαχαλμός σου τοι ἡ γείρ σου. Οὐ περὶ μελῶν λέγει, ἀλλὰ περὶ φύσεως τάξεως καὶ οἰκείωτης μελῶν δύναντος πρὸς ἡμᾶς ἡ οἰκείωτης σκανδαλίζειν δὲ λέγει, τὸ πρός ἀμφορίαν ἔρεθιζεν.

Τι τοι τὸ δέσποτον βιβλίον διαστασιον; καὶ διὰ τοῦ τόδιοτο; Ἰνα μὴ πάλιν ἴπανακύπτεται πρὸς τὸν δινόρα τοιαύτος γάρ τυνάκας, καὶ ἀκείνης δινόρα λαμπενούσης, εἰ τόπον ὑπέστρεψε, πολλὴ ἀνὴ δικύρα καὶ σύγχρονος ἡ συνεχωρέστο δὲ τοῦτο, ἥγουν τὸ δύναμα τὸν γάμον, ἵνα μὴ δι μισῶν ἀποκτείνῃ τὴν μετουμάνην ἢ ταρμάκιον ἡ διλογία δόλων.

Δια τοῦ εἰπεῖν, Ὁς ἐάντοις απολαμψάντης γρήγοροι μοιχάται, ποιεῖ τὴν γυναικαν καὶ ἀκονεῖν απερνεῖν· διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν, Ὁς ἀνταπόστρητη τραϊκα αὐτοῦ παρεκτός λόγου πορνείας, κοινοῖσθαι ποικᾶσθαι, ἐμφόβον ἀπαργάζεται τὸν δινόρα μὴ ἀπολύσῃ αὐτῆν.

Οὐ μόνον τὸ ἀπορρεκτὸν καλύπτει, ἀλλὰ καὶ τὸ λέγοντος δύματον· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' εἴ τι τῶν κτισμάτων δρυνάεται δαῦλος γάρ κρίτης τῆμάν· δὲ δρυνάειν, κατὰ τὸν κρίτηνος δρυνέιν.

Τὸ μὴ διντιστήναι τῷ πονηρῷ, οὐ τὸν διεῖδειν λέγει πονηρὸν ἁνταῦθα, ἀλλὰ τὸν πονηρὸν δέεισθαι· δὲ λέγει, τοιοῦτον ἔστι· Μὴ ἀντιδέδου κατὰ ἀντί κακοῦ, ἀλλὰ παρέχειν αὐτοὺς ρέμαν πάλιν κακῶν ἡ ποιεῖν.

Τῷ θελοντι πριθήται μετὰ σου, δός καὶ τὸ λιμεντόν σου· τουτότερον, Ἐάν εἰς δικαστηρίου ἔληγε, μὴ μόνον δὲ ζητεῖ δῖου, ἀλλὰ καὶ τὸ λιμέναν σου.

Οὐχ ἀπλῶς δοῦναι: Εστιν ἀλεημοσύνης, ἀλλὰ τὸ λέγοντος δοῦναι: δὲ έστι τὸ ζητούμενον παρὰ τοῦ διταῦντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ.

Τὸ, Μὴ βαττολογεῖτε, τοῦτο ἔστι, τὰ μὴ προτίχοντα μὴ αἰτεῖν παρὰ θεῷ. Τὸ τῆς χήρας παράδειγμα τῆς τὸν ὄμδον καμφάσης δρχοντα τῇ ευνοχῇ τῆς ἀντεύσεως· καὶ τὸ κατὰ τὸν φίλον τὸν ἀντί τον νυκτῶν ἀλθόντα; καὶ τὸν καθεύδοντα καὶ ἀπὸ τῆς κλίνης ἀναστάντα, μεμνήσκεται ἵνα προσέδρεύσῃ προσκαρπεροῦντες μὲν ἐν ταῖς εὐχαῖς, μὴ βεττών γοῦντες δέ.

Τὸ, Ἀγιασθήσεται τὸ δυομήδι σου, δηλοῖ τὸ, Δοξοθήσεται διὰ τῆς ἡμετέρας ζωῆς, ἵνα πάντες δρόσεις τῆμας, δοξάσωσι σε, φησίν, διεύθυντας πεπολιτευμένα.

Τὸ, Εἰλέτεται ἡ βασιλεία σου, σημαίνει: εἰ μὴ προστηλῶσθαι τῇ γῇ τὸν εὐχόρεον, ἀλλὰ ζητεῖν τὸ εκεῖθεν ἀγαθά.

Τὸ, Γενηθήσεται τὸ θεόλημά σου, εὐχομένου τούτου· Οὓς ὑπείκουσιν οἱ ἄγγελοι, ὑπακούειν καὶ τρέψειν, παρασκεύασσον.

Ἐπιστολής δρόσος, τὸν ἐφήμερον λέγει: Η τοῦ δι-

τῇ αὐραὶ διεδμενον· οἱ δὲ τὸ σῶμα Χριστοῦ λέγου-
σιν, ὡς τῇ οὐσίᾳ ἡμῶν συμβάλλοντα.

Τὸν Μὴ εἰσερέγης ὑμᾶς εἰς πειρασμόν, εὐχε-
σθαι διδάσκει, μὴ ἐπικηδῆν, ἀλλὰ παραιτεῖσθαι τοὺς
ἀγῶνας· ἐλθόντας δὲ ἀναδέχεσθαι· ἵνα καὶ τὸ ἀκε-
νέδοξον καὶ τὸ γενναῖον ἐπιδειξώμεθα.

Τὸν Ἀλειφαῖσθαι στὸν πρόσωπον, οὐ καλεύοντός
ἐστιν ἀλειφειν, ἀλλὰ νομοθετοῦντος τοσοῦτον κρύψειν
ἴαντὸν, ὅστε παντελῶς λανθάνειν, ὥσπερ τοὺς ἐν
εὑφρασύνῃ ἀλειφοριμένους.

Οὐ λύχνος, τοῦ σώματός δεστὸς ὁ δρθαλμός, καὶ
τὰ ἔξης· Οὐ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν, ἐτις ὅπερ ἐστιν ὁ
δρθαλμὸς τῷ σώματι, τοῦτο δὲ νῦν τῇ ψυχῇ· ὕστερο
οὖν οὐδὲν δρχοῦ τῷ πάματι τῷ μὴ βλέποντι, οὕτω;
τῷ ἐσκοτισμένῳ τὴν διάνοιαν ἐπιτεθόλωται ἡ ἐντεῦ-
θεν πᾶσα ἡών.

Πῶς νοητέον τὸν οὐδέτερον δύστικον κυρίοις
δουλεύειν; Δύο τοὺς ἐναντίας ἐπιτάττοντας λέγει·
διὸ γὰρ μὴ τοῦτο εἶη, οὐδὲ δύο ἀνείστη, ἀλλ' εἷς· ὡς
τὸ, Καὶ γάρ τοῦ πλήθους τῷ πάτερος τὸν πιστευσάτε τὸν
ἥψατο μία.

Μαμῶνδε τὸν πλοῦτον λέγει, ἀλλ' οὐ τὸν διάδολον,
ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

Μὴ μεριμνήσῃτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τῇ γάλητε·
κατὰ τὴν κοινὴν συνήθειαν λέγει καὶ τὰ πολλὰ βρώ-
ματα· ταῦτα γάρ μετὰ μερίμνης· ἢ κατὰ ψυχὴν
λέγει μὴ τοιαῦτα φροντίζειν· ὅστε κατὰ διάστασιν
ἀναγνωστέον, εἰ οὕτως νοεῖν θέλοιμεν· καὶ στίζομεν
εἰς τὴν ψυχὴν, εἰτα δρέπομεθα.

Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ, διεισ
σπείρουσι· τούτο δὲ λέγει οὐχ ἵνα, μὴ σπείρωμεν,
ἀλλ' ἵνα μὴ μικροῦχωμεν.

Ἴνα εἰπῆτε ήτε πάντες ἀντῆς ἐργασία, μυρίων κόπων
καὶ πόνων ὑπάρχει πρόσθενος. Καὶ ἄλλως· Τὰ
ἀρκετά τῇ ὑμέρᾳ η κακία αἰτητής, οὐ πανη-
ρίαν ἡμέρας λέγει, ἀλλὰ τὸν πόνον καὶ τὴν φροντίδα
ἥμων.

ΚΕΦΑΛ. Ζ.

Πῶς νοητέον τὸν Μὴ κρίνετε, ίτα μὴ κριθῆτε;
Τοῦτο λέγει, ἵνα μὴ δι μυρίων γέμων κακῶν, ὑπὲρ
μικρῶν τινῶν ἀμαρτιῶν ἀλλον ὄνειδιζῃ· διὸ καὶ ἐπ-
ήγαγε περὶ τοῦ κάρφους.

Τι βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐτ τῷ δρθαλμῷ τον
ἀδελφοῦ σου; καὶ τὰ ἔξης. Πολλοὶ δὲ τοῦτο ποιοῦσι·
καὶ ἐὰν ἰδωσι μικρὸν πταῖσμα, εὐθέως ἐλέγχουσι,
τὰ μέριστα αὐτοὶ ἔχοντες πταῖσματα. Διορθοῦσθαι
οὖν χρή, ἀλλὰ μὴ ὡς πολεμίους ἐλέγχειν, καὶ ἐν
τοῖς ἐτέρων ἀμαρτήμασιν ὑπάρχειν πικρὸν καὶ
ὑποκριτήν.

Μὴ δύτε τὸ ἄγνοιαν τοῖς κυνοῖς, καὶ τὰ ἔξης. Κύνας
τοὺς ἐν ἀσεβείᾳ ζῶντάς φησι· μὴ μεταδίδονται λόγου
εὐσεβειας λέγει.

Χολροὶ οἱ ἐν τῷ τῆς ἀμαρτίας βορδόρῳ ἐγκυλισ-
μενοι.

Τὸ δὲ, "Ιτα μὴ στραφέστες φῆξωσιν ὑμᾶς, ἀντὶ

A num sonat aut qui in crastinum datipr. Alii autem
Christi corpus intelligent, ut substantia nostra
coadunatum.

VERS. 43. *Ne nos inducas in temptationem*, precari
docet, ne irruant in nos, sed avertantur prælia,
supervenientibus autem ut resistamus; itaque uoc
vane gloriosi nec socordes inveniamur.

VERS. 47. Illud, *Faciem tuam unga*, non præcep-
tum est ungendi, sed occultandi se tali modo, ut
omnino lateant, tanquam in gaudio uncti.

B VERS. 22. *Lucerna corporis est oculus*, et quæ
sequuntur. Quod dicit, tale est: Quod oculus est
corpori, illud est animæ mens; ut ergo nihil pro-
dest corpus visu carens, ita qui conscientiam habet
tenebris involutam, illius inde omnis vita cor-
rumpitur.

VERS. 24. Quomodo intelligendum, *Nemo potest
duobus dominis servire?* Duos contraria iubentes
dicit; si enim id non contigeret, non duo essent,
sed unus: ut in isto loco, *Etenim multititudinis
credentium erat anima una*.

Mammona divitias sonat, et non diabolum, ut
multi dicunt.

VERS. 25. *Ne solliciti sitis animæ vestrae quid
manducetis?* Circa communem consuetudinem dicit
et multa alimenta; haec enim cum sollicitudine
sunt; aut circa animam non de talibus curare; ita
ut separando legendum sit, si ita intelligere volu-
mus, et punctum in anima posimus, deinde inci-
pimus.

VERS. 26. *Respicite volatilia cœli, quoniam uon
serunt.* Hoc autem dicit non ut nou seminemus, sed
de animo deficiamus.

VERS. 34. Quasi diceret, in hac die sua est opera,
laborum multorum et negotiorum causa. Et aliter:
Sufficiat diei malitia sua, non malitia diei audit,
sed laborem nostrum et sollicitudinem.

CAPUT VII.

D VERS. 1. Quomodo intelligendum, *Non judecate
ut non judicemini?* Hoc dicit, ut qui multis one-
ratuerit culpis, propter leves quasdam culpas allum
non impugnet; ideo prosequitur de festuca lo-
quens.

VERS. 3. *Quid vides festucam in oculo fratris tui?*
et reliqua. Multi autem hoc agunt; et si viderint
leuem culpam, incusare festinant, maximas ipsi
culpas halentes. Corrigere ergo nos oportet, neque
ut inimicos impugnare neque in aliorum peccatis
acerbos esse et hypocritas.

VERS. 6. *Nolite dare sanctum canibus;* et reli-
qua. Canes qui in impietate degunt vocat, docet-
que non his tradatur verbi religio.

Porcī sunt, qui in peccati voluntabro merguntur.

Illud autem, *Ne conversi dirimant eos, ponit*

pro. Ne primū simulant, deinde vos et vestram doctrinam invideant.

Vers. 7. Cur petentes non accipimus, et præser-tim quando spiritualia petimus? Quia non cuim multa vi pulsasti; aut omnino indignus es eorum quæ petiisti, aut quod celeriter petere cessasti.

Vers. 14. Quomodo angustam portam et ar-ctam vocal, cum in alio loco dicat jugum suum suave et onus leve? Gregorius prius de labore, posterius de spe interpretatur. Joannes autem so-brios nos esse jubet et vigilis, et excitat cogitatio-nes nostras, ne tanquam facilem aspernemur, sed tanquam angustam viriliter aggrediamur.

Vers. 21. Nou omnis qui dicit mihi, Domine, Do-mine, intrabit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem meam. Quasi diceret, Non suffici-tantum fidem habere, sed et opera pia proferre oportet.

Vers. 22. Etsi enim prodigia multa fecerint, inquit, Non novi vos. Fit autem hoc a sola gratia benevolentiae ejus qui dedit; unde et condemna-tione sunt digni. Magnopere ita honorati ut vitam rectam profiterentur, ingrati facti sunt et insensi-biles; aut propter adeuntium fidem factum est; non enim est, ut alii interpretantur, quod primum quidem ob vitam rectam miraculis honorati fue-rint, postea autem peccatores facti condemnandi sint.

CAPUT VIII.

Vers. 3. Cujus rei causa leporum mundans C verbo manum extendit? Ut ostenderet se non legi subesse, sed præsse, et nihil puro impurum esse. Ob hoc Eliezeus Naaman non vidit, servans legis rigorem, cuius servus erat, non dominus.

Vers. 4. Quomodo hic jubens ut nemini dicat miraculum, alias ut dicant jubet? Hic quidem ut vitet jactationem et vanam gloriam; illuc autem ut nos gratos faciat videntes et curatos.

Quare legem modo confirmat, velut cum dicit, Ostende te sacerdoti, modo solvit, ut, Tolle graba-tum tuum et ambula, in Sabbato tale agens? Hoc quidem ut gratia legem introducat, illud vero ut Iudeorum contra se audaciam et furorem identi- D dem temperet.

Vers. 8. Centurio, qui a Matthæo memoratur, idem est ac ille qui apud Iucam; qui vero apud Joannem centurio alter est.

Vers. 16. Morborum plerique a peccatis oriun-tur.

Vers. Cur dicentem Scribam, Sequar te quoque que ieris, non excepit? Quod putabat curationibus ditescere; verba autem ejus non aversantis sunt, sed reprehendentis.

Vers. 21. Qui dicit, Permitte mihi, Domine, pri-mum ire, et sepelire patrem meum, acceptus quidem cst, sed non permisus; sed audiit: Dimitte mor-

A τοῦ, Ινα μὴ πρότερον ὑποχριθέντες, ὕστερον καὶ ὑμᾶς καὶ τὴν διδαχὴν κωμῳδήσωσιν.

Διὰ τί αἰτοῦντες; οὐ λαμβάνομεν, καὶ μάλιστι ἡ πνευματικὰ αἰτῶμεν; "Οτι οὐ μετὰ σπουδῆς ταῦτα ἔχρουσας· ἡ πάντως ἀνάξιος ὁν γίγησας, τι δη ταχὺς ἀπέστης αἰτούμενος.

Πῶς στενὴν τὴν πύλην καὶ τεθλιμένην καλῶν, ἣ δὲ λέγει τὸν ζυγὸν αὐτοῦ χρηστὸν καὶ τὸ φρέσκον ἐλαφρόν; Ὁ μὲν Γρηγόριος τὸ μὲν διὰ τὸν πόνον, τὸ δὲ διὰ τὴν ἐλπίδα εἶπεν. Ἰωάννης δὲ, νήραι τοῖς παρασκευάζων καὶ ἐγρηγορένται, καὶ διεγέρονται τὰ φρονήματα, Ινα μὴ ᾧ εὐκόλου λαταρφοντανει, ἀλλ' ᾧ στενῆς, ἀντεχώμεθα.

Τὸ, Οὐ καὶ δέρω μοι, Κύριε, Κύριε, εἰ-ελεύσεται εἰς τὴν βασιλελαρ τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' εἰς τὸ θέλημά μου, ἀντὶ τοῦ, οὐ δει μάνον πίστιν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἔργα εύσεβη προβλέπεται.

Καν γάρ σημεῖα, φησι, πολλὰ ποιῶσιν, Οὐκ οὔτε γίνεται δὲ τοῦτο ἀπὸ χάριτος μόνης τῆς τῷ δεδοκτός δωρεᾶς· διθεν καὶ τοῦ κολάζεσθαι εἰναι δέξιοι· περὶ τοῦν οὐτως τιμηθέντες Ινα βίον ὅρθη ἀπιδεξιωνται, ἀγνώμονες γεγόνασιν καὶ ἀνατίημα· διὰ τὴν τῶν προσερχομένων πίστιν· οὐ γάρ, διὰ τεροις ὑπέλασον, ἔστιν, διὰ πρότερον μὲν διὰ ὅρθη βίον ἔθαυματούργησαν, ὕστερον δὲ ἀμαρτήσανται καταχριθήσονται.

ΚΕΦΑΛ. Η'.

Τίνος χάριν καθαίρων τὸν λεπρὸν λόγῳ ἐπέκρι- την χείρα; Ινα δεῖξῃ δτι οὐχ ὑπόκειται νόμῳ, ἀλλ' ἐπίκειται, καὶ διὰ τῷ καθαρῷ οὐδὲν ἀκάθαρτον· διὰ τοῦτο Ἐλισσαῖος οὐδὲν ἔώρα τὸν Νεαράν, τηρον τοῦ νόμου τὴν ἀκρίτειαν, δτι δοῦλος ἦν, ἀλλ' οὐ δεσπότης.

Πῶς ὁδε κελεύων μηδενὶ εἰπεῖν τὸ θαῦμα, ἄλλο- χοῦ κελεύει εἰπεῖν; "Μέδι μὲν διὰ τὸ ἀκέμπτον καὶ ἀκενόδοξον, ἔκει δὲ διὰ τὸ εὐγάμονας τοῖς εἰναι τοὺς ὄρωντας καὶ λαθέντας.

Διὰ τί ποτὲ μὲν ἀκύρου τὸν νόμον, ὃς τὸ δεῖξον διαντρύ τῷ λεπρῷ· ποτὲ δὲ ἀναιρεῖ, ὡς Ἀπο τὸν κρδοστάτον σου καὶ περιπάτει, ἐν σαββάτῳ τοῖς ποιῶν; Τοῦτο μὲν δόσοποιῶν τὰ τῆς χάριτος τοῦτο τὴν καὶ αὐτοῦ τῶν ἰουδαίων ἐδμεν καὶ ματείω; κοιμίζων.

Ο ἐκατόνταρχος δ παρὰ Ματθαῖο μνημονι- μενος, δ αὐτός ἔστιν δ μνημονεύμενος παρὰ τῷ Λουκᾷ· δ δὲ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ ἐκατόνταρχος Ιησοῦς ἔστιν.

Τὰ πλείονα τῶν γοημάτων ἀπὸ ἀμαρτημάτων γί- νεται.

Διὰ τί τῷ εἰπόντι αἴτηψ, Ἀχολουθήσω σοι δισυ- ἔλλον ἀπέρχη, οὐκ ἐδέξατο; "Οτι ἐνόμιζεν ἐκ τῶν λάσεων χρηματίζεσθαι· ταῦτα δὲ τὰ ρήματα οὐκ ἦν ἀποτρεπομένου, ἀλλ' ἐλέγχοντος.

Ο εἰπὼν, Ἐκτερψθῶ μοι, Κύριε, πρόστον δει- θεῖρ καὶ θάγησι τὸν πατέρα μου, ἀπεδέχθη μή, οὐκ ἐπετράπη δε· ἀλλ' ἤκουεσσεν. "Ἄγες τοῖς

τεκρούς θάγμα τοὺς ἔσυντων νεκρούς· οὐεις δὲ Α διὰ τούτου ὅτι δὲ εἰπὼν ἦν πιστός, δὲ αὐτῷ πατήρ ἦν ἐκ τῶν ἀπίστων· διὰ τοῦτο εἶπεν νεκρούς· ἐκώλυσε δὲ αὐτὸν οὐ τὴν εἰς τὰς γεγενηκότας τιμὴν κωλύων, ἀλλὰ μὴ προτιμῆν ταῦτα τῶν οὐρανίων.

Ἐξάθευδεν δὲ Κύριος οἰκονομικῶς ἐν τῷ πλείῳ, οὐχ ἀγνῶν τὸ μέλλον γίνεσθαι, οὐχ ἀδυνατῶν τὴν εἰρήνην βραβεῦσαι· εἰδὼς δὲ μέλλουσαν ταράσσεσθαι τὴν θάλασσαν, κατὰ δύο αἱτίας ἐμάθευδε, ἵνα καὶ τὴν σεθῆδν τῆς ἀλιγοπιστίας τῶν μαθητῶν ἐν τῷ χειμῶνι διελέγῃ, καὶ τὸ δυνατὸν τῆς θεότητος αὐτοῦ ἐναργῶς ἐπιδείξῃται.

Τὸν φόρον οὖν τὸ τῶν πειρασμῶν μέγα ἔργαζεται, ἀλλὰ τὸ τῆς διανοίας στερόν· διὰ τοῦτο συγχωρεῖ κλιδωνίζεσθαι, ἵνα ποιήσῃ καὶ αὐτοὺς πιστοτέρους δεῖ τὸ θαύματος· οὐ γάρ οὕτως τὰ τῶν δλῶν θαύματα, ὅστιν τὰ ἐπ' ἀκείνους διήγειρεν αὐτούς.

Τί ἔστι τὸ λεγόμενον ὅπλο τῶν δαιμόνων, Ἡλίθες πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; Ἀφράτως ἀπὸ τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἐπάρχεντο οἱ δαιμόνες· πρὸ καιροῦ δὲ λέγουσιν, ὡς εἰδότες δὲι μέλλουσαν καὶ ποτε κολασθῆναι. Ήτι ψυχαὶ τῶν δικαίων ἐν χειρὶ Θεοῦ· αἱ δὲ τῶν ἀσεβῶν οὐκ ἐν μνήμασιν, ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ἀλλὰ ἐντεῦθεν εὐθέως ἀπάγονται· καὶ δῆλον ἀπὸ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου· καὶ ἀλλαχοῦ, Σιγύερος τὴν ψυχὴν στοιχεοῦσιν ἀπὸ σοῦ. Οὐχ οἴλον τε οὖν ψυχὴν ἐξελθούσαν ἐνταῦθα πλανδόσθαι, ή ἐν ἀέρι, ὡς λέγουσιν, εἶναι, ἀλλὰ ἐν ὥρισμένοις τόποις.

Ὑπήκουσε τοὺς δαικονας δὲ Κύριος καὶ εἰς χοίρους ἀπεπέμψατο αὐτοὺς, πρῶτον μὲν ἵνε δεῖξῃ διειδέκτης οὐδὲ κατὰ χοίρων ἔχουσσεν ἔχουσίαν, μή τι γε κατὰ ἀνθρώπων· ἐπειτα ἵνα οἱ τοὺς τόπους οἰκοῦντες μάθωσιν αὐτὸν διεῖς· ἤν· ἀπίστοι γάρ ἡσαν· καὶ δείκνυται αὐτὸν ἐκ τοῦ λέγειν αὐτούς, διεῖς "Ἀπελθε ἀπὸ τῶν ἀριών ἡμῶν. Διὰ τοῦτο δὲ τοὺς χοίρους ἀνεῖλον οἱ δαιμόνες, ἵνα τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀθυμίαν ἐμβάλωσι· πανταχοῦ γάρ χαίρουσιν ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἡμῶν.

ΚΕΦΑΛ. Θ.

"Η μὲν Βηθλεὲμ ἤνεγκεν αὐτὸν παροδευόντων τῶν γονέων· ή δὲ Ναζαρὲθ ἔθρεψεν· ἐκεῖθεν γάρ οἱ γονεῖς· ή δὲ Καπερναοῦμ εἶχεν οἰκοῦντα διηγεῖκός.

"Ο μὲν Ματθαῖος; περὶ τοῦ παραλυτικοῦ λέγει διεῖς προσέφερον αὐτὸν· οἱ δὲ ἄλλοι διεῖς καὶ τὴν στέγην διατεμόντες καθῆκαν αὐτόν. Ἀληθῆ οὖν τὰ δύο· πρῶτον μὲν ἀπεστέγασαν, εἴτα πλήθους· διτος; περὶ αὐτὸν, προσήνεγκαν.

Εἰπόντων, Τίς δύναται ἀριέντας εἰ μὴ γινόσθις ἐθεός; αὐτὸς δεικνύεις κατὰ τὸν λόγον αὐτῶν διεῖς; Θεός διεῖς, λέγει· Τί ἔστιν εὐκολώνερος, εἰπεῖν, Ἀγέωται σου, η εἰπεῖν, Ἀπο τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; Θ δὲ λέγει, ποιῶντάν ἔστι· Τί δοκεῖ εὐχοίον ὑμέν εἶναι, τὸ εφῆξαι παραλαμένον, η ψυχῆς ἀμαρτήματα λύσαι; Εὖηλον διεῖς ἀμαρτήματα λύσαι. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν ἀφανὲς, τὸ δὲ φανε-

PATROL. GR. CVI.

A tuos sep. lire mortuos suos. Ostendit autem per hoc illum qui dicebat credentes fuisse, patrem vero ejus e non credentibus. Ideo dicit eos mortuos. Prohibuit autem eum, non honorem in parentes vetans, sed ne illa coelestibus anteficeret.

Vers. 24. Dormiebat Dominus a proposito in na-vicula, non ignorans quod fieri debebat, et nou-impar pacem camponendi. Sciens autem agitandum esse mare, ub causas duas dormiebat, ut debilitas levis discipulorum fidei in tempestate confundetur, et potentia divinitatis ejus palam ostende-retur.

B Vers. 25. Timorem non magnitudo temptationum facit, sed membris imbecillitas: ideo fluctibus agitari se permisit, ut eos credentes magis per miraculum efficiat; nou enim tantum patrata in aliis miracula, quantum in ipsius gesta hos excitare posse: i.

C Vers. 29. Quid est quod a dæmoniis dictum est, Venisti ante tempus torquere nos? Invisibiliter ex ejus praesentia dæmonia patiebantur; ante tempus dicunt, sciunt se olim castigari debere. Animæ justorum in manu Dui, impiorum autem animæ non in monumentis, ut plures dicunt, sed inde confessum auferuntur; et patet in Lazaro et divite; et alias, Hodie animam tuam repetent a te. Non possibile est igitur animam egressam hic errare, aut in aere, ut dicunt, esse, sed in locis determinati-natis.

Vers. 32. Exaudivit Dominus dæmones et in porcos immisit; primo quidem ut ostendiret eos nou-in porcos potestatem habere, neque ullam in homi-nes; deinde ut locorum incolas discerent quis easet; non credentes enim erant. Et indicat id, quod isti dicount, ut transiret a Gaiis eorum. Ideo porcos abgubuerunt dæmones, ut homines in desperationem conuicerent: nam semper in nostris adversitatibus gaudent.

CAPUT IX.

D Vers. 1. Bethleem quidem peperit eum, parentibus iter facientibus; Nazareth vero educavit, inde enim erunt parentes; et Capharuam incolam eum habuit perpetuo.

Vers. 2. Matthæus de paralytico dicit quod of-ferebant eum; alii autem quod tectum rumpentes illum proferrent; verum igitur est utrumque; pri-mum quidem per lectum demiserunt, deinde, cum multitudo iuxta Jesum esset, obtulerunt.

Vers. 5. Dicentibus illis, Quid potest remittere peccata nisi salus Deus? ipse ostendens ex ipso sum sermone se Deum esse, dicit: Quid est facilius di-cere, Dimittuntur tibi, an dicere, Tolle grābatum tuum et ambula? Quod autem dicit, tale est: Quid videtur vobis facile esse, paralyticum stringere, an animæ peccata solvere? Patet quod peccata solvere. Sed quoniam hoc quidem invisi-bile, illud autem

visibile est, minorem rem expono, ut major et in-
visibilis credatur.

VERS. 9. Incidantes evitans non moratur iisdem
ioculis, sed frequenter immutat, odium ut facilius
placeatur.

VERS. 11. Matthæus publicanus, qui et evange-
lista, ingressu Christi honoratus, omnes publicanos
convocavit.

VERS. 13. Ideo dicunt Pharisei discipulis : Ma-
gister vester amicus publicanorum et peccatorum est,
volentes avertere illos ab eo.

VERS. 14. Quare Joannis discipulos objiciens
quod ejus discipuli non jejunarent, non vituperat
ut vane gloriosos, sed sponsi exemplum illis assert? Non
vituperat per mansuetudinem; sponsum vero
proponit, illis in memoriam revocans Joannis verba,
cum dixit : Qui sponsam habet sponsus est. Quod
autem dicit tale est : Tempus meum et meæ vita
tempus, latitiae est illis occasio; venient autem
dies quando ab illis auferetur sponsus.

VERS. 16. Quid est quod dicit, Nemo immittit
commissuram panni rudit in vestimentum vetus?
Ostendit non factos esse validos adhuc discipulos;
et ita in praesentia obviis non oportet imponere
præcepta onerosa.

VERS. 17. Utres et vinum proponit, quoniam de-
gula sermo erat; ideo ab iisdem sumit exempla,
et quod nihil austерum præcipere oporteat nec grave
his qui incipiunt.

VERS. 20. Cur non palam hæmorrhœssa venit? Quod impuram esse se putabat ob fluxum; atque
etiam quod convenientem non habebat de illo opinio-
nem, nam latere non putasset. Ille autem non per-
misit eam latere, ut primum timorem ejus solveret;
secundo ut corrigeret eam, quoniam latere putave-
rat; tertio ut fidem ejus publicam faceret; quartio
autem, ut archisynagogum credentem efficeret circa
resurrectionem filiæ; nam tunc illum iste implora-
bat.

VERS. 22. Ne latens angustiaretur, et ut fidem
publicam faceret; et morbum comprimere non mi-
nus est quam perspicere.

VERS. 25. De tibicinibus in domo archisynagogi
memoratur, ut in hoc quoque palam ostendatur ar-
chisynagogorum insaniam.

Lamentantes et tibicines a domo expulit, ut in-
dignos qui miraculi testes essent. In domo ar-
chisynagogi foras omnes emisit, et discipulos solos
admisit ad prodigium videndum; docens nos ut
gloriam quæ a multis venit vitemus, et discipulos
animo firmiores faciens.

VERS. 24. Non mortua est puerula, sed dormit.
Ostendunt hæc verba mortem non esse nunc me-
tuendam.

Ideo jubet ut illi detur manducare, ne videatur
phantasiam esse quod factum est. (Pertinet ad Mar-
cum, v. 43.)

VERS. 27. Cæcos attrahit clamantes, non per-

A ῥῶν, προστίθημι τὸ καταδεέστερον, ἵνα τὸ μὲν τὸ
ἀφανὲς πιστευθῇ.

Ἐκκλίνων τοὺς ἐπιδουλεύοντας, οὐκ ἔπιμνει τὰ;
τόποις, ἀλλὰ συχνὰ μετανίσταται, διδοὺς ὑποχρεῖ
τὸν φθόνον.

Ο Ματθαῖος τελώνης, δε καὶ εὐαγγελιστὴ κα-
λωπιζόμενος τῇ εἰσόδῳ Χριστοῦ, πάντας τοὺς τελῶνας
συνεχάλεσεν.

Διὰ τοῦτο λέγουσιν οἱ Φαρισαῖοι τοῖς μαθηταῖς,
ὅτι Ο διδάσκαλος ὅμως φίλος τελῶν καὶ ἀμ-
πωλῶν ἔστι, βουλέμενοι ἀποχωρῆσαι αὐτούς; οὐτοῦ.

Τίνος ἔνεχεν τοὺς Ἱωάννου μαθητὰς ἐγκαλῶν; οὐτοῖς
διὰ μαθηταῖς αὐτοῦ οὐ νηστεύουσιν, οὐκ ἔπιμνεις
κενοδόξους, ἀλλὰ νυμφίου μέμνηται; Οὐκ ἔπιμνεις
ἐπιεικεῖαν· νυμφίου δὲ μέμνηται ἀναιριμένων
αὐτοὺς τῶν Ἱωάννου φημάτων, δι' ὃν διέγενεν οὐκ
ἔχων τὴν τύμφην τυμφίος ἔστειλεν δὲ λέγει, πε-
οῦτον ἔστιν. Ο καιρὸς δὲ καὶ τῆς ἡμέρας διηγεί-
ται τοῖς αὐτοῖς ὑπόθεσις· ἐλεύσονται δὲ
ἡμέραι διατὰν ἀρθῆ δὲ νυμφίος.

Τί ἔστιν δὲ λέγει, διὰ Οὐδεὶς ἐπιβάλλει τινῆς
ῥάκους ἀγράφου ἐπὶ ἱματίῳ χαλαιῷ; οὐδὲν ἐ-
νόπιο γεγόνασιν Ισχυρὸν οἱ μαθηταί· οὐτοὶ δὲ
διακειμένους, οὐ χρή ἐπιτιθέναι ἐπιτάγματα
ρρύντα.

Ἀσκῶν μέμνηται καὶ οἶνον, ἐπειδὴ περὶ γιστῶν
μαργίας ἤν δὲ λέγος· διὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν αὐτῶν λε-
βάνει τὰ ὑποδείγματα· καὶ δειπνὸν εὐστρόφη
τάττεται χρή καὶ βάρος ἔχον τοὺς ἀρχορίους.

C Διὰ τοῦτο μὴ φανερῶς ἢ αἰλοφρούσας ἔλει; Καὶ
ἀκάθαρτος εἶναι νομίζουσα διὰ τὴν φύσιν· Εἰ δὲ τοῦ
την προσῆκουσαν περὶ αὐτοῦ μὴ ἔγουσα δέξαι, τοῦ
οὐκ ἐνδύμαστε λανθάνειν· οὐκ ἀφῆσε δὲ αὐτὴν
ἴσθεν, ἵνα πρῶτον μὲν λύσῃ αὐτῆς τὸν φόνον διέπει-
ται διορθώσηται ταύτην, ἐπειδὴ ἐνδύμαστε λανθάνει-
τρίτον ἵνα τὴν πίστιν αὐτῆς δημοσιεύῃ· τέτοιο
δὲ ἵνα καὶ τὸν ἀρχισυνάγωγον πιεσθῶ ποιητὴ πε-
τὴν ἀνάστασιν τοῦ παιδός· τότε γάρ αὐτὸν ἔχει.

"Ἔνα μὴ ἀγωνιζεῖ κεκλοφυτα, καὶ ἕνα δημιουργὸν
τὴν πίστιν· καὶ τὸ στήσαι δὲ τὴν νόσον, οὐκ εἰσ-
τον τοῦ νοῆσαι ἔστιν.

D "Εμνήσθη τῶν αὐλητῶν ἐν τῷ ἀρχισυνάγοτῷ,
καὶ ἐν τούτῳ δημοσιεύσῃ τὴν τῶν ἀρχισυναγότων
δύναμιν.

Τοὺς θρηνοῦντας καὶ αδλοῦντας ἔχω τῆς οὐκε-
τέξιδαλεν, ὡς ἀναξίους αὐτοὺς τοῦ θαύματος χρι-
στού εἶναι. Ἐπὶ τοῦ ἀρχισυναγώγου πάντα τείχεαν εἴ-
τον δὲ μαθητὰς μόνους εἰσήγεγκεν ὅρζην τὸ θεῖον
διδάσκων ἡμᾶς; τὴν παρὰ τῶν πολλῶν διαπονεῖται
θέξαν, τοὺς μαθητὰς δὲ προθυμοτέρους ποιῶν.

Τό, Οὐ τεθητέσθε, ἀλλὰ καθεύδετε, λίγεν, κα-
κύετε δειπνόντας δὲ θάνατος ἀπὸ τοῦ νῦν.

E Διὰ τοῦτο καλεύεται αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν, οὐ
δέξῃ φαντασία εἶναι τὸ γεγενημένον.

Τοὺς τυφλοὺς τερέλλεται κράζοντας, οὐ κενοῦσ-

ἀλλ' ἵνα δεῖξῃ τὸ πιστὸν αὐτῶν. Κατηγορίᾳ Ιουδαίων καὶ τοῦτο ἦν, τὸ εἰς ἀκοῆς μόνης ζητεῖν τὴν Ιασονίτης τυφλοὺς· ἥκουν γάρ περὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτῷ· ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἔβλεπον καὶ οὐκ ἐπίστευον.

Γίδην Δαβὶδ οἱ τυφλοὶ ἐκάλουν, διότι τιμῆς εἶναι τὸ δνοματικά ἰδόσκει.

Δευτέρων ἀρώτησιν προσάγει πρὸς αὐτοὺς, οὐδὲ θορυβοῦνταν, ἀλλὰ σπουδάζων ἴσχετεύεσθαι πολλάκις· ἵνα μὴ νομίσῃ τις τούτον ὡς φιλότιμον ὅντα ἐπιπήδην τοῖς θαύμασιν.

"Οὐτε τὸ μεῖζον αὐτὸν ἐκάλεσαν δνοματικά ἡτοῦντο Κύριον, τότες λάται αὐτοὺς, ἐφελκόμενος εἰς τοῦτο πιστεύειν τοὺς ἀκούοντας.

Περιγγέλλει μηδενὶ εἰπεῖν διὰ τὸ ἀτυφον καὶ ἀκενόδοξον.

"Π οὐδευσις οὐκ ἦν φυσικὴ ἀσθένεια, ἀλλὰ ἐκ δαιμονος ἐπιβούλησ.

ΚΕΦΑΛ. Ι.

Διὰ τί Σίμωνα λέγει τὸν λεγόμενον Πέτρον; καὶ διὰ τί Ἰάκωβον τὸν Ἀλφέου; "Οὐτε ἦν καὶ ἄλλος Σίμων καὶ μᾶλος Ἰάκωβος·

"Ἴνα μὴ ἐπαρθῶσιν ὑπὸ τῶν γινομένων ὅπ' αὐτῶν θάυμάτων, εἴπεν· Δωρεὰν ἔλαβετε, δωρεὰν δότε.

Τί γάρ τὸ βάθεας κωλύει πρὸς τὸ κήρυγμα; ή ποιά ἀμαρτία ἦν τὴς βάθεων κράτησις; Ἐλλὰ τὸ τραχὺ τῆς παιδείας τῇ βάθεῳ παρεικάζων, ἀπαγορεύει τέως τῷ σκληρῷ τῆς παιδείας μὴ χρῆσθαι πάρα τὴν ἀρχὴν τῆς βιδασκαλίας· διὰ δὲ τοῦ βάθεων λαμβάνεται τὸ αὐτοτῆρὸν τῆς παιδείας, μαρτυρησάτω μοι. Πλαύλος· ἀκούσας γάρ ἐν Κορινθῷ τινάς ἀμαρτησάντας, γράφει λέγων· Τί θέλετε; ἐν βάθεῳ ξιθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγρέσῃ κτενύματι τε κραδητος; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος τοὺς νεωτερούς προσελθόντας αὐτῷ ἀνθρώπους, οὓς πρότερον νηστεύειν ἐπιτρέπει, ἀλλὰ πρότερον πιστεύειν καὶ τότε νηστεύειν· διθεν ἐγκαλούμενος ὑπὸ τῶν Φαρισαίων διὰ τὸ οἱ ιωάννου μαθηταὶ νηστεύουσι, προσφόρως καὶ ἀρμοζόντας ἀποκρίνεται λέγων· Οὐδεὶς ἐπιβάλλει ἐπίβλημα βάκονς ἀγράφου ἐπὶ ίματιον καλαιῶ· εἰ διὸ μή γε, πλεῖστον σχίσμα γίνεται. Ἰμάτιον παλαιὸν, τὸν ἐν τῇ παλαιότητι παραδόσιος τοῦ ἀρχαῖου Ἀδάμ γεννηθέντα ἀνθρώπων λέγει· καὶ νῦν δὲ βάκος, τὸ νεαρὸν κήρυγμα τῆς νηστείας· ἐάν γάρ θελήσῃς τῷ παλαιώθεντι ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ Ἑλληνι πρῶτον ἐπιβάλλειν τὸ νεαρὸν κήρυγμα τῆς νηστείας, πλέον σχίζεται ἡ περ συνάπτεται, πλέον χωρίζεται τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ, Ἀξιος δργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, διὰ τὸ ἐκ τῶν ιδίων μαθητῶν τρέφεσθαι λέγει γάρ αὐτοὺς τοὺς ἀποστόλους δηλονότι.

Γὰρ μὴ οἰκίαν εἰς οἰκίας ἀμείβειν, ἐνεκα τοῦ μὴ δοξομανεῖν εἰρηται, ἢ τοῦ μὴ λυπεῖσθαι τὸν καταλμπανόμενον.

Τὸ ἐκτινάσσειν τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἀπετέταχτο καὶ ἐπράττετο αὐτοῖς, ἢ ὥστε δεῖξαι μηδὲν λαβεῖν αὐτοὺς παρ' αὐτῷ μηδὲ βούλεσθαι· ή

A vanam gloriam, sed ad ostendendam eorum fidem. Condemnatio Iudeorum id quoque erat, quod solo auditu quererent curationem cæci. Sic enim de Christo audierant; illi autem videbant et non credebant.

Filiū David cæci vocabant, quia honoris nomen esse videbatur.

VERS. 28. Secundam interrogationem ad hos dirigit, non per jactantiam, sed volens sæpius rogari; ne quis putet illum ob laudis ambitionem miracula patrare.

Quando majori illum vocarunt nomine, Dominum supplicantes, tunc eos curat, adductus ad id ut credent audientes.

VERS. 30. Præcipit nemini dicant per modestiam B et vanæ gloriae aversionem.

VERS. 32. Mutismus non infirmitas erat physica, sed e daemoniis artificio oriebatur.

CAPUT X.

VERS. 2. Cur Simonem vocat, qui dicitur Petrus? et cur Jacobum Alphæi? Quia alter erat Simon et alter Jacobus.

VERS. 8. Ne lucrificiant ex miraculis ab ipsis patratis, dicit: *Gratis accepistis, gratis date.*

VERS. 10. Quid enim virgam vetat habere ad prædicationem, aut quæ culpa esset virgæ possessio? Scilicet severam institutionem virgæ conferens, prohibet ne austera institutione utantur in principio prædicationis. Quod autem in virga severitas institutionis adumbretur, testis mibi sit Paulus; audiens enim quosdam Corinthi peccavisse, scribit dicens: *Quid vultis? in virga veniam ad vos, aut in charitate et spiritu mansuetudinis?* Ob eam rrm Dominus homines prima vice ad illum adeuntes, non primum jejunare hortatur, sed primo credere, deinde jejunare. Unde interrogatus a Phariseis cur Joannis discipuli jejunent, congruam et convenientem responsionem dat dicendo: *Nemo immisit commissuram panni radis in vestimentum velutum; sin autem, pejor scissura fit.* Per vestimentum velutum, hominem in vetustate transgressionis antiqui Adam genitum significat; per novum autem pannum, recens ista D jejunii prædicatio. Si enim volueris seni facto in peccatis Graeco primum injicere recentem jejunii prædicationem, scinditur magis quam committitur, magisque ab Ecclesia amovetur.

Illiud, *Dignus est operarius cibo suo, quemque a suis discipulis propriis alendum esse indicat; dicit enim bos apostolos palam.*

VERS. 12. Ne domum domo mutent monet, ut non jactantiam exhibeant, aut non doleat qui relictus esset.

VERS. 14. Exculcere pulverem de pedibus ipsorum præcipitur, et exercetur ab eis, sive ad ostendendum eos nihil sibi accipere ex illis velle, sive ut sit testi-

monium longi quod percurserunt itineris propter illos. — *Execuite pulvrem de pedibus vestris, vel ut ostendatis, dicit, vos nihil accepisse, vel ut significetis illis vos longum iter peragrassae propter illos, etsi nihil profecerint.*

VERS. 16. *Ecce ego mittio vos; Ego idem ac Ego dominus et potens sonat; quod sufficit ad persuasionem.*

Illud, *Sicut oves in medio luporum, illorum mansuetudinem indicat, quam oportebat habere prædicantes.*

Et columbae simplicitatem illos servare et innoxiatem inonet; et conjungere volens ista ut virtus oriatur, prudentiam serpentis docet habere, ut custodiant velut ille caput, id est fidem.

VERS. 19. *Nolite cogitare quid loquamini. Ad animum sumendum ita eos excitat; nam illitterati erant.*

VERS. 23. *Non consummabitis civitates Ieræl, donec veniat Filius hominis, id est donec vos suscipiantur. Nam sufficiebat ad persuadendos eos illum vel solum videre.*

VERS. 24. *Non est discipulus super magistrum, scilicet a majore verbum accipitur; hoc enim ut plerumque contingit, et maxime quando est servus aut discipulus.*

VERS. 25. *Quanto magis domesticos ejus, id est vos: non dixit servos, sed domesticos, magnam cum eis familiaritatem ostendens, et animos illis aluidens.*

VERS. 26. *Nihil est opertum quod non revelabitur, dictum apostolis, tales significationem habet: ex isto, Si me persecuti fuerint, et vos persequentur, sumitur principium sententiae, quasi diceret: Comitemur vos primum, postea cognoscetis quinam sitis.*

VERS. 27. *Tenebras et aurem memorat, non quod in aurem vel in tenebris discurratur, sed quod illa quæ clam didicerunt cum libertate docturi sint; super tecla, Idem est ac per universum orbem.*

VERS. 29. *Duo passeres esse venenosi. Providentiam indicat, ita ut isti non capiantur, ignorante Deo, neque sine illius operatione in laqueos cadant.*

VERS. 30. *Vestri capilli numerati sunt, significat illos a Deo diligendi, cognosci, et protegi.*

VERS. 32. *Non dixit, Confitebitur me, sed, In me; ostendens hunc non propria virtute, sed superiore auxilio gratiae confiteri, qui Christum confitetur.*

VERS. 33. *De negante non dixit, Mibi, sed, Ne; nam destitutus aliquis a Deo ita Christum negat.*

VERS. 34. *Non veni pacem mittere, sed gladium.*

A ὡστε εἰς μαρτύριον αὐτοῖς γενέσθαι τῇ; μαρτὶς δόδοιπορίᾳ; ἢν ἐδάδεσαν δι' αὐτούς. Τό, Ἐκτράχει τὸν κοινοπόλεων τῶν ποδῶν ὑμῶν, ἢ, Ὡτὶ ὁλὴ ἐλάστετε, φησὶν, δεῖξατε· ἢ, διτὶ Δεῖξατε αὐτοὺς ἐπι μαρτρὰς; ὁδοιπορήσατε δι' αὐτοὺς, καὶν οὐδὲν ὥσπερ θῆσαν.

Ίδον ἡγώ ἀποστόλων υμᾶς. Τό, Ἐγώ, ἀντὶ τοῦ, Ἐγὼ δικαίωντες καὶ δυνατός· ὅπερ ἀρχαὶ εἰ; παραμυθίαν.

Τό, Οὓς πρόδατα ἔτερον μέσω λύκων, τὴν ἡμέρην αὐτῶν ἐμφανεῖ, ἢν ἔχειν δεῖ διδασκόντων αὐτῶν.

Καὶ τῆς περιστερᾶς τὴν ἀπλότητα λέγει: εἰνὶ φυλάττειν καὶ ἀκαλίαν· καὶ κερδεῖν βουλήσεις ταῦτα ἵνα γένηται ἀρετὴ, τὴν φρόνησιν τοῦ ἄντρος. Β ἔχειν λέγει, εἰς τὸ τηρεῖν ὡς ἔκεινος τὴν κεφαλήν, ἥγουν τὴν πίστιν.

Τό, Μὴ μεριμνήσῃς τί λαλήσῃς, τὸ θαρρεῖν εἰσάγει αὐτοὺς· ἀμαθεῖς γάρ ἦσαν.

Τό, Οὐ μὴ τελέσῃς τὰς κάλεις τοῦ Ἱεροῦ, ἕως ἂρ ἐλθῇ στὸν Ὑδρὸν τοῦ ἀνθρώπου, τοιούτου, Ἐως οὖν υμᾶς καταλήψομαι· καὶ γάρ ἤρχει εἰ; παραμυθίαν αὐτοῖς τὸ ίδεν αὐτὸν καὶ μόνον.

Τό, Οὐκέτι μαθητής ἐπέκρινε τὸν διδάσκαλον, τὸν πλειόνος τὸν λόγον δέξαι· τοῦτο γάρ ὡς ἂρ τὸν πλειστὸν· καὶ μάλιστα ἴως ἔστι δοῦλος ἢ μαθητής.

C Πόσω μᾶλλον τοὺς οἰκειασκούς αὐτοῦ, εἴκη ἥγουν, ύμᾶς· οὐκ εἰπεν δύσλογος, ἀλλ' οἰκειασθεῖς πολλὴν πρὸς αὐτοὺς οἰκειότητα ἐπιδεικνύμενος, καὶ θαρρεῖν αὐτοὺς ποιῶν.

Τό, Οὐδέποτε δύστερον ἀπόκρυφον διατερεύεται, πρὸς τοὺς ἀποστόλους λεγόμενον, τοιαύτη ἡμι τὴν διάνοιαν, ἀπὸ τοῦ, Εἰ δμὲ ἐδίκαιος, καὶ ὑπὸ δικίουσι, λαβεῖν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνολας· ἀντὶ τοῦ, Κακωδόσαντες ύμες πρότερον, ὑπέρον γνωρίσαντες οἰκειότητα.

Σκέπτος καὶ οὐς λέγει, οὐχ ὅτι εἰς τὸ οὐ; καὶ λι σκοτίᾳ διελέγετο, ἀλλ' ὅτι, φησὶ, τὰ κρυπτὰ διδάσκεινα μετὰ παρθητικας ἔσονται· τὸ δὲ, ἐπὶ τοῦ δωμάτων, ἀντὶ τοῦ, εἰς τὴν οἰκουμένην πάσι, λέγεται.

Διό στροφοθία δισταριού παλεῖται. Τὴν Ηρίνια εἰσάγει, ὃς οὐδὲ ἔκεινα κρατηθήσονται, ἀγνοοῦσι τοῦ Θεοῦ, οὐχ ὅτι οἰκείᾳ δυνάμει, ἀλλὰ τῇ ἀνω βοήθειαν, χάριτι διμολογεῖ διμολογῶν Χριστόν.

Τό, Καὶ αἱ τρίχες ύμῶν ἡριθμηθεῖσαι εἰσι, τῶν σημαίνειν, ὡς φιλεῖσθαι παρὰ Θεῷ καὶ γινώσκεσθαι καὶ προνοεῖσθαι.

Οὐχ εἰπεν, ὅτι Ομολογήσει ἐμὲ, ἀλλ', Ἐγένοιτο δεικνύντες οὐκ οἰκείᾳ δυνάμει, ἀλλὰ τῇ ἀνω βοήθειαν, χάριτι διμολογεῖ διμολογῶν Χριστόν.

Περὶ τοῦ ἀρνουμένου οὐχ εἶπεν, Ἐμοι, δικίας, Ἐμός· Ἐρημος γάρ γενθμενός τις Θεοῦ οὔτως ἀρνεῖται τὸν Χριστόν.

Οὐχ ἥθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαραν.

νεοστηχὸς ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνοντος, καὶ τὸ στασιάζον Α Quod morbia insert pro curante, quod rebellatio-
νεπὶ τοῦ εἰρηνεύοντος λέγει.

Τὸν, 'Ο φιλῶν πατέρα, καὶ τὰ ἔξῆς, τοῦτο λέγει·
δταν πλέον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ
ἴκνοιῶν. Λουκᾶς λέγει, δτι Εἰ τις δρχεται πρός με,
καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ ἀπε-
στοῦντος τοῦ πατρὸς; αὐτοῦ· ἢ μὴ ἀπίστου δντος,
ἀπαιτοῦντος δὲ πλέον φιλεῖν αὐτὸν ὑπὲρ Χριστὸν,
δεῖ, φησὶ, τοῦτον ἀπαστρέψεσθαι.

Τὸν, 'Οστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ
ἀκαλυψθεῖ μοι, τοῦτο δῆλοι, τὸ πρὸς θάνατον εἶναι
ἔτοιμον· ως ἐπὶ παλὺ γάρ ὁ τῶν πειλαῖων θάνατος
διὰ σταυροῦ ἦν, ὡς νῦν διὰ ξίφους.

Τὸν, 'Ο εὐρών τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ, 'Ο
φιλῶν αὐτὴν ἐν ἡδοναῖς, λέγει.

Τὸν, 'Απολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ, Διὰ
θανάτου στερηθεὶς αὐτῆς, λέγει.

Τὸν, 'Ο δεχόμενος προφήτην εἰς δυομά προφῆ-
του καὶ δικαιού, μισθὼν προφήτου λήγεται, τοῦτο
λέγει, τὸ μὴ διὰ βιωτικὴν προστασίαν δέξασθαι αὐ-
τὸν, ἀλλὰ διάτι προφήτης ἐστιν, ἢ διάτι δίκαιος
ἐστιν τὸ δὲ, Μισθὼν προφήτου λήγεται, καὶ ἄλλως;
Ἐστιν νοῆσαι· ἢ, οἷον αὐτὸς ὁ προφήτης μέλλοι λαμ-
βάνειν μισθῶν προφήτην δὲ νοῆσεις καὶ τὸν ψυδο-
προφήτην.

Τὸ ποτήριον τοῦ ὑδατος τοῦ ψυχροῦ, τοῦτον χάριν
δέχεται, ἵνα καὶ τῶν πενήτων τὴν ἀφορμὴν ἐκκρέψῃ,
ώς δύναται παρέχειν, καὶ τὴν προσάρτεσιν γυμνώῃ
αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Διὰ τοῦτο, μετὰ τὸ διδάξαι τοὺς μαθητὰς, μετ-
έσῃ, φησὶν, ἐκεῖθεν διδοὺς χώραν αὐτοῖς ίδεσθαι·
παρόντος γάρ αὐτοῦ, οὐδέτες ἀν ἐκείνοις ηθέλησε-
ποσθελθεῖν πρὸς θεραπείαν.

Διὰ ζηλοτυπίαν Ἱωάννου μαθητῶν πρὸς Χριστὸν
ἐγένετο ἡ ἀποστολὴ παρὰ Ἱωάννου· καὶ τὸ ἐρωτῆσαι
αὐτὸν τίς ἦν· εἶχον γάρ τὸν μὲν Χριστὸν ψιλὸν ἀν-
θρωπον, τὸν δὲ Ἱωάννην κρείττονα ἢ κατὰ ἀνθρώ-
πουν ἐπεὶ οὐκ ἐγίνωσκεν ἐσαντὸν παρεχόμενον, ἵνα
ώφελήσῃ αὐτοῖς· τούτου χάριν πέμπει δῆθεν αὐτὸς
μαθεῖν, ἵνα ἐκείνοις μάθωσιν· οὗτε γάρ τὸ σιγῆσαι
Ἱωάννην περὶ τούτου καλὸν, οὗτε τὸ εἰπεῖν, Μελ-
ζωρ μού δεῖται, δισαποστάτως ἔχοντες πρὸς Ἱωάν-
νην διὰ τοῦτο καὶ ἐλθόντων αὐτῶν ἐγώπιον αὐτῶν
ἐθεράπευσεν.

Διὰ τοῦ εἰπεῖν, Μακάριος δὲ οὐ σκανδαλισθῇ
ἐγένετο, ἔδειξε δὲ καὶ τὰ ἀπόρρητα οἶδε τῶν ἀπε-
στοῦντων.

Διὰ τὸ μὴ ὑποπτεῦσαι τοὺς δχλους δτι πρήτερον
μαρτυρῶν δὲ Ἱωάννης περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὑστερον
ἐρωτᾷ, Εἰ σὺ εἶ· τούτου χάριν λέγει ἀκούστων τῶν
δχλῶν· Τί ἐξῆλθες ίδεῖν εἰς τὴν ἔρημον; κάλαμον
ὑπὸ ἀρέμου; καὶ τὰ ἔξῆς· τοῦτο δὲ λέγει δτι ἐδραῖς
ἐστι, καὶ οὐκ εὐρίπιστος ως κάλαμος.

Περισσότερον ἐστιν προφήτου, δτι ἐγγύς ἐστι
τοῦ προφητευομένου καὶ πρόδρομος αὐτοῦ. Οἱ λέγον-
τες αὐτὸν μὴ μείζονα εἶναι προφητῶν ως ἀγνοοῦντα,

1106
Α Quod morbia insert pro curante, quod rebellatio-
nem excitat pro pacificante dicit.

VERS. 37. Illud, Qui amat patrem, etc., inter-
pretamur ita, quando magis amat quam Deum et
eius mandata. Lucas dicit, quod Si quis venit ad
me et non odit patrem suum, id est patrem suum
infidelem. Si vero non infidelis est, et exigit amari
magis quam Christum, oportet, inquit, illum aver-
sari.

VERS. 38. Qui non accipit crucem suam et sequi-
tur me, ostendit ad mortem paratos esse debere.
Ut enī plurimique priscorum mors per crucem
erat, nunc per gladium.

VERS. 37. Qui invenit animam suam, idem est ac
qui amat eam in voluptatibus.

Qui gerdiderit animam suam, idem est ac qui
morte ea privatus est.

VERS. 41. Qui recipit prophetam in nomine pro-
phetæ et justi, mercedem prophetæ accipiet, id est,
non propter terrestrem respectum recipit, sed
quia propheta aut justus est; mercedem prophetæ
accipiet, et aliter intelligendum est: aut talem quam
ipse propheta mercedem accipera deberet; proph-
etam autem intelliges ei pseudoprophetam.

VERS. 42. Calicem aquæ frigidæ mercedem acci-
pit, ut pauperum miseriā extirpet, quantum
præstare potest, et eorum voluntatem patefaciat.

C

CAPUT XI.

VERS. 1. Ideo postquam discipulos suos docui-
set, transit inde, inquit, illis locum cedens ut cura-
rent; præsentē enim eo, nemo illos voluisse adire
in curationem.

VERS. 2. Per zelotypiam discipulorum Joannis ad
Christum facta est a Joanne missio, ad interrogandum
eum quis esset. Habebant enim Christum ut
merum hominem, Joannem vero majorem quam
secundum hominem. Cum non se cognoset aptum
ad utilitatem ipsis præstandam, ideo mittit quasi
ut ipse discat, re ipsa ut ipsi discant. Non enim si
Joannes de illo siluerit bonum fuisse, neque si
dixerit, Major me est, in Joannem fidèles se ostendis-
sent. Ideo venientibus illis, coram morbos sanavit.

VERS. 6. Dicendo, Beatus qui non scandalizatus
fuerit in me, ostendit se arcana quoque non creden-
tium scire.

VERS. 7. Ne in suspicionem turbis incidat, quod
Joannes primum testimonium dans de Christo,
postea interrogat: An tu es Christus? ideo au-
diens turbis dicit, Quid existis in desertum
videre? arundinem vento agitatum? et reliqua. Hoc
autem dicit, quia firmus est et non vento cedens
ut arundo.

VERS. 7. Plus quam propheta est, quia vicinus
est prophetizati et illius præcursor. Qui dicunt
illum non majorum esse prophetis ut ignorantem,

nesciunt quod dicunt. Non enim ignorabat, sed **A** οὐκ οἴδασι τί λέγουσιν οὐ γάρ ἡγνει, ἀλλὰ διε τοὺς μαθητάς· ἵππατα μετ' αὐτῷ θάρ καὶ τὸν προφητεύμενον εἶδεν.

Cognoscebat Joannes oportere Christum pati; quando enim dicit eum Agnum qui tollit peccatum mundi, hoc per allusionem loquitur; et cum dicit, *in Spiritu vobis baptizabit*, alludit ad ea quae post resurrectionem in Pentecoste facta sunt.

Vers. 11. *Non surrexit major Joanne inter natos mulierum*, præterito de tempore est, non futuro; ne quis suspicetur vel apostolis qui succedent, maiores esse qui præteriorerant, de illo tantum pronuntiat.

Minorem quemdam dicendo aliquem Joanne, scipsum minorem designat secundum tempus, minorem secundum multorum opinionem. Hoc **B** autem dicit postquam illum laudaverit, ne magnitudo et insolita laudum propositio principalem illum ostendat, vel ipso laudante Christo.

Vers. 12. *Quodnam dicit regnum? Fidem in illum*: ipse enim erat cœlorum rex.

Regnum cœlorum esse aliqui dicunt dignorum in cœlis conversationem; alii autem similem angelis salvatorum morationem; alii visionem ipsam divinæ pulchritudinis, similitudine coelestis induitis. Consonant autem revera, ut mihi videtur, tres iste de hoc opiniones; cuique enim ad analogiam illius in illis est quoad quale et quantum justitiae, futura est gratia.

C Vers. 14. *Illud, Ipse est Elias qui venturus est*, non solum intelligi debet quod hic de quo dictum est venturus sit, sed quod sicut Joannes præcursor fuit prioris Christi adventus, ita Elias posterioris futurus sit.

Vers. 15. *Qui habet aures audiendi audiat*. Vult per hæc verba excitare audientium mentem, et idcirco per parabolas loquitur.

Vers. 16. *Cecinimus et non saltastis*; istud nemo ut improprium accipiat; nam ad assignatum sensum dicit.

Vers. 18. *Neque munducans neque bibens*; evidenter carnem nec vinum; sine cœteris enim vivere non potuisset.

D Vers. 19. *Justificata est sapientia a filiis suis*; hoc dicit, quia si non crediderint Judæi, arguere illum non eis licet. Etenim omnia pro sua parte implevit, ita ut vel imprudenter se gerere volentibus ne umbram quidem aversionis reliquerit. Nam si Judæi non crediderint in Christum, non fuit propter Joannis jejunium et silvestrem vitam, neque propter communis vitæ consuetudinem et familiarem conversationem Domini illius Christi: sed igitur hic qui omnia sapienter complebat, nihil omittendo eorum quæ conferebant ad eorum utilitatem et salutem, ab eis condemnatus est; et nihil omnino habent quo illum arguant, nam omnia pro sua parte implevit, ne umbram quidem eis ignorantiae et ingratiitudinis relinquent.

'Εγίνωσκεν Ἰωάννης δὲ δεῖ παθεῖν τὸν Χριστόν δταν γάρ λέγῃ αὐτὸν Ἀμνὸν αἱροντα τὴν ἀμφιπλεύτην τοῦ κόσμου, τοῦτο αἰνιττόμενος λέγει· καὶ τὸ, Ἐγ πρεψματι βαπτίσει ώμᾶς, τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν διὰ τὴν Πεντηκοστὴν αἰνιττεται.

Tὸ, Οὐκ ἔτηγρεται μετ' αὐτῷ Ἰωάννου ἐν τετταῖς γυραιῶν, παρεληλυθότος ἐστὶ χρόνου, οὐ μελλοντος· ἵνα μή τις ὑποκτείνῃ καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀποστολῶν χρείττονας εἶγαι τοὺς παρεληλυθότας, συγχρίνει μόνον πρὸς αὐτὸν.

Tὸ μικρότερον λέγειν τινὰ Ἰωάννου, έσυντὸν λέγει μικρότερον κατὰ τὸν χρόνον, μικρότερον κατὰ τὴν τῶν καλῶν δόξαν· τοῦτο δὲ λέγει μετὰ τὸ ἔγκωμάσαι αὐτὸν· ἵνα μή ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἀσύγχριτος τῶν ἔγκωμάτων παράθεσις ἐξαίρετον αὐτὸν δεῖξῃ, καὶ αὐτὸν τοῦ ἐπανοῦντος Χριστοῦ.

Τίνα λέγων βασιλείαν; Τὴν πίστιν τὴν εἰς αὐτὸν οὗτος γάρ οὐράνιος βασιλεύει.

Tὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἶναι τινες λέγουσι τὴν ἐν οὐρανοῖς τῶν ἀξέων διαγωγήν· ἔτεροι δὲ τὴν ὁμοίαν τοῖς ἀγγέλοις τῶν σωκούμενων κατάστασιν· ἄλλοι δὲ τὸ εἶδος αὐτὸν τῆς θεϊκῆς ὀραιότητος, τῶν φορεσάντων τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. Συνέγουσι δὲ τῇ δληθεῖρᾳ, κατὰ τὸ ἐμοὶ δικούν, καὶ αἱ τρεῖς περὶ τούτου δόξαι· ἐκάστη γάρ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐν αὐτοῖς κατὰ τὸ ποιὸν τε καὶ ποιὸν δικαιοσύνης, ἡ μελλουσα χάρις.

E Tὸ, Αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μετ' αὐτῷ ἔρχεσθαι, οὐ μόνον νοοῦτο διτι λεχθεὶς ἐλεύσεσθαι, ἀλλ' οὐτι φησιν, ὅπερ Ἰωάννης πρόδρομος γέγονε τῇς πρώτης αὐτοῦ παρουσίας, οὗτως Ἡλίας τῇς δευτέρᾳ· ἔσται.

Tὸ, Ο ἔχων ατα ακουειν, ἀκουέτω, βευλομένου εστὶ διεγέρει τὴν γνώμην τῶν ἀκουόντων· καὶ διὰ τοῦτο αἰνιγματωδῶς λέγοντος.

Tὸ, Ηὐλίσαμεν, καὶ οὐκ ὀρχήσασθε, μηδὲς ὡς κακέμφατον ἐπιλάθηται· ὡς πρὸς ἴδιατα γάρ λέγει νοῦν.

Mήτε ἐσθιωτε, μήτε κατερωτε, δηλαδὴ κρέα καὶ αἷνον· ἀνευ γάρ τῶν ἀλλων ζῆν οὐκ ἥδυνατο.

Tὸ, Ἐδικαώθη σοφίᾳ ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς, τοῦτο λέγει, διτι εἰ καὶ οὐκ ἐπίστευσαν Ἰουδαῖοι, ἔγκαλεν οὐκ ἔχουσιν αὐτῷ· καὶ γάρ τὰ αὐτῶν πάντα ἐπλήρωσεν· ὡστε τοῖς ἀνασχυντεῖν βουλομένοις, οὐδὲ σκιὰν καταλιπεῖν ἀφορμῆς καὶ γάρ εἰ καὶ μή Ἰουδαῖοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, μήτε διὰ τῆς Ἰωάννου νηστείας καὶ τοῦ ἐρημικοῦ βίου, μηδὲ διὰ τῆς συγκαταβατικῆς διαίτης καὶ οἰκονομικῆς πολιτείας αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ· ἀλλ' οὖν αὐτὸς δὲ πάντα σοφῶς ἐκτελῶν τῷ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν συντελούντων εἰς δημοσιαν καὶ σωτηρίαν αὐτῶν, ἔδικαώθη ἀπ' αὐτῶν· καὶ οὐκέτι λοιπὸν ἔχουσιν αὐτῷ τι ἔγκαλεν· πάντα γάρ ἐξεπλήρωσεν τὰ αὐτοῦ, μηδὲ σκιὰν αὐτοῖς ἀνυωσάνης η ἀχριστιανίας καταλιπών.

Τὸν Ἐξομολογοῦμαί σοι, Πάτερ, δέντε τοῦ, Αὐτοῖς καὶ ταῖς διστάσαις τοῦ πατέρος, φησί, συφοὶ οὐκ ἔγνωσαν, τὴν ποιοῦ ταῦτα ἐγνωσαν, ἤγουν οἱ ἀπόστολοι.

Τὸν Ἐγένετο εὐδοκία διμηροσθέντος σου, δέντε τοῦ, Ἡρεστού σοι, καὶ ταῖς.

Πάρτα μοι χαρεδόθη ὅπερ τοῦ Πατρός, λέγεται, ἵνα μή ἀντίθετος νομισθῇ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Οὐδαμοῦ φάνεται λύων τὸ Σάββατον χωρὶς αἰτίας, ἵνα καὶ τὸν νόμον διαπαύσῃ, καὶ τοὺς Ἰουδαίους μὴ πλήξῃ, καὶ τὰ θαύματα τελέσῃ.

Οταν μὴ ἐγκαλῆσαι δὲ πειστηκὼν, νόμος γίνεται ἡ ἀπολογία τοῦ τολμήματος· τοῦτο δὲ πρὸς τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως νοεῖται οὓς ἔφαγε Δασδίς.

Ἐν γάρ τοῖς Σάββασι παντὸς ἔργου χειροκμήτουν κεκαλυμένου, αὐτοὶ ἐν τῷ ἱερῷ οἱ ἱερεῖς ἐξουκόποιν, καὶ πῦρ ἥψατον καὶ ἐκρεανόμουν.

Διὰ τούτου τὴν αὐτοῦ ἴσχυν καὶ πραδητα, καὶ τῶν Ἰουδαίων τὸ ἀσθενὲς ὑπογράφει, διτοις κάλαμος ἔστι: συντετριμμένος ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ γε βούλοιτο αὐτοὺς ἀφανίσαι· ἀλλὰ τίνως οὐ κατάγει αὐτούς· καὶ λίνος δὲ τυφέμενος; διθυμὸς αὐτῶν δὲ ἀκαδέσχετος δηλωθεῖν διν.

Οὐ τυφλὸς καὶ χωφὸς ἐκ τοῦ δαίμονος τοῦτο Ἔπαθον· ἀλλ' ὁ Χριστὸς εἰς τὸ αὐτὸν ἰδεῖν, καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἀκοῦσαι, ὅμματως καὶ ἀκοῦσαι παρεσκεύασεν· ή εἰς τὸ δοξασθῆναι Χριστόν.

Οἱ ἀπόστολοι δηλονότι.

Ἐλέγχοντες δὲ μῶν τὴν ἀπίστιαν καὶ θριαμβεύοντες.

Οὐχ ἡ δευτέρα, ἀλλ' ἡ πρώτη, ἐφ' ἣ χαίρειν δέοντας ἀνυμνεῖν, ὑμεῖς ὀργίζεσθε καὶ διαβάλλετε.

Τὸν Ἐάν μὴ δῆσῃ τὸν ισχυρὸν, τὸν ισχυρὸν λέγει τὸν διάβολον, οὐκ ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀμελείας.

Οὐ μὴ ὀν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστιν, σκοπὸν ἔχει τοιοῦτον, διτοις Ἐγώ μὲν ἀρετὴν διδάσκω, οἱ δὲ δαίμονες τὰ ἐναντία τούτοις. Πῶς οὖν δὲ μὴ μετ' ἐμοῦ ὁν, ἐμῷ συμπράττειν ἔμελλεν;

Ἄπροφασίστως· τοῦτο δῆλον ἀμετανοήτων μενόντων ἐκατέρων· εἰ δηγε ἀξέιαν τῆς ἀμαρτίας μετάνοιαν ἐπιδεῖξαι το· ἀφεθήσεται· ὁ μὲν τὴν ἐκείνην δίκτην ἦν καὶ ὑπέτενε μόνην· δὲ δὲ, ὕφλεν, τὴν τε ἐνταῦθα καὶ τὴν ἐκείνην.

Ἄφεθήσεται τολ· ἀνθρώποις ἡ εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀμαρτία ἐν τῷ νῦν αἰῶνι· καὶ οὐ τίσουσιν ὑπὲρ αὐτῆς ἐνταῦθα δίκην, ἐν μέντοι τῷ μέλλοντι ἀποτίσουσιν· ἡ δὲ εἰς τὸ Πνεῦμα βλασφημία, οὗτε ἐν τῷ νῦν οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι ἀφεθήσεται· καὶ γάρ δηλητὸν ἡ τοιαύτη ἀμαρτία.

Τῷ βλασφημοῦντι εἰς τὸ Πνεῦμα οὐκ ἀφεθήσεται· τοῦτο δὲ λέγει περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος καὶ τῶν σημείων ὃν ἐποίει· τὸ δὲ, Οὐκ ἀφεθήσεται οὐτε δὲ τῷ νῦν οὔτε δὲ τῷ μέλλοντι, τοῖς μητενοῦσι, λέγει..

Τὸν Ἡ ποιήσεται τὸ δάκρυον σαρόρ, καὶ τὸν

VERS. 25. Confiteor tibi, Pater, pro. Gratias ago tibi, adhibetur, quia quae sapientes non cognoverunt, parvuli cognoverunt, id est apostoli.

VERS. 26. Illud, Fuit placitum ante te, pro. placuit tibi, apponitur.

VERS. 27. Omnia mihi tradita sunt a Patre, dicitur, ne Dei adversarius reputetur.

CAPUT XII.

VERS. 1. Nullibi cernitor Sabbathum solvens sine causa, ut legem cessare faciat, et Iudeos non lædat, et miracula perficiat.

VERS. 4. Quando reprehenditur sic egisse, lex sit apologia ejus audaciæ; hoc autem intelligitur de panibus propositionis quos David comedidit.

VERS. 5. Nam in Sabbatis, omni manuum opere prohibito, ipsi in templo sacerdotes lignum se-cant, ignem incendunt, et carnes dividunt.

VERS. 20. Per hoc robur illius et mansuetudo, et Iudeorum debilitas adumbratur, quia ut arundo quassata coram illo sunt, si voluerit illos destruere, sed modo non illos dejicit. Linum autem sumigans, cor eorum indocile intelligi posset.

VERS. 22. Cæcus et mutus a dæmonie hæc patiebatur; sed Christus, ut videretur et audiretur ab eo, visum et auditum ei præstiluit, vel ut Christum glorificaretur.

VERS. 27. Apostoli evidenter.

Condemnantes vestram incredulitatem et de vobis triumphantes.

VERS. 28. Non secundum, sed primum regnum in quo lætari oportet et cantare, vos iraseimini et rejicitis.

VERS. 29. Nisi prius alligaverit fortem; fortem diabolum indicat, non ex ejus natura, sed ex nostra negligentia.

VERS. 30. Qui non est mecum contra me est, talis habet significationem: Ego quidem virtutem doceo, dæmones vero contraria. Quomodo igitur qui non est mecum, mecum operari debet?

VERS. 31. Absque excusatione; illud evidenter dum utrumque sine poenitentia remanserit; si vero dignam peccati poenitentiam exhibuerint, remittetur; illi quidem poenam in quam solam incurrit; huic autem quas debebat, poenam in hoc saeculo, et poenam in futuro.

Remittetur hominibus in Filium hominis peccatum in hoc præsenti saeculo; et non poenas de illo licent, in futuro vero solvent; blasphemia autem in Spiritum, neque in præsenti neque in futuro remittetur; etenim universum est tale peccatum.

Blasphemanti in Spiritum non remittetur. Hoc autem dicit de sancto Spiritu et signis quæ faciebat. Dicendo vero: Non remittetur neque in hoc saeculo neque in futuro, de non poenitibus loquitur.

VERS. 33. Illud, Aut facile arborem malam, et

*fructum ejus malum, qui facit arborum dampnum,
et fructum ejus donum, do se ipso dixit. Aut
accusat, inquit, mea signa et me qui illa facio,
aut excipie; quoniam illud necessarium est, neque
dicatis: In Beelzebub ejicis demonia.*

Vers. 34. *Iles viperarum genitinae vocal, quondam*
ob suos patres magas sentiebant; sed cum mali
essent patres suos destruebant ut vipers.

Vetus. 39. *Generatio ineredita et adultera*, de
genitum patribus et de ipsis dictum est. Nam non
crediderunt patres eorum in deserto prodigiis;
non crediderant ipsis nuperrime: adulteram vera
dicit eos esse synagagam, quia derelinquebant
Deum patres eorum iudeochali erant in demonibus;
isti autem illum advenientem recipere nea vole-
rant.

Signum non dabitur nisi signum Iesu, dicitur illis ad ambulantem trium dierum sepulturam et resurrectionem.

Vgas. 40. Cor terra sepulcrum designat.

Vers. 41. Ninivitas dicit condemnaturus illorum generationem, quia illic quidem servus e celo egredens destruptionem barbaris, nullum miraculum faciens, praedicavit et auditus est; hic Dominus e morte triumphans regnum evangelizans hominibus sub lege viventibus cum miraculis docuit et nos obauditus est.

Vers. 42. *Ecce plusquam Salomon hic : ille enim de arboribus, lignis et natura aliqua dissebat, hic autem de arcana et coelestibus mysteriis.*

Vers. 43. Quomodo intelligendum et explicandum quod dicit, *Spiritus immundus et malus exercit ab homine*; et reliqua? Quod dicit tale est: Liberavi vos ex idolis per prophetas, spiritu immundo expulso e vobis; deinde dominum non scopis mundavistis: postremo majoribus malis digni efficiemini.

Vera. 48. Cur leniter matrem objurgat diceudo,
Quae est mater mea? Et qui sunt fratres mei?
Primo prædicationam anteponens familiam, deinde
a vaasa gloria matrem eximere volens. Velebat
enim plebi ostendere se illi dominari et ab illa ob-
audiri. Nisi enim illud foret, oporterebat venientem
matrem audire cum turba, donec loqui ceasaver-
it; deinde vero necesse est videre quis sit ille qui
objurgat, Deus nempe et Dei Filius; simul non
dicit, Minime mater mea es; sed ad loquentem fari
prosequitur. Demum docet ne cogitationibus inflati,
virtutem et doctrinam negligamus.

CAPITULUM XIII.

VERS. 4. Quare sedit in navicula, et ita docebat? Volens omnes adversum se et non a tergo habere.

Vers. 3. *Cur dicit, et exiit qui seminat seminare?*
Propter hoc dicit: semen quidem verbum divi-
num intelligitur; et quod iuxta viam, desides et

Α καρδία σήτοις σπερδότη. Η εδώ δένθρον καλύτε,
τὸν παράδει τόνου παλλόν, περὶ ἑκατοῦ λέγε. Τοῦ
διαβάλετε, γητὲ τὰ σημεῖα ταῖς τοῦ πεισμῶνται τῷ,
τὸν πονηρόντα, ἀπει τούτο κατ' εἴη· ταῖς μὴ λέγεται
Ἐν τῷ Βεβλεζεού δικαστάλλεις τὰ δαιμόνια.

Γενηματα επειδή καλεῖ έχοντα, οποιητή τοι πάρα προγόνοις μέγα έφρόνουν· κακοί δὲ θυτες ἀνήρων τούς προγόνους, ὡς ἔκειναι.

Τὸ λέγειν αὐτοῖς, ὅτι Οὐδὲ δαπίσεται τῷτι σημεῖον, εἰ μή τὸ σημεῖον Ἰωρᾶ, τὴν τριμέρην ταρθῆ καὶ ἀνέκοτασιν λέγει.

Καρδίαν τῆς γῆς τὴν εύφεν λέγει.

Τοὺς Νινευίτας· λέγει κατακερίναι τὴν γενεὰν εὐ-
τῶν, ὅτι ἔκει μὲν δυῦλος ἐκ κῆπους καταστρήθη
βερβάρδοις μηδὲν θαῦμα ποιήσας ἐκήρυτε, καὶ
ὑπηκόνετο· ὡδὲ Δεσπότης ἐκ Θανάτου βαπτίσιον
εὐαγγελίζουμενος ἐνώμοις θνητοῖς μετὰ θαυμάτων
ἐδίδεσκεν, καὶ οὐκ εἰσηκόνετο.

Ἴδον κλείσιον Σο.Ιομώνος ἀδε. Ἐκεῖνος μὲν τὴν περὶ δένδρων καὶ ξύλων καὶ φύσεως; τινος δειλέτη, αὗτος δὲ οὐκέτε πάντας καὶ οὐκανθίνους μετατρέψειν.

Πῶς νοεῖται καὶ τοιά διάνοια λέγει, ὅτι Γέ-
πρεῦμα τὸ δικαίωστον καὶ τουτῷ ρὸν ὅτε εἰσῆλθ-
πικό τοῦ αὐτού πρώτου, καὶ τὰ έξής; "Οἱ λέγει τουτού-
τον ἔστιν, ὅτι Ἐλυτρεώσαμέν ὑμᾶς ἡ οἰκουμένη καὶ
προφητῶν, τοῦ πιεύματος τοῦ ἀναθάρτου δικαιο-
τος ἄφ' ὑμῶν, εἴτα τὸν οἶκον οὐκέτι ἐσπρώσετε." Ιακώ-
βος ἀποκαλεῖται.

Διὰ τί ἐπειτιμᾶ πρώτως τῇ μητρὶ λέγων, Τίς ἐστιν
ἡ μήτηρ μου; Καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοὶ μου; Πρῶτον μὲν τὴν διδεσμολίαν προτιμῶν τὸν γε-
νεῦμαν· ἔπειτα δὲ τῆς κανοδοξίας ἀπελλάξεις βουλίμη-
νος τὴν μητέρα· ἐδούλεστο γάρ ἐπιδείξασθαι τῷ λαῷ
ὅτι χρατεῖ αὐτοῦ καὶ ὑπακοεῖται· εἰ γάρ μὴ τοῦτο
ἥν, ἐδει τεστόθυσσεν ἀκούειν μετά τοῦ δηλου, ἡν
δὲν τὸν λόγον καταπαύσῃ· ἔπειτα δὲ χρή ὅριν τὸς
ἐστιν καὶ δὲ πιτιμῶν, δὲτ Θεὸς καὶ Θεοῦ Ήλίου·
δημας οὐδὲν ἔχει, δὲτ Οὐκ εἰ μου μητηρ, ἀλλὰ πρὸς
τὸν εἰπόντα ἀποτελείντας λέγων· ἔπειτα καὶ διδά-
σκει μὴ θερροῦντας συγγενεῖς ἀμελεῖν ὁρετῆς καὶ
διδασκαλίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

Τίνος χάριν ἐκάθισεν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ οὕτω
ἐδίδασκεν; Βουλήμενος δὲ ἐναντίος αὐτοῦ καὶ μὴ κατ-
έπιεν πάγιας εἶναι.

Περὶ τίνος λέγει, Καὶ ἀξῆλθεν σὸν σκέπτοντα
σκέπτοντα; Περὶ αὐτοῦ λέγει· σπέρμα μὲν ὁ βεῖος
λύρης κυβεῖται· καὶ ἡ μὲν περὶ τὸν ἄλιν, οἱ θείουσαι

καὶ βάθυμοι· εἰσὶ δὲ ἐν τῷ πάτρῳ οἱ ἀσθενέστεροι, μόνον λαβόντες καὶ μὴ ἀναμοχλώντες εἰς τὸ δῖξα- σμα· οἱ δὲ ταῖς ἀκάνθαις, οἱ ἐν μαρίμναις,

Τίς δὲ παρποφορῶν τὰ ἔκατόν· τίς δὲ τὰ ἔξηκοντα; τίς δὲ τριάκοντα; Ἐστὶ δὲ ἔκατόν, παρθενία· τὰ ἔξηκοντα, γάμος σεμνὸς καὶ σώφρων, μεριζόμενος μετὰ Χριστοῦ τὰ ὑπάρχοντα· τὰ δὲ τριάκοντα, ὅμοιως γάμος σεμνὸς καὶ σώφρων τὴν τρίτην διδούς μοιράν, προσδήλως φυλαττομένων καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν.

Διὸ τὸ νῦν μὲν ἐν παραδοταῖς διαλέγεται, ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ δρους ἐδίδασκεν οὐχ οὕτως; "Οὐτὶ τέτε μὲν ἔχλως ἄκακος ἦν, νῦν δὲ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι.

Τὸ, "Οστις ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισ- σευμάτων, καὶ τὰ ἔξητος, δηλοί· Ὅταν τις προθυ- μίαν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ διπάντα.

Λύτη δὲ παραδολὴ περὶ τῶν αἰρέσεων διαλαμ- βάνει.

"Η περὶ τῶν ζιζανίων παραδολὴ δὲ λέγουσα, διτι· Ἐγ- τῷ καθεύδειν τοὺς ἀγριμόκους ἡλθετοί αὐτοῦ δὲ ἔχ- θρόδες καὶ δισπειρεις οὐδέτερα ἀρά μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀκήλως, ζιζάνια λέγει τοὺς αἰρέτικους· τοὺς δὲ ὑπνοῦντας, τοὺς ἵστερες· διτι· δὲ ὥστε περὶ τῆς ζιζάνιον ξο- κεν τῷ εἶτα, οὕτως καὶ ἡ αἴρεσις τῇ ἀληθείᾳ· ὥστε διτιγεκῶς φυλακῆς δεῖ· διλοί δὲ τὴν παραδολὴν ταύ- την εἰς τὰς ἐπιδουλὰς τῶν δαιμόνων ἐνενόησαν.

"Οτις δὲ ἐδιάστησεν δὲ χόρτος, τότε ἔχάρη καὶ τὰ ζιζάνια. Παρὰ μὲν τῇ ἀρχῇ συσκιάσουσιν οἱ αἰρέτικοι ἑαυτούς· ἐπ' ἀντὶ δὲ πολλὴν λάβωσι παρ- γῆσίαν, τότε τὸν ίὸν ἐκχέουσιν.

Θερισμὸν νῦν τὴν συντέλειαν λέγει· ζιζάνια δὲ τοὺς αἰρέτικους, οὓς καὶ κωλύει ἀναιρέσθαι· οὐ μέν- τοι γε μὴ περικόπτεσθαι αὐτῶν τὴν παρθησίαν καὶ τὰς συνάδους· καὶ ἀλλαχοῦ θερισμὸν τὴν ὑπακοήν τῶν ἀκουστάντων, ὡς μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐρ- γάται, ήτοι οἱ διδάσκαλοι, διλγοί· δώδεκα γὰρ ἡσαν οἱ μαθηταί.

Οἱ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν οἱ μισθωτες τὰς αἰρέ- σεις, καὶ ἐκκόψαι αὐτὰς βουλόμενοι· τὸ δὲ, ἐκκό- ψει, δηλοὶ τὴν αὐτῶν σφαγὴν· οὐκ ἐπιτρέπει δὲ δὲ Θεὸς, ίνα μὴ πολέμων κινηθέντων, ἐν τῷ κατασφάτ- τεσθαι αὐτοὺς ἀνάγκη πολλῆ καὶ τοὺς τοῦ σίτου, ἤτουν τοὺς τῆς ὁρθοδόξου πίστεως, τῇ σφαγῇ ὑπο- πίπτειν. "Ινα οὖν τοῦτο μὴ γένηται· έτι δὲ καὶ διὰ τὸ ἐπιστρέψθαι τοὺς αἰρέτικους, έστιν δὲ τοῖς γέ- νηται αἵτος τὰ ζιζάνια, παντελῶς ἐκώλυσε τὴν ἀνα- ριστιν αὐτῶν. Τὸ, Ἀγαθολέγετε διτι· αἱ χώραι λευκαὶ εἰσιν, τὴν τελείαν ὑπακοήν τῶν πιστευσάντων λέγει. έστι δὲ δὲ τε θερισμὸν τὴν συντέλειαν· έστι δὲ δικούς καὶ θερισμὸν καὶ σπόρου αὐτὸς καλεῖ, πρὸς δὲ δὲ διλοὶ λαμβανόμενον.

Κόκκον σινάπεως τὴν βασιλείαν τῶν αὐρχῶν ἴσ- γει, τὴν διὰ τοῦ κηρύγματος φανερωθεῖσαν· ἐπειδὴ σπόρου ἔχει τὸ λάχανον, τοῦτο αὔξηθεν δὲ μείζου γίνεται τῶν λαχάνων· οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ κηρύγμα- τος πάντων οἱ ἀπόστολοι ἀσθενέστεροι δυτικοί, ζε- ηπλωσαν τὸ κήρυγμα πανταχοῦ.

segnes sunt; in petra autem imbecilliores, solum modo recipientes et non conuentes ad conservandum; qui vero in spinis, curis ansiali.

VERS. 8. Quis fructum dedit centesimum? quis sexagesimum? quis tricesimum? Qui centesimum, virginitas; qui sexagesimum, matrimonium honorabile et castum dividens cum Christo quæ possidet; qui tricesimum, etiam matrimonium honorabile et castum tertiam dans partem, modo rite observentur reliqua virtutes.

VERS. 10. Cur nunc quidem in parabolis loqui- tur, cum in monte noui tali modo docuerit? Quia tunc turba innocens erat, nunc vero Scribæ sunt et Pharisæi.

VERS. 12. Illud, Qui habet, dabitur ei et abun- dabit, et reliqua; ostendit alicui, dum favorem habeat, danda esse a Deo quoque omnia.

VERS. 18. Ipsa parabola de hæresibus tractat.

VERS. 25. Parabola de zizaniis dicta est, quia cum dormirent homines, venit iūnicus et semi- navit zizania in medio tritici et abiit. Zizania hæreticos designant; homines dormientes, sacerdotes; sed ut zizania similia sunt tritico, sic hære- sis veritati, ita ut necesse sit perpetuo vigilare. Alii autem hanc parabolam de insidiis dæmonum intellexerunt.

VERS. 26. Cum autem crevisset herba, tunc appa- ruerunt et zizania. In principio quidem occulant se hæretici, sed cum multam libertatem cernerint, tunc venenum diffundunt.

VERS. 30. Messem hic consummatiōnē dicit; zizania hæreticos, quos prohibet desirui, non autem reprimi eorum libertatem et conventione; et alibi messem dicit audientium obsequium, ut, Messis quidem multa, operari autem, id est prædicature, pauci: duodecim enim erant discipuli.

Messores angeli sunt odientes hæreses, et volen- tes illas succidere; suocidere autem hæreticorum destructionem signiſcat. Non autem permittit Deus, ne in bellorum turbationibus aut eos occidendos magna angustia in triticum, id est, in eos qui fidei- tenent orthodoxam, recidat; ut ergo talia non con- tingant, addes autem quando per conversionem hæreticorum sit ut pariter zizania triticum sint, absolute prohibuit eorum destructionem. Illud, Aspicite quoniam campi albi sunt, perfectum obsequium credentium ostendit; est autem quando messis consummatio, et ubi messis semen ipsum vocetur et pro alio et alio sumatur.

VERS. 31. Granum sinapis regnum cœlorum adunbrat, quod per prædicationem revelatum est. Quoniam seminationem habet olus, cum crevit magus sit cleribus; ita et in prædicatione omnibus apostoli debiliores cum fuerint, quocunque prædi- cationem extenderunt.

Vers. 33. *Simile est regnum Dei fermento, quod accipiens mulier abscondit in farina salis tribus, donec fermentatum est totum. Fermentum divinum verbum in apostolis est, quod penetrat per suam virtutem universum mundum, velut fermentum per suam vim farinam. Tria sata, pro multis dicuntur; pro multitudine enim hunc numerum sumere Scriptura suevit; sed etiam exteri, ut: « Ter beati Danai. »*

Vers. 36. *Cum in parabolis loquebatur eis, interrogans ad eos se dirigebat; cum nullus interrogaret, dimittens eos abiit.*

Cur ad illum adeunt cum libertate quærentes explicationem parabole zizaniorum? Quia jam audierant: Vobis datum est audire mysteria regni. Et cur in particulari interrogant? Non quod multitudini inviderint, sed ut Christi legem servarent dicentis alii non esse datum. Tanquam de extra-nea magis zizaniorum parabola interrogant, parabolas vero sinapis et fermenti prætermittunt. Oportet scire quod quandoquidem seminat, per se seminat; dicit enim: Qui seminat bonum semen Filius est hominis; quando autem castigat, per angelos illud facit. Ostendit sic benignitatem in seminando, id est in prædicando, et a pœnis sumendis aver-sionem.

Vers. 37. *Cur, amotis turbis, discipulos in parabolis alloquitur? Quoniam sapientiores ex iam dictis parabolis facili erant.*

Vers. 42. *In suppicio sumendo. Memento autem quod in Abraham et Sodomitibus idem fecerit.*

Vers. 43. *Quare alias justi adducuntur primi, hic autem postquam precipitati sunt peccatores in condemnationem, tunc justi fulgebunt? Adducuntur primi justi venienti Christo obviam ituri; astante autem illo et traditis ad supplicium pecatoribus, tunc in regnum cœlorum intrant justi.*

Vers. 45. *Margarita pretiosa a mari est, et magna pretii æstimatur ob difficultatem inveniendi. Non escam præbet, sed jactantiam; non potus jucunditatem præbet, sed multarum divitiarum famam, superbiam producentem. Eadem levis est ponderis; parvaque cum sit, magna potest, et præcisa ad transportandum, et mobilis ad restaurandum in locum suum, facile absconditur, et difficile invenitur. Ita est regnum cœlorum; ita est Deus Verbum in parvo magnam virtutem indubie possidens; non profertur ad escam, non enim est momentaneum; non est pauperibus in usum, sed in cognitione divitibus in possessio-nem; nullus eum habere potest virtute indigen-tium; perfectorum vero acquisitio sit. Et post pauca. Margarita lapis est e carnis ortus, qui nempe ex ostreis provenit: quis ergo crederet Deum quoque e carne hominem natum esse? Illam non concharum coitus producit, sed fulguris et aquæ commixtio; ita et Christus conceputus est in Virgine, ex operatione Spiritus sancti, producen-*

A **Td.** Όμοια δύτινη ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ οὐρανοῦ λαβοῦσα γυνή ἔχουσαν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, έως οὐδὲ δέκα μώδη δισερ. Ζύμη δὲ τοῖς ἀποστόλοις, διατασθεῖσας πρὸς τὴν τερψίδα δύναμιν τὸν πάντα κόσμον· ὥσπερ ἡ ζύμη τῆς τὴν ἐκυρίαν τὸ δέλευρον τρία δὲ σάτα, τοις πολλὰ λέγει· ἐπὶ πλήθους γάρ τὸν ἀριθμὸν τοὺς λαμβάνειν ἡ Γραφὴ πέφυκε· ἀλλὰ καὶ οἱ Εἴρη, οὐ τοῦ Τρισμάχαρες Δαναοῖς. »

Οὐτε ἐν παραδολαῖς ἐλάτει αὐτοῖς, εἰς ἑρωτηματούς προτρεπόμενος· ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς ἡρώτης, ἀφεὶς αὐτοὺς ἀπῆλθεν.

B *Διὰ τοῦ προσῆλθον αὐτῷ μετὰ παρθησας ζητοῦντος τὴν λύσιν τῆς παραδολῆς τῶν ζιζανίων; Οὐ οὐκ ξουσαν· Υμῖν δέδοται ἀκούειν τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας· καὶ διὰ τοῦ κατ' Ιδαν ἐρωτῶντος; Οὐ οὐκ πλήθεις βασιλεύοντες, ἀλλὰ τὸν νόμον Χριστοῦ φυλάκτοντες τὸν λέγοντα, διὰ αὐτοῖς οὐ δέδοται. Καὶ διεινότερα οὖσης τῆς τῶν ζιζανίων παραδολῆς, τοῦτην ἐρωτῶντος· τὴν δὲ τοῦ σινάπεως καὶ τῆς ζύμης παρθηκαν. Χρή εἰδέναι, διὰ δὲ μὲν σπείρει, διὰ τοῦ σπείρει· λέγει γάρ· Οὐ σπείρω τὸ καλὸν σπέρμα, δεστιν δὲ Ιδαν τοῦ ανθρώπου· δὲ δὲ πολλάκις, διὰ τῶν ἄγγελων τοῦτο ποιεῖ· οὔτως δέ εἰσιν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἐν τῷ σπείρειν, ἔγους τῷ διδόσκοντες, καὶ τὸ πρὸς τιμωρίαν τὸ λοιπόν.*

Διὰ τοῦ ἀναχωρησάντων τῶν δχλῶν, τοῖς μαθηταῖς ἐν παραδολαῖς διαλέγεται; Ἐπειδὴ σοφώτεροι ἐν τῷ εἰρημένῳ ήδη παραδολῶν ἐγένοντο.

C *Ἐν τῷ κολάζειν· μνήσθητε δὲ διὰ καὶ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τῶν Σοδομιτῶν τοῦτο ποιεῖ.*

Τίνος χάριν ἀλλαχοῦ οἱ δίκαιοι ἀρπάζονται τρόποι, νῦν δὲ διὰ μετὰ τὸ ἐμβοληθῆναι τοὺς ἀμαρτωλούς εἰς κόλασιν, τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν; Ἀρπάζονται μὲν πρῶτοι οἱ δίκαιοι ἐρχομένου Χριστοῦ εἰς ἀπάντησιν· παραγενομένου δὲ αὐτοῦ καὶ παραδοθετῶν εἰς κόλασιν τῶν ἀμαρτωλῶν, τότε εἰς βασιλείαν ὥραν τοῦ ἀπέρχονται οἱ δίκαιοι.

D *Οἱ μαργαρίτης διά τίμιος ἐστιν ἀπὸ θαλάσσης, καὶ πολλῆς τιμῆς δεξιός ἐστιν διὰ τὸ δυσεύρετον. Οὐ παρέχεις βρῶσιν, ἀλλὰ καύχημα· οὐ παρέχει ποτὲ ἀπόλαυσιν, ἀλλ' εὐδοξίαν πολλῶν χρημάτων πονούσαν δγκον· οὔτος δὲ ἐπικουφίζει τὸ βάρος. Βραχῖον μεγάλα δύναται· καὶ σύντομος εἰς τὸ βασιλεῖον μετέπειται, καὶ δυσκόλως εὑρίσκεται. Οὕτως ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· οὐτως δὲ τὸ διάθετον λόγος, ἐν βραχεῖ πελλήν δύναμιν περιέχων σφράγιδαν· Οὐ πρόκειται εἰς βρῶσιν· οὐ γάρ ἐστιν πρόσκαιρος· οὐκ ἐστιν πενήτων χρῆσις, ἀλλὰ τῶν πλούσιοντων ἐν γνώσει τὴν κατάληψιν· οὐδεὶς αὐτὸν ἔχει δύναται τῶν πτωχῶν ἐν ἀρετῇ· τελείων δὲ κτῆμα γίνεται. Καὶ ματ' ὀλίγα· Οἱ μαργαρίτης λίθος ἐστιν ἐκ σφράγης γενόμενος, διὰ τὸ τῶν δυτρέων προέρχεται. Τίς οὖν μή πιστεύειν διὰ τοῦ Θεοῦ ἐκ σώματος ἀνθρώπους γεγέννηται; ἐκείνων οὐχ ἡ συνουσία τῶν κόργχων συνιστᾶ, ἀλλ' ἡ τῆς ἀστραπῆς καὶ τοῦ θεατοῦς σύγχροσις· οὐτως καὶ δὲ Χριστὸς συνελθόντης Παρθένῳ ἐκ τῆς θεονής τοῦ ἀγίου Πνεύματος,*

ὅτι τοῦ φυρόματος αὐτῆς συστήσαντος τῷ Θεῷ τὴν πρόσληψίν.

'Εὰν μὴ πωλήσῃς, οὐτ' ἀν πράξης πίστιν· ἥγουν,
Εἰ μὴ ἔχεις ἐλεημοσύνην, οὐδὲ πίστις σε ὠφελήσει.

Χρή γινώσκειν διτὶ διεστήκεν ἡ παραβολὴ τῆς σατῆνης τῇ τῶν ζιζανίων· ἐκεῖ γάρ διὰ αἱρεσίν ἀπόλλυνται· καὶ οἱ πρὸ ταύτης τῆς παραβολῆς, λέγω δῆ, οἱ εἰς τὸν σπόρον, διὰ τὸ μὴ προσέχειν τοῖς λεγομένοις· οὗτοι δὲ διὰ βίου πονηρίαν· οἵτινες πάνταν εἰσὶν ἀθλιώτεροι, τῆς μὲν γνωστεως ἐπιτυχόντες, οὐ δυνηθέντες δὲ δεσντας σωθῆναι.

Δεῖ εἰδέναι διτὶ τοσαῦτα εἰσιν δοῦλοι τῆς ἀπωλείας, ή διὰ τῆς πάτερης ή διὰ τῶν ἀκανθῶν, ή διὰ τῆς ὁδοῦ, ή διὰ τῶν ζιζανίων, ή διὰ τῆς σαγήνης· ἀληθῶς δρα πλατεῖς ἐστιν ἡ ὅδος ή ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Τὸ, Πᾶς Γραμματεὺς, φησὶν, μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, δομοὶς ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, δοτις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καυτὴ καὶ παλαιά. Γραμματέα λέγει τὸν εἰδότα τὸν νόμον, διηπιγνόντα καὶ τὰ τῆς χάριτος εἰκάζει πλούσιον δυνάμενον ἔχειν πολλά· τὸ δὲ καὶ καὶ παλαιὰ ἐκβάλλειν, ἀντὶ τοῦ, ἀπὸ τῆς Καινῆς καὶ Παλαιῆς Γραφῆς διαιλέγεσθαι, δύναται.

Διὰ τὸ μὲν τῇ Καπερναούμ εἰποίσαν σημεῖα, ἐν δὲ τῇ πατρίδι, τὴν Ναζαρὲθ λέγω, οὐκ ἐποίησεν; Διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ λέγειν αὐτούς· Οὐχ οὐράς δοτινὸς τὸ τέκτονος υἱός; ΤἾ οὖν καὶ δὲ Χριστὸς λέγει, διτὶ Πᾶς προφήτης ἦν τῇ οἰκείᾳ πατρίδι διτιμος. Οὐ διὰ δὲ ἀπὸ τῶν εὐτελῶν γονέων κακίειν τινάς· ἐπειὶ καὶ Δαΐδ, καὶ Ἀμώς, καὶ Μωϋσῆς, καὶ πάντες οἱ προφῆται ἔξουδεναθήσονται.

Διὰ τὸ ἐποίησεν μὲν σημεῖα, διλύγα δὲ πάνυ ἐν τῇ πατρίδι αὐτούς; Ινα μὴ δέῃς ὑπερορφν αὐτούς ὡς πολέμιος καὶ ἔχθρος· πολλὰ δὲ οὐκ ἐποίησεν ὡς ἐν Καπερναούμ, Ινα μὴ αὐτούς ἀπιστοῦντας κατακρίνῃ μειζόνως.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'.

Ἄποθανόντος τοῦ Ἰωάννου ή καὶ παραδιδομένου, δετε ἄκουσαν οἱ Ἰουδαῖοι διτὶ πλείονας ἔχει μαθητὰς δὲ Χριστὸς, διὰ τὸ κατιδίαν ἀγενάρησεν; "Οτι καρδεὶς τοῦ πάθους οὐκ ἔνι, καὶ διτὶ ἀνθρωπικῶτερον διοικεῖ, μὴ βουλόμενος γνωσθῆναι διτὶ δὲ Χριστός ἐστι· διὸ καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐλεγεν μηδὲν εἰπεῖν, διτὶ διτὶ δὲ Χριστός· μετὰ γάρ τὴν ἀνάστασιν ἐδούλετο τοῦτο γενέσθαι γνωριμώτερον.

Διὰ τὸ δει οὐκ ἐν πολιτείᾳ ή δει εὐκὸν ἐν ἀρημίᾳ διῆγε; Καὶ δει μὲν ἐν πολιτείᾳ οὐ διῆγεν ή ἐδίδασκεν, Ινα μὴ κατηγορηθῇ ὡς μαχόμενος τὴν πολιτείαν, καὶ ἀποσχίζων ἐκεῖθεν τοὺς πολλούς.

Διὰ τὸ οὐκ ἀπαιτεῖ πίστιν τοῖς δχλοῖς; "Οτι τὸ παρακολουθεῖν καὶ τὸ ἐν ἀρημίαις ἔρχεσθαι καὶ τὸ προτκαρτερεῖν καὶ διῆγες ἀνέχεσθαι, τὴν πίστιν αὐτὸν γνώριμον ἔχει.

Διὰ τὸ οὐκ εἶπεν, Διδώμει αὐτοῖς φαγεῖν, ἀλλὰ, Υμεῖς δότε αὐτοῖς; Εἰρωνικῶτερόν πω; λέγων

A tis ex illius carne corpoream Deo assumptionem.

VERS. 46. *Nisi vendideris, non emere poteris*
Idem; id est, nisi eleemosynam feceris, non tibi proderit fides.

VERS. 47. *Oportet cognoscere quod differat parabola sagenæ a zizaniorum parabola. Illic enim ob hæresim disperduntur, et hi quoque qui ante eamdem parabolam, hos dico qui sunt in seminationis parabola, eo quod non dictis obtinenterent: sed hic ob vitæ nequitiam, qui nemp̄ peiores omnibus sunt, cognitionem quidem adepti, sed non valentes recte salvari.*

B **VERS.** 50. *Sciendum est iam multas esse perditionis vias, sive per petram, aut spinas, aut viam, sive per zizania, sive per sagenam; vere igitur est lata via quæ ducit ad perditionem.*

VERS. 52. *Omnis Scriba, dicit, doctus in regno cælorum, similis est homini patrisfamilias, qui profert de thesauro suo uova et reteria. Scribam dicit legis peritum, quem scientem et gratiae donis possidentem multa habere posse supponit. Nova et vetera proferre, idem sonat ac posse de Veteri et Nova Scriptura disserrere.*

C **VERS.** 53. *Cur in Capharnaum fecit signa, et in patria, id est in Nazareth, non fecit? Propter eorum incredulitatem, et eo quod dicebant: Nonne hic est fabri filius? Ex quo Christus dicit omnem prophetam in propria patria esse sine honore. Non oportet autem ob parentum mediocritatem quosdam exprobare, cum David, Amos, Moses, et omnes prophetæ insinuam originem habuerint.*

Cur fecit quidem signa, admodum vero pauca in patria sua? Ne videretur illos despiceret ut inimicus et infensus; multa autem non fecit ut in Capharnaum. ne illos incredulos magis condemnaret.

CAPUT XIV.

VERS. 1. *Mortuo Joanne aut ad supplicium tradito, cum audierunt Judæi plures habere discipulos Christum, cur seorsum se contulit? Quia tempus passionis non erat, et humaniori modo se gerit, nolens cognosci ut Christus. Ideo et discipulis jubebat nemini dicere quod Christus esset. Nam post resurrectionem volebat id fieri illustrè magis.*

Vers. 13. *Quare semper aut in societate, aut semper in solitudine non degit? Semper in societate non degit vel docuit, ne accusaretur societati infensus fuisse, et ab ea multis averttere.*

Vers. 14. *Cur non sicut a turbis expedit? Quia sequi illam, in desertis iter facere, et perseverare, et sicut sustinere, idem per se evidentem faciebant.*

Vers. 16. *Cur non dixit, Do illis manducare, sed, Date vos illis? Ironicum quoddam eis dicens, quo-*

νιαν ut homini adhuc illi adhuc habeat; ideo respondunt: *Non habemus nisi quinque panes et duos pisces.*

Vers. 19. Hæc, super fenum omnes discumbere, et securos esse, quod nihil magis panum et pisces datum erit, et apponere illa communia, humilitatem, æqualitatem, et abstinentiam, hoc solo quod omnia sunt communia edocebant.

Cur aspergit in cœlum et benedixit? Ut ostenderet se a Patre esse, et ad mensam accedendo eportare preces et gratiarum actiones ad illum qui escam præbet dirigere.

Non facit e non existentibus, sed ex existentibus panibus, occidens Marcionis et Manichæorum os creationem illi abnuentium: simul quia quæ videntur opera illius sunt, et ipse qui loquitur: *Educat aquas inferiores.*

Vers. 20. Cur jussit superesse panes et panum fragmenta? Ne putaretur phantasiam esse quod factum erat, sed probaretur per superantia et dia crastino videnda et comedenda, illius verum esse,

Vers. 21. In deserto facit panum miraculum, ne videantur e pago panes sumpsisse; et hora ejusdem causa indicata fuit: Sero jam erat, dicunt.

Vers. 22. Post miraculum confestim in navi culam ascendit, docens nou ob vanam gloriam turbas trahere post se, vani nominis gratia.

Tantum admirata est turba, ut regem voluerint illum facere; attamen in aliis miraculis nullibi idem contigit.

Vers. 24. Primo fluctu jactatis auxiliatur a proposito; mox autem sinit jactari in maris medio, sustinere illos docens: non confestim autem advenit, exorcens eos ad majorem ipsius desiderium, et monens ne celeriter exspectent periculorum liberationem.

Vers. 28. Cur non dixit Petrus, Jube me ambulare super aquas, sed, *Jube me ad te venire?* Quia prius ex ostentatione, posterius autem e charitate est.

Vers. 30. Cur cum permisisset venire ad se, aqua mergi dimisit? Eo quod ardens erat et adnictens, non prohibuit; sed rebus persuadere suscipit, non ita possibile esse prope Christum esse, quando non adest fides.

Vers. 31. Cur, antequam ventos sedaret, manum apprehendit? Ut ostenderet illum non a tranquillo salvatum esse, sed a Christo ipso.

Ostendit quod Nisi non credidisses dubitans, non eversus esses: ideo vento flante, illum apprehendit et ambulare fecit.

CAPUT XV.

Vers. 1. Quare illum alloquuntur Scribæ et Pharisæi ab Hierosolymis? Ad iram illum excitare volentes, ut si seniores contempserit, illum accusarent.

Vers. 2. Cur manducabant illotis manibus apo-

πρὸς αὐτοὺς, ἐπειδὴ ὡς ἀνθρώπῳ προσεῖχον αὐτῷ οἱ· διὸ καὶ λέγουσιν· Οὐκ ἔχομεν εἰ μὴ πέντε ἀρτούς καὶ δύο ἵκθύας.

Tὸ δὲπι στιθέδος αὐτοὺς ἀνακλίναι, καὶ τὸ εἰς ἀδειαν εἶναι, μηδὲν πλέον ἀρτῶν δοῦναι καὶ τὸ προθίναι αὐτὰ κοινά, ταπεινοφροσύνην καὶ τὸ δρυσιν καὶ τον καὶ ἑγκράτειν, τῷ κοινά εἶναι πάντα ἐπιδεινεν.

Τίνος χάριν ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εὐδηγησαν; Ἰνα δεῖξῃ οἱ· ἀπὸ τοῦ Πατρός ἐστιν· καὶ οἱ ἀπότομενος τραπέζης χρή προσεύχεσθαι, τῷ τὴν τροφὴν παρέχοντι εὐχαριστοῦντες.

Οὐ ποιεῖ εἰ μὴ διτεων ἄλλο· ἐξ διτων τοὺς ἀρτούς, ἐμφράττων τὸ Μαρκίνων καὶ Μανιχαίων στόχα τὸν τὴν κτίσιν ἀλλοτριώντας αὐτοῦ· ἀμα δὲτι καὶ τὰ δρώμενα ἔργα αὐτοῦ ἔστιν· καὶ αὐτὸς ὁ εἰτών· Ἐξαγαγέτω τὰ ὅδυτα ἀρπετά.

Διὰ τὸ ἐκέλευσεν περισσεῦσαι ἀρτούς καὶ ἀρτῶν κλάσματα; Ἰνα μὴ νομισθῇ φαντασία τὸ γεγονός, ἀλλ’ ἐλεγχθῇ ἐκ τῶν περιττῶν καὶ δρωμένων εἰς τὴν φύσιν καὶ ἐπιθυμίαν, διτι καὶ κάλεσα ἀλτηῆς ζεῖσαν.

Ἐν ἐρήμῳ ποιεῖ τὸ τῶν ἀρτῶν θαῦμα, ἵνα μὴ δέκασιν ἀπὸ κώμης λαβεῖν ἀρτούς· καὶ ἡ ὥρα δὲ διὰ τοῦτο ἐδηλώθη. Ὁψὲ γάρ ἦν, φησίν.

Μετὰ τὸ θαῦμα εὐθὺς ἐμβαίνει εἰς τὸ πλοῖον, διδάσκων μὴ ἐκ κενοδοξίας ἐπικαύρειν δχλους, θνόματος ἔνεκεν κενοῦ.

Τοσούτον ἔθαυμαστὸν δχλο; διτι καὶ βασιλέας ἐθέλησαν ποιήσαις αὐτόν· καίτοι γε ἐπὶ τῶν ξέλλων θυμάτων οὐδεχρόν τούτο ποιήσαντες.

Τὸ πρῶτον κλυδωνιζομένοις βοηθεῖ ἐξ ἑτοῖς, ἀρτοὶ δὲ ἀπὸ κλυδωνίζεσθαι μέσον τῆς θαλάσσης, οὐ πομένειν διδάσκων αὐτούς· οὐκ εὐθὺς δὲ παρίσταται, γυμνάζων αὐτούς εἰς ἐπιθυμίαν αὐτοῦ μείζονα, καὶ παιδεύων μὴ ταχέως λύνιγειν τῶν δεινῶν.

Διὰ τὸ οὐκ εἶπεν Πέτρος, Κέλευσθν μοι βαδίζει τὰ θύσατα, ἀλλὰ, Ἐλθεῖν πρὸς σέ; Ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐπιδείξεως ἦν, τοῦτο δὲ ἀγάπηγ.

αια τ. ἐπιτρέψεις; ειδειν πρὸς αὐτὸν, ἀφῆκεν κι-
επονεῖσθαι; Διὰ δὲ τῶν πραγμάτων πείθειν ἐπι-
χειρεῖς ὡς οὐ δυνατὸν οὐτε; οὐδέν δὲτεν τὸ εἶναι δγ-
γὺς τοῦ Χριστοῦ δπου οὐκ εἰνι πίστις.

Διὰ τὸ πρὸν τοὺς ἀνέμους πεῦσαι, τῆς χειρὸς ἐλά-
βετο; Ἰνα δεῖξῃ οἱ οὐχ ἡ γαλήνη ἐσωσεν, ἀλλ’
αυτός.

Δείχνειν ὡς διτι εἰ μὴ ἡπίστησας; διστάσας, οὐ
πειτεράπηγ; διτι διὰ τοῦτο καὶ τοῦ ἀνέμου πνέοντος,
ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐποίησε πειπατεῖν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'

Τίνος ἔνεκεν διαλέγονται αὐτῷ οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύ-
μων Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι; Εἰς ὅργην αὐτὸν
χινῆσαι βουλόμενοι, ἵνα εἰπερ ἔξουδινώσει τοὺς πρε-
σβυτέρους, κατηγορήσωσιν αὐτοῦ

Διὰ τὸ ήθιον ἀνίπτοις χερσὶν οἱ ἀπόστολοι; Οὐκ

ἐπιτηδεύοντες καὶ ὡς νόμον ἔχοντες τοῦτο, ἀλλὰ παρορῶντες· οὗτε τὸ μὴ νίπτεσθαι τις ἔχοντες, ἀλλ' ὡς ἔτυχεν, ἐκάτερον ποιοῦντες

'Ο Χριστὸς οὐ λέγει διτις καλῶς ποιοῦσιν ή κακῶς· τοῦτο μὲν ἵνα μὴ τοὺς ἀποστόλους τὸ δίνιπτον νοροθετήσῃ καὶ θρασεῖς ποιήσῃ· τοῦτο δὲ ἵνα μὴ τὸν τὸν πρεσβυτέρων νόμον βεβαιώσῃ, τοὺς βαπτισμοὺς λέγω καὶ τὰς νίψεις· οὐδὲ κατηγορεῖ τῶν πρεσβυτέρων ὡς πρανόμων, ἀλλ' ἐφ' ἔτερον ἐρώτημα μεταβαλνεται.

Τι ἔστιν, Ὅς ἀν εἰπε τῷ πατρὶ η τῇ μητρὶ, Δώρον δ ἀν ἐξ ἑμοῦ ὥφεληθῆται, οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ η τὴν μητέρα αὐτοῦ; Τοιοῦτον ἔστιν· Ἐπαλέυσκεν τοὺς νέους εὐσεβείας σχῆματι καταρρονεῖν τῶν γονέων· οἷον εἰ τις εἶπεν τῷ υἱῷ, Δές μοι τὸ πρόβητον τοῦτο δ ἔχεις, η τὸν μόρχον, η ἀλλο τι, ἔλεγεν πρόδες τὸν πατέρα δικάζεις· Διώρον ἔστιν τῷ Θεῷ τοῦτο δ θέλεις ἐξ ἑμοῦ ὥφεληθῆναι, καὶ οὐ δύναμαι δοῦναι αοι αὐτό· καὶ διπλοῦν ἐγίνετο κακόν· οὕτε γάρ τῷ Θεῷ προσῆγον, καὶ τοὺς γονέας τοῦ ζητουμένου δινόρατι τῆς προσφορᾶς ἀπεστέρουν, ἀλλον δι' ἀλλους ὑδρίζοντες, Θεὸν διὰ γονεῖς, καὶ γονεῖς διὰ Θεόν· οὕτως ἐντρέψας αὐτοὺς, πρὸς τὸν δηλον ποιεῖται τὸν λέγον.

Διὰ τι τῶν ἀποστόλων εἰπόντων διτις οἱ Φαρισαῖοι ἐσκανδαλίσθησαν, εἰπεν αὐτούς, Ἀφετε αὐτούς· ἀλλαχοῦ δὲ φαίνεται εἰπών· Ἰητα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς; Οὐτι ἔστι κακιός· καὶ οἴδεν αὐτοὺς πότε μὴ καταφρονεῖν· γρή μάντοι ὄρφεν, καὶ σταυροῦ γενέσιν· εὐλόγως σκανδαλίζωνται, ταχέως αὐτοὺς διορθοῦν· διτις δὲ ἀλόγως, τις οὐδὲν τοῦτο λογίζεσθαι.

Διὰ τι εἰς ὁδὸν ἰθοῦν τοὺς μαθητὰς μὴ ἀπελθεῖν, αὐτοὺς φαίνεται εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος ἐλθοῦν; Διὰ τοὺς Ἰουδαίους διδαχθέντας καὶ μὴ πεπιστευκότας, τοὺς ἐθίσαντας θύραν δὲ προσβάλλων.

Τίνος ἐνεκνευεῖτεν, κραζούσης τῆς Χαναναίας, πρῶτον μὲν οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον, θεε δὲ καὶ ἀπεκρίθη, διπορὸν τι ἀπεκρίθη αὐτῇ; Διὰ τῆς σιγῆς καὶ τῶν τοιούτων λόγων ἐκκαλεῖσθαι καὶ διέξει τῷ λαῷ τὴν πρόθυμον αὐτῆς βουληθεῖς, ὡς πρωγιώσκων τὸν Θερμὸν θυμὸν αὐτῆς.

Διὰ τι, κραζούσης αὐτῆς, οἱ ἀπόστολοι εἰπόντες, Ἄποδινον αὐτὴν, οὐχ ὑπηκούσθησαν, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῇ πολλὰ ἐδεήθη; Οὐτι βούλεται τοὺς ὑπευθύνους αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλ' οὐχ ἐτέρους μᾶλλον ὑπὲρ ἐκείνων δέεσθαι.

Διὰ τι τῇ μὲν Χαναναίᾳ κραζούσῃ μᾶλις ὑπῆκουσεν, τοῖς δὲ ἀνελθοῦσιν εἰς τὸ δρός εὐθέως μὴ δεηθεῖσιν; Οὐχ διτις κρέσσονα πίστιν είχον, ἀλλ' ἵνα ἐκκόψῃ τὴν πρόφασιν· δισφ γάρ δι τις μεῖζον εὐεργετήται τοσοῦτον ὑπευθυνός, μὴ θελήσας γενέσθαι βελτίων ἐσυτοῦ.

Τι δηποτε ἀρτίως οὐκ εἰπον, Ἀπόδινον τοὺς ἔχλους, οἱ ἀπόστολοι, καὶ ταῦτα τριῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν; Ἐπειδὴ ἐκ τῶν προτέρων ἄρτων καὶ τοῦ ἐκεῖθεν θαύματος βελτίους ἐγένοντο, διὰ τοῦτο οὐδὲ

A stoli? Non observabant neque ut legem istud habebant, sed parum curabant; neque non lavari aliquid habebant, sed ut contingebat utrumque faciebant.

VERS. 3. Christus non dicit eos bene aut male agere; prius quidem, ne apostolis legem faciat non lavari et audaces efficiat; posterius autem, ne seniorum legem confirmet, ablutiones dico et lationes. Non accusat seniores ut legis violatores, sed ad aliam interrogationem transit.

VERS. 5. Quid est illud, Quicunque dixerit patri aut matri: Munus quod est ex me, tibi proderit; et non honorificabit patrem suam aut matrem suam? Ita intelligitur: Instruebant juvenes pietatis specie contemnere parentes; ita ut, si quis diceret filio: Da mihi hanc omen quam habes aut vitulum aut aliud quid, responderet patri filius: Munus est Deo illud quod vis ut ex me tibi prosit, et non possum illud dare tibi; et duplex malum ageret: nam non Deo offerebant, et parentes postulato oblationis nomine privabant, unum per alium offendentes, Deum per parentes, et parentes per Deum. Sic linquens eos, ad turbam sermonem dirigit.

VERS. 12. Cur apostolis dicentibus quod Pharisæi scandalizati sint, inquit ille: Sinite illos; alibi autem invenitur dicens: Ne illos scandalizemus? Quia opportunitas postulat, et scit ille nunquam contemnere. Oportet tamen videre, et quando merito scandalizantur, celeriter eos relevare, quando autem inmerito, pro nihilo id reputare.

VERS. 21. Cur, cum dixerit discipulis non eant ad viam gentium, ipse videtur in partes Tyri et Sidonis ire? Propterea Iudeos eductos et non credentes, gentibus jannanai aperire hoc itinere incipit.

VERS. 23. Cujus causa, clamante Chananea, primo quidem non respondit illi verbum; cum autem respondit, durum quoddam illi respondit? Per silentium et talia verba excitare et populo ostendere ejus ardorem volebat, ut prauoscens serventem ejus animum.

D Cur, clamante illa, apostoli dicentes, Dimittite eam, non exaudili sunt, sed quando illa multum rogavit? Quia vero illis de se invicem bene mereri, sed non alios magis pro aliis rogare.

Cur clamantem Chananeam ægre exaudivit, et hos qui in montem ascenderant confessum exaudivit vel non rogantes? Non quia majorem fidem habebant, sed ut excusationem adimeret. Nam quanto majus aliquis beneficium accipit, tanto sit majoris debitor.

VERS. 32. Quid confessum non dixerunt apostoli, Dimitte turbas, sed cum jam effluxissent dies tres? Quia ex panum priori, et ex isto posteriori miraculo meliores facti erant; ideo non dicunt quod

in quinque panibus. Quid hæc sunt inter tantos?

Vers. 34. Apostolorum temperantia ex hoc eluet, quod tam multi viri cum essent, in aliena et dorsa terra, quinque panes solum habebant.

Vers. 37. Cur in quinque millibus virorum, præter mulieres et pueros, duodecim cophini superaverunt ex quinque panibus, hic vero in quatuor millibus, e septem panibus septem sportæ? Dicendum sane est sportas suis cophinis maiores; ne æqualitas in simili miraculo in oblivionem eos inducat unius, differens factus est numerus eorum quæ superaverant.

Vers. 39. Ob id dimittens eos, in naviculam concordit, ne illum sequerentur: etenim volebant regem eum facere; fugiens igitur dominatiovis ambitionem, illos dimisit.

CAPUT XVI.

Vers. 4. Quale signum e cœlo petunt a Christo Pharisæi? Ut solem detineat, aut lunam refrenet, aut fulmina emittat, aut aerem perturbet, quod enim datum est; aliud enim præsens est tempus, aliud futuræ diei tempus, quando ista sicut. Ego autem dico illum quamvis non obtemperaverit illis tanquam præcipientibus, postremo ostendisse se facere illa posse. Sol enim et luna obtenebrati sunt, et tremor terræ factus est, et in templo velum scissum est. Accidit autem solis defectus non ratione naturalis eclipsis, sed ratione potentiae.

Vers. 5. Hypocritas eos vocat, quia alia quidem loquebantur, alia vero sentiebant: ob hanc causam non signum dedit; non enim ad credendum petebant, sed ad illum capiendum; cum nullo modo deridit cum potest, qui dicit Chananæz: Non est bonus sumere panem filiorum, et mittere canibus; et cum illo dicente, Signum Jonas prophetæ vobis dabitur, non interrogent quodnam forte esset. Ideo ille relicta illis abiit.

Vers. 6. Cavete a sermone Pharisæorum, id est, ab eorum doctrina.

Vers. 8. Quid intendit dicens apostolis, Modicæ fidei? Illos objurgat, non enim ubique mansuetudo bonum est.

Vers. 13. Cur Cæsarcam Philippi deveniens interrogat eos: Quem me dicunt homines esse? Quia procul erant illi a Judæis et eorum aggressionibus. Est autem alia Cæsarea Stratonis. Post multa autem miracula interrogat; et non interrogat, Quem me dicunt Scribæ? sed innoxii populi sententiam rogat. Filium autem hominis sæpe se dicit, volens incarnationem patenter cognosci.

Vers. 16. Attendite, quæso, ad vim verborum. Ubi enim aliorum sciscitatus est opinione, adhibuit Filii hominis nomen: Quem enim, inquit, dicunt homines esse Filium hominis? Ubi autem illorum sententiam exposcit, non adhibet Filii hominis nomen. Quid vero? Vos autem, quem me esse dicitis?

A λέγουσιν διπερ ἐπὶ τῶν πάντες δραν, ὅτι καὶ ταῦτα ἔστιν εἰς τοσούτους;

Tὸ δὲ ἑγκρατὲς τῶν ἀποστόλων καὶ ἐκ τούτου δικυνται, διτι τοσούτων δντων ἀνδρῶν ἐπὶ ξῆνι μὲν ἀρημίας, πάντες δρανούς μόνον εἶχον.

Διὰ τὸ μὲν τῶν πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, χαρὶ λέγω γυναικῶν καὶ παιδίων, διδεκα κόρινοι περισσεσσαν πάντες δρανούς δντων, ἀνταῦθε δὲ τετρακισχιλίων δντων, καὶ ἐπὶτὰ δρανούς ἐπτὰ συρίδες; Τὸ τούτων ἔστιν εἰπεῖν διτι αἱ συρίδες τῶν κοριν μεῖζους ήσαν, ἵνα μὴ ἡ ισότης τοῦ σημείου εἰς ἄλλην αὐτοὺς ἐμβάλῃ τοῦ ἐνδεδιάφορος γέγενεν δὲ ἀρημίας περισσευσάντων.

Διὰ τούτῳ ἀφεὶς αὐτοὺς, εἰς πλοῖον εἰσῆλθεν, ἵνα μὴ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ· καὶ γάρ ήθελον αὐτὸν βασιλέα ποιῆσαι. Φεύγων οὖν καὶ τῆς τυραννίδος τὴν πολιχλαν, ἀφῆκεν αὐτούς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ̄.

Ποίον σημείον δὲ οὔρανοῦ ζητοῦσιν οἱ θερινοὶ τὸν Χριστόν; Ἰνα στήσῃ τὸν ἥλιον, ἢ τὴν οὐρανοῦ χαλινώσῃ, ἢ κερυνούς κατενέγκῃ, ἢ τὸν ἀριακατάδηλον, δὲ καὶ δέδοται· δέλλος γάρ δὲ νῦν κατεδήλωστερος δὲ τῆς μελλούσης ἡμέρας, δὲ ταῦτα γενέτα· ἐγὼ δὲ φημι διτι καὶ μὴ εὐθὺς ὑπῆκουσιν εἰπεῖν ὃστε προστασσόντων, ὕστερον ἔδειξεν διτι δινεκα ποιεῖν· ἥλιος γάρ καὶ σελήνη ἐσκοτεῖθη, καὶ οὐρανοὶ γέγονε· καὶ τὸ ἐν τῷ ιερῷ καταπέτασμα διεγένετο· γέγονε δὲ τὸ τοῦ ἥλιου πάθος οὐ λόγῳ ἐπειδήν φυσικῆς, ἀλλὰ λόγῳ δυνάμεως.

C 'Υποκριτὰς δὲ αὐτοὺς καλεῖ διτι ἐπειρα μὴ λιλαρούσι, ἐπειρα δὲ ἐφρόνουσι· διὰ τούτῳ οὐδὲ δέδοται ποιεῖσθαι· δέλλον, δὲλλος ὁτι ἐπιλαβόσθω αὐτούς· ἐπειρα πᾶς δὲν οὐδὲ δέδοται δὲν μενος, δὲ τῇ Χαναναὶ λέγων. Οὐκ διτι κατεδήλωσι τὸν τάρταρον τὸν δρόπον καὶ δοῦναι τοῖς μητροῖς; καὶ διτι εἰπόντος αὐτοῦ, Τὸ σημεῖον λοιποῦ προρήγουσιν δοθῆσται οὐδὲ, οὐδὲ δινεκα ποτε ἥν διὰ τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀφεὶς αὐτούς; ἀτέλη.

Tὸ δὲ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τὸν θερινόν, ἀπὸ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν λόγου.

Tι οἰκονομεῖ ἐν τῷ λόγειν τοῖς ἀποστόλοις, Οὐδὲ γόριστοι; Ἐπιτιμᾷ αὐτούς· οὐ γάρ παντοῖο τοις πράστης καλόν.

D Διὰ τὸ εἰς Καισάρειαν τὴν Φιλίππου ἐπαγγεῖλαντος ἐρωτᾷ. Τίνα με λέγουσιν οἱ ἀνθρώποι τοι; Ό; μαρχάντων αὐτῶν δντων τῶν Ιούδαιον τῆς ἀγωνίας; ἔστι δὲ καὶ δέλλη Καισάρεια ἡ Ιεράτωνος· μετὰ πολλὰ δὲ θαύματα ἐρωτᾷ καὶ εἰς ἐρωτᾷ, Τίνα με λέγουσιν οἱ Γραμματεῖς, ἀλλὰ τούτοις κάστου πλήθους τὴν γνώμην· Υἱὸν δὲ ἀνθρώπου τὴν πολλάκις λέγει, βουλόμενος τὴν οἰκονομίαν ἴρητος εἰσθαι.

Προσέχετε, παρακαλῶ, τὴν δυνάμει τῶν λέγοντων μὲν γάρ τὰς ἐπέρωτας ἀπήντησαν δέδοται, ερωτᾷ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. Τίνα γάρ με, φρεστούσιν οἱ ἀνθρώποι εἰραι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; Όπου δὲ τὴν αὐτῶν κρίσιν δέλλονται, εἰς τὸν προσέθηκεν τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλὰ τοι; Υἱός

δὲ τίνα με λέγετε εἰραι; Οἱ μὲν γάρ δόλοι, φησὶν, ἀνθρώποις υἱὸν με νομίζουσιν εἶναι τοῦ Ἰωσῆφ, υἱὸν ἀνθρώπου, καὶ πλέον οὐδέν· οὐ γάρ ἐλαβόν μου πελραν τοσαύτην τῆς θεῖνῆς μην ἔχουσίας· ἀλλ᾽ ὑμεῖς οἱ λαβόντες, τίνα με λέγετε εἶναι; οὐ λέγω τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα μὴ πρὸς τὴν ἐμήν ἀπόφασιν δράμητε· οὐ λέγω πάλιν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ τὴν ὑμῶν ψῆφον ἀρπάσω· οὐδὲν ἕμαυτὸν νῦν γε καλῶ· τὰ πράγματα μόνον ὑμῖν χειραγωγά τῆς ἀποκρίσεως; δέδωκα.

Ὄτι Σὺ εἶ δὲ Χριστὸς δὲ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωτοῦ, λέγει Πέτρος· Υἱὸν Θεοῦ λέγων καθαρώς καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ οὐσίας, ἀλλ' οὐχὶ ὡς οἱ ἐν τῷ πλοίῳ, οὐδὲ ὡς δὲ Ναθαναὴλ ἔνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ γνησίων· διὰ τοῦτο καὶ τὸ, **Βάρον Ἰωρᾶ,** λέγει, ἀντὶ τοῦ, υἱόν· δηλῶν, διὰ τοῦ θεοῦ σὺ τοῦ Ἰωνᾶ φύσει, οὗτος ἐγὼ τοῦ Θεοῦ εἰμι· Υἱός.

'Απορούντων τῶν μαθητῶν καὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἰκὸς ταῦτα λεγόντεων· Υἱὸν αὐτὸν Θεοῦ Πέτρος εἰπὼν, μακαρίζεται. Μάρθα πάλιν οὐχ Υἱὸν αὐτὸν εἶπεν Θεοῦ; Ναὶ γάρ, Κύριε, φησὶν, ἐγὼ πεπλοτευκα δει σὸν εἰ δὲ Χριστὸς δὲ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δεις τὸν κύριον ἀρχόμενος. Τι οὖν ἔκειται μακαρίσμων οὐδὲ ἡξιώθη τινῶν, ἀλλὰ Πέτρος ὡς τι καινῶν εἰπὼν μακαρίζεται; ήμεις πάλιν συμφώνως ὅτε τῇ θαλάσσῃ καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπειμήσειν, οὐχ ὡς Υἱὸν Θεοῦ αὐτὸν προσεκυνήσαμεν καὶ μετὰ φωνῆς ἐδοξαμεν, 'Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς εἶ; διὰ τοις μακαρίους ἡμᾶς οὐχ ἐκάλεσεν τότε; Ταῦτα τῶν μαθητῶν ἐνθυμουμένων, δὲ Δεσπότης ἐπάγει· **Βάρον Ἰωρᾶ,** τουτέστιν, Υἱὲ τοῦ Ἰωνᾶ. Ως ἔχηρυξας γάρ μου, φησὶν, τὸν Πατέρα, οὗτως κάγὼ κηρύστειν τὸν πατέρα· μὴ χρήζων μὲν τοῦ σοῦ μηνημονεῦσαι πατρὸς, δεῖξαι δὲ βουλόμενος τὸ ταυτοφύες ἐμοῦ καὶ Πατρὸς· εἰκόνα στε, καὶ τὸν οὐν πατέρα, ἐμοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς προστίθημι νῦν· ἐκ τῶν καθ' ὑμᾶς μανθανέτων διπάντες Υἱοῦ καὶ Πατρὸς τὴν ταυτότητα. 'Ον γάρ τρόπον δημιουρὸς σὺ τῷ Ἰωνᾶ κατὰ φύσιν, οὗτος δημιούρος ἐγώ τῷ Πατρὶ κατ' οὐσίαν· ὡς οὐκ εἰ τὸν κτίσμα τοῦ οἰκείου πατρὸς, ἀλλὰ γέννημα, οὔτε; οὐδὲ ἐγώ κτίσμα τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ γέννημα· σὺ ἀνθρώπου, ἐγώ Θεός ἐκ Θεοῦ· σὺ γεγένησαι ἐκ τοιούτου, ἐγώ φῶς ἐκ φωτός· σὺ δημιούρος ἐξ δημιουροῦ, κάγὼ δημιούρος· διὰ τοῦτο μακαρίζοι τὸν Πέτρον, διὰ τοις οὐχ ὄντεροι λοιποῖς τῶν ἀνθρώπων Υἱὸν με Θεοῦ προστηγρέουσαν πατέρας κατὰ χόριν, οὗτως δὲ Πέτρος· ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἀληθῶς υἱὸς τοῦ οἰκείου πατρὸς οὗτως Υἱὸν με ἀληθῆ προσειπεν τοῦ Θεοῦ· ὡς αὐτὸς ἀρχὴν ἔχων εἰς ἀρχὴν ἔχοντος γεννηθῆ, οὗτος διαρχὸν με Υἱὸν ἀνάρχου Πατρὸς ἀνεκήρυξεν· ὡς αὐτὸς θνητός ἐκ θνητοῦ, οὗτος ἀθίνατον με Υἱὸν ἐξ ἀθανάτου Πατρὸς ἀμολδγησεν· διὰ τοῦτο γάρ με Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος προστηγρέουσεν· δὲ γάρ τοῦ ζῶντος Υἱὸς ζῶν καὶ αὐτὸς, ἀτρέπτου Πατρὸς ἀτρέπτος πάντως Υἱός· ξοικεν δει κατὰ πάντα τῷ γεγεννηθεῖ τὸ γέννημα· καὶ οὔτε; ἀθάνατον με Θεόν ἀθανάτου καὶ ζῶντος Υἱὸν προστηγρέουσεν· διτιπερ μετὰ μικρὸν ἀν ἀκούσῃ θάνατον καὶ σταυρὸν, εὐθὺς ναρκήσας βοήτῃ λέγων· Ἰλεώς σοι, Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. Οὐπω γάρ ἐγνω τῆς σαρκός· μου

A **Alii enim dicit, homines filium Joseph mo esse putant, filium hominis et nihil amplius; non enim tantam a me receperunt probationem divinæ meæ potestatis. Sed vos qui receperistis, quem me esse dicitis? Non dico filium hominis, ne ad meam apparentiam recurratis; non dico rursum Filium Dei, ne vestrum suffragium præveniam. Nihil me nunc vovo; res tantum vobis sententiam promoventes dedi.**

B **Quod Petrus dicit, Tu es Christus, Filius Dei ricti; Filium Dei vocat proprie et ex sua natura, sed non ut illi qui erant in navigio, neque ut Nathanael unum e multis, sed legitimum Filium. Ideo et Christus dicit: Bar Jona, et non Jonæ filii, ostendens quod, Sicut tu Jonæ natura es filius, sic ego Dei sum Filius.**

C **Vers. 17. Hæsitantibus discipulis, et intra se verisimiliter talia dicentibus: Petrus illum Filium Dei vocans beatus dicitur. Martha iterum nonne Filium Dei illum esse dixit? Ita; nam dicit, Domine, ego credidi quia tu es Christus, Filius Dei, qui in hunc mundum renisti, quid ergo illa non beata dici digna inventa est, cum Petrus, ceu aliquid novi dicens, beatus prædicatur? Nos quoque unanimiter quando mari et ventis imperavit, nonne ut Filium Dei illum adoravimus et voce magna clamavimus: Vere Filius Dei es? Cur beatos nos non tunc vocavit? Talia discipulis cogitantibus, Dominus adjicit: Bar Jona, id est, filii Jonæ, ut prædicasti, inquit, meum Patrem, sic ego quoque prædicto tuum patrem; non quidem necesse habens tuum patrem memorare, sed volens ostendere communem mei et Patris naturam, nunc et patrem tuum ut imaginem mei et Patris mei propono; e quibus secundum vos discant omnes Patris et Filii nature similitudinem. Nam quoniam simili sum Patri secundum substantiam; ut tunon es creatus, sed genitus a proprio patre, ita ego non creatus sum a Patre, sed genitus; tu homo de homine, ego Deus de Deo; tu genitus es de tali, ego lumen de lumine; tu similis de simili, ego quoque similis de simili. Ob hanc causam beatum dico Petrum, quia non ut cæteri homines Filium Dei me proclamaverunt secundum gratiam, ita Petrus, sed ut ipse vere filius est proprii patris, ita Filium meum verum prædicavit Dei; ut ipse initium habens ex habente initium genitus est, ita æternum me Filium æterni Patris proclamavit; ut ipse mortalis de mortali, ita immortalem me Filium de immortali Patre confessus est; ideo enim me Filium Dei vivi proclamavit. Nam vivi Patris Filius vivus et ipse, immutabilis Patris immutabilis omnino Filius. Similis semper est in omnibus genitori genitus; et ita immortalem me Deum immortalis et vivi Filium prædicavit. Quod si brevi audierit mortem et crucem, confestim stupens clamabit dicens: Absit a te, Domine, non erit tibi hoc. Nondum enim cognoscebat carnis meæ passionem; et propter hoc increpationem a me recipiet; non-**

dum constituta Patris cognoscet, sed ita immor-
talem Deum me cognoscit. Ideo de carne mea
passionem ambiguam habet, non enim putat indumentum vitam iudicans posse a morte possideri.
Ob eam rem illi ergo dixi : *Bentus es, Simon Bar Jona ; cogitationem Petri explicans, viam paternam revelationis exponens* : Ideo beatus es, quia sicut
tu filius Jonæ, ita et me Filium prædictasti Patris, et
primus evangelizasti meam originem, quod nempe Filiū Pater similem sibi secundum substantiam genuit. Non dixit simpliciter, Pater, aut, Qui in cœlis est, sed, *Pater mens, me a creatione eximens*. Et
particularēm mei dicens Patrem, Patrem; quoniam enim ei hominum Pater Deus nominatus est : dicit enim propheta : *Nonne Pater omnium nostrum Deus?* Ideo particularēm mei Patrem compellavi, tanquam Patrem non secundum gratiam, sed secundum naturam.

Vers. 18. Resipisco, Arie, et paulo a furore quiesce : cognoscis Patris potentiam, vide et Filii auctoritatem, *Et ego dico tibi*. Et ego : ut cum auctoritate revelavit Pater, ita et ego cum auctoritate revelo meipsum. *Et ego dico tibi*, iste dixit, non illud. Et ego dico tibi illud quia tu es Petrus : ut prædictasti de me propriam et firmam divinitatem, ita et ego prædicto tuæ confessionis firmitatem. Ex his quæ dixisti, appellationem accipe.

Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, in confessione dicit : petram autem dicit quia firma est talis fides; Ecclesiam vero vocat quia multi credere debent.

Quid dicas, Arie? quid dicas, Eunomie? *Ædificabo Ecclesiam meam*, inquit Christus; non dixit, *Ædificabo Patris Ecclesiam*. Noscis auctoritatem Filii, noscis potestatem Domini, ecce Filius Ecclesiam possidet solus. Da mihi Patris Ecclesiam; exors est Ecclesiae Pater, exclusus ab Ecclesiae Pater; nisi una sit substantia Patris et Filii; non Ecclesia una Patris et Filii est, quomodo Filii Ecclesiae participabit Pater? Attamen, si inferior substantia esset Filius et auctoritate privatus, nonne debuit dicere : *Ædificabo Patris Ecclesiam?* Vides ut, si quis verbis hæreat, neque suas cogitationes sequatur, in præcipitia, sicut tu, et in abyssos cadit.

Portæ inferi non prævalebunt adversus eam, de mortibus, ut opinor, dicit illatis ab hereticis et idololatriis credentium corporibus, neque valentibus aliiquid facere, aut adversus eos prævalentibus.

Vers. 19. Cur dicit, *Et ego tibi dabo claves regni cœlorum?* Similem se Patri ostendens. Ut iste, dicit, dedit donum confessionis istius, sic ego solvendi et ligandi donum : non enim dixit : *Advocans dabo*.

Vers. 21. *Exinde cœvit Jesus ostendere illis quia*

A τὸ πάθος· καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐπιτίμησίν μου εἶπεν
οὐτῶς ἀθάνατόν με γινώσκει Θεόν ὅπερ μὲ
περ! τῆς σαρκὸς τῆς ἐμῆς ἀμφιβαλον ἔχει τὸ τέλος
οὐ γάρ νομίζει τὴν ὑπὸ ζωῆς φερομένην τούτην
δύνασθαι θανάτῳ χρατεῖσθαι· διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὸν
εἶπον ἐγώ· Μακάριος εἰ, Σίμων βάπτω Ιησὺς ἦ
ἔννοιαν ἐξηγούμενος Πάτρου, τὴν δύναμιν τῆς εὐ-
τροπῆς· ἀποκαλύψεως φράξων· διὰ τούτο μαράθον; οὐ
διτερός ὡς σὺ νήσος τοῦ Ἰουνδα, οὐτας χάρις Τίνη
περιστρέψεσθαι τοῦ Πατέρας, καὶ πρῶτος εὐγένεια
τὴν κτίσιν· διτερός Υἱὸν δὲ Πατήρ ἀμοινεῖν
οὐσίαν ἐγένησε. Οὐκ εἶπεν ἀπλῶς· 'Ο Πατήρ δὲ
τοῖς οὐρανοῖς, ἀλλ'. Ο Πατέρας μου, οὐκεῖσθαι ιρα-
τὸν τῆς κτίσεως· καὶ ίδιόν μου λέγων Πατέρα, οὐ
Πατέρα. Ἐπειδὴ γάρ καὶ ἀνθρώπων Πατέρες δὲ
ώνυμάστητο (λέγει γάρ δὲ προφήτης ὡντὶ Πατέρων
κατετωρ ήμων δ Θεος);, διὰ τοῦτο ίδιόν μου Πα-
τέρα προσείπον τὸν Θεόν, ὡς δυτα Πατέρα, οὐκ ἀ-
κατά χάριν Πατέρα, ἀλλ' ὡς κατὰ φύσιν.

Νῆφον, 'Ἄρεις, καὶ μικρὸν τῆς μανίας ἀποστή-
εῖσθε Πατέρδες ἔξοσίσαν· βλέπε καὶ Υἱούς αἰθεντίαν.
Κάγω δέ σοι λέγω. Κάγω. 'Ος μετέ αἰθεντίας
ἀπεχαλύψεν δὲ Πατήρ, οὐτως κάγω μετ' αἰθεντίας
ἀποκαλύπτω τὸ μή· Κάγω δέ σοι λέγω, ιενε;
εἶπεν, οὐ τοῦτο κάγω δέ σοι λέγω τοῦτο, οὐ σὺ οὐ
Πάτρος· ὡς ἐκήρυξάς μου τὸ ίδιον καὶ διάστη-
τῆς θεότητος; οὐτως κάγω κηρύγτω σου τὸ τῆς
δημολογίας ἀτάλευτον· τέξ ὁν εἶπας, τὴν προστηρίαν
κομίζου.

C Τὸ Ἐπί ταύτη πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκ-
κλησίαν, ἐπὶ τῇ ὄμολογῇ λέγει· πέτραν δὲ λέγει
τὸ στεφρὸν εἶναι τὴν τοιαύτην πίστιν· Ἐκκλησία
δὲ εἶπεν διτοπλού μέλλουσιν πιστεύει

Τι λέγεις, 'Άρεις; τι λέγεις, Εὐνόμε; Οἰκο-
δομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, εἶπεν δὲ Χριστός εἰ-
εῖτεν· Οἰκοδομήσω τὴν τοῦ Πατέρδες Ἐκκλησίαν
Εἰδές· αὐθεντίαν Υἱού, εἶδες ἔξοσίσαν Δεσπότων
Ιούν δὲ Υἱὸς Ἐκκλησίαν κέκτηται μόνος· δέ; ματὶ^{τὸν}
τοῦ Πατέρδες Ἐκκλησίαν· ἀμοιρος δὲ Πατήρ Ἐκκλησίας
ἀκτήμων δὲ Πατήρ Ἐκκλησίας· εἰ μὴ μία οὐσία
Πατέρδες καὶ Υἱού, οὐδὲ Ἐκκλησία μία Πατέρδες καὶ
Υἱού, πῶς Υἱού κοινωνήσει τῇ Ἐκκλησίᾳ Πατήρ;
Κατοι εἰ οὐπεξούσιος· διὸ δὲ Υἱὸς καὶ γυμνὸς αὐθεντία;
οὐκ ὄφειλεν εἶπεν· Οἰκοδομήσω τὴν τοῦ Πατέρδες
Ἐκκλησίαν; Όρεξ δὲ εἰ τις δουλεύει ταῖς λέγει,
καὶ μὴ τοῖς ἀνθυμήμασιν ἐπειτα;, πρὸς χρηματο-
καθάπτερ σὺ, πίπτει καὶ βάραθρα.

D Τὸ, Πύλαι δύοσιν σὺ κατισχύσουσιν αὐτῆς, δι-
ήγουματι, τοὺς θανάτους λέγει τοὺς διὰ τῶν αἰρέσων
καὶ εἰδωλολατρῶν ἐπιφερομένους ἐπὶ τῶν πιστεύ-
των τὰ σώματα, καὶ μὴ ισχυράντων τι ποιῆσαι;
κατισχύσαι αὐτῶν.

Διὰ τὶ λέγει, Καὶ ἐγὼ δέ σοι τὰς λέγεις τοῦ
οὐρανοῦ; 'Ομοιον δειπνὸν δεικνύει τῷ Πατέρι. Οὐ
ἐκεῖνος, φησιν, Εἴδωκε τὸ χάρισμα τῆς γνώσεως; τοῦ
τῆς, οὐτως ἐγὼ τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν οὐκ εἶπεν τῷ
Περακαλέσας ὄώσιν.

'Απὸ τέτες ἡγέταο δὲ Ιησοῦς δεικνύει αὐτοῖς

δι: δεὶ αὐτὸν κολλὰ παθεῖν. Ἀπὸ τότε, πότε; Οὐς ἐπῆξεν ἐν αὐτοῖς τὸ δόγμα τὸ δρόβον· ἐνδικίον γέρα παλῷ βέλτιον τὸ μὴ ἀποθανεῖν αὐτὸν.

Τὸν Ἀκαρησάσθια ἔστετρ, τοιούτον ἔστιν· Πιστερός, φησὶν, ἐπέρου τυπομένου, ἢ τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀγομένου τὴν μαστίζομένου, οὐκ ἀλλὰ παριστάμενα, οὐ βοηθούμεν, οὐ πάσχει τι πρὸς αὐτὸν τοσούτον δρῶν, οὗτος οὐδὲ τῷ ἔστων, καὶ διλανώμενα, καὶ θνήσκαμεν, δεὶς τῇδε πολλοῦ λόγον ποιεῖσθαι τούτων.

Τὸν Ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι, τὸν θάνατον λέγει, καὶ θάνατον τὸν ἐπονεῖστον.

Τὸν, "Ος ὁ ἀνθέλητης τὴν γύναχην αὐτοῦ σῶσαι, ἀκολέσαι αὐτὴν, περὶ τῆς παρὰ τὸ δέον σωτηρίας λέγει, τὴν ἐκ τῶν κινδύνων διαφυγήν ἀπώλειαν καλῶν ὕστερον καὶ τούναντίον σωτηρίαν, τὴν δοκοῦσαν ἀπώλειαν.

Τὸν, Εἰσὶ τινὲς τῶν ὡδεῖς ἑστηκότεων οἱ οὐ μὴ γενέστεραι θαράτου ἄσως ἀριθμοῖς τὸν Γὺλον τοῦ ἀνθράκου ἀρχόμενον ἐτρέψαντο τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, βασιλείαν αὐτοῦ λέγων τὴν μεταμόρφωσιν, οὐ τὴν ἀνάληψιν, ὡς ἤρούμενοι ὡδεῖς γάρ, τινὲς, ἐκεῖ δὲ πάντες. Καὶ ἀλλως· Εἰσὶ τινὲς τῶν ὡδεῖς ἑστηκότεων, καὶ ἐξηγοῦντο τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἱωάννην φησὶν οὗτοι γάρ εἰσιν μεταμόρφωσει συμπαρελήφθεσαν, ἣν καλεῖ βασιλείαν αὐτοῦ· ὡς ἐκφήνασσαν τῆς ἐξουσίας τὸ διάτονον, καὶ τῆς πρὸς τὸν Πιστέρα γνησιότητος τὸ σφόδρον καὶ ἀπαράλλακτον· ἐν τούτῃ γάρ καὶ τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίας τὸ δέσμωμα καὶ τὸ φρικτὸν ὑπεδήλωσε· προοίμιον ταύτην ἐκείνης, καὶ οἶον βεβαίωσιν ἐνδειξάμενος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

Καὶ μεθ' ἡμέρας δὲ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἱωάννην, καὶ εἰς ἐξῆς, ἐν τῷ μεταμορφώσαντο· ἀλλος δὲ εὐαγγελιστὴς μεθ' ἡμέρας δικτὼν λέγει, οὐκ ἐναντιούμενος, ἀλλὰ τὴν διτε ἐφθέγξατο, καὶ τὴν διτε ἀνήγαγεν εἰπών· δὲ τὰς διὰ μέσου μόνας εἰρηκεν.

Διὰ τοὺς τρεῖς μόνους λαμβάνει εἰς τὸ δρός· Ή; Δικιαρέρους καὶ σφόδρα φιλοῦντας· καὶ γάρ δι Πιστέρος σφόδρα ἥπειται αὐτὸν· Ἱωάννης δὲ ἐκ τοῦ σφόδρα φιλεῖσθαι· Ἰάκωβος δὲ ἀπὸ τῆς ἀποκρίσεως τῆς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἡ; ἀπακρίθη, διτε ἀντάμεδα καὶ εἰσὶ τὸ κοτύριον.

Τὸ φαινόμενον φῶς· ὅπερ ἥλιον ἦν εἴπεν δὲ διεγγλυσθῆς ὡς δικιαρέρος, ἐπειδὴ τὸ διστροφὸν τοῦτο μόνον γνόντερον ἔστιν ἐν ὑπερβολῇ φωτός. Λευκὸς ἦν ὡς χιών· οὐκ ἔχω διλλήγοντας· λευκοτέραν. Οὐτοις γάρ ὑπερ ἥλιον ἐλαμψεν, ἀπὸ τοῦ ἐξῆς δείκνυται, Καὶ ἐπεσον χαραῖ οἱ μαθηταί· εἰ δὲ ὡς δικιαρέρος ἐλαμψεν, οὐκ ἐπιπτον οἱ μαθηταί· ἥλιον γάρ, ἐλεπον καθ' ἡμέραν καὶ οὐκ ἐπιπτον· ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπερ τὸν ἥλιον ἐλαμψεν, καὶ ὑπερ τὴν χιώνα, διὰ τοῦτο μή φέροντες τὴν λαμπτηδόνα κατέκεσσον. Εἴπερ μοι οὖν, εὐαγγελιστᾶς, ὑπερ τὸν ἥλιον ἐλαμψε, καὶ οὐ λέγεις ὡς δικιαρέρος; Ναὶ· γνώριμος σοις θέλω ποιῆσαι τὸ φῶς οὐκ ἔχω διλο διστροφὸν· οὐκ ἔχω διλλήγοντα, τὴν ἐν τοῖς

PATROL. GR. CVI.

A oportet eum multa pati: quando, exinde? Quando sicut in eis dogma rectum; putabant enim multo melius esse illum non mori.

VERS. 24. Illud, Abneget semelipsum, tale est: Sicut, inquit, alteri percusso, aut ad mortem ducto, aut flagellato, non semper succurrimus, non optimamur, non omnis qui videt talia patitur pro illo, sic neque nos in nobis, licet expellamur, licet moriamur, oportet multi facere talia.

Tollat crucem suam et sequatur me, mortem intelligit, et mortem contumeliosam.

VERS. 25. Qui voluerit animal suum salvam facere, perdet eam, de salute in officio complendo dicit, periculorum fugam perditionem vocans; ut e contrario salutem dicit, quod videtur perditio.

VERS. 28. Suni quidam de hic stantibus quā non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo; regnum suum dicit suam transfigurationem, non ascensionem, ut opinor; nam illam quidam videbunt, hanc vero omnes. Alter: Suni quidam de hic stantibus, etc.; de Petro, Jacobo et Joanne loquitur; bi enim in transfiguratione cum illo assumpti sunt, quam vocat regnum suum; quasi manifestante potentiam ejus ineffabilem, et unionem cum Patre mirabilem et incomparabilem. In illa enim secundi sui adventus maiestate et terrorem subostendit; præludium illam hujus, et quasi confirmationem proponens.

CAPUT XVII.

VERS. 1. Et post dies sex assunxit Iesu Petrum, et Iacobum, et Joannem, et reliqua, et transfiguratus est. Alius autem evangelista post dies octo dicit, non contraria dicens, sed diem quo locutus est, et diem quo subiit in montem adjiciens; iste vero solos dies intermedios dixit.

Cur tres solos sumit in montem subiturus? Ut digniores et valde illum amantes. Etenim Petrus multum illum diligebat; Joannes multum ab illo diligebatur; Jacobus autem, ob responsum quod cum fratre responderat, Possumus bibere calicem.

VERS. 2. Resplenduit facies magis quam sol; dicit autem evangelista sicut sol, quoniam sidus istud solum exemplum est splendidissimæ lucis. Alia sicut nix; non nosco aliam materiam albam magis. Quod autem magis quam sol resplenduit, sequentia ostendunt: ceciderunt in terram discipuli. Si vero sicut sol resplendisset, non cecidissent discipuli; solem enim singulis diebus videbant et non cadebant; sed quoniam magis quam sol resplenduit, et magis quam nix, ideo non sustinentes splendorem ceciderunt. Dic mibi igitur, evangelista, magis quam sol resplenduit cur tu dicis sicut sol? Exemplum tibi volo dare lucis, non habeo sidus aliud, non habeo aliam si-

36

milititudinem quæ in sideribus principatum obtineat, hac usus sum, ne verbi egostate delinearis.

Vers. 3. Cur Elias et Moyses in medium adducuntur? Primo, ut ostenderetur quia non Elias est, ut dixi, neque Moyses; secundo, ne in illis de quibus illum arguebant ut legis violatorem, ostenderetur quia mendax est: non enim cum illo conversati fuissent; tertio, ut discant eum mortis et vita protestatem habere, qui nempe illum profert, et hunc suscitat. Quid vero dicebant gloriam quam completerus erat in Jerusalem? Id est, passionem ejus, et crucem, et resurrectionem, et similia.

Vers. 4. Cur dicit Petrus, Bonum est nos hic esse in solitudine? Quia audiebat tradendum esse ad mortem Christum: et illud Lucas ostendens dicit, Nesciens quid diceret.

Vers. 5. Vox de nube, quia sic Deus cognoscatur; lucida autem nubes, quia timeri non volebat. Ubi enim metus, ibi tenebrosa est nubes, ut in monte Sina. Ideo postquam dispergiantur Moyses et Elias, tunc fit vox, ne de illorum aliquo, sed de Christo intelligatur vox quæ audita est.

Non Christum solum operuit nubes, sed etiam discipulos, ne putaretur Christus vocem emisisse.

Illud, In quo complacui, idem sonat ac, In quo quiesco. Additum est autem, Illum audite, ne, licet crucifigatur, deficient animo.

Vers. 6. Cur, quando in baptismate vox facta est, non ceciderunt, hic autem istud accidit? Quia in baptismate turba erat, hic vero desertum et aliquid, solique erant per solitudinem, et ante oculos splendens prodigium lucis purissimæ et nubes hostiale experiri facit.

Vers. 7. Quid est, Gravati erant somno? Quia magno possidebantur stupore; hoc autem a visione illa miraculosa oriebatur.

Vers. 9. Cur dicit nemini dicant donec a mortuis resurgat? Quia quanto majora dicta fuissent, tanto invidia et incredulitate laborantes illa ægre magis accepta habuissent; sed post resurrectionem, et medio ablato illo quem oderint, et apostolis iam credentibus, turbæ apostolorum miracula cernentes credere poterunt.

Vers. 10. Interrogaverunt eum discipuli: Quid D Scribæ dicunt, quod Eliam oporeat primum venire? et unde hoc dicebant? Obtinebat hic sermo et proferebatur male intellectus a Scribis, ut et qui de Christo erant. Veritas autem se ita habebat; Scripturae quidem duos memorant Christi adventus, hanc et futuram, et prophetæ utriusque præcursorum Eliam futurum esse dicunt. Nam unius Joannes fuit præcursor, quem Eliam vocat Christus, non quod sit Elias, sed quod ministerium Eliæ implevit. Scribæ igitur hæc confundentes, secundi solius mentionem faciebant; ille autem dicit ad discipulos: Elias quidem venit et restituat omnia. Quæ omnia? Quæ propheta dicebat præsertim: Missam, inquit, angelum meum, et reliqua. Et hoc slet quando

A διστροις βασιλεύουσαν ταῦτην εἶπον ἡνὶ μὴ τῇ αὐτελεῖ τῆς λέξεως ἀναπομείνητε.

Διὰ τὸ Ἐλίας καὶ Μωσῆς εἰς μέσον ἔγειται; Πρότον μὲν ἡνὶ δεῖξῃ διὰ οὗτος Ἐλίας ἐστίν ὁ Βαρνά, οὗτε Μωσῆς· δεύτερον, ἡνὶ μὴ περὶ ὃν ἐνεάλιν αὐτῷ ὡς παρανόμῳ, δεῖξῃ διὰ φεῦδος ἐστίν· οὐ γὰρ ἂν συνωμίλουν· τρίτον ἡνὶ μάθωσιν διὰ καὶ θαύματος· τέταρτον ἡνὶ δέξαν ἦν ἐμπέλιον πορύν ἐν Ἱερουσαλήμ; Τούτοτιν τὸ πάθος καὶ τὸ σταυρόν, καὶ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὰ δύοτα.

Διὰ τὸ λέγει διὰ Πέτρος, Καλὸν ἡμᾶς ὅδε εἴτε εἰς ἑρημίαν; Διὰ τὸ ἀκούσαι διὰ παραδοθέσαι εἰς θάνατον διὰ Χριστὸς· καὶ τοῦτο Λουκᾶς δηλῶν θερητοῦ διὰ, Εἰ καὶ μὴ ἔδει τι διλάβει.

Ἄπο τοφελῆς δὲ η φωνὴ, διὰ οὗτος· θεάσαι δι Θεός· φωτεινὴ δὲ διὰ οὓς φοβήσαι ἐβούλετο· διὰ γὰρ ἀκειλὴ, ἐκεὶ σκοτεινὴ, ὥσπερ ἐν Συνά θρεπτοῦ τὸν μετὰ τὸ ἀφανεῖς γενέσθαι τὸν τε Μωσᾶ καὶ Ἐλίαν, τότε γίνεται ἡ φωνή, ἡνὶ μὴ ἐπ' αὐτῶν τοις, ἀλλ' ἐπὶ Χριστὸν λογισθῇ ἡ φωνή ἡ ἀρχομένη.

Οὐ τὸν Χριστὸν μόνον ὑπέλαβεν ἡ νεφέλη, ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητὰς, ἵνα μὴ νομισθῇ διὰ Χριστὸς ἀφῆκεν τὴν φωνήν.

Τὸ, Ἐν φιλόδοκησα, ἀντὶ τοῦ, Έν φιλανθρωπίᾳ, δηλοῖ· προσέθετο δὲ τὸ, Αὐτοῦ ἀκούσετε, ή καὶ σταυρωθῆ, μὴ φρόνιμησαν.

Διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος τῆς φωνῆς γενομένης οὐ κατέπεσον, ὅδε δὲ τοῦτο πάσχουσιν; Έπειδὴ μὲν δύολος, ὅδε δὲ Ἑρήμος καὶ ὄντος, καὶ μόνη μεθ' ἡσυχίας, καὶ τὸ γινόμενον κατ' ὅρθαλμος ἐμπειρὸν φῶς δικρατον καὶ νεφέλη, ἀπερ τούτο ταῦτα ἐποίει.

Τὶ ἐστιν τὸ, Βεβηρημένοι ήσαν υπερ; Ότι πολλῷ κατείχοντο κάρω· τούτο δὲ ἀπὸ τῆς ὑπερ ἐκείνης τῆς θαυμαστῆς ἦν γεγενημένον.

Διὰ τὸ λέγει μηδενὶ εἰπεῖν ἔως ὃν ἐκ νεφρῶν ἀνατεῖ; Ἐπειδὴ διψὴ μείζονα ἀλέγετο, τοσούτοις φθόνον καὶ ἀπεισταν δυτες, δισπαράδεκτα εἰγον εἰπεῖ μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν, ἐκ μέσου μὲν δι φθονώματος καὶ οἱ μὲν ἀπέσταλοι ἤδη πιστεύοντες, οἱ δὲ δηλα τὰ παρὰ τῶν ἀποστόλων θαύματα δρῶντες πιστεύειν διν.

Ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταί, διὰ Οἱ γραμματεῖ λέγοντος Ἐλίαν δεῖ διθεῖν πρώτον καὶ τὸν τούτον Ιερον; Ἐράτει μὲν δι λόγος καὶ περιεργα κακῶς νοούμενος παρὰ τῶν Γραμματεῶν ὀποτε καὶ οἱ περὶ τοῦ Χριστοῦ· ἡ δὲ ἀλήθεια ἔχει οὕτω· Λι μὲν Γραφεῖ, δύο λέγουσι παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ταῦτην καὶ τὴν μέλλουσαν καὶ οἱ προφῆται ἐκείνη πρόδρομον τὸν Ἐλίαν ἔσεσθαι λέγουσιν· τῆς γὰρ ἀλλής δι Ιωάννης ἐγίνετο, διν καὶ Ἐλίαν δι Χριστὸς καλεῖ, οὐκέτι πειδὴ Ἐλίας ἦν, διλλ' ἐπειδὴ τὴν διαχρήσιν ἐπιλήρωσεν Ἐλίου οἱ Γραμματεῖς οὐντιστεῖς ταῦτα, τῆς δευτέρας ζυνημόνευον μόνης εἰπεῖ δὲ φησι πρὸς τοὺς μαθητὰς· Ἐλίας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. Πολὰ πάντα; Ἀπερ δι προφῆτης Ιερες μάλα· Ἀποστελῶ, φησι, εἰρ δῆτε

λόν μου, καὶ τὰ ἔγη;· καὶ τοῦτο γενήσεται δέ· ὃν ἀγκαταλείμματα τοῦ Ἰσραὴλ βούλεται σωθῆναι, ἵνα μὴ ἀρδην ἀπώλωνται εἰς τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν· ὅταν οὖν λέγῃ, δις Ἡλίας ἐρχεται καὶ ἀποκαταστήσει, περὶ τοῦ ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ λέγει· δέ· ὃν δὲ λέγῃ διά μέλλων ἐρχεσθαι Ἡλίας, Οὗτος δύστε, κατὰ τὸν τρόπον τῆς διακονίας τὸν Ἱωάννην Ἡλίαν καλεῖ.

Τοῦ σεληνιαζομένου διαπήδηρος φύσιστος· ἀδείκνυτο δὲ τοῦτο ἐκ τε τοῦ εἰπεῖν πρὸς τὸν Χριστὸν· Εἰ δύνασαι, βοηθήσον.

Διὰ τί μέμφεται τοῖς ἀποστόλοις, εἰ ἀπιστός ἐστιν δις τὸν οὐδὲν αὐτοῦ οὐ τεθεραπεύκασιν; Δεικνὺς δέ τις ἡ μεγάλη πίστις καὶ τελεία ἀρετῆ τῶν θαυματουργῶντων δύναται καὶ χωρὶς πίστεως τῶν θεραπευομένων ἐνεργεῖν. Πατέρερ γάρ τις πίστις τῶν προτερχομένων καὶ πάρ' ἐλαττόνων λαμβάνει τὴν τασσιμείαν ἡρκεσεν· διὸν μὲν τοῦ Κορνηλίου· οὐτας τῶν πιοιύντων τὰ σημεῖα ἡρκεσεν· διὸν μὲν τοῦ Ἐλισσαίου· δις οὐδενὸς πιστεύσαντος, νεκρὸς ἀνέστη· χρή δὲ εἰδέναι δημοσίας δις οὐ πάντες οἱ μαθηταὶ ἡσθένησαν τῇ πίστει· οἱ γάρ στύλοι οὐκ ἥσαν ἑκεῖ.

Διὰ τί εἶπεν, Ὡ γενεὰ ἀπιστος καὶ διεστραμμένη! Ἐπειδὴ διαπιστός ἀνὴρ οὗτος ἐπὶ τοῦ δχλου ἐντυγχάνει κατὰ τῶν μαθητῶν· βουλόμενος οὖν ἀπαλλάξαι ἐκείνους μὲν ἐγκλήματος, ἐκείνον δὲ ὄντες, ἵνα μὴ ἁξαπορήσῃ, κοινοποιεῖται τὸν λόγον ἀληθεύων καὶ περὶ τῶν ἀλλων εἰκός γάρ δην πολλοῖς; τῶν παρόντων σκανδαλισθῆναι.

Τὸ, Ἔως πότε ἰσομαὶ μεθ' ὑμῶν; δείκνυσιν δις τὴ σπάνετο τὸν θάνατον, καὶ βάρος εἶναι τὸ μετ' αὐτῶν ἀλογίζετο.

Ὦς κόκκον σινάπεως τὴν πίστιν λέγει, δεικνὺς δις τὸ ἐλάχιστον τῆς γνησίας πίστεως καὶ δρη δύναται μεταθεῖναι· εἰ δέ καὶ οὐδαμοῦ δρη μετετέθη, τὸ ἐγείραι νεκροὺς οὐκ ἔτεστο.

Πέθεν τὰ δίδραχμα ἐτελεῖτο; Ὁτε τὰ πρωτότοκα τῶν Ἀιγυπτίων ἀπέκτεινεν δι Θεὸς, τότε τὴν Λευτικὴν ἀντὶ αὐτῶν ἔλαβεν. Εἴται ἐπειδὴ τῶν παρ Ἀιγυπτίοις πρωτοτόκων ἐλέγεταις ἦν δι τῆς φυλῆς ἀριθμὸς, ἀντὶ τῶν λειπόντων εἰς τὸν ἀριθμὸν, σίκλων ἐκέλευσεν εἰσενεχθῆναι· ἐξ ἐκείνου οὖν έθος ἐκράτησεν τὰ πρωτότοκα τὸν φόρον τούτον εἰσφέρειν. Οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ προσέρχονται· ἐπιεικῶς δὲ ἐπειδὴ ἀπένεμον αὐτῷ τινὰ αἰδὼ διὰ τὰ σημεῖα.

Γῷ Χριστῷ καὶ Πέτρῳ ὡς πρωτότοκοι οὖσιν ἀπαιτεῖται τὸ δίδραχμον.

Τὸ λέγειν τὸν Χριστὸν, Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βιστιλέξεις τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνονται τέλη η κῆρυσσος; τοιούτον ἔχει τὸν νοῦν· Ἐλεύθερος, φησίν, εἰμὶ τοῦ δούναι κῆρυσσον εἰ γάρ βασιλεὺς τῆς γῆς οὐ παρὰ τῶν οἰώνων αὐτῶν λαμβάνονται, ἀλλὰ παρὰ τῶν ἀρχομένων· οὐ δώσω, φησί, ἐγώ, οὐκ ἐπιγένοιο βασιλέως, ἀλλὰ τοῦ τῶν οὐρανῶν ὃν οὐδὲ βασιλέως.

Τὸ προεπειν, δις Ἐδρῆσεις στατῆρα ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ώδε περώτως τὸν ἱερὸν ἐμπεσεῖν, καὶ ὡστερ δι-

A reliquias Israel salvari voluerit, ne penitus disperdantur in secundo ejus adventu. Cum ergo dicit quia Elias venit et restituet, de hoc quod in secundo adventu fiet loquitur. Cum autem dicit qui venturus est Elias: Iste est, secundum rationem ministerii Joannem Eliam vocat.

Vers. 14. Lunatici pater valde incredulus erat; quod ostendebat dicendo Christo: Si potes, ope fer.

Vers. 15. Cur arguit apostolos, si incredulus est, quod filium suum non curaverint? Ostendens magnam fidem et perfectam virtutem miracula operantium posse vel absque fide eorum qui curantur valere. Sicut enim fides accedentium vel ab infernibus accipit curationem, ut in Cornelio, ita operantium signa profuit vis vel quibusdam non credentibus, ut in Eliseo, quia, nullo credente, mortuus excitatus est. Oportet autem scire nihilominus non omnes discipulos infirmos fuisse in fide; columnæ enim non ibi erant.

C Vers. 16. Cur dixit, O generatio incredula et persa! Quia incredulus vir iste in turba versabatur contra discipulos. Volens ergo eximere illos a culpa, hunc autem a contumelia, ne desperaret, communem facit sermonem, vera quoque dicens de aliis: verisimile enim erat multos presentium scandalizatos esse.

Illiud, Quousque ero vobiscum? ostendit eum mortem amplexum esse, et graviter ferre quod cum illis erat.

Vers. 19. Ut granum sinapis fidem dicit, ostendens vel minium veræ fidei montes posse transferre; si vero nusquam montes transtulerit, suscitare mortuos noui inferius est.

Vers. 23. Quare didrachma solvebatur? Quando primogenita Aegyptiorum mactavit Deus, tunc tribum Levi pro illis assumpsit. Deinde quoniam primogenitis Aegyptiorum inferior erat tribus numerus, pro deficienteibus a numero, sicutum præcepit conserfi: ex hoc igitur mos obtinuit primogenitos bunc tributum solvere. Qui didrachma colligunt ad Petrum accedunt; verisimiliter autem tribuebant illi quoddam obsequium propriæ signa.

A Clario et Petro, ianquam primogenitis, petitur didrachma.

Vers. 24. Quod dicit Christus, Quid tibi videtur. Simon! reges terræ a quibus accipiunt tributum vel censum? Ma intelligi debet: Liber sum, dicit, a dando censu; si enim reges terræ a filiis suis non accipiunt, sed a subditis, non ego, inquit, dabo, cum non terrestris regis, sed celorum regis Filius sim.

Vers. 26. Prædicero quod Invenies statorem in pisco, et primo in pisces incidere, et ut hancum

vocem suam in abyssum misere, magna admira- Α κιντρον τὸν λόγον αὐτοῦ εἰ; τὴν ἀδυσεων ὑδα-
tionis dignum est.

CAPUT XVIII.

Vers. 1. Cur dicitur, *In illa hora accesserunt discipuli ad Jesum dicentes: Quis, putas, maior est?* Quia humanum sentiebant; nam præhonoratus est Petrus ut primogenitus; etenim unus e duobus, Jacobum et Iohannem dico, primogenitus erat; et nullo modo tale aliquid fecit in illis. Erubescentes ergo fateri quod sentiebant, non dicunt quidem, *Cur illum præhonoras?* sed indeterminate, interrogant, *Quis maior est?* Quandoquidem tres illos videbant præhonorari, nihil senserunt; quando autem illum solum, doluerunt; non solum autem propter hoc, sed etiam quia claves accepit, et beatus dictus est. Parvulum statuit, ostendens quod invidiā, vanam gloriam, et primum locum sectari, isti indifferens sit, et contraria et honores similiter istam reputare.

Vers. 5. Qui suscepit parvulum tamē in nomine meo, me suscipit, significat eos non solum innocos esse debere, sed etiam tales cum honore suscipere, scilicet, hos qui parvi pendentur, negliguntur et contemnuntur.

Vers. 7. Necessē est ut veniant scandala; id di- cendo non libertatem voluntatis cuiusque ademit, sed quod semper ab hominibus nequam continget prædictum.

Vers. 8. Dicendo, Si manus tua, vel pes tuus, aut oscula tuus scandalizat te, projice eum abs te, amicum innuit qui membrorum instar ob amicitiam est quidem, sed qui ad spiritualem utilitatem non consert.

Vers. 10. Qui sunt pusilli, quos non contempneret præcipit? Pauperes, incogniti, simplices.

Dicens, angelī eorum, ostendit omnes habere angelos: dicendo, Vident faciem Patris mei propter magnam libertatem et honorem quo fruuntur, sic loquitur.

Vers. 10. Cur dicit, Si peccaverit in te frater tuus, et reliqua? Inter duos fiat correptio, ne erubescat corruptus, et inemendalibis fiat.

Non dicit afflentem ad afflictum, sed vice versa, quoniam ille qui injustitiam fecit non facile viret propter ruborem; ideo ad hunc illum ad- duevit.

Vers. 19. Quid est quod dicitur, Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quam petierint, fieri illis? De quibusnam dicit duo? De his qui angelicam vitam ducunt; quanta enim isti cum unanimitate petierint erga proximum, obtinebunt.

Vers. 22. Septuagies septies, non pro numero sumitur, sed pro ianuario: ut dicitur decem milia, ut sterilis peperit septem, id est, multos.

Vers. 24. Decem millia talenta quae Deus remisit, et centum quae servus non remisit, Dei indu-

σιά τι λέγεται, Ἐγ τῷ ὅρᾳ ἐκείνῃ προσῆλθε οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες, Τίς ὁρὰ μεῖνεις στείρης; Ἐπειδὴ ἐπαθον ἀνθρώπινον, ἵππον πρεμήθη ὁ Πέτρος ὡς πρωτότοκος· καὶ γάρ εἰς τὸν δύο, Ἱάκωβος καὶ Ἰωάννης, λέγων, πρωτότοκος ἦν καὶ οὐδεμῶς τι τοιούτον ἐποίησεν ὑπὲρ αὐτῶν. Αἰσχυνόμενος οὖν ὅπερ Επαθον ὅμολογῆσαι, οὐ λιγοσι τὸν, διτι Αἰδί τι τοῦτον προτιμᾶς; θορίστω; Καὶ ἔρωτῶν· Τίς μεῖλλας στείρης; Οὐτε μὲν γάρ τοις τρεῖς εἶδον προτιμωμένους, οὐδὲν Επαθον· διτι τοῦτον μόνον, ἥλγησαν· καὶ οὐ μόνον διτι τοῦτο, διτι δὲ τὰς κλεῖς Ἰλαδε, καὶ ἐμακαρίσθη τὸ δι ταδίον ὑπέδειξεν, δεικνὺς διτι φθόνου καὶ χενοδοξίας καὶ τούτων πρωτείων ἔργων, ἀνατοθήτως ἔχει, καὶ τὰς ἐναντίας καὶ τὰς τιμιας δμοίως λογίζεται.

Τὸ, Ος ἐστιν δέξιης καιδιον τοιούτοιο εἰτι τῷ διόρμαισι μου, ἄμει δέχεται. σημαίνει διτι οὐ μόνον ἀκάκου; δειτι εἰναι, ἀλλα καὶ τοιούτους τιμῆς δέι, ἀμερίμνους, φησι, καὶ ἀμελεῖς καὶ εὐκαταρρότους.

Τὸ, Αἰδίκην ἐλθεῖται τὰ σκάνδαλα, λέγειν, οὐ τὸ αὐθαίρετον τῆς ἐλευθερίας ἐκάστου ἀνείλειν, εἴλει τὸ πάντως ἐσδιενον ὑπὸ πονηρῶν ἀνθρώπων πράλεγει.

Εἰπούν, Εἰστιν η χειρ σου η δ κοῦς σου η δ δρθαλμός σου σκανδαλίσῃ σε, βάλε αὐτόν δι σου, φίλον λέγει τὸν ἐν τάξει μέλους διτι φίλον διτι μέν, εἰτι δὲ φυχικήν ὀφέλειαν οὐχ ὑπάρχοντα.

Τίνες εἰστον οι μικροί, οἵ μη καταφρονεῖν προσέσσοι; Οι πτωχοί, οἱ δγνωστοι, οι εὐταλεῖς.

Εἰπούν, Οι ἀγγελοι αὐτῶν, εἴσισκεν διτι πάντας ἀγγέλους ἔχουσιν· τὸ δὲ λέγειν, διτι Βλέποντον τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρός μου, διτι τὴν πολλὴν παρθείσαν καὶ τιμὴν ἣν ἔχουσιν λέγει.

Διτι τι λέγει, διτι Εἰστιν ἀμαρτηση σις σὲ διδεθός σου, καὶ τὰ ἄκης; Μεταξὺ δύο γενέσαι τὸ θλεγχον, ίνα μητισχυνθῇ δι τελεχθόμενος, καὶ δισδεθετος γένηται.

Οὐκ ἀγει τὸν λυπησαντα πρός τὸν λυπηθέντα, διτι τοῦτον πρός τοὺς ἐκείνουν, ἐπειδὴ δι τοικηκῶν οὐκ εἰσάντων διτι θλοι αἰσχυνόμενους· διτι τοῦτο πρός τοὺς ἐκείνουν, τοὺς έλκει.

Τὶ έστον τὸ λεγόμενον, διτι άνοι οὐκόν εἰστιν πρωτησωσιν ἐπι τῆς γῆς, καὶ τι παντεδις πράγματος οὐδὲ διτι αἰτησωται, γενήσεται αὐτοῖς; Περὶ ποιῶν λέγει δύο; Περὶ τῶν ἀγγελικήν ποιείσαν διχόντων· δισα γάρ διν οὐτοι μετὰ δμονοίας αἰτησονται περὶ τοῦ πλησίον, ἐπιτεύχονται.

Τὸ, Εἴδομήκοτα καὶ ἐπειά, οὐκ ἀριθμὸν δηλοῖ, διτι τὸ διπειρον· ὕστερο τὸ, μυρία, καὶ ὕστερο τὸ, Στείρας έτεκεν ἐπειά, ἀνει τοῦ, πολλά.

Τὰ μυρία τάλαντα δι τοιδες ἀριθμον, καὶ τὰ τινῶν δι δούλος οὐκ ἀριθμον, τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ

Θεοῦ συγχώρησιν καὶ μακροθυμίαν πρὸς τὴν ἡμέτεραν μικροφυΐαν δείκνυσιν· διτὸς εἰσὶν οὐδὲ τὰ συγχωρεῖ (τοῦτο γάρ εστιν ἡ, μυρία)· ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τὰ ἀριθμητὰ συγχωροῦμεν· δείκνυσι δὲ διὰ τούτου πόσον Θεὸς ὑπὲρ ἀνθρώπων ἔστιν ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος.

Σὺν τῷ ὄφειλοντι τὰ μυρία τάλαντα διὰ τὸ καὶ τὴν αὐτοῦ γυναικαν καὶ τὰ παιδία διακελεῖ πραθῆναι; Οὐχ ὡς ὥμδε, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν εἰς ἐκεῖτην ἀγαγῶν συγχωρήσῃ, οὐχ ἵνα πραθῇ· εἰ γάρ διὰ τὸ πραθῆναι τοῦτο ἔποιει, οὐκ ἀν συνεχώρει· οὐ συγχωρεῖ δὲ πρὸ τῆς ἀποφύσεως, ἵνα αὐτὸν ἀλευθεροὶ ὀφειλημάτων, ἵνα κακεῖνος τὸν διάδουλον συγχωρήσῃ.

ΚΕΦΑΛ. 10^η.

Οὐ Χριστὸς ἀρωτώμενος οὔτε δεῖ σιγῆ, ἵνα μὴ νομίσωσιν λανθάνειν, οὔτε δεῖ ἐλέγχειν· ἵνα παιδεύσῃ ἐκ τοῦ ἡμέρως φέρειν αὐτὸν, κάκείνους τὸ μακρόθυμον.

Τί δηλοῖ τὸ, Εἰ οὖτας ἔστειν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός; Τοῦτο λέγει, διτὸς τοῦτο συνήθηται ἵνα ἐν ὅσιν· ἡ ἐκεῖνο, διτὸς Εἰ αἰτίαν λήψεται καὶ παρανομεῖ δὲ ἀνήρ ἐπὶ τούτοις ἐκβάλλων τὴν γυναικαν, κουφότερόν ἔστιν μᾶλλον πρὸς ἐπιθυμίαν μάχεσθαι φύσεως, ἡ πρὸς γυναικαν πονηράν. Καὶ ἄλλως· Εἰ οὖτας ἔστιν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, τουτέστιν εἰ διὰ τοῦτο συνήθηται, ἵνα ἐν ὅσιν, καὶ ἀδιάσπαστοι μένωσιν παρὸδον τὸν βίον, καὶ μοχθηρὰ λαλῶν καὶ θηριώδης ἡ γυνὴ, οὐ συμφέρει, καὶ ἐξῆς. Ή καὶ οὖτας· Εἰ αἰτίαν λήψεται καὶ παρανομεῖ δὲ ἀνήρ ἐπὶ τούτοις ἐκβάλλων τὴν γυναικαν, οὐ συμφέρει γαμήσαι· κουφότερον γάρ πρὸς ἐπιθυμίαν μάχεσθαι καὶ πρὸς ἀντὸν, ἡ πρὸς γυναικαν πονηράν καὶ πολλῆς γέμουσαν ἀναισχυντιας.

Τίνος ἔνεκεν οἱ μαθηταὶ ἀπεσόδουν τὰ παιδία ἀπέρ προσηνέγκη οὐτῷ ἐπὶ τῷ εἴναισθαι αὐτοῖς; Τύφου ἔνεκεν· αὐτὸς δὲ διδάσκων αὐτοὺς μετριάζειν καὶ τύφον καταπατεῖν, λαμβάνει καὶ ἐναγκαλίζεται καὶ προσεύχεται· καὶ διδάσκει, ἵνα δὲ τῇ φύσει ἔχει τὰ παιδία, τῇ προσιρέσσει ἐργαζόμεθα ἡμεῖς.

Τὸν προσελθόντα νεανίσκον τῷ Χριστῷ καὶ εἰπόντα· Διδάσκαλε ἀγαθὸς, τινὲς μὲν ὡς ὅπουλον διαβάλλουσιν, ἔγὼ δὲ χρημάτων δούλον μόνον· οὐ παραιτησαμην εἰπεῖν· ἐπειδὴ καὶ δὲ Χριστὸς τοιούτον αὐτὸν ὄντα ἡλεγχεῖ· ἐπειδὴ καὶ Μάρκος λέγει, Έμβλέψας αὐτῷ ολορητίκησεν αὐτόν· καὶ διτὸς εἰ τοῦτο ἦν, ἐθίλωσεν ἀντὸς δὲ εὐαγγελιστῆς, ὃς δὲ ποιεῖ τὸν νομικοῦ καὶ ἐπὶ τῶν μᾶλων· καὶ εἰ τοῦτο ἦν, οὐκ ἀπῆλθε λυπούμενος· καὶ ἐλεγχθῆναι δὲ εἶχεν πειράζων ὡς καὶ οἱ δόλοι.

Πῶς νοητόν τὸ, Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς δὲ Θεὸς; μή ποτε δὲ καὶ ἀντὸν ἐκβάλλει τοῦ εἶναι ἀγαθόν; Πρῶτον μὲν οὐχ διτὸς οὐκ ἔστι τις ἀνθρώπους ἀγαθός, τοῦτο λέγει, ἀλλὰ παραβάλλων τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα πρὸς ἡμᾶς· ἐπειτα δὲ οὐκ εἰπεῖν, διτὸς οὐκ εἰριτὸς ἀγαθός, ἀλλ' Οὐδεὶς ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ὡς ἀνθρώπῳ αὐτῷ φιλῶς προσῆλθε· τοῦτο λέγει δῆθεν καὶ περὶ

A gentiam et longanimitatem nostrae pusillanimitatis prestat ostendit. Nam ille quidem innumerabilia remittit, id enim sonat decem millia; nos autem ne numerabilia quidem remittimus. Per hoc ostenditur quantum Deus pro hominibus bonus sit et benignus.

Cum illo qui debebat decem millia talenta, cur illius mulierem et filios venundari jussit? Non tanquam crudelis sit, sed ut illum ad supplicandum adducens illi ignoscat, non ut vendantur; si enim ut vendantur hoc fecisset, non ignoscerebat. Non ignoscit autem antequam rationem ponat, ut illum liberet a debitis, et ut ille conservo suo ignoscat.

B

CAPUT XIX.

Vers. 4. Christus cum interrogatur, non semper tacet, ne ignorare putetur; non semper confundit, ut doceat, ferendo ipse cum mansuetudine, et ipsos longanimitatem.

Vers. 10. Quid ostendit istud, Si ita est causa hominis cum uxore? etc. Dicitur istud, quod per hoc conjunctus sit ut unum sint; aut illud, quod si accusatus fuerit, et legem violaverit vir in his uxorem dimittendo, longe levius sit contra naturæ concupiscentiam pugnare quam contra malam mulierem. Et aliter: si ita est causa hominis cum uxore, id est si per hoc conjunctus est ut unum sint, et inseparabiles manent per totam vitam, et si perversa et maligna multum fuerit uxor, non expedit, etc. Vel ita: si accusatus fuerit et legem violaverit vir in his uxorem dimittendo, non expedit nubere; levius enim est contra concupiscentiam pugnare et contra seipsum, quam contra mulierem malam et impudentia multa refertam.

Vers. 13. Quam ob causam discipuli increpabant parvulos qui ad illum afferebantur ut illis oraret? Superbiæ causa. Ille autem docens eos moderationem et superbiæ contemptum, parvulos excipiit, manus imponit et eis orat; docet etiam, ut nos, quod natura parvuli sunt, intentione efficiamus.

Vers. 16. Accedentem ad Christum adolescentem et dicentem: Magister bone, quidam ut dissimilatum reprehendunt; ego autem divitiarum servum tantummodo non abnuerim dicere: quoniam Christus talēm illum esse pronuntiavit. Nam et Marcus dicit, Intuens eum dilexit eum. Et si illud foret, patefecisset ipse evangelista, ut in legis perito et aliis; si illud foret, non abiisset tristis; et accusari meruiasset ut tentator velut quidam alii.

Vers. 17. Quomodo intelligendum, Nemo bonus nisi solus Deus? nonne fortassis de se ipso negat esse se bonum? Primum quidem, non quod sit nullus homo bonus, hoc dicit, sed consert Dei bonitatem cum nostra; deinde non dixit, Non sum bonus, sed nemo hominum, quoniam iste ut ad hominem merum ad illum accesserat. Hoc dixit

sane de seipso quunque. Illud autem, *Vos, licet sitis malum, nos tibi bona dare, non omnium iniuriam arguit, sed hominum bonitatem cum Dei bonitate confert.*

Vers. 23. Cur ad discipulos loquens, cum abiisset qui interrogaverat, Christus dicit eis non certe divitibus, quia dives difficile intrabit in regnum Dei? Ut moneret eos non paupertatem erubescere.

Vers. 25. Cum pauperes essent, quomodo dicunt, *Quis ergo poterit salvus esse?* Erga alios homines, nempe dolentes tanquam erga semetipsos.

Vers. 28. Sedebitis super sedes duodecim, idem est ac Conglorificabimini; judicantes, pro condemnantes. Non enim certe judices esse debent; nam in condemnationem concivium erunt, qui crediderunt.

Vers. 29. Qui reliquerit uxorem, etc., non divortium ab uxoris inducit, sed simile est huic, *Qui perdit animam suam, inveniet eam;* ut in his quae persequimur religionem praे uxore, domo et amicis preferamus; vel quando uxor infidelis est, aut vir, tunc ob religionem divortium sit, si non potest illa emendari. Ita Paulus dixit: *Si infidelis separatur, separetur.*

Vers. 30. Multi erunt novissimi, primi; et primi, novissimi, de Iudeis et ethniciis dicitur.

CAPUT XX.

Vers. 1. De operariis intelligere oportet, vineam esse virtutis operationem; tempus operationis, hanc præsentem vitam; operarios autem diversos, homines diversarum etatuum. Quod autem aliqui murmurantes inducantur, non putemus sanctos invidiam illic concipere; nam illic omnia invidia carent. Sed non omnes parabolæ partes explicari debent, parabola enim est; sed quæ tendunt ad aptandum proposito invidiam vel exagerratedam ejus qui beneficium accepit, solummodo inducit sermo.

Vineam Dei præcepta et sua manda dicit; tempus operationis, præsentem vitam; operarios diversos vocatos ad manda implenda circa tertiam, sextam, nonam et undecimam horam, homines in diversis etatibus accedentes et præmium acquirentes.

Vers. 3. Quod vocentur tercia, sexta, et nona hora, non præjudicantis est injuste, sed cognoscantis quod hi debeant ipsi obtemperare. Sic et Paulus non in initiis fuit vocatus, sed quando debuit obedire. Quod autem voluerit in principio conducere, dicit etiam parabola, quia exiit conducere; et quod iste voluerit conduci, dicit, nemo nos conduxit.

Vers. 16. Quod confessum post parabolam dicitur, sic erunt novissimi primi, non admirari oportet tanquam nec ex parabola consequens, sed intelli-

A έκανον· τοιοῦτο δὲ καὶ Εἰ ύπεις κοπηροὶ θητοὶ οἴδατε; διδόται, οὐ πάντων πονηρίαν κατηγοροὶ, ἀλλὰ τὴν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθότητα τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγθήσητε παραβάλλων.

Διὰ τί τέρδες τοὺς μαθητὰς, ἀπελθόντος τοῦ ἑρμηνευτοῦ, δὲ Χριστὸς λέγει πλουσίοις μὴ οὖσι, πᾶς διωκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; Παιδεύων αὐτοὺς μὴ αἰσχύνεσθαι τῇ πενίᾳ.

Ἐπει τάντοις ἡσαν, πῶς λέγουσιν, Τίς δρα διταραί σωθῆται; Ὑπὲρ τῶν δὲ πλων ἀνθρώπων λιγοῦντες ὡς ὑπὲρ αὐτῶν.

B Τὸ, Καθήσεσθε ἐπει δώδεκα θρόνων, ἀντὶ τοῦ Συνδοξασθῆσθε· τὸ δὲ, πρότοτες, ἀντὶ τοῦ, κατακρίνοντες· οὐ γάρ δὴ δικασταὶ μέλλουσιν εἶναι εἰς γάρ κατακρίσιν τῶν διμορφῶν οἱ κατεύθευτοι ξένοιται.

Τὸ, Οστεῖς ἀρῆκεται γυναικα, η τόδε ή τόδε, οὐ διάξειν εἰσάγει τῶν γυναικῶν, ἀλλ' ἔμαιντον τῷ, Ο διαλέσας τὴν γυναικὸν αὐτοῦ, εὑρίσκει αὐτὴν· Ινα προτιμῶμεν ἐν τοῖς διωγμοῖς τὴν εἰσθειαν, ὅπερ γυναικα καὶ οἰκλας καὶ φίλους· ή διαγνητὴς ἐστιν η ἀνήρ, τίτε δι' εὐσέβειαν διατίγνυται, εἰ μὴ δύναται διορθώσαι καὶ αὐτὴν· καθὼς καὶ Παῦλος Ελεγεν· εἰ δὲ διπιστος χωρίζεται, γρηζεθει.

D Τὸ, Παλλοὶ διστοι δισχατοι, πρώτοι· καὶ πρότοι, δισχατοι, Ιουδαιους καὶ θνητοὺς λέγει.

C

ΚΕΦΑΛ. Κ'.

Περὶ τῶν ἄργατῶν χρῆ νοεῖν, ἀμπελῶν τὴν ἄργασιαν τῆς ἀρετῆς· χρόνον τῆς ἄργασίας, τὸν παρόντα βίον· ἄργατας δὲ διαφόρους, τοὺς ἐν διαρροίσι τιλικαῖς· τὸ δὲ εἰσάγειν γογγύζοντάς τιας, οὐ νομίσομεν ἀγίους φθονεῖν ἐκεῖθεν· καθαρὶ γάρ τὸν ἐκεῖθεν φθόνου· ἀλλὰ τὰ τῆς παραβολῆς οὐ μὴ πάντα ζητεῖν· παραβολὴ γάρ ἐστιν· τὸ δὲ συνεινούντα πρὸς σκοτὸν μόνον δρέπεσθαι τὸν φθόνον καὶ εἰς ὑπερβολὴν τοῦ εὐεργετηθέντος εἰσάγει τὸ λόγος.

Ἄμπελῶνα τὰ ἐπιτάγματα τοῦ Θεοῦ λέγει καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· χρόνον δὲ τῆς ἄργασίας, τὸν παρόντα βίον· ἄργατας δὲ διαφόρους καλούμενοι· ἐπὶ τὰ προστάγματα περὶ τρίτην καὶ ἑκτην καὶ ἑντην ὥραν καὶ ἐνδεκάτην, τοὺς ἐν διαφόροις τιλικαῖς προσελθόντας εὐδοκιμήσαντας.

Τὸ προσκαλείσθαι τὸν μὲν τρίτην, τὸν δὲ ἑκτην, τὸν δὲ ἐννάτην, οὐ προκρίνοντός ἐστιν ἀδίκως, ἀλλὰ γινώσκοντος δτε ἐμελλον ὑπακοῦσαι αὐτῷ· οὐτοις καὶ οἱ Παῦλος οὐχ ἐκ προσιμίων ἐκέλευτο, αλλὰ δτε ἐμελλεν πεισθῆσθαι· δτε δὲ πάντας ἥθελεν ή διρχῆς μισθώσασθαι, λέγει καὶ η παραβολή, ην Ἐξῆλθεν τοῦ μισθώσασθαι· καὶ δτε ἐκεῖνος ἥθελεν μισθώθηνται λέγει· Οὐδεὶς ημᾶς ἐμισθώσατο.

Τὸ εὐθὺς μετὰ τὴν παραβολὴν λεγόμενον, δτε Οὔτεως διστοι οἱ δισχατοι πρώτοι, οὐ δὲ θαυμάζειν ὡς μὴ συναγόμενον ἐκ τῆς παραβολῆς, ἀλλὰ δὲ γει-

ὅτι ὁ σπερ τοῦτο συνέδη, φησὶν, οὗτως κάκείνο γενή· οὐταί.

Χρή εἰδέναι· δτι αἱ παραβολαὶ αὗται· οἷον τὰ τῶν παρθένων, ἡ τῆς σαγήνης, ἡ τῶν ἀκανθῶν, ἡ τοῦ δένδρου τοῦ ἀκάρπου, τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀρετὴν ἐπιζητοῦσιν.

Διὰ τὸ μετὰ τοσαύτης περιουσίας νῦν ἐπιδιάνει τοῖς Ἱερουσαλύμοις; Ἐπειδὴ καθὼς φησὶν Ἰερός εὐαγγελιστῆς, διὰ τὸ ἄγγελον εἶναι τὴν Ἱερουσαλήμ, δοκεῖ διειπέται· καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἄγγελος ἀστεῖν· εἰ δὲ διευαγγελιστῆς οὗτος περὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν λέγει διειπέται· ὡς εἴξι τὸν διάφορον γενόμενον τοῦτο εἰπεν, ἵνα πλέον δισωπηθῇ· ἥσχύνοντο γάρ μόνοι τοῦτο λέγειν.

Διὰ τὸ οὐαὶ Σαβεδαίου προσῆλθον αὐτῷ περὶ πρεσβύτερος διαλεγόμενος; Ἐπειδὴ, καθὼς φησὶν Ἰερός εὐαγγελιστῆς, διὰ τὸ ἄγγελον εἶναι τὴν Ἱερουσαλήμ, δοκεῖ διειπέται· καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἄγγελος ἀστεῖν· εἰ δὲ διευαγγελιστῆς οὗτος περὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν λέγει διειπέται· ὡς εἴξι τὸν διάφορον γενόμενον τοῦτο εἰπεν, ἵνα πλέον δισωπηθῇ· ἥσχύνοντο γάρ μόνοι τοῦτο λέγειν.

Τὸ εἰπεῖν αὐτὸν, Οὐκ οἴδατε τὸ αἰτεῖσθε, ἀντὶ τοῦ, οὐδὲν πνευματικὸν, φησὶν. Εἰ δὲ καὶ περὶ τῆς Δικαίου διδοὺς ἦσαν, οὐδὲ οὕτως καλῶς ἦσαν. Τὴν δὲ προεδρίαν ἑζήσουν τῶν διλλαν, ἐπειδὴ εἰπεν, διειπέται· Καθεῖσθε ἐκ δύοδεκα θρόνους, μὴ νομίσαντες τὸν Δοξοθήσεσθε, δι' ἀρετῆν, ἀλλὰ τὸν Καθίσαι· καὶ χρίνοντες, μὴ νοήσαντες τὸν Καταχρίνοντες, ἀλλὰ τὸν Δικάζοντες.

Τὸ, Δύνασθε τὸ ποτήριον, δέχεσθαι καὶ τὸ πιεῖσθαι, τὰς σφραγίδας καὶ τὰς βασίνους λέγει· καὶ τὸ μαρτύριον· ποιήσοντες δὲ εἰπεν αὐτὸν, ἵνα προδυμοτέρους ποιήσῃ τῷ εὐκόλῳ τοῦ λόγου, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐφελκυσθεῖς· καὶ βάπτισμα δὲ αὐτὸν καλεῖ, ὡς καθάρσιον τῆς οἰκουμένης.

Καὶ πῶς λέγει, Οὐκ ἔστιν ἀμύνων δοῦναι; Ἐπεικερούντες οὐτε οὔτε οὐτε τοιαύτη καθέδρα· ἡ δῆλον διειπέται πρὸς τὴν ὑπόνοιαν λέγει· συγχαταβαλνων. Τὸ δὲ, Οἰς ήτοί μασταῖ, ἐκ τῶν πόνων καὶ τῶν ιδρώτων· τοῦτο δὲ οὐκ ἐκδίλλει· ἔξω τὴν ἔνυσταν, ἀλλὰ τὸ δίκαιον αὐτοῦ δείκνυσιν. Οὐτε δὲ ἔκουσταν ἔχει, ἀκουσον· Ἐγώ δέ σοι δώσω τὰς κλεῖδας τῶν οὐρανῶν· καὶ δὲ Παῦλος· δὲ οὕτω δηλῶν ἐλεγεν· Λοιπόν ἀπόκειται μοι δὲ τῆς δικαιοσύνης στέφασσος, διὸ ἀποδώσει μοι Κύριος, καὶ κάστιν τοῖς ἡγακηστοῖς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

Εἰ οἱ δύο τῶν δέκα κατεβανίσταντο, καὶ οἱ δέκα διφέρονταν τοῖς διατίθεντοι, οὐ χρή δὲ τοῦτο σκοπεῖν, ἀλλὰ τὰ τελευταῖα αὐτῶν.

Διὰ τὸ συνεχώρει· Χριστὸς ἐπιστομίζεσθαι τοὺς τυφλοὺς ὑπὸ τοῦ δηλοῦν; Ἰνα μεῖζον; αὐτῶν ἡ προθυμία φαίνεται· διὰ τοῦτο οὐδὲν ἔρωτέ, Πιστεύετε;

Διὰ τὸ ἔρωτέ, Τί θέλετε κοιησω ὑμῖν; Ἰνα μη τις νομίσῃ, διειπέται· Άλλα βουλούμενοις λαλεῖς, ἀλλὰ διδοῦς· καὶ ἵνα τοὺς διλλους εἰς μείζονα ζῆλον ἀγάγῃ. Ἐπερον δὲ ἵνα δειξῃ τῆς δωρεᾶς δικαιῶν ἀπολεύοντας· ὡς περ ἐπὶ τῆς Χανανίας καὶ τοῦ ἐκατοντάρχου καὶ τῆς

Ἄγρε quia, sicut illud accidit, sic et hoc quoque fit.

Oportet scire has parabolas, quales sunt virginum, sagenæ, spinarum, aut arboris sterilis, virtutem ab operibus exigere.

Vers. 17. Cur cum tanto comitatu nunc ascendit Hierosolymam? Cum tunc quidem initia erant prædicationis, nunc autem, cum suæ potestatis probationes dedit, cum majore splendore venit. Nam et crux proxima erat, quæ illis evenire debent ostendens.

Vers. 20. Cur filii Zebedæi ad illum accesserunt de præminentia alloquentes? Quia, ut dicit alius evangelista, appropinquabat Hierosolymis, videtur quia regnum ejus prope est: si vero evangelista iste de matre eorum dicit quod ipsa petierit, quasi ex utrinque factam esse petitionem innuit, ut magis turpis videatur; pudebat enim illos solos talia dicere.

Vers. 22. Hæc verba, Nescitis quid petatis, prorūnabil spirituale petitis, adhibebit. Si vero de gloria cœlesti petivissent, non pulchre ita petivissent; præminentiam autem expetebant præ aliis, quoniam dixit: Sedebitis super sedes duodecim, noui intelligentes illud, glorificabimini, ob virtutem, sed ob altam sedem; et, illud, judicantes, non intelligentes ut condemnantes, sed ut judicium exercentes.

Potesis bibere calicem quem ego bibiturus sum? violentias, et cruciatus, et martyrium significat. Calicem autem vocat istud, ut animos magis eis addat sermonis lenitatem, et ad se eos attrahat; et baptismus illud vocat, quasi orbis lustrale.

Vers. 23. Et quomodo dicit; non est meum dare? siquidem non est ne illic quidem talis sedes; aut patet illum ad allegoriam loquendo descendisse. Illud autem, Quibus paratum es, per labores, puta, et sudores: hoc vero non ejus adimit potestatem, sed ejus justitiam exhibet; quod enim potestatem habeat, audi: Ego autem tibi dabo clares regni cœlorum; et Paulus idem indicans dixit: In reliquo reposita est mihi corona justitiae, quam reddet mihi Dominus, et omnibus qui diligunt adventum ejus.

Vers. 25. Si duo decem aliis insurgunt, et decem alii duos oderunt, non oportet ad illud attendere, sed ad eorum extrema.

Vers. 31. Cur consentit Christus increpari cacos a turba? ut magis eorum ardor appareat. Ideo non interrogat, creditis?

Vers. 32. Cur interrogat: Quid vultis ut faciem nobis? ne quis putet quia alia volentibus loqueris, alia das; et ut alios in maiorem invidiam inducas; aliter autem ut ostendat hos juste benevolentia frumentos, ut in Chauanæa, et centurione, et bæmor-

rhoissa. Magis autem istam vel rationationem surauit Christus ultimo manifestam facit.

Cur ita interrogat, Quid vultis? non quod ignoret, sed ut cogat illos patescere morbum et remedium adhibeat.

CAPUT XXI.

Vers. 2. Multa in pullo considerantur: praedicit quod iuvenient, quod non murmurabit dominus ejus, quamvis pauper fuerit, terminum jurgii præbens et non audacie; in asinam concendit, et prophetiam implevit, quia non modo docet divina, sed etiam quæ dirigere possunt hominum vitam. Per modestiam asino utitur qui solum ad utilitatem est, ita debilibus docens nos contentos esse; sed non equos et hemiones, qui ad bella sunt; et pauperem matrem habuit, et in spelunca paritur, et in præsepio ponitur, et hordeacos panes apponit, et comedit ex foro, et pro lecto scenum habet, et vestibus simplicibus induitur; domum autem non habuit, neque equum possidens itinere lassatus est, et dormiens in terra jacebat, et dolori terminus ponens non querebatur; sic omnia esse communia regulam ponebat; et taleni vitæ genus sequi, quem ipse exhibebat, doctrinam instituebat.

Vers. 12. De ejectione, quam fecit Dominus, omnium horum qui vendebant in templo, Joannes quoque idem fecisse narrat; sed ille in Evangelii initio, Matthæus autem circa finem, unde verisimile est secundo fieri. Et palet et tempore et ex ejus sententia: hic enim speluncam latronum dicit, illie autem domum negotiationis.

Vers. 16. Cur dicunt sacerdotes: Non audis quid isti dicunt? invidia scilicet suffocati. Ideo et objurgans illos respondebat: Ulique: nunquam legistis? et reliqua.

Vers. 18. Quomodo mane esurit? Quia concedit carni hoc pati.

Vers. 19. Cur maledixit sicuti et siccavit illam? Ut animum discipulis daret, et quia non solum benefacere possum, sed et poenas sumere. Cur sicut siccavit, et non aliam plantam? Quia humidiissima est ex omnibus aliis, ut magis admirarentur prodigium.

Vers. 23. In qua potestate haec facis? ita intelligendum est: rogabant, sacerdos cum non sis, neque doctor, neque ordinatus, quomodo tantam potestatem ostendisti?

Vers. 24. Quid habet Christi responsum? Magnum quidem est et mirabile. Interrogat enim eos de Joanne, unde erat ejus baptismus? Etenim si dixissent, ex Deo, dixisset eis, quare non creditis ei? si vero dixissent ex hominibus, turbam timabant ne ab illa lapidarentur; magnus enim habebatur illi Joannes.

Vers. 28. Quid significant hi duo filii de quibus loquitur Christus? Populum gentium et populum Iudeorum, eo quod hi quidem legem audierunt et non abierunt in vincem; illi autem non legem audie-

αιμορφούσης· μᾶλλον δὲ αὐτὴν καὶ κλίπουσαν τὴν λατρειῶν Χριστὸς δηλητὴν Εσχατον ποιεῖ.

Διὰ τὶς οὖτως ἐρωτᾷ, Τι θέλετε; Οὐκ ἄγνω, ἀλλ᾽ ἵνα ἀναγκάζῃ αὐτοὺς φανερώσαι τὸ ἔλεος καὶ ἐπιθῆ τὸ φάρρακον.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'.

Πολλὰ καὶ ἐπὶ τῆς τάλου θεωρεῖται· τὸ προτετό δὲ εὐρήσουσιν· τὸ δὲ οὐ γογγύσει δικύριος εἶναι, καὶ πάνης ἀστὸν, μίτρων φιλονεκίας παράγοντα οὐ θραυστήτος. Εἰς δύον ἀκαθέσθη, καὶ προφῆταις ἐπλήρων, δὲ οὐδὲν διδάσκει τὰ θεῖα, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων βίον διορθώῦται. Διὰ τῆς εὐτελείας, "Οὐρανὸς μόνος εἰς χρεῖαν, έστιν δὲ τῶν ἀστερῶν τὸ διδάσκει εὐπορεῖν· ἀλλὰ οὐχ ἐπιπονεῖν; καὶ ἡμῖνος, ἐξ ὧν πόλεμοι. Καὶ πτωχὴν μητέρα ἔχειν, καὶ ἐν σπηλαίῳ τίτεται, καὶ ἐν φάενῃ τίθεται, καὶ χρήσιμους παρατίθεται ἀρτους, καὶ ἐξ ἀγρῷ, τούτη, καὶ ἀπὸ χόρτου στιβάδα ποιεῖ, καὶ ἱμάτια εὐταῖη ἀμφιφέννυται, οἰκίαν δὲ οὐκέτι Εσχεν, καὶ ἴσπον μὴ ξων, ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἔχοτα· καὶ καθιέντων ἐπὶ γῆς ἔκειτο· καὶ λύπτης μάτρα τιθεὶς οὐδὲν θρηνεῖ. Οὐτεώς τὸ πάντα κοινὰ εἶναι, κανόνας ἔτιθει· καὶ τοιούτον τρόπον διώκειν, οἷον αὐτὸς ἐπεδίκειτο, διδασκαλίαν ἐποίειτο.

Περὶ τοῦ ἑκάττατον τὸν Κύριον πάντας τοὺς παλεύτας ἐν τῷ Ιερῷ, καὶ Ἱωάννης αὐτὸν τούτο λέπι πεποιηκέναι· κάκενος μὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγέλου· οὗτος δὲ πρὸς τῷ τέλει. "Οὐεν εἰκὼς δεύτερον γενεῖσθαι· καὶ δῆλον ἀπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπεργίας· ἐκεῖ μὲν γάρ σπηλαιον λέγει ληστῶν, ἐνταῖς δὲ οἰκον ἐμπορίου.

Διὰ τὶς λέγουσιν οἱ Ιερεῖς· Οὐκ ἀκούσις τι οὔτοι λέγουσιν; Τῷ φθόνῳ πνιγόμενοι· διὸ καὶ ἐπιπλήττων αὐτούς· ἀποκρίνεται· Να! οὐδέποτε ἀπέγνως; καὶ τὰ ἔξης.

Πῶς πρωτας πεινεῖ; "Οτι συνεχώρησε τῇ εαρὶ τοῦτο παθεῖν.

Διὰ τὶς κατηράσατο καὶ ἐψυχεῖν τὴν συκῆν; Θερψίν ποιῶν τοὺς μαθητὰς, καὶ δὲ· Οὐ μόνον εὐεργετεῖν δύναμαι, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν ἐπενεγχεῖν. Διὰ τὴν συκῆν ἐψυχεῖν, καὶ οὐκ ἄλλο φυτόν; Ἐπειδὴ ὑγρότον τῶν διλῶν ἔστιν, ἵνα θαυμαστῶν μᾶλλον τὸ γένος μενον.

D Τὸ, Ἐγ ποιεὶς ἐξουσίᾳ ταῦτα κοιτεῖς; ταῦτα ίχει τὸν νοῦν· ήτουν, Ἱερεὺς μὴ ὅν, ή διδάσκαλος μὴ χειροτονηθεὶς, πῶς τοσαύτην ἐξουσίαν ἐπεδίψει;

Tί έχει· ή Χριστοῦ ἀπόκρισις; Θαυμαστῶς πολὺ καὶ μέγα ποιῶν· ἐρωτᾷ γάρ αὐτοὺς περὶ Ἱωάννου, ἵνα Πάθειν αὐτοῦ τὸ βάπτισμα; Καὶ γάρ εἰ μὲν εἴπειν, Ἐκ Θεοῦ, εἴκεν δν· Καὶ διὰ τὶς οὐ πιστεύετε αὐτῷ· εἰ δὲ εἴπειν, Ἐξ ἀνθρώπων, ἀφοδοῦντο τοὺς δηλοὺς μὴ λιθοβολήσασιν αὐτούς· μέγαν γάρ εἶχον τὴν Ἱωάννην.

Tί σημαίνουσι τὰ δύο περὶ ὧν φησιν Χριστούς; Τὸν λαὸν τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν Ιουδαίων, διὰ τοις μὲν ὀπήκουσαν τὸν νόμον καὶ οὐκ ἀπῆλθον οἱ δὲ οὐκέτι ήκουσαν καὶ ἀπῆλθον· δόσει τὸ συνεχεῖ-

ομένων λύει λέγων, δις: Οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόραι Αρντοῦνται εἰς τὴν βασιλεῖαν τῶν οὐρανῶν.

Ἄνθρωπον οἰκοδεσπότην τὸν Θεὸν λέγει, ἀμπελῶνα δὲ καὶ ληγὸν καὶ πύργον τὸν νόμον δὲ δέδωκεν, καὶ τὴν πολὺν ἣν ἀνέστησεν, καὶ τὸν ναὸν δὲ ἡγειρεν· γεωργὸν δὲ, τοὺς Ἰουδαίους· ἔδωκε δὲ αὐτοῖς τυλάσσειν τὰ δοθέντα. Τὸ δὲ, ἀκεδήμησσεν, τὴν πολλὴν μακροθυμίαν σημαίνει· διπέπειρος οὐκ ἀπὸ πάντας ἐπάγει τὰς τιμωρίας. Οἱ δὲ ἀποσταλέντες δοῦλοι, οἱ προφῆται εἰσιν χαρπὸς δὲ ἡ ὑπακοὴ τοῦ νόμου ἐστίν· τὸ δὲ, "Ἴσως ἀπεραγήσοται τὸν υἱόν, εἴπεν οὐχ ᾧς ἀγνοῶν, ἀλλὰ μέγα δεῖξαι τὸ διμάρτημα βουλόμενος· ἕξω δὲ εἰπεν δις ἀπέκτειναν αὐτὸν τοῦ ἀμπελῶνος, ἐπειδὴ ἕξω τῆς πόλεως ἐσταύρωσαν τὸν Κύριον ἡμῶν.

Λίθον ἔστιν καλεῖ, οἰκοδόμους δὲ τοὺς διδισκάλους τῶν Ἰουδαίων· ἀπεδοκίμασαν δὲ, λέγει, ἐν τῷ λέγειν αὐτούς· Οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὗτος οὐλαργὸς τὸν κύριον· καὶ, Σαμαρείτης ἔστιν· τὸ δὲ, Ἐγερθῆτε εἰς κεζαλῆτην γωνίας, δις τὰ διεστῶτα ἔνθη καὶ Ἰουδαίους τοὺς πιστεύσαντας εἰς ἓν συντῆψεν· τὸ δὲ, Παρὰ Κυρίου ἀγέρετο αὐτῇ καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν σφραγίσμοις ἡμῶν, δις οὐδαμῶς ἔστιν αὐτῇ ἡ γωνία ἔναντια Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ θαυμαστὴ ἡμῖν· τὸ δὲ εἰπεν, δις: Οἱ κεσών ἐπὶ τὸν ἀλθοτον τούτοις, συνθλασθῆσται· ἐγὼ δὲ ἀπὸ πέσην λικητοῖς αὐτὸς, δύο ἥντες ἀπωλεῖας, μίαν τοῦ σκανδαλισθῆναι, δὲ τοῖς προσκόψαις· τούτο γάρ δηλοῖ τὸ πεσεῖν ἐπὶ τὸν λίθον· ἐπέραν δὲ τὴν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν καὶ συμφορᾶς· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν ἀνάστασιν ἥντες τὸν λίθον.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'.

Ἡ μὲν τοῦ ἀμπελῶνος παραβολὴ, τὰ πρὸ τοῦ σταυροῦ ἥντες αὐτῇ δὲ τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν λέγει. Γάμος δὲ ἐνανθρώπησις, διὰ τὸ χαρᾶς γέμειν πνευματικῆς· ἐπεὶ καὶ νυμφίον αὐτὸν δὲ Ἰωάννης καλεῖ· κεκλημένους δὲ λέγει, ἐπεὶ πρὸ παλλοῦ ἐκλήθησαν· ἐκλήθησαν δὲ διὰ τῶν προφητῶν. Ἀριστος δὲ, τὴν πολλὴν εὐχροσύνην τῶν θαυμάτων λέγει· ἀλλ' οὐδὲ οὐτῶς αὐτούς ἔντερεψεν, ἀλλ' ἄγρους καὶ τὰ παρόντα τῆς εὐφροσύνης ταῦτης προετίμησαν. Ποίους δὲ δούλους ὑβρίσαν· Τοὺς ἀποστόλους· αὐτοὶ γάρ αὐτοὺς μετὰ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζουντο· τὸ δὲ πάμφαι τὰ στρατόπεδα αὐτοῦ καὶ ἀπολέσαι τοὺς φονεῖς, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐμπρήσαι, τὰ γενόμενα ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ λέγει.

Τί ἔστιν τὸ, Οὐκ ἦσαν ἀξιοι οἱ κεκλημένοι;· Εἶδει, φησίν, αὐτοὺς μηδὲ κληθῆναι· ἀλλ' ἵνα μὴ καταλίπῃ αὐτοὶς πρόφασιν, καὶ πέρι εἰδὼς τὴν ἀπίστιαν αὐτῶν, ἐπεμψέν.

Τί ἔστιν τὸ, Ἐξέλθετε εἰς τὰς κλασεῖς καὶ τὰς διεξόδους; Περὶ τῶν ἔθνων λέγει· καὶ γάρ οὐκ ἐν ὅδῷ οἰον ἐν νόμῳ, ἀλλ' ἔξωθεν τῆς ὁρθῆς ὑπῆρχον ὅδοι· ἔνδυμα δὲ γάμου ἔστιν βίος ὁρθός.

Τὸ, Οἱ κλαυθμὸς καὶ βρυγμὸς τῶν διδότων, ἐκεῖνος ἔστιν, τὸ εἰς ἀκαρτερήτους δόδύνας εἰσελθεῖν.

Ἐπειδὴ ἐφεδύνει τοὺς δχλούς, δημοσίων ἀδεκτῶν

αρντοῦνται εἰς τὴν βασιλεῖαν τῶν οὐρανῶν.

Vers. 33. Hominem patrem familias Deum dicit, vineam et torcular et turrem, legem quam dedit, urbem quam aedificavit, et templum quod extruxit; agricultas autem Judeos. Dedit vero eis custodire dona sua. Illud, *Profectus est*, magnam longanimitatem significat; quia non semper celeres infligit poenas. Qui missi sunt servi, prophetæ sunt; fructus autem, legis observatio est. Illud autem, forte verebuntur filium, dixit non ut ignorans, sed magnam ostendere volens iniuriam. Dixit autem hos occidisse illum extra vineam, quia extra urbem crucifixerunt Dominum B nostrum.

Vers. 42. Lapidem se vocat, aedificantes autem doctores Iudeorum. Reprobaverunt autem, inquit, dicendo: *Non ex Deo est, iste seductus mundum*; et, *Samaritanus est*. Illud vero; *Factus est in caput anguli*, quia separatas gentes et Iudeos qui crediderunt in unum compedit; *A Domino factum est istud*, et est mirabile in oculis nostris, quia minime ipse est angulus contrarius Deo, sed et nobis admirandus; illud autem, *Qui offendit in hunc lapidem collidetur, in quem ceciderit conteret eum*, duas innuit perditiones, unam e scandalo, quod est offendere; hoc enim indicat offendere in lapidem; alteram autem ex illorum obsidione et destructione; per hoc autem etiam suam resurrectionem innuit

CAPUT XXII.

Vers. 2. Vineæ parabolæ quæ crucem antecedunt indicat; harc autem quæ resurrectionem sequuntur nuntiat. Nuptiæ incarnationis est, quæ spirituali gaudio impletur. Nam et sponsum illum Joannes vocat. Invitatos autem dicit, quia jampridem vocali erant. Vocati erant per prophetas. Prandium autem magnum miraculorum gaudium vocat; sed non ita illos convertit, sed villas suas, id est, præsens istud gaudium, prætulerunt. Quos autem servos contumelias afficerunt? Apostolos: hi enim illos post resurrectionem evangelizaverunt. Exercitus suos mittere et perdere homicidas illos, et civitatem illorum succendere, quæ sub Vespasiane contigerunt prædictit.

Vers. 8. Quid est, qui invitati erant, non fuerunt digni? oportuisset, inquit, eos non invitari; sed ut non illis excusationem linqueret, licet sciens illorum incredulitatem, misit.

Vers. 9. Quid est, *Ite ad plateas et exitus viarum?* de gentibus dictum est. Etenim non in via quasi in lege, sed extra rectam viam versabantur; vestis autem nuptialis est vita recta.

Vers. 13. *Fletus et stridor dentium, dolorum intolerabilium invasionem designant.*

Vers. 15. *Quoniam timebant turbas publicorum*

dictorum laqueos tendunt. Nam per Romanorum imperium res cum immutatae illis essent, cum sciebant Theudam et Judau ideo occisos esse quod in Romanos rebellionem meditati fuissent, voluerunt et illum in talem suspicionem adducere. Quam ob causam cum suis discipulis Herodis milites miserunt, duplum fossam aperientes, ut si quidem erga Herodianos responderit, ipsi incusent; si vero erga ipatos, isti. Attamen datum fuerat didrachma, sed nesciebant inti. Interrogant autem in medio turbæ, majorem facientes declarationem, Seinus quia verax es; quomodo ergo dicebatis quia seductor est? hoc igitur per adulatioem dicunt; non dicunt vero modo quod utile est, sed quid tibi videtur? addentes, non respicis in personam, de Cæsare et Herode alludent. Ille igitur propriis eorum oribus volens illos condemnare: Cujuſ est imago? inquit, ut, illis loquentibus, non videatur ipse aliquid dixisse. Ne igitur dicant quia hominibus nos subjicis, dixit, que sunt Dei, Deo. Ideo Paulus quoque: Solvite, inquit, omnibus debita.

Vers. 23. Duo haereses sunt, una Phariseorum, altera Sadduceorum. Sadduci quidem neque resurrectionem neque angelos esse credunt; Pharisei vero utrumque proflentur.

Vers. 35. Cur Matthæus dicit quod tentans eum interrogaverit sic iste legis doctor, Marcus autem, quod videns quoniam sapienter respondisset, dixerit illi, Non es longe a regno Dei? Non inter se adversantur; interrogavit enim in principio tentans, sed Christi responsione laudatus est.

CAPUT XXIII.

Vers. 3. Omnia quæcumque dixerint vobis sacerdotes facere, facite, inquit, quoniam quæ Dei sunt, dicunt, non quæ sua sunt; de istis quidem per hoc majorem accusationem faciens, sed eorum aversionem dimovens, ne per doctorum contemptum doctrinam destruat.

Vers. 4. Quid significat, Alligant? etc. Magnam et perfectam a subditis exigere istos vitæ rectitudinem, magnam vero sibi ipsis permittere licentiam. Contrarium ille qui præst agere debet: in his quidem quæ ad ipsum spectant inexorabilis et austerus iudex esse, in his autem quæ ad subditos attinent indulgens et mansuetus. Qui verbis solis philosophantur, inexorabiles sunt et severi, tanquam ignorantibus illam, quæ ex operibus oritur, difficultatem.

Cur ergo dixit quod Non possunt, neque volunt, neque iterum volunt non ferre, sed, digito mōsers? Quod illis tunc majorem culpam facit. Et illa quidem de eorum crudelitate.

Vers. 5. Quid est igitur, Dilatant phylacteria sua, et magnificant fimbrias suas? Phylacteria parvi libri sunt. Nam cum continuo obliuiscerentur beneficium Dei, jussit inscribi parvis libris sua miracula, et eos manibus insigli. Ideo et dictum est: Erunt firma in oculis tuis, quæ vocabant phylacteria. Fim-

μάτων παγίδας ιστώσιν. εἰς γὰρ τὴν τῶν Πυμάτων ἀρχὴν τῶν πραγμάτων αὐτοῖς μετατεθέντων, ἐπειδὴ εἰδόν δὲ θεοῦ καὶ Ιούδας διὰ τοῦτο ἐπέθεντο ἀποστασίαν ἐκ Πρωταίων μελετήσαντες, ἴσοιλοντο καὶ αὐτὸν εἰς τοιαύτην ὑποψίαν ἀνεγκεῖν. διὰ τοῦτο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτῶν καὶ τοὺς τὸν Ἡράδου στρατιώτας ἐπεμψαν, διπλοῦν ὄρυξσαντας τὸν βόθρον, ἵνα εἰ μὲν ὑπὲρ τῶν Ἡρωτανῶν ἀποκρίνηται, αὐτοὶ ἔγκαλέσωσιν. εἰ δὲ ὑπὲρ αὐτῶν, ἐκεῖνοι καί τοι γη ἡ διδραχμα· διλλ' αὐτοὶ γέδεσαν ἐκεῖνοι· ἕρώτων δὲ μίστων δχλου, μείζονα ποιούντες τὴν μαρτυρίαν. Οἰδαμεν δὲ εἰ μὴ θῆται εἰς οὐδέποτε τὸν πλάνον ἔστιν; Τοῦτο εὖν καλεῖντες λέγουσιν, οὐδὲ λέγουσι δέ εἰ τὸ συμφέρον, διλλά, Τι σοι δοκεῖ; Τὸ δὲ εἰπεῖν, δὲ Οὐδὲ βλέπειν εἰς πρόσωπον, περὶ Καίσαρος καὶ Ἡράδου εἰνιτονται. Ἐκ τῶν οικιών εὖν στομάτων αὐτοῖς κατακρίναι βουλόμενος λέγει· Τίρος η εἰκόνων; Ήντεκτένων εἰπόντων, μή δόξῃ οὐτος εἰπεῖν τι. Ἰνα εὖν μή εἰπωσιν, δὲ· Ἀνθρώποις ἡμᾶς ὑποτάσσεις, εἶπεν καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ· διό καὶ δ Παιών, Ακόδοτος κάστιρ τὰς δρειλάς, λέγει.

Δύο αἱρέσεις εἰσὶν, ή τῶν Φαρισαίων καὶ ή τῶν Σαδδουκαίων. Οἱ μὲν Σαδδουκαῖοι οὔτε ἀνάστασιν οὔτε ἀγγέλους ποιεύουσιν· εἰ δὲ Φαρισαῖοι διμολογοῦσιν ἀμφότερα.

Διὰ τοι μὲν Μαθθαῖος φησιν, δὲ· πειράζειν ἡμᾶς οὖν; δὲ νομικὸς οὗτος· δὲ Μάρκος φησιν, δὲ εἰλὺς δὲι νονικῶς ἀπεκρίθη αὐτῷ, εἴπειν αὐτῷ· Οὐ μαχράν εἰδος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ; Οὐκ εναντιούμενοι αὐτοῖς· ἕρωτησιν γὰρ ἐν ἀρχῇ παρέκαν· ἀπὸ δὲ τῆς Χριστοῦ ἀποκρίσεως ἐπεγένθη.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ.

Τὸ, Πάρτα δσα διά μέρουσιν ύμπτοι οἱ ἱερεῖς ποιεῖσιν, ποιεῖστε, λέγει. Ἐπειδὴ τὰ τοῦ Θεοῦ λέγονται, οὐ τὰ ξαυτῶν, ἐκείνων μὲν διὰ τούτου τὴν κατηγορίαν μείζονα ποιῶν, τούτων δὲ τὴν ἀφορεῖται ἐκκόπτων, ἵνα μή διὰ τὴν τῶν διδασκάλων φαυλότητα ἀναιρήσῃ τὴν διδασκήν.

Τι σημαίνει τὸ, Δεσμεύουσι, καὶ τὰ ἔξης; Τὸ παλλῆν μὲν καὶ ἀκραν ἀπαιτεῖν παρὰ τῶν ἀρχομένων βίου ἀκρίβειαν, πολλὴν δὲ αὐτοῖς ἐπιτρέπειν τὴν δεσμείαν. Ο τούναντίον τὸν ἀρχοντα ἔχειν χρῆ· διὰ μὲν τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἀσύγκριτον είναι· καὶ πικρὴ, δικαστὴν, ἐν δὲ τοῖς τῶν ἀρχομένων συγγραμμοκαθέν καὶ ἡμερον· οἱ λόγοις μόνοις φιλοσοφοῦντες, ἀσύγκριτοι καὶ βαρεῖς, ὡς ἀπειρον τῆς δι' ἔργων δικαίας. Διὰ τοι οὐκ εἴπειν δὲι, Οὐ δύνανται, οὐδὲ θίλουσιν, οὐδὲ πάλιν δὲι βαστάσαι, ἀλλά, δακτύλῳ κατηγορεῖσαι; ὅπερ μείζον αὐτοῖς ἔγκλημα γίνεται. Καὶ περὶ μὲν τῆς ὀμότητος; αὐτῶν ταῦτα.

Τι ἔστιν Τὰ φυλακτήρια αὐτῶν αἰλατιπονσιτ, καὶ μητριόνουσι τὰ κράσκεδα τῶν περιστητῶν αὐτῶν; Τὰ μὲν οὖν φυλακτήρια μικρὰ βιβλία εἰσίν. Ἐπειδὴ γὰρ συνεχῶς ἀπελανθάνονται τῶν εὑρεσιῶν τοῦ Θεοῦ, ἐκέλευσεν ἔγγραφῆναι μικροῖς βιβλίοις τὰ θαυμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐξηρτῆσθαι αὐτὰ

τῶν χειρῶν αὐτῶν. Διὸ καὶ ἔλεγεν· Ἐσται δοῦλος ἀντα ἐρ δρθαλμοὶ σου, διτίνα ἑκάλουν φυλακῆρια· τὰ δὲ κράσπεδα σημαῖνει κλῶσμα δακύνθινον· τοῦτο γάρ ὁσπερ παιδοῖς ἐκέλευσε ποιεῖν, καὶ ἐπι τῷ θραστίῳ περὶ τὴν ἥντην περὶ τοὺς πόδας ἀπορράπτεσθαι, ἵνα προσέχοντες ἀναμιμήσκωνται τῶν ἐντολῶν. Διέκνυται οὖν αὐτοῖς, οὐκ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις· καὶ ἀναγκαῖος· κανοδοῦσσιντας, ἀλλ' ἐπὶ τούτοις τοῖς εὐελέσιν.

Εἰπὼν, Πατέρα μὴ καλέσητε, οὐ τοῦτο λέγει, ἀλλ' ἵνα γινώσκων τὸν κυρίων Πατέρα, λέγω δὲ τὴν Θεόν· οὗτως χρῆ νοεῖν καὶ τὸ, Μὴ καηθῆτε Ραβδί.

Τὸν, Κλείστε τὴν βοστιλεῖαν τῶν οὐρανῶν Ἐμπροσθετερ τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο λέγει, διτὶ· Ἀλλοις καλύνετε, αὐτοῖς μὴ εἰσερχόμενοι. Τί δὲ ἐστι, τοὺς εἰσερχομένους; Τοὺς ἐπιτηδείων ἔχοντας εἰσελθεῖν. Β Πῶς δὲ ἑκάλουν; Διὰ τὸ μηδὲν αὐτοὺς ἀργάζεσθαι ἀγαθὸν· ἐκείνους γάρ βλέπων δὲ λαδὸς ὠμοιοῦνται αὐτοῖς.

Τὸν, Περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν Ἑπράν ποιῆσαι διὰ προστίλυτον· καὶ δέ ἀν τέρηται, ποιεῖτε αὐτὸν νιὸν τεθνῆταις διεκλίτερον ὑμῶν, τοῦτο λέγει, διτὶ οὐδὲ διὰ τὸ μδικὸς αὐτὸν σαγηνεύσται, καὶ μετὰ μυρίων πόνων τοῦτο αὐτὸν, φειδεσθε αὐτοῦ, ἀλλὰ περασκευάστε αὐτὸν νιὸν τεθνῆταις διὰ τῆς ὅμων πράξεως γενέσθαι. Τὸν, νιὸν τεθνῆταις, δηλοῖ αὐτογίενεν· ὁσπερ, τοὺς νιοὺς ἀνθρώπων, τοὺς ἀνθρώπους.

Τί ἐστιν τὸ, Ἀποδεκατοῦτε τὸ ηδύσοσμον καὶ τὸ ἀηθῆτον, καὶ τὰ ἔξης; Οτι τὰ μικρὰ ἀποδεκατοῦνται, τὰ δὲ μεγάλα οὐδαμῶς· ὕστε διὰ τὸ φανῆναι διτὶ τὸν νόμον φυλάττετε, οὐ διὰ τὸ ἀπὸ ψυχῆς δοῦναι ἐστι τοῦτο.

Οὐδηγοὺς τυφλῶν καλεῖ αὐτοὺς, διτὶ οὗτε αὐτοῖς τὸ καλὸν ἄγνωσκον, καὶ ἀλλούς ὀδηγοῦντες ἐνέπαιζον. Κάνωπα ἑκάλεσσεν τοὺς σωματικοὺς καθαρούς· μικρὰ γάρ ἦν καὶ οὐδὲν. Κάμηλον δὲ, τὴν κάθαρσιν τῆς ψυχῆς, διπερ ἐστὶν ἀρετῇ· μεγάλη γάρ ἐστιν καὶ ὑψηλή, ἡς ἡμέλουν καὶ ἀφανῆ ἐποίουν, ὁσπερ καταπεπωκότες τὰ ψυχικά.

Μέλλων δεῖξαι ὡς τῇ ἐνδον καθαρότερης ἀκολουθεῖται ἡ ἔξω, ἡ δὲ ἔξω οὐκέτι τῇ ἐνδον, λέγει ἀπὸ περάγματος, διτὶ Καθαρίζεται τὸ δέξια τοῦ κοπηρίου καὶ τῆς παροψίδος, δύσθετον δὲ τέμνει δοκαγῆς καὶ ἀδικίας· καθάριστον πρώτον τὸ ἔρδον, καὶ τὰ δέξης.

Καὶ τάφους κεκονιαμένους λέγων, δμοιον τοῦ ποτηρίου νοηθήσεται, διὰ κανοδοῖαν λεγόμενον.

Οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν. Οὐχ ὡς οἰκοδομόντων μνῆματα, ἀλλ' ὡς ἀντιποιουμένων αὐτῶν καὶ λεγόντων, διτὶ Εἴ τιμεν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν, οὐκ ἀν ἡμεν κοινωνοὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τοῖς αἱμαστοῖς αὐτῶν. Ἐποίουν δὲ τοῦτο, κρείττονες καὶ ἀγαθοὶ μᾶλλον τῶν πατέρων αὐτῶν φαίνοσθαι· βουλόμενοι.

Τίνος ἐνεκεν καταγινώσκει αὐτῶν ὡς υἱῶν δυτῶν τῶν φονευαμένων τοὺς προφήτας; οὐδὲ γάρ ἔγκλημα τοῦτο, διὰ μὴ κοινωνῆς τῇ γνώμῃ τοῦ πατρὸς διατάξεων.

A briza autem hyacinthinum ornatum designant; id enim ut parvulis jussit facere, et in veste circa oram juxta pedes adaptari, ut ob oculos habentes mandatorum non obliviscantur. Ostendit ergo eis vanam eos non in magnis et necessariis gloriam, sed in his levibus affectare.

VERS. 9. Dicens, Patrem nolite vocare; non ita intelligi debet, sed ut cognoscant præcipèd unan-trem, id est Deum. Eodem modo intelligendum est, Nolite vocare Rabbi.

VERS. 13. Clauditis regnum cælorum ante homi-nas, quasi diceret, quia alios prohibetis, ipsi non intratis. Quid est autem illud: Introcurtes? qui B facile intrare possunt. Quomodo prohibebant? nullum bonum faciendo; nam eos aspiciens populus imitabatur.

VERS. 15. Circuitis mare et aridam ut faciatis unum proselytam; et cum fuerit factus, facilis eum filium gehennæ duplo quam vos; hoc dicit, quia non postquam sego istum ceperitis, et cum multis labori-bus, illo abstinetis, sed paratis illum filium gehennæ per vestrum agendi modum fieri. Filiū gehennæ, idem sonat ac gehennam ipsam, ut filii hominum, homines.

VERS. 23. Quil est, decimatis mensham et anethum et reliqua? Quia parva decimantes erant, magna autem minime: ita ut, ad ostendendum quia legem servatis, non ad dandum ex animo, hoc faciatis.

VERS. 24. Duces cœcorum vocat eos, quod non ipsi bonum cognoscebant, et alios ducentes deci-piebant. Culicem vocat corporeas ablutiones; parva enim erant et quasi nihil, camelum autem animæ ablutionem, quæ virtus est. Magna enim est et alta, quam negligebant et invisibilem faciebant, tanquam glutientes spiritualia.

VERS. 26. Ostendere debens est mundationem ejus quod intus est, sequi mundationem ejus quod est seris, non autem vice versa, dicit ad rem: Mundatis quod desoris est caticis et paropsidis; intus autem pleni estis rapina et immunditias: munda prius quod intus est, et reliqua.

VERS. 27. Sepultra dealbata vocans, intelligetur eodem modo quo calicem dicit, ob vanam gloriam ita locutus.

VERS. 29. Edificatis sepultra prophetarum; non quod ædificant monumenta, sed quod per ambitio-nem dicant: Si suissemus in diebus patrum no-strorum, non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Illud autem faciebant volendo majores et meliores patribus suis videri.

VERS. 31. Quare illos arguit quod filii sint eorum qui prophetas occiderunt? non enim culpa eorum est, nisi communicaverit voluntati patris filius:

communicabant autem occidendo; ideo illos arguit. Α ἐκοινώνουν δὲ φονεύοντες· διὰ τοῦτο μίμησαν αὐτοὺς.

Vers. 32. Quid est, *Implete et vos mensuram patrum vestrorum?* Non præcipit ut impleant, sed prædictit quod futurum est, id est, suam ipsius immolationem.

Vers. 33. Cur dicit illos *Genimina viperarum?* consanguinitatem per malitiam innuit; quasi diceret: *Sicut illæ parentibus similes sunt per veneni tabem, ita et vos patribus vestris, per occasiones similes estis.*

Vers. 34. De quibus dicit: *Ecce ego mitti prophetas et sapientes et sibas?* De apostolis et eorum discipulis. Nam multi eorum prophetaverunt.

Vers. 33. Quis est iste Zacharias de quo dicit *Usque ad sanguinem Zachariae filii Barachiae?* Alii quidem Joannis patrem dicunt; alii vero prophetam; quidam denique alterum duo nomina habentem sacerdotem, quem etiam Iodæ Scriptura dicit.

Vers. 39. Illud, *Non me videbitis amodo, de tempore dicit quod est usque ad crucifixionem;* et illud, *Donec dicatis: Benedictus qui venit in nomine Domini,* de secundo ejus adventu dicitur: tunc enim oinues illum adorabunt.

CAPUT XXIV.

Vers. 14. Quid est, *In testimonium omnibus gentibus?* Quia prædicatum est quidem ubique, non autem creditum est ubique.

Consummatio; sane Jerusaleni expugnationem indicat, non autem mundi finem.

Vers. 15. Quid est, *Abominatio desolationis?* Elligiem dicit Titi qui urbem ceperat, et post expugnatum Jerusaleni statuam suam erexit. *Abominatio desolationis,* effigies illius qui tunc urbem cepit dicitur; *desolatio* autem vocatur, quod desolatus est civitatem et templum.

Vers. 20. Quid est, *Orate ut non fiat fuga in hieme vel Sabbato?* in hieme, ob difficultatem fugæ; in Sabbato, ob legem prohibentem hac die iter facere.

Vers. 22. Quid est, *Nisi breviati fuissent dies illi?* Si magis, iuquit, durasset bellum Romanorum contra civitatem, omnes periissent Judæi. Sed propter electos breviabuntur dies illi; electos dicit qui jam gratia crediderant. Cur de Jerusalem expugnatione non loquitur Joannes? Ne videatur quibusdam ex historia scripsisse ista aut ex auditu. Vixit enim multis annis; sed qui ante expugnationem mortui erant, quæ ipsi a Christo audierant, scripserunt.

Vers. 23. Quoniam duas interrogationes protulerant ad Christum discipuli, unam de consummatione Jerusalem, alteram de fine mundi, postquam de Jerusalem destructione et præcedentia signa patefecit, et quæ calamitatem comitabuntur et calamitatis immensitatem, et Dei post calamitatem be-

Τί ἔστιν τὸ πληρῶσας καὶ ὑπεὶ τὸ μέγιστὸν κατέρων ὑμῶν; Οὐκ ἐπιτάσσων τοῦτο φῆσαι, ἵνα προαναφωνῶν τὸ ἀσθμανόν, τοῦτ' ἔστιν τὴν αὐτὴν σφαγήν.

Διὰ τοῦ λιγέστατούς Γεννήματα ἀχθόνων; Τῆς τοῦ κακίαν συγγένειαν αἰνιττόμενος· ὡς ἂν θεγξι, ἵνα Θεοπέρ ἐκεῖνα ξοκεῖν τοῖς γονεῦσιν κατὰ τὴν τοῦ λύμην, οὕτω καὶ ὑμεῖς τοῖς ὑμῶν πατέραις κατὰ τὰ φονικὰν ἐοίκατε.

Περὶ ποιῶν λέγει· Ἰδού ἄγρῳ προστέλλειν προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς; Περὶ τῶν ἀποτέλεων καὶ τῶν μαθητῶν αὐτῶν· καὶ γάρ ταῦτα εἰ αὐτῶν προεφήτευσαν.

B Τίς δὲ ἔστιν οὗτος ὁ Ζαχαρίας περὶ οὗ εἴπει, Ἔως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου; Οὐ μὲν τὸν Ἱωάννου πατέρα φασίν· οἱ δὲ τὸν προφήτην οἱ δὲ ἕτεροι τινὰ διώνυμον λεπίδα, διὰ τοῦτο φησιν ἡ Γραφή.

Tὸ δὲ θέλος· ήτοι ἡ τῆς Ἱερουσαλήμ ἀλεσί, φρήν, ἀλλ' οὐχὶ ἡ τοῦ κόσμου συντέλεια.

C Τὸ δὲ λιγέστατον τὸ πληρῶσας; Τὸ δὲ δριάντα λέγει Τίτου τοῦ ἀλόντος τὴν πόλιν, διὰ τοῦ λαβεῖν τὴν Ἱερουσαλήμ ἔστησεν τὸ εἶδον εἰτοῦ. Βδέλυγμα δὲ δρημάτων, τὸν ἀνδρίσκαν τὸν ἀλόντος τὴν πόλιν λέγει· δρημάτων δὲ εἰτάτει, ὡς δρημάτωντα τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν.

Tὸ δὲ τὸ Εδέξασθε μὴ γέρηται η συνή η χειμῶνι καὶ ἀν Σαββάτῳ; Ἐν χειμῶνι, διὰ δύσκολον τῆς φυγῆς· ἀν Σαββάτῳ, διὰ τὸν καύσον δύσειν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

D Τί δὲ τὸ Εἰ μὴ ἀναλογώθησαν αἱ ἥμεραι ἔκπιναι; Εἰ καὶ πλέον, φησίν, ἐκράτησεν ὁ πόλεις τῶν Ῥωμαίων ὁ κατὰ τῆς πόλεως, ἀπαντεῖ ἀπώλοντο Ἰουδαῖοι. Διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἱερούς θησαν αἱ τιμέραι ἔκειναι· ἐκλεκτούς λέγει τοῖς τοῦ χάρτου ἡδη πιστεύσαντας. Διὰ τοῦ τῆς διάλεκτης Ἱερουσαλήμ οὐ λέγει Ἱωάννης; Ἰνα μὴ διέγῃ τοῦ ἀπὸ τῆς ἱστορίας γεγραφέναι ταῦτα ἢ ὡς ἀπόντες· ἔζησε γάρ μέχρι πολλοῦ. Ἀλλὰ αἱ πρὸ τῆς διάλεκτος τελευτήσαντες, αὐτοὶ δὲ ἤκουσαν ἐκ Χριστοῦ γεγράφασιν.

Ἐπειδὴ δύο ἀρωτήσεις προσήνεγκαν αἱ μετριαὶ τῷ Χριστῷ, μίαν περὶ τῆς συντελείας τῶν Ἱερῶν λύμων, καὶ ἔτεραν περὶ τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, εἰπὼν περὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων τὰ το πρόστοις σημεῖα, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ τῷ πάθει, καὶ τὴν ὑπερήληγην τοῦ πάθους, καὶ τὴν μετά τὸ πάθος, ἐπὶ τῇ καλ-

Θώσει τῶν ἡμερῶν ἐκείνων φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, Α νοεῖται μεταβαλνει καὶ εἰ τὴν τοῦ κόσμου συντέλεται· τὸ δὲ, τότε, οὐκ ἔστιν ἀμφαντικὸν τοῦ μετὰ τὸ, εὐθέως, ἀλλὰ μόνον καιροῦ παραστατικόν ἔστιν ἐκείνου, καθ' ὃν τὰ φήμησόμενα μᾶλλον γίνεσθαι· καὶ τούτῳ κάρχηται πολλάκις τῷ Ιδιώματι· ἡ τοῦ Εὐαγγελίου Γραφή.

Πλέοντας περὶ τῶν Ἱεροσολύμων, εἰς τὴν ἁυτοῦ διαβαλνει δευτέραν παρουσίαν, καὶ λέγει τοὺς μαθηταὶς τὰ σημεῖα· εἶτα, Τότε, φησίν, ἄλλα τις εἰκῇ, Ὡδε ὁ Χριστός, μὴ κινεύσῃς. Τὸ δὲ, τότε, οὐ τῆς ἀκολουθίας ἔστι τοῦ καιροῦ, ἀλλὰ τὸ τοῦ τότε καιροῦ μόνα· διό γάρ ἀκολουθίαν ἴσοιλετο εἰπεῖν τὸ, εὐθέως, λέγει· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τὸ, τότε. Οὗτω καὶ δὲ· ἀντὶ λέγει· Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις παραγίνεται Ἰωάννης· καίτοι γε μεταξὺν γέγονεν ἐτῇ ἀλλ' ἔθος τῇ Γραφῇ τούτῳ καρῆσθαι τῆς Ιστορίας τῷ τρόπῳ. Οὗτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, τὸν μέσον ἀπαντα χρόνον παρελθὼν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῶν Ἱεροσολύμων ἱώς τῶν προσιμιών τῆς συντελείας τοῦ σύμπαντος κόσμου λέγει, Τότε ἄλλα τις ὅμοιος εἰκῇ, δὲ· Ὡδε ὁ Χριστός.

Πῶς νοητέον τὸ, Ὁπουν τὸ πτῶμα, ἔκει οἱ ἀστοὶ συνταχθήσονται· Τοῦτο ἔστιν, τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἀγίων πάντων μετὰ Χριστοῦ εὑρεθήσονται.

Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς αἴμα. Πότε λέγει; Μετὰ τὴν τοῦ Ἀντιχρίστου θλευσιν. Καὶ ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται· οὐκ ἀφανίζομενος, ἀλλὰ νικώμενος; τῷ φωτὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Τὰ δὲ ἀστρα πεσεῖται, δὲ· οὐκ ἔσται αὐτῶν χρεῖα νυκτὸς οὐκ οὔσης· ἡ μᾶλλον οὖν πεσεῖται, ἀλλὰ τῷ φωτὶ ἀμαρτθήσεται, ὡς νομίζειν πεσεῖν, καθὼς καὶ ὁ ἥλιος.

Περὶ ποιοῦ σημείου λέγει, δὲ· φανήσεται ἐν τῷ οὐρανῷ; Περὶ τοῦ σταυροῦ· ὥστε τοῦ ἥλιου φανόρθετος Ιστος· φανήσεται δὲ τὴν τῶν Ιουδαίων ἐπιστομίων ἀνοιαν.

Ἀναστάτωρ συλλέξουσιν ἀγγελοι· συλλέγοντας δὲ τερέλαι ἀρκάσουσιν.

Περὶ ποιας γενεᾶς εἰπεν, δὲ· Οὐ μὴ χαρέλλῃ ἡ γενεὰ αὐτῇ, διότι ἀπέτηται ταῦτα τέργηται; Οὐ περὶ τῆς γενεᾶς ταῦτα λέγει, ἀλλὰ περὶ τῆς τῶν πιστῶν. Οἶδεν γάρ γενεὰν οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν χρόνων ἀκολουθίας, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς τῶν τρόπων θρησκείας χαρακτηρίζειν. Ποια γενεά; Η τῶν πιστῶν δηλοντί. Ἰνα γάρ μή τις εἰπῇ δὲ· σημεῖον καὶ τεράτων ἐπιδεικνυμένων, πάντες κατ' ἐκεῖνον καιροῦ ἀπατηθήσονται, ἐπῆγανεν· Οὐ μὴ χαρέλλῃ ἡ γενεά· οἶον, Πολλοί, φησίν, πιστοί καὶ ἀνεξαπάτητοι διαμενοῦσιν καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς συντελείας· ἡ γενεὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος, τοῦτον ἔστιν, δὲ· Πάντα δὲ εἰπον ἐκβήσεται, καὶ δύσται εὐεὰ τὸ ἀνθρώπινον.

Πῶς νοεῖται τὸ, Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παραλεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μαν σὺν μῷ; Εὐκολώτερον γάρ, φησίν, ἀφανισθήσονται πεπτηγότες καὶ ἀκίνητα, ἡ τῶν ἀμάνικις διαπεσεῖν.

Ἐστιν τὸ λέγειν, δὲ· Οἶδεν περὶ τῆς ἡμέρας

A nevolentiam in breviando dies illos, nunc transit ad mundi finem. Vox autem illa tunc non significat post hoc statim, sed solum indicat tempus illud, quae illa quæ dicturus est debent fieri: et illa sapientia usum est significazione Evangelii Scriptura.

Cum compleverit quæ de Ierosolymis, ad suum transit secundum adventum, et dicit discipulis signa. Deinde, Tunc, inquit, si quis vobis dixerit, Hic est Christus, nolite credere, Illa vox tunc, non tempus proxime sequens exprimit, sed solummodo tempus quod postea tunc continget. Nam ubi tempus proxime sequens vult significare, statim sonat; hic autem non ita, sed tunc habet. Sic quoque dici potest: In illis temporibus venit Joannes; attamen interea anni effluxerant: sed mox est Scriptura uti hac narrationis forma. Ita ibi etiam omittens omnem tempus ab expugnatione Jerusalem usque ad initia consummationis universi mundi, dicit: Tunc, si quis nobis dixerit: Hic est Christus.

Vers. 28. Quomodo intelligendum; Ubi fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilæ? Id est, multitudine angelorum et omnium sanctorum cum Christo invenientur.

Vers. 29. Statim autem post tribulationem diuinum illorum, sol convertetur in sanguinem; forte dicit post Antechristi adventum. Et sol obscurabitur; non invisibilis factus, sed superatus lumine adventus Christi. Stellæ autem cadent, quia non eis opus erit, cum nox non aderit; aut potius, non cadent, sed luce privabuntur, ita ut putentur cadere, velut sol ipse.

Vers. 30. De quo signo dicit quod apparet in celo? De cruce, quæ sole splendidior erit; apparet autem ad exprobriandam Iudeorum stultitiam.

Vers. 31. Suscitos congregabunt angelii, congregantesque nubes auferent.

Vers. 34. De qua generatione dicit, quod, Non præteribit generatio haec, donec omnia haec fiant? Non de generatione tunc vivente illa dicitur, sed de generatione credentium. Scit enim generationem non a successione temporum, sed a morum pietate notare. Quemam generatio? Credentium sine dubio. Etenim ne quis dicat omnes, signis et prodigiis factis, hoc tempore decipiendos fore, adjecit: Non præteribit generatio; quasi diceret: multi credentes et ab errore tuti permanebunt in consummatione ipsa: aut generatio de humano genere dicitur, id est, omnia quæ dixi evenient, et videbit ea humandum genus.

Vers. 35. Quomodo intelligitur: Cælum et terra transibunt, terba autem mea non transibunt? familiaris enim est, inquit, e conspectu tolli fixa et immobilia, quam aliquid meorum verborum frustari.

Vers. 36. Dicendum est: De die illa nemo scit,

neque angelī celorum, neque Filius, nisi solus Pater. Dicendo quidem, neque angelī, os comprimit ne interrogent; dicendo vero neque Filius, retat ne meditentur. Ideo post resurrectionem dicit eis: *Non est vestrum nosse tempora et momenta, quae Pater posuit in sua potestate. Non ignorat igitur; quomodo enim ignoraret ille per quem omnia facta sunt, qui cognoscit Patrem, et profunda Dei, et abscondita quæsitorum? Sed arbitratur hoc esse illis profuturum.*

Vers. 40. *Tunc, inquit, duo erunt in agro, unus assumetur, et unus relinquetur. Ager, mundus est; unus igitur salvatur, alter vero in damnationem mittitur; de illorum expugnatione et captivitate istud dicit.*

Vers. 41. *Duo molentes in mola; una assumitur et una relinquitur. Molentes vocavit, qui in paupertate degunt. Una assumitur, et una relinquitur; similiter de homine intelligitur. Lucas autem dicit: Duo erunt in cubili, quod significat eos qui in divitiis degunt. Ostendit autem per hoc pauperes et divites, servos et dominos assumi et relinquiri, sive spiritualiter, sive realiter de expugnatione intelligatur.*

Vers. 42. *Cur ergo dicit: Diem et horam? vult semper esse paratos.*

Vers. 43. *Quid significat illud: Si sciret pater familias qua rigilia surseruntur esset? quasi dicere: Si scirent multi quando morituri sint, semper ad illam solam horam premitere studebent.*

Vers. 45. *Dicendo: Quis est fidelis servus? non ignorat illud, sed vult ostendere quam rerum et pretiosum. Ita igitur ad Adam loquens: Ubi es? dicit, non ignorans, sed hunc adducere volens ad excusandum se. Prudentem et fidelem dicit servum parabola: fidelem quidem, quod servaverit capitale; prudentem vero, quod operatus est in talento. Et in Sodomis idcirco dicit: Descendens videbo utrum secundum clamorem eorum compleverint; annon est ita, ut sciam; ut nos moneat ne unquam sentiantur in rebus deus, priusquam perfecte res dijudicaverimus. In propheta ideo dicit: Si forte audierint; et, Si forte consenserint, ne videatur data ab insensatis jussio ad necessitatem adigere parenti. In Evangelio autem ideo dicit: Forte verebantur D Filium meum, ut ostendat quod debuerint id agere et Filium vereri.*

Vers. 47. *Quid indicat illud: Super omnia bona sua constituet eum? id est, regnum celorum illi praestabit.*

CAPUT XXV.

Vers. 1. *Parabola virginum de elemosyna dicitur. Sed in fideli et in insensato servo, generaliter magis de omni officio loquitur, quod in proximum implore oportet: in ista autem de elemosyna. Quid est quod dicit Apostolus, De virginibus autem præceptum Domini non habeo? Laudo quidem, inquit,*

A ἐκείνης οὐδὲ οἱ ἀγριῶν τῶν σύραντε, οὐδὲ Υἱὸς εἰ μὴ μόνος ὁ Πατήρ ὃς μὲν τὸ λέπιν ἄγλους, ἐπιστομίζει τοῦ μὴ ζητεῖν διὰ τὸ τεῖχον, οὐδὲ δὲ Υἱὸς, κωλύει μηδὲ ἐνοσεῖν. Αὐτὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν λέγει αὐτοῖς: Οὐχ ὑπὸ λογίσμων χρόνους η καιρούς, οὐδὲ τὴν θελήσθουσαν θέστο ὁ Πατήρ. Οὐχ ἀγνοεῖ οὖν πῶς γάρ οὐδὲ πάντα ἐγένετο, διὸ γινώσκει τὸν Πατέρα, καὶ τὸ βάθος τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ κρυπτὰ τῶν ἀκτανόμων; ἀλλὰ γιγεῖται τοῦτο συμφέρον αὐτοῖς.

Τότε, φησίν, δύο θύσονται τὸ τῷ ἀγρῷ ἀπό την παραλαμβάνεται, καὶ διέλεγονται. Ἀγρός, δὲ σμός: εἰς οὖν σώζεται, εἰς δὲ εἰς κηλαστὴν ἀρίστην: περὶ τῆς ἀλώσεως τοῦτο καὶ τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν.

Αὐτὸν διλήσθουσαι τὸ τῷ μύλῳ μία παραλαμβάνεται, καὶ μία διέλεγονται. Ἀληθινός τε εἰκόνιστος ἔν τοις πτωχείς διάγοντας. Μία παραλαμβάνεται, τοις μία διέλεγονται: δυοῖς νοεῖται τοῦ ἀνθρώπου. Οὐ διουκός, Καὶ δύο ἔστι τῆς κλίσης, λέγει, διερηματεῖς τοὺς ἐν πλούτῳ. Δείκνυται δὲ διὰ τούτων: καὶ πτωχοί καὶ πλούσιοι καὶ δοῦλοι καὶ δεσμοί παραλαμβάνονται, καὶ ἀφίενται, εἴτε νηστοί, εἴτε αἰσθητῶς διὰ τὴν ἀλώσιν νοηθεῖη.

Διὰ τί οὖν λέγει, Τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν; βαλμενός πάντως ἐναγαντούσι εἶναι.

Τι δηλοῖ τὸ, Εἰ γὰρ οἱ οἰκοδεσπότης ποιεῖ γλαυκῷ διαλέκτης ἀρχεῖται; Ἀντὶ τοῦ, Εἰ γάρ, φησίν, οἱ πολλοὶ πότε ἀποθανοῦνται, πάντος ἀντίτεκνην μόνην τὴν ὥραν ἰσπούδασαν μετανοῆσαι.

Εἰπὼν, Τίς δρᾶ σ πιστὸς δοῦλος; Ήντος ἐπού τοῦτο εἶπε, ἀλλ' ἵνα δεῖξῃ τὸ σπάνιον καὶ πολὺτερον. Οὗτος οὖν καὶ τῷ Ἄδαμ εἰπών· Ποῦ εἶ; οὐκ εἶπεν, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν ἀμβάλῃ εἰς ἀπαλογίαν. Τονιμον καὶ πιστὸν λέγει τὸν δοῦλον ἡ παραβολή; πιστὸν μὲν, ὡς σώζοντα τὸ κεφάλαιον φρόνην, ὡς κατεργαζόμενον τὸ τάλαντον. Καὶ ἵνα διδόμων διὰ τοῦτο εἶπεν· Καταβάς δηφορεῖται τὴν κραυγὴν ἀντέων συντελοῦνται: εἰ δὲ μὴ ἡ γῆ, διπλῶς δημάς παιδεύσῃ μὴ πότε ἀπέργει τὸ πράγματα: διδόναι, πρὸ τελείως ἀνακρινόντων τὸ πράγματα. Επὶ δὲ τοῦ προρήγησον διὰ τοῦτο εἶπεν· Εἰδότ δρᾶ ἀκούσωσιν, καὶ, Εἰδότ δρᾶ συνέστη, οὐ μὴ δεῖξῃ ἡ πρόρρησις παρὰ τοὺς ἀνόητος: ἀναγνωστική τις εἶναι πρὸς παρακοήν. Καὶ δὲ τῷ Εὐαγγελίῳ διὰ τοῦτο εἶπεν· "Ισως ἀντραπήσονται τὸν Γάρμαν, ἵνα δεῖξῃ διὰ τοὺς παρέλειται τούτο τοιήσαι καὶ ἡγετήσαι τὸν Υἱόν.

Τι δηλοῖ τὸ, Ἐπὶ πάσοις τοῖς ὑπάρχοντος τοῦ καταστήσεις αὐτέστι; Ἀντὶ τοῦ, Τὴν βασιλίαν τῶν οὐρανῶν παρέξεις αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ'.

Ἡ παραβολὴ τῶν παρθένων περὶ ἐλεμοσύνης λέγει: ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πιστοῦ δούλου καὶ τοῦ ἀγροῦ, καθολικώσερον περὶ πάσης ὀφελείας λέγει, ἢ εἰς τὸν πλησίον ἀπιδέκνυσθαι χρῆ ἐπὶ τοῦτο περὶ ἐλεμοσύνης. Τι ἔστιν δὲ λέγει ὁ Ἀπόστολος· Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἀπεισαγήση Λαρύσου σύντη-

Ἐπαινῶ μὲν γὰρ, φησιν, τὸν κατορθοῦντα, οὐχ Α bene conversantem, non cogo non volentem, non ἀναγκάζω δὲ τὸν μὴ βουλόμενον, οὐδὲ ἐπίταγμα τὸ πρᾶξιμον κοιω.

Διὰ τὸ λέγει μωρὸς τὰς παρθένους τὰς πίνεται; Διὺς τὸν δριμύτερον καὶ πολεμικώτερον τῶν σωμάτων πόλεμον βαστάσαι δυνηθεῖσαι, τὸν κουφότερον τῆς μεταδόσεως τρόπον οὐκ ἐπιλάξαντο. Οσῳ τις εἰς τὸ δικτυον ἤτηται, τοσοῦτο μᾶλλον ἀσύγγνωστος· διὰ τοῦτο οὖν μωραῖ. Εἰ δὲ αὐταὶ μωραῖ, οἱ μηδὲ παρθενίαν φυλάξαντες καὶ πλεονεξίᾳ κεκρατημένοι, τὶ κληθῆσονται καὶ πείσονται;

Αἱ λαμπράδες οὖν σημανούσι, τῇ παρθενίᾳ τὸ λαμπρόν τὸν ἔλεον, τὴν ἀλεμησύνην· τὸ δὲ χρονίζειν τὸν Νυμφίον, τὸν οὐκ διλύγον χρόνον εἰς τὸ φανῆναι· τὸ δὲ καθεύδειν, τὸν θάνατον· τὸ δὲ περὶ μέσας νύκτας, η̄ διεὶς ἐν νυκτὶ η̄ ἀνάστασις, η̄ διεὶς ἀπροοράτως καὶ ἀγνώστως· τὸ δὲ αἰτήσαι παρὰ τῶν φρονήμων καὶ μὴ λαβεῖν ἔλεον, διεὶς οὐδεὶς τῶν δικαίων ἐκεὶ τότε προστῆναι τινος δύναται η̄ βοηθῆσαι.

Τὶ ἔστιν τὸ, Πορεύεσθε καὶ ἀγοράσατε; Τοῦτο εἴπεν τῇ παραδολῇ παραμένων, καὶ ὀφαίνων αὐτήν· η̄ εἰρωνικῶν; νοητέον, διεὶς, φησιν, οὐκ ἔστιν.

Κατ' Ἑλλειψιν περιοδικήν εἰρηται· λείπει γὰρ οὖτε· Καὶ δὲ Κύριος ἐπιτελέσει· η̄ η̄ παραδολὴ οὐ πέρδει· ἀνταπόδοσιν, ἀλλ' οὐκ αὐτοτελής καὶ τοῦ προηγουμένου φῆτοῦ αἰτίᾳ εἰρηται· οἰον, Οὐκ οἶδας τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν η̄ διλόδη τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Διὰ τὸ; Ήσπερ γὰρ ἀνθρώπος ἀποδημῶν, οὗτος ἔρχεται· ἀπὸ κοινοῦ γὰρ τὸ, δρχεται· τὸ αἰφνίδιον δὲ διὰ τοῦτο παρίστησιν τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Εἴτα ξυφαίνει τὸ παράδειγμα. Ος ἐκάλεσε, φησιν, τοὺς ιδίους δούλους, καὶ ἔξη· Εστι· δὲ καὶ χωρὶς· τοῦ ἀπὸ κοινοῦ τὸ φῆτον οὐκ ἔχει φράσεως ἐκλαβεῖν· οἰον, Γρηγορεῖτε οὖτε, οὐκ οὐλάπτε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν η̄ διλόδη τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Διὰ τὸ; Ήσπερ γὰρ ἀνθρώπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ιδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ γὰρ ὑποστιγμῆς μὲν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν παραλαμβανομένης ἐν τῷ, ἀποδημῶ, τελείας· δὲ ἐν τῷ αὐτοῦ, ἀδιαστος δὲ νοῦς καὶ η̄ τοῦ λόγου σύνταξις.

Διὰ τὸ λέγει οὖτε παραδοὺς τὰ τάλαντα τοῖς δούλοις ἀπεδίησες; Η̄ τὴν μακροθυμίαν ἐνδεικνύμενος, η̄ τὸν παρατεταμένον καιρὸν, μέχρι τῆς ἀναστάσεως. Τάλαντον οὖν η̄ ἐκάστου δύναμις η̄ ἐλασθε παρὰ Θεοῦ. Τὸ δὲ, Ἔδει σε καταβαλεῖν τὸ τάλαντόν μου, τοῦτο λέγει, τὸ εἰπεῖν καὶ παραινέσαις καὶ συμβουλεῦσαι· η̄ συμβουλευθῆναι η̄ παραινεθῆναι. Ἀργύριον δὲ καλεῖ τὸ λόγια· τραπεζίτας δὲ, τοὺς ἀκούσοντας· τόκον δὲ, τὴν τῶν ἔργων ἐπίδειξιν καὶ ἔργασιαν ἐπὶ τὸ κρείττον· ἀρθῆναι δὲ καλεύει τὸ δοθὲν τάλαντον, τοῦτο οὖτε τὸ χάρισμα, ἀπ' αὐτοῦ, καὶ προστεθῆναι τῷ ἔχοντι· λέγει δὲ περὶ διδασκάλων οὐκ ἐπὶ τὸ παλύ.

Διὰ τὸ ἔριφους τοὺς ἀμαρτωλούς, πρόβατα δὲ τοὺς δικαιόους λέγει; Οτις ἔξι ἔριφων πρόσοδος οὐδερία, ἀπ' δὲ προβάτων πολλή, ἔξι ἔριφον, ἵκ τοκετῶν, ἔξι

Vers. 2. Car dicit fatuas virgines illas quinque? Quia acerbius et difficilius in corpora bellum sustinere cum potuissent, levius olei sumptionis officium non expleverint. Quanto quis in minori vincitur, tanto minus ignoscendus. Ideo igitur stultæ sunt; si vero istæ stultæ, qui non virginitatem servaverunt et avaritiæ paruerunt, quomojo vocabuntur et credent?

Vers. 3. Lampades ergo significant virginitatis splendorem; oleum vero, eleemosynam; Sponsi mora, tempus non breve ad se ostendendum; somnus, mortem; media nox, aut in nocte resurrectionem, aut non visam neque cognitam; petitio vero olei a sapientibus et negatio, nullum justorum illic prodesse aut opem ferre alicui tunc posse.

Vers. 9. Quid est: Ite et emite? Id dicit parabolæ insistendo et illam explicando; aut ironice intelligendus est quasi non invenietis, diceret.

Vers. 14. Per phrasim ellipsis dicitur; deest enim istud: Dominus retribuet sicut, etc; vel parabola non correlationem obtinet, sed ut independentis et præcedentis dicti exemplum exponitur; quale est: Nescitis diem neque horam in qua Filius hominis reniet. Quare? Ut enim homo peregrinans, sic veniet; indeterminate enim sumitur illud: Veniet. Repentinum autem per hoc statuit ejus adventum; deinde explicat exemplum: qui vocavit, ait, servos suos, etc. Est autem necessarium non indeterminate, ut phrasis se habet, dictum intelligere: scilicet, vigilate ergo, quia nescitis diem neque horam, in qua alius hominis veniet. Quare sicut enim homo peregre proficisciens vocavit servos suos et tradidit illis bona sua. Etenim per virgulam legendo appositam post peregre proficisciens, punctum vero post sua, non coacta est intelligentia et orationis syntaxis.

Vers. 19. Cur dicit quia cum dedisset talenta servis, proiectus est? Aut ut ostendat longanimitatem, aut tempus quo distabat a resurrectione. Talentum ergo est cuiusque vis quam a Deo recepit; illud autem: Oportuit te committere talentum tuum, dicitur ad significandum monita et consilia dare, aut monita et consilia excipere: pecuniam autem vocat verba; nummularios, eos qui audiunt; usuram vero operum manifestationem et operationem in melius. Tollit autem jubet quod dederat talentum, id est, gratiam quæ ex illo est, et addi ei qui habet; loquitur de doctoribus ut in superiore gradu.

Vers. 33. Cur hædos peccatores, oves autem justos vocat? Quia ex hædis provenies nullus, ex eis autem multis, in lana, partibus, laute,

caseo : alia quidem bruta a natura sua, nos autem Λ γάλακτος, ἐκ τυροῦ. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἔλογα, ἀλλὰ φένες· ἡμεῖς δὲ ἐκ προαιρέσεως.

Vers. 31. Possideτe paralum vobis regnum; non dicit : Accipite, sed ut paterna et jam vestra. Posseidete.

Vers. 42. De elemosyna loquitur : Quod non dedistis mihi manducare; et non hoc tantum admisserunt, sed non nudum operuerunt; et quod levius est, non infirmum visitaverunt.

CAPUT XXVI.

Vers. 3. Quid est : Congregati sunt principes sacerdotum? Ostenduntur Judaica initium sumere dissolutionis. Nam Moyses unum esse sacerdotum principem jussit; et hoc mortuo, tunc alterum statui. Sed tum erant multi sacerdotum principes, annuales enim fiebant : et hoc clarius ostendit Lucas dicens, loquendo de Zacharia : Hunc de vice Abia esse.

Vers. 5. Quid dicunt : Non in die festo, ne tumultus fieret in populo? timabant enim populum, eo quod sicut habebat in Christum; ideo diem festum exspectaverunt ut praeterirent.

Vers. 6. Cur in domo Simonis leprosi id memoraratur factum esse? Ut ostenderetur quare mulier ad Christum accesserit, quod nempe iste curatus fuerat nuper et erat de hoc fama.

Vers. 7. Mulier illa videtur quidem una et eadem in omnibus evangelistis, non est autem sic : sed quae in tribus legitur, una mibi videtur esse et eadem ; minime vero apud Joannem eadem est, sed altera quedam admiranda Lazari soror. Cur non in publico, sed intra domum adest mereatrix? Quia turpis erat et propter turbam erubesceret : non enim ut haemorrhissa, aut ut vidua, aut ut Martha obviam adit. Cur capillis tersit? Quia magis quam pro homine illum honorificabat ; quod honoriscentius egit, afferens suum caput pro linteo.

Vers. 8. Cur indignantur discipuli dicentes : Utquid perditio haec? Quia de elemosyna multa sciebat ; permisit autem super caput suum effundi unguentum, per magnam condescendentiam.

Vers. 10. Cur dicentibus illis potuit, ohjurationem facit? ne mulieris curam et fidem ad metum illi faciendum adhibeant.

Vers. 13. Cur nullum spirituale prelum dedit, sed memoriam perpetuam? Quia sufficiebat hoc vel in istis ad persuadendum ut animum sumeret illa. Opus bonum operata erat, ut ait Christus ; patet illam dignam mercedem receptaram esse. Dicendo : Ad sepelendum me fecit, loquitur praedicens passionem, quasi semper eam cernens et illis in recordationem adducens.

Vers. 14. Quam ob causam dicitur : Tunc abiit unus de duodecim, Judas qui dicebatur Iscariotes? Ut ostendatur mulieris ille illum non fuisse per motum ; Duodecim, ut ostendatur illum e precipuis esse ; Judas Iscariotes dicitur, quia alter erat Ju-

ληπτομήσατε τὴν ἡγουμασμένην ὑπὸ βασιλεῶν. Οὐκ εἶπεν, Λάβετε, ἀλλ' ὡς περὶ τῆς μῶν ἡδη ὄντα, Κληροομήσατε.

Τὴν ἐλεημοσύνην λέγει, Ὄσι σύν θάνατοι μη φαγεῖν· καὶ οὐ τοῦτο μόνον εἰχον, ἀλλ' οὐδὲ γυναικεῖς περιέβαλον· καὶ δικαιοφέροντος ἦν, οὐδὲ δίκαιον ἐπεσκίψαντο.

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ.

Τί έστιν τὸ, Συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς; Εἴπερ δὲ τὰ Ἰουδαϊκά ἀρχῆν ἐλάμβανεν διαιώνεσσι. Τὸ μὲν γάρ Μωϋσῆς ἔνα εἶναι ἀρχιερέα ἐκδίδειν τοῖς τελευτήσαντος, τότε ἔτερον γίνεσθαι. Τόπι δὲ ταῦτα ἡ πατέρας ἀρχιερεῖς· ἔνιαύσιοι γάρ ἐγίνοντο· καὶ ταῦτα σαφέστερον δῆλος Δουκᾶς, Ἐξ ἁγιμερίας αὐτὸν εἶραν Ἀδιατά λέγων, περὶ τοῦ Ζαχαρίου διαιώνενος.

Τί λέγουσιν, Μή ἐν τῇ ἀστρεῇ, Ινα μὴ θύρος γένεται ἐν τῷ λαῷ; Ἐδεδοίκεσσαν γάρ τὸν ιερὸν διπάστιν εἰχον εἰς Χριστόν· διὸ καὶ τὴν ἀστρὴν ἀνέμενον παρελθεῖν.

Διὰ τὸ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ τοῦτο μημονεύει γενέσθαι ; Ινα διεῖην πόθεν παρῆντας ἡ γυνὴ τῷ Χριστῷ προσῆλθεν, ἐκ τοῦ ἐκείνον λαβῆναι ταῦτα καὶ τὴν φήμην εἶναι.

Ἡ γυνὴ αὐτῇ δοκεῖ μὲν εἶναι μία καὶ ἡ εἰδή περὶ τοὺς εὐαγγελισταῖς ἀπασιν, οὐκ ἔστι δέ τοι ἡ περὶ μὲν τοὺς τριαν, μία τις εἶναι μοι δοκεῖ καὶ αὐτῇ· οὐκέτι δέ καὶ περὶ τῷ ἱεράνην ἔστιν ἡ εἰδή, ἀλλ' ἔτέρα τις θαυμαστὴ ἡ τοῦ Λαζάρου ἀπίστη. Διὰ τὸ οὐ δημοσίᾳ, ἀλλ' ἐν οἰκίᾳ ἐρχεται ἡ πόρη· Ἐπειδὴ αἰσχροτάτη ἦν καὶ ἥσχύνετο ἐν τοῖς διοικηταῖς ὅτι γάρ ὡς ἡ αἰμόρροις, ἡ ω; ἡ χήρα, ἡ ὡς ἡ Μίρι άπαντα. Διὰ τὸ ταῖς θριξῖν ἀπέμασσεν; Εἰτι πλέον ἡ κατὰ ἀνθρώπουν αὐτὸν ἐτίμα· δι τημένης εἶχε προσφέρουσα τὴν ἐκατῆς καραβῆν ἀντὶ αδόνος.

Διὰ τὸ ἀγανακτοῦσιν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· Εἰς τὸ δικάλεια αὐτῇ ; Ἐπειδὴ περὶ ἐλεημοσύνης ἤκουε πολλά· συνεχώρησε δέ καὶ κατὰ τὴν καραβῆνας οὐκέτι πούρον, ἀπὸ τολλῆς συγκαταβάσιος.

Διὰ τὸ λέγουσιν αὐτοῖς τὸ, Ξέδύνατο, ἐπείρησαν αὐτοῖς ; Ινα μὴ τῆς γυναικὸς τὴν αποσθήνη καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸ ἐξαπορηθῆναι ἐμβάλωσιν.

Διὰ τὸ οὐδένα δόθον πνευματικὸν τέλειον, διό τὴν εἰς δεινούμην ; Ἐπειδὴ ἡρκεῖ τοῦτο καὶ ποτὲ ἐκείνων πεῖσαι θαρρεῖν αὐτῇ. Ἐργον κατὸν εἰργασταρο, ω; εἶπεν Χριστός εἰσθηλον διει μετέξιον λήψεται. Τὸ δὲ εἰκεν, Εἰς τὸν ἐπαγγειούμενον ἐκοινησεν, τοῦτο εἶπεν περολέγων τὸ τέλος, καὶ πάντας εἰδὼς καὶ τοῦτο ἀναμιμνήσκων αὐτοῖς.

Τίνος χάριν εἶπεν· Τότες χορευθεὶς Ἰωάννες δι τῶν δώδεκα δι λεγόμενος Ἰσταριώτης ; Ινα δέ τοι οὐδὲ τὴν πίστιν τῆς γυναικὸς ἐκεφένει αὐτὸν. Διδέκα, εἶπεν, Ινα διεῖην δέ τοι τῶν χορυφατῶν ἡ Τούδαν δέ Ἰσταριώτην εἶσεν, ἐπειδὴ καὶ θύλος, ἡ

Ιούδας. Διὸς οὖν τῆς ἐπωνυμίας χωρίζει αὐτὸν, ἵνα Ᾱ das; per cognomem igitur, designatur, ne videatur μὴ δῆλη ἐκεῖνος εἶναι. Χρή δὲ εἰδέναι, καὶ αὐτομάτῃ κινήσει τοῦτο ποιεῖ καὶ χρυσὸν διλγού.

Πρώτην τῶν Ἀζύμων τὴν πρὸ τῶν Ἀζύμων φησίν· εἰώθαστι γάρ ἀπὸ τῆς ἐπέρας δεῖ ἀριθμεῖν τὴν ἡμέραν, καὶ ταύτης μνημονεύειν, καθ' ἣν ἐν τῇ ἐπέρα τὸ Πάσχα ἔμελλεν θύεσθαι· τῇ γάρ πέμπτῃ τῶν Σαββάτων προσῆκθον· καὶ ταύτην δὲ μὲν τὴν πρὸ τῶν Ἀζύμων καλεῖ, τὸν καιρὸν λέγων καθ' ὃν προσῆλθον· δὲ δὲ οὕτω λέγει· Ἡλθεν δὲ η̄ ήμέρα εῶν Ἀζύμων, ἐγ̄ γ̄ δέδει θύεσθαι τὸ Πάσχα· δὲ δὲ δόλος εὐαγγελιστῆς τὴν ἐπέραν λέγει· ἀπὸ γάρ τῆς ἐπέρας ἥρχετο τὸ Πάσχα. Διὰ τοὺς δὲ έρωτας ποὺ ποιήσουσιν τὸ Πάσχα; Διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν καταγώγιον μήτε οἰκίαν. Διὰ τοὺς δὲ ποιεῖτε τὸ Πάσχα; Ἡν δεῖξῃ δτι μὴ ὑπεναντίος τῷ νόμῳ δεῖτιν.

Διὰ τοὺς πρὸς ἀγνῶστον πέμπτες μηδηρωπον; Δεικνύς δὲ πάντα ὑπακούει· καὶ εἰ ήθελεν, οὐδὲ ἐπαθεν. Ἄνω γάρ τὴν διάνοιαν τοῦ μὴ γνωρίζοντος πείσας, ωσπερ καὶ τοῦ κυρίου τῆς δύνου, πῶς οὐκ ἀν τοὺς σταυρωτὰς ἐπεισεν, εἰ ἐδούλετο; Ἐγὼ δὲ οὐ θαυμάζω μόνον δτι δηγνῶστος ὁν ὑπεδέξατο, ἀλλὰ δὲ καὶ κίνδυνον ὑφορώμενος κατεψφρόνησε· σημεῖον δὲ αὐτοῖς δίδωσι τὸν τὸν κεράμιον βαστάζοντα, ἐπειδὴ τὸν τόπον ἥγνουσιν. Το, Ἡγίον τὰ χρήματα, οὐ κελεύοντός εστιν, ἀλλὰ συμβούλου δυνος· Ὁ πορνεύσας πρὸ νόμου καὶ ἐν νόμῳ καὶ μετὰ νόμου, πολλὴν ἔχει τὴν διαφορὰν καὶ τοῦ ἀμαρτήματος καὶ καταχρίματος. Ἐπόρνευσέν τις ἱερεὺς ὁν· ἐπόρνευσέν τινος ἱερέως θυγάτηρ· ἡ μὲν ἀνήρητο, ἡ δὲ κατεπρήθετο· οὐ μόνον ὡς πλέον, οἵματι, διδαχθεῖσα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱερέα δεικνύσσα δοῃ ἡ κατάκρισις, μᾶλλον εἰ ἐκεῖνος πορνεύσειν. Ἐπορνεύθη τις βιαλώς, ἐπορνεύθη τις πλουσία, πενομένη· πολὺ τὸ διάφορον. Ἐπόρνευσέν τις ἀδάπτιστος, βεβαπτισμένος· πολὺ τὸ μέσον τούτων.

Διὰ τοὺς εἰπεν, Εἰς δὲ ὑμῶν καριδώσει με; Βουλήμενος αὐτὸν μὴ αἰτησυθέντα καὶ ἀπογνόντα, ὡς ηδη νοηθέντα, μετανοήσαι καὶ διασῶσαι αὐτὸν. Καὶ διὰ τοὺς εἰπειδὲλψεν; Ἐπειδὴ Ελεγον· Μήτι ἔργον εἰμι, Κύριε; καὶ ἀπετεθνήκεσαν τῷ δέει· Ἡν μὴ τῇ περισσότερᾳ λύπῃ καταποθῶσιν.

Τίνος ἔνεκεν μετ' αὐτοῦ ἴστωπτεν δὲ προδότης; Ἀπὸ πολλῆς ιταμότητος· οὐδὲ γάρ λοιπὸν ἐτίμα τὸν διδάσκαλον. Χριστὸς δὲ ἐκαρτέρει, λανθάνειν βουλόμενος, Ἡν δὲ τούτους ἐκιστρέψῃ αὐτὸν· ή καὶ ημᾶς παιδεύων μαχροθυμεῖν πρὸς ἀναισχυντούντας.

Διὰ τοὺς λέγει, Ο μέν Γιός τοῦ ἀνθρώπου ὑπάτει, καθὼς τέρραται περὶ αὐτοῦ; Προσέθηκεν τὸ τέρραται, Ἡν μὴ νομίσωσιν ἀσθνεαν εἶναι τὸ πρᾶγμα· Ετο δὲ καὶ τὸν προδότην διορθούμενος· Ἡν νομίσας ἀποκείμενος αὐτῷ τὸ παθεῖν, ὡς μὴ τὸ πᾶν πταίσας, αὐτὸς καμφθῇ πρὸς μετάνοιαν.

Ποιῶ σκοπῷ λέγει· Ιούδας τὸ, Μήτι ἔργον εἰμι; Ἀναισχύνει καὶ ὑπόπτει συνειδήσει τυπτόμενος. Διὰ τοὺς εἰπεν Χριστὸς, Σὺ εἰκασ, ἀλλ' οὐχι, Θα μιαρέ καὶ ἀγάριστε; Ἀνεξικακίας δρους ήμιν τούτης. Διὰ τοὺς δηκαλεῖται· Ιούδας, τὰ γεγραμμένα

Ιούδας. Διὸς οὖν τῆς ἐπωνυμίας χωρίζει αὐτὸν, ἵνα Ᾱ das; per cognomem igitur, designatur, ne videatur μὴ δῆλη ἐκεῖνος εἶναι. Οροπεδιαὶ autem scire illum hoc proprio motu et ob levem pecuniam agere.

Vers. 17. Primam Azymorum, diem ante Azymos dicit. Solebant enim a vespera semper diem numerare, et de ista loqui, in qua ad vesperam Pascha immolari debebat. Nam ad quintam a Sabbato processerant, et istam unus quidem diem ante Azymos vocat, tempus indicans ad quod processerant; alter vero sic dicit: Venerat autem dies Azymorum, in qua oportebat immolari Pascha; alias autem evangelista vesperam dicit, nam a vespera incipiebat Pascha. Cur interrogant: Ubi comedemus Pascha? Eo quod non haberet habitationem neque domum. Cur celebrat Pascha? Ut ostendat se legi adversantem non esse.

Vers. 18. Cur ad ignotum hominem mittit? Ostendens omnia illi subesse; et si voluerit, non passus fuerit; nam superno motu hominis non eum noscentis mentem persuadens ut domini asinæ, quomodo non crucifixores persuasisset, si voluisset? Ego vero, non solum admiror quod ignotus cum illi fuerit, hunc accepérat, sed quod ipericulum suspiciens parum curaverit. His vero signum dat Christus hominem urnam gerentem, quoniam locum non cognoscebant. Libationes funde, non præcipientis, sed consiliantis est. Qui meretricatus est ante legem, in lege et post legem multam præbet differentiam et in culpa: et in condemnatione. Meretricatus est quidam sacerdos; meretricata est cujusdam sacerdotis filia; illa quidem ablata est, illa autem venundata est; non solum magis, ut opinor, edocita, sed sacerdoti ostendens quæ fuerit condemnatione, præsertim si iste meretricatus sit. Meretricatur quædam violenter, meretricatur quædam dives, pauper: multa est differentia. Meretricatus est non baptizatus, aut baptizatus: multum interest inter eos.

Vers. 21. Cur dicit: Unus vestrum me traditurus es? Vult illum, etsi non erubescit et negat, jam intellectum se sentientem puniri et salvari. Et cur illum patefecit? Quia dicebant: Nunquid ego sum, Domine? et timore disperibant, ne nimio luctu affligerentur.

D VERS. 23. Quare cum illo intingit proditor? Ob magnam impudentiam, nam jam non honorabat magistrum. Christus autem sustinebat, occultare volens, ut per hoc illum converteret; aut ut nos moneret longanimos esse in impudentes.

Vers. 24. Cur dicit: Filius quidem hominis es tu, sicut scriptum est de illo? Addidit illud, scriptum est, ne putarent rem debilitatem esse; adhuc autem ut proditorem corrigeret, ut arbitratus ei reservatum esse pati tanquam omnia compleati, ipse adducatur ad penitentiam.

Vers. 25. Qua ratione dicit Judas: Nunquid ego sum? impudenti et dissiplenti conscientia motus. Cur ita dicit Christus: Tu dixisti, et non, Sceloste et ingrate? Patientię terminos nobis statuens. Cur arguitur Judas fecisse quæ a prophetis scripta

erant? Quoniam non hac mente illud fecit, sed maligna intentione; oportet enim propositum in omnibus exquirere. Cur non interrogat a principio Judas: *Nunquid ego sum?* sed post alios? putabat modo latere; dicendo autem, *Magister*, irridente et impudenter loquitur. Quomodo Mattheus dicit, et evangelistæ alii, quod ubi præparavit proditionem Judas, tunc invasit eum diabolus; Joannes vero dicit, *Post bucellam intravit in eum Satanus?* Quia illum in principio inspirauit tantum et tentans, postremo sic intravit, ita ut utrumque verum videatur. Tantum erat impenitus Judas, ut vel post communionis participationem remanserit obduratus; inde Joannes id innuens dicit, *Post bucellam intravit in eum Satanus.* Cur si Pascha comedenterunt, contra legem comedenterunt? Nam recubantes non licebat comedere. Sed non comedendo Pascha recubabant, postquam vero comedissent, illud reliquum manducando.

Vers. 26. Cur in Pascha panem frangit? Ut discamus illum vel veteris legis esse auctorem, et quæ sunt legis gratiae per veterem legem adumbrata esse.

Vers. 27. Postquam legale Pascha comedissent, id est, agnum, illis tradit gratiæ. Pascha per panem.

Vers. 28. Sanguineum Novi Testamenti dicit, quia sanguinem Vetus non habuit nisi brutorum. Dicit autem causam effusionis sanguinis, quia pro multis peccatoribus effunditur. Cur dicit: *Hoc facite in meam commemorationem?* Ut istud, inquit, sit in memoriam Ægypti et egressionis, ita nunc in meam mortem, et vestram per me ex errore egressionem.

Vers. 29. Quomodo intelligitur, *A modo non bibam de hoc geninæ ritis, donec illud bibam noctum in regno Patris mei?* Ostendit per regnum Patris suam resurrectionem; per geninæ autem vitis, vinum; Donec, ait, e mortuis resurgam, non bibam: biberit autem post resurrectionem, ne phantasma illum putarent: unde in Actibus scribitur: *Quicunque cum illo manducavimus et bibimus. Regnum Patris ibi resurrectionem suam Dominus vocat; novum autem bibere calicem, id est nove et admirabiliter: non enim ut primum corpore ejus esca egente secundum naturam et potu, sed supernaturaliter jam incorruptibili facto et nullius admodum egente.*

Vers. 30. Cur dicitur: *Hymno dicto exierunt?* Id est, cum gratiarum actione et laudia hymno receperunt communionem. Cur in montem exiit? Ne videretur abscondere se. Cur abat enim in locum ire Judæ cognitum.

Vers. 31. Cur dicit: *Omnes scandalizabimini in me?* Simil quidem præscientiam ostendens, simil autem scandalizandos innuens.

Vers. 32. Cur dicit: *Videbo vos in Galilæam?*

A παρὰ προφητῶν ποιήσας; Ἐπειδὴ οὐ ταῦτη τῶν ποιήσεων διλλά πονηρά προσαιρέσει· χρὶ γάρ τὸν σκοπὸν ἐξετάζειν πανταχοῦ. Διὸ τὸ εὐθὺς ἔρχῆς ὁ Ἰουδαῖος, Μή τι ἄγω εἰμι; δὲλλ' ὡς ἵητος; Ἐδόκει τέως λανθάνειν· τὸ δὲ εἰπεῖν, Οὐ δύσκαλε, διασύροντος τοῦτο ἔστι καὶ ἴστρον. Ποιεῖ Ματθαῖός φησιν καὶ οἱ δῆλοι τῶν εὐαγγελιστῶν, δὲς συνετάξατο περὶ τῆς προδοσίας ὁ Ἱερός, τότε αὐτὸν ὁ διάδολος εἶλεν, ὃ δὲ Ἰωάννης λέγει· Μετὰ τὸ γνώμων εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἰαννᾶς: "Οτι διακωδωνίσας αὐτὸν ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ πιραν ποιησάμενος, οὗτον τελείως εἰσῆλθεν· ὅπερ εἰ δύμφτερα ἀληθῆ ἔστιν. Τοσοῦτον ἦν ἀμετεμέλητον ὁ Ἰουδαῖος, δὲς καὶ τῆς κοινωνίας μεταλλαχὼν ἐμετέλανετος. "Οθεν τοῦτο δηλῶν ὁ Ἰωάννης λέγει, δὲς Μετὰ τὸ γνώμων εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ Ἰωάννης. Διὰ τὸ εἰ τὸ Πάσχα ἱσθιον, παρανόμως ἥσθιον; Οὐ γάρ ἀνακειμένους ἔδει φαγεῖν· δὲλλ' οὐκ ἐν τῷ ἔσθιει τὸ Πάσχα ἀνέκειντο, ἀλλὰ μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτὸν ἕποντος.

Διὸ τὸ εἰν τῷ Πάσχα κλεψαντὸν δρπον; Ἰν μάλιστην καὶ τῆς Πελαιάς αὐτὸν δητα νομοθέτην, καὶ τὸν τῷ γάριτοι Πάσχα ἀντοῦ δρπον.

C Αἵμα δὲ Καινῆς Διαθῆκης λέγει, ὡς τῇ Πάσχᾳ αἵμα μὲν ἔχουστης, δὲλλ' ἔξ ἀλόγων· λέγει δὲ καὶ τίς αἰτίαν τῆς κενώσεως τοῦ αἷματος· Ὑπέρ ςαλπῶν, φησιν, ἀμαρτωλῶν ἐκχυτόμενον. Διὰ τὸ λέγει, Τοῦτο κοινίτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμυγμον; Καὶ εκεῖνο, φησιν, εἰς τὴν τῆς Αἴγυπτου μνήμην καὶ ἔξδον, οὗτον νῦν εἰς τὸν ἐμὸν θάνατον, καὶ τὸν ὑμῶν δι' ἐμοῦ ἐκ πλάνης ἔβοδον.

Πῶς νοεῖται τὸ, Ἀκάρτιοι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ πρηγματος τῆς ἀμπέλου ταύτης, ὅως αὐτὸν καὶ νῦν ἐρ τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρός μου· διό δὲ τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρός τὴν ἀντοῦ ἀνάστασιν γέννημα δὲ τῆς ἀμπέλου, τὸν οἶνον· Ἐως οὖν, ἐκ νεκρῶν δραστῶ, οὐ μὴ πίω· ίστιν δὲ τὴν ἀνάστασιν. Ἰνα μὴ φάντασμα αὐτὸν νοήσωσιν. "Οθεν καὶ ἐν Πράξει γράφει· Οἰστεροὶ στρεγάρομεν καὶ συντελομεν αὐτῷ. Βασιλεῖαν Πατρὸς ἀνταῦθα τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ὁ Λεοπότης καλεῖ· καὶ νῦν δὲ πιεῖν τὸ ποτήριον, τῶντες ἔστι καὶ παραδέξων· οὐ γάρ, ὡς πρότερον, τοῦ σωματοῦ βρώσεως δεομένου κατὰ φύσιν καὶ πόσεων, εἴτε ὑπερφυῶς ἀφθαρτούσθεντος ἥδη καὶ μηδὲνδε διεργοῦντος.

Διὰ τὸ λέγει τὸ, Υμητοσαντες δὲ ἐξῆλθον, κεῖται; ἀπὸ τοῦ, Μετ' εὐχαριστίας καὶ δόξολογίας θλαστοῦ κοινωνίαν. Διὰ τὸ εἰς τὸ δρός ἐξῆλθεν; Ἰνα μὴ διέκριτοι καὶ πρόγνωστοι δηλῶν, τρεῖς δὲ καὶ τοὺς σκανδαλισθησόμενους ἔννοον.

Διὰ τὸ λέγει τὸ, Πάτερες σκανδαλισθήσοσθετο δὲ δομοί; Όμοιο μὲν καὶ τὴν πρόγνωστον δηλῶν, τρεῖς δὲ καὶ τοὺς σκανδαλισθησόμενους ἔννοον.

Διὰ τὸ λέγει, δὲς Οὐφόμας ὑμιᾶς εἰς τὴν Γαλι-

Ιατον; Ἰνα τοῦ φόβου ἀπαλλάξῃ· μαχρὸν γὰρ τῶν Αἰουδαίων ἦν ἡ Γαλιλαία.

Διὰ τὴν ἀφίσιν τὸν Πάτερον πεσεῖν; Ἰνα μή ἀθάνατης εἴη, μηδὲ αὐτῷ θαρρῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καὶ οἱ δῆλοι ιδόντες, παύσονται θαρρεῖν ἐκεῖος· καὶ Ἰνα συγχωρηθεῖς ὡς ἀπόστολος τοῖς πτεῖσασι συγχωρήσῃ. Διὰ τοῦτο οὖν τῆς ἀνθεν ροπῆς ἀγυμνώθη, τὴν φύσιν αὐτοῦ ἀλέγχοντος τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τὴν εὐχεταὶ χωρὶς τῶν μαθητῶν; Κατ' ἴδιαν εὐχεσθαι ἥμας διδάσκων.

Διὰ τὴν τρεῖς μόνους παραλαμβάνει τότε; Ὡς τῆς δόξης αὐτοῦ θεωρούς· καὶ Ἰνα οἱ δῆλοι ὡς ἀπελεύστερος μή καταπίεσιν.

Ἐνεκεν τίγος εὐχεταὶ; Ἰνα μή ὄποκρισις εἶναι δοκῇ τὸ πρᾶγμα· ἐπιρρέουσι δὲ ιδρύτες δι' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν.

Διὰ τὴν λέγει, *Προσεύχεσθε* Ἰνα μή εἰσελθῆτε εἰς πειρασμόν; Παιδεύων μή ἀπαυθαδίζεσθαι, ἀλλὰ συντετρίψθαι τὴν διάνοιαν.

Τρίτη εὐχὴ τὸ, *Γερηθήτω τὸ θέλημά σου*· δεικνὺς δὲι σφέδρα συνέδει τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲι πανταχοῦ ταύτην ἐπεσθαι δεῖ καὶ ἐπιζητεῖν. Ήσοσύνετο τρίτον, δεικνὺς δὲι ἀνθρωπός ἐστιν· τὸ γὰρ δεύτερον καὶ τρίτον ἐν τῇ Γραφῇ βεβαιώσεώς ἔστι δεικτικήν.

Διὰ τὴν ἥλθεν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτούς; Καὶ ἀγνῶν ὡς ἀνθρωπός περὶ τοῦ θανάτου, καὶ ἀλέγει αὐτοὺς βουλήμενος· δὲι οὕτως κατεβαπτίσθησαν, ὡς μηδὲ τῆς περουσίας αὐτοῦ αἰσθέσθαι. Διὰ τὴν δὲ οὐδιπονῆει αὐτούς; Ὡς μή πλῆξαι πεπληγότας.

Διὰ τὴν λέγει, δὲι *Καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀρακαύεσθε*; καὶ μήν τότε γρηγορήσαις ἔσται· ἀλλὰ δεικνύς δὲι οὐκ οἰσουσιν οὐδὲ τὴν δύνιν· καὶ δὲι δὲι πάντως ἡδη αὐτὸν παραδοθῆναι, τοῦτο φῆσιν.

Διὰ τὴν λέγει, *Ἐγείρεσθε, ἀγωμερ ἐγείρεσθε, ίδοις ἕγγρικερ δι παραδιδούς με*; Ἰνα δεικνή ὡς οὐκ ἐφεγγένει, ἀλλὰ μᾶλλον προσέτρεχεν αὐτῷ· Ἰνα μάθωσιν ὡς οὐκ ἀσθένεια, ἀλλ' οἰκονομίας ἦν τὸ δόλον· ή ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν λέγων καὶ τοὺς τότε καὶ τοὺς νῦν ἐγείρεσθαι.

Τὸ μετὰ μαχαιρῶν καὶ ἤδων εἶπεν ἀλθεῖν ἀπὸ τῶν Ιεράων, διδάσκων ὡς τοιαῦτα ἦν τὰ Ιερατικὰ αὐτῶν σκεύη καὶ κωμῳδῶν αὐτούς.

Διὰ τὴν σημεῖον δέδωκεν ὁ προδότης; Διότι πολλάκις κατασχεθεὶς, διῆλθεν διὰ μέσου αὐτοῦ.

Διὰ τὴν εἶπεν, *Ἐταίρε ἐρ' ϕάρει;* Τὸ μὲν, θεαῖρε, εἶπεν, ὅστε ἐντρέψαι αὐτόν· τὸ δὲ, ἐρ' ϕάρει; δὲι Οὐχὶ ἀγάπης σκοπῷ τοῦτο δρᾶς, ἀλλὰ τονιρρῆ γνῶμη.

Πόθεν εἶχεν μάχαιραν Πάτερος; Ἀπὸ τοῦ δείπνου τοῦ νομικοῦ· ἀρνίον γάρ έφαγε.

Τίνος χάριν εἶπεν, δὲι *Πάντες οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαιρᾳ ἀποθανοῦνται;* Τοὺς μαθητὰς περαρμυθούμενος τῇ τιμωρίᾳ τῶν ἐπιβουλευόντων· ἐγὼ δὲ λέγω δὲι καὶ πολλοὶ τοῦτο πάσχουσιν οἱ δρῶντες· εἰ δὲ τὸ, πάντες, πρόσκειται, διντὶς τού, οἱ

Ut a metu eos liberet; longe enim a Iudeis erat Galilaea.

VERS. 34. Cur sinit Petrum cadere? Ne nimium de se confidens sit, neque animosus, sed ut propter humanam infirmitatem cadere alii cernentes de se confidere cessent; et ut veniam cum accepit apostolus, cadentibus veniam concedat. Ideo igitur superno auxilio destitutus est, Deo naturam ejus confundente.

VERS. 36. Cur orat absque discipulis? Ut nos seorsim orare doceat.

VERS. 37. Cur tres solos tunc assumit? Tanquam gloriæ suæ testes, et ut alii imperfectiores non concidant.

VERS. 39. Quam ob causam orat? Ne hypocrisis res esse videatur; manant autem sudores propter eamdem rationem.

VERS. 41. Cur dicit: *Orate ne intretis in tentationem?* Ut moneat confidentiores non esse, sed mente conteri.

VERS. 42. Tertia oratio est, *Fiat voluntas tua:* ostendit se admodum consentire voluntati Dei, et eam semper sequendam et quærendam esse. Oravit tertio, ut ostenderet se hominem esse. Nam secundo et tertio in Scriptura confirmationis est argumentum.

VERS. 43. Cur secundo venit ad eos? Et ut homo luctans contra mortem, et arguere eos volens, quia adeo erant gravati, ut præsentiam ejus non senserint. Cur autem non eos excitat? ne jam afflictos affligat.

VERS. 45. Cur dicit: *Dormite jam et requiescite?* Attamen tunc vigilare oportebat: sed ut ostendat eos ipsius aspectum non laturos, et illum jam tradi omnino necessarium esse, hoc dicit.

VERS. 46. Cur dicit: *Surgite, eamus hinc, ecce appropinquareι qui me tradet?* Ut ostendat se non fugere, sed potius proditori obviam ire; ut dicant illud non esse debilitatem, sed omnino excoquitatum propositum; aut dicit a terra ad cœlum hos qui tunc erant et hos qui nunc sunt surgere.

VERS. 47. Cum gladiis et sustibus dicuntur venire qui missi sunt a sacerdotibus, ad ostendendum D tales esse sacerdotalem eorum apparatum et irridendum eos.

VERS. 48. Cur signum dedit proditor? Quia sære comprehensus, transivit per medium eorum.

VERS. 50. Cur dicit: *Amice, ad quid venisti?* Dicit, amice, ut illum convertat; et, *ad quid venisti?* quasi diceret: Non charitatis causa illud agis, sed maligna intentione.

VERS. 51. Unde habebat gladium Petrus? E scena legali; agnum enim comederat.

VERS. 52. Cujus causa dicit: *Omnes qui acceperint gladium, gladio peribunt?* discipulos ut moneat punitione violenta patrantium. Ego vero dico multos id pati quod faciunt; si autem omnes dicitur, pro multis intelligendum est. Et exteri quoque,

avibus omnibus, dicendo, pro multis, omnibus in- telligunt.

Vers. 57. Ad Caiphas illum duxerunt, eo quod erat sacerdos. Sic autem pernoctabant et vigilabant interea, ut non comedenter tunc Pascha, sed in altera die: ideo et in hoc legem solverant ob cupiditatem homicidii. Dicit enim Joannes, quod erat mane, et adjicit: *Non introierunt in praetorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* Non enim violavisset Christus legem manducando Pascha in vespera, priusquam opus foret.

Vers. 60. Quomodo sunt falsi testes in Christum? Ab eo quod dicunt illi: *Possum destruere templum Dei.* Non enim talia dixerat, sed, *Destruite templum istud.* Non autem de templo dixit, sed de corpore suo; testis vero scire debet significationem verbi quod dictum est.

Vers. 63. Cur facebat interrogatus a pontifice? Quia insanum erat tale iudicium, nullo alio audente judice aut assessore; etenim tribunalis ratio non erat alia ac latronum mos.

Vers. 65. Scidit vestimenta sua, acriorem accusationem faciens, et magnum ostendere malum volens quod dictum erat. Fuit ergo accusatores iidem, iidem judices, iidem sententiam ferentes, omnia iidem flunt.

Vers. 66. Cur clam non abstulerant? Quia volebant et de eo opinionem destruere; quod autem potestatem habuerint vel ipsi soli eum auferendi, audi Pilatum quid dicat: *Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum.*

Vers. 67. Cur illum mactare debentes, expubebant in faciem ejus? Ob suos insolentes mores et magnum odium

Vers. 68. Cedentes dicebant: *Prophetiza nobis, quis est qui te percussit.* Hoc autem faciebant eo quod propheta diceretur. Alius vero evangelista dixit eos faciem ejus velamento operuisse ut percuterent.

Vers. 74. Quomodo Matthaeus memorat Christum Petro dixisse: *Antequam gallus cantet, ter me negabis;* Marcus autem dicit ubi semel tantum negaverat, tunc primum gallum cantasse, et ubi tertio negaverit, secundo gallum cantasse? quomodo igitur vera invenientur utraque? Quia secundum unamquamque narrationem, et tertio et quarto vocem dare solebat gallus, ostendit Marcus quod vox avis non Petrum detinuit, neque in memoriam revocavit; adeo enim erat pavore perculsus, ut nihil recordatus sit eorum quae dicta erant. Idem ostendens Lucas dicit, *Dominus respexit in eum.*

Vers. 75. Cur dicitur: quod *Egressus foras fletit amare?* Quia aperte fleti non audebat, ne accusaretur ut discipulus.

CAPUT XXVII.

Vers. 3. Cur retulit argenteos? Quia non sustinebat conscientiam ipsum flagellantem.

Vers. 4. Cum dicunt principes sacerdotum et

Α πολλοί, χρή νοεῖν καὶ οἱ ἔξω γάρ, οἰωνοῖς τε καὶ λέγοντες, ἀντὶ τοῦ, πολλοῖς, νοοῦσιν αὐτό.

Πρὸς Καϊφαν αὐτὸν ἀπῆγαγον, ἐπιῳδὴ τοῖνος ἡ Ιεράς· οὗτοι δὲ ἐνυκτέρευον καὶ ἤγρύπνων τὰ τούτων, ὡς μὴ φαγεῖν τόπο τὸ Πάσχα, ἀλλ' ἐν τῷ διημέρᾳ· διὸ καὶ ἐν τούτῳ τὸν νόμον ἐλυσαν δὲ ἐπιτημίαν φερῆσθε εἰπεν γάρ δὲ Ἰωάννης διε τοιαῦτα ἡγεῖται, Οὐδὲ εἰσῆλθος εἰς τὸ αριστέρον, ἵνα μὴ μιαρθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φέρωσιν τὸ Πάσχα οὐ γάρ δὲ ὁ Χριστὸς παρέβη τὸν νόμον φεγίνειν εἰδεῖν τῇ διεσπόρᾳ πρὸ τοῦ δεοντος.

Πῶς εἰσι φευδομάρτυρες οἱ κατὰ Χριστοῦ; Αὐτοὶ τοῦ λέγεν αὐτούς· Δύταμαι καταλῦσαι τὸν τοῦ Θεοῦ· Οὐ γάρ εἰπεν οὕτως, ἀλλά, Λύσατε τὸν τούτον· οὗτοι δὲ πάλιν περὶ τοῦ νοῦ εἰσιν, ἀλλὰ περὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ· δὲ μὲν μάρτυρες, τὸν τοῦ λεγομένου φῆτον εἰδέναι θέλει.

Διὰ τὸ εἰσώπα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως ἐρωτάμενος, "Οτις ἀνόητα ἦν τὰ τῆς χριστεως, οὐδενὸς ἀκούσιος ἄλλου χριτοῦ ἢ συγχριτοῦ· καὶ γάρ τὸ μὲν σῆμα δικαστηρίου ἦν μόνον, δὲ τρόπος ληστῶν.

Διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, σφροτερέαν τὴν κατηγορίαν ποιῶν, καὶ μέγα κακὸν δεῖξαι βουλόμενος τὸ εἰρημένον. Γίνονται οὖν αὐτοὶ καταδικάσονται, αὐτοὶ χρίνονται, αὐτοὶ φηριζόμενοι, πάντα εἰπεῖν γινόμενοι.

Διὰ τὸ λάθρα οὐκ ἀνέλονται αὐτὸν; Ἐπειδὴ ἰδούσιν καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ διαβαλεῖν· διτὶ δὲ ἴχωσιν εἶχον καὶ αὐτοὶ μόνοι αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀκουον τὸ Πάσχα τὸ λέγει· Λάθετε αὐτὸν καὶ κατὰ τὸν τόμον ὅρων χρίνατε αὐτόν.

Διὰ τὸ ἀναιρεῖν μᾶλλοντες αὐτὸν, ἐνέπινον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ; Διὰ τὸν ἀκαδίστον τρόπον εἰπεῖν καὶ τὸν πολὺν φθόνον.

Πάντες Ελεγον· *Προφήτευσον τὴν εἰς ἐπιτίθεται καίσας σε·* τούτῳ δὲ ἐποίουν διὰ τὸ λέγεσθαι εἰπεῖν περιφήτην· ἔτερος δὲ τῶν εὐαγγελιστῶν φησιν ἐπειδόμενος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τῷ ἱματίῳ, ταῦτα ἐποίουν.

Πῶς δὲ μὲν Μαθαῖς φησιν, διτὶ εἰπεν δὲ Χριστὸς πάλιν· *Πρὸς τὸν ἀλλεπόρτον φωτῆσαι τρίς ἀλαρκοῖ με;* δὲ Μάρκος λέγει διτὶ δὲ ἀπαξή ηρνήσατο, τέτοιο πρώτων ἀφώνησεν δὲ ἀλεκτεριών· δεύτερος δὲ τρίτον, δὲ δεύτερον; πῶς οὖν εὑρεθήσονται ἀληθῆ ἀμύναις, Ἐπειδὴ καθ' ἐκάστην ἀγωγὴν καὶ τρίτον καὶ τετάρτον φωνεῖν εἰωθεν δὲ ἀλεκτεριών, δηλῶν δὲ Μάρκος διτὶ δὲ φωνὴ αὐτὴν ἐπέσχεν, καὶ εἰς μήτραν ἡγαγε, τούτῳ φησιν· τοσοῦτον δὲ ἦν ἀποτελνόντος τὸ δέσις, διτὶ οὐδὲ ἐμνήσθη τοῦ λεχθάντος· καὶ τοῦτο δὲ Λουκᾶς δηλῶν, διτὶ *Ἐνέσθησεν εἰς αὐτὸν δὲ Χριστὸν,* εἰπεν.

Διὰ τὸ λέγει, διτὶ *Ἐξελθὼν δέκα δικαιουεται περιφέρως;* Ἐπειδὴ οὐκ ἐρεψεν τὸ συνειδής μαστίζειν αὐτόν.

Τὸ εἰπεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρεσβυτέρους

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ.

Διὰ τὸ ἀπέστρεψεν τὰ ἀργύρια; Ἐπειδὴ οὐκ ἐρεψεν τὸ συνειδής μαστίζειν αὐτόν.

Τὸ εἰπεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρεσβυτέρους

Σὺ δέπει, μέγιστον αὐτοῖς ἐγκλημα καὶ τοῦτο· Αἱ φαίνονται γάρ μαρτυροῦντες τῇ τῷ μη· καὶ καταχίνουσι μὲν τὸν Ἰούδαν, ὃπος δὲ τοῦ πάθους οὐκ ἀναχαιτίζονται· καταχρίνονται δὲ καὶ ἐκ τοῦ μῆ βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβωνᾶν, ἀλλ' ἀγοράσαι τόπον εἰ; ταφὴν τῶν ξένων, ἀπὸ φόνου εὐποίειν ποιοῦντες· δέ ἀγρός κηρύττει ἀει τὸ πρόδγμα ἀλέγχων αὐτούς.

Διὰ τὸ οὖν ἀγέξαμενος ὡς μῆ μετανοήσας νομίζεται; "Οτι προεξήγαγεν αὐτὸν τῆς μετανοίας, ἵνα μηδὲν ἐντεῦθεν καρπώσηται.

Διὰ τὸ οὐ λέγουσιν τῷ Πιλάτῳ δια οἱ μάρτυρες εἶπον, ἀλλ' εἰς δημόσια ἐγκλήματα τὴν κατηγορίαν πιούσιν; Ἐπειδὴ ἐγίνωσκον ὡς· δὲ Πιλάτος οὐδὲν ἔχει τὰ νόμιμα αὐτῶν. Ὁ Χριστὸς ἐρωτηθεὶς, Εἰ σὺ δὲ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶπεν· Σὺ εἰκασ; Διὰ τοῦ εἶπεν, Σὺ εἰκασ, ὁμολόγησεν εἶναι βασιλεὺς, ἀλλ' ἐπουράνιος· δὲ καὶ ἀλλαχοῦ σαφέστερον ἔλεγεν πρὸς αὐτούς, διὰ τὸ Ἡ δημήτρια σύντομον τούτον.

Βραχέα ἀποκρίνεται, καὶ πάλιν σιγῇ ἀπὸ γάρ τῆς παντελοῦς σιγῆς δέξαν αὐθαδείας δέξασθαι εἶχεν· ἐκ δὲ τοῦ πολλὰ λέγειν, οὐ πείσαι αὐτούς ἔμελλεν· ἐπύφλωτον γάρ ἔκόντες.

Διὰ τὸ οὐχ εἶπεν, διὰ Φρόνους δέδωκα, καὶ ἔτερους καταβάλλεσθαι ἐκέλευσα, καὶ ἡνίκα ήθελόν με ποιῆσαι βασιλέα, ἐφυγον; "Οτι διεφθαρμένον ἦν αὐτῶν τὸ δικαστήριον.

Ο Πιλάτος ἐθαύμασεν τὴν ἐπιείκειαν ἐκ τῆς σιγῆς· ἐπειδὴ δὲ ἐθύλετο αὐτὸν ἀπολογούμενον ἀπαλλαγῆναι, διὰ τοῦτο εἶπεν· Οὐκ ἀκούσεις πάντα σου καταμαρτυροῦσιν; Ἐπειδὴ δὲ πάλιν οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἔτερον μηχανᾶται, ἵνα ὡς κατέδικον χαρίευνται αὐτὸν τῇ ἑορτῇ κατὰ τὸ δῆμος αὐτῶν· οὔτε τῶν κριτὴν μᾶλλον παρακαλοῦντα οὐχ ὑπέκεινοι οἱ ὑπὸ χείρα, ἀπὸ πολλῆς παρανομίας καὶ φθόνου.

Διὰ τὸ ληστὴν εἶπὼν, προσέθηκεν εἰπεῖν καὶ, ἐπίσημος; "Διστε μηδὲ σκιάς ἀπολογίαν καταλιπεῖν, διὰ τοιούτον ὑπὲρ τοιούτου ἀντηλλάξαντο.

Διὰ τὸ οὐχ δὲ Πιλάτος δρᾷ τὸ δναρ, ἀλλ' ἡ γυνή; "Η διτε ἀξία ἦν μᾶλλον· η διτε αὐτῆς εἰ εἰδένει, οὐκ ἀν ἐπιστεύθη ὡς βουλόμενος ἀπολῦσαι αὐτόν· η οὐδὲν ἐξείπεν· κριτῆς γάρ ἦν· καὶ ἵνα δὲ ἀνήρ πάθη τὴν φυχὴν διὰ τὴν γυναικα· καὶ ἵνα, ὡς γυνή, κατάδηλον ποιήσῃ πᾶσι καὶ γνωσθῇ.

Οὐ σταυρῶσαι μόνον ὄντες, ἀλλὰ καὶ πονηράν αὐτῷ βουλόμενοι περιθέναι δέξαν· ἐνδιμίζον γάρ κατατευάζειν ἐκ τούτου διτε τοῦ ληστοῦ χείρων ἦν καὶ οὗτοι παρένομος, ὡς μῆτες ἑορτῆς ἀξιώματα σώζεσθαι· πάντα γάρ τούτου ἐνεκεν ἐποίουν διτε αὐτοῦ τὴν ὑπόληψιν διαβάλλειν· διτε τοῦτο καὶ τοὺς δύο ληστὰς αὐτῶν συνεσταύρωσαν· ἀλλ' η ἀλήθεια οὐ μόνον οὐ συνεσκιάζετο, ἀλλὰ καὶ μειζόνως διέλαμπεν.

Καὶ διὰ τοῦ, Τί οὐρ πονήσω αὐτόν; ἐντέρεται αὐτούς, καὶ κυρίους ἐκείνους μᾶλλον η αὐτὸν ποιεῖται τῇ; ψήφου.

Εἰ καὶ τὰς χεῖρας ἔνιψεν δὲ Πιλάτος ἀθῶν ἐχυτὴν ἀποκαλῶν, ἀλλ' δμας δηλούμενος καὶ ὀνανδρείας

A seniores: Tu videris, maximum sibi peccatum et illud faciunt. Nam videntur facinus attestantes; et condemnant quidem Judam, sed per ejus miscrandam sortem non delinentur. Condemnantur autem ex hoc quod non miserint argenteos in corbonam, sed emerint locum in sepulturam peregrinorum, ex homicidio beneficentiam exereentes: qui ager rem proclamat semper illos incusans.

VERS. 5. Cur igitur laqueo suspensus est, ita ut non poenituisse videatur? Quia se a penitentia primo avertit, ut nullum inde fructum retulerit.

VERS. 11. Cur non dicunt Pilato quod testes dixerant, sed de publicis criminiibus accusationem faciunt? Quia cognoscebat Pilatum pro nihilo habere quae de eorum lege erant. Christus interrogatus: Tu es rex Iudeorum? dicit: Tu dicis. Respondendo, Tu dicis, confessus est se regem esse, sed caelestem. Et alias clarius illis dixit: Regnum meum non est ex hoc mundo.

VERS. 12. Breviter respondet et iterum facit: nam ex absoluto silentio arrogantiae opinionem sibi conciliabat; sed multa licendo, illos persuadere non debebat; nam cœci erant voluntarii.

VERS. 13. Cur non dicit: Tributa solvi, et aliis iusni ut conferrent, et quando me regem facere voluerunt, fugi? Quia corruptum erat eorum tribunus.

VERS. 14. Pilatus miratus est ejus in silendo moderationem; quoniam autem volebat illum, postquam se defendisset, dimittere, ideo dicit: Non audis quanta adversum te dicunt testimonia? Quia vero iterum nihil respondit, aliud intentat, scilicet ut illum quasi condemnatum in die festo secundum suam consuetudinem gratia donent. Sic judicem vel potius supplicantem non audierunt ejus subditum, ob magnam injustitiam et invidiam.

VERS. 16. Cur de latrone loquendo, additur insignem? Ita ut ne umbra quidem apologete relinquatur, quod talem pro tali dimiscrint.

VERS. 19. Cur non Pilatus habet somnium, sed uxor? Vel quia digna magis erat; vel quia ipse, si vidisset, non crederetur, quasi volens illum dimittere; vel non manifestavisset, iudex enim erat; et ut vir patiatur in anima sua per suam uxorem, et ut illa, prout mulier, in manifestum omnibus faciat et divulget.

VERS. 20. Non solum crucifigere volunt, sed malam illi volunt famam imponeare. Putabant enim præstare ex eo quod latrone pejor erat et adeo nocens, ut die festi privilegio non salvatus fuisset. Omnia enim hujus rei causa faciebant ita ut ejus existimationem perverterent; ideo etiam duos latrones cum eo crucifixerunt. Sed veritas non solum non latuit, sed etiam magis emicuit.

VERS. 22. Et per illud: Quid igitur faciam de eo? illos confundere tentat, et dominos illos facit magis quam seipsum suffragii.

VERS. 24. Et si manus laevit Pilatus, innocentem sc proclamans, sed tamen per debilitatem e

sorordiam id commisit scelus. Oportebat enim non illum trahere, sed eripere, ut centurio Paulum posterius. Idcirco et culpam attribuit illi Christus dicendo: *Qui me tradidit tibi majus peccatum habet; ergo ipse a peccato non erat innocens.*

Vers. 26. Quare flagellavit cum traheret eum ad crucifigendum? Apparentiam condemnati illi dare sententia volens.

Vers. 38. Cur me illum illum inter latrones crucifigunt? Ut illorum infamiam participet, et videatur contumelia affici.

Vers. 44. Quomodo Lucas dicit quod unus latro incepit alterum blasphemantem, Matthaeus autem quod uterque ei improprietabat et convitabatur? Utrumque factum est; primo enim ambo concordabantur, postea vero minime.

Vers. 45. Non fuit eclipsis modus quod tunc in sole contigit; non enim tam multas horas eclipsis durat.

Vers. 46. Cur dicit. *E/i, Eli, id est Deus mens, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Ut ostendat quod usque ad finem honorabat Patrem, neque impius erat.

Vers. 51. Veli scissio vastationem templi significat. Et aliter: *Velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum; rumpentibus sane ipsis qui antea templum habitabant, angelis, rumpentibus conspicuum hanc telam; ut nudatus et vacuatus eorum custodia relictus hic impenetrabilis et inaccessus locus, inimicis et hostibus aperitus praestet.*

Vers. 54. Centurio ob id credidit, quod cum potestate moriebatur. Ferunt autem martyrum subiisse hunc centurionem confirmatum in ille et illum constitentem.

Vers. 56. Domini Mater; nam Mariam Jacobi illam vocat.

Vers. 65. Sigillate sicut vultis, inquit, omnes suspiciones adimens. Poterant enim dicere, si non sigillatum esset, milites corpus tradidisse discipulis.

CAPUT XXVIII.

Vers. 2. Terræ motus factus est propter milites. Angelus venit ob lapidem et mulieres.

Vers. 5. Nolite timere vos, dicit, magnum honorem illis hoc verbo praestans; timere enim, ait, solos oportet Iudeos.

Vers. 6. Cur non tarde nec cito resurrexit? Quia citior illius resurrectio non accusationem habuisset, tardior autem contradictionem invenisset.

Vers. 7. Ultimam apparitionem reor esse eam quæ facta est in Galilæa, quando illos misit ad baptizandum; deinde ascensio.

Vers. 19. Euntes docete omnes gentes, dogmatum et virtutum doctrinam indicat.

A τούτῳ διεπρέπετο· έστι γάρ μή παραδοναι εἰδον, ἀλλ' ἔκαρπάσαι, καθό καὶ δὲ ἐκαπονερηγης τὸν Παῦλον διπέρων· διὰ τούτου καὶ ἐγκλημα προσάπται εἰτῷ δὲ Χριστὸς λέγων, διει: *Μείζονα δημοργίας ἔχει σπαραδίδοντάς με σοι· ὅστις οὐδὲ ἔκεινος ἔμεινεν ἦν ἡ αμαρτίας.*

Τίνος; ἐνεκεν ἑφραγγέλωσεν περαδιδόντας ἵνα στερωθῇ; Σχῆμα περιτιθέντας καταδίκου τῇ χρίσι μηδέμενος.

Διὰ τί μέσον αὐτῶν τῶν ληστῶν σταυροῦσιν; Τα τῇ δέξῃ τῇ ἔκεινων κοινωνήσῃ, καὶ τῷ δοκινὸν δέρει αὐτῷ γένηται.

Πώς δὲ μὲν Λουκᾶς φησιν, διει: διεις ληστής ἐπειπέται τῷ δόλῳ βλασφημοῦντι, δὲ Ματθαῖος διει: ἀμφότερι δέρειν αὐτῶν καὶ ὄντες δικίον; Ἀμφότερα γένονται πρότερον γάρ ὄντες δικίον δέρειν, διπέρων δὲ δέρειν.

Οὐκ ἡν ἐκλείψεις; τερόπος; δὲ επὶ τὸν δικιονόν τον γίγνονται οὐδὲ γάρ τοσαύτας ὥρας ἐκλείψεις κρατεῖ.

Διὰ τί λέγει τὸ, Ἡλί, Ἡλί, τοῦτο ξεῖν, θεέ μον, Ιησοῦ τοι με ἀγκαλίσεις; Ἰησοῦ δέξῃ ἐπέρητον τον ιερέα τὸν Πατέρα, καὶ οὐκ ἡν ἀντίθετο.

Τοῦ καταπετάσματος ἡ σχέσις ἀρημίαν τοῦ νοῦ σημαίνει. Καὶ διλας· Τὸ καταπέτασμα τοῦ νοῦ δοχείσθη εἰ; δύο δὲτο δικαίων έως κάτω· μονονοῦ περιφρέξαμένων καὶ αὐτῶν τῶν πάλαι τὸ ιερόν ἐνοικούντων ἀγγέλων· περιφρέξαντον τε τὸ σημεῖον ὑφασμά, όπις δὲν γυμνός καὶ ἀργός; ἀπολειφθεὶς τῇ αὐτῶν φρουρᾷ; δὲ τῶν ἀδύτων καὶ ἀδύτων τόποι, ίτιμος ἔχορος καὶ πολεμίοις κατασταίη.

Ο κεντυρίων διὰ τούτο ἐπίστευσεν, διει: μηδέξουσας ἀπέθανεν· φασιν δὲ διει: καὶ μεριμνήστε τον κεντυρίωνος, τούτου ἀνδρισμένου το τοπίονται καὶ μαρτυρήσαντος.

Η τοῦ Κυρίου Μήτηρ· ταύτην γάρ ιακώνοι Μηρίων καλεῖ.

Οι βούλεσθε σφραγίσασθε, λέγει, διπλάτου πάντας ὑποκίας· ἴδεντο γάρ εἰπεῖν, εἰ οὐκ ἐφράγμασαν, διει: οι στρατιῶται περαδεδώκασιν τὸ σύμβολον μαθηταῖς.

Οισιεμδες γίνεται διὰ τοὺς στρατιώτας. Ο δῆμος δὲ ήθεν τοῦ λίθου ἐνεκεν καὶ διὰ τὰς γυναικας.

Μὴ φοβείσθε τιμεῖς, λέγει, πολλὴν τὴν τιμὴν ἐνδεικνύμενος; εἰς αὐτάς· φοβείσθαι γάρ, φασιν, μηδενὶ δει τοὺς ιουδαίους.

Διὰ τί οὗτοι βραδέως; ἀνέστη οὗτοι ταχίως; Οι δὲ μὲν θάτερον ἀναστῆναι αὐτῶν, οὐκ εἰχεν ἐγκλημα· δὲ βραδέως, εἶχον ἀντιλέγειν.

Ἐσχάτην δὲν είναι νομίζω τὴν ἐν τῇ Γαλιλαΐᾳ, οἵτε αὐτοὺς ἐξέπεμπε βαπτίσουσας· εἰσα τῇ ἀντήψεως.

Τὸ, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ Ιησούς τὴν τῶν δογμάτων καὶ τὴν τῶν ἀρετῶν διετῆ λέγει.

Τῶν ἀποστόλων μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου μή Α
δυτῶν ἐν ζωῇ, πᾶς λέγει Χριστός, "Εσσομαι μεθ'"
ὑμῶν μέχρι τούτου; Ός ἐν σώματι διαλέγεται
πάσι τοῖς πιστοῖς.

VERS. 20. Apostolis usque ad consummationem
mundi non viventibus, quomodo dicit Christus:
Ero vobiscum usque ad consummationem saeculi?
Quia uno corpore omnibus credentibus unitur.

ΕΙΣ ΜΑΡΚΟΝ.

SCHOLIA IN MARCI EVANGELIUM

Ex iisdem membranis bibliothecæ Vaticanæ.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.

'Ἐρωτὶς πότον χρόνον ἔχει τοῦτο παθών, οὐχ ὡς
ἀγνοῶν, ἀλλ' εἰς χρηστὰς ἐλπίδας αὐτὸν ἄγων.

Τὸ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ
πιστεύοντι, τοιοῦτον ἔστιν· εἰς αὐτὸν περιτρέπει
τὸ ἐγκλημα, δεικνύς αὐτῷ, διτὶ Ἐάν πιστεύσῃς, δύ-
ναται καὶ αὐτὸς θεραπεύειν.

'Ἄφησιν αὐτὸν σπαράττεσθαι, οὐ πρὸς ἐπίδειξιν,
ἀλλὰ διὰ τὸν πατέρα, ἵνα πλέον θαυμάσας ἐπαναχθῇ
εἰς πίστιν· Ιδὼν δὲ τοὺς δχλους συναγορέμαντος, ἐπ-
ετίμησεν, φεύγων τὸ φιλότεμον. Σεληνιαζόμενον αὐτὸν
καλεῖ δι εὐαγγελιστῆς ἀπὸ τῆς τῶν πολλῶν φευδούς
ὑπονοίας.

'Ἐρωτῶσιν διὰ τὸ οὐκ ἡδυνήθησαν τὸν δαίμονα ἐκ-
βιλεῖν, ἀγωνιῶντες μήποτε τὴν χάριν ἀπολέσαν.

ΚΕΦΑΛ. Ι'.

'Ἐκεῖνος αὐθρωπὸν αὐτὸν ἐνδυμίζειν εἶναι καὶ οὐ
Θεόν· καὶ τούτον ἔχει τὸν νοῦν ἡ ἀπόκρισις· Εἰ μὲν
τέρ, φησιν, ἀνθρωπὸν με νομίζεις καὶ οὐ Θεόν
εἶναι, μή με λέγῃς ἀγαθόν· οὐ γάρ διαφέρει ἀν-
θρωπίνῃ φύσει τὸ ἀγαθὸν, ἀλλὰ θεῷ μόνῳ. Καὶ
ἐπιφέρει· Τὰς ἀντολὰς οἴδας. Εἰρηκότος δὲ ἐκείνου·
Hολας; Ἐφη τὸ, Οὐ μοιχεύσεις, οὐ φορεύσεις, καὶ
τὸ ἔξις. Ἀπακρίνατο λέγων· Ταῦτα πάντα ἐφύ-
λαξα ἐκ τεστηρέως μου· τὶ Εἰς ὑστερῶ; Ἐφη αὐτῷ·
Εἰ θέλεις τέλειος εἰραι, ὑπάρχει πάληστρὸν σου τὰ
ὑπάρχοντα καὶ δός περιχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν
ἢ σύραγω· καὶ λαβὼν τὸν σταυρόν σου ἀκολουθεῖ
μοι. Διὰ τούτου οὖν ἰδεῖσεν διτὶ καὶ αὐτῷ διαφέ-
ρει τὸ ἀγαθόν· οὐ γάρ τῷ μή ἀγαθῷ δύναται τις
ἀκολουθῶν, ζωὴν αἰώνιον κληρονομῆσαι.

Πρᾶγμα προμελετθὲν οὐκ ἔχει τὴν ἀπὸ τοῦ
αἰφνιδίου ταραχήν· διπερ καὶ διὰδιδέλεγεν· Ἐρο-
μάσθηρ καὶ οὐκ ἀταράχθηρ· τοῦτο καὶ ἐν ταῖς
θρονταῖς γίνεται· προλαβοῦσα γάρ τὴν διατραπὴν διδά-
σκει τὸν νοῦν, διτὶ δεῖ δέξασθαι τὴν βροντὴν, ἵνα τῇ
προσὸντι λύσῃ τὸν μετίσονα φόδον· οὕτω καὶ διὰ
τὴρ ἵνα μή ἀθρόον ὑπὸ τοῦ πάθους ταραχθῶσιν οἱ
μαθηταί, πολλάκις εἰπεν· 'Ιδον ἀταράχθομεν εἰς
'Ιεροσόλυμα' καὶ οὐδὲν ἥττον ἐθορύβησαν ὑπὸ τοῦ
πάθους· ὡς τὸν Σιωτὴρα ὀνειδίσαι τοὺς ἀποστόλους,
καὶ εἰπεν μετὰ τὴν ἀνάτεκτην· *Οὗτοι εἰσὶ οἱ λό-*

B

CAPUT IX.

VERS. 20. Rogat quantum temporis est ex quo
ei hoc accidit, non ut ignorans, sed in spem saluta-
rem illum agens.

VERS. 22. Si potes credere, omnia possibilia sunt
credenti; ita intelligi debet: in ipsum culpam re-
jicit, ostendens, quia Si crederes, posses et ipse
sanare.

VERS. 25. Sinit eum discorpi, non in ostenta-
tionem, sed propter patrem, ut magis admiratus
adducatur ad fidem; videns autem turbas congrega-
tas, increpavit fugiens ambitionem. Lunaticum
hunc vocat evangelista ab erronea malorum opti-
nione.

VERS. 27. Interrogant quare non potuerint ejus-
cōe daemonium, anxi ne gratiam forte perdidierunt.

CAPUT X.

VERS. 18. Iste hominem illum putabat esse, non
Deum; et sensum hunc habet responsio. Si enim,
inquit, hominem me putas et non Deum esse, ne me-
dicas bonum: non enim pertinet ad humanam
naturam bonitas, sed ad Deum solum. Et adjicit:
Præcepta nostri; rogante autem eo, Quæ? dicit: Non
adulterabis, non occides, etc. Respondit dicens:
Hæc omnia observavi a juventute mea, quid adhuc
deest? dixit illi: Si vis perfectus esse, rade, rende-
quacunque possides, et da pauperibus, et habebis
thesaurum in cœlo; et tollens crucem tuam sequere
me. Per hoc igitur ostendit ei sibi bonitatem conve-
nire, non enim non bonum aliquis sequi potest, ad
possidendum vitam æternam.

VERS. 33. Res præmeditata nosa habet hanc e-
repentino turbationem. Quod et David dixit: *Para-*
tus sum et non sum turbatus: hoc in tonitru accidit.
Præmissum enim fulgor monitionem, expectandum
esse tonitru, ut exspectatione solvatur major metus:
ita etiam Salvator ne simul in passione turbulentur
discipuli, sapienter dicit: *Ecce ascendimus Jerosoly-*
mam; et non minus in passione turbati sunt; ita
ut Salvator objurgare debeat apostolos et dicere
post resurrectionem: *Hi sunt sermones mei quos*
dixi robis, quia oportet Filium hominis multa pati.

Illos objurgavit quod propositum non impleverint, **A** τοις μου οὓς ἔλεγοτ ώμήν, δτι δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ πρόπερον πολλὰ καθεῖται. Οὐεἰδίζεν αὐτοὺς ὅτι τὸ σκοπὸν οὐκ ἐπλήρωσαν, δι' ὃν δὲ Σατῆρ προσέταξεν. Προσίκοτ, φησίν, Ιτα μὴ ταραχθῆτε, καὶ διθύρων ὑπῶν ἐκράτησεν.

CAPUT XI.

VERS. 20. Plagam hominibus nunquam intulit, sed in beneficiis tantum potestatem ostendit. Volens ergo ostendere sibi possibile esse castigare, non homines destruxit, sed sicutum siccavit.

CAPUT XII.

VERS. 6. Non voco utitur austera. Non enim dicit: Timebunt filium meum, sed, *Reverebuntur*, ut de negligentibus et non malignis locutus; et certe non reveriti sunt, sed potius occiderunt. **B** Num igitur quod facere debebant ignoravit Pater? non solum non ignorat, sed et prædictit; hi non reveriti sunt. Proh dementia! Non enim mentitur Pater, sed ad utilitatem ignorantiam simulat. Ideo et Filius imitatur Patrem, et in hoc ostendit cum illo similitudinem.

CAPUT XIII.

VERS. 32. *De die autem illo*, inquit, *nemo scit neque Filius.* Non ignorat diem cuius auctor ipse est, sed ad utilitatem hominum ignorantiam simulat. Non enim proderat hominibus scire judicii diem, ut non cuique prodest scire mortis diem. Quisque enim præscientia ista fidens omne tempus in peccato et nequitia consumeret, ad ipsam autem diem pietatem prorogaret. Nunc vero inscientia diel studiosos eos qui volunt efficit, quamque diem ultimam putantes. Quomodo igitur dicit: Reverebuntur Filium meum? Quod decet et debetur exequendo et nunquam violando: simul dissimilatorum ad peius propensionem, et punitionem ad beneficium vertit. Si enim dixisset: Mittamus Filium, scio autem quod illum crucifigent, statim contra Evangelia vocem corripiusset Iudeus: Hic dixit quod illum crucifigam, et quomodo debuissest non crucifigi? quomodo assertionem divinam eludere possemus? Ideo dicit: Reverebuntur Filium meum. Quid enim non fecit Filius quod convertere illos posset? Primum, Dominus cum esset, formam servi accepit et mortale induens immortalitatem communicavit, ipsum adventum præstans mansuetum, ut unus præcedentium servorum, multo autem vel modestiore. Illi enim bonis fruebantur, ille vero non habebat ubi caput reclinareret; et servi quidem saepe plagas his intulerunt, ille vero plagam hominibus nunquam intulit, sed beneficiis solum potestatem exhibuit: Venite ad me, clamat, non exspectans donec hi ad se accederent.

Pro, Neque Filius sciret, nisi Pater, cum Pater et Filius sciunt.

CAPUT XIV.

VERS. 15. Duo haec observat: apostolos instruit

ἀνθρώπου πολλὰ καθεῖται. Οὐεἰδίζεν αὐτοὺς ὅτι τὸ σκοπὸν οὐκ ἐπλήρωσαν, δι' ὃν δὲ Σατῆρ προσέταξεν. Προσίκοτ, φησίν, Ιτα μὴ ταραχθῆτε, καὶ διθύρων ὑπῶν ἐκράτησεν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

Πληγὴν ἀνθρώποις οὐκ ἐπήνεγκεν πάντα, ἀλλ' ἐν εὐργεσίαις μόναις τὴν δύναμιν ἐπεδείχθη. Δεῖξι οὖν βουλόμενος, δτι καὶ κολάζειν ἔστιν δυνατός, οὐκ ἀνθρώπους ἀνείλεν, ἀλλὰ συκῆν κατεβήραν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

C Οὐδὲ τῇ λέξει λυπεῖ· οὐ γάρ εἶπεν, Φοδηθίσκου τὸν Υἱὸν, ἀλλ', Ἐντραχήσονται· ὃς περὶ λόγων, οὐ πονηρῶν, διαλεχθεῖς· καὶ μήν οὐκ ἐντράπησαν, ἀλλ' ἀπέκτειναν μᾶλλον. Ἀρ' οὖν τοῦ; μᾶλλοντας ἡγνόσεν δὲ Πατήρ; Καὶ οὐκ ἀγνοῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ προλέγει· οἰ δὲ οὐκ ἐντράπησαν· ἔστι τῆς μανίας! Οὐ γάρ φεύδεται Πατήρ, ἀλλὰ τρόπος ἐχρήσιμον τὴν ἀγνοίαν πλέττει· διὸ τοῦτο καὶ διὸ; μιμαύμενος τὸν Πατέρα, καὶ κατὰ τοῦτο τὴν πρὸς αὐτὸν δεικνύς διοιστήτηται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, φησίν, οὐδεὶς οἴστεν, οὐδὲ διὸς· οὐκ ἀγνοῶν τὴν ἡμέραν ἃς ἔστιν ποιητής, ἀλλὰ τρόπος τὸ χρήσιμον τὸν ἀνθρώπων πλαττόμενος ἀγνοίαν. Οὐ γάρ συνέφερεν τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἡμέραν τῆς χρίσεως, ὥστερον οὐδὲ ἐκάστη συμφέρει μαθεῖν τῆς τελευτῆς τὴν ἡμέραν. Ἐμελλεν γάρ τις τῇ προγνώσει θαρρῶν πάντα μή τὸν χρόνον κακίᾳ καὶ πονηρίᾳ συζῆν, κατ' αἰτήν της ἡμέραν εὐλάβειαν πλάττεσθαι· νῦν δὲ τὸ ἀπῆλτον τῆς ἡμέρας σπουδαίους τοὺς βουλομένους τοιι, ἐκάστην ἡμέραν ἐσχάτην νομίζοντας. Πῶς τὸν φησίν, Ἐντραχήσονται τὸν Υἱὸν μου; Τὸ τρίτον γενέσθαι καὶ δοφείλον εἰπών, οὐ τὸ ἐκδημένη πάντως· διὰς καὶ κλέπτων αὐτῶν τὴν πρὸς τὸ χείρον φοτήν, καὶ συλῶν κολακείαν πρὸς τὸ συμφέρον. Εἰ μὲν γάρ εἶπεν, Πέμψωμεν τὸν Υἱὸν, οὐδὲ διτι σταυρώσουσι τούτον· εὐθὺς κατὰ τῶν Ἕνεργίλιων ἡρπαζεν τὴν φωνὴν διὸ Ιουδαῖος· Αὐτὸς εἶπεν, διτι σταυρώσομεν αὐτὸν· καὶ πῶς διμέλλομεν μή σταυροῦν; πῶς ἀπόφασιν ἀνελεῖν ἰδυνάμεθα θεῖται; Διὰ τοῦτο φησίν· Ἐντραχήσονται τὸν Υἱὸν μου.

D Τί γάρ οὐκ ἐπράξεν διὸς ἐντράψαι τούτους δικιανούς; Καὶ πρῶτον διτι δεσπότης ὁν, μορφὴν δουλειὴν ἐπορίσατο, καὶ θυητὸν δινός διθανασίαν διένειπε, αὐτὴν τὴν παρουσίαν ποιησάμενος ἡμερον, ὃς εἰς τὸν προλαβόντων δοῦλων, μᾶλλον δὲ καὶ μετρωτέρων· εἰ μὲν γάρ καὶ κτημάτων εὐπόρουν, αὐτὸς δὲ οὐδὲ ποὺ τὴν κεφαλὴν κλίνει· καὶ οἱ μὲν δοῦλοις τολλάται καὶ πληγὰς ἐπήνεγκεν τούτοις, αὐτὸς δὲ πληγὴν ἀνθρώποις οὐκ ἐπήνεγκεν πάντοτε, ἀλλ' ἐν εὐεργεσίαις μόναις τὴν δύναμιν ἐπεδείχθη, Δεῖτε τρόπος μηδὲ βοῶν, οὐκ ἀναμένων ἐκείνους αὐτῷ προσελθεῖν.

Αὐτὸν τοῦ, Οὐδὲ διὸς ἐν δοῦλοις, εἰ μὴ διὸ Πατήρ ἐπειδὴ διὸ Πατήρ οἴδε, καὶ διὸς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙ'.

Τὰ δύο τηρεῖ· καὶ τοὺς ἀποστόλους ἐφοδιάζει.

ἐρωτήσαι τὸν οἰκοδεσπότην· καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν Α ad interrogandum de domus domino, et ne ignorare ἀγνοεῖν, τὸν τόπον λέγει· Αὐτὸς ὁμοίως δεῖξει ἀνδραῖον μέτρα ἀστραψέον. Εἰ προλέγεις τὸν τόπον, διὰ τοῦ λέγεις τοῖς μαθηταῖς ἐρωτήσαι περὶ τοῦ τόπου; Πρὶν ἐρωτήσομεν· τί σύν ἐρωτῶμεν; Ναὶ, φησὶν· καὶ μοι πρέπει προλέγειν ὡς Θεῷ, καὶ ὑμᾶς ἐρωτᾶν ὡς ἀνθρώπους· οὐδαμοῦ δὲ Χριστὸς παραδίδωσι τὸ μυστήριον ἐν ταπεινοῖς τόποις, ἀλλ' ἐν τῇ ὁρεινῇ ἢ ἐν ὑπερώφ· οὐδὲν γάρ κατάγαιον ἐπὶ Χριστοῦ· διὸ τοῦτο καὶ διὰ τὴν ἐπιφοτησιν ἀδέχοντο τοῦ ἀγίου Πνεύματος οἱ ἀπόστολοι, ἐν ὑπερῷῳ ἥσαν συνηγμένοι. Τότε, φησὶν, ἀπέστειλεν δύο ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἔτοιμάσαι τὸ Πάσχα, Πέτρον καὶ Ἰωάννην. Πέτρος ἦν ὁ ὀμολογήσας, διὰ Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωτος· Ἰωάννης δὲ ἐμαλλεις κηρύσσειν τὸ, Ἐγ ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Ἀποστέλλει τὸν θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸν οὐδὲν τῆς βροντῆς· ἵνα ἐν μὲν τῷ θεμελίῳ πῆξῃ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ἐν δὲ τῷ οὐρανῷ τῆς βροντῆς, ἀστράψῃ τὰ τῆς εὐσεβείας ἄντλαματα. Ηλάσιν διὰ τὸ Πέτρον καὶ Ἰωάννην ἀποστέλλει; Ἰωάννης παρθένος ἦν, Πέτρος ἀπὸ σεμνογυμνίας, ἵνα δειχθῇ διὰ τῆς σεμνογαμίας καὶ τῆς παρθενίας ἡπλιώτατο τὸ δῶρον· καὶ γίνονται κοινωνοὶ τοῦ Πάσχα καὶ οἱ ἐν σεμνογαμίᾳ καὶ οἱ ἐν παρθενίᾳ καλῶν ζῶντες· ἀποστέλλει παρθενίαν καὶ σεμνογαμίαν ἔτοιμάσαι αὐτῷ τὸ πάσχα· ὡσπερ ἐν τῷ δρει Μωϋσῆν καὶ Ἡλίαν παρέστησεν· τὸν μὲν ἀπὸ σεμνογαμίας, τὸν δὲ ἀπὸ παρθενίας λάμποντα, ἵνα φανῇ σεμνογαμίᾳ καὶ παρθενίᾳ παρεστῶσαι Χριστῷ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'

Ἄντι τοῦ, λαμπράν καὶ μηδὲν θανάτου φέρουσαν σημεῖον· διὸ καὶ τὸν κεντυρίωνα πλέον τοῦτο ἢ τὸ καταπέτασμα σχιζόμενον εἰς τὴν περὶ τοῦ Υἱοῦ Θεογνωσίαν ἐπηγάγετο. Τί δὲ ἦν δὲ ἔκραξεν, ἢ τὸ, Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθίσομαι τὸ πνεῦμά μου;

potent, locum dicit: *Ipse vobis ostendet cænaculum grande stratum.* Si locum prædicis, cur dicis discipulis ut interrogent de loco? prius rogabimus: Quid igitur interrogamus? Ita, dicit, et mihi convenit prædicere tanquam Deo, et vobis interrogare ut hominibus. Minime autem Christus tradit mysterium in humilibus locis, sed in elevato et sublimi. Nullum enim erat humile et terrenum in Christo. Ideo et quando communicationem sancti Spiritus receperunt apostoli, in alto loco congregati erant. Tunc dicitur: *Mittit duos ex discipulis skis ut pararent Pascha, Petrum et Joannem.* Petrus erat qui confessus fuerat, *Tu es Christus Filius Dei viventis;* Joannes autem debebat annuntiare: *In principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.* Mittit Ecclesiæ fundamentum, et alium tonitru, ut in fundamento quidem sigat religionis mysterium, in filio autem tonitru, fulminet religionis precepta. Iterum cur Petrum et Joannem mittit? Joannes virgo erat, Petrus in honorabili conjugio: ut ostenderetur quod et honorabili conjugio et virginitati effusum sit donum; et fluit Paschæ communicantes qui in honorabili conjugio et qui in virginitate bene vivunt. Mittit virginitatem et honorabile conjugium ut parent illi Pascha; ut in monte Moysen et Eliam produxit illum quidem in honorabili conjugio, hunc vero in virginitate eluentem, ut ostendatur honorabile conjugium et virginitatem astitisse juxta Christum.

CAPUT XV.

VERS. 37. Pro, vocem validam et nullum mortis signum ferentein. Ideo et istud magis quam velissimmo centurionem ad Dei in Filio agnitionem perduxit. Quid vero clamavit? Illud certe: *Pater, in manus tuas commendabo spiritum meum.*

ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ.

SCHOLIA IN LUCAM.

(Ex antiquis membranis bibliothecæ Vaticanæ. Mai Class. Ant., tom. IX, p. 451.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΡΩΤΟΝ.

Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατέξασθαι διήγησιν ἀντὶ τοῦ, διὰ τοῦτο, ὅτι χωρὶς χαρίσματος ἥλθον εἰς τὴν ἀναγραφὴν τοῦ Εὐαγγελίου· τί σύν ἔστιν ὁ λέγεις; Τὸ

D CAPUT PRIMUM.

VERS. 1. Quoniam multi conati sunt ordinare narrationem, pro, cum sine dono gratiæ accesserent a inscriptionem Evangelii: quid est igitur quod dicit?

Illud cui titulus est ad *Ægyptios* Evangelium, et cui titulus Evangelium duodecim scribere conati sunt, sed mendaciter sub aliorum nomine. Evangelista enim non conati sunt, nec imperfecta reliquerunt, non scribendo bene; scripserunt enim ex veritate: quia quod dicit Paulus, *Cuius laus est ex Evangelio, Lucam designat ut apostolum.*

Vers. 5. Quid dicit, E vice Abia? Quia duo erant alternis vicibus facientes liturgiam sacerdotes, Abias, et Zacharias. Cum igitur iste ministraverat, post illum ministrat, inquit, Zacharias. Primo quidem aspectu sacerdotem terret, ut circuinspectus magis hoc terrore factus recipiat letanter mysterium. Quid est hoc? dicit: sape victimas adulcent angelum non videram? Aaron primus sacerdotum princeps non vidit angelum, cum intraret in Sanctum, neque Ioseph magnus ille sacerdos. In anxietate igitur Zacharia versato, et magno timore perterritus, ignotum enim interim erat propositum apparitionis, vocem dirigit Gabriel securitatem illi praestans. Dixit autem illi angelus: *Ne timeas, Zacharia.* Primo quidem ejus timorem amovet, ut animo non turbato angeli verba excipiatur. Ut enim in agitatam undam non licet visui penetrare, ita timore turbata mens non capax est accipiendo doctrinam ullam, quandiu timore non soluta est. Ideo dixit ei: *Ne timeas;* non venio ad te ferens molestum nuntium, non minas in gentem proferens, non ut Samuel Heli, sacerdotii ablationem nuntians.

Vers. 11. Cur a dextris altaris incensi stetit angelus? quia dextrum nuntium afferens aderat. Cur dicit: *Altaris incensi?* Quia erat etiam alterum altare æreum oblationum.

Vers. 13. Quænam est connexio? Pro populo deprecanti Zachariæ, angelus dicit: Exaudita est deprecatio tua; et de quo dicit: *Paries sicut?* quia Joannes debebat ostendere Christum populo, dicens: *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi,* illud igitur erga populum dictum est.

Vers. 17. Quid est: *In spiritu et virtute Eliæ?* *In spiritu*, quidem, quod eumdem Spiritum sanctum habebit ac Elias; *In virtute* autem, propter ministerii magnitudinem. Nam secundi quidem adventus Elias præco erit, Joannes vero primi; vel de voluntate et prodigiis Eliæ intelligi etiam potest, ut arbitror. Quomodo intelligendum illud: *Convertis corda patrum in filios?* Filios apostolos dicit, patres autem Judæos; convertet igitur Judæos ad apostolorum prædicationem. Qui enim de Christo tale testimonium perhibuit, conjunxit eodem testimonio Christi discipulos, et ex hoc illis credibilitatem asseruit; sic enim, *Incredulos ad prudentiam iustorum, intelligendum est.*

Vers. 20. Quam ob causam Zacharias hæsitans reprobens est, Virgo vero hæsitans etiam

A ἐπιγεγραμμένον κατὰ Αἰγυπτίους Εὐαγγέλιον, καὶ τὸ ἐπιγεγραμμένον τῶν Δώδεκα Εὐαγγέλιον ἀντρίψαντες ἐπεχείρησαν, ἀλλὰ φευδός εἰς ὅλων δομῶν. Οἱ δὲ εὐαγγελισταὶ οὐκ ἐπεχείρησαν καὶ ἀπέλαστον, διὸ τὸ μῆτραν τὸν τράχην ἔτραχεν τῷ ἀληθῖῳ, ὃς ὁ λέγει ὁ Παῦλος, Οὐδὲ ἔπαιρες ἐκ τοῦ τῷ Εὐαγγελίῳ, τὸν Λουκᾶν λέγει τὸν ἀπόστολον.

Tι λέγει ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά; "Οὐδὲ ἡμεῖς κατέδιαδεχήμενοι ἱερεῖς τὴν λειτουργίαν ποιοῦντες, δὲ Ἀβιά, καὶ ὁ Ζαχαρίας. Ἐκεῖ οὖν ἐκεῖνος ἐλειτουργησε μετ' ἐκεῖνον λειτουργεῖ, φησι, Ζαχαρίας. Πρῶτον μὲν τῷ σχήματι τῶν ἱερέων φοβεῖται, ἵνα' εὐλαβέστερος ἔσται τῷ φόδῳ γενόμενος, δέηται περιγραφῶν τὸ μυστήριον. Τι τοῦτο γάρ; φησι· πολλάκις θυσίας προσαγαγῶν ἄγγελον οὐκ ἐθεσσάμην· οὐκ Ἀστράνδρον διπρότερος ἄγγελον εἰδεν εἰς τὸν ναὸν εἰσελθειν, οὐκ Ἰωσήλαν δὲ ἱερέας δὲ μέγας. Ἐν ἀπόδροι; τοινούτοις ὑπάρχοντι τῷ Ζαχαρίᾳ, καὶ φόδῳ πολλῷ κατεγράψη (ἀδηλος γάρ τε εἰς δὲ σκοπὸς τῆς θύσεως ἦν), φέρεται φωνὴν πρὸς αὐτὸν δὲ Γαβριὴλ χειραγωγῶν ἀφοῦ εἴπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ἄγγελος Μή φοδοῦ, Ζαχαρία. Ηρώτον μὲν αὐτοῦ διαλύει τὸν φόδον, ἵνα ἀπεργῇ τῇ ψυχῇ τὴν ἀγγελίαν εἰσδέηται. Νοσεὶρ γάρ τοι σαλευομένῳ ὑδτατοις οὐκέτι ἔνεστιν ἀκριβῶς τὴν ἑτοίμωντερίαν, οὕτως φόδῳ σαλευομένη ψυχή, ἥτις οὐταντας διδασκαλίαν τινὰ μῆτραν παραβούσῃ φόδῳ· διὰ τοῦτο εἴπει πρὸς αὐτὸν Μή φοδοῦ· οὐδὲ τίκω σοι φέρων λυπηράν ἀναγγελίαν, οὐκ ἀπέτιπε κατὰ τὸν θύσιον κομίζων, οὐχ ὥστερ δὲ Σαρουπῆς Ἡλίας ἀντροπήν ἱερωσύνης μηνύων.

Διὰ τοι εἰς τοὺς δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου εἰσῆκε ἄγγελος; "Οὐδὲ δεξιῶν μήνυμα κομίζων παρήν. Μηδ τοι εἴπεν, Τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος; Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἔτερον χαλκοῦν θυσιαστηρίου τοῦ καρπωμάτων.

Πολλὰ ἔστιν ἀκολουθία, ὅτι διεκρίπεται τοῦ λαοῦ παρελθούντος Ζαχαρίου, εἰσαχούσθηνται φησι τὴν ἑταῖρον τοῦ ἄγγελος; καὶ περὶ τίνος εἴπεν Καὶ λίγη Υἱόν; Ἐπειδὴ δὲ Ἰωάννης ἔμελλε δεικνύειν τῷ ιερῷ τὸν Χριστὸν λέγων, Ιδε δὲ μήδε τοῦ Θεοῦ δὲ αἱρετὴν ἀμαρτιῶν τοῦ κόσμου· ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἡρῷ τούτοις ἔστιν.

Τι τοι τὸ, Ἐρ πτεύματι καὶ δυνάμει Ήλιοῖ; Τὸ μὲν, Ἐρ πτεύματι, ὅτι τὸ αὐτὸν ἄγνων Πνεῦμα δέξει καὶ δὲ Ἡλίας· τὸ δὲ, Ἐρ δυνάμει, διὸ τὸ μήγεθος τῆς διακονίας· δὲ μὲν γάρ τῆς δευτέρας δὲ Ἡλίας παρουσίας ἔσται κῆρυξ, δὲ Ἰωάννης δὲ τῆς πρώτης· ἢ τὸ ἐν προαιρέσει Ἡλίου καὶ θύματον ἰσομεν, ὡς ἡγοῦματι. Πῶς νοητέον τὸ, Ἐκποτέψαις παρθίνας πατέρων ἐπὶ τέκνα; Τέκνα τοῖς ἀποστόλους λέγει, πατέρας δὲ τοὺς Ἰουδαίους. Ἐπειρέψει οὖν τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὴν τῶν ἀποστόλων διδασκαλίαν. Ο γάρ περι Χριστοῦ τοιαῦτα μαρτυρήσας, συνεισήγαγε τῇ αὐτῇ μαρτυρίᾳ καὶ τοῖς Χριστοῦ μαθητάς, καὶ τὸ ἀξιόπιστον αὐτοῖς ἐκ τοῦτου κατατεκνύατεν οὕτως; διὸ καὶ τὸ, Ἀπειθεῖς τῷ ψωρογόνοις δικαιών, νοθίσαται.

Τίνος ἔνεκεν Ζαχαρίας μὲν ἀμφιβάλλων κατεχθῆη, παρθένος δὲ ἀμφιβάλλουσα πρὸς τὸν ἄγγελον

οὐδαμῶς κατεχρίθη; Πῶς γαρ δέσται μοι, φησι, τὸ ποτὸν τοῦτο, ἐπεὶ ἀνδρας οὐ γνώσκω; Τι ποτ' οὖν τὸ παράδοξον τοῦτο; Μή ἀδικία τερά τῷ Θεῷ; Μή γένοιτο οἱ Ζαχαρίας μὲν οὖν εἰκότως ἔδωκε δίκην· ἔχων μὲν παραδείγματα πλείστα τοῦ στείρας καὶ γεγηρακύτερος τεκέν, δύμας εἰς οἰδέν αποδίδεις τῶν προτέρων, καίτοι νομομαθής τις οὖν καὶ τὸν νόμον διηγούμενος πάσιν ἔχρην γάρ αὐτὸν εἰς Ἀβραὰμ ἀπιδεῖν καὶ τὴν Σάρραν ἔχρην αὐτὸν ἐνθυμηθῆναι· 'Ρεβέκκαν ἔχρην ἐνθυμηθῆναι τοῦ Σαμψών τὴν μητέρα ἔχρην τὸν Ἐλκανᾶ καὶ τὴν Ἄνναν καὶ τὸν Δασδόφαλλοντα· 'Ο κατοικίζων στείρας ἐν οἰκῳ, μητέρα ἐπὶ τέκνοις σύνφραινομένην. Διὰ τοῦτο γοῦν ἐπὶ τῆς γλώττης δέχεται δίκην τῆς μηδὲν ἐκ τῆς ἀναγνώσιος ὡφεληθείσης τοῦ νόμου· ἡ δὲ Παρθίνος ἀμφιβάλλουσα, δικῆν οὐκέτι δέωκε, πρώτον μὲν διτι μήτηρ ἡμελλε εἶναι τοῦ μέλλοντος χρίνειν τὸν κόσμον· οὐκ ἐτόλμα δὲ Γαβριήλ δίκην ἐπιθεῖναι τῇ μητρὶ τοῦ Κριτοῦ, προσεκύνει δὲ φρίττων, ὅρῶν ἐν αὐτῇ τὸν πλαστουργοῦντα Θεόν. Ἐχρῆν γάρ ἐκείνην ἀδάνατον τὴν γαστέρα φυλάξαι, ἐν δὲ τὸν δεύτερον ἀδάμ ἐγγράψει· χωρὶς δὲ τούτων οὐδὲ δίκαιον ἦν τὴν Παρθένον ὑποσχεῖν δίκην τῆς λέξεως· τῆς ἀμφιβολίας· οὐ γάρ εἶχε τὴν Παρθένον εἰκόνα τῶν ἐν αὐτῇ τιλουμένων, οὐκ εἶχεν ἰνοπερίσασθαι τὸ τελεκούτον μυστήριον· διὰ τοῦτο φησι· Πῶς δέσται μοι τοῦτο; οὐ γάρ ἤκουσα Παρθένον δίκαια μίξεως· γεγεννηκυλάν ποτε· οίδα τεκούσας πολλάς, ἀλλὰ μενάσας παρθένους μετὰ τὸν τάκον οὐκέτι. Διὰ τὸ ἐκ τῆς στείρας ἡ θεοτόκος γεννᾶται; Ἐπεὶ οὖν διμελλειν ἡ θεοτόκος Παρθένος ἐκ τῆς Ἄννης τίκτεται, οὐκ ἐτόλμα ἡ φύσις προλαβεῖν τὸ τῆς χάριτος βιάστημα, ἀλλ' ἔμενεν ἀκαρπός ἦν; ἡ χάρις τὸν καρπὸν ἐβλάστησεν· ἔδει γάρ πρωτότοκον τεχθῆναι τὴν τεξομένην πρωτότοκον πάσης κτίσεως, ἐν τῷ τὰ πάντα συνέστηκε.

Τὸ διειλογίζετο τὸ παρθένος ποταπός εἰη διασκασμὸς οὐτοῖς, ἀντὶ τοῦ, Μή δρα τις ἀποκος ὡς ἐξ ἀνδρὸς πρὸς κόρην, ἡ θεος· ἐπειδὴ καὶ θεοῦ μηδημὴ ἔτιν ἐν αὐτῷ, διὰ τὸ λέγειν αὐτὸν· 'Ο Κύριος μετά σου.

"Οτι τὸ, Κληθήσεται τὸ δοῦρο μαύρου Ἰησοῦν, σωτὴρ σημανεῖ ἡ σωτηρία Θεοῦ καὶ λαοῖς. Διὰ τὸ οὐκ εἶπεν, Υἱὸς Ὑψίστου ὑπάρχει, ἀλλὰ, Κληθήσεται; Διὰ τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο λέγεται· ἐκλήθη γάρ καὶ δὲ Κυριακὸς ἀνθρώπους τῇ μετοχῇ τῆς θείας φύσεως· Υἱὸς Θεοῦ. Τὸ διάστημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τῇ οἰκονομίᾳ ἀρμότεται· θρόνον δὲ οὐκ αἰσθητὸν, ἀλλὰ τὸν μηδὲν θνητὸν ὡς ἐπίκηρον ἔχοντα, τὸν καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης.

"Ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ, νοήσομεν, τοὺς ἄγκεντροισθέντας ἐπὶ τὸν τοῦ Ἰακὼβ οἴκον ἐθνικούς λέγει· τὸ δὲ, Καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκέτι τέλος, τὴν ὡς Θεοῦ αἰωνίαν βασιλείαν λέγει.

Οὐκ ἀπιστεῖ πρὸς τὸν λόγον, ἀλλ' ἀπιστεῖ τὸν τρόπον. 'Ο οὖν Ζαχαρίας ἡπιστεῖτεν· ἡ δὲ Παρθένος οὐκ ἀπιστεῖ. Ἐκείνος ἔλεγε· Κατὰ τὸ γνώσομαι· ἐξῆτε τημελίαν λαβεῖν ἵνα πιστεύσῃ· ἡ δὲ Παρθένος,

A minime reprehensa est? Angelo enim respondit: *Quomodo fit istud, quoniam virum non cognosco?* Quae ergo est ista anomalia? nonne iniustitia apud Deum? Absit! Zacharias quidem ergo poena multatus est; habens quidem exempla plurimia sterilis et aetate protecta parentis, atamen non ad anteriora tempora respicit, licet legis peritus sit et legem omnibus exponat. Oportebat enim illum in Abraham respicere et in Sarai, oportebat recordari Rebeccam, oportebat recordari Samson matrem, Elecana et Annam et David canentem in Psalmis, *Qui habitare facit sterilem in domo, matrem in filios latantem.* Ob eam igitur causam in lingua poenam recipit, quod nullam a legi cognitione utilitatem relulerit. Virgo autem hesitans, B poenam non recipit, primum quidem quia mater esse debebat futuri mundi Judicis; non ausus est autem Gabriel poenam sumere de matre Judicis, adorat vero tremens, videns in illa Deum creationis auctorem. Oportebat enim illam immortalem uterum conservare in quo secundus Adam conclusus erat. Praeter illa vero non erat justum virginem poenas dare ob sermonis amphibologiam. Non enim habebat virgo exemplum rerum quae in ipsa complebantur, non habebat videre ut in speculo tantum mysterium. Ideo dicit: *Quomodo fit mihi istud?* non enim audivi virginem sine coitu unquam generasse; scio multas peperisse, sed virgines mansisse post partum nullas scio. Cur ex sterili Deiparens nascitur? Quia igitur debebat virgo Deiparens ex Anna nasci, non audebat natura producere hunc fructum, et sterilis mansit donec gratia hunc fructum germinare fecit. Oportebat enim primogenitam nasci quae paritura erat primogenitum totius creationis in quo omnia constant.

Vers. 29. Illud, *Cogitabat virgo quae esset ista salutatio*, dicitur pro, nonne esset indecens salutatio viri ait puellam nisi divina: quoniam Dei mentionem faciebat, dicendo: *Dominus tecum.*

Vers. 32. Illud, *Vocabitur nomen ejus Jesus*, Salvatorem significat aut Dei salutem et sanationem. Cur non dicit, *Filius Altissimi est*, sed, *Vocabitur?* D Propter humanum ita loquitur, nam vocatus est homo dominicus unione naturae divinæ Filius Dei. Illud, *Dabit illi dominus Deus thronum David patris ejus*, incarnationi adaptatur. Thronum autem innuit non materialem, sed nihil mortale nec caducum habentem, et in universum orbem dominantem.

Vers. 33. *In domum Jacob*, ut intelligendum est, excitatos in domum Jacob ethnicos dicit. *Et regni ejus non erit finis*, regnum ut regnum Dei aeternum indicat.

Vers. 34. Non sermoni disredit, sed modum exquirit. Zacharias igitur credere abnuit, virgo autem credere abnuit. Hic dixit: *Unde hoc sciām?* quarens signum accipere ut credit, virgo autem di-

cit : Quomodo fisi miki istud ? Sermo quidem creditur modus difficultis; nescit natura quae dicas. Cum igitur bene interrogat, angelus illi dicit, ignoratur tibi haesitant. Nam Zacharia non ignoratur, sed illum increpavit male diffidentem, virgini autem ignoratur. Non enim erat exemplum Virgini; sterili autem multa erant exempla; ideo Zachariam tacere cogit in possum incredulitatis.

Vers. 35. Cur dicit sanctum? Quia sancta quidem tu es, oportet autem sanctiorem te fieri. Quando enim sumit artifex lignum, aut faber ferrum, adhuc illud purius et aptius ad artem exercendam efficit: et tu igitur virgo quidem es, oportet autem te sanctiorem fieri, ut sanctum concipias. Gabriel manifestans explicationem trium Personarum sic dixit: Altissimus enim Pater est; virtus Altissimi Filius; ideo de Patre dicit quod Altissimus est, Tu solus Altissimus in omnem terram. Tota, inquit, Trinitas adest tibi, o Virgo, restorationem creationis operans, quae dixit olim: Faciamus hominem ad imaginem nostram et similitudinem. Non enim debuit quidem in ingrato Adam primo adeasse, secundo autem non mirabiliter coaptari Spiritus sanctus: ecce Spiritus sanctus, et virtus, ecce iterum Filius. Christus enim virtus et sapientia Dei, Altissimus; ecce iterum Pater hac voce proclamat. Et virtus Altissimi obumbrabit tibi; Filium indicat, Christus enim Dei virtus et Dei sapientia. — Obumbrabit tibi, pro, circumdabit te et vallabit te et circum te erit. Ita legendum: Iden et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei; non simpliciter angelus quod nascetur sanctum statim exprimit, sed dicit: Quod nascetur, quoniam communis quedam est vox ad omnes quos mulier parit, ne miraculum communitate locutionis deprimitur, dicit: Ideo et quod nascetur ex te, statim tanquam timore quodam occupatus ob stupendam incarnationem, et contemplatus ejus qui nascitur potestatem, et quantorum honorum auctor futurus sit humano generi, tremendo exclamavit: Sanctus, eamdem ac seraphim vocem in illo proferens. Non enim foris a Trinitate video, non privatum eum cerno aeterna divinitate; ideo et ego memoriam Trinitatis feci.

Vers. 36. Illud, Cognata tua, sensum quemdam insinuat. Nemo te, inquit, o virgo, ob partus tui miraculum, alias cuiusvis naturae esse putet; nemo ob humanitatem superans prodigium, humanae naturae exsortem te faciat; nemo neget a te sumptam formam cognitam hominum esse. Cognata Elisabeth tu es; licet Elisabeth Domina facta sis, eadem ac ipsa constas natura, idem ac ipsa corpus gerens, eamdem habens animam. Et aliter: Quomodo Zacharia non ignoratur angelus, Virgini vero non credenti ignoratur? Quia ille multa habebat exempla. Multe enim steriles pepererant, virgo autem nulla; unde ignosci meruit dicens, Quomodo fisi miki istud,

Αλέγει· Πώς δυται μοι τοῦτο; 'Ο μὲν λόγος ἀκούεται, ὁ δὲ τρόπος ἀπορος· οὐκ οἶδεν ἡ φύση; εἰ λέγεται. 'Επει οὖν καλῶς ἡρώτα, δὲ ἀγγελος εἰρήνη· Συγγνώμη σοι ἀπορούσῃ. Τῷ μὲν γάρ Ζεχαρίᾳ οὐ συγγινώσκει, ἀλλ' ἐπεστόμισται αὐτὸν καὶ ἀπιστήσαντα, τῇ δὲ Παρθένῳ συγγινώσκει· οὐ γάρ ην ὑπόδειγμα παρθένῳ στείρως δὲ πολλὰ διὰ τὸ τοῦτο τῷ Ζεχαρίᾳ σωτῆρι ἐπιτίθεσιν.

"Ινα τι ἐπέρχεται ἀγιον; 'Επειδὴ ἀγία μὲν ὄπιρχεις· δεῖ δέ σε γενέσθαι ἀγιωτέραν· δι' ἀν γάρ ιστή δέ τέκτων ἔχον, ή δὲ χαλκεὺς οἰδηρον, ήτι αὐτὸν υπάρει καὶ ἐπιτηδειότερον πρὸς τὴν τέχνην ἐργάζεται. Καὶ οὐ τούναν παρθένος μὲν εἰ, δεῖ δὲ εἰ ἀγιωτέραν γενέσθαι, ίνα τὸν ἀγιον συλλάβῃ. Οἱ Γαρθῆλη ἐμφαίνουν τὴν ἐρμηνείαν τῶν τριῶν ὑποστάσων οὐτωτοὶ θεοί· "Ὑγιστος γάρ δὲ Πατήρ. Δύναμις Ὑγιστον δὲ Υἱός· διὸ περὶ τοῦ Πατρὸς ἐπιτίθεται. "Ὑψιστος δὲ καὶ κάσταν τὴν γῆν. "Ολη, φησι, ή Τριάς σοι πάρεστιν, ὡς Παρθένον, τὴν ἀνάκτητην ποιουμένην τῆς κτίσεως, ή εἰπούσα εἴπει· Ποιησώμεν ἀνθρώπων κατ' εἰκόνα ημετέρων καὶ καθ' ὅμοιωσιν. Οὐ γάρ ἐμελλεν ἐπὶ μὲν τοῦ ἡμέρου· Ἀδάμ τοῦ περώτου παρεῖναι, τῷ δὲ δευτέρῳ μῆτραν παρπάρως. Πινεῦμα ἀγιον· ίδοι η Πινεῦμα τὸ ἀγιον, καὶ δύναμις, ίδοι πάλιν δὲ Υἱόν. Χριστὸς γάρ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία. Τρίστος· ίδοι πάλιν δὲ Πατήρ τῇ φωνῇ ταύτῃ προστίθεται. Καὶ δύναμις Ὑγιστον ἐπισκιδεῖται εοι. Τη Υἱὸν λέγει· Χριστὸς γάρ Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία. Τόδε, Έπισκιδεῖσι σοι, ἀντὶ τοῦ, Περίβολος καὶ χαρακώσει σοι καὶ κύκλῳ σου ἔσται. Οὐκ ἀναγνωστέον· Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σου ὅποι αἰλιθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. Οὐχ ἀπλῶς δὲ ἀγγελος η γεννώμενον τὸ ἀγιον εὐθὺς ἐπιθεῖς, ἀλλ' εἰπών, Νομισμάτορ, ἐπιαὶδη κοινῇ τις ὑπῆρχε η φωνή τούς ἐκ γυναικες τικτομένους, ίνα μῆτρα τὸ θεύμα τῇ κοινωνίᾳ τῆς λέξεως σμικρυνθῇ, εἰπών, Διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σου, εὐθὺς ὕστερον τοι γένος πρόβετος ἐκπληξήν κατατάσσεις, καὶ λογισμόν τοῦ τικτομένου τὴν δύναμιν, καὶ ὅσων ἀγόνων πρόβετος ἔσται τῷ γένει, φοβερῶς ἐκεχρεύγασται. "Ἄγιος, τὴν αὐτήν τοις σεραφίμ φωνήν εἶτι τούτη βοῶν. Οὐ γάρ ἔξω τῆς Τριάδος ὄρω, οὐ τυρπήν αὐτὸν βλέπω τῆς ἀδέσιου θεότητος· διὰ τοῦτο καὶ μνήμην τῆς Τριάδος πεποίημαι.

"Ἐμφαντικὸν τόδε, συγγενής σου, διανοιας τοι· Μηδεὶς σε, φησι, ὡς Παρθένον, διὰ τὸ τοῦ τάκου πράδοιον, ἀλλης τονδες φύσεως νομιζέτω· μηδὲ· διὰ τὸ ὑπὲρ ἀνθρώπων θαύμα, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· εἴκεντος ἀρνεῖσθαι τὴν ὑπὸ σου λαμπνούμενην μορφήν, συγγενῆ τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχειν συγγενῆς τῆς Ἐλισάβετ ὑπάρχεις, καὶ δεσπότης τῆς Ἐλισάβετ γενήσῃ, τῆς αὐτῆς ἐκείνης καθεστηκει φύσεως, τὸ αὐτὸν ταύτη τούμα φορῶντα, τὴν αὐτὴν έχουσα φυχήν. Καὶ ἀλλως· Πώς τῷ μὲν Ζεχαρίᾳ οὐ συγγινώσκει· δὲ ἀγγελος, τῇ δὲ Παρθένῳ ἀποστολή συγγινώσκει; "Οτι ἐκείνος πολλὰ εἰχε τὰ περιττά· πολλαὶ γάρ στείραι ἔτεκον, παρθένοις· δὲ εἰ-

δεμία· θεν καὶ συγγνώμης έτυχε λέγουσα· Πῶς οὐκ εστι μοι τοῦτο, ὅτι παρθένος οὖσα τέξομαι; Πῶς οὐκ εγγενήτης εἶς τὴν Ἐλισάβετ τῆς Θεοτόκου; "Ἡ ᾧς ἐξ ἑνὸς προπάτορος τοῦ Ἰακὼβ, εἰτε διὰ τὸ πρότι τῆς νομοθεσίας λαβεῖν τὸν Ἀρρών τὴν τοῦ Λευΐ φυλῆς δινεα γυναικα τὴν Ἐλισάβετ, θυγατέρα οὖσαν τοῦ Ἀμιναδάβ, τὴν ἀδελφὴν Ναασσών ἐκ τῆς τοῦ Ἰούδα φυλῆς ὑπάρχοντος.

"Οτι διὰ τοῦ ἀγγέλου φωνῆς ἀπῆλθεν ἡ Παρθένος εἰς τὴν δρεινήν· εἶπεν γάρ· Ἰδού Ἐλισάβετ ἡ συγγενήτης σου καὶ αὐτὴ συντεληφνία.

"Οτι τότε ἐπλήσθη Πνεύματος ἄγιου ὃ ἐν γαστρὶ ὅντι Ἰωάννης, καὶ μετεδίδου τῆς χάριτος τῇ μητρὶ, καὶ ἐπροφήτευε λοιπὸν ἡ Ἐλισάβετ, Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξι, λέγουσα, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας [σου].

"Οτι καλῶς καρπὸν κοιλίας ὄντος τὸν αὐτὴν, διτι χωρὶς ἀνδρὸς ἦν· οἱ γάρ ἐκ πατέρων, ἔκεινων εἰσὶ καρποί, ἀλλ' οὐχὶ μητρός.

"Οτι τὸ, Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, καὶ ηγαλλίαστ τὸ πνεῦμα μου· πνεῦμα καὶ ψυχὴ τὸ αὐτὸν λέγει.

"Ἐκοιῆσε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ. Βραχίονα Πατρὸς, τὸν Γίδην λέγει, ἀντὶ τοῦ, Ισούν.

Πειτώνεις ἐτέπληστεν ἀταθῶν, καὶ ἐξῆς. Τοὺς Ίουδαίους καὶ τὰ Ίουη λέγει, οὓς ἀπώσατο καὶ προσειλάθετο.

"Ἐμηῆσθη τοῦ ἀλέους αὐτοῦ, καθὼς ἀλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν. Διὰ τὸ, Ἐρευλογηθήσοται ἐν τῷ σπέρματι σου πάντα τὰ θηρη, λέγει.

"Οτι τὸ, "Ἐμειρετε Μαριάμ ὥστε μῆτρας τρεῖς παρὰ τῇ Ἐλισάβετ, ἀντὶ τοῦ, ἵως τῆς γεννήσεως Ἰωάννου· τῷ ἐκτῷ γάρ ἦλθε μηνί. "Οτι τὸ, "Ἐμειρε δὲ, τοῦ παραδόξου θεωροῦσα τὴν ἔκβασιν καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἐαντήν ἀποροῦσα, καὶ τὶ δεῖσαι γενέσαι [μανθάνειν] βουλομένη. "Οτι οὐχ ἀπλῶς εἶπεν ἡ Ἐλισάβετ, Ἰωάννης κληθήτω, ἀλλὰ ὡς προφῆτις· οὐδὲ γάρ ἐγίνωσκε τὰ χρηματισθέντα τῷ Ζαχαρίᾳ· ἀλλος γάρ ἐκείνος ἦν.

"Οτι Ἰωάννης, χάρις Θεοῦ, ἐρμηνεύεται, ἀπὸ τῆς Ἐβραϊδὸς γλώττης εἰς τὴν Ἑλληνίδα μεταβαλλόμενος.

Διὰ τὶ προκατασκευάζεται ἡ σιωπὴ Ζαχαρίου, εἴτα τὴν λαλεῖν αὐτῷ δίδοται; "Ινα πάντες θαυμάσοντες ὡς ἀκούσαντες τὸ παράδοξον, δέξωνται τὸν Ἰωάννην κηρύττοντα, ἔχοντες τῇ μνήμῃ ἐναυλον τὸ θαῦμα.

"Οτι τὸ, Εὐλογητὸς Κύριος σ Θεός τοῦ Ισραήλ, διτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ δηλη ἡ προφητεία εἰς Χριστὸν καὶ περὶ Χριστοῦ ἐστιν.

"Οτι τὸ ποιῆσαι Ἐλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν τοιούτον ἐστιν, διτι Τὸ δι' ἡμᾶς γενόμενον Ἐλεος, καὶ πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἀνατρέχει· κοινωνοὶ γάρ εἰσι τῆς εὐφροσύνης ἡμῶν, φησι, καὶ αὐτοὶ ὡς αἰσθανόμενοι.

Πῶς νοητὸν τὸ, "Ο; κον δι' ὄμοσε, καὶ ἐξῆς; "Οτι εἶπεν αὐτῷ σ Θεός· Πληθύνωτ πληθυνῶ τὸ

A quod, virgo cum sim, pariam? Quomodo cognatam Elizabeth dicit Deiparentis? vel quod ex uno avo Jacob erant, vel quod ante legis promulgationem Aaron duxit uxorem Elisabeth e tribu Levi, filiam Aminadab, et sororem Naasson qui erat ex tribu Juda.

Vers. 39. Propter angeli sermonem exiit virgo ad montana: dixerat enim: Ecce Elisabeth cognata tua et ipsa concepit.

Vers. 41. Tunc impietus est Spiritu sancto in utero inclusus adhuc Joannes, et partitus est gratiam cum matre, et prophetizavit postremo Elisabeth: Benedicta tu in mulieribus, dicens, et benedictus fructus ventris tui.

Vers. 42. Recte fructus ventris vocatur quod in illa est, quia absque viro erat; nam patrum filii sunt fructus, sed non matris.

Vers. 46. Magnificat anima mea Dominum, et exultavit spiritus meus; spiritus et anima idem sunt.

Vers. 51. Fecit potentiam in brachio suo; brachium Patris Filius dicitur, ut ejus robur.

Vers. 53. Esurientes implevit bonis, etc.; Iudeos et gentes designat, quos repulit, et quas assumpsit.

Vers. 54. Recordatus est misericordiae suae, sicut locutus est ad patres nostros: hoc dicit propter illud: Benedicentur in semine tuo omnes gentes.

Vers. 56. Mansit Maria mensibus tribus apud Elizabeth, id est, usque ad nativitatem Joannis, nam sexto mense venerat. Mansit autem, miraculi ut contemplaret exitum, et de suis propriis anxiis, et quid oporteat fieri scire volens. Nou simpliciter dixit Elizabeth, Joannes vocetur, sed tanquam prophetissa, nesciebat enim quae nuntiata erant Zachariæ, mutus enim iste erat.

Vers. 60. Joannes, Gratia Dei interpretatur, e lingua Hebraica in Græcam translatus.

Vers. 64. Cur prius efficitur mutus Zacharias, postea autem loquela ei redditur? Ut omnes admirantes audiendo prodigium, excipiunt Joannem prædicantem, habentes recentem prodigiū memoriam.

Vers. 68. Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitavit et fecit redemptions plebis suæ; et tota illa prophetia in Christum et de Christo est.

Vers. 72. Illud. Facere misericordiam cum patribus nostris, tale est: Facta in nos misericordia, ad patres quoque nostros retrogreditur; participes enim sunt nostri gaudii, et ipsi quasi illud scutiunt.

Vers. 73. Quomodo intelligendum. Jusjurandum quod juravit, et quæ sequuntur? quod Deus illi dixit,

Multiplicabis multiplicabo semen tuum; multiplicabis tuum est enim semen Abrahæ in semin, gentibus in ipso benedictis per Christum in quem isti crediderunt.

Vers. 76. Ut mirabilem habuerat nativitatem Joannes, ita mirabilem habet quoque intelligentiam; quando enim dicitur, *Et tu, puer, tanquam ad audiendum et intelligentem dicitur. Prophetizat autem dicendo: Prohibit enim ante faciem Domini parare vias ejus: id autem significat quod paulo post non debet puerum habere in domo sua educatum.*

Vers. 77. Scientiam salutis quamnam dicit Zācharias? *Salvificam in Christum sūdem, et quia scientia salutis in peccatorum remissione erit.*

CAPUT II.

Vers. 1. Ista descriptio utilia sit ad implendam Scripturam dicentem: *Et tu, Bethleem, domus Ephratha. Descriptio sit, emittendo illuc Deiparam.*

Vers. 7. Cur dicit evangelista *Filiū ejus primogenitū? Ut primum inter omnes. In praesepio ponitur, ut nos ab insanīa liberet.*

Vers. 19. Quae sunt illa quae conservabat omnia Maria? *Quanta dixerat illi angelus, quanta nunc angeli cantant, quanta dicunt pastores; ex omnibus autem concludebat Deum esse qui ex illa natus est.*

Vers. 21. Quod in circumcisione secatum est, alii dicunt in quatuor elementa dissolutum fuisse, alii in terram jactum esse ut sanctificaret terram, C ut postea sanguis ejus et aqua; alii autem Christum id conservasse quo scivit modo, et in sua resurrectione sibi restituisse; etenim et nos in resurrectione corpus nostrum integrum accipiemus.

Vers. 22. Dicente evangelista: *Postquam impleti sunt dies purgationis ejus secundum legem, bene adiicit, nam solius impuri erat purum parere.*

Vers. 25. Quod de Simeon dicitur, *Erat expectans consolationem Israel, illud est: quando per Christum consolationem, scilicet correctionem, invenerit Israel.*

Vers. 29. *Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace.—Nunc dimittis, de vita in carne dicit; secundum verbum tuum, quod propheta talis ei data erat.*

Vers. 34. Quod positus sit Dominus in ruinam et in resurrectionem multorum in Israel, laudabiliter solum intelligitur. In ruinam quidem positus est passionum et malarum cogitationum in quoque credentium, in resurrectionem autem virtutum et omnis cogitationis Deo placentis. Quomodo intelligendum est: *Et in signum cui contradicetur? Signum, pro cruce et passione quam in illa sublit; cui contradicetur, quia hi quidem passibilem in passione illum dicebant, illi vero non passibilem; et hi quidem terrestrem, illi vero coelestem. Quod signum sit crux, audi: Posuit Moyses serpentem in signo, id est, in ligno.*

"Οτι παράδοξον οις γένουσιν έσχεν δι Ταῦτα, ούτοι και παράδοξον αίσθησιν· διτ' άν γάρ λέγει, Καὶ σὺ, καιδήλος, θες πρός ἀκοντα λέγεις και ἀναγνωμένον. Προφητεύεις δι τὴν λέγειν· Προστρέπεις γάρ πρὸ προσάσκου Κυρίου ἐπομένος σύστιν· τούτο δὲ σημαίνει, διτι μετ' ἀλέγον ωρ μεῖς έχειν αὐτὸν παρ' έκαντο πρεφόμενον.

Γνῶσιν σωτήριας τίνει λέγει δι Ζαχαρίας; Τὴν εἰς Χριστὸν σωτήριον πίστιν, καὶ διτι δι τὴς γνῶσις τῆς απτίριας, διτι ἀφέσεις ἀμαρτιῶν έσται.

B

ΚΕΦΑΔ. Β'.

"Οτι δι τὴν εὐαγγελιστής, Ιησού πληροῦ δι Γραφή δι λέγουσα· Καὶ σὺ, Βηθλεέμ, οἶχος ταῖς Ἐγραφαῖς. Ή ἀπογραφή γίνεται, στην Θεοτόκον ικανον έκπλημπουσα.

Διτι τι εἴπεν δι εὐαγγελιστής, Τὸν νιᾶν αὐτῆς τὸν πρωτεύοντος; Ής πρωτεύοντες εἰν πάσιν. "Οτι δι τὴς φάτνη τίθεται, ίνα ἡμᾶς τῆς ἀλογίας λυτρώσεται.

Πολά εἰσιν δι συνετήρει πάντα δι Μαριάμ; "Οι εἴπεν αὐτῇ δι μηγελος, δισα νῦν θμυνοῦσιν μηγελος. δισα λέγουσι ποιμένες. Συνέκρινε δὲ δι πάντων, δι θεός έστιν δι τεχνεις; ήξι αὐτῆς.

"Οτι τὸ τῆς περιτομῆς κοπέν, οι μὲν εἰς τὰ τείσαρα στοιχεῖα ἀναλυθῆναι λέγουσιν, οι δὲ διπλής φίφηναι, ίνα ἀγάπασι τὴν γῆν, ως καὶ τὸ ἱχεῖθεν αἰσιού αἷμα καὶ τὸ οὖδωρ· οι δὲ διτι ἐτήρησεν αὐτὸ δι οὐκετόπω, εἰ τῇ σθντού ἀναστάσει προσιλαβόμενος κύπελλος καὶ γάρ καὶ τήμεις ἐν τῇ ἀναστάσει τὸ σώμα τὸ ήμέτερον πλήρες ἀποληψόμεθα.

"Οτι τὸ λέγειν τὸν εὐαγγελιστὴν τὸ, "Οτι εὐαγγελιστὴν αἱ ημέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον, καλῶς ἐπήγαγεν· μόνου γάρ δι τὸν θεόν του, καθαρὸν τεκεῖν.

"Οτι τὸ περὶ τοῦ Συμεὼν εἰρημένον. διτι διεχόμενος καράκλησιν τοῦ Ἰοραθῆ. τοῦτο ίστι· Πότε διτι τοῦ Χριστοῦ παράκλησιν, ήτεν παράξιλαν εὔροι δι Ισραὴλ.

Tὸ, Νύρ ἀκαλύψεις τὸν δοῦλόν σου, Δεσπότε, κατὰ τὸ φῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ· τὸ μὲν Ἀπολόνες, D περὶ τῆς εἰν σαρκὶ ζωῆς εἴπεν· τὸ δὲ, Κατὰ τὸ φῆμόν σου, διτι χρησμὸς δι τὸν οὐτῷ τοιούτος δοθεῖς.

Tὸ κείσθαι τὸν Κύριον εἰς πτῶσιν πελλάν καὶ ἀνάστασιν εἰν τῷ Ιερατῇ, ἐπαινετῶν μόνον νοούμενον, εἰς πτῶσιν μὲν κείται τῶν εἰν ἐκάστηρ τῶν οἰστεύσιν παθῶν τε καὶ πονηρῶν λογισμῶν, ἐνάστασιν δὲ τῶν ἀρετῶν καὶ παντὸς θεοφιλοῦς λογισμοῦ. Πᾶς νοητέον, Κατεις σημεῖον ἀντιλεγόμενος; —Σημεῖον, διτι τὸν σταυρὸν καὶ τὸ ἐκεῖ πάθος· αντιλεγόμενος δὲ, διτι οι μὲν παθητὸν κύπελλον τὸ πάθος εἴπον, οι δὲ οὐ· καὶ οι μὲν χοῖκδν, οι δὲ ἐπουράνιοι· λέγουσιν· διτι δὲ σημεῖον δι σταυρὸς, δικουσον· Καὶ θεός Μωϋσῆς τὸν διτι ἐξ σημείου, τούτεστιν ἐπι ξύλῳ.

"Οτι τι, Συν δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται Α
φορμαῖς, περὶ τοῦ πάθους λέγει τοῦ Χριστοῦ· τὸ δὲ,
"Οπως ἀν διοκαλυψθῶσιν ἐκ ποδῶν καρδιῶν
διαλογισμοῖς, δηλοὶ δὲ μετὰ τὸν σκανδαλισμὸν τὸν
ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ γενόμενον τοῖς τε μα-
θηταῖς καὶ αὐτῇ τῇ Θεοτόκῳ, τάχιστά τις λαοῖς ἐπ-
ακολουθήσει εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. "Η ἔτέρως·
"Οπως δὲ ἐκάστου ὁ λογισμὸς ἀποδειχθῇ ὅπως ὑπ-
επέπαξε περὶ αὐτοῦ, καὶ τις ὁ ἄγακῶν αὐτὸν καὶ τις
ὁ μισῶν.

Τι λέγει δὲ ή προφῆτες "Αννα ἀνθωμολογεῖτο τῷ
Θεῷ; "Αντὶ τοῦ, Ήγαρίστει· ἀλλεις δὲ περὶ αὐτοῦ,
δὲ αὐτὸς εἶη ὁ Αιερωτής, αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, οὗτος εἰς
χαρὰν περιεράψει τὴν κατηφειαν.

BΗδέας σοφίᾳ καὶ χάριτι, οὐχ ἐν τῷ προσλαμ-
βάνειν τι· δεὶ γάρ εἰχε τὸ πλῆρες· ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ
λόγου τῇ τοῦ σώματος ἡλικίᾳ συνεκτείνοντος κατὰ
βραχὺ τῆς σοφίας καὶ τῆς χάριτος τὴν ἔκφανσιν.

"Οἱ πῶς λέγει ή πναγία Θεοτόκος, Υδον ὅτῳ
καὶ σ πατήρ σου ὀδυνάμεροι ἔζητομέν σε;
Ἐπισταμένη δὲ τὸν παρθενίας ἐστίν ἀμολύντου,
διὰ τοὺς ἀκούοντας διδασκάλους, ἐπειδὴ ἐνόμιζον
αὐτὸν ἐκ πορρείας εἴναι. Ήλὼς ἐνόμιζον αὐτὸν ἀπ-
ειλυθένα; ἀρα ὡς πλανώμενον ἦ δὲ ἀπόλαυς;
Οὐχί· ἀλλ' ὡς νομίζοντες δὲ τατέλιπεν αὐτοὺς ἢ
ἀπέστη ἀπ' αὐτῶν· διὸ καὶ αὐτὴ ὡς ἐκείνου πατέρα
τὸν Ἰωσῆφ ὠνόμασε διὰ τοὺς Ἰουδαίους· αὐτὸς τὴν
ὑπόνοιαν ἐκκόπτων ταύτην πάλιν ἔλεγεν· Οὐκ ἤδειτε
δὲ τοῖς τοῦ Πατρὸς μου δεῖ εἶναι με; πατέρα
αὐτοῦ δηλῶν τὸν Θεόν, ἀλλ' οὐ τὸν Ἰωσῆφ· ἐν τοῖς
τοῦ Πατρὸς δὲ εἶπεν διὰ τὸν ναὸν ἐν φημί, διόν καὶ
εὐρέθη ζητούμενος.

Διὰ τὸ γράψει· Καὶ ήν ὑποτασσόμενος τοῖς
γορεῦσιν αὐτοῦ; Παράδειγμα τὸν αὐτοῦ βίον καὶ
χωρὶς τῆς διδαχῆς ποιούμενος ἡμῖν.

"Οτι τι, Ηδέας σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ, σημανεῖ δὲ
συμπαρῆγε τῷ χρόνῳ τῆς ἡλικίας, τὴν Ἑλλαμψίν
τῆς Θεότητος.

ΚΕΦΑΛΛ. Γ'.

Διὰ τὸ μέμνηται τοῦ χρόνου τῶν ἀρχόντων λέγων·
Ἐρεῖται πετεκαιδεκάτῳ Τίβεριου Καίσαρος;
Ἴνα γνῶμεν δὲ ἐν τοῖς τῆς ἀναθρωπήσεως χρόνοις
καθόλου ἄρχων Ἰουδαῖος ἐξέλιπεν.

Διὰ τὸ γέγονε τὸ ῥῆμα τῷ Ἰωάννῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ;
Ἐπειδὴ πολλὰ τὰ τάκνα δι' αὐτοῦ ἐμελλε γίνεσθαι
τῆς ἐρήμου καὶ ἀνάνδρου ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα,

"Οτι τὸ μὲν τῶν Ἰουδαίων βάπτισμα πάντη ἀτε-
λὲς ἦν· τὸ Ἰωάννου τελείστερον διὰ μετανοίας· το
δὲ Χριστοῦ ἐξαλείφων χωρὶς μετανοίας ἀμερτία;

Πῶς νοητόν εἰδε, Πᾶσα γάραγέ κληρωθήσεται,
καὶ πᾶς βουνός ταπεινωθήσεται; Ἐπειδὴ γάρ
εἰπεν· Ἐτομάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου· ἀποκρίνε-
ται ὕστερο ἐκ τοῦ διαποροῦντος πῶς τούτο ἐνέχε-
ται, λέγων δὲ πάν τὸ πρός τὸν τῆς ἀρετῆς δρόμον
ἐμποδίον, διορθωθήσεται ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ· ὅπερ

VERS. 55. *Tuam ipsius animam pertransibit gla-
dius, de passione dicitur Christi. Ut reverentur ex
multis cordibus cogitationes, ostendit quod si scandalum
in cruce Christi datum fuerit discipulis et
ipsi Deiparae, confessim quedam sanatio secutura
sit per fidem in Christo. Aut aliter ut cujusque co-
gitatione reveletur, quomodo de illo reputaverit et
quis amaverit et quis oderit eum.*

VERS. 58. *Quid significat istud, Anna prophetissa
confitebatur Deo? id est gratias agebat. Loquebatur
autem de illo, illum futurum esse Redemptorem,
Salvatorem, et in latitudinem conversurum tristitiam.*

VERS. 40. *Crescebat sapientia et gratia, non iu-
acciendo quidpiam, semper enim habuit plenitu-
dinem, sed quod Deus Verbum secundum corporis
incrementum expromebat sensim sapientiae et gra-
tiae manifestationem.*

VERS. 48. *Quomodo dicit sanctissima Deipara :
Ecce ego et Pater tuus dolentes quærebamus te?
Sciens se virginitatem inviolatam servare, ita lo-
quitur ob doctores audientes, quia putabant illum
e fornicatione natum esse. Quomodo putabant eum
abiisse? num quod errasset aut periisset? minime;
sed putabant eum illos reliquise et abesse ab illis.
Ideo et ipsa Joseph ut ejus patrem vocavit propter
Iudeos. Ille hanc suspicionem ut adimeret dixit:
Nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt oportet
me esse? patrem suum Deum ostendens, et non Jo-
seph. In his quæ Patris sunt, dixit, propter tem-
plum in quo erat quando quæsusitus inveniretur.*

VERS. 51. *Cur scribitur : Et eras subditus paren-
tibus suis? Ut exemplum nobis prætereretur ejus
vita vel absque doctrina.*

VERS. 52. *Proficiebat sapientia et astate, signi-
ficiat tempus ætatis consequi Divinitatis mani-
festationem.*

CAPUT III.

VERS. 1. *Cur tempus principium memorat, di-
cendo: Anno quinto decimo Tiberii Cæsaris? Ut co-
gnoscamus quod in temporibus incarnationis Ju-
dæorum principatus omnino cessaverat.*

VERS. 2. *Cur Tactum est verbum Domini super
Joannem in deserto? Quia plures filii per illum fieri
debebant derelictæ et sine viro, quam habentis
virum.*

VERS. 3. *Judæorum quidem baptismata admodum
imperfectum erat, Joannis perfectius per peniten-
tiā; Christi vero baptismata mundans peccata sine
penitentia.*

VERS. 5. *Quomodo intelligendum: Omnis vallis
implebitur, et omnis mons humiliabitur? Quoniam
enim digit: Parate viam Domini, respondet, quasi
aliqua dubitaret quomodo id contingere possit,
dicendo: Oxane contra virtutis cursum obstaculum
auseretur a Christo, qualis est mons; et si malitia*

profundum occurrat, in aequale et planum compara- A οτινὶ δρός, καὶ βαθὸς κακίας ἔχῃ, πρὸς ἑξουσίαν
bitur.

Vers. 6. Quid significat : Videbit omnis caro
Salutare Dei ? Id est, non Iudeus, et hic vel ille;
sed ad terminos terrae prædicabitur.

Vers. 11. Interrogatus a turbis Joannes, cinqüe
propriam opem tulit : turbis quidem, ut mutua
charitate utantur; publicanis, avaritiam prohibet;
militibus, neminem ut concutiant.

Vers. 3. Cur triginta annos habens venit ut ba-
ptizetur? Quia actas illa iam confirmata est; ita
Adam perfectus creatus est, et naturalem legem
recepit. Discordantia quadam esse videtur de gene-
ratione secundum carnem Domini Jesu Christi: B Matthæi quidem genealogia a Salomone incipit et
desinit in Matham et Jacob et Joseph: Lucas vero
genealogia a Nathan descendit, et desinit in Mathat,
Heli et Joseph, ita indubie quisque eorum alias
generationem exponit; et videtur impossibile esse
Joseph qui nominatur vir sanctissimæ Deiparae
et Jacob patrem Heli habuisse. Sed recognoscimus
apparentem tantum esse discordantium: Tertius a
fine secundum Matthæi genealogiam est Mathan.
quintus autem a fine secundum Lucam est Melehi.
Horum duorum diversis temporibus uxori facta est
Estha. Mathan enim cum illam duxisset primo, et
ex ea Jacob suscepisset, mortuus est; viduam illam
ex eadem tribu, sed altera cognatione, duxit
Melehi, et suscepit ex ea Heli. Jacob igitur et Heli
ejusdem matris sunt fratres ex Estha nati; Heli
vero cum uxore duxisset et sine liberis mortuus
esset, Jacob, secundum legem, intravit ad illam ut
frater filios suscitatus fratri suo Heli. Suscepit
ergo Joseph, et inventus est Joseph, filius secundum
naturam Jacob, secundum legem Heli. Mathæus vero
naturalem memorans Joseph patrem Jacob dixit, et
generationem e qua Joseph descendit; Lucas autem
legalem patrem Joseph nominans Heli dixit, et gene-
rationem e qua Heli descendit. Inde duobus patribus
in David coadunatis, omnis aequivocatio adimitur.
nōmon λέγων πατέρα τοῦ Ἰωσῆφ, τὸν Ἡλὶ εἶπεν,
πατέρων εἰς τὸν Δαΐδ ἀνατρεχόντων, πᾶσα περιηρηται.

CAPUT IV.

Vers. 5. Quomodo intelligitur: Ostendit illi omnia
regna mundi in momento temporis? Id est, descripsit
oratione orbem terræ, et quodam modo ostendit,
ut putabat, in sua cogitatione omnia.

Vers. 4. Quomodo intelligi potest: Regressus est
Jesus in virtute Spiritus in Galilæam? Propter divina
miracula istud dicitur, quæ complebat Jesus virtute
sancti Spiritus, tanquam propria sua virtute illo
utens, sed non, ut sancti, ab externo et præstatim
hanc virtutem recipiens.

Vers. 18. Quæ in Isaia propheta scripta erant,
in illo impleta sunt; ipse enim est unctus divinitate,
ipse pescatores evangelizans, ipse mali captivitati
subjectos liberans.

Tι λέγει, Καὶ δύσται κάσα σάρξ τὸ Σωτήριον
τοῦ Θεοῦ; Τουτέστιν, οὐκέτι Ἰουδαῖος, καὶ διτοῦ καὶ
τις, ἀλλὰ πρὸς τὰ πέρατα τῆς γῆς κηρυχθῆσται.

"Οτι δικαιώμενος ὑπὸ τῶν δικλων ὁ Ἰωάννης, τρί-
στῳ οἰκείον βοήθημα τέθεικε· τοὺς μὲν δικλων, φι-
αλλήλῳ φρονήματι κεχρῆσθαι, τελώναις δὲ τὴν
πλεονεξίαν κακύειν, στρατεύεταις δὲ μῆδαν οι-
στείν.

Διὸ τοι τριακονταέτης ἐρχεται ἐπὶ τὸ βάπτισμα;
Ἐπειδὴ μεμαρτυρημένη ἐστὶν ἡ ἡλικία ταῦτη· οἷον
καὶ Ἀδάμ τέλειος ἐπλάσθη, καὶ νόμον ἰένει
φυσικόν. Διαφωνία τις εἶναι δοκεῖ περὶ τὴν αὐτὴν
σάρκα γέννησιν τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ· τῷ τὸν φίν
Ματθαῖον, ἀπὸ Σολομῶντος αὐτὸν γενεαλογεῖν, καὶ
φθάνειν εἰς τὸν Ματθᾶν, καὶ Ἰακὼν, καὶ Ἰωσῆ^C
τὸν δὲ Λουκᾶν, ἀπὸ τοῦ Νάθαν, καὶ φθάνειν εἰς τὸν
Ματθὴν, καὶ Ἡλὶ, καὶ Ἰωσῆφ, ἀναμφιβόλως ἐκεῖνον
αὐτὸν ἕπερν καταλήγειν γένος. Καὶ δοκεῖ τὸν αὐτὸν
εἶναι τὸν Ἰωσῆφ τὸν νομισθέντα ἀνὴρ τῆς
παναγίας Θεοτόκου τὸν τε Ἰακὼν τὸν Ἡλὶ ἐγρί-
ναι πατέρα. Ἀλλὰ ριτανοήσωμεν τὴν δοκοῦντα
εἶναι διαφωνίαν· τρίτος ἀπὸ τέλους κατὰ τὴν Ματ-
θαῖον γενεαλογίαν ἐστὶν ὁ Ματθᾶν, πέμπτος δὲ
τέλους κατὰ τὸν Λουκᾶν ὁ Μελχὶ. Τούτων τὸν δὲ
κατὰ διαφόρους χρόνους γαμετὴ γέγονεν ἡ Ἑστί-
τοῦ γὰρ Ματθᾶν προσιληφότες αὐτήν καὶ πα-
ποτησάντος ἐξ αὐτῆς τὸν Ἰακὼν καὶ τελευτίσαντος,
χήραν αὐτὴν οὖσαν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς, ὅλης ἡ
συγγενείας, ἡγάγετο ὁ Μελχὶ, καὶ ἐπαιδοποιήσαν
αὐτὴν τὸν Ἡλὶ. Οἱ Ἰακὼν τοιγαροῦν καὶ ὁ Ἡλὶ^D
διμορθεῖτοι τυγχάνουσιν ἀδελφοὺς ἐκ τῆς Ἑστί-
ἀγαγομένου δὲ τοῦ Ἡλὶ γυναικαίς ὡς ἀτέκνου τελε-
τῆσαντος, κατὰ τὸν νόμον εἰσῆλθεν ὁ Ἰακὼν ἐρή-
σαντήν, ὡς ἀδελφός, παιδοποιήσαν τῷ τελευτήσαν-
ἀδελφῷ τῷ Ἡλὶ. Ἐπαιδοποιήσαν οὖν τὸν Ἰωσῆφ, καὶ
εὐρέθη ὁ Ἰωσῆφ, οὐδὲ μὲν ὅν φύσει τοῦ Ἰακὼν, νέμ
δε τοῦ Ἡλὶ· ὁ Ματθαῖος δὲ τὸν κατὰ φύσιν λέγον το-
τέρα τοῦ Ἰωσῆφ, τὸν Ἰακὼν εἶπεν, καὶ τὸ γένος
ὅθεν δὲ Ἰωσῆφ κατάγεται· δὲ γέ τοι Λουκᾶς τὸν εἰ-
καὶ τὸ γένος ὅθεν δὲ Ἡλὶ κατάγεται· δόθεν τὸν εἰ-

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Πῶς νοεῖται τὸ, "Ἐδειξεν αὐτῷ κάσας τὰς βα-
σιλείας τοῦ κόσμου ὥρα στιγμὴ χρόνου; ἀντὶ τοῦ
Διέγραψε τῷ λόγῳ τὴν οἰκουμένην, καὶ ὡς τρίτη
τινὰ ὑπεδεικνύειν, ὡς οὐτο, ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ
πάντα.

Πῶς νοεῖται τὸ, "Ὑπέστρεψεν Ἰησοῦς ἐτῇ δι-
γόμαι τοῦ Πτεύματος εἰς Γαλιλαίαν; Αὐτὸς τοις
θεοσημείαις λέγει τούτο, ἀσπερ ἐπετέλει τῇ δινάρᾳ
τοῦ ἀγίου Πτεύματος, ὡς οἰκείη αὐτοῦ δινάριοι
τούτῳ χρώμενος, ἀλλὰ οὐχ, ὡς οἱ ἄγιοι, ἔρθεν καὶ
πεποριζμένην ταύτην λαβών.

"Οτι τὰ ἐν τῷ προφήτῃ Ἱσαὰκ γεγραμμένα, ἐν
αὐτῷ ἐπληρώθη· αὐτὸς γάρ δὲ χριστεῖς τῇ διέτριψι
αὐτὸς δὲ τοὺς ἀλιεῖς εὐαγγελισάμενος, αὐτὸς δὲ τὸν
ὑπὸ τοῦ πονηροῦ αἰχμαλωτισθέντας φυσάμενος.

Διὰ τὸ εὐφημεῖ αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον Α λέγον, Οὐδέποτε τίς εἰ, δὲ ἄγιος τοῦ Θεοῦ; Ὑπονοῶν διὰ τῆς τοιαύτης εὐφημίας διὶς κανῆς δόξης αὐτὸν ἐραστὴν ἀποτελεῖ.

Διὰ τὸ συνεχώρησεν αὐτῷ δὲ τὸ Κύριος φίλων τὸν ἀνθρώπον ἐν τῷ ἡν; Ἰνα δῆλον γένηται πᾶσιν διὶς τὸ δαιμόνιον ἐλάλησε, καὶ οὐκ ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου Κύριος.

ΚΕΦΑΛ. Ε'.

"Οτι διὰ τῶν ἀλιευτικῶν ἐπιτηδευμάτων ἀλιεύει τοὺς μαθητὰς καὶ ἀλιεῖς δὲ Χριστὸς εἰπὼν· Χαλάσσατε τὸ δίκτυον.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

Τι ἔστιν δὲ λέγει δὲ εὐαγγελιστής, Ἐν Σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ; Ὁ ἄγιος Ἰσίδωρος δὲ Πηλουσιώτης Β οὗτος λέγει, διὰ δευτερόπρωτον εἰρηται ἐπειδὴ δεύτερον μὲν ἦν τοῦ Πάσχα, πρῶτον δὲ τῶν Ἀζύμων. Εἰ δὲ Σάββατον εἰρηται, μή θαυμάσῃς· Σάββατον εἰρηται πᾶσα ἔστη, δημοσίο δὲ κατίπαυσιν καὶ ὅργιαν.

Διὰ τὸ ἐξῆλθεν δὲ Τιγροῦς εἰς τὸ δρός προσεύχασθαι, Καὶ ἦν, φησι, διαυγκερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ; Ἐδεῖξε διὰ τούτου, ὃς Κύριλλος φησι, τύπον ἀσκητικὸν, ὑποδεικνύων διὰ πραγμάτων αὐτοῖς ὃς καὶ διὰ λόγων, διὸ ἀν λέγη· Σὺ δέ, δεῖ ἀν προσεύχη, κλείσσο τὴν θύραν σου.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

"Οτι δὲ τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρεσαίου ἐλθοῦσα γυνή, ἥτις ἦν ἀμαρτωλός, οὔτε δὲ παρὰ τῷ Μάρκῳ ἔστιν, Κ οὔτε δὲ παρὰ τῷ Ιωάννῃ, οὔτε δὲ παρὰ τῷ Ματθαίῳ· ἔκειναι μὲν γάρ πρὸς αὐτὸν τὸ πάθος τούτο ἐποίησαν, αὕτη δὲ ἐν μέσοις τοῖς σημείοις.

Διὰ τὸ λέγει τῇ γυναικὶ, Η πίστις σου σέσωκέ σε; Διὰ τὸ πιστεύεις αὐτὴν διὰ δύναται ἀφίεναι ἀμαρτίας.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.

"Οτι τὸ λέγειν τοὺς μαθητὰς πρὸς Χριστὸν, Αἰδούσκαλε, εἰδομένη τινα ἐστὶ τῷ ὄντος σου δαιμονία ἐκβάλλοντα, οὐκ ἔστι φθονούντων δὲ λόγος, ἀλλὰ μαθεῖν ἐθελόντων, εἰ καὶ δόλοις τούτο δούσσεται.

"Οτι τὸ, "Οστις οὐ καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ὁ στει, τούτο λέγει, Τῶν ἀγαπῶντων με, οἵτινες εἰς δόξαν δ μου πληροῦν θέλουσι, τῇ παρ' ἐμοὶ χάριτι στεφανούνται.

Διὰ τὸ ἐν τῷ ἀπιστήσαι τοὺς μαθητῶν πρὸς Χριστὸν, Κύριε, θέλεις εἰπωμεν καὶ παταβῆται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτοὺς; ἐπειδήπειν αὐτοῖς; Περιστέλλων τὴν δόξυθυμίαν αὐτῶν καὶ ἀπήνειαν, ἀνεξικάξεις, ἐστι, οὐ μόνον νῦν· τούτο δὲ εἰπον πρὸς· Ήλίαν ἀφορῶντες· οὕτως οὐ τελέως τῆς γένες χάριτος κεκρατήκεσσαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς νόμον ἐσκόπουν τὸν παλαιόν.

"Οτι δὲ εἰπάν, Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε, ἀλλὰ πρῶτον ἀπιστρέψο μοι ἀποτάξασθαι τοῖς ἐτῷ τῷ εἰπει μου, ἀξιούμενον μὲν ὑπόσχεσιν ἐγεδείξατο.

ΠΑΤΡΟΛ. ΓΡ. CVI.

VERS. 34. Cur prædicat eum spiritus immanundus dicens: Scio te quis sis, sanctus Dei? Suspicabatur per hanc laudem illum vanæ glorie amatorem efficerere.

VERS. 35. Cur permisit ei Dominus projicere hominem in quo erat? Ut manifestum fiat omnibus quod dæmonium locutus fuerat, et non ex corde hominis istius Dominus.

CAPUT V.

VERS. 2. Per piscatorias artes pescatur discipulos piscator ipse Christus dicens: Laxate rete.

CAPUT VI.

VERS. 1. Quid est quod dicit evangelista, In Sabbatho secundo primo? Sanctus Isidorus Pelusiota ita dicit, secundum primum dici quia secundum quidem est Paschæ, primum autem Azymorum. Si vero Sabbathum dicitur, ne admireris: Sabbathum dicitur omnis festus dies, indicat requiem et otium.

VERS. 12. Cur exiit Jesus in montem orare, Et erat, dicitur, per noctem in oratione Dei? Ostendit per hoc, ut Cyrillus dicit, exemplum asceticum, exhibens rebus illis priusquam verbis, quando dixit: Tu vero cum oras, clade januam tuam.

CAPUT VII.

VERS. 37. Illa quae in Pharisæi domum venie mulier quæ erat peccatrix, non eadem est quæ apud Marcum, apud Joannem et apud Matthæum: ista enim circa passionem ipsam hoc egerunt, illa vero inter media miracula.

VERS. 50. Cur dicit mulieri: Fides tua te salvam fecit? Quia credebat illum posse peccata dimittere.

CAPUT IX.

VERS. 49. Cum dicunt discipuli ad Christum Praeceptor, vidimus quemdam in nomine tuo ejiciendum dæmonia, non est invidentium sermo, sed discere violentium num et aliis istud conceleendum foret.

VERS. 50. Qui non est adversum nos, pro nobis est, scilicet illorum qui me diligunt, quicunque in gloriam meam complere volunt, gratia mea coronantur.

VERS. 54. Cur, cum quidam apostolis non credissent, et discipuli dixissent ad Christum, Domine, vis dicamus ut ignis descendat de celo et consumat eos, increpavit illos? Ut reprimere eorum iram et sevitudinem, et moneret patientiam semper non tantum nunc: id vero dixerant ad Eliam resipientes; ita non perfecte adhuc nova gratia ducebantur, sed ad legem veterem aspicioabant.

VERS. 61. Qui dixit: Sequar te, Domine; sed præmitte mihi renuntiare omnibus quæ in domo mea sunt, æmulatione quidem dignam promissionem

exhibebat; sed querere ut renuntiaret fluctuantis **A** τὸ δὲ ζητεῖν ἀποτέλεσθαι, μεμρισμένου τοῦτον τὴν animi.

Vers. 18. *Nemo missens manum ad aratum et respiciens retro, optus est regno Dei.* Ut enim dicit, agriculta arare cum cooperit, si in reliquo cessaverit, totum perdet, ita et qui secundum Deum operatur, si ad alium quidquam ostiari inventus fuerit.

CAPUT X.

Vers. 1. *Cur alios septuaginta discipulos asumpsit?* Quia multa debebat fieri predicatione, et in multis locis, ad Judaeos et ad gentes.

Vers. 18. Quid significat: *Videbam Satanam ut fulgur e caelo cadentem?* Ostenditur his, quia si illum principis decidit, servi quid a vobis pati expectabunt? *Ut fulgur,* dicit, quia splendidus natura erat, et tenebrosus factus sit voluntate. Quod enim facit Deus, hoc bonum est; quod autem mutantavit diabolus, illud malum: vel quod ex alto in terram defertur ostendit et gloria in *opprobrium* cadiens.

Vers. 19. *Calcare super serpentes et scorpiones, de demonibus dicitur.*

Vers. 20. *Nolite gaudere quoniam spiritus vobis subjiciuntur;* id est, nolite vana gloriari. *Gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in caelis,* non de armamento, sed de memoria Dei dicit.

Vers. 20. Legis poritus aliter habuit proximum, vana gloriatus: dicendo enim: *Quis est meus proximus?* hoc proponit: quis, ait, mihi aequalis es? proximum justum habens justi. Jesus autem per indulgentiam locutus est, et per medium curationis.

Vers. 30. *Homo descendebat a Jerusalem in Iericho,* ab extrema et pacifica in paradiso vita; hoc enim pacem significat. Ad Iericho, cavam, demissam, ardentem et arctam dejectus est, id est ad seruinosam vitam. Latrones dicit dæmonum catervam, aut passiones quae virtutis vestimentis eum undantes, peccati vulnera infixerunt.

Vers. 32. Per Levitas et sacerdotes legem designat, ut quae non cadentem curaverat. *Pertransiit,* id est, videns retrocessit iterum unde venerat, nihil opis ferens.

Vers. 33. Samaritanus autem, vel modestus esse videtur, ut ipse reputabatur et vocabatur ab eis; vel ex hoc omnem hominem per hanc appellacionem, Judæum et ethnicum assumptum dicit.

Vers. 34. *Jumentum corpus suum dicit, junxit enim humanitati divinitatem; imponens, peccata sanavit, id est vulnera.* Vinum doctrinæ rationem asperam vocat. Cum oleo autem, quia benignitate sermonem istum temperavit; id vero ut se inclinaret publicanis. *In jumentum sumum impostruit illum;* nam in se nos tulit, sumus enim membra corporis ejus. *Stabulum, Ecclesiam* vocalit omnes

"Οτι οὐδεὶς ἔχειαν τὴν χείρα ἐκ' ἀρροφορίης, καὶ στραγεῖς εἰς τὰ ὄχισα, εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Οὐταπέρ γάρ, φησίν, διηπόνιον τοῦ ἀρροφρίου ἀρξάμενος, δέ τις ἐν δικήσῃ τῷ πάπιον, τὸ πᾶν ἀπώλεσεν· οὗτος καὶ ὁ κατὰ τὴν ἀργαζόμενος, εἰ πρός ἄλλο τι ἀσχελούμενος; εἰ περιῆ.

ΚΕΦΑΛ. Ρ.

Διὰ τὸ ἄλλους ἀδυομήκοντα μαθητὰς προστέλλειν; Επιστὴ η πολλὴ ἐμελλεῖν τὴν διδαχὴν γίνεσθαι, καὶ πάλαιον καὶ πρὸς Τουδαίους καὶ πρὸς τὰ ἔθνη.

Τὶ σημαίνει τὸ, Ἐθεώρουν τὸν Σατανάν ἀπεραντήρ πεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; Τόπον δικαίων, διτοποιῶν παθεῖν δι' ὑμῶν; Ήδε δοτρανήρ δὲ εἴπει, ἐπειδὴ φωτεινὸς ἦν τὴν φύσιν, εἰ καὶ εποτενῆ γίγνεται τὴν προσάρτεσιν. Οὐ γάρ ἐποίησεν δὲ θεός, τοῦτο καλόν· δὲ δὲ μετεποίησεν δὲ διάβολος, τοῦτο κακόν· τῇ τὸ δέινοντας εἰ; γῆν κατενηγμένον δηλοῖ τὸ Λέπτον, εἰς ἀπομίλαν.

Οτι τὸ, Πατεῖται ἐπάρω δρεσσού καὶ σκορπιού, περὶ τῶν δαιμόνων λέγει. Τὸ, Μή χαλεπεῖς διτοποιεύματα ὑπὸ ὑποτάσσεται, ἀντὶ τοῦ, Μή υποβάλλεται. Τὸ, Χαίρεται δὲ, διτοποιεύματα ὑπὸ ἵπποις ἢ τοῖς οὐρανοῖς, οὐ δὲ μέλανος, ἀλλὰ δὲ μνήμης θεοῦ, λέγει.

Οτι δὲ νομικὸς ἀτέρως θλαστεῖ τὸ, πλεονίστης, παρεδόντων λέγει. Τὸ, Τίς διτοποιεύεται τοῦτο ὑποτάσσεται· Τίς, φησίν, θεός μα; τίς τοῦν τὸν δίκαιον τῷ δίκαιῳ· αὐτὸς δὲ τῇ συμπειθῇ θλεγει, καὶ τῷ ερέτρῳ τῆς θεραπείας.

Τὸ, Διηράστος κατέβαινεν διὰ Ιερουσαλήμ εἰς Ιερεχώ, ἀπὸ τῆς ἁν παραδεισου ὑψηλῆς περιγνωμῆς διαγωγῆς· τοῦτο γάρ εἰρήνην σημαίνει. Πρὸς τὴν Ιερεχώ τὴν κοιλην καὶ χθαμαλήν καὶ παχύταθην καὶ πνιγγότεν καταλιθίσθησεν, ἥγουν τὸ ιερουσαλήμ ζωήν. Αγοράς δὲ λέγει, τῶν δαιμόνων τὸ σύστημα, ή τὰ πάθη, διεισι τῶν διμοιρισμάτων τῆς θρησκείας ἐκδιώσαντες αὐτὸν, τὰ τῆς ἀμαρτίας τρούματα πεπέθηκαν.

Λευτας δὲ καὶ ιερεῖς, τὸν νόμον λέγει, ή; ή τὸν πταίσαντα θεραπεύσαντα.

Τὸ δὲ, Αντιπαρῆλθεν, ἀντὶ τοῦ, Υἱὸν τὴν τιναί διωκει πάλιν δύεν ἡλθε, μηδὲν ὀφελήσει.

Ο δὲ Σαμαρείτης, ή δὲ δοκῶν εὐτελῆς εἶναι, ή αὐτὸς ἴνομίζετο καὶ ἐκαλεῖτο παρ' αὐτῶν· ή τι τοῦ τὸν διὰ τὸν αὐτὸν φυράσατο; πάντα καὶ θύσιαν καὶ ἐθνικὸν προσλαβόμενον λέγει.

Υπὸ δύγιων δὲ, τὰ αὐτοῦ σῶμα λέγει· δύεντος τῇ ἀνθρωπότητι τὴν θετητα· ἀποτελεῖ, ἀμφοτελεῖ θεράπευσεν, ἥγουν τὰ εραύματα. Οἶνον δὲ τὸ δασκαλικὸν τρόπουν τὸν στύφοντα καλεῖ. Σὺ δέ, διτοποιεύματα τούτον ἐκέρασε τὸν λέγον· τοῦ δὲ διὰ τὸ συνανακλίνεσθαι τελώνωνται. Τὸ δὲ, Εἰ τὸ ίδιον ὑποτάσσεται αὐτέρ, τιτανεῖ γάρ διμήδες θυρέεσ· έσμεν γάρ μελη τοῦ σώματος.

αὐτοῦ, Πανδοχεῖον δὲ, τὴν Ἐκκλησίαν καλεῖ τὴν πάντας δεχομένην· ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸν νόμον λέγουσαν· Ἀμμανίτης καὶ Μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν Κυρίου οὐκ εἰσερχέσθαι.

Τὸ δὲ δοῦναι τῷ πανδοχεῖ δύο δηνάρια εἰς ἐπιμέλειαν αὐτοῦ, σημαίνει τοὺς τῆς Ἐκκλησίας ἐπόπταις ἀπροστάτους καὶ διδασκάλους λέγειν· διτὶ Ἐν τῇ διευτέρᾳ ἀλεύσει μου εὖλον τοῖς ἐπιμελησαμένοις διδασκάλοις ἀποδώσω.

Οὐτὶ χρείεστον τῆς φιλοξενίας, ἡ πίστις· καὶ τοῦτο δηλοὶ Χριστὸς ἐν τῇ Μάρθᾳ καὶ τῇ Μαρίᾳ· ἔκεινης γάρ περ τὴν διακονίαν ἀσχολουμένης, ταύτην προσκρινεῖ Χριστὸς ὡς τῶν λόγων ἀκούσασαν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅμως τὴν μὲν οὐκ ἀπόστρεψεν ἀφ' ὧν ἐποίει, τὴν δὲ προσθέξατο ἵνα τὸν προσέχειν,

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'.

B

Τὸ δὲ ζητεῖται καὶ προσέτεσται ὑμῖν, καὶ τὸ δέ πορεύεσθε ἐν τυκτὶ πρὸς τὸν φίλον εἰς τὸ λαβεῖν τοῦ, τὴν δηλητὴν καὶ τὸ μὴ ταχέως τῆς εὐχῆς ἀφίστασθαι λέγει· νῦντα δὲ εἰκανοί, μᾶλλον δὲ μετονύκτειον, τὰς ἰσχάτας καὶ πρὸς τῷ τέλει εἰλπίδας τῆμῶν· οἰκοδεσπότην δὲ, τὸν Θεὸν αὐτὸν· τρεῖς δὲ δρα ἀνδράσσεις, τὴν εἰς Πατέρα καὶ Γόδον καὶ ἄγιον Πνεῦμα πίστιν. Οὐ δὲ φίλος δὲ παραγενόμενος δὲ δέος ἐπιξενωθεὶς αὐτῷ, νοθείη ἀν εἰκότως δὲ ἀγγελος, ἥγουν οἱ ἀγγελοι οἱ πρὸς τὰ θεάτρα παραγινόμενοι παραλαβεῖν ἡμᾶς· φίλοις γάρ ἡμᾶς καὶ αὐτοὶ ὡς φιλανθρώπου Θεοῦ φιλάνθρωποι ὑπηρέται· τὰ δὲ παιδία τὰ ἐπὶ τῆς εἰλίνης ἀναπαύσμενα, τοὺς τραφέντας ὡς· τὰ παιδία καὶ ἐν ἀπλῇ καρδιᾷ πεπιστευ-
C κότας τῷ Εὐαγγελίῳ, καὶ ἡξιωμένους τῷ Κυρίῳ συναπαύσθεις· ἀναβεῖν δὲ ἐνταῦθα λέγει τὴν μεδ' θυμονής ἐπιτεταμένην προσευχήν.

Διὰ τὸ τῆς γυναικὸς εἰπούσης, Μακαρία ἡ κοιτα-
η βαστάσασθε σε, αἴτιος εἰκαν· Μεροῦντες μακάριοι οἱ ἀκούσαστες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ; Διὰ τὸν καιρὸν καὶ τοὺς παρισταμένους τοῦτο λέγει καὶ διὰ τὸ φιλότιμον.

Τίνος ἐνεκεν πονηρῶν δυτῶν τῶν Φαρισαίων, πρὸς εὐτὸν κληθεὶς παρ' ἑγδὲ αὐτῶν ἀπῆλθε· Νουθετήσαι τούτους βουλδέμανος καὶ ἡμερῶσαι· ἐσκανδαλίσθη δὲ ἁφαρισαῖος διτὶ οὐ πρὸ τοῦ ἀφίστου ἐθαπτίσθη, ἀσυνέτως· Μωσῆς γάρ οὐδέμιον προσέταξε τοῦτο ποιεῖν· ἡ γάρ διὰ τῶν ὑθάτων ἀπόνυψις, χρειώδης ἐστὶν πρὸς δύο πονηρῶν, ἀκαθαρτῶν, ἀκαθαρταίαν δὲ ψυχῆς ἀπαλλάξαι δὲ δύναται.

Περὶ τοῦ Ζαχαρίου οὐ εἶπεν Κύριος, διτὶ μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἐσφάγη, δὲ Νύστης φησίν, διτὶ δὲ πετήρη ἦν τοῦ Προδρόμου· καὶ ἐπειδὴ οὐκ ἀπεγώρισε μετὰ τὸν ἀφθορὸν τὸκον τὴν παναγίαν θεοτόκον Μαρίαν τοῦ ταῖς παρθένοις ἀποκεκληρωμένου τόπου ἐν τῷ ναῷ (ἥν δὲ οὔτος δὲ τόπος μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου), κατέσφαξεν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Διὰ τὸ πρὸς τὸν εἰπόντα αὐτῷ, Διθάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἔμοι τὴν κληρονομίαν, ἀποκριθεὶς εἰκαν· Ἀγθρωπός, τίς με μετέστησε πριγέτη οὐ μερίστηγε τῷ θυμῷ; Εἶπεν δὲ

VERS. 37. Dare stabulario duos denarios ut curram de illo habeat, significat eum Ecclesiae præfeciis dicere apostolis et doctoribus, in secundo meo adventu mercedem doctoribus qui curam habuerint retribuam.

Vers. 42. Hospitalitate melior est fides. Id etiam ostendit Christus in Martha et Maria. Hanc enim in ministerio cessantem anteponit Christus ut sermones ipsius audientem; sed tamen non illam avertit ab operibus quae exercebat, sed alteram accepit et habuit in his quae praestabat.

CAPUT XI.

Vers. 9. Quærite et pulsate et aperietur vobis, et ne media nocte ad amicum ad recipiendum aliquid; his importunitatem et non promptiabat ab oratione cessationem ostendit. Nocens vero dicit, aut potius medium noctem, extrebas nostras esse spes et in finem spectantes; dominus dominum, Deum ipsum; tres autem nominavit, sicut in Patrem et Filium et Spiritum sanctum innuncus. Amicus vero veniens et via et ab eo hospitio acceptus, intelligi potest variabiliter angelus, id est angelus qui in extrebris veniunt ad suscipiendum nos; amans enim nos et ipsi ut benigni benignitatis Dei ministri. Puori qui in cubili quiescunt, hi sunt qui conversi sunt ut puero et in simplici corde considerunt Evangelio, et digni habiti sunt cum Dominino quiescere. Improbabilitatem vero hic dicit orationem cum patientia perseverantem.

Vers. 27. Cur, muliere dicens, Beatus rex qui te portavit, ille dixit, Quisimmo beati qui audiunt verbum Dei? Propter tempus et circumstantes ita loquitur, et etiam ad rejiciendam laudem.

Vers. 37. Quam ob causam, mali cum essent Pharisæi, invitatus ab uno ex illis, vadit ad eum· Ut placaret et mansuesceret filios. Scandalizatus est autem Pharisæus quod ante prandium non baptizatus esset, Irmerito; Moyses enim minime præceperat hoc agere; nam ablutio per aquam, sordibus corporis utilis est amovendis, immunditiam vero animæ auferre non potest.

Vers. 51. De Zacharia de quo dicit Dominus, quod inter templum et altare occisus est, Nyssenus dicit illum fuisse Præcursoris patrem; et quia non prohibuit post immaculatum partum sanctam Deiparam Mariam ab illo qui a virginibus occupabatur loco in templo (erat autem iste locus inter templum et altare), occisum fuisse.

CAPUT XII.

Vers. 13. Cur dicas illi cuidam, Magister, dic fratri meo ut dividat meam hereditatem, respondit dicens: Homo, quis me constituit iudicem aut divicorem super vos? Id autem dixit, et quia respondebat iste

terrestria divinis, et quia jam ante dixerat : *Anse-renti tibi tua noli reuocare. Non enim est, inquit, in superabundantia vita, nam non cum divitiis extendit vita mensura.*

Vers. 52. *Nolite timere, pusillus gress, pro, nolite diffidere, dicitur. Pusillum autem vocal sanctos, vel quia pusillus locus in hoc mundo sanctis reservatur, ut qui voluntarie sunt pauperes; vel quia angelorum multitudini inferiores sunt numero.*

Vers. 59. *Sicut lumbi vestri praecincti; vel mens parata sit ad operationem utilium: idem doctrinæ lucerna excitetur et ardescat ad virtutis exercitium. Nuptias vocal, eo quod illic non inest tristitia; In tempore nocte dicit, propter incertitudinem; in secunda et tertia vigilia ostendit hos qui exspectant ejus adventum. Beati, inquit, servi illi; se enim praecinget et ministrabit illis, id est, tanquam sequilibus nobis succedit et ut laborantes relevabit, delicias nobis praestans spirituales. Vel prima vigilia, primam statim, secunda, secundam, et tertia secundam indicat.*

Vers. 48. *Cur servus qui non cognovit voluntatem domini sui rationem reddidit? Quia non cognoscere voluit, cum discere potuisse. Idem innuit sermo oportere cognoscentem et negligiem multis plagi vapulare. Dicendo: Omni cui multum datum est, multum queratur ab eo, ostendit gravius esse docentium judicium.*

Vers. 49. *Terram vorat nostras habitationes, in quibus vult incendi celeriter vividam et igneam prædicationis eorum actionem.*

CAPUT XIII.

Vers. 1. *De Galilæis de quibus nuntiatum est Christo quod sanguinem eorum Pilatus miscuit cum sacrificiis, oportet scire istos esse secutos dogmata Iudei Galilæi, cuius ipse Lucas in Actibus apostolorum meminit. Tale erat ergo Iudei dogma, ut Josephus dixit: Docebat neminem vocandum esse dominum nisi per familiaritatem, et sacrificia Romanos erga imperatores oblata et eorum salutem non secundum Moysen esse, et vetlanda fore. Ob hæc iratus Pilatus contra sacrificia ipsa secundum legem ab ipsis oblata, illos occidere jussit. Dicit ergo Christus qui possi erant non peccatores pejores fuisse, sed peccatores quoniam divisi erant. Χριστός ἀμαρτωλούς, οὐ μή τῶν πεπονθότων τούς.*

Vers. 4. *Turris cecidit in eos, et decem et octo occidit, urbem per hanc turrem significavit, et per occisos, mactandos a Tito.*

Vers. 6. *Ficus parabola sterilitatem arguit, folia tantum amara producentis et flores ad speciem, sed fructum non ferentes: ter dicit venisse; per Moysen, per prophetas, et per ipsum. Evangelica ista ficus,*

Α τούτο καὶ διὰ τὸ προκρίνειν αὐτὸν τὰ γῆνα τῶν θελῶν, καὶ διὰ τὸ προειπεῖν· Ἀκδ δὲ τοῦ αἴροντος τὰ σά, μὴ ἀκατέται. Οὐ γάρ ἐστι, φησιν, ἐν τῷ περιστεύειν τινὶ ἡ ζωὴ, διὰ τὸ μὴ τῷ πλούτῳ συνειπεῖνθας τὸ τῆς ζωῆς μέτρον

Τὸ δὲ, Μή ϕοβοῦ τὸ μικρὸν πολὺμον, τῶν ἀντιτοῦ, Μή ἀπιστήσῃς, εἰρηται· μικρὸν δὲ ὑποδέι τοὺς ἄγιους, ή ἐπιαΐδη παράκειται μικρής τοι; ἄγιοις ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς ἔχουσιντος ἀκτήμονιν· ή δὲ τὸ ητεῖδον τῇ τῶν ἀγγέλων πλῆθος.

"Εστωσαν αἱ σύνθετες ὅμοια περιεζωμέναι· τὸ τῆς διανοίας ἔτοιμον εἰς φιλεργίαν τῶν χριστῶν ἔργων· διόπειρ δ διδασκαλικὸς λύχνος; φυγούσιν τὰ ἀρδευέσθων ὑπὸ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς. Γάρμα; ὁ δυναμάζει, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐκεῖθέν τι κατηφέτες. Άμφι τυπάτωρ, λέγει, διὰ τὸ διδόλον· τὸ δὲ, Ἐγ τῇ δειπέρᾳ καὶ τρέπῃ γυναῖκαν, λέγειν αὐτὸν, τοὺς ἀνηγόντας τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. Μακρόποι, φησιν, οἱ δοῦλοι ἀκείνοι. Περιέώσεται γάρ καὶ διακρίσις αὐτοῖς· τοῦτο ἐστιν, διὰ τοὺς ισοις ἡμᾶς; ἀντειπεῖται, καὶ οἷον κάρμαντας ἀνακτήσεται, τρυψά; τὸ παραβεῖς τὰς πνευματικάς. "Η πράτηγ μὲν φύσαται, τὴν πράτηγ τὴν ἡλικίαν· δευτέραν, τὴν δευτέραν φύσιν τρίτην, τὴν ἓπι τὸ γῆρας.

Διὰ τὸ δούλος δ μὴ γνοὺς τὸ θέλημα τῶν κυρίων αὐτοῦ ὑπείχει λόγον; Διστι; μὴ τὴν διδάσκαλην εἰδέναι, ἐνάμενος μαθεῖν· ποιος ἀπαλλάξει λόγο; τοῦ χρήματος πολλάς ὑπομεναὶ πληγὴ; τὸν εἰδότα καὶ φέμουσαν; Εἰπών, Πατεῖ ὡς διδόθη ποιὸν, ποιὸν ἤτηται καρ' αὐτοῦ, ἐδεξεῖν διὰ τοὺς φορτικώτερον τῶν ἰδεούσιν τούτον τὸ κρίμα.

Γῆν ἡμῶν τὰ σκηνώματα λέγει, εἰς ἡ βούλης ταχίας ἀναψηθῆναι τὴν δέσμωντον τῆς διδασκαλίας αὐτῶν καὶ διάπυρον πρᾶξιν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙ^η.

Περὶ δὲ τῶν Γαλιλαίων ὃν ἀπήγγειλαν τῷ Ιησοῦ διὰ τὸ αἴμα αὐτῶν δ Πιλάτος ἔμειξε μετά τῶν θυσίων, χρή γινώσκειν διὰ οὗτοι εἰσιν οἱ τοῖς δόγμασι ἀπακολουθήσαντες. Τούδε τοῦ Γαλιλαίου, οὐ καὶ εἰδέναι Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μάρνηται· "Ην δὲ τὸ δόγμα τοῦ Ιουδα, ὡς Τίσηπος λέπι· ἐδίδασκε γάρ μηδένα κύριον λέγειν μήτε κεῖται λορρούσην· καὶ τὰς θυσίας δὲ τὰς ὑπὲρ τὸν Πριμαίον βασιλέων προσφερομένας καὶ τῆς αὐτὸν απτηρίας ὡς; μὴ ἐκ τοῦ Μωάβων οθονες, ἀπίκειται ἐπὶ τούτοις ἀγανακτήσας δ Πιλάτος παρ' εἰπεῖ ταῖς κατὰ τὸν νόμον προσφερομέναις θυσίαις· ἵνα αὐτῶν, κατέσφαξεν αὐτούς. Λέγει ὡν εἰκήσιον, ἀμαρτωλούς δὲ διὰ τὸ στασάσαι εἰ-

"Οτι δέ πύργος; ἐφ' οὖ; ἐπιστεις, καὶ τοὺς δικαιους κατέσχεν, ἐσήμανε διὰ μὲν τοῦ κύργου, τὴν οὐλιν· διὰ τῶν καταχωθέντων, τοὺς ἐσλεωκτας, τὸ Τίτου.

"Η τῆς συκῆς παρεβολὴ, τὴν ἀκαρκίαν ἔληγε τῆς ἱερουσαλήμ, φύλλα μόνον πικρὰ ποιῶντας τὸ ἀνθηρότερον τῷ φαίνεσθαι, καρπὸν δὲ μὴ ἔχοντας· τοις λέγεις ἐλληνισθέντα, διὰ Μωάβων, διὰ τὸν πρῶτον

τῶν, δι' ἑαυτοῦ. Ἡ εὐαγγελικὴ συνή, ἡ ἀνθρωπός της ἔστιν· δι οἰκοδεσπότης, δι Θεὸς καὶ Πατήρ· δι δι μπελουργὸς, δι Γίδες τοῦ Θεοῦ δι φιλοπονῆται καὶ ἐκκαθίδραι τὸν ἀμπελῶνα ἐλθών. Ὁ δὲ Θεὸς καὶ Πατήρ δι καὶ οἰκοδεσπότης, ἐκεῖνός ἔστιν δι καλεύων τὴν συνήν ὡς δικαρπὸν ἐκκεπήναι. Τὸ δέ, Ἀγρές αὐτὴν καὶ τούτῳ τῷ θετεῖ, λέγειν, διὰ νόμου καὶ προφητῶν οὐκ ἐβελτιώθησαν, καὶ τοῖς ἁμοίς ἀρδευθῆναι δόγμασιν· ὡς εἰ μὲν ποιήσωσι καρπὸν, εὖ· εἰ δὲ μή, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις, εἰς τὸν ἐπειτα αἰώνα καὶ εἰς τὴν κρίσιν. Ἔστι δὲ ἡ μὲν πρώτη ἀδέτησις, ἡ ἐν τῷ παραδείσῳ· ἡ δευτέρα, ἡ ἐν τῷ νόμῳ· ἡ τρίτη, ἡ ἐν τῇ χάρῃ.

Ἡ συγκύπτουσα χαμαὶ, ἐπαθε τοῦτο ἐκ σατανικῆς ἀγριότητος, ὡς παρεωραμένη παρὰ Θεοῦ δι' οἰκεῖα δηλοντί πταίσκεται.

Τὸ, Ἐξειθεὶς καὶ πορεύουσαν ἐπεῦθεν, τῶν Φαρισαίων λεγόντων, ἐκ φθόνου ἔστι· οὐδὲ γάρ ήθελον ὀρελεῖσθαι τινας, οὐδὲ θεοσημείας γίνεσθαι ἀπὸ φθόνου. Ἐν δὲ τῷ λέγειν αὐτούς, Ἡρώδης σε θέλει ἀκοχεῖσθαι, προφασιζόμενος ἐλεγον καὶ ἐκφοβοῦντες. Αὐτὸς καὶ ὡς γινώσκων διτε φεύδονται, λέγει· Εἰκαστε τῇ ἀλώπεκῃ ταύτῃ· καὶ τινὲς μὲν ἐνδιμιαν, ἀλώπεκα τὸν Ἡρώδην λέγειν· οὐχ οὐτῶς δὲ ἔχει· ἀλλὰ ἀλώπεκη λέγει τὴν ἐκείνων δολιότητα καὶ σκαρτητηρά, εὐφυέστατα μέση χρώμενος φωνῇ· οὐ γάρ εἶπεν, Ἐκείνη τῇ ἀλώπεκῃ, ἀλλὰ, Ταύτῃ. Ἐπιπλήττων δὲ αὐτούς, λέγει· Ἰδού δαιμόνια ἀκεδάλλω καὶ λάσεις ἀπιταλῶ· διὰ τοῦ εἰπεῖν, Ταύταιμα, τὸν θάνατον αὐτού μηνύει, καὶ διτε ἐκών, καὶ οὐτε Ἡρώδης, οὐτε αὐτοί, πρὸς καίρου τι ποιήσαιεν.

Τὸ, Οὐχ ἀνδέχεται προφῆτην, δέω Ἰερουσαλήμ ἀκοδησαίται, λέγειν αὐτὸν, ὡς κατηγορίαν εἰσάγει τὸν λόγον.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙ'.

Ο εἰπὼν, Μακάριος δοτις φάγεται δριστον ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, οὐ τέλεος; Ἡν ἐνδιμίζεις γάρ σωματικὴν βρῶσιν εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ.

Τὸ, Ἀγρωκέστις ἐπι ἐκοίησθαι δεῖπνον, ἀνθρωπὸν, τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα λέγει· αἱ γάρ εἰκόνες τῶν παραβολῶν, πλάττουσιν ἀλήθειαν· οὐκ ἀδταὶ δὲ πάντως εἰσὶν ἀλήθειαι. Δεῖπνον, φησι, πεποίηκεν, οὐκ ἀριστον· ἐστι γάρ συντελεῖσθαι τὸ Χριστοῦ κάθοδος τὴν οἰκουμενικὴν πανήγυριν. Ἐκάλεσθαι δὲ πολλοὺς, τὰ πλήθη τῶν Ἰουδαίων. Τίς δὲ δι ἀπεσταλμένος δν καὶ δοῦλον φησιν; Αὐτὸς δι Χριστὸς δὲ τὴν σάρκα μορφὴν δούλου ἀνέλαβε. Τί δὲ ἥτιμαστε τοῖς κεκλημένοις; Ἀμαρτιῶν ἀφεσιν, ιδοθεσίας λαμπρότητα. Τὸ δέ, Ἡράκριτο ἀκό μιᾶς παραιτεῖσθαι, τοῦτο ἐστι· τὸ δὲ ἐνδιμήματος μηδένα λόγον ποιησαμένους τοῖς κατηγορίαις, γεωδεστέροις ἀσυνέτως; προσνευκότεις· κάκληνται δὲ ἀντ' ἐκείνων οἱ εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰς ρύμας, οἱ ἐκ τῆς Ἰουδαικῆς πληθύος ἀσθενῆς τε καὶ ἀγεννῆς τὴν διάνοιαν ἵως τινὸς ἔχοντες καὶ ἀφεγγῆ καὶ χωλεύουσαν· ὑγιεῖς δὲ καὶ εὔρωστοι διεκ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. Τὸ δέ, Ἐστι τέκος ἐστε, λέγει τὸν δεπικλήτορα, διὰ τοὺς ἀγροικοτριπτούς λέγει πάντη καὶ κτηνοπρεπεῖς.

D

A humanitas est : domus dominus, Deus Pater ; cultor autem, Filius Dei ad laborandam et mundandam vineam veniens, Deus autem Pater et domus dominus, ille est qui jubet sicum ut sterilem succidi. Dimitte illam et hoc anno, dicitur, per legem et prophetas non meliores effecti sunt, et meis siue rigari doctrinis, siquidem bonum facerint fructum; sin autem, in futurum succides, in sequentem annatem et in Judicium. Prima autem est reprobatio, quae in Paradiso; secunda, quae in lege; tertia vero, quae in gratia.

VERS. 11. Quae ad terram inclinata erat, hoo patiebatur ex Satana crudelitate, tanquam a Deo derelicta propter suas culpas evidenter.

VERS. 31. Exi et vade hinc, quae dicuntur a Phariseis, ex invidia prodeunt; non enim volebant eminere quospiam, nec divina signa facere, propter invidiam. Cum autem dicunt: Herodes vult te occidere; per praetextum dicunt et timorem. Ideo cognoscens ille hos mentiri, dicit: Dicite vulpi isti. Quidam putaverunt per vulpem Herodem designari; non autem sic se habet; sed vulpem dicit eorum astutiam et ineptiam, rectissime proximo usus vocabulo, non enim dicit vulpi illi, sed isti. Objurgans vero illos, addit: Ecce ejicio daemonia et sanctates perficio; dicendo, Consummor, mortem suam inuit, et quod libens moritur, et quod neque Herodes neque ipsi ante tempus quoddam facere possint.

VERS. 33. Non capit prophetam perire extra Ierusalem, de se dicit, tanquam accusationem verbum illud adjiciens.

CAPUT XIV.

VERS. 15. Qui dicit: Beatus qui manducabit panem in regno cælorum, non recte loquitur; putabat enim corporalem escam esse in cælo.

VERS. 6. Homo quidam fecit cænam. Per hominem Deus Pater designatur; figuræ enim parabolæ verum flagunt; illa autem non omnino sunt vera. Cænam dicit, non prandium, id est, in consumatione per Christi passionem orbis congregacionem. Vocavit multos, multitudinem nempe Iudeorum. Quis vero missus ille quem servum dicit? Christus ipse qui per carnem formam servi accepit. Quid paravit invitatis? peccatorum remissionem, adoptionis prærogativam. Cœperunt simul excusare; id est una convenientes ut nullius invitationem facerent, terrestribus imprudenter se dedecunt. Invitati sunt autem pro illis qui in plateis et vicis erant, qui e Judaica multitudine debilem, et ignobilem, et obsecram, et claudam usquedum intelligentiam habuerant. Sani autem et valentes per fidem in Christum facti sunt. Sed, adhuc locus est, dicit servus ad invitandum missus, ob rusticos et jumentis aptius ita locutus.

Vers. 28. Quod nobis ex ædificatione turris ostenditur, hoc est : qui suscepérunt vitam egregie dirigere, sufficientem in eo ardorem, in suo proposito stabiles exhibéant.

VERS 31. *Ait quis rex iuris committere bellum
adversus alium regem, etc...; Id eo significatur,
contra adversarias potestates nobis prælium esse,
ut dicit Apostolus; adhuc etiam contra prudentiam
carnis. Ideo Deum habentes auxiliatorem, minime
de pace ad nostros hostes dæmones legationem
mittamus, quod est passionibus servire : sed po-
tius illis resistamus, potentem Deum nostrum in
auxilium toto animo et sine mora advocantes.*

CAPUT XV.

Vers. 8. De drachma ita loquitur S. Gregorius :
Accedit lucernam Christus, evidenter suam car-
nem significans, et domum everrit, mundum a pec-
cato purgans; drachmam quæsivit, id est regis
figuram passionibus deletam; et convocat amicas
potentias in inventione drachmæ, et participes facil-
sue latitiae, quas instituti sui cooperatrices fecer-
rat.

Vers. 11. Dicens Dominus Christus : *Homo qui-
dam duos filios, peccatores indicat et justos. Adole-
scientiorem vero dicit filium, non ob seletatem sed
ob mores. Da mihi portionem substantiarum quae me
contingit, id est, independens volo esse et non pa-
rere tibi. Dedit autem illi pater quod contingebat,
independentiam aut legem naturalem. Peregre pro-
fectus est, non locum sed voluntatem mutans, a
Deo recessit, et Deus quoque ab illo. Dissipavit sub-
stantiam suam, id est, naturalem rationem, pru-
dentiam, et alia. Facta est autem illi fames au-
diendi verbum Dei. Et adhuc est unius civium regionis
illius, id est dæmoni; ideo misit illum in villam
suam ut pasceret porcos, porcorum vitam habitu-
rus: ita enim honorant dæmones honorantes ipsos,
et pascerbat porcos! Veterascens enim in malitia,
flagitorum doctor efficitur. Capiebat implere ren-
trem suum de siliqua quae puri manducabant, et
nemo illi dabat; id est: alios mala docens, ipse
malorum non satietatem sumebat. Siliquæ pecca-
tu[m] indicant, quia suaves et asperæ sunt illæ, ut
peccatum. In se autem reversus, id est priora cogi-
tans, dixit: Quanti mercenarii patris mei abun-
dant pane, id est, edocentur Scripturis! Surgens
venit ad patrem; surgens a voluptate venit ad
Deum. Cum autem adhuc longe esset, id est præve-
nit benignitas penitentiam; et reliqua habent quæ
sequuntur. Proferit stolam primam, id est, fidem.
Et date annulum in sigillum, id est, baptisma, et
calceamenta, evangelicam viam. Titulum autem
saginalium, Christum iminolatum ad orbis conver-
sionem. Et cœperunt epulari. Nam gaudium fit in
caelis super uno peccatore penitentiam agente. Quod
autem murmuravit senior, non invidiam in sancto
esse cum peccatores salvi flunt, sed superabundan-
tiæ benignitatis ostendens hoc dicitur. Quoniam*

Τό δέ της τού πύργου σίκαδομής ήμειν ὑπόθλι-
μενον, τούτο ἔστιν, ἵνα οἱ τὴν εὐχετέοντα
θοῦν ἀλόμενοι, τὴν ἀρκούσαν ἐν τούτῳ προθυμίῃ,
τῷ ἁετῶν ἔγκαττοθέμενοι νοὶ διατελώσιν.

Τὸ δέ, Ή τις βασιλεὺς πορευόμενος ἦταν
βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς κάθεμον; καὶ τὰ τέλη
τοῦτο σημαίνει, οὐτὶ Πρὸς τὰς Ἰναντίας δυνάμεις τοι
ἡμῖν δὲ ἄγρων, καθὼς δὲ Ἀπόστολὸς φρασίν· Εἴ τοι
καὶ πρὸς τὸ φρόνημα τῆς σαρκός. Διὸ τὸ οὖν
ἴχοντες βοηθόν, μηδεμῶς περὶ εἰρήνης τούς ξύριζες;
ἡμῶν δαιμόνας ἐρωτήσωμεν, δικέρεται δουλεύειν
τοῖς πάθεσιν· ἀλλὰ μᾶλλον ἀντιστῶμεν αὐτοῖς, την
κραταῖσθαι Θεὸν ἡμῶν εἰς ἀντέληψιν ἐλογίζως πι-
άδιαιαίτης ἐπικαλούμενος.

КЕФАЛ. 1Е'.

Περὶ τῆς δραχμῆς φτησίας ἀγίος; Γρηγόριος οὐτε,
ἢ τις Λύχνον ἡψε Χριστὸς, δηλοντος τὴν ἑαυτοῦ ὁμιλίαν
καὶ τὴν οἰκίαν ἐσέρωσε, τῆς ἀμαρτίας τὸν πόρον
ἀποκεκθάρων· καὶ τὴν δραχμὴν ἔξητεσ, τὴν δια-
λικήν εικόνα συγχεισθεμένην τοῖς πάθεσι· καὶ αὐ-
ταλεῖ τὰς φιλασ πυνάμεις ἐπὶ τῇ τῆς δραχμῆς εὑ-
στεσ· καὶ καινωνούν ποιεῖται τῆς εὐφροσύνης, διὸ καὶ
τῆς οἰκονομίας μύστιδες ἀπεποίητο.

Εἰπών ό Δεσπότης Χριστός, δις τούτων παραπάνω σήμεραν
είχα δύο γένους, ἀμφατωλούς λέγει καὶ δικαιού-
νεώτερον δὲ λέγει τὸν εἰδόν, οὐ διὰ τὸν χρόνον, αὐτόν
διὰ τὸν τρόπον. Τὸ δέ, Δές μου τὸ διατέλλον μή-
ρος τῆς οὐσίας, δύνται τοῦ, Αὔτεξοντος έθιμων
καὶ οὐχ ὑπείχειν εοι· Εδώκε δὲ αὐτῷ ὁ κατρόποδος
ἐπιστάλλον, τὴν αὔτεξοντάτητα, τὸν φυσικὸν νόμον.
Τὸ δέ, Ἀκεδήμηηστον, οὐ τοκικῶν νοήσεων, αὐτόν
προαιρετικῶν· ἀπὸ Θεοῦ ἀπέτητη, καὶ ὁ θεὸς εἶ
αὐτοῦ. Τὸ δέ, Ἀρήιωσε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, αν-
έστι, τὸν ἐμφυτὸν λογισμὸν, τὴν οὐφροσύνην, πι-
τὰ ἔηῆς. Γέγονε δὲ αὐτῷ λιμὸς τοῦ ἀκοῦσα· μην
Θεοῦ. Ἐκαλλίθη δέ, φησι, ἐν τῷ πολιτεῖ, ἦν
δαίμονι. Διδ., Ἐκεμψύει εἰς τοὺς ἀρρόδους αὐτοῦ βί-
σκειν χοίρους· χοιρώδη βίον ἔχειν. Οὐτεκαὶ γέ-
μασιν οἱ δαίμονες τοὺς ειμῶντας αὐτούς. Ἐντούτοις
δὲ χοίρους· χρονίσεις γέρε τῇ κακῇ, καὶ διάτελε
ἀστωταῖς γίνεται. Τὸ δέ, Ἐπεδύμως ἡ τῶν πρα-
τιών ὥρηθισιον οἱ χοίροι, καὶ οὐδεὶς δύσκονειν
τούτῳ ἔστιν δις· δλλους διδάσκων τὰ κακά, εὐτὸς τὰ
κακῶν οὐδὲ διλέμβανε κύρον. Κεράτια δὲ τὴν ἄφε-
τικαν εἰκάζει, δις γλυκία τετίν διελένα καὶ τρυγία
ῶστερ καὶ τὴν ἀμαρτίαν. Εἰς δανεύτη δὲ ἀλλού, μητί
ἔστι, λογισάμενο; τὰ πρότερον, εἰκόν· πίστα μή-
σθιοι τοῦ Πατέρος μου περισσεύσουσαν ἀρτον! τι-
έστι κατηχούμενοι ἀπὸ Γραφῶν. Ἀναστάς ἡλί-
πρόδη τὸν πετέρα. Ἀναστάς ἵκε τῆς ηδονῆς, ἢ πρό-
δης τὸν Θεόν. Εἳς δὲ αὐτοῦ μακρὸν ὄντος, ἐν
τοῦ, Προβλασθεν ἡ εὑρεγεια τὴν μετάνοιαν καὶ το-
ῦτης ἔχει τὴν ἀκολουθίαν. Ἐργάζεται τὴν σπάτη
τὴν πρώτην· τουτέστι, τὴν πίστιν. Καὶ δέσποτος
διακύπειον, τὴν ορραγίαν, τουτέστι τὸ βάπτισμα.
Καὶ υποδήματα, τὴν εὐαγγελικὴν δόξην. Μέσον
δὲ σιτευτὸν, τὸν ευθέντα Χριστὸν ὑπὲρ τῆς αἰών-
ιμνης, τὴν μετάληψιν. Καὶ ζησαντο εὐρραιστεῖται
— Χαοὰ τὸ τίγεται ἡ αὐνοαροΐς ἐπ' ἡρὶ ἀγρο-

ταῦται μετανοοῦνται. Τὸ δὲ διὰ τὸ ἀγάγγυσσον πρεσβύτερος, οὐ φθόνον εἰσάγει τῷ ἀγίῳ ἐν τῷ αὐτοῖς τοῖς ἀμαρτωλοῖς, ἀλλὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν φιλανθρωπίαν ἐμφάναις βουλόμενος τούτο λέγει. "Οτι δὲ ἡ παραβολὴ οὗταις λέγει, οὐ χρὴ πάντα τὰ τῆς παραβολῆς ἀτρευδήν, δημάρτιον δέ τοις προσφαλέζεται τοὺς ἀγαθοὺς τοιαῦταις λέγων, μή δέξασθαι φθόνον ἄπλοτον σωτηρίᾳ ἀμαρτωλῶν. "Αλλοι δὲ λέγουσι τὸν μὲν πρεσβύτερον, ἀγγέλους· τὸν δὲ νεώτερον, ἀνθρώπους· ἵσταται δὲ τὸν νεώτερον, τὰ Ιερούς· δὲ τὸν ἄγιος Κύριλλος ταῦτα οὐ δίχεται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ^η.

"Ανθρωπός τις ἦν κλούσιος, δεὶς αἰχνεῖσκομμος, καὶ τὰ ἔξης. "Ἔστιν δὲν ὁ σκοτὸς; ἕν τοῖς παραβολήις γάρ δὲ τὸν διὸν Θεὸς ίντι ἀπειρεπάστως ὀπηρετῶμεν αὐτῷ· δείκνυει δὲ διὰ ταύτης διπέρει εἰ μὲν βούλοιντο τινες πάνταν τὴν ἓπι τῆς αὐτῶν καταλιπαντι περιουσίαν, καὶν οἰκονόμοι γενέσθωσαν τῶν πτωχευόντων, συμμεριστάς τῶν ὑπερχόντων τούτους· παντούμενοι, δπως φίλους καὶ μάρτυρας τῆς εὐαπλαγχνίας κτησάμενοι, δτ' ἀν αὐτοῖς ή ἐπάγεις ἀπαλίπεις ζωῆς, τέχναις τόπου τενδός· εἰ δὲ μὴ βούλοιντο, ἀποκεσύνεται πάντας τῆς οἰκονομίας· καὶ δεὶ τὴν ἀπανθρωπότητα, τῷ αἰωνῷ παραβοθήσονται καρποί.

Τὶ ἔστι τὸ, Ὁ κυρεός ἐπέδειχτο; "Ηγουν δὲν τῷ γηῖνῳ καὶ εὐτελεῖ τούτῳ πλούτῳ, καλῶς δαπανῶν εἰς τοὺς δεομένους. Τούτον τὸν πλούτον, καὶ διάκονον μαμανδή λέγει ἐν τοῖς πνευματικοῖς· δὲ τὸν γαντίον καὶ ἐκείνῳ διπιστοῦ.

"Οτι δὲλλότριον τὴν τῶν κτημάτων περιουσίαν ὠνόμασεν, ὡς οὐκ ἔχ φύσεως, ἀλλ' ἐπίκτητα τῷμον δητα. «Ἐγὼ γάρ καὶ τὰ ἴματα καὶ τὰ ἔξωθεν, καὶ ὡς οἱ ἔξω λέγουσιν.

"Ανθρωπός τις ἦν κλούσιος. Τὸ δυομά οὐ λέγετον πλευσίου· λέγει γάρ δὲ Θεὸς περὶ τῶν μὴ φοδουμένων αὐτὸν· Οὐ μὴ μηδεσδῶ τούτῳ στομάτων αὐτῶν διὰ κειλῶν μου. "Ἐγει δὲ δὲ λόγος, ὡς ἦν Ἱεροσολύμοις Λάζαρός τις ὀνόματι, κατ' ἐκείνον τοῦ κατροῦ ἐσχάτην νοσῶν πενίαν καὶ ἀρρώστιαν· οὐ μηδενεύσει λέγεται τὸν Κύριον ὡς εἰς παράδειγμα λαβόντα αὐτὸν γνωριζόμενον· μηδετέ δὲ νομιζέτω δτοις γέγονεν ἡδη ἀνταπόδοσις· Ἔστι γάρ παραβολὴ τὸ λεγόμενον.

Διά τι δὲν τοῖς κάλπαις αἴτον Ἀδρακὸν δρό; "Ια λάζη συναίσθησεν τῆς μεσοξενίας τὸν φιλόξενον Ἀδρακό.

Διά τι πρὸς τὸν Λάζαρον οὐ λέγει, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἀδρακό; Ἐπειδὴ ἐνόμιζε μηνησικακεῖν αὐτῷ πάντων, οὐκ ἔχει δὲ, διτοις Ἐλαβε, ἀλλ' διτοις Ἀπέδεισες, ὡς ἀμοιβὴν τῆς αὐτοῦ προσιρέσεως. Τὸ δὲ, Χάσμα μέτρα ἐστήρικται, τὴν τῶν δικαίων διαφορὰν ανίττεται πρὸς τοὺς ἀμαρτωλούς· αἰτεῖ δὲ τὸν Λάζαρον ἀναστῆναι, ίντι ἰδόντες αὐτὸν, φησι, πειστεύσωσι· τοῖς γάρ προφήταις, οὐχ οἵτια πιστεύουσι· τούτο δὲ διτοις ὡς μύθους τοὺς προφήτας ἔχουσιν, ἐξ αὐτοῦ ἐγίνωσκεν. "Οτι δὲ δὲ μὴ Μωσέως ἀκούων, οὐδὲ γιγρού ἀνισταμένου ἀκούσει, ἔδειξεν οἱ Ἰουδαῖοι, μήτε Μωσέα πιστεύσαντες, μήτε τοὺς ὑπὸ Χριστοῦ ἐγερ-

Autem sic parabola loquitur, non oportet omnia quae continet exquirere; simul igitur ac bonos talia dicendo præmunit, non invidiam accipere de peccatorum salute. Alii vero seniorem dicunt angelos esse; adolescentiorem autem homines. Alii quidem per seniorem, Israel carnalem factum designari; et per adolescentiorem, gentes. Sanctus vero Cyrillus id non recipit. Ἐπειδὴ τὸν μὲν πρεσβύτερον, τὸν κατὰ σάρκα Ἰσραὴλ δηλοῦσθαι· διὰ δὲ τὸν νεώτερον, τὰ Ιερούς· δὲ τὸν ἄγιος Κύριλλος ταῦτα οὐ δίχεται.

CAPUT XVI.

Vera. 1. *Homo quidam erat dives, qui habebat villam, etc. Propositum igitur tale est, ut in parabola quae omnia non includit. Vult enim Deus universorum nos sicut impedimento illi ministrare. Ostendit autem per hanc parabolam, quia si quidam voluerint omne in terra suam relinquere substantiam; et faci sint pauperum dispensatores, participes illos divitiarum facientes, tanquam amicos et testes misericordiae adepti, quando illis defecerit terrena vita, locum aliquem obtinebunt; si vero non voluerint, a vñlicatione omnino absquebuntur, et ob suam inhumanitatem, aeterna tradentur igni.*

Vera. 10. *Quid est illud, Qui fidelis est in minimo? Id est, in terreni et tenui isto thesauro, bene prodigis in indigentes; hunc thesaurem iniquum quoque mammora dicit in spiritualibus; qui contra C autem est in illo infidelis est.*

Vera. 12. *Alienam bonorum possessionem nominat, tanquam ea ex natura, sed nobis acquisita sunt: Ego enim et tua, et aliena, ut genitiles dicunt.*

Vera. 19. *Homo quidam erat dives; divitis ieiunis nouea non dicit. Dicit enim Deus de his qui non timent eum, Non recordaber nominum eorum per lubia mea. Habet autem sermo, suis in Jerusalem Lazarum quemdam nomine, in hoc temporis extrema paupertate et valetudine laborans. Non meminisse Domini dicitur, ut in exemplum prehens hominem quemdam cognitum: neim autem arbitratur iam factam esse retributionem, nam ibi parabola est quod dicitur.*

Vera. 23. *Cur in sinu Abraham illum videt? ut exprobratore accipiat sua imhospititalitas hospitalem Abraham.*

Vera. 24. *Cur ad Lazarum non loquitur, sed ad Abraham? Quia putabat omnino malam de se memoriam eum servare; et non dicitur, Cepisti, sed, Accepisti ut premium tuus ipsius voluntatis. Chaos magnum firmatum est, ad ostendendam justos inter ei peccatores distantiā. Rogat autem ut Lazarus resurgat, ut videntes eum, ait, credant; prophetis enim non illa credunt: quod antem prophetas ut fabularum narratores habebant ex seipso cognoscit. Quod ille qui Moysen non audit, non mortuum resurgentem auditurus ait, ostenderunt Iudei Moysen non credentes, neque illos quos Christus susci-*

traverat. Sinum vero Abrahæ divina otia sanctus. Αθένας· καλπους δὲ Ἀδραζμ, τὰς θειοτάτας λήψις δ ἄγιος Διονύσιος λέγεται.

CAPUT XVII.

Vers. 5. De antiquioribus sanctis dicit apostolus, *Per fidem vicerunt regna*: apostoli ergo id scientes, dicunt Christo: *Adauge nobis fidem*. Non petunt simpliciter fidem, non enim erant infideles, sed augmentum fidei, id est in fide confirmationem.

Vers. 7. *Quis ex vobis habens servum pascens*; etc.... Docet his Dominicæ auctoritatis potestatem ut debitum semper a famulis obedientiam exigere; non enim, ait, gratiam esse fatebitur eis ab illo factum fuerit quod fieri oportebat, sed non impletum, periculum est; impletum autem, nulla habetur gratia.

Vers. 21. Dicendo: *Regnum Dei intra nos est*, quid innat? In nostris neirape esse voluntatibus, illud regnum eligere.

Vers. 22. Quid dicere vult Christus cum ait: *Venient dies quando desiderabis videre nunc diem Filii hominis, et non videbitis?* Id est, ejus in terra conversationis; quamvis ultimo cum illo futuri estis. Hoc aeternum dixit ab tribulationes quas debebant sustinere a tyrannis.

CAPUT XVIII.

Vers. 2. *Quis esse potest hic iudex?* dicit David: *Deus iudex iustus, fortis et patientis*; ut audiri potest etiam dicens: *Neque ab egressu solis, neque ab occaso, neque a desertis montibus, quoniam Deus iudex, est*. Habet autem quasi propriam civitatem Deus, quamnam illam? Ecclesiam. Gloriosadicta sunt de te, *civitas Dei*. Ista civitas imitatio est coelestis civitatis Jerusalem. Deum non timebat, neque hominem reverebatur: Deus enim non Deum habet quem timeat, neque hominem quem reveratur; personarum enim acceptio non est apud illum.

Vers. 5. *Omnis anima in Ecclesia calumniatorem virum cum reñiquerit et rejecerit, et Christum amplexa fuerit, viðua est, et sollicitat omni die et nocte judicem*, dicens: *Vindica me ab adversario meo*. *Quis est autem hic adversarius contra quem precamur nocte ac die?* dicit apostolus Petrus: *Filioli, adversarius vester diabolus, ut leo rugiens circuit querens quem devoret*.

Vers. 6. *Judex iniquitatis, non est Deus*, ut multi loquaces dicunt, sed quidam erat iudex iniquus in illo tempore, ut Chrysostomus inquit, in quem ex ipso parabolam instruit Christus. Vult autem per id ostendere non cessandum esse ab oratione. Dicendo vero, *Quanto magis Pater vester celestis, alium esse esse Deum iudicat*. Sed cum inteflexeris Deum esse iudicem iniquitatis, non timebis dicere illum esse iudicem iniquitatis et non justitiae: *Justo enim lex non existit*.

Οτι περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀγίων φησιν δὲ Ἀπόστολος: Διὰ κιστεῶν κατηγράσατο βασιλεῖς. Οἱ ἀπόστολοι οὖν τοῦτο εἰδότες, λέγουσι τῷ Χριστῷ Πρόσθετος ἡμῖν κείσται. Οὐκ αἰτοῦσι δὲ πίστιν ἐκεῖνος οὐ γάρ ἡσαν ἀπιστος· ἀλλὰ προσθῆκην πίστιν, τουτέστι τὴν εἰς τοῦτο βεβαίωσιν.

Οτι τὸ δὲ, Τίς δὲ ὑμῶν δοῦλοι ἔχων κομιστα, καὶ τὰ ἔξης, διδάσκει δὲι τῆς Αἰετοποιῆς ἀκουστας ἡ δύναμις ὡς δραματικῶν παρὰ τὸ οἰκετῶν ζητεῖ τὴν ὑποταγήν. Οὐ γάρ χάριν, φησι, δικαιογήσει, καὶ εἰ γένοιτο παρ' αὐτοῦ πᾶν ὅπερ ἔται γενεσθαι· ἀλλὰ μὴ πληροῦντος μὲν, κίνδυνος κιρροῦντος δὲ, οὐδεμία ήσται χάρις.

Ἐν τῷ λέγειν, δει: Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔτει ὑμῶν ἔσται, τι λέγει; Οτι: Ἐν ταῖς προπρόσταις ὑμῶν, φησι, κείται τὸ ἐκλέκασθαι ταύτην.

Τι λέγειν βούλεται Χριστὸς δε' ἀν φῇ· Σλύσσονται οἱ ιμβραὶ διε πιθυμηστε μίλει τῶν ἡμέρων τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου Ιερεῖν, καὶ οὐκ διφεύδει· Τουτέστι, τῆς ἐπι τῆς συνδιαγωγῆς αὐτοῦ· καίτιο καὶ ἐσχατον συνόντες αὐτῷ· τοῦτο δὲ Εἰργε διὰ τὰς Μητρεις δὲς ἐμελλον ὑπὸ τῶν τυράννων.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'.

Τι ἀν εἴη δι κριτῆς οὗτος; Λεγέτω Δαβὶδ· Ο Θεὸς κριτῆς δίκαιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μαρτύρος· ἐιστον αὐτοῦ ἀκοῦσαι καὶ πάλιν λέγοντος, δει Οὐτε δὲ ἀξόων, οὔτε διὸ δυσμῶν, οὔτε διὸ ἀρίστων δρῶν, διει δὲ Θεὸς κριτῆς δοτεῖν ἔχει δὲ ὁ; πᾶν ίδιαν δὲ Θεὸς, πολὺν ταύτην; Τὴν Ἐκκλησίαν, διδοξασμένην ἀλαζήθη περὶ σοῦ, η καδίκιος τοῦ Θεοῦ. Λύτη δὲ πολὺς μίμημά ήστι τῆς οὐρανοπόλεων; Ιερουσαλήμ. Μήτε Θεὸν φοβούμενος· δὲ γάρ Θεός; οὔτε Θεὸν ἔχει δὲ φοβηθεῖσται, οὔτε δινθρωπον δὲν ἐντραχήσεται· προποληψία γάρ οὐκ ήστι παρ' αὐτῷ.

Πόσα ψυχὴ ἐκκλησιαστικὴ δι τόν ποτε διάβολον διδράσασα καὶ ἀπορθίψασα, καὶ Χριστὸν ἐντηνισμένη, χήρα τυγχάνει, καὶ δέσται καθ' ικάστη ήμέραν καὶ νυκτα τοῦ κριτοῦ, λέγουσα· Ἐκδηλεῖται με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. Τίς δὲ εἴη δι τοῦ; Καθ' οὐ εὐχόμενα νυκτὸς; καὶ ήμέρας; Λεγότω ἀπόστολος Πέτρος· Τεκνία, δι τειδεος ὑμῶν διδούλος, ὡς λέων ὀρυμέρος διέρχεται ζητῶν της κατακτεῖν.

Οτι δι κριτῆς τῆς δίκαιας, οὐκ ήστιν δὲ Θεός, δι πολλοὶ φιλαρρούντες λέγουσιν· ἀλλά τες διη κριτῆς δίκαιος κατέχει καιροῦ, ὡς δι Χρυσόστομος; Ιέτη πρὸς δὲ εἰς αὐτοῦ τὴν παραδολὴν ποιεῖσθαι Χριστόν· βούλεται δὲ δι τοῦτο δεῖξαι, μὴ ἐκκακεῖν την προσεύχεσθαι.. Εν δὲ τῷ λέγειν, Πόσων μᾶλλον ο Πατήρ ὑμῶν δι οὐράνιος! διλον εἶναι τὸν δίκαιον κριτήν, καὶ διλον τὸν Θεόν. Ἄλλ' διε ἀκούσῃ; τὸ Θεὸν κριτήν δίκαιας, μὴ φοβηθῆς εἰπεῖν αὐτὸν κατην δίκαιας, καὶ οὐ δίκαιοσύνης· δίκαιωψ τὸν γόρην οὐ κείται.

Τοῦ Φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου ἡ παραβολὴ ὑπὸ δείκνυσιν ὅτι ἐπιστημόνως δεῖ προσεύχεσθαι· πολλὰ γάρ αὐτοῦ τὰ ἐγκλήματα. Ἐθαύμασε γάρ αὐτὸς αὐτὸν, καὶ πολλοὺς ἐτέρους σὺν τῷ τελώνῃ κατέκρινεν. Ἀληθὲς οὖν τὸ γεγραμμένον ḥητὸν, ὅτι Ἔστι δίκαιος ἀπολιλύμενος ἢ δικαιώ αὐτοῦ.

"Οτι πᾶς ὁ μὲν Φαρισαῖος μεγαλοφρήμονήςας ἐπὶ τοῖς οἰκείοις δικαιώμασι κατακέριται, ὁ δὲ Ἰών ἐπὶ τούτῳ αὐτῷ μᾶλλον καὶ δεδικαίωται; "Οτι οὗτος μὲν μηδενὸς ἀντιπίποντος καὶ παρακινοῦντος ἡ ἐρεθίζοντος, μεγαλοφρήμονει· ὁ δὲ ἐν μὲν τῷ εὐδοκιμεῖν, ἔκρυψεν διευτόν· ἐν δὲ τῷ κατηγορεῖσθαις ὑπὸ τοῦ Ἐλιφάδος ἢ τοῦ διαβόλου, ἀποδέεται τὰ ἐπιφερόμενα ἐγκλήματα. (Τοῦ Πηλουσιώτου.)

"Οτι λέγει ὁ εὐαγγελιστής, ὅτι Οὐδέτερος τούτων συνῆκαν, ἀλλ' ἡγετοῦ τὸ φῆμα κεκριμένορ ἀπ' αὐτῶν, ἣγουν περὶ τῆς ἀναστάσεως. Διὰ τοῦ Ἐπειδὴ οὐδέποτε ἔδεισαν ἀκριδῶς τὰ παρὰ τῶν προφητῶν ἐπ' αὐτῷ λεγόμενα, ὡς ἀλιεῖς.

"Οτι ὁ τυφλὸς ἀκούων τῶν Γραφῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Δασιδὸς καὶ Θεον εἶχεν αὐτὸν, καὶ ἐπιστομίζομενος οὐκ ἐπικαίει· διθεν καὶ ἀκούει· Ἡ πλοτεῖς σου σέσωκε σε· ἀφίστη δὲ αὐτὸν λαλεῖν καὶ βοῶν, τὴν πίστιν αὐτοῦ δεικνύων τοῖς συνοῦσιν.

"Οτι φῶς γέγονεν ἡ φωνὴ τῷ τυφλῷ· ἐκ φωτὸς γάρ ἦν ὁ λόγος· ἀληθινοῦ· οὗτος λαθεῖς ἡχολογεῖ αὐτῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. 10.

Διὰ τοῦ Ζαχαρίας ὁ τελώνης ὑποδεξάμενος Χριστὸν, τοῖς ἡδικημένοις τετραπλοῦν ἀπέδωκε; Κατὰ τὸν νόμον τοῦτο πεποίκηε, τὸν κελεύοντα ἀντὶ ἐνδεσσαρα πρόδοτα ἀποτινύειν. Οὐ μὲν Ζαχαρίας ἀγνοῶν ὃ ἐποίει, θερμῷ ζῆλῷ φερόμενος καὶ θειῷ ἔρωτι φλεγόμενος, ἐπὶ συκομορίαν ἀνέτρεχεν· ὁ δὲ γε Κύριος μυστικόν τι θεωρήσας, ἔλεγε· Κατάδηθι ἀντεῦθεν, κατάδηθι ἀπὸ τῆς συκομορίας· μνήθητι δὲ δὲ οὐδὲν γυμνωθεῖε, ὅπερ τὴν συκῆν ἐκρύπτετο· σὺ θέλων σωθῆναι, ἐπὶ συκῆν μή ἀνέτρεχε· δεῖ με τούτο τὸ συκόμορον ἤρηγαι, καὶ ἄλλο φυτεῦσαι σταυρόχρειστον δένθρον.

"Ο σκοπὸς; τῆς παρούσης παραβολῆς, δῆλην παριστάτης Χριστοῦ οἰκονομίας τὴν δύναμιν. Ἀνθρωπὸς γάρ ὁν ἀνέβη λαβεῖν διευτῷ βασιλείαν· δηλονθεὶ ἐνανθρωπήσαντι τῷ Ιησῷ Πατήρ καὶ ἡ τοῦ Λόγου ὑπόστασις δέδωκε τῷ προσλήματι τὴν βασιλείαν. Οἱ δὲ μισοῦντες αὐτὸν οἱ πολίται, αὐτὸν εἰσον οἱ Ἰουδαῖοι. Ποιους δὲ δούλους καλέσας τούτοις διδένειμε τὰς δίκαια μνᾶς; Τοὺς τελείους τὴν ἔξιν, τοὺς μυσταγωγεῖν ἐτέρους εἰδότας· ὑποστρέψαντος μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ εὐγενοῦς, εὐγενοῦς διὰ τὴν θεότητα δύνατος, ἐντρυφήσουσι δεκαπλασιάσαντες καὶ πενταπλασιάσαντες. Ἐπάλιον οὖν δίκαια πόλεων ἡ πάντες γενήσονται· τουτέστι, δεκασθήσονται πλειόνως ἡ πρότερον· ἀτιμία δὲ δισταῖ τοῖς δικαιούντεσι. Τῷ δὲ χρύψαντι τὸ τάλαντον, τουτέστι τὴν χάριν ἣν ἔκαστος Ιωάννης, λέγει· Διὰ τοῦ τραπεζίταις; τουτέστι, Διὰ τοῦ μή προσθηκας εἰς ἀπόλαυσιν τοῖς εὐείδσις δοκιμάζειν τὰ παρὰ σου; Ἐγὼ γάρ ἔλθων, ἐπράξα διν, τούτο διετιν, Ἀπήγησα

A VERS. 10. Pharisæi et publicani parabola ostendit oportere scienter orare. Multa enim illius erant peccata: seipsum admirabatur, et multos cæteros cum publicano condemnabat. Verum igitur est quod scriptum est verbum, Justus perit in justitia sua.

VERS. 14. Quomodo Pharisæus quidem superbiens in propriis justitiis condemnatur, Job autem in eodem magis justificatur? Quia ille quidem nomine contradicente vel turbante aut excitante, superbit; hic vero cum laudatur se abscondit; et cum accusatur ab Eliphaz vel a diaholo, illata crimina repellit. (Ita Petrusiota.)

B VERS. 31. Dicit evangelista: Nihil horum intellexerunt, sed erat verbum istud absconditum ab eis. Id est, de resurrectione, quare? Quia nondum recte sciebant quæ de Ilio a prophetis dicebantur, ut pote piscatores.

VERS. 35. Cœcua audiens Scripturas, illum ut Filium David et Deum habuit, et clamare non cessavit. Unde audit, Fides tua te salvum fecit. Sinit eum autem loqui et clamare, ut ostendat præsentibus ejus fidem.

VERS. 42. Lux facta est vox sua cœco, e luce enim erat veritatis sermo. Iste sanatus sequebatur eum.

CAPUT XIX.

VERS. 8. Cur Zachæus publicanus qui Christum excepit, his quos defraudavit quadruplum reddit? Secundum legem hoc fecit præcipientem pro una quatuor oves solvere. Zachæus quidem nesciens quod agebat, ardentī zelo motus et divino amore flagrans, in sycomorum ascendit. Dominus autem mysteriosum quid cernens dixit. Descende inde, descendē a sycomoro: memento Adam nudatum, sub sicu se abscondisse; tu volens salvari, in sicum non ascende: oportet me hanc sycomorum siccare, et aliam plantare Christi crucifixi arborem.

D VERS. 12. Propositum præsentis parabolæ, universam institutum Christi virtutem exhibet. Homo enim cum esset, ascendit accipere sibi regnum; evidenter homini factio Filio Pater et Verbi persona dedit assumptæ humanitati regnum. Cives autem qui eum oderant, Judæi sunt. Quos vero servos vocans, divisit eis decem manas? Perfectos moribus, alios initiare scientes. Reverso post acceptum regnum homine nobili, nobili quidem ob divinitatem, latabantur qui decuplum fecerant, et qui quintuplum; nam super decem aut quinque civitates fiant: id est, Glorificabantur magis quam antea. Dedeceps autem erit his qui pigritia superari sunt. Ei qui talentum abscondit, id est gratiam quam quisque recepit, dicit: Quare non deditis tabulariis, id est, Cur non proposuisti in usuram his qui bene noverant probare quæ erant apud te? Ego enim veniens exegi sem, id est, Rogavissem cum usura quod meum erat. Et illi quidem bona receperunt; hi autem qui nolue-

runt hominem nobilem regnare super se, interfici sunt coram eo. Dicit autem quae passi sunt postremo in expugnatione urbis; et in timendo ejus adventu, omnes ut perfectioni, supplicio tradentur.

Vers. 41. Flevit super Jerusalem benignus Dominus, ut ostenderet se de illa dolere; inde post quinque et triginta annos ab ejus ascensione, expugnatio facta est, Deo spatiū premitentiae erga illam praestante. Si cognovisses et tu quae ad pacem tibi, id est, quod utilia et necessaria ad pacem cum Deo habendam, per fidem et gratiam essent, non tales tribulationes te circumdeditissent; sed abscondita sunt, inquit, ab oculis tuis; id est, libenter scire nolueristi. Tempus autem visitationis tuae, illa dicitur quam fecit descendens utque eos visitans.

CAPUT XXI.

Vers. 2. Vidua obola duo obiulit, haec enim sunt minuta, accepit autem abundantius; quia totam suam vitam largiens, magno animo obtulerat.

CAPUT XXII.

Vers. 15. Dicendo, Desideravi hoc Pascha manudicare vobiscum, ostendit se sponte sua passum esse.

Vers. 27. Quomodo intelligitur quod dicit: In medio vestrum sum sicut qui ministri? De humanitate sua hoc dicit.

Vers. 30. Ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Propter sanctorum illic felicitatem dicit per metaphoram convivium cum regibus.

Vers. 31. Cur alios linquens, Petrum alloquitur, Simon, Simon, ecce Satanas expellet vos ut cribraret sicut triticum? Ut illum moneret ut in se confidat. Quid est cribrare? agitare, nocere; mes enim est Satanus hos qui probantur appetere, ut videamus in Job.

Vers. 32. Dicendo, Ego rogavi pro te, ostendit se ut hominem rogare. Conversus confirmis fratres tuos, ne in desperationem cadant, id est, illas robur et magister eorum qui per fidem ambulant.

Vers. 36. Quomodo postquam dixit non peram, pecuniam, baculum et alia habeant, nunc dicit: Qui habet saccum tollat, similiter et peram; et qui non habet, vendat tunicaum suam et emat gladium? Prins illorum virtutem tentare volens, ostendebat nihil habentes, nihil illis debentur ex his ad predicationem, tanquam ad gentes eundem. Posteriorius autem circa passionem, illos nunc manentem in Iudea paupertatem indicat, quod privabuntur omnibus modo, et esercent, et audi erunt, et in his eum philosophiam exhibebunt. Adhuc autem et id dicit ut modesti esse dicant; adhuc, ut ea se aliquid inferant, non autem, ut socios, lotum ex

A σὺν τάκει τὸ ἐμόν· καὶ οἱ μὲν ἀπεβλαστον τὰ ἄρτα· οἱ δὲ μὴ θείσαντες τὸν εἰργενῆ ἀνθρώπουν βεβλαστεῖσθαι· κατεσφάγησαν ἔμπροσθεν αὐτῶν. Άλιτρον δὲ ἀπέρ ξιαδὸν ἐχαστον ἐν τῇ ἀλώσει· καὶ τοι τῇ γεωργίᾳ αὐτοῦ ἐλεύσεται, πάντες ὡς σφραγῇ τῇ καὶ παραδοθήσονται.

"Οτις ἑδάχρυσον ἔτι Ἱερουσαλήμ δ φιλένθρωπος Κύριος· ἵνα δεῖξῃ διτι λυπεῖται περὶ αὐτῆς, θέτε τοι μετὰ τριακονταπέντε ἑτη τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ, ἢ ἀλιτρῶν γέροντεν, ἀναβολήν μετανοίας τοῦ θεοῦ πασμένου περὶ αὐτῆς. Τὸ δέ, Εἰ έγραψεν καὶ σὺ πρός εἰρηνηρ, τούτο ἔστιν, διτι Χρήσιμα καὶ διηγητὰ πρός τὸ εἰρηνεῦσαι Θεῷ διά τῆς πιστῶς τῆς χάριτος, οὐκ ἀν τοιαύταις σε θλίψεις παρέμενε, ἀλλ' ἐκρύθη, φησιν, ἀπὸ δρθαλμῶν σου· ἀντὶ τούτων διατηρεῖται οὐκέτι θείλησας εἰδέναι. Καιρός δὲ μητι τῆς ἀπισκοπῆς σου, ἵνα αὐτῷ, ἐποιήσατο πειράνδρον ἡ πισκεψόμενος αὐτούς.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'.

"Οτις ἡ χήρα δύο ὁδολούς προσήγαγε· ταῦτα γέρεται τὰ λεπτά· προσεδέχθη δὲ ὑπερβαλλόντας ἐν διαπεριβολήν τοῦ θεοῦ παρέμενε πάντας προσήγαγεν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'.

"Οτις εἰπὼν, Ἐπεθέμησα τούτους τοῦ Πέτρου γέρεται μεσθύμωρ, δείχνυσιν διτι ἐκουσίων ἔμετον.

C Πάλις νοιτεῖ τὸ λέγειν αὐτὸν, Ἐγώ δὲ μάκρη διέλημα ὡς διακονῶρ· Τοῦτο διά τὸ πρόσληπτα μητι.

Τὸ δέ, Ἰητοῦ διθύρης καὶ πίνητες ἐστὶ τῆς τραϊκῆς μου δὲ τῇ βασιλείᾳ μου, διὰ τὴν τὸν ἄγιον Ιωάννην λαμπρότητα λέγει, ἀπὸ μετεργοράς τῶν συνεργάτων τοῖς βασιλεύσιν.

Αὐτὸς τοὺς ἀλλοὺς ἀρτεῖς, πρὸς τὸν Πέτρον οὐδὲ, Σίκηρον, Σίμωνον, ἰδού δὲ Σταταρᾶς ἀληγορίαν ἔχει στινθεῖσι ὡς τὸν στίχον; Ἰητοῦ πειδεύηση αὐτὸν δὲ θευτῷ θαρρεῖν. Τί δέ ἔστι συνιδεῖν; Ταράξι, Μάρφα·· οὗτος γάρ τῷ Σατανᾷ τοὺς εὐδοκιμουσιας ἴστελεθει, ὥστε περ καὶ τοι τούτο.

D Τὸ δέ λέγειν αὐτὸν, Ἐγώ διθύρηη περὶ τοῦ θεοῦ διεῖξαν διτι ἀνθρώπος προσεύχεται· τὸ δέ, Ἐπεργάρας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου, οὐ μὲν διεργάνωσιν ἐμπίσσωσιν, ἀντὶ τούτου, Γενοῦ στήριγμα καὶ διάσπαστος τῶν διά πιστῶν ιέντων.

Πώς περ τούτου μὲν πήραν καὶ χαλκὸν καὶ βάσιτον καὶ τὰ ἄλλα λέγει μὴ κεκτῆσθαι, τὸν λέγει, διτι Ἐγώ, φησι, βαλλέσθως ἀράτοις δύοισιν καὶ σύρονται δι μὴ Ἐγώ, παλιρροίεσσαν τὸ λιθότοις αὐτοῖς καὶ ἀγραστέσσαν μάχαιρων· Κατ' ἀργός μὲν τίταν τῆς αὐτοῦ δυνάμεως διδούς, διεῖξεν διτι ἔχοντες, οὐδενὸς δύονται τούτων εἰς τὸ στήριγμα, ὡς πρὸς τὰ θύνη ἀπερχόμενοι· πρὸς δὲ τὴν τοῦ πάθους, τὴν δὲ Ἰουδαΐζ νῦν ἐσομένην αὐτὸν πτωχείαν αἰνίζεται, διτι στεργίθεσσονται τούτων τέλος καὶ πεινάσσουσι καὶ γυμναὶ ξενεται, καὶ τοι τοῖς την οἰκείαν φιλοσοφίαν ἐνδείχονται. Εἴ δὲ τούτο λέγει, ἵνα καὶ μετριάζειν μάθωσιν· Εἰτε δέ,

καὶ παρ' ἐσωτῶν τι εἰσενέγκωσιν, ἀλλὰ μὴ τὸ πᾶν ὡσπερ ἐν ἀκόμοις τοι τῆς τοῦ Θεοῦ φοτῆς νομίζηται.
Ἐν δὲ τῷ λόγειν ἀγοράσαι μαχαίρας, τὴν ἵρδον τῶν Ἰουδαίων προλέγει τὴν κατ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγων δι' αἰνίγματος· καθαρῶς δὲ οὐ βούλεται λέγειν τὴν προδοσίαν, ἵνα μὴ θυρυβήσῃ αὐτοὺς. Εἰκόνισαν δὲ, Ἰδού, Κύρος, ἀδε δύο μαχαίραι, καὶ τὸ λεγθὲν μὴ συνιμένων, αὐτὸς φένειν· Ἰκανόν. Εἰ μὲν οὖν ἀνθρωπίνης βοηθείας ἀδεῖτο, οὐδὲ εἰ ἑκατὸν ἥσαν μαχαίραις ικανά ἥσαν· ἐπειδὴ δὲ μὴ τοῦτο, καὶ αἱ δύο περιτταί· ὅτε χάριν μηδὲν τείνεις τῆς προδοσίας ταῦτα λέγει· ἵνα γνῶσιν δὲι προεγίνωσκεν, οὐχ ἔνεκτιν τοῦ χρῆσθαι τὰ εἰρημένα.

"Οπι, Ἰδρωσεν ὀσει θρόμβους αἷματος, τὴν ἀνθρωπότητα δηλῶν· τὸ δὲ, Ἐρίσχυσεν αὐτὸν ἀγγελος, οὐχ ὡς δεδμανον, ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ τὸ φῆσθν τὸ λέγον· Καὶ ἐνίσχυσθεσαν αὐτῷ αἵματος ἀγγελος Θεοῦ· τοῦτο ἐστι, αὐτὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς θαυμασιότητος δεξιολογῶν αὐτὸν δὲ ἄγγελος ἐφαίνεται, οὐλάγων· Σῆς ἔστιν ἡ ἴσχυς, ἀποκοτά· εἰς γάρ ἐρχυνας κατὰ θαυμάτου, ἐλευθερώσας τὸ γένος τὸ τῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΦΑΛ. ΚΙ^η.

"Οτι ἀπίστος ἦν ἡ κατηγορία ἦν κατηγορεῖτο Χριστὸς ὑπὸ Ἰουδαίων· οὗτε γάρ φέρειν διεώλυσε Καίσαρι δοῦναι, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ αὐτὸς δέδμανον· οὗτε γάρ βασιλεύειν ἰδούσιται, ἀλλὰ καὶ βασιλεύειν αὐτῶν τούτο ποιήσαι, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· Ἀλεξανδρίδες δύο ἦν· πεζοῖς γάρ δέδουεν· καὶ τούτοις ἀνέρες μὲν δὲ Πιλάτος· ἐρωτᾷ δὲ ἡ χλευάζων αὐτούς· Μὴν εἰ διδασκαλεῖς τῶν Ἰουδαίων, εἰ καὶ μόνος Κύρος τὸ δυνατό εἶναι βασιλεὺς οὐκ ἀρνεῖται.

Διὰ τοῦ πρὸς Ἡράδην περὶ Πιλάτου πειράσεως, οὐδὲ ἀποκρίνεται· Ἐπειδὴ δύο δέδουεν πρὸς ἀνθρώπουν διπολικόνεσσιν οὐδὲν δύσιν διπολικόσιν Ιχνοτά· πάλιν δὲ εὖδε διδασκαλεῖς ἦν ἡ καρδία, οὐδὲ ἀποδείκνυσθαι σημεῖον δύναμεν, ὡρὶ πρὸς τεραστίων ἔβην φιλοθεάσμον μᾶλλον, ἢ σημεῖα θείας δυνάμεως θεῖον βουλομένη.

"Οτι Ἡράδης χλευάζει τὸ σεμνὸν καὶ τίμιον· μαρτυρεῖ δὲ δὲ τὸν χλευάζεις· οὗτοι μῆτέν δάσκον ἐπεράξει Χριστὸς· εἰδὲ γάρ τοθήσος θέει λαμπράς δὲ τοῦ κακοῦ τοῦ δεδραχτοῦ; ή αἰρημάτος· οὗτον Ἰουδαίους καὶ οὗτα κατατεχόντες, ἐκ τοῦ δικαιοτηρίου καὶ τῆς κατηγορίας αὐτῶν, ἀπίστος τοῦ κατηγορούμενου μετὰ λαμπρᾶς ἁσθῆτος· εἰ καὶ διαπαίζων Ἡράδης ἀποίει τοῦτο· οὐκ δὲ τοῦτο διεκράξατο εἰπερ ἀργῆς ἦν καρδία. Μαρτυρεῖ δὲ εὖδε καὶ δὲ Πιλάτος δὲι φῆρος ἦν αὐτῇ τοῦ Ἡράδου, μηδὲν δικαιητέσσι τὸν Κύριον, ἐξ ὃν πρὸς τοὺς ἀρχιερατές καὶ τοὺς ἀρχοντας [εἴπει], δὲι Προστρέψας μοι τὸν ἀνθρώπουν τούτον ἀσυστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ τόσον ἄγων ἀνάτολον ὑμῶν ἀνακρίνεις, οὐδὲν εὑρον ἀν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ μὴ κατηγορεῖται αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ οὐδὲ Κύρος.

"Οτι πάτερον ἦν αὐτοῖς κατὰ θορηὴν ἀπολύειν ένα· ὅπερ εἰδὼς δὲ Ηλάτος, συνεβούλευε τούτον μᾶλλον ἀπολύσαι, ἀλλ' δὲ φύσιος οὐκ εἰσεν.

A Dei virtute exspectant. Dicendo, gladium emat, Iudeorum in se invasionem dicit, loquens per animum; clare autem non vult de proditione loqui, ne illos conturbet. Cum dicunt, Ecce, Domine, duo gladii hic, et dicta non intellexerunt, ipse dicit: Satis est. Si quidem igitur humano auxilio eguisserit, non vel centum gladii satis fuissent; quoniam autem illud non est, duo nimis sunt; ita ut ad innuendam proditionem ita loquatur, ut engnoscent quia præsciret, et non ad adhibenda quae dicebat.

Vers. 44. Sudavit quasi guttas sanguinis, huminitas ita ostenditur. Angelus confortatus est eum, non ope indigentem, sed ut impleretur verbum quod dicebat: Confortentur eum omnes unget Dei; id est, ob magnitudinem prodigiī glorificans eum angelus apparuit talia dicens: Tua est virtus, Domine; nasa tu contra mortem prævaleas, liberasti genus hominum.

CAPUT XXIII.

Vers. 2. Incredibilis erat accusatio qua accusabatur Christus a Judeis. Non enim tributum veterat dare Cæsari, sed potius illud ipse solvit; non enim regnare volebat, sed volentibus turbis id facere, abilis inde. Superbus non erat, nam peritibus ambulabat: et hoc intellexit quidem Pilatus. Interrogat igitur, hos illudens, Tu es rex Iudeorum? quamvis Dominus regem revera se non negat.

Vers. 7. Cur ad Herodem a Pilato misitus, nihil responderet? Quia non respondendum est homini qui nihil responsione dignum habet. Sinsu et descendit non erat tempus, neque ostendendi signorum virtutem, homini spectaculorum stupendorum magis avido, quam signa divinæ virtutis videre volenti.

Vers. 11. Herodes illudit quod nobilitate et honorandum est. Attestatur autem haec ipsa irrisio Christum nihil novi admisisse. Non enim oportebat ueste induere regali hominem qui malis aliquid daut fecisset aut dixisset. Inde Judæi etiam ipsi erubescunt ex eorum tribunal et accusatione excutient, accusatum ueste regali indui. Eisi per ludum Herodes hoc gesserit, non illud tamen fecisset, quoniam irat tempus erat. Testatur rureum et Pilatus suum esse idem ac Herodis suffragium, nihil criminis in Domino esse. Ex quo principibus sacerdotum et magistratibus dicit. (Vers. 14.) Obstat iste mihi hominem hunc evertentem populum, et ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inventi in homine isto ex his in quibus eum accusatis, sed neque Herodes.

Vers. 17. Mos erat illis per diem festum dimittere uaren: Quid sciens Pilatus, proposuit illam pudicum dimittere, sed invidia non conseruit.

Vers. 28. Cur increpat flentes mulieres quando ad crescere ibat? Ut τροπαιοῦχος mortis. Illi enim qui invite moritur commiseratio solatum afferit, illi autem qui libenter, injuriam facit. Ideo increpavit illas, et futura evenienda praedixit, quae Romano-rum bellum induxit.

Vers. 31. Lignum viride scipsum dicit, ob divinam in suo corpore vitam immortalem, et fructus et flores producentem. Quod autem dicit, talo est: Si me, inquit, tantis et tam amnis oneraverunt opprobriis Romani milites et illorum praefectus Pilatus, quid facient vobis ligno arido et sterili, Iudeorum populo, bellantia Romanorum agmina, nullam in ipso Iudeorum populo mirabilium et fructum iustitiae habentium rerum cernentes, quarum causa justum foret illos honore et venia dignos haberet ab ipsis? imo vero comburent vos ut lignum aridum, id est, vos expugnabunt ob vestram in Salvatorem impietatem.

Vers. 39. Quomodo Matthæus quidem et Marcus duos dicunt latrones Christo improperare in cruce, Lucas vero unum tantum? quoniam in initio duo latrones similia Iudeis conviciabantur, illos blandientes si forte aliquam opem apud illos invenerint. Sed postquam quæ exspectabant iniuria visa sunt, unus e latronibus et in se reversus est, et alterum ad idem exhortabatur. Unde autem unus in se reversus est, nondum enim viderat quæ facta sunt in cruce prodigia? E verbis fortasse quibus Christus libere Patrem compellabat, Pater, dimittis illis hoc peccatum, nesciunt enim quod faciunt.

Vers. 42. Matthæus quidem et Marcus festinantes alia narrare usque ad illud, Latrones improperabant ei, reliquam gestorum in cruce historiam prætermiserunt. Lucas autem priora præteriens, tanquam ab aliis dicta, quæ prætermiserunt illi, in est, unius latronis conversionem narrat, incipiendo a verbis quæ dixit Dominus: Pater, dimittis illis hoc peccatum,

Vers. 43. Quomodo Domini promissio ad latronem impleta est? tanquam a Deo facta. Si enim in inferno, et in celo adest, sed etiam in paradiſo, ut Deus, Apostolo dicente, Ne sine nobis consummenetur, quomodo exceptit latro paradiſum? quia non illa est promissio de qua Paulus dicit, sed cœlestia bona. Non enim in paradiſum nobis a Deo promittitur intrare. Ubi impletum est quod dixit: Quando exaltatus fuero, omnes traham ad meipsum? Hoc in cruce impletum est et in ascensione. In cruce quidem, quia incepit multos attrahere cum centurio videns quæ silebant glorificavit Deum, et latronum videns. Percutiebant autem pectora sua Iudeorum aliqui, commoti admodum et ad conversionem tendentes.

CAPUT XXIV.

Vers. 45. Cur appetat discipulis euntibus Emmaum? Quoniam interim incredulitate laborabant.

Διὰ τὶ ἐπειμὲν τὰς κλαιόσας γυναῖκας; διὰ τὸν σταυρὸν ἥρχετο; Ής τροπαιοῦχος τοῦ θεάτρου· τῷ μὲν γάρ ἀκούει συμπάθεια παράλησις φέρει· οὐδὲ ἔκντι, ζερτιν· διὰ τοῦτο ἐπετίμησε τάπτες· καὶ τὰ μῆλοντα συμβήσεσθαι προεμήνυσεν, ἕκπει τῷ θυματῶν πάλερος εἰργάσατο.

Σίδελον δύρρων ἔκανεν λέγει, διὰ τὴν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ θεάτρον ζωὴν τὴν ἀμέραντον, καὶ τὸ ἱγκαρπόν καὶ εὐθαλές· δὲ λέγει, τοιοῦτον ἔστιν. Εἰ ἡμὲ, τοιοῦτον θειαῖς ὑποδειλήκαστρον ἀτιμίας οἱ Πομαίων στρατιῶταις καὶ δι τούτων στρατηγός Πιλάτος, τι δράσουστον ὑμέν τῷ ξηρῷ ξύλῳ καὶ ἀκάρπῳ τῷ ιαστῶν Ιουδαίων προσπολεμοῦντα τὰ τῶν Πομαίων στρατόπεδα, μηδὲν ἐπ' αὐτῷ τῷ λεῷ τῶν Ιουδαίων δηλονότι τεθευματισμένον καὶ καρπὸν δικαιούσης Β ἐχόντων βλέποντες, ἐφ' οὓς ἦν εἰκός τιμῆς· τι φειδοῦς ἄξωθῆναι τῆς περ' αὐτῶν; μᾶλλον δὲ επικαύσουσιν ὑμᾶς ὁσπερ ξύλον ξηρόν, ἥγουν πόλης κήσουσι τῆς εἰς τὸν Σωτῆρα δυσσεβείας ἔνεκκν.

Πῶς Ματθαῖος μὲν καὶ Μάρκος τοὺς δύο λέγουτο ληστὰς ὀνειδίσαντες τὸν Κύριον, Δουκᾶς δὲ τὸν ένα; "Οτι τὸν ἀρχῆ μὲν οἱ δύο λησταὶ παρεπήλειοι τοῖς Ιουδαιοῖς ἀφθέγγοντο, χαριζόμενοι αὐτοῖς, εἰς τινὰ βοήθειαν εὔροιεν παρ' αὐτῶν· ἀπειδὴ δὲ ἀπερ προσεδόκων ἡργησαν, θάτερος; τῶν ληστῶν, αὐτοῖς οὐ ἀνάγκη καὶ τὸν ἄλλον εἰς τοῦτο προστρέκετο. Πίλος δὲ ὁ εἰς ἀνέντην; οὐκων γάρ ἦν τὰ κατὰ τὸν στρατὸν θασάμενος θαύματα. Ἐκ τῶν λόγων Ιωάννου δὲ Κύριος παρθησίει εἰπεν πρὸς τὸν Πατέρα· Πάτερ, δημος αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην· οὐ γάρ οὐδεὶς τοιούσιος.

"Οτι δὲ μὲν Ματθαῖος καὶ Μάρκος ἀπειγόμενοι πρὸς έπειρα εἰπόντες ένας οὐν ἀνειδίζοντας αὐτὸν οἱ λησταὶ, τὰ λεπτὰ τῆς ἱστορίας τῆς περὶ τὸν στρατὸν παρέλιπον, Δουκᾶς δὲ ἀφέμενος τῶν προτέρων, οὐ παρὰ τοὺς ἄλλους εἰρημένων, τὰ παραλειψόντα ἔκείνοις, τουτέστι τὴν τοῦ ἀνδρὸς ληστῶν ἀπίγνωσι τοπερ, ἀπὸ τῆς φωνῆς ἀφέμενος ἦν δὲ Κύριος εἰπει πάτερ, δημος αὐτοῖς.

Πῶς τὸν Δεσπότου ὑπόσχεσις εἰς τὸν ληστὴν παλήρωται; Ής Θεοῦ εἰ γάρ καὶ ἐν ἅδῃ ὑπῆρχε, εἰ δὲ οὐράνῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ ὡς Θεός; "Οτι καὶ τὸν Ἀποστόλου λέγοντος· Ἰτα μὴ γρής τὴν τελειωθόσι, πῶ; ἀπέδλασεν δὲ ληστὴς τὸν παράδεισον; "Οτι οὐκ εὐτῇ ἔστιν ἡ ἐπαγγελλεῖσθαι τὸν Παῦλος λέγει, ἀλλὰ τὰ οὐράνια ἀγαθά δὲ τὸν παράδεισον ἤμεν ἐπαγγελλεῖσθαι δὲ θεός εἰσιλεῖται.

Ποῦ πεπλήρωται τὸ λεγόμενον, διει· "Οτι ἀρ θύμῳ, τότε κάρτας ἀλικύσω πρὸς ἐμειπόντας; Τοῦτο καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ πεπλήρωται, καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατίκης; ἐπὶ μὲν τοῦ σταυροῦ, διει ἡρξατο σαγηνεύειν τολλεῖς, θέντες καὶ δὲ ἐκαπόνταρχος; Ιεών τὰ γινόμενα, θέλεις τὸν Θεόν· καὶ δὲ ληστὴς, μή ίδων. "Επικεντρον δὲ τὰ στήθη τῶν Ιουδαίων τινὲς, καταγυπτέρειν εἰτῶς καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἐργάζενται.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ. ΚΔ.

Διὰ τὶ ἐπιφαίνεται τοῖς μαθηταῖς τοῖς πορευομένοις εἰς Ἐμμαούς; Ἐπειδὴ ἀπειπτέρις εἴχοντο τοὺς.

πῶς, δικούσιν. Λέγουσι γάρ, διτι 'Ημεῖς ἡλπίζομεν διτι αὐτός; έστι καὶ τῶν γυναικῶν δὲ οἱ λόγοι ὡσεὶ λῆρος ἐφάνησαν, καὶ διλα λέγουσιν τοιαῦτα πολλά.

Διὰ τὸ μετὰ τὴν ἀνάστασιν διμιῶν αὐτοῖς διφαντος ἔγινετο ἀπ' αὐτῶν; Ἰνα εἰς πλείονα πόδον αὐτοὺς ἐφελκύστησαν, διλλως τε δὲ καὶ οὐκ εἶχε, φησίν, έτι τὸ σῶμα τὸ θελον ἐκείνον οὔτε; ὡς πρότερον συνδιάγειν μετ' αὐτῶν ἀει· λεπτότερον γάρ ήν καὶ θεοεσθέστερον.

"Οτι οὐκ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ εἰνρον τοὺς δώδεκα καὶ ἀπήγειλαν τὰ κατὰ τὸν Κύριον καὶ τὴν ὁδὸν, ἀλλὰ μετὰ τινας ὠρας ὅσας εἰκός ήν αὐτοῖς ποιῆσαι τὸ διάστημα τῶν ἔξικοντα σταδίων βαθίζοντας· ἐν αἷς διὰ μέσου καὶ διὰ Δεσπότης ὥρθη τῷ Σίμωνι. Κάκενοι μὲν ἐλεγον τοὺς δυοῖς διτι δηντας; τὴν ἤγερθη δὲ Κύριος καὶ ὥρθη τῷ Σίμωνι· αὐτοὶ δὲ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλίσει τοῦ δρόου. Ταῦτα δὲ, φησί, λαλούντων αὐτῶν, αὐτὸς ἐστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, οὐκέτι υπαρουμένων τῷ δρόσιλμῷ αὐτῶν.

"Οτι τὸ, Εὐλογήσας αὐτοὺς ἀνερρέπει εἰς τὸν οὐρανόν, μετὰ τοσοφάκοντα ἡμέρας χρή νοεῖν γεγονέναι.

A Quomodo, audi. Dicunt enim: Nos sperabamus quia ipse est; et mulierum sermones quasi nugas testimant, et alia dicunt multa similia.

Vers. 31. Cur post resurrectionem dum consublaretur cum eis, evanuit ab oculis eorum? Ut ad majus desiderium illos adduceret, aliter autem non habet, dicit, corpus istud divinum adhuc vobiscum ut antea semper conversari; subtilius enim divinius factum est.

Vers. 35. Non in ipsa hora invenerunt duodecim et narraverunt de Domino et de itinere, sed post aliquot horas, quantum necesse fuit ut eundo percurrent sexaginta stadiorum iter. Interā Dominus apparuit quoque Simoni, et alii dicebant his duobus quia vere surrexit Dominus et apparuit Simoni; isti autem narrabant quae gesta erant in via, et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum autem loquuntur, dicit evangelista, ipse stetit in medio eorum, non oculis suis fidem.

Vers. 51. Benedicens eis serebatur in calum, post quadraginta dies factum esse intelligendum est.

KATA IOANNHN.

SCHOLIA IN JOANNEM.

Ex iisdem membranis bibliothecæ Vaticanae.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΠΡΩΤΟΝ.

Διὰ τὸ ἀπὸ θεολογίας ἥρξατο; Ἰνα μὴ τῇ τῶν διλλων εὐσηγεῖστῶν κατὰ σάρκα γεννήσει ἀκολουθῶν, νομίσωσι τὸν Χριστὸν οἱ ἀνθρώποι φύλον ἀνθρώπον· ἀλλ' οὖν οὐδὲ οὗτος τῆς οἰκονομίας ἡμέλησεν· ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνοι τὰ κατὰ σάρκα λέγοντες, τῆς Θεᾶς γεννήσεως ἡμέλησαν. Διὰ τὸ εἴπεν, Ἐρ ἀρχῆ; Διὰ τὸ τοὺς ἀνθρώπους τὸ πρεσβύτερον τιμῆν, καὶ τιθεσθαι Θεόν. Διὰ τὸ, ἀφεὶς τὸν Πατέρα, περὶ τοῦ Υἱοῦ διαλέγεται; Διότι ἐκεῖνος δῆλος ήν, καὶ μὴ ὡς Πατήρ, ἀλλ' οὖν ὡς Θεός· δὲ ίδις ἡγοεῖτο. Τὸ δὲ, "Ην, οὐδὲν ἔτερον δῆλοι, εἰ μὴ τοῦ εἶναι δηλωτικὸν καὶ ἀπείρως εἶναι. Λόγον δὲ αὐτὸν καλεῖ, ἵνα μὴ πιθητὴν τὴν γέννησιν ὑπολάβωμεν, καὶ διὰ τὸ ἀπαγγεῖλαι τὰ τοῦ Πατρός. Διὰ τὸ Λόγον εἴπεν μετὰ τῆς τοῦ ἀρθρου προσθήκης; Ὁπως τῶν λοιπῶν λόγων χωρίσῃ· οὐσικὸν γάρ ἀπαθῆς οὗτος καὶ Θεός. "Οτι Θεὸν καὶ Θεὸν εἰπῶν (καὶ γάρ, Θεός, φησίν, γάρ δ' Λόγος), οὐκ ἀμφαίνει τι μίσον τῆς θεότητος· ἀπειδὴ οὐχ ἡτον Θεός δ' Υἱός.

"Οτι διὰ τοῦ, Ἐρ ἀρχῆ ηγ, τὸ ἀδιον αὐτοῦ δείκνυει· διὰ δὲ τοῦ, Οὐτος ηγ ἐτ ἀρχῆ πρός τὸν

C CAPUT PRIMUM.

Vers. 1. Cur a theologia incepit? Ne si aliorum evangelistarum de generatione secundum carnem narrationem seculas esset, habeant Christum homines ut merum hominem; sed igitur neque Joannes incarnationem neglexit, neque alii quae de carne erant dicentes divinam ejus generationem parum curaverunt. Cur dicit: In principio? Quia homines quid velut magis est honorant et Deum statuant. Cur Patrem mittens, de Filio disserit? Quia ille noscebatur etsi non ut Pater, sed tamen ut Deus. Filius autem non cognoscetur. Hæc vox, Erat, nihil aliud ostendit nisi esse evidenter et infinite. Verbum autem illum vocat, ne generationem passibilem supponamus, et quia quæ Patris sunt nullitabat. Cur verbum vocal cum appositione articuli? Ut a reliquis Verbis distinguit; substantia enim impassibilis ille et Deus. Deum et Deum nominando, nam Deus, ait, erat Verbum, non indicat aliquid medium in divinitate; cum non minus Deus sit Filius.

Vers. 2. Dicendo, In principio erat, æternitatem A ejus ostendit; Erat in principio apud Deum; ne ar-

biteris, inquit, processione existentium Patris; ut enim solis splendor qui ex ipso natura solis est, non posteriorem esse dicimus solis naturae, ita et Verbum ex eo est nec eo posterius est.

Vers. 3. *Omnia per ipsum facta sunt: hi est, non solum sensibilia et visibilia, sed etiam spiritualia.*

Non oportet autem fuisse notam non ad hoc apponere ut faciunt haeretici dicentes: quod factum est in ipso vita erat; volentes Spiritum sanctum creaturam dicere. Deinde de creatione loquens, adjicit de providentia: Ut enim non dubitemus quomodo fecerit dicit, *In ipso vita erat; id est, in ipso omnia vivunt, et in ipso providentur; et quod de Patre dicitur: In ipso vivimus, movebatur et sumus.*

Vers. 4. *Quid est: Vita erat lux hominum? B*spirituale dicit lucem animam ipsam illuminantem.

Vers. 5. *Quid est: Lux in tenebris lucet? Tenebras vocat aut mortem aut errorem. Gregorius autem magnus de carne Christi intelligit; alii autem lucem dicunt doctrinam esse. Tenebrae eam non comprehendenderunt. Quia neque error illum superavit, neque mors, neque humanæ passiones.*

Vers. 6. *Fuit, non natus est, esse simpliciter ostendit; sed missio eius modum indicat.*

Vers. 9. *Illuminal omnem hominem, et quomodo multi sunt sine luce? veniens enim in omnem hominem illuxit.*

Vers. 10. *Et mundus eum non cognovit: mundum ibi quod terrestre et ignobilis est vocat, et quod mundo adhaeret.*

Vers. 11. *In propria venit, de Iudeo dictum est, tanquam præcipuo et potenti populo. Quen locum liuquens qui omnia replet, venit? Locum quidem nullum mutavit, sed ad nos descendendo hoc fecit.*

Vers. 12. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri: Non dixit eos, sed dedit eis potestatem. Et Verbum caro factum est; non natura ejus in carnem transmutata, sed manente quod erat, et formare servi accipiente. Factum est, dicitur materialiter, ut ita dicam, ob eos qui contendunt eum fuisse fantasticum.*

Vers. 14. *Quid est, habuisse in nobis? Habicavit non idem sonat ac habitat; ita ut ex hoc sequatur quod Verbum caro factum est. Divinus quidem apostolus Paulus Verbi cognitum habere ex parte dicit. Magnus autem evangelista Joannes, vidisse dicit plenam gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenam gratiae et misericordie. Et nusquam quidem sanctus Paulus cognitionem tanquam Dei Verbi ex parte labore dicit; nam ex operationibus tantummodo cognoscitur. Cognitionem enim de illo secundum substantiam et personam, pariter omnibus angelis et hominibus existat inaccessa et in nullo nulli habenda. Sanctus autem Joannes perfectum pro hominibus incarnationis Verbi sermone faciens, gloriam Verbi in*

A Θεον, θηλον, δι: Μή νομίσῃς πρισθυτέρην ἐμοφησι, τὴν ὑπαρξίν τοῦ Πατρός; ὁ: γάρ τὸ επιγαύμα τοῦ ἡλίου έξ αὐτῆς δν τῆς τοῦ ἡλίου φύσεω, οὐχ ὑπέρον εἶναι φαμεν τῆς ἡλιακῆς φύσεως· οὐκ καὶ οἱ Λόγος, καὶ έξ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑπέρον εἴπι.

"Οτι εδ, Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· τοισιν οὐ τὰ αἰθητὰ καὶ ἀπτά, ἀλλὰ καὶ τὰ νοητά.

Οὐ χρή δὲ τὴν τελείαν στιγμὴν οὐδὲ ἐν ταῖς εἰς, κατὰ τοὺς αἱρετικοὺς· ἔκεινοι γάρ οὗτοι: Μήπων "Ο γέγονεν, ἐν αὐτῷ ζωῇ ἡν· βουλόμενοι τὸ θεῖον τὸ δικιόν, κείσθαι λάργεν. Εἴτα εἰπούν περὶ τῆς δημιουργίας, ἐπάγει καὶ περὶ τῆς προνοίας. Τι γῆ μή ἀποστώσιν δει τῶς ἐκτισε, λέγει· 'Ἐν αὐτῷ διὸ τουτοῖσιν δει ἐν αὐτῷ δῆ τάντα, καὶ τὸ εἰδῆ προνοεῖται· δὲ καὶ ταῦτα τοῦ Πατρός· 'Οτι ἐν αὐτῷ λύματα, καὶ κινουμένα, καὶ δομάτα.

Τι τοι, Καὶ η ζωὴ γὰρ τὸ φῶς τῶν άνθρωπών; Νοητὸν φῶς λέγει τὴν φυγὴν φωτίζειν εἰσήν.

Τι τοτε, δι τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φέτι· Σκοτίαν λέγει, ή τὸν θάνατον, ή τὴν πλάνην. Οὐ μέγας Γρηγόριος, τὴν κατὰ σάρκα τοῦ Χριστοῦ λέγει· δάλλος δὲ τὴν διάδαχτην λέγουσι φῶς.

"Η σκοτία δὲ αὐτὸν οὐ πατάλαβεν. Έκπληξη τῇ πλάνῃ ἐνίκησεν αὐτὸν, οὐτε θάνατον, οὐτε τὸ θρησκευτικά πάθη.

"Ἐγένετο, οὐ τὸ ἐγεννήθη η τὸ εἶναι ἀπλά; δηλαδὴ τῆς ἀκοστοῦλης αὐτῆς τὸν τρόπον δηλοῦται.

Τὸ φωτίζον χάρτα διαθρευτον. Καὶ τός δρόσοις πολλοῖ; Τό γε ἥκον εἰς αὐτὸν, πάντα λύπαντα.

C Καὶ δὲ κόσμος αὐτὸν οὐκέ δητω. Κέρεν ἵνα τὸ χυνδεῖν καὶ δημάδες λέγει, καὶ τὸ τῷ πλοῦ προστηλαμένον.

Εἰς τὰ ίδια ἡλίος. Περὶ τῶν Τουδίων λέγει, ἐξαιρόντων λαού καὶ περιουσίου. Πολον τόντων ἀρετὴ τὰ πάντα πληρῶν ἡλίθε; Τόπον μὲν οὐδέποτε ἡλίος, τῇ δὲ πρὸς ἡμᾶς συγκαταβάσει τούτοις εἰργάζεται.

"Ἐδωκεν αὐτοῖς ἔξουσιαν τὰκτα θεοῦ γενέσθαι. Οὐκ εἴπεν, δι τὸ Ἑποίησεν αὐτούς, δλλ, Ήδωκεν αὐτοῖς ἔξουσιαν. — Καὶ δὲ Λόγος σάρξ ἐγένετο. Οὐ τῆς φύσεως αὐτοῦ μεταπεσσόσης εἰς σάρκα, ἃς μενούσης αὐτῆς διπερ ἡν, τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἀναλαβόντης. Τό δὲ, Ἐγένετο, πρόσκειται πάγιοι οὐτοις πάντα διὰ τοὺς λίθοντας αὐτὸν ἐν φαντασίᾳ.

Τι τοι τὸ, Ἐσχήμωσεν ἐν ημῖν; Τό, ἐσχήμωσεν, οὐ ταυτὸν εστι τῷ σκηνούντι· ὡστε ἐν τοῖς εἰλύθη καὶ τὸ, Ο Λόγος σάρξ ἐγένετο. Ο πρῶτος ἀπεστολος Παύλος τὴν τοῦ Λόγου γνῶσιν εἰ μέρους ἐφη γινώσκειν· δὲ δὲ μέγας εὐαγγελιστής Ιωάννης, τεθεδόσας λέγει αἰλίρην τὴν δέξαται αὐτοῦ, θδέξαιν αἱ Μορογεροῦς παρθενούς παρθένος χάριτος καὶ διηθετεῖς. Καὶ μήποτε δι μέρους Παύλος τὴν ὡς θεοῦ Λόγου γνῶσιν εἰ μέρους γινώσκεται. Ἐκ γάρ τῶν ινεργειῶν ποσῶν μόνον τίνοται· Η γάρ ἐπ' αὐτῷ κατ' οὐσίαν τε καὶ διατεταγμένων, δύοτος πάσιν ἀγγέλοις τε καὶ διάβολοις καθέστηκε δόσιτος, κατ' οὐδὲν οὐδὲν γνωστόν μόνη. Ο Λόγος Ιωάννης τελείων ἐν θερινοῖς τὴς ἐνενθρακήσεως τοῦ Λόγου μηδεὶς λέπει.

τὴν ὡς σάρκα Λόγου δίξαν ἐφη θεάσασθαι· τουτέστι· Λέγεται δέ τὸν Λόγον, ἥτουν τὸν σχοτὸν καὶ τὸν Θεός γέγονεν ἀνθρώπος, πάληρη χάριτος ἀθάσαστο καὶ ἀληθείας. Οὐ γάρ καθὸ κατ' αὐτὸν θεός καὶ τῷ Θεῷ Πατρὶ ὁμούσιος ὁ Μονογενῆς χεχαρίτωται· ἀλλὰ καθὸ φύσει καὶ τὸν οἰκουνομίαν γέγονεν ἀνθρώπος· καὶ τὴν δύομούσιος δι' ἡμᾶς χεχαρίτωται τὸν χρήσοντα; χάριτος ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ, διὰ παντὸς κατὰ πάσαν τριῶν προκοπὴν τὴν ἀναλογούσαν χάριν δεχόμενος. Ήστε δὲ τὸν Λόγον τέλειον ἐν αὐτῷ φυλάξας, ἀδείνηλον τοῦ δι' ἡμᾶς σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου τὴν πλήρη χάριτος καὶ ἀληθείας κομισθεῖσαν δίξαν τοῦ δι' ἡμᾶς· διατέλειν καθὸ ἡμᾶς δοξάσαντος, καὶ ἀγάσσαντος κατὰ τὴν αὐτοὺς παρουσίαν. Ότε δὲ γάρ, φησίν, ἐκεῖτος φανερωθῆ, δύοις αὐτῷ ἐσόμεθα. Αόρατον δὲ Μονογενοῦς καρὰ Πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ διηθείας. Τὸ δὲ, ὡς, ἔνταῦθα σύχι παραβολῆς, ἀλλ' δύοις τοῖς Οἴαν ἐπρεπεν ἔχειν πονογενῆ καὶ γνήσιον Υἱὸν θυτα.

Τιανόντος μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, τίνος χάριν τοῦτο λέγει. Ότι μεγάλη ἦν ἡ δέξα τόπε τοῦ Τιανοῦ, καὶ τοσούτον μεγάλη, διτὶ καὶ Τιανόποιος διὰ τὴν τούτου τελευτὴν λέγει τὴν πόλιν ἀφανισθῆναι. Τί ἐστι τὸ, κακραγε; Τὴν παρθέσιαν αὐτοῦ διὰ τούτου δηλοῖ. Τὸ, "Ἐμπροσθέτη μου γέγονεται, διτὶ πρώτες μου ἦν, διδίστα μουν ἀρχόμενος". Τὸ, ὀπίστω, ἀντὶ τοῦ, "Ο μετ' ἐμοὶ κηρύττεων. Τὸ δὲ, ἐμπροσθέτη μου, ἀντὶ τοῦ, λαμπρότερος, ἀντιρύτερος. Τὸ δὲ, πρώτες μου ἦν, "Ότι οὐκ ἔχεις προκοπῆς, φησι, πρώτον με δύτα δικίου πεποίκην είναι, ἀλλ' ἀεὶ πρώτος ἦν· εἰ καὶ διατερον παραγίνεται.

Τί ἐστι τὸ, "Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς κάτεταις ἀλλόδομοι"; Ότι οὐ μεθεκτῆν ἔχει τὴν δωρεὰν, ἀλλὰ εὐτετηγήν καὶ αὐτορίζειν, ὥστε ἀντὶ τοῦ ὑπερτελείου βούλεται λέγειν τὸ διορεῖ τοῦ πληρώματος. Καὶ χάριν ἀπὸ τοῦ χάριτος· ἀντὶ τῆς πολαιδεῖς, τὴν παντίν.

"Οτι τὸ, Ήν εἰς τὸν πόλεον τοῦ Πατρὸς, τὸ δροσίσσιον δηλοῖ.

"Οτι τὸ, "Ἐγώ φωνὴ βοῶτος ἐν τῇ ἀρίμῳ, λέγειν αὐτὸν τῶς νοήσομεν; "Ἐπεὶ τὸν προφήτην κατέφυγεν, ἀξιώπιστον λόγον ποιῶν· καὶ γάρ δὲ Ἡσαΐας τοῦτο φησιν.

"Οτι δραΐς σύν οἰδατε. "Αντὶ τοῦ, Περὶ εὖ ὑμεῖς δὲ ἀληθῆ δέξαν οὐκ ἔχετε.

Οὐ οὐκ εἴμι δέξιος τὸ θαύδημα λύσαι. Τὴν Ιεχατὴν διακονίαν ἐν τούτῳ δηλοῖ.

Διὰ τὸ μνημονεύει διτὶ τεῦτα ἐν Βηθαβαρῷ ἐγένετο; "Ινα μή τις εἰπῃ, διτὶ ἐν γωνίᾳ, καὶ οὐκ ἐν πλήθει ἀπαρθῆσάσθαι. Χρή δὲ γινώσκειν, διτὶ τὸ δικριθή τῶν ἀντιγράφων, ἐν Βηθαβαρῷ· ἡ γάρ Βηθανία οὐχὶ πέραν τοῦ Ἱορδάνου, ἀλλ' ἐγγὺς τῶν Ἱερουσαλύμων ἔστιν.

"Ιδε δὲ ἀμυνός τοῦ Θεοῦ. Ἀμνὸν αὐτὸν καλεῖ, τῆς προφῆτες ἀνεμψησκων αὐτοὺς τοῦ Ἡσαΐου, καὶ τῆς σπιᾶς τοῦ τόπου.

"Ἐμπροσθέτη μου γέγονεται. "Αντὶ τοῦ, ἀντιμότερος· ἀντιρύτερος δὲ διὰ τὸ βαπτίσαι τὸν Πνεύματος ἄγγελον, διὰ τὸ τὰς ἀμερτίες λαβεῖν τοῦ κρόμου.

in carne vidisse dixit: id est, rationem, vel proportionem propter quod Deus homo factus est, plenum gratiae et veritatis vidit. Non enim prout secundum substantiam Deus et Deo Patri consubstantialis Unigenitus gratia donatus est; sed prout natura per incarnationem factus est homo, et nobis consubstantialis, propter nos gratia donatus est, gratiam accipientes ex ejus plenitudine et omnino ad omnem nostrum prospectum proportionatam gratiam recipit: ita ut rationem perfectam in se conservans, mysterium Dei Verbi propter nos incarnati pro se ferat plenitudinis gratiae et veritatis gloriam, ejus qui propter nos et secundum nos se ipsum glorificavit, et sanctificavit per suam presentiam; Cum enim dicitur, ipse manifestabitur, similes ei erimus. Gloriam quasi Unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis: quasi, ibi non comparationem, sed similitudinem indicat; id est, gloriam quadam convenit habere unigenitum et proprium Filium.

Vers. 15. Joannes testimonium perhibet de ipso; cuius causa hoc dicitur? Quia magna erat tunc gloria Joannis, et quanto maiorem, quod Josephus dicit per ejus mortem civitatem obscuratam fuisse. Quid est istud, Clumavit? Hoc ostenditur ejus in dicendo libertas. Qui ante me factus est, quia prior me erat, post me venturus est. Post, id est, Post me praedicans; Ante me, id est, nobilior, dignior; Prior me erat, quia non ex prospectu aliquo, prior me cum sis, post me esse incepit, sed semper prior erat, etiamsi postea venerit.

Vers. 16. Quid est: De plenitudine ejus nos omnes accepimus? Quia non communicatam liberalitatem habet, sed propriam radicem et fontem in se possidentem, ita ut pro superabundantia sumi debeat vox plenitudo, Et gratiam pro gratia; id est, pro veteri, novam.

Vers. 18. Qui est in sinu Patris, consubstantiale indicat.

Vers. 23. Ego τον̄ clamantis in deserto, quomodo intelligi debet quod dicit? ad prophetam aufugit, snum sicut dignum sermonem ut sacerdot: nam id Isaies dicit.

Vers. 26. Quem vos nescitis; id est, De quo vos veram opinionem non habetis.

Vers. 27. Cuius non sum dignus calcamentum solvere; inquit ministerium hoc significat.

Vers. 28. Cur narrat haec in Bethabara facia suis? Ne quis dicat illum in angulo et non coram multitudine libere locutum esse. Oportet autem scire recte dicere quādā exemplaria, in Bethabara, nam Bethania non est trans Jordani, sed iuxta Ierusalem est.

Vers. 29. Ecce Agnus Dei; agnum enim vocat, prophetæ illis memoriam revocans Isaia, et umbrarum figuræ.

Vers. 30. Ante me factus est, id est, Nobilior; nobilior autem, quia baptizabit in Spiritu sancto, id tollendum peccatum mundi.

Vers. 33. *Et ego nesciebam eum*, dicit; quia secundum carnem ejus cognatus eram. Etenim angelus Mariae dixit: *Ecce Elizabeth cognata tua*. Ut ergo non videatur gratia donatus esse ob cognitionem, dicit: *Vidi Spiritum descendenter in illum*. Et, *Super quem videris Spiritum descendenter*. Hec omnia, veritati consona quidem dicit, et per ea conjecturas adimit.

Vers. 36. Respiciens Iesum ambularem, dixit, *Ecce*; ut duplice modo, per oculos et per vocem, non obsecutus attraheret.

Vers. 38. Cur interrogat, *Quid queritis*, omnia sciens? Ut adducat eos ad se per interrogationem.

Vers. 39. Qui alias dicit: *Non habet ubi caput reclinet Filius hominis*, quomodo hic dicit: *Venite et videate*? Non illuc in domo non manere dixit, sed non possidere dominum nec habitationem propriam. Cur, cum ad illum venissent Joannis discipuli, evangelista notavit dicendo: *Hora erat quasi decima*? Ut illorum ardorem per horam ostenderet.

Vers. 41. Cur alterius non indicavit nomen, sed tantum Andreæ nomen? Quia ipse qui scribit erat.

Vers. 42. Cur dicit: *Tu vocaberis Cephas*, et non, *Ego te vocabo*? Quia tunc initium erat, et nollebat auctoritatem suam revelare.

Vers. 48. Quid significat illud: *Priusquam se Philippus vocaret, cum esses sub fico, vidi te*? Ea eadem hora cum sub fico nemo adesset, Philippus solus Nathanael seorsum de Christo loquebatur.

Vers. 49. Quomodo dicit, Rabbi? *Tu es Filius Dei, tu es Rex Israel*? Filius Dei non, ut Petrus postea natura dicit, sed ut in virtute est et postea habetur.

Vers. 51. Cur dicit Christus: *Amen dico vobis, videbitis celum apertum, etc*? A terra se paululum elevans, quia Deus est; Ascendentes indicat, in cruce, in ascensione, in sepultura et in baptismo.

CAPUT II.

Vers. 4. *Quid mihi et tibi est, mulier? nondum venit hora mea*. Propterea ita loquitur, ut non suscipio habeatur de facto miraculo: etenim non eportebat a matre expeti, sed ab invitatis. Quid est: *Nondum venit hora mea*? Non horarum necessitati subjectus, neque horarum observator est temporum Creator; sed quod omnia in tempore convenienter operatur: cum discipuli nondum viderant, neque aliquis amicorum ad id hortatus fuerat, non erat ob miracula notus; ideo dicit, *Nondum venit hora mea*.

Vers. 5. Dicit mater ejus ministris: *Quodcumque dixerit vobis, facite*. Sciebat enim repulsam non ex debilitate esse, sed quod ipse non volebat in miracula irruens videri.

Vers. 6. Non simpliciter dicit: *Secundum puri-*

A καὶ γάρ οὐκ ἔδειτο αὐτὸν, λέγει, διὰ τὸ εἰναις αὐτῷ συγγενῆ κατὰ σάρκα. Καὶ γάρ ὁ ἀγγελός πρὸ τῆς Μαρίαν· Ἰδού Ἐλσάδεται ἡ συγγένεις σου. Τη σὺν μὴ δόξῃ χαρίζεσθαι διὰ τὴν συγγένειν την φησὶ καὶ, Ὁσι ταῦτα ποιεῖται τὸ Πνεῦμα καταβάτος αὐτὸν· καὶ, Ἐφ' ὅτι ἡδης τὸ Πνεῦμα κατεῖναι τοῖς οὐρανοῖς πάντας, ἀληθεύειν μὲν λέγει, τὴν ὑπόνοιαν ἀνατρέπει.

Ὅτι ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· Ἰδε· Ινα διττῶς καὶ διὰ τῶν ὄφεων μῶν, καὶ διὰ τῆς φωνῆς τοὺς μὴ προσεσχηκότας ἀλκύσηται.

Διὰ τὸ ἀρωτό, Τί θέλετε; Οἱ πάντα γινώσκων; Ἡ ἐφελκύσηται αὐτὸν διὰ τῆς ἀρωτήσεως.

Οἱ ἀλλαχοῦ λέγει, διὰ Οὐκ ἔχει ποῦ τὴν περιλήψιν οἱ Υἱὸς τοῦ ἀνθράκου, τὰς ὁδοὺς Ἀρχεσθε καὶ ίδετε; Οὐ τὸ μὴ μάντειν τὸν οἰκτὸν εἰγεν ἐκεῖ, ἀλλὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν οἰκιαν καὶ σπεῖριαν. Διὰ τὸ δὲ ἡδονὸν περὸς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ Ιωάννου, ὁ εὐαγγελιστὴς ἐπεισμήνατο λέγων· Ήμα ἡ δεκάτη; Ἰνα τὴν επουδηγη αὐτὸν ἐκ τῆς ὥρας εἰδείξηται.

Διὰ τὸ τοῦ ἑτέρου οὐκ ἐγκάριστον θεομ., ἀλλὰ τοῦ Ἀνδρέου μόνον; Διὰ τὸ αὐτὸν εἶναι τὸ ιδύγειντα.

Διὰ τὸ λέγει· Σὺ κληθήσῃς Αἴγαρης, καὶ οὐ τοι. Ἔγώ σε καλέω; Ὁτι τέως ἀρχή ἦν, καὶ οὐκ θελετο τὴν αὐθαντικὴν διέξαι.

Τὶ σημαίνει τὸ, Πρὸ τοῦ σε φίλεσσον φαίνεται ὑπὸ τοῦ πατέρος τὴν συκῆν εἰδότο σε; Τὸ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν δὲς ἐν τῇ συκῇ οἰδενὸς παρόντας, μόνος ὁ Κατιπός τῷ Ναθαναϊλ κατ' ίδειν περὶ Χριστοῦ καὶ ελέγετο.

Πῶς εἰπεν αὐτῷ· Ραβδί, σὺν εἰ σε Υἱὸς τοῦ θεοῦ. σὺν εἰ σε βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ; Υἱὸς θεοῦ εἰς τὸ Πέτρος ὑπερον φύσει, ἀλλ' ως ἐν ἀρετῇ ήτα μὲν ὑπερον προσδοκώμενον.

Διὰ τὸ εἰπεν δι Χριστός· Ἄκαρτοι δύστοι τὸν αὐτοῦ διεργότα, καὶ τὰ δέης; Ἅπο τῆς τῆς αὐτοῦ κατασμικρῶν, διὰ θεός θετι. Τὸ δὲ, ἀναβαίνοντας δηλοί, ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ἀναλήψεως καὶ τοῦ πάτρου καὶ τοῦ ἱδρώτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Τὸ δὲ, Τί ἐμοὶ καὶ σοι, γύναι; οὐδὲν ἔχει τὸ οὐρανοῦ, τούτου ἔνεκα δίλεγεν, ὅπερε μὴ ὑποκειμένην τὸ γινόμενον θαῦμα. Καὶ γάρ οὐ παρὰ τῆς μητρὸς παρακληθῆναι ἐχρήν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν κλητῶν. Τί έστι τὸ, Οὐχιά ἡ ὥρα μου; Οὐκ ἀνάγει ὥραν ὑποκειμένος, οὐδὲ ὥρας παραπτηρούμενος; δι Χριστοῦ Δημιουργός· ἀλλ' δι τοῦ πάντα μετά καιροῦ προτρέπτως ἐργάζεται· ἐπειδὴ οἱ μαθηταὶ οὐδέποτε φέρεται οὐδὲ τις τῶν φίλων παρεκάλει· εἰς τούτα, οὐδὲ ὥρας ἡ πρὸς θαύματα· διὰ τοῦτο λέγει· Οὐχιά ἡ ὥρα μου.

“Οτι τοῖς διακόνοις εἰπεν τὴν μήτηρν αὐτοῦ· Οὐ πάντη οὐμέτι, κοιτάσσετε. Πάδει γάρ δι τῶν ἑταίρειας ἡ παραίτησις, ἀλλὰ τοῦ μὴ δόξαι ἐπειδή πετεῖν αὐτὸν τοῖς θαύμασιν.

Οὐχ ἀπλῶς δὲ εἰπεν, Κατὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ

'Ιουδαιῶν· ἀλλ' ἵνα μὴ τινες; τῶν ἀπίστων ὑποπτεύσωσιν ὅτι τρυγίας τις ἐναπομένεις, εἴτα τοῦ ὄντος ἐπιβληθέντος καὶ χρεβάντος, οίνος λεπτότατος γέγονε, δείκνυσιν ὅτι οὐδέποτε ἔκεινα γέγονεν οἶνος δοχεῖα· ἐπειδή γάρ ἀνυδρός ἔστιν ἡ Παλαιστίνη, καὶ οὐκ ἦν πολλαχοῦ χρῆμας εὑρίσκειν, ἐπλήρουν ἀει τὰς ὑδρίας ὄντος, ὥστε μὴ τρέχειν εἰς ποταμοὺς, εἰ γένοιντο ἀκάθαρτοι. Ἐξ οὐκ ὄντων δὲ οὐ ποιεῖ οἶνον, περικόπτων ἔχων τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων.

"Οτι πρῶτον τῷ ἀρχιτρικλίνῳ δοθῆναι κελεύει, ως νήφροντι. Καὶ γάρ οἱ τὴν τοιαύτην διακονίαν πεπιστευμένοι μάλιστά εἰσιν νήφροντες, ὥστε ἐν κόσμῳ καὶ τάξιν πάντα διατίθεσθαι. Εἰ γάρ τοις ἀλλοις ἀδυτῇ, εἶπον ἀν δι τοις μεθύουσι, καὶ ἀλόγοις καὶ μὴ διακρίνουσιν ἔδωκε πιεῖν.

Διὰ τὴν τὸν νυμφίον ἐφώνησεν δὲ ἀρχιτρικλίνος, καὶ οὐ τοὺς διακόνους; Οὕτω γάρ ἀν καὶ τὸ θαῦμα ἐξεκαλύφθη· καὶ οἰκονομίαν γέγονε τοῦτο, ἵνα μὴ πάντες γνῶσιν. "Οτι δι βασιλικὸς διὰ τοῦτο αὐτὸν πρό; τὴν τοῦ παιδὸς ὑγείαν προσεκάλεσατο, διὰ τὸ μαθεῖν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον ὅπερ καὶ παρθηλῶν δὲ εὐαγγελιστὴς ἔλεγεν, ὅπου ἐποίησε τὸ δύωρ οἶνον· οὐχ ἀπλῶς δὲ οἶνον ἐποίησεν, ἀλλὰ οἶνον κάλλιστον.

Διὰ τὴν κατέδην εἰς Καπερναούμ; "Η διὰ τὴν εἰς Μητέρα τομήν, ἵν' ἀποκαταστήσῃ τὴν Μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς. Καὶ διὰ τὴν εἰς Καπερναούμ οὐκ ἐποίησε σημεῖα; "Οτι οὐχ ὑγιῶς προσέκειντο αὐτῷ· καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν εἰπών· Καὶ σὺ, Καπερναούμ, ή ἔως τῶν οὐρανῶν ὑψωθεῖσα, ἔως ἂρου καταβήσῃ.

Διὰ τοῦ εἰπεῖν, διειπέντε τὸν Ἀρχιτρικλίνον· Ἡράκλειον τὸν Ιουδαιῶν, δείκνυστιν ἡμῖν διειπέντε οὐ πρὸ πολλῶν πάνυ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἐβαπτίσατο.

"Οτι τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ιεροῦ λέγων· Μή ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου, οἶκον ἐμπορίου· ἔτερος δὲ εὐαγγελιστὴς λέγει, σπηλαῖον λιγστῶν. "Οθεν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀμφότερα γέγονεν· ἐκεῖ μὲν γάρ πρὸς αὐτὸν τὸ πάθος ἐλθὼν, ἐνταῦθα δὲ ἐν προσιμοῖς τῶν σημείων ὑφειμένων τῇ ἐπιτιμήσει. Ἐπει οὖν καὶ διάρκειας καὶ διάφορος, διῶκες τὸ πραχθέν.

"Οτι τὸ λέγειν αὐτοὺς, Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν διειπέντε ταῦτα ποιεῖς; ἐσχάτης ἀπονοίας ἐστί· ποιούν γάρ σημεῖον χρείας ἦν ὅστε τὰ κακῶς γινόμενα παύσαι, ἥγουν τοὺς ἀμαρτάνοντας ἐπιστρέψεις;

Οτι τὸ, Λύσατε καὶ ἀγέρω, δύο εἰσάγει νοήματα, καὶ διειπέντε ταῦτα ποιεῖς, καὶ διειπέντε θεός διαναστήσων· ἐστιν γάρ Κύρου ἡρχθη τὸ Ίρρον, εἴτα ἀνεκόπη· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἡρχθη ἐπὶ Δαρείου· ἐπὶ γάρ Σολομῶντος εἰς εἰκοσι ἑτη ἐκτίσθη.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

"Οτι δι Νικόδημος νυκτὸς ἡρχετο· ἐφοδεῖτο γάρ.
PATROL. GR. CVI.

A ficationem Iudeorum, sed ne quidam ex incredulis suspicentur aliquem fæces reliquise, deinde aqua injecta et immista, vinum tenuissimum factum esse, ostendit quod ille urnæ nunquam vini receptoria fuissent; cum enim Palæstina sine aqua sit, et difficile sit in multis locis fontes invenire, implebant semper hydrias aqua, ne ad rivos currenerent, si impuri fierent. Sed e nihilo non vnum facit, sponte minuens miraculi magnitudinem.

VERS. 8. Primo architriclino ferri jubet, tanquam jejunio. Nam qui tale ministerium implent multum sunt temperantes, ut omnia cum ordine et ornatu disponant. Si enim aliis datum fuisse, diceretur illis jam ebriis, et sine ratione, et non discernentibus potum fuisse datum.

VERS. 9. Cur sponsum vocavit architriclinus, et non ministros? Ita enim miraculum revelatum fuisse; ex instituto istud factum est ne omnes cognoscerent. Regulus ideo illum ad sanitatem filio dandam vocavit, quod didicerat illum hoc signum fecisse; quod designans evangelista dicit, ubi fecit aquam vinum; non vinum simpliciter fecit, sed vnum optimum.

VERS. 12. Cur descendit in Capharnaum? Certe ob matris reverentiam, ut se matri et fratribus restitueret. Et cur in Capharnaum signa non fecit? Quia immoderate illum urgebant: id quoque ostendit dicens: *Et tu, Capharnaum, quæ usque ad cælum ascendisti, ad infernum descendisti.*

VERS. 13. Dicendo quoniam, *Prope erat Pascha Iudeorum*, ostendit nobis quod paucis ante Pascha diebus fuit baptizatus.

VERS. 14. Vendentes et ementes ejecit e templo dicens: *Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis*; alias evangelista dicit, *speluncam latronum*. Unde arguitur non codem tempore utrumque factum esse; nam illic ad passionem appropinquans, ibi autem in initio signorum modesta voce increpando. Cum igitur tempus et sermo diversa sint, his illud factum est.

VERS. 18. Cum illi dicunt: *Quod signum nobis ostendis quia hæc facis?* summam dementiam ostendunt. Cuius enim signi opus erat ut male acta desinerent, id est ut peccatores converterentur?

VERS. 19. *Solvite et excitabo;* duas sententias includit, et quod resurget, et quod Deus est qui resurget; dicit enim de se: *Excitabo.*

VERS. 20. Quomodo intelligendum: *Quadraginta et sex annis ædificatum est templum?* Ultimam ædificationem memorat; nam sub Cyro inceptum est, opus, deinde interruptum; postea vero rursus inceptum est sub Dario; sub Salomone enim, viginti annis exstructum fuit.

CAPUT III.

VERS. 1. Nicodemus nocte venit, timebat enim,

Iste est qui loquitur in medio Evangelio de Christo : **A** Οὐτές ἔστιν δὲ λαλῶν ἐν μέσῳ τοῦ Εὐαγγελίου : Καὶ Χριστοῦ· Μή δὲ νόμος ἡμῶν χρήσει εἰπά, διὸ μὴ ἀκούσῃ χρότερος τοῦ λαζεῖ; Οὗτος καὶ τολμῆτης ἤτησατο τὸ σῶμα. Καὶ Ιερονόμος δὲ οὐδέποτε πρὸς Χριστὸν, διτις οὐδεὶς δύναται τὰ σημεῖα ἢ ποιεῖς ποιῆσαι, διὸ μὴ δὲ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.

Vers. 3. Quid est : *Nisi quis renatus fuerit ex alto, non potest de me bene cogitare? Ex alto, id est, e cælo.*

Vers. 5. Cur duo, et non tantum Spiritus, sufficiere putetur ad Baptismi perfectionem? Compositus est homo et non simplex, ut recte scimus; et ob eam rem duplice et composito cognata et similia remedia in sanationem adhibita sunt; corpori quidem visibili, aqua sensibilis; animæ vero invisibili, Spiritus incorporalis. Ad fidem vocatur, quæ sine verbo datur; aqua autem prodest ad ostendendam purificationem; quum enim soleamus corpus sordido luto deformatum, aqua lavantes mundum ostendere, ideo et in mystica actione ideum suscipimus: re sensibili, spiritualem ostendimus splendorem. *Ei paulo post.* In usu vero, tres immersionses adhibentur. Illud ideo contingit: Quatuor elementa cognoscimus, e quibus mundus constat, ignem, aerem, terram et aquam. Deus ergo noster et Salvator propter nos incarnationem perficiens in unum ex his quatuor terram descendit, ut inde vitam produceret. Nos autem baptismum suscipientes in imitationem Domini, magistri et ducis nostri, non in terra quidem sepelimur; illa enim mortui tantum corporis habitatio sit, infirmitatem et corruptionem nostræ naturæ operiens. Sed in cognatum terræ elementum aquam intrantes, illa nosmet occultamus, ut Salvator terra; et ter id sufficientes, trium dierum ejus resurrectionis gratiam imitamur.

Vers. 6. Quid est : *Quod natum est e Spiritu, spiritus est?* Ibi nativitatem secundum gloriam ei gratiam dicit per baptismi regenerationem et adoptionem.

Vers. 8. Cur exemplum assert dicens: *Spiritus ubi ruhi spirat, et vocem ejus audis, sed nescis unde veniat et quo vadat?* Talis est ista sententia: Si enim, ait, venti cuius sensatione auditum percipis, vim explicare nescis, quomodo divini Spiritus operationem conaberis intelligere?

Vers. 10. *Si terrena dixi robis et non creditis (id est, de baptismo et de nativitate secundum gloriam): Quonodo si dixeris vobis cœlestia (id est, de ineffabili generatione)?* Alii autem terrenum intelligent de venti operatione; si vero baptismum terrenum dicit, vel quia in terra perficitur, vel per comparationem cœlesti ipsius generationi.

Vers. 13. Cur dixit : *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo?* Ut Nicodemum cœcludaret

X Οὐδέποτε μή δὲ νόμος ἡμῶν χρήσει εἰπά, διὸ μὴ ἀκούσῃ χρότερος τοῦ λαζεῖ; Οὗτος καὶ τολμῆτης ἤτησατο τὸ σῶμα. Καὶ Ιερονόμος δὲ οὐδέποτε πρὸς Χριστὸν, διτις οὐδεὶς δύναται τὰ σημεῖα ἢ ποιεῖς ποιῆσαι, διὸ μὴ δὲ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.

Tι ἔστιν, Ἐάν μή τις τεργηθῇ ἀντωθεῖ, οὐ δι-
ναται περὶ ἑμοῦ καλῶς δοξάσται; Τὸ δὲ, ἀντωθεῖ,
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

B Διὸ τὸ τὰ δύο καὶ οὐχ μόνον τὸ Πνεῦμα εἴπερ;
ἴνοιρθη πρὸς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ βαπτισμάτος;
Σύνθετος δὲ ἀνθρώπος, καὶ οὐχ ἀπλοῦς, ὡς ἀκριβῶς
ἴπειτάμεθα· καὶ διὰ τοῦτο τῷ διπλῷ καὶ συνεγ-
γένευ τῷ συγγενῆ καὶ δομοισι φάρμακα πρὸς θεραπείαν
ἀπεκληρώθη· σώματι μὲν τῷ φαινομένῳ, ὑπὲρ τοῦ
αἰσθήτον· ψυχῇ δὲ τῇ ἀσφάτῳ, Πνεῦμα τὸ ἀραιό-
πιστει καλούμενον, ἀρρένως παραγενόμενον ὑπὲρ
δὲ ὑπηρετεῖ, πρὸς ἔνδεξιν τῆς καθάρσεως. Ἐπειδὴ
γάρ εἰώθαμεν καὶ ὑπὲρ βορδόρου τὸ σῶμα κεντη-
σθὲν, ὑδατὶ ρύποντες καθαρὸν ἀποράπειν· διὰ τοῦτο
καὶ ἐπὶ τῆς μυστικῆς πράξεως αὐτὸν παραλαμβά-
μεν· τῷ αἰσθητῷ πράγματι, τὴν ἀσώματον διήστα-
τες λαμπρότητα. Καὶ μετ' ὅλη ταῦτα· Πρὸς δὲ χρεῖαν,
αἱ τρεῖς καταδύσεις παραλαμβάνονται· τούτο το-
χάνει· Τέσσερας στοιχεῖα γνωρίζομεν, ἀφ' ὃν δὲ κι-
σμος ἔχει τὴν οὐσίασιν, πῦρ, ἄνηρ, γῆ, καὶ ὕδωρ.
Ο τοίνυν Θεὸς ἡμῶν καὶ Σωτὴρ τὴν ὑπὲρ τοῦ
οἰκονομίαν πληρῶν, τὸ τέταρτον τούτων ὑπῆρχε τοῦ
τῆν, ἵνα ἐκεῖνον τὴν ζωὴν ἀνατείλῃ· ἥμει; δὲ τὸ
βάπτισμα παραλαμβάνοντες εἰς μέμησιν τοῦ Κυρίου
καὶ διδασκάλου καὶ καθηγεμόνος ἡμῶν, εἰς τὴν δι-
ού Θαυμόμεθα· αὐτὴ γάρ τοῦ νεκρωθέντος; παν-
λῶς σώματος γίνεται σκέπη, τὴν ἀσθένειαν καὶ φθ-
ράν τῆς φύσεως ἡμῶν περιστελλούσα· ἐπεὶ δὲ τοῦ
γῆς τὸ συγγενὲς στοιχεῖον τὸ οὐδωρὶ ἐρχόμενοι, τιν-
έστους δὲ γεράποτεμεν, ὡς δὲ Σωτὴρ τῇ γῇ καὶ τοῦ
τοῦτο ποιήσαντες, τὴν τριήμερον τῆς ἀνα-
στασεως χάριν ἔχεικονίζομεν.

Tι ἔστιν· Τὸ γεννηημάτος ἐκ τοῦ Πνεύματος,
παρεῦμά ἔστι; Γένησιν ἔντεῦθα, τὴν κατὰ τοῦ
καὶ χάριν λέγει διὰ τοῦ βαπτισμάτος; ἀνεγένεται
καὶ οἰσθεσταν.

D Διὰ τὸ φέρει παράδειγμα λέγων· Τὸ Πνεῦμα ἐπει-
θέλει κατεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούει, εἰτ
οἰδας δὲ πόθεν ἐρχεται καὶ ποῦ ὑπάρχει; Ἐπειδὴ
τὸ νόμημα τοιούτον· Εἰ γάρ, φησι, τοῦ θεού, οὐ δὲ
αἰσθασι δέχη τὴν ἀκοήν, τὴν ὀρμήν δὲ ἐρμηνεύει
οὐκ οἶδας, πῶς τὴν ἀπὸ τοῦ θεοῦ Πνεύματος ἀν-
γειαν περιεργάζῃ νοῆσαι;

Εἰ τὰ ἐπίγεια εἰκὼν ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεῖται
(τοιούτοις, περὶ τοῦ βαπτισμάτος καὶ τῆς καὶ
χάριν γεννήσεως)· καὶ δὲν εἰκὼν ὑμῖν τὰ ἐπει-
ρόματα (τοιούτοις, περὶ τῆς ἀπορρήτου, καὶ ἀρρένω-
γεννήσεως); "Ἄλλοι δὲ τὸ ἐπίγειον, περὶ τῆς τοῦ
ἀνέμου ἐνεργείας, νοεῦσιν. Εἰ δὲ τὸ βάπτισμα, ιτι-
γειον λέγει, δὲ διὰ τὸ ἐν τῇ γῇ τελείσθαι, η τρί-
σιγχρισιν τῆς ἀνωθεν αὐτοῦ γεννήσεως.

Διὰ τὸ εἰπε τὸ, οὐδεὶς ἀναβόσκεται εἰς τὸ
οὐρανόδιον, εἰ μὴ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς; Τὸ

τὸν Νικόδημον διορύωσαται, ἵκει ἱκεῖνος εἶπεν, Α καὶ με εἶπεν, Καὶ εἰ μὲν τοῦτον διδάσκαλος, Εἰκόνεις υἱοῦ αὐτοῦ τὸ φρόνημα εἰς τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν διδάσκαλον.

Διὰ τὸ εἶπεν· Καὶ καθὼς Μωυσῆς ὑψώσας τὸν δρινὸν ἐπὶ τῷ ἄρνημα; Πρῶτον μὲν, ἵνα μάθωμεν ὅτε συγγενῆ τὰ παῖδας τοὺς νέοις, καὶ ἵνα γνῶμεν ὅτι οὐ κακόν· ἐπειτα ὅτι εἰ πρὸς εἰκόνα χαλκῆν δρεως; βλέποντες οἱ Ἰουδαῖοι διέφυγον θάνατον, πολλῷ μᾶλλον εἰς τὸν ἀσταυρωμένον πιστεύοντες. Διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν· Ἐνταῦτος δὲ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται.

Τὸν διάβοτετελε τὸν Ιλέαντον Ἰησοῦν πρίν τὸν κόσμον, ἀλλ' Ἰησοῦν σώση τὸν κόσμον· τὸν γάρ κρίσιν, φησιν, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐλεύσει δεῖ γενέσθαι.

Ο πιστεύων εἰς τὸν Ιλέαντον, οὐ πρίνεται. Φυλάκτων δηλονότι καὶ τὰς ἁκείνου ἐντολάς. Ἐνταῦθα δὲ τὸ, Οὐ κατακρίνεται, νοήσεις. Ο δὲ μὴ πιστεύων, ηδη πέντεται. Πῶς; Οτι αὐτὸν τὸ ἀπιστεῖν, κόλασις ἔστι, τῇ τοῦ πράγματος καταδικαζόμενος φύσει· ὡσπερ δὲ φυγές, καὶ μὴ κρίνοντός τινος μὴ καταδικασθῇ, τῇ τοῦ πράγματος καταδίκασται φύσει.

Ο κοινῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς. Ο τῷ Χριστιανισμῷ προστέρχων δηλονότι.

Διὰ τοῦ εἰπεῖν, διει, Μετὰ ταῦτα δέξῃλθεν δὲ Ἰησοῦν εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν πόλιν ἀνῆκε καὶ διδάσκειν καὶ θαυματουργεῖν.

Οτι καὶ οἱ μαθηταὶ καὶ δὲ Ἰωάννης ἐδάπτεῖε, τὸ δὲ τέλος ἐπειτίθει Χριστὸς τὸ Πνεῦμα χαριζόμενος.

Τι σημαίνει ἡ λεγομένη ζῆταις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου πρὸς τινα Ἰουδαίον περὶ καθαρισμοῦ; Τὴν ζηλοτυπίαν αὐτῶν ἣν εἶχον δὲ πρὸς τοὺς τοῦ Χριστοῦ μαθητὰς; πρὸς αὐτῶν εἰς τὸν Χριστὸν, ὡς τοῦ παρὰ αὐτῶν βαπτίσματος πλάνον ἔχοντος τὸν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν· διει δὲ τοῦτο ἔστι, τὰ ἔτης δηλοτ. Ἡλθον γάρ πρὸς τὸν Ἰωάννην λέγοντες· Ραβδί, δες ἡμῖν μετὰ σου, τουτάστιν δε τάξιν ἔχει μαθητοῦ, ἀποσχίσας βαπτίσει· ἀντὶ τοῦ, θεοῦ σὺν μεμαρτύρησαι, ἀντὶ τοῦ, θν σὺ θάκτεσαις.

Τι ἔστι τὸ, Χαρῆ χαίρω; Διὰ τὸ ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ Νυμφίου τὴν Νύμφην ἐπιγνῶναι αὐτὸν. Οἱ λέγει τοιούτον ἔστιν ἀντὶ τοῦ. Εἰ μὴ προστήλειν ἡ ΔΝύμφη, τουτάστιν δὲ λαβε, ἥγουν ἡ Ἐκκλησία, τῷ νυμφίῳ Χριστῷ, τότε ἀν τὴν ἡλιγησαν νῦν δὲ τούτου γενομένου, ἡς φίλος χαρῇ χαίρω.

Τι σημαίνει· Ο δινάθεστος ἐρχόμενος, ἐκεῖνων πάντων ἔστι; Τὴν διερθάλλουσαν τῆς δόξης αὐτοῦ ὑπεροχήν. Τὸν δὲ ἐκ τῆς γῆς δόντα καὶ λαλοῦντα, ἐκυρῶν φησιν, οὐχ διει δὲ γῆνα ἐλεγεν, ἀλλὰ παρεῖλλων τὰ αὐτοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν.

Οτι δὲ εἴπεν· Τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει, ἀντὶ τοῦ, Ολίγοι, φησιν· δωπερ γάρ τὸ, Πάντες, ἐπὶ τῶν πολλῶν νοεῖται, οὐτω καὶ τὸ, Οὐδεῖς, ἐπὶ τῶν δλίγων.

Τι ἔστιν· Ο γάρ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγιστε διει δ θεός διηθής ἔστιν; Ἀντὶ τοῦ,

τολιτ igitur ejus superbiam in non habendo eum magistrum.

VERS. 14. Cur dixit : Sicut Moyses exaltavit serpem in deserto? Primo quidem, ut discamus cognata esse vetera novorum, et ut cognoscanus id non malum fuisse; deinde si ad imaginem æream serpenti aspicientes Judæi mortem vitabant, multo magis qui in crucifixum credunt; ideo adjicit: Ut omnis qui credit in eum non pereat.

VERS. 17. Non misit Filium suum ut judicet mundum, sed ut salvet mundum. Judicium enim, inquit, in secundo adventu oportet fieri.

VERS. 18. Qui credit in Filium, non iudicatur. Id est evidenter, qui observat ejus mandata; illi autem, Non condemnatur, intelliges. Qui autem non credit, jam iudicatus est. Quomodo? Quia ipsa incredulitas supplicium est actus natura condemnato: ut homicida, etiā a iudice nullo condemnatus fuerit, actus natura condemnatus est.

VERS. 21. Qui facit veritatem, venti ad lucem. Id est, qui ad Christianismum accedit.

VERS. 22. Dicendo quod, Post hæc venit Jesus in terram Iudeam, ostendit illum diebus festis in civitatem ascendere, ut doceret et signa ficeret.

C VERS. 23. Discipuli et Joannes baptizabant, perfectionem autem adjecit Christus Spiritum donans.

VERS. 25. Quid significat quæstio, de qua dicitur, ex discipulis Joannis cum aliquo Iudeo de purificazione? Zelotypiam qua isti laborabant semper contra Christi discipulos et contra ipsum Christum, ut baptismō ab ipsis collato majus quid habente quam baptismus Christi discipulorum; quod autem id fuerit, quæ sequuntur ostendunt. Nam venerunt ad Joannem dicentes: Rabbi, qui erat tecum, id est, qui discipuli nomen habet, separatus baptizat, quasi dixerint: Cui tu testimonium perhibuisti, quem tu baptizasti.

VERS. 29. Quid est, Gaudio gaudet? Quid a voce Sponsi Sponsum agnoscit Sponsa; quod dicit tali est: Si non venisset Sponsa, id est populus vel Ecclesia, ad sponsum Christum, tunc dolebam, nunc autem hoc facto ut amicus gaudio gaudeo.

VERS. 31. Quid significat: Qui desursum venit, super omnes est? Superabundantem gloriae illius magnitudinem. Qui est de terra et de terra loquitur, de se dicit, non quod terrena loquatur, sed sua confert cum Christo.

VERS. 32. Testimonium ejus nemo accipit, id est, Pauci accipiunt; ut enim omnes pro multis intelligunt, ita, Nemo, pro paucis.

VERS. 33. Qui est: Qui enim accepit ejus testimonium, signavit quia Deus verax est? Id est, qui illi

non credit, Patri quoque non credit; nam, *Signavit* Αὐτὸς δὲ μὴ τούτῳ πιστεύων, καὶ τῷ Πατρὶ ἐπειδὴν στέλλει τὸ γέροντα, *Eσφρόδηγετε*, ἀνταῦθι, *Ἐδεῖτε*. στέλλει τὸ γέροντα, *Eσφρόδηγετε*, ἀνταῦθι, *Ἐδεῖτε*.

VERS. 34. Quid est : *Non enim ad mensuram dat Dens Spiritum?* Ibi de operatione loquitur. Nos quidem iungitur, ait, cum mensura operationem recipimus ; ille autem plenam omnibus operationem præstat.

CAPUT IV.

VRS. 2. Jesus ipse non baptizabat, sed discipuli, sed nuntiantes de illo id dicebant ut excitarent audientes quia Christus baptizat. Dicebant autem, quia non cognoscebat propositum Joannis quod in Christum habebat.

VERS. 4. Quomodo intelligendum : Oportebat I
nauem eum transire per Samariam? Quia expulerant
eum Judæi, ad gentes ibat. Unde vocati sunt Sa-
maritani, et quomodo constituti erant? Somor
mons quidam dicebatur a possidente, ut Isaïas dicit :
Et caput Somorum Ephraïm. Sed incolæ non Sa-
maritani sed Israclitæ vocabantur. Temporis autem lapsu
in Deum offendiderunt, et regnante Phacee venit
Phelgaphasar, urbes cepit multas et dedit Ela, et
hunc auferens, Osee regnum dedit. Sed in istum
progrediens Salmanasar, cepit urbes alias, et tributa
imposuit. Sed is e primo quidem regnavit, postea
vero regno excessit ad societatem Æthiopum con-
fugiens. Cognovit id Assyrius et impugnans et
auferens eos, non gentem illic manere permisit ob
suspicionem seditionis; ex his autem, plurimos in
Babyloniam et Medium adduxit, et inde gentes e di-
versis locis adducens, constituit in Samaria, ita ut
postremo securum sibi regnum faceret, locum ba-
hentibus incolis. Quibus gestis, volens Deus ostendere
suam potentiam, et se non per debilitatem
tradidisse Judæos, sed ob illorum percafa, misit
leones in barbaros, qui vastaverunt gentem totam.
Nuntiatum est ergo regi, et mittit sacerdotem
quemdam qui illis præberet legem Dei. Sed nihilominus
non ideo ex plenitudine suæ impietatis
abscesserunt. Tempore clapsi, idolis quidem re-
nuntiaverunt, et adoraverunt Deum. Rebus ita se
habentibus, ascendentibus hi qui erant ex Judæa, in-
vidiose in illos se gesserunt, quasi in alienigenas. I
et a monte Samaritanos vocaverunt. Non parva
autem exinde orta est inimicitia; nam non omnibus
Scripturis utebantur, sed Moysis libris, minime vero
prophetarum. Æmulabantur autem in generis no-
bilitate iis æquales esse, et de Abraham gloria-
bantur, et patrem illum esse præ se cerebant, ut
*pote qui e Chaldaea esset. Judæi autem cum omni-*bis qui gentiliter vivebant, hos quoque execraban-**

VERS. 6. Dicendo quod : *Jesus fatigatus erat ex itinere*, ostendit illum ita ardenter iter fecisse ut fatigatus foret. Non enim iumentis utebatur, docens nos mediocritatem neque magna cupore. In terra

Τί εστι τὸ, Οὐ γάρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ θεός τὸ
Πτερύμα; Ἐνεπύθα τὴν ἐνέργειαν λέγει. Ήμεῖς
μὲν οὖν, φησί, μέτρῳ τὴν ἐνέργειαν λαμβάνειν
αὐτὸς δὲ ὀλόκληρον πᾶσι τὴν ἐνέργειαν παρίχει.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Πώς νοητέον τδ. "Εδεις δέ αὐτέστι διέρχεσθαι της Σαμαρείας; "Οτις διν, φησιν, ἀπῆκανον αὐτήν οι Ἰουδαῖοι, ἐπὶ τὴν Ἐβνην ἡρχετο. Πλέθων ἐπιήθησαν Σαμαρεῖται, καὶ πώς συνέστησαν; Σορῷ τὸ ἤργον γέτο ἀπὸ τοῦ κτησαμένου· καθάπερ καὶ Ἡσαΐας εργάζεται. Καὶ ἡ κεφαλὴ Σομιόρων ἐγράψαμεν ἀλλ' οι οἰκουμενικοὶ Σαμαρεῖται, ἀλλ' Ἱσραηλῖται ἐλέγοντο χρόνῳ πριν τόπος προσέκρουσαν τῷ Θεῷ, καὶ βασιλεύεινται θεοὺς καὶ ἀνθρητοὺς Φελγαφασάρ, πόλεις τε εἰλας πολλές, παντας ἐπίθετο τῷ Ἡρῷ, καὶ ἀνελὼν αὐτὸν, Ποτεὶτην βασιλείαν ἔδωκε· καὶ ἐπὶ τούτον ἐλθών ὁ Σαλαμανδρίτης πόλεις ἐτέρες, καὶ φόρου ἐποίησεν ὑποτελεῖς. Αἱ τελείωτες τοῦτον τὸν θρόνον ἔδεστον τοῦτον ἀργῆς, καὶ πρὸς τὴν τῶν Αἴθιππων κατέψυγε σφραγίδας, ἔγνω τοῦτο δὲ Ἀσσύριος, καὶ ἐπιστρατεύεις; τοῦτον ἀνελὼν αὐτοὺς, οὐκέτι τὸ Εθνος ἔκει μένειν ὄφιτον διὰ τὴν τῆς στάσεως ὑποφίλων ἀλλὰ ἐξ αὐτῶν, τοιαῦτα μὲν εἰς Βασιλῶνα ήγαγε καὶ Μήδους· ἐκεῖνον ἔθην διαφόρων τόπων ἀγαγών, κατέψυξεν ἐν τῇ Λαμπρείᾳ, ὃστε λοιπὸν ἀπφαλῆ αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ἐπιτίθησθαι τῶν οἰκείων ἔχοντων εἰν τόπον. Τούτων δὲ γε κρίνων, βαυλόμενον; δὲ Θεὸς δεῖξας τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ ὡς οὐ δέ ἀσθενειαν ἔξιδωκεν Ἰουδαίους; εὖλος δι' ἀμαρτίας, ἐπαφῆσι λέοντας τοὺς βρεβάριους, εἰτινες ἐλυμαίνοντο τὸ Εθνος ἄπαν. Ἀπηργγίη ἐπέτρεψε ταῦτα τῷ βασιλεῖ, καὶ πέμπει λεπρά τινά τὸν παραδίσουντα αὐτοῖς τὸν Θεοῦ νόμον· ἀλλὰ ὅμως οὐδὲν οὕτως ἐξοκλήρου τῆς ἀσεβείας ἀπέστησεν. Αἴτιον προϊόντος, τῶν μὲν εἰδώλων ἀπέστησαν, ἵστορες δὲ τὸν Θεόν· καὶ τῶν πραγμάτων ἐν τούτοις διατάσσουσιν, ἀνελθόντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἡλιοτύπως πρὸς αὐτοὺς εἶπον· ἀπέτελε τὸν πρὸς ἀλλοφύλους, καὶ ἀπὸ τοῦ δρους Σαμαρεῖτας; αὐτοὺς ἐκάλουν. Καὶ οὐ μικρὰ ἐντυθεντὸν φίλονεικά· οὐδὲ γάρ ταῖς Γραφαῖς ἀπάσις ἔχοντας ἀλλὰ Μωϋσέα, τοὺς δὲ προρήτας, οὐχι. Ἐξιλοκεῖν μέντοι εἰς τὴν εὐγένειαν ισωθῆναι αὐτοὺς, καὶ ἐπιλοτιμοῦντο ἐπὶ τῷ Ἀβραάμ, καὶ πρόγονον εἰπεῖν ἐπεγράφοντο, ἀπέτελε τὸν Χαλδαίας διτελεῖ. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι μετὰ πάντων τῶν ἐθνικῶν ζώγισαν, τούτους ἔβελλοντο.

Εἰπών διτ, Κεκοπιακώς ἐξ τῆς ἀδουλοφίας, ἕτερον διτ, οὐτως ἐκάδιζεν εὐτόνως ὡς καὶ κοπιάτης, τὸ γάρ οὐ πονυγίος ἐκέχρητο, παιδεύ μηδενὶ τὸ ἀπρετεῖον, καὶ μή πολλῶν διτθια. 'Ετι γῆν δὲ, αὖτις

ἐπι θρόνου καθίζεται, καὶ παρὰ πηγῇ διὰ τὸ ψύχος· Αἱ νέαντας καὶ τὸ εὐχαριστήριον ἐδήλων· Ἡράκλειον δὲ τὸν ὀψοφόρον αὐτοῦ φρίνεται· ἐκ τοῦ μόνινον καταλειφθῆναι· ἐν τῇ δδῷ, καὶ τὸ περὶ τὰς τροφὰς ἡμελημένον ἐκ τοῦ ἀπελθεῖν τοὺς μαθητὰς ἀγοράσαι τροφὰς δείκνυται. Καὶ μετ' ὅλῃστα· Πῶς δύναται, φησίν, Ιησος εἶναι· δὲ Γάιος τῷ Πατέρι; Οὐ γάρ Θεὸς οὐδέποτε κοπιᾶ· δὲ Ἰησοῦς ἔκοπιασε. Ἀκούει τὴν τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἡταῖον· Οὐ Θεὸς διαίριος, οὐ Θεὸς κατασκευαστής τὰ ἀκρα τῆς γῆς, οὐ πειράστης, οὐδὲ κοπιάστης· οὐδὲ ἔστι τὸ ἔξεντρον τῆς γεωργίσσως αὐτοῦ. Σύμφημι κάγὼ τοι, Εὐνόμε, διτι Θεὸς, οὐδέποτε κοπιᾶ· ἀλλ' οὐδὲ ἀκούσῃς Ἰησοῦν κεκοπιασκέναι· ἐκ τῆς δοδοπορίας, μὴ τὸν Θεὸν Λόγον τὸν ἐν αὐτῷ φαντάζου κεκοπιασκέναι, ἀλλὰ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν· Θεὸς γάρ οὐδὲ πώποτε κοπιᾶ, πάθος οὐδὲ ἐποδέχεται. Οὐτι δὲ οὐ Θεὸς Λόγος; ἦν τοῦ δούλου μορφὴ, λεγετω καὶ οὐ λαύνης· Καὶ οὐ Λόγος σάρξ ἔτεντο, καὶ ἔσκηνωσεν ἐν τὴν μὲν οὐ τραπεζῇ, καὶ μεταβληθεὶς, ἀλλὰ σάρκα προσλαβὼν. Ἰνα οὖν δειχθῇ διτι καὶ ἀνθρωπὸς ἔστι, κεκοπιακεν.

Πῶς δὲ λέγων εἰς πόδιν Σαμαρείτῶν μὴ εἰσελθεῖν, Σαμαρείταις διελέγετο; Κατὰ τύχην ἐξῆλθεν ἡ γυνὴ ἀντλῆσαι· οὐδωρ· τῷ δὲ Χριστῷ καὶ καθίστρα τὸν κόπον γέγονεν, οὐ μὴν διὰ τὴν γυναῖκα.

Πόθεν αὐτὸν Ἰουδαίον ἐγνώρισεν διτα; Ἀπὸ τοῦ σχῆματος καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς.

Τὸ, Πόθεν ἔχεις τὸ οὐδωρ τὸ ζῶ, εἶπε πρὸς τὴν πηγὴν ἐξετάζουσα τοῦ οὐδατοῦ, τὸ ἐκείνου οὐδωρ. Οὐδὲ γάρ, φησί, κρείτινον εἴ τοῦ Ἰακώβ, ίνα κρείτινον οὐδωρ δῆ.

Πῶς λέγει· Ἰακὼβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐδωκεν ἡμῖν τὴν πηγὴν ταύτην; Χρή γινώσκειν διτι δότος ἡν Ενδια περὶ τῆς Δείνας οἱ περὶ τὸν Λευτ καὶ Συμεὼν ἀγανακτοῦντες, τὸν χαλεπὸν ἐκείνον εἰργάσαντο φόνον.

Ποιόν διτι τὸ οὐδωρ τὸ ζῶν δ λέγει Χριστὸς; παρέχειν; Οὐ καθαρόδες ἐξ αὐτοῦ, καὶ ή παραψυχή ἡ ἐκ πίστεως.

Τὸ, Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐτῷ δρει τούτῳ προσεύνησαν, τοὺς περὶ τὸν Ἀβραὰμ δηλοῖ· καὶ γάρ ἐκεῖ φασι τὸν οὐδωρ ἀνενηνοχένα.

Πῶς λέγει, διτι· Ὅμετις προσκυνεῖτε δούλων οὐδατοῦ; Οὐτι μερικὸν Θεὸν καὶ τοπικὸν ἐνδυμίζον εἶναι· οὐτως γάρ καὶ Πέρσαις πέμψαντες ἀπήγγειλαν, διτι δ τοῦ τέλου Θεὸς αὐτοὺς λυμανεῖται. Πῶς λέγει, διτι· Ἡμεῖς προσκυνοῦμεν δούλαμεν; Πρὸς τὴν ὑπόνοιαν τῆς γυναικὸς λέγει εἰχε γάρ αὐτὸν ὡς προφήτην Ἰουδαίον.

Τοιούτους γάρ δ Πατήρ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ζητεῖ, τοὺς μὴ τόπῳ περικλείοντας τὴν λατρείαν.

Πνεῦμα δ Θεὸς τὸ ἀσώματον λέγει, καὶ διτι ή λατρεία αὐτοῦ ἀσώματος θέλει εἶναι, καὶ διτι τὸν τὴν ἄσωμάτου προέρχεσθαι.

Πόθεν Σαμαρείταις τὸ προσδοκῆν τὸν Χριστὸν εἶχον, τὸν Μωσία μόνον, ἀλλ' οὐ τοὺς προφήτας ἔχοντες; Ἐκ τοῦ λέγειν τὸν Ἰακὼβ, διτι Οὐκ ἐκλείψει

A vero et non in cathedra sedet, et iuxta fontem obiectum: ob eam rem quoque evangelista dicit: Erat autem hora quasi sexta. Illius autem a fastu aversio cernitur in eo quod solus in itinere inventitur et illius circa cibos indifferentia ex eo ostendit quod discipuli abiabant ut cibos emerent. Et paulo post: Quomodo potest, dicitur, aequalis esse illius patri? non enim Deus unquam fatigatur; Jesus vero fatigatus erat. Audi enim prophetam Isaiam dicentem: Deus aeternus, Deus qui constituit terrae extremitates, non esuriet, non fatigabitur; non est inventio illius prudentie. — Concedo et ego tibi, Eunomie, Deum nunquam fatigari; sed quando audieris Jesum fatigatum esse ex itinere, noli arbitrari Deum Verbum in illo fatigatum, sed formam servi; Deus enim nunquam fatigatur, dolorem non patitur. Sed quod Deus Verbum esset in serva forma, dicat Joannes: Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. Non conversum, non transmutatum, sed carnem assumens; ut igitur ostenderetur quia homo est, fatigatus est.

VERS. 7. Quomodo qui dicebat non intrare in civitatem Samaritanorum, cum Samaritanis loquebatur? Forte venit mulier ad hauriendam aquam; Christus autem sederat propter lassitudinem, non propter mulierem.

VERS. 9. Unde Iudeum illum esse cognovit? A vestimento et voce.

VERS. 11. Unde habes aquam vivam, dicit in fonte aqua: illius aquam exquires. Numquid enim, dicit, maior es Jacob, ut meliorem des aquam?

VERS. 12. Quomodo dicit: Jacob pater noster dedit nobis hunc patrem? Oportet scire hunc esse locum ubi propter Dinam filii Levi et Simonis iratus atrocem hanc cedem fecerant.

VERS. 14. Qualis est aqua vivens quam dicit Christus Praestare? purificatio quae ex ipso est, et levamen quod est ex fide.

VERS. 20. Patres nostri in monte isto adoraverunt, de Abraham dicit; etenim illic fertur hunc filium obtulisse.

VERS. 22. Quomodo dicit: Vos adoratis quod nescitis? Quia particularem et localem Deum putabat esse. Ita enim Persis mittentes nuntiaverant, Deum loci illius depopulari. Quomodo dicit: Nos adoramus quod scimus? Secundum mulieris opinionem loquitur, quae habebat eum prophetam Iudeum.

VERS. 23. Tales enim Pater quererit qui adorent eum, qui loco non terminent suam adorationem.

VERS. 24. Spiritus est Deus incorporalis, inquit, et illius adoratio incorporalis etiam esse debet, et ex incorporei nostra parte exire.

VERS. 25. Unde Samaritani expectationem Messiae habebant, qui nempe Moysēm solum et non prophetas admittebant? E verbis Jacob: Non aufer-

retur sceptrum de Iuda et dux de semore ejus, donec Αρχωρ ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγουμένος ἐκ τῶν μηνῶν νοιστι qui mittendus est ; et Moyses ipse dicit : Καὶ ἀπόκειται· καὶ αὐτὸς Μάρτυς· Προφήτης ὑμῶν ἀναστῆσει Κύριος.

Vers. 27. Et admirabantur quia cum muliere loquebatur. Quid admirabantur? Modestiam, summatam humilitatem, quia pauporeula mulieri, cum Deus esset, loquebatur.

Vers. 29. Venite, videte nunquid ipse est Christus. Cur dicit, Nunquid? Non vult illos per propriam suam indicatiuum adducere, sed participes facere cupit ejusdem opinionis.

Vers. 31. Rogabant autem eum discipuli : Rabbi, manda. Patria eorum lingua, Rogare, Exhortari, significat.

Vers. 35. Nonne vos dicitis quod adhuc quatuor menses omni ut messis veniat? Regiones quidem et messera vocat multitudinem animarum paratarum ad recipiendum prædicationem. Oculos hic dicit mentis et corporis; nam videbant etiam multitudinem Samaritanorum venientium.

Vers. 36. Qui meis, inquit, mercedem accipit, et congregat fructum in vitam aeternam; ut et qui seminat, simus gaudet et qui metit. Quod dicit talis est: Prophetae seminaverunt, sed non messuerunt; non quidem gaudio privantur, sed vobiscum gaudent, licet vobiscum non metant. Id vero non contingit in corporalibus, non enim similiter gaudent, si aliis seminaverit et aliis metat.

Vers. 44. Capharnaum non honorabat eum, ut ipso ejus patrio. Consuetudo enim contemptibilis solet facere. Samaritani et Galilaei et Nazareni credunt ad confusioneum Iudeorum dicentium illum Samarianum esse; et iterum: E Nazareth potest aliquid boni esse?

Vers. 46. Cur vocatur regulus? vel quod e regia stirpe ortus erat, vel erat nomen quoddam dignitatis. Quidam igitur eundem esse putant ac ille qui apud Matthæum iavenitur. Pater autem illum alterum esse, non ob dignitatem tantum, sed ob fidem quoniam. Nam hic Christum venire volentem manere cupit; iste vero in donum inducit. Unus quidem dicit: Non sum dignus; alter vero excitat; unius filius languore, alterius febre laborabat.

Vers. 50. Cur dicit illi: Vade, filius tuus vivit? Dū ostendat mihi quod vel absens sanet; debilis enim erat cum dicitur: Desende, Domine, antequam moriatur filius meus.

Vers. 56. Non simpliciter, Secundum, proposuit, sed ostendit quod, facto secundo signo, non propter samaritanorum altam mansionem deerant qui non uolum signum viderant.

CAPUT V.

Vers. 1. Diem festum ibi Pentecostes dicit. Solebat autem in festis commorari; ut ostenderet se cum illis festum celebrare; hoc vero propter multitudinem, nam maxime in his diebus mediocres magis concurrebant.

Καὶ ἔθαυμασαν δὲ μετὰ γυναικός ἐλάμι. Τι ἔθαυμασον; Τὸ διατρόπον, τὸ μεθ' ὑπερβολῆς ταῦθινον, δὲ πανιχρῆ καὶ Σαμαρείτιδι διελέγετο θεῖον.

Δεῦτε, Ιδετε μήτε οὐτός ἐστιν ὁ Χριστός. Διὰ τοὺς λέγεις τοῦ Μήτε; Οὐκέτι ἐκ τῆς σίκελος αὐτὸν ἐπιφάσσως παρεισχαγέντι βουλεμένη, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴς τοιαύτις ψῆφου ποιῆσαι κοινωνίας βούλησιν.

Τὸ δέ, Ἡρώτων δὲ οἱ μαθηταὶ τὸν Χριστόν· Ραζόν. Τῇ ἀγχωρίᾳ αὐτῶν φωνῇ τὸ, Ερωτῶ, Περικλέων, σημαίνει.

Οὐχ ὑμεῖς λέγετε δὲ τετραδιηπότερον διτι, καὶ θερισμὸς ἔρχεται; Χώρας μὲν καὶ θερισμὸς ἀπλῆθος τῶν ψυχῶν λέγει τῶν ἑτοίμων πρᾶς; Ἱστορίην τοῦ κηρύγματος ὁ φθαλμὸς δὲ ἐνταῦθα κατέπις τῆς διανοίας καὶ τοῦ σώματος λέγει· ἕώρων λεπτὸν τὸ κλῆθος; τῶν Σαμαρείτων ἐρχόμενον.

Οὐ γάρ θεριζών, φησι, μισθὸν λαμβάνει, καὶ τυράσσει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπερμὸς χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. Οὐ λέγει τοιούτον ιπποπροφῆτα, φησιν, ἐστειρων, ἀλλ' εὐκ θέρισσεν· εἰ μήν ἀπεστέρηγεται ἥδονής, ἀλλὰ σὺν ἡμῖν χαίρειν. εἰ καὶ μή σὺν ἡμῖν θερίζουσι. Τεῦτο δὲ εἰ προστίνεται ἐν τοῖς αἰσθητοῖς· οὐκ όμοιον γάρ χαίρειν οὖν δίλος σπειργεῖ καὶ δίλος θερίσῃ.

Οτι τὴν Καπερναούμ οὐκ ἔχειμα αὐτὸν περὶ τοῦ οὐσα· ἡ γάρ συντίθεια εὐκαταφρονήσους ποιεῖ εἰωθεν. Οτι καὶ Σαμαρεῖται καὶ Ναζηραῖοι καὶ Γαλιλαῖοι πιστεύουσιν εἰς αἰσχύνην Ιουδαίων τῶν ἄγνωτων αὐτῶν, Σαμαρεῖται· καὶ πάλιν· Ἐξ Ναζαρέτ δύναται τι καλόν εἶναι;

Αἰδὲ τί καλεῖ βασιλικόν; Ἡτοι ἀπὸ βασιλικῆς; μαγίστρους σειρᾶς, εἴτε ἀξιωμάτων ἀρχῆς οἵτινες παρὰ τῷ Ματθαίῳ· δεῖχνυται δὲ ἔτερος ὃν τοῦ ἔκεινον, οὐκ ἀπὸ τοῦ ἀξιωματος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς πιστεως. ἔκεινος μὲν γάρ καὶ βουλόμενος τὸν Χριστὸν ἐλθεῖν, ἀξιοῦ μένειν· οὗτος δὲ εἰς τηροῦσαν Ήλκει· κάκεινος μέν, οὐκ εἰμι ἀξιος, λέγει· εἰδέ δὲ καὶ κατεπείχει· κάκεινου μὲν δὲ παῖς παρικατεπείχετο, τούτου δὲ πυρετῷ.

Αἰδὲ τί λέγει αὐτῷ· Περεύσου, δινέός σου ἐστι· Ἰνα δεῖξῃ αὐτῷ δὲτε καὶ ἀπών θεραπεύει· ἀποτίγηται· γάρ ἦν ἐν τῷ λέγειν, δὲτε Κατάδηθι, Κύρι, στράπασθεντείρ τὸν Ηλένον μου.

Οτι οὐκ ἀπλῶς τὸ δεύτερον, προσέθηκεν, ἀλλὰ δεικνύεις, δὲτε καὶ δευτέρου σημείου γενομένου, οὐδὲ πρὸς τὸ θύφος τῶν Σαμαρείτων ἐφθασσεν τῶν οὐδὲ σημείου ἐκωρακότων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Ἐορτὴν ἔγειται τὴν Πεντηκοστὴν φησι. Συγχῶς δὲ ἐν ταῖς ἐορταῖς ἐπιχωριάζει· τούτη μὲν δεῖξῃ μετ' αὐτῶν ἐορτάζειν· τούτο δὲ διὰ πλήθησ· μάλιστα γάρ ἐν ταῦταις ταῖς ἡμέραις ἀφελέστεροι συνέτεχον.

"Οτι τὸ ἐν τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ τελούμενον, Α τύπος ἦν τοῦ βαπτίσματος.

"Οτι οὖς ἀπῆται πίστιν οὐ πρὸ τῶν θαυμάτων, ἀλλὰ μετὰ τὸ λεῖψιν αὐτὸν θαύματα πεποιηκότα ἀπῆται.

"Ηρε δὲ τὸν ἔαυτοῦ κράνατον, ἐπειδὴ ἄμα ἤκουες, πιστεύεις ἡγέρθη. Διὰ τὸ οὐκ ἐρωτῶσιν αὐτὸν, Τίς ἐστιν ὁ ποιῆσας ὑγιῆ; ἀλλ', Ὁ εἰκὼν σοι; Ἀρο τὸν κράνον σου; Ἀπὸ πολλῆς κακουργίας· ἀνα γέρ καὶ κάτω τὴν δοκοῦσαν παράβασιν εἰς μέσον ἥγον τοῦ Σαββάτου.

Διὰ τὸ ἐξένεισας ποιῆσας τὸ θαῦμα; "Ινα μή πλέον παρασκευάσῃς αὐτοὺς ἐκκεχῆναι· οἵδε γάρ καὶ ὅψις μόνη τοῦ διαφθορούμενου οὐ μικρὸν τοῖς βασκαίνουσιν ἐνιέναι σπινθῆρα.

Διὰ τὸ λέγει· "Ιδε, ὑγιῆς γέτορας, μηκέτι ἀμάρταρε; "Αμα μὲν ὅτι ἐξ ἀμαρτιῶν ἐτέθη τῷ ἀνθρώπῳ τὸ νόσημα· ἐπειτα δὲ ίνα μάθωμεν ὡς ἡ ἀτελεύτητος κόλασις, οὐκ ἔχει ἀποκατάστασιν· οὔτος γάρ ἀμαρτήσας, μικρῷ δὲν δλην ζωὴν ἀνθρώπου ἐκολάζετο. Οὐδὲ γάρ ἐν χρόνῳ τὰ ἀμαρτήματα κρίνεται, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν πεπλημμελημένων· καὶ τοῦτο δὲ μανθάνομεν, ὅτι καν χαλεπήν δώμεν ὑπὲρ ἀμαρτιῶν δίκην, εἴτα τοῖς αὐτοῖς περιπέσωμεν, χαλεπώτερα πολλῷ πεισθεῖμεθα μᾶλλον· ὡς ἀνατοθήτος γάρ καὶ καταφρονητής κολάζεται τότε. Καὶ διὰ τὸ οὐ πάντες ὕδε παιδεύονται; "Οτι μακροτέρας δέονται κολάσεως, ή κατὰ χρόνον ζυῆς ἀνθρωπίνης· καὶ ὅτι τοῦτο ἔστι, λέγοντος ἔκουσον Παύλου· Κρινόμενοι δὲ ὑπὸ Κυρίου καιδεύομεθα, C ίνα μὴ σὺν τῷ κοσμῷ κατακριθῶμεν. "Οτι τὰ νοσήματα ή δι' ἀμαρτίας, ὑστερε καὶ ἐν ταῖς Βασιλείαις δρῶμέν τινα ποδαλγίας κατασχεδόντα· καὶ δι' εὐδοκίμησιν ὡς ἐπὶ τοῦ ἱκέτη· γίνεται καὶ ἀπὸ φθυμίας καὶ ἀπὸ γαστριμαργίας.

"Οτι τὸ, "Ο Πατήρ μου ἔως ἀρτὶ ἀγράζεται, καὶ τὸ ἀργάζομαι, τὸ δρμούσιον δέλενωται· καὶ ἀνάγων αὐτοὺς ίνα προσέχωσιν αὐτῷ ὡς θεῷ· ὅτι ή προνοητική δύναμις καὶ ἐν Σαββάτῳ ἔστι· ρεὶ γάρ τὸ δύναμεν καὶ στέρημαντις πάντα, καὶ αὗξει καὶ κινεῖται.

Τὸ, Οὐ δύναται διὰ τὸ διαντοῦ ποιεῖν οὐδέτερον, ἀντὶ τοῦ, "Ἄρευ τοῦ Πατρός· ἡγεινον, οὐδὲν ἀλλότριον, οὐδὲν ἔνον. Εἰ γάρ μη τοῦτό δέστιτον, Ο Πατήρ μου ἔως ἀρτὶ ἀργάζεται, καὶ τὸ ἀργάζομαι, ἐναντιωθήσεται τούτῳ τὸ δρητόν· Α γάρ, φησίν, ο Πατήρ ποιεῖ, ταῦτα καὶ D διὰ τὸ δρμούσιον ποιεῖ· καὶ τοῦτο δὲ πάλιν τὸ δρμούσιον κυροί. Καὶ μετ' ἀλίγα· Τὸ, Οὐ δύναται, οὐκ ἀσθενεῖας, ἀλλὰ τῆς δκρας πρὸς τὸν Πατέρα ταυτοφύλας μη πίστωσις· εἰδὲ γάρ ἀδύνατος ἀφ' Υἱοῦ οὐ τὸ ἀνεγχώρητον δέλενωται· ὡς τὸ ἀδύνατον φεύσασθαι Θεόν, οὐκ ἀσθενείας, ἀλλ' δκρας δυνάμεως ἐνδεικτές. Σφόδρα γάρ ἐν τῷ ἀληθεύειν τολλήν ἔχων τὴν δύναμιν, οὐκ ἀν διασθενεῖας κατενεγχεῖται πρὸς τὸ φεῦδος· οὐτως; τὸ, Οὐ δύναται διὰ τὸ διαντοῦ ποιεῖν οὐδέτερον, ἀνεγχώρητον φησὶ τὸν Υἱὸν διηρημένην τοῦ Πατρός ἔχειν ἐνέργειαν. Οὐ γάρ δυνατὸν τὸ γέννημα δίχα τοῦ γεννήσαντος εἰ ποιεῖν· οὐκ ἐγχωρεῖ τὸ ἀπαύγασμα δίχα τοῦ Πατρός ἀνατέλλειν· οὐκ ἔνεστι τὸν κλάδον δίχα τῆς βίζης φέρειν καρ-

A VERS. 2. Quod in probatica piscina complebatur, figura erat baptismi.

VERS. 6. Non sicut ab eis exigebat ante miracula, sed postquam illum miracula facientem viderant, exigebat.

VERS. 9. Tujit grabatum suum, cum simul audiret, credens surrexit. Cur non illum interrogant: Quis est qui fecit te sanum, Qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum? Ob magnam malitiam; nam indiscriminatum transgressionem quam libuerat intra Sabbatum admittabant.

VERS. 13. Cur declinavit postquam miraculum fecisset? Ne magis his præberet excitationis occasionem. Sciebat enim visum solum ejus quem odrerint non parvam invidis scintillam injicere.

B VERS. 14. Cur dicit: Ecce, sanus factus es, noli peccare? Simil quidem, quia e peccatis homini morbus ortus est; deinde autem, ut discamus supplicium aeternum non habere redhibitionem. Iste enim quia peccaverat, fere totam hominis per vitam puniebatur. Non enim ex tempore peccata iudicantur, sed ex natura ipsa offensarum. Et id discimus quia licet asperam demus de peccato penam, si deinde in eadem incidamus, multo acerbiora fore credendum est. Ut insensibilis et contemptor tunc punitur: et cur non omnes ibi corripiuntur? quia longiore indigent poena quam pro tempore humanæ vitae; et quod sic se res habeat audi Paulum dicentem; Judicati a Domino corripimur, ne cum hoc mundo damnemur. Morbi incurruunt ob peccatum, ut in peccatis videmus aliquem podagra laborantem, et ob bonam famam, ut in Job videmus; oriuntur etiam e pigritia et gula.

VERS. 17. Pater meus usque modo operatur et ego operor, consubstantialiter ostendit; et eos inducit ab obediendum illi ut Dei; quia Providentia virtus et in Sabbatho existit; fluit enim aqua, et omnia seminantur, crescunt et moventur.

VERS. 19. Non potest Filius a se farere quidquam, pro Sime Patre; id est nihil alienum, nihil exterum. Si enim istud non idem est ac: Pater meus usque modo operatur et ego operor, contradictoria forent hæc verba inter se. Quia enim, ait, Pater facit, haec est Filius similiter facit: et id rursus consubstantialiter arguit. Et paulo post. Non potest, argumentum est non infirmatatis, sed summae Patri similitudinis. Nam impossibilitas in filio non illicitum significat, ut impossibilitas mentiendi in Deo indicium est non infirmatatis, sed summae potestatis. Nam magnam maxime ad dicendam veritatem habens potentiam, non infirmata ferretur unquam ad mendacium; ita cum non potest Filius a se facere quidquam, illicitum dicitur esse filio ut habeat distinctam a patre operationem. Non enim possibile est genitum extra genitorem quidquam facere, non licet splendorum extra radicem. Igitur facere:

non potest fluere rivus distinctus a fonte e quo oritur. Quoquo modo igitur, beate Evangelista, istud nobis interpretare, dic consequentia quæ obscuravit Arius. *Et post pauca. Ut si quis homo nequam Deum non esse ex Scripturis demonstrare ausus fuerit, si quis enim per illud, Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus. primis verbis ademptis, dixerit Scripturam affirmare Deum non esse, proferens tantum, Non est Deus, a quo videbitur ignorantibus e Scripturis disscriuisse? Sed similiter Scripturam lacerans impius, sed non prout e Scriptura loquitur impius est iste, Scripturam sibi pugnante ostendens veritatem de mendacio convincere nititur. Hoc enim tu facis, o Arie. Cur enim postquam scrisisti, *Non potest Filius a se facere quidquam, minime adjecisti quæ sequuntur, Quæ enim Pater fecerit, hæc et Filius similiter facit?* Sed timuisti hoc adjicere, veritus ortam inde demonstrationem. Si enim similiter Patri facit, evidenter cum autoritate facit, ergo non similiter facit: incaesum juxta te clamat, *Quæ enim Pater facit, hæc et Filius similiter facit; Similiter, enim mentitur, si de omnibus non dicitur similiter, vel tu per hoc obscuravisti.**

Non alia quidem Pater, alia vero filius operatur; sed hæc facit quæ ille facit. Cur igitur diceret, si filius eadem facit ac pater, infirmiore potentia et modo inferior est? ob hoc dixi, ait : *Hæc et Filius similiter facit. Audis, Arie, Similiter, et tu dicas Non similiter? similiter facit cum eadem virtute, cum eadem potestate. Si enim ut obediens facit, non similiter facit; si ut creatura facit, non similiter facit.*

Vers. 20. Quomodo intelligendum : *Et majora his demonstrabit ei opera, ut vos miramini? Demonstrabit, rursus dicitur ut furorum eorum reprimat; majora autem faciet Christus, quid est aliud, nisi mortuus suscitare?*

Vers. 21. *Sicut Pater suscitat mortuos et vivificat, ita et Filius quos vult vivificat.* Nam dicendo : *Sicut Pater suscitat, potentiae ostendit æqualitatem;* ei, *Quos vult vivificat, potestatis paritatem.*

Vers. 22. *Et aliter : Christo suam cum Patre D similitudinem per eas voces sicut et ita ostendente, tu id occultans, hoc solum quod sequitur proxime scrisisti : Non enim Pater judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio.* Ex illo verbo, *Dedit, o maligne, Filium deprimere voluisti.* Necessum enim erat excassere lectionem quæ ita se habet : *Sicut enim Pater suscitat mortuos et vivificat, ita et Filius quos vult vivificat, non enim Pater judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filiu.* Si enim vidisses consentientem tibi Scripturam, non illam adulteravisses, non occultavisses Christi dignitatem, non verba Scripturæ adulteravisses, non initia sola excassisses, aut conclusiones solas protulisses; sed si in omni justitia locutus essem, salva

A πάντα οὐ δύναται φείν ποταμὸς τῆς βλυχώστις ἀπρόμενος πηγῆς. Πῶς οὖν, μακάρες, ἐρμήνευσον τοῦ, εὐαγγελιστᾶ, τὸ τοιοῦτον· εἰπὲ τὸ ἀκόλουθον ἵνε ἔχρυψεν Ἀρειος. Καὶ μετ' ὅλην· "Οὐπερ εἰ τοιοῦργος καὶ τὸ μὴ εἶναι Θεὸν ἐκ τῶν Γραφῶν ἀποδέξαι τολμήσει. Εἴ γάρ τις τὸ, Εἴπεν ἀργωνέτερον αὐτοῦ· Οὐκ ἔστι Θεός, τὴν ἀρχὴν ἀφέλμενον, λέγει τὴν Γραφὴν εἰρηκέναι μὴ εἶναι Θεόν, προφέτην μόνον τὸ, Οὐκ ἔστι Θεός, ἀρ' οὐ δόξει τοῖς ἀγνῶτι ἐκ τῶν Γραφῶν διαλέγεσθαι; διὰλλος κατατάσθη τὴν Γραφὴν ἀσεβῆς, διὰλλος οὐχ ὡς ἐκ Γραφῆς λαΐν εὐσεβῆς ὁ τοιοῦτος, τὴν Γραφὴν ἔστι τολμητὸν δεικνὺς τὴν ἀλήθεταν φεῦδος διελέγχειν πειράται. Τοῦτο καὶ σὺ ποιεῖς, ὃ Ἀρειος. Διὰ τί γὰρ γράψεις, Οὐδὲνταραι δὲ Υἱὸς ἀφ' ἑαυτοῦ πειστινοῦδὲν, οὐδὲ προσθηκας τὸ ἀκόλουθον· "Α γάρ μν δὲ Πατήρ τοι, ταῦτα καὶ δὲ Υἱὸς δμοιως ποιεῖ; Ἀλλ' ἰροῦθεν τοῦτο προσθεῖναι, θειεσας τὸν ἀναφυόμενον Εἰργον. Εἰ γάρ δμοιως τῷ Πατέρι ποιεῖ, δηλονθει μετὰ εὐθντιας ποιεῖ, δηλον οὐκ οὐχ δμοιως ποιεῖ μάτη κατὰ σὲ γε βοῦθεν· "Α γάρ μν δὲ Πατήρ τοι, ταῦτα καὶ δὲ Υἱὸς δμοιως ποιεῖ. Τὸ γάρ Ὁμοιον φεύδεται, εἰ μὴ κατὰ πάντα δμοιον, ή διὰ τοῦτο κατέχεται;

Οὐχ ἔτερα μὲν δὲ Πατήρ, ἔτερα δὲ δὲ Υἱὸς ἀπεριζεται, διὰλλα ταῦτα ποιεῖ ἀπερικεκληνος ποιεῖ. Τοιούς εἶποι, εἰ μὲν τὰ αὐτὰ δὲ Υἱὸς τῷ Ημέρᾳ, ἀσθενετέρη δὲ δυνάμει καὶ τρέπει προσχωρούμενος; διὰ τοῦτο, φησιν, εἰπον· *Taῦτα καὶ δὲ Υἱὸς δμοιως ποιεῖ. Ἀκούεις, ὃ Ἀρειος, τὸ, Ὁμοιως, καὶ τὸ ἀνόμοιογεις; Ὁμοιως ποιεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς αὐθεντίας, μετὰ τῆς αὐτῆς ἔχουσιας.* Εἰ γάρ οὐκ ὀπεισθει ποιεῖ, οὐχ δμοιως ποιεῖ· εἰ δμοιως ποιεῖ, οὐκ ἐπακούων ποιεῖ· εἰ οὐκ ἀκτίσμα ποιεῖ, οὐχ δμοιως ποιεῖ.

Πῶς νοητέον τὸ, *Καὶ μείζονα τούτων δεῖξι εἰ τῷ Ἑργα Ἰη νύμεις θαυμάζητε;* Τὸ δὲ, *Δεῖξαι, τίνι λέγεις, ἵνα τὴν μανίαν αὐτῶν συστελλῃ.* Τὸ δὲ μείζον ποιῆσαι Χριστὸν, τι τοιούτον διλλαγήσει;

Τὸ, *"Οὐπερ δὲ Πατήρ ἀγείρει τοὺς τεκνούς μὲν ωκοποιεῖ, οὐτεως καὶ δὲ Υἱὸς οὐδὲ θέλεις ζωοποιεῖ.* Τὸ μὲν γάρ, *"Οὐπερ δὲ Πατήρ ἀγείρει, τῆς δύναμεως δεικνυσι τὴν ἀπαραλλαξίαν· τὸ δὲ, οὐδὲ θέλεις ζωοποιεῖ, τῆς ἔχουσας τὴν ιστήτη·*

Καὶ διλλαγή· Τὴν πρὸς τὸν Πατέρα ταυτότητα τοῦ, ὁσκερ καὶ οὐτως, ἀνδείξαντος, σὺ τοῦτο χριφας, τοῦτο μόνον τὸ εὐθὺς ἀκόλουθον ἔγραψας· οὐδὲ γάρ δὲ Πατήρ χρίται οὐδέποτε, διὰλλα τὴν πρίν πάσσαν δέδωκε τῷ Υἱῷ· ἐκ τοῦ, δέδωκε, ὁ πνηρός, τὸν Υἱὸν διεβάλλειν θελήσας. Δέον γάρ τοιούτου γράψαι τὴν λέξιν ἔχουσαν οὐτως· *"Οὐπερ τούτον Πατήρ ἀγείρει τοὺς τεκνούς καὶ ζωοποιεῖ, σίγα καὶ δὲ Υἱὸς οὐδὲ θέλεις ζωοποιεῖ· οὐδέδη γάρ δὲ Πατήρ χρίται οὐδέποτε, πάσσαν δὲ τὴν πρίν πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ.* Εἰ γάρ καὶ δειπνούσαν σοι τὴν Γραφήν οὐχ ἀν ἐνθευτας ταύτην, οὐχ ἀν ἔκριψας· η ὑψηλὰ τοῦ Χριστοῦ, οὐχ ἀν τὰ μὲν τῆς Γραφῆς παρεποιησας, τῶν δὲ τὰς ἀρχὰς μόνας προέγραψας· τῶν δὲ τὰς τελευταίας μόνας προύνδαλου· διὰ τοῦτο

Ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ἐφθέγγους, σῶα πάντως τὰ κεφάλαια τῶν Γραφῶν προέφερες. Διὸ τὶ αὐτοὶ λέγει, Τὴν κρίσιν κάσταν δέδωκε τῷ Υἱῷ; εἰς φόνον αὐτοὺς ἐμβάλλων· ὡςπερ δὲ τὸ "Ἐδωκε ζωήν, ἀντὶ τοῦ, Ἐγέννησαν αὐτὸν ζῶντα, ἔστιν, οὐτως καὶ τὸ, "Ἐδωκεστιν τῷ κρίσιν, ἀντὶ τοῦ, Κριτὴν αὐτὸν ἐγέννησε. Πάλιν ἐκ τοῦ εἰπεῖν, Ὁ Πατὴρ μου ὁντις ἄρτι ἐργάζεται, καὶ τὸ ἐργάζομαι, ἔδειξε τὸ δύοτιμον. Ἡθέλησαν αὐτὸν διὰ τοῦτο ἀποκτεῖναι Ἰουδαῖον· διὸ τὴν λέξιν μὲν καθηφίσαι, τὰ νοήματα δὲ τὰ αὐτὰ προτίθεσθαι οὐτα λέγων· Οὐ δύναται ποιεῖν οὐδέποτε δέ τοι τὸ Υἱὸν δέσμον. Εἴτα πάλιν ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἀνάγει λέγων· Αὐτὸς δὲ ἐκεῖνος ποιεῖ, φησι, ταῦτα καὶ οἱ Υἱὸς ὅμοιως, φησι, ποιεῖ. Εἴτα πάλιν ἐπὶ τὸ ταπεινότερον· Ωστέρο γάρ δὲ Πατὴρ ἐχείστηρε τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὐτως καὶ οἱ Υἱὸς. Εἴτα τὸ ταπεινὸν δύοτιν δέσμον καὶ ὑψηλόν· Οὐδέ τίποτε δὲ Πατὴρ κρίνει οὐδέποτε, ἀλλὰ τὴν κρίσιν κάσταν δέδωκε τῷ Υἱῷ. Εἴτα ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον Ἰησοῦς τιμῶσι τὸν Υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν Πατέρα. Οὐτως τὸν λόγον ποιεῖτε· ὥστε τοὺς μὲν τότε γενέσθαι εὐπαράδεκτον, καὶ τοὺς νῦν ὠφεληθῆναι ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν. Εἴτα διτὶ συμπέπλεται· τῇ τιμῇ τοῦ Υἱοῦ τῇ τιμῇ τοῦ Πατρὸς, λέγει· Ό μὴ τιμῶ τὸν Υἱόν, οὐ τιμῆ τὸν Πατέρα.

Τὸ δέ, Εἰς κρίσιν οὐκ ἐρχεται, ἀλλὰ μεταβέδηκε ἀπὸ τοῦ θαράτου πρὸς τὴν ζωήν, τὸ, Εἰς κρίσιν, ἀντὶ τοῦ, Οὐ κολάζεται, οὐ κατακρίνεται. Θάνατον δέ, οὐ τούτον, ἀλλὰ τὸν αἰώνιον· ὡςπερ καὶ ζωὴν, οὐ ταύτην, ἀλλὰ τὴν αἰώνιαν.

"Ἐρχεται δῶρα καὶ τὸν ἀστέριν, διτὶ οἱ νεκροὶ ἀκούσωσι τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ ἀνθρώπου καὶ ζήσονται. Περὶ λαζάρου καὶ τοῦτο ὅμοιως λέγει.

"Ωστέρο γάρ, φησιν, οἱ Πατὴρ ἔχει ζωήν ἐν ἑαυτῷ, οὗτως ἔδωκε καὶ τῷ Υἱῷ ζωήν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. Τὴν τοῦ, δέδωκε, λέξιν ἴνταῦθα τέθεικε ἐπὶ τῷ δεῖξαι μόνον τὰ δύο πρόσωπα· ή τοῦτο λέγει, τὸ ἐγείρειν νεκρούς, οὗτως καὶ τῷ Υἱῷ δέδωκε· τοῦτο δέ, τῆς ὑποστάσεως τὸ ἀπαράllακτον εἰπάγει.

Τὸ, Καθὼς ἀκούως κρίνει, δηλοί, οὐ διδασκαλίαν, ἀλλὰ τὸ τῆς φύσιον ισον· ὡς ἀν ξελεγε· Οὗτως κρίνω ωσανετ αὐτὸς οἱ Πατὴρ δὲ κρίνων εἶη. Τὶ λέγει· Η κρίσις η ἐμὴ δικαία ἐστιν, διτὶ οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, καὶ τὰ ἔξις; Τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστιν· "Εμεῖλον λέγειν αὐτῷ οἱ Ιουδαῖοι· Εάν σὺν μαρτυρίῃ περὶ σωαντοῦ, ή μαρτυρίᾳ σου οὐκ ἐστιν ἀληθείας. Διὸ τοῦτο οὖν προλαβὼν τοῦτο εἶπε, ωσανετ ξελεγε· Ισως ἐρειτέ μοι· Σοι οὐ πιστεύομεν· οὐδὲ γάρ ἑαυτῷ μαρτυρήσας· ἀξιόπιστος ἐν ἀνθρώποις. Οὐ τοίνυν πρὸς τὴν ἀξίαν τὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὴν ὑπόνοιαν τὴν ἔκείων, καὶ τὴν μέλλουσαν παρέκειναν ἀντίθεσιν ἐπάγεσθαι, δεικνύεις αὐτοῖς· διτὶ οἴδε αὐτῶν τὰ ἀπόρρητα τῆς διανοίας. "Οταν δὲ λέγει, διτὶ Ἀληθής ἐστιν η μαρτυρία αὐτοῦ, αὐτῶν δείχνυσι· τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν.

"Οτι ὡς Θεὸν ἀξιόπιστον αὐτὸν ἔδει νομίζειν, τρεῖς πιραγγών μαρτυρίας τῶν λεγομένων, τὰ ἔργα τὰ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα, τοῦ Πατρὸς τὴν μαρτυρίαν, τὸ Ιωάννου κήρυγμα. Ἐπιγέρει γοῦν· Διλος ἐστιν δ

Α omnino capita Scripturarum proposuisses. Cur diligat eis quia, Omne iudicium dedit Filio? Illos ut in metum injiciat; sicut autem, dedit ritam, pro, genuit eum viventem, dicitur; ita, Dedit ei iudicium, pro, genuit eum judicem, dicitur. Iterum, dicendo, Pater meus usque modo operatur et ego operor, ostendit paritatem dignitatis. Volebant eum propter hoc mactare Judæi; ideo sermonem quidem omittit, sententias autem easdem profert ita dicens: Non potest Filius a se facere quidquam. Deinde iterum ad sublimia attollit dicens: Quæ enim ille fecerit, hæc et Filius similiter facit. Deinde rursus ad humiliora descendens: Sicut enim Pater suscitat mortuos et vivificat, ita et Filius. Deinde humile simul et subline: Neque enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio; postea ad sublimissima: Ut omnes honorificant Filium, sicut honorificant Patrem. Ita sermonem variat, ut his quæ tunc audiebant fieret acceptabilis, et his qui nunc legunt utilitatem præstet ex sublimitate sermonis. Deinde quia completus est honor Filii honore Patris, dicit: Qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem.

Vers. 24. In iudicium non venit, sed transiit a morte ad vitam; in iudicium, pro, non punitur et non condemnatur, dicit. Mors illa non est præsens mors, sed æterna; sicut vita non est præsens, sed æterna vita.

Vers. 25. Venit hora et nunc est, quando mortui audient vocem Filii hominis et vivent. De Lazaro et id similiter dicit.

Vers. 26. Sicut enim, ait, Pater habet vitam in semelipso, ita dedit et Filiō habere vitam in semelipso, hanc vocem dedit ibi adhibet ad ostendendum tantum duas personas; vel id dicit, suscitare mortuos, ita et dedit Filio, hoc autem hypostasis similitudinem inducit.

Vers. 30. Sicut audio iudico, ostendit non magisterium, sed sententiae paritatem; quasi diceret: Ita iudico, ut ipse Pater iudicaret. Quid significat: Iudicium meum justum est, quia non quæro voluntatem meam, etc? Istud tale est: Debuerunt Judæi dicere illi: Si tu testimonium dederis de te ipso, testimonium tuum non est verum. Ideo igitur præveniens id dixit, quasi diceret: Forsan dicetis mihi: Non tibi credimus; non enim qui de se testimonium dat, dignus fide est inter homines. Non igitur propter suam dignitatem, sed propter illorum suspicionem, et objectionem quæ ab illis opponi debebat, ostendit eis se cogitationes eorum abscondita noscere; quum vero dicit verum esse suum testimonium, ostendit rerum ipsarum naturam.

Vers. 31. Quid ut Deum credibilem illum habere oporteat, tria profert testimonia suorum dictorum, opera quæ ab ipso sunt facta, Patris testimonium, et Joannis præconium. Infert nempe, Alius est qui

testimonium perhibet de me, et scio quia verum est **A** *testimonium ejus; de Joanne loquens. Ne autem dicant, ut tibi placere, hoc fecit, addit: Vos misistis ad Joannem, et testimonium perhibuit veritati. Non enim, ait, misissetis, si non credibilem illum habuissetis.*

Vers. 34. *Quid: est Ego non ab homine testimonium recipio; sed haec dico ut vos salvi sitis? ego quidem, inquit, non ciebam illius testimonio, cum Deus sim, humano. Quoniam autem magis illi obeditis quam mihi, ideo vobis testimonium ejus profero.*

Vers. 35. *Lucernam ardente vocat Joannem, quia non propriam lucem habebat sed lucem spiritus gratiae. Quid est: Vox volvatis ad horam exultationis in luce ejus? ostenditur quia receperant quidem quae a Joanne dicebantur, et rectum de illo iudicium egerant, sed temporale et non stabile fuit hoc studium. Si enim perseverasset, celeriter eos manuduxisset ad Christum.*

Vers. 36. *Quid est: Ego autem habeo testimonium magis? id est, magis Joannis testimonio; et quale sit istud ostendens dicit: Opera enim quae dedit mihi Pater ut faciam, testimonium perhibet quia Pater misit me.*

Vers. 37. *Qui misit me Pater, ipso testimonium perhibuit de me. Ubi? quando dixit: Hic est Filius meus dilectus.*

Quid est: Neque vocem ejus audiestis? id dicit, quia in Deo non vox est neque facies; et ne dicere possint Moysi Deum locutum fuisse.

Vers. 39. *Non dicit, Legite, sed, Scrutamini. Non enim mera lectura præstaret scientiam, sed assidua meditatione præstat quod queritur.*

Vers. 43. *De quo dicit: Si alius venerit in nomine suo illum recipietis? De Antichristo inquiratur.*

CAPUT VI.

Vers. 1. *Cur abiit trans mare Galileæ Tiberiadis? ut ex his quae dixerat invidiam non excitatret.*

Vers. 3. *Cur non ascendit in Pascha, sed in Galilæa, et illic in Capharnaum? sensim tandem legem solvebat, occasionem sumens e Judæorum malitia.*

Vers. 5. *Quid, Sublevans oculos suos et videns, dixit Quia nunquam simpliciter consedit, sed cum raram habendo de suis discipulis. Quid est, quod alii evangelistæ dixerint discipulos accedentes interrogare et hortari ne sinat fame perire, Joannes autem Philippum a Christo interrogari? Mihi ergo videtur utraque esse vera, sed non in eodem tempore habita. Cur interrogat Philippum? quoniam sciebat quis indigeret majore institutione. Iste enim est qui dicit: Oste nōbis Patrem et sufficit nobis. Cur dicit: Unde ememus panes, ut manducemus hi? Num ut ignorans quae fieri debebant? absit;*

μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οὐδὲ ὅτι ἀληθῆς ἔστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ, περὶ Ἰωάννου λέγων. Ἱνα δὲ μὴ λέγωσιν, ὅτι Χαριζόμενος; τοι τούτο ἐποίησεν, ἐπιφέρει· Ὅμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· οὐχ ἀν δὲ, φρεσὶν, ἀπετείλατε, εἰ μὴ ἀξιόπιστον αὐτὸν ἤγειτε.

Ti *ἔστι τὸ, Ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν οὐ λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε; Ἐγὼ μὲν, φησι, οὐκ ἐδέσμην τῆς τούτου μαρτυρίας, Θεὸς ὁν, τῆς ἀνθρωπίνης· ἐπειδὴ δὲ μᾶλλον αὐτῷ προσέχετε ἢ περ ἐμοὶ, διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἀναμιμῆσκα τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ.*

Αὐχένεν δὲ καιδέμονον λέγει τὸν Ἰωάννην. διὰ τὸ μὴ οἰκοθεν ἔχειν τὸ φῶς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος. Τί ἔστι τὸ, Ὅμεῖς ἡθελήσατε ἀγαλλιασθῆτε πρὸς ὄφραν ἢ τῷ φωτὶ αὐτοῦ; Δηλοῦ δὲ τὸ πεπειδόντο μὲν τὰ εἰρημένα παρὰ Ἰωάννου, καὶ δρῦν περὶ αὐτοῦ χρίσιν εἶχον, ἀλλὰ πρόσκαιρος ἡν καὶ ἀδίβαιος ἔκεινη ἡ σπουδή. Εἰ γάρ ἐπέμειναν, ταχέως δὲ αὐτοὺς ἔχειραγώγησε πρὸς Χριστόν.

Τί δὲ ἔστι τὸ, Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μετίων; Τοῦ Ἰωάννου, καὶ πολὺν ταύτην, δηλῶν λέγει· Τὰ ἔργα δὲ οὐκέτι μοι δὲ Πατήρ ἵνα κοιῶ, αὐτὰ μαρτυρεῖ δὲι δὲ Πατήρ με ἀπέστειλεν.

"Οτι δὲ πέμψας μα Πατήρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. Πού;" Οτι δὲ εἴπεν Οὐρές διετίν δι Υἱός μου δὲ ἀγαπητός.

Τί δὲτι τὸ, Οὐτε φωνήριον αὐτοῦ ἀκηκόστε, Τοῦτο λέγει, δι τε περὶ Θεὸν οὐτε φωνή ἔστιν, οὐτε εἶδος· τοῦτο δὲ εἴπαν ἵνα μὴ ἔχωσι λέγειν δὲι Μωϋσῆς λελάηκεν δὲ Θεός.

Οὐκ εἴπαν, Ἀνάγνωτε, ἀλλ', Ἐρευνᾶτε· οὐ γάρ ἡ φύλα ἀνάγνωσις παριστά τὴν γνῶσιν, ἀλλ' ἡ ἀκριβής κατανόησις παρίστησι τὸ ζητούμενον.

Περὶ εἰνος λέγει, δι τὸ Εάντις διληγητὴ εἴτε εἴπειρος ἀληγεσθε; Περὶ τοῦ Ἀντιχριστού λέγει.

ΚΕΦΑΛΛ. Γ'.

Διὰ τὸ ἀπῆλθε πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαΐας τῆς Τιβεριάδος; Διὰ τὸ μὴ ἐκ τῶν εἰρημένων φθόνον κινηθῆναι.

Διὰ τὸ οὐκ ἀνήλθεν οὖν εἰς τὸ Πάτχα, ἀλλ' εἰς τὸν Γαλιλαίαν, κάκειθεν εἰς Καπερναούμ; Ἡρέμα λοιπὸν ὑπεκλωπὸν τὸν νόμον, ἀφορμήν λαμβάνων ἀπὸ τῆς Ἰουδαϊκῆς πονηρίας.

Τί δὲτι τὸ, Ἀραβιλέγας τοῖς δρυθαλμοῖς αὐτοῦ, εἴπειρ; Οτι οὐδέποτε ἀπλῶς ἐκάθητο, ἀλλὰ μετὰ κηδεμονίας τῆς πρὸς τοὺς μαθητάς. Τί δὲτιν δὲι εἰ μὲν ἀλλοι εὐαγγελισταὶ τοὺς μαθητάς φασι προσελθόντας ἐρωτᾶν καὶ παραχαλεψ ὡστε μὴ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νῆστεις, οὗτος δὲ δι εὐαγγελιστῆς τὸν Φλιππὸν ἐρωτηθῆναι παρὰ Χριστοῦ; Δοκεῖ οὖν μοι ἀμφότερι εἶναι ἀληθῆ, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ γενόμενα καιροῦ. Διὰ τὸ ἐρωτᾶν τὸν Φλιππὸν; Ἐπειδὴ ἐγίνωσκε, τὸς δέξετο πλειονος διδασκαλίας· οὗτος γάρ ἔστιν ἡ λέγων· Δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. Διὰ τὸ λέγει· Πόθεν [ἀγοράσμενος δρόμους,] ἵνα

φάγωσιν οὖτοι; Ἀρα ὡς ἀγγοῶν τὸ μέλλον γενέ- σθαι; ἀπαγεῖ ἀλλὰ διὰ τὸ εἰρηκέναι τὸν Φίλιπ- πον, διτὶ Διακοσίων δημαρχῶν, καὶ τὰ ἔξης. Εἰρω- νικὸν οὖν τὸν λόγον ποιεῖται.

Διὸς τὸ ἐπὶ μὲν τοῦ παραλυτικοῦ καὶ τοῦ Λαζάρου καὶ ὅτε τὴν θάλασσαν ἰχθύνουν οὐκ ηὔξατο, νῦν δὲ εὑχεται; Τύπους ἡμῖν διδοὺς, ἵνα ἐν τῷ τροφῆς μετα- λαμβάνειν ἡμᾶς, εὐχώμεθα.

Διὸς τὸ συνεχώρησε περισσεῦσαι ταῦτα; Οὐ δι' ἐπίδεξιν, ἀλλ' ἵνα μὴ φαντασία δᾶῃ τὸ γενηθέν. Οὐκ ἔδωκε δὲ τοῦ; δχλοὶς βαστάζειν, ἀλλὰ τοῖς μαθη- ταῖς· ἐπειδὴ τούτους μάρτυρα; ἔδει εἶναι μᾶλλον καὶ κήρυκα; τῶν θαυμάτων.

"Οἱς χρὴ θαυμάσαι διτὶ Ισαρθλίμους τῶν μαθητῶν τοὺς κοφίνους τῶν λειψάνων ἐποίησε περισσεῦσαι, ἵνα ἐν τῷ βαστάζειν μιμησχωται.

Διὰ τὸ θαυμάζουσιν εἰ δχλοὶ τοῦτο μᾶλλον τὸ ση- μεῖον; Διὰ ὑπερβολὴν γαστριμαργίας. Τὶ λέγει, Μὴ μεριμῆστε, φησίν, εἰς τὴν αὔριον; Δη- λοὶ δὲ οὐ τὸ μὴ μεριμνᾶν, ἀλλὰ τὸ μὴ προσ- τηλῶσθαι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς βιωτικοῖς πράγμασιν. Ξέπειται δὲ ἐργαζόμενον μηδὲν, εἰς τὴν αὔριον θησαυ- ρίζειν· οὐ γάρ ταῦτα μέριμνα καὶ ἐργασία. Τὶ δεῖται τὸ, Ἐρός ἐστι χρεῖα; Οὐ περὶ ἔργου νῦν ἐστι καὶ ἐργασία; ἀλλὰ περὶ τοῦ δεῖν καιρὸν εἰ- δέναι, καὶ μὴ τὸν τῇ; ἀκροάσεως πρὸς τὰ σαρκικὰ ἀναλίσκειν. Οὐ τούτους ἀργίαν νομοθετῶν, ἀλλὰ προ- τῷ λόγῳ τῇ ἀκροάσει ταῦτα ξελέγεν.

Τὶ ἐστι, Τοῦτον γάρ δὲ Πατήρ ἀσφράτισεν; Ἀντὶ τοῦ, Ὁ Θεός· τουτέστιν ἀπέδειξε διὰ τῆς αὐτοῦ μαρ- τυρίας.

Τίνος ἔνεκεν εἶπον· Οἱ πατέρες ἡμῶν ἔφαγον τὸ μάττα ἐπὶ τῇ ἀρήμῳ; Νομίζοντες αὐτὸν ἔρεθίσαι εἰς τὸ ποιῆσαι τι σημεῖον τοιοῦτον, ὅπερ αὐτοὺς θρέψει σαρκικῶς· τούτῳ γάρ ἐπεθύμουν διὰ γαστριμαργίας ὑπερβολὴν.

Διὰ τὸ λέγει· Οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρ- τον, καὶ τὰ ἔξης; Ἀρτον δὲ ἀληθινὸν καλεῖ, οὐκ ἐπειδὴ Ψευδῆς ἦν τὸ θαῦμα τὸ ἐπὶ τοῦ μάννα, ἀλλ' ὅτι τύπος ἦν, οὐκ αὐτοαλήθεια.

Διὸς τὸ λέγουσι, Κύριε, δός ἡμῖν πάντεστος τοῦτον τὸν ἄρτον· Ἐπειδὴ ἔτι αἰσθητὸν πρᾶγμα ἐνόμιζον. Πῶς νοητέον τὸ, Ἀρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβάτης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ; Οὐκ Ἱερουδαίοις μάνην, ἀλλὰ καὶ τῇ οἰκουμένῃ. Ζωὴν δὲ λέγει, ἐπεὶ πάντες ἥσαν νεκρωθέντες τῇ ἀμαρτίᾳ.

Τὶ ἐστι τὸ, Πᾶν δέδωκε μοι δὲ Πατήρ, πρός ἀμάρτησις; Οὐτὶ οὐ τὸ τυχόν πρᾶγμα ἢ πίστις ἢ εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ τῆς δινωθεν δεῖται φορῆς, καὶ ψυχῆς τινος γενναίας καὶ εὐγνώμονος, δεχομένης πίστεις τοῦ Πνεύματος ἀποκάλυψιν.

Διὰ τὸ, εἰπόντων αὐτῶν, Οὐκ οὗτος ἐστιν Ἰη- σοῦς δὲ τὸν Ἰωσήφ; μὴ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Οὐκ εἰμι; Διὸς τὸ μήπω δύνασθαι τὸν θαυμαστὸν τόχον ἀκοῦσαι τὸν ἐκ παρθένου· εἰ δὲ τὸν κατὰ σάρκα οὐκ ἡδύναντο ἀκοῦσαι, πολλῷ μᾶλλον τὴν δηρήτον καὶ ἀντι γέννησιν.

Διὸς τὸ εἶπεν, διτὶ Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός

A sed quia dixerat Philippus, *Ducentorum denario-* rum, etc. Ironicum igitur sermonem habet.

VERS. 11. *Cur neque in paralytico, neque in La- zaro, neque quando mare sedavit, oravit; nunc vero orat? exempla nobis ut det, ut in sumendo cibo oreimus.*

VERS. 12. *Cur permisit tantum superare? non ad ostentationem, sed ne videretur fantastice istud fa- cillum esse. Non dedit autem auferenda turbis sed discipulis; quoniam illos oportebat testes esse potius et præcones miraculorum.*

VERS. 13. *Admirandum est quod æquales disci- pulis numero cophinos fragmentorum superare se- cerit, ut in tollendis meminerint.*

VERS. 14. *Cur admirantur turbæ hoc magis si- gnum? propter gulæ immoderantiam. Cur dixit: Ne solliciti sitis in crastinum? Intelligit non sollicitum esse, sed non adhærere mundo et mor- talibus negotiis. Licet autem absque anxietate in crastinum thesaurizare, illud enim non est solli- citudo neque anxietas. Quid est: Unum est necessari- um? Non de opere præsenti et actione dicitur, sed de necessitate sciendi tempus, et non adhibendi tem- pus auditionis verbi ad obeunda terrestria. Non itaque otium præscribens, sed auditionem commen- dans ita locutus est.*

VERS. 27. *Quid est: Hunc enim Pater signavit! id est, Deus hunc patefecit per suum testimo- nium.*

VERS. 31. *Cujus causa dicunt: Patres nostri manducaverunt manna in deserto? Putabant illum excitare ad faciendum signum tale, quod eos nu- triat secundum carnem; et id cupiebant propter gulæ immoderantiam.*

VERS. 32. *Cur dicit: Non Moyses dedit vobis panem, etc.? Panem autem verum vocat, non quia mendax fuerit manna prodigium, sed quia figura erat, non veritas ipsa.*

VERS. 34. *Quare dicunt: Domine, da nobis sem- per panem hunc? Quia adhuc materialem rem puta- bant. Quomodo intelligendum: Panis Dei est qui de cælo descendit et dat vitam mundo? Non Judæis tantum, sed universo orbi; vitam autem dicit, cum omnes essent mortui per peccatum.*

VERS. 37. *Quid est: Omne quod das mihi Pater, ad me veniet? quia non fortuita res est fides in illum, sed virtute ex alto indiget, et anima quadam gene- rosa et magnanima recipiente per fidem Spiritus revelationem.*

VERS. 42. *Cur dicentibus illis: Nonne hic est Jesus filius Joseph, non respondit: Non sum? Quia nou- dum poterant mirabilem comprehendere partum ex virgine. Si autem partum secundum carnem non intelligere potuissent, multo minus ineffabilem et celestem generationem.*

VERS. 44. *Cur dicit: Nemo potest renire ad me,*

nisi Pater meus traxerit eum? Non coactum innuit, Α με, έλα μή σ Πατέρ μου έλενση αὐτόν; Οὐ τὸν ιχθύας αἰνίτεται, ἀλλὰ τὸν πολλῆς ἐκθεού ἀπολαύνει συμμαχίας.

Vers. 45. Quid est quod dicit scriptum: *Erunt omnes docibiles Dei?* Quia tunc per homines quae sunt Dei discebant; nunc autem per ipsum Dei Filium et sanctum Spiritum.

Vers. 46. Quomodo intelligendum: *Patrem nemo vidit, nisi is qui est a Deo?* Non oportet autem id intelligere secundum causam rationem, nam omnes a Deo sumus, sed secundum modum verae generationis.

Vers. 52. Qui manducaverit ex hoc pane, vives in aeternum. Aut carnem dicit aut salutis praecipita.

Vers. 53. Cur verum dicit cibum et verum potum? Quia salvat animas fide recipientium, et non perit sicut cibus temporalis.

Vers. 54. Qui manducat meam carnem, in me manet: indicat unam per hoc ipsuin cum Christo conjunctionem, quae ex transformatione oritur.

Vers. 55. Quid est: *Et ego resuscitabo eum in novissimo die?* Et ego, ostendit illum aequalem Patri.

Vers. 58. *Et ego vivo per Patrem,* quomodo intelligendum? Quod sicut vita est Pater ita et ego vivo: *Et qui manducat me, et ipse vivet per me.* Vitam dicens frequenter resurrectionem exhibe. Cur de vita ubique loquitur? Quia desiderabile est istud hominibus, et nihil tam jucundum quam non mori.

Vers. 60. Cur in synagogis et in festis diebus docebat? Sive quidem volens multitudinem apprehendere, sive ostendens se non adversari Patri.

Vers. 63. Cur dixit: *Si videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?* ut per hoc illis persuaderet se non esse ex Joseph.

Vers. 64. Quid est quod dicit: *Spiritus est qui vivificat?* Si spiritualiter audiunt illi quae ab ipso dicuntur. Nam qui carnaliter audit, nihil proficit; carnale autem est audire quomodo e celo descendit, et quomodo oporteat carnem manducare, quae oporteret mystice et spiritualiter intelligere. Ideo addit: *Verba quae locutus sum vobis, spiritus et vita sunt, id est, Spiritualia sunt, nihil carnalis habentia.*

Vers. 65. Quomodo intelligendum: *Sciebat enim ab initio qui essent non credentes?* Id est, a mundi principio; et haec dicit de Iuda et Iudeis incredulis.

Vers. 67. Quid indicat: quod multi discipulorum ejus abierunt retro? Non de duodecim dicitur, sed de aliis discipulis ac ipsis apostolis. Quod autem ita se res habeat, ostendit quod discipulis dicit: *Nunquid et vos vultis abire?*

Vers. 69. Cur, dicente Petro, *Ad quem ibimus?* non beatum dixit illum Christus? Ne videretur quia perseverabant, se illis adulari.

Τι εστιν δ λέγει Γραφικόν· Ἐσορται κάπτε διδακτοί θεού; "Οτι τότε δι' ἀνθρώπων έμάνθει τὸ τοῦ θεοῦ, νῦν δὲ δι' αὐτοῦ Υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος.

Πῶς ἀκουστέον· *Τὸν Πατέρα οὐδεὶς έύπαντρ, εἰ μὴ σ ὁλέ εἰ τοῦ θεοῦ;* Οὐ χρή δὲ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον νοεῖν ἐνταῦθα· πάντες γάρ εἰ θεοὶ έσμεν· ἀλλὰ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀληθεύς; γενήσεως.

"Ος ἀρ φάγη ἐκ τοῦ ἀρτου τούτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰώνα. Ή τὴν σάρκα λέγει, ή τὰ σωτήρα διάγματα.

Διὰ τούτης τοῦ ἀληθῆ βρῶσιν καὶ ἀληθῆ πόσιν; Διὰ τούτης τοῦ σώζειν τὰς ψυχὰς τῶν πιστεις λαμβανόντων, οὐκ ὡς ἀπολλύειν ὕσπερ τὴν πρόσκαιρον βρῶσιν.

"Οτι σ τρώγων μου τὴν σάρκα, ἐν ἐμοὶ μέτρα. Τὴν δι' αὐτοῦ τοῦ ἐν αὐτῷ Χριστῷ ἀνάκρασιν λέγει, τὴν διὰ τῆς μεταλήψεως.

Τι εστιν· *Καὶ ἐγώ ἀραστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ;* Τοῦ, Κάτω, δείκνυσιν αὐτὸν Ισοτάσιον τοῦ Πατρός.

Καὶ τῶν διὰ τὸν Πατέρα, πῶς νοητέον; Οὐ καθὼς ἔστι ζωὴ ὁ Πατήρ, οὗτος καὶ τὸν ζῶντας τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκεῖθεν. Διὰ τούτης τοῦ σώζειν τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκεῖθεν. Διὰ τούτης τοῦ μεταλήψεως; Οτι ποθεινὸν τούτο ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲν οὐτας; ἦδη ὡς τὸ μή ἀποθανεῖν.

Διὰ τούτης τοῦ σώζειν τὸν Ζεὺς τοῦ ἀρθρώσαν ἀραβαλροτα δοκον ἦτο τὸ πρόστερον; Καὶ διὰ τούτων ἀπάγων αὐτοὺς ὡς οὐκ ἔστι τοῦ Ιωσήφ.

Τι εστιν διάπερ εἶπε, *Τὸν Πρεσβύτερον δέστι τὸ ζωποιοῦν;* Τὸ πνευματικῶς ἀκούειν αὐτοὺς τῶν περι αὐτοῦ λεγομένων. Οὐ γάρ σαρκικῶς ἀκούων, οὐδὲ ὡφεληθῆσται. Σαρκικὸν δέ ἔστι τὸ ἀκούειν πῶς εἰ τοῦ οὐρανοῦ καταβένηκε, καὶ πῶς ἔδει τὴν σάρκα φαγεῖν, ἀπερι ἔδει μυστικῶς καὶ πνευματικῶς νοεῖν. Διὸ καὶ ἐπάγει· *Τὰ φίλματα δὲ ἐγώ λειλάηκα ὑμῖν, πνεύματα δέστι καὶ ζωὴν.* Τούτοις, Πνευματικά ἔστιν, οὐδὲν ἔχοντα σαρκικόν.

Πῶς νοητέον τὸν, *Ἄδει γάρ δεῖ ἀρχῆς οἰκεῖεσθαι οι μὴ πιστευοντες;* Απὸ καταβολῆς, φρέσκοσμου· τούτῳ δὲ περὶ Ιούδα καὶ τῶν ἀπιστησάντων Ιούδαιων.

Τι δηλοῖ, διτι *Πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ δικτυα;* Οὐ περὶ τῶν δώδεκα λέγει, αἷς περὶ δλλων μαθητῶν αὐτῶν τῶν ἀποστόλων διτι οὐτως ἔστι, δῆλον ἐκ τοῦ λέγειν τοὺς μαθηταῖς· Υἱοὶ καὶ ὄμοις θέλετε ψάλμειν;

Διὰ τούτης τοῦ Πέτρου, *Ποῦν ἀπελευθερεῖα;* οὐκ ἐμακάρισεν αὐτὸν ὁ Χριστός; *Ινα μὴ δέξῃ διὰ τὸ ἐμμετεῖν αὐτοὺς, κολακεύειν αὐτούς.*

Διὰ τὸ λέγουσι πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Μετέδηθι ἐντεῦθεν εἰς τὴν Ἰουδαῖαν; Δοκεῖ μὲν ἀπὸ φύλας εἰρῆσθαι· Εστὶ δὲ οὐχ οὐτως, ἀλλὰ δειλίας καὶ φιλοδοξίας σκώπτουσσι. Τὸ μὲν γάρ εἰπεν, Οὐδὲ ἔτι ἐν κυριτῷ ποιεῖ, δειλῶν ἐγκαλούντων ἔστι· τὸ δὲ καὶ εἰπεῖν ἐν φανερῷ εἶναι, φιλοδοξίαν.

Τί ἔστι τὸ, 'Ο καιρὸς δὲμόδιος οὕπω πάρεστιν, δὲ καιρὸς δὲμόδερος πάντοτε ἔρημος; Καιρὸν διον τὸν τοῦ σταυροῦ λέγων, καιρὸν δὲ ἔρημον πάντοτε· 'Οτι, φησίν, οὐκ ἀναιρήσουσιν ὑμᾶς, καν δὲ μετ' αὐτῶν ἡτε. Πῶς νοητέον τὸ, 'Ο καιρὸς δὲμόδιος οὕπω πεπλήρωται; 'Οτι ἔδει καὶ σημεῖα γενέσθαι.

Οὐ δύναται δὲ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς ὡς τὰ αὐτοῦ βουλομένους· διμόδιος δὲ, φησί, μισεῖ, διτι ἐλέγχω αὐτὸν.

Διὰ τὸ οὐκ ἀναβαίνει μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλ' ἐσχατον; Τοῦτο μὲν μὴ βουλόμενος δῆλον ἔστων καταστησειν, καθὼς ἐκεῖνοι ἐδούλοντο· ἀναβαίνει δὲ, ἵνα μὴ δειλίας εἶναι νομίσωσιν ἐκεῖνοι τὸ μεῖναι κάτω.

Τίνος ἔνεκεν ζητοῦντες αὐτὸν, οὐκ ὄνομαστη Ἐλεγον, ἀλλὰ, Ποὺ ἔστιν ἐκεῖνος; 'Απὸ πολλῆς εἰρωνείας καὶ φθόνου.

Πῶς νοητέον τὸ, 'Η μήδη δίδαχῃ οὐκ ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοὺς πέμψατος με; 'Ο λέγει τοιούτον ἔστιν· Οὐδὲν ἔχω παρηλλαγμένον, εἰ καὶ ὑπόστασις ἀλλῇ εἰμι· ἀλλ' οὐτω καὶ λέγω καὶ πράττω, ὡς μὴ νομίζεσθαι ξερόν τι παρὰ τὸν Πατέρα.

Τι δηλοῖ τὸ, 'Ἐάρ τις θελῃ τὸ θεληματικού; Τουτέστιν, 'Ο ἔραστής τοῦ βίου τοῦ κατ' ἀρετὴν γνώσεται περὶ τῆς δίδαχης· ἀντὶ τοῦ, 'Ος ἀποδέπτει εἰς τοὺς προφήτας, γνώσεται τὴν ἐμὴν δίδαχην.

'Οτι χρή σκοπῆσαι διτι τοῦ ταπεινὰ φθέγγεσθαις αὐτὸν, πολλάς εἰσιν αἰτίαι, οἷον διὰ τὸ μὴ ἀγέννητον εἶναι νομισθῆναι· διὰ τὸ μὴ ἀντέθεσον· διὰ τὸ σάρκα περιεβλῆσθαι· διὰ τὸ ἀσθενὲς τῶν ἀκούστων· διὰ τὸ διδάσκειν τοὺς ἀνθρώπους μετριάζειν. Τὰ δὲ ὑψηλὰ φθέγγεσθαις, μίλων εὑροι τις αἰτίαν, διὰ τὸ μέγεθος τῆς θείας φύσεως.

Τι ἔστιν δὲ λέγει, διτι οὐ Μωϋσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; Ἐπειδὴ γάρ ἐνεκάλουν αὐτῷ διτι τὸ Σάββατον ἔλευ, πρὸς τούτοις ἰσταται, ὥσανει· 'Ο νόμος εἰπεν· Οὐ φορεύσεις· ὑμεῖς δὲ φονεύετε. Ἀφέντες οὖν τὸ ἔχυτον; καταδικάζειν, περὶ τούτου ἐμοὶ ἐγκαλεῖτε ὧδε: παραβαίνοντι τὸν νόμον διτι τεθεράπευκα ἄνθρωπον.

Τι λέγει καὶ, διὰ τὸ [leg. Διὰ τοῦτο] Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν, οὐχ διτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἔστιν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων; 'Ο νοῦς τοῦ οὐτός ἔστι· διὰ τὸ, φησίν, οὐδεὶς ἐνεκάλεσε Μωϋσέα ἢ ἡ πειθὴς κελεύοντι διὰ τὴν περιτομὴν λύεσθαι τὸ Σάββατον; Διλονότι ὡς Σαββάτου, τῆς περιτομῆς οὗτος κυριτέρας, καίτοι οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἢ περιτομῆς. Τρίτη δὲ ἔλεγε: Θέλων δεῖξαι, διτι μεῖζον

VERS. 5. Cur dicunt illi fratres ejus: *Transi hinc in Iudeam?* videntur quidem ob amicitiam locuti esse. Non autem ita est, sed timiditatem et gloriæ cupiditatem intendunt. Dicendo enim, quod non jam in occulto faciat, timiditatem exprobantium est; dicendo autem palam esse, gloriæ cupiditatem.

VERS. 6. Quid est: *Tempus meum nondum advenit, tempus autem vestrum semper est paratum?* Tempus suum crucifixionis tempus dicit, et tempus semper paratum. Quia, inquit, non vos auferent, quanvis semper cum eis fueritis. Quomodo intelligendum: *Tempus meum nondum impletum est?* Quia oportet quoque signa fieri.

B VERS. 7. Non potest mundus odisse vos, tanquam quae sua sunt volentes; me autem odit, quia condemno eum.

VERS. 8. Cur non ascendit cum fratribus, sed postea? quia non vult quidem seipsum manifestum facere, ut ipsi volebant: ascendit autem, ne timiditatem isti putent, si infra maneret.

VERS. 11. Quam ob causam querentes eum non nominantes dicunt, sed, *Ubi est ille?* Ob magnam ironiam et invidiam.

VERS. 16. Quomodo intelligendum: *Mea doctrina non est mea, sed ejus qui misit me?* Quod dicit tale est: Nihil habeo diversum, licet persona alia sim. Sed ita loquor et ago ut non habear aliud quid a Patre.

VERS. 17. Quid significat: *Si quis voluerit voluntatem ejus facere?* Id est, Qui amat vitam quae es secundum virtutem cognoscet de doctrina; vel, Qui in prophetas respicit, cognoscet meam doctrinam.

VERS. 18. Considerare oportet illi humiliter loquendi multas causas esse, scilicet, ut nothus esse, non reputetur; ut non impius in Deum crederetur quia carne iudicatus erat; quia iustificati erant auditores; ut doceret homines modestos esse, vel sublimia dicentes, unam inveniat aliquis causam ob magnitudinem diviæ naturæ.

D VERS. 19. Quid est quod dicit: *Nonne Moyses dedit nobis legem?* Quoniam enim exprobabant illi quod Sabbathum solveret, ideo instat: Lex dicit: *Non occides;* vos autem occiditis. Omitentes igitur vos ipsos condemnare, de hoc me incusat ut violatorem legis, quia sanavi hominem.

VERS. 22. Quid dicit: *Propterea Moyses dedit vobis circumcisionem, non quia ex Moyse est, sed ex patriis?* Sensus talis est: Cur, ait, nemo exprobavit Moysi, aut obediens abnuit iubenti per circumcisionem solvi Sabbathum? Evidenter quod Sabbathum major est circumcisione, atamen non est a Moyse circumcisione. Hæc autem dixit ut ostenderet se opus circumcisione majus fecisse. Dicendo autem totum

**hominem, ostendit particularem medelam esse circumcisio-
nem si cum integra paralytici sanatione quam fecit comparetur.**

έργον ἐπόιησε τῆς περιτομῆς αὐτὸς. Αὐτὸς τοι εί-
πεν δόλον Δανθρωπον, δείχνυεις μερικὴν ὑγείαν τῆς
περιτομῆς πρὸς τὴν τοῦ παραλυτικοῦ τελείαν τεκ-
μένην.

Vers. 28. *Et me scitis, et unde sum, sed unde qui misit me, etc. Dicens autem, Quem vos nescitis, illam quæ ex operibus est ignorantiam significat. Non enim ignorantia erat culpa, sed nequitia. Ab ipso sum, id est, Cum ipso sum; quod dicitur, ne putetur alienus esse a Deo.*

Τό, καὶ ἐμὲ οἰδατε, καὶ οἰδατε καὶ θεοί εἰμι, ἀλλὰ
θεοί σε πέμψας με, καὶ τὰ ἔχοντας. Εἰπών δέ, "Οὐέραις
οὐκ οἰδατε, τὴν διὰ τῶν Ἐργων διγνοιαν λέγεις· οὐ τῷ
ἀγνοίᾳς ἦν τὸ ἀμάρτητον, ἀλλὰ κακίας. Τό δέ, Παρ-
αντοῦ εἰμι, ἀντεῖ τοῦ, Μετ' αὐτοῦ εἰμι· τοῦν δὲ
εἰπεν, ὡστε μή νομισθῆναι ἀλλότριος τοῦ θεοῦ.

Vers. 30. Quid ostendit, quod in die festo eorum quærebant eum apprehendere? Mentem eorum impiam, quia non in templo talia facere mentebant.

Τί δεικνύει τὸ εἰς τὴν ἐσορτήν αὐτῶν αὐτὸν ζητεῖ πιάσαι; Τὴν γνώμην αὐτῶν τὴν δίθεν, ὅτι οὐδὲ λαῦχον τοιαῦτα ποιεῖν ἐφοδοῦντο.

Vers. 51. Quid est quod e turba alii quidem bonum esse eum habuerint, alii vero minime sed seductorem? Illa quidem, ut mihi videtur, erat multorum opinio; haec autem invidorum sacerdotum principum.

Πώς ἔχει δὲ τῶν δχλῶν οἱ μὲν ἀγοσθίναι εἰχον, οἱ δὲ οὐ, διλλὰ τάλαντον; Ἐκεῖνη μὲν οὖν, ὁ δοκῶ, ἡ ἀδέξια τῶν πολλῶν ἐστιν, αὗτη δὲ τῶν φύη νούντων ἀρχιερέων.

Vers. 34. *Ubi ego sum, vos non potestis venire,*
significat quia non debebat immanere in morte,
huc enim omnes nos dilabimur.

Τὸ, Ὅσου εἰμὶ ἄγω, οὐ δύνωσθε ὑμεῖς ἔλπει
σημαίνει· ὅτι οὐκ Ἐμέλλεν ἐναπομένειν τῷ θυρῷ
ἴκει γάρ πάντες τιμεῖς ἀπεργόντες.

Vers. 35. Quid significat quod dicitur *dispersio-nem*? Ia gentes vocabant Judæi, tanquam ubique dispersa.

Τί σημαίνει ἐν τῷ λέγειν διασπορά; Οὐτε
Εθνη ἐκάλουν οἱ ιουδαῖοι ὡς πανταχοῦ διεσπερμ
να.

Vers. 37. Cur dicit evangelista, in novissimo die magno? qui primus et ultimus dies magnus erat; interpositi magis in coemissionibus consumebantur. Venit autem in novissimo die docens ut revocaret in memoriam quæ dixerat, et quæ in obli-
vionem intermediorum dierum coemissionibus ve-
nerantur.

Διὰ τὸ λέγει δὲ εὐαγγελισθεῖς δει τῇ ἐσχάτῃ ἡμῖν
τῇ μεγάλῃ; Διὰ τὸ τὴν πρώτην καὶ τὴν τελευτικήν
μεγάλην εἶναι· τὰ γάρ μεταξὺ μετόπον εἰ; τριτόν
ἀνήγειτον. Ἀλλεού δὲ ἐν τῇ ἐσχάτῃ οὐδέποτε οὐ
μηνημονεύεσθαι τὰ λεγόμενα, καὶ εἰς λαθῆν οὐκ
αὔτε ὑπὸ τῆς τρυφῆς τῶν μέσων ἀμερόν.

Vers. 38. Quomodo intelligendum : Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluunt aquæ vivæ ? Ventrem ibi pro corde dicit ; sicut alibi dicitur : Legem tuam in medio ventris mei. Ubi dixit Scriptura : Flumina de ventre ejus fluunt. Aut ibi oportet delere, Sicut dixit Scriptura. Dico illa verba, Flumina de ventre ejus fluunt aquæ vivæ, esse illius sententia verba. Nam quia Scriptura attestatur quoniam Deus veniet, ideo Scripturam citat. Fluent, gratiæ abundantiam indicat; Aquæ vivæ, ob ejus perpetuam actionem ; hoc autem dixit de Spiritu.

Πῶς νοητέον τὸ, Ὁ πιστεύων εἰς ἄρδα, καθείλεται η Γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ βρύσονται οἱ θάλαττοι; Κοιλιὰν ἔνταῦθα καρδίαν λέγει· κανάπερ καὶ ἀλλαχοῦ λέγει· Καὶ τὸν μόρον σου ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου. Ποῦ δὲ τὴν Γραφὴν· Ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ βρύσονται; Η ἔνταῦθα δεῖ υποστήξαι, εἰς τὸ Καθών εἰτι η Γραφὴ· λέγω ἵνα διὰ τὸ, Ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ βρύσονται, τῆς αὐτοῦ ἀποφάσιας. Ταῦτα γάρ τη Γραφὴ μαρτυρεῖ, ὅτι ἐλεύσεται ὁ Θεός, τούτῳ τῆς Γραφῆς ἐμνημόνευσε. Τὸ δέ, Πείσται τὸ δαχτύλες τῆς χάριτος αινίζεται. Ζωνὴ δὲ λέγει, εὔπιστος.

Vers. 39. Quid est quod dicit : *Nondum enim erat* Spiritus datus ? quia prophetis per Spiritum sanctum locutis, recedita erat interim talis gratia. Debebat autem dari post crucem, ideo adjicet : *Quia Jesus nondum glorificatus erat.* Gloriam autem crucem vocat; ego vero ascensionem, ut perfecte exhibenterem quia Deus est; vel, *nondum erat*, intelliges, id est non erat cognitus hominibus Spiritus. Oportet scire apostolos ante passionem sanationes non per Spiritum sanctum, sed per potestatem a Christo datum feruisse. Quando autem misit illos in orbem, tunc dicit : *Accipite Spiritum sanctum*, et iterum in Pentecoste venit in eos Spiritus.

εύμετος.
Τί έστιν δέπερ εἶπεν, Οὐκω τῷδε πρεψάμε ἀπόδειμένος; "Οτι τῶν προφητῶν δὲ πνεύματα ἄγια λαλητάντων, συνεστάλη τέως ἐν τῷ μίσθιῳ αὐτῇ χάρις· Ἐμελλε δὲ δίδοσθαι μετὰ τὸν σταυρὸν διὰ τοῦτο ἀπιφέρει· "Οτι Ἰησοῦς οὐδέκου ἔβη σθη. Δέξαν δὲ τὸν σταυρὸν καλεῖ· ἐγώ εἰ τὴν ἀληφίνην τὴν τελείων δείξασαν διείστη θεός. Η οὐκών ήγή, νυῆσεις, Οὐκ ἡν γνωρισθὲν ἀνθρώποις πνεύμα. "Οτι χρή γινώσκειν διεὶς οἱ ἀπόστολοι τοῦ πάθους τὰς λάστις οὐ πνεύματι ἀγίᾳ, εἴτε παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἔχουσι τὸ ποιον. "Οτι δὲ ἀπέστησεν αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκουμένην, τότε λέγει· Αὐτὸν πνεύμα ἄγων· καὶ πάλιν τῇ πεντηκοστῇ ἔβην αὐτοὺς τὴν πνεύμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ.

Α

Διὰ τὸ λέγει τὸ, Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου; Ἐπειδὴ ἔλεγον αὐτὸν ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶναι, ἐπιφέρε, διτὶ οὐκέτις καὶ οὐ δύναται τὸν ἥλιον φησίν, οὐδὲ διὰ τὴν Παλαιστίνην, διλλὰ διὰ τὸ τὸν ἀπαντά κόσμου φωτίσαι. Τὸ δὲ, Οὐ περιπατήσει ἐπειδὴ σκοτίᾳ, ἀντὶ τοῦ, Ἐν τῇ πλάνῃ κεῖται.

Τὸ, Ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, τὸ ἀδίκως κρίνετε λέγει· καθάπερ καὶ τὸ κατὰ σάρκα ζῆν, τὸ φαῦλος ζῆν. Διὰ τὸ διλλὰς καὶ λέγων, διτὶ Ὁ Πατὴρ κρίνει οὐδέποτε, διλλὰ τὴν κρίσιν πάσαν δέδωκε τῷ Πώ, ἐνταῦθι λέγει· Ἐγώ οὐ κρίω οὐδέποτε; Οὐ τοῦτο οὐ περὶ τοῦ μέλλοντος λέγει καὶροῦ, ἐκεῖνο δὲ περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας.

Εἰπὼν δὲ, διτὶ Μόρος οὐκ εἰμι, διλλὰ δὲ τῷ καὶ διόρμηται με Πατὴρ, δείχνεται, διτὶ οὐκέτις καὶ διατίθεται οὐκέτις οὐδὲ διατίθεται, διλλὰ καὶ διατίθεται οὐκέτις οὐδὲ διατίθεται, διτὶ Καὶ ἐπειδὴ τῷ νόμῳ τῷ νόμετέρῳ γέγραπται, διτὶ δύο ἀνθρώπων η μαρτυρία διηγήθη ἐστιν· ή τοῦτο λέγει, ίνα διξιῇ διτὶ δόμοισι τοῦ Πατρός ἐστιν.

Τὶ εστὶ τὸ, Οὐδέποτε ἀληθύθει η ἄρα αδροῦ; Τοῦτο εστὶ τὸ, Οὐδέποτε καὶρος; ήν ἐπιτήδειος καὶρος δὲ διθέλεστα.

Ἐν τῷ λέγειν τὸν Χριστὸν συνεχῶς, διτὶ Ἐγώ ὑπάρχω καὶ ζητήσετε με, διὰ τὸ κατασείεν αὐτῶν τὰς φυγὰς, ἐκεῖνοι ἐπιφέρουσι· Μήτι μποκτεστεῖ ἀποτύπων; καὶ τὰ ἔξι· αὐτὸς ἀναιρόντων αὐτῶν τὴν ὑποψίαν, φησίν· Ὅμοις ἐκ τῶν κάτω ἐστε, ἡγώ δὲ τῶν ἀνθρώπων εἰμι. "Ο δὲ λέγει, τοιοῦτον ἐστιν· Ὅμοις ἐκ τοῦ κόσμου δυνεῖς καὶ ἀνθρώπων πεφυκότες, τοιεῦτα λογίζεσθε.

Τὶ σημαίνει, διτὶ Ἐὰν μή πιστεύσητε διτὶ ἡγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐπειδὴ διαμαρτύραις ὑμῶν; Ἐπειδὴ δὲ διλλούνται τὸν ἄνθρωπον τοῦ κόσμου, ἐκεῖνοι οὐκέτις ἀδέξιοι, ἐξ ἀνάγκης ἐν ταύταις αὐτοῖς ἀποθανεῖν λέγει.

Ἐρωτῶσι δὲ αὐτὸν· Σὺ τις εἶ; δὲ δὲ ἀποκρίνεται· Τὴν ἀρχὴν διτὶ καὶ λαλῶ ὑμῖν. Τοῦτο δὲ τοιοῦτον ἐστιν· Ἐπειδὴ θαύματα καὶ διδασκαλίαν ἀκούοντες καὶ ἰδόντες δρωτήτε τις εἰμι, τὸ δλως ἀκούειν τῶν λόγων τῶν ἡμῶν ἀνάξιοι ἐστε, μήτι γε καὶ μαθεῖν διτὶ ἡγώ εἰμι. Ὅμοις; γάρ πάντα πειράζοντες φθεγγύεσθε, ίνα με μὴ νομίσητε, διτὶ τοσαῦτα ἀκούων παρ' ὑμῶν, διτὶ δισθένειαν οὐκέτιρομαι, ή διτὶ οὐκ οἴδα διανοίας, ίδοι λέγω ὑμῖν διτὶ δύναμαι οὐδὲ διλέγχαι· οὐκέτιρομαι δὲ μόνον, διλλὰ καὶ κολάσαι· τοῦτο γάρ εστὶ τὸ, Πολλὰ ἔχω λαλεῖν περὶ ὑμῶν καὶ κρίνειν. Τῷ δὲ, Ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον, ἐδήλωσα· διτὶ εἰς τὰ ξύνη μέλλει.

Τὶ εστιν δὲ λέγει, διτὶ Ὅτι ἀνύψωτες τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὰς γνώσεις διτὶ ἡγώ εἰμι; Ο δὲ λέγει τοιοῦτον ἐστιν· διτὶ εγώ εἰμι διτὶ τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τὸ ἐπισημαίνει διτὶ Ἐναγγελιστής, λέγων· Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος, πολλοὶ ἐπιστευσαν εἰς αὐτόν; Ποιά ταῦτα; τὰ ταπεινὰ φήματα. Ποιά; Οἶν τὸ, Ἀπ' ἀμενεοῦ λαλῶ οὐδὲν, διπερ τὸ ίσον πρὸς τὸν Πατέρα σημαίνει· ἐκεῖνοι δὲ τὸ Ελαττονούσι· καὶ

CAPUT VIII.

Β

VERS. 12. Cur dicit : *Ego sum lux mundi?* quoniam dicebant eum a Galilaea esse, exponit se non ex illa esse aut ob illam venisse, neque ob Palæstinam, sed ad illuminandum mundum universum. *Non ambulabit in tenebris,* id est, non in errore manet.

VERS. 15. *Vos secundum carnem judicatis.* De injusto iudicio dicit; sicut secundum carnem vivere, male vivere significat. Cur alias dicens; quia *Pater non judicial quemquam, sed omne iudicium dedit Filiō;* ibi dicit: *Ego non iudico quemquam?* quia hoc non de futuro tempore dicit, illud vero de secundo adventu.

VERS. 16. Dicendo : *Solus non sum, sed ego et qui misit me Pater,* ostendit quia, Non ego solus condemnō vos, sed etiam Pater; vel Ut ego, non ego, nisi ut Pater. Quamobrem et subjicit quod, *Et in lege restra scriptum est quia duorum hominum testimonium verum est;* vel hoc dicit, ut ostendat se consubstantiale Patri esse.

VERS. 20 Quid est, *Nondum venerat hora ejus?* Id est, nondum tempus erat apicum, in quo volebat crucifigi.

VERS. 21. Cum dicit Irequent Christus, *Ego vado et quareritis me,* ut anima eorum commoveat, isti subjiciunt: *Nunquid interficiet se ipsum?* etc.; et ille, ut eorum suspiciones adimant, dicit: *Vos de deorsum estis, ego de supernis sum.* Quod autem dicit tale est: *Vos cum e mundo sitis et homines natura, talia cogitatis.*

VERS. 24. Quid significat: *Si non crediaeritis quia ego sum, moriemini in peccatis vestris?* quoniam venit ut tolleret peccatum mundi, et isti non receperunt, necessario in peccato illos morituros dicit.

VERS. 25. Interrogant autem eum : *Tu quis es?* respondet autem : *Principium, quod et loquor vobis.* Id autem tale est: *Quoniam miracula et doctrinam audientes et videntes interrogatis quis sim, omnino audire verba mea indigni estis, neque discere quid ego sim.* *Vos enim omnia tentantes dicitis, ne putetis me tanta a vobis audiētatem, per imbecillitatem non abire.* Vel quia non scio vestras cogitationes, ecce dico vobis me posse vos convincere; non tantum autem convincere, sed et castigare. Id enim est: *Multa habeo de vobis loqui et iudicare;* et hoc, *Loquor in mundo,* ostendit se in gentibus locutum esse.

VERS. 28. Quid est quod dicit: *Cum exaltaveritis Filium hominis, tunc cognoscetis quid ego sim?* quod dicit tale est: *Quia ego sum Filius Dei.*

VERS. 30. Cur memorat evangelista dicens: *Hoc illo loquenti, multi crediderunt in eum?* Quæ hæc? humilia dicta. Quæ? scilicet, *A me ipso non loquor quidquam, quod æqualitatem eum Patrem significat.* Isti vero inferioritatem intelligunt; et ille, non reli-

quit me solum Pater, quia ego placita ejus facio A αὐτὸς οὐκ ἀτῆκε με μόνον δὲ Πατήρ, δια τὴν οὐκέτα αὐτοῦ ποιῶ πάντοτε.

Vers. 34. Quid est, Qui facit peccatum, servus est peccati; servus autem non manet in domo in æternum, etc.? Per hæc sensim quæ ex lege erant destruit, et seipsum extollit subjiciendo: Filius autem domus dominus est: ideo ait: Manet in æternum. Deinde ostendens consubstantialitatem, dicit: Si filius vos liberaverit, liberi eritis.

Vers. 44. Vos ex patre diabolo estis, etc. Hoc dicit illis ob homicidium, et ideo illud subjicit: Ille homicida erat ab initio, sicut vos, inquit. Et mendax pater ejus. Pater mendacii, id est diabolus, qui producens mendacium, mendax est.

Vers. 46. Quis ex vobis arguet me de peccato? Hoc e præcedentibus dictis concluditur. Quoniam enim dixit, Mendaces estis, et diaboli estis mendacium producentis, ita ut vere arguere non possitis, accusantes autem vane mendaces sitis, mendacis patris diaboli filii; et neque Abraham, neque Dei filii esse pretendite.

Vers. 48. Minime dicentes Judæi illum Samaritanum esse, quomodo dicunt: Nonne bene illi dicebamus nos, etc.? Evidenter plures dixerant.

Vers. 54. Quomodo audiendum: Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nihil est? Id dicit Juxta eorum opinionem; ut et, Testimonium meum non est verum.

Vers. 56. Quid est: Abraham pater vester exsultarit ut videret diem meum, et vidit, et gavisus est? Diem ibi dicit crucis diem, quem in oblatione Isaæc præfiguraverat. Laudat autem Abraham quasi gaudentem de cruce, ostendere volens se non invitum ad passionem ire.

Vers. 57. Cur dicunt: Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti? Sic putabant cum tot annos natum, cum triginta tantum natus erat.

Vers. 58. Quid dicit: Antequam Abraham fieret, eis sum? Ut Deus evidenter. Ego sum, dicit, sed non, Ego eram; hoc verbum exprimit illum perpetuo esse; et significativa quoque est ipsa vox, omni tempore soluta: ideo blasphemæ videtur illis esse D quod dixit.

CAPUT IX.

Vers. 2. Cur ita insipienter interrogant, Quis peccavit, hic aut parentes ejus? Insipientis est autem interrogatio. Nam ille priusquam nasceretur, quomodo peccavisset? ob parentes autem quomodo poenas dedisset, priusquam nasceretur? potius quidem parentes ob filios: quod autem illos ad talam interrogacionem inducit, paralyticæ miraculum est. Nam illic dixit ei Christus: Noli peccare, ne deterius quid tibi contingat.

Vers. 6. Cur expulit et fecit lutum et linivit oculos cæci? Ostendens et qui Adam formavit illum

ἐστιν τῆς ἀμαρτίας, δὲ δοῦλος οὐ μέτι εἰ τῷ οἰκιᾳ εἰς τὸν αἰώνα, καὶ τὰ ἔξης; Διὸς τοις ἡρέμα καὶ τὰ διὰ τοῦ νόμου καταδίλει, καὶ εἰς συνιστώντων τῷ ἐπιφέρειν· Ο δὲ Υἱὸς οἰκοδεσπότης ἐστε· διὸς, φησι, Μέτραι εἰς τὸν αἰώνα, Εἴτε δεινός τὸ δύοσύστοιν, λέγει· Εἳρ δὲ Υἱὸς ὁ μάρτις ἐλεύθεροι ἔσεσθε.

Τιμωῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστε, μιαὶ τὰ ἔξης. Τοῦτο λέγει αὐτοῖς διὰ τὸν φόνον, καὶ τὸ τούτῳ ἐπιφέρει· Ἐκεῖνος δὲ ἀρχῆς ἀνθρωποτοῦς ἐστιν, ὡσπερ, φησι, καὶ ὑμεῖς. Καὶ δὲ ταῦτα αὐτοῦ γενέστης. Ο πατήρ τοῦ φεύδου, τοιστὶ B διάβολος, γεννήσας τὸ φεύδος, φεύστης τοισι.

Τὸ, Τις δὲ υμῶν ἀλέγχει με περὶ ἀμαρτίας; Τοῦτο ἐκ τοῦ διανοιανάγεται βρήτου. Ἐπειδὴ γέ εἶπεν, δια τοῦ Φεύσταις ἐστε, καὶ τοῦ τὸ φεύδος γενήσαντος διαβόλου ἐστε· ὡστε μὴ δυνάμενοι ἀλέγειν, κατηγοροῦντες δὲ ματαίως φεύσταις, φεύστου πατρὸς τοῦ διαβόλου τέκνα· καὶ οὗτε Ἀβραὰμ φατε, οὗτε τοῦ Θεοῦ.

Οτι οὐδαμοῦ Σαμαρείτην αὐτὸν λεγόντων Ιudeῶν, τὰς λέγουσιν, δια Οὐ καλῶς αὐτὸν ἀλέγειν; Δηλοντί πολλάκις αὐτῶν εἰπόντων.

Πῶς νοητέον· Εάντι ἐξάλικα ἐμαυτοῖς, ητοὺς μονούδειν ἐστι; Τοῦτο δὲ πρὸς τὴν ἐκείνων εἰπονόιαν ὡσπερ καὶ τὸ, Η μαρτυρία μου οὐδὲ C ἐστιν ἀληθῆς.

Τι ἐστιν, δια Αβραὰμ δὲ πατήρ υμῶν ἡγαλλόστατο, Ιηταὶ Ιηταὶ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἰδεῖ καὶ ἔχειρα; Ήμέραν ἐνταῦθα λέγει τὴν τοῦ σταυροῦ, ἣν ἐν τῇ προσφορᾷ τῇ τοῦ Ιησαῦ προετίθεται· Ἐπαινεῖ δὲ ὡς εὐφρανθέντα διὰ τὸν σταυρὸν τὸν Ἀβραὰμ, δεῖξι θέλων δια οὐκ δικῶν ἐπι τὸ εἰδεῖς ἔρχεται.

Διὰ τοῦ λέγουσι· Πεντήκοντα δεκα τη οὐκων ἔχει καὶ Αβραὰμ διώρακας; Οὐτας εὐθύμιον αὐτὸν τοιστῶν εἰναι εἰτῶν, τριακοντατριῶν ἔντα.

Τι λέγει· Πρὶν Αβραὰμ γερέσθαι, ἐγώ εἰμι; Οὐδὲς θεὸς δηλοντί. Τὸ δὲ, Εγώ εἰμι, λέγειν, μιαὶ οὐχι, Εγώ ήμην, ἔμφασιν ἔχει τοι τὸ βῆμα ὑπερ κῶς εἰναι· καὶ σημαντική ἐστιν αὐτὴ τὴ βῆσις, τοῦ τὸς ἀπλλαγμένη χρόνου· διὸ καὶ βλάσφημον αὐτοῖς ἔδειξει εἰναι τὸ βῆμα.

ΚΕΦΑΛΑ. Θ'.

Διὰ τοῦ οὐτιων ἀλόγως ἐρωτῶσιν, δια Τις ἡμαρτίας οὐτοῖς η οι γονεῖς αὐτούν; Αλογον δὲ ἐστι τὸ ιρτημα. Εκεῖνος γάρ πρὶν γεννηθῆ πᾶς ἀν ἡμαρτίας ὑπὲρ δὲ γονέων πᾶς δὲν δίκην ἔδωκε, πρὶν γενηθῆ; μᾶλλον μὲν οὖν γονεῖς ὑπὲρ τέκνων, Εστιν εἰς τοῦτο τὸ ἐρώτημα ήγαγεν αὐτούς, τὸ τοῦ αρχαίτικοῦ θαῦμα· ἐκεῖνος γάρ εἴπεν αὐτῷ δὲ Χριστός Μηχετί ἀμαρτᾶρ [leg. ἀμάρτεατε], Ιηταὶ μὴ χειρί τοισι γέρηται.

Διὰ τοῦ ἐπιτυχεις καὶ πηλὸν ποιήσας ἔχει τὸ οὐφαλμόν τοῦ τυφλοῦ· Αἰχνήων ἔτι δὲ καὶ τὸ

Ἄλλα μὲν πλάνας, αὐτός εστι. Καὶ ἀλλως· Ἰνα μὴ νο-
μισθῇ τὸ θαῦμα τῆς κολυμβήθρας.

Διὰ τὸ ἀμφιβάλλουσιν οἱ γείτονες αὐτοῦ καὶ οἱ
λοιποὶ λέγοντες, διτὶ Οὐκ ἔστιν οὗτος ὁ προσ-
αιτῶν; Διὰ τὸ παράδοξον· ἐγὼ δὲ λέγω διὰ τὸ
ἀναθλέψαι, καὶ τρόπον τινὰ τῶν ὄφθαλμῶν αὐτοῦ
ἀνοιχθέντων, ὡσπερ ἔτερον ἀπὸ τούτου τὸ σχῆμα
μικρὸν διαλλαγῆναι τῇ τῶν ὄφθαλμῶν ἀνεώξει.
Πόλειν ἐγίνωσκεν διτὶ διὰ τοῦ πτύσματος ἱάθη;
Τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἀφῆς, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς γενο-
μένης πρὸς τὴν.

Διὰ τὸ οὐκ ἐρωτῶσι τὸν τυφλὸν, Πῶς ἀνέβλεψε;
ἄλλα, Πῶς ἀνέψκε συν τοὺς ὄφθαλμούς; Διδόντες
αὐτῷ πρόφασιν τοὺς διαβαλεῖν αὐτὸν.

Τίνες εἰσὶν οἱ εἰπόντες τῷ τυφλῷ· Σὺ τοὶ λέγεις
παρὶ αὐτοῦ; Οἱ συσχισθέντες ἀπὸ τῶν ἀλλῶν· Εχεις
γέροντας, διτὶ Σχίσμα δὲ ήν ἐπὶ αὐτοῖς.

Διὰ τὸ ἔστησαν τοὺς τοῦ τυφλοῦ γονεῖς μέσον;
Οπως εἰς ἀγωνίαν αὐτοὺς ἐμβάλωσι· καὶ μετὰ
κακουργίας ἐρωτῶσιν. Οὐτέδεις ἔστιν διτὸς λέ-
γετε διτὶ τυφλὸς ἐγεννήθη; Μονονούχη λέγοντες.
Ὄν υμαῖς ἐποίησατε τυφλὸν τῇ φήμῃ.

Πῶς λέγουσι· Διτὶ δόξαντι τῷ Θεῷ, ἡμεῖς οἴδαμεν
ὅτι διπλωπος οὗτος ἀμαρτωλός ἔστι; καὶ πῶς
ὅτε ἐλέγειν δικριτός, Τίς ἐλέγχει με περὶ ἀμαρτίας;
οὐκ εἰπὼν τι; Ήστε νῦν ματαιολογοῦσι. Τὸ δὲ, Διτὶ δόξαντι τῷ Θεῷ, ὡς ἐκείνου, φησι, μηδὲν ἐνεργήσαν-
τος.

Οτις δὲ τυφλὸς δεῖται διὰ λέγην· Μή καὶ ώμεις θελεῖτε
αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; κωμῳδῶν τοῦτο λέγει
ἡρέμα καὶ διαπαῖξαν αὐτοὺς, καὶ δεικνύει, διτὶ· Ἐγὼ
ἡδη μαθητή; αὐτοῦ εἰμι.

Διὰ τὸ λέγουσιν· Εἳς ἀμαρτίας σὺν ἐγεννήθης
διλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμάς; Τὴν τύφλωσιν αὐτοῦ
διὰ τούτου αἰνίττονται.

Τίνος ἐνεκεν ἐρωτᾷ δικριτός τὸν τυφλὸν· Σὺ κι-
στεύεις εἰς τὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ; Καὶ τότε μετὰ
τοσσάτην ἀντιβήσαντι ἦν ἐποίησατο πρὸς Ἰουδαίους,
οὐκ ἀγνῶν, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτὸν γνωρίσαι, διτὶ· Ἐγώ
πολλοῦ τιμάται τὴν αὐτοῦ πίστιν.

Τί τοιν δὲ λέγει δικριτός· Εἰς κρῆμα ἐγὼ ἡλθον
εἰς τὸν πέσμον; Αὐτὶ τοῦ, Εἰς μείζονα κόλασιν,
φησι, καὶ κατάκριμα τῶν μη πιστεύοντων.

ΚΕΦΑΛ. Ι'.

D

Τὶ τοιν δὲ λέγει δικριτός, διτὶ· Πάτετες δοσοὶ ἡλθον
πρὸ ἐμοῦ, καλέσταις ἡσαν καὶ λησταῖς; Οὐ περὶ τῶν
προφητῶν λέγει, καθὼς οἱ μὴ δεχόμενοι τὸν Μωσαῖκὸν
Μανιχαῖοι λέγουσι· διτὶ ἐκείνων γέροντες εἰποτεςαν οἱ
πιστεύοντες τῷ δικριτῷ· διλος τοὺς δια-
κλέπτας ἐλέγειν περὶ ὧν λέγει· Εἰς ἡκουότες Μωσέων·
καὶ τῷ Γραφῷ, ἡκούετε διτὸς ἐμοῖς· ἀλλὰ περὶ τίνος
λέγει; Περὶ Θεοῦδα καὶ Ιούδα καὶ τῶν λοιπῶν στα-
σιαστῶν οἱ εἰς δικριτόν ἡλθον διοικα.

Τίνα λέγεις νομῆν εὑρήσει; Η τροφὴν λέγει, ἡ κυ-
ριότητα· τουτέστιν ἐνδον μένει, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἔξω
θήσεται.

Ηλύσθε νοεῖται τὸ· Ἰνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσεύ-

PATROL. Gr. CVI

A esse. Et aliter: Ne reputetur miraculum pis-
cine.

VERS. 8. Cur dubitant vicini ejus et alii dicentes:
Nonne hic est iste qui mendicabat? Ob magnitudinem
prodigi; ego autem dico, quia videbat, et quodam-
modo aperitis oculis, tanquam aliis ab isto aspe-
ctus parum differerat ab oculorum apertura. Unde
cognovit quod per sputum sanatus fuisset? Tactu
quidem, vel sono sputi cadentis in terram.

VERS. 10 Cur non interrogant cæcum: Quoniam
modo vidisti? sed, Quomodo aperuit tibi oculos? Prae-
bentes illi occasionem Christum calumniandi.

VERS. 17. Quinam sunt qui dicunt cæco, Tu quid
dicis de illo? Qui ab aliis divisi erant; et ita se res-
babet, quia Schisma erat inter eos.

VERS. 18. Cur adduxerunt parentes cæci in me-
dium? Ut in luctam eos injicerent; et cum maligni-
tate interrogant: Hic est quem vos dicitis quia cæ-
cus natus est? fere dicentes, Quem vos fecistis cæ-
cum famam.

VERS. 24. Quomodo dicunt, Da gloriam Deo,
nos scimus quia hic homo peccator est? et quomodo,
quando dicebat Christus, Quis arguet me de pec-
cato, non dixerunt quidquam? Quid nunc futile
loquuntur. Da gloriam Deo, quasi dicerent, Iste
nihil operatur.

VERS. 27. Cæcus, quando dicit, Nunquid et vos
vultis discipuli ejus fieri? irridens loquitur et sen-
sim illos illudens, et ostendens se ejus discipulum
jam esse.

VERS. 34. Cur dicunt: In peccatis natus es tu-
kis, et tu doces nos? Cæcitatem ejus his verbis
innuunt.

VERS. 35. Quam oo causam interrogat Christus
cæcum, Tu credis in Filium Dei? Et tunc quidem,
post talēm responsionem quām Iudeis dederat, non
ignorans, sed volens illum scire quia multi æstimava-
bant eū fidem.

VERS. 39. Quid est quod dicit Christus: In iudi-
cium ego in hunc mundum veni? Quasi dicaret, In
majorem castigationem et condemnationem horum
qui non credunt.

CAPUT X.

VERS. 8. Quid est quod dicit Christus, Omnes
quoliquot venerunt ante me, fures erant et latrones? Non de prophetis dicit, ut qui Mosaica non reci-
plunt Manichæi dicunt; per illos enim crediderant qui in Christum crediderant. Aliter, non illos fures
dixisset de quibus dicit: Si non obaudiristis Moysen et prophetas, obaudite me. Sed de quo dicit?
De Theuda et Juda et ceteris seditionis qui in
Christi nomine venerant.

VERS. 9. Quis, dicit, pascua inveniet? Aut cibum
dicit, aut auctoritatem: id est intus manet, et nemo
foras eum emittet.

VERS. 10. Quomodo intelligitur: Ut vitam habeant

40

et abundantius habeant? Vitam quidem doctrinam, Αἴχωσι; Ζωήν μὲν τὴν διδασκαλίαν, τὸ δὲ τοῦ
et quod hoc abundantius est, regnum cœlorum περισσότερον τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.
vocat.

Vers. 11. Quid ostendit: *Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus?* Spontaneam passionem inducit.

Vers. 12. Ubi impletum est in illo contrarium ejus quod dicit: quia *Videt lupum et dimittit oves, et fugit?* Quando ipse comprehensus non effugit, sed dixit potius: *Sinist eos abire.* Theudas autem et Judas idem non fecerant.

Vers. 15. *Sicut novit me Pater, et ego cognosco Patrem,* æqualitatem et consubstantialitatem ostendit.

Vers. 16. Quid est quod dicit Christus: *Et alias oves habeo?* De gentibus quæ crediderunt dicit. *Et illas oportet me adducere.* Ibi oportet non necessitatē inducere, sed manifestationem ejus quod futurum est.

Vers. 18. De quo mandato dicit: quia, *Mandatum accepi a Patre meo?* Mortem pro mundo pati.

Vers. 20. Cur dicunt ei, *Dæmonium habes?* Quia majora quam pro homine erant quæ dicebat, et non e communi usu.

Vers. 22. Quem diem dicunt encæniorum fieri in Jerusalem? Oportet scire hunc festum diem magnū esse et publicum, hunc enim diem in quo templo ædificatum est a redeuntibus e longa captivitate celebrabant.

Vers. 24. Interrogatio quam faciunt dientes: *Quousque animam nostram tollis?* videtur e quodam desiderio oriri et cognitionis studio; fit autem cum mente corrupta et dissimulata. Nam clamantibus operibus discere volebant, illius os verbis occulere tentantes.

Vers. 30. *Ego et Pater unum sumus,* æqualitatem indicat et consubstantialitatem. Inde ipsi quoque ita intelligentes quod dixerat, lapidibus cum impetrabant dientes: *Non propter opus bonum lapidamus te, sed quia, homo cum sis, facis te ipsum Deum.*

Vers. 34. Et quomodo subjicit: *Ego dixi: Dii estis?* Ilos qui gratia sunt filii proponit, tandem se gratia filium esse, hoc autem et isti erant. Quod dicit tale est: *Si illi qui gratia hoc receperunt, non accusantur quod deos se vocaverunt, quomodo ego justus reprehendor qui natura hoc habeo?* Et quod ita sit, audi quid subjiciat.

Vers. 37. Si enim non facio opera Patris mei, nolite credere mihi: si autem facio; et si mihi non vultis credere, operibus credite. Quoniam enim substantiam ejus impossibile esset videat, ab operum paritate et æqualitate similitudo demonstratur.

Vers. 38. *Quia ego in Pater et Pater in me est;* id est, Nihil aliud ego sum ac quod Pater, manens Filius, et nihil aliud iste est ac quod ego, manens Pater.

Vers. 41. Cur nullum signum Joannes præcursor fecit? etenim dicitur: *Signum fecit nullum.* Insti-

Τι δηλοῖ τὸ, Ὁ ποιητὴς δὲ καλὸς τὴν γυγὴν αὐτοῦ τιθέσιν ὑπὲρ τῶν προβάτων; Τὸ ινών πάθος εἰσάγει.

Ποὺ πεπλήρωται ἐπὶ αὐτῷ τὸ ἐναντίον τὸ λεγόμενον παρ' αὐτοῦ, διὰ Θεωρεῖ τὸν λύκον, καὶ ἀποστέλλει τὸν πατέρα καὶ φεύγει; Ὅτε αὐτὸς συλληφθεῖς οὐκ ἐπιγενόμενος, ἀλλὰ εἶπεν μᾶλλον: Ἀφετε τούτους ὁδάπτες· οἱ δὲ περὶ Θευδίν καὶ Ἰούδαν οὐχ οὖτε ιπνίζεσθαι.

Οτι τὸ, Καθὼς γινώσκεις δὲ Πατήρ, κάγε γινώσκω τὸν Πατέρα, τὸ Ισον καὶ δροσύσιον δημι.

Τι λέστιν δὲ λέγει Χριστός· Καὶ ἀλλα χρόνος δέχω; Περὶ τῶν ιθνῶν τῶν πιστευαντῶν λέγει. Ὄη, Κάκεστά με δεῖ ἀγαπεῖν. Ἐνταῦθα τὸ δεῖ τι ἀνάγκην εἰσάγει, ἀλλὰ τοῦ πάντως ἀσομάτου δηλούμενόν.

Περὶ ποιας ἴντολῆς λέγει, διὰ Ταύτην ἔλαβον τὰ τοῦ Ηλιού μον.; Τὸ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ κόσμου.

Διὰ τοῦ, Δαιμόνιον δέχεις, λέγουσιν αὐτῷ; Εἰσιν πλέον δὲ κατὰ ἀνθρωπον ἡν τὰ λεγόμενα παρ' αὐτῷ, καὶ οὐ τῆς κοινῆς συνηθείας.

Τίνα λέγεις ἡμέραν ἔγκαινίων γενέσθαι τὸν ιερούλωμοις; Χρή γινώσκειν διὰ μεγάλη τις ἡν αὐτής δορτή καὶ δημοτελής τὴν γάρ ἡμέραν καθ' ἣν οὐκ ὠκοδομήθη ἵπανελθόντων ἀπὸ τῆς μακρᾶς αἰχματίσιας ταύτην ἥγον.

Τὸ ἐρώτημα δὲ ποιοῦνται λέγοντες, Ἐάντις τὸ γύγηντον ἡμῶν αἵρεσις, δοκεῖ πόθου τινὸς; καὶ φυματίας ἔστι δὲ μετὰ διανοίας ἀφθαρμένης καὶ ιστόλου. Τῶν γάρ ἥργων βοῶντων ἔδουλοντο μαζί, ἐπιστομίζειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν λόγων βουλόμενα

Τὸ, Ἐγώ καὶ δὲ Πατήρ ἐστιμεν, τὴν Ισοπάτην ἐμφαίνει καὶ τὸ ὄμοιόσιον· οὐδὲν καὶ αὐτὸς οὐκ νοήσαντες τὸ λεγθὲν, λιθοῖς; Εβαλλον αὐτὸν ἱέγοντες· Περὶ καλοῦ ἥργου οὐν λιθάλομέτρ σε, ἀλλ' δι τὸ ὄμοιός ὁ, πειστὶς σεαυτὸν Θεόν.

Καὶ πῶς ἐπιφέρει τὸ, Ἐγώ εἰπον· Θεοί εἰσι· Τοὺς χάριτι μεμνησκόμενος ιερούς, λοιπὸν χάριτι βιγγενέας έαυτὸν, τούτο δὲ κακεῖνοι ἔσαν· δὲ λέγει τούτων ἔστιν· Εἰ οἱ χάριτι τούτο λαβόντες οὐκ ἰηταλοῦνται, θεοὺς έαυτοὺς καλοῦντες, πῶς ἐγὼ οὐκοῦνται τοιτιμῶματος φύσει τούτῳ ἔχων; Καὶ δειούτως ιερούς, ἔχουστον τὸ ἐπιφέρει.

Ἐτοι γάρ οὐ ποιῶ τὰ ἥργα τοῦ Πατρός μον. μιστεύετε μοι· εἰ δὲ ποιῶ, κατέμοι μὴ κιστεῖσθαι τοῖς ἥργοις πιστεύσατε· Ἐπειδὴ γάρ τὴν εἰσαγαγόντος αὐτοῦ ἀκήχανον ἦν ιδεῖν, ἀπὸ τῆς τῶν ἥργων ιστητος καὶ ταυτότητος τὸ τῆς ἀπαραιλλαξίας παρέχεται.

Οτι, Ἐγώ ἐτοι οὐδὲν τῷ Πατέρι, καὶ δὲ Πατήρ ἐτοι· τουτό ἔστιν· Οὐδὲν δέλλο εἰμι ἔγινος δὲ περ δὲ Πατέρα μένων Υἱός, καὶ οὐδὲν δέλλο ἔκεινος δὲ περ ἔγινος μεν Πατήρ.

Διὸ τοι οὐδὲν σημεῖον Ἰωάννης δὲ Πρόδρομος ἐπειδή· Καὶ γάρ φησι· Σημεῖον δέοιται οὐκέτι. Οὐτο-

μέας ἔργων ἦν καὶ τοῦτο τῆς θείας, μηδὲν σημεῖον **A** tuti divini hoc fuit, ut Joannes nullum signum fecerit; et lucerna vere ostenderetur, quae lucere non potest præsente sole.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'.

"Οτι ἡ παρὰ τῷ Ἱωάννῃ ἀλεῖψασα τὸν Κύριον μύρῳ, οὐκ ἔστιν ἡ αὐτὴ ἡ παρὰ τῷ Ματθαῖῳ, οὐδὲ ἡ παρὰ τῷ Λουκᾷ· ἀλλὰ γάρ καὶ ἀλλή ἐστιν ἐκείνη· αὗτη δὲ ἐτέρα ἐστιν, ἀλλὰ σεμνή τις καὶ σπουδαῖα· καὶ γάρ περ τὴν ὑπόδοχην ἐπούδαζε τοῦ Χριστοῦ.

"Οτι σφόδρα θαρροῦσαι εἰς Χριστὸν οὐκ ἔρχονται αὐται, ὡς ὁ ἐκατόνταρχος καὶ ὁ ἀρχῶν τοῦ βασιλεῦ, ἀλλὰ ἀποστέλλουσαν μηνύσασαι.

"Οτι τοσοῦτον ἥσταν πιστεύουσαι τῷ Χριστῷ αἱ περὶ Μάρθαν, ὅτι ἀκούσασαι, *H*ασθέτεις αὕτη οὐκέ δύτι *χρις Θαρρος*, ἀποθανόντος τοῦ ἀδελφοῦ οὐκέ ἐσκανδαλίσθησαν.

Τι ἐστιν τὸ λεγόμενον παρὰ Χριστοῦ· *O*ύχι δώδεκά εἰσιν ὄραι τῆς ἡμέρας; "Ο λέγει τοιοῦτον ἐστιν· Εἰ δὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπων ἐν ἀσφαλείᾳ ἐστι, πολλῷ μᾶλλον διετέλεσθαι τοῦ διαπαντός, τοῦ δημιουργοῦ τοῦ φωτός.

Πώς διογονον νοεῖται τὸ αὐτοῖς πιστεύειν; "Οτι διὰ τὸ ἔχουντος ἐκεῖ παραγίνεται, διὸ καὶ λέγουσιν, *E*ἰ κεκοίμηται, σωθήσεται· οὐ περὶ ὑπνου νομίζουσι λέγειν αὐτὸν, οὐδὲ περὶ θανάτου· ἀλλὰ αἰνιγματινούσι τι αὐτὸν λέγειν· ἐπει πᾶς πάντες στάδια πορευομένου αὐτοῦ, οὐκέ δὲ ἔφθασεν ἔχουντος;

Πώς λέγει ὁ Θωμᾶς· *Ἄγωντος καὶ ἡμεῖς Ιητας ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ*; Τινὲς μὲν οὖν προθυμούμενον αὐτὸν τοῦτο λέγουσιν εἰπεῖν· τινὲς δὲ δειλιῶντα καὶ εἰρωγεύσθενον.

Πόθεν ἡ Μάρθα ἐλεγε πρὸς τὸν Χριστὸν, *Ω*λδα ἀναστήσεται ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ; *Ἐ*κ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας· ἤκουσε γάρ αὐτοῦ πολλὰ τοιαῦτα.

Διὰ τὸ λέθρα καλεῖ τὴν ἀδελφήν; *Ι*να μὴ ἀκούσαντες ὅτι περὶ Χριστοῦ λαλεῖ αὐτῇ, ἀναχωρήσασιν· Ἐλεγον γάρ, ὅτι *Ε*ἴ τις Χριστὸν καλέσει, ἀποσυνάγωγος γένηται.

Τι ἐστι τὸ, *Ἐγεβρυμήσατο τῷ περιέματι*; Τοῦτο ἐστιν ἀντὶ τοῦ, *Ἐπετίμησε τῷ πάθει ἐπισχῶν τὴν σύγχυσιν τῶν δακρύων*.

Διὰ τὸ πάντα εἰδὼς, *Ποῦ τεθείκατε αὐτοῖς, ἐρωτᾷ*; *Θύκη ἀγνοῶν*, ἀλλὰ μὴ βουλόμενος ἔστιν ἐπιφρίπτειν τῷ θαύματι.

Διὰ τὸ λέγουσι τὸ, *Ο*ύκ ηδύνατο οὗτος, δικοῖστας ἀποκληθῆσαι τοὺς δροσαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι *Ιητα* καὶ οὗτος μὴ ἀποθάρῃ; Διεφθαρέσθω σκοπῷ, ὡς ἐνδιαβάλλοντες τὸ θαύμα ἐκείνο ὡς μὴ γεγονός.

Διὰ τὸ εἴχεται; Μᾶλλον δὲ εὐχῆς σχῆμα ἀναλαμβάνει· φησὶ γάρ· Διὰ τὸν περιεστῶτα δχλον εἰπον, *Ιητα* πιστεύσωσιν ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. "Ο δὲ λέγει τοιοῦτον ἐστιν· *Ι*να μὴ ἀντίθεσν με νομίσωσι.

Διὰ τὸ λέγει· *Ἄγετε αὐτὸν ὑπάγειν*; *Ι*να μὴ εἰπαγόμενος αὐτὸν δέξῃ κομπάζειν.

Διὰ τὸ λέγουσιν, *Ε*ἴτε ἀφώμεν αὐτὸν, ἐρχοται οἱ *Ρωμαῖοι* καὶ αἴρουσιν ἡμῶν τὸ ἔθνος

Atuti divini hoc fuit, ut Joannes nullum signum fecerit; et lucerna vere ostenderetur, quae lucere non potest præsente sole.

CAPUT XI.

VERS. 2. Quae apud Joannem unxit Dominum unguento, non est eadem ac quae apud Matthæum, neque apud Lucam, alia est enim ac alia hæc. Ista autem diversa est, sed conspicua quædam et studiosa, nam ob Christi receptionem satagebat.

VERS. 3. Multum in Christum confidentes non ipse ierunt ut centurio et regulus, sed mittunt ad nuntiandum.

VERS. 4. Tantum erant in Christum credentes Martha et ejus soror, ut, cum audivissent, *Infirmitas hæc non est ad mortem*, mortuo fratre non scandalizatae fuerint.

VERS. 9. Quid est quod dicitur a Christo, *Nonne duodecim horæ sunt diei?* Quod dicit tale est: Si ille qui lucem mundi istius videt in securitate est, multo magis qui mecum est creatore omnis lucis.

VERS. 12. Quomodo insipiente intelligitur eos credere? Quia ad excitandum eum huc vadit, ideo dicunt, *Si dormit, salvas erit*. Non de somno putant eum loqui, neque de morte; sed ambiguum quoddam putant eum dicere. Nam quomodo quinque stadiorum itinere facto, non festinavisset ad excitandum cum?

VERS. 16. Quomodo dicit Thomas: *Eamus et nos, ut moriamur eum eo?* Quidam igitur eum per ardorem id dixisse putant, quidam autem per timiditatem et ironice.

VERS. 23. Unde Martha dixit Christo, *Scio quia resurget in norissimo die?* Ex ejus doctrina; audierat enim ab illo multa similia.

VERS. 28. Cur clam vocat sororem? Ne, audientes quod illa de Christo loqueretur, recederent. Dicebatur enim, *Si quis Christum vocaverit, e synagoga expellatur*.

VERS. 33. Quid est, *Infrēmūt spiritu?* Id est animi motui obstitit lacrymarum effusionem cibibens.

VERS. 34. Cur ille qui scit omnia interrogat: *Ubi posuistis eum?* Non ignorat, sed non vult in miraculum irruere.

VERS. 37. Cur dicunt: *Non potuit hic qui aperuit oculos cæci, facere ut hic non moreretur?* Perverso proposito quasi calumniantes miraculum illud tanquam non factum.

VERS. 41. Cur orat? Potius autem orationis apparentiam sumit: dicit enim: *Propter populum qui circumstat, dixi, ut credant quin tu me misisti.* Quod dicit tale est, *Ne impium me habeant*.

VERS. 44. Cur dicit: *Sinete eum ubire?* Ne illum ad se adducens videatur nimis superbire.

VERS. 48. Cur dicunt: *Si dimittimus eum, renient Romani, et tollent nostram gentem et urbem?* Popu-

Ium commovere studentes, quasi deberent illi ob **A** καὶ τὴν πόλιν; Τὸν λαὸν ἐπισείσαι επούδινας, ὡς μελλόντων αὐτῶν κινδυνεύειν δι' αὐτὸν ήτι ἑπτική τυραννίδος.

Vers. 49. Quid significat quod dicit: *Princeps sacerdotum anni illius?* Ut ostendat venales esse sacerdotum dignitates; sed etiam aderat Spiritus, nam prophetavit vel invitus Caiphas.

Vers. 50. *Expedi ut unus homo moriatur et non tota gens pereat.* Ita ore sacerdotis uititur Spiritus, cor autem nocens non tangit: ita Nabuchodonosor, Pharao, Balaam.

Vers. 52. Cur dicit, *Ut filios Dei dispersos congregaret in unum?* Filios Dei gentes vocat ab hoc quod futurum est.

CAPUT XII.

B

Vers. 6. Cur, cum for esset Judas, commiserat ei loculos? Ut ejus avaritiam adimeret.

Vers. 7. Cur loquitur ibi Christus de sepultura? *Judam convertere volens, et ostendere illum proditionem cogitare.*

Vers. 13. Cur acceperunt ramos palmarum, et clamaverunt *Hosanna*, quod interpretatur *salve?* Quia majorem propheta illum habebant, admirantes propter Lazarum.

Vers. 14. Quomodo alii evangelistæ, inquiunt, dicunt quia *Misit et dixit*: *Solvite asinam et pullum;* hic vero nihil simile dicit, sed quia invenit Jesus asellum, et sedit super eum. Utraque evenerunt. **C** Misit enim et adductus est et super adjunctum ut inveniens sed sit.

Vers. 19. Dicentes Pharisæi ad semetipsos: *Videntis quia nihil proficiunt, ecce mundus post eum abit; ex credentibus erant, sed non aperié fateri audentibus.*

Vers. 20. Qui orant gentiles qui ascenderant ut adorarent in die festo? Quid accesserunt dicentes Philippo; *Volumus Jesum videre.* Qui prope erant ut proselyti fierent, id est, accederent ad Iudaïnum.

Vers. 23. Quomodo intelligentum, *Venit hora ut glorificetur Filius Dei?* Quoniam gentiles et gentes convenient, Judei vero non credebant, Tempus est, inquit, ad passionem ire, omnibus completis.

Vers. 24. Quomodo intelligentum, *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, fructum multum affert?* Quod dicit tale est: *Cum passus et mortuus fuero, magis augebitur prædicatio.*

Vers. 25. Quid est: *Qui amat animam suam?* Qui passiones suas facit effrenatas, qui autem odit, qui non cedit animæ volenti nocentia.

Vers. 26. Quid est: *Qui mihi ministrat, me se-quatur?* Qui doctrinam et obedientiam præ se fert, inquit, mortem quoque meam imitetur. Deinde præmium proponens: *Ubi sum ego, illuc et minister meus: erit.*

Τι σημαίνει διάλεξις: Ο δρχιερεὺς τοῦ ἀριστοῦ ἔκεινος; Ινα δεῖξη διτιώνηται ἡσαν αἱ ἀρχαὶ τῶν ιερέων· ἀλλὰ καὶ οὗτος παρῆν τὸ Πνεῦμα· πρεσβύτευσε γάρ καὶ ἄκων ὁ Καΐάφας.

Οὐδὲ τὸ, Συμφέρει Ινα εἰς ἀνθρώπος ἀποθάνη, καὶ μὴ διορ τὸ δύορος ἀπόληται, οὗτος τῷ πόμος: κίχρηται ὡς ιερέως, τῆς δὲ μιαρᾶς καρδίας; εἰς ἡψατο· οὗτος Ναουχοδονόσορ, καὶ Φαριώ, καὶ Βαλαάμ.

Διὰ τι λέγει, *Ινα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἔτοντα;* Τέκνα Θεοῦ τὰ ἔθνη καλεῖ ἀπὸ τοῦ μέλλοντος Εσσούται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'.

Διὰ τι κλέπτη δυτικοὶ τῷ Ἰούδᾳ ἐνεχίριστον τὸ γλωσσοκομον; Ινα τῇ φιλαργυρίᾳ αὐτοῦ ἐκκίνησι.

Διὰ τι μέρμυνται ἐνταῦθα δι Χριστὸς ἐνταρασσομένοις; Ἐντρέψαι τὸ Ἰούδαν βουλόμενος, καὶ δεῖξαι διτιή προδοσίαν νοεῖ.

Διὰ τι θλιβον τὰ βάτικα τῶν φοινίκων καὶ π. Οσαγρά, Βελγον, δέρμημενεται· Σῶσορδή; Ἐπιτιμίζοντα δι προφήτην αὐτὸν εἶχον, θαυμάζοντες δι τὸν Λάζαρον.

Πῶς οἱ μὲν ἄλλοι, φασιν, εὐαγγελισταὶ λέγουσι, διτι: *Ἐκεγύψε καὶ εἰπεν· Λύσατε τὴν δορο καὶ τὸ πῶλον·* οὗτος δὲ, οὐδὲν τοιοῦτον· ἀλλ' διτι διάρητον εὑρὼν, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό; *Ἄμφοτέρα ἐγένετο·* ἀπέστειλε γάρ, καὶ τινέθη, καὶ ἐνεχθὲν ὡς εὑρὼν ἐκάθισεν.

Τοιοὶ δι εἰπόντες Φαρισαῖοι πρὸς ἑαυτούς· Θιαρεῖτε δι οὐκ ὥφελετε οὐδὲν, ίσε δι κόσμος διποιοῖ αὐτοῖς, τῶν πιστευόντων μὲν ἡσαν, οὐ ταλμώντων δι παρθησιάζεσθαι.

Τίνες ἡσαν οἱ Ἑλληνες οἱ συναναβάντες Ινα προκυνήσωσιν ἐν τῇ ἀρτῇ; Οἰτινες προστῆλον καὶ τῷ Φιλίππω πλέγοντες· Θέλομεν τὸν Ἰησοῦν Μέτ. Οἱ ἔγγυς δυτικοὶ λοιπὸν τοῦ προσῆλυτοι γενέσθαι, τωράστι τῷ Ἰουδαϊσμῷ προσελθεῖν.

Πῶς νοητον τὸ, *Ἐὰν μὴ δικάκος τοῦ σίτου πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἀποθάρῃ, αὐτὴς μόνος μένει ἐὰν δὲ ἀποθάρῃ, παρκότε ποιῶν γέρει;* Ο μῆτις τοιοῦτον ἐστιν, διτι Πειθόνεος μου καὶ θανάτος, μήδιαν αὐξηθῆσται τὸ κήρυγμα.

Τι ἐστιν, *Ο φιλότε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;* Ο τις ἐπιθυμίας; αὐτοῦ ποιῶν τὰς ἀσπόντους· δι διμούρων, δι μὴ εἰκῶν αὐτῇ κελευσόσῃ τὰ βλάπτοντα.

Τι ἐστιν τὸ, *Ο ἀμοιδιάκονος, ἀμοιδιάκονος;* Ο τὴν διδασκαλίαν καὶ ὑποταγήν ενθεικνύμενος, φησι, καὶ τὸν θάνατόν μου μιμεῖσθαι· εἴτα τιθεὶς τὸ ἱαθλον, *Ινα δύον εἰσιτέλος, διάκονος δέρεται* εσται.

"Οτι δη περὶ τὸν θάνατον δεῖλα, οἷον το, Πάτερ, οὐσία με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης, καὶ δος δύοισι, τῆς οἰκουμένας ἔστιν, οὐ τῆς θεότητος, ήγουν τῆς ἀνθρωπείας φύσεως.

Πῶς νοητέον τὸ, Πάτερ, δόξασθαι σου τὸ δρομα; Τοῦτο ἔστιν, "Ἄγαγε λόπον ἐπὶ τὸν σταυρόν· καὶ δις ὑπὲρ ἀληθείας; ἀποθνήσκει, δέξαν εἰς τὸν Θεὸν τὸ πρᾶγμα καλῶν. Τι λέγει δη ἀκούθεν φωνῇ, Καὶ δόξασθαι, καὶ καλῶς δοξάσω; "Οτι Ἐδόξασα μὲν ἐν τοῖς πρὸ τούτου· δοξάσω δὲ καὶ μετὰ τὸν σταυρόν.

Διὰ τι δὲ χρόνος ἀκούσας τῆς φωνῆς, Εἶπες βροντὴν γεγονέναι; "Οτι τρανή καὶ άθημος ἦν, καὶ διὰ τὸ ταχίνιον ἀποπεπήνηται ἐνοιστῇ τοῖς παχυτέροις; βροντὴ τὸν χρόνον ἀκούσασιν· οἱ δὲ εἰπόντες, "Ἄγαλος αὐτῷ διελαληκερ, Ἑναρθρὸν μὲν τὴν φωνὴν ἔδεσαν· τι δὲ ἐτημαίνεν, οὐκέτι ἔδεσαν.

Πῶς νοητέον τὸ, Νῦν δὲ ἀρχῶν τοῦ κόσμου τούτου κέκριται; Δηλοί, διτι Ἐπὶ δὲ ἀρχῆς ἡ πατήθη διανθρώπος καὶ ὑπεύθυνος ἐγένετο καὶ ἀπέθανεν, ἐπιδημήσει καὶ ἐν ἡμῖν, καὶ οὐ πράξει δοσα βούλεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐκδικήθεσται ὁ κόσμος· ἀλλοι δὲ περὶ Πιλάτου τοῦτο νοοῦσιν.

Τι ἔστι τὸ, "Οτι δὲ ὑψωθῶ ἐκ τῆς τῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἐμαυτόν; Περὶ τοῦ σταυροῦ λέγει· τὸ δὲ, πάντας, διὰ τὰ θύην περίσκειται. Καὶ ἀλλας· Οὐκ εἶπεν, Καλέσω, ἀλλ', 'Ἐλκύσω τοὺς πάντας· τὸ βίαιον δεικνύς τοῦ κηρύγματος· τὸ τῶν Εὐαγγελίων δραστικὸν ὑποφαίνων, τὸ τῆς χάριτος δηλῶν ἀνεμπόδιστον· διτι πάντας προσάγει τῇ πίστει, διτι πάντας εὐεργετεῖν μηχανᾶται.

Τι ἔστι τὸ, "Ιτανιοί φωτεῖς τέρησθε; Τούτεστιν· Εμοί.

Πῶς νοητέον τὸ, "Ιτανιοί φωτεῖς δέ εἰπεν Ήσαῖας; Τούτο τὸ, Ιτανιοί, οὐκ εἰτιολογίας ἔστιν, ἀλλ' ἐκβάσεως.

Πῶς νοητέον τὸ, Τετύγιωντες αὐτῷ τοὺς δρθαλμοὺς καὶ πεπώρωκεν αὐτῷ τὴν καρδίαν; Τούτον καὶ, Παρθέων εἰς ἀδόκιμον τούτον, τοῦτο ἔστι, συνεχώρησεν, ἀφῆκεν. Οὐ γάρ ἐνεργοῦντα αὐτὸν ταῦτα λέγει, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοκονηρίας ταῦτα γινέμενα δείκνυσιν. Οὗτως καὶ δη λίοις τῶν ἀσθενούντων πλήρετει τὰς δύνεις, οὐ παρὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ὑποδεχομένων.

"Οτι οὐκ εἶπεν, 'Ο πιστεύων ἡμοί, ἀλλ', 'Ο πιστεύων εἰς ἐμέ· τὸ ἀπαράλλακτον πρὸς τὴν τοῦ Πατρὸς οὐσίαν δεικνύς· δομοιον δὲ καὶ τὸ, 'Ο θεωρῶ ἐμδέ, θεωρεῖ τὸν πέμψατά με.

Πῶς νοητέον τὸ, 'Ο αὐτεών ἐμδέ, ἔχει τὸν κριτήντα αὐτόν; Τίνα ἔχει τὸν κρίνοντα; Εἰ γάρ δη Πατήρ οὐδένα κρίνει, καὶ σὺ λέγεις, Οὐκ ηλθον κρίνει τὸν κόσμον, τίς κρίνει τοὺς μὴ πιστεύοντα; ; 'Ο λόγος, φησιν, δη λελάληκα, ἐκείνος κρίνει αὐτὸν· ἀντὶ τοῦ, ἐν τάξει κατηγόρους στήσεται.

"Οτι ταπεινώσεως τελείας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐνδειξίς τὸ λέγειν αὐτὸν, διτι 'Ο Πατήρ ἐκεῖτό μοι ἐρτοίηται διδώκει τὸ εἰπώ καὶ τὸ λατήσω.

VERS. 27. Circa mortem timor, quale est, Pater, salva me ex hac hora, et quanta similia sunt, instituti sunt non divinitatis, humanæ puta naturæ.

VERS. 28. Quomodo intelligendum, Pater, glorifica nomen tuum? Id est, Due me tandem ad crucem; et quia pro veritate moritur, rem vocat gloriam in Deum. Quid dicit vox ex alto: Et glorificavi et iterum glorificabo? Glorificavi quidem in his quæ præcesserunt; glorificabo autem post crucem.

VERS. 27. Cur turba audiens voeem dicebat tonitruum esse factum? Quia valida et clara erat, et quod celeriter desiit, putaverunt stolidiores tonitruis fragorem audivisse. Alii autem dicebant: Angelus ei locutus est. Articulatam quidem voeem sciebant; quid vero significaverat, minime sciebant.

VERS. 31. Quomodo intelligendum: Nunc princeps mundi hujus judicatus est? Ostendit quia, cum ab initio homo deceptus est, et reus factus est, et mortuus est, ad me etiam accedet, et non faciet quanta vult, et propter hoc judicabitur mundus. Alii autem de Pilato hoc intelligunt.

VERS. 32. Quid est: Cum exultatus fuero a terra, omnes traham ad me ipsum? De cruce dicit; omnes sicutem propter gentes dicuntur. Et aliter. Non dixit, Vocabo, sed, Traham omnes: robur indicans prædicationis, Evangeliorum efficaciam ostendens, et gratias vim invictam, quia omnes ducit ad fidem, et omnes ad bonum faciendum instruit.

VERS. 36. Quid est, Ut filii lucis sitis? Id est, Mihi.

VERS. 38. Quomodo intelligendum, Ut sermo Isaiae impleretur? Ut signum est non causæ sed eventus.

VERS. 40. Quomodo intelligendum: Excavavit oculos eorum et induavit cor eorum? Idem est, ac, Tradidit illos in spiritum reprobatum, id est, sustinere desiit. Non enim operantem illum hæc dicit, sed hæc propriam per malitiam eorum evenerit ostendit. Ita sol debilium visum lædit, non per debilitatem sustinentium.

D VERS. 44. Non dixit: Qui credit mihi, sed, Qui credit in me; similitudinem cum Patris substantia ostendens: idem est autem, Qui videt me, videt eum qui misit me.

VERS. 48. Quomodo intelligendum, Qui spenit me, habet qui judicet eum? Quem habet judicem? Si enim Pater non judicat quemquam, et tu dicas: Non veni ut judicem mundum, quis judicat hos qui non credunt? Sermo, inquit, quem locutus sum, ille judicabit eum, id est in reorum numerum statuet.

VERS. 49. Perfectæ humilitatis et humanitatis indicium est quod dicit: Pater ipse mihi mandatum dedit quid dicam et quid loquar.

VERS. 1. *Transitum mortem vocat : Ad finem dilexit eos, id est, Non omisit quod oportebat valde diligentem facere. Suos illos dicit secundum familiaritatis rationem, nam alios suos vocal secundum creationis rationem ; ut cum dicitur ; Sui eum non repererunt.*

VERS. 3. *Omnia dedit illi Pater, de salute fiducium dicit.*

VERS. 6. *Quid est, Venit ad Simonem Petrum ? Conjecturam præbet quod pruditorem primum lavaverit : Tu mihi lavas pedes ? Id est, Tu qui per istas manus cæcus visum et leprosis sanitatem præstas ? Quonodo alii non resistunt ? Quia primum lavaverat pruditorem, iste autem primus ob magnam arrogantium mensæ accubabat, et tunc ad Petrum venit secundum in mensæ ordine; inde cæteri, per objurgationem Petro factam moniti, se permiserunt.*

VERS. 7. *Quid significat; Quod ego facio, tu nescis modo ? Suam ex hoc humilitatem in finem dicit manifestandam esse.*

VERS. 9. *Arbitratus est Petrus quod lavatio ista peccatorum esset remissio, et volebat per totum corpus recipere. Non autem erat peccatorum remissio, sed benevolentiae indicium. Exemplum enim dedi vobis, ait, ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis.*

VERS. 10. *Quid dicit : Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lavet, etc.? Per hanc verba poenitentem proditorum monens, et a via pruditionis desistere. Quomodo dicit: Mundi estis, cum nondum peccatis liberati essent, neque Spiritum recepissent? Quia lucem acceperant, et ab errore Judaico recesserant. Ibi auctoritatem revelat, servi formam deponit, et formam Dei induit.*

VERS. 23. *Cur recumbebat Joannes in sinu Christi ? Ut ostenderet longe a pruditione abesse tantum in illum confidere et libere loqui. Christus autem sinit, ejus recordiam curans. Cur nomen suum celavit dicens, Quem diligebat Jesus ? Propter magnam humilitatem et ostentationis fugam.*

VERS. 24. *Cur inuuit Petrus Joanni ut interrogaret? Quia, cum ardens esset, a se respondentis osculum est, quem ob causam timens per medium Joannis discere vult.*

VERS. 26. *Cur interrogatus Dominus, Quis est, respondet : Cui ego intinctum panem porrexero ? intinxit autem et dedit, et non ita intelligent qui legunt dederat. Quis est, secreto Joanni dixit illud, ita ut nemo audiret. Etenim Joannes propter hoc super pectus recumbens in aure interrogat; ideo non omnes colloquebantur, vel celeriter interruperunt eum, et inprimis Petrus. Cur bucellam tradendo ita convincit? Inducens eum ad fletum, et volens eum converttere.*

"Οτι μετάβασιν τὸν θάνατον καλεῖ· τὸ δὲ, Εἰς τέλος ηγάπησεν αὐτοὺς, ἀντὶ τοῦ, Οὐκ ἐνέκεφεν ἔδει τὸν σφρόντα ἀγαπῶντα ποιῆσαι. "Οτι ίδιους αὐτοὺς λέγει κατὰ τὸν τῆς οἰκείωσεως λόγον, ἐπὶ καὶ ἄλλους ίδιους καλεῖ κατὰ τὸν τῆς δημιουργίας λόγον· ὡς δὲ ἀν λέγη· Οι ίδιοι αὐτὸν οὐ καρέλαβον.

Τὸ, Πάντες δέδωσεν αὐτῷ Πατήρ, τὴν τὸν πατέντα σωτηρίαν λέγει.

Τί εἴτε τὸ, "Ἐρχεται χρός τὸν Σίμωνα Πέτρον; Υπόνοιαν δίδωσιν διτι τοῦ προδότου πρώτου ἐνψε. Τὸ, Σύ μου τίχεταις τούς πέδας; τοιούτους είσιν. Σὺ δὲ διὰ τὸν χειρῶν τούτων τυφλοὺς διμητών; καὶ λεπροὺς καθαρίσας. Πῶς οἱ ἔτεροι οὐκ ἀντανταντούσι; Έπειδὴ πρώτον ἐνψε τὸν προδότην, τεινος δὲ διὰ πολλὴν ιταμότητα κατεκλιθη, καὶ τότε τῷς Πέτρον ἤλθε δεύτερον δυτα τῇ κατακλισει, οὗν οἱ λοιποὶ ὑπὸ τῆς ἀγανακτήσεως ἐπὶ Πέτρῳ γενομένης παίδευθέντες ἀνέσχοντο.

Τί σημαίνει τὸ, "Ο ἄγιον ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἀρτι; Τὴν εἰς ἔσχατον ἐκ τούτου ταπεινοφροσύνην λέγει φανήσεοθατ.

"Ἐνόμισεν δὲ Πέτρος διτι, ἃ ἀπόνιψις αὐτη, ἀμαρτιῶν ἡ διφεις, καὶ ήδη δὲ δὲλου τοῦ σώματος λαθεντὸν ἡ διφεις· ἡ δὲ οὐχ ἀμαρτιῶν διφεις ἡν, διατελεῖταις ὑπόδεσις. "Υπόδειγμα γάρ, φησι, ἔδωκε ὑμῖν, Ιητα καθὼς ἦτω ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆστε.

Τιλέγει, διτι, "Ολαλουμέντος οὐκ ἔχει χρεῖαν ἡ τοὺς πόδας τίγασθαι μόρον, καὶ τὰ ἔξτης; Διὰ τοῦ λόρω τούτου μεταμελῆσαι τὸν προδότην διδάσκων καὶ τῆς ἐπὶ προδοτείν διδού ἀφίστασθαι. Πῶς λέγει, Καθαρίστε, οὐδέπω τῶν ἀμαρτημάτων ἀπῆλλαγμάνι, οὐδὲ πνεύματος ἡξιωμάνοι; Διὰ τούτο τὸ φῶς εἰτούς διξασθαι, καὶ τῆς πλάνης ἀναχωρήσαι τῆς Ιερουσαλήμς. "Ωδε γυμνοὶ τὴν αὐθεντίαν, ἵξεναι τὴν τὸ δούλου μαρφήν, καὶ εἰσάγει τὴν τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τι ἀνέκειτο δὲ Ιωάννης ἐπὶ τὸν κόλπον τοῦ Χριστοῦ; Δεικνὺς διτι πόρρω προδοτείς ἐστι τὸ τοσούτον θαρρεῖν ἐπ' αὐτῷ καὶ παρθησάζειν; δὲ δὲ Χριστὸς συγχωρεῖ, τὴν ἀδυμίλαν αὐτοῦ θεραπεῖσην. Διὰ τι ἀπέκρυψε τὸ οἰκεῖον δυομά λέγων, "Οτι ηγία ση Ιησοῦς; Διὰ τὴν πολλὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὸ διη τη πειδείκυνθατ.

Διὰ τι ἐκευσέν δὲ Πέτρος τῷ Ιωάννῃ ἐρωτήσαι; Έπειδὴ θερμὸς δὲν πολλακις ἀποχρεψεις ἐπειστομίσθη, τούτου χάριν δεδοικώς διὰ μέσου τοῦ Ιωάννου διοι λεται μαθεῖν.

Διὰ τι ἐρωτηθέντος τοῦ Κυρίου τίς ἐστιν, εἰπεν "Ο ἄγιον βαθύς τὸ γνωμονού ἐκπιδώσω; "Εθαψε δὲ καὶ έδωκε, καὶ οὐδὲ οὐτως νοοῦσιν Ιδόντες διτι δέδουσι. Τίς ἐστι, Λάθρα πρὸς Ιωάννην εἰπεν τούτο; "Δει πηδε ἀκοῦσαι τίνα. Καὶ γάρ δὲ Ιωάννης καὶ διὰ τούτο πρὸς τὸ στήθος ἀναπεσών ἐρωτᾷ πρὸς τὸ οὖς· διὸ οὐδὲ συνήσεν, ἡ τάχα αὐτὸν διεπάσσετο, καὶ μάλιστα Πέτρος. Διὰ τι φωμίον ἐπιζησούς οὐτε λέγει; "Ἐφελκόμενος αὐτὸν εἰς οἰκτον, καὶ βουλευνος ἐντρέψαι αὐτόν.

Πῶς νοητέον δὲ εἶπεν αὐτῷ δὲ Χριστὸς, διὰ τὸ οὐκεῖσι, τάχιοι πολησον; Οὐ προστάσσοντός ἐστι τούτο, ἀλλὰ ὁνειδίζοντος καὶ εἰρωνευομένου.

Πῶς αὐτὸς κελεύων, μὴ πήραν, μὴ χαλκὸν, μὴ ράβδον ἐπιφέρεσθαι, γνωστὸκομον ἐπεφέρετο; Ἰνα μάθωμεν διειπέτεις καὶ τὸν σφόδρα ἀκτήμονα, πολλὴν δὲ πρόνοιαν τῶν πενήτων ποιεῖσθαι.

Διὰ τὸ τὸν καιρὸν δὲ εὐαγγελιστῆς λέγει· Ἡν δὲ τὴν διετοῦ διεπηγέλθει Υἱός του· Ἰνα μάθωμεν αὐτοῦ τὴν Ιταμέτητα, διὰ τοῦτον σφόδρα ἀκτήμονα, πολλὴν δὲ πρόνοιαν τῶν πενήτων ποιεῖσθαι.

Οὐκον δὲ τὸν υπάρχων, θμεῖς οὐ δύνασθε διεπεῖν. Διέκνυσιν διειπέτεις δὲ θάνατος αὐτοῦ, μετάστασίς τις ἐστι καὶ μετάθεσίς διμελῶν εἰς τόπον σώματα δεχόμενον φθαρτὰ πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν.

Διὰ τὸ διεπηγέλθει Πέτρος· Κύριε, ποῦ υπάγεις; Οὐ τοσοῦτον ιθουλόμενος μαθεῖν, δισον ἀκολουθήσαι διὰ θερμότητα.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'.

Πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἄμετον πιστεύετε. Τὸ διμούρον δηλοῖ.

Τὸ λέγειν τὸν Θωμᾶν, Κύριε, οὐκον οἴδαμεν ποῦ υπάγεις, ἀπὸ δειλίας τοῦτο λέγει.

Τὸ, Δεῖξον ἡμῖν τὸν Πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν, αἰτιθοτές ὄφθαλμος ἑδρά τοῦτο ίδειν· ἐξ οὐδὲ Τίδες ἐπιφέρει τὸ. Οὐκ δέ γενωκάς με· τοῦτο γάρ εστιν αὐτός, διπερ ἐστιν δὲ Πατήρ.

Διὰ τὸ λέγει· Καὶ ἀλλοι Παράκλητον πέμψει; Καταισχύνων καὶ τοὺς τοῦ Σαβελλίου καὶ Ἀρείου. Τῷ μὲν γέρει εἰπεῖν, ἀλλοι, τῆς ὑποστάσεως τὸ διάφορον διέκνυσιν· τῷ δὲ εἰπεῖν, Παράκλητον, τῆς οὐσίας τὸ διμοιον· Ἰνα δὲ μὴ νομίσωσι ταρκωθησόμενον αὐτὸν, ἐπιφέρει· Ὁ δὲ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν· η, κόσμον τοὺς πονηροὺς λέγει.

Εἰπὼν, διὰ τὸ Ἐγώ ζω καὶ θυμεῖς ζήσεσθε, οὐχὶ τὴν περούσαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν λέγει ζωήν. Οτι τὸ, Καθὼς ἀπεκτεινέ με, κατὼς ἀποστέλλω θυμᾶς, τὸ διμούρον δηλοῖ. Εἰ γάρ μη οὐτως αὐτὸν ἔκλαβώμεθα, οὐδὲν διοιστεῖ τῶν ἀποστόλων δὲ Χριστός.

Τὶ εστι τὸ λεγόμενον· Κύριε, τι τέτονετο, διετοῦ μέλλεις ἀμφιρίζεις σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; Ἐνδιμίκον δναρ διφήσεσθαι αὐτοῖς, η ὡς τοὺς νεκροὺς δρῶμεν.

Οτι τὸ, Ο λόγος δὲ τὸν ηκούσατος οὐκ εἶστιν ἄμδος, διλλὰ τὸν πέμψαντος με Πατρὸς, διέκνυσιν διειπέτεις τὸν Πατρὸς; φθέγγεται.

Τίς δὲ πορευόμενος πρὸς τὸν Πατέρα, ὡς Ἀρειε; Ο Θεὸς Λόγος ἀλλὰ ἐν τοῖς κόλποις ἦν καὶ εστιν ἀεὶ τὸν Πατρὸς. Τὶ γάρ ἔχωρίσθη Πατρὸς; Ἰνα πορευθῇ πρὸς τὸν Πατέρα· ἐξέπειτε τῶν κόλπων, ἵνα ἐπανέλθῃ πρὸς τούτους. Τὶ οὖν εστιν; Ἡ βλεπόμενη φύσις πρὸς τὸν Πατέρα πορεύεται· τὸ συγγενές ἡμῶν, τὸ ἐκ γῆς, πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς, οὐπέρ εστι μείζων δὲ Πατήρ. Ωσπερ τοίνυν βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους τὴλαττεωσθαι λεγόμενος, οὐκ εστιν ἐλάττων ἀγγέλων (τὸ γάρ βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους τὴλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ Θανάτου· καθό, φησίν, εἶδετο Χριστὸς θανάτου γεύ-

VERS. 27. Quomodo intelligendum quod dixit illi Christus, Quod facis fac citius? Non jubentis est, sed exprobant et irridentis.

VERS. 29. Quomodo ille praecepis ne peram, sed, vel baculum gerant, loculos gerebat? Ut discamus vel maxime regnum, magnam habeat pauperum providentiam oportere.

VERS. 30. Cur tempus dicit evangelista: Erat autem nos quando exiit Judas? Ut discamus ejus audaciam, quia tempus non illum a proposito delinuit.

VERS. 36. Quo ego vado, vos non potestis venire; ostendit mortem suam esse quemdam transitum et transmutationem meliorem in locum corpora recipientem corruptibilia antequam morerentur.

VERS. 37. Cur interrogat Petrus, Domine, quo vadis? Non volens tantum scire, quantum sequi ob suum ardorem.

CAPUT XIV.

VERS. 1. Creditis in Deum, et in me credite; consubstantialitatem ostendit.

VERS. 5. Dicens Thomas, Domine, nescimus quo vadis, ea timiditate loquitur.

VERS. 8. Ostende nobis Patrem, et sufficit nobis. Corporalibus oculis rogabat videre. Ex quo Filius subiicit. Non cognovistis me, hoc est ille, quod est Pater.

C VERS. 16. Cur dicit: Alium Paracletum mittet? Confundens Sabellianos et Arianos. Dicendo enim alium, personæ diversitatem ostendit; dicendo autem Paracletum, substantiæ similitudinem; ut non putant eum incarnatum esse, subiicit: Quem mundus non potest accipere; per mundum malos designat.

VERS. 19. Dicendo: Ego vivo et vos vivetis, non praesentem, sed futuram vitam loquitur. Sicut misit me, et ego misso vos, consubstantialitatem ostendit. Si enim non ita id intelligeremus, nihil differret ab apostolis Christus.

VERS. 22. Quid est quod dicitur: Domine, quid factum est, quia nobis manifestatus es te ipsum et non mundo? Putabant somnium videre, vel ut mortuos videmus.

D VERS. 24. Sermo quem audistis non est meus, sed ejus qui misit me Patris, ostendit se nihil extra Patrem dicere.

VERS. 28. Quis vadit ad Patrem, o Arie? Deus Verbum; sed in sinu Patris erat et est semper. Quid enim avulsum est a Patre? Ut vadat ad Patrem: a sinu abscessit ut ad sinum rediret. Quid est igitur? visibilis natura ad Patrem vadit; quod est cognatum nobis, quod est e terra, ad illum qui est in coelis, non tamen Pater major est; ut igitur qui paulo minor angelis effectus esse dictus est, non angelis minor est, nam paulo minorem angelis effectum, videmus Iesum per passionem mortis. Quia elegit Christus mortem gustare, cui non participant angeli; ita se minorem Patrem dicens,

non est Pater maior. Sed ego, inquit, secundum divinitatis rationem, minorem dicens Filium Patre, et maius quoddam de Patre audiens, bene cogito; sed nunquam maius istud differentiam naturæ facit. Nam omne maius, eudem genere maius dici potest; ita ut de quibus majore esse dicis, de illis consubstantialem esse dicis. Maius enim et minus in una substantia accipitur; et ut alienas de his prætermittam definitiones, a divina Scriptura id disce: Major, inquit, qui prophetat quam qui lingua loquitur; numquid unius non sunt substantiae? Et non surrexit in natis mulierum major Joanne Baptista: quid ergo? alterius substantiae est Joannes ac nati mulierum? Et beatus Jacob dicit; Iste angebitur, sed frater ejus minor, maior illo erit. Itaque, licet in divinitatis ratione maius istud aecipias, ratio substantiae diversitate magis removetur; remota autem diversitate substantiae, tuæ religionis dogmata removentur, et maius proponens, mihi consubstantialitatem proponis; proponens autem consubstantialitatem, maius amoves. Nam substantiae non mensuras habet Deus; non accipit maius vel minus incircumscripcta natura. Quid enim maius habet Pater Filio? quomodo? tempore? sed sine tempore est Pater; sed incircumscripcta est stabilitate? Sed quid substantiam istam stabilire potest? Dignitas, sed una dignitas est Patris et Filii; Mea enim, inquit, Pater, omnia tua sunt, et tua mea; et, Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. Deus, o Arie, nec maius nec minus habet; maius et minus in illo supervacaneum est dicere. Incomparabilis est ista natura, incomposita hujus substantiae magnitudo. Si de compositione maius intellexeris, compositione substantiam minueres; et maius in Deo, nisi sumatur quadam condescendentia ad visibilem naturam, substantiam divinam imminuit. Nam incomposita ad compositionem descendantia minuere suam natiram, non attollere intelliguntur.

οταν τὴν θεάν σμικρύνει. Τὰ γάρ ἀσύγκριτα κατιόντα πρός τὴν οὐσίαν εἰπίσταται.

Vers. 30. Quem dicit principem mundi? Diabolum. Dicendo autem, *In me non irreniet quidquam, dignum morte*, inquit, nihil contra me ostendet. Alii Pilatum intelligunt. Principem autem Diabolum vocat, cum imperet his qui se illi tradunt; nam si imperaverit terræ et mari, omnia perturbarat.

Vers. 31. Cur dixit, *Surgite, eamus hinc?* Quia erant in loco aperto; illos igitur ut a timore interitem amoveret, hoc dicit et facit.

CAPUT XV.

Vers. 15. Quomodo intelligitur, *Omnia quæcumque audivi a Patre meo, nata feci vobis?* et cum iterum alias dicit, *Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo?* nisi aliud per omnia et audiui significat, ac nihil alienum loquitur, sed quæ Patri sunt.

Vers. 18. Si mundus vos adit: Per ἡμιδι-

ασθαι, οὐπερ οὐ μετέχουσιν ἀγγελος); οὐτας ἑταῖρον ἐλάττονα λέγων Πατρὶς, οὐκ ἔστιν ἐλάττην Πατρός. 'Αλλ' ἐγώ, φησι, κατὰ τὸν τῆς θεότητος λόγον, ἐλάττονα λέγων τὸν Υἱὸν τοῦ Πατρὸς, καὶ τὸ μεῖζον ἀκούων περὶ τοῦ Πατρὸς, νῶν καὶ: 'Αλλ' οὗτος τὸ μεῖζον διαφορὰν ἐργάζεται φύσεις. Πλέν γάρ τὸ μεῖζον, διμογενοῦς μεῖζον δὲ καὶ οὐταντεῖται δι' ὃν μεῖζονα λέγεται, διὸ τούτων διμογενῶν λέγεταις. Τὸ γάρ μεῖζον καὶ ἐλαττον, ἐπὶ τῆς μᾶς οὐσίας παρεληπται. Καὶ ἵνα τῶν ἕξω περὶ τούτων καταλίπω τὸν δρους, ἐκ τῆς θείας Γραφῆς μάθημα τοῦτο. Μεῖζων, φησιν, δὲ προφητεύων τῇ διαλέκτῳ γλώσσῃ; οὐ μιᾶς ὑπῆρχον οὐσίας; καὶ οὐκ ἐγίγνεται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μεῖζων Ἱωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ; Τί οὖν ἐτερούσιος; Ἱωάννης τῶν ἐγενητοῖς γυναικῶν; Καὶ διακάριος Ιακὼβος, καὶ οὐν; ὑψωθήσεται, ἀλλ' δὲ ἀδελφὸς; αὐτοῦ δὲ νεωτέρων μεῖζων αὐτοῦ ἔσται. 'Οστε εἰ καὶ τῷ τῇ θεότητος λόγῳ τὸ μεῖζον ἐκλάθοις, δὲ τὸν ἐτερουσίονος μᾶλλον διαλύεται λόγος· τοῦ δὲ ἐτερουσίου λυθέντος, καὶ τὰ τῆς σῆς θρησκείας ἐκείνατα· καὶ σφίγγων τὸ μεῖζον, ἐποὶ τὸ δρυπίσιον σφίγγεις· τὸ δὲ δρυπίσιον σφίγγων, διαλέκτων μεῖζον. Οὐκ ἔχει γάρ οὐσίας μέτρα θεός; οὐ δέχεται τὸ μεῖζον καὶ ἔττον ἡ ἀπεριγράφας φύσις. Τί γάρ μεῖζον Πατέρος Υἱοῦ; Πάντας; χρόνος; ἀλλ' ἀχρονος δὲ Πατέρος ἀλλ' ἀπεριγράφας φύσις. Σαθμῷ; καὶ τί τὸ τὴν οὐσίαν ἐκείνην σταθμόν; Ἀξία; ἀλλ' ἐν ἀξίωμα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ. Τὰ γάρ ἐμά, φησι, Πάτερ, πάντα σά δέστι, καὶ τὰ σό δέσμα· καὶ, Ο Λόρος δή πρὸς τὸν Θεόν, καὶ θεῖς δή στολος Θεός. Θεός, δὲ Ἀρεια, τὸ μᾶλλον καὶ ἔττον οὐκ ἔχει· τὸ μεῖζον καὶ τὸ μικρὸν ἐπ' αὐτοῦ περιτόν. Ἀπαράδητος ἡ φύσις ἐκείνη, ἀσύγχριτον τῇ οὐσίᾳ ἐκείνης τὸ μέγεθος. 'Αν καὶ ἀ σύγχριτη πινοήσης τὸ μεῖζον, τῇ συγχρίτει τὴν οὐσίαν ίσωτάσις· καὶ τὸ μεῖζον ἐπὶ Θεοῦ, εἰ μή συγχρίτει πρὸς τὴν ὀρωμένην ἀποληφθὲν φύσιν, τὴν οὐσίαν τὴν οἰκείαν οὐσίαν οὐδεξάειν ἐπίσταται.

C Τίνα λέγει ἀρχοντα τοῦ κόσμου; Τὸν διάδοιον. Τὸ δὲ λέγειν, διτις Ἐρ ἐμοὶ εὑρήσει οὐδέτερ, Ἀξία, φησι, θανάτου οὐδὲν δεῖξει· κατ' ἐμοῦ· μᾶλλον οὐκούσιος τὸν Πιλάτον. Ἀρχοντα δὲ τὸν διάδοιον λέγει, ἐπειδὴ τῶν ἁυτοὺς παραδιδόντων αὐτῷ· τετοῦτο γῆς καὶ θαλάσσης, ἀνέστρεψεν δὲν πάντα.

D Διὰ τὸ εἶπεν· Ἐγέρεσθε, μάγωμεν ἀτείνετο· Ἐπειδὴ ήσαν ἐν καταδήλῳ χωρίῳ. Ἀπάγων οὖν εἰς τοὺς τέως φόδου, τούτο καὶ λέγει καὶ ποιεῖ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'.

Πῶς νοεῖται τὸ, Πάτερ δοσα παρὰ τοῦ Πατρὸς μονού ήκουσα, ἀγνώρισα ὑμῖν, καὶ πάλιν ἀλλαγῆ λέγειν αὐτὸν, Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ διηγεῖσθε βαστάζειν ἀρτοι; Οὐδὲν διλο διά τοῦ σάπια καὶ τοῦ ἀκούσαις κατασκευάζει, δη διτις οὐδὲν ἀλλατριον φθέγγεται, ἀλλὰ τὰ τοῦ Πατρὸς.

E Εἰ δὲ κατέμιος ὑμᾶς μισεῖ· Κάσμον τοὺς τοὺς

ροὺς ἀνθρώπους λέγει τοὺς τὰ κοσμικὰ φρονοῦντας. **A** homines malos ostendit qui mundana sapiunt.

Tὸν Παράκλητον, λέγει, δοῦ ἄτῳ πέμψω ὑμῖν, ἐτι ὡς δὲ Πατήρ πέμπει, οὗτος καὶ δὲ Υἱὸς τὸ δικαιονόμος, οὐχ ὡς δούλον δὲ, ἀλλ' ὡς συμφύτος καὶ ὑπαταγῆς, δὲ ἐστιν ἐνεργείας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Τὸν, Ἐάν μὴ ἄτῳ ἀπέλθω, δὲ Παράκλητος οὐκ εἰλεύσεται, λέγειν, οὐ δούλον δείχνυσι τὸ Πνεῦμα, ἀλλὰ ἵσον καὶ δομοῖον.

Περὶ δικαιοσύνης δὲ, διτι **Πρὸς τὸν Πατέρα μου** υπάρχω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτε με, τοῦτο ἐστιν, διτι **Ἀνεπίληπτον παρεσχόμην βίον**· καὶ τούτου τεκμήρια τὸ πρότι; τὸν Πατέρα πορεύεσθαι με.

Τὸν, **Οἱ δρχῶν τοῦ κόσμου τούτου πέκριται,** ἀντὶ τοῦ, **Καταδεδίκασται παλαιστας μετ' ἔμοι.**

Τι ἐστιν, Οὐ γάρ λαλήσει ἀφ' ἁυτοῦ, ἀλλ' ὅσα διπλαύσῃ λαλήσει; **Ο**μοιόν ἐστιν δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ οὐ λαλῶ, δεῖξαι θέλων τὸ ἀπαράλακτον καὶ πρὸ τὸ Πνεῦμα· **Καὶ τὰ ἔρχομενα ἀναγγελεῖ** ὑμῖν, ἥγον τὸ Ποντίκι, καὶ σας ἀλλα.

Πῶς δὲ καὶ κάτω τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ἴσον δείχνυντα τοῦ Πατρὸς; καὶ αὐτοῦ, ἐνταῦθα λέγει, διτι **Ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει, καὶ ἀναγγελεῖ** ὑμῖν; Οὐδὲν ξεφεν ἐμφανεῖ ή διτι ἴσον ἐστι, καὶ οὐ μεῖζον, ἕπερ ἣν ἐκ τῶν δικαίων ῥημάτων· καὶ διὰ τὸ λέγειν· **Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει· καὶ ἐπιφέρει,** **"Οτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει.** Πῶς δὲ νοηθῆσται τὸ, **Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει;** **Ἄντι τοῦ, Ἐν τῷ δύναται μου δώσει** τὰς ἐνεργείας ὑμῖν.

Περὶ πολας ὥρας λέγει, διτι **Ἐρχεται ὥρα στε** Κούκετι δὲ παροιμίας λαλήσω ὑμῖν; **Τ**ὸν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ χρόνον [λέγει·] καὶ γάρ ἐπὶ μὲν ἡμέρας συνήν θυμιλῶν αὐτοῖς.

Τι ἐστι τὸ, **Ταῦτα λελάθηκα ὑμῖν, ἵνα ἐν ἀγο** εἰρήνην ἔχητε; **Τοῦτο ἐστιν, ἵνα μὴ ἐκβάλλετε** απὸ τῆς ὑμῶν διανοίας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'.

Διὰ τὸ ἀλλαχοῦ καὶ γόνατα κάμπτει καὶ εὔχεται; **Ο**τις ἀρετὴν φανερώσων ἥθεν, οὐχὶ τὴν θεότητα αὐτοῦ μόνον· τὸν δὲ παιδεύοντα, οὐ διὰ ῥημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων χρή παιδεύειν. Δεῖξαι θέλων διτι οὐκ δικαίων ἐπὶ τὸ πάθος; **Ἐρχεται, φησί· Πάτερ, ἀληθινεῖς ἡ ὥρα, δόξαστον σου τὸν Υἱόν,** καὶ τὰ ἔξης. **Ἴδον γάρ εὔχεται τοῦτο γενέσθαι,** καὶ δόξαν τὸ πρόδγμα καλεῖ.

Ἴνα τινάσκωσι σε τὸν μόνον αληθινὸν Θεόν. Πρὸς διτιδικτολήν τῶν οὐκ διτων, οὐχὶ πρὸς αὐγήστιν τοῦ Υἱοῦ. **Τ**ὸν οὖν, ὡς **Ἄρεις;** ὁ λέγων, **Ἐγώ εἰμι η̄ αληθεια,** τῆς αληθείας ἐκπέπτωκεν; Οὐκοῦν εἰ μὴ ἐστι Θεός ἀληθινὸς δὲ Υἱός; οὐδὲ Θεός, δὲ καλέστο δικαίως· τὸ γάρ μη δια ἀληθῶς, πᾶς δὲ κληθεὶ Θεός; **Τ**ὸν οὖν ἐκείνην ποιήσομεν τὴν φωνὴν, τὸ, **Ἐν δρχῇ ήτος δὲ Λόγος καὶ δὲ Λόγος ήτος πρὸς τὸν Θεόν,** καὶ Θεός ήτος δὲ Λόγος; **Ἀκούεις Θεὸν τὸν Λόγον.** Καὶ τούτο, φησίν, ἦν Λόγος, διπερ ἐκείνος ἦν πρὸς διηνήν, τοιτέστι Θεός. Οὐκοῦν εἰ μὲν οὐκ ἐστι Θεός ἀληθινὸς δὲ Υἱός, ἀνάγκη σε τοῦτον φευδῆ νομίζειν Θεόν· εἰ δὲ φευδῆ, τοῦτον Θεὸν οὐκ διν τοιμή-

Vers. 26. **P**aracletum, dicit, quem ego mittam vobis; quia sicut Pater Filium mittit, ita et Filius sanctum Spiritum, non autem ut servum, sed ut eisdem naturae et subordinatæ operationis.

CAPUT XVI.

Vers. 7. **N**isi abiero, Paracletus non reniet? Non servum ostendit Spiritum, sed æqualem et similem.

Vers. 8. De justitia vero: **Quia ad Patrem vado, et non videbitis me;** id est, quia irreprehensibilem traxi vitam, et hujus rei indicium est, quod ad Patrem vado.

Vers. 11. **P**rinceps mundi hujus judicatus est, id est, condemnatus est quod mecum luctatus est.

Vers. 13. Quid est, **N**on enim loquetur a seipso, sed quæ audierit loquetur? Idem est ac, De illo non loquor; volens ostendere æqualitatem cum Spiritu. **E**t ventura nuntiabit vobis, id est, Ubi sum ego, et alia quælibet.

Vers. 14. Quomodo Spiritum sanctum omnino æqualem Patri et sibi ostendens, ibi dicit: **D**e meo accipiet et annuntiabit vobis? Nihil aliud indicat nisi quod æqualis est nec major, quod erat intellectum ex præcedentibus dictis; et dicendo: **I**lle me glorificabit, subjicit, et de meo accipiet. Quomodo autem intelligetur, **I**lle me glorificabit? Id est, in nomine meo dabit vobis operationes.

Vers. 25. De qua hora dicit: **Venit hora cum jam non in proverbiis loquar vobis?** De tempore suæ resurrectionis dicit; etenim in dies aderat cum illis colloquens.

Vers. 33. Quid est: **H**æc locutus sum vobis ut in me pacem habeatis? Id est, Me non ejiciatis e mente vestra.

CAPUT XVII.

Vers. 1. Cur alias genua flectit et orat? Quia virtutem manifestaturus venit, non solum divinitatem suam; docentein autem, non solum verbis, sed et actibus oportet docere. Ostendere volens quod non invitus ad passionem glorilitur dicit: **Pater, venit hora, glorifica Filium tuum,** etc., ecce enim orat hoc fieri, et gloriam hauc rem vocat.

Vers. 3. Ut cognoscant te solum Deum verum; de oppositione dicit eorum qui dili non sunt, non de unione Filii. Quid ergo, Arie? qui dicit: **Ego sum veritas, a veritate abscessit?** Ergo si non est verus Deus Filius, non Deus merito dici posset. Quod enim non est vere, quomodo vocaretur Deus? quid igitur sciemus de hac voce, **In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum?** Audis Deum esse Verbum; et illud dicit, erat Verbum, quod istud erat apud quod erat, id est apud Deum. Ergo si quidem non est Deus verus Filius, necesse est te hunc falsum reputare Deum. Si vero falsum hunc Deum non auderes

dicere, necesse est Deum verum hunc esse; verus autem Deus vero Deo consubstantialis vocaretur merito, una apud utrumque veritate, unam quoque substantiam ostendente. Deinde legis quidem, solus Deus verus; ut autem cæcus in hoc verbum offendens, soli Patri attribuens. Unde, quæso, de Patre dictam esse didicisti hanc vocem? e textu! Sed non nominat Patrem, non enim dicit: Ut cognoscant te solum Deum verum et Patrem; sed concedant solum Deum verum, Deum, ut est Trinitatis denominatio et significatio, sed non rursus quem misisti Filium Unigenitum, dicit: sed *Iesum Christum*; statim *Christi* vocabulo tuam incitans rationem ut incarnationis meminerit. Siquidem enim dixisset: Ut cognoscant te solum Deum verum et Patrem, necessario adiucisset Dei denominationem; cum autem non Patrem dixit, ideo omisit Filium dicere. Non enim personas, sed naturas nobis præbuit, et quod dicit verum, de divina natura dicit; et, quem misisti *Iesum Christum*, de humana dicit natura. Sicut Paulus dicit: *Unus mediator Dei et hominum, homo Jesus Christus.* Ipsum enim misisti, nonno humanam natum ostendit? Nam qui ante incarnationem in mundo erat, sicut dicit evangelista, in mundo erat, quomodo mitteretur cum iam in mundo esset? Sed quid missum est? Visibilis forma. Quid igitur vult, *Et quem misisti Iesum Christum?* Rursus interrogas? Audi: ne incarnationem neges, ne psallendo a divinitate incarnationem se jungas, sed una cum divinitate concipias humanitatem assumptam; ut unam quidem divinam naturam in Trinitate agnoscas, sed novissime assumptam et missam formam ut figuram divinitatis cernas, ut faciem ejus inseparabilem.

Vers. 4. *Ego te glorificari super terram; cultum Patris ab hominibus per se exhibitum dicit.*

Vers. 5. Quomodo intelligendum: *Opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam, altamen adhuc in principio res est? Futurum ut praesens dicit; vel quod ex me erat omne consummavi, Quomodo intelligendum, Glorifica me gloria quam habui priusquam mundus esset, apud te?* Ob carnis circumiectum indumentum dicit. *Apud te, pro, Cum te et juxta te;* non enim dicit in terra. *Et aliter.* Non pro se haec dicit, sed pro Adam quem assumpsit. Sicut enim aliquis intrat in praetorium et omnibus accusati criminibus induitur, et tanquam pro se coram judice loquitur, licet ipse fuerit innocens, eodem modo Dominus noster assumit nostra crimina, cum sine peccato esset; peccatum enim non fecit, et pro nobis legatione fungitur. *Glorifica me gloria quam habui priusquam mundus esset, apud te:* in incorruptione enim factus eram ego Adam, conversatione Dei fruebar, angelorum mensæ participabam, Spiritus sancti gratiam et gloriam in scorte ferebam: hanc per meani transgressionem

A της εἰπεῖν. Ἀνάγκη Θεὸν ἀληθινὸν εὐτὸν εἶναι· ἀληθινὸς δὲ Θεός, ἀληθινῷ θεῷ διμούσιος ἐν κλίσει δικαίως· τῇς παρ' ἑκατέρῳ μιᾶς ἀληθείας μέν καὶ τὴν οὐσίαν δεικνύσῃς. Εἴτα ἀναγινώσκεις μὲν ἡ μόνος ἀληθινὸς Θεός· ὃς δὲ τυφλὸς προσκόπων ἐφίμασι τούτῳ, μόνῳ τῷ Πατρὶ προσαρμόζεις. Πλοθόν, εἰπέ μοι, περὶ τοῦ Πατρὸς εἰρῆσθαι μαθὼν τὴν φωνήν; Ἐκ τῆς λέξεως; ἀλλ' οὐχ ὅνομάξει Πατέρα· οὐ γάρ εἰπεν, Ἰνα γινώσκωσι σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Πατέρα· ἀλλ' ἀρέτωσαν τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, Θεὸν, διότι προσηγόρια Τριάδος καὶ σημασία· ἀλλ' οὐδὲ πάλιν, "Ον ἀπέστειλε; Γὰρ μονογενῆ, εἰπεν, ἀλλ', Ἰησοῦν Χριστόν· εἰδίς τῇ Χριστὸς προσηγορίᾳ νῦντων σου τὸν διαιρισμὸν τῆς οἰκονομίας μνησθῆναι. Εἰ μὲν γάρ εἴπε, Ίνα γινώσκωσι σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ἀναγκαῖς ἐπῆγε θεοῦ προσηγορίαν· ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰπεν Πατέρα, διὰ τοῦτο παρῆκεν εἰπεν καὶ Γάρ. Οὐ γάρ πρόσωπα, ἀλλὰ φύσεις ἡμῖν παρεδίδων· τὸ μὲν ἀληθινὸν, τὴν θείαν φύσιν· τὸ δὲ, "Ον ἀπέστειλες Ἰησοῦν Χριστόν, τὴν ἀνθρωπείαν· καθὼς Παλλὰς φησιν· Εἰς καὶ μαστίχης θεοῦ καὶ ἀνθρώπως Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸν γάρ τὸ ἀποτέλεσμα, οὐκ ἀνθρωπείαν φύσιν σηματίνει. Ο γάρ καὶ πρὶν τῇς ἐνανθρωπήσεως ἐν τῷ κόσμῳ ὥν, καὶ φησιν δὲ εὐαγγελιστής, ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, πῶς ἀπεστέλλετο δὸν ἐν τῷ κόσμῳ; Ἀλλὰ τίς ἀπεστάλη; Ή βλεπομένη μορφή. Τί οὖν, φησι, βούλεται, καὶ δον ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν; Πάλιν ἔρχεται· "Ακούεις Ίνα μὴ τὴν οἰκονομίαν ἀρνήσῃ· Ίνα μὴ δοξολογῶν, τῆς θεότητος; τὴν οἰκονομίαν χωρίσῃ, ἀλλ' ἀμαρτίας συνεπινοῆσῃ τὸ ληφθέν· Ίνα μὲν μὲν τὴν θείαν φύσιν ἐν Τριάδι γινώσκει· τὴν δὲ ἐσχάτων ληφθέσαν καὶ ἀποσταλείσαν μορφὴν ἡ χαρακτήρα βλέπῃ; Θεότητος, ὡς πρόσωπον ἀπειροτον ταύτης.

Tὸ δὲ, "Ἐγώ σε ἐδέξασα ἐπὶ τῆς τῆς τῆς, τὴν δὲ αὐτοῦ τῶν ἀνθρωπῶν πρὸς τὸν Πατέρα λατρεύειν λέγει.

Πῶς νοησόν τὸ, "Ἐργον ἀπελείσωσα δὲ θεωρεῖς μοι Ίνα ποιήσω, καίτοι γε ἀρχὴν ἔτι εἶχε τὸ πρότυπο; Τὸ μέλλον δὲ παρὸν λέγει· διὸ διε τὸ ἐποίησα. Πῶς νοεῖται τὸ, Δέξασό με τῇ δόξῃ δὲ εἰχο, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἰραι, πρὸ σοι; Διὰ τὸ περικείμενον ἐνδυμα τῆς σαρκὸς λέγεται. Τὸ δὲ, παρὰ σοι, ἀντὶ τοῦ, μετὰ σοῦ καὶ σὺ σοὶ οὐ γάρ εἰπεν, Ἐπει τῆς τῆς. Καὶ διλέσως· Οὐχ διετοῦ ταῦτα λέγει, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Ἀδάμ, διετοῦ δικαστοῦ, καίτοι ὥν αὐτὸς ἀνεύθυνος· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ δικαστηρίου δικαστηρίου τὸν ἄναμβρητος ὥν. Ἀμαρτίαν γάρ εἰποίσεις, καὶ ὑπὲρ τὴν δικαστηρίου πρεσβεύει· Δέξασό με τῇ δόξῃ δὲ εἰχο, πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἰραι, πρὸ σοι. Ἐπὶ διφθαροῦ γάρ την δικαστηρίου πεποιημένος ἔτοι δικαστηρίου, συνήμιλος Θεῷ επύγχανον· ἀγγέλους δικαστηρίου πεποιημένος, Πνεύματος ὁγίου χάριν καὶ δέξειν εἰ-

δψις· ἔφερον· ταύτην δὲ τῆς ἐμῆς περιβάσεως Α ανίσι; nunc oro : *Glorifica me, Pater, gloria quam
ἀπέλεσα. Νῦν ἰστεύω, Αδεξάσσορ με, Πάτερ, τῇ δόξῃ
ἡ εἰχορ πρὸ τοῦ τὸν κύριον εἰλαι. Αὐτὸς ἀνωθεν
ἀντιφέλεγεται δ Πατήρ· Καὶ ἐλέξασα τότε ἐν τῷ
παραδείσῳ, καὶ πάλιν δοξάσω, εἰς τε τὴν αὐτήν
τοῦ παραδείσου τιμήν καὶ τρυφήν σε πάλιν
ἀποκαταστήσω. "Οτι δὲ ταῦτα ὅτε ἐλεγεν δ Υἱός
τοῦ Θεού εἶχε τὴν δόξαν Ισην τῷ Πατρὶ, αὐτὸς ἐλε-
γεν· Ἐγώ καὶ δ Πατήρ ἐν ἕσμει· καὶ δ ἐωρα-
κώς ἐμός. ἐώρακε τὸν Πατέρα. Καὶ δ Ἰωάννης; βοᾷ·
Ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς *Mορογεροῦς*
θελα.*

Τὸ, Νῦν δημοκαρ, οὐ δι' ἐαυτὸν λαλεῖ, ἀλλὰ διὰ τοὺς μαθητάς.

Τὰ ἐγὰ πάντα σὰ ἔστι, καὶ τὰ σὰ δημά. Τὴν **B**
μεγίστην ἰσοτιμίαν δῆλοι.

Τό, Τήρησορ αὐτούς. Πάτερ. καὶ τό, "Οτε
ἥμηρέτ τῷ κόσμῳ, ἐτῶ ἐτήρουν αὐτούς, πρὸς τὴν
ἐκείνων ὑπόνοιαν λέγεται· ἐνδύμιζον γάρ δι τεθνηκών
οὐ τηρήσει αὐτούς.

Τὸν, Καθὼς οὐκ εἰμὶ ἔχω ἐκ τοῦ κόσμου, οὐκ
Ἐστιν ἀπαράλλακτον ἀκριβεῖας. Ήπειρ τὸν, Καθὼς
ἔχω καὶ σὺ δὲ ἐσμεν, ήγουν ἐκ τῶν τὰ κοσμικὰ
φρονούντων.

Τι έστιν, 'Αγίασορ αὐτοὺς ἐν τῇ δληθεὶᾳ σου;
τουτέστιν, 'Αγίους ποίησον αὐτοὺς διὰ τῆς τοῦ Πνεύματος δόσεως· παιδεύων διδαχῆν ταῦτας τὴν ἀλήθειαν.

Τι ἔστι τὸν, 'Υπέρ αὐτῶν δημάκων διανοτής;
Τουτόστιν, Προσφέρω σοι θυσίαν ἐμαυτόν· αἱ γάρ
θυσίαι, ἄγιαι λέγονται· ώς τὸν, 'Αγιάσσις μοι τὸν
πρόσβατον, ἐν τῇ Παλαιᾷ.

Τὸν, ἵνα πάντες, φησὶν, θρῶσι, καθὼς σὺ,
Πάτερ, ὃν ἐμοὶ, καθὼς ἐν σοι, ἵνα καὶ ἀντολὴ
ἡμῖν θρῶσι, πάλιν τὸν, καθὼς, οὐκ ἀκριβοῦς ἔξισῶ-
σις; ὡς; ἐπ' αὐτῷ· οὐδὲ γάρ δυνατόν· ἀλλ' ὁπερ
ὅτε· ἀν λέγη· Γίνεσθε οἰκτερμορες ὡς οἱ Πατήρ
ὑμῶν· οὗτοι καὶ ἑταῖροι. Τί δὲ ἔστι τὸ, ἐν ήμερος;
Τὸν ἐν τῇ πίστει τῇ εἰς ἡμᾶς. "Ἄνω καὶ κάτω διὰ
πάντων τὸν Υἱὸν ἀπεστάλθαι προφέτεις, ὡς Ἀρεις,
ὧς μείζουνος μὲν τοῦ ἀποστέλλοντος δυνος, ἀλάττονος
δὲ τοῦ ἀποστελλομένους. "Λυ οὖν ἐκ τῆς θείας Γραφῆς
καὶ τὸν Πατέρα σοι δεῖξω ἀποτελλόμενον, ὡς Ἀρεις,
καταλύει τὸν πόλεμον; Σπεῦδε πρὸς τὸν Υἱὸν με-
μηνώς· Ὑπελεγόθη γάρ, φησι, Ἰακὼβ μόρος, καὶ
ἐπάλαιειτο ἀνθρώπως μετ' αὐτοῦ ἦντος πρωτ. Εἰδε
δέ δτι οὐ δύναται πρὸς αὐτόν· καὶ ἥγαπο τοῦ
π. λάγους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐράρησε τὸ πλά-
τος τοῦ μηροῦ αὐτοῦ ἡ τῷ παλαιειτο αὐτῷ μετ'
αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατερῶν· Ἀπόστειλν
με· ἀρέβη γάρ οἱ δρυθρος. Οἱ δὲ εἶπεν· Οὐ μή σε
ἀποστελλω, ἐάν μή με εὐλογήσῃς. Καὶ εἶπεν
αὐτῷ· Οὐ κληθήσεται τὸ δρυμά σου· Ἰακὼβ, ἀλλ'
Ισραὴλ ἔσται τὸ δρυμά σου, δτι ἐτίσχυνας μετά
Θεοῦ, καὶ μετά ἀνθρώπων δυνατός δέ σης. Τις δέ
λέγων, "Ἀρεις· Ἀπόστειλάν με· ἀρέβη γάρ οἱ δρ-
θρος; οὐχ οἱ Θεὸς καὶ Πατήρ; Πρὸς τίνα δὲ ὁ Ἰα-
κὼβ ἔσται· Οὐ μή σε ἀποστελλω, ἐάν μή με εὐλο-
γήσῃς; οὐ πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν καὶ Πατέρα;

VERS. 7. *Nunc cognoverunt. Non propter se loquitur, sed propter discipulos.*

VERS. 10. *Omnia mea tua sunt, et tua mea; maximam aequalitatem ostendit.*

VER. 41. *Serva eos, Pater, et. Cum essem in mundo, ego servabam eos, ob eorum opinionem dicitur; nunc putabant illum cum mortuus fuerit, non eos servaturum.*

VERS. 16. *Sicut ego non sum de mundo; id est de his qui mundana sapiunt; quod sensu ab eo differt. sicut Et ego et tu unum sumus.*

VERS. 17. Quid est, *Sanctifica eos in veritate tua?* Il est, sanctos effice illos per Spiritus dominum instruens, doce illos veritatem.

Vers. 19. Quid est : *Pro eis ego sanctifico meipsum?* Id est, offero tibi meipsum hostiam. Nam hostiae sanctae dicuntur : ut, *Sanctificabis mihi ovem, in Veteri dicitur.*

VERS. 21. Ut omnes, inquit, unum sint sicut tu, Pater, in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint; rursus illud, sicut sensus ejusdem est ac in eodem statu. Nam impossibile foret, sed sicut idem sonat ac si dici posset. Estote misericordes, sicut Pater rester; ita quoque et ibi, quid est, in nobis? In fide quæ in nos est. Omnino et in omnibus Filium missum esse prætendis, o Arie, quia major qui-demi est qui mittit, minor vero qui mittitur. Si igitur e divina Scriptura Patrem quoque missum tibi ostendero, o Arie, bellum deseres. Perge in Filium furere. Relictus est enim, dicitur, Jacob solus, et luctabatur vir cum eo usque mane. Videl quod eum superare non posset, et tetigit nervum femoris ejus et emarcuit nervus femoris ejus luctando contra illum; dixitque ei luctans: Dimitte me, nam ascendit aurora. Hic autem dixit: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. At ille: Non appellabitur nomen tuum Jacob, sed Israel nomen erit tuum; quoniam contra Deum fortis fuisti, et contra homines prævalens eris. Quis dicit, Arie, Dimitte me, ascendit enim aurora? nonne Deus et Pater? Ad quem vero Jacob clamat: Non te dimittam, nisi benedixeris mihi? nonne ad Deum et Patrem universorum? Vidi enim, Deum facie ad faciem, et salvata est anima mea. Sed quid de Filio diceris locutum esse? Sed et ita inane est unum sophismata. Nempe Deus cum sit Filius ab

homine inferiore missus est, et missionis vocabu-
lum non ostendit inferioritatem ejus qui mittitur.
Ergo si ab homine D̄ns missum se esse clamat,
minime inferior est hominē; non ergo nec Filius
Patri inferior, cum dicitur a Patre missum esse.
Sed ibi, dicit, cūndescendentia et propositi locutio
est, ego interea de carne sermonem feci. Sed quia
missionis vocabulum, Unigenitum iniminiuere non
potest, quando Pater a proposito dicitur missum
esse, neque in aeterna natura illo modo inferior effi-
citur.

ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ τῆς ἀποστολῆς δνομα, τὸν μονογενῆ
καὶ οὐράνιατα: ἀπεστάλθαι, καὶ τὴν ἀδικίαν φύσιν
καὶ τὴν μονογενῆ κηρύξσεται: ἀπεστάλθαι, καὶ τὴν μονογενῆ

Vers. 23. *Ego in illis et tu in me, ita intelligi*
debet: *Dedit gloriam suam in illis versatus, et Pa-*
trems habens secum, ut illos conservet. Aliibi autem
non ita loquitur; non enim per ipsum Patrem ve-
nire dicit, sed ipsum et Patrem venire, et man-
sionem apud illum facere.

Vers. 23. *Quomodo intelligendum, Dilexisti eos*
sicut me dilexisti? Iterum illud, sicut intelligere no-
bis dat, ut homines diligi concede, quod semper
quæsivi.

Vers. 25. *Cur dicit: Pater justus, mundus te non*
cognovit, ego autem te cognovi? Quod dicit tale est:
Judei dicunt illi te sibi cognosci, me autem tibi
non cognosci; sed e contrario, isti quidem non te
cognoscunt, ego autem te cognovi et cognosco.

Vers. 26. *Notum feci eis nomen tuum, et notum*
faciam, quomodo intelligetur? Et quid tandem
Spiritus notum faciet eis? id dicit, ut ostendat
quod quae sunt Spiritus, et ipsius sint; dicit enim
alibi: De meo accipiet. Ut dilectio qua dilexisti me
in ipsis maneat. Si enim didicerint, inquit, me non
a te separari, sed esse proprium Filium tuum et
maxime dilectum et conjunctum, omnino fidem in
me et dilectionem firmiter servabunt. Diligentibus
autem eis ut oportet, et ego manebo in eis.

CAPUT XVIII.

Vers. 4. *Quam ob causam interrogat, Quem qua-*
rritis? Ostendere volens se sponte ad passionem
ingredi.

Vers. 10. *Unde habuit Petrus gladium? Mihi*
videtur ad id illum sibi procurasse; aut ab immo-
latione agni Paschalis. Et quomodo non in defen-
sione vocatus, defendit? Non sibi; sed magistro
auxiliatur, ut videtur; deinde perfectus nondum
erat, neque confirmatus in bono Petrus. Cur servi
nomen exposuit evangelista? Ut illis qui tunc lege-
bant liceret exquirere et explorare an reipsa facta
fuerint quae narrabantur. Ipsum ergo caput illius
impedit, ideo et aurem dexteram, dicit. Cur miracu-
lum facit Christus? Ut virtutem ostendat, et malum
pro malo non reddere, etiam latronibus, doceat.
Omnes qui gladium sumperserint, gladio peribunt; mihi

A Εἰδὼς γὰρ Θεόν, φησι, χρόσωνος χρός χρίσων,
καὶ στύλην τὴν γυνήν μου. Ἀλλὰ τὸ περὶ Γένους δὲ
εἰρήσθαι; Ἀλλὰ καὶ οὔτε τὸς κενόν τοι εἰπεῖν;
Θεὸς γάρ ὁν καὶ ὁ Υἱὸς, ὃς ἐλάττονας ἀνδρί; εἰ-
σεστάλη· καὶ τὸ τῆς ἀποστολῆς δνομα οὐκ ἔσται·
ἀπεσταλμένον ἐλάττονα. Οὐκοῦν εἰ παρὰ ἀνθρώπῳ
Θεὸς ἀποστάληνας θωῶν, οὐδεποτὲς ἐλάττονα ἀνδρί·
που, οὐκ δρα οὐδὲ ὁ Υἱὸς ἐλάττονα Πατρὸς, τῷ
Πατρὶς ἀπεστάλθαι λεγόμενος. Ἄλλ' οὐδὲ, φησι,
συγκαταβάτες; καὶ οἰκονομίας ὁ λόγος; ὑπάρχει
ἔγω γάρ τέως περὶ τῆς σαρκὸς; εἰρήσθαι τὸν ἀνθρώ-
παταστικρύνειν οὐκ οἰδεῖν, δτε καὶ Πατὴρ οἰκονο-
μῆς ὑδατοῦται.

Τὸ, Ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, οὗτος γέ-
νεται, δτε ἐδύσκεται τὴν δόξαν αὐτοῦ τὸν αὐτοῖς; γάν-
θινε, καὶ τὸν Πατέρα ἡχων μεθ' ἔστει, ὥστε εἰς
συγχρατεῖν. Ἀλλαχοῦ δὲ οὐκ οὔτε τὸς φησίν οὐ γέ-
δι αὐτοῦ τὸν Πατέρα παραγενέσθαι, ἀλλ' εἰς τὸν
Πατέρα παραγενέσθαι, καὶ μονὴν περὶ τοῦ
ποιεῖν.

Πῶς νοητέον τὸ, Ήγάπησας αὐτοῖς, καθὼς ἡ-
γάπησας; Πάλιν τὸ, καθὼς, ὡς ἀνθρώπου; Ἑ-
πιπθῆναι ἐγχωρεῖ νοῆσαι τῇμον δίδωσιν ὑπερ τοῦ
τούντος δεῖται.

Διὰ τὸ λέγει τὸ, Πάτερ δίκαιος, καὶ δικαιος τοῦ
σύντομον δέ σε διηγωτο; "Ο λέγει τοιούτοις ε-
τιν· Τουδατοι λέγουσιν αὐτοῦ μὲν σε γινώσκειν, δι-
δέ σε ἀγνοεῖν· ἀλλὰ τούναντον· ἵκεινοι μὲν ἀγνοεῖ-
σε, ἐγὼ δὲ σε ἀγίνωσκεν καὶ γινώσκω.

C Τὸ, Ἐγινώσκα αὐτοῖς τὸ δρομά σου καὶ τη-
ρίσω, πῶς νοηθεσται; καὶ τὸ λοιπόν τὸ Πνεύμα γη-
ρίσει αὐτοῖς; Τοῦτο λέγει, ἵνα δεῖξῃ ὅτι καὶ τοῦ
Πνεύματος αὐτοῦ ἔστι· καὶ λέγει γάρ ἀλλοτρίον
"Οτι δὲ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει. "Ιταὶ η ἀράτην ἡ-
γάπησθες με δὲ αὐτοῖς μείνην. "Ἐὰν γάρ μην
φησιν δτε οὐκ ἀπέσχισμαι ἐγὼ ἀπὸ τοῦ, διὰ τοῦ
γηνήσιος Υἱός σου καὶ σφέδρος ἡγαπημένος; καὶ τοῦ
μένος, πάντως τὴν πλειστὴν εἰς ἐμὲ καὶ τὴν ἀ-
πόπειρην τρήψουσιν ἀχριδῆ· ἀγαπώντων δὲ εἴπειν
καὶ, κάγω μενῶ ἐν αὐτοῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'.

Τίνος; χάριν ἐρωτᾷ· Τίτα Κητεῖτος; Διέξει θέμα
δτε ἐκών επὶ τὸ πάθος; Ερχεται.

Πόθεν εἶχεν δὲ Πέτρος μάχαιραν; Ἐμοὶ δοκεῖ τρί-
τοῦτο αὐτὸν παρεκενασμένος· Η ἀπὸ τῆς θυτι-
κοῦ ἀρνοῦ τοῦ Πάσχα. Καὶ πῶς μὴ ἀμύνασθαι
λευσθεῖς, ὀμύνεται; Οὐχ αὐτῷ, ἀλλὰ τῷ διατά-
βοηθεῖ, ὡς δοκεῖ· Ἔπειτα οὐδὲ τέλειός πως ἦν, εἰ:
ἀπηρτοσμένος ἥδη, δὲ Πέτρος. Διὰ τὸ δνομα τίκη
τοῦ δούλου δὲ εὐαγγελισθῆς; "Ωστε τοῖς τότε ἀναρ-
χουσιν δεῖσινας ζητήσαι καὶ περιεργάσασθαι εἰς
γέγονε τὰ γεγενημένα. Ἐπ' αὐτήν οὖν ὑπῆρχε
κεφαλὴν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο καὶ τὸ δεκάδην ὄτιον ἀπέ-
διὰ τὸ θαυματουργεῖ Χριστός; Καὶ τὴν ἴσχυν
κακών, καὶ τὸ μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ποιεῖν τὸν, μη
τοῖς; ληγοταῖς, διδάσκων. Τὸ, Πάτερες εἰ λατέρα

μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθυροῦνται, ἕμοι δοκεῖ. Αἱ δὲ τοῦ πολλοῦ, καὶ τοῦ, πολλοῦ, κείται, ως τὸ, Οἰω-

ροῖος τε πᾶσι. [ΝΟΜΕΑ. II. A. 5.]

Διὰ τὴν λέγει· Ἐκολούθει αὐτῷ Πέτρος καὶ ὁ ἀλ-

λος μαθητής; "Οτε μὲν γάρ ἐπὶ τὸ σῆθος ἀνέπε-

σεν, εἰκότας χάριν ἀπολοτιμίας τοῦτο χρύβει· νῦν

δὲ τί; Διὰ ταύτην αἰτίαν, ἵνα μὴ διέῃ κομπάζειν

ὅτι, πάντων φυγόντων, μόνος ἡ κολούθησεν· ἡναγ-

κάσθη δὲ καὶ ἐπέτην θάψαντο· ἵνα δεῖξῃ ὅτι ἀκρι-

βῶς πάντα οἶδε τὰ ἐν τῇ αὐλῇ, ἀτε ἔνδον συνεισελ-

θών· διὰ τούτο καὶ μέμνηται ὅτι γνωστὸς ἦν τῷ

ἀρχιερεῖ, ἵνα δεῖξῃ ὅτι ἐδύνατο συνεισελθεῖν.

Διὰ τὴν, καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ δρῶν αὐτὸν ὁ ἄρ-

χιερεὺς, νῦν ἐρωτᾷ τὴν διδαχὴν αὐτοῦ, καὶ ποὺ εἰν

οἱ μαθηταί, καὶ τίνος ἔνεκεν αὐτοὺς συνέλεξε, καὶ τί

βουλόμενος, καὶ ἐπὶ τίς; Τοῦτο ἡρώτα ως στασι-

στὴν καὶ νεωτεροποιὸν ἐλέγχαι θέλων, ως ἐργαστη-

ρίου τινὸς ὅντος πονηροῦ.

Πῶς λέγει ὁ Χριστὸς, Ἐγ κρυπτῷ ἀλληλο-

ούδετε, καὶ περὶ πολλὰ λαλήσας τοὺς μαθηταίς ἐν

κρυπτῷ; Περὶ δὲ ἐκείνοις ἐνδιμίου ἀποκρίνεται,

στάσεις λέγω καὶ ταραχάς δηλῶν.

Τὸ εἰπεῖν, Τι με ἀπερωτᾶς, ἀπερωτησον τοὺς

ἀκηκόστας, οὐκ αὐθαδειαζομένου ἔστιν, ἀλλὰ παρ-

βρησιαζομένου εἰς ἀλήθειαν.

Τὸ μὲν κακῶς ἀλληλα, μαρτύρησον περὶ

τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; Καὶ διὰ

τὸ μὴ ἐστρεψε καὶ τὴν ἀληγη, ως ἀδιδασκεις· Καὶ

λέγουσι τινες ὑπέψυχρα καὶ ἀποστα· ἐγὼ δὲ λέγω δὲ·

ἡ Χριστοῦ νομοθεσία, πρὸς γείτονας, πρὸς ὁδούς τούς,

πρὸς οἰκιαν, πρὸς πολεμίους αὐτούς, ἀλλ' οὐ

πρὸς κρήτην· ἐνθα ψυλάττεσθαι τὸ δίκαιον βούλεται.

Μόδε γάρ ἡ σωπή καταδικήν εἰσήγειν, ως καλῶς τυ-

φθέντο· αὐτοῦ, δὲ οὐκ ἔστι.

Διὰ τὴν ἀγούσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Κατάφα εἰς τὸ

πρατώριον; Ἐπειδὴ ὑπὸ Ῥωμαίους ἤσαν, καὶ

χωρίς αὐτῶν ἐποίουν οὐδὲν ἐν τοῖς δημοσίοις πρά-

γμασι, καὶ ἐδεδοκίσαν δὲ μὴ δώσουσι δίκην ως κα-

τηγόρησαν ματαλῶς. Τί ἔστιν ἐν τῷ λέγειν, Ἡρά

γωστοὶ τὸ Πάσχα· καὶ πῶς Χριστὸς ἦν αὐτὸν πεποιη-

κὼς τῇ μιᾷ τῶν Ἀζύμων; Πάσχα ἐνταῦθα τὴν ἐρ-

τὴν πᾶσαν λέγει.

Ἐρωτηθέντες, Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ

τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀποκρίνονται· Εἰ μὴ ἢν

οὗτος κακοποιός, οὐκ ἀρ σοι καρδώκαμεν αὐ-

τὸν· οὗτος παντοχοῦ παραιτοῦνται τὴν ἐξ εὐθείας

κατηγορίαν.

Διὰ τὴν λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάθετε αὐτὸν

ὑμεῖς, καὶ ἔξης; Ἀπαλλαγῆναι ἀδικίας βουλό-

μενος.

Διὰ τὴν οὐκ ἐπ' αὐτῶν ποιεῖται τὴν ἐξέτασιν, ἀλλ'

ἰστις; Εἰσῆλθε γάρ εἰς τὸ πρατώριον πάλιν ὁ Πιλά-

τος· ἐπειδὴ μεγάλην τιὰ ὑπόνοιαν εἶχον περὶ αὐ-

τούς, καὶ ἰσούλετο μὴ θορυβούντων Ἰουδαίων πάντα

ἀκριβῶς μαθεῖν.

Διὰ τὴν λέγει Χριστὸς, Ἄφετε σὺν τούτῳ λέ-

γεις, η ἀλλοι σοι εἰπον; Τὴν πονηρὴν τῶν Ἰου-

A videtur omnes pro multis dici, ut istud, *Avibus omnibus*.

VERS. 15. Cur dicitur : *Sequebatur cum Petrus et alius discipulus?* nam cum super pectus recubuit, merito humilitatis causa illud celat, nunc vero quid? Ob eamdem causam, ne videatur gloriari quod, omnibus fugientibus, solus secutus sit. Coactus est autem de se mentionem facere, ut ostendret certissime omnia se scire quae facta sunt in aula, utpote intus ingressus erat. Propterea memorat etiam se esse notum pontifici, ut ostendat licuisse ei una intrare.

VERS. 19. Cur, cum quotidie in templo illum vide-ret pontifex, nunc interrogat de doctrina ejus, et B ubi essent discipuli, et quam ob causam hos elegavit, et quid volens, et in quibus? Hoc interrogat, volens ut seditionem et novatorem cum arguere, quasi mali quemdam fabricatorem.

VERS. 20. Quomodo dicit Christus : *In occulto locutus sum nihil, quamvis multa in secreto discipulis loventur fuerit?* De his quea isti cogitabant respondet, seditionem, dico, et turbationum criminem.

VERS. 21. Dicendo: *Quid me interrogas, interroga eos qui audierunt;* non arrogantis est, sed libere pro veritate loquuntis.

C VERS. 23. Si male locutus sum, testimonium per-hibe de malo; si vero bene, quid me credis? et cur non prahuit alteram genam, ut docuerat? Quidam etiam dicunt frivola et incredibilia; ego autem dico Christi mandatum ad vicinos, viatores, hos qui in domo sunt inimicos ipsos attinere, sed non in judiciis, ubi jus defendi vult. Hic enim silentium condemnationem induxisset tanquam juste oppre si, quo i. non fieri oportebat.

VERS. 28. Cur ducunt eum a Caiphe in praetorium? Quia sub Romanis erant, et sine eis nihil agebant in rebus publicis, et timebant ne punirentur quasi vanæ accusationis autores. Quid est in eo quod dicitur, *Ut manducarent Pascha?* et quomodo Christus Pascha celebravit una Azymorum? Pascha ibi omnem festivitatem significat.

VERS. 29. Interrogati, *Quam accusationem ser-*

rent contra hominem istum, respondent; Si non fuisset ille malafactor, non tibi tradidissemya eum. Ibi ubique abnuunt accusationem directam.

VERS. 31. Cur dicit illis Pilatus: *Sumite eum vos.* et reliqua? Ab injustitia eximere se volens.

VERS. 33. Cur coram illis interrogationem non fecit, sed scorsum? introiit enim in praetorium iterum Pilatus. Quia magnam quamdam opinio-nem de illo babebat, et volebat ille, non turbanti-bus Iudeis, omnia rite discere.

VERS. 34. Cur dicit Christus : *De te ipso hoc dicas,* an ali dixerunt tibi? Revelans malam Iudeorum

mentem, et a Pilato illos accusari volens, tanquam A δαιών ἐκκαλύπτων γνώμην, καὶ ὑπὸ τοῦ Πίλατοῦ κατηγορθῆναι αὐτοὺς βουλόμενος, ὃς ἐκεῖνα τὰ λέγουσιν.

Vers. 56. Cur respondit, Regnum meum non est de hoc mundo? Quod timuerat Pilatus hactenus, Christus amovet tyrannidis suspicionem. Quod autem dicit tale est: Rex quidem sum, ait, sed non talis.

Vers. 57. Quomodo Pilato dicente. Ergo rex es tu? Christus dicit: Ego in hoc natus sum? Ostendit se nihil praeter ea assumptum habere; ita ut quando audiverimus, Sicut Pater habet vitam, ita dedit et Filio ritam habere, nihil aliud ac nativitatem reputemus. Quando dicit: Ad hoc veni in mundum, significare intendit, Ut hoc ipsum ostendere et persuaderem omnibus me esse regem et Dominum; vultque per hanc Pilatum adducere.

Vers. 58. Cur dicens, Quid est veritas, Pilatus surgit et ad illos vadit? Intelligit tempus requirere talern quæstionem. Oportebat autem eripere illum interea a Judæorum furore· ideo exivit ad illos.

CAPUT XIX.

Vers. 1. Cur flagellavit eum Pilatus? Volebat furorem eorum placare et iram et invidiam sedare. Et quod id verum sit, audi Pilatum dicentem: Sumite eum vos et crucifigite, ego enim nullam invenio in eo causam.

Vers. 11. Quomodo intelligendum: Nisi tibi datum fuerit desuper? Datum ibi permisum significat: Quasi diceret, Permisit quiudem haec fieri Deus; non ideo certe culpa vos expertes eritis, qui tales malam voluntatem habueritis.

Vers. 14. Quomodo Marcus tertia hora dicit crucifixum esse. Joannes autem sexta? Ille quidem sententia horam notat, hic autem crucifixionis; dicuntur enim supplicio affici a tempore quo sententia aut judicium latum sit. Dicens Pilatus, Ecce rex vester, ironice ad eos loquitur, quasi diceret, Nullam invenio in eo causam; secundum vos autem, Ecce rex vester.

Vers. 15. Dicentes, Non habemus regem nisi Cæsarem, ostendunt quia Deum regem habere noientes, hominem habere elegerint: ideo postremo Romanis subjecti fuerunt.

Vers. 17. Et sibi Dominus crucem bajularit, velut dicit Joannes, Et homo Simon nomine simul illam portavit secundum alios evangelistas; etenim utraque facta sunt. Tanquam igitur e diabolo traxerat primus crucem suam bajulavit, nam non coactus ibat ad mortem. Et simoni bajulavit Simon, ut nosceretur omnibus non suam sed omnium hominum mortem subire Dominum. Et aliter. Cur Joannes Christum dicit alibi crucem bajulasse, et ceteri evangelistæ Simonem Cyrenæum decipientes

Διὰ τὴν ἀπεκρίθη τὸν, Ἡ βασιλεία οὐκ εἶστιν ἡ θεοῦ πάτερ τοῦ κόσμου τούτου; Οὐκέπειτας τέως; οἱ Πιλάτος, διέλυσε Χριστὸς, τὴν τῇς τυραννίδος ὑποφύλακαν· οὐδὲ λέγει τοιοῦτον εστι· Βασιλεὺς μὲν εἰμι, φησίν, ἀλλ' οὐ τοιοῦτος.

Πῶς τοῦ Πιλάτου εἰπόντος, διὰ Οὐκοῦ βασιλεὺς εἰ σύ; οἱ Χριστὸς λέγει· Εἰς τούτο τὴν νηματού; Εδεῖχεν διὰ οὐδὲν μετὰ ταῦτα προσεῖχει· ζωὴν, ὥστε καὶ ὅτε ἀνάκουσθεν, οὐκέπειτας τέως; οἱ Πιλάτος ἔχει ζωὴν, οὐτεως δύωσε καὶ τῷ Σῷον ἔχειν, μηδὲν διλό η τὴν γέννησιν νομίζειν. Ιλέγειν αὐτὸν, Εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν πάτερνον σημαντεῖν βούλεται, διὰ· Τίνα τοῦτο αὐτὸν δέξεις επεισάσθεται θέλων διὰ τούτων τὴν Ιλάτον.

Διὰ τὴν εἰκὼν, Τί ἔστιν ἀλήθεια, οἱ Πιλάτοι, ισταται καὶ πρὸς αὐτούς ἐρχεται· Συνεῖδεν διὰ μηροῦ δεῖται τὸ ἔρωτημα· Εἶδει δὲ αὐτὸν ἐμβριτών τῆς τῶν Ιουδαίων ὄρμῆς· διὰ τούτο ξεπρόδει αὐτούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'

Διὰ τὴν ἀμαστίγωσεν αὐτὸν οἱ Πιλάτοι; Βράκης ἐκλύσαι τὴν ὄρμην αὐτῶν καὶ παραμυθίσασαι ὄργην καὶ τὸν φύσιν αὐτῶν· καὶ διὰ τούτης ἀποδικουσον λέγοντος τὸν Πιλάτου· Λάβετε αὐτὸν Κύριος καὶ σταυρώσατε· ἦτορ γάρ σύδεμιαν εἰσενέργειαν ἔτει αὐτῷ.

Πῶς νοητόν τὸν, Εἰ μή ἦν σοι δεδομένον ὄθονα; τὸ Δεδομένον ἐνταῦθα, τὸ συγχειροῦντας τὸν ὥας ἀν Ελεγεν· Εἰσας μὲν ταῦτα γένεται Θεός· οὐ μή διὰ τοῦτο τῆς ἀμαρτίας ὑμεῖς τοσούσε, τοιαύτην προαιρέσειν πονηρὸν κατηγορεῖτε.

Πῶς ὁ μὲν Μάρκος τρίτην ὥραν λέγει σπουδὴν, οἱ δὲ Ιωάννης ἔκτην; Οἱ μὲν τῇς ἀποστολῆς λέγει τὴν ὥραν, οἱ δὲ τῆς σταυρώσεως; εἴτε γονται γάρ ἀπὸ τότε τιμωρεῖσθαι ἀπότε τὴν ἀφασιν ὁ κριτὴς δοῖη. Τὸ λέγειν τὸν Πιλάτον, Μή βασιλεὺς ὑμῶν, εἰρωνευομένου ἐστι πρὸς εἰπεῖν ὥας ἀν Ελεγεν, διὰ Οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκειν· οὐδὲς δέ, Ιδε σε βασιλεὺς ὑμῶν.

"Οτι εν τῷ λέγειν αὐτοῖς, Οὐκέπειτας μὴ Καισάρα, δείκνυνται διὰ Θεὸν βασιλέαν βουλόμενος ἔχειν, ἀνθρώπον γῆρασκαντο ἔχειν· τούτῳ τέλον καὶ ὑπὸ Ρωμαίους παρεδόθησα.

Καὶ θαυμῷ οἱ Κύριος τὸν σταυρὸν ἔσται καθά φησι Ιωάννης· καὶ πάλιν, Σίμων οἱ ἄποικος ἔργεται αὐτὸν, κατὰ τοὺς δίλλους εὐηγέρτεας· καὶ γάρ ἀμφότερα γέγονεν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ· οὐδὲν οὖν κατὰ τοῦ διαβόλου τρόπαιον εἴπει πρῶτος τὸν σταυρὸν ἔστιν· καὶ γάρ οὐκ ἔστι ζόμενος ἡρχετο εἰς τὸν θάνατον· καὶ πάλιν θαυμάζειν αὐτὸν Σίμων οἱ ἀνθρώπος, ἵνα γνωσθῇ πάσῃ οὐ τὸν θαυμόν, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνθρώπων θαυμάτεο θάνατον διὰ Κύριος. Καὶ διλλος· Διὰ τὸ μὲν ιε-

νης αὐτὸν τὸν Χριστὸν λέγει τὸν σταυρὸν βαστάξαι Α angariauisse ut tolleret crucem ? (*Deest solutio.*) ἐκυτοῦ, οἱ δὲ λοιποὶ εὐαγγελισταὶ Σύμωνα τὸν Κυρνηναῖον ἀπατήσαντες ἀγγαρεύοντες αὐτὸν εἰς τὸ βαστάζειν;

"Οτι εἰς τὸν Κρανίου τόπον σταυροῦται, ἐπειδὴ καὶ λέγεται δὲ Ἀδάμ τετάφθαι. "Ενθα οὖν ὁ Θάνατος ἐβασιλεύειν, καὶ τὸ τρόπαιον ἔστησεν.

Διὰ τὸ ἐπιγράφει τὸν σταυρὸν δὲ Πιλάτος; 'Αμυνόμενος τοὺς Ιουδαίους ὡς οὐ κατὰ ληστήν ἔστιν, διὸν, καὶ οὐ μισθώτη, ἀλλὰ τρισσαῖς τὴν μανίαν αὐτῶν ἀπασι δηλῶν. "Οθεν καὶ αὐτῇ τῇ γραφῇ βασικανόντες ἐλεγον Μή γράψε· Ο βασιλεὺς τῶν Ιουδαίων, διλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν, διτι Βασιλεὺς εἰμι τῶν Ιουδαίων φύκονομήθη δὲ γραφῆναι καὶ διὰ τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ ἐσχατον.

'Αδέκμει εἰς τὸν παράδεισον ἐκεῖνος τὰ ιμάτια. Εἶδε γάρ τοῦτο ποιῆσαι καὶ ἀπεκδύσασθαι τοὺς χιτῶνας, οὓς ἔλαβεν ἐκβαλλόμενος δὲ Ἀδάμ ἐκ τοῦ παραδεισου. 'Ο πάντα γάρ τὰ τέμνον δι' ἡμᾶς ἀναδέξαμενος, ἐνεδύσατο ταῦτα, ἵνα καὶ ἀπεκλύσται, καὶ ἀντὶ τούτων ἡμᾶς ἐνδύσῃ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν. Εἰς τέσσαρα δὲ διαιμερίζονται, ἐπειδὴ πέρι τῆς ἀμαρτίας τῆς τετραμεροῦς οἰκουμένης, ἀνατολῆς καὶ δύσεως, δικτυου καὶ μεσημβρίας ἐφόρει ταῦτα. Τούτον ἐνεδύσατο τὸν χιτῶνα, ἵνα πιστεύσωσιν οἱ Ιουδαῖοι διτι οὐκ ἀπὸ γῆς, ἀλλὰ διναθεν ἐρχόμενος διὸ οἱ Λόγος· καὶ διτι οὐ μεριστός, ἀλλ' ἀμέριστός διτι τοῦ Πατρός· καὶ διτι γινόμενος δινθρωπος οὐ φρερμένον εἶχε τὸ σῶμα ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ἀλλ' ἐκ Παρθένου μόνης ὑφασμάτων τῆς τοῦ Πνεύματος τέχνης. "Οθεν τὸ μὲν δίλα διαιμερίζονται· μεριστά γάρ διτι τὸν δὲ χιτῶνα μόνον οὐκ ἡδυνήθησαν σχίσαι, φόδῳ τοῦ διτι αὐτοῦ γνωριζομένου σημείου· καὶ τοῦτο γάρ εἰς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ κρεμαμένου Σωτῆρος τὸ ἔργον διτι· ἵνα τούτου μείνῃ καὶ διὰ τὰς Ιουδαίων ἐλεγχος δὲ μετ' οὐ πολὺ γενόμενος· διτι τὸ μὲν καταπέτασμα ἐσχίσθαι, δὲ τὸ χιτώνα τοῦ σταυρουμένου οὐδὲ ὑπὸ δημιών διηρέθη, ἀλλ' ἔμεινεν ὀλόκληρος· μένει γάρ τὸ Εὐαγγέλιον διὰ παντὸς δλόκληρον, τῶν σκιῶν διαιρουμένων.

Διὰ τὸ σταυρούμενος, τῷ μαθητῇ τὴν Μητέρα παραδίδωσι; Παιδεύων ἡμᾶς μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς τῶν γονέων φροντίζειν. Πάλιν καὶ ἐνταῦθα περὶ αὐτοῦ λέγων ἐπιφέρει τὸν μαθητὴν δι τὴν ἡγανάκτον, ἐπειδὴ καὶ τὴν αἰτίαν εἴπειν διὸ δι τὴν ἡγανάκτον.

Διὰ τὸ πρὸ τοῦ σταυροῦ ἀγωνισθεῖσαν καὶ ίδροι καὶ Δι φοβεῖται, ἐνταῦθα δὲ τῷ μαθητῇ λαλεῖ καὶ τῇ μητρὶ, καὶ τῷ ληστῇ; "Οτι ἐκεὶ μὲν τὸ ἀνθρώπινον δείχνεται, ἐνταῦθα δὲ τὴν θείαν δύναμιν ὡς οὐ δέδοικεν.

Τὶ ἔστι τὸ Εἰδὼς δὲ δι τὸν Ιησοῦν διτι πάντα ήδη τετέλεσται; 'Αντι τοῦ, τὰ τέξις οἰκονομία; διπάντα πεπλήρωται.

"Οτι καὶ μετὰ τὸ ποιεῖθησαι δῖον, λέγει τὸ, τετέλεσται· ἀντὶ τοῦ, πεπλήρωται ἡ προφητεία.

Διὰ τὸ λέγει, διτι Καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδιωκε τὸ πτεῦμα; Δεικνύς διτι διτι ἐθύλετο, τότε καὶ ἀπέθανε. Πρότερον γάρ οἱ ἀποθνήσκοντες ἀποθνήσκουσι, καὶ οὐτως κλίνουσι τὴν κεφαλήν· οὗτος δὲ τὸ ἀνάπται.

"Οτι χαριζόμενοι τοῖς Ιουδαίοις μετὰ τὸ τεθνάναι,

VERS. 18. In Calvariae loco crucifigitur, quia hic dicitur Adam fuisse sepultum. Ubi enim mors regnaverat, ibi tropaeum erexit.

VERS. 19. Cur inscribit crucem Pilatus? Judæos ut reprimere, quia non latronis crux est; unde non una lingua sed tribus furorem illorum omnibus ostendit; unde inscriptionem non ferentes dixerunt: *Noli scribere, Rex Judæorum, sed quod ille dixit, Rex sum Judæorum.* Notum est autem ita scriptum fuisse per crucis novissimam inventionem.

VERS. 23. Adam in paradiſo vestibus carebat, oportebat enim idem contingere, et vestimentis nudari quae accepit Adam expulsus e paradiſo. Qui enim omnia nostra pro nolis assumperat; hæc induorat ut et erucetur, et illorum loco nos vita et innocentia vestiret. In quatuor autem partes dividuntur, quoniam ob percata orbis quadripartiti, orientis et occidentis, arcti et meridiei, illa gerebat. Ilac induebatur tunica, ut crederent Judæi non a terra, sed a cœlo venisse Verbum, et non divisum, sed indivisum a Patre esse, et hominem factum non habuisse corpus consutum a viro et muliere, sed e Virgine sola formatum Spiritus operatione. Indo alia quidem dividuntur, consulta enim erant; tunicam autem solam non potuerunt dividere, timore signi per eam manifestati. Et hoc non eorum sed pendens e cruce Salvatoris opus fuit; ut hac manente, maneret etiam contra Judæos condemnatio quæ non ita pridem facta fuerat. Nam velum templi discissum est, et tunica crucifixi non a concivibus divisa est, sed integra mansit. Manet autem Evangelium omnino integrum, tenebris ablatum.

VERS. 26. Cur crucifixus discipulo Matrem commendat? Ut nos doceat usque ad extremum spiritum de parentibus curam habere. Rursus et ibi de seipso loquens dicit discipulum quem diligebat; per modestiam, nam causam dicit cur diligetur

VERS. 27. Quare ante crucifixionem agonizat, sedat et timet, ibique ad discipulum loquitur et ad matrem, et ad latronem? Ut illic quidem humanum ostendat, hic autem divinam potestatem utpote non timuit.

VERS. 28. Quid est: *Sciens Jesus quia omnia jam Consummata sunt.* Id est, quod omnia redemptionis opera completa sunt.

VERS. 29. Postquam accepisset acetum, dicit, *Consummatum est, id est impleta est prophetia.*

VERS. 30. Cur dicitur: *Inclinato capite tradidit spiritum?* ut ostenderetur illum, quando voluit tunc mortuum esse. Prius enim moribundi moriuntur quam caput inclinant; ille vero contra.

VERS. 31. Ut placeant Judæis postquam mortuus

suit, illi lanceam insigunt. *Sanguis et aqua erit* Λ νύττουσιν αὐτῷ λόγχην. “Οὐι Ἀλμα καὶ ὑδωρ ἔχει, ηδὲ μὲν ἡ δεικνύον αὐτὸν ἀνθρώπον, τὸ δὲ ὑπὲρ ἀνθρώπον· ἡ δὲ τὸ μὲν ὑδωρ σημαίνει τὸ βάπτισμα, τὸ δὲ ἀλμα τὸ πόμα ἡμῶν τὸ πνευματικόν.

Vers. 37. Quid est: *In quem transfixerunt?* Id est, quem clavis crucifixerant. Et non dicit, Videbunt quem transfixerunt, sed, *In quem transfixerunt?* Quid est, *in quem?* Crux erat in quam transfixerunt; sed ante adventum Christi crucis tanquam regale insigne, quod communius usu dicitur signum, præcedit Christi adventum et regnum, ab angelis glorificatum; et crux videbitur in terra, solem obscurans et lunam delens.

Vers. 38. Cur unus e septuaginta discipulis, qui est Joseph, petit corpus Iesu? Mihi videtur e præcipuis esse et Pilato notus.

CAPUT XX.

Vers. 4. Ad quid ferunt unguenta? Ad conservationem corporis; multorum enim hæc proderant ad conservanda sine corruptione corpora.

Vers. 5. Nemo surans mortuum, lentius agendo linquit linteamina, præsertim carni per myrrham adhærentia.

Vers. 12. Cur apparent ei angeli sedentes? ut illam ad interrogationem adducant, et ne exclameret.

Vers. 14. Quare loquens ad angelos, conversa est retrorsum, et videt Dominum? Mihi videtur angelos quidem Dominum videre, illa vero hos ipsam videntes apicieiens intellexit aliquem ab illis retro cerni, et conversa est. Ita angelis quidem miraculosus apparuit, mulieri autem minime, ne clamores tolleret; et manifestum videret cum hortulanum eum putavit esse.

Vers. 15. Eundem in vita et in morte creatorem Dominum reputans, ut hortulanum eum habet cum Maria Magdalene, ideo ad utilitatem fugit illius tactum Dominus, nondum cum ex se potuisset ad Patrem ascendere, dicens: *Noli me tangere.* Cognoscitur enim Iædi illum qui cum ea ad ipsum venerat humiliore aspectu.

Vers. 16. Cur dicit illi, *Maria?* Ironicam intellige nominis appellationem; id autem intendit, illam eo quod eum ut mortuum querit, terrestrem esse.

Vers. 17. Cur dicit: *Noli me tangere?* Volebat illa quasi ipse fuerit, cum illo rursus conversari; illa autem amovens eam ab hac cogitatione, dicit hanc causam: *Nondum enim ascendi ad Patrem,* quasi diceret, Hic ardeo et excitor, sed qui huc abire debet, non oportet eum cum eadem mente videre qua antea. Dicendo, *Deum meum et Deum vestrum, Patrem meum et Patrem vestrum,* et ascendendo, verbis apicieiens utitur et sermonibus ad illam quæ magna non sentiebat de Christo.

Vers. 19. Quomodo illum non phantasma putaverunt intrantem januis clausis et sine voce? Quia mulier prædixerat eis, et multam fidem præstiterat;

τὸ μὲν ἡ δεικνύον αὐτὸν ἀνθρώπον, τὸ δὲ ὑπὲρ ἀνθρώπον· ἡ δὲ τὸ μὲν ὑδωρ σημαίνει τὸ βάπτισμα, τὸ δὲ ἀλμα τὸ πόμα ἡμῶν τὸ πνευματικόν.

Tί εἰσιν· Εἰς δὲ ἐξεκέντησαν· Ἄντι τοῦ θεοῦ τοῖς δηλοῖς προσήλωσαν· καὶ οὐκ εἶπεν, “Οὐδενὶ ἐξεκέντησαν, ἀλλά”, Εἰς δὲ ἐξεκέντησαν. Τί εἰσιν, εἰς τὸν Σταυρὸν; ήδη εἰς τὸν ἐξεκέντησαν πρὸ δὲ τῆς παρουσίας, τοῦ σταυροῦ ὥσπερ βασιλικὸν σημεῖον τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν κοινῆν συνήθειαν αἵρετον κρατέρες τῆς Χριστοῦ παρουσίας καὶ βασιλίας; ὅτι τῶν ἀγγέλων δοξαζόμενον, καὶ φανῆσεται ὁ σταυρὸς ἐπὶ γῆς, σκέπων ἡλιον, ἀμβλύνων σελήνην.

Διὰ τὸ εἰς τῶν οὐρανῶν μαθητῶν αἰτεῖ τὸ σῶμα τῆς Ἰησοῦ, ἢς εἰσιν Ἰωσῆφ; Ἐμοὶ δοκεῖ τῶν ἐπιτέλων Β εἶναι καὶ τῷ Πιλάτῳ γνώριμος.

ΚΕΦΑΛ. Κ'.

Εἰς τί φέρουσι τὰ μύρα; Εἰς συντήρησιν τοῦ οὐρανοῦ· ἐπὶ πολὺ γάρ πέφυκε ταῦτα φυλάττειν ἡ πτα τὰ σώματα.

“Οτι οὐδεὶς κλέπτων νεκρὸν σχολαιότερον ἐργάζεται μενος ἀρίσται τὰ θύσια, μάλιστα συγκεκαλυμμένων αὐτῶν τῇ σαρκὶ ἀπὸ σμύρνης.

Διὰ τὸ φάγονται αὐτῆς οἱ ἄγγελοι καθίμενοι; Εἰς ἐρώτησιν ἀπαγόρευον αὐτὴν, καὶ ὀστες μὴ θροβίζεται.

Τίνος ἔνεκεν λαλούσα πρὸς τοὺς ἀγγέλους τερψίτες τὰ δότια καὶ ὅρδε τὸν Κύριον; Ἐμοὶ δοκεῖ ἐσθιεῖν οἱ ἄγγελοι μὲν τὸν Κύριον ὅρῶντες, αὐτὴ δὲ τοῖς ὅρῶντας αὐτὴν ὅρῶσσε, κατενόησεν δὲ τινὰ πρὸς τὸ πόσιον αὐτῆς βλέπουσι καὶ ἐστράφη. Οὕτως τοὺς μὲν ἄγγελούς, θαυμαστὸς ἀνεψάνη· τῇ δὲ γυναικὶ εἰχεῖν μὴ θροβίζειν καὶ δῆλον ἐξ ὃν καὶ κηπουρὸν αὐτὸν ἐνόμισεν.

Ομοίον τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορῷ δημιουργῶν νομίζων τὸν Κύριον, εἰς κηπουρὸν αὐτὸν γνωστὸν κατὰ τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν· διὸ πρὸς δημιουργούς τοῦ τοιούτου τὴν ἀρήν διεσκότης, μήτε παρ’ αἰτῷ δυνηθεῖς ἀναβῆναι πρὸς τὸν Πατέρα, λίγων· Μή μου ἄκτου· γινώσκεται γάρ βλέπειν τὸν μετὰ τοιαύτης αὐτῷ προστερχόμενον πεινοτέρας προσλήψεως.

Διὰ τὸ λέγει αὐτῆς Μαρία; Εἰρωνει ὡς νόσον τοῦ δημιουργοῦ ἀκούεις δὲ τοῦτο, διὸ τὸ νεκρὸν αὐτὸν δημιουργὸν εἰπεῖν αἴτιον τούτο, τὸ οὖτος γάρ απαδέδηκα πρὸς τὸν Πατέρα· ὡς ἀν Εἰργάτην· Ξεῖται σπεύδω καὶ ἐπειγομένη. Τὸν δὲ ξεῖται μέλισσας ἀπιέναι, οὐκ ἔστι μετὰ τῆς αὐτῆς ὅρθη διανελέσθαι καὶ πρὸ τούτου. Τὸ λέγειν αὐτὸν, Θεόν ποιεῖ οὐδὲν ὑμῶν, καὶ Πατέρα ὑμῶν καὶ Πατέρα μετέντελεν τὸν, ‘Αραβαΐτων, οἰκονομίας εἰσὶ ήμέτας μὲν γοι πρὸς τὴν μὴ μεγάλα φανταζομένην τὸν Χριστοῦ.

Πῶς αὐτὸν φάντασμα οὐκ ἐνδύσαν εἰσελθεῖν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν καὶ ἀθρόον; Οὐ γάρ προσίπειν αὐτοῖς, καὶ παλλήν τὴν πίστιν εἰργάσσειν.

ἄλως δὲ καὶ τρινήν καὶ ἡμερον δύιν αὐτοῖς; ἐπ-

Tὸ, Καθὼς ἀπέσταλκε με δὶς Πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω
ἡμᾶς, τὴν ἴστοιμίαν δείχνυσιν αὐτοῖς.

Tὸ, Αδεστε Πνεῦμα ἄγιον, πῶς νοεῖται, εἰπόντος
αὐτοῦ, Ἐάν μη δὴ διπλόθω, οὐ μὴ διληθή ἔκεινος;
Τινές φασιν δὲι οὐ τὸ Πνεῦμα ἐδωκεν, ἀλλ' ἐπιτη-
δείους αὐτοὺς διὰ τοῦ διμοσθήματος κατεσκεύασεν,
ἡ δὲι κατὰ ἀμαρτηράτων ἐξουσία ἐδόθη αὐτοῖς τοῦτο.
Νοτερὸν δὲ διὰ τοῦ Πνεύματος καὶ τὰ μείζονα, δὲ
ἴστι θαύματα λέγει γάρ, δὲι Τότε λήψεσθε δύ-
ναμιν.

Πῶς πάντων συνηγγένων δὲ θωμᾶς ἀπελιμπάνετο
μόνος; Εἰκός δην ἀπὸ τῆς διασπορᾶς τῆς ἡδη γενομέ-
νης μηδέπω αὐτὸν ἐπανελθεῖν.

Διὰ τὸ μεθ' ἡμέρας ὅκτὼ δρός αὐτὸν, καὶ σύν εὐθύνῃ;
Οπώς διδαχῇ διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ θερμότερος
γένηται.

Πῶς ἀφθαρτον σῶμα ἀπέδν, ἐγένετο θνητῇ χειρὶ,
καὶ τοὺς τύπους ἐδείχνυτο ἔχειν; Τοῦτο λεπτὸν καὶ
κοῦφον, ὃς κεκλεισμένων εἰσῆλθε τῶν θυρῶν, ἵνα
πιστεύῃ ἡ ἀνάστασις, ταῦτα δείχνυται· καὶ τρώγει
δὲ διὰ τοῦτο αὐτό.

Περὶ ποιῶν σημείων λέγει δὲ εὐαγγελιστὴς· Πολλὰ
μέρη οὖν καὶ ἀλλα σημεῖα ἐποιησεν δὲ Ἰησοῦς;
Ἐμοὶ δοκεῖ τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν· ἐπιφέρει γάρ,
Ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχι, Τῶν
δικλων. Οτι οὐκ ἔγραψαν ἀπαντάσιον εὐαγγελισταί,
ἀλλὰ διλοις δίλλα, φεύγοντες τὸ φιλότιμον καὶ κενόδο-
ξιν· δοσον δὲ μόνον πρὸς πίστιν συντελεῖ· διὸ καὶ ἐπι-
φέρει· Ταῦτα δὲ γέγραπται, Ιησος πιστεύσητε.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'.

Οτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐκ ἰδείπετο, εἰ μὴ
συγκατέη, διὰ τὸ λοιπὸν ἀφθαρτον είναι τὸ σῶμα
καὶ ἀκήρατον.

Οτι οι περὶ Πέτρον καὶ Ιωάννην τὴν οἰκείαν
τέχνην μετήσαν, ἐπει μήτε αὐτὸς Χριστὸς αὐτοῖς
συνῆγ, μήτε τὸ Πνεῦμα τὸ διγονον διδένη ἦν· ἐπιστάς
δὲ αὐτοῖς κάμνουσι περὶ τὴν διγραν λέγει· Παιδία,
μηδὲ τι προσφάτιον ἔχετε; Τούτο δὲ λέγει, ὃς μέλ-
λων τι ὥντεσθαι παρ' αὐτῶν.

Οτι τὴν ἀνθρακιάν καὶ τὸ ἐπικείμενον διάριον,
καὶ τὸν ἄρτον, οὐκ ἐξ ὑποκειμένης ὅλης ειργάσατο
δὲ Χριστὸς, ἐπὶ τὸ θαυμαστότερον διγονον τὰ σημεῖα·
ἐκέλευσε δὲ ἐκ τῶν ἑψαρίων ὃν ἐπίσασαν ἐνεγκείν,
δεικνύει δὲι τὸ ἐρώμενον οὐκ ἦν φάντασμα· καὶ δὲι
μὲν αὐτὸς ἦν, μὲν δεσμον, καὶ ξένην ἐπιφέρει τὴν μορ-
φήν· ἐφοδοῦντο δὲ ἐρωτῆσαι.

Διὰ τὸ ἐρωτῆσαι αὐτοῦ [§. αὐτὴν] τρίτον τὸν, Φιλεῖς
με; Τὸ τρίτον δὲι λαλεῖσθαι τῆς ἀρνήσεως, καὶ δεικνύεις
ὅσου τιμῆται τὴν προστασίαν τῶν οἰκείων πρεσβάτων·
λέγει γάρ εὐθύνῃ· Βόσκε τὰ ἀρτία μου.

Οτι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τέλειος ἀνήρ ἦν δὲ Πέτρος.
Λέγει γάρ δὲ Χριστός· Οτε ηγετερος· εἶτα καὶ,
Οτ' ἀντιγράψῃ.

Τι σημαίνει ἐν τῷ λέγειν· Ποιψ θαυμάτω δοξάσει
τὸν Θεόν; Δείχνυσιν δὲι τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ παθεῖν,
ἔδει τοῦ πάσχοντός είστι καὶ τιμῆ.

PATROL. GR. C VI.

A aliter autem, et evidenter et facile illis conspicien-
dum se dedit.

VERS. 21. *Sicut misit me Pater, et ergo mittit nos,*
æqualitatem cum Patre eis ostendit.

VERS. 22. *Accipite Spiritum sanctum, quomodo*
intelligitur, cum dixerit, *Si non abierto, non renier*
ille? Quidam dicunt quod Spiritum non dedit, sed
paratos illos per gratiæ effusionem effecit, vel quod
contra peccata potestas illis data est ibi, postea
autem per Spiritum et majora data sunt, velut mi-
racula; dicit enim: *Tunc accipietis virtutem.*

VERS. 24. Quomodo omnibus congregatis Thomas
aberat solus? Verisimile erat a dispersione jam facta
nondum illum rediisse.

B VERS. 26. Cur post dies octo videt eum et non
statim? Ut doceatur ab apostolis et ardenter
fiat.

VERS. 27. Quomodo incorruptibile corpus tangi
potuit mortali manu, et stigmata ostendit habere?
Illiud leve erat et subtile cum clavis intravit ja-
nuis; ut crederetur resurrectio ista exhibentur, et
proprie eamdem causam manducat.

VERS. 30. De quibus signis dicit evangelista:
Multa quidem et alia signa fecit Jesus? Mibi videtur
esse quæ post resurrectionem fecit; subjicit enim,
In conspectu discipulorum suorum, sed non in con-
spectu turbarum. Non scripserunt omnia evan-
gelistæ, sed alias alia, fugientes superbiam et vanam
gloriam; quantum autem solummodo ad fidem pro-
C ficit, ideo adjecit: *Hac autem scripta sunt, ut*
credutis.

CAPUT XXI.

VERS. 1. Post resurrectionem non cerebratur
utrum non se facilem præberet quia jam incor-
ruptionile erat corpus et integrum.

VERS. 3. Petri et Joannis socii suam artem exer-
cebant, cum neque Christus ipse cum eis erat ne-
que Spiritus sanctus datus erat. Stans autem juxta
illos laborantes circa littus dicit: *Pueri, πανηγιδι-
pulmentarium habetis?* Hoc dicit, velut volens aliqui
ab eis emere.

D VERS. 9. Prunas et superpositum pisces et pa-
neum, non ex subiecta materia facit Christus, ad-
mirandum magis signum exerens. Jussit autem eis
piscibus quos ceperant afferre, ostendens quia quo*i*
videbant phantasma non erat. Et quod ipse esset
viderunt, quamvis alienum gerens aspectum. Timie-
bant autem interrogare.

VERS. 17. Cur interrogat eum ter, *Amas me?*
trinam ut deleret negationem, et ostenderet quanti
æstimet præfecturam suarum oviū, dicit enim
statim: *Pasce agnos meos.*

VERS. 18. In tempore crucifixionis adulterus jam
vir erat Petrus: dicit enim Christus, *Cum eses ju-
nior, deinde, Cum autem senueris.*

VERS. 19. Quid significat dicendo: *Quia morte glo-
rificaturus eset Deus?* Ostendit pati pro Christo,
gloriam patientis esse et honorem.

OPUSCULA LITURGICA

SANCTI BASILII LITURGIA,

Non modo ab edita Graeca in multis diversa, verum etiam ab ea, quam Eus. Renaudotis Collectione liturgiarum orientalium (t. I, p. 57) ex codice Regio primus edidit, longe recedens.

(Ex Uffenbachianæ Biblioth. mss. Græc. opera Jo. Henr. Mai ed. — Cod. ix secoll.)

Memento nostrum, Domine Deus, ac super omnes effunde misericordia thesaurum, dans cuivis quod ad salutem abs te petit; etiam illorum, quos per ignorantiam, vel oblivionem, vel nominum multitudinem non memoravimus, memento, Deus, qui cujusque aetatem et nomen nostri, qui quemque a matris sue utero cognovisti. Tu enim, Domine, auxilium est illorum qui auxilio carent, tu spes desperantium, tu tempestate jactatorum servator, tu navigantium portus, tu ægrotantium medicus; esto omnibus his omnia: qui singulos et eorum petitiones nosti, domum et necessitates eorum, defende, Domine, hanc urbem, et quamlibet civitatem et regionem à fame, pestilentia, terra motu, aquarum illuvie igne, ense, exterorum incursu, et bello intestino.

Alta voce.

Imprimis memento, Domine, archiepiscopi hujus nostri, quem sanctis tuis ecclesiis in pace salvum praesta, honoratum, sanum, longevum, recte sparaginem verbum veritatis tue.

Diaconus diplycha rivotrum legit: sacerdos autem inclinatus orat.

Memento, Domine, omnis orthodoxorum episcopatus, eorum qui recte distribuant verbum veritatis tue.

Memento, Domine servi tui Nicolai, una cum conjuge, liberis et parentibus ejus.

Memento, Domine, servi tui Joannis.

Memento, Domine, servi tui Nicolai.

† Memento, Domine, servi tui Theodori, sanctæ salutis, et dimittite illius peccata. C

Memento, Domine, servæ tue Annae Stamatiane.

Memento, Domine, servi tui Pantelet, felicis memorie, et dimittite illius peccata. †

Memento, Domine, servæ tue Annae Stamatiane.

Memento, Domine, servi tue Irenes, felicis memorie, et dimittite illius peccata.

Memento, Domine, servi tue Moschanæ.

(1) Hinc initium liturgiae facilius, eo quod nulla alia charta incipiat a majore littera. Deesse videtur olicuid ab initio.

(1) Μνήσθητι, Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, καὶ τοῖς τάνεις ἔχοντας τὸ πλούσιόν σου θέλος, πέπλοις τὰ μὲν σωτηρίας αἰτήματα· καὶ ὃν ἡμεῖς οὐκ ἐμνημόνευμεν δι' ἀγνοίαν ή λήθην ή πλῆθος ὑνοφάσιον, εἴδος μνημόνευσον, ὁ Θεός, ὁ εἰδὼς ἐκάστον τὴν ἡμίλιαν καὶ τὴν προσηγορίαν, ὁ εἰδὼς ἐκαστον τὰ πλήρης μητρός αὐτοῦ. Σὺ γάρ εἰ Κύριε; ή βοήθεια τῶν ἀβοηθήσαν, ή ἀλπὶς τῶν ἀπηλκυότερών, ή τὴν χειμαζόμενων Σαρτηρίου, ὁ τῶν πλεόντων λιμήν, ή τὸ νοσούντων λατρός· αὐτές τοις πάσαις τὰ πάντα γνῶν· ὁ εἰδὼς ἐκαστον καὶ τὸ πλεονάκι αὐτοῦ, τίνον καὶ τὴν χρείαν αὐτοῦ, βοήσαι, Κύριε, τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πέσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ λιμοῦ, λιπροῦ, οὔσης παταποντισμοῦ, πυρὸς, μαχαίρας, ἐπιθροής, διαφύλων, καὶ ἐμφύλιου πολέμου.

B

Ἐκφώνησις.

Ἐν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε, τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν τοῦδε, δην χάρισαι ταῖς ἀγίαις σου Ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ σῶν, ἐντείμον, ὄγιδο, μαχροηρείοντα, καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας.

Ο διάκονος τὰ δίπτυχά τῶν ζώντων· ὁ δὲ λεπτὸς πλάνυμενος ἀπενέχεται.

Μνήσθητι, Κύριε, πάσης ἐπισκόπης ὀρθοῖς, τῶν ὀρθοτομοῦντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας.

[Μνήσθητι (2), Κύριε, τοῦ δούλου σου Νικολάου συμβολου καὶ τάκινων καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ.]

Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλου σου Ιωάννου.

Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλου σου Νικολάου.

[† Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλου σου Θεοδόρου ἀγίας σωτηρίας, καὶ ἀφες ἀμαρτιῶν αὐτοῦ.]

Μνήσθητι, Κύριε, τῆς δούλης σου Ἀννης.

[Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλου σου Παναγίας μαχαρίας μνήμης, καὶ ἀφες ἀμαρτιῶν αὐτοῦ.]†

Μνήσθητι, Κύριε, τῆς δούλης σου Ἀννης ἢ Ζηματηνῆς.

[Μνήσθητι, Κύριε, τῆς δούλης σου Ειρήνης, μαχαρίας μνήμης, καὶ ἀφες ἀμαρτιῶν αὐτῆς.]

[Μνήσθητι, Κύριε, τῆς δούλης σου Μαργαρίτας.]

(2) Quæ signis [] inclusa sunt recentior additi manus; reflectumque erat spatium intra ipsum lectum, ut inscribi potuerunt omnia.

**Μνήσθητε, Κύριε, κατά το πλήθος τῶν σπέιρμάν
σου καὶ τῆς ἡμῆς ἀγανότητος, σωγχώρησόν μοι πᾶν
πλημμέλαιμα διούσιν εἰ καὶ ἀκούσακον, καὶ μὴ διά
τὰς ἡμάρτεις κοιλόσης τὴν χέριν σου ἁγίου
σου Πικεύρατος ἀπὸ τῶν σπρωκτικῶν διώρων.**

Μνήσητε, Κύριε, τοῦ πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χρι-
στῷ διακονίᾳ, καὶ πάντος λεπρατικῶν τάγματος, καὶ
μηδένας ήμῶν καταισχύνης τῶν χωκλούγεων τὸ ἄγαν
σου θιασατεῖθρον. Ἐπεισεκφετήμας ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστό-
τητί σου, Κύριε ἐπιφάνηθι ἡμῖν ἐν τοῖς πλούτοις
τους οἰκτιρμοὺς. Εὐκράτους καὶ ἐπωφελεῖς τοῖς; ἀέρας
ἡμῶν χάρισαι, ήμερους εἰρηνικοὺς τῇ γῇ πρὸς καρ-
ποφορίαν δενδρῆσαι· εὐλόγησον τὸν στέφανον τοῦ
ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητός σου. Παύσον τὰ σχίσματα
τῶν Ἐκκλησιῶν· σώσον τὰ φρυγάγματα τῶν ἔθνων·
τὰ; τῶν αἱρέσεων ἐπαναστάσεις ταχέις κατάλυσον
τῇ δυνάμει τοῦ ἀγίου σου Πνεύματος· πάντας ἡμᾶς
πρόσθεξαι εἰς τὴν βασιλείαν σου, τοὺς φωτεῖς καὶ
ἡμέρας ιερῶν ἀναδέξαις εἰς τὴν εἰρήνην· καὶ τὴν σήν
ἀγάπην χάρισαι ἡμῖν, Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν.
.... Ἀμειψαι (3) αὐτοὺς τοὺς πλούτοις σου καὶ ἐπουρα-
νίοις χαρίσματι. Χάρισαι αὐτοῖς ἀντὶ τῶν ἐπιγείων
τὰ ἐπουράνια, ἀντὶ τῶν προσκαλρών τὰ αἰώνια, ἀντὶ
τῶν φθαρῶν τὰ ἀζθαρτα.

Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐν ἑρημίᾳς, καὶ δρεστι, καὶ σπηλαῖοις, καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς.

Μήνησθητι, Κύριε, τῶν ἐν παρθενίᾳ καὶ εὐλαβείᾳ
καὶ ἀσκήσει καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ διαγνόντων.

Μνήσθητε, Κύριε, τῶν εὐεσθετάτων καὶ πιστοτάτων ἡμῶν βασιλέων, οὓς ἐδικαίωσας βασιλεύειν ἐπὶ τῆς γῆς· ὅπλῳ ἀληθείᾳ;, ὅπλῳ εὐδοκίᾳς στεφάνωσον αὐτούς· ἐπισκέψους ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου· ἐνίσχυσον αὐτῶν τὸν βραχίονα· ὑπὲρ αὐτῶν τὴν δεξιάν· κράτυνον αὐτῶν τὴν βασιλείαν· ὑπόταξον αὐτοῖς πάντα τὰ βάρδαρα Εθνη, τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα. Χάρισαι αὐτοῖς βασιλεῖαν καὶ ἀναφαίρεστον εἰρήνην· λάλησον εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἀγαθὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας σου, καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ σου, ἵνα ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἤρεμον καὶ τούς χριστιανούς σέβοντας διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐεσθετῇ καὶ σεμνότερῃ.

Μνήσθητι, Κύριε, πάσσος δρχῆς καὶ ἔξουσίας, καὶ
τῶν ἐν τῷ παλατίῳ ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ παντὸς τοῦ
στρατοπέδου τοὺς στρατηγούς ἐν ἀγαθότητι διατή-
ρησον· τοὺς πονηρούς ἀγαθούς ποίησον ἐν τῇ χρη-
στότερι σου.

Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ περιεστῶτος λαοῦ, καὶ τῶν δι' εὐλόγους; αἰτίας ἀπολειφθέντων, καὶ ἐλέησον αὐτούς καὶ ἡμᾶς κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἑλέους σου· ἐδὲ ταχιεῖα αὐτῶν ἐμπλήσον παντεδ; ἀγαθοῦ· τὰς συν-γιας αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ διμονοῦ; διατήρησον· τὰ νῆπια ἔκθρεψον· τὴν νεῖτητα παιδαγώγησον· τὸ γῆρας περικράτησον· τοὺς δλιγοφύχους περαμύθησαι· τοὺς; ἀσκοπτιζόμενους ἐπισυνάγαγε· τοὺς πε-πλανημένους ἐπανάγγεις, καὶ σύναψον τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ· τοὺς δόχουμένους

(5) Quæ sequuntur existant in S. Basili liturgia Syriaca, quam tomo II exhibet Renaudot. Omnia

A Memento, Domine, pro multitudine misericordiarum tuarum, et raece indignitatis, condonam mihi omne delictum voluntarium et non voluntarium, neque ab peccata mea gratiam sancti tui. Spicetus ab his propositis deinceps arcess.

Memento, Domine, presbyteratus, et in Christo diaconatus, totiusque ordinis sacri, neque ullum e nobis qui sanctum tuum altare cingimus, opropositio adicies. Visita nos in tua benignitate, Domine, ut manifestare nobis in abundantibus tuis misericordiis. Bene temperatum et salutarem aeram conoeide, pluviasque salutiferas terrae ad fructus arborum producendos. Benedic eporumque anni benignitatis tue. Abole Ecclesiarum schismata; extinguere frumentos gentium; exorientes haereses celeriter dissolve potentia sancti Spiritus tui; omnes nos in regnum tuum recipe; nos lucis et diei filios in pacem assumens; et tuam charitatem concede nobis, Domine, Deus noster.

... Remunera illos abundantibus tuis et celestibus donis. Largire ipsis pro terrenis coelestia, pro temporalibus eternam, pro corruptibilibus incorruptibilijs.

**Memento, Domine, illorum qui in desertis, in
montibus, speluncis et subterraneis lecis degunt.**

Memento, Domine, eorum qui in virginitate, religione, ascesi, et honesta vita ratione degunt.

Memento, Domine, religiosissimorum et fidelissimorum imperatorum nostrorum, quibus imperare in hac terra concessisti; armis veritatis, armis honestae voluntatis corona illos; protege illorum caput in die belli, robora brachium ipsorum; exalta eorum dexteram; confirma eorum imperium; subige illis omnes barbaras gentes quae bellum facere volunt. Praesta illis profundam et immobilem pacem; inspira in corda eorum quae sunt bona ecclesiæ tuae et toti populo tuo, ut sub tranquillo eorum regimine placidam et pacatam vitam agamus in omni pietate et honestate.

**Memento, Domine, omnis dignitatis et potestatis,
et fratrum nostrorum in palatio; et totius exercitus
duces in bonitate conserva; malos bonos effice in tua
benignitate.**

Memento, Domine, circumstantis populi, et
corum qui ob legitimas causæ absunt, et miserere
eorum et nostri pro multitudine misericordiæ tuæ:
cellaria eorum omni bono reple; conjugia eorum in
pace et concordia conserva; parvulos nutri, juvenes
educa, senes robora, animo dejectes consolare, dis-
persos collige, oberrantes reduc, et cum sancta tua
catholica et apostolica Ecclesia conjunge; vexatos a
spiritibus immundis libera; cum navigantibus navi-
ga, iter facientium comes esto, viduis patrocinare,

etiam quæ ad proximam usque lacunam cernuntur,
babes in vulgari Graeca S. Basilii liturgia.

orphanos protege, captivos redime, ægrotos sana: qui in carcerebus, fodiis, exsiliis, acerba servitute, et omni afflictione, necessitate et periculo versantur, eorum recordare, Deus, et omnium qui maxima tua agent commiseratione, et qui nos diligunt, vel odio habent, qui voluerunt nos preces fundere pro ipsis, et omni populo tuo. Christe Deus noster, et tibi gloriam offerimus, cum æterno tuo Patre et sanctissimo, optimo, et vivifico tuo Spiritu, nunc et semper et in sæcula sæculorum.
μεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατέρι, καὶ τῷ Παναγίᾳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Compleamus orationem nostram Domino pro hisce propositis venerandis donis, pro æde hac sacr., et iis qui cum fide, pietate et timore eam ingrediuntur.

Ut liberet nos ab omni afflictione, ira et necessitate, Dominum deprecemur.

Oratio oblationis post depositionem donorum divinorum in sancta mensa.

Domine Deus, qui nos condidisti, in hanc vitam deduxisti, vias salutis nobis ostendisti, concessisti cœlestium mysteriorum revelationem; tu es, qui nos ad hoc ministerium constituis in virtute Spiritus tui sancti. Placeat tibi, Domine, ut simus nos ministri tui novi testamenti, administratores sanctorum tuorum mysteriorum. Recipe nos ad sanctum tuum altare accedentes, pro multitudine misericordiæ tuæ, ut digni efficiamur ad offerendum C tibi rationale hoc et incurruentum sacrificium pro nostris peccatis et totius populi ignorantii, quod suscipiens in sancto et supracœlesti et spirituali altari tuo in odorem suavitatis, ejus loco mille nobis gratiam sancti tui Spiritus. Respice in nos, Deus, et aspice in hunc cultum nostrum, et suscipe illum sicut recepisti Abel munera, Noe sacrificia, Abraham holocausta, Mosis et Aaron sacra, Samuel pacifica; sicut recepisti a sanctis suis apostolis verum hunc cultum, ita et ex manibus nostris, quamvis peccatorum, suscipe dona hæc in tua benignitate, Domine, ut digni habiti qui ministrerimus sine offensa ad sanctum altare tuum inveniamus mercedem fidelium prudentiumque administratorum in die tremenda justæ retributionis tue.

τὸν μισθὸν τῶν πιστῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων εν δικαίᾳ.

Juva, serva, miserere et custodi nos, Deus.

Diem omnem perfectum, sanctum, pacificum, et peccatis carentem a Domino exposcamus.

Angelum pacis, fidem, ducem, custodem animalium nostrarum atque corporum.

Honestæ et quæ conducunt animabus nostris, et

(4) In liturgia S. Basiliæ Alexandrina apud Renaudot, in plenisque convenientiis huic legitur oratione.

Αὐτὸν πνευμάτων ἀκαθάρτων ἀλευθέρωσον· τὰ πλάουσι σύμπλευσον· ταῖς ὁδοποροῦσι συνέβαται χηρῶν πρόστηθι· δρφανῶν ὑπεράσπισον· εἶγματούς βῆσαι· νοσοῦντας θασαι· τῶν ἐν εἰκήμασι, μάλλον, ἔξοριας, πυκραῖς δουλειαῖς, καὶ τάσσῃ φύσι, καὶ ἀνάγκῃ, καὶ περιστάσαι δυτιῶν μημετων, ὁ Θεὸς, καὶ πάντων τῶν δεομένων τῆς μεγάλης πενταλαγχνίας, καὶ τῶν ἀγαπῶντων ἡμᾶς, καὶ τῶν μισούντων, καὶ τῶν ἀντειλαμένων εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ παντεῖς τοῦ λαοῦ σου.
Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ σοι τὴν δόξαν ἀνεψιτεῖ μεν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατέρι, καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ ὃν τῶν προτεθέντων τεμάνων δώρων, ὑπὲρ τοῦ ἄγαλματού τούτου, καὶ τῶν μετὰ πίστεως, εὐλαβεῖς, τῷ φόρῳ εἰσιόντων.

Ὑπὲρ τοῦ βασθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως ὅργης καὶ ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Εὐχὴ προσκομιδῆς μετὰ τὴν ἐν τῇ ἀγίᾳ τραπέᾳ τῶν θειῶν δῶρων ἀπόθεσιν.

Κύριε (4) ὁ Θεὸς, δικτίσας ἡμᾶς καὶ ἀγαγόντις τὴν ζωὴν ταύτην, διποδεῖξας ἡμῖν ὁδούς εἰς οὐρανούς, διχαρισμένος ἡμῖν οὐρανῶν μυστηρίους ἀπάλυψιν· σὺ εἰ ὁ θέμενος ἡμᾶς εἰς τὴν δικαιοίαν ταύτην, ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματός σου ἡγεῖται. Εἴδοκησον δὴ, Κύριε, τοῦ γενέσθαι ἡμᾶς δικαιόντης Καινῆς σου Διαθήκης, λειτουργούς τῶν ἡγετῶν μυστηρίων. Πρόσδεξαι ἡμᾶς προσεγγίζοντες ἀγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ὑπέρσημου, ἵνα γενώμεθα δῖοις τοῦ προσφέρειν σαὶ τοῖς λογικήν ταύτην καὶ ἀναίμακτον θυσίαν ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀνομάτων, ἢν προσδέξαμενος εἰς τὸ ἄγιον καὶ ὑπεράνθιον καὶ νοερὸν σου θυσιαστήριον εἰς δομὴν εἰσόδου: ἀντικαταπέμψον ἡμῖν τὴν χάριν τοῦ ἀγίου σου Πειρατοῦ. Ἔπιθεψόν ἐφ' ἡμᾶς, ὁ Θεὸς, καὶ ἐπεὶ τὴν λατρείαν ἡμῶν ταύτην, καὶ πρόστεξαι αἱτήσις ὡς προσεδέξω Ἀδελ τὰ δῶρα, Νώε τὰς θυσίας. Ἀδράδημ τὰς ὀλοκαρπώσεις, Μωσέως καὶ Ἱερον τὰς Ιερωσύνας, Σακουηὴ τὰς ειρηνικάς· ὡς ερωτεῖσθαι ἐκ τῶν ἀγίων σου ἀποστόλων τὴν ἀληθινήν ταύτην λατρείαν, οὗτα καὶ ἐκ τῶν χειρῶν τριῶν τῶν ἀμφρωτῶν πρόσδεξαι τὰ δῶρα ταῦτα τοῖς χρηστότεροι σου, Κύριε, ἵνα καταξιωθέντες μεταγενέντες ἀμέμπτως τῷ ἀγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, εύρεσθαι τῇ ἡμερᾳ τῇ φοβερῇ τῆς ἀνταποδόσεώς σου πᾶς.

Ἀντιλαβοῦ (5), σῶσον, ἀλέησον καὶ διαφύλαξ ἡμᾶς, ὁ Θεός.

Τὴν ἡμέραν πέσσαν τελείαν, ἀγίαν, εἰρηνικήν ἀναμάρτητον παρὰ τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα.

Ἄγγελον ειρήνης, πιστὸν, ὁδηγὸν, φύλακα τοῦ φυγῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν.

Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν,

(5) Sequentes 15 versus saepius occurunt in liturgia que S. Chrysostomo ascribitur.

ειρήνην τῷ κόσμῳ δώρησαι, παρὰ τὸν ὑπόδοτον Α παντὶ μόνῳ ημῶν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἔκτελέσαι.

Χριστιανά τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, δινόδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικά, καὶ καλὴν ἀπολογίαν ἐπὶ φοβεροῦ βίβλου τοῦ Χριστοῦ αἰτησάμεθα. Τῆς παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογουμένης Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων τῶν ἀγίων μνημεύσαντες, ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πάντας διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἄει, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Εἰρήνη πᾶσιν. Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν δύμονίᾳ δρμολογήσωμεν.

Τὰς θύρας, τὰς θύρας· ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν.

(6) Στῶμεν καλῶς· στῶμεν μετὰ φόδου· πρόσχωμεν τὴν ἀγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν.

Ἐκφώνησις.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἀγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν

Ἀνάσχωμεν τὰς καρδίας.

Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Οἱ ιερεῖς ἐπενέχεται.

(7) Οἱ ὄντες, Δίεσποτα καὶ Θεὸς, Πατήρ, παντοχράτορ, προσκυνητέ· δξιον ὁς ἀληθῶς, καὶ δίκαιον, καὶ πρέπον τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς ἀγιωσύνης σου, σὲ αἰνεῖν, σὲ ὅμνεῖν, σὲ εὐλογεῖν, σὲ προσκυνεῖν, σὲ εύ-C χαριστεῖν, σὲ δοξάζειν τὸν μόνον δυτικά δύτικα Θεόν, καὶ σοὶ προσφέρειν ἐν καρδίᾳ συντετριμένη καὶ πνεύματι ταπεινώσως; τὴν λογικήν ταύτην λατρείαν ἡμῶν· διει σὺ εἰ δ χαρισμάτης τούτην τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας. Καὶ τις ἴκανδις λαλήσαι τὰς δυναστείας σου; ἀκούστας ποιῆσαι πάσας τὰς αἰνέσεις σου; ἢ διηγήσασθαι πάντα τὰ θαυμάτια σου ἐν παντὶ κατιρψί; Δίεσποτα τῶν ἀπάντιων, Κύριε οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ πάσης κτίσεως ὀρωμένης τε καὶ οὐδὲ ὀρωμένης, ὁ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δόξης, καὶ ἐπιβλέπων ἀδύτους· διναρχεῖ, ἀδράτε, ἀκατάληπτε, ἀπερίστραπτε, ἀναλλοίωτε, ὁ Πατήρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, δεῖτον εἰκὼν τῆς σῆς ἀγαθότητος, σφραγίς ισότυπος ἐν ἐαυτῷ, δεικνύς σε τὸν Πατέρα· Λόγος ζῶν, Θεὸς ἀληθινός, ἡ πρὸ αἰώνων σοφία, ζωὴ, ἀγιασμὸς, δύναμις, τὸ φῶς τὸ ἀληθεῖδν, παρ' οὐ τὸ Πνεῦμα τὸ ἀγίον ἐξεφάνη, τὸ τῆς ἀληθείας πνεῦμα, τὸ τῆς υἱοθεσίας χάρισμα; ὁ ἀρρέβων τῆς μελλούσης ἀληρονομίας, ἡ ἀπαρχὴ τῶν αἰώνων ἀγαθῶν, ἡ ζωοποίησην; δύναμις, ἡ πηγὴ τοῦ ἀγιασμοῦ, παρ' οὐ πᾶσα κτίσις λογική τε καὶ νοερὰ δυναμούμενή σοι λατρεύει, καὶ σοὶ τὴν ἀΐδιον ἀναπέμπει δοξολογίαν, διει τὰ σύμπαντα δούλα σά· σὲ γὰρ αἰνοῦσιν "Ἄγγελοι, Ἄρχαγγελοι, Θρόνοι, Κυριότητες, Ἄρχατ, Ἐξουσίαι, Δυνάμεις, καὶ τὰ πολυσώματα Χερουβίμ· σοι παρ-

(6) Quae sequuntur omnia usque ad lacunam
εξ πτέρυγες existant in liturgia Syriaca S. Basillii

Christianum finem vitæ nostræ, doloris et turpitudinis expertem, pacatum, et bonam defensionem ante tribunal tremendum Christi poscamus.

Sanctissimæ, immaculatæ, benedictæ Dominiæ nostræ Deiparæ et semper Virginis Mariæ, et omnium sanctorum memoriam agentes, nos ipsos et invicem et omnes (commendamus) per misericordiam Unigeniti Filii tui, quocum benedictus es, cum sanctissimo, optimo et vivifico Spiritu, nunc et semper, et in sæcula sæculorum.

Pax omnibus. Diligamus nos invicem, ut in una-nimitate confiteamur.

B Fores, fores. Attente audiamus.

Siemus decenter, stemus reverenter: attendamus sanctam anaphoram in pace proferre.

Alia voce.

Gratia Domini nostri Iesu Christi, charitas Dei et Patris, et communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis.

Sursum corda.

Gratias agamus Domino.

Sacerdos orat

Tu qui es, Domine et Deus, Pater, omnipotens, adorande; dignum vere, et justum et conveniens majestati sanctitatis tuæ, te laudare, te celebrare, te benedicere, te adorare, tibi gratias agere, te glorificare solum vere Deum, et tibi offerre in corde contrito et spiritu humilitatis rationabilem hunc cultum nostrum: tu enim dedisti nobis cognitionem tuæ veritatis. Et quis aptus erit eloqui potentias tuas? aut celebrare laudes tuas? aut enarrare omnia tua in omni tempore admiranda? Domine universorum, cœli, terræ, et omnis creatura visibilis et invisibilis, qui sedes in throno gloriae, et intueris abyssos: æterne, invisibilis, incomprehensibilis, immutabilis, invariabilis, Pater Domini nostri Iesu Christi, magni Dei et Salvatoris speci nostræ, qui est imago bonitatis tuæ, sigillum eamdem tecum, Pater, formam exhibens: Verbum vivum, Deus verus, sapientia quæ fuit ante sæcula, vita, sanctitas, virtus, lumen verum, quod revelavit nobis Spiritum sanctum, Spiritum illum veritatis, donum adoptionis, pignus futurae hereditatis, primitias æternorum honorum, virtutem vitæ effectricem, sanctitatis fontem, ex quo omnis creatura ratione et intellectu prædicta tibi servit, æternamque tibi gloriæ prædicationem offert; tibi enim inserviunt omnia: te celebrant Angeli, Archangeli, Throni, Dominationes, Principatus, Potestates, Virtutes, multasqne figuræ referentes Cherubim; circum te stant Seraphim, sex alæ.... Fac ut dum nos ingredimur simul

apud Renaudot.

(7) Legitur in vulgata Graeca liturgia S. Basillii.

Introcant angeloi, qui nobiscum ministrent, inasmuch as bontatem collaudent: Etenim gloria omnis, honor, adoratio tibi convenit, Patri, et Filio, et sancto Spiritui, nomine in seculo saeculorum.

Oratio Trisagii.

Deus sancte, in sanctis habitans, quem tecum sancta voce Seraphim collaudant, quem quidquid in celo est virtutis adorat; qui ex nihilo produxisti rerum omnes essentias; qui hominem creasti auctui imaginem ac similitudinem, et omnibus donis ornasti; et das potenti sapientiam et intellectum, qui peccatorem non despicias, sed ad salutem penitentiam largiris; qui nos humiles et servos tuos indignos dignos judicasti, ut hac etiam hora consistamus ante gloriae sanctum altare tuum, et debitam tibi adorationem et collaudationem offeramus; ipse, Domine, accipe etiam ex nostro peccatorum ore tecum sanctum hymnum, et visita nos in tua benignitate; condona nobis omne delictum voluntarium et involuntarium; sanctifica animas nostras et corpora, et da nobis in sanctitate tibi inservire cunctis diebus vita nostra, intercessione sanctae Deiparae, et omnium sanctorum qui tibi unquam placuerunt.

Exclamatio.

Etenim sanctus es, Deus noster, tibi gloria tribuimus, Patri, et Filio, et sancto Spiritui, nunc et semper et in secula saeculorum.

Post Apostolum et Evangelium diaconum dicit:

Dicamus omnes toto animo, et iusta mente dicamus.

Domine, omnipotens, Deus Patrum nostrorum, te rogamus, exaudi et misere.

Miserere nostri, Deus, secundum magnam misericordiam tuam, rogamus te, exaudi et misere.

Oramus etsi pro religiosissimorum a Deoque custoditorum imperatorum nostrorum potentia, victoria, perseverantia, pace, sanitate, salute, et Dominus Deus noster adjuvet eos, bonos exitus largiatur eis in omnibus, et subjiciat illorum pedibus omnem hostem et adversarium.

Oratio assidue supplicationis.

Domine, Deus noster, assidue hauc supplicationem accipe a servis tuis, et misere nos secundum multitudinem misericordiae tuae, et miserationes tuas immittre super nos et super omnem populum tuum, qui exspectat a te divitem misericordiam.

Exclamatio.

Etedum misericors et benignus es, Deus; tibi que-

Intervenit καὶ τὰ Σεραφίτα, οἱ περίγραμ... τόποι σὺν τῇ εἰσόδᾳ ἡμῶν εἰσόδου ἀγίων ἀγγέλων γνωστοῖς, συλλειτουργούντες τῷ μην καὶ συνδοξολογούντες τῷ οἴκῳ μναθότητα· διει πρόπτες σοι τὸν δῆμον, τῷ μὲν προσκύνησε, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ δεῖ [καὶ] εἰς τοὺς αἰώνας τὸν εἰσόδον.

Ἐνέχη τοῦ Τρισάγιου.

Οὐ θεὸς, οὐ ἄγιος, οὐ ἐν ἀγίοις ἀναπαύμενος, οὐ προσαγόμενος φωνῇ ὑπὸ τῶν Σεραφίμ ἀνυμνούμενος, οὐ διὰ πάσης ἐπουρανίου δυνάμεως προσκυνούμενος· ἐκ τοῦ μὴ δυνός εἰς τὸ εἶναι παραγαγόν τὸ σύμπντα· οὐ κτίσας τὸν ἀνθρωπὸν κατ' εἰκόνα τῆς τιμούσαντος, καὶ πάντες σου χαρίσματα καταχωρίζεις, καὶ διδόντες αἰτοῦντις σορθαν καὶ σύνεστιν, καὶ μὴ τιμώντων ἀμαρτάνοντα, ἀλλὰ θέμενος ἐπὶ σωτηρίᾳ μετειπαντα· οὐ καταξώσας ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀεισίους διώλους σου, καὶ ἐν τῇ ὅρᾳ ταύτῃ εἴπει κατενώπιον τῆς δόξης τοῦ ἀγίου σου θυσιαστήριον, καὶ τὴν δρειλομένην σοι προσκύνησιν καὶ δεξιογήν πρόσταγειν· αὐτὸς, Δέσποτα, πρέσβεις καὶ τε εἰκατός ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν τὸν Τρισάγιον ἔρει, καὶ ἀπίστεψον ἡμᾶς ἐν τῇ χρηστότητι σου· εὐηρησον ἡμῖν πάντα πλημμέληρα ἐκεύσιν τε καὶ ἀντίσιν· ἀγλασον τὴν ἡμῶν τὰς φυχῆς καὶ τὰ σώματα, καὶ δός ἡμῖν ἐν διστάτηι λατρεύειν σοι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς; ἡμῶν, πρεσβείας τῆς ἀγίας Θεότητος, καὶ πάντων ἀγίων τῶν διπτὸν αἰώνας σοι εὐαρεστηγέντων.

Ἐκφώνησις.

Οὐτι ἄγιος εἰ δ θεὸς ἡμῶν, καὶ σοι τὴν δόξην ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τὸν αἰώναν.

Μετὰ τὸν Ἀπόστολον καὶ τὸ Εὐαγγέλιον διάκονος.

Εἰπωμεν πάντας δεῖ θῆντος τῆς φυχῆς, καὶ εἰ δικτύοντας εἰπώμεν.

Κύριε παντοκράτορε, οὐ θεὸς τῶν κατέρων ἡμῶν διδρεδά σου, ἐπάκουον καὶ ἐλέησόν μου.

Ἐλέησον ἡμᾶς, οὐ θεὸς, κατὰ τὸ μάγα μαρτύριον διδμεδά σου, Κύριε, ἐπάκουον καὶ ἐλέησον.

Ἐπειδὴ διδρεδα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεραπεύσαντων τὴν ἡμῶν κράτους, νίκης, διαιροής, εἰρήνης, θυγέτες, σωτηρίας ἀντών, καὶ τοῦ Κύρου τὸν θεὸν ἡμῶν ἐπιπλέον συνεργῆσαι, κατενόοντας τὸν πόλεις, καὶ ὑποτάξας ὑπὸ τοὺς πόλεις αἰνιγμάτων ἀγέρδων καὶ πολέμων.

Ἐνέχη τῆς ἀκτερθύντης ἵκεντας.

Κύριε, οὐ θεὸς ἡμῶν, ἐκτενῆ ταύτην ἱκετίαν πρόσεξαι παρὰ τῶν σῶν δούλων, καὶ ἐλέησον ἡμᾶς καὶ τὸ πλήθος τοῦ ἐλέους σου, καὶ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ κατάπεμψον ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐπει πάντα τὸν λαόν στὸν ἀπεκδεχόμενον τὸ παρὰ σου πλούτον Εἰπε.

Ἐκφώνησις.

Οὐτε εἰλέημαν καὶ φιλάνθρωπος θεὸς ὑπάρχει;

σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, & gloriā referimus, Patrī, et Filio, et sancto Sp̄ritui, nunc et semper et in saecula saeculorum.

'Ο διάκονος.

Εἴδεσθε, οἱ κατηχούμενοι τῷ Κυρίῳ. Οἱ πιστοὶ ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων δεήθησε, ἵνα κατηχήσῃ φίλους τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, σπουδαλύψῃ αὐτοὺς τὸ Εὐαγγέλιον τῆς δικαιοσύνης, ἐγώστηραί της ἀγίᾳ αὐτοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Σῶσον, ἐλέσσον, ἀντιλαβόντες καὶ διαφύλαξον αὐτοὺς τῇ αἰχμῇ χάριτος.

Οἱ κατηχούμενοι, τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνατε

Ἐνχή κατηχουμένων πρὸ τῆς ἀραφορᾶς.

Κύριε, ὁ Θεός; ἡμῶν δὲν οὐρανοὶ κατοικῶν, καὶ ἐπιθέπων ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα σου, ἐπιθεψέντες ἐπὶ τοὺς δούλους σου τοὺς κατηχουμένους, τοὺς ὄποκε-κλικότες τοὺς ἑαυτῶν ἀνέχεντας ἐνώπιον σου· δός αὐτοῖς τὸν ἐλαφρὸν ζυγόν σου· ποίησον αὐτοὺς μέλη τῆς ἀγίας σου Ἐκκλησίας, καὶ καταξίωσον αὐτοὺς· τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας, τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ τοῦ ἀνδύματος τῆς ἀφθαρσίας, εἰς ἐπίγνωσιν σου τοῦ δληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

'Ἐκφύγησις.

Τίνα καὶ αὐτοὶ γίνονται ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς δυομά σου, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος, νῦν καὶ δεῖ, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

'Ο διάκονος.

Οσοι κατηχούμενοι, προξέλθετε· οἱ κατηχούμενοι, προξέλθετε· δοσοι κατηχούμενοι, προξέλθετε· μήτερες τῶν κατηχουμένων· δοσοι πιστοί, Εἰτε καὶ έτει ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Ἐνχή πιστῶν· μετὰ τὸ ἀπελαθῆναι τὸ εἰλητόν.

Σὺ, Κύριε, κατέδειξας ἡμῖν τὸ μέγα τοῦ τῆς σωτηρίας μυστήριον· σὺ κατηξίωσας ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀναξίους δούλους σου γενέσθας· λειτουργούντας τοῦ ἀγίου σου θυσιαστηρίου· σὺ ικάνωσαν τοῦ ἀγίου δυνάμει τοῦ ἀγίου σου Πνεύματος εἰς τὴν διακονίαν ταύτην, ἵνα ἀκατακρίτως στάντες ἐνώπιον τῆς ἀγίας δόξης σου προσαγάγωμέν σοι θυσίαν ανέσσως· σὺ γάρ εἰ δὲν εργάνως εἰς πάντα ἐν πᾶσι. Δέος, Κύριε, καὶ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων καὶ τῶν τοῦ λεοῦ ἀγνοημάτων δεκτήν γενέσθαι τὴν θυσίαν ἡμῶν καὶ εὐπρόσδεκτον ἐνώπιον σου.

'Ο διάκονος.

Ἄντιλαβοῦ, οὐσον, ἐλέσσον, καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς, οὐ θεός, τῇ αἰχμῇ χάριτος.

Σορτία. — 'Ἐκφύγησις.

Οτις πρέπει σοι πέσα δέξα, τιμή καὶ προσκύνησις τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Υἱῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ δεῖ, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

'Ο διάκονος.

Ἐτι καὶ έτει ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Diaconus.

Orate, catechumeni, Dominum. Vos fidèles, pro-catechumenis orate, ut instruat eos verbo veritatis, revelet eis Evangelium justitiae, conjungat eos cum-sancta sua catholicæ et apostolica Ecclesia. Serva, miserere, excipe et custodi illas tuas gratias.

Vos, catechumeni, capita vestra coram Domino inclinate.

Oratio catechumenorum ante expulsionem.

Domine Deus noster, qui in cœlis habitas, et omnia opera tua respicis, respice servos tuos catechumenos, qui suas cervices inclinaverunt coram te: da illis suave jugum tuum, fac eos membra sanctæ tuæ Ecclesiæ, et dignos illos redde lavacro regenerationis, remissione peccatorum, et indu-mento incorruptionis, ad cognitionem tui, qui verus es Deus noster.

Exclamatio.

Ut et ipsi nobiscum glorificent honorandum et augustum nomen tuum, Patris, Filii, et Spiritus sancti, nunc et semper, et in saecula saeculorum.

Diaconus.

Quotquot estis catechumeni, recedite; catechu-menī, recedite; quotquot estis catechumeni, recede-dite. Nullus catechumenorum hic. Quotquot estis fidèles, sijam aliquæ etiam in pace Dominiū depre-cemur.

Oratio fidelium 1, post expansionem hinc.

Tu, Domine, ostendisti nobis magnum hoc salutis mysterium: tu dignatus es nos humiles et indi-gnos servos tuos ministros fieri sancti tui altaris; tu dignos nos effice virtute sancti tui Spiritus ad hoc ministerium, ut sine offensa stantes ante sanctam gloriam tuam offeramus tibi hostiam laudis: tu enim es qui operaris omnia in omnibus. Fas, Domine, ut pro nostris delictis et ignorantis populi gratum ihi sit hoc sacrificium nostrum et acceptum coram te.

Diaconus.

Juva, serva, miserere, et custodi nos, Deus, tua gratia.

Sapientia. — Exclamatio.

Nam tibi convenit omnis gloria, honor et ado-ratio, Patri, et Filio, et sancto Sp̄iritui, nunc et semper, et in saecula saeculorum.

Diaconus.

Etiā atque etiam in pace Dominum deprece-mur.

Oratio fidelium 2.

Deus, qui in misericordia et miserationibus visitasti nostram humilitatem, qui statuisti nos humiles et peccatores et indignos servos tuos ante sanctam gloriam tuam ut ministremus altari sancto tuo, corroborata nos virtute sancti tui Spiritus ad hoc ministerium, et da nobis sermonem, dum os appetimus nostrum, ad invocandum gratiam sancti tui Spiritus in hos qui debent hæc munera offerre.

Diaconus.

Juva, serva, miserere, custodi nos, Deus, tua gratia.

Sapientia.— Exclamatio.

Ut tua potentia servi semper, tibi gloriam referamus, Patri, et Filio, et sancto Spiritui, nunc et semper, et in sæcula sæculorum.

Oratio quam recitat sacerdos intra se, quando Cherubicum accinit.

Nemo dignus est eorum, qui illigali sunt carnis desideriis et voluptatibus, accedere, appropinquare aut ministrare tibi. Rex gloriae. Siquidem tibi ministrare, magnum quid est et tremendum ipsis celestibus potestatibus. Nihilominus pro tua ineffabili et immensa benignitate, sine conversione vel mutatione factus es homo, summusque sacerdos noster constitutus, solemnis hujus et incuruenti sacrificii celebrationem tradidisti nobis, tanquam C Dominus omnium. Tu enim solus, Domine Deus noster, dominaris celestibus et terrestribus; tu Cherubico throno veheris, tu Seraphim rex, Israele que Dominus es; tu solus sanctus, et in sanctis inhabitans. Te igitur exoro solum bonum et propriabilem, respice me peccatorem et inuilem servum tuum, et purga mentem meam et cor meum a cogitatione prava, et idoneum me reddre virtute tui sancti Spiritus, ut induitus gratia sacerdotii, assistam sanctæ tue huic mensæ, et consecrem sanctum et immaculatum corpus tuum et preciosum sanguinem. Ad te enim accedo inclinata cervice mea, et deprecor te, noli faciem tuam a me avertere, neque ejicias ex aliorum tuorum numero: sed dignum efficer qui offeram tibi, ego peccator et indignus servus tuus, hæc dona: tu enim es qui offers et offerris (9). . . . honesta et conducibilia animabus nostris, et pacem mundo a Domino rogemus. meus..... τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ παρὰ τοῦ Κυρίου αἵτινα.

Ut reliquum tempus vitæ nostræ in pace et pacientia absolvamus.

Christianum finem vitæ nostræ, doloris et consuptionis expertem, pacatum, et bonam defensionem coram tremendo tribunali Christi rogemus.

Unitatem fidei et communionem Spiritus sancti

(8) Tam in liturgia S. Chrysostomi quam S. Gregorii Alexandrina et alibi legitur hæc ora-

A

Εύχη πιστῶν §.

Ο Θεὸς, δὲ ἐπισκεψάμενος ἐν ἑλέι καὶ οἰκτηρίᾳ τὴν ταπείνωσιν ἡμῶν, δὲ στῆτας ἡμᾶς τοὺς ταπείνους καὶ ἀμαρτωλούς καὶ ἀναξίους δούλους σου κατεώπιον τῆς ἁγίας δόξης σου λειτουργεῖν τῷ δικῷ σου θυσιαστήριῳ, σὺ ἐνίσχυσον ἡμᾶς τῇ δυνάμει τῷ δικῷ σου Πνεύματος εἰς τὴν διακονίαν ταύτην, καὶ δός ἡμῖν λόγον ἐν ἀντίξει τοῦ στόματος ἡμῶν εἰς τὸ ἐπικαλεῖσθαι τὴν χάριν τοῦ δικού σου Πνεύματος ἐπὶ τῶν μελλόντων προσθεῖσθαι δώρων.

Ο διάκονος

Ἄντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον, διαφύλαξον ἡμᾶς, δὲ Θεός, τῇ σῇ χάριτι.

B

Σοφία. — Ἐχεώνησις.

Ὑπάως ὑπὸ του κράτους σου πάντοτε φιλαπόνοι, σοι δέξαν ἀντίμηπωμεν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Γένῃ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἄλι, καὶ εἰς τὸν αἰώνας τῶν αἰώνων.

(8) Εὐχὴ ηρι ποιεῖ διεργίας καθ' ἀντόρ τοῦ Ιερουδικοῦ ἀδέμενος [Ι. ἀδομένον].

Οὐδεὶς δέξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεσθαι τῇ προσεργίᾳ τοι, Βασιλεὺ τῆς δόξης· τὸ γένος διακονεῖν σοι, μέγα καὶ φοβερὸν καὶ αύτας ταῖς ἐπουργνύοις δυνάμεσιν· ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀμετρόν σου φιλανθρωπίαν, ἀτρέπτως καὶ ἀναιλιστῶς γέγονας ἀνθρωπός, καὶ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐρμάτισας, καὶ τῆς λειτουργικῆς ταύτης καὶ ἀναμάκτου θυσίας τὴν λειτουργίαν παρέδωκας τοι, εἰς Δεσπότης τῶν ἀπάντων· σὺ γάρ μόνος, Κύριε Θεός ἡμῶν, δεσπόζεις τῶν ἐπουραγίων καὶ τῶν ἴγειων· δὲ πὲ θρόνου Χερουδικοῦ ἐποχούμενος, δὲ τὸ Σεραρήμ Κύριος, καὶ Βασιλεὺς τοῦ Ιερατῆρος· δέ νος ἄγιος, καὶ ἐν ἀγίοις ἀναπειδόμενος· σὲ τῶν δυσωπῶ τὸν μόνον ἀγαθὸν καὶ εὔχον, ἐπίσιμην ἐπ' ἄμει τὸν ἀμαρτωλὸν καὶ ἀχρεον δούλον σου, καὶ καθάρισον μου τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ στιδήσεως πονηρᾶς, καὶ ικάνωσον με τῇ δυνάμει τῷ ἀγίῳ σου Πνεύματος, ἀνδεδυμένον τὴν τῇ; λεπτήν χάριν, παραστῆναι τῇ ἀγίᾳ σου ταύτῃ τραπέζῃ, καὶ λειτουργῆσαι τὸ ἄγιον καὶ διχραντὸν σου σῶμα καὶ τὸ ζέμιον αἷμα. Σοὶ γάρ προσέρχομαι καλίνας τὸν ἐμοῦ τούτου αὐχένα, καὶ δέομαι σου, μηδὲ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἔμοῦ, μηδὲ ἀποδοκιμάσῃς μὲν ταῖς ἀποδοντίαις σου· ἀλλ' ἀξίωσον προσενεγκήσῃς σου τὸν ἔμου τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου σου τὰ λόρα ταῦτα· σὺ γάρ εἰς δὲ προσφέρων καὶ ὁ προσφέρων τοῦ Κυρίου αἵτινα.

Τὴν ἐπίλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι.

Χριστιανὸν τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀνάδυνα, ἐπαίσχυντα, εἰρηνικά, καὶ καλήν ἀπολογίαν τὴν τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ αἰτησώμεθα.

Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ

τοῦ.

(9) Multa hic desunt et forsitan integra chara-

ἀγίου Πνεύματος αἰτησάμενοι, ἐαυτούς, καὶ ἀλλή· *A rogantes, nos ipsos, et alios invicem, et totam vi-*
λούς, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ
παραθύμεθα.

'Εκφώνησις (10).

Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα ἡμῶν, παρέργησας ἀκατακρίτως τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι σε τὸν ἐπουράνιον Θεὸν Πατέρα, καὶ λέγειν·

Πάτερ ἡμῶν, δὲ τοῖς οὐρανοῖς.....

'Εκφώνησις.

"Οτι σοῦ ἔστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

Εἰρήνη πᾶσιν.

'Ο διάκονος.

Τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κύρῳ κλίνατε.

'Ο λειστὸς κλινόμενος ἔκευχεται.

Δέσποτα ἡμῶν, Κύριε, δὲ Πατήρ τῶν οἰκτειρῶν, καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, τοὺς ὑποχεκικίτας σοι τὰς ἐαυτῶν κεφαλὰς εὐλόγησον, ἀγιάσον, φρούρησον, δρύωσον, ἐνδυνάμωσον· ἀπὸ πάντες ἔργου πονηροῦ ἀπόστησον, παντὶ δὲ ἔργῳ ἀγαθῷ σύναψον, καὶ καταξίωσον ἀκατακρίτως μετασχεῖν τὸν ἀγράντων τούτων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, εἰς δὲ τοὺς ἀμεριῶν, εἰς Πνεύματος ἀγίου κοινωνίαν.

'Εκφώνησις.

Χάριτε· καὶ οἰκτειρμόις καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενῆ σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἰ, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, καὶ νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰώνας τῶν αἰώνων.

'Ο λειστὸς κλινόμενος ἔκευχεται.

Πρόσθιε, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ δὲ Θεὸς ἡμῶν, δὲ ἀγίου κατοικητῆριον σου, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης τῆς βασιλείας σου· καὶ ἀλλὲ εἰς τὸ ἄγιάσαι ἡμᾶς, δὲ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθήμενος, καὶ ὡς ἡμῖν ἀρότεστας συνών· καὶ καταξίωσον τῇ χραταιῃ σου χειρὶ μεταδῦναι ἡμῖν τοῦ ἀχράντου σώματός σου καὶ τοῦ τιμίου αἵματος, καὶ δι' ἡμῶν παντὶ τῷ λαῷ.

'Ο διάκονος.

Προσεύχωμεν.

'Ο λειστός.

Τὰ Ἅγια τοῖς ἀγίοις.

"Ο τελειωθεῖσης, καὶ τῶν ἀγίων λειψάρων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἀρθέντων τραπέζης, ἔκευχεται δὲ λειστός.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε, δὲ Θεὸς ἡμῶν, ἐπὶ τῷ μεταλήψει τῶν ἀγίων καὶ ἀχράντων, ἀδυνάτων καὶ ἐπουρανίων μυστηρίων, & ἐδωκες ἡμῖν ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἡμῶν, καὶ λάσει τῶν..... ἡμῶν· πάντα γάρ ἀπέδωκας ἡμῖν.

'Εκφώνησις.

Καὶ δις ἡμῖν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ χαρδὶ δοξάζειν καὶ ἀνυμνεῖν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς

(10) Habet eadem in S. Basilii liturgia Alexandrina apud Renaudot.

ἀγίου Πνεύματος αἰτησάμενοι, ἐαυτούς, καὶ ἀλλή· *A rogantes, nos ipsos, et alios invicem, et totam vi-*

λούς, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ

Exclamatio.

Fac etiam nos dignos, Domine noster, ut confi-
dente anima, damnationis immunes, audeamus in-
voicare te coelestem Patrem dicendo :

Pater noster, qui es in cœlis.....

Exclamatio.

Quoniam tuum est regnum et potestas et gloria,
Patris, et Filii, et Spiritus sancti, nunc et semper,
et in sæcula sæculorum.

Pax omnibus.

B

Diaconus.

Capita vestra Domino inclinate.

Sacerdos inclinatus orat:

Dominator nostri, Domine, Pater miserationum
et Deus totius consolationis, inclinantes tibi sua
capita benedicito, sanctificato, custodito, confirmato,
roborato; ab omni opere pravo averte, omni au-
tem operi bono apta, et dignos effice sine repre-
hensione participare his immaculatis et vivificis
mysteriis, in remissionem peccatorum in commu-
nicationem sancti Spiritus.

Exclamatio.

Gratia et miserationibus et benignitate unigeniti
tui Filii, quocum benedictus es, cum sancto et bono
et vivifico Spiritu, et nunc et semper, et in sæcula
sæculorum.

Sacerdos inclinatus orat.

Attende, Domine Iesu Christe, Deus noster, ex
habitaculo sancto tuo, et e throno gloria regni tui;
et veni ad sanctificandum nos, qui superne cum
Patre sedes, et hic nobis identidem ades; et dignos
nos effice potenti tua manu participare nos tuo im-
maculato corpori et pretioso sanguini, et per nos
omnem populum.

Diaconus.

Oremus.

Sacerdos.

D Sancta sanctis.

. Completa, et sanctis fragmentis a sacra
mensa ablatis, sacerdos orat.

Gratias agimus tibi, Domine, Deus noster, in par-
ticipatione sanctorum et immaculatorum, immorta-
lium et coelestium mysteriorum, qua dedisti nobis
ad profectum nostrum, et salutem..... nostrorum;
omnia enim nobis dedisti.

Exclamatio.

Et da nobis in uno ore et uno corde glorificare
et celebrare honorandum et augustum nomen

tuum, Patris, Filii, et Spiritus sancti, nunc et semper, et in saecula saeculorum.

Et erit misericordia magni Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi cum omnibus vobis.

Omnium sanctorum commemorationem farientes, etiam atque etiam in pace Dominum deprecemur.

Ut benignus Deus noster, accipiens ea in sanctum ei coeleste et spirituale suum altare, in odorem suavitatis spiritualis, pro eis emittat nobis divinam gratiam et donum Spiritus sancti, deprecemur.

Ut liberemur ab omni angustia, ira, necessitate, Dominum deprecemur.

Sacerdos orat.

Deus noster, Deus salutis, doce nos gratias agere tibi dignas tuis beneficis, quae prestasti et praestas nobis; tu es Deus noster, excipiens haec dona, purifica nos ab omni macula carnis et spiritus, et doce perficere sanctificationem in timore tuo, ut in puro conscientiae testimonio nostræ suscipientes partem tuorum horum sacramentorum, uiuamus cum sancto corpore et sanguine Christi tui, et recipientes illa digna habeamus Christum inhabitantem in cordibus nostris, et uiuamus templum sancti tui Spiritus. Certe, Deus noster, nullum e nobis facias reum tremendorum istorum et celestium mysteriorum, neque ægrotia anima et corpore esse ob indignam illorum susceptionem; sed da nobis usque ad ultimum nostrum spiritum digne recipere partem sacramentorum tuorum, in viaticum vite æternæ, in defensionem propitiabillem coram trepidando tribunali Christi tui; ut et nos cum omnibus sanctis, qui tibi ab æterno placeuerunt, uiuamus participes æternorum tuorum bonorum, quæ parasti diligenteribus te, Domine.

Diaconus

Juva, serva, miserere, et custodi nos, Deus, tua gratia.

Omnem diem perfectam, sanctam, pacificam, et innocentem a Domino deprecemur,

Angelum pacis, fidem ducem, custodem amarum et corporum,

Indulgentiam, et remissionem peccatorum et culparum animarum nostrarum et corporum.

Ipse, Dominator omnium, da fieri nobis communicationem sancti corporis et sanguinis Christi tui, in fidem non erubescensem, charitatem non fucatam, abundantiam sapientiae, sanitatem animæ et corporis, aversionem omnis contrarii, in observacionem preceptorum tuorum, et defensionem propriæ abilem ante tremendum tribunal Christi tui.

(11) Est haec oratio in vulgari lit. S. Basillii et in Alexandrina apud Renaudot.

A ñomadou, tou πατερός, καὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ τοῦ ἄγιου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς εἰώνας τῶν αἰώνων.

Kai ἔσται τὰ ἀλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος τῆς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

Πάντων τῶν ἀγίων μνημονεύσαντες, ἐν καὶ ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

"Οπως δ φιλάνθρωπος Θεὸς ἡμῶν, δ προθέμενος αὐτὰ εἰς τὸ δικιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νερὸν αὐτοῦ θυσιαστήριον, εἰς διμή εὐαδίας πανματικής, ἀντικατατέμψιος ἡμῖν τὴν θελαν χάρην καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἀγίου Πνεύματος, δεηθῶμεν.

"Τῷπερ τοῦ βασιθήναι ἡμᾶς ἀπὸ πάπης Βλήσης, δργῆς, ἀνάγκης, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

B

'Ο Israēlīς ἐπεύχεται (11).

'Ο Θεὸς ἡμῶν, ο Θεὸς τοῦ σῶζειν, σὺ ἡμὲς ἰδαῖον εὐχαριστεῖν σοι ἀξίως τῶν εὐεργεσιῶν σού, ἐπιοῖσας καὶ ποιεῖσθε μεθ' ἡμῶν· σὺ εἰ ο Θεὸς ἡμῶν, ο προσδεξάμενος τὰ δῶρα ταῦτα· καθάρισον ἡμῖν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ δίδαξον ἐπετελεῖν ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ σου, ἵνα εἰ καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ἐπεχόμενοι τὴν μερίδα τῶν ἀγιασμάτων σου, ἐνδιμεν τῷ ἀγίῳ σώματι καὶ αἷματι τοῦ Χριστοῦ σας καὶ ὑποδεξάμενοι αὐτὰ ἀξίως σχῶμεν τὸν λαϊκὸν κατοικοῦντα ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, καὶ γενέμενοι τοῦ ἀγίου σου Πνεύματος. Ναί, ο Θεὸς ἡμῶν, καὶ μηδένα ἡμῶν ἔνοχον ποιήσῃς τειν φρικῶν ποιῶνταν καὶ ἐπουρανίων μυστηρίων, μηδὲ δοκεῖ φυχῇ καὶ σώματι ἐκ τοῦ ἀναξίως αὐτῶν μεταλλάσσαντεν· ἀλλὰ δῆς ἡμῖν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς ἀξίως ὑποδέξεσθαι τὴν μερίδα τῶν ἀναμάρτητων σου, εἰς ἄφοιον ζωῆς αἰώνιου, εἰς ἀκίνητον εὐπρόσδεκτον τὴν ἐπὶ τοῦ φονεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ σου· δικαίως δὲν καὶ ἡμεῖς μετά σάρκα τῶν ἀγίων, τῶν ἀπὸ αἰώνων σοι εὐαρεστηζόμενοι, γενέμεθα μέτοχοι τῶν αἰώνων σου ἀγεδόν, ἐν τοιάμασι τοῖς ἀγαπῶσι σας, Κύριε.

'Ο διάκονος.

'Αντλαδοῦ, σῶσον, ἀλέησον, καὶ διασύνει ἡμές, ο Θεός, τῇ σῇ χάριτι.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἀγίαν, ειρηνικήν ἀναμάρτητον παρὰ τῷ Κυρίῳ αἰτησώμεθα,

"Ἄγγελον ειρήνης, πιστὸν, δόκηδόν, φύλακα τὸν ψυχῶν καὶ τῶν σώματων,

Συγγνώμην καὶ ἀφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τὸν πλημμελημάτων τῶν ψυχῶν ἡμῶν καὶ τὸν σώματων.

Αὐτός, Δέσποτα τῶν ἀπάντων, δῆς γενέσθε ἡμῖν τὴν κοινωνίαν τοῦ ἀγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, εἰς πίστιν ἀκεταίσχυντον, εἰς ἀγίαν ἀνυπόκριτον, εἰς πλησμονήν σοφίας, εἰς λανθάνην καὶ σώματος, εἰς ἀποτροπήν παντὸς ἀνενίστησην εἰς περιποίησιν τῶν ἔντολῶν σου, εἰς ἀπολογίαν εὐπρόσδεκτον τὴν ἐπὶ φονεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ σου.

Ορθοὶ μεταλαχόντες τῶν θείων, ἀγίων, ἀρχάντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων καὶ ζωοποιῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Ἄντελαδοῦ, σῶσον, ἐλέησον, δεῖ διαφύλαξον εὐτούς, δ θεός, τῇ εῇ χάριτι.

Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελέσαν, ἀγίαν, εἰρηνικήν καὶ ἀναμέρητον αἰτησάμενοι, ἐντούς, καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ παραθώμεθα.

'Επιφόρησίς.

Οτι εἰ δ ἀγιασμὸς ἡμῶν, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Γεννᾷ, καὶ τῷ ἄγιῳ Πνεύματι, νῦν καὶ δεῖ, καὶ εἰς τὸν εἰλῶνας τῶν αἰώνων.

Ἐν εἰρήνῃ προσέλθωμεν.

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν (12).

Ἐνχή δικιασθέρων διεψηνουμένη. Οἱ εὐλογῶν τοὺς εὐλογοῦντάς σε, Κύριε, καὶ ἀγιάσων τοὺς ἀπὸ σοῦ πεποιθότας, σῶσον τὸν λαόν σου, καὶ εὐλόγησον τὴν κληρουντίαν σου· τὸν πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας σου φύλαξον ἀγίασον τοὺς ἀγαπῶντας τὴν εὐκρέπειαν τοῦ οἴκου σου· σὺ αὐτοὺς δινεδέξασθν τῇ θείᾳ ἑσυ θυνάμει, καὶ μὴ ἔχαται λίτη; Ημᾶς τοὺς ἀπέζεντας ἐπὶ σέ. Εἰρήνην τῷ κόσμῳ σου δώρησαι, ταῖς Ἐκκλησίαις σου, τοῖς λεπέσι, τοῖς βασιλεύσιν τὴν μάν, τῷ στρατῷ καὶ πάντει τῷ λαῷ σου.

'Επιφόρησίς.

Οτι πᾶσα δύσις ἀγαθή, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον δινωθέν ἔστι καταβαίνον ἐκ σοῦ τοῦ Πατρὸς τῶν φύτων, καὶ σοὶ τὴν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν καὶ προσκύνησιν ἀναπέμπομεν.

(12) Legitur hanc oratio etiam in vulgari Graeca S. Basiliī liturgia.

A Rite participes facti divinorum, sanctorum, immaculatorum, immortalium, caelestium et vivificorum Christi mysteriorum, gratias agamus Domino.

Juva, serva, miserere, et custodi eos, Deus, tua gratia.

Omnem diem perfectam, sanctam, pacificam et innoxiam expectantes, nos ipsos, et alios invicem, totinque vitam nostram Christo committimus.

Exclamatio.

Quoniam es sanctificatio nostra, et tibi gloriam referimus, Patri et Filio et Spiritui sancto, nunc et semper, et in secula seculorum.

In pace discedamus.

Dominum deprecessamus.

B Oratio quae retro amborem dicitur. Qui benedictis benedicentibus tibi, Domine, et sanctis qui in te credunt, salva populum tuum, et benedic hereditati tuā. Plenitudinem Ecclesiae tuā custodi, sanctifica eos qui decorum domus tuæ diligunt; tu eos vicissim glorifica divina potentia tua, et ne derelinquas nos qui speramus in te. Paucem in mundo tuo largire, Ecclesiis tuis, sacerdotibus, regibus nostris, exercitū, et omni populo tuo.

Exclamatio.

Quoniam omne donum bonum, et omne munus perfectum de cœlo descendit a te Patre luminum, et tibi gloriam et gratiarum actionem et adorationem deferimus.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ

Σὺν Θεῷ μρχόμενόν ἀπὸ μηνὸς Σεπτεμβρίου μέχρι μηνὸς Αὐγούστου.

SYNAXARIUM

Cum Deo incipiens a mense Septembri usque ad mensem Augustum.

(Bibl. Laurentiana. BANDINI, cod. Gr. x sec.)

ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ.

α'. Ἀρχὴ τῆς Ινδίκτου, καὶ τοῦ διοιου Πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν.

β'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Μάμαντος.

— Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τῆς Θεοτόκου. |

— Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Ἰωάννου καὶ Παύλου.

γ'. Τοῦ ἀγίου Ιερομάρτυρος Ἀνθίμου.

δ'. Τοῦ ἀγίου Βαβύλου.

ε'. Τοῦ προφήτου Ζαχαρίου.

ζ'. Τοῦ ἀγίου Εύδοξίου.

η'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Σώζοντος.

C MENSIS SEPTEMBER.

1. Initium indictionis, et beati Patris nostri Simeon.

2. Sancti martyris Mamantis.

— Eadem die Deciparæ.

— Eadem die Joannis et Pauli.

3. Sancti sacromartyris Anthimi.

4. Sancti Babylæ.

5. Prophetæ Zachariz.

6. Sancti Eudoxii.

7. Sancti martyris Sozonis.

- In matutino Deiparæ.
 — In nocturno Deiparæ.
 8. Nativitas Deiparæ.
 9. Joachim et Annæ.
 10. In adoratione venerandi ligni.
 11. In adoratione.
 12. In adoratione, et sancti Antonymi.
13. In adoratione.
 — Sabbathum ante exaltationem.
 — Dominica ante exaltationem.
 14. In nocturno exaltationis.
 — Sabbathum post exaltationem.
 — Dominica post exaltationem.
 15. Sexta synodus, et sanctorum martyrum
Acacii et Nicetæ.
 16. Sanctæ Euphemie.
 17. Sanctorum martyrum Eulampii, et sociorum
ejus.
 18. Sanctæ Theodoræ.
 19. Sancti martyris Trophimi, et sociorum
ejus.
 20. Sancti Eustathii, et sociorum ejus.
 21. Sancti apostoli Codrati.
 22. Sancti martyris Phocæ.
 — Eadem die prophetæ Jona.
 23. Conceptio Præcursoris.
 24. Sanctæ Theclæ.
 25. Sanctæ Euphrosynæ, et Iltanie Campi.
26. Depositio sancti Joannis Theologi.
27. Sancti Callistri.
28. Beati Charitonis.
29. Beati Cyriaci.
30. Sancti Gregorii magnæ Armeniæ.
- MENSIS OCTOBER.
1. Sancti apostoli Ananizæ.
 — Eadem die sancti Domini, et Romani.
 2. Sancti Cypriani et Justinæ.
 3. Sancti Dionysii.
 4. Sancti apostoli Jerothei.
 5. Sanctæ Charlitinæ.
 6. Sancti apostoli Thomæ.
 7. Sanctorum Sergii et Bacchi.
 8. Beatæ Pelagiæ.
 9. Sancti apostoli Jacobi Alphani.
 10. Sanctorum martyrum Eulampii et Eulam-
piæ.
 11. Orthodoxia septimæ synodi.
 12. Sanctorum Prohi et sociorum ejus.
 13. Sanctorum Carpæ et Patyli.
 14. Sanctorum Nazarii et sociorum ejus.
 15. Sancti martyris Luciani.
 16. Sancti Longini et sociorum ejus.
 17. Sanctorum martyrum Isidori et sociorum
ejus.
 18. Sancti apostoli Lucae.
- A — Εἰς τὸν δρθρὸν τῆς Θεοτόκου.
 — Εἰς τὴν παννυχίδα τῆς Θεοτόκου.
 η'. Τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου.
 θ'. Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννης.
 ι'. Εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ τιμίου ἔβλου.
 ια'. Εἰς τὴν προσκύνησιν.
 ιβ'. Εἰς τὴν προσκύνησιν, καὶ τοῦ ἀγίου Αἰτ-
νόμου.
 ιγ'. Εἰς τὴν προσκύνησιν.
 — Σάββατον πρὸ τῆς Ὑψώσεως.
 — Κυριακὴ πρὸ τῆς Ὑψώσεως.
 ιδ'. Εἰς τὴν παννυχίδα τῆς Ὑψώσεως.
 — Σάββατον μετὰ τὴν Ὑψώσεων.
 — Κυριακὴ μετὰ τὴν Ὑψώσεων.
 ιε'. Ἡ σ' οὐνοδος, καὶ τῶν ἀγίων μαρτύρων ἄκ-
χιου καὶ Νικήτα.
 ις'. Τῆς ἀγίας Εὐφημίας.
 ιζ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Εὐλαμπίου, καὶ τῶν
σὺν αὐτῷ.
 ιη'. Τῆς ἀγίας Θεοδώρης.
 ιθ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Τροφίμου, καὶ τῶν ἐ-
αυτῷ.
 ιχ'. Τοῦ ἀγίου Εὐσταθίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ια'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Κοδράτου.
 ικβ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Φωκᾶ.
 — Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Τοῦ προφήτου Ἰων.β.
 ικγ'. Ἡ σύλληψις τοῦ Προδρόμου.
 ικδ'. Τῆς ἀγίας Θέκλας.
 ικε'. Τῆς ὁσίας Εὐφροσύνης, καὶ τῆς λιτῆς Λιτῆς.

B Κάμπου.
 ικσ'. Ἡ μετάστασις τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θη-
λύδρου.
 ικζ'. Τοῦ ἀγίου Καλλιστράτου.
 ικη'. Τοῦ ὁσίου Χαρίτωνος.
 ικθ'. Τοῦ ὁσίου Κυριακοῦ.
 ικλ'. Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τῆς μεγάλης Ἀρμενίς;

C ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ.

ια'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἀνανίου.
 — Τῇ αὐτῇ. Τοῦ ἀγίου Δομνίνου καὶ Ψωρινοῦ.
 ιβ'. Τοῦ ἀγίου Κυπριανοῦ καὶ Ιουστίνης.
 ιγ'. Τοῦ ἀγίου Διονυσίου.
 ιδ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἰεροθέου.
 ιε'. Τῆς ἀγίας Χαριτίνης.

D ιζ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Θωμᾶ.
 ιη'. Τῶν ἀγίων Σεργίου καὶ Βάκχου.
 ιη'. Τῆς ὁσίας Πελαγίας.
 ιθ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀλεξανδρείου.
 ιι'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Εὐλαμπίου καὶ Εὐλε-
πίας.
 ια'. Ἡ ὁρθοδοξία τῆς Γ' συνόδου.
 ιβ'. Τῶν ἀγίων Πρέσβου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιγ'. Τῶν ἀγίων Κάρπου, καὶ Πατύλου.
 ιδ'. Τῶν ἀγίων Ναζαρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιε'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Λουκιανοῦ.
 ιζ'. Τοῦ ἀγίου Αογγίνου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιη'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Τιτιβόρου, καὶ τῶν ἐ-
αυτῷ.
 ιη'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Λουκᾶ.

ιθ'. Τοῦ ἀγίου Μνάσωνος, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 κ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἀρτεμίου.
 κα'. Τοῦ ὁσίου Ἰλαρίωνος.
 κβ'. Τοῦ ἀγίου Ἀδερκίου.
 κγ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ
 Θεοῦ [Ἀδελφοθέου].
 κδ'. Τοῦ ἀγίου Ἀρέθα, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 κε'. Τῶν ἀγίων Νοταρίων.
 κζ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Δημητρίου.
 κη'. Τοῦ ἀγίου Ἀρτεμιδώρου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 κη'. Τοῦ ἀγίου Στεφάνου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 κθ'. Τοῦ ὁσίου Ἀβραμίου.
 λ'. Τοῦ ἀγίου Κυριακοῦ πατριάρχου.
 λα'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Στάχυος, καὶ τῶν σὺν
 αὐτῷ.

ΜΗΝ ΝΟΥΜΒΡΙΟΣ.

α'. Τῶν ἀγίων Ἀναργύρων.
 β'. Τοῦ ἀγίου Ἀκινδύνου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 γ'. Τοῦ ἀγίου Ἀκεψιμᾶ, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 δ'. Τῆς ἀγίας Θεοδότης.
 ε'. Τῶν ἀγίων Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης.
 ζ'. Τοῦ ἀγίου Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ.
 η'. Τῶν ἀγίων λγ' μαρτύρων.
 ι'. Τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ.
 θ'. Τοῦ ἀγίου Τιμοθέου, καὶ Μάρκας.
 ι'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ὅρεστου.
 ια'. Τοῦ ἀγίου Μηνᾶ, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιβ'. Τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος.
 ιγ'. Τοῦ Χρυσοστόμου.
 ιδ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Φιλίππου.
 ιε'. Τῶν ἀγίων ὁμολογητῶν.
 ις'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ματθαίου.
 ιζ'. Λειπ.
 ιη'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Πλάτωνος καὶ Ρω-
 μανοῦ.
 ιθ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Νεοφύτου, καὶ τῶν σὺν
 αὐτῷ.
 κ'. Τοῦ ἀγίου Μαξίμου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 κα'. Τὰ Ἀγία τῶν ἀγίων.
 κβ'. Τῆς ἀγίας Κικιλίας.
 κγ'. Τοῦ ἀγίου Ἀμφιλοχίου.
 κδ'. Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Ἀκράγαντος.
 κε'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Κλήμεντος καὶ Πέτρου.
 κη'. Τοῦ ὁσίου Ἀλυπίου.
 κζ'. Τοῦ ἀγίου Ἰακώβου τοῦ Πέρσου.
 κη'. Τοῦ ἀγίου Εἰρηνάρχου.
 κθ'. Τοῦ ὁσίου Θεοδούλου.
 λ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου.

ΜΗΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ.

α'. Τοῦ ἀγίου προφήτου Ναούμ.
 β'. Τοῦ προφήτου Ἀμβρακού.
 γ'. Τοῦ προφήτου Σοφονίου.
 δ'. Τῆς ἀγίας Βαρβάρας.
 ε'. Τοῦ ὁσίου Σάβα.
 ζ'. Τοῦ ἀγίου Νικολάου.
 η'. Τοῦ ὁσίου Ἀμδροσίου.
 ι'. Τοῦ ὁσίου Σωφρονίου ἐπισκόπου Κύπρου.
 ο'. Ἡ σύλληψις τῆς ἀγίας Ἀννης;

- A 19. Sancti Mnesionis et sociorum ejus.
 20. Sancti martyris Artemii.
 21. Beati Hilarionis.
 22. Sancti Aberci.
 23. Sancti apostoli Jacobi fratris Dei
 24. Sancti Arethae et sociorum ejus.
 25. Sanctorum Notariorum.
 26. Sancti martyris Demetrii.
 27. Sancti Arsenidori et sociorum ejus.
 28. Sancti Stephanii et sociorum ejus.
 29. Beati Abramii.
 30. Sancti Cyriaci patriarchae.
 31. Sancti apostoli Stachii, et sociorum ejus.

B

MENSIS NOVEMBER.

1. Sanctorum Anargyrorum.
 2. Sancti Acindyni et sociorum ejus.
 3. Sancti Acepsimae et sociorum ejus.
 4. Sanctæ Theodotæ.
 5. Sanctorum Galaktionis et Epistemes.
 6. Sancti Pauli confessoris.
 7. Sanctorum Triginta trium martyrum.
 8. Archangeli Michael.
 9. Sancti Timothei et Maure.
 10. Sancti martyris Oresti.
 11. Sancti Menæ et sociorum ejus.
 12. Sancti Joannis Eleemosynarii.
 13. S. Chrysostomi.
 14. Sancti apostoli Philippi.
 15. Sanctorum confessorum.
 16. Sancti apostoli Matthæi.
 17. Nullius fit mentio.
 18. Sanctorum martyrum Platonis et Romani.
 19. Sancti martyris Neophyti et sociorum ejus.

C

20. Sancti Maximi et sociorum ejus.
 21. Sanctæ sanctorum.
 22. Sanctæ Ceciliæ.
 23. Sancti Amphilochii.
 24. Sancti Gregorii Aeragantis.
 25. Sanctorum martyrum Clementis et Petri.
 26. Beati Alypii.
 27. Sancti Jacobi Persæ.
 28. Sancti Irenarchi.
 29. Beati Theoduli.
 30. Sancti apostoli Andreæ.

D

MENSIS DECEMBER.

1. Sancti prophetæ Nabum.
 2. Prophetæ Habacuc.
 3. Prophetæ Sophonie.
 4. Sanctæ Barbaræ.
 5. Beati Sabæ.
 6. Sancti Nicolai.
 7. Beati Ambrosii.
 8. Beati Sophronii episcopi Cypri.
 9. Concepitio sanctæ Annæ.

10. Beati Amphiliocii.
11. Beati Daniel Stylitæ.
12. Beati Spyridonis.
13. Sanctorum martyrum Eustatii et sociorum eius.
14. Sanctorum Philemonis et sociorum eius.
15. Sancti martyris Eleutherii.
16. Prophetæ Aggæi.
17. Sanctorum trium memorum et Daniel.
18. Sancti martyris Sebastiani.
19. Sancti Promi et sociorum eius.
20. Sancti sacromartyris Ignatii.
21. Sanctæ Julianæ.
22. Sanctæ Anastasiae.
23. Sanctorum Decem in Creta.
- Sabbathum sanctorum Patrum.
- Dominica sanctorum Patrum.
24. In exspectatione nativitatis Christi.
25. In matutino.
- In liturgia.
26. Sanctissimæ Deiparæ.
27. Sancti martyris Stephani.
28. Sanctorum viginti millium, et Stephani junioris.
- Sabbathum post Christi nativitatem.
- Dominica post Christi nativitatem.
29. Sanctorum parvolorum.
30. Beati Marcelli.
31. Sancti Irenæi.

MENSIS JANUARIUS.

1. In Circumcisione, et sancti Basillii.
2. Sancti Silvestri.
3. Sancti martyris Gordii.
4. Sancti martyris Zosimi.
- Sabbathum ante luces.
- Dominica ante luces.
5. In exspectatione lucium.
6. In matutino.
- In liturgia.
7. S. Precursoris.
- Sabbathum post luces.
- Dominica post luces.
8. Sancti Hippolyti Romæ.
9. Sancti martyris Polycucti.
10. Sancti Gregorii Nysseni.
11. Beati Theodosii.
12. Beati Stephani.
13. Sancti Ermynli et Stratonicis.
14. Sanctorum Abbatum in Raitho.
15. Beati Joannis mendici.
16. Venerandæ catenæ sancti Petri.
17. Sancti Antonii.
18. Sancti Athanasii, et Cyrilli.
19. Beati Macarii.
20. Beati Euthymii.
21. Sancti martyr Neophyti.
22. Sancti Timothei.
23. Sanctorum martyrum Clementis et Agathangeli.

- A ι'. Τοῦ ἑστευ Ἀμφιλοχίου.
 ια'. Τοῦ ὁσίου Αετοῦ τοῦ Σεπτήμου.
 ιβ'. Τοῦ ὁσίου Σπυρίδωνος.
 ιγ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Εὐστράτιου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιδ'. Τῶν ἀγίων Φιλήμονος, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιε'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἐλευθερίου.
 ιζ'. Τοῦ προφήτου Ἀγγαλίου.
 ιζ'. Τῶν ἀγίων γ' πατέρων, καὶ Δανιὴλ.
 ιη'. Τοῦ ἀγίου Πρόδρου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιθ'. Τοῦ ἀγίου Ιερομάρτυρος Ἰγνατίου.
 ιχ'. Τῆς ἀγίας Ιωακεμῆς.
 ιθ'. Τῆς ἀγίας Ἀναστασίας.
 ιγ'. Τῶν ἀγίων ι' τῶν ἐν Κρήτῃ.
 B — Σάββατον τῶν ἀγίων Πατέρων
 — Κυριακὴ τῶν ἀγίων Πατέρων.
 ιδ'. Εἰς τὴν παραμονὴν τῆς Χριστοῦ γέννησεως.
 ιε'. Εἰς τὸν δρόπον.
 — Εἰς τὴν λειτουργίαν.
 ις'. Τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.
 ιζ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Στεφάνου.
 ιη'. Τῶν ἀγίων δισμυρίων, καὶ Στεφάνου τοῦ νέου.
 — Σάββατον μετὰ τῆς Χριστοῦ γέννησεως.
 — Κυριακὴ μετὰ τῆς Χριστοῦ γέννησιν.
 ιθ'. Τῶν ἀγίων νηπίων.
 λ'. Τοῦ ὁσίου Μαρκέλλου.
 λα'. Τοῦ ἀγίου Εἰρηναίου.

ΜΗΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ.

- C α'. Εἰς τὴν περιοψήν, καὶ τοῦ ἀγίου Βασιλείου.
 β'. Τοῦ ἀγίου Σιλβίστρου.
 γ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Γορδίου.
 δ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ζωοίμου.
 — Σάββατον πρὸ τῶν Φώτων.
 — Κυριακὴ πρὸ τῶν Φώτων.
 ε'. Εἰς τὴν παραμονὴν τῶν Φώτων.
 ζ'. Εἰς τὸν δρόπον.
 — Εἰς τὴν λειτουργίαν.
 ζ'. Τοῦ Προδρόμου.
 — Σάββατον μετὰ τὰ Φώτα.
 — Κυριακὴ μετὰ τὰ Φώτα.
 η'. Τοῦ ἀγίου Ἰππολύτου Ῥώμης.
 θ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Πολυεύκτου.
 B ι'. Τοῦ ἀγίου Γρηγορίου Νύσσης.
 ια'. Τοῦ ὁσίου Θεόδοσίου.
 ιβ'. Τοῦ ὁσίου Στεφάνου.
 ιγ'. Τοῦ ἀγίου Ἐρμύλου, καὶ Σεραπονίκου.
 ιδ'. Τῶν ἀγίων Ἀδεβάδων τῶν ἐν τῇ Ρεῖνῃ.
 ιε'. Τοῦ ὁσίου Ιωάννου τοῦ πτωχοῦ.
 ιζ'. Τῆς τιμίας ἀλύσεως τοῦ ἀγίου Πέτρου.
 ιη'. Τοῦ ἀγίου Ἀντωνίου.
 ιη'. Τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου.
 ιθ'. Τοῦ ὁσίου Μακαρίου.
 ιχ'. Τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου.
 ια'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Νεαρύτου.
 ιθ'. Τοῦ ἀγίου Τιμοθέου.
 ιγ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Κλήμεντος καὶ Ἀγριγέλλου.

κδ'. Τῆς δσίας Ξένης.
 κε'. Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
 κζ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἀστερίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 κξ'. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ Χρυσοστόμου.
 κη'. Τοῦ δσίου Ἐφραίμ.
 κη''. Τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου.
 λ'. Τοῦ δσίου Ξενοφώντος.
 λα'. Τοῦ ἀγίου Κύρου καὶ Ιωάννου.

ΜΗΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ.

α'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Τρύφωνος.
 β'. Εἰς τὴν ὑπαπαντήν τοῦ ὅρθρου.
 — Εἰς τὴν λειτουργίαν.
 γ'. Τοῦ δικαίου Συμεὼν.
 δ'. Τοῦ δσίου Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτευ.
 ε'. Τῆς ἀγίας Ἀγάθης.
 ζ'. Λείπ.

ζ'. Τοῦ ἀγίου Παρθενίου.
 η'. Λείπ.
 θ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Νικηφόρου.
 ι'. Τοῦ ἀγίου Χεραλάμπους.
 ια'. Τοῦ ἀγίου Ιερομάρτυρος Βλασίου.
 ιβ'. Τοῦ ἀγίου Μελετίου.
 ιγ'. Τοῦ δσίου Μαρτινιανοῦ.
 ιδ'. Τοῦ δσίου Λύξεντοιου.
 ιε'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Θνητίου.
 ιε''. Τοῦ ἀγίου Παμφίλου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιζ'. Τῆς δσίας Μαριάμνης.
 ιη'. Τοῦ δσίου Λέοντος πάπα Ρώμης.
 ιθ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Μάξιμου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 κ'. Τοῦ δσίου Παρφνουτίου.
 κα'. Τοῦ δσίου Τιμοθέου.
 κβ'. Τοῦ ἀγίου Θωμᾶ πατριάρχου.
 κγ'. Τοῦ ἀγίου Ιερομάρτυρος Πολυκάρπου.
 κδ'. Ἡ εὑρεσίς τῆς κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.
 κε'. Τοῦ ἀγίου Ταρασίου πατριάρχου.
 κζ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Πλατίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 κξ'. Τοῦ ἀγίου Πορφύριου.
 κη'. Τοῦ δσίου καὶ δομολογητοῦ Βασιλείου.

ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ.

α'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Εὐδοκίας.
 β'. Λείπ.
 γ'. Τοῦ ἀγίου Βασιλίσκου.
 δ'. Τοῦ δσίου Ησαΐου.
 ε'. Τοῦ ἀγίου Κόνωνος.
 ζ'. Τῶν ἀγίων μβ' μαρτύρων.
 ζ'. Τῶν ἀγίων ζ' τῶν ἐν Κεροδόνι ἐπισκόπων.
 η'. Τοῦ δσίου Θεοφυλάκτου.
 θ'. Τῶν ἀγίων μ'.
 ι'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Καδράτου.
 ια'. Τοῦ ἀγίου Σωφρονίου πατριάρχου.
 ιβ'. Τοῦ ἀγίου Θεοφάνους.
 ιγ'. Τοῦ ἀγίου Σαβίνου.
 ιδ'. Λείπ.

Α 24. Beatae Xeniae.
 25. Gregorii Theologi.
 26. Sanctorum martyrum Asterii et sociorum eius.
 27. Ireditus Chrysostomi.
 28. Beati Ephraim.
 29. Sancti Ignatii.
 30. Beati Xenophontis.
 31. Sancti Cyri et Joannis.

MENSIS FEBRUARIUS.

1. Sancti martyris Tryphonis.
 2. In occursu matutini.
 — In liturgia.
 3. Justi Simeon.
 4. Beati Isidori Pelusiota.
 5. Sanctae Agathae.
 6. Nullius fit mentio.
 7. Sancti Parthenii.
 8. Nullius fit mentio.
 9. Sancti martyris Nicephori.
 10. Sancti Charalampii.
 11. Sancti sacromartyris Blasii.
 12. Sancti Meletii.
 13. Beati Martiniani.
 14. Beati Auxentii.
 15. Sancti apostoli Onesimi.
 16. Sancti Pamphili, et sociorum eius.
 17. Beatae Mariannae.
 18. Beati Leonis papae Romani.
 19. Sanctorum martyrum Maximi et sociorum eius.

20. Beati Paphnutii.
 21. Beati Timothei.
 22. Sancti Thomae patriarchae.
 23. Sancti sacromartyris Polycarpi.
 24. Inventio capituli Praecursoris.
 25. Sancti Tarasii patriarchae.
 26. Sancti martyris Papii et sociorum eius.

27. Sancti Porphyrii.
 28. Beati confessoris Basillii.

MENSIS MARTIUS.

1. Sanctae martyris Eudoxiae.
 D 2. Nullius fit mentio.
 3. Sancti Basilisci.
 4. Beati Hesychii.
 5. Sancti Cononii.
 6. Sanctorum duorum et quadraginta martyrum.
 7. Sanctorum septem in Chersono episcoporum.
 8. Beati Theophylacti.
 9. Sanctorum Quadraginta.
 10. Sancti martyris Codrati.
 11. Sancti Sophronii patriarchae.
 12. Sancti Theophanis.
 13. Sancti Sabini.
 14. Nulla mentio.

15. Terra motus.
16. Nulla mentio.
17. Ilominis Dei Alexii.
18. Sancti Cyrilli Jerosolymitani.
19. Sanctorum Chryrauti et Dariae.
20. Nulla mentio.
21. Nulla mentio.
22. Sancti sacromartyris Basillii.
23. Nulla mentio.
24. Nulla mentio.
25. Annuntiatio Deiparae.
- In liturgia.
26. Nulla mentio.
27. Sanctæ Matronæ.
28. Nulla mentio.
29. Nulla mentio.
30. Sancti Joannis Cl. maci.
31. Nulla mentio.

MENSIS APRILIS.

1. Beatæ Mariæ.
2. Sanctorum Amphiani et Edesii.
3. Nulla mentio.
4. Sancti Theoduli et sociorum ejus.
5. Nulla mentio.
6. Sancti Eutychii patriarchæ.
7. Sancti Rustini.
8. Sanctorum apostolorum Ruhi et sociorum ejus.
9. Nulla mentio.
10. Sancti martyris Terentii.
11. Sancti Antipæ.
12. Nulla mentio.
13. Nulla mentio.
14. Nulla mentio.
15. Nulla mentio.
16. Sanctæ Agapes, et sociarum ejus.
17. Nulla mentio.
18. Sancti Jacobi.
19. Nulla mentio.
20. Nulla mentio.
21. Nulla mentio.
22. Beati Theodori Siceoti.
23. Sancti martyris Georgii.
24. Nulla mentio.
25. Sancti apostoli Marci.
26. Sancti sacromartyris Basillii.
27. Nulla mentio.
28. Nulla mentio.
29. Sancti Simeon cognati Domini.
30. Sancti Jacobi fratris Dei.

MENSIS MAIUS.

1. Sancti propheta Jeremiae.
2. Sancti Athanasii.
3. Sancti martyris Timothei.
4. Nulla mentio.
5. Nulla mentio.
6. Justi Job.
7. Nulla mentio.

- A** ιε'. Τοῦ στισμοῦ.
 ις'. Λείπ.
- ιζ'. Τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ Ἀλεξίου.
 ιη'. Τοῦ ἀγίου Κυρίλλου Ἱεροσολυμιτάνου.
 ιθ'. Τῶν ἀγίων Χρυσάνθου καὶ Δαρείας.
 ιχ'. Λείπ.
- ικ'. Λείπ.
- ιφ'. Τοῦ ἀγίου Ἱερομάρτυρος Βασιλείου.
 ιχ'. Λείπ.
- ιδ'. Λείπ.
- ιε'. Ο εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου.
 ιι'. τὴν λειτουργίαν.
- ιζ'. Λείπ.
- ικ'. Τῆς ἀγίας Μαρίνας.
- ιη'. Λείπ.
- ιθ'. Λείπ.
- ιι'. Τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος.
- ια'. Λείπ.

ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ.

- ια'. Τῆς δούλιας Μαρίας.
 ιβ'. Τῶν ἀγίων Ἀμφιανοῦ, καὶ Ἐδεσίου.
 ιγ'. Λείπ.
- ιδ'. Τοῦ ἀγίου Θεοδούλου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιε'. Λείπ.
- ιζ'. Τοῦ ἀγίου Εὐτυχίου πατριάρχου.
 ιη'. Τοῦ ἀγίου Ρουφίου.
 ιθ'. Τῶν ἀγίων ἀποστόλων Πετροῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
 ιι'. Λείπ.
- ιε'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Τερεντίου.
 ια'. Τοῦ ἀγίου Ἀντίπα.
 ιφ'. Λείπ.
- ιγ'. Λείπ.
- ιδ'. Λείπ.
- ιε'. Λείπ.
- ιι'. Τῆς ἀγίας Ἀγάπης, καὶ τῶν σὺν αὐτῇ.
 ιζ'. Λείπ.
- ιη'. Τοῦ ἀγίου Τακώνου.
 ιθ'. Λείπ.
- ιχ'. Λείπ.
- ικ'. Λείπ.
- ιφ'. Τοῦ δούλου Θεοδώρου Σικελίου.
 ιγ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Γεωργίου.
 ιδ'. Λείπ.
- ιι'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Μάρκου.
 ιζ'. Τοῦ ἀγίου Ἱερομάρτυρος Βασιλείου.
 ιη'. Λείπ.
- ιθ'. Τοῦ ἀγίου Συμεὼν τοῦ συγγενοῦ τοῦ Κυρίου.
 ιι'. Τοῦ ἀγίου Ιακώβου τοῦ ἀδελφοῦ Θεοῦ.

ΜΗΝ ΜΑΙΟΣ.

- ια'. Τοῦ ἀγίου προφήτου Ἱερεμίου.
 ιβ'. Τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου.
 ιγ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Τιμοθέου.
 ιδ'. Λείπ.
- ιε'. Λείπ.
- ιι'. Τοῦ δικαίου Ἰών.
- ιζ'. Λείπ.

η'. Τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
— Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μάρτυρος Ἀκαχίου.
θ'. Τοῦ προφήτου Ἡσαΐου.
— Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἀγίου μάρτυρος Χοιστοφόρου.
ι'. Τοῦ ἀποστόλου Σίμωνος.
ια'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Μωκίου.
ιβ'. Τοῦ ὁσίου Ἐπιφανίου καὶ Γερμανοῦ.
ιγ'. Λείπη.
ιδ'. Τοῦ ἀγίου Ισιδώρου, καὶ Παχαμίου.
ιε'. Λείπη.
ιζ'. Τοῦ ἀγίου προφήτου Ζαχαρίου.
ιζ'. Λείπη.
ιη'. Λείπη.
ιθ'. Τοῦ ἀγίου Πατρικίου.
ιχ'. Τοῦ ἀγίου Θαλελαίου.
ικά'. Τῶν ἀγίων Κωνσταντίνου, καὶ Ἐλένης.
ικβ'. Τοῦ ἀγίου Βασιλίσκου.
ικγ'. Λείπη.
ικδ'. Τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ θαυμαστοῦ δρους.
ικε'. Λείπη.
ικζ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἰούδα.
ικζ'. Λείπη.
ικη'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἐλαδίου.
ικθ'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Θεοδοσίας.
ικλ'. Λείπη.
ικα'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἀνδρονίκου.

ΜΗΝ ΙΟΥΝΙΟΣ.

ια'. Τοῦ ἀγίου Ἰουστίνου.
ιβ'. Τοῦ ἀγίου Νικηφόρου πατριάρχου.
ιγ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Λουκιανοῦ.
ιδ'. Τοῦ ἀγίου Μητροφάνους.
ιε'. Λείπη.
ιζ'. Τοῦ ἀγίου Δωροθέου.
ιζ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Θεοδότου.
ιη'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Θεοδώρου Εὐχαρίτου.
ιθ'. Λείπη.
ιι'. Λείπη.
ια'. Τῶν ἀποστόλων Βαρθολομαίου, καὶ Βαρνάβα.
ιβ'. Τοῦ ὁσίου Ὀνουφρίου.
ιγ'. Τῆς ἀγίας Ἀκυλίνης.
ιδ'. Τοῦ ἀγίου προφήτου Ἐλιεζαροῦ.
ιε'. Λείπη.
ιζ'. Τοῦ ἀγίου Τύχωνος.
ιζ'. Τοῦ ἀγίου Μανουὴλ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
ιη'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Λεοντίου.
ιθ'. Τοῦ ἀγίου Ζωείμου.
ιι'. Λείπη.
ια'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἰουλιανοῦ.
ιβ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Εὔστεβου.
ιγ'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Ἀγριππίνας.
ιδ'. Τὸ γενέσιον τοῦ Προδρόμου.
ιε'. Τῆς ἀγίας Φεδρωνίας.
ιζ'. Τοῦ ὁσίου Σαμψών.
ιζ'. Λείπη.
ιη'. Τοῦ ἀγίου Κύρου καὶ Ἰωάννου.
ιθ'. Τῶν ἀγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.
ιι'. Τῶν εἰδ' ἀποστόλων.

ΠΑΤΡΙΟΛ. GR. CVI.

- A 8. Sancti Joannis Theologi.
— Eadem die, martyris Acacii.
9. Prophetæ Isaïæ.
— Eadem die, sancti martyris Christophori.

10. Apostoli Simonis.
11. Sancti martyris Mocli.
12. Beati Epiphani et Germani.
13. Nulla mentio.
14. Sancti Isidori et Pachomii.
15. Nulla mentio.
16. Sancti prophetæ Zachariæ.
17. Nulla mentio.
18. Nulla mentio.
19. Sancti Patricii.
B 20. Sancti Thalelæi.
21. Sanctorum Constantini et Helenes.
22. Sancti Basilisci.
23. Nulla mentio.
24. Beati Simeon mirabilis montis.
25. Nulla mentio.
26. Sancti apostoli Judæ.
27. Nulla mentio.
28. Sancti martyris Eladii.
29. Sanctæ martyris Theodosiæ.
30. Nulla mentio.
31. Sancti apostoli Andronici.

MENSIS JUNIUS.

- C 1. Sageti Justini.
2. Sancti Nicephori patriarchæ.
3. Sancti martyris Luciani.
4. Sancti Metrophanis.
5. Nulla mentio.
6. Sancti Dorothei.
7. Sancti martyris Theodoti.
8. Sancti martyris Theodori Euchaiæ.
9. Nulla mentio.
10. Nulla mentio.
11. Apostolorum Bartholomæi et Barnabæ.
12. Beati Onuphrii.
13. Sanctæ Acylinæ.
14. Sancti prophetæ Elisæi.
15. Nulla mentio.
D 16. Sancti Tychonis.
17. Sancti Manuel et sociorum ejus.
18. Sancti martyris Leontii.
19. Sancti Zosimi.
20. Nulla mentio.
21. Sancti martyris Juliani.
22. Sancti martyris Eusebii.
23. Sanctæ martyris Agrippinæ.
24. Nativitas præcursoris.
25. Sanctæ Febroniacæ.
26. Beati Samson.
27. Nulla mentio.
28. Sancti Cyri et Joannis
29. Sanctorum apostolorum Petri et Pauli.
30. Duodecim apostolorum

42

1. Sanctorum anargyrorum.
2. Veneranda vestis.
3. Nulla mentio.
4. Beati Andreæ Cretensis.
5. Sancti apostoli Fortunati.
6. Nulla mentio.
7. Nulla mentio.
8. Sancti martyris Procopii.
9. Sancti Pancratii.
10. Sanctorum quinque et quadraginta martyrum.
11. Sanctæ martyris Euphemiae.
12. Nulla mentio.
13. Nulla mentio.
14. Sanctorum apostolorum Aquilæ et Simeonis.
15. Sancti Ciryci et Juliæ.
16. Sancti martyris Athenogenis.
17. Sanctæ martyris Marinæ.
18. Sancti Æmiliani.
19. Beati Dii et Marinæ.
20. Sancti Eliæ.
21. Sancti Simeon Salii.
22. Sancti martyris Phœcæ.
23. Sancti martyris Trophimi.
24. Sanctæ martyris Christinæ.
25. Nulla mentio.
26. Sancti Pantaleemonis.
27. Apostolorum Procori et Niconoris.
28. Sancti martyris Gallinici.
29. Sanctorum Silæ et Sylvani.
30. Nulla mentio.

MENSIS AUGUSTUS.

1. Machabæorum.
2. Sancti protomartyris Stephani.
— Eadem die, sanctorum septem puerorum Ephesi.
3. Beati patris nostri Dalmati.
4. Sanctæ martyris Eudociæ.
5. Sancti Eusignii.
6. Transfiguratio in matutino. In liturgia.
7. Nulla mentio.
8. Sancti Æmiliani.
9. Sancti apostoli Matthiæ.
10. Sancti Laurentii.
11. Nulla mentio.
12. Sanctorum Photii et Aniceti.
13. Beati Maximii.
14. Nulla mentio.
15. Sanctissimæ Virginis, in matutino. In liturgia.
16. Sancti Diomedis.
17. Sancti Myronis.
18. Sancti Flori et Lauri.
19. Sancti martyris Andreæ.

A

ΜΗΝ ΙΟΥΔΙΟΣ.

- α'. Τῶν ἀγίων ἀναργύρων.
- β'. Τῆς τιμίας ἑσθῆτος.
- γ'. Λεῖπ.
- δ'. Τοῦ ὁσίου Ἀνδρέου Κρήτης.
- ε'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Φοινικιάτου.
- ζ'. Λεῖπ.
- η'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Προκοκίου.
- θ'. Τοῦ ἀγίου Παγκρατίου.
- ι'. Τῶν ἀγίων με' μαρτύρων.

B

ιδ'. Τῶν ἀγίων ἀποστόλων Ἀκύλα καὶ Σι... (κηρ. scripta littera μ.)

- ιε'. Τοῦ ἀγίου Κηρύκου καὶ Ιουλίττης.
- ις'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἀθηνογένους.
- ις'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Μαρίνας.
- ιη'. Τοῦ ἀγίου Αἰμιλιανοῦ.
- ιθ'. Τοῦ ὁσίου Δίου καὶ Μαρίνας.
- ιχ'. Τοῦ ἀγίου Ἡλίου.
- κα'. Τοῦ ἀγίου Συμεὼν τοῦ Σαλοῦ.
- κβ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Φωκᾶ.
- κγ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Τροφίμου.
- κδ'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Χριστίνης.
- κε'. Ἡ κοιμήσις τῆς ἀγίας Ἀννῆς.
- κς'. Λεῖπ.

C

κζ'. Τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος.

κη'. Τῶν ἀποστόλων Προκόδρου καὶ Νικήνου.

κθ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Καλλινίκου.

λ'. Τῶν ἀγίων Σίλα καὶ Σιλεουσιοῦ.

λα'. Λεῖπ.

ΜΗΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

- α'. Τῶν Μαχαβαλῶν.
- β'. Τοῦ ἀγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου.
- Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῶν ἀγίων ἐπεὰ παῖδεν τὸν Ἐφέσῳ.
- γ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δαλμάτου.
- δ'. Τῆς ἀγίας μάρτυρος Εδδοκίας.
- ε'. Τοῦ ἀγίου Εὐσιγνίου.
- ζ'. Ἡ μεταμόρφωσις; εἰς τὸν δρόμον. Εἰς τὴν τουργίαν.
- ζ'. Λεῖπ.
- η'. Τοῦ ἀγίου Αἰμιλιανοῦ.
- θ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ματθία.
- ι'. Τοῦ ἀγίου Λαυρεντίου.
- ια'. Λεῖπ.
- ιβ'. Τῶν ἀγίων Φωκῶν καὶ Ἀνικῆτου.
- ιγ'. Τοῦ ὁσίου Μαζίμου.
- ιδ'. Λεῖπ.
- ιε'. Τῆς παναγίας, εἰς θρόνον. Εἰς τὴν λεῖπον γίαν.
- ις'. Τοῦ ἀγίου Διεμήδους.
- ιζ'. Τοῦ ἀγίου Μύρωνος.
- ιη'. Τοῦ ἀγίου Φλάρου καὶ Λαύρου.
- ιθ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Ἀνδρέου.

χ'. Τοῦ ἀγίου Θαδδαίου.
 χα'. Τοῦ ἀγίου Λουκίου.
 χβ'. Τοῦ ἀγίου Ἀγαθονίκου.
 χγ'. Λειπ.
 χδ'. Λειπ.
 χε'. Ἀποστόλου Τίτου.
 χζ'. Μάρτυρος Ἀνδρονίκου.
 χζ'. Τοῦ ὁσίου Ποιμένος
 χη'. Τοῦ ἀγίου Μωϋσῆ.
 χθ'. Ἡ ἀποτομὴ τοῦ Προδρόμου.
 λ'. Λειπ.
 λα'. Τῆς τιμίας ζώνης τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

- A 20. Sancti Thaddæi.
 21. Sancti Lucii.
 22. Sancti Agathonici.
 23. Nulla mentio.
 24. Nulla mentio.
 25. Apostoli Titi.
 26. Martyris Andronici.
 27. Beati Pastoris.
 28. Sancti Moysis.
 29. Decollatio Præcursoris.
 30. Nulla mentio.
 31. Venerandæ zone sanctissimæ Deiparæ.

ALIUD SYNAXARIUM.

(BARDINI ibid. p. 154, ex cod. saeculi XII.)

Ἀρχὴ τοῦ Μητρολογίου, ἡρτοὶ τῶν ἁρτασίμων B
ἡμερῶν.

ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ.

α'. Ἀρχὴ τῆς Ινδίκου, καὶ μνήμη τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Στυλίτου.
 β'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Μάμαντος, καὶ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ.
 γ'. Τοῦ ἀγίου ιερομάρτυρος Ἀνθίμου.
 δ'. Τοῦ ἀγίου ιερομάρτυρος Βαβύλα.
 ε'. Τοῦ ἀγίου προφήτου Ζαχαρίου τοῦ πατρὸς τοῦ Προδρόμου.
 ζ'. Τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἐν ταῖς Χώναις εῆς Φρυγίᾳς.
 η'. Τὸ διενέσιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.
 θ'. Τῶν ἀγίων καὶ δικαίων Ἰωακείμ καὶ Ἀννῆς Σάββατον πρὸ τῆς ὑψώσεως.

Κυριακὴ πρὸ τῆς ὑψώσεως.
 ιγ'. Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως.
 ιδ'. Ἡ ὑψώσις τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, Σάββατον μετὰ τὴν ὑψώσιν.
 Κυριακὴ μετὰ τὴν ὑψώσιν.
 ιε'. Τοῦ ἀγίου μαγαλομάρτυρος Νικήτα.
 ις'. Τῆς ἀγίας μαγαλομάρτυρος Εὐφρημίας.
 ς'. Τοῦ ἀγίου μαγαλομάρτυρος Εὐσταθίου.
 ςγ'. Ἡ σύλληψη τοῦ τιμίου Προδρόμου.
 ςδ'. Τῆς ἀγίας πρωτομάρτυρος Θέκλης.
 ςζ'. Ἡ μετάστασις τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεογόνου.
 ςη'. Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ D Χαρίτωνος.
 λ'. Τοῦ ἀγίου ιερομάρτυρος Γρηγορίου τῆς μεγάλης Ἀρμενίας.

ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ.

α'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἀνανίου, καὶ τοῦ ὁσίου Ρωμανοῦ.
 β'. Τοῦ ἀγίου ιερομάρτυρος Κυπριανοῦ καὶ Τουστίνης.

Initium Kalendarii sive festorum dierum:

MENSIS SEPTEMBERIS.

1. Initium Indictionis, et commemoratione beati patris nostri Symeonis Stylitæ.
 2. Sancti martyris Mamantis, et beati Joannis Jejunatoris.
 3. Sancti sacromartyris Anthimi.
 4. Sancti sacromartyris Babylæ.
 5. Sancti prophetæ Zachariæ patris Præcursoris.
 6. Exercitus ducis Michael Chonis Phrygiæ.
 8. Nativitas sanctissimæ Deiparæ.
 9. Sanctorum et justorum Joacim et Annae.
 Sabbathum ante exaltationem.
 Dominica ante exaltationem.
 13. Dedicatio templi sanctæ Christi Dei nostri resurrectionis.
 14. Exaltatio venerandæ et vitiferæ crucis, Sabbathum post Exaltationem.
 Dominica post Exaltationem.
 15. Sancti magni martyris Nicetæ.
 16. Sanctæ magnæ martyris Euphemie.
 20. Sancti magni martyris Eustathii.
 23. Conceptio venerandi Præcursoris.
 24. Sanctæ protomartyris Theoclæ.
 26. Transitus sancti Joannis Theologi.

28. Beati Patris nostri et confessoris Charitonis.
 30. Sancti sacromartyris Gregorii magnæ Armenie.

MENSIS OCTOBERIS.

1. Sancti apostoli Ananii, et beati Romani.
 2. Sancti sacromartyris Cypriani et Justinæ.

5. Sancti sacromartyris Dionysii Areopagite.

6. Sancti apostoli Thomae.

7. Sanctorum martyrum Sergii et Bacchi.

16. Sancti martyris Longini centurionis.

18. Sancti apostoli et evangelistae Lucae.

20. Sancti magni martyris Artemii.

21. Beati patris nostri Hilarionis magni

22. Sancti patris nostri Aberci.

23. Sancti apostoli Jacobi fratris Dei.

24. Sancti martyris Arethae et sociorum ejus.

25. Sanctorum martyrum notariorum Marciani et Martyrii.

26. Sancti magni martyris Demetrii, et commemoratio magni terrae motus.

MENSIS NOVEMBER.

4. Sanctorum anargyrorum Cosme et Damiani.

2. Sanctorum martyrum Acindyni, et sociorum ejus.

6. Sancti Pauli confessoris.

8. Congregatio incorporalium.

12. Sancti patris nostri Joannis Eleemosynarii.

13. Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi.

14. Sancti apostoli Philippi,

16. Sancti apostoli et evangelistae Matthei.

17. Sancti patris nostri Gregorii Thaumaturgi.

21. Presentatio sanctissimae Deiparae.

25. Sanctorum sacromartyrum Clementis Romanorum, et Petri Alexandrini.

27. Sancti magni martyris Jacobi Persae.

28. Sancti sacromartyris Stephanii Junioris.

30. Sancti apostoli et primi vocali Andreae.

MENSIS DECEMBER.

4. Sancte magnae martyris Barbarae.

5. Beati patris nostri Sabae.

6. Sancti patris nostri Nicolai.

9. Conceptio sancte Annae.

12. Sancti patris nostris Spyridonis.

13. Sanctorum magnorum martyrum Eustratii et sociorum ejus.

17. Sanctorum trium puerorum et Daniel prophetae.

20. Sancti sacromartyris Ignatii Theophori.

Dominica sanctorum patrum.

Sabbatum ante Christi nativitatem.

Dominica ante Christi nativitatem.

24. In exspectatione nativitatis Christi.

25. Christi nativitas.

A γ'. Τοῦ ἀγίου ειρομάρτυρος Διονυσίου τῷ ἡμέρᾳ παγῆτου.

ζ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Θωμᾶ.

η'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Σεργίου καὶ βαῖκην.

ιζ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Λογγίνου τῷ ἡμέρᾳ τάρχου.

ιη'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ιωάννου.

κ'. Τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου.

κα'. Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Παύλου τῷ μήνᾳ γάλου.

κβ'. Τοῦ ἐν ἄγιοις πατρὸς ἡμῶν Ἀδερχέλου.

κγ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἰακώβου τῷ ἡμέρᾳ Θεοῦ [Ἀδελφοθέου].

κδ'. Τοῦ ἀγίου μαρτυρος Ἀρέθα, καὶ τὸν αὐτὸν.

κκ'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων νοταρίων Μαρινοῦ καὶ Μαρτυρίου.

κζ'. Τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, πιάνων σημαντικούς τοῦ μεγάλου σεισμοῦ.

MHN ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ.

α'. Τῶν ἀγίων ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Αἰρανοῦ.

β'. Τῶν ἀγίων μαρτύρων Ἀκινθίου καὶ τοῦ αὐτοῦ.

ζ'. Τοῦ ἀγίου Παύλου τοῦ διαιλογητοῦ.

η'. Ἡ σύναξις τῶν ἀτωμάτων.

ιβ'. Τοῦ ἐν ἄγιοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

ιγ'. Τοῦ ἐν ἄγιοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

C δ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Φιλίππου.

ε'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ιησοῦ.

ζ'. Τοῦ ἐν ἄγιοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου Θαυματουργοῦ.

η'. Ἡ εἰσόδος τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

κα'. Τῶν ἀγίων ιερομάρτυρων Κλήμεντος Ρώπης καὶ Πίτερου Ἀλεξανδρείας.

κζ'. Τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Ἰακώβου τοῦ Πέτρου.

κη'. Τοῦ ἀγίου ὁσιομάρτυρος Στεφάνου τοῦ Νέου.

λ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου καὶ επρωτοπόλιτοῦ Βραδείου.

MHN ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ.

D δ. Τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας.

ε'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα.

ζ'. Τοῦ ἐν ἄγιοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου.

η'. Ἡ σύλληψις τῆς ἀγίας Ἀννης.

ιβ'. Τοῦ ἐν ἄγιοις πατρὸς ἡμῶν Σπυρίδωνος.

ιγ'. Τῶν ἀγίων μεγάλων μαρτύρων Εὐστρατίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

ιζ'. Τῶν ἀγίων τριῶν πατέρων καὶ Διονυσίου προφήτου.

κ'. Τοῦ ἀγίου ιερομάρτυρος Παύλου τοῦ Θεοφόρου.

Κυριακὴ τῶν ἀγίων προπάτρων.

Σάββατον πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.

Κυριακὴ πρὸ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.

κδ'. Τῇ παραμονῇ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως.

κε'. Ἡ Χριστοῦ γέννησις.

κς'. Ἡ σύναξις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.
 κζ'. Τοῦ ἀγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου. Σάβ-
 βατον μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν.
 Κυριακὴ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν.
 κθ'. Τῶν ἀγίων νηπίων.
 λα'. Τῆς ὁσίας Μελάνης τῆς Ρωμαίας.

ΜΗΝ ΙΑΝΝΟΥΑΡΙΟΣ.

α'. Ἡ κατὰ σάρκα περιτομὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς
 ἡμῶν Βασιλείου τοῦ μεγάλου.

β'. Τοῦ ἀγίου Σιλεύστρου πάπα Ρώμης.

γ'. Ἡ σύναξις τῶν ἀγίων οὐκοποστόλων.

Σάββατον πρὸ τῶν Φώτων.

Κυριακὴ πρὸ τῶν Φώτων.

ε'. Τῇ παραμονῇ τῶν Φώτων.

ζ'. Τὰ διγια Θεοφάνια.

θ'. Τοῦ ἀγίου μάρτυρος Πολυεύκτου.

ι'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ
 Νύσσης.

ια'. Τοῦ ἀγίου Θεοδόσιου τοῦ κοινοβιάρχου.

ιε'. Τοῦ ὄσιου Ἰωάννου τοῦ καλυβίτου.

ιι'. Ἡ προσκύνησις τῆς τιμίας ἀλύσεως τοῦ ἀγίου
 ἀποστόλου Πέτρου.

ιιι'. Τοῦ ὄσιου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀντω-
 νίου τοῦ μεγάλου.

ιη'. Τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν Ἀθανασίου καὶ
 Κυρίλλου.

ικ'. Τοῦ ὄσιου πατρὸς ἡμῶν Εὐθύμιου τοῦ μεγά-
 λοῦ.

ια'. Τοῦ ὄσιου πατρὸς ἡμῶν Μαξίμου τοῦ ὁμολο-
 γῆτοῦ.

ιγ'. Τοῦ ἀγίου Ιερομάρτυρος Κλήμεντος καὶ
 Ἀγαθαγγέλου.

ιε'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ
 Θεολόγου.

ιι'. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ ἀγίου Ἰωάν-
 νου τοῦ Χρυσοστόμου.

ια'. Τῶν ἀγίων ἀναργύρων Κύρου καὶ Ἰωάννου.

ΜΗΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ.

α'. Τοῦ ἀγίου μεγάλου μάρτυρος Τρύφωνος.

β'. Ἡ ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ.

γ'. Τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Συμεὼν τοῦ θεοδόχου.

η'. Τοῦ ἀγίου μεγάλου μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ
 στρατηλάτου.

ιζ'. Τοῦ ἀγίου μεγάλου μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ
 Τήρωνος.

ιθ'. Ἡ εὑρεσις τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρό-
 μου.

ΜΗΝ ΜΑΡΤΙΟΣ.

θ'. Τῶν ἀγίων μεγάλων μαρτύρων μὲν τῶν ἐν Σε-
 βαστείᾳ.

ιε'. Ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

ΜΗΝ ΑΠΡΙΛΙΟΣ.

α'. Τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αιγυπτίας.

κθ'. Τοῦ ὄσιου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Συ-
 κεώτου.

- A 26. Congregatio sanctissimæ Deiparae.
 27. Sancti protomartyris Stephanii.
 Sabbatum post Christi nativitatem.
 Dominica post Christi nativitatem.
 29. Sanctorum parvolorum.
 31. Beatae Melaniae Romanæ.

MENSIS JANUARIUS.

1. Circumcisio secundum carnem Domini nostri
 Iesu Christi, et commemoratione sancti patris nostri
 Basilii magni.
 2. Sancti Sylvestri papæ Romani.
 3. Congregatio sanctorum septuaginta apostolo-
 rum.
 Sabbatum ante Luces.
 B Dominica ante Luces.
 5. In expectatione Lucium.
 6. Sancta Dei manifestatio.
 9. Sancti martyris Polyeucti.
 10. Sancti patris nostri Gregorii Nysseni.

11. Sancti Theodosii coenobiarchæ.
 15. Beati Joannis calybitez.
 16. Adoratio venerandæ catenæ sancti Petri apo-
 stoli.
 17. Beati et theophori patris nostri Antonii ma-
 gni.
 18. Sanctorum nostrorum patrum Athanasii et
 Cyrilli.
 20. Beati patris nostris Euthymii magni.
 21. Beati patris nostri Maximi confessoris.
 23. Sancti sacromartyris Clementis et Agathan-
 geli.
 25. Sancti patris nostri Gregorii Theologi.

27. Translatio reliquiarum sancti Joannis Chry-
 sostomi.
 31. Sanctorum anargyrorum Cyri et Joannis.

MENSIS FEBRUARIUS.

1. Sancti magni martyris Tryphonis.
 2. Præsentatio Domini nostri Iesu Christi.
 3. Sancti et justi Simeonis qui Deum accepit.
 8. Sancti magni martyris Theodori exercitus
 præfecti.
 17. Sancti magni martyris Theodori Teronis.
 24. Inventio venerandi capitis Præcursoris.

MENSIS MARTIUS.

9. Sanctorum maguorum martyrum quadraginta
 in Sebastia.
 25. Annuntiatio sanctissimæ Deiparae.

MENSIS APRILIS.

1. Beatæ Mariæ Ægyptiacæ.
 22. Beati patris nostri Theodori Syceotis.

23. Sancti magni martyris Georgii.
30. Sancti apostoli Jacobi.

MENSIS MAIUS.

2. Sancti patris nostri Athanasii magni.
8. Sancti apostoli et evangelistae Joannis theologi.
21. Sanctorum imperatorum et pariter apostolorum Constantini et Helenes.
24. Beati Simeonis in monte mirabili.
25. Inventio venerandi capituli Præcursoris.

MENSIS JUNIUS.

8. Sancti magni martyris Theodori exercitus præfectori.
19. Sanctorum apostolorum Bartholomai et Barnabæ.
24. Nativitas Præcursoris.
27. Beati patris nostri Samson hospitalarii.

28. Translatio reliquiarum sanctorum Cyri et Joannis.
29. Sanctorum et principum apostolorum Petri et Pauli.
30. Congregatio sanctorum duodecim apostolorum.

MENSIS JULIUS.

1. Sanctorum anargyrorum Cosmæ et Damiani.
2. Depositio venerandæ vestis sanctissimæ Deiparæ.
8. Sancti magni martyris Procopii.
11. Sanctæ magnæ martyris Euphemiaz.
13. Sanctorum magnorum martyrum Ciryci et Juliæ.
16. Sanctorum patrum qui in sex synodis adfuerunt.
17. Sanctæ magnæ martyris Marinæ.
20. Sancti et gloriosi prophete Eliæ.
22. Sanctæ Mariæ Magdalenaæ.
25. Sanctæ Annæ matris Deiparæ.
26. Sancti magni martyris Panteleemonis.
30. Sancti et justi Eudœimi.

MENSIS AUGUSTUS.

1. Sanctorum Machabæorum.
2. Translatio reliquiarum sancti protomartyris Stephani.
6. Transfiguratio Domini nostri Jesu Christi.

15. Dormitio sanctissimæ Deiparæ.
16. Translatio sancti Mandelii.
24. Sanctorum apostolorum Bartholomai et Titi.

29. Decollatio venerandi capituli Præcursoris.

31. Depositio venerandæ zonæ sanctissimæ Deiparæ.

A ιγ'. Τοῦ ἀγίου μεγάλου μάρτυρος Γεωργίου.
λ'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἰακώβου.

ΜΗΝ ΜΑΙΟΣ.

- β'. Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθηναῖον μεγάλου.
η'. Τοῦ ἀγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.
κα'. Τῶν ἀγίων βασιλέων καὶ ἰατρούς Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.
κδ'. Τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ἡρῷ.
κε'. Ἡ εὐρεσίς τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προφήτου.

ΜΗΝ ΙΟΥΝΙΟΣ.

- η'. Τοῦ ἀγίου μεγάλου μάρτυρος Θεοφίλου στρατηλάτου.
ιθ'. Τῶν ἀγίων ἀποστόλων Βερθολομαίου, μητρόνυάδα.
ιδ'. Τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρόμου.
ιζ'. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σωμφών τοῦ ἑννοχοῦ.
κη'. Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τῶν ἀγίων Κορού καὶ Ιωάννου.
κθ'. Τῶν ἀγίων καὶ κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.
λ'. Ἡ σύναξις τῶν ἀγίων ιβ' ἀποστόλων.

ΜΗΝ ΙΟΥΛΙΟΣ.

- α'. Τῶν ἀγίων ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.
β'. Ἡ κατάθεσίς τῆς τιμίας ἐπιθῆτος τῆς ὑεταγίας Θεοτόκου.
η'. Τοῦ ἀγίου μεγάλου μάρτυρος Πισκοπίου.
ια'. Τῆς ἀγίας μεγάλης μάρτυρος Εὐστηρίζης.
ιε'. Τῶν ἀγίων μεγάλων μαρτύρων Κηρύκων Τευλίτης.
ιζ'. Τῶν ἀγίων πατέρων τῶν ἐν ταῖς ἑγκαλίαις ἀγίων Αἰγαίων πατέρων.
ιη'. Τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Μαρίνης.
κ'. Τοῦ ἀγίου καὶ ἀνδέξου προφήτου Ἡλίου.
κβ'. Τῆς ἀγίας Μαρίας τῆς Μαγδαληῆς.
κε'. Τῆς ἀγίας Ἀννης τῆς μητρὸς τῆς Θεοτόκου.
κζ'. Τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος.
λ'. Τοῦ ἀγίου καὶ δικαίου Εύδοκίμου.

D ΜΗΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

- α'. Τῶν ἀγίων Μακκαβαίων.
β'. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ ἀγίου ερμηνέα μάρτυρος Στεφάνου.
γ'. Ἡ μεταμόρφωσίς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.
ιε'. Ἡ κοίμησις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.
ιζ'. Ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ ἀγίου Μανδηλίου.
κδ'. Τῶν ἀγίων ἀποστόλων Βερθολομαίου τοῦ Τίτου.
κθ'. Ἡ ἀποτομὴ τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προφήτου.
λα'. Ἡ κατάθεσίς τῆς τιμίας ζώνης τῆς ἑγκαλίας Θεοτόκου.

Εὐαγγέλια εἰς μνήμας διαχόρους ἀγίων.

Εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Εἰς ἐγκαίνια ναοῦ. Εἰς ἀπωμάτους. Εἰς τὸν Πρόδρομον. Εἰς προφήτας. Εἰς ἀποστόλους. Εἰς μάρτυρας. Εἰς ἑνα μάρτυρα. Εἰς γυναῖκας μάρτυρας. Εἰς ἵεράρχας. Εἰς ἱερομάρτυρας. Εἰς ὄσιους. Εἰς ὁσιομάρτυρας. Εἰς ὄστας γυναῖκας. Εἰς σχῆμα. Εἰς ἀσθενεῖς. Εἰς κοιμηθέντας. Εἰς σειραν. Εἰς ἐμπρησμόν. Εἰς ἀνομβρίαν. Εἰς ἐπι-Ερομήν ἔθνων. Εἰς ἐπινίκια βασιλέων. Ἐπὶ ἑορμα-λιγουμένων. Εἰς πᾶσαν αἴτησιν.

A Evangelia in commemorationes sanctorum di-versas.

In sanctissimam Deiparām. In dedicationem tem-pli. In incorporales. In Præcursorē. In prophetas. In apostolos. In martyres. In unum martyrem. In mulieres martyres. In pontifices. In sacromartyres. In beatos. In beatos martyres. In beatas mulieres. In vestitum. In infirmos. In hos qui dormierunt. In terre motum. In incendium. In pluviam. In incur-sionem gentium. In victorias imperatorum. In con-flentibus. In omnem supplicationem.

FORMULA ABJURATIONIS ATHINGANORUM.

(BANDINI lib. cīt. p. 420.)

"Οπως χρή δέχεσθαι τοὺς ἀπό "Αθιγγάρων τῷ B Quomodo debeant recipi qui ab Athinganis ad fidem ὥρθισσε φίστει προσερχομένους, καὶ βαπτίζεσθαι μέλλοντας.

Ο δεῖνα ἀπὸ Μελχισεδεκιῶν, τῶν καὶ Θεοδοτιανῶν, καὶ Ἀθιγγάνων προσιών τῇ πίστι τῶν Χριστιανῶν, οὐ διὰ τινα βίσν, ή ἀνάγκην, ή φόδον, ή ἐπήρειαν, ή πενίαν, ή διὰ χρέως, ή ἐγκλημα κατ' ἔμοῦ κινούμενον, ή διὰ ἔτερον τινα τρόπον ἀπηγραφευμένον, ἀλλ' ὡς ἐξ δῆλης φυχῆς, καὶ καρδίας τὸν Χριστὸν ἀγαπῶσης καὶ τὴν αὐτοῦ πίστιν, ἀναθεματίζω πᾶσαν τὴν τῶν Μελχισεδεκιῶν, ήτοι Θεοδοτιανῶν καὶ Ἀθιγγάνων αἱρεσιν, καὶ τοὺς αἱρεσιάρχας διπαντας, Θεόδοτον, φημι, τὸν Συντέα, καὶ τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς Ἀσκληπιάδην, καὶ Ἐρμόφιλον, καὶ Ἀπολλωνίδην, καὶ Θεόδοτον τὸν Τραπεζίτην, διτις μάλιστα γέγονεν ἀρχηγὸς τῆς αἱρέσεως, ταῦτης. C Αναθεματίζω καὶ τοὺς καθεξῆς διδασκάλους; τῶν Ἀθιγγάνων, δοσι κατὰ γενεὰν ἐκάστην διχρι τοῦ νῦν γεγόνασι, καὶ δοσι σήμερόν εἰσι, καὶ γίνεσθαι μέλλουσιν. Αναθεματίζω πάντας τοὺς φρονοῦντας, καὶ δοξάζοντας, καὶ διδάσκοντας, καὶ λέγοντας, ζει δ Μελχισεδεκ οὐκ ἦν δινθρωπός, ἀλλὰ δύναμις Θεοῦ μεγάλη διατρίβουσα ἐν ἀκτονομάστοις τόποις, καὶ δι τοῦτο λέγεται δ Χριστός, ὡς διύτερος, καὶ ὑποδέστερος, κατὰ τὴν ἐκείνου τάξιν ἴερτεσειν. Αναθεματίζω τοὺς λέγοντας, δι τοῦ Μελχισεδεκ, ήτοι ἡ μεγάλη δύναμις, δ Θεός, καὶ πατήρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ἐστι, καὶ δὲ τοῦτο καλεῖται ἀπάτωρ, ἀμάτιωρ, ἀγενειαλόγητος. Αναθεματίζω τοὺς φυλάττοντας μὲν, ὡς Τουδαίους τὸ Σάδδατον, ὡς ἀθνακούς δὲ καὶ τὴν περιτομὴν διακόνοντας, καὶ τὸ βάπτιστα. Αναθεματίζω τοὺς χρωμένους μαντείας, καὶ χρηματείας, καὶ γοητείας, καὶ δι' αὐτῶν καὶ βλάπτειν, καὶ ὀφελεῖν ἀνθρώπους ἐπαγγελλομένους. Αναθεματίζω τοὺς ἐπικαλούμενους δαιμόνια τίνα, δι τὰ πρῶτα καλούντας Σωρού, καὶ Σεχάν, καὶ Ἀρχέ, καὶ δι' αὐτῶν τὴν Σελήνην δῆθεν ἔλχοντας πρὸς ἑαυτούς, καὶ ἐρωτῶντας αὐτὴν περὶ ὧν βούλονται. Αναθεματίζω τοὺς ἐπιτίθεντας τοὺς ἀστρ-

D

Talis... a Melchisedecitis, et Theodotianis, et Athinganis accedens ad fidem Christianorum, non ob quamlibet vim, aut necessitatem, aut timorem, aut minas, aut paupertatem, aut ob debitum, vel accusationem contra me illatam, aut ob aliam quamlibet rationem prohibitam, sed quasi e tota anima, et toto corde Christum diligente, et ejus fidem, anathematizo omnem Melchisedecitorum, id est Theodotianorum et Athinganorum hæresim, et omnes hæresiarchas, Theodotum, dico, suturem, et illius discipulos Asclepiadem et Hermophilum, et Apollonidem, et Theodotum nummularium, qui cunque præsertim fuerit dux istius hæresis. Anathematizo etiam sequentes doctores Athinganorum, quicunque in quaque generatione usque nunc extiterunt, et quicunque hodie existunt, et fieri debent. Anathematizo omnes cogitantes, opinantes, docentes et dicentes Melchisedec non suisse hominem, sed virtutem Dei magnam residentem in locis inno-minatis, et majorem illum Christo esse, et ob hoc dici Christum quasi secundum, et inferiorem, secundum ejus ordinem sacerdotem esse. Anathematizo dicentes, Melchisedec, id est hanc virtutem magnam, Deum et patrem Domini nostri Jesu Christi esse, et ob id vocari sine patre, sine matre, sine genealogia. Anathematizo observantes quidem Sabbatum, ut Judæos, et contemnentes, ut ethni-cos, circumcisioνem et baptismum. Anathematizo utentes divinationibus, et philtiris, et magiis, et profidentes per hæc nocivum et profectum homini-nibus praestari. Anathematizo invocantes quædam dæmonia, quorum prima vocantur Sora, Sochan et Arche, et per ea Lunam inde ad se attrahentes, et interrogantes illam de quibus placet.... Anathematizo imponentes stellis hominum nomina, et per dæmoniorum phantasias has in invicem moveri contendentes; et ita dicentes; stella talis... stellam

*In'is... existit, et oportet omnino ut sit ille hoc Α σιν ἀνθρώπων ὄντατα, καὶ διὰ φυνασίας λεπτούς καὶ αὐτοὺς κατέχειν αὐτοὺς καὶ' ἀλλήλων σφραγίδους, καὶ οὕτω φημίζοντας, ὡς ὁ τοῦ δεῖνος ἐστι τοῦ τοῦ δεῖνος ἔσθεται, καὶ δεῖ πάντας εἶναι χριστούτερον τόνδε ἔσταινον, καὶ εἰπεύχεστερον. Ἀναθεματίζω τοὺς ἐν προστοιήσει καθαρίστος μηδ θρησκίαν διδάσκοντας, καὶ βιβλοστομάνος τὴν ἀνθρωπον, διστις αὐτοῖς οὐκέτι διδάσκοντας, μηδὲ τοῦτο μῆτε προσεγγίζειν τινὶ τούτῳ, μηδὲ προσεγγίζεσθαι παρὰ τίνος ἀνεγκαμνούς, μηδὲ διδάσκειν τι, μῆτε λαμβάνειν διὰ χειρῶν· εἰ δὲ γίνεται κατὰ τύχην τοιούτον, εὐθὺς ἐπὶ καθαρισμοῦ πιλοτρῷ χωροῦντας, ὡς μεμολυσμένους, καὶ ἀπολήπτους γεγονότας. Ἀναθεματίζω πρὸς τούτους; Ήπιον ἔτερον Θεός, καὶ ἐπιτίθεμα, καὶ πάνταν τρι-
factorem cœli et terræ...
αὐτῶν τελούμενην. Ταῦτα τοινυν ἀπαντα ἀναθεματίζω, καὶ ἀποστρεφόμενος, καὶ ἀποτατάμα αὐτοῖς, συντάσσομαι τῷ Χριστῷ, καὶ πιστεύω εἰς Ἑννα Θεὸν Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν εἰςτοι, καὶ γῆς.*

OPUSCULA MORALIA.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΩΦΕΛΙΜΟΣ

'Εις καλαῖς λογοταξίας συλλεγεῖσα, καὶ ἀνάμηνσις δηλοῦσα τοῦ καραδόξως γεροπέτρου θείασ. ήττα Πέρσαι καὶ Βάρβαροι τὴν βασιλίδα ταύτην πολέμῳ περιεκύλωσαν· οἱ καὶ ἀκάλοτο τοιούτην δικῆς πειραθέντες· ή δὲ κάλις ἀστικής συντερηθεῖσα πρεσβείας τῆς Θεοτόκου, ἐπησίας ἵστησι εὐχαριστήριον. Ακάδιστον τὴν ημέραν κατορομάζουσα.

UTILIS NARRATIO

E veteri collecta historia, novum miraculum in memoriam revocans ac declarans, editum cum Persæ ac Barbari urbem hanc regiam obsidissent: qui et perierunt, dum ulciscente Numine, urbe interim, quam Dei Genitrix suis intercessionibus servatim cotumem, votis annuis gratiarum actionis cantica exinde excolverent, indicta rei hęc die anniversaria, τῆς Ἀκαθίστου (1) nomine.

(Combris. Auctar. II, 805.)

Administrante Heraclio rem Romanam, Cosroes C Persarum rex, Barbarorum exercitum suum cum gravi misit virtute, ut orientales omnes Romanū imperii provincias excurreret, haud aliter ac fulgor quoddam omnis incendentem, absumptem ac destruentem. Hic, secure admodum atque libere Orientem depopulatus, ac obviis quibusque Romanis, nemine prohibente, ejusve late procedentem impetum retardante, internectioni datis: Quippe cum Romanæ vires valde dejectæ essent, ejus qui

(1) *Grati animi multam significationem habet illius sacræ diei observantia, cuius totam noctem in sacris vigiliis orantes agunt, ingentia illa beneficia recolendo, quæ hic perstringuntur. Videri potest*

Ἐν τοῖς χρόνοις Ἡρακλεου τοῦ τῶν Ρωμαίων βασιλέως, Κοσρόης δὲ τῶν Περσῶν ἀρχὴν ἔχον, ἦστεις βάρβαρον αὐτοῦ στρατηγὸν μετὰ ὄντων βαρετας, πάσσον τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους ἔργον κατείμαντον, δικῆν σκηπτοῦ τίνος ἐμπικρώντα καὶ παραχαίνοντας καὶ ἀφανίζοντα. Οὗτος; κατὰ πολλὴν τὴν ἐώραν λεηλατῶν, καὶ ὀλοφρεύων τοὺς παραχάνοντας αὐτῷ Ῥωμαίους, οὐδὲνδε καλύπτοντος, ἐπὶ πολὺ φορέν αὐτοῦ ἀναχόπτοντος; ἴστε τὸν Ῥωμαῖον δυνάμεων μάλιστα τεταπεινωμένον, το

S. Nicephorus, qui videtur accuratius propositas res illius temporis. Quædam paucis differunt illis quæ habent Synaxaria, exceptio tantum Eba-

ρυάτη καὶ θηρώδει ὡμότητι τοῦ τηνικαῦτα τὴν Ἀ imperium Romanum regebat gravissima ac ferina crudelitate, tyranni Phocæ viri militaris, εὗtrite : Στρατιώτου), φθάσας εἰς Χαλκηδόνα, τίθεται λοιπὸν ἐπ' αὐτῆς χάρακα, καὶ πάντα τὰ πρὸς πολιορκίαν ταύτης τῆς μεγαλοπόλεως ἔξευτρεπίζει· τοῦτο γάρ αὐτῷ καὶ βεβούλευτο, καὶ τρόπῳ παντὶ ἐσπουδάζετο. Ταῦτα δρῶν δὲ Ἡράκλειος, μετὰ τὸν τυραννήταντα Φωκᾶν δρτὶ τῆς βασιλείας ἐπειλημμένος, σφόδρα περιπλήκτης καὶ κατώδυνος γεγονὼς, λιπών τὰ βασιλεῖα, διὰ τοῦ Εὔξεινου πόντου, συναγαγὼν τὰς ἵτις περιούσιας τῶν στρατευμάτων δυνάμεις, ἀθρόως οὐδὲν προμαθόντων τῶν ἐν Περσίδι, τῇ χώρᾳ προσβάλλει. Γνοὺς δὲ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ βασιλέως δὲ Σκύθης Χαγάνος, εὐθὺς ελέγχει ἔργου· καὶ τὴν μὲν θάλασσαν, πλοίων ἐπίτηρου τοῦν παρ' αὐτοῖς, ἀδὲ τὸν εἶδος ἐπιμήκους σχεδίαζεσθαι ξύλου, μονθεύλα βιρβάρφωνη προσταχορεύονται, τὴν δὲ γῆν, Ιππέων τοις καὶ πάνων.

Οὐ δὲ κατὰ τὴν βασιλίδα λαδὸν, ὑπὸ Σεργίου τοῦ τὴν πατριαρχείαν ἔχοντος τότε, πολλὰ παρεκάλετο, καὶ πρὸς τὸ μὴ πίπτειν ἐδίδασκετο, Θαργίστε, τέκνοις· καὶ μόνον εἰς Θεόν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν τῆς σωτηρίας ἀραδάμεθα, καὶ πρὸς αὐτὸν χειράς, καὶ δυματα δὲ διλῆς γυνῆς αἱρώμεν, καὶ αὐτὸς τὰ περιστοιχίσαντα ἡμᾶς κακὰ λύσει, καὶ πάρτα τὰ καθ' ἡμῶν διασκεδάσσει τῶν βαρβάρων βουλεύματα. Τούτοις θαρρήτας τοῦ Σεργίου τοῖς λόγοις δὲ ἐν τῇ πόλει λαδὸν, ἔμενον πάντες τῇ πίστει νευρούμενοι, τῇ εἰς τὴν ἄχραντον Θεοτόκον, καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς εὐδοκήσαντα διὰ φιλανθρωπίαν τεχθῆναι Χριστὸν καὶ Θεόν ἡμῶν· καὶ προστεχόμενοι τὸ Ἔλεος αὐτοῦ ἰδεῖν ἐπ' αὐτοῖς, ἐκπρέπουν τῇ ἐλπίδι, οὐ μετὰ μικρὸν καὶ ἡξάθησαν, καὶ τῆς ἐλπίδος κενοὶ οὐκ ἔξεπεσον.

Οὐ δέ παρδ βασιλέως εἰς φυλακὴν τῆς πόλεως καταλειφθεὶς, Βῶνος διοικητα, δοσα δινατὸν ἥν ἀντιμηχανόθει, πάντα πράττων καὶ ποιῶν, οὐκ ἡμέλει. Βούλεται γάρ δὲ Θεός ἡμῶν, μὴ ἀργούς· καὶ ἀπράκτους καθῆσθαι, ἀλλὰ τι καὶ ἐνεργεῖν, καὶ ἐπινοεῖσθαι μὲν τίνα καὶ ἀφ' ἡμῶν, ἐπ' αὐτὸν δὲ πάσαν ἔχειν σωτηρίας τὴν προσδοκίαν. Οὕτω καὶ τῷ Ἱησοῦ τῷ παιδὶ Ναυῆ, ἐνέδρας ποιῆσαι κατὰ τῆς Γαλ., ἐνετείλατο· καὶ τὸν Γεδεώνα κατὰ τῶν Μαδιγανῶν ὑδρίας, καὶ λαμπάσι τεξώπλιον. Ἄλλ' ὁ μὲν Βῶνος τείχη ὡχύρου, καὶ πάντα τὰ πρὸς πολεμικὴν χρείαν ἔχήτως· Σέργιος δὲ δὲ Ιεράρχης, τὰς Ιερᾶς εἰκόνας τῆς Θεομήτορος, αἵς μάλιστα καὶ βρέφος δὲ Σωτῆρ ἔχεικονισθεῖς, ἐν ἀγκάλαις τῆς μηρὸς ἐνεργέστο, ταύτας λαδῶν, περιφερεῖ τὰ τείχη· τῇ μὲν πόλει, ἀσφάλειαν ἐκ τούτου περιποιούμενος· τοῖς δὲ Βερβάροις καὶ πολεμοῖς, πτόσηιν καὶ ὅλεθρον καὶ ψυγήν· ἀ πάντα μικρὸν διτερον ἐπελθόντα αὐτοῖς, ἀφανισμῷ ἀπαντας δέδωκε παντελεῖ.

Γει κατὰ τὴν Χαλκηδόνα στρατοπεδεύσαμενος· Πέρσαι ἡρεγνυτο πυρπολεῖν τὰ πέριξ τῆς Χαλκηδόνος καὶ γειτνιάζοντα, καὶ τόλλα πάντα ποιεῖν, δοσα τοῖς πολιορκεῖν προθεμένοις ἐργάζεσθαι σύνηθες· ὡσαύ-

B C ητε : Chalcedonein veniens, in ea deinceps vallum ponit, atque opportuna omnia ad magnam hanc obsiden-dam civitatem disponit : ita enim illi constitutum erat, hocque modis omnibus studebat. Hec videns Heraclius, qui nuper post tyrrannum Phocam imperii regimen susceperebat, valde anxius, gravique dolore affectus, relicta regia, collectis Romanis copiis, quæ superstites erant, per Pontum Euxi-num, repente, cum nihil Persæ cognovissent, eo-rum regionem invalidit. Cognita autem Chaganus Scytha imperatoris expeditione, statim operi insistit : ac mare quidem Scyblicis replet monoxylis lintribus, sic barbara voce nuncupatis, quod ex uno prælongo ligno, tumultario velut opere con-fecta sint ; terram vero equestri milite ac pedestri.

Sergius interim patriarcha, populum in urbe regia constitutum multis hortabatur, docebatque ut ne animis conciderent. Confidite, aiebat, filii, inque Deum solum nostræ spem salutis referamus, atque ad eum manus ac oculos ex toto animo leve-mus, ipseque mala dissolvet quæ nos circumstete-runt, ac omnia adversum nos Barbarorum dissipabit consilia. His Sergii sermonibus animatus populus, qui erat in urbe, manserunt omnes, fide in inteme-rataū Deiparami roborati, atque in eum, qui ex ipsa per clementiam nasci voluit, Christum Deum nostrum; perseverabantque forti animo, exspe-ctantes videre misericordiam ejus super ipsos, quam brevi post consequi meruerunt, nec vacui a sua spe exciderunt.

Ils autem qui ad urbis custodiam ab imperatore reliquias fuerat, Bonus nomine, nihil non adversus Barbarorum machinamenta sedulo moliebatur, quantæ vires erant. Vult enim Deus, ut ne inertes ac otiosi desideamus; sed ut etiam aliquid operæ conferamus; et ut quædam quidem a nobis ipsi inveniamus, ac spem tamen omnem salutis in ipso habeamus. Sic etiam jussit Iesu filio Nave ut insi-dias poneret adversus Gai¹, Gedeonemque hydriis ac lampadibus adversus Medianitas instruxit². Ceterum Bonus quidem muniebat muros, omnia-que bello opportuna parabat : at Sergius pontifex, sacras Dei Genitricis imagines, quibus maxime insans quoque Salvator in ulnis Matris repræsenta-batur, assumens, muros circuibat, ea supplica-tione, cum urbi tutamen concilians, tum Barbaris ac hostibus consternationem, interitum ac fugam; quæ brevi eis illata, omnimodo exterminio tradi-derunt.

Quoniam vero Persæ ad Chalcedonis muros castra metali, omnia in circuitu ac vicina Chalcedoni, coepérant igni vastare, omniaque alia iis consueta facere, quibus constitutum est ut urbem aliquam

¹ Iesu scilicet. ² Judic. ... 18

expugnat; ac similiter Scythæ ac Barbæ, eadem et ipsi atque Persæ sacre videbantur; accipiens iterum patriarcha, Domini ac Salvatoris nostri Jesu Christi imaginem non manufactam (2), ac vestem pretiosam sacratissimæ Mariæ; ad hanc vero, etiam vivificæ ligna, urbis muros circuibat, ac cum lacrymis, orabat dicens: *Exsurge, Domine, et dissipabuntur inimici tui: et sicut sumus deficimus, et fluent sicut cera a facie ignis*³.

Vixit tertius dies ab ea populatione transierat, cum Scytharum dux, exercitum omnem urbi admoveat. Tantæ porro erant hostium copiæ, cum et numero pene innumerabili, tum etiam armorum munitionibus apprime instructo militiæ; ut, quo rem universam ex paucis declarem, decem Scythæ cum uno Romano conflicti essent. Nihilominus tamen Christianorum exercitus præses ipsa ac propugnatrix intemerata Deipara; illa, eorum qui invocant, celerrima adjutrix, plures excurrentium Scytharum ad divinum ipsius templum quod in Fonte vocant (3), per levioris armaturæ milites, incans, nedum eo stratagemate Scytharum ducis audaciam repressit, sed et ut etiam quod acciderat, velut arrhabonem ac præludium futuri postmodum omnimodi eorum interitus haberet, interim efficit. Exinde enim Romani animos assumentes, multaque fiducia aucti, manus in dies cum hoste conserebant; pugnante pro eis ac auxiliante Deipara, robustioresque efficiente; confundente au-

A τως δὲ καὶ οἱ Σκύθαι καὶ Βάρβαροι, τὰ περιπλήσια τοῖς Πέρσαις ποιοῦντες ἐφαίνοντο· λαβὼν πάλιν διατριάρχης τὸν ἀχειροποίητον τύπον τοῦ Κυρίου, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν τῆς πτωγαίου τιμίζων ἐσθῆτα· Εἴτε τὰ ζωοποίησία, διὰ τῶν τειχῶν περιήρχετο· καὶ μετὰ δακρύων, Ἐξεγέρθητε, Κύριε, Ἐλεγεν προσευχόμενος, καὶ διασκορπισθήσονται οἱ ἔχθροι σου· καὶ ἐκλείψονται ὡς καπνὸς, καὶ τακτορραι ὡς κηρός ἀπὸ χρονίου πυρός.

B Οὐ πω τρεῖς ἡμέραι διῆλθον τῆς γενομένης πορπολήσεως, καὶ προσέβαλε πανστρατικὴ πᾶσι διὰ τὸν Σκυθῶν ἀρχηγός· τοσαύτη δὲ ἦν ἡ φάλαγξ τῶν πολεμίων, εἰς τε πλήθος ἀναριθμητὸν συντεταμένη, καὶ διὰ πλων περιβολαῖς κατησφαλιτισμένης, ὡς, ἵνα τὸ πλεύ ἐξ ὀλίγου δηλώσω, δέκα Σκύθας πρὸς ἑνα Ῥμαίον συρρήγνυσθαι· ἀλλ' ὅμως ἡ ἀρχιεπίστημας καὶ προπολεμοῦσα τῶν Χριστιανῶν ἔχραντος ἀστοινα, ἡ ταχίστη τῶν ἐπικαλουμένων ἀπίκουρα, διὰ τῶν λαχόντων στρατιῶν, κατὰ τὸν θεῖον αὐτῆς ναὸν τὸν ἐν τῇ Πηγῇ, πολλοὺς τῶν ἐκστρατευμένων Σκυθῶν ἀνέλοῦσα. οὐ μόνον τοῦ Σκυθέρου τὸ θράσος, κατέβαί τῷ τοιούτῳ στρατηγῆματι, ἀλλὰ καὶ τῆς μελλούστες συμβαντειν εὔτοις παντελῶς ἀπωλείας, ὀλίγῳ ὑπεροχον, οἷον ἀρραβωνά τινα τὸ γεγονός ἔχειν αὐτὸν, τέως ἐποίησε. Ἐκ τούτου γὰρ μέγα φρονήσαντες οἱ Ῥμαίοι, καὶ θάρσους ἐπιπλοσθέντες πολλοῦ, συμπλοκὰς καθ' ἐκάστην σφέδην ἐποιοῦντο πρὸς αὐτούς· ἔχοντες ὑπερμαχούσαν μὲν C τὴν τοῦ Θεοῦ Μητέρα, καὶ φωμαλεωτέρους ἀπόδει-

³ Psal. LXVII, 1 seqq.

(2) Existimat Greiserus, c. 15, *De imaginibus non manufactis*, non fuisse banc Salvatoris imaginem, quam Sergius circumgestaret, archetypam ἀχειροποίητον. Heraclio in expeditione Persarum habente ejusmodi imaginem archetypam, illam nimirum Camilianensem, quæ sola non manufacta tunc temporis erat in urbe regia. Verum ut deimus unam duntaxat fuisse ejusmodi imaginem, nihil est, quo probet unam potius quam alteram fuisse archetypam: ac sit conjectura, potius vere archetypam reliquam urbi præsidio, ubi ei ipsa tutior videtur. Vel certe, ut ex monumentis loqunamur, dato asportasse Heraclium imaginem non manufactam archetypam, sibi et exercitu futuram præsidio, reliqua sit Sergio ei similis, divinitusque expressa ex illa sub Tiberio imperatore, cum mulier quedam patricia in æquitudine impetrasset deferri in domum suam ad aliquot dies, non manufactam primam imaginem; qua de re Menœz: ubi etiam legimus Sergium accepisse sic expressam imaginem a coenobio cui patricia legaverat, ac retinuisse, donec divinis territoriis coactus est restituere. Quod subditur de lignis vivificis, oportet intelligi de portione aliqua ligni crucis, quales ab ea Heraclius avellebantur, antequam a Persis tolleretur, non de cruce ipsa, quam Heraclius nondum receperat ex Perside. Deipare vestis videtur e Blachernis sublata sub hos timores, eo modo quo narrat auctor tractatus in ejus depositionem, quando etiam intercesserunt illa pacis colloqui, quæ idem auctor indicat, de quibus illuc ex Zon. Erat illa circumgestatio humili pietate cum satisfactio pro injuriosa tractatione, tum supplicatio pro auxilio.

(3) Effusior est Nicephorus in lando hoc templo, lib. xv, c. 25, quod ait a Leone Magno stadio ab urbe, ad alteram partem urbis, ad auream ejus portam, cui alterum a Blachernarum templo urbis propugnaculum, regia magnificentia exstratum. Illic ergo Constantinopolitani habentes praesidium, feliciter velitando Dei Genitricis autio, vincere didicерunt. Ut autem magnum ad victoriam ac liberationem civitatis, præcipuumque monumentum divina protectione Mariæ intercessionibus contulerit, ac ita merito Graeci agnoverint, recoleentes beneficium annua hac celebritate τῆς ἀκαθόστου· hanc item videtur res confecta iis prodigiis, quæ ponunt aliqui, ac alii mediis quam humanis, ac his proximis, ut ex S. Nicephoro ac Zonar., solidiori veritate scriberibus, potest colligi: quamobrem segmentum puto quod Cedrenus narrat, et ex eo Baronius ann. 625 de muliere visa egredi e Blachernarum porta, quam Barbari putaverint uxorem Heraclii, ad ipsum egredientem, etc., qua disparente in mutuas caedes sint conversi, etc., atque ultimam unus Cedrenus ita fidem elevasset veræ historiæ, nec tam multi imitati essent velut etiam qui portento liberationis Caroli 2 et Barcinonensi carcere regis Aragonum, Sammazianensibus nostris pignoribus offecere plurimum; non (quod forte putabant, si quidem inepta pietas, eoque non pietas hæc particuli) momentum ad fidem contulere. Prudens itaque Heraclius, urbe discedens ad expeditionem, non destituit fortis milite, in quo licet paucis, eam Deus Barbarorum nubem ab ea suaviter dispulit, excepta tempestate, qua plures absorptos, ac sere corum periisse reliquias, auctorum est consensio.

κνύουσαν· τὰ δὲ τῶν Σκυθῶν συγχέουσαν μηχανή· μάτα, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν σφάλλουσαν, καὶ τὴν δυπειρίαν τὴν ἐν πολέμοις.

Ἐπει τούτοις, κοινῇ γνώμῃ τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ λαοῦ, πέμπονται τινες ἐκ τῆς πόλεως μετὰ δώρων, εἰρηνικά τε ταῖς λαλήσαι τοῖς Σκύθαις, καὶ πρὸς εἰρήνην αὐτοὺς ἐκκαλέσασθαι. Ἀλλ᾽ ὁ θῆρ μᾶλλον ἡ δινθρωπος; οὐ μόνον οὐδὲ δέχεται τὴν εἰρηνικὴν πρόσκλησιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιφερόμενα δῶρα λαβῶν, ἀπράκτους ἀποπέμπει, τοῦτο μόνον αὐτοῖς ἐπειπόν· Μή ἀκατάσθε ἐπὶ τῷ Θεῷ, φιλοτενέστε· πάντως γάρ αὐτοὶ τὴν πόλιν ὑμῶν ληγομένη, καὶ ταύτην ἔργων θῆσον· χάριν δὲ συμπαθεῖας, ἀδειας διδωμι τυμρούς δέξιαθόντας. δύον βούλεσθε ἀπελθεῖν. Τό δοιπόρ, πορεύεσθε, ἐπεροφιλθρωπον παρ' ἐμοῦ μηδὲν ἀμαρτορτες.

Ταῦτα παρὰ τῶν πεμφθέντων ἀκούσαντες, στενάζαντες ἀπὸ μέσης καρδίας, εἰς οὐρανὸν τὰς χεῖς· ἀντειναν, καὶ δάκρυσι πολλοὶς ἐπικλυζόμενοι, Ὅχερασπιστά, Ελεγον, Κύρις, διάποις τοῖς ὑπερηγόροις ἀρετασθμένος, οὗ τὸ κράτος ἀρεταστορ καὶ η δεσποτεῖα ἀκατάλυτος, ἀκονσορ τοὺς λόγους τοῦ Βαρβάρου οὐδὲ ἀπέστειλεν ὄντες δίκαιων σε τὸν πάντας δεσπόζοντα, καὶ φύσις πόλιν κινηρομοίας σου, καὶ λαὸν σῷ πειλημένον δύόμετροι· μή κατειπεῖτε εἰπώστε· Ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς αἴτιῶν; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν διάδεις· Θεὸς δὲ, τὴν Περσῶν πρὸς τὸν Χαγάνον διάβασιν ἦν ἐμελέτησαν, ἀπεκόλυσε· πατάξας οὐκ διλίγους, ὃν πρὸς ἀλλήλους ἀπέστειλλον. Δύο δὲ καὶ τρεῖς ἐφεξῆς ἡμέρας ἀκροβολίσμοις καὶ τεπικοῖς ἀφδοῖς τοῦ πολεμεῖν οὐκ ἐπιύσαντο. Ἐργον δὲ ἦν ἐκ μελέτης ἐτοιμαζόμενον τῷ χυνῃ, κατὰ μὲν γῆν, μηχανὰς τειχομαχήκας πιραστῆσαι καὶ ἐλεπόλεις· κατὰ θάλασσαν δὲ, τὰ παρὰ Σκύθαις ἔχαρτος μονόξυλα ὅπερ ἔριθμὸν ὑπάρχοντα. Ποτε καθ' ἓνα καιρὸν καὶ μίαν ἡμέραν, κροτῆσαι κατὰ τῆς πόλεως πόλεμον, ἐκ γῆς ὅμοι καὶ θαλάττης.

Ἐν δοψὶ δὲ τὸν τοιοῦτον ἐξήρτυε πόλεμον, λαβὼν ζσον εἶχεν ἐν ἱππεῦσιν ἐπίλεκτον, ἐν τοῖς ἀναπλεομένοις τοῦ πόντου γέγονε μέρεις, τῷ Περσικῷ στρατῷ ἐπιδεικνύμενος· κάκενος δὲ τὰ δμοια ἐπρατεῖ· μᾶλλον δὲ, ὁ μὲν ἐξ Ἄσιας, ὁ δὲ ἐξ Εὐρώπης, καθάπερ θῆρες ἄγριοι ὡρόντο κατὰ τῆς πόλεως· ἔτοιμον ταῦτην ἔχεν νομίζοντες θήραμα. Λίλλα τίς λαλήσαι τοῦ θεοῦ τὰ τότε θαυμάσια; τίς δὲ τῇ· Παρθένου τὴν εἰς ἡμᾶς εὐσπλαγχνίαν διηγήσασθαι ἐξιτχύτει; ὡς γάρ ὁ Χαγάνος τοὺς τοῦ Κέρατος κάλπους ἐπλήρισε μονοξύλων, καὶ τοῖς ἐπιτοῦ διπλίταις· ἐπειράτῳ, διὰ μὲν τῶν πολεμούντων εἰς γῆν, τὰ τείχη καταβαλεῖν τῆς πόλεως· διὸ δὲ τὸν ναυμαχούντων ἐν τοῖς κάλποις τοῦ Κέρατος, εὐχερή τὴν

(4) Intercipiente ac exurrente Romano fortissimo milite, ut ex Zonara colligi potest. Etiam S. Nicēphorus maximam Sclavorum stragem factam narrat, ubi hostium stratagema detectum suis et i. immittente Bono patricio in incautos, ac velut suis subsidio venientes, ut erat conventum ad simum sublati ignis e Blachernarum inunctione, me-

A tem Seytharum machinamenta, eorumque virtutem ac peritiam bellicam deludente.

His ita habentibus, communi Patriarchæ populi que consilio, destinantur quidam ex urbe cum muneribus, qui et pacifice Seythas alloquerentur, eosque ad pacis federa provocarent. Enimvero, non tam homo ille quam bellua, nedum pacis illa monita non suscepit, verum etiam acceptis muneribus, quæ inferebantur, re infecta legatos remisit, hæc ad eos tantum adjiciens: *Ne decipiatur in Deo, cui creditis: prorsus enim in crastinum vestram capiam ac desolabo civitatem. Quadam nihiloninus pietate, liberum facio ut nudi exeunt, quo vultis, abeatis. Ceterum abite, nihil a me amplioris expectatur clementia.*

His cives auditis, ex iis qui legatione functi essent, gementes ex imo pectore, manus in cœlum tetenderunt; imbreque lacrymarum ossusi: *Protector, inquiebant, Domine, qui universis superbis resistis; cuius est incomparabilis potentia, et dominatio insolubilis; audi verba Barbari illius, quæ misit improperans tibi omnium Domino, et libera urbem hereditatis tuæ, ac populum, qui a te nomen habet; nequando dicant, ubi est Deus eorum? Ac quidem hæc populus: Deus autem, Persarum ad Chaganum transitum prohibuit, quem meditabantur, multis eorum cæsis (4), quos subsidio mittebant. Porro non cessarunt, biduo toto seu tritico, velitationibus, ac paucorum per loca certaminibus pugnare. Hoc autem canis ille consilio moliebatur, ut terra quidam machinas admoveret diruendis mīris, ac urbi expugnandæ; mari autem, Seytharum aplaret lembo, quos habebat innumerabiles, ut uno tempore ac eadem hora, te ra simul ac mari, pugna civitati ingrueret.*

Tanto igitur instructo belli apparatu, accipiens quidquid equitum lectius erat, venit ad partes Ponti, quibus navigabatur, seque ipsum Persarum exercitui ostendit; illeque vicissim eadem facit: seu potius, alter quidem ex Asia, ex Europa alter, ut ferat bestias rugiunt adversus civitatem, proiunctam sibi praedam sperantes fore. Verum quis loquetur Dei tunc exhibita mirabilia? Quis vero Virginis in nos impensiorem clementiam ac misericordiam possit enarrare? Nam ubi Chaganus sinus Cornu linntribus, ac milite implevisset, ita moliens, ut per eos quidem qui terra pugnabant, muros civitatis deiceret; per eos autem qui in sinibus Cornu navalem pugnam erant inituri, facile in urbem invaderet

dio ipso itinere expeditissimam Romanam classem; quam hostium cladem ista forte intilcent, postquam secuta sit illa hostium irruptio ad muros hic narrata, quam Romani immensa cede eorum depulerint, depugnante pro eis mari interim immissa tempestate in hostium classem, Deipara Virgine.

eique applicaret', undequaque Deus ac Deipara Tautam enim multitudinem hostium ab ultraque muri parte interfecit Romanus miles, ut qui erant superstites, minime jam, defunctorum cadaveribus concremandis, sufficerent. Et hoc quidem eorum farinus, qui terra pugnabant. Eos autem hostium, qui mari adoriebantur, una cum litoribus, e regiune divini Blaeburniarum templi Deipara Virgo, ac Domina, submersit, immanem subito ac violentam in eos, vehementioris status excitans tempestatem.

Cum enim propiores divinæ huic ædi accessissent, multo tumore elatum mare, flatuque a Deo immisso divisum in divisiones, omnes funditus cum actuariis ipsorum lembis submersit absorpsaque. Erat hie videre maximum quoddam ac ineffabile prodigium, ut et fluctus montium instar attolleret, atque in modum seræ bestiæ intumesceret, sureretur, atque in hostes Dei Genitricis præceps irrueret, ac crudeliter devoraret; ut olim devoravit absorpsaque Ægyptios persequentes antiquum Israel⁴, cum ille nova quadam ratione, pedibus iter per ipsum ageret. Sic Virgo Deipara, suæ propugnatrice civitatis atque tutrix, mirabile tropæum, invento hoc ac strategemate, incurruntum erexit; eos quidem, qui adversus sua⁵ ipsius bæreditatem impacabile bellum gererent, ac arma in ipsam tulissent, omnino submergens, ac marinis fluctibus agendos tradens; ipsam autem suam sortem, quæ in ipsa, eaque sola spem posuisset, fluctuantem, ab immanibus malis, quæ invasissent, penitus servans incolumentem.

Tunc sane, tunc temporis, ipse etiam horum præfector, exercitus sui cladem tantam oculis inspectans, sublimi quodam loco cum equestribus copiis constitutus, pectus vultumque manu percutebat. Ille autem qui intra muros adversus hostes certamen habuerant, ut cladem diidicerunt, quam Barbari in mari accepissent, divina protinus virtute roborati, Virginisque freti potentia, aperuerunt civitatis portas, sublatoque clamore ac ululatu, impressionem in hostes fecerunt. Tanta porro vis gaudii tantaque virtus nostros habuit, Barbaros autem tantus pavor, ut etiam pueri ac mulieres in eos irruentes, in ipsa hostium castra penetraverint. Tunc utique videre erat, ut, unus persequeretur mille; duoque fugarent decem millia⁶. Talis est intemera illa, ac Virgo: talis Deipara Dominaque; potentia, inpotentes; virtuteque, virtute destitutus donavit. Cæterum ubi sole occidente nox advenisset, machinas expugnandæ urbi comparatae, quas Barbari in curribus advexerant, omnes igni tradiderunt: ac plane gratias Deiparæ, quæ effecerit, ut ille ipsi suorum laborum ac machinarum incensores essent, qui fuissent auctores. Patriarcha autem ac reliquus populus, manibus in cœlum expansionis, gratiarum actionis cantica, in lacrymas effusi,

⁴ Exod. xiv, 4 seqq. ⁵ Deut. xxxii, 30.

καὶ ἡ Δέσποινα Παρθένος, ἀπράχτους καὶ κενῆς τὰς ἐλπίδας ἀπέδειξαν. Τοσούτον γάρ πλήθες καθ' ἑταῖτον μέρος τοῦ τείχους τὸ Ψωμαῖκὸν στράτευμα, τῶν πολεμίων ἀνελκεν, ὃς μηχάτι τεῖς ζόντες δινοσθιαὶ κατακαλεῖν τοὺς θυήσκοντας. Καὶ τούτο μὲν γέγονε δὲ τῶν ἀπὸ γῆς πολεμούντων. Τὸν δὲ ἄπλητης θαλάσσης πρεσβύτερων πολεμίων, αὐτανθράκης μονοθέντα, πρὸ τοῦ ἐν Βλαχέρναις θείου νεοῦ, ἡ θεά τόκος καὶ Δέσποινα εἶδυθισεν, ἀθρώας ἔξαιστον καὶ βίαιον κατατγίδας κατ' αὐτῶν ἐγείρασται πνεύματος.

'Ως γάρ πλησίον ἐγένοντο τοῦ θείου ταύτης οἵου, σφόδρα ὄψιθεντας ἡ θάλασσα, καὶ διατρέθεισον θεῖη πνεύματι εἰς διαιρέσεις, πάντας δρῆγη κατεπόντες καὶ κατέδυσαν αὐτοῖς μονοξύλοις. Καὶ ἦν τριπλάκα ταῦτα μέγιστον καὶ δραστον τεράστιον· Ιταὶ πληθυνόμεναι κύματα ποιούσαν, καὶ τρόπον ἀγρίου θηρίου ἐξογκουμένην καὶ μανιμένην, καὶ τοῖς ἔχθροις τῆς Θεομήτορος ἀποτρόμως ἐπιπηδόσαν, καὶ ἀντιμένης κατεσθίουσαν· ὥσπερ ποτὲ καὶ τοὺς Αἴγυπτους τεποίκης, καταδιώκοντας τὸν πάλαι τεράπηλον, τρίτην καινῷ πεζεύοντα δὲ αὐτῆς. Οὐτων ἡ προπολεμών τῆς Ιδίας πόλεως ἡ Θεοτόκος καὶ προαπέκτυνσα, τὸ παράδοξον ἀναιμακτεῖ τρόπαιον ἐστησε τρόπῳ τούτῳ καὶ στρατηγήματι, τοὺς μὲν κατὰ τῆς οἰκείας ψηρονομίας πόλεμον ἀκήρυκτον καταγαγόντας, καὶ δῆλα τεποίκης πράντας, δρῆγη ποντιώσας, καὶ ἔργον θαλαττίων ρευμάτων ἀποφήνασα· τὸν δὲ τὸν τῆς σωτηρίας ἐλπίδας ἐν ταύτῃ καὶ μόνῃ [Ισ. ιερῷ κότα, ἡ λειπ.] σαλεύοντα κλήρον, ἐκ τῶν προστάσιν των δειγῶν ἀπαθῆ πάντη διαφυλάξασα.

Τότε δὴ, τότε καὶ αὐτῆς δὲ τούτων ἔξαρχος αὐτόπτης γενόμενος τῆς τοιαύτης ἀπωλείας τοῦ ιδίου σπρατεύματος, αὐτοῦ που σὺν δρᾶταις ἵπποισιν ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου ιστάμενος, χεροὶ τὸ στῆθος καὶ τὸ πρόσωπον ἐτυπεῖν· οἱ δὲ ἐντός τοῦ τείχους πρόποτες ἔχθροις ἀνταγωνιστάμενοι, ἐτελ ξμαθεῖσιν τῇ θαλάσσῃ γενόμενον Βαρβάροις θλεθρον, εἰδένει δυνάμεις φωσθέντες, καὶ τῇ τῆς Παρθένου λογῆ φραξέμενοι, τὰς πύλας τῶν τείχων ἀνεπέτασσαν, καὶ σὺν βοῇ καὶ ἀλαληγῷ κατὰ τῶν ἔχθρων ἐπεξόρμησαν. Τοιαύτη δὲ περιέσχε χαρὰ καὶ δύναμις τὸ θημέτερον, τοὺς δὲ Βαρβάρους δειλία, ὡς καὶ παῖδες D καὶ γύναις κατ' ἔκσταντα δρμήσαντας, εἰς αὐτὴν παραγενέσθαι τῶν ἔχθρων τὸ στρατόπεδον. Τότε γένεται τὸν ἔχθρων καὶ στρατόπεδον. Τότε γένεται τὸν ἔχθρων δύνακοντα· καὶ δύο, μυρίδες δρῦν, ἵνα χιλίους δύνακοντα· καὶ δύο, μυρίδες μετακινοῦντα. Τοιαύτη ἡ πάναγνος καὶ παρόντος τοιαύτης ἡ Θεοτόκος καὶ Δέσποινα· Ιοχήν τοῖς ἀνισχύροις, καὶ δύναμιν τοῖς ἀδυνάτοις, δεδύρηται. Ήδη δὲ ἡ ήλιος ἔδυ, καὶ νῦν κατέλαβε, τὰς πελορκτικὰς μηχανὰς, ἀσπερ ἐφ' ἀμαξῶν ἐκόμισαν οἱ Βαρβάροι, πάσας τῷ πυρὶ παραδεδώκασι· καὶ χάρις τῇ Θεοτόκῳ, παρασκευασμένῃ γενέσθαι τῶν ἔλων τὸν καὶ μηχανῶν αὐτουργούς αὐτοὺς· καὶ ἐμπροστάσις. Ό δὲ λεπράχης, καὶ δὲ λοιπὸς λαός, τὰς χεῖρας διαπετάσαντς; εἰς τὸν οὐρανὸν, σὺν δάκρυσι, γαρ.

τεῖμα τῷ δόνον, καὶ ἐλεγον· Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεξιάσκαται ἐν ισχύτι· η δεξιά σου χείρ, Κύριε, θέραυσεν ἔχθρον, καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεραρτιούς.

Καὶ οὕτω μὲν ὁ παράφρων Χαγάνος πλήθει δυσ-
αριθμήτῳ ἐπιστρατεύεται, μετ' αἰσχύνῃς ὑπέστρε-
ψεν· δροίως καὶ τὸ Περτικὸν στράτευμα ὃ ἐπαγαγών,
χείρα ἐπὶ στόματι θείς, καὶ τὸ πρόσωπον καλυψά-
μενος, ἀπὸ τῶν τοσούτων χιλιάδων, εὐαριθμήτους
τυνεπαγόμενος, μετ' αἰσχύνῃς τὴν ίδιαν χώραν συ-
βλαβεν. Οὗτος ἡ τῆς θείας οἰκονομίας καὶ ἀγαθό-
τηος ὑπουργός, ἡ παναγία καὶ ὑπεράμωμος Θεοτό-
κος, ἡ τῶν Χριστιανῶν κραταιά ἀντίηψις, τῆς
περὶ ἡμᾶς ἀντιλήψις τὴν ισχὺν ἐπεδείξατο· οὕτω
μεγάλην ἡμίν καὶ παράδοξον τὴν σωτηρίαν κεχά-
οισται, ἥστινος εὐεργεσίας εἰς ἀνάμνησιν, τὴν παρ-
εῦταν ἐτησίως πανδημεὶ σύναξιν ποιοῦμεν, καὶ
παννύχιον διογμενὸν δορτήν, εὐχαριστηρίους φέδα; αὐτῇ
προσφέροντες· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔς τοσούτον.

Μετὰ παραδρομὴν δὲ χρόνων τριάκοντα καὶ ἔξ,
εἶην βασιλείαν Ιθύνοντος Κωνσταντίνου τοῦ Παγω-
νάτου, πάλιν κατέλαβε τὸ τῶν Ἀγαρηνῶν σμῆνος ἐν
στόλῳ μεγάλῳ τὴν Κωνσταντίνου πόλιν, καὶ παρα-
σίκα, προσώρμισαν τῇ παραλίᾳ τοῦ Ἐδδόμου· ὅφ-
ῶν ναυμαχίας καθεκάστην ἐγίνοντο, ἀπὸ ἑαριοῦ
καὶ ροῦ μέχρι φθινοπωρινοῦ· χειμῶνος δὲ ἐπιγενο-
μένου, περαιούμενος ὃ τῶν Σαρακηνῶν στόλος,
ἐκείμαζεν ἐν Κυζίκῳ· καὶ πάλιν ἀρχομένου ἔαρος
ἐκεῖθεν ἀναγέμενος, δροίων τοῦ διὰ θαλάσσης εἴχετο
πολέμου. Ἐπτὰ οὖν ἔτεις τοῦ πολέμου διαρκέσαν-
τος, δὲ τῶν Σαρακηνῶν στόλος; πάμπολλα πλοῖα ἀπο-
βαλῶν, καὶ πολλοὺς· καὶ ἀναριθμήτους, καὶ μαχί-
μους· δύναρας, ἔτι τε πλείστην σκευὴν ὃν ἐπερέπετο
χρειωδῶν, ὑπέστρεψε καὶ αὐτὸς διακενής εἰς τὰ Ίδια·
καὶ ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Συλαίου γενόμενος, ὑπὸ σφο-
δῶν καὶ φαγδαίων ἀνέμων ἐπιπνευσάντων αὐτοῖς,
κατὰ δικαίων ὄργην τοῦ Θεοῦ, δρόην ἀπώλετο. Οὗτω
καὶ διαφρόνος καὶ ροῦς τῆς τῇ θεόθεν φυλαττο-
μένη πόλει προσβάλλοντες· οἱ ἀλιτηριοί, τὰ τῆς
μανιώδους δρμῆς αὐτῶν ἀποπληροῦντες, ἀπρακτοί^C
καὶ αἰσχύνης πλήρεις ὑπέστρεψον.¹

'Ἄλλα πάλιν, ἐπεὶ πάντοθεν αὐτοῖς ἡ δυναστεία
ἥρθη πρὸς μέγεθος, καὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυ-
σμῶν τὸν ἕγχηθη, καὶ εἰς πλήθος ἐπέδωκε, πρότερον
μὲν κατέλαβεν τὴν τῶν Περσῶν βασιλείαν· εἰδότ
οὔτως, τὴν Αἴγυπτον καὶ Λιβύην, διδόντες λόγον
τοῖς Χριστιανοῖς, ὡς οὐ βιάσονται αὐτοὺς παραβῆναι
τὴν ἀρώμητον καὶ δρθόδοξον εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν

¹ Exod. xv. 6.

(5) Incidit tempus hoc in Pogonati annos, qui-
bus vivo adiuc patre imperavit, a quibus etiam 6
synodus, ejus imperii annos numeravit: qua de-
re satis ad Acta ejusdem synodi.

(6) Marcell. Coines, et Hist. Miscella vocant,
Septimum. Erat suburbium Constantinopolitanum,
septem milliaribus ab urbe Constantinopoli.

(7) Sic etiam S. Nicephorus, πρὸς τοὺς πελάζουσ-
τοῦ Συλαίου γενόμενοι· ubi non bene interpres, ad
Sylaeum mare propius accedunt: aliud ex alio red-

A in hæc verba panxere: *Dextera tua, Domine, ma-
gnificata est in fortudine: dextera tua, Domine, per-
cussit inimicum, et in multitudo gloriae tuæ con-
trististi inimicos*.^a

Sic autem insipiens Chaganus, qui innumerabili
multitudine expeditionem fecisset, confusus re-
versus est: simili quoque ratione, qui duebat Per-
sarum exercitum, manum ori imponens, ac vultum
operiens, paucos secum e tot millibus ducens, cum
pudore in suam venit regionem. In hunc modum,
divinæ œconomiaæ ac bonitatis ministra, illa sanctissima prorsusque immaculata Dei Genitrix, pot-
tens illa Christianorum defensio, suæ in nos defen-
sionis potentiam ostendit: sic magna nos ac mira-
bili salute impertivit; in cujus beneficii memoriam,
præsentem quot annis collectam totius populi con-
ventu solemnem agimus, noctemque totam cele-
brem habentes, eadem pro gratiarum actione offeri-
mus cantorum laudem, atque hæc hactenus.

Verum, ubi jam anni sex supra triginta (5) ab
hinc effluxissent, Constantino Pogonato regente
imperium, iterum Agarenorum examen ingenti
Constantinopolim classe petit, statimque appulsi sunt,
ad portum Ἡεδομι (6); quotidie vero committe-
bant navalia prælia, a vere ad autumnum, tumque
bieme veniente transfretabant, ac Cyzici biema-
bant: iterumque ineunte vere inde reducta classe,
simili modo navibus prælia inibant. Cum itaque
bellum in annos septem protractum fuisset, ac
classis Saracenorum naves plurimas, multosque,
nec facile numerabiles, atque in illis, bellatores vi-
ros ac strenuos, amississet; ad hæc vero multa
jactura necessarii commutatus fuisset; ipsa quoque
inanis ad sua reversa est: cumque ad Syriæ ve-
nisset partes (7), vehementi ventorum turbine ja-
ctata, per justam Dei iram penitus deleta est. Ita
diversis temporibus hanc a Deo conservatam urbanū
miseri illi adorientes, furoris sui impetum expli-
turi, re infecta, ac confusione pleni, coacti sunt re-
dire.

Rursus tamen, quod eorum dominatio undequa-
que in majora clementia promovisset, atque ab ortu
ad occasum aucta esset, ac multitudine diffusa;
D primum quidem ceperunt Persarum regnum; tum-
que Aegyptum et Africam, jurata Christianis fide,
ut ne eos inculpatam reclamque in Christum Deum
nostrum fidem, prævaricari cogerent: quam tamen

dens proprium nomen, adjectione illa litteræ. Zonar. Cum classis reliquæ jam ad Sylæum pervenisse-
rent, etc. Videtur promontorium aliquod in Pam-
phylia, cuius Sylæus, ipsa eadem ac Perge, ut in
jure Graeco-Romano, metropolis erat; quanquam
ipsa posita erat ad mediterranea: unde et subdit
Zonar, si qui evassissent ex hoc naufragio, eos Ci-
byzotarum ducem delevisse; nimimum, in eadem
Asia minori, ubi ponuntur duæ Cibyræ, altera ma-
jor in Phrygia; minor altera in Cilicia.

nibil servaverunt, imo plures affecerunt martyrio, quod prelio crucis signum sprevisse pedibus concalcare. Illoc quippe Christianos cogebant. At, ut dicebam, terram omnem depopulantes pervaserunt. Cum autem Indos quoque ac *Aethiopes*, necnon *Maurusios* (8), Afros item ac *Hispanos* incursassent, ad extremum, adversus hanc quoque regiam urbem castra moverunt, quo eam caperent. Cæterum Leone Isauro imperatore, constitutum habente ut tributa eis penderet, illi abunde etiam militem in urbe ad præsidium cogebant recipere: freti nimirum multitudine exercitus, tum proprii ipsorum, tum qui sub mercede merentem habebant, classeque ad navalem pugnam expedita, tantaque navium multitudo, ut pene infinita, ad mille ac octingenta navigia, tota accenseretur. quemadmodum scripsere, qui illorum temporum historiam annalesque texuerunt.

Cum itaque errores illi Christi hostes e regione urbis milites collocassent, interim quidem nullam in muros impressionem fecerunt, quod velut in suis quique lariibus versarentur, dominibus exstruendis vacarent: plane destituti prudentia ac ratione; seu, ut dicam quod res habet, Deo impudente, ac in suis ipsorum consiliis, stultos faciente. Qui autem in civitate erat Christi amans populus, juges cum lacrymis supplicationes faciens, velut solemne habet rerum etiam tranquillo statu, venerabilissimumque crucis Domini ac Salvatoris nostri Jesu Christi lignum ferens, necnon castissimam Virginis sacram imaginem, murum circuibat, tollens ad Deum manus, dicensque: *Exsurge, Domine; ne repellas populum tuum in finem: quoniam ecce inimici tui sonuerunt, et qui oderunt te, extulerunt caput. Ne des hereditatem tuam in confusionem, ut gentes dominentur nostri; ne quando dicant, ubi est Deus eorum? sed cognoscant quia nomen tibi Dominus Jesus Christus, in gloriam Dei Patris.*

Porro autem, ut unus quis hostium Agarenus blasphemis vocibus, *Constantiam* vocasset, ac ecclesiam nudo nomine appellasset *Sapientiam*, in quamdam præcepsum cum equo factus foveam interiit. Sed et eorum præco, cum ascendisset in altam arborem, ad eorum execrandam precationem vocis præconio efferendam, simili et ipse ratione cädens, violenta morte impia animam abrupit. Postmodum vero cum creati duo exercitus duces in Bulgaros movere decrevissent, alter quidem relictus est, qui expugnaret urbem; alter expeditionem contra Bulgaros suscepit: cum quibus congressi, vincuntur, ac supra duo millia cadunt. Qui autem evaserunt necem, multo pudore affecti ad eos, a quibus discesserant, revertuntur. Cum autem reversi conarentur immisis navigis in Blachernarum partem irrumpere, extensa catena a trajectus

(8) *Maurouostoi*, inquit Ortelius, *quædam gens Phœnica in Africa, circa Tripolim et Syritim Magnam, jut hodie Pacati dicuntur, etc. Habent Zonar., Ceurenus, et alii eadem fere a Saracenis et in Sa-*

ημῶν πίστιν, διπερ οὐκ ἐφύλαξεν· ἀλλὰ τοῖς μάρτυρας ἀπέδειξαν, διὰ τὸ μὴ πατήθηναι ὑπὲπιπλοῦ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ τοῦ τιμίου. Τούτο γέρ τρέτειν τοὺς Χριστιανοὺς ἡνάγκαζον, καὶ ὥξιην, τόπῳ τὴν τῆν ἐπῆλθον λεηλατοῦντες, ἐπιδρεμόντες ἢ καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθιοπας καὶ τὰ Μαυρούσια ἦν. Λίβυας τε καὶ Ἰσαπανοὺς, ἵσχατον πάντων, ἴστεράτευσαν καὶ κατὰ ταύτης τῆς βασιλέως πόλεως, βιωλόμενοι ταύτην ἐλεῖν. Τοῦ δὲ βασιλεῶς ἀντοῦ; τοῦ Ἰσαύρου δρτὶ τῆς βασιλείας ἐπειλημμένου προθεμένου δούνα: αὐτοῖς τάλη, αὐτοὶ καὶ φύλακες ἴχαταστῆσαι τῇ πόλει κατεβάζοντο. Ἐθέρων γέρ τῷ πλήθει τοῦ τε οἰκείου καὶ μισθοφόρου στρατοῦ, καὶ τῷ ἕκυρωτεπισθέντι ἀπείρῳ ναυμαχιᾷ στάμη, δὲ εἰς χίλια καὶ δικαστίσια πλοῖα πᾶς ἀπηρίθμητος, ὡς οἱ τὰς χρονικὰς συντάξεις περιλογονήστες ἐγραψαν.

Θέντες δὲ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν πρὸ τοῦ ἀντοῦ οἱ πεπλανημένοι Χριστομάχοι, τάς μὲν οὔποτε προσβολὴν τοῖς τείχεσι προσῆγον, διὰ τὸ σχολεῖον ἐπὶ κτίσεις οἰκημάτων, ὡς αέκοι μάνοντες, ἀρρεμένοι μὲν φρόνησιν καὶ λογισμὸν· τὸ δὲ ἀκέτη, ὑπὸ Θεοῦ κωλυόμενοι, ματαιώσαντος αὐτούς; ἐν τοῖς οἰκείοις διαβανούσιοι. Οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν φύλαστος λαδὸς, διηνεκεῖς μετὰ δαχρύων ποιούμενοι ταῦλιτές, ὡσπερ θύεις αὐτοῖς ποιεῖν, καὶ ἐν εἰρηνῇ καταστάσαι, τό τε πάνσεπτον ἔχον τοῦ σταυροῦ τοῦ Κύριου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ λαβόντες καὶ τὴν ἄγιαν εἰκόνα τῇ πανάγiou Παρθένου, πριήσαν τὸ τείχος, αἰρόντες; ἐπὶ θεὸν τὰς χέρας, καὶ λέγοντες· Αναστηθή, Κύριε, μή ἀπάγῃ τὸν λαό σου εἰς τέλος· δει ίδον οἱ ἔχθροι σου ἱκέτες, καὶ οἱ μισούντες σε ἡραράζουσιν. Μή δέ τηρει λαρυροφορούσαν εἰς δρειδος, τοῦ πατάρκαι τῆς θύης, μηκοτε εἰπώσι· Πού δέστιν δ θεός αὐτός, διὰ τὰ γνώσασαν δει δρομά σοι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν θεοῦ Πατέρος.

Εἰς δέ τις τῶν πολεμίων Ἀγαρηνούς, βλασφήμησι Κωνσταντίανον καλῶν τὴν πόλιν, καὶ τὴν Ἑλληστίαν ψιλῷ δινόματι Σοφίαν προσαγγρεύον, εἰ τι βάραθρον εὖν τῷ Ιππαριθμῷ αὐτοῦ καταπάσσων, ἀεφθάρη. Ἀλλὰ καὶ δι κήρυξ αὐτῶν, ἐν διφλῷ ἡμέρανθιν, πρὸς τὸ κηρύξαν τὴν μαράν αὐτῶν προευχήν, καὶ αὐτὸς δομοίως κατενεγνθείς, βιάσας τὸ διθεόν ψυχὴν ἀπέρρηξεν. Εἴτα κατὰ Βουλγάρους ιστρατεύειν διαγνόντες, δύο στρατηγοὺς γεγονότες, μὲν πολιορκεῖν κατελειφθη τὴν πόλιν· δὲ δι, εἰ τοὺς Βουλγάρους πολεμήσαν ἀπῆσι· οἷς καὶ συβαλόντες, ἡττῶνται, καὶ πίπτουσιν ὑπὲπιπλοῦ. Οἱ δὲ περιειφθέντες τοῦ ὀλέθρου διασωθέντες, οὐκ αἰσχύνη πολλῆ, πρὸς τοὺς, ἀφ' ὧν διηρέθησαν ἐπανέστρεφον. Πειρώμενοι δὲ μετὰ τὴν ὑποστροφῆς διὰ τῶν ἐπαγομένων πλοίων ἐπὶ τὸ ἐν Βλαχέρναις μέρος ἐλθεῖν, τῇ ἐκταθείσῃ ἀπὸ τοῦ περάματος μέρος ἐλθεῖν,

racenos gesta sub Leone Isauro, cuius fuerunt initia quam unis auspicatoria. Fuit Umarus, qui servit contra fidem datam in Christianos.

χρι τῶν Γαλάτου ἀλύει καλυθέντες; οὐκ ἵσχουν ^A A parte altera (9) ad adversam Galatæ partem, prohibiti sunt id præstare quod decreverant.

'Αντεκλασθέντες δὲ, ἀνηλθον εἰς τὸ στενόν· καὶ ὥρμισαν τὰ πλοῖα αὐτῶν εἰς τὸ λεγόμενον Σωσθένιον, καὶ εἰς ἐπέρους βραχυτάτους λιμένας, ὃν τὰ πτεία, ὅποιος χειμώνος σφροδροῦ καὶ πνεύματος συνεθλάσθησαν, ἐξ ὧν τὰ μείζονα οἱ Ῥωμαῖοι πυρπαπολοῦσι. Καὶ ἡ μὲν πόλις ἐστενοχωρεῖτο τροφᾶς μὴ ἔχουσα, αὐτοὶ δὲ πάντα ἀφειδῶς τὰ προστυγάνοντα ἀφανίσαντες, καὶ μηδὲν εἰς ἀποτροφὴν ἔστιν καταλελοπότες, εἰς τοιαύτην περιέπεσον ἀπορίαν λιμοῦ, ὡς σαρκῶν ἀνθρωπίνων καὶ ζών τεθνηκότων ἀπογεύσασθαι. ^B Υπέρον δὲ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην κόπρον μετὰ βραχυτάτου φυράματος προσμάτευτος, καὶ ἀξιοπώτωντες; κλιβάνῳ, ἥσθιον· ὕστε ἐκ τούτου πολλοὺς τῶν ὄνομαστῶν αὐτῶν καὶ μαχητῶν, τῇ πόλει προσρυῆναι. Καὶ Αἰγύπτιοι μὲν, διώκοντες τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ, Κυτέδιοι σαραῖς βυθὸρ ὥστε λίθος· ἐπήγαγε τὴρ ἐξ' αὐτοὺς Κύριος τὸ ὅδωφ τῆς θαλάσσης, καὶ πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς. Σαρακηνοὶ δὲ φεύγοντες ἀφ' ἡμῶν, τὰ αὐτὰ τούτοις; πεπόνθασι. Λαζαπὶς γάρ καὶ καταιγίδις ἔνοφεν τε καὶ βρασματίδεις κατὰ θάλασσαν, σειδὸν ἀπας ἐκεῖνος διχιλιόνας διόδωλε στόλος. Κατὰ γάρ τὸ Αἴγαίον πέλαγος τοῦ πλείστου στόλου κατεπλέοντος, χάλαζα μὲν ἐξ οὐρανοῦ κατηγένθη φραγδαῖς· ὕστερ δὲ σιδηρος τῷ πυρὶ προσομιλήσας ἀναθερμαίνει τὸ ψυχρόν, οὕτω δὴ καὶ οἱ τῆς χαλάζης λίθοι, τοὺς θαλαττίους; φέύμασιν ἐμπεσόντες, ἀναρράσαι ταῦτα πεποιήκασι, καὶ τῷ τοιούτῳ βρασμῷ διαλυθεῖσης τῆς ἐπικεχρωμένης τίτσης ταῖς ὀλκαῖς τῶν πολεμίων, εὐθυρὸν τῷ βυθῷ κατεδύνοντο, δέκα μόνον αὐτοῖς περισσότερων πλοίων. Καὶ ἦν ίδειν ἐν πάσαις ταῖς νήσοις, ἀκταῖς; τε καὶ προβόλοις λιμένων καὶ δρυμῶν, σωρῆδον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν διερήμμένους.

Ταῦτα μὲν ἀπαντα εἰς γενεὰν ἐπέρου, φαλικῶς εἰπεῖν, δημητριστῶσαν, καὶ ἀπαν σόμα Χριστιανῶν, προσφωνεῖται τὸ ιερὸν λόγιον μετὰ τοῦ Δαβὶδ, λέγοντος · Σὺ, Κύριε, συνέτρεψας τὰς κεφα-

^a Exod. xv, 5. ^b Psal. ci, 19.

(9) Eodem sensu Synaxarium editum, ἀπὸ τῶν Γαλάτου ἡώς τὰ τείχη· ut totus ipse clauderetur sīnus. Non meminerunt huius catenæ S. Nicephorus nec Zonar. Laonicus tamen l. vii Turcicarum rerum, vel eamdem, vel similem describit. Sic enim ait supremam urbis Constantinopolitanam obsidionem referens: "Ἐλλήνες μὲν οὖν ᾧ ἐπύθοντο ἐπένειν σφίσι τὸν βασιλέα στόλου διὰ θαλάσσης, πέδας σιδηρᾶς διατείνοντες, ἀπὸ τῆς κατ' ἀντικρὺν πόλεως, ἐς τὸ τείχος τοῦ Βυζαντίου, παρὰ τὴν ἀκρόπολιν καλουμένην. Καὶ τάς τε ναῦς, ὃσαι ἐπυχον παραγένομεναι αὐτοῦ, αἱ μὲν μετὰ ξυμμαχῶν, αἱ δὲ καὶ ἐμπορίας χάριν, φέροντες καθίστασαν ἐξ τὰς πέδας· καὶ οὕτω διενούντο διακωλύειν τὸν βασιλέας στόλον, μὴ παριέναι εἰσω, ἐς τὸν Βυζαντίον λιμένα. Διήκει γάρ ἐντὸς ἐπὶ σταδίοις κατὰ μὲν τὴν πόλιν ὁγδοήκοντα· ἐπὶ δὲ τὴν ἀλλην ἡπεριον τῆς χώρας·, ἐπὶ ἐκατὸν καὶ πεντήκοντα. Græci ubi intellexere adversum se adventare classem regiam, catenas ferreas ab urbe, quæ ex adverso erat (nempe Pera seu Galata) extenderunt in Byzantii portum iuxta arcem quam vocant. Naves præterea, quoquo ad-

D erant, quarum quædam auxiliū ferendi gratia, quædam mercium appulerant, intra catenas sintunt, arbitrantes ea se ratione exclusuros aditu regiam classem, ne intra portum veniret. Is enim ad urbem patet stadiis octunginta, inque continentem aliam sese porrigit stadiis centum et quinquaginta. Eadem fere Franzes, l. iii, c. 8, ut et Sabel. in historia Venet. l. vii, apud quem turris illa apud Laonicum innominata, Gallorum turris appellatur: ab eorum forte praesidio dum urbe potirentur. Grande opus hujus catenæ, ut tamē tradente Deo nequeritur Turcas portu prohibere. De duabus catenis, quibus Xercæ Bosporum revinxit haud procul Constantinopoli, egregie Gillius in suo Bosphoro, a quo etiam Constantinopolitanæ portæ amplior notitia potest peti.

(10) Ita quoque Zonaras, addens quinque ex illis, abunde catenas a Romanis, ut aliæ tantum quinque superaverint cladis ad suos nuntiis. Videri potest S. Niceph. satis accurate ista describens in Leone.

*draconum in aqua*⁹ Ad hæc accedit et canticum pro exitu Israelis magnifica voce : *Cantemus Domino; gloriose enim magnificatus est*¹⁰.

Huc loci deductio sermone, animoque in Dei ac Domini, præsancteque ac solius Deiparae, maximorum mirabilium sublimitatem intendens, præ stupore elinguis illo, deficientibus verbis ut rem possim æquare. Quæ enim lingua magnisona, Virginem ac Deiparam, dignis praeconiis possit celebrare ? Quomodo autem mirabiliter mirabilem ejus laudabit gratiam sumtemque clementia magna-^Bbit, ac gratias referet ? Evidem par erat, ut eas Dei Genitrici gratias referremos, quæ ipius constant operibus. Quippe ea, ejusque Natus præ tibiarum ac organorum modulatissimis cantibus, iis delectatur. Sunt vero, ut ego pronuntio, charitas non facta, quæ summa est legis et prophetarum; sincera fraterna dilectio; compassio non affectata ac ex animo; divina virginitas; legitima nuptia; irreprehensibilis castitas: justitia vigor; constans fortitudo adversus vitia; composita prudentia; largæ eleemosynæ; continentia non tuimens; humilitas ad compunctionem facilis: ad hæc autem, vita sine crimen; boni mores ac modestia; animus prudens; os bene loquens; lingua favens; sermo rationabilis; oculus non impudicus; manus nihil incontinentes; ira non sine judicio, vel furoris impetu secus rationem trahens; aliaque, quibus homo ad Dei factus imaginem, ac ordinatus cum Deo ceu pretioso ac venustissimo mundo ambitiose ornatur.

Iis oportebat Deiparae Virgini gratias referre; quando et morales philosophi, operibus dicunt, non verbis, gratiarum actionem defniri. Quia nihilominus imbecilli natura, ac animo segnes, ad virtutis labores pigroribus efficiuntur, leviusqne eam attingimus, atque, ut dicunt, extremo digito, eoque referendis gratiis earumque exsolvendo debito impares sumus; vel nudis saltē verbis constantes gratias inferanmus. Levantes ergo vocem nostram, ac mentes sublime erigentes, in hunc modum jubilo dicamus : Evidem Deipara Domina, insitam a natura clementiam habens, haudquam genti nostræ providentia defuisti : sed velut communis Christianæ gentis parens, filiorum amans, ac visceribus affluens, sic semper tua nobis beneficia impertis; nos salvans; protegens; custodiens, a periculis liberans; eruens a tentationibus. Nos autem pro ejusmodi gratias agimus; alto vocis præconio agnoscimus dona; beneficia non occultamus; magnifice canimus tua mirabilia, tuum in nos studium ac curam glorificamus; magnificamus providentiam; protectionem laudamus; auxilium ceu quid divinum efflerimus; misericordiam sermonem celebramus. Atque pro iis quidem quæ præcesserunt, tuorum memores donorum, ac ex quam multis tuo favore eruti simus periculis, gratiarum actionis canticum

A ἀδε τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὄντος προσέιν δὲ καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἑδου Ἱερᾶ ἡμέρα μεγαλοφύτης. Άσωμος τῷ Κυρίῳ ἀνθέξως γάρ δοδέκαστα.

'Ενταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, καὶ πρὸς τὸ ὅροφων τῶν μεγίστων θαυμαστῶν τοῦ Θεοῦ καὶ θεοπότου, καὶ τῆς ὑπεραγίας καὶ μόνης θεοτόκου, ἀφονες ὑπὲπιλήξεως γίνεμαι, οὐκ εὐρίσκων λόγους Ισορρόπους; τοῖς πράγμασι. Ποίᾳ γάρ μεγαλιφωνος γλώσσα, τὴν Παρθένον καὶ θεοτόκον ἔξι; εὐφημήσει; πῶς παραδέξως ὅμνησις τὴν παράδοσην ταύτης; χάριν, καὶ τὴν πηγὴν τῆς φιλανθρωπίας δοξάσει, καὶ τὴν εὐχαριστίαν προσούσει; Έδει μὲν γὰρ ἡμᾶς, τὴν δι' ἔργων εὐχαριστίαν προσάγειν τῇ θυμήτορι. Ταύτη γάρ ἔδεται μᾶλλον αὐτῇ τοι ταύτης Γίδας, ἡπερ αὐλῶν καὶ δρυγάνων μουσικα-^Cταις φύδας. Λύτη δὲ ἔστειν, ὡς ἕτοι φημι, ἀγέντη ἀνυπόκριτος, νόμου καὶ προφητῶν οὐσα περίμενος φιλαδελφίας ἀνθεύετος, συμπεύσεις ἀνεκτίστροφης, παρθενία ἐνθεος, γάμος ἐννομες, σωφροσύη ἀντιγνωστος, δικαιοσύνη σύντονος, ἀνθρεπα καὶ τὸ παθῶν ἔμμονος, φρόντης εὐτακτος, ἀπογείης δαψιλῆς, ἐγκράτεια ἀπευθος, ταπείνωσις εἰκόνητος· καὶ πρὸς τούτοις, βίος ἀλητες, ἥρας εὐχρηστος, ἡδος μέτριον, νοῦς εὐσύντοις, σῆμα εὐλαλον, γλῶσσα εὐφημος, λόγος εὐλογος, ὄγκιμος οὐκ ἀπόλαστος, χείρες οὐκ ἀκρατεις, πᾶς οὐκ ἔξαις πρὸς κακίαν, θυμὸς οὐκ ἀλγίστος καὶ παρασύρων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς μανίας φύματι· καλλα, οἰς δὲ δ κατ' εἰκόνα πεποιημένος διηρωτης, καὶ μετὰ θεοῦ τεταγμένος, ὡς κόσμῳ πληνελεῖται ὥραιρι ἐγκαλλωπισαστο.

Διὰ τούτων εἶτε τῇ Θεοτόκῳ εὐχαριστίαι, τῇ καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἔργοις, ἀλλ' οὐ λόγος ἀριθμητικῶν οι ταῦτα σοφοί. Έπειδὲ τὸ τῇ φύσεως ἡμῶν ἀσθενεῖς, καὶ τὸ τῆς διανοίας νωθρὸν ἀποκεντρωθεῖς πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ἐπίπονον πουει, καὶ θρηζετῆς ἀποτέμεθα, καὶ δοψις εἰκανον, ἀλλαγὴ λεπτη, καὶ διὰ τούτο πρὸς τὴν ἐκτίσιν τῆς εὐχαριστίας ἐνθεῶς ἔχομεν, καλὸν τὴν διὰ φημάτων φιλῶν εἰσενθωμεν. Τύχωσαντες τὴν φωνὴν ἁυτῶν, καὶ τὰ φρένας μετεωρίσαντες, οὐτεως εἴπομεν ἐν διεγμῷ· Σὺ μὲν, ὁ Δέσποινα Θεοτόκε, τὸ φιλάθρων ἐκ τῆς φύσεως ἔχουσα, οὐ διελιπτες προνοεῖτη τοῦ γένους ἡμῶν, ἀλλ' ὡςπερ μήτηρ τοῦ τοι τῶν Χριστιανῶν γένους, φλόπαις ὅμοι καὶ φίλος τριγος, οὗτως δὲ τὰς σὰς εὐεργεσίας ἐπιχορηγεῖς ἡμῖν, διασώζουσα, περισκέπουσα, φιλάτωντας κινδύνων ἐλευθερούσα, πειρασμῶν ἀπαιλέττουσα· τὴν δὲ ἀντὶ τούτων, εὐχαριστούμεν, ἀνεργοτομεν τὰς χάριτας, οὐ κρύπτομεν εὐεργεσίας· Αδομεν μεγαλοφύνως τὰ σὰ θαυμάσια, τὴν θηδεμονίους διξάζομεν, τὴν περόνοιαν μεγάλημεν, τὴν προστασίαν ὑμεοῦμεν, τὴν βοήθειαν θειάζομεν, τὴν εὐσπλαγχνίαν δοξολογούμεν. Καὶ μήν τοι; παρελθούσι μεμνημένοι τῶν σῶν δωρῶν, καὶ ἐξ δοσῶν κινδύνων ἐργάσθημεν διὰ σοῦ, ταῦτα σε τὴν εὐχαριστήριον ὥρῃ τὸ γέρος προσέδημεν·

⁹ Psal. lxxiii, 13. ¹⁰ Exod. xv, 4

οὐκ ἀντέξιον μὴν οὖσαν ταῖς σαῖς εὐεργεσίαις· τὶ γάρ ἀν καὶ εἰη τούτων ἀντέξιον; πλὴν, φίλα σοι τὰ τῶν οών παθῶν φελλίσματα· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐνεστῶσι καὶ λυποῦσιν ἡμᾶς, παραχαλοῦμεν τὴν σήν ὁξυτάτην βοήθειαν· δεόμεθα τῆς σῆς ἀντελήψεως λύσαι τὰ ἐν τῷ μέσῳ προσκύμματα· διασκεδάσαι τὴν ἐπέχουσαν ἡμᾶς νεφέλην τε καὶ σκοτόμασιν, ὅφ' ἡς ὠσπερὲν νυκτομαχίᾳ βάλλομεν τε καὶ βαλλόμεθ· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὥσπερ οἱ μαινόμενοι, τῶν ίδίων σαρκῶν ἀπτόμενοι, καὶ ἀγνούμεν τοὺς συγγενεῖς, καὶ τὸ ὄμφαλον οὐκ ἐπιγινώσκομεν. Καὶ ταῦτα τολμῶμεν· τίνες; οἱ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς, τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ, τῆς αὐτῆς πίστεως, τοῦ αὐτοῦ βαπτίσματος, τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, τῶν αὐτῶν μυστηρίων τῇσιαμενοι, ἵνα μὴ λόγον ἀποτελέντων μακρόν. Διὰ τούτο ικετεύομεν τὴν σήν εὐσπλαγχνίαν, οἵκτον λαβεῖν τοῦ σοῦ λαοῦ καὶ τῆς κληρονομίας σου, καὶ στῆναι πρέσβιν πρὸς τὸν ἐκ σοῦ τεχνέντα Θεὸν ἡμῶν, καὶ βοηθῆσαι μὲν τὴν τὰ ἔσχατα κινδυνεύουσιν, ἕξελέσθαι δὲ ἡμᾶς συμφορῶν ἀνήκεστων. Ὁρᾶς δοσίς, ὡς Δέσποινα, κακοῖς περιαντλούμεθα. Ἀνάστηθε οὖν καὶ μὴ ἀπώῃ εἰς τέλος. Ἰταντος τὸ πρόσωπόν σου ἀκοσμέρχεις, καὶ ἀπελανθάστης τῆς πτωχίας ἡμῶν; Διάλυσον τοὺς ἐπικειμένους ψόδους καὶ τρόμους· ἀνελε τὰς φιλονείκους; ἐνστάσεις· παύσον τὰς μάχας καὶ τοὺς πολέμους· κόπασον τὴν καθ' ἡμῶν κινηθείσαν δργήν τοῦ Θεοῦ καὶ θραύσιν· καταπράγνον τὰς ἐν τῷ μέσῳ στάσεις καὶ ταραχάς, καὶ γαλήνην καὶ εἰρήνην βράβευσον τοῖς οἰκεταῖς σου· ἵνα ταῖς πελλαῖς εὐεργεσίαις προστεθεῖσες καὶ ταύτης, δινακηρύττωμεν διαπαντὸς τὰ σὰ τεράστια.

'Αλλ' ἵνταῦθα γενόμενοι, καὶ τὰ ίστια τοῦ λόγου χαλάσαντες, εἰς τὸν ἀσφαλῆ τῆς σιωπῆς ὀρμήσωμεν λιμένα· ἐκεῖνο πάλιν τοὺς συνειλεγμένους ἀναμνήσαντες, μὴ ἀγνώμονας φανῆναι περὶ τὴν εὐεργετεῖν καὶ ἀετποναν· μηδὲ διὰ τῶν ἔργων εὐεργετουμένους, ὀκνεῖν τὴν διὰ τῶν λόγων εὐχαριστίαν προσφέρειν· καὶ γάρ πάλιν, εἰς ἡμᾶς τὸ κέρδος; ἐπάνεισιν. Ἐάν γάρ ἐπὶ τοῖς φθάσασιν εὐχάριστοι γενώμεθα, μεγάλην ἔσωτος πρὸς τὰ μέλλοντα εὐτρεπίσουμεν παρθησίαν, καὶ τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν ἐπιτύχομεν· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, φήδες καὶ τὸ κοάτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

D

A hoc, ceu debitum tibi offerimus; non velut tuis congrue beneficiis respondeat: quid enim etiam iis congruum haberi possit? enimvero amica habes filiorum balbutimenta; Pro his autem malis quae ingruunt, ac nobis molesta sunt, obsecramus ut festine auxilium impendas. Rogamus pro tuo patrocinio ac tutela, ut tollas offendicula in medio existentia; dispellas vero occupantem nebulam ac atram caliginem, qua cæcati, ceu nocturna pugna, cædimus pariter, cædimurque; vel ut melius dicam, uti furiosi, nostras ipsorum carnes discribimus; non agnoscamus cognatos, ac contribuiles nescimus. Atque haec audemus: Quinam vero? Qui nimirum dignatione divina, cumdem Patrem; Christum unum, eamdem fidem, idem baptismus, B unam Ecclesiam, sacramenta communia (ut ne in longum sermo abeat) habemus. Quamobrem supplices obsecramus tuam clementiam, ut lui populi, ac tuæ hereditatis misericordia, adsisque intercedens apud naturam ex te Deum nostrum, ac nobis in extremo constitutis periculo auxiliari, atque a deploratis eripias calamitatibus. Vides, o Domina, quot undique malis absumamur: Exsurge igitur, et ne repellas in finem. Cur faciem tuam avertis, et odi inviceris inopacæ nostræ?¹¹? Dissolve incunabentes nobis timores ac tremores; tolle contentiosas opponentium pugnas; seda pugnas ac bella; riste motam in nos Dei iram ac contritionem; compone medias nostrum seditiones ac turbationes, tuisque famulis tranquillitatem ac pacem concede; ut pluribus illis beneficiis, quibus nos cumulasti, accedente beneficio hoc, tua prodigia sempiterno præconio celebremus.

Huc autem deducto sermone, ac ejus contrahentes vela, ad tutum silentii portum applicemus; hoc iterum admonentes collectum cœtum, ut ne integrati erga beneficium ac Dominum videamur; neque, qui ipsis rebus beneficio simus affecti, vel saltem verbi gratiarum actionem offere negligamus: in quos nimirum iterum revertatur commodum. Si quidem enim pro prioribus bonis grati fuerimus, magnam nobis ad futura fiduciam comparabimus, ac asseuemur incenarrabilia ac arcana bona; gratia ac misericordia Domini nostri Iesu Christi cui gloria ac potestas in sæcula. Amen.

INCERTI AUCTORIS

VERSUS IAMBICI DE REBUS ASCETICIS.

(E ms. sicc. xv Bibl. Laurent. Randini, I, 105.)

Ἐπη χρυσᾶ.'Εγώ σε φιλῶν, καὶ πρὸ τῶνδε τῶν λόγων,
Μεζλλον δὲ πενθῶν ὑπὸ φιλοσοφίας,*Carmina aurea.*Te diligens plusquam valeat os dicere,
Ac dolens etiam ob ingentem viu amoris,¹¹ Psal. xl:ii, 23.

Qui mortao prorsus est adsimilis,
 Si res, ut sunt et ut docet, non exprimit.
 Nndam, o bone, tibi vitam (contemplandam) obtuli,
 Ut vana sic ſegmenta posses diſcre, A
 Nec te male expertum pericla frangerent,
 Ut pavidus si larvas impas videt,
 Cum adhuc aureo labores morbo.
 At quamvis ipse ſicut deprehendaris amicus,
 Et tanquam male coherens membrum abscindaris,
 Lingue eruentio vulneratus ſpiculo,
 Rursus te moneo, ne circum terrenis iubies,
 Ne vivas ut canis et exhauiare velis omnia.
 Si forte enim eſuris, statim haud eris satur.
 Nisi ante biberis calicem amaris plenum laboribus
 Et supervacaneum alvi pondus ejaceris,
 Vel corrumperis et conspurcabis locutum,
 Atque ita omnes mea ſpes inverſe concident;
 Vel misere præventus septima
 Ad insuperabilem trahoris octavam,
 Quam uitiam ſentions decretoriam flebis,
 Quia ſerenum tibi judicem non ostendet.
 Necesse est enim te illis proſciaci,
 Et poenias illico de facie recipere.
 O quam gravis, o quam turbidus tuus eſt ſopor!
 Per quem morti proximus, quid deceat, non vides.
 Dormimus enim, quamvis inepitibiles,
 Et pro nobis noctu pugnare credimus naturam,
 Quam reſ sit infida ignorantes.
 Quid hoc agis? cur late non vides malum?
 Circutiens, dum Phœbus eſt altissimus,
 Cæcas nec alteris tuus jam palpebras?
 Pallidum eſt aurum quaſi dolens invidia.
 Ille enim in ipsum ut gravis serpens irripit
 Qui ſe intorquens curſum accelerat,
 Et venenum corruptionis expuit.
 Simplex ab ipſo et aquiora postulas,
 Foti impium numen decorans turpiter?
 O ſol, oculus terra, quo modo hec vides?
 Ac ſi tu, ut puer, aurum quid benignum judicas,
 (Vero enim pusillanimi viri hoc eſt judicium).
 Cur igitur male, non bene amicum excipis?
 Nam ipsum valide torques et strangulas,
 Quamvis, ut teneri nescius, ad alios currat,
 Anſas custodiæ frangens tuu.
 Si autem hoc eſſe malum reapeſe judicas,
 Cur interfectorum non odisti, ac fugis,
 Statim nec ad ventres nefandoſ projicis?
 Ut ſufferas majora lucrari magis.
 Homo, precor, jam diſce naturam omnium
 Ex rebus istis, que valent ostendere,
 Et mitte vanas in ſolum ſuperbias.
 Vides plantas ut virent et pullulant,
 Et post aliquod tempus ſenescunt et cadunt?
 Ille eadem ipsa te manet, ut nosti, infirmitas,
 Et nunc flores quidem, defloresces iterum,
 Cum frigus mortis te occupaverit.
 Fructus tamen nullos adesse tunc vereor;
 Illa enim excisionis me terret comminatio.
 Cognosce te, et cognosce fluxum temporis.

Α Νεκρῷ γάρ ἐστιν ἀκριβῶς εἰκασμένη,
 'Ο μὴ λέγω πρέποντι κοσμῶν τὴν φύσην,
 Προθῆηκά σοι, βλέπειστε, γυμνὸν τὸν βίον,
 'Ως δὲ διερχθῆς τὰς κενὰς ὑπακρίσεις,
 Καὶ μὴ ταραχθῆς ὑπὸ τῆς ἀπειρίας,
 'Μοτερ μίμους φοβηρὸν εἰ βλέπει βρίσκος.
 Καὶ νῦν δὲ τούτη τὸ χρυſοῦν πάσχειν πάθεις,
 Κἀντοῦ διόχαλκος εὐρέθης φύλας,
 Καὶ καθάπερ δύοιστον ἐπιμήδης μέλος,
 Πληγεὶς ἡρ' ἡμᾶς δυομενοῦς γλώττης βάλει,
 Πάλιν παραινῶ μὴ περιχαίνειν κάτεο,
 Μή ζῆν κυνηγόν, μὴ δοφῆς τὸ πάν θέλε.
 Εἰ γάρ ἔχεις βούλειμον οὐχ ἔξεις κάρον,
 Πρὶν δὲ πίνης κυλικίδος ἐμπίκραν πόνων,
 Καὶ τῶν περιττῶν ἐκφραζεῖς τὴν κακίαν,
 Β Ή καταστῆς, καὶ φοῖς ἐπὶ κλίνης,
 Ἐμέν τὰ κονὰ τῇ στροφῇ τῶν ἀλπίδων.
 Ή καὶ προληφθεὶς δυστυχῶς τῆς ἀδελφῆς
 Πρὸς τὴν ἀκατάλυτον ἀχθῆς ὅγδην,
 'Ην ἐσχάτην κρίσιμον εὐρῶν δακρύστεις,
 'Ἐπει ταληνὸν τὸν κριτήν οὐ δειχνίει.
 Μαὶ γάρ δὲ εὐτὴν ἀποδημήσαντα σε
 Ποινὰς ὑποσχεῖν ἀντὶ τῶν πεπραγμάνων.
 'Ο τίς δὲ βαθὺς; καὶ θορυβώδης κάρος;
 'Υφ' οὐ θανατόν οὐ σκοτεῖς τὸ συμφέρον.
 Καθεύδομεν γάρ ὑπὸ τῆς ἀπληστίας,
 Καὶ νυκτομαχεῖν ἀξιούμεν τὴν φύσιν,
 Τὸ τῆς δῆλη; ἀπιστὸν ἡγνοηκάτες
 Τί τοῦτο ποιεῖ; Ινα τί δ' οὐπο βλέπεις;
 'Αλλ' ἀμβλωπεῖς ἐν σαρεῖ μεſημέρᾳ,
 Τὰ κρυπτά σου βλάφαρα μὴ παρατρίδων;
 'Ο χρυſὸς ὥχρος; ἐστιν ἀλγῶν τῷ φύσην.
 Καὶ γάρ ἐπ' αὐτὸν ὡς βαρὺς ἔρπει δράκων
 Τὴν τοῦ χρόνου κίνησιν ἀντιειστρέψων.
 'Υφ' ἡς τὸν ἰὸν τῆς φθορᾶς ἀναπτύξε.
 Καὶ σὺ παρ' αὐτῷ προσδοκάς τὰ βελτία,
 Τὸ τῆς τύχης εἴδωλον αἰσχρῶς φαιδρύνων;
 'Οφθαλμὶς γῆς, ἡλιος, πῶς τάδε βλέπεις;
 Πλὴν εἰ μὲν ὡς παῖς εὐμενὴ τοῦτον κρίνεις.
 Μικροφύγον γάρ ἐστιν ἀνδρὸς ἡ κρίσις.
 Τὶ δῆτα παθῶν, οὐ καλῶν δράξ τὸν φύλαν;
 Στρεβλοῖς; γάρ αὐτὸν ἐγκρατῶς, καὶ συμπινγεῖς.
 Κἀντοῦ; ὡς ἀληπτος εἰς μᾶλους τρέχῃ
 Τῆς σῆς φυλακῆς τὰς λαβᾶς ἀνατρέπων.
 Γ Εἰ δ' αὐτὸν πονηρὸν τοῦτο γάρ δυτικὲς κρίσις.
 Τί τὸν φονευτὴν οὐ στυγεῖς, οὐ δὲ ἐκκλίνεις,
 Οὐδὲ πρὸς οἰκτρὰς θάττον ὥθεις γαστέρας;
 'Ως ἀνέχῃς μᾶλλον τι κερδαίνειν μέγα.
 'Ἄνθρωπε, κατάμαθε τὴν κοινὴν φύσιν
 'Ἐκ τῶν πρὸς ἀπόδειξιν ὑποκειμένων,
 Καὶ φίλον εἰς γῆν τὸν διάκενον τύφον.
 'Οφεῖς τὰ φυτά, πῶς μὲν ἡδη, καὶ βρύει,
 Μετὰ χρόνον δέ τινα γραῦ, καὶ φθίνει;
 Τεῦτ', αὐτὸν καὶ σὸν ἐστιν, ὡς οἰδας, πάθος.
 Καὶ νῦν μὲν ἀνθεῖς, ἀλλ' ἀπανθήσεις πάλτον,
 Τῆς τοῦ τελευτῆς ἀντενεγκέντος ψύχους.
 Δέδοικα γοῦν ἔγωγε τὴν ἀκαρκίαν.
 'Η γάρ ἀπειλὴ τῆς τομῆς με συγχίτει.
 Γνῶθι σεαυτὸν, ίδε τὸν φοῦν τοῦ χρόνου,

Τῆς ἡδονῆς τὸν νέκταρον ὄψει γοῦν φύγε·
Καὶ γάρ ὁδυνῶν προξενεῖ σοι πικρίαν.
"Εως τίνος χρήματα, καὶ λειτουργίας,
Τάχα δὲ καὶ κτήματα, καὶ παροινίαι,
Μέχρι τίνος κόλακες ἐκλύσουσί σε;
Γενοῦ δανειστής, τῷ Θεῷ δὲς τὸν βίον·
"Οὐφειλέτης γάρ ἔστι, καὶ χρεωλύτης,
Καὶ σὸς δανειστής, καὶ δοκῆς μὴ λαμδάνειν,
Κατοιφοραγῶν τῆς ψυχῆς σου τὸ χρέος.
Ιλλήν ἥδε κοινῇ τῶνδες τῶν δικτυῶν φύσις
Τὸ σὸν πρὸς αὐτὴν εὐχὴν ἀπαιτήσει χρέος·
Ιλάντως καὶν ἀλγῆς, καὶν φιλόψυχος ἐξους,
Οἰχησεται γάρ εἰς τὸ πῦρ ἡ θερμότης,
Τὸ ἑρδὸν εἰς γῆν, εἰς ὕδωρ ἡ ψυχρότης,
"Αἵρε δὲπ' αὐτὸν καὶ τὸ φευστὸν ἀρπάσει.
Κείσῃ δὲ νεκρός ὑπὸ γυμνοῖς διτέσσοις,
"Ο νῦν περιττός, καὶ κατεβλακευμένος,
"Οφις δὲ τοῦ τένοντος ἐκρηγγήσεται.
Τί πῦρ ἐν δργῇ κατὰ τοῦ πέλας πνέεις;
Τί δὲ βρυχθμοὺς αὐθαδῶς ὑποκρίνη,
Καὶ τῇ λεοντῇ τάς χρυσᾶς πάντων φύχας,
Καὶ ζῶν ἀτερπῇ καὶ φιλῶν περὶ βίον;
Τί δὲ φάγος πάρδαλες ὑπόδρα βλέπεις,
Καὶ δεινοπαθεῖς, καὶ λαρυγγίζεις μάτην
"Ἀντικρυς ἡμίγυμνε σεμνὲς κοχλία,
Μᾶλλον δὲ γὺνψ δινωθεν ἀρπάζων χρέα,
Ιλλήν οὖτε νεβρῶν, οὐτε περδίκων πάλιν.
"Ανδρῶν δὲ, παπαὶ! διυστυχῶν, καὶ σωφρόνων;
Πλούσιος εἰ, δόδοις τὴν τότε φλάγα.
Τίς γάρ ἀναψύξει σε διψῶντα δρόσος,
Εἰ μὴ σὺ τοὺς πένητας ἀνθάδε θρέψεις;
Σύνες τίς δ πλάσας σε καὶ μεταπλάσας,
Ἐπειπερ εἰς χοῦν ἐκπεσών συνετρίβης;
"Η τίς ζάριν σήν καὶ Θεὸς, καὶ σαρκίον,
Καὶ τίς πεπονθώς, καὶ παθῶν μείνα; δίχα,
Παθῶν ἀμιγῆ, καὶ φθορᾶς ἔδειξε σε;

Ταῦτα σχόπει, βέλτιστα, σωφρόνως ἔχων,
Καὶ μηκέτι θαύμασε τὴν ἀμετρίαν.
Τὰ γάρ οἱ μέλλοντα μὴ σχόντει βλέπειν,
"Ο τῆς τελευτῆς ἀγνοεῖται σοι χρόνος.
"Ωσπερ τὸ νῦν πῦρ οὐδὲ μετρίως φλέγει,
Πυρὸς γάρ εἰκῶν ἔστιν, οὐ πῦρ τὴν φύσιν,
Οὐτε θεατὰ καὶ τὸ πῦρ τὸ παμφάγον.
"Ο θυμὸς ἔξεκαυσε τυράννου βρέμων,
Τοῖς τῶν νέων σώμασιν εὐρέθη δρόσος;
"Απόκρυφον πῦρ ζωγραφούν περὶ δόλοι·
"Ως δὲν διδοχθῆς τὸν θεὸν πῦρ καὶ δρόσος,
Εἰς τὴν βάτον πῦρ, εἰς δὲ τὸν πόκον δρόσος.
Μή διδράσῃς μάλιστα τὸν τύπον βλέπων.
Μή γάρ δῶς; ἔφλεξε νηὸν Παρθένου
Σαρκὸς μετασχῶν, καὶ θεὸς μείνας πάλιν.
"Εστήκασι δὲ τῆς φλογὸς ζῶντες μέσον,
Καὶ τεττίγων ὅδουσιν οἱ παῖδες τρόπον
Σιτούμενοι γάρ τῆς ἐνεχθείσης δρόσου,
"Ως δὲν θέρει στέγουσι τὴν δεύρο ζέσιν.
Πεπήγασε δὲν τῆς βοῆς παπαυμένοι·
Τὴν γάρ σιωπήν ζωγραφοῦσι τὸν τύπον,

A Et suave tandem gaudii neectar fuge,
Fert scilicet tristom dolorum copiam.
Quousque tandem, queso, munera et bona,
Aurique copia et furor dementiae,
Quousque te omnes blandientes divident?
Sis fenerator; da tuam vitam Deo;
Est namque debitor, fidemque liberat,
Tuusque fenerator, quamvis non videaris accipere,
Sibi devorans animæ tua debitum.
Natura sed, gentes quæ in unum colligit,
Debes quod illi non reposeat debitum?
Quamvis semper doleas et vitam ames,
Abibit in ignem qui tibi inest calor,
Siccum in terram, in aquam frigidum,
Et aer humidum et fluxum abriplet.

B Tu vero mortuus jacebis sub nudis ossibus,
Qui nunc nimia torpes pinguedine,
Et serpens tuæ superbiæ disruptetur,
Cur ignem iratus contra proximum spiras,
Et rugitus feroces videris emittere,
Et leonina pelle indutus insecessois,
Vivasque injucunde et ames vitam?
Cur vorax ut pardalis torve circum tueris,
Et imaginosum pateris, et clamans inaniter,
Vere horrida atque nuda limax insolens,
Aut vultur e summo auferens carnem polo,
Non hinnariorum, sive perdicum tamen,
Sed, heu! virorum pauporum et temperantium!
Dives es, time futuram flammam.

C Quo enim rore refrigeraboris tune siliens,
Si tu pauperes hic non alueris?
Cognosce quis te finxerit et refinxerit,
Quandoquidem in pulverem es reversurus:
Vel quis tui gratia Deus una simul et caro,
Quis, inquam, passus, quamvis passioni non sub-

[ditus,
Ostendit te futurum passionibus et corruptione
liberum?

Hæc considera, optime, sobrie te gerens,
Neque amplius de immensitate obstupescas,
Nam quæ sunt futura non licet videre,
Et ignoratur quæ sit finis temporis.
Sicut ignis quo nunc utimur, non urit modice,
Nam ignis est imago, non ignis natura,
D Sic contemplare ignem devorantem omnia.
Accedit olim hunc mens tyranni servida,
Sed ros puellis factus est gaudentibus,
Arcanum ignem indicans, quam quid aliud;
Ut intelligas Deum esse ignem et rorem,
Ignem in rubo, et rorem in vellere.
Nec multum distabis a vero, si typum perpendas;
Nam uterum omnino non combussit Virginis,
Qui particeps carnis Deus semper inanet.
In medio flamarum vivi steterunt,
Et cendarum more canebant pueri;
Nam enutriti super induto rore,
Loci exustionem, ut illæ secatis tempore, ferobant.
Stabant urningi cessantes a clamoribus;
Ipso enim silendo typum indicabant,

Longe resonantibus factis tantummodo.
O quomodo ignis captiuis factus est ros,
Quos aliae circum custodiebant angelii !
Intus enim imbuti puritatis rore,
Externum non timebant ignis fremitum,
Quinam licet igni urenti pueros absumere,
Vili non indigentes cibo et passionibus liberos ?
Ignis torrente Daniel quondam videns,
Torrentem effudit e calidis lacrymis,
Nunc irrigatam flammam ab angelo videns,
Lætatur quidem, et plaudere forsitan velit
Pueros videns in igne viventes iterum
Sibi enim communis captivitatis sors est exaltata,
Quæ Persarum superstitionis ignem extinxit.
Tacet autem tradens loquentem librum,
Qui rerum arcanam præventionem continet.
At vere omnia nova ; et ignis non urit,
Et ferae ignem spirantes ex inedia
Res mira ! sibi projectum virum colant.
Mulcet enim oratio carum feritatem,
Vim infringens faucum imminentium.
Quid ? quod etiam quoddam pietatis officium rediunt,
Bene lambentes pedum ejus pulverem,
Et abstergendi labore suis ferentes linguis !
Sic fortis inter horridas stetit feras,
Jam mente, quamvis non anniis adhuc, senex ;
Mites enim, qui truces erant, factos videt,
Et stando cursum gigantis aquor.
O quam aperte scriptura demonstrat,
Quæ sint ubique veritatis symbola,
Quamvis ei lingua et nota careat scriptio ?

A Tῶν πραγμάτων πόρφωθεν ἡχούντων μόνον.
Ὦ πᾶς τὸ πῦρ ἢν τοῖς δορυκτήτοις δρόσοι,
Οὓς ἀγγέλου πτέρυγες ἐφρούρουν πέριξ·
Ἐνδον γάρ δύνηταις ἀγνείας δρόσον,
Τὸν ἔκτος οὐκ ἐπιτηξαν ἀχμαλὸν βρόμον.
Ἡ·ποῦ θεμιτὸν πῦρ φαγεῖν παῖδας φέγγον,
Τροφῆς ρυπαρδὸς καὶ παθῶν ὑπερτέρους;
Πυρὸς ποταμὸδ Δανεῖχλ πάλαι βλέπων,
Ποταμὸν ἐξεῖδυζε θερμῶν δακρύων.
Νῦν δὲ δροσισθὲν πῦρ ὑπὸ ἀγγέλου βλέπων
Φαιδρύνεται μὲν, καὶ κροτεῖν ἵσως θέλει
Τοὺς παῖδας ἀθρῶν εἰς τὸ πῦρ ζῶντας τάνι
Ἡ γὰρ συναιχμάλωτος ὑφώθη τύχη,
Τὴν πυρφόρον σβέσασα τοῖς Πέρσαις πλάνη
Σιγῇ δὲ λαλοῦν ἐκδιδοὺς τὸ βιβλίον,
B "Ο πραγμάτων πρόγνωσιν ἀρρήτων φέρει.
Πλὴν πάντως κατενά, καὶ τὸ μὲν πῦρ οὐ φέγγει
Θῆρες δὲ πῦρ πνέοντες ἐξ ἀστείας
Τὸν τῶν δρεκτῶν δινόρα τιμῶσι ξένε.
Φιμοὶ γάρ αὐτῶν ἡ προσευχὴ τὸ θράσος,
Τὴν ισχὺν ἀμβλύνουσα τῶν παρασθμάνων
'Αλλ' εἰσφέρουσι τίνα καὶ λειτουργίαν,

Λείχοντες αὐτοῦ τῶν ποδῶν εὖ τὴν κόνιν,
Καὶ ρυπεικὸν στέγοντες ἐν γλώτταις πόνοι.
"Ατρεστος οὖν ἔστηκε τῶν σκύμνων μίσον
Ο πρεσβυτεῖκος καὶ πρὸ τῆς ἡλικίας·
Αἰδημονας γάρ τοὺς ἀτιθάσσους βλέπει,
Καὶ τῇ στάσει γίγαντος ἀμφισσεις δέρμον.
C Ό πᾶς ἐναργεῖς ἡ γραφικὴ δεικνύει
Τοὺς παντοδαποὺς τῆς ἀληθείας τύπους,
Καὶ οὐκ ἔχει κίνησιν, ή φθέγγια γράφειν;

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΕΝΤΟΛΩΝ.

INTERPRETATIONES

DIVINORUM MANDATORUM

Scilicet sanctorum Patrum et conciliorum explanationes in Praecepta D. N. Iesu Christi.

(BANDINI, Bibl. Laurent. cod. sec. XIV.)

INDEX ARGUMENTORUM TOTIUS OPERIS.

1. Sermo primus de subjecto libri.
 2. Proemium libri explanationum divinorum mandatorum Domini, continens in compendio totam libri institutionem; et quod e nostra divinarum Scripturarum ignorantia, Incidimus in laqueos diaboli, et in perditionem devenimus; et quod hic contra sententiam divinarum Scripturarum in
- D α'. Λόγος πρώτος περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ βιβλίου.
β'. Προοίμιον τῆς βίβλου τῶν ἑρμηνῶν τοῦ θείου ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἔχον τὸ ἔπειρον τὸ διηγητικὸν πραγματεῖαν τοῦ βιβλίου· καὶ διὰ τοῦ ἑρμηνῶν τῆς θείας Γραφᾶς, ἐμπλέκομεν εἰς τὰς γίδας τοῦ διαβόλου, καὶ τῇ ἀπολείᾳ περαΐδηρον· καὶ διὰ τοῦ θελήματος τοῦ θείου Γραφῶν τοῦ

ἀπηγορευμένας πράξεις τιστὸν ὑποτάσσομενοι προ- Α prohibitas actiones aliquibus subjecti prætextu φάσαι ὑπακοῆς, καὶ ἐκκοπῆς θελημάτων, τῷ δια- δότῳ, καὶ τοῖς ἐν πόλεσι δημοσίοις παρεικάζονται, οὐκ ἕκρευζονται δὲ τὸ χρίμα τοῦ Θεοῦ, οὗτε οἱ ὑπακούοντες, οὗτε οἱ ἐπιτάπτοντες, ἀλλ᾽ ἔκαστος δώ- σει δίκας κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ.

γ. Ἐρμηνεία τῶν θείων ἴντελῶν τοῦ Κυρίου ἐν ἐπιτομῇ, ἐκ τε τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ ἐτέρων δια- φόρων Πατέρων κεφάλαια συντείνοντα εἰς τὰς αὐτὰς ἐρμηνείας· καὶ διτὶ διὰ τὴν ἀρετὴν πάσχων κακῶς περὶ τῶν ἀνθρώπων οὗτος μακαριστός, δὲ διτὶ εὐτὸς τὸ κακὸν πάσχων πανάθλιος· καὶ διτὶ οὐδὲνατὸν τὸν ἐν ἀρετῇ ἔντα παρὰ πάντων ἀκούειν καλῶς· καὶ διτὶ οἱ θέλοντες παρὰ πάντων ἀπαίνους, οὗτοι πάσιν ἀρέσκειν σπουδάζουσι· καὶ διτὶ ἐκ τούτου γνωρίζεται δὲ φευδοδιάσκαλος, καὶ δὲ φευδοπροφήτης ἐκ τοῦ μηδιδάσκειν ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς αὐτοῦ καρδίας πρὸς τὰς ἐκδόσους ἐπιθυμίας.

δ. Περὶ ἀποταγῆς· καὶ διτὶ κακὸν ἡ ἐπιθλασθῆς δύρνοια, καὶ κρείσσον ἐστι διαχωρίζεσθαι τῶν τοιού- των καὶ διτὶ ἐπικείνδυνον ἀποκείρειν τοὺς γυναῖκα καὶ τέκνα ἔχοντας, ἢ ἀλλως πῶς ἀδιαφόρως τοῦτο ποιεῖν, καὶ πῶς χρή πάντας τοὺς τοιούτους δέχεσθαι ἐν μοναστηροῖς· καὶ διτὶ μέγαν κίνδυνον ἔχει, καὶ δὲ διδούς, καὶ δὲ λαμβάνων, καὶ δὲ συνευδοκῶν διὰ χρη- μάτων τὰς εἰσοδοχὰς γίνεσθαι περὶ τὸ ταῖς θείαις δοκοῦν Γραφὰς· καὶ διτὶ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν, ἀλλως πῶς οἱ Πατέρες οὐ δέχονται, εἰ μή κατὰ τὴν νομοθεσίαν τῶν ἀσκητικῶν τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

ε'. Περὶ ἀποταγῆς δούλων· καὶ διτὶ οἱ τοὺς τοιούτους δεχόμενοι ἀδιακρίτως, καὶ παρὰ τὰς θείας Γραφὰς, ἢ παρὰ γνῶμην τῶν ιδίων δεσποτῶν ἀποκείροντες, τῆς κοινωνίας χωρίζονται, καὶ ἀναθεματίζονται παρὰ τῶν θείων κανόνων, οἱ δὲ δοῦλοι κατὰ τοὺς ἔξι θείας διαδουλούνται, ἐκν μή τὴν δισκησιν, καὶ τὴν ἄκριθην πολιτείαν τῶν ἀγίων μετέρχονται.

ζ'. Περὶ τῶν ἀναχωρούντων ἀπὸ ἀδελφότητος· καὶ διτὶ διὰ τὴν προκοπὴν κοσμικὴν ἀπὸ ἀδελφότητος ἀναχωρῶν, λίαν ἀπόθλη- τός ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ ἀρνητής τοῦ ἐπαγγέλ- ματος· καὶ διτὶ οἱ θείοι κανόνες τοὺς τοιούτους, καὶ τοὺς ἀναδεχομένους αὐτοὺς, τῆς κοινωνίας χωρίζουσι· καὶ διτὶ οἱ διὰ τὸν Θεὸν ἀλλοτε ἀλλαχοῦ ἐλκόμενοι, καὶ ἀναχωροῦντες ἐπιστρέφονται, καὶ οὐ χωρίζονται τῆς ἀδελφότητος, διτὶ οἰκονομίαν πληροῦσιν.

η'. Περὶ διαφορᾶς σκανδάλων· καὶ διτὶ τὸν ποιοῦντα ἐντολὴν Θεοῦ, ἢ παραδόσεις ἀγίων Πατέρων, οὐ χρή τὴν πρᾶξιν καταλιμπάνειν διὰ τοὺς σκανδαλιζομέ- νους· καὶ διτὶ ἡ εἰρήνη, καὶ ἡ εὐχὴ τὸν ἄξιον μή εὐ- ρωῦσα, ἐπιστρέψει πάλιν πρὸς τὸν ἀποστέλλοντα ταῦτα, οὗτοι καὶ ἡ κατάρα ἐπιστρέψει πάλιν ἐπὶ τὸν ἀδίκως σκανδαλισθέντα καὶ καταρώμενον.

θ'. Περὶ διασκάλων διαφορᾶς· καὶ διτὶ φοβερὸν τὸ χρίμα τοῦ διδάσκαλου, ἐὰν παρὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ διδάσκῃ· καὶ διτὶ πειθεσθαι τούτοις δεὶ τῶν θείων Γραφῶν διδάσκουσι.

ι'. Περὶ διαφορᾶς ὅργης, καὶ θυμοῦ εὐλόγου τε καὶ διλόγου· καὶ διτὶ οὐ πάντοτε συμφέρει τὸ μὴ ὅργι-

στοι μέντος πράξεις αὐτοῦ· Α prohibitas actiones aliquibus subjecti prætextu obedientiae, et abnegationis voluntatis, diabolo, et his qui publice vivunt in urbibus assimilantur, non effugient Dei iudicium, neque obedientes, neque jubentes, sed quisque dabit poenas secundum suas actiones.

3. Explanatio divinorum mandatorum Domini in compendio, et ex Chrysostomo et aliis diversis Patribus capita conferentia in istas explanationes: et quod ille qui ob virtutem male patitur ab hominibus beatissimus est, qui autem ob ipsum malum patitur miser est: et quod impossibile est illum qui in virtute degit ab omnibus bene audire: et quod exquirentes ab omnibus laudes, hi omnibus placere student: et quod ex eo cognoscitur falsus B doctor et falsus propheta, cum non doceat ex divinis Scripturis, sed e proprio suo corde secundum cuiusque voluntates.

4. De professione religiosa: et quod malum est noxia unanimitas, et melius est a talibus separari; et quod periculosum est tondere hos qui uxorem et liberos habent, vel aliter quoquo modo indiscriminaliter id agere, et quomodo oportet omnes tales recipere in monasteriis; et quod magno periculo se exponit et dans et recipiens et permittens ob pecunias admissiones fieri contra divinarum Scripturarum sententiam: et quod monasticæ vita rationem, nullo alio modo Patres accipiunt, nisi secundum constitutiones asceticae magni Basillii.

5. De professione religiosa servorum: et quod illi qui tales recipiunt indistincte, et contra divinas Scripturas, et contra sententiam propriorum dominorum tondent, a communione separantur et anathematizantur divinis canonibus, servi autem secundum externas leges rursum servituti mancipantur, nisi vitam asceticam, et rectam sanctorum vita rationem amplectantur.

6. De discedentibus a fraternitate: et quod ille qui propter carnalem quietem, vel mundanam utilitatem a fraternitate discedit, multum apud Deum contemptibilis est, et promissionē privatus; et quod divini canones tales homines, et eos qui recipiunt illos, a communione separant; et quod hi qui propter Deum aliter trahuntur, et discedentes laudantur, neque a fraternitate separantur, quia divinum propositum complent.

7. De differentia scandalorum: et quod observantem Dei legem et traditiones sanctorum Patrum, non oportet agendi rationem derelinquere ob illos qui scandalizantur; et quod pax, et oratio dignum non inveniens, rursum revertitur ad illum qui haec emittit, ita et maledictio revertitur rursus ad hunc qui injuste scandalizatur et maledicit.

8. De doctorum differentia: et quod tremendum est doctoris iudicium, si contra Dei leges doceat; et quod obediens illis oportet qui secundum divinas Scripturas docent.

9. De differentia iræ, secundum rationem et contra rationem: et quod non semper expedit non

iraci, sed quando tempus posuitat. Sæpe enim mansuetudinis pretextu cadius in laqueos diaboli, et a Deo separamur; aliquando autem celebriter justam iram suscipientes extra convenientem viam ambulamus.

40. De injurya, et qualicunque contumelia, et otiosis verbis: et quod non solum ob homicidium, fornicationem et adulterium in gehennam incidimus, sed etiam ob injurias, et quæ spud nos vindicent viles contumelias, sed tamen non aequalis ut eastigatio; et quod vindicandi se gratia, vel in nulla re conveniente, non oportet injuriis vel contumelias impetrare aliquem, sed est in eo differentia ut in ira justa; et quod illa qui immorito convitiantur alicui, a communione separatur.

41. De rixa cum proximo, et per multos modos facienda reconciliacione: et quod propter Deum aliquem affligere, salutis est procuratio, et irreprehensibilis est qui affligit, qui autem afflictus est excusari debet et corrigi.

42. De consensu in fornicationem, et ejus proprietatis: et quod ex impudico mulierem aspergia, et conversatione, et ex aliis multis causis in nos incurruunt passiones; et quod ubi episcopus aut monachus degit hospitiū receptus, aut propria inspectans negotia, non oportet adesse mulieres, sed non intrare in tabernas illis præcipitur sine quadam necessitate, vel spectaculis et hippodromiis interesse; et quod laici ludentes aut saltantes in commemorationibus sanctorum, a Christianorum numero separantur.

43. De adulterio et fornicatione: et quod non sine periculo est viro separari a sua conjugi præter rationem fornicationis; et quod vir quidem fornicatam uxorem dimittit, si vero non dimiserit subjicitur reprehensioni, uxori autem fornicantem virum non dimittit, sed debet corporales qui e viro eveniunt angores sufferre; et quod clericus tali quadam culpa offendens deponitur, et non jam habet appellationem; et quod non oportet Christianos conjugiis miseri cum hereticis; et quod eos qui mulieres rapiunt divinas leges excommunicant; qui autem consentiunt, si quidem clerici fuerint, deponuntur; si autem laici, separantur.

44. De juramento, et mendacii differentia: et quod juramenti violatio, et mendacium iuxta ratione sit, quando per hæc a Deo jubemur.

45. De patientia et aversione: et quod non reddero malum cum malo, et benefacere nocentibus Christiani proprium est; et quod trahentes eos qui nocent id tribunalia, subjiciuntur Christi legibus, et a communione divinorum mysteriorum privantur; et quod sacerdotes fidem vel infidelem hominem cædentes divinas leges deponunt; et quod monachos cædentes qualemcumque hominem, separant leges divinas a communione; et quod prohibent hos qui non ad id deputati sunt in bellum habere vel emere arma bellica, præter parvos gladios noui ad bellum aptos; et de differentia homi-

α ζεθαι, ἀλλ' δειν ὁ καιρὸς καὶ τοῦ πολέμου πρᾶξει πραῦτης ἐμπειπομένη εἰς τὰς πολίδας τῷ διαβόλῳ, καὶ χωρίζεισθα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, πάτερ τάχα δικαίῳ θυμῷ χρώμενος τοῦ πρέποντος ἐν πορευόμενος.

ε'. Περὶ λοιδορίας, καὶ παντοῖας ὑδρίας, καὶ ἀργελογίας καὶ ὅτι οὐ μόνον δὲ φόνον, καὶ πορειῶν, καὶ πορτειῶν, εἰς γένενναν ἐμπεσούμεθα, ἀλλ' καὶ τὰς λοιδορίας, καὶ τὰς παρ' ἡμῖν φαινομένας εἰτιαὶ ὑδρίας, ἀλλ' ὅρως οὐδὲ θηση τὴν ἡ καλεσί: καὶ ὅτι θεατὴ τοῦ ἐκδικείν εἰστον, η ἐπὶ μηδενὶ προσήκοντα, οὐδὲ λοιδορεῖν, η διερίζειν τοντα, ἀλλ' ἔστι καὶ τόση διαφορὰ καθά καὶ τῷ δικαίῳ θυμῷ καὶ διὰ δικαίου κλευδίων τινὰ, τῆς κοινωνίας χωρίζεται.

ια'. Περὶ τοῦ διαλλάττεσθαι τῷ πλησίον, καὶ τὸ πολλῶν τρόπων ποιεῖσθαι τὰς καταλλαγὰς: καὶ ὅτι τὸ κατά Θεὸν λυτεῖν τινα, σωτηρίας ἔστι πρᾶξιν, καὶ ἀνέγελητός ἔστιν δὲ λυπήσας, δὲ λυτρός ἀπολογίασθαι χρεωστεῖ, καὶ διορθώσασθαι.

ιβ'. Περὶ συγκαταβόστας τῆς πορνείας, καὶ τῶν ιδιωμάτων αὐτῆς: καὶ ὅτι ἡ τοῦ ἀναδός βίᾳ την γυναῖκας, καὶ συνθετόσθαι αὐταῖς, καὶ ἡ τοῦ ἀπέρων αἰτιῶν ἐπέρχονται ἡμῖν τὰ πάθη: καὶ ὅτι ἡ ἀπίσκοπος, η μοναχὸς διάγει ἐνιόδμενος, η καίς ἐπισκεπτόμενος πράγματα, οὐ χρὴ πορείαν γυναικας, ἀλλ' οὐδὲ εἰς καπηλεῖον εἰσιναι τοινας ἵτεταλαι τῷρις τινος ἀνάγκης, η θεωρίας, καὶ εποδρομίας σχολάζειν καὶ ὅτι οἱ λαῖκοι τελέονται, η δροῦμενοι ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἀγίων, τῇ τοῦ Χριστιανῶν χωρίζονται τάξεως.

ιγ'. Περὶ μοιχείας καὶ πορνείας: καὶ ὅτι οὐτανύνθινον ἔστιν ἀνδρὶ χωρίζεσθαι: ἀπὸ τῆς αὐτοῦ αὐτοῦ ἔκτεις λόγου πορνείας: καὶ ὅτι οὐ μὲν ἀνήρ πορνομάνην γυναῖκα ἀπολέντες, ἀλλ' δὲ μὴ ἀπολέσῃ, ὑπεριεισταὶ τῷ ἐγκλήματι, η δὲ γυνὴ πορνεύοντα δένειται ἀπολύτι, ἀλλὰ χρὴ τὰς παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐπεργυτὰς σωματικὰς θλιψίες ὑποφέρειν: καὶ ὅτι οὐ καίρει τοινά τῷ ἐγκλήματι περιπετεῶν καθαιρεῖται, καὶ οὐκ εἴτις ἔχει ἀνάκλησιν: καὶ ὅτι οὐ δει Χριστιανοὶ ἐπιγριθρεύειν πρὸς αἱρετικούς: καὶ ὅτι τοὺς ἀριζόντας γυναικας οἱ θεῖοι νόμοι ἀφορίζουσιν, η οὐ συνευδοκοῦντες, εἰ μὲν κληρικοὶ εἰεν, καθαιροῦνται οἱ δὲ λαῖκοι, ἀφορίζονται.

ιδ'. Περὶ δροχου καὶ διαφορᾶς φεύδονς: καὶ ὅτι δροχου παράδασις, καὶ φεύδος κατὰ δίκαιον λόγον γίνεται, δειν χωρίζωμεθα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοιν.

ιε'. Περὶ ἀνεξικαίας καὶ ἀπροσπάθειας: καὶ ὅτι τὸ μὴ ἀποδοῦντας κακὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἐπηρεάζοντας Χριστιανοῦ θεοῖν: καὶ ὅτι οἱ Ελκούτες τοὺς ἐπηρεάζοντας εἰς δικαστήμα, διεκείνται τοῖς τοῦ Χριστοῦ νόμοις: καὶ τῆς κακονοῦ τῶν θείων μυστηρίων ἀποτεροῦνται: καὶ ὅτι τοὺς Ιερεῖς τύπτοντας πιστὸν, η ἀπιστὸν δινθρωπον, οἱ θεῖοι νόμοι καθαιροῦσι: καὶ ὅτι τοὺς μοναχοὺς τοινας οἰενδήποτε δινθρωπον, ἀφορίζουσιν οἱ τοιν νόμοι τῆς κοινωνίας: καὶ ὅτι κωλύουσι τοὺς μὴ εργαζεῖται μενούσις εἰς πόλεμον ἔχειν, η ὄντεισθαι τοιν πολεμικά, εἰ μὴ μικρὰ μεχαίρια μὴ ἐνεργοῦνται εἰ-

πόλεμον· καὶ περὶ διαφορᾶς φύνων, ἔκουσίστον καὶ ἀκουσίστον· καὶ δι τῆς φιλῆς πορνείας ἐπιτίμεστον, δι ακούστος; φύνος.

ἰς'. Περὶ ἀκακίας καὶ ἀφελότητος· καὶ δι τῆς ἀκακίας ἐστὶ τὸ μή περὶ τίνος κακὸν λογίζεσθαι, φρόνιμον δὲ εἶναι εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ δι τῆς ἀγαθῆς πανουργία ἐστὶν, δταν τις τοῦτο πρό· ἀγαθὸν ποιῇ· καὶ δι τὸ τοιούτον φρόνησις, καὶ οἰκονομία ἀγαθή· καὶ δταν τοῦτο μή ἔχωμεν, εἰς πολλὰ κακὰ περιτίπτομεν.

ἰξ'. Περὶ ὑπακοῆς, καὶ δι τοῖς οὐδὲν ἐκλεμβάνειν τὸ διομα τῆς ὑπακοῆς ἀλόγως εἰς τὸ ὑπακοέστιν τῷ διαβόλῳ, ἀλλὰ προσέχειν ἐν ἀκριβείᾳ ταῖς θελαῖς; Γραφίζει, καὶ εἰδέναι ποια ἐστὶ τοῦ Θεοῦ ὑπακοή, καὶ ποια τοῦ ἀντικειμένου· καὶ δι τὸ δύο ὑπακοαί εἰσι, καθὼς εἱρηται, καὶ ἐὰν μή προσέχωμεν, ἡμετερούμεθα τοῖς τοῦ διαβόλου διεκύουσι.

ἴη'. Περὶ θελημάτων οἰκείων, καὶ ἀλλοτρίων καὶ ποιῶν θελήματα ἐστον ἀγαθὸν, καὶ ποιῶν τοῦ ὑπεναντίου· καὶ δι τὰ κατὰ σωρκικήν ἀνάπτωσιν γινόμενα, ἡμέτερα θελήματα εἰσι, τὰ δὲ μή τοιαῦτα, ἀλλὰ κατὰ τὸ θελήμα τῶν θελῶν Γραφῶν γινόμενα, ταῦτα εἰσι τοῦ Θεοῦ· καὶ δι τοῖς οὐ τοῖς μοναστηρίοις, ἢ ἐν ταῖς τῶν κοσμικῶν ὑποταγαῖς μή προσέχοντες, πολλὰ προφάσσεις ὑποταγῆς, καὶ ὑπακοῆς, καὶ ἐκκοπῆς θελημάτων προκόπουσιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τῷ διαβόλῳ, καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ὑπετάσσονται· καὶ δι τοῖς διὰ τῶν ἀμελεστέρων οἱ σπουδαῖοι πίπτουσιν.

ἴθ'. Περὶ ἀγαθού θελήματος· δι τὸ ποιῶν αὐτὸν οὐ παρέρχεται ἀνευ θελήματος· καὶ δι τοις, δταν μετὰ προθυμίας αὐτὸν διέρχεται, οὐκ αἰσθάνεται τῆς θελήματος, δταν δὲ φυχρανθῇ τῆς προθυμίας, τότε καὶ τῆς θελήματος αἰσθάνεται· καὶ περὶ τῶν ἀλλοιώτερων τῶν πολλῶν τῶν ἀκελουθουσῶν τῇ διανοίᾳ, καὶ ἐν τῇ εὐχῇ δοκιμαζομένων· καὶ περὶ ἐπιγνώσιας τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ.

ἴχ'. Περὶ ἀλεημοσῆνης, καὶ πῶς χρή ταύτην ποιεῖν· καὶ δι τὸ μή ἔχοντά τι, οὐδὲν μεριμνήν, καὶ φροντίζειν, ἀλλὰ μόνα παρέχειν τὰ παρ' αὐτῷ εὑρισκόμενα· καὶ περὶ τοῦ παρεθάλλειν ἀλλήλοις· καὶ δι τοις οὐ χρή τοὺς μοναχοὺς προφάσσεις ἀλεημοσύνης διδόναι τοῖς· κατὰ σάρκα ἴδιοις, ἀλλὰ ζένοις, πτωχοῖς, καὶ ἀναπήροις· καὶ δι τοις οὐ χρή τοὺς ἀκτήμονας μοναχούς, ἐκ τοῦ ἔργου αὐτῶν, ἢ καὶ ἀπὸ μᾶλλων τρόπων διδόναι τινὶ ἔχοντι τὰς χρείας αὐτοῦ, ἀλλὰ χωλοῖς, καὶ τυφλοῖς, καὶ ἀστερημένοις· καὶ δι τοις οὐ δεῖ προφάσσεις ἀλεημοσύνης διδόναι τινὰ ἐν μοναστηρίῳ κτήματα· καὶ τοὺς τῶν ἀκτημόνων, καὶ ἀστερωμάτων τῷ κόσμῳ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντα; εἰς ταῦτα πάλιν καθέλκειν, ἐπει τιγδύνῃ ὑπόκειται· καὶ δι τοις δι κληρικόδεις καθαιρεῖται.

ἴα'. "Οἱ εκρίζοντες εἰσιν εἰς τοὺς πάνητας διανέμειν τὰ χρήματα, ἢ προσφέρειν αὐτά τὰ ἐκκλησίατις, καὶ καλωπίζειν αὐτάς· καὶ δι τοις μόνα τὰ ἀναγκαῖα προσφέρειν χρή ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τὰ δὲ λοιπὰ καταναλίσκειν εἰς τοὺς πάνητας· καὶ πόσον μέτρον χρή διδόναι τῶν ἴδιων χρημάτων· καὶ δι τοις οἱ μοναχοὶ ὑπόκεινται διδόναις ἀλεημοσύνην, δταν καὶ αὐτοὶ

A cidiorma, voluntariorum et non voluntariorum, et quod meret fornicatiouis valorem habet involunta- rium homicidium.

16. De simplicitate et candore: et quod simplicitas est non cogitare malum de aliquo, prudentem autem esse in bonum, et quod bona est fraus, quando aliquis ea in bonum uitatur; et quod talium ratio prudentia et administratio bona est; et quando illis non utimur, in multa mala decidimus.

17. De obedientia, et quod non oportet adhibere nomen obedientiae sine ratione ad indicandum obedientiam diabolo, sed parere in rectitudine divinis Scripturis, et scire quae sit Deo obedientia, et quam adversario: et quod duæ sunt obedientiae sicut dictum est, et nisi pareamus, cademus in dia- holi retia.

18. De voluntatibus propriis et alienis, et quae voluntas sit bona, et quae sit adversaria: et quod quae secundum carnalē delectationē sunt, nosræ voluntates sunt, que autem non hujusmodi, sed secundum divinarū Scripturarū autem sunt, Dei voluntates sunt; et quod illi qui in monasteriis, vel in mundi subordinatis statibus non obediunt, multum prætextu subordinationis obedientiae et abnegationis in propriis voluntatibus proficiunt, aut melius loquendo, diabolo et operibus ejus subjiciuntur, et quod per ea quae negliguntur serventes cadunt.

19. De bona voluntate, quam qui facit non sine difficultatibus versatur: et quod, quando cum ardore illam suscepit, difficultatem non sentit, quando autem ab ardore defecrit, tunc difficultatem sentit; et de mutationibus multarum rerum quae agitationi insequuntur, et in oratione prohantur; et de cognitione voluntatis Dei.

20. De eleemosyna et quomodo oportet illam facere: et quod non aliquid habentem non oportet anxiū et sollicitum esse, sed sola prestare que apud se inveniuntur; et de mutuis relationibus; et quod non oportet monachos prætextu eleemosynæ dare aliquid his qui secundum carnem proximi sunt, sed alvenis, egenis et debilibus; et quod non oportet paupares monachos, ex opere suo, vel etiam alio modo dare illi qui habet suas necessitates, sed claudis, cæcis, et nudatis: et quod non oportet prætextu eleemosynæ dare aliquas monasterio possessiones; et eos qui pauperum et crucifixorum mundo nomen habent ad ista rursus adducere, quoniam periculum subest; et quod clericus usuras exigens, vel non dans egenis deponitur.

21. Quod melius est in egenos bona distribuere, quam illa in ecclesiā largiri, et eas adornare: et quanta mensura oportet dare propria bona, et quod monachi subjiciuntur ad dandam eleemosynam quando et ipsi ab aliis accipiant et exerceant, et ad aliis openi ferendam quando et ipsi ab aliis openi recipiant; et quod in tempore eleemosynæ

non oportet acceptationem habere fidelium aut infidelium, sed omnium misereri.

22. De facientibus elemosynam ex injustitia: quod non solum non propitium sibi Deum faciunt sed iratum magis si non ab injustitia recedant; et qui adificant ecclesias et monasteria ex injustitia, eodem subjiciuntur iudicio, et qui adificant monasterium, episcopo loci debet dominum defere, et qui non ita agit reprehenditur.

23. Quod si proposito dandi egenis bona divitum aliquis dissipaverit, non peccat: et quod est et alia sepius via perfectæ elemosynæ in his qui, cum viderint indigentem, non possunt illum dimittere vacuum; qui autem nihil omnino possident, ab aliis laboribus illum dispensant, sive aliena sumentes palam aut clam, sive aliquid suscipientes chorum que sunt Deo oblatæ; et quod illa que Deo sunt consecrata, et que sunt ad necessarium ministerii usum, licet in egentes et captivos insumere, solum cum rationabili dispositione fiat, ne forte bonum in malum evadat.

24. De dilectione et benevolentia: et quod occasione dilectionis decidimus per carnalem dilectionem et spirituali, et quod nos oportet comedere in ecclesiis praetextu dilectionis, vel dormire in illis sine necessitate; et quod si quis sit supra modum dilectus, et ex eo in anima damnum accipiamus vel ex aliis, oportet statim ex his abscidi; et quod non ob humanas considerationes, sed ob propostum Deo complacendi oportet diligere proximum.

25. Quod non oportet hederet vel odiisse quemcunque hominem, sive impium, sive haereticum, sive ethnicum, sive admodum peccatorem, quando tempus postulaverit, et non habuerimus ex illis illum damnum. In hoc enim Deum imitamur: cum autem spirituale damnum habuerimus, sive ex nostra infirmitate, sive alio quovis modo, tunc pro necessitate fugiamus ab eis, non quasi homines oderimus, sed quod sordes evitamus, ne eorum amicitia nobis occasio fiat transgressionis ut olim in Israel, et qui volunt religionis praetextu Deum vivi dicare, proprias passiones satiant; et quod super haereticos dolere et illis benefacere, id est, vera dilectio.

26. Quod oportet potius precari pro impiis, haereticis, ethniciis, et omnibus peccatoribus, et non illis maladicere; hoc enim facientes, nobis ipsius benefacimus, et Deum imitamur; et quod non oportet precari pro haereticis vita defunctis, sed pro adhuc viventibus precari oportet, ut illis det poenitentiam Deus ad divertendum ab errore, et secundum Deum vivendum, id enim vult Deus.

27. Quomodo oportet elemosynam facere, neque tuba canere, ut hypocrite: et quod salius est bene-

ροηθειν, δεν καὶ αὐτοὶ παρ' εἰδὼν βούλονται: καὶ ὅτι ἐν καιρῷ ἐλεημοσύνῃς οὐ δὲ παρεγένεται πιστοὺς, καὶ ἀπίστους, ἀλλὰ πάντας θάλι.

κῆ. Περὶ τῶν ποιούντων ἐλεημοσύνην οἱ ἄνθραι: δει οὐ μόνον οὐκ ἔχουμενίζονται τὸ θεῖον, ἀλλὰ καὶ περοῦνουσιν ἀλλὰ μὴ ἀποστέλλονται τῆς ὁδούλας: καὶ εἰ κτίζοντες ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια οἱ ἄνθραι: τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται χρήματα, καὶ δὲ κτίσεις μοναστηρίου, τῷ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου φρεάται: θάλι τὴν χυρότητα, καὶ δὲ μὴ οὖτος ποιῶν εἰδίνεται.

κύ. "Οτι: έδη σκοπῷ τοῦ διδύνει τοῖς παισὶ: τὶ χρήματα τῶν πλουσίων σκορπίζει τις, οὐχ ἀμφίβολα καὶ δει: έστι καὶ ἐπίρρα δόδες πολλάκις τὸν τύπον ἐλεημόνων, οἱ δεν θέάσωνται πάντας, οἱ δίνεται αὐτῶν ἀποπέμψαι κενόν· μηδὲν δὲ θύσιον διατημένοι, ἀπὸ ἐπέριν πάντων οἰκονομοῦσιν εἴτε, ἢ τὸ ἀλληλεια λαμβάνοντες φανερῶς, ή καὶ χρυσός, ἢ τὸ αὐτῶν ἀποδέμενοι τῶν ἀνατεθειμένων θεῷ· καὶ ἡ τὰ διφερούμενά θεῷ, παρὰ τὴν ἀναγκαῖαν τῆς ιητρείας; χρείαν διτα, ἔξεστιν εἰς πάντας, καὶ μηδέποτες καταναλούσκειν, μόνον μετὰ πικρωπατη, λαθέσεως γινέσθω, μήπως τὸ ἀγαθὸν κατατίθεται πονηρόν.

κῆ. Περὶ ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας, καὶ δὲ οἱ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον· καὶ δει: προφάσει ἀγάπης ιππίτομεν διὰ τῆς σαρκικῆς ἐκ τῆς πνευματικῆς ἀγάπης· καὶ δει: οὐ δὲ τοθίειν ἐν ἐκκλησίαις: τρέφάσει ἀγάπης, ή καθεύδειν ἐν αὐταῖς ἀνέγητον καὶ δει: έδη τις ή καθ' ὑπερβολὴν ἀγαπᾷς, καὶ δὲ αὐτοῦ κατὰ ψυχὴν βλάπτωμεθα, ή καὶ οἱ δύο, γηρ. εὐθέως κόπτεσθαι δὲ αὐτῶν· καὶ δει: οὐκ εἰς τὸ ὕθρωπινα καθήκοντα, ἀλλὰ κατὰ σκοπὸν τῆς τροφῆς θεοῦ εὐαρεστήσονται δὲι ἀγαπῆν τὸν πλησίον.

κέ. "Οτι: οὐ δὲ κακοποιεῖν, ή μισεῖν εἰδίζεται άνθρωπον, εἴτε δεσμῆ, ή αἰρετικόν, ή Ἐλλήνα, ή ὅλος ἀμαρτωλὸν, δεν ἄγη καιρός, καὶ οὐκ ἔχουμεν οἱ αὐτῶν βλάστος. Ἐν τούτῳ γάρ μιμούμεθα τὸ θεῖον: δεν δὲ ψυχακόν ἔχουμεν βλάστος, ή ἐκ τῆς ἀποκλειστικήμων, ή δύλως πατεις, τότε κατὰ ἀνάγκην εὔτρητον ἀπὸ αὐτῶν, οὐχ δὲ μισουντες ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὸ λύμην ὑφορώμενοι, ένα μὴ ή αὐτῶν φύλον εργάζονται παρανομίας τημένιον κατὰ τὸν πάλαι Ισραήλ, καὶ οἱ θέλοντες προφάσει θεοτεμέλιας διεκδικεῖν θεον, οἰκεῖα πάθη πληροῦσι· καὶ δει: τὸ στενάντι ὑπὲρ αἰρετικῶν, καὶ εὐεργετεῖν αὐτούς, τούτο διόρθωσις ἀληθής.

κῆ. "Οτι: δει: μᾶλλον ὑπερεύχεσθαι τῶν δασκάλων, αἰρετικῶν τας, καὶ Ἐλλήνων, καὶ πάντων τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ μὴ ἐπαρδεσθαι αὐτοῖς. Τοῦτο γέτοντες, ἔκαυτούς τε εὐεργετοῦμεν, καὶ τὸν θεον μιμούμεθα· καὶ δει: οὐ δὲ εὐχεσθαις ὑπὲρ αἰρετικῶν τελευτησάντων, ἀλλ' έτι ζώντων χρή ὑπερεύχεσθαι, διπος διητοῖς μετάνοιαν δὲ θεὸς εἰς τὸ ιστρέψυται ἀπὸ τῆς πλάνης, καὶ κατὰ θεὸν ήγει τὸν γάρ δὲ θεὸς θέλει.

κέ. "Οπως χρή τὴν ἐλεημοσύνην ποιεῖ, καὶ τὸ σαλπίζειν, ὥσπερ ω ὑποκρεταῖ· καὶ δει: χριστο-

ἔστιν ἀγαθοποιεῖν τινα, καὶ μήπω τέλειος ἡ ἀλλ' ἀγαθοποιεῖν τινα, καὶ μηδὲν τῆς ἔκπομπος εἰληφθαι, η ἀμελεῖν τῆς ἔκπομπος εἰληφθαι, καὶ μᾶλλον δταν καὶ ἐτέροις η ὑφέλεια χρησιμεύῃ.

κη'. Περὶ προσευχῆς, καὶ πῶς χρὴ εὐχεσθαι· καὶ διε τῷ νήφοντι δυνατόν ἔστιν ἐν παντὶ τόπῳ καὶ ἐν παντὶ Ἑργῷ πάντοτε ἀδιαλείπτεις προσεύχεσθαι· καὶ διε τὸν κακὸν πρίττοντα, καὶ πατέρα καλοῦντα τὸν Θεόν ἐν τῇ εὐχῇ, ο καταχθόνιος ὁ τῶν κακῶν δημιουργὸς οὐδὲν κάκτηται, καὶ πατήρ ἐκεῖνου ἔστιν.

κθ'. Τύπος προσευχῆς, καὶ διαγωγὴ ἀντιχωρητῶν· καὶ διε ἀνάρμοστα τούτοις τὰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις φαλλόμενα, εἰτε ἥχοι, εἰτε τροπέρια· καὶ διε οὐδὲν καταροτόντες τοῖς τοιούτοις ἐγχειρῶν, ὑπόσκειται τῷ ἐγκλήματι.

λ'. Τύπος προσευχῆς τοῖς ἐν συνοδίᾳ, καὶ διαγωγὴ τῶν ἐν ἐκκλησίαις συναγομένων· καὶ διε οὐχ ἀρμόζει τοῖς συναγομένοις τὰ τῶν ἀναχωρητῶν πρότεττεν, οὐδὲν διεκίνοις τὰ τούτων, ἀλλὰ κατὰ δικαιον λόγιον τῇ φαλμῳδίᾳ κεχρήσθαι, μή μάτιοι πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι τὴν φύσιν, ἀλλὰ σεμνῶς, καὶ κατὰ τὰ θεῖα λόγια εὐλαβῶς· καὶ διε τοὺς μὲν ἱερεῖς; φάλλοντας ἀνοίκεια, καὶ μή τετυπωμένα παρὰ τῶν θείων Πατέρων, η ἀναγνώσκοντας ἐπ' ἐκκλησίας, οἱ θεῖοι κανόνες καθαιροῦσι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀναθεματίζουσι· καὶ διε οὐ χρὴ ἐν παντὶ τόπῳ τὴν θείαν προσκομιδὴν ἐκτελεῖν· καὶ διε οὐ χρὴ καταφρονεῖν τῶν συνάξεων, καὶ χωρὶς εὐλόγου αἰτίας; ἀπολιμπάνεσθαι.

ια'. Περὶ τῶν μετὰ εὐχῆς ἐν ὅδῷ διευδύντων, η ἐτέρῳ εἰκόνῃ πειρατῶν περιπιπόντων· καὶ διε οὐ δεῖ μόνη τῇ εὐχῇ θερψεῖν, καὶ καταφρονητικῶς διακείσθαι, καὶ ἄγιοι; η, οὐ πέρ αὐτοῦ εὐχόμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ ἀυτοῦ πᾶσαν σπουδὴν εἰσφέρειν· καὶ διε χρὴ τὸν πειρασμὸν φεύγειν, διε τὸν κίνδυνος ψυχικὸς ἐξ αὐτοῦ προσδοκᾶται, καὶ οὐ μή οὐτας πυῶν ὑπόσκειται τῷ ἐγκλήματι· καὶ διε ἐλπίς ματαία ἔστιν, διε τὸν μή προαγωνιζόμενα ἐπὶ τῷ Ἑργῷ τοῦ Θεοῦ· καὶ περὶ διαφορῆς μαρτύρων, καὶ διμολογητῶν· καὶ διε καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦνται ἐὰν μή νομίμως ἀθλῆσῃ, κατὰ τὸν θεῖον δηλονότι· Ἀπόστολον· καὶ διε οἱ φιλάσσοντες ἀπέρι ὀμολόγησαν, η ἐν τῷ θείῳ βαπτίσματι, η ἐν τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ, διμολογηταὶ καλοῦνται.

ιβ'. Οτις οὐχίην παρὰ τινῶν ἐπικήπτων αὐτὸς δὲ διμελῶν, οὐδὲν ὑφέλειται, καὶ ἄγιος η οὐχόμενος· καὶ διε οἱ μή καλῶς, καὶ κατ' ἀξίαν βιοῦντες, οὐχ ὑφελοῦνται ἐκ τοῦ ἄγιου βαπτίσματος, ὀσαύτως οὐδὲ οἱ μοναχοὶ ἐὰν μή κατ' ἀξίαν τοῦ σχήματος πολιτεύσαντο, οὗτοις καὶ οἱ τινας ιδιοποιούμενοι τῶν ἀγίων οὐκ ὑφεληθήσονται πλέον τῶν δίλλων, καὶ κολασθήσονται, οἱ μὲν πιστοὶ πλεῖον τῶν ἀπίστων, οἱ δὲ μοναχοὶ πλεῖον τῶν κατὰ κόσμου, οἱ δὲ ιδιοποιούμενοι τινας πλεῖον τῶν μή εἰδότων παρὰ τινῶν τις ἀγαθόν· διε ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχοντες οὗτοι πάντες, τῇ ἔκπομπον ἀπεροσεῖδ, καὶ τῇ πονηρῇ προσαιρέσσι, ἔκπομπος τῇ κολάσει παρέδωκαν· καὶ διε ὀλίνος λίαν ἔστι τῶν συζητούμενων οὐ δριθμός,

A facere alicui, et si nondum perfectus sit; sed est a vano gloria altrahi, et negligere suam salutem, et præsertim quando aliis utilitas profuerit.

28. De oratione et quomodo oportet orare: et quod vigilanti possibile est in omni loco, et in omni opere ubique sine intermissione orare; et quod male agentem, et patrem vocantem Deum in oratione, subterraneus malorum auctor filium obtinet, et illius pater est.

29. Regula orationis, et institutio anachoretarum: et quod discordantia ab illis quae in ecclesiis psaluntur, sive hymni, sive troparia, et quod ille qui sine ordinatione talibus se immiscet subjicitur B culpas.

30. Regula orationis his qui in concentu et consuetudine sunt congregatorum in ecclesiis: et quod non convenit congregatis quae sunt anachoretarum facere, ut his non convenit quae illorum sunt agere, sed secundum justam rationem psalmodia uti, non tamen ad clamores naturæ violentiam faciendo, sed decenter, et pie secundum divina præcepta; et quod sacerdotes quidem psallentes insueta, et quae non sunt instituta a sanctis Patribus, vel legentes in ecclesiis, divini canones deponunt, ceteros autem anathematizant; et quod non oportet in omni loco divinum cultum peragere; et quod non oportet contemnere congregations et sine rationabili causa omittere.

C 31. De his qui cum oratione iter suscipiunt, aut alia qualicunque tentatione versantur: et quod non oportet sola in oratione confidere, et segniter immorari, et si sanctus fuerit qui pro se oraverit, sed etiam omnem ex se servorem afferre necesse est; et quod oportet temptationem fugere, quando periculum spirituale ex hac oritur, et qui non ita agit subjicitur culpas; et quod spes vana est, quando non toti incumbimus ad opus Dei; et de differentia martyrum et confessorum; et quod si quis certaverit, non coronatur nisi legitime certaverit, secundum divini Apostoli evidentem doctrinam; et quod hi qui servant quae confessi sunt, vel in divino baptismate, vel in monastica institutione, confessores vocantur.

D 32. Quod ille qui orationem ab aliquibus expelit, ipse autem minime curat, nihil utilitatis percipit, etiam si sanctus sit qui orat: et quod illi qui non recte nec bene vivunt, nullam utilitatem percipiunt e sancto baptismate, quemadmodum nullam etiam monachi, nisi secundum status obligationem conversati sint, ita quicunque sanctos sibi attribuunt non maiorem quam alii utilitatem percipient, et punientur, fideles quidem magis quam infideles, monachi autem magis quam secularis, et qui sibi aliquos attribuunt magis quam illi qui non noverrunt ab aliquibus quidquam boni; quod occasionem salutis habentes omnes isti, sua incuria et mala intentione, se castigationi exposuerunt; et quod

parvus admodum est salvatorum numerus, sicut et Λαζάρος καὶ ὁ Κύριος ἀπεφήνατο λέγων, διὸ τελεῖ, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὅδος ἡ ἀπέργουσα εἰς τὴν ἀπόλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσίν οἱ εὐρίσκοντες αὐτὴν, στενὴ δὲ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὅδος ἡ ἀπέργουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ Ὁλίγοι εἰσίν οἱ εἰσερχόμενοι δὲ αὐτῆς· καὶ πάλιν εἰρηκεν, Ὅλιγοι οἱ σωθόμενοι· καὶ διὰ μὴ κατὰ τὸ ἀρμόδιον λέγοντες τὸν Θεὸν φιλάνθρωπον εἶναι, καὶ μὴ κολάζειν τινὰ, μᾶλλον δὲ Χριστοῦ, καὶ ἐκ τούτου τὴν ἀμαρτίαν μὴ βουλόμενοι ἑκπιεῖν, ἀλλὰ ἀδεῶς πορευόμενοι, τὸν Κύριον φέύσηποκαλοῦσιν.

33. De voluntate placendi hominibus et hypocrisi: et quod non oportet studere ad placendum hominibus, sed Deo; et quod propositum exquirit Deus an propter illum utrum propter homines agatur; et quod primam intentionem intuetur Deus, et secundum illam retribuit mercedem; et quod illos qui stulticiam, secundum magnum Simeonem et Andream, acquirunt, divinae leges reprobat, et omnibus modis nunc talia prohibent.

34. De paupertate, et quod non distrahi a curis, Domini non est irrationalibilis superbia, sed servor in Domino: et quod monastica institutio perfecta paupertatis promissionem habet; et quod melius est monachum fieri paupertatis secundum Deum gratia, quam ligari immobilem per materialia; et quid id exquirit Deus a monachis, ut perfectam mundi abnegationem, et paupertatem secundum ipsius promissiones et consilia servent, et ob eam rem multis modis adversarius per saeculares monachis profert bona ut abouant quae sibi factae sunt promissiones. C

35. Quod non oportet doctorem lucri cupidum esse, sed sicut gratis accepit gratiam divini Spiritus, gratis aliis condonet: et quod ex discipulis oportet expetere necessaria, et non querere superficia; et quod ille doctor qui in voluptatibus, molitiae et incuria degit, non ipsis necessariis mercede dignus est; et quod admodum condemnantur, et a Christianorum officio aversantur qui accipiunt vel praebent aliquid pro ordinatione, contra quod in sanctis Scripturis legitur, quemadmodum et in monasteriis qui tendent ab his qui tendentur; et quod scelus istud majus est heresi, adversarium Spiritus, et qui his consentiunt, si clerici quidem fuerint, a divinis canonibus deponuntur, si vero laici vel monachi, anathematizantur, a communione separati.

36. Quod noxia est conversatio monachorum cum saecularibus: et quod non omnia quae nobis dantur ab aliquibus charitatis gratia, ex Deo sunt, sed ex adversario ad ruinam et errorem nostrum; etenim veritas ipso non solum monachis, sed etiam omnibus Christianis arcam et angustam tradidit futuræ gloriae viam; unde rationem debent qui accipiunt aliquid charitatis gratia, et debitores sunt orationum pro dantibus; et quod non licet omnino

B λγ. Περὶ ἀνθρωπαρεσκίας, καὶ ὑποκρίσις· καὶ διτὶ εὖ δεῖ ἀγνοήσεσθαι πρὸς τὸ ἀρέσκειν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ· καὶ διτὶ τὸν σκοπὸν ἔχει ὁ Θεὸς εἰ δέ αὐτὸν, ή δέ ἡ ἀνθρώπους ἄργάγει· καὶ τὸν πρώτον λογισμὸν ὁ Θεὸς βλέπει, καὶ καὶ τὸν παρέχει τὰς ἀμοιβάς· καὶ διτὶ τοὺς τὸ μητρικάτοις κατὰ τὸν μέγαν Σωματὸν, καὶ Ἀνθράκαν ἐπιτηδεύει; οἱ θεοὶ νόμοι ἀποδοκιμάζουσι, καὶ παντά πονοῦν τὰ τοιαῦτα κωλύουσιν.

λδ'. Περὶ ἀκτημοσύνης, καὶ διτὶ τὸ περιστεῖλαν τὸς προστάγμασι, τοῦ Κυρίου οὐδὲ ἔστι μετεμφρήσκατος, ἀλλὰ σπουδὴ ἐν Κυρίῳ· καὶ διτὶ ἡ μορφὴ ποιετεία τῆς τελείας ἀκτημοσύνης ἔχει τὴν ἴσην πολλαῖς· καὶ διτὶ τοὺς πελάζεσθαι τὸν μητρικὸν, ἔνεκεν τῆς κατὰ Θεὸν ἀκτημοσύνης, ἢ διότι· καθήμενον διὰ τὰς ὄντας· καὶ διτὶ τοῦτο ἔχει ὁ Θεὸς παρὰ τῶν μοναχῶν, ἵνα τὴν τελείαν ἀποκριθεῖν τοῦ κόσμου, καὶ τὴν ἀκτημοσύνην κατὰ τὰς ἐπαγγελίας αὐτῶν, καὶ δμολογίας φύλαξιν, καὶ διὰ τοῦτο διὰ πολλῶν τρόπων ὁ ἀντικείμενος παρὰ τοὺς κοσμικούς τοὺς μοναχοὺς προσέρχεται γρήματα πρὸς ἀρνησιν τοῦ διαιτῶν ἀπογγίματος;

λε'. "Οτι οὐ χρή τὸν διδάσκαλον φύλαγματα εἶναι, ἀλλ' ὀποτερὲ διωρεὰν θλαβεῖ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ Πνεύματος, διωρεὰν καὶ μεταδόστω· καὶ διτὶ ἐπὶ μαθητῶν χρή διοικεῖσθαι ἐν ταῖς ἀναγκαῖαις χρείαις· καὶ μὴ ζητεῖν περισσό· καὶ διτὶ ὁ τρυφόν, καὶ τὸ ἀνέστης· καὶ ἀμελείᾳ διάγων διδάσκαλος, οὐδὲ αὐτῇ τῆς ἀναγκαῖας χρείας, ἢ τῆς τιμῆς ἔστιν διοικεῖ· καὶ διτὶ σφράγα καταχρίνονται, καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν μερίδος διλοτριούνται οἱ λαμβάνοντες, καὶ οἱ παρέχοντες ὑπὲρ κειροτονίας τε παρὰ τὸ ταῦτα; θάλαττας δὲ καὶ ξεῖνα Γραφαῖς, ὕδατάς καὶ τοὺς μοναστηρίους ταῦτα τῶν ἀποκειρομένων οἱ ἀποκειρόντες· καὶ διτὶ μετὰ τῆς τῶν πνευματομάχων αἰρέσσων ἔστι τοῦτο· καὶ τούτοις συνευδοκοῦντες εἰ μὲν κληρικοὶ εἰσιν, εἴη τῶν θεοῶν κανόνων καθαιροῦνται, εἰ δὲ λαῖποι, ἐμονάζοντες, ἀναθεματίζονται, ἀφοριζόμενοι τοῖς κοινωνίας.

λσ'. "Οτι βλαβερά ἔστιν ἡ συνομιλία τῶν μοναχῶν μετὰ τῶν κοσμικῶν· καὶ διτὶ οὐ πάντα τὰ διδάσκαλα ἡμῖν παρὰ τινῶν χάριν ἀγάπης, ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσίν, ἀλλὰ παρὰ τοὺς ἀντεκειμένους πρὸς διλοτροῦν· καὶ πλάνην ἡμῶν· καὶ γάρ εὐτῇ ἡ ἀλήθεια οὐ πρὸς τοὺς μοναχούς, ἀλλὰ καὶ πᾶσι Χριστιανοῖς στενὴ τοι τεθλιμμένη παρέδωκε τῆς μελλοδοσῆς ἀπολαύσεως τὴν δόδινην· διὸν καὶ λόγον διδάσκων οἱ λαμβάνοντες τοὺς χάριν ἀγάπης, καὶ χρεῶσται εἰσὶν ὑπερέγγειοι τῶν

διδόντων· καὶ δις οὐκ ἔχεστιν δλῶς τοῖς μοναχοῖς, ἢ Α μοναχοίς, vel sacerularibus clericis vacare negotiis sacerularibus vel possessiones pacisci; et quod divini canones reprehendunt hos qui talibus student, et perseverantes in indifferentia deponunt.

λζ. "Οτι εδ δει κατηγορειν τινων, ζνεκεν της άναγκας πρὸς τὸ ἔην χρέας, καὶ πρὸς τοὺς λεγοντας, δις καὶ αὐτοὶ αἱ διδάσκαλοι παραβαίνουσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ διὰ τὸ ἔχειν αὐτοὺς μετὰ πάσης ἀκριβείας τὰ χρειώθη τοῦ σώματος· καὶ τὶ τὸ πρέποντον ἐνδύμα Χριστιανοῖς· καὶ περὶ διαιτῆς, καὶ φορεσίας τῶν πρεπόντων μοναχοῖς, καὶ ἡγουμένοις ἵερεῦσι τε καὶ ἀρχιερεῦσι· καὶ δις οὐ χρή τοὺς τοιούτους ἴματοις ἑξαλάσσεσθαι, καὶ ἀλλα μὲν ἔχειν πρὸς ἐνδείξιν ἀπαντῆς, ἀλλα δὲ οἷς καθεξομένους, ἀλλα κοινῇ, καὶ εὐτελεῖ στολῇ πάντῃ κεχρησθαι, καὶ μῆτε ἰσχηματισμένη, μῆτε παρὰ τὴν ἀναγκαῖαν χρέαν πολυτίμῳ παρεκτές τῆς ἱερατικῆς καὶ δις τοιούτας τροφάς, καὶ ἐνδύματα χρή ἔχειν τὸν Χριστιανὸν οἰα κατὰ τὸν τόπον, ἐνῷ παροικεῖ τὸ κοινὸν τοῦ λαοῦ, καὶ οἱ πτωχοὶ πάντες κατὰ τὸ ἔκαστον ἐπάγγελμα, ἐσθίουσι τε καὶ ἐνδύονται, καθὼς καὶ ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Κύριου ἡμᾶς ἐδίδαξεν.

λη. Περὶ πλούτου, καὶ πενίας, καὶ πῶς δη γνωρίσομεν τὰ τοιαῦτα, εἰ ἐκ Θεοῦ εἰσιν, ἢ ἐξ ἀνεργείας τοῦ ἀντικειμένου· καὶ δις δὲ ἀδικίας πλούτους οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα μὲν τοῖς κατὰ κόσμον γνωρίζονται· τοῖς δὲ τὸν μοναχικὸν βίον μετιοῦσιν ἀνάρμοστόν ἔστιν ἐκ τούτων διακρίνεσθαι· τῶν γάρ τοιούτων ἡ ἐπαγγελία τὴν τελείαν πτωχείαν καὶ ἀκτημοσύνην ἐπαγγέλλεται ἐν πάσαις ταῖς Γραφαῖς.

λθ. Περὶ τοῦ μὴ ἀκρίτων χρίνειν τὸν πλησίον, καθάπερ οἱ ὄπουκριται, φαρισαῖοι, καὶ γραμματεῖς. Καὶ γάρ μεστοὶ τῶν κακῶν δυτες ἐκεῖνοι, ἐπ' ἐλαχίστοις ἡσαν σφρόδροι ἐξετασσαν κατὰ τῶν ἐτέρων, ἀλλ' δις τις καθαρεύει τῶν κακῶν, τότε δεῖ χρίνειν τοὺς ὑπ' αὐτὸν μέντοι, οὐ μή τοὺς ἔξωθεν· καὶ δις κακῶς νενοήκασι τινες τὸ ἥρτον τοῦ Κυρίου, ἀμπορεύσμενοι δὲ τὰ χρήματα διὰ τῶν ἀνθήτων, καὶ ἐπιζημιῶν μετανοιῶν, λέγουσιν, δις οὐ δεῖ χρίνειν τινά, καὶ τοῖς αἱρετικοῖς ἐκ τούτου συναρθίμοις γένονται.

μ. "Οτι οὐ δεῖ χρίνειν τοὺς ἱεράς εἰτε δικαίως ἢ ἀδίκως, ἢ ἐξετάζειν αὐτούς. Εἴ τι γάρ σφαλῶσι, χριθήσεται παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐλεγχθήσεται, καὶ ἐν τῷ νῦν αἰώνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ μείζονος ἱεράς· καὶ δις δὲ μὴ κατ' ἀξίαν διάγων, οὐκ ἔστιν ἱερές· καὶ δις οὐ χρή σκανδαλίζεσθαι περὶ τὰ τελούμενα διὰ τὴν φαινότητα τοῦ ἱεράς· καὶ δις οὐ πάντας χειροτονεῖ ὁ Θεός, διὰ πάντων δὲ ἀνεργεῖ, διὰ τὸ σωθῆναι τὸν λαόν· καὶ δις ἐκ τοῦ προσεύξεων ἡμᾶς καταφρονεῖν τῶν ἱεράς, καταφρονοῦμεν καὶ τοῦ Θεοῦ.

μα'. Περὶ προχειρίστας ἐξουσιῶν, καὶ δις οὐ πάσας μὲν τὰς ἐξουσίας προχειρίζεται ὁ Θεός, διὰ πασῶν δὲ ἀνεργειῶν· καὶ δις προχειρίζεται πολλάκις καὶ ἀναξίους ὁ Θεός, καὶ οἱ μὲν ἀξιοί, ὡς ἀξιοί προχειρίζονται, οἱ δὲ ἀνάξιοι πρὸς παιδείαν πάλιν τῶν ἀμερτανόντων· καὶ δις τῷ αὐτῷ τρόπῳ κατὰ δικαίαν χρίσιν Θεοῦ παραδίδομεθα ἐν τοῖς ἔθνεσι,

37. Quod non oportet aliquos incusare, ob vitæ necessaria, et ob eos qui dicunt, quod et ipsi doctores violent Dei præcepta in eo quod habeant eam omni securitate quæ utilia sunt corpori: et quodcumque convenit esse Christianorum indumentum: et de victu et vestitu convenientibus monachis, et præsulibus sacerdotibus et pontificibus; et quod non oportet tales vestes confundere, sed alias quidem habere ad ostensionem publici cultus, alias autem domi sedentes, sed communī et simplici toga semper uti, neque exornata, neque præter necessarium usum pretiosa, excepta sacerdotali; et quod tamē victimum et vestem habere debet Christianum, qualiter in loco ubi dicit, communī plebis; et egeni omnes secundum cujusque promissionem edunt et vestiuntur, sicut incarnationis Domini nōs edocuit.

38. De divitiis, et paupertate, et quomodo cognoscemus ista an ex Deo sint, vel ex operatione adversarii: et quod divitiæ quæ ex injustitia sunt a Deo non sunt, et hæc quidem sacerularibus nota sunt; his autem qui monasticam vitam profitentur indecens est per hæc discerni; nam talium promissio perfectam paupertatem et mendicitatem pollicetur in omnibus Scripturis.

39. De non iudicando temerario proximo, ut hypocritæ, pharisaï, et scribæ. Etenim referti malis cum essent isti, in minimis erant contra alios diligentes exactiores; sed quando aliquis mundus est a malis, tunc debet iudicare quidem hos qui sibi subsunt; non autem eos qui foris sunt: et quod male intellexerunt quidam dictam Domini, negotiantes autem bona per insanam et funestam conversationem, dicunt quod non oportet iudicare quemquam, indeque hereticorum participes sunt.

40. Quod non oportet iudicare sacerdotes, sive iuste, sive iniuste, vel de illis exquirere. Si quid enim offendunt, judicabitur a Deo, et condemnabitur in hoc præsenti sæculo et in futuro, vel a majore quodam sacerdote: et quod ille qui recte non dicit, non sacerdos est; et quod non oportet scandalizari propter ea quæ sunt ob nequitiam sacerdotis; et quod non omnes ordinat Deus, per omnes autem operatur ad salvandum populum, et quod assuevit ad contemnendum sacerdotes, Deum ipsum contemnimus.

41. De procuremente dignitatum, et quod non omnes dignitates procurat Deus, sed per omnes operationes procurantur: et quod elevat sapientia Deus indiges, et digni quidem ut digni elevantur, indigni autem ad correctionem peccantium; et quod eodem modo secundum justum Dei iudicium tradimur in genibus, et de diversitate modorum

τὰς γινομένας πανηγύρεις μετά πραγματειῶν ἐν ταῖς τῶν ἀγίων μνήσαις καλέουσιν οἱ θεοφόροι Πατέρες· καὶ διὰ χάριν κατανύξεως, καὶ προσευχῆς, καὶ ἀναγνώσεως τῶν θείων Γραφῶν, καὶ ὑπομνήσεως, καὶ ζῆλου τῶν ἀγίων συνάγονται οἱ Χριστιανοί, οὓς μάντοι διά τινας ἐπιτεθεύσεις καὶ ἀγορασταῖς.

μδ'. Περὶ οἷς τέχναι τοῖς κατὰ κόσμον ἀξμόζουσι· καὶ διὰ τὴν ἱατρικὴν τέχνην, καὶ ἐν τοῖς κοσμικοῖς, καὶ ἐν τοῖς μοναχοῖς, οὐκ ἔστιν ἀπόδηλος, καὶ πῶς δὲ οὐτῇ χρῆσθαι καὶ διὰ τινὲς προφάσεις τῆς ιατρικῆς μετέρχονται τὰς ἐπεφδίες, καὶ τὰ λεγόμενα φυλακτηρία, καὶ τὰ δημοια τεύτων· καὶ διὰ τινὲς δρκτούς, καὶ ἔτερα ξώα περιάγουσιν ἐπὶ παιδιά, οὓς ἐπιστρέφονται; μὲν, καὶ μετανοοῦντας πρὸς χρόνον χωρίζουσι τῆς κοινωνίας, ἐμμένονται· δὲ τῆς τῶν Χριστιανῶν χωρίζουσι πίστεως.

μη'. Περὶ εὐνούχων διαφορᾶς· καὶ πόθεν τοῦτο Ελαβε τὴν ἀρχήν· Εἰ: δὲ καὶ περὶ τινῶν κατὰ φύσιν αὐτοῖς προσόντων, καὶ πότε δύνανται γενέσθαι κληρικοῖ· καὶ διὰ οὐκ ἀπαλλάσσονται τοῦ πάθους τῆς πορνείας, ἀλλὰ χειρόνως πολεμοῦνται· καὶ διὰ οἱ κληρικοί τινας εὐνούχουςτες καθαριοῦνται, οἱ δὲ λακοὶ τῆς κοινωνίας ἀφορίζονται.

μθ'. Περὶ ταπεινώσεως· καὶ διὰ οὐ τοὺς γινομένους ταπεινοὺς ἐνεκάν τινος ὑστερήσεως δι Κύριος μακαρίει, ἀλλὰ τοὺς ἔκοντας, καὶ τρέμοντας τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, καὶ ποίαν ταπεινοφροσύνην δι Λόγος διδάσκει· καὶ διὰ δοσὸν ἔστιν δι ἀνθρώπως ἐν τῇ ἀμελείᾳ, ἐπὶ ταύτην ἐπιθῆναι οὐ δύναται, διό τι οὐκ οἴδε τι παρ' αὐτοῦ ζῆτει δι Θεὸς, καὶ ὡς τέλειος μέγα φρονεῖ, ἐτι μὴν καὶ περὶ πένθους, καὶ πράτητος, καὶ δικαιοσύνης, καὶ ποίος; λέγεται καθαρὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ διὰ τῶν μὲν τελείων ἔστι τὸ εἰρηνεύειν τοὺς μαχομένους, τῶν δὲ ἀσθενεστέρων τὴν ίδιαν καρδίαν, καὶ τὴν τῶν αὐτοῖς κατὰ θεὸν ἀγαπητῶν.

ν'. Οτι τὰς τοῦ Κυρίου ἐντολὰς προτιμᾶν δεῖ, ἐν δευτέρῳ δὲ τὰς τῶν ἀνθρώπων παραδόσεις· καὶ διὰ οἱ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου μη φυλάττοντες, σχολάζοντες δὲ εἰς τὰς τῶν πατέρων δῆθεν παραδόσεις, καὶ εὐτὸν τοῦτο κατὰ ἀνθρωπάρτεσιν ἐργάζονται, ἐτι καὶ περὶ διαφόρων Γραφῶν συνισταμένων, περὶ ὑποθέσεων τῶν ἔχουσῶν μὲν κατὰ τὴν λέξιν ἐν δνομα, διπλᾶς δὲ καὶ τριπλᾶς τὰς ὄπακάς, οἷον ἡ ὑπακοή, καὶ τὸ θέλημα, καὶ ἡ ἀπλήτης, καὶ ἡ φρόνησις, καὶ ἡ ἀκακία, ταῦτα πάντα διπλὰ; Διχούσι τὰς διαφορὰς, ἥγουν σαρκικὴν καὶ πνευματικὴν· ἐτι δὲ καὶ περὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀγίστητος, καὶ πᾶς τοὺς ἔχοντας ταῦτα γνωρίσομεν.

να'. Περὶ μετανοίας ἐκ τῶν θείων Γραφῶν μαρτυρίαι· καὶ πῶς δεῖ ἐξαγορεύειν καὶ μετανοεῖν.

νβ'. Υποδείγματα περὶ μετανοίας, καὶ ἐξαγορεύσεως· καὶ διὰ οὐ χρή τὰς κατὰ ἀνάγκην γινομένας, ή κατὰ οἰκονομίαν τινὰ πρόσκαιρον ἐξαγορεύσεις, καὶ συγχωρήσεις ἀμαρτιῶν, πάντοτε ταύτας εἰς μαρτυρίαν προσφέρειν, ἀλλὰ διατίνος τοιούτος ἐπέλθῃ καιρός· καὶ διὰ τὸ μη δόλως δέχεσθαι μετένοιαν, ή πάλιν ἀλόγως φιλανθρωπεύεσθαι, καὶ ἀνευ ἐντολῆς τινος, ή καρπῶν μετανοίας, ή παρὰ τὰ παραδοθέντα παρὰ τῶν θείων Πατέρων συχχωρεῖν ἀμαρ-

A cum negotiationibus sunt in commemorationibus sanctorum prohibent sancti Patres; et quod compunctionis causa, et orationis, et lectionis Scripturarum, et memorie et imitationis sanctorum congregantur Christiani, non autem propter quaslibet curas et negotiationes.

47. De artibus quae secularibus convenient: et quod ars medicinæ, et in secularibus et in monachis non contemptibilis est, et quomodo oportet illum exercere; et quod aliqui occasione medicinæ adhibent incantationes et quae dicuntur philacteria et his similia; et quod aliqui ursos et alia animalia circumducunt educantes, quos conversos quidem et penitentes ad tempus separant a communione, perseverantes autem a fide Christianorum B separant.

48. De eunuchorum differentia, et unde illud initium duxit; adhuc autem de quibusdam quae natura illic adsunt, et quando possunt fieri clerici: et quod non eximuntur a passione fornicationis, sed violenter impugnantur; et quod clerici aliquos eunuchos facientes deponuntur, laici autem a communione separantur.

49. De humilitate: et quod non illos qui humiles sunt propter quamdam inferioritatem Dominus beatos dicit, sed qui voluntate sunt et observatione præceptorum Dei: et qualem humilitatem Verbum docet; et quod quando homo in incuria jacet, ad illam ascendere nequit, eo quod nescit quid Deus ab eo petat; et quod perfectus magna sentit, adhuc autem et de luctu, de mansuetudine, et justitia, et qualis dicitur mundus corde; et quod perfectorum est pacificare bellantes, debiliorum autem proprium cor, et cor eorum quos ipsi propter Deum diligunt.

50. Quod Domini mandata præferre oportet, in secundo autem loco hominum traditiones: et quod iNi qui mandata Domini non servant, student autem his quas vocant patrum traditionibus, et hoc ipsum ut hominibus placeant agunt; adhuc etiam de discriminibus quae per differentes Scripturas instituuntur, de subjectis quae habent quidem in legendo unam vocem, duplicem autem et triplicem intelligentiam, ut intelligentia, voluntas, simplicitas, D prudentia, innocentia, hæc omnia duplice habent differentiam, carnalem scilicet et spiritualem; adhuc autem de justitia, et sanctitate, et quomodo hæc habentes cognoscimus.

51. De penitentia e divinis Scripturis testimonia: et quomodo oportet confiteri et penitire.

52. Exempla de penitentia et confessione: et quod non oportet hæc quae per necessitatem sunt, vel per institutionem quamdam opportunam confessiones et remissiones peccatorum, omnino in testimonium adducere, sed quando iterum tale tempus advenerit; et quod penitentiam fraudulenter, non accipere, vel rursus sine ratione bene tractari, et sine aliqua præssione, vel penitentia fructibus, vel contra traditiones sanctorum Patrum

dimittere peccata, utrumque ad haeresim decipiatur, unum quidem ad Novatianorum haeresim, alterum autem ad haeresim natura mutatorum Massalianorum.

53. Quomodo oportet explicare Dei mysteria: et quod timendum valde et periculosum est indigne explicare; et quod ille qui indigne explicat, a Satana deluditur, quasi se ipsum a communione amovens.

54. Quod timendum et periculosum est in similibus animo recipere aliquas confessiones: et quod firmos ipsos et spirituales id in ruinam adducit; et de differentia talis depositi; et quomodo haec adhibere oportet.

55. Quod non oportet sine sacerdote aliquem confessiones recipere: et quod haec negligens a populo deponitur; et quod non oportet absolvere hos qui decentur.

56. De penitentia et excommunicationibus a sacerdotibus prolatis, et quod illa quae per eas ligantur legitime non solvuntur ab altero, nisi mortalis fuerit qui ligaverit: et quod injusta pena non ligatur a Deo, sicut magnus Dionysius memoravit, et alii plures; et quales sunt justae et injustae penae; et quod etsi apud Deum non ligantur quae injuste prolatae sunt sententiae, sed tamen non debet se ipsum solvere qui injuste damnatus est, et tali praetextu contemptibiliter et superbe inferentes sententiam se agere, sed cum omni humilitate admouere, et si hoc modo non potest aliquid prolicere; adiure maiores sacerdotes, et ita ab eis solvi secundum quartodecimum canonem Sardici concilii; et quod ille qui sententiam profert contra Dei voluntatem condemnatur.

57 De festis, et jejunis, et genuflexionibus quae fieri præcipiuntur: et quod periculosum est talia despiciere; etenim separantur et anathematizantur, et cum haereticis annumerantur divinis canonibus qui absque justa causa haec despiciunt; et quare ad orientem conversi oramus.

58. Expositio composita e divinis Scripturis de festis: quod non voluptatis gratia, et otii instituta sunt, sed ad correctionem et utilitatem animalium; et de his quae extra corpus sunt pollutionibus, nempe de fluxu et similibus.

59. Distinctio, vel expositio e divinis Scripturis constans, quoniam modo, et quando oporteat præscripta jejunia universaliter occasione occurrentia patrum et fratribus solvere: et quod illi qui præscripta jejunia per Spiritum sanctum solvunt sine legitima causa, vel necessario quodam casu, communicant haeresibus Massalianorum.

60. De cibis et potibus monachis convenientibus, anachoretis, et his qui in synodis sunt, et quod panis et sal sunt regia via deliciarum: et quod illae quae per pulmenta præter necessitatem fiunt ali-

A τις, ἀμφότερα εἰς αἱρέσεις ἐκπλίνουσι, τὸ μὲν εἰς τὴν τῶν Ναυατιανῶν, τὸ δὲ εἰς τὴν τῶν περιουσινῶν Μασσαλιανῶν.

νγ'. Πῶς χρή μεταλεμβάνειν τῶν θελεων μυστήρια· καὶ δις: φοβερὸν λαν καὶ ἐπικινδυνόν ἔστι τὸ ἀνέξιας μεταλεμβάνειν· καὶ δις δ' ἀναξιῶς μεταλεμβάνων, ὅποι τοῦ Σατανᾶ καταπαλέσσει, ὥστε μὲν δὴ τῆς κοντωνίας ἑαυτὸν μαχρύνων.

νδ'. Ότι φοβερόν, καὶ ἐπικινδυνόν ἔστι τὸ τελενέσθαι κατὰ ψυχὴν δέχεσθαι τινας ἱεραρχούς· καὶ δις: καὶ αὐτοὺς τοὺς δυνατοὺς καὶ πνευματικοὺς πραπέτη τὸ τοιούτον εἰς πτώσιν· καὶ περὶ διαφορές τοιούτης ἀναδοχῆς· καὶ πᾶς ταῦτα μετέρχεται γρ., νε'· Ότι οὐ χρή ἀνευ λεπάτως τινὰ δέχεσθαι ἵερορύζεις· καὶ δις: ἀμελῶν οὗτος τοῦ λαοῦ καθαρίσται· καὶ δις οὐδὲ ἀπογινωσκειν τῶν μαθητευομένων.

νζ'. Περὶ ἐπιτιμῶν, καὶ διφορισμῶν τὸν περὶ τὰς ἑρέων διδομένων· καὶ δις: τὰ περὶ τούτων ἑρέων εὐλόγια σὺν λύσισι τῷ θεῷ ἀπέριτον, εἰ μὴ τιλεῖται ἡ δῆσας αὐτῶν· καὶ δις: ἢ παράλειρος ἐπιτιμητής· δὲ δέσπεται παρὰ τῷ θεῷ, καθὼς καὶ ὁ μέτης θεοῦς ὑπερμημάτιστος, καὶ ἔτεροι πλεῖστοι; καὶ τοιοί εἰσιν εὐλόγοι, καὶ παράλειροι ἐπιτιμάσιοι· καὶ δις: εἰ καὶ οὐ δέσπεται παρὰ τῷ θεῷ τὰ παραλόγα, ἀλλὰ οὖν οὐδὲ ἐκδικεῖται ἑαυτὸν ἑρέων· τοιούτος παραλόγως ἐπιτιμηθεῖται, καὶ τῇ τοιούτῃ προστασίᾳ παταρηρονητικῶς, καὶ ἀλαζονικῶς πρὸς τοῖς ἐπιτιμῶντας δικαιοῖσθαι, ἀλλὰ μετὰ πάσης παρατενήσης, καὶ εἰ οὐ δύνεται τούτη τῷ ιρμῷ ἀνύσσει τι, προσέρχεσθαι τοὺς μείζονας λεπάτους παρὰ τὸν θεόν κανόνων οἱ δῆμοι τοῦ εἰρηνικοῦ αἵτιας τούτων παταρηρονούντας· καὶ δις: ἢ περὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐπιτιμῶν καταδικάζεται.

νζ'. Περὶ ἑορτῶν, καὶ νηστειῶν, καὶ γονιλιῶν τῶν κεκαλυμμένων γίνεσθαι· καὶ δις: ἐπικινδυνόν ἔστι τὸ καταφρονεῖν τῶν τοιούτων· καὶ γάρ ἀρρένεσται, καὶ ἀναθεματίζονται, καὶ τοὺς αἱρέσεις παριθυμοῦνται· παρὰ τὸν θεόν κανόνων οἱ δῆμοι τοῦ εἰρηνικοῦ αἵτιας τούτων παταρηρονούντας· καὶ δις: ἢ περὶ διατολᾶς ὄρωντες εὐχόμεθα.

νη'. Ἐρμηνεία συντεθεῖσα ἐκ τῶν θείων Γραφῶν συντεθεῖσα, ποικιλή τρόπῳ καὶ πότε χρή τοις παραδόθησαν, ἀλλὰ πρὸς διδρόστου μηδέτετον ψυχῶν· καὶ περὶ τῶν ἔξι τοῦ σώματος μεσμῶν, ήτοι περὶ βρεύσεως καὶ τῶν τοιούτων.

νθ'. Διάκρισις, ήτοι ἐρμηνεία ἐκ τῶν θείων Γραφῶν συντεθεῖσα, ποικιλή τρόπῳ καὶ πότε χρή τοις παραδόθησαν νηστείας εἰς τὸ κοινὸν προφέτειῶν τῆς πατέρων καὶ ἀδελφῶν κατατάξειν· καὶ δις: οἱ τοις παραδόθησαν νηστείας διά Πνεύματος ἀγίου πατέλοντες χωρὶς εὐλόγου αἵτιας ἢ ἀναγκαῖοι εἰς περάγματος, συγχοινωνοῦται ταῖς αἱρέσεις τῶν Μασσαλιανῶν.

ξ'. Περὶ βρωμάτων καὶ πομάτων τοῖς μεροῦς πρεπόντων, τοῖς: τε ἀναχωρηταῖς, καὶ τοῖς τῷ στόματι ὁδοῖς· καὶ δις: ἕρτος καὶ διλας ἀστιν ἢ βασιλεῖς τῆς τρυφῆς· καὶ δις: εἰ διὰ τῶν ἀρτυμάτων περι-

τὸ δὲν τροφαι ἀπόδηλοις εἰσι· καὶ διὰ φύσεις ἡ τῶν Α μέντα, contemplibilia sunt; et quod natura hominum easa a Creatore præscripta est, sicuti et animalibus, terre serum evidenter et semina; et quod tempore opportuno contingente, in gloriam Dei oportet accipere volentem ab omnibus, quanta monachis permittuntur.

ξα'. Περὶ βρώσεως καὶ πόσεως τῶν ἐν τοῖς κοινωνίοις διαγόντων, ἔτι δὲ καὶ περὶ ἀναχωρητῶν· καὶ διὰς οὐ δὲ γογγύζειν ἔνεκεν βρώσεως, ἢ ἀποσχίζεσθαι τῆς τραπέζης τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἕτερα ἐπικρήτεν τὰ ἡδύτερα καὶ εὐχρηστέρα· καὶ διὰς δροῦ; καὶ σπέρματα ἐκπληρώσειν τὴν χρείαν τοῦ αὐμάτου, καὶ ὄντωρ τὴν δίψαν τῷ ύγιεινοντι· καὶ διὰς ποτε εὐλόγου συμπεσόντος, εἰς δόξαν Θεοῦ μεταλαμβάνειν τὸν βουλόμενον τυροῦ, καὶ ὡΐνος, καὶ λχθύνος, καὶ τῶν τοιούτων, καὶ διὰς τοῖς μοναχοῖς ἀφώρισται.

ξβ'. Περὶ βρώσεως; καὶ πόσεως; τῶν κατὰς κόσμον βιωτικῶν· καὶ πᾶς δὲ τρέφεσθαι Χριστιανούς· καὶ διὰς σπέρματα, καὶ χλόην ἢ ἀρχῆς ἀνορθότησεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους ἵσθιεν· καὶ διὰς ἡ κρεατιγια καὶ ἡ οινοποιία μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐπεσῆλθε τῷ βίῳ, καὶ τοῖς κατὰς κόσμον ἐν κατερῷ ἀναγκάριτα ἀπόδηληται.

ξγ'. Περὶ χειροτονίας, καὶ καθαιρέσσεως κληρικῶν· καὶ διὰς οἱ παρὰ τοὺς ὥρισμένους χρέοντας χειροτονηθέντες καθαιρεῦνται, καὶ ἡ κύνοις σχολάζων, καὶ μέθαις κληροκόδιος καθαιρεῖται, ὃ δὲ λατεῖς ἀφορίζεται· καὶ διὰς δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχιερωσύνης εἰς τὴν μοναχικὴν τάξιν ἀλθῶν, οὐκ ἔτι λεπτέυεται· καὶ περὶ διαφόρων ὑποθέσεων· καὶ διὰς ἐν πνεῦμα ἐνήργησεν εἰς τὰς τοικίδες, καὶ εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους· καὶ χρὴ ἔως αἰώνος τοὺς Χριστιανοὺς τοὺς θείους αὐτῶν φυλάττειν κανόνας.

Post paginam σ', caput primum ita incipit, præfixo rubris litteris titulo:

Ἐρμηνεία τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λόγος διαλαμβάνων περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ βιβλίου. Αὐτὴ ἡ βιβλος τὰς τοῦ Κυρίου μὲν ἐντολὰς, καὶ τὰς τούτων ἐρμηνείας περιέχει, συναρμοζούσας δὲ ταύταις καὶ ἰχακολουθούσας δύμοις; καὶ τὰς τῶν ἀγίων Πατέρων διδασκαλίας συμπεριεληφεν, ἔκαστον ἐκ θατέρου λαμβάνον τὴν ἀφορμήν κεφαλαίον φέρουσα, καὶ ὡσπερ τις χρυσόπλοκος σχοῖνος διὰ λίνων, καὶ μαργαριτῶν τιμένων ἐξυπατμένη.

Ultimum desinit: Tois δὲ φύλομαθέσι πολλὰ καὶ διὰ πολλαχθεν ἔξεστιν ἔξευρεν.

In ultima tandem paginæ ora, fugientibus ferme litteris hæc scripta sunt:

Ὄσπες ἔνοι χαίρουσι πατρίδα Ιμβλάκαι, οἵτω καὶ οἱ γράφοντες βιβλίου τέλους.

Expositio mandatorum Domini nostri Iesu Christi, sermo tractans de subjecto libri. Hic liber Domini mandata, et horum explicationes complectitur, adaptatas his et consecrarias simul, et sanctorum Patrum doctrinas continet, præferens quodque caput e singulis Patribus titulum sumens et sicut catena ex auro fabricata et lapidibus et margaritis adornata.

Sciendi cupidis multa et alia aliunde omnino exquirere licet.

Sicut perigrini gaudent patriam inspicere, ita et scribentes libelli finem.

ΑΠΟΦΕΓΜΑΤΑ
ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ *.

ΑΡΟΡΗΤΗΓΜΑΤΑ
SANCTORUM THEOPHORORUM PATRUM.

(Ex *Anecdolis J. Fr. Boissonade*, tom. I, p. 109.)

Jeremie. — Venite et mittamus lapidem in panem ejus, et eradamus eum de terra viventium. Ecce dominum Iuda tollamus de medio eorum.

Basilii. — Rebus quidem modestioribus et necessariis ad vivendum usque ad utilitatem inhæreamus, etiam in his satietatem evitantes : rebus vero quas ad voluptatem sunt omnino abstineamus.

Chrysostomi. — Moderatio et frugalitas sanitatis mater est, unde medici : *Insatietas cibi, sanitas, di-*cunt. Si vero abstinentia mater sanitatis est, patet satietatem morborum esse matrem.

Gregorii Theologi. — Satietas convictionum pater: non igitur tibi suave erit guttus, quod devastat omnia quae dantur.

Athanasii. — Satietas carnem efficit lascivientem et recalcitrantem ; temperantia autem illam mortificat et subjicit.

Gregorii Nysseni. — Neque enim athletis in certaminis tempore utilis est satietas, neque asceticis certantibus semper.

Cyrilli. — Vera temperantia non abstinentia est completa; illud enim corpus debilitat, sed satietatem evitat.

Sabæ. — Qui amat Deum angelicam vitam vivit in terra, jejunans, psallens, vigilans, orans.

Euthymii. — Merces temperantiae passionum quies; haec autem perfectionem general, quae prius dicit ad Deum.

Pauli Thebæi. — Non cibi mali sunt, sed intemperantia: nullum enim Dei operum malum, sed abusus peccatum est.

Antis. — Non oportet metuere dæmonum impetus : orationibus enim et jejunis et fide in Dominum statim isti decidunt.

Arsenii. — Qui ligna in igne congerit flammam

Ιερεμίου. — Δεῦτε (1) καὶ ἐκβάλωμεν λίθον εἰς τὸν δέρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ζώντων. Τόδι τὸν οἶκον Ἰούδα ἐκβάλωμεν ἐκ μέσου αὐτῶν.

Βασιλείου. — Τοῖς μὲν εὐτελεστέροις καὶ ἀναγκαῖοις πρὸς τὸ ζῆν μάχρι τῆς χρείας προσθίεται μεν, καὶ ἐν τούτοις τὸν κόρον ἐκκλίνοντες· τὸν δὲ πρὸς ἑδονὴν καθόλου ἀπεχώμεθα.

Τοῦ Χρυσοστόμου. — Ἡ εὐτέλεια καὶ ἡ λιτότης, ὑγείας μήτηρ ἐστίν, διὸν ιατροί (2) Ἀκορίη τροφῆς, ὑγείη, φασίν εἰ δὲ ἐνδεια μήτηρ ὑγείας, εὐθηλεύει τὰ πληρωμὴν μήτηρ νόσουν ἐστίν.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. — Κόρος πατέρος θύρεως (3). Μή οὖν γλυκανθήτω σοι φάρυγξ, οὐ κατασύρεται πᾶν τὸ έιδόμενον.

Αθανασίου. — Κόρος τῇ σαρκὶ σκιρτημάτα ἐμποιεῖ καὶ φρυγμάτα· ἐγκράτεια δὲ αὐτὴν ὑποτάξει καὶ δουλαγωγεῖ.

Γρηγορίου Νύσσης. — Οὗτε γάρ ἀθληταῖς ἐν ἀγώνος καιρῷ λυσιταλής ὁ κόρος; ἐστίν, οὕτε τοῖς ἀσκηταῖς ἀγωνιζομένοις δεῖ.

Κυριλλου. — Ἡ ἀληθής ἐγκράτεια οὐκ ἀστείς ἐστι παντελής· τούτῳ γάρ τοῦ σώματος ἐκλύεται δάλλα κόρου ἀποφυγή.

Σάδα. — Οἱ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν ἀγγελικὸν μένον φέρει τῆς τῆς, νηστεύων, ψάλλων, ἀγρυπνῶν, προσευχόμενος.

Εὐθυμίου. — Μισθὸς τῆς ἐγκρατείας ἡ ἀκάθετια· ἡ δὲ ἀπάθεια τίκτει τὴν διάκρισιν· τῇ δὲ πλησίᾳ δίγει Θεοῦ.

Παύλου τοῦ Θηβαίου. — Οὐ τὰ βρύματα κακά, ἀλλ' ἡ γαστριμαργία· οὐδὲν γάρ τῶν τοῦ Θεοῦ κακόν, ἀλλ' ἡ παράρχησις ἀμαρτία.

Ἀντοῦς. — Οὐ δεῖ φοβεῖσθαι τὰς πρωσθαλὰς τῶν δαιμόνων· εὐχαῖς γάρ καὶ νηστεῖαις καὶ τῷ εἰς τὸν Κύριον πίστει πίπτουσιν εὔθυς ἐκείνοις.

Ἀρσενίου. — Οἱ ξύλα ἐπιστοιβάζων πυρὶ αἴρε-

δὲ πάντες εἰκουσιν, ἐφη τὴν ὑγείαν διατηρεῖσθαι τῇ ἀκορίῃ.

(1) *Respiiciuntur Hippocratis Epid. vi, 4, 20. Isidorus Pel. v, 528 : Ιεθὶ ὅτι καὶ Ἰπποκράτης δὲ Κώνος,*

(2) *Sunt illa prima verba in Greg. Naz. Oral. xvii, pag. 275; reliqua non reperi.*

φλόγα· δέ δέ εμπιπλῶν τὴν γαστέρα τὴν πυρκαϊάν τῶν παθῶν ἔχεινάπειται.

Ἐφραίμ. — Μέγιστον καὶ δὲν ἡ ἐγκράτεια. Ἡ μὲν ἀδημαργία καταλύει, ἡ δὲ ἐγκράτεια οἰκεῖομει.

Παχώμ. — Μοναχός ἐστιν δὲ τὸν διλεκτὸν τὸν νοῦν ἀποχωρίσας, δι' ἐγκρατείας, καὶ ἀγάπης, καὶ προσευχῆς προσκαρτερῶν τῷ Θεῷ.

Ἰωαννικίου. — Κόρος βρωμάτων πορνείας πατήρ· θλίψις δὲ κοιλαὶς ἀγνείας πρόξενος.

Θεοδοσίου τοῦ κοινοβιάρχου. — Τὸν χρατεῖν δὲν γαστρόν, χρατεῖν ἐστι τῶν παθῶν.

Τοῦ τῆς Κλήμακος. — Κοιλίας (4) κάρος ἐξήρανε πηγάς· αὐτῇ δὲ ἔξηρανθείσα ἐγέννησεν ὕδατα.

Ισιδώρου τοῦ Ηγλουσιώτου. — Μοναχός, μή πέσῃ πύρ ἐπὶ τὸ ἐκ τῆς τρυφῆς· καὶ οὐκ δύει τὸν ἥλιον τὸν τῆς δικαιοσύνης τὸν ἄδυτον.

Μαζίμου. — Νηστεία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ προσευχὴ, καὶ μετάδοσις, φύσει καλά· ἀλλ' ἐὰν διὰ κενοδοξίας γίνωνται, οὐ καλά.

Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. — Οὐσπερ ὑδριστῇ πώλῳ χαλινόν, ἐπενέγκωμεν τῇ σαρκὶ τῇ ἐγκράτειαν.

Νείλου. — Οὐκ ἐστιν ἀμαρτία τὸ πρὸς βραχὺ προσέλθειν τῇ καθ' ἡμέραν τροφῇ κατὰ καιρόν· χρή δέ, μετὰ τὴν χρείαν τοῦ οὐρανοῦ, εἰς οὐρανὸν ἀναπέμπειν τὸ φρόνημα.

Τοῦ Στουδίου. — Τὴν νηστείαν, ὡς φύλακα ἐγνείας καὶ μητέρα ἀπαθείας τιμῶντες, ἀδελφοί, ἐκ πόθου ἀπασώμεθα.

Ἰωσήφ. — Νηστεία καθαρὰ μακρυσμὸς ἀμαρτίας, ἀλλοτρίωσις παθῶν, ἀγάπη πρὸς Θεὸν, προσευχῆς ἀπέμεια.

Θεοφάνους. — Οὐ διπλιασμὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ δουλαγγία ὑπὲν οὐδενὸς ἀλλού τοσοῦτον, ὡς ὑπὸ τῆς ἐγκράτειας, κατορθοῦνται.

Τοῦ Γραπτοῦ. — Ἐγκράτεια ἐστὶν ἀμπαθείας ἀναιρέσις, παθῶν ἀλλοτρίωσις, ζωῆς πνευματικῆς ἀρχῆς.

Νικολάου. — Μή ἀπατῶ, μοναχός, ὅτι ἔνι οὐθῆναι, ἔδονη καὶ κενοδοξίζει δυλεύοντα.

Γεργορίου τοῦ Θαυματουργοῦ. — Νηστεία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ κόπος, οὐκ ἔωσιν αἴξειν τὴν ἐπιθυμίαν.

Γνωμικόν. — Ψυχὴ γάρ δὲν ἀνθρωπίνων αἰμάτων διψώσα, τοῖς τῶν προτεύθυμένων οὐ κορέννυται πτώμασιν.

Γνωμικόν. — Πέφυκε γάρ τὸ ἀνθρώπινον οὐκ εὗτοι ταῖς παρελθούσαις τιμωρίαις ἀσφαλίζεσθαι, ὡς ταῖς ὁρωρέναις οὐρφρονίζεσθαι, καὶ τῶν φθασάντων ὑπάρχει βεβαίωσις ἡ τῶν ἐστηκότων συμφώνησις.

Γνωμικόν. — Οἶδεν ἀνδρὸς ἀρετὴν αἰδεῖσθαι καὶ πολέμιος.

Ἀθανασίου. — Οὐκ ἐστιν ἡ πρόγνωσις αἵτινα τοῦ μέλλοντος; ἔσεσθαι, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἔσεσθαι αἵτινα ἐστὶ τῆς προγνώσεως· οὐ γάρ τῇ προγνώσει ἐπεται τὸ μέλλον, ἀλλὰ τῷ μέλλοντι ἐπεται ἡ πρόγνωσις.

(4) Joann. Clim. p. 205.

A concipit; qui ventrem satiat passionum fornacem incendit.

Ephremi. — Maximum bonum est temperantia. Intemperantia quidem ciborum dissolvit, temperantia autem sedificat.

Pacomii. — Monachus est qui a materialibus mente se eximit, per temperantiam et dilectionem et orationem perseverans in Deo.

Ιoannicīi. — Satietas ciborum fornicationis pater, ventris autem compressio puritatem praestat.

Theodosii cœnobioruchi. — Vincere totum ventrem est vincere passiones.

Ιoannis Climaci. — Ventris satietas siccavit fontes; venter autem siccatus produxit aquas.

Isidori Pelusiotæ. — Monache, ne cadat in te ignis qui est e voluptate: et non videbis solem hunc justitiae inaccessum.

Maximi. — Jejunium, vigilia, oratio, eleemosyna, natura sunt bona; sed, si ob vanam gloriam sunt, non sunt bona.

Ιoannis Damasceni. — Sicut violento equo frenum, ita carni imponens temperantiam.

Nili. — Non est peccatum breviter vacare quotidiano cibo secundum tempus: oportet autem, post corporis refectionem, in cœlum mentem immittere.

Studitæ. — Jejunium, ut custodem puritatis et matrem passionum quietis honorantes, fratres, ex amore amplectamur.

Josephi. — Jejunium parum peccati amotio, passionum exsilio, dilectio in Deum, orationis attention.

Theophanis. — Mortificatio corporis et subjectio per nihil aliud tantum, quantum per temperantiam, procurantur.

Grapti. — Temperantia est turbationis ablatio, passionum exsilio, vita spiritualis principium.

Nicolai. — Ne decipiari, monache, quod possit salvare qui voluptati et vanæ gloriae servil.

Gregorii Thaumaturgi. — Jejunium, vigilia, labor non sinunt crescere concupiscentiam.

Gnomicum. — Mens enim semper humanum sanguinem sitiens primarum victimarum immolacionibus non satiarur.

Gnomicum. — Natura humana est non tantum præteritis pœnis præsumiri, quantum præsentibus sapientiorem fieri, et præteriorum confirmatio est præsentium concentus.

Gnomicum. — Novit viri virtutem revereri vel inimicū.

Athanasi. — Non est præscientia causa ejus quod futurum est, sed quod futurum est causa est præscientie; non enim præscientiam sequitur futurum, sed futurum sequitur præscientia. Minime igitur præ-

sciens auctor est ejus quod futurum est. Inde non Christus auctor fuit proditionis, sed proditio causa fuit præscientia Christi. Et in diabolo, et in primo homine eadem ratio est, adhuc autem et in Petro.

Trutinæ simile est animi deliberatio; pertinet autem ad mentem sorte hanc ducere; et quibus sorte se applicuerit, necesse est his colla submittere intelligentiam.

Peccatorum alia quidem sunt voluntaria, propria intentione facta, alia autem involuntaria per oblivionem, fortuitum casum aut violentiam facta. Evenit autem ore saepius peccare, vel per presumptionem, id est per intemperantiam oris et loquacitatem, vel per ignorantiam sed non per voluntatem. Nemo enim ad tantum dementiae venire vult, ut propria voluntate cavilletur.

Α Οὐδαμῶν οὖν δι προγνωστῶν αἰτίας έστι τοῦ μέλιτος ξεσαται. "Ωστε ούχ δι Χριστὸς αἰτίας τῆς προδοσίας, ἀλλ' ἡ προδοσία αἰτία τῆς τοῦ Χριστοῦ προγνωστῶς. Καὶ ἐπὶ τοῦ Διαβόλου, καὶ ἐπὶ τοῦ προπλάστου ὁ αὐτὸς λόγος, Εἴ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Πέτρου.

Τριτάνη έσκε τὸ τῆς φυχῆς βουλευτήριον· κατέχει δὲ ταῦτην δι νοῦς ἡγεμονούσιν λεγών· καὶ εἰ δι τύχην προσθέμενος, ἀνάγκη κλίνειν τὰ τῆς δυνατῶν εκείνοις ζυγά.

Τῶν ἀμαρτιμάτων τὰ μέν εἰσι προσφετά, τὰ δέ συγκαταθέσαι γινομένα, τὰ δὲ ἀπορίατα ταῦτα λήθην, τυχὸν ή βίᾳ γινόμενα. Συμβαίνει δὲ δι τοῦ στόματος πολλάκις ἀμαρτάνειν, ή κατὰ πρήην, ή γουν ἀκρατῇ καὶ πρόγλωσσον ξένι, ή κατὰ όρνα, ἀλλ' οὐ κατὰ προσίρεστον· οὐδεὶς γάρ ἐπὶ τοινῦ Β δνοία; ἔλθειν βούλεται, ὡς ἐν οἰκείᾳ θελήσει ἐργάζεται.

INDEX VERBORUM ET PHRASEΩΝ

NOTABILIORUM

Quæ in Andreæ Cœsariensis Commentario in Joannis Apocalypsin reperiuntur.

A
 Α ει Ω Christus quomodo, 6, 110.
 ἀβλαστος, non cogens, 17.
 ἀδοήθητοι μένουσι, 30.
 ἀγιασμὸς τρισσός, 20.
 ἄρης τι, 97.
 ἀδιάδρατα κακά, 29.
 ἀδέστατος συνάρτια, 99.
 ἀερίων τῷ χρώματι, 104.
 ἀθήλυτος ήδονας, 51, 54.
 ἀθλωτος προσευχή, 113.
 αιματεχχύσεις Ρ. 41, αιματεχχυσίας, Α. ει Β.
 αιμοχαρής δράκων, 50.
 ἀκαριά (έν), Ν. ad, 28.
 ἀκαριά (έν) καιρῷ 82.
 ἀκατάληπτος ἀγγέλοις, 21.
 ἀκατάληπτος βίοι, 71.
 ἀκρογωνίαλος λίθος, 99.
 ἀλεξιπόνος ὅρθαλμιωσι, 104.
 ἀληλουχίαν διεκπετεῖν, 105.
 ἀλλος ἐξ ἀλλού γέγονε, 98.
 ἀλλοτρίωσις πρὸς τοὺς κακ., 9.
 ἀλα τῷ π. Πνεύματι 18, Α. σὺν τῷ.
 ἀμετανοήτως ἐξαμπράνειν, 82.
 ἀμέτοχος Πνεύματος, 1.
 ἀμέθυσος Ν. ad, 105.
 ἀμφιστήσεται γύμνωσις, 17.
 ἀμφιδάλλειν περὶ τοῦ πλ., 44.
 ἀναγωγικὴ τῶν κάτω, 89.
 ἀναγωγικοὶ τῶν ἡμ. προσευχῶν, 69.
 ἀνάδεμα δισσῶς γούται, 108.
 ἀνακαίνιζομένη διὰ τοῦ Μνεύματος, 33, ἐπὶ τῷ φαιδρότερον, 96.
 ἀνακαίνισις ἡ θάλ. Χρ., 23.
 ἀνακαίνισμός ἐπὶ τῷ βέλτιον, 98.
 ἀναλλοίωτος Christus, 88.
 ἀναπέμπτειν τῷ Θεῷ ὑμνῳδίαν, 86.
 ἀναπέμπτεσθαι τῷ Θεῷ αἶνον, 85.
 ἀναπεμφθῆσται τῷ Θεῷ εὐχαριστία, 52.

ἀναπτύξαι, ει ἀνάπτυξιν ποιεῖ-
 οθει, 4, 41.
 ἀνάρμοστος; τῇ γεννήσει, 49.
 ἀνδρίαν πρὸ ἀνδρείαν Α., 20.
 ἀνδροκαταί, 36.
 ἀνδρωθείσθι· ἡμέρας, 20.
 ἀνελιξις τῶν βιβλίων 28, Α. ἀνελιξις, f. πρὸ ἀνελιξις.
 ἀνένθοτον (τὸ) τῆς κακίας, 53.
 ἀνενεργησία τῶν προσπατόρων, 53.
 πρὸς ἀνενεργησίαν τῶν κακίας, 88.
 ἀνενελείπτως ἡγγραφέν, 46.
 ἀνεπιθατος; τρόπον, 7.
 ἀνέρικτος ἡμῖν, 19.
 ἀνηκόους γενέσθαι τῆς, 42.
 ἀνηντός ει μεθοήσαντες, 84.
 ἀνόνητα θρηνεῖν, 71.
 ἀντιδιαστελλομένη τοῖς, 73.
 ἀντικαταστάντες (οἱ) αὐτῷ, 92.
 ἀνυπαρκία τῆς κτίσεως, 98.
 ἀνύποτοις; ἀπειλή, 43.
 ἀνυπομόνητοι (οἱ) θανάτου, 37.
 ἀπεικός, αἰσιούς vero, 36.
 ἀπειπειν πρὸς τὰς κολάσις, 27.
 ἀπειραστοι πρὸ ἀπειρατοι; Α., 88.
 ἀπειράσθαι τὴν Ἀποκάλυψιν, 96.
 ἀπεμφάνιν Ν. ad 36.
 ἀπό πρὸ ὑπό, 42.
 ἀπόδητος τοῦ νυμφῶνος, 73.
 ἀπογνωστά, δαπι., 16.
 ἀποδημήσεις ἡ τῆς σαρκός, 21.
 Ἀποκάλυψις quid, 3.
 ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως, 96.
 ἀποκλάσειν πρὸ ἀποκλάσειν Α., 27.
 ἀπόκρυφα μυστήρια, 33.
 ἀποκτένεσθαι πρὸ ἀποκτάνεσθαι
 εις ἀποκ.: ἀννεσθαι εἰς αἰτηματα, 41.
 Ἀπολλύων, angelus abyssi, 40.
 ἀπομακρόθεν Α. πρὸ ἀπὸ μ., 85.
 ἀπονεμητικὴ ἐκάστη τῶν, 71.
 ἀπόξεις; ει ἀπόξεις, Ν., 98.

ἀποστροφήν (τὴν) ἔγκυσιν εἰ, τὴν
 redibunt in t., 93.
 ἀπόφασις ἀπότομος, 10.
 ἀποφυγὴ ἀπάτης, 46.
 ἀραρός καὶ τάγιον, 71.
 ἀρδην (ει.) ἀπολέσθαι, 96.
 ἀρέμβαστος προσευχή, 116.
 ἀρκου πρὸ δρόπου Α., 55.
 ἀρμολογεῖται εἰς ἀγίων Ν., 99.
 ἀρμοστατή τῆς συναρτίας, 86.
 ἀρηνησις τῆς προτέρας κακοῦ,
 abnegatio, 69.
 ἀρτιγενεῖς (οἱ) τῇ πίστει, 104.
 ἀρχή τῆς κτίσεως, 16.
 ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς, 80.
 ἀρχιερατικὸς θρόνος, 9.
 ἀρχικά ὀνόματα, 89.
 ἀρχιστρατήγη ἀγγέλων, 52.
 ἀρχής οὐδέν προεύτερον, 110.
 ἀσθμα, halitus, 64.
 ἀστήρ πρωτός, 111.
 ἀστροφον κάλλο., 81.
 ἀσχάλιοντες δινοῖς, 70.
 ἀσωμάτους δυνάμεις, 112.
 ἀσινως ποιμαίνεσθαι, 53.
 αὐτήκοος ει αὐτόπτης, 110.
 αὐτοσχιωσύνη, 15.
 αὐτοσυνάδης ἀλήθεια, 15.
 ἀφεγγής ἡλιψ., 70.
 ἀφιουσι; Νοι. ad 46.
 διχρι διασταλῆναι, Ν. 67, διχρι πο-
 ούρανον, 81, Α. μέχρι. Ληρ:
 ού μορφωθῆν, 49 Α. διχρι πο-
 όχυρωδεις δινόρωποι, 40.
 διηλάφητος ἀνθ. λογισμοῖς, 12.
 ἀνίνθιος ἀντήρ Ν. ad 56.
 ἀψφητι ἀναγένεται, 28.

B.

βαχχεία εἰδωλολατρίας, 61.
 βασάνου τόπος. καὶ τῶν ταῦ. 61.

βδελυκτὸν βρῶμα 16, Α. βδελυρόν, εἰσέρπει τοῖς ἀνθρ., 59.
υἱ 9.
βεναιώπιστοι (οἱ), 74, 68.
βελτιωθόντες κατά τι, 98, ταῖς πληγαῖς, 25.
βηρύλλιος Α. προ βηρύλλος, 104.
βιδιαρίσιον εἰ βιδιαρίσιον Ν. ad 42, 43, 44.
βιωτικῷ κλύδωνι περ ω μεγα ετ Α., 83.
βραβεῖα νίκης, 52.
βρυχᾶται λέων, 42.
βρυγμός προ βρυγχθμός, 43.

Γ

γενεαλογίας τῶν Χριστῶν, 20.
γενεαρχητικῆς πάντων, 23.
γνῶμη, απίστα, 76.
γόμος ἐμπόρων, merces, 82.
γουν προ σύν Α., 9.
γνῶμην γνησίαν εἰσφέρειν ἀντι, 111.
γυμνισίας (τὸν) λόγω, Ν. ad 59.

Δ

δὲ pleonast. in redditione, 100.
δειλιδὸν τὸν, προ φοδεῖσθαι, 61.
δεκαήμερος θλιψίς, 10.
δεσποτεία τῶν οὐρανῶν, 20.
δεσποτικὸν (τὸ) λόγιον, 94.
δευτερεύων τοῦ προτέρου, 43, τοῦ Σωτανᾶ, 55.
δηλονότι προ δηλαδὴ Α., 18.
δέλδολος; unde dictus, 53.
διαίτησις μετὰ τῶν ἀμ., 81.
διακοπῆ τῆς ἀμπετίας, 84.
διαπόντιος ἀπόδημα, 104.
διαπρύσιον ἡχησαν, 7.
διαπρύσιος ὑμνολογία, 86, ὑμνῳά, 59.
διασάρησις τῶν ἀδήλων, 43.
διαύγεια λίθου, 104.
διδασκαλικοὶ θέσει, 2.
διδασκαλικός λόγος, 17.
διδαχὴ Βαλαάμ, 11.
διηγήματα ψυχωφελή, 69.
διηκονήσαντο, ministrant, 84.
δοκιμαστῆς τῶν ἐκπεπτ., 25.
δυνάμεις ἀσωμάτου, 112.
δυναμωθῆναι δ' ἀγγέλων, 30.
δώσῃ προ δῷ, 34.

Ε

ἐδδοματικὴ βασιλεία, 55.
ἐδδοματικὸς (δ) ἀριθμός, 103.
ἐδδοματικού ἀριθμοῦ, 4, Α. et P. Iētemque ποι. v. 13, ἐδδοματικὴ περίσοδος, sic 6, ἐδδοματικῷ χρόνῳ, 47.
ἐγγύτης πρός, αἴσινιτας, 66.
ἐγγύτης (ἡ) τῆς κολάσεως, 54.
ἐγκαταλέξαι τιμᾶς τοῖς Ν., 60.
ἐγκατατακτικοῖς, illudi, 50.
ἐγχειρίσαι τοῖς ὑπὲρ ἐμή, Α. προ ἐγχειρῆσαι, 1.
ἐδραῖα στάσις ἐν πίστει, 68.
ἐδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας, 15.
εἰδωλικοὶ ναοί, 91.
εἰδωλολατρεία περ εἰ diphth. etiam Α. εἰ Bau., 61.
εἰκονίζεται διὰ τοῦ χρυσαλίθου, 104, εἰκονίζουσα ἐκτίνον, 61.
εἰλεῖσθαι εἰς γῆν, 54.
εἰλικρινὲς (τὸ) τῆς πίστεως, 42.
εἰλικρινῆς συνάψεια, 86.
εἰλικρινῆ πίστιν ἔγοντες, 57.
εἰλικρινῶς πίστευοντες, 33.
εἰλιτάρια προ libris, 28.

ἐπιφάνεια τοῦ Κυρίου, 1.
ἐπιφορὰ τῶν παιδειῶν, 84.
ἐπιφορὰι ὅδυνηραι, 39.
ἐπιχαρῆς πόρνη, 76.
ἐπιχειρά τῶν πεπραγμένων, 6.
ἐποχλάζει τοῖς γινομένις, 27.
ἐπομβροῦσα αὐτοῖς μάστιγας, 29,
κολάσεις, 49.
ἐπορανίου πόλεως Ἱερουσαλήμ,
1, 101.
ἐπελεψίς φύδων, 84.
ἐκνευρωθεῖς, 77, Α., ἐκνευρισθεῖς.
ἐκπομπὴ εἰς γένενναν, 90, εἰς ἀπώ-
λεταν, 112.
ἐκτενῶς ἰκτενεῖν, 79.
ἐκφρία τῆς γῆς, 36.
ἐκχεθεῖς, Ν. ad 67.
ἐλθέται η βασιλεία σου, 111.
ἐλλαμφθέλημεν ἀκτίσι, 13.
Ἐλλαμψίς θεῖα, 3.
ἐλευθεριάζοντες τῆς ἀπωλείας, 92.
ἐμπορευθεῖν εἰν θαλάσσῃ, 83.
ἐμπράκτους ποιήσωμεν τὰς θεοῦ
εὔεργεσίας, 100.
ἐμπυροῦ; ἀγάπτο, 34.
ἐμφανίζομενοι τοῖς ἀνθρ., 32.
ἐμφυτος κακία, 70.
ἐν ἐν καθ' σινγκα, 20.
ἐνα καὶ μόνοι, ποιητικοῦ, 71.
ἐνδέγειν πρὸς ἐπίγνωστεν, 26.
ἐνεάρειοι ἀρχοντες, Ν. ad 52.
ἐναπορτιζόμενος εἰς τὴν, 79.
ἐναρέτας πολιτευθμενοί, 31.
ἐναρμόνιος δοξολογία, 22. ἐφρή, 86.
ἐνανγάζονται τὴν γνῶσιν, 20.
ἐνδεξῆς τῆς ὑπομονῆς, 11.
ἐνδεξῖν (εἰς) δτι, 76.
ἐνδιαθέτως λέγειν, 54.
ἐνδόμητις τοῦ τείχους, 103.
ἐνθρονίζεται αὐτοῖς, 18, Α., ἐνθρο-
νιάζεται.
ἐνθρονίζομενος τούτοις, 96 : Α.,
ἐνθρονιάζομενος.
ἐνιαία θεότης, 85.
ἐνιαῖον θεῖμα, 90.
ἐνοπτρίζονται αὐτὰ νοερῶς, 27.
ἐνοπράκοι οἰκονομία, 23.
ἐνσημήνασθαι τῇ διανοίᾳ, 43.
ἐξαγγελεῖς τῆς πατρ. σοφίας, 88.
ἐξεληπται εἰς τὸν Χρ. acceptum
seu intellectuum est de Chr. 5.
ἔξοδος τοῦ σώματος, exitus e cor-
pore, 24, 62.
ἐξουδεναμένοι, εἰ ἐξουδενημένοι
seu ἐξουθενημένοι, Ν. ad, 48.
ἐπ' αὐτὸν γράψω τὸ δνομα, 15, Α.,
ἐπ' αὐτῷ.
ἐπαγρυπνεῖν τῷ ἀγαθῷ, 72.
ἐπακολούθημα τῆς ἀσεδείας, 61.
ἐπαλγεῖν τοῖς πίπτουσι, 28.
ἐπανάληψις ἐπέρου, 5, τῶν προτέ-
ρων, 93.
ἐπαοδοι, incantatores, 46.
ἐπειράσθησαν θείας ὁργῆς P. 26,
melius Α. ἐπειράσθησαν.
ἐπεισαγωγὴ ἐπέρου, 5.
ἐπέλευσις, advenitus, 29.
ἐπὶ ιψι; θρόνους καθίσειν, 17, Α.,
θρόνων, gen. c.
ἐπιβάται myslīce qui, 41.
ἐπιβώμια λύθρα, 91.
ἐπιγνωμοσύνη, ag. iūlio, 70.
ἐπιληγμοσύνη 50, Α., ἐπιληγμονή.
ἐπιστομίζειν ταύτην, 12.
ἐπιστρεπτικὴ μάστιγες, 26.
ἐπιτεταμένως κολάζειθαι, 38.

Θαδωρίψ θρει, 5, Ρ. Θαυεορίψ.
Θανατούσαι (αἱ) θνηται, 93.
Θεαρχικαὶ αὐγαῖ, 20.
Θεαρχικὴ Τράς, Ν. ad, 4.
Θεῖα συγχώρησις, Dei permissio,
46.
Θεῖκῃ ὑπόστασις, 4, 5, ἐμφάνεια,
112.
Θειητῆς (δ) ἐλέους, 69, 100.
Θεολόγος (δ) Ἰωάννης, 1, 2, 17.
Θεοιμικήτως, 53, 61.

θεομημήτως οίκτειρειν, 38.
θεόπνευστος βίβλος, 112.
θεοποιηθεὶς παρ' αὐτῶν, 67.
θεοπρεπεῖς φωναῖ, 5.
θεοπτικὴ δύναμις, 20.
θεόσδοτος δύναμις, 92.
θεοσδέτω δυνάμει, 8, Α., etiam al.
scil. θεόδετη.
θεοσημεῖα, miracula, 23.
θεοστιβοῦς ἰδάφους, 49.
θεμελιώτελ τῆς Ἐκκλησίας, 102.
θεσμῷδει περὶ μελλοντῶν, 24.
θεσμῷδει περὶ μελλόντων, 49.
θηλυμανεῖς ἄνθρωποι, 41.
θυάτηρα pro θυάτειρα P. 6.
ἰεπόμενος in sequentibus ter.
θύινον ἔχον, 82.
θυμιατήριον, θυμιτίβιον 34.

I

Ιατρεύειν, sanare, 18.
Ιδίωμα ἀποστολικῆς ψυχῆς, 110.
Ιδροσις, seasio, 48.
Ιεράρχης μεσίτης, 35.
Ικετεῖαν pro ικεσίαν Α. 63.
Ινα cuit indicat. modo, 58.
Ινα φαίνωσιν αὐτήν, ubi Α., φαί-
νωσιν ἐν αὐτῇ, 106.
Ιουδαῖοντες ἐν χρυσῷ, 45.
Ιρίς πολυχρώματος, 112.
Ισα ποτῶ νειλι ριτων, 76.
Ισάγγελοι δινθρωποι, 52, 89, 113.
Ισοστάνης τῷ Πατρὶ, 4.
Ιστοριακῷ εἶδος pro ιστορ.χῷ, Α.
πτ. 2.
Ισχυρὸς τῇ πίστει, 51.

K

καθάρισιον πῦρ, 36.
καθιστῶν, consilientis, 46.
καθόλου τῆς γῆς pro καθ' ὅλης
τῆς γῆς, Α., 84.
καθυπάρ pro καθ' ὑπὸ P. 2.
κακοῦν τοὺς πλησίουν, 57.
κακωτικὲ πληγὴ, 101.
καί περ pro κατοι: Α., 26.
καλλίνικοι μάρτυρες, 14.
κανονιζόμενοι (τὰ μ.), 112.
καρδιακαὶ δύναναι, 31.
κατὰ τὸ φαλικὸν λόγιον, 71, 34.
καταδικάζονται θανάτῳ, 100.
κατάθεμα quid, 108.
καταχεροματίζειν εἰς, 85.
καταλάμπειν, illusir., 8.
κατάληλον ἔκατέρω, 99.
καταλλήλως ἔκαστος; τῆς οἰκείας
δυνάμεως, 85.
καταλλήλω; ἔκαστω δοθήσεται, 48.
καταμέμφεσθαι, Ν. ad 9.
καταστρηνῶσα τῶν δεομένων, 81.
κατάσχεις τοῦ κτηθέντος, 111.
κατατομῇ σαρκῶν, 80.
κατεβάλω; πόλις, 10.
κατεξουσίαν τῆς γῆς, 29.
κατηγοριασμένος ἔκεταῖς, 104.
καυματιζόμενοι καῦμα μέγα, 89.
Καυστήρος pro καυτήρῃ: Α. 55,
idem ruribus καυτήρες pro καυ-
στήρες, 37.
καύσων, κείσις, 33.
κάτοχος πνεύματι, 6.
κεραμικὰ σκεύη, 13, Α., κερα-
μεικά diphth.
κημῷ Δηγχειν, 47.
κήρυγμα διδασκαλικόν, 15.
κλήσεις, δεήσεις, Ν. ad, 35.

κοιλάδες, valles, 38.
κολλούριον, Not. ad 17, 4.
κοσμικὴ δύνασται, 28.
κρατύνει ἡμ. ὑπόληψιν, 36.
κρυσταλλίζουσα λασπίς, 101.
κτένεσθαι: νίσο ἀποκτένεσθαι.
κτηνῶδεις ἄνθρωποι, 41.
κτηνοκρεπτῶς ὑποκύπτειν, 25.
κυκλόθεν τοῦ θρόνου, 18, Α., κύ-
κλωθεν.

pro κύκλῳθεν, 20, Α. ascri-
ptum κυκλόθεν.

κυνοκτονία insiliuntur, 26.

A

λαμπροφορούντων μυλιτύδο, 32.
λαμπρυνόμενον πυρὶ, 47.
λειτουργικὴ δύναμις, 34, 63.
λειτουργικῶν θυσιαστήριον, 69.
ἴπι λέιτως εἰρηκώσθαις, 23, 28.
λῆξις, sors, sortitio, 65.
λῆξις ἡ εἰς τὸ κρείττον, 98.
λῆξιν (πρὸς τὴν μακαρίαν) δόηγοῦ-
σα, 112.
λήξεως τευχόμενος τῆς πρώτης,
48, 67.

λιθανατός, lithribulum, 34, 21.

Λόγος (ὁ Θεός), 17.

Λόγος (ὁ) τοῦ Θεοῦ, Christus, 88.
λυτρόμενος; ἥμδης κολάτεων, 60.

λυτρωτῆς ἡμῶν, 96.

λυχνίαι εἰ λύχνοι, 8.

M

μακάριος (ῶ), 1.
μακάριος (δ), 8. Ἰωάννης, 29, 32.
μακροθυμεῖ τοῖς, Ν. ad 36.
μαρτυρήσαις ἀντὶ τοῦ διαμαρτύ-
ρασθαι, 111.
μαρτυρία ἡγονού δύολογία εἰ;
Χριστόν, 87.

μαρτυρία (ἡ) τοῦ Ιησοῦ, testimoni-
rium Iesu perhibilium, 92.

μαρτυρικὰ σφάγια, 26.

μαρτυρικῶς διηγωνισμένοι, 31.

μάσησις τῶν γλωσσῶν, 70, Α.,

μάσησις, genitio σ.

μαστοῖς pro μαστοῖς Ρ. 6, sic infra,

7, Α. μαζίοις εἰ μαστοῖς.

μάχη διά λόγου, 92.

μαγαλόπολις (ἡ) Ν. ad 84.

μαγαλούργης Θεός, 86.

μαγιστᾶντος (οἱ) τῆς γῆς, 84.

μαλικόδει; δ θεῖος, 98.

μερικῶς, ex parte, 84.

μεσότης; pro μεσιτεῖα, 61.

μεσοτοιχον τοῦ φραγμοῦ, 23.

μεσουράνημα, 38.

μεσουράνηματ; (τὸ), 60.

μεσουράνισμα prou μεσουράνημα

Α., 60, 61.

μεταποιητὶς ἐκ φθορᾶς; εἰς ἀφθαρ-

σίαν, 83.

μετεπορτερεῖν εἰς τὴν ἔρημον, 54.

μηδὲμινολ ἀνθρωποι, 97.

μοιχικῶς μίγνυσθαι; τῇ καρδίᾳ,

113.

μόρφωσιν (κατὰ) αὐτοὺς μορφοῦσσα

τοῦ Χριστοῦ, 49, μόρφωσιν εὐ-

ερεῖα; περικείμενοι, 42.

μυστηρίων (τῶν φρικτῶν) ἡ προσ-

φορά, 5.

μυστικῶς ἐνορμένα, 1.

Μωσέως pro Μωάντεω; Α., 68.

Μωσῆς prou Μωάντη Α., 4.

N

ναὶ ἀμήν, 5. ·

νεκροποιοὶ πράξεις, 97.
νευροῦσθαι, coniurari, 68.
νευροῦμενοι κρός τούτο, 96.
νῷ (τῷ) λαβεῖν πεπλεῖον compliciti,

112.

νυκτοφασοῦς σελήνης, 49.

νυμφεύσθαις οἰκεῖω εἰματι, 101.

νυμφικῶς ἐσταλμένοι, 67.

Ω

ξύλον, ξύνικῶς, ἀντὶ ξύλα, 108.

οἱ δὲ in redditione, ταξ. Λ. 100.

οδηγούμενα ἡ τῆς ἀκολουθίας, 73.

οἰκειούσθαι, sibi attribuere, 81.

οἰκονομία δείλα, 81.

οδιγοῦσθαι, πινοι 73.

οἰλοκαρπῶσις λογικει καὶ πανγ-

τικαῖ, 89, 3.

ομοσύστοιο; τῷ Πατρὶ, 4.

ομοτρόποις (τοῖς) προσχωριν, 14.

οὐραλα κίνησις, 80.

Π

παγκόσμιος (ἡ) Βαβυλὼν, 7, 5.

παγκοσμίῳ συντελεῖ, 26.

παιδεῖα, castigatione, 4.

παιδευτικαὶ μάστιγες, 4.

παλαιοβάσκανος, 59.

παλιγγενεσία, resurr., 11.

πάμφορος πάσης ἀρετῆς, 51.

παναρμόνιος ἀρετῆ, 56.

πανδασία ἀγαθῶν, 86.

πανελεήμων (ὁ) Θεός, 57, 92, 111.

sed in Α. πανελεήμωνος κα-

παραδείγματι παρεπίθαι: ἀμ-
βεῖαν, 105.

παραθέσεις τῆς ἀληθίας, 46.

παρακατιών, inferius, δ εἰ 7, 9.

παραπικράνοντες τὸν Θεόν, 81.

παρεπατεσμάτων συνολή, 81.

παράστασις, assisentia, 23.

παράτασις τοῦδε τοῦ βίου, 91.

παρατροπῆ τῆς εὐθείας ὕδων, 9.

παρά τοῦ αὐτῶν ὁ διεξαρμόνιος, 10, 1.

ὑπ' αὐτῶν.

παραγγαρακτῶν (τῶν) θείων Γρ-

φων κατάρα, 112.

παρέλευσις, preserilio, 96.

παρεμβολή, εἰ παρεμβάλλει κύ-

κλφ, castris cligere, 95.

πατρικαὶ φωναὶ, 5.

πατρικῶς παιδεύσθαι, 67.

περασθῆναι τῆς θείας ὄρην, 9.

περιστέραν, credibilis, 31.

πελαγός, δ, Ν. ad 31.

πλουτοῦντες φωτισμὸν λύχνοι, 8.

ποδηγοῦσα τὸν ἀνεγνωσκόντα, 1.

ποδήρης ἐσθίας, 6.

πόλις, εἰ πολίται, 98.

πολιτεύεσθαι διστάς, 66.

πολιτεύεσθαι (τὸ) ἐπὶ γῆς ἔγειν, 10.

πονατο vitium deponere, 53.

πολυάριθμος πλῆθος, 75, 113.

πολυγνωμὸν πλῆθος, 89.

πολυκύμονος θαλάσσης, 55.

πολυπλατιασμὸν; τοῦ σπόρου, 51.

πολυσχεδεῖς κακίας, 88, q. e. πολυσχεδεῖς.
 πολυτάραχος θάλασσα, 55.
 πολυχρώματος Ἱρις, 112.
 πολυτίμοις Δ. pro πολυτιμήτοις, 104.
 πολύτιμος εἰ πολυτίμητος λίθος, N., 112.
 πολύφορος καρπός, 31, σπόρος, 59.
 πολυνύμων προφέρεσθαι, 86.
 πορνεία ἡ ἐκ Θεοῦ, 75, ἡ ἐκ τῶν θείων ἐνταλῶν, 82.
 πορφυρίζων τῇ μορφῇ, 105.
 πορφυροῦ καὶ βύσσου, 82, A. πορφυρά.
 ποταμῆδον ἐκχέειν, 54.
 ποταμόφροτον αὐτὴν ποιήσῃ, 54.
 προαναρπαζόμενοι διὰ τῆς, 15.
 προαναφώνησις, predicitio, 58.
 πρόδρομος καλάσσων, 37.
 προηγούμενοι ἀλλήλων, 87.
 προβάσις ζεούσῃ, servido animi propositio, 17, sic 15.
 προκαταρκτική αἰτία, 16.
 προσδοποῖων αὐτῷ, 57.
 προπάτορες, primi parentes, 53.
 πρόριζος ἀνασταμάνη, 64, A., πρόρριζος.
 προστεῖ δικαίῳ, 68.
 προσκυνήσουσιν αὐτῷ, 56, A. προσκ.
 προσμαρτυρεῖ αὐτοῖς μέριμναν, 102, προσμαρτυρηται τῷ, 15.
 προσταλάσσεις τῷ Χριστῷ, 54.
 προστοιχειώδεντες, prius in formati- li seu instituti, 77.
 προσπακούεται τούτοις τῷ, 83.
 προτύπωσις τύπου, 99.
 προτύπωσιν; δηγοι, 26.
 προφῆτες, 28.
 πύρων προ πυρόν A. et P. 24, sic πυρός A. v. 28 et 40 et A. 104.
 πύρωσις ἐν γεέννῃ, 53.

P

ῥᾶδον δ circumflexo A., 71.
 ρέδαι, δηγματα, 83.
 ρήσεις Ἑλληνικῇ Ἀπολλύων, 40.
 ρήσις ἀποστολικῇ, dictum, 79.
 ρήτηρ διφθαλμοῦ, 90.
 ρίζα, γένος, 111.
 ρήτηρ φύλλων, 107.
 ρηματία διστομος, 7, 10, 88.
 S
 σαδετισμὸς αἰώνιος, 6.
 σαλπίστων φωνή, 84.
 συγχώρησιν (κατά θείαν), Deo con- cedens, 41.
 σκότωσις ἀλέρος, 39.
 σκύλευσις τοῦ ἔδου, 23.
 συλλειτουργός, 1.
 σμαραγδίζει ἡ Ἱρις, 18.
 σμαραγδίνωμοι, 18.
 Σμύρνων προ Σμύρνην Δ., 6.
 Σολομώντειον λόγιον, 18.
 Σορθίζει ὁ θεός, 1.
 σοφίζεται, docetur, 32.
 σπουδαῖον (τὸ) ἐν εὐποιίαις, 112.
 στρατηγούμενα ὑπὸ διαδόλου ξυνη, 73.
 στρονιάδεσσαντες μετ' αὐτῆς, 82.
 στύλοι τῆς Ἐκκλησίας, 15.

συγκαταβατικῶς, 108.
 συγκοινήστε ταῖς ἀμαρτίαις, 81, A. εἰ Βα., συγκοινωνήστε.
 συγχωρούμενος ἐπάγειν, 37.
 συλλειτουργοὶ ἀνθρώποις γενήσον- ται, 32.
 συμμηνονευδμενοι αὐτῇ, 4.
 συμπάθειαν ἔχειν, 28.
 συμπαρεκτείνεται τῷ μέτρῳ, 60.
 συμψιαδρύνεται τοιξιάγοις, 30.
 συμψιειρομένους αὐτῇ, 12.
 συναίσθησις θεάρετος, 69.
 συναυλίζεσθαι τοῖς ἀγίοις, 35.
 συνάψια ἡ πρὸς Χριστὸν, 86.
 συνδιατριβῆς (τῆς) ἀποφρίψαι, 52.
 σύνδομος τῇ ἡμῇ θάνατος, 50.
 συνελῶν ἐν ὅλῃ πάντα, 112.
 συνεργίᾳ Χριστοῦ κτήσασθαι, 88.
 συντασσόμενοι τῷ Ἀντιχρ., 79.
 συντριμψ (ἐν) καρδίας ἵκετεύειν, 109.
 σύστημα (τὸ) τῶν δικαίων, 86.
 σύστοιχος τῷ κοσμῷ, 53.
 σφύζουσα δόδυν, 67.
 σχέσεις καὶ ίδιωτητες ἐκάστης ὑπὸ στάσεως, 5.
 σωματικὸς (δ) θάνατος, 93.

T

ταλανίζειν, miserum prædicare, 54.
 τάπτεσθαι σὺν ἡμῖν, 74.
 τετάν προ Τιτάν, 59.
 τελείωσις τῶν ἀγίων, 26.
 τελευτὴν εἰς οὐ δίον, 52.
 τετρακτὺς τριαδική, 102.
 τεραστίων ἐργάτης, 58.
 τετραπάτος (τ) οἰκουμένη, 102.
 τέτεραι προ τέσσαρι A., 23, εἴσαιν A. εἰ B., 68.
 τιμωρητικαὶ δυνάμεις, 87, μάστι- γες, 37, 67.
 τοίνυν initio periodi, 93.
 τομωτέρα μαχαίρας, 7.
 τῷ τόπῳ (ἐν) γενόμενοι, cum ad eum locum venerimus, 70.
 τοτηνικάτα σονιουςτε A., 95, at B. εἰ P. diviso τὸ τηνικάτα.
 τριαδική τετρακτύς, 102.
 τρισάγιος (δ) θυνος, 5.
 τρισυπόστατος θεότης, 4, 20, 85.
 τροπάστηται προ τροπώσηται, N. ad, 55.
 τροπικῶς λέγεται, 11.
 τροπολογήσαντες ἐκάστα, 27.
 τροπολογουμένη δι αἰσθητῶν, 35.
 τροπολογουμένοι ἐκ., 39.
 τροπούμενοι τοῖς δαίμονας, 52.
 τρυγίας (δ), 8. οίνος, N., 92.

γ

νεδος προ θαλος N., 103
 υἱεική ὑπόστασις, 5, 88.
 υμνολογία τῶν οὐρανῶν, 86.
 υμνοθίλε διηνεκῆς, 20, υμνῳδία τῷ θεῷ ἀναπεμομένη, 66, υμνῳ- δία τῶν ἀγίων, 59.
 υπερβατόν, schewa gramm., 52.
 υπερνικῶν τὸ διτερ. σέλας, 81.
 υποδεσθήσεις (οι) τῇ πονηρίᾳ, 89.
 υποδεσηκῶς εἰ ἐπιδάτης, 41.
 υποκύπτει τῷ, adorat, 61.
 υπόληψις, οριοποιο, 84.

ὑπομονητικὸν (τὸ) ὑμῶν, 12, 112.
 ὑπόνοια, οριοποιο, 98.

ὑποστοραὶ διαδολικαὶ, 10.

ὑποσταρέντες τῷ σίτῳ, 11.

ὑποσπορά, N. ad 41.

ὑποστάσει θείῃ, 5.

ὑπόστασις θείῃ, persona, 4.

ὑποστροφή, reversio N., 100.

ὑφειμένως κολάζεσθαι, 38.

Φ

φαρμακεῖαι καὶ πορνεῖαι, 41.

φαρμακία, N. ad, 84.

φαρμακοί, γενεῖσι, 48.

φειδοῦς ἀξιωθέντες, 42.

φειδοῦς ἀξιῶν τὸν Φαραὼ, 71.

φιάζειν προ φιάζειν Βαναρ., 64.

φιλάμαρτος πληθύς, 76.

φιλόθειται τῶν ἀγγέλων, 81.

φιλόχριστοι βασιλεῖς, 78.

φιλογιμῷ ἥλιου καυματίζεσθαι, 69.

φιδητερα ἐκ Θεοῦ, 55.

φονικὴ γνώμη, 76.

φονικῶν προ φονικῶν A., 57.

φυλακή τῆς διδαχῆς, 12.

φύλαρχοι, καὶ ραΐτ. 19.

φύλαρχοι ιβ' τῶν Ἐβρ., 31, 105.

φύλλων βοή, 107.

φωστηρικὸν κάλλος, 81.

φωταγωγήσαντες (αἱ) τὰ θύνη, 92.

φωτισμὸς δ ἐκ Θεοῦ, 15, τοῦ Χρι- στοῦ, 15.

X

χαιρεσίκακοι, 84.

χαλκολίθανος, τι, 7.

χαλκολίθανος μυστ., 11.

χαμερπῆς πολιτεία, 57.

χαρακτηριστική τῆς νίκης, 32.

χαρακτηριστικὸν (ἥς) τὸ τάλαντον, quām denotat talentum. 75.

χειμῶν ἀμαρτίας, 107.

χιλιαρχῶν σάρκες, 89, A. χιλιάρ- χων.

χιλιετίας χρόνος, 96.

χλοηθορούν σπέρμα, 18.

χλωρίζουσα τὴν χρόαν, 103.

χορηγὸς Πνεύματος, 13, 87.

χρηματίζειν, mandare iub., 66.

χρήσις, dicta, 2.

χρησιμῷδηθέντων (τῶν) γνῶσις, 44.

Χριστοκόνοι ιουδαῖοι, 28.

Χριστομιμήτως, 35, 89.

Χριστοκόν διάστημα, 37.

Ψ

ψαλμικῆς βίβλου, 14.

ψαλμικόν λέγιον, 61, 53.

ψαλμῳδός (δ), 63, 82, 107.

ψιλὸν δνομα πίτειας, 13.

ψυχικαὶ (αἱ) στολα. i. τῇ ψ., 73.

ψυχικὰ τραύματα, 104.

ψυχικὸς, 40.

ψυχῳδελῆ διηγήματα, 69.

Ω

ῶν, (δ) 4, 16, εἰ 5, δ ὃν καὶ δ ἥν, 68.

ῶνη τούτων, 82, A. ὄνησις : iii-

δεμψε, 83.

ῶριμος στίτος, 40, 63.

ῶς οὐκ ὥρειτε, μίτιαν πον, 29.

INDEX RERUM

In Andreæ Cæsariensis Commentario in Apocalypsin memorabilium.

A

Abba pater, 111.
 Abbacuc citatur, 64.
 Abbadon ~~Assassus~~, 40.
 Abgarus rex Edesse, 105.
 Abominationes quid, 76.
 Abortus Ecclesiæ qui, 90.
 Abrahamismus myst., 37, 86.
 Absinthium myst. quid, 37.
 Abyssus judiciorum Dei, 36. Abyssus tropice vita humana, 77. Abyssus dæmonib. formidabilis, 91. Ex abyso ascensura bestia, 77. Abyssus denuntiatur ariditas et deserto, 98.
 Accusator humani generis, diabolus, 33.
 Adorandus Deus, 60. Adorantur dæmones, 41, 53. Etiam martyres, 92. Adorari angelus recusat, ut soli Deo debitum, 87. Adoratur Antichristus ut Deus, 56. Quod velerat gravissime, 61.
 Adversa quib. coronarum et gaudio: um materiam prebeant, 38.
 Agri chirurgias quamvis acerbas patienter ferunt, 37.
 Aegyptus spiritualis, 46.
 Aërum thus, myst., 7, 11.
 Aeris imperium diabolo datum, 82. Aeris obscuratio, 38.
 Ästus quid signif. myst., 33. Ästu torquentur homines, 69.
 Afflictio universalis sub finem seculi, 74. Afflictiones sequo animo accipiendae, 37.
 Agnus septicornis, 22. In monte Sioneo stans, 99, 32.
 Agnus victor, Dominus dominorum, rex regum, 79.
 Propter nos jugulatus, 106. Per ejus sanguinem seu omnium virtutem diabolus, 33. Agni nuptiae myst., 86. Uxor, 101. Comites et assecæ, 60.
 Alæ aquilæ myst., 34, 27. Alæ sensu qual. anim., 20.
 Albatum incedere, 14.
 Alius ex alio factus, 98.
 Alleluia quid, 85.
 Altare aureum, 34, 35. Celeste, 46, 47. Myst., 45, 69.
 Altaris cornua quatuor, 40.
 Amen quid signif., 8, 85.
 Amethystus mysticus, 105.
 Anagoge, et Anagogica contemplatio, 1.
 Anathematis nomen bifariam usurpatum, 108.
 Andreas apostolus, Carbunculus, 104.
 Angeli a sanctis iudicandi qui, 18. Angeli aspectu formidabilis etiam pliominib., 52. Angeli aves tropice dicili, 89. Quo cibo utantur, *ibid.* Angeli duodecim præcellentes apostolis adjutores dati, 101. Angeli Ecclesiæ gubernatione præpositi, 4, 8. Electis ministerio mittuntur, ad preces et sacrificia eorum ad Deum perfendas, 69. Angeli etiam infimi ordinis, diabolum viribus superant, 81. Et visu et auditu formidabilis, 43. Missi excidendi implis Hierosolymorum habitatorib., 35. Angeli exterminatores parcent divini valitus lumine signatis, 59. Angeli generis humani amantes, 115. Humiliter et modeste de se sentiunt, 87. Ignes natura sunt, 50. In unam cum pliis Ecclesiam colunt, 32. Lino et lapisle puro induiti, 66. Medenitur hominibus, modo lenioribus, modo acrioribus, pharmaciis, 101. Misericordes et humani ut Deus, 58, 55. Compatione hominib., 44. Piorum castra eingunt, 93. Præfecti elementis, 68. Punitoris, 55, 39. Hoc sensu, equi mystice nominantur, 64. Flagella inhiberent jubentur, 50. Angeli quatuor ad Euphratem alligati, 40. Per quatuor mundi plagas dispositi, 29. Sanctorum virtutes sepe ignorant, 29. Angeli septem castigandis et puniendis hominib., 34. Angeli septem ceteris embentiores, 6, 19. Angeli septem totidem phialas aureas ira Dei plenas accipiunt, 68. Angeli septem tubarum suorum clangore peinas hominib. immittentes, 35. Angeli superiores inferioribus præcipiunt, 61. Angeli testes citati, 4. Tubas in manib. habentes, 33. Vehiculi vice Domino sunt ut nubes, 65. Ut hominum conversione gaudent, ita eorum exorbitatione tristantur, 69. Ut mediatores homines et hominum preces secum in coelestia subvehunt, sanctos etiam Christo in occursum raptrici, 89. Angelorum auxilio sanctis opus est maxime

in temptationib., 30. Angelorum nomina, 40. Angels adorari non vult, 110. Angelus abyssi, 40. Angelus angelis letitiam denuntiat, 60. Angelus angelis clausus, quid signif., 63. Angelus aquis præfector, 68. Angels Babylonis ruinam predicens, 61, 60. Angelus cuique natus, 69, 102. Angelus cum thuribulo aureo altaris, 54. Angelus ex altari egrediens, ignis potestates habens, 64. Angelus fideles confirmat ne Antichristum scriptant, 61. Angelus fortis, præco Dei, 21. Gloria terram illustrat, 80. Joanni seorsim civitatis creaciones ostendit, 75. In sole stans omnes velures concat, 89. Judicium in proposito esse praesens, 41, 60. Jurat per Deum vivum, 43. Angelus magni osui, Christus, 65. Angelus mediator seu interpres inter Deum et homines, 55, 61. Angelus poenis infligendis, 38. Angelus visionem mysticam Joanni exponit, 76. Angelus via aritudinis vindemians, 63.

Angelica potestates alias alias superiores, 44. Erga splendor, 81. Angelici ordines gradus, distincti, *i.e.* Coronum administratione a Deo præpositi, 8. Iherusalem, 52. Circum cherubos et xxiv seniorum throna circumstant, 52, 42. Creaturis præpositi, alias ab aliis. Cum deitatis personis cur aliquando nominantur, 1. Dæmones debellant, 52. Dum peccatores castigant, sequuntur quem habeant, 35.

Animes justorum in manu Dei, 97. Animæ mortue, 9. Animalia quatuor mystica, 25. Christi throna circumstant, 19, 20. Cum xxiv seniorib. prox. Deo adorant, 83. Septem angelis septem phialas ira Dei plenas tradunt, 66. Animal primum loquitur, 23. Secundum, 24. Tertium, *ibid.* Quartum, 25.

Annus domini acceptus, 107. Anni duo et dimidi, 54, 56. Anni tres et dimidi myst., 51.

Antichristus e trib. Dan., 51, 72. Antichristi nomine non expresse significatum, 59. Post antichristum adlatum, supererunt adhuc aliqui vivi, 59. Antichristus diabolo instructur omni potentia, 58. Admiratio sui latum orbem percel'et, *ibid.* Bellatio instinctu et ope bellicosa conturbabit, 92. Unde proditurus, 41. Antichristus bestia, 72. E mari ascendit, 57, 92. Ex abyso ascendens, 46. Brevi temporis spatio dominabitur, 61. Capitur cum pseudoprophecia præcursoro suo, 90. Ornatum se esse quomodo probare nitatur, 46. Divinitatem sibi per pseudopropheciam astruet, 58. In templo Dei sedebit, 93. Antichristus, octavus, idemque unus espira, 79. Antichristus omnem diaboli efficaciam sortitur, 46. Omnen potentiam a sui temporis regib. accepit, 79. Ope atque auxilio diaboli Christi abrogationem molit, 77. Persecutione omnium maxima seviturus est, 17, 11. Initio regni sui, 43. Pro Deo se venditabit, 51. Antichristus pseudoprophecia, et diabolus, ut operibus, et nominib. communionem inter se habent, 92. Antichristus pseudoprophecia petet præcursorum, et Christus Joanne Baptista, 58. Antichristus quo devicturus sit, quos non, 56. Antichristus Romanum imperium invadare simulabit, 85. Sevit, 50. Sanctos dericturos totumque orbem sibi ceu Deo subiecturus, 56. Satanus se fert ad hominum perniciem, 77. Turpitudinem gloriam sibi statuet, 59. Veniet ut imperator Romanus, 73. Ut rex Romanorum, 55.

Antiochus Antichristi typus, 51. A Machabeis rictus, 51. Ejus nachiamenta, 27.

Antypas martyr., 10, 11.

Antipater th. citatur, 96.

Antonius diabolum ut eliciens, 35, 36.

Apocalypses accurata notitia soli Deo perspecta est, 2. Quid, 3. Argumentum, *ibid.* Apocalypses liber sanctus et divinitus inspiratus, 112. Apocalypses summa brevis, 115. Apocalypsin Joanni apostolo adscribunt etiam veleret, 2. Christo quomodo data, 3. De rebus partim presentibus, partim futuri agit, 49. Lectores et auditores quales requirat, 3. Non statim impletur, 44. Quo stylo scripta, 2.

Apollonium [per] locuti dæmones, 38.

Apostasia quo tempore potassium registrata, 53.

Apostoli a gentibus occisi, ut propheta a Judea, 81. Babylonia excidio letari jubentur, *ibid.* Conciliatores con-

nubli inter Ecclesiam et Chr., 86. Duodecim præcellentium angelorum ministerio adjuti, 101. Ecclesiæ fundatores, 102. Sunt xii patriarcharum loco, 31, 19. Per xii monses mystice significati, 107. Sunt fundamenta mortis Ecclesiæ cingentes, 102, 103. Fundamenta vera Ecclesiæ et pedes Christi, 23, 103. Portæ Ecclesiæ, 101. Primas in piorum coste obtulerunt, 48. Sollicitudinem susum de fidelium salute quo documento testificati, 102. Eorum successores, martyres et doctores Ecclesiæ, 24. Potestas significata, 23, 24.

Apostolica doctrina aperta omnibus, 106, 111. Apostolicæ seminæ fertilitas mystice significata, 59.

Apothecæ colestes, 40. Ad recipiendas pietatis segentes, 63.

Aqua mystica quid, 37. Aqua instar fluvii a draconे contra mulierem eructata, 54. Aqua vita gratis, 99, 111. Aqua vivæ fluvii myst., 53. Aqua in sanguinem vertentæ, 46. Aquæ locutæ, 58. Aquæ, populi et turbæ multæ, 81. Aquæ supercolestes, 86. Aquarum fontes vertentur in sanguinem, 68. Aquaram multarum vox myst., 7, 59, 86.

Aquila mystica, 20. Loquitur, 23.

Arbaces Assyrii regnum admittit, 78.

Arbitrii libertatem Christus non cogit, 100.

Arbores locutæ, 58.

Arca visio quid significat, 48.

Arcana non communicantur nisi familiarissimis ei fidiss., 60.

Ariani orthodoxos gravissime persecuti, 77.

Armagedon, seu Harmagedon, 73.

Armenii aduersum Romanos insurgunt, 26.

Arundo sensoria ex auro, 102. Virgæ similes, myst., 45.

Ascende huc, myst., 18.

Aser quid significat, 30.

Aspidum fel pro vino, 64.

Assyrii regni metropolis et catastrophe, 78, 10.

Auditio et visio spiritalis idem sunt, 6, 10.

Audidores qui beati, 5.

Aeris spiritalis, 9.

Aurum igni probatum, myst., 17. Aurum purum simile vitro puro, 103. Auro sancti pectus, 66. Auneum poculum abominationis plenum myst., 76.

Avaritia, Idolatria est, 42.

Aves ab angelo convocantur, 89. Et aves carnibus saturatae, 90.

B

Babylon magna quæ, 61. Babylon mystica, mari vicina, 83. Mater meretricum et abominationum terra, 76. In memoriam venit ante Deum, 74. Ruitura prædictetur, 61. Cadit et desolatur, 81. Cur detexta, 81. Babylon confusa variis vita distractionibus, 74. Babylon Petri apostolo Roma dicta, 76. Quando plane corrutora, 61. Subita ruina evertetur, 84. Tropice quid, 76. Babylon universale totius orbis imperium, 79. Universalis, mundus, 83, 84, 85. Babylonium imperium, 78. Leoninum, 53.

Bardini indutus, 29.

Balaam duplex, 11.

Baptismus, mare mysticum, 49. Mari Salomonis significatus, 102. Baptismus sorridens actionibus præludentes, 74.

Kartholomæus, Chrysolitus, 101.

Basilis th. citatur, 63, 96, 97.

Beati locis et gradibus distincti pro virtutum differentia, 27. Peccare amplius nequeunt, 71.

Bestiæ futura bona quib. nominib. designantur, 86.

Beelphegoris sacrificia, 11.

Bel'far seu Belial, Sat., 92.

Bellicas cædes, 68.

Bellum clades quæ inf., 36. Bellum in celo inter angelos et dæmonias, 52.

Benedictus, οὐ λογότερος, 89.

Benjamin quid significet, 31.

Beryllus mysticus, 101.

Bestia admiratione sui percellit totum orbem, 56. Admiratio quibus futura, quibus non, 77. Capitur cum pseudopropheta præcursoro suo, 90. Coccinea, septem capitæ, et decem cornua gerens, 73. Bestia dicitur ut diabolus, sic etiam antichristus et pseudopropheta, 92. Bestiae cultores quæ poenæ incursum, 61, 62. Bestiae plaga curata myst., 57. In bestiæ thronum effusa phiala, regnum ejus obscuratur, 70. Bestia e mari ascendens, 57. Est antichristus, 92. E terra ascendens, 57. Ex abyso ascendens, 46. Bestia mystica diabolus, 92. Bestia quæ erat, et non est, et rursus ex abyso ascensura est, 77. Bestia septiceps e mari ascendit, 55.

Bibens derisionem instar aquæ, 76.

Blasphemant Deum æstu crucis homines, 69. Et impi, 81.

in peccatorum penit. et non tanguntur penitentia, 70. Blasphemia pro coersione in impiis, *ibid.* Blasphemæ nomina in capitib. bestias septicipitis, 53. Ad blasphemiam, non ad penitentiam se vertant iti grandine, 75

Bona æterna quib. nominibus significentur, 86. Bonum operandum nobis dum tempus est, 109. Bonus, Del no men, 88.

Rotros terræ vindemiare jubetur angelus, 61.

Byssina vestis, myst., 88.

C

Cadere Babylon ut dicatur, 61.

Cædum cruento inficiunt et maria et flumina, 68.

Calamus virga similis, myst. 45.

Calcar mystice quid, 45.

Calculus albus, 11. Calculus bestiae ad empliones et venditiones extenditur, 58.

Camo et freno coercere, 47. Camo et freno costringunt impotentiam maxilla, 69.

Candelabra aures, 8. Candelabra duo myst., 45. Candelabrum sepiem, 6, 8. Candelabrum motio, 9.

Canes profecta cadavera depasti, demum et ipsi ceduntur, 20. Per canes qui significantur, 111.

Canticum citatur, 63, 94. Canticum Agni, 86. Canticum canticorum citatur, 27. Canticum Mosis, 60.

Cantio nova, 22. Cantio nova seu Carmen novum colestis Ecclesiæ, 60.

Cantus sanctorum et hymni, 60.

Capilli candidi, symbol., 7. Capilli mollebres, myst., 39.

Capita septem bestiae cocaines, 75. Capita septem cum decem cornib. diadematis, 55. Capita septem igneo draconem, 50. Capita VII et VII montes, 78. Caput omum bestie in morte jugulatum, 56. Caput ut Ecclesiæ in terris sic angelorum in celo Christus, 99.

Captivi dæmonum qui, 57.

Carbunculus myst., 104.

Carnalis motus omnis, Deo abominabilis, 90.

Carnes equorum et equitum avib. esca, 68. Carnis comestio mystica, *ibid.*

Castigari, non puniri nos precemur, 67. Castigat Deus quos amat, 47.

Castigatio æquo animo ferenda, 37. In hac vita salutis, 38. beneficium, 83.

Castra sanctorum, Ecclesiæ, 98.

Casus impletatis, 47.

Catenis vincitus diab. myst., 91.

Cauda igne draconis, 50. Caudæ equorum serpentinis capitib. similes, 41.

Certant multi, coronam reportat unus e stadio, 71.

Chaldaicum imperium, 78.

Chalcedonus myst., 104.

Character bestiæ in manib. et froutib. subditorum, 58.

Quem in fronte aut manu accipientes igni et sulfuri adiudicantur, 61.

Cherubi diabolum ejiciunt, 52. Cherubos ascendit Dominus, 63.

Chiliastarum opinio ab Ecclesia rejecta, 94.

Chenix tritici et hordei, myst., 25.

Chordarum concentus myst., 66.

Chorus idem, etsi persona nonnungsam mutetur, 83.

Christiani officiosi in publica calamitate, 26. Christiani nomine, non re veris Christianis permixti, 74.

Christi potentia apparent dum angelos militit, 111. Christi regnum quibus designetur, 105. Christi signo pri ab impiis distinctis, 59. Eius sponsa seu exor, 99, 101. Pro Christo passi, thronis judicialib. ornantur, 92. Christus aduentu suo reb. omnib. novitatem impertit, 25. Christus A et Ω, 6. Primum et ultimum, 10. Princip. et finis, 99, 110. Christus apocalypsis a Deo quomodo accepisse dicatur, 3. Christus cibum suum vocabat Patri voluntatem, 89. Cum illibutibus suis quæ communiceat, 17. Deitatis titulis decursum, 5. Divinitatis suas documenta quæ ediderit, 3. Equo albo insidens cum angelico exercitu, 87. Fidelib. illata mala, sibi illata esse interpretatur, 51. Forma, habitu et cutu quo se in Apocalypsi patescerit, 6. Gentes ferrea virga ut pascat, 51. Homini similis cur dicatur, 6. Humano generi quæ beneficia contulerit, 5, 33. Jaspide crystallizante et aliis ejusmodi cur denotetur, 101. In bosbris formatur mystice, 49, 57. Leo Iudeo et radix Davidis, 21. Lignum vitæ, 107. Magno cum terrore redditurus, 75. Multis nominibus appellatur, 88. Neminem cogit, 17. Nomen incognitum quod habeat, 88. Novo nomine suo celebri in sanctis erit, 16. Passio nis vestigia, in corpore sto extare voluit, 22. Per Ecclesiam a draconے infestatur, 51. Potestatem a Patre quomodo accepit, 13, 25. Potestatem suam adversus draconem assertit, 53. Christus Prophetarum Deus, 108. Quomodo redditurus, 3. Regnare quomodo dicatur, 86. Regnum resumit quod ab initio possedit, 48. Christus verax et fidelis idemque iustus judex, fortis bellator, rex gloriosus, 87. Verbum Dei

vado dicatur, 88. Viciisse ut dicatur, 17. Christus unusquisque sit per Christi participationem, 49. Christianum esse probare nittitur Antichristus, 46.
Chrysolithus myst., 104.
Chrysoprasus myst., 104., 105.
Cibo quo delectetur Deus, 17.
Cincti poetas suo, 68.
Cinctus lumborum, et Cinctus pectoris, 7.
Citharae mysticæ, 22, 65.
Citharizantium vox myst., 59.
Civitas celestis, 99, cur ab angelo dimensa, non ab homine, 102. *Civitas celestis, nova Hierosolyma*, 61. *Civitas Dei, nova Sion*, 59. *Civitas justorum extra impiorum supplicia*, 64. *Civitas, ipsi cives*, 98. *Civitas magna in tres partes divisa*, 73. *Super reges terra imperium habens*, 75. *Regina regum, evertetur*, 80. *Civitas sacra, myst.*, 45. *Civitates gentium corrueant*, 71. *Civitates sonnia ex re aepenumero sortita*, 76.
Claves mortis et inferni penes Christum, 8, 15. *Clavis Davidis*, 14. *Clavis inferni, ibid.* *Clavis Psalmorum et Prophetiarum quæ, ibid.* *Clavis, signum potestatis, ibid.*
Coccinea bestia, myst., 76. *Coccinea et purpurea vestis, myst.*, *ibid.*
Cœlestia concinnum ordinem sortita, 25. *Cœlesti vita dedit non patiuntur se decipi*, 58.
Cœli dorsum, 19. *Fores aperte, myst.*, 18. In *cœli medio convocata volucres*, 89. *Cœli medium, seu pteropérynx, myst.*, 61. *Cœli natura crystalina*, 19. *Cœli septem, 6. Cœli septem totidem angelos administratores sortiti*, 8. *Cœlum aer, 50. Cœlum aperiri quid myst.*, 48. *Cœlum aperatum, mystice*, 87. *Cœlum, cœlestes, angeli, 86. Cœlum clausum ne pluat*, 46. *Cœlum fugit, mystice*, 96. *Cœlum libri more involvetur*, 28. *Cœlum non abolebitur penitus, sed evolutione renovabitur, ibid.* *Cœlum novum et terra nova*, 97, 98.
Cœna Agni seu Christi, 86. *Cœna Christi nuptialis, ibid.* *Cœna Dei magna*, 89.
Cœnare cum suis Christus, ut dicatur, 17.
Cognitio agendorum e priorib. ad posteriores et inferiores derivatur, 86. *Cognitio futurorum et malorum initio dulcis post amara*, 44. *Cognitionis mensura distincta erit*, 60.
Collyrium mysticum, 17.
Columnæ ignis mystice, 42. *Columnæ in templo Dei alleg.*, 49.
Concordiam quandoque foveat qui alioqui discordie auctor est, 80.
Confessio Christi martyrica, propheticum spiritum conciliat, 87. *Confessionis merces*, 15.
Confessores Christi, 30. *Thronis considerant*, 92.
Conjugium mysticum, 86.
Conscientia testimonium conservandum illæsum, 96.
Constantini temporibus Christianismus florere coepit publice, 53.
Consummatio sanctorum, 26.
Conversione cum impiis, fugiendis, 81.
Conversionem (ad) hominum Deus ultur interdum frenis et flagellis. 47. *Conversionis varios modos adhibet Deus*, 100.
Cor firmatum at lapis, 53. *Cor Pauli dilatatum*, 102.
Cornua decem cum totidem diadematis, 53. *Cornua decem draconis ignei*, 50. *Cornua decem, x reges*, 79, 80. *Cornua duo agninis similia*, 37. *Cornua duo bestiæ et terra ascendens*, *ibid.* *Cornua septem agni*, 22.
Corona signum regis potestatis, 63. *Corona aurea in locustarum capitibus*, 59, 50. *Corona aurea, myst.*, 19, 20. *Victoriae sutori*, 21. *Corona septem, seu corona septemplex, myst.*, 50.
Corpora prophetarum inseparab., 46, 50.
Cortinarum contratio in dicasteriis, 87.
Creatura principium seu primitia Christus, 16, 24.
Creatura substantia non mutabitur, sed figura, 28. *Creatura non abolebitur, sed renovabitur*, 96, 97, 98. *Creatura ut flagella, sic et gaudia cum pīis communia experitur*, 30.
Crucis forma in dispositione portarum celestis Hierosolyme, 102. *Crucis seu Christi abnegationem per Antichristum molitur Satanus*, 77. *Crucis luce per Spiritum f. illuminati, tuta a morte*, 39. *Crucis signo fidèles ab infidelib. distineti*, 50.
Cubus quid, 105.
Currum bellicorum sonitus, 40.
Cyrillus Apocalypsin Joanni apostolo tribuit, 2. *Citatur*, 27.
Cyrus Judæos restituit, 93.

D

Dæmon hominum conversione miceret, 69. *Dæmones ab angelis debellantur*, 53. *Adorantur*, 41. *Alii ad alia ioca*

damnati, ibid. *Bellum hominib. faciunt*, 39., 49. *Deserit consectorianus*, 81. *Et se ipsi invicem et hominib. instauri ministris et organis*, 41. *Humanis corporibus ea instrumentis utuntur*, 70. *Sunt ignis natura, et et angelii*, 50. *In abyssum ablegari decadunt*, 77, 91. *In humanis corporib. flagellati, blasphemare non desinunt*, 70. *Judicantur a pīis martyrib.*, 92. *Locuti per imagines, arbores, aquas, homines, mortuos*, 58. *Mirantur*, 72. *Sunt numero infiniti*, 41. *Post Christum immunitum ligati, ex abyssi vinculis emituntur*, 39, 40. *Proclivi ad voluntates*, 72. *Eorum princeps Satanas*, 35. *Salvuntur ad mundi gentes torbandas*, 40, 45. *Divites homines sibi arrogant*, 87. *Vinci a nobis possunt opes Spiritus divini*, 71, 88. *Eorum habitacula urbes eversae*, 81. *Dæmoniarum actionum coronæ*, 50. *Dæmoniorum azaniorum qui finis*, 41, 48.
Damnationis impiorum an fine caritura, 71.
Dan cur omessa in tribuum catalogo, 31, 40.
Daniel citatur, 43, 51, 74, 79, 90. *Danielis consternatio*, 8, 11.
Darius Judeos restituit, 93..
David citatur, 21, 24, 32, 40, 87, 91, 92, 97, 98, 105, 107, 109. *Davidis radix*, Chr., 21, 22. *Eius tabernaculum se instaurare gloriabitur Antichristus*, 46.
Decem dierum afflictio, pro paucorum, 10, 25, 30. *Decem myst. numerus*, 65.
Decepti cum deceptoribus eodem involventur titib., 90.
Decepta facies qui, 58.
Deitati competentes appellationes aquiliter nique deitatis personæ convenienti, 5, 12. *Deitatis humanitatis copulatio inconfusa in Chr.*, 12. *Deitatis personæ modo præponuntur, modo postponuntur*, 4, 36. *Deitatis hypostases seu personæ mystice signi*, 20.
Dentes leonini, myst., 59, 53.
Deseritionem habent ut aquam, 76.
Desertum Ecclesiam recipiens, myst., 50, 51, 52, 54.
Deseruum quid mystice, 75.
Deus ad barbarematum bonorum suorum diversis modis invitat, 100. *Deus adorandus*, 110. *Deus bonus sedem et misericors, sed idem etiam iustus*, 70, 71. *Deus verberat, simul plaga mediam adhibet*, 48. *Glorificatur ab omnib. creaturis*, 23. *Neminem cogit*, 17, 26. *Hoc nosse dicatur, et quo ignorare*, 43. *Præscalam suæ terræ documentis ostendit*, 35. *Terribilem se probat illi qui patientia sua abutuntur*, 19, 24. *Timendus et præficandus*, 60. *Dei notitiam verbis confitentes, et fidei negantes*, 42. *Dei requies in sanctis*, 96.
Dextris manib. impressus bestias character, myst., 58.
Diabolus unde dictus, 53. *Seductor mundi*, 91. *Diabolus exercitus cur plurali numero dicti*, 89. *Eius lapsus non quid significi*, 53. *Diabolus libidinib. ministrantes, malareptant premia*, 80. *Diabolus aeris et terre imperium primitus sortitus*, 53. *Antichristo dabili omnes hinc sunt*, 36. *Audacia suam frustra ostentat*, 91. *Blasphemare Deum quando maxime copriterit*, 53. *Conjicatur in lucis ignis*, 93, 96. *Est draco igneus*, 50. *Draco magus*, 72. *Calo dejicitur*, 37. *Et ab angelis et a Christo debilitas*, 52. *Est humani generis accusator seu calumniator*, 53. *Hostis simul et carnifex*, 56, 41. *Idem Satanas*, 32. *In Christi adventu primum cognovit se ad abyssum esse damnatum*, 91. *Est inferior quibusvis spiritibus ministeribus*, 91. *Inimicus et vindex, obsequientissimos ministerios modis foveat, mode overit, et modo concordiam modo discordiam inter eos alit*, 80. *Ligatus esse quib. argumentis cognoscatur*, 91. *Ligatus, post mille annos monatum solvetur, ibid.* *Magos cum exandescantia in terram descendit*, 53. *Calo cur ejectus*, 52. *Perpetuo igni tortebitur*, 53. *Punitionis modus a Deo prescriptum habet*, 57. *Quomodo vicius*, 53. *Quos facile capiat*, 53. *Sanguine humano gaudent*, 73. *Sicut a Christo sic etiam ab apollinis eius confusus, et ut serpens ad terrestria damnavit*. *Ecclesiæ persecuti aggreditur*, 54.
Diadema decem in totidem cornibus, 53. *Diadema multa in Christi capite, mystice*, 87. *Diadema septem in septem draconia ignei capitib.*, 50.
Die et nocte, 33, 62.
Dies magna ira Dei omnipotenti, 72. *Dies malo lenire*, 32.
Dies mystice quid, 33, 64. *Dies unus, myst.*, 82.
Diluvium Noeum, 64.
Diocletianus, Ecclesiæ persecutor, 73, 77.
Dionysii s. theol. citatur, 20, 43, 66.
Discipulos sui similes esse cupiunt magistri, 8.
Divitiae mundanae, paupertas sunt spiritualis, 16. *Divitiae spiritualis*, 10, 15. *Vera ubi querenda*, 17.
Doctores Ecclesiæ citantur, 26, 36, 45, 47, 59, 81, 91.
Doctrina apostolica fideliter custodienda, 12.

Dolor omnis cessabit, 99. Dolore pressis etiam lux tenebrosa est, 59.
 Dominica dies honoranda, 6.
 Dominicana oraculum citatur, 94.
 Dominus dominantium Chr., 4. 88. Agnus, 79.
 Domitionus, Eccles. perseq., 75.
 Dona exceant oculos, 17.
 Draco ab Ecclesiæ persecutione non desistit, 54. Cum angelis suis debellatus celo ejicitur, 52. Draconum et aspidum fel pro vino, 64. Ut draco loquens bestia, 50.
 Draco rutilos, myst., 24, 50. Septem capita, decem cornua totidemque diademata gerens, 92. Serpens antiquus diabolus et Satanus, 51, 57, 91. Vires suas bestiæ dat, 56.
 Dulcedo in amaritudinem vertitur, mystice, 44.
 Duodecim apostoli, per portas xii designati, 105.
 Duodecim duodecim, 31, 105. Duodecim millenus fructus Apostolicæ sementis, 59.
 Duplum Babylonii reddi jubet Deus, 81.

E

Ecbatana, Medici regni sedes, 78.
 Ecclesia a draconе perpetuo infestatur, 51. Ecclesia cœlestis hymni, 60. Ecclesia Christo nupta, 86, 101. Christum per baptizatos gignit perpetuo, 51. In eremum ut fugiat, 51. In quatuor mundi plagis fixa, 95. Mystice significata, 49. Per Antichristum oppugnatur, 51. Post Christi victoriæ a diabolo iterum infestatur, 54. Templo Dei mysticum, 45. Ecclesia fundatorem apostoli, 102. Ejus luminare, Christus, 101. Ecclesia murus, Christus, 101. Apostoli, 102, 103. Fundamenta, 103. Ecclesia populus masculus, 51, 54. Ecclesia una ex angelis et hominibus, et caput ejus Christus, 23, 32, 99. Ecclesia portæ xii apostoli, 101. Ecclesia septem cur solas in Apocalypsi compellata, 4. Ecclesia candelabra diebus, 26. Ecclesia loco mortis, 9. Fugiunt, 74. Earum gubernatio angelus demandata, 4, 8.
 Electi soci regni Christi, 79.
 Elementis præfecti angelii, 68.
 Elias cum Enoch miracula edit, 68. Sub seculi finem prophetatum, 45, 47. Lucifer dictus, 13.
 Emptionib. (In) et venditionib. calculus bestiæ, 58.
 Empti ex hominibus, 60. Empti de terra, 60.
 Enoch. Vide Elias, 47.
 Ens, seu Qui est, Qui erat, et Qui venturus est, 4, 29; 5, 63.
 Ensis anceps, 7, 10. Ex Christi ore egrediens, 88. Ensis Dei myst., 90.
 Ephesus archiepiscopali sede orbata, 9.
 Ephesina Ecclesia significata, 8.
 Ephraim vitula cœstro percita, et Ephraim columba corde carens, 78. Tribus, 51.
 Epiphanius citatur, 8, 18, 105.
 Equi angeli puntores, 64. Equi seminatum amore furens, myst., 65. Equi mystice qui, 41. Equo albo insidens Christus myst., 87. Equorum et equitum carnes avibus præda, 89. Equus niger, myst., 24, 25. Pallidus myst., 25, 50. Rufus myst., 24.
 Errantes cum lenitate corripiendi sunt, 25.
 Erroris patefactores a diabolo et mundo interimuntur, 46. Error multipliciter inter gentes baccharat, 42.
 Esaias suris spiritalis addita, 9. Esalas citatur, 15, 19, 20, 22, 28, 37, 49, 81, 93, 97, 98.
 Evangelium æternum, 60, 61. Sagitta contra Satanicam, tyrrann., 24. Evangelia et evangelista per quatuor animalia mystice signif., 20. Evangeliorum in quatuor terræ plaga emissorum typus, 102. Evangelici verbi prosemminatores, 102. Evangelizatio quid, 44.
 Euphrates magnus fl. et alligati ei angelii, 40, 41. Per eum diaboli satelliti, via facta, 113. Siccatur, 72.
 Eusebius Histor. eccles. lib. IX, cap. xii, citatur, 26.
 Exemplarium discrepantia indicata, 66, 14.
 Exercitus coelestes Christum regem sequuntur, 88.
 Exercitus diabolo militantes, cur plurali numero, et angelorum, singulare efferantur, 89. Exercitus idem, etiæ milites nonnunquam mutentur, 85.
 Ezechiel citatur, 29, 35, 52, 66, 94.

F

Facies angelii solis in modum fulgens, 42, 44. Facies lucens in modum solis, 7. Facies quatuor mystica, 20.
 Factum est, vox coelest., 73.
 Falce acuta instructus angelus, 63. Falx, mystice quid, 63.
 Feminina pro masculinis, 78.
 Ficus myst., 27, 49. Ficuum calathi duo, 27.
 Fides mortua, seu nomen solum habeas, 14. Fides piorum lumen vocabulo mystice signif., 49. Operibus se prodit, 42. Fidei doctrinam corde retinere debent qui

lingue farondia tueri non possunt, 12. Fidei thesaurus conservandus inviolatus, 15. Fide sincera constantiæ patientia prediti, et vite libro haud delectabuntur, 57.

Fideles judicabunt in credulos, 15. Fideli cum infulti nulla pars est, 53. Fidelis quisque angelum custodem sortitus, 102.

Filio hominis similis Christus, 65. Filius perditionis, 94.

Flagella castigatoria, 46. Flagella hujus vitæ, prænas futura vita alevant, 34, 38. Impios nos ad peccatum, sed ad blasphemiam incitant, 70. Flagella partim punientis partim convertendis homini., 26. Flagella punitoria, 67. Flagellis visitat Deus etiam dilectos filios, 47.

Fluvius mundus et throno procedens, 106. Fluvii aquæ vivæ, 7. Myst., 55. Fluvii cadaverum sanguine infecti, 68. Aquæ amarore inficiuntur, 36.

Folia ligni vitæ quid, 107.

Fons aquæ vivæ gratuitus, 99. Fontes aquarum vertentur in sanguinem, 68.

Fores aperta in celo, myst., 18. Fores doctrinæ, aperita, 15. Fores pulsat Christus, ali, 17.

Fortunam stabilem sibi pollicentur impii, 82.

Frenum, mystice quid, 84. Freno coercere myst., 47.

Ad Frenos usque inundans vinum, 64, 65.

Frigidus tepido melior, 16.

Fronte (In) Babylonis scriptum mysterium, 76. In fronte inscriptio quid designat, 108. Frontes divini vultus luminescentiae in cœli, millibus, 59. Frontes piorum signantur, 29, 30. Frontibus impressa bestiæ character, mystice, 58. In frontibus suis electi habent nomen Agui et Patris ejus, 59.

Frumen chœnix myst., 25.

Fuga se Antichristi sevitæ multi subducant, 54. Fuga tropice præterito, 96.

Fugit Ecclesia et Ecclesiæ proceres, 74.

Fulgura, mystice quid, 73.

Fumus Babylonie in æternum ascendens, myst., 83. Fumus e gloria Del replet templum, 66. Fumus e puto abyssi, 58, 59. Fumus e susitu mystici, 31, 47. Fumus tormenti, mystice, 62.

Fundamenti xii et duodecim lapidibus pretiosis, 103.

Futura stabilita sunt : præsentis fluxa et caduca, 2. Futurorum cognitio grata quidem, sed cum acerbitate coniuncta, 44.

G

Gabriel angelus ad Euphraten alligatus, 40

Gad quid signif., 50.

Gehennæ ignis an impiorum peccata expurget, 53. Gehennæ ignis fontem congerentes, 37. Gehennæ igni vivi tradentur Antichristus et Pseudoprophecia, 90. Gehennæ supplicium, 55. Gehenna ignis, mors æterna, 93. Tetrira, 100.

Gemitus omnis cessabit, 99.

Gemmis ornata mulier, mystice, 76.

Generum mutatio, sententiæ identitati nihil officit in sancta Scriptura, 78.

Gentes per idolatriam Satanae mancipati, 77. In gentes potestas datur strenuis Christi ministris, 13.

Gentiles politiæ concident, 74.

Gladius spiritus, 7. Gladio Satani pro pertirunt, 57.

Gog et Magog a Satana concitatur, 91, 95. E Scythicis partibus produti, 72. Eorum concursus, 68.

Græcorum imperium, pardiæ significatum, 53.

Grandio igni et sanguine mista, 35, 36. Talentaris magnitudinis, 74.

Gratia Dei non in vanum accipienda, 100. Gratiarum actio bonorum largiori debetur, 21. Ad Deum ex unanimo et angelorum et hominum ore, 48. Gratiarum actio et hymnus ad Deum in celo, 66. Gratiarum actione perpetua Deus a beatis celebrabitur, 32.

Gratis datur aquæ vitæ, 100.

Gregorius Naz. citatur, 4, 5, 7, 8, 16. Gregorius Theologus Apocalypsin Joanni apostolo tribuit, 2.

Grex unus, una Ecclesia, 23.

H

Habitatione sanctorum luce vultus Christi illustratur, 87.

Habidores terræ et maris qui mystice, 53.

Hæretici versuti sunt, 12.

Harmagedon, Hebr. quid, 72, 73.

Hebrei libris qualibus usi, 28.

Hierarchia coelestes, 107.

Hierosolyma civitas magna, eademque in tres partes divisa, 73. Hierosolyma nova coeclusa descendens, 16, 99, 101. Per Antichristum occupanda, 93. Supernæ seu celestis, 101. Vetera, Sodoma et Egyptus, 46. Hierosolyma meretricis facies, 76. Hierosolymitani excidi ciadæ effugerunt qui in Christum crediderunt, 50.

Hippolytus citatur, 55, 59, 78. Apocalypsin Joanni apostolo tribuit, 2.
Historia et litteralis scriptura, 1, 2.
Holocanda spiritualis, 69.
Homicidii celestii Jerusalem excluduntur, 111.
Homo iniquitatis seu pravaricationis, 94. Homo interior, 9. Homo liberi quidem arbitrii, sed in peccatum proni, 24. Homo, seu Hominis species, mystice, 20, 31. Homines consequuntur quae per opera concupierunt, 89. Hominum ministerio ad hominum exitium utantur demones, 41.
Hora una, mystice, 79. Hora una illatum judicium, 82.
Hordel chœnix, mystice, 23.
Hostis ultimus, mors, 98.
Humiliari a Deo, bonus est, 47.
Humilitas angelorum exemplo nobis commendata nec non et Christi, 87. Humilitas victrix, 54.
Humic gentes, 94.
Hymni caelestes, 21. Hymni sanctorum, 59.

I

Idola adorantur, 41.
Idololatria coelesti Jerusalem excluduntur, 111.
Idololatria cessavit post diabolum ligatum, 91. Idololatria multiplex, 42.
Igni oculi, myst., 11. Igneus draco, myst., 50.
Ignis cœlius a Deo missus deorat hostem, 98. Coditus per prestigias deducitur, 58. Ignis columnus myst., 42.
Ignis cuiusque opera probatur, 66. Igni mistum mare vitreum, 68. Ignis cum fumo ac sanguine ex equorum ore exiens, 41. Ignis natura duplicita præditus, 65, 87. Ignis punitorius a celo desensus, 35. Ignis purgatorius resurrectionis tempore, 36. Ignis sanguine mistus, 55, 56. Ignitionum probatur Verbum doctrine, 17.
Ignorantium suam confitens per angelum edoceatur, 53.
Imaginem apostasie qui fortiter repudiarunt, thronicum Christo consistunt, 92. Imaginem et nomen bestie cordibus suis insculpent, aeterno supplicio torquebuntur, 62.
Imagines locutæ, 58. Imago bestie in manibus et fratribus subditorum, 54. Imago divina custodienda, 25.
Imperatores Christiani in nova Roma imperare coepi-
runt, 78.
Imperia principes quea facere, 78. Septem, 78, 79. Imperium orbis, Babylon illa mystica, 85.
Impi an in gehenna ignis desistant a peccatis, et an suppliciū omnem habituri sint, 70. An poenis infernali finem sorbiti, 55. Impi in peccatorum poenis Deum blasphemant, 70.
Impediri in coelestem Jerusalem non admittuntur, 111.
Indi Thomam apostolum sortiti, 104.
Infantes perfecta estate ac statuta resurrecturi, 86.
Infernū quid, 97. Injicitur in lacum ignis, 98.
Inimicus leucus, 50.
Insula mystica quid, 28. Insulae fugient, myst., 74.
Interpretes citati, 95.
Ira Christi venit, 48. Ira Dei et eijbanus, 29. Ira divina flagel a ui grande depluit, 29.
Irenensis Apocalypsin Joanni apostolo tribuit, 2. Ire-
næus citatur, 6, 8, 19, 20, 57, 79, 96. Irenæus libro v
adversus falsi nominis Gnosticos, 28.
Iris myst., 18. Iris in capite angelii, 42.
Isachar quid sicut, 51.
Israelis mystici tribus, 102. Principes myst., 103. Israel salvabitur post expiacionem gentilium numerum, 51.

J

Jacobus apost. citatur, 57. Jacobus Paulus fidellum mul-
titudinem significat, 50. Jacobus, Sardonix myst., 104.
Jaspis crystallans, 101. Mystica, 18, 103. Virib. quib.
pollent, 18. Ko structus mures, 103.
Jeremias citatur, 27.
Jezabel myst., 12.
Joannes Baptista Lucifer d., 13.
Joannes in Patrum relegatus Apocalypsin scriptit, 6.
Leo mysticus, 20. Smaragdus mysticus, 104. Sub Apocalypsen finem venturus, 41. Joannes, Theologus et Ton-
trui filius, 17. Angelum adorare volens prohibetur, 110.
Job citatur, 50, 53, 58, 76. Jobi exemplo tentationes per patientiam electati, 50.
Joel citatur, 36, 37.
Josephati vallis, 38.
Joseph pro Ephraimo filio posites, 51. Quid signif., 31.
Josephus Hebr. citatur, 28.
Judæi christicidio penas iuuent, 28. Convertentes, 13.
Metu ad Christianismum accedentes, sive infidelitas consilia clanculum forent, 74. Simulacra non veri, 10.
Synagoga Satana, 10. Tandem salvi fient, 51. Judæi veri, 10, 13.

Judas et Iudas signif., 10, 50.
Judicantes seipso non judicanter a Deo, 57. Judicatio mortui, secundum opera sua, 97. Judicatorum quoniam Christus, et quonodo sancti ejus, 18.
Judicij hora venit, 60. Judicium Christo a Patre datur, 88. Judicium plorum de impiis judicat Deus, 81. Judicium abyssum sunt, 36. Ne angelii quidem plesse cogit, 21. Veracia et justa, 68, 69, 85.
Julianus blasphemus, 55. Clandestinus Ecclesia persecutor, 77.
Jurat Deus per seipsum, angeli per Deum, 43.
Justi erunt ut angelii coelestes, 94. Justi mors sa in iniquitatibus extenuat, 71. Justorum certus cum certitudine certe Deum praedit, 86.
Justinus martyr citatur, 53, 91.
Justitia Dei a bonitate non disjungenda est, 71.

L

Laborem sua consequenter premia, 9.
Lacryma omnis a plorum oculis ahistergetur, 99. Larmis possidentis eluenda peccati stola, 67. Lacrymæ cœtere sorores, 25.
Lacus ignis, mors seconds, 97. qui ad rem damni, 98. 100. Lacus ira Dei magnus, 98. Illum calcat Christus, 91.
Letari malorum interitu quo pacto debebant, 81.
Lætitia et lætanum sedes in celo, 87.
Lampades ante thronum Christi ardentes, 19. Lampades semper letas habere, 73.
Lapis angularis Christus, 99. Lapis moloch myst., 81, 90. Lapide pretioso ornata mulier, myst., 81. Lapide puro induit angeli, 68. Lapides igni, myst., 52. Lapides pretiosi fundamenta civitatis celestis, 103. Lapides sancti volvuntur super terra, 99, 15.
Laudare Deum jubentur parvi aquæ ac magni, 85.
Lavacrum regenerationis mysticum, 106.
Lazurion, color, 104.
Lectio quæ beatæ, 5.
Lectum [in] concidere, 12.
Legalis paedagogia, 1.
Leo mysticus, 20, 29. Loquitor, 23. Leo e mis-
Juda, 21. Et leo ex Basane, 13. Leuolus draca,
myst., 59. Leonino ore bestia marina, 55, 51. Leonis rugitus similis vox angeli, myst., 45. Leonum capi-
q. 41, 57.
Levi quid signif., 51.
Levitica tribus eximis, 31.
Libellus ori dulcis, stomacho et interanels amata, 11.
Libellus, seu Parvulus liber, mystice quid, 45.
Liber æternum viventium, 77. Liber Apocalypses sanctus et divinitus inspiratus, 112. Liber obsignata, myst., 21. Liber vite apertus, 97, 57. Liber aperti, mystice, 97. Libri degotidio mystica, 44. Libri evoluti, et involuti chartæ pro libris, 28, 22. Libro prophetice nihil apponendum aut auferendum, 112. In libro vite q.i non scripti, ad lacum ignis damnati, 98. Liberorum et servorum carnes avibus esca, 89.
Lignum vita Christus, 107. Lignum vite, myst., 9.
Linguam contra Deum acuientes, 70. Linguæ sus pro dolore mandunt in cruciatu impii, 70, 27.
Lino puro induit angeli, 68.
Litteralis historia, 1, 2.
Locusta mystica, 58, 41, 55. Scorpionum morti-
mimes incunt, 59. Euarum rex, 40.
Lot fugiendo fugit, 81.
Lucas Evangelium mystice significatum, 20.
Lucernæ aureæ, 8.
Lucifere coelo dejectus, 57. Luciferi duo, 13.
Lumen cognitionis oleo quo nutritur, 45.
Luminare coelestis Hierosolymæ seu Ecclesie, 101.
Luminarium mundi, myst., 27. Luminarium tertius pars obcuratur, 57, 44.
Luna in sanguinem vertetur, 27. Luna sub Ecclesie pecibus, myst., 49, 50. Lunæ tertia pars obcuratur, 57, 44.
Lupi myst., tollentiur, 53. Lupina rapacitas agnino vel lebre tecta, 57.

M

Macedonici imperii conditor Alexander, 78.
Mactato similis agnus, 22.
Magia graviter puniri, 84.
Magistratus mali, civitatem ruinæ, 81.
Magni et parvi Deum laudare jubentur, myst., 83.
Stantes in conspectu Domini, 91, 23. Magni et parvi qui, 48. Magnorum et porrorum carnes avibus esca, 89. Magnus Dionysius citatur, 108.
Magog quid signif., 94.

Mala pīs illata sibi illata interpretantur vindicantes potestates, 81.
 Malleum septem seu vīta, 59.
 Mammonas servientes, 43.
 Mamases quid signif., 50.
 Mana occultum, 11.
 Mansones multe apud Deum, 60.
 Manus ad Deum tollunt justi et sancti, 26.
 Marci Evangelium mystice significatum, 20.
 Margarite duodecim. quid, 103. Margaritis ornata mulier, myst., 76.
 Mare myst., quid, 36.
 Baptismus, 43.
 Mare non erit amplius, 98. Mare seneum Salomonis, myst., 102. Mare verum in sanguinem velut mortui, 68, 10. Mare, vita humana, 83. Mare vitreum, 65, 58. Myst., 19. Mari habitatores, myst., 53. Mari vita humana qui dedidi, miseri, 51.
 Marina clades, 36.
 Maria virgo, myst. sign., 49.
 Martyres defuncti miraculi possent, et adorantur, 92.
 Martyres et confessores Christi thronos judicialibus et regis cum Christo considerint, 92, 85. Martyres ultionem sanguinis sui poscent, 26, 40. Martyrum ascriūcia, 24.
 Martyrum sanguis per totum orbem ut in Persica Babylonie, sic in ultrae Roma effusus, 77, 85.
 Martyrica fortitudine novissimae temporis elucendet, 32.
 Martyrica sacrificia Deo in Christo immolantur, 81.
 Magneulus Dei populus, 53. Partus, myst., 49, 51.
 Mater fornicatio Babylon, 76.
 Matthæus, topazius myst., 104. Matthæi Evangelium mystice significatum, 20.
 Matthias mystice smethystus, 103.
 Maximianus imp. persecutor, 26.
 Medela carni nostra non est a facie ira Dei, 67.
 Mediator inter Deum et homines sacerdos, 35.
 Medietas in fide locum non habet, 16.
 Mendacium veritatem imitari nititur, 58.
 Menses quinque, myst., 38, 39, 40. Menses XLII mystice, 43, 56.
 Mensura hominis, 103.
 Mercatores plangent Babylonem, 83.
 Meretrix illa magna et venusta quæ, 75, 76. Babylon, 83. Ejus iudicium Joanni ostenditur, 75.
 Messis mystice quid, 63.
 Methodius Apolos Joanni apostolo tribuit, 2. Catur, 23, 49, 50, 50, 51, 55.
 Methodius in sermone de Resurrectione, 96.
 Metropolis celestis, quid, 67, 80.
 Meuni qui debeat, qui non, 61.
 Michael angelus ad Euphratrem alligatus, 40. Cum angelis suis draconem debebat, 52, 28.
 Militantes Christo in mundo a Satana infestantur, 53.
 Mille annos cum Christo regnare martyres et ceteri pīi, 92, 94. Mille annos ligatus diabolus, qua signif., 91, 93. Mille, myst. numerus, 50, 64, 103. Millia mœccium, stadia xxx, 105.
 Minus humanitate temperante, 11.
 Monarchia septem, 78, 45.
 Monitiones proverbiales, 2.
 Mons magnus, myst., 36. In montem magnum a spiritu subiectus Joannes, myst., 101. Montes diffugunt, myst., 74. Montes mystice quid, 28. Montes septem, myst., 78, 37. A montib. obrui legique, qui cupiant, 29. In montium speluncam abdūt se pī, 54, 74.
 Morentes in Domino, beati a nunc, 62, 39. Morentia membra excitanda et corroboranta, 14.
 Mors abolebitur, 99. A Deo non est facts, 98. Aliis fur, alii quies. 14. Mors communis, et mortis genus pecuniale, 90. Mors contemni cur debeat, 10. Mors duplex, 10, 90, 93, 52. Mors impiorum solatil expers, 83. Præsa futura initium, 95. Mors in ignis lacum conjicitur, 90, 98. Mors optatur et queritur, nec inventur, 59, 27. Mors quid, 97. Ultimas hostias, 98. Mors secunda quæ, 47, 93, 97. Mors secunda, lacus ardens igni et sulfure, 100. Mors vitam Apostolis peperit, 51. Mortis hora incerta, 14. Mortis opera facere, 97. Morti certissimæ se objiciunt qui resipiscere nolunt, 12.
 Mortificantes actiones corporis, 93.
 Mortui dum generum, 98. Mortui fallax seu præstigiosa resuscitatio, 57. Mortui judicati secundum opera sua in Dei libris exarata, 97. Mortui per spiritum vita resurgent, 47. Mortui restituuntur a mari et inferno, 97. Mortuorum primogenitus Christus, 4. Mortuorum resurrectionem Petrus mortui excitatione ostendit, 58. Per mortuos locuti dæmones, 58. Mortuus et vixit, 10.
 Moses Deo familiaris, 15. Mosis easticum, 66, 13.
 Mulier aquilinus alis in desertum avolat, 51. Bestiam

coccineas insidens, 73, 55. Mulier sole amicta, myst., 49.

Multiplicatio numeri myst., 31.

Mundi consummatio ab angelis et sanctis summopere desideratur, 26, 65. Ejus consummatio incerta est, 14. Quam graves antecedent afflictiones, 37. Mundus ignis ceu dilatio repurgabitur, 96. Nec abolebitur, sed renovabitur, 96.

Murus Ecclesiæ myst., 102. Murus jaspide structus, 105.

Musicæ conticescent, 81.

Mysteria noctis appellatione significata, 33. Mysterium in fronte Babylonis scriptum, 76. Mysteriorum divinorum cogitatio an pari mensura post resurrectionem omnibus tribuenda, 60, 51.

Mysticas visiones, 1.

N

Narrationes animæ utilles citantur, 69.

Nature dues in Christo, 12.

Nave filius Iosua, 8.

Nautæ et Nauticam exercentes plangent Babylonem, 83.

Nephthali quid signif., 30.

Neutra pro masc. et fem., 78.

Nicolaite turpes, 11. Korum hæresis, mystica Jezabel, 12. Turpido, 9, 50.

Ninive, Assyri regni sedes, 78.

Nomen Agni et Patris ejus in frontib. electorum, 59.

Et cordibus impressum, 108. Nomen Antichristi cur non expresse significatum, 59. Nomen blasphemia in capitib. bestiæ septicipitiis, 53. Nomen Christo soli cognitum, 87, 88. Nomen idem alia et alia ratione diversis tributur, 13. Nomen novum Christi q., 16. Nomen nudum non sufficit, 13. Nomen vesti et famori inscriptum, 88. Nomina civitatis. ex re sepe indita, 76. Nomina multa ex variis Deo tribuntur, 88. Nomina tribuum spiritualis Israelis, 102.

Nosse aliquem quo sensu dicatur Deus, 13. Nosse Deus quos dicatur, et quos ignorare, 43.

Nova creatura, nova terra, novi homines, 23. Nova erunt omnia, 99.

Nox, mystice quid, 33, 62, 18.

Nube amictus angelus, 43, 45. Nubes, dominicum vehiculum, Enochum et Ellam in celum revehet, 47. Quales Christum comitantes in glorioso reditu, 5. Ut Dominicæ ascensionis ita et sanctorum assumptionis vehiculum, 17. Nubi insidet Christus, et qualis ea, 63, 12.

Nuditas pudibundi, 72, 73. Nuditas spiritualis, 16.

Numerus bestiæ calculatus, 59.

Nuptiæ Agni, myst., 86.

O

Obsignatio vocis tonitruum, mystice quid sign., 43.

Occulta rerum patescunt, 43.

Octava dies myst., 31. Octavus, idemque unus e septem, 79.

Oculi flammæ et ignei Christo mystice tributi, 87. Oculi ut flamma ignis, 7, 11. Oculi septem Agni myst., 22. Oculi molles prædictæ animalium, 19.

Oloramenta Christi, 31.

Oleo quo alatur cognitionis lumen, 45. Oleum compunctionis, 25. Oleum laci vetatur, myst. 23. Oleum nutrit et illustrat smaragdum, mystice, 104.

Oliva duas mysticæ, 45.

Omnipotens, Christus dicitur, 5.

Opera bona e pīi cogitationib. proficiscuntur, 22. Operum finis coronatur, non principium, 14.

Operari quando possumus et debeamus, 3.

Oriens, divers signif., 15.

Os magna et blasphemæ loquens, 53. Os, mandatum, mystice, 54, 72.

P

Palmarum frodes in manib., 53.

Papias Apocalypsin Joanni apostolo tribuit, 2. Catur, 52.

Paradiso, mystice quid, 86.

Paradi simili bestia, 53.

Parteriens fugit, myst., 49.

Parvi seque ac magni Deum laudare jubentur, myst., 85. Parvi estate ac statuta, magni seu perfecti resurgent, 85.

Parvi et magni qui, 48. Parvi et magni stantes in conspectu Domini, 97, 29. Parvi qui, mystice, 89.

Pascere et ducere, myst. quid signif., 35.

Pastor Christus, 68.

Patientia sanctorum, 62.

Pater absque corpore uola se visendum exhibet, 18.

- Patres citanter, 52. A Patrum vocibus discedere veretur Andreas, 5.
 Patriarcharum nomina allegorice interpretata, 50.
 Paulus citatur, 4, 22, 25, 27, 31, 51, 57, 42, 49, 52, 63, 69, 75, 80, 94, 95, 96, 98. Paulus pro Ecclesiis quam sollicitus fuerit, 1029. Sapphirus myst., 104.
 Paupertas carnis, divitiae spiritus, 10. Paupertas in spiritualib. opib., 16.
 Pax mundi dirimi quando cœpia, 24.
 Peccare. Per quae quis peccat, per eadem et punitur, 61.
 Peccatum exosum redditur penarum acerbitate, 39.
 Peccatum gustu dulce, at concoctione amarum, 44.
 Parentes acerbitas et paenae, 70. Mortem parit, 40. Ejus merum, dulce potu, 76. Peccati morbo qua divinitus adhibentur remedia, 33. Peccati præmium, plaga, 67.
 Peccata Babylonis usque ad celum glutinata, 81.
 Pectus auro cincti, 66.
 Pedes Christi, 7. Pedes ignei, alter in terra, alter in mari positus, 43.
 Pergamensi Ecclesia significata, 10.
 Persarum imperium ursinum, 55.
 Persecutio omnium maxima sub Antichristo, 27.
 Persecutoribus qua imprecanda divinitus, 26.
 Persia, martirium supplicis insignis, 77.
 Persici imperii conditor Cyrus, 78.
 Personarum mutatio, rem ipsam non mutant, 83. A personis ad personas transitio, 81.
 Pes alter in terra, alter in mari ab angelo positus, 42.
 Pestis et famæ, 26.
 Petrus apost. citatur, 13, 76. Petrus, jaspis myst., 103.
 Petrus Simonis Magi prestigiosas fraudes redarguit, 58.
 Pharaone duriore, 75.
 Phialæ mystice, 22. Phialæ effusio, myst., 67. Effusio primæ, 67. Secundæ, 68. Tertiæ, 68. Quartæ, 69. Quintæ, 70. Sextæ, 72. Septimæ, 73.
 Philadelphiensis Ecclesia significata, 11.
 Philippus, Sardius myst., 104.
 Pietas larvæ, 42. Pietatis seges matura in coelestes apolhecas defertur, 63.
 Pli ante tentationum incursum angelorum ope roborantur, 30. Eorum castra cinguntur a multis angelis, 93. Plorans ordines tres, 48.
 Plaga a Deo ratio immittuntur, 23. Plaga curatio myst., 57. Plaga quem in finem a Deo immittuntur, 23. Plaga medicamentum Deo adhibetur, 46. Plaga septem sub mundi consummationem per totidem angelos infligendæ, 63, 67. Plagas terræ indigentes prophetæ, 46. Plagis alienis moniti, nec e peccatis resipiacentes, gravius postea punientur, 42.
 Pictum Spiritus sancti, 66.
 Poculum iræ Del impientes impli, 61. Poculum meri et imperiostis vini, myst., 61. Plenum abominationis, myst., 76. Poculi effusio, myst. 67. Poculi punitorum exhaustio, 61. Poculo quo miscuit, duplum Babyloni miseri jubet Deus, 81, 82.
 Poena, beneficij species, 85. Poena impiorum an æterna futura, 70. An habitura finem, 53. Poena impiorum quiaæ sanctis gaudium affera, 84, 85. Poena in hoc saeculo, allevat poenam futuri saeculi, 34, 55, 67, 69, 81. Poena peccatorum æterna, ut et justorum gaudia, 62. Poenam sibi attrahentes puniri vult Deus, 89. Poena infernalis et modi et loci diversi, 98. Poene impiorum, etsi nonnulli forte mitigatione, æterna tamen erunt, 85. Poene impios in blasphemiam, non in penitentiam vertunt, 75. Poene nunc oculis, nunc tardius a Deo infliguntur, 36. Poene propinquitate diabolus effuriatur, 54. Poena divinitus hominibus immittatur, 57. Poenarum differentia et gradus erunt, ut dignitatem coelestium, 60. Poenarum locus extra civitatem Dei, 64. Poenas graviores qui luituri apud inferos, 82.
 Penitentia inutilis apud inferos, 71. Ad penitentiam sepe cogit Deus homines, 70. Non ad penitentiam sed ad blasphemiam se vertant leti grandine, 75.
 Pomis desiderii orbata, 83, 12.
 Populus masculus, myst., 51, 54.
 Portæ duodecim quid designant, 105. Portæ in quadratam figuram digestæ, 102. Per portas non clausas apostolica doctrina omnibus patens significatur, 106, 111.
 Potestas Christo Dei asserta, 53.
 Praemia factis suis digna cuique tribuentur, 57.
 Prestigii omnia sua peraget pseudoprophecia, 58.
 Præson Christi mortem designat, 105.
 Preces sanctorum saepe impli et sceleratis prenas divinitus acceriverunt, 34. Suffitum Deo, 34, 59, 52. Precibus assidue Deo adhæreutes, 31. Precibus l. bor. m. ro-
- munerari, 2. Precibus Modis flexus Deus parch Phœnici, 71.
 Primitus Dei et Agni, 60.
 Primogenitus mortuorum, 4.
 Primus et ultimus Christus, 10, 93. Prima aërial, 99.
 Princeps hujus seculi Satanæ, 53. Princeps mundi indicatus est, 52. Princeps regum, 1, 49. Principes terra, myst., 23.
 Principium creaturæ, Christus, 16. Principium et finis Christus, 99.
 Proclie virgo, 49.
 Prophetæ Babylonis excidio lastri jubent, 81, 6.
 Propheṭiarum Dens Christus, 108. Propheṭiarum lib. multas adhuc obscuritates habent, 1. Propheṭia prædicationes qui aversantur, easdem cum occisionis rerum poenæ lueat, 68. Eorum vaticinia ante mundi consummationem implebuntur omnia, 64. Propheṭia rebus testamento plena que de Christi primo tantum riveta egere, 1. Propheticus spiritus ex confessione Christi, 6. Propheticus doles etiam in fine seculi interpercussions, 66. Iis doceb. orans aut multi ob fidem constantiam, 61.
 Proverbiales monitiones, 2.
 Psalmi citantur, 53, 61, 63, 71, 89, 16, 39, 14, 11, 39.
 Pseudochristus savit, 28. Veneficorum et magorum omnium clarissimum erit, 46. Ejus prodromes pendapheta præstigiis omnia peraget, 58.
 Pseudoprophetæ, bestia, 72. Bestia e terra venient, 57. Capitur, 90, 13. In propria persona vestitæ, 7. Viam Antichristo muniturus, 57.
 Pueri resurgent adiutoria statuta ac statuta, 8.
 Punire Deus mirabiliter potest, ut servat et uniciter, 82.
 Purpurea vestis, myst., 76.
 Puteus abyssi, myst., 58.

Q

- Quadrata urbs, 103.
 Quatiam adhuc semel et terram et celum, 73.
 Quatuordecim, myst. num., 105.

R

- Radix Davidis, 21, 22, 111.
 Rami palmarum in manibus, 32.
 Ranis similes spiritus, 72.
 Raphael angelus, 40.
 Rapi quomodo dicantur sancti, 51.
 Rationale sacerdotis, 103.
 Reddi Babyloni duplum jubet Dominus, 81.
 Redemptio Christi, 88.
 Regenerati a diabolo infestantur perpetuo, 51, 11.
 Regeneratio per aquam et spiritum, 49. Ejus in omnem mysticum, 106.
 Reges x, seu x cornus, 79. Reges septem, 78, 54. Reges terre, myst., 23, 29. Reges terra, et Reges ciuitatis qui, 82.
 Regnare Christus quomodo dicatur, 86.
 Regnum coeleste, myst., 86. Regnum Christi per se designatur, 103. Regnum Deo assertum, 53. Regnum divinum, sanctorum videlicet, omnes gentiles politis abolebit, 74. Regnum idem perpetuo, elizante persona aut locum mutet, 65. Regnum mundi universale, mysticum Babylon, 77, 85. Regnum resumit Christus quod ab initio possedit, 48. Regnum universale totius orbis magna illa meretrax, 78. Regna septem præcipua, 78, 79.
 Reprehensiones levitatis oleo temperande sunt, 25.
 Resurrectiones duas, 93, 94. Resurreccio prima que, 93, 94.

- Revelatio divina duplex fere, 3.
 Rex regum Agnus, 79. Chr., 4, 88, 51.
 Rhœbe, ðyruarta, 85.

- Roma an magna illa meretrax, 75, 36, 6. Roma Babylonæ Petro apostolo dicta, 76. Pro mystica illa Babylonæ veterib. doctorib. habita est, 84. In nova Roma quoque persecutions fidelium, 77.

- Romanæ, ferrea Christi virga, 51 Romanum imperium instauratur se simulabil Antichristus, 85. Romani imperii conditor Augustus; in nova Romæ, Constantius, 78. Romani imp. Christianos persecuti, 15. Romanum imperium divisione velut jugulatum instaurabitur, 56.

- Ruben quid significat, 50.
 Rutilus draco myst., 50.

S

- Sabbatismus futuri seculi, 6. Sabbatismus sanctorum, 51.

Saccus cilicinus, 27. Saccis amicti, mystice, 45.
 Sacerdotes Dei et Christi, 93. Sacerdos mediator inter Deum et hominem, 55.
 Sacerdotium verum post resurrectionis diem, 31.
 Sacrificium Christianum quod, 5. Sacrificia Christianorum rationalia et spiritualia ac viva, 69, 7. Sacrilegium fidelium quod, 22.
 Salomo Christi typus, 102. Salomo citatur, 50, 73, 78, 18.
 Salutem [ad] variis modis nos invitat Deus, 100.
 Samaritani eti metu ad christianismum accedant, suæ tamen infidelitatis consilia clam fovent, 74.
 Sanctus, Qui est et qui erat, 68. Sancti an mille annis in delictis terrenis regnatur, 94. Sancti celesti metropolis quando potituri, 67. Sancti rapi quomodo dicantur, 51. Sancti splendore amicti, eti nondum plenam promissorum impletionem adepti, 27. Sancti vindicant a Deo poscent, 26. Sanctorum castra multi angelis cincta, 95. In quatuor mundi plagiis fixa, *ibid.* Sanctorum conspiratio in coelesti harmonia seu musica, 60. Sanctorum vestes quæ, 75. Sanctorum virtutes angelos sepe latent, 29.
 Sanctificatio Christus, 88.
 Sanguis et torcularis lacu exiens, 64, 50. Sanguis sanctorum vindicatur de manu Babylonis, 84, 44, 85. Sanguis velut mortui, 68. Sanguinis potu implentur qui sanctorum sanguine manus polluerunt, 68. Sanguinis sui ultionem poscent martyres, 26. Sanguis uvae, vinum, 64.
 Sapphirus myst., 104.
 Sardius, lapis myst., 104.
 Sardionæ Ecclesiae significata, 15.
 Sardonyx mysticus, 104.
 Satanus Christi cruce occisus, sub consummationem seculi revicturus, 77. Satanus ligatus, post mille annos modicum solvetur, 91. E celo ejicitur, 52. E custodia solvit, 94, 41. Satan, idem diabolus, 52. Non potest ultra quam Deus permittit, 58. Princeps mundi, 53. Unde datus, 55.
 Scorpis similes locustarum caude, 40, 14.
 Scriptura omnis triplex est ut homo, 1. In Scripturam divinam adulterinas execratio, 112.
 Scythicæ gentes Euphratem transituræ, 72. Scythicæ seu Unnicæ gentes, 91.
 Seductio faciles qui, 58.
 Semibora, myst. quid, 34.
 Senacheribi expedito, 93.
 Seniores xxiv 2. Qui, 19. Sunt ante thronum Christi, 21: idem mystici, 25. Et qui his proximi, 60. Cum quatuor animalib. proni Deum adorant, 83.
 Septem myst. numerus, 65. Septem angeli et Septem ecclesiae, 4, 6. Septem angeli, 34. Septem angeli totidem plaga ante seculi consummationem hominib. inferentes, 85. Septem coeli, 6. Septem coeli, septem angeli, septem dies, 79. Septem capita bestiarum marinae, 53. Septem capita draconis ignei 50. Septem capita et septem montes, 78. Septem cornua et septem oculi agni, 22. Septem lampades, et septem spiritus, 19. Septem millia terremotu oppressa mystice, 47. Septem p̄agæ ex septem angelis, 65. Septem spiritus, 4, 33. Septem sigillis clausus liber, 21.
 Septenarius numerus mysticus, 4, 6, 34, 103.
 Septingenta, numerus mysticus, 105.
 Sepulcra [in] cadaverum officiosos se præbent Christiani, 26. Sepulcra negatur prophetarum corporibus, 46, 50.
 Seraphi oculis pleni, 19.
 Serpens antiquus, diabolus, 52, 91.
 Servari omnes homines vult Deus, 89.
 Servi mystice qui, 89.
 Sessores mystice qui, 41.
 Sex, mysticus numerus, 64, 65.
 Sexenii, myst. numerus, 64, 65.
 Sigilla septem myst., 21. Sigilli primi solutio, 23. Secundi, 24. Terti, *ibid.* Quarti, 25. Quinti, 26. Sexti, 27. septimi, 33. Sigilla septem ut quidam interpretati sint, 25.
 Signa seu millia pass., 103. Signa demorum operatione elita, 72. Signa in frontib. impressa servis Dei, 30. Signa seu miracula qualia editurus Antichristus, 56. Signo crucis fideles ab infidilibus distingui, 30. Signis veris prestigias Antichristi eludet per prophetas suos Dei, 46.
 Signaculum spiritus, 30. Signaculo divino in fronte signati mortis periculum evadunt, 39. Signati divino lumine in faciebus suis, 58. Signatæ in frontibus divini vulnus cxlii chiliades, 56, 59.
 Silentium in celo, myst., 31.
 Simeon quid signif., 31.

Simon Magus ut mortuum excitari, 58. A Petro apostolo redarguitur, 56.
 Simpliciores fidei doctrinam in corde firmiter retinere debent, eti verbis eam tueri non possunt, 12.
 Sina [in] monte praesentiam suam Deus ut ostenderit, 55, 75.
 Sinus Abrahæ, myst., 86.
 Sion mons mysticus, 39. Sion spiritualis, Ecclesia, 49.
 Slienti justitiæ, aqua vita gratis propinatur, 100.
 Smaragdus viridis, 103. Mysticus, 104.
 Smyrnensi ecclesiæ significata, 10.
 Sodoma spiritualis, 46.
 Sol Christus, 88. Justitia, 7. Sol nigrefactus myst., 27.
 Sole amicta mulier, mystice, 49. Solis tercia pars obscuratur, 37, 44, 38. Solis aestu torqueri, myst. quid, 70. Solis alia gloria, alia luna, 107. Solis ardor, mystice quid, 33. Solis splendore fulgens angelii facies, 42, 44.
 Solomon citatur, 9.
 Somnus societas, 14.
 Sordes auri et animi quid differant, 71.
 Speluncæ [in] abund se pli, 51, 74.
 Spinæ in manu ebriosi, 2.
 Spiritus septem eversum hominis incidentes, 50. Spiritus charismata per tri menses significata, 107. Spiritus contemplares ab ejus ope reciduntur, 71. Spiritus da[m]onum miracula facientes, 72. Spiritus immundi habitant urbes desolatas, 81, 13. Qua essentia et natura prædicti, 41. Spiritus mali malis hominibus utuntur administris et organis, 9. A Spiritu in montem subiectus Joannes, 101. Spiritus signaculum in piis, 50. Spiritus vita mortuus excitat, 47. Spiritus in spirituale quoque interpretationem et intellectum postulant, 77.
 Splendor angelicarum potestatum, 81.
 Sponsa Christi, 99, 101.
 Stadium mysticum quod, 71. Stadia mdc, myst., 61, 65.
 Stadii xiii, 103, 16.
 Statira mystice quid, 25.
 Status locutio, 58.
 Stella e caelo in terram decidens, myst., 58, 55. Stellæ fluvialib. aquis immittitur, 56, 37. Stellæ matutina quæ, 15. Christus, 111. Stellæ stellæ superat gloria, 60. Stellæ ac lucernæ qui homines appellentur, 8. Stellæ septem, myst., 7, 8, 33, 13. Stellæ cadentes, myst., 27. Stellarum tercia pars obscuratur, 57, 47. In terram detracta, 50, 49, 51. E stellis xii. Corona mystica, 49, 53.
 Stola peccati lacrymae penitentia eluenda est, 67.
 Stola virtutum, allegor., 17. Stola animarum a Christo eluntur, 73. Stole candidæ myst., 27. Stolæ suarum actionum qui candificantur, 52.
 Sufflamenta mystica, 22.
 Suffitius Deo preces sanctorum, 31, 59, 52.
 Susa Persicæ regiæ sedes, 78.
 Symposium Methodii, 49.
 Synagoga Judæorum et Gentium exterius templi atrium, 45. Synagoga Satanæ, 15, 10, 20.
 T
 Tabernaculum Dei, 93, 29. Tabernaculum Dei, myst., 56. Tabernaculum testimonii aperitur, myst., 66, 27.
 Talaris vestis, 6.
 Talentaris grando, myst., 74.
 Templum Dei, myst. quid, 53, 45, 27. Templum Dei, Ecclesia catholica, 93. Templum suno repletur mystice, 66. Templum tabernaculi testimonii aperitur, myst., 66, 27. Tempil atrium exterior, myst., 45, 29. E templo cuius vox magna, 75.
 Tempus et rerum eventus detegunt vaticinia obscura, 59. Tempus mortuorum quod, 18. Tempus non erit: multiplex, 45, 46. Tempus omne, breve est, si cum futuro seculo comparetur, 79. Tempus prope esse quo signifi. dicatur, 5. Tempus, tempora et dimidium temporis, 54. Temporis exacta cognitio penes sol. m. Deum est, 91. Tempora futuri curiosi inquire velamur, 2.
 Tentationis horæ, quid, 15. Tentationes ad fiduciam viris attemperat Deus, 52. Tentationum astu examinari, 70. Tentationum ignis explorat qui vere Christiani sint, qui non, 74. Tentationum igne probatur verbum de trinitate, 17. Tentationum impetus enixa precibus retunditur, 96. Tentationibus pii probantur ut igne aurum, 21.
 Tepiditas dampnatur, 16.
 Terra et cœlis sum, 51. Terra fugit, mystice, 96. Terra illustratur ex angeli gloria, 80. Terra mulieri prouæ [seu Ecclesiæ] opitulatur, 51. Terra nova et corium novum, 97, 13, 98. Terra faciem renovat Dominus, 97. Terræ habitatores, mystice, 53. Terræ novæ regnum, 22. Terremotus quid signif., 27. Terremotus magnus, 47. Ma-

ximus, 73. In terram cur dejectus draco ille magnus, 52.
 Terrena contemnentes in eorum se recipiunt, 53.
 Terrenis studiis dediti, miseri, 54.
 Testimoni sui verbo diabolum devicerunt angeli, 53.
 Testis fidelis Chr., 4. Testis fidelis et verax, 16.
 Thaborius mons, 5.
 Thaddæus, chrysoprasus mysticus, 103.
 Thalamus sempiternus, 86, 47. in thalamum cum Christo sponso intrare, 73.
 Theologus citatur, Joannes sc., 78
 Thomas, berylius, myst., 104.
 Thoraces ferrei, myst., 39. Thoraces ignei, sulfurei, hyacinthini, 41, 53.
 Thronus quid signif., 17, 18, 19. Thronus, mystice quid, 34, 48. Conditus, myst., 96. Thronus Dei, Cherubim et Seraphim, 85. Throni confessoribus seu martyribus Christi preparati, 92.
 Thus, æreum, myst., 7, 11. Maculum, 7.
 Thyatirense Ecclesia significata, 11.
 Timidi ut infideles et peccatores, ad lacum ignis damanti, 100.
 Tolerantia sanctorum, 62.
 Tonitrus, mystice q. f., 73. Tonitrua septem voces suas eloquuntur, 42, 43. Tonitrui Iulius, Joannes, 17. Tonitru vox mystica, 59, 56.
 Topazius mysticus, 104.
 Torcular iræ Dei, 61, 19. Torcular iræ Dei calcat Christus, mystice, 88.
 Traditiones apostolicæ servande, 14.
 Tris unum sunt, 78.
 Tribus Israelis mysticæ, 102. Tribui cuique cur par numerus tributus, 51.
 Trinitas (S.), mystice signif., 20. Trinitas divinis essentiæ trino hymno significata, 65. S. Trinitatis agnatio e adulteria cruce, 102. Trinitatis blasphematio, 56. S. Trinitatis habitaculum, Hierosolyma nova, 99.
 Triticæ chœnix myst., 25.
 Tropologia et prologopædia scriptora, 1, 2.
 Tuba septima significatio, 44. Tuba similis vox, 6. Tubarum clangore pœnas hominibus immitentes angelii, 58, 47.
 Turpidinem gloriae sibi statuet Antichristus, 89.
 Typi, veritatis præcursoris, 2.

U

Ubera Christi, 7.
 Uleus malum, myst., 67.
 Ultionem sanguinis sui poscent martyres, 26.
 Unguis mystice quid sign., 104, 25.
 Unicæ gentes, 94.
 Urbs eadem semper, etiam si cives æripe mulentur, 85. Urbs quadrata, 103.
 Uriel angelus, 40.
 Ursini pedes, 58, 59.
 Uxor Agni parat et adornat se, 86. Uxor Agni Ecclesia, 101, 36

V

Væ in quos recte quadri, 38. Væ tertium septima tuba desumptum, 48. Væ vœ magne Babylonii, 83.
 Valens imp. blasphemus, 55.

Vehiculum Dominicum, nubes, 47.
 Veneficorum princeps Babylon, 76. Veneficorum Jerusalem excluduntur, 111.
 Venio ut fur, 72.
 Ventorum inhibiti myster., 29.
 Verbum Dei, Christus, 88, 17. Unde sic dictu, illi.
 Verba Dei, vera et fidella, 98, 109.
 Veritatis (ad) cognitionem humanae adducunt e-
 rantes, 26.
 Vermis non mortiens, 38.
 Vespastræa Hierosolymorum excisio, 39.
 Vestis Christi sanguine tincta, myst., 88, 13. Vests
 sordida, et vestis splendida, myst., 14. Vests iudei,
 myst., 18, 19, 27. Nuptiales, myst., 14. Sanctorum quo-
 73. Vests semper candidas habere, myst., illi. Vests
 suas custodiens beatus, 72, 56. Vestib. splendido in-
 torum innumera multitudo, 32.
 Vestitu sue virtutis quisque in altera via loco,
 14.
 Veteres citantur, 28.
 Vicissim ut dicatur Christus, 17. Vicissim vitori asser-
 patur, 36, 37. Victi, una die deleri omnes possunt, 81.
 Victoria cum acerba clade conjuncta, 39. Victoria Chris-
 tiana præmia, 14, 37, 100.
 Cur vigilandum, 109. Vigilantes beati, 72, 56.
 Vindeemia impietatis seu vitiæ amaritudinis, 63.
 Vindices potestates injurias conservis factas interpretantur, 81.
 Vinum admonitionis, 23. Impietatis, 61. Ira Del. mis-
 61. Ira fornicationis, 61. Vinum hædi velatar, myst., 51.
 Vino mero plenum torcular, 64. Vino sortitus ut
 quomodo Babylon inebriari gentes, 81.
 Virga ferrea gentes ut pascat Christus, 51. Virgines
 pectorum non pertingit ad sortem justorum, i. virga fer-
 rea 88, 23, 64. Quia non finit Deus, 71.
 Virgines Agni comites, 60, 22. Virgines non legi-
 menti secundum interiorem et exteriores bonas, 59.
 Virginitas in vetere testamento rario fuit, 39.
 Visa colestia, mente ac ratione praedita intel ipsa,
 etiam si aliqui sint inanima, 45. Visa mystica in matre
 quipiam et colore visenda exhibentur, 54.
 Visio et auditio in spiritualibus reciprocant, 6. Visiones
 mysticas difficiles explicantur, 1.
 Vita duum generum, 93. Vita hac, mare quoddam, &
 Nox, 111.
 Vites terræ vindemiantur, mystice, 63.
 Vitrum mare, 63, 58.
 E vitro vase aqua reflecto ignis vi solis elicetur,
 114.
 Vitulus mysticus, 20, 30, 21.
 Vocabulum unum et idem sepe de debitis operis
 predicator, 15.
 Voluntas Dei duplex, 89. Voluntas Deo sufficit, 13.
 Vox aquarum multarum, 7. Vox et visio spiritali idem
 sunt, 6. Vox opificum non auditetur, myst., 64. Vox multe
 similis, 6. Vox turbæ magnæ et aquarum multarum, myst.,
 86.

Z

Zabulon quid signif., 31.
 Zacharias citatur, 23, 43, 73.
 Zona aurea cinctus Christus, 7, 9.

INDEX RERUM ET SENTENTIARUM

QUÆ

In Commentario Arethæ in Apocalypsin memorata dignæ visse sunt.

A

Abyssus, 724.
 "Aðr, 818.
 Agnes Christus dicitur in Apocalypsi velut occisus, 696.
 "Añidæ, id est, locustarum nomen unde dicitur, 726.
 Angelii dicuntur nunc Patri esse, nunc Filii, 679. An-
 geli fortis de casio descendantis varia descriptio, 734.

Animes dicuntur navigis, 721.
 Antichristi varia nomina, 763.
 Apocalypsis quid sit, 616.
 Aquila volans in Apocalypsi dicitur angelos, 711.

B

Babylon multiplex, 801.

Bysus quid significet, 803.

C

Chalcolibanum, 658, 670.

Character bestiae in manu aut in fronte, 812.

Christus qua specie videatur in Apocalypsi, 683. Christum dicti principium creaturae Dei, non facit pro Arianis, 684. Christus quare dicatur agnus, 696. Christus pro quibus haeserit triduo apud inferos, 704. Christus quare et a principio et finis dicatur, 655, 821, 831.

Clavis David quomodo habeat Christus, 680.

D

Demones dicuntur montes et insulae, reges terrae ac primates, servi ac liberi, 710.

Defunctos eorum habere vivorum etiam Plato ac Herodotus docent, 751.

Dei nosse sive notitia, 671. Dei dexteræ ac sinistre quæ applicentur, 694.

Draco rufus Satanas, quæ habeat cornua, 752.

F

Frigidus, servidus, ac tepidus quinam sint, 683.

G

Gog, sive scientia multipliciter capit, 683. Gog et Magog quas gentes significent, 815.

H

Hæresibus Nestorii, Eutychetis et Monachorum tradicetur, 680.

Herba profert quidquid natura ad alimentum destinavit, 688.

Humilitas animi non defrimat, sed potius sublimat, 709.

I

Imperia septem variis temporibus robur obtinuerunt in variis regionibus, 792.

Iris unde oriatur et quid denotet, 689.

L

Leo dicitur et Christus et Antichristus, 677.

Libelus in manu angelii quid significet, 738. Et quod devoratus fecerit amaricari ventrem, 739.

Λόγος sive sermo capit, 685.

Locustarum spiritualium varia species ac documentum, 725, 737.

Lucifer ac stella matutina dicitur Christus, et etiam Satanas, 675.

M

Mille anni in Apocalypsi qui dicantur, 811, 814, 815.

Montes et insulae, 710.

Mors duplex, 667. Mors duplex in Scripturis, 813.

Morus coelestis Jerusalem cur jaspidi cristallizanti assimilatur, 825.

N

Nosse ipsius Dei, 671.

Nox et dies quid significent, 717.

Numerus septenarius, 649, 653, 716, 759. Numerus virginum quatuor seniorum, 689. Numerus senarius alarum, 690. Numerus ternarius, 721.

O
Ordeum quos significet, 704.

P

Patriarcharum duodecim tribuum nomina quos designent, 714.

Peccata quænam corpus inquinent, et quænam spiritum, 647.

Persecutio immanis sub Maximiano, 705. Prædicationi convenit duplex Duminis utilitas, 851.

R

Reges ac sacerdotes qui dicantur mystice, 698. Reges ac principes, 710.

S

Sacerdotes ex continentibus semper assumpti sunt, 829.

Sancti colendi sunt ac orandi, ut pro nobis intercedant, 831, 833. Sanctorum reliquie venerandæ, *ibid.*

Sardius terroris est ac medicamentum, 689.

Senarius alarum quatuor animalium quid significet, 692.

Septem Ecclesie, stalle, spiritus, candelabra, lucernæ et lampades quid significent, 649, 653, 656, 661, 662, 676, 680, 697.

Servi et liberi qui dicantur in Apocalypsi, 711.

Sigilla septem quid designant, 701, etc.

Sigla quæ scribuntur sub Antichristo futura quid significent, 709.

Simulacra locuta fuisse ac sudasse, imo et arbores et aquas, 764.

Splendores qui dicantur, 628.

Stella matutina dicitur Christus et etiam Satanas, 673. Stella dicta Abysynthium quæ in flumina fontesque cecidit, est diabolus, 722. Similiter et alia stellæ cadens, cui datur clavis potei abyssi, 723.

T

Tempus aut dies mala dicuntur propter illa quæ in ipsis contingunt, 718. Tempus quomodo amplius non erit, 738.

Tepidus evomit, cum et tepor faciat ad vomitum, 683.

Terræmotus quid in Scripturis significet, 709.

Tinor multiplex, 749.

Tonitus septem dicuntur angelicæ potestates, 736.

Tribus duodecim filiorum Israel quos designant, 714.

Triticum quos significet, 704.

V

Verbi Dei quomodo sit nomen incognitum, cum Verbum Dei dicatur, 506.

Vestis Verbi Dei quæ dicatur, 806.

Virgines præcedunt omnes alios post virginis quatuor seniores, 767.

Virginitas matrimonio longe præponenda, 813.

Virga directionis, virga ferrea, virga potentiae sive virtutis, 674, 807.

Vita duplex in Scripturis, 814.

ORDO RERUM**QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.****JOSEPPUS.**

Notitia bibliographica.	6
MEMORIALIS LIBELLUS.	15
Caput primum. Quot fuerint ab Adam ad usque Salvatoris adventum generationes.	15
Cap. II. — Quot fuerint pontifices ab Aarone facio initio.	18
Cap. III. — Quinam ex Cain nati sunt ab origine ad septimam usque generationem.	22
Cap. IV. — Quinam servati sunt a diluvio in area	22

Cap. V. — Qui sunt Jacobi filii, patriarchæ populi.	22
Cap. VI. — Quinam sunt isti LXXV qui cum Jacob in Ægyptum profecti sunt.	22
Cap. VII. — Quinam fuerunt Samuelis progenitores sacerdotiales.	22
Cap. VIII. — Quinam sunt Heli progenitores sacerdotiales.	23
Cap. IX. — Quinam fuerunt progeñtores Esæchielis prophetae sacerdotiales.	23
Cap. X. — Quinam fuerunt Jeremias progenitores sacerdotiales.	23

Cap. XI. — Quinam fuerunt populi judices post divisionem terre a Iesu Nave factam.	23	Cap. IX. — Quinam ob praetitales leges lapidi obruti interierunt.	1
Cap. XII. — Quinam fuerunt reges populi.	26	Cap. X. — Et quinam item justi ob pietatem.	
Cap. XIII. — Quinam fuerunt reges Israel postquam ab Iuda divisus est.	26	Cap. LXII. — Quinam lege prohibitos eccecabitus fuerunt.	
Cap. XIV. — Quinam fuerunt prophetæ in verbo divino qui et prophetias scripto consignarunt.	26	Cap. LXIII. — Quinam binomines fuerunt.	
Cap. XV. — Quinam fuerunt alii prophetæ, qui nequam suas prophetias in scriptis reliquerunt.	26	Cap. LXIV. — Quinam secundo nomine cognominantur.	
Cap. XVI. — Quenam fuerunt prophetantes mulieres.	27	Cap. LXV. — Quis de una Divinitate usurpatur.	
Cap. XVII. — Qui reges pii et qui impii fuerunt.	27	Cap. LXVI. — Quis de duplice substantia.	
Cap. XVIII. — Quinam in populo fuerunt falsi prophetæ.	27	Cap. LXVII. — Et quenam de Trinitate accipiuntur.	
Cap. XIX. — Quinam præfuerunt tribibus in exitu ab Egypto.	30	Cap. LXVIII. — Quis sunt mansiones populi ab Aegypto proficients.	
Cap. XX. — Quosnam suscepit liberos Moyses, et a quo.	30	Cap. LXIX. — Quenam vidit mirabilia Moyses, veliam ab ipso patrata sunt.	
Cap. XXI. — Quos habuit filios Aaron.	30	Cap. LXX. — Quae sunt prodigia ab Iesu Nave perpetrata, et per ipsum populo effecta miracula.	
Cap. XXII. — Quae sunt gentes quas populus hereditavit.	30	Cap. LXXI. — Quae sunt mirabilia per Judices facta.	
Cap. XXIII. — Quosnam, et quarumnam gentium reges populus interserit.	30	Cap. LXXII. — Quae mira patravit Samuel.	
Cap. XXIV. — Quot et que gentes oris sunt a tribus filiis Noe, Sem, Cham, Japheth.	31	Cap. LXXIII. — Quae sunt Davidis gesta, et prodigia illius gratia patrata.	
Cap. XXV. — Libri XXII, qui constituant Testamentum.	31	Cap. LXXIV. — Quae sunt gesta Salomonis.	8
Cap. XXVI. — Nomina et interpretatio litterarum Hebraicarum.	31	Cap. LXXV. — Quae prodigia fecit Isaies propheta.	9
Cap. XXVII. — Menses Hebreorum, Ægyptiorum, Macedonum, Romanorum.	31	Cap. LXXVI. — Quae sunt Jeremie vaticinia, et quae nam inter prophetandum sustinuit.	9
Cap. XXVIII. — Quomodo componebatur sanctum christiana.	34	Cap. LXXVII. — Quae sunt vaticinia Sophonie.	9
Cap. XXIX. — Qui fuerint gigantes.	34	Cap. LXXVIII. — Quenam prophetavit Aggeus.	9
Cap. XXX. — Quinam fuerunt multorum liberorum patres.	35	Cap. LXXIX. — Quae prophetavit Zacharias.	9
Cap. XXXI. — Quomodo partitus est populus terram promissionis, ut Jesus Nave ille forte distribuerat.	35	Cap. LXXX. — Quenam prophetavit Malachias.	9
Cap. XXXII. — Quenam sunt refugii civitates ad quas refugiebant quotquot involuntarium homicidium perpetrassent.	38	Cap. LXXXI. — Quae sunt signa mirabilia, quae fecit Elias.	9
Cap. XXXIII. — Quae sunt metropoles pro Levitis separatis.	38	Cap. LXXXII. — Quenam fecit Eliseus stupenda prodigia in dupliciti spiritu Eliae.	9
Cap. XXXIV. — Quosnam cuperunt civitates et reges Iesus et Caleph fidèles.	39	Cap. LXXXIII. — Quae prophetavit Elias.	9
Cap. XXXV. — Quinam reges convenerunt in vallem salsam, quos cecidit Abraham.	39	Cap. LXXXIV. — Quae sunt vaticinia Eliase.	9
Cap. XXXVI. — Qui sunt reges quos Abraham servavit cum Lot.	39	Cap. LXXXV. — Quae sunt vaticinia Iacob.	9
Cap. XXXVII. — Quinam Hebrei cum essent ethnicae uxores duxerint.	39	Cap. LXXXVI. — Quae sunt vaticinia Gad.	9
Cap. XXXVIII. — Quinam fuerunt polygami.	43	Cap. LXXXVII. — Quae sunt vaticinia Nathanis prophetie.	102
Cap. XXXIX. — Quot mulieres viros perdiderunt.	43	Cap. LXXXVIII. — Quenam vaticinatus est Achab Silonites.	102
Cap. XL. — Quot mulieres viros beneficio affecerunt, et per ea quae operae sunt, accepta Deo fuerunt.	43	Cap. LXXXIX. — Quae sunt vaticinia Samarie.	102
Cap. XLI. — Quinam viri ob sapientiam admirationi fuerunt.	46	Cap. XC. — Quid prophetavit Jada.	103
Cap. XLII. — Quae mulieres sapientia maxime clarebant.	47	Cap. XCII. — Quid prophetavit Baasa.	103
Cap. XLIII. — Quinam ob nimiam sapientiam, ipsa sua sapientia interierunt.	47	Cap. XCIII. — Quid prophetavit Michaeas.	103
Cap. XLIV. — Quinam veritate sapienter occulta, saletum invenerunt.	47	Cap. XCIV. — Quenam prophetavit Oziel propheta.	103
Cap. XLV. — Quinam dolo justitiae opera effecerunt.	50	Cap. XCV. — Quenam vaticinatus est Ehad Obdias filius.	103
Cap. XLVI. — Quinam praetextu probitatis aut religionis candem operati sunt.	50	Cap. XCVI. — Quenam prophetavit Hoda uxor Seti.	106
Cap. XLVII. — Quinam justi occisi sunt.	50	Cap. XCVII. — Quae prophetavit Zacharias eximios sacerdos.	106
Cap. XLVIII. — Quinam fuerunt fratricide.	51	Cap. XCVIII. — Quae sunt vaticinia Symeonis.	106
Cap. XLIX. — Quinam misericordia usi contra Del oculitatem, propterea interficti sunt.	51	Cap. XCIX. — Quenam sunt vaticinia Elisabeth.	106
Cap. L. — Quinam justitiae sua mercedem mortem ipsam repererunt : et quinam ob impletatem vitam produxerunt.	51	Cap. C. — Quae sunt ea, quae Virgo Maria prophetavit.	106
Cap. LI. — Quinam iudei sunt non negotiantes devivere.	51	Cap. CI. — Quis nec volens prophetavit in Evangelio.	107
Cap. LII. — Quinam ex sanctis amissa oculorum acie mortui sunt.	51	Cap. CII. — Quodam sunt fortis Davidis.	107
Cap. LIII. — Quinam superstites mangerunt, nec mortui sunt.	51	Cap. CIII. — Quinam sunt principes Salomonis.	110
Cap. LIV. — Quinam mortui revixerunt.	54	Cap. CIV. — Quenam erant quae quotidie a Salomonem impendebantur.	110
Cap. LV. — Quenam steriles pepererunt.	54	Cap. CV. — De templo Hierosolymitano, quod aedificavit Salomon.	110
Cap. LVI. — Quinam patrem in honorem honorarunt.	54	Cap. CVI. — Cujusmodi erat templum, quod Salomon aedificavit.	111
Cap. LVII. — Quinam dum efficerunt dejecti sunt.	55	Cap. CVII. — Quenam sacra deposita erant in sanctuario.	111
Cap. LVIII. — Quinam propter humilitatem ad gloriam et celitudinem erecti sunt.	55	Cap. CVIII. — Quenam erant utensilia elaborata et dedicata a Salomon in ministerium sacrum.	113
Cap. LIX. — Quinam ob perpetratas nefes accepti fuerunt: gratisque apud Deum.	58	Cap. CIX. — Quenam erant vestes, quas sacerdotibus et levitis ad sacra obeunda ministeria Salomon paraverat.	113
		Cap. CX. — Cujusmodi erat tabernaculum a Moyse erectum secundum exemplar quod viderat in monte.	115
		Cap. CXI. — Cujusmodi erat sanctuarium ambitus, quod Moyses fecerat.	116
		Cap. CXII. — Quantus erat populus a David contra Dei voluntatem censitus.	119
		Cap. CXIII. — Quotnam interierunt de populo propter peccatum Davidis ob recensionem populi.	119
		Cap. CXIV. — Quenam mulieres cum iam fornicate fuissent, in justas nuptias laudabiliter transierunt.	119
		Cap. CXV. — Quinam prophetæ colibes in uscere.	122

Cap. CXVI.	Quinam ex apostolis matrimonio juncti erant.	122
Cap. CXVII.	'Quinam reges propterea quod impii fuerint non sunt sepulti in regis sepulcris Davidis.	122
Cap. CXVIII.	Quinam reges de posteris David exclusi sunt a genealogia Salvatoris, et cur.	122
Cap. CXIX.	Quinam cum periculis agrotaret, medice uiens, nec a Deo salutem postulans, obiit.	123
Cap. CXX.	Quinam libri in Scripturis memorantur tanquam extantes, qui tamen non reperiuntur.	123
Cap. CXXI.	Quenam sunt testimonia ab apostolis producta, quorum loca in Scripturis non habemus.	123
Cap. CXXII.	Quinam fuerunt sacrarum Scripturarum translates.	123
Cap. CXXIII.	Quoties vastata est Jerusalem.	126
Cap. CXXIV.	Quoties et quando depopulati sunt Israelites.	127
Cap. CXXV.	Caput aliud ex Josepho.	127
Cap. CXXVI.	Quot festa apud Judæos celebrantur.	130
Cap. CXXVII.	Quenam jejunia celebrant Judæi.	131
Cap. CXXVIII.	Quæ non sunt querenda, cum sint incomprehensibilia.	131
Cap. CXXIX.	Quoam per somnum quibusdam manifestata sunt.	131
Cap. CXXX.	Quis conscripsit librum Regnorum.	133
Cap. CXXXI.	Quenam per proverbia et enigmata in Scripturis dicta sunt.	133
Cap. CXXXII.	Quenam sunt parabolæ ore Dominicoprolate.	138
Cap. CXXXIII.	Quorum extenorum testimoniorum Paulus apostolus mentionem facit.	139
Cap. CXXXIV.	Quot Jacobi inter apostolos fuerunt.	142
Cap. CXXXV.	Quot Joannes in prædicatione verbi fuerunt, et quot Zacheriae.	142
Cap. CXXXVI.	Hippolyti Thebani locus, ex chronico ejus syntagma.	142
Cap. CXXXVII.	Qui sunt qui innotescunt de LXX disciplis.	143
Cap. CXXXVIII.	Quot persecutions contra Ecclesiastim excitate sunt a Judæis, usquedum capti sunt, et templum incensum.	146
Cap. CXXXIX.	Quot fuerunt a gentilibus motæ persecutions, et per quos.	146
Cap. CXL.	Quot hereses Ecclesiæ fidem appetie runt.	150
Cap. CXLI.	Quales sectæ penes Judæos fuerunt.	158
Cap. CXLII.	Quenam hereses inter Samaritanos obtinuerunt.	159
Cap. CXLIII.	Quenam sectæ apud Græcos fuerunt.	159
Cap. CXLIV.	Quot sunt apud Græcos vaticinandi genera.	159
Cap. CXLV.	Cur Judæi secundam et quintam hebdomadæ feriam jejunant.	165
Cap. CXLVI.	Cur Christiani jejunant quartæ et sexiæ feria.	163
Cap. CXLVI.	Quæ et quot gentes ex Abraham derivatae sunt.	163
Cap. CXLVIII.	Quæ sunt Pauli apostoli vaticinia.	166
Cap. CXLIX.	Quæ sunt Joannis evangelistæ vaticinia.	166
Cap. CL.	Quot anni sunt a creatione mundi usque ad Christi adventum.	166
Cap. CLI.	Quot quibusve nominibus prædixerunt sanctæ Scripturæ vocandum Dominum ubi inter homines apparisset.	167
Cap. CLII.	Decem appertiones Domini suis factæ, postquam ille e mortuis surrexit.	170
Cap. CLIII.	Quoties postquam in cœlum rediit, apparuit Dominus discipulis suis.	171
Cap. CLIV.	Quot idola coluit populus, relicto Dei veri cultu.	171
Cap. CLV.	Quinam firmissimas amicitias servavere.	171
Cap. CLVI.	Quis rationalem in bruti animam mutant.	171
Cap. CLVII.	Quinam mali cum essent, probi evaserunt.	174
Cap. CLVIII.	Quis longevissimus post Moysen fuit.	174
Cap. CLIX.	Qui sunt, qui leones manibus occiderunt.	174
Cap. CLX.	Quinam a leonibus interficii fuerunt.	174
Cap. CLXI.	Quinam propter sacrilegia interfici sunt.	174

Cap. CLXII.	Quinam in foveâ ad certam mortem projecti sunt.	174
Cap. CLXIII.	Quinam poenas luerant suorum criminum.	174
Cap. CLXIV.	Quinam peccatores misericordiam sunt consecuti.	175
Cap. CLXV.	Quinam cum sibi eximium quid facere viderentur, eo ipso a scopo aberrarunt.	175
Cap. CLXVI.	Quæ et quot gentes subinde contra sacra loca insurrexerunt, atque divinitus immisas poenas sustinuerunt.	175

NICEPHORUS PHILOSOPHUS.

Notitia.	178
VITA S. ANTONII COGNOMENTO CAULEÆ, PATRIARCHÆ CP.	178
Commentarius prævious.	178
Oratio Nicephori in S. Antonium Cauleam.	181
Exordium ad propositiō.	181
Caput primum. — Sancti Antonii ortus, institutio, vita monachica.	182
Cap. II. — Sancti Antonii sacerdotium : præfectura monasterii : præclaræ in hoc munere virtutes : Patris monachismus.	187
Cap. III. — Sancti Antonii patriarchatus, in eo labores. Leo imperator laudat.	189
Cap. IV. — Sancti Antonii obitus, sepultura, miracula.	193
Cap. V. — Sanctus Antonius cum veteribus sanctis comparatus : invocatus ab auctore.	196

ANDREAS CÆSAREÆ CAPPADOCIAE ARCHI-EPISCOPUS.

Notitia.	199
COMMENTARIUS IN APOCALYPSIN.	207
Proœmia.	207
Prologus.	215
Caput primum. — Sermo I. Apocalypsis Jesu Christi.	219
Cap. II. — Ut Dominum in medio septem candelabrum podere (hoc est, talari veste) indutum conspererit.	227
Cap. III. — Ad Ephesinas Ecclesiæ angelum destinata.	231
Cap. IV. — Sermo II. Cujusmodi Smyrnensis Ecclesiæ angelo sint indicata.	234
Cap. V. — Cujusmodi Pergamensis Ecclesiæ angelo fuerint significata.	235
Cap. VI. — Cujusmodi Thyatirensis Ecclesiæ angelo significata sint.	239
Cap. VII. — Sermo III. De lis quæ Sardianæ Ecclesiæ angelo significata sunt.	243
Cap. VIII. — Cujusmodi significata fuerint angelo Ecclesiæ Philadelphiæ.	246
Cap. IX. — Qualia Laodicencium Ecclesiæ angelo significata fuerint.	247
Cap. X. — Sermo IV. De ostio quod in cœlo visum est apertum : deque virginis quatuor senioribus, et aliis quibusdam, quæ hinc ordine consequuntur.	251
Cap. XI. — De libro septem sigilli obsiguate, quem nulla creatura natura sperare potuit.	259
Cap. XII. — Ut Agnus qui habet septem cornua, aperuerit librum.	262
Cap. XIII. — Sermo V. Solutio primi sigilli ; per quam apostolorum doctrina designatur.	263
Cap. XIV. — Secundi sigilli solutio, qua prælium quod infideles contra fidèles ineunt, describitur.	266
Cap. XV. — Solutio tertii sigilli, quæ illorum a Christo defectionem proponit qui minus firmiter in ipsum crediderant.	267
Cap. XVI. — Sermo VI. Solutio quarti sigilli, qua illorum flagella delineantur qui propter animi molliitatem et impatientiam Dominum negaverunt.	267
Cap. XVII. — Solutio quinti sigilli, quæ sanctorum clamore ad Deum pro sæculi consummatione proponit.	270
Cap. XVIII. — Sexti sigilli solutio, quæ plagas quæ sub sæculi catastrophæ mortalium generi inferentur, breviter percenset.	271
Cap. XIX. — Sermo VII. De centum quadraginta quatuor hominum milibus qui a quatuor angelorum plaga illæsi conservantur.	275
Cap. XX. — De innumeris illorum turba qui ex gentium nationibus conversi, caecidis induentur unaque eum Christo regnabant.	283
Cap. XXI. — Solutio septimi sigilli, qua explicatur quomodo angelicæ virtutes sanctorum preces veleti thymiana quoddam Deo offerant.	286
Cap. XXII. — Sermo VIII. De septem angelis, e quo-	

- rum numero dom primus tuba canit, grando, et ignis,
ac sanguis in terram fertur. 290
 Cap. XXXIII. — De secundo angelo, eorumque interitu
que vitam in mari degunt. 291
 Cap. XXXIV. — De tertio angelo, et profluentium aqua-
rum amaritudine. 291
 Cap. XXXV. — Sermo IX. De quarto angelo, et lumina-
rium obscuratione. 291
 Cap. XXXVI. — De quinto angelo, mysticisque locutis,
ac varia earundem forma. 295
 Cap. XXXVII. — De sexto angelo, et quatuor angelis
qui juxta Euphratrem ligati tenebantur. 299
 Cap. XXXVIII. — Sermo X. De angelo circumdato iride
et nube, qui saeculi consummationem denuntiabat. 306
 Cap. XXXIX. — Ut Evangelista librum ex angelo sus-
perit. 307
 Cap. XXX. — De Encho et Elia. 311
 Cap. XXXI. — Sermo XI. Ut duo isti Dei prophetae ab
Antichristi trucidati, denuo surrexerint. 315
 Cap. XXXII. — De septima tuba, et sanctis qui Deum
ob futurum judicium celebrant. 318
 Cap. XXXIII. — De prioribus et novissimis Ecclesiæ
persecutionibus. 318
 Cap. XXXIV. — Sermo XII. De angelorum et damno-
num prælio, let Satana casu. 326
 Cap. XXXV. — Ut draco Ecclesiæ persecuti non de-
sistat. 330
 Cap. XXXVI. — De bestia quæ habebat cornua decem
et septem capita. 331
 Cap. XXXVII. — Sermo XIII. De pseudopropheta. 335
 Cap. XXXVIII. — De profano Antichristi nomine. 339
 Cap. XXXIX. — De Agno et centum quadraginta qua-
tuor milibus stantibus cum Agno in monte Sion. 342
 Cap. XL. — Sermo XIV. De angelo judicium propin-
quum denuntiante. 343
 Cap. XLI. — De angelo qui Babylonis ruinam annun-
tiat. 343
 Cap. XLII. — De tertio angelo qui fideles, ne Anti-
christum suscipiant, graviter admonet. 346
 Cap. XLIII. — Sermo XV. Ut is qui super nubem se-
debat, falce ea demeat quæ oriuntur e terra. 347
 Cap. XLIV. — De angelo amaritudinis vitem vindic-
mantem. 350
 Cap. XLV. — De septem angelis, qui ante saeculi finem
septem plagues hominibus inferunt, deque mari vitro. 354
 Cap. XLVI. — Sermo XVI. Ut, prima phiala effusa,
ulcera nata sint in desertibus. 358
 Cap. XLVII. — De plaga secunda, quæ illis infertur qui
in mari vitam degunt. 359
 Cap. XLVIII. — Ut flumina oer tertiam phialam in
sanguinem convertantur. 359
 Cap. XLIX. — Sermo XVII. Ut per quartam plagam
ardore crucientur homines. 363
 Cap. L. — Ut per quintam plagam bestias regnum
obscuratum sit. 363
 Cap. LI. — Ut per sextam phialam via Euphratis pandatur
regibus ab oriente venientibus. 367
 Cap. LII. — Sermo XVIII. Ut per septimam plagam grande
et terra motus in hominum perniciem excitatus sit. 370
 Cap. LIII. — De uno e septem sanctorum angelorum
numero, qui beato Joanni adulteræ civitatis eversionem
ostendit · deque septem meretricis capitibus, et decem
ejusdem cornibus. 374
 Cap. LIV. — Ut angelus mysterium, quod viderat, in-
terpretatus sit. 378
 Cap. LV. — Sermo XIX. De alio angelo Babylonis ru-
nam denuntiante : deque coeli voce, qua sancti civita-
tem deserere et voluptates quibus, ante fruebantur, missas
facere jubentur. 386
 Cap. LX. — De sanctorum hymnis et laudibus, triplici-
que Alleluia, quod propter subversam Babylonem ceci-
nerunt sancti. 393
 Cap. LVI. — De mysticis Agni nuptiis, ejusdemque
Agni cena. 398
 Cap. LVIII. — Sermo XX. Ut Christum viderit Evan-
gelista angelicarum virtutum agminibus cluctum, alboque
equo insidentem. 399
 Cap. LIX. — De Antichristo, castorisque qui simul cum
illo in gehennam abducuntur. 403
 Cap. LX. — Ut Satanas post Christum crucifixum usque
ad saeculi finem sit ligatus ; et de mille annis. 407
 Cap. LXI. — Sermo XXI. De sedibus quæ illis sunt pa-
ratus qui Christi confessionem illibatam conservarunt. 410
 Cap. LXII. — Quæ sit prima resurrectio quæ item
mortis secunda. 411
 Cap. LXIII. — De Gog et Magog. 414

- Cap. LXIV. — Sermo XXII. De sedente super thronum,
et communis resurrectione. 419
 Cap. LXV. — De celo novo, et terra nova, supernaque
Ierusalem. 423
 Cap. LXVI. — Cujusmodi ab eo dicta sint qui sedebat
in throno. 426
 Cap. LXVII. — Sermo XXIII. De angelo qui sanctam
civitatem illi ostendit, ejusdem muros et portas dimetitur.
430
 Cap. LXVIII. — De fluvio mundo, qui e throno in me-
diam civitatis plateam procedere visus est. 439
 Cap. LXIX. — Quid Christus sit Deus prophetarum, et
angelorum Dominus. 446
 Cap. LXX. — Sermo XXIV. Quod ea omnia quæ apo-
stoli vidi, digna sint fide. 447
 Cap. LXXI. — Ut jesus sit ne hanc Apocalypsin ob-
signaret, sed palam prædicaret. 447
 Cap. LXXII. — Ut Ecclesia et Spiritus qui in illa degit,
gloriosum Christi adventum expetant; certæque male-
dictioni subjiciantur qui librum hunc adulterant. 450
 Note Friderici Sylburgii Veterani ad Commentarium
Andreas Cesariensis. 458

ARETHAS EPISCOPUS CÆSAREÆ IN CAPPADOCIA.

- Notitia. 466
COMMENTARIUM IN APOCALYPSIN. 467
 Praefatio Joan. Henitent. 467
 Proemium auctoris. 468
 Caput primum. — Proemium Apocalypsis, et quod per
angelum ipsi data sit. 469
 Cap. II. — Visio in qua Jesum vidi in medio septem
candelabrorum. 514
 Cap. III. — Quæ scripta sunt ad angelum Ecclesie
Ephesiorum. 526
 Cap. IV. — Quæ significata sunt angelo Ecclesie So-
norum. 531
 Cap. V. — Quæ designata sunt angelo Ecclesie Per-
gamorum. 534
 Cap. VI. — Quæ scripta sunt angelo Ecclesie Tha-
tiorum. 538
 Cap. VII. — Quæ scripta sunt angelo Ecclesie quæ est
Sardis. 547
 Cap. VIII. — Quæ scripta sunt ad angelum Ecclesie
Philadelphorum. 554
 Cap. IX. — Quæ significata sunt angelo Ecclesie La-
odicis. 559
 Cap. X. — De viso ab ipso ostio in celo, et throno ac
viginti quatuor senioribus, et hisque consequenter ostenta
sunt. 566
 Cap. XI. — De libro signato sigillis septem qui erat in
manu Domini, quem nulla creata natura potuit sperire. 573
 Cap. XII. — De Agno habente cornua septem, quomodo
librum speruerit. 579
 Cap. XIII. — Solutio primi sigilli designans doctrinam
apostolicam. 586
 Cap. XIV. — Solutio secundi sigilli significans bellum
infidelium adversus fidèles. 587
 Cap. XV. — Solutio tertii sigilli, eorum significans ex-
cisionem qui non firmiter Christi crediderunt. 590
 Cap. XVI. — Solutio quarti sigilli manifestans iude-
cta castigatoria flagella in eos qui Dominum negaverunt
ob defectum tolerantiae. 591
 Cap. XVII. — Solutio quinti sigilli significans clam-
orem sanctuarum animalium ad Dominum, ut fiat consum-
matio. 594
 Cap. XVIII. — Solutio sexti sigilli significans eos que
inferantur in consummatione plagues. 598
 Cap. XIX. — De his quæ servantur a plaga quatuor an-
gelorum, nempe centum quadraginta quatuor milibus. 605
 Cap. XX. — De innumerabili turba eorum qui ex ge-
tibus una cum Christo regnabunt. 607
 Cap. XXI. — Solutio septimi sigilli, quod angelicas vir-
utes ad Deum ferant sancctorum preces tanquam thymia-
matum. 611
 Cap. XXII. — De septem angelis, quorum primo tuba
candente grando, et ignis, ac sanguis in terram fertur. 615
 Cap. XXIII. — De secundo angelo, quo tuba candente
pereunt quæ in mari vivebant. 615
 Cap. XXIV. — Tertius angelus aquas fluminum reddit
amaras. 618
 Cap. XXV. — Quartus angelus tertiam luminis solaris
ac lunaris partem obscurat. 619
 Cap. XXVI. — De quinto angelo et spirituslibus locu-

stis ascenditibus ex abyso terræ, deque varia specie ipsarum.	623
Cap. XXVII. — De sexto angelo : et solutio angelorum qui super Euphratem alligati erant.	627
Cap. XXVIII. — De angelo circumdajo nuhe ac iride, qui communem omnium finem prænuntiabat.	635
Cap. XXIX. — Quod libellum de manu angeli evangelista accepit.	643
Cap. XXX. — De Enoch et Elias, qui Antichristum coarguerent.	647
Cap. XXXI. — Quod occisi ab Antichristo Enoch et Elias resurgent, et eos qui seducti fuerant terrore consternabunt.	654
Cap. XXXII. — De septima tuba et sanctis Deum laudantibus ob futurum judicium.	655
Cap. XXXIII. — De prioribus Ecclesiae persecutionibus, et iis quæ sub Antechristo fient.	658
Cap. XXXIV. — De commiso prælio inter sanctos angelos et pravas potestates, et de casu draconis.	663
Cap. XXXV. — Quod draco non cesset persequi Ecclesiam.	667
Cap. XXXVI. — De bestia habente cornua decem et capita septem, quorum unum dicit veluti occisum.	670
Cap. XXXVII. — De alia bestia habente duo cornua quæ homines ad priorem bestiam adducebat.	678
Cap. XXXVIII. — De nomine bestiae.	679
Cap. XXXIX. — De centum quadraginta quatuor milibus qui cum Agno stabant in monte Sion.	682
Cap. XL. — De angelo qui denuntiabat propinquum esse futurum judicium.	688
Cap. XLI. — De secundo angelo casum Babylonis predictante.	687
Cap. XLII. — De tertio angelo muniente populum Domini que susciperet Antichristum.	687
Cap. XLIII. — Quod is qui sedebat in nube, demetebat fauce quæ ex terra germinabant.	694
Cap. XLIV. — De alio angelo qui vindemiat vineam amaritudinis.	694
Cap. XLV. — De septem angelis qui in homines plagas inducent ante consummationem et de mari vitreo in quo sanctos conspexerat.	698
Cap. XLVI. — Quod effusa prima phiala fiat ulcus adversus apostatas qui a Deo defecerunt ad Antichristum.	703
Cap. XLVII. — Plaga secunda adversus ea quæ objungantur in mari.	703
Cap. XLVIII. — Quod per tertiam plagam mutentur flumina in sanguinem.	706
Cap. XLIX. — Quod per quartam plagam æstu exurantur homines.	706
Cap. L. — Quod per quintam plagam regnum bestiarum obscuratur.	707
Cap. LI. — Quod per sextam plagam via per Euphraten aperitur regibus orientalibus.	707
Cap. LII. — Quod per septimam plagam grando et terram fiant adversus homines.	711
Cap. LIII. — De uno ex septem angelis qui ostendit evangelistæ subversionem civitatis meretricis, et de septem capitibus decemque cornibus.	715
Cap. LIV. — Quod angelus visum ab ipso mysterium interpretatus sit.	719
Cap. LV. — De alio angelo casum Babylonis significante, et colesti voce quæ fugam ex ipsa præcipiat; de qua rejectione delectabilium quæ antea acquisierat.	726
Cap. LVI. — De canu sanctorum, et de triplici Alleluia quod recinerunt pro subversione Babylonis.	758
Cap. LVII. — De mysticis nuptiis et cœna Agni.	758
Cap. LVIII. — Quomodo viderit evangelista Christum equo insidente cum potestatibus angelicis terrorem incutientem.	759
Cap. LIX. — De Antichristo, et his qui cum eo projectantur in gehennam.	759
Cap. LX. — Quod Satanas ligatus sit a Christi adventus iure ad consummationem; et de mille annis.	747
Cap. LXI. — De sedibus quæ paratae sunt illis qui servaverunt Christi confessionem.	750
Cap. LXII. — Quæ sit prima resurrectio, et quæ secunda mors.	751
Cap. LXIII. — De Gog et Magog.	754
Cap. LXIV. — De sedente in throno et communis resurrectione ac iudicio.	758
Cap. LXV. — De cœlo et terra novis, supernaque Jerusalem.	759
Cap. LXVI. — De his quæ dixit is qui visus est in throno sedens.	763
Cap. LXVII. — De angelo qui ostendit ipsi sanctorum civitatem, et dimensus est murum ac portas ipsius.	766
Cap. LXVIII. — De fluvio puro qui visus est ex throno procedere	778

Cap. LXIX. — Quod fide digna sint quæ ab Apostolo visa sunt.	779
Cap. LXX. — Quod Christus sit Deus prophetarum ac Dominus omnium.	782
Cap. LXXI. — Quod jussum ipsi fuerit ne obsignaret, sed ut prædicaret banc revelationem.	782
Cap. LXXII. — Quod Ecclesia et Spiritus qui in ea est gloriosum expectant Christi adventum, et de maledictione cui sunt obnoxii qui librum hunc adulterant ac depravant, tanquam irritum et abrogatum.	786
ORATIO de SS. martyribus Samona, Guria et Abiho.	787
ORATIO de translatione S. Euthymii archiepiscopi Cœli.	793

JOANNES GEOMETRA.

Notitia.	806
Notitia altera.	807
Sermo in SS. Deiparae Annuntiationem.	811
Oratio de malo.	817
Hymni quinque in S. Deiparam.	821
Epigrammata tetrastica quibus titulum fecit <i>Paradisus</i> .	867
Elogium S. Panteleimonis martyris.	890
Carmina varia argumenti sacri vel historici.	901
I. — In Dominum Nicéphorum imperatorem.	901
II. — In Dominum Joannem imperatorem Epiphylum.	903
III.	905
IV. — In dormitionem Deiparae.	907
V. — In apostasim.	907
VI. — In sanctos quinque, Eustratiū et alios.	909
VII. — In Romanorum pugnam.	910
VIII. — In musicum quemdam.	911
IX.	912
X.	915
XI. — In patrem suum.	916
XII. — In Ascensionem.	917
XIII. — In Aristotelem.	917
XIV. — In Platonem.	717
XV.	717
XVI. — In S. Gregorium theologum.	917
XVII. — In Simplicium decem categoriarum interpretationem.	917
XVIII.	918
XIX. — In quinque vocales et decem categorias.	918
XX. — In philosophos.	919
XXI. — In Iberorum vastationes.	919
XXII. — In Bulgarios.	919
XXIII. — In intellectualem substantiam.	919
XXIV. — In cometam.	920
XXV. — Definitio entium.	920
XXVI. — In Gnosticorum et Practicorum philosophiam.	920
XXVII. — In Simplicium.	921
XXVIII. — In Porphyrium.	921
XXIX. — In dormitione Deiparae.	921
XXX. — In abscessum suum.	921
XXXI. — In S. Cerycum in medio vinearum stantem.	922
XXXII. — In sanctum Blasium.	922
XXXIII. — In quenam ingressum in Graeciam et sylvestrem factum.	922
XXXIV. — In montem Olympum.	922
XXXV. — In regales coronas manus imperator Joannes.	923
XXXVI. — In imaginem Salvatoris.	923
XXXVII. — In S. Joannem rosam gerentem.	923
XXXVIII. — Et sancto Demetrio.	926
XXXIX. — In latronem.	926
XL.	926
XLI. — In Dominum Nicéphorum imperatorem.	927
XLII. — In sanctum Demetrium.	927
XLIII. — In urnam sancti Panteleemonis.	927
XLIV. — Enodia.	927
XLV. — In suum magistrum Nicéphorum.	929
XLVI. — Sancti Theodori.	929
XLVII. — In sanctum Theodorum tyronem.	929
XLVIII. — In inventionem capitis Præcursoris.	930
XLIX. — In egregium caput.	930
L.	930
L.I. — In Christum dormitatem in navicula.	930
L.II. — In seipsum.	930
L.III.	931
L.IV. — In seipsum.	931
L.V.	932
L.VI. — Quos diceret sermones sanctus rex Nicéphorus, suis imaginibus detruncatis.	932.
L.VII. — In seipsum.	932

LVIIL. — In meretricem.	935	CXXXVII. — In suum patrem.	935
LIX. — In Christi nativitatem.	933	CXXXVIII. — In suum magistrum.	933
LX. — In militem segitta ablatum.	933	CXXXIX. — In Theonem philosophum.	933
LXI. — Aliud.	933	CXL. — In templum Salvatoris.	933
LXII.	933	CXLI. — In effigiem veram.	933
LXIII. — De Romanorum casu in Bulgarorum obsidione.	934	CXLII. — In vitam.	934
LXIV. — In crucem.	934	CXLIII. — Oratio.	934
LXV. — In exercitus ducem.	934	CXLIV. — In SS. Virginem in Porta.	934
LXVI. — In baptismum.	934	CXLV. — In unctionem S. Panteleemonis.	934
LXVII. — Epitaphium in Theodorum Decapolem.	935	CXLVI. — In orationem Deiparae, Precursoris et S.	935
LXVIII. — In sanctos apostolos.	935	Nicola.	935
LXIX. — In illud : <i>Diviserunt vestimenta mea.</i>	935	CXLVII. — In imperatoris inscriptionem e cibario.	935
LXX. — In deiparam Christum ferentem.	936	CXLVIII. — In seipsum.	936
LXXI. — In Joel.	936	CXLIX. — De Deo.	936
LXXII. — In Malinom.	936	CL. — In nocturnos vagabundos velut a luna actos.	936
LXXIII. — In Evangelium.	936	CLI. — In baptismum.	936
LXXIV. — In Deiparam et angelos, sacerdotum Paulum	937	CLII. — In Meandrum fumen.	937
et apostolos Christo offerentes Chrysostomum.	937	CLIII. — Exomologesia.	937
LXXV. — In sepulcrum.	937	CLIV. — In S. Romanum musicum.	937
LXXVI. — In nuntium crystallinum.	938	CLV. — In cervam, que insecuriores fugiens in mare se	938
LXXVII. — In exercitus ducem.	938	concepit et a piscatoribus capta est.	938
LXXVIII. — In Samaritanam.	938	CLVI. — Ad corollario ornatum.	938
LXXIX. — In Precursorem, Theologum et Chrysostomum.	938	CLVII. — In Theologum.	938
LXXX. — In librum Theologi.	938	CLVIII.	938
LXXXI. — In spongiam.	939	CLIX. — In detractores.	939
LXXXII. — In lanceam.	939	CLX.	939
LXXXIII. — In chlamydem.	939	CLXI-CLXII. — In ver.	939
LXXXIV. — In illud : <i>Diviserunt vestimenta mea.</i>	939	CLXIII. — Canticorum metaphrasis. Cantica I. Egyptiorum submersio, canticum Moysis, Egyptorum dices, Israels victoria.	939
LXXXV. — In pannos.	940	CLXIV. — Canticum II.	939
LXXXVI. — In vincula.	940	CLXV. — Canticum III.	939
LXXXVII. — Epitaphia Constantini.	940	CLXVI. — Canticum IV. Domini incarnationem Habent	939
LXXXVIII. — In Sancta sanctorum.	941	nuntiat.	939
LXXXIX. — In transfigurationem.	941	CLXVII. — Canticum V. Isaiae propheti, et plenarie oratio.	939
XC. — In dexteram imperatoris Nicephori.	941	CLXVIII. — Canticum VI. E pisce clamavit haec Iosephus.	939
XCI. — In templum imperatoris.	941	CLXIX. — Canticum VII. Rus fornacis, tria hymnus.	939
XCII. — In sanctum Basilium.	942	CLXX. — Canticum VIII.	939
XCIII. — In Crucem.	942	CLXXI. — Canticum IX. Dei hominis Matri Verginis canticum.	939
XCIV. — In Nicephorum magistrum.	943	CLXXII. — Zchariae oraculum et prophetica canticum.	939
XCV. — In templum.	942	CLXXIII. — COSMAS VESTITOR.	939
XCVI. — In templum Studii.	942	Notitia.	1005
XCVII.	943	Sermo in SS. Joachim et Annam.	1005
XCVIII. — In Christi ortum.	943	Appendix ad Cosmam vestitorem.	1005
XCIX. — In Sophoclem.	943	Canon acrostichus in festivitatem conceptionis S. Deiparæ.	1005
C. — In Christum, Deiparam, Precursorem et angelos.	946	LEO PATRICIUS.	1005
CI. — In dormitionem Deiparæ.	946	Notitia.	1018
CI.	946	Epitome interpretationis in Genesim e variis Patribus.	1018
CII. — In Deiparam.	947	ATTHANASIUS CORINTHIORUM EPISCOPUS.	1022
CIV. — In sanctum Stephanum.	947	Notitia.	1022
CV. — In sanctum Stephanum.	948	Fragmentum e quatuor libris Zoti Jacobiti.	1022
CVI. — In dormitionem Deipare Christus.	948	OPUSCULA GRÆCA INCERTA ETATIS.	1022
CVII. — Epitaphia in patriarcham D. Polycuktum.	948	OPOSCULA SCRIPTORISTICA. — Octateuchi divisio in capita.	1022
CVIII. — In seipsum.	949	De quatuor fluminibus paradisi.	1022
CIX. — In Athenas et Constantinopolim.	950	Collectio interpretationum in Isaiam prophetam. Prefatio.	1022
CX. — In Athenarum sapientes.	950	Prefatio ad catenam in Psalmos.	1022
CXI. — In Nicæam.	951	Scholia vetera in Matthæum.	1022
CXII. — In vitam.	951	Scholia vetera in Marcum.	1022
CXIII. — In seipsum.	951	Scholia vetera in Lucam.	1022
CXIV.	952	Scholia vetera in Joannem.	1022
CXV. — Ut ex Lazaro.	953	OPUSCULA LITURGICA. — Liturgia sancti Basillii.	1022
CXVI. — In virginem ferream.	953	Synaxarium.	1022
CXVII.	953	Formula abjuracionis Athinganorum.	1022
CXVIII. — In Deiparam.	953	OPUSCULA MORALIA. — De festo vñc. Azachietov.	1022
CXIX.	954	Iambi asceticæ.	1022
CXY. — In sanctum Theodorum.	955	Interpretationes divinorum mandatorum.	1022
CXXI. — De muliere.	955	Apophthegmata SS. Patrum.	1022
CXXII.	955	Index Græcus in Andream Cesariensem.	1022
CXXIII. — In carnalem amorem.	955	Index Latinus in eundem.	1022
CXXIV. — In Constantiū a mensa.	956	Index rerum in Aretham Cesariensem.	1022
CXXV. — In egressum e patria.	956		
CXXVI. — In Græcorum bella.	956		
CXXVII. — In Xenophontem.	959		
CXXVIII. — In novos philosophos.	959		
CXXIX-CXXX. — In seipsum.	960		
CXXXI. — In imperatricem Helenam.	960		
CXXXII. — In effigiem Salvatoris.	961		
CXXXIII. — In sepulcrum.	961		
CXXXIV. — In crucifixionem.	961		
CXXXV. — In exercitus ducem.	961		
CXXXVI. — In inventionem capitulis venerandi Precursoris.	961		

FINIS TOMI CENTESIMI SEXTI.

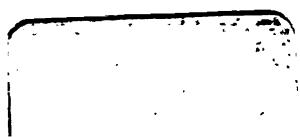
5068 018

Parisii. — Ex Typis J.-P. MIGNE.

3 2044 073 502 346

✓ THIS VOLUME
DOES NOT CIRCULATE
OUTSIDE THE LIBRARY

Это цифровая копия книги, хранящейся для иотомков на библиотечных полках, ирежде чем ее отсканировали сотрудники комиании Google в рамках ироекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских ирав на эту книгу истек, и она иерешла в свободный достуи. Книга иереходит в свободный достуи, если на нее не были иоданы авторские ирава или срок действия авторских ирав истек. Переход книги в свободный достуи в разных странах осуществляется ио-разному. Книги, иерешедшие в свободный достуи, это наш ключ к ирошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все иометки, иримечания и другие засиси, существующие в оригинальном издании, как наиминание о том долгом иути, который книга ирошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Комиания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы иеревести книги, иерешедшие в свободный достуи, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, иерешедшие в свободный достуи, иринадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, иоэтому, чтобы и в дальнейшем иредоставлять этот ресурс, мы иредиринали некоторые действия, иредотвращающие коммерческое исиользование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические заирсы.

Мы также иросим Вас о следующем.

- Не исиользуйте файлы в коммерческих целях.

Мы разработали иrogramму Поиск книг Google для всех иользователей, иоэтому исиользуйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.

- Не отиравляйте автоматические заирсы.

Не отиравляйте в систему Google автоматические заирсы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного иеревода, оптического распознавания символов или других областей, где достуи к большому количеству текста может оказаться иолезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем исиользовать материалы, иерешедшие в свободный достуи.

- Не удаляйте атрибуты Google.

В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он иозволяет иользователям узнать об этом ироекте и иомогает им найти доилнительные материалы ири иомощи иrogramмы Поиск книг Google. Не удаляйте его.

- Делайте это законно.

Независимо от того, что Вы исиользуйте, не забудьте ироверить законность своих действий, за которые Вы несете иолную ответственность. Не думайте, что если книга иерешла в свободный достуи в США, то ее на этом основании могут исиользовать читатели из других стран. Условия для иерехода книги в свободный достуи в разных странах различны, иоэтому нет единых иравил, иозволяющих определить, можно ли в определенном случае исиользовать определенную книгу. Не думайте, что если книга иоявилась в Поиске книг Google, то ее можно исиользовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских ирав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и иолезной. Программа Поиск книг Google иомогает иользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый иоиск и этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>